

ACADEMIA ROMÂNĂ • FUNDAȚIA NAȚIONALĂ PENTRU ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ „G. CĂLINESCU”

CRONOLOGIA
VIETII
LITERARE
ROMÂNEȘTI

PERIOADA POSTBELICĂ

XIV

1968

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Cronologia vieții literare românești : perioada postbelică / coord.

generală și pref. de acad. Eugen Simion ; coord. redacțională de Andrei Grigor. – București : Editura Muzeului Literaturii Române, 2010-
vol.

ISBN 978-973-167-040-9

Vol. 14 : Perioada postbelică, 1968 / coord.: Eugen Simion, Lucian Chișu.
– 2018. – ISBN 978-973-167-460-5

I. Simion, Eugen (coord.)

II. Chișu, Lucian (coord.)

930.24

821.135.1.09

Editura Muzeul Literaturii Române

este recunoscută C.N.C.S.,

având categoria B.

Cod CNCS PN – II – ACRED – ED – 2012 – 0374

Tehnoredactor: Luminița Login

Coperta: Mircea Dumitrescu

Eugen SIMION (coordonator general)

Lucian CHIȘU (coordonator redacțional)

Simona ANTOFI, Ana-Maria BĂNICĂ, Răduț BÎLBÎIE, Oana CENAC, Lucian CHIȘU, Alunița COFAN, Carmina COJOCARU, Cristina DEUTSCH, Simona GALAȚCHI, Nicoleta IFRIM, Andra IONESCU, Andreea MARINAȘ, Alexandru MATEI, Andrei MILCA, George NEAGOE, Marija NENADIĆ ZURKA,

CRONOLOGIA VIETII LITERARE ROMÂNEȘTI

PERIOADA POSTBELICĂ

XIV

1968

ACADEMIA ROMÂNĂ • FUNDAȚIA NAȚIONALĂ PENTRU ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ „G. CĂLINESCU”

București, 2018

NOTĂ

Pentru realizarea *Cronologiei vieții literare românești* (anul 1968) au fost procesate materialele/ textele existente într-un număr de 34 de publicații, după cum urmează:

Prof. univ. dr. Simona Antofi, Universitatea „Dunărea de Jos” Galați: „Astra”, „România liberă”; **Drd. Ana-Maria Bănică**, Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu” – Academia Română: „Astra” (nr. 7), „Ateneu” (nr. 6, 12), „Tomis” (nr. 6, 8) „Tânărul leninist”, „Tribuna”, „Viața românească”, Indice 1968; **Conf. univ. dr. Răduț Bîlbîie**, Academia Forțelor Terestre „Nicolae Bălcescu”, Sibiu: „Presa noastră”, „Viața militară”; **Conf. univ. dr. Oana Cenac**, Universitatea „Dunărea de Jos” Galați: „Ateneu”, „Tomis”; **Lect. univ. dr. Alunița Cofan**, Academia de Studii Economice, București: „Echinoc”, „Orizont”; **Dr. Carmina Cojocaru**, Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu” – Academia Română: „Amfiteatru”, „Familia”, „Luceafărul”, „Steaua”; **Dr. Cristina Deutsch**, Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu” – Academia Română: „Flacăra”; **Dr. Simona Galațchi**, Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu” – Academia Română: „Argeș”, „Gazeta literară”-„România literară”; **Prof. univ. dr. Nicoleta Ifrim**, Universitatea „Dunărea de Jos” Galați: „Lupta de clasă”, „Scânteia tineretului”; **Dr. Alexandru Matei**, Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu” – Academia Română: „Cronica” ; **Dr. Andrei Milca**, Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu” – Academia Română: „Cutezătorii”, „Săptămâna Culturală a Capitalei”, „Viața studentească”, „Urzica”; **Dr. George Neagoie**: Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu” – Academia Română: „Contemporanul”; „Iașul literar”, „Secolul 20”; **Dr. Marija Nenadić Zurka**, Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu” – Academia Română: „Albina”, „Cinema”, „Glasul patriei”, „Književni život” / „Viața literară”, „Scânteia”, „Teatrul”; **Andra Ionescu, Andreea Mihaela Marinaș**: masterande, Universitatea București: „Ramuri”.

IANUARIE

1 ianuarie

• [„Flacăra”, Anul XVII, nr. 1 (657)]; Format A3 (24 de pagini); săptămânal, ziua de apariție: sâmbăta. Nu se precizează componența redacției] Este tradusă și publicată schia *Mai e încă timp* „din culegerea lui Alfred Hitchcock”. ■ Radu Penciulescu realizează o amplă cronică dramatică a piesei lui A. P. Cehov, *Livada cu vișini*, pusă în scenă la Teatrul Bulandra, în regia lui Lucian Pintilie. ■ La rubrica *Externe*, Silviu Brucan face o analiză politică asupra *Perspectivei vechiului și noului* în care sunt abordate teme internaționale.

• [„Glasul Patriei”, nr. 1. Organ al Comitetului Român pentru Repatriere; nu apare căsuța redacțională; apare de trei ori pe lună; format A2; Motto-ul revistei: „Te slăvim Române, pământ părintesc, / Mândre plaiuri sub cerul tău pașnic rodesc / E zdrobit al trecutului jug blestemat, / Nu zădarnic străbunii eroi au luptat / Astăzi noi împlinim visul lor minunat.”; număr pagini: 4-6] Lângă motto-ul revistei apare un citat din Nicolae Ceaușescu, cu precizarea: „Secretar general al C. C. al P. C. R., Președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România”: „Privind drumul parcurs de poporul român în acești ani, avem imaginea marilor progrese făcute de România într-o perioadă istorică scurtă, în toate domeniile vieții economice și sociale”. ■ Pe prima pagină se dau informații detaliate despre *Lucrările sesiunii Marii Adunări Naționale*: „În ziua de 27 decembrie 1967 au continuat lucrările Marii Adunări Naționale a Republicii Socialiste România întrunită în a VIII-a sesiune a celei de-a V-a legislaturi. [...] De asemenea, au fost aprobate Legea privind amnistierea unor infracțiuni, grațierea și reducerea unor pedepse; Legea privind organizarea și funcționarea Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă și a comitetelor locale de cultură și artă”. □ În consens cu cele de mai sus, este publicată *Legea privind amnistierea unor infracțiuni, grațierea și reducerea unor pedepse*. ■ General colonel în rezervă Ilie Crețulescu, Președintele Comitetului Român pentru Repatriere, semnează *La început de an nou*: „Toți acei care s-au întors la obârșie, fie pentru totdeauna, fie numai ca oaspeți ai vetrelor strămoșești, și-au exprimat admirația pentru grandioasele realizări din patrie. Ziarul nostru a cuprins în coloanele sale o parte a acestor mărturii și impresii despre schimbările înnoitoare ce au avut loc în țara noastră. [...] Acum, în pragul noului an, gândul nostru se îndreaptă cu dragoste spre acei români din depărtări, care păstrează vie în inimile lor flacăra iubirii de patrie și se bucură de succesele noastre; tuturor le urăm din inimă îndeplinirea dorințelor, sănătate deplină și prosperitate”. □ Sub titlul *La mulți ani* apar felicitări pentru începutul noului an; Semnatarii sunt: prof. Constantin C. Giurescu,

acad. Victor Eftimiu, acad. Al. Philippide, Nichifor Crainic, Demostene Botez, acad. N. Teodorescu. □•Fragmente de *Plugușor*, povestea *Într-o noapte de Anul Nou* de Șerban Nedelcu, poeziile *Criticul la revelion* (Mircea Pavelescu) și *Colind nou* de (Ion Socol) se adaugă aspectului sărbătoresc, de sfârșit și început de an, al numărului. ■ Sub semnătura lui Demostene Botez, membru corespondent al Academiei, apare *1947-1967 După 20 de ani*: „Tot ce s-a făcut în ultimii douăzeci de ani este, pe lângă o mare realizare materială și spirituală, și o înaltă școală de educație civică. Opera noastră măreață a crescut într-atât încât recăștigăm repede sutele de ani care ne-au stat împotriva...”. ■ Apar fragmente din *Iarna pe uliță* de George Coșbuc și din poezia *Țării mele* de Victor Tulbure ■ *Scritorii pământului românesc*, text datat 12 decembrie 1967, aparține lui Alexandru Hodoș. Acesta îi amintește pe scriitorii români care evocă pământul natal, de la D. Cantemir și Vlăhuță, la Geo Bogza: „Am mai putea adăuga, drept încheiere, însuflețirea cu care s-au străduit colaboratorii noștri, în coloanele «Glasului Patriei» să înfățișeze privescările pământului românesc, cu toată zestrea și frumusețea trecutului și cu toate podoabele adăugate în anii vieții noastre noi; dar despre modesta noastră știință vorbesc îndestul paginile acestei gazete, iar la mărturia inimilor noastre, nu mai avem nimic de adăugat”. ■ Nichifor Crainic reamintește cititorilor de *Balada strămoșească*: „Poporul nostru și-a cântat veacuri întregi baladele de dragul isprăvilor pe care le-a făcut, dar și de dorul celor pe care n-a izbutit să le facă. Unele sunt balade cu fond istoric, care cântă evenimente trecute în ceața eroică a legendei. Altele sunt balade cu fond simbolic, care pre închipuie întâmplări nepetrecute, dar pe care poporul le-a dorit întotdeauna. [...] Astăzi, toate înlesnirile de manifestare îi sunt date. Și setea de faptă a poporului nostru și forța lui de realizare a izbucnit întregă, înmănunchată într-un singur mare scop, crearea României moderne. Poporul a ieșit din baladă împreună cu eroii săi uriași, imaginați ieri, coborâți în viața zilelor de azi. Un mare suflu epic bate peste România”. ■ Gheorghe Achiței arată în *Coordonatele spiritualității românești*: „Important rămâne faptul că resursele spirituale ale poporului român au trebuit să fie extraordinare pentru a forma suportul unei rezistențe atât de îndârjite și atât de glorioase; au trebuit să fie de o neobișnuită imunitate în contactul cu alte culturi pentru a se putea îmbogăți cu elemente noi, pentru a putea asimila creator influențe diverse, rămânând, totodată, ele însele. Printre ele, e necesar, desigur, să reținem și conștiința propriei noastre identități.” □•Sub titlul *Editura „Meridiane” pe meridianele pământului*, Ion Preda realizează o convorbire cu Ion Blaga și Pompiliu Matei.

3 ianuarie

• [„Scânteia”, an XXXVII, nr. 7571; Organ al Comitetului Central al Partidului Comunist Român; format tipografic A2, 6 pagini, cotidian; nu se precizează componența redacției] *Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu rostită la posturile de radio și televiziune cu prilejul Anului Nou* este reproducă în

prima ediție a oficiosului de partid din noul an. Textul ilustrează ambițiile conducătorului român de a deveni lider zonal: „În eforturile pe care le depunem suntem animați de convingerea că forțele socialismului, democrației și progresului social vor obține noi succese în lupta împotriva imperialismului, a reacțiunii pentru încetarea războiului din Vietnam, pentru restabilirea păcii în Orientul Apropiat, pentru apărarea păcii în lume”.

• [„Albina”, an 71, seria II, nr. 1 (1045); **Revista săptămânală a așezămintelor culturale; 8 pagini; format tipografic A3, nu se precizează redacția**] Împlinirea a două decenii de la instaurarea republicii este consemnată în fragmentul reprodus din alocuțiunea rostită cu prilejul Noului An de Nicolae Ceaușescu și în poemul *Republica* de Mihai Beniuc. ■ Constantin Prisnea, redactorul șef al „Albinei”, semnează cursivul *La început de an*: „O scurtă și sumară trecere în revistă a principalelor obiective ale anului care a început, ca și bilanțul încurajator al realizărilor celor două decenii ale Republicii noastre, ne dau sentimentul unei încrederi nestrămutate într-un an, care se anunță bogat în realizări, simțământul unei certitudini de nezdruccinat, într-un viitor care se arată din ce în ce mai luminos pentru poporul nostru și din ce în ce mai aproape”. ■ Începând cu acest număr, revista publică în serial *Diamantul negru*, roman de Dumitru Almaș. ■ Prof. Const. Catrina, secretar al Comitetului raional de artă și cultură Rupea scrie despre *Poeta Târnavelor Rozalia Cernea*: „Tema muncii unite, a noilor trăsături morale ale omului contemporan, apare cu persistență în creațiile sale actuale”. ■ *Promovarea lecturii la sate*, unul din obiectivele revistei, este pusă pe seama setei de lectură a cititorilor: „Pentru a satisface dorința manifestată de numeroși cititori, revista noastră organizează un nou concurs cu premii în obiecte. Începând din 11 ianuarie vor apărea, timp de 10 săptămâni, în pagina de satiră și umor, diferite texte ale căror autori sunteți invitați să-i recunoașteți. Pentru aceasta puteți folosi orice volum din biblioteca dv. personală sau din cea comunală întrucât toate aceste texte umoristice sunt selecționate din cărți apărute în ultimii ani. În sprijinul concurenților vom publica, o dată cu fiecare text, câteva indicații privind viața sau opera respectivului autor”.

4 ianuarie

• [„România liberă”, an XXVI, nr. 7218, **Organul sfaturilor populare din Republica Populară România, format tipografic A2, cotidian; nu se precizează componența redacției**] Ion Bănuță, directorul editurii, sintetizează aparițiile editoriale ale anului anterior, sub titlul *Editura pentru literatură la startul anului 1968*. Proză: Zaharia Stancu – *Vântul și ploaia*, Martin Preda – *Omul desfigurat*, Eugen Barbu – *Săptămâna nebunilor.*, V. Em. Galan – *A treia Romă*, Dumitru Almaș – *Viața-i frumoasă, băieți!*, Horia Stancu – *Fanar*, Traian Filip – *Dansul focului*, în două volume (Se înregistrează, de asemenea, debutul, ca romancier, al scriitorilor Constantin Georgescu, Mircea Ciobanu, Viorel Știrbu); Nuvele, note de călătorie, culegeri de publicistică: Paul Anghel, A. E. Baconsky,

Virgil Carianopol, Theodor Constantin, Mircea Radu Iacoban; Colecțiile Romane de ieri și de azi, respectiv Nuvela de ieri și de azi: Gib Mihăescu, *Donna Alba*, H. Y. Stahl – *Între zi și noapte* (nuvele); Poezie: Eugen Jebeleanu, Nicolae Tăutu, Eugen Frunză, Ion Gheorghe, Florența Albu, Adrian Păunescu, Tiberiu Utan ș. a ; Dramaturgie: Alexandru Mirodan, Eugen Barbu, Marin Preda, Marin Sorescu, Al. Voitin; Critică literară și monografii de specialitate: George Bacovia, de M. Petroveanu, Duiliu Zamfirescu, de Mihai Gafița, Ioan Slavici, de Pompiliu Marcea, Ion Barbu, de Basarab Nicolescu, Ionel Teodoreanu de Nicolae Ciobanu; Cărți fundamentale: din *Istoria literaturii române vechi (I)*, de Nicolae Cartoian (reeditare), *Literatura română între cele două războaie mondiale (II)*, de Ov. S. Crohmălniceanu, Panorama deceniului literar românesc 1940-1950 de Al. Piru. Sunt menționate edițiile de autor dedicate operelor lui Tudor Arghezi, Ion Agârbiceanu, G. Călinescu, Perpessicius, Camil Petrescu, Zaharia Stancu, Adrian Măniu, Vasile Alecsandri ș.a.

• **[„Cutezătorii”, an II, nr. 1; Revistă săptămânală pentru copiii din cursul gimnazial, editată de Consiliul Național al Organizației Pionierilor; cuprinde ca membri ai redacției și colaboratori pe Octav Pancu-Iași, Petre Luscalov, Ovidiu Zotta, Petre Ghelmez, Costache Anton, Horia Aramă, A. Weiss, C. Diaconu, Grigore Prepelită, Biți Caragiale, Neagu Rădulescu etc.]** Pentru că nu interesează demersul nostru decât sporadic, să amintim câteva nume pe care le vom regăsi constant în paginile revistei pe anul 1968: Petre Luscalov și romanul foileton *Ostrovul lupilor*; Gica Iuteș, Mioara Cremene, Călin Gruia, Mircea Sântimbreanu, Ion Hobana, Ștefan Zaides, Nicuță Tănase, Alexandra Târziu cu povestiri; Ion Horea, Victor Vântu și Valeriu Râpeanu – reportaje, rubrica *Excursie pe glob*; I. Dodu Bălan, Al. Mîtru și Dumitru Almaș, cu evocări istorice; Florența Albu, Petre Anghel, Al. Andrișoiu și Andrei Ciurunga, versuri; Iuliu Rațiu, Eduard Jurist și Iulian Neacșu, schițe; Vasile Mănuceanu, Nicolae Tăutu, Ovidiu Zotta, Dumitru M. Ion, Vlaicu Bârna – scenarii pentru seriale istorice de benzi desenate; Radu Nor, rubrica de *Știință*; Dan Zamfirescu, scurte portrete literare; Dan Berindei, rubrica *Pagini de glorie*.

• **[„Gazeta literară”, Anul XV, nr. 1 (792); Organ Săptămânal al Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România, format tipografic A2; săptămânal; ziua de apariție: joi; Comitetul de redacție: Tiberiu Utan (redactor șef), Teodor Baș, Ov. S. Crohmălniceanu, Ștefan Gheorghiu (redactori șefi adjuncți), Haralamb Zincă (secretar general de redacție), S. Damian, Eugen Simion, redactori]** Demostene Botez deschide numărul cu articolul *An Nou* în care arată că anul ce abia începe reprezintă „o nouă etapă în dezvoltarea și progresul țării noastre” datorită faptului că: „Drumul viitorului o fost trasat în direcțiile Congresului al IX-lea al P.C.R. care țin seama de cerințele și realitățile țării, de faza actuală de dezvoltare a României și antrenează energia și însuflețirea întregului popor.” El amintește în continuare de măsurile luate de Partid în sectorul cultural și de implicațiile acestor măsuri în viața literară: „Noile măsuri au

atins și sectorul spiritual prin organizarea nouă a Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, care privește direct activitatea noastră socială. În noua organizare, președinții uniunilor de creație fac parte de drept cu vot deliberativ din Biroul Executiv al Comitetului. În felul acesta scriitorii vor participa și ei la rezolvarea tuturor problemelor care privesc activitatea lor de creație: la cele editoriale, poligrafice, a drepturilor de autor, tiraje etc.” Autorul articolului este de părere că „omul este materia primă a literaturii (nu literele sau cuvintele, cum cred unii)”. □ Paul Anghel publică un text de început de an cu titlul *Arhiva albă*, în care își arată încrederea în soarta literaturii: „Am certitudinea unui drum, deloc ușor, în care greutatea cuvântului scris să crească direct proporțional cu iradierea cuvântului în conștiințe.” □ *Metaforă pentru Noul An*, semnat de Nichita Stănescu, propune o meditație asupra timpului și sentimentelor pornind de la fotografia Pământului luată de la 37.000 de kilometri din afara lui: „Privind fotografia Pământului, privesc locul desfășurării istoriei umanității. Întrucâtva, chiar istoria umanității. Este un net început de drum lung către punctul matematic Aleph din care vechii magi și matematicienii moderni susțin că Universul poate fi contemplat în întregime a sensurilor sale și-n întreaga sa frumusețe fizică.” ■ Șerban Cioculescu prezintă cartea *Cadmos, scurtă istorie a scrisului*, de Șerban Andronescu, în articolul „*Epopoea scrierii*”: „Răsfoirea însă a cărții pe cât de bine informată, pe atât de bogat ilustrată, a lui Șerban Andronescu, ne îndeamnă la voluptăți ale ochiului și ale reflecției, meditănd îndelung în preajma planșelor colorate sau numai în alb și negru, care ilustrează evoluția înceată a scrierii, de la simbolurile figurative ale originilor ei, până la formele simplificate de astăzi care nu mai țin seama de frumos, ci exclusiv de util.” ■ În *Despre „literatură” și „studiul literaturii”*, Al. Dima prezintă și comentează ideile primului capitol al volumului (publicat în 1967) *Teoria literaturii*, de Rene Wellek și Austin Warren, intitulat „Definiții și delimitări”: „Ceea ce ne propunem a întreprinde aici, ridicând principalele probleme înfățișate de cartea discutată, începând anume cu cele privind conceptul de «literatură» însuși și apoi întemeierea disciplinei «științei literaturii» ambele preocupări de bază ale teoriei literare mondiale și de însemnătate deosebită – se înțelege – și pentru cercetările de la noi”. ■ Prezențele lirice ale numărului sunt: Mihai Beniuc cu poezia *Drum*: („E ultim poate pragul pe care stau acum/ privind această vale de plângeri și de îngeri/ în care, Omenire, te bucuri tu și sângeri,/ Și află că-nainte e drum și iarăși drum!”), Gh. Tomozei (*Oglinđa răsturnată* și *Suav anapoda*), Maria Banuș, Anghel Dumbăveanu și G. Alboi[u]. ■ La *Consemnări* atrag atenția e câteva recenzii: Aurel Martin scrie despre volumul de *Versuri* al lui Virgil Carianopol, George Gană despre *Masca geniului* de Mircea Zăciu, Cezar Baltag despre *Povestiri ciudate* de Victor Kernbach, iar Ferencz Szemler despre volumul *Atelier*, semnat de Gyözö Hajdú. ■ În articolul *Doi istorici literari*, Al. Piru reia informațiile prezentate într-un studiu al său despre doi critici literari din perioada 1940-1950: D. Caracostea (1879-1965) și clujeanul D. Popovici (1901-1952). „Contribuția lui D. Caracostea

la progresul criticii românești se reduce la făurirea a două concepte estetice care au avut o influență neașteptată asupra limbajului critic al tinerilor cu superstiția metodelor «științifice». Întâiul concept este acela de expresivitate (fr. *expressivité*) inventat în scopul de a demonstra că limba română, ca și celelalte limbi, are valori expresive și poate fi considerată ca un «stil supraindividual, modelator virtual al oricărei creațiuni», ca o «instituție de artă». [...] Al doilea concept este acela de *creativitate*, derivat din it. *creatività* și explicat confuz ca încordarea artistică iscată de o «trăire» dualistă a existenței care duce la înfăptuirea capodoperei. [...] Elev al lui D. Caracostea și urmaș la catedră al lui Gh. Bogdan-Duică, D. Popovici pune în ale sale *Cercetări de literatură română* (1944) erudiția filologică, arhivistică și comparatistă [...]. De oarecare circulație se bucură conceptul de «titanism» aplicat de D. Popovici în studiul lui Eminescu după cartea comparatistului ceh Vaclav Cerny, *Essai sur le titanisme dans la poésie romantique occidentale entre 1815-1850* (Praga, 1935). În rest, analiza lui Eminescu, nu mult deosebită de aceea a lui Bolliac, rămâne la D. Popovici tributară lui D. Caracostea.” ■ Petru Popescu publică *Întâlnire cu Monna Lisa*, Nicolae Mateescu e prezent cu scurtul fragment de proză *Cântec de duminică*, iar Iordan Chimet cu *Lamento cu o mare baaaalenă, cu un lac galben și cu frumoasa Elena (pentru cei pitici și chiar mai mici)*. ■ Despre necesitatea analizei critice, principiile acesteia și „păcatele ei capitale” vorbește Adrian Marino în articolul *Ce este analiza literară?*: „Câteva reguli elementare sunt, de asemenea, necesare: analiza trebuie să știe de unde vine și încotro se îndreaptă. Obiectivul său urmează a fi precizat cu claritate. O analiză divagantă, à batons rompus cum spun francezii, nu este o bună analiză. Obiectul său – textul, opera – urmează a fi stăpânit în totalitate. În concepția noastră, analiza nu poate fi fracționată, fragmentară. Cercul său îl dă numai unitatea operei. În plus, orice analiză se va desfășura în mod «sistematic», păstrându-și de la început până la sfârșit întreaga sa coerență și validitate. Odată precizată direcția de atac, unghiul de analiză, el trebuie păstrat cu consecvență până la capăt. Finalitatea sa este dictată de criteriul adoptat.” ■ Pornind de la identificarea unor manifestări suprarealiste în poezia primitivă și în eposul popular, Dragoș Vrânceanu aduce în discuție volumul de poezii *Zoosophia* al lui Ion Gheorghe în articolul *Poezie primitivă și poezie modernă*: „Un caz special s-a ivit de curând odată cu apariția *Zoosophiei* lui Ion Gheorghe. Poetul folosește poezia primară – folclorul ritual, esoteric, jocurile de copii, unele credințe creștine, materiale epice sau lingvistice – pentru a extinde înapoi, spre sursele lui, suprealismul, integrându-l în substraturile vaste ale simbolismului frenetic popular.” ■ Constant Ionescu publică câteva *Amintiri despre Camil Petrescu* în articolul cu același titlu. ■ Cu ocazia împlinirii a 100 de ani de la nașterea lui George Murnu, primul traducător al *Iliadei* de Homer în limba română, Radu Hâncu propune o nouă traducere în proză a unui fragment din cântul al nouălea al celei mai vechi capodopere pe care a dat-o geniul mediteranean.

• [„Tribuna”, an XII nr. 1 (570); format A 2, Săptămânal de cultură, Joi; nr. pagini: 8, Colegiul de redacție: Dumitru Mircea (redactor-șef), Ilie Balea,

Teofil Bușecan (redactor-șef adjunct), Al. Căprariu (secretar general de redacție), Acad. C. Daicoviciu, Romul Ladea, Ion Lungu, Ion Manițiu, Ion Oarcăsu, Vasile Rebreanu] La secțiunea *Ex libris* sunt prezentate cărțile scrise de: Petre Sălcudeanu, Rodica Iulian și Ileana Mălăncioiu. □•Liviu Zăpârțan scrie despre cartea lui Petre Sălcudeanu: *Prea cald pentru luna mai* (Editura Tineretului, 1967): „Este un roman condensat, poate o nuvelă de mari proporții. Are marile merit de a pune probleme reale din viața tineretului, de a prezenta întâmplări dramatice prin care trec unii oameni, care dincolo de obligațiile cotidiene au complexe, probleme de etică, de încadrare în societate. [...] Este din punctul de vedere al tematicii, o carte binevenită în literatura noastră, iar din punct de vedere al realizării artistice o carte atractivă, bine gândită”. □•Ion Vidrighin face referire la volumul Rodicăi Iulian: *Intersecții* (E.P.L., Col. *Lucașfăru*): „Caracteristica îi este confesiunea directă, feminitatea gravă. Deși unele poezii o amintesc pe Magda Isanos, versurile se impun prin grandoare și franchețe”. □•Teofil Răchițeanu recenzează volumul Ileanei Mălăncioiu: *Pasărea tăiată* (Editura tineretului, 1967, Col. *Lucașfăru*): „Cred că nu greșesc afirmând că dintre debuturile poetice ale acestui an cartea Ileanei Mălăncioiu este cartea celor mai multe promisiuni: o poezie a frumuseților simple, a unor gesturi de o naivitate cuceritoare. Prefațată de un prestigios poet al zilelor noastre – Ștefan Aug. Doinaș – poezia Ileanei Mălăncioiu exultă de prosepțime și candoare. Universul ei e unul rural, cu vietăți candidă și inocente, cu obiceiuri tradiționale, vechi din care poeta scoate adeseori tâlcuri revelatorii”. ■ În *Idealul preciziei*, Ion Oarcăsu pledează pentru un stil critic riguros: „Pentru Al. Piru, opera există ca atare, în componentele ei structurale, criticul trebuind doar s-o pună în lumina favorabilă a ambianței istorice. Demersul criticului va începe, deci, în mod necesar printr-o fază analitică, tinzând firește spre lapidaritatea sintezei, spre surprinderea și înțelegerea completă a faptului de creație. Idealul preciziei se îmbină cu erudiția, ceea ce înseamnă că analistul înaintază lent în direcția izvoarelor istorice, epuizând orice sursă demnă de încredere”. ■ La *Cronica literară*, Constantin Cubleşan prezintă trei scriitori: Anghel Dumbrăveanu, Florin Mugur, Platon Pardău. □•Anghel Dumbrăveanu: *Iluminările mării*: „Cu acest recent volum, Anghel Dumbrăveanu își găsește cadența sigură a unei poezii de confesiune lirică, iluminată interior de neliniștile calme ale anotimpurilor. [...] Poetul alcătuiește peisaje ușor exotice, în atmosfera căroră vibrează o lumină diafană, crepusculară, aerul rarefiat și răcoros al înserărilor marine solicitându-i pașii rătăcitori”. □•Florin Mugur: *Mituri*: „Cel mai recent volum este revelator. Găsim aici o nouă orientare – spre mitologie, cum titlul ne avertizează – pe care puțini s-ar fi aventurat s-o întuiască în lectura precedentei sale culegeri de versuri”. □•Platon Pardău: *Vânătoarea interzisă*: „La al treilea volum, Platon Pardău reține atenția mai cu seamă printr-o bună stăpânire a discursului poetic metaforic. [...] El observă natura ambiantă și, desprins de acum, deslușește acele elemente care, luate ca motiv inițial, îi permit dezvoltarea unor asocieri de imagini și de idei într-o sugestie de semnificații adânci”.

■ Victor Săhleanu semnează textul *Note despre Mircea Eliade*: „Ceea ce conferă unei părți din opera lui M. Eliade avantaje de perspectivă (dar, totodată, și un aspect bizar, atractiv pentru unii, deconcertant pentru alții) este contactul său cu cultura și mentalitatea *asiatică*. [...] Exotismul unora dintre operele literare ale lui M. Eliade nu este oare și el o expresie literară a abaterii ideologice de la europocentrism și de la istorism? Ar fi greșit să se supraaprecieze asemănările superficiale dintre autor și exponenții unor curente literare moderniste europene; după părerea noastră, autorul a împrumutat mai curând mijloace tehnice și pretexte pentru riposte”. ■ Augustin Buzura face referiri la creațiile Virginiei Woolf, *Mrs Dalloway* și *Valurile*, în *Timp interior*: „În economia romanului *Mrs Dalloway* (1925) unul dintre cele mai importante personaje pare a fi celebrul orologiu Big Ben. La intervale matematice egale, grav, el marchează neutru timpul exterior, timpul fizic, sunetele lui familiare ce împart firesc ziua londoneză, asigurând totodată, pe tot parcursul romanului, trecerea de la un personaj la altul, înlocuiește cuvintele de legătură, ori comunele cifre romane, făcând mult mai sesizabilă neomogenitatea duratei interioare – descrisă de Bergson ...”.

5 ianuarie

● [„**România liberă**”, nr. 7219] Constantin Șerban este semnatarul textului-interviu *Pe șantierul unde se elaborează „Tratatul istoriei literaturii române”*, în care îl are ca invitat pe Alexandru Dima, prof. univ. dr., membru corespondent al Academiei Române, coordonatorul general al *Tratatului*. Rod al activității de cercetare desfășurate în cadrul Institutului „G. Călinescu” – volumul al II-lea a fost, deja, predat editurii – dirijate de redactorii adjuncți – I. C. Chițimia, Paul Cornea, Eugen Todoran, voluminosul *Tratat* are, în lucru, volumele III, IV și V, sub redacția lui Jean Livescu, Alexandru Balaci, respectiv Șerban Cioculescu. Lucrări corelative *Tratatului*, la fel de importante pentru cultura și literatura română, sunt *Istoria romanului românesc între 1900 și 1918* – aici s-a realizat documentarea și adunarea materialului, urmând ca redactarea să se realizeze în anul 1968, un volum de studii despre *Problematica modernă a teatrului*, studii despre relația dintre literatura română și literaturile străine, despre autorii români traduși în limba engleză etc. Nu în ultimul rând, sunt amintite manifestările științifice organizate și patronate de Institutul „G. Călinescu”, precum acelea dedicate *Mărturisirilor literare ale scriitorilor* – prima din această serie fiindu-i dedicată lui Demostene Botez.

● [„**Scânteia**”, nr. 7573] În *Proză și viziune etică* Vlad Sorianu își pune întrebarea „dacă idealul preexistă actului de creație, valorii artistice, ori, dimpotrivă, valoarea și procesul creator nasc idealuri”. Căutarea de soluții „specifice vieții” are loc în romane recente – *Vestibul* de Al. Ivasiuc, *Sfinții se vând cu bucată* de C. Buzinschi și *Vârstele tinereții* al lui Paul Georgescu, Sorianu salutând astfel de „narațiuni încheiate *ex abrupto*, fără obișnuitul epilog sau liniștitorul sfârșit fericit [...] urmând fluxul memoriei afective, în care sub aparența haoticu-

lui și incoerenței se împletesc crâmpielele de o deosebită expresivitate și adâncime a reflecției [...] prin care fantezia și conștiința cititorului sunt deopotrivă mobilizate să aleagă singure soluția”. În concluzie, „proza noastră actuală manifestă un tot mai susținut interes pentru idei bine decantate, pentru criterii morale superioare, pentru elaborarea unor scrieri lucide, palpitând de viață și patosul căutărilor; este o garanție a seriozității sale, că în aceste eforturi se recunoaște – atunci când avem de-a face cu prozatori autentici – preocuparea pentru dezbateri intelectuale, pentru o viziune etică asupra realității, capabilă să înlesnească înțelegerea noilor sensuri ale vieții noastre și să invite la activism social”.

• [„Contemporanul”, nr. 1 (1108); organ politic, social, cultural, editat de Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă; Format tipografic A2 (10/ 12 pagini); săptămânal, ziua de apariție: vineri; redactor șef: George Ivașcu; în Colegiul redacțional: A. Baranga, Marcel Breazu, Roger Câmpeanu (secretar general de redacție), C.N. Constantiniu (redactor șef adjunct), Ion Drăgan (redactor șef adjunct – până la nr. 10/ 1968), Virgil Florea, Ioan Grigorescu, Horia Hulubei, Ion Mihăileanu (redactor șef adjunct), Szemler Ferenc, Cicerone Theodorescu, Zeno Vancea.] Editorialul revistei, semnat „C.”, întâmpină recenta strategie impusă la *Conferința Națională a P.C.R.* (6-8 decembrie 1967), care adoptă măsuri centraliste în cultură. De altfel, după respectiva întrunire, Nicolae Ceaușescu a cumulat și funcția de Președinte al Consiliului de Stat, care fusese deținută de Chivu Stoica după moartea lui Gheorghiu-Dej, în vreme ce fotoliul de prim-secretar al C.C. al P.M.R. îi revenise lui Ceaușescu. Marea Adunarea Națională (M.A.N.), sub directivele C.C. al P.C.R., adoptase *Legea nr. 27 din 28 decembrie 1967* privind organizarea și funcționarea Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă și a comitetelor locale de cultură și artă, publicată în *Buletinul Oficial al R.S. România* (nr. 114, 29 decembrie 1967). □•Din punctele esențiale ale documentul în revistă reiese că „dezvoltarea continuă a acestor sectoare [din cultura umanistă, *n.n.*], sarcinile noi și complexe ce le revin, impun îmbunătățirea muncii Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, îndeplinirea în mai bune condiții a rolului său de coordonator al întregii activități culturale-artistice de pe tot cuprinsul țării. [...] Prin legea alăturată se prevede îmbunătățirea componenței organelor de conducere ale Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, prin numirea în Biroul executiv al comitetului, cu drept de vot deliberativ, a președinților uniunilor de creație și reprezentanților Consiliului Central al Uniunii Generale a Sindicatelor, ai Uniunii Naționale a Cooperativelor Agricole de Producție și ai Comitetului Central al Uniunii Tineretului Comunist.” Legea prevede creșterea controlul interinstituțional și, în consecință, modalitățile de impunere a cenzurii ca bază a creativității, ajungându-se la următoarea dispoziție generale: „Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă înfăptuiește politica partidului și statului în domeniul culturii și artei. În îndeplinirea sarcinilor sale, Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă se sprijină pe o strânsă colaborare cu uniunile și asociațiile de creație, cu alte organizații obștești și pe o largă consultare a oamenilor de cultură

și artă, a personalului didactic și a altor specialiști” (cap. I, art. 1 și 2). □ În legătură cu atribuțiile acestui for decizional: „ART. 4 – Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă are următoarele atribuții: a) coordonează întreaga activitate în domeniul culturii și artei, ce se desfășoară pe tot cuprinsul țării; b) sprijină și stimulează dezvoltarea tuturor activităților din domeniul creației artistice, literare și al artelor interpretative; c) îndrumă și controlează activitatea cultural-artistică și de răspândire a cunoștințelor cultural-științifice, desfășurată de: instituții artistice de spectacole și concerte, muzee, biblioteci publice, case de cultură și cămine culturale, universități populare și orice alte așezăminte de cultură; d) organizează și îndrumă activitatea din domeniul producției cinematografice și difuzării filmelor, inclusiv importul și exportul acestora, cu excepția celor produse special pentru televiziune; e) îndrumă și coordonează întreaga activitate și producție editorială, precum și difuzarea cărții și a articolelor de librărie; f) editează publicații cultural-artistice, coordonează și sprijină activitatea publicațiilor din acest domeniu.” □ În concordanță cu modulațiile tonice ale discursului oficial, din editorial rezultă că noua lege „este un document ilustrativ pentru stadiul înaintat pe care l-a atins azi, la noi, activitatea spirituală, responsabilitatea intelectuală colectivă în destinul socialist al culturii naționale. Această lege e reprezentativă pentru grija conducerii partidului și statului nostru față de artă și cultură, pentru statornicirea acelei ambianțe care a devenit consubstanțială vieții noastre artistice și în care talentele se înmulțesc, stilurile se diversifică, proliferă personalități ale tuturor generațiilor. Legea sesizează schimbările ce s-au operat în realitate și adaptează, cu suplețe, formele organizatorice la noile cerințe ale impetuoasei dezvoltări atât de caracteristică societății românești actuale.” ■ Tot pe prima pagină a săptămânalului semnează câțiva dintre principalii colaboratori, vechi specialiști interbelici: acad. Zaharia Stancu și, totodată, Președintele Uniunii Scriitorilor (poezia *Om în amurg*), acad. Geo Bogza (poezia *Ani și vârste*) și acad. m.c. Eugen Jebeleanu (poemul în proză *Bucuria*). □ Un alt intelectual, de această dată matematician, profund legat de structurile administrative ale P.C.R./P.M.R., care publică materiale consistente, cu frecvență ridicată (adunate sub titlul *Cronica anilor 2000*), este Mircea Malița, la acea vreme ministru-adjunct, în cadrul M.A.E., ocupându-se de problemele O.N.U. și ale organismelor internaționale. Cităm din prima lui intervenție, *Anul 2000* (un preambul justificator), unde cercetarea prospectivă este legitimată de modelul economic socialist care „a introdus prin *plan*, un concept de valoare universală. El a format acel corp specializat de planificatori cu privirile ațintite spre viitor. S-a creat o nouă habitudine, aceea de a judeca în devenire, de a gândi procese în lumina obiectivelor lor de termen lung.” Sub aparența științifico-fantastică a discursului stă concepția confirmată despre dezvoltarea durabilă: „Să ne imaginăm o lume supraindustrială, tehnologizată și automatizată excesiv, în care omenirea este însetată și picătura de apă este mai prețioasă ca aurul. Progresul tehnic fără echilibrul resurselor și balanța naturii noi, create de om, devine paradoxal. [...] Se spune că în anul 2000,

opt din zece profesii vor fi noi, necunoscute astăzi nici măcar cu numele. Nomenclatorul actual al ocupațiilor va fi cu desăvârșire desuet.” Mircea Malița surprinde, fără a numi ca atare, tehnologiile viitorului: „«An nou fericit» se va ura la telefoane cu televizor, urări vor fi primite de la colonia din lună și de la stațiunile interplanetare.” ■ În *Prezența statornică a poeziei*, Nicolae Manolescu realizează un bilanț al anului 1967, reținând momentul favorabil liricii: „dacă n-a fost modificată de vocea niciunui nou mare poet, prin ea ne situăm la înălțimea celei mai fecunde epoci a literaturii române, aceea interbelică. Prin poezie, nu încă prin proză, nu încă prin critică. Ne lipsesc – sau poate nu le vedem! – trei-patru piscuri absolute, un Blaga, un Arghezi, un Barbu, un Philippide, care să ne dea liniștea și certitudinea valorii. E vorba însă de acel nivel mediu – superior în poezie – care, singur, măsoară puterea unei literaturi. A discuta despre poezie astăzi înseamnă a cita un număr atât de mare de cărți bune, încât până la urmă ar părea aberantă orice selecție. [...] Niciunul din debutanții anului trecut n-a fost primit cu uimirea și cu vâlva cu care au debutat mai de mult Nichita Stănescu sau Ion Alexandru. Explicația e simplă: nivelul poeziei a crescut și e greu ca un nume nou să aibă rezonanța de altădată. Această direcție a criticii este totuși nemeritată: și Angela Croitoru (*Ochiul cel mare*) și M. Mihalaș (*Nume*) și Miron Chiropol (*Jocul lui Adam*) sunt poeți despre care se va mai vorbi.” Două judecăți de valoare, situate la poluri opuse, apar în articolul lui Nicolae Manolescu. Una îl privește pe Ion Gheorghe: „Nu poezia lipsește *Zoosophiei*, ci cultura poetică.” Cealaltă, pe Al. Phillipide, căruia i s-a tipărit „o carte excepțională [...] *Monolog în Babilon*”.

6 ianuarie

● [„Scântea”, nr. 7574] Sub titlul *Lumini la Cudalbi* este publicat un fragment „din romanul *Satul uitat*, scris de Eusebiu Camilar cu puțin înainte de moarte. Romanul înfățișează prefacerile profunde care au loc în conștiința oamenilor dintr-un sat în apropierea căruia s-a deschis un șantier industrial”. ■ De *Aspecte actuale ale stilisticii românești* se ocupă și face propuneri Virgil Nemoianu „[...] o stilistică literară, fie ea oricât de solidă și de completă, nu se poate lipsi de acele contacte fertile cu alte stilistici (a artelor, a muzicii, a culturii în general) care în fond urmăresc scopuri similare asupra unor materiale diferite. Confruntarea metodelor de lucru, ca și a rezultatelor, utilizarea semioticii moderne, a limbajelor matematizate ce au început să ne stea azi la dispoziție în vederea generalizării concluziilor au început să devină necesare. Formele de colaborare și intențiile unei astfel de colaborări ar putea fi din cele mai diferite. Spre pildă, s-a propus în mai multe părți organizarea unui simpozion (sau a unei ședințe de comunicări) pe tema «cultura română și categoria de baroc» – un teren puțin cercetat care interesează în egală măsură artele, istoria, filozofia și literatura și care ar permite o varietate de contribuții care să privească lucrurile tipologic, evolutiv, comparativ. Nu mă îndoiesc că un astfel de efort inter-disciplinar ar avea urmări din cele mai

promițătoare pentru cunoașterea aprofundată a spiritului și a culturii române. De asemenea, ar fi necesară o formă de publicație (anuală sau bianuală, sau trimestrială) care să asigure centralizarea cercetărilor, să împiedice risipirea forțelor și paralelismele nedorite. Oricum, având în vedere succesele obținute în acest sector al științei noastre, nu putem să nu sperăm că potențialul foarte valoros existent va fi, în anii care vin, realizat pe deplin”.

• [„Cronica”, an III, nr. 1(100); săptămânal politic – social – cultural editat de Comitetul regional pentru cultură și artă Iași (apare sâmbăta); format tipografic A 3, 12 pagini; Colegiul de redacție: Constantin Ciopraga (director), Al. Andriescu, N. Barbu (redactor șef adjunct), Ion Creangă, Al. Dima, Ilie Grămadă, Dan Hatmanu, Mircea Radu Iacoban (secretar general de redacție), Gavril Istrate, George Lesnea, P. Milcolmete, Cr. Simionescu, Achim Stoia, Corneliu Sturzu (redactor șef adjunct), Nicolae Țațomir] Primul număr din 1968 al revistei este și al o sutălea al revistei: o serie de personalități culturale și academice, dintre care nu lipsesc C. Noica, N. Tertulian sau Iorgu Iordan, semnează pagini de *Anchetă – sondaj* □•I. Friduș realizează un interviu cu ocazia decernării titlului de Doctor Honoris Causa profesorului Iorgu Iordan de către Universitatea de la Iași. Tema este noutatea pe care o reprezintă structuralismul saussurian pe planul cercetării europene. Iorgu Iordan reia un argument al lui Adrian Marino, arătând că, în literatură, cercetarea operei ca structură nu poate fi satisfăcătoare dacă nu judecă dimensiunea ei artistică: „Eu cred că între lingvistică și critica literară trebuie să existe un contact”, iar disciplina care poate ajuta cel mai mult este, susține profesorul, stilistica. (p. 2 și 10). Distinge între un structuralism american mai radical și altul, european, mai moderat căci mai critic. Pe de altă parte, profesorul recunoaște că nu e nici structuralist nici anti-structuralist, dar că-i încurajează pe tineri „să se introducă în structuralism”. □•Un eseu al lui Dimitrie Costea, *Poezia „sinuozității” sau a „liniei drepte”?* pune în paralel concepțiile despre metafora poetică ale lui Lucian Blaga și G. Călinescu, găsind deosebiri dar mai ales asemănări. Cu toate că cei doi înțeleg diferit ermetismul, ambii condamnă excesul de limbaj dificil și prețios – ermetismul filologic, pe care Mallarmé îl reproșa parnasienilor. Există însă, pentru croceanul G. Călinescu, un „ermetism superior” specific oricărei poezii, element irațional prin definiție. Pentru ambii, poezia este nu atât o formă, cât „verbalitate pură”, și ceea ce trebuie să respingă poezia este „claritatea clară, rațională” (G. Călinescu). În finalul eseului, ambii sunt numiți „creatori geniali”, iar afinitatea lor întru susținerea poeziei ca „sinuozitate” nu face decât să-i reunească într-un spațiu de gândire național, în afara oricărei alte ideologii decât cea a esteticii fondatoare ontologic. ■ Debutul prozastic al lui Paul Georgescu este comentat de Al. Andriescu la rubrica *O carte pe săptămână*, într-un text elogios, în care referințele se adună: de la Dostoievski, Gide, Thomas Mann ca inspiratori, la Camil Petrescu, Creangă, Eminescu cu care comunică cele patru prozele adunate în *Vârstele tinereții*. □•Revista beneficiază de rubrici constante de filozofie. Petru Pânzaru pu-

blică eseu *Nivelele conștiinței de sine* într-un text în care discută articulările dintre conștiința eu-lui individual și a eul-ui social în contextul afirmării societății în calitate de colectivitate națională. ■ Lui Curzio Malaparte, scriitor și vizitator al României în calitate de militar, în timpul celui de-al doilea război mondial, i se traduce un fragment prozastic intitulat *Acele nopți ieșene*

• **[„Flacăra”, nr. 2]** În schița *Portret pentru un concurs* de Eugen Frunză apare personajul Mitache, ipostaziat în diverse situații caricaturale în raport cu viața cotidiană. În acest număr, caracteristica lui Mitache este că „știe să se descurce”. ■ *Memento* reunește o sumă de note despre ultimele noutăți din zona publicației de carte. Este semnalată apariția volumului *Teoria literaturii* semnat de René Wellek și Austin Warren (E.P.L.) „un autentic act de cultură” și apariția, în revista „Secolul 20”, al unui „substanțial florilegiu de texte-comentarii” cu ocazia Centenarului Baudelaire, precum și fragmentul din romanul lui E. Hemingway, *Fiesta*. ■ Se scrie amplu și despre lucrarea lui Corneliu Dima-Drăgan, cel care a încercat să realizeze „reconstituirea inventarului bibliotecii unui umanist român, Constantin Cantacuzino Stolnicul”. ■ Într-o notiță se prezintă detalii despre felul în care Lucian Pintilie a pus în scenă piesa lui A. Cehov, *Livada cu vișini* (Teatrul Bulandra): „mereu interesant prin problemele de creație”. ■ Pagina intitulată *Flacăra Varietăți* prezintă, cu subtitlul *Fotografii rare*, o poză de tinerețe (datată 1913) în care apar Emil Gârleanu și Mihail Sadoveanu, împreună cu criticul craiovean N. Dunăreanu. ■ Cu subtitlul *Monolog economic*, apare schița *Pește* de Nicolae Velea.

• **[„Luceafărul”, nr.1 (297); Organ al Uniunii Scriitorilor din Republica Populară Română, format tipografic A2; 8 pagini; săptămânal; zi de apariție: vineri; Comitetul de redacție este alcătuit din Eugen Barbu (redactor-șef), I. D. Bălan (redactor șef-adjunct), Marin Bucur, Gica Iuteș, Ion Lăncrăjan, Corneliu Leu (secretari generali de redacție)]** La rubrica *Dicționar de istorie literară contemporană*, Gh. Achiței îi prezintă pe Mircea Radu Iacoban și Ion Ianoși, despre cel de-al doilea, doctor în filozofie, șeful catedrei de estetică de la Universitatea din București, autorul volumelor *Romanul monumental și secolul 20* (E.P.L.,1963), *Thomas Mann – Monografie* (E.L.U., 1965), de asemenea foarte activ prin prefețe, studii, articole de estetică și critică literară, se precizează: „*Studiile lui Ianoși operează de obicei la granița dintre mai multe discipline: cercetarea literară propriu-zisă, estetică, sociologie etc., încercând să explice fenomenul literar modern din perspectiva unui complex de preocupări. Acest fapt le imprimă o notă aparte, situându-le, în general, printre contribuțiile criptice actuale de largă audiență. Refuzul speculației facile este evident pretutindeni. Ianoși urmărește implicațiile socialului în literatura pe linia stabilirii unor legături indirecte, de alt ordin decât cele de tipul; cauză – efect imediat*”. În ceea ce privește amplul studiu *Romanul monumental și secolul 20*, acesta „dezbate o problemă pasionantă a esteticii moderne: ce factori au determinat în decursul ultimului secol preferința publică pentru romanul monumental?

Autorul determină mai întâi conținutul monumentalului, ca derivat al unei categorii mai largi cea a sublimului. Problema preferinței pentru monumental în secolul 20 e tradusă astfel discret în problema preferinței pentru anumite categorii estetice: sublimul, frumosul, grațiosul”. ■ În cadrul cronicii de teatru, Dinu Săraru salută debutul în dramaturgie al lui Iosif Naghiu, grafician de profesie, care se va deveni unul dintre cei mai cunoscuți dramaturgi ai perioadei 1968-1989

7 ianuarie

● [„România liberă”, nr. 7221] În *Puncte de vedere. Criticii și fenomenul literar contemporan*, Ion Lungu propune o perspectivă ideologic aservită marxism-leninismului asupra rolului criticii literare. Semnatarul articolului arată că „trebuie făcut un pas hotărât în direcția perfecționării instrumentelor de valorificare marxist-leninistă a operelor literare”, în sensul asumării explicite a „condiționării sociale a creației și a personalității scriitorului”. ■ La *Cronica teatrală*, Radu Popescu analizează unica piesă de teatru a lui Marin Preda, *Martin Bormann*, în care identifică „o dramă a universului concentraționar și o dramă a angajării”, o parabolă în cadrul căreia, în colonia de muncă din America de Sud, fondată de germani, protagonistul, Paulescu, ilustrează „aerul contrastant al unui om liber, neliștit de demnitatea condiției umane ca de o condiție a propriei sale existențe”.

● [„Scânteia”, nr. 7575] *Mesajul umanist al artei moderne* este interpretat de către Dan Grigorescu în următorii termeni: „... o demonstrație de 1 Mai, pictată de Ciucurencu în urmă cu câțiva ani, într-o fierbinte fluturare de steaguri, sugerată printr-un acord frenetic de roșuri, mi se pare mai emoționantă decât o scenă amănunțit fotografiată cu penelul”. ■ Pe marginea volumelor *Sfinții se vând cu bucata* de Corneliu Buzinschi și *Reconstituirea* de Horia Pătrașcu scrie Al. Protopopescu în *Confruntări etice în proza tinerilor*: „Pornind de la exteriorul reportericesc al faptelor, Corneliu Buzinschi vizează în *Sfinții se vând cu bucata* crearea unor fizionomii cât mai exact conturate. Urmând logica absurdului și a paradoxului, Horia Pătrașcu nu aspiră atât la crearea unor tipuri literare cât la descoperirea unor legi psihologice neprevăzute. E nevoie, cred, la autorul *Reconstituirii*, de o temperare a gustului exagerat pentru secvențele sumbre, pentru morbidul sufletesc care în afară de faptul că înnegurează atmosfera nu sprijină conținutul propriu-zis al scrierii. Cei doi tineri prozatori se află la începutul unei activități literare ce se poate desfășura sub cele mai bune auspicii. Pledează pentru aceasta vitalitatea prozei lor, seriozitatea problematicii abordate și chiar dispoziția de loc amendabilă pentru experiment, bineînțeles, atunci când acesta asigură originalitatea și profunzimea creației”.

9 ianuarie

● [„România liberă”, nr. 7222] Fănuș Neagu publică proza scurtă intitulată *Hibernală*. ■ Cronicarul teatral Radu Popescu analizează, la *Cronica teatrală*, comedia *Sfântul*, semnată de Eugen Barbu, pusă în scenă la Teatrul de comedie

bucureștean. Mai puțin realizată artistic decât comediile anterioare, *Să nu-ți faci prăvălie cu scară și Labirintul*, în opinia recenzentului, piesa are în centru problema religiei, „privită și tratată ca o problemă universală”, susținută prin intermediul unui „pseudo-iluminat” care practică „șarlatania taumaturgiei” pe fondul unor accente de satiră socială și anticlericală accentuate. Din punctul de vedere al cronicarului, *Sfântul* este, la momentul apariției sale, scrierea cea mai importantă a dramaturgiei epocii, deși „cu destule stângăcii, cu oarecari confuzii, cu momente de repetare și stagnare”, dar și cu „mult spirit, cu multă ascuțime și îndrăzneală” critică.

10 ianuarie

• [„Scânteia”, nr. 7578] Răzvan Theodorescu scrie despre *Nivelul interpretării științifice a tezaurului nostru cultural* apreciind că „faptul de cultură – o pagină de cronică, o descoperire științifică în trecut, un monument de artă, o doctrină filozofică – va putea sugera cu mult mai ușor contextul spiritual al unor epoci ce vor rămâne astfel cu atât mai prezente în conștiința lor”. ■ Emil Vasilescu și Marin Mincu emit opinii referitoare la *Personalitatea cenaclului literar*: „Activitatea cenaclistă ridică multe alte probleme. Există încă forme prea rigide de organizare, ce nu au nici o legătură cu literatura. Se încearcă în mod inutil, întocmirea unor dări de seamă sau procese verbale, ca și cum esențialul s-ar reduce la aceste acte birocratice. [...] În urma aparițiilor revistelor regionale, un număr tot mai mare de creatori tineri au acces în paginile lor, impunându-se cu succes. [...] Din dorința de a promova cu orice preț debutanți (dar și din nevoia de a avea totuși în paginile revistei câțiva scriitori locali), reviste ca «Argeș» și «Ramuri», dau uitării uneori exigența, transformând publicarea lucrărilor într-un act de generozitate gratuit și dăunător”.

• [„Viața studentească”, An XII, Nr. 1-2, Revistă a Asociațiilor Studenților din RSR; format tipografic: A 3, 12 pagini; apare săptămânal (*cu modificări de periodicitate în timpul vacanțelor studentești), zi de apariție: miercuri; Colegiul de redacție: M.N. Rusu, Eugen Patriche, Georgeta Ruță, Nicolae Udrescu, Nicolae Dan Frunteletă – redactor-șef adjunct, Niculae Stoian – redactor-șef] Ana Blandiana semnează atât rubrica de *Convorbiri – Scutul discreției*, un interviu cu Alexandru Philippide, cât și articolul *Moromeții – A doua parte a capodoperei*. ■ La întrebarea: „Între spiritul generației dumneavoastră, în punctul ei de pornire, și tânăra generație de scriitori de astăzi, vi se par a exista asemănări, deosebiri?”, Al. Philippide răspunde: „Cred că literatura noastră se dezvoltă ca o construcție, în continuare, fără hopuri și fără surpături peste care să nu se mai poată construi o punte de trecere. Neliniștea de care secolul nostru a fost cuprins aproape de la începutul lui n-a dat la noi prilej de ruperi totale, de antagonisme intransigente între trecut și actualitate, între tradiție și înnoire. În orice caz, dacă spiritul acesta, la un moment dat, ar pieri, adică dacă continuitatea ar slăbi și rădăcinile împlântate în trecut s-ar usca, dezvoltarea lite-

raturii ar suferi un cutremur distrugător. Înnoirea fecundă și sănătoasă nu se poate face decât cu grija ca rădăcinile să nu se usuce și construcția în continuare să nu înceteze... Iar în ce privește generația care m-a precedat și aceea care vine după mine, răspund doar atâta, că trăiesc în bună pace și cu operele literare ale trecutului și cu acelea ale prezentului, cu o singură condiție, să fie și unele și altele vrednice de atenție și de interes în ce privește valoarea lor pur literară”. ■ Ana Blandiana consideră *Moromeții II* „o carte tragică... dar în același timp și cea mai mare operă comică a ultimilor ani”: „Nimic mai inhibant decât continuarea unei capodopere. De altfel, formularea e contradictorie, pentru că o capodoperă presupune ceva rotund, finisat, suficient sieși însuși, ceva incompatibil cu dezvoltarea. Continuarea apare deci fără sens. Acesta este cel mai banal dintre argumentele împotriva cărții. Se uită însă că, dacă a continua o capodoperă nu e posibil, a răspunde unei capodopere prin alta este perfect logic, și volumul al doilea al *Moromeților* nu este altceva decât o replică dată, la același nivel artistic, volumului întâi. O replică exprimând însăși replica timpului. Pentru că timpul, istoria dacă vrei, a distrus lumea lui Ilie Moromete, fără voia autorului, care suferă lângă personajul iubit. Și, pentru a fi cinstit, pentru a da aspect obiectiv și aparența neamestecului, lui Moromete îi este opus alt personaj, poate la fel de îndrăgit, Niculae. În lupta dintre Moromete și istorie, istoria se numește Niculae”.

● [„**Glasul Patriei**”, nr. 2] Pe prima pagină apare *Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu rostită la posturile de radio și televiziune cu prilejul Anului Nou*. ■ Apare un fragment *Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie* de Mihail Eminescu. ■ Radu Gyr semnează *Figuri istorice românești în dramaturgia noastră*: „Teatrele noastre urmează o nobilă tradiție, reprezentând lucrări originale inspirate din vechi izvoare și cronici românești. În fiecare stagiune, pe scenele din București și provincie reapar viguroasele personaje istorice create de Alecsandri, Hașdeu, Delavrancea sau Davila. [...] Interesanta suită literară, subliniată aici, dovedește, așadar, că dramaturgia română inspirată din trecutul istoric continuă o linie artistică ascendentă.”

11 ianuarie

● [„**România liberă**”, nr. 7224] Nicolae Velea publică proza scurtă cu caracter eseistic intitulată *Măștile, măsura și liniștea*. ■ Constantin Șerban prezintă antologia editată de Victor Kernbach – *O sută de poeți*, apărută la Casa Centrală a creației populare, în care sunt reunite texte ale poezilor de la cenacluri și cercuri literare din țară. În articolul intitulat, ironic, *Când fumul tămieților acoperă creația debutanților*, recenzentul propune ca, pe viitor, astfel de antologii să includă și textele apărute în revistele literare, în publicațiile sindicale sau ale organelor culturale ale cooperăției.

● [„**Scânteia**”, nr. 7579] La rubrica *Note de lector* Emil Vasilescu recenzază volumul lui N. Popescu-Bogdănești, *Omor scuzabil?!: „abordând o problemă majoră – legată de primele bătălii de anvergură ale proletariatului român – [ro-*

manul] se înscrie, prin tot ce are mai valoros, în rândul lucrărilor izbutite ale prozei noastre de observație socială”. ■ Ștefan Aug. Doinaș scrie despre *Receptivitatea lirică a lectorului modern*: „Într-o cultură socialistă, ca a noastră, setea de valori artistice a marelui public e un fapt de netăgăduit. Unei atari mișcări culturale în extensie trebuie să-i corespundă o educație și o instrucție estetică intensivă, inclusiv o aprofundare cât mai deplină a fenomenului poetic modern. Această aprofundare cred că poate să înceapă încă din anii de învățământ, pentru a se desăvârși ulterior cu ajutorul criticii literare la zi. Accesul cititorului la anumite valori poetice este un act spiritual, intim, de opțiune: să-l punem, așadar, pe cititor în situația de a putea într-adevăr să aleagă. Numai în felul acesta poezia – și arta, în general – poate deveni pentru toți o bucurie a spiritului”.

● [„*Albina*”, nr. 2] Apare, nesemnat, *10 ani de la moarte Dr. Petru Groza*: „Ca președinte al Consiliului de Miniștrii și apoi ca președinte al Prezidiului Marii Adunări Naționale, doctorul Petru Groza a muncit neobosit, punându-și în slujba poporului toată puterea sa de muncă, marile lui calități de om politic și de stat. [...] Amintirea doctorului Petru Groza este vie în rândurile țărănimii și ale tuturor celor ce muncesc. A fost un fiu vrednic al poporului român, care n-a preocupat nimic, în lupta pentru progres și pentru fericirea celor mulți”. ■ Dim. Rachici publică poezia *Rod al iubirii*, iar Matei Alexandrescu semnează *Privesc în apa vieții*. □ În *Plaiuri argeșene* Barutu T. Arghezi își pastișează tatăl: „La început a fost legenda, cântecul și poate snoava... și cum toate erau vorbe, au trecut din gură în gură, și din veac în veac, aducându-ne din izvoarele sufletului înțelepciunea poporului... Adăugându-li-se țesătura din in și borangic, creștătura în piatră și în lemn, jocul și obiceiurile vechi de viață, toate la un loc au dat ceea ce numim astăzi *folclorul*”. ■ Într-o notă se anunță: „În librăriile din Japonia a apărut, în anul trecut, romanul *Răscoala* de Liviu Rebreanu, tradus în limba japoneză de doamna Michiko Yoda: „[...] Vorbind despre romanul tradus, doamna Michiko Yoda a spus, printre altele, că acest roman este foarte impresionant, judecând după spiritul de revoltă al țărănimii ce se degajă din el. «În Japonia – a spus mai departe doamna Michiko Yoda – nu există o operă literară atât de puternică cum este romanul *Răscoala*, care redă așa de pregnant și convingător viața țăranilor și a claselor avute într-un moment important al istoriei, așa cum este în cazul României anul 1907»”. ■ Revista publică primul cupon de participare la concursul *Cine este autorul?*: „Versurile publicate mai jos aparțin unuia dintre cei mai mari poeți din istoria literaturii noastre (născut în anul 1880), care s-a făcut de asemenea cunoscut și în alte genuri literare – ca romancier, dramaturg – fiind în același timp și un ilustru gazetar.”; urmează un citat din Tudor Arghezi, *Cuicul*.

● [„*Gazeta literară*”, nr. 2] Într-un *Carnet de scriitor*, Ștefan Luca face *Elogiul cotidianului*, inspirat de viața unui „vechi oțelar din Câmpia Turzii. □ Constantin Țoiu semnează eseu *Existența concretă*: „A crea înseamnă a te situa, din capul locului, pe un teren necunoscut încă, între eroare și adevăr. De altfel, mitul cunoașterii, aventura fantastică a științei, tradusă în termenii metafo-

rei biblice, începe cu o greșeală sau cu un act de libertate – salvator, în sens cognitiv. Paradisul, până atunci, fusese un somn lung, o non-conștiență confortabilă, starea euforică automată și autosatisfăcută a oricărei utopii.” ■ Șerban Cioculescu omagiază personalitatea lui *Ioan Al. Brătescu-Voinești* la centenarul nașterii lui: „nu mă pot opri de a menționa enorma priză a literaturii lui înainte de primul război mondial, fapt care și explică felul în care G. Ibrăileanu îl punea atunci alături de Mihail Sadoveanu. [...] Ca și Vlahuță, Brătescu-Voinești credea în finalitatea înalt educativă a artei. Credea și avea dreptate să creadă că arta nu este numai desfătare, nici numai cunoaștere, ci și îndemn la înălțare etică.” ■ Emil Botta publică, pe prima pagină, două poezii *Lucitoare* și *Revizorul nostru*, din care cităm: „Școlarul durerii/ ce rău a albit.../ Anii, la urma urmelor,/ anii./ Dar plânsul în hohote./ plânsul, de ce?/ Vai, revizorul nostru,/ revizorul școlar/ domnul Eminescu,/ a fost tras pe roată./ Când vei auzi frunza troznind,/ ia seama spun: e osul lui,/ al revizorului nostru școlar./ Minți școlare, minți,/ am răcnit./ Eminescu a fost răstignit.” ■ Fănuș Neagu semnează un fragment din romanul *Îngerul a strigat* cu titlul *Strugurii negri*. ■ Recenzii scriu I. Stăvăruș și Ion Rotaru. □ Primul scrie despre *Poezii Văcărești*: „Densul studiu monografic pe care prof. Al. Piru îl dedică celor patru poeți constituie o ultimă, riguros științifică confirmare.” □ Ion Rotaru prezintă cartea lui Ion Negoïtescu, *Poezia lui Eminescu*: „Punctele de plecare concrete, însă, noul exeget le află la predecesorii săi, având astfel tactul de a nu-i neglija. Unul dintre acestea, principalul, e căutat în monografia lui G. Călinescu; altul în ideea centrală din *Poezia lui Eminescu*, de Tudor Vianu; sugestii vin și din alte locuri, de pildă din partea Rosei del Conte, cu lucrarea sa *Mihai Eminescu o dell'Assoluto*, bazată pe un atent studiu al postumelor. Însă I. Negoïtescu împinge așa de departe afirmarea valorii operei nepublicate de poet, încât îți vine să zici că ai în față pe ultimul și cel mai vajnic *postumolator*, dacă acest cuvânt n-ar implica o ușoară nuanță pejorativă și dacă noul exeget n-ar inspira respectul cititorului, prin bogata sa informație, prin îndrăzneala interpretării, ca și prin eleganța stilului său, învăluitor de lirism și fermecătoare redondanță.” ■ La *Cronica literară*, Lucian Raicu comentează proza lui Paul Georgescu din *Vârstele tinereții*: „Toate cărțile, direcțiile și temele mai vechi ale literaturii române trăiesc a doua lor viață în proza lui Paul Georgescu, clipește din ochi, dau nenumărate semne că există, unele așa cum le cunoaștem, prezențe familiare, altele modificate, adâncite sau caricaturizate; mirate toate însă de agitația din jur, de vecinii lor uneori atât de străni.” ■ N. Carandino scrie despre dramatizarea Martin Bormann de Marin Preda, la cronică dramatică.

● [„*Tribuna*”, nr. 2] Despre Ovidiu Cotruș consemnează Ion Oarcăsu în articolul *Criticul operei*: „Ovidiu Cotruș ... optează pentru o exegeză teoretică și filosofică, în sensul cel mai exact al acestei noțiuni. (...) Pe scurt, critica este după Ovidiu Cotruș un demers intelectual spre Ființa operei, care se dezvăluie numai spiritelor înzestrate cu fine percepții filosofice”. ■ În articolul *Mircea Eliade – romancier*, Mircea Vaida pune în discuție la romanele *Șantier*, *Întoarcerea din*

rai, *Huliganii, Nuntă în cer*: „Fie că sunt scrise sub formă de jurnale, fie că sunt narate la persoana a treia, romanele lui Mircea Eliade dovedesc preocuparea autorului pentru autenticitate. Analizând fiecare fapt, indiferent că e îmbrățișare, strângere de mână lascivă, perversiune, extaz liric sau viciu, el dorește să imprime întâmplărilor amprenta realității. Urmând metoda lui Gide, cărțile sale sunt ecouri interiorizate ale eului. Conform teoriilor lui Bergson, el crede în fidelitatea impresiilor memoriei, al impulsurilor care după definiția lui Freud, datorită cenzurii sociale, sunt refulate în subconștient”. ■ Aleșii de la *Cronica literară* a lui Constantin Cubleșan, sunt D. R. Popescu (*Duios Anastasia trecea*) și Fănuș Neagu (*Vară buimacă*). □ „Cu această nuvelă, ce poartă un pregnant caracter poetic, D. R. Popescu își amplifică nu numai numărul prozelor ce abordează într-un fel sau altul problematica războiului, dar și fațetele sub care surprinde lumea într-o asemenea conjunctură tragică. [...] D. R. Popescu mizează aproape fără excepții pe un dramatism al situațiilor limită, descompunând însă gesturile mari spectaculoase și subliniind momentele definitorii ale formării lor...”. □ „Fănuș Neagu a rămas același romantic exuberant. Nuvelele sale, construite robust, pe un fond de atență și pătrunzătoare observație realistă, aduc într-însele o atmosferă incertă de straniu și fabulos fantastic în care ritmuri umane dramatice se consumă epuizant – se confruntă conștiințe, se stabilesc raporturi, se definesc atitudini etc., marcând situații ce poartă caracteristicile solicitărilor fundamentale. [...] Există în aceste nuvele, ca de altfel în aproape toate ale lui Fănuș Neagu, un filon puternic de frenetic lirism care dă echilibru viabil desfășurării unor teribile întâmplări spre a căror relatare se simte irezistibil atras. Subiectele sale vizează de regulă senzaționalul”. ■ În articolul *Timp interior (III)*, Augustin Buzura prezintă în continuare scriitura Virginiei Woolf: „Absența unui fir epic pe de o parte, imposibilitatea personajelor de a se întâlni într-un dialog real, de a stabili un contact spiritual mai îndelungat [...] sunt elemente care au îndepărtat creația Virginiei Woolf de schemele clasice, de ceea ce obișnuit se înțelege prin roman. [...] De aici pleacă glasurile eroilor, inegale, copleșite de ireversibilitatea timpului fizic, glasuri care alcătuiesc o tristă și ciudată simfonie care exercită o seducție misterioasă, asemeni miticelor cântece de sirenă”.

12 ianuarie

- [„Scânteia”, nr. 7580] Petru Comarnescu, Ion Frunzetti, Mircea Popescu, Dan Grigorescu, Vasile Drăguț și Octavian Barbosa participă la masa rotundă *Sensul experimentului în expoziția de artă*.

- [„Contemporanul”, nr. 2] Pe prima pagină, Zaharia Stancu publică poezia *Elegie*, asemănătoare cu *Om în amurg* din nr. 1/ 1968. Iminenta întâlnire cu moartea este tratată cu resemnare senectă. ■ În obișnuita lui tabletă, intitulată *Inima*, Geo Bogza formulează câteva opinii despre primul transplant de cord de la un om la altul, efectuat de medicul sud-african Christian Barnard, în Cape Town, la 3 decembrie 1967. Geo Bogza asociază „aceste fapte, fără precedent în

istorie” cu „evenimentele care au dat un caracter atât de uluitor vremii noastre, începând cu descătușarea energiei nucleare și proiectarea omului în cosmos. Dar aceste senzații incoerente care ating «maxima vibrație a conștiinței mele, umplându-mă de o uimire prin care, adeseori, răzbate frica» denotă caracterul imprevizibil al științei și al tehnicii, în contextul în care întreaga planetă, copleșită de trăiri sublime, privea, ca pe un fapt sigur, dar încă depărtat, aselenizarea”. Asupra acestei răsturnări a orizontului mediatic deja globalizat insistă gazetarul: „nu mă gândeam că va veni o clipă când, cu mult înainte ca omul să fi pus piciorul pe fața lunii, i se va smulge inima din piept și i se va putea pune alta în loc.” Geo Bogza resimte, în aceste rânduri, urgența ce nu acceptă amânare în secolul vitezei, când se caută răspunsuri în exterior, iar nu în intimitatea omenească – „unde le-a lăsat Socrate”. ■ Jurnalistul Peter Ritchie-Calder, fost membru în aparatul de presă al Marii Britanii în al Doilea Război Mondial, renumit activist socialist din Scoția, președinte la acea dată al Consiliului Național al Păcii (din Marea Britanie), cunoscut pentru implicarea lui în inițiativele O.N.U. privind dezarmarea nucleară (temă favorită în propaganda din blocul comunist postbelic), răspunde invitației „Contemporanului” de a scrie despre *Lumea de azi*. Articolul se așază în descendența discuției referitoare la „lumea de mâine” în țările „eliberate” de U.R.S.S. în 1944-1945. Gazetarul insistă asupra puterii intelectualului umanist de a apăra demnitatea și integritatea ființei: „Acest nou an este anul drepturilor omului la O.N.U. Ni se aduce aminte care sunt drepturile (și îndatoririle complementare) ale individului, de inumanitatea omului față de om, ce se manifestă prin persecuții, prin refuzul de a satisface nevoie materiale, prin insolența războiului. Mai există însă și alte pericole ce amenință era tehnologică: încălcarea vieții private cu ajutorul microfoanelor electronice, satelitul de informație (nu satelitul de comunicații care retransmite programele de pe pământ), acela care recepționează și comunică informații unor stații de recepție particulare. S-ar putea astfel ca prin asimilarea masivă a unei culturi străine, o cultură indigenă să fie readusă la monocromism.” ■ Ov.S. Crohmălniceanu redactează medalionul *René Etiemble – un critic incomod*. Profesorul francez este descris, concomitent, ca un cercetător universitar desăvârșit și ca un necruțător diagnostician: „Etiemble e un critic incomod nu numai pentru că are îndrăzneala să respingă fără diplomatie scrierile socotite de el proaste, dar în acțiunea aceasta aduce o argumentație strânsă, zdrobitoare, bazată pe o erudiție înspăimântătoare. Cunoscător profund al literaturilor romantice, profesor la Sorbona, comparatist de renume mondial, el stăpânește, deopotrivă, câmpul culturilor anglo-saxone și germanice. Sinolog reputat, e un specialist și în limbile islamaice. [...] Critic incomod (a fost nevoit să-și întrerupă cronicile, confrății săi au ajuns chiar să ceară să i se închidă paginile presei literare), Etiemble este și pentru că manifestă o scandaloaasă independență spirituală, refuzând să-și plieze opiniile presiunilor ideologice din orice parte ar veni. Scriitorilor fascizanți sau colaboraționiști le-a denunțat fără milă mentalitatea.” Din prezentarea făcută de Crohmălniceanu, rezultă recurența unor aspecte

din viața literară de pretutindeni, în personalitatea lui Etiemble putând fi identificate atitudini aparținând și altor spirite critice, cum au fost, bunăoară, unele idei maioresciene: „Etiemble și-a publicat articolele de critică literară sub titlul semnificativ: *Hygiene des lettres* (I-IV, Gallimard). Ultimele două *Savoir et Gout* și *Poètes ou faiseurs?* prezintă, pe lângă calitățile primelor un interes teoretic. Autorul respinge astfel pretenția gustului de a renunța la cunoștințe temeinice. El ia apărarea «profesorilor» împotriva literaților amatori, gata oricând să-i considere niște molii. Totodată însă supune deriziunii erudiția stearpă și gratuită, demonstrând cât de vană poate fi uneori căutarea «surselor» literare.”

■ Încă neintegrat în viața literară cotidiană, Al. Paleologu aduce un omagiu într-*Un portret: Alexandru Philippide*: „Auster și singur, indiferent la faimă, care nu e, cum spunea Rilke, decât suma neînțelegerilor ivite în jurul unui nume și, aș adăuga, nu rareori, dobânda unor manevre de uzurapre, Alexandru Philippide s-a îndeletnicit o viață cu pătrunderea în esențele lumilor interioare. Meșteșugul său e o *ars magna*, care – prin repetarea neostenită a acelorași tainice experiențe cu gândurile și cărțile – ajunge, într-o dăruită clipă, să preschimbe materia vrednică a obișnuitei vieți în aurul spiritual care e marea inspirație poetică.”

■ De reținut concluzia optimistă, formulată de Nicolae Manolescu, în recenziile culegerilor *Țărâna serilor* (Teohar Mihadaș, Ed. Tineretului, 1967) și *Poziția astrilor* (Dan Laurențiu, E.P.L., 1967): „Dacă nu mă înșală aceste voci grăbite, vom vorbi despre ele mâine ca despre acelea ale unor mari poeți.”

■ Mircea Malița consacră cea dintâi *Cronică a anului 2000* obiectului de studiu în care s-a format – *Matematicile*. Intrigă afirmația inițială: „În toată literatura nu a fost închinat matematicilor decât un singur mare poem, cel al lui Lautréamont. Chiar dacă poetul nu ar mai fi scris altceva, această creație îl impune pentru faptul de a fi intuit prietenia și înrudirea între două ramuri înaripate ale spiritului.” Previțiunea lui Mircea Malița despre matematici își așteaptă confirmarea: „Toți studenții, inclusiv cei de la Arte plastice sau Teatru vor parcurge ani speciali (poate un colegiu comun obligatoriu) pentru studiul matematicilor și aplicațiile lor. Adulții nu se vor putea desprinde de practicarea matematicilor, atât pentru sprijinirea activității profesionale, cât și din cauza atracției irezistibile a acestei științe, ce va concura cu senzațiile sportive.”

■ Petru Groza este evocat, la 10 ani de la dispariție (7 ianuarie 1958), ca *Un mare fiu al poporului*: „Manifestându-se încă din vremea studenției pe tărâm politic, ca luptător împotriva asupririi naționale, pentru egalitatea în drepturi între națiuni, pentru eliberarea Transilvaniei de sub dominația Imperiului austro-ungar, Petru Groza a fost ales deputat în Adunarea Constituantă din 1918, care a ratificat împlinirea actului istoric al Unirii întregitoare. [...] În cadrul procesului de făurire a unui front comun, de luptă antifascistă, spiritul democratic al doctorului Petru Groza îl conduce în mod logic spre apropierea de partidului comunist, în care vede forța politică hotărâtă să apere cu cea mai mare consecvență interesele naționale fundamentale ale poporului român, exponentul celei mai înaintate clase a societății – clasa muncitoare.” Este amintită internarea

lui Petru Groza la Târgu-Jiu, sub Ion Antonescu, și, după 23 August 1944, implicarea acestuia în scopul „făuririi alianței de luptă muncitorești-țărănești”, cea din urmă culminând cu două evenimente notorii în drumul României spre regimul de „democrație-populară”: „La 6 martie 1945 s-a putut instaura, sub președinția doctorului Petru Groza, primul guvern democratic din istoria țării, rolul precumpănitor avându-l Partidul Comunist Român. După înlăturarea monarhiei, act în care – ca prim-ministru – a avut un rol din ce în ce mai important, trecându-se la construcția socialismului, numele lui Petru Groza s-a legat de lupta pentru noua orânduire socială, pentru progresul continuu al țării.”

■ Dina Cocea relatează din Havana despre *Congresul intelectualilor* organizat în Cuba, în intervalul 4–11 ianuarie 1968, unde s-au tratat câteva teme-cheie: „cultura și independența națională; formarea integrală a omului; responsabilitatea intelectualului față de problemele ale creației artistice și ale muncii științifice și tehnice.” Printre numele sonore care au ținut cuvântări s-au numărat: cubanezul Alejo Carpentier, uruguayanul Mario Benedetti și spaniolul Gabriel Celaya.

13 ianuarie

● [„Scântea”, nr. 7581] *Viața culturală – în paginile presei regionale cotidiene* îl preocupă pe Sorin Movileanu: „Sub semnul întâmplării și, probabil, al aprecierilor subiective se pare că se realizează uneori și selecția volumelor ce sunt analizate în cadrul «Cronicilor literare» sau al «Notelor de lector». Erau oare – pentru a ne opri asupra unui singur exemplu – volumele *Renunțarea* de Michel Butor și *Lucrurile* de Georges Perec, cele mai indicate pentru a li se consacra două din cronicile literare ale ziarului din Baia Mare, în timp ce multe lucrări originale rămân neobservate?”. ■ I. Oprișan prezintă monografia *Ovid Densușianu* de Marin Bucur: „Am remarca totuși, pe alocuri, o anume forțare a notei, prin încercarea de a contura un portret de tip romantic, din care să ne apară un Densușianu frământat de contradicții, acolo unde în realitate nu erau decât aparențe. [...] Tot așa cum – metodologic și stilistic – credem că ar fi fost necesară o eliberare mai pronunțată de sub influența unor prestigioase modele. Oricum, semnalăm cartea lui Marin Bucur drept o contribuție la studierea vieții și activității unuia reprezentant de frunte al culturii românești din primele decenii ale secolului nostru”.

■ Revista publică *Interludiu*, episod dramatic de Andi Andrieș.

● [„Cronica”, nr. 2] Numărul se deschide cu un editorial semnat de Elena Puha, în linia intensificării politicii culturale naționale, intitulat *Națiune și umanism*. Este citat P.P. Negulescu cu o definiție pozitivă și alta negativă a naționalismului, dar și Dimitrie Gusti, care apreciază „dreptul națiunii de a dispune de sine”. Se subliniază astfel miza chiar ontologică („destin și misiune”) a politicii de suveranitate națională, într-un context dominat de super-puteri politice și economice. □ În acest context este inserat un al patrulea episod din *Jurnalul* ministrului și istoricului ieșean Petre Andrei, în care acesta relatează desfășurarea probei de bacalaureat la limba română din 27 iunie 1940, la care participă și Mi-

hai I, „Marele Voevod”, și la care asistă și regele Carol al II-lea, care ține să-i pună întrebări din opera lui Al. Odobescu, constatând că fiul său o cunoaște mai bine decât își închipuise. Este notată și numirea lui Horia Sima ca subsecretar la Ministerul Instrucțiunii al cărui portofoliu îl deținea Petre Andrei. Prezența unei atari perspective la firul ierbii a unor zile din anul 1940, elogioasă la adresa monarhilor României, într-o revistă a regimului comunist, nu se explică altfel decât ca un efort de a reface continuitățile istorice naționale, rupte violent de instalarea regimului sovietizant în 1948. □, Aurel Leon publică o *Scrisoare* desemnată ca ultima a lui Al. Odobescu, scrisă cu două zile înaintea morții – prin sinucidere – a scriitorului (8 noiembrie 1855; moartea survine la 10 noiembrie). Prins într-o pasiune care rămâne neîmpărtășită până la capăt pentru profesoara Hortense Kemingher, cheltuitor din cale-afară, Odobescu îi scrie disperat ministrului Poni, avertizându-l că avea să moară curând și rugându-l să-l ajute să deslușească originea unei sume de 16.300 de lei, pentru ca posesia ei să nu fie apoi prilej de recriminări și procese. □•Scurte dar remarcabile recenzii publică Zaharia Sângeorzan, despre Edgar Papu (*Din luminile veacului* – autorul este laudat pentru formulele memorabile pe care le lansează, de pildă Tudor Vianu ca „un fel de Sadoveanu al gândirii”), George Pruteanu despre publicarea de către Ion Băieșu a textului *Dragostea e un lucru foarte mare* și Șerban Cionoff despre debutul Ilenei Mălăncioiu, *Pasărea tăiată*. ■ Al. Andriescu semnează o cronică elogioasă și plină de miez despre volumul II din *Moromeții* de Marin Preda. Semnalând că nu este vorba despre o continuare a primului roman cu același nume, ci despre o altă carte, criticul remarcă sagace că, deși Ilie Moromete nu e mai aici personaj principal, noul roman stă sub semnul „marii umbre a unui învins, căruia i s-au tăiat legăturile cu timpul și societatea înconjurătoare, un hidalgo prăbușit în lumea aevă, și viu în cea himerică.” Andriescu salută verosimilitatea – realismul – unui roman diferit astfel de narațiuni cu rezolvări simpliste, naive, ca *Mitrea Cocor* sau *Temelia* (primul titlu, canonic în urmă cu doar câțiva ani). În romanul lui Preda, Moromete rămâne un om al trecutului, în măsura în care înțelege că lumea nouă care venise peste el nu-l mai putea integra, astfel că „cu Ilie Moromete, literatura română s-a îmbogățit cu unul dintre cei mai realizați eroi tragici din câți cunoaștem”. Personajul „ieșise din timp”: acesta rămâne argumentul principal al paralelei, ingenioase, cu Don Quijote. □•Apare prima parte a eseului *Structuri și obiect în psihanaliză*, de Eugen Sima, al cărui principal merit rămâne acela de a introduce cititorul în scrierile unor teoreticieni rămași obscuri mai ales din cauza exclusivismului bibliografic marxist din epocă: Freud, în primul rând, Simondon (cu un citat din *Du monde d’existence des objets*, una dintre cărțile de căpătâi ale antropologiei filozofice a lui Bruno Latour), și chiar Lacan, încă netradus în limba română. □•Numărul se încheie cu poeme traduse din lirica greacă, unde putem citi traduceri de Victor Ivanovici (din Kavafis) sau un fragment din *Odiseea* lui Kazantzakis, în tălmăcirea lui Mihail Savin. ■ Zaharia Sângeorzan, George Pruteanu și Șerban Cionoff scriu scurte recenzii la Edgar Papu(*Din liminile veacu-*

lui), Ion Băieșu, (*Iubirea e un lucru foarte mare*) și Ileana Mălăncioiu, despre al cărei volum de versuri, *Pasărea tăiată*, Șerban Cionoff arată: „Exprimându-se deplin pe sine, ea își consumă definitiv complexul și obsesia, își consumă ireversibil, vârsta și criza. Tocmai de aceea mă întreb dacă un al doilea volum, în maniera primului, ar fi cumva posibil”.

● **[„Flacăra”, nr. 3]** În cadrul rubricii *7 zile*, Corneliu Albu semnează un portret literar dedicat lui Nicolae Olahus, cu ocazia comemorării a patru sute de ani de la moartea cărturarului. ■ La *Cronica literară*, Lucian Raicu recenzează volumul lui G. Călinescu, *Scriitori străini*: „Înainte de orice, G. Călinescu încântă prin excepționala prospețime, prin spontaneitatea impresiilor, capabil să înlăture într-o clipă straturile de vechime, prejudecățile, inerțiile, praful de pe opera deja «clasată» și de a ne-o restitui pe aceasta într-o lumină curată, vie”. Autorul cronicii consideră că „G. Călinescu e într-adevăr neîntrecut în arta secretă, în toată diplomația comunicării, în tehnica familiarității, a intimității cu opera, în miracolul căreia știa să descindă cu dezinvoltură, nerespectuos cu misterele. El are o mare încredere în cuvinte, de aceea cuvintele îl ascultă”. ■ Teodor Mazilu publică schița *Cap pătrat ceva mai moale*. ■ Este consemnată apariția monografiei Luigi Pirandello de Ileana Berlogea. ■ Într-o notiță referitoare la Dan Hăulică, autorul volumului *Critică și cultură*, se arată că titlurile „de subdiviziuni interne pot da o idee asupra diversității problemelor abordate: *Criticul, un om din public, Ofensiva frumosului, Poezia plasticii, Ochii mirifici, Piatra care visează, Dialog între arte, Destine literare, Sentimentul istoriei*”. Autorul notiței apreciază că, fiind „scris cu eleganță, într-un limbaj adecvat și vibrant, volumul se citește cu interes și plăcere”. ■ Despre Dinu Lipatti, *Valori franceze* (II, E.S.P.L.A) se afirmă: [volumul conține] „noi studii scrise cu simț al nuanțelor, propunând asociații interesante sau marcând evidente contribuții la mai buna cunoaștere a unor scriitori precum: Marivaux, Stendhal, Aragon, Anouilh ș.a., autorul mișcându-se deopotrivă lejer în mai toate epocile literare franceze, de la Fontenelle la Camus, de la Mirabeau la Colette”. ■ „Masivul volum” *Studii de folclor și literatură*, (E.P.L) reunește numeroase studii ca, de exemplu, *Folclorul și obiceiul pământului* de H. H. Stahl, Al. I. Amzulescu, *Balada populară în Muscel*, Const. C. Giurescu, *Valoarea istorică a tradițiilor consemnate de Ion Neculce* sau *Folclorul în «Țiganiada»* de Ovidiu Bârlea. ■ La secțiunea *Teatru* apare o notă despre punerea în scenă, la Teatrul de Comedie, a piesei *Sfântul* de Eugen Barbu, „pamflet caustic la adresa superstițiilor devenite în anume locuri mod de viață și prilej de exploatare”. Spectacolul este prezentat drept o comedie „cu vervă dar și cu unele insuficiențe de substanță dramatică”. ■ O altă Notă se referă la subiectul piesei lui Marin Preda, *Martin Bormann*, pusă în scenă la Teatrul Național, în care dramaturgul expune „existența tragică a unui transfug, prilej de a înfiera neofascismul și promotorii săi”. Cronicarul este reticent în aprecierea valorii ei: „Trăind mai mult în replică și atmosferă, cu bune scene de literatură, e însă insuficient realizată pe coordonatele dramaturgiei și nu destul de limpede în demonstrații”. ■ „Flacăra” scrie și

despre programarea, la Teatrul «Barbu Delavrancea», a unei comedii „destul de nereprezentative” pentru Anouilh, *Întâlnire la Senlis*. ■ La Studioul I.A.T.C. Cassandra are loc un spectacol-lecție, cu o dramatizare semnată de Livanov după romanul lui Dostoievski, *Frații Karamazov*. ■ Silviu Brucan semnează un articol cu tema *Plaga înarmărilor*.

● **[„Luceafărul”, nr. 2]** Redacția răspunde „publiciștilor mediocri” și „lacomii de reclamă”, de la revista „Amfiteatru”, ale căror „atacuri recent înțețite... au căpătat o turnură furibundă”. „Luceafărul” poartă un război împotriva tuturor: „Angajați ai „unui ziar subțirel și la propriu și la figurat” își „agită săbiuțele lor, scobitorile lor luate de la cafenea vrând să ne facă a crede că avem de-a face cu spadasini veritabili, cu oameni integri care apără morală, literatura, dreptul și cultura. Cum faptul că nu e așa rămâne ușor dovedit, n-o să insistăm. Ce supără e faptul că fenomenul s-a generalizat, scriitorii reputați sunt făcuți praf în ședințe și în rubrici permanente, cu asentimentul unor redactori care țipă pe toate drumurile că sunt atacați ei de către cei de la «Luceafărul». Aceștia muncesc de ani de zile și au avut rolul distructiv de a fi promovată în paginile revistei încredințate poeți ca Ion Gheorghe, Ion Alexandru, Marin Sorescu, Gabriel Melinescu, Ion Pop, Leonid Dimov, Ov. Hotinceanu etc. etc. și prozatori ca Ana Barbu, G. Bălăiță, Sânziana Pop, Alexandra Târziu, C. Georgescu, Maia Belciu etc. etc. dramaturgi debutanți și critici care s-au impus în ultima vreme, cum ar fi M. N. Rusu, Dan Zamfirescu și Marian Popa. Patru ani revista noastră a ținut cu regularitate ședințe săptămânale în cadrul cenaclului «Labiș» reușind să strângă în fiecare seară de reuniune aproximativ 200 de amatori de literatură. Am mai putea să adăugăm, la această lungă listă, premiile însemnate acordate anual celor mai talentați tineri, am putea să amintim că orientarea deschisă a revistei noastre a permis să se afirme mulțora chiar în condițiile cele mai grele, dar nu vrem să avem aerul că ne facem reclamă. [...] Redactorul șef al revistei a fost corectat în câteva rânduri de către cei ce se considerau nedreptățiți, fără a se lăsa să se înțeleagă că asta ar însemna un atac la persoană, cuvântul cel mai drag al publiciștilor de culise. [...] Ne supără însă trivialitatea celor ce ne înconjoară cu atenția lor. Suntem pentru polemică, deși nu o mai practicăm de multă vreme, bănuind că ceilalți sunt amatori de liniștea creației. Dar iată, faptele se înmulțesc. Mai de multișor în «Contemporanul», revistă cu totul onorabilă, un publicist avântat, după ce face aluzii cu totul nepotrivite pe care nu e cazul să le discutăm acum și aici, jignește pe un ton cât se poate de străveziu pe un coleg de scris care nu-i făcuse absolut nimic, sub pretextul că apără pe un poet cu care are lungi colocvii bahice. Când i s-a răspuns s-a făcut din asta o dramă sfâșietoare, lumea plângea deșirat în saloanele literare, se invocau dureri fără margini etc. etc. ca în cea mai proastă melodramă de bulevard. În redacția noastră un critic e aproape molestă de către A. Păunescu, un cunoscut poet este insultat grav de alți doi cunoscuți poeți la o masă, la care e invitat și se rostesc cele mai infame cuvinte ce pot fi auzite. Un prozator cu moravuri mirositoare bate cu pumnul în masă pe unde apucă. [...] În ace-

lași timp, în «Gazeta literară» pentru niște distinși critici revista «Luceafărul» nu există, ea nu face nimic, nu a realizat nimic. Totul este opera celorlalți, ei au făcut totul, ei știu totul: aici, la noi, chipurile, s-au refugiat retrograzii, sociologicii vulgari și negativiștii lumii literare. Și-a permis un colaborator al revistei noastre să facă obiecții la o carte a redactorului șef al revistei «Amfiteatru», au și început represaliile. Că la televiziune se merge pe mai multe canale. Redactorul șef al «Luceafărului» e făcut praf de «Scânteia tineretului» de către prietenii autorului celei mai scurte capodopere din lume. [...] Respectabila «Familie» din Oradea, revistă pe care o prețuim de la apariție, pentru că într-un articol s-au făcut unele rezerve la poezia lui Șt. Aug. Doinaș pe un ton mai mult decât respectuos, nu ne mai slăbește cu glumele redactorului său șef care confundă mesele la care stă seara cu masa redacției ce o conduce. Când te gândești că au existat polemici celebre între Arghezi și Barbu, Lovinescu și Călinescu! Ce pagini, și violente și frumoase din punct de vedere literar! [...] Nu am fi scris aceste rânduri dacă nu am fi citit o pagină publicată de prea adolescența revistă «Amfiteatru», care numai revistă studentăscă nu e dacă e să ne luăm după moravurile ei. Aici cancanul e la locul său, la poșta redacției se dau sfaturi la mișto, poeziile bat recordul incifrației și prozele sunt de o calitate care te pune pe gânduri (ce-i drept hârtia e bună !). În pagina despre care aminteam, un critic, pe vremuri onest, face deschis procesul revistei noastre. Tovarășul Ungheanu este liber să creadă că urmașul direct al lui Călinescu este N. Manolescu, poate numai pe criteriul că au colaborat amândoi la «Contemporanul»; el poate crede că un autor este mare numai pentru că a locuit în orașul Sibiu (după acest criteriu toți parizienii ar trebui urgent făcuți academicieni); el poate de asemenea să creadă că revista noastră e leagănul obscurantismului, deși asta e cam greu de susținut. Acest modest funcționar al condeului poate să scrie ce vrea despre colegii cu care ia aperitivul dimineța, dar când afirmi negru pe alb că «rolul revistei „Luceafărul” a fost (noi am fi scris acela, că așa e gramatical) de a crea confuziile necesare unor polemici incorecte» asta e demn de panseurile lui Gâgă, dacă nu ar aduce de departe cu o răfuială a la *Tanța și Costel*... Deocamdată atât !”. ■ Este publicată *Iona*, tragedia în patru tablouri, de Marin Sorescu. ■ Alte semnături: Vladimir Streinu (*Mască și cultură*), Leonid Dimov (*Despre idei și cuvinte*), Ion Pop (*Plantația concretului*).

14 ianuarie

• [„Scânteia”, nr. 7582] Valeriu Râpeanu semnează cronică literară la cel de-al doilea volum din *Moromeții*: „[...] când în primăvara anului trecut ziarul nostru publica primul fragment din cel de-al doilea volum al romanului, despre existența căruia se vorbise cu câteva săptămâni înainte, interesul s-a materializat la unii și într-o exclamație de uimire: o carte ce își căpătase o stare civilă de sine stătătoare, o carte ce intrase în conștiința publicului ca o entitate definitivă mai se cerea oare continuată? [...] A rămas Ilie Moromete același? Desigur, da. Aici stă de fapt înțelesul cărții lui Marin Preda. Un om ca Moromete, atât de complex, atât

de ciudat în aparență, cu reacții atât de neașteptate uneori, poartă în sufletul lui mult din firea autentică și caracteristică a țaranului nostru. Fără îndoială, la Moromete anume trăsături definitorii se hipertrofiază și capătă o pondere psihologică deosebită, după cum altele sunt estompate. [...] Pare că din Ilie Moromete s-a desprins nu o mlădiță, ci un om viguros, care, păstrând toate acele însușiri ale tatălui, capătă o nouă și cuprinzătoare înțelegere a lumii. Se părea că prin Nicolae, Ilie Moromete își prelungește existența și și-o împlinește. [...] De fapt, nu este vorba aici de o evoluție restrânsă la perimetrul familiei, ci de o evoluție care vizează însuși destinul complex al existenței țărănimii noastre. Volumul al doilea reprezintă astfel o frescă a vieții satului românesc contemporan într-o epocă de răscruce, de mari întrebări, de hotărâtoare transformări sociale și morale. [...] Dacă noul volum din *Moromeții* încheie un destin – acela al lui Ilie Moromete – nu-i mai puțin adevărat că prin amploarea dezbaterii sociale, prin autenticitatea problemelor dezbătute, prin forța ei artistică, romanul lui Marin Preda, asemenea marilor opere, deschide criticii, ca și cititorului, calea unor fructuoase și statornice meditații”.

• [„Scânteia tineretului”, an XXI; seria a II-a, nr. 5800; Organ central al Uniunii Tineretului Muncitor, Format tipografic A1; cotidian, nu se precizează componența redacției] Fănuș Neagu publică proza *Întâlnire cu Sherlock Holmes*.

16 ianuarie

• [„Scânteia”, nr. 7584] Din cuprinsul articolului *Două antologii*, nesemnat, reținem: „Dând prinosul său zbuicimatei noastre istorii, literatura a devenit ecoul peste veacuri al aspirațiilor către libertate și progres social, al luptei încrâncenate pentru dăinuirea și înflorirea pe aceste meleaguri a poporului român. Paginile evocatoare ale unor asemenea momente, răspândite în operele scriitorilor noștri din toate timpurile, dezvăluie cu o forță inegalabilă patosul militant patriotic de care au fost animați, dăruirea totală unui ideal umanist înalt. Reunind într-un volum antologic tot ceea ce a dat mai valoros literatura națională în acest domeniu, Editura Militară realizează un act de cultură. *Vârstele patriei* adună într-un buchet florile alese din literatura eroică, patriotică și socială, de la cronicari la contemporani, ca o mărturie artistică a unor momente cruciale din istoria noastră. [...] Realizatorul antologiei, Emil Manu, grupează materiale literare pe marile momente istorice, de aceea într-o secțiune vom întâlni alăturate, de exemplu, pagini din Neculce, Eminescu, Delavrancea, Sadoveanu, Iorga sau poeți contemporani. Alcătuită cu grijă, extrăgând fragmentele publicate din edițiile critice cele mai valoroase, pe cât a fost posibil, lucrarea este completată cu un fișier bibliografic, note, indice de nume, ca și o mică introducere cu caracter de istoriografie literară la începutul fiecărui capitol. [...] Adoptând un mod de organizare cu totul diferit, antologia de lirică românească *Râul, ramul...*, (E.P.L.) grupează creații ale unui impresionant număr de poeți contemporani. Cartea își propune să illustreze suc-

cint varietatea tematică, profunzimea gândirii poetice ca și complexitatea și nou-tatea mijloacelor folosite de scriitorii noștri, reușind aceasta prin selectarea atentă a unora dintre cele mai reprezentative creații”. ■ Marin Mincu îi face un portret literar poetului *Grigore Hagiu*: „În prezent, Grigore Hagiu a ajuns la o anumită stabilitate a formulei poetice, chiar la o fixare a uneltelor. Aici se găsește și Nichita Stănescu sau Cezar Baltag, dar la fiecare această ipostază se manifestă deosebit. La Grigore Hagiu se simte dorința de limpezire a ideilor, de cristalizare, aspirația spre forme finite. Se încearcă tenace o posibilitate latentă de oprire a neostenitelor metamorfoze. [...] Predilecția poetului spre poemele lungi îl face adeseori să alunece în discursiv. Starea lirică prelungită excesiv duce la pierderea emoției și la o prea vădită explicitare. Valențele lirice profunde la descifrăm la Grigore Hagiu în poemele de mică întindere, unde notația fulgurantă se constituie în viziuni dense. Expresia lirică aspirând spre clasicitate a poetul pare să calmeze apolinic fondul său deocamdată gălăgios dionisiac. Grigore Hagiu a parcurs stadii importante de concentrare lirică, aflându-se la o etapă de momentană stabilizare. Poezia sa, decantată complet de reziduuri și repetări, își configurează deja un nucleu germinal, care-l individualizează. Ajuns aici, poetul va tinde, probabil, spre o cristalizare lirică, din ce în ce mai esențializată, cerută de evoluția sa”.

17 ianuarie

● [„Scânteia”, nr. 7585] Fănuș Neagu semnează reportajul *Bărăganul fertil, sub zăpezi*. ■ Ion Spălățelu și Gheorghe Zamfir comemorează *400 de ani de la moartea lui Nicolaus Olahus. Un umanist român de talie europeană*: „La împlinirea a patru sute de ani de la moartea sa poporul nostru îl cinstește cu venerație memoria, așezându-l la loc de cinste în galeria predecesorilor de seamă al României. Totodată Nicolaus Olahus face parte din pleiada ilustră a acelor români de înaltă cultură care, prin dimensiunile gândirii și acțiunii lor, vor rămâne înscriși pentru totdeauna în anele de aur ale umanității”. ■ Mihai Vasiliu discută *Comediile lui Aurel Baranga*: „Au apărut astfel și personaje schematice, ciocnirile au fost câteodată facile, aplecări spre melodramă ori, dimpotrivă, tendințe de a obține cu orice preț râsul, repetări de situații. De altfel, reprezentarea pieselor sale a oferit prilejul discutării lor în presă și al consemnării unor opinii diferite și uneori chiar opuse – efervescentă critică pe care e firesc s-o provoace o dramaturgie atât de direct legată de actualitate atât de vibrantă și ascuțită ca cea a lui Aurel Baranga. Apariția în volum a celor opt comedii ale lui Aurel Baranga merită toată atenția”.

● [„Scânteia tineretului”, nr. 5802] Ștefan Bănuțescu reclamă *Anonimatul premiilor literare*: „Chiar târziu, datele decernării premiilor nu sunt cunoscute precis, pot fi la începutul sau la sfârșitul lui februarie, în martie, uneori în aprilie. Dacă datele întârzie în imprecizie, pot da sentimentul că premiile se acordă pentru a fi acordate totuși, sensul lor riscând să se piardă între dubiu și formalitate. E un adevăr banal că premiul literar nu privește numai o carte sau un autor. Relația

cu gradul de intensitate sau cu acalmia fenomenului literar, cu competiția febrilă a editurilor în selecția de autori și cărți sau, dimpotrivă, cu uniformitatea editoria-lă, relația cu opiniile critice calde încă și cu ambiția de identitate și de atitudine a revistelor – sunt lucruri pe care un premiu literar le poate reprezenta mai bine când e decernat la timp, constituind pentru anul literar respectiv un reper de existență specifică, un punct nodal al datelor interioare de viață cultural-literară.”

● **[„Viața studentească”, nr. 3]** Ion Muran semnalează, într-o știre, deschiderea Cenaclului „Echinox” la Cluj: „Ședințele se țin într-un cadru animat, cu sala arhiplină și dezbateri prelungite. Pe lângă poezia sau proza citită au loc ver-nisaje studentești, concerte prezentând în primă audiție lucrări ale studenților de la Conservator și se preconizează organizarea unui studio de teatru, care să pre-zinte experimental piese aparținând genului scurt scrise de membrii cenaclului. La această oră, cenaclul are sub tipar o culegere, «Echinox», în două volume, pri-mul cuprinzând lucrări literare, al doilea plastică și compoziții muzicale.” Se tran-scrie comitetul de conducere ales (Ion Pop – președinte, Eugen Uricaru – secretar și Petru Poantă, Horia Bădescu, Marian Papahagi, Justin Morariu, Mircea Baci, Olimpia Radu, Vary Attila – membri). ■ Recenzia lui Eugen Patriche pune în discuție cartea lui Victor Kernbach, *Povestiri ciudate*, în articolul *Sentimentul cosmic de fiecare zi*. ■ Reținem un interviu de Romulus Rusan, luat lui Liviu Ciulei – *Depășirea*. „ – Ați fost numit în presa vest-germană genial. E jenant, Liviu Ciulei, să vă amintesc asta – cer scuze pentru modestia dumneavoastră re-cunoscută – dar explicați-ne, ca și când n-ar fi vorba de dumneavoastră (însă ad-mițând că ați atins prin această consacrare niște senzații rezervate pentru puțini artiști), cam ce etape închid drumul spre (să-i zicem) succes? (Răbdare, inspi-rație, transpirație etc.). – E adevărat că ecourile din presă, în urma spectacolului *Moartea lui Danton*, au fost în marea lor majoritate extrem de favorabile și elogi-oase. Ele nu s-au limitat doar la presa germană. Mi-au parvenit din Elveția, Aus-tria, Anglia și Franța, și mărturisesc că sunt flatat, ca orice om când i se acordă asemenea adjective. Din fericire, acest sentiment nu ține mult. *A fi genial în-seamnă a deschide artei noi perspective*, înțelegând timpul în care trăiești mai de- vreme decât ceilalți și concretizând această înțelegere într-o exprimare esențială, într-o modalitate care să deschidă întregii arte noi perspective. Și nu cred că am reușit până acum o astfel de realizare... Consider că tot ce fac, fiecare nouă lucra-re nu reprezintă decât o etapă a activității mele. Nu cred că o asemenea consacra-re, despre care vorbiți, închide vreun drum spre un așa-zis nou succes, dacă artistul este (rămâne) la fel de deschis și de neliniștit în fața fiecărei noi intenții de realizare. De fapt, consider cu adevărat important numai succesul față de tine în-suși: depășirea”.

18 ianuarie

● **[„Scânteia”, nr. 7586]** Emil Vasilescu supune unei analize foarte critice *In-formația literară în reviste*: „«Contemporanul», «Gazeta literară», «Luceafărul»,

«Cronica» sau «Orizont» acordă un spațiu mai larg informației de acest gen. Prin cronici, recenzii, note de lectură, anunțarea aparițiilor editoriale sau a ședințelor de lucru ale cenaclurilor, un public larg ia contact cu activitatea literară. [...] Strădaniile revistelor literare și culturale sunt însă insuficiente. Ele nu asigură o informare cât mai completă cu putință, mai obiectivă, care să permită cititorului să dobândească o imagine adecvată a realităților literare din țară și, pe cât posibil, de peste hotare. [...] Cititorul este informat sporadic și nesistematic despre evenimentele curente din domeniul literar, imaginea ce și-o formează fiind astfel palidă și incompletă. Eludarea procesului viu al creației literare prin lipsa de informare are repercusiuni serioase. Cititorul de azi este mai puțin interesat sau nu are timpul necesar să citească întâi cronica la un volum și apoi cartea. Nici simpla înșiruire, într-un colț de pagină, a celor mai recente apariții editoriale din țară nu completează această lacună. El preferă să-i fie consemnată lapidar noua apariție, să-i cunoască genul specific pentru a vedea dacă răspunde unor preferințe sau necesități reale. Cronica sau recenzia, utile în sine, nu pot oferi o imagine a mișcării noastre literare, complexitatea ei reclamând căutarea unor forme și mijloace adecvate. Activitatea Uniunii Scriitorilor, relațiile cu organisme similare în străinătate, manifestările organizate de Casa Scriitorilor constituie prilejuri sporadice de informare în revistele literare. [...] Ceea ce dă un aspect cronic lipsei de informație în revistele de specialitate e faptul că nu există o diversificare a mijloacelor folosite. Spațiul rezervat e redus, stabilitatea rubricilor precară. Dar nu numai spațiul acordat determină calitatea și eficiența informației literare. Șablonul, lipsa de inventivitate, tratarea nediferențiată a materialului informativ, în funcție de interesul și specificul publicației, se fac simțite în periodicele literare. [...] Revistele trebuie să fie oglinda vie și fidelă a întregii activități literare, oferind publicului, în forme corespunzătoare, o largă și variată informare”.

• [„**Albina**”, nr. 3] În editorialul *Măsuri privind dezvoltarea multilaterală a țării*, citim: „Opinia publică din țara noastră a luat cunoștință cu un viu interes de Propunerile Comisiei centrale de partid și de stat cu privire la organizarea județelor și municipiilor, propuneri aprobate de Comitetul Executiv al C.C. al P. C. R. Ele urmează să fie supuse dezbaterii publice după care vor fi prezentate spre examinare și legiferare Marii Adunări Naționale”. ■ Despre *Marin Preda*: „*Moromeții*” vol. II, Marilena Vulpe scrie: „Așteptat cu interes, volumul al doilea reia destinul familiei Moromeților, în condiții sociale fundamental transformate, condiții care generează și schimbarea de optică a personajelor și, implicit, schimbarea lor de atitudine. [...] La *Moromeții* lui Marin Preda nu instinctul de proprietate e dominant, ci setea de liniște, de stabilitate, de viață așezată și sigură. Iar Moromete bătrânul, dezrădăcinat din fragila sa mulțumire, nu-și înțelege timpul, se pierde în căutări, încercând să-și salveze tocmai această fragilă mulțumire și rămâne din ce în ce mai în urma satului, a unui sat care merge mereu mai aproape de pașii lui Nicolae, mezinul său”. ■ Revista publică un nou *coupon de participare* la concursul *Cine este autorul?*: „Fragmentul pe care-l publicăm face parte

dintr-o suită de schițe publicate mai întâi (în 1893) la rubrica «Din cazarmă» a revistei «Moftul român» condusă de I. L. Caragiale. Ele au fost adunate apoi într-un volum ce poartă numele personajului principal al tuturor schițelor.»; [citat Anton Bacalbașa, din schița *Religia cazonă*].

● [„*Gazeta literară*”, nr. 3] În întâmpinarea aniversării din 24 ianuarie, Paul Anghel semnează pe prima pagină articolul *Coloana Unirii*: „Nu putem vedea jertfa înaintașilor, bărbăția lor, spada și mistria pe care le-au mânuit, gândul și visul lor răzbătând peste generații, decât urmând acestui țel al Unirii și împletindu-l strălucit.” □ Șerban Cioculescu i se alătură la rubrica *Breviar* cu prezentarea *Un ziar unionist: „Dâmbovița”*, publicația lui D. Bolintineanu, apărută în urmă cu un secol: „în acțiunea patriotică pe care o întreprindea D. Bolintineanu în ajunul alegerilor pentru adunările care aveau să aleagă un domnitor și să decidă asupra unirii celor două țări surori, poetul pusese la cale și o «mare bibliotecă clasică universală», pentru publicarea în traducere a operelor clasice vechi și moderne, precum și pentru editarea scriitorilor români și a tuturor documentelor privitoare la trecutul țărilor noastre. [...] Alegerea lui Alexandru Ioan Cuza ca domn al ambelor principate eliberează entuziasmul poetului, atâta vreme sub grea apăsare. Făuritor al Unirii, va sta cu credință în preajma domnitorului Unirii și-i va rămâne credincios și după ce Cuza va fi silit să abdice.” ■ Cu prilejul împlinirii a 475 de ani de la naștere și a 400 de ani de la moartea lui Nicolaus Olahus, G. Mihăilă oferă o pagină de istorie literară despre primul umanist de origine română: „Se impune însă ca un clasicist, dublat de un poet, să-și ia asupra-și sarcina retipăririi după manuscrise a operei, dând textul original, editat critic, și traducerea în limba română a tuturor poeziilor și a unei bune părți din corespondența și din principala sa operă, consacrată în mare măsură țării și poporului nostru. Dubla aniversare din acest an va constitui, credem, un potrivit îndemn pentru începerea unei atât de necesare ediții.” ■ Un *Dialog: Marin Preda – Eugen Simion* (cu titlul *Cu autorul „Moromeților” despre posibilitățile romanului*) delimitat de subtitlurile *Adevăr și ficțiune în Moromeții și Încotro se îndreaptă romanul românesc contemporan*, conține adaosuri despre rosturile criticii literare. De la început, prozatorul își exprimă net convingerile: „Părerea mea e că un țăran chiar dacă ajunge doctor în filozofie, tot țăran rămâne. Ideea de familie, de pildă, va fi la el aceeași ca a unui țăran. Despre dragoste va gândi tot ca părinții săi, despre cinste și demnitate va avea aceleași reprezentări, într-un cuvânt concepția lui despre lume, chiar dacă va fi un admirator avizat al lui Kant, va fi una țărănească. Nu va exista manifestare a vieții lui, poate chiar cotidiene, pe care el să n-o judece cu ochii cu care a văzut odată o lume pe deplin formată, cu metafizica ei.” Despre posibilitățile psihologiei rurale de a fi valorificate în proza modernă, Marin Preda afirmă: „Întrebarea ce se pune e dacă, după experiențele hotărâtoare ale lui Sadoveanu și Rebreanu (cu un caracter mitic, fabulos, la primul, obiectiv, realist, la cel de-al doilea), proza țărănească se orientează spre o nouă sinteză epică. Nu e vorba numai de introducerea metodelor epice mai noi (metodele au, se știe, valoarea celor care le utili-

zează!), deși nici acest aspect nu e de neglijat, dar, în primul rând, de schimbarea opticii despre psihologia țaranului”. Aducând în discuție partea de adevăr și de ficțiune din romanul *Moromeții*, prozatorul surprinde cu un răspuns inedit: „Adevărate sunt sentimentele, Ficțiuni sunt împrejurările. Ambele scene sunt ficțiuni, sentimentele însă au fost reale.” □ Eugen Simion dialoghează cu prozatorul și despre critică și orientările ei: „Critica modernă nu se mai organizează pe direcții, ultimul critic de *direcție* la noi fiind Nicolae Iorga. Cunoașteți piscurile și zonele lutoase ale criticii sale (referitoare la literatura modernă). Criticul actual mi se pare a fi, mai întâi, un om de atitudine estetică și autoritatea lui depinde foarte puțin de direcția la care aderă (dacă am cădea de acord că există mai multe). Nu e, firește, indiferent, pentru ce militează un critic, ce promovează și ce respinge în literatură. Din judecățile sale s-ar putea deduce o preferință pentru un tip sau altul de literatură. Accept chiar ideea ca unui critic să-i placă numai un gen de literatură, proza fantastică, de pildă, și să respingă proza de observație realistă. El va deveni, fatal, partizanul unei *direcții* (stilistice, în cazul de față!), stimat, iubit de confrății din câmpria respectivă, dar nu va putea fi niciodată criticul unei literaturi, nici măcar criticul unei generații, prin natura lucrurilor neunitare, diferențiată. Cultul *direcției* în critică e un fenomen al secolului al XIX-lea. Și atunci criticii cu adevărat ascultați și-au frânat simpatiile de școală. Critica mai nouă a renunțat la orice fanatism în această direcție. Fixat într-un punct estetic mai înalt, criticul adevărat nu trebuie să aibă idiosincrazii sau, de le are, nu trebuie să le înscrie într-un program și să le transforme în criterii de valorificare. Nu cred, încă odată, că aderarea la o direcție poate da criticii autoritatea necesară. Ea depinde, am impresia, de altceva: de vocație, de posibilitatea de a justifica estetic opera și, firește, de curajul de a spune adevărul”. ■ *Timpul speranței* este titlul unui eseu semnat de Laurențiu Fulga pe tema luptei omului cu destinul: „Ceea ce ieri admitem că-i blestemat să rămână pe vecie imprezvizibil și inabordabil, începe să ne devină azi foarte posibil și absolut necesar.” ■ Al. Piru face un medalion boemului poet și grafician Tudor George: „Întâiul său volum apărut la începutul anului 1957, *Legenda cerbului*, cuprinde un singur poem de 504 versuri într-o elegantă prezentare grafică prevăzută cu vignete originale și are ca responsabil de carte pe Romulus Vulpesco. Poemul nu e deloc epic, ci exclusiv liric, compus dintr-o singură metaforă bizuită pe grațioasa confuzie între regnuri pe care o prilejuiește coarnele cerbului luate adesea drept ramurile unui pom.” ■ Adrian Marino scrie articolul *Critica veche într-o nouă lectură*, în care trimite la lucrarea lui George Ivașcu, *Din istoria teoriei și a criticii literare românești*, I, 1812-1866 (Buc., Ed. didactică și pedagogică, 1967, 717 p.): „[...] ni se demonstrează o dată mai mult, pe viu, cu materialul alături, pe masă, că un spirit critic literar, teoretic și practic, a existat chiar de la începuturile culturii și literaturii române moderne. [...] „Deosebit de interesante sunt și paginile în care sunt discutate începuturile criticii noastre efectiv estetice. Va să zică, fie și într-o formă embrionară, această conștiință a existat chiar și înainte de Maiorescu, anticipat ce-i drept fugitiv, dar pe o

suprafață deloc neglijabilă de probleme.” ■ Iulian Neacșu semnează textul *Ambiții, prejudecăți și confuzii critice*. ■ La rubrica *Note de lectură*, Corneliu Bărbulescu scrie despre volumul apărut cu câteva luni în urmă, *Studii și articole de literatură română veche*, de Dan Zamfirescu: „Lucrarea aduce un aport [sic !] serios în schimbul de idei în domeniul respectiv și totodată ne ajută să conturăm personalitatea cercetătorului. [...] Ceea ce este iarăși de semnalat este permanenta grijă pe care o arată autorul să facă, de câte ori discuția o îngăduie, legătura între etapele și formele de manifestare ale culturii poporului român, accentuând ideea că rădăcinile culturii moderne sunt înfipte în creația predecesorilor.” ■ *Caii albi din orașul București*, de Fănuș Neagu este recenzată de Lucian Raicu: „Fantasticul se impune cu intensitate, autorul dezlănțuindu-se într-un umor plin de savoare: cailor din orașul București merg pe trotuar, ies la plimbare doi câte doi, ca oamenii, și când e ger beau țuică fiartă. Ei intră în cârciumă și cer: «Bună ziua, două porții de ovăz și două țuici calde» etc. Dar o anumită «dezinvoltură realistă» în dialog, a eroului-copil, e poate excesivă. Admirabil e dialogul final în care realitatea trece de-a dreptul în poezie și oniric, ca printr-o subtilă și ascunsă transmutație a elementelor.” □ Ilie Constantin prezintă două volume: *Drumul Gomorei*, de Miron Scorobete („Impresia generală pe care o lasă la lectură cele patruzeci de mini-povestiri este o nehotărâre vizibilă a intenției artistice. Unele sunt poezii dispuse în rânduri de proză.”) și *Cosmonautul cel trist*, de Horia Aramă („Intuiția cea mai isteață a lui Horia Aramă, în această carte de povestiri științifico-fantastice, este valoarea de contrast a tristeții în lucrările dedicate acestui domeniu aparte.”) ■ Adriana Miteșcu semnaleză apariția monografiei lui Marian Bucur, *Ovid Densușianu*: „Pentru istoria literaturii, O. Densușianu este un personaj modern al cărui destin straniu e configurat din întretăierea celor mai diverse și mai contradictorii reacții și aprecieri pe care le-au avut contemporanii față de profesorul universitar, savantul claustrat printre cărți, esteticianul «simbolist», istoricul și criticul literar, poetul învins. Principala misiune a cercetătorului era deci să restabilească printre legende și mărturii fanatice, izvorâte din devoțiune sau adversitate polemică, adevărul istoric asupra vastei activități a lui O. Densușianu.” ■ La *Caleidoscop*, cititorii sunt informați: „A apărut în cadrul secției de manuscrise *Cartea rară* catalogul corespondenței lui B. Șt. Delavrancea întocmit de M. Anghelescu” [...] „menționăm că această ediție aduce corecțiuni la scrisori care aveau datarea greșită și adăugiri la scrisori care prezentau reducții efectuate fără un motiv real”. Semnează I. Vancea. □ Tudor Lupu anunță: „Nu de mult în *Editura pentru Literatură* a apărut o bogată culegere de aforisme românești în limba maghiară, cu titlul «A kü keménysége a bölcsesség» (Filozofia pietrei este tăria). Traducătorul aforismelor, Beke György, autor și al studiului introductiv, a cules cele mai însemnate aforisme românești într-un volum remarcabil și prin aspectul său grafic.” ■ Demostene Botez, Constantin Clonaru, Sanda Movilă, Marcel Turcu și Vera Lungu asigură lirica acestui număr. ■ Proză publică Vintilă Ivăncianu (*În zori*) și Gheorghe Suciuc (*Copacul tăiat*). ■ La *Cronica dramatică*, N.

Carandino consemnează un eveniment teatral remarcabil: *Visul unei nopți de iarnă*, de Tudor Mușatescu, la Teatrul Giulești, avându-i în distribuție pe George Vraca și Leny Caler, alături de Nely Sterian, Marcel Anghelescu, Iordănescu Bruno, V. Ronea, Ecaterina Ionescu și Tina Radu. ■ În *Cronica sa cinematografică* D. I. Suchianu desființează pelicula *Corigența domnului profesor*: „O singură calitate sper că acest film are. Este atât de inadmisibil, încât este un grav semnal de alarmă. S-ar putea să alerteze pe cei care sunt în drept pentru a lua măsuri pe viitor. Îi urăm să fie picătura care răstoarnă cupa”. ■ Dumitru Solomon aduce în atenție prezența pe piața editorială a două cărți de artă: *Călătorie în lumea circului*, de I.C. Butnaru și *Comedia burlescă*, de Iordan Chimet („Chaplin, Langdon, Keaton, Lloyd, Laurel, Hardy sunt inconformiști și ingenui, niște bizari incomozi pentru lumea satisfăcută, inertă, bine așezată în care evoluează. Sunt interesant conturate ipostazele personajului comic, pe care Iordan Chimet le separă în prima secțiune a cărții sale: copilul, eroul, nebunul, vagabondul, răzbnătorul, curtezanul, clovnul, sfântul, femeia, adversarul.”) ■ La rubrica *Scritori ai secolului XX*, Aurel Dragoș Munteanu publică articolul *Pierre Jean Jouve și simbolul nunții*, o analiză a creației poetice unuia dintre cei mai apreciați scriitori francezi, nominalizat de cinci ori pentru Premiul Nobel pentru literatură: „Rareori a fost scrisă o poezie mai senzuală decât cea a lui Jouve. Totul, câmpia, dealurile, râul, munții, evocă nuditatea, sânii, coapsele. Este cântat vegetalul («Adevărul este vegetal în această dimineață»), se înalță imnuri căldurii naturale, se elogiază somnul lucrurilor, încetineala insinuantă, mișcările obscure.” ■ Traducerea din limba germană a cunoscutelor *Scrisori către un tânăr poet*, trimise de Rainer Maria Rilke poetului bănățean Franz Xaver Kappus, se publică, într-un serial care începe aici, în acest număr. Semnează traducerea Ulvine și Ion Alexandru. ■ Ewald Ruprecht Korn trimite la *Studiile literare*, apărute în limba germană, ale lui Heinz Stănescu: „Studiile literare pe care le prezintă Heinz Stănescu sub titlul prea modest de «referate» («Berichte») constituie în fond o încercare de a sintetiza mersul mișcării literare în limba germană din țara noastră, înscriindu-se, dincolo de dimensiunile unor articole apărute în această direcție, ca o primă tentativă de acest fel, de proporții mai largi.” □ Din lirica germană (poeți din R. D. Germană), sunt publicate versuri de Peter Hühel, Jens Gerlach și Günter Deicke.

● [„**Tribuna**”, nr. 3] Cu ocazia împlinirii a 120 de ani de la naștere, Dumitru Mircea îl evocă istorico-literar pe *Slavici*: „Se împlinesc azi 120 de ani de la nașterea lui Ioan Slavici dacă ne luăm după actul eliberat la 8 noiembrie conform cu originalul din protocolul bisericii din Șiria; s-au împlinit ieri, 17 ianuarie, dacă ne luăm după cartea de însemnări a familiei sale care, de asemenea se păstrează. [...] Întemeietor al «Tribunei» sibiene, publicație cu binemeritat prestigiu, Slavici stă pe frontispiciul «Tribunei» actuale cu dreptul câștigat prin ideile sale de progres social și național, prin munca sa dărză pusă în slujba poporului român, prin exemplul de dăruire nepregetată pentru patrie.” ■ La secțiunea *Ex Libris*, Radu Ilie recenzează cartea Ninei Cassian: „*Destinele paralele* se alcătuiesc din ample

poeme de intenție, de fapt succesiuni – deseori – de poezii scurte pe aceeași temă. [...] Există, în fine, o serie de situații-tip, în poezia Ninei Cassian, vârtejul, dansul care schimbă stările de agregare și fac permeabile cele mai dure obiecte, prezența strămoșilor în chip de «legătură cu morții» îngreunând comunicarea între *el și ea*. Poate acestea compun un profil ușor de recunoscut, aflat însă în bătaia optimă a manierismului”. □ Octavian Șchianu semnează recenzia *Un mare umanist: Nicolaus Olahus*: „Dând unele detalii despre începuturile istoriei poporului român, despre faptul că românii sunt «colonii de romani», că limba lor «a fost cândva romană», Olahus este primul român care a lăsat în scris note despre descendența noastră română”. ■ Nae Antonescu prezintă *Reviste din Transilvania: „România literară” Aiud*: „Revista are meritul de a fi inițiat o cronică franceză, redactată cu pricepere de H. Jacquier, o interesantă revistă a revistelor, o rubrică de însemnări critice, în cadrul căreia se polemizează cu Al. A. Philippide, legitimând astfel rostul revistelor literare din provincie, a căror importanță a fost tăgăduită de către poet”. ■ În *Mircea Eliade – romancier (II)*, Mircea Vaida are în vedere alte creații eliadești (*Domnișoara Christina, Șarpele, Maitreyi*), concluzionând: „Contrastul dintre elementele autohtone orientale cu aroma străveche, și luciditatea modernă a omului experiențelor, crează o atmosferă nouă și interesantă. La nostalgia domoală și tristă din *Aziadé* sau *Le roman d'un spahi* ale lui Pierre Loti, se adaugă climatul rece al psihologiei experiențelor. Orice căi îi sunt permise eroului pentru a obține iluzia adevărului său. Acești oameni luptă singuri, se siluiesc fizic și sufletește, închiși ca niște fluturi în rășini aurii de chihlimbare, în monadele lor metafizice... Și nu odată, în speranța realizării, aventurieri ai experienței, dilemele sacre ale eului ei le plătesc prin ereziile trupului”. ■ Sub titlul *Eminescu și masca plutonică*, Ion Oarcăsu prezintă cartea lui I. Negoitescu, *Poezia lui Eminescu*, apărută în anul precedent: „În locul antumelor, ea ne aduce sub priviri laboratorul enigmatic și încă fierbinte prin iradieri necunoscute al poeziei postume; în locul zonei «neptunice», pusă în lumină mai ales prin contribuția lui Călinescu, sfera vizionară, «plutonică», reprezentată de poeme ca *Miradoniz, Memento mori, Povestea magului călător în stele, Diamantul Nordului* sau *Gemenii*, cuprinzând ceea ce autorul numește « metafora infernală», tonul originar, deci «dorul imensităților elementare, vârsta de aur...»”. ■ În *Primăvara pariziană aprilie-mai 1967*, Al. Căprariu face destăinuirii despre întâlnirea și discuția avută cu Emil Cioran: „Cioran vrea să cunoască amănunte despre cei mari de acasă: Vianu, Blaga, Bacovia, Arghezi, Barbu, Perpessicius – pe care i-a cunoscut personal odinioară. Mă bucur să aud confirmată de el o realitate care nu o dată, m-a făcut orgolios, cutremurându-mă în același timp – că avem o pleiadă de poeți de primă mărime, ce ar putea face mândria oricărei lirici, dar că aceștia, în raport cu poezii altor literaturi sunt dezavantajați prin circulația restrânsă a limbii și prin faptul că încă nu se utilizează toate mijloacele posibile pentru ca arta și cultura românească să fie și mai din plin cunoscute și peste hotare. Un timp, discuția gravitează în jurul lui Blaga, pe care-l consideră un mare poet. [...] Apoi, discuția

se deplasează brusc – îmi vorbește pe larg despre Mircea Eliade, de care îl leagă o mare prietenie”.

19 ianuarie

• [„România liberă”, nr. 7231] La *Cronica literară* Emil Manu analizează versurile lui Ion Caraion din *Dimineața nimănu* (Editura Tineretului, 1968) intitulată *Un poet al atitudinilor fundamentale*, cronică îi amintește pe congenerii Geo Dumitrescu, Mihnea Gheorghiu, Dimitrie Stelaru, Ștefan Augustin Doinaș, Constant Tonegaru și trece în revistă apariții mai vechie le lui Caraion: *Panopticum* (1943), *Omul profilat pe cer* (1946), *Cântecele negre* (1957) și *Eseu* (1966). *Dimineața nimănu* aduce în prim-plan un „poet de lecturi cultivate din toată poezia lumii, la curent cu toate sensibilitățile epocilor și geografiilor lirice, ilustrate prin cicluri de traduceri.” Particularitățile scriiturii poetice a lui Ion Caraion țin de o „dureroasă frământare a omului dezbrăcat de conformisme sterile, ajuns singur în fața unei oglinzi sincere: conștiința sa”. De asemenea, în ciclul *Febre*, al acestui volum, cronicarul literar remarcă existența unui „ritual păgân de conservare a visului”, concretizat într-o „magie de vorbe și de sensuri cu polifonii stilizate până la cristal și rezumatul luminii”.

• [„Contemporanul”, nr. 3] Geo Bogza salută, în articolul nostalgic *Prahova*, revenirea acestui județ pe harta R.S. România, ca urmare a preconizatei reorganizări teritoriale din anul 1968. Regiunile, impuse prin Legea nr. 5/ 1950, erau desființate, locul lor fiind luat de forma administrativă tradițională, și anume județul. □ În aceeași paradigmă intră și intervenția lui Radu Tudoran, *Vârsta orașelor*. Este punctat amănuntul semnificativ că Brăila, care aniversa 6 secole de la atestarea documentară cu denumirea Brayla, redevenea centru județean, desprins din Regiunea Galați. □ Despre *Noua hartă a județelor țării*, prof. univ. dr. Victor Tufescu anunță principiile de împărțire și punctele asupra cărora nu s-a ajuns la consens, subliniind: „s-au delimitat doar 35 de județe mari, puternice sub raport economic, care variază în suprafață de la 3271 km² până la 9380 km², iar ca număr de locuitori de al 242 mii la 801 mii.” ■ Eugen Jebeleanu îl omagiază pe cel dintâi născut al poetului Tudor Arghezi, Eliazar Lotar Teodoresco, întrebându-se în ce constă forța lui creatoare: *De unde vii, Eli?* ■ Zaharia Stancu publică poezia *Romanța*, o trecere prin anotimpuri străbătută, din nou, de sentimentul morții. ■ George Ivașcu publică, pe o pagină, fragmentul *Umanism și umaniști în Țările Române*, anunțându-l drept parte „din *Istoria literaturii române*, în curs de apariție” (tomul va fi încredințat Editurii Științifice, 1969).

20 ianuarie

• [„Scânteia”, nr. 7588] Constantin Ciopraga prezintă nou apărutele volume din *Publicistica lui Mihail Sadoveanu*: „Prin aspectul său mozaical, publicistica lui Mihail Sadoveanu – reunită în volumele 19 și 20 din seria de *Opere* – reprezintă o întregire a scrierilor sale pe plan estetic, ideologic, etic, psihologic și ce-

tățenesc. Cu publicarea lor reeditarea monumentalei creații sadoveniene se apropie de sfârșit. [...] Tot ce nu fusese consemnat în *Cele mai vechi amintiri* și în *Anii de ucenicie* poate fi găsit aici. Sunt momente asupra cărora scriitorul a revenit de câteva ori. Reluate din perspectiva schimbătoare a vârstei, lucrurile apar cu adăugiri semnificative, înlesnind meditația. Pentru aprofundarea biografiei scriitorului și militantului social, apelul la aceste cinci decenii de publicistică este indispensabil. Dar din cele peste o mie de pagini, unele configurează totodată un tablou al primei jumătăți de veac. [...] Adeziunea sinceră a scriitorului la transformările revoluționare din anii Republicii a fost expresia unei vechi năzuințe spre progres. Volumele de publicistică, configurează o biografie închinată democrației și luptei pentru respectul omului”.

● [„Cronica”, nr. 3] Revista se deschide cu un editorial bine informat al istoricului Al. Zub, *Unirea. Ecouri în conștiința europeană*, legat de aniversarea Unirii celei mici. Articolul, parte a campaniei de re-naționalizare a culturii române de după 1964, cuprinde reacții din presa occidentală în preajma evenimentului din 1859 și note de călătorie (notăm articolul lui E. Quinet din „Revue des Deux Mondes” din 1856), ca și relatarea polemicii dintre Franța și Rusia pe de o parte, Belgia și Turcia pe de alta. □•Despre Festivalul teatrelor dramatice, semnat de N. Barbu, vorbește despre *Sensuri folclorice și modernitate* din perspectiva uneia dintre cele mai importante sinteze românești între arhaic și modern, cea a lui Lucian Blaga. Se vorbește și despre punerea în scenă a *Mioriței*, după Valeriu Anania, de către trupa teatrului B. Șt. Delavrancea din București. □•La rubrica de *Documente inedite*, V. Botez publică, cu ocazia centenarului nașterii lui Ion Al. Brătescu-Voinești, o scrisoare adresată de acesta lui Garabet Ibrăileanu, în care autorul aduce explicații la criticile făcute la adresa nuvelei *În lumea dreptății*, publicate în câteva numere ale revistei „Viața Românească”. □•Zaharia Sângeorzan publică, la rubrica de recenzii, o cronică la volumul de debut al lui Mihai Pelin, *Redactori și pianisti*, apreciat pentru puterea sa de introspecție, pentru capacitatea de a transfigura estetic experiențe personale. ■ Un eseu întins este semnat de Adrian Marino, *Sensibilitatea estetică* (p. 7-8), reia o temă foarte dragă perioadei: importanța intuiției estetice în actul critic, singur garant al valorizării unei opere literare și, în timp, a unui canon literar, scop al oricărei practici metaliterare. Articolul polemizează în trecut cu discursul științific, asimilat în mare parte structuralismului care, lipsit de exercițiul acestei intuiții, rămâne caduc. Sunt aduse argumente de autoritate din secolul al XVIII-lea (abatele Du Bos de pildă), secol în care literatura capătă profilul pe care i-l cunoaștem astăzi, cel al unei surse de universal mijlocit de simțire, nu de intelect. Această re-romantizare a literaturii are parte, evident, de un vocabular care nu se poate sustrage metafizicii și care reamintește, fie și vag, de un anume val de „trăire” existențială care colorase durabil atmosfera culturală interbelică: „La baza oricărei recunoașteri a existenței valorii literare stă tocmai contactul nemijlocit, concret, al experienței sensibile, de unde pleacă totul. Critica implică, sub toate aspectele sale, « trăirea »

operei, rezonanța sa interioară, participarea și cunoașterea imediată, a căror rezultantă este sentimentul de valoare.” ■ Laurențiu Ciobanu scrie despre una dintre cărțile majore ale lui Ion Negoïtescu, *Poeziile* lui Eminescu, în care autorul scoate la iveală dimensiunea mai degrabă etică – în sensul ethosului romantic – și cosmologică a operei poetului, de dincoace de influențele filozofice directe: „Ion Negoïtescu a restituit o nouă dimensiune a lirismului eminescian, axa plutonică pe care se XXX o lume bântuită de o tinerețe tragică, plină de mistere și enigme, proiectate în timpuri viitoare sau revolute, anterioare pesimismului filozofic al lui Schopenhauer.” □ Henri Wald publică un mic eseu în care încearcă să explice importanța miturilor în fixarea unor rețele conceptuale ale înțelegerii filozofice a lumii: *Mit și categorie*. Textul, clar și concis, vine cumva în completarea celui semnat de Adrian Marino: fără sensibilitate, intelectul singur nu e capabil de a produce valoare. Or, prin valoarea lor instrumentală, miturile sunt „umane și raționale”. □ În fine, semnalăm un eseu mai întins al lui Grigore Popa, în care acesta prezintă opera lui Theillard de Chardin sau către psihologia înălțimilor – Chardin, „călugăr și biolog, aventurier al spiritului științific”. ■ Ioan Petru Culiănu, un obișnuit, în anul 1968, al *Poștei redacției* a mai multor reviste literare, semnează proza *Imaginați armata în golf (schiță aproape polițistă)*. Maniera prozastică indică preocupări timpurii pentru fantastic și fantasmă, ale autorului *Pergamentului diafan*.

● [„**Scânteia tineretului**”, nr. 5805] Radu Cârnelci publică versurile patriotice *Poem cu stemă*.

● [„**Flacăra**”, nr. 4] La secțiunea *Cinema*, apare o notiță despre ecranizarea romanului *Război și pace* în regia lui Serghei Bondarciuk: „nu ne mai rămâne decât să ne lăsăm purtați cu încredere pe urmele epopeii tolstoiene, refăcută cinematografic cu fidelitate frenetică și ambițioasă”. ■ Este semnalată apariția volumului *Originile politicii americane* (E. P.) de Silviu Brucan. ■ Apare o notă despre Biobibliografia Tudor Vianu, elaborată de Ion Stoica și Henry Zalis sub redacția lui Mircea Tomescu. „Publicată sub auspiciile Bibliotecii Centrale Universitare din București”, bibliografia este dedicată în special „cadrelor universitare de limbă și literatură română, specialiștilor din domeniile în care a activat Tudor Vianu”. Se critică tirajul foarte mic, de numai 310 exemplare, considerându-se că acesta este „pur și simplu ridicol când raportăm cifra de mai sus la numărul celor ce ar achiziționa cu plăcere o asemenea lucrare”. ■ Este semnalată și prima parte a *Bibliografiei G. Călinescu* „alcătuită de doi studenți din anul III de la secția de biblioteconomie a Institutului Pedagogic București: Radu Constantin și Radu Marianne”. Lucrarea, apărută ca supliment al revistei *Studii bibliologice*, „oferă o imagine decisivă asupra diversității neobișnuite a activității marelui profesor”. ■ Un extras din interviul acordat de acad. Al. Graur, directorul Editurii Academiei, lui P. Brăileanu, publicat în „Lucefărul” din 2 decembrie 1967, se referă la intenția editurii de a publica o serie de *Documente inedite despre Budai-Deleanu*, precum și primele volume din seria *Opere complete* ale lui Titu Maio-

rescu și G. Ibrăileanu. ■ La rubrica *Cronica de trei secunde*, Radu Cosașu este prezent cu două tablete, *Metaforă* și *Comunicat*. ■ Silviu Brucan semnează articolul politic *Cambodgia și războiul*.

● [„**Lucașfăru**”, nr. 3] Rubrica *Distingo* găzduiește un articol semnat de Vladimir Streinu consacrat tragediei lui Marin Sorescu, *Iona*, „un șir de scurte poeme, care până la urmă se alcătuiesc monologic într-un mare poem de semnificație atroce. Atât fragmentele dezmembrabile cât și întregul ficțiunii poarta identitatea remarcabilului spirit care le-a conceput. [...] E vorba de alt Iona decât cel cunoscut din legenda biblică. Acela e un profet, care ar fi trecut anonim prin viață, dacă nu l-ar fi înghițit o balenă, restituindu-l intact după trei zile. Iona a lui Marin Sorescu nu are comun cu norocosul profet decât că e tot pescar și că îl va înghiți tot un monstru ihtiologic. El își face meseria cu năvodul și undița la mare, stând însă nu pe țârm, ci în gura deschisă a monstrului, care îl va înghiți. [...] Neprinzând marele pește visat, pescuiește numai deriziunea meseriei lui. E un pescar al cunoașterii absolute, care nu există în viața omenirii, adică în marea lui de cunoștințe relative. [...] După ce cititorul admiră încă o dată la Marin Sorescu problematica spiritului său, cunoscută de la primele lui poezii, după ce își dă seama că se află în fața unei conștiințe arse de setea cunoașterii absolute, lovite de sentimentul singurătății metafizice și mai ales strivite de mărginirea existenței, după ce contemplă simbolul tragic al lui Iona, pe care îl raportează ușor la creațiile lui Hemingway, Ionescu și Beckett, dar îl și disociază tot atât de ușor, el se poate totuși întreba: a găsit Iona-modernul prin sinucidere cunoștința aceasta esențială leacul solitudinii și libertatea totală? este soluția lumii de totdeauna sau numai a unei lumi speriate de moarte și care, apărută mai de curând, nu mai crede în nimic? Căci un ideal hrănit cu o viață de om e soluția cel puțin a eliberării, chiar dacă acea viață palpită, vorba lui Hamlet, într-o coajă de nucă. Direcția, în care Marin Sorescu pune pe Iona să-și caute fericirea doar suspendă problema încât, aplaudându-i ficțiunea în economia ei artistică, având despre autor sentimentul unei personalități originale, mai că ne-am sui noi înșine pe vreo colină și ca să se audă de la o generație la alta am striga: «Marine, Marinee! Totul e invers.»”

■ Sunt recapitulate premiile acordate de „Lucașfăru”, de la data începerii decernării lor: 1962 – Poezie: Ion Chiric, Adrian Dohotaru; Proză: George Bălăiță, Milică Stan; Critică: Dinu Săraru, Marin Sorescu; 1963 – Poezie: Gabriela Melinescu, Ion Pop, Damian Ureche; Proză: Ana Barbu, Ioniță Marin; Critică: M. N. Rusu; 1964 – Poezie: Adrian Păunescu, Ion Chiriac, Dumitru M. Ion; Proză: Constantin Georgescu, Sânziana Pop, Horia Pătrașcu; Critică: Mihai Drăgan, Dan Zamfirescu; 1965 – Poezie: Gheorghe Pituț; Proză: Gheorghe Suciuc; Critică: Marian Popa; 1966 – Poezie: Grigore Arbore, Ileana Mălăncioiu; Proză: Alexandra Târziu, Paul Goma și Ion Nicolescu; Critică: Petre Nicolau; 1967 – Poezie: Marin Tarangul; Proză: Florin Gabrea; Critică: Iancu Dumitrescu. La final este reamintit colaboratorilor și cititorilor revistei, participanților la cenaclul „N. Labiș” „că festivitatea de decernare a premiilor pe anul 1967 va avea loc luni 22 ianuarie 1968, orele 19,30 în sala Casei Scriitorilor din Calea Victoriei, concomitent cu deschi-

derea unei noi sesiuni a cenaclului”. ■ La rubrica *Vitralii* apare scrisoarea deschisă către „Lucefărul” semnată de Romulus Dianu, la 15 ianuarie 1968, în care acesta își declară adeziunea față de studiul consacrate lui Goethe de Eugen Barbu. „Pe lângă spiritele de o largă înțelegere ca Vladimir Streinu, M. N. Rusu și alți frumoși plugari ai ideilor, avem cum e firesc, și câteva fete-bătrâne, minore cărunțite în judecăți prefabricate, care nu admit să se glumească în curtea bisericii. [...] Profund emoționat am fost, aflând că ne-ați lovit taman în creștetul adorației zilnice și științifice pentru un Goethe de lexicon!... Cine iese din limitele opiniei de dicționar, să poftască la spânzurătoarea cu preț-redus a notițelor de rubrică, – zic fetele-bătrâne”. Semnatarul amintește de cunoscutul volum al lui Jules Barbey d'Aureville care opunându-i-l lui Goethe pe Diderot, îi aduce totodată o seamă de critici acide. „Nu e o carte de opinii unanim aprobate, dar e respirația liberă a unei mari inteligențe. Nu l-a spânzurat nimeni pe d'Aureville; nici pe Jules Renard care a scris că unii judecă pe Faust, de Goethe, după Faust, de Gounod. Exista un respect pentru opinie”. După o serie de alte exemple, printre care și unele românești – „Nimeni n-a diminuat pe marele nostru sculptor Brâncuși, care ar fi spus, despre Michelangelo, că «c'est du beefsteak». Nimeni n-a imputat lui N. Iorga opinia sa despre Arghezi”, Romulus Dianu consideră: „În secolul nostru, nu este, oare, firesc ca un scriitor să constate că până și Goethe a suferit avariile timpului? Nu este, oare, cinstit de a spune că, din acest tren de marfă, plin de valori inestimabile, iese fum? (...) Înțeleg sentimentul ce puteți avea, dar *cum războiul pentru independența artei n-a avut loc, vă trimit franca mea înțelegere, și adeziunea la principiul progresului, prin sincera discuție. Literatura este cea mai veche Republică. Dacă cineva se poate îngrașa din banalitate fezandată, din miros de dulap închis, sau din suc de mormânt rentabil, trebuie să afirmăm barem atât: Să trăiască și aceia, care sublimează neîncetat adevărul alterabil, în condiții de luptă cavalească, așa cum faceți Dumneavoastră”.*

• [„*Glasul Patriei*”, nr. 3] Despre *Unirea Principatelor* scrie Virgil Cândea. ■ *Hora Unirii* de Vasile Alecsandri și *Argeș* de Cezar Baltag formează lirica numărului. ■ Zoe Dumitrescu-Bușulenga semnează *Cultura românească în circuitul valorilor universale*: „Datorită unei istorii naționale deosebit de zbuciumate, literatura română cultă intră relativ târziu în circuitul universal propriu-zis. [...] Fiindcă în opere scrise în limbi străine românii au dat lumii contemporane notorietăți și valori consacrate, ca Mircea Eliade, filozof al miturilor și istoric al religiilor, sau Eugen Ionescu, unul din cei mai mari dramaturgi actuali de limbă franceză. Iar dintre poeții tineri de la noi, aceia care duc mai departe mândrele virtuți lirice ale tradiției românești, mulți încep a arăta sensibilele chipuri peste hotare. Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Romulus Vulpescu, Ana Blandiana, Ion Alexandru și câți alți oare nu vor face în curând poate, să se vorbească despre ei? Aspirând la viziuni noi și la expresii îndrăznețe, vizând puritate și perfecțiune ei vor împrăști lumii vechile comori purtate de înaintași pe frunțile lor luminoase. Timpul va fixa, va reliefa toate valorile culturii noastre la reale altitudini. Poporul nostru, care-și cârmuiește cu înțelepciune destinele, în spiritul tradiției, aspiră ca

întotdeauna spre cele mai înalte piscuri spirituale, și va face să se audă mereu, în lume, cuvântul românesc.” ■ Prof. dr. docent Dan Simonescu publică *Biblioteca stolnicului Cantacuzino, în lumina ultimelor cercetări*: „În 1964, în tezaurul prețios al Arhivelor Statului din București a fost descoperit de către asistentul universitar Corneliu Dima-Drăgan, un catalog de cărți, alcătuit spre sfârșitul anului 1939 de medelnicierul Gh. Ioanid, bibliotecarul Colegiului Sf. Sava din București. Catalogul cuprinde 263 titluri de cărți, în 315 volume, aflate de Ioanid în camerele de pe lângă Mănăstirea Mărgineni (Prahova), vechea ctitorie ridicată din pietatea stolnicului Constantin Cantacuzino.”

21 ianuarie

● [„Scânteia”, nr. 7589] Un „fragment de V. A. Karpinski, din culegerea *Așa a fost Lenin*, Editura pentru literatură politică, de V Moscova, 1965”, însoțește articolul 44 de ani de la moartea lui V. I. Lenin: „În urmă cu 44 e ani, în ziua de 21 ianuarie 1924, s-a stins din viață, în localitatea Gorki, Vladimir Ilici Lenin – teoretician și conducător genial al proletariatului internațional. Continuator credincios al operei lui Marx și Engels, Lenin a dezvoltat și aplicat în mod creator marxismul în condițiile epocii imperialismului și ale trecerii omenirii de la capitalism la socialism. El a întemeiat Partidul Comunist al Uniunii Sovietice și a condus lupta maselor populare din Rusia, în frunte cu proletariatul, la victoria Marii Revoluții Socialiste din Octombrie. Numele său este legat de instaurarea și consolidarea primului stat socialist din istorie”. ■ *Portret literar. Gheorghe Tomozei*, este semnat de G. Dimisianu: „Apariția aproape simultană a volumelor *Altair* și *Patruzeci și șase poezii de dragoste*, amândouă aparținând lui Gheorghe Tomozei, e un prilej potrivit pentru a îmbrățișa cu o privire sintetică evoluția acestui poet, aflat acum la capătul unui deceniu de activitate scriitoricească. Asta cu atât mai mult cu cât primul volum amintit este o culegere antologică, selecționând versuri din toate cărțile autorului și oferind astfel o imagine a momentelor succesive pe care procesul afirmării lui poetice le-a străbătut. [...] Fluxul interior, chiar dacă bogat, îl vedem totdeauna vegheat de o mare luciditate a conștiinței scriitoricești, adversară exceselor și dezordinii gesticulatorii, dispusă în orice moment să tempereze manifestarea prea liberă a emoției. Lirismul e dirijat mereu prin îndiguiri și canale pe care poetul singur și le așează în drum, neadmițând revărsările și zăgăzuindu-le de îndată ce se anunță. E o fierbere rece în poezia sa (dacă acceptăm o asemenea asociere de termeni), poate prea rece uneori. Prin supraveghere și constrângere deliberată poetul a ajuns să conserve despre sine imaginea unui spirit echilibrat și mereu egal cu el însuși, apt să mențină un limpede control asupra resurselor și surselor poeziei pe care o scrie”.

24 ianuarie

● [„Scânteia”, nr. 7592] Aurel Martin își exprimă opinia despre *Formația literară a cititorului*: „Nu puțini apelează firesc la serviciile criticii literare avizate. [...] Nu cumva multe din cronici tind să fie (iar uneori sunt negreșit) un dialog

excesiv al interpretului cu confrății și cu scriitorii? Nu cumva, unele măcar, se lansează în considerații specioase, inaccesibile celor insuficient familiarizați cu limbajul tehnic, cu sistemul de referință, cu universul ideatic al comentatorilor? Nu cumva, fugind de așa-zisul loc comun (loc comun, în fond, pentru critici, dar adesea deloc comun pentru cititorul obișnuit), cronicarul neglijează fondul aperceptiv al acestuia din urmă? Nu e cazul, desigur, ca, într-o atare împrejurare, critica să se coboare la un nivel inacceptabil. Ci, din contră, să-l ridice pe consumatorul de literatură la o înțelegere superioară a frumosului. Aceasta presupune însă efortul de a-l avea mereu ca partener de discuție”. ■ *109 ani de la Unirea Principatelor* este comemorată cu textul *Un eveniment istoric cu profunde consecințe în viața poporului român* de Dan Berindei, secretar științific al Institutului de istorie „N. Iorga” al Academiei; textul este urmat de *Manifestări consacrate Unirii*, scurtă enumerare a manifestărilor transmisă de Agerpres.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 5808] Se anunță că la rubrica *Poezia-univers deschis*, cronicarii literari ai ziarului, C. Stănescu și M. Ungheanu, vor „recomanda în succinte prezentări acele volume de poezie pe care le consideră în primul rând demne de atenția lectorului, având în vedere forța emoțională pe care o însumează, distincția unei autentice voci lirice, noutatea investigațiilor poetice și a roadelor acestora, originalitatea limbajului și măsura în care acesta se supune sau este dominat de sentimente, cantitatea de frumusețe și gânduri nobile purtate cu o generoasă dăruire de la creator spre cititor. [...] Desigur, din inconveniențe de spațiu, nu au putut fi integrate în acest ghid volumele *Monolog din Babilon* (Al. Philippide), *Elegie pentru floarea secerată* (Eugen Jebeleanu), *Parabola focului* (V. Nicolescu), *Oul și sfera* (Nichita Stănescu), *Iadeș* (Dumitru M. Ion), *Sfera gânditoare* (Gr. Hagi) – volume care nu pot lipsi orientării lecturii poetice.” Volumele recenzate de C. Stănescu și M. Ungheanu sunt: *Poeme* de Marin Sorescu („Comentariile unei critici superficiale clasase deja pe Sorescu între parodiști și autorul pare a-și renege debutul. *Poeme* în colecția Albatros dovedesc indiscutabil un poet autentic și particular; ceea ce nu s-a sesizat încă suficient este gravitatea versurilor lui Marin Sorescu, calitatea reflecției ascunsă sub o suprafață de ironie sau amuzament”), *Ochiul cel mare*, al Angelei Croitoru („imnuri ale creației, naturii, soarelui, simțurilor. Poeziile se dezvoltă în înălțime, au ceva sacerdotal în ele și invită la cult”), *Țărâna serilor* de Teohar Mihadaș („Social și profund ancorat într-un sol autohton este poetul nu prin teme – care-și au și ele, firește, importanța lor – dar mai cu seamă prin arderea sa în cenușa mitică a nobililor înaintași cărora, ca într-un cimitir miraculos animat, le retrăiește existența desprinsă de lut”), *Versuri*, de Leonid Dimov („Admirabil animator de naturi moarte, L. Dimov exprimă prin prea alesul său gust și o criză autentică a materiei vii a poeziei, o abolire a pastei și pastelului, a naturii însăși, atotinspiratoare”), *Patruzeci și șase poezii de dragoste*, de Gheorghe Tomozei (poetul „evocă numai – e o precizare nu și o subapreciere – emoția originală a cuvintelor, recrează misterul iubirii fără a-l fi creat”), *Destine paralele*, a Ninei Cassian (volumul

conține „o astfel de poezie în care se meditează asupra unui destin comun, firesc, și a altuia monstruos care ar reprezenta destinul creatorului de geniu”), *Poziția aștrilor*, de Dan Laurențiu (cartea „refuză orice indicație a epicului, a anecdoticului, a poantei. Lirismul e căutat firesc în stări”), *Seminția lui Laokoon*, de Ștefan Aug. Doinaș (tema „predilectă a poetului a rămas aceea, ineputabilă, a percepției timpului, înregistrat cu veșnica melancolie a spiritelor calme, care și-au fortificat cu calm pietros interiorul.”

● [„**Viața studențească**”, nr. 4] Rubrica de *Convorbiri* găzduiește interviul acordat de acad. Ștefan Milcu Anei Blandiana, *Nonconformismul gânditorilor*. „ – Personalitatea căruia dintre contemporanii dumneavoastră, scriitorii de exemplu, v-a impresionat? De care ați fost sau sunteți legat sufletește? – Pe George Călinescu l-am cunoscut personal abia în Academie, în căsuța lui modestă din strada Vlădescu, cu biblioteca și camera de lucru atât de impregnate de personalitatea acestui mare om de cultură. Am avut ocazia să-l vizitez, în legătură cu probleme ale vieții academice. De fiecare dată întâlnirea era o desfătare. Ideile jucau în fața mea ca niște imagini sclipitoare, îmbrăcate în formulări inegalabile, scânteietoare și explozive. Îmi reamintesc de unele comentarii despre personajele din *Scrinul negru* și unele versuri din *Lauda lucrurilor* – halucinantă *Rochie de moar*”. ■ Recenziile semnate de Nicolae Stoian și Constantin Duică se opresc la volumele lui Marius Robescu, *Ninge la izvoare* (articolul *Ningea la izvoarele poeziei*), respectiv Mihai Pelin, *Redactori și pianiști* (textul *Mihai Pelin și proza de elaborare*). Debutul lui Robescu este considerat remarcabil: „Surprinzător cât de sigur pe uneltele sale poate fi un poet la prima carte! Și cât de pătrunzător în reflecțiile sale filosofice! Și cât de pregnant în definirea metaforică a unor stări de spirit tinereții generoase și temerare... Marius Robescu este mai mult decât o promisiune lirică, e un poet care vedește un simț al dispunerii materiei poetice, neverosimil pentru experiența sa literară... După Ioan Alexandru și Gheorghe Pituț, poate mai tributar decât aceștia ilustrului model, Marius Robescu este al treilea poet care asimilează cu talent și rafinament lecția genială a poeziei lui Lucian Blaga. Acesta este un semn bun, de cultură, pentru tânăra noastră mișcare poetică”.

25 ianuarie

● [„**Albina**”, nr. 4] Tot despre lectură, dar și despre unele neajunsuri ale promovării culturii, scrie Nicolae Jianu: „Luna aceasta care va mobiliza mii de oameni, trebuie să fie în mod firesc și un prilej de a discuta felul în care este răspândită cartea la sate, trebuie rostite răspicat neajunsurile și subliniate succesele. Pentru că așa cum spuneam, este vorba nu de un popas sărbătoresc, nici de șezători formale sau didactice, ci de un proces amplu și complex, cu țeluri imediate, dar mai ales cu un sunet plin în viitor”. ■ N. Crevedia publică poezia *Ne sumeșim prin iarnă*. ■ În al 3 cupon de *participare* al concursului *Cine este autorul?* citim precizarea: „Fabulistul moldovean din opera căruia reproducem o poezie în acest număr, contemporanul și prietenul său Grigore Alexandrescu îi scria într-o *Epis-*

tolă: «De ar fi o mulțumire să te vezi în tipar dat, / Și pe uliți câteodată cu degetul arătat; / S-auzi: ăsta e cutare! apoi eu ne-aș ferici, / Pentru scrierile tale ce iubesc a le citi.»»; [citat din *Greierul și furnica* de Alexandru Donici].

• [„*Gazeta literară*”, nr. 4] Acad. Andrei Oțetea vine în întâmpinarea aniversării de la 24 ianuarie cu articolul *Unirea principatelor*: „Unirea Principatelor prin dubla alegere a lui Ioan Al. Cuza a fost rezultatul întregii dezvoltări a popoului român care la mijlocul secolului al XIX-lea devenise o națiune, adică atinse un grad de dezvoltare materială și culturală care făcea din Unire o necesitate istorică.” ■ La rubrica *Pagini de jurnal*, Ben. Corlaciuc evocă anii 1944-1945, de la ziarul „*Ecoul*”, în care Miron Radu Paraschivescu și Ion Caraion reproduceau texte ale pașoptiștilor unioniști, în semn de respect pentru idealurile lor: „Astăzi, mai mult decât oricând, se cuvine să cinstim și să continuăm exemplul acestor mari, iluminate figuri, care, dedicându-se Unirii, ne-au fost și ne vor fi întotdeauna, alături de urmașii lor, ceilalți înaintași ai noștri, forță, armă și pavază morală.” ■ Cu titlul *Biblioteca stolnicului*, Șerban Cioculescu consacră un articol apariției lucrării *Biblioteca unui umanist roman*. Constantin Cantacuzino stolnicul, de Corneliu Dima-Drăgan, (cuvânt înainte de Virgil Cândea, Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă, Consiliul Așezămintelor Culturale, București, 1961): „N-aș reproșa scrupulosului editor decât indiferența sa față de adnotările stolnicului, dintre care unele nu ne îndoim, ne ar fi introdus mai adânc în intimitatea gândurilor și a structurii lui morale.” ■ În acest număr dedicat unirii, Alexandru Andrișoiu publică poezia *Unire-n cuget* („Noi, Cuza, os domnesc dar românesc,/ plecarea nouă și întruchipare/ la ceea ce gândesc și reclădesc/ în tot ce bucuria noastră doare.”) ■ La rubrica *Note de lectură*, Nicolae Baltag semnează recenzia la *Hannibal*, teatru de Ion Biberi: „De bună seamă, piesa «în două părți» a lui Ion Biberi nu s-a dorit nici eseu filozofic, nici fișă psihanalitică, ci partitură dramatică viguros sudată în toate articulațiile ei. În mare parte dezideratul a fost atins.” □ Marin Mincu prezintă volumul de proză al unei tinere debutante, Aurelia Munteanu, *Bani de trecere și Redactori și pianisti*, de Mihai Pelin: „Pus sub semnul maturității incontestabile, debutul lui Mihai Pelin se înscrie printre rarele reușite ale colecției «Lucașfăruș». Tânărul prozator, care mănuieste cu supleță metoda Faulkneriană de investigație, își propune o scrutare arbitrară (dacă se poate spune așa), ambiguă chiar, a zonelor sufletești de penumbră. Ceea ce se întâmplă în prozele lui Mihai Pelin, nu contează, esențialul fiind cum se întâmplă. Totul este supus unui filtru misterios, încât ai impresia că se filmează cu încetinitor o realitate onirică.” ■ În intervenția, Mircea Angheliescu semnalează apariția în revista clujeană „*Cercetări de lingvistică*” a medalionului *August Treboniu Laurian*. Același istoric literar comentează monografia lui Adrian Marino despre Al. Macedonski: „Dincolo de duritățile polemice ale unei epoci revoluate și trecând peste justificările pe care aceste izbucniri le aduc unor atitudini ale lui Macedonski, ele mărturisesc indirect prestigiul său în epocă, de unde și iritația unor convorbiriști. Dintr-o conștiință superioară și senină nu izvorăsc asemenea violențe.”

■ *Cronica literară* semnată de Valeriu Cristea are în atenție volumul *Frig*, al lui Dumitru Țepeneag: „Pe lângă fantasticul anxios, Dumitru Țepeneag cultivă și un fantastic sentimental și luminos-poetic. Dar imaginația feerică ni se pare la el mai puțin vie decât cea tenebros-terifiantă și în orice caz în acest volum ea nu trece mult dincolo de palate de sticlă, arbori stufoși, șerpi înțelepți și portocale picate din cer. Totuși o schiță cum este intrusul, cu toate că i se cam văd cusăturile, creează reverberații de vis sau paradis. I se poate obiecta lui Dumitru Țepeneag și exagerarea simbolurilor (tendință foarte evidentă în schița Cu tramvaiul, excelență de altfel) sau încălcarea firescului oniric. Căci precum există un firesc al banalului, există și un firesc al bizarului.” ■ În articolul *Despre teoria, critica și istoria literară și raporturile dintre ele* Al. Dima face *Critica criticii*: „Wellek și Warren, în același mare capitol al «Definițiilor și delimitărilor» despre care începusem a vorbi în articolele noastre anterioare, discută și despre modalitățile studiului general al literaturii.” [...] Ei par a se îndoi de posibilitatea cercetării «științifice» din partea criticii, deși – după cum observăm – aceasta nu e mai puțin un act de cunoaștere analog, într-un fel, cu cel al teoriei și istoriei literare. Critica e considerată apoi în «Teoria literaturii» ca «esențialmente statică în abordarea problemelor», ceea ce nu corespunde totdeauna realității, odată ce există o critică a «biografiei interioare», sau a «genezei interioare» a operei, ca – de pildă – cea a lui Guillerrou cu privire la opera lui Eminescu, despre care nu se poate spune, în nici un caz, că e o manifestare a criticii statice.” ■ Meditând la condiția spirituală a omului modern, Nicolae Jianu scrie în *Nostalgia echilibrului*: „umanitatea își caută, cu prețul unor mari chinuri, o altă conduită spirituală. În această atmosferă panicardă s-au ivit profeții, oferind multîmilor soluții rapide, care de care mai ispititoare și mai utopice.” ■ Făcând cronică dramatică la *Amintirea a două dimineți de luni*, de Arthur Miller, N. Carandino afirmă: „Se pare că piesa a fost jucată prost la premiera de pe Broadway ceea ce nu a contribuit cu puțin la căderea și la discreditul care ulterior a însoțit-o. Nu se poate spune același lucru și despre spectacolul de la Teatrul Mic, cel puțin din punctul de vedere al interpretărilor actoricești.” □ În cadrul aceleiași rubrici, se anunță că Teatrul Popular din Lugoj sărbătorește 125 de ani de la înființare cu montarea Mătrăguna de Machiavelli. ■ Comemorarea lui Ingres (1780-1867), la un secol de la moarte, îi prilejuiește lui Neagu Rădulescu observațiile strânse sub titlul *Nedespărțitul domn Ingres*: „A scrie deci despre arta lui Ingres și mai ales cu ocazia comemorării a o sută de ani și a nu ține seama de momentul istoric, de înverșunatele adversități politice ale vremii, ar însemna să nu lămurim cazul Ingres, pentru că acest mare artist constituie un caz unic în istoria picturii.” ■ Ion Mocanu își pune întrebarea dacă filmul de animație este un *Gen Minor?*: „Din nefericire, prejudecata după care filmul de animație ar fi doar un divertisment, un amuzament facil, cu o eventuală morală minoră și-a pus amprenta asupra publicului și continuă să funcționeze”. ■ Cu titlul *Printre comori*, Baruțu T. Arghezi prezintă *Folclor din Muntenia și Oltenia* volumul II, recent intrat în librării. ■ *Seminția lui Laokoon*, de Ștefan

Aug. Doinaş, face obiectul cronicii lui Cezar Baltag: „Poetul și-a situat culegerea sub semnul convulsiv-tragic al celebrului simbol statuar antic și această situație implică o viziune torturantă, de forme crispate, de «prelungi eșarpe plângând sub daltă» în care «fiecare trup/ e sugrumat de propriul său șarpe». Conceptualizant și contemplativ, talentul său a găsit forța necesară ca să dea suflu viu ansamblurilor de simboluri și parabole intelectuale care-l populează. De aceea *Seminția lui Laokoon* reprezintă, fără îndoială, un moment poetic important.” □ În cadrul aceleiași rubrici (Consemnări), Ion Rotaru prezintă *Portrete și reflecții literare*, de Constantin Ciopraga: „În general – efect al tendinței de «specializare» care a cuprins toate domeniile activității intelectuale în ultima vreme – istoricii literari mai moderni tind să se împartă în două categorii: în «cercetători» și în «interpreți», Profesorul Ciopraga însă, așa cum se poate vedea și din volumul de față, întru-nește în chipul cel mai fericit ambele laturi.” □ • *La Cărți și idei*, Elena Piru comentează romanul lui Salvat Etchart, *Lumea așa cum e*, câștigător al premiului Renaudot pe anul 1967: „Cartea lui Etchart, străbătută de un sentiment profund de umanitate, ține trează în conștiința lumii contemporane o problemă gravă, aceea a dramei unui ținut și a unei colectivități umane «căreia identitatea îi scapă, și pe deasupra îi este refuzată.»” ■ Ulvine și Ion Alexandru continuă seria traducerilor din Rainer Maria Rilke, *Scrisori către un tânăr poet (II)*. □ • *Poezia contemporană din Macedonia* este înfățișată în articolul lui Milan Djurcinov: „Dezvoltarea fără precedent a noii literaturi macedonene, și îndeosebi a poeziei, a dus la un salt calitativ prin cantitate, deschizând o perspectivă largă creației artistice. În acest domeniu se remarcă un mare număr de creatori care îți aduc propria contribuție indiferent de orientările estetice ce-i preocupă.” ■ Incitat de un articol publicat postum a lui G. Călinescu, *Umanismul modern față de acela al lui Pico della Mirandola*, Al. Al. Leontescu comentează ideile umanistului renescentist din opera *De dignitate hominis*: „Pico n-a fost mulțumit nici de dogmele creștine ale catolicismului, nici de *Summa Theologiae* a lui Toma d’Aquino și nici de Erosul – Demiurg a lui Platon. Aceste teorii oricum îl arătau pe om încorsetat și el îl voia cu desăvârșire liber, îl voia luând parte chiar la actual de creație al macrocosmosului, omul fiind, la rândul său, un microcosmos.”

• [„**Tribuna**”, nr. 4] Număr dedicat Unirii principatelor. Vladimir Diculescu semnează aditorialul *Mihail Kogălniceanu și Unirea Principatelor*: „Personalitatea principală care a luptat în adunarea de la Iași pentru Unire și introducerea unor instituții noi, de tip burghez, în viața statului, a fost Mihail Kogălniceanu. El a fost animatorul luptei pentru modernizarea statului român”. □ Pornind de la aceleași semnificative ecouri, Al. Căprariu (*La 24 ianuarie*) aduce subiectul la zi: „...unitatea de azi și de viitor a poporului nostru își are punctul ei cel mai înalt în ampla bătălie pașnică și constructivă pe care o duce Partidul Comunist Român. Acesta este adevărul fundamental în jurul căruia cristalizează toate energiile creatoare ale fiecăruia dintre noi. Acest adevăr, concretizat în realitatea istorică definitivă ne-a făcut să devenim, în fapt, noi înșine, și astfel zidirea Patriei – care vine

din legendă până la contemporaneitate – se continuă neîntrerupt și în unitate”.

■ Liviu Zăpârțan și Nae Antonescu sunt semnatarii rubricii *Ex libris*. □•Liviu Zăpârțan recenzează cartea lui Radu Boureanu: *Cheile somnului*, E. P. L., 1967): „În cele trei cicluri de poezii pe care le cuprinde volumul: *Amintirea pământului*, *Cheile somnului* și *La nord de Aldebaran* se află unele pagini de certă valoare poetică, cu un autentic fior liric, dar și de largă respirație a expresiei.” □•Nae Antonescu prezintă studiul monografic al lui Marin Bucur: *Ovid Densusianu* (Ed. Tineretului, 1967): „Recenta carte scrisă de Marin Bucur îmbrățișează multiplele aspecte ale unei prodigioase munci: perioada studiilor în țară și străinătate, îndeosebi în Franța, ideologia literară și artistică a revistei «Viața nouă», problemele istoriei literare românești... Personalitatea lui Ov. Densusianu este totuși slab conturată din noianul acestei bogate activități [...] deoarece autorul lucrării nu are spirit sintetic și nu a încercat o privire de ansamblu după ce a epuizat un material atât de variat”.

■ Seria articolelor comemorative despre *Slavici*, continuă cu semnătura lui Victor Eftimiu: „S-au împlinit la 18 ianuarie 1968 o sută douăzeci de ani de când în pitoreasca localitate Șiria s-a născut, din țărani modești, Ion Slavici, omul care urma să devină unul dintre cei mai mari scriitori români, ctitorul prozei noastre realiste, [...] El a fost fondatorul «Tribunei» [...]. Proza lui Ion Slavici se citește și astăzi cu încântare. El a mânuit o limbă universal românească. A evocat cu vigoare figurile țăranului și a micului burghez de acum un veac în romane solid construite, de o adâncă observație de adevăr, de simplitate, care l-au așezat printre clasicii scrisului național.”

■ Pornind de la volumul Luciei Protopopescu, *Noi contribuții la biografia lui Ion Budai-Deleanu*, Editura Academiei, Buc. 1967), Ion Oarcăsu arată în *Ion Budai-Deleanu – portret sumar*: „Din documentele care s-au publicat până astăzi și mai ales din precizările foarte riguroase ale Luciei Protopopescu (v. începe să se ivească, tot mai limpede, fața morală a marelui exilat transilvănean; chiar imaginea sa fizică, pe care încă nimeni dintre contemporani n-o cunoaște, parcă se reconstituie, fragmentar, din detalii și aproximări.”

■ Constantin Cubleşan și Mircea Vaida semnează cronici literare la Emil Giurgiuca (*Cântece de țară*) și Eugenia Adam Roșca (*La izvorul cu pietre albastre*) □•„Unitară prin substanța densă a unei poezii cu grave rezonanțe patriotice și sociale, placheta cea mai recentă a lui Emil Giurgiuca întregeste profilul scriitorului, mai ales pe linia unei literaturi responsabile, mesageră a frământărilor și aspirațiilor etnice-cetățenești sub zodia libertății depline ce afectează o anume caracteristică a poeziei ardelenne tradiționale, din care își reclamă de altfel obârșia; versul său e de o vigozitate frustă, exprimând un crez, o angajare [...]. Un sentiment al permanenței de veacuri pe acest pământ strămoșesc ”

□•„Valorificând motive sau atitudini de folclor românesc, pe povârnișuri de saga nordică, ori pe hieratice fireturi de purpură orientală, autoarea se păstrează la altitudinea unor simboluri etice de o frumoasă și covârșitoare căldură umană”.

■ Proza din acest număr poartă semnătura unor autori celebri: Mircea Eliade, cu nuvela *Fata căpitanului* și Dino Buzzati, cu *Ochi pentru ochi* – în românește de

Nina Ivașcu ■ În *Literatură și știință*. Augustin Buzura investighează acest raport la romancierul Aldous Huxley: „Fără îndoială știința atât de complexă și diversificată nu poate fi frecventată în totalitatea ei într-o singură viață, așa că Huxley ajunge la convingerea firească: scriitorul nu este obligat să cunoască totul, dar trebuie să facă eforturi disperate spre a se inspira din noua viziune a lumii propusă de știință iar, în principal, atenția să se concentreze asupra cuvintelor, relativ puține și incapabile să comunice întocmai diferitele nuanțe ale unei experiențe, trăiri etc.”.

26 ianuarie

● [„*Scânteia*”, nr. 7594] Pe prima pagină se poate citi: *Tovarășul Nicolae Ceaușescu a împlinit 50 de ani*, telegrama semnată de Comitetul Central al Partidului Comunist Român, Consiliul de Stat al Republicii Socialiste România și Consiliul de Miniștri al Republicii Socialiste România: „Scumpe tovarășe Ceaușescu, la a 50-a aniversare a zilei tale de naștere, Comitetul Central al Partidului Comunist Român, Consiliul de Stat și Consiliul de Miniștri te felicită din toată inima și îți urează ani mulți, sănătate și fericire. [...] Noi toți cunoaștem rolul de seamă pe care îl ai în activitatea Comitetului Central, în elaborarea politicii marxist-leniniste, creatoare a partidului nostru, în fundamentarea programului de desăvârșire a construcției socialiste adoptat de Congresul al IX-lea și partidului, a măsurilor hotărâte de recenta Conferință Națională, îndreptate spre perfecționarea organizării și conducerii întregii vieți sociale, precum și, în dezvoltarea științei, învățământului, artei și culturii. [...] La această aniversare jubiliară, prilej de bucurie pentru noi toți, te îmbrățișăm cu căldură și îți dorim, scumpe tovarășe Ceaușescu, noi succese în munca pe care o desfășori pentru înfăptuirea mărețelor idealuri ale partidului nostru, pentru propășirea patriei și fericirea poporului român, pentru triumful ideilor socialismului și păcii în lume”.

● [„*Contemporanul*”, nr. 4] Nicolae Ceaușescu, secretarul-general C.C. al P.C.R., este aniversat la jubileu (26 ianuarie 1968), pe prima pagină fiind tipărită o telegramă expedită de C.C. al P.C.R., Consiliul de Stat al R.S.R. și Consiliul de Miniștri al R.S.R. Tonul cald, plin de recunoștință, este încă departe de panegiricele abundente, de sintagmele hiperbolice și de enunțurile *pars pro toto*: „În anii construcției socialiste, îndeplinind cu nețărmurit devotament sarcini de mare răspundere, ai adus o valoroasă contribuție, împreună cu ceilalți conducători ai partidului, la întărirea politico-organizatorică a partidului, la opera de dezvoltare a economiei naționale și ridicare a nivelului de trai al oamenilor muncii, la organizarea statului nostru socialist, câștigând stima și considerația întregului popor român. Noi toți cunoaștem rolul de seamă pe care îl ai în activitatea Comitetului Central, în elaborarea politicii marxist-leniniste, creatoare, a partidului nostru, în fundamentarea programului de desăvârșire a construcției socialiste, adoptat la *Congresul al IX-lea al partidului*, a măsurilor hotărâte de recenta *Conferință Națională*, îndreptate spre perfecționarea organizării și conducerii întregii vieți

sociale, precum și în dezvoltarea științei, învățământului, artei și culturii.” □•Nici „omagii” semnate de scriitori, nici versuri ocazionale nu însoțesc Telegrama. ■ Ideile centrale din editorialul *Unirea*, asumat de redacție, sunt „națiunea socialistă” și „patriotismul socialist”. □•Zaharia Stancu insistă asupra coeziunii provinciilor române în privința dezideratului unionist, vorbind despre *Pagini glorioase*, avansând ipoteza că: „La noi, literatura poartă, chiar de la început, o caracteristică importantă: literatura noastră este literatura unor scriitori care scriu – în primul rând pentru a sluji patria română, pentru a sluji poporului român. Această caracteristică literatura noastră nu a pierdut-o niciodată.” ■ Paul Cornea se întreabă, prudent, dacă a descoperit *Primul roman românesc?*, pentru că el însuși mai emisese ideea, „într-un articol din 1963, reprodus în volumul *De la Alexandrescu la Eminescu*” despre „un roman original din 1846, *Radu al VII-lea de la Afumați*, scris de profesorul francez H. Buvelot, fie în mod independent, fie în colaborare cu S. Andronic (acesta din urmă fiind în orice caz autorul traducerii în limba română). Supoziția pe care o făceam, că era vorba de cel dintâi roman al nostru, părea bine fundată și nu a dat loc la contestări. Dar iată că, recent, am descoperit o încercare anterioară; în mod îmbucurător, ea situează încă mai timpuriu ivirea genului în literatura română. Opera la care ne referim se numește *Elvira sau amorul făr-de sfârșit*, poartă pe foaia de titlu mențiunea «romans compus de D.F.B.», și a apărut, la 1845, în tipografia lui Ios. Kopainig din București.” ■ Nicolae Manolescu abordează, în obișnuita lui cronică literară, volume de proză scurtă publicate la E.P.L., semnate de Dumitru Țepeneag (*Frig*, 1967), Petru Popescu (*Moartea din fereastră*, 1967) și Horia Pătrașcu (*Reconstituirea*, 1967). □Despre Dumitru Țepeneag, cel de care se leagă indisolubil – alături de Leonid Dimov – mișcarea onirică (unicat în epocă), Nicolae Manolescu susține că „valoarea cărții se vede mai bine în întregul ei, nu pe fragmente, care se uită ca strofele izolate ale unui poet. Deocamdată, D. Țepeneag e un poet minor, al stărilor din penumbra sufletului, sugerate cu finețe caligrafică.” □•Petru Popescu este fixat în următoarea perspectivă: „Finețea autorului este de a ne lăsa iluzia de realitate atât cât putem suporta convențiile genului și de a o tulbura atât cât să le uităm cu totul.” □•Nuvela lui Horia Pătrașcu, *Reconstituirea*, a ajuns, în 1968-1970, o temă presantă în dezbaterile criticii literare și ale celei cinematografice (Nicolae Ceaușescu s-a implicat personal, în februarie 1970, în acest caz). Proza și pelicula (realizată de regizorul Lucian Pintilie în 1968) au stârnit controverse. Filmul – interzis în 1969 –, redifuzat în cinematografe la începutul lui 1970, a stârnit fie interesul, fie curiozitatea publicului, luând alura unui eveniment. Nicolae Manolescu arată: „O anume tehnică de a povesti descoperim în *Reconstituirea* lui Horia Pătrașcu (mă gândesc la nuvela care dă titlul volumului); o renunțare la stilul tradițional, o nesocotire a succesiunii evenimentelor. Totuși aici tehnica nu mai poate fi gândită separat de materia epică și nici nu mai are ca la Petru Popescu, valoare în sine. Materia epică pare a-și fi creat singură unica formă posibilă. Povestirea e excepțională și ar putea, numai ea, consacra un

prozator. Se relatează reconstituirea unei bătaii (la beție) dintre doi tineri, care au spart și capul chelnerului și au dărâmat o baracă de lemn. Reconstituirea n-are atât un scop judiciar (miliția e edificată), cât turnarea cu acest prilej a unui film educativ. Și tocmai această reconstituire e cu neputință: ea e o intervenție mecanică, absurdă, inumană, în cursul viu al evenimentelor.” ■ În cadrul rubricii *Tribuna „Contemporanului”*, Gabriel Liiceanu (*Filozofia, o știință?*) și Ileana Mărculescu (*Statutul științific al filozofiei*) sunt de părere că urgențele ideologiei au căzut în desuetudine și că discursurile radicale despre dialectica marxistă trebuie reconfigurate în tabloul noii societăți. Publicarea celor două materiale coincide cu aniversarea rotundă a lui Nicolae Ceaușescu, faptul nefiind, pe moment, privit ca inoportun. □ •Însă, mai departe cu o lună („Contemporanul”, nr. 10), fiecare dintre cei doi primește câte o replică din partea lui P. Lucaciu profesor, la data aceea, la Catedra de filozofie a Institutului Politehnic din București. Articolul lui scoate în evidență, încă din titlu, poziția „demascatoare” adoptată sub titlul *Da, filozofia marxistă este o știință!*: „Acolo unde se discută opinii diferite înseamnă că există căutări, că se încearcă să se spună ceva nou, ceva în plus. În confruntările de opinii se cristalizează adevăruri care duc mereu înainte cuceririle cunoașterii. Dar, ca orice discuție, este util să-i înțelegem termenii. Acestei ultime chestiuni dorim să-i consacram intervenția noastră.” P. Lucaciu îl taxează pe Gabriel Liiceanu care „crede că «odată cu Marx, nu filozofia, ci sociologia a devenit o știință. Iar această sociologie a devenit – metaforic vorbind – filozofia clasei muncitoare, întrucât ea îi făcea limpede modul în care își va realiza destinul său istoric transformând în faptă, în realitate, logica istoriei» („Contemporanul” din 26 ianuarie 1968). Cu alte cuvinte, marxismul este redus la sociologie, dar nu la una generală, ci la o sociologie particulară, la teoria clasei muncitoare despre societate și despre rolul acestei clase în istorie, adică la socialismul științific, evident, poate fi socotit numai în chip metaforic o filozofie. Cât despre filozofia marxistă, în măsura în care există, este și ea ca toate celelalte filozofii, o artă, o pură speculație a spiritului.” □ •De o interpelare are parte și Ileana Mărculescu din pricină că pusese la îndoială necesitatea formulării acestei dezbateri: „«Nu are sens – ni se spune – să ne întrebăm foarte precis dacă *este sau nu știință filozofia*, fiindcă răspunsul poate fi ușor de dat: este o știință, dar nu a obiectualului, ci a subiectiv-obiectivului, după Husserl, care crede că există *știință în genere și știința obiectivă în particular*». Acestei întrebări i se pot da soluții felurite «deopotrivă de facile: e o știință de un tip special, nu este o știință, ci o artă, dare ceva din artă și ceva din știință, a fost sau este *ancila theologiae*, concepție despre lume, este o formă autonomă a conștiinței sociale. Oricare ar fi poziția și motivele ei, subiectul este dator să-și argumenteze opțiunea în mod științific, filozofic sau să o construiască dându-i puterea de convingere a operei de artă. Recunoscând că toate punctele de vedere au câte ceva plauzibil în ele, am optat din motive ideologice pentru următoarea idee: filozofia are finalități umane și metode științifice. Modul ei de raportare la problematica umană e științific, întrucât urmărește

Adevărul. În același timp însă, ea este istoricește preocupată să schimbe statutul existențial al omului în concordanță cu valorile pe care le făurește» („Contemporanul” din 26 ianuarie 1968). Trebuie oare să înțelegem de aici că materialismul dialectic nu face bine când se delimitează de răspunsurile «deopotrivă de facile» pentru că «toate punctele de vedere au câte ceva plauzibil la ele» și că ar fi mai apropiat să-și apropie aceste răspunsuri.”

27 ianuarie

● [„Cronica”, nr. 4] În cinstea modificării structurii administrativ-teritoriale a țării, acum împărțită în 35 de județe care-i dau un aspect de figure este scris editorialul intitulat *Fagurele*. □ În contextul creșterii frecvenței termenilor religioși, tot pagina întâi inserează poemul *Sărutul benedictin* al lui Dan Laurențiu. ■ În fine, aceeași primă pagină inserează prima parte a unui eseu semnat de Petre Andrei, intitulat *Valorile estetice și Eifuhlung*. Eseul, redactat în jurul anului 1910, este important în primul rând prin tematică, în contextul predominanței valorii percepției estetice a literaturii și artelor în fața oricărei alte abordări, în noul regim cultural românesc de după 1964. Estetica este o cunoaștere intuitivă: această primă clasificare a raportului estetic cu lumea explică reticenta criticii literare românești în fața discursului ideologic și al celui științific-cantitativ. În al doilea rând, referindu-se la conceptul lui Theodor Lipps, acest text cu o vârstă considerabilă în momentul publicării, explică prin rigoarea adeziunea criticii românești la o metafizică (post -)romantică a cărei maximă dezvoltare fusese înregistrată în jurul începutului de secol XX. Studiarea acestui raport al subiectului față de fenomene presupune o cercetare psihologică deopotrivă cu una istorică, întrucât Eifuhlung poate însemna atât creație estetică, cât și plăcere estetică și operă de artă. Natura judecății estetice poate da naștere unor diverse supoziții, pe care Petre Andrei le trece în revistă (urmându-l pe Th. Lipps), dintre care „teoria psihologică a valorii estetice e cea mai justă”, în măsură e vorba aici de o apreciere subiectivă. Mai departe, natura acestei aprecieri conduce la o obiectivare a subiectului ca sursă a unei anumite investiții afective într-un obiect a cărui valoare se naște în urma acestei investiții („ogîndire a eului nostru în lumea externă”) care este în același timp o „afirmare a vieții” ■ Tot în acest număr, atrage atenția un eseu care va rămâne celebru al lui Constantin Noica, *Despre cititoriile prefixului „în”*, unde filozoful glosează pe marginea unora dintre cele mai originale și frumoase cuvinte românești: a înființa și a înfăptui, realizând de asemenea incursiuni etimologice în alți termeni utilizați în limba română literară veche (de pildă „învoingă”, la Cantemir). Acest discurs, arheologic și voit insolitant, trebuie pus în relație cu poezia lui Nichita Stănescu și considerat, alături de aceasta, una din culmile discursului literar românesc din epoca re-naționalizării ei. Merită semnalat, ca o dovadă a notorietății teoriilor structuraliste în cercurile intelectuale românești, un ultim cuvânt asupra căruia Noica se apleacă: „înstructurare”, ca o contribuție românească la definirea unei gândiri pe care substantivul structură n-o

epuizează în toate posibilitățile ei, mai ales în posibilul ei dialectic (vezi finalul eseului, pag. 9). □•La paginile de arte, Eugen Atanasiu ia un interviu lui Ulyses Petit de Murat, vice-președintele Societății Scriitorilor Argentinieni, sub titlul *Literatura și filmul*. □•Mihai Drăgan publică eseu intitulat *Valoarea experimentului*, în care critică furia îmbrățișării noului în anii din urmă – vizează aici, fără să-l numească, realismul socialist impus după 1948, dar și formalismul tipic, de pildă, Noului roman francez – încercând să ofere o definiție mai comprehensivă și împlânzită modernului și modernismului. □•La rubrica de poezie, sunt inserate două poeme scrise de Matei Călinescu (*Semn și Simplu joc de cuvinte*).

● **[„Flacăra”, nr. 5]** Veronica Porumbacu scrie reportajul *Lanterne, ursitoare, „Jocuri secunde”*, având supratitlul *Însemnări dintr-o călătorie în Norvegia*. ■ Teodor Mazilu publică schițele *Ticălosul provizoriu și Idiotul indispensabil*. ■ În cadrul rubricii *Cronica de trei secunde*, Radu Cosașu publică tabletele *Zoologie și Polemică*. ■ La rubrica *Memento* este prezentată lucrarea *Noi contribuții la biografia lui Ion Budai-Deleanu – documente inedite*, realizată de Lucia Protopopescu. ■ Secțiunea dedicată *Teatrului* debutează cu o notă despre punerea în scenă a piesei lui A. Miller, *Amintirea a două dimineți de luni*. ■ Premiera piesei lui A. N. Ostrovski, *Vinovații fără vină*, pusă în scenă la Teatrul de stat din Reșița, face obiectul unei consemnări. La fel, piesa *Azilul de noapte* de M. Gorki la Teatrul de stat din Constanța.

● **[„Lucefărul”, nr. 4]** Este reprodus mesajul de felicitare al C.C. al P. C. R., Consiliului de Stat și Consiliului de miniștri adresat conducătorului partidului, Nicolae Ceaușescu, la împlinirea vârstei de 50 de ani. Prilejuit de același eveniment, este reprodus mesajul de felicitare transmis de Zaharia Stancu din partea scriitorilor din România: „Noi vedem în munca neobosită pe care o desfășurați în fruntea Partidului și Statului exemplul luminos al luptătorului comunist, al militantului patriot, care își consacră energia și talentul înfăptuirii idealurilor revoluționare ale poporului, edificării României socialiste, înfloririi artei și culturii naționale. Înfațișarea de astăzi a țării noastre, prestigiul fără precedent pe care și l-a câștigat în lume, umplu sufletul nostru de un sentiment de mândrie și demnitate. Scriitorii s-au bucurat și se bucură de, atenția, de grija conducerii de partid, a Dumneavoastră personal, pentru înfăptuirea unui climat stimulator, favorabil afirmării multilaterale a talentelor, pentru creșterea neconținută a literelor românești. În semn de adâncă admirație și cinstire, cu prilejul zilei Dumneavoastră de naștere, împreună cu întregul nostru popor, vă urăm să trăiți ani mulți, cu sănătate și bucurie, pentru îndeplinirea celor mai înalte aspirații ale națiunii noastre socialiste, pentru viitorul de aur al patriei”. ■ Al. Piru aduce „câteva obiecții generale și de amănunt” volumului semnat de Dumitru Micu *Lirica lui Lucian Blaga*, pe care ezită s-o numească monografie „de teama că lui Dumitru Micu adept al concepției critice a lui N. Manolescu, termenul s-ar putea să-i displacă, dar mă feresc și să-i denumesc lucrarea eseu, pentru că, în ciuda afirmațiilor din introducere, împrumutate de la N. Manolescu, micul studiu e un comentariu al liricii lui L.

Blaga și atâta tot. [...] Mai întâi observ că autorul nu-și subsumează comentariile sale unor idei personale, deduse din poezia lui Lucian Blaga a posteriori, ci urmărește creația poetului cronologic, pe capitole, cu titluri parafrazând ușor titlurile volumelor lui Blaga. [...] În al doilea rând, comentariul nu se referă la metafore, cum s-ar fi convenit în cazul poeziei de cunoaștere prin excelență metaforici, a lui Lucian Blaga, ci explică înțelesurile, traducând versurile în proză, fără a semnala, de cele mai multe ori, raporturile inedite între fenomen exprimate de poet adică fără a interpreta metafora stilistic. Poezia și filozofia sunt două aspecte ale creației lui Lucian Blaga care trebuie puse mereu în legătură, fără a le subordona. După ce critica anterioară a socotit poezia lui Blaga un derivat al filozofiei sale, Dumitru Micu derivă, invers, filozofia din poezie, ceea ce e valabil cel mult în sens cronologic, că adică opera lirică precede pe cea filozofică. Cât despre confruntarea poeziei cu filozofia, întreprinsă uneori de comentator, ea nu duce la nimic, câtă vreme poezia nu e văzută ca poezie, prin urmare ca metaforă, iar filozofia ca filozofie, prin urmare ca gândire, fie și în imagini. [...] Caracteristic pentru om în genere și pentru poet în special este la Blaga faptul de a trăi în orizontul misterului. A lua cunoștință de acest mister și a-l spori, nu a-l descifra, este pentru poet condiția lirică fundamentală, tonică și nicidecum pricinuitoare de «deznădejde» sau «dezamăgire», cum crede Dumitru Micu. Nicăieri în poezia sau filozofia sa, Blaga nu proclamă deznădejdea ca fatalitate ontologică (p. 34), nici nu privește dezamăgit evoluția umanității. Cuvântul «desacralizare» trebuie înțeles la Blaga, dacă-l folosim, în chip figurat.”

28 ianuarie

• [„Scântea”, nr. 7596] Liviu Călin prezintă volumul *Masca geniului*, de Mircea Zăciu: „Tonul general al studiilor este elevat, sobru, în tradiția ilustrată la noi atât de strălucit de profesori și istorici literari ca Tudor Vianu sau D. Popovici. Mircea Zăciu tinde către sinteze, de unde și nevoia de a răspunde principalelor rigori ale istoriei literare. În sensul acesta se cuvin menționate, între altele, studiile despre Maiorescu, Duiliu Zamfirescu, I. Al. Brătescu-Voinești, Sadoveanu, Hortensia Papadat-Bengescu, Agârbiceanu sau cele care alcătuiesc un compartiment separat dedicate «începutului romanului» și «nuvelei» românești”.

30 ianuarie

• [„Scântea”, nr. 7598] În articolul *La aniversarea unei reviste umoristice*, Șerban Cioculescu scrie evocator „La 24 ianuarie 1893 apărea în București, în patru pagini *in quarto*, «Moftul român», cu ciudatul subtitlu: «revistă spiritistă națională, organ bi-ebdomadar pentru răspândirea științelor oculte din Dacia traiană» și cu indicația redacțională «director I. L. Caragiale, prim-redactor A. Bacalbașa, Agenția telepatică Fachino». Publicul cel mare putea fi derutat de caracterul senzațional al firmei, dar amatorii de literatură au înțeles din primul moment că aceasta nu era decât o mânășă aruncată lui B. P. Hasdeu și grupului de

spiritiști adunați în jurul marelui savant ca să-i amăgească doliul, în urma pierderii fiicei sale Iulia. [...] Revistă independentă și ca atare nesubvenționată, «Mof-tul român» sucombă, după mai puțin de șase luni de apariție, lăsând însă amintirea celei mai bune reviste umoristice române. Ea va învia în 1901-1902, pentru un interval tot atât de scurt, lăsând tuturor regretul că împrejurările nu i-au îngăduit o viață mai lungă”.

31 ianuarie

● [„Scânteia”, nr. 7599] În concepția lui Ion Biberi, *Stilul personalității* e dat de faptul că „Stabilitatea și continuitatea vieții sociale nu sunt cu puțință decât prin consecvența conduitei membrilor acesteia. Suntem obișnuiți ca, în general, fiecare om să se comporte într-un anume fel și nu în altul, în împrejurări determinate; putem relativ prevedea dacă cineva va respecta o anumite lege socială sau nu, dacă va executa o anumite însărcinare. Mai mult, se poate într-un fel prevedea și cum le va înfăptui. [...] Noțiunea de *stil* al personalității, semnificând o *structură psiho-socială*, nu trebuie însă înțeleasă în sens absolut, ca o închegare geometrică sau mecanică, fără fisuri, a ființei umane, și ca o realitate invariabilă, refractară evoluției. Personalitatea trebuie să fie înțeleasă în multiplicitatea ei de aptitudini și orientări, în contradicțiile și, adesea, faliile sale interioare”.

● [„Viața studentească”, nr. 5] Ana Blandiana îi ia un interviu sociologului Traian Herseni, în *Generația copiilor*. ■ La rubrica *ETC*, ironicul *Contribuții*: „După Ștefan Iureș și Mira Iosif, un alt cuplu de oameni de cultură a fost găzduit în paginile revistei franceze «Le Figaro litteraire»: Eugen și Marga Barbu. Prilej nesperat de a afla interesante date despre istoria noastră literară. Altfel, până în 1957 nu s-ar fi publicat în România nicio carte demnă de interes. În 1957, însă, a apărut *Groapa*, roman ce se vindea într-o zi în peste 100 000 de exemplare și de atunci totul s-a schimbat. Evident, nu mai putem da crezare criticilor noștri sau cursurilor de literatură contemporană care vorbesc de niște oarecare romane anterioare acestei date: *Nicoară Potcoavă*, *Moromeții*, *Desculț*, *Un om între oameni* sau *Bietul Ioanide*. E drept că «anonimii autori», «conformiști» ai acestor cărți se numesc Sadoveanu, Marin Preda, Zaharia Stancu, Camil Petrescu sau G. Călinescu. Evenimentul a fost subliniat și de Marga Barbu („care interpretează pe ecran scenariile soțului ei”) într-un stil bine cunoscut (*qui se ressamble s' assemble*): – Ceilalți romancieri erau furioși contra lui. Voiau să-l mănânce «fără pâine și sare». Dar, cu cât îl înjurau mai mult, cu atât cartea se vindea...”

[IANUARIE]

● [„Amfiteatru”, An III, nr. 25; format A 2, publicație lunară; 16 pagini; Colectivul de redacție: Ion Alexandru, Ion Băieșu (redactor șef), Ana Blandiana, Ion Chiric, Dumitru Constantin, Vasile Crețu, Adi Cusin, Kikeli Pall, Laskai Adriana, Nicolae Manolescu, Costin Miereanu, Adrian Păunescu, conf. univ. Al. Piru, Ioana Vlasiu, conf. univ. Mircea Zăciu.] În acest număr

reține atenția cronică lui Mircea Martin la volumul *Frig* de Dumitru Țepeneag. „Regăsesc în proza acestui volum o atmosferă bacoviană interpretată în registru absurd. Autorul ne instalează într-un peisaj artificial stilizat sumbru. [...] Singurul punct de sprijin în acest context amenințător și absurd este memoria momentului mitic pe care propria copilărie îl reprezintă. [...] Interesant e faptul că a trebuit să apară acest al doilea volum pentru a ne da seama de valoarea cu totul deosebită a primului – inegal, clar incluzând câteva piese excepționale: *La fotograf*, *Pește mort*, *Vizita medicală*, *Echilibristică*. [...] Oricâtă satisfacție intelectuală ne-ar da schițe ca: *Magazinul de umbrele*, *Scaunele*, *Rugă*, *Insomnie* impresia de artificial nu ne părăsește. Sigur că artificiu e un risc pe care orice literatură a absurdului și-l asuma. Ceea ce îi reproșez lui D. Țepeneag nu e, deci, regia vizibilă până la ostentație, ci faptul că această regie nu este implacabilă. De la un scriitor ca Dumitru Țepeneag putem aștepta deja un act unificator, o sinteză care să dea exercițiilor de până acum o nouă dimensiune”. ■ Maria Luiza Cristescu realizează un „simultan” cu Șerban Cioculescu. Discuția se adâncește pe două teme: generația căreia îi aparține Șerban Cioculescu și viața cenaclieră. □ Criticul precizează că generația sa, a celor care au intrat la facultate după primul război mondial, a fost una neomogenă, căci au „fost reprezentate tot felul de curente, de atitudini, de puncte de vedere. S-a întâmpnat, însă, că în critica literară generația noastră a dat un număr de reprezentanți ca: Pompiliu Constantinescu, G. Călinescu, Vladimir Streinu, eu însumi, aproape de aceeași vârstă, la care s-a adăugat Mihail Sebastian, ale cărui articole critice sunt cu totul remarcabile. [...] Bunăoară, toți eram împotriva dominării curentelor semănătoriste-poporaniste, eram pentru o literatură citadină, pentru promovarea problematicei mai ridicate în literatură, pentru o împrăștiere a temelor, eram binevoitori față de fenomenul literar modern. Gândiți-vă doar la lupta enormă care a trebuit dusă pentru biruința mesajului argezian. [...] E adevărat că adversari s-au găsit din toate triburile, începând de la tradiționaliști și isprăvind chiar cu unii moderniști, ca Ion Barbu, iar dintre cei tineri: Mircea Eliade și Eugen Ionescu. Criticii pe care i-am numit au luptat pe urmă cu toții împotriva fenomenului mistic, deși propriu-zis angajați în această luptă am fost numai noi trei: Pompiliu Constantinescu, Vladimir Streinu și eu. Dar și ceilalți pe care i-am numit erau ostili misticismului și tuturor curentelor care la urmă au simpatizat cu extremă dreaptă și cu fascismul. În ultimii ani ai studiilor mele universitare s-au produs și primele agitații antisemite, unde m-am găsit într-o minoritate de studenți, care au luptat pentru continuarea cursurilor în momentul în care studenții huligani declaraseră un fel de grevă pentru obținerea revendicărilor lor. [...] *Noi am avut de luptat, la un moment dat, împotriva unui adversar de talie: Nicolae Iorga în persoană. El pornise o campanie împotriva literaturii argeziene pe care o credea pornografică și împreună cu redactorul șef al «Neamului românesc» – Nicolae Georgescu Cocoș – care făcea cronicile rimate, căutau să bagatelizeze fenomenul argezian. [...] Noi susțineam și literatura lui Camil Petrescu. El însuși păstra contactul cu tineretul. Camil Petrescu era ceea ce*

bunicii noștri ziceau ciracliu, adică îi plăcea să fie înconjurat de ciraci din generația tânără. Îmi aduc aminte că în timpul celui de al doilea război mondial, deschisese un fel de școală de teatru. Căuta să introducă o atmosferă mai intelectuală în teatru și să recomande o regie nouă. Era în luptă cu toți regizorii ceilalți, în special cu Sică Alexandrescu, și cu toată critica dramatică a timpului. A publicat acel *Fals tratat de dramaturgie*, iar intrând în conflict cu Lovinescu – care însă îi susținuse debuturile, începând cu poezia lui de război – a scris: Domnul Eugen Lovinescu sub zodia seninătății imperturbabile, așa ceva. [...] În definitiv, sondajul criticii trebuie să meargă și să descopere filonul propriu fiecărui scriitor și să atragă atenția, când a luat-o într-o direcție străină propriilor lui înclinații, propriilor lui posibilități și virtualități. ■ În ceea ce privește viața literară a tinerei generații, Șerban Cioculescu declară: „Cenaclurile de astăzi sunt foarte bune, însă cred că ar trebui să aibă un conducător permanent și un critic tânăr, bunăoară un critic valoros cum este Matei Călinescu sau Nicolae Manolescu – nu mai vorbesc de Crohmălniceanu, de Paul Georgescu, care sunt mai vechi; dar înmulțindu-se cenaclurile, conducătorii să rămână neschimbați. Adică să nu prezideze astăzi unul, mâine altul și să se schimbe aprecierile de la o întâlnire la alta. Să se acorde încredere unui critic și să i se acorde încrederea pe unu sau doi ani, pe o perioadă mai îndelungată. [...] Așa că eu cred că în noțiunea de conducător de cenaclu nu trebuie văzut rolul criticului ca acela al unui oracol, ci în sensul unui ghid mai orientat, care, la rândul lui, poate să-și lărgească compasul sub influența scriitorilor talentați, care intră în raza activității sale. [...] Pe urmă, ceea ce le displace tinerilor este de a li se spune din capul locului «nu ai dreptate, nu este bine». O poezie, două, trei nu sunt suficiente pentru a judeca pe un poet. Criticul trebuie totdeauna să aibă răbdarea să asculte, de la același poet, un ciclu întreg de poezii, să-l încurajeze să vină cu cât mai multe poezii și în același timp să fie și o călăuză discretă a lecturilor”. ■ *Cronica universitară* semnată de N. Manolescu conține, în acest număr, *Preliminarii la o discuție de istorie literară*. Criticul va face un scurt rezumat la cartea *Teoria literaturii* de René Wellek, scrisă în colaborare cu Austin Warren și tradusă în românește de Rodica Tiniș. Volumul, prefațat de Sorin Alexandrescu, „reduce la trei dificultățile studiului istoric al literaturii: insuficiența analizei pregătitoare a operelor înseși, «prejudecată că istoria literaturii nu poate fi scrisă decât explicând-o cauzal printr-o altă activitate umană», în sfârșit, neprecizarea ideii de «evoluție» în literatură”. ■ La rubrica *Lector*, Florin Manolescu aduce în atenția publicului volumul lui Dan Hăulică *Critică și cultură*, „volum cu titlul ambițios”, în care „interesează programul estetic”. Florin Manolescu consideră că „înțeleasă astfel, critica va avea *franchețe*, nu va tranzacționa adică; a contesta nonvalori «nu este o insolență, ci o imperioasă datorie. Adevărul nu poate fi modest, el are elocvența lui, netemătoare și obstinată». Astfel, criticul nu va scrie în primul rând pentru scriitorii pe care îi recenzează, ci mai ales pentru progresul culturii și pentru cultura publicului. Critica trebuie practică în spiritul unei eficacități mai înalt-patriotice, trebuie să facă educație estetică”. ■ La

aceeași rubrică, Petru Popescu scrie ironic despre *Măștile lui Goethe* de Eugen Barbu, care, după cum rezultă din săgețile otrăvite pe care „Amfiteatru” și „Luceafărul” și le aruncă, se afla în polemică: „Cartea promitea să ne introducă în lumea teoretică a prozatorului. Un Goethe neliniar cu «măști», e un punct de plecare interesant, frecventat de altfel în interpretările mai noi. Dar cartea nu e o dezvoltare a titlului (titlul a fost, fără îndoială, postpus), nici o biografie (asupra succesiunii în timp domnește în carte dezordinea), ci un adevărat colaj de «fișe» aparținând unei maxime diversități de exegeți (de la cei mai stimabili la unii atât de obscuri încât nici nu li se dă numele, deși ghilimelele indică citatul), însoțite însă de un comentariu care e substanța cărții și care, oricât de neimplicat afirmă Eugen Barbu că dorește să rămână [...] comunică o opinie clară despre Goethe. Rezumată în chiar cuvintele autorului, ea ar fi următoarea: Goethe e «un curtean exercitându-și bine farmecele personale»”. □•Citând divers din lucrarea lui E. Barbu, Petru Popescu emite tendențios: „Continuând astfel, se poate cita întreaga carte, care e foarte egală în fondul și maniera ei. Lucrarea e, în mod manifest, o negare a lui Goethe. [...] Negări vehemente ale personalităților consacrate s-au făcut și se fac, cu rezultat pozitiv adeseori, îmbogățindu-se imaginea marilor analizați. Condiția sine qua non a unei asemenea întreprinderi e însă dezbaterea de pe poziții superioare. Unei personalități trebuie să i se opună tot o personalitate, punctul de vedere trebuie combătut tot prin punct de vedere. [...] Un scriitor propune prin operă un univers, un altul propune, tot prin operă, un univers opus. Decamdată, opera lui Eugen Barbu nu e comparabilă cu a lui Goethe. [...] Din moment ce Goethe și Eugen Barbu nu pot fi clasati în interiorul aceleiași categorii, încercarea iconoclastă se soldează cu un eșec [...] Izbit din toate sensurile, aruncat într-o parte și alta ca o minge de fotbal, expus tuturor persiflărilor și răstălmăcirilor răuvoitoare, ascultat după uși și pândit prin gaura cheii, parodiat și insultat, geniul e integrat speciei interlope cu care ne-a obișnuit Eugen Barbu în alte cărți, iar Europa epocii devine o vastă periferie, regiunea obișnuită de observație a prozatorului, în care clevețea acră primează. [...] O cultură constituită și matură trebuie să întrețină răceala convenită față de asemenea curiozități”. □•Un alt comentariu prezentat în rubrica respectivă este cel al lui G. Gheorghiușă se referă la monografia scrisă de Marin Bucur, Ovid Densușianu: „Notabilă prin aducerea documentației la zi, dar numai atât, cartea lui Marin Bucur consacrată lui Ovid Densușianu nu depășește condiția unui onorabil volum din colecția „Oameni de seamă”, reluarea ei din cu totul altă perspectivă și eu alte mijloace impunându-se ca necesară”. □•Victor Ivanovici recenzează *Pasărea tăiată* de Ileana Mălăncioiu: „În măsura în care sexul poate deveni o determinantă a creației, versurile Ilenei Mălăncioiu sunt acuzat feminine și schițează din acest unghi o suită rurală monografic ilustrativă, revendicându-se funcțional (nu este vorba de influențe) de la Coșbuc. Poezia aceasta comunică, fără doar și poate, un univers de obsesii, de refuzări și complexe, ce se consumă la zenitul adolescenței. Poeta își trăiește cu sinceritate febrele erotice și își comentează cu o candoare

impudică metamorfozele anatomice”. ■ La *Post Restant* sde Gheorghe Tomozei îi răspunde debutantului Ioan Petru Culianu: „Eleganța și superioara modestie care se degajă din lectura rândurilor cu care vă însoțiți versurile mă pun în «dificultate». Am impresia că înțelegeți înaintea mea cusururile poeziilor și că nu doriți decât o confirmare a propriilor neliniști. Ideea de la care ați pornit este, evident, poetică (vă citez textual, subsemnatul având oroare de această bizară formulare) dar ceea ce ați realizat e foarte departe de poezie. Dvs. enunțați posibile idei dar nu faceți exact esențialul, nu transfigurați, nu «traduceți», nu justificați; dezbrăcate de «carne» și culoare încercările trimise sunt o ostenitoare plutire în vag. Pentru că vă prețuiesc și știu că aveți o bogată cultură poetică, vă rog să nu mai fiți atât de mulțumit numai de găsirea unor idei. Forma nu se poate exclude. Renunțarea la formă e o abdicare de la poezie”.

• [„Argeș”, An III, nr. 1 (20); Format tipografic: A3 (48 cm x 34 cm), (20 pagini); lunar, ziua de apariție: lunile ianuarie, februarie și martie pe data de 12 a fiecărei luni; începând cu luna aprilie – apare pe data de 10 a fiecărei luni; Revistă politică, socială, culturală Editată de Comitetul pentru Cultură și Artă al Regiunii Argeș; Colegiul redacțional: Baruțu T. Arghezi, ing. Constantin Budan, Al. Cerna-Rădulescu (secretar general de redacție), Șerban Cioculescu, Mihail Diaconescu (redactor-șef), arh. V. Manu, Gheorghe Stănculescu, Gabriel Țepelea, ing. Nicolae Țilivea] La rubrica *Permanențe românești*, sunt publicate *Scrisori inedite de la Lucian Blaga și Victor Ion Popa către Ion Chinezu*, provenite din arhiva fostului conducător, între anii 1933-1940, al revistei clujene „Gând românesc”, puse la dispoziția redacției de soția acestuia Petronela Chinezu și prezentate de Gabriel Țepelea: „ Ion Chinezu avea ceva din misionarismul școlii ardelenene, se considera dator față de o veche tradiție, ca paralel cu impunerea unor valori estetice să lupte împotriva subminărilor șovine ce răbufneau după realizarea unirii și, spirit constructiv, totodată, să lupte și pentru stabilirea unor punți de înțelegere între poporul român și naționalitățile conlocuitoare prin intermediul culturii.” ■ Un profil al tânărului poet Dan Rotaru, însoțit de versuri, semnează Mihail Diac. Alte semnături lirice sunt: Mircea Micu (*Elegie pentru pandurii lui Tudor*), Ion Sofia Manolescu (*Despărțire, Ploaie cu soare*), Ernest Verzea, Radu Cârnelci (*Sonet de taină*) și Aurel Iordache. □•La rubrica *Atelier liric* sunt selectate poezii aparținând unor mânuitori ai condeiiului din Slatina, Cenaclul literar „Ion Minulescu”: Ion Nijloveanu, Petre Popescu-Olt, Eugen Stănescu și Aurel Găgiu. ■ Aurel Călinescu semnează proza *Don Carlos*. ■ Câteva interesante fotografii ale unor personaje din *Amintirile din copilărie* ale lui Ion Creangă (Smaranda/Măriuca Săvucului, Nică Oșlobanu), precum și ale unor rude ale scriitorului (verișoara Ileana Creangă și preotul Gheorghe Creangă) sunt oferite tiparului de Dan Smântânescu. ■ Cronica literară la volumul de proză *Trântorul*, de Emil Botta aparține lui Mihail Diaconescu și se intitulează „*Trântorul*” sau „*monștrii somnului rațiunii*”: „E interesant că, deși traduc stări sufletești limită, prozele din *Trântorul* au de regulă un caracter ușor solemn, de

poem care oferă cele mai bune posibilități de declamație actoricească. O operație de delimitare în text ar putea separa versuri albe și libere, de sine stătătoare, cu un ritm al lor interior – rezultat al zbaterilor sufletești ale eroului liric. [...] *Trântorul* fixează cu mijloacele oferite de literatură experiențe existențiale cutremurătoare. De unde – nedezmășită nici un moment – puterea ei de seducție.” ■ La rubrica *Jurnal de lector* sunt publicate recenzii. □ Mihail Ilovici scrie despre volumul de poezii *Rocadă* de Virgil Teodorescu: „Ceea ce mi se pare într-adevăr nou și demn de relevat în procedeele tehnicii avangardiste ale poeziei lui Virgil Teodorescu este utilizarea unui limbaj expresiv (cum au încercat-o în mod ilustru Ion Barbu în poezie și James Joyce în proză, dar apropiindu-și tehnica absurdului lui Urmuz, din tradiția revistei «Unu»). [...] Poetul caută o nouă utilizare a limbajului tradițional, prin îmbinarea absurdului cu logica autentică, vizând sugestivitatea sonoră.” □ N. Constantinescu se oprește la volumul *Poezia lirică populară*, de Tache Papahagi: „Studiul se vrea o radiografie completă a liricii populare române, înțelegând prin aceasta atât dacoromâna, cât și aromâna, și raportându-se în permanență și la lirica altor popoare, comparativismul fiind unul din punctele sale forte.” ■ O cercetare de istorie literară face Marin Bădescu care, în articolul său *Adevăratul nume al lui Ion Minulescu*, ne arată că poetul s-a născut cu numele *Minculescu* și că, înainte de a fi înscris la liceul din Pitești, în jurul vârstei de 11-12 ani, în împrejurări necunoscute, numele i-a fost schimbat. Acestui articol îi urmează, în nr. 3 al revistei, răspunsul Mioarei Minulescu. ■ În acest an, cu mici excepții, revista publică număr de număr epigrame, în umărul de față autorii fiind Mircea Pavelescu și, cu o singură epigramă, Dimitrie Al. Nanu.

• [„Astra”, an III, nr. 1; **Lunar politic – social – cultural al Comitetului regional Brașov pentru cultură și artă; format tipografic A 3, 20 pagini; Colegiul de redacție: Ion Lupu (redactor șef), Daniel Drăgan – secretar general de redacție; Cornel Arion, Mircea Avram, Werner Bossert, Valeria Coliban, Paul Constant, Constantin Cuza, Gherghinescu Vania, Carol Göllner, N. Iorga, Mihai Nadin, Emil Poenaru, Sipos Bella, Radu Theodoru; prezentarea grafică: Eftimie Modâlcă]** Dan Berindei, Aurel Baranga și Radu Boureanu deschid prima pagină a revistei brașovene. Un istoric al revistei „Transilvania”, apărută la 1 ianuarie 1868 la Brașov, apoi mutată la Sibiu, ca organ al Asociațiunii transilvane pentru literatura și cultura poporului român – ASTRA realizează Bucur Țincu, sub titlul omagial *Centenar „Transilvania”*. ■ În *Istorie literară [a anului] 1967*, Victor Crăciun valorifică anul literar precedent. Exegețul arată că mai toți scriitorii români de prestigiu au fost monografiați – realizându-se, astfel, capitole distincte ale unei posibile istorii a literaturii române: *Studiile de literatură universală* și volumul de cronici intitulat *Ulysse*, semnate de G. Călinescu, *Alte mențiuni de istoriografie literară și folclor III*, ale lui Perpessicius, studii de Constantin Ciopraga, reunite sub titlul *Portrete și reflecții literare*, *Masca geniului* de Mircea Zăciu, volume remarcabile de exegeză, precum *Poezia lui Eminescu*, semnat de Ion Negoitescu, sau *Comentariile eminesciene* ale lui D. Murărașu.

Ceea ce lipsește acestui peisaj bogat al literaturii și criticii literare este o obligație, în opinia lui Victor Crăciun, clarificare teoretică a instrumentarului critic și de analiză aplicat asupra operelor literare, care să urmărească și alte aspecte, de pildă, specificitatea lor stilistică. ■ Articolul lui Ion Oarcășu, *Pe scurt despre utilitatea criticii literare*, evidențiază funcțiile și utilitatea socială și estetică a criticii literare, a cărei „menire esențială” este aceea de „a pătrunde și lumina opera în intențiile ei orginare” – critica „straturilor obscure”. În calitate de „critică propriuzisă, valorificatoare”, domeniul cere practicantului „pregătire complexă, teoretică și de specialitate”. Spre deosebire de critica de valorificare, critica foiletonistică este lipsită de perspectiva istoriei literare. În contextul intervenției sale, Oarcășu salută apariția unor cărți de critică semnate de George Ivașcu, Constantin Ciopraga, Paul Georgescu, Mircea Zăciu, Matei Călinescu ș.a. ■ *Cronica literară* semnată de Voicu Bugariu se intitulează *Un cântec fără cuvinte. Dumitru Radu Popescu: Duios Anastasia trecea*. Autorul cronicii remarcă nota fundamental muzicală și tocmai de aceea particularizantă a scriiturii: „o stranie muzică lexicală se degajă la parcurgerea nuvelei” propunând o grilă de lectură adecvată, care să analizeze textul „pe planul structurii sale muzicale”, laolaltă cu implicațiile muzicale ale „contrapunctului cromatic” și imagistic. ■ A. P. Bănuț își continuă seria memorialistică *L-am cunoscut pe Ion Luca Caragiale*. Tot din seria memorialistică face parte și articolul lui Neagu Rădulescu, *Cenachuri de altădată*, însoțit de o caricatură a aceluiași Neagu Rădulescu, în care apar membrii cenaclului *Sburătorul*, în frunte cu mentorul acestuia, Eugen Lovinescu. Leon Baconsky publică al treilea grupaj de *Mărturii epistolare* dintre Ovid Densușianu și Emil Isac. ■ I. I. Delureanu semnează secvența de proză scurtă intitulată *Eu și ploaia*, iar Constantin Ciolacu – *Fereastra ta și Paleolitică*. ■ Sunt prezenți cu versuri Marin Sorescu, Darie Magheru, Silviu Pop, Marta Bărbulescu.

● [„Ateneu”, An V nr. 1 (42). Revistă de cultură editată de Comitetul județean pentru cultură și artă Bacău; format tipografic: A 3, 20 pagini; apare lunar; Comitetul de redacție: Iulian Antonescu, George Bălăiță, Constantin Călin (redactor-șef adjunct), Radu Cârnelci (redactor-șef), Ovidiu Genaru, George Genoiu (secretar general de redacție), Dumitru Mitulescu, Gheorghe Popovici, Ioanid Romanescu, Mihail Sabin, Vasile Sporic; prezentare grafică: Cicerone Cernegura] Genoveva Pogorilovschi semnează articolul *Ipostaze psihologice ale ethosului românesc*, în care abordează problema înstrăinării ca „trăire afectivă intensă, comună oricărei organizații psihice superioare”. Semnalând frecvența cu care apare acest laitmotiv „în toate formele de viață ale poporului nostru”, autoarea ajunge la concluzia că „această atitudine este o trăsătură specifică, particulară a psihologiei poporului roman.” Demersul este centrat pe câteva argumente empirice: „Dorul, termen netraductibil în alte limbi, ca expresie a stăpânirii nedefinite de singurătate și incompletitudine a spiritului românesc (doina); cucul[...] simbolizează în general înstrăinarea pribeagă; cântecele de înstrăinare constituie un capitol nelipsit din orice antologie folclorică;

Miorița [...]are drept erou principal[...]un străin; Eminescu [...] a exprimat în *Lucceafărul* starea de izolare și incompatibilitate a geniului cu efemerul; poporul însuși, secole întregi din istorie, până la instaurarea socialismului, s-a simțit înstrăinat, surghiunit în propria țară, s-a retras din istorie pentru a rămâne în istorie”. După o analiză amănunțită a celor șase coordonate, autoarea concluzionează: „Înstrăinarea aceasta, devenită din fapt exterior atitudine afectivă persistentă, a generat în mod necesar și corolarul său: optimismul robust, sociabilitatea și ospitalitatea atât de renumită a poporului nostru, umorul și vivacitatea extraordinară care răzbate din toate manifestările lui de viață. E o relație dialectică între acești doi poli ai spiritului nostru național. A-i considera izolat, a exalta cu preponderență melancolia și înstrăinarea, sau dimpotrivă, atitudinea stenică de încredere și optimism, înseamnă [...] o abordare simplistă și superficială a realității”. ■ În rubrica *Din trecutul presei băcăuane*, Constantin Prangati prezintă două publicații locale: prima dintre ele este „Carligulu” al cărei „unic număr a fost tipărit la Bacău și poartă data de 10 iunie 1873”. Ziarul „s-a făcut purtătorul de cuvânt al forțelor antimonarhice din județ, satirizând și criticând acțiunile politice întreprinse pe plan extern de către regale Carol I și miniștri săi Boerescu și Mavrogheni”; această atitudine a determinat „suspendarea ziarului și pedepsirea îndrăznețului colectiv de redacție.” Cel de-al doilea ziar prezentat este „Moldova” care „se înscrie în istoria presei băcăuane de la sfârșitul secolului al XIX-lea ca o publicație democratică, de o largă răspândire în rândul populației orășenești și țărănești din județele Bacău, Roman și Neamț.” Popularitatea publicației, consideră autorul articolului, se datorează conținutului articolelor în care apar „idei noi, generate de influența mișcării muncitorești și socialiste”, scopul „Moldovei” fiind de „a educa populația rurală, de a face o școală politică clasei până acum desconsiderată, pregătind-o a-și cunoaște drepturile și puterea”. ■ Constantin Călin face cunoștință cititorilor cu scriitorul Gh. D. Apostol, „cultivator modest al versului, el, împreună cu tagma săracă atunci a intelectualilor băcăuani, reprezenta o aspirație nobilă într-un târg cu vocația îndeletnicirilor lucrative.” ■ Acest număr găzduiește *Correspondența literară M. Blecher – Sașa Pană*. ■ Mariana Costescu și Irina Prodanov traduc în românește versuri semnate de Ettore Capuano. ■ Cronica literară este susținută de Vlad Sorianu care semnaleză două apariții. □•Prima dintre acestea este volumul lui Romulus Vulpescu *Exerciții de stil* (E.P.L.,1967), o carte care „devine mai mult decât un argument, dovedindu-se caleidoscopul unei conștiințe neliniștite, mereu în căutarea adevărului ultim”. □•Cea de-a doua lucrare este romanul lui Teofil Bușecan, *Paranteze* (Tineretului, 1967): „Romanul scriitorului clujean se citește cu plăcere nu numai pentru cursivitatea narațiunii, ci mai ales pentru ceea ce aș numi un acut simț al evenimentului istoric. [...] Impresionează în acest roman interesul autorului pentru problemele formării conștiinței colective a unei generații”. Totuși, cronicarul e de părere că „un plus de subtilitate, de acuitate ideatică și psihologică ar fi contribuit la cristalizarea unei imagini mai complexe și poate mai... optimiste, deci mai autentice asupra perspectivelor

uluitoare pe care le aveau tinerii și uneori superficialii săi eroi. Altfel, o carte pasionantă”. □•Recenzenții, D. Alistar și G. Gheorghită, au în atenție două apariții: prima dintre ele este volumul *Scrisorile portugheze* (E.L.U., 1967) ale Marianei Alcofarada, publicată în „tălmăcirea românească a Veronicăi Porumbacu” care „deși pornește de la interpretarea lui Rilke, păstrează și restituie întreaga pasiune a acestei dureroase povești de dragoste, punându-ne în nemijlocită comunicație afectivă cu o martiră a iubirii”. □•Cea de-a doua este romanul *Amurg* (Editura pentru Literatură, 1967), semnat de Georgeta Mircea Cancicov, despre care G. Gheorghită susține că „este o evocare cu caracter autobiografic, a unor locuri, oameni și întâmplări trecute, în transcrierea cărora imaginația, ficțiunea intervin foarte rar”. Analiza romanului îi permite cronicarului să observe că „nu puterea de invenție contează, ci surprinderea, cu real talent, a scenelor și tipurilor frapante, specifice mediului pe care autoarea l-a cunoscut atât de bine și de care pare a fi foarte legată”. ■ În *Confruntări critice*, Vlad Sorianu analizează fenomenul cultural și literar, construindu-și demonstrația pe următoarele coordonate: 1. Estetică și alienare; 2. Criza literaturii contemporane este „anti-intelectualismul?”; 3. Comunicare și rațiune; 4. „Tristetea nonconformismului?”. Finalul articolului cuprinde concluzia demersului auctorial prin care „se străduiește să exprime necesitatea ca îndemnul la sondarea resurselor de primitivism, arhaism și frustețe spirituală, ca suspiciunea față de raționalismul discursiv și sterilizant – când e totalitar – să nu determine iluzia că intentăm un proces culturii și spiritualității în critică, sau că vom fi de acord cu punctul de vedere, conform căruia apariția unei științe despre artă, a esteticii, înseamnă degradarea artei”. La cele menționate, se mai adaugă „un alt pericol inevitabil, pe care – fiind conștienți de el – îl putem cel puțin limita: este vorba de posibilitatea ca în curând să începem a căuta în prozele tinerilor noștri scriitori mituri, spaime, angoase, arhetipuri, structuri abisale etc. Se vor încerca cu propriile degete răni demult cicatrizate, se vor reconstitui – firește mai rapid și uneori caricatural – cu propriile puteri experiențe care ar fi putut lipsi, pentru a ajunge *la zi*, și apoi...totul va reintra în normal”. ■ În *Posibilitatea poeziei*, Laurențiu Ciobanu își propune „să delimiteze căile și direcțiile, liniile de forță care antrenează cele mai vitale expresii ale tinerii poezii românești în momentul de față.” Sunt amintiți aici Nichita Stănescu, Ion Alexandru, Mircea Ciobanu, Leonid Dimov, Grigore Arbore, Miron Chiropol, Adi Cusin, Virgil Mazilescu, Daniel Lascu și Steliana Delia Beiu. Finalul articolului laudă intențiile onorabile ale tinerilor scriitori și valorile spre care aceștia aspiră: „Ceea ce mi se pare demn de laudă este orientarea tot mai sigură a tinerilor poeți români către valorile cele mai profunde ale culturii, încercarea lor de a restabili contactul cu acestea, fără complexe, fără șabloane și etichete denivelatoare, cu răspunderea esențială de a sărbători nunțile necesare ale gândului, de a făuri o existență ideală, martor viu al trecerii noastre reale pe sub arcu timpului”. ■ Grupajele de poezii semnate de Al. Jebeleanu, Ion Grezia, Vasile Buțan, Eugenia Popa și Nicolae Rădulescu și fragmentele de proză de Genoveva Logan și de Aurel Deboveanu

completează creația literară a epocii. ■ Semnalând o „așa-zisă criză a prozei” despre care „s-a vorbit cu destulă frecvență în ultima vreme”, Constantin Cubleșan semnează articolul *Prejudecăți tematice în care analizează producțiile literare epice*, „fără a face un bilanț” al acestora, dar cu intenția certă de „a fi notat două sau trei dintre «motivele» care mi-au reținut îndeosebi atenția în urma atâtor cărți de proză pe care le-am parcurs”. ■ Mircea Popa schițează portretul Nicolae Davidescu, poetul, cel care s-a impus „în memoria cititorului de poezie cu înverșunata campanie din primele două decenii ale secolului al XX-lea dusă împotriva sămănătorismului, pentru impunerea și reabilitarea simbolismului românesc.[...]Promotor al unei poezii bazate pe tehnica sugestiei și a simbolului, N. Davidescu a trebuit să coboare în arenă pentru a o apăra, a învățat să lupte cu armele fine ale polemicii și criticii, fiind în același timp un bun cunoscător și un rafinat cititor al literaturii străine, și în special al celei franceze”. ■ Un colaj de poezii de *George Bacovia*, traduse în limba franceză de Romulus Vulpescu și poezii, semnate de Edgar Lee Masters, în traducerea și prezentarea lui Ion Caration, sunt de reținut, prin importanța lor, în acest număr. ■ Rubrica *Breviar critic* cuprinde articolul *Despre literatura revelionului*, semnat de Ioana Parava care realizează o analiză a „paginilor speciale ale revistelor noastre literare și culturale, închinată evenimentului”. Acestea „pot constitui un veritabil barometru al pasiunilor și simpatiilor [...] care au alimentat din belșug viața noastră literară în timpul unui an.” Aspectele semnalate sunt grupate în opt puncte centrale care „ni s-au părut caracteristice pentru literatura de revelion. Ele nu epuizează problema, fapt pe care nici nu ni-l propunem”. ■ Cicerone Cernegura răsfoiește presa internațională și semnalează prezența în „Il Canguro” (numărul din septembrie–octombrie 1967) a „celor treisprezece poezii predadaiste scrise de *Tristan Tzara*, necunoscute până la acel moment în Italia. Ele datează mai cu seamă din anii 1912-1915, când poetul se afla în țară și edita, împreună cu câțiva amici, revista «Simbolul»”. ■ Ultimele pagini cuprind fragmente din *Fantomas* de Pierre Souvestre – Marcel Allain, în traducerea lui Florin Gheuca și din *Cei goi și cei morți*, de Norman Mailer, în tălmăcirea lui Vintilă Corbul, cu o scurtă prezentare semnată de D. Alistar.

● **[„Cinema”, An VI, nr. 1 (61); revistă de cultură cinematografică editată de Comitetul de stat pentru Cultură și Artă; format tipografic A 4, 32 pagini; apare lunar, Redacția: Ecaterina Oproiu (redactor-șef)]** În acest număr, Călin Căliman se ocupă de *Previzibil și imprevizibil în filmul românesc*: „Ceea ce s-a neglijat din păcate adesea, și nu numai la noi, a fost obligația elementară pentru o ecranizare de a nu calchia procedeele teatrului și alte literaturii. În filmul românesc contemporan scenariul continuă să constituie «călcâiul lui Achile»; el este adeseori fragil și aproape întotdeauna vulnerabil. Poate și pentru că se încăpățânează în a nesocoti legile scrise și nescrise ale previzibilului și imprevizibilului.” ■ Apare o rubrică nouă, *Cronica unui posibil cineast*, semnată de Marin Sorescu. Primul text se intitulează *Inventez cinematograful*: „Aud acum că cinematograful a fost inventat de mult. Lumea a fost revoluționată. Nu se mai pune

nici problema reinventării invenției, întrucât a fost și reinventată, de vreo câteva ori la rând. [...] De mult aveam niște îndoieli în ce privește această așa pretinsă artă. Dacă esența ei ar fi fost nobilă, curată ca lacrima tragediei – anticii i-ar fi dat girul lor. Aristotel ar fi vorbit despre cinematograful în partea a treia a *Poeticeii*, care s-ar fi pierdut. A, e ceva dubios în surogatul de fotografie, pictură, muzică, teatru de pe ecrane. Ce e etern rămâne și așa, nu mai e nevoie de concursul de viziunea greșită a vreunui regizor. Iar ce e trecător – să piară! La ce bun să te cramponezi de ceva trecător? Sunt dezolat de tehnica asta modernă care se dezvoltă mai repede decât posibilitățile noastre de a o inventa. Creată din ea însăși. Mașina în mașină.” ■ Rubrica *Puncte de vedere* este semnată de Ov. S. Crohmălniceanu, care publică textul *Critica și spectatorii două tabere în iremediabil conflict?*: „Visul criticilor e de a-i duce pe spectatori obligator la filmele «grele» în mod sistematic ca la cursurile serale. Părăsirea sălii în timpul unor astfel de ședințe educative ei ar interzice-o formal iar fotoliile le-ar înlocui cu scaune cât mai incomode spre a împiedica somnul. [...] Critica literară, muzicală sau plastică se hrănește măcar cu iluzia că obiectul ei are o viață eternă. De aceea mai împăcată și mai calmă nu-și caută compensații în alte domenii. Cititorul melomanul sau amatorul de artă au totdeauna timp să reia dialogul cu critica. Nu se simt, prin urmare, împinși să o reducă la o simplă funcție informativă, rapidă și elementară. Îi cer altceva. În cinematograful, criticul sculptează ca Arhipenko vidul.” ■ În *Suplimentul Cinema* citim ancheta *La ce slujește critica?* La întrebările „1. Critica de film, la noi, influențează creație cinematografică? Cum? 2. Critica de film, la noi, influențează publicul? Cum? 3. Care sunt cusururile cele mai păgubitoare ale criticii de film la noi?” răspund: Mircea Alexandrescu („Cinema”); Eugen Atanasiu („România liberă”); Călin Căliman („Contemporanul”); Dorian Costin („Scânteia”); Dinu Kivu („Amfiteatru”); Ana Maria Narti („Teatru”); Ecaterina Oproiu („Cinema”); Atanasie Toma („Scânteia tineretului”). □ Semnalăm dintre răspunsuri: Călin Căliman („Contemporanul”): „3. În primul și ultimul rând este supărătoare lipsa de receptivitate (ah, a treia oară ne izbim de acest cuvânt!) a criticului față de filmul pe care-l recenzează, față de «lumea interioară» a peliculei. Să scrii despre un film pe care pur și simplu nu-l înțelegi, asta mi se pare un nonsens.”; □ Dinu Kivu („Amfiteatru”): „3. a) Imposibilitatea informației curente și exhaustive, prin contactul direct cu opera filmică. Dacă un cercetător literar poate cita în orice moment ultima carte de Alain Robbe-Grillet, pentru că – dacă pricepe franceza – o poate citi, eu nu pot cita «Blow-up» pe care nu l-am văzut și nu-l pot vedea. [...] b) Labilitatea criteriilor de apreciere a operei filmice. Atât timp cât același critic spune că un film e bun invocând argumente de estetică, și că alt film e prost, făcând apel la principii morale, dați-mi voie să nu îl pot lua în serios.”; □ Ecaterina Oproiu („Cinema”): „3. Suntem încă într-o etapă meșteșugărească. Lucrăm încă, fiecare, pe petecul lui de ogor.”; □ Florin Potra („Luceafărul”): „3. Pe de o parte – diletantismul, absența unei veritabile tensiuni intelectuale. Pe de altă parte – o anumită «efeminare».”; □ D. I. Suchianu („Viața

românească”): „2. [...] Până când nu se va înțelege că trebuie să i se dea cronica-
rului spațiul de care are nevoie și să nu se taie din articol decât ce e prost (ceea ce
azi tocmai nu se prea face), până atunci nu vom putea conta pe vreun folos tras de
spectator din aceste critici.” ■ Apare o prezentare de pe platou filmului *Colum-
na*, de Eva Sârbu: „*Columna* (scenariul Titus Popovici) nu este filmul care să aibă
neapărat nevoie de timp frumos, de soare și cer senin”.

• [„**Familia**”, An. 4, nr. 1 (29); **Publicație editată de Comitetul pentru
cultură și artă al regiunii Crișana; format tipografic A 4; apare lunar; nr
pagini 24; Comitetul de redacție: Alexandru Andrițoiu (redactor șef),
Traian Blajovici, Emanoil Enghel (redactor adjunct), Horvath Imre, Mircea
Malița, Iosif Pervain, Titus Popovici, Stelian Vasilescu (secretar general de
redacție), Gheza Vida**] Dumitru Chirilă consemnează câteva Marginalii la un
festival al teatrelor dramatice ce a vizat, în primul rând, dramaturgia originală, iar
mai apoi „pe cel al artei spectacolului în țara noastră”. Astfel s-a putut aprecia, cu
o oarecare exactitate, stadiul în care se află teatrul românesc, în ciuda faptului că
„cei care au urmărit acest Festival de la început până la sfârșit, am fost nu odată
puși în situația de a asista la spectacole mai mult decât plicticoase, am avut în
cele din urmă satisfacția unui Festival sincer în raport cu stadiul actual al teatrului
românesc, un Festival lipsit de festivism, care nu s-a vrut (sau n-a putut să fie) un
galantar înșelător. Din această confruntare dramaturgia românească actuală n-a
ieșit triumfătoare. Cele câteva piese de autentică valoare nu ne pot face să uităm
mediocritatea. Poate că nici selecția nu a fost perfectă, poate că lipsa din festival a
unor autori ca Ion Omescu sau Paul Everac ne obligă să nu judecăm dramaturgia
românească exclusiv prin imaginea pe care ne-a oferit-o Festivalul, dar oricum,
manifestarea din decembrie este destul de edificatoare, ea permițând concluzii
foarte aproape de adevăr. Mi se pare semnificativ faptul că în fruntea palmaresu-
lui întâlnim un spectacol Caragiale. *D-ale carnavalului* în montarea lui Lucian
Pintilie este o strălucită demonstrație a permanenței lui Caragiale, a capacității
operei sale de a se oferi unor noi viziuni, dezvăluindu-și alte și alte valori, o sedu-
cătoare ușurință de adaptare la sensibilitatea modernă. Se zice că toate acestea
sunt proprietățile geniului. Și cum nu e cazul să mai demonstrăm valoarea lui Ca-
ragiale, va trebui să-l discutăm pe Pintilie, regizor stăpânit – pare-se – de demo-
nul înnoirilor. [...] Dar dacă Lucian Pintilie nu este primul pe acest drum, el are –
cel puțin deocamdată – meritul de a fi mers cel mai departe. El nu s-a mulțumit
doar să joace altfel pe Caragiale, ci a dat acestei comedii alte dimensiuni, folosin-
du-se de ea pentru o meditație asupra condiției umane sau a divorțului dintre om
și ceea ce ar trebui să fie veritabila sa condiție. Pintilie a lărgit enorm universul
acestei comedii, desprind-o de niște circumstanțe sociologice, care îi redu-
ceau raza de acțiune la moravurile periferiei bucureștene dintr-un moment dat. Și
nu depărtându-se de Caragiale, ci, din contră, apropiindu-se de el și aprofundân-
du-l. Pintilie nu s-a ferit de detaliile definitorii mediului și nici de exploatarea
deplină a comicului de situație, ci de o interpretare opacă a piesei în care specta-

torul să nu descopere nimic dincolo de replică. Ajutat și de o foarte bună echipă, în cadrul căreia Toma Caragiu, Marin Moraru, Gina Patrichi și Ștefan Bănică au excelat, spectacolul rămâne hotărâtor în redescoperirea și contemporaneizarea lui Caragiale.” Se observă însă, în articol și faptul „că refuzații spiritului novator au denunțat spectacolul strigând caragialescul «Trădare!» nu trebuie nici măcar să ne mire. Poate că vom apuca vremea când și viziunea propusă acum de Pintilie va fi depășită, iar partizanii ei vor pretinde că e vorba de trădarea lui Caragiale. Astfel de «trădări» succesive asigură și vor asigura perenitatea lui Caragiale, îl vor apropia de gusturile și cerințele fiecărei generații de artiști și spectatori. Din perioadele anterioare ale dramaturgiei noastre au mai fost prezente la festival: *Eroii* – fragmente din Zamolxe, Anton Pann și Avram Iancu de Lucian Blaga (Teatrul „C. I. Nottara”), *Suflete tari* de Camil Petrescu (Teatrul Național din Craiova) și *Nunta din Perugia* de Al. Kirițescu (Teatrul Național Iași)”. Dumitru Chirilă apreciază pozitivă prezența lui Blaga, „în sfârșit, pe scenă. Nu se poate vorbi însă de un veritabil spectacol Blaga, de o reală confruntare a operei sale dramatice cu publicul. Fragmentele puse în scenă de Ion Olteanu într-o formulă ce depășește cu puțin spectacolul-lectură, nu pot decât să atragă atenția asupra marelui poet și dramaturg, în discuțiile organizate la A.T.M. pe marginea acestui spectacol s-au exprimat numai cuvinte de admirație la adresa teatrului lui Blaga și cu toate acestea, nimeni nu se încumetă să-l joace. S-a instaurat teroarea «limitelor ideologice» ale teatrului blagian, limita peste care unii nu vor să treacă nici morți, regretând probabil că nu-l pot întoarce pe Blaga din mormânt pentru a-și rescrie piesele după «îndrumările» lor. Curios însă că autorilor străini nu le pretind aceeași puritate și unele texte, de o valoare artistică mult inferioară, trec relativ ușor pe sub aceste invizibile furci caudine. Câtă vreme va mai trece până când acest mare dramaturg, jucat cu câteva decenii în urmă pe multe scene europene, va fi restituit spectatorului român și (este o altă datorie a noastră) repus în circulația internațională? Pentru că, nu ne îndoim, odată jucat în țara sa, Blaga va atrage din nou atenția teatrelor de aiurea. Spectacolul craiovean cu *Suflete tari* nu s-a impus datorită lipsei de tensiune intelectuală și dramatică pe care piesa lui Camil Petrescu o reclamă. [...]Spectacolele cu piese istorice au atras în mod deosebit atenția chiar dacă nu prin numărul lor în festival, ci pentru ponderea pe care o ocupă în mișcarea teatrală actuală. *Petru Rareș* al lui Horia Lovinescu a fost prezentat în două versiuni: una a Teatrului „C. I. Nottara” (regia Sorana Coroamă) și alta a secției maghiare a Teatrului de stat din Târgu Mureș (regia George Teodorescu). Spectacolul bucureștean s-a impus, împărțind cu *D-ale carnavalului* principalul premiu al Festivalului, cu o mențiune specială pentru interpretarea lui George Constantin în rolul titular. De fapt, este încununarea unui șir de roluri ale acestui actor, cel mai răsfățat de critică în ultimii ani. Nu este în intenția noastră să-i negăm talentul, dar un actor care rezolvă identic scene din *Petru Rareș* sau din *Henric IV* ne pune, totuși, pe gânduri, mai ales când oameni de autoritate spun că ar fi unul din cei mai mari actori români ai tuturor timpurilor. Fiind același întotdeau-

na, un mare actor știe să individualizeze fiecare rol, să găsească acel punct mișcător unde personalitatea sa se întâlnește cu datele proprii rolului. Dar când maniera tinde să acopere personalitatea trebuie tras un semnal de alarmă. [...] *Miorița* de Valeriu Anania (Teatrul „Barbu Delavrancea”) și *Stana* de D. S. Petruțiu și N. Pârvu (Teatrul de stat Sibiu) au îmbogățit acest festival cu un capitol inedit: spectacolul teatral de substanță folclorică. Au suscitât multe discuții aceste spectacole. Entuziaștii s-au declarat partizani fără rezerve. Snobii și blazații au strâmbat din nas. Important este că se deschide un drum nou în teatru, că se prospectează noi mijloace de expresie în arta scenică românească. Atât *Miorița* (realizat de un colectiv de regie alcătuită din Marietta Sadova, Mircea Marosin și Zoe Angel-Stanca), cât și *Stana* realizat de Ariana Stoica) au semnat certificatul de existență al spectacolului folcloric”. De asemenea „Un loc aparte l-a ocupat în Festival originalul spectacol al Teatrului din Piatra Neamț cu *Afară-i vopsit gardul, înăuntrul leopardului* de Alecu Popovici, spectacol pentru care Ion Cojar a fost distins cu premiul de regie. Alecu Popovici a oferit echipei de interpreți nu atât un text dramatic propriu zis, cât un pretext pentru improvizație, demonstrație de virtuozitate, invenție scenică, de care tinerii actori au profitat din plin, amuzându-se și amuzând într-un total respect față de prestigiul artei teatrale. Succesul de care s-a bucurat spectacolul și peste hotare nu ne-a mirat deloc. Am ajuns la piesele de actualitate, capitol care chinuie de multă vreme liniștea directorilor de teatre. *Lovitura* lui Sergiu Fărcășan a fost prezentată în două versiuni; una a teatrului din Târgu Mureș (regia George Teodorescu) și alta a celui din Galați (Anca Ovanez). Optăm pentru primul spectacol, în orice caz mai clar, spre deosebire de cel gălățean, unde ambițiile tinerei regizoare nu s-au justificat, existând o neaderență între ele și text pe de o parte, și față de colectivul de interpreți pe de altă parte. [...] Patru debutanți în trei spectacole ale Festivalului: Dumitru Solomon cu *Parabole* (Teatrul de stat din Botoșani), Leonida Teodorescu cu *Crivățul de aseară* (Teatrul de stat din Brăila), Sorin Titel cu *Fructul oprit* și Cornel Paul Chitic cu *Restaurarea hainelor sfântului Augustin* (într-un spectacol-coupé al Teatrului „Matei Millo” din Timișoara). Preferatul juriului a fost Leonida Teodorescu. Toate aceste debuturi rămân deocamdată în zona promisiunilor și nici unul în cea a certitudinilor. [...] Cu arcul valoric atât de larg, Festivalul național al teatrelor dramatice ne obligă să medităm nu numai asupra succeselor pe care le-a cuprins, ci și asupra a ceea ce a fost în programul său o repercutare a limitelor calitative, din activitatea unor teatre. Și mai ales nu avem dreptul să limităm mișcarea noastră teatrală la ceea ce a oferit această întâlnire. Teatrul românesc are valori mult mai numeroase decât au putut fi cuprinse în cele 10 zile de competiție. Au lipsit colective ca: Teatrul Național „Ion Luca Caragiale”, Teatrul Mic, au lipsit regizori ca Radu Penciulescu, Dinu Cernescu, Vlad Mugur, Valeriu Moisescu ș.a., au lipsit numeroși actori apreciați. Un asemenea festival nu poate cuprinde totul, ci numai ceea ce oferă momentul”. ■ Gheroghe Grigurcu emnează două cronici literare. □•Cea dintâi este la volumul semnat de Ion Negoitescu, *Poezia lui*

Eminescu. Conținând „note polemice la adresa celor două viziuni anterioare”, firești „pentru o întreprindere de avengură critică”, volumul lui Negoïtescu este, din punctul de vedere al lui Gh. Grigurcu, prin „ridicarea la viziuni critice, la idei ce planează poetic deasupra materiei total dominate”, autentic *călinescian*, „evident, fără nici o urmă de epigonism, ci dimpotrivă, printr-o tranșantă diferențiere. Aparținând aceleiași familii de spirite, prin studiul-replică asupra lirismului eminescian, I. Negoïtescu izbuteste să se ridice la altitudinea critică a ilustrului său înaintaș. Credem a nu greși, afirmând ca de acum încolo cele două exegeze vor sta multă vreme în conștiință noastră nedespărțite și neajunse”. Identificând o „ruptură” între antume și postume, primele „neptunice” și celelalte „plutonice”, I. Negoïtescu preferă poemele „rămase în laboratorul al creatorului și descoperite integral de către Perpessicius și G. Călinescu. [...] Pornind de la premiza superiorității creației «plutonice», criticul ajunge la o observație și mai dramatică în ineditul său, anume la aceea că drumul creației eminesciene a fost descendent. Filozofia poetului de care școala face atâta caz apare ca un factor nociv, de seacăuire, care a absorbit frăgezimea viziunilor dureroase înlocuindu-le prin conceptualism”. □ același Gh. Grigurcu prezintă și Parabola focului de Vasile Nicolescu: „În poeziile sale cele mai semnificative V. Nicolescu tinde spre realități originare, spre o febră a începutului de lume. Proiecțiile acestuia sunt decorative numai prin conștiința noastră estetică. Ele poartă însă și o încărcătură ontologică, un sâmbure neguros din haosul primordial. [...] Ele verifică principiul potrivit căruia creatorul autentic se proiectează pe sine asupra peisajelor oricât de variate”. Concluzia ar fi că V. Nicolescu „îmbină conștiința estetică modernă cu o frăgezime cuceritoare a simțirii”, și nicidecum nu poate fi bănuit de artificiu. ■ Este reprodus un articol (inedit) al lui Ion Chinezu despre Gheorghe Șincai în care evocă personalitatea omului de cultură ardelean, programul său de lucru, eforturile sale făcute în interes național. ■ Ovidiu Cotruș scrie *Pe maginea „antimemoriilor” lui Malraux*, „una din cărțile de mare succes ale anului 1967”, care „încearcă din nou să dea un răspuns întrebării lui Valéry și tuturor problemelor legate de ea”, respectiv la „rațiunile plecării sale în Asia”. *Antimemoriile* sunt alcătuite dintr-o suită de meditații retrospective asupra diferitelor experiențe sau mai bine zis «încarnațiuni» ale autorului lor. Ele nu sunt un bilanț existențial exhaustiv, datorită caracterului lor voit nesistematic”. ■ Nicolae Balotă scrie eseu *Introducere la poezia românească actuală – Invocație*, în care consideră că „la originea poeziei, înaintea oricărui cuvânt, stă o tăcere primordială. Poate pentru că, amestecată în cuvintele, atât de multe, de felurite, cu care mă îmbie poezia noastră de astăzi, deslușesc o tăcere din care ea porcede. Tăcerea ascultării și singurul climat prielnic reculegerii, înainte de a începe a cuvânta, și încă a cuvânta despre arta cuvântului, e binefăcătoare tăcerea calmă a aducerii aminte. [...] Poeții nu încetează să vorbească nici acolo unde, coborând, cuvântul pare să nu mai aibă nici un rost. Acolo, în tăcerea veșnică, vocile poezilor morți a acelora pe care i-am iubit, ne întâmpină cu o dulceață umbroasă. Aici, în lumea

cuvintelor. Cuvântul lor continuă să se audă”. N. Balotă îi amintește pe L. Blaga, Ion Barbu, Tudor Arghezi, Voiculescu. „Memoriei acestor poeți, ca și tuturor celor care alături de ei, ne-au trecut stigma pasiunii pentru verb în ipostaza sa românească, le este închinată această lucrare. Ea privește poezia de astăzi. Ne este greu să spunem, unde începe, și mai ales unde va sfârși acest astăzi. Deși tocmai acesta ne este scopul: să ne aplicăm, cu slabele lumini care ne stau la îndemână, asupra conștiinței poetice care se propune în zilele noastre; să o examinăm cu luciditate și fervoare, în intențiile, în proiecțiile, în configurațiile ei. Dar Blaga, dar Ion Barbu, dar Urmuz nu aparțin zilelor noastre în egală măsură cu Ion Alexandru, Nichita Stănescu, Ion Gheorghe? Totuși, acest astăzi începe, oarecum, cu moartea, și cu resurecția după o îndelungată tăcere, a marilor noștri poeți din prima jumătate a veacului. [...] Desigur, vom vorbi despre poeți și poeziile lor. Dar, într-un examen de conștiință al Poeticului, nu putem uita că, în cele din urmă, dincolo de numele pe care-l are, poetul este anonim. Geniul său e parte din geniul unei limbi care neîncetat își caută poezii. Aceștia, unul câte unul și toți laolaltă, sunt asemeni acelei păsări măiestre care, în tăcerea nocturnă a grădinii anonimului Ion, cată să se facă om, să devină cel care este”.

• **[„Iașul literar”, An XIX, nr. 1; revistă a Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România, format A5, 96 p., apariție lunară, Comitetul de redacție: Dumitru Ignea (redactor-șef), Andi Andrieș (redactor-șef adjunct), D. Costea, Ion Istrati, Florin Mihai Petrescu, Horia Zilieru (secretar de redacție).]** Constantin Ciopraga scrie despre [romanul] „*Desculț*” după douăzeci de ani, așezându-l într-o serie providențială: „Sadoveanu își asigură posteritatea prin cinci cărți, Rebreanu prin trei. Capodopera lui Zaharia Stancu e *Desculț*, carte care-l reprezintă integral ca una ce conține esențe rare. [...] *Desculț* e însă simfonia sa eroică, pe care timpul a selectat-o pentru a o așeza lângă opere ilustre, în raftul clasicilor.” Exagerările, evidente, se sprijină pe argumentul că volumul fusese tradus chiar și în japoneză. De aceea, conchide criticul: „Cartea care împlinește douăzeci de ani este de mult un mesager al literaturii române pe toate meridianele.” ■ Într-o rubrică implicit polemică – *Dacă am da premiile literare* – sunt adunate câteva pledoarii în favoarea unor cărți ale anului precedent. Dimitrie Costea propune la *Poezie: Monolog în Babilon*: „Dintre volumele de versuri apărute în 1967, nu încapе îndoială că *Monolog în Babilon* de Al. Philippide este, de departe, cel mai impunător și mai durabil, un pisc singuratic și cutezător, sub ninsorile de lumină ale poeziei veșnice.[...] Apărarea versului regulat, prin valorificarea numeroaselor lui posibilități de înmlădiere, este un alt exemplu pe care Al. Philippide îl dă generației tinere. Numai cine cunoaște toate tainele și subtilitățile versului clasic, după o îndelungă exercitare, poate scrie frumos și în vers liber. Aceasta este o idee mai veche și de o desăvârșită justețe a poetului însuși.” □ Al. Andriescu crede în Al. Ivasiuc: *Proză: Vestibul*: „Dintre romanele apărute, unele numai difuzate anul trecut (ne întrebăm când vom putea lichida această anomalie care pune, uneori, luni întregi între data apariției, înscrisă cu mare grijă, aproape

provocator de minuțios, pe altă filă, și cea a difuzării?! – trei rețin, în mod cu totul deosebit, atenția. În ordinea apariției, mai exact a difuzării, ele sunt: *Alexandra și infernul* de Laurențiu Fulga, *În absența stăpânilor* de Nicolae Breban și *Vestibul* de Al. Ivasiuc. [...] Dacă primele două cărți sunt scrise de autori consacrați, *Vestibul* afirmă o prezență nouă și surprinzătoare în proza actuală”. □•De altfel, cronică literară, susținută de I. Apetroaie, elogiază același roman, *Vestibul* (E.P.L., 1966): „Aplecându-se mai stăruitor asupra momentului actual, critica recunoaște în romanul lui Al. Ivasiuc o carte de excepție, cu subtile filiații în tradiția romanului de analiză. Reținerile, mai adesea legitime față de un debut, sunt dintr-odată zădărnice de o realitate care ne silește să recunoaștem la Al. Ivasiuc, o sinteză pregnantă, de acută sensibilitate, de fină analiză și expresie originală. Putem afirma, fără teama exagerării, că romanul analitic actual, odată cu *Vestibul*, a câștigat o dimensiune nouă.” ■ Într-o notă nesemnată, inclusă la *Prim-plan*, redactorii revistei se contreză cu o însemnare a lui *D* din „Viața românească” (nr. 11/ 1967), în care periodicul *Iașul literar* era dăscălit cu niște „sugestii” pentru a-și îmbunătăți conținutul: „Ne onorează remarcile potrivită căroră ne-am format «un colectiv de colaboratori onorabili» (deci tot e ceva!) Dacă *D* ne-ar da o listă mai completă, i-am mulțumi!) și că în ultimul timp revista noastră a făcut «progrese remarcabile».” Afirmățiile de complezență, care impuneau, cândva, ritualul autocriticii, sunt întâmpinate cu mari rezerve: „Și o ultimă «sugestie» care se cere a fi discutată: «o revistă ieșeană trebuie neapărat să fie scrisă de ieșeni»”, îndemn de regionalizare a culturii umaniste căruia i se răspunde tranșant: „Unde s-ar ajunge dacă «Steau»a ar publica numai clujeni, «Orizont» numai timișoreni, «Ateneu» numai băcăuani, «Familia» numai orădeni? Sau cum ar fi privită «Viața românească» dacă în paginile ei și-ar găsi loc, prin absurd, numai bucureșteni? Nu spunem o noutate, dar toate revistele, păstrându-și o dominantă proprie, trebuie să tindă a obține nota de interes națioanal și prin aria colaboratorilor săi.” ■ Paul Everac este prezent cu piesa *Discurs despre o floare*.

■ I. Sârbu consacră douăzeci de pagini de revistă *Romanului istoric al lui Camil Petrescu*, culecturi și bibliografie aduse la zi despre trilogia neterminată *Un om între oameni*. Pe tema spiritului critic, Adrian Marino prezintă fragmente din viitorul său *Dicționar de idei literare*. Iminenata apariție a *Dicționarului*, face și obiectul *Prim-planului* semnat de Ilarion Hatmanu. Fostul asistent al lui G. Călinescu (perioada ieșeană) va fi, de altfel, prezent aproape număr de număr în cele două reviste, „Cronica” și „Iașul literar”. ■ Despre *Portrete și reflecții literare*, care conține „o parte din studiile, articolele și eseurile publicate în reviste în ultimii ani” de către Const. Ciopraga, scrie Al. Călinescu, reprezentant al „criticii tinere” din Alam Mater Iassyensis.

• [„Orizont”, an XIX nr. 1 (165); Revistă a Uniunii Scriitorilor din R. S. România; format tipografic A 5; 96 pagini; apare lunar; Comitetul de redacție: Ion Arieșeanu, Nicolae Ciobanu, Anghel Dumbrăveanu (secretar general de redacție) Al. Jebeleanu (redactor șef), Andrei A. Lillin.] Nina Cas-

sian exersează pe corzile lirice cu un poem evocator și elegiac *O pasăre dintr-o pasăre*. □ Al. Ivasiuc este prezent cu un fragment de roman de 16 pagini, intitulat *Oraș, 1890*. ■ G. Ivănescu dezbate în studiul său problema *Concepției despre artă și frumos a lui Lucian Blaga* unde enunță chiar din primele două fraze: „Estetica lui Lucian Blaga nu este altceva decât rezultatul prelucrării în spiritul sistemului său filozofic a tezelor principale ale esteticii germane sau general europene din vremea sa. Teoriile sale în domeniul gnoseologiei și ontologiei, ca și cele asupra culturii, îl îndemneau să revizuiască aceste teze adaptându-le sistemului său de idei”. ■ La rubrica *Pagini inedite*, Simion Bărbulescu publică amintirile lui Simion Stolnicul (*Contraste în personalitatea lui Eugen Lovinescu*) despre legăturile lui cu cercul literar al *Sburătorului* și cu Maestrul Eugen Lovinescu, ■ Andrei A. Lillin este primul autor al unui studiu (deși de o înțelegere limitată și mecanică a universului investigat) despre Mircea Eliade, care apare în revistă sub titlul *Arhetip și mediu în nuvela „La Țigănci”* de Mircea Eliade. ■ Livius Ciocârlie (*O literatură a reificării*) face delimitări referitoare la *Noul Nou Roman francez*, pornind de la un citat din Borges despre opera lui Joyce, Ulysse: „«Punctele de contact numeroase dar neînsemnate din *Ulysses* de Joyce cu *Odissea* lui Homer provoacă încă – nu voi înțelege niciodată pentru ce – admirația nesocotită a criticii», o judecată în contra-curentului general. □•Poetii francezi, prezentați într-un medalion de Livius Ciocârlie, ocupă rubrica de literatură universală: Jean Cocteau, René Char, Raymond Queneau, Philippe Soupault, Francis Picabia, Pierre Reverdy, Pierre Seghers. ■ Șerban Foartă are din nou în vedere, în cronică lui, două volume ale poetei Nina Cassian, *La scara 1/1* și *Destinele paralele*: „Există poeți colosali, tiranici, poate rebarbativi interzicându-te, pentru mult timp, de la deliciile sau de la cazna poeziei. Există barzi inepti, pe care te grăbești să-i termini (pentru a-i recenza). În fine, mai există acei poeți care nu fac și nici nu scot – oh, dar nu ca Urâtul lui Baudelaire ! – «ni grands gestes, ni grande cris», sau poate fac astfel de gesturi și scot astfel de strigăte dar cu un «tact» și cu o eleganță e fac din poezie un fel de «mon rêve familier». Și atunci regreți că nu faci versuri. Este un sentiment pe care-l au și criticii! Nina Cassian l-a prevăzut: «Am înțeles o bună bucată de vreme, / Și-am prins gust de înec. Nu mă tem, / Tot așa cum mă prin de gustul de poem / După ce am citit o sută de poeme»”. □•A doua cronică aparține Alexandrei Indrieș, care se ocupă de volumul de nuvele ale Anișoarei Odeanu, *Sub lumina verii*. ■ La rubrica semnalării de apariții editoriale, cărți și reviste, Sergiu Drincu aduce în atenția cititorilor volumul de *Analize literare și stilistice*, semnat de Sorin Alexandrescu și Ion Rotaru, ambii critici revendicându-se de la metodele criticii organice ce „făcea o distincție clară între analiza stilistică a unui text și cea a operei integrale a unui scriitor”, recenzentul volumului remarcă la final: „Analizele semnate de Sorin Alexandrescu, mai ales, și de Ion Rotaru, în această carte depășesc evident, spre lauda lor și întru mulțumirea noastră cu mult nivelul unui anumit soi de interpretări de texte care invadaseră, cu insolență, în ultimii ani, paginile manualelor școlare și ale unor cursuri universitare”.

• [„Presa noastră”, An XIII, nr. 1 (131); Revistă a Uniunii Ziaristilor din R. P. Română; format tipografic A4; apare lunar; 48 pagini; Colegiul de redacție: Constantin Antip, Antal Albert, Valentin Câmpeanu (redactor șef), C. N. Constantiniu, Ion Felea, Nestor Ignat, Vasile Iosipescu, Nicolae Moraru, Octavian Paler, Alexandru Popescu, Ilie Rădulescu, Al. N. Trestieni] Eugen B Marian publică la rubrica *Profiluri*, studiul *Mark Twain și ziaristica*, o incursiune biografică prin viața și opera gazetarului și scriitorului american: „În tradiția prodigioasă și fecundă a literaților americani care au îmbrățișat multiple profesii înainte de a se dedica exclusiv condeiului, Mark Twain introduce o notă particulară. Este cel dintâi care a practicat – un timp destul de îndelungat, cu rare întreruperi, (din 1862 până în 1871, aproape constant, apoi până în 1892) – și ziaristica. La vârsta de 27 de ani viitorul mare satiric reușise să-și creeze o „semnătură” în paginile cotidienelelor și săptămânalelelor la care colaborează mai ales în calitate de corespondent peste hotare. Articolele sale aduc o viziune lucidă asupra vieții, o experiență bogată și știința unei distanțări de eveniment atât de necesară pentru a extrage esența lui durabilă”.

• [„Ramuri” An V nr. 1 (42), Revistă de cultură editată de Comitetul pentru Cultură și Artă al Regiunii Oltenia (Craiova); Format tipografic A3, 24 pagini; apare lunar; Colegiul de redacție: Ilie Purcaru (redactor-șef), Mihai Caranfil (redactor-șef adjunct), Ilarie Hinoveanu (secretar general de redacție), Petre Dragu, Mihai Dușescu, Ov. Ghidirmic, Victor Parhon (redactori)] La secțiunea *Bloc-Notes* reține atenția articolul lui Ștefan Bănulescu, Mircea Eliade în „Amintiri”, o prezentare a primului volum memorialistic, despre care Bănulescu afirmă că îi prețuiește autenticitatea și non-ficționalul „literaturizant”. ■ *Literatura și condiția Malraux*, semnat tot de Ștefan Bănulescu pune problema legăturii dintre literatură, condiția umană și stat în cazul scriitorului francez; □•Ilina Grigorovici realizează o însemnare bibliografică a cărții lui Malraux, *Le musée imaginaire* și traduce fragmente din aceasta și din *Antimemorii*. □•În cadrul aceleiași rubrici, de Ion Caraion, traduce din Ezra Pound, Giuseppe Ungaretti ș.a. ■ În calitate de titular al cronicii literare, Mihai Ungheanu semnează cea de a doua parte a textului despre Poezia lui Eminescu, de I. Negoșescu: (II), unde, printre multe altele, îi reproșează autorului „disproporția între însemnătatea descoperirii criticului și modul în care acesta înțelege s-o comunice”. □•Tot M. Ungheanu semnează și cronica la Marin Preda, *Moromeții* (vol. II), oferind argumente împotriva celor care receptaseră receptarea negativ noua contribuție a prozatorului. □•Rubrica *Monografia-fapt de cultură*, poartă de asemenea semnătura lui Mihai Ungheanu care pledează pentru sinteza culturală în detrimentul culturii de tip exclusivist. Ungheanu oferă drept exemplu pe G. Călinescu și istoria literară scrisă de acesta, apreciind densitatea, capacitatea sintetizatoare și estetismul marelui critic. □•Și monografia lui Dumitru Micu, despre *L. Blaga*, intră în atenția criticului. Acesta o consideră superioară celei scrise de Ov. S. Crohmălniceanu. ■ La rubrica *Ecuatii critice* sub titlul G. Călinescu și călines-

cianismul („*Scriitori străini*”), Ovidiu Ghidirmic îl plasează pe Călinescu în rândul marilor gânditori europeni care au influențat ideile literare și conștiința estetică. ■ Despre Horia Pătrașcu și romanul său *Reconstituirea*, G. Ilina afirmă că autorul este „unul dintre tinerii prozatori care a înțeles să îndrăznească în mod real [...] că avem nevoie de dramatism, că ideile trebuie apărate până la capăt cu tenacitate, cu violență.” ■ Rubrica *personaje celebre* este semnată de Mihai Hecoco și îl are în centrul atenției pe Gore Pirgu, personaj matein, obsedat de mirajul culturii. Sunt evidențiate tehnicile de simulare prin care personajul lasă impresia că este mereu atras de cultură „fără teama ca cineva să îl suspecteze de impostură.” ■ *Comentariile critice*, semnate de Al. Piru, sunt consacrate evaluării unor Piese de teatru puse în scenă între anii 1940-1950. Criticul și istoricul literar analizează din punct de vedere dramatic și al construcției personajelor piesa *Capul de rățoi*, de G. Ciprian, *Salba reginei* (1946), *Javra pământului* (1942), *Năframa iubitei* (1944) de Ion Luca Caragiale și din Al. Kirițescu, *Nunta din Perugia*, *Dictatorul*, *Michelangelo*. ■ La rubrica *Delimitări*: Adrian Marino scrie despre *Comparatism nou și vechi*, separând comparația pur convențională („aproximația”) de procesul complex al confruntărilor de idei literare, sau al rezultatelor la care a ajuns prin demersurile unei gândiri analitice: „Între opera există, într-adevăr, analogii, corespondențe, afinități. Pentru precizarea acestor realități, termenul de comparative devine cu totul convențional. [...] Ca să nu mai amintim de alt gen de comparații artificiale: viață-operă (tipică biografismului mecanic), operă (copie)- mediu (tipică sociologismului vulgar) etc. În schimb, comparația între diferitele arte: *ut pictura poesis* (temă de mare tradiție în istoria esteticii), între pictură și poezie [...], se deosebește deosebit de fecundă, deschizătoare de mari perspective eseistice și critice, teoretice și aplicate. ■ În „Povestea vorbii” (supliment literar de versuri și proză), apar: Ștefan Aug. Doinaș cu poezii (*Naufraziul*, *Ochiul*, *Umblă cuvinte cerești*) și antologia lirică „Ramuri 3” în care semnează Matei Călinescu (*Absența*), Ion Caraion, Nina Cassian, Mircea Ciobanu, Angela Croitoru, Radu Cârnelci, Virgil Carianopol, George Chirilă, Vasile Danciu.

● [Secolul 20”; nr. 1; revistă de literatură universală, editată de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România; Comitetul de redacție: Acad. Al. Philippide, Ion Brad, Ov. S. Crohmălniceanu, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Mihnea Gheorghiu, Dan Hăulică (redactor-șef), Georgeta Horodincă (redactor-șef adjunct), Tatiana Nicolescu, Florian Potra (secretar general de redacție); format A5, (182–212 pagini), apare lunar]. Revista se adresează spiritelor preocupate de valorile artistice și estetice din varii domenii (dans, poezie, dramaturgie, istorie, policier, automobilism, ș. a) neinfluențate de contextele politice incerte. Domină numerele tematice și traduceri din poezia franceză modernă, de la Baudelaire la suprarealiști. Nume precum Al. Philippide, Ion Frunzetti, Tașcu Gheorghiu, Petre Solomon, Ștefan Aug. Doinaș, Petre Stoica, Darie Novăceanu contribuie, în acest sens, cu realizări consistente. Sunt apoi

omagiați clasicii ruși, indiferent dacă sunt realiști autentici sau realiști socialiști (Maxim Gorki, nr. 3/ 1968). Sub pecetea umanismului socialist intră în sumare personalități care au marcat veacul, prezentați ca „luptătorii pentru pace împotriva imperialismului anglo-american” (Mahatma Gandhi, nr. 2; „Ghe” Chevara, nr. 6). Este evidentă preferința pentru comentariile și tălmăcirile din scriitorii francezi datorită faptului că limba era familiară filologilor români. Climatului publicației conturează și apropierea către ideile de stânga ale unora dintre scriitorii sau afilierea de-a dreptul partidele comuniste din țara lor. Printre scriitorii occidentali care au nutrit simpatii de stânga se numără: Franz Kafka, Bertolt Brechet, Samuel Beckett. Sunt cultivați și autorii de peste Oceanul Atlantic care au făcut figură de filo-comuniști sau de anarhiști ca John Dos Passos, Thornton Wilder, Saul Bellow, Bernard Malamud. Dosarele tematice maschează, uneori, linia ideologică. Absența unei strategii editoriale se observă din ordonatoare adunarea unor materiale compozite, fără o linie directoare precisă. Tematica numărului are în centru *Poezia și dansul*. Sunt traduse articole de Mallarmé, Valéry, Paul Claudel, Jean Cocteau, sculptorul Auguste Rodin și compozitorul Igor Stravinsky. Irinel Liciu, soția lui Ștefan Aug. Doinaș, considerată, la vremea respectivă, cea mai impunătoare figură a coregrafiei românești, scrie articolul *Maurice Béjart și „Baletul Secolul XX”*, având în centru una dintre personalitățile proeminente ale acestei artei, directorul belgian al unei trupe de profil din Bruxelles. Pop Simion și Erika Voiculescu publică partea a II-a a traducerii din romanul *America* de Franz Kafka. Partea a III-a e inclusă în nr. 2/ 1968.

• [„Steaua”, An XIX , nr. 1 (216) Revistă a Uniunii Scriitorilor; format tipografic A 4, 190 pagini; numărul 12, ultimul calendaristic, este editat cu un supliment care conține sumarele anului precedent; apare lunar; Comitetul de redacție: Aurel Rău (redactor-șef), Radu Enescu, Victor Felea, Aurel Gurghianu, (redactori-șef adjuncți), D. R. Popescu] *Moromeții* „cartea care a făcut o carieră fără precedent în literatura noastră din ultimele două decenii” reține atenția lui Virgil Ardeleanu. Acesta subliniază că romanul s-a bucurat de succes în rândul cititorilor – „fapt convertit în vreo zece ediții” -, cât și în cel al criticilor, indiferent de orientările lor: „Cartea s-a vădit atât de prestigioasă, ea însumează atâtea varii calități încât a fost ridicată, pe bună dreptate, la rangul de model unic. Nimeni nu mai credea, la un moment dat, că un tânăr prozator cu preocupări... rurale ar putea descinde din altă parte decât din pulpana *Moromeților*. Lucrurile s-au și petrecut în mare măsură astfel și s-ar mai fi petrecut poate mult timp dacă n-ar fi apărut, intempestiv, un al doilea volum *Moromeții* volumul II? Toată lumea credea că ceea ce trebuia spus, s-a spus răspicat, detaliat și la modul profund artistic în acela din 1956. Toată lumea a pătruns drama tulburătoare a lui Ilie Moromete și nu înțelegea de ce ar mai trebui continuată, amplificată, «întărită» și «rezolvată» într-un alt context social-istoric. Toată lumea vedea în inteligentul, sarcasticul și, de ce n-am spune, mizantropul Ilie Moromete un personaj care-și etalase în chip magistral întreaga ființă și nu pricepea de ce ar

mai fi nevoie de o reactualizare a acestuia. Toată lumea. Dar nu și autorul, care, condus, probabil, de bune intenții, a hotărât să reia materia pe 517 pagini”. Rezervat în ceea ce privește reușita celui de-al doilea volum, V. Ardeleanu nu se pronunță în legătură cu oportunitatea continuării „celebrei sale compuneri și nu-și propune a da „sfaturi”, însă se consideră mai mult decât obligat „a-i analiza reușita sau nereușita. Și aceasta într-o cronică literară, nu într-un material festiv, cotropit de personalitatea autorului, unde nu prea e loc pentru spirit critic”. Deși este menționat interviul în care autorul afirma categoric „că opera în discuție nu reprezintă o continuare a vechii narațiuni, că personajele sunt cu totul noi deși, în fond, par aceleași”, V. Ardeleanu este de părere că această „aserțiune” „nu se justifică decât în măsura în care ar fi investită cu un quantum critic, ceea ce, credem, nu a intenționat nici pe departe autorul. Privind lucrurile la rece oricine, nu numai un cronicar, poate ușor constata că noul volum e o continuare a cărții de bază. Toate personajele, absolut toate personajele, intră din nou în raza de observație a scriitorului, ele fiind studiate cu minuție până la rezolvarea lor clasic romanescă. [...] Totuși, toți criticii au afirmat că de astă dată ni se propune o carte nouă. Nu e locul să discutăm aci simțul lor de răspundere. Dar din moment ce susții că Marin Preda nu ne-a dat un obișnuit tom II, ci o narațiune structural inedită, atunci elementar e să spui și cât de valoros e aspectul inedit. Altminteri, ajungem să afirmăm, mai direct, mai indirect, că ambele volume sunt la fel de bune, fapt care ar echivala cu o adevărată impietate. În ce ne privește, avem ferma convingere că productul actual reprezintă numai o continuare, și anume o pală continuare, a așa numitului prim volum al *Moromeților*”. *Afirmația e argumentată astfel în continuare*: „Atitudinea, oricât ar fi ea de omenească, e, trebuie oare s-o mai spunem, profund regretabilă. Nimeni nu i-a cerut lui Marin Preda un nou efort epic. Dar dacă și-a propus să prelungească niște destine care beneficiau, în chipul cel mai rotund, de o caracterizare umană, ideologică și socială cu totul diferită de aceea specifică etapei strict contemporane – atunci el ar fi trebuit în mod obligatoriu (obligativitate estetică) să facă în așa fel încât să vedem și noi când și cum s-au transformat, structural, purtătorii săi de cuvânt. Așa cum e, cartea, prin extrem de ampla sa figurație, nu spune însă absolut nimic, ea impunându-ni-se în final, ca un monstruos depozitar al schemelor literare care au zguduit epica noastră postbelică. Să constăți o asemenea situație și la cel mai prestigios prozator român contemporan – e deprimant”. Convinși că numai Marin Preda putea realiza „adevărata cronică a satului actual”, V. Ardeleanu declară răspicat că scriitorul „a intrat și el în pielea reporterilor și a prozatorilor rurali contemporani. La el, precum la atâția alții, adevărul suferă cumplit, schema se lăfăie, lozinca triumfă când ți-e lumea mai dragă, ședința demascatoare e punct nodal al unei «intrigi» inexistente, chiaburul cade, țărănul sărac e promovat în munci de răspundere, în sfârșit, e prezent tot arsenalul pe care nici măcar «Urzica» nu-l mai cercetează”. Reproșurile cronicarului sunt generate de mai multe aspecte ale celui de-al doilea volum al *Moromeților*: „Este imponderabil ca despre o realitate nu o dată tragică, să scrii

din vârful unei penițe «cumiți» și să mai acuți, fără nici o reușită de altfel, umorul. [...] Făcându-se a uita însă cum ni-l prezentase pe Niculae, de exemplu (imaginea cea mai șocantă), autorul «creează» și propune un activist de o rarismă artificiozitate. Ființa care altădată era singura floare într-o crâncenă încețare umană, care reprezenta unica rază de lumină într-o casă zguduită din temelii de ambiții nemăsurate și lovituri ale unor implacabile forme economice – ființa aceasta compare în fața juriului nostru în ipostaza dezarmantă a cecității spirituale. Din copilul sensibil de odinioară n-a mai rămas nimic. Ceea ce putem vedea, e doar un vlăjgan adăpat, pe negândite, la izvorul lozincilor, un «om» care fiind convins de marea-i putere, îi oferă până și lui Moromete răspunsuri și soluții marca «asta e, măi tovarășe». Nu facem citații pentru că ar trebui să acaparăm întreaga revistă. Ne mulțumim doar a zice că fiind ridicat la rangul de protagonist, Niculae este acela care împrumută cărții tenta zdrobitoare de neadevăr. Ca să nu greșim, ar trebui poate să privim ipochimenul, și, implicit, întreaga narațiune, și din alt unghi decât acela al unui realism frontal. [...] Marin Preda crede în Niculae-lozincardul în mod sincer. Autorul și eroul merg mână în mână, cu pași grei de conștiința misei îndeplinite. Ochii lor, care aleg parcă din adins gropile lozincilor, sunt vinovați, nu gropile, care s-ar fi convenit ocolite”. În finalul cronicii, V. Ardeleanu declară: „Probabil că cea mai mare decepție ne-o procură însă Ilie Moromete, personaj redus la condiția unui bătrânel cvasi-senil și forțat, ca atare, să evolueze întâmplător, din perspective foarte labile. Evident, sunt unele atitudini pe care acest fascinant erou le etalează cu destulă convingere. Dar ele se pierd într-un noian de vorbărie neutralizatoare și par mai mult resturi ale unor fișe utilizate cu fenomenal discernământ altă dată. În noua ipostază, acesta, cu toate eforturile autorului de a-l menține la suprafața evenimentelor, nu reprezintă decât un decalc. Mai mult, o pastişă. Da, Marin Preda se autopastîșează cu nonșalanță. întâlnești pretutindeni un Moromete care se prezintă cu obstinație drept Moromete, care mai dă din când în când glas câte unei replici memorabile, dar care, în ultimă instanță, nu înșeală (sic!) pe nimeni. El este o păpușă mânuită cu sfori extrem de groase. Iar moartea lui, elogiată în termeni deconcertanți de un cunoscut și reputat critic, nu face decât să pună capăt unei «manifestări» total incredibile. Fapt îngrijorător. Se pastîșează Ilie Moromete, însă și celelalte personaje. Se pare că Marin Preda este incapabil să se emancipeze de sub imperiul tipului lansat în 1956. Indiferent pe cine fixează în obiectiv, el nu poate vedea dincolo de atitudinea «moromețiană» [...].Astfel, Ilie Moromete circulă în vreo 40 de copii, se transformă într-o hidră cu capete pe care nimeni, poate, în afara autorului, n-are posibilitatea să le identifice.” Pozitivă este, pentru Ardeleanu modernitatea volumului. „Scriitorul e la curent cu literele de azi. Știe că o narațiune amplă, unde se ia în discuție traiectoria sinuoasă a unei mari colectivități, nu se poate dispensa de un anume procentaj metafizic. Drept aceea, pot fi depistate în carte frumoase pagini dedicate existenței, reflecții profunde despre viață și moarte. Ele aparțin însă autorului. Deci e greu să afirmi, cum afirma cineva, că partea secundă a *Moro-*

meșilor s-ar înscrie sub simbolul tulburător al unei morți generale. S-o spunem cinstit. Moare într-adevăr o lume, dar nu pe scenă, ci în culise.” ■ Mircea Tomuș scrie cronică literară la volumul *Poezia lui Eminescu*, de I. Negoïtescu: „Cercetând mai atent studiul pe care ne-am propus să-l prezentăm, vom descoperi ușor că importanța lui depășește cu mult pe aceea a unei simple lecturi a materialului de laborator eminescian. Căci Negoïtescu ne propune o formulă pentru interpretarea lui Eminescu și din această formulă extrage profitul practic al unei judecăți de valoare. Recapitulând, notăm că exegetul îl vede pe Eminescu acoperind spațiul vast a două teritorii deosebite: un univers foarte aproape de focul ultim al existenței, agitat de mari convulsii, demonic și vegheat de duhul morții unanime, în care metafora, lirismul și poezia ca atare nu s-au separat încă ori poate trăiesc noua ipostază a unei asocieri prin combustie în durități de rocă, universul plutonic și celălalt, cel neptunic, al naturii legale, domestice și eticizate, vegheat de sentimentalitatea eminesciană. Cel dintâi ar corespunde materialului de laborator respectiv cu precădere marilor poeme care sunt *Memento mori*, *Povestea magului călător în stele*, *Mureșanu*, *Demonism* și ar precumpăni vădit din punct de vedere valoric pe cel de al doilea care își află substanța de bază în cuprinsul ediției Maiorescu”. În virtutea acestei recunoașteri, se aduc și câteva obiecții: „pe măsură ce lectura studiului de față înaintază, simțim terenul moale. De undeva, pânđește o contradicție. Și anume, în prima lui parte este categorică falia care se taie între spațiul plutonic și cel neptunic, după cum categorică este și judecata de valoare în favoarea celui dintâi sau sensul polemic îndreptat împotriva celui de al doilea. [...] Să precizăm însă: contradicția de care vorbeam nu ține de mecanismul teoretic al cercetării, cel puțin de prima lui fază. Chiar dacă a fost apreciat superlativ, constituind în același timp prilej pentru fericite intuiții exegetice, grupajul elegiilor eminesciene nu e cu nimic separat de principiul creator formulat de critic pentru zona neptunică în care se încadrează. Contradicția, dacă este, aparține strategiei generale a acestui studiu. [...] Acest tablou rezumativ al exercițiului critic al lui Negoïtescu asupra operei eminesciene ne arată limpede că, dacă nu ar fi fost urmărit, tiranic am putea spune, de descoperirea sa, de necesitatea de a o impune cu orice preț, autorul studiului ar fi putut să valorifice și teoretic limanul la care a ajuns în final. [...] Nu obiectăm deci împotriva adresei polemice a acestei lucrări căci este mai mult decât binevenită răfuiala cu spiritul didactic comod, îngust și steril. Regretăm numai că disponibilitățile teoretice și de analiză ale lui I. Negoïtescu nu au fost utilizate cu consecvență și în partea finală a cercetării sale, pentru a descoperi și argumenta teoretic triumful Poeziei în opera lui Eminescu. [...] Negoïtescu a preferat să ne înfățișeze un lamentos și, e drept, frumos recviem, săvârșind o eroare de încheiere care sperăm că nu va impieta cu nimic recunoașterea adevăratelor merite și a adevăratei importanțe a acestei lucrări. ■ În acest număr sunt publicate versuri de Lucian Blaga, *Basm lângă focul de stână*, *Îngerul*; Aurel Rău, *Rustică*; Aurel Gurghianu, *Strada vântului*; Victor Felea, *Vis de iarnă*; Tudor Arghezi, *Balada unirii* și o piesă de teatru de D. R. Popescu, Cezar, măscăriciul piraiților.

• [„Tânărul leninist”, nr. 1, fără însumarea numerelor din anii anteriori; Revistă a C. C. al U. T. C., format A 5, apare lunar, 96 de pagini, nu se prezintă componența redacției] T. Utan meditează la *Tinerete, ani de aur* cu o linie melodică a lui Marin Constantin: „Tinerete, tinerete,/ Ani de aur, ani de vis,/ Ne ești dragă cum ni-i calea/ Ce partidul ne-a deschis.”

• [„Teatrul”, an XIII, nr. 1; Revista editată de Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă și de Uniunea Scriitorilor din R.P.R; Format tipografic: A4; apare lunar; lipsește căsuța redacțională; 94 de pagini.] Numărul se deschide cu *Săptămâna patimilor*, „ipoteză dramatică de veac eroic moldav” de Paul Anghel. ■ În cadrul rubrici *Teatrul la televiziune* apare textul *Absurdul fizic și metafizic* semnat de Dumitru Solomon: „Prin *Noul locatar*, piesă oarecum «de tinerete», Eugen Ionescu își declină și tehnica specifică, structural deosebită de aceea a lui Beckett. La Ionescu, tehnica este de *acumulare* – se adună fapt cu fapt, eveniment cu eveniment, calitate cu calitate, straturile se suprapun inexorabil, lumea aceasta închisă plesnește de cât a putut să cuprindă în ea. Tensiunea crește proporțional cu densitatea acestui univers, ticsit de acumulări succesive, omul este izolat, rămâne străin și solitar între obiecte (*Noul locatar*), între bestii (*Rinocerii*), în fața neființei (*Regele moare*) etc. [...] Debutul – întârziat – al lui Ionescu la televiziunea română este un succes. ■ Spirit multilateral, proteic, Romulus Vulpescu se încercă și în teatru, cu o vocație sigură și o tehnică bine stăpinită. Trei piese scurte tipărite, *Curierul de seară*, *Rochia* și *Om de treabă* sunt, toate, eseuri pe tema vieții și a morții, concepute în tehnici diferite, derivând deopotrivă din teatrul absurdului”. ■ Sub titlul generic *Succese românești peste hotare*, apar trei citate mai lungi din revistele internaționale: sub semnătura lui Jacques Lemarchand apare *Teatrul de comedie la al 26-lea festival internațional de teatru de la Veneția*, din revista „Figaro littéraire” – 22 octombrie 1967; sub titlul *Liviu Ciulei regizând la Berlin* apare un extras nesemnat din „Tagesspiegel”, 13 octombrie 1967 și sub semnătura Herbert Ihering, un extras din „Die Andere Zeitung”, Hambrug, 19 octombrie 1967. ■ În cadrul rubricii *Cartea de teatru*, Dan Cristea semnează cronică intitulată *Modernitatea clasicului Caragiale*, despre volumul *Modernitatea clasicului I. L. Caragiale* de B. Elvin: „Pe caracterul deschis al operei caragialeene se bazează și cartea lui B. Elvin. [...] Interpretările acestea, judecate strict, prin prisma numai a criticii literare, sunt mai puțin aplicabile în exegeza caragialeană. Dar nu-i mai puțin adevărat că introduse în perspectiva teatrală, scenică, aduc reale inovații, surprinzând ceea ce poate fi semnificație contemporană în opera autorului *Noaptea furtunoasă*”. □ În aceeași rubrică, sub semnătura C.P., mai apar două texte: *Portretul unei epoci*, despre volumul *Un comediant și o fată de familie și alte schițe* de Sică Alexandrescu, și textul *Evidențierea unei contribuții regizorale*, despre volumul *George Mihail Zamfirescu și teatrul* de Silvia Cucu. □ În ceea ce privește monografia *George Mihail Zamfirescu și teatrul*, se arată: „Cu un vast material informativ, cu o con-

tribuție însemnată în ceea ce privește una din laturile mai puțin evidențiate ale acestui om de teatru, volumul despre George Mihail Zamfirescu publicat de Silvia Cucu merită a fi salutat ca atare. El oferă însă abia o premisă de meditație pentru alți cercetători care să distingă și să-i stabilească gândirii și activității lui locul caracteristic în contextul de probleme și căi artistice cu care s-au confruntat”.

● [„Tomis”, An III nr. 1. Revistă lunară editată de Comitetele pentru cultură și artă ale regiunii Dobrogea și orașului Constanța; format tipografic: A3, 20 pagini; apare lunar; Comitetul de redacție: Vasile Canarache, Traian Coșovei, Gheorghe Dumitrașcu, Marian Gomoiu, George Mihăescu (redactor-șef), Nicolae Motoc (redactor-șef adjunct), Victor Oncescu, Florica Postolache, Cornel Regman, Vladimir Robu, Petre Tomoroga; Prezentare grafică: Horia Grideanu]. În articolul *Un pasionat al literaturii antice*, Al. Philippide elogiază la George Murnu „îmbinarea fericită și rară a unui viguros talent poetic cu vocația cercetării științifice. Opera sa de filolog clasic, de istoric și de poet trebuie considerată în lumina acestei îmbinări dintre spiritul științific și talentul literar, calități care nu se întâlnesc des, dar care, atunci când se întâlnesc, dau rezultate strălucite”. Autorul articolului comentează „culegerea sa principală de versuri apărută în 1925, intitulată *Alma Sol*” în care „se poate observa cum, în tiparul antic greco-latin, poetul introduce cu îndemânare o apostrofă cu conținut modern”. Este amintită activitatea de traducător, George Murnu publicând „traduceri din marii neliniștiți ai secolului al nouăsprezecelea: Shelley, Hölderlin, Leopardi, Poë și alții. [...] Cu un asemenea dar al vorbei scrise și cu adâncile sale cunoștințe de filolog clasic, George Murnu era parcă predestinat să transpună în românește poezia antichității greco-latine. Traducerea *Iliadei* și a *Odiseei*, care l-a făcut celebru, este un model de creație în arta anevoioasă și subtilă a traducerii. Datorită lui George Murnu, Homer trăiește din nou în limba noastră. Românii acum citesc *Iliada* și *Odissea* așa cum citesc *Poveștile* și *Amintirile* lui Creangă, nu ca pe o traducere, ci ca pe o operă originală”.

■ Articolul semnat de Al. Protopopescu și intitulat ... *Moromete, schimbându-și firea...*, reia o sintagmă din fraza cu care se deschide cel de-al doilea volum al *Moromeților* și marchează, după cum afirmă semnatarul articolului, începutul „agoniei celui mai țănoș erou literar din câți s-au născut în ultimele două decenii la noi”. Demersul autorului este vizibil concentrat asupra sintagmei cu care își începe demonstrația: „Până la urmă, Moromete își va schimba sau nu-și va schimba firea? Cele câteva episoade pe baza cărora s-ar putea răspunde afirmativ sunt, din păcate, cele mai neconcludente din tot romanul, copleșite din plin de celelalte ipostaze care asigură tradiția voalată a personajului. [...] Neavizați, putem crede că autorul aspiră la un nou Moromete, cu firea schimbată, deși s-ar fi găsit destui psihologi care să socoată această «schimbare» o erezie de care numai literații sunt în stare. Adevărul e că Moromete nici nu-și schimbă măcar firea – și în acest sens «ultragiul» este mult mai puțin grav! – ci pâlpâie de-a dreptul, de la

un capitol la altul, într-un semianonimat călduț. El este mai degrabă o fantomă, e drept grandioasă, exploatând vitalitatea tipologică a «mijlocașului» încremenit în primul volum”. ■ Alexandrina Grădinaru semnaleză apariția volumului lui Mircea Malița, *Repere* (E.P.L., 1967), care cuprinde „însemnări de călătorie și totodată eseuri de interesante incursiuni în timp, pe dimensiuni spațiale diferite, vizând diversitatea continentelor” și reprezintă „un agreabil itinerar pentru cititorul avid de călătorii, fie și imaginare”. □•Ada Teodorescu scrie despre *Bărbații acestui pământ* (Luceafărul, 1967), de Damian Necula. Analiza volumului îi relevă semnatarei articolului un autor care „scrie îmbinând realul cu proiecția spre fantastic, răstălmăcind sensuri, aglomerând idei aparent fără legătură, polarizate însă spre realizarea sensului unic. Poetul nu este un vizual. Este mai mult un meditativ, un spirit înclinat spre introspecții, neliniștit și aspirând mereu spre înălțimi. Pe care câteodată le atinge”. □•*Adam evadează* (E.P.L., 1967), cartea lui Corneliu Omescu, relevă un „promițător observator al vieții care își cunoaște destul de bine eroii. Prozatorul reușește să împletească adesea cu abilitate cele două planuri din viața eroilor: trecutul și prezentul. Apoi el știe să povestească.”, consideră recenzentul cărții, Traian Simula. □•Vorbind despre *Masca geniului* (E.P.L., 1967) de Mircea Zăciu, Ion Buzași observă: „cele mai multe dintre articolele acestei culegeri au un caracter monografic [...] fiind adevărate capitole de istorie literară. Ele conferă soliditate volumului și o anumită unitate, în ciuda structurii lui compozite”. Este apreciat „tonul justițiar din paginile culegerii, [...], respectul pentru autenticele valori literare (cartea este închinată fostului său profesor Ion Breazu) și pentru elogiul adresat artei clasice, perene”, toate acestea făcând din culegerea de articole a lui Mircea Zăciu o lectură statornic folositoare și plăcută”. □•În *Critica lui Ion Negoițescu*, Toma Pavel punctează „apariția târzie și neașteptată, straniul și strălucitorul stil, singularitatea tezei susținute”, aspecte care fac din cartea lui Ion Negoițescu despre Eminescu „un eveniment puțin comun în critica noastră literară. [...] Criticul formulează teoria unui Eminescu *bifrons*, privind cu una din fețe «spre noaptea comună a vegherii, a naturii și umanității, iar altă dată spre noaptea fără început a visului, a vârstelor eterne și a geniilor romantice». [...] în cartea lui Negoițescu, Eminescu apare ca rupt, sfâșiat lăuntric între cele două ispite: ispita «neptunică» și cea «plutonică» [...] Negoițescu descoperă un Eminescu *posibil*, așa cum în studiile despre Bolintineanu și B. Fundoianu din volumul *Scriitori moderni*, descoperise tot niște *posibile*”. Finalul articolului stă sub semnul unor întrebări retorice față de care „critica lui Negoițescu tace, intransigentă”. □•Articolul lui Corneliu Regman stă sub semnul unei întrebări – *O interpretare nouă a operei lui Rebreanu. Cât de nouă?* – pe care „și-au pus-o înaintea noastră aproape toți cei ce au scris despre cartea lui Lucian Raicu, *Liviu Rebreanu*, apărută în cursul anului trecut la Editura pentru literatură”. După o trecere în revistă a receptării pe care a avut-o în epocă cartea lui Lucian Raicu – sunt amintiți Eugen Simion, Mihai Drăgan, Mihai Ungheanu, Gh. Grigurcu, Valeriu Cristea, Mircea Martin Nicolae Manolescu ș.a. – semnatul articolului remarcă noutatea viziunii:

„Studiul lui Lucian Raicu pe care și-l dispută atâtea ispite, reprezintă fără îndoială un anumit început în direcția zborului planat peste acest întins teritoriu. Alte prospecțiuni – nu ne îndoim – îl vor urma, din care harta geologiei acestei creații va ieși cu tot mai puține goluri”. □ Paginile de proză (semnate de Eugen Lumezianu, George Mihăescu) și de poezie (aparținând lui Ion Segărceanu, Octav Sargerțiu, Ion Dragomir, Dumitru Bălăeț, George Chirilă, Constantin Bejenaru, George Boitor, Ion Crudu, Daniel Lascu, Al. Șerban, Grigore Sălceanu) completează tabloul literaturii vremii. ■ Michaela Bulgărea dialoghează cu poeta Nina Cassian, interesul fiind centrat pe următoarele teme: experiența de viață a poetului și modul de reflectare a acesteia în creația artistică, specificul poeziei contemporane de dragoste, despre lirica feminină, despre „schimbarea de destin”, impresii după lectura propriilor cărți, proiecte de viitor. ■ Parafrazând un titlu celebru, articolul *Fiziologia criticului oral* este o satiră amară la adresa celui „intelectual original”, prezent în lumea literară, „care crede că nimic nu poate fi bun dacă n-a ieșit din cugetarea lui înaltă. De aceea, profesiunea acestui nobil gânditor este de a ține trează flacăra tainică a creației printr-o *negație* continuă a tot ceea ce este dincolo de el, dar nu cu ajutorul condeiului (în general are oroare de scris), ci pe cale orală, pe stradă, în redacții, cu prilejul întrunirilor scriitoricești, unde se infiltrează cu discreție, la ședințele de cenaclu, la meci și mai ales în localurile de consumație, unde face adevărate minuni”. Tonul caustic al lui Mihai Drăgan continuă: „Vocația lui adevărată a fost să fie însă critic, estetician, filozof, dar mai ales poet. Prea mult pentru un singur om, veți spune, dar el credea în voință [...] și mai cu seamă într-o posibilă secetă literară în jurul lui pentru a se putea face remarcat. Din modestie poartă totdeauna tăcere asupra debutului său în publicistică. [...] De *istorie literară* și de *sinteză critică* se teme ca de o jivină din paleolitic, iar când îi vine la îndemână le detestă, cu o vigoare care simulează bărbăția. [...] În furia lui oarbă contra tinerilor poeți, prozatori și critici pe care îi disprețuiește că n-au o diploma de studii filozofice ca el, *criticul oral* crede că fiind *redactor* întâmplător, *estetician* și *filozof* închipuit, e și *critic*, și încă «genial», chiar dacă n-a publicat nici un volum, și acest domeniu este, în exclusivitate, proprietatea lui tocmai fiindcă nu-i aparține; de astă dată funcția nu creează organul. Cu astfel de calități, criticul oral în fruntea unui cenaclu, ar face minuni”. ■ Sunt publicate fragmente din romanul Agathe Christie, *Crima de pe terenul de golf*, în traducerea lui E. Ștefan. ■ În rubrica *Trident*, P. Tapalagă semnează textul *O nuvelă fermecătoare*, cu trimitere la nuvela *Valse Hésitation*, scrisă de Ovidiu Constantinescu și publicată în „Viața românească”, nr. 11/1967: „Narațiunea construită simfonic, de fapt o umorescă de subtile efecte scoase cu discreție amuzată din dezvăluiri treptate, pune în mișcare o gamă bogată de procedee narative și mijloace de caracterizare, de la cele pitoresc-tradiționale, care au asigurat succesului «gaițelor» și al Chirițelor, până la pop'art-ul epic. Autorul reconstituie un București neo-caragialian, romanțios și suferitor, cu femei fatale în

stilul filmelor 1925, cu soți de o gelozie turbată, iubitori cu ursuzlâc”. ■ În aceeași rubrică, articolul *Irascibilitatea prozatorului*, de Petru Tulniceanu, consemnează „dreptul la critică” al lui Ion Lungu care, „sfășâind «valul tăcerii» impus de confrății lui critici pe care-i acuză de reavoință, își propune să explice singur în ce constă valoarea cărții (căci de nonvaloare nici nu poate fi vorba) pe care a scris-o”. Și se continuă: „Îmbrăcat într-o haină a modestiei din care însă, împotriva voinței autorului, ies prin cusături târâțele irascibilității, începe să-și explice opera ignorând cu bună-știință faptul că tăcerea este tot un fel de critică, ce-i drept cam dezagreabilă”.

● **[„Viața militară”, nr. 1 Revistă ilustrată de literatură și artă, editată de MFA, Consiliul Politic Superior; format tipografic A4; apare lunar; 32 de pagini; Colegiul de redacție: Dumitru Rădulescu (redactor-șef), Gheorghe Bejancu, Grigore Cuza, Gheorghe Ene, Laurențiu Fulga, Ion Grecea, Aurel Martin, Nicolae Mărgeanu, Adrian Merlușcă (redactor-șef adjunct), Traian Reu, Nicolae Tăutu, Traian Uba, Dragoș Vicol, Petru Vintilă, Haralamb Zincă.]** Publică versuri: Nicolae Tăutu (*Desigur...*), Negoită Irimie (*Anotimp tânăr*), Grigore Hagiu (*Unirea*), Radu Cârnelci (*Cântec de steag*), Ion Crînguleanu (*Drum, În oglindă, Recrutul, După întâiul cântec*), reportaje: Mircea Radina și Dragoș Vicol (*La flacăra marilor răspunderi*), Mihai Nadin (*La datorie în fortărețele de piatră*), Papp Ferenc (*Rezonanțe*), C. Șoimu (*Pe nevăzuta cale a undelor*), Ion Lăbescu – Ion Lotreanu – (*Din flancul drept*), proze: Alexandru D. Lungu (*Zi neobișnuită*), Mircea Ștefănescu (*În primăvara lui 1857*), Ion Grecea (*Necunoscuta*). ■ O recenzie este consacrată, sub semnătura lui Aurel Martin, volumului *...și a fost din nou dimineată* de Theodor Constantin, o alta, semnată MR, antologiei *Vârstele patriei*, ce reunește fragmente de „opere literare inspirate de unele momente eroice din lunga și glorioasa istorie a poporului nostru”. ■ Rubrica *Scriitori în uniformă* consacră un medalion lui Ioan Al. Brătescu Voinești, inserând un fragment memorialistic din volumul *Scrisori din campanie*. ■ Poșta redacției este semnată de Dragoș Vicol care răspunde tinerilor Ioan Mărzac, Eugen Evu, M. Rășică, Rădulescu Sorin, Al. Florin Țene.

● **[„Viața românească”, An XXI, nr 1; Revistă a Uniunii Scriitorilor din R. S. R.; format tipografic: A 5, apare lunar; număr de pagini: 160 Demostene Botez: director, Radu Boureanu: redactor-șef, Colegiul redacțional: Alexandru Balaci (membru corespondent al Academiei R. S. România), Acad. Mihai Beniuc, Acad. Geo Bogza, Șerban Cioculescu (membru corespondent al Academiei R. S. România), Lucia Demetrius, Paul Georgescu (redactor-șef adjunct), Acad. Iorgu Iordan, Acad. Athanase Joja, Acad. Alexandru Philippide, Acad. Zaharia Stancu, D. I. Suchianu]** Apar fragmente din *Jurnal în fărâme* al lui Eugen Ionescu și un fragment din romanul *Elenco* de Horia Stancu; ■ O serie de articole cu rol comemorativ apar cu supratitlul *T. Vi-
anu, 70 de ani de la naștere*. □ Primul text este un fragment din *Revelare autobiografică*: „Am împlinit cincizeci de ani. Sunt un om de statură potrivită. Am o

structură fizică echilibrată, dar nu prea rezistentă. După ce, în prima tinerețe, am trăit în sentimentul puterii mele, pe la treizeci de ani am început a crede că voi muri tuberculos. Sănătatea mi-a revenit apoi într-un regim care nu tolerează exce-sele. Sunt brun pe fond palid, dar nu livid. Încă din adolescență, ba chiar din copilărie, m-a surprins alternanța dispozițiilor mele. Predomină însă melancolia, dar nu placiditatea, cu unele izbucniri de violență. O societate restrânsă și aleasă îmi face plăcere. Mulțimea în jurul meu mă obligă însă să mă refugiez. Mă asociez cu ușurință, dar nu cu oricine. Îmi este necesar climatul stimei reciproce. Sunt foarte sensibil la ofensă și vexațiune”. □•Al. Dima îl rememorează amintiri despre Tudor Vianu sub titlul *Primii ani*: „Tudor Vianu adoptase de pe atunci nu optica istorică, ci pe cea tipologică și, în prelegeri strict organizate și profunde, cu analize și sinteze ce se succedau cu limpezime metodică, desfășurau o impunătoare privesc de idei ce a rămas în amintirea studenților de altădată, cu o stăruință aproape uimitoare. Am comparat cartea ce publicase cu prelegerile vii pe care le audiasem și, identificând în cea dintâi puritatea și marea claritate a expunerii, n-am mai regăsit, firește, emoția subtilă ce învăluia ideile și pe care o susținea oral «acțiunea discursului» profesoral, învăluit într-o vagă ceață a sensibilității sale.” ; □•Și Edgar Papu îl evocă apelând la titlul *Profesorul*: „Dacă s-ar fi mărginit numai la atât, acțiunea sa educativă ar fi rămas totuși incompletă. Profesorul s-a distins, însă, și prin cealaltă latură importantă ce se cerea transmițătorului de bunuri intelectuale: descoperirea valorilor în rândul tineretului. N-a existat scriere sau vocație mai marcată pentru cultură la vreunul dintre tinerii pe care i-a instruit, fără ca maestrul să n-o fi reținut imediat, să n-o fi consemnat și să n-o fi încurajat. În asemenea cazuri critica sa se ascutea mai neîndurătoare asupra elementului ce i-a oprit atenția, în efortul de a-l desăvârși. De aceea aprobarea sau elogiul său nu erau niciodată acte de complezență, ci certificate de înaltă calificare. Iar pentru posesorul lor, însușirea bunurilor transmise de la acest om va rămâne cu o întipărire neștearsă tot timpul vieții”; □•Vera Călin elogiază *Cultul clarității*: „N-a exercitat niciodată nici un fel de tiranie intelectuală asupra spiritelor cărora li se adresa și, pentru a le lăsa întreaga libertate în actul contemplării și înțelegerii artistice, și-a cenzurat orice exaltare, orice impulsivitate în vorbire, orice pornire către culminații apoteotice. Era profund convins de virtuțile sobrietății și ale limpezimii, pe care cu atâta rigoare le cultivase el însuși.”; □•Matei Călinescu face *Elogiul discreției*: „Discreția lui Tudor Vianu era contagioasă. Ea devenea, paradoxal, cadrul unei comuniuni spirituale dintre cele mai vii și înalte. Punând obstacole de neîntrecut în anumite direcții ea făcea posibile nebănuite libertăți în altele; și cred că cele mai fecunde. Mai mult decât atât, ea dădea interlocutorului fie el cât de tânăr, [...] un sentiment de libertate în rigoare și de rigoare în libertate, cu totul particular.” □•Nicolae Rață aduce în conștiința contemporanilor Stilisticianul: „Prin teoria sa stilistică și prin îndrumările de ordin metodologic, Vianu evidențiază și în cercetarea noastră cele două orientări fundamentale observate la nivelul stilisticii contemporane: stilistica expresiei și stilistica individu-

lui. Profilarea acestor două direcții e mai clară în activitatea lui practică, unde putem înregistra lucrări din sfera stilisticii generale și lucrări consacrate analizei stilurilor artistice individuale.” ■ Paul Georgescu semnează cronica literară la Al. Piru, *G. Ibrăileanu*: „Cum se știe recenta lucrare e o reluare comprimată, sintetică dar și îmbogățită a două cărți mai vechi (*Viața lui G. Ibrăileanu*, 1946 și *Opera lui G. Ibrăileanu*, 1959) ale aceluiași autor, care nu se mulțumește să le retipărească într-un singur volum, ci le revede, epuizând – după obiceiul său – orice referință bibliografică, forând sensul operei și al vieții. [...] Monografia lui Al. Piru este, sub toate aspectele, remarcabilă.” ■ Ov. S. Crohmălniceanu scrie despre *Dimineața nimănui (poeme)* de Ion Caraion: „Poezia are absențe, capricii, viclenii. Iubirea pe care o stârnește, e nefericită, doare mereu ca o rană, constituie o pasiune funestă ca alcoolul, ca drogurile. Caraion o mărturisește cu o liminară dezolare în admirabilul poem din fruntea noului său volum. [...] Puțini dintre poeții noștri actuali se îndârjesc ca Ion Caraion să răscolească straturile cele mai adânci ale limbii, să caute în străfundurile lor minereul prețios, să apeleze cu o egală stăruință la toate virtuțile gramaticale, să prelucreze cu un cuvânt, materia verbală, silind-o să-și vădească nebănuitele proprietăți”. ■ Studiul lui I. Negoitescu, *Poezia lui Eminescu*, (EPL, București, 1967), este analizat de Virgil Nemoianu: „I. Negoitescu neagă valabilitatea imaginii tradiționale a lirismului eminescian definită critic de Maiorescu, ratificată timp de aproape un secol până la Vianu și Călinescu inclusiv, reprezentate de antumele volumului original, al celui învățat cu micul romantism german al lui Eichendorff, Heine, Lenau, până la Mörrike [...]. I se va fi părut criticului că popularitatea a făcut vulnerabilă această parte a operei, că frecventarea prea insistentă a supus-o unui proces de eroziune, că, pentru cititorul de azi, nu numai nuanțele dar chiar și seria *Scrisorilor* și *Luceafărul* reflectă un proces de criză mai curând decât o încununare, dacă le privim din unghiul lirismului pur. Și atunci, cu voluptate și laboriozitate, pune în lumină rezervele strategice ale lui Eminescu care constituie nu numai o altă față a poetului, așa cum prudent se afirmă la început, ci stratul cel mai profund și autentic (*plutonic* – al obscurilor văpăi subterane) care își trimite ecourile din adânc până în straturile superioare și tangibile (în *neptunic*). Inițial, ni se dau coordonatele cantitative, brute, ale acestui strat; el corespunde laboratorului unor mari poeme neterminate (*Mureșanu*, *Demonism*, *Miradoniz*, *Memento Mori*, *Povestea magului călător în stele*, *Diamantul nordului*, *Gemenii*) și se înrudește cu romantismul vizionar al unor Jean Paul, Novalis, Tieck, Brentano, Arnim. Însă analiza stratului plutonic depășește curând simpla enumerare și ilustrare: el se transformă într-o configurație originară, într-un *arhetip*, într-o imagine abisală și primordială.” ■ Valeriu Cristea identifică în volumul de poezii al lui Florin Mugar (*Mituri*) un personaj simbolic *Jumătate – de – om*: „Ce reprezintă așadar *Jumătate – de – om*, fantastica făptură desprinsă din miturile lui Florin Mugar? El se definește mai întâi în raport cu războiul, fiind fructul dragostei de război neterminate ... Discontinuitatea înseamnă în concepția sa un gol, și probabil că ideea acesteia îi

provoacă poetului o amețeală de felul aceleia care te-ar prinde la marginea unui abis. Jumătate – de – om am văzut e un om întrerupt. [...] Războiul însuși e o *întrerupere* a cotidianului, a vieții obișnuite”. ■ Sub *titlul Poezia în 1967*, M. Petroveanu face o trecere în revistă a celor mai semnificative volume de poezii apărute în anul precedent: „Un fenomen curent, obișnuit în orice literatură sedimentată, e retipărirea autorilor fundamentali, în întregime, ca Arghezi, ori aproape complet, ca Blaga ..., Ion Vinea și Ion Pillat”. □ „În *Monolog în Babilon*, convingerile orgolioase ale lui Al. Philippide au rămas neclintite. De pe pozițiile eului, unicul teritoriu inexpugnabil al absolutului, privirea sa asistă impasibilă la eșecurile succesive ale întreprinderilor clădite pe iluziile contingentului, ale timpului, la marile cercuri mistuitoare de spații, la civilizații. [...] □ „De un lirism al confesiei radical, până la strigăt, este noul volum al lui Eugen Jebeleanu, *Elegie pentru floarea secerată*. Un strigăt neîntrerupt, consumat laolaltă cu iubita”. □ „A spune că Radu Boureanu se înapoiază azi, prin *Cheile somnului* la poezia de viziune din *Zbor alb* (1932) și *Golful sângelui* (1956) ar fi cel puțin în parte inexact. Lungul interval în care s-a desfășurat inspirația cu rădăcinile în eul social al poetului a însemnat nu renunțarea, cât adaptarea propensiunii native spre fabulosul pur și limbajul violent cromatic, vehiculând o simbolistică expresionistă prin hiperbola de răsturnări teribile”. □ „Ca de obicei în lirica lui Mihai Beniuc, versurile alternează inegal și în *Alte drumuri*, uneori în cuprinsul aceleiași poezii”. □ Cu *Rocada*, Virgil Teodorescu, demonstrând aceeași virtuozitate ce i-o cunoșteam de mult, încheie procesul de recuperare a vocației lui de lucidă frenezie imagistică. Puterea de asociație se dezlănțuie într-o libertate absolută la prima vedere în domeniile liricii politice (antifascistă și antirăzboinică), erotică, profetică, pe terenul umorului absurd și al gratuitului”. □ „Noul volum al lui Dimitrie Stelaru, *Mare Incognitum*, se impune nu numai prin dimensiunile retrospectivei. Boemul penitent, netipărindu-și volumele dispărute, a procedat bine, cu singurul nostru regret de a-l fi văzut editându-și de-a valma versurile scrise de atunci încoace, într-o aglomerație grafică ce adună pe o singură pagină trei-patru poezii de factură și inspirație apropiată în pofida risipei de imagini”. □ „Practicată cu o intransigență exemplară, revizuirea (de sine) a luat la A. E. Baconsky tâlcul unui proces duros de conștiință estetică [...] „Aurel Rău cultivă umilința rituală a slujitorului zeului Timp, paralel cu nostalgia voluptuoasă a unui destin de excepție, prin aureola de mister a naturii, istoriei și legendei, a întinselor, pierdutelor spații, contemplația cu aspirații de cult panteist, a înnoirii ciclice, a anotimpurilor, a decorului cosmic: păduri, nuanțe, culori, eoni”. □ „Originalitatea lui Victor Felea trebuie căutată în litania, despuiată până la aparentul, doar, prozaism, al unui destin. Confidențele, rostite cu o voce scăzută, desprinse de orice revendicare, fără catastrofism și emfază compensatoare au sunetul inimitabil al autenticității”. □ „Anghel Dumbrăveanu preferă Banatului peisajul marin, instituind țărnel în tribună a eului asediat de trecerea blând-dureroasă a timpului, care aduce pe aripile sale zvonul iubirilor defuncte, al entuziasmelor neîncercate încă, al vârstelor mistuite și

anotimpurilor reversibile asemeni «ritmului de maree», zborului păsărilor, soliilor vântului și fluxului tainic al vieții». □ „După *Cariatida* și *Scrisorile esențiale* trimise în *Nopți cu lună pe Ocean*, Ion Gheorghe, liricul cu ritm dur acum câțiva ani, desfășurat în valuri aluvionare whithman-iene în volumul anterior, oferă în *Zoosophia* sa o surpriză, practicând un suprarealism de factură folclorică, pus *expressis verbis* sub semnul lui Urmuz”. □ „În *Sfera gânditoare*, cel mai consistent volum al lui Grigore Hagiu, se discerne o încordare a raporturilor, iscată de percepția mai acută, mai exactă din bănuiala limitelor subiectului”. □ „*Mituri* de Florin Mugur a trecut aproape neobservat, cu toate că merită atenție, poate nu numai pentru valoarea lor intrinsecă, dar în orice caz un document al transformărilor radicale, la care se supune de câțiva ani, într-o bătălie anevoioasă și răbdătoare cu sine, un poet lăsat de conștiința critică undeva în «no man's land» -ul așa zisului romantism al tinereții din anii 1944-1950”. □ „Dintre debutanții în volum, se detașează talentul cu totul deosebit al lui Miron Chiropol (*Jocul lui Adam*). În raport cu colegii de vârstă acaparați de un vitalism exuberant sau chinuit, poetul e un copil plutitor, dematerializat, o sensibilitate fără trup, ca îngerii lui Rilke, de care îi apropie aspirația spre transparențe și suavități, vorba șoptită și pasul aerian, tandrețea acută până la lacrimă pentru fapțurile tragice”. □ „Dumitru M. Ion, absorbit de suflul blagian al primordialului, dar la modul lui Ion Alexandru, celebrează viața elementară, misterul ei robust, nu numai în fiecare răsărit de soare, perindarea anotimpurilor, în gestațiile obscure din pântecul lutului și din albia apelor...”. ■ La fel procedează Leonid Dimov în articolul *Bilanț subiectiv*: „Hotărât lucru, poezia «curentă» suferă un proces de așezare, de sedimentare. Răspicațele debuturi cu care ne obișnuisem în anii trecuți s-au repetat cu nume mai puține, fără a lăsa nealterat cerul straniu al poeziei. Deși nu atât de spectaculos, fenomenul poetic autumnal nu este lipsit de puncte de reper. Dimpotrivă. Se observă patru nete puncte cardinale, atât de nete, atât de cardinale, încât implică o înșiruire aritmetică: □ „1. Retorsionarea mai vechilor poeți, reveniți la vechile unelte, sau comutați, în grabă, la unelte noi. Este de salutat în această zonă creația publicată în întregul an 1967, a lui Virgil Teodorescu [...]. Mereu în stare de veghe, poetul reușește o osmoză dintre interior și exterior, amendând «dicteul magic» și, bizuindu-se pe «puterea germinativă a cuvintelor», prelungeste asupra cititorului propria sa stare de grație”. □ „2. perseverarea continuă – Nichita Stănescu, Ștefan Augustin Doinaș – sau intermitentă – Marin Sorescu, Ion Gheorghe – în excelenta formulă specifică, grefată mai demult pe trunchiul poeziei noastre noi. Trebuie să atrag atenția asupra tăcerii păstrate de Ion Alexandru, mărturisindu-mi emoția așteptării”. □ „3. Colcăiala, mișcarea dezordonată a moleculelor, extra-poetice sau încă neajunse la faza captării aceluia ciudat electron al harizmei. Sunt încă prea frecvente stihuri ca: «Înfiră, desfiră/ Cine se miră» ori «De ce în altă parte/ S-o mai apuci?»”. □ „4. Încadrarea vădită în compania de gardă, în corpul de elită al poeziei noastre, a unor poeți încă neomologați de critică, dar cu stagiul făcut în reviste și chiar cu volume apărute. Este vorba de volumele de de-

but ale lui Dan Laurențiu, delicat componist de aure secrete, Grigore Arbore – muzician al tăcerilor, ca să împrumutăm un paradox din Mallarmé, și Dumitru M. Ion – alveolar ascuns într-un mister eleusinic.” ■ Și Paul Georgescu se ocupă de subiectul de mai înainte (*Ceva despre poezie...*), dar limitat la universul liric al lui Eugen Jebeleanu și Ion Caraion: „Zguduitoare poezia lui Eugen Jebeleanu («Contemporanul», 45/67) *Miresme pierdute*, în care, la miezul nopții, [...] e chemată eminescian, copilăria, cu pădurea ei cu tot [...]. Intensitatea emoției cu care ne-a obișnuit Eugen Jebeleanu, se îmbină cu o construcție rotundă, spiralată, a cărei desăvârșire reiese doar la citirea înnoită. [...] Din contribuția generației de mijloc, remarcăm ciclul aspru și dens al lui Ion Caraion («Gazeta literară», 45/67), în care cuvântul are rezonanțe lungi și dure: *Fular marin* e o toamnă marină și un solstițiu psihic.” ■ Nicolae Balotă (*Expresie și non-expresie*) observă existența unei tendințe *non-expresive*, oferind, spre exemplificare, textele lui Samuel Beckett: „Asistăm oare, pentru întâia oară în istoria culturii, la o spectaculoasă tentativă de sinucidere a artei? Unul din cele mai dramatice texte privind conflictul dintre arta-expresie și arta nouă, non-expresivă, care-și croiește un drum, este acela al *Dialogurilor* dintre scriitorul Samuel Beckett și criticul plastic Georges Duthuit. Autorul romanelor și pieselor despre care s-a spus, nu o dată că a tras clopotele funerare ale literaturii de până la el, încearcă o operație similară de condamnare finală a unei întregi arte, a picturii de până acum, pe care o consideră sfârșită. [...] în lumea lui Beckett cuvintele sunt, totuși, singura realitate”.

■ În *Câteva impresii de la congresul comparațiștilor*, Cornelia Comorovski notează: „Începând cu cele trei largi teme generale în care s-au încadrat comunicările, congresul de la Belgrad (30 august – 5 septembrie 1967) a lăsat impresia că s-a depășit momentul îngust și puțin uscat al confînării literaturii comparate în studiul circulației unor motive sau în simpla urmărire a influenței suferite de un scriitor sau altul. Dacă una dintre cele trei teme a avut un caracter zonal – *Literaturile slave și interpretarea lor în cadrul celorlalte literaturi* – celelalte teme generale adoptate de Congres – *Curentele literare văzute ca fenomene internaționale și Literatura orală și literatura scrisă* – mărturisesc o năzuință, comună comparațiștilor din lume, de a urmări în devenirea ei literatura universală, văzută ca un tot organic, ca o încheagare firească, unitară și complexă, a spiritului omenesc. În aceste două teme s-au înscris și comunicările delegațiilor din țara noastră: Al. Dima: *Umanismul Renașterii în țările române*. V. Călin: *Aspecte ale suprapunerii curentelor literare în literatura română din prima jumătate a secolului al XIX-lea*. L. Rusu: *Locul romantismului românesc în cadrul romantismului european*. N. I. Popa: *Aspecte particulare ale curentelor realist și simbolist în România*. S. Velea: *Câteva probleme privitoare la curentul literar al Poporanismului în literatura rusă, poloneză și română*. M. Călinescu: *Curentele literare de avangardă în România și raportul lor cu avangarda internațională*. R. Niculescu: *Interferențe între literatura populară epică română și slovacă*. Ele au adus informații și perspective moderne într-un domeniu mai puțin cunoscut de o parte

dintre congresiști, dar plin, în același timp, pentru mulți dintre ei, de atracție și interes. Prezența președintelui A. I. L. C., Robert Shackleton (Oxford) la comunicarea prof. Al. Dima, a prof. René Wellek (Yale) la comunicarea prof. L. Rusu, a secretarului A. I. L. C., I. Kamerbeeck (Utrecht) la comunicarea prof. N. I. Popa sunt o dovadă. Grăitoare au fost în acest sens întrebările și discuțiile purtate în jurul noțiunii specific românești «dor», a poporanismului român și, mai ales, a mișcării de avangardă în România (comunicarea lui M. Călinescu), sau dorința manifestată de a căpăta informații suplimentare pentru a pătrunde subtila descifrare a elementelor clasice. Romantice și manieriste care se împletesc în prima perioadă poetică a literaturii române (comunicarea Verei Călin).” ■ În articolul *Despre ambiguitate*, Dumitru Țepeneag întoarce pe toate fețele conceptul: „Relația permanentă între microcosmul cuvântului și macrocosmul culturii umane întregi dă profunzime și perenitate acestei arte atât de mijlocite, care este literatura. Dar literatura are și o altă dimensiune, pe verticală, și anume subtextul, care, asemeni subconștientului unui individ uman, sporește tensiunea estetică, tocmai pentru că nu se dezvăluie pe de-a-ntregul. Când scrii ai posibilitatea să gândești la multe lucruri deodată, unele din ele rămânând ascunse sub frază ori sub vers (în cazul poeziei sub-versitatea e estetic obligatorie), iradiază de acolo sensuri mai mult sau mai puțin obscure, care câteodată ies la iveală cu forța unei revelații. [...] Sferele celor două noțiuni par să interfereze și de aceea una din ele se întâmplă să fie neglijată, estompându-se din neatenția esteticianului”. ■ Despre cartea lui Friedhelm Kemp, *Poezia ca limbaj și metamorfozele poeziei moderne*, scrie Aurel Stoian în articolul *Poemul în proză și poezia modernă*: „Kemp nu se ocupă în eseurile sale și de alți promotori ai poemului în proză dinaintea lui Max Jacob, ca Lautréamont, Alfred Jarry, Raimond Roussel, Léon-Paul Fargue, nu discută despre un André Breton, Francis Ponge, Henri Michaux sau René Char ori Michel Pégyu. Se mulțumește să insiste asupra caracteristicilor principale ale acestui gen literar modern: poemul în proză nu cântă, ci vorbește; nu-i cântec, ci vorbire. Nesupus vreunui ritm continuu, el disprețuiește farmecele melodice;”. ■ Virgil Tănase introduce un termen nou, *Happenings*, aplicat în sfera artistică: „Happenings-urile sunt, așadar, pentru început, mai degrabă niște întruniri decât niște spectacole organizate, pentru ca asistența să-și continue câțva timp viața laolaltă, spectacolul neputând fi constituit decât din însăși viața acestei asistențe, în exact acele momente cuprinse între începutul și sfârșitul *happenings*-urilor. Spectatorul, el însuși protagonist, rezumă una din trăsăturile definitorii ale fenomenului”. ■ Semnatarii cronicilor literare din acest număr sunt Liviu H. Oprescu, Constantin Crișan, Remus Luca, H. Zalis, Florin Mugur, Rodica Oprescu. □ Despre Eugeniu Speranția, *Amintiri din lumea literară*, Liviu H. Oprescu notează: „Spirit complex, format în sfera unei neostenite râvne, a unei instrucții desăvârșite în orașe de tradiție ale Europei timpului, – Eugeniu Speranția realizează, prin citata lucrare, visul unanim și cel mai adesea morganatic al cercetătorului literar: de a interesa în egală măsură pe cunoscătorul avizat într-ale literaturii cât și pe lectorul

anonim doritor de informație”. □•Constantin Crișan scrie la culegerea lui Jacques Byck *Studii și articole* apărută prin grija pioasă a unui coleg – acad. Al. Graur – și a unor foști elevi, deveniți cercetători apreciați (Florica Dimitrescu, îngrijitoarea ediției, semnatară a unui pertinent studiu introductiv, și Mihai Nasta). □•Cartea lui Papp Ferenc, *Omul coborât pe pământ* este comentată de Remus Luca: „Idea cărții însă se impune. Omul nu se poate sustrage legilor vieții *de pe pământ*, fără să riște propria sa nefericire și nefericirea celor care i-au acordat încrederea”. □•La Ben Corlaci și prozele sale din *Moarte lângă cer* se referă H. Zalis: „Și totuși *Moarte lângă cer* adaugă o culoare inedită peisajului prozei noastre contemporane. Dacă nu prin siguranța prin care ilustrează estetic simbolul propus: aspirația conștiinței individuale spre absolut [...] prin intensitatea cu care încearcă să schițeze universul lăuntric al eroului său neliniștit și atât de idealist”. □•Poeziile lui Grigore Arbore (*Exodul*) sunt comentate de Florin Mugur: „Poetul se cunoaște bine și își cultivă însușirile, fără stângăcii de debutant, păstrându-și conștient o sintaxă aparte, cu fraze lungi și egale, lipsite de accent, destrămându-se în murmure muzicale.”; □•Rodica Oprescu îl prezintă pe Sorin Titel, cu volumul de proză scurtă, *Valsuri nobile și sentimentale*: „Sorin Titel îi descoperă cititorului pe prozatorul-poet aplecat cu duioșie și înțelegere asupra unor momente ale vieții în care un ochi nepătrunzător nu ar afla nimic deosebit”.

FEBRUARIE

1 februarie

- [„România liberă”, nr. 7242] Sub titlul *Întâlnire cu poezia* este semnalat volumul I din colecția *Preludii* (Editura Tineretului, sub egida Consiliului Național al Organizației Pionierilor), care cuprinde o antologie din textele scriitorilor considerați reprezentativi pentru „educarea sensibilității și datelor psihice ale generațiilor de mâine”, respectiv: Enăchiță Văcărescu, D. Bolintineanu, M. Eminescu, Al. Macedonski, Panait Cerna, O. Goga, Elena Farago, Ion Pillat, Tudor Argezi, Lucian Blaga, Horvath Imre, Alfred Margul Sperber, Nichita Stănescu, Ana Blandiana, Marin Sorescu.

- [„Scânteia”, nr. 7600] Adrian Anghelescu scrie despre *Noua „serie critică a studiilor e literatură universală și comparată”*: „Tot mai efervescentă și sistematică, dar și mai bogată în binevenite surprize beletristice, activitatea Editurii pentru literatură universală se desfășoară în prezent pe multiple planuri, atât în cadrul colecțiilor literare inițiate și statornicite în decursul anilor (*Clasicii literaturii universale, Meridiane, Poesis* etc.), cât și în afara lor, oferind unor categorii foarte largi de cititori prin numărul tot mai impunător de traduceri, posibilitatea de a cunoaște cele mai de seamă opere ale patrimoniului literar mondial. [...] În acest sens ne întrebăm dacă n-ar fi bine să se ia în considerare posibilitatea ca această serie critică să fie numerotată și profilată exclusiv pe cercetările originale

românești de literatură universală și comparată ce se realizează în prezent, urmând ca paralel cu aceasta să se contureze o altă serie rezervată traducerii celor mai importante contribuții străine la adâncirea acestei problematice. Ar fi util, de asemenea, ca pe viitor, planurile de perspectivă să depindă mai puțin de ofertele accidentale ale colaboratorilor și să reprezinte rodul unor elaborări temeinice, urmare a unor discuții cu cercetători, cadre universitare și critici literari, procedându-se astfel sistematic, selectiv, dându-se prioritate acelor subiecte a căror tratare să vizeze probleme de literatură universală de mare interes atât pentru specialiști, cât și pentru cititori”. ■ Georgeta Horodincă semnează *Modernitatea clasicului Caragiale*: „În volumul lui B. Elvin *Modernitatea clasicului I. L. Caragiale*, alăturările probante de texte reușesc să deschidă unghiuri de vedere inedite asupra realismului critic caragialian, îmbogățit astfel cu numeroase elemente a căror adevărată semnificație nu poate fi descifrată decât din perspectiva pe care ne-o oferă o întreagă evoluție împlinită de atunci încolo. Sugestii pentru o interpretare modernă a dat și Eugen Ionescu, care însă a expurgat lui Caragiale de orice element social, de semnificația ei critică, transformându-l pe pătimașul nostru satiric într-un adept al umorului grotesc utilizat ca mijloc de repudiere a oricăror valori de natură socială (adică, într-un adept al absurdității lumii, – ceea ce evident, Caragiale nu era). B. Elvin caută să corecteze excesul lui Eugen Ionescu, în sensul că analizează cu atenție elementele de umor absurd, automatismele de limbaj, disoluția într-o psihologie convențională a personajelor care s-au identificat cu mecanismul social nedrept și opresor, neantul și «vorbăria» acestor personaje – adică toate elementele care ne pot apărea astăzi simptomatice, dar fără să le integreze într-o viziune anti-socială, fără să facă din protestul lui Caragiale, care viza o anumită orânduire socială, simbolul repudierii oricărei societăți. [...] În ciuda ezitărilor sale – aș putea spune inerente unui început de drum – lucrarea dă dovadă de multă îndrăzneală și noutate, după cum stau măturie multe analize pertinente din volum și observații cu adevărat revelatoare”.

● **„Scânteia tineretului”, nr. 5815** ■ *Despre cărțile de proză ale anului 1967*, scriu C. Stănescu și M. Ungheanu. □•*Moromeții vol. II*: „Marin Preda analizează marile transformări sociale în lumea satului de după război. [...] Ceea ce aduce nou prozatorul e un ochi mai accentuat satiric”; □•*Francisca, ediția a II-a*, de Nicolae Breban: „Reeditarea *Franciscăi* e destinată să întărească valoarea unui debut de o forță puțin comună. Cunoscut sumar și inconcludent, din câteva nuvele sau fragmente epice publicate sporadic, Nicolae Breban a ținut să ne facă surpriza unei demonstrații scriitoricești pe care puțini și-o asumă. Francisca este romanul unor ființe extraordinare”; □•*Vară buimacă* de Fănuș Neagu: „Scriitorul se detașează, în acest volum, pe cât îi stă deocamdată în putință, de materia prozei sale care, privită cu atenție, nu mai poate părea atât de zonală, folclorică, rustică, pitorească etc. Vrem să spunem că scriitorul este mult mai preocupat de atitudinea față de materia epicii sale, creatorul începe să-și perceapă creația ca pe o realitate care nu-i mai aparține”; □•*Cordovanii, ediția a II-a*, de Ion Lăncrăjan (un

„masiv roman al cooperativizării”, „aspectul rezistent al cărții este în mimarea psihologiei țărănești cuprinsă în momentele de divulgare a sa”; □•*Reconstituirea*, de Horia Pătrașcu („autorul simbolizează o rară categorie de scriitori, conștienți de puterile lor, în stare să scoată tot ce se poate din subiectele convenabile lor”; □•*Frig*, de Dumitru Țepeneag: „... e un autor păcălit de personaje, un creator căruia creația îi joacă neîncetat farse. În fond chinul de a organiza e subminat permanent de legile obscure ale hazardului distrugător. Nici vorbă de univers oniric, de o lume a visului căreia autorul să-i fi găsit principiul arhitectonic. Scriitorul organizează în permanență înscenări având aerul că i se întâmplă lucruri extraordinare”; □•*Sufereau împreună, ediția a II-a*, de Ion Băieșu: „... epica pură exprimă interesul pentru fapt și este înclinată să dea prioritate anecdoticului în care personajele se pierd, Băieșu deține calitatea evidentă de a-și urmări cu sagacitate personajele, cu un fel de răutate de autor satiric, care are mereu ceva de plătit, de răzbunat etc.”; □•*Drumuri și răspântii*, de M. R. Paraschivescu („o autentică carte de reportaje, dovadă a unei conștiințe intelectuale exemplare. Într-o vreme în care reportajul a intrat într-un con de penumbră, mai ales cel de atitudine, exemplul unor publiciști care nu s-au sfiit în momente hotărâtoare să facă reportaj la zi, reportaj de atitudine, este binevenit”).

• [*„Albina”, nr. 5*] Pe prima pagină apare textul: *Tovarășul Nicolae Ceaușescu a împlinit 50 de ani*, cu o scrisoare-felicitare semnată de Comitetul Central al Partidului Comunist Român, Consiliul de Stat al Republicii Socialiste România, Consiliul de Miniștri al Republicii Socialiste România. ■ Urmează, nesemnat, *Bilanț '67*: „Acest tablou al înfăptuirilor, rezultat al activității conștiente a întregului nostru popor, constituie chezașia îndeplinirii și depășirii programului stabilit de Congresul al IX-lea al P. C. R. El va însufleți pe toți oamenii muncii din țara noastră, fără deosebire de naționalitate, în realizarea hotărârilor Conferinței Naționale a partidului pentru dezvoltarea pe mai departe a economiei naționale pentru progresul țării și ridicarea bunăstării populației”. □•În *Curier cultural*, P. Mirescu a firmă: „De la un an la altul, cartea cunoaște tot mai mare răspândire în mediul rural. Numai în anul trecut, bunăoară, au luat drumul satelor peste 2 500 de titluri de cărți într-un tiraj de 11 115 000 exemplare. Un loc important în cadrul acestora îl ocupă literatura politică”. ■ „Cu prilejul sărbătoririi centenarului scriitorului I. Al. Brătescu-Voinești (născut la 1 ianuarie 1868), la Târgoviște, glorioasa Cetate de scaun, având în trecut un rol atât de însemnat în viața culturală a țării noastre, a fost inaugurat un muzeu al cărturarilor care s-au ridicat din acest oraș și i-au sporit gloria cu activitatea lor”, arată V. I. Mihail. ■ La secțiunea *Ce să citim*, între alte tomuri, este prezentat volumul *Hotel Ambassador*, de Maria Arsene: „El a adus, în literatura noastră – cum arăta, într-o caldă prezentare, distinsul poet Miron Radu Paraschivescu – o nouă viziune asupra mahalalei noastre, care nu mai e privită sub aspectul ei pitoresc, ci social”.

• [*„Gazeta literară”, nr. 5*] *Grâul din fereastră*, articol de prima pagină, dezvăluie fervori patriotice în textul lui Gheorghe Tomozei: „Neintimidat, netul-

burat în marea sa lucrare, poporul acestei țări se regăsește pe sine în freământul acestor zile convergând spre echinoxul fericirii și hrănind cu caldul nostru răsuflăt firele încolțite în strachina din fereastră, cum răsare din pleoapa închisă a Poetului, spre a urca spre zenit.” ■ În *Dimensiuni la Apulum*, Gheorghe Suciu evocă un episod sadovenian necunoscut: „La Alba-Iulia nu avem numai morminte de sacrificii, numai pilde de semnificație, ci și victorii. Oamenii de aici povestesc că în ultimii ani ai vieții sale, Sadoveanu venea la cimitirul eroilor din Alba-Iulia, unde avea îngropat un fiu căzut în război, și lăsa pe piatra mormântului un prinos de tăcere. Alba-Iulia nu-i un simplu punct geografic.” ■ Matei Alexandrescu stă *De vorbă cu criticul și istoricul literar Șerban Cioculescu* (Membru corespondent al Academiei Republicii Socialiste România). Subiectul discuției îl reprezintă edițiile *Eminescu*, rolul criticii în privința creației, literatura contemporană și tânără generație de poeți. Spicuum din răspunsuri: „Scriitorii tineri scriu întorcând spatele publicului, ca și cum cea mai mare ambiție a lor este să se facă neînțeleși.” [...] Literatura cea nouă trebuie să-l depășească pe Arghezi, pe Sadoveanu și pe Rebreanu, prin opere de valoare superioară, nu prin opere literare singulare, fiindcă nu singularitatea este măsura valorii, ci frumosul care – prin esența lui – este comunicabil. Ermetismul pleacă de la ideea eronată și mizantropă, după care comunicația ar fi imposibilă de la artist la public. Comunicația este într-adevăr imposibilă, când unul din doi nu vrea.” ■ La rubrica *Reflecții* (care înlocuiește *Note de lectură*) Matei Călinescu publică articolul *Pe marginea unei monografii* în care scoate în evidență meritele lui Adrian Marino, din monografia consacrată lui Alexandru Macedonski: „Citită dintr-o astfel de perspectivă, *Opera lui Alexandru Macedonski* ... poate deveni punctul de plecare al unei discuții teoretice despre metodele și rosturile istoriei literare.[...] Cred că problema cea mai gravă care se pune unui critic, mai ales când se află în ipostaza de istoric literar, este aceea a *totalizării*. Într-adevăr, orice demers critic care nu izbuteste să capete un sens totalizator este insuficient, irelevant.” ■ Const. Abăluță glosează pe marginea volumului de poezie al Ilenei Mălăncioiu, *Pasărea tăiată*: „Plecând de la afirmația pe care Ștefan Aug. Doinaș o face în prefața volumului, că «jocurile candido ale acestor vârste fragede și miraculoase au ceva de exorcism vrăjitoresc», vom încerca să demonstrăm că zona cu adevărat originală pe care o aduce în poezia tânără Ileana Mălăncioiu este numai aceasta.” ■ Cu titlul *Literatură și limbă populară*, Jordan Datcu comentează reeditarea de către Vasile Netea a scrierilor lui Miron Pompiliu, folclorist, poet, traducător, discipol maioreșcian și prieten cu Eminescu. ■ La *Caleidoscop*, Ghiță Florea anunță împlinea a 75 de ani de la apariția „*Moftului Român*”: „În «Moftul român» apar, pe lângă articolele satirice la adresa experiențelor moderniste, portrete și glume, o bună parte a schițelor și momentelor lui Caragiale – fapt ce conferă revistei o largă adeziune în viața literară.” ■ Problematika gândirii estetice din opera lui Tudor Vianu este repusă în discuție de Ion Pascadi în articolul cu titlul *Valoarea abstracției estetice*: „Schițând principalele direcții ale contribuției lui Tudor Vianu în domeniul esteti-

cii, fără a pierde din vedere etapele diferențiale ale evoluției sale al cărei moment final îi va reprezenta situarea pe pozițiile marxismului, ni se pare că acestea se referă la natura axiologică a artei, la procesul de creație, filozofia operei, legătura dintre artă și viață, raportul dintre național și universal, receptarea estetică, ca și la o serie de probleme de metodologie a cercetării și criticii literare.” ■ Al. Piru încredințează revistei pasaje inedite din *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, de G. Călinescu, ediția a doua aflată în pregătire pentru tipar ■ Paul Goma semnează proza *Baladă albă* iar Al. I. Ștefănescu, *Varnița*. ■ Gheorghe Pituț publică eseu *Tăcerea la Blaga*: „Concepția despre existența în mister are o deosebită legătură cu ceea ce vom numi tăcere în poezia lui Blaga. [...] Cum se manifestă tăcerea la Blaga? Răspundem precipitat că mai întâi de toate prin creație. Oricât de dramatic ar fi conținutul unei poezii, lirismul ei vine dintr-un monolog de factură foarte complexă. Toți poeții trăiesc în lumea obiectivă, deci între oameni unde tăcerea loială nu e cu puțință, dar creând, lucrarea poetului se petrece în singurătate și liniște din partea lumii.” ■ În secțiunea dedicată celorlalte arte, N. Carandino comentează piesa lui Schiller *Hoții*, pusă în scenă la teatrul *Barbu Delavrancea*: „În *Hoții*, piesă de debut și piesă manifest în același timp, un tânăr de douăzeci de ani participă la clocotul *Sturm und Drang-ului* a exprimat genial și haotic, tot ceea ce peste jumătate de secol urma să devină sensibilitatea comună și gustul general de pe continent.” □•G.[heorghe] T.[omozei] scrie despre spectacolele de *Teatrul din pod*, de la Casa Studenților: „Spectacolul inaugural a cuprins două piese ale lui Tennessee Williams (*Proprietate condamnată* și *Vorbește-mi ca ploaia și lasă-mă s-ascult*) și una scrisă de tânărul nostru coleg și prieten, Radu Dumitru (*Bătături, bătături de fiecare zi*) care își face astfel prima apariție pe scena unui teatru după debutul atât de controversat care a fost *Portocala verde*” [...] „De altfel, numărul mare de scriitori prezenți la premieră (aproape o literatură, glumea un amic) ne îndreptățește să credem că teatrul din pod se va bucura de un prestigios și – voluntar – secretariat literar gata să detecteze erori ori să contribuie la realizarea unor mari spectacole.” ■ D. I. Suchianu deținătorul rubricii *Cronica cinematografică*, prezintă seriile III și IV ale epopeii cinematografice tolstoiene, *Război și pace*, în regia lui Serghei Bodnariuc: „În rolul lui Andrei Bolkonski joacă un admirabil actor V. Tihonov. [...] De mult n-am întâlnit o mai tulburătoare performanță actricească.” ■ *O nouă carte despre Brâncuși*, este titlul articolului semnat de Zoe Dumitrescu-Bușulenga în care este prezentată remarcabila apariție editorială de la Paris, editura Arted, 1967, *Temoignages sur Brâncuși*, reunind studii semnate de Mircea Eliade, Petru Comarnescu și Ionel Jianu consacrate marelui sculptor: „Confluentele dintre viziunile celor trei colaboratori la volum sunt cum nu se poate mai semnificative pentru chipul izbitor în care apare oricărui cunoscător dinăuntru al artei românești creația brâncușiană, ca un punct de întâlnire între tradițiile țărănești folclorice și cerințele de modernitate ale secolului XX. Chicago, București, Paris, aduc trei perspective care se reunesc într-una. Triptic de mărturii adevărate, închinat acelu-

iași sfânt al creației românești și universale, Constantin Brâncuși.” ■ Mihai Gavril informează despre deschiderea Casei Memoriale ale I. Al. Brătescu-Voinești, „în ajun de împlinirea unui veac de la nașterea sa” și a *Muzeului scriitorilor târgovișteni* alături de *Muzeul tiparului și al cărții vechi românești* (inaugurat cu câteva luni mai înainte): „Vizitând casa-muzeu a scriitorilor târgovișteni, ne despărțim pătruși de sentimentul adânc de recunoștință pentru înaintași cât și pentru înfăptuitorii acestei noi ctitorii de cultură, sentiment pe care strămoșii noștri l-au numit simplu: *cultus*.” ■ Din antologia *Where is Vietnam? American poets respond*, apărută în 1967 sub îngrijirea lui Walter Lowenfels, se traduc câteva poezii protest ale poezilor americani, datorate lui Ilie Constantin, Ben Corlaci, și Tașcu Gheorghiu. ■ Un interviu cu scriitorul francez J.M.G. Le Clezio publică Paul B. Marian. La final dialogului interlocutorii pun problema naturalismului din romanul *Cu sânge rece*, de Truman Capote: „Reportajul a fost întotdeauna prezent în literatură. Se cunoaște importanța pe care romancierii naturaliști o acordau acestei forme de anchetă «sur le vif». Iar marja dintre gazetărie și roman nu-i chiar atât de mare cum își închipuie unii. Totuși cartea lui Capote nu-i un reportaj. Capote nu s-a mărginit să urmărească o crimă. S-ar putea spune că el a și conceput-o, a orchestrat-o. A restructurat-o. A demontat-o și a montat-o din nou după o tehnică tragică, care e a lui proprie. Cuvintele lui, dacă n-au trădat, sunt cuvinte care aparțin unei opere complete și independente.” □•La această pagină de literatură străină se continuă seria *Scrisori către un tânăr poet* (III), scrisori ale lui Rainer Maria Rilke traduse de Ulvine și Ion Alexandru.

• [„Tribuna”, nr. 5] În articolul *Prezențe poetice: Destine paralele*, Ioan Oarcăsu, face referire la poezia Ninei Cassian, a lui Ștefan Aug. Doinaș și a lui Ion Caraion: „Cei trei poeți care vor fi analizați aici alternativ (Nina Cassian, Ștefan Aug. Doinaș și Ion Caraion) n-au trăsături comune care să-i unească într-o singură familie spirituală. Diferiți și personali, așa cum le stă bine individualităților proeminente ajunse în faza deplinei lor cristalizări, fiecare din acești poeți se prezintă astăzi cu volume închegate, care dezvăluie stiluri și atitudini lirice frapant originale.[...] Nina Cassian (v. volumul *Destine paralele*, E.P.L., 1967, titlu care ne-a sugerat însuși unghiul cercetării noastre) face parte, cum ar spune Charles Bruneau, din categoria «chimiștilor», poeți care folosesc precumpănitor imagini intelectuale și analitice.[...] Modernitatea procedurii este frapantă și dezvăluie în Nina Cassian o poetă care observă îndeaproape evoluția genului pe plan mondial, alăturându-se tendințelor, tot mai numeroase astăzi în lirica occidentală, care urmăresc «desemnificarea» cuvântului, purificarea lui de sensurile secundare ce-l împovărează. Tonul neutru, alb, ca și folosirea de predilecție a cuvântului uzual, au deci o importanță programatică: prin ele, poeta aderă la estetica modernă a desacralizării actului liric”. ■ Ion Negoitescu (*Ideile estetice și critice ale lui E. Lovinescu*) se survolează opera exegetului de la „Sburătorul”: „Simbolist prin structură (prin «temperament», cum spunea el), deși n-a fost criticul școlii simboliste la noi, ca Remy de Gourmont în Franța, E. Lovinescu s-a

considerat așadar un «impresionist», definindu-și metoda ... prin «reducerea expresiei unei idei la elementul său esențial», ceea ce înseamnă a ocoli accesoriul pentru a viza direct principiile generatoare, a ignora părțile pentru a intui totul, a renunța la analiza laborioasă spre a recurge doar la simpla emoție estetică.[...] Drept urmare, *Mutația valorilor estetice* poate fi socotită o adevărată anti-doctrină, o încercare de a sistematiza repulsia criticului față de teoria fenomenului artistic, iar efortul său de a-și fundamenta ideile literare pe o sociologie românească, în *Istoria Civilizației române moderne* apare cu atât mai curios”. ■ Sunt semnate recenzii: □•T. M. la Grigore Arbore, *Exod*: „Coperta ușor banală a volumului de debut al lui Grigore Arbore nu reușește să sugereze universul și condițiile versurilor pe care tânărul poet le-a reunit sub titlul de îndepărtată rezonanță biblică”. □•Nae Antonescu la T. Vârgolici, *Gala Galaction*: „Lucrarea semnată de T. Vârgolici este prima monografie critică închinată vieții și operei prozatorului Gala Galaction. Este o cercetare de istorie literară, serioasă și documentată, îndeosebi pe latura bibliografică. Diversele capitole iau în considerare primele începuturi literare, valoarea nuvelor și a romanelor, publicistica militantă, traducerea *Bibliei* împreună cu specialistul elenist V. Radu”. □•A. Farcaș și Gh. Neamțu prezintă cartea lui Teodor Gal, *Ioan Slavici despre educație*: „În finalul lucrării, T. Gal analizează și subliniază contribuția lui Slavici la dezvoltarea învățământului prin activitatea ce o desfășoară în calitate de autor de manuale, în care se concretizează experiența și concepția sa didactico-educativă”. ■ Domițian Cesereanu prezintă studiul critic al lui Al. Piru despre *G. Ibrăileanu, Viața și opera*: „Al. Piru ne înfățișează cele două cărți ale sale: *Viața lui G. Ibrăileanu* (1946) și *Opera lui G. Ibrăileanu* (1959). Cu adăugiri inerente, deși neesențiale, ele alcătuiesc împreună o monografie solidă, transmitând exemplaritatea concepției.[...] Poate că nu greșim afirmând că Al. Piru vrea să surprindă, îndeosebi, două imagini panoramice (omul-opera), menținând și subliniind astfel distincția pe care trebuie s-o facem între ele. [...] Rostul monografistului este, deci, de a le comenta, întrevăzându-le și lămurindu-le finalitatea”. ■ Revista publică mai multe articole consacrate lui Lucian Blaga. □•Nicolae Balotă, în *Blaga, magistrul*, prezintă imaginea afișată de poet la catedră: „Și totuși se poate vorbi de o maieutică blagiană. Acea dragoste de cunoaștere și integritate pe care metoda socratică o inculca în sufletele discipolilor [...] am desprins-o în plimbările prin Dumbrava Sibiului alături de filosoful *Marelui Anonim*. Căci profesorul nu era doar funcționarul universității, cel care-și expunea sistemul la curs, cel care arunca fermentii discuției în procesele seminariale, ci și gânditorul – poet, căruia îi plăcea să colinde aleile parcului «Sub arini» ori mai departe prin dumbravă și, scoțând rare cuvinte, ascultând mai mult să asiste (superioară înțelegere a artei de a moși) la nașterea unui spirit”. □•Înainte de redarea corespondenței dintre Lucian Blaga și H. Teculescu, Tului Racotă face următoarele precizări: „După ce 11 ani au fost colegi, mai întâi la Liceul Șaguna din Brașov și apoi la Seminarul teologic din Sibiu, Lucian Blaga și Horia Teculescu au apucat pe drumuri diferite (...) ne vom

limita la cele câteva scrisori, în cea mai mare parte inedite, trimise de L. Blaga prietenului său H. Teculescu și descoperite la Brașov de Bujor Teculescu, frate al «mercuriarului Horică».

□ Al. Căprariu (*Câteva precizări*) – prezintă o scrisoare a lui Ion Breazu către Lucian Blaga: „Scrisoarea lui Ion Breazu – neîntregă în ciornă – ne reîntoarce, în timp, în epoca în care *Meșterul Manole* era doar în manuscris. Prietenia spirituală ce se zămislise între cei doi avea și sensul elevat al conlucrării sub orizont estetic. Este posibil ca spațiul ce-i despărțea să fi dictat rândurilor lui Ion Breazu o sinceritate supremă. Aflați, să zicem, față în față, profunda delicatețe sufletească a Profesorului ar fi obstaculat parte din adevărurile ce le notează despre Meșterul Manole”.

■ Francisc Păcurariu vede în Luis de Góngora, *Un precursor al poeziei moderne*: „Opera poetică a lui Góngora marchează una dintre cele mai ilustre exemple de experiențe formale din istoria literelor.[...] Marea pasiune a lui Góngora – devenită devoțiune exclusivă începând cu vârsta de 50 de ani – a fost poezia concepută ca expresie construită, lucidă, elaborată, a unui cosmos de relații formale perfecte”.

■ Opera lui Italo Calvino se află în atenția lui Augustin Buzura, semnatarul textului *Umbre*: „... Calvino încheie trilogia sa comico-fantastică *I nostri antenati* care mai cuprinde și *Il visconte dimezzato*, dar asupra stării ultime a baronului, nebunia, Calvino va reveni în microromanul *La giornata di una scrutatore* (*Ziua unui numărător de voturi*), proză care, atât prin dimensiuni, cât mai ales prin conținut, se adaptează perfect cărții a patra din *Povestiri: Neajunsurile vieții*”.

● [„Glasul Patriei”, nr. 4] Lângă motto-ul revistei apare un scurt citat din Nicolae Ceaușescu: „Noi dorim să muncim în așa fel încât și muncitorul, și țărănul, și scriitorul, și pictorul, și compozitorul, și omul de știință, fiecare la locul său de muncă, să poată crea, să poată pune tot ceea ce are mai de preț în slujba omului, a bunăstării sale”.

■ Sub semnătura Comitetului Central al Partidului Comunist Român, Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România și Consiliului de Miniștri al Republicii Socialiste România apare *Tovarășul Nicolae Ceaușescu a împlinit 50 de ani*.

■ Apare o scurtă știre, *94 milioane de volume tipărite în țara noastră din literatura străină*, nesemnată: „În statistica internațională, România figurează printre primele țări în care s-au publicat multe traduceri din literatura universală. În cursul ultimelor două decenii au fost tipărite peste 4 600 opere de autori străini, în tiraj de 94 de milioane de exemplare. Traducerile cele mai numeroase fac parte din literatura autorilor din țările europene. Literatura celorlalte continente a fost și ea reprezentată prin difuzarea unor opere aparținând poezilor, prozatorilor și dramaturgilor din Asia, America, Africa. Dintre lucrările tipărite, amintim operele lui Shakespeare, Goethe, Dante, Cervantes, Balzac, Tolstoi, Anatole France, Goldoni, Ibsen, Twain, Sienkiewicz etc., mult apreciate în țara noastră și cărora li s-au consacrat ediții succesive și seturi de opere complete. S-a oferit cititorilor în mari tiraje opere literare contemporane de autori ca Dürrenmatt, Eugen Ionescu, Ana Seghers, Apollinaire, Aragon, Hemingway etc”.

2 februarie

• [„Scânteia”, nr. 7601] *Poezia fără emoție?* se întreabă (și răspunde) Virgil Nemoianu: „Încercarea de a constitui poezia pe excluderea emoției decurge dintr-o greșită înțelegere a structurii ființei umane. Într-un fel sau altul, ea a mai existat și în trecut și tocmai de aceea ne este mai ușor să-i dezvăluim resorturile. În mai multe rânduri în trecut, în epoci manieriste, ca și la reprezentanți mai extremi ai clasicismului a fost autorizat principiul că omul este o ființă reductibilă la rațiune, o ființă epuizabilă prin intelect. Alte laturi ale ei erau ignorate sau bagatelizate. De fiecare dată, în trecut, o astfel de viziune despre om s-a năruit sub povara dovezilor contrare aduse de știință sau de meditația asupra omului. O poezie bazată exclusiv pe intelect trebuia să dispună de fiecare dată când apărea concepția aceasta limitativă a omului. Iar astăzi nimeni nu se mai poate îndoi în mod serios de marea complexitate a ființei umane, care pe lângă trăsături reductibile la sistem are și altele strict particulare, care pe lângă o față diurnă are și una nocturnă, care pe lângă intelect este înzestrată cu sentimente, cu un subconștient, cu fantezie, cu voință, care se modifică fără încetare rămânând totuși ea însăși. [...] A elimina emoția din poezie, vom adăuga noi, înseamnă (presupunând că ar fi posibil), pe de o parte să o lipsești de cea mai importantă cale de acces și de influență asupra comunității naționale și a tezaurului de simțire națională pe care se cuvine să-l păzească și să-l îmbogățească. Dar înseamnă pe de altă parte să știrbești grav poezia însăși. Ce-i drept, lupta împotriva emoției a pornit dintr-o intenție laudabilă: a combate și a înlătura dulcegăriile, sentimentalismele deșănțate, produsele lacrimogene – rămășițe anacronice ale secolului trecut; se mai strecoară și în paginile revistelor noastre produse de acest fel: lungi, plicticoase și apoetice descrieri de peisaje și picturi de poeți floralii al căror caracter siropos e evident pentru oricine. Dar poziția extremă devine impunătoare: anti emoționalismul este exagerarea eronată a unui punct de vedere justificat. Emoția despletită nu este în nici un fel proprie omului grav, lucid și angajat al zilelor noastre. Dar acestui om nu-i lipsește de fel capacitatea de a trăi din plin, rațional și sentimental, frumusețea și adâncimea lumii. [...] Nu întâmplător mulți scriitori contemporani au ales balada sau nuvela fantastică drept specii adecvate transmiterii unei gândiri și a unei emoții complexe – opuse în egală măsură intelectualismului descărnat, ca și dulcegăriei sentimentale. Împletind forța severă a ideii cu profunzimea și autenticitatea vibrației sentimentului, poezia se fortifică în înșiși sâmburii ei constitutivi”.

• [„Contemporanul”, nr. 5] Un *Bilanț*, semnat „C.”, prilejuit de un comunicat emis de Comitetul de Stat al Planificării și Direcția Centrală de Statistică cu privire la îndeplinirea Planului de stat de dezvoltare a economiei naționale a țării pe anul 1967, este întâmpinat cu acest elogiu: „A fost făcut încă un pas, a fost parcursă încă o etapă pe drumul desăvârșirii societății socialiste în patria noastră.”
■ „Voi m-ați iubit, nu? M-ați iubit./ Scoateți-mă din rândul acesta./ Din rândul acesta de oameni de aur./ Păstrați-mă cât mai strâns între voi./ Nu vreau s-ajung în livada de aur./ Mi-e frică de pădurea de aur./ Nu vreau să umblu prin pădurea

de aur./ Nu vreau să mă scald în râul de aur/ Nu vreau să fac parte din rândul acesta de oameni./ Cu niciun chip nu vreau să fac parte”. Din versurile publicate de Zaharia Stancu (*Acest rând de oameni*) transpare spaima de moarte și de trecerea sufletului prin vămile ei. □•Un catren imagist, ce rezistă prin stilistica de inspirație eminesciană și argheziană, îi aparține lui Eugen Jebeleanu: „Cazi-mi în brațe tăcută, tu, cea plecată, care ești numai a mea,/ ca-ntr-un hamac de tăcere o stea/ legănându-și părul pierdută” (*Absenta*). ■ În *Cronica anilor 2000*, Mircea Malița face câteva „predicții” despre *Spațiul informațional*: „Va fi îmbulzeală la consolă: cineva va dori să-și comande de la bibliotecă o carte, care va apărea pe ecran; altcineva să plătească facturi electronice sau să comande alimente de la magazin; unul să asculte știri, copiii să-și facă lecțiile; în sfârșit, cei mai sportivi să se pună în contact cu expedițiile din Antarctica sau cu o comunitate planetară. [...] În timp ce consola va reprezenta principiul unificator, micile aparate vor încuraja individualismul. Tranzistorii vor furniza telefoane portabile de buzunar, ce vor menține contactul permanent cu centrul, fie el instituție sau familie. Înlocuirea hârtiei scrise cu mediul curent de transmitere a informației va produce, așa cum susține McLuhan astăzi, o deplasare a structurii intelectuale. Cuvântul scris fragmentează gândirea, o face analitică. Imaginea înclină spre percepția globală. În aceste două culturi tehnice, a cărții și a televiziunii, oamenii gândesc după stiluri diferite.” ■ Dialogul purtat de Adrian Marino cu Nicolae Manolescu despre lucrarea celui dintâi, *Opera lui Macedonski*, se concentrează asupra raportului între metoda academică și perspectiva impresionistă în cercetarea literară asupra scriitorului simbolist: „Ei bine, «cazul» Macedonski, pentru a fi clarificat (nu și epuizat) avea nevoie, în primul rând, de «monografie» și numai apoi de «eseu», deși – mă grăbesc să precizez – aceste noțiuni sunt pentru mine destul de convenționale și imprecise. Să admit totuși că tema cărții o împingea, din punctul meu de vedere, mai întâi spre «monografie». De ce? Fiindcă Macedonski a rămas atâta vreme un necunoscut, strivit de prejudecăți, ostilitate, legende, incompetență, de unde trebuia smul și repus pe picioare, cu metodă și devotament. În astfel de condiții, «eseul» pur, veritabil (o să ne lămurim și asupra definițiilor posibile) ar fi constituit: fie o întreprindere riscantă (prin lipsa substanței documentare controlate), fie de-a dreptul aeriană (prin tăierea ligamentelor, cu o operă practic necunoscută), fie aparent gratuită (căci eseul n-ar fi putut produce, sau reproduce, întreaga discuție care a motivat o opțiune sau alta), fie, în cazul cel mai bun, o lucrare de pură creație, teoretic vorbind, inatacabilă, surzătoare desigur pentru critic, de-a dreptul catastrofică, acum, pentru Macedonski.”

3 februarie

• [„Scântea”, nr. 7062] Redacția transmite un *Salut călduros* „României Libere”: „În urmă cu două decenii și jumătate a văzut lumina tiparului primul număr al ziarului «România liberă». Creat în condițiile deosebit de grele ale ilegalității și dictaturii fasciste, ca armă ideologică a Partidului Comunist Român,

el și-a adus din primele zile ale apariției o vie contribuție în mobilizarea tuturor forțelor patriotice la lupta condusă de P. C. R. pentru eliberarea țării de sub jugul fascist, pentru făurirea unei Românie libere, democratice și prospere. [...] La a 25-a aniversare a apariției «României libere», felicităm călduros, din toată inima, colectivul redacțional și tehnic al ziarului, pe toți colaboratorii săi și le urăm succes deplin la activitatea lor viitoare” □ Alături apare o scurtă notă: „Cu prilejul aniversării a 25 de ani de la apariția ziarului «România liberă», la Muzeul de Istorie a partidului comunist, a mișcării revoluționare și democratice din România s-a organizat o expoziție temporară. Sunt prezentate numere originale ale ziarului, piese folosite în tipografia ilegală, fotografii ale caselor conspirative în care au lucrat membrii redacției și alte documente”.

● [„Cronica”, nr. 5] În continuarea textului publicat în numărul trecut, de critică a experimentalismului, Mihai Drăgan acuză *Fenomene de bovarism în proza actuală*, vorbind despre romanul *Moartea din fereastră* a lui Petru Popescu în care autorul pastșează diferite stiluri și abordări ale unor teme de impact (metamorfoza kafkiană, de pildă) într-o proză plină de clișee care susțin diagnosticul de „ciudat bovarism intelectual”. ■ Adrian Marino publică un scurt eseu despre *Plăcerea literară*, citită nu atât ca plăcere estetică, în sensul lămuririlor conceptuale aduse de Petre Andrei, ci ca plăcere a criticului literar de a descifra competent texte și de a cultiva și impune autori: „Tot de ordinul cunoașterii se dovedește și plăcerea, uneori imensă, de a deschide cărți noi sau nefrecventate, texte rare sau inedite (există și o anume plăcere, livrescă, a erudiției) și mai cu seamă aceea de a descoperi noi aspecte și valori literare, a le afirma și a le susține înaintea altora. De obicei, această plăcere pare a fi rezervată doar cronicarilor.” Marino aduce aici un elogiu cronicarului literar, cel care este martorul cel mai fidel vieții pulsând a literaturii contemporane. ■ În *Completări bacoviene*, Const. Ciopraga face profilul liricii Agathe Grigorescu-Bacovia: „Lirica Agathe Grigorescu-Bacovia abundă în ceea ce Hortensia Papadat-Bengescu numea «feminități». E vorba despre simpatia pentru culori și nestemate, încât metaforele alcătuiesc un mozaic de flori, muselinuri, perle, diademe [...] Nu se va putea face o exegeză completă a operei bacoviene fără a utiliza jurnalul liric al poetei și mărturiile ei biografice.” ■ Pavel Țugui pune la dispoziția cititorilor *Tehnică și basm*, eseu inedit de Lucian Blaga, scris de poet în 1959, cu ocazia primei ieșiri a unei ființe umane din atmosfera terestră: „Tehnica e basm realizat. Bănuiam demult acest aspect și-i dam târcoale de la un la altul, dar sentimentul basmului împlinit nu m-a încercat niciodată ca în ceasurile în care posturile de radio anunțau pe toate undele că racheta lansată undeva de pe meleagurile Uniunii Sovietice se apropie de lună [...]”. ■ O prizărită *Cronica librăriei*, este de partea vânzătorilor de carte ieșeni se plâng de tirajele insuficiente ale unor volume de teorie literară, precum *Teoria literaturii* a lui Wellek și Warren, ale căror 20 de exemplare primite s-au epuizat în câteva zile. ■ Despre o carte „spumoasă, antrenantă și îndrăzneată” scrie Al. Andriescu: este vorba despre eseu lui Eugen Barbu, *Măștile lui Goethe*,

eseu de scriitor, mai degrabă literar decât critic. După ce amintește cât de frecvente sunt transgresiunile generice pe care le operează ficționarii – înspre critică – și invers, teoreticienii înspre ficțiune, Al. Andriescu scrie: „Pe imaginea mai veche, pe care nu va reuși s-o alunge, se suprapune un Goethe balcanizat, coborât din Olimp în realitatea diurnă. [...] Goethe din cartea lui Eugen Barbu nu este poetul pe care-l cunoaștem, dar e o mască posibilă a lui.” ■ La pagina de istorie, merită semnalat articolul lui Corneliu Dima-Drăgan despre *Vechile biblioteci românești și cultura europeană* ■ La pagina de literatură străină, D. Țepeneag traduce patru schițe de Kafka (*La drum !, Podul, Prometeu, Cârmaciul*), în vreme ce Radu Cârnelci tălmăcește poeme ale senegalezului Leopold Sedar Senghor.

● [„**Flacăra**”, nr. 6] Reportajul *Vârsta orașelor*, de Ștefan Iureș, conține „însemnări dintr-o călătorie în U.R.S.S”. ■ La rubrica *Cronica de trei secunde*, Radu Cosașu oferă două schițe *Misterul omenesc* și *Tandrețe*.

● [„**Luceafărul**”, nr. 5] Constatând că diversificarea mereu stilurilor de plăsmuire, sporește riscul aferent de dezorientare, Dragoș Vrânceanu vine cu opinii personale privind *Stilurile critice*. Autorul este de părere că dezbateră inițiată trebuie să „capteze opinia publică”, „să aibă caracter de forță determinată”, să nu fie „calmă și egală”, „să demonstreze rigurozitate”, „spirit de atitudine”, să ceară stiluri „proprii diferite ca și plăsmuirea creatoare”. În ceea ce privește publicația în care deține unele responsabilități, Dragoș Vrânceanu consideră că „aceste stiluri critice diverse au și început să iasă la iveală, să se definească, să se contureze după individualități, după familiile spirituale, după reviste. [...] Revista «Luceafărul» a crescut în spiritul ei o serie de tineri critici de talent, a creat un adevărat stil propriu, deosebit de al altor reviste, a dat impuls unui început de școală critică, evidentă, urmărită cu interes și atenție de toți cititorii săi. Nu e nevoie să cităm nume. Ele sunt cunoscute și apar în fiecare număr. Despre un stil critic propriu se poate vorbi și la «Contemporanul» sau la alte reviste. Acestea sunt realități neîndoelnice ale vieții noastre literare actuale, particularități îmbucurătoare, note de cromatică a gândirii, care trebuiesc semnalate, alături de diversificarea mersului poeziei și prozei narative. Redacția noastră – căci despre aceasta sunt în măsură să vorbesc – a stimulat cât a putut gustul de independență critică, de curaj prob, de rigoare și vervă, a tinerilor critici pe care i-a făurit”. Concluzia care se detașează este una stenică: „Dezbateră de idei care ia amploare în presa noastră literară este un semn de rodnicie spirituală care ne încântă. Ea constituie un reflex natural al discuțiilor creatoare mai largi, cu caracter cetățenesc și social, pe teme etice sau culturale etc., care se produc în forul public, fie în presa cotidiană, fie în cercurile profesionale, fie pe alte planuri. Animația aceasta, vitală pentru indivizi și instituții, este semnul unui indice înalt de dezvoltare al unei societăți noi, căreia problemele de elucidat îi atestă elanul de renovare. Este vorba de ceva cu totul contrariu criticismului care înregistrează mulțimea motivelor de nemulțumire existente în alte societăți, aflate în faza de ascuțire maximă a contradicțiilor lor intime. Este vorba de un aspect firesc și sănătos al procesului de ascendență isto-

rică al societății noastre” ■ La *Controverse*, rubrică susținută de Al. Piru, este comentat volumul *Poezia lui Eminescu*, de I. Negoïtescu, care încearcă să „descopere un alt Eminescu, decât cel cunoscut până acum direct, îndeosebi din antume, parțial din postume și indirect din toată critica românească și străină. I. Negoïtescu recunoaște că încercarea sa n-ar fi fost cu puțință fără «lucrarea» anterioară a lui G. Călinescu, dar crede că în mare parte și aceasta se înscrie printre exegezele tradiționale și că abia el a găsit cheia unei noi interpretări”. Prezentând, pe scurt ideile din cartea lui Negoïtescu, Al Piru notează: „Eminescu cel postum ar fi abisal (*plutonic* în limbajul lui I. Negoïtescu), mitologic, de viziune permanent metaforică, pe când Eminescu cel antum e orizontal (*neptunic* în stilul criticului), istoric, reflexiv, conceptual. Eminescu postum ar fi genuin (termenul aparține lui G. Călinescu), Eminescu antum e artificial (pe măsură ce se maturiza, Eminescu se degrada). [...] Eminescu postum e poet pur, Eminescu antum e anecdotic și prozaic. Trecând asemenea afirmații în categoria teribilismelor, vom obiecta lui I. Negoïtescu că noțiunile de neptunic și plutonic sunt prea figurate și prin urmare adesea improprii, pe lângă că uneori, în poezia lui Eminescu, dacă nu și în concepția criticului, se întrepătrund și se confundă. Specifică pentru zona neptunică ar fi marea, însă această (foarte frecventă în postume !) e clasificată de Negoïtescu la tărâmul plutonic. Tot aici (în infern!) apare în interpretarea criticului paradisul. Pământul nu e la Negoïtescu nici terestru, nici teluric, iar cerul nu e uranic. Soarele e lună, iar luna soare. [...] Dacă Eminescu antum este în viziunea lui Negoïtescu minor, postumul pare atins de o adevărată narcolepsie. Prea mult haos, moarte, letargie, noapte, paloare, somnolență și plâns în această zonă, în care nici un luceafăr nu luminează!” Al. Piru atrage atenția că o serie de observații despre postume, interesante, „provin din studiile eminesciene ale lui G. Călinescu, mai ales din capitolele *Teme romantice și Cadrul fizic*, publicate în «Studii și cercetări de istorie literară și folclor», VI, 1-2”, reproșând faptul că I. Negoïtescu „nu citează niciodată și are aerul că s-a servit din G. Călinescu numai de *Viața lui Mihai Eminescu*”. ■ Rememorând după-amiaza petrecută cu Mircea Eliade, în Jurnal american – Acasă la Mircea Eliade – Eugen Barbu descrie, înainte de a trece la subiect, orașul american „antipatic”, ce-l „respinge” și pe care nu-l înțelege. „Îl urăștește un monument care e un fel de rață cu ochi din fier ruginit, abandonat în fața unui hotel superb. [...] Acum privesc holul plin de învățători al hotelului domnului Conrad Hilton, o lume frenetică, neocupată, aflată în treabă, bărbați și femei care umplu coridoarele, lifturile, fumează, beau și strigă tare. Mai sunt câteva minute și vom pleca în Campusul Universității din Chicago unde am să-l văd pe Mircea Eliade...”. Acceptând că nu-și poate lua notițe, căci este cunoscut faptul că istoricul religiilor „nu dă interviuri”, Eugen Barbu remarcă pe lângă calitatea limbii românești vorbite de soția lui Eliade, sora dirijorului Ionel Perlea, și interiorul casei: „tip, de casă în serie, în detalii personale. O copie după cunoscutul tablou al lui Matisse: o femeie în bluză românească, dominând cu un roșu intens un întreg perete. Totul stins de covoare stinse, într-o tăcere asurzitoa-

re. Se vorbește la un telefon interior și în, cinci minute minunatul tânăr indianist, cum mi-a rămas în memorie de peste 30 de ani, Mircea Eliade, intră teatral parcă prin peretele plin de cărți. O ușă mascată îl produce cu o căciulă în mână, un palton neglijent pe umeri, febril, ochelari, cu fruntea aceea palidă, acum desfoliată puțin de podoaba capilară, scormonindu-mă cu priviri curioase. Îmi amintesc de un alt mare scriitor român locuind departe de țară, în Paris, lângă Odeon. Au un aer comun, o modestie nefăcută, un fel deschis de a vorbi, un stil al lui știu că nu știu nimic. Îmi amintesc de paginile lui mai vechi. Nu scria undeva ironic că detestă nemuritorii de *provincie* și nu făcea, în Oceanografie, mi se pare, portretul incisiv al *bărbatului superior*? [...]. El vorbea acolo despre inflația de originali și de psihoza ratașilor superiori și le opunea pe adevăratul om de geniu care nu se sustrage celorlalți decât din nevoia de a ști cât mai mult. [...] Convorbirea noastră e de tot, banală, aproape că mă bucur că am promis să n-o reproduc. E vorba despre cunoștințe comune, ochii lui sticlesc dincolo de lentilele rotunde. Evocă figura profesorului Giurescu, mă duce cu mândrie în fața bibliotecii sale: înșesate de cărți și-mi arată patru rafturi ghiftuite cu traduceri ale operelor sale. În primul plan stau volumele tipărite în țară. («Scriu și-acum în românește!»). [...] Simt ca, e jenat că mi-a arătat cărțile, dar e vorba probabil de un angajament al unui mare intelectual, făcut mentorului său spiritual, cândva, demult, în timp. Ne așezăm în fotolii, s-a adus șampanie, e doar Crăciunul, mai mult trebuie să vorbesc eu pentru că o curiozitate de vechi gazetar îl domină. A fost invitat la colocviul Brâncuși, nu a putut veni și regretă. Are un program încărcat. În mai va fi la Ierusalim la un congres al specialiștilor în religii. («Nu în mituri», cum îl rectifică ironic pe Ștefan Bănuțescu care a publicat unele lucruri despre el în «Secolul 20»). Are gata de tipar două volume de nuvele și romanul *Pe strada Mântuleasa*. Îmi arată edițiile franceze ale *Pădurii interzise*, dar mărturisește că a rămas la *Nuntă în cer* pe care o iubește cel mai mult. «O recitesc în fiecare an!» În America s-a constituit un fond Eliade. Nu aș vrea eu să-i procur vechile volume în românește? Cu plăcere, numai să le mai găsec ! Pe urmă fruntea e umbrită de evocarea lui Blaga și-a lui Voiculescu. Îi privesc mâna feminină cu care ține paharul de șampanie. Niște răuvoitori au săpat o graniță de câțiva ani în spiritul românesc. Omul acesta a fost asimilat arbitrar cu spiritul unor năimiți cu care nu avea nimic comun. «A apărut acum, de curând, o nouă modă printre tinerii intelectuali și scriitorii a nu fi români, a regreta că sunt români, a pune la îndoială existența unui specific național și chiar posibilitatea inteligenței creatoare a elementului românesc. Să ne înțelegem bine: tinerii aceștia nu depășesc naționalul pentru a simți și gândi valorile universale; ei nu spun «nu mai sunt român pentru că sunt înainte de toate om, și cuget numai prin acest criteriu universal și etern» ... Tinerii aceștia sunt supărați pe neamul românesc pentru că cred ei, românii nu au drame nu au conflicte și nu se sinucid din disperare metafizică. Gânduri vechi la care eu cuget cât sunt de actuale, privind la modestia acestui membru al Academiei americane, omul alături de Enescu, Brâncuși și alții au purtat faima noastră dincolo de toate granițele

și de care unii dintre noi voiau să ne lepădăm». Am în față pe autorul unei opere impresionante, magnifice, dispus să vorbească frumos despre alții fără invidia disprețuitoare, mitocănească a altora. [...] Soția povestește câte ceva despre programul strict al profesorului, despre orele dedicate lecturilor și mesei de scris. Mă gândesc la amicii bodegilor care se tot miră că alții au timp să facă de toate în timp ce ei stau scufundați în paharele de coniac. Poate această viață e monotonă privită din afară, ea nu e un spectacol continuu cum a fost a altora, iată de unde vine și refuzul de a se explica presei. «Dumneata nu știi ce risc comportă aceste convorbiri. Ar năvăli cu toții. Nu am timp pentru așa ceva». Ne întoarcem la vizita pe care intenționează s-o facă în România, în iunie. «Cineva mi-a promis că scoate *Maitreyi*. Poate îl rogi să-mi trimită înainte corecturi...». Același scrupul față de litera scrisă, aceeași grijă și responsabilitate pe care cei mai bătrâni nu au uitat-o și pe care generațiile tinere, neglijente, nu o mai practică pentru că elaborarea pe hârtie pare o meserie oarecare. E curios să știe câte ceva despre scriitorii noștri cei mai recenți. Pe urmă iar mă roagă să-i povestesc câte ceva despre București și eu, vai, vorbesc atât de prost! Undeva imaginile vechi despre acest oraș se suprapun cu afirmările mele roz. [...] *Cu promisiunea fermă că în iunie va fi în România cu soția, ne despărțim în zăpada dinaintea ușii. Îl mai privesc o dată și-mi amintesc de acel tânăr cu o frunte ca un altar prin care trecuse tot focul științelor orientale. Nu, nu e un om bătrân, deși puțina calviție, obrazul ceva mai obosit și atingerea privirii ar putea să vorbească despre senectute. Pentru mine, chiar și după vizita aceasta, Mircea Eliade a rămas acel adolescent macerat de foamea cunoașterii. Cred că de puține ori în viață am avut impresia că mă aflu în fața unui spirit, fără ca să ieșim, interlocutor și noi, din banalitatea unei discuții fără literatură...*»

4 februarie

• [„România liberă”, nr. 7245] Alecu Ivan Ghilia publică un *Fragment de scenariu* din *Cetatea Neamțului*.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 5818] Sebastian Costin se întreține cu autorul recentei apariții *Duminica mușilor*, de C. Țoiu, volum de nuvele „bogat în observații profunde asupra zonelor dramatice ale existenței.” ■ Ștefan Aug. Doinaș scrie despre *Cum trebuie citită poezia modernă*: „Mai întâi, poezia modernă este dificilă. Hermetismul ei, care se datorește fie unei obscurități genuine a lirismului, fie unei încifrări a expresiei (pentru că există poezie dificilă și poezie obscură!) pretinde din partea cititorului un îndelung antrenament intelectual. [...] Poezia modernă este, apoi, intelectualistă: ea nu mai exprimă sentimentele tradiționale ale poeziei tradiționale. [...] E o poezie care solicită intelectul și imaginația și nu o poezie care stârnește afectivitatea noastră. [...] În al treilea rând, poezia modernă e o poezie a ambiguității: sensul discursului liric nu e niciodată precis, univoc, limpede; întotdeauna o poezie modernă este interpretabilă. [...] Poezia modernă respinge uneori prozodia tradițională (rimă, ritm, forme fixe, metrică etc.),

practicând versul alb sau liber. De ce? Pentru că unii poeți moderni se simt încorsetați în forme-poezii tradiționale, frânați în elanul lor, obligați la combinații de cuvinte irelevante.”

5 februarie

• [„Scânteia”, nr. 7604] Corneliu Leu semnează *Roman scris pe întinsul câmpiei*, „despre creșterea duratei medii de viață la locuitorii comunei Gheorghe Doja de la 54 la 73 de ani” alcătuit de doctorul Vasile Nițescu.

6 februarie

• [„Scânteia”, nr. 7605] Ziarul pune coloanele sale la dispoziția tuturor celor care doresc să facă propuneri, observații și sugestii în legătură cu problemele cuprinse în *Studiu privind dezvoltarea învățământului de cultură generală*: „În continuarea măsurilor privind perfecționarea învățământului de toate gradele, corespunzător Hotărârilor Congresului al IX-lea al Partidului Comunist Român, Ministerul Învățământului a elaborat – pe baza indicațiilor conducerii de partid și de stat – Studiul privind dezvoltarea învățământului de cultură generală”.

7 februarie

• [„Scânteia”, nr. 7606] Acad. Mihai Beniuc, doctor în psihologie, scrie eseu despre *Exercițiul inteligenței*: „Cred că își folosește cu adevărat bine inteligența acela care-și poate repeta, după fiecare act al său, versul cunoscut al lui Terentiu: *Homo sum: humani nihil a me alienum puto*. (Sunt om: nimic ce-i omenesc nu mi-e străin). Iar omenescul crește pe acea omenie pe care omenirea, prin ce are ea mai bun, clădește de veacuri cu trudă prin inteligență, înțelegere și înțelepciune”.

• [„Cutezătorii”, nr. 6] Șerban Cioculescu îi acordă un interviu lui Biți Caragiale, răspunzând la întrebarea *Ce ar trebui să se găsească în bibliotecile elevilor și ce citea criticul aflat la vârsta „cutezătorilor”*: „Fiecare elev s-ar cuveni să aibă în rafturile sale ediții integrale ale clasicilor noștri: Eminescu, Caragiale, Coșbuc. Să nu se mulțumească numai cu niște culegeri... (La vârsta lor) Îmi stârnea interesul tot ce ținea de domeniul istoriei. Citeam în limba română și franceză nenumărate cărți de istorie antică și universală. Așa se face că la 18 ani am putut urmări ușor cursurile de istorie ale lui Nicolae Iorga... Pentru a reveni totuși la sfaturi, aș vrea să spun cititorilor revistei că pe vremea când eram încă elev îmi plăcea să petrec multe ceasuri în bibliotecă... I-aș sfătui să folosească acest «sac fără fund» care este memoria lor, încărcându-l cu multe cunoștințe obținute prin frecventarea bibliotecilor”.

• [„Viața studentească”, nr. 6] Reținem recenzia lui Nicolae Udrescu: *Ulysse – O prefață călănesciană* (la volumul *Ulysse*, selecție de însemnări și note critice de G. Călinescu): „*Ulysse* este un autentic jurnal al unei fascinante aventuri spirituale, în care vocația critică a lui Călinescu se manifestă incendiar în postura de magistratură, aceea de conștiința a sensului actului critic, a servirii adevărului,

detașându-se, nu o dată, prin scânteietoare polemici, de tradiționalele interpretări dogmatice («Eu n-am citit niciodată o carte, eu am tradus-o»... «cine nu recitește nu știe să citească», zice G. Călinescu) [...] În concepția lui G. Călinescu – și *Ulysse* e îndeajuns de grăitor – acest fapt înseamnă a polemiza cu clișeele inerțiale, cu rutina didactică, a ieși de sub patima comentariilor ilustre, a te apropia de operă, ignorând normele apriorice, așa-zisele ierarhii valorice stabilite o dată pentru totdeauna...”. ■ Două pagini realizate de Niculae Stoian și E. Patriche, un colaj din gânduri și maxime *Patria tinereții și tinerețea patriei*, propun o *Masă Rotundă imaginară*, rememorând gândurile înaintașilor în solemnitatea Mesei Tăcerii (Bălcescu, Odobescu, Ion Ghica, Xenopol, Gusti, Sadoveanu, Ralea și... Petru Groza!). De reținut fragmentul ales din Tudor Arghezi, ca un răspuns dat tinerilor, dacă *Festina lente ar fi un îndemn adresat permanent fiecărei noi generații*. „Iubite băiete, mă întreb dacă sunt dator să te mint. La 18 ani trebuie să-ți alegi o carieră. Dascălii mei de hârtie mă silesc să te sfătuiesc așa: apucă-te de meseria care crezi că-ți va plăcea mai mult și lasă-te-ntr-însa cu totul, la fund, până ce meritele câștigate în meșteșugul ales te vor scoate singure la suprafață. Învinge încet și, luptând cu obstacolul profesional, învinge-te puțin și pe sine-ți... Satisfacțiile pe care nu ți le poate da averea, culege-le din tine și opune biruinței exterioare biruința conștiinței. Casele somptuoase sunt ziduri de morminte goale: ca să învie au nevoie de frumusețile tale ascunse, ivite-n singurătate, studiu și meditare. Tu ești cartea scrisă într-un bordei și zugrăveala vopsită în văzduhul cerurilor nude; fără tine nicio bucurie în vatra cu șase rânduri de săli și odăi”.

8 februarie

• [„*Albina*”, nr. 6] Concursul *Cine este autorul?* vine cu următoarea întrebare șaradă: „Autorul lucrării din care publicăm un fragment în acest număr – denumit de Eminescu «fiul Pepei, cel isteț ca un proverb» – și-a compus singur următorul epitafor: «Aici s-a mutat cu jale / În cel mai din urmă an, / Cel ce în cărțile sale / Se supscrie...» [citat din Anton Pann, din *Despre lăcomie iarăși și nemulțumire*].

• [„*Gazeta literară*”, nr. 6] Preocupat de profilul revistelor literare, Eugen Simion deschide numărul cu articolul *Personalitatea unei reviste literare*, în care amintește că „o revistă care a însemnat ceva pentru cultură, care a impus un spirit, o formulă, o direcție literară, a fost, mai întâi, opera unui spirit critic”. Criticul face unele recomandări de care revistele literare ar trebui să țină seama: „Cronica literară, recenziile, notele, eseurile trebuie să indice dacă nu o direcție [...], un gust sigur, capacitatea de a promova și de a respinge. Trebuie, apoi, o elementară concordanță între ceea ce recomandă critica revistei și ceea ce apare în coloanele de proză sau de versuri.” El subliniază de asemenea: „ce interesează la o revistă e linia, atitudinea ei generală, chipul în care [...] primește sau respinge valorile”. În fața acestei pledoarii, reacțiile unor conducători de publicații literare, fără veleități în domeniul criticii literare, nu întârzie să apară (vezi „*Luceafărul*” nr. 7) ■ Edgar

Papu definește noțiunile de *modern*, *modernism*, *modernitate* în articolul cu același titlu, urmărind evoluția conceptelor în cultura română. Remarcând încrucișarea elementelor moderniste cu cele ale modernității în cultura noastră, autorul arată: „[...] cel mai mare poet *modernist*, Bacovia, trăiește simultan cu cel mai mare poet al *modernității*, Arghezi”. ■ Pentru a marca 100 de ani de la nașterea lui Ștefan Luchian, Radu Boureanu publică un articol despre lucrările pictorului și însemnătatea artistului ca verigă „în lanțul universal al creației, al frumosului” (articolul *Luchian*). ■ Poemul *Convorbire mută*, de Grigore Hagiu atrage atenția prin plasticitatea imaginilor sale: „... ce grele chei ni-s oasele-nghețate/ nici unul nu se potrivește-n broaște/ orbecăiesc pe dale mari de piatră/ se-nfig în uși de fier și delirează” □•Alte semnături lirice aparțin următorilor: Tiberiu Utan, Niculae Stoian, Gabriela Melinescu, Florența Albu, Ben. Corlaci, Petre Strihan, Ion Pop, Nicolae Prelipceanu, Alexandru Lungu, Angela Croitoru și George Chirilă. ■ În paginile rezervate prozei pot fi citați: Aurel Dragoș Munteanu (*Apele*), Radu F. Alexandru (*Aniversarea*), Iulian Neacșu (*Ore*). ■ La rubrica *Breviar*, Șerban Cioculescu scrie despre ediția Alexandru Macedonski *Opere*, a lui Adrian Marino în articolul *Ad majorem gloriam Macedonskii*: „Oricât ar fi de valoroasă ediția Vianu, însuflețită mai ales de înțelegerea umană față de vechiul maestru proscris în propria lui țară, dar și călăuzită de un gust literar foarte sigur, noua ediție, precedată, cum spuneam, de cele două monografii și nutrită cu un aparat critic pe cât de bogat, pe atât de succulent, este chemată să constituie de acum înainte un adevărat îndreptar pentru oricine s-ar interesa de opera marelui poet, și astăzi destul de puțin cunoscută și înțeleasă. Aș spune de pe acum că ediția Marino este cu totul vrednică de a fi pusă alături de monumentală ediție eminesciană Perpessicius.” □•Aurelia Batali face o recenzie ultimului volum de poezii apărut al Ninei Cassian, *Destine paralele – La scara 1/1*: „Desigur vecinătatea ultimelor poeme ale Ninei Cassian cu prima ei carte, apărută în 1947, declară o intenție. Transcrie, oare, și o judecată de valoare, prin așezarea volumului de debut la sfârșit? Dacă ar fi așa, nu putem decât să ne alăturăm autoarei.” □•Cezar Baltag scrie despre *Nunțile necesare*, de Sorin Mărculescu: „Desigur, sunt în cartea lui Sorin Mărculescu și poeme care nu ne-au satisfăcut întru totul, dar impresia generală este aceea a întâlnirii cu un poet pur sânge, un poet adevărat.” □•Romanul științifico-fantastic *Scarabeul lui Rașid*, de Cecilia Dudu, este prezentat de Valeriu Cristea: „Neîndoios, Cecilia Dudu posedă cunoștințe bogate, dispune de un vocabular tehnic vast, e inventivă, inteligentă; dar nivelul literar al volumului rămâne modest.” □•La *Cronica literară*, Lucian Raicu analizează volumul de nuvele *Duminica mușilor*, de Constantin Țoiu (E.P.L., 1967, a doua carte a scriitorului după debutul său editorial cu romanul *Moartea în pădure*): „Cartea se structurează în jurul câtorva motive insistent regăsite. Experiențele intime relatate se rotesc obsedant în jurul aceleiași întrebări esențiale, chinuitoare, imposibil de formulat, în ele se infiltrează aceeași fremătătoare nostalgie, în calea căreia se aglomerează obstacole.” ■ Alice Vera Călinescu, soția criticului G. Călinescu, protestează,

într-o *Scrisoare către redacție*, înaintea apariției ediției a doua, „adăugită și stabilită”, a *Istoriei literaturii române de la origini până în prezent*, din care au apărut fragmente inedite, editate de Al. Piru, în numărul din 1 februarie al „Gazetei literare”: „[...] orice om de bună credință își dă seama că aceste texte n-au fost redactate ca atare pentru o nouă ediție din *Istoria literaturii...*, ci reprezintă pur și simplu un material brut, de simple fișe sau adnotări transcrise (în condiții, de altfel, cu totul abuzive) de pe exemplarul de lucru al autorului. Prin urmare, nu e cu putință ca cineva să se considere autorizat a le publica drept adaosuri la *Istoria literaturii...*, pe care, din nefericire, George Călinescu, din cauza bolii și a sfârșitului său, n-a avut răgazul nici s-o redacteze complet și definitiv în a doua ei ediție și nici n-a autorizat pe altcineva a o face în locul său. Ceea ce a socotit demn a vedea lumina tiparului ca noi cercetări în domeniul respectiv a publicat el însuși în *Buletinul* institutului pe care l-a condus și care-i poartă astăzi numele, sau în alte volume, cu indicații precise în această privință.” ■ Un eseu despre locurile pe care Calistrat Hogaș le-a străbătut la pas și pe care le-a descris în opera sa publică Demostene Botez (*Pe urmele lui Hogaș*): „A merge pe urmele lui Calistrat Hogaș este astăzi o treabă grea, aproape cu neputință. Nu fiindcă drumurile pe care ar fi mers ar fi rele sau înfundate, dar pentru că el n-a mers deloc pe drum. Calistrat Hogaș a tăiat munții și pădurile de-a dreptul, a luat-o o bucată pe culme, a scoborât apoi în vale unde a făcut popas și apoi s-a răcorit cu apă de izvor și iarăși a pornit a urca.” ■ Pentru rubrica *Carnet de scriitor*, Eugen Teodoru consemnează impresii din Brăila în articolul *Demnitatea unu oraș*: „Brăila României contemporane și-a schimbat veșmintele desuetului Levant, ale celui cu șalvari, ale celui cu pantaloni reiați, ca și veșmintele personajelor din casa Türinger, îmbrăcându-le pe ale timpului nostru. Fizionomia proprie e reflectată direct printr-o adevărată renaștere, sub ocârmuirea populară care i-a definitivat trăsăturile. [...] Din această nostalgie tulburătoare s-au născut desigur fascinantele pagini ale lui Istrati, Sebastian, Cerna și ale lui Mișu Dragomir, căci aceștia și-au plămădit sufletul în aerul plin de miresme și poezie care învăluie Brăila de-a lungul anotimpurilor.” ■ *Cronica dramatică*, semnată de N. Carandino, aduce în atenție două *Spectacole de poezie*: „unul la Studioul Radiodifuziunii, altul la Dalles cu prilejul sărbătoririi lui I. Minulescu. [...] Ludovic Antal a deschis recitalul. A spus multe poezii de Eminescu, unele de Arghezi și – foarte frumos – *Lacustra* lui Bacovia. [...] Ion Marinescu [...] a citi doar versuri de Marin Sorescu.” ■ În articolul *Irinel Liciu și învierea statuilor*, Vintilă Ivănceanu se arată fascinat de expresia corpului balerinei care a adus pe scena Operei Române sculpturile lui Brâncuși ■ *Cronica cinematografică*, semnată de D.I. Suchianu se intitulează *De 3 ori București*. Filmul cu același nume include trei scheciuri de Horea Popescu, Mihai Iacob și Ion Popescu-Gopo. Partea semnată de Gopo e cea mai interesantă: ecranizează schița *Căldură mare*, de I.L. Caragiale în interpretarea lui Toma Caragiu și Jorj Voicu. □ Din articolul Silviei Cinca, *Cinematograful și spectatorul*, aflăm că studiourile românești de film produceau anual între 12 și 16 filme. „Cre-

atorii studioului nostru de filme artistice au redat emoționant în câteva din operele lor pagini din istoria și lupta partidului, a patriei și a poporului nostru. Filme ca *Valurile Dunării*, *Setea*, *Lupeni 29*, *Străinul*, *Duminică la ora 6*, *Tudor*, *Dacii* vor rămâne încă multă vreme în amintirea spectatorilor, ele reprezentând viziunea contemporană față de istorie. Valențele artistice ale acestor filme le conferă sensul actual.” ■ Pornind de la „definițiile și delimitările” lui Welles și Warren privind literatura comparată, Al. Dima (*Obiectivele literaturii comparate*) insistă asupra lămuririi conceptului: „Iată, prin urmare, cel puțin din punctul nostru de vedere, conținutul obiectiv, stringent și complet al «literaturii comparate» cu întreita ei direcție spre studiul influențelor, al paralelismelor și al originalității naționale reliefată prin comparație. Cele trei obiective se încadrează organic unei literaturi comparate care urmărește – în cele din urmă – dovedirea unității reale a literaturilor lumii. Atât influențele, cât și paralelismele apropie fenomenele literare între ele, dar nici originalitatea fiecăreia nu le separă, cum s-ar putea crede.” □ În articolul *Reeditări*, Al. Hanță laudă inițiativa Editurii pentru literatură de a tipări ediții critice, continuând proiectul din trecut al Editurii Fundațiilor. Autorul se apleacă asupra primului volum de *Opere*, de Ion Heliade-Rădulescu: „Prefața (întocmită de Al. Piru, n.m.), documentată și sobră, într-o expunere care evidențiază informație bogată, spirit și gust, personalitate și putere de detașare de obiectul investigat – de atâtea ori atrăgător și înșelător pentru unii cercetători -, fixează drumul vieții omului, diversitatea operei, importanța ei.” ■ O sinteză a informațiilor prezente în monografia consacrată lui Petrarca, face Alexandru Balaci în articolul *Scriind despre Francesco Petrarca*.

● [„Tribuna”, nr. 6] Cu ocazia împlinirii a o sută de ani de la nașterea lui C. Rădulescu-Motru semnează articole omagiale: D. D. Roșca (*Evocare*), George Beuran (*C. Rădulescu-Motru și învățătorii*), Dumitru Isac (*C. Rădulescu-Motru, gânditorul*). ■ Nae Antonescu salută apariția ediției *Opere* a lui Ion Ghica, la E. P. L., 1967: „Această nouă ediție este proiectată în patru volume, ce se vor tipări succesiv, cuprinzând aproape întreaga operă a prozatorului. Prezentul volum conține *Scrisori către V. Alecsandri* prevăzute cu note și comentarii, glosar și o tablă a ilustrațiilor”. ■ În continuarea analizelor comparative din articolul *Prezențe poetice. Destine paralele*, Ioan Oarcăsu ajunge la poezia lui Ștefan Aug. Doinaș: „Cum spuneam, Nina Cassian scrie o poezie «obiectivă», chiar obiectuală. [...] La Ștefan Aug. Doinaș (volumul *Seminția lui Laokoon*, Editura tineretului, 1967), dimpotrivă cuvântul e poliedric și complex, răsfrânge mai multe sensuri, iradiază lumini și umbre misterioase. [...] Spre deosebire de Nina Cassian unde cuvântul în starea lui elementară, cuvântul-obiect, începe să domine, determinând viziunea, la Ștefan Aug. Doinaș viziunea rămâne aproape întotdeauna una suverană, dictează memoriei lingvistice. O voință supremă se ridică din adâncuri insondabile, din vecinătatea formelor primordiale, din zona unde elementele lumii fenomenale nu au încă nume – și această voință supremă [...] dictează forma «discursului» liric. E un «discurs» complex, chiar complicat, muzical dar și plas-

tic, sustras oricărei mode trecătoare...” ■ I. Negoïtescu se referă la *Ideile estetice și critice ale lui Lovinescu* (urmare din numărul trecut) făcând aprecieri la *Istoria literaturii române contemporane, Memorii, Titu Maiorescu și Critice*, reunite prin următoarea constatare: „Tot în domeniile concertului artistic, pornind de astă dată de la distincția nietzscheiană, în spiritul elin, dintre extazul dionisiac și contemplația apolinică, – E. Lovinescu reduce forțele artei la două tipuri ce – socoțeste el – corespund anumitor categorii de sensibilitate. Creațiile artistice purced fie dintr-o exaltare obiectivă, fie dintr-o contemplare obiectivă a lumii: clasicismul și naturalismul tind la cunoașterea pe cale sensibilă, pe când romantismul și simbolismul la adâncirea în subiect”. ■ Al. Căprariu semnează cronică literară Mircea Zăciu, *Masca geniului*: „Printre cele mai valoroase cărți de istorie și critică literară, apărute în ultimele câteva luni, se înscrie ferm, și volumul *Masca geniului* semnat de Mircea Zăciu. Supunând cercetării aspecte din operele unor personalități de frunte ale literaturii noastre, cât și ale altora ce nu se fixează în prim-planul acesteia – plecând, adică, de la Alecsandri, Caragiale, Maiorescu, spre contemporaneitatea unui Călinescu și Alexandru Rosetti, la care se adaugă pagini de fină analiză a unor scriitori ardeleni pe nedrept neglijați, Mircea Zăciu este, înainte de toate, dovada deosebitei vocații de istoric literar a autorului.” ■ În cadrul rubricii *Creație și actualitate*, Romulus Guga realizează un interviu cu Sütő András: „– Cum apreciați relațiile existente dintre scriitorii români și maghiari? – Muncim și trăim frățeste pentru aceleași idealuri. Sunt recunoscător tuturor acelor colegi în ale scrisului – Remus Luca, V. Em. Galan și alții – care prin traducerea lor m-au ajutat să comunic cu publicul cititor român. Din partea mea consider că permanenta și reciprocă traducere este o importantă cerință. Nu de mult am tradus în maghiară excelenta dramă istorică a lui Horia Lovinescu *Petru Rareș...*”. ■ În *Scriitorul și timpul*, Semion Mașinski este ferm convins că socialismul poate reprezenta un punct de referință pentru scriitori: „În prezent, când orânduirea noastră socială și literatura noastră a atins o culme istorică atât de mare, noi putem spune că literatura, cea mai artistică dintre creații, pășește înaintea criticii... Așa a fost întotdeauna în lume, așa a fost chiar și în Rusia, secolului al XIX-lea, când critica a jucat un rol deosebit în viața socială și literară a țării: critica lui Belinski a crescut pe baza experienței artistice a lui Pușkin, Lermontov, Gogol. Așa cum critica lui Cernișevski și Dobroliubov a fost o generalizare teoretică a creației realiștilor generației următoare. Dar distanța dintre experiența vie a literaturii și cea a criticii nu trebuie să fie prea mare. Și acesta este lucrul cel mai important”. ■ Augustin Buzura scrie despre *Micii părinți...*, în care analizează ipostaza tiranului în romanul lui Pierre Drieu de la Rochelle: *L'homme à cheval*: „Față de Banderas, oricum Torrijos este un înger autentic. Ce păcat că în realitate toți dictatorii sunt la fel, că tumorile au legile lor exacte de dezvoltare...”.

9 februarie

• [„Scântea”, nr. 7608] Demostene Botez se ocupă de *Treptele școlii*: „În continuarea măsurilor privind perfecționarea activității școlilor de toate gradele,

preconizate de hotărârile Congresului al IX-lea al partidului, au fost date publicității studiile privind dezvoltarea învățământului de cultură generală, profesional și tehnic. Semnificația lor e cu atât mai relevantă cu cât cunoaștem mai bine locul de cinste pe care-l ocupă învățământul în opera socialistă pe care o făurim. [...] Învățământul va căpăta astfel un caracter democratic și mai accentuat, sporind pentru toți tinerii posibilitatea de a studia corespunzător chemării și aptitudinilor fiecăruia. Folosind fiecărui viitor cetățean al țării prin asigurarea dezvoltării lui armonioase ca om, școala își îndeplinește rolul său de *principal factor de civilizație și cultură*, contribuind la ridicarea întregului popor pe treapta de civilizație implicată de epoca istorică pe care o străbatem”.

● **[„Contemporanul”, nr. 6]** Plasându-l între biografia civilă și biografia literară, Ana Blandiana își începe pledoaria pentru *Antijurnal* (rubrică, pe care o va susține, cu intermitențe, între 1968-1971): „Dacă jurnal înseamnă viață înregistrată și comentată de la o zi la alta, atunci jurnalul unui poet este o noțiune lipsită de sens pentru că viața poetului nu are absolut nicio importanță. Poetul există și rămâne numai prin ceea ce reușește să nu trăiască și netrăind să creeze doar.” Concluzia ar fi că „jurnalul unui poet nu ni se pare o chestiune de viață, ci de absență a vieții.” În consecință, în zidul opac al cotidianului, se întrezărește o fisură: „Departate de mine ideea de a teoretiza ruperea de realitate sau de a argumenta o ipocrizie a creatorului. Dar cum aș mai putea trăi viața tuturor dacă mi-aș trăi-o cu adevărat pe a mea? Numai petele albe de pe hartă mai pot fi populate. Nu ceea ce fac are importanță, ci ceea ce înțeleg.” ■ Nicolae Manolescu recenzează elogios cea mai recentă plachetă a lui Nichita Stănescu, *Oul și sfera* (E.P.L., 1967): „Sunt tentat să spun: *Oul și sfera* este cel mai pur Nichita Stănescu. Ce a rămas din tensiunea, din încordarea, din severitatea elegiilor? Orice mare poet – și Nichita Stănescu este un mare poet – trebuie să învețe să se descopere, el își este sieși dăruit și, în același timp, se cucerește pe sine. Nu este poet cine nu se naște poet, dar nu ajunge să te naști, trebuie să fii în stare să devii tu însuși. În *11 elegii*, Nichita Stănescu și-a câștigat dreptul de a fi el însuși. Iată-l acum: iată libertatea cuvintelor lui, bucuria lor fără margini, iată-le cum înfloresc miraculos și pline de strălucire. Nimeni altul între poeții de azi nu știe să silească cuvintele a i se încredința cum știe Nichita Stănescu, în toată inocența lor, în toată curățenia lor, în toată curățenia lor, neîncepute, nedezghiocate, neauzite. [...] Elegiile erau dramatice: Nichita Stănescu e însă un fantast și un sentimental, caligraf subtil al propriilor gesturi, ironic și tandru, copilăresc și exaltat.” ■ La aceeași rubrică, Nicolae Manolescu face observații și pe marginea volumului de versuri *Cântece de câmpie* de Ștefan Bănuțescu (E.P.L., 1968): „Ceea ce e extraordinar în ele e cum motive străine, folclorice, imagini ieșite din imaginația tuturor și a nimănui își pierd indiferența și încep să se rotească miraculos în jurul unui sâmbure unic: poetul. Ele țin de o infinitate de posibilități umane, dar revelă o singură voce. Tema inefabilă este retrăirea într-un timp pierdut, care nu poate muri.”

10 februarie

● [**„România liberă”, nr. 7250**] Sub titlul *Între monografia socială și investigația psihologică*, Boris Buzilă, prezintă romanul lui Al. Simion, *Presimțirea zăpezilor*, a cărui acțiune se desfășoară într-o întreprindere de exploatare forestieră cu probleme de natură organizatorică. Prin figura activistului Ion Condrea, „se încearcă [...] conversiunea clișeului tipologic” al „eroului fără pete” într-o valoare pozitivă a scriiturii, „pe muchie de cuțit între literatură și hagiografie”. Romanul nu satisface pe deplin exigențele cronicarului literar – deși corespunde cerințelor ideologice ale epocii – fiind „inegal ca realizare” și indecis între „avatarurile romanului de producție și subtilitatea narațiunii de investigație psihologică, între șablonul psihologic reconsiderat cu abilitate și personaje de o insolită seducție”.

● [**„Scânteia”, nr. 7609**] Ion Biberi scrie despre *Dinamica personalității*: „Un atare examen arată că *stilul de viață a unei personalități este un rezultat al unei îndelungi evoluții interioare și sociale*. Stilul personalității nu este, în adevăr, dat o dată pentru totdeauna, nu reprezintă un tipar încremenit”. ■ Mircea [Horia] Simionescu semnează *Diversitate în actul creației, dar și în receptarea lui*: „Un câmp larg de inspirație și de investigare se deschide astăzi în fața scriitorului. Nu este domeniu de activitate omenească și nu există modalitate sau manieră aptă să dezvăluie toate aspectele contemporane ale acestei activități, la care creatorul să nu aibă acces spre a-și fructifica talentul, fantezia, virtuțile. Cu o singură condiție, veche de când lumea și de când există arta, aceea ca opera rezultată să năzuiască la împlinirea omului, la dezvoltarea plenară a personalității, și, prin aceasta, la îmbogățirea tezaurului de valori și de experiență umană. [...] Exercitându-și funcțiile, cu autoritatea cu care este investită, critica nu poate rămâne, desigur, la analiza efectelor. Se observă de la un timp o asemenea tendință; în unele reviste, cutare critic își întinde antenele doar la suprafața fenomenului literar, neîndrăznind să discute și să analizeze aspectele de conținut sau de structură ale operei, iar când totuși face aceasta, se mărginește la notații sociologice. Așa se explică faptul că unii scriitori aflați pe parcursul unor încercări noi, al unor experiențe inedite primesc în cronici și recenzii mai mult calificative și revelații ale modelelor și contaminărilor decât argumente asupra viabilității acestor încercări și experiențe. [...] Diversificarea literaturii, lărgirea experimentului nu pot da roadele așteptate fără o diversificare corespunzătoare a receptiei sale. Este un raport strâns între aceste două elemente ale unuia și aceluiași proces: cu cât se va lărgi sfera de probleme, de preocupări, de aspecte și, totodată, de modalități literare, în aceeași măsură ca fi nevoie de o acțiune culturală largă, de lămurire și definire a unor termeni și probleme, multe dintre ele noi, care și-au făcut apariția în câmpul literaturii noastre și fără de care nu poate fi abordate și înțelese fenomenele literare ale vremii noastre”. ■ Sunt publicate 5 povestiri *Din „Scrisorile tovarășului I. J.”* de Ion Lăncrănjan, „în care autorul conturează chipuri de oameni și situații cunoscute, evocând totodată, întâmplări trăite de el în ultimii ani”.

● [**„Cronica”, nr. 6**] Academicianul Mendel Haimovici semnează un editorial axat pe o tematică foarte modernă: *Inteligența mașinii?* ■ O întregă pagină

este dedicată argumentelor pro și contra înființării la Iași a unei „edituri cu profil complex”, probabil că aceasta urma să fie *Junimea*. Textul este încă o dovadă a epocii de deschidere culturală și economică pe care o traversa România la începutul conducerii lui N. Ceaușescu, dar și o oglindă a unei situații editoriale încă precare, atâta vreme cât publicul cititor era în permanentă expansiune. ■ În contextul unei creșteri a rolului opiniei publice și a dezbaterilor publice, ancheta numărului investighează rolul juriilor expozițiilor (în artele plastice), cu o lungă *Concluzie* semnată cu numele revistei ■ În domeniul criticii literare, numele lui Eminescu reunește cele două texte-vedetă ale numărului de față. Primul, *O Ipostază romantică a geniului – Luceafărul*, este un eseu semnat de Marin Mincu în care criticul-teoretician aduce argumente pentru imaginea lui Hyperion ca geniu care se confruntă cu experiența erotică, și nu ca titan (este combătută aici o teză a lui D. Popovici). Textul definește, deși nu lipsit de patetism, coordonatele geniului, ca o ființă sapiențială cu acces la esențe: „Geniul are o existență statică, încadrată de o existență conceptuală”, însă afirmații apoftegmatice de acest tip servesc totuși la deosebirea inteligibilă a geniului de titan și duc la concluzia că, într-adevăr, Hyperion-ul din *Luceafărul* nu suferă de pe urma ratării experienței erotice, atâta vreme cât pasiunea cunoașterii o depășește mereu pe cea a experienței sensibile. Eseistul pune la diapazonul misogin relația Cătălin-Cătălina: „Cătălina nu are probleme de conștiință, ci continuă, tot ca divertisment, încrederea dorințelor sale Luceafărului. (...) Divertismentul acesta pare cochetărie de Dalilă (cum îl interpretează G. Călinescu), dar în realitate exprimă aspirația spre puritate, firesc umană”. În final, atitudinea „ataraxică” a geniului în fața eșecului teluric pare să explice pesimismul (filozofic) postulat la început: “doar acest pesimism poate traversa contradicția dintre atracția exercitată de teluric și eșecul împlinirii ființei geniului astfel, căci contradicția cu pricina este ea însăși ontologic inferioară naturii geniului”. ■ La rubrica de critică literară, Al. Andriescu elogiază volumul lui Adrian Marino, *Opera lui Al. Macedonski*, venit la un după *Viața lui Al. Macedonski*: criticul salută în Marino pe, de-acum, exegetul en-titre al poetului simbolist și-i apreciază abordarea centrifugă – de la întreg spre părți, și nu invers, așa cum s-ar întâmpla în unele cărți de „stilistică structurală”. De altfel, ocolirea taxinomiilor prezente în această din urmă abordare este apreciată, pentru că astfel i se permite exegetului să se concentreze pe „dualismul funciar al poetului, pendularea spiritului macedonskian între Ideal și Real” – sau dublul său caracter, romantic și clasic. Din toate analizele criticului se desprinde, ca un centru, „portretul moral” al poetului. ■ Aproximațiile critice sunt în acest număr cele ale lui Mihai Drăgan, care scrie despre „proza de atmosferă” a lui D. R. Popescu, în cadrul unui mini-eseu despre *Literatura de război*. Este comentată aici chiar nuvela pe care câteva generații au citit-o la școală, Duios Anastasia trecea, „o narațiune de atmosferă, febrilă și emoționantă”, „o adâncă dramă modernă în care un erou cu structură mioritică traversează cu demnitate o experiență aspră” ■ Proza acestui număr este asigurată de Laurențiu Fulga, cu povestirea *Ce paradoxală noapte*

de dragoste! ■ Versuri semnează lui N. Țațomir. ■ Sorin Vieru atașează titlului eseului său, publicat în ciclul Rostirea filozofică românească: Seama, următoarea notă explicativă: „Ideea de a zăbovi asupra sensurilor mai adânci ale unor cuvinte pe lângă care trecem adesea fără a ne da seama de rezervele lor filozofice ne-a sugerat-o analiza și lauda *Rostirii filosofice românești*, întreprinse de Constantin Noica în paginile „Revistei de filozofie” și ale „Cronicii”. Ne place a mărturisi aici tot ceea ce datorăm și noi acestei pilduitoare inițiative.” ■ Șerban Cionoff scrie elogios, dar nu fără un mic reproș, despre eseu lui Virgil Nemoianu, Structuralismul.: „Autorul ia prea puțin act de structuralismul francez, la care nu recurge decât sporadic și absolut informativ”. Pe de altă parte, „V. Nemoianu inaugurează o discuție pe care cercetătorii marxști de la noi sunt sigur că o vor continua și aprofunda”. ■ Val. Panaitescu continuă serialul *Umorul și avatarurile lui* (VIII), cu episodul *Umorul englez și epoca Luminilor*, dar toate referințele sunt franceze.

● [„Flacăra”, nr. 7] Articolul *Dreptul popoarelor*, are ca temă „capturarea vasului-spion american «Pueblo»”. Acesta și „comunicatele de luptă asupra extraordinarei ofensive a forțelor patriotice din Vietnamul de sud”, îl au ca autor pe Silviu Brucan. ■ În cadrul rubricii *7 zile*, Corneliu Albu semnaleză existența Cărților-liliput de la Biblioteca Academiei și discută tipărirea operelor unor scriitori români de-a lungul timpului în formate mai puțin uzuale ca, de exemplu, cele din Biblioteca *Mărțișor* îngrijită de H. Fischer, între 1933-1936. ■ La rubrica *Memento*, în secțiunea *Carte*, este prezentat pe scurt volumul lui G. Călinescu, *Ulysse*, (E.P.L.): „cititorul află notațiile și opiniile scăpărătoare, insolite și revelatorii ale marelui critic despre autori, opere și unele probleme de estetică și critică literară”. ■ Este consemnată apariția volumului al II-lea al romanului *Șoseaua Nordului* de Eugen Barbu: „Autorul, prin proza sa densă, dinamică, pregnant evocativă, urmărește în continuare destinele eroilor ciclului, încleștați în lupta de eliberare a patriei de sub dominația fascistă”. ■ Succint, sunt descrise cărți de versuri nou apărute: *Seminția lui Laokoon* (Ed.Tin.) de Ștefan Aug. Doinaș („vine să contureze mai accentuat profilul unui poet care-și trăiește lucid sentimentele și care este tot pe atât de atent la mijloacele de expresie”) și *Cariatida*, de Ion Gheorghe. ■ Rubrica lui Radu Cosașu, *Cronica de trei secunde*, reunește tabletele *Focile* și *Brutalele coincidențe*, cea din urmă având ca subiect „bizara lipsă de talent a vieții în redactarea și regizarea spectacolelor ei”.

● [„Luceafărul”, nr. 6] În *Sensul istoriei literare*, Dan Zamfirescu observă că deși au apărut multe volume de critică și publicistică („Matei Călinescu, Dan Hăulică, Paul Georgescu, N Ciobanu, Aurel Martin, Ion Oarcășu, Al. Căprariu, Const. Ciopraga, Mircea Zăciu, Al. Oprea, Cornel Regman), ceea ce a făcut să se vorbească” despre anul 1967 ca „despre anul criticii literare” acesta a fost, în realitate, anul I al unei noi etape din istoria literară: „Cărțile anului, în jurul cărora s-a discutat cel mai mult, s-a polemizat, s-au formulat idei și atitudini sunt cărți de istorie literară: *Opera lui Alexandru Macedonski*, *Liviu Rebreanu*, *Poezia lui*

Eminescu, Din istoria teoriei și a criticii literare românești, ș.a. Chiar cel mai bun volum de critică a fost receptat, în realitate, ca o culegere de ample exegeze despre clasici (Sadoveanu, Călinescu, Camil Petrescu). Fiindcă, de fapt, ne aflăm într-un moment când suntem preocupați, din ce în ce mai sistematic, tocmai de această cuprindere în raza conștiinței a totalității procesului cultural, cu scopul de a cântări posibilitățile și a găsi căile împlinirii unui destin major al culturii române în cadrul lumii actuale. Resimțim, tot mai intens, decalajul creat între amplitudinea culturii și aceea a istoriei noastre contemporane, ultima cu un «profil de epocă» ce nu mai poate fi pus în discuție, și pe care l-am dori întruchipat deopotrivă în faptul, spiritual. [...] Tocmai această pasiune, de a descoperi cu ochi contemporani dimensiunile și valorile culturii românești; de a sublinia modernitatea, complexitatea structurală a personalităților și operelor reprezentative [...], și-a trimis primele ecouri în istoriografia literară a anului 1967. [...] O dată mai mult înțelegem adevărul spuselor lui G. Călinescu; o critică autentică, la înălțimea epocii, nu este posibilă fără perspectiva istorică, fără proiectarea fenomenului contemporan pe întreaga «durată» a unei culturi. Și istoria literară înțeală așa cum au înțeles-o N. Iorga și G. Călinescu, ctitorii școlii românești de istorie literară, are tocmai acest scop: de a ne face perceptibilă, interior, creșterea prin secole a culturii române, de a ne da sentimentul valorii ei obiective în ansamblul culturii universale”. ■ În *Distingo*, rubrica semnată de Vladimir Streinu, apare articolul *Eminescu și limba engleză*. Criticul evidențiază o serie de legături, de „izvoare” shakesperiene detectabile în opera lui Eminescu ■ Articolul despre *G. Călinescu, gazetarul* (inedite) se deschide cu mărturia lui Alexandru Raicu despre activitatea publicistică a criticului în postura de director al ziarului „Națiunea”: „Dacă pleca de pildă din București, nu neglija niciodată să ne înștiințeze, unde se deplasează și ce anume articole ne va trimite, grija lui continuă pentru deschiderea unor rubrici interesante și chiar preocuparea stăruitoare pentru grafica paginilor”. ■ Din *Agenda cenacului „N. Labiș”* reținem: „Au luat cuvântul Ion Nicolescu, Constantin Lupu, Dragoș Serafim. Mihai Cofas. [...] Au mai luat cuvântul și persoane a căror absență din cenaclul nostru nu o vom regreta. La obiect Marin Tarangul și V. Oișteanu. În încheiere Eugen Barbu, semnalând nivelul intelectual scăzut al discuțiilor, a remarcat unele accente poetice la Ionel Dincă, admirând în același timp sentimentele prietenilor pentru Ion Dumitrescu în lucrările căruia nu a văzut nimic promițător”. ■ George Genoiu (*Iona, adevărul și eroarea*) surprinde câteva elemente caracteristice ale piesei lui Marin Sorescu: „Însumarea unor principii fundamentale despre existența individului pe această planetă”, „echivalențele personajului din piesa lui Marin Sorescu cu eroul din mitul biblic de ordinul anecdotic”, „dialogul lui Iona cu sine „despre rostul existenței umane”. Piesa lui Marin Sorescu deschide – consider eu – o nouă viziune în fenomenul teatralității românești. Desigur că se vor găsi unii care o vor contesta ca valoare dramaturgică (construcție, caractere, conflict etc.). Dar această lucrare trebuie asimilată ca o parabolă dramatică cu profunde implicații filozofice un amplu

monolog – realizat prin dedublarea personajului – despre rostul individului în lume”. De aceea „Omul contemporan va pleca din sala de spectacol – după vizionarea acestei piese – invitat în mod tacit să mediteze în microcosmosul domestic la posibilele reducții ale erorilor din viața pe care este lucid că o trăiește o singură dată. Sinuciderea lui Iona este de fapt eliberarea individului de prejudecăți, de conformismul acumulat de secole în ființa umană, omul care încearcă noi dimensiuni, pe planul existenței contemporane”.

• [„**Glasul Patriei**”, nr. 5] Emil Giurgiuca publică poezia *Cântec de țară nouă*. ■ Nichifor Crainic semnează *La apariția romanului „Moara săracă”*: „Valoarea cărții stă în puterea morală ce respiră din ea, în spiritul ei constructiv. O literatură cu conținut tonic și moral, cum sunt cărțile lui Șerban Nedelcu, corespunde tocmai acestui fond nativ. Avem în față un popor încordat într-un mare elan constructiv, care caută în literatură și în artă consonanța nobilă cu acest elan eroic. Epoca noastră e cea mai mare din câte a trăit acest popor. Ea cere scriitori și artiști cetățeni”. ■ Despre rostul bibliotecile secolelor trecute, scrie Virgil Cândea în articolul *Instituții de cultură cu vechi tradiții*: „Bibliotecile reprezintă acea parte din zestrea unui popor care ne îngăduie să-i cunoaștem dezvoltarea culturală de-a lungul timpului.[...] Astăzi, când evaluăm în atâtea sectoare vechimea tradițiilor de creație materială și spirituală ale poporului nostru, descoperim în cărțile bibliotecilor românești de altădată o statornică aspirație către lumină cu o umanistică atitudine față de scris. Alături de monumentele de cultură și artă ale trecutului nostru, cărțile și bibliotecile sunt o punte prin care dialogăm cu înaintașii, cunoscându-le idealurile, strădaniile și biruințele”.

11 februarie

• [„**România liberă**”, nr. 7251] *Tocmai ieșeam din arenă*, volum de versuri al Mariei Banuș. este prezentat de Mihaela Schileru. Cartea, Ca și cartea publicată anterior (*Țara fetelor*) și aceasta propune o „complexă meditație asupra vârștelor vieții cu avatarurile lor”, incluzând aici deopotrivă războiul, dragostea, și altele, „gândul morții” stând alături de celebrarea iubirii, a maternității, a „elementelor naturale binefăcătoare”. Din punct de vedere stilistic, volumul nu strălucește prin noutate, cronicarul literar reținând „gratuitatea unor metafore”, „mituri vechi”, „motive cunoscute ce nu primesc o interpretare cu semnificații noi”.

• [„**Scânteia**”, nr. 7610] *„Monumentul de artă, monumentul istoric, monumentul literar”*, arată Virgil Cândea, sunt sinteze ale creației umane: „Dintotdeauna cărturarului și artistului i s-a cerut să fie un fidel interpret al idealurilor vremii lui. Incontestabil, în exprimarea gândurilor, nefericirilor și biruințelor fiecărei epoci cărturarii și-au împlinit adeseori cu răsunător succes misiunea lor. Ar fi de-ajuns să cităm poezia lui Eminescu sau Arghezi, de la versul filozofic până la acela de protest social, pânzele lui Grigorescu imortalizând luptele pentru independență, *Răscoala* lui Liviu Rebreanu, evocare patetică a voinței de dreptate a țărănimii noastre. Dar universul bogat al creatorului îi aparțin nu numai planurile

imediate ci și fundalurile definitorii ale evoluției umane. Artistul nu este numai cronicarul atent, sensibil, al întâmplărilor anilor săi. El trebuie să monumentalizeze, mai ales, semnificațiile majore ale răstimpurilor hotărâtoare în care umanitatea urcă trepte noi. Imortalizarea acestor etape în opere plastice, literare, științifice și istorice dă creațiilor artistice valoarea unor pietre de vad în istoriografia spirituale a omenirii”.

14 februarie

● [„Scânteia”, nr. 7613] Al. Oprea își spune punctul de vedere pe tema *Critica și actualitatea ei*: „De la un timp, unii scriitori le adresează criticilor cu destul de multă insistență o unică reclamație: multe dintre cărțile apărute nu beneficiază de cinstea de a fi recenzate. Formulată în asemenea termeni hotărâți, învinuirea îmbracă un aspect prea subiectiv – ca o *captatio benevolentiae* – pentru a reține integral atenția. [...] Să recunoaștem: generațiile anterioare de critici ne-au lăsat o moștenire inestimabilă (și admirabile pilde), dar, într-o seamă de cazuri, timpul nu le-a permis decât să acumuleze un vast material (care așteaptă interpretări sintetice), în altele au pus doar pietre de temelie sau au înălțat schelăria și este de datoria noastră să ne dăm propria contribuție, ajutând la încheierea unor edificii, la înălțarea cupolei altora etc. Sunt prea mulți critici, auzim câteodată (cu depreciativele etichete de rigoare). Dacă ținem seama de momentul actual al impetuoasei dezvoltări a culturii naționale, de cerințele complexe ale anilor noștri, îndrăznim să răspundem că aceștia sunt încă într-un număr insuficient”. ■ „Cu prilejul împlinirii a 70 de ani de la nașterea marelui poet și dramaturg german Berthold Brecht, între 9 și 16 februarie, în capitala R. D. Germane, la Berlin, se desfășoară dialogul internațional «Brecht 1968»”, anunță Șt. Deju, precizând că „la acest dialog participă și numeroși invitați din străinătate, printre care și o delegație din Republica Socialistă România. În cadrul dialogului au loc convorbiri între traducătorii și editorii lui Brecht, între scenografi și regizori, actori și critici. În încheiere vor fi prezentate informații despre prezența operei lui Brecht pe scenele lumii”.

● [„Viața studențească”, nr. 7] Este publicată *Cuvântarea tov. Nicolae Ceaușescu* ținută la *Consfătuirea pe țară a UTC*: „În educarea și formarea tineretului un rol important revine literaturii și artei. Avem și în acest domeniu lucruri bune – nu doresc să vorbesc acum despre rezultatele obținute în creația noastră literară și artistică în general. Mă refer în special la literatura și arta pentru tineret. S-au realizat, în acest domeniu, multe progrese, există o serie de tineri scriitori, artiști, compozitori, care dau opere valoroase; aceasta nu înseamnă că ei nu pot realiza opere și mai bune, că nu trebuie să depună, în continuare, eforturi ca operele lor să se situeze la nivelul cerințelor tineretului nostru, atât din punct de vedere al formei artistice cât și din punct de vedere al conținutului, să servească educației în spirit comunist, să contribuie la mobilizarea tinerei generații în munca și lupta pentru construcția socialismului și comunismului. Tineretul așteaptă de

la oamenii de litere și artă să creeze opere tot mai multe, care să corespundă gândurilor și cerințelor, specificului vârstei sale, și care să poată contribui la deschiderea de noi orizonturi pentru tânăra generație a patriei noastre, să o înflăcăreze și să o îmbărbăteze în învățătură, în muncă, în viață. O contribuție importantă la educarea și formarea tineretului aduce, de asemenea, activitatea cultural-artistică de masă ce se desfășoară pe întreg cuprinsul țării”. ■ Romulus Rusan îl intervievează pe istoricul C. Daicoviciu, laureat al Herder pe 1968, sub titlul *Un martor ocular* [al Unirii de la 1918]: „Prin meseria mea sunt un om al tineretului și mă simt într-adevăr tânăr, chiar și la această vârstă. Și ca om al școlii, și ca om al gândirii, mărturisesc că tineretul este cheia succeselor și viitorului; precum este școala, așa este națiunea...”

15 februarie

• [„România liberă”, nr. 7254] Cronicarul literar al volumului de studii *Poeți contemporani* întocmit de Aurel Martin, este Emil Manu. *Micromonografii lirice*, cum își intitulează cronică, aduc în prim-plan o pleiadă de scriitori interbelici precum O. Goga, Vasile Voiculescu, Ion Pillat, Adrian Maniu, analizați comparativ, de aici rezultând o galerie de portrete morale și de „fizionomii congruente și cu părerile altor critici”. Abordând subiectul „la limita dintre critică și istorie literară”, alternând „exegeza cu eseu”, Aurel Martin propune reconsiderarea ideologiei literare gândiriste, separând explicit componenta ideologică non-literară de practica literară a unor poeți asociați „în mod eronat” cu orientarea politică a revistei „Gândirea”.

• [„Scânteia”, nr. 7614] După lectura volumului *Semînția lui Laokoon* de Ștefan Aug. Doinaș, Adrian Anghelescu afirmă: „Dacă ar fi să deslușim sâmburele unui sens general ordonator către care converg lăuntric, plămădindu-l, majoritatea imaginilor și reprezentărilor poetice cuprinse în noua plachetă de versuri *Semînția lui Laokoon* a lui Ștefan Aug. Doinaș am spune, simplificând oarecum, că acesta sintetizează două atitudini meditativ-lirice aparent opuse, dar în fond complementare, ambele emanând dintr-o conștiință poetică ce se rostește cu o gravă luciditate. [...] Pentru a fi înțelese temeinic, versurile poetului necesită un anume efort intelectual, ele degajând cu fiecare nouă lectură inedite sugestii și valențe lirice. În această continuă regenerare și eflorescență de sensuri recunoaștem unul din atributele majore, o condiție a veritabilei poezii. Prilej pe care multe din piesele reunite în noul volum ni-l oferă cu prisosință”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 5827] M. Ungheanu consideră că G. Ivașcu, autorul studiului *Din istoria criticii și istoriei literare românești*, „face o treabă de colector: el adună cele mai importante articole ale istoriei și criticii literare românești, făcând indirect o istorie a dezvoltării acesteia în limba română.”

• [„Albina”, nr. 7] Editorialul acestui număr este consacrat lui *Februarie 1933*: „Una din paginile ce se înscriu cu litere de aur în glorioasa istorie a mișcării muncitorești din țara noastră o constituie luptele ceferiștilor și petroliștilor din

iarna lui 1933, organizate și conduse de Partidul Comunist Român. Au trecut de atunci 35 de ani, dar evenimentele din februarie vor rămâne vii pentru totdeauna”.

• [„**Cutezătorii**”, nr. 7] Este un număr special *Grivița – februarie 1933*, conținând texte omagiale de Fănuș Neagu, *Grivița roșie* și Petre Ghelmez, *Permanența memoriei*, dar și un portret *Miron Costin*, realizat de Al. Mitru.

• [„**Gazeta literară**”, nr. 7] Un articol aniversar (împlinirea a 35 de ani) de la greva ceferiștilor de la Atelierele Grivița deschide numărul, semnat de Iulian Neacșu, având titlul *16 februarie*. ■ Argumentele lui Pompiliu Marcea pentru susținerea a ceea ce el numește *Necesitatea polemicii* (titlul articolului) sunt: „Din cele mai vechi timpuri omul și-a dat seama de propria-i mărginire individuală, fatală și de marea forță a gândirii și faptei colective, înțeleasă însă *nu ca o asumare gregară, ci ca o sumă de individualități*. De aici rezultă cel puțin trei necesități fundamentale și anume: *necesitatea înfruntării opiniilor, necesitatea susținerii propriei opinii și necesitatea respectului pentru preopinent*.” ■ Șerban Cioculescu, publică, în continuarea articolului din numărul trecut, *Al. Macedonski, teoretician al versului*: „Al. Macedonski este poate, dintre poeții noștri, acela care a reflectat mai mult la tehnica versificației, la arta formală a acesteia. Este de ordinea evidenței că a ținut să teoretizeze ca șef de școală, urmând exemplul lui Ion Heliade-Rădulescu, în care își recunoștea un mare înaintaș. Ca și dânsul, își intitula articolele «curs», procedând așadar oarecum catedratic în rubrica sa de la «Literatorul».” ■ Două poezii despre „flăcările Griviței” și „chemarea sirenelor” publică Nicolae Tăutu cu supratitlul *Diptic solemn* (poeziile *Flăcările* și *Sirena*). □ Alături de textele de proză, apar pe o coloană poezii semnate de Adrian Păunescu (*Gelozie*), Damian Necula (*De toamnă*), Dumitru Mureșan (*Metamorfoză*), Valeriu Oișteanu (*Când plec de la tine*) și Ion Murgeanu (*Satul natal*). ■ La rubrica *Note de lectură*, semnează recenzii Dumitru Solomon, I. C., Virgil Mazilescu, Jana Morărescu și Gh. Frâncu. □ Despre Al. I. Ștefănescu *În căutarea Isoldei* scrie D. Solomon: „După Marin Preda, Nicolae Breban, Al. Ivăsiuc, Paul Georgescu – Al. I. Ștefănescu vine să confirme cu această carte resurecția spectaculoasă a prozei de analiză”. □ I.C. are în vedere *Sub lumina verii*, de Anișoara Odeanu: „Ori de câte ori însă prozatoarea scrie fără o atare preocupare, adică degajat, ea obține rezultate optime, ca în bucata *Ce fel de bunică e asta?*”. □ *În bătaia soarelui*, de Stelian Baboi este prezentată de Virgil Mazilescu: „Debutul lui Stelian Baboi nu este singurul în proza noastră mai nouă care uimește prin distanța valorică dintre povestiri”. □ J. Morărescu analizează *Omul coborât pe pământ*, de Papp Ferenc: „[...] fără să uziteze de arsenalul descripției analitice, scriitorul transmite finalitățile, esențele acesteia unor date ce țin de epica factologică. Personajele sale, constrânse de existența socială să se agite, să acționeze, ni se descoperă în natura lor intimă profund contemplative”. □ *Mărturii – Eminescu*, *Veronica Micle*, de Augustin Z. N. Pop, îi atrage atenția lui Gh. Frâncu: „Cartea lui Augustin Z. N. Pop este, după cum mărturisește în postfață autorul, o

evocare ce prezintă «în temeiul actelor oficiale în sens eterogen, manuscriselor literare, corespondenței, bibliografiei tipăriturilor urmărite cronologic și anchetelor pe teren» prietenia dintre Eminescu și Veronica Micle”. ■ Prof. univ. dr. docent Al. Piru (*Scrisoare către redacție*) răspunde acuzelor văduvei academicianului G. Călinescu publicate de „Gazeta literară” în numărul anterior: „Este adevărat că G. Călinescu nu a avut răgazul să pună la punct pentru tipar textul ediției a doua din *Istoria literaturii române*, să lase un manuscris unitar încheiat, eventual o copie dactilografiată, care să nu mai pună editorului nici o problemă. Aceasta nu înseamnă că ediția a doua nu a fost «redactată complet și definitiv» și că, din ceea ce a rămas, nu se poate reconstitui textul exact, voit de autor. Deoarece mai transcriesem o dată, la rugămintea lui G. Călinescu însuși, textul ediției a doua a istoriei, în forma ei din 1950, nu mi-a venit greu să pun la punct textul ultim din 1964. Am terminat lucrul în 1967, ediția îngrijită de mine fiind actualmente în posesia d-nei G. Călinescu, care, evident, o poate încredința oricărei comisii pentru control, oricărei edituri pentru tipar și oricărui editor pentru a-și lua răspunderea exactității textului în locul meu.” ■ La *Cronica literară*, Valeriu Cristea comentează volumul de poezii *Dimineața nimănui*, de Ion Caraion (E. tin., 1967): „Volumele *Eseu și Dimineața nimănui*, în care suferința își înalță vocalele lângă marea gălgâire a materiei, iar peste răni se așază bandaje de purități și lumină, reprezintă cu certitudine valori poetice și existențiale remarcabile.” ■ Sub genericul *Discuții despre proză*, G. Dimisianu punctează trăsături ale prozei contemporane, avându-l în vizor pe Iulian Neacșu. Articolul se numește *Eforturi de sincronizare*: „... e una din preocupările noii proze, aceasta de a urmări manifestarea vârstei difuze, nu însă din perspectivă medelenizantă, sentimental-idilică și nici din aceea strict epică a lui Creangă („copilăria copilului universal”), ci ca obiect al observației psihologice, așa cum se procedează nu numai în povestirile lui Iulian Neacșu, dar și în proza de diverse formule și stiluri a lui N. Velea, N. Breban, Sorin Titel, G. Bălăiță, Fănuș Neagu, D. Țepeneag, D.R. Popescu, Vasile Rebreanu etc. etc.” ■ *Viziuni flamande* este titlul *Cronicii dramatice*, scrise de N. Carandino, cu trimitere la titlul piesei autorului flamand Michel Ghelderode, pusă în scenă la Teatrul „C.I. Nottara” (o cronică defavorabilă spectacolului): „Fiindcă Ghelderode, flamand de origine și francez prin limbă literară, personaj bizar suferind de agorafobie și trăind într-o singurătate populată de păpuși și de fantezme, scriitor recalcitrant care a refuzat secolul și în opera căruia adânci sondaje abisale stau alături de ieftine sclipiri de bălci, avea în primul rând nevoie să fie într-un fel apropiat de înțelegerea omului mediu din sală. Excelenta prefăță din program, semnată de Sanda Diaconescu, în același timp traducătoare subtilă a textelor – îndeplinindu-și misiunea introductivă, a izbutit, în mod paradoxal, să sublinieze distanța dintre autor și regie...” □ Acestei cronici, criticul dramatic îi adaugă comentariile sale la piesa *Topaze*, de Marcel Pagnol, jucată la Teatrul Național: „Autor de piese, de filme, de romane, de poezii și de amintiri, scriitorul care triumfase pentru întâia oară pe scenă cu trilogia lui marsilieză (*Ma-*

rius, *Fanny* și *César*), dar mai ales prin acest *Topaze*, ca toate marile comedii este în fond o tragedie mascată și anume tragedia omului de ispravă pe care forțele răului, adică ale aurului și ale puterii, îl obligă la concesii, la trădări, la mișelii.”

■ La *Cronica cinematografică*, D.I. Suchianu scrie despre filmul Studiourilor Buftea *Împușcături pe portativ*: „Singurul lucru frumos în acest film este culoarea. Eastman color-ul e cel mai artistic procedeu cromatic.”

■ Octavian Barbosa laudă ideea Muzeului de Artă de a organiza *Retrospectiva Lucian Grigorescu*.

■ Scurte informații din lumea teatrului și filmului – din lume și din țara noastră – găsim la rubrica *Note: Teatru – Cinema*.

■ În *Elemente ale tradiției în formarea gândirii estetice maioresciene*, Dumitru Bălăeț arată legătura intimă dintre descoperirea poeziei noastre populare și esența gândirii estetice a lui Maiorescu: „Judecată în termenii propuși de G. Călinescu, după care «o adevărată critică își stabilește scara de valori în cuprinsul literaturii sale», gândirea maioresciană pune, prin intuirea valorii estetice a folclorului, un criteriu de bază criticii noastre literare, criteriu a cărui valoare axiologică se impune și astăzi, bineînțeles în alte condiții, dacă ne gândim la faptul că cei mai mari poeți care l-au continuat pe Eminescu între cele două războaie, Tudor Arghezi, Lucian Blaga, Ion Barbu, Emil Botta, iar mai aproape de noi Mihai Beniuc, Nicolae Labiș își leagă creația lor într-un anumit fel de aceeași temelie a poeziei populare.”

■ La rubrica „*Natură statică*”, Matei Călinescu recenzează volumul de poezii *Sabasios*, de I. Negoïtescu: „[...] Ion Negoïtescu își adună într-un volum de o remarcabilă unitate stilistică versurile scrise de-a lungul unei perioade de aproape trei decenii. Puțin abundentă [...] poezia lui Ion Negoïtescu dă dovadă de o conștiință estetică ale cărei paralizante rigori tind parcă spre o asceză.”

■ Pe ultima pagină (a literaturii universale), la rubrica *Scriitori ai secolului XX*, Doina Ciurea comentează romanul *Marele Gatsby*, de F. Scott Fitzgerald, apărut în traducerea lui Mircea Ivănescu la E.P.L.U., în 1967: „Majoritatea eroilor cărții sunt titularii unui permis de liberă-trecere în privilegiata societate care trăiește vârsta jazzului. Cei care au parvenit sa-l obțină, luptă pe toate căile să-l păstreze. Cei care nu-l au încă, luptă să-l capete. Legea de aur care se cere respectată este fuga de orice sondaj în propria-ți conștiință.”

□•Partea a patra a *Scrisorilor către un tânăr poet*, de Rainer Maria Rilke, în românește de Ulvine și Ion Alexandru, continuă dialogul (epistolar) cu domnul Kappus pe care-l informează despre părăsirea Parisului și căruia îi dă sfaturi însoțite de o prietenească afecțiune.

□•O cuprinzătoare panoramă a literaturii bengaleze face Amita Ray în articolul *Literatura bengali modernă*: „Calcutta fiind prima capitală a imperiului britanic în India, intelectualii din Bengal avuseseră prilejul să ia contact cu civilizația occidentală mai devreme decât cei din celelalte regiuni ale țării. Comunicarea ideilor europene în Bengal s-a dezvoltat într-o epocă de renaștere a civilizației vechi, și atât viața, cât și literatura noastră modernă pornesc din punctul de impact dintre culturi.”

■ Un articol despre situația politică internațională și despre poziția României în acest context aduce în revistă Francisc Păcurariu, cu titlul *Carnet extern*.

• [„Tribuna”, nr. 7] Teodor Tihan prezintă studiul critic *Din istoria teoriei și a criticii literare românești 1812-1866*, de George Ivașcu, despre care afirmă că: „prin lucrarea de față, procedează la o operație nu lipsită de riscuri, într-un fel, de pionierat, oferind cititorului pagini reprezentative sub acest aspect, îmbrățișând peste o jumătate de veac, care să-i permită urmărirea apariției și, ulterior, a evoluției conceptelor proprii acestui domeniu, a cărui istorie a fost până acum, cu excepția cercetărilor lui G. Ibrăileanu, D. Popovici și Al. Dima, investigată fără a avea în vedere o metodă unitară de lucru și, mai ales, fără a se pune în valoare întregul material existent, răspândit în periodicele vremii”. ■ În Prezențe poetice: *Destine paralele* (3), Ion Oarcăsu se oprește la creația lirică a lui Ion Caraion: „Înainte de a lua forma imaginii, a «discursului» liric, lumea parcă nu există pentru Ion Caraion, sau e un regat al «nimănu» (volumul său recent se numește *Dimineața nimănu* și a apărut la Editura tineretului, 1967). Obiectele se pierd într-o ceață primordială, care le șterge conturul; peisajul se mineralizează, devenind o ciudată figură geometrică; timpul doarme, «statuie de eter, bătută-n cuie» (*Mineralizare*); întinericul privește direct în noi, din golurile care se cascadează între elementele lumii fenomenale”. ■ Universul liric al poezilor Aron Cotruș, A. E. Baconski, Octavian Goga și Lucian Blaga, cu insistența asupra ultimilor doi, îl preocupă pe Vasile Frăteanu, autorul textului *Realitate și mit*: „Detaliile amintite din poeziile lui Blaga și Goga n-au așadar nimic empiric, nimic fenomenal în ele, nefiind decât obiectivări ale nucleului ontologic. [...] Alături de acest prim-plan, plastic-enigmatic, întâlnim un al doilea plan – misterios, desigur, ambiguu desigur – dar cu o valență în plus parcă, venită din autenticitate ... E muzica pură a enigmei și a poeziei ce ne învăluie și ne covârșește fără nici o trimitere la mișcarea narativă ca atare. [...] Cu Lucian Blaga și Octavian Goga, căderea în mit s-a împlinit”. ■ Domițian Cesereanu scrie cronică la cartea lui I. Negoiteșcu, *Poezia lui Eminescu*: „Pornind de la considerarea postumelor (de fapt a celor mai importante precum: *Povestea magului călător în stele*, *Memento mori*, *Mureșanu*, *Demonism*, *Diamantul Nordului* ș. a), autorul dă sugestii și propune perspective noi, modificând, ... unghiul de privire înspre statuia marelui poet. Cartea sa se află în dezacord cu opinii autoritare [...] I. Negoiteșcu susține, în lumina unei demonstrații fecunde, pe urmele lui G. Călinescu ... că fondul prim al poetului este viziionarismul intuitiv”. ■ George Sbârcea realizează profilul *Poetul Aron Cotruș*: „Mai târziu, reîntâlnindu-l la legația noastră din Madrid, am observat că mâinile acelea se potoliseră; numai ochii lui continuau să-și trăiască viața lor aparte, trădând desigur suflători greu de explorat. ... Mi-a spus într-o seară, la una din recepțiile diplomatice pe care nu le putea suferi, că-i este dor de Munții Apuseni, de «mocănița» care urcă suflând răgușit spre Buru, pe lângă unda sprintenă a Arieșului, printre coastele abrupte ale defileurilor”. ■ Cu titlul *Document unic*, Augustin Buzura consemnează apariția la E. [P.] L. U. a jurnalului *Meseria de a trăi* a lui Cesare Pavese: „Dacă la început, în primii ani, însemnările sunt adesea contradictorii, iar unele judecăți chiar discutabile, într-un termen extrem de scurt,

datorită unor lecturi de întinderi și adâncimi impresionante, jurnalul devine o exemplară sinteză a celor mai înaintate idei ale contemporaneității, o exemplară lecție de istoria filosofiei și culturii”.

16 februarie

• [„**Scânteia**”, nr. 7615] Numărul publică lucrările de la *Sesiunea extraordinară a Marii Adunări Naționale*; apare *Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu cu privire la îmbunătățirea organizării administrative a teritoriului Republicii Socialiste România*, urmată de *Lucrările sesiunii extraordinare a Marii Adunări Naționale* cu intervențiile (cuvântările) deputaților.

• [„**Contemporanul**”, nr. 7] Editorialul *Tineretul*, asumat redacțional, anticipază necesitatea împrăștiării și schimbării cadrelor: „În spiritul *Hotărârii Plenarei C.C. al P.C.R., din 29 nov. – 1 dec. 1967*, cu privire la îmbunătățirea muncii educative în rândul tineretului, a avut loc recenta *Consfătuire pe țară a Uniunii Tineretului Comunist*”. Evenimentul s-a derulat la 10 februarie 1968 și Nicolae Ceaușescu, secretarul-general al C.C. al P.C.R., a ținut o cuvântare, sintetizată astfel: „A fost o dezbatere pe cât de densă, pe atât de rodnică. Mai întâi, însuși *Raportul* (prezentat de Ion Iliescu, primul secretar al C.C. al U.T.C., ministru pentru problemele tineretului) a ridicat și a definit cu luciditate o serie de probleme, cu o analiză critică constructivă asupra activității de până acum, cu o curajoasă linie de perspectivă în ce privește situația, rolul, sarcinile în prezent și de viitor ale tinerei generații, «schimbul nostru de mâine».” ■ Eugen Jebeleanu ilustrează un moment esențial din lupta proletară, revolta de la Atelierele C.F.R. „Grivița” din 1933, menționând solidaritatea de atunci a intelectualilor: „Și este mândria noastră că atunci, în acel Februarie, acum treizeci și cinci de ani, noi i-am auzit chemarea și – văzând sângele curgând și auzind batjocoritorul și inconștientul râs al șampaniei – am mărturisit și am simțit inima galopându-ne alături de sângele nevinovaților, fâlfâind pe cerul Umanității” (*Februarie*). ■ Ștefan Aug. Doinaș publică una dintre capodoperele lui de prima maturitate, *Păunul albastru*. ■ George Ivașcu vine cu o nouă contribuție din anunțata *Istorie a literaturii române*, respectiv capitolul *Miron Costin – vocația clasică și patosul latinității*.

17 februarie

• [„**Cronica**”, nr. 7] Deși scris „hyppy”, termenul apare în editorialul intitulat *Tinerii*, în care este inserat și un citat din Nicolae Ceaușescu. ■ Magda Isanos publică poemul *Vlad Țepeș și Doamna*, iar Ovidiu Bădina, în aceeași pagină, prima parte a eseului *Obiectiv și subiectiv în viața socială*, cu Lenin și Ceaușescu la referințe ■ *Accesibil și inaccesibil în artă*, de Radu Negru, are în prim plan valoarea estetică: „Disputa în jurul creației artistice lărgiște accesibilitatea, duce la recunoașterea unor opere noi, lupta de opinii este aerul necesar dezvoltării artei. Numai indiferența sufocă, ucide frumosul” . Referințele autorului, de la Marx

la Ingarden, vin să susțină o idee romantică asupra artei, conform căreia valoarea ține de subiectivitate, dar subiectivitatea în cauză nu este chestionată, fiind lăsată de la sine înțeleasă, ideală, aflată la jumătatea drumului între „șablonul tradiționalist sau modernist”. ■ Mihail Harea semnează proza *Târcoale*, iar Horia Zilieru se produce cu versuri. ■ Pagina de critică literară cuprinde un eseu despre figura snobului în literatură, semnat de Constantin Ciopraga (*Reflexele snobismului*), cu exemple din proza Hortensiei Papadat-Bengescu. ■ La cronică literară Laurențiu Ciobanu comentează pozitiv *Oul și sfera* de Nichita Stănescu. Criticul constată consecvența poetului – cântăreț al „devenirii universale”, creator de metafore insolite, dezintegratoare –, pentru a conchide într-o frază cu un debut memorabil: „Afazia denivelatoare a lucrurilor pământeste supuse bombardamentului metaforic de factură analitică este compensată de intuirea unor alte balanțe pentru care nu există devenire, căci trăiesc în « moartea cea mai dulce », nemișcare pe care o scontează artistul pentru edificiul său când va fi pus în relații cu altcineva.” ■ Demostene Botetz scrie pe scurt pe marginea unei cronici apărute în „Le Monde” despre volumul care adună conferințele și discuțiile publicate în urma colocviului de la Cerisy-la-Salle, *Les Chemis actuels de la critique*. (*Drumuri actuale ale criticii*). Reținem sintagma de „dezumanizarea literaturii”, aplicată literaturii contemporane și criticii ei contemporane de inspirație franceză. ■ Pagina de literatură străină este consacrată lui André Pieyre de Mandiargues, recent câștigător al Premiului Goncourt pe 1967.

● [„Flacăra”, nr. 8] Cu ocazia programării premierei internaționale a filmului *Romeo și Julieta*, în regia lui Franco Zeffirelli, revista publică o selecție fotografică însoțită de citate din piesa lui W. Shakespeare, în traducerea lui Alexandru Philippide. ■ Se semnaleză apariția a „două volume antologice din lirica lui V. Voiculescu”, la E.P.L., editate sub îngrijirea poetului Aurel Rău. ■ O *Notă* se referă la schimbările grafice ale primului număr pe anul 1968 al revistei „Viața Românească”, precum și la sumarul publicației, din care atrag atenția: „Eugen Ionescu – jurnal în fărâme; poeme inedite de Lucian Blaga; un omagiu dedicat memoriei lui Tudor Vianu (s-ar fi împlinit 70 de ani de la naștere); cronicile literare semnate de Paul Georgescu și Ov. S. Crohmălniceanu”. ■ Se fac scurte comentarii despre dramatizările din provincie: la Craiova punerea în scenă a piesei *Apus de soare* de B. Șt. Delavrancea; la Târgu Mureș „noua versiune” a lui *Platonov* de A. P. Cehov, la Teatrul de stat din Arad, montarea piesei *Nunta din Perugia* de Al. Kirîțescu. ■ Radu Cosașu semnează tabletele *Nicio speranță și Box și istorie*

● [„Luceafărul”, nr. 7] La rubrica *Vitralii* este prezentat *Cenaclul literar „G. Călinescu”*, ale cărui ședințe de lucru, caracterizate printr-un „stil sobru și prin selectele participări”, se țin în cabinetul Directorului General al Bibliotecii Academiei. Conducerea este asigurată de personalități precum Al. Philippide, Geo Bogza, Victor Eftimiu, Mihai Beniuc, Șerban Cioculescu și Al. Dima, sau critici literari ca Vladimir Streinu și Ovidiu Papadima. Deși nu fac parte din Aca-

demie, dar au atras atenția generală prin activitatea lor de creație, Radu Boureanu și Ion Bănuță au fost invitați să conducă unele dintre ședințele de lucru. Creații originale, proză și versuri, au prezentat Victor Eftimiu, C. S. Nicolaescu-Plopșor, Virgil Carianopol, Valentin Deșliu, Nicolae Liu, Dan Bugeanu, Petre Strihan, Al. Șerban, Ion Butnaru, Armand Pagu, Antoaneta Suceveanu, M. Nestorescu, Emil Manu, Matei Alexandrescu, Ion Potopin ș.a.”. ■ În cadrul aceleași rubrici din „Lucefărul”, lui Eugen Simion i se reproșază „teoria” lansată într-unul din articolele sale din „Gazeta literară” anume că „revistele literare nu pot fi conduse decât de critici, că așa a fost de când e lumea”. Redacția îi oferă criticului contra-argumente prin intermediul cărora arată că teoria cu pricina se fondează „pe absolutizare și nu pe generalizare, pe excepția de la regulă și nu pe regulă (legitate), pe aparențe și nu pe esențe”, scop în care sunt „lăsate să vorbească documentele”, adică exemple începând cu I. H. Rădulescu și încheind cu G. Călinescu (!?). Nota din „Lucefărul” se încheie ironic: „după câte știm, E, Simion predă la facultate Istoria literaturii române. Suntem edificați!...” ■ Sub titlul *O nouă carte despre G. Călinescu?*, Al. Piru comentează dezaprobator volumul *Ulysse* editat de Geo Șerban: „Dacă Geo Șerban ar fi publicat aceste articole sub titlul *Ulysse*, am fi avut imaginea interesantă a primei faze din critica lui G. Călinescu. Editorul a extins însă sumarul volumului cu mult peste anul 1930, făcând ca titlul *Ulysse* să devină arbitrar și semnificația cărții să se piardă. [...] Că volumul astfel întocmit n-ar fi avut aprobarea autorului, reiese din aceea că majoritatea profilurilor și a recenziilor au fost absorbite în *Istoria literaturii române*, evident, cu unele modificări și prescurtări. În situația actuală ele nu mai reprezintă decât un material documentar care ar putea să vadă lumina tiparului numai în colecția de opere complete a criticului, în nici un caz ca o antologie, deoarece, oricât de selectate, ele nu mai reprezintă punctul de vedere ultim al lui G. Călinescu, ci o etapă depășită.

18 februarie

• [„Scânteia”, nr. 7617] În ceea ce privește *Proza de debut*, reperele lui Adrian Anghelescu sunt Mihai Pelin, Viorel Știrbu, Stelian Baboi și Aurelia Munteanu, în scară descrescătoare: „Inițiativa de a se edita, încă cu ani în urmă, o colecție specială destinată scriitorilor debutanți s-a dovedit în acest sens fructuoasă, ea prilejuind afirmarea unui număr astăzi de-a dreptul impresionant de autori, dintre care nu puțini au fost aceia care, în decursul timpului, s-au relevat prin noi volume ca individualități artistice semnificative în peisajul poeziei sau prozei noastre actuale. [...] Dacă în ce privește volumele lui Mihai Pelin și Viorel Știrbu concizia scrierilor cuprinse în ele, densitatea substanței epice și soliditatea straturilor lor narrative ne recomandau niște prozatori subtili și experimentați, stăpâni pe uneltele și mijloacele artistice, în cazul plachetelor *Bani de trecere* de Aurelia Munteanu și *În bătaia soarelui* de Stelian Baboi regăsim atât promisiunile cât și ezitățile, calitățile cât și neîmplinirile specifice debutului”.

20 februarie

● [„Glasul Patriei”, nr. 6] Victor Eftimiu publică poezia *Țara mea de mâine*: „Privim în urma noastră cu mândrie, / Încrederea în viitor e tot mai mare”.

■ *Iarna în imagini* se intitulează eseu semnat de Nichifor Crainic: „În poezie și arta plastică românească, anotimpurile cele mai cântate sunt vara și toamna, dar nu lipsesc nici cocorii primăverii, nici scânteierile de diamant ale iernii.[...] Iarna e anotimpul când ne amintim obsedant de copilărie. Alecsandri, chiar dacă a trăit acest sentiment, nu-l amintește în Pasteluri cum face Coșbuc. Cei doi mari poeți se completează unul pe altul cântând veselia iernii românești”.

21 februarie

● [„Scânteia”, nr. 7620] Cartea eseu *Lirica lui Lucian Blaga* de Dumitru Micu este comentat de Aurel Martin: „Abstracție făcând de cele câteva trimiteri la un număr de comentarii anterioare, altfel nefundamentale, Dumitru Micu încearcă, în noua sa carte, o traversare a liricii lui Lucian Blaga exclusiv pe cont propriu. Ceea ce nu însemnează că n-a parcurs documentar principalele texte consacrate acesteia și că n-a reținut, în *arrière-pensée* observații ale unuia sau altuia dintre interpreți. [...] Scriind un eseu detașat de constrângerile studiului de tip doctoral, Dumitru Micu a considerat însă, după model călinescian, inutilă încărcarea lui cu referințe care să refacă bibliografia temei. Expunerea, în schimb, a câștigat în cursivitate și mobilitate, îngăduind autorului să-și organizeze materialul în funcție de criterii, care nu au aproape nimic comun cu cele tradiționale, să extragă din lirica poetului studiat coordonate mai puțin valorificate și să le impună atenției ca adevăruri artistice de prim ordin, decurgând unul dintr-altul în aria unei existențe literare dintre cele mai exemplare. [...] Urmărind procesul de devenire lirică al lui Lucian Blaga, în complicata lui dialectică interioară, fără a neglija aportul gânditorului în alcătuirea ființei demiurgice sau sugestiile venite din expresionism ori din folclor, Dumitru Micu îi conturează, în fapt, prin studiul său, unul dintre cele mai seducătoare portrete, același și mereu altul, așa cum e și opera ce-l reprezintă”.

● [„Viața studentească”, nr. 8] „Întâlnirea” literară a lui Romulus Rusan cu traducătorul și poetul Franyo Zoltan, care a tradus aproape întreaga operă a lui Eminescu în limba maghiară, dar și pe Blaga, Poe, Baudelaire, Goethe, Eluard, se intitulează *Definiția păsării Phoenix*: „Dintre poeziile românești, cele mai multe gânduri mi-au dat versurile maghiare și germane din *Luceafărul* și *Memento Mori*, pe care, cu toate că le-am tipărit în diferite ediții, continuu să le cizelez cu devoțiune... Traducătorul trebuie să renunțe la veleități proprii și să se apropie de original cu o anumită umilință și chiar cu evlavie, străduindu-se prin orice jertfă și în mod dezinteresat să-i găsească o întrupare cât mai apropiată. Traducătorul trebuie să-și sacrifice voluntar, în focul creației, propria sa dispoziție poetică, pentru ca, din cenușă să renască o strălucitoare și autentică Pasăre Phoenix: opera poetică tradusă în altă limbă”. ■ O pagină îi este dedicată revoluționarului Che

Guevara, la dispariție, «Che» – condotier al secolului XX, cu un *Omagiu lui Che* de Pop Simion.

22 februarie

● [„Albina”, nr. 8] Marilena Vulpe îl evocă pe cronicarul *Miron Costin*. ■ *Monumentul mic* este semnat B. T. Arghezi: „Era obiceiul ca la o luptă câștigată, ca la o răspântie importantă de timp, nu numai de drum, să fie înălțată, din poruncă domnească, o cruce pe care se înscriau datele aceluia moment. [...] Pe plan local sunt însă nenumărate mici monumente de a căror păstrare și îngrijire trebuie să se ocupe mai întâi comuna, școala, profesorii”. ■ Al. Andrițoiu publică poezia *Ceasuri pline*.

● [„Gazeta literară”, nr. 8] Reorganizarea administrativ-teritorială din 1968 este înregistrată de Ion Horea în articolul *La județele țării*. □•Prilejuit de același subiect, Șerban Cioculescu (*În marginea reorganizării administrative*) vine cu detalii de istorie culturală a zonei Mehedinți în articolul său, publicat la rubrica *Breviar*. ■ Despre seria a II-a a „Sburătorului” (care „continuă principiile literare afirmate în prima serie a revistei, cunoscute sub formula elastică de *modernism*”) scrie Eugen Simion în articolul cu titlul *Modernismul „Sburătorului”*: „Fără să dea soluții estetice, fără să impună formule literare, programul *Sburătorului* reclamă numai vigilență critică; «o conștiință critică fermă și o atitudine răspicată față de toate manifestările noastre literare». Cum se vede, *programul* e foarte larg și cine îl citește numai în litera lui înțelege că revista nu-și propune altceva decât să se supună imperativelor artistice ale momentului și să vegheze ca diagnoza critică să fie exactă: principii generale, oricând valabile. În câteva puncte estetice capitale, «Sburătorul» se delimitează însă de la început de curentele tradiționaliste și de mișcările de avangardă. Disocierea noțiunii de *noutate estetică* de aceea de *generație nouă* în jurul căreia se întreține, în epocă, o mare agitație, arată pentru cine știe să citească bine că *modernismul* «Sburătorului» nu se identifică, mai mult, respinge negativismul, juvenilomania școlilor avangardiste.” ■ La rubrica *Note de lectură*, Ion Rotaru face recenzia romanului *Presimțirea zăpezilor*, de Al. Simion: „[...] romanul este destul de greoi la lectură. Poate și pentru că la Al. Simion predomină *analiza*, nu *creația*, spre a ne exprima în termenii lui Ibrăileanu. De aceea scriitorul dă mai mult impresia că *spune* decât *arată*, pe aproape întreg parcursul cărții, exceptând cele două excelente monoloage – confesiuni ale Mariei Dominte și Ion Cătare, plasate în centrul romanului, care se țin minte.” □•Iulian Neacșu prezintă volumul de nuvele *Pădurea*, de Constantin Gheorghiu: „Cartea, la drept vorbind, nu este dintre cele mai slabe, ci numai una din cele ce vor fi uitate.” □•Ion Pascadi vorbește despre monografia Ilenei Berlogea, *Pirandello* (apărută la E.P.L.U., în 1967): „Tipică pentru ceea ce Thibaudet numea critică universitară, monografia se întemeiază pe o atentă străbateră a întregii opere a poetului, nuvelistului, romancierului și dramaturgului, pe încercarea de a o fixa cu exactitate în epocă, pe cercetarea numeroaselor puncte de vedere ale exe-

geților, pe rezumarea condensată a tuturor lucrărilor scriitorului, însoțite de considerații asupra ecoului acestora în lumea întreagă. La acestea se mai adaugă o bibliografie finală a tuturor textelor originale, a lucrărilor traduse, a volumelor despre autor, a studiilor și articolelor apărute în România, a datelor premierelor, însoțite de un indice de nume.” ■ G. Gheorghită consemnează *O aniversare: 40 de ani de la apariția „Biletelor de papagal”*, punctând momentele cele mai importante în evoluția publicației (cele trei serii apărute), caracteristicile publicației, autorii publicați ș.a.: „[...] «Biletele de papagal» au impus un anume fel de cotidian literar, forme publicistice specific argheziene ca «tableta» și «biletul» (...).”; „Revista apărută acum patruzeci de ani merită, de bună seamă, o cercetare atentă, vastă și minuțioasă. Gândul nostru a fost doar să ne plecăm în fața lui Cocó, simbol al longevității «filozofic și neimpresionat, fără altă amintire decât a hârtiei» ca la o «întrupare a eternității.»” ■ Într-o casetă este anunțată reluarea activității Cenaclului Junimea al revistei „Amfiteatru”, la Casa Studenților din București (duminică, 25 februarie 1968). ■ Comentarii la poezia barbiană face Vintilă Ivănceanu în *Ion Barbu – conexiunile mitice*, insistând asupra mitului inocenței virginale: „Așadar actul de cunoaștere are și un sens tragic. Cum s-ar reuși evitarea acestui sens? Ion Barbu propune o soluție seducătoare, e adevărat destul de comodă: *mitul inocenței virginale*. El se formează în sistem, iar metoda ar constitui-o alt mit, dedus, din primul, și anume *mitul misterului* (...)” ■ *Cronica literară* este semnată de Al. Oprea care comentează nuvela lui Dumitru Radu Popescu, *Duios Anastasia trecea*: „Ne reține atenția acest procedeu utilizat de autor: invaziile trecutului în prezent tind să alcătuiască un fel de «suprarealitate». Horele de altădată, din răscrucea satului, jocurile de «nedeie», nunta celor douăzeci de mirese de pe Dunărea înghețată, Cătărina cea subțire și plăpândă cu mâinile albe (și cu care Anastasia se ducea la cules de cireșe sau la secerat în Izvoare), domnul Paul care lua puterea taurilor pușcând din lulea și sorbind câte o înghițitură (una singură) din ulciorul cu țuică ținut în adâncul fântâniei, nopțile de vară când iubii dorm într-o singură cămașă etc.” ■ Al. Dima prezintă (în continuare) conceptele propuse de Welles și Warren, ocupându-se de *Abordarea extrinsecă a literaturii*: „Autorii studiază totuși atent, dar ca totdeauna într-un ritm precipitat, diferitele determinante externe ale literaturii: biografia, psihologia, sociologia, ideile, relațiile cu celelalte arte și numeroase opinii ale lor merită a fi reținute, după cum altele sugerează îndreptățite obiecții.” □•Despre critica literară și „actorii” ei vorbește Adrian Păunescu în articolul său cu titlul *Faptul critic*: „Criticul plătește libertatea opțiunii inițiale cu întregul său destin, dependent până la urmă. Sublim hermafrodit pare a fi literatura. Criticul va fecunda opera literară, va specula mereu efectele, dar nu va putea atinge niciodată izvorul, cauza, ființa. Se va naște din apropierea criticului de operă, viața, dar a operei, nu a scriitorului.” ■ N. Carandino, la *Cronica dramatică*, scrie despre o piesă a unui autor român, *Pur și simplu o criză*, de Ionel Hristea, pusă în scenă la Teatrul Mic: „Piesa este deci o dramă, o dramă banală, dacă vreți, surdă, mocnită, care se petrece într-un mediu

cenușiu – dar o dramă tipică și revelatoare.” □•Criticul dramatic se oprește și asupra unei a doua montări, de data aceasta la Teatrul Național, piesa *Heidelberg de altădată*, de W. Meyer Förster, „[...] certând conducerea Teatrului Național pentru preferința acordată, în repertoriu, acestei banale melodrame”: „Textul lui Meyer Förster face apel la amintirile vieții studențești din optica lui papa Duval și a eroilor lui Murger... înecați într-un public grăbit să răspundă la chemarea sentimentelor primare (...)” ■ Manuela Gheorghiu trimite revistei o *Scrisoare din Monte-Carlo*, anunțând aniversarea a 60 de ani de la nașterea compozitorului italian Renzo Rosellini prin montarea la Opera din Monte-Carlo a ultimei creații lirice a acestuia, *Aventurierul*: „Cele două spectacole ale operei *Aventurierul* sunt considerate de presa franceză drept un eveniment remarcabil al vieții artistice pe Coasta de Azur.” ■ Despre filmul lui Stanley Kramer, *O lume nebună, nebună, nebună...*, scrie D.I. Suchianu la *Cronica cinematografică*, remarcând ieșirea din tipar a acestei pelicule a regizorului: „[...] spectatorul e uimit și nedumerit să-l vadă pe Kramer iscăbind un fel de supercomedie de gaguri tehnicore cum este *O lume nebună, nebună, nebună...* Povestea n-are temă, ci doar anecdotă.” □•La rubrica *Contrapunct*, se publică replica actorului Emanoil Petruț, reacție la una din notele apărute în numărul trecut privitoare la participarea/neparticiparea „marelui public la marile spectacole”. ■ Grigore Smeu examinează imaginea țaranului și a coordonatelor sale spirituale în literatura noastră, aplecându-se asupra personajului lui Marin Preda în articolul *Ilie Moromete și meditația incantatorie*: „Sunt prea puțini scriitorii actuali care pot pretinde că au reușit cu adevărat să intuiască și să immortalizeze vibrația sensibilității țaranului. Durerile și bucuriile lui se consumă nu numai în chiuituri, în exuberanțe și entuziasme exterioare, ci mult mai adeseori în arderi interne, îndelungate, constante. Coordonatele spirituale ale țaranului rezidă nu atât în accentele tari, exterioare, cât în jarul de sub spuză, unde se păstrează nestinse.” ■ La rubrica *Opinii*, Lascăr Sebastian publică – ca reacție la articolul *Necesitatea polemicii*, de Pompiliu Marcea, publicat în numărul anterior al „Gazetei literare” – *De ce polemică – Da, și pamflet – Nu?* Contrazicând definiția pamfletului dată de Eugen Lovinescu, autorul articolului afirmă: „Putem conceda că la *originea* spiritului pamfletar stă mai degrabă sentimentul decât rațiunea, fără însă a admite că rațiunea ar fi cu desăvârșire anihilată.” În final, reproșul pe care i-l aduce textului lui Pompiliu Marcea este acela că trebuia să rămână pe teritoriul polemicii, fără a se năpusti „în terenul pamfletului”. ■ Pe ultima pagină, revista publică un interviu realizat de I. Stăvăruș lui Alain Bosquet despre *Antologia poeziei românești*, apărută la Editura Du Seuil din Paris, cu prefața lui Șerban Cioculescu și sub îngrijirea reputatului critic și scriitor francez. A: Bosquet mărturisește cum a ajuns pasionat de literatura română: „De altminteri, fiind la curent cu realizările mai multor școli naționale de poezie din estul Europei, mai ales cea rusească și iugoslavă, mă interesa ce se scrie pe malul românesc al Dunării. Și astfel, de atunci, unul câte unul, poeții români mi s-au relevat, pe măsura interesului meu, mereu crescând. [...] Dar dv. știți că orice antologie

poartă în același timp amprenta viziunii pe care i-a dat-o autorul său. În antologia pe care o îngrijesc, am căutat să țin seama de gustul publicului francez actual, străduindu-mă să aleg și să-i ofer din poezia dv. ceea ce el poate percepe și înțelege mai bine. Acest fapt a făcut ca în volum să dau o mai mare extindere poeziei de după 1900 și, îndeosebi, celei contemporane.” ■ La rubrica *Atlas liric*, sunt traduși: Mark Gurakuqi (din Albania) cu poezia *Val umflat de ură*, în traducerea lui Tașcu Gheorghiu. □•Tihomir Iordanov (Bulgaria) cu poezia *Grafică*, în românește de Atanase Nasta și Mihai Magiari. □•Ondra Lysohorski (Cehoslovacia) cu poezia *Stele*, în traducerea lui Ion Caraion. □•Lei Feng (China), „tânăr erou, fruntaș în munca pe care a desfășurat-o în agricultură și industrie; a murit, în anul 1962, îndeplinindu-și misiunea în Armata populară de eliberare.” cu poezia *Din jurnal*, în românește de Tașcu Gheorghiu. □•Pak Phar Ian (Coreea) cu poezia *Noul oraș*, în românește de George-Radu Chirovici. □•Pedro Pérez Sarduy (Cuba) cu poezia *Piele și măști*. □•Günter Kunert (R.D. Germană) cu poezia *Numai când*. □•Gogo Ivanovski (R.S.F. Iugoslavia) cu poezia *Acoperișurile*, în românește de Ion Caraion. □•Cioijilin Cimid (Mongolia) *Să ne cunoaștem, oameni!*, în traducerea lui Miron Chiropol. □•Tadeus Różewicz (Polonia) cu poezia *Poetica*, în românește de Stelian Gruia. □•Nikolai Zabolotki (U.R.S.S.) cu poezia *Diată*, tradusă de Madeleine Fortunescu. □•Garai Gábor (Ungaria) cu poezia *Judecată*. □•Ngugen Dinh Thi (Vietnam) cu poezia *Celei de departe*, în tălmăcirea aceluiași Tașcu Gheorghiu. ■

● **[„Tribuna”, nr. 8]** Petru Sfetca interviuează pe Ovidiu Papadima: „ – *Admiteți că istoricul literar lucrează asupra trecutului și criticul asupra actualității? Dacă faceți această distincție între obiectul lor, nu trebuie să faceți și între metodele lor?* – Din întâmplare am început a lucra mai mult în ogrorul criticii și acum mă văd mai mult prins în mrejele istoriei literare... Explicația nu poate fi decât una, – și aceasta e foarte cunoscută și deci banală: critica și istoria literară sunt aproape inseparabile, constituind cele două fațete, aproape obligatorii ale aceleiași personalități. – *După opinia Dvs., rolul criticii literare ar fi să opereze alegerea dintre lucrările pe care nu le distinge decât simpla istorie literară și acelea care merită să aparțină istoriei literare?* – Dimpotrivă, trebuie să inversăm termenii. Și critica și istoria literară nu fac decât să distingă din noianul de fenomene care constituie istoria literaturii – în sensul de desfășurare a vieții literare în timp și spațiu – pe acelea care au intrat în istoria literară sau sunt pe cale de a intra, prin semnificațiile și valoarea lor. – *Oare ce dă impresia de noutate unei opere? Analiza logică sau starea afectivă?* – Analiza literară e ceva mai mult decât o operație logică – este un act de înțelegere, cu toate valențele lui multiple. Aceasta e principala deficiență a unor metode întemeiate pe o tehnică matematică rece, cum e cea a structuralismului. Îmi amintesc de o recentă experiență în cadrul Institutului de istorie și teorie literară «G. Călinescu». Înfațișarea celebrei analize făcute de Roman Jakobson și Lévy Strauss poemului *Pisicile de Baudelaire* – deși făcută cu toată căldura unei aprecieri entuziaste –

n-a reușit să convingă prea mult de eficiența ei ■ Domițian Cesereanu semnează cronică literară la Perpessicius, *Alte mențiuni de istoriografie literară și folclor*: „Expertul controversatelor probleme ale criticii de text, privitoare la edițiile poeziilor lui Eminescu, pare să fie, și pe un teren al confruntărilor aride, un polemist redutabil, însă disimulând, mereu disimulând.[...]Energia pasională care străbate critica lui Perpessicius se recomandă prin excelență, unei analize stilistice. Niciunul dintre criticii noștri nu și-a apropiat expresia critică afectivă într-atât cât el”.

■ Versuri de Bazil Gruia și un portret (semnat I. O[arcașu]) apar în acest număr: „E o dorință de reducere metaforică în tot ce scrie Bazil Gruia, o dorință de a elimina cuvântul care prisosește și prin asta încurcă imaginea. Unită cu tendința suverană de a fi limpede și comunicabil, această tensiune internă spre actul poetic lapidar dă o lirică reținută, contemplativă afectată însă pe alocuri de un tremur prea accentuat al inimii”.

■ Sever Trifu scrie despre *Carl Sandburg*: „Ani de-a rândul Carl Sandburg își concentrase atenția asupra a ceea ce avea să-i aducă mai târziu, după încheierea ciclului dedicat marelui președinte american Abraham Lincoln, premiul Pulitzer pentru istorie (1940) și titlul de membru al Academiei de arte și litere a Statelor Unite ale Americii.[...]Versul lui îl așează pe bună dreptate alături de celălalt mare contemporan al său, de Robert Frost – împreună rotonjind imaginea marilor realități ale Americii bune și rele”.

23 februarie

• [„Scânteia”, nr. 7622] Se arată că, printre recente apariții, de elevată ținută artistică și acută observație critică se numără G. Călinescu – *Ulisse*, Dan Hăulică – *Critică și cultură*, Matei Călinescu – *Eseuri critice*. În atenția redacției este și volumul lui Al. Oprea *Mișcarea prozei*, care permite cititorului „reîntâlnirea cu opere reprezentative, scriitori, tendințe și evenimente aparținând prozei românești contemporane, itinerarul critic punctează o perioadă apreciabilă a prozei noastre, de la *Cartea nunții* la *Iarna bărbaților*, cu referiri prețioase la unii dintre cei mai cunoscuți prozatori români din ultimele decenii”.

• [„Contemporanul”, nr. 8] Editorialul *Harta culturală a țării* continuă dezbateră despre reconfigurarea administrativă a României: „În expunerea ținută de Marea Adunare Națională, tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia, în acest sens, faptul că în toate județele există licee teoretice și de specialitate și că rețeaua de învățământ general asigură cuprinderea tuturor copiilor de vârstă școlară; că există o medie, pe județ, de 160 cinematografe, aproximativ 270 de biblioteci, 300 de cămine culturale și case de citit, iar în 24 de județe se află cel puțin un teatru sau o instituție muzicală.” ■ Nicolae Manolescu sancționează culegerea de articole *Cărți, autori, tendințe* (E.P.L., 1968), semnată de Cornel Regman. Este cunoscută, în epocă, tensiunea între acesta din urmă și tinerii critici ai revistelor „Contemporanul”, „Gazeta literară” și „Luceafărul”. Comentariile lui Nicolae Manolescu se încadrează în respectiva polemică: „Nu știm dacă, publicând o carte de (în majoritate) cronici literare autorul acelei neiertătoare cronici a... cronicii literare din «Tomis» s-a gândit vreo clipă că se pune astfel pe același plan cu noi,

cronicarii de rând și că își pierde imunitatea. Imprudență? Ne așteptam să găsim în tot cazul doar acele articole, excepționale, cu care Cornel Regman să poată înfrunta liniștit destinul. În realitate, cartea cuprinde cam tot ce a publicat autorul din 1942 și până astăzi, cu excepția (într-adevăr, norocoasă!) a câtorva studii, dintr-o anume perioadă, care au fost stânse acum doi ani în *Confluente literare*.”

□•Caracterul neconcesiv este revelator pentru o dispută ce se desfășoară, între generații diferite, care, prin forța împrejurărilor, au debutat aproape concomitent. Ca atare, N. Manolescu se delimitează *de plano* de orice demers al mai vârstnicului său coleg: „Culegerea de cronici (așa de frecventă) e un mod de a veni în întâmpinarea istoriei literare, mod care, cel puțin unora (printre care mă număr), le displace, dar care nu rămâne mai puțin valabil ca mărturie despre o activitate într-o epocă dată. O culegere nu este o operă unitară, ci un document. Prea mulți cred că urmașii le vor face onoarea să descopere în foiletoanele lor semnele unor opere niciodată scrise. Sunt, se înțelege, foiletoane și foiletoane și nu vom nega valoarea unei culegeri ca aceea de față. Ea este documentul de sine al unui critic adevărat. De la care așteptăm totuși opera. Este un fel de a zice «o așteptăm»: cartea ne face, mai degrabă, sceptici. Partea ei cea mai bună, hotărât superioară restului, o reprezintă eseurile de început, din 1942-1947.”

■ Alexandru Ivăsiuc exprimă un punct de vedere despre poemul dramatic *Iona*, recent inclus în nr. 2/ 13 ianuarie 1968 din „Luceafărul”. Prozatorul descoperă o operă universală: „Ambiția lui Marin Sorescu este de a vorbi despre om și raportul său esențial cu lumea și din această esențializare rezultă reușita lui artistică, pentru că e suficient să ataci autentic, adică prin interiorul «scriiturii», una din întrebările fundamentale, despre determinism, libertate, sens și nonsens, necesitate și contingență, ca să te apropii de toate, să te miști la o anumită scară și într-o anumită zonă de valori. [...] E inutil de subliniat că textura problematică a piesei aparține veacului și că suntem în preajma unei replici originale la întrebările ce se pun pretutindeni. De aceea, *Iona* este începutul unui dialog între dramaturgia românească și contemporaneitate de la un nivel la care aceste e posibil. Prin intrarea într-un larg circuit de valori, piesa lui Marin Sorescu depășește semnificația a ceea ce se cheamă doar o reușită artistică în sine.” □•Un accent tare așază Al. Ivăsiuc pe legăturile ambigue între rătăcirea în labirint și evadarea din spațiile concentrice (*i.e.* concentraționare), între atitudinea stoică (a vieții evanescente) și mentalitatea gnostică (a lepădării pielor de șarpe care încorsetează sufletul): „Or, marea revelație a pescarului este că un asemenea foc al repaosului absolut și al contemplării lumii din afară de ea și poate de el însuși nu există. [...] Imposibilitatea repaosului transcendent îl împinge pe Iona spre adevărata descoperire a valorilor, în imanent, în chiar interiorul lumii și a lui însuși.” ■ În *Antijurnal*, Ana Blandiana întreabă, cu adresare directă către poezi, *De ce trebuie urcat Everestul?* Răspunsul ar fi că, asemenea temerarilor care acceptă să eșueze în tentativele lor, ispitindu-i pe alții să le continue proiectele și chiar să le înfăptuiască, poetul are această datorie de a lua cu asalt cetatea.

Citându-l pe George Mallory, participant alături de Andrew Irvine, la primele trei expediții britanice spre cea mai înaltă creastă de pe Pământ, Ana Blandiana răspunde cu sentimentul paradoxal al utopiei, care îl încercase și pe alpinistul care dispăruse, în iunie 1924, alături de colegul său, când mai aveau circa 250 de metri până să atingă ținta: „«De ce trebuie urcat Everestul? Pentru că există»”. Situat, indicibil, între Icar și Dedal, asemenea poetului fără biografie al modernității, Mallory și-a lăsat posteritatea disputată. Când, în 1998, cadavrul i-a fost găsit, s-au iscat controverse despre posibilitatea ca, totuși, înainte de moarte, cei doi participanți ai expediției să fi urcat până în vârf.

24 februarie

- [„Scânteia”, nr. 7623] Ziarul publică *Scrânciobul* de Geo Bogza.
- [„Cronica”, nr. 8] Marin Voiculescu se întreabă, pe prima pagină a numărului, dacă *Există o știință a politicii?*, iar mai jos este inserat un poem de Simion Stolnicu, din volumul *Ninsori de altădată*, în pregătire editorială. ■ Corneliu Sturzu crede că operele artei moderne nu pot înlocui capodoperele artei clasice, în eseul *Bizantinismul artei moderne*. ■ Nu alta este opinia lui George Popa, în eseul *Despre modernitate*. □ În paginile de literatură, George Pruteanu scrie despre *Drumul Gomorei* de Miron Scorobete, iar Zaharia Sângeorzan despre *Jurnalul literar* al lui Al. Căprariu. ■ Într-un text am putea spune tipic pentru critica literară românească de după 1965, Adrian Marino intenționează reabilitarea gustului, mobilizând autorități recunoscute ale discursului esteticii europene din preajma lui Kant (citată și el). Citatul din Croce, despre raportul dintre gust și geniu, e nodal în acest context: „Activitatea care judecă se zice gust: activitatea producătoare geniu: geniul și gustul sunt, deci, substanțial identice”. Astfel că gustul este, pentru Marino, acel garant al universalității judecății estetice și face din cel care-l posedă un geniu critic. □ Cronica literară a lui Mihai Drăgan vorbește despre *Tradiție și modernitate* la Horia Zilieru care tocmai își publicase un volum retrospectiv, *Alcor*. „Profilul său artistic apare astăzi viguros prin ceea ce are el esențial, structurat într-o lirică de fine sugestii plastice și muzicale”; Zilieru este „un romantic modern”, în vreme ce „lirismul lui Horia Zilieru e grav și somptuos ca un cerb regal”. □ Pe de altă parte, Laurențiu Ciobanu scrie despre volumul lui Ștefan Aug. Doinaș, *Seminția lui Laokoon*, remarcându-l ca pe un „fervent slujitor al versului clasic, pentru care imperativul rigorii formale se constituie în elementul natural al fondului său emoțional”. ■ A doua parte a eseului *Valorile estetice și Einfuhlung-ul*, urmare a unei prime părți publicate în numărul 4 al revistei, este vedeta numărului. Pentru că Petre Andrei încearcă, prin recursul la acest concept psihologic – traductibil prin empatie – să re-gândească noțiunea de valoare estetică, aflată la baza proiectului criticii literare de întâmpinare și a ideii de istorie a literaturii române. Fără să pună în discuție conceptul de estetică dintr-o perspectivă cultural-relativistă, eseul este redactat totuși în 1920, Andrei dezvăluie substanța psihică a unui concept pe care literatura română îl întrebuința fără

să se gândească prea mult la el. Citarea în context a lui Simmel – „De ce ne plac portretele lui Rembrandt? Pentru că ele exprimă un ‘maximum de viață trăită’ ” pun probleme procesului de judecată estetică, defalcat în „proces de cunoaștere a valorilor și procesul de recunoaștere sau de valorificare a lor”, rămânând ca primul să fie explicat în viitor. Andrei amintește aici volumul *Filosofia valorii*, care urma să apară abia în 1945. ■ O nouă pledoarie pentru înființarea unei edituri ieșene este semnată de Demostene Botez (*Cultură și tipografie*) care întrebuițează aici argumentul suprem de autoritate: invocarea lui Nicolae Ceaușescu. ■ Al. Zub scrie despre 130 de ani de la nașterea lui Hașdeu în articolul *Decalogul lui B. P. Hașdeu*.

● [„Flacăra”, nr. 9] La rubrica *Pilule*, M. Mârza critică difuzarea deficitară a lucrării lui Ov. S. Crohmălniceanu, *Istoria literaturii române între cele două războaie mondiale*, considerând că „editurile noastre ar trebui să se ocupe serios de tirajul unor cărți foarte solicitate”. ■ Este semnalată apariția volumului de poeme al lui Nichita Stănescu, *Alfa* (Ed. Tin) și criticat faptul că acesta deja nu se mai găsește în librăriile bucureștene. ■ Se face o trecere în revistă a sumarului volumului de *Teatru* (E.P.L) de Horia Lovinescu ■ Notiță despre o inițiativă anunțată în cel mai recent număr al revistei „Secolul 20”, revistă care începe „publicarea unor romane «uitate» sau mai puțin cunoscute de autori de seamă ai secolului”. ■ În *Scrisoare „Teatrului din pod*, Radu Penciulescu comentează, pe lângă piesele lui Tennessee Williams (*Proprietate condamnată și Vorbește-mi ca ploaia și lasă-mă să ascult*) și *Bătături, bătături de fiecare zi*, dramatizarea lui Radu Dumitru, autor (considerat) controversat pentru „talentul, agresivitatea și teribilismul lui”. ■ La rubrica *Externe*, Silviu Brucan scrie despre *Cei „șase” și Anglia*.

● [„Lucefărul”, nr. 8] Sub titlul *Scriitorul complet*, Grigore Hagiu scrie consemnând apariția unei noi generații de poeți, „personalități de mare vocație și talent”, fapt demonstrat de colecția Albatros care le publică volume „reprezentative fără echivoc construite ferm, sustrase arbitrariului, deci implicit solicitând criticii o atenție sporită, o atitudine deschisă, în care criteriul estetic să poată acționa desprins de cauze minore, la pragul său de sus. [...] Este important de observat, fără îndoială, gradul de luciditate al autorilor colecției Albatros, expresia poetică la care au ajuns, pe care o urmăresc atent, cu asiduitate sau, de la un volum la altul, o contrazic, cel puțin în aparență, limpezindu-și registrele. Evoluția lor trebuie pusă față în față cu o oglindă fidelă. [...] Închegați, după părerea mea, sub raportul genului, poeții tineri tind, în acest moment crucial al existenței lor, spre diversificarea și îmbogățirea actului creator”. Astfel, după Grigore Hagiu noțiunea de „scriitor complet” se definește prin „profesionalizarea talentului și în alte ramuri ale literaturii”. După ce și-au fundamentat genul inițial, despre care se va scrie fără îndoială pozitiv, declanșându-și destinul, poeții tineri [...] încearcă, paralel cu evoluția poeziei, recuperarea viziunii și-n domeniile învecinate. Unii, au și început, cu succes după cât se pare, alții se caută încă. Este pragul la care marile promisiuni se schimbă-n certitudini, sprijinindu-se pe arii cât mai vaste,

complementare sau chiar contradictorii”. ■ La rubrica *Vitralii*, Monica Lazăr întâmpină negativ cel de-al doilea volum al romanului *Moromeții* de Marin Preda: „Am citit, la început cu evlavioasă curiozitate, dar treptat cu tot mai accentuată stupoare masiva continuare a primului volum din *Moromeții*; m-am întrebat, un timp, dacă nu asistăm cumva la o farsă (deși nu mă dumiream asupra gustului care o prezidase), iar spre sfârșit am devenit tot mai incredulă la foaia de titlu: să fie autorul ei într-adevăr Marin Preda? Mă cucerise și pe mine înainte cu ani, primul volum, în chip absolut. Privisem cu destul regret *Risipitorii*, dar m-am consolatat repede cu convingerea că Marin Preda are un fief inexpugnabil, lumea satului, pe seama căruia va mai fi capabil încă de gesturi solide și spectaculoase articulate artistic. Și am fluturat, e drept, mai timid, dar am fluturat totuși nuvela *Friguri* ca pe un manifest de credință în talentul și forța epică a scriitorului pe care admirația unanimă îl situase printre fruntașii literaturii actuale. [...] Nutream convingerea că numai Marin Preda ne va putea da adevărata epopee a satului nostru nou. Când această, probabil ambiționată, «epopee» ne-a fost pusă, însă, în mână, prin bunăvoința tiparului și indulgența supremă a editurii, am constatat profund măhnită că mitul se destramă, că Marin Preda nu mai este Marin Preda – nu mai este, chiar și numai prin gestul elementar de a-și dezvălui public, oboseala inspirației și dizolvarea bruscă a oricărui spirit critic. [...] Un Moromete autopastașat, un Niculae dezmințit după cele mai ferme reguli ale desfigurării morale și artistice, o atmosferă înnădită după ureche (pe care, naivă, o credeam muzicală!...) compromite toate elementele ce consolidaseră poziția prestigioasă a scriitorului în imediata succesiune a lui Liviu Rebreanu. O singură floare nu face primăvară și să mă scuze Marin Preda, fostul Marin Preda – un singur roman împodobit, pe deasupra, cu un asemenea apendice, care orice s-ar spune, mai ales acum, când o a doua ediție îl asociază și editorial primului volum, lasă o ultimă întristătoare impresie, nu face un mare scriitor. Poți să începi excelent, dar nu e totuna cum sfârșești, și așa cum se spune că numai o moarte frumoasă certifică o viață exemplară, tot așa e extrem de semnificativ și cum evoluează un artist, cum știe (sau nu știe, în speță) să demonstreze o linie ascendentă în compunerile pe care le prezintă cititorilor”. Monica Lazăr își exprimă și dezamăgirea față de lipsa de reacție a criticii care ar fi trebuit să se pronunțe asupra volumului, de a spune deschis adevărul despre volum, fără să cultive o falsă reputație. „E, la rigoare, mai puțin tragic să scrii o asemenea carte, dar e de-a dreptul descalificabil să lauzi o asemenea carte, când ai cât de cât pretenția de a mânui un condei de autoritate, care refuză cronicile cusute cu ață albă. Spectacolul festiv care a izbucnit, însă, imediat după apariția romanului, mi-a tăiat, suplimentar, respirația. Mi-am pus sumedenie de întrebări care reclamau de la sine răspunsuri de deosebită gravitate: nu mai știu să citească criticii noștri?, nu mai are nimeni curajul atitudinii lucide și ferme?, e interzis, oare, să se atingă cineva de Marin Preda? Este posibil ca o producție de genul celei de care ne ocupăm să provoace asemenea elogiuri neprecupețite, să nu se strecoare pe undeva vreo rezervă cât de respectuoasă, să nu se tragă nicăieri și

de către nimeni un cât de modest semnal de alarmă?” ■ Scriind cronica literară la volumul 7 poeme de Leonid Dimov, Marian Popa observă: „Dimov descinde din Isarlîk, numai că lui Dimov îi lipsesc structurile metafizice riguros dogmatice pe care le avea înaintașul său de formație matematică. [...] Imaginea statistică a lumii iată singurul scop onorabil pe care și-l poate propune astăzi poetul. A aborda deci structuri metaforice explicative și nu comprehensive: a descrie culorile exploziei atomare și nu ipotetice implozii. Dimov este singurul poet contemporan care a înțeles *adevărul* acesta. Așa se explică de ce el este singurul poet care își refuză metaforele cosmogonice, teogonice și sociogonice care au îmbăcsit lirica noastră actuală”. Poezia sa e locul geometric, meditația dintre luciditate și imaginația care creează varietate și opulență. Imaginația își poate suprapune efectele peste vis, dar nu și cauzele. Imaginația e un efect al lucidității și nu unul al dezechilibrului subconștient. Imaginația e lucidă, deliberată, constructivă”. [...] Prin pasiunea pentru posibilitatea formelor și uzul imaginației lucide, numai, Dimov este un poet al perioadei contemporane a literaturii române”. ■ Al. Piru desființează Ultrasentimente (E.P.L., „Lucafărul”, 1965) și pe autorul lui, Adrian Păunescu: „personaj rabelaisian, Gargantua, vorbitor incontinent, pus pe harță, dinamitar, exploziv, incendiar, dar limitându-se totdeauna la simpla gălăgie, cu reputația de a nu fi citit nimic, de a fi posesorul unui talent primitiv, necioplit, și un as *al* beției de cuvinte, s-a bucurat și se bucură de o justificată faimă, însoțită de o nu mai puțin legitimă antipatie”. Se mai observă că „dintr-o mult prea abundentă poliloghie confesională, cu greu se pot semnala câteva momente de sinceritate lirică. [...] Câte o încercare de autoportret ar fi notabilă, *dacă* asociațiile metaforice ar fi mai plauzibile și nu iscate din pure necesități de rimă. [...] În genere însă Adrian Păunescu e foarte departe de poezia de tip filozofic, metafizic, a lui Blaga sau Philippide și tentația sa de a lua atitudini existențiale, ontologice, eșuează în plate române, false, fiindcă nu se constituie nici măcar ca atare, *înșirând* de obicei, vorbe goale, neserioase. [...] Nici un progres artistic nu se constată în cel de al doilea volum cu rizibilul titlu *Mieii primi* (Ed. Tineretului, 1966). În schimb, confuzia de idei și de exprimare, pseudosimbolismul, pseudoromantismul, dilatația verbală ating aici apogeul, Adrian Păunescu părând a repeta în poezia contemporană cazul lui George Gregorian și al lui Mihai Moșandrei”. ■ N. Crevedia comentează un articol de Dan Smântânescu apărut în „Tribuna” (23.XI.1967) intitulat Niște amintiri despre Gib. I. Mihăescu sancționând lipsa de talent al semnatarului și „falsitatea informației”. ■ Mare supărare în județul Dolj este un pamflet în care se vorbește despre indignarea unui tânăr redactor șef de la o „publicație de mai devală de Coțofenii din dos (a nu se confunda cu Coțofenii din față)” provocată de faptul că „Lucafărul”, într-una din notele sale, procedează cu intenția vădită de a-i „risipi colaboratorii”, „invitându-i la o comunitate de platformă” cu „mansarda din Ana Ipătescu 15”, (adresa redacției, n.n.) și „adoptând – așa-zicând – tehnica pistolului” „din pricina «necraiovenismului» practicat de sine la revista pe care o conduce”. În replică „Lucafărul” recomandă: „Ne îndu-

rează profund bălbăiala prea finului, subtilului, cultivatului, etc. redactor șef oploșit cândva între pereții mansardei noastre, scurt timp, ca pe o trambulină. Înnoată, tinere dacă ai sărit!” ■ Eugen Barbu publică o scrisoare deschisă domnului Câmpeanu, de la postul de Radio Europa Liberă, în care îi adresează șase întrebări cu răspunsul inclus, din care ar rezulta motivele care l-au determinat să devină un furibund denigrator al literaturii pe care „ați servit-o cu atâta zel atâția ani”.

25 februarie

● [„Scânteia”, nr. 7624] Dan Bădărău, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Aurel Baranga, Al. Piru, Pompiliu Marcea și Valeriu Râpeanu participă la masa rotundă *Continuitatea creației noastre. Bogăția tezaurului artistic al unui popor este rezultatul efortului creator al generațiilor ce se succed de-a lungul timpului.* □•Dan Bădărău, membru corespondent al Academiei: „Cultura a presupus mereu în istorie o osmoză care implică o trecere a cunoștințelor de la păturile populare în lumea savanților, a cercetătorilor valorilor materiale și spirituale și invers. [...] Este o apropiere în care vedem împlinindu-se ceea ce un popor știe și poate, meșteșugul artistic trecând în anumite ocazii din mâinile barzilor, trubadurilor și în genere ale meșterilor populari în acelea ale poeților și ale «maștrilor», a căror creație își trage puterea din fondul de idei, de simțăminte, din felul de a fi al popoului.”; □•Zoe Dumitrescu-Bușulenga: „Fără îndoială că în ceea ce privește continentul nostru există un spirit european, cum spunea Valéry, care izvorăște din filozofia greacă și alte date de cultură, dar ceea ce ne interesează în acest spirit european este tocmai continuitatea națională, care constituie factorul distinctiv, creator și plin de puteri.”; □•Aurel Baranga: „Cred că în materie de artă literară nu se poate vorbi de «aeroliți», scriitori care ar apărea pe firmamentul literaturii asemenea unui corp straniu, venit dintr-un spațiu extraterestru. [...] Fenomenul însă cel mai interesant mi se pare evidenta filiație Caragiale-Ionescu. Îndeobște, când se abordează astăzi la noi această problemă, se face pe o cale întoarsă: se pornește de la pseudo-absurdul ionescian ca să se caute și să se descopere un absurd caragialean. Mă înscriu în fals cu privire la absurdul amândurora. Ceea ce se numește în mod curent și abuziv absurd este un fenomen de exagerare conștientă, foarte puternică și necruțătoare, Ionescu împingând grotescul caragialesc până la disperare și delir, fiindcă lumea pe care o vede i se pare mai mistificată, mai tragică, mai dureroasă și mai contradictorie. Cu riscul căderii în păcatul sociologismului vulgar, aș spune că grotescul și sarcasmul ionescian sunt grotescul și sarcasmul caragialesc la treapta istorică a imperialismului. [...] Să fie însă limpede, nu susțin o istorie a literaturii care să se bazeze pe eliminarea elementelor distincte ale scriitorilor, căutând să descopere și să pună în valoare doar ce le este comun. O asemenea istorie literară ar fi mai degrabă un compendiu de eșecuri. Dar cred că o adevărată istorie a literaturii este aceea care stabilește matricea generală înăuntrul căreia se integrează la locul și înălțimea cuvenită fiecare scriitor cu coeficientul și aportul său personal la procesul dezvoltării generale.”

□•Al. Piru: „În ceea ce ne privește, noi venim după o perioadă strălucită în cultura românească, cum a fost aceea dintre cele două războaie, perioadă cu rădăcini adânci în epocile anterioare și cu prelungiri hotărâtoare în anii noștri. Este vorba nu numai de existența unor modele pentru creatorul contemporan, dar și de trasa-rea unor adevărate coordonate prin experimentarea acelor diverse stiluri ce au dus la realizarea unor opere de o mare valoare, depășind ca semnificație granița țării noastre. Consider că în această perioadă cultura românească a atins dimensiuni universale și este un neajuns al nostru de a nu fi reușit să impunem peste hotare, atât cât s-ar fi convenit, cele mai reprezentative creații naționale care ar merita, fără îndoială, să stea alături de valorile secolului XX pe plan european. [...] Și experiențele de avangardă au adus în vremea lor o contribuție la mlădierea limbii, a mijloacelor de expresie. Este însă surprinzător să constatăm acum repetarea unor asemenea experiențe care au fost de mult depășite; aceasta mi se pare similar cu o încercare de a redescoperi America! Astăzi, când limbajul poetic este constituit, poezia noastră trebuie să meargă mai departe. Or, se întâmplă că, dimpotrivă, ne întoarcem uneori îndărăt! Văd că unii poeți practică de pildă un stil quasi-ermetic, care nu-i decât o mimare a falsului, ermetism consumat de mai bine de treizeci de ani. N-am avea nimic de zis dacă limbajul ermetic ar ascunde vreun sens. Dar de cele mai multe ori sensul e absent și limbajul de avangardă e mai de grabă retrograd, curată obscuritate și nimic altceva.”; □•Pompiliu Marcea: „Un fapt îmi apare ciudat și anume: cei ce absolutizează și glorifică ideea de «noutate» asimilată de regulă cu «spiritul modern» sunt de obicei, și nu numai la noi, tinerii, cei ce n-au luat contact suficient cu marea cultură. Maturitatea spirituală și culturală a fost totdeauna incompatibilă cu ignorarea sau disprețul predecesorilor. Se va spune că, totuși, tinereții îi este proprie îndrăzneala, lipsa de prejudecăți, energia creatoare, elanul neconsumat... Firește tinerețea e superbă, plină de pasiunea clocotitoare și dezlănțuită, fără de care nimic nu se clădește. Dar tinerețea nu este, cum se crede, privilegiul unei vârste limitate. Tinerețea este o stare a spiritului uman care poate deveni o permanență și o condiție a existenței unor personalități. Exemplul lui G. Călinescu este concludent”; □•Valeriu Râpeanu: „Poate părea paradoxal, dar continuitatea între marile figuri și marile momente ale artei noastre a constituit *secretul* evitării atitudinii de închistare și de lipsă de receptivitate față de ceea ce cultura universală a produs. Cred că în noțiunea de continuitate trebuie inclusă deopotrivă atât această neconținută reliefare a tezaurului național cât și apropierea de marile valori ale culturii universale. Ea are un conținut dialectic, presupunând negare a ceea ce este vetust, perimat și însumare a ceea ce este me-reu nou și viabil”.

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 5836] Adrian Păunescu publică o primă secvență din foiletonul polițist *Cărțile poștale ale morții*

27 februarie

• [„**Scânteia**”, nr. 7626] Mihai Florea stabilește câteva *Forme profesionale ale imoralității artistice*: „Lipsa de etică în artă se manifestă extrem de variat ca

înfățișare și nocivitate; improvizația ar fi prima formă de abdicare de la principiul sacru al moralității în artă; [...] Mai gravă în consecințe este o altă formă de carență etică: *lipsa de talent* sau, mai crud spus, *impostura*. [...] Dar cea mai pernicioasă formă de imoralitate în artă mi se pare a fi *traficul de influență*. Practicat din ce în ce mai izolat și mai accidental la noi, traficul de influență poate avea urmări dintre cele mai nefaste asupra activității unor persoane sau unor colective [...] șubrezind astfel însuși suportul moral al artei”. Totuși, autorul textului devine mai optimist spre final: „Persistența unor mentalități străine spiritului de creație, mentalități care frizează imoralitatea și lipsa simțului de răspundere, care trădează o înțelegere greșită a artei – ca teren al unor compromisuri valorice și târguieli mercantile – nu vor reuși să umbrească grădina noastră, ori că tulbure izvorul de apă vie al cinstei și probității, al devotamentului față de arta poporului nostru”.

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 5838] Este publicată a doua secvență din foiletonul polițist *Cărțile poștale ale morții*, de Adrian Păunescu.

28 februarie

• [„România liberă”, nr. 7266] Semnatarul *Cronicii literare* din acest număr, Teodor Vârgolici, prezintă, sub titlul *Peregrin spre Itaca*, volumul de articole și studii călinesciene, *Ulysse*. Reunind cronici literare publicate de critic începând din 1927 („Sburătorul”, „Viața literară”, „Adevărul literar și artistic”, „Sinteza”, „Viața românească” și „Vremea”), volumul oferă „tabloul complex și direcțiile multiple ale fenomenului literar dintre cele două războaie”. Pe de o parte, textele literare sunt analizate „dintr-o perspectivă istorică, evolutivă”, în funcție de ansamblul operei scriitorului în discuție și de „dezvoltarea literaturii române până la acea epocă”. Pe de altă parte, criticul re-crează textul, „pentru a-i înțelege în profunzime sensurile”. Scopul explicit al demersului călinescian este dublu: să descopere „originile plăcerii pe care o asemenea citire ne-o dă”, și „cauza obiectivă a acestei plăceri”. Ceea ce reține în mod deosebit atenția cronicarului literar, ca specificitate a discursului călinescian, este ansamblul format din „gustul estetic fără greș”, o „mare putere de intuiție artistică”, „complexitatea orizontului spiritual” și „obiectivitatea și demnitatea aprecierilor critice.”

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 5839] Continuă foiletonul polițist scris de Adrian Păunescu. (*Cărțile poștale ale morții*). □•Mioara Cremene este prezentă *Trei poeme de dragoste (Lumea zice, Poveste pentru iubit, Balada pentru mirele negru)*.

• [„**Viața studențească**”, nr. 9] De remarcat dialogul *O conștiință a artei* – interviu de Romulus Rusan cu Marin Preda, la apariția *Moromeților*, vol. II: „În privința «muncii» sunteți exemplul cel mai necontrovertabil din câte știm, am vrea să cunoaștem părerea dumneavoastră despre inspirație”. ■ Marin Preda: „Inspirația există și fără ea e greu de conceput o psihologie a creației. În trecutul apropiat a fost contestată vehement la noi, pornindu-se de la ideea mărginită că

această inspirație l-ar plasa pe artist în afara psihologiei umane. O primă eroare grosolană, pe care o fac toți cei care vor să refuze actului creației orice trăsătură specifică, constă în aceea că inspirația îl vizează pe orice om care se plasează într-un punct de vedere creator față de lume, și nu numai pe artiști și pe poeți. *Ce este inspirația în creația artistică?* Este revelația bruscă sau lentă, puternică sau de intensitate diferită, a ideii artistice. Ea arde apoi în sufletul și în conștiința artistului ca o lumânare, până se consumă, uneori înainte ca el să-și fi terminat lucrarea, ceea ce, evident, nu e deloc plăcut. E una din suferințele curente ale artistului. Mai interesant însă este că unii publiciști și filosofi fragezi nu numai că nu mai admit astfel de noțiuni pe care le consideră convenții goale de conținut, cum ar fi de pildă inspirația, dar nici noțiunea de *creație artistică* în sine nu le mai spune mare lucru. Ce este atunci opera de artă, după ei? Este un fel de discurs, de obicei lung, mai ales când e vorba despre romane, în care un cetățean abil în mânuirea condeiului vrea să atragă și pe alți cetățeni și să-i convingă de punctul lui de vedere și de felul cum vede el lumea. Bineînțeles, cu subtilitățile necesare de stil, vocabular și de tehnică. Aceste aprecieri, oricât ar părea ele de schematizate, au în mod bizar și ele la bază un sămbure de adevăr. Multe romane bune lasă această impresie, *de demonstrație*, specifică artei oratorice în înțelesul ei mai vechi. Dar altele nu lasă nicidecum această impresie, fără să mai vorbim că ne vine greu când contemplăm, de pildă, un tablou de Corot, să credem că ni se ține un discurs... [*Acceptați – și în ce măsură – dezumanizarea poeziei?*] – „Abstracționismul în proză și în teatru a dat personalități ca Beckett și Ionesco... Abstracționismul total dezumanizat n-a dat încă pe nimeni, și e de înțeles. Cititorul sau spectatorul, pe lângă fantezia care îl atrage spre creația artiștilor, vrea să recunoască în aceste creații urmele pe unde trece, totuși, indiferent în ce mod, *omul cu obsesiile și problemele lui...*”. În interviul său Preda adaugă că pregătește pentru tipar romanul *Intrusul* și se declară deranjat de absența *criticului de tip lovinescian*, care ar trebui „să aleagă între capodopere și ineptii”. „Obsesia criticii literare de totdeauna a fost, ca și a artiștilor, *afirmarea*. Cum să fac, își spune criticul, ca servind direcția artistică a altora, să mă afirm eu însumi ca personalitate independentă și ale cărei scrieri să capete o valoare independentă? Chestiune, între altele, de distanță de păstrat între critic și operă, pe de o parte, între operă și cititor, pe de alta, de reglarea căreia ține și misiunea criticului. Aproape peste tot se observă azi... o tendință a criticului tradițional de îndepărtare de la cronică literară. El nu mai vrea să semnaleze aparițiile la zi, sau când o face e vădit stingerit, expeditiv și neglijent... Scriitorul [trebuie] să se afirme singur, opera să-și facă drum cu propria ei forță interioară, și când va deveni o valoare general acceptată, atunci o va citi și el, și îi va consacra nu o cronică, ci chiar un studiu... Să ne gândim în acest context la Lovinescu, prin cenaclul căruia au trecut aproape toți scriitorii români din vremea lui. Am putea spune că a fost un martir al credinței în misiunea literară și a promovării creației. Poate că printre criticii tineri de astăzi se va naște un nou Lovinescu?”.

29 februarie

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 5840] C. Stănescu recenzează volumul de versuri al lui Ion Bănuță, *Olimpul diavolului*. Articolul este continuat cu un Post Scriptum, în care C. Stănescu dă o replică lui Virgil Ardeleanu (pentru cronica publicată în *Steaua* nr.1/1968 făcută volumului II al *Moromeților*): „Nu putem, firește, avea nimic cu credința cronicarului că se află în fața unei opere slabe. [...] Trebuie, în fine, să mai recunoaștem consecvența criticului cu nobila sa obsesie, căci ce s-ar fi întâmplat dacă *Moromeții* vol. II nu era un roman schematic?! [...] Schematic vorbind, ca să rămânem la modalitatea cronicarului, avem de-a face cu un roman despre țărani, despre cooperativizare, despre împotrivirea subtilă a elementelor chiaburești etc. etc., adică un roman care ne evocă nouă azi tot cortegiul de scheme și clișee de până la el! Confuzia produsă de transferul unor obsesii ale criticului asupra romanului discutat este, deci, o eroare scuzabilă.”

• [„**Albina**”, nr. 9] Constantin Prisnea scrie despre *Gheorghe Asachi 1788-1869*: „Timp de patru decenii, Asachi a fost «referendar» al școlilor, un fel de director al învățământului, desfășurând o activitate multilaterală. El va fi acela care, alături de Veniamin Costache, va lupta cu strășnicie pentru un învățământ. Și nu un învățământ oarecare. Ci un învățământ românesc, un învățământ în limba română”. □•La *Noutăți editoriale* sunt recenzate două cărți: Aug. Z.N Pop, *Mărturii... Eminescu – Veronica Micle*. Despre Cartea lui Augustin Z. N. Pop, Emil Manu arată că „se înscrie între lucrările de seamă despre Eminescu. Pentru că, până la urmă, Veronica Micle nu e un capitol subsidiar din biografia lui Eminescu. Autorul nu abuzează de noianul de date și fapte ce i-au stat la dispoziție”. □•Cel de-al doilea volum, *Dimineața cu fluturi*, semnat de Vasile Zamfir, este comentat de Virgil Carianopol: „Pentru el, patria e o lumină de vis și de aceea o și cântă astfel, cerând celui care-i înfrumusețează viața: «Partid al meu, dă-mi aripi / pe munți înalți să zbor». [...] Prin volumul de față, poetul face un pas hotărât spre poezia care –I – va duce către înălțimile râvnite de toți poeții”.

• [„**Gazeta literară**”, nr. 9] Radu Boureanu publică la rubrica *Carnet de scriitor* articolul *Elogiul peisajului*: „Dacă aș sta să derulez filmul imaginilor, al peisajelor înregistrate în memorie, ar fi să mă întorc pe drumul senzațiilor și al impresiilor adânc în zilele vieții mele. Ar fi să rescriu pe nevăzute pagini o Românie pitorească. Cum cuvintele pot fi transpuse în imagini, senzațiile, imaginile văzute pot fi transpuse în cuvinte. Dar, oare, cuvintele vor putea ele să reediteze, să învie, cu aceeași forță acel complex compositum, al unei priveliști, al unui loc desenat, colorat și animat de creațiune?”. ■ Sub semnătura lui Șerban Cioculescu apare *Tudor Arghezi desenator*. Criticul se referă la „desenele din manuscrise” prezente în ediția *Scrieri*, publicată la E.P.L. Caracteristici ale desenului poetului sunt rezumate și explicate de critic: „Desenele lui Tudor Arghezi uimesc mai întâi prin varietate: de la simple jocuri de linii, indicând atât cât trebuie contururile unui lucru sau ale unei ființe, la stăruitoare portrete, cu mai multă «aplicație la obiect» decât în opera sa de imaginație (schiță, povestire sau roman). Desenatorul

este așadar capabil de obiectivitate, darul de care, fără nicio pagubă, s-a putut, literaricește vorbind, dispensa.”. În schimb, peisajele lui Arghezi au note aparte: „Peisajele argheziene nu au tumultul și tragismul celor hugoliene, distingându-se prin ritmul lor uneori arbitrar și totuși muzical, ca în acel șaleu elvețian, din 1906, la mai de apă, unde frunzișul din centru, de la bază, e bătut de vânt spre dreapta, iar pomii, în arier-plan, spre stânga (vol. 6, 1964, p. 148): desenul îmi pare totuși magistral dominând voința ordonatoare, precizia minuțioasă a trăsăturii.”.

■ Ștefan Aug. Doinaș își face simțită prezența cu poemul în cinci părți *Trei ipostaze ale mării*. □ Mihai Beniuc publică poezia *Pânze de păianjen* și, alături de el, Petre Stoica, *Vine circul*. □ George Alboiu semnează scurtul poem *La umbra degetului*. □ H. Grămescu îi dedică lui Al Philippide poezia *Canossa*. □ *De-a lungul copacilor uzi* este titlul nuvelei lui Al. Ivasiuc din acest număr. □ Nicolae Velea publică o scurtă proză cu titlul *Răceli*. ■ Adrian Marino propune o reflecție despre *Căutare și experiment* și descoperă că marii artiști resping ideea de experiment: „Curios! Tocmai unii dintre marii artiști moderni par să respingă ideea – destul de confuză – de «experiment»”. În contrapartidă Marin Sorescu și Geo Dumitrescu sunt dați drept exemple pentru a defini „căutarea”: „Odată limbajul propriu găsit, instabilitatea, noile experiențe, devin simple gratuități. Mi-a plăcut să întâlnesc acest adevăr, exprimat în cuvinte proprii, la doi poeți moderni, nu numai talentați, ci și inteligenți: Geo Dumitrescu («Argeș», 10, 1967) și Marin Sorescu («Tomis», 12, 1967). A cere mereu noi și noi experimente, și «înnoiri» peste «înnoiri», înseamnă în fond a nu avea nicio viziune proprie, nicio stea polară, a nu urmări nicio finalitate creatoare precisă.”

■ Uniunea Scriitorilor anunță decesul lui Al. Duiliu Zamfirescu la data de 25 februarie 1968. ■ La rubrica *Cărți* sunt publicate recenziile lui I. Stăvăruș (la volumul de *Poeme* al lui I.M. Rașcu) și Aurelia Batali (care scrie despre cartea lui Mircea Malița, *Repere*, „jurnal de călătorie și eseu”). ■ Lucian Raicu realizează *Cronica literară* la volumul lui Dumitru Micu *Lirica lui Lucian Blaga*: „De astă dată criticul nici nu face istorie literară, aspirația sa este de a situa opera într-un prezent continuu, impus de spiritul operei: poezia lui Blaga, ca orice fenomen original, în contact cu marile întrebări primordiale, se menține într-un început permanent, este neîncetat în punctul de pornire, ea nu are un trecut și un viitor.”

■ Un text mai puțin cunoscut al lui Eugen Lovinescu, publicat în 1940, este redat publicului cu titlul *Spirit polemic – spirit pamfletar*, la rubrica *Restituiri*, pentru a susține cu documentul pe masă pledoaria din articolul lui Pompiliu Marcea despre *Necesitatea polemicii*: „Deși de esență tot critică, spiritul pamfletar nu pornește din rațiune, ci din sentiment: de substanță afectivă, nu se adresează inteligenței, ci emotivității; nu vrea să convingă, ci să miște.”

■ M. Ungheanu (*Încă o horă fără sens*) abordează în continuare subiectul pamfletului: „Pamfletul nu se poate spăla de păcatul injuriei nedrepte decât atunci când servește unei cauze de indiscutabilă noblețe. O parte din pamfletele lui Eminescu, Arghezi se salvează astfel. Celelalte ale lor și ale altora au larg deschise porțile uitării.”

■ Constantin Noica este fascinat de *Trei*

cuvinte ale lui Cantemir la rubrica ce i se încredințează începând cu acest număr, *Rostirea filozofică românească*, remarcând la contemporani lipsa nevoii de a mai crea cuvinte: „Noi nu mai simțim nevoia să creăm cuvinte. Spunem de pildă «fel de-a fi» și ne este de ajuns. Dar uităm că, spunând așa, am rupt pe *fel de-a fi* din tabla categoriilor, unde acesta, sub numele feldeinței, era solidar cu surorile întru categorisire, ca celelalte zece categorii. Cât despre categorii, ele nici nu ne privesc, în fond. Le studiem ca o simplă chestiune de specialitate: sunt categoriile lui Aristotel, moarte ca și el.” ■ Conf. univ. Ewald Ruprecht Korn face *Observații de istorie literară pe marginea „Măștilor lui Goethe” de Eugen Barbu*, îndemnând la o mai bună cunoaștere a lui Goethe: „Să începem, așadar, prin a-l cunoaște mai profund, mai temeinic, la scara unei opinii publice, pe Goethe – iată ceea ce ar fi oricum profitabil culturii noastre naționale – pentru a-l putea situa apoi, în sintezele și monografiile noastre, oricât de îndrăznețe și severe, eliberate de orice prejudecăți, dar de o înaltă competență și probitate științifică, la locul just, meritat realmente, în ierarhia valorilor culturii.” ■ Constantin Mohanu publică un interviu cu Eugeniu Speranția despre *Mișcarea literară de la „Vieața nouă”*, unde se arată: „Timp de douăzeci de ani (1905-1925), «Vieața nouă» a militat pentru idei înnoitoare în lirică, reușind să-și facă numeroși adepți. Aceștia au editat sau au influențat alte reviste ca *Revista celorlalți* (1908); *Versuri*, transformată în *Versuri și proză* (1911); Suplimentul *Vieții noi*, *Farul* (1912); *Sărbătoarea eroilor* (1913) etc. [...] Polemicile cu *Sămănătorul* nici n-ar fi putut avea loc dacă adversarii *Vieții noi* ar fi înțeles întotdeauna fără «parti-pris» afirmațiile și consecvența lui Densusianu. Cei care-i ripostau nu-și dădeau osteneala să reia numerele anterioare ale revistei spre a constata demonstrația lui rectiliniară.” ■ Într-o convorbire cu Roberto das Neves sunt reliefate *Aspecte ale literaturii braziliene contemporane*: „Literatura braziliană actuală [...] stă sub semnul hotărâtoarei influențe exercitată de cunoscutul scriitor portughez Fernando Pessoa, personalitate artistică complexă și multilaterală.” □ La rubrica *Atlas liric*, Nicolae Jianu traduce poezii ale vietnamezului Xuan Hoang. ■ Mariana Șora prezintă cartea *Die Tür im Fenster (Ușa în fereastră)*, de Peter von Tramin (la rubrica *Cartea străină*): „Foarte diferit de primul său roman (pentru care a fost distins cu Premiul de Stat austriac în 1963), [...] noul roman confirmă critica în pronosticurile ei cele mai favorabile cu privire la posibilitățile neobișnuite ale autorului.” □ Părțile V și VI ale *Scrisorilor către un tânăr poet*, de Rainer Maria Rilke (în românește de Ulvine și Ion Alexandru) încheie prezentul număr al revistei.

• [„**Tribuna**”, nr. 9] Detalii despre viața și opera poetului *Salamon Ernő*, sunt oferite sub pseudonimul T: „Poezia lui Salamon Ernő – spontană și pătimașă – este oglinda vieții muncitorilor de pe pământurile lui natale, și în această imagine lirică, investită cu caracter de amplă generalitate, se regăsesc – ca idealuri și aspirații – oamenii muncii de pe întinsul întregii noastre patrii.” ■ La rubrica *Însemnări* este anunțată reluarea activității cenacliere: „Joi, 22 februarie a.c., a avut loc la Filiala Uniunii Scriitorilor, într-o atmosferă de lucru,

redeschiderea cenaclului «Tribuna». Am asistat la reparația unor mai vechi cunoștințe. I. Sângereanu, pe linia versurilor sale anterioare, a citit 16 poezii, o vădită reușită prin renunțarea la balastul imagistic... Despre prozatoarea Maria Baciuc s-a afirmat pe drept cuvânt, că a obținut un plus de meșteșug artistic. Au luat cuvântul T. Bușecan, N. Prelipceanu, V. Bulat, P. Haș, V. Sav, I. Dinistreanu, I. Istrate și A. Buzura”. ■ În textul *Cu ochiul injectat*, Timoteiu Terbancea face ironii pe marginea cronicii scrise de Valeriu Cristea la volumul lui Petru Popescu: „Cea mai puternică impresie este aceea de substanțialitate căci oamenii – ne învață iar preafericitul Valeriu Cristea în cronică sa la volumul lui Petru Popescu – se împart în două categorii». Din prima categorie, zice V. Cristea, fac parte «cei care plimbă peste lucruri priviri moi», adică blegii, tălâmbii, damblagii, pe când din categoria a doua ... Ia ghiciți cine ar putea face parte?! – Petru Popescu! Care «este un splendid exemplar pur sânge a celei de a doua categorii.»”. ■ Grigore Zanc semnalează apariția a două cărți Vasile Alecsandri, *Proză* și Mircea Malița, *Repere. Însemnări de călătorie*, ambele apărute la E.P.L., 1967. □ Despre ediția îngrijită și studiul introductiv de G. C. Nicolescu, criticul arată: „Datorăm cunoscutului exeget al lui Alecsandri, G. C. Nicolescu, recent apărutul volum ce cuprinde aproape în întregime proza lui Alecsandri, unul din cele mai reprezentative compartimente ale unei opere eterogene, greu de încadrat în genurile și speciile obișnuite”. □ Cea de-a doua carte, *Însemnări de călătorie*, este „o fericită și sintetică simbioză a omului politic cu omul de cultură și arta [care] dedublează scriitorul, încât citind *Repere*, cu greu distingi dacă ai intrat în literatură, artă sau filosofie sau treci peste lucruri și vieți, descoperindu-le...”. □ Liviu Zăpârțan scrie despre Valeria Boiculeș: *Cântece de lună*: „Fără a insista prea mult pe termenul expresiei căutate, al imaginilor artificios construite, autoarea se lasă purtată de o anumită candoare a sentimentelor atunci când vorbește de fecunditatea vremurilor noi, de oamenii angajați să-și edifice țara nouă, să și-o apere, să-și cinstească eroii care au dat roșul aprins al macilor de pe câmpii”. ■ În cadrul rubricii *Creație și analiză* este inserat interviul luat de Petru Sfetca lui Ion Lăncrănjan: „– *Ne amintim că acum mai bine de un deceniu am fost printre lectorii primelor capitole din Cordovani. Astăzi această trilogie, în care găsim substanța proprie a epicii dumneavoastră, a fost asimilată literaturii noastre noi și – dacă ne dați voie – încercăm satisfacția că am manifestat încă de la început o substituție sufletească și o simpatie. Vreți să ne vorbiți despre primii pași în literatură, arătând cum v-ați format ca scriitor?» « – Ceea ce n-a scris un scriitor, sau ceea ce n-a dat la iveală o literatură întregă, într-un anumit moment de dezvoltare, nerepetabil, nu va mai scrie și nu va mai da nimeni la iveală, niciodată. Pe Nicolae Labiș, de pildă, ... nu-l mai poate pune nimeni în picioare și nici cărțile pe care le-ar fi scris el nu le va mai scrie nimeni niciodată. De aceea, cred că ar fi mai bine să ne prețuim mai mult talentele pe care le avem.[...] Aș vrea să spun că greutățile pe care le-am întâmpinat în perioada afirmării – fiindcă au fost destule... acuzații și denigrări, tălmăciri și răstălmăciri – mi-au folosit; într-un fel*

m-au ajutat să nu mă grăbesc, să-mi limpezesc imaginea lumii pe care vreau s-o creez, să gândesc mai mult și să-i respect mai mult pe cei din jur... – *Sunteți, într-un fel, în actualitatea literară prin apariția ediției a II-a a Cordovanilor, pe care pare-ni-se ați restructurat-o. Oare v-ați gândit că înțelegerea unei opere depinde și de tălmăcirea ei în termenii epocii? În acest sens, din punct de vedere psihologic unele personaje ale dumneavoastră și-au câștigat autonomia?* – Cât privește personajele literare, ce să spun, ele își au, ca și cărțile soarta lor, care poate fi bună sau rea, depinde de la caz la caz, de situația celui care le-a dat drumul în lume.[...] În sfârșit, în ce privește ediția a II-a a *Cordovanilor*, aș vrea să spun că abia acum – și poate că asta se referă și la autonomia personajelor – romanul acesta, cu o soartă dintre cele mai interesante, a atins forma dorită la începuturi. Cartea este aceeași, are în centrul său același conflict și cam aceiași eroi, sensul ei fundamental fiind de asemenea același: al destrămării unei lumi și al înjghebării altei lumi, noi. – *Duiliu Zamfirescu susținea odinioară că țărănul, ca ființă morală elementară, nu poate fi obiect de prezentare individuală în literatură, acuzându-l pe Caragiale că ar fi creat în Năpasta o ființă isterică. El pleda pentru metoda prezentării țărănilor ca mase colective. După experiența dvs. cu Cordovanii, oare felul de a pune astfel problema mai e actual?* – Răspunsul la această întrebare ... l-a dat însăși dezvoltarea ulterioară a literaturii, cu toate că disputa a continuat. Este cunoscut în acest sens, și tocmai de aceea nici nu-l mai reproduc, răspunsul dat de G. Călinescu lui Camil Petrescu referitoare la aceeași problemă, a complexității, în fond, a capacității sau incapacității omului din popor, a țărănu-lui, în cazul nostru, de a trăi mari drame. Cu toate acestea, prejudecata ... s-a menținut, modificându-se câte puțin, devenind parcă mai virulentă. Se confundă și astăzi, mai mult, poate, decât ieri-alaltăieri, vigoarea unor eroi cu lipsă de complexitate, cu incapacitatea amintită, de a trăi, pe plan artistic drame sau chiar tragedii. În spatele acestei prejudecăți ... se află o anumită concepție tipic burgheză, îndătinată și înrădăcinată, în virtutea căreia numai omul care a crescut la umbră – omul-vierme sau omul-limbric – poate poseda sensibilitate, poate trăi dramele mari ale lumii... În fond noi am fost și suntem un popor solar, am iubit viața din timpurile cele mai străvechi, dar am știut să înfruntăm și moartea, cu acea gravitate și solemnitate – prezentă în multe din baladele noastre – pe care nu o întâlnim decât în marile tragedii antice. – *Credeți că modelul străin amenință să devină exclusiv și imperativ în proza noastră tânără?* – Așa se părea într-o vreme și cred că nici acum n-a dispărut această tendință a imitației, a transplantării de conflicte și de fenomene... Există ... și o diferență sensibilă de nivel între afirmările din ultimii ani și cele de acum zece sau cincisprezece ani. Aceste laturi pozitive din activitatea tinerilor scriitori trebuiesc reținute și subliniate, întrucât respingerea lor, în bloc, fără nicio cercetare, nu poate folosi nimănui. Dar nici supralicitarea și elogiarea fără rezerve, având de multe ori în spate interese de grup, nu poate folosi. În această direcție, a analizei obiective și convingătoare a creației tinere, critica literară are încă multe lucruri de făcut. Aici.. este evidentă slăbiciu-

nea principală a criticii noastre literare, care constă în ocolirea analizei. – *În ce măsură vedeți necesară altoirea cu sevă modernă a vechii tulpini a epicii românești?* – Într-o măsură mult mai mare decât s-ar putea crede. Spun asta, pentru că s-a ajuns, astăzi, la un fel de monopolizare a inovației în literatură, la un fel de status-uri – și dacă staus-urile vechi, ale schematismului, erau încorsetabile, cele mai noi... sunt de-a dreptul sufocante – în virtutea cărora devine inovator, în primul rând, cel care scrie prost românește, cel care se încurcă sau se agită printre cuvinte... ca să atingă chipurile culmile psihologiei abisale. Un alt tip de inovator este scriitorul care se alipește de un alt scriitor, de preferință străin și dacă se poate dintre cei mai noi, pe care îi devoră sau îi ciugulește ... închipuindu-și că a descoperit America și că nu-l vede nimeni cum se înfruptă. .. Dar nici continuarea acestei tradiții, prin absolutizare și izolare, nu poate duce prea departe. Problema e de a găsi între aceste două extreme posibile calea cea mai fertilă și de a încorpora epicii românești contemporane descoperirile și înnoirile reale ale prozei moderne: acea condensare maximă a expresiei, acea infuzie de lirism și de meditație.... – *Nu găsiți că în ultimul timp funcția unor critici de la noi, în legătură cu fenomenul literar, a devenit mai mult explicativă decât selectivă?* – Aș re-lua de fapt și aș sublinia ce încercam să arăt mai înainte: lipsa unor criterii, insuficienta strădanie de a urmări și de a analiza la timp probleme mari și de idei, mari, esențiale. Prea adeseori, dacă nu chiar în permanență, critica literară rămâne la simpla consemnare a fenomenului literar ... Excepțiile care se fac subliniază și mai mult caracterul cam tern și cam târșit al acestei activități. asta pentru că și aceste excepții – de afirmare gălăgioasă sau de negare gălăgioasă – sunt izvorâte din dorințe și ambiții mărunte, de bisericuță sau de clan... Sunt cazuri când lansările, mai ales dacă autorul în cauză are doi, trei acoliți, capătă niște proporții de evenimente cosmice.» ■ Domițian Cesereanu semnează cronică literară la Adrian Marino, *Opera lui Alexandru Macedonski*: „Mergând spre surprinderea fizionomiei organice a operei macedonskiene, A. Marino pune în lumină, cu o excepțională acuitate critică, dualismul ei structural. Privit din interior și întemeiat pas cu pas, procesul creator macedonskian configurează zone spirituale...: nu este nicidecum unul care poate fi expus, cum s-a întâmplat, prejudecăților critice.[...] Explicându-l sistematic, autorul îi descoperă, îi ordonează și sistematizează categoriile bivalente specifice – elevație și prăbușire, extaz și transfigurare, iluzie și decepție, evadare și degresiune, viață și moarte, revoltă și liniște. Din rațiuni care nu mai trebuiesc explicate, monografistul deschide tot timpul și o comparație extrem de utilă înspre Eminescu, aflat în aceeași sferă romantică”. □•La împlinirea a 120 de ani de la apariția „nemuritoarei opere a lui Marx și Engels – *Manifestul Partidului Communist*.”, I. Grecu scrie despre *Manifestul Partidului Communist în România* și recapitulează câteva dintre ideile privitoare „la pieirea inevitabilă a societății burgheze și înlocuirea ei prin societatea socialistă, a luptei de clasă, a revoluției socialiste și a dictaturii proletarietului, a necesității partidului revoluționar al clasei muncitoare internaționalismului proletar etc. au constituit un far călăuzitor pentru lupta oamenilor muncii din întreaga lume”.

[FEBRUARIE]

• [„Amfiteatru”, nr. 26] Poetul academician Al. Philippide este invitatul rubricii Simultan literar. Despre clasicizarea operelor literare, acesta este de părere: „Se poate afirma, după o lungă experiență de câteva mii de ani a omenirii, că operele vrednice să poarte numele de clasice sunt acelea care satisfac aspirațiile înalte ale omului, aspirația către frumos, către bine, către adevăr”. Totodată, Philippide argumentează legătura dintre rigoare și lirism: „Ideea operei nu se ivește în mintea scriitorului ca o revelație, ca o apariție neașteptată, ca o descoperire nepregătită de nimic și venită din văzduh. Ideea operei este rezultatul unei pregătiri, în care observația, cercetarea, studiul intră în chip larg. Ideea este apoi dezvoltată în chip conștient și nu la voia întâmplării. Nici forma nu apare pe negândite. O operație mentală, care poate fi oricât de scurtă, dar nu poate lipsi în nici un caz, precede și pregătește forma. Expresia, așadar, nu poate fi cu totul spontană. Arta literară consistă în foarte mare măsură în cultivarea expresiei, cu scopul de-a da acesteia cât mai multă rigoare și, deci, cât mai multă vigoare. Cu cât expresia va fi mai bine lucrată cu atât conținutul va apărea cu mai multă vigoare. Lucrul acesta face parte din locurile comune ale artei literare, dar tocmai din cauza asta este uneori trecut cu vederea. Iată de ce e bine să fie amintit, și chiar cu insistență amintit, ori de câte ori se ivește ocazia”. ■ În Asteriscul din „Amfiteatru” este inclusă o scrisoare deschisă adresată de A. Păunescu revistei „Cronica” din Iași: „Subsemnatul Adrian Păunescu, domiciliat în București, bulevardul Metalurgiei 17, vă anunț că, împlinindu-se de mult doi ani de la apariția în revista ce o administrați, a primei note despre versurile și articolele mele sunt îndreptățit a vă solicita drepturile de autor convenite, după atâtea și atâtea note pline de citate care – deși trunchiate – îmi aparțin. Vă anunț, de asemenea, că daunele se ridică la importanta cifră de 6 (șase) perechi pantaloni ai mei sfâșiați, de colaboratorii dumneavoastră, în drumurile lor repetate spre picioarele versurilor mele”. □ În aceeași secțiune, atrage atenția *Cronica cronicii literare*, referitoare la rubrica lui Cornel Regman din revista „Tomis”, pe care cititorii bine intenționați o credeau la început un excelent mijloc de a apăra cărțile bune de posibile aprecieri prea oscilante – în bine sau în rău – ale indiferent căror critici. Între timp, se arată că, sub aparențele „obiectivității”, autorul denigrează cărți bine primite: „C. Regman începe prin a formula titluri insultătoare sau numai insidioase, ca *Echinoxul nebunilor* și *Delirul criticilor* ori *O interpretare* nouă a operei lui Rebreanu. Cât de nouă?; după care, executându-i sumar, prin citate trunchiate și alte procedee inspirate de reaua credință, pe criticii care s-au entuziasmat de două dintre cele mai bune cărți ale anului trecut, schițează gestul de a readuce aprecierile la proporții mai rezonabile. Și cum o face? Cu simulare. Cu multă simulare a unui arbitraj imparțial. Fantezia lui Baconsky e, astfel, «de o elasticitate athletică», însă «uneori fără știința autorului». Dată fiind capacitatea lui morfogenetică, exprimă cele mii felurite lucruri, dar – adaugă imediat Regman, din perspectiva superiorității sale omniscente – «ar fi desigur o exagerare să ne închi-

puim că el posedă și o idee mai adâncă despre ce s-ar Baconsky putea face cu atari însușiri?» Iar odată adus pe această pantă de negativismul său funciar, cronicarul găsește că toată arta de prozator a lui Baconsky se reazemă «pe o scrâșnită și foarte șubredă alianță între două tendințe care se bat cap în cap», alianță ce duce la «mandolinism literar-eseistic», la «calofilie», la o variantă extrem de virulentă», la «adjectivizare». «impostură» și – în concluzie ultimă – la beția de cuvinte a lui Pantazi Ghica („Tomis”, 12/1967). Tot astfel, în cazul eseului Liviu Rebreanu al lui Lucian Raicu, după ce ridiculizează ieftin buna credința a cronicarilor anteriori, Regman descoperă pe loc – cu aplombul său negator – că lucrarea «a suferit o recondiționare care a compromis-o», că autorul, de la un loc înainte, «s-a limitat în genere să întindă mâna spre ceea ce mai folosise odată în analizele sale», ajungând – se înțelege – la «tautologii», la «lucru răș-spus». la demonstrații „«marginale», la «speculație împovărătoare», «literatură critică» etc. („Tomis”, 1/1968). Iată numai o foarte palidă imagine a zoilismului în acțiune, propriu unui critic a cărui alcătuire interioară îl va ține veșnic departe de o reflecție generoasă ca aceasta – a lui Victor Hugo, reluându-l pe Chateaubriand: «...să părăsim mica și facila critica a defectelor pentru marea și dificila critică a frumuseților». ■ La *Cronica universitară*, N. Manolescu meditează asupra *Criticii și istoriei*: „Dacă studiul istoric ne pare astăzi cu neputință la nivelul estetic – și nu e acesta nivelul esențial al literaturii? – cu ce îl vom înlocui? Fiindcă nu putem ignora împrejurarea că operele nu există separat, ci împreună, într-un spațiu numit literatură: literatura cuprinde toate operele (estetic existente) și este în același timp altceva decât ele. Literatura este viața operelor, «istoria» lor fără istorie: nașterea, metamorfozele și moartea lor. Ea însăși nu-și are rațiunea decât prin ele, nu conținându-le ca un cadru vid niște obiecte, dar nici identificându-se cu ele. Este oare această viață una reală sau una imaginară? O descoperim sau o inventăm? În ce constă ea? [...] Dar dacă în critica propriu-zisă ipoteza subiectivă este mai ușor admisă, în «istoria literară» (de fapt în critica ansamblului de opere) ea apare intolerabilă. G. Călinescu vedea totuși în istoria literară o «sinteză epică», voind a spune că faptele înseși n-au semnificație dacă nu sunt relatate dintr-un unghi personal. «Pentru aceleași documente – afirma el – sunt posibile mai multe scenarii». Ideea e revoluționară: pentru că, în aprecierea valorii «sintezei epice», criteriul nu mai este raportarea ei la literatură, ci propria coerență lăuntrică. [...] Există mereu, înlăuntrul literaturii, o ruptură: o parte a ei privește spre timp, spre istorie, cealaltă spre absolut. Demersul critic se găsește astăzi exact în condiția filozofiei moderne la începuturile ei: el respinge o cunoaștere abstractă a literaturii, a acelei părți prin care literatura e obiectivă ca și istoria și se amestecă cu ea, căutând dimpotrivă să-i atingă cealaltă față, prin care literatura există numai întrucât există o conștiință în stare să o asume. ■ Marin Mincu prezintă volumul lui Șt. A. Doinaș, *Seminția lui Laokoon*, care „este un neoclasic bântuit de infernul propriului eu. [...] Statuarul liric al lui Doinaș are o configurație calmă, conducând simbolic spre spiritualizarea hellenică. Falsa liniștire clasică a su-

prafetelor ascunde un zbucium, cu atât mai profund cu cât este mai obscur percepției imediate. Un fel de spaimă socratică plutește difuz deasupra teritoriului liric al poetului, îmbrăcat cu faldurile solitudinii, poetul inițiază sacerdotal despre cele neștiute (folosind numai aparent, morga călinesciană)”. ■ Mircea Martin demnează cronică literară la volumele lui Nichita Stănescu *Oul și sferă, Obiecte cosmice*: „Poezia se debarasează de referințele reale și se golește de semnificații psihologice sau istorice. Eul devine o stare generică, un fel de «cogito» ciudat, eliberat de amintirile sau ecourile trăitului. Purtat de aspirațiile abstracte ale inteligenței, poetul se îndepărtează de lume și de sine într-o imaginație a «esențelor». Spun imaginație, pentru că ipotezele sale se exprimă în domeniul vizualității producând întotdeauna un desen cu linii reci, dar cu volute surprinzătoare. Poetul închipuie o substanță originară globală și o percepție totală, nediferențiată, într-un spațiu omogen și într-un timp continuu. O conștiință anterioară oricărei individualități reflectă o realitate încă nedesfăcută în lucruri, nu există granițe separate, totul este fuziune. Pentru a putea exista, corpul omenesc trebuie decupat dintr-un fundal cosmic; câștigându-și limite el întrerupe însă o continuitate organică”. Analizând cel de-al doilea volum, Mircea Martin observă că „pentru poet, cuvintele au consistență și răsunet independent, ele sunt adevărate «obiecte cosmice», în vreme ce lucrurile obișnuite nu sunt decât «exacerbare a vidului». Atracția acestui vid reprezentat de lucruri este fatală cuvintelor. [...] Numele sunt sarcofagele unor cuvinte pure, de aici «tristețea și vidul (poetului) de a avea un nume». Tentativa lui este să readucă la lumină și la viață silabele inefabil pierdute. Aceasta e «foamea (sa) de cuvinte». Pentru a recâștiga sau a menține starea lor de grație inițială, poetul le smulge fuziunii și curgerii, le apără de agresiunea lucrurilor”. Din acest motiv, se remarcă, „în poezia sa spațiul este *ruptură* iar timpul – *sincopă*. Conștient sau instinctiv, Nichita Stănescu definește cu propria poezie o condiție ideală a poeziei și ceea ce surprinde e că o face fără să-și epuizeze poezia”.

● [„Argeș”, nr. 2] Prima pagină trimite în interiorul revistei care marchează 40 de ani de la apariția revistei „Bilete de papagal” a cărei ultimă serie Tudor Argezi a publicat-o în revista „Argeș”. Tot aici, Ștefan Aug. Doinaș semnează poezia *Diagramă*. ■ Modalitățile de expresie ale fantasticului sunt analizate la rubrica *Delimitări critice* de Ovidiu Râureanu în articolul *Fantasticul convențional*: „Spre deosebire de plăsmuirile fantastice subiective, ca și fantasticul literaturii de anticipație (fantasticul științific), imaginile neconforme cu realitatea curentă ale prozei unor critici sociali de felul lui Apuleius, Rabelais sau Jonathan Swift sunt deliberate cu deplină luciditate și consecvență. Fantasticul lor a fost elaborat la rece, cu pretenția de a sluji adevărul obiectiv al vieții, de a spune în legătură cu societatea întregul adevăr.” ■ Paginile literare din cadrul rubricii *Meșterul Manole* prezintă poezii semnate de Ion C. Ștefan, Maria Constantinescu, Gh. Lupașcu, Constantin Știrbu, Floru Mihăescu și mulți alții, *ejusdem farinae*. Lor li se adaugă, la *Atelier liric*, alte efemeride lirice ■ La *Poșta redacției*, i se răspunde lui

Marin Mincu (!?, asemănare onomastică întâmplătoare): „O stagnare, poate chiar involuție. Contrafaceri care se simt de la o poștă. «Când m-am smuls falnic/ din oul dogmatic/ clocit cât zodia sorocită... etc.» sunt versuri revelatoare pentru stadiul actual al creației dv. Totuși sunt unele semne. Mai încercați.” Tot aici, o replică dură i se dă Ilenei Roman: „E cât se poate de măgulitoare părerea dv. despre ingineri, astfel că n-ar fi rău dacă le-ați spune-o și personal. Printre altele, în stilul dv. nervos și plin de «elegantă» (spațiul nu ne permite să reproducem prea mult), ne spuneți: «Nu v-am trimis versuri pentru P.R. atâta timp ce se știe că am depășit acest *punct de vedere* (subl. ns.) și încă demult...» Trecând peste aserțiunea oarecum discutabilă că poșta redacției e un «punct de vedere», rămâne de văzut dacă *toate* creațiile dv. au depășit acest stadiu (apropro de autoexigență!). Cât despre faptul (comunicat cu atâta modestie, încât oricine ar păli de invidie) că vă va apare un volum de versuri, să știți că nu e din vina noastră...” □•Semnează proză Aurelian Trandafir cu titlul *Gânduri*. □•Despre revista „Bilete de papagal”, care împlinește 40 de ani de la apariție, scriu, la rubrica *Permanențe românești*, George Ivașcu, Demostene Botez, Maria Banuș, Radu Boureanu, Lili Teodoreanu (Ștefania Velisar), Mihai Beniuc, Vania Gherghinescu, Mircea Pavelescu, Dumitru Micu, Al. Cerna-Rădulescu, Barutu T. Arghezi și Mihail Diaconescu – despre ultima serie în „Argeș”. Paginile sunt ilustrate cu facsimile ale unor desene semnate de Mitzura Arghezi și un desen de Neagu Rădulescu (intitulat *Omagiu*, evident lui Tudor Arghezi, cel înfățișat în desen). □•Lili Teodoreanu (scriitoarea Ștefana Velisar), soția lui Ionel Teodoreanu, încredințează tiparului textul său intitulat *O întâlnire neașteptată*, în care povestește cum au stat la Tekir – Ghiol – Eforie pe același palier cu Arghezi și familia lui timp de o lună de zile, cum s-a legat și s-a cimentat prietenia dintre Tudor Arghezi și Ionel Teodoreanu, autorul ciclului *La Medeleni*, cum a rezistat în timp această prietenie literară și nu numai: „A urmat o corespondență de câțiva ani între noi (scrisorile lui Arghezi, de o incomparabilă grație stilistică, se află acum la Academie). În ianuarie 1928, Arghezi ne scria cerându-ne colaborarea lui Ionel, Păstorel și a mea (deși nu publicasem încă nimic până atunci), a lui Demostene Botez, Sadoveanu, Topîrceanu, Otilia Cazimir... pentru Biletele de papagal care trebuia să înceapă să apară în februarie. Ne descria amănunțit în scrisoare, cum avea să fie și ne asigura că «până la succesul probabil sau fiorosul dezastru» este «pempant, optimist și panaș!». Am răspuns toți la chemarea lui.” □•George Ivașcu are în vizor prezentarea *Biletelor de papagal*, seria întâi: „În atât de bogata efervescență literară din epoca interbelică, apariția – la 2 februarie 1928 – a *Biletelor de papagal* a constituit un veritabil eveniment de cultură. Mai întâi, această publicație *zilnic, consacrată literaturii*, era un fapt oarecum unic nu numai la noi, dar și pe meridiane europene de mai vechi și mai norocos destin; apoi, «un ziar atât de mic», cum «n-a mai apărut niciodată nici la furnici» era condus de T. Arghezi, autorul care, după trei decenii de activitate, își publicase abia cu un an înainte prima sa culegere de poezii *Cuvinte potrivite*, înscriind chiar de la apariție (în aprilie 1927) o dată în

istoria literaturii române. [...] Articolul, aproape număr de număr, al lui Tudor Arghezi, ca și cele 4 pagini ale *biletului* în ansamblul lui, au constituit cea mai inteligentă și cea mai eficientă școală de publicistică literară pentru generația celor care – ca noi – atunci pe băncile cursului superior liceal ne îngânam cu vorba și ne încâlceam cu penița pe filele albe ale învățăceilor în a iubi literatura, a prețui, în valorile ei autentice, cultura umană.” □•Demostene Botez, fostul președinte al Uniunii Scriitorilor (între anii 1964-1966) scrie despre *Biletele de papagal* ca despre „tribuna adevărului fără teamă” (textul cu titlul *Tribuna*), rememorând colaborarea sa la revistă: „Nu voi uita niciodată bucuria când maestrul Tudor Arghezi, m-a primit printre colaboratorii săi. Revista aceea corespundea cel mai bine stării mele de răzvrătire și în ea puteam spune nestingherit lucrurilor pe nume.” □•Poeta Maria Banuș scrie, cu această ocazie, *Un semn al demiurgului*, în care povestește traseul devenirii sale ca adolescentă poetă, atrasă de revista argheziană care o și publică la un moment dat: „Din nimicnicia mea descoperisem o forță demiurgică, din adâncul meu submarin îi făcusem un semn sfios, cutezător, disperat și el, din empireul *Biletelor de papagal*, îl băgase în seamă și, publicându-mă, îmi șoptise «Exiști», ceea ce era de necrezut și amețitor. De necrezut și amețitor mi se pare și azi.” □•Radu Boureanu inițiază un dialog imaginar cu Cocò, papagalul biletelor, pentru a sublinia și el meritele revistei și a rememora figura lui Arghezi aflată în spatele ei: „Erai foarte tânăr, Cocò, în anul și ziua, în care creatorul tău te-a investit cu dar și grai de sibilă. De atunci ți-ai ținut oracolul deasupra ariei noastre umane, și graiul tău sibilin, când a legănat, când a mustrat, când a mers spre doină, când spre blestem.” □•Mihai Beniuc povestește cum a debutat în revista lui Arghezi în articolul *Din timpurile lui Coco – Papagalul*: „Iar într-o zi mi-am luat inima în dinți. Am trimis niște versuri la *Bilete de papagal*, –fără de altfel să sper că vor fi tipărite. Alături de Arghezi, Demostene Botez, Al. O. Teodoreanu, Aderca, însuși Mihail Sadoveanu și alții? Mi se părea imposibil. Și totuși, într-o *bună* zi, minunea s-a produs. În vara anului 1928. Apoi s-a repetat, deși minunile care se repetă poate nu-s chiar minuni. În orice caz debutul meu literar, dacă există așa ceva, s-a petrecut prin scunda intrare a peșterii miraculoase a *Biletelor de papagal* inițiate de vrăjitorul Tudor Arghezi, peșteră în care intrai pe brânci, dar când te ridicai, te izbeai cu fruntea de ciorchinii stelelor.” □•Gherghinescu Vania consemnează, în câteva rânduri, importanța revistei (articolul *Fenomen unic*): „Asemenea revistă literară, cu tiraj de 5000 de exemplare epuizate zilnic, în câteva ore de la apariție, era un fenomen unic; o revoluție și o demonstrație... Succesul, de obicei, mărește dragostea prietenilor și, în aceeași măsură, furia adversarilor. Așa s-a întâmplat și cu *Biletele de papagal*. Numai că ajunsese un fel de instituție culturală, atât prin condeiul lui Tudor Arghezi, cât și datorită faptului că «mai toți scriitorii de valoare au trecut pe la *Bilete de papagal*» – cum s-a spus, pe bună dreptate. Apoi, numeroase talente, verificate din timp, au găsit acolo sprijin efectiv în momente decisive.” □•Mircea Pavelescu, student la Matematică, povestește întâlnirea pe care a avut-o cu Arghezi, când

a mers să îi lase câteva poezii spre publicare în redacția „Biletelor de papagal”. Poetul i-a propus „un schimb de servicii”: „eu să-ți examinez tot ce-ai scris aici și dumneata să-mi pui după datele manuscriselor tot ce se află în lădița de acasă.” Autorul (care-și intitulează textul *Exigență*) are nevoie de două luni ca să termine treaba încredințată lui de Arghezi, întrucât el și citește atent poeziile. „Dar dacă subliniez faptul că din poeziile din ladă citite de mine în 1928, n-au apărut până la moartea poetului decât vreo patru sau cinci – restul fiind dăruit cu nemilă focului – apare imediat dimensiunea la care funcționa autoexigența și simțul de răspundere al autorului *Cuvintelor potrivite*.” □•Un articol e sinteză despre importanța literară și jurnalistică a revistei lui Tudor Arghezi publică Dumitru Micu, cu titlul *O „mică” publicație mare*: „Din nici un număr al publicației nu lipsesc pișcăturile, ghionturile, bobârnacele, darea cu tifla și, uneori, cu toroipănușul, asistăm din când în când chiar la execuții capitale, meritate, dar pe lângă delicii de soiul acestora, «biletele» ne dăruiesc versuri, poeme în proză, narațiuni de o concentrată diversitate (tematică, stilistică), mici piese de teatru (de exemplu *Negușătorul de ochelari*), articole. *Biletele de papagal* sunt un mare muzeu al literaturii argheziene. Sunt implicit o etapă în evoluția scriitorului, cu mari consecințe, și în propria creație, și în planul literaturii române.” □•Al. Cerna-Rădulescu leagă perioada în care revista n-a mai apărut de episodul reprezentării piesei argheziene *Seringa* la Teatrul Național în articolul *Când nu apăreau „Biletele”*: „În 1947, ziarul «cât o fițuică» al lui Tudor Arghezi – *Bilete de papagal* – nu mai apărea. Marele poet publica în «Adevărul» câte o tabletă săptămânal, dar lipsea din «universul hârtiei tipărite» acel «echivalent al puricelui din lumea de carne și oase», pe care «săgeata nu-l găsește, glonțul încă nu l-a nimerit» și care «există realmente și totuși dubitativ, mai mic decât el însuși, invizibil și preferând costumului pielea». Lipsea, adică, zilnicul bilet de papagal fără flașnetă, înzestrat cu virtuțile acului cu gămălie animat, care «blajin la un capăt, cu capătul celălalt înțepă». Lipseau acele fulgere diurne ale unei înalte conștiințe cetățenești, tocmai într-o vreme în care multe manifestări din viața noastră publică ar fi avut nevoie de înțepături menite să împiedice somnul, ademenitor și primejdios, al conștiințelor...” □•Un istoric sentimental al revistei face fiul scriitorului, Barutu T. Arghezi, care consideră revista un membru al familiei. El îi scrie papagalului câteva rânduri în *Bilet lui Coco*: „La 40 de ani, Cocò, s-ar zice c-ai îmbătrânit. Dar după vârsta semenilor tăi cu aripile colorate, patru decenii e abia vârsta care-ți stabilește prezența și tăria... Tu trăiești, Cocò, între planetele și zodiile pe care ți le-a hotărât creatorul tău: el nu mai e acum să-ți vadă penajul și nici să-ți audă strigătul gutural, cocoțat când pe mașina de tipar, când pe rafturile bibliotecii, când așezat cuminte în colivia de aur a chiliei de lucru. Prietenii tăi de odinioară, unii au murit, alții trăiesc. Câțiva te-au amintit în biletele alăturate. Alții te-au uitat. Mi se pare că cineva ar fi vrut să-ți ia locul pe caterincă, dar l-ai ciupit cu ciocul tău încovoiat, rămânând să cânte singur pe o flașnetă improvizată... Nu-i nimic, Cocò. Altădată au aruncat în tine cu pietre: aruncătorii însă au dispărut ca și calomniatorii tăi, pierduți în

uitările trecutului.” □•Gabriel Țepelea prezintă cea de-a treia serie a „Biletelor de papagal” în articolul cu titlul „*Articolul e sonetul prozei*”: „După o pauză de 15 ani Cocò își propunea să se joace în coloanele cotidianului «Informația zilei»... «de-a una, de-a alta, de-a toate, de-a prezentul și de-a aducerile aminte». Iată schițat lapidar itinerariul celei de-a treia serii a *Biletelor de papagal* care – începând de la 9 aprilie 1943 până la intrarea scriitorului în lagăr – avea să tulbure automatismele unor pontifi politici și literari răzimați pe doctrina omului tare, fără milă – «jenseits von Gut und Böse».” □•Mihail Diaconescu arată ce a însemnat pentru revista „Argeș” publicarea în paginile ei a ultimelor bilete de papagal argeziene: „Seria nouă a *Biletelor de papagal* a susținut cu imensul prestigiu al autorului lor inițiativele, punctele de vedere și ideile promovate consecvent de revista «Argeș», în toate marile probleme ale culturii și literaturii românești contemporane.” ■ *Cronica literară*, semnată de Mihai Diaconescu, aduce în discuție volumul lui Constantin Ciopraga, *Portrete și reflecții literare*, în articolul *Virtuțile eseului critic*: „Eseul practicat de el este suprasaturat de elemente probatorii, rezultat al unei îndelungate munci de evaluare și interpretare a textelor, de triere, catalogare și ierarhizare a faptelor. [...] Tonul expunerii e neutru, aproape sec, pasiunea autorului pentru temele pe care le discută se distinge dincolo de cuvinte din frumusețea demonstrației și, mai ales, din insistența cu care stă aplecat asupra textului. [...] Toate studiile sale demonstrează o *viziune proprie* a literaturii române, rezultat al înțelegerii ei în amănuntele și ansamblul realității sale dinamice. Această viziune este, de fapt, nota cea mai puternică a *Portretelor și reflecțiilor literare*, bunul lor cel mai de preț.” ■ Recenziile publicate la rubrica *Jurnal de lector* propun *O ediție Miron Pompiliu*, de Vasile Netea și monografia lui Marin Bucur dedicată lui Ovid Densușianu. □•G. Tega apreciază inițiativa lui Vasile Netea în privința ediției *Literatură și limbă literară*: „A fost într-adevăr Miron Pompiliu «un transilvănean greoi la gândire», un șef al caracudei, unul dintre cei ce «nu lua parte niciodată la discuție»... și... «nu citeau niciodată o scriere a lor», cum arată Gh. Panu, în amintirile sale? Nu, răspunde editorul pe baza proceselor verbale ale *Junimii* și a lucrărilor publicate în «Convorbiri» – din care reiese o prezență susținută cu tălmăciri din lirica germană (Uhland, Heine, Lenau) și culegeri folclorice (*Poezii populare de peste Carpați, Basme* etc.). El ocupă – cronologic vorbind – primul loc printre junimiști în valorificarea literaturii populare și a fost multă vreme redactor «supleant» și administrator al «Convorbirilor literare».” □•N. Constantinescu punctează plusurile și minusurile monografiei *Ovid Densușianu*: „Monografia pe care i-o închină Marin Bucur are obișnuitele două părți. Cea dintâi, consacrată biografiei, reface cu fidelitate drumul vieții, marcând tradițiile familiei, greutățile începutului și bucuriile succesului, închegând cu pricepere portretul spiritual al savantului. [...] Extrem de întinsă și diversă, opera lui Ovid Densușianu nu putea fi tratată decât pe domenii, așa cum procedează autorul, deși o astfel de prezentare poate da impresia de fragmentar, de neunitar și, pe de altă parte, de arbitrar, între diversele preocupări

ale savantului, neputându-se stabili granițe rigide, insurmontabile.” ■ O cronică dramatică, semnată cu inițialele C. R., apreciază punerea în scenă a piesei *Goana după fluturi*, de Bogdan Amaru, la Teatrul „Al. Davila” din Pitești: „Din puținele articole, reportaje, schițe, nuvele și scrisori câte ne-au rămas de la Bogdan Amaru – scriitorul vâlcean atât de înzestrat, care stârnise cândva admirația lui E. Lovinescu și a lui G. M. Zamfirescu, dar care s-a stins la nici 30 de ani, fără a fi putut crea în scurta și zbuțumata lui existență, o operă durabilă, pe măsura talentului – comedia *Goana după fluturi* este singura lucrare de mai mare întindere capabilă să convingă pe cititorul de azi că Amaru ar fi putut adăuga un glas nou, de autentică originalitate, în concertul literaturii române, dacă lipsurile și suferințele nu l-ar fi secerat la o vârstă neîmplinită”. ■ Pagina rezervată literaturii universale (*Meridiane paralele*) anunță publicarea ediției bilingve Baudelaire (*Baudelaire integral în românește*, semnat de C. D. B.): „cartea pe a cărei copertă stă scris: «Charles Baudelaire, *Les Fleurs du Mal / Florile Răului*, ediție alcătuită de Geo Dumitrescu, desene de Charles Baudelaire, Editura pentru Literatură Universală». În peste 500 de pagini sunt cuprinse – în original și în traducere – toate cele 156 de poezii ale marelui liric francez, prezentate conform tehnicii edițiilor bilingve; pe paginile din stânga ale cărții, textul francez, iar pe paginile din dreapta, traducerea respectivă (aleasă, în cazul de față, din multe versiuni câte a avut la îndemână alcătuitoarea ediției). Tălmăcirile selectate sunt datorate unor traducători (28), în mare majoritate ei înșiși poeți notorii, în frunte cu Tudor Arghezi, Ion Barbu și Ion Pillat.” □ • Într-un articol despre *Leopardi și latinitatea limbii române* se arată că publicarea jurnalului intim al poetului, în șapte volume, la Florența, a scos la lumină note și fragmente filologico-istorice care dovedesc cunoașterea adevărului istoric și lingvistic legat de țările de la Dunăre și Carpați, că româna este o continuare a latinei populare, iar populația un rezultat al amestecului getodacilor cu romanii: „Despre valahă spunea că «nu este o limbă cultă, deși s-ar putea studia câte ceva și în legătură cu aceasta». Strânsese un material enorm. «Mai rămânea organizarea lui și apoi... stilizarea.»” □ • Sunt publicate, în traducerea lui Marin Găiseanu, *Cinci poeme de Fr. Nietzsche (Cântec, Veneția, Cel mai singur, Toamna, Cântecul beat)*. □ • Doina Papp (cea care se va dedica în cele din urmă criticii de teatru) scrie despre traducerea la noi a unui roman aparținând noului roman francez, *Gumele*, de Alain Robbe-Grillet (articolul „*Gumele*” sau despre obiectivismul noului roman): „Pe plan literar așa-zisul obiectivism proclamă exacerbaria obiectivului, a faptului vizibil, palpabil, până la dispariția totală a subiectivului pe care Robbe-Grillet îl înlăturase și din cunoaștere. Romanul său devine astfel o descriere rece, neutră, preocupată de «detaliul minuscul», în care scriitorul nu intervine pentru a face analiză sau comentarii psihologice, ci descrie pur și simplu, după ce în prealabil posedă un ascuțit spirit de observație. Din vocabularul noului roman dispar noțiunile de acțiune, personaj, anecdotă și sunt tot mai frecvente descripția, prim-planul... Apropierea de procedeele cinematografice este evidentă. Ochiul scriitorului joacă aici rolul obiectivului, aglome-

rând imagini în care nu operează, prealabil, pentru a le ordona vreun subiect sau sentiment. Adresându-se cu solitudine cititorului, materialul literar se structurează în momentul lecturii.” ■ Un articol despre inovațiile în lexic semnează Gh. N. Dragomirescu la rubrica *Cum vorbim*: „Creațiile lexicale, fie ele individuale și prea originale, fie colective, nu sunt, în principiu, de disprețuit, pentru că ele sunt menite să îmbogățească limba, să-i mărească resursele de expresie și, în același timp, capacitatea de impulsie a gândirii creatoare. Față de unii scriitori și publiciști însă, care fac abuzuri de inovații și trivializează lexicul limbii noastre, suntem nevoiți, din când în când, să intervenim, sugerându-le să-și «surdineze» avântul, pentru a întrebuița propria lor expresie.” (articolul „*Făuritorii*” de *cu-vinte...*) □ • *Cronica mărunță* anunță publicarea în scurtă vreme a *Dicționarului de pseudonime ale scriitorilor, publiciștilor și ziariștilor români*, de Mihail Straje: „Originalul dicționar conține, cică, vreo 7000 (șapte mii) de «nume proprii, pseudonime, criptonime, inițiale și semne», implicând vreo 2000 (două mii) de scriitori, publiciști și ziariști. [...] Prețios instrument de lucru pentru cercetători și istoriografi, deopotrivă folositor publicului intelectual și tineretului studios, acest dicționar va putea fi și o instructivă (și recreativă) lectură pentru masele largi cititoare.” ■ La aceeași rubrică, Prof. L. Dunajecz anunță publicarea la o editură din R.P. Ungară a unui volum cu poezii din lirica lui Ion Pillat: „Pentru a reda cu măiestrie și fidelitate minunatele poezii ale lui Ion Pillat, au depus eforturi meritorii, încununată de succes, cei mai de seamă poeți maghiari din România și Ungaria.”

• [„*Astra*”, nr. 2] La cronică literară, sub titlul *Interpreții mitului. Dumitru Țepeneag „Frig”*, Voicu Bugariu își orientează parțial analiza către investigarea corelațiilor și a preluărilor lui Țepeneag din romane-reper la nivelul construcției scriiturii. Sunt vizate personajele și, mai ales, raportul dintre instanța auctorială și eroi precum cei din Kafka, Joyce, Durrell, Borges, Buzzati, sau ai Noului Roman Francez – Robbe-Grillet, Michel Butor. Pe de altă parte, criticul caută să identifice elemente de specificitate narativă și diegetică ale textului prozatorului român, la nivelul unui „peisaj de proiecții subiective”, al „amestecului total de vis și realitate”, al dispariției eu-lui auctorial, precum și al revoltei personajelor contra intențiilor autorului lor. ■ A. P. Bănuț își continuă serialul *L-am cunoscut pe Ion Luca Caragiale*, cu partea a treia. ■ Este publicată inedita *Așteptare*, de Octavian Goga, necuprinsă în volumele tipărite ale poetului ■ În *Ioanide și eroziunea timpului*, Nicolae Manolescu acreditează idee că romanul călinescian nu este unul realist, cum l-ar fi vrut autorul lui, ci un roman despre „condiția creației”. Mai mult, „*Bietul Ioanide* nu e un roman politic, nu e romanul unei epoci istorice, dar o scriere cu caracter abstract, un fel de «conte philosophique» în care nu există personaje cu suflet complex, ci pure ipoteze morale sau spirituale, în care singurul plan adevărat este acela al ideii”. ■ La rubrica *Inedit* sunt publicate poeme de Radu Stanca – *Gazel*, *Ascuțitorul de cuțite*, *Ali-Baba*. □ • Aurel Baranga publică 7 *Poeme de veghe* din volumul *Poezii*, aflat sub tipar. □ • Un grupaj de versuri adună laolaltă texte semnate de Ștefan Cioacă, Nicolae Udrescu, Mihai Elin, Miron

Rusu Barian. □•Vasile Hrizea publică două proze scurte – *Când putea fi vineri, Un cap obișnuit*. □•Darie Magheru începe publicarea „neoantromanului povestit” *Cărămida cu mâner sau Moartea personală a lui Stere Broajbă*, aici cu părțile 1 – 7.

• [„Ateneu”, nr. 2] D. D. Șoitu semnează articolul *Anton Holban profesor la Galați* în care evocă „o latură mai puțin cunoscută a bogatei personalități a aceluia care a fost scriitorul și profesorul Anton Hoban” care „aproape 22 de ani a deținut catedra de limba franceză la Liceul de băieți *V. Alecsandri* din Galați. [...] Neobosit în activitatea de la catedră, Anton Holban va fi în același timp un neobosit activist în viața cultural-artistică a orașului. Lector la *Universitatea populară* (înființată încă din 1913), Anton Holban atrage atenția unui larg public prin expunerile erudite pe teme de artă, literatură sau istoria culturii”. ■ C. Prangati, în articolul *Din trecutul presei băcăuane. „Egalitatea”*, prezintă profilul acestei publicații care, „deși a avut o existență scurtă (aproape 1 an), prin conținutul patriotic al articolelor și prin spiritul critic de care a dat dovadă a fost mult apreciată de către publicul băcăuan”. ■ Gh. Macarie inserează fragmente din corespondența literară purtată de Hortensia Papadat-Bengescu cu Liviu Rebreanu. Fragmentele propriu-zise sunt precedate de câteva observații lămuritoare, semnate de autorul articolului, din care aflăm că această corespondență „conține știri referitoare la perioada dintre 1923-1939”. ■ Ion V. Voiculescu publică fragmente dintr-o „conferință publică”, rostită de V. Voiculescu în 1936 „la inaugurarea «Cursurilor teoretice și practice medico-sanitare pentru învățătoare»”. Discursul celui supranumit „medicul fără arginți” devine „un act de acuzare publică, adus regimului, pentru grava nepăsare cu care trata problema sănătății și educației țăranului român”. ■ Versuri de Ovidiu Hotinceanu și Horia Gane, iar la rubrica *Lirică italiană*, sunt publicate, în traducerea lui Dragoș Vrânceanu, versuri aparținând lui Elio Filippo Accroca. ■ Cu prilejul celebrării a 130 de ani de la nașterea lui B. P. Hasdeu, Mihai Rachieru elogiază activitatea de arhivar a cunoscutului lingvist: „Bogdan Petriceicu Hasdeu este recunoscut în rândurile oamenilor de știință din țara noastră mai mult pentru activitatea desfășurată în domeniul istoriei, limbii, folclorului și literaturii, și mai puțin pentru cea din domeniul arhivisticii.[...] Continuând tradiția marilor cărturari ai veacului trecut [...] B. P. Hasdeu s-a străduit să transforme Arhivele țării într-o instituție de cultură pentru scrierea istoriei pe baza izvoarelor documentare. [...] B. P. Hasdeu a conturat prin munca sa preocupările științifice ale arhiviștilor de mai târziu, oferind un model de felul cum trebuie scrisă istoria unui popor pe bază de documente”. ■ În *Biblia dăruită Mănăstirii Hurezu de Const. Brâncoveanu*, Corneliu Dima Drăgan prezintă, pe scurt, istoria unei lucrări capitale, *Biblia de la București*, cunoscută sub denumirea de *Biblia lui Șerban Cantacuzino*, culme a artei tipografice românești care așteaptă, de multă vreme, o ediție anastatică menită să răspândească în întreaga lume contemporană faima tiparnițelor românești de odinioară”. ■ Constantin Călin semnează cronică literară la cartea lui G. Bălăiță, *Întâmplări*

din noaptea soarelui de lapte [care] e o încântătoare reverie, comparabilă cu *Peripețiile Alisei în Țara Minunilor* și cu *Dumbrava minunată*, opere excelente ale direcției fantastice din cadrul literaturii pentru copii. [...] Concluzionând, recenzentul observă că *Întâmplări din noaptea soarelui de lapte* (Ed. Tineretului, 1967) este nu numai o carte cu haz, dar și o carte substanțială, cu un scop demonstrativ foarte clar”. □•A doua cronică este semnată de George Genoiu care face o analiză a piesei *Patimi* de Paul Everac, „una dintre puținele texte dramatice originale din ultimele două decenii, care te invită la reflecții. [...] Meritul dramaturgului Paul Everac constă în faptul că a izbutit o scriere dramatică cu profunde implicații filozofice, inspirate chiar din *Spațiul mioritic* (Lucian Blaga)”. □•Ultima cronică, cuprinsă în această rubrică, aparține lui Vlad Sorianu și analizează proza *Sfinții se vând cu bucata* (E.P.L., 1967) de Corneliu Buzinschi. Încercând să decripteze metafora titlului, cronicarul notează: „*Sfinții care se vând cu bucata* – metaforă sugerată meșterului Panait de îndeletnicirea grotescă a unui olar în iarmaroc – sunt de fapt crâmpiele din viața lui, pe care le irosește într-o existență a automatismelor, lipsită de sensuri plenare. În locul unei viziuni integrale, capabile a cuprinde trăirea în ansamblu și a-i desluși astfel rosturile, meșterul [...] își duce viața fragmentar, vegetativ, asemenea celor care[...] au renunțat la strădania autodepășirii”. □•Rubrica *Semnal* găzduiește un articol, semnat de H. Zalis și dedicat lui Carol Ardeleanu: „Creator inimos, cinstit cu sine și curajos într-o vreme de compromisuri penibile și trădări rușinoase, Carol Ardeleanu n-a vrut să facă nicio concesie gratuităților esoterice, el a descris eroismul anonim, existența trudititorilor dintr-un sector anevoios al muncii vrednici de stima obștească, unde, deși legitime, speranțele se prefac în dureri înăbușite și în elanuri rețezate.[...]Ardeleanu este primul la noi care a introdus în limbajul literar expresii calificate ca inegante, repudiate de snobi prin excluderea lor din lexic și tot el este dintre cei care au făcut să se vorbească despre zbaterile mulțimii”. □•Comentând volumul *Zilele vieții tale* (E.S.P.L.A., 1955) de Ion Pas, Constantin Crișan o consideră a fi „un Bildungsroman liric-istoric, frescă socială bogată, fixată în proaspete culori generos sugestive, unitare, a vieții românești surprinsă pe întinderea unor decenii întregi de la începutul acestui veac”. O altă coordonată importantă a cărții o constituie „limba și stilul, așa-zisa suprastructură estetică a ei, a cărei originalitate frapează și poate, apoi, să spună ceva în plus despre însăși fundația, despre straturile epice ale cărții”. □•George Pătrar comentează *Ape fără maluri* (Ed. Tineretului, 1967), o povestire semnată de Ilie Tănăsache: „Întâmplările povestirii sunt redată cu naturaleța omului îndelung familiarizat cu realitățile locului”. ■ Abordând problematica criticii vremii, rolul și finalitățile acesteia, Mircea Popa notează că „în atenția criticii și a istoriei literare din etapa actuală trebuie să stea o preocupare mai serioasă pentru operele de sinteză, substanțiale care să îmbine în mod fericit personalitatea criticului cu cea a istoricului literar”. În acest context, „studiile de sinteză sunt deci cu atât mai necesare, cu cât cercetarea pe fragmente, atomizantă, face de foarte multe ori abstracție de perspectiva

istorică, de articulațiile interne ale fenomenelor literare, de interacțiunea și condiționarea lor reciprocă. Se ajunge astfel la exagerări, la subestimarea unor evenimente și scriitori în favoarea altora”. Autorul remarcă „efervescenta literară de astăzi” determinată de existența unui „climat favorabil studiilor de critică și istorie literară”, alături de care coexistă și „fenomene adiacente cum ar fi inflația, sau invazia mediocrității. În avalanșa de opere care inundă piața te poți orienta tot mai greu, spiritul de discernământ și selecție pentru depistarea adevăratelor valori se impune a fi cât mai serios mănuit, spre a nu converti gustul publicului, de foarte multe ori în neputință de a face o selecție atentă”. ■ Nicolae Ciobanu semnează articolul *Romanul La Medeleni și recrudescențele lui (I)*, care definitivează imaginea de ansamblu a scriitorului Ionel Teodoreanu a cărui operă a fost deseori redusă „de critica interbelică (E. Lovinescu, G. Călinescu, N. Iorga) și prelucrată de puținele cercetări actuale, potrivit căreia, în aria prozei de invenție, Ionel Teodoreanu rămâne valabil doar prin cele două scrieri de tinerețe – *Ulița copilăriei* și *La Medeleni*”. Autorul pledează pentru „o cercetare atentă a întregii creații teodoreniene”, menționând alte două cunoscute opere: *Bal mascat* (1929) și *Prăvăle-Baba* (1939). „Se poate spune cu suficientă siguranță că de pe urma unor neîntrerupte căutări au rezultat cel puțin alte patru-cinci romane demne de a fi analizate cu toată obiectivitatea și de a fi repuse în circulație, prin retipărirea lor”. ■ Fragmente de proză, semnate de Cicerone Cernegura, Ana Barbu, și de poezie, semnată de Demostene Botez, Carmen Tudora, Florin Mugur, Dimitrie Stelaru, Ion Chiriac și Ernest Gavrilovici completează peisajul literar din acest număr. ■ Plecând de la observația că „prezența culturii antice în opera lui Al. Macedonski e un sector încă necercetat”, Traian S. Diaconescu semnează articolul *Clasicii noștri și antichitatea greco-romană. Al. Macedonski și Lucian din Samosata* în care stabilește că „ecourile civilizației antice în poezia lui Al. Macedonski sunt sensibile, ca și la M. Eminescu și G. Coșbuc, în trei mari artere: oglindirea realității antice și mitologice în poezii proprii, valorificarea unor motive antice în cadrul unor teme moderne precum și răspândirea literaturilor vechi în traduceri artistice.” Demersul autorului vizează „înărurirea lui Lucian asupra creației popoului român” despre care se consideră că „a fertilizat temperamentul său vulcanic, sporindu-i aria mijloacelor sale imaginative și orientarea luminoasă a substanței sociale a macabrului său”. ■ C. Cojocaru prezintă lucrarea lui H. Mihăescu – *Influența grecească asupra limbii române până în secolul al XV-lea* (Editura Academiei R.S.R, 1966) – care „continuă tradiția studiilor consacrate influenței grecești de către G. Murnu, O. Densusianu, A. Philippide, C. Diculescu, Chr. Geagea, G. Giuglea, S. Pușcariu, Al. Rosetti ș. a”. „Bazându-se pe mijloacele actuale de investigație și pe progresele înregistrate de balcanologie și bizantinologie”, lucrarea examinează „elementele vechi grecești și cele bizantine pătrunse în limba română până în secolul al XV-lea”. Pentru semnatarul articolului, cartea profesorului Mihăescu „reprezintă o contribuție cu totul remarcabilă la istoria limbii române. Ea pune în evidență cu deosebită pregnanță spiritul analitic pă-

trunzător, finețea observației, erudiția și acribia eminentului nostru filolog. La aceste calități adăugăm încă una, esențială, și anume farmecul expunerii, profesorul Mihăescu fiind recunoscut ca un maestru al stilului elegant și al conciziunii”.

■ Rubrica *Breviar* cuprinde articolul *Iona sau mitul libertății*, semnat de Ion Neacșu pentru care „Marin Sorescu realizează o mitologie proprie, în care topește orice sugestie capabilă să concureze la o înțelegere a rostului omului în univers, la o interpretare globală și totală a existenței.(...) Poetul realizează în cele patru tablouri ale tragediei o parabolă a auto-transformării; Iona află în final sensul devenirii. Revelația[...]ar fi penibil să o interpretăm ca o eliberare prin sinucidere.[...]Întreaga tragedie se constituie astfel nu ca o convenție poetică, ci ca o parte integrantă a unei biografii lirice, ca o revelație capabilă să influențeze creația ulterioară a poetului”.

■ În *Fiziologia criticului oral*, Constantin Călin face „portretul pregnant al *criticului oral*, executat cu patimă satirică de Mihai Drăgan” într-un articol din revista „Tomis” (în nr. 1/1968): „*Criticul oral* e un personaj al periferiei lumii literare, ivit din numărul belferilor și artiștilor ratați. Cu o sensibilitate atrofiată, *criticul oral* e, de obicei, un negativist incorigibil, un retor de bodegă [...], profet nefast al majorității valorilor realizate de generația sa și de generațiile următoare.[...] personaj crepuscular, el trebuie invitat, cu demnitate, să se retragă, pentru redactarea memoriilor!”

■ În traducerea lui Ion Caraion, se publică poezie franceză contemporană, semnată de Yves Bonnefoy, René Char, Georges Emmanuel Clancier, Pierre Emmanuel, Jean Follain, Pierre Jean Jouve, Raymond Queneau și Jean-Claude Renard. Proza străină din acest număr este ilustrată cu un fragment din romanul *Omul de tinichea* de Gunther Grass, în traducerea Rodică Demian și a Sânzianei Pop.

● [„**Cinema**”, nr. 2] Radu Cosașu scrie despre *Filmele cu un bărbat și cu o femeie*: „O poveste de dragoste emoționantă – dacă e emoționantă – e «anormală», e obligatoriu în conflict cu – ceea ce – se spune, cu – ceea ce – se obișnuiește, cu ceea ce se crede în viața de toate zilele. Și invers: orice poveste de dragoste care nu intră într-un asemenea conflict și se dezvoltă împăcată cu lumea și oamenii din jur e superficială, neinteresantă și palidă ca plictisul”.

■ Marin Sorescu revine la rubrica sa *Cronica unui posibil cineast* cu textul *Labirintul și papagalul*: „Nu prea îmi place cinematograful și mă gândesc să-l desființez. Totul poate fi criticabil, dovadă obiecțiile pe care contemporanii i le aduceau lui Homer. E fragilă tare această a șaptea artă, care, oricum, nu s-a ridicat încă nici la «Bătălia broaștelor»!”. ■ Ca răspuns la întrebarea *Încotro merge filmul*, apare textul „*Cinematograful nou*” și *iluziile lui* de Ov. S. Crohmălniceanu: „«Cinematograful nou» [...] nu reclamă doar un public capabil să guste filmele bune chiar când nu fac succes de casă. «Noul cinematograf» are revendicări mult mai mari. El vrea ca spectatorul să se deprindă a privi filmele în cu totul alt chip decât s-a obișnuit până acum”.

● [„**Familia**”, nr. 2] Gheorghe Grigurcu semnează o cronică literară la cel de-al doilea volum al romanului *Moromeții* a lui Zaharia Stancu: „Continuarea

unei opere finite, în sensul în care o concepem, artistic, ca un univers, e un risc. Putem suspecta o asemenea producție fie de calitatea de «joc secund», de simplă mimare a impulsului demiurgic, fie de descendență pur tehnică, de degradare prin automatism a mișcării inițiale”. *Moromeții* este „un roman «caracterologic» reprezentând „o interferență a literaturii țărănești cu cea urbană, o confluență la care ar fi aderat entuziast Lovinescu. [...] Marin Preda anulează prăpastia dintre pitorescul sau brutalitatea unei literaturi sectare, de sorginte sătească, și una de esență intelectuală, de vibrație analitică la fel de specializată. E un aliaj între Rebreanu și Hortensia Papadat-Bengescu, între Proust și Reymont. Operație îndrăzneată care a reușit în primul volum al *Moromeților*, astfel încât proza românească postbelică a inaugurat una din direcțiile ei cele mai solide”. În volumul al II-lea este exprimată drama țărănească „nu în termeni psihologici, ci istorici. Caracterele sunt supuse unei presiuni uriașe care le deformează, le schimbă funcționalitatea. Bătrânul Moromete devine un simplu figurant al unei acțiuni care îl depășește. Inteligența sa care nu e un mod speculativ ci unul de disimulare, deci pragmatic, de adaptare rafinată ancestral, se exercită în gol. Dacă în întâiul volum se înfățișa mai mult ca un gospodar, întrucât reflecțiile sale aveau o eficiență practică, acum e mai mult un filozof. A crescut simțitor coeficientul contemplativ al personajului. Discrepanța sa față de realitate i-a adâncit trăsăturile interioare, le-a dat un caracter de efigie. Evident, nu e vorba decât de o transcendență a unor date preexistente, esența eroului nu câștigă nimic în plus ci devine doar rațiunea nudă a existenței sale”. Stabilind fabulosul ca o dominantă a satului „scriitorul îi prezintă reflexele, incidențele cu cotidianul, cu prozaicul. [...] În fața acestui suflu profund, descoperindu-ne fenomenal viața țărănească, se cuvine să nu dăm o prea mare extensie nemulțumirilor provocate de anume conformisme, lăncezeli, socoteli neinspirate de contabilitate scriitoricească”. □•Același Gheorghe Grigurcu evidențiază eforturile lui Adrian Marino de a restitui integral opera lui Al. Macedonski, „în spiritul istoriei literare”. Atent la detalii, criticul cercetează atent documentele și informațiile „enorme”, fără să-i scape „nici un izvor, nici o filiație, nici o temă, nici o posibilă direcție exegetică. Atât de cuprinzătoare este cartea sa, încât nu lasă loc, alături de admirația neprecupețită, decât unei singure nostalgii, aceea a unei opțiuni, a unei degajări eseistice, care să renunțe din când în când la desăvârșirea sistematică, la totalitatea aspectelor, decupând imaginea unei preferințe personale”. Sunt remarcate erudiția și obiectivitatea monografiei: „Arhitectura studiului e, cum s-a remarcat, complexă ilustrând aspirația de ordonare și de raționalizare a imensului material cercetat. Dar construcția unei monografii e totdeauna mai mult ori mai puțin convenție. Credem că e inutil să ne ocupăm de respectarea unei succesiuni (relative) a capitolelor, atâta timp cât ne întâmpină problematica ce formează substanța reală a volumului. Căci *Opera lui Alexandru Macedonski* are calitatea de a pune și de a rezolva, în spiritul unui rafinat istorism literar, numeroase probleme strâns înlănțuite, creând impresia unui ritm intelectual impecabil. Ideal și real, ipostazele

eului, implicațiile oculte în creația macedonskiană, donquijotismul poetului, raportarea sa la foarte numeroși creatori români și străini, contemporani antecesori și chiar succesori, iată câteva centre de iradiație ideologică ale cărții în discuție, pe care spațiul parcimonios al acestei cronici nu ne îngăduie să le examinăm”. ■ Matei Călinescu publică fragmente din romanul în pregătire *Viața și opiniile lui Zacharias Lichter*. ■ Sunt publicate titlul capitolelor din *Istoria literaturii române* de Ion Negoïtescu, „operă pe care autorul o anunță pentru 1970” precedate de comentariile autorului. „De-a lungul desfășurării ei, literatura română cunoaște uneori dureroase goluri istorice, în care doar latențele mai pregătesc înfloriri viitoare ce n-au întârziat totuși prea mult. Spre deosebire de modelul celei mai organic permanente deveniri istorice literare, cea franceza, literatura română nu e o succesiune bine determinată de curente, de stiluri. La noi nu exista un clasicism (nu există o renaștere, un gotic sau un baroc literar, constituite în corpuri precise, identificabile ca atare în varietatea fenomenelor concrete, individuale: ca operă literară barocă *Istoria ieroglifică* a lui Dimitrie Cantemir înseamnă o excepție curioasă și istorică): iată de ce, romantismului românesc nu ține de evoluția firească a literaturii noastre: împrumutat din afară în epoca renașterii naționale, apare mai întâi ca fapt politic și abia apoi, ca fapt estetic fie denaturat, fie anacronic ori tardiv – ceea ce nu-i scade din importanța intrinsecă, în forma sa specific românească. [...]Iată destule motive pentru ca planul de față să nu fie conceput pe baza unei metode fixe: sporul estetic poate fi determinat de un moment al istoriei, cu caracter de generalitate cuprinzătoare, sau de semnificația proprie unei personalități unice. Și pentru că ne-am impus tocmai precizarea permanentă a acestui spor, în cadre mai vaste sau uneori foarte înguste, opera lui Sadoveanu, de pildă, urmează a fi tratată în multe pagini, într-un întins capitol subdivizionar, pe când cea a lui Blecher în cele puține ale unui redus capitol rezervat lui în exclusivitate. Odată planul pus în aplicare, paginile *Istoriei literaturii române* ce-l realizează vor cuprinde și alte nume de autori decât cei consemnați aici doar ca indicatori pe calea desfășurării unui destin. Faza cea mai grea de descifrat este cea contemporană, bogată, instabilă, menită încă a se preciza până la ceasul când lucrarea, pe care autorul acestor rânduri și-a propus-o, va fi încheiată; ea se va închide de altminteri printr-un capitol dedicat *Criticii*, capitol neanunțat încă prin nume, deoarece, oricât de promițătoare și de vie, critica noastră nouă se afla încă în faza de constituire. Peste doi sau trei ani, prin operele lor, criticii noștri de azi își vor fi precizat direcțiile. Încă o dată deci: acest plan nu se revendică de la nici o metodă – sau de la toate, după cazurile concrete. Cea proprie *Istoriei literaturii române* pe care vrem s-o scriem se va desprinde de la sine din lucrarea săvârșită”. Acestor comentarii le urmează, cum se preciza la început, titlurile capitolelor, 60 în total, cele mai multe fiind alcătuite, firesc, din subcapitole.

• [„**Iașul literar**”, nr. 2] Aura Pană redactează un studiu cu multe observații contondente despre *Etic și estetic în romanul pentru copii*. Este vremea răfuielii

cu volumele perimate, în care idealul social al elevilor era comunistul *in nuce*: „Romanul nostru pentru copii – indiferent de specific – nu a reușit încă să ofere cititorilor modele luminoase și vii, din lumea părinților și a educatorilor, chipuri despre care să se poată vorbi ca despre niște prezențe aidoma, așa cum se întâmplă cu de pildă cu domnu’ Trandafir al lui Sadoveanu ori cu mama lui Creangă. Există de altfel o prejudecată destul de răspândită printre unii scriitori, după care profesorul și educatorul, în general, echivalează cu un cod de precepte și sfaturi: fie că nu prezintă resurse literare, fie că – implicat în unele situații epice – poate fi expedit, încâpând ușor în câteva scheme convenționale și searbăde.” Câteva exemple în această direcție sunt: *Trei în grotă* de M. Novicov, *Drum printre aștri* de I.M. Ștefan și Radu Nor, *Omul din parc* de George Nestor. ■ La rubrica *Primplan*, apar două subiecte caustice alcătuit din notițe anonime. Altădată răsfățat de „Iașul literar”, Petru Popescu este drastic sancționat pentru povestirea *Întâlnire cu Monna Lisa* („Gazeata literară”, nr. 1/ 1968), care „nu are nimic extraordinar în prima parte, chiar este cuminte, foarte prolixă și neinteresantă.” □ Taxați fără menajamente sunt doi „preprotocroniști”, prinși în jocul elogiilor neacoperite: „Este impresionant, într-adevăr, zelul pe care Dragoș Vrânceanu îl depune de câte ori se ivește prilejul pentru a susține valoarea poetică a *Zoosophiei* lui Ion Gheorghe. Dar în loc să dovedească mai întâi existența poeziei din această carte, poetul în postură de critic a căutat, de la început, să trâmbițeze pretinsa noutate a operei. [...] Pentru apologia *Zoosophiei*, Dragoș Vrânceanu face și unele considerații despre suprarealism („Gazeta literară”, nr. 1/ 792, din 4 ian. 1968). [...] Epitetul «suprrealist» nu spune însă absolut nimic cu privire la valoarea *Zoosophiei* în intenția lui Dragoș Vrânceanu a stat ideea de a sugera pe această cale modernitatea poeziei” ■ *Discuții teoretice despre roman* avansează R. Zamfirescu, avându-i în vedere pe criticii literari Paul Georgescu, Ion Vlad, N. Balotă, G. Dimisianu. Este un moment propice pentru eliminarea balastului ideologic, deoarece „se pare că suntem pe cale de a scăpa de concepția rudimentară despre realism, care a guvernat o lungă perioadă în proză și în critică.” ■ La Paul Georgescu, în volumul *Polivalența necesară*, s-ar remarca „poziția conflictuală, care trebuie totuși reținută pentru lipsa aproape totală a prejudecăților dogmatice.” ■ Ion Vlad, în articolul *Romanul în contextul cercetărilor literare actuale*, în „Steaua” (nr. 9, 1967), „pledează, păstrând totuși un ton obiectiv, pentru preluarea noii atitudini a romancierului modern.” ■ Nicolae Balotă, într-un studiu din revista „Familia” (nr. 10/ 1967) – *Antinomille romanului contemporan*, identifică „obsesia și fuga de real.” ■ G. Dimisianu, în convorbirea cu Valeriu Cristea (*Dialog despre proză și actualitate*, în „Viața românească”, nr. 3, 1967) și în articolul *Experiențe și căutări* („Contemporanul”, nr. 44, 1967), este statornic în semnalarea unei „opoziiții între romancierii din trecut și... nuveliștii de azi, negăsind exemple concludente în cuprinsul romanului actual în comparație cu Rebreanu, G. Călinescu și Marin Preda, care se mulțumeau cu reconstituirea realității fără a reda însă și «spiritul» acestei realități.”

• [„Luminița”, AN XVI, nr. 2; Revistă lunară pentru școlari, editată de Comitetul Central al Uniunii Tineretului Comunist; nu se specifică un comitet redacțional; printre colaboratorii constanți ai anului 1968: Maria Banuș, Mihai Beniuc, Virgil Carianopol, Petre Luscalov, Fănuș Neagu, Lucia Olteanu, Octav Pancu-Iași, Mircea Sântimbreanu, Ovidiu Zotta] La rubrica *Din cele mai frumoase poezii* este prezentat „recuperatul” Vasile Voiculescu, prin poemul patriotic *Țării mele* și la *Calendarul poetic* figurează Mihai Beniuc, cu *Închinare* (*Sirena Griviței răsună...*).

• [„Lupta de clasă”. An XLVIII, Seria a V-a nr. 2; Organ teoretic și politic al C.C. al P.C.R.); lunar; format tipografic A 5, 144 pagini; Nu se precizează componența redacției] Dumitru Micu analizează volumul al II-lea din *Moromeții*, constatând că „timpul istoric răvășește satul, răstoarnă vechile rânduieli, scoate la suprafață existențe desconsiderate, scufundând implicit sau aruncând la periferie pe foștii frunțași. A sosit timpul oamenilor de la *marginile*, al celor care nu îndrăzniseră până atunci să deschidă gura, al apăsătorilor și disprețuiților.[...] Cronică a vieții satului într-o etapă de acalmie, în primul volum, *Moromeții* devine în cel de-al doilea cronică existenței rurale seismice. Modul narativ este cu intenție inadecvat materiei epice obiective. Evenimente ce zguduie temeliiile lumii sătești sunt relatate cu o liniște imperturbabilă, scene de intensă mișcare sunt proiectate cu încetinitorul. Cu o tehnică naturalistă, romancierul decupează o amplă tranșă de viață, filmează priveliști diverse, din momente diferite, dispersate pe parcursul a vreo două decenii, pe care le organizează într-o monografie densă. [...] Desfășurate pe fondul unui vast proces social, episoadele de viață aduse în roman apar ca un component al procesului complex de restructurare a lumii satului. [...] În *Moromeții II* se alcătuieste o panoramă a vieții contemporane sătești de o veridicitate fără precedent în epoca noastră. Prozatorul face o incizie pe viu în cele mai sensibile țesuturi ale existenței sociale, transmite pulsația unui organism în plin proces de restructurare, dramatic. Nota dominantă a cărții e, în consecință, un realism aspru, în linia lui Rebreanu. Tehnica, am spus-o, e în ansamblu naturalistă. Nu însă fără omologarea unor procedee mai noi, ce amintesc îndeosebi de Faulkner (asimilate organic modalității analitice proprii lui Marin Preda), sesizabile în redarea rezumativă a vreunei discuții, în transcrierea unor monologuri interioare. Ce definește realismul de substanță al romanului e curajul nemaiațins în literatura de azi cu care sunt investigate realități social-politice, adevărul reconstituirii unor stări de lucruri prezentate până acum parțial, idealizat. Procesul de transformare a satului, de orientare spre calea cooperativizării e înfățișat în concordanță cu adevărul istoric, ca un proces complicat, dificil, nu lipsit de aspecte dure, de momente de intensă încordare.”

• [„Orizont”, nr. 2] Marin Preda beneficiază de o cronică elogioasă, ca urmare a apariției volumului 2 din *Moromeții*, semnată Nicolae Ciobanu: „Volumul al doilea al *Moromeților* este un roman pe care proza românească a epocii noastre trebuia să-l dea neapărat. Conținând semnificații social-umane cu totul excepțio-

nale, perioada istorică a desfășurării și desăvârșirii revoluției socialiste la sate reclama cu necesitate o atare operă epică”. ■ Structura acestui număr se bazează, în deschidere, pe un mini-interviu cu Marin Preda pus să vorbească despre romanul *Intrusul* (inclus în planul editorial al EPL pe anul 1968) și despre un posibil reviriment al romanului românesc. □ În legătură cu această ultimă idee se vor pronunța diferite puncte de vedere, într-o anchetă literară, opinii emise de Cornel Ungureanu (*Creația românească și fascinația cercurilor*; „Moromeții vol. II punctează declinul «moromețianismului». El răspunde, mai întâi, necesității de a pune la punct unele adevăruri despre sat. [...] În *Moromeții* volumul II, Marin Preda a folosit, dar pentru sine însuși, descoperirile primului volum aceasta carte devenită deci clasică.”), Sorin Titel (*Monolog asupra romanului* „El – romanul – vrea să facă din acești spectatori, gata să creadă cu credulitate, colaboratori lucizi și participanți entuziaști la procesul creației sale. Iată de ce el nu poate fi învinuit de orgoliu sau dispreț. [...] Sunt sigur că va apare o nouă categorie de cititori de romane, un cititor colaborator, în locul unui cititor spectator.”), Ion Arieșanu (*Nevoia de a fi esențial în raport cu societatea*), Șerban Foarță (*Inima romantică a lucrurilor*: „Exista, în critică, legitimiști de două soiuri. Primii își închipuie că marii scriitori, așa-numitele modele, sunt niște întemeietori de dinastii. Cum numărul acestora (al descălecătorilor sau, dacă vreți, al dinastiilor) e, fatalmente redus, gusturile legitimiștilor în cauză fi-vor și ele mult reduse. [...] Celălalt soi, derivat, pare-se din primul, legitimează nu pentru a respinge, dar pentru a admite. Inventă genealogii, strămoși sau, cel puțin, antecedente. Critica lor e înțelegătoare (ei zic: «comprehensivă»»). □ Urmează dovezi concrete ale revirimentului românesc, prin lungi selecții de fragmente (14 pagini fiecare romancier) din *Animale bolnave* al lui Nicolae Breban, din *Lena* de Henriette Yvonne Stahl, din *Drumul de apă al reînțoarcerii* al lui I. D. Teodorescu. □ În completarea imaginii efervescenței creatoare românești, sunt reproduse câteva pagini de reflecții despre roman ale unor scriitori români și străini, eclecticici ca mod de gândire: Liviu Rebreanu, Ionel Teodoreanu, Mateiu Caragiale, Hortensia Papadat – Bengescu, Camil Petrescu, Maxim Gorki, Marcel Proust, Eugen Ionescu, Italo Svevo, Franz Kafka, Lautréamont, Rimbaud, Louis Aragon, Alain-Robbe Grillet, Julien Green, Saul Bellow, Le Clézio, Hemingway, Aldous Huxley, Henry Miller, Faulkner, Albert Camus. □ În acest număr consacrat prioritar romanului își fac loc și producții lirice semnate de Ion Caraion, Dan Mutașcu, Damian Ureche, D. Petrovici, Gheorghe Grigurcu, Nicolae Țirioi, Marta Bărbulescu, Vera Lungu. □ Traian Liviu Birăescu și Alexandra Indrieș semnează două studii dedicate unor întrebări grave. Primul, Încotro se îndreaptă romanul, preia, de fapt, o interogație a lui Pierre de Boisdeffre (*Où va le roman?*) și aparține lui Traian Liviu Birăescu. Al doilea, al Alexandrei Indrieș, îl deconspiră pe André Malraux din perspectiva *Antimemoriilor*. □ Din literatura universală sunt traduși Boris Vian cu *L'Ecume des jours* (traducere Constanța Ciocârlie) și Leopold Senghor cu două poeme (traducere Radu Cârneli).

• [„Presa noastră”, nr. 2] Petre Vintilă face câteva sumare considerații pe tema Gazetărie și literatură: „A fost întotdeauna frecvent întâlnită în critică poziția ambiguă a unor recenzenti care, când acuzau într-o lucrare literară modalitatea reportericească de expresie, când, dimpotrivă, o elogiau. La unii, influența stilului gazetăresc era o carență, la alții o calitate. Lucrurile mai sunt uneori semnalate și în sens invers, acuzându-se cutare reportaj de... literaturizare. Idiosincrazia termenilor și pozițiilor nu e chiar atât de veche. A trecut de mult vremea când Eliade lansase sloganul „Scrieți, băieți, numai scrieți!. [...] Ceea ce i se cere scriitorului modern i se cere implicit și gazetarului, deși acestuia din urmă cu infinit mai multă acuitate. Ca să folosesc o mică și candidă metaforă, aș îndrăzni să afirm că scriitorul scrie „lucrări trimestriale”, în vreme ce reporterul scrie „extemporale”. Nu de puține ori prozele marilor scriitori, deși aparent niște frugale exerciții cotidiene, au intrat și au rămas în literatură alături de tomuri voluminoase. Ce raft din biblioteca unui intelectual s-ar rușina de prezența *Momentelor* lui Caragiale, de aceea a *Tabletelor* argheziene, de *Scrisorile fără adresă* expediate de Topârceanu, sau de *Cronicile optimistului*, repetate atâtea mii de săptămâni de către G. Călinescu? Să fi fost ele scrise cu intenție gazetărească, ori să fi existat o discretă, dar tenace conștiință scriitoricească la elaborarea lor? Iată o întrebare superfluă, de vreme ce realitatea evidentă le-a și clasat temeinic în istoria literaturii. Îmi vine greu să afirm că teoretic ar exista între cele două vase comunicante care sunt literatură și gazetăria un punct obturator, ce închide și interzice contactul dintre cele două vecinătăți atât de înrudite. Există prejudecata că perenitate are numai literatura, nu și proza gazetărească. Nimic mai fals. Citiți eseurile lui Dumitru Popescu apărute până acum în «Scânțeia» și veți concede că ele constituie proze caracterologice de o profundă meditație filozofică și etică, părând a-și trage substanța din *Caracterele* lui *La Bruyere*. Ele sunt acute cronicile ale tipologiei umane, portrete rembrandtiene tratate curajos în lumini și umbre, putând să constituie sumarul unei cărți care nu va mai fi a gazetăriei ci a literaturii. În aceasta pare că stă în ultimă instanță rolul integrat al gazetăriei, destinul ei de a fi depozitată de multe din operele sale. [...] Un istoric al presei ar trebui să consulte copios din rafturile literaturii, fiindcă ziaristică deși nu se proclamă insolit „literatură”, rămâne prin condeiele ei cele mai active, prin spiritul ei acut și neadormit una din cele mai vii și fermecătoare zone ale vieții și istoriei literare.” ■ În același număr, Șerban Cioculescu scrie despre Umorul în corespondența lui I L Caragiale, un studiu în care relevă aspecte din corespondențe comune cu pasaje literare sau gazetărești: „Caragiale a fost un corespondent dintre cei mai exacti și scrupuloși. Nu lăsa nici o scrisoare fără răspuns, oricât de umilă ar fi fost persoana corespondentului ocazional. A întreținut corespondență cu câțiva vechi prieteni, ca Petre Th. Missir, dr. Alceu Urechia, C. Dobrogeanu-Gherea, Al. Vlahuță, Barbu Delavrancea, Mihail Dragomirescu. Când s-a stabilit la Berlin și a făcut cunoștință cu tânărul ginere al lui Gherea filologul Paul Zarifopol, pe care-l vizita foarte des la Lipsca, cu ocazia concertelor de la Gewandhaus, îi trimitea săptămânal scrisori

sau foarte dense cărți poștale, presărate cu glume. Rareori se întâmplă câte misivă total lipsită de orice notă de umor. [...] Același sentiment îl îndeamnă să zugrăvească uneori miniatural pe cartolinele poștale trimise un drapel tricolor pentru a semnala trecerea lui printr-o nouă localitate. Nu era și el „daco-român”? Nu era în drept să ridice pavilionul? De ce am caracterizat formula de recuzare în materie de competență literară ca falsă modestie? Pentru că într-un loc, mulțumindu-i lui M. Dragomirescu pentru un studiu critic aprofundat, Caragiale efectuează o mișcare de rotație de 180 grade, de la cea mai totală modestie, la contrariul ei: „Ți-am citit articolele; îmi plac toate, dar mai cu seamă acelea unde vorbești atât de călduros despre modestul meu talent. Cu deosebire în acelea, se revelează o pătrundere subtilă și o magistrală judecată, la cari cred că pân-acuma nu s-a putut ridica vreun alt critic modern”. Urmează întrebarea înșelătoare: „Nu ți se pare că prea mă lauzi? – că mie nu mi se pare deloc”. Răspunsul este atât de neașteptat, dezvăluind orgoliul funciar al scriitorului, sub masca modestiei, încât râsul irepresibil care se declanșează îl absolvă pe „cinicul” Caragiale de orice vină. De ce n-ar avea și el despre sine buna, optima părere pe care noi, urmașii, o avem despre incomparabila-i operă literară? Așadar, să nu ne lăsăm înșelați când întâlnim în scrisorile lui semne repetate de modestie. Caragiale avea deplina conștiință a superiorității sale, iar protestările de modestie erau la el studiate în efectul lor. [...] Autoironic când e vorba să se judece și pe el însuși, după ce i-a judecat pe ceilalți, Caragiale a compus o foarte lungă scrisoare către Gherea, ca să-și scuze întârzierea unui răspuns la două scrisori. Scuza? este lenea, denumită savant *pigritia orientalis foetida*, sau în românește puturoșenie orientală și pe care o descrie amănunțit, în toate simptomele ei, de apatie cu oscilația ritmică: „odihnă și somn, și iar odihnă”. Cum spuneam însă la început, aceasta i se întâmpla foarte rar lui Caragiale: să nu răspundă prompt la o scrisoare. [...] După acest facil echivoc verbal, o fină săgeată la adresa Academiei Române, care-i refuzase recent, a doua oară, premiul literar cuvenit: „A mai sta un moment la gânduri în fața unui ordin atât de categoric ca al dvs., ar fi să n-am nici atâta spirit cât îmi recunoaște Academia Română”. Astfel, marele umorist se joacă aidoma unui abil gimnast pe trapez, la toate nivelurile umorului. Ne place să asigurăm în încheiere manele ilustrului academician post mortem, că astăzi îi recunoaștem infinit de mult spirit și ne simțim stingheriți că n-am reușit în spațiul scurt al articolului decât de a da o idee infinit de sumară a comorii lui de umor. ” ■ Tudor Teodorescu-Braniște publică în rubrica Evocări un portret al scriitorului și gazetarului Ion Vinea: „Îl am în fața ochilor, așa cum l-am cunoscut în 1920, în redacția ziarului „Chemarea”, condus de N. D. Cocea. De statură potrivită, cu silueta sveltă, cu fața tăiată în linii fine, cu ochii de un albastru senin, cu părul castaniu dat pe spate, Ion Vinea avea în înfățișarea sa o distincție sobră, naturală, lipsită de orice ostentație. [...] Când își începea articolul, Vinea se izola cu totul de mediul înconjurător. Părea că nu mai vede și nu mai aude nimic din larmă și mișcarea celorlalți. Scria foarte greu. Ștergea fraze întregi și, uneori, pasagii întregi de câte o jumătate de pagină,

„hașurând” fiecare rând, fiecare cuvânt, ca să nu-l mai poată descifra nimeni. [...] Cu toate și ștersăturile, manuscrisul lui era totdeauna citeț. Rândurile se înșirau rare, ca să-i rămână spațiu pentru corijeri și adăugiri, iar slova era mare și clară, ca să evite eventualele greșeli ale lucrătorului tipograf”.

● [„**Ramuri**”, nr. 2]. Ștefan Bănulescu scrie despre piesa de teatru a lui Marin Sorescu, *Iona*, căreia îi consemnează apariția din revista „Luceafărul”. Arată că autorul inovează dramaturgia românească, în latura ei poetică. Iona „gândește și acționează împreună cu lumile imens populate în el, e o teribilă mișcare de unghiuri ale replicilor, savant mutate și purtate pe planurile fundamentale ale existenței, [...] Iona e un om modern care pășește între hotare de începuturi primordial și de viitor destin cosmic.” Bănulescu nu se îndoiește de valoarea piesei, rămânând ca regizorii să înțeleagă cum să-i transpună această calitate în spectacole de teatru. ■ Scriind cronică literară la *Mișcarea prozei* Mihai Ungheanu îi reproșează lui Al. Oprea inconsecvența dintre titlul cărții și subiectul ei, dar opiniile critice, spunând că nici o *mea culpa* nu ar fi reconciliabilă în general în critică, fiindcă adevărata menire a criticii nu este, așa cum scrie Oprea, autocritica. Ungheanu subliniază necesitatea de a fi la curent cu literatura care se scrie în spațiul în care criticul trăiește și mai puțin de a sincroniza critica autohtonă la cea europeană. De asemenea, Ungheanu este nemulțumit de faptul că Oprea își rectifică mult prea mult propriile păreri, că exprimă idei ambigue despre operele lui Marin Preda, Titus Popovici, Camil Petrescu etc. □•„*Ulysse*” sau *înțelepciunea vocației* îi aparține tot lui Mihai Ungheanu, care îi critică pe contestatarii lui G. Călinescu: „Cronică literară nu este o specie cu rețetă [...]. Ea este o specie deschisă, care trebuie să se supună momentului. Cronicarul nu e dator să spună numai da și nu, ci să aibă și grijă să nu se uite anume lucruri. El este, adică, acea conștiință de care orice mișcare culturală are nevoie.” □•La rubrica *ecuații critice*, Ion Biberi scrie despre *Parabola focului* de Vasile Nicolescu, volum pe care îl consideră „reușit din punct de vedere formal, stilistic și al imaginarului”. □•Sub titlul Zece ani de poezie a lui N. S. Ștefan Bănulescu scrie despre noul volum al lui Nichita Stănescu, Alfa. □•I. Grigorovici pune în ecuație critică *Trântorul* de Emil Botta, „o carte greu de încadrat într-un curent sau gen literar, fiind diferită de literatura contemporană; este dilematică în măsura în care generează o întrebare complicată: „libertatea e o neliniște, o insatisfacție sau o superioară și privilegiată împlinire?”. Trântorul este un personaj singur, inadapdat social cu „repulsie față de existență.” □•Despre cartea lui Mircea Zăciu, *Masca geniului*, o carte care îmbină istoria și critica literară, care are subiecte critice diverse, „de la încercarea de a fixa riguros locul lui Vasile Alecsandri în istoria literaturii noastre și sintezele finale privind Începuturile romanului românesc și evoluția nuvelei”, având o viziune organică asupra literaturii, scrie Titus Bălașa ■ Rubrica *personaje celebre* este semnată de Mihai Hetco și îi este dedicată lui Gore Pirgu și obsesia culturii. Autorul observă tehnicile de imitație prin care personajul lasă impresia că este un om cultură, „fără teama ca cineva să îl suspecteze de impostură.” ■ *Comentariile*

critice sunt semnate de Al. Piru și sunt dedicate lui *Brâncuși*, *Henri Michaux* și *C. Mateescu*. Primul, sculptorul de renume mondial, este un pretext de a-l aminti pe Henri Michaux, poet de origine belgiană, al cărui nume devine, la rândul lui, prilej de a-l introduce în pagina comentariului critic pe „medicul” Ion Vîtner, care, în 1957, a luat poziție în «Gazeta literară» împotriva lui Henri Michaux, fără să știe că scriitorul protestase în decembrie 1943 (vezi R-M Albérès, *L’Aventure intellectuel du XX-eme siècle Paris*, Albin Michel, 1963, p.288) împotriva stării deplorabile în care fascismul târâse umanitatea”. ■ Ilie Purcaru răspunde săgeților cu vârful muiat în otravă venite dinspre „Lucaefărul”: „Trebuie să mărturisim că, cu toată supărarea, revistei «Lucaefărul», recunoaștem ca diriguiitor al culturii românești pe cu totul alt altcineva. Nu acceptăm confuzia ce ni se propune între politică și politicianism”. ■ Marin Sorescu traduce din Boris Pasternak 6 poeme.

● [„Secolul 20”; nr. 2] Întreg cuprinsul este rezervat culturii indiene, pornind de la evenimentul principal al momentului, respectiv Centenarul Mahatma Gandhi. Sunt tipărite pagini de evocare a militantului pentru independența țării lui, semnate de Lucian Blaga, Romain Rolland și André Malraux. Zoe Dumitrescu-Bușulenga asumă traducerea unor poeme de Rabindranath Tagore.

● [„Steaua”, nr. 2] Volumul de nuvele *Vârstele tinereții* publicat de Paul Gorgescu la E.P.L., în 1967 constituie pentru Virgil Ardeleanu un prilej de a-și declara „neșteptata satisfacție” pentru „performanța uluitoare de a exceda cu mult media epicii contemporane”, prin „aventurarea” autorului, din „nestăvilită propensiune intelectuală, în hățișurile beletristicii”. „Vorbind despre tipuri «clasice» și în tipare, dacă nu întotdeauna clasice, oricum în limbajul unor remarcabili prozatori contemporani, el și-a găsit, ne place să credem, o mult râvnită rederopțiune, iar nouă ne-a dat o carte a cărei mari atracții rezidă în semnele unei labile, scăpărătoare și profunde inteligențe. A percepe (termen predilect scriitorului) în chip structural literatura și a scoate apoi, aproape numai din acest act, o nouă literatură, originală prin punerea în pagină și cu adevărat actuală prin pulsul său ideatic – este, «ei da, de ce să n-o spunem» un fapt ce se cuvine pe bună dreptate apreciat. Propunându-și să „zăbovească nițel asupra conceptului de actualitate”, V. Ardeleanu propune o „paranteză”, care numai „aparent” nu și-ar avea rostul. „Cei mai mulți dintre prozatorii noștri s-au străduit, ani de-a rândul, să ne convingă că actualitate înseamnă musai transcrierea realității. Uzina și mai ales satul credeau aceștia, sunt singurele subiecte actuale care, pentru a se converti într-o carte actuală, trebuie dezvoltate la modul sforăitor, adică împănate, de nu cu cifre, cel puțin cu lecțiuni de economie politică. Ultimul nefericit exemplu ni l-a oferit Marin Preda prin cel de al doilea volum al *Moromeților*. Este o situație stranie. Este de neînțeles cum amatorii de asemenea rurală proză actuală nu-și dau seama că ceea ce interesează în primul rând nu e lupta pentru sau împotriva cotelor, nici faptul că se înființează și apoi se consolidează o cooperativă, ci spiritualitatea celui pus să acționeze într-un sens, dacă vrem neapărat, fie el și istoric, dacă nu, simplu

uman. Țăranul român, din aproape toate cărțile din ultimii 20 de ani, a fost transformat într-un fel de ființă ontogenic-socialistă care a repetat, ca la carte, o presabilită filogenie socialistă. A ambiționa să „rezolvi” toate problemele unei noi societăți prin descripția trunchiată a insului ce-și lasă caii și intră în colectiv este însă un non-sens. Să fim bine înțeleși: nu contestăm valabilitatea unei literaturi strict rurale. Dar pentru a fi literatură adevărată, ea se cere emancipată din imperiul viziunii terifiant-materiale, și profilată pe coordonate endemic-umane. Prozaatorii americani din ultimele decenii (și nu numai ei), campionii literaturii rurale, n-au procedat, se pare, altfel, și Academia Suedeză a remarcat acest lucru”. În ceea ce-l privește pe Paul Georgescu, „deși nu se ocupă de țărani”, „se plimbă totuși prin târguri, printre oameni căzuți în automatisme devenite livrești”. „Tențaja de a-i privi încă odată, pe aceștia, din optica «clasică» e mare. Nici nu vrea, de altfel, să reziste. Însă dincolo de ceea ce știm cu toții, autorul are inspirația și talentul de a duce și altceva: condiția fundamentală a omului, omul față în față cu sine însuși”. ■ O altă cronică, publicată de Mircea Tomuș, este la „culegerea masivă de studii și articole” *Masca geniului* a lui Mircea Zăciu: „Se pot recunoaște în ea atât eleganța frazei, ceva din morga mereu cenzurată și compensată prin sentiment și pasiune a lui Dimitrie Popovici cât și preocupările moraliste sau aria transilvană a cercetărilor lui Ion Breazu. În plus, Zăciu își dezvăluie antene receptive la influențe din spațiul exterior catedrei și pe care perspectiva îngustă a contemporaneității le marcase cu un semn, dacă nu de antagonism, în orice caz de oarecare distanță, față de poziția dascălilor săi: G. Călinescu, Tudor Vianu.” ■ La rubrica *Mențiuni și opinii* este consemnată apariția la Editura Europa din Budapesta a unei selecții masive din opera poetică Ion Pillat, „completând fericita inițiativă care în ultimii cinci ani i-a transpus pe Macedonski, Bacovia, Blaga și Tudor Arghezi în tot atâtea volume cuprinzătoare. Prezentarea grafică elegantă, prețul accesibil și tirajul destul de mare (1000 exemplare) pentru poezie, fac din volumul *Visări păgâne* o reușită a unei acțiuni demne de continuat până la completarea seriei cu numele lui Ion Barbu, V. Voiculescu, Ilarie Voronca, B. Fundoianu (și poate și a altora). Selecția poeziilor, prefața și notele sunt datorate profesorului Domokos Sámuel, de la catedra de limbă română a Universității budapestane”. □ La aceeași rubrică, Leonid Dimov este întâmpinat, mai mult decât persiflant, cu *Un mic semn de întrebare*: „prezent în ultima vreme foarte frecvent în revistele de literatură”, care trece și drept un virtual mare poet prin articolele sau bilanțurile unora și altora. Nu o dată „*Luceafărul*” îi oferă câte o jumătate de pagină pentru «visele» sale (cu militar, cu frizerie, cu cocoș etc), vise cu pretenție (exprimată odată) de onirism și care nu sunt fond decât asemenea versificări în virtutea inerției, alături de orice fir cât de fragil al vreunei idei: «Venii gospodinelor c-au venit podoabele/ Trimise de la „Pompe funebre” cu roabele./ Iată diademe și gulerașe cu apret/ Iată florile de lămâiță pe fond violet» și dă-i și scrie așa până când te plictisești. Cerem iertare pentru pretenția la o idee, adevărat este că versurile sunt alcătuite cu mare îndemânare și conștiinciozitate, chiar chemare

întru potrivirea cuvintelor, dar o fi ajungând atâta?” ■ Constantin Noica publică un articol prilejuit de apariția volumului *Logos și Ethos* a lui Anastase Joja intitulat *Un gânditor înfruntă universalul*. Identificând „trei căi de acces la universal: cea atât de glorioasă în trecut și atât de surprinzător actuală a gândirii grecești, cu Athanase Joja; cea atât de vie istoricește a gândirii hegeliene, cu D. D. Roșea; și cea încărcată de toate promisiunile viitorului, a gândirii științifice”, C. Noica se întreabă: „Care din ele va duce gândirea românească la întâlnirea cea bună?”

● [„**Tânărul leninist**”, nr. 2] Mauriciu Vescan compune partitura muzicală a poeziei lui A. I. Zăinescu, *Frumoasă ești, țara mea de azi!*: „Frumoasă ești, crești din zi în zi/ Cu-al apelor de foc talaz [sic !]/ Și-ntinse rodnice câmpii./ Zburăți mai sus stele-n calde seri./ Nu vă opriți pân`n la cer, Vă-ntrece țara mea de azi”.

● [„**Teatrul**”, nr. 2] Numărul se deschide cu dezbaterea organizată în cadrul Festivalului de teatru din decembrie. Revista a optat să publice extrase, împărțite în teme principale: *Piese și spectacole; Sensul contemporan al istoriei; Schița dramatică modernă și interpretarea ei; Probleme reale și false ale „Marelui spectacol”; Un studiu pe teme de inspirație folclorică; Un drum spre redescoperirea mitului popular; Există o dramaturgie experimentală?; Pro și contra; Calitatea Atașamentului, sensul unei adeziuni; Câteva teme generale; Drumul piesei originale spre scenă*. Dintre acestea sunt demne de reținut: ■ Tema *Piese și spectacole. Blaga și teatrul poetic*, bazată pe piesa *Eroii* de Lucian Blaga jucată la teatrul „C. I. Nottara” la care au răspuns: □•Andrei Băleanu, *De ce nu-l jucăm pe acest dramaturg?* □•Horia Lovinescu, *Un gest de cultură nu este încă un experiment*: „Pentru moment, necesitatea de a stabili o legătură între teatrul lui Blaga și publicul cerea o rezolvare cât mai simplă și mai operativă”; □•Florin Nicolau, *A juca teatrul poetic*: „Prezența lui Blaga în aria de activitate a teatrelor noastre este foarte valoroasă, tocmai ca o manifestare originală și puternică de teatru poetic”; □•Mihai Nadin, *Un anumit intelectualism*: „Teatrul acestui autor este fără îndoială intelectual, este teatrul unui filozof în care poezia nu poate fi desprinsă de sistemul filozofic, și ideea nu poate fi aplicată din afară, emoției poetice.”; □•Concluzia acestei părți este: „Toți cei care au luat cuvântul au subliniat cu bucurie importanța reapariției lui Blaga pe un afiș de teatru de la noi, cerând reintroducerea celor mai bune din piesele sale în repertoriu. Asupra modului de interpretare regizorală și de joc specific acestui teatru poetic, vom putea desigur să discutăm în adâncime atunci când vom vedea piesele poetului reprezentate în mai multe variante pe diferite scene”. □•În partea a doua, *Sensul contemporan al istoriei*, pe seama reprezentației *Petru Rareș* de Horia Lovinescu la teatrul „C. I. Nottara”, au vorbit: □ Horia Lovinescu, *Întrebările piesei*: „Piesa și spectacolul doreau să fie un manifest în ceea ce privește teatrul istoric actual: ele căutau posibilități de gândire contemporane în acest gen. Iată divergența pe care o ofer spre dezbateră, numai în măsura în care putem pleca de aici cu niște concluzii seroase și, implicit, practice.” □•Dina Cocea, *O necesitate actuală*: „Discutând

Petru Rareș este bine să delimităm limpede ceea ce reprezintă în ea necesitatea actuală, viguroasă a teatrului nostru de gândire și regândire a trecutului și a prezentului și să prețuim foarte atent toate sensurile acestui efort.”; □•Dinu Săraru, *Un spectacol inspirat*: „Este firesc ca o operă interesantă să dea naștere unor discuții aprinse. Nu paralelismul între opera lui Lovinescu și drama noastră istorică de factură romantică, în care întâlnim boieri în veșnic conflict cu domnitorul și mitropoliți înțelepți, interesează numai aparent asemănătoare ale unei întregi dramaturgii exprimă, în scrierea nou apărută, un punct de vedere contemporan scriitoricesc și filozofic.”; □•Valentin Silvestru, *Drama istorică lucidă*: „Valorile pe care scriitorul le include în realizarea sa le consider reprezentative într-un context internațional foarte larg. În ceea ce privește divergențele dintre autor și critici, trebuie să recunoaștem că ele se înscriu într-o discuție foarte îndelungată”;

□•În partea a șasea, *Un drum spre redescoperirea mitului popular*, pe seama piesei *Miorița* de Valeriu Anania jucată la Teatrul „Barbu Delavrancea”, au vorbit: □•Marietta Sadova, *Tema noastră – o senină înțelegere a vieții și a morții*; □•Andrei Băleanu, *Între mit și melodramă*: „Tema *Mioriței* este mult minimalizată de autor, redusă la un moment de conflict melodramatic, uneori chiar cu elemente din *Dama cu camelii*”. □•În partea a șaptea, *Există o dramaturgie experimentală*, în urma piesei *Restaurarea hainelor Sfântul Augustin* de Paul-Cornel Chitic jucată la Teatrul „Matei Millo” din Timișoara, au vorbit: □•Yannis Veakis, *Verificarea textului pe scenă*; □•Dinu Kivu, *Situația normală dilatăată până la supra-normal*: „Spectacolul Chitic nu este experimental decât în sensul în care orice montare este un experiment. E vorba mai curând de stabilirea unui prim contact, relativ neobișnuit la noi, cu publicul”; □•Romulus Vulpescu, *Un text cât se poate de normal*: „Mai întâi, nu cred că textul lui Chitic este un text experimental. [...] Meritul lui Chitic este acela de a scrie cu curaj. Scrisul este de fapt o meserie de curaj, de cascador permanent. În sensul acesta, Chitic este foarte clasic și, sub rezerva clasicilor morți (de tip Camil Petrescu și Caragiale), printre cele mai multe texte românești, contemporane, văzute și cunoscute de mine până acum, piesa asta mi se pare cea mai normal posibilă, o piesă scriitoricește adevărată. Am o rezervă față de spectacol, care e cam îngroșat. Plusurile adăugate de regie, nu se știe din ce motiv, au dat o aură de absurd inexistentă în textul acesta, care este, în esență, foarte realist.”; □•David Esrig, *E foarte trist...*: „Este trist că ne aflăm în stadiul de a considera acest spectacol ca o excepție a momentului de față. Așa cum apare dramaturgul Chitic, el este un dramaturg real, există ca scriitor de teatru, nu mai puțin decât cei consacrați. El există pe drumul lui, în universul lui, și se exprimă convingător pe măsura experienței sale de până acum.”; □•Paul-Cornel Chitic, *O altă tensiune dramatică și o altă dezvoltare de conflict*: „Orice așa-zis subiect, din moment ce se poate scrie despre el, aparține timpului trecut; deci are valoarea istorică. Subiectul este pretextul scrierii și nu contextul ei. [...] Aș fi vrut ca publicul să huiduie, să fluiere la sfârșit, pentru că personajele pe care le-am adus în scenă merită cea mai violentă sancțiune. În redacția «Con-

temporanului» au avut loc lecturile unor piese încă necunoscute. Regret că până azi nu sunt cunoscute textele de valoare indiscutabilă ale tinerilor Constantin Mihailescu și Ion Coja – autori despre care mâine se va vorbi, fără îndoială.”; □ În partea a noua, *Calitatea atașamentului, sensul unei adeziuni*, în urma piesei *D-ale carnavalului* de I. L. Caragiale, jucată la Teatrul „Lucia Sturdza Bulandra”, au vorbit: □ Mihai Nadin, *Calitatea atașamentului nostru*: „Această demonstrație pe viu a vitalității unui clasic se realizează numai cu un imens consum de dragoste și pasiune și cu o mare înțelegere și apropiere față de sensurile zilei de azi. În asta stă și înțelesul atașamentului nostru față de creația lui Pintilie: în prețuirea și emoția pe care o simțim în fața omului de teatru care se încapățânează să readucă o viață nouă în lucrările pe care noi le iubim, dar nu mai știm să le vedem cu ochi proaspăt.”; □ Dinu Cernescu, *Elogiul incompetenței*: „Un aspect al lor nu a fost încă discutat niciodată: caracterul demascator al acestui teatru al lui Pintilie. Incompetența trăiește adesea foarte liniștită printre noi, bine machiată cu citate, lecturi și cuvinte frumoase. Spectacolele lui Pintilie reușesc să joace rolul unui stimulator puternic, capabil să scoată la iveală toate aspectele incompetenței. Iată de ce sunt recunoscător spectacolului *D-ale carnavalului* (și de curând și *Livezii cu vișini*): pentru că au scos la lumină o incompetență critică perfectă, rotundă; demnă de întreaga noastră admirație. Incompetența cronicarului «Gazetei literare» nu trebuie incriminată, ea trebuie cultivată ca o floare rară, ca un trifoi cu patru foi, ea trebuie păstrată și arătată prietenilor ca o pernă cu pisici sau ca un tablou cu pepeni.”; □ N. Carandino, *Să nu crezi că ai descoperit adevărul absolut*: „În ceea ce privește poziția mea față de *D-ale carnavalului*, am precizat-o de mai multe ori, am scris și în revista «Ramuri», și în «Steaua», și în «Gazeta literară».”; □ Dinu Kivu, *Cronicarul angajat*: „Dar de ce ne ferim noi, cronicarii, să recunoaștem fățiș că și noi suntem angajați într-un fel, că și noi considerăm o aripă a artei spectacolul românesc mai însemnată decât alta? De ce păstrăm această atitudine de obiectivism și de liniște făcută, care uneori se apropie de demagogie? De ce nu vrem să recunoaștem că, indiferent de chipul pe care ni-l compunem, obiectivitatea absolută este, de fapt, imposibilă? De ce nu ne angajăm pe față în apărarea aceluia teatru în care credem și de ce nu mergem cu el până în pânzele albe? În ceea ce privește discuția despre *D-ale carnavalului* eu mi-am spus mai de mult părerea și am și revenit asupra ei; nu am luat cuvântul pentru a mai mărturisi odată că sunt un adept necondiționat al acestui mod regizoral.”; □ În partea a unsprezecea, *Drumul piesei originale spre scenă*, au vorbit: □ Ana Maria Nartî, *Sorescu; Băieșu, Cosașu, D. R. Popescu...*: „Dacă, de pildă Teatrul Mic s-ar fi prezentat în concurs cu o piesă de Marin Sorescu pentru care Radu Penciulescu și-a mărturisit de mai multe ori pasiune; dacă Teatrul «Bulandra» sau Naționalul ar fi jucat piesa lui Băieșu care a circulat prin secretariatele lor, dacă noua piesă a lui Radu Cosașu ar fi fost pusă în scenă într-un al treilea teatru, dacă am fi văzut unul sau mai multe spectacole semnate de Dumitru Radu Popescu, am fi avut un material calitativ deosebit, de discutat. Dar aceste piese nu au intrat

în Festival fiindcă nu erau nici publicate, nici jucate, și majoritatea nici măcar nu figurează în repertorii. Nu vreau să spun că de la aceste piese ar începe marele moment nou al dramaturgiei românești. Știi numai că ele au calitate. Dar nu știu cum vor trăi ele în teatru, fiindcă nu s-au verificat în fața publicului. În clipa în care aceste texte pasionează pe niște foarte înzestrați creatori de spectacol, absența lor din programele teatrelor echivalează cu niște salturi înapoi. Nu putem să ne îngăduim luxul de a nu juca ceea ce este mai bun. Chiar dacă după aceea vom discuta cu frenezie și vom critica sălbatic pozițiile care ni se par vulnerabile în aceste piese mai bune.”; □•Andrei Băleanu, *Experimentarea dramaturgiei în raporturile sale cu publicul*; □•Horia Lovinescu, *Veșnicile întâzieri*: „La ora când redacția îmi trimite să revăd rezumatul acestei stenograme, în revista «Luceafărul» a apărut *Iona* al lui Marin Sorescu, care pune sub o lumină nouă întreaga problemă a literaturii debutanților și a atitudinii față de ea. Pentru că *Iona*, piesă a unui tânăr debutant în dramaturgie, este o capodoperă și ridică dintr-odată, fără efort, scrisul românesc pe vârfurile cele mai înalte ale literaturii teatrale contemporane.”; □•Mihai Nadin semnează *Radu Stanca – dramaturg*, despre creația lui Radu Stanca: „El le-a gândit și le-a văzut pe scândura scenei, și a plecat dintre noi cu regretul pe care numai un dramaturg-regizor îl poate înțelege la dimensiunea adevărată, de a nu fi izbutit marea confruntare dintre plăsmuirea literară și întru chiparea ei, în carnea și în sângele unui spectacol. Nu e locul concesiilor sentimentale și memoria lui Radu Stanca nu le așteaptă”. □•Dumitru Solomon semnează *Simple note pe marginea unui concurs de scenarii*: „Concursul de piese radiofonice, încheiat în decembrie 1967, a reconfirmat atât apropierea unor autori de acest teatru, cât și, mai ales, eforturile radiodifuziunii de a edifica un repertoriu propriu. Cele treisprezece piese premiate la concurs, pe care le avem – pentru scurt timp, în față reflectă, într-o măsură, universul dramaturgiei radiofonice, câștigurile și scăderile ei. [...] A dispărut, în parte, didacticismul greoi, plicticos, monoton, a apărut în schimb vagul, dar și acesta trebuie populat de idei, de oameni, căci prin el însuși nu e dramatic, așa cum nu sunt dramatice prin ele înseși nici percepțiile etice, teoriile abstracte sau chiar conflictele”.

• [„Tomis”, nr. 2] În *Portrete și reflecții literare*, Al. Protopopescu elogiază activitatea lui Constantin Ciopraga: „În vreme ce critica și istoria literară își primumesc în chip necesar generațiile, într-un moment în care râvna pentru locurile rămase vacante în divanul culturii noastre ajunge adeseori la excese, când foiletoul e gata să disloce – ca producție – exegeza, Const. Ciopraga aduce cu sine ceva din sobrietatea tradițională a eruditului ieșean, puțin absent, puțin sceptic față de experimentele zilnice, dar laborios și preocupat în permanență de ordonarea unei moșteniri literare în destule privințe răvășită”. Analizând materialul pus la dispoziție de opera criticului ieșean, semnatarul articolului notează: „Hotărât, profesorul Const. Ciopraga are în cel mai înalt grad puterea de a ordona, de a explica o literatură, un gen, un autor sau o epocă în stare de succesiune, adică în stare de organism viu”. ■ Octavian Georgescu recenzează romanul *Regele pălă-*

riilor (E.P.L, 1967) de Ion Lungu care „dă în primul său roman un examen dintre cele mai interesante. Istoria literară oferă numeroase cazuri de critici deveniți romancieri, așa că faptul în sine n-are ce uimi. Surprinzătoare este de la prima filă a romanului modalitatea singulară (cel puțin în literatura noastră) de a construi acțiunea și a configura personajele. [...] Fiecare secvență, fiecare personaj sunt elaborate cu știință, încât lectura, agreabilă, aparent ușoară, duce continuu la dificultăți de subtext”. Analiza recenzentului relevă o carte care „solicită întrebări de la o pagină la alta; reluată, semnificațiile și savorile ei sporesc, comentariul ei ar putea fi deci mult mai larg”. ■ Volumul I din *Documente și manuscrise literare* (editura Academiei, 1967), alese, publicate, adnotate și comentate de Paul Cornea și Elena Piru, continuă, e de părere Ion Buzași, semnatarul articolului, „inițiativa începută de G. Călinescu care, în cadrul revistei «Studii și cercetări de istorie literară și folclor», a înființat o rubrică specială închinată publicării materialului documentar intrat în posesia Institutului. [...] Acest volum constituie începutul realizării dorinței marelui istoric literar.” Analizând atent volumul, recenzentul observă organizarea riguroasă a întregului material: „S-a evitat criteriul cronologic, creându-se astfel posibilitatea completării documentelor în eventualitatea descoperirii altora noi. Însoțite de note foarte informate, ce cuprind mai bine de o treime din volum, aceste documente ilustrează stadiul actual al istoriei noastre literare, în care se pune accent și pe capacitatea creatoare, dar și pe minuția cercetării”. □ În *Poziția astrilor* (B.P.T, 1967), de Dan Laurențiu, „poetul e o voce stranie care înalță strigări magice spre bolta astrilor, ca să-i înduplece. Tentativa sa e una de rigoare inspirată. Poezia în esență este o ridicare în cercuri transcendente spre lumină. [...] Iată-l pe Dan Laurențiu șoptind o tragică rugăciune, pentru a i se permite o viziune a Edenului: «Pot râde plin de jertfa bucuriei mele / căci noaptea plutesc prin ceață vapoare / Și eu ca un rob ce-și spune rugăciunea / Stau în genunchi și aprind focul pe fundul mărilor»”. Pentru Marin Mincu, recenzentul volumului, „poezia începe să renunțe la incongruențe, în favoarea luminii emana-te difuz prin ochiul geometric al cunoașterii. Și acesta e un semn de bun augur în poezia actuală. Din tăcere se naște cuvântul, iar poezia începe să se autocunoască și să se stimeze”. □ Cu *Viscolul și armonia* (E.P.L, 1967), de Victor Torynopol, Florin Muscalu notează că avem în față „o carte inegală, cu un titlu cam comun [...] care reține atenția printr-o tendință de «întoarcere a poetului la uneltele sale»”. Analiza ideatică a volumului cu o atenție deosebită pe piesele de rezistență – *Șah, Tilt sau împotriva sclerozelor* – îl face pe recenzent să concluzioneze brusc: „Cam atâta despre «armonia» din volum. În rest «viscol» învălmășit...”. □ În *Alcor* (Ed. Tineretului, 1967), Horia Zilieru „se reînscris în fâgașul unanim sem-nalat al unui lirism calm, care își refuză rostogolirile bruște, spectaculoase, păstrându-și ca pe un atribut de particularitate curgerea dezlegată de grabă a râurilor de câmpie”. Recenzentul cărții, care semnează simplu N.I.F, observă că ceea ce caracterizează lirica poetului este „întrepătrunderea organică a sentimentelor sale cu elementele de natură.. [...] Tocmai această ceremonie gingașă pe care o reofi-

ciază cu cartea de față i se potrivește cel mai fericit poetului, care ocolește atât surprinzătorul cascadelor, cât și meandrele, pentru a se păstra în sferele unei liniști suave în care floarea modestă de câmp e preferată exuberanțelor focului”.

□ • *Destine paralele* (E.D.P., 1967), cartea Ninei Cassian, este pentru Emil Rădulescu, „ultima înmănunchere lirică a poetei care înglobează cărțile anterioare, aproape anulându-le prin evoluția neașteptată”. Recenzentul remarcă „universul artistic propulsat în sfere de autentică trăire, tensiunea atingând spontaneitatea marilor emoții”.

■ O analiză amplă a criticii literare românești realizează Cornel Regman în *Critica și noul exclusivism*: „Anul 1967 – numit și an al criticii (unii se amăgesc cu idea că ar fi fost și al prozei) – își merită numele dacă n-ar fi decât pentru faptul că în acest an limbile criticilor de toate generațiile s-au dezlegat de-a binelea, sfielile au fost abolite și câteva noțiuni-beton armat foarte rezistent au cedat”. Transformat într-un critic al criticilor, C. Regman notează: „Pretenția unora de a face rânduială după tipicul lor în critică și în istoria literară duce la arbitrar și la sărăcirea paletelor, la un exclusivism de castă, cu efecte neprielnice asupra minților celor tineri mai cu seamă, pe care-i sustrage de la ideea îndeplinirii cu modestie și abnegație a unei activități de durată, pe un drum al lor, furându-le ochii cu amăgiri personaliste”.

■ Înainte de a comenta *Cele patru trepte ale baladei*, intenție care dă și titlul articolului, Virgil Nemoianu face o analiză a peisajului liric românesc din ultimii douăzeci de ani pe care îl împarte „într-o poezie a ordinii și una a anarhiei. Căci dacă marea generație interbelică [...] se încheie odată cu halucinațiile bărbățești și elocvente ale lui Emil Botta și Horia Stamatu, cu plângerile nobile ale lui Dan Botta, cu lirismele mineralizate ale lui Emil Gulian, cu aventurile ermetice ale lui Simion Stolnicul, aproape simultan înflorește adâncă și prețioasă discordie de care se leagă și azi speranțele unui viitor poetic”. Ca reprezentativi pentru poezia autentică a deceniilor cinci și șase sunt menționați Philippide, Voiculescu, Călinescu, Doinaș, R. Stanca, Tonegaru, Caraion, Geo Dumitrescu, Virgil Teodorescu, D. Stelaru; această poezie „este fie poezia cultivată, șlefuită și demnă chiar când este ironică, poezia lui Apollo, fie poezia nărușă, imprevizibilă și ghidușă chiar când e disperată, poezia lui Marsyas”. După creionarea acestui tablou al poeziei românești, semnatarul articolului își anunță finalitatea demersului: „ne vom mulțumi cu semnalarea unei singure trăsături a poeziei lui Apollo și anume cu noua atitudine față de baladă” căci „a recurge la baladă pentru a reda o stare lirică modernă este un caz extrem datorită dominantei epice a acestei specii, posibil datorită triplului ei specific și fascinant datorită tensiunii paradoxale care ia naștere”. Urmează o prezentare amplă a celor patru pași: „Primul pas care inaugurează o epocă nouă în balada română este, tipologic, cel făcut de Ștefan Aug Doinaș când proiectează balada din concret [...] în fantasticul simbolic. [...] Pasul următor, a doua treaptă a baladei, îl reprezintă contemporanul și prietenul lui Doinaș, Radu Stanca” care inaugurează o „baladă a decorului. [...] Treapta următoare se poate ilustra cel mai bine prin cele câteva balade publicate de Ioanichie Olteanu. [...] A patra treaptă a baladei moderne în România este tre-

cerea de la o *baladă ironică* la o *baladă ambiguă*. [...] Privim poezia pe care o practică Leonid Dimov, Adrian Păunescu, Mircea Ivănescu, Ion Gheorghe”. Concluzia demersului auctorial lasă loc analizelor ulterioare: „ce sunt cele patru trepte ale baladei dacă nu un proces de continuă liricizare și de scădere a elementului organizator. Ce-i drept, balada nu e un fenomen izolat, ci face parte, cu poezia lui Philippide și Călinescu, cu cea a lui Andrițoiu și Horea, spre a nu merge mai departe, dintr-o categorie mai amplă; demonstrația e așadar incompletă. Credem totuși ferm că, altfel decât în legendă, întrecerea dintre Apollo și Marsyas se sfârșește printr-o rodnică alianță”. □•Se publică: poezie semnată de Alexandru Protopopescu, Dumitru Mureșan, Dimitrie Stelaru, Ion Panait, Barbu Cioculescu, Cornel Regman, Gheorghe Drăgan, Radu Rădulescu, Alexandru Andrițoiu, și proză, semnată de Jean Nedelcu și Vasile Petre Fati. □•Michaela Bulgărea dialoghează cu scriitorul Ion Bănuță, teme de discuție fiind: atitudinea față de opera de artă, semnificațiile unui eveniment literar, opinii despre tinerețea artei, despre tripticul estetic – etnic – etic, despre relația editor-scriitor, dar și câteva simpatii în rândul poezilor, prozatorilor, criticilor și istoricilor literari. Un ultim moment al dialogului se referă la planurile de viitor. ■ Ștefan Aug. Doinaș prezintă cele două volume cu care debutează colecția revistei „Tomis”: *Confesiune* de Mihai Zissu și *Memoria mării* de Nicolae Fătu. Vorbind despre autorul primei cărți, recenzentul notează: „El e un liric de notație și atmosferă, divulgând o veche dragoste pentru poezie, puțin melancolizată, într-un univers de transparențe: un fel de elegie a cotidianului înflorit, în care miracolul – râvnit de poet – nu poate fi pipăit tocmai pentru că poetul se află încorporat în el”. □•Despre volumul lui Nicolae Fătu, se apreciază că „motivul central, obsedant al plachetei este acela al păsării ucise: poetul e cronicarul îndurerat al acestei întâlniri dintre candoarea lumii animale și fapta umană”. Citând câteva dintre poemele care alcătuiesc volumul (*Vânătoare, Egreta, Căderea cocorului, Moartea privighetorii*), Doinaș consideră că acestea „circumscriu elementele și emoția înlăcrimată a invaziei brutalității într-o lume a gingășiei și inconștientului”. ■ Ion Massoff descrie întâlniri pe care le-a avut în decursul anilor (1926, 1928, 1932 – ani ce au marcat momente decisive în existența scriitorului) cu romancierul Liviu Rebreanu. Cu acest prilej, aflăm de la Liviu Rebreanu: despre „cum scrie”, despre „moștenirea darului scrisului, despre visurile tinereții și realizarea lor, despre perioada directoratului la Teatrul Național, dar și despre perioada războiului. ■ În *Prezențe și absențe în opera lui Panait Istrati*, Alexandru Oprea realizează o analiză a operei scriitorului brăilean, încercând să surprindă luminile, dar și umbrele: „Dacă viața lui Panait Istrati n-ar fi fost învolburată de peripeții neașteptate, [...] opera sa n-ar fi existat. Spre deosebire de alți scriitori din epoca noastră, ale căror creații se hrănesc din miezul de foc al unei existențe autobiografice, Panait Istrati atestă o particularitate esențială, vădit anti-modernă: el nu-și maschează sau filtrează subiectivitatea, [...] nu cunoaște ambiția impersonalității”. El „întronează ca un principiu absolut de creație legile simțirii”. Acest fapt a determinat seria de „po-

lemici vehemente și absolutiste cu «arta occidentală» pe care o acuză că este lipsită de «stări sufletești». Despre galeria sa de personaje, se observă că cele care îi „izbutesc cel mai bine sunt cele feminine. Desigur, în opera sa descoperim și câteva portrete durabile de bărbați, dar acestea sunt – în ultimă instanță – desprinse dintr-un arhetip (Cosma este unchiul Anghel într-o altă ipostază)”. Un alt aspect semnalat se referă la absența „figurii dușmanului, a exponenților forțelor răului” pentru care se găsește totuși o explicație în „filozofia particulară a scriitorului asupra existenței umane: dacă oamenii care seucid între ei, dacă acceptă cele mai depravate forme ale mizeriei, în ultimă instanță, vina o poartă acel «ceva» care se numește destin, o forță abstractă, ocultă, căreia îi place să se joace cu fericirea și nefericirea oamenilor. Eroii lui Istrati trăiesc spaima unei sorți implacabile și predestinate: devin victimele unor fatalități de ordin social și biologic”. Analiza eroilor lui P. Istrati continuă și se ajunge la concluzia că aceștia „par niște ființe rătăcite de pe alte astre pe nefericita Terra. [...] Nu sunt înzestrați cu atribuțiile necesare pentru a rezista selecției naturale, de la început poartă încrustat pe frunte semnul fatal al pierzaniei, sunt din rasa celor blestemați și sfârșesc ca atare, practicând cele mai oribile forme de depravare, rostogolindu-se în smârcurile mizeriei umane”. ■ Emilian Ștefănescu scrie despre *Actualitatea lui Maiorescu*, fapt probat de „prezența spirituală a criticului junimist, prelungită peste limitele existenței sale biologice, până în vremea noastră. [...] Posteritatea maioresciană, ori de câte ori a simțit nevoia să se definească, s-a raportat la moștenirea lăsată de Maiorescu, fie pentru a se integra reverențios într-înșea, fie pentru a se delimita de ea. [...] Multe din direcțiile spirituale pe care s-a mișcat cultura românească de la sfârșitul veacului trecut până astăzi sunt datorate lui Titu Maiorescu, dar e cinstit să spunem că altele nu-i aparțin”. Dintre „intuițiile, ideile și sugestiile care-și păstrează valoarea nealterată” sunt menționate: „importanța esențială a criteriului estetic în judecarea operelor de artă. [...] Cui îi datorăm primele judecăți definitive asupra lui Eminescu, Caragiale, O. Goga sau asupra romanului realist, dacă nu tot lui Titu Maiorescu? [...] Există o atitudine maioresciană față de cultură care constituie moștenirea cea mai prețioasă ce ne-a lăsat-o criticul junimist. [...] Dragostea de adevăr, fuga de orice compromis circumstanțial cu mistificarea, înșelăciunea, minciuna alcătuiesc miezul maiorescianismului înțeles ca atitudine de viață, în jurul căruia s-au dispus circular alte trăsături”. Spre finalul demonstrației sale, E. Ștefănescu concluzionează biblic: „singur Maiorescu a făcut ceva mai mult: a despărțit uscatul de ape, întunericul de lumină, a dat o formă elementelor, [...] a făurit structura culturii noastre moderne, limpezind confuzii ideologice, zvârlind în neant false valori, stabilind elementele viabile ale culturii românești și organizându-le în raporturi de durată. [...] Activitatea și opera marelui critic devin, deci, câmpul potențial al unor neașteptate surse de interes pentru istoriografia literară”. ■ Comemorând jumătate de secol de la dispariția lui Ion Adam, E. Puiu punctează: „Majoritatea paginilor de proză, de un lirism moldovenesc, adăpostesc în ele aproape toate notele caracteristice sămănătorismului: paseismul, fenomenul

de inadaptare la oraș a omului de la țară, elogiul vieții patriarhale de odinioară, idealizarea lumii rurale etc.”. Sunt menționate și cele două romane ale sale (*Rătăcire* și *Sybaris*) care probează faptul că „n-a avut simț pentru construcții epice largi”. □ În *Rigorile exegezei literare*, din rubrica *Trident*, Petre Costinescu identifică câteva aspecte pe care le consideră „strict necesare” pentru activitatea științifică. Primul caz semnalat este cel al Emiliei Șt. Milicescu care „a închinat vieții și operei lui Barbu Ștefănescu Delavrancea nenumărate studii valoroase”. În ultimul volum de *Opere* (E.P.L, 1963-1965), „aflat sub îngrijirea dumneaei, [...] am avut surpriza de a constata, mai ales în studiul introductiv, că sunt citate o mulțime de scrisori de-ale lui Delavrancea către Mărgărita Miller – Verghi, dar fără a li se indica proveniența. [...] nu este de prisos a spune că indicarea, într-o ediție critică, a posesorului corespondenței este un fapt strict necesar”. La aceeași autoare, dar într-un studiu anterior, „la rubrica *Scrisori inedite* nici măcar nu pomeneste de existența fondului de corespondență Delavrancea semnalat de noi, la *Biblioteca de literature străine*, ca și cum acesta nici nu ar exista”. O altă situație semnalată, care contravine rigorilor exegezei literare, este cazul „volumului alcătuit de Cornelia Bodea, *Documente privind Unirea Principatelor*, vol. III, *Correspondență politică (1855-1859)*, (Editura Academiei, București, 1963), peste 96 de documente sunt publicate doar cu sumara indicație *Bibl. Acad. R.R.R., Arhiva Ghica, Coresp.* [...] Specialistul care ar avea nevoie să găsească originalul unui document publicat cu trimiterea amintită ar trebui să refacă o bună parte a cercetării întreprinse de Cornelia Bodea”. A patra situație are în vedere studiul *Elemente slave din cele mai vechi traduceri*, de Pandelescu Olteanu. „În urma unei sumare cercetări”, autorul invalidează adevărul „notei nr. 4 de la pag. 72” potrivit căreia „N. Iorga a descoperit și *Psaltirea de la Mehadia*. A fost publicată în fotocopie de I. Bianu.” Ultima situație descrisă este o eroare depistată în *Dicționarul enciclopedic român*, vol. III, K-P (Editura Politică, București, 1965, p.656) și în *Istoria României*, vol. V (Editura Academiei, București, 1964, p.735) cu privire la anul de deces al lui Al. Papiu Ilarian: este înregistrat în 1878, deși decesul acestuia a avut loc cu un mai devreme.

● **[„Viața militară”, nr. 2]** Publică versuri consacrații: Nicolae Tăutu (*Vissam*), Traian Reu (*Țară din inimă*), Damian Ureche (*Timp eroic 1933*), dar și talente din unități: Al. Florin Țene (*Culcat în brazdă*), Marin D. Popa (*Întoarcere*), reportaje: Adrian Merlușcă (*Asalt pe verticală*), Mihai Hetco (*La una din porțile Capitalei, zona industrială Dudești*), N. Pop (*Ei, tinerii...*), memororii: Ion Gh. Pană (*Acțiunea «Expediția»*), proze: Gheorghe Bejancu (*E rândul tău*), Dionisie Șincan (*Camera de așteptare*). ■ Producția beletristică a Editurii militare pentru anul 1968 va fi bogată apreciază directorul acesteia, col. Eugen Bantea în interviul acordat lui Traian Uba: „Continuând destinul eroilor din romanul *Un dac la Roma*, Tudor Popescu în noul său roman *Dacie...Dacie...* narează fapte petrecute imediat după cucerirea Sarmisegetusei și până la primele ciocniri cu popoarele migratoare. Continuăm tot cu ei, prin nuvela-film a lui Titus Popovici,

Columna lui Traian, în care scriitorul evocă expediția lui Traian împotriva lui Decebal. [...] Apoi, *Amza Haiducul* de Eugen Barbu, o vastă cronică a istoriei românești dintre anii 1750-1848, având la bază documentele vremii. Eroul principal al romanului, Amza Haiducul, apărător al țărănimii obidite, intră în conflict cu domnitorul, cu boierii și uneltele lor, dovedind neînfricare, demnitate, cutezanță. □•În volumul *Plecat-am nouă din Vaslui*, Nicolae Tăutu își va pune uneltele artistice „în slujba zugrăvirii vitejiei și eroismului ostașilor români în războiul nostru pentru independență” ; □•Eugen Teodoru cu volumul de povestiri *Sub temelii*, Vasile Rebreanu (*Muntele a căzut*), Grigore Beuran (*Vioara*), Radu Teodoru (*Dincolo de linii*), Ladmis Andreescu (*Preludiile victoriei*), majoritatea în colecția *Columna*, Observam în dialogul de anul trecut că dintre succesele prozei lipsea romanul de actualitate cu tematică ostășească. A sosit el în editură, sau se află încă pe traseul scriitor-editor? – E greu să apreciez punctul pe traseu. Dacă acord singularului folosit de dumneavoastră o semnificație generică, lucrarea beletristică vizând actualitatea universului militar se află în puncte diferite: și în tipografie, și pe parcursul scriitor-editor dar și pe acela scriitor-peniță. □•Pe masa de lucru a lui Theodor Constantin capătă contur romanul *Grănicerii*. În acest roman vom putea vedea delimitate caracterologic câteva tipuri de militari aflați în împrejurări deosebite. □•Avem în redacție și un volum inspirat din viața marinarilor militari – sub semnătura lui Ion Aramă – care cuprinde material interesant, bogat, merit să reliefeze imagini concludente de pe ogorul... naval al armatei noastre. [...] □•Nicolae Jianu – unul dintre scriitori apropiați de problemele literaturii de inspirație ostășească – a predat Editurii volumul său de povestiri intitulat *Prietenul de seară*, în care dezvăluie artistic caractere ostășești plasate în împrejurări interesante. Dragoș Vicol, de asemenea un pasionat al vieții ostășești, în volumul său *Soldatul din flancul stâng* investighează psihologia unor tineri în uniformă timizi aparent, anonimi în subunitate și care, filtrați totuși prin lentila unei optici mai pătrunzătoare, vădesc trăsături de excepțională valoare. ■ De asemenea, Petru Vintilă (*Dansatoarea și cifra*), Traian Uba (*Pe căi albastre cu bricul «Mircea»*), Alexandru Lungu (*O zi neobișnuită*) sunt în stadiul de finisare a volumelor anunțate. Avem și alte promisiuni: Laurențiu Fulga ne va preda volumul intitulat *Străina*, prin care cu profunzimea și vibrația-i recunoscută, sintetizează unele trăsături morale definitorii ale eroilor care au luptat pentru eliberarea patriei de sub jugul fascist, iar Haralamb Zincă, de acum un «vieux (să mă ierte) routier» al literaturii cu acțiune palpantă, este în proces de finisare a romanului *Ochii doctorului King*. Enumerarea ar putea continua cu Florian Grecea (*Enigma de la fereastră*), Stelian Sârbu (*Potcoava de argint*) sau cu volumele de versuri semnate de Dragoș Vicol (*Poeme în marș*), Nicolae Dumbravă (*Țărnuțu cu stătuți*), Vitalie Cliuc (*Geneza luminii*) etc.” ■ O recenzie este consacrată, sub semnătura lui Aurel Martin, volumului *Cântece de țară* de Emil Giurgiuca, despre care criticul consideră că este un „temperament echilibrat, apolinic și nu dionisiac, adversar al vorbelor strigate, al hiperbolelor și epitetelor grandilocvente, pre-

ferând să-și șoptească, să sugereze, să schițeze în peniță gândurile și sentimentele”. ■ Rubrica *Scriitori în uniformă* consacră un medalion lui Vasile Cârlova, inserând un fragment din poezia *Marșul oștirii române*.

[„**Viața Românească**”, nr. 2] În articolul *Creație și poezie în estetica lui Liviu Rusu*, Nicolae Balotă arată: „Analiza creației ca și tipologia propusă în *Essai sur la Création artistique* constituie o bază teoretică pentru analize estetice parțiale, cum e aceea pe care L. Rusu o întreprinde în *Estetica poeziei lirice*. (ed. II, Sibiu, 1944). Și de astă dată întâlnim intenția gânditorului de a fundamenta anumite categorii estetice, mergând la fenomenul originar, la esențe, descoperind o bază existențială”. ■ Despre Lovinescu, critic al valorilor clasice scrie Eugen Simion: „Ce trebuie discutat e atitudinea criticului față de valorile clasice și, în ultimă instanță, față de istoria literară. Privea el cu un ochi mohorât literatura de dinainte, manifesta un atât de energic dezinteres față de clasici? [...] Singurul lucru ce se poate reproșa lui Lovinescu, e că, acceptând principii de valorificare, superioare, în genere, celor folosite de critica anterioară, tinde să le dogmatizeze, intrând astfel în contradicție cu ideea despre mobilitatea, relativismul actului critic. [...] Lovinescu nu cade în opacități estetice atât de mari încât să nu vadă în proza lui Eminescu pagini superioare de «înalță fantezie romantică», «admirabile pagini poetice de descripții sau de viziuni fantastice», pornite însă dintr-un principiu estetic pe care el, om al sensibilității din veacul XX, îl socotește oricum inferior.” ■ Paul Georgescu recenzează *Literatura română între cele două războaie*, de Ov. S. Crohmălniceanu: „Cartea masivă pe care o avem în față se ocupă numai de proza românească a epocii dintre cele două războaie mondiale; celelalte genuri vor fi discutate într-un viitor volum. Evident împărțirea pe genuri și specii e limitativă fiindcă puțini scriitori s-au mulțumit cu un singur câmp de activitate; de aceea criticul, spre a nu le fragmenta personalitatea, i-a inclus pe fiecare autor într-un singur volum, conducându-se după genul în care au excelat. [...] Aceste două sute de pagini sintetizează pentru prima dată caracteristicile unei epoci agitate, complicate și fertile literar. [...] E de remarcat în capitolele rezervate H. Papadat-Bengescu, Camil Petrescu, Liviu Rebreanu sau M. Sadoveanu, foarte greu de tratat, spiritul sintetic al criticului, capacitatea sa de a comunica foarte multe idei și informații într-un spațiu dat.” ■ În *Istorie și literatură*, Silvian Iosifescu analizează raportul dintre literatură și istorie, evidențiat de-a lungul timpului: „Raportul literatură-istorie nu se clarifică însă suficient numai în lumina acestei treceri de la cultural la specificul literaturii, pentru că el nu e rezultatul unei simple nediferențieri. Istoria nu a pătruns în literatură datorită confuziei și sincretismului. A fost – câteva milenii – și literatură, până ce spectacolul și narațiunea s-au estompat în favoarea analizei de factori, a punerii în relație și a explicației”. ■ *Pe marginea versului alb, iregular*, glosează Radu Sommer: „Mai mult decât orice armonie, am ajuns să ne seducă, astăzi, prin reacție, disonanțele, cruzimea versurilor care se ciocnesc între ele evocându-se sugestiv neliniștile dragostei, îndoielii și morții. [...]”. ■ *Corespondeța lui Ion Pillat cu Rilke și*

Valéry Larbaud îl preocupă pe Emil Manu: „În corespondența primită de poet ca și în propriile sale rânduri adresate cu generozitate și punctualitate atâtoră, se oglindește o activitate literară diversă și compactă, apar relații de adevărat ambasador al culturii românești, transpare un intelectual de mare ținută și gust artistic”. ■ Paul Sterian notează în articolul *Psyche, geamăn «Luceafărul»*: „Pe baza acestei ipoteze de lucru, am putut depista o poemă editată în limba germană, ca libret pentru o compoziție muzicală, «Psyche», cronologicește compusă – text și muzică – între 1880 și 1882. Această poemă, cum se va vedea mai jos, de o întindere echivalentă a «Luceafărului», prezintă toate caracteristicile unei creații poetice care poate fi de mâna lui Eminescu”. ■ Semnează cronici literare: N. Buliga, Liviu H. Oprescu, Paul Georgescu, Camil Baltazar, Valeriu Cristea, Barbu, Solacolu, M. Marin. □•N. Buliga (Agatha Grigorescu-Bacovia, *Poezii și proză*): „Fără să ascundă virtuții artistice deosebite, volumul Agathe Grigorescu-Bacovia are totuși un farmec distins, prin aceea că, reunind poezii și proze scrise de-a lungul vieții, luminează stări sufletești și continuă transformare și, mai ales statornicia în iubire și prețuire față de acela care, pentru scriitoare, a fost «cel atât de drag» și, în deosebi, «poetul meu divin»”. □•Liviu H. Oprescu scrie despre volumul intitulat: *Versuri* de M. Sevastos: „Dovadă a ariei de interes pe care s-a desfășurat creația poetului, precum și a mijloacelor de artă pe care le-a folosit la încheierea operei sale, volumul definește aproape riguros locul lui M. Sevastos în literatura noastră. [...] Poezia sa, fără a fi incoloră și fără a intersecta continuu tărâmul valorilor superioare, procură o lectură plăcută, uimind prin calități prozodice uneori remarcabile – mai adesea prin ușurința și patosul versificației – în care imaginea culeasă de agerimea privirii ziaristului combativ e conjugată unei culturi poetice interesante”.; □•Referitor la studiul lui Lucian Raicu, *Liviu Rebreanu*, Paul Georgescu notează: „Alt Rebreanu? [...] Mai întâi, cartea poartă specificarea «eseu», și este realmente scrisă eseistic, cu toate calitățile eseului, deși nu văd ce i-ar putea reproșa un constructor de monografii: primele două capitole ne introduc în temă informându-ne la modul general despre vocația de romancier, asceza muncii, experiențele decisive, concepția estetică a scriitorului; partea a doua tratează pe larg opera lui Rebreanu, fiecăre capitol închinându-se unui roman. În sfârșit, partea a treia sintetizează bogat o imagine de ansamblu, discutând despre constructorul de opere, arta romanului, cumpătarea goetheană, obiectivitatea, nostalgia eticului, situându-l, în final, pe Rebreanu, în contextul literar românesc și universal”.; □•Camil Baltazar (Al. I. Ștefănescu *În căutarea Isoldei*): „Cartea lui Al. I. Ștefănescu e un poem erotic, înfiripat de astă dată între eroi moderni. [...] În punctul culminant al tensiunii, autorul pare a obosi să ducă până la capăt o acțiune dificilă”. □•Valeriu Cristea (Mihai Tunaru, *Singur contra mea* observă: „Fie că sunt bune sau rele prozele pe care le scriu, tinerii scriitori știu să-și aleagă titlurile și până și cel mai sărac dintre ei și-l zornăie cu mândrie, ca pe o salbă. De la această regulă generală Mihai Tunaru nu face excepție. [...] De la prima frază a romanului el se fixează într-un registru voios superficial și,

când narațiunea se îndreaptă spre octavele de sus, stridențele dramatice devin de neînălțurat. Expresia materială a acestui ton e ticul argotic”.; □•Barbu Solacolu semnează cronică la *După noi, potopul*, de Iosef Toman: „Un roman uriaș (peste 700 de pagini), mare și prin cuprinsul său, e cel datorit lui Josef Toman, apărut la Editura pentru Literatură Universală, în frumoasa traducere din limba cehă a lui Jean Grosu”. □•M. Marin face cronică întâmplărilor cu scriitori din cartea lui N. Tăutu, *Când zâmbesc scriitorii și artiștii*: „Cartea ... constituie o bună ocazie de a ne amuza împreună cu scriitorii înșiși. [...] Când și cum «zâmbesc» scriitorii și artiștii lui Nicolae Tăutu? Fie că-și pregătesc dinainte farsa, și atunci aceasta nu mai are atâta savoare, fie că totul se declanșează spontan. Aici Nicolae Tăutu face o bună dozare și nu-i lipsește nici invenția, dovedindu-se un subtil farseur”. ■ În acest număr apare un fragment de romanul lui Nicolae Breban, *Animale bolnave*.

MARTIE

1 martie

• [**„România liberă”, nr. 7267**] Articolul omagial *180 de ani de la nașterea lui Gheorghe Asachi. O întruchipare a intelectualului patriot* propune, sub semnătura prof. Paul V. Grigoriu, fiind o sinteză asupra biografiei și a activității culturale a scriitorului. Cu studii la Lemberg, Viena și Roma, interesat de matematică, astronomie, arheologie, dar și de pictură și limbi clasice, Asachi înființează, la revenirea în țară (1814), prima clasă de ingineri în cadrul Academiei domnești. Pe 28 decembrie 1816, organizează primul spectacol teatral în limba română, în casele hatmanului Ghica, iar în 1835 înființează Academia Mihăileană. Ca gazetar, înființează „Albina românească”, în care publică schițe, reportaje istorice, texte literare și filosofice, „Icoana lumii”, „Spicuiorul moldo-român”. Tipărește, de asemenea, primele calendare, manuale și almanahuri.

• [**„Scânteia”, nr. 7629**] Al. Popescu prezintă volumul *Atelier* de Hajdu Győző: „Dând volumului său apărut în Editura pentru literatură titlul *Atelier*, Hajdu Győző a ținut să marcheze legătura nemijlocită dintre activitatea sa publicistică și fenomenul literar. Cartea înmănușează eseuri, studii, articole publicate timp de aproape cincisprezece ani în paginile revistei «Igaz Szó» din Tg. Mureș. Este o culegere care relevă personalitatea autorului ei, cercetător și promotor consecvent al literaturii maghiare din țara noastră”. □•Agerpres transmite *Lucrările adunării generale a Academiei*: „Joi dimineața au început lucrările adunării generale a Academiei Republicii Socialiste România, care dezbate activitatea desfășurată în anul trecut și planul de activitate pe anul 1968. Pe ordinea de zi a adunării generale este înscrisă, de asemenea, decernarea premiilor Academiei pe anul 1966”.

• [**„Contemporanul”, nr. 9**] Un poem în proză publică Eugen Jebeleanu, tot mai preocupat de această specie. Versurile amintesc de patosul proletar din anii 1950, prin „săgețile” la adresa bancherilor imperialiști, dar și de mesajul creștin,

referitor la faptul că nu există înviere fără o moarte prealabilă: „Ascultați bătaile de inimă ale lui Lazăr, cel înviat din morți nu prin miliardele prefăcute în napalm ale fiarelor bipede, ci prin dragostea fiului primăverii, poetul și magul de la celălalt capăt al lumii – și mergeți spre Mare!” (*Mărțișoare*). ■ La tradiționala *Poștă literară*, Geo Dumitrescu prezintă câteva poezii de Manuela Tănăsescu – „studentă la Facultatea de filologie din București [...] de la care sunt de așteptat în continuare vești înalte de toate felurile”. Titlurile publicate sunt: *Mâinile*, *Seară*, *Mereu*, *Aud*, *Tăcere de amiază* și *Am întrebat*. ■ Nicolae Manolescu vede în *Cartea munților* (versuri, E.P.L., 1968) de Sorin Mărculescu „un debut remarcabil”. ■ Andrei Antonescu, semnătură inventată de redacție, recenzază culegerea de poezii *Cinste specială* (E.P.L., 1967) de Vintilă Ivănceanu, scriitor experimentalist, greu încadrabil, afiliat onirismului estetic, făcut celebru de Marin Preda, care îi citează, în volumul al II-lea din *Cel mai iubit dintre pământeni*, primul catren din poemul *Moartea trubadurului*, rostit de prietenul tuberculos al lui Victor Petrini din colonia penitenciară de la Baia Sprie („Iubito, mă gândesc la tine,/ Ca un borfaș la ceasul unui lord!/ Și se ciocnesc în carnea mea drezine/ Și caii au atac de cord”): „Un debut interesant în ultima vreme este, mai ales, acela al lui Vintilă Ivănceanu. Poetul era cunoscut mai de mult și avea, încă înainte de a apărea *Cinste specială* (cu prefața prestigioasă a lui M.R. Paraschivescu), admiratorii săi fanatici. Acum nu-i mai rămâne inconformistului poet decât recunoașterea de către universalitate, pe care și-o prevede singur la pagina 64.” ■ Eugen Luca vorbește despre *Tragedia lui Moromete*, analizând volumul al doilea din saga familiei din Siliștea-Gumești. Totodată, Eugen Luca polemizează cu un articol din „Tribuna” și cu altul din „Luceafărul” revista din urmă fiind cunoscută prin ostilitatea radactorului-șef, Eugen Barbu, față de cel mai influent și mai stimat scriitor de atunci: „Marin Preda e pe deplin îndreptățit să vorbească despre eroii din ultimele sale cărți ca despre niște personaje care, fără să le nege pe cele din primul volum, sunt totuși, altele noi. Surprinde, de aceea, încercarea vană – a lui Virgil Ardeleanu de a demonstra că Moromete din volumul II e doar o «pastișă» a celui din primul că nu «spune [...] absolut nimic», că e «un monstruos» depozitar al schemelor literare. O asemenea opinie – infirmată de aproape unanimitatea criticii literare – n-ar constitui, în sine, o anomalie, într-un climat în care și criteriile și gusturile sunt sunt – și pot fi – oricât de felurite, – în măsura, desigur, în care ele – oricât de precar susținute – se situează la un anume nivel de dezbateră estetică. Insolent și penibil e însă faptul – acesta implicând încălcarea celor mai elementare norme de etică profesională –, că o opinie ca aceea a cronicarului clujean este de îndată vânată și speculată în modul cel mai pătimaș, frizând grosolanția și reaua credință, prin intermediul unei imposturi care, de altfel, nu e la prima ei figurație în asemenea scenarii denigratoare (personajul se cheamă Monica Lazăr și regia, la acest spectacol, aparține «Luceafărului»)”.

• **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, An VI, Nr. 9 (271); Publicație editată de Comitetul de cultură și artă al orașului București; format tipogra-**

fic: A 2, 4 pagini; apare săptămânal (vineri); nu se precizează componența redacției] Cuprinde un interviu luat de Eugen Comarnescu lui Radu Penciulescu, regizorul pieselor *Baltagul* („de la roman la spectacol”) și *Iona* („eveniment în dramaturgia noastră contemporană”): „Romanul lui Sadoveanu – prelucrare a baladei la proporții culte de înaltă aspirație, continuând toate virtuțile datului popular, conține fapte teatrale, în jurul cărora vom construi spectacolul. În primul rând ne aflăm în fața unui caracter de o vigoare unică, cvasi-shakespearian... să nu uităm apoi că Vitoria Lipan întreprinde o călătorie – deci alt fapt teatral – care, făcută în spațiu trece prin timp, prin oameni, prin destine... *Iona* e prima piesă românească contemporană care face trecerea spre o problematică amplă, de cuprindere filosofică a întrebărilor despre viața de acum și de totdeauna. Dialogul personajului cu el însuși se desfășoară la un excepțional nivel filosofic și poetic și cred că ziua apariției acestei piese trebuie marcată în istoria dramaturgiei noastre ca un eveniment de primă importanță”.

● [„**Glasul Patriei**”, nr. 7] La rubrica *Noutăți editoriale* Virgil Cândea prezintă *Transilvania în istoria poporului român*, cartea lui Constantin C. Giurescu, (Ed. Șt. București, 1968). ■ Apare și informația, nesemnată, *Aprecieri asupra cărții „Istoria Bucureștilor” într-o revistă de literatură din R. F. a Germaniei*: „Ernst Erwin Lange – Kowal fae o prezentare elogioasă cărții lui Const. C. Giurescu, *Istoria Bucureștilor* în «Die Welt» (nr. din 4 ianuarie 1968, Suplimentul literar), unul din marile ziare, din R. F. a Germaniei. [...] Ceea ce este interesant în această lucrare de mare erudiție, remarcă Kowal, este că Giurescu, scriind *Istoria Bucureștilor*, prezintă în același timp țesătura de ansamblu a evenimentelor istorice astfel încât, prin prisma orașului, se reflectă întreaga istorie a țării”. ■ Prof. univ. Dan Simonescu publică *Miron Costin în perspectivă timpului*: „Miron Costin a depășit pe mulți contemporani ai lui care aparțineau, ca și el, clasei stăpânitoare, boierimii. El însă s-a diferențiat de ei prin abnegație, prin iubire față de patrie, prin energie consumată pentru progresul istoriei și poeziei. Opera lui este vie și azi prin valoarea ei literară și prin dragostea față de popor, de trecutul lui istoric”. ■ Despre *Literatura română peste hotare*, scrie triumfalist Dumitru Cristache: „În ultimii 15 ani, aproximativ 1 500 de titluri românești au fost traduse în numeroase țări ca: Franța, U. R. S. S., Bulgaria, Italia, R. P. Chineză, Cehoslovacia, R. F. a Germaniei, R. D. Germană, Grecia, Anglia, India, R. A. U., Argentina, S. U. A. etc. În domeniul beletristicii, editarea în străinătate a unor cărți valoroase aparținând clasicii literaturii noastre cunoaște acum o epocă de înflorire, cifrele statistice îmbogățindu-se de la o lună la alta. [...] Un interes deosebit stârnește dincolo de hotarele țării literatura noastră contemporană. De un mare succes editorial s-a bucurat Zaharia Stancu, ale cărui romane au fost traduse până în prezent în circa 30 de țări, iar poemul *Surâsul Hiroșimei* al lui Eugen Jecbeleanu a fost tradus în 14 limbi. Dar și alții scriitori contemporani, ca Eusebiu Camilar, Marin Preda, Eugen Barbu, Titus Popovici cunosc o prețuire crescândă în străinătate. [...] O cale deosebit de importantă de răspândire a cărților noastre în

lume o constituie schimbul internațional de publicații între biblioteci și institute. Un număr de 116 biblioteci din țara noastră, cu filialele lor, desfășoară un permanent schimb de cărți și publicații cu 105 țări, realizând în total legături bilaterale cu circa 12 000 de biblioteci și institute de peste hotare”.

2 martie

• [„România liberă”, nr. 7268] La *Cronica literară*, Boris Buzilă comentează romanul lui Șerban Nedelcu, *Moara săracă*, sub titlul *A venit un om*. Cronica-rul literar sancționează lipsa de talent a romancierului: „toate acestea prefigurează poate dar nu definesc literar o problematică contemporană reală, fără de care meritul prozatorului este numai de a le fi detectat”.

• [„Scântea”, nr. 7630] La împlinirea vârstei de 70 de ani, academicianul Constantin Daicoviciu este sărbătorit în Aula Academiei și la Palatul Consiliului de Stat, cu participarea lui Nicolae Ceaușescu: „La Palatul Consiliului de Stat a avut loc, vineri la amiază, solemnitatea conferirii titlului de «Erou al Muncii Socialiste» din Republica Socialistă România și a Medaliei de aur «Secera și Ciocanul» academicianului Constantin Daicoviciu, membru al Consiliului de Stat, rectorul Universității «Babeș-Bolyai» din Cluj, pentru merite deosebite în domeniul învățământului și științei, în activitatea de stat și obștească, cu prilejul împlinirii vârstei de 70 de ani”. ■ Dumitru Constantin prezintă volumul *Gala Galaction* de Teodor Vârgolici: „Monografia despre Gala Galaction, bazată pe o amplă și temeinică documentare, rod al unei munci îndelungate și sistematice, lasă însă unele insatisfacții care privesc mai cu seamă limbajul critic, pândit de uniformitate și monotonie, ceea ce face ca instrumentele analizei literare să apară uneori oarecum depășite. Se adaugă o specială inclinație către descriptivism, precum și o anume dispoziție sentimentală care ar trebui să fie doar punctul inițial al exegezei critice. Aceste laturi sunt însă secundare, monografia lui T. Vârgolici despre G. Galaction rămânând un punct de plecare în studierea autorului *Morii lui Călifar*”. ■ Apare *Bicicleta* de Ioan Grigorescu: „Fragmentul de față cuprinde câteva episoade din scenariul *Noaptea în care nimeni nu moare*, în care Ioan Grigorescu încearcă o retrospectivă asupra grevei petroliștilor ploieșteni din februarie 1933 – văzută din unghiul unui om de legătură între comitetele de grevă de pe Valea Prahovei. Tema – devenită clasică în literatura noastră contemporană – este tratată într-o manieră specifică prozei moderne și totodată filmului, filonul documentar al povestirii cinematografice constituind fundalul unor trăiri și interpretări personale”.

• [„Scântea tineretului”, nr. 5842] Secvența satirică *Pristanda* este semnată de Aurel Baranga: „Pristanda, cel din contemporaneitate, nu mai poartă mundirul de polițai, nu mai numără steaguri, nu se mai plânge de greutatea *fameliei* sale numeroase, strivit de o *renunțare* insuficientă. Pristanda nu se mai plânge și nici atașamentul său față de Tipătescu nu și-l mai mărturisește sonor. E servil cu demnitate, și gata la toate mișeliile din principiu. Când îi vine un șef nou își pune

în slujba lui toate cunoștințele și capacitățile, având o singură grijă: să sublinieze ce plin de păcate a fost cel anterior, și cât de fericiți sunt oamenii c-au scăpat de el. Și ca să-i demonstreze noului venit devotamentul, îl previne discret cu privire la cei de care trebuie să se ferească, de cine se cuvine să se descotorosească, cui să acorde încredere, pe cine să promoveze, toate recomandările fiind strecurate abil, cu modestie și supunere, dar după un cod sigur al intereselor sale personale.”

● **[„Cronica”, nr. 9]** Editorialul lui Corneliu Ștefanache, Necesitatea spiritului critic, caracterizează un moment istoric: „Credem că ... este necesară continuarea unei selecții obiective a cadrelor de cercetare și învățământ, pe baza aptitudinilor și posibilităților lor reale de dezvoltare.” ■ Pe aceeași pagină se poate citi a doua parte din eseuul lui Pavel Apostol, *Filosofia ca disciplină științifică*. ■ Într-un scurt interviu luat lui Ion Negoșescu, criticul afirmă că una dintre misiunile criticii literare este aceea de a descoperi în opere vechi sensuri corespunzătoare sensibilității actuale – așa cum a făcut Roland Barthes cu Racine și cum face noua critică italiană cu Petrarca. „Critica nouă, scrie Negoșescu, trebuie să se explice pe sine. *Poezia lui Eminescu* are rolul de a face să intre publicul tânăr în zodia eminesciană, după ce intrase în cea macedonskiană, iar intenția din Istoria literaturii române care urmează să apară este aceea de a surprinde critic evoluția literaturii române”. □ • Un grupaj consistent de poeme este alăturat unuia de recenzii: unsprezece poeți (printre care Florența Albu, Iolanda Malamen, Gabriela Melinescu) și trei critici despre patru autori ■ O pagină de revistă îi pune față-n față pe Tudor Vianu (*Exemplaritatea lui Tudor Vianu*, de Al. Dima) și pe G. Călinescu (*Călinescu, ființă eminentă critică*, de N. Balotă). Ultimul scrie despre portretistul și cititorul G. Călinescu, cel din volumul *Ulysse* (prefațat de Geo Șerban): articolele sale dezvăluie un condei foarte viu și rafinat, pus în slujba „literaturii ca nevoie a sufletului”. Desigur, aceste texte sunt „pietre pentru monumentul de mai târziu al Istoriei literaturii”, dar ele exprimă de asemenea și o preocupare etică remarcabilă pentru critica și pentru literatura în mijlocul căroră trăia și la care se raporta implicit și explicit. Pe de altă parte, Al. Dima scrie despre expoziția organizată la Biblioteca Academiei de Elena Ciornea și Nicolae Lupu și, pornind de aici, remarcă „autenticitatea actului de creație” a lui Tudor Vianu. Totuși, deși Dima anunță o raportare a destinului operei vianiene la cea a lui G. Călinescu, gestul nu are loc și aceste două calități, autenticitate și exemplaritate, nu sunt proiectate și înspre colegul său de autoritate. ■ Const. Ciopraga scrie despre *Prezența lui Ion Bănuță*, iar Al. Andriescu scrie despre cartea de proză a lui Al. I. Ghilia, *Îngeri biciuiți* (E.P.L., 1967), la care prozatorul lucrase cincisprezece ani. „Romanul lui Al. I. Ghilia ne pune în contact cu o lume rănită, biruită de împrejurările tragice ale războiului și ale perioadei imediat următoare, o lume care încearcă să-și păstreze sau să-și recapete umanitatea amenințată auto-flagelându-se”. ■ Corneliu Ștefanache scrie despre volumul esteticianului estgerman și marxist Ernst Fischer, *Necesitatea artei*, volum apărut în 1959 și considerat foarte important. Dar recenzia oferă prea puține informații despre ea. □ • În al nouălea episod despre *Umorul și avatarurile* lui, Val. Panaitescu scrie un eseu

despre Jean Paul, Introducere în estetică, primul estetician al umorului – aluzie la volumul germanului, din 1804, mare cititor, acesta, al romancierilor englezi: „Jean Paul a încercat aici să definească ridicolul, ca opus al sublimului, ceea ce injectează dialectică în conceptul de umor. Astfel, umorul este la el un „comic romantic”. ■ Pe ultima pagină, V. Grigorescu traduce o pagină din Alberto Moravia, *Mecanisme*.

● [„**Flacăra**”, nr. 10]”. La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, este inserată o notă despre reeditarea romanului lui Gib Mihăescu, *Donna Alba*: „Fără a fi cea mai reprezentativă lucrare epică a prozatorului dispărut atât de timpuriu, romanul poartă pecetea valorilor sale scriitoricești: dinamism epic, pătrundere psihologică, adâncime a investigațiilor sociale”. □•Este semnalată apariția volumului de „miniaturi lirice” al Veronicăi Porumbacu, *Histriana*, Ed. Tin. □•Referitor la Cornel Regman, *Cărți, autori, tendințe*, se arată că acesta „reunește, pe lângă articolele și cronicile literare de dată mai recentă, și pe acelea de la Începuturi date 1942-1947”. □•Apare o succintă prezentare a volumului de critică literară intitulat *Mișcarea prozei*, ce conține cronici și articole ale lui Al. Oprea. ■ Sanda Faur face o avancronică dramatică a pieselor lui Shakespeare, *Iulius Cezar* și *Macbeth*, aflate în pregătire la Teatrul Bulandra, cu titlul *De două ori Shakespeare la teatrul „Bulandra* □•Tot în secțiunea *Teatru* se semnalează faptul că Paul Everac este, în același timp, în postura de dramaturg și de regizor pentru spectacolul *Patimi* de la Teatrul Național din Cluj. ■ *Cronica de trei secunde* reunește tabletele lui Radu Cosașu, *Experiența Pucinski* și *Mini*. ■ La rubrica *Externe*, Silviu Brucan semnează articolul *Continental vulcanic* ce are ca subiect situația politică a Americii Latine.

● [„**Luceafărul**”, nr. 9] După rezervele exprimate de Monica Lazăr față de cel de-al doilea volum al romanului *Moromeții*, semnatarul rubricii Vitralii constată că o mare parte a presei literare a lansat un atac furibund împotriva celor dezamăgiți public de ultima producție a lui Marin Preda: „Deschizând ultimul număr al «Gazetei literare» poți să crezi că în viața noastră cotidiană s-a întâmplat un mare eveniment, ori că asistăm neputincioși la un incendiu păgubitor. În realitate, 8 epistole cer lapidarea colaboratoarei noastre, lector universitar Monica Lazăr, autoarea unei monografii despre Pavel Dan, care și-a permis, ce îndrăzneală! să aibă o opinie aparte asupra *Moromeților*. Cum nu e singura, dacă e să amintim și părerile cronicarilor revistelor «Tribuna» și «Familia», [...] «Steaua», ne permitem să constatăm că ne aflăm în fața unui inadmisibil act de intoleranță. Ce spunea Monica Lazăr în scrisoarea trimisă redacției noastre? Ea împărtășea considerațiile făcute cu onestitate de un curajos și cunoscut critic, regretând că la o comandă de baghetă o echipă de serviciu a început cu tămâierea. Ei, și? Ce capăt de țară e faptul că cineva și-a permis să nu fie de acord cu niște lăudători? La vremea lor, nici Rebreanu, nici Sadoveanu nu se bucurau de o asemenea imunitate. Pe atunci se putea emite și o părere contrară în ce privește opera unui scriitor. [...] În pagina a 2-a a «Gazetei» se deplânge ofensa suferită de marele

prozator și în paginile 3 și 7 se demonstrează științific gravele erori ale altuia. Geme publicația asta de principialitate. Trei critici literari și cinci prozatori mai mititei, aflați la primele lor broșurele (dacă îl exceptăm pe N. Jianu), sar indignați să apere o carte despre care un critic al nostru și-a spus părerea”. În finalul replicii date de „Luceafărul” se arată că demascarea «imposturii» și afirmarea adevărului despre valoarea unei cărți, fie ea și *Moromeții* lui Preda este impusă de însuși deontologia actului critic. ■ Materialul lui Al. Piru, *Despre virtuțile caracterologice*, „refuzat de «Gazeta literară»”, are în vedere două aspecte. Primul se referă la controversele criticii, generate de opiniile „atât de labile” ale autorilor de articole critice, dezvăluind, „în momentul de față următoarele forme de critică: [...] cea mai frecventă ni se pare critica laudativă, de supralicitare, mai ales a debutanților”; apoi „mult mai rar practică și în genere timidă, câteodată însă vehementă, e critica negativistă, injurioasă [...] o medie a celor două forme anterioare, la fel de iritantă, e critica oscilantă, cu măsuri de precauție și mistificații”. Intră în discuție și „critica ocolirii cărților bune, cărora li se aplică așa numita conspirație a tăcerii, foiletoniștii preocupându-se în schimb de opere neglijabile”, critica celor fără talent și vocație, dar hotărâți „să-și spună părerea lor contabilă în orice chestiune.” □ În legătură cu cele de mai sus, Al. Piru amintește de categoria celor care, „din rea credință sau pentru a da satisfacție unui clan, confundă înadins lucrurile, neținând seama de intențiile scriitorului și ceea ce a înfăptuit potrivit scopului său”, situație în care se plasează comentariile sale la cartea lui Eugen Barbu, *Măștile lui Goethe*. „Întreprindere ambițioasă”, autorul își propune, nu să spună ceva nou despre scriitorul german, ci, observă Al. Piru, „numai să mediteze asupra unui destin uman, poate asupra sorții geniului, revelat de evenimentele vieții și de documentul esențial al operei. O spune foarte clar de la început”, cu alte cuvinte, să realizeze „un portret al omului Goethe”, dovedind o documentare foarte serioasă. „Deși, confruntând opiniile, s-a ferit să opteze în chip unilateral pentru una din ele, ironistul Eugen Barbu (ironia e calitatea sa maitresse, calitate totdeauna de moralist) nu se sfiește să gloseze uneori personal, să aibă unghiul său de vedere, detașat de erou, ca și de comentarii lui”. Al. Piru notează o serie de observații ale lui E. Barbu – lipsite însă de maliție – cum ar fi drepturile de autor exorbitante cerute de Goethe: „Eugen Barbu nu-l acuză pentru asta, dar crede că «mulți scriitori moderni au învățat de la el să-și transforme opera în marfă și asta nu totdeauna în folosul literaturii și al poeziei! [...]...Morga scriitoricească, întreținută cu false aere de inaccesibilitate, aduce o bună reputație. Parcă nu cunoaștem autori contemporani cotați la mai mult decât fac? Cunoaștem, dar e meritul lor să-și sperie editorii și reușesc să înșele bunăvoința din pricina snobismului general care guvernează gusturile». Se face trimitere și la neglijența în privința ortografiei, „recurgând la amici” pentru corectură. „Folosind indiscrețiile și anecdotele în sens superior [...] Eugen Barbu a selectat cu finețe pagini elocvente despre Goethe și privind «prin ochii altora», cum însuși o spune, a compus un foarte plauzibil portret moral, un remarcabil studiu de carac-

terologie, confirmând încă o dată vocația romancierului preocupat filozofic de problemele existenței exemplare, ale condiției umane în genere”. ■ Marian Popa observă, în *Proza lui D. Țepeneag*, un mecanism îngrijorător la care critica are tendința să apeleze atunci când nu are dinainte opere cu adevărat de geniu: „Dar, dacă nu exaltă genii fără a se discredita definitiv, ea pare a avea obligația de onoare de a crea mituri. Supralicităm în asemenea cazuri niscaiva însușiri dintr-un individ, inexplicabil dintr-un anume individ, deși ele ar putea fi repetate și aiurea. [...] De multe ori se întâmplă ca aceste mituri-balon să fie produsul unui efort deliberat, datorat în aceeași măsură mașinațiunilor personale și statutului unui interes efemer care-și dorește o soluție privilegiată în mecanismul literaturii. Un astfel de exemplu de mit umflat cu aerul condiționat al prejudecăților literare îmi pare a fi început să fie Dumitru Țepeneag, tânăr prozator îndeajuns de solicitat astăzi de critica literară centrală și regională. Dilatarea notorietății sale a fost facilitată de câteva împrejurări dintre cele mai favorabile. D. Țepeneag a început să publice schițe mai ales de prin 1964-65, în majoritatea lor sancționate sever și fără a atinge punctul nevralgic de o critică de rea credință și ignorantă. Acesta a fost începutul și el a fost de bun augur. Se produce cu regularitate un straniu fenomen psihologic în lumea literaturii, care constă în metamorfoza unor pseudomartiri în marcante personalități”. Observațiile sunt declanșate de apariția volumului *Frig*, „culegere în care bucățile sunt date, suprapunându-se sau intersectându-se probabil cu cele din volumul *Exerciții*”. Făcând „câteva trimeri posibile și necesare” la scriitorii de marcă din literatura universală, chiar dacă „nu poți apropia o tragedie de Shakespeare sau un roman de Dostoievski de nimic [...] Ezoterism? Angoasă? Anxietate? Să fim serioși. Bucățile acestea emană tot atâta angoasă cât un automat nichelat dintr-un bufet expres. Se mai spune că Țepeneag e dintre cei care promovează experimentul. [...] Țepeneag face experiență și nu experiment. Deocamdată, el nu descoperă nimic pentru noi, ci, poate, pentru sine. Proza lui este o încercare de acomodare a unor idei de largă circulație redescoperite de el cu un sistem de procedee literare de asemeni de largă circulație pentru care a optat. Era o vreme când ne întrebam exasperați: cum putem evada din pozitivismul dogmatic? Azi începem să ne întrebăm: cum putem evada din imaginație?” În continuarea articolului, Marian Popa constată că D. Țepeneag poate fi inclus în categoria traducătorilor „diletanți entuziaști”: „Ce a produs în aceste condiții, D. Țepeneag ? Unele din cele mai penibile traduceri din ultima vreme. Traduceri eronate, cuvinte adăugate, cuvinte suprimate fără nici o justificare literară, confuzii permanente de timpuri și moduri, alterări sintactice”. Marian Popa oferă, pe o întregă coloană, exemple extrase „realmente la întâmplare” din romanul *În labirint* de Robbe-Grillet, «Secolul 20», nr.7/1967), adăugându-le confuzii în traducerea timpurilor și modurilor verbale identificate la tot pasul”.

3 martie

• [„România liberă”, nr. 7269] Sunt menționate *Premiile Academiei Republicii Socialiste România* pe anul 1966. În cadrul Secțiunii Filologice, premiul

„Timotei Cipariu” le-a revenit lui Vasile Scurtu, pentru studiul *Termenii de înrudire în limba română* și lui Ion Gheție, pentru *Opera lingvistică a lui Ion Budai Deleanu*. Premiul „Bogdan Petriceicu Hasdeu” le-a revenit lui Adrian Marino, pentru monografia *Viața lui Alexandru Macedonski*, și Ovidiu Papadima, pentru monografia *Cezar Boliac*. Premiul „Mihai Eminescu” i-a fost acordat poetului Mihail Celarianu, pentru volumul de versuri *Inima omenească*.

• [**„Scânteia”, nr. 7631**] Festivitatea de decernare a premiilor Academiei pe anul 1966 este relatată și în paginile „Scânteii”. „În numele Prezidiului Academiei, acad. Miron Nicolescu i-a felicitat călduros pe laureați”. (Vezi mai sus)

5 martie

• [**„România liberă”, nr. 7270**] Alexandru Andrițoiu analizează *Critică și cultură*, cartea lui Dan Hăulică pe care o definește drept *O carte frumoasă despre frumos* constând într-un „mozaic întreg de articole ocazionale sau de studiu aprofundat, despre literatură sau arte frumoase, cu implicații istorice, sociologice, economice, urbanistice etc.”, Ceea ce dă unitate acestei tipologii discursive variate, care cuprinde discursurile ținute în cadrul unor vernisaje, panegirice, medalioane literare sau articole polemice, este „criteriul estetic”. Dan Hăulică are „gust și rafinament” în selecția și analiza creațiilor artistice. Așa de pildă, profilul uman și artistic al lui Al. Philippide se regăsește în liniile unui „portret dens în care poezia și omul de cultură, însetat de total”, coexistă armonios.

6 martie

• [**„Scânteia”, nr. 7634**] În *Operă culturală de semnificație patriotică*, Paul Everac arată: „Simțul nostru artistic ales n-a găsit totdeauna materia cea mai durabilă pe care să se așeze, și de aceea orice obiect și obiectul, orice casă sau poartă cu bârnă în care s-a încorporat o fărâmă de trecut și e artă, într-o istorie de multe ori incendiată, trebuie pus de-o parte și ținut în stimă. [...]. Avem astăzi posibilitatea să fabricăm, cu mâinile noastre, lucruri la care nu visa mai nimeni. Învățăm acum și o mai bună încorporare a trecutului, respectul pentru ceea ce am durat până azi, pentru ceea ce ne-a permis să durăm până azi pe dimensiunea istoriei noastre”. ■ Ion Spălățelu scrie despre *6 Martie 1945 O dată memorabilă în istoria poporului român*: „Aniversăm astăzi 23 de ani de la instaurarea, prin lupta revoluționară a maselor largi populare, conduse de partidul comunist, a primului guvern din istoria României în care clasa muncitoare deținea rolul precumpănitor. Milioanele de cetățeni, din toate colțurile țării, întruniți în mitinguri și demonstrații au salutat cu entuziasm această mare victorie politică asupra reacțiunii interne, victorie care a avut o puternică înrăurire asupra evoluției ulterioare a vieții social-politice românești”. ■ Sorin Alexandrescu anunță un *Eveniment editorial*. *Edițiile Baudelaire*: „Anul 1967 (și inevitabilele prelungiri în 1968!) oferă publicului român o simultană contemplare a tuturor fațetelor marii personalități baudelairene: poet, critic literar, critic de artă, fiecare, înfățișat separat într-o

reprezentativă selecție. Primele două volume antologice au și apărut, al treilea este anunțat la editura Meridiane. Ce se întâmplă însă cu poemele în proză? Sau, poate, cu o selecție din corespondență? Ambele volume publicate reprezintă în moduri diferite adevărate evenimente editoriale, care atrag încă odată atenția asupra activității remarcabile a Editurii pentru literatură universală. Publicul cititor le-a subliniat prin epuizarea vertiginoasă a stocului în librării. Presa literară însă, olimpiantă, a tăcut.” despre *Florile răului*, mai ales despre treimea poeziilor pe care le-a tradus Al. Philippide spune: „Maestrul Philippide excelează, ca întotdeauna, printr-un echilibru, am zice perfect, între specificitatea stilistică a poemului baudelairian și parametrii obiectivi ai expresiei românești. Există, fără îndoială, un stil al traducerii, discret, mărunț, sobru, plastic, egal cu sine, respingând tentațiile opuse ale unei sublinieri personale mai accentuate, ori ale unei «demisii» totale în fața personalității autorului tradus.” Despre notele Lilianeî Țopa din volumul de critică: „Liliana Țopa stăpânește arta dificilă a comentariului succint, modest orientat către luminarea țesăturii secrete a gândirii magistrului fără parada propriei virtuozități. O excelență cunoaștere a epocii recrează lumea lui Baudelaire, în timp ce un simț sigur al valorii surprinde inconsecvențele sau limitele acestuia, delimitându-l, deci, atât timp cât și estetic. Când un citat este definitiv, el e preferat onest propriului comentariu, în cadrul unor montaje inteligente și echilibrate. Acest tip de note este nu numai foarte util ci constituie și un act critic independent, provocând o reală satisfacție de lectură și incitând la noi interpretări în adâncime”.

• **[„Viața studentească”, nr. 10]** Într-o recenzie, Bazil Scarlat semnalează volumul de memorialistică al lui Eugeniu Speranția, *Figuri universitare* (cu ample portrete ale lui Nicolae Iorga, C. Rădulescu-Motru, E. Racoviță etc.). ■ Marxist de serviciu din anii '50, reprofilat în filosof al culturii, C. I. Gulian publică eseu *Societate, etos și stil*: „Orice stil este expresia unui conținut și cine uită această formulă dialectică elementară plutește în plin arbitrar... Și Lucian Blaga s-a declarat nemulțumit de tratarea morfologică a problemei stilului. [...] Ideea cercetării raporturilor dintre *stil* și *accente* sau *atitudini etice* – mai concis: dintre *Stil* și *Etos* – devine rodnică atunci când o confruntăm cu fenomene concrete, luate din istoria culturilor, dar păstrând nevoia de cercetare în adâncime și de *explicare cauzală a însăși atitudinilor* prin momentele variate ale dezvoltării societății”.

7 martie

• **[„Scânteia”, nr. 7635]** Mircea Simionescu scrie despre *Calitatea prozei scurte în reviste de cultură*: „Publicații din Capitală sau din alte orașe ale țării se remarcă prin varietatea genurilor, prin diversitatea preocupărilor. Proza, în general datorată unor tinere condeie, își află cu regularitate locul în paginile revistelor, și lectura atentă descoperă adesea cu surpriză reale speranțe, după cum, alte ori, prilejuiește insatisfacții”. Urmează analiza prozei publicate în

revistele „Tomis”, „Argeș”, „Ateneu”, „Astra”, „Amfiteatru”. În concluzie spune: „Ne îngăduim să afirmăm speranța că exigența mai înaltă a redacțiilor revistelor noastre de cultură va înlătura situații ca cele amintite mai sus. Nivelul general al publicațiilor a crescut, iar proza publicată în paginile lor nu poate rămâne un capitol neîmplinit”.

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 5846] C. Stănescu recenzează antologia lirică *Râul, ramul*, publicată la E.P.L., subliniind faptul că „Vecinătatea existențială a poetului român cu elementele simbolice de rezistență a poporului român în istoria sa zbuciumată și adesea părănd ambiguă, a născut, deasupra curentelor, un tărâm liric în care nu vom înceta a recunoaște idealismul lor patriotic, fie că vorbim de ermeticul Ion Barbu, fie de elegiacul riguros”.

• [„**Albina**”, nr. 10] Numărul are ca tematică Ziua femeii, cu versuri de Virgil Carianopol, *De ziua ta* și Ileana Roman, *Dimineață de femeie*. □ La concursul *Cine este autorul?* I. L. Caragiale are parte de următoarea prezentare criptică: „În această micro-fabulă [...] autorul – mare prozator și dramaturg, care a scris în același an o lucrare mai amplă despre răscoalele țărănești – își bate joc de politicienii burghezo-moșierimii, ce născociseră explicația mincinoasă că răscoalele s-ar datorator unor «instigatori»”.

• [„**Gazeta literară**”, nr. 10] Ștefan Luca deschide acest număr cu un articol care consemnează desfășurarea Plenarei Extraordinare a C.C. a P.C.R. din 1 martie 1968: „Intelectualitatea, oamenii de artă, scriitorii români participă activ, din tot sufletul la politica Partidului Comunist Român, înțelegând să își exprime creator, din toate puterile, adeviziunea la aceste mărețe deziderate, luptând pentru traducerea lor în viață.” ■ La rubrica *Periplu*, Dumitru Micu consideră, în articolul *Voi, criticii*, că: „Cele mai pătimășe discuții le-au suscitât întotdeauna falsele probleme. Cel puțin în literatură.”. Motivul ce stă la baza unei astfel de preocupări în critica literară este nevoia de a face ordine în haos pentru a ne liniști și a ne simți puternici precum Demiurgul: „Ne repugnă insolitul, singularul, tot ce nu poate fi clasat, și nu suntem liniștiți până nu fixăm totul în categorii, reducând existențe infinit diferențiate la un numitor comun. Categoriile, formulele sunt, dacă e să-l credem pe Blaga, paradisul gândirii, ele procură spiritului acel *dolce farniente* prin care parvine la o mulțumire și o iubire de sine comparabile cu o automulțumire demiurgică.” ■ Radu Popescu explică sub titlul *Munca amintirii* rolul memorialisticii: „E vorba despre păstrarea și cultivarea conștiinței de comunitate și continuitate vie a unei culturi, și mai mult – pentru că literatura, deși depășește totdeauna sfera pur literară – a unei vieți naționale, a unei vieți de popor. Memorialistica sprijină și întreține memoria colectivă, dându-i o accesibilitate directă la trecut.”. ■ La obișnuita rubrică *Breviar*, unde semnează Șerban Cioculescu, aflăm despre „o foarte curioasă foaie” achiziționată de Biblioteca Academiei R.S.R. care are o însemnare a lui Tudor Vladimirescu, nesemnată. Articolul cu titlul *Tudor Vladimirescu și „Bunăparte” la Elba* cercetează datarea notei, plasarea acesteia în context istoric și semnificația ei politică: „Tudor Vladimirescu

pune accentul, în nota sa informativă, pe marea decepție a vienezilor care-i pregătiseră învingătorului lui Napoleon și inspiratorului tratatului de la Paris o primire triumfală și acea faimoasă «redută» cu douăsprezece mii de invitați.” ■ La rubrica *Note de lectură*, Marin Mincu prezintă volumul de debut al poetului Ion Crânguleanu, *Emoții la trapez*; Magdalena Popescu recenzează volumul de povestiri al lui Corneliu Omescu, *Adam evadează*; iar Virgil Mazilescu scrie despre proza lui N.V. Turcu, apărută într-un volum cu titlul *Perturbații*. □ Cezar Baltag (*Rigoarele jocului*) publică o cronică literară la volumul lui Vintilă Ivănceanu *Cinste specială*: „Vintilă Ivănceanu face clovnerie poetică la un nivel superior.” Recomandarea pentru poet este păstrarea limitelor: „Sper că Ivănceanu știe că poezia se oprește la marginea râsului ca la marginea unei ispite a diavolului. Marea poezie se naște din teama și înfiorarea de râs.” ■ Sunt aniversați Tudor Mușatescu la împlinirea a 65 de ani și Cicerone Theodorescu la 60 de ani. ■ Al. Dima are în vedere *Cercetarea „intrinsecă” a literaturii*, revenind asupra raportului conținut – formă: „S-a putut, într-adevăr, demonstra – cu ușurință – că, de fapt, unele elemente socotite de «conținut» cuprind aspecte formale ca, de pildă, subiectul operelor sub a cărui egidă nu ne întâmpină numai faptele propriu-zise, ci și organizarea lor prin motivări și determinări reciproce, ceea ce imprimă «subiectului», în mod implicit, anume «forme» de îmbinare.” ■ *Rostirea filozofică românească*, rubrica lui Constantin Noica, continuă în acest număr cu tema *În temeiul codrului sau despre cuvântul temei*: „Iată deci cum se distribuie de la sine înțeleșurile, între lucruri și gânduri, «temelia» fiind a lucrurilor, «dovada» din al doilea înțeles fiind a gândului, «forța principală» fiind iarăși a lucrurilor, în timp ce «punctul culminant», din al patrulea exemplu, aduce mai degrabă perspectiva gândului. Dar toate vin să se contopească în sensul filozofic, care, așa cum spuneau medievalii, este cel de *ratio* în toată întinderea ei: și *ratio essendi*, și *ratio fiendi*, și *ratio agendi*.” ■ Nichita Stănescu publică poemul în opt părți *Axios, axios!*. ■ Pe pagina următoare, Marin Sorescu apare cu poemul *Străinul*, iar Gheorghe Tomozei cu *Noapte fără culori*. De asemenea, numărul găzduiește și poezii din volumul sub tipar *Lamento pentru peștișorul Baltazar* al lui Jordan Chimet. ■ Aurel Dragoș Munteanu scrie *Despre universul prozei*, acordând o atenție specială fragmentului de roman al lui Matei Călinescu, *Viața și opiniile lui Zacharias Lichter*, recent publicat în revista „Familia”: „De fapt proza cunoaște de un secol încoace o adevărată explozare a timpului fizic și psihologic. O discuție ar scoate în evidență deosebiri în toate compartimentele și elementele constitutive ale operei. Realitatea cuvintelor nu este apoi numai realitatea operei, cuvintele ființează peste tot în lume și de aceea opera este strâns legată de lume, fără ca prin aceasta să-i fie subordonată.” ■ Teodor Vărgolici prezintă cele trei *Scrisori inedite* trimise de Octavian Goga lui Titu Maiorescu, achiziționate de Muzeul Literaturii Române și încredințate tiparului aici: „Deși puține la număr, aceste scrisori au o dublă însemnătate. Pe de o parte revelă, convingător și emoționant, solitudinea și calda afecțiune cu care Nestorul criticii românești

înconjură pe scriitorii tineri de la începutul veacului al XX-lea, iar pe de altă parte oferă date de o semnificație majoră în direcția completării biografiei lui Octavian Goga și a definirii structurii sale intime. [...] Epistolele adresate de Octavian Goga lui Titu Maiorescu sunt scrise pe hârtie îndoliată.” ■ *Vocea interioară* a lui Nicolae Labiș se aude la rubrica *Interpretări*, semnată de Lucian Raicu: „Acolo unde cuvintele nu fac decât să desemneze un peisaj anodin, ritmul interior, vocea și respirația trădează prezența unei răsuciri dureroase și a sufletului care se confesează fără să știe.” □ Adrian Marino realizează *Cronica ideilor literare*, unde publică *Tradiția modernă*, observând caracterul simultan continuu și discontinuu al acesteia în conștiința colectivă: „Fenomen în același timp de discontinuitate și continuitate, conștiința modernă implică o solidarizare continuă, prin încorporare și restructurare, cu fiecare moment istoric pe care-l poate asimila. Adevăratul spirit modern gândește istoria literaturii ca o unitate: noile creații sunt integrate întregii serii anterioare, îmbogățită și regândită într-o nouă sinteză, în funcție de toate noile achiziții”. □ Numărul se încheie cu partea a VII-a a scrisorilor lui Rainer Maria Rilke, *Scrisori către un tânăr poet* și cu traduceri realizate de Stela Giosanu a unor poeme vietnameze „găsite asupra patrioților uciși”.

● [„*Tribuna*”, nr. 10] Ion Oarcăsu scrie despre *Critica și nevoia de expresie*: „Țelul suprem în critică este, după Călinescu, recrearea emoției pure și comunicarea ei nealterată, deci exprimarea ei limpede a valorii, un da sau nu spuse fără a jigni și fără exaltare[...] Structuraliștii nu fac altceva atunci când opun operei beletristice, opera critică, expresia unui cogito reflexiv, deci subiectivitatea criticului transformată prin propriul său efort”. ■ Sașa Pană îl evocă pe aproape necunoscutul D. Varbanesco, admirator al lui Arghezi: „Spre sfârșitul lunii decembrie 1936, am primit – cu acest nume ca expeditor – primul număr al unei reviste de curând apărute, «Les Cahiers Ligures». Revista, de formatul unei cărțuli, se deschidea cu o proză poetică, cu prospețimi tulburătoare, dedicată lui Tudor Arghezi și semnată Dimitri Varbanesco”. ■ Veronica Vernescu adresează redacției o *Scrisoare către redacție*, aplaudând dar și muștrând luarea de poziție a lui Timoteiu Terbancea împotriva cronicii scrise de Valeriu Cristea la *Moartea din fereastră*, cartea lui Petru Popescu. Autoarea epistolei supralicitează: „Am citit cu interes și am aplaudat luarea de poziție a tov. Timoteiu Terbancea, privitoare la aberațiile practicate de criticul din municipiul București, Valeriu Cristea. Mă miră însă faptul că tov. Terbancea a trecut ușor peste alte aserțiuni, mult mai încărcate de ridicol ... în care numitul critic «copertează» cărțile de o dubioasă valoare ca aceea a lui P. Popescu, *Moartea din fereastră*, în speranța că noi cititorii, o să-l credem când –vai! – am citit și bieții de noi cărțile recomandate și amară ne-a fost constatarea ! Valeriu Cristea susține că proza lui P. P ar fi foarte «complexă: fantastică și în același timp de idei»... După aceste superlative s-ar părea că criticul [sic] Cristea și-ar fi epuizat cădelnița. Eroare! Dânsul, după acest tur de forță, reînvie din propria cenușă și continuă să ne arunce și nouă în ochi imense cantități de praf și, firește, de cenușă. Dumnezeu nu

poate dormi, se frământă chinuit de întrebări: oare din ce își obține fratele Petru Popescu arabescurile?”. ■ Horia Bădescu scrie despre Cenaclu: „Joi, 29 februarie, în ședința cenaclului au citit Adrian Grănescu și Petre Nodiș. [...] Au luat cuvântul Teofil Bușcan, Grigore Beuran, Constantin Cubleşan, Damian Ștefan, Ion Sângereanu, Alexandru Gorșcovoz, I. Dinistreanu, M. Burian, P. M. Haș”. □•Fără a omite să evoce figura lui G. Bacovia, Eugeniu Sperantia o gratulează pe colega sa de generație, Agatha Grigorescu-Bacovia cu prilejul editării cărții *Poezii și Proză* (E. P. L., 1967): „Volumul cel mai recent al Agathe Grigorescu-Bacovia se deschide ochilor ca o grădină feerică. Aici, lungi fire de aur și argint se împletesc prin rozul și violetul florilor încrustate cu safire, perle, diamante. [...] Dar și această poezie în proză, ca și cele în stihuri ritmate, sunt pline de imaginea soțului, a excepționalului poet, plecat dintre noi, G. Bacovia...”. ■ Petru Sfetca îl interviează pe Constantin Gheorghiu, cu ocazia editării nuvelei *Pădurea, plină de tonalități aparte*. Dintre întrebări, atrag atenția: „ – *A propos de creația tinerilor scriitori – pentru că lucrați de multă vreme în Editura Tineretului: credeți că prozatorii noștri tineri creează după propria lor simțire sau după convenție?* – Problema influențelor (bune, evident) în general nu trebuie să ne sperie deci, atâta timp cât este vorba de împrumuturi, de procedee artistice, dar și acestea până la un punct. Pentru că am întâlnit cazuri până și de imitare a unor procedee grafice, folosite de un prozator american contemporan, să zicem, parcă subjugându-l pe tânărul X printr-o imagine vizuală, concretă, a literelor. E o servitute flagrantă, evident, și naivă. Discutând doar acest aspect și încă ne dăm seama de dificila muncă a editorului, încărcat de o mare responsabilitate. [...] – *Credeți în valoarea științifică a muncii editorului? Ce vicii curente îi puteți descoperi?* – Personal da. În definitiv, dacă criticul reclamă anume instrumentele științifice în opera sa de valorificare, de ce nu le-ar avea și editorul? [...] Scriitorii noștri au trecut printr-un lung proces de asimilare ideologică, valoarea artistică a prozei și poeziei a crescut calitativ și în prezent ele se înscriu pe merit în circuitul literaturii europene ... În noile condiții, atribuțiile redactorului nu mai pot fi aceleași ca în 1952-1956. Funcția sa se restrânge și totuși capătă, implicit, noblețea editorului-estet... Aș spune că abia acum el are atributele adevăratului editor – consilierul cultivat, larg comprehensiv, atent la noutatea artistică, disociind în planul larg al stilurilor personale tot mai diferențiate și, deci, mai dificile de intuit și definit”. ■ Sergiu P. Dan semnează articolul *Frontierele fantasticului*. ■ Referindu-se la volumul lui Vasile Rebreanu *Marsul*, Al. Căprariu arată că „... Vasile Rebreanu a reunit un grup de schițe care se asociază prin două caracteristici tematice: sunt străbătute de protestul împotriva războiului și fascismului, și vădesc un remarcabil sentiment patriotic. Dar dacă, într-o primă ordine de idei, acestea sunt sensurile imediate ce se lasă citite din noua culegere a prozatorului ... *Marsul* – în ansamblul său – îngăduie și o privire foarte precisă asupra felului în care înțelege schița Vasile Rebreanu”. ■ *Drumul spre știință* se intitulează eseul lui Augustin Buzura din acest număr: „În epoca noastră, cercetarea științifică a devenit profesiunea cu cele mai

grave rezonanțe deoarece, firesc, puterea și prestigiul unei națiuni sunt în foarte mare măsură opera științei. În extrem de reduse zone geografice ignoranța mai constituie o virtute, un act de eroism, iar un post într-un pseudo-institut de învățământ sau cercetare este obținut, în special, după alte criterii...”

8 martie

• [„România liberă”, nr. 7273] În volumul *Cântece de câmpie*, al prozatorului Ștefan Bănuțescu, Emil Manu identifică sursele poeticității în asimilarea structurală, nu decorativă, a folclorului, de către scriitor, în cunoașterea din interior a formelor de manifestare ale acestuia. Formula de suprarealism specifică lui Bănuțescu, în care naturalul și fantasticul co-există în „vorbirea zilnică a țaranului”, este evidențiată în descântece, unde „suprarealismul vorbelor arhaice” ilustrează acest lucru.

• [„Scânteia”, nr. 7636] În editorialul *Ziua ei* citim: „Anii de victorie ai socialismului au adus femeii drepturile democratice fundamentale; alături de dreptul de vot și de egalitatea în drepturi economice, o legislație, un cadru social, o vastă mișcare condusă de partid pentru a face ca egalitatea juridică de drepturi să corespundă cât mai profund egalității în fapt, în posibilitatea de afirmare a femeii în viața socială, în economie, în gospodăria obștească, posibilități de exprimare nestingherită a aptitudinilor ei în câmpul vieții spirituale și productive a țării”. ■ Sub titlul *Ediții de texte și documente literare* Constantin Călin prezentată volumele *Din istoria teoriei și criticii literare românești* de George Ivașcu și *Documente și manuscrise literare*: □ „Întreprinderea recentă a lui George Ivașcu are ca finalitate realizarea unei istorii generale a ideologiei literare românești. [...] Urmărirea procesului de dezvoltare a ideologiei literare românești paralel cu ideologia literară apuseană duce atât la evidențierea influențelor teoriei și criticii literare străine asupra celei autohtone, dar și la remarcarea accentelor originale ale criticii noastre determinate de situația obiectului ei – o literatură modernă începătoare – și a locului acordat criticii în sistemul general de valori morale. Eclectică, critica literară românească în prima ei etapă conține totuși principii a căror actualitate (mai ales etică) – evidențiată permanent de G. Ivașcu – nu s-a pierdut.” □ „[...] recent a apărut cel dintâi volum al unei serii de *Documente și manuscrise literare* (cu un cuvânt înainte de prof. univ. Alexandru Dima) ce editează fondul arhivistic al Institutului de istorie și teorie literară «George Călinescu». Textele, alese de Paul Cornea și Elena Piru, sunt inedite, în afară de câteva reproduse parțial de G. Călinescu în revista «Studii și cercetări de istorie literară și folclor» sau în unele studii personale. Materialele publicate în acest volum confirmă mai vechi intuiții sau incită la noi reflecții asupra imaginii câtorva scriitori și ideologi pașoptiști, asupra condiției lor materiale și morale, asupra unității și divergențelor dintre ei. [...] Un bogat aparat de note și comentarii pertinente, proiectate pe un amplu fundal de informații – face din volumul *Documente și manuscrise literare* un instrument util în informarea asupra principalelor aspecte ale literaturii noastre moderne”.

• [„Contemporanul”, nr. 10] Articolul de fond, *În slujba intereselor uni-tății*, asumat redacțional, se încadrează în tradiția rapoartelor de etapă, reperate fiind *Congresul al IX-lea al P.C.R.* (1965) și *Conferința Națională a P.C.R.* (1967): „Fața noii României iese la lumină în deplinătatea virtuților și a roadelor muncii poporului său, țara noastră înaintând cu avânt pe drumul dezvoltării sale economice, a bunăstării materiale și a înfloririi spirituale. Aceasta corespunde nu numai intereselor vitale ale poporului român, ale progresului patriei noastre socialiste, ci reprezintă și o contribuție pe care o aducem la creșterea influenței forțelor socializării pe plan mondial, la cauza socializării și a păcii.” □•P. Lucaci profesor la Catedra de filozofie a Institutului Politehnic din București se semnează articolul *Da, filozofia marxistă este o știință!*, ca răspuns la textele publicate de Gabriel Liiceanu și Ileana Mărculescu (vezi „Contemporanul” nr. 4/ din 26 ianuarie). Articolul lui scoate în evidență, încă din titlu, poziția „demasca-toare” adoptată sub titlu: ■ O notiță anunță că „Premiul Bogdan Petriceicu-Hasdeu pentru filologie, al Academiei R.S.R., a fost decernat criticului și istoricului literar Adrian Marino, pentru lucrarea *Viața lui Alexandru Macedonski*. Operă de solidă informație, mărturisind o îndelungată elaborare, volumul se constituie drept cea mai temeinică exegeză macedonskiană de până acum, dublând rigoarea omului de știință cu finețea stilistului.”

9 martie

• [„Scânteia”, nr. 7637] Pe prima pagină citim *Noua organizare administra-tivă – un cadru larg pentru înflorirea vieții culturale*: „Noua împărțire adminis-trativă, asigurând dezvoltarea armonioasă economico-socială a tuturor județelor țării, creează totodată condițiile cele mai favorabile unui avânt și mai pronunțat al vieții culturale în toate județele, inclusiv în acelea unde o parte a populației este alcătuită din naționalități conlocuitoare, oferind acestora un cadru propice pentru creșterea activității literare și artistice de creație în limba maternă. Izvorâte din realitățile concrete ale țării noastre, aceste creații îmbogățesc – prin specificul lor național și conținutul socialist – peisajul general al culturii românești”. □•Apare *Umbra*, nuvelă de Alexandru Georgescu.

• [„Cronica”, nr. 10] Pagina de început cuprinde o adevărată declarație de intenție la politica externă a PCR, prin care partidul comunist român încearcă să se opună tendințelor paternaliste ale PC al URSS, cu ocazia unei reuniuni recente la Budapesta a par-tidelor din Est. Nu apare numele lui Nicolae Ceaușescu. ■ Radu Cârneli și Hara-lambie Țugui semnează câte o poezie. ■ „Critica presupune literatura așa după cum literatura presupune viața”: este una dintre concluziile tânărului Nicolae Manolescu, într-un scurt interviu în care povestește cum a fost debutat de George Ivașcu și cum a ajuns, așadar, să scrie critică. De asemenea, pentru Manolescu, critica literară are o valoare existențială asemănătoare cu cea a filosofiei pentru Heidegger, adică cea a unei întrebări esențiale, pentru care răspunsurile nu sunt decât încercări de a o atinge fără să o epuizeze. Critica este de asemenea o armă

împotriva lenei intelectuale, aceea a unui cititor care așteaptă interpretări de-a gata sau răspunsuri la întrebări pe care nici nu simte nevoia să și le pună. ■ O anchetă-sondaj vorbește despre nevoia și consumul de informație științifică din partea intelectualilor umaniști. ■ În paginile de literatură, Nicolae Breban publică proza intitulată *Drumul cu liliac*. ■ În eseuul său *Reflexivitate și lirism*, Ion Apetroae constată că o parte a noii poezii românești – pornind de la Nichita Stănescu – are o dimensiune pronunțat reflexivă, ideatică, pe care noi astăzi am numi-o metafizică. Pe de o parte, ideile sunt trăite, adică exprimate ca ardere, dar pe de alta, versurile se ermetizează. Criticul militează pentru un echilibru între expresia filozofică a ideii și cea poetică a sentimentului, după care trece la exemplificări, luate din Nichita Stănescu în primul rând (11 elegii), poet socotit cel mai de avangardă, dar căruia i se reproșează „obsesia esențelor”. Alți poeți comentați: Anghel Dumbrăveanu, un poet mult mai material-ist decât Nichita Stănescu, dar și, mai apropiat de acesta din urmă, Grigore Hagiu. □•Al. Andriescu scrie la rândul său despre volumul *Ulysse* semnat postum de G. Călinescu și începe prin a semnală ceea ce marele critic recent dispărut considera o anomalie: ideea unei critici impresioniste lipsită de un limbaj teoretic cu suficientă portanță argumentativă: „Așadar, e fals să se spună că impresia criticului e o simplă afirmație nemotivată. Raționalizarea criticii începe chiar prin impresie, datorită educației criticului și orice verdict așa-zis impresionist e o aplicare mentală a regulilor și a valorilor stabilite.” Evident, cronica este una pozitivă, iar lui Călinescu îi este apreciată în primul rând convingerea organicistă, în care sintagma „spiritul integral al unei literaturi” face sens. G. Călinescu rămâne unul din „marii îndrumători ai literaturii române”, iar anii în care apărea *Ulysse* rămân anii în care nu doar că literatura română avea încă nevoie de îndrumători, dar în care literatura putea (se credea) îndruma o societate. □•Petru Dumitrescu semnează articolul *Sociologia grupurilor mici*, comentând astfel și o carte recent apărută (1967), Sociometria lui Achim Mihai. □•La rubrica *Rememorări*, Oscar Han scrie despre Liviu Rebreanu, întâlnit demult, în 1919. □•Cu ocazia a 70 de ani de la nașterea lui Brecht, pe ultima pagină a numărului este rezumat un text dintr-o publicație germană în care este un fragment postum al lui Walter Benjamin, conținând însemnări ale eseistului pe marginea unei discuții dintre el și Brecht, discuție care viza un eseu despre Kafka al lui Benjamin (anul discuției și al însemnărilor este 1934).

• [„Flacăra”, nr. 11] Eugen Frunză semnează un articol omagial dedicat sculptorului Ioan H. Sârghie la împlinirea vârstei de 75 de ani. ■ Rubrica *Memento*, în secțiunea de *Carte*, se ocupă de romanul lui V. Em. Galan, *A treia Romă*, apărut la E.P.L., „amestec de fantezie și document istoric”. ■ Noul roman al lui Al. Simion, *Presimțirea zăpezilor*, „și derulează acțiunea într-o exploatare forestieră din zilele noastre”. ■ Aparițiile, în colecția Biblioteca pentru toți, a romanelor *Orașul cu salcâmi* și *Accidentul* de Mihail Sebastian, precum și a *Caracterelor* lui Jean de la Bruyère, traducere și note de Aurel Tita, sunt considerate evenimente editoriale. ■ Alte semnalări: E. Fischer, *Necesitatea artei*, la Meridi-

ane, *Poezii* de Paul Éluard „în traducerea avizată a poetului Virgil Teodorescu”. ■ Rubrica lui Radu Cosașu, *Cronica de trei secunde*, cuprinde tabletele *Logica lucrurilor* și *Nimicul*. ■ La rubrica *Externe*, Silviu Brucan semnează articolul politic *Canadiana* ce abordează tema crizei politice din Canada.

● [„Luceafărul”, nr. 10] Despre cele două volume *Viața lui Alexandru Macedonski* și *Opera lui Alexandru Macedonski* scrie în termeni elogioși Gheorghe Achiței, care precizează, încă de la început, în cronica sa, că „materialul faptic enorm, diversitatea problemelor dezbătute, ineditul observațiilor, concluziile surprinzătoare cu privire la adevărata față a lui Macedonski ne îndreptățesc a considera studiul lui Adrian Marino, realmente, un moment al dezvoltării istoriografiei literare la noi, momentul însemnând în același timp un început și un sfârșit. Un început, deoarece pentru prima dată se încearcă o restaurare, de proporții masive a unui scriitor nedreptățit de conștiința publică. Un sfârșit, deoarece după lectura celor două tomuri rămâi cu impresia că a fost sfârșit un mit, că a fost doborâtă o iluzie, că a fost înfrântă o prejudecată prin care una din marile figuri ale literaturii române a trebuit, decenii de-a rândul să fie prezentată și acceptată într-o lumină falsă”. Sunt apreciate „ținuta modernă a cercetării, „analiza sistematică a cercetării”, metodologia, inaugurarea și consacrarea „la noi” a cercetării „privind studiul structurilor, al motivelor fundamentale, al articulațiilor biografice și bibliografice, al așa-ziselor obsesii interioare ale creației unui scriitor, căutând a stabili legături între acestea și contextul general al epocii, căutând a determina exact intensitatea diferitelor influențe, a surprinde personalitatea autorului comentat în acel ansamblu de *idei*, de ambiții, de «limite» ce formează ideologia unei perioade istorice determinate, ce conturează atmosfera specifică a acelei perioade”. Pozitiv e considerat și faptul că studiul „debutând prin respingerea unei «prejudecăți fundamentale», aceea privind «estetismul» lui Macedonski, analiza operei dezvăluie, contrar opiniei comune, un poet de factură pronunțat romantică, aflat totuși la antipodul lui Eminescu”. Pentru Gh. Achiței constituie un succes încercarea „de a extrage din datele expuse, sistematizate, corelate, din întreaga biografie și bibliografie *macedonskiană* comentată, sensul filozofic al unei drame literare, de a pune în evidență, dincolo de planul prim al textelor analizate, substratul tragic al unei existențe nedreptățite.[...] Cartea constituie o dovadă în plus a *incompatibilității* spiritului științei literare moderne cu metodele *istoriografiei* vechi sămănătoriste sau pre-sămănătoriste, cu mentalitățile depășite a căror victimă a fost, timp de peste o jumătate de secol, însuși Alexandru Macedonski. În acest sens, studiul lui Adrian Marino marchează nu numai un început, dar și un sfârșit, ori un, *început de sfârșit: acela al* spiritului desuet, al monografiilor *la nimeni* trebuitoare. Ea vine să confirme, observația lui Tudor Vianu, citată de Adrian Marino la sfârșitul cărții sale. «Când acest spirit nou își va face loc, ni se va părea ridiculă *controversa* Macedonski». ■ Sub titlul *Melanholia* apare, în „Luceafărul”, un fragment din romanul *Principele* de Eugen Barbu ■ Ampla prezentare Mircea Eliade, scriitor vădește interesul lui Sorin Alexandrescu de a readuce în atenția

publicului o operă care reprezintă „mărturia unui om pentru care viața a însemnat un permanent efort de autodepășire, sub semnul magic al creației, libere, spontane, autentice, înnoitoare, în ciuda unor limite ușor de înțeles în contextul epocii”. Sunt evidențiate astfel caracteristicile stilului unui „dintre cei mai înzestrați romancieri «gidieni»” (G. Călinescu), în legătură cu „„disponibilitatea» personajelor sale, fascinate de tot ceea ce înseamnă experiment și inedit în viață”. Alte elemente din opera lui Eliade amintesc de D. H. Lawrence și Aldoux Huxley, de Papini și Unamo. „A doua componentă a prozei lui M. Eliade, în afara romanului urban, este fantasticul, detectabil în *Domnișoara Cristina* (1936), *Șarpele* (1937), *Secretul doctorului Honigberger* (1940) continuate cu recentele *Nuvele* (Madrid). [...] De la Eminescu, nici un scriitor român nu mai fusese fascinat de acest spațiu artistic și metafizic. Ca eminent om de știință, Mircea Eliade are meritul de a fi deschis culturii române un orizont spiritual pe care alte culturi europene îl străbătuseră cu mult înainte. În orice istorie a difuziunii spiritualității orientale (și arhaice) în Europa, numele său figurează de mult la loc de cinste. O aceeași importanță o are și scriitorul. Literatura fantastică (în sens larg) mai nouă, pare a se concentra asupra enigmei și fisurilor realului, ori asupra unor lumi imaginare, Mircea Eliade, prin volumul *Nuvele* (mai ales *La țigănci*), rămâne unul dintre puținii scriitori europeni interesați încă de un fantastic folcloric, cu personaje și evenimente evanescente, întrupări ale unor forțe ce ne regizează «de dincolo» existența”.

10 martie

• **[„România liberă”, nr. 7275]** Teodor Vărgolici comentează, în articolul *Permanența clasicilor*, raportul literaturii clasice cu gustul pentru lectură al publicului actual, remarcând faptul că este foarte importantă „continuarea și consolidarea unui viu curent de interes și de prețuire față de spiritele creatoare ale trecutului”, iar „frecventarea scriitorilor din trecut rămâne o preocupare permanentă” și o „condiție majoră a îmbogățirii culturii personale”. În opinia istoricului literar, literatura română este caracterizată de unitate și de continuitate, ceea ce implică înțelegerea tuturor etapelor ei de evoluție și de mișcare a formelor literare, „care se întrepătrund și se înlănțuie într-o gradație continuă”. În aceste condiții, a refuza contactul cu literatura clasică echivalează cu „a refuza pătrunderea într-o zonă a frumosului artistic cel mai apropiat de sensibilitatea noastră”.

• **[„Scânteia”, nr. 7638]** Sorin Movileanu și Adrian Anghelescu organizează masa rotundă *Raportul culturii noastre naționale cu patrimoniul spiritual universal* la care participă: Șerban Cioculescu, Ion Frunzetti, Aurel Martin, Nicolae Breban, Cornel Regman. Redăm extrase din intervențiile participanților: □•Șerban Cioculescu: „Toate literaturile, din vechime și până astăzi, au început prin a fi literaturi de imitație. Nu știu dacă acest lucru este în aceeași măsură adevărat și pentru celelalte arte, dar literatura, îndeosebi în cazul popoarelor care nu intraseră încă în circuitul marilor valori spirituale, a început prin imitarea unor

modele ilustre. Bunăoară, chiar scriitorii latini au fost tributari scriitorilor greci. Asimilarea valorilor unei alte culturi a servit însă întotdeauna scriitorilor autentici ca să facă o întoarcere, la maturitate, asupra realităților propriului univers geografic și social. Dacă au învățat ceva de la o literatură superioară, au învățat – să spunem – tehnica procedurii artistice; dar materialul viu, de unde începe originalitatea unui creator, l-a putut constitui doar materialul național. [...] Prin urmare, de la începuturile noastre literare, chiar când am avut scriitori tributari prin procesul formării lor intelectuale unor culturi străine, aceștia s-au integrat organic culturii naționale. Acesta este de altfel și cazul lui Eminescu, a cărui întregă cultură ar putea părea, la o primă vedere, extraromânească, datorită cursurilor gimnaziale urmate în Bucovina austriacă, continuate apoi cu studierea filozofiei la Viena și la Berlin. Sunt împrejurări care nu l-au împiedicat însă ca la maturitate – și maturitatea lui artistică a venit foarte repede – să exprime în mod desăvârșit etosul și etosul nostru. [...] Orice literatură începe prin a fi imitativă. Orice scriitor începe prin a fi imitator, fie de la izvoare locale, fie – din snobism – de la izvoare străine; dar – dacă e scriitor adevărat – el ajunge să se maturizeze și clasicitatea lui reprezintă în fond integrarea în spiritualitatea poporului său și tradiția clasică a poporului său.”; □•Ion Frunzetti: „Nu-mi pot da acum seama dacă, într-adevăr, absolut toate culturile au început, în toate domeniile de activitate, prin a imita. Cred însă că se poate vorbi de așa-zisele culturi organice, care se dezvoltă dintr-o mare experiență colectivă, o experiență intelectuală și afectivă legată de modul de trai statornicit de milenii într-un anumit fel; și printre aceste culturi organice trebuie numărată și cultura poporului român, [...] Pentru poporul român, în momentul realizării prezenței unei conștiințe a toate reflectoare – cum este un scriitor sau un mare artist – cred că problema a fost nu atât de a nu-l lăsa să imite alte culturi, cât să-l propulseze, realizând o anumită mutație, dintre coordonatele culturii originare românești între coordonatele culturii europene. [...] Dacă ar fi să ne exprimăm printr-o metaforă, așa cum astrologii vechi susțineau că pruncul trăgând primul gât de aer într-un anumit complex de radiații cosmice, faptul acesta va determina funcțiile lui biologice și psihice, am impresia că există de asemenea un fel de a te trezi la viața estetică într-un anumit context, în clipa când ai întâiul șoc al frumosului, primul moment e reală emoție estetică. [...]. Frumosul, întruchipat nemijlocit de către natură sau mijlocit prin artă, îi revelează astfel ordinea existenței.”; □•Aurel Martin: „Situația e comună, de altfel, tuturor creatorilor autentici: revelația altor culturi nu i-a dus la destrămarea fondului național, ci la o potențare a acestuia, înlesnindu-le valorificarea lui dintr-un unghi sensibil mai deschis. De fiecare dată are loc, în măsura în care există niște afinități de structură, un proces de asimilare, de apropiere, încât elementele noi sunt însușite ca bun propriu. [...] Asimilând, nu ne adaptăm, ci, semn al vitalității, adaptăm și, dacă ceea ce înrăurește – conștient sau nu – corespunde într-adevăr nevoilor noastre, reținem și dezvoltăm în continuare. [...] Nu lipsesc, evident, din competiție, nici imitatorii, însă lipsiți îndeobște nu numai de har, ci și de spirit critic, autori de

localizări, admiratori fără rezerve, fără discernământ al altor culturi, incapabili să asimileze, fără a se contagia mortal, cutare sau cutare inovație produsă peste hotare. Preluând-o, ei devin sclavii dezarmați ai unor formule pe care însă, nu o dată, reușesc să le discrediteze.”; □•Nicolae Breban: „Orientarea creatorului spre culturile care – în straturi succesive – au produs profilul spiritual al umanității mi se pare revelatoare pentru capacitatea creatoare a unui artist. [...] O structură viguroasă artistică nu se «topește» în fața unei mari și adânci arte străine, nimeni nu trebuie să se teamă că, în contact deschis cu marile civilizații europene, fondul nostru etnologic și ideologic s-ar putea degrada sau diminua. Dimpotrivă, numai în urma acestui «contact», al unei trăiri complexe a unor realități și destine umane universale, arta noastră viitoare și prezentă își va putea fixa, și încă cu strălucire, profilul și timbrul ei unic.”; □•Cornel Regman: „Creatorul de azi e pus în fața unor solicitări, îndatoriri și exigențe cărora încearcă să le facă față. Dar echilibrul se câștigă ușor numai în planul dezideratelor luate drept realități. O sinteză artistică de ansamblu asupra epocii noastre nu se statornicește grabnic. Ceea ce nu înseamnă însă că nu trebuie să lucrăm în această direcție, cu toate puterile noastre, favorizând procesul de limpezire, limpezind înșine o seamă de noțiuni încă încețoșate. În privința acestora, critica literară, eseistica în genere cred că au misiunea fundamentală de a medita ele însele mai intens și de a face să nu le scape necomentate nici una din manifestările, chiar unilaterale, care fac din literatură o expresie convingătoare a epocii noastre, a lumii noastre, a sufletului nostru.”; ■ La finalul discuției, au mai intervenit □•Șerban Cioculescu: „În ceea ce privește istoria ultimilor ani [...] noi trăim un moment de conștiință de sine pleneră, de afirmare a marilor noastre valori naționale. Tocmai de aceea cred că literatura nu are de ce să cunoască nici un fel de complexe, iar scriitorii nu au de ce să imite modele exterioare vieții noastre spirituale. [...] Plenitudinea vieții noastre sufletești, energetica forțelor populare își cer o deplină și vibrantă expresie artistică. Eu personal am încredere în posibilitățile creatoare ale noilor generații de artiști în capacitatea lor de a răspunde unei asemenea înalte chemări.”; □•Aurel Martin: „Întreaga noastră discuție [...] nu e, de altfel, decât o pledoarie în acest sens, o afirmare a încrederii în forțele creatoare ale națiunii, o încercare de înțelegere aprofundată, adecvată a conceptului de specific național, a naturii raportului dintre particularitățile culturii naționale și valorile artei și literaturii mondiale. Integrarea noastră în concertul acestora din urmă nu se poate realiza decât aducând în competiție spiritul nostru, modul nostru de a trăi, de a ne afirma, tezaurul nostru de gândire și de sensibilitate, concepția noastră despre lume și viață. [...] Moderni, așadar, prin poziția ideologică pe care ne situăm, prin sinteza pe care o reprezentăm. [...] O sinteză a cărei noutate pe scara istoriei culturii românești o dă, în epoca noastră, afirmarea idealului superior, social și etic, al socialismului”.

• [„**Glasul Patriei**”, nr. 8] Zoe Dumitrescu-Bușulenga publică eseu *De ziua femeii*: „Pentru noi femeile, din România, astăzi toate porțile sunt deschise celor mai îndrăznețe aspirații. Potențialului creator feminin îi revine un rol de seamă în

marea construcție pe care o desăvârșim în prielnică lumină a istoriei contemporane socialiste. [...] Cu conștiința acestei participări totale la viața și istoria actuală a poporului nostru, care continuă cele mai adânci și luminoase tradiții românești din veac, dar și cu conștiința nezdruccinatei solidarități cu femeile din întreaga lume, urăm femeilor de pretutindeni fericire și realizare deplină. Le urăm să fie mai departe elementul sensibil și entuziast al vieții ca să primească omagiul poezilor și artiștilor din totdeauna”. ■ La rubrica *Noutăți editoriale*, nesemnată, apare prezentarea monografiei *George Barițiu* (Ed. Științifică) de V. Netea, cu următoarea precizare: „Autorului i s-a înmănat premiul «Nicolae Bălcescu» decernat de Academia Republicii Socialiste România.” ■ Despre „Figura lui Teodor Burada, «muzicolog, folclorist, etnograf, violonist, profesor, compozitor, jurist, arheolog, lingvist, istoric, muzeograf, literat»..” serie Nichifor Crainic, care folosește informații din micromonografia *Teodor Burada*, scoasă de muzicologul Aurel Cosma. □ Alături apare un facsimil a Scrisorii lui Nicolae Iorga către Teodor T. Burada.

12 martie

● [„Scânteia”, nr. 7640] Eseul *Formarea spiritului științific* este semnat de Ion Biberi: „Spiritul științific, călăuzit de spirit critic, nu se menține doar în domeniul pur logic, afirmând eficiența metodelor și înlăturând sofismele și inexactitățile observației. Activitatea științifică presupune, în același timp, conștiință morală. Criteriul etic, onestitatea omului de știință, alcătuiesc călăuziri tot atât de esențiale. Se cunoaște cazul unui om de știință care, din dorința notorietății, a falsificat intenționat datele obținute prin cercetare. Rezultatele fiind controlate de alți cercetători și neconfirmate, omul de știință neonest nu a aflat altă ieșire din acest impas moral, decât prin sinucidere. Formarea spiritului științific, așa cum se desprinde din aceste câteva considerații, comportă așadar, o continuitate în efort, care începe cu primii ani ai școlii. În acești ani, va trebui să se dezvolte călăuzirea științifică dezinteresată, îmbinată cu activitatea practică, de verificare și aplicare a concepțiilor teoretice; viitorul cercetător va trebui să deprindă, încă din primii ani ai școlii, rigoarea judecății și primejdia sofismului, prudența în afirmație, claritatea formulării, îndoiala metodică, nevoia de verificare permanentă a rezultatelor obținute, continuitatea în efort, critica tuturor condițiilor în care se săvârșește observația și experimentarea, exactitudinea interpretărilor, înlăturarea falsificării faptelor printr-o perspectivă de înțelegere vicioasă și mai ales, afirmarea corectitudinii morale”.

● [„Scânteia tineretului”, nr. 5850] „Ziarul conține o pagină de discuții ale literaților contemporani pe tema *Piesa istorică. Un sector dramaturgic de mari resurse*. Punctul de plecare al discuțiilor este reprezentat de „apariția în ultima vreme a unor foarte interesante lucrări cu subiect istoric” care „oferă niște repere solide perspectivei asupra unui întreg sector din dramaturgia noastră. La dezbate-re participă Al. Paleologu și unii dintre dramaturgii direct implicați în acest subi-

ect: Horia Lovinescu, Paul Anghel și Al. Voitin, autori, în aceeași ordine, ai pieselor Petru Rareș, Săptămâna patimilor, Procesul Horia) □•Al. Paleologu afirmă că „*Petru Rareș* nu relatează evenimente, nu înscenează fragmente de cronici. E o meditație asupra puterii, asupra raporturilor dintre destinul individual și istorie. Ficțiunea primează.” □•Pentru Horia Lovinescu, „misiunea piesei istorice nu este să refacă evenimentele. [...] Model pentru piesa istorică nu cred că poate fi decât Shakespeare. [...] Două lucruri m-au interesat în această piesă: să conturez un destin istoric anume, propriu acestor locuri, care deci depășește limitele unei epoci și să realizez un tip de conducător care mi se pare caracteristic pentru poporul și istoria noastră, dar care e totodată o personalitate suficient de bogată pentru a fi reprezentativă pentru problematica puterii.” □•Paul Anghel notează că „literatura istorică este, sau poate deveni, o asemenea modalitate, întâlnindu-se astfel cu reportajul și memorialistica.” □•La rândul său, Al. Voitin notează faptul că „piesa proces poate constitui o direcție foarte interesantă pentru că ea sintetizează raportul dintre poziții, opune foarte clar ideile. [...] În *Procesul Horia* am intenționat să realizez acest gen de conflict pe care-l consider cel mai bogat în sensuri dramatice, chiar tragice, și cel mai adecvat unei înțelegeri în adâncime a istoriei.”

13 martie

- [**„Viața studentească”, nr. 11**] De interes interviul acordat de profesorul Nicolae Cajal poetei Ana Blandiana, *Lupta cu nevăzutul*. Acesta vorbește despre tendința „renascentistă” în dezvoltarea unor intelectuali de formație strictă (medicii): „Există în cultura omenirii nenumărați scriitori medici. Exemplele sunt prea celebre pentru a mai putea fi amintite. Există cercuri de pictură ale medicilor, există în București o filarmonică a medicilor, la Paris se organizează periodic un Salon internațional de pictură a medicilor... Toate acestea nu sunt accidente... explicația, cred eu, că este de natură dublă și în același timp contradictorie, dar cu atât mai tulburătoare. Doctorul își trăiește viața și-și exercită profesiunea în mijlocul suferinței omenești acute. El, pe de o parte, simte nevoia să se apropie cât mai mult de omul care este în același timp și terenul muncii sale, și semenul său, să-l cunoască mai bine, mai adânc pentru a-l putea ajuta. În acest proces, arta, cu sondele ei inefabile, este un mijloc de cunoaștere complicat și sensibil. Pe de altă parte, trăirea continuă în mijlocul suferinței naște reacția de evadare, de ieșire în nedureros, și din nou arta este cea care poate fi pământ ireal și odihnitor”.

14 martie

- [**„Scânteia”, nr. 7642**] Adrian Anghelescu prezintă, cu unele aprecieri critice, *Colecția „Cele mai frumoase poezii”*: „Însumând în prezent aproape 100 de numere, această, în fond, mică bibliotecă de poezie pe care o alcătuiește și o îmbogățește fiecare nouă apariție a colecției, reunind o serie de valori proeminente ale liricii universale și românești, clasice sau contemporane, lasă să se întrevadă

felul în care a evoluat și s-a maturizat concepția editorială după care s-a călăuzit colectivul redacțional. [...] În intenția de a reprezenta arii geografice cât mai diverse au fost traduși în cadrul colecției o serie de poeți mai puțin cunoscuți cititorilor noștri, unii dintre aceștia nesemnificând întotdeauna valori de primă mărime ale liricii universale. [...] De la început însă s-a vădit o anumită lipsă de echilibru și unitate în concepția editorială, fapt ce s-a reflectat apoi în caracterul oarecum nesistematic al planului de apariții care nu s-a subordonat prin ordinea autorilor selectați, cum ar fi fost de așteptat, către ilustrarea unei atari idei directoare. E îmbucurător faptul că, în ce privește editarea poezilor străini, colectivul redacțional a reușit să evite anumite paralelisme cu colecția *Poesis*, delimitându-și cu strictețe obiectivele de ale acesteia. Concepția editorială s-a vădit deficitară (în special în faza de început) și în ce privește reprezentarea valorilor literare românești, clasice și contemporane. Față de marea bogăție a poeziei românești clasice apare de neînțeles faptul că până în prezent s-au tipărit în cadrul colecției doar câțiva scriitori: Eminescu (publicat mai întâi într-o ediție firavă, încât a fost necesară, doi ani mai târziu, apariția alteia), Coșbuc, Alecsandri, Grigore Alexandrescu, Octavian Goga și Macedonski. [...] Din cele aproape 30 de volume aparținând unor poeți români contemporani rețin atenția în primul rând acelea ale lui Argezi, Blaga, Bacovia. În afara acestor valori, de primă mărime ale liricii românești au apărut de asemenea selecții din opera unor mari poeți contemporani ca Al. Philippide și alții. Alături de acestea merită amintite volumele de versuri din creația lui G. Călinescu, Nicolae Labiș, Mișu Dragomir, Eugen Jebeleanu, M. R. Paraschivescu, Nina Cassian, Mihai Beniuc, A. E. Baconsky etc. [...] Un factor nu mai puțin important în asigurarea unei înalte ținute științifice acestei colecții îi constituie aparatul critic care însoțește fiecare volum, nivelul calitativ al materialelor introductive, al prefețelor. [...] Nu întotdeauna însă asemenea prefețe satisfac pe de-a-ntregul exigențele cititorului, unele dintre ele nemulțumind printr-un comentariu firav, exercitat doar la suprafața operei, mărginindu-se doar la a expune, la a consemna principalele momente ale vieții și activității poetului (așa este cazul cu prefața la poeziile lui Heine etc.). Alteori însă analiza pertinentă la obiect cedează locul unui ton sentimental, desuet, care nu depășește stadiul unor izbitoare generalități, eșuând în marginile operei, fără a reuși să-i capteze specificul (de exemplu, prefața la volumul de versuri ale lui Jan Neruda). Surprinzând însă și mai neplăcut – cu atât mai mult când este vorba de poeți actuali aflați încă în faza căutărilor creatoare – acele prefețe (cum este aceea a lui M. Novicov, la volumul de versuri ale lui Victor Tulbure) care iau aspectul unor panegirice, substituind analiza critică obiectivă cu tonul excesiv exultant. [...] Editura trebuie să-și facă un merit din antrenarea unui cerc cât mai larg de traducători, poeți, critici, fapt ce va contribui nu numai la stimularea și afirmarea unor noi forțe critice și traducători, ci, implicit, la sporirea nivelului științific, calitativ al viitoarelor ediții, la ridicarea prestigiului acestei colecții care s-a impus în atenția cititorilor, bucurându-se de o tot mai mare popularitate.”

● [„**Albina**”, nr. 11] La *Note de lectură* apar două note, semnate E.L. la Nicolae Țic și Viniciu Gafița. □•Nicolae Țic, *Cu ușile deschise*: „Prozator fecund, Nicolae Țic manifestă un interes deosebit pentru viața de pe marile șantiere și pentru reeditarea atmosferei perioadei când se dădeau marile bătălii în vederea cuceririi puterii de către proletariat, transformării socialiste a economiei, iar eroii și-i recrutează de obicei din rândurile tinerilor entuziaști, dar nu lipsiți de naivități ce le atribuie un farmec deosebit”. □•Viniciu Gafița, *Trei întâmplări la Suceava*: „Noul său volum oferă prilejul unei lecturi plăcute și instructive, atât prin conținutul poveștilor, cât și prin felul în care este scris, având o limbă frumoasă, bogată”. □•Versuri semnează Al. Andrițoiu (*Aceste taine*). □•De *Poșta poeziei* se ocupă Eugen Frunză.

● [„**Gazeta literară**”, nr. 11] La rubrica *Discuții*, Al. Ivasiuc discută articolul lui Aurel Dragoș Munteanu publicat în numărul precedent, cu titlul *Universul prozei și necesitatea*: „Din palidă ilustrație, opera artistică e răzbunată și împinsă să devină monadă cel mult cu surse în memoria autonomă a cuvintelor. O asemenea poziție extremă, după părerea mea, străbate și în recentul articol din «Gazeta literară» al lui Aurel Dragoș Munteanu, de altfel mai mult decât interesant și la un nivel de expresie și gândire îmbucurător, apt să ne împingă la un dialog despre destinul și universul prozei.”. Ivasiuc este optimist, în schimb: „Șansa prozei românești, care înregistrează un reviriment în ultimii ani, e de a produce cărți, dacă nu opere, care să crească gradul nostru de implicație în cultură, adică s-o facă existențială, activă, realitate în toată puterea cuvântului”. ■ Șerban Cioculescu îl prezintă inedit pe *Nastratin Hoge* între foame și autofagie, amintind între altele, la rubrica *Breviar*, și opinii ale lui Tudor Vianu despre personajul lui Ion Barbu: „Tudor Vianu ne îndemna să vedem în autofagia sângheroasă a hagiului un simbol foarte înalt și tot odată foarte modern. Nastratin Hoge al lui Ion Barbu nu e, în definitiv, în mai 1921, momentul conceperii poemei, decât un precursor sui-generis al existențialismului. De aci forța lui de seducție asupra generațiilor succesive.”. ■ *Carnet de scriitor* cade în responsabilitatea lui Radu Tudoran care publică articolul *Inima omului*, anunțând apariția navei aeriene Concorde, o colaborare franco-britanică: „Ea se numește «Concorde» și este rezultatul unei dragoste cam năbădăioase dintre cele două mari națiuni apusene care o construiesc în colaborare. Se știe că proiectul n-a fost elaborat și n-a fost admis fără durere: până în ultima clipă a nașterii grele, ba chiar și după aceea, părinții au continuat să se certe și să se înghiontească...” ■ La *Cronica literară*, Eugen Simion prezintă volumul lui Ștefan Bănulescu, *Cântece de câmpie*: „Cântecele acestea de o înșelătoare simplitate folclorică sunt niște restituiri sau mai bine zis niște datorii plătite târziu, față de o lume din care autorul a ieșit acum treizeci de ani. Cel puțin așa ne încredințează Ștefan Bănulescu, lăsându-ne să înțelegem că meritul său nu e altul decât acela de a le fi pus pe hârtie în timp ce alții, cu o existență pierdută în timp, le-au creat. N-a stricat și, mai ales, n-a dres nimic din ele: le-a lăsat puritatea inițială, sensul lor tragic, aproape impersonal și transcendental.” □•Dumitru

Micu prezintă 3 volume de versuri: *Trenos*, de Marin Tarangul, *Corn de vânătoare*, de Ștefan Stătescu și *Ninge la izvoare*, de Marius Robescu. □ Sub titlul *Prima vârstă a lui Narcis*, în cadrul rubricii *Lampa lui Diogene*, Ștefan Aug. Doinaș comentează nemulțumit explozia de creații literare provenite din variate medii, la o vârstă foarte tânără și lipsită de experiența dureroasă a vieții, experiență pe care o consideră inerentă vibrației artistice: „După ce trece de vârsta fericită a adolescenței, Narcis se îndrăgostește încă o dată de sine. Dar atunci el nu-și mai privește în izvor frumusețea, ci chipul tragic, masca durerii umane care se particularizează luminos în trăsăturile lui și care așteaptă să primească o expresie particulară în verb.” ■ Revista publică *Versuri inedite* Lucian Blaga, culese din ciclurile *Vârsta de fier 1940-1944*, *Corăbii cu cenușă*, *Ce aude Unicornul*. ■ Urmând temei din numărul anterior, Constantin Noica continuă rubrica *Rostirea filozofică românească* cu *Temeiuri* pe care le pune în legătură cu transcendentalul: „Aceasta și este marea noutate a gândirii filozofice – iar odată cu ea a întregii noastre culturi – de la Kant încoace: mersul către acele temeuri care să te întoarcă la lucruri iar nu să te abată de la ele. Este aci o noutate atât de radicală, încât Kant a trebuit să dea nume nou lucrurilor, vorbind de transcendental, care e altceva decât transcendent.” ■ Sub semnătura lui Cezar Baltag apare *Dualitatea Creatorului*: „Do-ua postulări simultane îl definesc pe creator: una către sacrificiu și asceză, cealaltă către satisfacția comună pe care ți-o dă clipa. El nu alege, în chip absolut, vreuna din aceste două alternative, pentru că amândouă îi sunt proprii deopotrivă, și numai amândouă împreună îl exprimă în mod desăvârșit. Dar ele sunt contrare; din coliziunea lor se naște bucuria, gloria și suferința marelui artist.” ■ N. Manea publică proza *Nunțile*. ■ Festivalul Cerbul de Aur prilejuiește două articole. Toma George Maiorescu se teme *Să nu ne fugă cerbii!* în contextul reușitei obținute: „Nu încape îndoială: Brașovul nu reprezintă numai un început. Ci și o confirmare.” ■ Sub pseudonimul Polyfem, autorul care semnează la rubrica *Ecranul mic* se declară impresionat de *Lecția lui Hugues Aufrey* căreia organizatorii festivalului i-au putut face față cu brio, în ciuda dificultății scenografiei trubadurești necesare cântărețului și melodiei sale: „Deocamdată s-a dovedit că putem fi excelenți organizatori, că avem și mijloacele și fantezia necesară pentru a crea cadrul și ambianța cerute de o manifestare internațională.” ■ *Despărțirea de un mare personaj* este titlul dat de Valeriu Cristea articolului său de la rubrica *Interpretări*, care aduce comentarii noi la romanul *Moromeții*, de Marin Preda: „Cu toate că la intrarea acestei lumi moromețiene (așa cum se reflectă în volumul 2 și la ieșirea din ea stă ca un paznic moartea, cu toate că întâmplările grave, sau chiar tragice, nu lipsesc din carte, în ansamblu predomină tonalitățile senine, luminoase.” ■ La *Cronica ideilor literare*, Adrian Marino ridică problema lecturii în textul *Lectura profundă*: „Dar lectura «inventează» textul și altfel. Nici o lectură nu seamănă cu alta. Cartea este mereu citită în alt mod, fie prin succesiunea generațiilor, fie prin lectura repetată, la oarecare interval, a aceluiași cititor. Lectura nr. 2 nu se suprapune peste lectura nr. 1.” ■ Jérôme Emmanuel Winkler încearcă o *Interpretare*

din Ion Barbu „Uvedenrode”: „După cum vom vedea, poemului *Uvedenrode* i se poate foarte bine aplica schema fabulei. Înlocuirea oamenilor cu animale, larg răspândită de la fabuliștii greci, n-are așadar de ce să ne surprindă. Aici rolul este deținut de gasteropode care, atât prin denumire, cât și prin reputația lor de exagerată sexualitate, pot să reprezinte cu succes speța umană pe o anumită latură a conduitei ei.” ■ Stan Velea anunță traducerea lui *Mateiu Caragiale în limba polonă*: „Numărul de traduceri din literatura română, apărute în Polonia, a sporit nu demult cu una dintre creațiile consacrate ale lui Mateiu Caragiale: romanul *Craii de Curtea-Veche (Fanfaroni ze starego dworu)*, apărut anul acesta în cadrul Institutului editorial de stat (Panistwowo Instytut Wydawniczy).” □•Ov. S. Crohmălniceanu prezintă într-un scurt medalion cartea lui *George D. Painter: Marcel Proust*: „Această extraordinară reconstituire biografică demonstrează la ce rezultate poate ajunge o rasă care l-a dat pe Sherlock Holmes.” □•La *Atlas liric* sunt publicați *Poeți elvețieni contemporani* (Claude Aubert, Jean Cuttat, Vahe Godel, Marc Eigeldinger, George Haaldas ș.a., traduși în românește de Ion Caraion). □•Este publicată partea a VIII-a a scrisorilor lui Rainer Maria Rilke, *Scrisori către un tânăr poet*, în românește de Ulvine și Ion Alexandru.

● [„Tribuna”, nr. 11] V. Fanache expune caracteristicile la *Poezia Transilvaniei*: „Multă vreme terenul de experiență umană al poezilor ardeleni a fost în exclusivitate țărănesc, iar reflexul liric s-a configurat decisiv în limitele acestei experiențe. Unitatea lor literară provenea din această permanență pe care existența socială le-o impunea. Colectivitatea românească transilvăneană a însemnat pe durata unui timp istoric doar o imensă pătură de asupriți rurali și, bunăoară, când luminismul propaga, în Ardeal, descătușarea claselor de jos, el milita pentru descătușarea unei întregi națiuni: românimea!” □•Ion Oarcășu semnează cronică literară la Dan Laurențiu, *Poziția astrilor*: „Spre deosebire de alți tineri, moderni prin conformație sau prin contaminare, Dan Laurențiu nu are obsesia cuvântului, ci a viziunilor extatice, contemplative. Scrie deci o poezie de cunoaștere, metafizică prin deschiderea filosofică a problematicii, și nu una lexical speculativă, parazitară în jurul expresiei.[...] Atmosfera generală este însă contemplativă și senină, fiindcă poetul nu prinde în obiectiv o lume anumită, provincia bacoviană, de pildă, ci râvnește după imaginea sintetică, ideală, a unei realități ipotetice, supramundane.” ■ Sonia Mârza scrie despre cartea lui Dumitru Țepeneag: *Frig*, apărută la Editura pentru literatură, 1967: „Proza acestui volum este, la origine, reflectarea unui eu constrâns să rămână încătușat în limitele subiectivității sale. Din punctul de vedere al momentelor trăite de acest eu devenit personaj, schițele se axează pe doi poli: primul îl constituie reprezentarea mitico-nostalgică a unui univers pur (*Orașul cu păuni, Circul acela*) sau măcar altfel decât cel actual (*Gardul, Dedesupt*) însă care uneori, îl respinge pe erou (*Intrusul*)... Al doilea pol este investigarea lumii prezente și care caută mereu să anihileze omul, cel puțin ca ființă de sine stătătoare (*Ruga*). Într-o serie de schițe se întâmplă rătăcirea dureroasă a personajului în lumea pământească... Cadrul aproape general, denotă la

D. Țepeneag obsesia citadinului, a unui citadin atotputernic, care înăbușă rara tentație a naturii. Elementul prezent în substanța tuturor schițelor este o notă de absurd, mai mult sau mai puțin evidentă”. ■ Apare o scurtă descriere a revistei „Clopoțelul”, la care au „colaborat” și câțiva tineri condeieri de la Cluj: „... Revista a apărut în mai multe exemplare dactilografice (deocamdată), cu ilustrații, la Școala generală din comuna Feldru, undeva pe lângă Năsăud, datorită mai ales profesorului Traian Pop, directorul adjunct, care îndeplinește și funcția de secretar de redacție. În primul număr, alături de câțiva tineri scriitori clujeni (Ion Bota, Negoită Irimie, Pavel Aioanei) semnează elevii din ciclul I și II al școlii”. ■ Constantin Cubleşan prezintă cartea lui Const. Ciopraga, *Portrete și reflecții literare*: „Scrisul lui Const. Ciopraga e analitic. Simțit ca atare, în ce fel poate fi, totuși, delimitat, diferențiat? Ne aflăm în sfera de manifestare a unor «receptori» și «transmițători» care îndrumă atenția spre o critică impresivă, de tipul (cum ar spune Tudor Vianu) dispozițional și sentimental asociativ. Căci, nu încape niciun fel de îndoială, criticul răspunde apelului operei, oricare ar fi ea, cu întreaga și, în fond, unilaterală, capacitate a sensurilor sale.[...] Cu alte cuvinte, stilurile individuale ale creației sunt considerate de critic mai mult în materialitatea lor mecanică, formală”. □•Tot Constantin Cubleşan prezintă și volumul de poezii al lui Horia Zilieru: *Alcor*: „Poezia lui Horia Zilieru are o muzicalitate diafană, de mătăsurii foșnitoare ori de ape limpezi în curgerea domoală. Nimic strident, nimic dur, nimic crispat în toată această fluentă de lirism delicat... Rezonanțele unui discret romantism sentimental se asociază nostalgiei, ori mai bine spus chemării ancestrale spre natura vegetală a pădurilor cu «răcori de ferigi în rugină», într-un cadru de culori și sunete fascinante, în care infuzia sentimentelor tandre, de amor, ușor elegiace, nu poate fi decât firească...”. □•Augustin Buzura semnează textul *Lumi*: „Adică înfruntarea necunoscutului, a dogmelor, a prejudecăților, verificarea solidității soclului diferitelor statui autentice sau false reclamă un aspru ascetism, renunțări infinite, trecerea instinctelor pe un plan secundar și, mai ales, familiarizarea cu riscul – spectru copleșitor cu influențe hotărâtoare asupra psihologiei omului de știință”.

15 martie

• [„Scânteia”, nr. 7643] Sorin Movileanu semnează, cu unele nuanțe critice, cronica literară a volumului *Șoseaua Nordului*, reluat și augmentat de Eugen Barbu: „Deși firul epic al amplei narațiuni nu a suferit modificări în liniile sale esențiale, revenirea prozatorului – după un număr de ani – asupra unei scrieri ce a suscitat în mod deosebit atenția și sugestiile criticii de specialitate s-a dovedit desigur binevenită. Și aceasta deoarece revizuiindu-și structural opera, limpezind și nuanțând contururile principalelor personaje, adăugând episoade substanțiale ce fac ca imaginea pe care romanul ne-o oferă asupra desfășurării evenimentelor și, în general, asupra epocii să fie mai cuprinzătoare. Eugen Barbu a conferit cărții noi valori în ceea ce privește veridicitatea și forța de sugestie. Parcurgând cele

două volume ale acestei ediții este evident faptul că împlinirile din planul realizării artistice sunt totodată expresia unei lărgiri a perspectivei din care sunt privite evenimentele, a înțelegerii și reflectării aprofundate a procesului în urma căruia spiritul revoluționar al maselor va culmina, sub îndrumarea și conducerea directă a partidului, în zilele insurecției. [...] Noua ediție a romanului reimpune atenției calități proprii scrisului lui Eugen Barbu, fie că este vorba de crearea, cu o deosebită economie a mijloacelor, a unei atmosfere specifice, fie de imprimarea unui ritm alert narațiunii. Contribuie la aceasta – îndeosebi în capitolele celui de al doilea volum – și tehnica aproape cinematografică a construcției epice, sprijinită, atunci când este necesar, de capacitatea de a înregistra aproape stenografic dialogul, reliefând tensiunea și caracterul palpitant al acelor momente istorice. Totuși, unele episoade – ne gândim îndeosebi la cele în care trădătorul Focșa este urmărit și răpit autorităților într-o manieră asemănătoare cu aceea a romanelor de aventuri – ni se par a complica firul narațiunii, fără a aduce un câștig și în planul artistic. Câștig de care nu beneficiază nici acele pagini în care, accentul punându-se cu precădere e nararea faptelor, mijloacelor specifice prozatorului li se alătură într-o anumită măsură și cele ale reporterului. Extrăgându-și substanța dintr-o experiență umană de o adâncă semnificație pentru istoria noastră națională, *Șoseaua Nordului* constituie un document artistic elocvent al luptei comuniștilor, cu multiple și largi consecințe asupra desfășurării ulterioare a evenimentelor în România contemporană. Eugen Barbu are de bună seamă meritul de a-și fi reluat cu pasiune această scriere, reușind să-i potențeze în noua ediție unele dintre principalele ei calități: autenticitatea și expresivitatea”. □•Apare nota *În memoria lui Maxim Gorki*: „Joi după-amiază în sala Teatrului de stat din Constanța, a avut loc o manifestare consacrată sărbătoririi centenarului lui Maxim Gorki. Prof. univ. Horia Deleanu a vorbit despre «Umanismul lui Gorki», după care a fost prezentat un spectacol cu piesa *Azilul de noapte*, în interpretarea actorilor de la Teatrul conștanțean”.

● [„Contemporanul”, nr. 11] Geo Bogza îl evocă pe G. Călinescu în articolul *Liturghia de vineri*, subliniind regretul că, an după an, articolele omagiale vor adânci nevoia prezenței lui. Poetul amintește că, imediat după 23 August 1944, „am vrut să scot, spun, sub forma unei plachete sau a unui afiș, un manifest intitulat: *Omagiu lui George Călinescu*. Era la un ceas de răspântie pentru demnitatea națională și, încă o dată, îmi pare rău că nu am scos acel manifest, la care mă împingeau și inima, și conștiința.” De asemenea, în articol își găsește loc un comentariu despre una dintre ipotezele formulate pe marginea reeditării *Istoriei literaturii române de la origini până în prezent*, definită ca „Tezar de la Pietroasa al tiparului românesc”. Obiecțiile lui Geo Bogza sunt orientate înspre inițiativa lui Al. Piru de a îndrepta textul, apelând la cercetările pe care însuși G. Călinescu le întreprinsese din 1944 până în ultimii ani ai vieții: „E explicabilă dorința de a prelungi marele farmec al acestei cărți asupra a noi capitole ale istoriei literare, sau de a le retușa pe cele existente după o optică actuală. Dar dacă acest lucru nu l-a

făcut autorul însuși, topind materialul adunat între timp la înaltele furnale ale geniului său, revăzând într-o viziune de ansamblu întreaga operă, cântărind și distribuind totul până la ultima virgulă, dând cu propria mână «Bun de tipar», nimeni nu mai are cădea să-l tacă. Fiindcă *Istoria literaturii* nu e un manual sau un tratat, ci opera de artă a unui artist de geniu.” ■ Într-o notiță, așezată la sfârșitul cronicii lui literare, Nicolae Manolescu (N. M.) se distanțează de propriile indecizii din 1962 (când, la un interval de o săptămână, a publicat, în „Contemporanul”, două întâmpinări contradictorii, cea dintâi, defavorabilă, iar cea de-a doua, binevoitoare, despre romanul *Cordovanii* de Ion Lăncrănjan): „Într-un recent interviu, Ion Lăncrănjan se declară singur «un scriitor interzis la „Contemporanul”». Ce înseamnă aceasta? Cum nu ni se poate, credem, reproșa că n-am tipărit într-o revistă așa de subțire narațiuni așa de groase, ca ale lui Ion Lăncrănjan, bănuim că domnia-sa se simte de fapt ignorat de critica revistei. N-are motive, căci noi nu recenzăm ediția a doua a unor cărți decât dacă diferă, într-un chip semnificativ, de prima sau dacă ne aflăm în fața unei opere excepționale (ceea ce nu e cazul *Cordovanilor*), iar de alte volume semnate de Ion Lăncrănjan n-avem deocamdată cunoștință. Când vom avea...” ■ Ion Ianoși scrie, de pe poziții declarat marxiste, dar și cu influențe hegeliene de netăgăduit (mai ales din *Enciclopedia științelor filozofice*) articolul *Impuritatea „artei”*: „Relativ autonomă, ca orice altă activitate umană, arta se dovedește mereu a fi *cea mai neautonomă* dintre aceste activități, constrânsă să integreze în țesătura ei neumărate «corpuri străine», prin care și numai prin care se poate regenera. Organismul estetic se structurează adăsar din celule biologice, logice, lingvistice și științifice, economice, politice și etice, din infinite elemente propriu-zis extraestetice, în afara cărora el nu există și fără cunoașterea cărora nu poate fi înțeles. Arta rămâne, după multiseclarele sale avataruri și multiplele ei experimentări contemporane, un domeniu prin excelență sincretic și sintetizator, dornic să reclădească, să reconstruiască, să redobândească, cu ajutorul tuturor facultăților analitice și mijloacelor particulare în care s-a specializat omul, *totalitatea lumii*. [...] «Impurității» esteticului îi corespunde, ca un reflex până la un punct inevitabil, și *impuritatea esteticii*. [...] Estetica nu poate fi redusă la ceea ce s-ar mai păstra după îndepăratea tuturor acestor materii constituite din împrumuturi – operație care ar sărăci-o nespun – ca să realizeze, dimpotrivă, pe baza lor și prin intermediul lor.” □ Finalul articolului ilustrează și motivul redactării, respectiv îndrumarea criticilor literari să susțină această profesiune de credință: „Știința artei se recunoaște funciarnmente ambiguă, iar critica nu este decât tenativa, nici ea până la capăt reușită, de a scăpa de ambiguitate. Critica este un *memento* al esteticii: îi reamintește imperativul de a rămâne «impură».”

16 martie

• [„Scânteia”, nr. 7644] Ion Ciuchi realizează ancheta culturală *Ce cărți intră în bibliotecile publice*: „Annual se acordă zeci de milioane de lei pentru a fi

îmbogățite colecțiile bibliotecilor. Este un substanțial efort financiar făcut în scopul de a extinde continuu posibilitățile de elevație spirituală a publicului. Se observă însă că aceste sume nu sunt cheltuite totdeauna cu grijă pentru a obține o eficiență maximă. Din cauza unor deficiențe ale sistemului de aprovizionare, în unele biblioteci întră cărți nepotrivite cu profilul lor, puțin căutate de cititori. Pe de altă parte, nu se găsesc în cantități acceptabile lucrările de reală valoare culturală, educativă, titlurile mai mult solicitate de publicul care frecventează biblioteca. [...] Forurile care dirijează activitatea bibliotecilor publice, sindicale și școlare, ar trebui să ia în considerare amănunțit posibilitățile aplicării unui sistem mai perfecționat de completare a fondului de cărți. Un sistem mai eficient, și totodată mai economic”. □•Din proză citim *A doua față a lucrurilor* de Alecu Ivan Ghilia. □•Versuri semnează: Dumitru M. Ion (*De la casă pornesc...; Stâlpu casei; Cinstirea mesei, odihnei și-a fratelui*) și Cezar Baltag (*Gând de primăvară*). □•Din *Cronica zilei* aflăm: „Conf. univ. Zoe Dumitrescu-Bușulenga, vicepreședintă a Consiliului național al femeilor, a plecat în R. D. Germană pentru a participa la reuniunea Comitetului internațional de solidaritate cu lupta poporului vietnamez, de pe lângă F. D. I. F., care va avea loc la Berlin”.

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 5854] Haralamb Zincă își începe romanul foileton *Ochii doctorului King*. □•Adrian Păunescu publică o nouă secvență din foiletonul polițist *Cărțile poștale ale morții*.

• [„**Cronica**”, nr. 11] Proiectul de *Istoria literaturii române de la origini și până în prezent* al lui Ion Negoitescu, publicat de curând în revista „Familia”, oferă ocazia unui amplu articol semnat de M. Drăgan, Planul unei „istorii” literare, care analizează premisele și metoda. Aceasta din urmă „nu este fixă”, iar criticul înțelege să „aplice statornic unghiul estetic”. „Punctul de pornire este, așadar, lovinescian și călinescian”, dar, constată Drăgan, încercarea de a face din istoria literaturii române povestea unei „prezențe estetice iradiante” este anulată de negarea „matricei stilistice originale” a literaturii române, de pildă atunci când Negoitescu vede în romantismul românesc un fenomen de împrumutat: se reiau, astfel, „atitudini vechi și inacceptabile” care fac din romantismul românesc o anexă a celui francez sau german. Drăgan nu este de acord nici cu observația lui Negoitescu care vede în Urmuz un produs original al literaturii române, ceea ce ar însemna că specific românesc ar fi nu un mare autor clasicizabil, ci un suprarrealist, adept al unui curent care neagă tocmai organicitatea națională a spiritului. De-aici înainte, toate reproșurile lui Drăgan țin de valorizările incorecte în cazul unor autori (ca Blecher, „fără strălucire”) în detrimentul altora (Eusebiu Camilar). Cel mai mare reproș vizează excluderea lui Labiș din galeria poezilor contemporani. Discuția promite să continue. ■ „După aproape cincizeci de ani de la apariția ei, himera suprarrealismului continuă să circule, răscolind spiritele.” Așa începe, cu o parafrază marxistă, eseu lui Val Gheorghiu, un prim episod din *Himera suprarrealismului*. Puterea de atracție a acestui curent nu s-a pierdut cu totul, dar a scăzut mult, pentru că „din estetica sa stranie n-au mai rămas decât elemen-

te periferice” și pentru că situația istorică s-a schimbat radical. După o lungă introducere, Gheorghiu își anunță argumentul: „vom încerca a demonstra, în cele ce urmează, minima șansă pe care a avut-o – până azi – suprarealismul plastic pe pământ românesc.” În bibliografie, eseistul menționează una dintre lucrările cele mai cunoscute în epocă, Necesitatea arte, a lui Ernst Fischer. ■ Leonid Dimov participă la grupajul poetic (alături de Ovidiu Genaru și Ilie Constantin) cu *Decompoziții*. □ Ion Petru Culianu și Mihai Dreneau publică două scurte proze, dintre care prima, *Arta fugii*, este astăzi cunoscută în ansamblul operei lui Culianu. □ Într-un eseu *Intuiția estetică*, Adrian Marino își continuă pledoaria pentru critica estetică, apreciind acum amploarea pe care „bergsonismul și fenomenologia la răspândirea intuiționismului în critică”, deși termenul pare să fi intrat într-o eclipsă. Marino oferă multe citate despre rolul și importanța intuiției, ca argumente de autoritate – de la Lovinescu la Călinescu, dar și din Montaigne, Sainte-Beuve, Pascal – pentru a arăta cum un concept își poate păstra înțelesul viu chiar dacă trece prin epoci. Preferința autorului merge, evident, înspre critica de identificare, acolo unde intuiția reprezintă motorul identificării, „de care va profita viitoarea estetică a Einfühlung-lui”, scrie Marino, făcând aluzie la un eseu publicat în numerele anterioare de Petre Andrei. Dar e drept că, în favoarea intuiției pot fi convocați nenumărați critici, de la *New Criticism* la *Nouvelle Critique*, fără să fie uitat echilibrul dintre pătrunderea intuitivă a operei și alte abordări, exterioare. ■ Un alt scurt eseu intitulat *Ideii despre umanismul artei* aparține lui Const. Ciopraga și este o pledoarie pentru funcția modelatoare a artei în general. □ Al. Andriescu *Din istoria teoriei și criticii literare românești* este titlul unui volum semnat de George Ivașcu despre care scrie Al. Andriescu. Ivașcu publică sub acest titlu primul volum dintr-o serie de trei, în care reunește texte de critică și istorie literară românească de la 1812 la 1866. Întrebarea la care vine să răspundă acest volum este: ce se poate spune despre critica literară din România înainte de studiul lui Maiorescu (*O cercetare critică asupra poeziei române*) de la 1867? Unul dintre răspunsuri: „Dogmatismul esteticii clasiciste e prelungește astfel, prin idealismul estetic hegelian, până după 1861 și până la Maiorescu”. Citatul, extras din cartea comentată, face ca discursul autonomiei estetice să apară singurul viabil, între un dogmatism clasicizant, de secol XIX, și cel socialist (nenumit aici), de secol XX.

● [„Flacăra”, nr. 12] ■ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, revista publică o scurtă prezentare a *Esteticii* lui Tudor Vianu, volum reeditat la E.P.L., colecția «Minerva»: „Întâia încercare a literaturii românești de a prezenta un tratat în care oricare dintre întrebările mai însemnate ale științei noastre își găsește locul ei într-o unitate organică, hrănită din substanța cercetării mai vechi și mai noi”. □ Sunt menționate câteva volume de poezie apărute în primul trimestru al anului ca, de exemplu, *Interludiu* de N. Tăutu, *Alcor* de Horia Zilieru, *Emoții la trapez* de Ion Crânguleanu. □ O altă intrare în librării este volumul lui Dino Buzzati, publicat la E.P.L.U., ce cuprinde, în traducerea Ancăi D. Giurescu, povestirile de mari

dimensiuni *Bárnabe, omul munților și Secretul Pădurii bătrâne*. □ Este trecut în revistă sumarul revistei „Argeș”, număr omagial la împlinirea a 40 de ani de la apariția în paginile sale a unei serii argheziene din „Bilete de papagal”. □ Secțiunea *Teatru* cuprinde o notă despre spectacolul cu piesa *Iulius Cezar* de W. Shakespeare, pus în scenă la Teatrul Bulandra, în regia lui Andrei Șerban.

● [„**Lucefărul**”, nr. 11] În rubrica sa, intitulată *Controverse*, Alexandru Piru se ocupă de ermetism, readus în atenția publică de reeditarea, în 1964 și 1966, a lui Ion Barbu. Opinând că „fără îndoială vremea poeziei anecdotice, plate, a trecut și că revenirea la adevăratele ei izvoare, esențializarea lirismului și reinnoirea expresiei poetice pot lua ca punct de plecare pe Ion Barbu”, criticul consideră că, așa cum epigonii săi nu au fost în stare nici să-l egaleze, nici să-l depășească, „imitatorii actuali riscă să ajungă la același impas, la impasul unei poezii dificile sau chiar ininteligibile sub aspect formal”. O atenție specială i se acordă lui Leonid Dimov, autor până acum a două volume: *Versuri* (E.P.L. 1966) și *7 Poeme* (București, E.P.L., 1968) de a căror „valabilitate” Al. Piru nu se poate încă pronunța: „Tot ce pot să spun pentru un moment este că poetul nu e, spre a folosi metaforele sale, în afara carismei, că e un bun versificator, că știe să imagineze lumi fabuloase, că vede legăturile secrete dintre lucruri, că nu-i lipsește înfiorarea în fața universului, că încearcă o exprimare personală, în care Ion Barbu și uneori Bacovia totuși se mai presimt. Impresia totală este însă de falsă absconșitate, de absență a ideii și deci de încifrare silită a limbajului adesea prin utilizarea unor cuvinte scoase din dicționar. În *Versuri* sunt imagini oarecum unitare dintr-un peisaj dunărean sau maritim cu sate sau cetăți de piatră, cu crâșme interioare ciudate, catedrale, clopotnițe, ulițe, turme, crânguri de salcâm, bălciuri, apariții de corăbii sau fregate. De fapt nimic nu e real, ci numai visat, închipuit, rememorat...”. În concluzie, Al. Piru arată că „Leonid Dimov e un poet interesant, de reale însușiri lirice, un vizionar cu mijloace de exprimare ce ating nu o dată virtuozitatea. Dificultatea formei, mai mult decât aceea a conținutului, face ca poezia sa să rămână rezervată unui număr restrâns de cititori, fără largă audiență”.

■ În al doilea episod consacrat lui Mircea Eliade, Sorin Alexandrescu relevă alte aspecte din creația acestuia: „«Știința» romanului mi se pare a întâlni în *Domnișoara Christina* posibilitățile estetice evidente ale lui Mircea Eliade, egalete numai în *La țigănci*. Față de neglijențele și stângăciile stilistice ale primelor romane, ori față de cenușiul viguros al frazei din *Huliganii*, întâlnim acum o cizelare lirică a imaginii, o stăpânire perfectă a subtextului, a sugestiei. [...] Hotărât lucru, *Domnișoara Christina* este unul dintre romanele românești realizate și poate cea mai bună proză fantastică din literatura română interbelică (*Remember* de Matei Caragiale fiind de altă factură)”. Pe de altă parte, se mai evidențiază, în articol și valențele de eseist ale lui M. Eliade, „romancier care a renunțat la personaje pentru a se exprima, sincer, numai pe sine, după cum romancierul este un eseist chinuit de nevoia obiectivării. Acest adevăr mai general primește, în cazul său, o nuanță dramatică, prin ritmul înfrigorat, violent, crispat, al oricărei pagini

scrise. A scrie înseamnă a se crea, a cristaliza un fragment de profil dintr-o mișcare înfricoșător de continuă. Fiecare clipă înseamnă moartea celui ce ai fost și nașterea unui alt individ, necunoscut și enigmatic seducător. Întrebat o dată de un «profesor» de ce se grăbește să scrie, așa de tânăr fiind, Mircea Eliade ar fi răspuns: «Domnule profesor, poate că peste zece ani mor» (*Oceanografie*, 1934). Din Amintiri și din întreaga-i operă, coagulează un același dușman inexorabil: Timpul. Mircea Eliade pare a-și fi redactat fiecă pagină sub presiunea unei clepsidre nevăzute”. S. Alexandrescu conchide: „Această respingere a neantului ca problemă filozofică neromânească, acest etnicism al meditației eseistului (a protestat o dată violent contra cosmopolitismului unor tineri, în A nu mai fi român din *Oceanografie*), proiectează deodată vitalismul, entuziasmul, energia lui Mircea Eliade, într-un cadru spiritual românesc. Acest om, plecat dintre Carpați și Dunăre, pelerinul pasionat din India, savantul celebru în toată lumea, a păstrat neatins sentimentul vieții ca miracol perpetuu, sentiment definitoriu pentru neamul său și, totodată, sursă adâncă, definitorie, a personalității lui proprii”.

17 martie

• [„Scânteia”, nr. 7645] Apare scurta știre *Liceul din Târgu Cărbunești a primit numele lui Tudor Arghezi*: „Ieri la Târgul Cărbunești, județul Gorj, a avut loc festivitatea acordării denumirii de Tudor Arghezi liceului din localitate. Cu acest prilej s-a dat citire Decretului Consiliului de Stat, prin care se acordă numele marelui poet liceului din localitate, școală cu veche tradiție, locul unde marele creator a descifrat tainele primelor slove”.

18 martie

• [„Scânteia”, nr. 7646] În *Caleidoscop* citim nota *Debuturi. Și după aceea?* de Ion Andreianu: „Revista «Tribuna» inaugura cu doi an în urmă un spațiu special destinat debutanților. Succinte prezentări semnate de criticii revistei: Ion Lungu, Ion Oarcăsu, D. Cesereanu au însoțit grupaje de poezii promițătoare. [...] în ultimele luni, profilurile tinerilor speranțe, aproape că au dispărut din revistă. Și alte reviste ar putea furniza exemple asemănătoare. [...] Credem că urmărirea exigentă și consecventă a destinului literar al talentelor tinere ar trebui să constituie o preocupare principală a tuturor revistelor. Altminteri, «lansarea» debutanților devine pur formală”.

19 martie

• [„Scânteia”, nr. 7647] Radu Boureanu își exprimă opinia despre *Scrisul frumos*: „Scrisul frumos și clar nu implică ideea de edulcorat și claritatea, limpezimea nu reclamă nuditatea frazei, limpezimea exterioară, ci acea luminozitate interioară transmisă prin sentiment care susține ideea. Multe din versurile care se publică cu sentimentul integrității într-o zonă de exprimare și concepție ultra modernă rămân nu numai în pragul confuziei structurale, sterpe de emoția care

susține sentimentul, care la rândul-i susține ideea. Poezia este un joc suprem de transmutație a ideilor. Acest limbaj are nevoie de artificiile meșteșugite ale stilului. [...] Lipsa stilului în viață, lipsa lui în continuarea unei personalități este reflectat și în scris. Scrisul frumos poate aduce după sine și o modelare, o polizare a sensibilei ființe care doarme în fiecare univers uman. Rămâne ca acest univers uman să se reconstruiască, să-și apropie un stil. Rămâne ca fiecă condeier care se ia în serios și se caută în adâncuri să-și scoată din fântânile eului limpezimile unui stil meșteșugit, luminos, jucând caratele aurului reflectat în adâncuri de cosmogonii”. ■ Grigore Dima semnează *O autentică „Antologie” a marii literaturi*, un text de evaluare a colecției BPT: „Concepția editorială a «Bibliotecii pentru toți» pare a se întemeia pe câteva principii pe care nu știm dacă editorii le-au formulat în vreun fel, dar care sunt evidente. Întâi ar fi *principiul valorilor stabilite*. Ușor clasicizant, acest principiu indică opțiunea editorilor pentru autorii și operele verificate de timp și de verdictul criticii și al cititorilor. [...] Celelalte principii – pe care le vom aminti împreună pentru că voiam să ne oprim asupra lor – ar putea fi formulate astfel: *principiul prezenței permanente* – (în librării), *principiul textului integral* și *principiul seriei deschise*. [...] Și acum alte câteva observații pe marginea aceleiași colecții. În primul rând, ritmul apariției: trec uneori prea multe săptămâni până să apară un nou număr. Editura ne asigură că în nouăzeci la sută dintre cazuri, aceste strangulări se datorează tipografiei. Față de cererea tot mai mare a cititorilor, editura propune introducerea sistemului *abonamentelor*. Personal, nu credem că acest proiect este realizabil – pentru că, să o spunem deschis, nu s-ar putea face față cererii. Cel puțin într-o primă etapă. Desigur însă că, până la urmă, aceasta va fi soluția, față de situația în care epuizarea volumelor, chiar și a titlurilor în aparență arhicunoscute, intervine la câteva zile sau chiar ore de la apariție. Și câteva propuneri: să se procedeze și la începerea reeditării titlurilor de literatură străină. Să nu se mai schimbe (la profilul și răspândirea colecției nu este nevoie, ba chiar e un deserviciu) titlurile originale ale volumelor. Să se încerce deschierea unei librării proprii, așa cum s-a mai sugerat. Ea ar fi un excelent punct de atracție și de propagandă, îndeplinind perfect, dacă e abil utilizată, un rol major de informare și de colportaj”.

20 martie

• [„Viața studentească”, nr. 12] Reținem din sumar o recenzie a lui N. Niculescu, urmărind cartea lui Romul Munteanu, *Noul Roman Francez* (articolul *Decalaj*, la rubrica *Arte 7 zile – Literatura*). Autorul este nemulțumit că există critica de întâmpinare a unui anumit curent literar dar nu se traduc/ publică și romanele respective. „A mai apărut o carte de investigație literară... Studiul – ne ferim să-l numim eseu – e util sub raportul informării publicului. Cu un cumul substanțial de informație, tinzând spre epuizarea subiectului, cartea abordează o materie întinsă și dificilă, operând distincții necesare și oferind o imagine de ansamblu a problemei. Romul Munteanu reface itinerarul romanesc al fenomenului

și definește trăsăturile, făcând escale pertinente în jurul operei celor care, ca tentativă și finalitate estetică, ilustrează cu precădere școala amintită: Alain Robbe – Grillet, Nathalie Sarraute și Michel Butor. Ostil morfologiei psihologice sau pasionale, de acțiune ori de relief analitic, noul roman abolește tipul scriitorului omniscient, al «romanului – histoire» precum și perspectivele exterioare, de structurare pe temeuriile narațiunii, cu evenimente și personaje care finalizează o acțiune, dezvoltată în expoziție, conflict, finis... Deci, încă o carte cu caracter informativ... Pe când și textele de bază, literatura noului roman?».

• [„Glasul Patriei”, nr. 9] *La Noutăți editoriale*, Virgil Căndea publică *Romania before Burebista*: „Frumoasa colecție engleză *Popoare și locuri vechi* condusă de dr. Glyn Daniel, a dat recent găzduire unei prezentări a celei mai vechi epoci din trecutul țării noastre, prin volumul *România înaintea de Burebista* de prof. dr. docent Dumitru Berciu, decanul Facultății de Istorie a Universității din București”. ■ Pompiliu Teodor semnează *Gazeta de Transilvania 130 de ani de la apariție*: „Se împlinesc 130 de ani de la apariția în martie 1838 a periodicului românesc «Gazeta de Transilvania». Aproape un veac și jumătate ne desparte de momentele cu adevărat eroice pe care le înscria generația lui George Barițiu în istoria culturii naționale, făcând să vadă lumina tiparului prestigioasele gazete la Brașov. De fapt, în 1838 apar două publicații, «Gazeta de Transilvania» și «Foaie pentru minte, inimă și literatură», care pun bazele presei românești din Transilvania, după strădanii repetate și sacrificii ce alcătuiesc un vast capitol de istorie culturală”. ■ Nichifor Crainic face un portret sculptorului *Cornel Medrea*: „Transilvănean de origine, născut acum 80 de ani în Miercurea Sibiului, Cornel Medrea a venit la București după ce și-a însușit tehnica statuară în străinătate”.

21 martie

• [„Scânteia”, nr. 7649] *În proză, incoerența poate fi cotate calitate?* se întreabă și răspunde, folosind exemple, Marin Mincu la rubrica *Discuții literare*: „Unii prozatori își renegă cu furia modei uneltele tradiționale și parcurg cu repeziciune zone (deloc nedefrișate) ce aparțin adeseori altor genuri. Dar, ceea ce este esențial, este tocmai rezultatul final. Explorându-se fâgașurile invizibile ale mecanismelor sufletești, se stăruie semnificativ asupra acelor *praguri de trecere* – punți necălcate de rațiune, se comandă în substrat actele de opțiune ale individului. Ceea ce îi interesează pe unii însă nu este efectul sau cauza, ci numai *modalitatea de declanșare* a actului. O cauză nu este suficientă – după ei – pentru a provoca singură un fenomen de conștiință, ci are nevoie de un punct de trecere minimal dar esențial, pentru fenomenul psihic în sine. Ajunsă la asemenea limită, conștiința conține în potențial forțele necesare înlăturării unui anumit act. Rememorând declanșarea actului, poți descoperi momentul infuz care permite însăși existența sa. [...] Iată, de pilă, fragmentul publicat în «Gazeta literară» (nr. 37, 1967), în care prozatorul Al. Ivăsiuc (impus atenției prin recentul roman *Vestibul*), rememorând la persoana întâi, faza infantilă a eroului său, își propune să

descoperire cu minuțiozitate proustiană clipa exactă în care copilul a reușit să-și depășească vârsta. Este vorba de înfrângerea fricii de a sta noaptea într-o cameră obscură în prezența unui tablou din care îl privea sever străbunicul său «memorandist» și martir. [...] Chiar și «farsa» intitulată *Înscenare* («Gazeta literară» nr. 40, 1967) a lui Dumitru Țepeneag, are la bază trucul unei declanșări spontane. [...] În schița *Remember*, publicată în «Familia» (nr. 9, 1967) de Mircea Popa (tânăr prozator lansat și premiat de revista «Amfiteatru»), întâlnim un procedeu similar de investigație. [...] Riscurile investigației în zonele interstițiale ale realității le ilustrează cu prisosință și tânărul prozator Florin Gabrea (premiat recent de «Lucefărul»). Astfel, în *Secția* («Lucefărul» nr. 4, 1968), pornindu-se de la pretextul banal al unei lecții de eschatologie, se înșiră incongruent niște reacții ambigue din zona periferică a conștiinței, mizându-se pe falsă propulsie simbolică. [...] Deocamdată, tânărul prozator mimează un sentiment de angoasă, inexplicabil și nemotivat psihologic. Am citat doar câteva din exemplele oferite de publicațiile noastre în ultima vreme. Prin sondajele efectuate în conștiința personajelor cu mijloacele analizate, acești prozatori și încă alții încearcă să se pună în ton cu mersul prozei moderne, rătăcind însă de multe ori în căutarea unei formule ce se dovedește hibridă”.

- **[„Albina”, nr. 12]** Tatiana Nicolescu semnează textul *Maxim Gorki*: „Gorki este pe bună dreptate socotit primul scriitor sovietic, părintele literaturii sovietice. Și, ca și toată această literatură, ca și propria sa creație dinainte de 1917, opera gorkiană de după Revoluție a fost însuflețită de o înaltă conștiință cetățenească. Până la sfârșitul vieții sale (1936) Gorki a rămas un luptător. Glasul său a răsunat vehement împotriva fascismului, împotriva întunericului, a neomeaniei. Astăzi, omenirea întreagă cinstește pe marele scriitor proletar, pe marele umanist și cetățean. Așa cum spunea Sadoveanu: «... A fost, într-adevăr, ca niciodată... Cel mai umil copil al sârmanilor lumii a ajuns cel dintâi între scriitorii lumii noi; și ceea ce se cheamă obișnuit moarte e pentru el viață de-a pururi»”.

- **[„Gazeta literară”, nr. 12]** Pe prima pagină, Constantin Noica atrage atenția la *Un miracol al culturii românești. Caietele lui Eminescu* care trebuie facsimilate (așa cum au făcut și alte țări cu caietele marilor lor creatori), oferite publicului larg, mai ales în condițiile în care Biblioteca Academiei a luat măsura de a nu le mai oferi spre lectură în vederea conservării: „Dar admirabilii custozi ai bibliotecii Academiei refuză să mai împrumute caietele: ele trebuie păstrate, spre a nu se întâmpla ce s-a petrecut, pare-se, cu manuscrisele lui Bălcescu. Atunci, pentru că manuscrisele nu mai pot fi date pe mâinile noastre și trebuie totuși să cadă sub ochii tuturor, un singur lucru e de făcut: să le scoatem din neființa bibliotecii interzise.” ■ La rubrica *Discuții*, Nicolae Breban dezvăluie câteva din gândurile sale despre *Fluxul poeziei*: „Spuneam deci că procesul creării literaturii se dovedește încă o dată a fi o acțiune unitară și Poezia, cum o numeau anticii, e o singură faptură, un organism, a cărei evoluție trebuie să fie armonică, în toate compartimentele ei, a cărei existență trebuie să fie echilibrată, imitând

aproape fiziologia unui trup viu, și, după un timp de impetuoasă înflorire a poeziei lirice, iată acum, după un somn lung de un deceniu, cum poezia epică începe să renască.” Prozatorul N. Breban își mută apoi analiza asupra *Fluxului prozei*, sintetizând dezbaterile ce au loc în presa vremii în legătură cu proza contemporană: „Din discuția despre tipologie, simplificată mult, bineînțeles, s-a trecut la cea despre modernism, sau modern, apoi la realism chiar – o discuție enormă, trebuie s-o recunoaștem – și-apoi, la urmă, la cea despre structuri. Ne mai așteaptă, probabil, și alte teme sau chiar idei, dar ceea ce mi se pare mie important e că, odată cu dreptul prozei sau al romanului de a intra în zonele de interes ale publicului, ea sau el își câștigă și un alt drept, poate la fel de important: de a se defini sau de a-și intui, până la ultima consecință, destinul. Ceea ce e mai important decât o operă sau alta, excelentă sau doar foarte bună, notabilă sau frizând capodopera, dincolo de toate acestea – evident, foarte importante în fiecare clipă a respirației critice! – se află, cred eu, acea perdea care ascunde sau nu un trup, acea promisiune tulburătoare de unitate, acel viitor care se desface acum, crispat, din prezent. Totdeauna, în orice moment al evoluției noastre creatoare, îndrăznesc să afirm, vor apărea la noi ceea ce se cheamă: «opere remarcabile», una sau chiar câteva.” ■ La rubrica *Breviar*, Șerban Cioculescu scrie despre animatorul cultural Mihail Steriade, autor al unui volum de traduceri din poezia eminesciană, „*Destin românesc, voce universală*”: „Stabilit de mulți ani în Belgia, poetul este bântuit de dorul țării sale, de la primele rânduri ale cărții închinată lui Eminescu.” ■ Vintilă Ivănceanu se află în dialog *Cu Ștefan Aug. Doinaș despre poezie, frondă sau avangardă?, libertate și necesitate, spirit critic și muzică*: „Fiind un «clarvăzător», artistul deschide drum, face pârție pentru sensibilitatea medie. El merge înainte. Profit de acest joc de cuvinte ca să vă întreb dacă e posibilă noțiunea și chiar acțiunea. – Oricând.” ■ Pentru *Cărțile săptămânii* scriu Dumitru Micu (despre Poezie) și G. Dimisianu (despre Proză). Sunt recenzate volumele de poezie: *Patimi*, de Mircea Ciobanu, *Nuduri*, de Ovidiu Genaru și *Freamăt*, de Felicia Marincă. □• „Schița și povestirea continuă să domine, cantitativ vorbind, producția epică actuală.” ne arată G. Dimisianu. El alege volumele *Robert Calul*, de Dumitru Dinulescu și *Oul*, de Gheorghe Suci. ■ Adrian Marino realizează (*Substanța gustului, cultura*) se pronunță pe marginea volumului de cronici și fragmente călinesciene intitulat *Ulysse* (E.P.L., 1967): „Numai valorile durabile dau măsura cotidianului și a efemerului. Actualitatea constituie o mare și fecundă realitate, dar a o transforma în mit, fără o bună definiție, înseamnă a cultiva mistica literară”. □• Nichita Stănescu își face apariția la rubrica *Convorbiri literare* cu articolul *Fiziologia poeziei sau despre durere (I)*: „Cu alte cuvinte, vom socoti fiziologia poeziei ca un fenomen pre-poetic, având ca scop cuvântul văzut ca vehicul al unei tensiuni de conștiință nenotională. Evident, se poate vorbi și despre o fiziologie a ideilor, dar aceasta constituie obiectul unei pre-etici, iar nu al unei pre-estetici, așa cum ne propunem în studiul de față. Deci vom căuta fenomenul nu în conștiința poeziei, ci în conștiința poetului.” Durerea revine ca idee fundamentală și condiție sine –

qua – non a unui artist: „Dar pentru că în fiziologia poeziei ne vom ocupa în primul rând de emițătorii de poezie, fenomenul pe care-l vom considera fundamental în studiul acestei discipline, va fi acel al durerii plasată în zona conștiinței.”

■ Semnatarea rubricii *Carnet de scriitor*, Lucia Demetrius face *Comentarii despre „modern”*: „Moda, curentul, a purtat cu sine destule spirite care ar fi fost înclinate să dea alt răspuns lumii care le înconjură, și care și-au modificat propriile rezonanțe, propriile ecouri, propria expresie, după formule noi, în care n-au încăput bine, în care s-au ghemuit sau s-au dilatat nefiresc, pentru că s-au temut ca propria lor formulă să nu fie desuetă, să nu fie lipsită de o croială destul de modernă, să nu meargă împotriva gustului curent.” □•La *Cronica literară* Valeriu Cristea scrie despre volumul *Îngerii biciuiți*, de Alecu Ivan Ghilia, care îi lasă criticului o impresie generală negativă: „Manifestând unele înzestrări pentru o proză senzual-erotică, Alecu Ivan Ghilia a țintit în această carte mai sus decât îi permiteau mijloacele.”

■ *Ion Barbu – matematician și profesor* este articolul în care Solomon Marcus, fost student al poetului, creionează portretul celui care a fost Dan Barbilian: „Temperament coleric, mereu bănuitor, mereu stăpânit de suspiciune, Barbilian era un om al atitudinilor categorice, radicale, pendulând mereu între duișia până la lacrimă și enervarea însoțită de agitarea în aer a bastonului. Acel baston pe seama căruia se făceau multe glume și în a cărui manipulare se repercutau nuanțat schimbările sale de atitudine. Se întâmpla uneori ca, prins de chestiunea în discuție, să se angajeze în propriul său comentariu, dând un calificativ bun sau chiar foarte bun unui student care nu făcea decât să puncteze spusele examinatorului.”

■ Jacques Zambaccian este concentrat pe *Arta modernă* în articolul cu același titlu: „De la futurism și suprarealism, trecând prin arta cubistă, abstractă sau cum vreți să-i spuneți, până la pop-art, colaje, etc., artiștii epocii noastre, în râvna de a reda în artă ceva din suflul măreț al prezentului pluriform, se muncesc să exprime «Noul». Artiștii în această râvnă creatoare înregistrează vibrațiile noi ale epocii noastre și atunci ei se numesc Brâncuși, Le Corbusier, Picasso.”

■ Paul Georgescu face *Interpretări* la lirica lui Ion Caraion, în *Toamna obiectelor*: „Caraion nu mai e un începător, cu încântătoare naivități, sfidând războiul, fascismul, nimicul, a devenit stăpân rafinat al războiului cu vorba, un știutor din adâncuri al puterilor cuvântului, dar adolescența lui e (harul însuși al poeziei și... filozofiei) capacitatea de a fi nou, de a fi întrebare candidă în fața elementelor.”

□•Despina Maldoveanu prezintă atmosfera literară și editorială din Roma, completând-o cu răspunsurile scriitorului Italo Calvino la câteva întrebări: „Eu personal nu cred că se fac mulți pași înainte cu problematica antiromanului, a romanului imposibil, a romanului imposibilității de a scrie un roman. Toate acestea înseamnă a continua să se conceapă o literatură «romanocentrică»”.

□•În traducerea Irinei Runcan Rafael Alberti este prezent cu poemul *Tuturor nord-americanilor care sunt împotriva lui* (cu referire la Războiul din Vietnam).

□•*Scrisorile către un tânăr poet*, ale lui Rainer Maria Rilke, continuă cu părțile IX-X (în românește de Ulvine și Ion Alexandru).

□•În urma unei călătorii în Cuba, Darie Novăceanu face câteva

însemnări („un dialog cu mine însumi”, nu un jurnal) pe care alege să le publice în foieton în „Gazeta literară” cu titlul *Scrisori din Cuba*. ■

● [„**Tribuna**”, nr. 12] Ion Vidrighin scrie despre volumul de poezii al lui Mihai Negulescu: *Ceramică regăsită*, apărut la Editura Tineretului, 1967: „Lipsit aproape de orice fel de «savanterii poetice», cultivând doar o anume incantație a cuvântului, firul poetic din acest volum se desfășoară frumos, cu șușoteli grave, de la un capăt la altul. De la cântecul citadin, cu ușoare obsesii pasteliste, prezent în volumul de debut, *Noaptele albe ale orașului*, până la viziunea halucinantă plină de muzici legănătoare din *Ceramica regăsită*, Mihai Negulescu a parcurs un drum destul de lung în care biruințele poetului sunt vizibile”. □•Teofil Răchițeanu face referire la volumul de poezii al Feliciei Marinca: *Freamăt*, apărut la Editura E. P. L., 1967: „Felicita Marinca scrie o poezie modernă ca structură și modalitate. Tehnica e a notației unor stări de fapt ca un final-sentință, generalizator. Poeta scrie despre trecerea timpului într-o manieră deosebită personală... Prin problematica lui, volumul se impune publicului, chiar dacă în unele intenții nu este deplin realizat”. ■ Petru M. Haș scrie despre întâlnirea de la *Cenaclu*: „Joia trecută, au citit versuri, la cenaclu, Ecaterina Timișeanu și Horia Bădescu. Ecaterina Timișeanu s-a prezentat cu douăsprezece poezii. Raportate la cele anterioare, acestea pierd prin demetaforizare.[...] Horia Bădescu a citit un ciclu de sonete «de beție», intitulat *Marile Eleusii...*”. ■ Ion Oarcăsu semnează secțiunea *Creion*, cu textul aforistic: *Ipocrizii de primăvară*. ■ Mihai Rădulescu scrie textul: Ion Vinea: Călăuza nerăbdării: „*Călăuza nerăbdării* e titlul ciudat al unei admirabile culegeri de meditații, maxime și aforisme, opera unui moralist copleșit de un început de secol, în care numai cine a știut să poarte o mască a putut răzbi...”. ■ V. Fanache continuă analiza la *Poezia Transilvaniei*: „Se întâmplă ca împrejurările nefaste să aducă din nou pentru o vreme nenorocul în casa omului transilvan. Anexiunea brutală a unei părți din Ardeal de către Ungaria hortistă, în urma nedreptului Dictat provoacă, între 1940-44, o nemaîntâlnită recrudescență a spiritului național în poezie... Se naște o poezie a rezistenței noastre etnice, în care pierderea unei părți din teritoriul străbun e cântată laolaltă cu suferințele aduse de război și de un regim de stat antipopular”. □•Ion Oarcăsu scrie despre volumul de poezii al lui Sorin Mărculescu: *Cartea nunților*: „Numele autorului Sorin Mărculescu, nu spune încă prea multe cititorului obișnuit. Titlul volumului său, *Cartea nunților* (E. P. L., 1968), amintește de celebrele *Ritmuri pentru nunțile necesare*. (...)Toată această parte a poeziei lui Sorin Mărculescu formează însă doar prima «treaptă» a volumului *Cartea nunților*, faza telurică, de inițiere în tainele adâncurilor, fiindcă imnurile care urmează, în număr de optsprezece, sunt rodul unei reprimări sufletești severe și a dorinței moderne de a crea mituri primordiale, deci poeme de speculație intelectuală și metafizică”. ■ Domițian Cesereanu face referire la cartea lui Dumitru Micu, *Lirica lui Lucian Blaga*: „D. Micu crede și mărturisește că l-ar putea, probabil, «crea» pe Blaga pentru a se autocrea în el. Mărturisire poate insolită sau numai inocentă, debitată

cu aerul copilului teribil, trezit peste noapte de apriga dorință a unei năpădiri teoretice; surprinzătoare, însă, ... la un critic care, prin tot ce a scris, nu a făcut altceva decât să ne convingă de ceea ce se cheamă supunerea la obiect”. ■ Ion Cuceu scrie despre *Poezia lirică populară a lui Tache Papahagi*, apărută la E. P. L., 1967: „... reprezintă o valoroasă încercare monografică asupra unui gen cu o pondere substanțială în ierarhia valorilor artistice populare... Studiile sale de dialectologie, de filologie comparată, etnografie și folclor sunt achiziții de valoare în domeniile respective”. □ Al. Căprariu notează despre *Antimemoriile lui Malraux*: „Această carte a lui Malraux este istoria comprimată a «încarnărilor» sale succesive, încarnări pe care le găsim fragmentate în romanele lui. Dar *Antimemoriile* nu sunt numai atât. Ele reprezintă, într-o subtilă articulație ... viața «trăită» și viața «gândită» de Malraux. Ne aflăm în fața unei cărți fundamentale a epocii noastre... Și această restabilire a scării valorilor se îndeplinește fără niciun efort din partea autorului”.

22 martie

● [**„România liberă”, nr. 7285**] În rubrica *Puncte de vedere*, Radu Popescu analizează editarea dramaturgiei românești arătând că, pe lângă faptul că au apărut 4 volume ce cuprind piese semnate de Aurel Baranga, Octav Dessila, Paul Everac și Horia Lovinescu, de dramaturgie se mai ocupă doar critica literară sau cronică dramatică. Altfel, editarea pieselor de teatru românești se face nemetodic, nerespectându-se pași obligatorii precum selecția și ordonarea materialului, urmate de „judecata mai calmă, mai distanțată, mai argumentată” a criticii literare. Totodată, sunt autori actuali ale căror piese ar trebui publicate, precum Al. Mirodan, Sidonia Drăgușanu – ilustrând „comedia sentimentală și moralistică”, Al. Voitin – „dramaturg solid, grav și problematic al istoriei recente sau îndepărtate”, Ionel Hristea – „analist al problemelor etice ale epocii”, Sergiu Fărcășan – „ziarist al dramaturgiei”, Ștefan Berciu – ilustrând drama polițisto-judiciară, ș.a.

● [**„Scânteia”, nr. 7650**] Petre Pintilie semnează reportajul *Primăverile Bărrăganului*. □ Apare, nesemnăt, textul „*Cele mai frumoase cărți ale anului 1967*”: „În Capitală au luat sfârșit lucrările juriului Concursului «Cele mai frumoase cărți ale anului 1967», manifestare ajunsă la cea de-a VI-a ediție, organizată de Centrala editurilor și difuzării cărții din Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă. Timp de câteva zile, juriul, alcătuit din critici literari și ide artă, graficieni, ingineri șefi ai unor întreprinderi poligrafice, directori de edituri, artiști fotografi – sub președinția artistului poporului Corneliu Baba – a trecut în revistă aproximativ 600 de lucrări din producția editorială a anului trecut. Aceste lucrări au fost cunoscute de public prin intermediul unei expoziții care a fost deschisă la Casa de cultură a I. R. R. C. S., între 7 și 17 martie. Din juriu au mai făcut parte, în calitate de invitați, specialiști din domeniul artei cărții și execuției poligrafice din mai multe țări. În urma unei exigente selecții, juriul a acordat distincții unui număr de 45 de lucrări editoriale considerate cele mai frumoase ale anului 1967, dintre care

40 din diferite domenii ale literaturii și 5 colecții lansate în cursul anului trecut. În domeniul literaturii beletristice s-a acordat medalia de aur volumului de *Nuvele* (Editura pentru literatură) de Gala Galaction, ilustrat de Henri Mavrodin, iar medalia de argint *Antologiei lirice Ronsard* (Editura pentru literatură universală) – grafician Ion State, și volumului *Țiganiada* de Ion Budai Deleanu (Editura pentru literatură) – ilustrații de Aurel Stoicescu. În domeniul literaturii politice prezentate, volumul *Lenin – Scurtă schiță biografică* a fost distins cu medalia de argint și *Discursuri* de Nicolae Titulescu a obținut medalia de bronz, ambele apărute în Editura politică. Din grupa lucrărilor de artă, juriul a ales albumul *Brâncuși* – autori Dan Grigorescu și Dan Hăulică, și albumul *Șirato* – machetator Mihail Boitor, cărora le-a acordat medalii de aur, albumul *Delta Dunării*, realizat de Dan Grigorescu, care a obținut medalia de argint, și albumul *Feroneria veche românească* – medalia de bronz, toate apărute în Editura Meridiane. În sectorul literaturii pentru copii s-a remarcat volumul de *Lecturi pentru copii* în limba franceză (Editura didactică și pedagogică), căruia i-a fost decernată medalia de argint, iar lucrărilor *Pe limba lor* de Nicolae Țațomir, *Baba iarna intră-n sat* de Otilia Cazimir, și *Abu – Habsan* de I. L. Caragiale, apărute în Editura tineretului – diplome ale concursului”.

• [„Contemporanul”, nr. 12] Editorialul intitulat *Intelectualul – personalitate activă*, semnat „C.”, are intenția de a atrage atenția opiniei publice asupra faptului că în România socialistă nu există categorii profesionale defavorizate și că se încheie etapa exclusivă a „alianței proletariatului cu țărănimea muncitoare” (*i.e.* lupta de clasă) purtată împotriva chiaburilor (*i.e.* a țăranilor hoți și bandiți din propaganda P.M.R.), a foștilor mari capitaliști, dar, tacit, și a micii burghezii (negustori, funcționari, medici, profesori, scriitori). Sub acest pluralism îndrumat de la centru, se acreditează ideea că România este deschisă inovațiilor și confruntărilor în numele adevărului și liberei exprimări: „Exercitându-și drepturile politice și sociale, intelectualii din țara noastră fac parte din Marea Adunare Națională, din organele diriguitoare ale vieții publice, din organele locale ale puterii de stat, din organismele vieții economice, științifice și culturale. Partidul apreciază cu căldură aportul substanțial adus de inteligența românească la progresul țării și stimulează dezbaterea largă a tuturor problemelor de creație științifică, tehnică, culturală și artistică, manifestarea și afirmarea creator a tuturor personalităților originale care au un cuvânt de spus pentru înflorirea națiunii. Partidul asigură un climat democrat pentru confruntarea opiniilor în știință și cultură, un climat ostil formalismului și superficialității.” ■ La Poșta literară, Geo Dumitrescu înregistrează debuturile poetelor Ștefania Ploeanu (*La nostra terra e acqua*) și cel al Iolande Malamen (*Alb*). ■ Nicolae Manolescu analizează volumul lui Leonid Dimov, *7 poeme* (București, E.P.L., 1968): „Poezia lui Leonid Dimov este totuși mai mult decât acest joc de cuburi colorate. Mijloacele exterioare amintesc (cam prea de aproape!), când pe François Villon din (vorba lui Romulus Vulpescu), *Balada trupeșei Margot*, când pe Ion Barbu din *Riga Crypto, Isarlîk*,

Paralel romantic. Cultura limbii poetice înlătura bănuiala de simplă imitație, Leonid Dimov nu mai este, la a doua carte, în faza căutărilor. El are un stil, are obsesii, și chiar ticuri de poet bătrân, dat la rele!”

23 martie

● [„Scânteia”, nr. 7651] Pe prima pagină citim *Consfătuire la Comitetul Central al P. C. R.*: „În zilele de 21-22 martie a. c., la Comitetul Central al partidului, a avut loc o consfătuire cu primii secretari ai comitetelor județene de partid și primii vicepreședinți ai comitetelor executive ale consiliilor populare județene. Cu acest prilej a fost analizată activitatea desfășurată pentru aplicarea hotărârilor Conferinței Naționale a P. C. R., cu privire la reorganizarea administrativ-teritorială, pentru crearea noilor organe județene de partid și de stat, precum și a instituțiilor, a organizațiilor economice și social-culturale și a organizațiilor obștești și de masă din județe. În cadrul consfătuirii au fost dezbătute problemele actuale ale activității economice și social-culturale care stau în fața noilor organe și instituții create în județe, sarcinile de viitor ale acestora. La consfătuire au luat parte tovarășii: Nicolae Ceaușescu, Ion Gheorghe Maurer, Gheorghe Apostol, Emil Bodnaraș, Chivu Stoica, Alexandru Drăghici, Paul Niculescu-Mizil, Ilie Verdeț; membrii și membrii supleanți ai Comitetului Executiv, secretari ai Comitetului Central, membri ai Comitetului Central, miniștrii, șefi de secții la C. C. al P. C. R., conducători ai unor instituții centrale și obștești, redactori șefi ai ziarelor centrale și alți activiști de partid și de stat. În încheierea consfătuirii a luat cuvântul tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al C. C. al P. C. R.”; □ *Urmează Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu.* ■ Al. Săndulescu semnează *Lectura cărții – act cultural de nesubstituit*: „Lectura e un act cu prilejul căruia omul găsește acel moment prețios și necesar de a fi cu sine însuși, de a medita, de a trăi bucuria interioară a ideilor, de a contempla o lume, un univers. Lăsându-se în voia lecturii, cititorul devine scafandru pe fundul unor mări necunoscute pe care le cercetează și le descoperă cu ochiul avid și încântat al primului venit. El se încorporează unei atmosfere, unor stări psihice, împărtășește experiențele personajelor, extazul sau prăbușirile poetului, aprobă sau dezaproabă, laudă sau aruncă blesteme. [...] Dacă comoditatea oferită de tehnica modernă ar părea să fi umbrît întrucâtva rolul covârșitor al lecturii, aceasta va reprezenta mai departe forma principală și cea mai adecvată de instruire, educare și desfătare estetică. Radioul, televiziunea, manualul școlar, adăugăm în ce-i privește pe tineri, fixează jaloane, oferă mostre, ajută sugestiv procesul de însușire al unei culturi literare. Dar asimilarea organică și temeinică, formarea gustului se desăvârșește în activitatea nemijlocită, independentă, meditativă și tăcută a lecturii. Acolo se ascunde și adevărata mare bucurie intelectuală, vraja lumilor și frumuseților plâsmuite, pe care o descoperă, el însuși vrăjit, numai cititorul”.

● [„Scânteia tineretului”, nr. 5860] O nouă secvență din romanul foileton *Ochii doctorului King*, aparținând lui Haralamb Zincă apare în acest număr de ziar.

• [„Cronica”, nr. 12] Numărul se deschide cu un articol istoric, *Primăvara popoarelor*, semnat de L. Boicu și dedicat revoluției pașoptiste. □ În ton cu aniversarea revoluției pașoptiste, Const. Ciopraga scrie despre *Anul 1848 în literatură: Introducția lui Kogălniceanu la „Dacia literară,”* Societatea și apoi Asociația literară din care face parte, alături de C. Negruzzi și V. Alecsandri. Sunt reproduse versuri din opera pașoptiștilor Grigore Alexandrescu (*Anul 1840*), dar mai ales de Cezar Bolliac, Andrei Mureșanu, G. Sion, George Baronzi, Alecu Russo. Autorul notează: „momentul coincide cu răspândirea romantismului pe plan european”. Dar romantismul occidental era, în același timp, pe cale de a se transforma în altceva... ■ Val Gheorghiu publică partea a doua a eseului *Himera suprarealismului*, începând cu un citat din romanul lui Alain Robbe-Grillet, *În labirint*. Robbe-Grillet e văzut aici ca un scriitor post-suprarealist, pentru care concentrarea asupra unui obiect este în stare să producă, prin identificare, o transă pe care încearcă să și-o inducă, diferit, și G. Călinescu sau Al. Rosetti, iar mai apoi pictori ca Pallady sau Țuculescu. Val Gheorghiu revine apoi la remarcile făcute la începutul primei părți a eseului. Deși adeziunea la suprarealism vine dintr-o „lărgire a ariei de simțire”, realitatea s-a schimbat, iar problema libertății spiritului s-a generalizat, căutând alte și alte formule. Suprarealismul rămâne numele unei dorințe care a transcens cuvântul care, azi, nu mai înseamnă nimic. ■ În pagina de literatură, George Popa publică *Versuri*, în vreme ce Corneliu Buzinschi publică, sub titlul *Rușinea pământului*, un fragment de roman. ■ Mihai Drăgan scrie, despre *Sensul autenticității*, pornind de la *Reconstituirea* lui Horia Pătrașcu, volum din care avea să se inspire Lucian Pintilie pentru realizarea filmului omonim. Miza estetică a cronicii este stabilirea raportului dintre originalitate și autenticitate sau, mai precis, dintre precizia realistă și stilizarea/psihologizarea materialului „real” cu care se lucrează. Socotit descendent al lucidului Camil Petrescu, Horia Pătrașcu impresionează prin reușita prozei sale ca transcriere autentică („autenticitatea interioară a vieții”) a unui fapt divers. ■ La rubrica de recenzii, consemnăm un comentariu pozitiv la *Studii și articole de literatură română veche*, semnat de Dan Zamfirescu. ■ Cronica literară semnată de Al. Andriescu prezintă volumul de proză al lui Corneliu Ștefanache intitulat *Cercul de ochi* (E.P.L., 1968) volum de debut al unui prozator în care „avem încredere” și care este, cel puțin la început, un căutător de formule, fiind asociat lui Robbe-Grillet, printre alții. □ Din dorința de a spune prea mult pe scurt, Ștefan Papaghiuc face o sinteză – *Categoria de structură în cunoașterea contemporană* – a tematizării structurii în științele umane contemporane, pornind de la ideea de sistem. Deși vorbește despre dinamica structurii, autorul nu știe – la acea vreme – să explice importanța gândirii structurale în raport cu cea esențialistă, substanțialistă. Structura e dinamică, Papaghiuc știe asta pentru că-l citește printre alții pe Marx și pe Barthes chiar cel din *Omul structural* și *Activitatea structuralistă*, dar citatele sunt plasate în aceeași sacoșă cu altele (de pildă I. Mărculescu) și nu vizează un anume domeniu. ■ M. N. Rusu amendează într-o cronică polemică *Jurnalul* lui Al. Oprea,

acuzat de a nu-și fi schimbat opiniile exprimate în epoca anterioară anilor 1960, livrate acum fără relatarea parcursului unui eu critic mobil care, dacă ar fi fost prezentă în volum, ar fi putut transforma acest eu în corpul delict al sincerității, calitatea de căpătâi a oricărui jurnal. □•Georgeta Loghin redactează un ferpar Henry James (125 de ani de la naștere), în vreme ce ultima pagină găzduiește un grupaj de poezii din lirica nordică și un articol despre Tradiție și experiment în arta britanică (E. Lucie Smith, tradus de Șt. Avădanei).

● [„**Flacăra**”, nr. 13] Sanda Faur semnează o amplă cronică dramatică la piesa lui Horia Lovinescu, *Petru Rareș*, pusă în scenă la Teatrul din Ploiești. ■ Despre *O sută de ani de la nașterea lui Maxim Gorki* scrie omagial Tatiana Nicolescu. ■ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, este prezentat volumul de *Eseuri* al lui N. Tertulian ce „vine să ne confirme calitățile unui cercetător care se mișcă dezinvolt, dar și cu răspundere, în imperiul ideilor”. □•Redacția salută apariția, la E. P. L., a celor două volume de *Teatru englez contemporan*. □•Prezentarea lui Dumitru Micu din „Gazeta literară” „de săptămâna trecută” despre câțiva tineri poeți este trecută în dreptul „referințelor judicioase” ■ Este semnala-tă reprezentația, la Iași, a piesei lui Aurel Baranga, *Opinia publică*, la Teatrul din Sf. Gheorghe, a piesei *Prometeu* de Victor Eftimiu, iar la Teatrul de stat din Bacău, punerea în scenă a „uneia din puținele comedii originale ale acestei sta-giuni”, *Lămâie și portocală* de Ștefan Haralamb. ■ Pe tema conflictului armat din Vietnam, Silviu Brucan pledează *Pentru încetarea monstruosului război*.

● [„**Luceafărul**”, nr. 12] Tot sub zodia *Controverselor* este așezată de Al. Piru și *Literatura absurdului* practică de D. Țepeneag. Dacă absurdul se poate traduce prin ceea ce e „contrar rațiunii în sensul comun, altfel spus nechibzuit sau stupid”, sens în care poate deveni „o sursă de comic” folosit la noi de Anton Pann, Creangă, Caragiale, Urmuz, sau dacă poate fi „interpretat filosofic” ca în Mitul lui Sisyph (1943) de Camus, Al. Piru afirmă cu fermitate ideea că „mulți însă, deși convingși că fac literatura existențialistă în sens camusian utilizează în realitate absurdul mai departe ca absurditate curată, cu rezultate voit sau involun-tar umoristice. Este în parte cazul schițelor lui Dumitru Țepeneag din culegerile *Exerciții* (Luceafărul, 1966) și *Frig* (1967). În *Exerciții* absurdul e căutat mai mult în dispozițiile infantile și în peripețiile onirice. Un băiat și o fată stau pe o bancă în parc și-și vorbesc înlocuind sunetele cu cifre în ordinea literelor din alfabet (20, 5, 9, 22, 2, 5, 18, 3 = te iubesc). [...] Nu se poate nega autorului nici ingeniozitatea, nici precizia notației (un fotograf se smulge din burta aparatului nici imaginația fantastică, atunci când descrie de pildă un peisaj oniric (*Arie pen-tru trompetă*)). Citatul oferit spre exemplificare de Al. Piru pare că e sugerat însă de coperta Le livre de poche a romanului *La Peste* de Camus. „Coperta la volu-mul *Frig*, cu schema unui labirint, trimite neîndoios la una din cărțile lui Alain Robbe-Grillet pe care Dumitru Țepeneag a tradus-o în românește, *Dans le laby-rinthe* (din același a tradus și *Les Gommès*). Cu unele bucăți mai vechi, volumul *Frig*, foarte subțire, mai mult la propriu decât la figurat, conține proze scurte,

uneori de o singură pagină, pe aceeași temă a absurdului, suprarealiste, fantastice și bufone”. Considerându-i prozele lui D. Țepeneag din *Exerciții și Frig*, „prea fragile pentru a fi celebre în literatura română și a intra în circulația mondială, unde de altfel n-ar constitui o noutate, ca să nu mai vorbim de o revelație”, Al. Piru deplânge „că autorul a consumat pentru alcătuirea lor un deceniu”, arătând că acest fapt nu poate fi un „semn al fecundității”, „cât despre scrupulul artistic, credem mai degrabă că a ajuns la un impas, căci nu e de închipuit un prozator care să rămână toată viața la faza exercițiului și a experiențelor. După experimentarea unor maniere mai mult sau mai puțin interesante, cade ca orice maniere, așteptăm de la Dumitru Țepeneag altceva decât reflexele unor mode pasagere, cartea care să-l reprezinte și pe el și literatura română actuală”. ■ Mihai Stoian publică un text-avertisment *Opriți buldozerul!*, semnalând pericolul pierderii unor clădiri istorice reprezentative și valoroase. „*Când* am scris, în urmă cu câteva săptămâni, despre primejdia care amenința casa lui Luchian (exact în perioada aniversării a 100 de ani de la nașterea pictorului), mi s-a răspuns că, de fapt, doar o parte din curte (garaj, etc.) ar fi amenințate, restul (conform asigurărilor date de tov. arhitect-șef al Capitalei) rămâne categoric în picioare, respectiv clădirea propriu-zisă. Până la proba contrarie, fac mea culpa. Dar... De astă dată documentul vorbește! (vezi fotografia alăturată – luată la 22 martie 1968. Ceea ce am imortalizat pe peliculă, gata să fie pus la pământ (de pe perete, cu ce dureroasă seninătate, a fost scoasă placa comemorativă, de marmură), e casa lui Al. Macedonski, din plin centrul Bucureștiului (după cum scrie – vizibil – pe tăblița întârziată, cât oare, pe zid, strada poartă numele poetului – colț cu Calea Dorobanți). Tovarăși arhitecți, iertați-mi sinceritatea, însă trebuie să vă întreb: ați lipsit cumva la lecția – când erăți elevi pe băncile școlii – despre Macedonski? Ca și la cea despre Titu Maiorescu (pe locul fostei sale case, în spatele celor două blocuri așa-zise O.N.T. e acum un spațiu cu un bățator de covoare și două bănci, atât!), ca și la cea despre Heliade Rădulescu (în clădirea căruia a funcționat tipografia «Curierului Românesc», iar astăzi e o administrație de uzină), ca și la cea despre Barbu Șt. Delavrancea (aici nu mai știu ce aveți de salvat, căci casa natală a scriitorului e de mult în paragină...). Credeți-mă, pot oricând înmulți numărul exemplurilor (și sincer, nu mă bucur deloc că pot, dimpotrivă, «meritul» e numai și numai al proiectanților care sacrifică fără milă, fără pic de răspundere și discernământ, vestigiile unei culturi). Motivul sacrificării casei lui Macedonski? Noua clădire a Institutului de Studii Economice. E de mirare că proiectanții n-au considerat posibil și potrivit ca în vecinătatea unui asemenea «orașel studentesc» modern, să fie păstrată casa unui poet clasic. [...] Așadar, opriți demolarea! Să nu-mi spuneți că aveți de gând s-o reclădiți peste ani, așa cum s-a întâmplat cu Hanul Ancuței (demolarea a fost semnată cu ochii închiși, iar reconstruirea a costat sute de mii de lei – cine-a semnat atunci? – actele se păstrează doar). Culmea e că recent, printre Premiile Academiei, figurează și unul acordat lucrării *Opera* lui Al. Macedonski. Ce premiu, și de ce natură, merită însă proiectantul care bagă buldozerul în față,

dispus să radă orice mărturie a trecutului cultural? Și tot recent și-a acordat premiile și Uniunea Arhitecților. Dacă situația întristătoare se prelungește (obligându-ne să-i fim martori neputincioși), de ce nu se instituie rapid și un premiu al Uniunii Arhitecților pentru cea mai ingenioasă soluție arhitectonică de conservarea a unei case cu trecut istoric. [...] Dar până la premii, nu s-ar cuveni, poate, emiterea unui H.C.M. care să interzică definitiv orice demolare de această natură, firește pe baza unui nomenclator întocmit temeinic, cu colaborarea tuturor uniunilor de creație? Adică: scriitorii, plasticienii, ș.a.m.d. să alcătuiască, în comun, un tabel de mărturii tabu pentru buldozerele înfierbântate ale constructorilor-proiectanților care-au tras, probabil, la fit, la prea multe lecții privind personalitățile culturii. Pentru că, altminteri, à propos de Macedonski, ei ar fi știut măcar că aici, în casa cu ferestre sparte din fotografia alăturată, s-au ținut ani în șir ședințele cenaclului «Literatorul». Și pentru a ști asta nu-i chiar neapărată nevoie să fii literat...” ■ Prevăzând un răspuns la întrebările adresate, în numărul 9/24 februarie domnului Popper, de la Europa liberă, Eugen Barbu îl face cunoscut publicului. Mai întâi acesta recunoaște că s-a numit Iacob Popper, „plecat din țară după o gravă maladie marxistă (cum vă exprimați patetic folosind în duet și o grațioasă domnișoară) ceea ce e un lucru foarte bun pentru că sinceritatea de care ați dat dovadă trădează încă o rămășiță de cinste. Într-un cuvânt, prin 1961 (datele nu au nicio importanță) ați ales libertatea, libertate care vă permite să vă schimbați numele oricând și oriunde. Nu am nimic împotriva pseudonimelor [...] și nu văd de ce nu v-ați numi «profesorul» la Roma atunci când recenzați cărțile lui Iacob Popper, apărute la o editură din Firenze a cărei adresă ați repetat-o atât de binevoitor. În definitiv găinăriile astea mici pot să tragă pe sfoară un public ce nu ne interesează, pe noi ne interesează însă alte lucruri. [...] Dar, domnule Popper, dv. chiar bănuți că noi putem crede orice numai pentru că locuim undeva mai în răsăritul Europei? [...]. Ajunși aici m-aș putea întreba cum de ați îndrăznit să vă atribuiți un titlu didactic tocmai dv. care sub numele sau pseudonimul, Dumnezeu mai știe, de J. Popper cereați cu ani în urmă într-o gazetă să fie arse bibliotecile burgheze, dorință ce a fost cenzurată de un sever articol al regretatului scriitor G. Călinescu? [...] Despre furtul operat în scriptele profesorului Negoescu răspundeți cu o glumă sinistă dorind să ne faceți să râdem, dar noi avem în sertare și alte scrisori de la oamenii care l-au cunoscut pe acest om onest și pe care le vom publica dacă doriți, scrisori ce dovedesc negru pe alb că nu numai că nu ați sporit opera de cunoaștere a creației coșbuciene dar că îndeletnicirea de a vă însuși bunul altora a fost o consecvență preocupare a dv. Cât privește elaborarea cărții Taina albă, ea v-ar aparține în întregime și nu sunteți decât victima a doi șantajști, plus a sinistrului E. B. puși pe distrugerea dv. [...] Când erați sincer, domnule Popper, astăzi când luptați pentru sloboda frumusețe, cum declarați cu o voce de actor, sau când scriați în revista «Flacăra» (nr. 40 din 3 oct. 1948) următoarele rânduri ce vi se potrivesc al dracului! adresându-vă unui domn din Milano cu care probabil că beți din când în când cafeaua: «Ați fugit lașilor să vă huliți

țara de departe pentru că feciorul țăranului din Abruzzi este interesat să muncească la clădirea unei noi culturi occidentale pentru țara în care a crescut în suferințe și nevoi». [...] Când să vă credem noi, domnule Popper? Azi când faceți apologia culturii occidentale pe care nici noi n-o disprețuim sau când spumegeați împotriva ei sub semnătura J. Popper, după cum o dovedesc aceste rânduri: (vezi «Flacăra» nr. 16 din 15 februarie 1948): «După cel de-al doilea război mondial, o ultimă tentativă de revoluționare a formei în poezie mărturisește cât de jos se află astăzi societatea burgheză cu tot edificiul ei de valori culturale. Dacă în suprarealism sau dadaism mai existau elemente cel puțin susceptibile de a fi luate în discuție, atât pe planul revoltei sociale, cât și pe cel al perspectivei estetice, acum avem de-a face cu niște bieți epigoni, cu niște conformiști lamentabili care ling mâna burgheziei pentru câțiva arginți. Doctrina „letriștilor” la care ne referim, este o escrocherie literară, efectuată prin extinderea mecanică a procedului dadaist în litere. [...] În fapt, poezia se degradează în lătrat și sughiț [...] și devine o distracție de bâlci pe care burghezia o consumă cu delicii plătind bilet de intrare. Iar revistele de dreapta franceze iau în brațe letrismul pentru că pontiful bandei, Isidore Isou are grijă în declarațiile sale de principii să înjure copios pe poeții „angajați” și să-i laude pe colaboraționiști. [...] Nu credeți, domnule Popper, că o asemenea disponibilitate devine jenantă chiar pentru cei care v-au angajat?”

24 martie

• [„Scânteia”, nr. 7652] Ion Biberi publică *Deliberarea actului*: „Cunoașterea implică, după cum am arătat într-un articol anterior, o înmănunchiere de metode riguroase de cercetare, conduse de spirit critic. La rândul-i, *acțiunea nu trebuie înțeleasă ca un simplu act spontan al spiritului*. [...] Conștiința responsabilității morale a actelor noastre alcătuiește pârgăhia vieții umane, acționând în climatul valorilor sociale și culturale. Numai printr-o deliberare lucidă asupra sensului faptelor și a urmărilor depărtate ale acestora asupra vieții sociale, își afirmă omul demnitatea și-și dă o justificare supremă existenței sale individuale”.

■ Virgil Cândea semnează *O dată memorabilă în istoria școlii românești. Vatră de lumină și ideal patriotic*: „Numai cugetând la rosturile profunde pe care le are învățătura în afirmarea unei națiuni, ca și în împlinirea fiecăruia dintre noi, putem înțelege în toată măsura lui semnificație actul de la 24 martie 1818 prin care se hotăra ca în bătrânul așezământ școlar de la mănăstirea Sf. Sava din București limba de predare să fie pe viitor româna. Se împleteau în acest act istoric o îndelungată tradiție de afirmare a limbii românești în scris și cultură, urgente imperative politice ale prezentului și clarvăzătoare nădejdi viitoare. [...] Torța aprinsă de Gheorghe Lazăr în 1818, torța învățământului în limba poporului a comunicat repede și pe întreg pământul românesc lumina științei și căldura dragostei de patrie. De pe culmea atinsă azi de școala românească, bun al tuturor – principalul factor de cultură și civilizație al națiunii socialiste – întoarcerea către înfăptuirea hotărâtoare de acum un secol și jumătate naște admirație și respect pentru ctitorii

școlii românești, mândria printre marile înfăptuiri actuale de pe tărâmul învățământului”. ■ Paul Everac scrie despre *Decoruri fără piesă*, un text în care laudă „forma” și critică absența „fondului” chiar și în chestiuni ...bahice: „Deunăzi am vizitat în treacăt o cramă făcând parte dintr-un restaurant binecunoscut. Și am găsit-o foarte pe plac. Măsuțele bine întocmite, cu frumoase linii de stil popular, tot așa și scaunele și pernele și fețele de masă, apoi firidele și grinzile, stâlpii și canaturile ușii, pardoseala și tavanul, toată decorația era meșteșugită cu gust și pricepere. [...] Ca lucrul să fie complet și crama cramă, lipsea un singur amănunt din butoiase: vinul. M-am interesat și tovarășii mi-au răspuns cu un zâmbet plin de simpatie: «He-he, vinul s-a terminat, anul ăsta! pofțiți la toamnă, dacă vreți vin din butoi». [...] Ce se întâmplă între zăcământul inițial, mare și puternic, și între forma finală, menită să-i dea expresie? Ce se întâmplă între planul cel bun, din care a ieșit construcția cramei, amenajarea, destinația ei, adică între gândul destoinic gospodăresc, care a conceput-o ca pe o sursă de valorificare a unei bogății reale, concrete, – și între nepotrivirea care o anulează?”. ■ Vlad Sorianu comentează volumul *Neamul Gondoșilor* de Szabó Gyula: „Actuala tălmăcire românească a romanului (E.P.L., 1967), datorată lui Remus Luca, reprezintă transpunerea ultimei variante a cărții. [...] Impresia de ansamblu este însă a unei atmosfere solare, în care se scaldă destinele și se limpezesc confruntările, a optimismului spontan și robust”. □ În *Cronica zilei* Agerpres ne informează despre *Centenarul Maxim Gorki*: „Sâmbătă după-amiază, la Casa prieteniei româno-sovietice din Cluj a avut loc o manifestare consacrată împlinirii a 100 de ani de la nașterea lui Maxim Gorki. Despre viața și opera marelui scriitor a vorbit lectorul univ. Laurențiu Hodorg. Actorii ai Teatrului național din localitate au interpretat apoi fragmente din dramaturgia lui Gorki. A fost prezentat filmul artistic *Foma Gordeev*, ecranizare după cunoscuta operă gorkiană. Cu același prilej, în holul Casei universitarilor din Cluj s-a deschis expoziția de fotografii *Centenarul Maxim Gorki*”.

25 martie

- [„Scânteia”, nr. 7653] Florica Dinulescu scrie despre *Evocarea unui eveniment memorabil din istoria școlii românești*, exemplul ilustrativ în ceea ce privește implicarea propagandei de partid în toate domeniile, inclusiv în cele ale educației și culturii, cu irizări ale începutului cultului personalității: „La adunarea festivă, organizată în sala mare a liceului «N. Bălcescu», au fost prezenți Dumitru Popa, membru supleant al Comitetului Executiv al C. C. al P. C. R., prim-secretar al Comitetului municipal București al P. C. R., președinte al Comitetului Executiv al Consiliului popular provizoriu al municipiului București, acad. Ștefan Bălan, ministrul învățământului, Ion Iliescu, prim-secretar al C. C. al U. T. C., ministru pentru problemele tineretului, Ion Teoreanu, șef de secție la C. C. al P. C. R., Miron Constantinescu, adjunct al ministrului învățământului, și reprezentanți ai organelor locale de partid și de stat. Cu emoție și nespusă bucurie, cadrele

didactice și elevii celor două licee au primit mesajul adresat de tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al C. C. al P. C. R., președintele Consiliului de Stat. [...] Într-o atmosferă de puternică însuflețire, participanții la această sărbătorire au adoptat textul unei telegrame adresate C. C. al P. C. R., tovarășului Nicolae Ceaușescu, în care se spune printre altele: «Mulțumindu-vă din inimă pentru mesajul cald și însuflețitor pe care ni l-ați adresat, asigurăm Comitetul Central al Partidului, pe dumneavoastră, scumpe tovarășe Nicolae Ceaușescu, întregul popor, că vom răspunde dragostei cu care suntem înconjurați, prin cât mai valoroase rezultate la învățătură, că de la catedra de la care a predat Gheorghe Lazăr și de pe băncile unde a învățat Nicolae Bălcescu se vor ridica an de an noi și noi promoții de tineri bine pregătiți, cu un larg orizont umanist și științific, fii de nădejde al minunatei noastre Români, făurari entuziaști al socialismului»». ■ Apare scurta notă, nesemnată, *Ciclu de spectacole „Camil Petrescu”*: „În dorința de a populariza opera dramatică a lui Camil Petrescu, Teatrul Național din Craiova, care de câteva stagioni a început să monteze cu regularitate lucrări ale marelui nostru dramaturg, a luat inițiativa organizării unui ciclu de spectacole «Camil Petrescu». La manifestări au fost invitate și colectivele teatrelor «Al. Davilla» din Pitești și «Mihail Eminescu» din Botoșani. Începând de miercuri 10 aprilie a. c., timp de patru zile pe scena Naționalului craiovean vor fi prezentate piesele *Mitică Popescu* în interpretarea teatrului piteștean, *Iată femeia pe care o iubesc* – teatrul din Botoșani, precum și două realizări ale actorilor craioveni: *Act venețian* și *Suflete tari*. Încheierea ciclului de spectacole va fi marcată de un simpozion intitulat: «Camil Petrescu – omul și opera»». ■ Ion Anghel semnează scurta notă *Anonimat*: „Având continuitate, o foarte frumoasă inițiativă a Uniunii Scriitorilor (organizarea de expoziții cu lucrări plastice, mai ales ale scriitorilor) se consumă de un an aproape în anonim. Vizitatorii sunt, cu rare excepții, obișnuiții frecventatori ai Casei Scriitorilor «Mihail Sadoveanu», de pe Calea Victoriei 115, unde, în hol, sunt prezentate expozițiile. E de mirare că nu există, măcar la intrarea Casei Scriitorilor, un panou care să atragă atenția trecătorului asupra acestor manifestări. O preocupare pentru popularizarea expozițiilor cu mijloacele obișnuite (simple afișe) ar scoate aceste interesante manifestări dintr-un cerc închis, impunându-le atenției marelui public»». ■ Apare nota *Donație*, nesemnată: „De curând, Biblioteca municipiului Suceava a intrat în posesia unui important fond documentar, aparținând cunoscutului profesor și cercetător Lecca-Morariu. Donată de familia sa, colecția cuprinse 6453 de volume, ediții princeps, manuscrise, o numeroasă corespondență, precum și colecțiile ale publicațiilor «Convorbiri literare», «Viața Românească», «Făt-frumos» etc.”.

27 martie

• [„Scânteia”, nr. 7655] Aurel Martin își exprimă punctul de vedere cu privire la *Anacronismul tendințelor absolutiste în literatură*: „E greu, într-adevăr, să nu recunoști, în peisajul de astăzi al culturii noastre, timbrul particular al unor

«voci» slujind însă cu feroare tinerească aceleași înalte comandamente patriotice și estetice. Alături de Perpessicius, Șerban Cioculescu, Vladimir Streinu, mai activi ca oricând, temperamente mai de mult cristalizate, momentul actual consemnează contribuțiile de ordin multiplu ale generațiilor mai noi, ilustrate de atâția dintre colaboratorii obișnuți ai presei literare. Aceasta fiind situația, perpetuarea unor anume gesturi de intoleranță mi se pare un fenomen violent anacronic, incompatibil cu momentul căruia îi suntem contemporani. Aceste gesturi resping cu înverșunare și fără discernământ dreptul la viață al altor formule. Oricum am privi lucrurile (istoria furnizează, din nefericire, suficiente exemple elocvente), intoleranța rămâne o manifestare tipic anticulturală. A face o culpă unui poet că nu scrie ca Blaga, ca Barbu sau ca Arghezi, a-l judeca prin ei și nu prin ceea ce constituie marca personalității sale, a sugera că numai tipul de poezie cultivat de aceștia se înscrie în perimetrul artei adevărate sau a considera că numai experiența suprarealistă merită a fi aplaudată, ea reprezentând summumul în materie de descoperiri estetice, e profund nefiresc. Intoleranța față de formulele mai puțin sau deloc corespunzătoare gustului personal al criticului se asociază nu o dată cu intoleranța față de părerile exprimate de către diverși confrăți situați pe alte poziții artistice sau mânuind alte instrumente metodologice. Discernământului, bunului simț, probabilității intelectuale și eticii profesionale li se substituie uneori negația în bloc, persiflarea, supralicitarea laturilor discutabile încorporate (la urma urmei, inevitabil) în opera de referință, neglijarea contribuțiilor reale ale unuia ori altuia dintre înaintași sau colegi de generație. [...] Curios, în acest context, e că, în ultimul timp, atitudinile de intoleranță vizează mai cu seamă pe cel ce nu aplaudă fără discernământ orice experiment, nu întâmpină cu ovații manifestările de tip avangardist și continuă să acorde operei de artă o încărcătură ideologică, iar în analiză nu ocolesc (ba, dimpotrivă!) aspectul social și implicațiile etice ale mesajului, actualitatea ori inactualitatea problematicii, gradul de accesibilitate al expresiei etc., așa cum nu le-au ocolit, la vremea lor, nici E. Lovinescu, nici G. Călinescu, nici Pompiliu Constantinescu, nici Tudor Vianu, și cum nu le ocolesc astăzi nici marii critici din lumea întreagă. În atari cazuri, depistabile în unele articole, intoleranța, vine și din extrema estetizantă (polemic sau arborând tehnica tăcerii) asupra a tot ceea ce reprezintă în concepția slujitorilor ei temă de natură preponderent socială și patriotică sau formulă artistică așa-zis tradițională. Un volum ca *Roșu vertical* de Nichita Stănescu – pentru a da un exemplu – a cărui actualitate, inclusiv ca noutate estetică, e de netăgăduit, nu e luat aproape de loc în considerare. Altele, cum ar fi volumele de critică și istorie literară ale lui Const. Ciopraga (*Portrete și reflecții literare*), Mircea Zăciu (*Masca geniului*) ș. a., în măsura în care se ocupă de mesajul operelor sau de substratul lor ideologic, sunt socotite de unii depășite. În schimb, cele compuse, să zicem, după rețetă desuet suprarealistă, explorând universuri onirice sau realități *stricto sensu* imaginate (formulă care, se înțelege, are tot dreptul să existe), se bucură de o atenție particulară, sugerându-se că acesta ar fi *unicul drum*, cu adevărat valabil, de re-

comandat scriitorilor. Evident, toleranța, în sensul superior, umanist al cuvântului, nu presupune (cum ar putea crede unii) încetarea confruntării sincere, polemice, schimbul de opinii și nici instaurarea unui climat propice amabilităților reciproce ipocrite. Cum nu presupune nici eliminarea din câmpul vieții literare a oricărui gen de intoleranță. Căci, în afara intoleranței la care mă refeream, există și o altă intoleranță, binevenită, firească, absolut necesară. E toleranța față de impostură, față de eroare, față de prostie, față de încălcarea eticii profesionale, față de reavoință, față de mahalagism, față de abdicarea de la principiile umanismului socialist”. ■ După Mihai Stoian, și M. [Horia] Simionescu pune problema demolării aceleiași clădiri încărcată de semnificații istorico-literare, *Casa Macedonski – victima unor soluții arhitectonice simpliste?*: „După cum se știe, în momentul de față sunt în curs lucrări pentru lărgirea și modernizarea clădirii Academiei de studii economice din Piața Mihai Eminescu, care va primi astfel nu peste mult timp o serie de spații noi. În spatele instituției, pe o străduță care-și are deschiderea în Calea Dorobanților, se află casa care a aparținut poetului Alexandru Macedonski și în care s-au ținut ședințele cenaclului «Literatorul». Această clădire, e drept, nu reprezintă nici pe departe o capodoperă de arhitectură, în schimb de existența ei sunt legate momente importante ale istoriei noastre literare. Revista «Luceafărul» de sâmbătă a publicat o notă critică, în care se anunța că lucrările ce se desfășoară în această zonă amenință clădirea amintită cu dărâmarea, clădire atât de încărcată de semnificații, una dintre puținele case de interes memorial ce ne-au rămas în București. Departe de a se sesiza cineva de această situație, în cursul zilei de ieri – așa cum ne-au semnalat la redacție numeroși bucureșteni – lucrările de demolare au început, trecându-se cu mare râvnă la desfacerea ferestrelor și acoperișului, după ce mai înainte a fost desprinsă de pe zid placa comemorativă. [...] Lucru ciudat, și care explică în parte situația semnalată, este faptul că în lista monumentelor culturale declarate, casa Macedonski nu figurează. Aceasta arată că în acest sector – al evidenței și păstrării monumentelor noastre – confuziile sunt multe și surprizele posibile încă nu s-au epuizat. Dacă ținem la personalitatea, la originalitatea orașului – calitate asupra căreia au insistat în timpul din urmă multe din documentele partidului nostru – este timpul să acordăm mai mare grijă păstrării acelor mărturii care ne amintesc momente de seamă ale trecutului”. ■ *Centenarul Maxim Gorki* este sărbătorit în toată țara, se arată în *Cronica zilei*: „La Oradea a avut loc, marți după-amiază, o seară literară consacrată împlinirii a 100 de ani de la nașterea lui Maxim Gorki. Despre viața și opera marelui scriitor a vorbit Valentin Covic, decanul facultății de filologie a Institutului pedagogic din Oradea. În continuare au fost recitate fragmente din cele mai reprezentative creații ale scriitorului. S-a vizionat apoi filmul *Foma Gordeev*”.

● **[„Viața studentească”, nr. 13]** Sub un *motto* din Nicolae Ceaușescu, N. Stoian se situează în *Avangarda noului*: „Există o consonanță stimulatorie între fundalul social al orânduiri noastre, pe care se proiectează existența cotidiană a fiecăruia, și filosofia acestei existențe, sensul ei. A trăi sub sensul noului nu con-

stituire azi numai marca vizionarului, a înainte-mergătorului de geniu, ci o necesitate vitală, o cerință generalizată la întreaga societate. Fenomenul acesta complex, caracteristic societății noastre în ansamblul ei, îndeosebi în ultimii ani, e pe deplin explicabil din moment ce în fruntea acestui proces, ca avangardă a lui, se situează PCR – conducătorul întregii vieți sociale... E o fericire pentru Partid, pentru poporul român, pentru cauza construcției socialiste din țara noastră – spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu în expunerea la consfătuirea care a avut loc recent la CC al PCR- faptul că Congresul al IX-lea, Comitetul Central, au pășit hotărât pe calea lichidării tendințelor conservatoare, de rigiditate și anchilozare în viața economică, socială și politică”. ■ La ancheta pe tema *Virtuțile și actualitatea eseului politic*, răspund: Mihai Beniuc (*De ne-am gândi anume la Eminescu și Caragiarele, valoarea eseului politic ar fi suficient argumentată*) Mihnea Gheorghiu (*În tradițiile literaturii noastre, eseul și pamfletul politic semnat de marii noștri scriitori și filosofi intră cu drept de cetate*), George Macovescu (*Eseul politic a constituit întotdeauna o formă înaintată, valoroasă a publicisticii*), Dumitru Popescu (*O lentilă aprinsă de focul adevărului stringent care umple viața, așa cum razele soarelui umplu văzduhul*) Valeriu Râpeanu (*Am valorificat prea puțin încă această bogată moștenire, complexă și contradictorie*), T. Teodorescu-Braniște (*Continuarea tradiției eseului politic mi se pare, mai ales astăzi, foarte necesară. În fiecare zi se ivesc probleme noi și complexe care cer o dezbatere temeinică*) Îi cităm pe cei care deschid și închid grupajul. □•Mihai Beniuc: „1. – *Cum apreciați, gândindu-vă la nenumărații scriitorii publiciști pe care i-am avut în ultimele două secole, tradiția eseului politic în presa noastră literară?* – Eseul politic, pe care în trecut l-au practicat mai toți scriitorii români de seamă, a contribuit mult la stimularea și întreținerea conștiinței cetățenești la nivelul intereselor popoului nostru și în afară. Căci eseul are darul de a fixa în mod deosebit atenția asupra problemelor tratate, nu numai prin strictă informație, formă și stil, ci mai ales prin originalitatea atitudinii și prin curaj. De ne-am gândi numai la Eminescu și Caragiarele... 2. – *Credeți că istoriografia noastră literară a valorificat în suficientă măsură, cu atenție și spirit critic, această moștenire prețioasă a gândirii politice românești?* – Dar istoriografia literară hotărât se găsește într-o fază de rămânere în urmă, în valorificarea acestei moșteniri culturale, care, cunoscută, ar proiecta pe de o parte o lumină mai vie asupra trecutului țării, pe de alta ar stimula scriitorii de azi să activeze, cu acest instrument literar cu multe fațete în sarcinile obștești ale literaturii (de fapt, ele totodată sunt și obștești, deci, și politice, iar într-o țară socialistă cu atât mai mult!). De-ar fi să fie prezentate critic, măcar capodoperele genului să zicem ale strălucitei generații de la '48 și ale celor următoare până-n ajunul celui de-al doilea război mondial, ar fi o treabă colosală. 3. – *Considerați necesară și de actualitate continuarea acestei tradiții, ca mijloc util în reflectarea politicii noastre contemporane, interne și externe, a vieții sociale sub multiplele ei manifestări?* – Căci exemplele grăitoare ale înaintașilor i-ar îndemna pe cei de azi să se lepede de șabloane și să treacă prin propriile lor filtre

cerebrale evenimentele mari social-politice din țară și felul propriu al partidului și guvernului nostru de a acționa devotat cauzei socialismului, comunismului și păcii pe plan intern și extern. Incisiv, temerar și fulgurant, eseul este total incompatibil cu șablonul, care-i pilește ascuțișul și-l face caduc”. □•Branște face o istorie a eseului politic, pornind de la 1848, Kogălniceanu, Xenopol și până la Iorga, marcând momentele de vârf ale domeniului: „ – Eseul politic a fost cultivat de B. P. Hasdeu, Cezar Bolliac, Gherea (*Robia și socialismul, Anarhia cugetării, Anarhiștii și socialiștii*, și, mai ales, *Ce vor socialiștii români*). G. Panu, Caragiale (1907, *din primăvară până-n toamnă*), Titu Maiorescu (în special în introducerile la volumele sale de discursuri politice), Iorga, C. Rădulescu – Motru și mulți din colaboratorii «Noii Reviste Române», D. Gusti și întregul grup de la «Arhiva socială», C. Stere și mulți din colaboratorii «Vieții Românești», I. G. Duca (*Măinile, Câțiva oratori auziți*, în volumul *Portrete și anunțuri*), Ion Teodorescu, Constantin Graur (*Factorul cel nou, Din istoria socialismului român*) și mulți alții... Nu avem o istorie completă a presei noastre și, deci, nici o istorie a eseului politic. O asemenea lucrare depășește, poate, puterile unui singur cercetător. Sper că într-o zi se va alcătui un colectiv de oameni pricepuți și cu tragere de inimă, ca să ne poată da această istorie, atât de utilă pentru informarea generației tinere. S-ar putea întocmi și o serie de volume antologice din scrierile marilor publiciști și esești din trecut”. ■ La rubrica *ETC*, I. V. Spiridon adună anecdote și amintiri în textul *Umorul lui Lucian Blaga*.

28 martie

• [„Scânteia”, nr. 7656] Nina Cassian semnează *Discuții despre muzica ușoară. Abrutizarea verbului*: „Nu cred că fiecare autor de texte trebuie să aibă cel puțin un volum de poezii la activ. Calificarea lui poate consta în faptul că știe să găsească «cuvinte potrivite» pentru anumite melodii. De aceea, mi se pare neavenită o opoziție între «poetii» și «textierii», aceștia din urmă beneficiind de o dotare aparte sau, oricum, de o disciplină aparte. Apelând la câte un poet de prestigiu, compozitorul e îndreptățit să sere obținerea unei lucrări superioare, dar există riscul ca poetul respectiv, solicitat de propriul lui univers, să nu poată găsi stilul nimerit pentru factura muzicii ușoare. [...] Deci, textierii își au legitimare profesională. Cu o condiție: să-și exercite profesiunea la nivelul cuvenit. [...] Dacă talentații noștri compozitori ar ști să spună «nu», dacă talentații noștri interpreți ar ști să spună «nu» textelor anodine, pustii, scrise de mântuială; dacă textierii noștri ar face saltul de la meserie la artă, dacă ar traduce din ceea ce-i înconjoară, nu numai cuvinte ci și semnificații și ar renunța la formule pentru formulări vii, emoționante; dacă s-ar înființa mult ceruta disciplină de «muzică ușoară» în învățământ; dacă publicul nostru ar sancționa diletantismul și mediocritatea; dacă...”. ■ Tatiana Nicolescu semnează *Maxim Gorki*, comemorând *100 de ani de la nașterea scriitorului*: „Sub semnul umanității, al dăruirilor entuziaste, din tot adâncul sufletului, s-a desfășurat activitatea lui Maxim Gorki, scriitor care

asemenea eroului său Danko a făcut din inima și mintea sa o făclie. De aceea, memoria lui stăruie și va stăruie totdeauna printre oameni”. □ În *Cronica zilei* citim: „În cadrul marilor aniversări culturale recomandate de Consiliul Mondial al Păcii și U. N. E. S. C. O., miercuri seara, la Casa prieteniei româno-sovietice din Capitală a avut loc o festivitate consacrată aniversării centenarului nașterii lui Maxim Gorki. Manifestarea a fost organizată de Comitetul național pentru apărarea păcii, Consiliul general A. R. L. U. S., C. S. C. A., Uniunea scriitorilor și Comisia națională română pentru U. N. E. S. C. O. Au participat scriitori, oameni de artă, elevi, studenți. Au fost de asemenea prezenți reprezentanți ai Ambasadei Uniunii Sovietice la București. Cuvântul de deschidere a fost rostit de scriitoarea Lucia Demetrius. Despre viața și opera lui Maxim Gorki a vorbit scriitorul Demostene Botez, membru corespondent al Academiei, după care au urmat lecturi din opera scriitorului aniversat, prezentate de artiști ai teatrelor bucureștene”.

• [„*Albina*”, nr. 13] Traian Iancu publică poezia *Legământ*.

• [„*Gazeta literară*”, nr. 13] *Înnoiri*, semnat de fostul președinte al U.S.R. Demostene Botez, este o prezentare a ideilor din cuvântarea lui Nicolae Ceaușescu la Consfătuirea Comitetului Central cu conducătorii organelor de partid și ai consiliilor populare județene: „În primul rând, un principiu general, un principiu marxist, acela al promovării noului în toate sectoarele vieții: în economie, în știință, în cultură și în alte activități sociale. Principiul privește desigur și literatura. În această privință, datorită, între altele, ivirii unor forțe proaspete s-a produs în anii noștri o mare și fericită reînnoire. Nu numai că s-a creat o mare varietate de stiluri, dar s-au sudat și atacat cu succes noi teme, noi reacții sufletești, ca și noile realități.” ■ Victor Eftimiu îi face un portret lui *Maxim Gorki*, la *100 de ani de la naștere*: „Alături de *Revizorul* lui Gogol, de *Puterea întunericului* a lui Tolstoi și de comediiile lui Cehov, socotesc *Azilul de noapte* o capodoperă de valoare universală a dramaturgiei rusești.” □ Alexandru Ivasiuc scrie și el un articol despre Maxim Gorki cu titlul *Destinul unui romantic*: „Opera lui Maxim Gorki, văzută într-un context mai larg, a contribuit, pe lângă alte merite ale ei, la erodarea filistinismului literar, la înlăturarea problematicii de strictă relație probabilă, fie ea și rezultând din observația socială cea mai meticuloasă.” ■ Redacția inaugurează o nouă rubrică, *Cuvântul în cetate*, în care își propune să ofere spațiu publicistic „tuturor intervențiilor și răspunsurilor cetățenești ale scriitorilor și ale tuturor slujitorilor culturii, menite să înscrie mai adânc și mai activ în freamătul viu al cetății sensurile creatoare legate de datoriile și drepturile sociale, etice, politice ale cuvântului scris.” □ Sunt preluate, cu această ocazie, directivele politice trasate de conducătorul statului la ultima *Consfătuire în privința literaturii și a culturii în general*: „Și aceasta nu numai prin înscrierea subliniată în sfera atenției imediat-creatoare a întregii obști socialiste a unor probleme, sarcini, repere și coordonate de o însemnătate hotărâtoare pentru drumul socialist al țării, cum ar fi, bunăoară, problema promovării noului, a perfecționării continue a societății socialiste, a combaterii decisive a tendințelor conservatoare (a rigidității și anchilozării), pro-

blema adâncirii continue a democrației socialiste (a manifestării libere a personalității fiecărui membru al societății, a exprimării libere a părerilor), etc. Dar și prin formularea explicită a unor sarcini și orientări care se referă în chip direct la rosturile intelectualității: «Alături de muncitori și țărani, intelectualii sunt chemați să lucreze nu numai pentru făurirea unor valoroase opere de știință și cultură, ci și pentru a-și aduce contribuția la întreaga viață socială a patriei, pentru a participa la conducerea treburilor de stat și obștești, la eforturile generale pentru progresul societății». Reținem, în continuarea acestor sarcini și misiuni atribuite intelectualilor, nu numai cadrul firesc al desfășurării lor («nu trebuie să existe [...] teamă sau reținere în organizarea dezbaterii publice a problemelor politicii noastre»), dar și formularea precisă a obligațiilor care ne revin direct, ca purtători de cuvânt ai presei socialiste și ai Uniunii Scriitorilor: «Se impune ca presa, publicațiile cultural-artistice, științifice, să abordeze mai pregnant în paginile lor problemele actuale ale politicii externe și interne ale partidului nostru, ale dezvoltării sociale contemporane, ale activității științifice și de creație literar-artistice, să militeze activ împotriva concepțiilor și influențelor idealiste, pentru promovarea concepției materialist-dialectice și istorice despre lume și viață».

□ Primul articol din cadrul acestei rubrici, *Politismul literaturii*, este semnat de Paul Anghel și se referă la raportul scriitor – societate: „Deschisă inițial spre problemele vieții și ale conștiinței sociale, răspunzând cu entuziasm invitației de a interveni eficient, ca instrument de luptă, în chestiunile zilei, literatura noastră a ambiționat, în primii ani ai construcției, să se confunde cu zonele din afara ei, cu viața în sensul cel mai larg, cu preocupările plenare și durabile ale omului epocii socialiste”.

■ La rubrica *Breviar*, Șerban Cioculescu reflectează la impactul pe care zona Olteniei l-a avut asupra culturii noastre prin oamenii pe care i-a dat (articolul *Slavă Olteniei!*), pornind de la lucrarea acad. Șt. M. Milcu și H. Dumitrescu, *Atlasul Antropologic al Olteniei*: „Oltenia și-a schimbat cu totul fața în decurs de cincizeci de ani și mai cu seamă în anii puterii populare”.

■ Vintilă Ivăncescu poartă un dialog cu dramaturgul Horia Lovinescu despre *Regizor – text, Clasic și modern, Teatru bulevardier și Experiment și „stimularea creației”*: „Textul dramatic, ca operă literară, beneficiază de imunitatea operei literare, dar ca suport de spectacol trebuie să accepte anumite operații care îi asigură longevitatea (...)”.

■ La rubrica *Cărțile săptămânii*, Dumitru Micu scrie despre poezia Florenței Albu (volumul *Măști de priveghi*), despre noul volum publicat al lui Petre Stoica, *Alte poeme* și despre selecțiile din poezia lui Horia Zilieru publicate în volumul cu titlul *Alcor*.

□ Recenziile la cărțile de proză sunt semnate de Valeriu Cristea: *A treia Romă*, de V. Em. Galan și *Capriciu la plecarea fratelui iubit*, de Maria-Luiza Cristescu.

□ G. Dimisianu se întreabă *Încotro merge proza?*, nemulțumit de o anumită factură de proză contemporană: „Impresia e peste tot de discontinuitate și chiar dacă presimțim în subtext o logică a desfășurării narative, urmărirea ei e dificilă fiind liantul epic lipsește”.

■ În articolul *Despre imaginile eidetice*, Cezar Baltag descoperă puterea ascunsă a artei de a transpune în perceptibil imperceptibilul: „Se

poate afirma că gândirea artistică este o gândire artistică de tip eidetic, o gândire în care accentul nu se pune unilateral numai pe sistemul relațiilor dintre formele de reprezentare, ci în chip expres pe sporirea forței reprezentărilor înseși.” ■ *Note despre înfinire și despre copiii din Târgu-Jiu* revelează impresia lăsată lui Constantin Noica de interacțiunea cu locul de baștină al lui Brâncuși: „Toată problema lumii de astăzi este în definitiv cum să-și prefacă fantastica ei civilizație într-un bigi-bigii pentru om. Copiii de la Târgu-Jiu au spus ceva lumii. Și rămâne oamenilor mari de aci – căci nasc și în Moldova oamenii – să treacă mesajul lumii largi, lumii ce nu și-a aflat încă dar trebuie să-și afle, cu computer-ele ei cu tot, cumpătul.” ■ În cadrul *Cronicii literare*, Eugen Simion analizează volumul *Oul și sfera*, de Nichita Stănescu: „Universurile sale translucide se populează, mai întâi, de fantasmе, de chipurile angelice ale materiei, smulse din inerția și obscuritatea originară: de îngerii noroiului, de îngerii viermilor... Parafrazându-l, am spune că Nichita Stănescu pune oricărui lucru un ochi albastru, îndreptat ca un telescop când spre abisurile cerului, când spre acelea întunecate ale pământului.”. Figura lui Nichita este schițată sub semnul completitudinii: „Ființa lui androgină inspiră stimă, iubire, dar și oarecare teamă, pentru că primul semn al morții e dispariția cuvântului.” ■ Sunt publicate *Pagini dintr-un jurnal pierdut*, de Eugen Ionescu. □•Sub titlul *Eugen Ionescu inedit ... la „Sfântul Sava”*, Emanuel Vidrașcu împărtășește cititorilor contextul în care a ajuns la menționatele documente: „Încredințate mie cu ani în urmă, ca și glumele fotografice care le însoțesc, păstrate prin dificilele impasuri și întâmplător salvate de bombardamentele războiului, aceste file puține ale unui jurnal de demult vorbesc de la sine – reflexe ale unui profund simț metafizic și expresie a unei imense tristeți organice.” ■ *Opera ca „structură” în concepția criticii noastre* este aspectul asupra căruia insistă Al. Dima în acest număr: „Concentrându-și atenția asupra «abordării intrinseci», structuralismul proclamă existența operei ca pe un întreg care domină și îndrumă părțile componente, ca pe un sistem de relații între părți și ale acestora cu ansamblul, cu accentul pe raporturi și funcțiuni în așa fel încât oricare element nu poate fi apreciat în sine, ci numai în contextul care-i conferă – în mod exclusiv valoarea.”. Al. Dima recunoaște elementele structuraliste la critici români, inclusiv la precursorii structuralismului, dar și la Tudor Vianu, George Călinescu, Eugen Lovinescu: „Frecvența unor astfel de vederi la mai toți criticii și istoricii literari de la Mihail Dragomirescu și până la G. Călinescu e, prin urmare, evidentă în așa fel încât «relansarea» și la noi a structuralismului găsește, după cum se vede, un teren apercceptiv îndelung brăzdat.” ■ Adrian Marino face *Cronica ideilor literare* oprindu-se la *Două mici dicționare literare: A Glossary of Literary Terms*, de M.H. Abrams (apărut la New York, în 1966) și *Dizionario dtermini della critica letteraria*, de Roberto Berrardi (apărut la Florența, Felice Le Monnier, 1966). □•Ștefan Roll anunță moartea, la Paris, a poetului francez de origine română, Claude Sernet: „Cele peste cincisprezece cărți de poezie pe care le-a lăsat de porții diferite mărturisesc lirismul lui de o remarcabilă unitate, cum notează Alain Bosquet.”

• [„Tribuna”, nr. 13] Ștefan Pascu scrie despre *Ideea și tendințele de unitate a poporului*: „Erau toate acestea semne evidente ale maturizării componentelor principale ale națiunii române, materiale și spirituale, economice, sociale, politice și culturale. Însuși sensul conceptului de națiune se schimbă, se modernizează. Negând conceptul feudal de națiune, din care românii erau excluși, cărturarii români îi negau în același timp și conținutul, înlocuindu-l cu altul nou, modern, îmbrățișând noua categorie istorică, națiunea română, care pretindea «respect de sine însăși», potrivit caracterizării lui Eftimie Murgu”. □ Dumitru Mircea insistă asupra rolului avut de „Gazeta de Transilvania” asupra evoluției culturii române: „«Gazeta de Transilvania» a contribuit ... la popularizarea gândirii politice și sociale înaintate a epocii, alături de considerațiile teoretice privitoare la natura și rolul istoriografiei. Într-o vreme în care națiunea se pregătea să realizeze desăvârșirea unității naționale, după ce se realizase unirea principatelor Dunărene și se câștigase independența, articolele publicate în această foaie românească și-au împlinit cu prisosință rolul lor.”. □ Mihai Rădulescu continuă textul, început în numărul anterior, despre *Ion Vinea: Călăuza nerăbdării (II)* : „Cum sunt aceste vremuri grele? Cât sunt de primejdioase zilele ce purced cel de al doilea război mondial? Oroarea de sânge pătează paginile, obsedează, chinuie”. ■ Cu titlul *Un critic viu?*, B. Nicoară susține receptarea realizată de M. Ungheanu la cartea lui Al. Oprea, *Mișcarea prozei*: „Referindu-se la culegerea de compuneri «critice» *Mișcarea prozei*, semnată de Al. Oprea, M. Ungheanu, cu perspicacitate și onestitate profesională, constată în cazul criticului de la «Gazeta Literară», «plăcerea strănerii în volum a tot felul de articole și articolașe uneori chiar necroloage», ceea ce «denunță emfaza criticului care crede că tot ce scrie este nemuritor. Fals.»[...]Cartea este foarte puțin clară și neclaritățile acestea acuză lipsa de vocație sau o neclară conștiință a vocației critice... M. Ungheanu a îndrăznit să spună, ceea ce toți vedeau de mult, că regele sezonier e lipsit de slip”. ■ Adrian Barbu, în *Răsfoind «gazetele»* : „Ne obișnuisem cu cogitațiunile lui Adrian Păunescu. Ne obișnuisem atât de mult încât ne împăcasem cu gândul că suntem în prezența unei calamități naturale și nici nu-l mai băgam în seamă. Ecouri îndepărtate ne ajungeau prin intermediul «vitaliilor» de la «Cronica» și «Luceafărul»... Liniștea noastră a devenit și mai deplină observând că sămănătorul nu și-a aruncat grăunțele sale pe piatra seacă. Primăvara a venit, ceru-i ca oglinda și fenomenul încolțește, încolțește. Ca-n străbunele datini pariziene, Nicu Breban, Dragoș Munteanu, Al. Ivasiuc și-au început colinda. Tot pe urmele lui A. Păunescu, ca un demn urmaș, a pornit-o și Nichita Stănescu cu prima sa parte din *Fluxul poeziei*. Nicolae Breban mai tehnico-sanitar, ia cu curaj în antrepriză *Fiziologia prozei sau despre durere (II)*. N-am vrut să reținem cititorii cu citate. Nu ne putem abține de a nu le oferi totuși unul din Paul Georgescu... : «Junii se joacă suflând în minavet, țin de sfoară balonașe colorate, sug acadele colorate... cufundă abisul cu un jurnal de mo-

de»". ■ Petru Sfetca îl interviuează pe Sașa Pană: „- *Epater le bourgeois era numai un aspect al mișcării Dada sau însăși esența ei?* – Anul 1966, când se împlineau (la 5 februarie) 50 de ani din ziua în care compatriotul nostru Tristan Tzara, aflat pentru studii universitare în Elveția, a pronunțat pentru prima dată... cuvântul Dada ca denumire a unei mișcări iconoclaste, antiliterare și mai ales libere de orice constrângere și conformism, a fost un an în care asociația pentru studiul mișcării Dada (azi și al suprarealismului) a organizat festivități deosebite – docte conferințe, dezbateri, expoziții – care la Paris s-au desfășurat sub auspiciile unor foruri înalte: Sorbona.[...]Între timp, Asociația pentru studiul mișcării s-au creat în numeroase țări unde Dada se manifestase, Asociația parizaiană având rol coordonator... Vă întreb eu pe dvs., oare o mișcare care ar fi avut scopul să uimească doar pe burghezi merită această artilerie grea? La dezbaterile de care v-am pomenit, au fost invitați și veterani ai insurjecției Dada, sau cei care s-au ocupat cu studiul acesteia. Am participat în calitate de membru activ (chiar de la înființare) al Asociației. – *Ați luat parte la discuții?* – Am rostit o expunere, de 75 de minute, despre Avangarda literară românească dintre cele două războaie mondiale – și prezența lui Tristan Tzara în publicațiile ei.» «- *Această conferință, care ne-ar interesa, a apărut undeva?...* » « – Mi-a fost solicitată, la puțină vreme după întoarcerea mea din Franța, de redacția «Secolului 20», unde doarme, într-un șpalt corectat de mine, de mai bine de 20 de luni. Cum alătura dorm, dar numai de 15 luni, câteva interesante scrisori din corespondența mea cu André Breton. – *Hugo Ball, unul dintre capii mișcării Dada, a fost îndrumat încă din 1909 de Marinetti. De aceea unii caută afinități între dadaism și futurism. După opinia dvs., există?* – Futurismul, mișcare declanșată inițial în Franța (prin «Le Figaro» din 20 februarie 1909), a avut o anumită înrâurire asupra protestatarului Dada... Să nu uităm prezența în explozibilul Dada de la Zürich și New-York (înainte de izbucnirea primului război mondial), alături de predadaistul Marcel Duchamp, a unor italienii de geniu: Francis Picabia și Giorgio de Chirico. Așadar, subliniez importanța atât pentru futuriști cât și pentru dadaști a cuvintelor în libertate. Libertate de care peste câțiva ani, va beneficia și suprarealismul cu al său dicteu automat, atunci când Breton va exclama: În sfârșit cuvintele se iubesc. – *O mică lămurire: ce anume cerea Marinetti de la faimoasa libertate a cuvintelor* – ... Marinetti cerea imaginației poetului să lege una de alta lucruri depărtate, fără șir conducător, cu ajutorul cuvintelor esențiale în libertate. E răspunsul pe care l-a dat pe vremuri șeful școlii. Numai Dada n-a fost, n-a trebuit să fie școală, având o misiune de demolare. – *O amintire despre Tristan Tzara ați vrea să ne evocați?* – Tristan Tzara era un om ordonat și păstrător, un iscusit colecționar... Îl interesa tot ce se scria despre mișcare și despre opera sa. De manuscrisele sale era foarte gelos... Nu avea voie să fie oriunde și fără știrea lui! Prin 1933, când începusem strângerea materialului pentru *Primele poeme*, îi comunicasem... că posed manuscrisul... poemei sale *Îndoieli*. A rămas foarte

neîncrezător... În iarna 1945/1946, Tzara a făcut o vizită în patria natală, cu care prilej a rostit câteva conferințe, printre care *Suprarealismul și epoca de după război*. Într-o seară, el a fost oaspetele meu, unde a putut să stea de vorbă cu câțiva prieteni poeți din cea mai fragedă generație (cred că erau Nina Cassian, Vladimir Colin, Constantin Nisipeanu, Alexandru Jar, Alexandru Șerban, poate încă doi, trei). Tzara nici nu-și atârnase paltonul în cuier și-l aud explodând – Sașa Pană, arată-mi manuscrisul meu. – Nu l-am lăsat mult să aștepte. Știam. Îl pregătisem. I l-am adus așa cum îl păstrez, lipit pe un paspartu din carton galben. Deodată a exclamat: – Oui, c'est moi!- ... Mi-a cerut îngăduința să scrie câteva cuvinte pe paspartu. Eram încântat. Iată textul acela: À Sașa pană de tout coeur (și a desenat o inimă). Ce poème écrit en 1914-15 est de moi Tristan Tzara (Bucarest le 29 Nov., 46). Și a mai desenat o seceră și o floare în curbura ei. Era modul lui favorit de a completa semnătura, când destinatarul era o persoană apropiată. – *A existat oare o mișcare Dada românească? Puteți face evocare unor momente mai semnificative a mișcărilor de avangardă din România?* – O mișcare Dada în România nu a existat... Totuși n-a existat o mișcare avangardistă în țara noastră, în care să nu se fi găsit ceva piper și sare dadaistă. Mai ales când argintul viu al acestor mișcări a cunoscut prezența năstrușnicului Stephan Roll, pe adevăratu-i nume Gheorghe Dinu... Revista «unu» pe care am redactat-o... l- a făcut cunoscut între 1928-1932 (pe urmă până în 1947, prin cărțile editurii «unu»), plastica și literatura sau antiliteratura, dacă vă place, suprarealistă prin scrieri originale (Roll, Dinu Faur, Raul Iulian, Ion Vitner, C. Nisipeanu, Sașa Pană) și prin valoroase traduceri din André Breton, Paul Eluard, Aragon... □ Constantin Cubleşan scrie despre carte lui Ovidiu Papadima intitulată: *Heinrich von Kleist*: „Fără îndoială, meritorie prin prezența ei de pionierat la noi în exegeza de ansamblu a operei lui Heinrich von Kleist, monografia datorată lui Ovidiu Papadima este isbutită doar în parte. Lipsită de un real echilibru al analizei valorice a creației scriitorului german, cartea este cel mai adesea o expunere a rezumatelor diverselor piese de teatru sau lucrări epice ale lui Kleist, autorul studiului monografic rămânându-ne dator cu o adevărată exegeză a operei capitale a acestuia...”. ■ Zaharia Sângeorzan prezintă cartea lui Lucian Raicu, *Liviu Rebreanu*: „Lucian Raicu e un analist cu posibilități de pătrundere în suprafețe întinse, nu se rătăcește în documentaristică goală...; judecata lui de valoare e scoasă dintr-o lectură proaspătă, fără însă să ignore opiniile altora.[...]Romanele lui Rebreanu sunt analizate cronologic, niciunul nu e lăsat la o parte. Criticul începe cu vocația de romancier, cu vocația muncii artistice, rădăcini, cristalizări decisive, ... – cu intenția de a înlătura greaua și nedreapta idee că scriitorul ar fi un «primitiv», un sărac spiritual... Eseul lui Lucian Raicu este o carte de o compoziție rotundă, unitară structurală. Dacă autorul ar fi insistat și asupra creației dramatice, tabloul ar fi fost aproape complet”.

29 martie

• [„Scânteia”, nr. 7657] Acad. Constantin Daicoviciu girează politica de partid punându-și semnătura pe textul *Misiunea socială a intelectualității noastre*: „Rezultanta fundamentală pe plan social a acestor fenomene este procesul ce se petrece sub ochii noștri de *omogenizare* a societății. În condițiile dezvoltării progresiste a societății socialiste, ale adâncirii continue a democrației socialiste, ale lărgirii și apărării drepturilor socialismului, când tuturor membrilor societății li se dă posibilitatea să participe activ la conducerea treburilor de stat și obștești, să se manifeste plenar în viața politică și socială, dispare orice opoziție între intelectuali și celelalte categorii sociale. Am avut și avem permanent în țara noastră nenumărate dovezi ale raporturilor de strânsă unitate dintre muncitori, țărani și cărturari. Intelectualitatea se simte onorată de stima cu care o înconjoară clasa muncitoare, de aprecierea ce o dă întregul popor contribuției sale la înălțarea edificiului socialist, la ridicarea materială și spirituală a poporului. La rândul său intelectualitatea prețuiește și stimează clasa muncitoare, ca clasă conducătoare în societatea noastră, care a dovedit un consecvent spirit revoluționar, capacitatea de a organiza și călăuzi întregul popor în lupta pentru răsturnarea vechilor rânduieli și construirea societății noi, clasă care prin munca ei plină de elan și pricepere îndeplinește rolul hotărâtor în construirea bazei materiale a socialismului, în făurirea unei vieți de bunăstare și civilizație pentru toți. Pe deplin egali în drepturi, muncitorii, țăranii, intelectualii conlucrează strâns ca membri ai aceluiași partid, al forurilor centrale și locale ale puterii de stat, în organizațiile de masă și obștești, în unitățile producție, și nu există domeniu al activității politice, sociale, obștești, economice, în care să nu fie vizibilă rodnicia acestei conlucrări. [...] Prin gândurile și faptele lor, intelectualii țării noastre de toate categoriile au dovedit că sunt credincioși poporului. Vom rămâne credincioși idealurilor socialismului, slujind cu toată dăruirea națiunea socialistă română unită sub drapelul Partidului Român”. ■ *Ce implică cercetarea istoriei culturii românești*, dar mai ales ce neajunsuri are, ne arată amănunțit Z. Ornea: „Realitatea este că cercetările de istorie literară ca și cele de filozofia culturii sau istoria culturii românești sunt încă prejudiciate de lipsa mijloacelor de informare absolut necesare. Problema nu se reduce, firește, la lipsa bibliografiilor de specialitate sau a documentelor primare. Aceste carențe – la care ne vom referi – prezintă desigur importanța lor. Dar chestiunea e mult mai complexă. Vrem să spunem că în cercetările de istorie literară, ca în multe alte domenii, stricta separare a sferelor nu este posibilă, că rezultatele în câmpul nostru special depind adeseori de investigațiile realizate în sectoarele vecine, ținând și ele de problematica largă a istoriografiei. Nu e un secret pentru nimeni că la noi majoritatea curentelor de idei au fost legate într-o anumită măsură de activitatea politică. Apare astfel evident că elucidarea unor chestiuni controversate, de loc minore, depinde de clarificarea – prealabilă – a unor probleme care țin, de cele mai multe ori de sfera istoriografiei politice, a celei filozofice sau a sociologiei. [...] Poate fi studiat și înțeles junimismul cultu-

ral, sămănătorismul, poporanismul, gândirismul, trăirismul fără clarificarea prealabilă a marilor încheștări politice din epocă, a disputelor de mare amploare pe tărâm filozofic, sociologic sau general cultural? Oricine va admite că judecățile improvizate, care au fost formulate în anii trecuți despre asemenea curente de idei (adeseori și curente literare) se datoresc în bună măsură și lipsei unor opinii concludente, deplin științifice, privind istoria spiritului public sau istoria culturii. După cum tot atât de păgubitoare și neștiințifică este atitudinea apologetică, necritică vădită în unele articole care propun preluarea globală a operei unor scriitori sau filozofi, fără să țină seama de concepțiile lor politice. Și dacă dorim să depășim acest stadiu trebuie să fim puși în situația de a putea beneficia de rezultatele atât de așteptate ale investigațiilor pe care le fac istoricii noștri, cercetătorii istoriei filozofiei, a sociologiei românești. La aceasta se adaugă acuta carență din domeniul bibliografiei naționale. Într-adevăr, mijloacele de documentare care stau azi la dispoziția cercetătorului sunt încă de o îngrijorătoare paupertate. Datorită acestei situații, cercetătorul este obligat să-și consacre adesea cea mai mare parte a timpului investigațiilor de ordin bibliografic, foietând istovitor colecții de publicații sau manuscrise, pentru ca apoi altcineva – din aceleași rațiuni – să reia munca de la început, într-un păgubitor lanț al cărui capăt e greu deocamdată de întrevăzut. [...] Realitatea este că în stadiul în care ne aflăm în acest domeniu, ar trebui mobilizate mult mai multe forțe pentru finalizarea unei acțiuni de cel mai mare interes. Colectivele de specialitate ale unor mari biblioteci (Academiei, a Universității din București sau a celei din Iași), se dovedesc a fi insuficiente. S-a făcut propunerea ca unele institute de științe umane ale Academiei să-și îndrepte investigațiile în acest sector. Propunerea ni se pare perfect îndreptățită și oricum rezultatele ce s-ar obține ar fi mult mai utile sub raport științific decât oarecari studii «de specialitate». [...] În aceeași stare precară se află și editarea documentelor primare, absolut necesare oricărui travaliu din sfera cercetărilor istoriografice. Există la noi o frumoasă tradiție la editarea documentelor literare ca și a celor de istorie politică. Dacă publicarea documentelor legate de istoriografia politică s-a bucurat și în ultimele două decenii de un ritm menționabil, fără a atinge evident limita chiar medie a posibilităților și a nevoilor, publicarea documentelor literare a fost destul de multă vreme neglijată. [...] Cercetările noastre de istoriografie literară au ajuns astăzi într-o etapă a maturității depline, dovada elocventă constituind-o multe dintre volumele apărute. Pentru ca rezultatele să fie la înălțimea posibilităților, se cuvine un spor sensibil de interes în planul acesta al documentației și al exegezei științifice, cuprinzând totodată zone vecine cu literatura și cu problematica ei specială”. ■ În *Cronica zilei* citim: „Cu prilejul împlinirii a 100 de ani de la nașterea lui Maxim Gorki, la Suceava a fost organizat un medalion literar la clubul studentesc al Institutului pedagogic de trei ani. Membri ai cenaclului literar din institut au citit fragmente din opera lui Maxim Gorki. □•IAȘI – Tot joi, la Casa de cultură a sindicatelor din Iași a avut loc un simpozion consacrat aceluiași eveniment. În încheiere a rulat filmul *Tatăl soldatului*, o producție a

studiourilor sovietice. Cu același prilej a fost deschisă o expoziție de fotografii reprezentând aspecte din viața și activitatea lui Maxim Gorki”.

• [„Contemporanul”, nr. 13] Editorialul *Un vast program creator*, însoțit, la sfârșit, de sigla „C.”, tratează cele mai recente hotărâri luate de C.C. al P.C.R., evidențiind și transformările din sectorul cultural-artistic: „Dezbătând importanta problemă a atragerii și mai active a maselor în procesul creator al vieții, paralel cu acțiunea de informare largă a oamenilor muncii asupra aspectelor politice majore și deciziilor ce se adoptă de către conducerea de partid și de stat, *Consfățuirea* din 21-23 martie a subliniat faptul că toate marile acțiuni întreprinse după *Congresul al IX-lea al P.C.R.* poartă girul discuțiilor publice și al întrebării lor de către popor. N-a fost pusă în practică nicio hotărâre privind mai buna organizare și conducere a economiei, a învățământului, a culturii, fără ca, în prealabil, documentul-program să nu fi fost amplu dezbătut în adunări publice, în presă, la radio și, pe această cale, îmbunătățit.” ■ Nicolae Manolescu remarcă subtilitățile de interpretare și coerența metodologică în volumul *Eseuri* de N. Tertulian (E.P.L., 1968): „Nu-i de tăgăduit că ne lipsesc eseștii interesați, ca N. Tertulian, de aspectul filozofic sau sociologic al literaturii. Cu bună informație în aceste domenii, N. Tertulian consacră analize foarte interesante și meticuloase «dialecticii eseistice» a lui G. Călinescu, «substanțialismului» lui Camil Petrescu, «doctrinei» lui C. Stere sau M. Ralea. Puțini s-au mai ocupat, pe un nu număr la fel de mare de pagini, de lucruri pe care și criticii, și filozofii le socotesc, fiecare din alt punct de vedere, oarecum periferice (desigur pe nedrept). [...] Ce lipsește este talentul de expresie, deși N. Tertulian are un stil al analizei ideologice care, câteodată, pare foarte potrivit. Dar mai ales în articolele despre poezie, fraza prea gravă și abstractă, de un retorism subtil, invizibil, înseamnă strivirea emoției. Fiecare cuvânt al lui N. Tertulian din eseul despre Blaga, de exemplu, este o lespede pe ființa poetului.” Pe de altă parte, N. Manolescu scoate la iveală o slăbiciune constantă, întâlnită la mulți intelectuali – altminteri autentici – cu vederi de stânga, respectiv perspectiva confuză în curățirea spiritului critic de sociologismul vulgar: „Era de așteptat ca N. Tertulian să nu ignore estetica. Autor altădată al unui studiu despre E. Lovinescu de o memorabilă îngustime de vederi, el își repară greșeala (dacă mi-e îngăduit să mă exprim astfel), scriind despre G. Călinescu, «dialectician estetic», douăzeci de pagini înțelegătoare și exacte. [...] Rămâne de lămurit o altă chestiune, în legătură cu G. Călinescu și în general cu toți criticii generației lui: cea a autonomiei esteticului. [...] Nu e de ajuns a lăsa să se înțeleagă că estetica marxistă are în această privință idei limpezi: ele trebuie formulate fără echivoc, pentru că esteticienii marxiști, ei înșiși, nu stau toți pe aceeași poziție.” N. Manolescu își continuă argumentația făcând și pledoarie *pro domo*: „N. Tertulian apără pe G. Călinescu de interpretarea artei ca «expresie pură» în sens crocean; cu aceasta ne dovedește că G. Călinescu nu e estetizant. Dar autonomia esteticului și estetismul sunt unul și același lucru? Mulți cred așa, și un critic pe care-l stimez mi-a atras mai demult atenția că, afirmând

«gratuitatea» moralei lui Creangă și indiferența talentului polemic al lui Maiorescu de ideile lui, am o perspectivă «estetistă». Una estetică, răspund eu. De unde vine, așadar, neînțelegerea? Valoarea estetică nu este autonomă întrucât exclude toate celelalte valori: autonom nu înseamnă pur sau, mai bine, *puritatea* artei, este totuși altceva decât lipsa ei de conținut. Valoarea estetică este autonomă pentru că, așa cum nu se reduce la nimicul din elementele morale, istorice, psihologice, filozofice (pe care le implică totuși!), considerate izolat, nu se reduce nici la toate, considerate în *suma* lor.”

30 martie

• [„Scânteia”, nr. 7658] Dumitru Micu scrie despre *Pasiunea ideilor*: „Cine cunoaște pe G. Călinescu, istoricul și criticul literar, doar din cărțile pe care le-a publicat el însuși – din *Istoria literaturii române*, din monografiile – îi ignoră o dimensiune esențială a spiritului. Autorul de îndrăznețe sinteze, de construcții monumentale, a profesat paralel, timp de vreo patruzeci de ani, aproape fără întreruperi, critica operativă; strânse la un loc, articolele răspândite prin periodice ar da cam tot atâtea volume, și la fel de compacte, câte numără opera cunoscută. Intelectual de structură diametral opusă aceleia a savantului distanțat de mișcarea vie a prezentului, disprețuitor al modurilor publicistice de comunicare a rezultatelor muncii științifice, Călinescu era de principiul că jurnalul și revista trebuie scrise de specialiștii cei mai calificați ai diverselor discipline. [...] Avem în *Ulysse* plasma incandescentă a unor capitole din *Istoria literaturii române*, dar și a unor pagini din *Principii de estetică*. Îl avem, de fapt, pe Călinescu (fragmentar) în plin proces de formare, de autoedificare, un Ulysse în căutarea Itacăi, adică a spiritualității românești, concretizată în fapte de creație, dar și în căutare de sine însuși. [...] Dar publicistica literară călinesciană nu prezintă interes doar ca materie primă pentru viitoare opere și ca document sufletesc. Nici numai ca document de epocă. Întreținând ca puțini alții, prin scrisul său jurnalistic, tensiunea ideilor, temperatura de înaltă intelectualitate a marilor publicații de cultură dintre cele două războaie, G. Călinescu a creat implicit adevărate modele de critică cu caracter publicistic, valabile în permanență. Modele ce nu trebuie însă imitate în litera lor. Mimarea stilului călinescian de exprimare poate duce numai la jalnice paste, dar *stilul de gândire*, modul de receptare a literaturii propriu lui G. Călinescu, atitudinea spirituală călinesciană, acestea sunt constant stimulatoare. [...] Călinescu nu are o unică metodă critică; dimpotrivă, el își adaptează instrumentele specificului fiecărei cărți, fiind nou, imprevizibil, în fiecare cronică. [...] Așa fiind, articolele lui Călinescu nu sunt doar niște compuneri care fascinează prin vervă, prin asociații scânteietoare, prin extraordinare metafore, prin stil, deci prin elementul *creație*, ci texte de veritabilă critică literară, instructive, pline de observații ascuțite, judicioase, de prețioase informații și raportări interesante, cronciarul neuitând nicio clipă că este un istoric literar, îndatorat ca atare de a considera o carte în contextul literaturii naționale și universale. [...] *Ulysse* cuprinde o mică

parte doar din opera călinesciană rămasă în periodice. Alte volume i-ar putea urma, care să recolteze eseuri și articole, unele cu totul excepționale, mai ales cele din «Jurnalul literar» (seria 1939 și îndeosebi 1947), lăsat cu totul de o parte de Geo Șerban. Culegerea apărută, așa cum e, are meritul de a pune la îndemână cititorilor de texte extrem de greu de procurat pe altă cale, prilejuind implicit tinerilor critici meditații utile asupra profesiei și chemării lor”. □ În *Superficialitatea cronicii de artă* de Dinu Cernescu citim: „În istoria culturii, cronica dramatică joacă un rol deosebit de important, ea fiind mărturie scrisă a trecătorului spectacol, a imaginii scenice. Teatrul românesc să găsește astăzi într-un moment de mare importanță, unul din strălucitele lui momente, spectacole remarcabile marcând aceasta. Iată deci o deosebită ocazie, o importantă ocazie pentru cronica dramatică de a fixa în scris această etapă, acest moment important al mișcării noastre teatrale. [...] Din păcate, lipsa de analiză serioasă, cu adevărat științifică, a fenomenului teatral face ca uneori să se mai opereze cu instrumentul critic în mod eronat. Astfel, de multe ori cronicarii vin la spectacol dorind să vadă realizată propria lor părere despre piesă sau autorul respectiv, iar dacă optica lor, cea dinainte hotărâtă, diferă de cea a realizatorilor, atunci atacuri furibunde sunt lansate, mistificând datele spectacolului și ale adevărului”. ■ Ziarul publică *Începutul* de Marin Preda: „Publicăm în numărul de față un fragment din romanul *Intrusul*, aflat în curs de apariție la Editura pentru literatură”.

● [„*Scânteia tineretului*”, nr. 5864] Nichita Stănescu, Constanța Buzea și Vera Lungu asigură poezia acestei ediții a ziarului. ■ Secțiunea *Permanența clasicilor* include articolele □ *Diversitatea stilurilor în focarul nostru național* de Constantin Țoiu: „Disputa acesta endemică, repetată de-a lungul secolelor în orice literatură în moduri specifice – dincolo de temporalitatea și caracterul pasionat al polemicilor personale – se încheie totdeauna cu o împăcare sau înțelegere nouă a valorii, în care și clasicii și modernii, decedați de mult (până la alți moderni), intră cu toții prin ceea ce au ei de fapt comun, prin autenticitatea operelor, în ceea ce se numește *organicitatea culturii*”; □, *Despre „modele” și „a modela”*, de Ovidiu Papadima: „*Frecventarea timpurie și largă a clasicilor reprezintă climatul necesar de dezvoltare armonioasă și deplină a individualității viitorului creator de artă* – după cum faptul de a rămâne mereu în umbra lor nu poate duce decât la fenomenul epigonismului”; □ *Materia prozei*, de Gheorghe Suciuc: „Foarte succint formulat, materia prozei e creația vieții”; □ *Ceea ce s-a creat, fundamental, nu poate lipsi din cultura artistului*, de Pompiliu Marcea: „Instruirea, cultura unui tânăr scriitor este esențială pentru destinul său artistic”.

● [„*Cronica*”, nr. 13] Eferescență creatoare se numește editorialul semnat colectiv pe prima pagină a numărului, în care N. Ceaușescu apare citat cu o opinie care va fi reluată des în decursul acestui an – aceea a multiplicității căilor de interpretare și realizare a operei marxiste, a inexistenței unui „ultim cuvânt” în acest domeniu de gândire și practică ■ Ca pentru a-l confirma, numărul continuă cu un articol despre unul din marii filosofi români interziși în perioada stalinis-

mului, Lucian Blaga: *Filosofia stilului la Blaga* (Ion Pascadi). Geografia și istoria culturală sunt mobilizate la Blaga pentru a face să rezulte un „complex spiritual” care este schițat în *Cultură și conștiință* (1922), dar mai ales, apoi, în *Filosofia stilului* (1924). „Stilul este tocmai ceea ce arta unei epoci are în comun cu celelalte ramuri ale culturii” și de care estetica trebuie să țină cont, deoarece stilul e difuz. Pascadi se arată mai puțin relativist decât Blaga atunci când primul postulează imuabilitatea categoriilor estetice care nu lasă ca o operă „să se înstrăineze de prezent” dacă „mijlocirea esteticului” rămâne posibilă. Pozitivismul lui Pascadi se lovește de o definiție în registru bergsonian a stilului, căci pentru Blaga stilul – ca și istoria, dar altfel – nu este plămădit de om, ci îl plămădește pe acesta. Această categorie ar fi putut constitui, în epocă, un bun bemol la afirmarea intenționalității oricărei realizări estetice și ar fi putut domoli valul asertiv al autonomiei estetice care postulează o intenționalitate fie individuală fie colectivă a operei. Pe de altă parte, acceptarea unui „stil” asupra căruia conștiința nu are nicio putere dezmente teza marxistă a conștiinței de clasă, iar Pascadi are un motiv suficient pentru a-l critica pe filozoful-poet. Rămâne remarcabil că, în plin regim socialist și pe prima pagină a unei reviste apare un eseu despre un gânditor care crede că „inconștientul administrează conștiința”. ■ Const. Ciopraga publică partea a doua a eseului Anul revoluționar 1848 în literatură, întregind un tablou bogat, cel în care motorul naționalist a acționat mințile și a mișcat pentru prima oară concertat mâinile multor oameni ai condeului care se exprimau în limba română. Se face apel aici și la Camil Petrescu cu a sa *Un om între oameni*, „cea mai amplă și mai revelatoare panoramă literară a frământărilor de la 1848 în Muntenia”. ■ Al. Andriescu scrie despre *7 poeme* de Leonid Dimov. Dimov este pentru Andriescu un poet barbian (din ciclul baladesc), dar și argezian. „În spița balcanică a scriitorilor valahi, cu reprezentanți străluciți ca Anton Pann, Caragiale, Ion și Matei, Minulescu, Barbu, Argezi, personalități atât de diferite, între care elementul de legătură îl formează, în grade diferite, lexicul luxuriant, simbolismul grotesc și verva burlescă, s-a ivit un nume nou, Leonid Dimov.” ■ Victor Eftimiu vorbește, într-un interviu acordat lui I. Friduș, despre Dificultățile poeziei și rigorigile succesului, dar singurul detaliu demn de reținut – Eftimiu nu oferă nume, vorbește mereu în general – este că insistă, și el, pentru crearea unei edituri la Iași. ■ În paginile de literatură, remarcăm un grupaj de versuri de Florin Mihai Petrescu, un fragment de proză de Aurel Deboveanu, dar și aniversarea a 325 de ani de la publicarea *Cazaniei* lui Varlaam, laolaltă cu îndemnul de a vedea apărută o editură ieșeană la care vor putea să apară cărți care acum trebuie să aștepte (articol de Mircea Radu Iacoban) și un mininterviu cu Nichita Stănescu, în care poetul anunță redactarea unui volum intitulat *Râsu – Plânsu, Vorbire în pieziș de Spațiul Mioritic al neasemuitului Lucian Blaga* dar și a ceea ce avea să fie *Laus Ptolemaei*. Poezia este, pentru Stănescu, „un organism viu (...) un animal abstract (...) căprioara cosmică care nu-și iubește decât admiratorii și aproape niciodată părinții”. ■ N-ar trebui ratat articolul despre televiziune al Feliciei Antip, care

introduce în limba română termenul de soap opera (*Soap Opera et comp.*) și care relatează opiniile critice ale unor profesioniști de televiziune europeni despre televiziunea americană.

• [**„Flacăra”, nr. 14**] În articolul redacțional *Pentru prosperitatea patriei socialiste*, este salutat evenimentul de la Comitetul Central al P.C.R. (21 și 22 martie), o „primă consfătuire cu lucrătorii organelor de partid și ai consiliilor populare județene” în cadrul căruia s-au stabilit „direcțiile principale care conduc la perfecționarea continuă a societății noastre”, între acestea fiind inclus și progresul cultural. ■ La rubrica *Memento*, se anunță apariția volumului de *Versuri* de Ion Pillat, cu o prefață de Al. Piru. ■ Succintă prezentare a volumului de *Studii de stilistică* de Tudor Vianu îngrijit de Sorin Alexandrescu la E.D.P.: „Contactul cu scrierile lui Tudor Vianu e oricând îmbucurător și tonifiant pentru spiritul nostru doritor de ordine și clarificare în domeniul artei”. ■ Referințe despre sumarul volumului *Trei esteticieni*, în care Z. Ornea, ce se ocupă de M. Dragomirescu, H. Sanielevici și P. P. Negulescu ■ La rubrica de *Teatru* sunt semnalate dramatizările: *Baltagul*, după romanul lui M. Sadoveanu, pusă în scena Teatrului Mic de Radu Penciușescu. □ Teodor Mazilu publică schița *Înțelegere reciprocă*, iar Radu Cosașu tabletele *Vanitate (I)* și *Vanitate (II)*.

• [**„Luceafărul”, nr. 13**] Rubrica *Vitralii* îl are în atenție pe Adrian Păunescu care, „ținând cu orice preț la o publicitate nefastă”, „publică bruioane și încercări literare dintre cele mai temerare”. Este reprodus, „pentru delectarea cititorilor”, „amatori de versuri rare”, poemul *Sămânța pălmuită* publicat în ultimul număr al „Tomisului”: „Dă-mi înapoi rugăciunea și mantia neagră/ pe mesele de operație leagă-mi deschisele băieri/ e timpul! Ființa unui clopot mă naște/ în gerul în care strălucește urma copitei tale/ femelă suavă, icoană cu inelar, e timpul! Pe potecile moarte fug și urlă spre dumnezeu/ sămânța mea pălmuită, rugăciunea și mantia neagră/ o, l-am văzut, l-am văzut pe dumnezeu/ călare pe un măgar care-și căuta femela/ o, l-am văzut, l-am văzut și mi-a fost rușine/ că acel biet animal cu dumnezeu în spinare/ mai poate râvni altceva./ Și eu însumi astfel m-am simțit/ și de mine mi-a fost mai rușine fugind și urlând/ sămânța pălmuită, rugăciune și mantie neagră,/ animal scurt al unei credințe,/ pe potecile cristaline de ger pe unde/ strălucește urma copitei tale.../ Dă-mi înapoi instrumentele rugii/ mantia, închinăciunea și dulcea fandare/ a unui isteric amor. E timpul! Măgarul naiv al lui dumnezeu/ e-n călduri și-și caută spasmodic femela/ mi-e rușine de el, mi-e rușine de mine,/ dă-mi înapoi rugăciunea și mantia neagră./ pe mesele de operație leagă-mi deschisele băieri/ E timpul! M-am înșelat, era noapte/ credeam că-mbrățișez o candelă/ prin miile de candelă trosnind cețos pe mese/ credeam că ființa unul clopot mă naște/ am greșit, dă-mi înapoi rugăciunea și mantia neagră/ e un dulce și fără cauze chin/ am greșit, acuzatorii mă crucifică lin dă-mi pentru cina de taina și de netaină/ rugăciunea și mantia neagră/ mă voi mai arăta dată călare/pe-un asin sterp și fără-nflăcăre/ nepoatei nepoatei nepoatei nepoatei nepoatei nepoatei tale/ în celalalt timp! către care plutim,/ într-un dulce și fără

cauze chin/ într-un dulce și fără cauze chin./ rugăciune, trădată și mantie neagră/ În numele Tatălui. Al Fiului. Și al Sfântului Duh. Amin!”. După citarea poemei, Al. Piru concludă: „O încercare de descifrare, mărturisim este cu totul delicată, dar oricum, să încercăm să facem puțină lumină în deschisele băiere ale poemului. Ar fi vorba de o stare de mare exaltare în care poetul caută pe Dumnezeu. Lăsând la o parte licențioasa sămânță pălmuită care aduce aminte de moravuri liceene, Păunescu s-ar găsi într-o intimitate relativă cu ființa supremă călare pe un asin ce-și căuta el însuși femela, în călduri! Pentru firile mai tari trebuie să spunem că versificatorul, după slabele noastre cunoștințe, s-ar fi înșelat din cauza nopții și în loc să îmbrățișeze o candelă, iată că are senzația stranie că e născut de un clopot. Această imponderabilitate va fi compensată de o arătare a sa în viitor când nepoata, nepoatei, nepoatei, nepoatei, nepoatei nepoatei nepoatei noastre va pricepe în sfârșit ce se ascunde dincolo de aceste rânduri din care noi – ce erezie – nu am înțeles nimic. «În numele Tatălui. Al Fiului. Și-al Sfântului Duh. Amin! » Asta a fost tot. Dumnezeu să aibă milă de noi toți...” ■ În Parodie sau critică?, Basarab Nicolescu ia atitudine împotriva unui studiu (Joc terț – joc secund, „Secolul 20”, nr. 12 (1967) de „C. sau D. Dumitriu ce va ocupa desigur un loc onorabil într-un viitor dosar anti-Barbu, în care mulți dintre apologeții și denigratorii barbieni vor coexista egal îndreptățiți”. Uluit de noua exegeză barbiană, semnatarul articolului consideră „că un spirit perfid, ascuns sub pavăza unui pseudonim, încearcă o terfelire sui-generis, prin laudă erudită, a memoriei lui Ion Barbu. Sfârșim totuși prin a admite existența nedisimulată a lui C. sau D. Dumitriu, ceea ce însă nu justifică încă luarea în serios a tribulațiilor sale”. Motivul intervenției este acela de „a avertiza asupra unei anumite atitudini, tinzând, prin generalizarea ei la deformarea violentă a marilor valori, în deosebi în faza incipientă a penetrației lor în conștiința publicului”. Exemplele oferite de Basarab Nicolescu au menirea să sublinieze absurdul comentariilor lui C. sau D. Dumitriu secundate de o indignare abia reținută. „Finalul studiului este o apoteză din care aflăm că în poezia lui Barbu «noutatea o va constitui unghiul de contemplație, de asemeni ca întotdeauna». Singura noastră nedumerire este aceea a asocierii numelui d-lui C. sau D. Dumitriu cu numele lui Ion Barbu, mai ales când aceasta se face într-o revistă ce inspiră respect prin ținuta sa intelectuală și la o rubrică intitulată «Scriitori români în perspectiva universală».

31 martie

• [„Scânteia”, nr. 7659] Titus Popovici publică *Dinamismul democrației socialiste*: „Suntem un popor care în tot decursul istoriei sale atât de frământate, atât de chinuite *n-a râvnit niciodată* nimic de la alții. Am vrut și vrem doar să trăim în pace pe pământul pe care ni l-au lăsat strămoșii noștri, în care dorm oasele lor trudite; să creăm un viitor de libertate și de progres și *prin aceasta* să contribuim, cu toate forțele noastre, la creșterea prestigiului socialismului în lumea întreagă, în sufletele celor mulți și însetați de dreptate și de adevăr, de pâine și de carte.

Este meritul istoric, nepieritor, și Partidului Comunist Român de-a fi făcut ca aceste adevăruri să devină o parte componentă, integrantă a conștiinței naționale, de-a fi îmbogățit astfel pe fiecare om al muncii și întregul popor cu sentimentul răspunderii sale de onoare în fața trecutului, prezentului și a viitorului pe care vom ști să-l creăm”.

[MARTIE]

• [„Amfiteatru”, nr. 27] Simultanul literar îl are invitat pe D.R. Popescu care dă o serie de lămuriri unor studenți colaboratori ai revistei. Explicând titlul volumului Duios Anastasia trecea, scriitorul își dezvăluie și sursa de inspirație, o întâmplare reală petrecută la intersecția Olteniei cu Banatul și cu Iugoslavia. El mărturisește și argumentează motivul sintagma scriitor talentat: „Să fiu sincer însă, în nici un caz nu cred în scriitorul care n-are știința limbii. Mi se pare uneori că accepția care se dă cuvântului talentat e aceasta: «o persoană care posedă știința limbii». Chiar dacă Eugen Ionescu scrie cum scrie, o face din puțință, nu din neputință. Adică, nu scrie sec, bâlbâit, pentru că nu poate scrie frumos, ci pentru că așa crede că trebuie. Spre deosebire de alții care nu pot scrie bine și cred că neconformismul gramatical e o noutate și o reușită. Pe de altă parte, bine scriu și mașinile electronice. Și cu idei și foarte frumos. Sigur că se poate aduce argumentul că ele nu există fără oamenii care le dau noțiunile și le impun normele. În ultimă instanță, toți scriitorii mari scriu foarte frumos, chiar Dostoievski cel hulit. Ce e splendid la un autor nu e neapărat plasticitatea limbii, ci a ideilor. Căile de atac sunt foarte multe și toate sunt posibile – fiindcă sunt verificate. Sunt și altele posibile și încă neverificate. În orice caz, trebuie recunoscute toate. În ce mă privește, nu sunt partizanul unui fel de a scrie frumos. Prefer scriitorul care gândește frumos. Nu cred că Mateiu Caragiale, care a gândit cum a gândit lumea Crailor o putea transpune altfel decât este transpusă. Cuvintele se leagă atât de frumos încât limba devine cumva științifică, iar autorul un savant. Limba răspunde autorului ca un instrument supus la ceea ce i se cere. O limbă săracă și una bogată nu cred că există. Scriitorii, mai bogați sau mai săraci, la propriu și la figurat, au existat și-or să mai existe. Se întâmplă uneori ca un popor cu o cultură avansată (obosit de atâta cultură) să ia pe bună dreptate drept locuri comune și banalități niște adevăruri spuse frumos la infinit, implicit mai seci, refuzând scrisul frumos și preferând aparenta banalitate a expresiei cotidiene. Camus pare, foarte simplu, cum scrie. Dar nu scrie astfel fiindcă e sărac. Nu din „sărăcie”, ci dintr-un refuz al frumuseții care a devenit clișeu. [...] Mai notez și că nu cred în curente care pot crea personalități. Există această psihologie (păgubitoare de altfel, mai ales pentru autorul respectiv, deși concepția e și a celor din jurul lui): dacă absurdul, să zicem, a dat mari personalități, cine nu e absurd nu e scriitor. Și mulți încearcă să scrie în această manieră, ca și cum ea e însăși garanția valorii. Dar fugind de banalitate și uniformizare se ajunge tot acolo. Un curent oarecare e folositor atâta timp cât scriitorii nu devin robii săi și nu-i strivește. E un cerc vicios pe undeva. Din care

scapă tot cei care înaintea voinței de a fi ceva sunt ceva. Adică, banal vorbind: au talent”. D. R. Popescu mai vorbește și despre motivele pentru care preferă povestirea de dimensiuni mari: „Poate și pentru faptul că există în literatura română o tradiție îndelungată a povestirii, poate și pentru că revistele publică numai lucruri scurte, poate mai ales pentru că pe puține pagini ai obligația de a sonda mai profund un domeniu mai restrâns. Povestirea e un excelent mijloc de a-ți cunoaște forțele, te învață să echilibrezi un subiect și să rotunjești o idee ca să izbutești să comunici cât mai mult în cât mai puțin spațiu. Nu e obligatoriu ca orice povestire să fie un obiect perfect; îți poți forma cu ea mâna de prozator; poți exersa dialogul, poți construi un personaj, poți să te joci. Schițele sunt totuși foarte greu de scris. E mai greu să-ți nimerească cinci nuvele decât un roman bun. Un roman suportă pagini în plus, nu suferă prea tare din pricina lipsei de echilibru. În povestire, acest lucru e imposibil; ea e mai supusă rigorii, ca și teatrul”. ■ *O Cronică a „Junimii”* cenacliere face Iulian Neacșu. Subliniind marele interes al studenților pentru dialogurile săptămânale, este anunțată decizia de mutării întâlnirilor din amfiteatrul Odobescu la Student-club. În noul decor al discuțiilor au fost invitați: Miron Radu Paraschivescu, George Ivașcu, Romul Munteanu care au asistat la un recital de poezie susținut de Mariana Costescu, Nicolae Dan Fruntelată, George Alboiu, Constanța Buzea, Vintilă Ivănceanu, Nicolae Bădilescu, Florentin Popescu, Vera Lungu și Adrian Păunescu. A recitat, în limba franceză, versurile lui Miron Radu Paraschivescu Ovidiu Moldovan de la Teatrul „Matei Millo” din Timișoara. ■ Sunt prezentați laureații revistei „Amfiteatru” pe anul 1967, nu înainte de a se face precizarea: „Prezenți pe cât ne țin puterile, în efervescența literaturii și artei tinere românești, considerăm de datoria noastră, să înlesnim lansarea și formarea unor talente reale, viguroase, din rândurile studențimii române. Revista «Amfiteatru» a instituit, în acest sens, fără zgomotul publicitar, care, poate, ar fi jignit creația propriu-zisă, premiile sale anuale. Întârzierea noastră în a ne decide căror colaboratori ai revistei să le acordăm primele noastre premii se explică prin dorința de a căpăta perspectivă, cât de cât, asupra lucrărilor în discuție, se explică prin teama naturală de eroare a gustului nostru, într-un moment când competiția valorilor tinere se desfășoară cu o nobila îndârjire”. Premianții sunt următorii: George Alboiu, pentru poezie, Alexandru Deal, pentru proză, Paul Cornel Chitic, pentru teatru, Florin Manolescu – critică literară, Sever Tipei – critică muzicală, Constantin Vaeni – film, Ion Dogar-Marinescu – caricatură. ■ Mircea Martin semnează cronică literară la Nina Cassian La scară 1/1, apărut întâiași dată în 1947, când poeta debuta editorial. „Republicându-l după douăzeci de ani, Nina Cassian îl verifică în fața unei receptivități sensibil evolute. Această reeditare e, așadar, sinonimă cu un debut, aș zice chiar cu adevăratul debut”. Versurile de odinioară „elocvente mai întâi pentru modul cum se întâlnește Nina Cassian cu poezia. Se vede că poezia ei vine din lectură, din «literatură» adică, dar nu se poate articula altfel decât dezicându-se de o literatură înțeleasă ca un domeniu al convențiilor și al idilei. [...] Pentru Nina Cassian poezia se confundă

cu posibilitatea de a rosti câteva adevăruri brutale cu privire la existența care o implică. Această existență îi apare decolorată și uniformă, o peregrinare de siluete gemene, într-un peisaj arid. În reprezentarea sa poeta pune măștile cinismului. [...]. Însuși titlul volumului indică un program. La scara 1/1, adică respectarea proporțiilor adevărate. Aici e iluzia poetei și ignoranța criticii care a respins-o nemulțumită tocmai de fidelitatea reprezentării, încercarea de a restabili dimensiunile reale ale lucrurilor presupune negație și această negație este pasionată. Efectul demistificator este incontestabil, dar el a fost obținut prin contrapunerea unei imagini care e rezultatul unei viziuni radicale și... personale. Demistificarea sfârșește, așadar, în deformare, iar poezia constă tocmai în această deformare. Poezia presupune lentilă măritoare – într-un sens sau altul – ea e incompatibilă cu reprezentarea «la scara 1/1»”. Mircea Martin observă că, după 20 de ani, „câteva atitudini lirice supraviețuiesc însă evoluției și vârstelor”.. ■ Valeriu Cristea semnează o scurtă prezentare la volumul de debut al lui Nicolae Ioana, *Templul sub apă* (Ed. Luceafărul, 1967). Presărându-și comentariile cu citate din poezia lui Nicolae Ioana, Valeriu Cristea conchide: „Am spune toate acestea, și poate și altele încă, dar impresia (destul de puternică) pe care versurile lui Nicolae Ioana ne-o produc ar rămâne oricum liberă să-și joace în suflet jocul de lunecoase indeterminări. Să încheiem de aceea repede semnalând în persoana lui Nicolae Ioana un talent promițător, în a cărui boabă de rouă ne-am sfiit să arzvrălim greoaiele aparate de măsurat ale criticii”. □•Tot la *Cronica debuturilor*, Valeriu Cristea scrie și despre *Moartea din fereastră*, volum de proză aparținând lui Petru Popescu: „Arabescurile prozei sale fantastice, Petru Popescu le obține din împletiturile unui stil foarte personal. E greu de stabilit în ce constă originalitatea acestui stil, dificil la început, dar exercitând o atracție tot mai mare pe măsură ce lectura înaintează sau se reia; înclin totuși să cred că tocmai în coeficientul metaforic ridicat al unei fraze de ținută aproape științifică prin exactitate și pătrundere rezidă noutatea. Propozițiile lui Petru Popescu transportă o mare cantitate de idei și de observații felurite, și ar avea un aer aproape tehnic dacă dinlăuntru nu ar lumina splendide comparații sau dacă dintr-o dată cursul lor sobru nu s-ar deschide într-o metaforă”. ■ La rubrica *Post-Reastant*, Gheorghe Tomozei salută versurile lui Gabriel Juga: „*Cântecul pentru tristețea zimbrului* „frumos”, *Fierbintele galop* „prețios și retoric”.

• [*„Argeș”*, nr. 3] Numărul se deschide cu reproducerea inedită a desenului lui Fr. Șirato inspirat de portul popular muscelan. Alături, poezia lui Petre Vlad, *Cireșul sălbatic*. ■ În tentativa de a descifra „acele determinante care alcătuiesc patrimoniul stilistic al românismului”, Nicolae Balotă publică articolul *L. Blaga și spațiul mioritic*: „Gânditori, etnologi, istorici ai artelor din școala morfologică a culturii – un Spengler, un Frobenius, un Alois Riegl – au încetățenit ideea unui sentiment al spațiului care ar juca un rol determinant în formarea culturilor. Arta, cugetarea, viziunea despre lume a elinului antic ar implica – după Spengler – spațiul limitat, simbolizat prin imaginea corpului. Cultura faustică, occidentală, ar

avea la bază un sentiment al spațiului infinit tridimensional. Blaga adâncește mult perspectiva filosofică privitoare la matricea originară a unei culturi. Orizontul nu reprezintă pentru el decât una din coordonatele ce determină o spiritualitate. Un complex întreg de factori, alcătuind o matcă stilistică, imprimă creațiilor spiritului caractere specifice.” ■ Etnograful și folcloristul Ion Ghinoiu aduce în discuție obiectivele turistice ale Piteștiului (zona preorășenească, dar nu numai) în articolul *Timpul liber, măsură a civilizației și culturii*: „Pentru viitor, ar fi bine să se găsească mijloacele necesare pentru punerea în valoare din punct de vedere al turismului, odihne și agrementului a unor obiective, cum sunt cula de la Racovița, Casa memorială Liviu Rebreanu din Valea-Mare, Biserica de la Vieroși etc.” ■ Un *Eseu despre cadouri* publică Virgil Nemoianu: „Darul, ca act, este un transfer voluntar de posesiune. E, prin excelență, un act de libertate, de liberă alegere. Ca orice act de libertate este un act de creație. Dăruitorul urmărește să contribuie la crearea (în sens restrâns, deci crearea prin adăugire) personalității celui dăruit. O carte, o armă, un obiect de artă, un obiect de uz casnic adaugă totdeauna o trăsură nouă la unul din straturile personalității.” ■ Paginile literare de la rubrica *Meșterul Manole* includ *Sonete (...de început, ...cu umbra femeii, ...sublim, ...cu chip durut)*, de Radu Cârnelci, din volumul, în curs de apariție, *Umbra femeii*, (Ed. Tineretului) și două poeme semnate Ștefan Aug. Doinaș. □•Gheorghe Blăjan publică proza scurtă *Jocul de-a florile și de-a soarele*, Cornel Marcu, *Mere vâratice*, Eugen Lumezianu, *Semmul*, iar Marin Radu Ene, schița *Lemnele*. □•Acestora li se alătură, pletoric, alte cincisprezece nume lirice, mai puțin notorii. ■ Cronica literară cu titlul *O carte despre Lucian Blaga* discută volumul criticului Dumitru Micu, *Lirica lui Lucian Blaga*. Apreciind – în totul – meritele analizei autorului, Mihail Diaconescu, cel ce semnează cronică, arată: „E interesant că, după parcurgerea volumului *Lirica lui Lucian Blaga*, sentimentul că opera poetului plecat în lumea din Lancrăm e depozitara unei frenezii extatice fruste și păgân-dionisiace, copleșitoare, e mai intens decât până la lectură. Dumitru Micu discută în acest sens, firește, relațiile poetului român cu mișcarea expresionistă germană. Ni se demonstrează, pe bună dreptate, că aceasta n-a avut decât rolul de catalizator al unui energetism organic, existent în ființa poetului ca un fond aperceptiv excepțional de puternic.” □•Doru Moțoc aduce în atenție, într-un foarte scurt text (recenzie), la rubrica *Jurnal de lector*, cartea lui George Ivașcu, *Din istoria criticii literare românești*: „Volumul reunește 87 de titluri, selectate din opera unui mare număr de autori. Nu este vorba de o culegere exhaustivă. Chiar autorul recunoaște în Nota asupra ediției că mai există și alți autori susceptibili de a figura într-o asemenea antologie. Esențial este însă faptul că publicând o asemenea carte, George Ivașcu ne-a pus la dispoziție, cu generozitate, un instrument de lucru de primă necesitate, oferindu-ne în același timp un tablou sugestiv al gândirii critice pre-maioreștiene și facilitându-ne indirect conturarea unei imagini mai nuanțate privitoare la ponderea acesteia în contextul european al epocii.” □•În cadrul aceleiași rubrici, Mihail Ilovici, prezintă volumul de fabule și epi-

grame *Cutia Pandorei*, semnat de Aurel Iordache. □•Captivante anecdote din viața literară prezintă Neagu Rădulescu la rubrica *Turnul Babel*. □•Un ochi critic aruncat prin revistele momentului (un fel de *Revista revistelor*) semnează *Cronica mărunță*, de unde atrage atenția textul cu titlul *Tehnica „nodului în papură”*: „Dintr-o notă inserată de «tridentul» tomitan (nr. 2/1968) aflăm că prezentarea lui Dan Rotaru în rev. «Argeș» (ian. 1968) a stricat somnul unor firi modeste și sensibile, care se văd silite să protesteze împotriva unui asemenea fapt. Autorul notei, Valeriu Ioncică, din lipsă de informare, să zicem (exprimându-ne eufemistic), face câteva confuzii regretabile. După dânsul, Dan Rotaru e «debutant», iar prezentarea făcută de Mihail Diac – o «referință».” □•Într-un chenar sunt publicate *Epigrame*, semnate de N. Crevedia, Ion I. Mioc, G. Zarafu, G. Ț. □•În sprijinul celor care solicită îndrumare pentru alcătuirea culegerilor de folclor sau a monografiilor sătești, Gh. Vrabie scrie *Cum se culege folclorul*, la care adaugă un *Îndrumar* al precizărilor necesare: „Preocupat de a culege *totul*, folcloristul e bine să pună accentul pe ceea ce este specific locurilor cercetate de el. Să nu omită, așadar, nimic din ceea ce circulă în spațiul său (uneori să noteze numai că o anumită baladă sau cântec liric se află în gura cutărui cântăreț, întocmai ca în colecția Alecsandri sau în altă colecție). Și în cazul de față, el trebuie să indice cu exactitate: *de unde* a auzit și învățat ceea ce știe, *când* este adusă la viață și *cărora* nevoi sufletești sau practice răspunde creația folclorică. Ar fi bine să se dea atenție deosebită unor genuri și categorii folclorice neglijate oarecum. Ca de exemplu, proverbul, colinda (cu caracter laic – pentru cioban, fată, fecior etc.), basmul popular, legenda.”

• [„Astra”, nr. 3] Sunt prezenți în pagina întâi Aurel Baranga și Ion Horea. Primul semnează *Cronica mărunță*, cel de-al doilea poezia *Mai treci*. Editorialul *Armonie*, asumat redacțional, salută inițiativa înființării unor noi unități administrative teritoriale cu rang de județ: „Perfecționarea structurii administrative-teritoriale – evidenția tovarășul Nicolae Ceaușescu – reprezintă o pârghie importantă pentru realizarea la un nivel superior a funcțiilor organizatorice și politice ale statului socialist, oferă un cadru prielnic... pentru participarea largă a maselor populare la conducerea activității de stat; în acest fel, democrația socialistă, caracteristică orânduirii noastre, va cunoaște o nouă dezvoltare”. Modificările administrative-teritoriale astfel rezultate vor avea un impact semnificativ asupra vieții culturale și literare. ■ În cadrul dezbaterii *Umanismul și literatura actuală*, își spun opiniile critici literari de la diverse reviste din țară: Constantin Călin, Laurențiu Ciobanu, Gheorghe Grigurcu, Nicolae Manolescu, Aurel Martin, Ion Oarcășu, Eugen Simion, Mircea Tomuș, Voicu Bugariu. □•Constantin Călin, de la „Ateneu”, afirmă că „umanismul e o egalitate perfectă, deci ideală, între valoare și aprecierea ei socială. Umanismul e identitatea rară între existent și rațiune.” Din perspectiva criticului, „literatura contemporană (am în vedere literatura universală contemporană și cea națională) nu mai este literatura cazurilor tipice, ci a celor excepționale, extreme”. Căci „adevărul despre om se relevă prin experiența

unicului, independent de colectivitate”. □•Laurențiu Ciobanu, critic de la „Cronica”, asociază în mod explicit literatura cu problematica fundamental umană, indiferent de mijloacele de expresie utilizate: „literatura, ca mijloc de cunoaștere a lumii și ca scop al propriei sale deveniri”, „nu poate face abstracție de problematica umană în nici o epocă, și cu atât mai puțin în timpul nostru, zgduid de războaie și revoluții cu semnificații fără precedent”. Mai mult, temele fundamentale ale literaturii se circumscriu, constant, marilor teme esențial umane – „iubirea, timpul, moartea, raporturile dintre oameni”, redată cu o mare diversitate de mijloace artistice, de-a lungul timpului. □•Gheorghe Grigurcu, criticul revistei „Familia”, asociază deschis valoarea estetică cu cea umanistă, cea dintâi „determinând-o, înzestrând-o cu valențe practic nelimitate” pe cea de-a doua. □•Nicolae Manolescu, de la „Contemporanul”, asociază ideea de umanism cu puțința omului de a organiza artistic realitatea. Polemizând cu Foucault, își exprimă încrederea în forța creatoare a omului, nu în autonomia limbajului: „Omul, ca să rămână capabil de creație, trebuie să poată fi liber într-o măsură de sistemul predeterminant, să introducă în ordinea de lucruri existentă propria lui ordine. A pune în locul omului o gândire autonomă, cum spune Foucault, înseamnă să distrugem arta, creația de orice fel”. □•Aurel Martin, de la „Luceafărul”, constată că se confruntă două păreri, în privința raportului dintre umanism și literatură: una idealizantă, care „înălță făptura umană, exploatându-i virtualitățile ideale”; a doua îi opune idealizării demitizarea, imaginând omul „în ipostaze cât mai conforme cu adevărurile cotidiene”. Relativizând și mai mult accepțiile termenilor în discuție, afirmă că pot exista diferențe clare în ceea ce privește reflectarea acestor două perspective în creația literară, căci „fiecare generație are un punct de vedere al ei despre umanism și despre rațiunea de a fi a omului”. □•Ion Oarcășu, criticul revistei „Tribuna”, se pronunță în favoarea unui umanism nou, corelativ noilor poetici care cer depășirea realului în sensul transfigurării vizionare a acestuia: „formele vechiului umanism dispar fără urme. Omul prezentului nu este numai o ființă empirică, epidermică, ci și un mare creator de universuri abstracte, artificiale. Proiecțiile sale sintetice nu mai vin în continuarea lumii concrete, ci eventual o neagă și o reconstituie la nivel vizionar”. □•Eugen Simion, de la „Gazeta literară”, identifică cu precizie datele fundamentale ale practicii literare contemporane, arătând că „realismul tradițional mi se pare a fi depășit, azi, în sensul acestui vizionarism de substanță, și al psihologiei abisale”. Slujindu-se de argumentele lui Gaëtan Picon, criticul arată că, actualmente, asocierea dimensiunii sociale a umanității cu aceea metafizică, în sensul unei „imagini totale a omului”, se regăsește în faptul că, în literatura actuală, inclusiv cea română, „idealul umanist, pe care literatura nu-l poate niciodată pierde, se constituie (...) din imaginile răsturnate ale valorilor morale, din tragica lor absență”. □•Mircea Tomuș, de la revista „Steaua”, identifică o dimensiune profund umanistă a culturii române, susținută de „vocația de clasicitate” a acesteia, care explică, în literatură, „predominanța lirismului melancolic-echilibrat ce temperează, prin propriul impuls, excesele în

direcția tumultului epicist ori a autoexprimării coplesitoare”. □•Voicu Bugariu, de la „Astra”, asociază explicit ideea de umanism ideologiei comuniste: „scriitorii actuali, martori și participanți la noul socialist al vremilor noastre, participă, prin operele lor cele mai bune, la edificarea unui nou ideal umanist, la o înțelegere nouă a omului și a contextului său social”. ■ Radu Boureanu publică poezia *Horror vacui* iar Emil Brumaru poezia *Prezență*. □•Și Alexandru Lungu, Virgil Carianopol, Jancsik Pál, Paul Antim, Romulus Vulpescu, Ion Stoica, Dan I. Constantinescu semnează versuri. □•Rubrica *Debut* găzduiește două bucăți de proză scurtă ale lui Constantin Red Mihăescu. □•Darie Magheru continuă publicarea, în serial, a „neoantiromanului povestit” *Cărămida cu mâner sau Moartea personală a lui Stere Broajbă*, aici cu părțile 8 – 14. ■ În articolul *Text și subtext*, Valeriu Cristea pledează pentru luarea în considerare, de către cititorii avizați, a subtextului în critica literară. Chiar dacă, de obicei, este analizat și urmărit cu atenție textul – „se numără ideile, referințele, asociațiile, metaforele, se fac observații asupra stilului și se propune un loc pentru respectivul critic”, în ansamblul vocilor critice acceptate, la nivelul subtextului se reflectă personalitatea criticului, structura lui intelectuală și umană, gusturile în materie de literatură, cultura sa. ■ A. P. Bănuț publică a patra parte a *Memoriilor sale – L-am cunoscut pe Ion Luca Caragiale*. ■ Voicu Bugariu comentează, la cronică literară, volumul de versuri al lui Nichita Stănescu, *Oul și sfera*, (E.P.L., 1967), comparând, mai întâi, poeziile nou apărute cu cele *11 elegii*. Constată, astfel, că „poetul regăsește ingenuitatea mirării în fața misterelor pe care altădată încercase să le pătrundă în chip frenetic”. Și, întrucât „poetul, chiar și modern, este un om capabil să se mire în chip candid”, „dualitatea sentimentului cuvintelor și în general cea a sentimentelor poeziei – de o modernitate acută – este o neistovită sursă lirică”. Cele două sentimente sunt, firește, iubirea și ura pentru cuvinte, care pot construi, la modul poetic, o atitudine, în fond, existențială

• [„Ateneu”, nr. 3] Corespondența lui Lucian Blaga este prezentă în două texte. □•Sub semnul *Retrospective*, Const. Călin aduce în prim-plan corespondența dintre Lucian Blaga și Traian Chelariu: „În studiul *Lucian Blaga și Glasul Bucovinei* (1938), Traian Chelariu mărturisea o veche și statornică admirație față de autorul *Poemelor luminii*. Doamna Ecaterina Tr. Chelariu ne-a comunicat – odată cu scrisorile pe care le publicăm (ținem să-i prezentăm pe această cale mulțumirile noastre) – faptul că, încă din vremea când mult regretatul D-sale soț era asistent universitar la Cernăuți, se conturaseră legăturile de amiciție dintre cei doi scriitori. În 1940, familia Chelariu se mută în București, dată după care nu numai că schimbul de scrisori cu L. Blaga devine frecvent, dar apare și posibilitatea unor întâlniri directe cu marele poet și filozof”. □•Mircea Popa publică corespondența dintre Lucian Blaga și directorul teatrului din Cluj: „Prima piesă de Lucian Blaga jucată pe scena Teatrului Național din Cluj a fost *Meșterul Manole* în stagiunea 1929-1930.[...] În anii următori i s-au jucat lui Blaga și alte piese pe scena clujeană.[...] În arhiva Teatrului din Cluj se mai păstrează o scrisoare a lui

Blaga datată *Viena, 12 mai 1935* prin care se interesa de numărul reprezentațiilor cu piesa *Avram Iancu* cerând ca drepturile cuvenite din încasări să fie trimise fratelui său, la Sibiu”. ■ În *Scriitori băcăuani din trecut*, M. Cosmescu aduce în atenția publicului imaginea unuia dintre „primii colaboratori ai «Ateneului cultural».[...]Din cele publicate se conturează imaginea satului aparent «liniștit și singularic»[...]în care se consumau dramele celor ce-și plâneau «fericiri trecute», înlănțuiți de amarul zilelor pustii, ori se lăsau amăgiți de «speranțele ca aceste frunze veștejite pe o margine părăsită de drum»”. După o prezentare sumară a producțiilor literare, semnate de Alex. Șendrea, autorul articolului concluzionează: „Ieșind de curând la pensie, însă scriitorul Alex. Șendrea – posesor al atâtor amintiri și interesante experiențe în câmpul creației artistice băcăuane, – credem că mai poate avea ceva de spus în domeniul literar”. ■ Neagu Perianu semnează rubrica *Vechi reviste*, în care prezintă activitatea și rolul publicației „Dunărea de Jos”: „Orientarea talentelor existente spre o contribuție creatoare, original, la cultura națională a fost și scopul esențial al revistei «Dunărea de Jos»”, apărută la Galați, în anii 1908-1910, 1912. Intenției de a crea un climat de cultură favorabil dezvoltării talentelor tinere i se adaugă aceea de a face «să pătrundă literatura, împreună cu aviditatea de cultură, în pături din ce în ce mai adânci, pregătind mase nouă de cititori», urmărind chiar «propășirea prin cultură a maselor populare», un deziderat de factură poporanistă. [...] Preocupările culturalizatoare ale revistei se realizează într-un număr însemnat de studii și articole de istorie, economie, medicină, muzică, arte, știință popularizantă”. ■ Mihail Sabin scrie cronică dramatică la piesa *Livada cu vișini* de Cehov, jucată pe scena Teatrului Bulandra: „Un spectacol halucinant și transparent, dominat de un univers ireal cu personaje fragile, sortite dispariției.[...] Lucian Pintilie nu a dorit să recunoască în *Livada cu vișini* accentele comediei lirice, străduindu-se să ofere spectatorului contemporan sensurile mai vaste și mai complicate ale unei tragicomedii populate de boieri de jucărie ce-și sfârșesc veacul sub zodia absolutei inutilități. [...] Vizionarea acestui spectacol Cehov [...] deschide o perspectivă tonică asupra disponibilităților mișcării noastre teatrale”. ■ Constantin Călin semnaleză apariția volumului de debut al lui Ovidiu Genaru – *Un șir de zile* (E.P.L.,1966) – o carte „inegală în alcătuirea ei” care „are – constat la o nouă lectură – un florilegiu de poezii încântătoare prin modul horatian modern, prin apetitul strașnic pentru viața și lucrurile rustice, pentru liniște și solitudine”. Cronică continuă cu prezentarea celui de-al doilea volum de versuri, intitulat *Nuduri* (1967) care „nu e nici cartea unui mare senzual, nici a unei dorințe refulate, ci un poem al dragostei generoase și fecundății.[...] *Nuduri* constituie neîndoielnic un succes al autorului și al liricii actuale de inspirație erotică, și disting în ea prefigurarea viitoarei opere depline, a cărei realizare e condițională însă de prezența unei coarde epice la lira poetului, singura ce poate armoniza sunetele înalte cu tonul rostirii prozastice. Țin să precizez aceasta, pentru că în ambițiile sale, încă nemărturisite, simt că Ovidiu Genaru vizează Poemul”. □•Vlad Sorianu semnaleză apariția volumului *Întreținerea*

focului (București, 1968) de Mihail Sabin și remarcă „curajul de a înfățișa în acest moment, un volum de poezie larg accesibilă, rostită cu simplitatea unui temperament mistuit de nevoia comunicării. Te întâmpină din mai fiecare piesă o generozitate de sorginte umanistă, în care se simte tentația unui romantism cu inflexiuni patetice sau euforice uneori, cenzurat alteori, de obicei expresiv și invitând parcă gestica”. □•Constantin Crișan semnează recenzia volumului *Tocmai ieșeam din arenă* (E.P.L., 1967), semnat de Maria Banuș, apreciind că autoarea „a cuprins în acest volum noi trepte estetice, a trecut adevărat – și aceasta mi se pare mai important – de la autosofie la filozofie”. □•George G.[e] Noiu semnează cronica la *Săptămâna patimilor* ,piesa lui Paul Anghel, care „se impune atenției din mai multe puncte de vedere”, analizate pe larg în cuprinsul cronicii: „Cu excepția unor scene discursive din capitolul doi, în special, a unor neîmpliniri de ordin caracterologic (Arbore, Isaia), a unei inconsecvențe în limbajul de atmosferă, piesa lui Paul Anghel se înscrie ca o remarcabilă contribuție la îmbogățirea dramei istorice naționale românești”. ■ Publică poezii Maria Banuș, Ion Vremelnicu, Veronica Porumbacu, H. Grănescu, Vasile Bardan, Ioanid Romanescu, Emil Brumaru, Paul Sânpetru, I. Dorian, Horia Gane și Ovidiu Genaru, și fragmente de proză, semnate de Marin Porumbescu și Eugen Lumezianu. ■ *Ancheta „Ate-neu”*, semnată de Constantin Călin și de Corneliu Dima-Drăgan, semnaleză opiniile formulate de Al. Piru, Dan Zamfirescu și G. Mihăilă cu privire la literatura română veche. Dialogul are la bază următoarele aspecte: (a) necesitatea redefinirii conceptului de literatură veche românească; (b) soluții la problemele literaturii române vechi; (c) originalitatea culturii noastre medievale și reflectarea ei în cadrul culturii sud-est europene; (d) posibilitatea modernizării unor specii literare prin asimilarea unor elemente de conținut și formale din literatura veche; (e) locul literaturii române vechi în planurile tematice din învățământul liceal și universitar; (f) mijloace de promovare și cunoaștere a literaturii române vechi. ■ Revista publică: poezie austriacă semnată de Paula Ludwig, Frederike Mayröcker, Vera Ferra Micura și Jeannie Ebner; proză: un fragment din *Condiția umană* de André Malraux, în traducerea Sandei Râpeanu.

● [„Cinema”, nr. 3] ■ *Ancheta Filmul de autor – Filmul de mâine?*, conține întrebarea cu răspuns inclus: „Filmul de autor este: un centru vital al cinematografului moderne? ... o cauză esențială a revitalizării cinematografului engleze, franceze, cehe? ... un semn de întrebare pentru cinematografia noastră? ... o speranță că studioul București va promova în sfârșit nu regizori «cu diplomă», ci regizori care «au ceva de spus»?”. Răspund: Călin Căliman, Ov. S. Crohmălniceanu, D. I. Suchianu, Mihaela Iulian, Adina Darian. □•Despre *Cum se strică un film?* scrie Ov. S. Crohmălniceanu „Să ne înțelegem însă de la început, se strică numai ceva pornit bine, care avea șanse de reușită. Acolo unde nu există nici o virtualitate, dispare și posibilitatea ratării. Cu alte cuvinte ca să strice filme un regizor trebuie să aibă talent”. □•Marin Sorescu, revine la *Cronica unui posibil cineast* cu textul *Conovăț*: „Pe cai! Toți caii din lume să-i băgăm în filme, cu

coamele lor lustruite, cu nările aburând. Ne întoarcem, dincolo de filmul mut, la filmul static, înțepenim în marginea noastră, legați la conovăț ca sciții în gorgoane căutând să fotografieze în ochi curgerea câmpiei”. □•La rubrica destinată *Cărții de film*, Marian Andrei prezintă volumul *Vittorio De Sica* de Mihail Lupu, iar Adrian Țiroiu se ocupă de volumul *Filmul documentar românesc* de Călin Căliman.

• [„Familia”, nr. 3] Un dialog inițiat de Gheorghe Grigurcu cu Ion Negoșescu are în vedere măsura în care *Istoria literaturii române* aflată în pregătirea criticului se va apropia sau se va detașa de „modalitatea călinesciană”: „*Istoria literaturii române* pe care o pregătesc, în conformitate cu planul ce l-am dat publicității, nu vrea să constituie o replică la monumentală operă a lui G. Călinescu (pe care, deși o consider genială, mi-am arătat la timpul său obiecțiile), ci doar o manifestare a perspectivelor critice proprii epocii noastre. Oricât am învățat personal de la G. Călinescu, oricâtă plăcere îmi produce lectura unei pagini sau alteia din *Istoria* sa, care rămâne pururi interesantă și sugestivă prin modul copios în care reprezintă în primul rând pe autorul ei, trebuie să mărturisesc însă că mă simt mai legat de exemplul lui E. Lovinescu; pe de o parte prin sistematizările sale, pe de altă parte prin efortul său admirabil de a promova tinerele talente și de a le pune în valoare cu un ceas mai devreme, de la nivelul prestigios al unei *Istorie literare*”. Cu privire la numele unor poeți absenți din *Istorie*, precum Maria Banuș, Eugen Jebeleanu, Dan Deșliu, Veronica Porumbacu, Victor Tulbure, Mihai Dragomir, Cicerone Theodorescu etc. și chiar a lui Nicolae Labiș, Negoșescu explică: „Concep această *Istorie a literaturii* ca pe un roman de idei, de progresii în lumea esteticului, deci în afara oricărui pitoresc, oricărei tentații anecdotice; *roman* critic, fiindcă vreau să surprind permanent legătura etapelor, ruptura lor, corespondența și discordanța lor, în unicul sens al unei evoluții neîntrerupte și organice. Așa cum în marele său roman *Revoluția*, Dinu Nicodim reușește să facă din revoluția franceză însăși unicul erou principal al operei sale, – am ambiția să fac din literatura română însăși unicul erou principal al lucrării mele. Am toată considerația pentru *Țara fetelor* a Mariei Banuș, pentru începuturile poetice ale lui Eugen Jebeleanu, ca și pentru eforturile celor doi poeți de a-și reactualiza vâna lirică (și mă voi ocupa desigur, în textul lucrării mele, de ei, ca și de alții), dar n-au fost consemnați în *plan*, deoarece nu reprezintă factori de progresie estetică, ci numai de întreținere a climatului literar. Nicolae Labiș e mai mult o legendă decât o realitate literară. Faptul de a fi scris versuri oneste într-o epocă de secetă cumplită nu-i salvează, așa cum tratarea poeziei lui Vlahuță poate lipsi fără nici o pagubă din *Istoria literaturii*. Dacă ar fi trăit, poate că Labiș ar fi dat cuvânt original lirismului său jugulat. Astăzi, oricare poet tânăr de talent (și Doamne, câți sunt!) e deasupra lui.” De asemenea, Negoșescu face o serie de precizări și cu privire la critica și istoriografia postbelică. „În ultimii doi-trei ani, critica noastră a reînviat și cunoaște o proliferare impresionantă. Din păcate, generația mea, adică generația matură, e reprezentată doar de Cornel Regman, Ni-

colae Balotă, Ovidiu Cotruș, Dinu Pillat sau Al. Paleologu, dintre care doar primii doi se ocupă de literatura nouă. Foarte bogată și promițătoare este în schimb critica tânără, vehement axată adesea în actual, de la Nicolae Manolescu, Matei Călinescu, Eugen Simion la Valeriu Cristea, M. Ungheanu, Mircea Martin, G. Dimisianu, C. Stănescu, Mircea Tomuș, Virgil Ardeleanu, Gheorghe Grigurcu. Scriu critică, adesea foarte interesantă și poezii, de la strălucitorul Ștefan Aug. Doinaș la Victor Felea, Vasile Nicolescu, Al. Căprariu și Dan Laurențiu (Laurențiu Ciobanu), ori prozatorul D. Țepeneag. Dar toată critica tânără se caută încă și în afară de Matei Călinescu și Nicolae Manolescu nu disting încă nici un profil în conturare mai precisă; trăim încă o criză de metodologie: metodele noi sunt foarte discutate, nu și aplicate. Prevăd o viitoare puternică afirmare lui Virgil Nemoianu și Toma Pavel, dacă vor acorda mai multă atenție actualului, având în vedere metodele avansate pe care le stăpânesc. Sunt curios ce se va întâmpla cu M. N. Rusu și Marian Popa când vor evolua și se vor elibera de tutela redacțională. În istoriografia literară revirimentul e de asemenea notabil, de la Adrian Marino la Al. Piru, de la Lucian Raicu la D. Micu. Cât de vie este astăzi critica se poate constata din aprinsele și binevenitele discuții asupra călinescianismului, declanșate prin dialogul dintre Cornel Regman și Toma Pavel, discuții critice care au stat pe primul plan al vieții noastre literare.”. La finalul discuției, Negoțescu afirmă că nu va urma modelul unor nume ilustre, Iorga, Lovinescu, Călinescu, de a-și schița locul pe care consideră că-l ocupă în evoluția criticii, deoarece nu se simte „în măsură de a-și face autoportretul.” ■ George Pruteanu, încă student, formulează o serie de opinii cu privire la „planul”, respectiv la „clasificarea și terminologia propuse” de Ion Negoțescu pentru o Istorie a literaturii române. „Amendările noastre stau desigur sub semnul maximei relativități, o dată ce nu cunoaștem conținutul propriu-zis al respectivelor capitole. Cum însă partea cea mai grea a alcătuirii unei astfel de istorii (și cea mai discutabilă, în sensul bun) este tocmai compartimentarea, clasificarea, gruparea autorilor, vom transcrie câteva observații. Remarcăm dintru început excelența unor denumiri generice ca *Magia cuvântului* (Coresi, Dosoftei), *Chemarea istoriei* (Miron Costin, Neculce), *Neoromantismul* (Iosif, Gârleanu, V. Eftimiu), *Expresionism mistic și social* (Argezi) sau *Poezii afectivității disimulate* (L. Dimov, Sorescu, Vulpescu), «etichete» care surprind perfect substanța autorilor grupați sub ele. Ne întrebăm însă, dacă e justă plasarea lui Eminescu – totuși cel mai mare poet al neamului – sub titlul *Sinteza romantismului* naiv și sentimental, cuvintele subliniate de noi, având o vădită tentă peiorativă incompatibilă chiar cu opiniile lui I. Negoțescu din recentul său studiu *Poezia lui Eminescu*. Ne întrebăm iarăși, dacă Creangă suportă titulatura de «naturalist», dacă Dobrogeanu-Gherea a ilustrat într-adevăr o «direcție anti-estetică», sau, dacă Rebreanu nu e prea încorsetat în titlul *Proliferarea naturalismului epic*. Ne miră și plasarea lui Aron Cotruș în urma unor Vinea, Voiculescu, Eftimiu etc. Nu înțelegem nici denumirea de *Proză pură* acordată operei lui Dan Botta. În fine, credem că sub titlul '60. Eseul puteau fi notați mai mulți

esești reprezentativi de azi, și că titlul, '20. *Sfârșit de veac în literatură* (Duiliu Zamfirescu, Vlahuță, Delavrancea), e prea gol de conținut istorico-literar, pentru a susține pe cei patru scriitori înglobați. Bineînțeles că observațiile noastre sunt strict tangențiale, de amănunt nesemnificativ, dacă ținem seama că, în fond, obiectul lor este forma... formei". ■ Gheorghe Grigurcu semnează cronica literară la volumele *Seminția lui Laokoon* de Ștefan Aug. Doinaș, Leonid Dimov, 7 poeme, *Zoosophia* de Ion Gheorghe și *Pasărea tăiată* de Ileana Mălăncioiu. □ Despre *Seminția lui Laokoon*, Gheorghe Grigurcu notează: „Dacă încercăm să ne amintim de volumul precedent al lui Ștefan Aug. Doinaș, rămânem cu imaginea unui constructor de catedrale sonore. [...] Muzicalitatea lui Doinaș, nu de tot despărțită de valorile plastice, răspunde unui tip de senzualitate eterată, boreală, ca o adiere primăvărată prin adâncimile unei severe păduri de brad. Trebuie, cred, să vedem aci mai curând o determinare stilistică nordică (poetul e de altfel ardelean), mai mult decât o fervoare formală mediteraneană, prezentă și ea în subsidiar, printr-o figurație imagistică elină ca și printr-o anume fluiditate a versificației satisfăcută de sine. Doinaș întreține un nobil cult al sunetului, ca idee platoniciană. [...] Această desolidarizare a poeziei de materie care e noua ipostază a lui Doinaș, se traduce și într-o treptată abdicare de la senzualitate. Conștiința formelor amăgitoare e străbătută de un sentiment al castității ca de un climat afectiv protector. [...] Avem de-a face cu o descătușare a unei purități conținute, o reîntâlnire cu etatea mitică a începuturilor. Ciclul se încheie într-o aneantizare angelică. [...] Ba mai mult, însuși principiul proteic al lumii, tema măștii se convertește la cea a îngerului. [...] Retrăgându-se în idee, Doinaș nu mai are cui să se predea chiar dacă ar dori să capituleze. Întocmai ca în antologicul său poem *Asediul*, unde invizibilul ni se dezvăluie drept o preafericită limită. □ Despre *Leonid Dimov, scriitor* „din ginta liricilor de afinitate barbiană”. Criticul arată: „Voluptății pipăibile ale poetului-matematician sunt absorbite (în fine!) de o tonalitate proprie. Principiul de resorbție funcționează zgomotos în cataractele unor mari poeme. [...] La prima vedere priveliștea poemelor fluviale tricotate manual poate produce o inhibiție. În căutarea marilor simboluri incluse, dai de migala lucrului, de nenumăratele frumuseți microscopice care constituie barajul cel mai de temut al finalizării. Dimov cultivă o tehnică a întârzierii, a dificultății voluptuoase care e un pandant al reveriei orientale. Vorbește tacticos, ritualic, cu gesturi rotunde, învăluit în nenumărate rotocoale de fum. Mustața răsucită precum un melc e și ea o simbolizare a răbdării. Dar când urmărești ochii sfredelitori, micșorați în intensitate, mai curând vioi decât contemplativi, vezi că trădează pofta de lucru. [...] Orientalul incorigibil (cu altoi slav) este îngenunchiat de artist, care în loc de a-i impune propriile norme, îl obliga să inhaleze mai adânc opiul tradițional, să halucineze pe strălucirile moștenite. Lirismul cu cât pare mai excesiv constrâns de disciplina intrinsecă, cu atât dezvăluie mai limpede o umanitate fabuloasă. [...] Limba lui Dimov pare a se fi neutralizat în așa măsură, încât prin străvezimea ei străbate spectacolul de circ nostalgic al lucrurilor pure. Fără intervenția impa-

sibilului poet, oriental cu pupilele sparte de miraje policrome. Adică un parnasian al hazardului”. □ „*Zoosophia* lui Ion Gheorghe reprezintă un savuros spectacol de circ al cuvintelor”, scrie Gheorghe Grigurcu la începutul cronicii sale: „Acestea fac tumbe și grimase, umblă pe sârmă și efectuează salturi mortale, încercându-se de o stranie electricitate bufă care se transmite spectatorilor animându-i, determinându-i să aplaude sau să fluiere. [...] Știm că folclorul formează prin elementele sale de fantastic extrem o primă matrice a absurdului. Ion Barbu și Tudor Arghezi au fost prin unele din ipostazele lor lirice niște mari bufoni chinuți. Emil Botta la rândul său bruschează expresia poetică, silind-o să se adapteze unui amar grotesc vizionar. Autorul Zoosophiei a trecut prin toate aceste zone, însușindu-și degajarea, îndrăzneala asociativă, uneori de-a dreptul cadența și pasta verbala a predecesorilor (e pusă la contribuție ni se pare și revista unui moși). [...] Contradicția (estetică) ce stă la baza Zoosophiei e între absurd și pitoresc. Programul real al cărții este al pitorescului, veleitățile țin de suprarealism”. ■ Un ultim volum prezentat de Gh. Grigurcu este *Pasărea tăiată* și aparține Ilenei Mălăncioiu: „Departate de a fi echilibrată, satisfăcută de bucolic ca de o experiență în sine, creația tinerei autoare mărturisește un dramatism acut, o ardoare a cunoașterii plastice, densă și sintetică, învecinându-se cu autonimicirea. [...] Lirica Ilenei Mălăncioiu se desparte de orice convenționalism ruralist prin manicheismul său inversat. E cântecul unei fete care se îndrăgostește de zmeu [...] care tânjește după puritate înfățișând cruzimea, care refuză binefacerile metaforei (pusă cu virtuozitate în slujba simbolului) sau ale unei poziții morale transmisibile. E sacrificiul și onoarea oricărei poezii autentice, acela de a se întrupa în ceea ce pare propria sa renunțare.

● **[„Iașul literar”, nr. 3]** În anul decisiv al bătăliei canonice pentru E. Lovinescu, de la a cărui dispariție trecuse un sfert de secol, Eugen Simion publică amplul studiu *E. Lovinescu, monografist*, referindu-se la cele trei lucrări de specialitate, consacrate lui Gr. Alexandrescu (1910), C. Negruzzi (1913) și G. Asachi (1921), pe care acesta le publicase cu gândul de a primi o catedră la Facultatea de Litere și Filosofie a Universității din București: „Ca monografist, E. Lovinescu e, deci, un deschizător de drumuri, deși acest merit nu i se recunoaște. Pe terenul arid al informației și al descriției istorice el a introdus elementul nou, cu desăvârșire ignorat de vechea istoriografie: apreciere estetică. Dezgropăm opere și autori nu numai pentru a da generațiilor noi o pildă de devotament, ci în primul rând pentru a le confrunța cu sensibilitatea și gustul nostru.” E, așadar, o nouă mostră de mutație a valorilor estetice și de oportunitate a revizuirilor. ■ În *Prim-plan* iese de această dată I. Negoșescu, al cărui eseu, *Poezia lui Eminescu* (E.P.L., 1968), „n-a trezit câtuși de puțin mai vechile suspicieni dintre *călinescieni și anticălinescieni*, deoarece vorbind despre Eminescu, autorul trebuia ori să construiască în umbra marelui istoric literar, ori să contrazică niște idei devenite aproape locuri comune. Având în vedere acest ultim aspect, credem că un merit destul de mare al criticii este însuși faptul de a fi scris cartea.” ■ Este salutată

inițiativa revistei de a se înființa o editură la Iași, având în vedere argumentul vechimii primei tiparnițe – 1643 – la Biserica Sf. Trei Ierarhi, sub Mitropolitul Varlaam. ■ Adrian Marino rezervă o amplă analiză *Curentului literar*, studiu ce va intra în preconizatul *Dicționar de idei literare*. ■ I. Friduș publică rezultatele anchetei *211 tineri și preferințele lor estetice*, organizată la invitația redacției ca elevii și studenții să trimită în plic liste topuri de scriitori români și străini, compozitori, actori și interpretăți. Clasamentul conturează coincidența între canonul estetic, cel școlar și cel public: Eminescu (111 voturi); Sadoveanu (56), Caragiale (53), Rebreanu (39), Creangă (31), Coșbuc și Alecsandri (30). Deocamdată, ultimul scriitor național, Tudor Arghezi, mort în iulie 1967, așadar de numai 6 luni, nu se numără printre cei mai frecvențați autori (10 voturi). □•La copitulul *Literatură universală*, raporturile sunt echilibrate. Dumas conduce (27 voturi), urmând Balzac (22), Hugo (21), Shakespeare (20), Stendhal (18). Așadar, autorii francezi predomină. ■ V. Constantinescu scrie o cronichetă despre romanul lui D.R. Popescu, *Duios Anastasia trecea* (Ed. Tin., 1967), căzând în capcan de a-l încadra în proza rurală, deși întreaga arhitectură se revendică de la William Faulkner. □•Z. Sângeorzan scrie despre sinteza lui D. Micu, *Lirica lui Lucian Blaga* (E.P.L., 1967), făcând și unele observații critice: „D. Micu nu epuizează în acest eseu o temă (lirica), ci o gândește dintr-un unghi propriu și caută izvoare noi, îi surprinde procedee interne de autoconstituire, de infiltrație în lirismul românesc modern. Nu vom nega informația bogată, asociațiile, exactitatea unor idei, definițiile critice, stilul suplu mai aerisit față de alte lucrări, posibilitățile de expresie”.

● **[„Luminița”, nr. 3]** Cuprinde o schiță a... poetului Virgil Carianopol, dar și o povestire de Fănuș Neagu, *Valea cu fluturi, cu păsări și cu flori*. □•*Cartea mea frumoasă*, prin intermediul Luciei Olteanu, face cunoștință copiilor cu scriitorul Pierre Gamarra. □•La rubrica *Din cele mai frumoase poezii...* este publicat poemul patriotic *Țara* de Ion Pillat.

● **[„Lupta de clasă”, nr. 3]** Ștefan Voicu, semnatarul articolului *Introducere la valorificarea operei sociologice a lui Dobrogeanu-Gherea*, atrage atenția că „Gherea, demonstrând cu o puternică forță de argumentare teoretică și faptică legitimitatea socialismului, rațiunea de a fi a mișcării socialiste la noi în țară, a scos totodată în relief necesitatea obiectivă a unirii muncitorimii din țara noastră în organizații profesionale și politice proprii, de clasă, a adus o contribuție prețioasă la formarea conștiinței de sine a clasei noastre muncitoare, la fundamentarea menirii și perspectivei ei istorice, a întărit încrederea mișcării muncitorești și, în general, a elementelor progresiste, înaintate, din societatea românească, în victoria inevitabilă a cauzei socialiste.”

● **[„Orizont”, nr. 3]** Din convorbirea cu Al. Dima, membru corespondent al Academiei Republicii Socialiste România și director al Institutului de istorie și teorie literară „G. Călinescu”, consemnată de Nicolae Ciobanu, se reține viziunea intervievatului despre rolul institutului: „Activitatea Institutului de istorie și teorie

literară «G. Călinescu» e mai puțin cunoscută decât ar merita. E drept că în ultimele luni ecourile lui au devenit mai puternice, dată fiind munca ce e desfășoară aci de peste un an, pe baza tradițiilor Institutului care își va sărbători curând aniversarea a două decenii și pe care l-a condus, cu strălucire, G. Călinescu. Funcțiunile Institutului sunt duble. Este, pe de o parte, un seminar în care se formează tinerii cercetători al căror număr acopere aproape jumătate din întregul personal, pe de altă parte, un centru de cercetare științifică în domeniul căruia lucrează istorici literari cunoscuți”. ■ Anghel Dumbrăveanu face stop-cadru asupra a opt poeți tineri promovați în paginile revistei, printre care sunt D. Petrovici, Marcel Turcu, George Suru, Crișu Dascălu Lucian Bureriu, Traian Dorgoșan, Nicolae Dolângă, Aurel Turcuș, despre care se comentează: „«Orizont» își propune aici afirmarea unui număr de opt poeți tineri promovați în paginile revistei, tineri aflați în puncte diferite pe scara evoluției [sic!], cu însușiri adesea extrapolate, însă autentice. Scopul nostru este de a atrage atenția mai mult asupra lor, lăsând examenul semiologic în seama criticii. Convingerea noastră este că tinerii poeți grupați aici reprezintă, sau pot reprezenta, garanțiile unui destin literar remarcabil”. ■ Despre avalanșa de poeți și debutanți ai anului 1967 vorbește și Cornel Ungureanu. Criticul evidențiază importanța însușirii de către aceștia a culturii poetice pentru a rezista concurenței acerbe din câmpul poeziei. De asemenea, pledează pentru dreapta judecată de valoare asupra debutanților a căror evoluție ulterioară poate fi infirmată și este, în multe cazuri, plină de surprize. □•Pentru a stimula hărnicia poezilor este reprodus, ca sprijin moral și îndemn sufletesc, fragmentul dintr-un interviu al lui T. S. Eliot, Despre poetul tânăr și despre munca literară. ■ Șerban Foarță aduce lumină în universul literar al lui Urmuz, începându-și cronică cu fabula acestuia, singura încercare poetică care i se cunoaște (Fabula lui Urmuz). ■ Prozatorul Iosif Lupulescu, ale cărui proze sunt calificate de extracție cehoviană sau caragialiană, este susținut în paginile acestui număr de Sorin Titel. ■ Traduceri din lirica universală realizează Ion Carai. □•Urmare a unei călătorii în Polonia, Diana Maria Herberescu împărtășește câteva Instantanee poloneze. □•Susținută de N. Ciobanu, cronică literară se referă la volumul de povestiri al lui A. E. Bakosky, Echinoxul nebunilor. ■ La cronică ideilor, Ion Maxim își aduce contribuția legat de remarcabilele realizări și tradiții ale filosofiei românești și, mai ales, referitoare la ideile lui D.D. Roșca din volumul *Însemnări despre Hegel*. □•În seria de documente ale istoriei literare, sunt aduse argumente (și documente!) pentru o mai justă evaluare a activității lui Paul Iorgovici, învățat bănățean (de la sfârșitul secolului al XVIII-lea), la formarea limbii literare românești, argumentare realizată de cercetătorul Vi-chentie Ardeleanu. □•In domeniul artei teatrale și a baletului, sunt semnalate două piese Nunta din Perugia (la teatrul din Arad), Livada cu vișini (la teatrul Lucia Sturdza-Bulandra din București) și baletul Don Quijote la Opera de Stat din Timișoara. ■ La cărți și reviste recenzate, sunt de menționat: H. Yvonne Stahl – Mătușa Matilda, (Simion Bărbulescu), Ovidiu Bârlea, Poveștile lui Creangă (Ior-

dan Datcu), Bernard Delvaille – *Essais sur Valéry Larbaud* (Alexandra Indrieș), revista sârbă „Novi Jivot” nr. 2/1967, volumul IV din Studii și materiale privitoare la formarea cuvintelor în limba română (Doina Bogdan-Dascălu).

● **[„Presa noastră”, nr. 3]** Gh. Dinu omagiază personalitatea unui reporter de excepție F. Brunea-Fox în articolul La tinerețea unui septuagenar. „Apăruse în scrisul nostru zilnic ca un muschetar elegant, plin de cavalerismul unei cronici sociale, rămasă ca un model somptuos al publicisticii. Brunea-Fox era redactor, era creator, era observatorul dinamic al cotidianului contemporan. Aducea în ziaristică o viziune nouă, un scris alert, metaforic că un amplu poem. Până la el, în presa noastră, genul scrisului lui exista, cu rare și relative excepții, la un stadiu încă incipient, de formație. [...] Trebuie să pomenim aici un lucru de care nu știu decât foarte puțini – noi cei care l-am urmărit cu pasiune – că Brunea-Fox a făcut parte din mișcarea de avangardă românească și că a publicat în revistele „Integral” și „Unu” câteva poeme în proză de o cu totul nouă inspirație, de un dinamism artistic cu mult mai mult decât remarcabil și care, prin autenticitatea lor, nu pot fi îndepărtate din literatura modernistă. [...] Prietenii lui – începând cu acest miraculos B. Fundoianu, cu care a pornit din copilărie aproape, – debateurii fenomenului cultural contemporan, umerii de care se lovea, erau Ion Vinea, Al. Philippide, Cezar Petrescu, generația dintre cele două războaie, cu reporterii și pionierii scrisului temerar al epocii noastre”.

● **[„Ramuri”, nr. 3]** În ancheta Ceasurile de glorie ale manualului Nicolae Corvin, Ion M. Negreanu și Petre Predică prezintă manuale de limba română, produse unor autori importanți precum: Mihail Dragomirescu, Al. Rosetti, D.P. Perpessicius, N. Cartoian și G. Călinescu (manual de curs secundar). Se prezintă pe larg manualul lui C. Damianovici care are meritul de a fi selectat texte literare importante, reprezentative etic și estetic pentru vârstele gimnaziului, enumerându-se titlurile și justificările didactice. ■ Rubrica *bloc-notes* nu mai apare în acest număr și nici în următoarele. ■ Ștefan Aug. Doinaș semnează articolul Despre condiția revistei de cultură, în care semnalează importanța acestora în promovarea în masă a valorilor unei culturi, avertizând că revistele literare „nu se mai pot înălța, într-o pornire autarhică, peste nivelul general al culturii în care se constituie”, fiind mai restrictive decât cele de cultură. ■ Mihai Pelin scrie despre cartea lui Banu Rădulescu, Dincolo de așteptare, un volum de proză cu „vieți sfâșiate”, în care personajele sunt implicate „direct sau indirect într-o conflagrație cu zgomote surde.” ■ Iliana Grigorovici analizează Fantasticul sau proximitatea misterului în proza lui A. E. Baconsky, căruia îi apreciază componenta livrescă, subtilitatea, eleganța prin care reușește să asocieze povești „stranii sau înfricoșătoare” cu un spirit elevat, cititorul putând să recepteze textul cu o distanțare necesară, „spaima nu comunică angoasă, ci delectează” cititorul. Singurul reproș adus lui Baconsky sunt parabolele care „nu afirmă realitatea misterului și nici nu comunică bănuirea lui.” ■ Înțelegerea literaturii, de Adrian Marino (continuare în numărul următor) este un articol teoretic despre tehnicile de înțelegere și instru-

mentele de interpretare ale literaturii, critica literară având multe avantaje pe care le poate valorifica. După ce enumeră câteva opinii (autohtone și europene) despre menirea criticii, găsește un principiu comun între toți și anume „înțelegerea operei literare”, însă această „înțelegere” este „înțeleasă” diferit de critici. Marino consideră totuși că „a înțelege o operă literară înseamnă a o reface într-un plan imaginar, ipotetic [...] și a re-construi totul, prin re-traducere. Anunță că în numărul următor va continua cu accentul pus pe capacitatea de raționalizare și conceptualizare pe care îl are critica. ■ *La Cronica literară*, Mihai Ungheanu scrie despre Un nou debut în „Colecția Luceafărul”: Gh. Suci, afirmând că debutantul „are ceva de spus”, dar că momentan se află în umbra altor prozatori. ■ Despre proza Duminița muților, scrisă de Constantin Țoiu, Mihai Ungheanu spune că ar fi meritat mai multă atenție din partea criticii, pentru că este diferită de proza generației sale, fiind o proză lirică, prin care reușește să redea în toate povestirile din volum un singur sentiment în diferite nuanțe. Găsește câteva inconsistențe de construcție într-o proză precum Pană de lumină, dar pe care Ungheanu o „sanționează” de fapt pentru subiectul pe care îl conține, și anume un personaj care se simte sufocat de mediu, de „praful care plutește pâcios în aer” și care vrea să treacă ilegal granița, fiind o aluzie la politica izolaționistă a regimului comunist. ■ Eugen Constant laudă într-un limbaj pretențios și patetic volumul cu și despre proletari utopici, „Versuri”, de Mihail Cruceanu, pe care îl supraevaluează din pricina prieteniei cu autorul. ■ Ovidiu Ghidirmic semnează articolul Matei Caragiale și „spiritul balcanic” ■ *La Comentarii critice* Al. Piru scrie despre Marin Sorescu. ■ *Mișcarea ideilor*: în contextul comemorării a 85 de ani de la moartea lui Karl Marx, apare sub semnătura lui Nicolae Novac articolul Conceptul de înstrăinare la Marx. Și Ilie Purcaru aduce elogii marxismului în articolul Condițiile valorificării. ■ *La Addenda*, L. Surian semnează Gândirismul la „Gândirea”, despre conținuturile filozofice ale ideilor gândiriste. ■ Critica rațiunii pure, fragment de manuscris tradus de Mihai Eminescu este comentat de C. Noica. ■ *La Arhiva olteană*, Eugen Constant amintește de Elena Farago în contextul în care se împlinesc 90 de ani de la naștere. Adrian Păunescu, Vasile Petre Fati, Magda Isanos cu poezii, Petre Anghel (proză scurtă) și *Reexaminări* făcute de Ștefan Aug. Doinaș volumului Cartea nunților, de Sorin Mărculescu sunt prezenți, în corpore, la „Povestea vorbii”: ■ Numărul se încheie cu fragmente de poezie de Michel Deguy, comentat de Ana Blandiana, un fragment de proză de Pierre Emmanuel, tradus de Marin Sorescu.

● **[„Secolul 20”; nr. 3]** Un prim grupaj îi este consacrat lui Samuel Beckett, cu articole de Horia Lovinescu, Maurice Nadeau și Nicolae Balotă. Gellu Naum este traducătorul piesei Așteptându-l pe Godot. Un alt doilea grupaj onorează Centenarul Maxim Gorki, prin contribuții semnate de György Rado, Tamara Motîliova (*O prietenie memorabilă: Rolland și Gorki*) Konstantin Fedin și Al. Oprea (*Panait Istrati, Maxim Gorki și Nikos Kazantzakis*) ■ Virgil Nemoianu își începe seria de *Simptomatologie literară*, propunând o critică ludică a suprafețelor, cu

unele considerații interesante despre proza lui Céline, scriitorul altminteri blamat pentru colaboraționismul său nazist în perioada Guvernului de la Vichy: „Un roman de Céline este o serie de avalanșe, este rostogolirea unor episoade care se nasc spontan sub ochii noștri și care, de regulă, nu se leagă între ele prin succesiune logică, ci prin simplă juxtapunere. [...] Această limbă care nu a mai trecut prin filtrele creierului, ci a izburit nemijlocit din inimă și intestine este proaspătă și fierbinte. [...] Nu mă sfiesc să afirm că poate de la Rabelais încoace, niciun alt mare scriitor francez nu a pătruns atât de adânc în atelierele subterane ale limbii. Niciun altul nu s-a purtat astfel cu instrumentul de metal fin și impecabil care este franceza postraciniană” □•Concluzia lui Virgil Nemoianu este că, în Céline, găsim un „analfabet titanic al limbii”.

• [„Steaua”, nr. 3] Aspectele poeziei sunt analizate de Victor Felea prin intermediul volumelor publicate de Maria Banuș, *Tocmai ieșeam în arenă*, și Aurel Rău, *Poezii*. Se observă, pentru primul scriitor luat în discuție o reîntoarcere la „uneltele sale firești, la compoziția lirică de proporții restrânse, oferindu-ne în culegerea *Tocmai ieșeam din arenă* un mănunchi de plăcute surprize artistice. Și trebuie să spunem că abia cu aceste poeme, rod al unei perioade recente, își întregeste pe deplin profilul început cu *Țara fetelor*, atingând același grad de autenticitate lirică de odinioară, dar adăugându-i un plus de reflexie și sobrietate. Trecând printr-o perioadă de obiectivare, forțând puțin o notă care nu-i era proprie, M. Banuș a revenit la sine, regăsindu-se în adevăratele evenimente interioare care i-au marcat existența în anii din urmă, într-o lucidă primenire de atitudine și de concepție față de poezie, față de raporturile cu lumea. [...] Niciuna dintre poetele noastre nu realizează, ca Maria Banuș, o vibrație atât de pătrunzătoare, de pură, când e vorba de mutațiile biografiei intime. Există în volumul de față câteva momente ale unui «cântec de vârstă» crepusculară de o deosebită frumusețe, precum *Străzile*, *Prin București*, *După ploaie*, *Vis cu plajă*, *Solstițiu*, *Acum*, *Cuvintele noastre*, *Victorie*, *Spun creionului*, *Incendiul*, *Balanță*, *A venit doctorul*, *Flacăra*. [...] Prin ultimul său volum, poezia Mariei Banuș se dovedește o seismogramă indicând cu uimitoare precizie mișcările și oscilațiile nevăzute ale sufletului nostru contemporan. Și e o încântare să descifrezi acest «grafic» ale cărui linii ai certitudinea că te-au parcurs în parte, și pe tine”. □•„Cu volumul de *Poezii*, apărut la Editura tineretului la sfârșitul anului trecut (colecția „Cele mai frumoase poezii”), Aurel Rău face cutezătorul gest al unei retrospective lirice; cu ocazia aceasta el și-a întocmit o primă «schiță» a edificiului său definitiv, încercând o întâie confruntare cu spiritul critic (recte, cu criticii și cu publicul) sub înfățișarea lui mai austeră și mai exigentă de judecător dezinteresat. Spunem judecător, dar ne gândim și la celălalt aspect al său, de confident și prieten, fără de care nu poate fi înțeles cu adevărat. Pentru că în primul rând trebuie să receptezi, să retrăiești, cum se spune, simpatic, fenomenul, având abia apoi justificarea de a te pronunța asupra lui. În ce îi privește pe criticii noștri, ei nu s-au rostit încă despre noua înfățișare, cvasiintegrală, a poeziei lui Rău, iar ecoul printre cititori e dificil de sesi-

zat deocamdată. Aceasta nu ne împiedică să-i creionăm aici trăsăturile, să înregistrăm ceva din vibrația unică de care e străbătută. [...] Concepând poezia ca pe o rostire deosebită, implicând parcă anumite virtuți magice, Aurel Rău a reușit să dea celor mai izbutite dintre poemele sale o desfășurare de ritual, când solemn și grav, când înseninat, ca în unele producții ivite din taina străveche a acestui «spațiu mioritic». ■ Ion Vlad propune o Reîntâlnire cu Liviu Ciulei în „Moartea lui Danton”, „spectacol monumental și tulburător”. „Liviu Ciulei conduce distribuția enormă după criteriile acestui vitraliu epic, desenându-le linii distructive, apariții marcate, fizionomii memorabile și reliefând câteva personalități din grupul lui Danton sau din cel apropiat lui Robespierre și Saint Just. Patosul romantic, antinomiile dramatice sunt subliniate în spiritul dramei eroice, dar și conform cerințelor teatrului în succesiunea unor secvențe. Termenul nu e aici întâmplător, fiindcă recunoaștem ceva din viziunea regizorului de film în pictura minuțioasă a decorului, în utilizarea unei turnante și a unei scene cu un plan înclinat care modifică unghiurile și descoperă dimensiuni uimitoare pentru desfășurarea dramei. [...] Liviu Ciulei îl creează pe Danton în coordonatele tulburătoare fixate de dramaturg, un erou tragic minat de teribile contradicții.” □ Un alt spectacol „discutat și mult disputat” pe care îl are în vedere Ion Vlad este *Livada* cu vișini realizat la Teatrul „Lucia Sturdza Bulandra” de Lucian Pintilie: „Sincer vorbind nu este foarte greu să înțelegem mobilul drasticelor reproșuri dintr-o cronică apărută la puțin timp după premieră. Nimic ireverențios, nimic în afara unei posibile și strict cehoviene interpretări în regia acestui admirabil regizor și om de teatru care este Lucian Pintilie”. ■ Rubrica *Viața cărților* propune atenției cititorilor, prin intermediul lui T. Tihan, Jurnalul lui Eugen Barbu care „poate «jigni» uneori pe insul comun, prin ineditul și «cruzimea» cu care sunt dezvăluite și «diagnosticate» cu precizie de clinician, porniri adesea elementare, gânduri și sentimente ce angajează straturile adânci ale sensibilității, câteodată ale unei infrastructuri, ale unui subconștient și care în viața cotidiană sunt retractile (refulate) din cauza unor anumite conveniențe sociale. Dar aceste însemnări permit revelarea unor trăsături mai puțin vizibile în comportamentul exterior, însă, realmente, definitorii pentru structura etică, intelectuală și estetică a artistului, care are curajul de a se privi, în momente supreme, deschis, surprinzându-și cu siguranță liniile esențiale ale propriului său portret interior. [...] Acest Jurnal devine, prin atmosfera, prin unghiurile deosebite și relevante totodată, prin care operează o disecție în timp și în cadrul social, un fel de *bildungsroman* al unei perioade pe fundalul căreia se mișcă silueta prozatorului adeseori aplecat peste genuni de suflet. Eugen Barbu cunoaște alchimia cuvântului cu valență poetică, reușind să sugereze o stare de spirit, spunând totul numai pe jumătate, prin notarea unor impresii dispartate, care însă, prin simpla lor alăturare în filele jurnalului, recheamă o atmosferă ușor nostalgică, plină de vis, încărcată de un dulce, tulbure senzualism”. □ În aceeași rubrică, Ion Vlad face o serie de comentarii cu privire la nuvela lui Dumitru Radu Popescu *Duios Anastasia trecea*, (Ed. Tineretului, 1967): „Asistăm, compozițio-

nal vorbind, la fragmentarea unui val discontinuu de amintiri și imagini (unele descinse din viziuni onirice), alternate și modificate. Amintirile dobândesc, în contextul unei proze de atmosferă (cel puțin în parte), o prezență palpabilă, duros de apropiată de reprezentările noastre. În succesiunea unor crâmpes de imagini rememorate, timpul prezent se desface, se dizolvă în cele din urmă, pentru a face loc unor situații ce aparțin unui alt timp: al tragismului. [...] Scriitorul apelează la monologul interior nu numai pentru a parcurge etapele unui plan sufletesc primordial aici; soluția monologului apare ea fericită pentru că e în funcție de tensiunea dramatică a momentului epic și solicită altfel vibrația tensională a personajului, respirația frenetică a aducerilor aminte, rememorarea unor momente trăite. [...] Scriitorul pare să fi pornit – cel puțin așa ni se pare, în analogie cu tragedia antică – de la ideea că actul femeii exprimă adeziunea unui popor, adeziune exprimată în mărturia îngropării, în asocierea unui ritual ancestral, talmăcind conștiința rezistenței, ca în *Moroii* (amintind cuvintele Antigonei și explicația gestului ei în fața lui Creon). Realizată în planul semnificației general-umane a faptelor, nuvela apelează la un sistem de simboluri, mai toate de o mare vibrație poetică și cu multiple disponibilități pentru deschiderea sensurilor din sub-textul comunicării. Cele mai multe simboluri provin din adaptarea unor mituri, din realcătuirea lor în virtutea unei concepții estetice moderne prin care D. R. Popescu se întâlnește cu Șt. Bănulescu îndeosebi ■ În acest număr, la rubrica *Poezie și proză*, se pot citi creații de Radu Boureanu (*Somn, foame, sete și dor, Starea fără teimei, Deleatur*), Valter Roman (*Pe pământul Spaniei*), Horia Furtună (*Sfârșit de basm*), Ion Pop (*Tot mai puțin, În voia mării*), Anghel Dumbrăveanu (*Pe cursul târziu al nopții*).

● **[„Tânărul leninist”, nr. 3]** Pe muzica aparținând Hildei Jerea, Florența Albu îndeamnă: „Veniți cu noi! Ne cheamă țara/ Să învățăm și să clădim,/ Veniți cu noi, cu primăvara/ În largi coloane să pornim./ Ne-ndrumă pașii, ne învață/ Partidul; lui îi mulțumim./ Suntem îndrăgostiți de viață/ Și vieții noi vrem să-i slujim”.

● **[„Teatrul”, nr. 3]** Ziua mondială a teatrului este omagiată cu textul *În slujba umanismului* de Dinu Cocea, prim-secretar al Asociației Oamenilor de Teatru și Muzică (A. T. M.) □•Apare *Zozo între pământ și cer*, o „morală a fabulei în șapte tablouri” de Ștefan Iureș, însoțită de *În atenția lectorului* semnată de Șt. Iureș], explicând *teza, sinteza și antiteza* textului dramatic. □•Al. Popovici semnează *Tudor Mușatescu despre el și despre alții*. □•Piesa prezentată în acest număr: *Teatrul de Comedie. „Sfântul” de Eugen Barbu* de Ilie Rusu: „Comedie amară, cu neașteptate schimbări de situații și de tonalitate, cu un dialog scris cu meșteșug, piesa conține câteva digresiuni ușor didactice și unele scene pe care autorul le-a reținut pentru a aduce pete de culoare acolo unde acțiunea părea că se rarefiaza”. □•V. Mândra semnează *Structura situațiilor în comedia „O scrisoare pierdută”*, un studiu în care analizează piesa lui I. L. Caragiale. □•Revista omagiază *100 de ani de la nașterea lui Maxim Gorki* cu textele: □ *Luciditatea eroului gorkian* de George Calboreanu: „ Un erou gorkian, în adevăratul sens al

cuvântului, mi se pare a fi și Egor Bulăcirov, pe care l-am interpretat cu ani în urmă pe scena Naționalului bucureștean. [...] Privind retrospectiv sensul spectacolului, pot afirma că el a fost un adevărat omagiu adus acestui dramaturg mereu tânăr.” □•*O navă-școală* de Irina Răchițeanu-Șirianu se referă tot la centenarul gorkian: „Mai mult de jumătatea unui veac dovedește dreptatea lui Gorki, când după 1905, a venit spre teatru considerându-l ca o tribună de unde să transmită viu, dinamizate, idei-mesagii, năzuințe, adevăruri, idealuri. Idei care să devină acțiuni, să aibă virtuți transformatoare” □•La fel, *Contemporanul nostru* de Leonida Teodorescu: „Despre Gorki s-a spus nu o dată că piesele lui sunt niște documente ale epocii (lucrul cel mai ridicol îl constituie intenția de elogiare pe care o conține această frază). Unele, din păcate, sunt. Și atunci avem de a face cu niște subiecte bine rotunjite din care se degajă niște concluzii ferme, care poate că au fost utile la vremea lor, dar care astăzi, când trăim, evident, alte vremuri, nu sunt decât niște documente ale epocii (în vremea aceea, în situația dată, poate că era bine să faci așa), adică fac parte din arhiva literară”. □•Apare a doua parte din *Mic organon pentru teatru* de Bertolt Brecht. □•George Gană semnează *Criza dramei? Pe marginea concursului „Vasile Alecsandri”*: „Se știe că toate momentele însemnate ale istoriei criticii corespund unor faze de efervescentă a vieții literare. Dacă în ultima vreme se scrie mult și interesant despre proză și poezie lucrul nu se datorește desigur unor preferințe, ci faptului că proza și poezia actuală înfățișează spiritului critic valori ce se cer apreciate și integrate în serii istorice, sensibilități inedite, tehnici artistice inovatoare, așadar îi oferă constant prilejul exercitării. Ceea ce nu se poate spune despre dramă. Apariția la intervale mari a câte unei piese bune nu e un stimulent suficient. Deși se scrie mult, și pot fi numiți câțiva autori cu personalitate distinctă, e dificil de susținut existența în dramaturgie a unui dinamism care să rețină atenția și să oblige la urmărirea pasionată.” În continuarea textului sunt prezentate piesele premiate: premiul I – piesa *Vizita* de Aurel Stărică, premiul II – *O glumă de doi bani* de Gheorghe Vlad, premiul III – *Viceversa* de Ștefan Harlam, premiul IV – piesă de Ion D. Sârbu (fără a menționa titlul). Mai sunt menționate: *Lumea în inițiale* de Al. Mirodan, *O zi și o noapte* și *Strigoii* de Mihai Georgescu și *Podul fără felinar* de Leonida Teodorescu. În concluzie aflăm: „Rezultatele ultimului concurs «Vasile Alecsandri» sunt, cum se vede, modeste. Nimeni nu se aștepta la o avalanșă de capodopere, desigur. Dar, oricum, parcă e totuși prea puțin. [...] Mă întreb, dacă nu era mai bine să nu se fi atribuit toate premiile, sau chiar nici unul. Premiind, recunoaștem și declarăm niște valori, dar dacă se întâmplă ca lucrurile ce candidează să nu fie valori certe, durabile, cui ajută promovarea lor? Mai important este însă altceva: calitatea mediocră a piesei într-un act nu e fără legătură cu nivelul general al dramaturgiei noastre, nu e «compensată» de excelența piesei în mai multe acte”. □•Apare cronică *Baranga pe portativul comediei* de Călin Căliman, despre volumul *Comedii* de Aurel Baranga (E.P.L., 1967): „În comedie, deci (argumentele principale fiind în esență, cele calitative), Baranga se desfășoară mult mai firesc,

se simte mai «acasă». Îndeosebi pe portativul comediei își definește Baranga *eu*-ul artistic. Volumul de față e, înainte de toate, un *argument*. Gama umorului său e variată, aproape completă. [...] Scrisul său mărturisește, înainte de toate, permanența unor tradiții ale comicului în dramaturgia românească. Râsul caragialesc, premers de hazul «dintr-o bucată» al dramaturgilor înaintași și urmat de hazul pleiadei de autori care s-au consacrat între cele două războaie mondiale, râsul caragialesc – deci – este transmis și adaptat contemporaneității nu numai, dar îndeosebi, de «pana» lui Baranga”.

• [„Tomis”, nr. 3]. Al. Protopopescu semnaleză apariția volumului *Cărți, autori, tendințe* (E.P.L, 1967), semnată de „confratele Cornel Regman și vecinul nostru de rubrică, de curând ieșit în ringul botezat de sine «cronica cronicii literare», cu o vigoare pe care cei mulți o bănuiau istovită”. Analiza cărții îi relevă semnatarului „un volum vii, ușor de citit și de indiscutabilă utilitate. L-a ticluit un Scapin a cărui năstrușnicie încă nu s-au mântuit”. □•Petru Tulniceanu recenzează volumul lui Nichita Stănescu – *Alfa* (Ed. Tineretului, 1967) – o carte „antologică” care „înmănunchează florile cu esențe tari ale poeziei autentice, reprezentând în același timp jurnalul liric al unei deveniri și consacări.” În *Alfa*, Nichita Stănescu a demonstrat că „deține secretul comunicării infinitului prin finit pe care prea puțini îl au, lapidaritatea îmbibată cu multiple semnificații, și nu ne temem să afirmăm [...] că este un poeta maximus, tocmai pentru că a reușit să devină el însuși: «*Ar semăna întrucâtva / cu sfera / care are cel mai mult trup / învelit cu cea mai strămtă piele / cu puțință*». (*Elegia întâi*)” □•Ion Buzași semnaleză apariția monografiei *Ioan Maiorescu* (E.D.P, 1967), în care Marin Stoica, autorul ei, „stăruie mai ales asupra activității desfășurate în domeniul învățământului”, insistând cu precădere pe descrierea perioadei „de la numirea ca director al Eforiei Școlilor din Țara Românească (14 octombrie 1859). După această dată el este în adevăr un luminat și neobosit îndrumător al învățământului românesc”, cu precădere al celui din „mediul sătesc și din comunele urbane”, convins fiind că „națiunea română ar face mare progres dacă toți românii ar ști citi și scrie”. □•Lectura volumului *În bătaia soarelui* (Ed. Tineretului, 1967), de Stelian Baboi, îi relevă lui Ion Apetroaie un autor care „coboară în literatură cu o întinsă experiență de viață și cu o fină percepție a realității, încât fantezia sa, încă puțin exersată, e depășită de mulțimea amintirilor și a impresiilor dobândite prin observație”. □•Pentru Marin Mincu, *Țărâna serilor* (Ed. Tineretului, 1967), de Teohar Mihaș, se naște „dintr-o zonă a umbrelor legendare, furișate în oglinzi de ape limpezi” de unde „scoate înfiripări lirice solemne, atinse de o lumină selenară. Poetul închipuie volute grațioase prin spații de taină și vis, asemeni unui trubadur uitat și abandonat cântecului său”. □•Cornel Regman semnează articolul *Păunesciană*, în susține, nu fără aluzii critice, că Adrian Păunescu este „un poet al vitraliului, al împrejurărilor care robesc sau eliberează carnea” care „se mișcă nelalocul lui într-o lume de constrângeri și de împușinare. În el gâlgăie atâta forță, încât chiar rețeză, lobii se alătură iar tâmplelor, după o sugestie oferită de însăși versurile sale:

«Auzind că pe pământ forță înseamnă / Să mănânci carne, urechile s-au lipit / Două câte două de osul capului uman». Resurecția ca împotrivire la neant ni se pare de aceea singurul proces cu adevărat convingător povestit în poemele lui Păunescu”. Concluzia se află tot sub semnul lui Păunescu care „are datoria să ne spună ce vede și ce simte, fără intermediar și mai ales cu deplină seriozitate”.

□•Ștefan Aug. Doinaș problematizează pe marginea „conflictului dintre real și imaginar” care constituie „însăși istoria inepuizabilă a spiritului poetic: e vorba de un fel de război veșnic, pentru că tentației realului i s-a opus mereu, și încă i se va opune, tentația imaginarului. Sentimentul de demiurg al poetului are neconținut nevoie de certitudinea că poate oricând inventa, crea *ex nihilo* propriul său univers”. Considerând poezia modernă ca „obsedată de lumea fanteziei, de angajarea poetului într-o intensă și variată viață a imaginației creatoare, așa cum susținea categoric Baudelaire”, Doinaș nu uită de „excursiile poezilor pe tărâmul fantastului și al imaginarului” care „nu sunt cuceriri exclusive ale epocii moderne, dar, de la Pöe, Rimbaud și Mallarmé, tentația aceasta a devenit o adevărată tiranie; iar odată cu suprarealismul, limbul ei cețos și fluid a fost decretat imperiul însuși al poeticului”.

□•Petre Costinescu evocă rolul pe care l-a avut în epocă revista „Jurnalul literar”, condusă „și însuflețită de spiritul arzător al lui G. Călinescu. [...] Publicația aceasta a rămas o oglindă vie a activității și concepțiilor despre artă și literatură ale marelui nostru savant, așa încât cine vrea să cunoască în profunzime opera unuia dintre maeștrii criticii românești nu se va putea dispensa de lectura «Jurnalului literar»”.

□•E. Puiu schițează portretul celui pe care îl consideră a fi „un creator de literatură, dintre cei mai fecunzi din Dobrogea, al cărui nume este foarte rar pronunțat astăzi, dar a cărui operă, susceptibilă să trezească interes, mai stăruie, îndreptățit, în amintirea cititorilor mai vârstnici, este fostul coleg și prieten al lui Ion Minulescu de la liceul din Pitești, poetul Al. Gherghel”. Semnatul articolului notează „orientarea poetului dobrogean spre simbolismul real, asimilat tot mai corect în substanța lui intimă, [...] predominantă în volumele, apărute toate la Constanța”.

□•Michaela Bulgărea dialoghează cu Al. Dima, pretextul aparent fiind împlinirea a două decenii de existență a Institutului pe care acesta îl conduce. Se discută despre stadiul în care se află *Tratatul de istorie a literaturii române*, despre „Revista de teorie literară și istorie literară” și se încearcă identificarea unor „direcții în critica literară actuală”. Un alt aspect abordat este problema „sincronismului literaturii noastre naționale cu literatura universală” precum și accepții pentru noțiunea de „eveniment literar”.

□•Încercând să ofere o cheie de interpretare pentru titlul articolului său – *Contradicțiile lui Ulysse* – Al. Protopopescu afirmă: „vom încerca să considerăm «noul» Ulysse un document ce nu se mai cuvenea dosit din niște eterne scrupule universitare”. Recunoscând valoarea operei critice a lui G. Călinescu, notează: „opera sa critică, mai mult decât a oricărui alt teoretician român, a devenit un bun social, aproape un *oracol*, la care toată lumea apelează în primă instanță, pe care fiecare comentator mic sau mare îl consultă cu pietate și aproape oricine găsește, oricât de controversat ar fi

tărâmul, sugestii consistente. «Călinescianismul» este deocamdată un fel de cheie franceză cu care se poate meșteșugi orice și care ia în mâinile băștinașilor înfățișări felurite. Taina acestei extraordinare utilități a criticii sale trebuie căutată înainte de toate în belșugul de *impresii*, de observații agere rezultate din contactul dintre critic și cartea analizată, indiferent de valoarea acesteia”. □•Se publică poezie semnată de Traian Coșovei, Vasile Petre Fati, Octavian Georgescu, Andrei Ulmeanu, Vasile Terzea, A. Iorga, Sandu Ficală, Constantin Georgescu, Gheorghe Chivu, Florin Pietreanu, Olimpiu Vladimirov, Florin Muscalu, Ștefan Raicu, Adrian Păunescu; proză, semnată de V. Spiridoncă și T. Breban.

• [„**Viața militară**”, nr. 3] Publică versuri consacratul Ștefan Augustin Doinaș (*Preludiu, Idilă ostășească, Există nopți, Balada trupului lui Tudor*). Poetul răspunde și la întrebarea *Ce loc ocupă poezia patriotică în peisajul liricii contemporane?*: „De două ori justificată – în primul rând, prin rădăcinile psihologice etern umane, care i-au dat glas întotdeauna; apoi datorită unor bogate tradiții – poezia patriotică trăiește astăzi la noi zile de înflorire. Fenomenul nu este deloc surprinzător; el indică un adevăr de necontestat: acela că poezia, fiind indisolubil legată de condiția omului de oriunde și de oricând, este totodată expresia aspirațiilor concrete ale unui moment istoric. Fuziunea sufletească existentă astăzi între masele largi, populare și reprezentanții lor autorizați în viața politică și literară explică trăsătura de bază a culturii noastre socialiste – diversitatea tematică și modală – care se răsfrânge și în acest gen de lirism. E destul să amintesc aici numele unor poeți atât de talentați și de diferiți ca Al. Andrițoiu, Mihai Beniuc, Ion Brad, Grigore Hagi, Adrian Păunescu, Dominic Stanca, Nichita Stănescu, Nicolae Tăutu, Victor Tulbure, Tiberiu Utan, pentru a sugera dintr-o dată aria și diversitatea cîntecelor patriotice din poezia noastră actuală. Bineînțeles, patria nu mai e cântată la modul naiv-romantic, în mari desfășurări narrative ca pe timpul lui Vasile Alecsandri sau D. Bolintineanu; aspirațiile naționale nu mai au melancolia suspinelor tumultuoase ale lui Goga, nici cadența epică a unui Coșbuc. Poezia patriotică de azi – precum și expresia ei mai limitată: poezia pe teme ostășești – se împărtășește din întreaga experiență a lirismului modern din secolul nostru. Căci noi, poeții de azi, nu suntem numai glasul unor alte năzuințe, în funcție de condițiile istorice ale momentului, ci, în același timp, înțelegem să utilizăm și datele pe care ni le oferă o nouă sensibilitate artistică. România socialistă este o realitate istorică nouă; de aceea, și poezia noastră patriotică trebuie să fie expresia înnoită a unor aspirații în care trecutul, prezentul și viitorul țării se conjugă indisolubil. Lira unui poet adevărat are întotdeauna o strună de bronz în care vibrează vocea amplă a poporului său.” □•În acest număr mai publică poetul militar Gheorghe Cozma – viitorul poet și publicist George Florin Cozma (*Dimineață de aplicație, Tren de permisie, Întoarcere, Zori*). □•Proze semnează Petru Vintilă (*Aproape și departe*), Octavian Păscăluță (*După naufragiu*). □•O recenzie este consacrată, sub semnătura lui Alexandru Chiriacescu, volumului *Hiena și circul* de Petru Vintilă. □•Poșta redacției este semnată de Dragoș Vicol.

● **[„Viața Românească”, nr. 3]** În continuarea numărului precedent, Eugen Simion (*Lovinescu, critic al valorilor clasice, II*) se referă la opiniile criticului modernist despre personalități literare precum Nicolae Filimon, Macedonski, I. L. Caragiale: „Eugen Lovinescu face observații mai largi privitoare la roman (o creație *obiectivă*) și la eroul lui predilect (parvenitul național), ilustrând totul cu *Ciocoi vechi și noi*, «o operă viabilă», în fine, în ciuda faptului că invazia amănuntelor și cronologia dăunează esteticului și compoziției. [...] La un critic fără prejudecăți, ca Lovinescu, judecata, iarăși surprinde. Morala operei (o spusese chiar criticul în *Pași pe nisip*) nu se judecă în funcție de obiectul ei, ci de o atitudine pe care artistul o manifestă față de lucruri morale sau imorale din punctul de vedere al vieții comune. De unde vine, atunci, această intoleranță... etică față de comediile lui Caragiale? [...] Argumentele criticului sunt și de natură pur estetică. Deși discutabile, acestea din urmă se pot totuși accepta, ca orice opinie despre literatură. Opera lui Caragiale n-ar fi, deci, lipsită numai de generozitate, idealism moral, ci și de poezie: eroinele n-au feminitate, duiosie; dragostea e, apoi văzută cu optica mahalalei triviale;” ■ Gh. Cardaș (*Un testament necunoscut al lui Al. Macedonski*): „Pentru a completa datele privitoare la autorul *Noptilor*, dau la iveală un testament literar inedit, păstrat de aproape trei decenii în colecția mea de autografe, scris de poetul Alexandru Macedonski și lăsat în păstrare prietenului său Theodor M. Stoenescu, de la soția căruia a fost achiziționat de subsemnatul acum 27 de ani. După datele ce le desprindem din cuprinsul textului, putem fixa timpul redactării acestui testament: după 17 iunie 1888, când se naște fiul său Nikita – amintit în text; și înainte de 17 august 1893, – când vede lumina zilei copilul său Pavel, care nu este citat în rândurile testamentului.” ■ Cronicile și recenziile acestui număr poartă semnătura următorilor: Ion Biberi, Ion Negoïțescu, Eugenia Tudor și Nicolae Balotă. ■ Ion Biberi scrie despre cartea lui C. I. Gulian, *Originile umanismului și ale culturii* : „Privită sub această incidență, lucrarea scrisă de acad. C. I. Gulian are o semnificație deopotrivă teoretic-explicativă, dar și practică, valabilă și pentru înțelegerea culturii specifice a epocii noastre. Interesul unei atari lucrări este sporit prin spiritul științific, în care a fost concepută și înfăptuită.” ■ Referitor la cartea lui Vladimir Streinu Pagini de critică literară *artiștii*, Ion Negoïțescu notează: „Repudiind dintru începuturi istorismul, psihologismul și sociologismul, Vladimir Streinu, care s-a socotit un bergsonian, cel puțin în ideea sa despre vitalul artistic – fiindcă n-a aplicat niciodată ca sistem principiile filosofului, ca de pildă un Thibaudet în cartea sa despre Valéry –, a pretins criticii să se mențină într-o empirie estetică, adică într-o durată pură și vie, departe de generalitățile ce îndepărtează de obiect”. ■ Eugenia Tudor prezintă cartea Georgetei M. Cancicov: „*Amurg* este romanul unei lumi ce-și trăiește – conștientă sau nu – agonia. [...] Se cuvine remarcate însă în acest roman (căruia i s-au reproșat pe bună dreptate deficiențe de compoziție) bogăția tonalităților de fond în care este scrisă partitura romanului – în concordanță cu variatele tipologii umane”. ■ Alte recenzii și analize literare întreprind George Timcu, A.

Batali, Marin Mincu, C. Crișan, Marcel Petrișor, Marin M. □•George Timcu (Teodor Vârgolici, *Gala Galaction*): „Aș adăuga că impresia ce ne-o lasă monografia este aceea a unei cărți de cercetător prin excelență, obișnuit mai mult cu documentele și arhivele literare, și mai puțin cu speculația pe marginea lor. De aici caracterul solid, robustețea cărții de față, dar și unele deficiențe. Interesant este faptul că primul capitol *Profil* – cred că el trebuia plasat la sfârșit, ca o firească însumare a rezultatelor la care s-a ajuns – conține în esență toate virtuțile și toate deficiențele cărții”. □•A. Batali (Sanda Movilă, *Versuri*): „Întruchipări ale dorului «de vis și joc», transcrise în măsurile proprii unui univers supus legilor miniaturalului, dezvoltându-se ulterior în nostalgia candorii pierdute și rămâne în vârsta copilăriei și a basmului, în care tot ce dorim se poate realiza, aceste teme vor transcede întreaga poezie a Sandei Movilă, într-o formă sau alta, permanentizându-se și cristalizând într-unul din simbolurile centrale ale imagisticii sale, lumina”. □•Marin Mincu (I. Peltz, *Instantanee comice – și nu prea...*): „Orice limbaj comic, pentru a căpăta valoare estetică, presupune o anumită gratuitate, întâlnită mai ales în mediul rural, neperversit la radicalism. Ori, zona explorată de I. Peltz – mahalaua – se detașează în primul rând prin afectivitatea limbajului său. Afectivitatea limbajului este legată de o strictă utilitate, astfel că eroii lui Peltz din aceste schițe comice nu sunt deloc comici, ci doar «naturali»”. □•Constantin Crișan (*Aurel Martin, Poezi contemporani*): „Operând pe terenul complex a patru generații lirice – de la Goga la Ion Bănuță, de la acesta la St. Aug. Doinaș, și, în sfârșit, la Marin Sorescu și Ana Blandiana – exegetul a fost conștient de pluralitatea evoluției, de marea desfășurare variabilă a poeziei noastre în ultimele decenii, care cuprinde – de ce să n-o mărturisim? – pe lângă admirabile progrese, și nedorite dări înapoi. Înregistrând deci fenomenul în toată policromia lui, Aurel Martin nu s-a lăsat furat de zadarnice entuziasme juvenile și a avut – în cea mai mare parte – clarviziunea omului care privește lucrurile în timp, în perspectivă”. □•În George T[imcu] (*Ilie Constantin, Tinerii noștri bunici*): „Cititorul își dă seama fără efort că autorul se povestește pe sine. E greu de spus dacă *Tinerii noștri bunici* îndeplinește toate condițiile pentru a fi un roman (autorul și-l denumeste «roman în patru părți»). Avem de-a face mai mult cu niște secvențe, în care aparent revin alte personaje, de fapt aceleași, la vârste diferite”. □•Marcel Petrișor (Virgil Nemoianu, *Structuralismul*): „Într-o epocă precum a noastră, în care noțiunea de structuralism lasă în mintea multora un semn de întrebare [...] informativa carte a lui V. Nemoianu este extrem de binevenită. Fără a face, așa cum dealtfel și el spune, un bilanț al structuralismului, nu-i lasă nediscuțată nici una din marile sale laturi. În partea introductivă pune în discuție fenomenul «conceptelor centrale», petele colorate ale unei rețele logice evolutive, cum le numește el, sau noțiuni care apar la un moment dat deosebit de frecvent, având puteri nelimitate de aplicabilitate în toate domeniile cunoașterii și cărora li se supun sistematic altele cu care înjgheabă la un loc sistemul”. □•M. Marin (Romulus Vulpescu, *Exerciții de stil*): „Procedeu folosit cel mai des este acela al acumulării, al «bul-

gărelui de zăpadă», în sensul propriu sau inversat. [...] De fapt *Exercițiile de stil* la persoana întâi și la persoana a treia ale autorului sunt materiale pregătitoare pentru înseilarea exercițiilor la persoana a doua. În teatru, livrescul nu este decât folositor și, se pare că Romulus Vulpescu ar putea reuși aici. Predilecția pentru umorul absurd, savoarea jocului de cuvinte și întorsăturile neașteptate se pot fructifica pe deplin prin înscenarea ideilor”. ■ În articolul *Hermes sau voința de obscuritate în poezia nouă*, N. Balotă identifică trei direcții de manifestare ale poeziei recente, pe care le caracterizează și le găsește corespondent în literatură: „I. Poezia *anti – poesis – ului* care procedează prin eliminarea datelor imediate ale conștiinței; e antirațională, discursul poetic fiind ireductibil la rațiune; e împotriva ordinii (afectelor, cuvântului, retoricii); e supusă atracției neantului; preferă haosul, realului dat; [...] II. Poezia hermetică procedează prin încifrarea datelor imediate ale conștiinței; e aratională, deși discursul poetic e reductibil la rațiune (dar numai prin depoetizarea sa); e pentru o ordine riguroasă, chiar conformistă (a afectelor, cuvântului, retoricii); e supusă atracției absolutului, sau unei transcendente, abstracte; [...] III. Poezia hermeneutică procedează prin descifrarea datelor imediate ale conștiinței; indică o propensiune spre irațional, discursul poetic fiind o revelație (o apocalipsă) a unei psihologii abisale; ea creează o ordine nouă, non-conformistă (a afectelor, cuvântului, retoricii); [...] Nu se poate vorbi, în poezia noastră actuală, despre o prezență manifestă a unor tendințe «anti-poetice». [...] Adeseori s-au relevat anumite tendințe hermetice sau hermetizante în poezia noastră de astăzi, nu odată ea fiind acuzată în acest sens sau absolvită de o astfel de acuzație. Filonul hermetic căruia prezența tutelară a unui Ion Barbu i-a dat consistență prin verbul său de flacără înghețată, acest filon – subteran prin natura sa – continuă să străbată poezia noastră. [...] În realitate, chiar dacă hermetismul continuă să germineze, credem că în poezia actuală, precumpănitoare sunt trăsăturile acelei poetici pe care am numit-o hermeneutică. Dacă trebuie să înscriem poezia zilelor noastre într-o genealogie poetică, aceasta nu ține așadar nici de poezia «hermetică», nici de cea «anti-poetică», ci de cea a descifrării, a revelației, a «hermeneuticii.»” ■ În studiul *Critica și perspectiva istorică*, Adrian Marino arată raportul de interdependență stabilit între componentele menționate în titlu: „Perspectiva istorică, tradusă prin repere și concepte cronologice precise, determină și consolidează o ierarhie mai dreaptă a valorilor, impune adevărata măsură a lucrurilor, înlătură entuziasmele necontrolate, restabilește proporțiile, corectează afirmațiile suficiente și neverificate. [...] Judecata istorică nu se confundă în nici un caz cu cea estetică. Dar că, în concluzie, o stimulează, o consolidează, o verifică și nu odată o corectează, faptul este în afară de orice îndoială.” ■ Amintind și numele lui Panait Istrati, inclusiv *Sposedania unui învins* (1929), Tamara Gane prezintă în Gorki și scriitorii români impactul pe care opera scriitorului rus l-a avut în cultura noastră: „Se poate afirma cu certitudine că de la începutul veacului XX și până la cel de-al doilea război mondial, interesul față de scrierile lui Maxim Gorki în țara noastră a fost considerabil și constant, înregis-

trând în unele etape o traiectorie ascendentă. [...] Articolul lui Ștefan Petică este, de fapt, prima știre despre Gorki publicată la noi în țară. [...] Un capitol aparte l-ar putea forma în istoria literaturii comparate confruntarea Maxim Gorki – Panait Istrati. Însuși figura scriitorului român, existența lui zbuciumată și biografia literară de la afirmarea unui mesianism care «să izbăvească lumea» și până la *Sovedania unui învins*, a omului, «care nu aderă la nimic» pare a fi desprinsă din paginile cărților gorkiene populate de o întreagă galerie tipologică de vagabonzi (de la neînfricatul Celkaș la șovăielnicul Konovalov sau la generosul Emelian Piliai)”. ■ Revista se pronunță, în numele redacției, *Pe marginea unei polemici*: „Luna trecută s-a produs în presa noastră literară un fenomen de bruscă și acută febrilitate, provocat de apariția, în săptămânalul Uniunii Scriitorilor «Lucașfăruș» a unei scrisori – articol – pamflet, semnat cu numele de Monica Lazăr. Destinatarul scrisorii era redactorul-șef al numitei reviste, dar destinatarul loviturii era romancierul Marin Preda. Vinovații: Marin Preda – de a fi scris o carte: *Moromeții II*, considerată a fi proastă, lamentabilă, rușinoasă; criticii literari – de a nu o fi dezaprobat, înfierat și șters de pe fața hârtiei tipărite și a pământului, cu argumentele respective ale autoarei, cu orice alte argumente și, în definitiv și mai ales, fără nici un soi de argument [...]. Un scriitor ca Marin Preda, o carte ca *Moromeții II* «distruși» sau măcar «juliți» printr-o astfel de agresiune – iată o ipoteză care nu poate fi decât grotescă. Cât despre critica literară contemporană, marea vinovată a unei analize serioase și mai totdeauna elogiativă a celui de al doilea roman al *Moromeților*, ea nu s-ar putea opri din drumul său și reflecta la o oportună *mea culpa*, terorizată de bâzâitul de o clipă al unei minuscule insecte”. ■ Radu Tudoran îl evocă pe Felix Aderca: „Dintre puținii oameni, trei sau patru poate, care mi-au dat pe cale directă un sfat de folos în meșteșugul niciodată precizat al literaturii, *Felix Aderca* a fost primul. [...] Omul care de la o slujbă de birou în Ministerul Muncii trecea la biroul de acasă spre a scrie paginile sale, a găsit timp pentru paginile unui tânăr – cum sunt cu sutele de tineri, și cu zecile de mii, paginile... Acestea se întâmplau în anul 1933, toamna, și Felix Aderca ar fi vrut ca manuscrisul să se tipărească până la venirea iernii. Nu s-a tipărit niciodată; l-am aruncat, împreună cu altele – trepte chinuitoare și amenințătoare într-o ucenicie îndelungată”. ■ *La 100 de ani de la nașterea lui Mihail Dragomirescu*, Gh. C[ardaș]. notează: „Prin îndrumările date cu largă înțelegere, profesorul M. Dragomirescu, în calitatea lui de critic literar, a crescut patru generații de scriitori, în cercul revistelor pe care le-a condus. Cercetările critice ale lui M. Dragomirescu au căpătat în ultima vreme o nouă fațetă. El a pus bazele esteticii integrale și ale filosofiei integralismului, care s-a bucurat de o bună primire în Occident”. ■ În *Mic portret de scriitor: Camil Petrescu*, I. Negoieșcu realizează un succint profil al moralistului Camil Petrescu: „Foarte important scriitor, el a devenit literat din carența ambiției sale filosofante și nu dintr-o reală vocație estetică. Personalitatea lui spirituală își cerea cu violență expresia. Anticalofilul autor te impresionează prin efortul uriaș cu care izbutește să-și formeze un stil. Fie că tinde întru bine sau

frumos, voința își păstrează la Camil Petrescu trăsăturile de valoare morală.”

■ Cu inițialele I. N, apare intervenția polemică *D. Țepeneag și alegoria*, face referire la nuvela în trei părți *Înscenare*, publicată în „Gazeta literară”: „Mă opresc asupra nuvelei lui Țepeneag, deoarece ea reprezintă una din cele două direcții ale prozei tânărului scriitor și în același timp dezvăluie în mod exemplar calitățile și riscurile proprii autorului. [...] De aceeași linie obiectivă ține, în sfârșit, schița *Maria de la Școala Medie*, devenită în versiunea din Gazeta literară amplă *Înscenare* (după cum indică titlul însuși, asistăm de fapt la transpunerea narativă a unei lucrări dramaturgice). [...] modul în care D. Țepeneag identifică, în intenționalitatea sa generală, teatrul modern cu creștinismul, nu duce la un spor de semnificații, ci pur și simplu la degradarea temei [...] căreia autorul de azi i s-a aservit fără ieșire, închis fiind într-un strâmt cerc de estetism.”

APRILIE

1 aprilie

● [„Scânteia”, nr. 7660] În *Caleidoscop* apare o scurtă notă *Comemorarea lui Delavrancea*: „În cadrul marilor aniversări culturale recomandate de U.N.E.S.C.O., duminică dimineața Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă, Uniunea Scriitorilor și Comisia Națională a Republicii Socialiste România pentru U.N.E.S.C.O. au organizat o festivitate închinată comemorării a 50 de ani de la moartea lui Barbu Ștefănescu-Delavrancea, în sala teatrului ce poartă numele scriitorului. Cuvântul de deschidere a fost rostit de prof. Al. Balaci, vicepreședinte al C. S. C. A., după care criticul literar Al. Săndulescu a vorbit despre viața și opera prozatorului și dramaturgului român. În încheiere, colectivul teatrului a prezentat un spectacol cu piesa *Viforul*”.

● [„Glasul Patriei”, nr. 10] Ion Brad publică poezia *Aici*. ■ Prof. dr. docent Radu Vulpe semnează evocarea *Un mare traducător al literaturii clasice în grai românesc: George Murnu*: „De curând s-au împlinit o sută de ani de la nașterea poetului și arheologului George Murnu, neîntrecutul traducător al poemelor homerice. [...] Redarea *Iliadei* și a *Odiseii* în limba română, prima în hexametria originalului, a doua în endecasilabi iambici, reprezintă o realizare literară unică. În această monumentală operă, Murnu apare nu numai ca un profund interpret al poeziei homerice, dar și ca un meșter iscusit care a dus mai departe însușirile estetice ale graiului nostru popular”. ■ La *Noutăți editoriale* apar informații despre *Romanul în curs de apariție „Focurile de pe culme”* de Alexandru Hodoș: „Printre lucrările literare prestigioase, a căror apariție editorială este așteptată cu mult interes de cititorii din țară și de peste hotare, un loc de frunte îl ocupă și romanul *Focurile de pe culme*, aparținând regretatului nostru colaborator Alexandru Hodoș. Romanul, care este o povestire emoționantă a vieții și luptei lui Avram Iancu, «Craiu munților», încă de la început scoate la lumină spiritul plin de revoltă a

acestui pentru nedreptățile sociale ale vremii și faptele pilduitoare ale înaintașilor ce i-au însuflețit din anii fragezi ai copilăriei, eposul revoluționar.” În continuare, revista publică un fragment din acest roman. ■ Nichifor Crainic publică un portret al pictorului *Ștefan Luchian*. ■ Costică Alecu, vicepreședinte al Institutului român pentru relațiile culturale cu străinătatea, publică ampla prezentare *Forme ale relațiilor culturale românești internaționale*: „Sărbătorirea personalităților și evenimentelor incluse în programul U.N.E.S.C.O. a devenit o tradiție culturală în țara noastră. [...] Desigur, pentru noi constituie un prilej de îndreptățită mândrie înscrierea în calendarul U.N.E.S.C.O. și sărbătorirea în diverse colțuri ale lumii a ilustrațiilor reprezentanți ai culturii și științei românești, cum au fost Mihail Eminescu, George Coșbuc, Mihail Kogălniceanu, Nicolae Teclu, Gheorghe Șincai, Nicolae Coculescu, Ștefan Luchian etc. [...]. Răspunzând interesul manifestat în străinătate pentru realizările poporului nostru, pentru cultura, știința și arta românească, I. R. R. C. S. a înzestrat cu colecții de cărți și publicații, precum și cu alte materiale, o serie de biblioteci universitare, municipale, discoteci publice, filmoteci și muzee. În același timp, menționăm apariția și difuzarea peste hotare a unor traduceri din beletristica românească, a unor lucrări și articole consacrate țării noastre, prezentarea de piese pe scene străine și la posturile de televiziune, înscrierea unor compoziții românești în repertoriul orchestrelor străine, precum și în programele unor posturi de radio”.

2 aprilie

• [„Scânteia”, nr. 7661] Al. Oprea scrie despre *Formule ale exclusivismului în critica literară*: „Mi-a reținut atenția, nu de mult, articolul publicat pe această temă de Cornel Regman în «Tomis» (nr. 2, 1968). Tendințe ale unui exclusivism? Fără a contesta câștigurile importante dobândite de critica și istoria noastră literară în ultimii ani, autorul demonstrează că, în o seamă de cazuri, se încearcă «impunerea unui singur tip de critică și istorie literară și discreditarea pe toate căile a oricăror altor formule...». De-atunci, acest aspect a mai fost relevat și de către alte articole. [...] Mai rău e că de acest joc «de-a exclusivismul» se molipsesc câte odată și unii dintre criticii noștri tineri de valoare, al căror cuvânt a căpătat de acum greutate în viața literară. Drept exemplu, mă voi referi la articolul lui N. Manolescu intitulat *Ioanide și eroziunea timpului* apărut în revista «Astra», unde ambiția exclusivistă afectează zone și mai importante, de conținut. Reîntâlnim și în acest articol spiritul mobil al criticului, grația unor disocieri, dar impresia ultimă cu care rămânem este aceea de speculații ce trec, cu o excesiv de mare candoare, peste rigorile unei cercetări aplicate. Se știe că *Bietul Ioanide* a făcut cu ani în urmă obiectul anumitor comentarii îngust-sociologice care, între altele, limitau «judecătorește» romanul lui G. Călinescu la aspectele de ordin social-politic, ignorând, bunăoară, dilemele și aventurile eroului principal din planul spiritual-intelectual. N. Manolescu își proiectează considerațiile la polul opus, absolutizând celelalte fațete ale romanului. [...] S-ar putea ca într-o variantă imaginară a

Bietului Ioanide, aparținându-i lui N. Manolescu (și-o spun fără nici un fel de ironie) să se petreacă lucrurile așa, cât privește însă romanul lui G. Călinescu eroii sunt și niște aventurieri politici, și exponenți ai celor mai reacționare pături ale societății vremii. Când vezi cum, sedus de teza sa, criticul nu ia în seamă un întreg șir de fapte din roman, încercând să-l ridice pe Gavrilcea la rangul de pur «filozof al neliniștii existențiale» îți amintești de remarca făcută cândva de G. Călinescu: sunt cugetători care «văd istoria modernă a României ca o desfășurare continuă de silogisme, în care o eroare politică nu-i decât o eroare de gândire». Am amintit acest exemplu deoarece și în articolele altor critici ne întâmpină câteodată opțiuni exclusiviste în favoarea unei literaturi care investighează teme cu caracter abstract (irealul, visul ș. a.). Să mai subliniem că includerea acestor preocupări a avut efecte dintre cele mai pozitive în diversificarea și în lărgirea registrului tematic și artistic al creației? În același timp ni se pare însă tot atât de adevărat că este cel puțin nedrept ca față de operele care-și propun cuprinderea unei problematici concret-istorice să existe aprioric rețineri, ca aceste opere să fie identificate automat cu copiile netransfigurate ale realității, opace la reflexele absolutului și inefabilului. [...] Desigur, ar fi o greșală dacă am acorda tendințelor exclusiviste o importanță mai mare decât o merită. Dacă totuși ne-am oprit asupra lor e pentru că ele pot să întrețină o agitație sterilă, pentru că, în orice caz, nu ajută la conlucrarea tuturor forțelor scriitoricești, la valorificarea tuturor potențelor literaturii în vederea aceluși țel suprem: realizarea a cât mai numeroase opere durabile, care să celebreze epoca și țara noastră. Avem nevoie, nici vorbă, de o cultură structurată complex în care să nu-și găsească loc unilateralitățile de nici un fel, în care continuul aflus de talente să fie stimulat prin toate mijloacele, cu atenție maximă la promovarea celor mai diverse formule personale”.

3 aprilie

• [„Scânteia”, nr. 7662] Adrian Anghelescu semnează *Când sondajul etico-social rămâne în intenție*, despre volumul *Capriciu la plecarea fratelui iubit* de Maria Luiza Cristescu, apărut în colecția „Luceafărul”: „Deși nu se traduce în fapt, vag pare să subziste în intenția autoarei preocuparea de a surprinde complexitatea raporturilor umane, de a dezvălui acel amestec de umbre și lumini, laturile contradictorii ale naturii morale a unui personaj. [...] Sub aspectul compoziției structurale ceea ce lipsește cărții este un anume nucleu epic, ea fiind concepută eterogen, dezorganizat, alcătuită de fapt dintr-un sumum de episoade (ca niște protuberanțe) în care comentariul autoarei ia aspectul unor fișe biografice când nu recurge, disimulându-se, la formula comodă a jurnalului intim, diluat însă de amănunte nesemnificative și discordant interpuse între datele acțiunii, artificializând până la neverosimil momentul de viața respectiv. Șochează în această carte puținătatea substanței, diluția faptului de viață, înecarea lui în detalii insignifiante, stilul tern și nu mai puțin accentele melodramatice.... Și astfel, sfârșitul lecturii cărții ne face să ne gândim mai puțin la Bach, la volumul în cauză, și mai mult la

necesitatea că editurile să devină o tribună a exigenței și să nu promoveze orice încercare stângace”. ■ În *Cronica zilei* citim despre un *Simpozion consacrat aniversării a 120 de ani de la evenimentele revoluționare din 1848*: „La Casa tinerețului din Iași a avut loc marți după-amiază un simpozion consacrat aniversării a 120 de ani de la evenimentele revoluționare din 1848. În cadrul simpozionului, intitulat *Revoluția de la 1848, eveniment de însemnătate deosebită în făurirea României moderne*, au luat cuvântul prof. univ. Constantin Ciopraga, conf. univ. Constantin Cihodaru și lectorul Gheorghe Platon de la Universitatea «Al. I. Cuza». □ Cu acest prilej, la căminele culturale din comunele Mircești, Cotnari, Armeanu, Vlădeni, Costuleni și Răducăneni, lectori ai comitetului județean de partid au reprezentat conferința *Anul revoluționar 1848 în Moldova*”.

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 5869] Haralamb Zincă își continuă romanul foileton *Ochii doctorului King*.

• [„**Viața studentească**”, nr. 14] Ana Blandiana îi ia un interviu profesorului Mihai Pop, în *Cultură și studiu*. Profesorul discută despre exemple (și la alte popoare) de mitologie a geniului, a omului superior – *Miorița, Meșterul Manole*: „Se poate fixa cu aproximație forma clasică a *Baladei Meșterul Manole* în renașterea românilor – pe timpul lui Neagoe Basarab sau Brâncoveanu, dar mitul ei original sau *Miorița* nu pot fi localizate nici în spațiu, nici în timp. *Miorița* este un mit străvechi, apărut când sub formă de colind, când de baladă, când de cântec eroic și ține de un substrat foarte adânc al simțirii românești. Bocetele de asemenea nu au timp, au existat dintotdeauna... În *Balada Meșterul Manole* motivul mitic ancestral – ideea zidirii care se dărâmă și cere jertfă umană – se împletește cu altele de proveniență renașcentistă, deduse din teme antice: motivul aripilor lui Dedal, motivul labirintului. Celebrul ceas din Praga este legat de o legendă asemenea celei a Mânăstirii Argeșului: patricienii orașului îl întrebă pe meșter dacă ar fi în stare să facă un altul la fel și, după răspunsul lui afirmativ, îl orbesc. După cum se vede ideea circulă, și repet, este probabil cultă, redescoperită de Renaștere, pentru că este în spiritul Renașterii cultului personalității creatoare. Ideea jertfei artistice însă, ca și ultimul cântec, atât de frumos, al Anei sunt românești, țărănești, populare... În *Miorița* nu cred că se vorbește de resemnare, nu resemnarea eroului, ci seninătatea lui amară, calmul pe care i-l dă contemplarea frumuseții, metafora intervenită ca împăcare între viață și moarte, acestea sunt esențiale și caracteristice poporului pe care acest cioban genial îl reprezintă”.

4 aprilie

• [„**Scânteia**”, nr. 7663] Valeriu Râpeanu semnează cronică dramatică *Experimentul artistic inspirat din marile valori umane*, despre *Baltagul* în versiune scenică: „Asistăm la un text de Sadoveanu și nu la o parafrază pe marginea lui. Bineînțeles, la un *text de spectacol* în care s-au reținut anume elemente, s-a renunțat la altele și fatal s-au făcut anume legături (minime de altfel). E un text ce respectă nu numai esențialul ci adeseori chiar litera sadoveniană. Tentativa este

din acest prim punct de vedere pozitivă și o dată cu spectacolul despre care nu vom întârzia să vorbim, ea ne demonstrează că noțiunea de experiment – atât de îngust privită de către unii în ultima vreme, poate avea un înțeles și o finalitate profundă, vastă. *Baltagul* la Teatrul Mic constituie un răspuns izbutit dat unei întrebări ce a apărut în anii din urmă: poate fi înțeles experimentul numai într-un sens unilateral, numai aducând pe scenă eschibiții formale sau filozofii așa-zis «absurde», sau el are o arie și o finalitate mult mai largă? Spectacolul pus în scenă de Radu Penciulescu ni se pare edificator în acest sens”.

• [„*Albina*”, nr. 14] Se relatează amplu despre *Ședința Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România*, din ziua de 3 aprilie 1968. ■ Dan Berindei, secretar științific al Institutului de istorie „N. Iorga” al Academiei Republicii Socialiste România publică *Anul revoluționar 1848 în Moldova*: „Deschizând șirul luptelor revoluționare de la 1848, mișcarea revoluționară din luna martie de la Iași – legată apoi indisolubil de puternicele lupte ale țărănimii și de elaborarea programelor de către fruntașii mișcării de eliberare – apare ca un moment de seamă în ansamblul evenimentelor revoluționare românești de acum 120 de ani. Prezenți alături de revoluționarii munteni și transilvăneni, revoluționarii moldoveni au dat o contribuție de seamă revoluției românești de la 1848, în ansamblul ei, și cele trei zile de luptă de la sfârșitul lunii martie se înscriu în istoria modernă a României ca pagină de început al luptei care va avea ca rezultat final transformările hotărâtoare prin care a trecut poporul român cu un veac în urmă și care au dus la crearea României moderne, unitare și neatârnată”. ■ N. Crevedia semnează poezia *Înnoire*.

• [„*Gazeta literară*”, nr. 14] Paul Anghel deschide numărul cu o continuare a articolului din numărul anterior, *Politismul literaturii*: „Îndrăznim să interpretăm cele de mai sus ca o definiție clară, științifică, a rosturilor cunoașterii, care sunt străine oricărui dogmatism, oricărui dogmatizări, oricărui înțelegeri simplificatoare.” ■ *Caietele lui Eminescu sau despre poezia junilor* nu scapă sferei de interes a lui Constantin Noica care comentează ideile eminesciene, subliniind impactul acestora în viața literară contemporană: „Ceea ce agravează astăzi, pe deasupra, soarta poetului este că trăim într-o societate unde se face treabă. Poetul este, undeva, un ne-trebnic. Dar el știe, odată cu societatea, că așa cu răgazul este «începutul viciilor și izvorul tuturor virtuților», la fel din ne-trebnicia lui poate ieși marea ispravă a culturii, dacă el este cu adevărat poet. Și cum este? Prin fan-tezie, gând și limbă, spune Eminescu.” ■ Al. Andrițoiu se așază *Cu fața spre Goethe*, în poezia cu același nume (publicată pe prima pagină a numărului). ■ Vintilă Ivănceanu vine *În întâmpinarea Conferinței Naționale a Uniunii Artiștilor Plastici, cu Ion Bițan despre*: „*Locurile sensibile*”, *Critica – act de politețe?* și problema *Înfruntării dialectice*: „Astfel, unii critici se simt obligați să laude expoziții slabe dintr-un fel de filantropie care li se pare admisibilă pentru cutare sau cutare artist o dată la doi sau la trei ani. Prestigiul unor asemenea critici se compromite, și nu mai e de mirare nici că ne lipsește într-o mare măsură seri-

oasă polemica de înaltă ținută estetică.” ■ Printre *Cărțile săptămânii* anunțate/re-cenzate de G. Dimisianu, la secțiunea proză, se numără A. E. Baconsky cu volumul *Remember*, Constantin Prisnea cu *Catedrala scufundată* și Oana Orlea cu volumul de povestiri *Calul de duminică*. □•Mihai Ungheanu anunță, în partea rezervată volumelor de critică, apariția monografiei *Literatorul*, semnată de Adriana Iliescu, „prima tentativă de a trata monografic existența unei reviste de literatură”, precum și a volumului lui Z. Ornea, *Trei esteticieni* (Mihail Dragomirescu, P.P. Negulescu și H. Sanielevici). ■ Radu Constantinescu crede în *Necesitatea unui dialog sincer*: „Sunt convins de necesitatea unui dialog sincer între critic și pictor, din care să se degajeze valorile morale și estetice, ce se impun astăzi a fi promovate.” ■ Paul Georgescu constată, la rubrica *Discuții despre proză*, că e *Vremea construcției*: „Criticului literar (care este și el scriitor, ca poetul, prozatorul și dramaturgul, firește, în măsura în care are talent) i se pune în principiu o dilemă teoretică: sau sprijină o anume modalitate, combătându-le pe celelalte, estetic și practic – e așa-numita critică de direcție; sau acceptă pluralitatea frumosului estetic, raportând o anume carte la criteriile pe care autorul le-a adoptat singur.” În perspectiva lui Paul Georgescu (un important critic de direcție la acel moment, cu două volume de critică publicate deja), datorită îndoielii pe care o are în legătură cu „capacitatea unei modalități, sau alteia, de a cuprinde în exclusivitate frumosul”, nu există numai „o singură modalitate a prozei”; el nu crede într-un singur creator (de valoare). Articolul este notabil pentru că insistă asupra autonomiei criticului (și implicit a literaturii), sugerând ieșirea de sub partizanatul politic impus (constrângerile realismului-socialist, filo-sovietismul): „Există critici și scriitori ce temperament de gladiator: nu mă interesează sportul. Ca scriitor mi-am trasat de mult drumul meu pe care nu-l voi părăsi; ca, însă, cititor, îmi pot îngădui să apreciez un roman pe care eu nu l-aș scrie, desigur, așa. Nu cred în autonomia esteticului (nimeni nu m-a convins până acum), dar cer autonomia criticului; dreptul său de a nu fi prizonierul unui prea labil grup intolerant sau al unei singure modalități de a scrie proză sau critică. Savonarola îmi e antipatic și în literatură; în orice caz eu nu mă simt chemat să distrug. Cred că e timpul să construim, cât mai bine și mai solid.” Identificăm aici o notă optimistă pe care scriitorul și-o permite (în contextul discuțiilor literare despre stadiul literaturii – poezie, proză, critică) ca rezultat, probabil, al deschiderii culturale simțite de lumea literară, culturală a momentului. ■ *Generația lui Neptun* (E.L.U, 1967), de Cornel Mihai Ionescu (despre mișcarea de avangardă italiană) este prezentă de Adrian Marino, la *Cronica ideilor literare*: „Mișcarea traduce încă un aspect al gravei crize a conceptului de literatură, tipică literaturii occidentale moderne, atât de plină azi, de anti-literatură anti-roman și anti-teatru.” ■ Veronica Porumbacu tâlmăcește la *Atlas liric: Poeți din R. P. Ungară* (Kassak Lajos, *Schimbare*; Illés Gyula, *La Tolna*; Woeres Sándor, *Depărtări*; Benjámín László, *Cuvântul meu cu suflet de om*; Somlyó György, *Povestea meseriilor*). □•Darie Novăceanu continuă seria *Scrisorilor sale din Cuba*, în partea a treia a acestui periplu: „Casa

Americilor a fost înființată imediat după triumful Revoluției și a reușit să fie ceea ce și-a propus: o instituție culturală cu tradiție și de prestigiu. În câțiva ani. Nu însă fără greutate. Mai ales din afară”. □•Petre Solomon prezintă o apariție editorială a colecției *Poètes d’Auhourd’hui*, poetul flamand Karel Jonckheere, prezentat de confratele său valon Roger Bodart: „Omul de spirit și de aleasă cultură care este Jonckheere se conturează, viu și firesc, în aceste pagini scrise cu nerv și elegantă. Selecția de poeme care acompaniază eseu cuprinde principalele cicluri de poeme publicate de Jonckheere în decurs de peste trei decenii.”

● [„**Tribuna**”, nr. 14] Mircea Vaida, scrie despre *Gândirea filosofică și poezia română contemporană*: „Grupăți în jurul «Tribunei», Al Căprariu, Negoită Irimie, Ion Rahoveanu și Miron Scorobete sunt poeții unei lirici sensibil interiorizate, al unor variate game sufletești. Ion Alexandru, Nichita Stănescu, Ion Gheorghe sunt câteva din talentele a căror preocupare tinde spre filosofie. «Luceafărul» a lansat o avalanșă de tinere condeie. E evidentă în ultima vreme străduința spre interiorizare. Tentativele sunt mereu mai numeroase, riscul e acela ca ele să se consume la marginea filosofiei, sau la marginea poeziei. Se conturează evident două căi: una folclorică în sens modern, și alta, care dezbate idei generale, poetizând conținutul unor noțiuni mai abstracte.” ■ Mihai Rădulescu face referire la cugetările lui Ion Vinea în *Călăuza nerăbdării (III)*: „Ne amintim cu toți de celebrul paradox lansat de Oscar Wilde, în eseuul său *Decăderea mincinii*: «A gândi e lucrul cel mai nesănătos de pe lume și oamenii mor din pricina lui așa cum mor de pe urma oricărei boli.» Sunt unele cugetări ale lui Ion Vinea dedicate parcă cetățeanului unei lumi în care acest paradox e lege diguitoare: «Nu scopul scuză mijloacele, ci mijloacele scopul»”. ■ Gavril Moldovan scrie despre *Cenaclu*: „Seara zilei de 28 martie a fost consacrată, în ședința cenaclului clujean, exclusiv poeziei. [...] Au participat la discuții Dumitru Mircea, Const. Cubleşan, Virgil Bulat, Ion Cocora, A. Velichi, Petru M. Haș, Ion Dinistreanu, Gh. Holobacă și alții”. ■ Valeriu Râpeanu scrie despre prezintă volumul lui Dan Hăulică: *Critică și cultură*: „Discuțiilor recente despre critică [...] cartea lui Dan Hăulică le dă un răspuns definitiv, dovedindu-le sterilitatea”. ■ Dumitru Isac subliniază importanța studiului lui D. D. Roșca: *Influența lui Hegel asupra lui Taine*: „Influența lui Hegel asupra lui Taine este de mult o lucrare intrată în istoria filosofiei europene ca o contribuție de seamă la elucidarea unei importante probleme privind mișcarea ideilor în a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Ea prezintă, prin urmare, și această utilitate de a introduce pe noi săi cititori în filosofia aceluia timp”. □•Cornel Pop îi ia un interviu profesorului D. D. Roșca: „– În ce măsură credeți că analiza fenomenului de influență studiat lărgeste în mod profitabil câmpul problematicii filosofice contemporane lui Taine? – Deși cartea *Influența lui Hegel asupra lui Taine* se limitează, așa cum anunță titlul ei, la analiza fenomenului de influență exercitat de un mare gânditor german asupra unui ilustru francez – fenomen ideologic, evident, cu totul particular –, orizontul larg pe care a fost condusă analiza, dată fiind și structura cu totul particulară a

inteligenței lui Taine dar și marea bogăție de idei a operei lui Hegel, fenomenul de influență a atras după sine o investigație largă în tot câmpul dezbaterilor și problematicii filosofice contemporane lui Taine. Astfel cartea arată că opera lui Taine se aseamănă în mai multe privințe cu un fel de răspântie prin care își dau întâlnire mari idei europene ce circulau în apus în a doua jumătate a secolului al XIX-lea.” ■ Augustin Buzura semnează textul *Pornind de la Swift*: „, Cât despre meditațiile onorabilor cetățeni, s-a dovedit că ele nu ar fi tocmai atât de profunde. Dimpotrivă, am impresia că ele au consistența cugetărilor multor oameni despre univers”. ■ Ion Lungu descrie studiul lui Zădor Tordai, *Existență și realitate*: „Dintre lucrările cele mai recente apărute în colecția *Studia filosofica* a Editurii Academiei de științe a Ungariei (Budapesta) un interes deosebit suscită amplul studiu al lui Zădor Tordai, *Existență și realitate*, având ca subtitlu precizarea: *Polemică împotriva anumitor teze fundamentale din «L'Être et le Néant» a lui Sartre*. Tradus în limba franceză din ungurește de Hélène Széman, volumul reprezintă o contribuție valoroasă la confruntarea de idei pe plan mai larg, european prin accesibilitatea sa, și prin încercarea de a dezbate probleme la o înaltă ținută teoretică”.

5 aprilie

● [„Scânteia”, nr. 7664] Ziarul comemorează *Anul revoluționar 1848 în Moldova* publicând: *Deșteptarea României* de V. Alecsandri, *Din gândirea social-politică a pașoptiștilor* – text nesemnat, *Uniți prin același sfânt ideal* – două scrisori de C. A. Rosetti, *Programele redactate de revoluționari – expresie a năzuințelor poporului și Întâmplările din luna martie* cu un fragment „Din broșura *Întâmplările din Moldova în luna lui martie 1848* difuzată de revoluționari după reprimarea mișcării de la Iași”. ■ George Banu arată ce se întâmplă *La studioul de poezie al Radiodifuziunii*: „Radiodifuziunea și-a asumat o sarcină pentru care s-a pledat mult: realizarea unui studio de poezie. Obligație de înaltă intelectualitate, studioul tinzând să restabilească tradiția celebrelor recitaluri oferite de maeștri scenei românești. [...] Prin această formulă se afirmă profilurile artistice distincte, a căror unicitate pasionează pe spectator. Repertoriul Adei Mărculescu trăda un gust poetic elevat și precis. Actrița a încercat mai multe formule, convingând cu căldura sensibilității (Ana Blandiana, Magda Isanos) fără a reuși la fel de bine în poeziile de o explozivă intensitate. Elena Sereda – excelenta interpretă de poezie – preferă poezia epică, pentru care nu-i lipsește suflul, adâncimea și amploarea sentimentelor. Silviu Stănculescu, cu un repertoriu variat, a impus o anumită formă de recitare, bazată pe comunicarea șoptită, transcriind sentimente profunde și durabile. Modalitatea aceasta a emoționat în Mickiewicz, Labiș, Codreanu, dar a apărut oarecum inadecvată pentru Blaga. Ionescu-Gion, într-un microrecital Blaga, a refuzat divertismentul muzicii de acompaniament prezentat la ceilalți interpreți, recitând cu severitate și înțelegere adâncă. El a sesizat tonalitatea gravă a poeziei blagiene, pe care a redat-o cu o memorabilă noblețe intelectuală”.

● [„**Scânteia tineretului**”, nr. 5871] Marian Vasile recenzează monografia Heinrich von *Kleist* a lui Ovidiu Papadima, „o lucrare reprezentativă pentru critica noastră actuală, care, în proces de maturizare, simte tentația de a-și exercita instrumentele nu numai asupra literaturii naționale, dar și pe subiecte de literatură universală”.

● [„**Contemporanul**”, nr. 14] Revista își îndeplinește îndatoririle fără niciun fel de abatere, publicând editorialul *Comitetul de direcție*, în care salută *Hotărârea Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R. și a Consiliului de Miniștri cu privire la conducerile întreprinderilor și a organizațiilor economice de stat*. Este evidențiată, ca de fiecare dată, chibzuința măsurilor politice. ■ *O frază copilăros de simplă*, susține Ana Blandiana la rubrica ei, ne poate face pe toți pe deplin umani: „Trebuie să învățăm să ascultăm. [...] Totul este început, trebuie doar să continuăm fiecare răspândirea pe pământ a acestei sublime religii a respectului reciproc. Nu e nevoie decât să încercăm să fim fiecare noul ei mesia, propovăduind o singură, atotputernică poruncă: *Ascultă pe aproapele tău*. Nu zece porunci, nu douăsprezece evanghelii, ci o singură frază, copilăros de simplă, asemenea tuturor marilor legi. Ascultă pe aproapele tău ca pe tine însuși.” ■ Câteva *Debuturi* consemnează Nicolae Manolescu, fiind generos cu *Măștile somnului* (Ed. Tineretului, 1968) de Gheorghe Istrate, autor „excepțional, care-mi amintește de Ion Alexandru în *Cum să vă spun*. Se poate cita orice, fără primejdie, pentru că un mare fior străbate toate versurile”.

6 aprilie

● [„**România liberă**”, nr. 7298] George Sbârcea prezintă prima ediție a *Colocviilor de artă, literatură și muzică* de la Brașov, la care au participat Nina Casian, Leonid Dimov, Ștefan Augustin Doinaș, Ion Horea, Ilie Constantin, Gherghinescu Vania, Darie Magheru etc. Programate a se desfășura lunar, *Colocviile* vor prilejui întâlniri cu creatorii locali de artă, precum și cu alte diverse categorii de invitați. ■ În articolul polemic *Ce-ar fi să așteptați apariția cărții?* Boris Buzilă răspunde disputelor *pro* și *contra* iscate de iminenta apariție a *Istoriei literaturii române*, semnate de Ion Negoitescu, al cărei proiect și concepție au fost amănunțite, deja, de autor, în revista „Familia”. În opinia lui Boris Buzilă, autorul *Scriitorilor moderni* și al *Poeziei lui Eminescu*, „scrieri atât de singulare în viziunea lor”, nu ar putea „accepta amendamentele unui (virtual) colaborator”, forța viziunii critice fiind destul de puternică pentru a se manifesta pe deplin autonom.

● [„**Scânteia**”, nr. 7665] Apare și un fragment din noul roman al lui Zaharia Stancu, *Ce mult te-am iubit...*: „Scriitorul Zaharia Stancu a început în această săptămână un nou roman, care-l preocupa de mai multă vreme, intitulat *Pe zidurile nopții*. Romanul va cuprinde patru capitole care încheie drumul vieții unor personaje cunoscute cititorilor din *Desculț*, exprimând totodată reflecțiile scriitorului asupra destinului lor. Fragmentul pe care îl publicăm reprezintă primele pagini ale cărții, evenimentele narate petrecându-se în perioada dintre cele două războaie

mondiale”. ■ Andrei Băleanu semnează cronica teatrală „*Martin Bormann*” de Marin Preda: „Reprezentând debutul în teatru al reputatului nostru prozator, *Martin Bormann* nu are o construcție scenică foarte bine încheată, discuția nu e întotdeauna greafată pe acțiune, există pasaje parazitare și trenante. Totuși, lucrarea mi se pare dramatică în esența ei, prin aceea că latura epică este subordonată unui conflict fundamental și acut. Eliminând detalii mărunte, pe care le putem bănuși sau ignora, Marin Preda a construit întreaga acțiune și a gradat desfășurarea ei spre ciocnirea categorică dintre exponenții forței arbitrare și omul care vine să nege supremația arbitrarului. [...] Din păcate, acest text demn să marcheze un moment interesant în viața noastră teatrală, a fost foarte palid servit în spectacolul Teatrului Național «I. L. Caragiale», astfel încât (spre deosebire de lucrări mai slabe, care se bucură însă de succes datorită în mare parte unor interpretări cuceritoare), piesa lui Marin Preda s-a înfățișat spectatorilor dezavantajată. Pe scenă nu s-a realizat tocmai climat de cutremurare, de înfiorare în fața unei mentalități care promovează în mod deliberat crima, strivirea morală și fizică a ființei umane. Preocupată, pare-se, mai mult de a da spectacolului un dinamism propriu literaturii de aventură, regia (Sorana Coroamă) a trecut întreg accentul pe latura superficială a acțiunii, apelând la un pitoresc ce nu mi se pare a avea nimic comun cu spiritul textului. Îndeosebi, s-a pierdut gravitatea problematicii filozofice, s-a alunecat cu ușurință deasupra acelor întrebări decisive pe care eroii și le pun sau le propun spre meditație publicului. Or, peripecțiile propriu-zise nu sunt nici multe, nici foarte inventive. Nu ele l-au preocupat pe scriitor”.

• [„Cronica”, nr. 14] Poemul lui George Lesnea, *Cântec*, deschide un număr care cuprinde, pe prima pagină, prima parte a eseului Garanția originalității..., semnat de Corneliu Ștefanache. Dar nu aflăm aici decât, prin recursul la o sintagmă preluată din G. Călinescu, o explicare a conceptului de „specific național” fără de care nu se poate înțelege universalitatea unor mari creatori români. ■ Sub titlul Documente 1848, apare un grupaj de documente de epocă. Avem scrisori trimise de o mamă fiului plecat să studieze medicina la Paris, dar și povestea unor tineri moldoveni întorși din Paris care încearcă să intre cu forța în țară (textul este semnat de C. Turcu), o scrisoare trimisă de Const. Hurmuzachi, din Iași, părinților lui, și un supliment al revistei franceze „L’Illustration”, cu titlul *Album Moldo – Valaque*, din 1848. □•Consistente paginile de artă, cu un text despre O. Băncilă de Corneliu Sturzu și un eseu, Sensul originalității, al lui Val Gheorghiu, dar și cu un text despre Profilul publicațiilor de artă, de George Sbârcea. ■ În paginile de literatură, Mircea Radu Iacoban publică fragmente din nvela *Atențiune, Piranha*. ■ Al. Andriescu scrie cronica romanului *Donna Alba* a lui Gib. Mihăescu, „roman al ambiguității morale, fără nici o cât de slabă intenție tezistă din partea autorului. [...] Roman al unei aspirații, cum a fost definit prin raportare la Rusoaica, tema fiind comună, al aparențelor argumentate într-un adevărat „delir cazuistic” (G. Călinescu) sau al aspirației, al așteptării parodiate (N. Manolescu), Donna Alba este, de fapt, romanul ambiguității morale, într-un suflet

de o obsesie erotică atotstăpânitoare.” □•Istoricul A. Loghin aduce laude revistei „Analele institutului de studii istorice și social-politice de pe lângă CC al PCR” în dorința a o vedea transformată într-un periodic lunar: o piesă din campania intelectualilor ieșeni de a-și extinde baza materială de lucru. ■ O traducere din Omar Khayyam, de George Popa, și un eseu semnat de Valeriu Râpeanu, despre *Spiritul vienez în cultura universală* încheie numărul.

● [„Flacăra”, nr. 15] În cadrul rubricii *Memento* este prezentat volumul de eseuri *Bietul la control!* de Dumitru Popescu [- Dumnezeu], considerat „o carte a cărei ideea e decantată dintr-o activă participare la viață și o foarte lucidă observare a concretului social”. ■ Teodor Mazilu publică tabletele *Nu sunt un gurmănd și Purcel de lapte*. ■ Printre consemnările din acest număr se află și cele despre Gabriela Melinescu și volumul ei de versuri *Interiorul legii*, apărut la E.P.L. ■ Într-o notă este anunțată apariția, în colecția «Biblioteca pentru toți», a unei *Antologii de poezie belgiană de limbă franceză*, în „traducerea inspirată” a lui Radu Boureau. ■ Succintă prezentare a sumarului numărului 2 al revistei „Viața Românească”, ce se remarcă prin câteva „contribuții și date inedite”. ■ Subiectul piesei *Părinții teribili* de Cocteau, pusă în scenă la Teatrul Național „I. L. Caragiale” face subiectul unui scurt comentariu. ■ Din dorința de a populariza scrierile lui Camil Petrescu, se arată că Teatrul Național din Craiova organizează un ciclu de spectacole din opera sa dramatică. ■ În *Pledoarie pentru cultură?*, Ion Hobana critică articolul Feliciei Antip, din numărul din 9 martie al revistei „Flacăra”. Nemulțumirea lui Hobana constă în faptul că „punând față în față un om de știință și un scriitor, articolul vrea să acrediteze ideea că, în problema obiectelor zburătoare neidentificate, ar exista două tabere: reprezentanții științei și cei ai fanteziei”.

● [„Lucefărul”, nr. 14] Convinși de rolul esențial pe care îl poate juca un scriitor pe scena vieții politice a țării sale, după exemplul, printre altele, al Harriettei Beecher Stowe – autoarea Colibei unchiului Tom, capabilă de a „pricinui cu mica ei carte” un „mare război” (A. Lincoln) – Mihnea Gheorghiu amintește, în Eseul politic, și de contribuția marilor oameni de litere ai țării noastre la propaganda patriotică: „Comparativ cu vechea societate, «bazată pe exploatare», «pe nedreptate», unde omul avea motive să fie «neliniști», să fie trist, socialismul ar prezenta numeroase avantaje, nesolicitând individul, afară doar de firile morbide, la asemenea «trăiri», la o asemenea atitudine față de realitate. Dacă societatea capitalistă se dovedea «roasă de contradicții antagoniste» cea socialistă exclude, cu desăvârșire, posibilitatea apariției acestora, fiindu-i proprii doar contradicții neantagoniste, rezolvabile prin intermediul «criticii și autocriticii». [...] Paralel cu mitul societății «fără probleme filozofice», a apărut și mitul omului fără probleme filozofice» «eroul pozitiv», insul eminent optimist, fără pic de rețineră în fața morții, năzuind exclusiv spre binele colectivității. O întregă literatură a fost scrisă în spiritul lui. Mi-aduc aminte de una dintre cele mai ridicole discuții «teoretice», purtată vreodată la noi, aceea cu privire la ținuta eroului pozitiv; cum să fie:

«cu sau fără pete». Cine cunoaște doctrina lui Marx își poate da cu ușurință seama cât de străină de spiritul ei viu rămâne concepția aceasta simplistă. [...] Plăzmuite în scopul unei funcții pozitive, mitul societății fără probleme – socialismul – și al «eroului pozitiv» s-au transformat, pe nesimțite, în «mituri negative». O societate «fără probleme», fără contradicții nu poate asigura apariția și dezvoltarea personalităților, nu poate fi decât o societate a «standardurilor». [...] Biletul la control!, constituie „o invitație strălucită și un exemplu, în același timp, de înțelegere nuanțată, din perspectiva mai multor discipline – sociologia, etica, pedagogia, estetica. [...] Există aici un anume patos al adevărului. Există aici un anume simț al întrebărilor și răspunsurilor răscolitoare. Există aici o conștiință a totalităților a ansamblurilor, a raporturilor subtile dintre întreg și parte, dintre etern și efemer. Și eu cred că mai există, înainte de toate, un impresionant talent literar și filozofic, ce asigură frumusețea și captivanta textului. Volumul se înscrie integral sub semnul lucidității, al menținerii în real și, prin urmare, în adevăr. Se pornește de la ideea că Realitatea este indivizibilă. [...] Dacă spațiul mi-ar permite aș cita pagini întregi de magistrale comentarii, în care analiza psihologică se îmbină cu observația de ordin sociologic, cu speculația filozofică, în sensul superior al expresiei. Fără a fi didacticist, volumul se oferă ca un Mic manual de morală practică, pentru a folosi un titlu al lui Arghezi”. ■ La rubrica *Vitralii* apar comentarii cu privire la structura și clasificările proiectate de Ion Negoïtescu în cartea sa, *Istoria literaturii române*. „În ultimul număr al «*Familiei*» citim un *dialog* destul de semnificativ între Ion Negoïtescu și Gh. Grigurcu. Apariția Planului *Istoriei literaturii române* a născut discuții dintre cele mai controversate. Nu credem că I. Negoïtescu a dorit să producă un scandal anticipat și sperăm că măcar în forma anunțată această *Istorie* va vedea lumina tiparului, chiar dacă ea ar conține pagini discutabile. «Cronica» din Iași cere destul de patetic ca autorul să-și revizuiască punctul de vedere sau să fie împiedicată apariția cărții. Ni se pare cam excesiv. De ce n-ar exista și puncte de vedere eronate? Prea ne-am obișnuit să cerem numai lucruri finite, ireproșabile. De ce n-ar exista și o versiune Negoïtescu asupra literaturii române? Dacă criticul în cauză crede că poetul Păcă este mai bun decât N. Labiș, îl privește. S-au mai făcut și alții de râs! Să nu împiedicăm erorile care au și ele farmecul lor”. Cu toate acestea se observă „și unele călcări în străchini atât de flagrante încât putem să-i și înțelegem pe cei mai excesivi. Catalogările lui Eminescu și Creangă sunt nu numai o manifestare de dandysm literar, cum am încercat să credem la început, ci un atac pregătit îndelungat și temeinic. Să-l așezi pe Vlahuță între Delavrancea și Duiliu Zamfirescu este cel puțin o cochetărie sau o viziune eronată asupra literaturii. Să scrii negru pe alb că Radu Stanca este singurul dramaturg contemporan pare de-a dreptul o manifestare de patriotism local și cititorul serios începe să capete vertigii. Să crezi că Iulia Soare e o scriitoare menționabilă și Cezar Petrescu, cu toate păcatele lui nu există, iată ceva care poate să te și indigneze. Cât privește critica literară, citarea unor nume este și ea discriminatorie și pare emanația unui spirit de grup. Pentru Ne-

goițescu există Valeriu Cristea și nu există Dan Hăulică! Îl cităm pe G. Dimisia-
nu, Stănescu și Ungheanu a căror pregătire intelectuală apare din scrierile lor cu
totul precară și ne facem că nu am auzit de un Dan Zamfirescu, M. Drăgan, de
Aurel Martin Al. Săndulescu! Prea-i de oaie! După criticul Negoițescu interesant
este un Mircea Martin, de pildă, aflat încă în faza inițierii și nu știm nimic despre
un Șerban Foarță cu toate defectele lui de stil din trecut. Ne pamăm în fața impresi-
onistului N. Manolescu, autor al unor note fugare de călătorie, augmentate de
pagini frunzărite la întâmplare și nu știm nimic despre A. Lillin!” Indignarea
semnatarului anonim al „Vitraliilor” crește când intră în discuție doi dintre cola-
boratorii „Luceafărului”: Marian Popa și M. N. Rusu, care ar trebui „să scape de
tutela redacțională ca să însemne ceva. Dacă vrea să afle tov. Negoițescu și asta
putea să afle încă de pe vremea când era redactor al revistei «Luceafărul», în
această redacție nu există nici *un* fel de tutelă, de sfaturi, presiuni, cunoscute de
domnia sa poate în alte cercuri. Cum scrie în același număr un alt colaborator al
«Familiei» să faci caz de recile silogisticile versuri ale Ninei Cassian, și ele adap-
tate după alte literaturi și să nu fi auzit de Ioanichie Olteanu, Ion Horea și Ion
Gheorghe pare cel puțin straniu. Mai există în acest plan formulări discutabile
între care frapează situarea unor prozatori în așa numita fază de tranziție.
Tranziția între ce și ce? dacă nu e cu supărare... Adică *Bietul Ioanide* este o carte
conjuncturală, *Descult*, de asemenea, *Moromeții*, o mărturie gratuită și *Groapa* o
punte către opera lui Țepeneag și Al. Ivasiuc! [...] Petru Popescu ar fi ceva mat
mult decât Hortensia Papadat Bengescu iar Iulian Neacșu un Dostoievski în fașe.
Aglomerarea de erori dacă nu-l *pune* pe gânduri pe criticul în cauză înseamnă că
e convingere adâncă și când avem de-a face cu convingeri adânci e bine să trecem
pe partea cealaltă. Ceea ce și facem”.

7 aprilie

● [„Scânteia”, nr. 7666] Citim despre *Adunarea de la Iași cu prilejul aniversării a 120 de ani de la Revoluția din 1848 în Moldova*, aniversare care „a prilejuit numeroase manifestări, care au culminat cu marea adunare populară de sâmbătă după-amiază. O pădure de steaguri tricolore și roșii înconjura din toate părțile Piața Unirii, unde s-au întrunit aproape 30 de mii de cetățeni din orașul și județul Iași. Un imens panou reproduce o stampă a vremii pe care stă scris: «Iași 1848»”.

■ Pompiliu Marcea scrie despre *Dogmatismul iraționalismului literar*: „Ce au adus omenirii, în schimb, crizele rațiunii, ale gândirii și inteligenței se știe prea bine din istorie. Se pune, acum, întrebarea dacă între gândire și manifestările artistice – mă refer la literatură în special – este o legătură organică sau fortuită, presupunând că nimeni nu exclude definitiv o asemenea relație? Răspunsul ni se pare a fi unul singur: între aspectul intelectual și cel afectiv legăturile sunt indestructibile, unul fără celălalt nu sunt de conceput. De o opoziție nu poate fi vorba nicicând, formele specifice de manifestare, particularitățile nu neagă nici o dată principiul integrării. Dimpotrivă, cele două aspecte eterne ale firii umane sunt complementa-

re, ele asigură unitatea, ceea ce Blaga numea *pax magna*. [...] Ierarhizarea în materie de literatură este cel mai dificil lucru. Nimeni însă, alcătuind o listă a marilor scriitori, nu va omite pe Homer, Dante, Voltaire, Shakespeare, Goethe, Balzac, Tolstoi, Dostoievski, Sienkiewicz, Eminescu dintre clasici, iar dintre contemporani pe Thomas Mann, Proust, Camus, Mauriac, Malraux, Șolohov, Hemingway, Faulkner, Sartre, Sadoveanu. [...] toți acești autori de geniu au creat o literatură de cea mai adâncă și mai gravă problematică, prin care spiritul uman își afirmă încă o dată marile potențe creatoare, în care gândirea și sensibilitatea câștigă noi trepte. Ce ar rămâne, oare, din scrierile lui G. Călinescu dacă cineva ar avea inițiativa năstrușnică de a-i da la o parte ideile din operă, de a-l steriliza de «ideologie»? [...] frecvența și popularitatea nu sunt totdeauna direct proporționale cu valoarea. De aceea, răsturnarea valorilor prin încercarea gălăgioasă de a acorda rangul de capodopere unor scrieri în cel mai bun caz meșteșugite și prin sfidarea juvenilă a autorilor «cu idei», «conținutiști», este ridicolă. [...] Mai este încă ceva: intimidati în fața titanilor, a căror profunzime de cugetare și înălțime de idei sunt adesea inaccesibile, unii scriitori se solidarizează cu cel care pot fi ajunși și, de ce nu, întrecuți, adică cu scriitorii mai modești, efemeri, interesanți doar în vremea lor sub anumite aspecte. Este însă preferabil, cred, că ne întrecem cu vulturii, chiar dacă vom fi înfrânți, decât să trăim cu iluzia unei victorii asupra vrăbiilor”.

8 aprilie

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 5873]. Sunt semnalate două noi apariții de carte, *Tristele*, de M. R. Paraschivescu și *Zbor jos*, de Nicolae Velea.

9 aprilie

• [„**Scânteia**”, nr. 7668] Despre *Ediția critică Delavrancea* scrie Emil Vasilescu: „Apariția volumelor III și IV în operele lui Delavrancea, incluzând întreaga creație dramatică, la doi ani de la primele două denotă, pe lângă dificultățile întâmpinate într-o acțiune de asemenea amploare și complexitate, preocuparea factorilor responsabili de a realiza o lucrare temeinic fundamentată, de aleasă ținută științifică și grafică, așa cum ne-am obișnuit să aflăm de câțiva ani în colecția *Scriitori români*. Necesitatea unei ediții critice care să reunească opera lui Delavrancea în totalitatea ei se impunea de mult ca o recunoaștere a popularității și circulației marelui scriitor dar și din nevoia de a pune ordine în textele ce apăreau cu serioase erori și greșeli, ce se perpetuau de la o ediție la alta. Opera lui Delavrancea a găsit în Emilia Șt. Milicescu un critic și istoric literar care a știut s-o prețuiască și s-o cultive, s-o cerceteze cu atenție. [...] Configurând imaginea complexă a unui clasic al literaturii române, noua ediție din operele lui Delavrancea, prin calitatea și varietatea informației, se adresează atât specialistului cât și publicului larg, dornic să cunoască amănunțit o creație cu adânci reflexe umane. Fără îndoială, apariția volumelor ulterioare din aceeași ediție va întregi chipul artistului și omului care a fost Delavrancea”.

10 aprilie

• **[„România liberă”, nr. 7301]** Aurel Baranga comentează, sub denumirea *O carte nobilă*, cartea – dezbateri a lui Dumitru Popescu [- Dumnezeu], apărută, mai întâi, în foileton, în „Scânteia, ”*Biletul la control!*. Chestiunea de bază pe care cartea o supune discuției este „cum trebuie să arate chipul moral al omului pe care, cu un adjectiv nefericit, dar consacrat, l-am numi om nou?”. Cu binevenită tensiune polemică, în opinia recenzentului, meritul cărții rezidă în încercarea de demitizare a conceptului de „om nou”, argumentându-se prin aceea că „apariția reală a omului nou e un proces dialectic, deosebit de anevoios, că însăși natura nașterii lui e un fenomen dureros, de infinite și imprevizibile implicații”. Un alt merit al volumului constă în implicarea directă, afectivă și intelectuală a scriitorului, în paginile ei, rezultând, astfel, „o carte scrisă cu inima”, în care „fiecare pagină e străbătută de o infinită dragoste pentru condiția umană”, produs al unui scriitor ce posedă „o minte ascuțită, scormitoare, necruțătoare față de tot ce înjosește și degradează numele de OM”.

• **[„Scânteia tineretului”, nr. 5875]** Haralamb Zincă este prezent cu o nouă secvență din romanul foileton *Ochii doctorului King*.

• **[„Viața studentească”, nr. 15]** Din sumar: eseul lui Basarab Nicolescu – *Poe și umanismul scientist*, episodul 1 – *Tentația absurdului* și episodul 2 – *Tentația logicului* (în nr următor, 16, din 17 aprilie 1968). Cităm din *Tentația absurdului*: „Platonismul poesc este copleșitor. Aspirația mistuitoare către puritate a lui Edgar Poe a fost împlinită întotdeauna, în realitate, prin moarte. Printr-o complicată alchimie producând întrepătrunderea planului real cu cel imaginat, până la imposibilitatea distincției, Poe va fi determinat să experimenteze permanent moartea, ca stare limită, în viață sau în artă... Invocarea absurdului ia uneori forme neașteptate, de o imaterialitate candidă, ca în poemul *Annabel Lee*, admirabil tălmăcit de Lucian Blaga... Există în scrierile lui Edgar Poe o înaltă ambiguitate a absurdului, crezut a-și avea sediul când în logic, când în însăși structura lumii. Această ezitare continuă Poe o transpune și pe planul erotic. Femeia va fi un locaș prezumtiv al absurdului. Iubita, potir de puritate și frumusețe, este minată dinăuntru de distrugere, de descompunere, de moarte”. ■ Ana Blandiana are o întrevedere cu sculptorul Oscar Han – *Cuvintele artistului* (care include amintiri despre Lucian Blaga).

• **[„Glasul Patriei”, nr. 11]** Constantin Noica publică articolul *Caietele lui Eminescu*: „Un lucru extraordinar se poate face și se va face în curând în cultura țării noastre: editarea întocmai, facsimilat, a caietelor lui Eminescu. [...] Suntem în ceasul sculpturii unui Henri Moore, când ți se redă nu numai învelișul întruchipărilor dar și intimitatea, visceralul, germinativul lor. Sau și mai bine, suntem în ceasul etern al lui Brâncuși, când nu ți se redă numai pasărea, ci și zborul. Căci dincolo de adâncirea în intimitatea laboratorului eminescian, pe care o vor da oricui caietele poetului, este zborul acesta de necrezut care a fășnit de acolo, întocmai «viciului încremenit» al sufletului nostru românesc”. ■ *Mircea Eliade*,

filozof al miturilor, articol prefațat de o scurtă bio-bibliografie a lui Eliade, apare sub semnătura Zoei Dumitrescu-Bușulenga: „Înțelegerea structurii și funcționării miturilor în societățile tradiționale înseamnă, din această pricină, elucidarea unei etape din istoria gândirii umane, dar și pătrunderea mai adâncă în mentalitatea unei categorii dintre contemporanii noștri din societățile mai puțin dezvoltate, la care comportamentul ar putea părea, modern vorbind, mai puțin explicabil. În realitate nu e vorba decât de prelungiri ale unui mod de gândire care se încadra în contextul social-religios al originilor. Timp și spațiu, cosmogonie și eschatologie, simbolistică a elementelor, nenumărate motive religioase, culturale, sunt integrate într-o viziune globală a sacralului și diferențiate după particularitățile celor mai variate populații ale globului, în spațiu, ca și după modificările diferite de evoluția gândirii mistice în timp. De aceea, în ciuda afirmațiilor autorului care susține că investigarea sa nu ține decât de specialitatea strictă a istoriei religiilor (el face invitație către filozof și psiholog de a-l urma în descifrarea materialului strâns și prezentat), opera de cercetător și gânditor a lui Mircea Eliade, așa cum se înfățișează astăzi, este în realitate o vastă încercare de cunoaștere filozofică a omului, o contribuție prețioasă la determinarea sensurilor mitice și istorice ale gândirii omenești”.

11 aprilie

● [„Scânteia”, nr. 7670] Literatura, științele, artele, turismul, toate vin să sporească, pe planul afectivității și conștiinței, imaginea patriei în *Arcul de platină al patriotismului*, eseu „călătorului” Pop Simion: „Sentimentul dragostei de patrie este splendidul poliedru; se naște și se adâncește sub influența unui mare număr de factori. Când suntem cu Sadoveanu în plin destin al fraților Jderi, sau cu Coșbuc, alături de cei ce se jertfeau pentru independență, ori cu Arghezi, când îl înfățișează pe cotropitor în pamfletul *Baroane*, avem – se înțelege – un acut simț al patriei. Și tot așa, când rostim pios numele unor mari cărturari ai românilor – un Neculce, un Hajdeu, un Iorga – sau ne înălțăm aparatelor lui Vuia și Vlăicu. Același acut sentiment al patriei îl încercăm când spunem Brâncuși și, instantaneu, dăm infinitului suflet și trup sub forma unui stâlp de pridvor gorjenesc, sau când glorificăm cântecele acestei țări prin rapsodiile lui Enescu, sau când privim lumea cu misterioasa uitătură a ochilor devoratori din pânzele lui Țuculescu. În sfârșit, drumetînd, suind Bucegii, admirând Babele, bățând Rarăul, explorând Ialomicioara, ori ascultând formidabila orgă de ape care-i Delta Dunării, nu facem altceva decât să sporim acea trainică legătură pe care ți-o dă comuniunea cu natura patriei. [...] A le frecventa, înseamnă a te cunoaște mai bine, înseamnă a-ți reliefa mai exact conștiința de sine, înseamnă a intui mai precis locul și menirea în lume a poporului care te-a zămislit. [...] Arcul de platină al dragostei de patrie este curcubeul veșnic reîntineritor al actelor și voințelor noastre; în el se reflectă modul nostru de a fi, a trăi, a simți, a voi, a spera, a izbuti”.

■ Despre *O colecție cu largi perspective „Romane de ieri și de azi”*, scrie Sorin

Movileanu: „Dedicată în exclusivitate romanului, propunându-și să reunească toate lucrările ce configurează relieful caracteristic genului în literatura noastră [...] colecția va putea oferi și o imagine de ansamblu asupra întregii evoluții, de la începuturile sale până în prezent, a speciei narative cu cea mai largă audiență în rândurile publicului cititor. [...] O asemenea diversitate [...] implică însă și principala problemă pe care editorii sunt chemați să o rezolve. Este vorba de succesiunea pe care o vor acorda în timp publicării celor peste 200 de titluri înscrise în planurile lor de perspectivă, astfel încât imaginea pe care o vor oferi asupra dezvoltării de-a lungul anilor a romanului românesc să fie armonioasă și reprezentativă. [...] Subliniind posibilitățile pe care Editura pentru literatură și Editura tineretului pot să le valorifice în noua colecție, aflată încă la început de drum, ne exprimăm încrederea că ea va reuși să se impună – alături de alte colecții de prestigiu – ca un element indispensabil în peisajul editorial al anilor noștri, aducând o contribuție substanțială la mai buna cunoaștere a romanului românesc”. ■ Din *Cronica zilei* aflăm: „Poetul francez Michel Deguy, care ne vizitează țara în aceste zile, a conferențiat miercuri după-amiază la Casa Scriitorilor despre *Probleme ale poeziei frâneze contemporane*. Conferința a fost audiată cu interes de numeroși oameni de litere”.

● [„**Scânteia tineretului**”, nr. 5876] Volumul de poezii al lui Marin Tarangul, *Trenos*, este recenzat de Victor Ivanovici: „Refuzând solitudinea, propunând o ritualitate publică, poezia lui Marin Tarangul este integrativă, adică, în sensul cel mai generos, socială.”

● [„**Albina**”, nr. 15] *Intellectualul și integrarea sa în viața satului* se intitulează reportajul realizat de V. Toso: „Am pornit în zori cu un autobuz spre Crevedia și autobuzul acela era plin de călători cu o înfățișare deosebită care purtau un anumit fel de discuții. Au coborât peste tot pe parcurs și dacă i-ai fi urmărit, i-ai fi văzut pe unii intrând în școli, pe alții în dispensare, în sediile unităților agricole etc. Sunt intelectualii. Sunt mulți, așa cum n-au fost niciodată, fiindcă prin numărul și calitatea muncii lor răspund unei cerințe legitime de cultură a poporului. (După o dată recentă activează în satele patriei – 120 000 intelectuali)”. ■ În *Ce să citim* Ion Mateescu recomandă *Versuri* (E.P.L), de Eugen Frunză: „Folosind un limbaj poetic clar, exprimând sentimente care sunt ale obștei mari, poet cu o întinsă experiență de viață [...], Eugen Frunză cântă frumusețile naturale ale patriei, cetățile amintind de gloria străbună; cu precădere, el cântă realizările dobândite în anii noștri luminoși, realizări ale căror semnificații profunde le dezvăluie în imagini adecvate și mai ales măreția conștiinței de a gândi, simți și acționa ca un comunist”. ■ Constantin Prisnea scrie despre *Drepturile pământului*: „Discuția publică a Proiectului de lege, la care «Albina», alături de întreaga noastră presă, invită pe cetățenii săi, trebuie să ducă la punerea pământului în toate drepturile sale”. ■ După ce de-a lungul a zece numere, își incitase cititorii să răspundă unor întrebări de cultură generală despre literatura noastră, redacția publică *Rezultatele concursului Cine este autorul?* și pe câștigătorii acestuia, cititorii din

satele țării: „1. Tudor Arghezi 2. Anton Bacalbașa 3. Alexandru Donici 4. I. L. Caragiale 5. Anton Pann 6. Grigore Alexandrescu 7. George Topârceanu 8. Gheorghe Brăescu 9. I. L. Caragiale 10. George Topârceanu” și lista premianților: „Premiul I: Dumitru Stănescu, comuna Cotmeana, județul Argeș. Premiul II: Aurel Teodorescu, comuna Stejaru-Hurezani, județul Gorj. Premiul III: Lucia Picos, comuna Galda de Jos, județul Alba. Premiul special: Redacția a hotărât să acorde un premiu special unui participant din comuna Dolheștii Mari-Suceava, comună care a avut cel mai mare număr de concurenți. Desemnarea câștigătorului se va face prin tragere la sorți dintre concurenții care au dat toate răspunsurile exacte. Tragerea la sorți va avea loc la căminul cultural din Dolheștii Mari”.

● **[„Gazeta literară”, nr. 15]** Pe prima pagină, în articolul semnat de redacție („G.L.”), cu titlul *La Iași*, cititorii sunt informați despre serbările de comemorare a Revoluției de la 1848 care au avut loc în capitala Moldovei: „Marile umbre care veghează cetatea, tumultul furtunii adormite în pietre, în altare, în grădinile Copoului, au înviat o clipă și nu s-a mirat nimeni auzind cum trece prin văzduh glasul lui Vasile Alecsandri, al lui Cuza Vodă, al lui Kogălniceanu.” □ În continuare, la rubrica *Breviar*, Șerban Cioculescu scrie și el despre *Marele '48 în Moldova și scriitorii*: „Întâia poezie revoluționară ocazională, care a circulat în Moldova, prin foi volante, cu misterioasa semnătură I. G...wski, era dedicată «Către Zimbrul Moldovei, după pătimirile ei în martie 1848» și începea cu această strofă: «Scoală Zimbrule, mărețe,/ Nalță-ți fruntea neînvinșă,/ A Românilor noblețe/ Nu în veci rămâne stinsă.»” Criticul evidențiază implicarea scriitorilor moldoveni patrioți (M. Kogălniceanu, V. Alecsandri, G. Sion, Costache Negri, Alecu Russo) la acțiunile prin care au servit interesul obștesc (deasupra intereselor personale) în Revoluția din Moldova. ■ Petru Comarnescu prezintă *Istoria ca izvor de inspirație pentru artiștii plastici*, dorind să motiveze noile generații de artiști să devină mai creative: „În comparație cu ceea ce au înfăptuit generațiile anterioare și artiștii mai vârstnici în viață, contribuția talentatului nostru tineret de astăzi este supărător de săracă.” ■ *Forme și culori* o preocupă pe Veronica Porumbacu la rubrica *Carnet de scriitor*: „Nu, niciodată nu văzusem Oltenia la ea acasă, cu propriii ei ochi. Cu ochii lui Țuculescu.” O călătorie în lumea artei (Dumitru Gheață, Țuculescu), dar și o descindere în planul real la secția de oftalmologie a spitalului din Craiova. ■ La *Cărțile săptămânii*, Dumitru Micu aduce în atenție volumele de poezie semnate de: Veronica Porumbacu, *Histriana*, Alexandru Lungu cu volumul *Dresoarea de fluturi*, Leonid Dimov cu *7 poeme*, Eugen Frunză – *Cântece albe* și Ion Apostol Popescu cu *Iubiri*. □ La secțiunea *Proză*, Valeriu Cristea scrie despre trei volume nou apărute: Al. Ivasiuc, *Interval*, Vasile Băran, *Duminica lucrurilor* și Alice Botez, *Iarna Fimabul*. □ Al. Bojin propune câteva documente inedite aparținând lui Camil Petrescu, din perioada în care s-a documentat pentru scrierea romanului *Un om între oameni*: „Caietele rămase de la Camil Petrescu atestă o muncă uriașă depusă de scriitor pentru a cunoaște și înțelege epoca pașoptistă, evenimentele, atitudinea și psihologia per-

sonajelor, viața social-politică și economică în toată complexitatea ei, cu scopul de a pune în lumină adevărul vieții din perioada plină de atâta efervescentă a pregătirii și desfășurării Revoluției de la 1848.” ■ *Cumpăt, computer și cumpătul vremii* este subiectul de la rubrica *Rostirea filozofică românească*, semnată de Constantin Noica, motivat de faptul că: „Eminescu se întreba, la un moment dat, dacă nu cumva au dreptate «învățații ce susțin că limba și legile ei dezvoltă cugețarea», iar nu invers.” Cele două cuvinte sunt analizate în stilul specific al filosofului: „De la început, de la simpla considerare a cuvintelor îți dai seama astfel că unul e bătrân, altul tânăr; că se vor înfrunta, odată cu ele, o lume care a îmbătrânit înțelept, cu una a tinereții care nu vrea să știe decât de fapta ei.” ■ Adrian Marino (*Revista și publicul său*), scrie despre rolul formator, educativ: „În istoria presei noastre literare rolul de pionier al poetului constă în tentativa formării unui public pur literar. Doar Heliade îl anticipase într-o anumită măsură. Bariț avea de partea lui «intelighenția» ardelenescă, preocupată de cultura națională.” ■ Constantin Țoiu publică povestirea *Întoarceri*. □•O altă povestire oferă Bujor Nedelcovici: *Ochii*. ■ *Cronica literară*, semnată de Eugen Simion, se ocupă de proza lui Nicolae Velea din volumul *Zbor jos*: „N. Velea are intuiția foarte limpede a acestor stări morale indecise și plăcerea lui de moralist (s-a putut observa și în 8 povestiri) e de a întocmi graficul sentimentelor mijlocii, deviate de la linia lor de evoluție.” Criticul de joacă niște impresii false despre acest autor: „Cele mai multe din aceste stări ieșite din comun nu sunt, în realitate, decât niște inocente modificări psihologice, surprinse nu în clipa declanșării lor, ci înainte sau după momentul critic. Proza pare, atunci, lipsită de încordare dramatică și N. Velea trece în ochii multora un prozator ce nu e preocupat în niciun chip de psihologiile abisale. Cea dintâi impresie e însă cu desăvârșire falsă. Dramatismul real al povestirii și sensibilitatea mai adâncă la tragic trebuie descoperite dincolo de apele calme ale candorii și ale bucuriei, cele două stări de spirit ce au fost cu mai mare stăruință recunoscute în proza lui N. Velea.” ■ Edgar Papu oferă *Interpretări* (la rubrica cu același nume) la *Literatura română între cele două războaie mondiale*, masiva lucrare a lui Ovid Crohmălniceanu: „O matură combinare alternantă a instrumentației analitice cu cea sintetică, ajutată de discernământ și laboriozitate, a putut, astfel, să obțină imaginea până acum cea mai completă și cea mai exactă a literaturii noastre dintre cele două războaie.” ■ Ion Caraion publică poemul *În urma lui Martin Luther King au rămas patru anotimpuri*. □•Rubrica *Atlas liric* aduce poeme din lirica americană, traduse de Ion Caraion și Petre Solomon: Langston Hughes, *Democrația, Stele, Sudul și Dijmași*; Countee Cullen, *Din turnul negru*; Richard Wright, *Am văzut mâini negre* și Angelina W. Grimke, *Tenebris*. □•Vintilă Ivănceanu stă *De vorbă cu Michel Deguy*, poetul și criticul francez care crede că: „Există un spirit poetic, orice națiune are un asemenea spirit poetic.” □•Darie Novăceanu încheie numărul cu episodul IV din *Scrisori din Cuba – Hemingway acasă la el*: „În fond, ce importanță poate avea o rană, mai ales când ea a devenit cicatrice?”

• [„**Tribuna**”, nr. 15] În *Bolboroseala criticii*, Timotei Terbancea dă o replică ironică și pro domo recenziei lui Marin Mincu la cartea *Țărâna serilor*, de Teohar Mihadaș (poet stabilit în Cluj): „Iată, însă, că și o anumită parte a criticii tinere de poezie, ... vrea... să devină curată bolboroseală, înșirare de cuvinte obscure, care se potrivesc în frază ca nuca în perete. Recenzând, bunăoară, volumul *Țărâna serilor* de Teohar Mihadaș, criticul Marin Mincu face eforturi serioase în direcția amintitei bolboroseli... Spicuim din scurta, dar «suculenta» sa recenzie, apărută în revista «Tomis», nr. 3/1968, doar câteva exemple, lăsând restul pe seama cititorului, care vrea, firește, să se delecteze și singur [...]. Îi dorim din inimă tânărului critic să obțină biruințe adevărate în lupta cu «aburii» cuvântului, fiindcă deocamdată «turnirul său în *mitos*» mi se pare mai mult rizibil. Mai ales că se exersează un volum realmente valoros”. ■ Teodor Tihan (*O antologie lirică*) semnalează apariția unei selecții din versurile lui V. Voiculescu: „După ediția I. Pillat, poetul Aurel Rău ne face o surpriză plăcută, oferindu-ne acest florilegiu însoțit de o frumoasă prefață. Cu timpul, probabil, va reveni și ediția de bază, care să-l reprezinte integral pe acest mare poet prin care, așa cum remarca autorul antologiei, «lirica românească din secolul XX își dispută un drept de cetate printre cântecele lumii»”. ■ Mihai Rădulescu continuă serialul despre Ion Vinea: „*Căluza nerăbdării* [III] pune față în față două personaje: Omul și semenul său care-și calcă în picioare condiția născută sub semnul demnității. Ultimul, în multe perioade negre ale istoriei, a triumfat asupra celui dintâi”. ■ Al. Căprariu scrie cronică literară la *Omul modern*, cartea colegului Victor Felea: „Structural, Victor Felea se refuză cântecului ce se spune în gura mare, versului care se zbate să pătrundă ca un răpăit de tobe. Glasul poetului este șoptit, un murmur continuu și persuasiv născut dintr-o distilare prelungită, dintr-o lentă apropiere de esențe.” □ Constantin Cubleşan prezintă cartea *Cercul de ochi*: „Proza lui Corneliu Ștefanache are o anume căldură interioară, un lirism duios și o notă discret romantică pe care le simți dintr-un bun început. Înzestrat cu harul povestirii, autorul deapănă firul narativ al epicii sale cu degajare și stăpânire de sine... Izbutește mai ales în crearea unei atmosfere încărcate, de violentă tensiune dramatică ce definește stări psihologice grave, trăite disperat, până la halucinație, până la grotesc”. ■ În *Actualitatea poeziei*, Ioana Petrescu face referire la *The Modern Poets. A critical introduction* studiul profesorului M. L. Rosenthal: „*The Modern Poets* nu este, sau nu vrea să fie, o poetică a secolului XX; lucrarea este, în primul rând, o suită de analize structurale, de o calitate puțin obișnuită, care nu se rezumă la interpretarea simbolurilor centrale ale poeziei moderne sau la explorarea universului imagistic ce traduce timbrul sentimental al operei”

12 aprilie

• [„**Scânteia**”, nr. 7671] George Chirilă prezintă două volume: *Repere* de Mircea Malița și *Nepoții șarpelui cu pene* de Francisc Păcurariu.

• [„**Contemporanul**”, nr. 15] Săptămânalul se implică în discuția despre proiectul noului cod penal în care „sunt prevăzute mijloace eficiente, menite să

apere orânduirea socială și de stat, suveranitatea și independența țării, avuția națională, drepturile și libertățile fundamentale ale cetățenilor, întreaga ordine de drept”. Titlul articolului este revelator *Perfecțiunea legislației*. ■ Respectând planul expus la *Congresul al IX-lea al P.C.R.* (iulie 1965), legat de recuperarea personajelor politice, în viață sau defuncte, care făcuseră, la un moment dat, opoziție lui Gheorghe Gheorghiu-Dej, este reintegrat Miron Constantinescu. Acesta reintră în arenă cu articolul *Revoluția din 1848-1849 în Țările Române*, text care coincide cu *damnatio memoriae* în cazul lui Dej, *restitutio memoriae* pentru Lucrețiu Pătrășcanu și retrogradarea lui Alexandru Drăghici, care prin numeroasele lui funcții deținute pe relația P.M.R. – Direcția Generală a Securității Poporului/ Statului, a fost considerat principalul colaborator în măsurile atroce luate în pușcării. □ Aceste hotărâri, făcute publice în cadrul *Plenarei C.C. al P.C.R. din 22-25 aprilie 1968* (vezi „Contemporanul” nr. 1 din 5 ianuarie), se luau prin consultarea directă a lui Nicolae Ceaușescu. ■ Nicolae Manolescu se apleacă asupra monografiei lui D. Micu, *Lirica lui Lucian Blaga* (E.P.L., 1967), apreciind că: „nimeni n-a gândit până asăzi un Blaga mai torturat, mai bântuit de revelații metafizice, decât D. Micu. Pentru că, înființând pe poet, eliberându-l de pura lui posibilitate, criticul se înființează pe sine însuși: L. Blaga este expresia lui, nu în înțelesul că-i reflectă chipul interior, dar în acela, mai subtil, că așa cum poetul aștepta, spre a vorbi, cuvântul criticului, tot astfel criticul nu există fără poet, de care se folosește ca un uzurpator.”

13 aprilie

● [„Scânteia”, nr. 7672] Pe prima pagină citim despre *Vizita conducătorilor de partid și de stat în județul Tulcea*. ■ Florin Nicolau prezintă volumul *Teatru de Horia Lovinescu*: „Împletirea cea mai caracteristică a operei lovinesciene este aceea dintre dramă, poem și eseu. Această sinteză a mijloacelor literare este, fără îndoială, într-o stringentă și directă legătură cu profundul umanism care pulsează cu intensitate în dramele lui Horia Lovinescu și care le conferă pecetea unei autentice nobleți intelectuale”. ■ În acest număr o pagină întreagă este dedicată creației lirice: Nichita Stănescu (*Cu colțul inimii*: „Însă pentru cei ce suntem aici / în viață, întregi și în lucrare, / cuvintele au lamă de brici / intrând în miracol, cu tandră mirare.”), Maria Banuș (*Moment*), Emil Giurgiuca (*Să fi*), Ilie Constantin (*Aprilie*), Ștefan Aug. Doinaș (*Presimțirea verii*), Marin Sorescu (*Jucării*: „Avem tot ce ne trebuie, / Dar ne lipsesc jucăriile, / Ne e dor de optimismul / Inimii de vată a păpușilor / Și de corabia noastră / Cu trei rânduri de pânze, / Care mergea la fel de bine pe apă, / Ca și pe uscat.”), Ion Horea (*Locuri blestemate de iubire*), Florența Albu (*Amfore cu semințe*), Mihai Negulescu (*Histria*), Al. Andrițoiu (*Fă-ți răscruce poezia*), Mihail Sabin (*Cântece mari*).

● [„Cronica”, nr. 15] Continuă aniversarea a 120 de ani de la declanșarea, la Iași, a revoluției pașoptiste: o delegație de partid în frunte cu Emil Bodnăraș poartă la Iași în acest scop. ■ Dar piesa de rezistență a numărului este dosarul

consacrat *Planului Istoriei literare* a lui Ion Negoïtescu, unul polemic, căruia revista îi pune la dispoziție mai multe pagini, de vreme ce „istoria literaturii noastre nu poate fi lăsată pe mâinile oricui: ne facem datoria de a apăra prestigiul unor secole de artă românească”... Titlul grupajului spune tot: *Ion Negoïtescu istoric literar sau Mult zgomot pentru nimic*. □•Al. Piru minimalizează importanța proiectului și, după ce constată că *Poezia lui Eminescu* e un eșec, aduce reproșuri cu un aer de superioritate: Creangă naturalist ar fi o caracterizare „trasă de păr”, iar în cazul literaturii contemporane, Negoïtescu „supralicitează contribuția defunctului cerc literar de la Sibiu, minimalizând în schimb activitatea grupului de la Steaua”. □•Mai clement e decanul Filologiei de la Iași, Gavril Istrate care însă compară proiectul lui Negoïtescu cu cel al lui G. Călinescu. Textul lui de concen-trează pe discutarea importanței postumelor eminesciene, dar atitudinea generală este pozitivă, chiar dacă raportarea la Călinescu e menită și să încurajeze, dar și să minimalizeze (*Strașnicul suflet*). □•Polemic este Ion Apetroaie, care socotește proiectul „insolit și (de o) violență subiectivitate, nu doar cu Negoïtescu, ci și cu revista „Familia” care îl susține. (*Între realitate și fantezie*). □•Constantin Cubleșan, scrie și el despre *Proiect*, dar reia cu tărie o idee deja enunțată: nu se poate scrie o Istorie a literaturii române redactată colectiv pentru că lipsește „unitatea de concepție” și pentru că „câte capete atâtea păreri”. Cubleșan discută, la fel ca Gavril Istrate, omisiunile și exagerările proiectului (*Proliferarea ambiției*). □•Zaharia Sângeorzan consideră că Negoïtescu nu are forța de a redacta de unul singur un tratat de o asemenea amploare. Negoïtescu greșește „absolut toate delimitările” și „falsifică viața unei literaturi” (*Concepte fabricate*). □•Virgil Cuțitaru își concepe textul ca un fel de scrisoare deschisă adresată criticului, în care-l sfătuiește să nu dea dovadă de vanitate, să nu repudieze din idiosincrazie mari nume cum este cel al lui Labiș, atingându-i în trecut pe colegi și susținători ai criticului: Păunescu sau Gh. Grigurcu. ■ Despre cea de-a treia Conferință a Uniunii Artiștilor Plastici scrie Radu Negru (*Menirea criticului*), iar Raoul Șorban continuă discuția pe marginea *Profilului publicațiilor de artă*. ■ În paginile de literatură semnează Mircea Horia Simionescu, proza numită *Jocurile noastre cele pline de speranță*. ■ Reevaluarea conceptelor estetice este continuată de Adrian Marino în eseu *Simpatia estetică*, simpatia fiind considerată, pe urmele lui Burke, „condiția profundă a intuiției”, dar autoul nu simte nevoia să desfacă etimologic termenul și nici să-l decline în epoci anterioare secolului al XVIII-lea. Se ajunge repede, astfel, la Gaetan Picon (simpatia ca iubire) și zăbovește în câteva rânduri asupra rolului simpatiei la Eugen Lovinescu. De fapt, Marino reia discursul criticii de identificare, de inspirație bergsoniană și, *somme toute*, romantică, dar Marino își ia, în final, măsuri de precauție: este obligatorie o distanță între critic și text, fără de care critica însăși ar fi imposibilă: raționalizarea trebuie să urmeze simpatiei. ■ Mihai Drăgan semnează un scurt text despre importanța spiritului critic în articolele de critică literară și artistică (*Critica fără „spirit critic”*). □•Const. Ciopraga continuă seria de eseuri cu premise în ideologia unui naționa-

lism organic, făcând *Corelații literare* între scriitori români care și-au realizat opera pe pământ străin: Elena Negri, de pildă, Elena Văcărescu, Ana de Noailles, Peter Neagoe, Matyla Ghica și, în cele din urmă, Eugen Ionescu: în operele tuturor răzbate ceva din „sufletul național”, iar această „corelație” rămâne de investigat. ■ Al. Andriescu semnează o cronică literară consacrată lui N. V. Turcu, debutant cu un volum de proză numit *Perturbații*, care are parte de elogiile recenzentului. □ *O scrisoare necunoscută a lui Ioan Budai Deleanu către Mitropolitul Moldovei* este redată și comentată de N. A. Ursu □ Valeriu Rusu scrie analitic despre a doua ediție a *Dicționarului de neologisme* (Marcu – Maneca, 1966), atrăgând atenția atât asupra unor omisiuni, cât și definiții simpliste și incomplete. □ Numărul se încheie cu traducerea Elenei Cornea din Katherine Mansfield: *O ceașcă de ceai*.

● **[„Flacăra”, nr. 16]** La rubrica *Memento*, este semnalată apariția volumului *Pagini de critică literară* de Vladimir Streinu, la E.P.L. ■ Se anunță apariția volumului lui Tudor Arghezi, *Cimitirul Buna Vestire*, cu o prefață de Dumitru Micu. ■ Cărțile cu pagini lipsă sau copertile deteriorate ajunse în librării constituie prilej de indignare într-o notă critică la adresa modului defectuos de lucru al tipografiilor. ■ Rubrica *Externe* conține articolul *Post-mortem*, semnat de Silviu Brucan. Textul este o luare de atitudine față de asasinarea lui Martin Luther King: „Acum, monstruoasa crimă rasistă, prin ecoul ei larg și încărcătura emoțională declanșată, a pus la ordinea zilei cu o forță extraordinară adevăratul conținut în recentul raport Kerner că «nu există pentru S.U.A. o problemă cu o mai înaltă prioritate ca problema rasială»”.

● **[„Luceafărul”, nr. 15]** În *Antipoezia*, Al. Piru se află în dezacord cu poezia lui Vintilă Ivănceanu, din volumul *Cinste specială*, (colecția „Luceafărul” 1967), pe care o descrie astfel: „... o formă de poezie nouă absolut opusă celei vechi, fie că este vorba de poezia cu sentiment, fie de poezia de cunoaștere prin intermediul metaforei. Antipoezia ar fi o nouă tentativă de poezie, pură, mai pură decât cea gândită de abatele Brémond pentru care poezia e o pregătire de comunicare cu divinitatea, o tehnică a extazului mistic, și mai pură decât cea practică de Paul Valéry, constând într-o mimare a raționalității. Cum excluderea oricărui sens anulează poezia, anti-poetul oferă totuși iluzia sensului, luând în deriziune marile idei și atitudini ca și toate canoanele artei. Când autorul e inteligent și talentat antipoezia poate fi o bună lecție de estetică a inefabilului; dacă talentul lipsește, antipoezia va eșua în parodie sau incoerență verbală. Aceasta din urmă mi se pare a fi cazul lui Vintilă Ivănceanu, autor la 27 de ani al volumului intitulat *Cinste specială* (colecția „Luceafărul” 1967)”. Argumentele aduse în sprijinul afirmației sale sunt „corectitudinea formală și de aparență de inteligibilitate oricât de ermetică”. „Ce poate să însemne câinele alb descins din cartea de citire cu oase de poeți în gură și care latră la o prostituată ce-și leapădă rochia subțire în semnele de punctuație ale paginii? Din faptul că în terținele sonetului câinele este îndemnat să scurme vocalele cu botul, să zgârie consoanele cu laba și să muște silabele, se

deduce că el e poetul, fiindcă acesta lucrează, câinește, cu sunetele, provocat de muză («paceaura» ce face *strip-tease* în fața lui). Câinele, solemn ca un mire, are oase de poeți în gură, fiindcă poetul se naște consumând pe antecesori din experiența lor. În final poezia e definită ca o împerechere de cuvinte având efectul unei împușcături, așadar nu ca o concluzie a celor spuse mai înainte (întâi se sugera efortul, iar acum se insinuează spontaneitatea). Se observă că poetul n-a izbutit să sporească misterul procesului poetic, și că pe o cale întortocheată spune banalități. Antipoezia este urmarea minimalizării noțiunilor de poet și poezie”. Spre finalul cronicii sale, Al. Piru devine tot mai caustic: „*Dându-și probabil seama că nu poți deveni nemuritor cu astfel de simili versuri, Vintilă Ivănceanu se roagă lui Dumnezeu, pare-se de data aceasta serios, să-l ucidă, știind că numai poeziile morților pătrund în cărțile de școală, devin adică notorii, clasice (Epistolă către prieteni). Numai de cântec înșă «cinstea specială» acordată morților e minimalizată pentru că intră în categoria deprinderilor mecanice, stereotipe. [...] Din păcate gloria visată de Vintilă Ivănceanu nu are, cel puțin pentru moment, șansa de a depăși o astfel de «cinste specială», volumul său de debut fiind născut fără viață*”. ■ Romulus Vulpescu îi adresează o scrisoare deschisă lui Radu Popescu, autorul cronicii dramatice la piesea Cine l-a ucis pe Henric al IV-lea de *Domenique Nohain*, pusă în scenă la teatrul unde Vulpescu este secretar literar. Redactată în „calitate de spectator”, scrisoarea conține, în diverse tonuri, iritarea autorului ei față de practicile, considerate inadmisibile, ale cronicarului literar: „Ca să nu existe niciun fel de dubiu pentru ceilalți eventuali cititori ai acestei epistole deschise, îi informez că sunt secretarul literar al Teatrului Delavrancea și că deși în codul nescris al bunelor *maniere literare* nu se recomandă secretarilor literari să intre în conflict cu cronicarii teatrali, faptul putând stârni vindicta întregii bresle împotriva teatrului cu pricina, eu am să creez precedentul (dacă până acum, după *știința mea, nu l-a creat nimeni)* și am să vă contest *cronica mai-suspomenită. Scrisoarea este rezultatul unei inițiative personale* și, desigur, îmi asum toată răspunderea afirmațiilor pe care le cuprinde, luându-mi bineînțeles și riscul penal (deoarece bag seama că se *încetățenește metoda* transformării citatului în citație)”. [...] Pentru un profesionist ca dumneavoastră, nu mi se pare natural să refuze s-o știe și s-o *afirme cu* atâta dezinvoltură cine e *Domenique Nohain*”. Contestându-i opinia că piesa jucată este cea mai proastă, pentru simplu fapt că, în conformitate cu propria-i declarație nu cunoaște autorul și deci, nici la scrierea cronicii nu s-a documentat, Romulus Vulpescu semnaleză și alte dera-paje ale cronicarului: „Dumneavoastră citiți întotdeauna piesele despre care scrieți cronici. Nu vă duceți întotdeauna la spectacolul cu piesa respectivă, sau dacă vă duceți, nu stați până la sfârșit, plecați iute, ca s-aveți timp să scrieți competentă cronică teatrală pe care o onorați cu semnătura. Numai această dorință a eficienței și-a promptitudinii explică desigur câteva nenorocite întâmplări, dintre care numai una ar fi fost de ajuns să descalifice în ochii publicului un cronicar prob obișnuit: ați comentat piesa lui *Horia Lovinescu, Moartea unui artist*, jucată

pe scena Teatrului Național din București, atribuindu-i finalul apărut în revista «Teatrul» și n-ați luat în considerare finalul cu totul deosebit al textului modificat și îmbunătățit pe scenă. În altă împrejurare ați împins, cu exces de zel, promptitudinea până dincolo de limita acceptabilă și cronică era cât p-aci să apară înaintea premierei cu piesa *Platonov* de Cehov, spectacol care se încheia pe la 11 noaptea, oricum cu-o jumătate de ceas după ce ziarul de-a doua zi, în care era tipărită opinia dumneavoastră, intrase la rotativă. [...] Numai de ghidușii vă țineți! Am abuzat destul de spațiul revistei, dar nu-mi pare rău. Vi se cuvenea de multă vreme acest portret moral (chiar dacă incomplet), la care ați contribuit în exclusivitate prin atitudinea dumneavoastră față de teatru, teatrul, pe care nu-l iubiți, pentru că, așa cum se vede din scrisul dumneavoastră, nu sunteți generos. Aplaudați numai când n-aveți încotro și atunci o faceți pe obrajii altuia. Nu știți ce-nseamnă bucuria de-a aplauda pentru că n-ați fost aplaudat niciodată. Și n-ați fost aplaudat pentru că n-ați creat nimic vrednic de aplauze. De fapt, ați creat numai un climat confuz, un mediu prielnic pentru apariția altor «exigenți cu intransigență», care vă seamănă. Dacă n-ați fi existat ar fi trebuit să vă inventeze cineva ca să puteți nega în contratimp. Veți continua să scrieți cum vă pricepeți și cum v-ați antrenat, veți continua să amărâți adesea sufletele muncitorilor scenei, dar n-o să le mai puteți ucide bucuria creației pentru că i-ați mitridizat cu analizele de până acum”. Iar în post-scriptum se adaugă următoarele: „Nu știu dacă și când veți răspunde și, mai ales, cum. Oricum, puteți recunoaște sau nega, puteți răstălmăci sau recuza, puteți face amendă (onorabilă) sau mă puteți amenda vă asigur că în aceste chestiuni nu aveți a vă teme de un contraatac din parte-mi: nu judec decât în primă și definitivă instanță, pentru că nu cred în Canossele repetate”.

14 aprilie

• [„Scânteia”, nr. 7673] În *Cronica zilei* citim despre *Semnarea înțelegerii de colaborare între Uniunile de Scriitori din România și Ungaria*: „Sâmbătă la amiază a fost semnată înțelegerea de colaborare pe anul în curs între uniunile de scriitori din România și Ungaria. Înțelegerea prevede, printre altele, schimburi de publicații și informații în domeniul literaturii, vizite reciproce de scriitori și organizarea de manifestări culturale. Documentul a fost semnat de acad. Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor din țara noastră, și Dárvás József, președintele Uniunii Scriitorilor din R. P. Ungară. Au luat parte Vasile Gliga, adjunct al ministrului afacerilor externe, scriitori, ziariști. Au fost, de asemenea, prezenți József Vince, ambasadorul R. P. Ungare la București, și membri ai ambasadei”.

15 aprilie

• [„Scânteia”, nr. 7674] În *Neglijențe tipografice*, text nesemnat, citim despre mutilarea volumului cu *Poezii* (Ed. Tineretului) de Nicolae Labiș: „Cine poartă răspundere acestor neglijențe? Este de presupus, pe lângă aceasta, că o colecție de poezii apărută în 40 000 de exemplare a trecut prin nenumărate mâini,

că a fost frunzărită de mulți oameni pe filiera editorială și pe cea tipografică. Unde sunt fisurile prin care își face loc iresponsabilitatea?”. ■ Al. Gheorghiu scrie despre *Caragiale la „Teatrul Națiunilor”*: „Stagiunea 1968 a Teatrului Națiunilor are loc la Paris între 17 aprilie și 15 iulie în sala Odéon -Théâtre de France, cu participarea unor teatre prestigioase din opt țări. Marele actor și regizor francez Jean Louis Barrault, directorul Teatrului Națiunilor, relevând într-o convorbire semnificația acestei importante manifestări teatrale internaționale ne-a înfățișat programul ei: „Teatrul «Lucia Sturdza Bulandra» din București va oferi publicului, între 11 – 15 iunie, comedia D-ale carnavalului Evident, acceptăm cu nerăbdare acest spectacol al lui Caragiale, mare clasic român de talie internațională. Noi, francezii, simțim de altfel o emoție când e vorba de România. Căci românii au sânge latin și picături de soare în vinele lor, ca și mediteranienii latini. Pentru francezi, spiritul operei lui Caragiale nu va fi ceva străin. Mi-am dat seama de aceasta din primele fragmente ale piesei pe care le-am ascultat. Astfel încât Caragiale va intra în «priză directă» cu publicul din Paris. Îi doresc marelui dumneavoastră clasici Caragiale să aibă succes la Teatrul Național”.

16 aprilie

• [„Scânteia”, nr. 7675] Teodor Vârgolici (*Noi ediții ale operelor scriitorilor noștri clasici*) scrie despre Adrian Marino și Ion Dodu Bălan, în calitatea acestora de îngrijitori ai operelor lui Macedonski și Goga: „Datorate unor specialiști recunoscuți, Adrian Marino și Ion Dodu Bălan, de temeinică pregătire istorico-literară, noile ediții au meritul esențial de a reproduce aproape integral opera celor două ilustre personalități ale literaturii române. Primele patru volume consacrate liricii lui Al. Macedonski cuprind tot ceea ce este reprezentativ în această direcție, sub raport estetic-ideologic, în măsură să contureze clar și în profunzime, în multitudinea fațetelor ei, personalitatea poetică a autorului *Noptii de mai*, de la versurile din tinerețe, destul de nerealizate artistic, dar care reflectă idei și atitudini înaintate, cuprinzând în embrion și unele teme ce vor fi dezvoltate ulterior, și până la creația de maturitate.” □• „Dacă Adrian Marino a accentuat criteriul selectiv, dată fiind flagranta inegalitate valorică a unor zone din lirica lui Al. Macedonski, în schimb I. D. Bălan a putut cuprinde în întregime creația poetică atât de unitară și armonioasă a lui Octavian Goga, orânduind cronologic volumele antume – *Poesii, Ne cheamă pământul, Din umbra zidurilor, Cântece fără țară* – și apoi cel postum – *Din larg* – dând astfel imaginea cuprinzătoare și exactă a celui ce a intonat grav «cântarea pătimirii noastre»”. ■ Este reprodus *Cuvântul de salut rostit de prof. Antonio Badia-Margarit și Cuvântul de deschidere rostit de Acad. Iorgu Iordan*. Cele două alocuțiuni sunt completate cu informații despre *Al XII-lea Congres Internațional de Lingvistică și Filologie Romanică*.

17 aprilie

• [„Scânteia tineretului”, nr. 5881] Haralamb Zincă semnează o nouă secvență din romanul foileton *Ochii doctorului King*.

● **[„Viața studentească”, nr. 16]** Florentin Popescu informează despre al XII-lea Congres internațional de lingvistică și filologie romanică de la București (15-20 aprilie 1968), cu peste 1000 de participanți de la 68 de universități, academii, institute și societăți științifice, la care au participat 135 de edituri și au fost audiate aproximativ 400 de comunicări. Congresul a fost deschis de I. Gh. Maurer și Alexandru Bârlădeanu.

18 aprilie

● **[„Albina”, nr. 16]** Ion Bănuță publică poezia *Lenin* („Lenin vine de departe, / din vaste întinderi de timp. / Purtat de toate generațiile, / încărcat de dragostea oamenilor, / de zorile comunismului, / el merge departe, departe, departe, / cu inima steag roșu, în univers.”); Tot versuri publică și Aurelia Diaconu (*Pastel*), Al. Raicu (*Tinerețe*) și Stelian Filip (*Micul dejun*).

● **[„Cutezătorii”, nr. 16]** Conține povestirea lui Nicolae Velea, *Cutia cu greieri*.

● **[„Gazeta literară”, nr. 16]** În preajma Conferinței pe țară a Uniunii Artiștilor Plastici, Mihai Beniuc semnează eseu *Omul și arta plastică*: „Caracterul de gest al operei plastice, o linie ascendentă, o culoare anume accentuate, o formă mai zgrunțuroasă ori mai netedă, organizate vădit finalist, scot opera de artă din domeniul datelor aleatorii și o înscriu în activitatea spirituală omenească, definind-o ca o agrăire de către artist a semenilor săi: „priviți ce se petrece!”. □ În același context, Camilian Demetrescu aduce *Elogiul permanenței*: „Dar în afară de aceste considerente, ucenicul are, ca toți ceilalți artiști, mentalitatea și optica vremii sale”. □ N. Argintescu-Amza își spune cuvântul pe tema *Critică și educație în artă*: „În actul creator, criticul de adevărată vocație – pe baza experienței și talentului său, – trebuie să poată face radiogramele realizării artistice”. ■ În *Dobrogea în lumina actualității* Ioanichie Olteanu evocă grija partidului pentru această regiune: „Totul reprezintă însă numai începutul aplicării vastului program de desăvârșire a construcției socialismului”. ■ Vlaicu Bărnă publică poezia *Cântec pentru zori*. Se anunță ieșirea de sub tipar a volumelor de poezie *Tristele* de M. R. Paraschivescu, *Tocmai ieșeam din arenă* de Maria Banuș, *Timp sonor* de Gherghinescu-Vania, *Primăvară târzie* de N. Rădulescu-Lemnar. Apare volumul de proză *Fanar* de Horia Stancu și *Fata și bătrânul* de Mihai Giugariu. ■ Gh. Bulgăr (*Al. Odobescu despre un Congres al romaniștilor*) amintește de proiectul conceput de scriitor: „Odobescu vedea departe și lucid interesele țării. România victorioasă și independentă la 1877 începea să se afirme pe arena Europei ca un factor constructiv, dornic de vecinătăți calme și de sprijinul fraternității latine.” ■ *Poetul Al. Andrițoiu* se află sub lupa lui I. Negoiescu: „Spre a-i fixa locul în contemporaneitate, îl putem alătura pe Al. Andrițoiu acelor poeți care, în vremea noastră, dau nou ton lirismului trubaduresc: Radu Stanca, Romulus Vulpescu, Tudor George.” ■ *Viața Uniunii Scriitorilor* anunță semnarea unui nou acord: „Sâmbătă la amiază a fost semnată înțelegerea în curs între uniunile de

scriitori din România și Ungaria.” ■ Șerban Cioculescu povestește despre *O teză de doctorat* la secțiunea *Breviar*: „Titlul tezei este deosebit de semnificativ: *Două lumi și două timpuri în opera lui Eugen Ionescu (Zwei Welten und zwei Zeiten im Werke Eugene Ionescos)*; iar dacă o aparență de „mister” se leagă, totuși, de aceasta, trebuie să explicăm că studioasa autoare a urmărit paralel, cu sagacitate și excelent rezultat, formația românească a autorului, înainte de receptivitatea sa la influențe străine, precum și etapele devenirilor sale, văzute dual.”

● [„**Tribuna**”, nr. 16] În articolul *Repere la o discuție despre romantismul românesc*, H. Zalis observă existența unor neconcordanțe la nivelul periodizării și receptării romantismului în cultura română: „Cum s-a mai remarcat și cum am spus-o noi înșine, o discuție despre romantismul românesc se înscrie în sfera problemelor intens controversate. Cauzele sunt multiple. Dacă s-a depășit prejudecata care așează romantismul (ca modalitate artistică) mai jos decât procedul de creație realist, nu s-au clarificat, în schimb, aspectele esențiale, relative la conținutul specific al programului și duratei de manifestare a romantismului în literatura română. [...] Cred însă că divergențele cele mai ascuțite și confuziile cele mai păgubitoare se fac simțite când specialiștii abordează problema periodizării curentului. ■ E. Grozea scrie despre volumul de proză al lui Florian Grecea: *Enigma de la frontieră*: „Autorul are grijă să respecte caracteristicile genului, desfășurând pe dinaintea ochilor cititorului o acțiune palpitantă. Au loc răsuciri imprevizibile ale firului acțiunii, răsturnări neașteptate de situații. Enigma se cere dezlegată în contextul unor împrejurări adesea neclare, derutante, contradictorii”. □•Constantin Cubleşan semnează două cronici literare, la Ben Corlaci, *Moartea lângă cer* și Constantin Gheorghiu, *Pădurea*: „Alegoria lui Ben Corlaci se desfășoară pe dimensiunile mai largi ale romanului, ale unui roman parabolic despre setea de cunoaștere atât de propriu umană, despre nevoia de a descifra tainele complicate ale lumii și fericirii umane, de a ne înțelege pe noi înșine”. □ Referitor la *Pădurea*, de Constantin Gheorghiu, se arată: „Nuvela nu are propriu-zis decât două personaje și acestea individualizate mai mult prin trăirea lor lăuntrică decât printr-o imagine plastică exterioară”. □•Augustin Buzura scrie despre *Marsul comun*, cartea lui William Styron, tradusă în românește de B. Solacolu: „În aceste rânduri intenționat îngrijorătoare am aproximat câteva din nedumeririle și temerile unui prozator de mare talent, de peste Ocean, sugerate și în povestirea sa *The long March*”. □•Sever Trifu îl prezintă pe *Noul poet laureat al Angliei*, C. D. Lewis: „Cele afirmate cu ocazia numirii sale ca poet laureat reprezintă, de fapt, o continuare a atitudinii avute față de Manifestul Dada, atunci când spunea: «orice activitate umană conștientă este într-o oarecare măsură o activitate socială și în consecință ea trebuie apreciată pe baza de criterii sociale».”

19 aprilie

● [„**Scânteia**”, nr. 7678] În *Cronica zilei* citim: „În baza prevederilor planului privind aplicarea acordului de colaborare culturală și științifică între Republica

Socialistă România și Republica Populară Bulgaria pe anii 1967-1968, la 18 aprilie a fost semnat la București un protocol adițional pentru completarea înțelegerii de colaborare pe anul 1968 între uniunile scriitorilor din cele două țări. Protocolul a fost semnat de Simion Pop, vicepreședinte al Uniunii scriitorilor din România, și de Bojidar Bojilov, membru al conducerii Uniunii scriitorilor din Bulgaria. La semnare au fost de față acad. Zaharia Stancu, președintele Uniunii scriitorilor din România, membri ai conducerii uniunii, precum și membri ai Ambasadei R. P. Bulgaria la București”. □ Pe prima pagină găsim informații despre *Lucrările Conferinței pe țară a Uniunii Artiștilor Plastici*.

● [„Contemporanul”, nr. 16] Sub titlul *Personalismul veleitar*, George Munteanu polemizează cu membrii *Cercului literar* de la Sibiu, regrupați în jurul revistei „Familia”, insistând asupra lui I. Negoïtescu: „Mai supărătoare devin însă manifestările de personalism veleitar în cazul unor critici de oarecare vechime, cum sunt cei de la revista «Familia». După cum se știe, acum vreun an acești critici au atras presa literară într-o polemică inutilă, din pricină că – sub pretențioasa denumire de «direcție nouă» – nu s-au dovedit în stare să prezinte vreun program constructiv, ci doar să-l opună fără noimă pe Maiorescu lui G. Călinescu. Și iată că acum o nouă polemică sterilă s-a dezlănțuit, grație aceluiași critici, după publicarea de către revista «Familia» a așa-numitului «plan» al unei noi *Istории a literaturii române*, semnat de I. Negoïtescu. *Planul* cu pricina (mai degrabă *manifest electoral* în vederea dobândirii lesnicioase de noi prozeliți, decât proiect istoriografic demn de a fi luat în serios) este susținut cu argumente care împing veleitarismul la o limită incredibilă. Aflăm astfel din numărul 3 al «Familiei» că, practic, ideea lui I. Negoïtescu «a fost parțial realizată de G. Călinescu în monumentală sa *Istorie*, tot pe linia ‘sporului estetic’, principiul călăuzitor al planului lui I. Negoïtescu»; numai că – se subliniază imediat – acesta din urmă «beneficiază în plus o mai cuprinzătoare perspectivă filozofică» (Nae Antonescu). La rândul lui, Ovidiu Cotruș, mai «exigent», constată următoarele – pe baza acestui simplu «plan»: «Sublinierea legăturilor interne ale fenomenelor literare, indicarea modului în care ele decurg unele din altele, sunt la fel de deficitare ca și în geniala operă a lui G. Călinescu». Se mai precizează că *Istoria* lui I. Negoïtescu e «concepută, ca și *Istoria* înaintașului său, la o tensiune spirituală revelatoare, în primul rând pentru complexitatea talentelor criticului» și că «parțialitățile, într-un sens sau altul, și arbitrarul unor clasificări» (vezi în acest sens *Istoria* lui G. Călinescu!) nu ridică unor astfel de opere [...] valoarea și semnificația lor intelectuală». Vasăzică un lucru ne poate fi clar: Călinescu, autorul unei istorii literare *scrise de mult* și admirate de generații după generații de intelectuali, îl egalează pe I. Negoïtescu, autorul unui simplu *proiect*, numai în aspectele «deficitare»; încolo, adică în privința «sporului estetic» și a «perspectivei filozofice», superioritatea descoperitorului lui T [sic!]”. ■ Nicolae Manolescu scrie despre culegerea de articole *Cincisprezece poeți* de Mircea Tomuș (E.P.L., 1968), observând că metoda „este înrudită, ca dispoziție generală,

cu aceea a lui Matei Călinescu, amândoi ilustrând, în fond, tipul lui Tudor Vianu. De aici provin măsura, tactul, evitarea cu grijă a opiniilor extreme, eleganța în afirmare ca și în contestare. După ce citim două-trei studii, celelalte devin previzibile în structura lor internă, nu însă până la a ne risipi de tot curiozitatea, pentru că Mircea Tomuş are vocația analizei de amănunt, care reconfortează prin spiritul ei pozitiv și aplicat.” ■ Numărul de față, ca și următorul, conține și informații despre *Conferința pe Țară a Uniunii Artiștilor Plastici*. Din *Raport* se desprinde, ca și în cazul literaturii, dreptul amprenteii individuale, a notei personale, dar excluderea individualismului, într-o cultură ce a cucerit, conform, normelor de Partid, necesitatea de a se exprima într-o multitudine de forme doctrina marxist-leninistă: „Libertatea de creație trebuie înțeleasă tocmai ca o vibrantă disponibilitate față de cerințele societății; este o altă față a responsabilității sociale, a unei responsabilități asumate lucid de fiecare dintre artiști, ca un mod de a întretese armonios mobilurile acțiunii colective cu acelea ale creației individuale.” ■ Reținem, din secțiunea *Dezbaterilor*, „salutul Uniunii Scriitorilor”, adus de președintele acesteia, Zaharia Stancu, din care rezultă coordonarea între imperativul ideologic și cel estetic, în favoarea celui de-al doilea: „Noi trăim în timpul care dă valorilor, dar și *falselor valori*, același drept de circulație, în care hotarele creației spirituale sunt inexistente geografic și se stabilesc doar în modul de a înțelege mișcarea de idei a fiecărei societăți și a fiecărui individ. Climatul creației se realizează din tendințe multiple și din conjugarea multor factor ai disciplinelor culturii, ceea ce poate aduce uneori la alunecări de terenuri în conștiința unor artiști, la oscilări ale opiniei critice, la derutarea publicului deprins cu un anumit mod de a înțelege arta. Factori istorici deveniți culturali au adus la stabilirea într-un timp a unor tipare prea rigide, în înțelegerea îngustă a realismului în artă și în literatură. Asistăm astăzi, și într-un domeniu, și în celălalt, la un mai larg orizont al înțelegerii critice, la manifestări ale diverselor tendințe în artă.”

20 aprilie

• [„**România liberă**”, nr. 7310] În articolul *75 de ani de la moartea lui George Barițiu*, Pompiliu Teodor, lector la Universitatea Babeș-Bolyai, amintește principalele direcții ale activității culturale a celui omagiat, direct implicat în „mișcarea de emancipare a românilor ardeleni”, cu o susținută activitate publicistică în revistele ASTREI, „om de școală, ziarist de talent, istoric și om politic, dotat cu clarviziunea pe care numai atașamentul sincer față de națiune o putea da”.

• [„**Scânteia**”, nr. 7679] Pe prima pagină citim *Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu* rostită la *Conferința pe țară a Uniunii Artiștilor Plastici*. □•Disociind între *discuție și polemică, a fi sever și a nega sau distruge*, termeni des întâlniți în viața literară, Paul Georgescu este de părere că *Din negații nu se poate construi*: „Este absolut evident că nici o cultură nu se poate dezvolta firesc

fără acea confruntare vie, reală și deschisă: discuția; cu atât mai mult se simte necesitatea discuției care se depășește și se corectează ea însăși pe sine în evoluția ei concret istorică. O piedică în calea discuției reale o constituie falsele probleme. Subliniez de la început deosebirea esențială dintre discuție și polemică. Polemica presupune poziții ideologice certe, polemica pamfletară – «ce mai ceartă de cuvinte», zicea Maiorescu – e o răfuială de orgolii și interese. Discuția presupune însă o bază ideologică apropiată sau comună, de unde stima reciprocă, dorința de a înțelege exact partenerul, adică efortul comun de a cuceri un nou adevăr, împreună. [...] Dar să venim la vremea noastră; evident, orice privire retrospectivă, a insului asupra sa, a cronicarului asupra unui deceniu sau mai multe, a istoricului literar este inevitabil critică. [...] A numi epoca noastră «de tranziție» este non sens fiindcă... toate epocile sunt de tranziție. Nici un tabel de perspectivă nu poate cuprinde totul, dar nici elimina totul. Că s-au făcut greșeli de apreciere se știe: s-au făcut totdeauna. Dar e o falsă problemă să negi talente evidente, opere sigur valoroase doar din plăcerea de a fi original. [...] O altă metodă – sigură – de a deveni celebru este de a distruge violent cărțile tuturor confrăților; metoda este elementară: proza epică nu e lirică, acea lirică nu e epică, monografia nu este eseu iar eseu nu e monografie etc. [...] Din negații vehemente nu se construiește o operă durabilă; este oare imposibil ca revistele literare să termine cu acele răfuieli joase și anonime prin care se întreține o agitație stearpă? Dacă «rentabilitatea» unei reviste stă în asemenea suburbane «lovituri» înseamnă că nimic nu va rămâne din ea. Toată energia aceasta cheltuită sterp și veninos împotriva colegilor «concurenți» ar fi mai utilă în construcția unor opere cât mai rezistente: în spațiul literaturii noastre este loc pentru oricâți scriitori, oricâte opere mari. Desigur, preferințe literare e firesc să existe dar ele se pot manifesta teoretic și decent. Istoria literaturii universale dovedește că talentul nu e monopolul unei modalități (trecătoare) sau al unei generații anume; polemica generațiilor e un tip de falsă problemă, de polemică oșioasă. Există tineri foarte talentați: e firesc! Dar cu paștișe blagiene sau barbiene nu se pot anula opere anterioare, autentice, desigur după necesara selecție; iar autorii de opere verbale nu pot anula *Baltagul* lui Sadoveanu. [...] Diversitatea e un grad necesar în existența unei culturi. Dar admirând diversitatea frumosului artistic – ce nu e reductibil la o singură formulă – sunt obligat de conștiința mea să adaug că în tot ceea ce literatura noastră are mai reprezentativ, ceea ce numim fie conținut, fie mesaj, fie semnificativ, câtă a face parte din viziunea socialistă asupra lumii a scriitorului. Multe probleme de estetică sunt deschise, multe transformări ale lumii moderne trebuie examinate cu atenție, formulele simpliste nu explică și nu conving. Toate acestea necesită discuție loială, ruperea de propriile greșeli (dacă au fost), eliminarea «procesului de intenție», suspiciunii etc., dar și îndepărtarea falselor probleme ale criticii. Mai ales nu trebuie să uităm că modul nostru de a gândi, viziunea și concepția noastră nu pot fi decât socialiste, că opera noastră câtă să ajute la desăvârșirea regimului nostru social-politic”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 5884] În *Cultivarea clasicii*, M. Ungheanu notează că „valorile literare românești sunt mai numeroase decât cele numite de obicei clasice și e inevitabil să includem în aria clasicității toate marile valori ale literaturii române dacă vrem să facem din noțiunea de clasic o noțiune operantă în peisajul literar.”

• [„Cronica”, nr. 16] Sculptura lui Ion Vlasiu – *Mireasă* – deschide acest număr, alături de un editorial dedicat cercetării științifice, semnat de Vl. Krasnaseschi. ■ „Ascuns” în pagina a doua textul redacțional *Omagiindu-l pe Lenin* anunță împlinirea a 98 de ani de la nașterea revoluționarului rus. □•*Despre poliologie* scrie Marin Voiculescu (subiectul mai fusese abordat), iar despre *Profilul publicațiilor românești de artă* continuă discuția Mihai Naidin (*Tristețea reflecției tardive*). ■ În paginile de literatură scriu Ion Bănuță (grupaj de poeme), iar Aurel Brumă este prezent cu un fragment din piesa de teatru *Mona Lisa*. □•Vlad Sorianu publică eseu intitulat *Problematică și stil*, în care discuția începe de la punerea în abis a scriiturii exacte (de tip american), prin personajul Joseph Grand din *Ciuma*. Singura condiție pe care trebuie s-o îndeplinească scriitorul este „adaptarea limbajului vechi la o sensibilitate nouă”, tipic existențialist. Relația dintre stil și idee apare discutată și la Aragon, acolo unde stilul declamatoriu contrazice noutatea ideilor, căci Aragon rămâne, în viziunea lui Nadeau, „un excelent romancier tradiționalist”. Autorul se aventurează înspre teritoriile altor mari scriitori pentru a justifica abordarea: o formă căreia i se adecvează problematica căpătă un rol istoric, căci stilul ei marchează o epocă (T. S. Elliot). Autorul alunecă spre structuralism, curent în care acordul dintre problematică și stil este gândit pe baze noi și ajunge la poetica relației pe care o profesează Lévi-Strauss. Ajunge la volumul lui Nemoianu, *Structuralismul*, în care se spune că forma nu mai e o sumă, ci o organizare coerentă (dar nu e mereu așa?), iar Barthes „este admonestat [...] pentru că subordonează forma conținutului”. Poate mai interesante sunt precizările luate tot din Lévi-Strauss care explică în ce structuralismul său se deosebește de formalism, ca și ultima parte a discuției, despre raportul inconștient – conștient în opera de artă: literatura n-ar putea fi interpretată ca muzica sau ca miturile pentru că textul are un autor conștient. □•Este publicat documentul *Topârceanu – inedit* □•Val Panaitescu continuă serialul său despre umor cu un eseu numit *Metafizica germană și umorul*. □•În fine, pe ultima pagină, în traducerea de Lidia Bote, un fragment din *Antimemoriile* lui Malraux.

• [„Flacăra”, nr. 17] Sunt semnalate două noi apariții editoriale la E.P.L.: *Oameni de lut* de Demostene Botez, Remember, de A. E. Baconski și Prezențe, despre acesta precizându-se că în el „sunt adunate articole scrise de Ion Pas între anii 1919 și 1967”. Remember „se recomandă prin subtilitatea ideilor generos asociate, ca și prin virtuțile artistice al unui cuvânt cu meșteșug scris de o peniță care-i cunoaște unele taine”. ■ Bine primite sunt și alte apariții: La B.P.T, *Nuvela romantică germană*, „antologie, prefață și note de Ion Biberi”, iar la E.P.L.U., a unei culegeri de studii despre literatura franceză clasică și modernă, într-un vo-

lum alcătuit de Elena Vianu. Tot pe scurt se vorbește despre volumul postum al lui G. C. Nicolescu, *Studii și articole despre Eminescu*. ■ La secțiunea *Teatru*, apare o notă despre punerea în scenă a piesei lui Shakespeare, *Macbeth*, de către Liviu Ciulei, la Teatrul Bulandra. O altă notiță are drept subiect comedia satirică a lui Horia Lovinescu, *O casă onorabilă*, „construită pe scenă cu mare vervă și fantezie comică de Lucian Giurchescu”. ■ La teatrele din provincie sunt consemnate noi puneri în scenă: la Cluj, piesa lui Jean Anouilh, *Călător fără bagaje*, la Teatrul de stat german din Timișoara, *Becket*, la Teatrul de stat din Oradea, *Primăvara, sinuciderea interzisă* de A. Cassona.

● [„*Lucefărul*”, nr. 16] Două pagini sunt alocate pentru prezentarea cuvântării lui N. Ceaușescu ținută cu prilejul *Conferinței pe țară desfășurată de Uniunea Artiștilor Plastici*. Apreciind că dezbaterile ținute demonstrează „un profund spirit de responsabilitate pentru destinele culturii socialiste a țării noastre, pentru îndeplinirea înaltei meniri ce revine artistului în societatea noastră socialistă”, Secretarul General, întrerupt adeseori de „aplauze îndelungate”, „vii” sau „puternice”, se va referi la succesele în arta „noastră plastică”, „îmbogățite în epoca socialismului cu noi opere pătrunse de suflul înnoitor al vremurilor minunate pe care le trăiește poporul nostru, contribuind la educarea patriotică”, dar și la „unele neajunsuri în activitatea artiștilor plastici”, „la adresa unor lucrări neizbutite, a unor tendințe de îndepărtare de realitate, de golire a artei de conținut, de mesaj social-uman”. [...] Comuniștii care lucrează în domeniul artei au înalta datorie de a se situa în primele rânduri pentru propășirea artei și culturii românești, militând neobosit pentru o creație inspirată din viața poporului român, din tradițiile sale, din realitățile sociale noi ale patriei. Comuniștii își vor îndeplini misiunea atunci când toți creatorii vor milita cu pasiune, cu un profund spirit de răspundere pentru înflorirea artei și culturii românești”. ■ Intitulat *Între ei*, articolul de la rubrica *Vitralii* se referă, prin persoana lui Iulian Mișu la „un nou articol care îl vizează direct, despre «problemele» Institutului de Artă Teatrală și Cinematografică, de care revista «Amfiteatru» se ocupă din când în când, cu multe semne de exclamare, sughițuri și lamentări de cronicărași cu spielhosen. [...] Autorul său este Adrian Păunescu în postură de cronicar cinematografic. Flacăra dumnealui arde acum nu numai pentru poezie, ci și pentru cinema. O compasiune mare îi mistuie conștiința. Cum se poate, se întreabă dumnealui, ca un student să rămână repetent pentru indolență, lipsă de pregătire teoretică și incultură cinematografică manifestate la un examen?! [...] Doamne Adrian Păunescu, există niște reguli elementare de bun simț, conduită, disciplină, echitate profesională în învățământ, niște legi cunoscute de studenți și egale pentru toți. [...] Cea care are dreptul să sancționeze de la 10 la repetenție este doar comisia, părerea și-o spună doar cei care participă la acest examen, care știi ce a fost acolo... [...] Iată, domnule Adrian Păunescu, nu mă supără nici premiul acordat de revista dumneavoastră studentului repetent, nici gustul dumneavoastră pentru anumite filme. Și mie îmi plac versurile lui Ion Alexandru, iar ale domniei voastre în nici un fel”.

■ Cella Minart și Liana Anghel realizează un interviu cu Eugen Ionescu. Pornind de la mărturisirile făcute în *Journal en Miettes*, scriitorul opinează că ele nu fac să-i crească vulnerabilitatea, căci „orice literatură este dezvăluirea eului și în această dezvăluire a eului există, evident, o anumită subiectivitate și există o chemare. Dar eu nu mai chem, nu mai chem în ajutor de mult, de când aveam 12 ani – ceea ce fac, este să cunosc, să descriu și să fac să fie cunoscut ceva”. Pe de altă parte „literatura, toată literatura este mărturisire. Ea este fie mărturisire, fie polemică. Ce fac oamenii care scriu literatură? Nu fac decât să se plângă – au făcut-o începând cu profeții – sau dacă nu, o atacă. Este ca și cum n-ar fi în omnire decât mânie, nemulțumire și suferință. Din timp în timp cineva spune toate acestea și doar atunci acestea devin cu adevărat literatură. [...] Ceea ce s-a văzut în această carte și ceea ce a emoționat pe cititori, este – evident – acest caracter de mărturisire. Dar nu asta îmi place mie, ceea ce mă interesează în această carte în afară de mărturisire, căci mărturisiri fac mereu de când scriu – ceea ce mă interesează aici este un anumit fel de a descrie și mai ales un anumit fel de-a descrie visurile. De exemplu, socotesc că am făcut o descoperire stilistică, făcând descrierea visurilor mele. Am întrebuințat eu însumi imagini de coșmar. [...] Numai că luam o temă onirică sau o temă obsedantă și o întrebuințam într-o limbă aproape obișnuită. [...] Dar acum încerc să am un limbaj disociat, adică să urmăresc imaginea visului fără interpretare. Este un efort de descriere obiectivă. O să vă dați seama mai târziu – iertați-mă *că* nu sunt modest – că am făcut în acest fel o inovație în literatură. Dar nimeni nu și-a dat seama, toată lumea a văzut în această carte mărturisirea, inima dezgolită, pentru că se știe de la Baudelaire, că trebuie să-ți dezgolești inima... Dar nimeni n-a băgat de seamă că era acolo un mod obiectiv de-a descrie, nu lucruri – mese, scaune sau obiecte – cum fac scriitorii moderni – ci visuri. Visuri și imagini ale visului. Socotesc că am făcut un fel de literatură obiectivă a onirismului. [...] Dacă subiectul pieselor mele este alcătuit din visuri, aceste visuri trebuie să fie destul de recente, pentru ca să-mi amintesc de ele cu precizie. Acord multă însemnătate visului, pentru că el îmi dă o viziune mai acută, mai pătrunzătoare despre mine însumi. A visa înseamnă a gândi și a gândi într-un mod cu mult mai adânc, mai adevărat, mai autentic, pentru că suntem aplecați asupra noastră înșine. Visul este un fel de meditare, de reculegere. El este un gând în imagini. Pentru cineva care scrie teatru, visul poate fi considerat ca un eveniment esențial dramatic. Visul este însăși drama. În vis suntem întotdeauna ca într-o situație dramatică. Pe scurt, socotesc că visul este în același timp un gând lucid, mai lucid în stare de trezire, un gând din imagini și *că* aparține teatrului, că el este mereu o dramă pentru că prin el suntem mereu în anumite situații. [...] Noi știm cu toții de mult timp, de la Freud, că adevărul era în visuri. Poate știam acest lucru, de mai dinainte... Noi cunoaștem visurile lui Descartes, noi știm că Poincaré a visat una din teoriile sale etc... Chiar pentru asta încerc să pătrund visurile, pentru că sunt adâncul sufletului și acolo se descoperă mecanismele elementare și adevărurile primare. Noi știm cu toții foarte bine că visurile

sunt demistificarea conștiinței; în aceeași măsură în care conștiința este demistificarea inconștientului”. Admițând că volumul său este căutare, Eugen Ionescu spune: „Eu cred că totul este căutare. Cred că tot ce facem în viață este să căutăm. Literatura în special este o căutare. Nu vreau să fiu considerat drept un bigot, dar știu că se spune că nu facem decât să ne rugăm, continuu, chiar fără s-o știm. Totul este căutare, speranță, disperare, totul este descoperirea altui lucru, fie pe plan filozofic fie pe plan spiritual, fie chiar pe plan politic. Pentru ce ar exista voința de schimbare, de răsturnare, voința de revoluție, dacă nu ar exista o căutare perpetuă, dacă omul n-ar fi nemulțumit de *starea sa*? [...] Condiția umană este de neadmis. Dacă n-ar fi așa nimeni nu s-ar *mișca*, am trăi liniștiți sufletește. N-ar fi existat nici sfinți, nici revoluționari, nici inventatori. Fără neliniște și nemulțumire, n-ar fi existat nimic”.

● [„**Glasul Patriei**”, nr. 12] Mihai Stănescu publică poezia *Pe Argeș, în sus*, iar Victor Tulbure semnează poezia *Biruiitorul mai*. ■ Revista comemorează revoluția din 1848 cu două texte. Primul, *Anul revoluționar 1848 în Țările Române* este semnat de prof. dr. docent Dumitru Berciu, Decanul Facultății de Istorie a Universității București („Cauzele înfrângerii revoluției din țările române, ca și din restul Europei, sunt multiple. În primul rând burghezia nu a sprijinit efectiv țărănimea pentru suprimarea relațiilor feudale”). Cel de-al doilea, intitulat *Sărbătorirea de la Iași* este mai degrabă... informativ și aparține lui Nedic Lemnar: „La Iași, au avut loc, la începutul acestei luni, serbări cu prilejul împlinirii a 120 de ani de la Revoluția din 1848 din Moldova. Fiindcă 1848 – acel an de tumult revoluționar – pentru români a început la Iași. Acolo s-a aprins scânteia revoluției pentru toate pământurile românești, și s-a ridicat în admirația întregii națiuni tricolorul care a fluturat, în aceeași vară, la Blaj, la București și la Islaz”. ■ Romulus Dianu aduce la cunoștința cititorilor *Mărturii străine despre activitățile intelectuale din România de azi*: „Bunul renume al patriei este rezultatul muncii creatoare a oamenilor. Despre înfăptuirile de azi vorbesc cu respect și admirație personalități de seamă din străinătate. Unii dintre aceștia, după ce au cunoscut amploarea operei de construcție și inovare, în toate domeniile, au insistat asupra aspectelor culturale și artistice”. În continuare sunt redată opinii ale următorilor: Heino Wessel Hansen, Institutul de Folclor în Copenhaga; doctorul Eusebio Davalos Hurtado, director al Institutului de antropologie și de istorie din Mexico-City; doctorul N. E. Golovin, de la universitatea „George Washington”, consilier al Biroului de asistență științifică și tehnologică de pe lângă Casa Albă; dl. Ivor Keys, profesor de compoziție și de istoria muzicii la universitatea din Nottingham.

21 aprilie

● [„**România liberă**”, nr. 7311] În baza unei anchete, Petru Vintilă inventariază în articolul *Ce citesc copiii noștri?*, cărțile reprezentative ale literaturii pentru copii. Se vorbește despre *Amintirile* lui Ion Creangă, basmele în versuri ale lui

Eminescu, poveștile lui Slavici, basmele și legendele lui Ispirescu, schițele lui Caragiale, proza istorică a lui Sadoveanu, *Cartea cu jucării* a lui Tudor Arghezi, adăugând, printre preferințele copiilor, literatura de anticipație, de aventuri și de călătorii. Semnatarul rubricii sancționează, apoi, faptul că unele cărți cu valoare educativă precum *Fram, ursul polar*, de Cezar Petrescu, sau *Ulița copilăriei*, volumul de proză scurtă al lui Ionel Teodoreanu, nu sunt suficient valorificate. În schimb, se citesc unele cărți, precum *Aventurile submarinului Dox*, care cultivă, prin locul unde se petrece acțiunea, „nostalgia imperiului colonial prusac”.

● [„Scânteia”, nr. 7680] Pe prima pagină citim *Spiritul creator, veșnic viu, al leninismului*, editorial redacțional: „Se împlinesc 98 de ani de la nașterea lui Vladimir Ilici Lenin. Ca în fiecare an, această aniversare este pentru poporul român, ca și pentru întreaga omenire progresistă, un prilej de a evoca personalitatea grandioasă a lui Lenin, de a releva strălucita contribuție pe care el a adus-o la îmbogățirea tezaurului socialismului științific, de a releva forța și vitalitatea ideilor fundamentale ale leninismului. [...] Cinstind memoria lui Vladimir Ilici Lenin, poporul român este ferm hotărât să înfăptuiască politica partidului, să-și înzecească eforturile în lupta pentru construirea socialismului în partea sa, cu convingerea că aceasta este calea sigură a prosperității și fericirii sale și principala sa contribuție internaționalistă la întărirea forțelor socialismului, a influenței mondiale a atotbiruitoarelor idei ale comunismului”. □•Agerpres transmite un fel de raport cu privire la *Răspândirea operelor lui V. I. Lenin în țara noastră*: „Editura politică a tipărit până acum 163 de titluri din scrierile lui V. I. Lenin, într-un tiraj de aproximativ 6 250 000 exemplare. S-au publicat 40 de volume de Opere după ediția a 4-a rusă, încheindu-se această ediție. Tirajul total al acestor 40 de volume însumează 1 624 000 exemplare. Începând din 1960, în urma unei hotărâri a C. C. al P. C. R., se editează Operele complete după ediția a 5-a rusă, din care au apărut până acum 49 de volume. Editura a mai tipărit 25 culegeri tematice, într-un tiraj total de peste 500 000 exemplare, cu lucrări sau fragmente de lucrări ale lui V. I. Lenin”. □•Aceași agenție de știri informează: „Cu prilejul celei de-a 98-a aniversări a nașterii lui V. I. Lenin, sâmbătă după-amiază a avut loc, la Casa prieteniei româno-sovietice din Capitală, adunarea festivă organizată de Comitetul municipal București al P. C. R. [...] În sală se aflau reprezentanți ai unor instituții centrale și organizații obștești, activiști de partid și ai organizațiilor de masă, oameni de știință, artă și cultură, numeroși muncitori din întreprinderile bucureștene. Au fost, de asemenea, prezenți membri ai ambasadei Uniunii Sovietice. Despre ceea de-a 98-a aniversare a nașterii lui V. I. Lenin a vorbit tovarășul Dumitru Popescu. Cuvântarea a fost subliniată în repetate rânduri cu vii aplauze. În încheierea adunării, a fost prezentat un program artistic, susținut de soliști ai Operei Române”. ■ Marin Mincu prezintă *Scriitori români în colecția „Lyceum”*, cu unele remarci făcute „de sus” și însoțite de îndrumări teoretice: „O fină înțelegere a literaturii de către masele de adolescenți însetați de cultură se poate realiza numai printr-un instrument de lucru corespunzător. Textul, deci punerea în contact

direct cu opera, devine în mod implicit un drum eficient de parcurs spre o orientare estetică justă. Astfel, inițiativa Editurii Tineretului de a lansa o asemenea colecție reprezintă un act de cultură ce își are înaintea de toate o justificare utilitară. [...] Orice colecție literară se vrea în primul rând un document antologic, care să-și revendice existența în fața timpului. [...] În afara criteriului selectiv aplicat global asupra unui scriitor, este necesară selecția și în cadrul operei scriitorului selectat. Celui care alcătuiește antologia textelor i se cere o justă orientare în cadrul operei scriitorului, altfel pot fi incluse textele nereprezentative pentru opera scriitorului. [...] Colecția «Lyceum», având o destinație precisă, uzează sau ar trebui să uzeze și de un aparat critic prestigios. Introducerile sau prefețele sunt, după selecția scriitorilor și textelor, de cea mai mare importanță. Criticul sau istoricul literar care alcătuiește o prefață are în față un anumit cititor și studiul său introductiv este dependent, în bună parte, de acest lucru. Pentru a se ști exact modalitatea de abordare cea mai indicată, în cazul acesta, este exclusă cunoașterea aproximativă a operei și scriitorului. Adresarea nu trebuie să se facă la un nivel mediocru. [...] Totodată, credem că în aceste prezentări nu este necesar să se mai facă biografia scriitorilor care au deja monografii, căci se presupune că elevii recurg la ele și, în cel mai rău caz, biografia o pot afla din manual sau din spusele profesorului. Atunci când se poate, e bine ca studiul introductiv să aparțină monografistului sau să reprezinte capitolul cel mai sintetic din monografia închinată scriitorului. Numai așa s-ar putea înlătura confuziile de apreciere valorică, realizându-se și o selecție de studii critice. [...] Începutul bun al colecției «Lyceum» cere să se evite pe viitor eventualele ezitări pe care ne-am permis să le semnalăm. Faptul că majoritatea aparițiilor de până acum constituie schița unei reușite dă un indiciu favorabil despre evoluția sa viitoare”.

23 aprilie

● [„România liberă”, nr. 7312] Este reprodus Comunicatul Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România și activitatea cultural-literară a lui Adrian Maniu, ca ultim omagiu la moartea acestuia. Elemente biobibliografice însoțesc ferparul, arătându-se că, după Eliberare, Adrian Maniu a publicat volume de versuri, antologii și piese de teatru, activitatea sa fiind încununată cu onoruri precum Premiul Național de Poezie (1934), Premiul „Mihai Eminescu” (1964) al Academiei Române și distincția Meritul Cultural clasa I.

● [„Scântea”, nr. 7682] Pe prima pagină citim *Deschiderea lucrărilor Plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist Român*. La punctul 6 de pe ordinea de zi a lucrărilor din 22 aprilie se află: „ 6. În legătură cu reabilitarea unor activiști de partid”. ■ În *Creatori și epigoni* Aurel Baranga combate ionescianismul, ca efect al mimării dramaturgiei lui Eugen Ionescu: „Ecloziunea explozivă a unor curente și școli literare sunt fenomene unice și nerepetabile ale epocii istorice care le-a pregătit și produs, explicabile doar în contextul de condiții politice, sociale și morale respective. O literatură, o artă în genere, încremenită, sleită în

esențele ei – mă refer la arta ultimului deceniu care a premers primul război mondial – artă academizată până la împietrire, vidată de orice funcționalitate, redusă la pure convenții, confruntată însă violent cu ceea ce se petrecea în lume: primul mare carnagiu uman al veacului, – o artă atemporală, vinovată prin absență și ipocrizie, tot acest complex de contradicții, flagrante și dureroase, între peisajul devastat al lumii și indiferența unei intelectualități demisionare, a făcut posibilă izbucnirea tinerească, insurecțională de aspecte scandaloase a mișcării *Dada*. [...] Reproducerea întârziată a unor experiențe artistice depășite e un fenomen vechi. După glorioasa gardă a simbolismului, a urmat decenii întregi o caligrafie pitică, epigonismul caracterizându-se întotdeauna prin preluarea din mișcarea pe care o carichează doar a costumației și a grimoarului. Literatura noastră e martora fenomenului, neconținut repetat. După trecerea pe firmamentul poeziei a strălucitului Luceafăr și după intrarea lui în nemurire, au venit nenumărați poetaștri care au «eminescianizat» tardiv. Apariția explozivă a poeziei argheziene a determinat o proliferare de poeți fără profil, de identificat doar în arhivele Academiei, în revistele ce imitau formatul «Biletelor de papagal». *Jocul secund* s-a soldat cu generoasă generație *barbiană*, concentrația maximală a expresiei lui Ion Barbu, hermetismul său convertindu-se la imitatori într-o densă și impenetrabilă obscuritate. Spiritul mimetic, de natură exclusiv epigonică, se vedește astăzi îndeosebi în legătura cu teatrul lui Eugen Ionescu. Că piesele acestuia exercită o fascinantă seducție, iată un lucru lesne de înțeles. Mai greu de priceput e un alt fapt. Artă lui Ionescu este expresia unui fond de gândire, filozofia poetului, prezentă în toate piesele sale, limpede expusă de scriitor în eseuri și constituită de o veșnică neliniște stărnită de teroarea morții, de opoziția, pentru el, ireductibilă dintre om și destin, la limitele fatale ale oricărei cunoașteri obiective, de absurdul unei vieți fără explicații și finalitate. [...] Mă întreb atunci, stupefiat, ce minți inocente pot imagina posibilitatea unui *Ionescianism* calcat pe alte realități, pe un alt fel de a gândi lumea și viața, fundamental diferit de al lui, și ce sorți de izbândă are o asemenea tentativă, exclusiv epigonică, în afara aceleia de a realiza o caricatură, care a reținut din ritual doar gestul, din ceremonial numai garderoba lui? Dar poate că acesta a fost întotdeauna destinul epigonilor. Indiferentă la încurcătura de idei, încercând să toarne un vin vechi din vase noi, sau – și mai grav: un vin nou în ulcioare dezgropate, epigonica unei mișcări nu face decât să psalmodieze automat refrene întrebuințate până la tocire, folosind o retorică fără adresă, o intransigență fără obiectiv, nulă în rezultate, fiindcă a luat din explozie doar zgomotul, din lacrimă doar apa, din râs grimasa, din tot ce ar trebui să fie omenesc și etern numai gesticulația. Se poate lupta împotriva fenomenului de epigonism? N-am sentimentul. Cred că singurul lucru de făcut e de semnalat fenomenul când se produce, cu titlul de avertisment. De aici înainte, se îndreaptă fiecare unde îi este locul, plătind la scadență după merite și păcate”. ■ Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România anunță încetarea din viață a lui *Adrian Maniu*: „În ziua de 20 aprilie a. c. a încetat din viață Adrian Maniu, unul dintre reprezentanții

de seamă ai literaturii române contemporane. [...]. Spirit neliniștit, preocupat de multiplele aspecte ale artei și literaturii, autorul *Cântecelor tăcute* face parte din rândul creatorilor de prestigiu ai literelor române, reprezentând în evoluția poeziei noastre o ilustrativă sinteză între modernism și tradiție. Distins în 1966 cu «Meritul cultural» clasa a II-a, Adrian Maniu s-a bucurat de o caldă și unanimă apreciere, fiind până la sfârșitul vieții prezent în literatura noastră contemporană. Amintirea lui va rămâne veșnic vie în inimile noastre”.

24 aprilie

● [„Scânteia”, nr. 7683] *Lucrările Plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist Român*, prin care Plenara a hotărât să se supună spre legifere Marii Adunări Naționale proiectul de Lege a învățământului, întocmit pe baza directiveilor aprobate de C. C. al P. C. R., conțin, inserate în pagina de ziar, și intervenția lui Mihnea Gheorghiu, unul dintre scriitorii cu funcții de răspundere: „Mă declar de acord [...] cu studiul prezentat plenarei spre dezbateră și îmi exprim convingerea că noua lege a învățământului va contribui la atingerea stadiului de civilizație și a nivelului intelectual spre care societatea noastră se îndreaptă sub conducerea competentă și consecventă a Partidului Comunist Român”. ■ Al. Săndulescu scrie despre *Patriotismul lui Delavrancea*: „Delavrancea se înfățișa prin toată ființa lui de activitate, ca un suflet arzând pururea pentru binele țării. Scriitorul nu înceta să vibreze în fața trecutului și să soarbă din fântânile fermecate ale cântecului și basmului popular, publicistul să apere tradiția patriotică, oratorul să fulgere nedreptate și să-i osândească pe opresori. O bună parte a nuvelisticii lui Delavrancea își extrage materia din viața satului, din obiceiuri și datini, în bogăția ethosului țărănesc. [...] Regăsim în *Apus de soare* întreg spiritul profetic al militantului neodihnit pentru unitatea națională, acea poezie țărănească frustă și directă, pe care iubitorul doinelor și baladelor și s-o cânte ca pe o melopee străveche, în tradiția bunilor și străbunilor ce statorniciseră cu suferințele și jertfele lor însuși cuvântul Patrie”. □ În *Cronica zilei* citim: „Marți, în sala de spectacole a Casei de cultură a sindicatelor din Tg. Mureș, a avut loc o șezătoare literară dedicată împlinirii a 60 de ani de la crearea asociației literare *Holnap* care a avut sediul la Oradea și în care au activat poeți și scriitori cunoscuți între care Ady Endre, Juhasz Gyula, Babics Mihai. Despre însemnătatea și activitatea acestei asociații au vorbit scriitorul Nagy Pal, Zeno Ghițulescu și Franyo Zoltan. În încheiere, actorii ai teatrului de stat din localitate au recitat versuri din creațiile literare ale membrilor acestei asociații. Cu același prilej, la Casa creației populare din Oradea a avut loc o ședință a cercului literar «Ady Endre» din localitate”. ■ Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România, Uniunea Ziariștilor din Republica Socialistă România, Comitetul foștilor deținuți antifasciști din Republica Socialistă România anunță: „A încetat din viață, în ziua de 22 aprilie a. c., Constantin Prisnea, scriitor și publicist, cunoscut activist pe tărâm obștesc. [...] În ultimii ani, ca redactor șef al revistei «Albina», Constantin Prisnea a depus activitate pasiona-

tă de răspândire în lumea satelor a valorilor literaturii noastre contemporane. Pentru merite deosebite a fost distins cu ordine și medalii ale Republicii Socialiste România”.

• **[„Viața studentească”, nr. 17]** Pe prima pagină, articolele festive ale lui Ion Dodu Bălan, *Eseul – cunoaștere a noastră și a epocii*, respectiv Mircea Florian, *Universitate = gândire*, din care spicuiem: „În fluxul înnoirilor multilaterale economice și sociale, materiale și spirituale, al căror inițiator hotărât și înfloritor consecvent este P. C. R., Comitetul său Central – *modernizarea structurii școlii* – reprezintă unul din procesele de importanță primordială, cu consecințe excepționale. Focar de civilizație și cultură, păstrătoare și continuatoare a armurilor de înțelepciune și pricepere ale înaintașilor, laborator al noului în știință și artă – școala de toate gradele constituie un atribut definitoriu al societății moderne, prin rolul ei instructiv și formativ asupra generațiilor tinere chemate de viitor să se pregătească pentru muncă și viață la parametrii exigenței sporite... Tineretul nostru universitar întâmpină [din toate aceste motive] cu deosebită bucurie adoptarea măsurilor menite să ridice pe o treaptă superioară învățământul nostru superior, să asigure pregătirea unor specialiști cu înaltă calificare și înalte atribute de inteligență, capacitate practică și profil etic-social, să pună în mai mare măsură în valoare capacitățile de gândire științifică, inovatoare...”. ■ Ana Blandiana realizează un interviu cu profesorul Cristofor Simionescu: *Neliniștea intelectualului* (urmărind viața academică de la Iași).

25 aprilie

• **[„Scânteia”, nr. 7684]** În *Lucrările plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist Român* se observă, printre altele, că, după celebrele epurări de la începutul anilor 50, Partidul își lărgeste, dar cu multă atenție, rândurile: „Aprobând sarcinile organelor și organizațiilor de partid în legătură cu creșterea rândurilor partidului, plenara a subliniat necesitatea ca și în viitor criteriul fundamental la primirea în partid să-l constituie calitățile politice, morale și profesionale ale celor care solicită să devină membri de partid. Este necesar să fie primiți în partid cei mai înaintați muncitori, țărani și intelectuali, cei mai merituoși studenți, alți oameni ai muncii care militează neobosit pentru îndeplinirea hotărârilor de partid și de stat și care, prin întreaga lor activitate, prin comportarea lor, sunt exemple înfulețitoare în munca profesională și obștească”. ■ În *Cronica zilei* citim: „CLUJ 24 (Agerpres). – Miercuri după-amiază a avut loc la Palatul Culturii din Cluj simpozionul *Școala ardeleană și ideea unității naționale la români*. Cu acest prilej au vorbit lectorul universitar Pompiliu Teodor, de la Facultatea de istorie-filozofie a Universității «Babeș-Bolyai», și Ion Lungu, scriitor, redactor la revista de cultură «Tribuna». Au luat parte oameni de artă și cultură, studenți, un numeros public. Simpozionul face parte dintr-un ciclu intitulat: *Memoria pământului românesc*”.

• **[„Gazeta literară”, nr. 17]** *Arta și obligația patriotică a creatorului* este titlul unui vast articol semnat de Radu Popescu: „Tovarășul Nicolae Ceaușescu

definește – și nu o face pentru prima dată – marea onoare a acestei noi situații sociale a artei și artiștilor, uriașa răspundere care apasă pe umerii lor”. □ Ioan Grigorescu răspândește *Cuvântul în cetate*, îndemnând la *Adevăr, Atitudine*, în continuarea înaintașilor: „Când s-au vrut ferm și prompt angajați, marii noștri scriitori au făcut publicistică. În ultimul secol de literatură și ziaristică română, genurile acestea au fost excepțional dezvoltate și putem spune că, la un moment dat, înflorirea publicisticii la noi a precedat și a stimulat desăvârșirea prozei moderne”. ■ *Legea* este de interes pentru Constantin Țoiu: „Nu ni se întâmplă, uneori, să visăm un judecător, ca judecătorul pătrunzător al lui Dostoievski – fiindcă ereditatea noastră biologică și socială este încărcată și niciodată nu poți fi sigur că, în suișul ancestral către lege, n-a avut loc, cine știe când, o crimă – nu ni se întâmplă să ne visăm inculpați, datori cu o justificare?...”. ■ Eugen Simion explică *Sentimentul clasicilor*: „Sentimentul adevărat al clasicilor e însă opera unei lecturi meditate, cum spunea același critic impresionist. Recitim ca să învățăm.. să recitim. Lectura e, din această perspectivă, dictată nu numai din nevoia de informație, ci în primul rând de conștiința noastră estetică. E firesc la o lectură de acest gen să ne revizuim impresiile, cum zicea, în 1915, E. Lovinescu, și să revizuim mai ales pe alții. Sunt opere care ne plac și altele care nu plac, în ciuda bunului lor renume”. Acest sentiment se reduce, în fond, la estetica operei în sine: „În realitate ceea ce se datează și față de care sensibilitatea noastră rămâne inertă e tocmai ceea ce Lovinescu consideră rezistent în opera din trecut: schema ideologică. Ce nu macină timpul e carnea estetică a operei, expresie, în fond, a unor atitudini existențiale”. ■ Cicerone Theodorescu publică poezia *Memento*. ■ *Paradoxul poeziei* este explicat de Adrian Marino: „Profitând de o recentă reeditare selectivă a *Studiilor de stilistică* ale lui Tudor Vianu (Buc. E.P.D., 1968), am revenit îndeosebi asupra compartimentului teoretic, unde am regăsit aceeași sobrietate și demnitate aulică de totdeauna”. ■ Sub titlul „*Gazeta de Transilvania*”, I. Rotaru comemorează pe întemeietorul publicației, Gh. Barițiu: „Marele ziarist, om politic, istoric și economist care a fost Gh. Barițiu de la a cărui moarte se împlinesc în acest an 75 de ani, a strâns în jurul „Gazetei” sale cadre dintre cele mai mari”. ■ Cezar Baltag scrie despre *Dilemele lui Kir Gregorie*: „Descifrarea termenilor *loghicii* lui Kir Gregorie a constituit pentru mine un adevărat exercițiu de poezie”. ■ La *Marginalii critice*, M. Ungheanu prezintă două volume: G. Ibrăileanu, *Scriitori români și străini*: „Mulți îl judecă pe acest critic desprinzându-l din contextul său istoric și-i dau note comparându-l cu Eugen Lovinescu, și G. Călinescu, personalități strălucitoare, dar a căror acțiune critică trece prin cea a lui Ibrăileanu”. Cel de-al doilea volum este *Cărți, autori, tendințe* de Cornel Regman: „În general el este un critic normativ, mai exact spus, interdictiv, un critic al rezervelor”. ■ Valeriu Cristea semnează cronică literară la Ștefan Aug. Doinaș, *Seminția lui Laokoon*: „Gândul morții naște în poezia lui Ștefan Aug. Doinaș o metafizică a morții, a raporturilor dintre neant și existență. [...] O interesantă problemă de psihologie ar fi să se măsoare crâmpeii de timp de care

omul are nevoie pentru a dobândi sentimentul că va trăi mereu. S-ar putea astfel constata că probabilitatea și garanția a 25-30 de ani de viață ne scot în afara fricii de moarte”. ■ Este publicat fragmentul în care G. Călinescu explică *Focul* în literatură, prezent în lămpile, lumânările marilor poeți și chiar în nestemate, stele: „Piromanie latentă și vocație lirică sunt tot una.” Prin opoziție este tratată și *Apa*: „Apa, evaporându-se se preface în aer, aceste se aprinde și fulgeră, reziduu combustiv se scutură jos în chip de cenușă, devenind pământ. Lichidele inflamabile produc asupra noastră cea mai puternică impresie, amintind rudenia aparent antagonică între apă și foc. Spectacolul dramatic prin excelență este incendiul unei corăbii în plină mare. Omul este prins între două catastrofe complice”. ■ N. C. împărtășește impresii de la *Expoziția Silvan*: „Avem o secretă invidie pentru arta lui, o artă care pătrunde în inima realului și în același timp o bucurie pe care ne grăbim să o manifestăm ori de câte ori desenul îndrăznește ceea ce ne-am sfiit să spunem: mai mult și mai tare”. ■ Cu D. I. Suchianu suntem „*Pe fir*” sau *fotografia gândului* de la Festivalul de la Mamaia: „Același tablou, de astădată exprimat nu electric, ci plastic, artistic, poetic, ni l-a zugrăvit firul în desfășurarea sa, din filmul lui Mustețea. Este exact ideea lui Fernand Léger. Este cinematografierea gândului”. ■ Server Tipei prezintă, la *Cartea de artă*, pe Doru Popovici și Costin Mioreanu, autori ai volumului, *Începuturile muzicii culte românești*: „Deși cartea este scrisă într-un limbaj accesibil și unui meloman care nu are o pregătire profesională, nu lipsesc nici considerații substanțiale de ordin pur muzical”. ■ Șerban Cioculescu anunță decesul poetului Adrian Maniu: „Or, marele poet care ne-a părăsit, lăsându-ne însă o operă admirabilă, a fost în fiecare din etapele periplurilor sale lirice altul decât în ajun și altul decât ceilalți meșteri ai Lirei. Aceasta este garanția perenității.” □ Tot despre Adrian Maniu scrie Ion Biberi: „În lungul anilor, Adrian Maniu s-a depășit pe sine într-un neașteptat periplu interior, negând formula estetică stereotipă”. □ Pe aceeași pagină, Ion Bănuță se alătură doliului: „Prin ochii lui de Poet vom continua să privim lumea ce ne-nconjoară, până-n nemărginirea Frumuseții ei inefabile”. □ Ion Alexandru își aduce, de asemenea, omagiul față de poetul trecut în eternitate: „Adrian Maniu poetul izvoarăște dintr-o astfel de pace. Lumea lui poetică aș numi-o bizantin-expresionistă, în contrast cu cea protestant-expresionistă, din care s-a ridicat Trakl”. □ Încă un doliu este menționat pe aceeași pagină: „Prin moartea lui Constantin Prisnea pierdem un activist de frunte, un tovarăș iubit, un scriitor și un publicist de valoare”. ■ Tașcu Gheorghiu traduce *Scrisoare deschisă către Robbe-Grillet* de Pierre de Boisdeffre: „Pe scurt, mă și gândeam, ca și dumneata, că romanul nu presupune o lecție intențională, ci scopul său era de „a pune pe cititor în legătură cu personajele a căror prezență îl obligă să ia cunoștință de propria lui condiție”. □ *Atlas liric* aduce traduceri din Léopold Sédar Senghor, de Radu Cârnelci. □ *Marea și Bătrânul la Cojimar (Scrisori din Cuba – VI)* este titlul povestirii din călătoriile lui Darie Novăceanu: „Timp de 18 zile bătrânul Santiago se luptă zadarnic, cu marea.”

• [„Tribuna”, nr. 17] Augustin Buzura scrie despre Lenin: „Cel care a înarmat proletariatul cu cunoașterea profund științifică a trăsăturilor și proceselor specifice societății în epoca imperialistă, ducând mai departe cu clarviziune și curaj analiza întreprinsă de Marx și Engels, desprinzând concluzii hotărâtoare pentru soarta Rusiei, a fost un intelectual înzestrat cu o uriașă cultură și o exemplară modestie... [...] Lenin a știut să întrevadă imensele potențe ale clasei în atac, a izbutit să traseze coordonatele dezvoltării patriei sale, ajungându-se ca azi, la o jumătate de veac de la salvele «Aurorei», Uniunea Sovietică să devină a doua țară din lume ca pondere economică...”. ■ Teofil Răchițeanu consemnează apariția a trei cărți. *Studii de folclor și literatură, Poveste vorbii* a lui Anton Pann și Barbu Ștefănescu Delavrancea, Opere vol III-IV. □ Volumul de *Studii de folclor și literatură*, semnat de un colectiv din care nu lipsesc de H. H. Stahl, Ovidiu Bârlea, Eugeniu Speranția, Eugen Todoran conține cercetări care, „după cum lesne se poate bănui, se ocupă de unele laturi ale creației noastre populare...”. □ Cea de-a doua carte este o reeditare a *Povestei vorbii* a lui Anton Pann, din anul 1967 la B. P. T.: „Ea survine într-un moment când acțiunea de selectare a valorilor noastre cultural-artistice atinge un moment de vârf... Reluând lectura, ne încântăm de farmecul, uneori, picant, al istorioarelor «cu tâlc», bine alese, de înțelepciunea «sfătoasă» – am zice – a omului nostru din popor, perpetuată din adâncă lui străvechime”. □ „Continuând seria de *Opere*, volumele III-IV conțin principalele lucrări dramatice ale lui Barbu Ștefănescu-Delavrancea: *Apus de soare, Luceafărul, Vișorul, Hagi Tudose, Irinel, A doua conștiință*, precum și variante ale acestora – mărturie a muncii migăloase de continuă revenire a artistului asupra unui material. Ediția bine pusă la punct, cu note, explicații de text, repune în lumină opera unui scriitor ale cărui merite în literatura noastră sunt cele mai deosebite”. ■ Cu titlul *Citiți cronică literară?*, Timotei Terbancea consemnează stilul „senzațional” al lui Nicolae Manolescu în recenzarea cărții lui Dumitru Micu, *Lirica lui Lucian Blaga*: „La obișnuita rubrică de cronică literară ... se petrec din când în când și lucruri senzaționale. Nu mai departe decât săptămâna trecută, s-a întâmplat un asemenea lucru senzațional, datorat contribuției lui Nicolae Manolescu, recenzent foarte aprig și neîndurător, cum se știe, cu toate spiritele care-l incomodează, fie ele în viață ori trecute de mult în lumea umbrelor. Cronicând cartea lui Dumitru Micu, *Lirica lui Lucian Blaga*, amintitul critic al «Contemporanului» nu pare deloc preocupat de fapte – să spunem așa – mărunte. Nu-l interesează bunăoară, dacă această carte e reușită sau nu...; nu-l interesează nici dacă autorul a pătruns ori nu semnificația liricii blagiene [...] Ergo: criticul, după N. M., nu explică, nici nu procedează la sondaje analitice; nu trebuie să aprecieze imaginea sau coerența viziunii, noutatea ideii poetice sau substanța transmisibilă a operei... Asemenea teze estetice nu sunt nici prea noi ... nici – mai ales – scutite de obiecții. Păcat că N. Manolescu le dă drept personale și încă prin intermediul unei rubrici absolut obișnuite, cum este cronică literară, rubrică în afara elementului senzațional, de la care aștepti cel mult seriozitate, competență, obiectivitate”. ■ În *Tudor Vianu – portret*, Petre Pascu reme-

morează impresiile despre personalitatea exegetului și profesorului, T. Vianu: „Pe Vianu memoria mea îl reține, așadar, din vremea când îmi făceam studiile universitare. Ele se completau cu seria de conferințe la ale căror programări, tânărul conferențiar de estetică – după cum am spus – avea o contribuție din cele mai însemnate. [...] Numai târziu, foarte târziu, mi-a fost dată bucuria să mă văd față-n față cu Vianu – omul neavând nimic din prietenia imediată, aș zice zgomotoasă, a lui Minulescu. Temperamentele lor îi deosebeau net. O asemănare aș încerca, punându-l pe Vianu în cumpănă cu Blaga... În relațiile cu oamenii, cu prietenii, zgârcenia la vorbă nu constituia o caracteristică, așa cum se întâmpla la Blaga”.

■ Cu titlul generic *Patru cărți de versuri*, Constantin Cubleşan face referire la volumele scrise de Dim. Rachici, Ștefan Bănulescu, Ovidiu Genaru, Mihail Sabin. □•Dim. Rachici, *Dinamica secundă*: „Dim. Rachici dobândește în lirica sa mai nouă un câștig de luciditate distantă și profunzime, apropiindu-se însă de limita unui manierism în vogă, care, acceptat fără severitatea unui control original, l-ar putea ancora în golful calduț al unei producții în serie”.; □•*Cântece de câmpie*, de Ștefan Bănulescu: „Pornind de la motivele unor vechi cântece din câmpia Bărăganului, cu specificul lor colorit local atât de viu, Ștefan Bănulescu concepe și realizează o lirică de puternică rezonanță populară, recreând parcă folclorul. O atmosferă tragică domină toate aceste poezii, care tind mereu spre respirația baladei, cultivând un anume absurd al ironiei din satira fantastică populară... O puternică vibrație afectivă se regăsește în toate aceste poezii, care trebuie înțelese și ca o expresie a unui sentiment filial ... față de locurile natale, a căror imagine i-a rămas fixată în suflet cu tot pitorescul aspru al naturii, cu existențele umane simple, dar dureroase de odinioară. *Cântecele* lui Ștefan Bănulescu sunt, dacă vreți, un omagiu adus țărânei de baștină și izvoarelor creației noastre populare”. □•Ovidiu Genaru, *Nuduri*: „Lirica din acest volum al lui Ovidiu Genaru se înscrie sub semnul erotismului fecund”. □•Mihail Sabin, *Întreținerea focului*: „De regulă, poemele sale se concentrează într-un vers sau o frază gândită metaforic, pe care apoi o dezvoltă, tratând ideea sub varii aspecte, dar, fără să aducă, artisticește vorbind, aproape nimic în plus față de ceea ce exprimase concludent în versul cheie, pe care l-aș numi, motivul poetic lansat”. □•Interviul luat de Ion Arcaș poetului Jan Skácel, care „trăiește la Brno și conduce revista locală «Musafirul din casă»” apărut sub titlul, *Definiție și metaforă*, conține și întrebarea „– *Cunoașteți poezia românească contemporană?* – Din păcate, destul de puțin. Accesibilitate am avut la versurile maestrului Tudor Arghezi. Am citit câteva traduceri din Utan, Al. Jebeleanu, Andrițoiu, Sorescu, dar cunosc poezia apreciaților tineri Ana Blandiana, Nichita Stănescu sau Ion Alexandru. Aș dori, de asemenea, să fac cunoștință cu proza lui D. R. Popescu, Vasile Rebreanu, Fănuș Neagu, nu numai pentru mine dar și pentru cititorii «Musafirului din casă.»”.

26 aprilie

• [„Scânteia”, nr. 7685] Citim *Hotărârea Comitetului Central al Partidului Comunist Român cu privire la reabilitarea unor activiști de partid*: „1. [...] Plena-

ra C. C. al P. C. R. constată că după analiza întreprinsă în aprilie 1956 s-au luat măsuri pentru întărirea controlului de partid asupra activității organelor de securitate, miliție, procuratură și justiție, pentru înlăturarea amestecului acestora în activitatea organelor de partid, atât centrale cât și locale, pentru reabilitarea unor persoane condamnate pe nedrept, pentru întărirea legalității în viața social-politică a țării. Dezbătând Raportul comisiei de partid constituită pentru cercetarea învinuirilor ce au fost aduse lui Lucrețiu Pătrășcanu, a condițiilor de desfășurare a anchetei și a procesului prin care acesta a fost condamnat; constatând lipsa de temeinicie a acuzațiilor precum și gravele ilegalități săvârșite în anchetare și judecare, plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român hotărăște: – reabilitarea politică post-mortem a lui Lucrețiu Pătrășcanu; – să se recomande organelor de justiție revizuirea, potrivit legii, a sentinței de condamnare; – în semn de prețuire a activității revoluționare și pentru a se cinste memoria lui Lucrețiu Pătrășcanu, osemintele sale vor fi strămutate la Monumentul eroilor luptei pentru libertatea poporului și a patriei, pentru socialism (în hemiciclu); – să se ia măsuri pentru reabilitarea politică și juridică a celorlalte persoane din procesul Pătrășcanu. 2. Plenara a analizat de asemenea raportul comisiei de partid cu privire la înlăturarea din partid și suprimarea lui Ștefan Foriș. [...] Plenara apreciază însă că lipsurile și greșelile lui Ștefan Foriș nu puteau constitui un motiv politic sau juridic pentru aplicarea unor măsuri represive împotriva lui. După 23 august 1944 el a fost arestat în mod abuziv, iar în vara anului 1946, fără a fi judecat și condamnat, a fost ucis, pe baza unei hotărâri adoptate de Gheorghe Gheorghiu-Dej, Teohari Georgescu, Ana Pauker și Vasile Luca. [...] 6. Având în vedere răspunderea deosebită, directă, ce-i revine pentru anchetarea abuzivă și ilegală, cu metode nepermise a lui Lucrețiu Pătrășcanu, pentru inducerea în eroare a organelor de conducere ale partidului în legătură cu învinuirile plătuite aduse acestuia, pentru abuzurile și măsurile represive nedrepte împotriva altor activiști ai partidului, apreciind ca total nesatisfăcătoare poziția pe care a expus-o în Prezidiul Permanent, Comitetul Executiv și în Comitetul Central, Plenara hotărăște scoaterea tovarășului Alexandru Drăghici din Prezidiul Permanent și din Comitetul Executiv, excluderea lui din Comitetul Central al P. C. R., recomandă, de asemenea, revocarea sa din funcția de vicepreședinte al Consiliului de Miniștri. Comitetul Executiv va analiza răspunderea politică a tuturor aceluia care au participat la acțiuni represive cu caracter ilegal și va stabili măsurile de sancționare pe linie de partid a acestora. [...] Plenara C. C. al P. C. R. își exprimă convingerea că măsurile adoptate, care constituie o expresie a forței și vitalității partidului, a înaltei sale responsabilități față de popor și față de principiile socialismului, vor contribui la creșterea încrederii oamenilor muncii în partid, vor demonstra hotărârea cu care partidul luptă pentru a dezrădăcina și înlătura tot ce a fost negativ în activitatea din trecut, pentru a preveni și exclude orice asemenea manifestări în viitor”.

■ „Numeroși scriitori, ziariști și alți oameni de cultură bucureșteni, vechi membri de partid au condus joi pe ultimul său drum pe scriitorul și publicistul Constantin Prisnea” ne informează Agerpres.

• [„**Albina**”, nr. 17] Cu supratitlul *Lucrările Plenarei C. C. al P. C. R.* apare *Perfecționarea învățământului de toate gradele*: „Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român, care și-a început lucrările în ziua de 22 aprilie a. c., a dezbătut, printre alte probleme deosebit de importante, și măsurile cu privire la îmbunătățirea profilului, organizării și conținutului învățământului de toate gradele”. □•La *Ce să citim*, A. Popescu recomandă *V. Sadoveanu: Bădia Mihai*: „Lucrarea lui Vasile Sadoveanu se constituie din mai multe schițe-evocări, având în centru figura lui Mihail Sadoveanu. Schițele scrise de un om de știință, inginer agronom, fost profesor la Iași, fratele mai mic al scriitorului, au un caracter specific, de reconstituire documentară a unor episoade din biografia marelui nostru povestitor”. □•În chenar negru apare *Constantin Prisnea*; primul text este semnat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România, Uniunea Ziaristilor din Republica Socialistă România și Comitetul foștilor deținuți antifasciști din Republica Socialistă România: „A încetat din viață, în ziua de 22 aprilie a. c. Constantin Prisnea, scriitor și publicist, cunoscut activist pe tărâm obștesc. [...] În ultimii ani, ca redactor șef al revistei «Albina», Constantin Prisnea a depus o activitate pasionată de răspândire în lumea satelor a valorilor literaturii noastre contemporane. Pentru merite deosebite a fost distins cu ordine și medalii ale Republicii Socialiste România. Prin moartea lui Constantin Prisnea pierdem un activist de frunte, un tovarăș iubit, un scriitor și un publicist de valoare. Amintirea lui va rămâne veșnic vie în inimile noastre”; cel de-al doilea este nesemnat: „Numeroși scriitori, ziarști și alți oameni de cultură bucureșteni, vechi membri de partid au condus joi pe ultimul său drum pe scriitorul și publicistul Constantin Prisnea, cunoscut activist pe tărâm obștesc. La amiază, la Casa Scriitorilor, unde se afla depus corpul neînsuflit al lui Constantin Prisnea, a avut loc o adunare de doliu. La catafalc, printre cei care au făcut parte din ultima gardă se aflau acad. Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor, prof. dr. docent Alexandru Balaci, vicepreședinte al C. S. C. A., Ion Dumitrescu, președintele Uniunii Compozitorilor, Ion Grigorescu, vicepreședinte al Comitetului de radiodifuziune și televiziune. [...] Amintirea prietenului, colegului Constantin Prisnea va rămâne vie în inimile noastre, ale tuturor celor care l-au cunoscut și prețuit”. □•Petru Vintilă scrie despre *Școala din Băcăiuți*. □•Marilena Vulpe semnează *Barbu Ștefănescu Delavrancea*: „Scriitor și orator de valoare, lăsând în patrimoniul nostru literar numeroase lucrări (nuvele, povestiri, schițe, romane, piese de teatru), Delavrancea s-a stins din viață la 29 aprilie 1918, înainte de a vedea pământul patriei eliberat sub cotropirea germană”. □•Poezia *Pământ străbun* este semnată de George Demetru Pan.

• [„**Contemporanul**”, nr. 17] Publicația anunță, prin titlul *Dezvoltarea învățământului*, intenția C.C. al P.C.R. de a reorganiza nivelurile de școlarizare, stabilind „minimum 10 ani” de pregătire instituționalizat, „acțiune care se va realiza treptat până în 1972”, însoțită de „modernizarea programelor și perfecționarea procesului de instruire și a celui de pregătire a cadrelor didactice, dezvoltarea

învățământului superior și a cercetării științifice în institute și facultăți”. Printre temele centrale abordate la ședința Prezidiului Permanent al C.C. al P.C.R. s-a numărat și hotărârea definitivă, expusă de Nicolae Ceaușescu, pentru a recupera și de a impune, în conștiința tuturor cititorilor, moștenirea culturală cenzurată după 23 August 1944: „Așadar, o indicație din cele mai prețioase pentru atâtea sectoare de învățământ, și în primul rând în cel al literaturii, în ce privește reconsiderarea, într-adevăr științifică, a trecutului nostru cultural-artistic”. ■ George Ivașcu publică fragmentul *Fascinația materiei*, „din subcapitolul rezervat lui Adrian Maniu în vol. II din *Istoria literaturii române*, în curs de editare.”

27 aprilie

• [„Scânteia”, nr. 7686] Pompiliu Marcea semnează *Arta militantă, artă majoră*: „Atitudinea civică a marilor noștri scriitori se cuvine să constituie o pildă vie și permanentă pentru toți ucenicii scrisului, stăpâniți într-adevăr de conștiința responsabilității strădaniilor lor. Trezesc pur și simplu compasiune acei scriitori care se zăvorăsc penibil în propria cochilie, dând la iveală scrieri vide de substanță, lipsite de atitudine, moarte înainte de a se naște, pentru că ele nu sunt fertilizate de marile idei ale timpului nostru și nu-s încălzite la flacăra actualității. În contextul contemporan, patria noastră se afirmă tot mai mult ca purtătoarea unui nobil mesaj de înțelegere între oameni, de colaborare și viață pașnică, demonstrând că popoarele mici pot juca un rol mare în istorie. Creându-și cu eroism propria sa viață și militând pentru cele mai nobile idealuri umane, România socialistă constituie pentru orice cetățean al patriei, un motiv de legitimă mândrie patriotică, realitățile ei complexe fiind pentru artiști un nesecat izvor de inspirație majoră. Slujirea neinspirată și neîndemânatecă a marilor teme nu poate duce la excluderea lor din creația artistică, după cum adoptarea indiferenței, solitudinii și neangajarea, duc totdeauna la sterilizarea talentelor celor mai promițătoare chiar. În timp ce receptarea actualității și slujirea ideilor generoase constituie, din totdeauna, climatul cel mai fertil pentru cultivarea și împlinirea vocației artistice autentice. Lecția marilor maeștri ai artei și scrisului, din trecut și de azi, este mai mult decât convingătoare”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 5890] Al. Săndulescu scrie, din nou, despre *Barbu Ștefănescu Delavrancea*, un scriitor care „a păstrat câteva permanente, care i-au asigurat valoarea celor mai bune opere: dragostea pentru țărâtime și poezia populară, prietenia cu marii scriitori și artiști ca: I. L. Caragiale și N. Gîrcorescu. Acestea au alimentat patriotismul din *Apus de soare*, ideile nobile din discursul de recepție la Academie și critica uneori destul de severă la adresa societății uzuriere a timpului.”

• [„Cronica”, nr. 17] O dezbateră amplă și interesantă despre *Civilizație și precocitate* (pedagogie) consemnează Al. Arbore, la care participă mari profesori: Popescu – Neveanu, V. Pavelcu, N. C. Enescu. Șt. Bârsănescu, I. Străchinaru,

Asia Chipail. ■ Continuă dezbateră pe marginea *Profilului publicațiilor de artă* (Radu Negru), iar Ștefan Ioanid scrie despre volumul *Scrisori despre dans și balet* de J. G. Noverre. ■ Corneliu Sturzu publică un grupaj de poezii, iar Eugen Lu-mezianu o proză (*Trei, după lucru*). ■ N. Barbu atrage atenția, în spirit post-stalinist, asupra pericolului unei raportări prea strânse între *Actualitate și valoare*: critica unor creații realist-socialiste (A. Toma) este urmată de cea a unui prea mare subiectivism în aprecierea critică și este vizată, din nou, întreprinderea plănuită de Ion Negoitescu, a unei *Istorie a literaturii române*. Pe de altă parte, noutatea, adică actualitatea unei opere trebuie evaluată mereu, în funcție de momentul istoric: „Noutatea [...] e un obiect asupra căruia personalitatea creatorului – critic sau poet – are a se apleca neîncetat, cu pasiunea veritabilei vocații”. ■ Al. Andriescu scrie despre *Studiile de stilistică ale lui Tudor Vianu*, îngrijite de Sorin Alexandrescu. Consideră că Arta prozatorilor români este un echivalent, în bibliografia vianiană, a *Istoriei literaturii române* a lui G. Călinescu, dar nu uită să preia din studiul lui S. Alexandrescu câteva accente importante: Vianu este „unul dintre puținii români (alături de Liviu Rusu) care și-a asimilat conceptul de estetică”, iar studiile stilistice sunt și o reacție „la exagerările sociologice ale unor critici literari din acei ani”. „Culegerea îngrijită de Sorin Alexandrescu, de utilitatea căreia ar fi de prisos să mai vorbim, este astfel alcătuită încât să pună în valoare concepția stilistică a lui Tudor Vianu”, conchide cronicarul, nu înainte de a reproșa neinclu-derea unele studii, ca de pildă *Stilistica lingvistică și literară*, din care Sorin Alexandrescu își extrage argumente pentru introducere. ■ Aproximarea de Cehoslovacia lui Dubcek se manifestă și în plan literar: Paul B. Marian publică un interviu cu prozatorul Jiri Marek care, întrebat despre tendințele actuale în literatura cehoslovacă, vorbește de existențialism în poezie și umor absurd în proză și dramaturgie, dar toate acestea ancorate în realitatea socială. ■ Despre Barbu Delavrancea Const. Ciopraga semnează textul *Gravitatea trubadurului*. Pe de o parte, Delavrancea se află în competiție cu natura, dar natura nu mai e un obiect bucolic ci, post-darwinist, un loc agonistic. Pe de altă parte, natura rămâne locul unor epifanii estetice de care nu se poate face abstracție: „Evoluția scrisului delavrancean probează o căutare crispată, severă și neîntreruptă”. ■ C. Noica revine paginile „Cronicii” cu un eseu intitulat *Ce înseamnă idee?*, care anunță un prim volum cu traduceri din Platon, publicate după 1945. Ideile, față de Legi, nu pot fi învățate și nici nu se pot aplica – afară doar de planul moral-politic. Ideea e universal particular, în vreme ce legea e universal general; spre deosebire de concept, ideea e universal concret; în fine, față de schemă sau model. Ideea e un universal real, nu ideal. Eseul lui Noica dezvoltă fiecare dintre aceste deosebiri și conchide: „Nu știm, așadar, ce erau cu adevărat Ideile lui Platon. Ceea ce știm, însă, este că filozofia nu e posibilă fără Ideile lui Platon.” ■ „Ultima cercetare consacrată lui D. Cantemir, aparținând lui I. D. Lăudat, ca partea a patra a unui curs, dă o atenție specială monografiei Moldovei”, scrie Ion Apetroaie într-un text mai scurt intitulat *D. Cantemir într-o nouă cercetare*, pentru a trage conclu-

zia că „autorul distinge [...] vibrația adânc patriotică a marelui cărturar”, făcând din Cantemir un predecesor al lui Bălcescu și Hașdeu. ■ La întrebarea *Mondialismul înlocuiește națiunea?*, răspunsul lui Aurel Cleja nu putea fi, mai ales în lumina politicii externe a României lui Ceaușescu (citată de altfel), decât negativ. Meritorie este totuși preocuparea și prezența unor nume precum cel al lui Arnold Toynbee. ■ Pe ultima pagină, Radu Simionescu semnează articolul *România – prezență activă în lume*, în care reia ecouri ale tezei suveraniste promovată în acei ani.

● [„**Flacăra**”, nr. 18] Prezențele scriitoricești ale acestui număr sunt: Radu Cosașu cu tabletele *Protest* și *Alb-negru de primăvară*, Radu Tudoran cu eseu *Inerție*, și Alecu Ivan Ghilia, autor a șase microreportaje de pe tema *Lumile județului Botoșani*. ■ Lucian Raicu semnează o recenzie la volumul lui M. R. Paraschivescu, *Tristele*, arătând că „fiecare nou cuvânt și fiecare nou volum al lui Miron Radu Paraschivescu adâncește senzația de a ne afla în fața unei personalități ireductibile, puternic marcată de semne și crezuri ce sunt numai ale sale și nu pot fi altfel și, în același timp, într-un fel oarecum paradoxal, amplifică până la o stare de perplexitate dificultatea «încadrării», a caracterizării exacte, liniștitoare pentru spiritul nostru dornic de clarități și definiții”. □ În cadrul rubricii *Teatru*, Lucian Pintilie face, sub titlul *Avancronică*, „o confesiune energică și fără nuanțe, o confesiune neagră, loială”, afirmând că nu dorește ca articolele sale viitoare „să constituie un document al obiectivității” sale sau al „aspirației” sale „deșarte spre obiectivitate”. ■ La secțiunea *Carte*, sunt semnalate următoarele apariții: *Scrieri* de Tudor Arghezi (vol. 17 și 18, E.P.L.), *Scriitori români și străini* (2 vol. «Biblioteca pentru toți»), *definitorii pentru activitatea de critic literar* a lui G. Ibrăileanu. ■ Notiță de apreciere a „drumului ascendent spre întinerire” al revistei „Viața Românească”. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Teatru* se semnalează jucarea unor piese de Radu Stanca pe trei scene din țară. □ În secțiunea *Cinema* se discută despre cea de-a treia serie a filmului *Răzbunarea haiducilor*, remarcându-se „și de această dată intuiția filmică a lui Eugen Barbu”. □ Cu titlul *Din culegerile lui Alfred Hitchcock. Schimbare în mai bine*, revista publică o schiță semnată de Arhur Porges și prelucrată de Al. Plăieșu.

● [„**Luceafărul**”, nr. 17] Despre ultima Plenară a C.C. al P.C.R. în care au fost reabilitați o serie de militanți de seamă ai partidului, scrie Mihnea Gheorghiu „Se împlinesc, duminică, douăzeci de ani de la arestarea profesorului Lucrețiu Pătrășcanu, teoretician al socialismului românesc, patriot și erou al clasei noastre muncitoare. După o detențiune ilegală de șase ani și un simulacru de proces, acest distins intelectual comunist, iubit de întregul nostru partid, stimat până și de adversarii lui cei mai înverșunați, pierdea, ucis mișelește. În celula ultimei sale închisori, care nu mai era burghezo-moșierească. Răspunderile pentru această faptă incalificabilă, riguros stabilite și expuse cu toată fermitatea în Hotărârea Comitetului Central, cu privire la reabilitarea unor activiști de partid au fost aduse la cunoștința poporului. Reabilitarea lui Lucrețiu Pătrășcanu și a altor militanți de

seamă ai partidului, victime ale metodelor imorale și sălbatice, prin care un grup restrâns, îmbătat de gustul puterii, a încercat să obțină conducerea și să-și mențină posturile în partid și în viața publică, a constituit obiectul importantei dezbateri despre etica comunistă, desfășurate în cadrul lucrărilor plenarei Comitetului Central recent încheiate. Pentru comuniștii care au luat parte la această ședință istorică, – eveniment unic și crucial în viața partidului, – această dezbatere reprezintă un moment incomparabil, fără seamăn într-o viață de om și o lecție memorabilă de umanism socialist, sursă de gândire revoluționară pentru un întreg viitor. [...] Condamnarea metodelor reprobabile și de mai multe ori criminale de care s-au făcut vinovați autorii abuzurilor înfierate de Comitetul Central, demonstrează în văzul tuturor că meseria de abrutizare a omului profesată de colaboratorii abuzivi ai lui Alexandru Drăghici, este respinsă cu indignare de partid și de popor, și pusă pentru totdeauna la stâlpul infamiei. De la bun început, Hotărârea arată că vinovații nu se pot confunda cu organele de stat chemate să vegheze nemijlocit la apărarea legalității socialiste și care sunt stimate de toți cetățenii. Tragicul caz asupra căruia gestul justițiar al partidului vine să conchidă cu acest act reparator nu poate să nu ne evoce, în același timp, suspiciunile create de agentura brutală a ministrului de tristă memorie în rândurile oamenilor de artă și cultură, care au influențat în chip dăunător și primejdios starea de rămânere în urmă a multor sectoare ale creației noastre și în general a situației de pe frontul ideilor. Sunt, bineînțeles și alte cauze, dintre care unele s-au amintit, în aceeași plenară, în cadrul dezbaterilor privind dezvoltarea învățământului de cultură generală, profesional, tehnic și superior în Republica Socialistă România și despre care vom mai avea prilejul să vorbim. [...] Frontul nostru ideologic s-ar fi aflat desigur pe poziții mult mai avansate, avându-l în rândurile sale. Ca om de știință, filozof și scriitor militant, cel căruia firul prea scurt al vieții i-a dat totuși răgazul de a scrie câteva remarcabile cărți (*Problemele de bază ale României, Sub trei dictaturi, Un veac de frământări sociale, Curente și tendințe în filozofia românească*) și să deschidă volumul unei impunătoare activități publicistice, el ne lipsește, în chip dureros și ca prieten și ca tovarăș și ca profesor ca strălucit exemplu de om de cultură”.

■ Vladimir Streinu, oferă la rubrica sa *Distingo* un *Îndreptar pentru citirea lui Proust*, considerându-l feminin, din punct de vedere fiziologic. „Oricâtă determinare caracterologică am desluși în biografia lui, câtimea de feminitate este în primul rând decisivă. Ea decide atât forma internă a operei, ipostaza proustiană a sensibilității, cât și forma imediat aparentă, ipostaza stilistică. Condiția socială a femeii burgheze transpare în materia și atitudinile de viață, care susțin interesul dintâi al acestei literaturi. Fără griji economice, fără îndatoriri practice nici pe rază gospodărească, supraveghindu-și modistic îmbrăcămintea și ieșind din casă pentru reuniuni mondene, pentru mici excursii igienice sau cel mult pentru vilegiaturi estivale, Proust trăiește într-un sedentarism compensat imaginar, specific feminin. El participă din plin la un moment social, când nobilimea de sânge, împetriștată cu una produsă de o istorie mai recentă, acceptă din constrângere con-

tacte cu marea burghezie, care, ea însăși acceptase de la un timp vizitele intelectualilor și ale artiștilor, dar observația lui literară cade dintr-odată asupra interioarelor acestei lumi, asupra cadrului domestic în care ea însăși trăia tot sedentar”. Se mai evidențiază totodată „simpatia scriitorului față de regnul vegetal, contemplativ în măsură egală cu cel care îl contemplă și cu care se înrudește prin fixația rădăcinilor, deci prin sedentarismul nativ, comun, apare atât de adesea, încât e de mirare că un Claude Mauriac, care semnaleză fugitiv puținele referințe ale lui Proust la regnul animal, nu merge la consecința semnificativă a observației sale. [...] Diferențele de nivel ale înfrunzirii compacte care, după cum se bombează sau aleargă plan, destăinuie sculpturile exterioare, contraforții sau alte elemente de arhitectură, viața unanimă a iederii cotropitoare și în chip special fuga pe loc, la suflarea vântului, a valurilor verzi pe nevăzuții pereți se compun până la urmă într-un moment vegetal, a cărui contemplare instruieste adânc asupra naturii contemplatorului. ■ Revista publică un scurt articol dedicat memoriei a doi recent dispăruți. Adrian Maniu și Constantin Prisnea. □•Adrian Maniu a fost „animator cultural de frunte într-o perioadă în care literatura noastră a început să respire în plin aer european. Autorul Cântecelor de dragoste și moarte, acel magician ai culorilor, personaj liniștitor și sobru, ne va stărui multă vreme în inimă. Rămâne în urma sa o operă de primă importanță pentru literatura noastră, prefiguratoare – cum se scria în chiar ziua morții sale în aceeași pagină a revistei – tipică a unei linii de evoluție a întregii noastre poezii. Personajul blajin cu lavalieră amintind prin ținuta sa de o întreagă generație din care unic reprezentant de seamă rămăsesse, ne-a înzestrat cultura cu traduceri de mare valoare depunând în aceasta aceeași stăruință precum în supravegherea rafinatului său condei. Ce putem oare spune mai mult despre un om a cărui operă a intrat deja în patrimoniul național? Ne reculegem. □•Și apoi Prisnea, bonomul sau tăcutul a cărui căldură a sufletului și conversației nu o poți uita ușor. Pleacă și el în floarea vârstei, după o muncă de decenii ca gazetar și scriitor, lăsând în urma sa parfumul paginilor din cutreierata «țară a vinurilor». Ne este dat să înregistrăm iarăși o pierdere ca și cum cele de până acum nu ar fi suficiente. Primăvară. Anotimp al regenerărilor. Să ne descoperim pioși”. ■ Aurel Martin își propune o incusiune în *Poezia lui Mateiu Caragiale*, respectiv în unicul volum de versuri editat postum, în 1936, *Pajere*. „Volumul său se află, ca și acelea ale lui Coșbuc și Iosif, sub protecția lui Clio, invocată, de altminteri, chiar în textul liminar. Numai că, în *Pajere*, ea își pierde, probabil pentru prima dată la noi, atât accepția de muză a poeziei epice, cât și valențele imnice sugerate de etimologia numelui său. Pentru Mateiu Caragiale, Clio rămâne doar muza istoriei. Dar istoria însăși, pentru el [...] are un înțeles deosebit de cel în vogă printre contemporanii de la începutul veacului, îndrăgostiți, prin tradiție, de letopisețe și de figurile glorioase ale neamului. [...] Trecutul, prin urmare, trăiește peste timp nu în texte, ci în datele perene ale unei geografii de adâncă elocvență, în imaginile vespérale (sugerând și aci, ca și în alte secvențe ale, volumului, condiția intens tragic-eroică). [...] Trecutul e, în concepția lui Ma-

teiu Caragiale, o realitate fantomatică în care umanitatea se cristalizează nu în indivizi concreți, evocabili ca atare, ci în contururi caracterologice mai larg reprezentative. Memoria nu mai reține nume și fizionomii particularizate în cronici, balade sau legende, ci tipologii, în spirit nu o dată labruyerian. Într-o epocă de avânt încă romantic, întemeiată pe cultul personalităților (mai ales pilduitoare), autorul *Pajerelor* clasicizează în stil parnasian, luând ca model *Trofeele* lui Heredia. [...] Orientarea sa, relativ singulară în poezia română, are ca efect suita de sonete-portret închinată «războinicului», «călugăriței», «boierului», «înțeleptului», «aspriți», «cronicarului», «domniței», «trântorului», «curților vechi», «voevodului» etc. De la caz la caz, descripția, ocolind tentațiile pitorescului și ale locului comun, scoate în relief însemnele fizice și cutumele (ridicate, evident la rang de semnificativ) sau determinările de ordin istoric. [...] Un sonet ca *Noapte roșie* (aleg extremele), creionând imaginea voievodului care mai găsește în sine resursele morale necesare pentru a relua lupta e, prin chiar evocarea despovărată de orice comentariu, concludent. Aici faptele vorbesc singure, semnificația etică fiind cuprinsă în sensul desfășurării lor, iar punctul de vedere afectiv al poetului în natura dimensiunilor etice reliefate eroului. [...] La cealaltă extremă se situează, nu întâmplător pentru un scriitor ce a dovedit repetat, anunțându-l pe Arghezi, vocația ironiei, a sarcasticului, a contrastelor interioare”. Comentariile lui Aurel Martin sunt presărate cu citate din volumul anunțat inițial, iar concluzia vine să-i întrească aprecierile: „Unor atari merite, le-aș adăuga incontestabilul dar portretistic, al lui Mateiu Caragiale, sensibilitatea sa plastică, forța lui de esențializare, strădania de a alege, din arsenalul lexical, cuvântul cel mai sugestiv și mai încărcat de arome, formula care să recompună mai autentic atmosfera și dimensiunile etice evocate. Sunt, toate, însușiri care îi definesc, în epocă, singularitatea. Și, prin accentul pus pe tipologie, prin tendințele demitizante, prin sobrietatea mijloacelor de expresie, prin evitarea epicului, modernitatea”.

28 aprilie

• [„Scânteia”, nr. 7687] În acest număr al ziarului citim *Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la adunarea activului de partid din Capitală*. □ În *Cronica zilei* apar: „Sâmbătă a avut loc la Institutul român pentru relațiile culturale cu străinătatea o adunare la care au participat oameni de știință și cultură, ziariști, activiști pe tărâm social-cultural. Președintele Institutului român pentru relațiile culturale cu străinătatea, Ion Pas, a prezentat darea de seamă a Consiliului I. R. R. C. S., în care a fost înfățișată activitatea depusă de institut, alături de celelalte instituții și organizații culturale, în vederea dezvoltării relațiilor culturale internaționale ale țării noastre. Darea de seamă și discuțiile care au urmat au înfățișat activitățile și schimburile cu străinătatea realizate de I. R. R. C. S. pe linia extinderii și întăririi continue a relațiilor culturale dintre poporul român și alte popoare. Au fost totodată examinate problemele actuale ale muncii institutului, sarcinile de viitor și propunerile privind diversificarea și lărgirea activităților I. R.

R. C. S. Adunarea generală a ales noul Consiliu de conducere al Institutului. Președinte al I. R. R. C. S. a fost reales scriitorul Ion Pas. ■ Aniversarea a 100 de ani de la nașterea cunoscutului estetician român, Mihail Dragomirescu, a fost marcată sâmbătă seara în Capitală printr-o festivitate organizată la sala Dalles, de Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă, în colaborare cu Uniunea Scriitorilor. Manifestarea a fost deschisă de acad. Zaharia Stancu, președintele Uniunii scriitorilor. În continuare, scriitorul Vladimir Streinu a evocat viața și opera esteticianului Mihail Dragomirescu”.

29 aprilie

● [„Scânteia”, nr. 7688] Din *Știri culturale* aflăm: „Duminică la Casa prieteniei din Arad a avut loc un simpozion literar, dedicat împlinirii a 60 de ani de la înființarea asociației literare «Holnap» («Mâine»). Despre activitatea asociației literare «Holnap» și a scriitorilor grupați în jurul ei a vorbit prof. Nicolae Princz, de la liceul teoretic din Arad. Membrii cenaclurilor literare «Al. Sahia» și «Toth Arpad» din Arad au citit din creațiile lor proprii, precum și din poeziile lui Octavian Goga”.

● [„Albina”, nr. 18] Numărul se deschide cu editorialul *Sărbătoarea primăverii*: „Poporul nostru, ale cărei înțelepciune și hărnicie sunt cunoscute în toată lumea, muncește cu avânt, îndeplinind sarcinile trasate de cel de al IX-lea Congres al Partidului Comunist Român, în vederea ridicării continui a nivelului de trai material și cultural. Ziarele au anunțat, de curând, măsurile Consiliului de Miniștri, prin care se reduc prețurile la o serie de bunuri de consum. [...] Belșugul general al țării se răsfrânge asupra fiecărui cetățean în parte. Conștienți de acest lucru, oamenii muncii își întăresc eforturile în muncă. Astfel, aflăm zilnic vești despre succesele obținute în întrecerea socialistă, în cinstea zilei de 1 Mai”. □•Cu supratitlul *Hotărâri ale Plenarei C. C. al P. C. R.* apare nesemnlat *O politică externă care răspunde intereselor vitale ale poporului*: „Pronunțându-se consecvent pentru acțiuni de întărire a colaborării și unității dintre partidele comuniste și muncitorești, Plenara exprimă voința Partidului Comunist Român de a discuta, în cadrul unor consultări bi sau multilaterale, cu celelalte partide frățești, problemele legate de pregătirea unei consfătuiri internaționale care să servească intereselor unității sub steagul marxism-leninismului și al internaționalismului proletar, exprimând încă o dată hotărârea fermă a Partidului Comunist Român de a milita în continuare, stăruitor, pentru dezvoltarea unor raporturi frățești cu toate partidele comuniste și muncitorești, pentru cauza păcii și progresului”. ■ Versuri semnează: Mihai Beniuc (*Steagul*) și Eugen Frunză (*Cântec de Mai*). □•Despre *Karl Marx* scrie dr. N. Copoiu: „Ideile preconizate de marele geniu al omenirii, de la nașterea căruia se împlinesc 150 de ani, au fost materializate într-un mare număr de țări, în care clasa muncitoare a cucerit puterea de stat și construiește cu succes socialismul și comunismul”. ■ Sub semnătura lui Barbu T. Arghezi apare textul butaforic *La porțile satului*: „Niciodată arta și cultura curată a poporului româ-

nesc nu a cunoscut o mai mare prețuire ca astăzi. Iată că de pe porțile satelor noastre au plecat în lumea întreagă echipe de călușari, cântăreți la fluier, la nai, la scripcă. Marile scene ale țării primesc cu dragoste reprezentanții satelor în costumele lor strălucitoare care, în străinătate, uimesc prin frumusețe și originalitate... Cuvântului *român* i se adaugă imediat, peste hotare, vorbele *hărnicie, bogăție, tradiție, spirit înmoitor*... [...] Porțile satului sunt deschise de veacuri întregi, oricărui călător. Dar azi ele sunt și mai larg deschise, lăsându-ne drumul liber spre inima și sufletul lui în care găsim vibrația, bogăția și frumusețea țării întregi, a veacurilor surse, a timpului de față și a secolului viitor de biruințe pregătite, cu micală și hotărâre, de fiecare sătean, de fiecare muncitor, de fiecare artist și cărturar...”. □•C. Panciu comemorează *75 de ani de la moartea lui George Barițiu*: „Strălucit om de cultură transilvănean, George Barițiu a desfășurat, mai bine de o jumătate de secol, o activitate neobișnuită, închinată luptei pentru ridicarea materială și culturală a poporului român, pentru drepturile sale naționale. Adânc impresionat de viața grea a iobagilor, el este, încă de tânăr alături de cei asupriți. [...] Articolele, scrierile cu caracter economic și istoric ale lui G. Barițiu sunt străbătute de un cald patriotism, de ideea eliberării naționale de sub jugul Imperiului Habsburgic, stat multinațional, bazat pe asuprirea popoarelor. Figură proeminentă, legat de marile idealuri ale epocii revoluției de la 1848, George Barițiu este cinstit și apreciat pentru contribuția operei sale la patrimoniul cultural al patriei”.

30 aprilie

- [„**România liberă**”, nr. 7318] Sunt prezenți cu versuri de factură hiperbolic-patriotică Horia Zilieru (*Țară în Mai*), Corneliu Sturzu (*Arcuri din dragoste*) și Nicolae Tăutu.

- [„**Scânteia**”, nr. 7689] Paul Anghel semnează reportajul *Albinele Deltei*. □•Alexandru Duțu comemorează *Centenarul revistei «Transilvania»*: „Cu o îndelungată activitate ce acoperă opt decenii, revista comemorată în zilele noastre și-a adus un respectat aport la dezvoltarea istoriei, literaturii, artelor din țara noastră. Existența ei se împletește strâns cu viața și aspirațiile poporului român și marile idealuri ce au patronat nașterea ei revin justificat în conștiința celor care împlinesc istoria unei culturii, remarcabilă prin continuitatea și caracterului ei unitar”.

- [„**Scânteia tineretului**”, nr. 5892] Demostene Botez publică, articolul cu miză ideologică *Omagiul nobleței umane*. □•*Odă în mai* se intitulează poemul Gabrielei Melinescu.

[APRILIE]

- [„**Amfiteatru**”, nr. 28] Mircea Martin publică o cronică literară la volumul de nuvele de *Constantin Țoiu. Se remarcă*: „deplina posesie a mijloacelor proprii proze și, mai mult, a sensurilor ei. Ca la orice autor de structură intelectuală, intenționalitatea artistică refuză aglomerările amorfe tinzând să speculeze și ceea

ce aparține hazardului într-un destin. Acțiunea este întotdeauna dirijată, secvențele se articulează într-un întreg, fiecare detaliu îmbogățește cu o nuanță un sens anumit sau o ambiguitate. Nimic întâmplător în schițele și nuvelele lui C. Țoiu, adică nimic ineficace din punct de vedere estetic. Semnificația finală este pentru el o tensiune conștientă, o inițiativă, nu o coincidență nemeritată. Aș zice chiar, exagerând pentru claritate, că nu vom întâlni nici un efect psihologic sau stilistic pe care autorul, prevăzându-l, să nu-l merite. [...] C. Țoiu e un sentimental, un romanțios care se cultiva în această postură. În afară de înclinația pentru lumea plină de poezie desuetă a cercului, cu împlânzitori feroci și acrobați visători, există la el o nostalgie a depărtărilor și a drumurilor mereu reluate de la capăt. Nu întâmplător aproape toți eroii acestor povestiri sunt eroi vaganți, vilegiaturști sau cel puțin navetiști, fredonând cu participare cântece de stepă sau de plantație. Studiul atent al implicațiilor grave pe care le are aceasta pornire migratoare atunci când e semnul neputinței de a se fixa undeva și de a deveni folositor ca și al spaimii de a rămâne singur cu sine, produce câteva interesante fișe ilustrative la tema ratării (*Trompete după amiază, Pană de lumină, Pâine răsturnată* etc.). Ceea ce lipsește însă acestor nuvele e un punct de vedere durabil care să facă din lumea lor o umanitate canonică. Îi lipsește lui C. Țoiu intuiția sau preocuparea de a sesiza ritmurile umane eterne în așa fel încât apariția eroilor să nu fie convingătoare numai prin dezinvoltură anecdotică și coerență interioară ci și prin transmiterea necesară a unor valori. Scrisul său rămâne practic ireproșabil, materia epică este încercuită perfect și făcută verosimilă. Dar unor apariții verosimile le putem pretinde să fie și memorabile. C. Țoiu își îndeplinește strălucit proiectele dar își propune prea puțin. ■ În Metamorfozele recenziei, Florin Manolescu structurează și tipuri de recenzii (și recenzenți), descriindu-le apoi formele de manifestare practică în literară curentă. Autorul distinge, pentru început între cronică literară și recenzie, arătând că „diferența dintre ele este una de orientare, nu de esență. Cronica literară se adresează mai ales autorului, pe care îl propune istoriei literare, în vreme ce recenzia se adresează cititorului, obstinându-se în a-l convinge să adopte un volum. De aceea, firește că mijloacele diferă”, amândouă „întrebându-se asupra valorii artistice, și pentru a răspunde acestei întrebări, recenzentul trebuie să aibă, și el, mijloacele necesare, care, toate, ies din arsenalul criticului. [...] Dar să vedem care sunt metamorfozele recenziei în încercarea ei de a-și supraviețui. 1. O categorie pe care am amintit-o în trecut este aceea a poezilor-recenzenți (Nichita Stănescu, Cezar Baltag, de exemplu). Aceștia scriu mai ales despre volumele de versuri, cu iluzia, se înțelege, de a vedea lucrurile din interior. Dar în încercarea lor de a fi utili poeziei, poezii practică o recenzie de impresii. Valoarea nu este explicată și dovedită, ci impusă sentimental. Onestitatea lor nu intră în discuție și, de altfel, cât timp autorii nu au pretenția că fac critică, obiecțiile sunt inutile, fiind vorba de prima modalitate prin care recenzia continuă să existe, ocolindu-și obligațiile. Din nefericire însă, în această postură recenzia mai crede în posibilitățile ei, se mai ia în serios, căzând în eroarea

dovedită mai de mult de Titu Maiorescu în Poeti și critici. 2. Speța cea mai ciudată de recenzie este aceea care vede într-un volum numai un punct de plecare. Așa procedează Marian Popa în recenziile sale din «Lucașfărușul». Textul devine pretext și se scrie nu despre o carte ci a propos de o carte. Iată deci că recenzia aspiră la condiția de mini-eseu, textul fiind evitat în perspectiva unor speculații mai înalte. Textul nu există de fapt decât în măsura în care poate oferi un prilej pentru a face psihologie, sociologie, lingvistică structurală, orice adică, mai puțin estetică. [...] Cu aceste savanterii, recenzentul face dovada abilităților sale, nu și a posibilităților critice. Până la proba contrarie însă, să zicem că această modalitate ar fi o a doua metamorfoză a recenziei. 3. Aproape de această categorie pot fi așezați autorii care scriu a rebours. Există aici un raționament care poate fi înțeles în punctul lui de plecare, pentru că, oricât ar părea de paradoxal, criticul nu există mai ales în raport cu o operă, cât în raport cu ceilalți critici. Nu atât opera ne obligă la un punct de vedere nou, cât existența celorlalți critici. De aceea, mulți pot avea din ideile lui G. Călinescu, dar pentru a fi, ei trebuie să renunțe la ele, înțelegând prin această renunțare căutarea onestă a unui alt adevăr. Autorii care scriu a rebours adoptă însă din principiu un stil paradoxal, făcându-se a confunda valorile. [...] Această tehnică poate aduce mai repede celebritatea, dar, din păcate, implică și un mare risc. Echivalând cu un mod de cochetărie, ea poate fi greu deosebită de incapacitatea critică, pentru că nimeni nu dă la sfârșitul unei recenzii o explicație. Un asemenea recenzent nu este deci nici el, în același timp, și un critic, dar el nici nu dorește acest lucru; de fapt avem de-a face cu a treia mască a recenziei. Iată deci că, încercând să se salveze de dificultăți reale, scăpând de legile ei obligatorii, recenzia iese și din marginile criticii. Schimbându-și, cum am văzut, tehnica, ea adoptă și criterii noi după care se împart judecățile. Recenzia nu mai rămâne indiferentă față de autor, iese din starea de inocență și recenzentul are acum un carnet cu două rubrici în care sunt trecuți „ai noștri” și „ceilalți”. De aceea, recenzia pur și simplu, recenzia obiectivă, serioasă în raport cu opera, care să rezume cuprinsul unei cărți și să ne spună dacă aceasta este bună sau rea, este greu de conceput”. ■ La *Cronica universitară*, N. Manolescu comentează încercarea lui Geo Șerban de a strânge între copertele volumului *Ulysse* articolele lui G. Călinescu din revistele timpului. Celui ce realizase prefața „atent informată” și selecția articolelor i se reproșează că și-a abandonat criteriul anunțat inițial: „Textele care urmează reprezintă o selecție concepută să înfățișeze călinescianismul chiar în momentul cristalizării sale. Niciodată incluse în vreun volum, paginile acestea au darul de a ilustra pe lângă reacțiunile spontane, pline de prospețime, circuitul omogen al unor idei ce aveau să hrănească lucrări ulterioare ale criticului”. În schimb, volumul este o antologie de texte „indiferente sub raportul apariției”, „o culegere oarecare, hibridă”, „utilă numai fragmentar”, N. Manolescu reclamând „ușurința” cu care Geo Șerban „s-a lăsat tentat de o modă fără sens”, de a publica o culegere „superficială și grăbită”, când „o carte adevărată trebuie să fie rotundă ca un poem”. ■ În *Simultanul literar*, Nicolae Velea face

precizări cu privire la volumul Zbor jos, o carte „străbătută de unde de umor”, dar „patronată de niște stări grave”: „Această pornire aparentă în umor n-o fac cu un sentiment al duplicității și al trecutului literar numit de un critic plecat la Paris, «al hâtroșeniei literare», în care cu un ochi să fac cititorului și cu celălalt avizaților, ci al respectării unor delimitări fundamentale ale structurii noastre, românești. Cred că cea mai frumoasă imagine și zicere împlântată în firea și gestica noastră e a împăratului care cu un ochi plânge și cu altul râde. Umorul fiind, după mine, o categorie care, aplicată, duce la o înțelepciune leneșă, la o eschivă, nu-*l* folosesc în starea lui pură. De obicei, în cazurile cele mai fericite, duce la acea hâtroșenie de care am vorbit. E o modalitate literară, sau mai exact, nu e nici una, e un tic, deja tic, de care trebuie să ne ferim. Umorul cu destinație mă interesează, dar el nu mai e umor, devine satiră, ironie, fantezie burlescă și aceasta e cu totul altceva”. Se dau lămuriri și în ceea ce privește personajele, care „nu sunt țărani”, după cum consideră Maria Nedelcu, ci „sunt niște oameni care se comportă într-un anume fel în condiții date. Nu mă interesează de aceea ambianța, descrierile de natură, ci gesticulația pură, exactă, decisă și definitivă pentru conturarea stării momentului psihologic și a atitudinii răspicată”. Pe de altă parte, N. Velea vrea să se „scuture” „de etichetarea stilului răsucit, întortocheat, care a părut o formă de rafinament, care de fapt nu era al meu, ci era de fapt al copierii fotografice a eroilor mei. Fac efortul de a trece la exprimarea directă, fără bucle lexicale, pentru că la asta suntem obligați cei mai mulți dintre noi. Dat fiind faptul că eroii mei nu-și mai protejează stările, gândurile și emoțiile prin încâlcișuri lexicale, de acum neologismul redevine familiar și nu mai trebuie pus între ghilimele sau cules cu aldi-ne. Limbajul nu mai poate caracteriza o categorie și nici o psihologie; pe de altă parte, limbajul era și cea mai lesnicioasă formulă de creionare a unei structuri”. La final, scriitorul acceptă și o întrebare „perfidă” legată de stil: „Despre stilul meu nu s-a vorbit niciodată... pentru că... stil, lipsă de stil, stil prin lipsă de stil, frază nudă, despuiată, frază desfăcută, frază focoasă, eroi cu sau fără sunt categorii care m-au ocolit și niciodată nu m-au preocupat”, iar absența peisajului din nuvelele sale este motivată astfel: „Poate pentru că am urmat câteva luni facultatea de silvicultură și, intoxicat de peisaj, dar mai ales de disciplina numită dendrologie (studiul scoarței copacilor) și de un discurs inaugural al fostului rector al institutului în care spunea că una dintre menirile noastre, ale silvicultorilor, este lemnul prin care să asigurăm confortul oamenilor ș.a.m.d. am fugit la filologie”. Pentru viitor: „Vreau să depășesc modalitatea exploziei sau consemnării imediate și să trec la o proză riguroasă făcută din progresii încete, din acumulări de timp și în timp săgetat de oameni și lucruri”. ■ Sunt publicate *Opiniile despre spectacolul „Iulius Cezar”* care conțin, pentru început, puncte de vedere ale Ossiei Trilling, critic de teatru englez, care apreciază maniera modernă de interpretare a lui Shakespeare, gustul matur al regizorului Andrei Șerban: „Atmosfera de barbarie din viziunea lui Andrei Șerban e o sugestie a faptului că asasinatul, moartea unei mari personalități e totdeauna barbară, în vecinătatea morții

strălucirile se corup”. □•Florica Ichim consideră că „Oamenii secolului nostru gândesc mai mult ca oricând asupra morții și o privesc cu luciditatea celor ce trăiesc în epoca de apogeu a științei; așa cum vorbește Andrei Șerban despre moarte în tragedia libertății și lucidității, am recunoscut un tălmăci al lui Shakespeare în graiul generației noastre”. □•Intervine și Lucian Pintilie: „Spectacolul lui Andrei Șerban are, cum se spune, o grămadă de infantilități, de inexactități, ineficacități etc.. etc., mai mult chiar decât atât, clarități prea impuse, prea demonstrate, adică tezisme. Dar el are acest merit fundamental. Realismul este pentru el un purgatoriu. Pentru Șerban, pereții pâlpaie spre transparentă. El aspiră să construiască o altă realitate cu alte spații, ritmuri, cu altă energie și semnificație a mișcării, cu altă gravitație (dacă s-ar putea – vezi scena uciderii lui Cezar), aspiră deci spre o realitate definibilă și relevantă după alte criterii”. □•Marin Sorescu consideră că tragedia *Iulius Cezar* găsește pe scena teatrului „Lucia Sturza Bulandra” „un senat, un câmp de luptă și o punte de salvare – prin sala – demnă să smulgă aplauze. Viziunea lui Andrei Șerban – îndrăzneată și nervoasă. Brutus este un Hamlet, mai puțin filozof, alunecat pe panta acțiunii politice; Cezar e umbra tatălui, care continua să facă istoria Romei, abia după moarte devenit tiran. Sugestiile pe care ți le oferă noua interpretare sunt multiple și spectacolul, trimite la lectura originalului, acasă”. [...] P.S. O nedumerire, legată de toate spectacolele văzute cu piesele dramaturgului absolut. După ce ai trăit trei ore într-un câmp magnetic unic, mai ales dacă ai avut parte și de o montare frumoasă ca aceasta, într-un decor inspirat în simplitatea lui, de ce, la sfârșit, când se aplaudă, nimeni nu strigă «Shakespeare»? Poate că ar trebui să se strige”. □•Valentin Silvestru îl consideră „un spirit creator pe Andrei Șerban prin propunerea unei „*forme* formă originale a tragediei *Iuliu Cezar*, cu o dezbatere cetățenească în tribunele vremii (așa cum sunt ele pe scenă) și în sala de astăzi (către care lumea de atunci trimite o punte)”. □•La final, Monica Săvulescu consideră că, pentru Andrei Șerban „ timpul lucrează în favoarea desăvârșirii lui”, care a propus un Shakespeare de la care „se pot învăța multe lucruri”.

• [„Argeș”, nr. 4] Două pagini sunt dedicate *Anului 1948*: Barutu T. Argezi semnează eseul *Semnul istoriei. Intersecții*: „E destinat să-l purtăm cu toții acest semn, în inimă, în ochi, în conștiințe. El e chemat să ne întovărășească perspectivele și gândul, e prezent în trecutul cel mai îndepărtat, în piramide și la Sarmisegetusa, ca și în fiecare foaie pe care o desprindem din calendar... [...] Semnul istoriei ți se arată ca o stea de purpură cu străluciri nemaivăzute: caută în sufletul dumitale oglindirile lui și pune-le fără șovăire în cântec, în muncă, în dragoste, în poezie...” □•Ion Săreanu scrie despre cartea lui Dan Grigorescu, *Trei pictori de la 1848. Jurnal de lector*, în care criticul „înmănunchează viața, opera, și activitatea revoluționară a trei pictori: Ion Negulici, Constantin Daniel Rosenthal și Barbu Iscovescu”: „Figuri pilduitoare de artiști patrioți, cei trei pictori și-au pus în joc viața pentru cauza revoluției de la 1848 și prin talentul și munca lor neobosită rămân adevărați întemeietori ai picturii noastre moderne. Ei continuă prin efortu-

rile lor tradiția zugravilor și xilografilor populari din țara noastră, prezentând pentru prima dată omul umil în pictură, întocmai ca Bolintineanu și Alecsandri în poezie.” □•A. D. Vasile propune un documentat articol despre monografiile și lucrările consacrate momentului 1848 (o listare a acestora însoțită de scurte prezentări): „Din cercetarea recentă a istoriei românești din secolul trecut au rezultat câteva lucrări monografice, cu substanțiale contribuții la dezvoltarea istoriografiei noastre. Prima de menționat, volumul IV – «Corespondență» din seria de *Opere* ale militantului politic și ideolog Nicolae Bălcescu. Editorul volumului, prof. G. Zane, a reușit să cerceteze cvasi-exhaustiv corespondența scrisă de revoluționarul român, însoțind-o de numeroase note explicative. [...] Dintre personalitățile muntene cu activitate politico-națională proeminentă în anul 1848, lucrări biografice s-au dedicat în primul rând lui N. Bălcescu, cea mai recentă fiind alcătuită de Dan Berindei, apărută în l. franceză (1967), însumând succint liniile esențiale ale vieții și luptei patriotului român.” □•*Pașoptiștii și ideea unității naționale* este articolul semnat de Vasile Netea care urmărește ideea de la momentul cronicarilor moldoveni și munteni până la materializarea ei: „Cele mai viguroase pagini de literatură militantă scrise de C. Negruzzi, V. Alecsandri, Grigore Alexandrescu, D. Bolintineanu până la 1848 au avut ca subiect de inspirație vechile cronici și îndeosebi *O samă de cuvinte* ale lui Neculce, care au oferit poezilor o îmbelșugată serie de fapte și personalități eroice a căror glorificare a contribuit puternic la stimularea mândriei și conștiinței naționale. Interesului literar pentru bătrânele cronici i-a urmat apoi, prin M. Kogălniceanu, N. Bălcescu, A. Treboniu Laurian, interesul științific istoriografic, fapt ce a determinat publicarea textelor cronicarilor și studierea vieții și ideilor lor.” □•Profesorul piteștean N.I. Apostolescu publică, în 1909, la Paris, studiul *L'Influence des romantiques français sur la poésie roumaine*, prefătat de criticul și istoricul literar Émile Faguet de la Academia Franceză. Revista publică o *Corespondență inedită* a celor doi, din anul 1908, însoțită de prezentarea lui Marin Bădescu: „Într-adevăr, mai ales pentru cercetătorii de mai târziu din țara noastră, opera lui N. I. Apostolescu a rămas nu numai punctul de plecare, dar și unul dintre cele mai temeinice studii asupra problemei tratate.” □•La rubrica *Delimitări critice*, Viorica Farcașiu publică o sinteză despre *D.D. Pătrășcanu*: „O uitare nedreaptă s-a așternut peste opera lui D.D. Pătrășcanu – «inteligent impresar al atâtor prețioase figuri de comedie umană în costum local românesc» – cum îl numea Caragiale. [...] Așa precum Caragiale își regăsea personajele în acei simpatici eroi ai operei lui Pătrășcanu, Sadoveanu, prieten și colaborator, se putea regăsi în unele din operele de valoare antologică, în are Pătrășcanu evocă în grai moldovenesc inocente voluptăți ale oamenilor simpli...”. ■ Cu ocazia împlinirii a 30 de ani de la moartea lui Octavian Goga, redacția publică un studiu inedit de Septimiu Bucur: „Notorietatea prea timpurie a unui scriitor își are satisfacțiile și tristețile ei. Autorul volumului apărut în 1905 era un fenomen uimitor, dar după 1925, el trăia, cel puțin ca poet, din gloria trecutului. Nu lupta politică l-a îndepărtat pe Goga să se depărteze de ogorul poeziei –, ci

însăși soarta care i-a hărăzit tânărului de la Rășinari, la 23 de ani, să scrie poezii ca: *Oltul, Clăcașii, Noi, Apostolul, Bătrânii, Plugarii*.” □ Gh. Bulgăr oferă revistei o variantă, inedită și ea, a poeziei *Toamnă*, iar Dan Smântânescu pune la dispoziția cititorilor o altă poezie inedită, din perioada 1900-1911, *Lacrămi...*

□ Într-un chenar, se publică o scrisoare a lui Octavian Goga adresată lui Ilarie Chendi, datată 18 decembrie 1911, publicată și comentată de Dan Smântânescu, însoțită de două file facsimil (*Corespondența Goga – Chendi*): „În partidul național din Transilvania se desemnau în această perioadă două curente: acel al «tinerilor» grupați în jurul «Tribunei», având ca exponent principal pe Goga, și cel al «bătrânilor» grupați în jurul «Românului». Polemicile dintre cele două ziare erau necruțătoare. La aceste polemici și acuzații se referă poetul în scrisoarea de mai jos.” □ Publică poezii: Petre Vlad, Daniel Turcea (*Ars poetica*), Gheorghe Daragiu, Ludmila Ghițescu, Ion Sofia Manolescu (*Cine mă poate uita*), Dorel Cristea, Romulus Constantinescu, Dan Rotaru. ■ Un interviu cu Tudor Mușatescu, la împlinirea vârstei de 65 de ani, realizează George Corbu. Întrebat cum a devenit umorist, T. Mușatescu răspunde cu un fragment inedit de proză. Interviul este însoțit de un desen de Neagu Rădulescu. Dramaturgul evocă nostalgic orașul Câmpulung-Muscel: „Câmpulungului ăstuia i-am iubit și îi iubesc deopotrivă oamenii și pridvoarele, burnițele și parcurile, copiii și pensionarii, «gurile rele» și pe «spurcații» lor, dramele lui mici și idilele lui mari, i-am iubit tabieturile și bălciurile, cârciumile și dealurile, ospitalitatea și mândria – «talienii» din Schei și țigani de pe «Strada Francezilor», voievozii și țatele, am iubit într-un cuvânt toată «marfa» pe care acest pitoresc (și pentru mine unic oraș de pe lume) mi-a oferit-o pe tarabele lui de soare, din coșurile lui de flori și pe părțile de săniuș, pe Dealul lui Broz de la biserica Sfântul Ilie în sus.” □ Ion Marin Iovescu, supranumit „Creangă al Olteniei” publică proza cu titlul *Viscolul*. □ Otilia Nicolescu, Zina Petrescu, I. Andreiță sunt printre „abonații” paginilor de poezie. □ La rubrica *Meridiane lirice*, sub titlul *Eterna tinerețe a poeziei*, apar grupaje de versuri, unele scrise în urmă cu mii de ani. □ Simina Noica traduce din Stesichoros, sec. VI î.e.n.; Alceu; Skoliile Atice, sec. VI-V î.e.n., □ George Dan și Andrei Bantaș din lirica japoneză (Anonim, sec. VII – *Cântecul muntelui Fiji* și Yamanoue Okura – 660-733 – *Dialog asupra sărăciei*) traduc; □ Un imn *Către Varuna* (din *Rig-Veda*) traduc Ion Larian Postolache și Viorica Vizante. □ Ilie T. Bădicuț prezintă *Cartea cântecelor arabe* cu ocazia comemorării mileniului morții literatului arab Abu-l-Faradj al-Isfahani, autorul unei vaste antologii de literatură arabă veche: „*Cartea cântecelor* se dovedește a fi cel mai bogat și cel mai sigur izvor asupra literaturii arabe din epoca preislamică și din primele trei secole ale islamului. Nu trebuie subestimată importanța ei nici pentru studiul istoriei politice și îndeosebi importanța de document consemnând evenimentele cotidiene, de document indispensabil pentru studierea moravurilor acelor vremuri. [...] Revenind la *Cartea cântecelor* se cuvine să relevăm și valoarea ei ca model de proză narativă clasică, prin expresivitatea, laconismul și stilul său cvasi-aforistic.” ■ La ru-

brica *Limba veche și-nțeleaptă*, Gabriel Țepelea publică articolul *Începuturile prozei realiste muntene*: „Începuturile istoriografiei muntene în limba patriei sunt legate de consemnarea faptelor de arme ale lui Mihai Viteazul și, ulterior, de Cronograful lui Moxa din 1620. [...] Este interesant de observat că, de la primele ei elemente laice, literatura română se diferențiază net: la cronicarii moldoveni predomină nota de sfătoșenie care anticipă pe Creangă și Sadoveanu, la cei munteni, nota de realism și dramatism. Oralitatea moldovenilor este de un tip mai solemn, de șezătoare, cea a muntenilor de tip cotidian, de conversație obișnuită. Aceleași împrejurări istorice, aceleași tipare ale limbii vechi (minus diferențierile fonetice și pe alocuri lexicale) au dus la o deosebire de tonalitate în care pot fi detectate, pe lângă unele caracteristici de formație culturală și temperament, specifice fiecărui autor în parte, și câteva constante regionale.” □•Mihai Golescu prezintă monografia despre D. Gusti, autori O. Bădina și O. Neamțu, la rubrica *Jurnal de lector*: „Lectura monografiei despre Gusti generează o trăire efectivă a emoțiilor, bucuriilor, succeselor sale; oferindu-ne prilejul să pătrundem alături de el în casele țăranilor români; în amfiteatre și aule academice, pe ulițele «Muzeului Satului»; în palate regale sau în sălile expozițiilor deschise în renumite metropole ale lumii. Admirăm peste tot pe omul animat de aspirații nobile. Cultul său pentru adevăr iradiază în jur iubire dăruită tuturor.” □•O recenzie la aceeași rubrică (*Jurnal de lector*) scrie M. Vernescu despre antologia P.P. Negulescu, *Pagini alese*: „Antologia, gen de lucrare cu intenții monografice, implică pe lângă scopul fundamental [...] și un comentariu inițial, note, necesare orientării cititorului în universul tematic al paginilor selectate. Criteriile amintite sunt respectate în recenta antologie *Pagini alese*, realizată în colaborare de autorii Gh. Vlăduțescu și Gh. Cazan, care selectează fragmente ce reflectă «concepția teoretică și metodologică» a lui P.P. Negulescu asupra «fenomenului filosofic, specificului și dezvoltării sale».” □•Plecând de la romanul recent apărut al lui Eugen Barbu, *Șoseaua Nordului*, Mihail Diaconescu extinde comentariul său critic la *Condiția romanului istoric*, în cadrul rubricii *Cronica literară*: „Romanul istoric are, dimpotrivă, drept obiect evocarea evenimentelor istorice ca atare. În el, personajele sunt subordonate evenimentelor; există, ca să spunem așa, în chip ilustrativ (fără ca aceasta să însemne cumva lipsă de consistență artistică). [...] În romanul istoric, autorul se distanțează de datele aduse în discuție, excluzând orice sugestie de participare personală la evenimente. Istoria este evocată în sine, cu momentele ei însemnate, cu consecințele pe care ele le provoacă. Din această perspectivă, *Șoseaua Nordului* este un roman istoric apt să reprezinte în mod deosebit virtuțile în caracteristicile speciei. Parte din vastul ciclu epic intitulat *Calea Griviței*, la configurarea căruia Eugen Barbu lucrează încă de la începutul carierei sale artistice, *Șoseaua Nordului* e o întinsă frescă literară a unor momente și medii sociale din preajma și din timpul insurecției armate de la 23 August 1944.” □•O scurtă prezentare face O. Preda cărții lui Victor Crăciun, *Gânduri închinare mamei*: „Reproducând bucăți întregi sau fragmente din cei 46 de scriitori, de la Cezar Boliac

până la Nicolae Labiș, editorul aduce o dublă contribuție: literară și educativă. În special merită să fie subliniat ultimul aspect. În cultivarea sentimentelor înalte de recunoștință, încredere, duioșie, educatorii și părinții găsesc aici înmănunchete gândurile despre mamă de la plămădirea poporului român până la contemporaneitate.” □•George Muntean recenzează romanul lui N. Popescu-Bogdănești, *Omor scuzabil?!...*: „Avem astfel de-a face cu un roman-frescă sugestiv, cu acțiune încheată și o finalitate demnă a fi subliniată în mod expres. Iar autorul, dându-și prin ea măsura posibilităților încă de la debut, se poate simți încurajat de succesul de public al *Omorului scuzabil?!*, pentru a reveni cu noi lucrări.” □•Luiza Petre prezintă volumul *Studii și articole de literatură română veche*, de Dan Zamfirescu: „Studiul cel mai amplu al volumului este o pledoarie a paternității lui Neagoe Basarab asupra binecunoscutelor *Învățăături...* Pledând pentru paternitatea lui Neagoe asupra *Învățăturilor...*, Dan Zamfirescu menționează că domnitorul era în egală măsură un profund gânditor politic și teoretician militar cu experiență, ca și un scriitor religios, deoarece «Pe vremea aceea, și în condițiile culturii românești și răsăritene în general, *cultură* însemna în primul rând cărțile fundamentale ale bisericii, iar a scrie cărți însemna a scrie în cadrul genurilor literare și stilurilor cultivate în cuprinsul comunității culturale bizantino-slave».” ■ George Cuibuș ia un ultim interviu celei ce a fost actrița Genica Athanasiu (Jenica Athanasiu), româncă stabilită la Paris, fondatoarea Teatrului Atelier din Montmartre, alături de Charles Dullin și soția acestuia Orane Demazis: „La un moment dat, am simțit că *Atelierul* care-mi dăduse aripi să zbor, la temelia căruia pusesem și eu o cărămidă, devenea tot mai strâmt. Dullin avea pasiunea și furia experimentului, iar publicul se arăta tot mai snob. Mi-am luat zborul, fără a renunța definitiv la această scenă, care-mi era nespus de dragă.” ■ Mărturii despre Camil Petrescu publică Mihail Ilovici: „Un document inedit și un fapt autentic petrecut în ziua de 7 aprilie 1921 în comuna Vărădia, jud. Caraș, vin să confirme aspirațiile sociale și esența de clasă a idealurilor și a luptei politice pe care Camil Petrescu a dus-o în primăvara anului 1921 candidând la scaunul de deputat de Oravița și organizând turneul de propagandă electorală dintre 3 și 24 aprilie 1921 (ziua alegerilor). [...] Romulus Fabian relatează scena întâlnirii lui Camil cu sătenii din Vărădia și convorbirea lui cu țăranul Trăică Puiu, care l-a adus în sat în carul cu fân.” □•Câteva observații de ordin istoric și filologic face G. Tega pe marginea *Dicționarului enciclopedic român*, vol. I (literele A, B, C): „Spațiul rezervat unui articol trebuie să fie proporțional cu importanța subiectului. Acest principiu nu e respectat întotdeauna. Ex. la pag. 352, Biblia de la București care e considerată de autori «un monument al limbii române vechi» și «a avut un rol însemnat în dezvoltarea limbii literare» e prezentată în 11 rânduri, în timp ce Martha Bibescu, o româncă, scriitoare de limbă franceză, fără un rol preponderent în această cultură, beneficiază de 14 rânduri.” □•În acest număr, publică epigrame Florin Iordăchescu, Aurelian Păunescu și George Corbu.

• [„Astra”, nr. 4] În cadrul *Cronicii literare*, Voicu Bugariu comentează volumul de versuri al lui Gherghinescu Vania, intitulat *Timp sonor*. Apărut la patru-

zeci de ani de la debutul editorial al autorului său, după volumele *Drum lung*, din 1928, *Amvonul de apus*, din 1933, *Privighetoarea oarbă*, din 1941 – răsplătit cu Premiul Academiei Române, *Timp sonor* – Editura pentru literatură, 1968, îi permite criticului să identifice păstrarea opțiunii poetului pentru redarea, indiferent de mutațiile intervenite la nivelul mijloacelor artistice, „sentimentelor cardinale ale omului”. Acest volum recent conține o poezie de maturitate, al cărei specific de natură stilistică se regăsește în „acuratețea notației”, în „arabescurile lirice de o claritate clasică, de o simplitate plină de noblețe”. □•Voicu Bugariu analizează și volumul de versuri al lui Ștefan Stătescu, *Corn de vânătoare* – E.P.L., 1968, în care identifică două coordonate lirice principale, care dau seamă de specificitatea discursului liric, respectiv o „poezie afirmativă, care ia adesea structura logică a unei demonstrații lirice, prin introducerea de finaluri stenice”, și realizarea de „sinteze lirice surprinzătoare prin plasticitate”. Datele personalității creatoare a poetului, prea puțin măgulitoare, sunt expuse, însă, de critic, cu amabilitate excesivă: „temperament poetic reținut, neîncredător, închis în mistuitoare combustii nevăzute, care foarte rar sunt lăsate să erupă”. □•La rubrica *Inedit* sunt publicate două scrisori ale lui Șt. O. Iosif, în care solicită, pentru a se putea întreține, student fiind, un loc de custode la Biblioteca Fundației Universitare Carol I, respectiv prin care își dă demisia din postul solicitat. ■ Ca element de noutate literară, este publicată o epigramă dedicată de poetul Ion Barbu lui Șerban Cioculescu. □•Revista publică o scrisoare inedită a lui I. L. Caragiale, datată 1/14 februarie, Berlin. ■ La rubrica *Recenzii*, Alexandru M. Vaida prezintă volumul de versuri semnat de Mircea Ciobanu, intitulat *Patimile*. Remarcând prea marea apropiere de modelul poetic barbian, Al. Vaida reține mărcile stilistice care par a individualiza, măcar până la un punct, discursul poetic al lui Mircea Ciobanu: „mare transparență a limbajului poetic și o elevată muzicalitate pură, severă, de fugă geometric și riguros construită. □•Analizând volumul de versuri al lui Horia Zilieru, *Alcor*, Voicu Bugariu remarcă o caracteristică stilistică – „bariere cromatice și muzicale”, și una tematică – „efort imens de oprire și de învingere a duratei inexorabile prin contemplare”. □•Comentând volumul de poezii al lui Leonid Dimov, *7 poeme*, Mirel Mihai semnalează natura cu totul particulară a scriiturii poetice a unui autor perfect neîncadrabil, în opinia sa, într-un curent literar: „el este poetul care își contemplă propriile halucinații, meditănd asupra lor, expunându-le în viziuni foarte largi sau făcând haz, pur și simplu, de ele”. □•„Astra” anunță inițierea *Colocviilor brașovene*, așezate sub egida artelor surori, ca un mijloc binevenit de „stimulare a circulației ideilor generale, creându-se climatul spiritual prielnic afirmării valorilor și dezvoltării conștiinței omului societății socialiste”. □•Aurel Podaru publică schița *Caii*. □•Un grupaj de poezii reunește texte semnate de Mihai Beniuc, Teodor Al. Munteanu, Ion Armanu, Szilágyi Domokos, Titus Andronic și Emil Rădulescu. □•Olimpia Marcu publică proza scurtă *Primăvară dublă*. □•A. P. Bănuț este prezent cu a cincea parte a *Memoriilor* – *L-am cunoscut pe Ion Luca Caragiale*. □•„Neoantiromanul povestit” Că-

rămida cu mâner sau Moartea personală a lui Stere Broajbă, al lui Darie Magheru ajunge la secvențele 15 – 21.

• [„Ateneu”, nr. 4] În *Perspectiva antropologică a lui Tudor Vianu*, Ion Biberi analizează maniera de reflectare a acestui tip de orientare în viziunea cunoscutului om de cultură: „Formația sa, predominant filosofică, integrarea sa spirituală în atmosfera culturală a contemporaneității, definite prin înmulțirea lucrărilor de antropologie filosofică, l-au pregătit pentru o cuprindere asupra unei vaste viziuni asupra omului”. □ În *Cronica poeziei*, Constantin Călin recenzează două volume. Primul dintre ele, *Dimineața nimănui* este semnat de Ion Caraion: „Interesant e aspectul lingvistic al poemelor lui Ion Caraion. Țăran la origine, cu «nervi» de citadin însă, în plus muntean, autorul *Dimineații nimănui* obține o expresivitate remarcabilă, nu numai figurativ, din folosirea unor cuvinte neoașe, arhaisme și regionalisme.[...] Aș mai evidenția, fugitiv, câteva notații aforistice”. ■ Cel de-al doilea volum recenzat este *Seminția lui Laokoon* de Ștefan Augustin Doinaș: „Tentativa cea mai spectaculoasă a autorului[...]e de a atinge treapta inițiativă a «sacerdoțului pur», prin care se obține «adâncă lămurire / că sufletu-i, ca zeii, pârtaș la nemurire», de «a fi stăpân al sunetelor pure», de a fi, pe scurt, poet autentic absolut, în felul celor cărora le este declarant emul: Rainer Maria Rilke, Lucian Blaga.[...] *Seminția lui Laokoon* schițează imaginea unui poet orfic, a poetului mereu «în stare să se dedice ideii» și «clipelor de har», să se zidească în propria-i creație. Cred într-o asemenea revelație și o aștept”. ■ Vlad Sorianu semnaleză câteva apariții editoriale: □ *Vârstele tinereții* de Paul Georgescu care „ocrotește, în intimitatea articulațiilor sale, ambiția de a se alcătui într-o unitate epică amplă destinuire a devenirii unui eu”; □ *Cercul de ochi*, semnat de Corneliu Ștefanache, care se vădește un prozator matur, capabil a valorifica în structuri epice latențele unei sensibilități de esență lirică.” ; □ *Pădurea* de Constantin Gheorghiu „o năvelă amplă, amintind fie de povestirile lui Faulkner, fie de atmosfera povestirilor lui Panait Istrati, fie de lumea halucinantă a «*Jernii Bărbăților*””. ■ Sub titlul *Transferul de identitate al personajului*, George Genoiu analizează trei piese semnate de Romulus Vulpescu și grupate în *Exerciții de stil*. Este vorba de *Curierul de seară*, *Om de treabă* și *Rochia*: „Exercițiile lui Romulus Vulpescu anticipează un teatru de idei, în adevăratul sens al cuvântului”. ■ Stela Ionescu semnează articolul *Probleme ale cercetării literare* în *Teoria literaturii* de R. Wellek și A. Warren încercând să evidențieze liniile de forță care transformă lucrarea celor doi autori într-un reper pentru cercetarea literară: „Prin concepția care se dovedește a-i fi prezidat elaborarea, se recomandă ca o veritabilă sinteză a științei literare contemporane; prin metodă legitimează, demonstrativ și analitic, necesitatea confruntării unghiurilor de vedere, a pozițiilor teoretice și orientărilor în estetica literară a secolului”. ■ C. Călin aduce în atenția publicului pe G. Rotică (Gavril Rotaru): „Deși influențat sensibil de Goga (alteori transparent reminiscente din Vlahuță, Coșbuc, Cerna), G. Rotică este un poet deplin în chiar volumul său de debut, volum necunoscut sau ignorant – pe nedrept – de cei care

au scris despre autor”. □•Vlad Sorianu comentează volumul *Mișcarea prozei*, semnat de Al. Oprea: „Din cel puțin trei puncte de vedere mi se pare utilă o carte ca cea a laboriosului autor al monografiei consacrate lui Panait Istrati: mai întâi, pentru că pur și simplu despre Zaharia Stancu, Marin Preda, Eugen Barbu, Ștefan Bănulescu, Alecu Ivan Ghilia etc. sau despre Călinescu, Eusebiu Camilar, Camil Petrescu și alții, vom mai avea încă multe de spus;[...] apoi dezbateră în paginile volumului, a unor controversate probleme de estetică, teorie și istorie literară modernă, vine în întâmpinarea nevoii de limpezire ideatică a criticii și gândirii estetice de la noi, propunând puncte de vedere dacă nu inedite, în orice caz de elevată intelectualitate; în fine, al treilea motiv[...]este buna credință a unei conștiințe critice care nu se sfiește să-și discute opiniile de acum 10-12 ani, să le ironizeze sau[...] să preia ceea ce au rezistent, să polemizeze cu ceea ce s-ar fi putut numi cândva «crezul» estetic[...]al generației sale”. ■ Se publică proză: *Timpul aparent* (fragment de roman) de Virgil Duda și *Omul în cămașă portocalie* de Ilie Tănăsache; poezie, semnată de Ion Chiric, Mariana Costescu, Anghel Dumbrăveanu, Teodor Păcă și Maria Petra. ■ *Ancheta „Ateneu”* continuă dialogul, început în numărul din luna martie, pe tema literaturii române vechi, oferind răspunsurile lui I. D. Lăudat, Șerban Cioculescu și Dan Simonescu. Ca și în numărul precedent, tematica dialogului vizează chestiuni precum problematica redefinirii conceptului de literatură veche românească, soluții la problemele literaturii române vechi, originalitatea culturii noastre medievale și reflectarea ei în cadrul culturii sud-est europene, posibilitatea modernizării unor specii literare prin asimilarea unor elemente de conținut și formale din literatura veche, locul literaturii române vechi în planurile tematice din învățământul liceal și universitar, mijloace de promovare și cunoaștere a literaturii române vechi. □•Continuând demersul început în numărul din februarie, Nicolae Ciobanu scrie despre *Romanul La Medeleni și recrudescențele lui (II)*. De această dată, interesul cade pe analiza romanului *Bal mascat* care, „deși tematic [...] crește tot din trunchiul romanului *La Medeleni*, ca viziune e în general opus cărții despre Fănuță Damaschin și Ilie Pânișoară”. □•Radu Cârnelci semnaleză apariția volumului de *Poezii și proză* (E.P.L., 1967): „Cartea doamnei Bacovia, împlinită cu prozele din *Teraze albe*, vine și oferă cititorului pagini de autentică creație de-a lungul a aproape jumătate de secol”. ■ Se publică fragmente din corespondența literară dintre Tristan Tzara și Sașa Pană. ■ Sub semnul *Vechi reviste*, G. Pătrar analizează programul și doctrina revistei „Petrodava”, publicație culturală apărută la Piatra Neamț (1933), din al cărei comitet de conducere făceau parte: I. Drăgan, V. Scripcaru, Gh. Gh. Neculau, I. Ciupală și V. Dorneanu. □•Apar fragmente din *Noțiunea de teamă* de Kierkegaard în traducerea lui Mihail Sabin și, tot fragmentar, nuvelele *Victima datoriei* și *Flamura*, semnate de Eugen Ionescu, ambele în traducerea lui Constantin Pavel.

● [**„Cinema”, nr. 4**] *Unde e cuvântul care...?*: se întreabă Al. Răcoveanu la secțiunea *Cum vorbim în filmul românesc*: „Apelul la literatură, din unele ecranizări, a avut drept consecință nu puține stâlciri, deformări ale cuvântului (vezi

«adaptările» după Caragiale de tip *Telegrame, D-ale carnavalului, Două lozuri*). E adevărat că tot literatura a adus în cinema, cu o altă categorie de ecranizări, făcute cu simțul limbii, cu grijă pentru cuvânt, exemplele unei vorbiri emoționale, purtătoare de sens, de idei. (*Moara cu noroc, Setea, Pădurea spânzuraților, Răscoala*). Și în aceste ultime cazuri cuvântul nu a scăpat pe de-a-ntregul de reminiscențele livești, nu a fost întru-totul «topit», nu a renăscut, același și totuși altul, din sinteza cinematografică. Dar «magia verbului» a rămas, ținuta intelectuală s-a menținut, valoarea afectivă n-a fost alterată.” ■ Nina Cassian scrie despre *Darwinismul în lumea vedetelor*: „Întrebare: Pentru ce ne ocupăm de vedete? Răspuns: Pentru că nu avem încotro.”. ■ În *Cronica unui posibil cineast* Marin Sorescu se ocupă de *Gramatica acțiunii*: „Datorită virtuților sale de comunicare, filmul va ajunge să înlocuiască vorbirea. Mușenia cerută pentru comunicarea cu absolutul se va realiza cu încetul, iar filmul va absorbi toate funcțiile cuvintelor. Vreau să-ți cer un pahar cu apă – îți vei pune pelicula în care e vorba de un pahar cu apă. Un lung serial la început – în faza primitivă a înlocuirii vorbirii prin film – apoi un scurt metraj, din ce în ce mai scurt, până ce va ajunge să dureze exact cât ar dura fraza sau propoziția respectivă”.

● [„Familia”, nr. 4] Teodor Pop publică articol laudativ *Modernitatea marxismului*, arătând, la început, valoarea filosofiei lui Marx, care „a continuat și a sistematizat în mod genial cele trei curente ideologice principale din secolul al XIX -lea; filozofia clasică germană, economia politică clasică engleză și socialismul francez, legat de doctrinele revoluționare franceze, în general. [...] Astăzi, mai mult ca oricând, gândirea marxistă se află în centrul contemporaneității, atât în domeniul ideologic, cultural științific, cât și economic și politic. [...] Așa cum sublinia Lenin, învățătura lui Marx este atotputernică, fiindcă este justă. Ea este completă și armonioasă, dând oamenilor o concepție unitară despre lume, care nu se împacă cu nici o superstiție, cu nici un dogmatism sau schematism. [...] Studiind sub toate aspectele, pe baza unei analize științifice, viața economică și politică a societății capitaliste, Marx a dezvăluit mecanismul apariției acestei societăți, legile și tendințele dezvoltării ei, inevitabilitatea pieirii capitalismului și apariției societății socialiste. Marx, împreună cu Engels, au creat teoria socialismului științific, descoperind legitățile generale ale revoluției socialiste. Spre deosebire de socialismul utopic, care n-a putut să arate esența exploatării capitaliste și căile lichidării acesteia, socialismul științific a dezvăluit rolul luptei de clasă ca forță motrice a dezvoltării societății bazate pe exploatare, situația și rolul proletariatului în societatea capitalistă – singura forță capabilă să înlăture vechea orânduire și să creeze alta nouă, orânduirea comunistă. Întreaga istorie modernă a confirmat din plin tezele lui Marx cu privire la lupta de clasă, pieirea inevitabilă a capitalismului, necesitatea obiectivă a socialismului, rolul istoric al proletariatului”. ■ Gheorghe Grigurcu publică o cronică la *Moartea din fereastră* volumul de debut în proză al lui Petru Popescu, debut complementar celui în poezie. Dacă versurile tânărului autor reprezintă o comprimare a eului său în fascicule

scânteietoare, în limbajul fatalmente inițiativ al lirismului, prozele sale aduc o dilatare, o relaxare pe dimensiunile aceleiași personalități în formare, dornică de a se exprima, de a dizolva parțial enigma simbolurilor. [...] Proza e o analiză care dezvăluie, măcar parțial, amănuntele sacrificiului, hrănind nu numai setea noastră de senzațional, ci și cea mai elementară, deci mai greu formulabilă, de concret. [...] Pornind fie de la poezia fie de la proza sa ajungem din fericire la Petru Popescu. Adică la un timbru de acum recunoscutibil cu o originalitate tot mai pronunțată, în falanga generației hiper-tinere”. □•Original din județul Bihor, lingvistul Marius Sala oferă cititorilor „Familiei” posibilitatea de a se informa cu privire la organizarea și tematica celui de-al XII-lea Congres de Lingvistică și Filologie Romanice la București, în perioada 15-20 aprilie: „Congresele de acest fel se organizează o dată la fiecare trei ani sub auspiciile Societății de Lingvistică Romanică, cu sediul în Franța și este pentru prima dată când are loc în țara noastră un astfel de congres. Alegerea Bucureștiului ca sediu al congresului a fost făcută prin vot secret de membrii Societății amintite, care: au votat într-un număr impresionant (două treimi) în favoarea României. Votul constituie o probă în plus pentru aprecierea deosebită de care se bucură lingvistica din țara noastră pe plan mondial. Congresul se desfășoară sub înaltul patronaj al unui comitet care are în frunte pe tovarășul Ion Gheorghe Maurer, președintele Consiliului de Miniștri al Republicii Socialiste România. Un comitet de onoare format din cele mai marcante figuri ale lingvisticii romanice contemporane sub președinția lui R. Menéndez Pidal (Spania), A. Badia Mărgărit (Barcelona), A. Blinkenberg (Aarhus), R. A. Budagov (Moscova), M. Deanović (Zagreb), M. Delbouille (Liège), P. Gardette (Lyon), P. Imbs (Strasbourg), Werner Kraus (Berlin), M. Křepinsky (Praga), Alf Lombard (Lund), D. McMillan (Edinburg), Y. Malkiel (Berkeley), J. Mattoso Câmara (Rio de Janeiro), Angelo Monteverdi, G. Rohlfs (Tübingen), A. Rosenblat (Caracas), V. Väänänen (Helsinki), W. v. Wartburg (Basel) dă congresului o deosebită prestanță științifică internațională”. Marius Sala atrage atenția asupra faptului că limba română constituie chiar tematica unei secții pentru care au anunțat comunicări chiar lingviști străini. [...] Congresul de la București depășește congresele precedente și prin numărul mare de participanți. Este interesant de subliniat faptul că la congresul precedent de la Madrid (1965) au participat mai puțin de 500 de persoane, în timp ce la cel de care ne ocupăm și-au anunțat până în prezent participarea aproape 1050 de persoane (peste 550 sunt străini). Fiindcă suntem în domeniul comparațiilor, aș vrea să subliniez faptul important că, spre deosebire de alte congrese de romanistică, la acesta participă numeroase persoane din țările socialiste și dintr-o serie de țări latino-americane (Argentina, Brazilia, Chile, Columbia, Cuba, Mexic, Perú, Salvador) sau din țări mai îndepărtate ca Australia, Filipine, Japonia, Nigeria. Este o dovadă în plus a interesului pe care îl prezintă țara noastră în lumea de azi. [...] Interesul cu care este așteptat acest congres ne dă dreptul să credem că vom asista la o nouă afirmare ai școlii lingvistice românești, la consacrarea ei definitivă pe plan mondial”.

■ Petre Țuțea semnează un articol filosofic despre om intitulat *Bios* care se deschide astfel: „Un filozof voiește să știe, să explice și să înțeleagă lumea și viața. [...] Ținând seamă de spiritul veacului putem împărți oamenii în: paseiști (obosiții, inadptabili, uscații, situați în trecut) înecați în prezent și încărcăți cu metehnele lui și vizionari. Un creștin clasifică oamenii după criteriul religios. Aplicând acest criteriu, ei sunt: indiferenți, atei și credincioși. Pe indiferenți îi consideră morți sufletește, pe atei care se zbat, încă vii, iar pe credincioși, permanent vii. Nu orice neliniște îți dă sentimentul veșniciei. [...] S-a simțit nevoia unei noi prezentări a omului și deci a unei restructurări a disciplinelor care au ca obiect această ființă. Istoria, psihologia, filologia, sociologia, economia politică, teologia, etica, estetica etc, trebuiesc restructurate, ținând seama de om „ca subiect gânditor și voitor”, cum spune Wundt. [...] Totuși, ce constatăm noi contemplând omul în desfășurările sale? Că științele naturii nu pot da încă explicații proceselor spirituale și structurilor întâlnite în istoria omului, ale cărui plămuiuri sunt reale și trebuiesc explicate și înțelese. Dar nici științele spiritului n-au făcut isprăvi atât de mari. Cercetătorii de acest fel sunt artiști care constată, evocă, expun, descriu, sau formulează cu o deosebită forță de expresie”. ■ *Despre Baudelaire și artele plastice scrie Ov. Cotruș*: „Superioritatea criticii baudelairiene rezidă în universalitatea gustului poetului, receptiv, în egală măsură, față de literatură, muzică, arte plastice și chiar față de artele decorative și capacitatea sa de a opera distincția necesară dintre geneza operei de artă și semnificația ei estetică, de a nu confunda, niciodată, judecățile de existență cu judecățile de valoare. [...] Baudelaire a îmbinat în critica sa literară, plastică sau muzicală, libertatea interioară a unui spirit neprevenit, a unui dandy generos, fascinat de fenomenele artistice neîncadrabile în tiparele constituite, de tot ce e nou și ca atare, nu poate fi cuprins decât intuitiv, cu rigoarea unei minți cartesiene, iubind ideile clare și distincte, care știa să separe cu precizie nouitatea exterioară și ostentativă, de produsele neprevăzute ale spiritului creator”. ■ Gr. Popa scrie despre Lucian Blaga ca despre o expresie a cugetului carpatic: „Sistemul de filozofie al lui Blaga – unic prin dimensiuni și suflu în istoria cugetării românești dintre cele două războaie mondiale – s-a împlinit în trilogii, sugerând și prin aceasta ideea de simetrie, ce ține de originalitatea acestui plurivalent constructor al spiritului. În gândirea sistematică, sensibilitatea metafizică a filozofului serbează adevărate triumfuri. Faptul adevărate presupunerea unui alt filozof român, că atitudinea metafizică este factorul care determină teoria cunoașterii și componența axiologică a unei viziuni integrale despre lume. Conștient de acest lucru, Lucian Blaga ne-a lăsat pagini magistrale, punctate de un acut simț al nuanțelor, despre diferențele ontologice între atitudinea metafizicianului și cea a omului de știință”.

● [„Iașul literar”, nr. 4] La rubrica *Prezențe*, Florin Faifer propune un medalion consacrat celui mai titrat dramaturg al momentului, *Horia Lovinescu*, în care sintetizează această laudă: „Un bogat conținut dramatic, cum este cel al operei lui Lovinescu era și firesc să dispună de un limbaj cu o gamă diversă de mijloace

expresive, atât dintre cele mai noi, cât și din cele consacrate, scriitorul fiind liber de orice prejudecată pe acest tărâm.” ■ Adrian Marino publică studiul *Critică și filozofie*, în care susține faptul că o critică eficientă se întemeiază pe „conștiință filozofică”, datorită căreia își poate „legitima teoretic existența.” □•Exegețul propune disocieri și descoperă, totodată, afinități între cele două domenii: „Critica literară cultivă detaliul, nuanța, fragmentul revelator, semnificația particulară, în timp ce filozofia nu dă atenție decât factori unificatori, generali, universali. Dar acest punct de vedere vine în directă și totală contradicție cu realitatea individuală a specificului estetic. Definirea concepției filozofice a operei nu poate face abstracție, nici de calitățile sale sensibile, de imponderabil și «inefabil». În timp ce filozoful gândește numai în formule, criticul operează cu imagini.” ■ Marcela Antonaș recenzază volumul de versuri *Oul și sfera* de Nichita Stănescu (E.P.L.; 1967), fără a ieși în evidență cu ceva: „În această carte de o categorică valoare, părănd și chiar fiind despero greu de descifrat, urmărind ideile și interpretând totul printr-o prismă atât de intimă, Nichita Stănescu dă o poezie a gândirii, a cunoașterii, acută ca și senzațiile care o declanșează.”

● **[„Luminița”, nr. 4]** Reținem versurile lui Nichita Stănescu – *Patria*: „Atât de frumoși sunt arborii tăi,/ aerul însuși are ceva anume,/ numai cei care te iubesc pot să-l respire,/ tânără patrie, veșnică lume”. ■ O altă povestire de Fănuș Neagu, *Casa care se leagănă*. □•*Cartea mea frumoasă* se oprește la Victor Eftimiu și *Odă limbii române*, iar rubrica *Din cele mai frumoase poezii* la Lucian Blaga și poemul *Belșug*.

● **[„Orizont”, nr. 4]** Un interviu acordă arheologul academician Constantin Daicoviciu, rectorul Universității din Cluj, pe care Ion Maxim îl chestionează asupra istoriei Daciei libere, a sorții dacilor sub stăpânirea romană și a etnogenezei poporului român. ■ Revista se implică și în sărbătoriri istorice. Responsabilitatea de a scrie despre Ideea unității naționale și revoluția din 1848 (marcând 120 de ani de la revoluția pașoptistă) îi revine lui Corneliu Popeți. ■ Nicolae Ciobanu se întoarce spre epicul prozatorului Ionel Teodoreanu, mai exact spre romanele sale erotice și sentimentale, în studiul Ionel Teodoreanu – itinerarii epice în sfera romanului sentimental: „[...] acest grup de romane, în ansamblul prozei epice a lui Ionel Teodoreanu, au provocat cele mai accentuate nemulțumiri din partea criticii. În cea mai mare măsură, reacția respectivă a fost îndreptățită, pentru că nicăieri ca aici, în opera scriitorului, nu-și dau mai puternic întâlnire manierismul, superficialitatea, inflația metaforică, imixtiunile licențioase melodramatismul cel mai coborât etc. [...] Ionel Teodoreanu se complăce în a produce în serie romane de alcov, axate pe conflicte de circumstanță, ai căror protagoniști, burghezi conformiști, prozaici, sunt incapabili de a mai vedea în viață și altceva decât slujba bine remunerată, confortul material abundent și, bineînțeles, un dezvoltat apetit pentru viața sexuală”. ■ Șerban Foarță apare pentru prima dată în paginile revistei în ipostaza de poet cu (patru) *Sonete levantine*: „Mergeam ca să ne plângem la consulatul brit./ Un lord-portar, subțire și lung, ca un chibrit./ Ne permitea acce-

sul într-un cochet tea-room, / Unde-o protipendadă bea ceai cu niște rum, / Și-n care domnul consul cu pleoape noctambule, / Într-un serviciu de Saxa privea, cum suie bule”. ■ După lecția de clasicitate și siguranță a lui Șerban Foarță, în revistă își fac apariția tremolouri ale unor poeți ucenici într-ale literaturii din Timișoara, Arad, Făget, Reșița: Ana Maria Potoceanu, Ion Cădăreanu, Eugen Apoca, Ion Căliman, Livia Tomșa, N. Spiridoneanu, Iosif Imbri. ■ Sorin Titel scrie despre existențialismul francez, Sartre și Camus, doi scriitori de stânga, în eseu *Solidar sau solitar?* □•Din lirica universală sunt traduși poeți suedezi și africani (Gunnar Harding, Capverdianu Dambarasu, José Craverinya) în tălmăcirile lui Petre Stoica și Dim. Rachici. ■ Nicolae Țirioi (*Disponibilitatea imaginativă a lirismului*) descoperă universul liric din noul volum de versuri al lui Ion Caraion, *Dimineața nimănui* (Ed. Tineretului, 1967), cronică în care notează: „Unda marilor poeți ai omenirii (de la noi T. Arghezi, Lucian Blaga și Ion Barbu) se simte prezentă pe undeva în versurile lui Ion Caraion, dar originalitatea lui constă în măiestria formală a întrebuițării cuvintelor și a rimelor rare, dar și în viziunea internă în care se încheagă imagini de o surprinzătoare frumusețe și puritate”. □•In a doua cronică, Ion Maxim urmărește maniera și evoluția poetică a lui Victor Felea, oprindu-se mai mult asupra ultimului volum *Omul modern*. □•A treia cronică, a lui Andrei A. Lillin, împărtășește publicului eforturile culegătorului german de folclor Alexander Tietz, adunate în volumul *Wo in den Tälern die Scholte rauchen (Unde în văi fumegă coșurile de fabrică)*. ■ Contribuții documentare la istoria literară aduc Virgil Birou (*Cassian R. Munteanu sau crezul unei generații*), Veturia Birou (despre poetul Ion Tripa, prețuit de Iosif Vulcan și publicat neîntrerupt în revista „Familia”, în studiul *Cântecele se-ntorc la izvor*), Octavian Metea (despre Alexandru Mocioni— gânditor progresist, contemporan al lui C. Diaconovici, în a doua jumătate a secolului al XIX-lea), Alexandru Crișan (Contribuție la bibliografia periodicelor române-arădene), Gabriel Țepelea (*Alți scriitori dialectali bănățeni*). □•De reținut de la rubrica „cărți-reviste”, recenzia lui C. Ungureanu la D. R. Popescu, *Dușos Anastasia trecea*: „Anastasia e o Antigonă dunăreană, refăcând itinerariul eroinei lui Sofocle în anii celui de-al doilea război mondial”. □•Partenie Murariu face însemnări legate recenzia la volumul lui Dan Zamfirescu, Studii și articole de literatură română veche, iar Simion Bărbulescu semnează *Marginalii* la colecția „Biblioteca școlarului”.

● [„Presa noastră”, nr. 4] Ov. S Crohmălniceanu publică studiul *O inițiativă publicistică unică*: „Bilete de papagal”, care este o fișă monografică consacrată publicației argheziene: „La 2 februarie 1928, ziarul microscopic vedea lumina tiparului. O primă serie reușit să reziste până în 1929 (460 de numere). Alta, cu o apariție săptămânală, Arghezi o reluă în 1930; o a treia, în 1938; ultima, sub forma unei gazete obișnuite, mai cunosc o scurtă viață între 1944-1945, dar pierzându-și caracterul inițial. [...] Ideea lui Arghezi este de a înlocui pe ziaristul improvizat cu scriitorul adevărat care să pătrundă în publicistică. „Biletele de papagal” se scuză pentru că în primele zile vor apărea „amestecate”. „Tendința lor

[...] este să dea cititorului numere individuale, organizându-și colaborările așa încât fiecăruia să fie scris și semnat în întregime de unul și același colaborator, care-și va lua inspirația în libertate, ori de unde i-ar plăcea. Cititorului i se asigură o lectură variată, elastică și unanimă și foaia noastră este scutită de umpluturile și colaborările foarfecilor, care țin adeseori locul scriitorilor direcți”. Accentul e pus așadar, cum se vede, pe un profil stilistic distinct, pe personalitatea puternică a expresiei, menită să înlăture informul. Nr-ul 5 apare scris în întregime de F. Aderca, care l-a secundat de altfel pe poet cu o rară fidelitate în această muncă, nr-ul 16 de Urmuz și T. Arghezi, nr-ul 17 de Mihai Sadoveanu. Altele se realizează cu concursul Otiliei Cazimir, al lui Adrian Maniu, Al. O. Teodoreanu, Demostene Botez, N. Davidescu, Horia Bottea ș.a. Până la urmă, cele mai multe le redactează directorul însuși, care-și întipărește efigia stilului său inimitabil pe întreaga colecție a „Biletelor de papagal”. Acestea devin un mijloc ca Arghezi să poată conversa zilnic cu publicul pe teme de viață curente cu o vervă polemică și o imaginație poetică neseacă. De la reflecția sceptică pe marginea mizeriilor existentei cotidiene la intervenția bătaioasă împotriva abuzurilor administrative din diferite domenii, de la opiniile asupra mișcării literare și vieții culturale în genere, la notița incisivă, sau meditația morală, „Biletele de papagal” izbutesc să dea articolului gazetăresc o demnitate literară pe care n-o avea. Minusculul ziar, nu e exagerat să se spună, a fost o școală a scrisului jurnalier și a instituit în presa noastră certificatele lui înalte. □ Poșta redacției dă măsura examenului sever pe care colaborarea îl reclama. Nu funcționa aici nici o indulgență complice. Iată și câteva exemple: „Ați voit să scrieți un articol, un articol se scrie altfel”; „versurile nu sunt versuri”; „neroziiile hazlii n-au haz decât originale”; „aveți un motiv frumos pe care-l spargeți subit ca o bășică de săpun”; „Tâmpit, tâmpit, nu mai trimiteți”. Cu toate acestea sentințe fără apel, „Biletele de papagal” n-au fost mai puțin o pepinieră scriitoricească impresionantă. La ele și-au făcut ucenicia literară: Geo Bogza, Emil Botta, Mihai Beniuc, Radu Boureanu, Maria Banuș, Aureliu Baranga, Ion Biberi, Sergiu Dan, Mircea Damian, Romulus Dianu, Virgil Gheorghiu, Gherghinescu Vania, Eugen Ionescu, B. Iordan, Gr. Ivașcu, Eugen Jebeleanu, George Lesnea, T. Măinescu, Petru Manoliu, Const. Nisipeanu, Mircea Pavelescu, I. Peltz, Octav Șuluțiu, T. C. Stan, Simion Stolnicu, Andrei Tudor, Cicerone Theodorescu ș.a. Nici o publicație românească n-a dovedit a fi avut în „descoperirile” ei o mână atât de norocoasă dar și sigură. ”

• [„Ramuri”, nr. 4]. În acest număr apare partea a doua a articolului *Înțelegerea literaturii*, scris de Adrian Marino în cadrul rubricii *Ecuatiuni critice*. Autorul pledează pentru rolul criticii în înțelegerea fenomenului literar, iar criticul trebuie să aibă și instrumente extra-literare: „pentru a înțelege opera literară din unghiul filozofiei operei, criticul recurge cu necesitate la noțiuni, idei, chiar sisteme filozofice.” *Înțelegerea literaturii* se dovedește complexă dată fiind multitudinea de factori implicați în receptarea operei: „Sinteză organică de factori subiectivi și obiectivi, afectivi și intelectuali, intuitivi și raționali, produsul unei lungi colabo-

rări și elaborări interioare, înțelegerea își dezvăluie de abia acum întreaga sa complexitate.” Menirea principală a criticii este aceea de a înțelege literatura, ceea ce „ferește pe critic de anchiloză și rigiditate. [...] criticul înțelege un scriitor mai bine decât acesta se înțelege pe sine. De altfel, una din misiunile criticii constă tocmai în priceperea superioară a operei literare, prin descoperirea unor semnificații inedite [...]. El poate consimți sau refuza «înțelesurile» care i se atribuie, dar nu și le interzice. Adrian Marino recunoaște subiectivitatea admisă a criticului de a avea preferințe: „Totuși, dacă ești critic, nu poți să nu preferi unele opere și respinge altele. Am voie, de pildă, să nu-mi placă Vlahuță sau A. Toma.” În final, teoreticianul atrage atenția asupra „înțelegerii totale” a literaturii de către critică, ceea ce ar altera distanța critică față de textul literar: „Când ai ajuns să înțelegi «total» cazii inevitabil de acord cu autorul. Coincizi cu el, îl îmbrățișezi, nu-l mai poți nega. Îl aprobi, nu mai faci opoziții și dificultăți de niciun fel. Ironia, polemica, negația dispar. Judecata critică își pierde orice sens.” ■ În *Isarlîkul lui Ion Barbu*, Ovidiu Ghidirmic, prezintă accepțiunile conceputului de balcanism în literatură, făcând recurs la opiniile lui Tudor Vianu și G. Călinescu. Acesta din urmă găsește „trei mari scriitori: Matei Caragiale, Ion Barbu și Ion Vinea, ca reprezentanți ai unei faze evolute a «balcanismului», faza «hiperestetă»”. Autorul articolului stabilește conexiuni între *Craii de Curtea-veche* și poezia barbiană de influență balcanică: „Prin noutatea formală și modul în care e tratată componența «balcanică» a spiritualității noastre, ciclul Isarlîk se înscrie în aceeași fază superioară. Admirația excesivă, totalitară, a lui Ion Barbu pentru Matei Caragiale [...] probează mai mult decât simple apropieri electivă. [...] Asemănarea extrem de izbitoare dintre poemele lui Ion Barbu și *Craii de Curtea-veche* se datorează unor intuiții fundamentale, dar diferențiate, neinterferente între timp. Poemele lui Ion Barbu recompun cu alte mijloace (dar derivând dintr-o artă poetică similară) aceeași realitate artistică.” Caracteristica definitorie a Isarlîkului la Ion Barbu este „în consecință direct climatică, somnolența, dominantă ce imprimă vieții un ritm lent de desfășurare într-un peisaj ars de caniculă. Și timpul pare a sta pe loc la Isarlîk. În concluzie, „când Ion Barbu oficia gestul solemn al deschiderii și închiderii cetății sale miraculoase, imprima totodată întregului ciclu «balcanic» un sens filozofic, mai adânc. Isarlîkul capătă în cuprinsul creației barbiene și semnificația generală a părăsirii teritoriilor abstracte ale minții, a abandonării problemelor grave ale existenței, în favoarea impulsului spre «calda» și mult mai odihnită «impudica Cybelă»” ■ Nicolae Corvin semnează trei articole. □•Primul, *Delimitări și „delimitări”* îl are ca subiect pe Z. Ornea, autorul cărții *Trei esteticieni* (M. Dragomirescu, H. Sanielevici și P.P. Negulescu), întâmpinat cu ironii: „Campion al unei atitudini rigide în discutarea ideologiei literare, așa cum ne-a dovedit-o *Junimismul* – lucrare care face parte, prin idiosincraziile, prejudecățile și refuzul autorului, un indirect portret al acestuia.” □•În doilea text, *Iarăși despre edituri* sunt evocate articole din ziarul „Scânțea”, în pe subiectul din titlu. □•Al treilea articol, *Există o criză a prozei? și câteva răspunsuri...* reia interogația redacției

„Ramuri”, adresată cititorilor și unor scriitori. ■ Mihai Ungheanu scrie despre cartea lui Ov. S. Crohmălniceanu, *Literatura română între cele două războaie mondiale*, despre care spune că se adresează mediului universitar și are scopul „să prezinte operele și autorii unei perioade, decupată destul de arbitrar, din fluxul unei literaturi, căci cele două războaie mondiale nu sunt date de istorie literară, ci de istorie politică.” Concluzia cronicii este că volumul „nu se înalță peste cerințele unei bune, excelente chiar, informații de dicționar fiind, între cărțile noastre literare de tip informativ, una dintre cele mai bune.” ■ Al. Piru scrie despre Ion Caraion, comentând și interpretând versuri din volumul de poezie *Panopticum* (1944), în care criticul găsește influențe din Bacovia, Barbu și Arghezi. De asemenea, sunt aduse în discuție și celelalte volume, cu puncte tari și mai ales puncte slabe. O noutate a volumului *Cântece negre*, constă în „comparațiile, multe inedite, dar și absurde.” Al. Piru îl racordează pe Caraion la poezia franceză: „Ambiția lui Caraion a fost să concureze cu ale sale *Cântece negre* poezia franceză de rezistență din vremea ocupației germane, a unui Aragon, Eluard, Emmanuel. Se înțelege de la sine că o atare ambiție este prea mare spre a fi însoțită de succes”. Concluzia criticului este că dincolo de toate încercările lui Ion Caraion de a găsi forme poetice inedite, „poemele simple, prezentate ca o ramă de aur”, precum versurile din *Nuanțe* sunt de preferat, citându-le. ■ Continuă reproducerea unei traduceri a lui Mihai Eminescu din *Critica rațiunii pure*, text comentat de C. Noica. ■ Ilie Purcaru răspunde unui student la Filozofie care propune integrarea unor „scriitori-filozofi” în rubrica *Fișele de dicționar filozofic*, dându-i exemple pe Eminescu și Camil Petrescu. ■ La „Povestea vorbii” apar cu poezii Petre Stoica, George-Mag Popescu, Marin Marinescu, Alexandru Andrițoiu, Păchian Ion Tatomirescu, Mihai Duțescu, Anais Ner și Vasile Danciu; proză de Petre Popa. Din poezie, ar merita citate versurile lui Mircea Ivănescu, Nicolae Labiș, Eugen Jebeleanu, Dan Laurențiu, Adrian Maniu și Sorin Mărculescu. ■ Michel Steriade traduce în franceză patru poezii scrise de Mihai Eminescu, iar Ion Caraion traduce în română poezii scrise de trei poeți francezi: René Char, Henri Michaux și Robert Desnos.

● [Secolul 20”, nr. 4] Sub genericul *Vechime și modernitate*, sunt publicate traduceri din scriitorii francezi Charles Péguy, André Malraux, Saint-John Perse, Paul Éluard, Paul Valéry și Albert Camus. Câteva omagii sunt aduse Parisului de Rainer Maria Rilke, Ruben Dario, C.F. Ramuz, Mariano Picon Salas, Henry Miller, Ilya Eherenburg, Eugen Ionescu. ■ Cornelia Ștefănescu scrie studiul biografic *Cu Martha Bibescu despre Marcel Proust și prietenii săi români*. În locuința pariziană a scriitoarei, Cornelia Ștefănescu rememorează unele perioade de cumpănă în care intelectualii români Anna de Noailles și frații Antoine și Emanuel Bibesco s-au aflat în preajma prozatorului: „Fiindcă a crezut în spiritul lor critic în sensibilitatea lor, de atâtea ori confruntată în discuții care nu se terminau întotdeauna calm, scriitorul a ținut să afle părerea lor asupra romanului său. Trecând prin moment de incertitudine, el imploră pe Anna de Noailles să-i citească *Un*

Amour de Swann și pe Antoine să-i fixeze ordinea logică a capitolelor. Cei doi frați Bibescu sunt rugați să intervină la N.R.F., unde aveau cunoștințe, prin relațiile lor întinse, pentru publicarea lui *Swann*.”

• [„**Steaua**”, nr. 4] Leon Baconsky își intitulează studiul despre creația lui Vasile Voiculescu *Mod vizionar-dimensiuni interioare* pentru a-i evidenția, încă de la început, coordonata intrinsecă: Adevărata revelație a poeziei – ca «stare de grație» a sufletului, înflorită în cuvinte, și nu doar ca virtuozitate și invenție verbală – i-a fost deci prilejuită lui Voiculescu relativ târziu, ca rezultat al unor repetate și profunde seisme interioare, generate, pe de o parte, de insatisfacția căilor bătătorite până atunci, în compania irelevantă a înaintașilor, iar pe de alta, de înseși experiențele maturității sale”. [...] Perspectiva umanistă a liricii lui V. Voiculescu, judecată în ansamblu, este subliniată altminteri și de accentul pus pe virtuțile suferinței și ale durerii – nu atât ca mod al expierii creștine, cât ca mărturie dramatică a existenței și aspirațiilor noastre zenitale, condamnate zbaterilor în concretul spațiului terestru. [...] Reeditarea creației sale poetice, prin grija poetului Aurel Rău, căruia îi datorăm și informată și competentă prefață a culegerii, constituie deci un act de cultură ce ne restituie valori pe nedrept neglijate sau, ca să folosim o imagine a poetului însuși, *amânate*”. ■ La rubrica *Viața cărților*, T. Tihan prezintă volumul *Măștile lui Goethe*, E.P.L., de Eugen Barbu care, prin „atitudinea polemică” inoculată eseului său, *întreprinde o acțiune „și grea și riscantă”*, fiindcă operează asupra unei personalități cu „o aură de legendă”, accentuată și de posteritate: „Eugen Barbu e perfect conștient că încercarea sa biografică va stârni reacții violente, răbind pasiuni fetișizante și patimi de exeget, dar e departe de a se speria de ce va zice cutare «profesor». Intenția sa e să înlăture vâul diformator adițiunile care au alterat imaginea reală a omului și artistului Goethe, adică *măștile*, încercând să o separe din apele tulburi ale conștiinței contemporanilor și urmașilor”. ■ La rubrica *Poezie și proză* sunt publicate creații ale lui Eugeniu Speranția, Aurel Gurghianu, Leonida Neamțu, Ion Cocora și Nicolae Prelipceanu.

• [„**Tânărul leninist**”, nr. 4] Marian Traian semnează textul *Locuri dragi*, Florentin Delmar ocupându-se de linia melodică: „Locuri dragi, eu nu vă voi uita/Voi toate sunteți țara mea”.

• [„**Teatrul**, nr. 4] ■ Numărul patru al revistei se deschide cu ancheta *Să discutăm despre dramaturgie*, cu întrebările: „1. Ce piese românești noi cunoașteți? Care dintre ele figurează în planurile dv.? 2. Ce vă mulțumește și ce vă nemulțumește în textele recent apărute? 3. Relațiile regizorilor cu teatrele și cu scriitorii îngăduie sau nu ca directorii de scenă să intervină activ în aducerea noii dramaturgii pe scenă? 4. Care credeți că va fi evoluția următoare a literaturii noastre de teatru? Există fenomene noi, promițătoare?”. La anchetă răspund: □•Radu Beligan: „Dacă ar fi să mă iau după o serie de producții mai recente, aș zice că experiența încă neasimilată a literaturii de avangardă seduce pe unii scriitori tineri. Nu știu însă cât e mimetism, cât e autenticitate în aceste manifestări

iconoclaste. Mi-e greu să discriminez între o nevoie organică de a sparge formele consacrate ale dramaturgiei și o voință (epigonică) de a epata. Promițator în acest fenomen nu e fenomenul în sine, ci anumite piese ca *Iona* de Marin Sorescu (și care dovedesc un efort de adâncire a ideii de om), efervescența pe care ele o vor crea. Problema este însă ce va urma. Cine știe, poate că teatrul se va întoarce, în fine, să asculte fără spaimă inutilă, fără grimasă, bătăile simple ale inimii ome-nești...”; □•Dinu Cernescu: „Nu vreau să răspund la întrebările puse de dv. din următoarele motive: 1. Pe acei «dramaturgi» care scriu ca să-și omoare timpul sau mai bine zis ca să ne omoare timpul, scriind cu un ochi pe Beckett și cu celălalt în Ionescu (sau, dacă preferați alți autori, schimbați numele proprii cu cele ale dramaturgilor model preferați) rândurile mele o să-i lase indiferenți. 2. Pe acei «dramaturgi» care scriu piese «ca să treacă», «ca să meargă» și «ca să pleacă», adică piese utile doar propriilor lor carnete de CEC, rândurile mele nu o să-i facă să-și schimbe genul. 3. Iar pe dramaturgii care se chinuiesc greu cu adevărul – pentru că adevărul îl așezi greu pe hârtie – și care își dau rar, cu zgârcenie responsabilă, la iveală un text, text în care și-au pus propriile lor bucurii, îndoieli și întrebări, nici un interviu din lume nu-i va face să scrie mai repede și mai mult. Către ei se îndreaptă așteptările noastre.”; □•Lucian Giurchescu: „Aș dori să montez o piesă de Dorin Moga și una de Paul-Cornel Chitic fiind convins că e datoria noastră de a-i aduce la lumina rampei pe acești debutanți valoroși. Voi pune în scenă ultima piesă a lui Băieșu, care se dovedește un partener extrem de agreabil, sensibil și deloc infatuat, și în sfârșit, aș vrea să conving un teatru să pună în lucru o piesă pseudo-istorică de Al. T. Popescu. [...] Urme de conformism găsești în toate, dar de asta n-a scăpat nici Molière. Îmi place adevărul lor (mă refer la piesele de mai sus), lipsa de prejudecăți, diversitatea. [...] Fenomenele cele mai promițătoare? Poate mai de grabă nume. Sorescu, Al. T. Popescu, Dorin Moga, M. Georgescu, L. Teodorescu, I. Naghiu, Chitic, etc., la care aș adăuga pe Băieșu (care nu mai e debutant, scriptic) și câțiva din consacrați. Primii sunt pândiți de două primejdii: a) – să nu fie jucați (și aici șansele sunt foarte mari. Lenea, pasivitatea, diversele combinații de culise putându-le pune cruce temporar sau definitiv) și b) – să li se urce la cap înainte de vreme, să viseze succesul cu orice preț și deci să devină «mari», «tari» și nuli într-un timp foarte scurt.”; □•Horia Lovinescu: „Pentru că mi se cere opinia despre calitatea literaturii dramatice românești actuale sunt bucuros să-mi pot exprima încă odată în scris părerea că *Iona* lui M. Sorescu e o capodoperă. De vreo doi ani nu mai e cazul să ne văicărim. Se scrie divers, mult și deseori bine. Dificultățile pe care le întâlnește literatura dramatică de azi nu țin de producție, ci de înțelegerea și promovarea ei.”; □•Crin Teodorescu: „Trebuie să spun cu destulă ciudă că, deși în conversații cu numeroși autori, critici și oameni de teatru am auzit foarte curajoase și ascuțite analize a mecanismelor care au produs asemenea situații nesatisfăcătoare, totuși, când se discută acest lucru în presă, nu apar decât banalități, eschivări, aspecte colaterale și meschine, cel mult ecourile unor răfuieli personale. [...] Pozițiile în-

guste ale criticii dogmatice – care duseseră în dramaturgie la o înghețare atât a temelor, a tipurilor de conflict, a soluțiilor, cât și a tratării personajelor – au fost, prin sprijinul acordat de partid, lichidate. Nimeni, astăzi, nu se mai revendică de la teoria eroului «exemplar», a personajelor «tipice», a finalului «mobilizator». Înșiși acei categorici, care respingeau fără milă tot ce nu se calchia pe patul lui Procust al acestor canoane, nu mai cred de mult în utilitatea lor. Dar dacă asemenea poziții și asemenea principii au dispărut, nu înseamnă că, în timpul cât ele au dominat, nu au generat în capul multor oameni anumite structuri mentale, anumite scheme de gândire, care – în ciuda bunelor intenții – au persistat, manifestându-se printr-o receptivitate scăzută, plină de rezerve, de suspiciuni și neîncredere față de unele noi apariții. Aici o vină o poartă și acei critici profunzi serioși, și care se simt responsabili de soarta acestei culturi, dar care s-au abținut să studieze în profunzime, cu seriozitate și responsabilitate, acest proces pe care l-au trăit. Totuși bănuiesc că poziției strălucite, care crede că a rezolvat o dificultate băgând capul în nisip, îi este de preferat poziția lucidă, de judecare deschisă a erorilor, de risipire a qui-pro-quo-urilor, singura care ne poate ajuta să mergem înainte fără leșturile trecutului. [...] De aceea, la întrebarea ce așteptăm de la dramaturgie cred că răspunsul este: în primul rând cuprinderea vieții pe care o trăim. Avem încă multe de făcut ca să ne cunoaștem și să cunoaștem pe cei din jurul nostru, să cunoaștem mecanismele ascunse ale angrenajelor (unde ne aflăm implicați), care ne fac viața mai rea sau mai bună, și aici, uneori obstacolele sunt diferitele preconcepții, diferitele «precepte», diferitele soluții oferite de-a gata, sau convenții care nu fac decât să ne acopere, să ne împiedice să luăm cunoștința de noi înșine așa cum suntem în realitate și *nu* cum cred unii (chiar cu bună intenție), sau chiar noi înșine, că ar trebui, sau ar fi bine să fim.” Ancheta se încheie cu următoarea notă, semnată de redacție: „În ciuda relativei lărgiri a câmpului de reprezentare în dramaturgie, exploziile de optimism sunt premature. Dacă începătorii și unii scriitori cunoscuți se dovedesc mai deschiși decât altădată față de unele teme și modalități teatrale, mai puțin cercetate până acum și dacă unele teatre încearcă și genuri dramatice mai înainte ocolite, asta nu înseamnă că am și ajuns la acea fertilă și variată ascensiune calitativă a literaturii dramatice, pe care o așteptăm de atâta vreme. [...] Cât privește calitatea textelor dramatice reprezentate în această stațiune, nu putem vorbi deocamdată decât de câștigarea unor puncte de pornire. Crin Teodorescu are dreptate: chiar în textele care au atras cel mai mult atenția în ultimul timp este loc pentru un contact mai bogat cu adevărurile vii, complexe și contradictorii, într-adevăr dramatice, ale realității timpului nostru”. ■ Apare *O casă onorabilă*, farsă polițistă, de Horia Lovinescu. ■ Alex. Ivăsiuc semnează „Iona” și *epoca sintezei*, o cronică a textului dramatic: „Teatrul a reușit până acum cel mai bine să răspundă acestei dorințe ce poate nu ne părăsește niciodată, – de a unifica într-un fel multitudinea faptelor pe care le deținem. De altfel deceniile care s-au scurs e la cel de-al doilea război mondial au favorizat în special producția dramatică. Ne e mai greu să cităm romancierii și poeții ai ultimelor cu-

rente, decât dramaturgi. Ionescu, Beckett sau Genet, ca să ne referim numai la o singură tendință, ne vin mai ușor în minte pentru a ilustra vremea noastră. [...] Literatura dramatică română, prin *Iona* lui Marin Sorescu, intră cu o adevărată operă încheată, și nu cu o tentativă, în acest context sintetic. Structura piesei, deosebindu-se astfel de marea majoritate a pieselor noastre, e sintetică, ea nu prezintă personaje într-o situație concretă dată, ci o unitate de lume, o anumită percepție globală a ei, sau, ca să folosim un termen de logică modernă, un model. Nu detaliul importă, nici măcar strălucirea fiecărei replici în parte, ci totalitatea, evidențiată printr-o metaforă centrală, dezvăluind un univers construit după un principiu unic, așa cum altădată ne imaginam lumea, și cum nivelul de cunoaștere modernă nu ne mai permite. [...] Piesa n-a apărut din neant, de aceea ne-o putem apropia. Însă spre deosebire de producțiile occidentale, chiar cele mai prestigioase și de o necontestabilă valoare artistică, opere cu adevărat mari, Marin Sorescu ne prezintă o operă care are o viziune deosebită, realmente originală, o adevărată replică, și aș dori să conving că nu fac o afirmație de circumstanță. [...] Importanța piesei lui Marin Sorescu derivă din faptul că ea e modernă, pentru că universul creat e cel actual, nu un loc al contemplației posibile – și pentru că o afirmă sintetic, nesatisfăcut de descoperirile despre particular, pe care știința le face mai bine și mai adecvat. Însă, în același timp, ea e purtătoarea unor năzuințe specifice spre fundamentare, a unei energii care nu s-a pierdut, ci-și caută mereu un loc de manifestare, ancorată aici în revelația omului care nu este un obiect. În sfârșit, sperăm că ea demonstrează, pe plan artistic, că arta modernă, ca să fie reușită, artă adevărată, are nevoie nu de un minus, ci de un plus de rigoare, de necesitate interioară”. □•Dan Nasta semnează *Falsă programă analitică pentru o școală a versului*: „În ultimii câțiva ani (după un răstimp în care poezia spusă, ca o femeie ascetizată în halatul alb, și-a cedat prestigiile dedicându-se igienei sociale, consumându-le în voința agitatorică), actul reprezentării ei apropiindu-se prin selecția de repertoriu de integritatea ei, a devenit totodată mai abundent și mai intens. Poezia are căutare de vreme ce partitura ei tipărită, odată epuizată, se cere reeditată oral”. În continuare, autorul prezintă metode, feluri și posibilități de a prezenta o poezie/alegerea autorului, precum și capcanele în care pot cădea actorii care nu-și fac cunoștințe cu gândirea critică despre textul/autorul ales. ■ Apare a treia și ultima parte din *Mic organon pentru teatru* de Bertolt Brecht. □•Leonida Teodorescu semnează *Cehov, un autor de comedii*: „În întreaga sa operă, Cehov pare să demonstreze că orice este o comedie, dacă ordinea firească a lucrurilor este răsturnată – moartea, dacă survine din cauza unui strănut, închiisoarea, dacă devine o pauză într-un dialog, idealul, dacă idealul devine o fabrică de cărămidă și existența însăși, dacă devine pretext pentru o discuție la o ceașcă de ceai. Astfel, însă, conceptul de comedie capătă o circumscriere mai exactă, că de altfel și veșnica problemă a izvoarelor comicului”. ■ Apar următoarele cronici literare: □ *Dubla realitate a unei vocații artistice* de Letiția Gâțză, despre volumul *Pretexte și subtexte* de Radu Beligan, editura „Meridiane”, 1968: „Nu despre

dualitatea artistului dramatic – om de litere și nu despre fericita excepție a «însemnărilor unui actor» relevate de critica literară pentru virtuți scriitoricești. Apariția cărții nu constituie o surpriză, ci doar confirmarea unor date sesizabile în timp și de mult enunțate. Radu Beligan debutează în poezie și poetul va dubla actorul într-un perfect acord de-a lungul întregii sale cariere artistice. [...] Desigur, cartea aceasta poate fi discutată pe larg și din punct de vedere strict al calităților ei literare. Talentul scriitorului poate fi remarcat – și a și fost – în capacitatea sa de evocare a unor figuri, în semnalarea nuanțată a unui fapt divers, în analiza critică a unui text. Dar autorul este prin excelență un om de teatru și cartea mărturisește acest lucru, în primul rând. E cartea unui optimist lucid care crede nestrămutat în destinul artei sale, e cartea actorului conștient că «teatrul e o limbă caldă și pătimașă prin care te poți înțelege deplin cu mii și mii de oameni.»»; □ *Paul Everac și pasiunea dezbatelor etice* de Gheorghe Frâncu, despre volumul *5 piese de teatru* de Paul Everac, E.P.L., 1968: „Mișcările morale sunt surprinse pe fundalul realității contingente, evită fadoarea anistorismului și devin astfel, nu totdeauna, dar de multe ori, interesante și convingătoare. Ancorarea în strictă actualitate nu a condus în majoritatea pieselor la ilustrarea precară a unor evenimente, tocmai pentru că interesul dramaturgului a văzut, după cum mărturisește singur, pe «descifrarea condiției morale a omului». [...] Universul pieselor lui Everac se organizează în jurul unui nucleu care iradiază impulsurile unei energii superioare menită să opereze, în numele noului, transformări în plan moral. Și dacă impulsurile depășesc scena sau pagina cărții și au rezonanță în existența morală a spectatorului sau cititorului, faptul răspunde finalității educative ce o urmărește, prin teatrul său, Everac.»; □ *Două studii de sinteză*, semnat D.C. (Dana Crivăț), despre volumul *Teatrul furiei și al violenței* de Andrei Băleanu, E.L.U.: „Sub titlul *Teatrul furiei și al violenței*, Andrei Băleanu a reunit două ample studii de sinteză, unul asupra dramaturgiei americane din ultimul deceniu, celălalt asupra tinerilor furioși. Cât de necesară era apariția unui astfel de volum în penuria de lucrări de sinteză care mai caracterizează încă negativ planurile editurilor noastre, ne-au dovedit-o îndelungatele discuții din holurile teatrelor și presă, cu privire la oportunitatea montării pe scenele noastre a pieselor scriitorului anglo-saxon Wesker (sau Wekser pretindeau unii că-l cheamă!), la importanța «minoră» sau «majoră» a lui Schisgall la decadența și imoralitatea scrierilor lui Tennessee Williams. [...] În metoda sa de analiză, recunoaștem marxistul, iar în selecția și aprecierea operelor dramatice, siguranța criticului de teatru. Ceea ce ar putea nemulțumi – de fapt exprim o nemulțumire subiectivă – este faptul de a nu-și fi propus «să contureze portrete ale tinerilor dramaturgi»”.

● [„Tomis”, nr. 4] Al. Protopopescu semnalează apariția volumului de poezie *Olimpul diavolului* (Editura Tineretului, 1967), semnat de Ion Bănuță: „I se potrivește lui Ion Bănuță, la apariția acestei cărți de poezie, legenda celei mai grele victorii a lui Zeus asupra unui monstru lugubru care, tăindu-i olimpiianului tendoanele de la mâini și de la picioare, a reușit să-l țină o vreme prizonier într-o

peșteră. Acolo, poetul a scris *La hotarul dintre lumi* (1960), cu un cuvânt înainte de Tudor Arghezi, apoi *Am rechemat iubirea* (1962), volum eminent ocazional și, nu în întregime, volumul *Scrisoare către anul 2000* (1963)”. □ Stere Gulea comentează volumul lui Ștefan Bănuțescu, *Cântece de câmpie*, despre care afirmă că sunt „compuse într-o modalitate folclorică, ceea ce ar putea să deruteze spiritele etichetante, cântecele acestea «de câmpie» sunt creația unui poet cu vocația miticului, până la suprimarea eului poetic. Se ajunge chiar la un *montaj mitic* într-un poem cu Andrei Mortu: «*Andrei Mortu din Săltava, / Hoț de fete și de mori, / A murit de patru ori. / L-a mpușcat întâia oară / Pe un piept de fată mare / Andrei Mortu, gură dulce, / S-a sculat în deal să urce, / Că uitase să mănânce. / S-a ivit a doua oară... / L-a mpușcat din nou, să moară... / S-a sculat Andrei din baltă / Că vroia apă curată.*»” Analiza volumului îi relevă recenzentului un Ștefan Bănuțescu care pictează o lume „între văzut și nevăzut, între bocet și cântec. [...] Poetul există cu dureroasă sinceritate în «neștiutele» sale *Cântece de câmpie*”. ■ În *Trenos* (E.P.L, 1968), volumul de poezie al lui Marin Tarangul, „starea lirică invocă un timp îndepărtat, când verbul avea putere de logos. El înalță coloane de imagini șlefuite până la anonim, lăsând sensurile să-și răsfrângă ecourile între ele. Cuvintele se întorc în sine, spre o echivalare nouă sau aceeași – eternă, închizând mici conuri de penumbră. ■ Despre *Pădurea* (Editura Tineretului, 1967) de Constantin Gheorghiu, se afirmă că este o carte care „se citește cu nerăbdare” căci „nuvela îți ține trează tot timpul curiozitatea de a afla ce se întâmplă în clipa imediat următoare și în final [...] nu te poți opri să nu parcurgi iar și iar frazele abia terminate”. Eugen Lumezianu remarcă „acuitatea forței de observație” și „acel suflu dobrogean sub imperiul căruia se desfășoară acțiunea nuvelei. Felul în care Constantin Gheorghiu relatează din interior, respirând el însuși când atmosfera pusteii încinse, [...] când aerul proaspăt al enigmaticei păduri din apropierea Dunării, trădează cel puțin două lucruri: mai întâi talentul și apoi obârșia scriitorului”. ■ *Patimile* (E.P.L, 1968) lui Mircea Ciobanu dezvăluie „un poet pe deplin format, cu tipare proprii și decis să nu cedeze niciunei influențe. Rigoarea înverșunată a versului, învățată la școala poeziei barbiene, se supune unor comandamente de artă poetică diferite”. ■ Mihai Alexandru consideră cartea lui Romul Munteanu – *Noul roman francez* (E.P.L, 1968) „binevenită, chiar dacă nu este lipsită de o seamă de scăderi. «Studiu-eseu», după cum este prezentată, cu o formulă ambiguă, cartea încearcă să pună un început de ordine într-un haos de concepte cel mai adesea arbitrar interpretate”. ■ Ștefan Aug. Doinaș problematizează pe marginea conceptului de originalitate în artă: „Înainte de a fi un blazon de noblețe spirituală, originalitatea – atunci când e urmărită cu orice preț – nu e decât un simptom al exhibiționismului. Unii poeți cred că a intra «cu dreptul» în literatură înseamnă a se singulariza printr-un efort conștient și obstinat. Dar asta înseamnă a pune căruța înaintea cailor: nu poți să fii original, înainte de a fi tu însuși, adică înainte de a avea un univers propriu, un fel al tău de a vedea lumea, o gesticulație și un ton poetic aparte”. Demersul teoretic al semnatarului

articolului nu rămâne fără exemplificări: „Dacă ne gândim la marii noștri poeți dintre cele două războaie mondiale, vom observa că niciunul n-a debutat în mod original: Blaga a pornit din expresionismul german, Arghezi a început cu versuri macedonskiene și a continuat sub tutelă baudelaireiană; Bacovia a fost etichetat ca simbolist, Ion Barbu și-a depășit mai târziu parnasianismul inițial. [...] Singurul care a fost de la început original e Aron Cotruș, dar acesta nu se poate totuși compara cu cei amintiți mai sus”. Finalul articolului stă sub semnul îngrijorării pe care Doinaș o manifestă față de „obstinația cu care Adrian Păunescu urmărește originalitatea cu orice preț în ciclurile sale de versuri publicate în ultima vreme. [...] El are nevoie [...] de o adâncire a artei sale, de o disciplinare a tumultosului său talent, de un control nuanțat, dar și sever al inteligenței sale artistice”.

■ *Povestea unui gramofon* (Editura Tineretului, 1967) a lui Valer Cimpoeș „ar vrea să fie o micro-monografie a satului nord-moldovean de pe un segment de dreaptă având la capete cetățile de scaun ale domnilor moldoveni. Temele, când foarte uzate, când foarte anecdotice, [...] îmbină planul social cu cel familial și etnografic”.

■ Constantin Novac, recenzentul volumului *Cercul de ochi* (E.P.L., 1968), de Corneliu Ștefanache: „Laolaltă povestirile desemnează un condei înclinat să-și caute vocația într-o proză fierbinte, de dezbateri mai ales majore, cu inefabile sublimări lirice. [...] Renunțarea la simpla cazuistică și acomodarea la un mai întins și mai colorat spațiu social” oferă autorului „mediul prielnic de desfășurare a realelor sale aptitudini de prozator”.

■ În *Marginalii la o corespondență Topârceanu*, Constandina Brezu prezintă o parte a corespondenței dintre cunoscutul poet și Petre Locusteanu, „administratorul de atunci al «Flăcării». [...] Motivul determinat al corespondenței inițiale fiind discutarea unor chestiuni de ordin profesional, schimbul de scrisori continuă și după demisia lui Locusteanu de la «Flacăra» (1914), fiecare ținând să-i împărtășească celuilalt preocupările pe care le are”.

■ E. Ștefănescu semnează articolul *Mit, natură și arhitectură* în care evocă perioada vieneză a lui Mihai Eminescu care a marcat o „mutație în spiritul poetului”. Analiza postumelor vieneze relevă o lume „cu aspect primordial, încremenită în plin act de geneză, ca și cum un cataclism i-ar fi curmat mișcarea vie. [...] Haosul e haos privit din interior, reportat la ansamblul naturii, el intră în ordinea construcției universale, își are locul său în arhitectura lumii”.

■ Despre *Poezia de concepție a lui Panait Cerna* scrie E. Puiu. Acesta arată că „la peste jumătate de secol de la moartea sa, [Cerna] rămâne cel mai reprezentativ poet pe care Dobrogea l-a dat literaturii române”.

■ A fixa notele caracteristice ale creației lui Ion Pillat reprezintă o operație dificilă, constată Valentina Țicăloiu în articolul *Lirism și tradiție*. O explicație posibilă este dimensiunea amplă a operei scriitorului, „răsfrată pe suprafața a patru decenii și concentrată în cele cincisprezece volume”.

■ Paginile de poezie, semnată de Grigore Sălceanu, Ștefan Raicu, Vasile Terzea, Ioanid Romanescu, Vasile Botta, Petru Vălureanu, Iolanda Șocner și Viorel Malciu, și cele de proză (Emil Zălog – *Zăpada nebună*) schițează peisajul literar al epocii.

■ Michaela Bulgărea dialoghează cu Alexandru Andrițoiu

despre „momentul actual în poezia românească”, despre „misiunea criticii”, despre revista „Flacăra”, al cărei director este, și despre viitoarele proiecte literare. ■ Se publică poemul *Ars amandi* de Ovidiu, traducerea fiind semnată de N. Porsenna, iar fragmentul din *Crima de pe terenul de golf* de Agatha Christie este tradus de E. Ștefan.

● [„**Viața militară**”, nr. 4] Publică versuri: Teodor Balș (*Magnetism*), Nicolae Dumbravă (*Comandantul*), Dumitru Bălăeț (*Veghe*), Ion Lăbescu -Ion Lotreanu- (*Euritmie*), S. Rustam – traducere de D. Nicoară- (*Chipul lui Lenin*), reportaje: Ion Căpeț (*Drumuri peste ape*), Lucian Zatti și Petre Dragu (*Profiluri ostășești*), Sever Noran (*Vânătoarea de vulpi*), proze: Ladislau Tarco (*Desen, A fost o clipă*), Laurențiu Fulga (*Acei nemuritori*), Eugen Teodoru (*Drum de front*), Alex. Bodea (*În post, Marșul, Simțământ*) și un fragment de scenariu al filmului *Mihai Viteazul* de Titus Popovici. ■ Prof. Dr. Nicolae Ciachir semnează un studiu intitulat *Mihail Eminescu despre independența de stat a României*. □•Rubrica *Orizont* reunește un interviu cu Nicolae Velea, prozatorul menționând câteva proiecte literare: o biografie romanțată a lui Eftimie Croitoru, un volum de povestiri și nuvele *Zbor jos* și romanul *Luna pe sub ușă*, precum și un semnal editorial al volumelor: *Cu paloșul* de Radu Rosetti, *Ne așteaptă marea* de Ion Aramă, *Brâncuși – amintiri și exegeze* de Petre Pandrea. ■ Poșta redacției este semnată de Dragoș Vicol care răspunde tinerilor Ilie Manole, Fănică Mocanu, Iulian Potco, Ilie Zavrăgiu, Nicolae Boghean.

● [„**Viața românească**”, nr. 4] ■ Comentând pe larg *Debuturile moderniste ale lui Geo Bogza*, Dinu Pillat amintește, la final: „În procesul de evoluție a scrișului lui Geo Bogza, etapa modernistă ia sfârșit cu câteva bucăți apărute mai întâi în «Viața Românească» din 1940, între care deosebit de interesante sunt *Înmormântări* și *O sută șaptezeci și cinci de minute la Mizil*. Evocând vidul existenței provinciale burgheze, pe premisele celei mai anodine realități, autorul izbutește să comunice de la un moment dat o impresie de absurd atât de pronunțată, încât paginile sale capătă ceva neliniștitor, de natura efectelor ciudate pe care le creează întreaga literatură a lui Kafka sau, la noi, *Întâmplările în irealitatea imediată* ale lui M. Blecher”. ■ Aspecte definitorii ale ciclului Hallipa sunt ilustrate de Const. Ciopraga în *Arta romanului la Hortensia Papadat Bengescu*: „Schimbând ceea ce e de schimbat, ciclul Hallipilor e o Saga românească de tipul renumitei *Forsythe-Saga* a lui Glasworthy, în care fiziologia luminează psihologia. [...] Analiza psihologică infimezimală coincide în ciclul Hallipa cu critica virulentă a societății burgheze. Fixați în situații caracteristice, protagoniștii romanului formează un Muzeu Grévin mai expersivi decât celebrul *muzeu de ceară*. [...] La Proust, personajele sunt de fapt stări sufletești organizate superior. Cum fondul lor sufletesc e flou, misterios pe ecran apare mereu personalitatea difuză. Hortensia Papadat-Bengescu are tentația explicărilor raționale, neacordând atenție subconștientului. [...] Intrând sub reflector, individualitățile sunt dezintegrate metodic, operația continuând în serie pentru a expune vederii turpitudini și difor-

mități multiple. Creatoarea ciclului Hallipa tinde spre o precizie științifică, în stare să exprime inexprimabilul”. ■ H. Bratu comentează și reproduce articolul publicat de Eugen Ionescu (*Acesta a fost Urmuz*): „În numărul din decembrie al revistei «Akzente»– ultimul care a mai fost condus de eseistul Walter Höllerer – proza lui Urmuz își face o senzațională apariție: *Pálnia și Stamate, Gayk, Algazy & Grummer...* Este după cum știm – cea mai amplă prezentare a lui Urmuz peste hotare – și încă într-o revistă de prestigiu. Urmuz apare în acest montaj nu ca un personaj real, ca un autor identificabil, ci sub formă de mit. Întreg scenariul prezentării sale a fost semnat de Eugen Ionescu, într-o asemenea formă, încât, în introducere, chiar directorul revistei, Höllereer, se întreabă: «personajul acesta, Urmuz, alias Demetru Demetrescu-Buzău a existat într-adevăr sau a fost inventat de Ionescu?»”. □ În articolul propriu, Eugen Ionescu insistă asupra rolului de precursor al lui Urmuz pentru literatura absurdă: „În 1922, când, cedând presiunii prietenilor săi se declară dispus să-și publice opera sub numele de Urmuz, Demetrescu proiecta să preceadă ediția cu o introducere *Pentru o mai bună orientare a cititorului în materie*, cum spunea el. Ar fi fost un manifest al urmuzismului. Moartea autorului ne-a privat însă de aceasta. [...] Urmuz era lucid și iluminat. Opera sa este o radiografie și o profeție și are valabilitate nu numai pentru acel colț de Europă, ci pentru «civilizație». [...] Metoda literară a lui Urmuz este simplă. El azvârle într-o singură oală («pălărie») elemente de gândire și sistemele corespunzătoare – membri ai organismului social-juridic, profiluri umane, aripi și ciocuri de păsări ... Ordinea în care le compune din nou poate părea capricioasă, dar ea este cu desăvârșire posibilă fiind tot atât de arbitrară ca și oricare alta și – în afară de asta – mult mai edificatoare, constructivă [...] Pe de o parte avem în Urmuz – un provocator al dezordinii: ansamblul vieții sociale îi pare absurd, și așa îl și dorește. El ne dezvăluie organizarea socială ca un haos încremenit, structura socială ca pe un «ce» arbitrar, ireal și mistificator, întreaga ordine ca pe o ficțiune. Pe de altă parte, s-ar părea că el tânjește după o altă societate. Tocmai de aceea o consideră pe a sa proastă sau rea, fiindcă ea nu este de fel o societate, ci doar o junglă”. ■ Plasându-l într-o ilustră serie de gânditori și scriitori obsedați de instabilitatea celuilalt – Sartre și Kierkegaard -, dar punând uneori problema în termeni inediți”, Aurel Dragoș Munteanu alege să explice câteva *Motive existențiale în opera lui Anton Holban*: „În general această temă filosofică este considerată la noi de sorginte sartriană, deși nu e nimic mai fals decât a o atribui exclusiv scriitorului francez. Kierkegaard o abordase în celebra *La maladie mortelle* atunci când discuta disperarea după formatorii de sinteză ai eului. [...] Însă, fără îndoială, Sartre dă acestei teme cea mai mare extensiune literară și filosofică. Ne vom opri puțin asupra unor considerații sartriene, fiindcă ele sunt în măsură să releve contribuția specifică a lui Holban. [...]. Sartre constată în primul rând inautenticitatea comunicării dintre mine și celălalt în situația cea mai comună, când eu îl văd și el mă vede. Se postulează însă solipsismul, experiența fiind în permanență de la subiect la obiect, fie că celălalt este obiect pentru subiectul meu, fie că

eu sunt obiect pentru el ... O comunicare autentică nu este posibilă decât în relația de la subiect la subiect. Celălalt ca subiect iar eu ca obiect pentru el, reprezintă pentru mine primejdia, anularea libertății mele. [...] Pentru Holban eul nu există ca dorință de a fi celălalt. Dimpotrivă. [...] Holban a insistat asupra esenței relaționale a existenței. Pentru el subiectul nu există ca entitate. Un vid permanent definește personajele sale. Aceasta se traduce în mecanicizarea existenței. [...] Dragostea este dorința de posesiune prin transformarea celuilalt în eu. [...] Dezi-derat imposibil de realizat, dar el stă totuși la baza tuturor tentativelor iubirilor eroilor săi”. ■ Paul Georgescu semnează cronică literară la culegerea *Din istoria teoriei și criticii literare românești*, de George Ivașcu: „Meritul antologiei critice (primul volum) stă întâi în el însuși fiindcă nu poate exista literatură fără critică (mișcare de idei), iar cea din urmă nu poate fi dacă nu meditează neîncetat asupra literaturii dar și a sa însăși. [...] Al doilea merit al volumului îl constituie inteligența unificatoare și selectivă a lui George Ivașcu. [...] Al treilea merit, dar nu cel din urmă, îl constituie textul inițial, i-aș spune inițiativ, pe care George Ivașcu l-a numit prea modest *Introducere*. El constituie în sine o carte ce poate fi publicată separat, fiind de sine stătătoare”. ■ Comentând cartea lui I. Valerian, *Cu scriitorii prin veac* Ion Bălu îi notează scăderile: „Un număr de 38 din aceste interviuri – și câteva amintiri redactate de curând – au fost strânse de autor în cartea *Cu scriitorii prin veac*. Utilitatea unei asemenea culegeri e indiscutabilă. E de ajuns să amintim, printre cei solicitați să răspundă, numele lui Blaga, Ion Barbu, Liviu Rebreanu, Ionel Teodoreanu, Tudor Arghezi, Ion Vinea etc. [...] Selecția textelor, iarăși, nu mi se pare judicios făcută. I. Valerian a mai luat unor scriitori (Ion Barbu, G. Bacovia ș. a) un al doilea interviu, peste un timp oarecare, dar pe acestea nu le-a mai introdus în volumul de față, deși G. Bacovia, ca să ne oprim la un singur exemplu, spune lucruri mai interesante a doua oară, explicând (în «Viața literară» nr. 107, 1929) programul său poetic prin obsesia culorilor și influența simbolizatorilor francezi”. ■ În *Aspecte ale metaforei în tânăra poezie română (I)*, Dumitru Bălăeț identifică etapele parcurse de metaforă în poezia contemporană, odată cu schimbările produse în universul liric la nivelul receptării semnificatului și al semnificantului: „Practica poetică așa cum apare ea în lirica noastră contemporană, ne obligă însă să facem și o altă distincție în studiul metaforei, și anume, distincția între un tip de *metaforă parțială*, care se referă la transferul de sensuri de la o expresie la alta în cadrul operei, în înțelesul cunoscut al cuvântului, și o *metaforă totală*, care vizează ansamblul unei poezii sau al unei grupări poematice mai ample, purtătoare de înțelesuri simbolice. Poezia citată a lui Ion Alexandru ni se pare că posedă prin excelență o asemenea *metaforă totală*, adică un transfer de sensuri la nivelul întregii structuri a lucrării. Transferul este greu de identificat cu precizie, el este difuz în cuprinsul întregii poezii. [...] Privită din unghiul de vedere al structurii finite, metafora totală ne apare ca o riguroasă organizare ritmică a întregului material lingvistic al operei în jurul unor cuvinte-temă, cele mai frecvente, în cuprinsul lucrării, acelea care configurează în jurul lor adevărate câm-

puri semantice, ansambluri de termeni înrudiți ca înțeles pe baza analogiei. În perspectiva unor asemenea schimbări în structura operei poetice, metafora totală introduce odată cu sine și alte criterii de evaluare și judecare estetică”. ■ Sub titlul *Agonia vechii filosofii rurale*, Dumitru Ionciță intră în detaliile celui de-al doilea volum al romanului *Moromeții*: „Până nu demult a fost vehiculată în literatura noastră o anumită schemă: contextul social în care acționau eroii, grupați în alb și negru oferea situații excepționale, rezolvate, în ultimă instanță, de grupare pozitivă a cărei căpetenie, structurată ideal sau aproape, își confirmă «practic» structura obținând în final o aură oarecum rocambolescă. Altă schemă ne pune în fața unui erou care trebuia câștigat pentru o anumită cauză. În cursul unor conflicte hotărâtoare pentru acesta, se operau în personalitatea sa într-un timp relativ scurt, metamorfoze esențiale și definitive. [...] Momentul a fost însă depășit, maturitatea socialismului este o realitate ale cărei efecte în literatură sunt operante. Credem că volumul al doilea din *Moromeții* lui Marin Preda constituie un exemplu probant. Acum, după apariție, se constată acreditarea unei oarecari rezerve, la câțiva, în legătură cu unitatea celor două volume. Constituie aceasta o operă unitară? Noi considerăm că da. În acest sens finalul volumului întâi este simptomatic: clanul Moromete începe să se destrame prin fuga celor trei fii la București ... E drept, din acel volum a ieșit personalitatea cuceritoare care este Ilie Moromete, dar el, *acolo*, nu este decât Sisif între oameni, înțelept, prudent și zeflemist față de zei. [...] Într-altă ordine de idei, cartea lui Marin Preda exprimă un adevăr: omul este așa cum este și s-a născut pentru a trăi. Dacă și viața omului și prefacerile sociale sunt de ordinul esenței, acestea se află în planuri diferite, mai apropiat de om fiind prima. [...] Prin aceasta, volumul al doilea, deși epuizează un destin (aspect sub care poate fi considerată ca deplină unitatea celor două cărți), conține în el un început care ne lasă pronunțat impresia unui ciclu ce va continua”. ■ Autorii cronicilor literare din acest număr sunt H. Zalis, Emil Manu, Camil Baltazar, Marin Mincu. □•H. Zalis scrie despre *Poeme* de I. M. Rașcu: „Lumea pe care a creat-o poetul, singura de el îndrăgită, este lumea inocentă a miresemelor pure și a jocului gracil”. □•„Poet din generația lui Geo Dumitrescu, Ion Caraion sau Șt. Aug. Doinaș”, Tudor George, (*Balade*) cultivă poezia, în opinia lui Emil Manu, „ca un fel de viciu; notațiile au o alchimie, iar versurile declanșate inițial în lava lor onirică sunt ciocănite și cântate în taină, izolate într-o muzică voit desuetă”. □•Cronicar al versurilor Violetei Zamfirescu *Duminică*, Camil Baltazar notează: „Unii poeți încep cu sine printr-un limbaj al lor, nerepetabil, alții se constituie pe-ncetul, cu temeinicie. Acesta din urmă e cazul Violetei Zamfirescu, care, la acest popas, după zece plachete de poezie, oferă poeme de pură melodie incantatorice, nu fără ca versurile să aibă și conținut”. □•Despre Mircea Zăciu, *Masca geniului* Marin Mincu arată că, dând la iveală o bună parte din activitatea sa critică, faptul permite „să se poată vorbi de o metodă și mai ales, de anumite procedee. Trebuie afirmată de la început solida abordare științifică pe care și-o propune criticul”.

MAI

1 mai

• [„Scânteia”, nr. 7690] Ziarul se deschide cu lozinca „Trăiască 1 Mai, ziua solidarității internaționale a celor ce muncesc!”. Tot pe prima pagină apare poezia *Stejarii* de Ion Crânguleanu și editorialul *Primăvara, mama noastră*: „Bogatul tezaur al creației folclorice păstrează peste ani o elocventă mărturie despre adâncă înțelepciune și sensibilitate a poporului nostru. În versul doinelor, al baladelor, al cântecelor sale prind viață cele mai emoționante sentimente, în forme de o excepțională frumusețe, care îl îndreptățeau pe Tudor Arghezi să scrie în Cuvântul Înainte al unei antologii de poezie populară: «poezia plugarilor, ciobanilor și pădurarilor noștri licărește ca fața izvoarelor și lacurilor de munte». În creația marelui poet anonim regăsim, ca o permanentă prezență, din cele mai vechi timpuri, *Primăvara*, anotimp al reînvierii naturii, al muncii, al dragostei și al speranțelor înnoitoare. De aceea am reunit în pagina de față câteva flori alese din poezia populară dedicată primăverii, grăitoare pentru marea și nestăvilita dragoste de viață a celor ce au durat în timp România”. □•Vasile Rebreanu semnează adeziunea intitulată *Partid al adevărului, demnității, dreptății*: „Partidului Comunist i-au fost încredințate, cu unic mandat, destinele poporului român. Iar acest partid a știut – faptele o confirmă cu strălucire – să conducă poporul pe drumul deloc ușor, dar luminos și plin de perspective, al construcției unei lumi noi; acest partid este conducătorul națiunii noastre socialiste în opera vastă și glorioasă de construcție a socialismului pe care o făurim astăzi, în acest partid vedem stegarul lucid și înțelept, adânc încercat, care ne va conduce pe cele mai înalte culmi ale civilizației și progresului. Acest partid credincios poporului român a fost înconjurat cu dragoste și devotament de către popor. [...] Un climat creator, o tinerețe a spiritului, un freamăt de primăvară continuă îl simțim tot mai mult, climat favorabil dezvoltării libere, nestingherite, armonioase a personalității umane. Acest aer, acest climat creator este posibil printr-o activitate înțeleaptă, multilaterală, lucidă, consecventă, a partidului nostru, căci democrația nu se instaurează de la o zi la alta, ea presupune o luptă necontenită între forțele cele mai avansate, noi, care se afirmă, și vetustețea formelor de organizare socială și a gândirii. Democratismul presupune conștiința avansată a fiecărui cetățean, bărbat sau femeie, tânăr sau bătrân, astfel, ca aceasta să devină răspunzător de destinele patriei. Fiecare dintre noi are nu numai dreptul dar și datoria de a munci și gândi liber, activ, pentru făurirea propriului nostru destin, pentru făurirea viitorului de aur al României”.

• [„Viața studentească”, nr. 18] Este reluată *Cuvântarea* tov. Nicolae Ceaușescu la încheierea dezbaterilor privind dezvoltarea învățământului de cultură generală, profesional, tehnic și superior în RSR. □•O recenzie a lui N. Stoian la volumul lui Ion Bănuță: „*Olimpul Diavolului*” – *carte de vizită pentru Parnas*.

• [„Glasul Patriei”, nr. 13] Numărul se deschide cu nota *Simbol al primăverii*, desemnată: „Întâi Mai înseamnă pentru cei ce muncesc solidaritate și frăție,

luptă și nădejde pentru o viață mai bună, iar ca metaforă s-a ales biruința primăverii. [...] Tradiția luptei, tradiția construcției, se integrează azi în primăvara socialistă a României. Iată cum în ziua de Întâi Mai se desfășoară pretutindeni coloanele de oameni ai muncii care poartă aceleași steaguri și aceleași simboluri glorioase. E chipul de astăzi al României moderne, ajunsă în rândul celor mai respectate state ale Terrei. Privim cerul patriei în această zi a primăverii; un curcubeu tricolor, de la Sighet până la apele albastre ale Mării Negre, își unește roșul cu purpuriul din steagul oamenilor muncii de pe toate continentele”. ■ Și Radu Tudoran scrie despre *1 Mai în România*; „De când prima zi din mai a fost consacrată sărbătoare a primăverii și a solidarității muncitorilor din lumea întreagă, intensitatea acestui sens al ei a crescut pe măsură ce s-a întins peste mai mult spațiu geografic cuprinzând, în milioane, conștiințe omenești trezite la lumină, întocmai cum se trezește primăvara seva naturii”. ■ Victor Tulbure publică poezia *Biruiătorul mai*. ■ Din articolul *Pe trepte noi, spre orizonturi luminoase. Lucrările Plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist Român*, reținem informația că „plenara a hotărât prelungirea duratei învățământului de cultură generală obligatoriu de la 8 ani la minimum 10 ani, acțiune ce se va realiza treptat până în anul 1972”.

2 mai

● [„*Gazeta literară*”, nr. 18] Numărul se deschide cu poemul *Cireșul* de Mihai Beniuc. ■ Radu Popescu are vești de la *Plenara adevărului și dreptății*: „Cu un atât de bogat program, cu o atât de amplă gamă de hotărâri, Plenara C. C. din 22-25 aprilie încă s-ar fi înscris printre cele mai importante și mai creatoare din lunga istorie a partidului comunist”. □•Sărbătorind al 24-lea mai liber, Aurel Baranga aduce *Elogiul demnității omenești*: „Poporul a luat cunoștință de dosarul crimelor făptuite de o minoritate abjectă cu un sentiment explicabil de mânie, dar și cu unul de îndrituită mândrie: numai un organism puternic și sănătos izbuteste să elimine corpul străin vremelnice încrustat în țesuturile sale”. □•Paul Georgescu scrie articolul *1 Mai* cu ocazia sărbătorii internaționale a oamenilor muncii: „În această zi de sărbătoare gravă gândul nostru se îndreaptă spre „martirii scăldați în sânge”, cum îi numea Bacovia, spre toți aceia ce, de la comuna din Paris și până azi, mai ales în veacul nostru zbuciumat, pe diferite meridiane ale lumii și-au dat viața pentru cauza socialismului, libertății și a dreptății”. □•Nichita Stănescu publică poemul *Inimă în luna Mai*. ■ Mihail Dragomirescu este subiectul *Breviarului* lui Șerban Cioculescu: „Un alt motiv care a stârnit scandal a fost pretenția lui Mihail Dragomirescu de a se erija în șef de școală. Gelos pe „direcția nouă” a lui Titu Maiorescu, de care se rupsese în 1866, a ținut cu orice preț ca în ale sale «Convorbiri» – revistă apărută cu acest titlu în 1907 și continuată apoi trei ani cu titlul «Convorbiri critice», – să facă figură de critic de directivă, preluând ștafeta de la maestrul care și-ar fi trădat idealurile estetice.”. ■ Cărțile săptămânii au drept autori pe Dumitru Trancă, *Arcade* – poezie, iar la proză pe Dimitrie Stelaru,

Zeii prind șoareci, Mioara Cremene, *Mărirea și decăderea planetei Globus* – proză. ■ Nicolae Mărgeanu evocă „un rapsod al Banatului, inegalabil”, Virgil Birou. □•Cea de-a doua parte a rubricii *Caleidoscop* anunță un *Eminescu tălmăcit de Franyó Zoltán*, prin Petre Pascu: „Miracolul pe care-l stârnește prodigiosul Franyó Zoltán, octogenar, pe deasupra cu încă un an, amintește cazurile Goethe și Tudor Arghezi”. ■ Pompiliu Marcea reamintește *Lecția clasicilor*: „E vorba de ceva mai important, anume de adoptarea unor atitudini fundamentale, responsabile, față de actul artistic. În această privință proza noastră, care a atins un nivel european prin scriitori ca C. Negruzzi, Creangă, Caragiale, Slavici, Sadoveanu, Rebreanu, Camil Petrescu, Hortensia Papadat-Bengescu, ș.a. poate oricând oferi un prilej de reflecții fertile”. ■ Nicolae Jianu îndeamnă, în *Puține vorbe*, la înțelegerea de sine: „Mai întâi de toate să vedem ce n-a fost bun în noi înșine, când și unde am abandonat încrederea în glasul propriu, cedând din ființa noastră intimă ceea ce trebuie păstrat cu sfințenie dacă vrem să ne distingem în tumultul atâtor glasuri”. □•Citându-l pe Thomas Mann, C. Țoiu face trimiteri la smerenie în actul artistic în *Personajul necunoscut*.: „Numai personalități! Cred că eu nu sunt o personalitate. Lumea își va aminti de mine tot atât de puțin ca și de Proust”. □•Este publicată *O scrisoare inedită a lui Lucrețiu Pătrășcanu către Lucian Blaga*. ■ Camil Petrescu, *Opere, vol. I* are parte de o cronică literară semnată de Lucian Raicu: „Această reconstituire a concretului trudei spirituale (care la Camil Petrescu e de nedesfăcut de calvarul strict biologic), refacere în același timp, dincolo de obiect și împrejurare, a sensurilor mai generale, reprezintă pentru critic o pasionantă întreprindere; încerc să o sugerez aici în linii deocamdată prea sumare”. ■ Scriu versuri Maria Banuș, Ștefan Aug. Doinaș, Vasile Andronache, George Chirilă, Dan Mutașcu. Alte poezii aparțin lui Virgil Teodorescu, Vlaicu Bârna, Alexandru Lungu, George Demetru Pan, Ion Drăgănoiu și Ovidiu Hotinceanu ■ Traian Filip se ocupă de *Vernisajul uzinelor*: „Toate acestea fac marea poezie a vieții contemporane”. ■ Nicolae Țic publică povestirea *Interior, ziua și noaptea*. ■ D. I. Suchianu prezintă filmul *Răzbunarea haiducilor*: „În această poveste în trei episoade se dovedește clar un lucru, și anume că, dacă regizorul știe să-și aleagă actorii și actrii, la rândul lor, au ce juca, se poate vorbi despre împliniri”. □•Al. Racoviceanu scrie despre *Zile de vară*: „Felicităm studioul „București” pentru noul său succes în ale comediei cinematografice, gen de care cinematografia noastră își aduce aminte din când în când, pentru a-l mai compromite puțin”. ■ Mircea Mohor ia spre prezentare filmul *K. O.*: „Despre distribuție ce să mai spunem? Cu Toma Caragiu, Carmen Galin, Peter Paulhoffer și Dem. Rădulescu se poate realiza oricând o comedie izbutită”. ■ Valeriu Râpeanu anunță moartea neașteptată a lui Constantin Prisnea. ■ Este reprodus episodul IV. al *Universului poeziei* despre *Regnul animal* în literatură, de G. Călinescu: „Mineralul ori vegetalul, aparent cu procese animale, animalul mineralizat ori vegetalizat deschide conștiinței noastre ideea continuității între regnuri”. Alte detalii date de critic: „Ele simbolizează condiția omului dintr-o proiecție de sus.

Dintre toate cele mai notabile sunt acelea care, în ciuda obstacolelor, se încapătănează să ducă o viață organizată”. ■ La rubrica *Atlas liric* sunt publicate versuri din poezia mai multor popoare, traduse de diferiți autori români. □•*Liudmil Stoianov la 80 de ani* este aniversat de Gheorghe Dinu: „În cele peste trei sferturi de veac împlinite, poetul, scriitorul și academicianul bulgar Liudmil Stoianov a fost martor și participant fervent la cele mai profunde răscoliri istorice și culturale ale țării sale”. □•Versuri de Elisabeta Bagriana sunt publicate în tălmăcirea lui Victor Tulbure și Valentin Deșliu. □•Numărul se încheie cu *Marea și bătrânul la Cojimar*, în ciclul *Scrisori din Cuba* (VII) de Darie Novăceanu: „Nu l-am găsit la Cojimar, pe Anselmo. Calendarul își are legile lui.”

● **[„Tribuna”, nr. 18]** D. D. Roșca semnează articolul: *150 de ani de la nașterea lui Marx*: „Prin rostirile sale legice, proletariatul era menit să devină arma înfăptuitoare a idealului lui Marx: idealul umanității cu adevărat umanizate, ideal clădit pentru umanitate. Când omenirea își întoarce astăzi privirile spre figura creatorului celei mai luptătoare dintre ideologiile tuturor timpurilor o face cu conștiința limpede a marilor ei virtuți verificate în curgerea deceniilor. E ideologia care a transformat acțiunea în principiu... pentru ca ea însăși a putut servi ca principiu călăuzitor – imenselor acțiuni de așezare a lumii pe noi temelii: temeliiile comunismului, temeliiile societăți în care idealul umanizării tuturor se transfigurează în real”. □•Ion Lungu scrie un articol omagial la adresa lui Marx, intitulat *Titanul din Trier*: „Așa se face că, la 5 mai 1818, în Trier (Germania), se naște Prometeul modern, Karl Marx, omul care, prin sinteza genială a întregii culturi avansate de până la el ... oferă forței celei mai înaintate a societății, proletariatului mondial, instrumentul eficient pentru rezolvarea consecvent științifică a problemelor ridicate de istorie – filosofia materialist-dialectică – pentru înțelegerea și transformarea adecvată a lumii, materialismul istoric... – având ca temeiuri doctrina economică științifică de explicare a trecerii de la o orânduire la alta, teoria și strategia luptei de clasă...” ■ C. I. Gulian scrie despre *Puncte de vedere: mit și cultură*: „Printre sutele de lucrări care apar an de an în domeniul istoriei culturii universale la un loc de cinste se află acela care tratează despre începuturile culturii și în special despre mit. Motivele care ar putea explica această preferință sunt diferite. În linii mari, am putea spune că ele pot fi rânduite în două categorii: științifice (în sensul științelor particulare) și ideologice. Dezvoltarea religiilor face ca problema mitului să stea permanent în atenția specialiștilor. Pe de altă parte, din pricina caracterului său în același timp complex și insuficient de determinat, fenomenul mitului se pretează la interpretări, care tind să-l transforme într-un stindard ideologic. Există în epoca noastră o exaltare de orientare iraționalistă a mitului după cum există și o ostilitate sau luciditate hipercritică, de ordin general ideologic, un curent «antimit»” ■ S. Goldenberg face o prezentare a memoriului *Supplex Libellus Valachorum*: „Sunt acte care condensează în rândurile lor întreaga dramă a unui popor, lupta sa de afirmare națională, procesul de devenire de națiune. Din această categorie face parte

memoriul de la 1791, eternizat în istorie ca *Supplex Libellus Valachorum*. Produs colectiv, deci cu caracter reprezentativ, cu ascendență în trecutul istoric, memoriul e cel mai semnificativ act al românilor din Transilvania în secolul al XVIII-lea, un program activ, militant, larg deschis spre viitor, ale cărui principii și-au prelungit existența și în veacul următor”. ■ Marian Moga scrie despre cărțile Angelei Croitoru (*Ochiul cel mare*, E. P. L, 1967) și Tudor Ursu, *Foia de parcurs*. □ „Angela Croitoru a debutat cu două decenii în urmă, iar acum, după o lungă tăcere, scoate un volum liric. Sentimentele se împletesc în totalitatea lor, dezvelind omul în toată sinceritatea, puritatea și gingășia lui... Versul utilizat de autoare, în aparență simplu, are un substrat dureros, care se transformă în bucurie mai ales în poeziile evocatoare...”. □ „Autorul [Tudor Ursu] face parte din pleiada ultimilor «promovați» ai revistei «Lucașul». Volumul e o culegere de schițe ale căror personaje constituie o lume pestriță, mozaicată: de la țărani la târgoveți, de la mici negustori la «negustori cu ani mulți de meserie la tarabă»...”. □ Teofil Răchiteanu are în față volumul de poezii al lui Vasile Zamfir, *Dimineața cu futuri*: „ Autorul e un pastelist, un cântăreț al peisajelor patriei. Poeziile sunt construite însă pe o schemă foarte simplă: autorul pornește de la o constatare obișnuită, pe care apoi caută s-o illustreze, lucru care nu totdeauna îi reușește”. ■ Al. Căprariu semnează cronică literară la Dumitru Popescu, *Biletul la control* „, o carte excepțională și fac această afirmație, argumentabilă din toate direcțiile, fără nicio ezitare. Adesea, propoziția sau fraza lui Dumitru Popescu câștigă calitățile aforismului, putând fi extrase din ansamblul general al textului fără ca ele să-și piardă vigoarea și viața”. ■ Revistele «Utunk» și «Tribuna» inițiază o masă rotundă cu cu tematica: Publicul și literatura – sau despre accesibilitate, la care participă, în ordinea luării de cuvânt, Marosi Peter, Ion Oarcăsu, Szöcs István, Teofil Bușecan, Ion Lungu, Huszár Sándor, Constantin Cubleşan, Baroti Pál, Domițian Cesereanu, Máki Zoltan. □ Marosi Peter: „Ca cititor și critic, optez pentru creația literară în care inovația și accesibilitatea se leagă sub o formă sau alta. Mă simt atras de acea artă care ar dori să «aparțină cuiva», să se adreseze cuiva. Cred în acea artă care nu numai reproduce tragedia izvorâtă din însingurare, ci se revoltă împotriva acestei tragedii, ca astfel să vină în apărarea omului, în epoca noastră atât de strălucitoare și atât de zguduitoare”. □ Ion Oarcăsu: „Am convingerea, apoi, că unele opere mari, fiind polivalente, se închid în sine multă vreme, ca niște plante exotice. Parcurgându-le cu atenție, observi că ele au un sâmbure enigmatic, misterios, care nu ți se dezvăluie totdeauna la prima lectură. Am trăit, până nu demult, cu imaginea unui Eminescu solar și neptunic. Sondajul făcut în lumea postumelor sale ne dezvăluie, însă, și un poet al zonelor plutonice, întunecate, încât astăzi îi putem contempla adâncimea și pe acest canal, până ieri mai puțin frecvent. Iată, deci, un alt aspect al operei moderne – polivalența sa – care se opune abordării înguste a problemelor legate de accesibilitate”. □ Szöcs István: „Nimeni n-a omis să sublinieze, de la început, că accesibilitatea nu este o problemă de estetică. Poate, tocmai de aceea, ne paște pericolul de a o

ridica la gradul de problemă estetică și astfel să neglijăm, în cadrul discuției, alte aspecte mai importante. Au existat asemenea exemple în trecutul nu prea îndepărtat. S-a întâmplat, deseori, ca opera literară să fie judecată după anumite criterii de conținut. Mai târziu, ca un fel de reacție, au fost considerate ca opere valoroase doar acelea în care nu figurau anumite elemente de conținut.[...]Unul vrea să câștige drept de existență pentru scrierile sale subțiri, invocând că este *accesibil*. Altul își etalează gândurile tulburi, deslănate, lipsite de conținut, susținând că se adresează unei categorii aparte, de inițiați. Sarcina criticii este, ca, făcând abstracție de problema accesibilității sau neaccesibilității, să judece imparțial sau sever și să nu acorde licențe lucrărilor slabe, din orice categorie ar face ele parte”.

□ Teofil Bușecan: „În discuție aș introduce, ca un element de prim plan, nu accesibilitatea sau inaccesibilitatea operei, ci publicul ca entitate a relației literatură-consumator de literatură. După părerea mea, nu există un public abstract, ci unul concret, și ca atare mult prea mult diversificat. Diversificat după o sumedenie de criterii: nivel de pregătire, apartenență la o grupare socială sau alta, tradiție, gust, vârstă etc. Așa fiind situația, ne explicăm de ce diferite opere literare, realizate la diferite nivele de accesibilitate, își găsesc cititori. În ce-i privește pe scriitori, ei înșiși sunt diversificați, după aproximativ aceleași criterii ca cititorii, la care se adaugă firește, gradul de talent al fiecăruia. Deci publicul își selectează scriitori după afinități”.

■ Ion Vartic consideră că *Teatrul lui Radu Stanca* „coagulând în jurul eternelor întrebări ale omului problematic, cunoaște perena actualitate și impune o mai exactă situație a personalității sale în contextul culturii sale.[...]Teatrul poetic stancian, care cuprinde nu puține capodopere, se cuvine revalorificat, fără false pudori, ca atare. Tragicul ca act al reprezentării omului și al faptelor sale fundamentale se păstrează plenitudinar în creația lui Radu Stanca prin capacitatea sa de a vehicula în concretul dramatic eternele esențialități”.

3 mai

- [„**România liberă**”, nr. 7319] Dumitru M. Ion publică poezia de acompaniament ideologic *Mai*.

- [„**Scânteia**”, nr. 7691] Raportând despre *Mitingul de 1 Mai*, se citează din cuvântările tovarășilor Ceaușescu și Bodnăraș. Un lung reportaj de la defilare se intitulează *O nouă primăvară clocotitoare a României Socialiste – de bucurii, de înfăptuiri, de speranțe*.

- [„**Contemporanul**”, nr. 18] Pluralismul de opinii și de evoluții nestingerite, invocat între decembrie 1967 și aprilie 1968, este sintetizat, onorând Ziua Internațională a Muncii (1 Mai), cu editorialul *Unitate de monolit*, care, la nivel subliminal, deși punctează solidaritatea, denotă principiul piramidal, în care cetățeanul era „consultat” doar pentru a-și exprima adevărată neîncredere: „În unitatea indestructibilă între partid și popor, în conștiința că partidul este exponentul cel mai înalt al idealurilor și aspirațiilor colective, își găsește

explicația entuziasmul popular manifestat cu prilejul zilei de 1 Mai, amploarea și caracterul de masă al demonstrației, hotărârea cu care poporul înfăptuiește neabătut sarcinile trasate de cel de al IX-lea Congres al Partidului Comunist Român”. ■ Tudor Bugnariu lansează, la o sută cincizeci de ani de la nașterea lui Karl Marx, ipoteza că profețiile sociologului german încep să se împlinescă, în pofida piedicilor puse de cei ce nu doreau eliminarea antagonismelor. Este o pledoarie pentru acceptarea greșelilor fatale comise de lupta de clasă, ideea asupra căreia s-ar fi edificat și alte state: „Într-adevăr, de-a lungul întregii istorii a omenirii, nicio doctrină socială și filozofică nu și-a dovedit în așa măsura eficiența ca marxismul, devenit, în zielele oastre, tocmai în virtutea esenței sale creatoare, forța spirituală universală ce-și exercită puterea de influență asupra orientării dezvoltării sociale din toată lumea. Marxismul a devenit concepția despre lume dominantă, cu toate consecințele ce decurg din acest fapt pe planul vieții politice, economice și culturale, în țările socialiste, călăuzește cu eficiență activitatea revoluționară a partidelor comuniste din țările capitaliste și a forțelor de avangardă din țările în curs de dezvoltare”. ■ George Ivașcu are numai cuvinte de laudă pe marginea *Plenarei C.C. al P.C.R. din 25-26 aprilie 1968* (vezi și „Contemporanul”, 12 aprilie), care luase hotărârea de a semna crimele politice, din interiorul P.C.D.R./ P.M.R./ P.C.R. sub Gheorghiu-Dej. Nu este vorba de condamnarea încarcerărilor politice la care fuseseră supuși oamenii considerați, în anii 1950, „dușmani ai poporului”, ci de morțile atroce – martirizate de discursul ceaușist – ale unor lideri comuniști din România, ordonate de Gheorghiu-Dej, dar la care se făcuseră părtași, pentru o perioadă, până să intre în dizgrații, Teohari Georgescu, Ana Pauker și Vasile Luca (George Ivașcu știa din interior ce însemna pușcăria după criteriile staliniste, el fiind ținut în arest, fără vreun mandat și fără vreo sentință din partea unei instanțe de judecată între 1950 și 1954, probabil și pentru că avusese legături cu Lucrețiu Pătrășcanu în perioada când cel din urmă, în 1934, activase la regionala Iași a P.C.D.R). □•Articolul propus în „Contemporanul” de G. Ivașcu, *Resurecția morală*, marchează o cotitură în caracterizarea democrației socialiste drept promotoarea adevărului, sub Nicolae Ceaușescu,: „Textul documentului [*Hotărârea C.C. al P.C.R. cu privire la reabilitatea unor activiști de partid*], completat în adunările activului de partid din Capitală ca și din diferite județe ale țării – cu un larg material de referințe, demonstrează, în cumplita deplinătate a adevărului, un șir de fapte, de domeniul încălcării criminale și abuzive a legalității, de flagrantă înscenare a unor procese ducând până la cele mai nedemne procese de nimicire a personalității umane, sfârșind cu asasinatul îndelung și precis calculat. Uciderea lui Ștefan Foriș, în 1946, și apoi, a lui Lucrețiu Pătrășcanu, în 1954, pe lângă alte nelegiuiri și samavolnicii, din perioada acelor ani, revelă una dintre cele mai tragice și utâte pagini. [...] Pătrășcanu a participat efectiv la pregătirea insurecției armate din august 1944.”

4 mai

• [„Scânteia”, nr. 7692] *Adevărata artă nu poate fi smulsă decât din inima poporului* este un articol omagial scris de Const. Ciopraga în amintirea lui Barbu Ștefănescu Delavrancea: „Prozator, dramaturg, orator strălucit, din opera clasicului Delavrancea se desprind o puternică dragoste de popor și un patriotism robust. Sunt trăsături pe care nu se putea să nu ni le reamintim în aceste zile, când s-a împlinit o jumătate de veac de la stingerea din viața a scriitorului. Reprezentant al mulțimilor, cărora și-a dedicat talentul și ideile, numele lui se integrează în patrimoniul valorilor culturale pe care trecutul le transmite exemplar epocii noastre”.

■ Pornind de la proiectul de istorie literară al lui I. Negoïtescu, din revista „Familia”, Vlad Sorianu se întreabă în ce măsură este *Critica literară. Profesiune de idei sau teribilism?*: „Afirmându-și din ce în ce mai distinct, publicațiile literare și de cultură promovează adesea puncte de vedere curajoase, menite să învioreze climatul critic; dar nu puține din poziții dau la iveală și o anume dorință de a atrage atenția cu orice preț. [...] Nedumeriri a stârnit, de pildă, proiectul unei *Istории a literaturii române*, aparținându-i lui I. Negoïtescu, în care – pentru a aminti doar câteva din faptele ce se impun a fi comentate – Sadoveanu ar urma să fie inclus după Coșbuc și Agârbiceanu, la un loc cu Stere, în capitolul... *Direcția anti-estetică*. Nu mai puțin surprinzătoare se dovedește aprecierea pe care criticul o acordă scriitorilor contemporani. Îi așează la loc de frunte pe T. Păcă, M. Ivănescu, Gh. Grigurcu etc., și nu pomeniște un cuvânt despre Nicolae Labiș; sau, prevede un sub-capitol pentru Al. Ivasiuc, dar îi omite pe Ion Lăncrănjan și pe destui alții. Surprizele se succed și nu ne mai miră că opera lui Eminescu a putut fi catalogată drept o sinteză a romantismului naiv și sentimental sau că sunt dedicate în exclusivitate capitele lui G. Murnu, M. Blecher sau Dinu Nicodim, ultimul autor considerat de-a dreptul ilizibil de către critica literară. [...] Este o chestiune personală a lui I. Negoïtescu dacă apreciază sau nu un scriitor – și, în legătură cu aceasta, discuțiile nici nu-și au rostul – dar devin inevitabile insatisfacțiile atunci când cronicarii ca Miron Costin sau Stolnicul Cantacuzino sunt taxați drept «subconștiință europeană», când se intenționează ignorarea unui Cezar Petrescu dar nu și a lui... Al. Robot sau a Soranei Gurian. [...] O finalizare vădit minimalizatoare, după cum remarca cineva, apare și în faptul că cei mai reprezentativi dintre romancierii de după război – Zaharia Stancu, Marin Preda sau Eugen Barbu – a căror creație numără lucrări de valoare, ce s-au bucurat și se bucură de largă apreciere a publicului și a criticii, unele cunoscând și o reputație internațională, sunt așezați în compania Iuliei Soare, alcătuind cu toții «tranziția», adică o perioadă amorfă, neavând altă menire probabil decât să ne introducă în «proza nouă» a lui D. Țepeneag. Mărturisim că nu o dată ne-am întrebat dacă I. Negoïtescu vrea cu tot dinadinsul să scrie această istorie a literaturii române sau a lansat doar un manifest șocant, cum se iveau cu duiumul în perioada dintre cele două războaie, merit a provoca o efemeră – dar zgomotoasă – publicitate autorului și celor care îl susțin”. Vlad Sorianu arată apoi că în „seria teribilismelor se înscrie și exaltarea

câtorva comentatori, față de aparițiile ostentativ insolite. Fără a se pune la îndoială talentul autorilor, mi-aș îngădui, totuși, să observ că pe mulți comentatori îi entuziasmează nu atât realizarea artistică a acestor compuneri, cât polemica lor implicită cu o eventuală viziune tonică asupra condiției umane și în special respingerea, într-o formă sau alta, a încrederii în resursele spirituale umane. [...] Nu este mai acceptabilă nici împrejurarea în care, confundându-se solidaritatea de convingeri cu spiritul gregar – se atentează la ținta de urbanitate intelectuală ce trebuie să prezideze polemica, manifestându-se de astădată nihilism. Se întâmplă, spre exemplu, ca un roman de o necontestată ținută a lui Marin Preda să fie «desființat» într-o notă, sau ca valoarea poeziei lui A. E. Baconsky să fie desconsiderată pe un ton facil pamfletar; probabil tot cu țeluri de amuzament – căci numai lipsindu-ne simțul umorului am lua în serios astfel de atitudini – au putut fi contestate de către unii recenzenți, de regulă fără nici un fel de argumente analitice, cărți de critică ca cele ale lui Paul Georgescu, Cornel Regman sau Ion Oarcășu. Se observă că, în genere, critici exclusivist negative sunt pigmentate cu «poante», insinuări sau minimalizări, menite a ține locul obiecțiilor de conținut. Asemenea spectacole a la Erostrat mi se pare că ilustrează o dată în plus prejudecata conform căreia o publicație va fi cu atât mai căutată și mai... vandabilă, cu cât găzduiește mai multe violențe polemice. Fenomenul, dacă se manifestă totuși, nu e datorat marelui public – în mod firesc indiferent la dedesubturile ce pot alimenta polemicile de «poantă», nu de idei – ci tot unor publiciști care, la rândul lor, par plictisiți – sau inapți – pentru autentice dezbateri teoretice. Iată numai câteva din motivele pentru care cred că trebuie să pretindem vieții noastre publicistice – în special celei literare – un spor de investiție intelectuală, un plus de altitudine ideatică, pentru a restitui criticii rostul său nobil de profesiune de idei, în slujba unui crez artistic superior, umanist”. □ În *Cronica zilei* citim: „Vineri a fost sărbătorit la Timișoara scriitorul Caroly Endre, cu prilejul împlinirii a 75 de ani. Despre viața și opera lui literară au vorbit poetul Alexandru Jebeleanu, scriitorul Zoltan Franyo și alți oameni de litere timișoreni. Cu acest prilej s-a dat citire telegrami de felicitare adresată lui Caroly Endre de către Zaharia Stancu, președintele Uniunii scriitorilor din România”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 5894] În articolul *Diversitatea cultivării clasice*, M. Ungheanu înclină să dea prioritate eseului în defavoarea monografiei critice: „În afara monografiei totale și a ediției de referință, pietre de încercare pentru oricare critic și istoric literar, în felul cum tratăm clasicii are o însemnată esențială modalitatea comentării lor. O monografie nu poate rezolva niciodată chestiunea interpretării unui clasic, cu excepția cazurilor de excepție și pluralitatea de opinii în jurul operelor și autorilor de răsunet este binevenită. [...] Comoditatea editorială care consideră că a rezolvat problema reconsiderării clasice, tipărind câte o monografie despre un scriitor, nu poate fi acceptată. [...] Mobilitatea eseului e mult mai utilă longevității clasice decât înțepenitele monografii adeseori greu de parcurs și de multe ori e preferabil un *eseu* ca cel despre Liviu

Rebreanu scris de Lucian Raicu decât o anostă monografie.” □•Continuă romanul foileton al lui Haralamb Zincă, *Ochii doctorului King*.

● [„Cronica”, nr. 18] În aceeași notă de optimism național începe editorialul lui Corneliu Ștefanache, *Puterea adevărului*, care se referă la denunțarea de către Ceaușescu a abuzurilor PCR din perioada stalinistă și epurarea consecutivă. Urma reabilitarea lui Lucrețiu Pătrășcanu, invocat și el în articol. ■ În context, aniversarea a 150 de ani de la nașterea lui Marx se mută în pagina a doua (Henri Wald publică aici *Esența revoluționară a gândirii*, pe care-l deschide cu ceea ce ar fi moto-ul preferat al lui Karl Marx: *De omnibus dubitandum* și în care scrie: „Gândirea este prin însăși originea și esența ei o erezie”) și continuă cu alte articole. Ion Grigoraș vorbește, astfel, despre *Teoretic și etic în opera lui Marx*, încercând să explice de ce Marx destituie moralismul kantian, dar o face ca un cercetător cuminte, nu ca un intelectual angajat. ■ În paginile de literatură, Daniel Lascu semnează un grupaj de poeme, iar Ion Covaci și Gloria Lăcătușu, două proze. Rubrica de recenzii cuprinde trei articole, despre: reeditarea *Maidanului cu dragoste*, de G. M. Zamfirescu, un volum de eseuri semnat de Mircea Malița (Repere) și un microroman de V. Em. Galan (*A treia Romă*). ■ Zaharia Sângeorzan încearcă să dovedească *Modernitatea povestirii*, aplecându-se asupra dimensiunii narative din cărțile unor autori contemporani sau deja clasicizați (pornește de la Sadoveanu): „Există povestire modernă când percepția fixează un sens mai adânc al gândirii personajelor, impresii ce produc perturbații, o stare a senzațiilor ajunse la reflexie”. Dar autorul nu ne spune prin ce, de fapt, povestirea modernă se deosebește de roman, în afara poate a faptului că, pentru Sângeorzan, povestirea are la bază prezența enunțiativă a unui povestitor: „Eșecul, ratarea celor mai multe povestiri provine, neîndoielnic, din inexistența povestitorului”. ■ P. Ursache scrie despre discursul de recepție la Academia română a lui Barbu Șt. Delavrancea – *Din estetica poeziei populare, 1913* – ca despre *O capodoperă polemică*. Discursul are ca armătură ideea maioresciană a valorii estetice a poeziei noastre populare, iar șarja polemică se îndreaptă împotriva reginei Elisabeta a României, cea care ar fi minimalizat arta populară românească în străinătate. ■ George Corbu publică scrisori prin care Ovid Densușianu încerca să determine reaparitia revistei „Înălțarea”, în anii 1935-1936. ■ În cronica sa literară, Al. Andriescu se ocupă de debutul Ioanei Orlea, *Calul de duminică*: „Ioana Orlea se caută, în acest volum de început, pornind din mai multe părți deodată și când uită de această polemică (cu alte stiluri, n.n.) reușește să fie ea însăși.” Autoarea dovedește luciditate, detașare până la umor negru, simț ascuțit infra-realist, dar și manierism de care este sfătuită să scape. ■ Natalia Cantemir traduce un fragment din neterminatul *Roman teatral* al lui Mihail Bulgakov, iar Carmen Burțev un fragment de eseu din poetul și eseistul croat Jure Kastelan.

● [„Flacăra”, nr. 19] O scurtă prezentare a volumului lui Nicolae Iorga, *Scriseri despre artă* (Meridiane), ce grupează „gândurile marelui nostru cărturar asupra unor multiple și diverse fațete ale frumosului artistic”, apare la secțiunea

Carte a revistei. ■ Într-o notiță despre tematica nuvelor lui Nicolae Velea din noul volum, *Zbor jos*, se afirmă că „în scrisul lui Velea coexistă – mai fățiș exprimate sau subtextual conținute – trăsături care își duc viața singure. Să numim câteva: umorul, dar și gravitatea, ironia, precum și compasiunea, obiectivitatea lucidă care nu exclude – disimulată – luarea de poziție”. ■ Este recomandat spre lectură romanul *Fanar* (E.P.L.) de Horia Stancu, apreciat pozitiv de G. Dimisianu în „Gazeta literară”. La fel, rubrica semnată de Al. Piru în revista „Luceafărul”, *Controverse*. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Teatru*, se face o succintă trecere în revistă a spectacolelor susținute la București de către Atelier 212, unul din teatrele cu o puternică personalitate din Belgrad. ■ Un „fructuos schimb de experiență” a avut loc între studenții Institutului de teatru din Targu-Mureș și cei din București, cu menționarea celor două piese reprezentate, *Șase personaje în căutarea unui autor* de L. Pirandello și *Pasărea cântătoare* de Tamási Áron. ■ Valeriu Cristea scrie o recenzie la Radu Boureanu, *Cheile somnului*: „tocmai atingerea, cu un tușeu delicat, a temelor grave într-o ambianță de subtil esteticism constituie nota particulară a acestui volum, în care cheile somnului sunt și cheile poeziei”. ■ Revista publică, „trei schițe inedite” de Ernest Hemingway în traducerea lui Vlad Mușatescu. □ Silviu Brucan semnează amplul articol *Campanie electorală made in U.S.A.* ■ În rubrica *Cronica de trei secunde*, Radu Cosașu publică tabletele *Detaliile salvării și Cultura crimei*.

● [„Luceafărul”, nr. 18] Pe prima pagină este plasat un citat din N. Ceaușescu în care se arată: „Socialismul trebuie să realizeze asemenea condiții ca omul, stăpân al mijloacelor de producție, făuritor al tuturor valorilor materiale și spirituale, să fie într-adevăr în centrul atenției, să aibă rolul principal în societate, să se bucure și să beneficieze nestânjenit de drepturile și libertățile adevăratei democrații socialiste – premisa fundamentală a înfloririi depline a personalității umane. Aceasta înseamnă, în fond, socialismul pentru care am luptat, pe care îl făurim și-l desăvârșim în Români”. ■ Un subiect de „controversă” este, pentru Al. Piru conceptul de „proză scurtă” așa cum se prezintă el în literatura zilei, în dezacord cu „ceea ce altădată se numea schiță, specie a genului epic bizuită pe scurta narație a unei întâmplări. [...] În zilele noastre, schița continuă să fie cultivată, dar nu numai în scopuri umoristice, în linia Caragiale, ci și în alte direcții, mai puțin clare, uneori pe urmele comicului absurd al lui Urmuz, alteori pe urmele fantasticului suprarealist, mai rar pe urmele prozei artistice a lui Anghel și Argezi, ultimul inventator al speciei numite tabletă”. Opinia criticului este că „noțiunea de proză scurtă este ambiguă și că nu a fost născocită decât în scopul de a admite în limitele literaturii niște compuneri care nu sunt propriu zis literatură sau se află la periferia ei”. Se observă că, foarte adesea proza scurtă devine un „pretext de literatură, o simili sau pseudoliteratură”, un „mijloc facil de a compune un volum (e adevărat, tot așa de ușor ca a întocmi un volum e de a aduna niște versuri albe, fără cap și coadă)” și că „e practică mai mult de tineri”. Două exemple, alese „la întâmplare”, „fără nici un parti-pris” sunt volumele de

debut Iarna când e soare (E.P.L., 1966) de Iulian Neacșu și Redactori și pianiști (Ed. Tineretului, 1967) de Mihai Pelin. Cel dintâi se face vinovat, în opinia criticului, de lipsă a unui „suficient discernământ critic față de producția sa, adesea frivolă în chip teribilist și trivial”. Schița de patru pagini, care dă titlul volumului este inconsistentă, iar faptele narate („dacă se poate vorbi de ele”) sunt greu de înțeles „și evident, nu se reține nimic”. Al. Piru se situează pe o poziție diferită de cea a lui, Nicolae Manolescu, prezentatorul volumului, care „susține că ar fi vorba despre nepotrivirea gândurilor celor doi eroi», la sfârșit premisele fiind răsturnate prin înlăturarea nenaturalului din comportarea lor. Însă cei doi sunt în realitate unul singur, e drept, un mire care, luând cu un pahar în plus, vede dublu”. Obositoare, „printr-o subtilitate inutilă”, prozele scurte ale lui Mihai Pelin „irită la fel de mult” ca și cele ale lui Iulian Neacșu: „Prozele... sunt un fel de povestiri, dar de un epic foarte avar, făcut cât mai sibilin posibil. Abia o lectură încordată dacă surprinde un sens. Enigma începe de la titlu în care sunt reunite două noțiuni în chip normal fără puțință de asociere: redactori și pianiști. Propriu zis avem a face cu povestirea unei crime sau cam așa ceva. [...] De aceeași factură sunt și celelalte opt povestiri”. ■ Constantin Stoiciu publică povestirea *Întoarcerea*. ■ „Luceafărul” oferă cititorilor săi posibilitatea de a cunoaște câte ceva din viața lui Damian Stănoiu, „un scriitor integrat sufletește tagmei monahicești, pe care ne-o prezintă fără menajamente în diverse ipoteze, dezvăluindu-ne deriziunea morală, incultura – toate viciile și moravurile practicate pe diferite trepte ale ierarhiei clericale de preacuvioasele fețe. Printre manuscrisele autorului de la Biblioteca Academiei se află și două caiete de Însemnări datând din 1930 – 1932. Cele cca. 20 de file, din care am extras doar câteva fragmente, conțin informații prețioase menite să servească la definirea cât mai exactă a destinului spiritual și material al scriitorului, relevând resorturile intime (polemice) ale scrisului său atât de gustat într-o vreme și atât de uitat astăzi”. ■ Sub titlul *Domnul Popper redivivus* de la rubrica Vitralii, Eugen Barbu revine la disputa cu redactorul de la Europa liberă care, după „o scurtă și rodnică vacanță petrecută în Italia la Roma și prin alte localități, mai bine dispus, pus pe șotii, domnul Popper a revenit la uneltele sale”, fiind „în măsură să știe câți oameni de bună credință au mai rămas în literatura noastră și câți nu. După părerea d-sale în republica literelor s-ar petrece un fel de turnir cu ghioaga și multă lume ar fi înghesuită pe la colțuri. [...] Orice statistică a publicațiilor noastre l-ar informa însă ușor, asupra volumului uriaș de cărți care apar zilnic la noi. Dacă ar fi cât de cât pus în temă de amicii d-sale de pe aceste meleaguri ar ști că până și revista «Luceafărul», atât de des citată de d-sa, publică pe suprarrealiștii întârziați și că nu există direcție literară care să nu fie reprezentată, în planul editorial. Dacă am avea relații oarecum normale, eu mi-aș propune să trimit acestui cerber fără dinți o serie de volume după care dânsul e atât de lihnit. [...] După ce ani de zile a fost promotorul în critică a unei literaturi respinse de viața însăși, uitată azi chiar și de cei ce au produs-o, o bruscă schimbare la față, suspectă aș spune, l-a aruncat pe scriitorul Popper în tabăra

celor mai înverșunați avangardiști. Lucrul nu ne deranjează: în definitiv pentru banii încasați domnul Popper poate avea în fiecare zi o idee nouă, se și poartă mi se pare. Dar să nu ni se mai dea lecții, să nu ni se mai vorbească pe tonul acela iritat și vulgar ce trădează o proastă funcționare a vezicii biliare. Apropos, domnule Popper, Dacă cumva ați uitat, vă reamintim că în aceste coloane vi s-au adus câteva precizări la care ați uitat să răspundeți deși au trecut vreo două luni de la ultima dv. lacrimogenă ripostă. Nu ați vrea să reluați totul de la punctul unde ne oprimem? *Nu* de altceva, dar v-am mai reaminti câteva texte semnate de propria dv. mânușită despre acei oameni onorabili de azi, pe care, vai ce-i mai stropșeați cu proza dv., agresivă pe vremuri”. ■ Literatura presentimentului, articol semnat de Sânziana Pop, are drept subiect creația epică din Zbor jos a lui Nicolae Velea: „Un nonconformist etic, strict etic, ambiția mare a scriitorului este de a contrazice moral. De a contrazice psihologic. De a rupe seriile constituite artificial. De a demonstra infinitul uman, varietatea sensibilă extraordinară, inaderența mobilității de conștiință la grupe, la rigoarea compartimentului. Zona morală în care operează Nicolae Velea începe la capătul zonei morale clasificate. Ceea ce descoperă autorul este constant dincolo de ceea ce cititorul își poate imagina. Un fantastic al eticului de fapt, o suprarealitate morală emancipată de control dar justificată de varietatea extraordinară a existenței. Conștiința are limite cognoscibile însă există și un «dincolo de limite» care se comunică estetic. Ceea ce este cognoscibil devine sistem. Literatura lui Nicolae Velea este slalom printre sisteme. [...] Deși cu acces la zone morale proza lui Velea nu e proză de analiză în mod obișnuit. Analiza presupune descriere. Descriere de sentiment. Descriere de stare morală, descriere de caz. Velea nu descrie. [...] Ne scutește și ne reconfortează prin ceea ce aș numi inedit absolut al zonei de observație. Și încă: prin cultivarea unui limbaj expresiv de nuanță țărănească, de nuanță și de fond, pentru că plastica excepțională a dialogului, de pilda, dezvăluie virtuți de ironie și de umor. Că zona geografică din care se trage Nicolae Velea facilitează dispoziția contemplativă și bavardarea – e adevărat, a demonstrat-o și Marin Preda în Moromeții I și II. Dar zona geografică nu este o zonă estetică. Scriitorii munteni seamănă între ei cum seamănă uneori ardelenii, prin repere de limbă și de peisaj. Asta nu presupune în nici un caz influența. Nici mimetismul. Nu există echivalențe estetice. Autonomia lui Nicolae Velea intră prin Zbor jos în definitiv”. ■ Ion Nistor prezintă cititorilor cele două caiete de însemnări, datând 1930-1932, cca. 20 de file, ale lui Damian Stănoiu din care extrage câteva fragmente ce „conțin informații prețioase menite să servească la definirea cât mai exactă a destinului spiritual și material al scriitorului, relevând resorturile intime (polemice) ale scrisului său atât de gustat într-o vreme și atât de uitat astăzi. [...] Notițele sale evidențiază o serie de dificultăți materiale, raporturile sale cu biserica și cu patriarhul, hotărârea de „divulga, în patru volume viața bisericească așa cum e. Acestea vor purta titlurile: *Viața în mânăstire, Robii pântecului sau oamenii cerului (Din viața episcopilor), Cucoana preoteasă, Athos sau Urmașii Sf. Atanasie*”.

5 mai

• [„România liberă”, nr. 7321] Sub titlul *Un romancier al Bucureștilor*, Emil Manu analizează romanul lui Eugen Barbu, *Șoseaua Nordului*, în care identifică un „poem epic de o geometrie” aparte, cadru pentru un „grup restrâns de activiști din ilegalitate care trăiesc cu multă autenticitate” în paginile cărții. Printre ei, câteva femei, „luptătoare în primele rânduri”, precum Ina, soția lui Dumitrana, ce „are încă feminitatea ei întregă, iar elanul de luptătoare ilegalistă sună în sufletul ei ca un cântec într-o vioară”. Carte a orașului, rod atât al documentării, cât și al „pasiunii pentru oraș” a lui Eugen Barbu, *Șoseaua Nordului* este, în egală măsură, o „carte închinată unei mari lupte, o carte a cărei ideologie nu stă în citate sau decupaje livrești, ci este implicată în structura ei, în finalitatea ei”.

• [„Scânteia”, nr. 7693] Ziarul comemorează *150 de ani de la nașterea lui Karl Marx*. Ion Popescu – Puțuri (*România în opera lui Marx – marxismul în România*) și conf. univ. dr. Ion Bulborea (*Studiul creator al realității*) îi dedică articole. □•Domokos Géza scrie despre *Cercul literar „Holnap” la 60 de ani. Tradiția unei strânse frății între scriitorii români și maghiari*: „Aniversarea aceasta este un prilej de a evidenția încă o dată faptul că scriitorii români și maghiari, animați de calde sentimente patriotice, au găsit întotdeauna nu numai un limbaj comun dar și mijloacele de a milita cu pasiune și în strânsă colaborare pentru o cultură nouă, pentru idei generoase, progresiste. Astăzi, opera de valorificare a tot ceea ce este de preț în moștenirea trecutului găsește pe oamenii de artă români și pe cei maghiari din țara noastră uniți într-o mare operă de edificare a culturii, a societății socialiste”. □•În *Cronica zilei* citim: „La Casa Scriitorilor din Capitală a avut loc sâmbătă o seară omagială închinată scriitorului academician Victor Eftimiu. Cuvântul de deschidere a fost rostit de Ion Pas, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor. Despre personalitatea și opera lui Victor Eftimiu au vorbit scriitorul Demostene Botez, membru corespondent al Academiei, și criticul literar Valeriu Râpeanu. În continuare, a urmat un program artistic, cuprinzând și lucrări ale scriitorului omagiat, la care și-au dat concursul actori de frunte ai scenelor bucureștene”.

6 mai

• [„Scânteia”, nr. 7694] Comentând efectele Plenarei în care fuseseră reabilitați Lucrețiu Pătrășcanu și Ștefan Foriș, Cezar Baltag scrie despre o implicare, *Poetul și viața socială*: „Pentru arta noastră, pentru poezia pe care o scriem, recente lucrări ale Plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist Român stimulează creația noastră, reprezintă o garanție a libertății și demnității de gândire și manifestare. Întărirea democrației socialiste, a respectului față de om, față de dreptate și adevăr constituie coordonatele esențiale ale unui climat cu adevărat creator, în care arta își poate atinge nobilele ei scopuri umaniste. Poezia noastră tânără, toți creatorii ei își exprimă adeziunea fierbinte față de documentele plenarei, văzând în aceste hotărâri de o înaltă responsabilitate certitudinea propriei lor

afirmări, în aria unei arte valoroase credincioasă poporului, credincioasă istoriei demne a patriei noastre. Dragostea, respectul pentru «miracolul» creației, pentru profunda noblețe și hărnicie a omului și pentru afirmarea multilaterală a personalității noastre, iată bogăția veșnic inepuizabilă a patriei noastre socialiste și a poeziei ei”.

7 mai

• [„Scânteia”, nr. 7695] Pe prima pagină citim *În atenția cititorilor*: „Numărul de mâine – 8 mai a. c. – inaugurează apariția celei de-a doua ediții săptămânale de 8 pagini a ziarului «Scânteia». Începând cu această săptămână, în fiecare miercuri, ziarul va cuprinde, alături de rubricile obișnuite, o pagină consacrată revoluției tehnico-științifice contemporane, cuceririlor cunoașterii umane, și o altă pagină conținând articole, anchete și dezbateri privitoare la procesele perfecționării spirituale a oamenilor, la concepțiile și relațiile etice și sociale dintre indivizi. Numărul de 8 pagini, care apare sâmbăta, își păstrează actuala structură tematică”. □•Dumitru Solomon emite opinii *Pe fondul disputei ideologice privitoare la angajarea morală a artei*: „În dorința firească de a inova, de a alipi literaturii câmpuri noi, nefrecventate de predecesori, sau de a repune în drepturi forme de manifestare artistică izolate cândva, unii au proclamat abolirea modurilor tradiționale (în roman, sau în dramaturgie), distrugerea limitelor de expresie și dezavuarea oricărui catehism estetic. Așa s-a întâmplat cu «noul roman» sau cu «teatrul absurdului». Importantă însă ni se pare nu încercarea de a dinamita vechile construcții, de a răsturna norme literare (istoria literaturii a trecut prin numeroase revoluții, prin și mai numeroase simulacre de revoluție și, din acest punct de vedere, nimic nu este surprinzător), ci capacitatea sau incapacitatea noilor modalități și formule artistice de a-și integra valorile umane ale momentului contemporan, de a îndeplini rostul dintotdeauna al literaturii, acela de comunicare prin frumos, de elevare spirituală a omului. [...] Nu este foarte simplu pentru critică să deosebească, în această rețea de tendințe și stiluri, talentul de nontalent, personalitatea de impostură, elementele viabile de cele caduce dinlăuntru acelui organism literar. Dificultatea s-a făcut simțită și extremismul critic n-a întârziat să apară în paginile unor reviste. Fiind vorba, în majoritatea cazurilor de autori tineri, aflați la întâiul volum sau la primele apariții în presă ori pe scenele unor teatre, explozia laudativă neacoperită sau intoleranța obtuză au, deopotrivă, efecte derutante. [...] O literatură fără finalitate, o literatură a cuvântului, a frazei, a tropilor, a jocului de replici sau a echivocului lingvistic este în stare, cel mult, să dea satisfacție infantilismului din noi, scriitori sau lectori, înclinației către joc și amuzament, de obicei inhibată. Când se face cu talent și inteligență, această literatură poate încânta ca și descifrarea unui rebus. [...] Strădania unor scriitori de a se dezice de vocația morală a literaturii și de a se menține la marginea inferioară a experienței, la ceea ce s-ar numi «conștiința perceptivă», duce la devitalizarea și desubstanțializarea scrisului lor. Oricum drumul e mărginaș, nefertil. Nu știm, de

altfel, în literatura lumii opere mari a căror valoare artistică să nu conțină și o valoare morală. [...] O literatură estropiată din punct de vedere moral rămâne, fatalmente, o literatură fără cititori. Dar cea mai deplină bucurie a creatorului este tocmai aceea de a-și proiecta personalitatea în conștiința contemporanilor și a posterității, de a ști că universul său a fost recepționat, «crezut», «însușit», că o impresionat sensibilitatea semenilor, este, cu alte cuvinte, bucuria *comunicării*. În afara *comunicării*, arta își rățăcește rosturile, se depersonalizează. Vocația morală nu reprezintă un concept perimat, ci o însușire fundamentală a literaturii, astăzi ca întotdeauna, aici, ca pretutindeni, inatacabilă, întrucât este parte integrantă a *frumosului*". ■ Din *Cronica zilei* aflăm: „Luni seara a plecat la Paris o delegație a Uniunii Scriitorilor alcătuită din Radu Boureanu, Șerban Cioculescu, membru corespondent al Academiei, Ștefan Augustin Doinaș și Vladimir Streinu. Scriitorii români vor participa la manifestările prilejuite de apariția în capitala Franței a unei antologii a poeziei române”.

8 mai

● [**„România liberă”, nr. 7323**] Prilejuit de împlinirea a *50 de ani de la moartea lui George Coșbuc. Sintează a istoriei și spiritualității românești*, Teodor Vârgolici identifică, în evocarea coșbuciană a trecutului, „dimensiunea majoră a universului liric” al scriitorului. Adevărată „sintează a vieții și sufletului poporului român” opera devine element structural al viziunii sale patriotice. Cronicarul literar apreciază că, „străină de retorism, lirica de tematică istorică a lui George Coșbuc este străbătută, în totalitatea ei, de idei luminoase, cu semnificații adânci”, poeziile reliefând „vibrant viața, sentimentele omului din popor”. Pe deplin corespunzătoare ideologiei partidului unic, aceste poezii, „păstrându-și și astăzi sensurile lor nobile, înălțătoare, insuflând sentimentul demnității naționale, dorința de libertate, patriotismul fierbinte, convingerea fermă că izbânda va fi cucerită, mândria față de marile tradiții de vitejie și eroism, precum și datoria de le continua și îmbogăți permanent”, sunt un bun instrument de educație patriotică, a cărui valoare estetică este, din fericire, certă. ■ În *Quo vadis, Poesis?*, Boris Buzilă comentează articolul *Hermes sau voința de obscuritate în poezia nouă* („Viața românească”, nr.3) scris de Nicolae Balotă. Pornind de la faptul că „voința de obscuritate, spectrul rupturii totale de cuvânt, criza semnului”, sunt fenomene specifice poeziei moderne, inclusiv ale aceleia românești, Boris Buzilă remarcă și sancționează perspectiva considerată exclusivistă a lui Balotă, pe baza căreia „îl vestejim și îl reprobăm în alte prilejuri”, și care, aici, „apare cu o ostentație menită, în cel mai bun caz, să inducă în eroare cititorul asupra tendințelor reale din propria noastră poezie și din poezia universală”.

● [**„Scânteia”, nr. 7696**] *Omenia, adevărul și dreptatea – la loc de cinste*, arată Zaharia Stancu: „S-au împlinit două săptămâni de când a avut loc ultima plenară a Comitetului Central al Partidului Comunist Român. Dezbaterile și hotărârile acestei importante plenary continuă totuși să intereseze în chipul cel mai

larg întreaga noastră opinie publică, întregul nostru popor. [...] Trebuie subliniat cu tărie că opinia publică a dat o deosebită atenție punctului 6 din ordinea de zi a plenarei, punct care se ocupa de «reabilitarea unor activiști de partid». Pe mulți dintre noi punerea în dezbaterile plenarei a unei astfel de probleme ne-a surprins. «Reabilitarea unor activiști de partid»... Despre cine putea fi vorba? În trecut s-a spus că, din fericire, în România nu există nimeni de reabilitat. Și iată că deodată apare această problemă pe ordinea de zi a plenarei: «Reabilitarea unor activiști de partid». [...] Toți cei trei mii de oameni care ne aflam la ședința de care vorbim am ascultat timp de peste patru ore dezvoltările făcute cu privire la «reabilitarea unor activiști de partid». Inimile noastre au fost profund îndurerate, sufletele noastre au fost profund întristate. Comuniști aflați în conducerea partidului și în conducerea statului au împins la schingiuirea și la asasinarea altor comuniști care nu aveau nici o vină, nici față de partid, nici față de stat. Asasinarea lui Ștefan Foriș – după aproape doi ani de detențiune – a fost hotărâtă într-o ședință la care au participat Gheorghiu-Dej, Ana Pauker, Vasile Luca și Teohari Georgescu. Condamnarea la moarte a lui Lucrețiu Pătrășcanu și asasinarea lui au fost cerute de Gheorghiu-Dej și executate de Alexandru Drăghici care deținea conducerea Ministerului de Interne. Sforile întregului proces le-a tras Iosif Chișnievski... Și așa mai departe... [...] Nu. Nici noi, nici alți oameni de bună credință – nimeni chiar – nu vom confunda mândrul, cinstitul și puternicul nostru Partid Comunist Român cu practicile abuzive, cu ilegalitățile, cu ceea ce este total opus spiritului partinic, principialității comuniste, cu ceea ce au făcut o mână de oameni. [...] Inițiativa dezvoltării crimelor și abuzurilor făcute de câțiva aparține Comitetului nostru Central, conducerii partidului, secretarului general al Comitetului nostru Central, tovarășului Nicolae Ceaușescu. Societatea noastră socialistă trebuie să fie cea mai bună dintre societățile omenești. Și va fi. Societatea noastră socialistă trebuie să garanteze aplicarea strictă a legilor. Și o va garanta. Viața, demnitatea, cinstea fiecărui om trebuie să fie apărate. Și vor fi apărate. Pentru toate acestea noi, comuniștii, se cade să ne punem chezași, să ajutăm partidul nostru, ca legile să nu fie călcate, ca omenia și setea de dreptate a poporului român să fie respectate cu sfințenie”. ■ Sub titlul *A renunța la idee înseamnă a renunța la critică*, Paul Georgescu face câteva propuneri pentru o viitoare dezbatere: „Se schițează însă, în critica la obiect, două primejdii aparent opuse. Una ar fi intoleranța subiectivă: anumiți critici nu admit decât cărțile de critică făcute așa cum le-ar fabrica ei, resping, practic, orice altă modalitate decât a lor, adică, în fapt, nu se recunosc – dintre cei vii – decât pe ei înșiși, eventual mai sunt tolerați doi-trei «aliași». [...] Când se ocupă de literatură, intolerantul arată cum ar fi scris el cartea, în loc să analizeze cartea respectivă, raportată la obiectivele pe care și le-a propus autorul, iar nu criticul. Intolerantul folosește un ton de superioritate definitivă, de multe ori cu totul deplasat. Criticul nu trebuie să aibă complexe de inferioritate, dar nici nu e cazul să aibă complexe de superioritate. [...] Intoleranța se manifestă uneori chiar între scriitori sub forma unor pamflete: dacă s-ar apăra teoretic modalități

diverse, schimbul de opinii dintre scriitori ar contribui la înviorarea vieții literare, la soluționarea unor probleme încă deschise; dar ca formă a intoleranței pamfletul de cuvinte e penibil. [...] Eu cred că revistele nu trebuie să încurajeze exhibiționismul nici la critici, nici la scriitori. Cu aceasta am și ajuns la primejdia intoleranței subiective, neprincipiale: absența oricărui principiu, proteismul ideologic. Există articole în care criticul admite orice idee fiindcă ea aparține... scriitorului. Desigur, criticul trebuie să înțeleagă țelul operei, modalitatea artistică aleasă și, în general, să priceapă intențiile scriitorului. Fără o anume comunicare afectivă cu universul artistic al autorului e greu unui critic să comunice cititorului mesajul cărții. Dar, spuneam, există și o abandonare totală a criticului în fața cărților minore, renunțarea la dreptul și la necesitatea de a te delimita de concepții vinovate în fața istoriei. [...] Critica intolerantă, subiectivă și violentă e contraindicată, dar și totala pasivitate critică, lipsa de busolă ideologică, preluarea în bloc, trebuie respinse. Avem nevoie de o critică marxistă fermă, constructivă, obiectivă, intransigentă, dar nu intolerantă, veninoasă și distructivă. Criticul e prietenul scriitorului și al literaturii, de aceea sfatul său este constructiv”. ■ *Din Cronica zilei* aflăm: „Sub auspiciile Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, Uniunii scriitorilor și Comisiei naționale române pentru UNESCO, marți seara, în sala Dalles, a fost aniversat centenarul nașterii scriitorului polonez Wladyslaw Reymont, sărbătorire înscrisă în calendarul UNESCO pe acest an. Prozatorul polonez a obținut în anul 1924 Premiul Nobel pentru romanul *Țăranii*, care i-a adus un bine-meritat renume în lumea întreagă. După un cuvânt înainte, rostit de prof. Al. Dima, membru corespondent al Academiei, scriitoarea Henriette Yvonne Stahl a vorbit despre personalitatea și opera scriitorului polonez. A urmat un program de lecturi din opera scriitorului, manifestarea încheindu-se cu prezentarea filmului polonez *Cenușă și diamant*. ■ Marți după-amiază a avut loc la facultatea de filologie a Universității «Babeș-Bolyai» din Cluj un simpozion consacrat comemorării a 20 de ani de la moartea lui Sextil Pușcariu. Cu acest prilej, acad. prof. Emil Petrovici, conf. dr. Mircea Zdrenghea, prof. I. Pătruț și lector univ. Octavian Schiau au evocat figura omului de știință român, subliniind contribuția sa la dezvoltarea școlii noastre lingvistice. La simpozion au participat cadre didactice universitare, scriitori, studenți. Cu același prilej, în holul facultății de filologie a fost organizată o expoziție cu lucruri ale marelui filolog român. ■ *Anul revoluționar 1848* în țările române s-a intitulat seara de istorie organizată marți la clubul «Metalul» din Cluj. A conferențiat prof. dr. docent Victor Chereșeșiu. Un grup de artiști ai Teatrului național din localitate a interpretat apoi fragmente din piesele *Bălcescu* de Camil Petrescu și *Avram Iancu* de Lucian Blaga. Au fost recitate, de asemenea, versuri de Andrei Mureșianu, Vasile Alecsandri și Ion Barbu”.

● **[„Viața studentească”, nr. 19]** Cuprinde un articol laudativ, adresat Partidului, *A fi de față* de Adrian Păunescu: „O fericită coincidență îngăduie generației noastre să se maturizeze exact în momentele în care prin forța, prin hotărârea, prin vocația PCR, țara își trăiește cel mai luminos anotimp... Tinerețea noastră

este deci contemporană cu Congresul al IX-lea al PCR, cu Conferința Națională, cu recenta Plenară, cu măsurile plină de grijă și înțelepciune pentru dezvoltarea învățământului de toate gradele... nu e totuna dacă ființa tânără se maturizează într-o epocă incertă, confuză ori într-o epocă vrăjită de semnificațiile învingătoare ale adevărului. O astfel de epocă trăim. Și noi, care suntem tineri *acum*, înțelegem să avem și demnitatea unei asemenea șanse... La marile înfăptuiri, în clipele fenomenale – viitorul întreabă – *cine era de față?... Generația noastră* – o, superbe nașteri! – *este de față...* *Am fost de față* – vom spune. De ce n-am spune, deci, azi, când simțim că se întâmplă lucruri mari, de ce n-am spune cu mândrie, cu răspundere, cu toată ființa: *suntem de față!* ■ Un interviu *Despre tradiție și istorie (Când una se poate transforma în cealaltă? Care sunt condițiile necesare?)* îl are ca interlocutor al lui Romulus Rusan pe George Macovescu: „Istoria există, faptele ei sunt obiective, iar noi aducem din aceste fapte în prezent, tot ceea ce poate folosi prezentului, bineînțeles efectuând acest transfer nu la modul oportunist – acesta nu duce decât la vulgarizări – ci în numele a tot ce are sublim acest prezent. Fiecare generație – pentru că problema acestui transfer se transmite la nivelul generațiilor – pune în lumina prezentului elementele de istorie pe care și le simte apropiate. Îl aducem în prezent, din generație în generație, pe Eminescu, pentru că simțim nevoia unei asemenea înnobilări. Va exista vreo generație să nu-i simtă nevoia? Personal nu cred să apară vreodată o astfel de generație, iar cei care au pretins-o, mai de mult sau mai de curând, s-au cufundat în ridicol. Există în schimb elemente de istorie care cad în uitare și care apoi sunt preluate de fluxul unei generații în virtutea unor afinități. A prelua tot trecutul, fără discernământ, duce însă la haos și la subiectivism. Formula care cred că rezumă răspunsul la întrebarea dumneavoastră este aceea expusă mai sus: a utilității (nu pragmatică, nu oportunistă, ci bazată pe afinități) a părților de istorie apropiate generației prezente. Aceste părți de istorie se constituie de la sine în tradiție. Deci și aici răspunsul meu pledează *nu* pentru cultivarea unor fenomene închise în sine, ci a unor fenomene în plină mișcare”. ■ Basarab Nicolescu își continuă serialul din rubrica *Evrika: Mirifica lume a particulelor elementare*.

9 mai

• [„**România liberă**”, nr. 7324] Aurel Baranga prezintă volumul *Destin românesc – voce universală: Mihail Eminescu*, primit din Belgia, și datorat lui Mihail Steriade. Volumul conține o încercare de exegeză eminesciană și o serie de traduceri în limba franceză a versurilor eminesciene. Format sub influența modelatoare a poetului I. M. Rașcu, Mihail Steriade a publicat volumele *Vremelnicii*, *Meduze*, *Ceramică*, caracterizate de un „timbru personal, discreție nesimulată, sensibilitate modernă”. La Bruxelles, Steriade conduce un Institut de cercetări poetice „Mihail Eminescu”, precum și cercul literar *Soveja*, editând, totodată, „Le Journal roumain des poètes”, în care a publicat versuri de Adrian Maniu, Lucian Blaga, Demostene Botez, traduse în limba franceză.

• [„Scânteia”, nr. 7697] Despre reabilitarea unor foști lideri comuniști scrie Ion Lăncrănjan în articolul *Dreptatea mai presus de orice*: „Dezvăluirile care se făceau acolo, în continuarea lucrărilor plenarei amintite mai sus, scoteau în lumină fapte urâte, fapte incalificabile, fiindcă asasinatul rămâne asasinat, indiferent de «justificările» și bâiguierile care ar voi să-l acopere. Ba poate că e și mai odios, dacă ia drept justificare o idee înaltă, străină de asemenea coborâri. [...] E de zece mii de ori mai rău și mai greu, incomensurabil, mai ales dacă isprava aceasta se petrecea într-o vreme pentru care ai luptat și tu. Mă gândeam chiar, în timp ce se perindau pe la tribună cei ce au luat cuvântul la această ședință, la cel ce a fost și va fi pentru noi toți de-acum încolo Lucrețiu Pătrășcanu, la acest bărbat luminat. Viața lui întregă îmi apărea deodată în față ca a unui militant care a trăit pentru o anumită idee – pentru ideea deplinei eliberări a omului. Împrejurările în care a fost frântă această viață, ticăloșiile care au dus la hărțuirea, la denigrarea și nimicirea lui Pătrășcanu au fost și rămân cumplite, monstruoase. [...] În ce privește literatura, dintre concluziile care decurg pentru noi, scriitorii, din lucrările și hotărârile plenarei – aș stăruii deocamdată asupra uneia singure, care mi se pare a fi cea mai de seamă: necesitatea de a spune adevărul despre această epocă. Lucrurile nu se rezolvă, desigur, cu atâta, cu simpla abordare a realităților acestora fantastice, pline de fapte mari și de înțelesuri profunde, majore. E nevoie de muncă și de talent, în primul rând, e nevoie de pasiune și de cultură, e nevoie de foarte multe însușiri, a căroră exercitare și înflorire nu sunt posibile însă în afara acestor realități, prin ignorarea lor. A fi scriitor contemporan înseamnă, după părerea mea, a-ți trăi din plin epoca și a preface aceste trăiri în artă autentică și vibrantă, profund umană; înseamnă a fi în permanență cu ai tăi; înseamnă a te gândi că nu vei trăi decât cincizeci sau șaiszeci de ani și că împrejurările și întâmplările pe care le-ai cunoscut tu nu le va mai cunoaște nimeni niciodată; înseamnă a fi cetățean și om, a tinde mereu spre asta, a fi vlăstarul epocii în care trăiești, fiul patriei tale”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 5898] Ion Crânguleanu publică, *Planetă de eroi*. □•La 50 de ani de la moartea lui George Coșbuc, Ovidiu Papadima scrie despre *Viața și opera puse sub comandamentul cel mai înalt al unui creator de artă*, afirmând faptul că „Dacă profundele unduiri și muzicalitatea selenară a versurilor lui Eminescu au deschis calea simbolismului și de aici a modernismului românesc – clasicismul lui Coșbuc – împlinind pe linia altor profunzimi linia solară desenată de Alecsandri în poezia noastră – a croit largă matcă cântecului bărbătesc, al încrederii în viață și în puterea de luptă a omului. Izbânzile lui artistice aici au indicat drumul pe care va merge lirica noastră socială, de la Octavian Goga până la tonicul vers al poezilor noștri de astăzi.”

• [„Albina”, nr. 19] Colonel Mihai Inoan scrie despre *Ziua Independenței de Stat și Ziua Victoriei*: „Cu 91 ani în urmă, în această zi a lunii florilor, adunarea deputaților proclama independența de stat a României. Și, după aproape șapte decenii, tot într-o zi de 9 mai, poporul nostru aclama victoria istorică asupra Germaniei naziste, cu sentimentul mândriei că și-a adus contribuția la salvarea

civilizației umane de primejdia ce o amenința”. ■ Șerban Nedelcu publică *Societatea socialistă. Cea mai dreaptă societate din lume*: „Am fost deosebit de impresionat de hotărârea adoptată de recenta Plenară a C. C. al P. C. R. în legătură cu reabilitarea unor activiști de seamă ai partidului și statului. Asasinarea lui Lucrețiu Pătrășcanu și Ștefan Foriș, necinstirea și torturarea îndelungată a altor activiști constituie un act a cărui dezvăluire umple de indignare pe toți oamenii muncii, induși în eroare atâta amar de vreme. Și, așa cum a arătat tovarășul Nicolae Ceaușescu, «nici un fel de merite ale lui Gh. Gheorghiu-Dej nu pot să-i scuze abuzurile și răspunderea sa în asasinarea lui Pătrășcanu, ca și în multe ilegalități comise împotriva unor activiști de partid și de stat». [...] Abuzurile săvârșite sunt criticate cu tărie de toți comuniștii, care vor face totul să nu se mai repete în viitor. Strâns unit în jurul partidului, întregul popor își va spori eforturile în muncă pentru a-și făuri o țară an de an mai înfloritoare și mai îmbelșugată”. □ Mihai Beniuc îi aduce un omagiu lui *George Coșbuc, poetul țărânilor române*: „Sunt cinzeci de ani de când George Coșbuc a părăsit rândurile celor vii, în anul, pentru țara sa de mare semnificație, 1918, când ceea ce și el visase urma a se împlini: unirea poporului român. [...] Natura țării, răsărituri, apusuri, măreția Ceahlăului, anotimpuri, codrul cu păsările, datinile strămoșești, farmecul copilăriei, iubirea tinerei fete abia înmugurită, durerea și dezamăgirea celor înșelați, mânia surdă care poate ajunge revoltă cruntă a poporului călcat în picioare, dragostea de mamă, moartea, vitejia ostașului, – nimeni nu le-a zugrăvit prin cuvânt cu mai mare pricepere și cu mai mult meșteșug decât Coșbuc în România, nici până la el, nici după”.

● [„Cutezătorii”, nr. 16] Conține povestirea lui Nicolae Velea, *Cutia cu greieri*.

● [„Gazeta literară”, nr. 19] Zaharia Stancu deschide numărul cu *Ziua Victoriei* sărbătorită la 9 mai: „Cel de-al doilea război mondial a făcut zeci de milioane de victime, a pârjolit continente, a nimicit mii și mii de așezări omenești, a înjosit ființa umană într-un grad încă neîntâlnit”. □ Aceeași zi, dar un alt eveniment istoric îl determină pe Șerban Cioculescu să discute despre *Pui de lei*: „Ziua proclamării Independenței, 9 mai 1877, a fost preludiul războiului pentru neatâr-nare, hotărât prin convenția de la 16 aprilie, semnată de Mihail Kogălniceanu”.

■ Aurel Baranga rezumă în articolul *Vox populi* conținutul recentei și mult comentatei Plenare a P.C.R., care „a pus în centrul dezbaterilor problemele omului, îmbrățișate sub aspecte diferite, cerând imperios rezolvări urgente și plurale. ■ Radu Popescu se lasă inspirat de cele mai noi izbâzni în domeniul medicinei. Articolul se intitulează *Săptămâna inimii*: „Cineva prin presa străină a considerat că săptămâna trecută putea fi numită săptămâna inimilor transplantate, sau săptămâna transplantului de inimi, dat fiind cele vreo șase operațiuni barnardiene, efectuate în tot atâtea zile, de către echipe chirurgicale franceze, engleze, canadiene și nord-americane.” ■ Volumul lui Mihail Cruceanu (*Versuri*) este comentat de Mircea Anghelescu: „Poezia lui Mihail Cruceanu se definește, de la primul

volum, unitară și matură, în descendența simbolismului nostru tradițional.”

□ Adrian Marino face *Disociații estetice* pe marginea *Eseuri* – urilor lui N. Terulian: „Hipertrofia acestei atitudini este *panestetismul*, tendința reducăției și asimilării sistematice a tuturor aspectelor vieții la factori și atitudini estetice. Frumosul devine atunci *unica* valoare a existenței, un „cancer care devoră restul”.

■ *Wladyslaw Reymont sau consacrárea romanului rustic*, autor polonez care a câștigat premiul Nobel, se află în atenția istoricului literar Al. Dima, care descoperă cu uimire un Ibrăileanu ostil literaturii cu subiecte rustice: „E curioasă, de aceea, atitudinea unui vechi critic român care socotea, în perioada dintre cele două războaie, că tematica țărănească ar fi inaptă – din pricina simplității și «primitivității» ei – tratării ample a unui roman analist și că dezvoltarea genului ar fi legată doar de progresele vieții noastre urbane”.

■ Cezar Baltag îi numește pe Bacovia și Minulescu, reprezentanții lirismului interbelic, *Tinerii noștri bunici*: „Dar demonul acestui lirism, elementul său dizolvant, cel care face poezie la limita extremă a convenției și a artificului insolit, este fără doar și poate Minulescu, tot așa cum Bacovia este martirul, crucificatul, Hristosul tragic, al ipostazie simboliste a poeziei. Pentru Bacovia tristețea simbolistă nu mai este poză poetică, ci destin pecetluit și definitiv. Dacă Minulescu a reușit să fie masca perfectă a liricii pe care scris-o, Bacovia a fost însăși biologia poeziei sale, și nu cunosc, cu excepția poate a *Odeii în metru antic*, poezie mai totală decât aceea care începe cu incomparabilele versuri: «De-atâtea nopți aud plouând / Aud materia plângând...» [...] A existat oare poezie mai sfântă și mai sinceră în sfâșietoarea ei artificialitate decât bovarica și mișcătoarea poezie simbolistă, poezia «actrițelor în delirare», a caterincelor și a nervilor de toamnă?”.

■ La secțiunea *Restituiri*, sunt redade pasaje despre *Regnul vegetal*, strânse de G. Călinescu în studiul *Universul poeziei*: „Acest regn interesează în măsura în care sublimează pe celălalt. Dacă ni se aduce pe masa de disecție un trup statuar, nu vom putea suporta totuși scoaterea intestinelor și priveliștea organelor sangvinolente. Dar o floare se taie fără repulsie. Anatomia ei rezumă purificat anatomia animală.”. Explicația cea mai probabilă, continuă criticul, este dată de invidia noastră: „Despre moaștele sfinte se spune că emană mirosuri suave ca și florile. Ceea ce invidiem în lumea vegetală este descompunerea. În vreme ce trupul animal se dezagregă fetid, floarea își evaporă esența și cade într-o paloare botticelliană. Vegetalul în general își schimbă murind culoarea, se usucă, evitând putrefacția violentă.”.

■ Gheorghe Pituț (*Cine mă apără*) beneficiază de o cronică literară realizată de Eugen Simion: „Pituț e un poet capabil de surprize și volumul *Cine mă apără*, în evident progres față de cel anterior (nu e o simplă complezență aceasta!) îl fixează deocamdată într-o formulă remarcabilă de poezie care, în clipele ei de elevație, ne dă în chipul cel mai hotărât senzația de foșnet misterios al materiei.” Alte elemente demne de semnalat la acest poet: „Nu se poate să nu se observe în această tendință de a spiritualiza terifiantul, primordialul din ordinea existenței, influența lui Blaga, poetul care a silit lirica rurală să renunțe la coșbucianism, adică la anecdota versificată și la

decorația superficială. Fenomenul e mai vechi și încă de acum trei decenii G. Călinescu semnala preocupările metafizice ale pasteliștilor. În contact și cu școlile filozofiei mai noi, poeții tineri de azi își construiesc versurile în așa chip încât urmele lecturilor din Sartre sau Heidegger, în afară de acelea, mai profunde și mai sigure, din Blaga, Bacovia, se văd cu destulă claritate.” ■ Publică poezii Constanța Buzea și Gheorghe Tomozei. Alte versuri poartă semnătura următorilor George Dan, Angela Croitoru, Nicolae Dan Fruntelată, Alexandru Marius Popescu ■ Nicolae Breban este prezent cu povestirea *Casa luminată*, iar Marcel Marcian cu nuvela *Pragul* □•Monografia Silviei Cucu, *George Mihail Zamfirescu și teatrul* (Ed. Meridiane) se află în atenția Adrianei Mitescu. □•De la N. Corbeanu publicul cititor află despre *Inaugurarea „Studioului 197” al Teatrului din Arad* cu piesa „*Camuflaj*” de Al. Mirodan: „O distribuție adecvată a materializat în mod corespunzător intențiile regiei.” ■ Secțiunea *Cartea de artă* găzduiește volumul lui George Bălan, *Dincolo de muzică...* comentat de Dumitru Buzoianu”. ■ *La Discuții despre proză*, Aurel Martin vede în autorii cu *Timbru propriu*, un semn de declin: „Asistăm, de fapt, într-o serie de cazuri, la o criză a personalității. E ceea ce demonstrează, în fond, și revista «Ramuri» prin decupajele sale, raportându-se la o întregă suită de tineri, dintre care unii (ca Fănuș Neagu), capi, totuși, de serie și individualități indubitabile”. ■ Stan Velea își îndreaptă privirile *Spre o istorie a folcloristicii românești*: „Folcloriștii incluși în sumar oferă o imagine unitară și reprezentativă pentru a doua jumătate a secolului al XIX-lea.” □•Paul Georgescu este preocupat Dialog-ul româno-francez din cartea lui Valentin Lipatti: „Dacă pe Balzac și Zola i-am admirat de la distanță și cu răceală, Stendhal mi-a fost întotdeauna aproape și mă bucur să regăsesc în studiul lui Valentin Lipatti atâtea argumente despre autorul ce anunță romanul modern, continuând tradiția iluministă și iacobină”. □•*Poezie cehoslovacă* în tălmăcirea lui Virgil Teodorescu apare în rubrica Atlas liric □•Într-o *Convorbire cu poetul englez Roy Mac Gregor – Hastie* transcrisă de Radu Lupan care publică, în medalion și o traducere a uneia dintre poeziile acestuia, subiectele conversației sunt *În apărarea poeziei, Poezia scrisă și spusă, Antologia poeziei românești*: „În 1957 am venit pentru prima dată în România și atunci am făcut, dacă pot spune așa, „descoperirea” poeziei române. Ideea alcătuirii unei antologii a poeziei române contemporane atunci a luat ființă”. □•Darie Novăceanu continuă să ofere cititorilor *Scrisori din Cuba* (VIII). Alăturat sunt publicate câteva poeme de Pio Serrano. ■ Dan A. Lăzărescu îl prezintă, la *Cartea străină*, pe Georges Poulet, cu *Trois essais de mytologie romantique*: „Critica literară, de la Sainte-Beuve încoace, s-a axat pe o fertilă vână psihologică, pretinzând să ajungă la explicarea științifică a unei opere de artă prin aprofundarea personalității autorului ei și chiar prin acumularea de elemente infinitezimale, care, în ansamblu sau într-o pondere oarecare, pot concura la elucidarea etiologiei operei de artă. Chiar fără a face concesii importante teoriilor psihanalitice ale lui Freud sau Jung, critica literară științifică sau, cum a început să fie numită, mai ales în țările anglo-saxone, „ști-

ința literaturii”, uzează și, uneori, abuzează de procedeele investigației biografi-co-psihologice. Gaston Bachelard, socotit de aprecierea unanimă ca fiind cel mai mare critic francez al secolului nostru, alături de Albert Thibaudet, considera că orice realitate tematică importantă este legată de o experiență originală.”

● [„Tribuna”, nr. 19] Vasile Degan și Adrian Stoica semnează textul *Aniversarea Partidului Comunist Român*: „Se împlinesc 47 de ani de la crearea Partidului Comunist Român; 47 de ani de luptă, de jertfe și izbânzi înălțătoare al căror corolar ni se înfățișează, astăzi, cu strălucirea fascinantă a realității noastre socialiste”. ■ În articolul omagial *Elogiul adevărului*, Al. Căprariu accentuează importanța plenarei Comitetului Central din 22-25 aprilie: „Documentele plenarei Comitetului Central din 22-25 aprilie, trecând în revistă activitatea partidului și a conducerii sale de-a lungul unei întregi perioade istorice, a restabilit adevărul în legătură cu modul criminal în care au fost reprimăți și arestați o serie de activiști de partid dintre cei mai proeminenți ai mișcării comuniste române.[...] Așa cum, pe drept cuvânt, a și început să fie numită, plenara Comitetului Central din 22-25 aprilie este Plenara Adevărului”. ■ Nae Antonescu scrie despre cărțile lui I. Peltz și Z. Ornea. □•I. Peltz, *Amintiri despre...*, (Ed. Tineretului, 1967): „Scrișul memorialistic interesează istoria literară din două puncte de vedere, complementare: reliefaarea amănuntului biografic semnificativ și evocarea atmosferei epocilor trecute... Ceea ce se poate reține pozitiv din paginile acestei cărți este zugrăvirea colorată a atmosferei redacționale a unor ziare și reviste de altă dată, în continuă agitație din cauza dificultăților financiare”. □•Z. Orneam *Trei esteticieni*, E.P.L. 1968: „Studiul analizează concepțiile estetice ale lui M. Dragomirescu, H. Stanielevici și P. P. Negulescu. Unirea sub coperta aceleiași cărți a celor trei studii este motivată de Z. Ornea prin faptul că autorii au contribuit la elucidarea unor însemnate probleme de estetică și critică literară de la sfârșitul veacului trecut și al celui actual. M. Dragomirescu și P. P. Negulescu au participat la desfășurarea marii polemici Maiorescu-Gherea iar H. Sanielevici este primul critic care a deschis ofensiva împotriva mentalității sămănătoriste”. ■ Disparația prozatorului Virgil Birou este comentată, cu unele referințe biobibliografice, de Pavel Bellu: „Virgil Birou a fost un mare animator cultural și un remarcabil scriitor. Proza lui realistă, oscilând între reportajul documentar și reflexiunea filosofică corespunde stilistic ciopliturilor în piatră”. ■ Petru M. Haș prezintă ședința lunii aprilie, în cadrul căreia „au citit proză, în cenaclul clujean, Horia Bădescu și Cornel Udrea. Horia Bădescu a citit trei proze (*Seara, Shok, Ahile și broasca*) în sensul succesiunii evolutive a trei modalități artistice; de la proza de analiză psihologică se ajunge la parabola absurdului prin proza de simboluri. [...] Cornel Udrea, citind un fragment de roman (*Când grăul încolțea*), a creat o dublă dificultate de apreciere. [...] La discuții au participat: Teofil Bușcan, Grigore Beuran, Andrei Barna, Herman Farkas, N. Prelipceanu, V. Tașcu, Mircea Popa, A. Șorobetea, Gh. Pugna și Gh. Holobică”. □•Andrei A. Lillin (*Eminescu în maghiară*) semnaleză apariția unei colecții de 49 de poeme și

poezii ale lui Mihai Eminescu, traduse de Zoltán Franyó: „Concomitent, în colecția *Celor mai frumoase poezii*, seria maghiară, o nouă selecție de 49 poeme și poezii de Eminescu. [...] Orice operă de tălmăcire poetică de anvergură este un act de cultură și trebuie apreciată ca atare. Tălmăcirile lui Zoltán Franyó constituie în același timp și un moment de întrepătrundere a culturilor naționale a două popoare învecinate”. ■ Sunt redată intervențiile următorilor cinci participanți (Ion Lungu, Huszar Sandor, C. Cubleşan, Baroti Pál, Domițian Cesereanu, Márki Zlotán) la masa rotundă despre *Publicul și literatura – sau despre accesibilitate*, discuție organizată de revistele «Tribuna» și «Utunk». □•Ion Lungu: „Deci problema accesibilității și popularității diferitelor opere sau a diversilor autori nu este deloc simplă și nici nu poate fi examinată numai la nivelul raportului dintre critica literară și poeți, prozatori etc. Ea trebuie privită într-o conexiune mai largă, în care un factor important îl constituie neapărat publicul larg cititor – cu compoziția sa foarte complexă și încă insuficient studiată sub aspectul științific al sociologiei cărții. Nu e totuna să fii scriitor inclus în manualele școlare, obligatoriu de citit de către sutele de elevi și studenți, cu acces în mii de biblioteci și cumpărători siguri ... Să nu fiu înțeles greșit. Nu mă gândesc la omiterea fenomenului literar contemporan din studiul de învățământ general și universitar. Ceea ce mi se pare însă necesar este perspectiva din care trebuie privit, adică în devenirea lui, ca proces, când valorile sunt în plină cristalizare, dar, tocmai de aceea, compatibile mereu cu redimensionări și reevaluări în dialectica lor inerentă, vie”. □•Huszar Sandor: „Cred că în viitor, și tot mai mult, piața va decide apariția cărților. Și aici ajungem la acea parte a problemei care merită într-adevăr să fie dezbătută. Căci 1) nu ajunge să fii doar accesibil, trebuie să scrii și interesant 2) să fii interesant? Asta nu-i o problemă... Te ridici împotriva concepțiilor osificate, împotriva unor canoane ce frânează dezvoltarea... dar când te gândești, toate acestea sunt îndatoriri scriitoricești. Deci, permiteți-mi să pun colegilor următoare întrebare care va deveni publică: doriți oare să deveniți accesibili în înțelesul greșit, de până acum, al acestui cuvânt? Cred că nu”. □•C. Cubleşan: „În această chestiune a accesibilității se disting doi termeni: scriitorul și cititorul. Între ei cred că intervine un al treilea. Acela ar fi criticul. Cu o maximă obiectivitate posibilă, cu onestitate, el trebuie să ofere cititorilor o orientare în acest sens. Cititorul poate și trebuie să se ghideze după criticul literar care, într-un fel sau altul, face o dirijare a gustului literar, orientând publicul spre literatura pe care el singur trebuie să și-o aleagă”. □•Baroti Pál: „În relația scriitor – cititor, operă și lector, un uriaș rol joacă și poate juca tradiția literară, atmosfera spirituală în care trăim. Să ne gândim, de exemplu, la poezii suprarealiști francezi, ale căror poezii erau difuzate, cu țeluri agitatorice, prin afișe și manifeste, de mișcarea de rezistență, deci nu se pune problema accesibilității. Pe acei poeți îi înțeleg și interpretez cu greu deoarece poezia maghiară nu are, aproape deloc, o tradiție suprarealistă”. □•Domițian Cesereanu: „Arta... n-a fost niciodată ... o imitație a lumii fizice sau a naturii, ci ceva cu totul deosebit de acestea – o încercare a spiritului de a introduce în lume valo-

rile care îi aparțin în exclusivitate... Creatorul extrage din sine, din viziunea lui, esența artei, pe care astfel o atribuie lumii. El creează – a spus Marx – un obiect pentru un subiect și un subiect pentru un obiect; [...] După mine, există false probleme ale accesibilității, ceea ce nu înseamnă că accesibilitatea ar fi ea însăși o falsă problemă, sau o problemă cu totul extraestetică”. □ Márki Zlotán: „Nu putem să respingem noul cu adevărat artistic doar pentru că pare inaccesibil. Dimpotrivă. Ar trebui să sprijinim și să stimulăm inovația artistică... Noul cuprinde în el întotdeauna adevărul. Niciodată simpla întoarcere la trecut nu a dus la rezultate și performanțe”. ■ Mariana Șora scrie despre *Eugen Ionescu altădată și azi*: „E de reținut că, după părerea cea mai autorizată a autorului, până și forma sa de exprimare distanțată, cea transportată pe scenă, e în primul rând confesie. Nu fac decât asta: mărturisiri personale, spune Ionescu, cât despre sensuri, ele nu sunt de căutat undeva alături de text sau în dosul lui. Textul poate avea semnificații multiple și poate permite interpretări care să reliefeze polivalența, dar aceasta nu rămâne de inventat, ea există în cuvintele pe care autorul le-a așternut pe hârtie. «Numai cuvintele contează, restul e literatură»”. □ Augustin Buzura semnează textul *Diverse*: „Așadar, chiar pentru că ținem atât de mult să avem un învățământ serios, la nivelul țărilor celor mai avansate, traducerea urgentă a unor cărți și a unor monografii de primă importanță este absolut necesară, pentru cărțile mediocre mai există timp”.

10 mai

• [„Contemporanul”, nr. 19] C.N. Constantiniu semnează editorialul 9 Mai, trasând un arc ce leagă două evenimente întâmplare în aceeași zi a calendarului: „Au trecut 91 de ani de la proclamarea independenței de stat a țării și 23 de ani de la victoria asupra fascismului. Bilanțul realizărilor unui popor ajuns, în sfârșit, să-și realizeze năzuințele seculare este impresionant.” ■ Eugen Jebeleanu scrie parabola *Despre cheie*: „Ce poate fi mai fascinant decât actualitatea – univers de lumini și de văpăi în perpetuă mișcare?... Vai, însă, de acela care se apropie de ea cu o cheie sau cu o metodă, și nu cu o lumină și o patimă creatoare de puterea ei, a acuității! [...] Cheile se topesc la flacăra și lumina lor. Rămâne numai ceea ce Harul ridică peste Clipă.” ■ Paul Georgescu scrie o *Predoslovie la o Glossă*, extaziindu-se de fenomenul Nichita Stănescu, pornind de la cea mai recentă carte a lui: „Titlul – *Oul și sfera* – este, firește, nepotrivit (majoritatea poezilor buni dau titluri volumelor lor, inadecvate), cartea ar fi trebuit să se numească *O viziune a sentimentelor* dar e... zguduitoare. Faza inițială, metaforică și înalt suavă era de un autentic miriabil, inedită în cel mai frumos mod; mă alătur însă părerii maestrului meu G. Călinescu, după care gradul cel mai înalt al limbajului poezesc este viziunea imaginea totală căreia i se subsumează întreaga orchestrație. Cu *11 elegii și Oul și sfera*, singularul poet atinge treapta cea de sus.” Paul Georgescu punctează cu o rară sinceritate nedumerirea majorității comentatorilor asupra filonului din care se dezvoltă viziunea nichitastănesciană: „Aici apare prima mea

perplexitate: care sunt filiațiile lui Nichita Stănescu? Nu știu! În vreme ce generația tânără (obsesia «generațiilor» începe să mă agaseze...) evoluează foarte frumos în triumghiul magic: Arghezi-Blaga-Barbu (ultimul începe a prolifera un fel de modă, chiar), căruia i se mai pot asocia câteva modele mai noi (minori, ca talent). Nichita Stănescu purcede din el însuși, ceea ce e straniu, derutant...”

• [„**Glasul Patriei**”, nr. 14] Tiberiu Utan publică poezia *Gorunul lui Horia*. ■ Nichifor Crainic scrie despre *Ofranda fraților Arămescu*, doi artiști afirmați în mișcarea plastică din Statele Unite și prezenți în cronicile de artă ale lui Petru Comarnescu: „E vorba de frații Arămescu, – sora Georgeta, pictoriță, fratele Constantin, sculptor, originari din Galați, fiii unui profesor de geografie și ai unei mame pianiste”. ■ Un *Delavrancea* omagial publică George Muntean: „Toată biografia lui Barbu Ștefănescu Delavrancea o găsim revărsată în opera sa (poezii, nuvele, amintiri, discursuri, povestiri, pledoarii, corespondență etc.), confirmată integral de cercetările documentare ulterioare”.

11 mai

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 5900] Gheorghe Suciuc este semnatarul articolului *Se poate planifica și organiza mai bine trecutul artei?* în care indică nevoia de sistematizare critică, deoarece „literatura noastră nu-i încă satisfăcător organizată. [...] Sumar vorbind, o literatură e bine organizată când folosește chibzuit următoarele trei mijloace: - editarea și reeditarea; – antologia; – istoria literară. Cum nu avem până la ora actuală nici un autor complet editat, va trebui ca în prima etapă să se stabilească cel puțin o listă de douăzeci sau treizeci de autori pe care în decurs de zece ani, să zicem, să-i avem integrali în bibliotecile noastre personale. [...] Nu avem o antologie a nuvelei românești, a schiței, a sonetului, a eseului, a comediei, a absurdului folcloric și a celui cult, a unei teme literare, a discursului oratoric, a articolului de presă făcut de artiști, a cronicii literare etc. [...] O istorie literară e o tentativă, preconcepția oricât de lucidă ar fi nu scutește autorul de peripeții și enigme. [...] O istorie literară e o operă care presupune foarte mult risc. De altfel Istoria lui Călinescu a întâmpinat la apariție cele mai vehemente critici și oare nu mai întâmpină și astăzi căci altfel ce ar explica nereeditarea ei atât de mult dorită?”

• [„**Cronica**”, nr. 19] După editorialul dedicat aniversării independenței de la 1877 (*Neatârnare, semnat colectiv*), numărul inserează o pagină de ecouri, culese de Șt. Cuciureanu, de la cel de-al XII-lea *Congres de lingvistică și filologie romanică* de la București, la care au participat printre alții profesorii Gerhard Rohlfs, Gianfranco Contini, Manuel Alvar și Bernard Pottier, dar și Eugeniu Coșeriu. ■ Aniversarea lui Barbu Șt. Delavrancea continuă cu eseul *Delavrancea – critic de artă*, de Emilia Șt. Milicescu. Delavrancea a trimis ziarului „România liberă”, în 1883, texte despre Salonul 1883, de la Paris (semnate Argus). Respinge naturalismul în pictură. Devine un cronicar plastic renumit odată cu analiza pânzelor lui Nicolae Grigorescu și Ion Andreescu. ■ P. Ursache se ocupă acum

de *Mirajul însemnelor în creația folclorică*, inspirându-se printre altele din lucrarea lui Ovidiu Papadima, *O viziune românească a lumii*. ■ Un grupaj de poeme este semnat de Iolanda Malamen, iar studenta Adia Ropală debutează cu o proză, *Roșu de septembrie*. ■ Restituiri: lingvistul polonez Baudoine de Courtenay îi scrie lui B. P. Hașdeu, între anii 1877-1889. Autorii traducerilor, George Sandală și V. Rotund se declară mâhniiți pentru că nu au reușit să găsească scrisorile adreseate de Hașdeu lui Courtenay. Hașdeu îi scrie în polonă lui Courtenay care-i laudă stăpânirea limbii. Într-o altă scrisoare, polonezul răspunde unei scrisori pe care Hașdeu o trimisese din Kazan și-i mărturisește că va pleca la rândul său la lacul Bled (Slovenia azi) pentru a se trata de depresie și pentru studii dialectale. Ultima scrisoare din grupaj este trimisă la aflarea veștii morții Iuliei Hașdeu – „geniala dumneavoastră fiică”. ■ I. D. Lăudat scrie (din nou) despre 1848: scriitorii și revoluția, într-un text expozitiv, deși bine informat. ■ Cronica literară a lui Al. Andriescu este consacrată antologiei de *Poezii* Editura și anul a lui Vasile Voiculescu (ediție Aurel Rău): „Paginile acestei culegeri te pun în fața unui paradox surprinzător, pentru că par scrise de doi poeți diferiți, atât de pronunțate sunt deosebiriile dintre primele și ultimele cicluri.” Avem, astfel, primele poeme din anii 1916-1921, ancorate în social și istoric, pentru ca vocea să și-o găsească mai târziu („tradiționalism sublimat”). Ultimele sonete ale poetului „depășesc [...] într-un fel tot ce s-a scris mai înainte în literatură română pe aceeași temă”. ■ Extinderea spațiului acordat literaturii străine se soldează cu: eseul Herthei Peretz despre Joseph von Eichendorff sau romantismul absolut, cu o traducere din Tennyson (Grigore Vereș) și cu traduceri ale lui Aurel Rău din Kavafis, pentru ca pe ultima pagină să putem citi un *Itinerar francez (Mona Lisa sau despre imposibil)*, de George Popa) și un *Itinerar italian* de Valeriu Râpeanu (fragment din volumul *Piemontul văzut de un român*) ■ Volumul colectiv *Logos și ethos în filozofia stoică* are parte de o recenzie scrisă de C. Marin, dar plasată la rubrica „cartea științifică”.

● [„**Flacăra**”, nr. 20] În cadrul paginii intitulată *Săptămâna*, Ion Bănuță, director al E.P.L., răspunde într-un *Interviu de 5 minute*, la întrebarea „care sunt noutățile de ultimă oră în domeniul de activitate de care răspundeți?”. În cadrul aceleiași pagini, Mihai Beniuc semnează un articol dedicat zilei de 9 Mai. □•*Cronica teatrală*, susținută de Lucian Pintilie și intitulată *Nu luați joaca în serios*, se împotrivesc vehement „ideii atroce de a transforma teatrul studentesc într-o copie ratată a teatrului profesionist”. ■ Apropiata vizită a generalului Charles de Gaulle în România este prefațată de mai multe articole. □•Sub titlul *România – Franța*, Dan Berindei adună, pe câteva pagini, dovezi ale prieteniei seculare dintre poporul român și cel francez, iar la rubrica *Externe*, Silviu Brucan semnează articolul *Franța și Europa*. □•Pe pagina intitulată *Telex*, revista publică un scurt fragment „dintr-un interviu acordat ziarului iugoslav «Politika Ekspreso» de către J. P. Sartre pe tema războiului din Vietnam”. ■ Apare o notiță despre volumul de proză *Zei prind șoareci* de Dimitrie Stelaru, volum ce „captivează prin

tonul extrem de sincer al destăinuirii unei vieți evoluând sub semnul fascinant al poeziei și al unei hărțuite și totuși ingenuie boeme”. ■ La secțiunea *Teatru*, se consemnează punerea în scenă a două comedii: *Ziaristii* de Al. Mirodan, la Teatrul tineretului din Piatra Neamț și *Vis de secătură* de Mircea Ștefănescu, la Teatrul de stat din Brașov.

● [„*Luceafărul*”, nr. 19] Marian Popa prezintă favorabil lucrarea lui Basarab Nicolescu *Cosmologia Jocului secund*. Observând că Ion Barbu a vorbit adeseori despre dubla sa ipostază, de poet și de matematician, Marian Popa arată că nimeni, „până de curând”, nu a avut capacitatea să realizeze o exegeză a operei barbiene investigând ambele orizonturi: „Ceea ce este important însă, este faptul că, pornind interpretarea în dubla direcție, unitatea operei barbiene, va ieși cu putere în evidență. Dacă metoda axiomatică poate conduce la crearea unui sistem axiomatic, adică la o cosmologie în care un număr extrem de redus de mituri formează structura gândirii, atunci, poemele luate ca structuri explicative, de constituenți de grad inferior, rezultați, pot fi puși în corespondență în plan matematic și explicați prin «arta teoremei», generatoare de altfel și a ermetismului, căci teorema este o simplificare, o reducere și o operație de respingere a tot ceea ce nu este necesar cursului logic al demonstrației. [...] Pornind de la aceste operații de definire generală a cosmosului barbian, se trece apoi la cercetarea sa analitică, a tuturor constituenților. Se explică semnificația cifrelor și figurilor geometrice în lirica barbiană, pornindu-se de la semnificațiile lor pitagoreice și chiar cabalistice; se descompune mecanismul contradicției ambiguitate-univocitate la toate nivelele sistemului, de la cel axiomatic conținutistic, la acela al limbajului”. În concluzie, „poezia barbiană este încadrabilă într-o trinitate alături de cea eminesciană și blagiană. Poezia lui Ion Barbu legată prin mii de fire de spiritualitatea românească, nu se poate totuși explica decât prin ea însăși. De unde și singularitatea sa, aceea imposibilitate de a o explica, atât de caracteristică și operei eminesciene. [...] O gândire axiomatică, așa cum era aceea a lui Ion Barbu și-a găsit în sfârșit o gândire axiomatică capabilă de a-l cuprinde. Această excepțională exegeză barbiană, cea mai bună din câte are poetul, este, să sperăm un început, și matematicianul Nicolescu Basarab va continua studiul literaturii. ■ Rubrica *Vitralii* trimite la un articol din „Viața Românească” (nr. 3) în care se ia atitudine față de Monica Lazăr, pentru critica adusă de ea celui de-al doilea volum din *Moromeții* și echivalată drept o „crimă”. Revista condusă de Eugen Barbu dezaproabă limbajul autoarei: „Proza acestei ucigașe de la Cluj ar fi după «V.R.» în stare să trezească dezgust, ea ar promova injoncțiunea, intriga, intimidarea, o urâtă barbarie și anarhie odioasă. S-ar ajunge, potrivit aceleași «V.R.» la ipocrizie, cinism și călcare brutală a legilor nescrise instituite în republica literelor. Scrisoarea Monicăi Lazăr este etichetată în final ca un act de barbarie, o soluție oarbă, un început de pierdere a libertăților”. ■ Traian Filip îi adresează o scrisoare deschisă lui N. Manolescu pe care „Gazeta literară” a refuzat s-o publice și în care este reclamată, la început „graba” formulării de către critic a unor comentarii, la Radio și în „Contempo-

ranul”, cu privire la romanul *Dansul focului*: „O cronică este un act moral, o atitudine publică. Cinstea și priceperea stau la baza activității critice și nu e bine să ne dați motive de a vi le pune la îndoială.”. Autorul romanului reclamă această grabă în baza convingerii că „nu ați avut vreme să citiți nici volumul I în întregime, nici volumul II. Aceasta practică, noi, autorii, o cunoaștem de mult prin intermediul referatelor externe la care, nu o dată, apelează editurile. Se simte în cronica dumneavoastră tonul cenușiu și îmbâcsit al referatelor rentabile care v-au mâncat probabil mult timp și multă lumină. Ba, volumul II n-ați făcut decât să-l frunzăriți, ceea ce v-a împiedicat să rețineți, dacă nu caracterul și problematica personajelor, măcar numele lor”. În acest sens, argumentele lui Traian Filip, se susțin pe o serie de exemple: „...graba vă face să transcrieți greșit titlul unei valoroase lucrări (*Naissances mystiques* și nu *Naissance mystique*) și să zeflemisiți fără să vă dați seama nu «teoriile» mele, ci teoriile unui mare filozof al culturii. Acest filozof, și nu eu, scrie cu majuscule noțiunile de Lună, de Femeie, de Amor arătând că în raporturile dintre oameni nu totul poate fi explicat clar și definitiv, excesiv realist, așa cum ați dori domnia voastră. Dacă n-ați fi vrut ca probitatea dumneavoastră profesională să fie lezată, de ce n-ați intrat într-o bibliotecă măcar pentru jumătate de oră, să frunzăriți opera celui pe care, indirect, îl luați în derâdere și din care eu spun limpede că dau curs ideilor pentru a ilumina într-un chip aparte existența propriilor mele personaje. [...] Vă grăbiți să afirmați că «romanul cel mai bine primit» rămâne cel *dintâi*, *Amar*. Dar *Dansul focului* abia a apărut. De unde știți cum va fi primit? Credeți dumneavoastră că puteți decide felul în care să fie primit un roman sau altul? E de necrezut cât de închipuit sunteți! Aceasta explică, de altfel, și spiritul de acaparare de care dați dovadă în ultimul timp, semnând o rubrică permanentă la «Contemporanul» cu numele adevărat, semnând în același timp mai multe recenzii cu pseudonimul, Andrei Antonescu, susținând o cronică la Radio ș. a”. I se mai reproșează lui N. Manolescu „lipsa de spirit de orientare și de consecvență” dovedită, recomandându-i-se: „Exigența domniei voastre față de romanul actual (cu ce scârbă înfierăți, la un moment dat, scenele de muncă, de producție, de parcă ar trebui să intrăm în adâncul pământului de rușine că ne mai ocupăm de oamenii care muncesc!) e necesar să sporească de la an la an și e foarte bine că nu vă mai satisfac volumele pe care le-ați aplaudat odinioară. Uneori acesta este semnul evoluției, alteori însă al instabilității spiritelor versatile. Cum însă sper că ambiția dumneavoastră nu va lăsa fără replică rândurile de față [...] aș dori să scrieți sever despre mine, dar cu argumente, cu justificări plauzibile, nu cu pudoare prefăcută și cu ironii anexate la capătul unor impresii spontane”. ■ *Poate Gauguin*, este un fragment al romanului scris de D.R. Popescu.

12 mai

● [„România liberă”, nr. 7327] Articolul *50 de ani de la moartea lui Barbu Ștefănescu Delavrancea. O operă care înfruntă timpul* propune, sub semnătura lui Aurel Martin, o sinteză asupra scrierilor celui omagiat.

- [„Scânteia”, nr. 7700] Adrian Angelescu semnează cronică literară la volumul *Zbor jos* de Nicolae Velea: „Calitățile umoristului le aflăm negreșit în prozele lui Nicolae Velea, dar a generaliza această dimensiune considerând-o specifică pentru întreg profilul artistic al scriitorului înseamnă a omite alte laturi nu mai puțin semnificative și evidente, pe care de asemenea ni le relevă autorul în scrierile sale de până acum și, o dată mai mult, în ultimul său volum *Zbor jos*. [...] Ca și în cazul altor umoriști ai literaturii noastre se poate spune și despre Nicolae Velea că își privește și își ascultă eroii, transcriindu-le vorbirea, lăsându-i să se miște în voie. Așa se explică de ce aceste personaje ni se întipăresc atât de viu în minte. Și aici deslușim în subtext intenția moralizatoare a autorului care, sub aparența bonomiei, se vedește un observator lucid și subtil al unor deprinderi și atitudini sociale. [...] Ține într-adevăr de darul prozatorului capacitatea aceasta de a înmăldăia fraza până la firescul vorbirii și, în același timp, de a concentra într-însa o bogăție de sensuri, de a o face expresivă, sugestivă, de a contura din câteva detalii semnificative un cadru de viață, o atmosferă, un personaj. Ea explică în bună măsură concizia, concentrarea substanței majorității scrierilor reunite în acest volum și face legitimă așteptarea de către cititor și a unei construcții epice de anvergură, de mai vastă respirație socială și rezonanță umană, la realizarea căreia nu calitățile lipsesc acestui talentat prozator, ci un spor de tenacitate”.

15 mai

- [„Scânteia”, nr. 7703] Pe prima pagină citim *Vizita în România a președintelui Republicii Franceze generalul Charles de Gaulle*: „«Trăiască prietenia româno-franceză!» – «Vive l’amitié franco-roumaine!» – cu aceste cuvinte populația Bucureștiului, exprimând sentimente ale întregului popor român, a salutat ieri, cu bucurie și cordialitate, sosirea pe pământul românesc a președintelui Republicii Franceze, generalul Charles de Gaulle”.

- [„Viața studentească”, nr. 20] Tipărește un text inedit de Tudor Vianu, recuperat prin intermediul asistentului universitar Ion Stăvăruș – o cuvântare din 1963, cu un an înainte de moartea criticului estetician: *Profesorul rămâne de-a pururi un student, Studentul schițează figura profesorului* – pag. 1; 10 și 11: „Când mă gândesc acum, după trecerea atâtor zeci de ani de când am părăsit băncile universității, la profesorii al căror cuvânt l-am ascultat altădată, descopăr că amintirea cea mai emoționantă, recunoștința și admirația cea mai mare se îndreaptă asupra acelor pe care am ajuns să-i prețuiesc și să-i iubesc ca oameni și ca patrioți. Astfel de oameni și de patrioți doriți să aflați și voi, iubiți studenți, în profesorii voștri și printre aceștia cred că nu există încă decât puțini care să nu consacre preocuparea lor cea mai gravă, aspirația lor cea mai înaltă, dorinței de a deveni pilduitori pentru studenții lor. Astfel de gânduri, iubiți colegi și iubiți studenți, sunt valabile pentru toate timpurile, dar dobândesc un accent special în zilele noastre. De când există în lume școli, adică locuri consacrate învățaturii și creșterii oamenilor, raportul dintre magistri și discipoli, adică *raportul pedagogic*, s-a constituit după această normă etică”. □ Pe prima pagină, un text encomiastic

de N.D. Frunteletă, *Ad dignitatem*, atacă și chestiunea reabilitării lui Lucrețiu Pătrășcanu: „La 20 de ani pășim mândri pe țărnul dreptății continuat din versul poetului: *Pe sceptre și steme și tronuri sfărâmate / Trufașă tu calcă, și mândră te-ndreaptă, / Spre țărături de sânge și plâns neudate / Spre țărături pe care divina dreptate / De veacuri te-așteaptă*. Dar cândva aceste țărături au fost udate de sângele ales al unor purtători ai gândurilor de libertate și dreptate. Odată cu ei a fost lovită ideea de demnitate, a fost negată o mare cucerire a timpurilor prezente. Hotărârea recentă a P. C. R. a reabilitat numele care sunt în istoria noastră, Lucrețiu Pătrășcanu și alte nume de luptători, dar mai ales ideea de demnitate, a adus garanția respectării ei în viitor, i-a dat plenitudine și forță. Idealul Renașterii, idealul celui *homo universalis* se întrecește în noi prin eliberarea esenței umane, prin contopirea ei în armonia trupului și spiritului”. □•Ana Blandiana propune „scurte portrete” și (micro)interviuri cu George Lesnea și Horvath Imre: „ – *O plimbare cu George Lesnea prin Iași echivalează cu un itinerar de istorie... Află cu uimire că Tolstoi și-a serbat 26 de ani ai vieții la Iași și că într-o pagină a imortalizat chiar frumusețea birjelor Iașiului din 1854... Că Pușkin a stat în săptămâna sa ieșeană probabil la Costachi Negruzzi... Că, la rândul lor, Korolenko, Cehov și Gorki au onorat urbea de pe malul Bahluiului cu prezența lor trecătoare. Că, în sfârșit, Rimbaud ar fi petrecut trei luni în Moldova, la un amic din Vârful Câmpului... Care credeți că e secretul literar al Iașiului? – Scriitorul ieșean este prin definiție un produs al mediului. Iar mediul este, cum vedeți, nemăsurat de altruist, de poetic. Voi demonstra cu umilul meu exemplu. Am debutat fiind zețar la «Viața Românească» și având doar patru clase primare. Mi-am cules cartea de debut cu propria mână. Toți mă considerau însă coleg de breaslă, mă instruiam, mă cizelau (este destul să mă gândesc la Ionel Teodoreanu și Tonitza) și numai dragostea lor îmi ținea locul unei mari umanități. La Iași, cultura se naște din dragoste. Aici totul s-a continuat firesc, pentru că n-a existat ură și poate nici invidie. De la «Convorbiri» la «Viața Românească» și mai departe firul s-a menținut mereu întins”. □•„Solitarul” Horvath Imre răspunde la întrebarea: „ – *Cum conveniți în această situație [n. b. – fizică, de sănătate – „Fără clima blândă a Oradei n-aș putea trăi”] cu mediul literar? – Mă întâlnesc adesea cu prietenii mei tineri, durăm lungi colocvii pe malurile Crișului, în cofetăriile orașului. Cofetăria ține uneori, prin neprevăzutul ei, locul unui adevărat cenaclu. Când nu se transformă într-un mediu de bărfă și de cancan (și vă asigur că în cazul nostru nu e!), ea este un loc ideal pentru literatură. Unii dintre prietenii mei tineri au volume, alții încă n-au ajuns să scoată dar... în aceeași măsură în care ei acceptă cuvântul meu cu multă încredere, am și eu enorm de învățat. Îmi împrumută mereu tinerețea lor, iar citirea lor și discuțiile cu ei mă țin mereu la curent cu actualitatea literară”.**

16 mai

• [„Scânteia”, nr. 7704] În continuare se scrie despre *Vizita în România a președintelui Republicii Franceze, generalul Charles de Gaulle*, cu un reportaj de

la *Începerea convorbirilor oficiale*. □•Ion Crânguleanu semnează *Poetul – om al timpului și al țării sale*: „E o datorie nobilă a poetului să rămână credincios pământului și timpului său, căutând să se identifice mereu cu lumina și vitalitatea oamenilor, care poartă în ei, și cu ei destinul unei epoci întregi – epoca societății noastre socialiste, de mari prefaceri și avânturi înnoitoare, în care s-au petrecut și se petrec fenomene de un profund dinamism, asimilabile numai în măsura în care le aparții cu toată ființa și crezul tău artistic uman. Nu putem rămâne indiferenți la eferescența și monumentalitatea timpului nostru. Nu putem trece sub tăcere eroismul sau valabilitatea legilor și efortului poporului nostru, condus ca înțelepciune și clarviziune de partid, spre mai bine care devin – trebuie să devină în chip necesar – spațiul vital al meditațiilor estetice și creatoare. Forța poeziei constă în a răscoli conștiința oamenilor prin sugerarea unor semnificații profunde asupra vieții lor, a-i face să creadă în frumusețe cu și mai multă ardoare. De dragul poeziei se fac multe versuri, dar se uită câteodată tocmai rostul lor uman. Interesează, desigur, și forma sau modalitatea artistică, prin care este exprimată această energie a sensibilității omului. Dar important e ca poezia să ne amintească mereu că trăim și simțim, că luptăm și credem în timpul nostru și-n oameni acestui timp. [...] Toate acestea comportă talent și responsabilitate; numai un artist ce stăpânește cu toată forța lui de esențializare a faptelor, numai capacitatea lui intuitivă și sensibilitatea acută îl pot face învingător în actul de creație atât de încordat și sacru. În afara vieții și a adevărurilor se petrece falsitatea, demagogia lipsită de sensuri a celui care poate fi cu totul altceva, dar numai poet nu”.

• [„*Albina*”, nr. 20] În *Ce să citim* sunt recomandate două volume: □ Eugen Luca prezintă *Catedrala scufundată*, volum semnat de redactorul șef al „*Albinei*”, Constantin Prisnea: „Călător pasionat, mereu însetat de drumeție, și cărturar erudit răsfoind, cu voluptatea unui erou al lui Anatole France, cărți cu filele îngălbenite de vreme sau volume de versuri, mereu proaspete, Constantin Prisnea aparține tipologic scriitorilor de factura lui Calistrat Hogaș. [...] Reportajul colorat și eseu în care tehnica montării citatelor e pe deplin stăpânită, poemul în proză, povestire scurtă, toate aceste specii sunt utilizate cu succes. Și din fiecare pagină se simt bătăile unei inimi generoase și zâmbetul cald al unui om însetat de toate frumusețile și bucuriile vieții”. □ În cea de a doua, Ion Mateescu, prezintă *Los*, a scriitorului Maria Arsene, în care „ni se istorisește de fiecare dată o altă povestire. Toate au însă menirea de a reliefa lupta unor victime ale nazismului, desfășurată în cele mai crunte condiții, pentru a rezista moralicește dușmanului, pentru a-și menține demnitatea, pentru a-și conserva omenia. [...] *Los* e nu numai o viguroasă demascare a nazismului, dar și o convingătoare demonstrație că omenia, demnitatea, simțul solidarității, pot fi apărate în orice împrejurări, că forța poate distruge fizic nu și sufletește oamenii. Cartea dobândește astfel semnificații mult mai adânci”. □ Titlul *Scriitori români despre economie* adună autori și citate din care nu lipsesc Ion Creangă, Mihail Eminescu, George Coșbuc, M. Sadoveanu și George Călinescu.

• [„Gazeta literară”, nr. 20] Vizita Generalului De Gaulle în România este comentată de Radu Popescu sub titlul *Dragoste și respect reciproc*: „Legăturile României cu Franța au fost, la geneza lor, legături între români și francezi, legături de sentiment și de cultură.” □•Aceași vizită îi prilejuește și lui Perpessicius în *Lecturi intermitente* (XXXIII) reflecții despre *Generalul De Gaulle* în „*Antimemoires*” în care apare și Malraux în întâlnirile sale cu De Gaulle: „Răspunzând unei întrebări a lui Saint – Exupery asupra curajului, Andre Malraux i-a răspuns că el stă în sentimentul «invulnerabilității». Aventurile evadării, ca și majoritatea eroilor din ficțiunile sale, dovedesc din plin acest sentiment. «Statuile viitoare pun stăpânire pe cei demni de statuie, fie că aceștia o vor, fie că nu» se spune într-un loc al *Antimemoriilor*. Eu un destin ce nu iartă pe nimeni”. ■ *Delavrancea* revine în actualitate prin Șerban Cioculescu: „Sfârșitul neașteptat al lui Delavrancea a fost pus de mulți comentatori în legătură cu mutilarea teritoriului național prin pacea de la București. Nimeni, într-adevăr, n-a resimțit-o mai dureros decât luptătorul pentru unitatea țării, care se dăruise integral acestei cauze, în anii neutralității”. ■ *Cărțile săptămânii* sunt: □•Poezie – Ion Maxim – *Interferențe*, Iosif Naghiu cu *Teama de păsări*, Constantin Abăluță – *Patria*, Victor Nistea – *Păstorul pietrelor*; □•Proză: Ion Bănuță – *Olimpul diavolului*. ■ *Cronica literară*, la Tiberiu Utan, *Clipe*, este realizată de Valeriu Cristea: „Lirica lui Tiberiu Utan... reabilitează într-o perioadă de crispă și abstractism poetic, de vizionarism grandios conceptele de grație, inspirație, inefabil”. ■ Noi versuri de Emil Botta văd lumina tiparului. ■ Sorin Titel, Ioana Postelnicu și Sergiu Dan, publică în ordinea anunțată, povestirile *Dincolo de ușa încuiată*, *Dilema* și *Ambasadorul*. ■ *Alain Robbe-Grillet și filmul său „Omul care minte”* este prezentat de Manuela Gheorghiu: „Dacă primele lui filme au fost privite cu condescendență, fiind considerate drept jocuri stilistice menite să epateze saloanele intelectuale snoabe, *Omul care minte* demonstrează că Robbe-Grillet este un regizor cu personalitate, hotărât să-și lase amprenta în estetica filmului.” ■ N. Carandino scrie cronică dramatică la piesele *O casă onorabilă* – comedie polițistă de Horia Lovinescu, pusă în scenă la Teatrul „C. I. Nottara”, *Cine l-a ucis pe Carol al VI-lea*” de Dominique Nohain (Teatrul „Barbu Delavrancea”) și *Trei acte de A. P. Cehov* („*Ursul*”, „*Cerere în căsătorie*”, „*Tragedian fără voie*”) – Teatrul Evreiesc de Stat. □•Alături Carandino anunță o mare pierdere: actorul dramaturg *G. Ciprian*. ■ În articolul *Tânărul și fereastra*, Paul Georgescu scrie despre foarte tânărul poet, eseist și romancier Petru Popescu: „Această încercare de a pricepe un moment teribil din trecutul nu prea îndepărtat, îi face cinste lui Petru Popescu. Fascismul e un flagel ce nu poate fi uitat, ce nu trebuie uitat”. ■ *Universul poeziei* continuă cu episodul al VI-lea, în care G. Călinescu explică *Himerele*: „Poezia nu se mulțumește cu trierea naturii, ea inventează forme noi denumite în mitologie himere. Acestea sunt de două feluri: caricaturi și canoane”. Printre exemplele avute în vedere de critic se numără și centaurul, alături de caricaturi (Polifem, Sternophtalmi, Mega-locephali, Cynocephali), îngeri, pegași: „Centaurul. Este o eroare a socoti că el

înseamnă o simplă reminiscență livrescă de mitologie. Poeții îl evocă cu o neconținută simpatie, crezând în realitatea lui ideală.”. Legătura cu aceste forme are un anumit rol, spune Călinescu: „Canonul se naște când sforțarea fanteziei noastre se face în direcția cealaltă a corectării formelor, prin frenaj. Există o selecție așa cum se vorbește de o selecție naturală. Totuși în poezie nu-i vorba de o simplă cenzură, fiindcă în acest caz ne-am satisface cu platitudinile faunei și florei”.

■ Stând *De vorbă cu Geneviève Tabouis* s-ar putea numi evocarea lui Teodorescu Braniște: „Prin cronicile sale de politică externă, Geneviève Tabouis și-a creat de multă vreme un loc de frunte în presa franceză de stânga. Campania sa împotriva lui Hitler i-a adus o largă popularitate.”

■ Al. Oprea facilitează dezvoltări despre *Panaît Istrati la Menton*: „În [pensiunea] *Les Sapins* va continua scriitorul să viseze la isprăvile haiducilor săi (crucindu-se singur cât erau de ciudate), depășind firul de beteală al baladelor populare românești”.

□ *Atlas liric* include traduceri din *Poezi francezi contemporani*. □ Prezențe românești anunță traducerea lui Arghezi la Geneva și a unor poezii din poeți români în „Le Monde”.

● [„Tribuna”, nr. 20] Teofil Răchiteanu și Ion Buzași semnează două cronici literare. □ Teofil Răchiteanu scrie despre Gheorghe Istrate, *Măștile somnului* (Ed. Tineretului, 1967): „O carte despre care nu poți să spui decât cuvinte de laudă. O carte de neliniște a sufletului, de dragoste, de durere, de melancolie... Faptul e cu atât mai îmbucurător, cu cât autorul ei (premiant al revistei «Lucașfăru») este un debutant”.

□ Ion Buzași se referă la editarea cărții iluministului ardelean Gheorghe Șincai, *Hronica românilor*, tom. I, (E. P. L., 1967): „Avatarurile tipăririi acestei lucrări constituie un pasionant capitol de istorie literară... Ediția îngrijită de Florea Fugariu... însoțită de un amplu studiu privind limba operei lui Șincai și de un informat studiu introductiv semnat de Manole Neagoe, permite cunoașterea temeinică a uneia din cele mai importante opere ale culturii românești”.

□ Nemulțumit de o cronică a lui C. Cubleşan la spectacolul *Călător fără bagaj*, Victor Tudor Popa se adresează redactorului-șef al «Tribunei»: „Tovarășului C. Cubleşan nu-i place spectacolul *Călător fără bagaje*. Nu-i nicio supărare din pricina asta. ... Supărarea îndreptățită vine de la câteva afirmații false, inexacte, calomniatoare. C. Cubleşan spunea că spectacolele: *Părinți teribili*, *Opinia publică* și *Călător fără bagaje* «se adresează publicului semidoct și snob» și că metoda regizorală care le-a generat a fost: «totul pus într-o pălărie și succesul asigurat»”.

■ Ioan Dinisteanu scrie despre întâlnirea de *Cenaclu* din 9 mai, „în care au citit Ecaterina Timișan și George Hulubescu. Majoritatea vorbitorilor au subliniat eșecul celor citite. Au participat la discuții: Augustin Buzura, V. Tașcu, N. Prelipceanu, P. Haș, V. Bulat, B. Burnar, V. Slav și alții”.

□ Mircea Vaida scrie despre *Ospățul lui Trimalchion: viciul și asceza cuvântului*: „Cine e acest Trimalchion, la al cărui praznic fastuos ne-am hotărât să vorbim despre viciul și asceza cuvintelor, despre scriitori și artă. Poate e un poet? – Trimalchion își scria versurile în timpul ospetelor, rozând câte un ciolan de porc. Atunci poate e un esthet? – Trimalchion găsea răgaz pentru

considerații critice între două înghițituri de vin... Trimalchion e sincer, în ciuda decăderii morale, a viciilor trupești pe care nu le ascunde; e sincer până la nerușinare... Acest epicurian antic a fost unul din dascălii de imoralitate ai lui Proust și Gide”. □•Mircea Popa este de părere că Eugeniu Sperantia are vocație de memorialist. Criticul se referă la suita de evocări și portrete publicate în «Steaua», strânse apoi între coperte de carte, pe numele *Figuri universitare*: „Genul pe care încearcă să-l încetățenească la noi E. Sperantia are o trăsătură aparte. El este în același timp evocare, amintire, dar și investigație, documentație, reconstituire... Cartea de față nu e numai o carte de literatură, ci și una de morală, de etică.” ■ Despre *Iubiri*, cartea lui Ion Apostol Popescu, Nae Antonescu arată: „Creațiile lui sunt «mențiuni lirice» despre fervoarea sentimentului erotic”. □•Romulus Todoran consemnează evenimentul: *20 de ani de la moartea lui Sextil Pușcariu*: „Activitatea științifică a lui Sextil Pușcariu se impune prin multilateralitatea și calitatea ei. Munca neîntreruptă și neobosită a întregii sale vieți și-a închinat-o studierii limbii și culturii poporului român. Opera lui s-a dovedit a fi un edificiu trainic și folositor și de aceea merită să fie republicată. Ea îi asigură lingvistului și profesorului clujan un loc de frunte în știința românească”. □•Augustin Buzura semnează textul *Mica Odisee*: „... traducerea excelentului jurnal, *La Petite Odyssée*, al lui André Chamson, membru al Academiei Franceze... este fără îndoială, un eveniment. Un eveniment datorită, în primul rând, valorii literare incontestabile a jurnalului, deci indirect și a efectelor sale paleative sporite – dar și datorită faptului că acest gen de cărți, atât de căutat, este prezent din ce în ce mai rar în librăriile noastre”.

17 mai

- [„Scânteia”, nr. 7705] Ziarul continuă să prezinte *Vizita în România a președintelui Republicii Franceze, generalul Charles de Gaulle*. Un reportaj de la *Adunarea populară de la Craiova* și cuvântările celor doi șefi de stat încep pe prima pagină. □•Sub titlul *Mărturia unui actor*, Mihai Vasiliu scrie despre volumul *Pretexte și subtexte* de Radu Beligan: „În ciuda aspectului la prima vedere îmbucătățit, abrupt, al organizării materialului, toate aceste elemente constituie un întreg unitar, bine încheșat, gravitând în jurul unei concepții despre teatru izvorâtă din cel mai ardent umanism socialist”. □•Florian Potra crede că *Universul artistic poate fi descoperit numai în real*: „Devine astfel tot mai ascuțită necesitatea ca teoria și – practica – literaturii, a artei contemporane să aprofundeze și să dezvolte celălalt filon important pe care ni l-au transmis secolele din urmă: realismul, în sens de reproducere estetică a raporturilor dialectice între fenomen și esență, de dezvoltare a universului uman prin particular, dar mai ales a *direcției* de mișcare a particularităților fenomenelor efectiv noi. E vorba, în termeni răspicați, de dobândirea interesului, a curiozității vii și active pentru real”.

- [„Contemporanul”, nr. 20] Revista consemnează, cu excесе ideologice inevitabile, succesul diplomatic al Republicii Socialiste România, datorat vizitei

de stat a Președintelui Franței, generalul Charles de Gaulle, în perioada 14-18 mai 1968 (*Colaborarea româno-franceză*). O altă chestiune ce merită subliniată este faptul că fotografia lui N. Ceaușescu este tipărită, acum, în „Contemporanul” (1968), doar a doua oară, după momentul festiv din 26 ianuarie, când liderul comunist împlinise 50 de ani (vezi *supra*, în prezenta cronologie). Totodată, săptămânalul renunță la înfățișarea unei cuvântări ținute de Nicolae Ceaușescu, concentrându-se, în totalitate, pe mesajele transmise de omologul francez.: „«Vouă, tuturor românilor, vă aduc astăzi salutul pe care toți francezi vi-l trimit din toată inima. Trăiască România!» Cuvintele rostite în limba română la sosirea pe aeroportul Băneasa de generalul Charles de Gaulle, eminentul conducător al Franței, primul șef de stat francez ce vizitează România, au fost însoțite de o primire caldă, ospitalieră din partea populației Bucureștilor. Uralele cu care au fost întâmpinați președintele Franței și Președintele Consiliului de Stat al României, care au pătruns în mulțimea de cetățeni, aclamațiile și aplauzele puternice care l-au însoțit pe parcurs, marchează sentimentele adânci de prietenie între poporul român și poporul francez. [...] În toastul său, după ce a evocat tradiția de prietenie între popoarele român și francez, generalul de Gaulle a declarat: «Aceasta se datorește excepționalelor asemănări spirituale și sufletești care există între cele două țări. Dar aceasta se mai datorește și faptului că, din instinct și prin rațiune, țările noastre și-au format aceeași concepție despre dreptul tuturor popoarelor, începând cu cel francez și român, de a dispune liber de soarta lor, aceeași concepție despre rolul primordial pe care, în consecință, continentul nostru este chemat să-l joace în destinul omenirii.» ■ George Ivașcu redactează un articol polemic, *Scriitorul și timpul istoric*, în care îl implică – surprinzător la prima vedere – pe Nicolae Manolescu, pe care el însuși îl invitase să devină cronicarul literar al revistei: „În câmpul ideologic, liniile de forță ale atâtor legitați oferă – numai aparent paradoxal – o succesiune de numeroase aspecte, în și pe măsura afirmării personalității umane pe care un regim ca al nostru e menit și trebuie cu atât mai întemeiat s-o potențeze. Una din recente cuvântări ale secretarului general al Comitetului Central al Partidului sublinia, de altfel, tocmai această nouă dimensiune a evoluției noastre în desăvârșirea societății socialiste, confirmând astfel, dar totodată și stimulând în plus acel proces de continuă perfecțiune a unei orânduiri a cărei imagine – de aproape un veac – clasa muncitoare din România îi îmbogățește neconținut substanța și-i proiectează, tot mai pregnant mesajul. [...] E prin urmare rolul – primordial al criticii de artă și al celei literare de a-și lăsa antenele atrase în câmpul, magnetic el însuși, al operelor – e vorba, desigur, de cele autentice, de a descoperi, ce este temeinic ca afirmare originală, ce este nou ca valență, de a proiecta chiar o nouă dimensiune a personalității și progresului uman solicitând o superioară diagramă de valori. Lumea criticului e însăși lumea pe care – neconținut – el, cel dintâi, trebuie s-o descopere și s-o proiecteze pe ecranul social, deplin conștient de rolul său, neconținut receptiv tocmai la ceea ce artistul, scriitorul, prin opera lui, implică direct drept indice de umani-

tate, drept gaj al punctului de incidență cu dialectica dezvoltării sociale.” □ În același sens, redactorul șef al săptămânalului «Contemporanul» polemizează cu „intenția – desigur nu de neînțeles – de a arunca un reflector de lumină proprie asupra figurii unor scriitori consacrați și cu atât mai interesanți cu cât opera lor ne este mai apropiată și mai direct contingentă. Și pentru a marca deplină, am zice afectuoasă noastră colegialitate, ne vom referi chiar la manifestarea – deși nu în paginile noastre (ci în cele ale «Astrei», nr. 1 pe februarie 1968) a colaboratorului nostru permanent, N. Manolescu. E o chestie de principiu, care ne interesează deopotrivă tocmai pentru că e vorba de titularul cronicii noastre literare și – circumstanță angajantă – de destinul operei lui G. Călinescu.” □ Punctul nevralgic asupra căruia se concentrează disputa de idei este un pasaj din studiul *Ioanide și eroziunea timpului* de N. Manolescu, pasaj pe care Ivașcu îl consideră discutabil: „Concluzia concluziilor: «Sunt autori pentru care a crea înseamnă a trăi și creatori pentru care a trăi înseamnă a crea. O atitudine este existențială, alta, estetică. G. Călinescu intră în ultima categoriei». [...] Aceasta ca argumentare a afirmației mai curând apodictice: «Să spunem deschis: *Bietul Ioanide* nu e un roman politic, nu e romanul unei epoci istorice, dar o scriere de caracter abstract, un fel de *conte philosophique*», în care nu există personaje cu suficiente complexe, ci pure ipoteze morale sau spirituale, în care singurul plan adevărat este acela al ideii.” □ Pentru Ivașcu, opinia precedentă „poartă amprenta acelui spirit disociativ și nuanțat care trebuie să fie al oricărui critic autentic, numai că, de data aceasta, punând totul sub semnul, – altfel călinescian – al creației, atribuie – printr-o reducere până la extrem – arhitectului Ioanide indiferența socială, prin trăirea doar în *plăcerea regiei* «mai importantă subiectiv decât ceea ce se întâmplă în fapt» (ca atare, «conștiința literaturii dublează în *Bietul Ioanide* literatura»). Astfel, tiranizat de ideea «trăirii», a «faptei», autorul articolului alunecă până la tentația de a acorda, în interpretarea pe care o face operei, dimensiuni și semnificații *direct opuse* intenției creatorului ei. [...] Desigur, aici și o bună doză din riscurile formulărilor absolutizante, fatal simplificatoare, dar nu mai puțin și o viziune socială, o filozofie a artei, în contradicție atât cu scriitorul în discuție, cât și cu poziția însăși pe care se situează în genere critica noastră, aceea de esență și de aplicare marxist-leninistă. Căci numai astfel se poate explica modul cum articolul din «Astra», deși de intenție pro-călinesciană, afirmă, printr-o stranie inadvertență, exact... contrariul, că, adică, dintre toți eroii *Bietului Ioanide*, tocmai Gavrilcea și Tudorel, prin care Călinescu a vroit – și a izbutit magistral – să figureze alienarea fascistă, fiind proiectați în limitele acelui «vivre periculosamente», ale acelui, adică, pe românește «trăirism» naeionescian, tocmai aceștia să fie puși de către tânărul nostru critic, în numele, desigur, al tensiunii de creație, în lumina cea mai favorabilă: spre flagrantă deosebire de «colecționarii de idei» (Hagienuș, Suflețul etc.), ei, Gavrilcea sau Tudorel, «înlocuiesc sterilitatea intelectuală cu faptă, cu trăirea: ei nu colectează ideile, ci le trăiesc». [...] Desigur, nu aceasta a fost intenția, cu atât mai puțin «ideologia» articolului din «Astra». Ansamblul activității

autorului la «Contemporanul», exercitată cu luciditate și spirit de integritate în răspunderea magistraturii critice, face ca articolul din revista brașoveană să pară ceva cu totul singular, doar excepția care... confirmă regula.”

18 mai

• [„România liberă”, nr. 7332] Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România anunță decesul lui Oscar Lemnaru și îl omagiază pe dispărut printr-o scurtă sinteză a activității culturale a acestuia – colaborator la zierele democratice și, după 23 august, redactor la Editura pentru literatură și la revista „Viața sindicală”, autor al volumului de nuvele *Omul și umbra*, apărut în 1946, și traducător din literaturile franceză și rusă.

• [„Scânteia”, nr. 7706] N. Barbu recenzează *Volumul de dramaturgie al lui Paul Everac* salutând faptul că „Publicarea de piese aduce, astfel, servicii și literaturii – prin fixarea unor valori în stare să reziste anilor, – și teatrului prin activizarea factorului spectator. Din această perspectivă, volumul lui Paul Everac constituie o reușită”. ■ Z. Ornea scrie articolul de atitudine *Direcția ideologică a actului de critică literară*: „E un loc comun faptul că actul valorizării e o imposibilitate fără așezarea spiritului critic în centrul judecăților apreciatore. Chiar funcțiunea analitică, componentă esențială a actului critic, implică fatal operațiile ordonării, ale integrării într-o ordine, ale argumentării. Și dacă fenomenul se verifică în cazul criticii literare (când se apelează curent și la recrearea cu mijloace adecvate a universului particular al operei analizate), al esteticii, cu atât mai necesar se dovedește în cercetările de istorie a filozofiei, a literaturii, a curentelor de idei. [...] Desigur, fără situarea decisă a cercetătorului în interiorul sistemului de valori examinat nu se va putea realiza o investigație pertinentă, riguros comprehensivă. Dar presupune aceasta împărțirea totală a valorilor examinate, un asemenea proces de osmoză între operă și cercetător încât – s-o spunem din nou – să se excludă spiritul critic în favoarea elanurilor elogiative? Realitatea este că cunoașterea chiar simpatetică, din interior, a operei unui creator, a unui curent de idei implică necondiționat în cadrul momentului axiologic, o fermă depărtare de obiect, aprecierile reclamând, cele mai adeseori, un alt sistem de referință decât acel al obiectului examinat. [...] De ce am ignora atunci noi acest principiu suveran, încercând să acomodăm poziții ireconciliabile, când totul pledează pentru situarea cercetărilor noastre în unghiul de referință al sociologiei marxiste? Realitatea este că analiza validă a curentelor de idei de structură romantică nu poate fi realizată decât situându-ne cercetările pe terenul sistemului de referință – ideologic și epistemologic – marxist, altfel spus pe liniamentele unei înțelegeri limpezi și nuanțe, antidogmatice și comprehensive a fenomenelor filozofice și ideologice, care nu pornește de la stabilirea unui raport sau a unei opoziții mecanice între economic, social și spiritual. Aceasta cu atât mai mult cu cât la noi mai toate curentele de idei, de structură romantică au înglobat în opera lor nemijlocite componente de ordin politic”. □ Ziarul publică *Vinovatul*, piesă într-un act de Ion Băieșu.

• [„Cronica”, nr. 20] Pentru a întâmpina vizita lui Charles de Gaulle în România, numărul se deschide cu editorialul lui L. Bolcu, *România – Franța*, un epitom al relațiilor culturale dintre cele două țări/națiuni, care urcă până în antichitate și, apoi, pe timpul cruciadelor. ■ Ancheta numărului se numește *Studenții și arta*. Studenții răspund la zece întrebări despre raportul lor cu arta. Tot la acest capitol, Ion Pogorilovschi scrie despre o apariție recentă, în franceză, despre Brâncuși (*Témoignages sur Brancusi*), care cuprinde trei eseuri, de Petru Comarnescu, Mircea Eliade și Ionel Jianu. □•Dincolo de grupajul de poeme datorat lui Haralambie Țugui, de proza lui D.R. Popescu (*Eh, lumea iabolii!*), de recenziile consacrate de Ion Apetroaie lui Teodor Vârgolici (monografie *Gala Galaction*) și lui Dumitru Micu (*Lirica lui Lucian Blaga*, E.P.L., 1967) – aceasta din urmă apreciată pozitiv), reține *O scrisoare inedită a lui L. Pătrășcanu către G. Ibrăileanu*, scoasă de la naftalină la puțin timp după ce Ceaușescu îl reabilitase pe primul. Introducerea lui Al. Andriescu e mult mai lungă decât scrisoarea însăși prin care Pătrășcanu se interesa de soarta unui text trimis „Vieții românești”. □•Const. Ciopraga scrie, la rubrica lui, *Fragmentarium*, o cronică la volumul de versuri *Carmen terrestrae*, E.P.L., 1968) al lui Nicole Țațomir, în vreme ce Al. Andriescu publică o cronică literară în diptic, despre volumul de poezii *Filtru* (E.P.L., 1968) al lui Ion Omescu și, respectiv, *Nuduri* (Editura pentru Literatură, 1967) de Ovidiu Genaru: „Livrescul și sensibilitatea apar, în cazul ambilor poeți de care ne-am ocupat, într-o condiționare reciprocă și echilibrată care conduce la intelectualizarea emoției, mai pronunțată la Ion Omescu, mai aproape de starea de extaz la Ovidiu Genaru. Poezia se ivește, însă, numai acolo unde cugetarea discursivă apare definitiv înfrântă.” ■ Val Panaitescu își continuă serialul despre *Umor și avatarurile lui* (XI), reluând la rândul lui conceptul de Einfuhlung (despre care scriseseră deja Petre Andrei și Adrian Marino în paginile revistei), prin extragerea raporturilor între tragic și umor (Lipps, apoi Volkelt, Hartmann) □•Ion Istrati semnalează apariția unui volum de traduceri în franceză a unor creații eminesciene, de Michel Steriade (*Destin roumain – voix universelle*, Michel Eminesco). Steriade este lăudat pentru strădania lui, pentru documentare, pentru cunoașterea în profunzime a operei eminesciene și a limbii române. ■ Vlad Sorianu revine cu partea a doua a eseului *Problematică și stil*. Autorul constată că „felierea” textului în trei sau cinci straturi revine de fapt tot la diviziunea între un stil și un conținut, iar apoi crede că problematica ar trebui mai mult captată, dincolo de analiza stilistică (se sprijină aici pe un articol al lui Al. Oprea din „Scântea”, 30 noiembrie 1967), iar aceasta ar consta în sesizarea combinației dintre un spirit național și prezentul istoric. Intervenția lui Vlad Sorianu e singulară în epocă, dar puțini vor fi dispuși să o urmeze. □•Pe ultima pagină, I. P. Culianu traduce trei poeme din lirica franceză (Jean Cocteau și Philippe Soupault).

• [„Flacăra”, nr. 21] ■ Amplu reportaj fotografic dedicat vizitei președintelui Charles de Gaulle în România. ■ Cu ocazia împlinirii a „120 de ani de la revoluția din 1848”, Dumitru Almaș semnează un amplu material dedicat Adunării de la Blaj, din 15 mai 1848, intitulat *Adunarea unui popor întreg*. ■ La secțiunea

Carte, este anunțată o „remarcabilă apariție editorială”: Marx – Engels, *Scrieri din tinerețe*. ■ Sunt anunțate volumele de poezie *Clipe* de Tiberiu Utan (E.P.L.) și *Cine mă apără* (E. Tineretului) de Gh. Pituț. ■ Editarea în colecția «Biblioteca pentru toți», a volumelor *Poemele luminii* și *Mirabila sămânță* de Lucian Blaga, ediție îngrijită de George Ivașcu, constituie un eveniment. Alte apariții: *Claudia Millian despre Ion Minulescu* (E.P.L.), Eseuri de Ralph Waldo Emerson, traducere, cuvânt înainte și note de Leon Levițchi. □ La secțiunea *Teatru*, este inserată o notă despre Teatrul „Lucia Sturdza Bulandra” care urmează să fie prezent în cadrul Teatrului Națiunilor, la Paris. ■ Silviu Brucan scrie articolul *Bonnul și neonaziștii*.

● [„*Luceafărul*”, nr. 20], La rubrica *Vitralii*, este semnalat un alt fapt dezamăgitor. După demolarea unor „vestigii artistice de prim ordin pentru istoria noastră culturală” (cum a fost casa lui Macedonski) „ignorarea sistematică a posibilităților de valorificare a unor case memoriale și tergiversarea și neefectuarea de către forurile competente a unor lucrări de reparații sau amenajare cerute de lăcașurile respective, devine o practică la ordinea zilei. În această situație, ni se atrage atenția, „se află *Mărțișorul*, locuința lui Tudor Arghezi, loc de creație intrat deja în conștiința iubitorilor poeziei argheziene și a artei în genere. Precum se știe casa a fost donată în scopul folosirii ei ca muzeu. Din octombrie trecut trebuia să înceapă aici lucrări de refacere și amenajare de care construcția solidă dar bătrânească are nevoie”. ■ Academicianul Victor Eftimiu, ofițer al legiunii de onoare semnează un scurt articol intitulat *Oaspe drag* pentru a omagia vizita conducătorului Republicii Franceze, Generalul de Gaulle. Aceasta „vine să sublinieze marea faptă de acum o jumătate de veac”, respectiv „la renașterea care ne-a dus la revoluția din 1848 și la Unirea Principatelor, iar mai târziu la unirea cu Ardealul”. Elogiul adus Parisului și culturii franceze îi urmează elogiul adus activității generalului de a moderniza și înfrumuseța Capitala. Prin urmare „primirea entuziastă pe care i-o face întreaga țară românească dovedește ce mult iubim noi nobilul popor care ne-a ajutat să ne unim la 1859, după ce intelectualitatea Parisului a îmbrățișat pe tinerii români care pregătiseră mișcarea revoluționară de la 1848. Cultura noastră, subțirimea și vivacitatea spiritului ne-au fost regăsite și întărite prin legăturile cu Franța, care ne trimite azi pe cel mai de seamă fiu al ei, exponentul eroismului, al patriotismului, al tenacității milenare ale acestui popor galolatin, ale cărui infiltrațiuni celte ne-au unit încă din vremurile depărtate când ne găseam și ne afirmam latinitatea”. ■ În stil cam de Cuțarida, Eugen Barbu scrie, tot la rubrica *Vitralii*, despre *Gorila mironosiță*: „Mă întreabă careva dacă *n-am* obosit *după* atâtea focuri de *pușca* trase de-a lungul anilor într-o *guerilă* perpetuă. Nu am obosit! Să fie liniștit! *Iată*, a mai apărut pe după colț un parșiv care se mai *astâmpărăse* ieșind la drumul mare cu cuțitul. Mi-ar scoate mațele pe masă și mi-ar înmormânta de viu. Are pe urma lui o ceată și-mi trimite mesaje săptămânale: pregătește-te, te curățăm! Țin! le spun, o să mai aveți de furcă cu mine – Să vedem, că am tocmit și-o țafă sau două la Europa Liberă, e una țigănoasă, cu nume

sonor, ieșită din taică-său nu din maică-sa, doldora de carte și de ifose. Agită microfونul ca pe o mătură și știe cine are merite în literatura română și cine nu. O acompaniază o fată de moravuri lejere care a schimbat piața cu ocazia unei excursii și se ratează prin Franța, la fel de fără duh și stare. Șef de taraf e nătărăul ce-și ascunde cu greutate coada în nădragi și mădularul păros cu care scrie sub cămașă de mătase. De pe Dâmbovița, în geamantane streine, le sosesc știri despre luptele literare din Cetatea lui Bucur, cancanuri de cafea de mâna a treia. [...] Se face politică în draci și când tu îi spui fugitului să restituie cărțile furate din patrimoniul public, gorila spumegă și agită un ciomag invizibil. Din nu știi care cavernă transmite pe calea undelor sinistre mostre de borfaș intelectual. Și-a zis doctor cu de la sine putere deși studiile făcute în România au fost obținute cu talgerul milei și stiletul. Gorila a umblat cu laba în creierii altora și se laudă că e scriitor. Dacă-i auzi vocea de măturător, binecuvântați ora când s-a hotărât să ne ierte și faci trei cruci mari c-ai scăpat de el. Popper practică în felul lui prostituția de minte fără jenă. S-a lămurit pe drum fi a dat cu bidineaua peste o ideologie în numele căreia băga oamenii în pușcărie și-i denunța cu râvnă. Are ca și cămila două cocoșe. Când a terminat cu marxismul a destupat damigeana la filozofia libertății absolute. Umblă cu traista prin Europa și bate la uși ilustre. Se izmenește în două limbi pe care nu le cunoaște gândește într-a treia, după canon”. Acuzat că „vrea să facă ordine în literatură”, E. Barbu continuă: „Surugiul literar schiaună de două ori pe săptămână dintr-un grajd plin de murdărie în care și-au dat mâna legionarii și voiajorii acestui continent. Nu au patrie, nu au drapel. [...]. Inima lor e un portofel. [...] Măine, dacă i-ar mai primi cineva, s-ar întoarce pe-aici și-ar sta cu varga în mână ca la școală. [...] Gorila mironosiță m-ar vrea îmbălsămat și-ar plânge la capul meu cu lacrimi mari cât oul de struț, m-ar arde pe rug, dar din legile stricte ale umanității jignite, chipurile, nu iese. Cuvintele dure spune el, îi scot din sărite și simte o frică metafizică, când mă citește dar când apucă ia zoologia de la o buche la alta și din măgar și broască răioasă nu te mai scoate. Umblă în patru labe și se crede centaur. Lasă în urmă o putoare de dihor și-și parfumează cuvintele cu Channel. Are guler tare și otrăvește subtil pe unde scurte. [...] Când a venit vremea a îmbrăcat salopeta și a îngânat cu brigadierii marșul constructorilor. L-a ținut maică-sa cu guvernanta și când l-a întrebat nu știi cine ce-a fost taică-său, a declarat cu humor că fusese găzar, avea adică o sondă, dacă nu zece. Aștia împreună cu pungașii mai mărunți, cu o bandă proaspătă de decavați îmi fac război în fiecare zi și în fiecare noapte. Sunt mulți, organizați, neîndurați. Au construit o catedrală de intrigi și-i spun Sfânta Sofia deși ea este numai o latrină. Toți ambușcații, ratații versului și-ai prozei s-au aciuat lângă altarul ei. Au mari preoți și-o cucoană situată bine care dă cadou la poeți biberoane când le nasc nevestele. Aștia hotărâsc de-acolo, de la München sau de aiurea cine să ocupe fotoliile redacțiilor și cine nu. Cocoana aia buzată și trăind în scârbă ca viermele în gogoșe, de ani de zile spune despre noi că suntem impulsivi și subiectivi, că distrugem, sistematic literatura română. Asta pentru că la Paris n-am venit să-i sărutăm

dreapta și nu ne-am așezat sub patrafirul ei de Papesă a artelor în exil. Imbecilul acela care nici măcar nu știe că e mai sănătos să fii taciturn când ești prost și nu te-ajută pilaful de sub frunte numit minte, se agită ca un urangutan și strigă la noi. Când îi spui că e construit pe două canale ca televiziunea se supără foc dar nu recunoaște, tace! [...] *O* greață universală mă cuprinde. Aud râmatul porcin, aud predicile ipocrite. [...] Cât îl privește pe voiajorul ideologic n-o să-i mai fac cinstea de a-i răspunde de aici înainte, pentru că eu credeam că mai păstrează ceva dintr-un om și el a început să ragă. Arată niște fudulii seci și banda asta de borfași mai mici aplaudă de la galerie. Să fie sănătos! Un dispreț necruțător, al timpului ce nimic nu iartă îi va înveli pe toți ca un giulgiu, Tot mai sper că odată nefericita de literatură română va fi purificată de termitile care o sapă și o înjosesc pe unde apucă. Să țineți minte!” ■ Este publicată inedita *Vestitorul* – „din caietul albastru” al lui Tudor Arghezi: „Mai spune Vestitorul: «Lipsește rânduiala./ «Ca să pornească bine, se-ncepe-ntâi cu școala./ «Cu toate că noi nu știm nici iscăli citeț./ «Cultura, cum îi spunem, la noi e-n mare preț/ «Atâta doar, condeiul și gândul să nu sară/ «De marginea plăcută stăpânilor pe țară./ «Că nu este nici carte aceea, nici cultură./ «De pildă, care nu știi: te laudă, te-njură?/ «Cultură-adevărată e-atunci când orice zice/«Și face stăpânirea e bine și ferică./ «O bună rânduială, se vede, niciodată/ «N-ați zis că e și dreptul obștesc la judecată./ «Cu număr, cu ștampilă, citații și dosar./«*Sunt* fericiri, în viață, de *care* n-ai habar./ «Când ai trăit sălbatec, de capul tău, nedus/«De mână, părintește, blajin sau luat pe sus./ «Noi v-arătăm anume./ «Câte chemări și rosturi avem, de sus, pe lume,/ «Ce datorii ne-apasă și ce dregătorie./ «Pe ranguri, ni se cade în noua-mpărăție”.

19 mai

● [„*Scânteia*”, nr. 7707] Pe prima pagină citim *Încheierea vizitei în România a președintelui Republicii Franceze, generalul Charles de Gaulle*. □•Despre *Gravitatea actului ierarhizării în pantheonul literaturii* scrie, cu trimitere la mult comentatul *Plan* istorico-literar al lui I. Negoïtescu, Valeriu Râpeanu: „Este mai presus de orice îndoială faptul că discutarea prealabilă a unor proiecte de mare anvergură care privesc istoria unei direcții a civilizației românești nu poate fi decât utilă. Supunând dezbaterii publice planul, schema generală a lucrării înainte de a purcede la elaborarea ei definitivă, un critic se confrunta cu colegii săi de breaslă, cu publicul pentru a da apoi o carte care să fie pe cât posibil ferită de viziuni subiective, de erori. Așa se și explică de ce criticii au primit cu interes proiectul unei istorii a literaturii române publicat în revista «Familia» de Ion Negoïtescu. Nimeni nu poate contesta unui autor dreptul să conceapă lucrări de mare anvergură, studii de sinteză, eseuri asupra literaturii și artei române. Mai mult, suntem astăzi în măsură să le așteptăm cu vădit interes și să ne manifestăm insatisfacția că unele din ele întârzie. [...] O istorie a literaturii nu poate fi scrisă oricum: au rămas în domeniul anecdotei însăilările naive, lipsite de orice consistență ale unui Gabriel Drăgan sau Lucian Predescu. O recentă carte a criticului I.

Negoïtescu despre Eminescu, scrisă, ce-i drept, cu reală eleganță stilistică, rămâne expresia unui impresionism minor, propune interpretări subiective, încât ea a stârnit pe bună dreptate reacția unor competente condeie critice, cum ar fi profesorul Al. Piru. Anihilând poezii ale lui Eminescu intrate în patrimoniul culturii românești, devenite prototipuri și expresii desăvârșite ale sufletului nostru național, ce sunt în același timp exemplu de perfecțiune artistică, Ion Negoïtescu operează implicit o adevărată schilodire a operei lui Eminescu. Repudierea pe tonul unui pamflet a poeziei filozofice, sociale, patriotice a lui Eminescu atât de organic întreșute în ființa liricii sale, sublime opere de artă, dovedea nu numai o evidentă lipsă de pregătire istorico-literară, dar și o viziune estetizantă – neștiințifică. La câteva luni, Ion Negoïtescu încredința tiparului un proiect de istorie a literaturii române. Mai mulți critici și istorici literari – în special în revista «Cronica», dar și în alte publicații literare și culturale – au semnalat cu justețe erorile acestui «proiect», clasificările arbitrare, eliminările abuzive, lipsa oricărui discernământ și a oricărui spirit de selecție. Pe bună dreptate s-a întrebat de curând un tânăr critic literar dacă Ion Negoïtescu a vrut într-adevăr să scrie o istorie a literaturii române sau numai să provoace agitație în jurul numelui său! De altfel, șochează faptul că, după un număr, tot revista «Familia» a publicat un interviu cu Ion Negoïtescu care și-a explicat «principiile». Întrebările redacției puse de un tânăr, și de altfel valoros critic, Gr. Grigurcu, se caracterizau printr-un ton apologetic. Deși până la acel moment împotriva proiectului se afirmaseră întemeiate puncte de vedere, Gr. Grigurcu se face «interpretul unei foarte largi părți a celor ce urmăresc cricul nostru critic, salutând ideea temerară a *Istoriei literaturii române* pe care o pregătește». Nu vom repeta numeroasele obiecții întemeiate care s-au adus acestui proiect în presa literară. *Problema esențială mi se pare a fi ea are vizează principiile înseși ale lucrării.* În primul rând optica ei este fundamental viciată, tributară estetismului, caracterizată printr-o evidentă intoleranță. [...] A unilateraliza într-un sens sau altul, a privi literatura noastră numai ca o seacă expunere de teme și idei sau numai ca o colecție de flori artificiale, înseamnă să nu ținem seama de trăsăturile care o individualizează și îi conferă o notă aparte, distinctă. Or, criticul Ion Negoïtescu în acest sens procedează. Petru că în ciuda precizărilor sale că nu va urma nici o metodă, cititorul atent poate observa că unui principiu îi este consecvent Ion Negoïtescu – acela al minimalizării a tot ceea ce a fost implantat în solul adânc al realităților naționale, a tot ceea ce a fost legat de existența și de viața acestui popor, a marii noastre literaturi. Și dacă se putea un mai elocvent exemplu pentru a demonstra impasul estetismului, anacronismul lui, faptul că el nu reprezintă decât un revers al dogmatismului care falsifică și denaturează realitatea artistică prin constrângerea ei în tipare prestabilite – acesta este proiectul istoriei literaturii noastre prezentat de Ion Negoïtescu. Cât de sărac ne apare peisajul literar din această perspectivă: mari stejari, falnicii arbori, a căror coroană nu s-a veștejit, sunt invadați acum de plante necunoscute, de flori firave și plâpânde care au pălit înainte de a fi cunoscute, și s-au ofilit odată pentru tot-

deuna. Tot ce a dat mai prețios literatura noastră e înecat în aluviunile medio-critității. Așa-zisul criteriu al estetismului pur se întoarce împotriva autorului, care în locul afirmării unor valori autentice scoate false valori din cimitirul locurilor comune, din arhiva prostului gust, din subsolurile contrafacerilor, al neputințelor artistice al barierelor ratate. În loc să ne dea imaginea marilor valori estetice, «istoria» propusă de Ion Negoïtescu ne coboară în zonele unei totale mediocrității, ale platitudinii, ale literaturii de tip magazin (vezi Sorana Gurian). [...] Iată de ce proiectul criticului Ion Negoïtescu nu întrunește minimele garanții ale unei lucrări de ținută științifică. Expresie a unei viziuni neștiințifice, dogmatice asupra istoriei literare, el este viciat în însăși esența sa”.

20 mai

• [„Glasul Patriei”, nr. 15] Pre prima pagină citim *Vizita în România a președintelui Republicii Franceze, generalul Charles de Gaulle*: „Suntem bucu-roși să remarcăm că prin vizita președintelui Republicii Franceze în România, tradiționalele legături dintre țările și popoarele noastre au înregistrat un nou și important progres, care va avea ca rezultat favorabil, desfășurarea în continuare, pe un plan superior, a prieteniei româno-franceze, a colaborării reciproce, în interesul păcii și securității în lume”. □•Apare și o scurtă notă, *Vizita Președintelui Republicii Franceze în România urmărită cu viu interes de opinia publică franceză*: „Într-unul din editorialele sale, ziarul «Le Monde» a relevat apropierea poziției Franței și României în problemele primordiale ale actualității internaționale cum sunt securitatea europeană, tratatul de neproliferare a armelor nucleare, încetarea războiului din Vietnam. Ziarul «France Soir» a subliniat, la rândul său, politica de pace și de cooperare a României cu toate țările, indiferent de orânduirea lor socială, și a scos în evidență progresul înregistrat în ultimul timp în domeniul schimburilor economice româno-franceze”. ■ Nichita Stănescu publică poezia *Țara*: „Ce am eu mai curat în mine, somnul / străbătut de vise vechi; / ce ai tu mai curat în tine, lemnul / arbore cu verzi urechi”.

21 mai

• [„Scânteia”, nr. 7709] Mircea [Horia] Simionescu recenzează volumul memorialistic *Prezențe* de Ion Pas: „Scriitorul umanist și intelectualul distins, care este Ion Pas, își retipărește în acest volum articole scrise între 1919 și 1967, nu cu intenția de a rememora, de dragul faptului, oarecari evenimente petrecute și uitate, ci cu sentimentul istoricului preocupat să evoce ca să demonstreze, într-o argumentație logică ce aparține dialecticii vieții, biruința adevărului asupra minciunii și intoleranței, perenitatea valorilor morale față de întâmplările sortite trecerii, legitimitatea luptei pentru o cauză înaltă față de atâtea și atâtea atitudini meschine și nesemnificative. [...] Înzestrat cu un original talent evocator, cu un simț acut al mișcărilor esențiale, cu un dar epic deosebit și cu o precizie impresionantă în portretizare sau în argumentare, Ion Pas ne emoționează în paginile

volumului său, ceea ce arată cât de potrivite sunt mijloacele literare pe care el le utilizează spre a da culoare și relief prozei artistice. Ion Pas demonstrează prin aceste articole, topite în cronică a unei conștiințe, durabilitatea articolului de ziar, atunci când priceperea și talentul au văzut mai departe decât efemerul faptului cotidian. *Prezențe* este o carte ce se citește cu un viu interes, atât de către specialistul în istoria literaturii și presei românești, cât și de oricare cititor dornic să cunoască activitatea neobosită a unui scriitor angajat, cu o înțelegere deplină a rosturilor scrisului frumos”.

22 mai

• [„**România liberă**”, nr. 7335] Rubrica *În librării* semnalează o serie de titluri de volume recent apărute, precum *Poezii*, de Dimitrie Anghel, conținând versuri, traduceri și operele realizate în colaborare cu Șt. O. Iosif, ediția a treia a volumului de *Versuri originale și tălmăciri*, al lui Șt. O. Iosif, volumele de proză *Iarna Fiambul*, semnat de Alice Botez, și *Viața e frumoasă, băieți!*, de Dumitru Almaș, romanul *Ceața*, semnat de C. Bărbuceanu – despre „lupta comuniștilor din Valea Prahovei contra hitleriștilor” etc.

• [„**Scântea**”, nr. 7710] Cel mai recent volum semnat de Maria Banuș este prezentat de Dumitru Constantin: „În evoluția poetică a Mariei Banuș versurile cuprinse în volumul *Tocmai ieșeam din arenă* poartă pecetea unei noi vârste lirice a autoarei, fapt evident atât în universul poetic dezvoltat, cât și în maniera expresivă. [...] Lectura volumului relevă, ca o consecință a concordanței cu noua ipostază lirică, o anumită pondere a efuziunilor lirice, altădată explozive. [...] Notația poetică a Mariei Banuș duce uneori la o anumită lipsă de dramatism interior, diminuând intensitatea actului liric. În asemenea cazuri, autoarea nu refuză unele accente factive, mimetice, având ca efect impresia de monotonie. În genere, în noul volum, Maria Banuș conferă pregnanță și forță sugestivă expresiei poetice prin imagistica densă și mai ales prin capacitatea reflexivă și transcripția ei profund lirică”. □•Emil Vasilescu scrie despre *Cântece de Câmpie* de Ștefan Bănuț: „Poezia lui Bănuț își află rosturile în temeliiile unui folclor autohton străvechi. Deși uneori sunt folosite procedee și clișee folclorice, scriitorul rămâne folcloric numai în viziune, în perceperea relațiilor intime ce se stabilesc între om și timp, între natură și om și chiar între oameni. Bazat pe sesizarea acestor raporturi esențiale și permanente, Bănuț creează o poezie originală, tulburătoare prin profunzimea meditației asupra vieții și nu mai puțin surprinzătoare prin simplitatea și puterea de cuprindere a versului”.

• [„**Viața studentească**”, nr. 21] Include articolul lui Cezar Tabarcea – *Prin matematică la poezie*: „Lectura cărții lui Basarab Nicolescu, *Ion Barbu – Cosmologia jocului secund* surprinde și încântă pe iubitorul de Poezie. Ne aflăm în fața unei noi exegeze dedicate genialului matematician-poet (sau, poate, poet matematician...). Basarab Nicolescu, el însuși fizician teoretician, posedă, datorită chiar formației sale, un «*atu*» pe care cercetătorii literați ai operei lui Ion Barbu

nu puteau avea atunci când de fapt le era absolut necesar concluziile lor? Respingerea posibilității de abordare a poeziei prin matematică și cunoscute exagerări cu privire la «*misticismul neoplatonician*», «*limbajul misterios și inexplicabil*» sau speculații expeditiv și zadarnice în încercarea de a-l apropia pe Barbu de Mallarmé și Valéry. Sunt tocmai premisele pe care B. Nicolescu le desființează cu mult tact, dar în același timp categoric... În privința expresiei poetice barbiene, temă atât de discutată de exegeți, Basarab Nicolescu oferă din nou cea mai potrivită explicație, demonstrând argumentat că este singura structură formală posibilă în care se puteau încadra semnificațiile cosmologiei gândite de Ion Barbu, *nu «ermetismul», ci profunzimea face mai dificil accesul către poezia lui*”.

□•Cuprinde și interviul lui Ion Vlasiu (sculptor, pictor dar și poet), *Statornicia artei*, acordat Anei Blandiana: „*Care vi se pare exemplul cel mai concludent, din cultura noastră, de constanță artistică?*”. Vlasiu răspunde: „Dacă sunt cu totul spontan, citez numele unui poet... De altfel, mult înainte de-a începe să sculptez, am scris poezii și încă de atunci am fost impresionat citindu-l pe Eminescu. Impresia de întreg pe care o ai cunoscându-i opera vine fără îndoială din consecvența spirituală a poetului. Chiar în contradicție cu sine, Eminescu rămâne constant pe câteva coordonate esențiale: iubește omul și îl învață să iubească, chiar dacă uneori se îndoiește de valoarea perenă a iubirii, iubește statornic patria și biciuiește vijelios pasivitatea, nesimțirea, trădarea. Chiar în apoteoză metafizică, el umanizează un astru, situându-se în strălucire, simbol al nemuririi, trecut prin toate treptele vieții agitate. N-avem artiști mari ca Eminescu, dar pe coordonate mai simple inspirația multora s-a exteriorizat constant”.

□•Nicolae Udrescu fixează niște *Repere editoriale: Implicații ale destinului valorilor* (1. *Opere de Octavian Goga*, cu o prefață de I. Dodu Bălan), *Sensul unei restituții* (2. *Opere de Macedonski*, cu note, variante, cronologie și bibliografie întocmite de Adrian Marino).

23 mai

- [„**România liberă**”, nr. 7336] *Întâlnirea tovarășului Nicolae Ceaușescu cu conducerea Uniunii Scriitorilor* ocupă prima pagină. Se arată că, în cadrul întâlnirii la care au participat academicianul Zaharia Stancu, președintele Uniunii, au luat cuvântul Paul Niculescu Mizil și scriitorii Ion Pas, Pop Simion, Eugen Barbu, Geo Bogza, Demostene Botez, Marin Preda, ș.a. Dezbaterile au vizat „problemele actuale ale creației și criticii literare”, precum și pregătirea celei de-a treia Conferințe pe țară a scriitorilor din România.

- [„**Scânteia**”, nr. 7711] Sorin Movileanu organizează masa rotundă *Coordonatele tânărului scriitor contemporan*, la care participă Sânziana Pop, Ion Alexandru, George Bălăiță, C. Stoiciu, Corneliu Omescu, Marin Sorescu, Nicolae Velea, Nichita Stănescu. Redăm unele extrase din intervențiile la dezbatere

□•Sânziana Pop (*De ce uneori debuturile bune nu se confirmă ulterior*): „Debuturi exemplare avem. N-avem întotdeauna și urmarea. Există câte o carte, dar în

puține cazuri există cărți. Dacă mai apar uneori simptome ale mimetismului sau ale epigonismului, acestea cred că se datoresc în primul rând mulțumirii de sine, cu prima carte, cât și cu orizontul de cunoaștere pe care ea îl exprimă. De aceea trebuie să tindem spre o îmbogățire a universului nostru, spre o deschidere a lui către tot ceea ce exprimă plener realitățile prezentului socialist, să-i adăugăm noi valențe, care să se reflecte în autentice înnoiri”. □•Ion Alexandru (*De ce unele debuturile bune nu se confirmă ulterior*): „Apariția marelui poet, a celui ce va reuși să-și exprime uluitor epoca, trebuie favorizată și încurajată. Or, acest lucru nu e posibil fără să existe un climat spiritual de înaltă ținută, neînlesnindu-se impunerea lui. Climatul îl fac oamenii, personalitățile, dar acestea se pot defini doar printr-o confruntare a spiritului lor cu Europa și prin ea cu Grecia veche și culturile orientale. Avem o mare putere de asimilare, dar prin aceasta cei mai buni nu s-au pierdut și nu se pierd, căci ceea ce au luat au turnat în tipare autohtone. [...] Dorul după trecut e semn că există un prezent și un viitor în numele căruia e invocată. [...] Când se aud bătăile unei astfel de inimi din nou în istorie e semn că s-au deșteptat cei în stare de a o asculta și a se supune legilor ei copleșitoare. Poeții se întâlnesc toți în această inimă pentru că fiecare o poartă în adâncul firii lui cu teamă și bucurie, și multă responsabilitate”. □•George Bălăiță (*Experimentul este în realitate... experiență*): „Vreau de fapt să spun că ceea ce n-ar trebui scăpat din vedere, în discuțiile care se poartă de către cei ce fac mai mult sau mai puțin literatură, ar fi nu atât ce s-a făcut sau ce nu s-a făcut până acum, cât ceea ce este de făcut. Dar nici despre ce nu s-a făcut n-ar trebui discutat prea mult, ci făcut. Nu de alta, dar uneori se spun prea multe vorbe, iar literatura este faptă. Pentru a ne înscrie în circuitul ei universal avem nevoie de fapte. Asta o recunosc chiar și cei care vorbesc foarte mult. Dar faptele noastre sunt cărțile. Iar «realitatea» cărților se află în noi și împrejurul nostru, în evenimentele cotidiene, în viața celor care construiesc imaginea contemporană a României socialiste. Aproape o falsă problemă mi se pare aceea a experimentului literar, așa cum se discută, în general, acum, la noi, despre asta. Atunci când nu e vorba de o confuzie de termeni, experimentul presupune, mai bine zis este, înainte de toate, experiență. Ce experimentează un tânăr care abia învață «meșteșugul»? Ce inovație aduce el, tânărul care a scris câteva schițe sau un roman de 60 de pagini unui mecanism a căruia funcționare nu îi este încă pe deplin cunoscută? Cu toate acestea, păcatul «experimentului» pe capul lui este aruncat. El nu poate fi decât mulțumit și foarte mulțumit: atât de tânăr și atât de păcătos... [...] Ce este atunci important? – voi fi întrebat. Nu știu, voi răspunde eu. Și poate nu voi fi pedepsit pentru neștiința mea, fiindcă se vor găsi destul care să știe. Dar ceva știu și eu: despre datoria scriitorului de a fi al timpului său și nu al patimii sale.” □•Marin Sorescu (*Sub bolta imensă a spiritualității românești*): „Avem, ca popor, o sete de cunoaștere și, spre cultură, o aplecare de cumpănă peste fântână. Acestea nu trebuie însă date pe mâna nepriecuților să le judece. Sau să le judece și ei, dar nu numai ei. Astfel se naște confuzia, cineva va putea vorbi cu convingere de «ratarea lui Eminescu» și lumea

chiar se va mira cum de atâtea generații au încremenit pe slovele poetului? [...] Nici măcar o cultură de microbi nu se poate dezvolta dacă nu există anumite condiții: aer, umiditate, căldură. De aceea noi nu facem cultură în vid, ne legăm de înaintași, și încercăm să fim prezenți acum, în epoca noastră socialistă și, totodată, în continuitatea lor. Putem spune că pământul nostru a ajuns la stratificări strălucite: s-a ales aurul de piatră seacă, petrolul de apă, nisipul de sare, cărbunele, de uraniu. [...] Arta presupune o noblețe care nu se poate egaliza. Ori ești, ori nu ești – nu se poate micșora unul și mări ceilalți, decât poate temporar, legea compensației aici n-are o acțiune prea lungă. Tăvălugul care modernizează străzile nu poate moderniza și gândurile, cărora le trebuie un anumit grad de afinare să poată răsări și crește ca iarba. Acum, dacă am pledat cu înverșunare pentru luciditate și filozofie, dintr-un exces întors, determinat de o neglijență mai îndelungată a acestor chestiuni, că nu se creadă că arta se oprește aici. Actul creator se poate explica până la un anumit punct – și dacă împingi explicațiile prea departe, îl negi. Oedip s-a tot explicat până s-a distrus, s-a anulat. În orice caz, universul rămâne deschis și discuțiile pot continua”. □•Nichita Stănescu (*Revelația asupra existenței umane*): „După părerea mea, orice realitate de care iei cunoștință, prin sentimente, este nouă, așa că raportul dintre scriitor și realitate nu trebuie în nici un caz să fie privit în mod simplist. Realitatea are un dublu caracter; unul obiectiv și exterior, altul subiectiv și interior. Dacă putem vorbi de un univers al scriitorului în general, depinde din ce punct de vedere vorbim despre acest univers. Dacă vorbim din punctul de vedere al scriitorului cu percepții proaspete și activ, fără doar și poate vom vorbi despre un univers dinamic, în plină luare dublă de contact obiectiv-subiectiv totodată; și fiindcă s-a vorbit de experiența vie, aceasta este multiplă: pe de o parte are un caracter de epică socială, de apartenență a scriitorului la societate, de încadrare a lui într-o anumită societate și într-un anumit sistem de relații cu societatea, iar pe de altă parte este vorba de experiența intimă a revelațiilor asupra existenței și de o experiență tehnică, aceea a luptei cu expresia, a modelării perpetue a cuvântului, a autodepășirii ca putere de exprimare. Eu cred că fenomenul literar, luat pe viu, ca fenomen dinamic, trebuie înțeles mai amplu; nu trebuia să înțelegem numai o latură, sau pe autor în calitate de obiect, ci trebuie să ne referim la raportul scriitor – carte – cititor. Toate acestea trei la un loc alcătuiesc un univers al poeziei sau al prozei. Fenomenul literar este un fenomen sferic. Poezia, de pildă, nu se constituie numai din ceea ce gândește poetul, ci se amplifică profund subiectiv și aproape dificil de controlat, în cititorii săi. [...] Mobilurile unui univers estetic sunt diferite, ele variază de la scriitor la scriitor – și de aceea putem recepta marea varietate a personalităților; într-un sens, îl contrazic pe Marin Sorescu, care susține că scriitorul «vânează» realitatea. El are și nu are dreptate. Scriitorul încearcă să adauge realității o nouă realitate. Cunoașterea nu este numai contemplarea directă a realității, unul din mobilurile poeziei este și acela al redării unor revelații care nu sunt de natură estetică. Toată lupta constă în transformarea în zonă estetică a ceea ce nu aparține exclusiv esteticului, dar în același timp nu

este convertibil în altă zonă. Această reflectare a lumii generale printr-o prismă individuală deformează realitatea? În cazul fericit al creației de orice natură, deci și estetică, o adaugă. Este cu alte cuvinte, rezultatul unei îndelungi elaborări interioare a ideilor, prin prisma concepției filozofice a scriitorului, care, în ceea ce privește, pornind de la principiile creatoare ale gândirii marxist-leniniste, investighează în profunzime realitatea înconjurătoare, relevându-i adevărurile și sensurile umane fundamentale”. □•Constantin Stoiciu (*Cercetarea filozofică a realității sociale este indispensabilă*): „Cu atât mai mult cu cât – și faptele o dovedesc – prezența tinerelor condeie în viața literară a țării se face pe zi ce trece mai simțită. Fenomenul este de bună seamă firesc. Și totuși, întrebări oarecum neliniștitoare se pot ivi după depășirea unor optimiste constatări, când încerci să apreciezi semnificația reală a tuturor căutărilor care se afirmă. Astfel, cum optimismul a însoțit din prima clipă apariția scrierilor de tip «modern» în proza noastră contemporană – să ne amintim că în presă s-au rostit multe vorbe de laudă neînfrânată – mare minune s-a petrecut mai apoi că nu ne-am bulucit cu toții, cu ochii închiși, printr-o piruetă repezită în ogoarele altora. [...] Dar tot atunci, glasurile lucide au temperat optimismul facil și au avertizat pe bună dreptate asupra pericolului ce putea pândi o asemenea tendință în îngustarea sferei de investigație a lumii mimetismul, credința falsă că numai sondarea subconștientului, descrierea senzorialului pot constitui materialul viabil pentru proză – inclusiv asupra consecințelor ce decurgeau dintr-un asemenea «program»: distrugerea epicului, renunțarea la «tehnică», incoerența etc. Înmulțirea acestor proze a evidențiat și riscul «întârzierilor» în surprinderea evenimentelor epocii noastre, și faptul că eroul sau eroii întâmplărilor sunt îndepărtați de rețeaua interconștientărilor sociale, că sunt constrânși să viețuiască în universuri mărunte, lipsite de comunicare, că sunt urmăriți în trăirile lor singuratice și supuși la încercări cumva absurde, reacționând dincolo de orice determinări concrete, dincolo de existența lor reală. Și astfel, optimismul ușuratic și simplist de ieri, alaltăieri poate să genereze îngrijorare. Dintr-o extremă în mare măsură azi abandonată, aceea a identificării mecanice a creației artistice cu realul în timp și spațiu, s-ar ajunge la cealaltă extremă, aceea a «ruperii» operei de «realitate»; se pierde din vedere, în ambele cazuri – voit sau fără de voie – că în actul creației artistice cercetarea filozofică a realității sociale este indispensabilă.” □•Nicolae Velea (*Experimentul” este în realitate... experiență*): „Eșecul cărților cu bătaie scurtă de aripi, al cărților care mor peste noapte și nu prind dimineața cititorilor – al căror număr nu e totuși alarmant – își are punctul de plecare, motivarea, în împrejurări destul de complexe. [...] Nu cred – așa cum se afirmă uneori – că ne exprimăm tautologic atunci când spunem cultură literară, livrescă. Cultura are în fond un perimetru mult mai vast, ea nu înglobează doar cunoașterea și pătrunderea operelor de artă, filozofie, știință etc. Cultura, noțiunea de cultură trebuie să cuprindă cred familiarizarea cu majoritatea esențială a bunurilor create de om, cu majoritatea esențială a gesturilor sau atitudinilor umane care s-au împlântat trainic în istorie sau în crearea ori elaborarea unor produse omenești definito-

rii; consider de aceea că și cunoașterea mișcărilor mâinii olarului, a gesturilor oțelarului sau cosmonautului poate și trebuie să fie socotită pentru orice creator un act de cultură autentică. Cantonarea cu obstinație într-o unică zonă de percepere duce la îngustarea, dacă nu la meschinizarea universului «aristocratic» al celui claustrat acolo, și de aici la lipsa de audiență publică. [...] Dinamica societății noastre socialiste – a unei societăți care își adaugă permanent noi dimensiuni prin efortul constructiv al întregului popor, sub conducerea partidului – ne obligă la cuprinderi largi și la participări intense și susținute. Un scriitor care se bizuie exclusiv pe talentul nativ fără a-l fertiliza și fortifica printr-o cunoaștere filozofică și socială cât mai cuprinzătoare, fără a se strădui să descifreze cu pătrundere și migală resorturile intime ale restructurării omului nou, acest scriitor nu are decât șansa – de fapt neșansa – de a elabora lucrări condamnate efemerului. Familiarezarea și sensibilizarea tradițiilor perene ale istoriei și culturii patriei și învecinarea lor cu sensul actual al destinului pe care-l traversează oamenii țării noastre trebuie să patroneze mesajul permanent, neocolit al scrisului nostru”.

● [„Albina”, nr. 21] Versuri semnează: Victor Tulbure, *Balada Dobrogei de aur* și Nicolae Miron, *Timp la Lotru*. □•Eugen Frunză își avertizează potențialii „clienți” de la *Poșta poeziei*: „În multe cazuri, autorul acestei rubrici e nevoit să răspundă «Nu». [...] Așezând rândurile unul sub celălalt, ritmând și rimând la nevoie, unora li se pare că au produs o poezie și o trimit spre publicare. [...] Nu toți înțeleg probabil că sufletul poeziei e *imaginea, transfigurarea*, fără de care orice text, oricum l-ai așeza, ritma și rima, e mort din punct de vedere artistic. Iată de ce m-am gândit că n-ar fi rău să dau câteva exemple din ultimul stoc de scrisori sosite la redacție, spre a se vedea ce *nu e poezie și nu poate fi discutat ca atare*, chiar dacă tema e nobilă și simțirea la fel”.

● [„Cutezători”, nr. 21] Până și o revistă pentru copii semnalează *Vizita în România a Președintelui Republicii Franceze, Charles De Gaulle*. □•Același nr. 21 cuprinde versuri de Florența Albu, *Fântâna copilăriei* și o povestire de Ion Băieșu, *De ce n-are ursul coadă*.

● [„Gazeta literară”, nr. 21] Uniunea Scriitorilor își exprimă *Adeziunea unanimă* față de „măsurile adoptate de Plenara C.C. a P.C.R. din 22-25 aprilie”. ■ *Întâlnirea tovarășului Nicolae Ceaușescu cu conducerea Uniunii Scriitorilor* este raportată pe prima pagină a numărului: „În cursul întâlnirii au fost discutate probleme actuale ale creației și criticii literare, precum și ale pregătirii celei de a III-a Conferințe pe țară a scriitorilor din România”. ■ Sub titlul *Literatură și școală*, Radu Popescu, atrage atenția asupra imperativelor epocii: „E foarte interesant, și plin de tâlc, de constatat că ideea importanței, și deci a răspunderii, pe care literatura o capătă în noul regim al școlii, se desprinde cu deosebită forță tocmai dintr-un imperativ al învățământului, în ai cărei termeni expliciți nu este deloc vorba despre ea. Adică, din acel imperativ al învățământului actual de a fi deschis față de întreaga mișcare a științei universale contemporane, de a ține pasul cu gândirea și practica mondială în științe și tehnică, de a introduce în pro-

gramele și activitățile sale didactice toate cuceririle teoretice și toate perfecționările tehnice ale lumii, oriunde s-ar produce ele”. ■ Aurel Baranga se simte ca „un întâmplător și nevrednic martor” al unui *Instantaneu* pe care încearcă să-l descrie: „Și mă întreb și acum, nedumerit, umilit de neștiința mea: ce lumină strălucea în ochii lor? Bucuria pentru minunea ploii venite, sau mulțumirea pentru munca lor îndeplinită?”. ■ Dumitru Micu semnaleză apariția culegerii de versuri *Întoarcerea poetului la uneltele sale*, de Camil Baltazar: „Mie, versurile lui Camil Baltazar, cele din primele volume îndeosebi, mi-l evocă pe D. Iacobescu. Mai puțin subtil și rafinat, mai puțin artist, dar mai complex, mai substanțial și în orice caz mult mai amplu, Camil Baltazar are comun cu poetul extazelor solare tendința spre aerian, spre pur, „serafismul”. □•O altă apariție semnalată aparține lui Nicolae Țațomir, *Carmen Terrestre*: „Nicolae Țațomir e, înainte de orice (o probează și acest volum), un foarte iscusit meșteșugar al stihului. Materialul asupra căruia se aplică, oricare i-ar fi cuprinsul: reflecție, contemplație, extaz în fața unui peisaj mirific, auto-confesie, evocare livrescă pe tărâmurii exotice sau directe impresii de voiaj – pare doar un pretext construirea de versuri impecabile, prin experimentarea unei diversități de moduri prozodice”. □•*Cântece din fluier* a lui Grigore Popiți este adusă în atenție pentru că „un număr de poezii în notă socială, amintind de Cotruș, tălmăcesc, nu fără o energie proprie a expresiei, jalea, revolta și speranțele de odinioară ale robilor capitalului”. □•La aceeași rubrică este prezentat volumul de poeme *Cinste specială* a lui Vintilă Ivănceanu: „E în ele un umor clownesc, pe alocuri dadaist, de foarte bună marcă intelectuală și de un gust indiscutabil. Poetul spune prăpăstii cu o gravitate a ingenuității vrednică de un trubadur al secolului al douăzecilea, frecventator al barurilor și dancierilor. Cu alt aparat, Vintilă Ivănceanu produce enormități de tipul acelor prin care Ion Minulescu dezmoțea viața literară acum vreo șaiszeci de ani.” □•La *Proză*, G. Dimisi-anu scrie pe marginea cărții *Los*, a prozatorului Maria Arsene, care narează despre ororile din război și prezintă aspecte din lumea lagărelor de exterminare naziste: „*Los* e un asemenea produs al tehnicii de roman-magazin aplicată asupra unei materii „atroce cu scopul vizibil de a șoca sensibilitatea, omenească nu estetică, a cititorului avid de senzațional (de astă dată un senzațional al ororilor)”. □•O altă apariție criticată este cea a lui Valentin Raus, *Vopsește-ți părul castaniu*: „E un narator cu experiență, creionând limpede câteva portrete, mici scene animate, mai ales când se desfășoară în spațiul țărănesc. El știe să povestească, fără îndoială, dar orizontul imaginației sale epice e totuși prea jos. Cele mai multe schițe sunt construite pe o schemă previzibilă, cu dedesubt moralizator, ceea ce trădează temerea de a gândi independent.”. Un ultim volum de schițe selectat pentru a fi adus în atenția publicului cititor este *Pastile contra prostiei* al lui H. Salem: „Chiar dacă aceste foiletoane umoristice nu sunt încă literatură, – le lipsește pentru aceasta adâncimea viziunii, substanța, marele suflu, ele își justifică totuși existența, genul cultivat de H. Salem avându-și desigur publicul său.”. ■ Mihail Bonciu anunță decesul lui Stan Palanca: „S-a dus dintre noi autorul

Smarandei, Stan Palanca, ultimul trubadur. Și-a dat sufletul zâmbind, tot așa cum a trăit.” □ Alături, despre o altă moarte, aceea a lui Oscar Lemnaru, scrie Mioara Cremene: „Dorind absolutul, neiertător cu sine însuși și apoi cu alții, Oscar Lemnaru nu putea fi în contrast cu cotidianul decât amar și prin inteligență ironic”.

■ Scurta rubrică *Noutăți în librării* anunță poezie de Adrian Maniu, Darie Magheru, Zeno Ghițulescu, proză de Liviu Rebreanu, Mircea Radu Iacoban, Romain Gary, Ramiro Pimelia, critică și istorie literară de Eugen Lovinescu, Ion Dodu Bălan, Liviu Rusu, literatură pentru copii și tineret de Tudor Arghezi, David Sava, Radu Nor.

■ Ion Horea publică articolul *Acolo unde viața se cheamă pământ*: „La Dunăre și la Argeș, la Bistrița și la Trotuș, pe Valea Jiului, pe vale Mureșului, pe văile Crișurilor și Târnavelor, pe Valea Someșului și pe Valea Siretului, iată cum aceste văi au ieșit din geografie, și au intrat în harta așezărilor industriale”.

□ Paul Georgescu comentează, sub titlul *Libertatea ca poezie la Arghezi*, între altele: „Dacă ideologia politică a lui Arghezi nu a fost totdeauna clară, autorul pamfletului *Baroane!* a lovit cu înverșunare și constanță în tot ce reprezenta capitalism și burghezie, pe toate planurile, exaltând constant ca valoare munca și creația de toate felurile. Adeziunea lui Arghezi la revoluția socialistă era inerentă artei sale, iar întârzierea sa de peste un deceniu nu e din vina sa. Ca și Eminescu, Tudor Arghezi e un poet fascinat de absolut și de necuprins, dar dacă înaintașul său a vrut să concretizeze absolutul și necuprinsul, Arghezi a plecat de la cotidian, obișnuit și umil, căutând, în real, absolutul”.

■ La *Cronica literară* Lucian Raicu scrie despre *Monada* lui Cezar Baltag: „Aparenta *cosmicitate* a poeziei lui Cezar Baltag este forma (înșelătoare) a unei neînduplecate atenții interioare, reflexul unei descinderi în sine, în adâncimea propriei ființe, tentativa de a realiza, din captarea interiorității, un act de cunoaștere total și de a-l realiza nu oricum, ci în chiar procesul nașterii, al cristalizării sale, în plină ardere, în spasmul exploziilor repetate și al metamorfozelor inițiale”.

■ Jacques Zambaccian comentează apreciativ câteva din operele pictorului Constantin Piliuță în *Certitudinea creației lui Piliuță*: „Trebuie un proces răscolitor al conștiinței artistice spre a se elabora plâsmuiri care să stea pilduitor în picioare. Noul țâșnește atunci în opera artistului, suscitând admirația și convertind la noi valori până și pe cei opaci”.

□ G. Tomaziu mărturisește câte ceva despre sine în articolul *Consemnări de moment*: „Nu fac o deosebire mare în esența lucrărilor mele în tehnici diferite. Încerc în toate să schițez un tot, mai curând decât să realizez un fragment. Mai precis, caut să strâng într-un cadru tot ceea ce îmi sugerează un peisaj, o figură sau un grup, renunțând la lărgirea suprafeței și preferând efectul direct, concentrat. Nu m-aș putea adânci pe acest drum dacă nu aș depăși preocuparea impresionistă de redare a atmosferei aeriene, fluctuante”.

■ Alice Mănoiu recenzează filmul Malvinei Urșianu, *Gioconda fără surâs*: „O delicată sugestie poetică – taina unei Gioconde care și-a pierdut zâmbetul – devine în mâinile scenaristei-regizoare consistentă materie dramatică”.

□ Nemulțumit de punerea în scenă a lui Macbeth de William Shakespeare la Teatrul Lucia Sturdza Bulandra, în traducerea lui Ion Vinea adap-

tată pentru scenă de Liviu Ciulei, N. Carandino afirmă: „Spectacolul se suportă ca o grea pedeapsă”. □ La rubrica *Duminicale. Ecranul mic*, semnată cu pseudonimul Argus, se remarcă, între altele, difuzarea spectacolului filmat „Apus de soare” după Barbu Ștefănescu Delavrancea: „Când vom pricepe oare că televiziunea nu e o catedră, sau nu poate fi oricând, că fiorul unui spectacol nu se cuvine tulburat, că vraja marii arte trebuie apărută de lovcacitatea stăruitoare, de dăscăleala conferențiarilor tenaci? Lăsați-ne să ne descurcăm singuri măcar duminica la ore târzii!”. ■ Eugen Luca condamnă lamentările contemporane într-un scurt articol numit *Gândirea comodă*: „Criticii aparținând acestei categorii umane nu reclamă în cor apariția unui nou Maiorescu, pentru că fiecare dintre ei se consideră el însuși un nou Maiorescu. Foarte autoritari, ei nu permit nimănui dreptul de a-i contrazice, fie și în chestiuni de amănunt, se refuză oricărei discuții de idei, contestă altora însuși dreptul de a elabora idei. O idee nouă e respinsă din principiu, atâta vreme cât cel care a emis-o nu a dobândit, în ochii respectivului critic, autoritatea necesară”. □ Iliana Grigorovici interpretează *Poezia lui Ion Alexandru*: „Simptomatică pentru eforturile lui Ion Alexandru de a-și găsi o matcă proprie este nevoia permanentă de autodefinire, pe care o dovedește frecvența poeziilor despre rostul și destinul poetului. Paznic al fântânilor inutile și necercetate... veșnic îndoliat, pentru toate suferințele și strădaniile din lume călător pe marginea prăpastiei înveninând pământul și încălcând legile. [...] Ion Alexandru perseverează în căutarea și instituirea unui „statut”, trădează o obsesie a legitimității, semnificativă”. ■ Rubrica *Universul poeziei* continuă cu capitolele VII și VIII despre *Anatomia îngerilor* și, respectiv, *Anatomie umană*, în care G. Călinescu explică de ce „poetii uzează și abuzează de imaginea îngerilor”, ce părți ale trupului sunt socotite poetice, dar și despre faptul că „anume stări morbide morale, cu corelații fizice au puterea de a reprezenta forme superioare de viață deasupra simplei animalități. Melancolia este, cum știi, poezia prin excelență, delirul e starea de visare și inspirație, nebunia în formele ei fine deșteaptă ideea de profecie și cunoaștere criptică și analizează în mod excepțional sentimentele”. Aflăm că îngerul, la Călinescu, nu are sânge – ar însemna să fie coruptibil -, ci măruntaie „cu totul vegetale”, parfumate, blond, nicidecum meridional, nesupus suferințelor, nu vorbesc, iar, spre exemplu, îngerul la Edgar Allan Poe e „o simplă femeie, văzută însă cu atribute angelice”. Părul și unghiile sunt cele mai poetice pentru Călinescu, pentru că sunt minerale: „Un mort e mai frumos decât unul viu, prin impasibilitatea de rocă.”. ■ Alfred Andersch este elogiât de Edgar Papu, cu ocazia acordării premiului *Nelly Sachs*, la Dortmund, în Germania, pentru perceperea existențialistă a „atât de frecventul(ui) fenomen social al omului ocupat din veacul nostru” în romanul *Efraim*, obiect al distincției: „Atitudinea lui Andersch poate fi întrucâtva înțeleasă prin opoziție cu vechea disponibilitate a lui Gide. Gestul eroului gidian este acela de a primi toate solicitările. Dimpotrivă, gestul cel mai reprezentativ al lui Efraim se relevă în ieșirea din ceva, în reținerea de la un contact care amenință să-l anexeze.”. Neliniștea din frontispiciul existențialismului

lui Kierkegaard se vindecă: „Andersch se reîntoarce continuu în vâlceaua sa simbolică pentru a culege în grabă „cireșele libertății”. ■ Un scurt interviu cu Miodrag Pavlovic, intitulat *Un interviu și o poezie*, reunește impresiile plăcute ale poetului despre București, teatrul lui Beligan, pe fondul amintirii contribuției culturale ale popoarelor sârb și român prin nume de poeți și scriitori de seamă, alături de poezia *Începutul cântecului*, în traducerea lui Ilie Constantin. □•Gorki este invocat în *Tălmăcirea și ecoul operei în România* sub pseudonimul D. Copilu – Copillin care remarcă publicarea masivă a operei acestui scriitor reconsiderat posibil la noi: „Această voluminoasă colecție editorială reprezintă un privilegiu de care nu s-a bucurat nici un alt scriitor străin la noi vreodată și de care beneficiază – și aceasta în curs de realizare – numai scriitori de primă mână ai literaturii noastre, un Eminescu, Sadoveanu etc.”. ■ Revista se încheie cu episodul al IX-lea, din *Scrisori din Cuba IX. Ritmuri*, semnat de Darie Novăceanu: „Într-o astfel de noapte – în calendar 17 decembrie -, la Guanabacoa, cartier periferic al Havanei, nimeni nu doarme: ploaia fierbinte a ritmurilor din Africi dispărute cade continuu și descendenții din familii al căror nume nu se mai cunoaște, aduse aici, în Cuba, de colonialismul spaniol, se întâlnesc, încă o dată, cu zeii lor”.

● [„Tribuna”, nr. 21] Sonia Mârza prezintă volumul de proză al Ioanei Orlea și pe cel al lui Mihai Gigariu. □•Ioana Orlea, *Calul de duminică* (E.P.L., 1968): „Poveștile reunite în acest volum se odonează în jurul câtorva teme precis conturate, cum ar fi: comunicarea umană, automatismul vieții citadine, drama personajului într-o lume cenușie și obositoare etc. Eroul, deși mereu altul, este în esență un om comun, fără identitate, veșnic nehotărât și care e surprins într-un moment oricând repetabil al vieții sale”. □•Mihai Giugariu, *Fata și bătrânul* (E.P.L., 1968): „Investigația începe prin pătrunderea în universul complicat al copilăriei preconștiente..., apoi continuă în domeniul unei vârste mai mari, alegând cazul unui copil ale cărui gusturi și acțiuni sunt deformate până la artificial de snobismul părinților”. ■ Ion Chinezu semnează articolul *Roma redeșteptării naționale*: „Ce a însemnat Roma pentru închegarea conștiinței noastre e imposibil de spus într-o conferință. Câteva capitole de decisivă importanță din istoria culturii românești se leagă de această cetate. De aceea expunerea mea nu va putea fi decât o fragmentară încercare de a atinge *per summos apices*, câteva aspecte ale problemei. În mod curent, ideea latinității noastre e legată de activitatea Scolii Ardelene și e prezentată ca o elaborare fără anecedente aproape a acestei școli. În realitate, ideea aceasta e mult mai veche și ca origine e mai degrabă romantică decât romană”. □•Ion Oarcăsu prezintă volumul de poezii al lui Bazil Gruia: *Arderea etapelor*: „Nu știu exact din ce izvorăște poezia lui Bazil Gruia, autorul recentului volum *Arderea etapelor*, fiindcă două impulsuri la fel de puternice o guvernează. Primul este un impuls de ordin strict estetic: simțul formei clasice și al muzicalității diafane... Venită însă din adâncuri, viața imediată sau istorică – celălalt impuls tutelar – își cere drepturile, se vrea transpusă în poezie de-o anumită factură... în buna tradiție a

liricii ardelene, care și atunci când n-a fost direct mesianică... n-a părăsit niciodată perimetrul viu al existenței istorice”. ■ Constantin Cubleşan semnează cronica literară la Dumitru Mureşan, *Nebuloasa crabului*: „Versul e comunicativ, simplu și fără obscurități metaforice... Astfel poezia sa este modernă prin structură... lirica lui Dumitru Mureşan se regăsește ca într-un murmur de furtuni violente”. ■ Augustin Buzura semnează textul *Scurt itinerar*: „În aceste zile, când o parte a Europei este încălzită de agitația celor care luptă pentru cele mai elementare drepturi... Kurvaldia lui Italo Calvino (*Cavalerul inexistent*)... rămâne singura zonă total benignă, locuitorii ei sunt egali, fiecare este plătit după munca și puterile lui.[...] Vizitarea acestei regiuni, avându-l drept ghid pe Calvino, este fără îndoială reconfortantă, mai ales că este singurul loc unde sfântul ordin persistă doar în amintire. Iar apoi, duşurile cu iluzii sunt întodeauna necesare...”.

24 mai

• [„Scânteia”, nr. 7712] *Revoluția de la 1848-1849 din Transilvania în documente ale epocii* „[...] Punctul culminant al evenimentelor petrecute în Transilvania l-a constituit Adunarea Națională de la Blaj din 3-5 mai, în cadrul căreia a fost adoptat programul revoluției. Dând o înaltă apreciere acestui moment, tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta: «Pentru totdeauna vor rămâne în istoria poporului român, în inima lui, cei care, pe Câmpia Libertății, ca și în alte locuri, s-au ridicat la luptă pentru cauză și înfăptuirea aspirațiilor sale.»” În pagina realizată de Ion Spălățelu apar și fragmente ale unor creații înrăurite de eveniment: poezia *Un răsunset* (fragment) de Andrei Mureșanu; textele lui G. Barițiu, *Împotriva jugului asupririi!*; Simion Bărnuțiu, *Inima românilor a bătut totdeauna pentru libertate*; *Jurământ de la Blaj*; *Scrisoarea lui Avram Iancu: Libertate, egalitate, frățietate!*; „Programul revendicărilor națiunii române”; *Mărturie despre Adunarea Națională de pe Câmpia Libertății*. □•Pompiliu Marcea semnează *Aprecierea de valoare – act de integritate etică*: „Deși pare paradoxal, nu orice acțiune critică este prezidată de *spirit critic*. [...] Față de un scriitor consacrat, exercitarea integrală a îndatoririlor criticului este de ordinul obligației elementare. Scriitorul matur nu simte nevoia amabilităților, el are tăria de a înfrunta orice opinii. Uneori însă faptele arată că întreaga doză de severitate se-ndreaptă împotriva începătorilor, în timp ce scriitorii consolidați deja asistă, cu încântare sau jenă, depinde de fiecare, la ridicarea propriei lor statui. Firește, este o probă de infantilism critic să încerci a dărâma niște valori, cu armele, tari în aparență dar fragile de fapt, ale criticii pamfletarde spre a șoca mentalitatea publică, după cum nu poate fi acceptată nici «legea» după care un mare scriitor ar produce, obligatoriu, numai capodopere. [...] Scopul criticului autentic nu poate fi altul decât afirmarea adevărului pur, nealterat de zgura circumstanțelor, gândul lui nu trebuie să fie la reacțiile ome-nești ale autorilor ci la destinul culturii țării sale. E adevărat că o asemenea integritate etică implică un anume sacrificiu, chiar și inerente riscuri, și de aceea curajul de a o adopta este o floare destul de rară. [...] În vocație nu intră însă nu-

mai entuziasmul afirmării, ci și al negării. Receptivitatea la adevăratele valori presupune, cu necesitate, capacitatea și perspicacitatea de a distinge a nonvalorilor. În această privință sunt multe de spus. Dacă ar fi să întocmim o situație a valorilor din ultimii zece ani, să zicem, orientându-ne după volumele de critică apărute între timp sau după cronicile din presă, vom obține o imagine mai mult decât încântătoare, din care se degajă ușor concluzia că suntem fericiții contemporani ai unei adevărate profuziuni de capodopere. Poeți mărunți, neajutorați prozatori, fazi și superficiali, dramaturgi improvizati compar pe picior de egalitate, ba poate mai sus, de creatorii autentici care, în vremea noastră, ca în orice vreme, se numără ușor. Unde sunt, ne putem atunci întreba, luciditatea, pregătirea, încrederea, investită în criticii respectivi? Ne consolăm, mai totdeauna, cu reflecția adeseori repetată că «timpul cerne valorile». [...] Critica veritabilă nu poate fi o remarcă a timpului, pasivitatea, neputința de intuire a valorilor, de străpungere a timpului descalifică pe critic. Este vorba, dacă ne gândim bine, și de o ipostază umilitoare a criticii. Dacă un scriitor poate lucra sub semnul inspirației spontane intuind uneori în mod absolut empiric, dimensiunile contemporaneității sau ale viitorului (deși fetișizarea inspirației spontane, chiar în cazul scriitorilor este aberantă), criticul, în calitate de mentor al opiniei publice, dar și al creatorilor, trebuie să fie un clarvăzător, o minte instruită și luminată. [...] Pregătirea de specialitate, vocația și integritatea etică vor reda criticii demnitatea de care are atâta nevoie. În lumina recentei plenare a C. C. al P. C. R. care ridică la înălțimea cuvenită problema afirmării personalității umane în societatea noastră, afirmarea demnității criticii are cel mai prielnic cadru de manifestare. Nu-i rămâne decât să-l folosească. Numai astfel ceea ce s-a numit criza de autoritate a criticii, susținută de scriitori, public și de critici înșiși (dar oricând recunoașterea nu e o justificare), pe motive de neignorant, va putea fi depășită”.

• [„Contemporanul”, nr. 21] Săptămânalul relatează pe larg despre vizita înaltului oaspete francez: „Vizita pe care președintele Franței, generalul de Gaulle, a făcut-o în țara noastră, la invitația Consiliului de Stat, tovarășului Nicolae Ceaușescu, a avut un deosebit ecou în presa internațională, în opinia publică franceză și românească. [...] Înălții soli ai Franței au avut prilejul, într-un răstimp scurt, dar într-un program variat și bogat, să cunoască îndeaproape viața poporului nostru, aspirațiile sale pașnice, politica partidului și statului nostru îndreptată spre întemeierea unei Românie socialiste moderne și civilizate, rezultatele activității creatoare a maselor. Cu diverse prilejuri, oaspeții au ținut să împărtășească profunda impresie pe care le-a lăsat-o cunoașterea României contemporane. «Sunt fericit de a fi venit, a spus președintele Franței în declarația sa radiotelevizată făcută la încheierea vizitei. Căci pe lângă frumoasele și nobilele înfăptuiri pe care vi le-a lăsat moștenire trecutul, am văzut care sunt progresele moderne în curs de realizare în industrie, în agricultură, în învățământ, în tehnică. Am văzut uzine de-ale voastre în plin randament, ogoare foarte bine cultivate, un tineret plin de avânt, profesori, ingineri, specialiști, dovedind însuși minunate. Dar am

văzut și poporul vostru mândru, activ și plin de viață».” □•Ca și în numărul precedent, este evitată citarea intervențiilor lui Nicolae Ceaușescu. Un rezumat al dialogului, așezat în revistă, se dovedește suficient: „Convorbirile dintre cei doi șefi de state, desfășurate într-o atmosferă de cordialitate, au dat rezultate rodnice. Apreciind nivelul pe care l-a atins cooperarea dintre România și Franța, declarația româno-franceză manifestă dorința și hotărârea de a fructifica și dezvolta ceea ce s-a realizat până în prezent, de a extinde și intensifica în anii viitori cooperarea economică și industrială, științifică și tehnică, schimburile comerciale echilibrate.” ■ Pe prima pagină sunt făcute două anunțuri despre implicarea secretarului-general al C.C. al P.C.R. în viața breslei literare: „În ziua de 22 mai a.c., tovarășul Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarășul Paul Niculescu-Mizil au avut o întâlnire, la sediul Comitetului Central, cu membrii Biroului Uniunii Scriitorilor și ai biroului organizației de bază P.C.R. a scriitorilor din Capitală. Au luat parte acad. Zaharia Stancu, Ion Pas, Pop Simion, Letáy Lajos, Eugen Barbu, acad. Geo Bogza, Demostene Botez, Anton Breitenhofer, Mihai Gheorghiu, Alexandru Oprea, Marin Preda, Aurel Rău, Tiberiu Utan, Constantin Chiriță, Cezar Baltag, Geo Dumitrescu, Ion Horea, Eugen Jebeleanu, Ioanichie Olteanu, Szasz Janos. La întâlnire au participat tovarășii Pompiliu Macovei, președintele Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, Dumitru Ghișe, adjunct de șef de secție la C.C. al P.C.R., Alexandru Balaci, vicepreședinte al Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă. În cursul întâlnirii au fost discutate probleme actuale ale creației și criticii literare, precum și ale pregătirii celei de a III-a *Conferințe pe țară a scriitorilor din România*”. □•Atmosfera cordială a discuțiilor poate fi pusă în legătură cu prezența unora dintre scriitorii cu funcții onorifice în contextul politic al momentului: acad. Zaharia Stancu (n. 1902 – președintele U.S.R. și membru în M.A.N.), Ion Pas (n. 1895 – membru al C.C. al P.M.R./ P.C.R.: 1948-1969), Letáy Lajos (n. 1920 – membru supleant al C.C. al P.C.R.: 1965-1969), acad. Geo Bogza (n. 1907), acad. m.c. Eugen Jebeleanu (n. 1911 – în calitate de jurnalist, luase apărarea lui N. Ceaușescu, în procesul de la Brașov din 1936), Anton Breitenhofer (n. 1915 – membru C.C. al P.M.R./ P.C.R.: 1955-1979 și deputat în M.A.N.: 1952-1975). □•Situația a fost mai complicată în *Dezbaterea problemelor cinematograției în ședința Comisiei ideologice a C.C. al P.C.R.* din 23 mai 1968: „În cadrul dezbaterilor au luat cuvântul: Sergiu Nicolaescu, Carol Gölner, Valeriu Râpeanu, George Macovescu, Ion Popescu Gopo, Mihnea Gheorghiu, Vasile Tomescu, George Ivașcu, Petre Sălcudeanu, Radu Beligan, Ecaterina Oproiu, Ștefan Voicu, Pompiliu Macovei, Dumitru Popescu, Eugen Mandric, Dan Hăulică, Paul Niculescu-Mizil. În încheierea lucrărilor a luat cuvântul tovarășul Nicolae Ceaușescu.” Relatarea nu păstrează nota neutră a celeilalte, ci, prin enumerarea vorbitorilor, se poate întrezări formula polimorfă (regizori, scenariști/scriitori, actori, critici de film). ■ Geo Bogza propune metafora celor *Cinci munți*, ca reacție la dezinteresul noilor autori lirici față de Tudor Arghezi, poetul exponențial din modernitatea interbelică românească:

„Faptul că tot mai mulți tineri jură acum numai pe Ion Barbu sau Lucian Blaga, faptul că actuala efervescentă a poeziei noastre a dus la apariția unui poet atât de neobișnuit, ca Nichita Stănescu, nu poate schimba locul pe care l-a statornicit Tudor Arghezi, în opiniile exprimate de-a lungul unei jumătăți de secol – începând cu istorica afirmație a lui Mihai Ralea: «Tudor Arghezi este al doilea mare poet al nostru după Mihail Eminescu – cea mai strălucită pleiadă de critici din istoria literaturii române. Oricât de mult ar fi să se înalte în privirile noilor generații poezii străluciți al căror nume e urmat acum cu fervoare, îmi vine greu să cred că de la Eminescu s-ar putea trece direct la alt poet, ca de la un munte la alt munte, pe deasupra lui Tudor Arghezi. [...] Asemenea munți, în literatura română, după câte îmi pot da seama, sunt cinci: Creangă, Eminescu, Caragiale, Sadoveanu, Arghezi»”.

25 mai

• [„Scânteia”, nr. 7713] Mircea [Horia] Simionescu semnează cronică literară la volumele de versuri □ *Înăuntru legii* E.P.L., 1968 de Gabriela Melinescu: „Talentul acestei ingenioase și – ca să folosim un cuvânt din lumea ultimelor sale balade – acestei năstrușnice poete tinere ar avea de câștigat dacă autoarea ar urmări o mai atentă transcripție a sentimentelor în fața realității,” □ și *Poziția astrilor* de Dan Laurențiu: „Spațiul poetic al lui Dan Laurențiu nu abundă de culori și nuanțe, ci se constituie din jocul luminii cu întunericul, din evidența solară și umbra care-i dă replica”. □ Ziarul publică *A doua zi după război*, povestire de Petru Vintilă.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 5912] A. I. Zăinescu publică poemele *Acasă, Madrigal, Priveliști, Primiți cu primăvara*.

• [„Cronica”, nr. 21] Noua lege a învățământului oferă ocazia unui editorial intitulat *Școala* (semnat colectiv), iar proiectul noului cod penal oferă ocazia unui articol explicativ lui Narcis Giurgiu. ■ Trecerea de la un regim ideologic la altul, estetic, al literaturii române vii determină debutul unei anchete despre Estetică la care răspunde, primul, Adrian Marino. Autorul pornește de la a pune diletantismul criticii literare românești pe seama proastei cunoașteri a teoriilor și conceptelor estetice. Autorul face bine criticând manualul Bazele esteticii marxist-leniniste, din 1962, și recomandând ajungerea la texte la prima mână. În acord cu discursul oficial din țară, Marino susține că marxismul e o filozofie vie, care trebuie supusă criticilor, deci revizibilă. Una dintre sugestiile pe care le oferă Marino vizează studiarea „naturii specifice” a obiectului estetic (sintagma pe care o ia din Marx este altminteri mult mai generală), ca și alte teme care, deși abordate de Marx, nu sunt deloc specific marxiste (aspectul dezinteresat al creației artistice, de pildă). Pe de altă parte, Marino se dovedește un bun cunoscător al scrierilor marxist – leniniste și știe să nege, prin recursul la un citat din Lenin, teoria (vulgără) a artei ca reflectare a realității. Tot estetica marxistă, crede Marino, ar trebui mobilizată pentru studiarea raportului național-universal. Din perspectiva cercetă-

rii estetice românești, Marino crede că și noi trebuie să publicăm tratate de estetică, nu doar să traducem și să utilizăm tratate pe care le traducem. ■ Paginile de literatură cuprind versuri de Emil Brumaru și Dan Rotaru, o primă parte a nuvelei Ninge de D. R. Popescu și câteva mici epistole ale lui G. Ibrăileanu adresate lui Simeon Florea Marian. ■ Paginile de critică au de-acum un profil mai clar. □•Mihai Drăgan scrie despre *Un roman de acțiune* – anume despre volumul II din *Șoseaua Nordului* de Eugen Barbu, constatând „cultul permanent pentru autenticitate” al scriitorului și apreciind dialectica dintre dramatism și profunzime psihologică de care romanul dă dovadă. □•I. Sîrbu scrie despre volumul de proză *Zbor jos* al lui Nicolae Velea, pe care o numește „derutantă”, pentru că autorul „pendulează între povestirea de tip analitic și povestirea umoristică în stil ironic-detașat”. „Termenul imediat de comparație pentru povestirile lui Nicolae Velea e literatura lui Marin Preda, dar apropierea nu trebuie făcută” în sens peiorativ pentru Velea, pentru că se înscrie foarte bine în tipologia inaugurată de Preda. ■ Cornelia Andriescu îl prezintă pe Robert Musil într-un eseu micromonografic amplu. ■ În noua sa rubrică, *Săptămâna*, Zaharia Sângeorzan face elogiul cronicii literare și realizează în tușe scurte portretul celor mai buni cronicari literari ai momentului: Eugen Simion (un călinescian reflexiv), N. Manolescu (un călinescian analitic), Mircea Martin (dar lui „în lipsește încă îndrăzneala”). ■ Pe ultima pagină, John Russel Taylor scrie despre Căutări în cinematografia britanică (trad. De Ștefan Avădanei), iar Valeriu Râpeanu își continuă periplul italian.

• [„**Flacăra**”, nr. 22] ■ Notiță de apreciere la adresa *Antologiei poeziei simboliste românești*, alcătuită de Lidia Bote. ■ În cadrul rubricii *Teatru*, cel mai important eveniment este considerat punerea în scenă, la Teatrul Bulandra, a piesei *Nepotul lui Rameau* de Diderot, în versiunea lui Gelu Naum. În același context, cel dramatic, sunt semnalate trei debuturi în cadrul Atelierului '68 al Teatrului „C. I. Nottara”: I. Naghiu, cu piesa *Celuloid, Frunze galbene pe aco-perișul ud* de Leonida Teodorescu și *Să nu vorbim de Bibi* de O. Greavu ■ O altă notiță amintește de debutul în dramaturgie, la Londra, al Agathe Christie cu piesa *Cursa de șoareci*.

• [„**Luceafărul**”, nr. 21] Este anunțată întâlnirea lui Nicolae Ceaușescu cu conducerea Uniunii Scriitorilor: „În ziua de 22 mai a. c, tovarășul Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarășul Paul Niculescu-Mizil au avut o întâlnire, la sediul Comitetului Central, cu membrii Biroului Uniunii Scriitorilor și ai biroului organizației de bază P.C.R. a scriitorilor din Capitală. Au luat parte acad. Zaharia Stancu, Ion Pas, Pop Simion, Letay Lajos, Eugen Barbu, acad. Geo Bogza, Demostene Botez, Anton Breitenhofer, Mihnea Gheorghiu, Alexandru Oprea, Marin Preda, Aurel Rău, Tiberiu Utan, Constantin Chiriță, Cezar Baltag, Geo Dumitrescu, Ion Horea, Eugen Jebeleanu, Ioanichie Olteanu, Szasz Janos. La întâlnire au participat tovarășii Pompiliu Macovei președintele Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, Dumitru Ghișe, adjunct de șef de secție la CC. al P.C.R., Alexandru Balaci, vicepreședinte al Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă. În cursul

întâlnirii au fost discutate probleme actuale ale creației și criticii literare, precum și ale pregătirii celei de a III-a Conferințe pe țară a scriitorilor din România. ■ Este menționată, totodată „dezbateră problemelor cinematografilei românești în ședința Comisiei ideologice a C.C. al P.C.R., în ziua de 23 mai a.c. „consacrată dezbaterii problemelor dezvoltării cinematografilei artistice românești în etapa actuală. Au participat tovarășii Nicolae Ceaușescu și Paul Niculescu-Mizil. La ședința Comisiei ideologice au luat parte, în calitate de invitați, regizori, scenariști, alți lucrători din domeniul cinematografilei, membri ai C.S.C.A., redactori șefi ai unor publicații centrale, critici de artă. În cadrul dezbaterilor au luat cuvântul: Sergiu Nicolaescu, Carol Gölner, Valeriu Râpeanu, George Macovescu, Ion Popescu Gopo, Mihnea Gheorghiu, Vasile Tomescu, George Ivașcu, Petre Sălcudeanu, Radu Beligan, Ecaterina Oproiu, Ștefan Voicu, Pompiliu Macovei, Dumitru Popescu, Eugen Mândrie, Dan Hăulică, Paul Niculescu-Mizil. În încheierea lucrărilor a luat cuvântul tovarășul Nicolae Ceaușescu. Comisia ideologică a stabilit ca problemele actuale ale producției de filme artistice din țara noastră să fie concretizate într-un material sintetic pentru a fi supus dezbaterii largi a cineaștilor, a spectatorilor, a întregii opinii publice. Concluziile acestei dezbateri vor fi supuse Conferinței pe țară a Asociației Cineaștilor, vor sta la baza adoptării unor măsuri menite să asigure ridicarea nivelului cinematografilei artistice românești. ■ Redacția semnează, pe prima pagină, articolul *Politică și literatură* pentru a evidenția relația directă și unitatea de spirit între cele două domenii. „Realitățile românești au fost și sunt de așa natură încât formele noastre de cultură, oricare ar fi ele, nu și-au putut permite niciodată să se îndepărteze de viața poporului. Cultura românească a funcționat de-a lungul secolelor ca pregătitor și impulsor al marilor înfăptuiri ale poporului. În condițiile epocii moderne, odată cu apariția și cristalizarea «culturii culte» a literaturii și artei culte, această situație a devenit și mai evidentă. [...] De bună seamă, momentul istoric pe care îl trăim se înscrie în categoria momentelor de mare efervescență, în categoria momentelor de răscruce din viața patriei; și literatura nu poate și nu va putea să facă excepție de la acel principiu, cu valoare de lege, al evoluției sale, potrivit căruia ea a funcționat tot timpul la noi ca stimulator al tuturor marilor înfăptuiri naționale. Apreciind dintr-o atare perspectivă contribuția artei românești contemporane, tovarășul Nicolae Ceaușescu remarca în Cuvântarea ținută la Conferința pe țară a Uniunii Artiștilor Plastici: «Arta – ca și știința și cultura în general – aduce o contribuție de mare importanță la opera de edificare a noii orânduiri sociale, la îmbogățirea vieții spirituale a poporului, la mersul înainte al patriei noastre pe calea progresului și civilizației». Conștienți de răspunderile ce revin în acest sens și literaturii noastre contemporane, e necesar să ne unim pe viitor toate forțele în vederea realizării unui front scriitoricesc unit, care fără a exclude divergențele de opinii, să acționeze tot mai mult, la nivelul vieții noastre publice, cu maximum de eficiență pentru înfăptuirea politicii partidului, pentru afirmarea spirituală a României socialiste.” ■ Al. Piru, semnatarul permanent al rubricii *Controverse se*

referă în acest număr, nu atât la ediția selectivă Alice Călugăru, Versuri (E.P.L.), publicată de Ecaterina Săndulescu, cât mai ales prefața lui Dumitru Micu: „Mărturisim reîntâlnirea cu Dumitru Micu ne face totdeauna plăcere. Observațiile sale despre poezie din «Gazeta literară» ne delectează săptămânal prin adâncimea cugetării și performanța stilului”. Articolul își păstrează aceeași notă ironică până la sfârșit: „Sub raportul conținutului, Alice Călugăru e o poeta de concepție «amalgamată cu pasteluri, confidențe, reverii, insinuată în alegorie ori pusă să contrapunteze efuziuni, contemplații». Dumitru Micu folosește magistrat cuvintele compuse cu prepoziția contra. Într-o poezie, meditația «irumpe spre a contracara discursiv o anume atmosferă», iar în alta, unui spectacol da lenevie și toropeală «îi este contrapusa marea simfonie a muncii». Alice Călugăru ne spune mai departe Dumitru Micu, e în stare să realizeze «o poezie meditativă, fără să fie meditație». Cum? Printr-un misterios «proces de intropatie», înțeles de critic nu ca exprimarea unei suferințe subiective, ci ca «vorbire lirică» a «norodului». Va să zică intropatia nu-i altceva decât ceea ce până acum noi numeam simpatie. Ne lămurește în continuare și Dumitru Micu, când notează că «solicitată de existența obiectivă, Alice Călugăru e cea mai puțin interiorizată între poetele noastre și unul dintre poeții cei mai nesentimentali ai literaturii române». Astfel spus, Alice Călugăru e o poeta de intropatie exterioară, reflexivă și totodată nemeditativă”.

■ Eugen Barbu publică un fragment din romanul *Principele* intitulat *Ioan Valahul*.

26 mai

• [„Scânteia”, nr. 7714] Adrian Anghelescu întreabă, critic, *Ce aveți de spus, tineri prozatori?*: „Activitatea artistică a scriitorilor debutanți desemnează dintotdeauna o realitate fluctuantă, în permanentă formare, de loc susceptibilă verdictelor categorice, judecăților tranșante, categorisirilor definitive. Din această perspectivă ne vom strădui să întâmpinăm acum câteva din volumele de debut ale unor prozatori (*Perturbații* de N. V. Turcu, *Oul* de Gheorghe Suci, *Calul de duminică* de Ioana Orlea, *Zidul* de Horia Vasilescu), apărute în ultima vreme, încercând să deslușim, fie și într-o formă deocamdată incipientă, anumite trăsături caracteristice ale scrisului acestor autori ca și unele elemente ale universului de viață pe care aceștia izbutesc, într-o măsură mai evidentă sau mai puțin revelatoare, să-l prefigureze încă la începutul activității lor literare. [...] Este vădită înclinația autorilor amintiți mai sus, manifestată totuși cu mijloace deosebite, către tipul de creație obiective pe lângă aceea, formal vorbind, către genul scurt al prozei, comună de altminteri majorității scriitorilor debutanți. [...] Dacă prozele lui N. V. Turcu se adecvează condițiilor genului, fiecare povestire sau schiță păstrându-și o autonomie a ei, cu totul altul este cazul lui Gheorghe Suci, prozator nu mai puțin talentat, dar care, deocamdată, în acest volum încă se caută, se descoperă. Își caută mijloacele și procedeele potrivite scrisului său și mai ales încearcă să-și fructifice artistic, deocamdată numai parțial, fragmentar, o experiență

de viață pe care i-o bănuim destul bogată. [...] Volumele *Calul de duminică* al Ioanei Orlea și *Zidul* de Horia Vasilescu, în ciuda unor neîndoielnice calități, ni s-au părut totuși destul de inegale, alături de câteva piese de rezistență coexistând o serie de scrieri minore și ca problematică de viață și ca tratare artistică, simptomatice, într-un fel, pentru anumite scăderi de fond pe care nu o dată le întâlnim, cu mai multă evidență în proza de debut. [...] Așadar, din lectura prozelor de care ne-am ocupat rezultă că autorii volumelor sunt în general talente autentice, înzestrate cu fantezie și cu pricepere de a crea situații de viață uneori pline de autenticitate. Nu poți însă să nu regreți că talentul și pricepera lor artistică se aplică unor aspecte minore, periferice, lipsite de anvergură, cu un scăzut interes social. Se observă la unii dintre aceștia o anume neîncredere – neîntemeiată dacă ținem seama de calitățile lor reale – de a trece cu mai multă îndrăzneală la tratarea unor teme profunde, complexe, caracteristice noilor relații sociale, conflictelor profunde din viața societății noastre, generatoare de adânci semnificații umane și artistice, apte să valorifice plenar talentele, să le asigure o maximă înflorire. [...] Esențial pentru dezvoltarea și îmbogățirea calitativă a scrisului oricărui tânăr prozator este efortul către o mai profundă deschidere spre realitate, străduința de a pătrunde și intui cele mai caracteristice fenomene spirituale și sociale ale vieții noastre actuale, de a fructifica artistic sensurile lor din perspectiva universalului și a unei tot mai profunde viziuni asupra existenței, de a reflecta, în toată plenitudinea și adâncimea, aspectele fundamentale ale gândirii și sensibilității poporului nostru”.

27 mai

• [„Scânteia”, nr. 7715] Haralamb Zincă atacă jurnalistice un subiect la ordinea zilei, privitor la mentalitatea, ascunsă *Sub scutul unui dicton...*, că numai cine nu muncește nu greșește: „Famosul dicton latinesc: *errare humanum est* era metamorfozat într-un soi de scuză bună la toate, într-un *passepourtout* moral. [...] Vezi, doamne, pagubele nu le-ai provocat din superficialitate, din lipsă de răspundere sau pentru că nu-ți cunoști îndeajuns profesia, ci pentru că ai... muncit. [...] Fermitatea cu care conducerea partidului nostru reafirmă *principiul răspunderii personale* pe toate eșaloanele vieții economice și sociale mi se înfățișează ca profund exemplară. Semnificativ, în această privință, este accentul pus pe răspunderea materială. [...] Umanismul orânduiri noastre, cel mai profund și mai autentic de-a lungul istoriei, trebuie ferit de practica dăunătoare, insinuantă, a oricăror încercări de a folosi «omenescul greșelii» drept scut împotriva controlului moral pe care este în drept să-l exercite opinia de masă sănătoasă, intransigentă, dreaptă”.

28 mai

• [„Scânteia”, nr. 7716] Ziarul raportează despre *Vizita în R. S. F. Iugoslavia a delegației de partid și de stat Române, condusă de tovarășul Nicolae Ceaușescu.*

29 mai

• [„Scânteia”, nr. 7717] Tot despre răspunderea personală a insului (vezi „Scânteia” 27 mai, H. Zincă) confruntat cu exigențe obștești este și textul lui Paul Anghel *Când nu te vede nimeni...*: „Responsabilitatea socială, codul public al comportării individului în societatea noastră, nu se poate rupe de codul intim al demnității, responsabilității și onoarei, care dă reala măsură a omului față cu sine și cu lumea”.

• [„Viața studențească”, nr. 22] Rubrica de recenzii – *Cronică* – publică texte de Nicolae Udrescu (despre Vintilă Ivănceanu și Virgil Mazilescu). Cronică literară urmărește, de fapt, doi lirici debutanți iar criticul Udrescu se referă la atitudinea suprarealistă (ne)justificată azi în poezie – „e ea o viziune nouă, păstrând spiritul intern al suprarealismului? E o reluare comodă a mișcării? E atitudine originală sau clișeu? Destin actual sau șablon?” etc.: „Dificultăți create cu multă dezinvoltură și voluptate de chiar autori [Vintilă Ivănceanu, *Cinste specială*; Virgil Mazilescu, *Versuri*]: poezie fără contur, fără relief concret, cu centri de coagulare nedefiniți, proiectând totul în șiruri de exerciții lirice, urmând linia dicteului automat, a speculației psihologice a visului, detestând rigorile, pe care, orice s-ar zice, le presupune orice poezie ce se respectă. Vom avea astfel propuneri de (la Vintilă Ivănceanu): mimare îndemânatică a poeziei, joc de enorme gratuități, ofi-ciere gravă a actului poetic, repede minată de calambururi iscusite (de idei sau lexicale), răfuială cu locurile comune și clovnerie lirică și așa mai departe; □•(la Virgil Mazilescu) de: dexteritate în a stoarce inconștientul de imagini onirice necenzurate, proiecții de stări psihice grave, revoltă împotriva convenționalismului, infuzie persiflantă a versului, viziuni extrase din adâncuri abisale și așa mai departe. Dar până aici sunt doar propuneri clădite pe un fundal transparent, rezultat al unei inteligențe speculative și al abilității acrobatice în a merge pe muchia cuvântului, și nu al stării organice fundamentale, de poezie, verificându-se încă o dată ideea că un curent defunct, ieșit din uz cum e acesta, care a creat o stare de poezie, ce nu trebuie absolut deloc minimalizată, dar nu poeți – reluat fiind, în proporții și la niveluri diferite, nu poate da mai mult de atât. Ceea ce e prea puțin”. □•La rubrica *Arte în șapte zile*, un articol de George Pruteanu – *Mai mult despre răs* (despre Charles Baudelaire: *Critică literară și muzicală. Jurnale intime* – ediție de Liliana Țopa, prefațată de muzicologul George Bălan, cu articole și eseuri celebre ale lui Baudelaire, cum ar fi cele despre Poe sau *Madame Bovary*). □•Solomon Marcus semnează eseu *Incursiune în lingvistica matematică*. □•Romulus Rusan realizează un interviu cu profesorul Henri Jacquier, tălmăcitor în franceză al lui Blaga, Bacovia, Barbu, Arghezi. Henri Jacquier, stabilit la Cluj în anii următori Unirii din 1918, răspunde la întrebarea lui R. Rusan, dacă *dorul și hazul (de necaz) sunt specifice românilor*: „Știți, vă mărturisesc că sunt nițel sceptic în privința specificului etnic. Fără să fiu cosmopolit, prima mea reacție este de a pune accentul pe aspectele care îi apropie pe oameni, mai mult decât pe diferențele lor...”. La întrebarea dacă *există un echivalent românesc al spiritului*

francez, Jacquier răspunde: „Desigur: *spiritul românesc*! Dar cu această precizare: că nu prea există «*spirit francez*» omogen, unitar, într-o țară atât de diferențiată pe provincii și pe pături sociale cum e Franța. Poate că, măcar de la romantism încoace nu mai este adevărat că rațiunea carteziană este trăsătura esențială a spiritului francez; pe când se poate vorbi mai cu drept cuvânt de un «*spirit românesc*»: într-adevăr, românii apar străinului (care nu prea observă diferențele locale), și sunt în realitate, un popor extraordinar de omogen prin limbă, prin caracter, prin moravuri, prin cultura populară!”

30 mai

● [„**Scânteia**”, nr. 7718] Mircea [Horia] Simionescu creionează un *Portret literar*: Cezar Baltag: „Încă de la primul său volum (*Comuna de aur* – colecția Luceafărul, 1960), Cezar Baltag se remarcă drept un poet al amplelor viziuni cosmice, cărora le subsuma orice trăire, orice vibrație lirică, chiar dacă poezia se aplica la teme din imediata realitate. Cu toate că versul său era, la început, încă slab disciplinat, prea mult impregnat de un patetism ce cădea adesea în discursivitate, viziunea se deschidea amplă, ca o aripă atotcuprinzătoare, asociind imprezizibil elemente poetice foarte îndepărtate unele de altele și topindu-le în mari tablouri ce concureau mitologia antică. [...] Elogiind luciditatea, măsura, materia, timpul, dragostea, spațiul sideral, în imprezizibila mișcare a tuturor lucrurilor către împlinire, descoperind neobosit raporturi noi între ființa lirică și realitate, în sfârșit, răspunzând chemării sociale, ideilor nobile ale vremii noastre, cu ecoul discret dar clar al unui suflet ce se vrea în permanență în contact organic și entuziast cu viața în ce are ea mai semnificativ, poetul Cezar Baltag ne oferă pilda unei conștiințe consecvent credincioase idealului și metodelor artei poetice contemporane. Evoluția lui din ultimii ani, sintetizată în volumul *Monada*, din care am citat, puțin mai înainte, ne îndreptățesc să-l considerăm ca pe o personalitate artistică originală, care, cucerind maturitatea, se simte în stare să ne facă confidențe mereu mai tulburătoare despre ceea ce el vede și simte cu atâta prospețime și ingenuitate”.

● [„**Scânteia tineretului**”, nr. 5916] Nichita Stănescu este prezent cu secvența epică *Lumina*

● [„**Albina**”, nr. 22] Printre versificatorii din acest număr se află Victor Tulse (Copiii țării), Matei Alexandrescu (*Vinului Cotnar, cântare*) și N. Brădișteanu (*Maimuța*). □•La *Note de lectură* C. Pădureanu scrie despre peregrinările imaginației lui Al. D. Zamfirescu pe alte meridiane ale globului terestru, din cartea sa *Macumba Carioca*: „Uneori substanța epică a unor povestiri constituie un simplu pretext pentru o evocare sugestivă, în tonuri nuanțate, de o netăgăduită autenticitate, a vieții pescarilor portughezi, ori a băștinașilor din Insulele Canare. Scriitorul se arată plin de înțelegere și compasiune pentru existențele umile”.

● [„**Contemporanul**”, nr. 22] Publicația rezumă *Vizita în Iugoslavia*, cu caracter de stat, derulată între 27 mai și 1 iunie 1968, pentru a statornici interesele

bilaterale, precum și „Exemplul complexului hidroenergetic și de navigație de la Porțile de Fier, aflat în construcție prin colaborarea celor două țări, [care] a fost evocat ca o întruchipare a acestor relații de conlucrare prietenească, bazată pe deplina egalitate în drepturi între cele două state socialiste, suverane și independente.” Înțelegerea mutuală între Nicolae Ceaușescu și Iosip Broz Tito se reflecta și în „marile probleme care preocupă și opinia publică mondială: „necesitatea încetării războiului din Vietnam și a creării tuturor condițiilor ca poporul vietnamez să-și poată exercita pe deplin dreptul său sacru de a hotărî singur asupra destinului său; înlăturarea încordării din Orientul Apropiat; sprijinirea luptei anticolonialiste; lichidarea decalajului existent între țările slab dezvoltate și statele cu un nivel mai ridicat de dezvoltare, ca o condiție nu numai a procesului social, dar și a garantării stabilității politice în lume; statornicirea unui climat de securitate în Europa, prin dezvoltarea de relații între toate țările europene, luarea în considerație și acceptarea schimbărilor intervenite pe continentul nostru după și ca urmare a celui de al Doilea Război Mondial, recunoașterea indivizibilității granițelor în vigoare, inclusiv a frontierei Oder – Neisse, lichidarea trupelor străine de pe teritoriile altor țări, desființarea blocului militar N.A.T.O. și, concomitent a Tratatului de la Varșovia, luarea de măsuri pentru dezarmarea și înlăturarea pericolului nuclear”.

■ Cu privire la discursul prolix al esteticii marxiste dogmatice, Eugen Luca deschide un culoar prolific de dezbateri: „De altfel, o anume uniformitate a literaturii noastre din primul deceniu nu se datorește atât, și nu se datorește în primul rând, faptului că autorii ar fi scris identic (aceasta nici n-ar fi fost cu putință), ci prejudecății că anume lucruri, evenimente, situații nu pot fi privite decât în același mod, că ei își apropiau realitatea nu în funcție de temperamentul și caracterul lor, ci la un mod, ca să zic așa, impersonal. [...] Putem vorbi astăzi de o varietate stilistică nu numai fiindcă scriitorii au adoptat diverse formule și tehnici, ci mai ales fiindcă marxisții au totuși viziuni estetice proprii, optici personale, diverse moduri de a-și apropia realitatea.” □•Eugen Luca insită asupra excluderii treptate, din viziunea românească, a „optimismului” imperturbabil, în locul căruia preferă „duritatea eroilor lui Zaharia Stancu” și „brutalitatea care caracterizează raporturile dintre eroii lui Fănuș Neagu”. □•La fel procedeză Eugen Luca și cu romanul lui Nicolae Breban, *În absența stăpânilor* (E.P.L., 1966): „ne vedem obligați să intervenim cu unele precizări, să spunem că această viziune nu contrazice, în mare, marxismul, care reclamă adeptilor săi militanți să nu lase lucrurile să se desfășoare de la sine, ci să intervină energic în direcția accelerării schimbărilor sociale cerute de evoluția economică, în direcția schimbării mentalității maselor, a modelării oamenilor după idealul socialist.”

● [„Gazeta literară”, nr. 22] Nicolae Jianu scrotează memoria pașoptistă a Blajului în articolul *Câmpia libertății*: „Până în zori, și toată ziua apoi, și noaptea care a urmat, umbrele trecutului au pus în ochii oamenilor acea lumină cu nepuțință de prins în cuvinte, lumina care leagă generațiile, le arată calea și le duce

spre desăvârșire”. □ Aurel Baranga vine cu *Perspective*: „Literatura orei de față se caracterizează printr-o interpretare a actualității surprinsă în esențele ei istorice, sociale și morale. [...] Suntem angajați într-un dialog patetic cu problematica vremii noastre și nici o altă ispititoare și înșelătoare tematică oricât de seducătoare, nu i se poate substitui. [...] La Congresul al IX-lea al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu a spus: „Artei și literaturii le sunt proprii preocuparea pentru continua înnoire și perfecționare creatoare a mijloacelor de exprimare artistică, diversitatea de stiluri: trebuie înlăturată orice tendință de exclusivism sau rigiditate manifestată în acest domeniu. Esențial este ca fiecare artist, în stilul său propriu, păstrându-și individualitatea artistică să manifeste o înaltă responsabilitate pentru conținutul operei sale...” ■ *Unitate în diversitate* dezbată „Idea pluralității stilurilor literare și a varietății modalităților de cercetare critică”. Paul Georgescu, autorul articolului, recomandă: „Procedând cu toată atenția față de specificul expresiei, criticul nu poate ignora însă, oricum, viziunea social-politică implicată în operă”. ■ Lucia Demetrius peripatetizează prin *Grădini*: „Ne-a îmbrățișat luna Mai în București cu hora parcurilor lui despletite, năvalnice, cu salba lacurilor lui străvezii și răcoroase, cu tufele vulcanice de bujori din Parcul Herăstrău, cu brațele întinse ale sălciilor argintii înflorite în Cișmigiu, al căror miros pătrunzător și dulce călătorește pe aripi de vânt, cu caprifoiul încolăcit pe stâlpii marchizelor unor case bătrâne, care poate își trăiesc ultimele zile, ne-a luminat cu sfeșnicele mici, albe și roz, aprinse între palmele cu degete rășchirate ale castanilor”. ■ La *Cărțile săptămânii*, Dumitru Micu scrie despre apariția volumelor de versuri *Decastihuri* ale lui Andrei Ciurunga, *Ceramica regăsită* de Mihai Negulescu, *Globul din stânga* de Victor Frunză, iar Valeriu Cristea la volumele de proză *Boarii* de Ada Orléanu, *Un om în halat vișiniu* de Teodor Tanco. ■ Aurel Martin comentează *Biletul la control!* de Dumitru Popescu: „Biletul la control! e... o carte problematică, în care autorul ei face rechizitoriul câtorva din păcatele veniale din infirmitățile spirituale, din obișnuințele ce-și mai găesc arie de mișcare și în zilele noastre, supraviețuind în întrupări tradiționale sau adaptându-se cameleonice noilor condiții de existență. Minciuna, ignoranța, prostia, necinstea, flecăreala, indiferența, conservatorismul, simplismul, inerția, lașitatea, reaua voință, ipocrizia, josnicia, individualismul, rigiditatea, moliciunea, meschinăria, megalomania, carierismul, etc., etc. sunt puse, ca atare, rând pe rând, pe masa disecției și studiate în variatele lor ipostaze, nu ca reprezentări abstracte, ci ca forțe sociale, acționând ca niște viruși de loc neglijabili.” ■ Continuă (*Universul poeziei IX. Alimentele*) serialul călinescian cu simbolistica alimentelor în, de la foamea de Dumnezeu, la cuminecătură, la lichidele sfinte (apa, vinul și laptele), mere, rodii, „vite sfârâind pe jăratice”, pâine, până la madlena lui Proust: „Nutrițiunea e o funcție așa de esențială omului încât multe porniri dintre cele mai spirituale nu pot depăși imaginile ei.” ■ Articolul lui Cezar Baltag, *Să dăm dovezi la lume*, aruncă o privire, tot aniversară, peste poezia pașoptistă dintre ai cărei reprezentanți îi scrutează pe Andrei Mureșanu,

Alecsandri, Heliade Rădulescu, Bolintineanu: „De o claritate netulburată, în ideea sa de jertfă și sacrificiu, poezia patruzecișioptului este expresia unui nobil examen de conștiință. [...] Faza de exil a acestei poezii din 1848 accentuează tragic măreția spiritualității unor oameni angajați în idealul lor sacru”.

□•Veronica Porumbacu prezintă în articolul *Surâsul, copilăria și misterul* cartea Monicăi Pillat, *Cei 13 și misterul*: „E o carte pe care copiii o vor citi cu plăcerea sporită de inteligentele ilustrații ale Lenei Constante (nimic nu reclamă mai multă inteligență decât ilustrarea naivității, și Lena Constante are harul marilor creatori, și în domeniul desenelor pentru cei mici). O carte pe care și lectorii de alte vârste o vor parcurge cu surâsul surprizei pe buze, amuzați de grația și verva unor variații infinite ale fanteziei, pe tema misterului”.

■ Eugen Simion își începe cronică din acest număr cu Al. Ivăsiuc, *Interval*: „Ce e sigur, revenind la Al. Ivăsiuc de care se vorbește mult în ultima vreme, e că noul său roman: *Interval* debutează într-un stil uscat de disertație, stil metalic, fără culoare, fără ironie transcendentă. De la început prozatorul se pune pe un teren de analiză și până la sfârșit poziția lui rămâne neschimbată: puține momente epice, absența aproape cu desăvârșire a dialogului, vag schimb de replici sub forma stilului indirect liber. Cartea se constituie printr-o juxtapunere de confesiuni, în fiecare dintre ele trăind, deghizat, autorul, o conștiință neliniștită, acută, analizoare. [...] Totul într-un limbaj precipitat, incolor, rostit de un personaj care își analizează cu obstinată cauzistică amintirile. De abia mai târziu, când pășim pe terenul mai tare al introspecției, nisipurile mișcătoare ale cuvântului pier, și propozițiunile, mai bine articulate, capătă ritmul unei proze în care inteligența și puterea de analiză a autorului se observă bine. [...] E un bun roman de analiză, scris sub regimul tensiunii intelectuale: nu spunem fără cusururi, dar cu vocație și o mare voință de adevăr. Autorul greșeste, cred, numai acolo unde împinge analiza în eseistică pură, în disertație pedantă de cărturar ce are pe limbă citatul trebuitor și punctul sigur de referință. Nu zicem că aceste forme de comunicare nu își au locul lor, nu însă în roman, unde faptele trebuie să-și păstreze cerul lor înalt și liber pentru ca imaginația noastră să poată zbura în voie.”

■ N. Corbeanu scrie despre punerea în scenă, la Teatrul de Stat din Timișoara, a piesei *Doamna Zorilor* de Alejandro Casona: „Există în *Doamna zorilor* un patetism nestrunit, o lipsă de teamă de a fi sentimental pe care le privim cel puțin cu reticență.”

□•În *Scepticismul memoriei*, Adriana Mătescu aduce în atenția publicului jurnalul lui Radu Beligan, *Pretexte și subpretexte*: „Câte nu s-ar putea spune încă despre simțul umorului pe care Radu Beligan îl posedă ca o intrinsecă filozofie de viață, apoi despre rafinamentele sale intelectuale: iubitor al lui Topârceanu, fin analist al lui Caragiale; despre turistul care gustă realitatea cu ochiul celui hrănit de impresii estetice livrești, despre causeurul plin de savoare, având în toate gestul și măsura unui veritabil «viraj du monde»”.

□•Jacques Zambaccian scrie despre *Tonitza și copiii*: „Copiii lui Tonitza sunt surprinși în viața lor de toate zilele, în intimitate, în reacțiile lor firești, în zburdălnicia lor sau în acele momente de oboseală ori chiar de tristețe

pre timpurie. [...] Exasperat de contrarietățile vieții, Tonitza și-a căutat refugiul în sufletul neîntinat al copiilor. Cultivând această comuniune atât de plastic mărturisită, pictorul a știut că grija pentru copii asigură viitorul de splendoare al poporului”. □ În *Animație, dar și plastică*, Virgil Mocanu face un periplu prin filmele românești de animație ale momentului, anticipând: „Posibilitatea dezvoltării unei autentice calități a filmelor de animație românești mi se pare evidentă privind rezultatele comparativ cu cele ale altor cinematografii. Colaborarea cu plasticienii de valoare, asigurarea unor cadre încă din cursul facultății ca și ameliorarea cunoștințelor cu ajutorul prelegerilor pe teme de plastică mi se par a fi mijloace care pot duce la ridicarea calitativă continuă și lucidă a filmului de animație.” ■ Prima serie despre *Slavici necunoscutul*, realizată de George Munteanu este prilejuită de împlinirea a 120 de ani de la nașterea scriitorului și își propune să aducă publicului fața lui Slavici ce nu poate fi văzută decât prin psihanaliză: „profilurile necunoscute, surprinzătoare, ce vor fi dăinuind în umbra celui identificat odată, canonizat, banalizat. [...] Care poate fi cauza ascunsă a prăbușirilor eroului? Ea rezidă în eul de adâncime (în terminologie freudistă: sinele) pe care Ghiță, ca și Ana, și-l ascund sieși, nuvela dobândind mai ales prin acești doi eroi semnificația foarte modernă a unui veritabil studiu de psihologie abisală, de psihologie a refulării.” □ Fascinat și el de conceptul psihanalitic al refulării, Ion Rotaru vorbește de *Necesitatea sintezei în studiul literaturii contemporane*, dând ca exemplu negativ volumul *Nuvela și povestirea contemporană* al criticului literar N. Ciobanu: „Printr-un soi de refulare însă și parcă voind să scrie o teză de doctorat pe placul «academicienilor», criticul este excesiv preocupat de metodă în această lucrare. Nu lipsesc nici citate docte din Hegel sau Bergson, de o pildă, reproduse în original cu tot aparatul. [...] Exemplul lui va trebui neapărat urmat și de alți cercetători pentru ca dezvoltarea literaturii noastre noi să fie consemnată nu numai în presă, în articolele de critică propriu-zisă, curentă, ci confruntată cu cerințele studiilor de specialitate.” ■ Ov. S. Crohmălniceanu publică *O convorbire cu Jacques Leenhardt*, un interviu ce ne poartă prin critica literară franceză, amintind raporturile ei cu structuralismul, problema valorii, marxsimul și critica sociologică: „Critica se desparte în două moduri de a-și apropia faptul literar, ca fenomen individual sau colectiv. Tradiția universitară, bazată pe categoriile individualismului, a abordat bineînțeles întotdeauna opera plecând de la individ (biografie, psihologie și psihanaliză; aceasta din urmă deși nu e încă acceptată de Universitate, aparține acestei orientări generale; refuzul ei actual ține de faptul că distruge mitul romantic al creației explicând-o. În acest sens ea se aliniază alături de sociologia literaturii în cadrul abordărilor genetice). În interiorul însuși al sociologiei literaturii, trebuie distinse două tendințe. Întâi cea a lui Taine care nu căuta în operele literare decât un reflex al vieții sociale la nivelul conținutului operelor. [...] Cealaltă tendință, structuralistă și genetică, distinge în cel mai bun caz omologii riguroase de structură între viziunea despre lume a unui grup social definit și operele literare filozofice. [...] Marxismul a dat,

deci, sociologiei culturii, un instrument de explicație suplu și riguros, prin ceea ce el a adus ca teorie a conștiinței. În al doilea rând conceptele esențiale ale sociologiei literaturii, ca acelea de conștiință posibilă, viziune a lumii și structură semnificativă, au fost precizate sau elaborate de gânditori marxiști ca Lukacs și noi înșine” (i.e. J. Leenhardt). □•Teodor Balș descrie *Două cetăți dalmate*, Dubrovnik și Split. □•La rubrica *Atlas liric*, Maria Banuș traduce *Din poezia austriacă*, Franz Kafka, Christine Lavant, Hertha Kraftner, Hanns Weissenborn, Paul Celan, Friederike Mayrocker, Elfriede Gerstl. ■ Darie Novăceanu încheie cu *Limbaajul instrumentelor. Scrisori din Cuba X*: „Dar ritmurile nu sunt creație a tehnicii. Le-a împrumutat, așa spune, direct din religie. O religie dinaintea fabricilor de dumnezei; poate numai a duhurilor gemene sufletului primitiv.”

● [„Tribuna”, nr. 22] În *Paradoxul artei*, Domițian Cesereanu face referire la estetica lui Tudor Vianu: „Estetica exprimă la T. Vianu mai mult și mai deplin ca la oricare dintre esteticienii noștri ... puțința de a cuprinde o explicație globală a fenomenelor artistice. Orice estetică tinde, prin definiție, spre un asemenea scop;... Construcția lui Vianu, în care fuzionează ideile anterioare ale lucrărilor sale, în care sunt considerate și puse la o erudită contribuție ideile altora ... – își câștigă adevărata importanță din încercarea teoretică de a surprinde unitatea variabilă și paradoxală a datelor experienței artistice”. ■ Vlad Sorianu scrie despre *Pasiunea negației în critica lui Eugen Ionescu*: „Mai puțin discutată astăzi ... culegerea de eseuri și pamflete intitulată *Nu...* a făcut vâlvă la vremea sa.... Fără a trece cu vederea importanța acestei culegeri de pamflete și eseuri, pentru identificarea unor obârșii ale teatrului ionescian, mi se pare totuși că cel puțin capitolele de critică aplicată, au valoare de sine stătătoare, dovedind pe de o parte un gust format și o cunoaștere profundă a literaturilor română și franceză, iar pe de alta ... și o cunoștință reală ... a insuficiențelor care proliferau în sânul unei tinere literaturi naționale”. ■ În articolul *Cărțile au recul*, Radu Ilin subliniază creșterea numărului de poeți și a volumelor de poezii, neținându-se cont de valoarea acestora: „Constatând parcă numărul mare de versificatori posibili de vârstă matură sau semi-matură, revistele au început să se refugieze cu debuturile la pieptul neformat și sensibil al adolescenților elevi... Să fie o încercare de întoarcere spre poezia cât de cât disciplinată? (majoritatea noilor debutanți scriu cât mai ritmat cu puțință, uneori ei reușesc chiar frumoase ritmuri: V. Iolanda Șoener și Viorel Manciu în «Tomis», aprilie a.c.). Ce se întâmplă în acest timp cu ceilalți, debutanții anului trecut sau ai celuiilalt? Aceștia ca într-o armată de roboți unde gradele se obțin pe baza trecerii timpului, apar, rând pe rând, și cam în ordinea debutului publicistic, în cele două colecții «Luceafărul» ale celor două edituri. A ajuns un lucru foarte obișnuit o culegere de poezii, încât orice tânăr care debutează într-o revistă e capabil a doua zi să se prezinte cu un volum de versuri, cel mai adesea nu mai slab decât al lui cutare sau cutare, apărut deja”. □•Constantin Cubleşan prezintă volumul de proză al lui Nicolae Velea: *Zbor jos*: „O anume tristețe străbate atmosfera tuturor schițelor și povestirilor acestui volum, percepută comun și de

aceea nu lipsită de un umor subsidiar; o tristețe generată de sentimentul, la aproape toate personajele, a cheltuirii ireversibile a unor vârste și momente emoționale limită, care determină conștiința unei continue renunțări la ceva din propria lor existență. De aici gravitatea prozei lui Nicolae Velea... Ironia, caraghioslăcul sunt provocate anume, conștient, pentru a estompa ... accentele grave, așa zice tragice, ale trăirii acestor eroi, plini de o tonică vitalitate țărănească”. □•Augustin Buzura semnează textul *Treceri*: „*E un pod pe Drina* și nu de mult apăruta *Cronică din Travnik*, sunt două excelente romane, ale laureatului Nobel din 1961, Ivo Andric nu de evocare istorică, ... ci două romane despre istorie, ... durerea așa cum a așezat-o istoria peste oameni”.

[MAI]

• [„**Amfiteatru**”, nr. 29] Recenta plenară a Comitetului Central al P.C.R. este prezentă și în paginile revistei studenților: „În ceea ce privește învățământul superior, dezbaterile Plenarei Comitetului Central prevăd creșterea calității în instruirea profesională pe toate verigile acestuia. [...] Prin creșterea autonomiei universitare, prin participarea directă a institutelor de învățământ superior la elaborarea și perfecționarea planurilor și programelor de studiu, prin organizarea pe cicluri a unor facultăți, capacitățile individuale ale studentului vor fi mai pe deplin folosite. [...] La continua adaptabilitate a învățământului superior în raport cu nevoile societății, un rol de seamă va juca perfecționarea permanentă a cadrelor didactice. Cursuri periodice de înalt nivel, o documentare științifică riguroasă a personalului universitar, practica asistenței pe lângă personalități prestigioase din țară și din străinătate, centre sau colective de cercetare științifică organizate pe lângă catedre, iată măsuri a căror aplicare se va repercuta pozitiv în transmiterea cunoștințelor către tineretul studios”. ■ „Amfiteatru” propune colaboratorilor o dezbateră care să contribuie la elucidarea unora dintre aspectele teoretice pe care le ridică evoluția actuală a prozei, avansând următoarele întrebări: „1. După experiența Proust, Joyce, Kafka mai este epicul un element constitutiv al prozei? 2. Analiza profunzimilor, investigația stărilor onirice, deschiderea spre simbol sau mit, cultivarea candorii, umorul tragic al absurdului, – am numit câteva tendințe recunoscute ale prozei moderne – presupun cu necesitate evaziunea din social? 3. Ce înseamnă inspirație socială în momentul istoric și artistic pe care îl trăim? 4. Ce tendințe observați, încurajați sau respingeți în proza românească contemporană, îndeosebi în cea tânără?”. □•Romulus Munteanu este de părere că toate „aceste arte de inovare”, năzuind spre o „artă totală în care elementele epice, lirice și dramatice să poată susține această nouă viziune enciclopedică asupra existenței”, nu vor determina dispariția epicului din romane: „Personal, nu sunt convins că este necesar să încurajăm sau să respingem anumite modalități ale prozei în sine, ci să le evaluăm doar în funcție de realizarea lor. Sunt partizanul unei literaturi a semnificațiilor omenești prin cele mai diverse procedee de creație, dar voi rămâne mereu adversarul mimetismului steril. Proza generației

tinere din țara noastră trece și ea printr-un complex proces de metamorfozare, de aceea anumite judecăți definitive mi se par premature. Abia după consumarea unor experiențe recente ale prozatorilor noștri, inovațiile autentice se vor detașa mai ferm de impostura zgomotoasă și aventura literară fără semnificație artistică”. □ O opinie argumentată oferă și Ioan Petru Culianu: „Generația care s-a impus valoric depășește treizeci de ani, oferindu-ne – cu rare excepții – variațiuni, ce e drept de virtuozitate, pe teme tradiționale. Este vorba de o inspirație socială în sens larg așa cum o înțeleg, de pildă, Șt. Bănulescu, Fănuș Neagu și N. Velea, sau Ion Băieșu în nuvela *Maiorul și moartea*. Tot exerciții de virtuozitate sunt romanele lui Breban și cele ale lui Ivăsiuc, atingând subtilitatea putreziciunii stilului pornit într-o galantă autourmărire. Proza vaporosă a lui Sorin Titel, sentimentală dar mai puțin nobilă, deschide drum unei generații apropiate, al cărei exponent pare să fie mult discutatul D. Țepeneag. Condițiile recuperării timpului pierdut obligă la un barochism ingrat, la o construcție în aer, scânteietoare dar șubredă. Rețin apoi atenția foarte multe nume de mai mult sau mai puțin proaspăt tipăriți în colecția *Luceafărul*: Iulian Neacșu, C. Stoiciu, Șt. Baboi, Ioana Orlea etc. ■ La rubrica *Simultan literar*, Ana Blandiana răspunde întrebărilor puse de redacția revistei: „Acum nu cuvintele, ci noțiunile mă interesează. Astăzi, pentru mine, poezia nu este o artă, ci o posibilitate de a gândi. [...] Unii sunt fericiți pentru fiecare vers frumos pe care l-au scris, alții sunt exasperați de fiecare nouă poezie. Pentru că fiecare poezie este o trecere din perfectul absolut imaginat spre (chiar în cel mai bun caz) perfectul posibil real, deci o coborâre de treaptă, o renunțare. Fac parte din această a doua categorie, căreia i-ar fi atât de ușor să renunțe la scris dacă n-ar ști că poezia este inferioară tăcerii așa cum viața este *cine știe* ? – inferioară morții, dar totuși numai un poet poate să înțeleagă tăcerea, și numai viu fiind te poți gândi la moarte”. ■ În aceeași rubrică, Eugen Simion formulează opinii cu privire la necesitatea actului critic și a activității cronicarului literar: „Pentru unii cronică e, în critică, totul: exprimă opinii despre cărți, orientează rapid cititorul în labirintul literaturii și fixează o ierarhie de valori, prin forța lucrurilor mobilă. În afara acestei îndeletniciri se află eseistica, istoria literară etc., zone pe care scriitorul, interesat de soarta imediată a cărților sale, le ignoră. Spiritele academice manifestă, dimpotrivă, un nehotărât scepticism față de cronicarul literar. Rezerva cea mai răspândită e că acesta nu e om de rigoare științifică și, deci, activitatea lui cade în foiletonistica efemeră. [...] Prinsă între aceste două mentalități, soarta cronicarului literar nu e de invidiat. [...] Prea multă rigoare trezește, dimpotrivă, nedumerirea redactorului care, primind foiletonul critic, așteaptă de la el vioiciune, spirit polemic, ironie, opinie tranșantă, totul pe scurt, în puține pagini, și... fără aer doctoral, fără referințe, istorice și tot felul de fantasmagorii... Orice schiță de protest e întâmpinată cu o replică nemiloasă: la noi nu merg studii, noi ne adresăm cititorului ocupat până peste cap cu treburile lui: să-i dăm articole pe care să le poată citi repede, în tramvai sau acasă, înainte de culcare... Pusă astfel, chestiunea e fără răspuns. Redactorul are dreptate. Știe el ce știe.

Sunt mulți cititori (printre ei și scriitori cu un exagerat spirit cronografic) care protestează împotriva articolelor lungi (studii!), savurând în schimb notele polemice, unde autorii sunt bine puși la punct în câteva rânduri... Ce ieșire e, atunci pentru criticul care vrea să stea cu fața la literatura actuală fără a întoarce însă spatele istoriei literare? E. Simion definește cronică literară astfel: „Ca întreaga critică, o interogație asupra operei și, din când în când, o interogație asupra condiției sale. Sainte-Beuve, care a fost, ca multe spirite ilustre, cronicar literar, o numea avangarda criticii, totdeauna la postul de observație, cea dintâi hotărâtă să cucerească noi teritorii. Misiunea ei a rămas, și astăzi, aceeași, nici armele nu s-au schimbat chiar atât de mult cum se crede. Pentru critic, cronică literară e un aerodrom la care, după variate zboruri în apele altor văzduhuri ale literaturii, se întoarce totdeauna cu un sentiment acut de libertate. În fața operei necunoscute, spiritul său renaște”. ■ Mircea Martin scrie cronică literară la volumul *Monada de Cezar Baltag*, o antologie „severă” necesară, cuprinzând „un ciclu de inedite de-a dreptul tulburător (*Țărnul zadarnic*), pentru ca imaginea așteptată a adevăratului Cezar Baltag să se închege în fața mea ca o iluzie care mă apără sau ca o certitudine care mă face să scriu”. Această afirmație este determinată de bănuiala că „în zonele mai profunde ale biografiei sale lirice o nerealizare și, poate, o dramă, pe care ritmul aparent implacabil al versurilor n-o putea ascunde destul. De aceea, n-am încetat să presupun, în chiar expresia poeziei, câteva virtualități trădate și să aștept întâlnirea unei conștiințe potențiale cu limbajul ei necesar”. Mircea Martin este de părere că, în *Monada*, „regăsim, aceeași fascinație a esențelor ideale contemplate în ipostaza de zei abstracti, aceeași atmosferă patetic solară și chiar aceleași complexe de imagini, între care cel al cărui element original este focul revine până la obsesie sau până la cult”. Însă „noua cristalizare a poeziei (aceea pe care o atestă ciclul *Țărnul zadarnic*) nu s-a produs printr-o schimbare de «concepție», ci prin descoperirea unui echilibru ideal între o postură reprezentativă și o dicțiune organică, obiectiv neatins în încercările anterioare. Încă în Răsfrângeri se poate urmări decizia poetului de a se desprinde din vechile poze rigide și de a-și făuri un limbaj capabil să exploreze profunzimile eului, Răsfrângerile nu constituie decât aparent o lirică a «rolurilor». În ele poetul se caută pe sine, dar se caută ca poet, el se privește multiplicat de oglinzi, pentru a alege «răsfrângerea» unică, privilegiată, definitivă” Cronicarul observă că poezia este „o confesiune solemnă”, în care „cuvintele au putere magică, evocatoare, proaspătă, ele se leagă miraculos într-o alunecare căreia poetul însuși nu i se poate sustrage. Lucrurile încep să semnifice singure, cuvintele înseși să gândească, poezia pare scrisă de o ființă abstractă, de un eu fără nume. La această impersonalitate înaltă care e semnul distinctiv al Poetului, Cezar Baltag ajunge cultivând mitul. Poezia sa de acum e o restituire de mituri. [...] Fragmentele din *Țărnul zadarnic* au la origine ficțiunea mitică a «tineretii fără bătrânețe și a vieții fără de moarte». Meritul poetului nu este numai acela de a descoperi și valorifica latențele lirice ale fanteziei populare, dar, mai ales, de a acorda proiecțiilor fabuloase valori morale

proprii iar soluțiilor epice semnificații metafizice. Așa încât eroul basmului va parcurge, în interpretarea lui Cezar Baltag, un itinerar simbolic ale cărui secvențe fac să apară un veritabil lirism al marilor categorii: Nașterea, Dragostea, Moartea. Titlul sub care se adună aceste poezii vrea să fie, dacă înțeleg bine, o metaforă a condiției umane tragice. Țărnul zadarnic – teritoriu paradoxal de euforie și impas – pământul promis și refuzat, această speranță întreținută de luciditatea eșecului, nu este altceva decât însăși existența umană asediată de limite și conștientă de ele. Decepția provocată de idealul imposibil al «vieții fără de moarte» determină, la rândul ei, o răsturnare semnificativă de valori: omul apare crucificat de la naștere, el intră în carnea propriului trup ca-ntr-un incendiu, ochiul îi arde văzând și urechea se face vinovată de sunete. Plânsul increatului se aude ca un refuz și sfârșește prin a deveni resemnare”. ■ *Simultanul literar* cu Eugen Simion se deschide cu o întrebare despre cronicarii literari și despre cronica literară. Opiniile criticului sunt disjuncte: „Pentru unii cronica e, în critică, totul: exprimă opinii despre cărți, orientează rapid cititorul în labirintul literaturii și fixează o ierarhie de valori, prin forța lucrurilor mobilă”. Pe de altă parte, „spiritele academice manifestă, dimpotrivă, un hotărât scepticism față de cronicarul literar. Rezerva cea mai răspândită e că acesta nu-i un om de rigoare științifică și, deci, activitatea lui cade în foiletonistica efemeră. Semnele de prețuire vin, din această direcție, în clipa în care cronicarul literar trece la monografia critică și la ediția de texte clasice. Dar împăcând o susceptibilitate, cronicarul irită altele, neiertătoare. Istoricul literar e pentru autorul a cărui operă a apărut chiar azi un arheolog literar cu capul plin de dogme, incapabil de a priza fenomenul viu al literaturii. Sentimentul mai general e că istoricul literar nu influențează în nici un chip destinul literaturii, pe când cronicarul... de el depind atâtea. Prinsă între aceste două mentalități, soarta cronicarului literar nu e de invidiat. El caută, mai întâi, o conciliere între cele două puncte de vedere și, neputând-o realiza, abandonează una din poziții, cea mai primejdioasă: comentariul la zi. Devine istoric literar. [...] Prea multă rigoare trezește, dimpotrivă, nedumerirea redactorului care, primind foiletonul critic, așteaptă de la el vioiciune, spirit polemic, ironie, opinie tranșantă, totul pe scurt, în puține pagini și... fără aer doctoral, fără referințe istorice și tot felul de fantasmagorii...”. Constatând situația dificilă a criticului „care vrea să stea cu fața la literatura actuală fără a întoarce însă spatele istoriei literare”, E. Simion consideră că un cronicar literar trebuie să fie un bun cunoscător al valorilor clasice: „Nefericirea unei literaturi vine de la cronicarii (pseudocritici) care, neștiind bine ce a fost ieri în literatură, nu pot citi corect nici busola literaturii de azi. Epoca noastră a cunoscut tot felul de improvizații în acest sens și n-am putea spune că ele s-au resemnat cu totul...” În relația cu literatura la zi, cronicarul, citind, „de la un punct estetic, superior” reacționează, în primul moment negativ. Criticul dă exemplul lui E. Lovinescu care „dovedea că prin natura lui criticul are un temperament reacționar. Dar tot el explică, odată, că opera trebuie citită cu amabilitate și că, în fond, critica nu-i decât raza de inteligență cordială ce lumi-

nează adâncimile acestei mari și fascinante necunoscute. [...] Trecem la lectură fără prejudecăți și cartea singură va face să crească amabilitatea criticului sau, dimpotrivă, să activeze scepticismul său latent. Criticul nu poate trăi din negație, cum nu poate trăi din cordialitatea perpetuă. Umoarea cronicarului trebuie, de aceea, să fie capabilă de schimbare și spiritul său în stare să ofere surprize. El nu face operă de clasare definitivă, ci operă de selecție, de recunoaștere a talentului și mai ales, de justificare a lui. A recunoaște un talent, când e un mare necunoscut, e pentru critic actul hotărâtor. Posteritatea judecă activitatea unui critic în primul rând după numărul și calitatea talentelor puse în circulație și, în acest sens, numele lui T. Maiorescu și E. Lovinescu vin în minte înaintea altora”. Totuși, sarcina cronicarului nu se încheie odată cu selectarea unui autor: „Recunoașterea talentului nu e, în critică, totul. Odată acceptat, scriitorul trebuie altfel citit. Opera lui trebuie dovedită, ceea ce în limbaj călinescian înseamnă re-creată. Operația hotărâtoare e de a dezvălui realitatea secretă sau, pentru a recurge la un termen frecvent în critica modernă, metafizica operei; ceea ce se ascunde ochiului comun. S-a făcut observația că tendința criticii mai noi e de a merge de la operă la scriitor. Drumul e, cred, invers. Scriitorul începe să fie considerat o creație a operei sale și aceasta din urmă se constituie ca o realitate ce trădează intențiile autorului”. Importantă fiind obiectivitatea, E. Simion identifică una de ordin etic: „criticul trebuie să fie drept față de operă, să nu accepte, să nu respingă după alte criterii decât acelea ale valorii. Dar obiectivitatea trebuie explicată și altfel: o fidelitate față de gustul, sensibilitatea criticului. În acest caz obiectivitatea e o formă a... subiectivității și nu putem aduce reproș cuiva că o operă îi place sau nu, dacă are temeiuri estetice pentru aceasta”. Se mai ia în discuție, în simultanul literar, raporturile dintre istoria literară și critica literară care sunt, de fapt, nu două discipline, ci „două fețe ale unei discipline unice: critica. [...] Precizez numai că istoricul literar (păstrăm terminologia tradițională) e, într-un sens mai înalt, un critic al valorilor clasice. Mulți nu acceptă acest punct de vedere (susținut la noi, între alții, de G. Călinescu), zicând că istoricul e un om de știință, un specialist, în timp ce *criticul e* un făcător de recenzii. [...] Criticul adevărat e un intelectual ce are perspectiva întregii literaturi. Pregătirea estetică, talentul (adică gustul și capacitatea de expresie) nu trebuie apoi, să lipsească nici celui care studiază valorile trecutului. [...] Descrierea operei, descoperirea și prezentarea documentelor biografice, istoria ideilor din epocă sunt operații preliminare. Momentul hotărâtor într-un studiu despre un autor clasic e justificarea estetică a operei. Istoricul literar e, deci, un critic care, în afara pregătirii lui generale solide, literare și estetice, cunoaște mai bine un autor, o școală sau o epocă. Cercetătorul depășește granițele istoriografiei pure și devine, cu adevărat, istoric literar, adică critic, în clipa în care el judecă estetic faptele și reconstituie, din punctul său de vedere, opera. Ca orice critic el e, deci, un creator de puncte de vedere despre opera clasică”. Despre metoda utilizată „în studiul valorilor clasice”, E. Simion formulează următorul punct de vedere: „O monografie e cercetată, mai întâi, cu luare aminte în

privința metodei și adeseori auzim că o carte e bună dar n-are metodă sau, invers, are metodă dar nu-i bine ilustrată. Inerții spirituale, toate acestea. Metoda cea mai bună e aceea a cărții care se impune. Criticul își fabrică singur metoda de care are nevoie. Toate recomandările sunt de prisos dacă nu există spirit critic, intuiția valorii, posibilitatea de expresie. O tehnică verificată de *cineva* nu înseamnă, automat, că va da aceleași rezultate, ca în tehnologia de rafinare a petrolului. [...] Sunt și inerții de alt ordin. Studiul clasicilor e pentru unii autori de întinse monografii prilej de manifestare a supremei devoțiuni. De la primul la ultimul rând totul e acceptat și scrierea cea mai neînsemnată, sub raportul valorii, e comentată ditirambic. Pentru că o oarecare vreme scriitorii mai *vechi au* fost nedreptățiți sau judecați rău, tendința e, azi, în replică, de a accepta orice fără discernământ. [...] Cu acest sentiment de luciditate și de încordată pasiune estetică trebuie să ne apropiem de marile valori ale literaturii noastre. E modul cel mai potrivit pentru a le aduce în actualitate: regimul lor ideal”.

• [„Argeș”, nr. 5] Publicația marchează, în diverse pagini, legăturile culturale româno-franceze, în contextul vizitei generalului Charles de Gaulle în România. ■ Numărul se deschide cu articolul semnat de Gabriel Țepelea *Relații culturale româno-franceze*, o trecere în revistă a celor mai importante etape ale acestor relații: „Amplourea relațiilor culturale româno-franceze este consemnată de cercetări valoroase ca acelea ale lui Pompiliu Eliade (*De l'influence française sur l'esprit public en Roumanie*, Paris, 1898), Georges Bengesco (*Bibliographie franco-roumaine*, Paris, 1907), N. I. Apostolescu (*L'influence des romantiques français sur la poésie roumaine*, Paris, 1909) și ulterior N. Iorga, Charles Drouhet, D. Popovici etc. Cele mai multe date din aceste lucrări rămân în picioare. [...] Dar în procesul acestor relații n-am rămas doar simpli debitori. Scriitori și oameni de știință de origine română au participat și participă la mișcarea intelectuală din țara care le-a îndrumat pașii spre universalitate. Este de ajuns să cităm câteva nume: Ana de Noailles, Panait Istrati, Tristan Tzara, Eugen Ionescu, Mircea Eliade, Emil Cioran, Claude Sernet, în literatură și filosofie; Constantin Brâncuși în sculptură; Henri Coandă în știință; Elvira Popescu în teatru etc.” □•Mihail Diaconescu semnează articolul *Spiritul latin* în care urmărește devenirea poporului nostru și formarea personalității sale de-a lungul timpului prin această fantă a latinității: „Afirmarea spiritului latin, a identității noastre etnice, a însemnat totdeauna un factor de excepțională importanță în potențarea propriilor izvoare sufletești și înfăptuirea celor mai înalte deziderate naționale. [...] Conștiința latinității a marcat deosebit de puternic relațiile noastre culturale cu alte popoare. Atent, receptiv cu entuziasm, dar și cu spirit critic la cele mai semnificative fapte de artă, știință și civilizație venite indiferent de unde, românii s-au simțit cu predilecție atrași de valorile lumii romanice.” □•La rubrica *Meridiane lirice* se publică traducerea în limba franceză a poeziei *Somnoroase păsărele* (*Les oiseaux en-sommeillées*), de Michel Steriade și traduceri în limba română din mai mulți poeți francezi, după cum urmează: Raymond Queneau (*Diamantele Mării Negre*, în

românește de Ion Potopin), Angele Vanier (*În viața mea...*, în românește de Victoria Ana Tăușan), Louis Aragon (*Mulți ani să trăiești, Franță...*, în românește de Letiția Papu), Jean Moreas (*Să nu spui...*, în românește de Teodor Dragomirescu), Paul Verlaine (*Femeie și pisică*) și Stephan Malarmé (*Dacă vrei tu, ne vom iubi*), ambele în românește de Marin Găiseanu. □•Gh. Bulgăr scrie despre *Un episod al anului 1918: Universitatea din Paris în sprijinul unității naționale a românilor*. Gh. Bulgăr semnaleză apariția, la 7 februarie 1918, în săptămânalul „La Roumanie” din Paris (ziar „menit să informeze străinătatea despre situația din România înrobită de nemți și să expună doleanțele românilor”), a mesajului Universității din Paris către Universitățile din București și Iași. Articolul are titlul *L’Université de Paris et l’Unité nationale des Roumains*. Despre acesta, Gh. Bulgăr arată: „E o pagină memorabilă a relațiilor franco-române în momentul cel mai dramatic al războiului din 1918, mărturie a unei forțe morale capabile să înfrunte cele mai grele încercări în lupta pentru viață, pentru dreptate!” ■ Pentru a marca cei 580 de ani de existență documentară a orașului Pitești, Barutu T. Argehezi publică *Perspective și tradiții* (la rubrica *Intersecții*), articol în care punctează elementele de arhitectură piteșteană ce merită atenție: „În plină valorificare a complexului tezaur de artă și cultură al poporului nostru, o privire spre celălalt pol, al arhitecturii vechi a unui oraș – expresie a unor momente ale dezvoltării urbane subordonate necesităților sau împrumuturilor stilistice mai mult sau mai puțin izbutite – se pare a nu fi lipsită de interes.” ■ În paginile dedicate *Anului 1948*, găsim citate din Simion Bărnuțiu, Alecu Russo (*Cântarea României*), Dumitru C. Brătianu ș.a., precum și un text semnat de G. Tega, cu titlul *Precursorii Unirii*, în care autorul îi identifică pe cronicari (cu ideile lor de unitate a limbii și poporului român) drept premergători ai acestui demers istoric: „Destelenind ogorul istoriei noastre, cronicarii au întărit pe contemporani în ideea luptei pentru independență națională, în afirmarea limbii române ca limbă de cultură. O întregă direcție în viața publică, istoriografia și literatura noastră descinde din operele cronicarilor scrise în «cumplite vremi», cu gândul însă la potecile înSORITE ale viitorului.” □•*Paginile literare* de creație conțin proză semnată de Cornel Marcu, precum și versurile a numeroși poeți. ■ George Corbu consemneză ideile gânditorului Ion Petrovici și amintirile acestuia: „Am ascultat în tinerețea mea eminenți și mari oratori. N-am avut norocul să-l aud nici pe M. Kogălniceanu, nici pe Alexandru Lahovary – pe care îi știu din povestirile altora – dar în schimb am ascultat pe Maiorescu – ce ne vrăjea la cursul său universitar – pe Delavrancea, pe Take Ionescu, pe Marghiloman, iar din altă generație, pe Titulescu, pe Goga, pe Grigore Iunian. Ajunsesem să pun arta oratorică mai presus de alte arte scriitoricești, și poate aceasta a fost una din cauzele pentru care am întrerupt activitatea mea literară vreo 15 ani (de la 1904 până la 1919), preferând activitatea de vorbitor – ca profesor de universitate, conferențiar prin multe orașe ale țării etc. – celei scriitoricești.” □•*La Poșta redacției* i se răspunde lui Rodian Drăgoi (din Teleorman): „Un singur punct de sprijin, destul de fragil, pentru speranțele dv.: *Noap-*

te de iarnă. Cam puțin deocamdată.” □•G. Țepelea (semnat G.Ț.) prezintă *Lucian Blaga – alte scrisori inedite* (scrisori către Ion Chinezu și o scrisoare către Mihai Beniuc): „Scrisoarea trimisă din Elveția în 1930 scoate în relief preocupările lui Blaga de a face cunoscute producțiunile noastre peste hotare. Blaga, atașatul de presă, nu înțelege să rămână pasiv față de felul cum se reflectă imaginea țării sale printre străini. [...] Scrisoarea aceasta, completată de traducerea unor scriitori ca Hugo Marti în limba română (*Rumänisches Intermezzo – Intermezzo românesc*), care «ne vede cu atmosfera ce ne aparține» invederează cele două preocupări majore ale scriitorului în calitate de trimis al țării peste hotare: de a populariza în străinătate o literatură românească reprezentativă și de a prezenta publicului românesc operele unor scriitori străini legați de spiritualitatea românească.” ■ Semnată Mihail Diac.[onescu], cronică literară discută două volume. □•Cu titlul *Poezia ideilor* criticul analizează volumul *Seminția lui Laokoon*, de Ștefan August Doinaș: „Ceea ce-l deosebește pe Doinaș de ceilalți clasicizanți din literatura noastră este tonul grav. În contrast cu obișnuita imagine a lumii eline – sinteză a măreției calme și seninătății, ciclul *Seminția lui Laokoon* ne dezvăluie un erou liric răscolit de întrebări fără răspunsuri, o frenezie senzitivă dezlănțuită, o adevărată exaltare a celor mai adânci și intense impulsuri sufletești. Echilibrul apolinic este cu totul exterior acestei creații.” □•Culegerea de povestiri a lui Corneliu Ștefanache, *Cercul de ochi*, este comentată sub titlul *Literatura de atmosferă*: „Tot ce are însă mai bun acest volum îl distinge pe Corneliu Ștefanache între analiștii din generația sa drept autorul cu cele mai evidente apetențe pentru ilustrarea stărilor de suflet tulburi, terifiante mai ales.” □•O singură recenzie apare la rubrica *Jurnal de lector*: Ion N. Voiculescu scrie despre cel de-al doilea volum de versuri apărut al poetului Gherghinescu Vania, *Timp sonor*: „Dacă nu-și reeditează volumul ce l-a consacrat, Gherghinescu Vania ne oferă însă o altă surpriză: placheta de versuri *Timp sonor*, semn că «privighetoarea oarbă» și-a reluat cântecul, nu însă în înălțimi astrale, ci în mijlocul poporului, cu ale cărui aspirații s-a identificat întotdeauna și căruia i-a dăruit toate melodiile sufletului său.” □•Criticul de teatru N. Carandino semnalează premiera piesei *Micul infern*, de Mircea Ștefănescu la Teatrul „Al. Davila” din Pitești: „Pe de o parte, prezența autorului și a maestrului academician Victor Eftimiu acorda spectacolului o strălucire puțin obișnuită. Pe de altă parte, trecerea de la un repertoriu de mase la o piesă de finețe psihologică și de indirectă analiză socială, marca o cotitură în evoluția fericită a instituției.” ■ O notă semnată cu inițialele O.P. informează despre *Congresul internațional de lingvistică și filologie romanică / cel de-al XII-lea Congres internațional de romanistică* care a avut loc la București, în perioada 15-20 aprilie 1968. „La acest congres au participat oameni de știință din peste 40 de țări. Centrul universitar Pitești a fost prezent la lucrările congresului prin comunicarea *Înfluența latinei medievale asupra limbii române din Transilvania* susținută în limba franceză de dr. Gabriel Țepelea, șeful Catedrei de limba română de la Institutul pedagogic din Pitești în colaborare cu Gh. Bulgăr.” □•Gh. Bulgăr pu-

blică, în continuarea acestei note, un interviu cu prof. Alf. Lombard, de la Universitatea din Lund (Suedia), intitulat *De vorbă cu un romanist de seamă și prieten al țării noastre*: „Interesul meu pentru România și poporul român a avut ca punct de plecare limba română. Prin ea am luat contact și cu realitățile românești. Așa cum am mai avut ocazia să subliniez, situația limbii române printre limbile romanice este unică: fără limba română nu pot fi realizate studii comparative complete de lingvistică romanică. Metaforic vorbind, limba română reprezintă al patrulea picior al mesei și fără acest element lingvistic romanică comparată nu-și găsește echilibrul necesar.” ■ Într-un eseu despre poezia meditativă contemporană, cu titlul *Sentiment și idee*, Antoaneta Macovei afirmă: „Poezia meditativă contemporană își găsește din ce în ce mai mulți creatori, înzestrați cu finețea inseparabilă artistului, dar și cu profunzimea gânditorului cultivat. Versul pur din punct de vedere estetic, dar îngreuiat cu densitatea unei idei majore, creează satisfacții artistice inegalabile, atunci când lectura noastră se îndreaptă spre volumele lui Marin Sorescu, a cărui creație gălgâie de concentrare ideatică, sau spre Ana Blandiana, Horia Zilieru, Șt. Doinaș, Corneliu Sturzu, deja consacrați sub acest aspect de cronicari, pentru a nu mai pomeni decât ultimele editări.” □ • Publică epigrame Marin Găiseanu, N. Petrescu, N. Crevedia, Gabriel Teodorescu, Nicolae Miron, T. Biolan.

● [„Astra”, nr. 5] Voicu Bugariu prezintă volumul de eseuri al lui Dumitru Popescu, *Biletul la control!* Scriitorul surprinde, în opinia cronicarului literar, dinamica vie a epocii, și evaluează, printr-o serie de „reflecții pătrunzătoare de ținută filosofică și literară”, problematica omului contemporan, din punct de vedere sociologic, psihologic, estetic, etic etc. Criticul identifică cele două probleme majore pe care volumul le abordează, perfect dirijate de autor spre ideologia partidului unic, respectiv „raportul personalitate – colectivitate” și necesitatea „depășirii oricăror clișee de limbaj și de gândire în activitatea socială, pledoaria pentru o gândire vie”. □ • Sub titlul *50 de ani de la moartea poetului. George Coșbuc în conștiința muncitorimii*, Alexandru Porțeanu semnalează publicarea, în revista „Adevărul”, a Secției Române a Partidului Social – Democrat din Ungaria, a poeziilor *Lupta vieții*, *Moartea lui Fulger*, *Decebal către popor*, *Noi vrem pământ!* De asemenea, se relatează faptul că Emil Isac intenționează să realizeze colecția literară Biblioteca Ardealului, al cărei prim număr îi va fi consacrat lui Coșbuc. □ • În *Atitudini. Note despre literatura istorică*, Radu Theodoru analizează statutul și formele romanului istoric, opunând romanelor lui Robbe-Grillet și Butor romanele *Descult*, *Ion și Răscoala*. Definiția pe care o dă Radu Theodoru romanului cu tematică istorică insistă pe dimensiunea sociologizantă a perspectivei critice aservite, arătând că această specie, în accepțiunea sa, „reînsuflește o epocă, un moment de explozie din trecut sau din prezent, esențializând, descoperind dinamica interioară a fenomenului social, ridicând personajele la valori simbolice, descifrând în particularitățile lor cele mai intime, valoarea epocii”. În aceste condiții, rolul de a transforma un personaj istoric în personaj literar îi revine

ne scriitorului, care trebuie să facă transferul de la realitatea istorică la tipul literar. □•*Despre cafenelele de altădată (I)*, începe un serial George Sbârcea. □•Proze scurte semnează Vasile Băran (*Febra*), Ion Topolog (*Două pajuri se întretăiau*) și Mihai Nadin, *Ultimul drum* □•Un grupaj de poezii reunește texte de Ștefan Aug. Doinaș, Verona Brateș, George Popa, Werner Bossert, Ion Drăgănoiu, Apáthy Jéza. □•La rubrica *Debut*, Voicu Bugariu apare în ipostază lirică. – *Alergătorul, Orașul, Scrisoare de dragoste, Fuga, Distih, O fată își sărută păpușa*. □•Darie Magheru continuă publicarea „neoantiromanului povestit” *Cărămida cu mâner sau Moartea personală a lui Stere Broajbă*, cu secvențele 22 – 28.

● **[„Ateneu”, nr. 5]** În articolul *Structuralismul și dialectica*, Sârbu Tănase comentează pe marginea unei noi orientări „de largă circulație în epistemologia contemporană, în care sunt antrenate personalități din numeroase ramuri științifice.” Este vorba despre structuralism, „adică «acea orientare ghidată de grila pentru depistarea structurilor în obiectul cunoașterii (naturii sau societății, materiei sau spiritului), o orientare care tinde să accentueze din toate aspectele realității tocmai pe aceasta» (cf. V. Nemoianu: *Structuralismul*, E.P.L.U, p. 29) este strâns legată de procesul de matematizare a cunoașterii științifice contemporane”. ■ În *Dicționar de personaje*, Ion Constantinescu analizează profilul cunoscutului personaj din piesele lui V. Alecsandri: „Chirița este o descătușare. După o epocă de relativă ipocrizie feudală, ea înseamnă momentul redescoperirii a două vechi continente: *trupul și sufletul*. [...] Chirița este una dintre marile măști comice ale teatrului (nu numai ale celui românesc), a cărei metamorfoză uimitoare înseamnă de fapt negația măștii: uneori, aparențele grele ale personajului devin transparente; atunci avem revelația omului de dincolo de mască. Și totuși masca e atât de strânsă pe figură, încât nu-i permite omului din ea să plângă. Chirița trebuie să-și dirijeze mimica după liniile măștii. Dar omul și masca nu se confundă, ci coexistă într-o dedublare ignorată”. ■ Corneliu Dima-Drăgan semnaleză apariția unei lucrări lexicografice din biblioteca Mavrocordaților: „În colecția de vechi tipări-turi europene a Bibliotecii Academiei se află un interesant lexicon ebraic-latin, tipărit la Ultrajectum (Utrecht) în anul 1687, sub un lung titlu latinesc: *Lexicon novum hebraco-latinum, ad modum Lexici Schreveliani graeci compositum, per modum indicis hebraici primo à D. Robertsono conscriptum; sed jam latinitate donatum, atque textibus, continentibus voces irregulares, aliis que animam diversionibus locupletatum; atque adauctum Lexico chaldaico-biblico a Johanne Leusden*.” Pentru a-l face mai accesibil „domnitorul a transcris, marginal, fiecare cuvânt ebraic, cu caractere grecești, realizând astfel o impresionantă operă lexicografică, unică în cultura noastră medievală. Viitoare cercetări lingvistice de profunzime vor putea descifra sensul renescentist al acestei temerare încercări”. ■ Constantin Călin semnaleză apariția a două volume de poezie. □•Primul dintre ele, *Olimpul diavolului* (Ed. Tineretului, 1968), aparține lui Ion Bănuță, și „continuă delimitarea unui teritoriu propriu în lirica actuală, identificabil prin te-

matică, timbre sau *recuzită* lexicală; alcătuită cu luciditate, dar izbutind să dea iluzia unei descoperiri neașteptate, poezia sa se constituie într-o profesiune de credință demistificatoare”. □ Al doilea volum de poezii, intitulat *Alte poeme* (1968), este semnat de Petre Stoica: „Unitară în alcătuirile sale fundamentale, poezia lui Petre Stoica dezvăluie ca elemente constante rezistența în fața modelelor lirice, refuzul deliberat al experimentului de ultimă oră, evitarea sobră a exhibițiilor lingvistice sau a ambițiilor prozodice.” □ Același Constantin Călin semnaleză apariția volumului *În bătaia soarelui* (Ed. Tineretului, 1967), semnat de Stelian Baboi, autor care îl impresionează pe semnatarul cronicii prin „lipsa de sfială cu care se apropie de o tematică frecventată. E o cutezanță, artistic vorbind, să evoci chipul Mamei ori să înfățișezi vremea secetei de după război, când alții au făcut-o înaintea ta cu lăudată măiestrie. Dar S.B. face parte din categoria scriitorilor care nu dă literaturii artiști. Simplificând, el crede în literatura mod de comunicare a experienței biologice și afective. Experimentul estetic nu-l reține. Îl interesează, se pare, numai autenticitatea (istorică, biografică) a conținutului de exprimat, relevarea lui exactă. Cu o asemenea dispoziție creatoare, un talent real își evidențiază mult mai sigur și mai repede personalitatea literară”. ■ *Cronica prozei* continuă cu analiza unui volum de schițe și povestiri intitulat *Perturbații* (E.P.L., 1967) și semnat de N. V. Turcu, un „narrator energic, frenetic ... publicist pe teme științifice. Inteligent și nesentimental, el pare din categoria celor care trăiesc într-un continuu prezent. Nu simți nevoia să-i refaci biografia”. ■ George Genoiu comentează volumul *Teatru* (E.P.L., 1963), semnat de Horia Lovinescu: „Cele nouă lucrări dramatice care alcătuiesc volumul de teatru recent apărut, cred că vor da prilejul criticilor să discute multiplele implicații ale dramaturgiei lovinesciene: spiritul său polemic, mesajul de înțelepciune și omenie populară, permanența modelelor clasice, sensurile filozofice, suplețea intelectuală a dialogului, diversitatea formulilor dramatice experimentate, metafora scenică, redimensionarea personajului istoric, înnoirea conștiinței umane și alte ipoteze ce se pot defini după lectura integrală a cărții”. Opinia recenzentului nu este singulară în epocă căci „valoarea teatrului lovinescian beneficiază de o unanimă apreciere, în primul rând, pentru consecvența programului său ideologico-estetic, datorită discernământului selectiv în dinamica revoluției noastre socialiste și prin destoinica trudă de artizan în abordarea problemelor fundamentale ale condiției umane”. ■ Cezar Tabarcea semnează articolul *Lingvistica modernă și știința literaturii* în care „pe baza unor teorii moderne, utilizate în studiul limbii”, fără a neglija trăsăturile specifice ale literaturii, încearcă să indice „câteva posibile puncte de contact între știința literaturii și lingvistică”. Analiza celor două domenii îi relevă autorului „atât misiunea criticii literare care ar fi punerea în evidență a acelor elemente ce-l pot orienta pe cititor asupra conținutului estetic al operei de artă prin examinarea funcției poetice a acesteia, cât și a istoriei literare, în sarcina căreia ar cădea orientarea cititorului asupra aceluiași stimuli care au generat opera, reliefarea trăsăturilor referențiale esențiale pentru înțelegerea acesteia și pentru încadrarea ei în

dezvoltarea generală a unei literaturi naționale, eventual – pentru compararea ei cu alte literaturi”. ■ Radu Cârnci comentează *Templul sub apă* (Ed. Luceafărul, 1967), „cartea de debut a lui Nicolae Ioana” pe care o consideră a face parte din categoria acelor cărți „pe care, recitindu-le te simți îndemnat să le consemnezi existența, părțile lor frumoase, talentul autorului.[...]Profund legat de tainele pământului, versul său, într-o ipostază modernă, se încarcă de cântec de dor, descântec și bocet, ridicându-se la autentice valori”. □•Cel de-al doilea volum analizat de Radu Cârnci, este *Alcor* (Editura Tineretului, 1967) și aparține lui Horia Zilieru, „poet prin excelență al iubirii și florilor, al stărilor gingașe de suflet, stăpânit de o ușoară melancolie după baladă și loc natal. Zilieru se înscrie pe un traseu liric deschis de Dimitrie Anghel, dar controlat mai târziu de Ion Pillat, Mihai Codreanu și într-un fel de Topârceanu”, un poet care, „cultivând niște tradiții înalte ale poeziei noastre, reușește să lumineze noi unghiuri ale acestora”. ■ *Ancheta „Ateneu”*, semnată de Const. Călin și de Corneliu Dima-Drăgan, continuă dialogul, început în numerele din lunile anterioare ale anului 1968, pe tema literaturii române vechi, răspunsurile fiind oferite de către Alexandru Elian și Virgil Căndea. Ca și în numerele anterioare, dialogul vizează următoarele aspecte: necesitatea redefinirii conceptului de literatură veche românească, soluții la problemele literaturii române vechi, originalitatea culturii noastre medievale și reflectarea ei în cadrul culturii sud-est europene, posibilitatea modernizării unor specii literare prin asimilarea unor elemente de conținut și formale din literatura veche, locul literaturii române vechi în planurile tematice din învățământul liceal și universitar, mijloace de promovare și cunoaștere a literaturii române vechi. ■ Virgil Tănase încearcă în *Metalurgie verbală* să realizeze o analiză structurală pe un fragment din *Aurélia* de Nerval (Gérard de Nerval, *Sylvie et Aurélia*, Bibliothèque Mondiale, 1953, p. 52). Analiza autorului este organizată pe următoarele coordonate: 1. Justificare, 2. Analiza semantică, 3. Analiza sintagmatică, 4. Analiza paradigmatică, 5. Concluzii. ■ Se publică: poezie semnată de Ion Bănuță, Mihail Sabin, Haralambie Țugui, Ștefan Aug. Doinaș, Nicolae Oancea, Constantin Cubleşan, Bogdan Sireteanu, Constantin Știrbu dar și proză, semnată de Mihai Pelin și Lucrețiu Pătrășcanu (fragmente din lucrarea *Curenți și tendințe în filozofia românească*) ■ Radu Cârnci atrage atenția asupra unui articol din „Gazeta literară” în care Șerban Cioculescu „informa în mod călduros publicul” despre apariția la Bruxelles a unei „culegeri din minunatele creații eminesciene”, intitulată „Destin roumain, voix universelle, Michel Eminesco”. Editorul acestui volum este Mihail Steriade, „distinsul om de litere” și „directorul Institutului *Michel Eminesco* din Bruxelles.” Câteva din poeziile incluse în volum sunt publicate și în paginile acestui număr. ■ Sub genericul *Orașe, țări, continente*, pe ultima pagină, versuri semnate de Claude Aubert, William Blake, Alain Bosquet, Erika Burkart, André Costagnon, André Frenaud, Langston Hughes, Karel Jonckheere, Urs Oberlin, Ezra Pound (toate în traducerea lui Ion Caraion); Robert Desnos (în traducerea lui Vasile Nicolescu), André Chouraqui și Jacques Ovadia (în traducerea Liane Dumbravă).

• [„Cinema”, nr. 5] Radu Cosașu semnează *Malraux la Grenoble*: „Peste două-trei sute de ani se vor face probabil filme istorice în care reconstituindu-se începuturile erei electronice vom vedea un mare filozof inaugurând o casă de cultură și transformând-o într-o catedrală sub vraja cuvântului său. Dar cine va îndrăzni să-l interpreteze pe Malraux?”. □•Nina Cassian revine cu textul *Un diminutiv de amplexare – starleta*: „Am cercetat peste o sută de reviste ilustrate de popularizare cinematografică și mi s-a părut că fac o trepanație, simțind chiar nevoia unei lobotomii. Proliferarea monstruoasă a pseudo-problemelor, constituirea lor într-un organism malefic, dar viu, cu legile și contradicțiile lui, nu mi s-a mai părut o temă de badinaj, ironia mi s-a părut insuficientă, ignorarea, o gravă eroare. Cred că, mai alarmantă decât orice simptom, mi s-a impus a fi concepția patologică a transformării omului – a femeii – în obiect, care se asociază mai largului «cult al obiectelor», dându-i un accent paroxistic special”. □•*Complementul și atributul* sunt ... subiectele celei de-a doua părți semnate de Marin Sorescu din textul sorescian *Gramatica acțiunii*: „În legătură cu substituția artelor. Asta n-ar folosi cu nimic nimănui. Maimuța nu e mai fericită că omul s-a tras din ea. Mă gândesc dacă morții s-or fi bucurând de moarte, cum ne bucurăm noi de viață. (Pentru că bucuria în univers trebuie să fie echilibrată. Nu viii – mai mult, și morții – mai puțin. Universul nu e zidit pe decalaje.) Mă gândesc, cum ar veni chestia asta filmată? Îți trebuie întâi un scenariu de o sută de pagini, apoi niște oameni vii, niște oameni morți; până îi găsești, până îi selecționezi, până ți-i aprobi, până ți-i așezi – mor cei vii, învie cei morți; și altă muncă alte replici, alte aranjamente – și iată cât de greu intră niște probleme fundamentale în film”. ■ În *Lumea văzută cu ochi de cineast* de Ov. S. Crohmălniceanu apare textul 35 de filme în căutarea unui critic, textul în care, în urma unei vizite la Paris, autorul prezintă cele 35 de filme pe care le-a vizionat acolo.

• [„Familia”, nr. 5] Aflată încă sub adâncă impresie a desfășurării Plenarei Comitetului Central al P.C.R., redacția publică un articol în care argumentează rolul lor decisiv în viața poporului român, „plusul de valoare” adus „prin hotărârile de o importanță deosebită”. O dovadă a „curajului și răspunderii cu care au fost dezbătute problemele legate de viitor a ilustrat-o și „spiritul de dreptate care luminează adevărat activitatea unor activiști de partid, victime ale abuzului și egoismului”. □•Relația de interdependență dintre filosofia marxistă și istorie îl preocupă pe Vasile Muscă: „Opoziția filozofie-istorie va putea fi rezolvată numai în marxism, prin noua concepție a filozofiei, a rolului pe care este determinată să-l joace ea, în viața socială. Lucrând cu un nou concept al filozofiei, marxismul va schimba implicit și înțelegerea istoriei. [...] Dacă pentru Hegel istoria era mai mult trecut, la Marx ea devine mai ales viitor: proiectul unei noi ordini sociale pe care însăși istoria o cere, dar a cărei realizare practică se face în baza unei anumite filozofii: filozofia marxistă. Istoria se eliberează prin Marx de vechea ei dependență față de filozofie. Filozofia devine acum, un mijloc al istoriei, se naște din necesitățile istoriei al cărei viitor drum de evoluție trebuie să-l facă clar proleta-

riatului. Cum poate deveni însă filozofia un instrument de transformare a realului? Realitatea nu poate fi modificată decât acționând asupra ei tot cu o forță reală, or puterea filozofiei este una ideală. [...] Idealul singur nu este suficient pentru o acțiune efectivă asupra realului. El trebuie să se alieze cu o putere, tot a realității. Marxismul ca filozofie, va găsi acest izvor de forță în istorie, în proletariatul purtător al progresului istoric”. ■ Cronica literară este semnată și în acest număr de Gheorghe Grigurcu. Cea dintâi dintre cronici vizează culegerea de texte a lui G. Călinescu *Ulysse*. (selecția și studiul introductiv aparținând lui Geo Șerban, pune în evidență mai mult decât orice alt volum călinescian, nervozitatea citadină, cerebrală dar și balcanică a autorului lor). Numindu-l „oricât de neverosimil ar părea”, „un Caragiale al criticii”, Gh. Grigurcu îl plasează pe Călinescu în categoria pamfletarilor străluciți, ca și Titu Maiorescu. „Înverșunarea lui ia forme savante, pentru a prelungi execuția, pentru a-i da un aspect protocolar impecabil. Măinile sale nu sunt pătate de nici o picătură de «sânge intelectual». Demonul negației care a defrișat terenuri vaste, necesare pentru construcțiile viitoare, se află aci, dacă se poate spune astfel, în puritatea sa”. În acest sens e dată exemplul cronica romanului Mite de E. Lovinescu, când Călinescu „alternează observații distrugătoare cu mici consemnări de merite, într-o textură care abia mai menține (și doar pentru cititorul neprevenit) iluzia obiectivității. Iată constatările duble: «e lipsit de pătrundere psihologică (nu și de aceea morală în maxime)... cu toate că are stil și îndemânare plastică, nu poate înlănțui imaginația și sufletul cititorului, din cauză că-i lipsesc simțul de mișcare al vieții și elanul liric... Pentru acest scriitor așa de inteligent orice violență de simțire e întâmpinată de o neîncredere totală». Grigurcu observă și că în cronica la Pompiliu Constantinescu, *Critica*, se desfășoară un veritabil joc de-a șoarecele și pisica. „Călinescu fiind intolerant față de toți confrății săi, nu de puține ori cu aspecte de minimalizare care consternează. Criticului i se contestă rând pe rând orice aptitudine literară [...], capacitatea intelectuală. [...] Este acuzat de didacticism, [...] de lipsă de originalitate, Grigurcu precizând că „imagini de o cruzime rară întărind judecățile”. «Pompiliu Constantinescu răsucesce propoziția ca pe-o rufă, o storce de orice bun simț, și o lasă boțită și hârtioasă, obscură... » Ce s-ar mai putea salva? Și totuși se produce o lovitură de teatru. La sfârșitul articolului, generos, G. Călinescu îl înalță pe cel căzut sub lovituri, recunoscând că în pofida acestor «multe mari scăderi, Pompiliu Constantinescu este un critic, un veritabil critic, de meritul căruia numai un *critic* poate să-și dea cu adevărat seama». De unde rezultă gratuitatea, într-o măsură, a polemicii călinesciene, simplă poză de teroare intelectuală. Condiția demonică a criticii sale, G. Călinescu o mărturisește de altfel, cât se poate de clar: «Părerile drepte ale atâtor oameni, de treabă s-au uitat și au rămas nedreptățile creatoare. Căci valoarea criticii stă în penetrațiune (și în felul acesta maliția e mai ascuțită)...» (*Condiția criticii*). □• Acestei cronici îi urmează cea consacrată lui I. Negoișescu, al cărui lirism, Gh. Grigurcu îl consideră „împins în sfera inefabilului nu în mod existențial, ci prin natura unei arte poetice exploatate până la ultimele

consecințe”. Despre *Sabadios* se consideră că însumează versuri „paradoxe”, „un drum reversibil parcurs poate pentru prima oară în lirica românească actuală. Plecând de la o structură formală, de la o ars poetica egală cu sine I. Negoïtescu o încarcă de valorile plastice ale spontaneității, îi dă o factură personală. [...] I. Negoïtescu are aerul de a-și încerca uneltele, foarte rafinate, de a-și altoi, cu un anume scepticism elegant, pe ramurile unor abstracțiuni, mlădițe din propria simțire. Și minune, acestea înfrunzesc ca toiagul lui Aaron. Între poet și producția sa încep să circule seve generoase, stabilindu-se un sens eucharistic. Sunt solicitate elementele geologice ca și cele morale, un întreg univers e antrenat în miracolul comunicării transfigurate. Cadrul tipologic e al demonismului. [...] Viziunile se încheagă pe un tărâm conceput oniric, dintr-un amestec de decorativism franc, parnasian, foarte modern și în sensul că amintește pe alocuri halucinația clară a unor artiști plastici ca De Chirico, precum și de sensuri obscure, «plutonice», între cele două ipostaze ale acestui foarte original lirism există de fapt o deplină unitate materială. [...] Poetul își constituie (în conformitate cu figurația plastică a poemelor) un paradis artificial. Ardoarea gravă a expresiei, neliniștea senzual-angelică, înecarea nu mai puțin voluptuoasă a suferinței reale în suferința verbului muzical sunt componentele acestuia”. Concluzia e: „Parnasianul ermetizat, I. Negoïtescu, ni se pare cel mai interesant poet din câți ne-au dat până azi criticii și intelectualizării noastre”. □ Despre studiile lui Mircea Tomuș, din volumul 15 poeți, Gh. Grigurcu consideră că principala lor calitate este de incitarea la discuții: „Opriti la stadiul de interogatoriu, Mircea Tomuș creează climatul favorabil unui colocviu amplificat, în care răspunsurile se pot încrucișa. Criticul și-a strâns cu grijă pe masă materialul referențial, fișele cele mai autorizate: E. Lovinescu, G. Călinescu, Tudor Vianu, N. Davidescu, Perpessicius sunt chestionați rând pe rând, într-un deplin spirit justițiar, metodic, cu oarecare pedanterie chiar, atenuată de verva discuției (căci neavând darul formulărilor plastice îndimenticabile, autorul posedă în schimb o volubilitate care introduce pe cititor în atmosfera operei, o voluptate a comentariului literar, evidentă)”. La final, Gheorghe Grigurcu arată că „talentul lui Mircea Tomuș constă în faptul că, deși e metodic, precaut, temeinic, meticolos, «universitar», lasă în afara afirmațiilor sale un spațiu al libertății de gândire critică. Având avantajul exegetului care nu scrie literatură, el se dăruie oficiului său cu o seriozitate abstractă, de expert, pozitivă și laborioasă, ca o oază de calm, într-o vastă regiune bântuită de furtuni. Activității sale i se pot determina nobile linii generale. Titlul statistic 15 poeți ascunde de fapt o discretă istorie a poeziei românești, considerată în numele sale reprezentative”. □ În opinia cronicarului, același Gh. Grigurcu, Cartea nunților de Sorin Mărculescu conține poezii cu „imagini excesive, violente, crocante, de felul celor care sperie lirismul. Abstracțiuni insuficient asimilate, gesturi voliționale de expresie, teribilisme ca toate teribilismele. [...] Pornind de la mirajul bucolic, poetul ajunge la structura astrală a lumii. Adică, de la percepție la conștiința care (ne-o dovedește poezia) e tot o formă de percepție”. ■ *Interviurile „Familiei”* și au ca subiect Latinitatea

limbii române. Primul repondent este Carlo Tagliavini, atras de timpuriu de limba și literatura română și ales, în urma activității sale, membru corespondent al Academiei Române, în 1928. □ Al doilea interviuat este Eugeniu Coșeriu, romanist de renume internațional, o somitate în domeniul lingvisticii și filosofiei limbajului. □ Și lui Gáldi Ladislau, autorul unei cărți de introducere în istoria versificației românești, i se ia un interviu. Acesta spune: „Constat cu deosebită satisfacție, progresele surprinzătoare realizate în România, în domeniul studiului limbii literare și al stilisticii. De o deosebită importanță, în acest sens, au fost desigur călătoriile de studiu ale cercetătorilor români, care s-au familiarizat astfel cu cele mai moderne metode de cercetare. Boris Cazacu a scris de pildă, în colaborare cu marele filolog și lingvist Roman Jakobson, o admirabilă și foarte modernă exegeză a poeziei Revedere a lui Eminescu. Din fericire, toate aceste cercetări au fost canalizate și orientate de Cercul de poetică, sub îndrumarea unor spirite emnente ca Acad. Al. Rossetti și profesorul Mihai Pop. Ar fi de dorit ca cercetările efectuate de lingviști în domeniul poeziei să fie accesibile și istoricilor literari pentru care statisticile și formulele matematice sunt deseori rebarbative. Se cere, deci, o strânsă colaborare între lingviști și literați, ceea ce s-a și realizat în mare parte în jurul Anuarului „*Limbă și literatură*”, născut dintr-o fericită inițiativă a regretatului Tudor Vianu. Este însă necesar un studiu riguros-fonetic asupra structurii versului românesc (popular și cult), cu examinarea concomitentă a melodiilor respective. Aș îndrăzni să propun chiar o istorie, în mai multe volume, a versului românesc, deoarece fără un asemenea instrument de lucru nu putem avea o cunoaștere științifică a repertoriului metric al diferiților poeți și a locului versificației române în cadrul celei europene. Totodată este necesară o istorie a stilului literar, care ar fi cu totul altceva decât istoria limbii literare, și un tratat general de stilistică română, foarte important din punctul de vedere al coordonării diferitelor metode moderne de cercetare a acestor fenomene”. □ W. Bahner, prof. dr., „*autor al unui mare număr de studii de lingvistică și istorie literară în domeniul culturilor romanice, care conduce și Secția de limba română a Institutului de lingvistică din Berlin, este ultimul dintre intervieuați. Discuția cu profesorul de la Berlin are ca temă recentul Congres de lingvistică apreciat pozitiv din punct de vedere organizatoric, al numărului și calității comunicărilor, al interesului acordat cercetării: „Un interes deosebit prezintă pentru noi, ca și pentru toți cercetătorii limbii române, marele Dicționar al limbii dv. publicat de Academie. Așteptăm de asemeni Dicționarul Eminescu, un dicționar de sinonime, unul de locuțiuni și expresii, despre care mi-ați spus că e redactat și personal aștept mult, volumul II din *Istoria limbii române*. Ele vor spori și mai mult interesul pentru limba română”*”.

• [„**Iașul literar**”, nr. 5] Leonida Maniu îi rezervă câteva pagini consistente celui mai important scriitor al momentului, Marin Preda, al cărui profil cumula succesul de public, succesul de critică, notorietatea în sistemul social și, nu în ultimul rând, valoarea intrinsecă a scrisului: „Talent robust, înzestrat deopotrivă

cu putere de creație și de analiză, Marin Preda și-a legat numele de o operă durabilă, ce reflectă cu un rar simț al autenticului, în sinteze artistice exemplare, scene din existența dramatică a țăranului nostru sau momente de impresionante confruntări de conștiință ale intelectualității de la noi, ca reflex moral al prefacerilor prin care a trecut pământul. Integrat organic în ordinea spirituală a unei noi concepții despre lume și viață, prozatorul și-a pus eroii să se miște, mai repede sau mai lent, pe arcul unei neîncetate deveniri, ce, făcând să vibreze cele mai tainice unghere ale adâncului lor lăuntric, ce creează acea impresie de lume deschisă spre tot ce este omenesc.” □•Pe scurt, acest tip de critică, aparent inofensivă, sugera că orice bun cultural era, în chip necesar, o valoare a regimului politic, care știuse să le insuflă creatorilor atitudinii cetățenești corespunzătoare. Astfel, Marin Preda era confiscat de puterea politică. ■ Dimitrie Costea întâmpină cartea lui Adrian Marino, *Opera lui Alexandru Macedonski* (E.P.L., 1968), care inițiază, alături de lucrarea precedentă a aceluiași autor – *Viața lui Alexandru Macedonski* (E.P.L., 1966): „Dar meritul principal al monografiei, în afară de arhitectonica ei inedită, bogăția imensă a informației, constă în faptul că istoricul literar ne oferă imagine nouă, veritabilă și profundă a lui Macedonski, risipind vechi confuzii și prejudecăți.” ■ Adrian Marino scrie articolul intitulat *Experimentul*, într-o etapă când puțini autori din România se încumetau spre această formulă. D. Țepeneag și Vintilă Ivănceanu erau figurile care înduplecau editurile să li se publice volume care nu căutau un adresant, ci formula cea epurată de orice vector exterior: „Adevărata legitimare a experimentului nu este gratuită, ci aplicată, *moment intrinsec al creației*, care se caută pe sine însăși. [...] Nuvelele reeditate târziu ale lui Gib. I. Mihăescu provoacă cititorului mai nou surpriză. Analistul febril de la *Gâdirea* din generația și ramul spiritual ale lui Camil Petrescu, se distinge repede printre confrăți ca un fantast cu voluptatea visului și a halucinației. Presentimentul morții, născut ca la Anton Holban, încă în anii tineri, nu l-a diriaj, ca pe analistul moldovean, spre unica obsesie a morții dar, în ordinea creației, i-a declanșat rezerve considerabile pentru trăirea obsesivă.”

● [„**Luminița**”, nr. 5] Din nou o povestire de Fănuș Neagu, *Covorul violet*. □•Secțiunea *Cele mai frumoase poezii* conține versuri de Tudor Arghezi, *Mamă țară*.

● [„**Orizont**”, nr. 5] Numărul își începe existența cu o anchetă literară pe tema Drumurile prozei. Iată cele patru întrebări la care vor răspunde Ion Arieșanu, Voicu Bugariu, Aurel Dragoș Munteanu, Mircea Șerbănescu, Sorin Titel, Nicolae Ciobanu: 1. *Ce părere aveți despre prozatorii tineri? Se poate vorbi despre o nouă mișcare a prozei căreia să i se stabilească unele trăsături comune? În acest caz, care credeți că ar putea fi acestea?* 2. *Cum vă explicați că unii prozatori receptivi la experiment, la inovație cultivă deocamdată «genul scurt»? Fenomen interesant dacă ne gândim că romanul pare a fi în general [...] cel mai predispus la inovație?* 3. *Sintetic pentru inovație, pentru «experiment» sau împotriva lui? Care sunt motivele ce vă determină s-o acceptați sau s-o respingeți?* 4.

Dă dovadă critica literară de suficientă acuitate atunci când comentează «aventurile» prozei? Cum vă explicați laudele exagerate, opacitatea, reaua credință [...] sau respingerea programatică? □•Cornel Ungureanu se arată și el preocupat de tema zilei în *Criterii ale nonconformismului în proza scurtă*. □•Pe ideea înfloririi prozei scurte, Sorin Titel îi dedică lui D. Țepeneag proza *Strigățul*, iar Laurențiu Cernetș, în *Sora mea, Izabela*, descrie felul cum destinul unei frumuseți sătești eșuează lamentabil □•Alți autori de proză din acest număr sunt Alexandru Deal (*Canalul*), Ion Velican (*Să distrugi o zi de vară*) și debutanții Alexandru Spânu și Ion Jurăscu. □•Din seria cercetărilor asupra personalităților care au înobilat cu prezența lor Banatul face parte studiul lui Pavel Bellu, *Lucian Blaga și Banatul*, care dezvăluie cum elevul de 18 ani Lucian Blaga a zărit-o pe eleva Cornelia Brediceanu, viitoarea sa soție, și a botezat-o „ghiocelul negru”. □•Încercările de sincronie cu literatura europeană, se văd la rubrica *Orientări* unde apare sub pana lui Max Demeter Peyfuss „un capitol din literatura austriacă modernă”, numit *Die Wiener Gruppe*, fondat în 1953, având ca scop „poezia în dialect inspirată de umor negru și de suprarealismul funciar vienez al cântăreților populari”. □•Tot aici, este antologat de Alexandra Indrieș un bogat volum de 640 de pagini de la editura Bordas referitor la scriitorii francezi în *Studii de literatură franceză cu profil didactic și informativ*. □•La colțul de literatură universală, sunt traduși poetul spaniol Miguel Hernandez (de Teodor Balș) și Jorge Luis Borges cu *Povestiri din istoria universală a infamiei: Hachim din Mery* (de Șerban Foarță). □•La cronică literară, sub titlul *Eminescu plutonic*, Iosif Pangea scrie despre eseul lui Ion Negoitescu *Poezia lui Eminescu* (E. P. L., 1968) iar Nicolae Țirioi prezintă ediția antologică a volumului *Cântece din fluier* de Grigore Popiți. □•Nicolae Ciobanu consemnează evocator și elogios, într-un ferpar de deces, activitatea cărturarului Virgil Birou. □•La rubrica recenziilor, sunt adnotate Romul Munteanu, *Noul roman francez* (Traian Liviu Birăescu), Constantin Gheorghiu, *Pădurea* (Silviu Guga), *Marin Bucur*, Ovid Densușianu (C. N. Mihaelache), revista de „Limbă și literatură” nr. 13 (Sergiu Drincu), „*Anuarul Institutului de Istorie*” din Cluj (Corneliu Popeți). □•Sunt sesizate, la miniaturi critice, evenimente marcante cum ar fi *Harold Pinter la Paris*, *Bicentenarul lui Benjamin Constant*; ecourile internaționale și aprecierile unor cărți românești de folclor (Iordan Datcu); premiile revistei „Amfiteatru” pe anul 1967 (unde la proză apare numele tânărului prozator de nici 20 de ani, Alexandru Deal, George Alboiu la poezie și Florin Manolescu la critică); o traducere din limba engleză a lui George Coșbuc (Ion Pătrașcu) și, nu în ultimul rând, un concurs literar organizat de Studioul de radio din Timișoara unde premiul I este în valoare de 8 000 de lei.

● [„**Ramuri**”, nr. 5]. Pe prima pagină a revistei este consemnată vizita oficială a președintelui Republicii Franceze, generalul Charles de Gaulle în România, unde a fost întâmpinat de șeful statului, Nicolae Ceaușescu, și de o mulțime de oameni. ■ Sub titlul *Generalul scriitor*, Ilie Purcaru comentează volumele de memorii ale generalului Charles de Gaulle. ■ Prof. Luca Preda semnează artico-

lul O conștiință a progresului național, prin care evocă personalitatea lui Ovid Densușianu, la 30 de ani de la moartea acestuia. □ În aceeași rubrică apare continuarea articolului lui Ovidiu Ghidirmic, *Vocația misterului (II)*, având ca subiect opera poetică a lui Ion Vinea, de care autorul amintise încă din articolul din numărul anterior, comparându-l cu Matei Caragiale și Ion Barbu. Ovidiu Ghidirmic pleacă de la „balcanismul din faza hiperestetă” sintagma lui G. Călinescu pentru creația lui Vinea. Nota de mister, așa cum anunță titlul e dată, în primul rând, de „refuzul, aproape singular, acordat propriei opere”, încât „scriitorul crea istoricului literar serioase impedimente. Opera poetică a lui Ion Vinea, ignorată în primul rând de autorul ei, părăsită într-o totală dezordine prin coloanele diverselor publicații ale timpului, era oprită să-și exercite o influență pleneră, firească, asupra peisajului literar interbelic”. Un argument în favoarea balcanismului în poezia, dar și proza lui Ion Vinea este „senzualismul, un senzualism decantat, sublimat, ca și la Ion Barbu, potențator al sentimentului și al candorii. O mare mărită se acordă romanului Lunatecii, despre care Ghidirmic afirmă: „Din lipsa unui simț exact al proporțiilor și din abuzul de metaforism care inundă paginile mai la fiecare rând, Ion Vinea, furat de incantația cu care își despletește «șerpii fermecați ai sintaxei», a ratat, în Lunatecii, o capodoperă. Eleganța și distincția frazei, fluența stilului dens, concentrat sunt cel puțin egale paginilor lui Matei Caragiale.”

■ Mihai Ungheanu semnează cronică literară la Vladimir Streinu, *Pagini de critică literară (1928-1948)*. Autorul arată că „observațiile critice asupra poeziei și prozei se fac de la înălțimea acceptării unui regim estetic solid, scos de sub zodia unor nesiguranțe de delimitare.” O componentă definitorie a criticii pe care o face Vladimir Streinu, preluată de la Titu Maiorescu, este neacceptarea elementelor extrinseci operei literare, printre care (și mai ales) factorul politic, iar o a doua componentă este maiorescianismul, cu precizarea: „Critical nu cade în adorația înaintașului, ca o anterioară generație postmaioresciană, dar nu-l contrazice și, mai ales, îl utilizează ca întemeietor de hotar.” Ce are criticul Vladimir Streinu în plus față de postmaiorescieni este faptul că „amplifică raza de acțiune a maiorescianismului până la susținerea unei literaturi – și mai ales a unei poezii – de cea mai modernă factură.” □ Tot Mihai Ungheanu este autorul cronicii la Dominic Stanca, *Hurmuzul Jupâniței – pseudocronici moldovenești*: „o carte în care istoria este doar pretextul etalării unei arte narative livrești. Titlul este „voit insidios și sugerează o istorie cu tâlc, bineînțeles erotic.” Componenta acestei „pseudocritici” stă în faptul că „Dominic Stanca colecționează întâmplări cu aspecte de farsă, după consumarea cărora asistența se pune pe răs și petrecere.” Ce aduce nou autorul, în opinia lui Mihai Ungheanu este valorificarea istoriei într-un mod cum nici Sadoveanu nu o făcuse în romanele sale: „istoria e căutată fie ca prilej de succes ușor, prin spectacularul situațiilor, fie ca ecran util proiectării unor scheme morale exemplare.” Punctul slab în ceea ce scrie Dominic Stanca, după părerea lui Mihai Ungheanu este „prea marea premeditare a expresiei”, având o proză „care nu se poate concepe în afara unei tradiții artistice.” □ Ilina

Grigorovici nu este de acord cu includerea în colecția „BPT” a volumului Cimiti-
 rul Buna – Vestire, de Tudor Arghezi, premisa articolului fiind reprezentativitatea
 scăzută a acestuia pentru marele public: „Ne-am obișnuit cu mitizările: orice ma-
 nuscris, orice autograf, tot ce poartă o mare semnătură ni se pare că participă la
 genialitatea autorului.” ■ Ion Zamfirescu consemnează împlinirea a 70 de ani de
 la nașterea lui Alexandru Claudian. ■ „Povestea vorbii” conține poeme de Marin
 Sorescu, Ilarie Hinoveanu, Petre Dragu, Mihai Dușescu, Vasile Nistor și Al. Di-
 mitrache, Gabriela Melinescu, Florin Mugur, M. Negulescu și Miron Radu Pa-
 raschivescu. ■ Controversatul volum al lui Vintilă Ivănceanu, Cinste specială,
 este comentat de Victor Ivanovici, care afirmă că autorul „se luptă cu «bestiile
 negre» ale generației sale – conformismul, platitudinea, locul comun – ca și cu
 «inamicii» permanenți – ca războiul sau moartea.” Concluzia reexaminării este
 următoarea: „Poezie ce implică luciditatea critică, conștiință ce se autorefectă,
 «literatura de experiment» a lui Vintilă Ivănceanu tinde către o circularitate fe-
 nomenală în stare să-i confere, însă, o ilimitată adâncime.” ■ În Camil Petrescu și
 filozofia „autenticității, Ovidiu Ghidirmic stabilește: „Autenticitatea, ca principiu
 ordonator, presupune prezența permanentă a realității în planul conștiinței. Con-
 diția esențială a realizării autenticității individului este, din perspectivă antropolo-
 gică, este primatul intelectului, rațiunii. [...] Ceea ce conferă teatrului și în genere,
 operei lui Camil Petrescu, pe lângă rezolvarea husserliană a problemei autentici-
 tății, o puternică tentă existențialistă este modul de concepere a eroilor. Sentimen-
 tul hipertrofierii eului, al dependenței individului numai de climatul sensibilității
 interioare, nota puternică, aproape violentă, de subiectivitate fac posibile trimeri
 la o întreagă literatură existențialistă.”

• [„Secolul 20”, nr. 5] Un documentar despre perioada 1939-1945 acoperă
 întreg sumarul. □•Un text inedit de Nicolae Iorga, *Sinceră mărturisire de cre-
 dință*, aduce Valeriu Râpeanu. □•Confesiuni despre cucerirea Franței în 1940
 aparțin lui André Gide, Paul Léautaud și Julien Green. □•Bucăți despre blocada
 Leningradului (Sankt-Petersburg) și a întoarcerii frontului de est la Stalingrad
 sunt senate de Ilya Ehrenburg, Vsevolod Vișnevski, Em. Kazakievici, Vasili
 Grossman, Konstantin Pautsovki. □•Vizita de stat a Președintelui Franței, Char-
 les de Gaulle, ce urma să se deruleze în aceeași lună este punctată cu o tălmăcire
 din *Memoriile* de război ale generalului, transpuse în românește de Ștefan Aug.
 Doinaș. □•Sub genericul *Atitudini și documente*, sunt readuse în atenție, articole
 despre al Doilea Război Mondial, scrise de Tudor Arghezi (*Baroane!*, *Năpârca*),
 G. Călinescu (*Frigmania și Bovemia*), Zaharia Stancu și Geo Bogza.

• [„Steaua”, nr. 5] Ion Vlad scrie articolul *Sensurile responsabilității
 omului de cultură* în care se arată că Plenara Comitetului Central al P.C.R. repre-
 zintă și ea alături de „evenimentele cu ecouri adânci în conștiință” ale timpurilor
 de după cel de-al doilea război, un moment „de seamă din istoria României socia-
 liste” când oamenii de cultură au avut prilejul unei „meditații despre creație și
 despre sensurile actului de cultură. [...] Expozeul tovarășului Nicolae Ceaușescu a

avut darul să fixeze atenția creatorilor noștri asupra câtorva coordonate estetice și ideologice ale artei. Este imposibil ca scriitorul sau criticul literar, teoreticianul sau istoricul literar să nu fi reținut din această cuvântare adevăruri esențiale pentru manifestările individuale, de o mare diversitate, ale artelor românești”.

■ Pornind de la planul de istorie a literaturii române, publicat de Ion Negoitescu, în „Familia”, Mircea Tomuș își propune să identifice care sunt *Problemele și falsele probleme* ridicate de respectivul plan: „Între falsele probleme care au apărut încă din preliminariile dezbaterii, una care este mai strident falsă și în formularea căreia, din motive pe care le vom dezvălui în finalul însemnărilor de față, ne place să vedem reușita acelei mici cabale pusă la cale de Negoitescu, este aceea a necesității legitimării unui presupus mandat de istorie al literaturii române. Foarte simplu formulate lucrurile, problema se rezumă la o întrebare: de ce Negoitescu să fie autorul istoriei literelor române și nu altul? Eventualele răspunsuri la această chestiune pot fi dictate de două puncte de vedere total diferite asupra a ceea ce am numit [...] ideea de istorie a literaturii române. Pe de o parte, există concepția după care istoria literaturii române reprezintă, sau mai bine zis trebuie să reprezinte expresia unui punct de vedere nu neapărat oficial dar în orice caz reprezentativ asupra dezvoltării literelor noastre; pe lângă caracterul reprezentativ, un asemenea punct de vedere e necesar să aibă unul accentuat normativ, exersându-se aici ceea ce îndeobște este denumit spiritul de răspundere în fața valorilor naționale. Pe de altă parte, o asemenea perspectivă istorică a literaturii e înțeleasă ca o operă personală, cu toate consecințele ce decurg de aici. Pentru a ne preciza de la început atitudinea, vom declara de pe acum că nu înțelegem să contestăm necesitatea nici unuia din cele două aspecte, reprezentativ și normativ, ale primului punct de vedere menționat. Ceea ce nu aprobăm este felul în care, în mod curent, se încearcă a se materializa această concepție. Ne referim direct la *Tratatul de istorie a literaturii române*, aflat în pregătirea unor foruri științifice și patronat direct de această concepție”. Un motiv pentru care Mircea Tomuș afirmă răspicat că lucrarea se va dovedi un „spectaculos eșec” este „problema irezolvabilă a unificării punctelor de vedere a numeroșilor autori ai *Tratatului*”, mai ales că nu se cunosc criteriile după care „au fost repartizate diferiților autori diferitele capitole sau articole ale *Tratatului*”. [...]. Mai mult încă, există vești după care *Tratatul* s-ar bucura de colaborarea unui contingent destul de vast de autori recrutați de prin institutele de cercetări ale Academiei sau de prin catedrele universitare, oameni lipsiți de o adevărată verificare publică, întrucât nu poate fi numită adevărată verificare practica realizării (sau nerealizării) fantomaticelor planuri ale secțiilor de cercetări, sau practica universitară”. Asumând recunoașterea unei publice a lucrării în eventualitatea reușitei autorilor respectivi, M. Tomuș crede mai degrabă că ea se va ridica la nivelul „unui referat sau lecție universitară de valoare medie”, ceea ce face preferabil o „istorie a literaturii române scrisă de un singur autor”, în locul unui *Tratat* „deficitar”. „O altă falsă problemă ridicată în focul controverselor pe marginea planului anunțat este aceea a obiecțiilor care i s-au adus sau care

s-ar putea aduce. [...] Spre exemplu, s-ar putea răspunde unor întâmpinări formulate, uneori mai direct, alteori mai mascat, cu propunerea, dictată de un bun simț elementar, de a publica totuși o asemenea Istorie literară, devreme ce numai planul ei a stârnit atâtea luări de atitudine și precizări fructuoase. [...]. Adevărata problemă a acestei dezbateri nu poate fi alta decât intenția unui critic, în cazul nostru I. Negoïtescu, de a scrie o istorie a literaturii române. Formularea noastră, ar putea fi suspectată de un anume gust pentru paradox”. Interesat și de motivul pentru care Negoïtescu „a dat publicității planul său” – forțarea „atenției vieții literare și a editurilor pentru acest gen de lucrări” sau „nevoia de scandal”, „mai bine zis, încercarea de a anticipa scandalul textului complet al istoriei sale literare”, Tomuș declară: „*Istoria literară* proiectată de I. Negoïtescu reprezintă, în bună parte, și rezultatul exersării unui spirit malițios în spațiul literelor române. Nu numai interpretarea de amănunt pare să fie vizibil colorată de acest spirit și-canator și răutăcios, dar însuși planul și concepția generală. Dacă este așa, chestiunea care se pune nu este aceea a îndreptării de a publica un asemenea punct de vedere. Nu, totul este ca Negoïtescu să rămână consecvent cu sine însuși, cu condiția sa de scriitor adică. Punctul nevralgic stă în realizare, căci dacă arta rămâne forul suprem, spiritul malițios devine fapt estetic, el nu numai că e scuizabil, dar are justificarea existenței. În caz contrar, am fi puși față cu trista postură a manifestărilor unui temperament mărunț, nesalvat de gratuitate. Ceea ce este foarte departe de tot ce așteptăm și-i dorim lui I. Negoïtescu”. ■ La rubrica *Mențiuni și opinii*, Radu Ilin consemnează atacul lansat în revista „Luceafărul” de autorul unei cărți de versuri „nu prea bine primită de critică”, respectiv de N. Rădulescu-Lemnar, împotriva lui N. Manolescu pentru recenzarea „cu rea voință” a volumului: „Chiar așa fiind, un autor nu prea are dreptul să se apere: odată ce și-a tipărit opul înseamnă că acceptă să se expună atât lapidărilor cât și elogiilor. Pe urmă, contrar părerii autorului, o activitate didactică și pedagogică de 40 de ani nu poate salva o operă de artă de la cădere pentru că în ordinea valorilor estetice acționează alte criterii decât în ordine strict socială. Ar fi de altfel jignitor pentru un poet să se vadă recenzat binevoitor numai pentru că e bătrân, sărac, onest etc. Și acest lucru s-a întâmplat nu o dată în critica noastră, prilej al unor destul de grave confuzii de valori. Găsim că este cu totul reprobabil atacul personal al lui N. Rădulescu-Lemnar la adresa criticului, amintind, în loc de argument științific, faptul că volumul lui s-a epuizat la Ploiești și București (unde are pesemne mulți cunoscuți) în vreme ce al lui N. Manolescu stă și acum în rafturile librăriilor. De altfel (faptul e complet în afara oricărei demonstrații estetice) s-au mai văzut cazuri ale unor opere mult mai valoroase decât aceea a lui N. Manolescu ce au zăcut ani de zile în librării și asta nu le-a scăzut cu nimic valoarea, ci eventual prețul exemplarului, ceea ce este cu totul și cu totul altceva. Credem că nici revista care găzduiește scrisoarea deschisă nu e de acord cu asemenea apărări devenite atacuri sub centură, ea săvârșind numai un act de prea mare înțelegere pentru ofurile unuia și altuia. Însă atâtea vreme cât se va păstra mentalitatea autorilor care cred că

se pot apăra într-un astfel de mod n-avem ce aștepta de la critica noastră”. ■ În aceeași rubrică, Dan Radu formulează o serie de observații referitoare la „Gazeta literară”. Admițându-se, încă de la început, valoarea revistei și a „forțelor ei critice” „cu state vechi de serviciu” compuse din: D. Micu, G. Dimisianu, Eugen Simion, Valeriu Cristea, M. Ungheanu, Paul Georgescu, Edgar Papu, I. Negoitescu, L. Raicu ș.a, Dan Radu spune că „toți aceștia spun câte ceva, rareori până la capăt, – ne referim la cei ce fac critica de carte propriu-zisă, însă partea «beletristică» a revistei merge înainte, păstrându-se deseori chiar în greșelile semnalate pe pagina a doua. Iată ce scrie D. Micu despre un volum recent apărut: «Bucățile adunate în volum [...] consemnează priveliști încântătoare, cu neșansa – însă – de a nu le valida liric...» Și iată ce spune un poet într-un *Cântec pentru zori*, pe prima pagină a aceleiași număr (18 aprilie): «De moina topită-n ceruze,/ De freământul codrului sub vânturi obtuze,/ De ropot de tobe și glasuri de-aramă,/ Zorile n-au de ce să se teamă!» îți vine să parafrazezi pe un erou clasic, latinizant: «Monumentuosu opusculu» Apoi, este extrem de ușor să compui cronici literare după noua rețetă: 20% elogii, 20% aprecieri «scăldate», 60% citate, în locul celei vechi, și ea ușor de însușit: pozitiv, negativ, «totuși sunt speranțe pentru că autorul a dovedit, dovedește și va demonstra... ura!» Asta s-ar chema, după Paul Georgescu, *Vremea construcției* (v. articolul cu același titlu din 4 aprilie), o vreme a construcției care-l face pe criticul și scriitorul sus-numit să-și piardă orice îndoieli de sine, păstrând firește numai pe cele față de alții. Eclectismul revistei se vede din faptul că în același număr poți citi pe Constantin Noica, al cărui articol are un ton într-adevăr critic, *sine ira et studio*, cum îi place lui Edgar Papu să creadă despre Ov. S. Crohmălniceanu. În fine, poeziile publicate de «Gazeta literară» în tot acest răstimp sunt din cele mai diverse, de la suprarealismul lui Gellu Naum la *Pietrele gemene* ale lui Al. Jebeleanu, poezie complet lipsită de fior și de... poezie. Și dacă totuși «Gazeta literară» se mai poate citi este pentru cele câteva inedite de G. Călinescu, pentru o nuvelă de Zaharia Stancu, pentru seria de eseuri ale lui Constantin Noica și încă unele poezii sau proze bune care apar pe neașteptate. Asta întărește și mai mult impresia de magazin literar fără o poziție fermă în controversata literatură de azi (sau poziție fermă că nu publică aici nici un «luceferist»?) ■ La rubrica *Poezie și proză* sunt prezenți Victor Felea (*Ore calme, Mai poți uneori, S-au pregătit de somn*), Dumitru Radu Popescu (*Cele șapte ferestre ale labirintului*) și Virgil Carianopol (*În casa celei...*).

● [„Teatrul”, nr. 5] Numărul se deschide cu *Iertarea* de Ion Băieșu, piesa în trei acte. ■ Valentin Silvestru realizează *Discuție despre profesie cu tinerii critici*, precizând: „În ultimii doi ani s-au ivit în critica dramatică unele nume noi. Sunt prezențe tinere interesante, unele încă timide, altele mai impetuoase, cu o înclinație vădită spre analiza spectacolului ca unitate artistică organiză. Apariția lor – aici ca și în domeniul literaturii, în artele plastice sau în muzică – e un fenomen normal în curgerea vremii; anumite împrejurări l-au și favorizat în chip special: reînființarea facultății de teatrologie, întemeierea câtorva reviste de cultu-

ră în diverse centre ale țării, intensificarea vieții teatrale și sporirea ponderii acestor arte în cultura națională, determinând implicit augmentarea publicisticii de specialitate. Invitând la redacția revistei «Teatrul» pe câțiva dintre acești tineri, redactori ori colaboratori vii ziarelor și revistelor, la o discuție despre profesie, am dobândit o posibilitate de a cunoaște și unele din criteriile în virtutea cărora își exercită actul critic – cu inteligență aplicată, atașament pasionat pentru teatru, consecvență și fermitate a opiniei, aspirație spre eficiență profesională.” La întrebările: „*De ce v-ați ales această profesiune? Sau cum ați ajuns la ea, ce vă îndeamnă s-o practicați?; Pentru dumneavoastră, care e latura cea mai atrăgătoare și care cea mai puțin solicitantă a criticii?; Criterii și structuri; Ce fenomene, fapte, idei din câmpul teatrului românesc actual vă atrag atenția în mod deosebit?; Ce proiecte publicistice, editoriale aveți pentru viitor proxim?*” răspund: Monica Săvulescu (redactor al „României literare”, colaborator al revistelor „Contemporanul”, „Amfiteatru”, „Familia”), Sebastian Costin (redactor al „Scânteii tineretului”, colaborator al „Contemporanului”), Nicolae C. Munteanu (colaborator al revistelor „Contemporanul”, „Teatrul”, „Cronica”), Ioana Popescu (studentă în anul V al Facultății de teatrologie), Aurel Brumaru (colaborator al revistelor „Contemporanul”, „Astra”, „Amfiteatru”), Florica Ichim (studentă în anul V al Facultății de teatrologie, colaborator al ziarelor „Scânteia”, „România liberă” și al revistelor „Contemporanul” și „Amfiteatru”), Mihai Nadin (redactor al revistei „Astra”, colaborator al ziarului „Scânteia” și al revistelor „Contemporanul”, „Teatrul”, „Cronica”), Mirela Nedelcu (redactor teatral al Radiodifuziunii, colaborator al revistelor „Contemporanul”, „Teatrul”), Dinu Kivu (redactor al revistei „Amfiteatru”, colaborator al ziarelor „Scânteia”, „Scânteia tineretului” și al revistelor „Contemporanul”, „Teatrul”, „Orizont”). Răspunsurile celor chestionați se vor întinde de-a lungul mai multor numere. □•Ana Maria Narti semnează *Dimensiunea spirituală a eposului („Baltagul” la Teatrul Mic)*: „Într-un fel, *Baltagul* lui Radu Penciulescu dă o primă concluzie unei stagiuni care a căutat să aducă pe scenă în diferite feluri mitul românesc. În această privință, realizarea de la Teatrul Mic îngăduie notații importante pentru prezent și viitor. [...] Atâta timp cât marea piesă de teatru de astăzi a mitului românesc nu a fost încă scrisă și atâta timp cât dăm târcoale, fără convingere, dramaturgiei lui Blaga, singur care, cu acele sensuri neasimilabile gândirii noastre actuale, a realizat totuși pentru scenă fuziunea poeziei populare cu scrierea teatrală cultă – modalitatea propusă de Radu Penciulescu rămâne cea mai viabilă. Ea pornește de la opera lui Sadoveanu, pe care se străduiește s-o redea publicului cu modificările minime absolut necesare, intervenind cât mai puțin în intimitatea structurilor ei lăuntrice și evitând mai ales orice adaos impus de o falsă concepție asupra teatralității (cum se întâmplă cu subiectul livresc-melodramatic lipit de Anania peste trama atât de pură a «Mioriței»)”. □•Florin Tornea abordează un alt subiect, *Avatarurile absurdului*: „Harta dramaturgică a acestor ani postbelici este vastă, după cum se vede, și, stilistic și valoric vorbind, pestriță. Se recunoaște, la o privire panoramică, o treptată

dar vădită trecere de la obsesia trecutului imediat – prin ruinele și în cenușa căruia omul, căutându-și buimac și prăbușit rosturile pierdute, căuta în același timp să descopere, să denunțe și să imoleze vinovățiile și vinovații, greșelile și greșiții – la nu mai puțin obsesiva stare de răvășeală și de nedumerire a omului față cu atât de noi prăbușiri ale prezentului, față cu negurile viitorului”. ■ A doua parte din textul *Falsă programă analitică pentru o școală a versului* de Dan Nasta, se ocupă acum de stilurile de interpretare: „Pentru aceasta: nu te grăbi să ai un stil. Înșușește-ți pe rând toate elementele expresive ale versului, și la capătul modelării ideii interpretative în materia tridimensională a versului, te vei încorpora stilului odată cu făurirea lui. Capătul drumului se află în parcurgerea lui”. ■ Sunt discutate piesele: „*Părinții teribili*” de Jean Cocteau – Teatrul Național „I. L. Caragiale” de Mira Iosif; „*Nicnic*” de Anca Bursan și Gheorghe Panco la Teatrul de Comedie de Valeria Ducea; „*Miracolul*” de Maxwell Anderson la Teatrul „C. I. Nottara” de Ion Cazaban. ■ Dumitru Solomon semnează *Obsesia cercului vicios*, un text despre prezentarea piesei *Cameleonul păstorului* de Ionescu în cadrul Studioului Mic la televiziune: „Nu se poate spune că lui Eugen Ionescu nu i-a plăcut să se «joc»”. Firește, e vorba de un joc al spiritului, al inteligenței și lucidității, așa cum l-a imaginat în «Nu», descusând cu migală scrieri de prima mărime ale unor autori dintre cei mai talentați și demonstrând inconsistența sau fragilitatea lor, și aceasta numai pentru a dovedi infinita capacitate a inteligenței de a reinterpretă, de a afirma și nega, în virtutea aceluiași legi dialectice ale gândirii. [...] Este bine că televiziunea nu l-a pierdut din vedere pe Ionescu (*Cameleonul păstorului* vine după *Noul locatar*), chiar dacă, deocamdată, joacă lucrări mai puțin reprezentative pentru stadiul actual al creației dramaturgului. Familiarizarea cu un nou tip de teatru implică un proces de durată, căci, vai, câte înțelegeri de-a-ndoseala n-am întâlnit, negru pe alb, în trudnicele perioade de acomodare! [...] Piesa cu factura ei specială, i-a permis regizorului să uzeze de mijloacele televiziunii pentru a crea senzația unor apariții deosebite, folosind un actor și un neprofesionist pentru patru personaje diferite dar egale și servind mereu surprize în desfășurarea spectacolului. Evident, nu vom pretinde spectacolului de la televiziune de a fi altceva decât un joc, un joc prin care suntem introduși în mecanismul specific al teatrului ionescian. Sub acest raport, reprezentația din cadrul Studioului Mic a fost o neîndoielnică utilitate, iar umorul plăcut și rafinat al scriitorului s-a transmis integral”.

• [„Tomis”, nr. 5]. Constantin Călin recenzează volumul *Noi contribuții la biografia lui Ion Budai Deleanu* (Editura Academiei RSR, 1967), de Lucia Protopopescu, despre care aflăm că are la bază cercetarea, în anii de dinaintea războiului, „a unor arhive și biblioteci interne (Blaș, Cluj, Oradea) și a unor fonduri documentare inedite existente în câteva arhive centrale austriece”. Fără să fi acoperit toate sursele de informare și „fără a fi un studiu exhaustiv, lucrarea are meritul că oferă răspunsuri întrebărilor legate de momentele obscure ale biografiei scriitorului și de a indica, în spirit științific, chestiunile ce încă își așteaptă deplina

luminare, de a formula ipoteze asupra unor posibile rezultate ulterioare”. Prin cercetarea sa, autoarea cărții „ne dezvăluie un destin literar prea puțin cunoscut, un temperament complex, un om cu o puternică vocație laică, un înstrăinat prudent, tenace și de o ciudată și amară discreție”. ■ *Oul* lui Gheroghe Suciu (apărut în colecția *Luceafărul*, 1968) este o carte prin care autorul său „are ceva de spus. Stere Gulea, recenzentul volumului, constată că meritul de seamă al acestuia este „deloc neglijabil într-o perioadă de accentuat mimetism în proza tinerilor, este să se ia în serios” □•Despre volumul lui G. C. Nicolescu, *Studii și articole despre Eminescu* (E.P.L, 1968), Ion Buzași notează că este „o culegere de studii și articole, ocazionate de împlinirea a 75 de ani de la moartea lui Eminescu, în 1964”, a căror trăsătură comună este „combaterea unor prejudecăți sau a unor opinii greșite care mai circulă în istoria literară. [...] Analiza atentă și amănunțită se îmbină [...] cu spiritul metodic, ordonator, împins totuși cam prea departe, până la formularea unor fraze didacticești: «patru sunt principalele probleme în litigiu pe care le ridică poezia», sau: «patru sunt etapele principale în dezvoltarea cercetării eminesciene până la 1944»”. □•Având „o notă de aparentă imponderabilitate și strategie în ordonarea materialului”, poeziile din volumul *Vitraliu cu păsări* (E.P.L, 1967) de Adrian Beldeanu, „par niște mici orchestrații pe teme date”, consideră Vasile Petre Fati care continuă: „Absența lirismului evocator, a unor idei fundamentale, este însoțită de abandonarea consecventă a motivelor și a atmosferei tradiționale”. □•Pentru Vania Gherghinescu, autorul volumului *Timp sonor* (E.P.L, 1968), „stările poetice adie o liniște deplină, cadrul devenind odihnitor ca într-un tablou de Luchian. □•Ermil Rădulescu, recenzentul volumului, consideră că poezia erotică din acest volum „nu este atât un zbucium, cât o laudă adusă frumosului pentru care trebuie să sângeri ca să ți-l poți apropia. Împletită cu elemente de natură, poezia de dragoste, alcătuită de altfel clasic, conduce spre un refugiu, dar în sensul unei izolări totale, ci numai momentane”. □•Grigore Tănăsescu comentează monografia *Heinrich Kleist* (E.L.U., 1967), scrisă de Ovidiu Papadima, o carte despre care afirmă că este „bine gândită și meșteșugit scrisă, care ar face cinste oricărei colecții de monografii consacrate scriitorilor de seamă”. Având avantajul de a fi „un valoros traducător al lui Kleist”, O. Papadima își construiește demersul urmând formula clasică: „prezentarea drumului spinos și sinuos al vieții lui Kleist, cu referiri adecvate la operă – și apoi descriere și discutarea critică, temeinică și avizată a operei complexe a marelui scriitor german”. Deși își construiește lucrarea folosind „tot ce s-a scris mai valoros despre Kleist”, autorul monografiei „a știut să-și păstreze autonomia în emiterea de judecăți despre personalitatea și opera” celui analizat. □•În *Măști de priveghi* (E.P.L, 1968), de Florența Albu, Aurelia Batali identifică „obsesia candorii și aspirația supremă la recucerirea ei”, trăiri care „aparțin, evident, în primul rând generației care și-a deschis ochii înțelegerii într-un timp cumplit: cel de-al doilea război mondial. Acele generații fără copilărie și pentru care moartea și ura, în formele lor cele mai brutale, au domnit peste o realitate concretă, zilnică. Este generația lui Nicolae

Labiș, Nichita Stănescu, Ilie Constantin, Ion Gheorghe – și tema, ca atare, a purității ultragiante, a pecetluit cu insistență inspirația lor din volumele de debut”. Analiza volumului îi relevă recenzentei o lirică cu „arabescuri largi, iar cuvântul, clamând, își cunoaște limita de la care se poate preface în urlet, ieșind din hotarele frumosului, și ca atare nu o depășește niciodată. Masca durerii, oricât de adâncă, nu schimonosește chipul poetei, ci se transfigurează într-o minune a «plânsului făcut lumină»”. Concluzia analizei certifică valoarea cărții ale cărei versuri ne oferă „un ceas de puritate”. □ *Biletul la control*, de Dumitru Popescu (Ed. Tineretului, 1968), este „o carte de terapie socială, [...] un manifest al virilității morale, plin de poezie civică și inteligentă socială”. Analiza atentă a cărții îi relevă lui Al. Protopopescu, recenzentul său, câteva atribute pe care și le argumentează riguros: „o carte spontană, unde spontaneitatea înseamnă absolută actualitate, [...] tendință și ținută ideologică strâns legată de personalitatea vremii pe care o trăim. [...] Este o carte de introspecție profundă și inteligentă, [...] iar eseurile alcătuiesc un mic tratat de tipologie socială. [...] Volumul lui Dumitru Popescu este o scriere teofrastică, de morală și psihologie, de incriminare a celor mai antisociale metehne. [...] Eseurile cuprinse aici au un pronunțat caracter polemic”. Toate acestea converg spre afirmarea „valorii practice a unei astfel de cărți”. Nu în ultimul rând, se afirmă că „seducția cărții stă în tonul ei. [...] Dumitru Popescu are în cel mai înalt grad facultatea de a se exprima scurt și paradoxal, limpede și convingător”. ■ *Cronica cronicii literare* este semnată de Cornel Regman și include articolul *La o ediție selectivă Ion Alexandru*, scriitorul care prin „toată structura sa, rămâne un poet de viziuni grave, gata să-și asume răspunderea pentru întreaga vină a lumii. «Suprarealistă» la el e doar convingerea că neliniște înseamnă și poezie, prin efortul minim de a așterne totul pe hârtie. E de așteptat ca un război salutar cu cuvintele să declanșeze, și nu pentru a da criticilor prilejul să vorbească despre criza limbajului. Criza aceasta – dacă există – e la noi echivalentul neputinței de a face ca în cuvânt să sălăștuiască miezul”. ■ Ștefan Aug. Doinaș pendulează *Între onirism și coșmar liric*, încercând să afle „ce «se poartă» azi în materie de poezie”. Concluzia la care ajunge este aceea că „unul din blazoanele de noblețe ale liricii moderne e tocmai această transcendere a realității obiective, pentru a închea, din imagini fragmentare ale realului, o supra-realitate în care elementele lumii exterioare, ca și structura lor nu se mai află în poziția firească, ci alcătuiesc o realitate de vis, în continuă mișcare și metamorfoză”. Pentru semnatarul articolului, onirismul este „o sinteză între libertatea metaforică (sub formă de flux de imagini tinzând spre viziune) provenită din suprarealism; [...] restructurarea realului într-o suprarealitate cvasi-haotică, dar expresivă plastic, uneori de o mare concretețe, alteori de o maximă reflexivitate”. Aceste situații pot fi întâlnite în „lirica meditativă a lui Nichita Stănescu din cele 11 elegii, la imnurile nunții cosmice ale lui Sorin Mărculescu, la enumerarea atât de savant și rafinat estetică a lui Leonid Dimov din volumul 7 *poeme*, [...] la Mircea Ciobanu, în ciclul *Patimilor*, la Adrian Păunescu din delirantele sale *poeme*

lungi etc.”. Dificultatea apare atunci când cititorul de poezie trebuie să distingă între „acest onirism de bună calitate, [...] și falsul onirism care nu e decât verbalism gol, bolboroseală fără sens, efort zadarnic de a ajunge la expresie poetică”.

□•Marcel Duță cercetează *Metafora revelatoare în romanul Patul lui Procust*, motivația demersului fiind determinată de faptul că „interpretările aplicate gândirii sau artei sale au fost în cel mai bun caz fragmentare, analizele niciodată substanțiale”. Utilitatea acestei analize i se pare cu atât mai evidentă cu cât „o cercetare mai exactă aplicată metaforei în romanul *Patul lui Procust* confirmă adevăruri vechi cucerite de istoria literară, dar relevă și altele noi care adâncesc înțelegerea acestui complex artistic și explică mai nuanțat modernitatea artei sale”. Alegerea acestui roman a fost motivată, nu atât de faptul că „în întregimea lui constituie o mare metaforă a existenței omenești, cât mai ales pentru că în intențiile lui primordiale, Camil Petrescu face din acest roman un adevărat program estetic, preconizând comparația – sau, mai extins, metafora – ca unic procedeu stilistic pentru proză, ca și pentru motivul trecut cu vederea de toți criticii, dar care rămâne ca o insatisfacție oricărui lector la sfârșitul narațiunii: «taina lui Fred Vasilescu»”.

□•E. Puiu schițează portretul unui reprezentant de seamă al Dobrogei – *Petru Vulcan* care a fost „publicist și animator cultural în cel mai bun înțeles al cuvântului, conducătorul celei dintâi publicații literare dobrogene – revista «Ovidiu»”.

□•Apariția volumului *Nebuloasa crabului* (Ed. Tineretului, 1968) care marchează debutul lui Dumitru Mureșan este semnalată de Marin Mincu. Recenzentul remarcă „o atitudine constantă față cu propriul eu liric, care ajunge pe căi individuale la o anumită structură estetică. Este vorba de unitatea universului liric înaintea de toate”.

□•Se publică: poezie de Mihai Câmpeanu, Rodica Crișcov, Simon Ajarescu, Ion Trandafir, Iosif Șerb, Constantin Georgescu, Constantin Ștefuriuc, N.Grigore-Mărășanu și lircă franceză, în traducerea lui C.D.Zeletin și a Ancăi Georgescu Fuierea; proză de Octavian Georgescu și Ion Lăncrăjan.

• [„**Viața militară**”, nr. 5] ■ Revista apare sub semnul aniversării a 120 de ani de la Revoluția de la 1848. Sunt inserate contribuții pe marginea evenimentului: Dumitru Almaș, fragmente din publicațiile vremii. □•Correspondență: Eftimie Murgu către Nicolae Bălcescu, N. Bălcescu către Ion Ghica, Ion Maiorescu către A. G. Golescu. □•Fragmente din clasici inspirate de temă: M. Sadoveanu (*Apologie*), G. Călinescu («*Iubita*» lui N. Bălcescu), D. Bolintineanu (*Cântec de libertate*), Octavian Goga (*Avram Iancu*), Vasile Alecsandri (*15 mai 1848*), Lucian Blaga (*Avram Iancu*, fragment), Șt. O. Iosif (*Câmpul libertății*), Ion Barbu (*Bălcescu trăind*). □•Versuri: Nicolae Tăutu (*1848*), Ion Crînguleanu (*Spațiu de aur*), reportaje: Ilarie Hinoveanu și Mihai Duțescu (*Efîgii*, *Timpul venea de undeva de sus*), Ion Căpeț (*Tanchiștii*), proză: Gh. Istrate (*Oglinda*). □•Un profil de tânăr scriitor îl prezintă pe locotenentul Ioan Mârzac, viitor publicist și poet. □•Aurel Martin consacră o recenzie volumului de proze *Alge* de Nicolae Jianu. □•Rubrica *Orizont* semnalează apariția în editura Meridiane a volumelor: Zbor de noapte și

Pilot de război de A. de Saint-Exupéry. □ Poșta redacției este semnată de Dragoș Vicol care răspunde tinerilor Emil Sinescu, P. Moroșanu, Al. Florin Țene, Petru Stoian.

● [„Viața românească”, nr. 5] Gh. Cardaș oferă cititorilor *O poezie în manuscris original a lui «Badea Gheorghe»*... datată 17. dec. 1911, precum și detalii despre colaborarea lui Coșbuc cu „Lumea ilustrată”: „În noiembrie 1891 librarul Ignat Hertz scoate revista «Lumea ilustrată», angajându-l pe George Coșbuc redactor. [...] George Coșbuc ... s-a angajat să redacteze chiar din primul număr ... capricioasa «Poșta redacției». Aici are prilejul să selecționeze materialul primit la revistă, mai ales cel poetic, să dea ample îndrumări începătorilor, să scoată din anonim pe timizii debutanți”. ■ Cu ocazia semicentenarului morții lui *Barbu Delavrancea*, Emilia St. Milicescu sintetizează activitatea literară și politică a scriitorului, insistând mai ales pe domeniul literar: „Considerată, în sfârșit, capodoperă, de cei mai pretențioși critici literari, după ce, acum aproape șase decenii, i se reproșa lipsa de conflict dramatic și muntenismele din replicile lui Ștefan cel Mare, *Apus de soare*, așa cum spune G. Călinescu, «bate dintr-o aripă spre eternitate»”. ■ Articolul *Satețiții „Literaturii”*: I. „Liga ortodoxă” II. „Revista modernă”, se referă la revistele menționate în titlu: „Cert este că, prin apariția «Ligii ortodoxe» Macedonski a găsit atunci singura posibilitate de a publica – și de a vorbi despre literatură. [...] Debuturi în «Liga ortodoxă». Macedonski lansează pe Ion Theo și Const. Cantili. Apropierea acestor două nume spune ceva: nu totdeauna Macedonski a descoperit talente de prim ordin; și nici chiar de al doilea. [...] «Revista modernă» (1897, 20 iulie 1898)... venea în continuarea revistei «Bicicleta», dar și în prelungirile «Literaturii» și ale «Ligii ortodoxe» în ceea ce reprezenta ea ca literatură: Macedonski, C. Pavelescu, Ion Theo, Grigore Pișculescu...”. ■ M. Petroveanu recenzează cartea lui Radu Boureanu, *Cheile somnului*: „Mărturisindu-se în momentul de cumpănă a vârștelor, poetul își destăinuie spaimile în fața golului ce-l pândește în somn, ca și în stare de veghe. În același timp, se declară ispitit de fluturarea de pânze a tinereții și chiar a copilăriei. Un cântec de somn infantil ... divulgă voluptatea semi-complice, semi-vinovată pe care o infuzează abandonul în voia idilicului cadru”. ■ Indicând unele curențe, George Timcu apreciază singularitatea volumului de versuri al lui Ion Gheorghe, *Zoosophia*: „Eroarea lui Ion Gheorghe – căci există una – este că a vrut totul în aceste poeme. A vrut să cuprindă tot, de la mit până la istorie, iar de aici la o viziune ce se vrea plutitoare pe cerurile cele mai înalte ale filosofiei. [...] Or poezia nu îngăduie așa ceva, fiind prin natura ei, totuși în ultimă analiză, numai o metaforă, indiferent de dezvoltarea ei dimensională. [...] Și, în încheiere aș îndrăzni să reafirm o idee enunțată mai sus: oricum am primi acest vultm, trebuie să-i recunoaștem singularitatea în poezia noastră actuală. [...] Trebuie să reținem gestul lui Ion Gheorghe, care semnifică o încercare de depășire a unei condiții poetice comune și comode, chiar cu riscurile inerente marilor aventuri”. ■ Opiniile lui Dumitru Bălăeț, din *Aspecte ale metaforei în tânăra poezie româ-*

nă , continuă cu partea a II-a: „Tot așa putem vorbi de o metaforă a atmosferei, izvorând din tonalitatea specifică ce domină profilul unui volum sau al unei opere în ansamblul ei. O asemenea metaforă de o putere stranie se degajă din poezia lui Bacovia. Dintre poeții contemporani, Leonid Dimov ni se pare că se dezvoltă pe linia sugerării unei atmosfere specifice cu parfumuri balcanice în limbaj, pornind de la Isarlık-ul barbian. [...] Putem vorbi și despre o metaforă simbolică, într-o accepțiune mai largă a evoluției artistice. [...] Dintre poeți de azi, Nichita Stănescu ne apare mai înclinat către reluarea succesivă a unor motive inițiale și esențializarea continuă până la transformarea lor într-un sistem încheiat al unei metafore simbolice corespunzătoare. [...] În poezia noastră contemporană putem vorbi și de o metaforă a muncii constructive, izvorând din patosul construcției unei vieți noi care animă și dinamizează societatea românească de azi. Realizări demne de luat în seamă în acest sens, găsim în opera lui Nicolae Labiș. [...] De la metaforă la mit. Prin intermediul gândirii metaforice ajungem inevitabil la mit, în înțelesul antic, aristotelic al cuvântului ... Ne oprim ca la o primă aproximare, la modul de structurare parabolică a ansamblului unei poezi, ca un tot întreg și unitar, cu sensuri multiple și difuze, după cum am văzut la Ion Alexandru sau Marin Sorescu”.

■ Este reprodus integral textul unei conferințe despre Maxim Gorki, susținută de Lucian Blaga la Cluj în 1948: „Interesul literar al lui Gorki se îndreaptă tot mai mult spre tovarășii săi de cutreier de altădată, spre acei bosianki, pribegii desculți, pe care ni-i înfățișează nu totdeauna ca oameni vrednici, ci adesea ca viguroși și neîmblânziți exponenți ai unui puternic, deși nelămurit, dor de libertate. Așa, în chip deosebit de pitoresc, în volumul *Foști oameni*. În romane precum *Mama*, *Foma Gordeev*, *Trei oameni*, el descrie apoi viața micii burghezii din Rusia țaristă. Mii de muncitori citesc *Mama*, înjghebându-și cu ajutorul acestui roman întâia oară o conștiință de clasă, o luciditate, ce le va da mai mare siguranță în marșul irezistibil spre ziua de mâine”.

■ „S-a stins în miezul acestei primăveri, cu o discreție care a fost conduita unei întregi vieți, poetul Adrian Maniu. [...] Numele lui Adrian Maniu figurează printre scriitorii al căror condei a dat strălucire paginilor revistei noastre într-o anumită perioadă și opera lui va rămâne totdeauna vie în patrimoniul literelor române. Cei care l-au cunoscut vor păstra amintirea unui om de viguroasă și subtilă inteligență, a unui spirit efervescent și receptiv, de o inepuizabilă tinerețe, asupra căruia vârsta n-a aruncat nicio umbră”, se arată în materialul comemorativ cu titlul Adrian Maniu.

■ Despre „poetul” Ștefan Bănulescu scrie Florența Albu: „Poezia lui Ștefan Bănulescu răsare din umbra fabuloasă a Movilei Foamea care stă la hotarul bălților cu Bărăganul. Soarele proiectează în acest univers viziuni fantastice; spațiile închise comunică numai cu rădăcina; prin sete, Timpul înregistrează doar mișcările mari – răsărirea și moartea – păstrate ca procesiuni încremenite solemn. [...] Poezia lui Ștefan Bănulescu, atâta câtă a adunat, ... în *Cântecele de câmpie*, vine de la acel hotar al bălților cu Bărăganul, tăram fabulos însemnat de delirul soarelui... E această lume în care Dumnezeu însuși, în genunchi, este sădit ca un trunchi de salcâm să dea umbră omului. Tă-

râmul din care se trag, deopotrivă, proza și poezia lui Ștefan Bănuțescu”.

■ Expoziția *Tudor Vianu, un mare umanist al epocii noastre* atrage atenția lui Emil Manu: „Înregistrând cu oarecare întârziere cei 70 de ani care s-au scurs de la nașterea esteticianului român, expoziția deschisă de curând la Biblioteca Academiei derulează cu distincție o biografie egală cu schița unei monografii informative. [...] Aș vrea să înregistrez ideea că această expoziție a reușit să realizeze o viziune asupra personalității scriitorului, filosofului, criticului, istoricului literar. *Bustul de Milița Pătrașcu, Portretul de Șt. Dimitrescu, Versurile* lui Victor Eftimișiu, *Diplomele de studii, distincțiile* etc. formează numai structura materială a acestei biografii”.

■ I. Negoitescu reafirmă valoarea literară a lui Lucian Blaga, poet reprezentativ pentru cultura română: „În comparație cu Brâncuși, care a înrâurit planetar sculptura modernă, Blaga e pentru noi mai important, căci arta cuvântului comportă mai grave consecințe spirituale: și dacă nu există încă o prezență reală și vie a operei sale în afara patriei, ea a întârziat doar din cauza mai încetei, mai dificilei pătrunderi a cuvântului, dintr-o limbă în alta. [...] Despre Lucian Blaga se poate spune că reprezintă momentul celei mai depline luări de cunoștință de sine a duhului românesc. Nimeni dintre români n-a gândit mai profund ca el: o gândire nu numai atât de adâncă, ci vibrată, ca o stranie liră în formă de triunghi...”.

■ Semnează cronici literare: Gh. Anca, Camil Baltazar, Veronica Porumbacu, Florența Albu, Vlaicu Bârna, H. Zalis, M. Petrișor. □•Gh. Anca scrie despre volumul de poezie *Cântece de țară*, al lui Emil Giurgiuca: „Poezia nu devine astfel o selecție de viață brută, ci o selecție de spiritualitate trăită concret, calendaristic”.

□•Camil Baltazar prezintă cartea lui Ion Bănuț: *Olimpul diavolului*: „Îmbinând diatriba contra dumnezeirii cu madrigalul plin de frăgezime și poeme de largă viziune ..., acuzând un registru extrem de variat, Ion Bănuț ne oferă ... latura diversă a personalității sale artistice, reflectând-o-n lideul pur, în satiră sau în postura de moralist a epocii sale...”.

□•Veronica Porumbacu prezintă cartea lui Modest Morariu, *Povestire cu fantome*: „Pe Modest Morariu îl știm în special ca un spirit critic subtil, dissociativ, analitic, ca un familiar al literaturii franceze, din care ne-a și oferit tălmăcirii de proză și versuri. Nimic comun însă între poezia criticilor, purtând de multe ori amprenta unui rafinament și a unei intelectualizări extreme a senzațiilor, și liricul nostru. Titlul lui Modest Morariu, *Povestire cu fantome*, e realmente o precauție luată din modestie neostentativă (calamburul e involuntar). «Epica» lipsește cu totul din această culegere, deschisă printr-o suită de versuri de dragoste. O dragoste a cărei dialectică ascunsă, cum sună un titlu ar fi risipirea jurămintelor de eternitate a sentimentelor, în cuvinte care «nu mai pot spune nimic»”.

□•Despre cartea lui Ion Crânguleanu *Emoții la trapez*, Florența Albu arată: „Față de volumele anterioare, în care Ion Crânguleanu excela ca poet al dragostei, volumul de-acum aduce același sentiment dar într-o nouă ipostază; fără să filosofeze, poezia lui lasă să sune în adâncuri întrebări, neliniști. [...] Ceea ce e demn de reținut, parcurgând recentul volum, este că odată cu maturitatea, Ion Crânguleanu, nu se dezice, nu-și trădează punctul de topire al

sentimentelor în poezie, nu ajunge la un lirism sclerozat, în numele înțeleptirii; dimpotrivă poemele îi poartă amprenta”. □•Vlaicu Bârna se ocupă de volumul lui Ovidiu Genaru: *Nuduri*: „Recenta carte a lui Ovidiu Genaru e un poem de mai mare întindere organizat pe ideea exprimată în primul vers: «Nedeflorată e lumea în calea poetului». Titlul volumului (*Nuduri*) se tâlmăcește tot prin această aserțiune și autorul își conduce lectorul, pe parcursul celor aproape optzeci de pagini de notații lirice, pentru a-și demonstra afirmația. Nuditatea virgină a lumii va fi fecundată de sensibilitatea poetului și convertită într-o profunzime de imagini”. □•La proza lui Corneliu Ștefanache, *Cercul de ochi*, face referiri H. Zalis: „Prozele lui Corneliu Ștefanache vădesc o certă înzestrare de povestitor modern: aceea de a ordona lumea după norme proprii, dar care nu rămân de fel străine de realitatea noastră, de pulsația spirituală a acestei opere efervescente. Autorul, ... a asimilat mai exact și mai adânc decât alți confrăți ai generației sale, o tehnică a relatării care fără a ieși din sfera unor situații curente, suprapune existenței diurne planuri de irealitate”. □•Marcel Petrișor recenzează *Noul roman francez*, cartea lui Romul Munteanu: „Fenomen literar al epocii noastre *Noul Roman Francez*, a stârnit atâtea discuții și controverse în lumea criticilor și teoreticienilor artei, încât în acest context general încercarea, după cum el însuși o spune, a lui Romul Munteanu de a alcătui «o hartă a acestui gen de roman» (în care să pună în lumină particularitățile tuturor autorilor, animați de o febrilă căutare și dorinței de sincronizare a prozei cu celelalte modalități de investigare și cunoaștere a epocii noastre) pare extrem de binevenită. Este de altfel la noi, prima lucrare de anvergură care se ocupă de acest fenomen”.

IUNIE

1 iunie

• [„România liberă”, nr. 7344] *Anticipările editoriale* semnaleză cele mai noi apariții de carte: volumul al doilea de *Opere* al lui Ion Agârbiceanu, *Moș Teacă*, al lui Anton Bacalbașa, *Don Juan din Grădina Icoanei*, de Paul Everac, volumul al doilea al *Istoriei literaturii române*, precum și două volume, însumând 1000 de pagini, din *Scrierile de tinerețe* ale lui Nicolae Iorga.

• [„Scânteia”, nr. 7720] Paul Georgescu semnează nota de lector la volumul *Trei esteticieni*, de Z. Ornea: „Cărții i se pot aduce diverse acuzații hazlii: de ce trei esteticieni și nu cinci? de ce trei de secundă însemnătate și nu unul de prim plan? de ce sunt reuniți gânditori cu profil deosebit într-o singură carte? etc. N-am aminti asemenea acuzații naive dacă ele nu ar fi fost formulate în scris și, ciudat, cu o vehemență ce depășește prea mult «seriozitatea» observațiilor ca atare. N-am aminti asemenea mod neserios de a discuta o carte dacă el ar fi singular; există însă o tendință de a nega, în serie, lucrări, multe de valoare, acuzându-le de a nu fi ceea ce nu-și propuseră să fie. Există în critică o obligație elementară de a

judeca o carte în raport cu obiectivul pe care autorul și l-a propus; e rea credință de a cere unui eseu să fie monografie sau invers. Criticul îmbrățișează aici o epocă vastă cercetând trei ipostaze ale tradiției post-junimiste. Aceste trei studii ca obiecte aparent disparate constituie un întreg cu obiectiv deliberat ales. Ținând seama de deosebirile importante ale celor trei personalități, autorul caută o intimă comunitate de preocupări și mai ales să ofere o imagine a principalelor tendințe ale epocii manifestată în orientări divergente dar extrem de semnificative. [...] Meritul lui Z. Ornea este, mai întâi, în răbdarea cu care cercetează și epuizează obiectul studiului său, scrupulozitatea științifică a investigației. În al doilea rând trebuie elogiată probitatea cu care se iau în considerare factori principali, dar și cei secundari, condițiile obiective și capacitatea subiectivă a celor trei gânditori. Z. Ornea nu face pamflet, nu caută să demonstreze o teză obligând faptele să-l asculte, ignorându-le pe cele ce i-ar contrazice teza; onest, el pornește de la fapte, de la texte, fără a le obliga pe ele să-i urmeze demonstrația. Spiritul critic e treaz și cercetătorul marxist arată, atunci când e cazul, exagerările și erorile, dar aceasta nu-l împiedică de a surprinde tot ce e contribuție pozitivă. [...] Cartea lui Z. Ornea e interesantă prin bogata ei informație, prin imaginea sugerată a unei întregi epoci dar mai ales prin efortul de a refuza simplismul, unilateralizarea străine dialecticii marxiste. Desigur, Z. Ornea nu epuizează obiectele studiului său – nici nu s-ar putea – și alte ipoteze sunt încă posibile, dar volumul său va rămâne serios și interesant, oricum. Un lucru nu pricep însă: de ce criticii nu-și prețuiesc colegii? Se știe doar că efortul pe care-l depunem, fiecare în parte, se însumează într-un rezultat comun: cultura socialistă”. ■ Ziarul publică *Întârziind*, povestire de Constantin Stoiciu. În aceeași pagină apar versuri semnate de: Cezar Baltag (*Imn*), Ioanid Romanescu (*Patrie*), Liviu Călin (*Sub cerul înalt*), Ovidiu Genaru (*Grai*), Gheorghe Istrate (*Pământule!*).

● [„Cronica”, nr. 22] Traian Liviu Birănescu scrie un eseu – ea care se deschide numărul – despre *Teatrul de idei și dramaturgia lui Blaga*. El respinge punctul de vedere după care Blaga e un poet prin structură și abia apoi filozof sau dramaturg. Teatrul său este „în egală măsură un teatru poetic și un teatru de idei”. Birănescu crede că e mai fertil să stabilești relații între filozofia și dramaturgia lui Blaga decât între dramaturgia acestuia și cea a altor dramaturgi europeni: astfel, recurența mitului poate fi regăsită în toate creațiile sale. Pe de altă parte, vorbind despre *Cruciada copiilor*, „cea mai reușită operă dramatică” a sa, s-ar putea explica mai bine influența asupra piesei a ideilor din *Spațiul mioritic* („Spiritualități bipolare”) decât cea a teatrului lui Paul Claudel. ■ Continuă demersurile de reabilitare a lui Lucrețiu Pătrășcanu: Corneliu Ștefanache semnează articolul *Lucrețiu Pătrășcanu filozoful*, în care face o lectură, rapidă, a volumului *Curențe și tendințe în filozofia românească* (1945). ■ În plină „revoltă studentească” pariziană, *Secvențele pariziene* ale lui George Popa se ocupă de pictura lui Monet, *Sixtina impresionismului* și n-au nimic de-a face cu Parisul, de fapt, pe care l-ar fi vizitat. ■ Continuă publicarea nuvelei lui D. R. Popescu, *Ninge*, alături de un

grupaj de *Versuri* din Silvia Dumitru. ■ Const. Ciopraga îl evocă în rubrica sa pe Tudor Vianu, pe care-l cunoscuse atât în țară cât mai ales în perioada în care Vianu era reprezentantul României la U.N.E.S.C.O. Împreună, i-au făcut o vizită lui Jean Boutiere, autorul unei monografii *Creangă*, în privința căreia consideră că filologul francez ar trebui ajutat să o promoveze mai mult în România. ■ *Cronica literară*, semnată N. Barbu, vizează volumul lui Mircea Tomuș, *15 poeți* (Editura pentru literatură, 1968) După ce revine la opinia negativă a lui Călinescu adresată „criticii poematice”, cronicarul laudă volumul: „studiile au o anumită cursivitate și eleganță, fără insistențe de prisos, observațiile proprii surprind sau interesează fără ostentație [...]”. Este analizat mai îndeaproape studiul despre Eminescu și se concluzionează că, în ciuda unor scăderi, avem de-a face cu o carte cuceritoare și solidă. ■ Un eseu exclusiv francofon al Adinei Ropală pune față-n față *Timpul regăsit și romanul suspiciunii*, sau mai degrabă pe Marcel Proust ca pe un exponent al literaturii de tip clasic (sau romantic), care mizează totul pe sensibilitate și pe diverse straturi ale eului, și pe Nathalie Sarraute care, alături de colegii ei, nu văd decât suprafețe și obiecte. Autoarea citează din *Gradul zero al scriiturii*, ia în considerare asemănări între stilul lui Sarraute și cel al lui Proust și consideră că o critică prea acerbă, prea violentă a categoriilor literare tradiționale nu va aduce o „revoluție” literară, pentru că literatura nu se poate lipsi de „adevăr”. ■ Ca și când ar fi vorba despre un fapt divers, pe ultima pagină, Șerban Cionoff traduce un fragment din cartea pe care Lucien Sebag o publică în 1964, *Marxisme et structuralisme*, cu numai un an înainte să moară, la 31 de ani. Despre oportunitatea decupajului nu se poate discuta aici, dar merită citat ultimul paragraf din traducere: „În această perspectivă am pus chestiunea raportului dintre marxism și structuralism, primul va fi înțeles ca o teorie totalizantă a fenomenului social, celălalt ca o metodă proprie de a pune în evidență inteligibilitatea faptelor umane.” ■ Lidia Bote publică un articol dedicat reeditărilor de texte clasice, vorbind despre reaparițiile „modernizante” ale tratatului de istoria literaturii franceze Bedier-Hazard, publicat inițial în 1924. Travaaliul de rescriere reface și adăugește canonului (povestea lui De Sade este azi bine-cunoscută).

● [„**Flacăra**”, nr. 23] Rubrica *Memento*, semnaleză inițierea publicării, la E.P.L., a seriei de *Opere* Camil Petrescu, sub îngrijirea lui Al. Rosetti, „cel mai bun editor din câți am avut în țara noastră”. Ediția începe cu opera lirică a scriitorului. □ Este salutată apariția unei culegeri din poeziile lui N. Labiș, la E. Tin., precum și a unui volum selectiv din opera lui G. Ibrăileanu, în colecția «Lyceum». ■ Între traduceri și articolele apărute în ultimul număr al revistei „Secolul 20”, se află și fragmente din romanul lui Albert Camus, *Străimul*, în traducerea Georgetei Horodincă. ■ La rubrica *Comentariu*, Silviu Brucan discută despre *Mișcările din Franța*.

● [„**Glasul Patriei**”, nr. 16] Cu ocazia împlinirii a *600 de ani de existență a orașelor Brăila și Slatina*, revista publică *Mesaaje de salut adresate de tovarășul Nicolae Ceaușescu*. ■ Pe prima pagină, lângă motto-ul revistei, citim o scurtă

știre: „Luni 27 mai a. c. a început vizita oficială a delegației de partid și de stat române în R. S. F. Iugoslavia la invitația lui Iosip Broz Tito, președintele R. S. F. Iugoslavia, președintele Uniunii Comuniștilor din Iugoslavia”. ■ Pe prima pagină este publicată și poezia *Copiii* de Victor Tulbure („Copii! Glasurile cristaline / Ale nădejzii noastre de mai bine / Care schimba-va, mâine, fața lumii...”). ■ Sub titlul *Revoluția de la 1848-1849 în Transilvania* apar texte *Din documentele vremii*: Simion Bărnuțiu, „*Inima românilor a bătut totdeauna pentru libertate* „spicuri din discursul rostit la Catedrala Blajului”; St. Ludwig Roth, *O idee adânc înrădăcinată în inimile tuturor*, textul „*Românii în «Transilvania»*, 1848, nr. 48, din 16 iunie” și *Jurământul de la Blaj*.

2 iunie

• [„*Scânteia*”, nr. 7721] Relatează *Încheierea vizitei în R. S. F. Iugoslavia a delegației de partid și de stat Române condusă de tovarășul Nicolae Ceaușescu*. ■ Radu Beligan semnează *Distincții într-o noțiune artistică*: „Limbajul estetic lucrează tot mai mult în ultima vreme cu o noțiune al cărei înțeles și valoare au stârnit o adevărată controversă. Despre experiment se vorbește când ca de o nevoie artistică elementară, ca despre o necesitate de înnoire decurgând din însăși faptul creației și când ca despre temelia șubredă a unei sterpe mișcări culturale. Unii pledează pentru o exuberantă înflorire a experimentului, alții îi tăgăduiesc orice drept și legitimitate. [...] Am convingerea că un scriitor român se poate impune conștiinței generale nu devenind reprezentantul subaltern și sucursala unor curente astăzi la asfințitul lor, în altă lume, ci emițând un punct de vedere propriu. În concepția mea, experiment nu înseamnă a reface exercițiul altora, ci, ținând seama, cu discernământ critic, de cuceririle întregii arte contemporane, a aprofunda realul, a intra în intimitatea contradictorie a unor fenomene specifice, a desăvârși analiza lor politică, socială, etică, a comunica o idee nouă, într-un fel nou. Există în actualitatea noastră un câmp întreg de fapte care așteaptă să fie investigat altfel decât printr-o referire sumară la întâmplări, altfel decât printr-o superficială descripție”. ■ Sorin Movileanu comentează entuziast despre *O ediție a „operelor” lui Camil Petrescu*: „Apariția în Editura pentru literatură a primului volum dintr-o serie care va cuprinde – după cum ne asigură editorii, acad. Al. Rosetti și Liviu Călin – «cea mai mare parte din opera lui Camil Petrescu» se cuvine de aceea a fi întâmpinată ca un binevenit eveniment editorial. Cu atât mai mult cu cât ediția aceasta ne va putea oferi nu numai prilejul unei reîntâlniri pline de semnificații cu scrierile autorului *Sufletelor tari* sau al *Patului lui Procust*, ci și al conturării – din perspectiva decantărilor pe care le-a adus timpul – a unei imagini de ansamblu unitare asupra creației sale, reliefând totodată convingător legătura intimă, indisolubilă, dintre poezia, proza și dramaturgia scriitorului; este vorba, de fapt, de continuitatea de substanță dorită unei statornice preocupări de a releva condiția specifică intelectualului în societatea vremii sale – societate ostilă nobilelor idealuri și aspirații -, de a sonda nebănuitele adâncimi ale unei lumi cu o problematică

atât de complexă și de contradictorie. [...] Tocmai de aceea credem că primul volum de *Opere* – beneficiind de propriile mărturisiri ale autorului ca și de interesele mărturii referitoare la unele împrejurări mai puțin cunoscute ale existenței sale aparținând celor doi reputați editori – nu ar fi avut decât de câștigat dacă ar fi fost însoțit și de aparatul critic atât de necesar înțelegerii exacte a sensului fiecărei poezii și fiecărui ciclu liric în parte, situării lor în timp, precum și în contextul mai amplu al întregii creații scriitorului. Un asemenea aparat critic va fi și mai necesar în cazul următoarelor volume, ce vor cuprinde piesele de teatru, romanele, eseurile și publicistica, domenii în care gândirea socială și filozofică a lui Camil Petrescu – cu limitele inerente momentului respectiv de evoluție a concepției sale despre lume și viață – și-a pus mai pregnant pecetea asupra operei literare. Această impune totodată ca «introducerile» prevăzute a însoți fiecare grup de volume, pe criteriul genului și al cronologiei, să aducă o interpretare critică aprofundată, menită să reliefeze culmile artei scriitorului, dar și contradicțiile acesteia, jalozând etapele drumului sinuos parcurs de la începutul carierei sale literare spre vârsta maturității creatoare și a certitudinilor”.

4 iunie

• [„*Scânteia tineretului*”, nr. 5920] Nichita Stănescu semnează grupajul de versuri *Zi și noapte de mai*.

5 iunie

• [„*Scânteia*” nr. 7724] Aurel Martin realizează cronica *Nichita Stănescu. Retrospectivă poetică*: „Alături de Cezar Baltag, Ilie Constantin, Grigore Hagiu și alții, Nichita Stănescu face parte și el din generația lui Labiș. Generația «primelor iubiri» și a «luptei cu inerția». O generație angajată, deosebit de sensibilă la pulsul actualității, la adâncile mutații petrecute în spațiul nostru social și la nivelul conștiinței. O generație entuziastă, funciar romantică, receptivă la înnoirile fertile, guvernată de clamări tinerești, visătoare și lucidă, cu aripile larg deschise pentru marile zboruri și pentru marile explorări, dornică să dezbată liric, în lumina umanismului socialist și a gândirii materialiste, teme majore ale realității în înțelesul ei polivalent. Unită prin țeluri, prin patosul participării, prin dialectica perspectivei, generația aceasta, reluând experiențele poeziei interbelice, se diversifică însă prin individualitățile ce o alcătuiesc. Fiecare avându-și orizonturile predilecte, problematica preferată și universul de imagini particular. În conformitate cu structura lui temperamentală și cu afinitățile decurgând din ea. Nichita Stănescu are, în acest context, cultul mitologiilor și vocația miturilor. Adică a unor reprezentări cu valori simbolice și încărcătură pronunțat gnoseologică, ținând exprimarea în forme plastice a unor idei și sentimente referitoare la raportul omului cu natura, cu universul și cu sine însuși, la întrebările fundamentale iscate pe marginea complexelor probleme ale sensului vieții și al morții, al fericirii și al limitei relative a cunoașterii. [...] Pornind de la mituri străvechi, desfrecând universuri

subiective miraculoase, Nichita Stănescu își configurează, de fapt, o mitologie inconfundabilă, unică. O mitologie largă, reprezentativă, traducând în multiple planuri aspirațiile omului contemporan. Și nu numai aspirațiile de natură gnozeologică, eliberate de orice pulbere idealistă, ci și cele de natură etică, afectivă, socială și politică”.

• [„**Viața studențească**”, nr. 23] La rubrica de recenzii literare *Cronica*, Ana Blandiana pune în discuție cartea istoricului David Prodan, închinată memoriului românilor ardeleni din 1791 – *Supplex Libellus Valachorum*, studiu – „coloană de granit a istoriografiei românești”. ■ Tudor Octavian semnează o scurtă cronică teatrală a piesei-eveniment de Diderot – *Din nou Teatrul Bulandra: Nepotul lui Rameau*. ■ La Rubrica *Arte – 7zile* se consemnează apariția la Iași a antologiei *Poezia ieșeană contemporană*, coordonată de Ion Popescu, cu o prefață de Virgil Cuțitaru, volum care include poezii de la Mihai Codreanu, Demostene Botez, Al. Philippide până la tinerii care publică în reviste contemporane: Adrian Copacinschi, Corneliu Popel, Aura Mușat. □•Se anunță că în colecția *Cele mai frumoase poezii* a apărut, în tălmăcirea lui Franyo Zoltan, cu o prefață de Ladislau Galdí, un volum *Eminescu*, „o ediție de masă [...] un extract din antologia bilin-gvă din 1961, dar cu unele retușuri de traducere aduse unor strofe.”

6 iunie

• [„**Scânteia**”, nr. 7725] Aduce la cunoștința cititorilor că se lansează *Un nou volum al „Istoriei literaturii române”*: „În curând va apărea, în Editura Academiei Republicii Socialiste România, volumul al II-lea din *Istoria literaturii române*. La librăriile specializate din București și din întreaga țară se pot face înscrieri anticipate pentru procurarea noului volum”.

• [„**Albina**”, nr. 23] Virgil Carianopol publică poezia *Prezența*: „Cu gândul alergând spre veșnicie, / Cu visul spre Carpații luminoși, / C-o mână strâng ținându-mă de glie / Cu alta de prezent și de strămoși”.

• [„**Gazeta literară**”, nr. 23] Se deschide cu o nouă rememorare a Adunării Naționale de pe Câmpia Libertății de la *Blaș 1848*, sub semnătura lui Gh. Bulgăr. □•În contextul aceleiași comemorări, Șerban Cioculescu realizează un breviar de mare finețe, sub titlul *Nu faceți poezie și simtimentalism*, accentuând asupra faptului că N. Bălcescu era partizanul publicității totale a lucrărilor guvernului provizoriu: „Este vremea ca toate să se facă pe față. [...] Revoluționar prin temperament, [...] își frâna și interzicea tovarășilor săi orice „poezie și simtimentalism”, ca neprielnice acțiunii. Nu cumva le rezerva ceasurilor de taină ale meditațiilor romantice? Omul de acțiune era, pasămite, bântuit de o intensă viață interioară.”. □•Următorul omagiu adus momentului pașoptist vine din partea lui Cezar Baltag sub numele *Sânte firi vizionare...*, cu referire la Heliade Rădulescu, Bălcescu: „Profetismul romantic al scriitorilor pașoptiști a avut un rol însemnat în definirea crezului poetic al tânărului Eminescu.”. □•Tot despre *Nicolae Bălcescu: File de viață* scrie și D. Bălăeț, deplângând moartea lui departe

de țară, la Palermo, în groapa comună și lipsa știrilor în presa vremii despre „împrejurimile acestui final de o neverosimilă cruzime.” ■ Aurel Baranga face apel la o critică obiectivă și la acceptarea feedback-ului fără resentimente într-un articol intitulat *Schimb de opinii și opinii de schimb*: „Istoria literaturii universale e martora unui fapt: nici o dezvoltare a literelor, a artei în genere, nu este, n-a fost posibilă vreodată în afara unui pasionat schimb de opinii critice. [...] Critica literară e obligată prin însuși epoletul ei să fie științifică, obiectivă, sinceră și necruțătoare. În afara acestor comandamente etice se află compromisul și târgul de păreri”. ■ Din opera lui G. Călinescu continuă *Universul poeziei* cu episodul al X-lea, în care abordează tematica mașinii sub multiplele ei variante – diligență, automobil, tren, avion, tramvai – în poezie. Acestea sunt asimilate monștrilor, himerei, gesturilor geometrice și mecanice. „În fond, poezia vehiculelor este provine în mare parte din nostalgie. [...] inima e în anatomia noastră partea mecanică amintind exactitățile planetare. Cu circulația sângelui, omul intră în sfera animalelor”. ■ Al. Oprea militează pentru *Adevărul, așa cum este el*, citându-l pe G. Călinescu, în numele „funcției active, combative, a literaturii, în jurul căreia continuă să plutească confuzii ori puncte de vedere întârziate. [...] Pentru proza noastră, în momentul actual, se cere dezvoltată, în special, funcția confesivă, nobila ei îndatorire de a acționa ca o conștiință a timpului” ■ Lucian Raicu analizează *Tristele* versuri ale lui Miron Radu Paraschivescu, la rubrica *Cronica literară*: „Iese la iveală de foarte devreme firea sentimentală și de aceea obsedată de geometrie a poetului, voința de a găsi moduri de apărare, de atenuare a simțirii, teama de a nu se compromite printr-o gesticulație prea naturală. [...] Piesele cu adevărat reprezentative care ies repede la suprafață, dintr-un ansamblu altfel inegal și insuficient selectat, se semnalează privirii printr-o percepție acută a vitalului, încercuit într-o aură de lirism, a clipelor de miracol surprinse pe viu, cel mai adesea într-un cadru fix, care păstrează însă în miezul său și «eternizează» mișcarea ca pe un peisaj. ■ George Munteanu continuă *recenzia Slavici necunoscutul* cu partea a II-a: „Moara cu noroc e, astfel, prima nuvelă memorabilă construită la noi cu elemente ale psihologiei abisale. Iar reușita ei paradoxală decurge poate din faptul că autorul, – conștiință etică până la rigiditate, – a fost de astă dată el însuși dominat de un inconformist demon al libertății din adâncuri, eliberându-se prin scrierea nuvelei de propriile obsesii și refulări din substructura lui sufletească, proiectându-le în afară sub forma sublimată a artei. În sfârșit, nuvela această arată că psihanaliza bine înțeleasă nu duce la o interpretare amorală a faptului artistic – cum mai pot crede unii – ci la evidențierea unei lecții și terapeutici morale mai profunde decât aceea pe care o poate avea în vedere uneori actorul, oricât de bine intenționat ar fi.” ■ Sorin Titel glosează pe tema *Noutate și mimetism* în romanul românesc contemporan: „Discuțiile purtate în jurul metamorfozării, nașterii sau decesului romanului se pare că și-au pierdut intensitatea și violența datorită unor clarificări pe care timpul le-a impus. Astăzi ele ar părea ușor desuete și inutile. [...] Cât de departe suntem de adepții noului

roman, care, susținând că întotdeauna bătăliile n-au fost câștigate cu arme de împrumut, sunt partizanii unei maxime specificități, văzând în orice contingentă cu filozofia, psihologia sau sociologia, balasturi inutile pentru roman. [...] Dar se spune că în ariergardă sunt trimiși pionieri și nu artileria grea. Să fie oare reflecția adevărată și în ceea ce privește literatura?”. ■ Al. Dima anunță cu mulțumire un *Interes crescând pentru literatura română peste hotare*. Sunt trecute în revistă cursurile de limba și literatura română ținute la Universitățile din Bratislava, Berlin, Leipzig, Humboldt. Vestea-articol se încheie cu un ton optimist: „Aș vrea să mai adaug în sfârșit că și universități mai depărtate ca, de pildă, cea de la Greifswald, preocupată prin așezare geografică de țările nordice, începe a se interesa de știința literară românească, în deosebi de cercetările de literatură comparată”.

● [„*Tribuna*”, nr. 23] Valentin Tașcu face o serie de adnotări critice pe marginea cărții lui Vasile Băran, *Duminica lucrurilor*, apărută la Editura pentru literatură, 1967: „Vasile Băran își simte universul pulsând în lucruri și întâmplări. Într-un anume fel, între om și obiect se consideră a exista numai diferențe inventate, raportul lor fiind determinat, de fapt, prin corespondența imaginilor osmotice... Fabulația lipsește, mai bine zis, este simulată, dinamica eroilor în sine fiind mult mai puțin semnificativă decât staticul vitalizat al concretului”. □•Ion Vidrighin prezintă cartea lui Ilie Constantin, *Bunavestire*, apărută la Editura pentru literatură, 1967: „Încă de la prima poezie (*Reversibilitate*), ești tentat oarecum să faci o apropiere rapidă între volumul de față și cel al lui Cezar Baltag, *Răsfrângeri*, premiat anul trecut de către Uniunea Scriitorilor. Aceeași modalitate de structurare a ideii poetice, aceleași teme uneori. [...] Dar nu trebuie crezut nicidecum că această apropiere l-ar înfunda pe unul față de celălalt. Ilie Constantin rămâne mai departe poetul «liniilor drepte». Și atunci când încearcă versul alb, poetul nu se lasă pradă inspirației facile, tentației simpliste de a crede în dezordinea cuvintelor”. ■ T. Tihan readuce în actualitate unele *Probleme ale literaturii române vechi*: „Revirimentul care a marcat în ultimii ani cercetările de istorie și critică literară nu putea să nu se facă simțit și într-un domeniu vitregit timp îndelungat [...] cum e cel al literaturii române vechi. [...] Ancheta realizată de revista «Ateneu», în ultimile sale două numere din anul acesta, privind literatura română veche a sesizat câteva din problemele importante ale disciplinei. [...] Ceea ce surprinde plăcut este faptul că participanții la acest colocviu – personalități științifice de prestigiu (Dan Simionescu, Virgil Cândea, Alexandru Elian, I. D. Lăudat, Șerban Cioculescu) – au subliniat cu o pasiune tinerească necesitatea abordării unor întrebări-cheie referitoare la perioada începuturilor literaturii noastre, care mai poate oferi încă destule satisfacții nu numai specialistului ci și lectorului obișnuit”. ■ Ion Oarcăsu comentează în termeni critici volumul lui Alexandru Lungu, *Dresoarea de fluturi*: „Poezia lui Alexandru Lungu tinde, cu toată puterea, spre ceva încă nedefinit. [...] volumul *Dresoarea de fluturi* mi se pare mai mult un stadiu intermediar, între *Ora 25*, culegere

apărută acum mai bine de două decenii, și viitoarea etapă a declanșării totale, simțită puternic în zonele de care aminteam”. ■ Domițian Cesereanu continuă articolul *Paradoxul artei (III)*, făcând referire la crezul estetic al lui Tudor Vianu: „La capătul acestei evoluții, Vianu examinează, cu autoritate, răsfângerea estetică și extraestetică a artei, într-un context de stabilitate și valabilitate universală. *Estetica* recomandă, în autorul ei, pe cel mai de seamă estetician al epocii în care a trăit. I-a revenit, printre altele, și meritul important de a «îndulci» mult «învinuitul caracter dogmatic» al esteticii, cum avea să se exprime o dată, nu despre sine, și fără să fi bănuțit atunci că va avea un asemenea rol”. ■ I. O. semnează un articol omagial, *Eugeniu Sperantia, octogenarul*: „Poet încă de la vârsta când alții visează făpturi himerice, Eugeniu Sperantia și-a format în scurtă vreme o cultură enciclopedică. Domenii după domenii i-au stimulat feroarea și curiozitatea intelectuală; discipline variate i-au fascinat privirea – de la cercetarea filosofică, la imaginnea muzicală, sau la teoria valorilor, sector în care a stăruit multă vreme, la poezie, proză și memorialistică de factură pronunțat intelectuală”.

7 iunie

● [„Scânteia”, nr. 7726] Paul Anghel realizează o interesantă anchetă socială *Vastul teren de afirmare pe care îl oferă satul socialist tineretului*: „Pentru a cunoaște mai bine preocupările, dorințele, idealurile tinerilor de la sate, am lansat un chestionar elevilor ultimei clase a școlii generale din câteva comune din Bărăgan și Dobrogea: 1. Ce profesie doriți să vă alegeți? 2. Din ce motiv? 3. Unde, în ce loc anume doriți să lucrați?”. ■ Ion Marinescu pune în discuție *Criteriul selecției în artă*: „Nenumărate articole care umplu paginile publicațiilor noastre privesc problemele artistice în unghiuri diferite, dar se întâlnesc într-un punct comun: pledoaria pentru calitate. [...] S-a vorbit mult despre lipsa scenariilor de calitate. Un bun regizor va ști să-și găsească scenariul care să-l reprezinte; dar atunci când nu știi atâtea lucruri, de unde să știi cum trebuie să fie un bun scenariu? Hai să punem punct – «maestrii» eșecurilor s-au jucat destul. Țara noastră are un cuvânt de spus în arena artei internaționale și nimeni n-are dreptul să o împiedice să-și spună cuvântul numai pentru că are el chef să se joace «de-a Antonioni». Pe undeva stau și așteaptă adevărate valori. Să le facem loc. Au venit la noi în țară trupe de teatru renumite, vedem filme de mari regizori, cu cei mai buni actori ai lumii. Sunt ferm convins că nu suntem departe de ei”. ■ I. Vetrineanu, secretar al Comitetului executiv Centrocoup, se ocupă de *Obstacole în drumul cărții spre librăriile sătești*: „Care este operativitatea cu care cartea ajunge în mâna cititorului? Și în această direcție există lipsuri care persistă de mai multă vreme. Faptul că baza de desfăcere a cărții în cadrul C. S. C. A. nu expediază noile titluri apărute, concomitent în rețeaua cooperăției de consum și rețeaua centrelor de librării, avantajând pe aceasta din urmă, provoacă nemulțumiri în rândul cititorilor de la sate și, totodată, creează premisele stocării unor titluri în unitățile cooperăției de consum. De pildă, din lucrarea *Mic dicționar mitologic*, unitățile centrelor de li-

brării au primit tirajul comandat în ianuarie 1967, iar cooperăția de consum în iulie 1967. Pentru eliminarea lipsurilor care persistă în sectorul de editare și difuzare a cărții considerăm necesară cointeresarea în mai mare măsură a editurilor în difuzarea producției editoriale. Aceasta se va putea realiza numai prin stabilirea contractelor directe între edituri și organele de difuzare respective”.

• [„Contemporanul”, nr. 23] Cenaclul „G. Călinescu” de la Academia Română reprezintă un eveniment demn de remarcat, chiar dacă numele celor care au citit sunt fără rezonanță: Mona Iuga (*Transcendență și Temere*), Maria Ana Murnu (*În casa asta...*) și Gheorghe Rădulescu (*Cântec de neam*). ■ George Ivașcu semnează un vast articol, *Conștiința de sine a criticii literare*. Pornind de la cele mai recente contacte al uniunilor de creație cu decidenții politici, „Congresul al IX-lea al Partidului, întâlnirile conducerii de Partid și de Stat cu oamenii de cultură și artă, dezbaterile Conferinței Uniunii Artiștilor Plastici, cele consacrate, în cadrul comisiei ideologice a C.C. al P.C.R., cinematograful, au dat și dau un puternic stimulent gândirii creatoare în toate domeniile vieții spirituale.” Gazetarul rezumă și eforturile salutare, depuse din 1965, pentru recuperarea tradiției ideologice estetice, sector literar rămas încă în penumbră, cu toate că problematica „moștenirii culturale” fusese inclusă în lista de priorități după decesul lui Gheorghe Gheorghiu-Dej: „Au apărut o serie de lucrări de sinteză, care au umplut – fie și într-un prim stadiu al cercetărilor –, o serie de goluri evidente. Ele constituie tot atâtea lucrări de referință, unele de natură a completa, în punctele substanțiale, imaginea trecutului nostru literar. [...] În acest sens, o contribuție esențială o aduc și reeditările de texte mai ales intensificarea apariției edițiilor științifice din colecția *Scriitori români* (E.P.L.) de mare ecou în public, dovadă și rapida lor epuizare, ediții ce vor fi consolidate prin cele exhaustiv-critice inițiate de Editura Academiei. Un început – încă timid – este acela din domeniul valorificării criticii și istoriei noastre literare prin volumele din colecția *Minerva* din Maiorescu, Gherea, care-și așteaptă ediții din legitimii lor urmași G. Ibrăileanu, E. Lovinescu, M. Ralea, G. Călinescu.” □ G. Ivașcu constată că, în critica literară a momentului, nu se manifestă coeziunea „direcției” socialiste, ci impactul unor talente individuale. „În destul de timidele – până acum – prelevări de date analitice asupra fenomenului critic actual, ceea ce se realizează, pare mai curând a fi o înfățișare de mozaic, mai mult sau mai puțin distinct în piesele lui componente, dar nu un relief pregnant de personalități puternic ancorate în realitatea noastră literară și, ca atare, ca profiluri distinct afirmative în ceea ce s-ar cuveni a fi o veritabilă, autentică, fermă și combativă poziție de conștiință. Se-nțelege acea conștiință vie și activă de participare deplină, militantă, la descoperirea talentelor, la relevarea, explicarea și promovarea, competentă și pasionată, a valorilor reale; la discernerea și analiza operelor literare în funcție de arta lor intrinsecă, dar, totodată, de finalitatea, de semnificația lor în actualitate.” □ Ziaristul continuă cu o pledoarie pentru moderație, pentru perspectiva deschisă, atentă la procedee, desprinderea de reaua-credință a istoriei literare lansoniene, pe motiv că ar fi de influență marxistă: „Oricum, apare limpede oricui că, alături de manifestări pozitive, de mare eficien-

ență publicistică, s-au făcut simțite destule neclarități și chiar aspecte contradictorii, generate de o anume inconsecvență în principii și – mai ales – de o subapreciere a factorului «metodă», de o insuficientă asimilare a unei metodologii critice adecvate, specifice, impuse de actuala etapă de dezvoltare a culturii noastre socialiste. În ultimul timp, cu prilejul unei polemici literare s-au înregistrat nu puține poziții contradictorii: unii, din repulsie față de așa-zisul «impresionism», păreau a cere o reîntoarcere la critica «dogmatică», în termeni cu totul depășiți, prin formule care circulau cu decenii în urmă; alții – dimpotrivă – repudiază orice fel de principii. Există și o categorie care, avidă de lecturi moderne, de ultimă oră, cade, cu sau fără voia sa, în eclecticism și spirit de compilație. Oroare de sociologism vulgar, pe bună dreptate îndepărtat din peisajul criticii acutale, pare a duce uneori la refuzul oricărui examen al conținutului social al operei analizate. După cum fuga de factologie, pozitivism și documentaristică goală, prăfuită, de excesul de «fișe» și «trimiteri» creează riscul ignorării oricărei încadrări istorice a operei literare, ba chiar subînțelege negarea istoriei literare ca disciplină.” □ Totuși, G. Ivașcu adaugă un surplus de grijă față de distincția estetic-ideologic, în privința scriitorilor cu derapaje naționaliste, precum Octavian Goga: „Nu de mult, la *Plenara C.C. al P.C.R.*, tovarășul Nicolae Ceaușescu cita în această privință cazul lui Octavian Goga, care, pe lângă incontestabilele merite și nu numai de ordin literar, dar și de atitudine protestatară împotriva asupririi naționale și sociale din trecut, a evoluat, totuși, sub presiunea ideologiei claselor exploatare, până la a-și pune talentul și prestigiul său de elevat om al culturii în slujba unei politici profund dăunătoare năzuințelor și luptei de propășire a poporului nostru. Mai mult: nu numai în sectorul editorial, dar și în cel al publicisticii curente s-au putut înregistra tendințe nu numai de explicare benignă a unor curente reacționare precum «gândirismul» sau «trăirismul», dar și încercarea de a escamota – sub panașul așa-zisei «laturi pozitive» și al talentului «fosforescent» – veritabilul profil al unora din acești «ideologi», care, în fond, își cunoșteau foarte bine «misiunile» și și urmăreau fluturând «nostalgiile paradisului» sau voluptățile «trăirii iraționale», scopurile cinic determinate de statele majore respective ale acelor organizații fasciste de tristă amintire. A ignora – cu bună sau rea credință: efectul e la fel de nociv – încadrarea social-politică reală, împrejurările precis determinate în care aproape un sfer de veac asemenea curent profund retrograde au acționat, în câmpul literaturii și al filozofiei, ar însemna o gravă abatere nu numai de la adevărul istoric, dar și o nu mai puțin vinovată neglijare a datoriei morale de a informa și orienta tinerele generații în *cunoașterea reală* a trecutului apropiat, a luptei ideologice și politice care, la un moment dat, a angajat însuși destinul țării și al poporului român.” □ G. Ivașcu încheie articolul cu o declarație de adeziune: „Noi, slujitorii acestei prese, trebuie să exprimăm cu putere, argumentat și convingător, poziția noastră – marxist-leninistă – în toate domeniile de activitate spirituală, astfel ca revistele noastre să fie tot atâtea focare de gândire contemporană în deplinul înțeles al cuvântului, adică în practica prezentă ca și în perspectiva autentic revoluționară.

8 iunie

• [„Scânteia”, nr. 7727] Adrian Anghelescu comentează *Poezia tânără pe poarta cetății*: „Există o legătură organică între primul volum al lui Pituț *Poarta cetății* și recenta sa carte *Cine mă apără*, după cum fiecare în parte, prin stihurile pe care le cuprinde prezintă o unitate de structură explicabilă cu atât mai mult cu cât deslușim mai bine specificul creației poetului și, în același timp, implicit, elementele nu mai puțin evidente ale unei biografii lirice a autorului. [...] Ca și un Nicolae Labiș bunăoară, Pituț se vedește și el «un spirit al adâncurilor», asaltat de întrebări, un explorator al zonelor subterane ale conștiinței, al tainicelor zăcămintele sufletești, versurile sale căpătând nu odată semnificația unui *De profundis clamavi*. Sinceritatea și profunditatea strigătului sunt însă autentice. Și totuși specificul creației sale de până acum îl determină în cea mai mare parte acele poezii cu un fond liric mai neînvolburat, mai limpede, în care autorul se exprimă pe sine și viața mai frust, mai concis, degajând multă prospețime și vitalitate, în care zvâcnește mai direct acel puls al vieții noastre și al istoriei. [...] Volumele de față, alături de altele ale unor autori ce se afirmă în prezent demonstrează așadar, o dată mai mult, năzuința constantă a liricii de astăzi de a exprima sugestiv gândirea, sensibilitatea omului contemporan, sentimentele sale profunde de plenitudine în fața vieții, de încredere în destinul patriei și al semenilor. Desigur că acest nobil elan creator și-ar putea afla o împlinire, un spor de substanță, o tonalitate mai gravă, mai amplă dacă, după exemplul marilor poeți, acești autori ar vibra mai intens la realitățile contingente, la mutațiile și avântul înnoitor al vieții noastre sociale”. ■ Ziarul publică *Scrisoare de recomandare*, povestire de Mircea Șerbănescu.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 5924] Nicolae Breban oferă cititorilor ziarului un fragment consistent din noul său roman, *Un nume inventat*.

• [„Cronica”, nr. 23] La un an de la moartea Otiliei Cazimir, Ana Mășlea îi aduce un omagiu în poemul *Cântec lin*, publicat chiar pe prima pagină. □ Tot despre poeta dispărută la 8 iunie 1967 scrie și Corneliu Ștefanache, care nu uită să ceară ca mormântul poetei să nu fie abandonat. ■ În paginile de literatură putem citi versuri de Radu Cârnecki, Platon Pardău și Nicolae Ionel, o proză de Aurel Leon, dar și o opinie critică de Marin Mincu. ■ Iconoclast, Marin Mincu scrie despre Dan Botta, un helenizant cu fundamente tracice, începând prin a reaminti polemica acestuia cu Lucian Blaga asupra paternității ideilor din *Spațiul mioritic*. Reamintind dialogul *Charmion* sau *Despre muzică*, publicat inițial în „Gândirea”, în intervalul octombrie 1934 – mai 1935, Marin Mincu comentează și dezbaterile privitoare la conceptul ionic/doric din literatura română, după care se trece către evocarea unei spiritualități trace. Figura lui Dionysos apare la Dan Botta pentru „a ilustra concepția substratului thracic al sufletului românesc susținută de Pârvan și preluată de Blaga”. Mincu pare aici să anunțe protocronismul: „Că spiritul nostru etnic asimilează de fapt Grecia apolinică și o depășește, iată deja o idee originală și îndrăzneată.” Tocmai de aceea, poate e forțată apropierea pe care criticul con-

stăntean o face între Dan Botta și Paul Valéry. ■ Al. Andriescu glosează despre o antologie de *Poezii* (editura și anul?) de Nicolae Labiș și nu putea să nu înceapă ea fără să facă referire la polemica despre valoarea poetului, lansată de Ion Negoițescu cu al lui proiect de *Istoria literaturii române*: „Labiș n-a fost un sentimental amorf și a avut întotdeauna curajul și pasiunea ideilor. [...] N-a scris versuri de aliniere conformistă, ci a încercat cu sinceritate și cu seriozitate să mediteze asupra rosturilor omului în societatea noastră.” Se pare însă că antologia comentată nu ne aduce un Labiș complet, iar omisiunile îi sunt reproșate pe bună dreptate, mai ales că este vorba despre un tiraj de 40.000 de exemplare. ■ V. Grigorescu traduce o proză de Alberto Moravia, *Dedublare*, în timp ce Vasile Nicolescu traduce câte o piesă din Apollinaire, Eluard și R. Desnos. ■ Dezbaterea despre estetică este continuată de Petru Comarnescu, cu *Necesitatea esteticii*. Nici o surpriză în conservatorismul intervenției care, deși debutează cu o bine gândită definiție a esteticii – „legile și categoriile artei [...], raporturile artei cu societatea și natura” – ajunge repede la un discurs normativ: „dacă tineretul nostru și cel al lumii ar cunoaște mai temeinic categoriile estetice și funcțiile spirituale ale artei, cred că s-ar cultiva mai puțin grotescul sau urâtul”. Discurs din care nu lipsesc aprecieri asupra valențelor esteticii marxiste: „La noi, mai ales, cu ani în urmă, estetica marxistă a fost interpretată uneori stângist și opac, am zice cu un absurd dogmatism. [...] Autorul militează pentru reabilitarea unor intelectuali de „marcă”, fie că vorbim despre Călinescu și Vianu, fie că, și aici atributul are altă semnificație, vorbim despre Alice Voinescu, Matila Ghyka sau chiar de Iorga. Criticul apreciază că este discutabil în ce măsură Pius Servien este estetician, sau Lucrețiu Pătrășcanu.

● [„**Flacăra**”, nr. 24] Lucian Pintilie semnează *Ora fanaticilor*, în care discută despre anticiparea unor „importante schimbări structurale în spectacolul contemporan”. Autorul consideră că „acest nou val propune lărgirea modurilor de expresie teatrală”, subliniind faptul că „unele criterii propuse au o intransigență cumplită”. ■ Cu subtitlul *120 de ani de la revoluția din 1848. Un moment crucial în istoria României moderne*, revista publică două pagini dedicate *Revoluției de la 1848 din Țara Românească*, amintind printre alții pe N. Bălcescu, I. Heliade Rădulescu și Ion Ghica. ■ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, este prezentat Scarlat Callimachi, cunoscut cu supranumele „prințul roșu”, ale cărui versuri, *Ritmuri de clopote*, (E.P.L.) îl califică drept „un poet de o frumoasă și delicată sensibilitate și de un constant și energic militantism pentru progres social”. ■ Este consemnată lansarea romanului lui Victor Hugo, *Oamenii mării*, tipărit la E. Tin. ■ Într-o notiță se amintește despre punerea în scenă a piesei neterminate a lui L. Pirandello, *Urișii munților*.

10 iunie

● [„**Glasul Patriei**”, nr. 17] Pe prima pagină, Radu Bogdan comentează despre *Un moment important în dezvoltarea relațiilor româno-iugoslave*: „Prin vizita pe care delegația de partid și de stat a țării noastre, condusă de tovarășul

Nicolae Ceaușescu, secretar general al C. C. al P. C. R., președintele Consiliului de Stat a făcut-o la sfârșitul lunii mai în R. S. F. Iugoslavia, la invitația tovarășului Iosip Broz Tito, președintele R. S. F. Iugoslavia, președintele Uniunii comunistilor din Iugoslavia, în cronică relațiilor româno-iugoslave a fost înscrisă o nouă pagină de seamă. Prilejuind o reafirmare a vitalității tradiționalelor legături de prietenie și colaborare existente între cele două țări, această vizită a constituit totodată, un bun mijloc de explorare și găsire a căilor menite să ridice pe o nouă treaptă relațiile româno-iugoslave în interesul celor două popoare, ale cauzei păcii și securității în Europa și întreaga lume”. ■ Marin Călin publică poezia *Lada de zestre*. ■ Radu Gyr semnează reportajul *În padina Zăganului*. ■ Revine Costică Alecu, vicepreședinte al Institutului Român pentru Relațiile Culturale cu Străinătatea, cu *Dezvoltarea legăturilor noastre culturale*; textul începe cu un citat din *Scrisoarea a III-a* (Mircea cel Bătrân către sultanul Baiazid), ca apoi să sublinieze: „Prin intermediul eroului evocat, M. Eminescu dădea expresie uneia din trăsăturile fundamentale ale poporului român, perpetuată de-a lungul veacurilor, și anume aceea că românii n-au avut alt ideal decât apărarea pământului strămoșesc, și dorința de a trăi în pace și buna înțelegere cu toate neamurile, cu toți vecinii. Această trăsătură venită din vechime, este proprie poporului român și astăzi, dobândind în actualele împrejurări istorice, noi dimensiuni, sensuri mai profunde și mai clare, exprimându-se prin modul în care România socialistă înțelege să acționeze în relațiile sale cu celelalte state și popoare din lume”.

11 iunie

• [„**România liberă**”, nr. 7352] În cadrul galei de decernare a Premiilor Uniunii Scriitorilor pe anul 1967 în prezența președintelui Pen-Clubului francez, Yves Gandon, au fost laureați: la secțiunea *Poezie*, Dimitrie Stelaru, pentru volumul *Mare incognitum*; Grigore Hagiu, pentru volumele *Sfera gânditoare* și *Dragoste de țară*; la secțiunea *Proză*, Alexandru Ivasiuc, pentru romanul *Vestibul*, și Paul Schuster, pentru *Funf Liter Zuika (Cinci litri de țuică)*; la secțiunea *Dramaturgie*, Paul Everac pentru volumul *5 piese de teatru*; la secțiunea *Critică și istorie literară*, Lucian Raicu pentru monografia *Liviu Rebreanu*; la secțiunea *Literatura pentru copii și tineret*, Alexandru Mitru, pentru volumul *Săgeata căpitanului Ion*, iar la secțiunea *Traduceri* Petru Manoliu, pentru traducerea romanului *Muntele vrăjtit*, al lui Thomas Mann.

• [„**Scânteia**”, nr. 7730] Festivitatea de *Decernarea premiilor Uniunii Scriitorilor pe anul 1967* este prezentată în termeni rezervați: „Luni la amiază la sediul Uniunii Scriitorilor din Capitală au fost decernate premiile Uniunii Scriitorilor pe anul 1967. La festivitate, la care au fost prezenți scriitori, ziariști, alți oameni de cultură, a luat parte și romancierul Yves Gandon, președintele Pen-Clubului francez, care se află într-o vizită în țara noastră. Premiile au fost înmânate de președintele Uniunii, acad. Zaharia Stancu, care cu acest prilej i-a felicitat pe scriitorii laureați. [...] În numele celor premiați a mulțumit scriitorul Al. Ivasiuc”.

■ Ioanid Romanescu supune atenției problema importanței care ar trebui acordate criticii, în contextul evoluției fenomenului literar, prin publicarea articolului *Publicul și poezia*: „De câte ori – în întâlnirile cu publicul – cititori de diverse categorii nu-și manifestă dorința de a afla lucruri noi privind poezia? Tocmai de aceea mi se pare o falsă problemă aceea că cititorul obișnuit «nu înțelege» literatura modernă, atâta vreme cât interesul păturilor largi de cititori se vedește în cele mai diverse împrejurări, iar problema accesibilității artei îi preocupă pe creatori cât și pe criticii de specialitate. Or, care este situația, de fapt? Față de evoluția fenomenului nostru literar, am impresia că în reviste se acordă insuficient spațiu criticii curente. În afara câtorva autori despre care se scrie – de bine, de rău – mai pe larg, «cronicile-notițe» cuprind – în general – numai date asupra debutului, două-trei citate și concluzia (prin care se spune că autorul se află în progres, față de o altă perioadă a creației sale). Unde este punctul de vedere asupra fondului de idei, asupra limbajului, unde este analiza stilistică și cum este apreciată latura determinantă a originalității poetului respectiv? [...] O mai accentuată preocupare cred că ar trebui să se manifeste și în ceea ce privește organizarea unor convorbiri între literați și cititori. De asemenea, radioul și televiziunea, conducerea cluburilor tineretului pot avea în atenția mai mult ca până acum și – de ce nu? – mai competent, fenomenul poetic contemporan. Dar totul, subliniem, ar trebui pornit de la înșiși creatorii și de la critică. În locul unor dispute de culise, publicul așteaptă din partea poetilor și criticilor elucidarea unor probleme privind fondul, forma și mijloacele poeziei moderne. Unele clasificări ale gândirii poetice, ale tendințelor ei, trebuie făcute la un mod apropiat de realitate. O altă chestiune pe care am dori să o ridicăm ar fi aceea a relațiilor directe cu publicul. La ora aceasta, în afara unor manifestări cu caracter sporadic și mai ales sărbătorec, revistele nu organizează întâlniri cu publicul. Atunci venim și ne mirăm de ce înșiși profesorii de literatură română manifestă adeseori răceală (ca să nu o denumim altfel) în predarea unor poeți. [...] Oare nu avem destule posibilități de a continua bunele tradiții ale înaintașilor literaturii noastre? Noile condiții sociale și economice, dezvoltarea învățământului de toate gradele și – implicit – interesul sporit în mase pentru fenomenul cultural-artistic au creat climatul necesar pentru ca poporul nostru să se înscrie în rândul celor cu foarte mulți consumatori de poezie. Ca niciodată, există toate premisele ca mulțimea să-și cunoască, să-și prețuiască și să-și stimuleze poezii”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 5926] C. Stănescu recenzează romanul lui Al. Ivasiuc, *Interval*, în care „vocația teoretică este superioară celei artistice. Teoreticianul se vede în romancier. Sub aspectul relațiilor, creația este împlinită.”

12 iunie

• [„Scânteia”, nr. 7731] Sorin Movileanu pune în discuție rolul editurilor în stimularea interesului scriitorilor pentru prezentarea actualității societății socialiste în cadrul articolului *Virtuți și resurse ale nuvelei*: „Inițiativa editurilor cu profil

literar – concretizată până acum doar prin titlurile apărute în Editura tineretului – de a tipări o colecție dedicată *Nuvelei de ieri și de azi*, în care vor fi selectate cele mai semnificative scrieri ce au ilustrat genul, credem că se cuvine a fi apreciată tocmai pentru posibilitățile largi pe care le oferă de a se contura – în timp – o imagine de ansamblu asupra principalelor coordonate ale dezvoltării acesteia. De altfel, chiar cele patru volume deja editate, reunind lucrări publicate în ultimii ani de V. Em. Galan, Ștefan Luca, Nicolae Jianu sau Francisc Munteanu, pot reliefa preocupările constante în câmpul nuvelei contemporane, și în primul rând strădania scriitorilor noștri de a surprinde prefacerile revoluționare din viața întregii societăți, de a înregistra mutațiile adeseori abia perceptibile din conștiințe, de a evidenția noi sensuri ale unor importante evenimente dintr-un trecut mai apropiat sau mai îndepărtat. Alăturarea și în continuarea unei asemenea «retrospective» a nuvelei românești, aceeași editură și-a propus să înfățișeze într-o colecție aparte – intitulată «Lectura» – și o serie de lucrări ce reprezintă momentul actual al evoluției genului. Într-adevăr, nuvelele publicate – *Duios Anastasia trecea* de D. R. Popescu, *Un joc nevinovat* de Al. I. Ghilia, *Cu ușile deschise* de Nicolae Țic, *Pădurea* de Constantin Gheorghiu sau *Doamna străină* de Laurențiu Fulga – ni se par elocvente atât în ce privește aspectele multiple pe care proza noastră încearcă să și le apropie, cât și pentru căutărilor îndreptate spre aflarea unor modalități adecvate de exprimare artistică a conținutului lor. Dincolo de trăsăturile distinctivă ale acestor scrieri, este însă comună preocuparea autorilor de a le conferi – explicit sau implicit – atributele unor adevărate dezbateri de idei, de a-l conduce pe cititor spre formularea unui punct de vedere propriu pe marginea datelor oferite de desfășurarea narațiunilor. [...] Înfățișând prin cele două colecții la care ne-am referit în rândurile de față coordonatele dezvoltării «de ieri și de azi» ale genului, editurile noastre sunt chemate totodată a stimula interesul scriitorilor pentru fenomenele și conflictele actualității, pentru acele aspecte care definesc plener realizările și perspectivele societății noastre socialiste. Promovând lucrări de o înaltă valoare artistică, a căror tematică izvorăște din însuși miezul realității, din efortul constructiv al oamenilor muncii, din profundele mutații sociale și morale, ele vor putea consolida largă audiență de care se bucură astăzi, în rândurile publicului cititor, nuvela românească”. ■ Ziarul publică *A fi sau a nu fi... cazul*, o schiță satirică de Ion Băieșu. ■ În *Cronica zilei* este comentat evenimentul cultural desfășurat în Capitală: „În cadrul ciclului «Seri memoriale» dedicat unor remarcabili scriitori români, marți, la Casa scriitorilor din Capitală, a avut loc o seară închinată lui George Bacovia”.

● [„Viața studentească”, nr. 24] Cuprinde mini-cronici și recenzii la mai multe apariții editoriale: Sandra Miron – *Complicatul ecou* (despre *Interval* de Al. Ivasiuc), Gabriela B. Nicolescu – *Simbolul unui sfârșit* (despre romanul *Iarna Fimabul* de Alice Botez), N. D. Fruntelată despre *Invitație la vis* de Damian Ureche, iar Adrian Dohotaru, în *Creație teatrală* (despre *Ionescu, Popescu, Vulpescu*), se referă la trei piese într-un act – jucate pe scena Naționalului clujean –

Lacuna de Eugene Ionesco, *Visul* de D. R. Popescu, *Rochia* de Romulus Vulpecu. ■ Cităm din cronică literară a Anei Blandiana despre Gh. Pituț – articolul *Spiritul pădurilor*: „Spuneam cândva că în țara noastră poezii se împart în două mari și semnificative categorii: cei născuți la sat și cei născuți la oraș. Iată însă că un poet autentic trece printre noi, și nu vine nici de la sat, nici de la oraș, el coboară din pădurile Ardealului. Străin orașului, Gh. Pituț nu este ceea ce se numește un poet țăran deși hotarul de sud al poeziei sale se învecinează cu universul țăranesc [...]. Gh. Pituț aduce în poezie spiritul aspru al pădurilor, sufletul îndârjit al urșilor, dragostea de codru altfel decât la Eminescu sau Labiș. În pădure Eminescu era îndrăgostit, Labiș era copil, Pituț este *pădurar*... Cât de frumoasă și gravă este această carte de poezie intitulată tulburător *Cine mă apără*... ce lipsă de boemă, ce lipsă de adolescență și ce maturitate caracterizează tânărul poezie! Prin Gheorghe Pituț se verifică încă o dată gravitatea noastră, a tuturor”.

13 iunie

• [„Scânteia”, nr. 7732] Gheorghe Tomozei semnează *Poetul angajat*, o remarcabilă ilustrare a climatului scriitoricesc și criticii contemporane: „Una dintre cele mai triste zile din viața mea a fost aceea în care, discutând cu câțiva colegi vestea îndoliind ziarul a morții lui Che Guevara, un «rafinat» estetik, care era de față, mărturisea aproape cu bucurie că nu știe cine e Guevara, că n-a auzit de el. Trebuia să înțelegem, bieți muritori legați de lianele unor domestice vegetații, că un «artist» nu poate fi tulburat decât de seisme de laborator meșteșugăresc, de vibrații ancestrale, că ignorarea timpului material prezent e o condiție a «conectării» (o, acest cuvânt atât de prețios, împrumutat unor «nobile» stări de spirit!) la inefabil. [...] A te simți un scriitor angajat presupune, să n-o uităm, un grav și solemn ritual: răspundem pentru iscălitura noastră și dacă pot fi înțelese, iertate, crizele de meșteșug, nimeni nu ne poate absolvi de viciile de caracter. Sigur, drumul unui scriitor spre oameni (spre cei de azi și de totdeauna), spre sine, este adesea sinuos și trebuie spus că (este și vina noastră) nu izbutim să apărăm cum se cuvine noblețea luptei cu cuvântul. Un rol important, în climatul scriitoricesc (să nu exagerăm, nu decisiv) îl are critica literară care, după ce ani de zile a practicat ritualul de neînviat al legănării de cădelniți, distribuind, sentimental, galoane, s-a transformat brusc într-o instituție «sacră» de punere la colț, pe coji de nuci. După trei recenzii întâmplătoare în coloane puțin citite, tânărul critic devine «înger exterminator» și neagă totul, după principiul scandalos de simplu: de ce să zic da, când pot zice nu! Numărul poezilor consacrați e mai mic decât al criticilor și fenomenul devine (nu foarte) îngrijorător. Spun aceasta fiindcă un poet adevărat nu poate fi creația criticii. Și mai cred că – privind lucrurile tot în perspectiva timpului – ne grăbim să comprimăm ori să suprimăm etape de viață, din trei absolvenți ai adolescenței facem o generație, din trei cărți un *curent*, un poet care tace o vreme, fie și fructuos, devine ratat la anii când abia ar trebui să scrie, se instituie o bursă a valorilor cu «acțiuni» fără acoperire. A trăi tranșant izbânda

și înfrângerea, a avea puterea să te eliberezi de algele inerției, a fi un slujitor al vremii tale, a escalada neconținut tinerețea – toate acestea cred că țin de profilul scriitorului angajat, marcat de ideile înnoirii, scriitor care țintește în primul rând găsirea tuturor căilor prin care să ajungă la izvorul său genetic, poporul din mijlocul căruia s-a ridicat și în are se va întoarce, ca marile fântâni”.

● **[„Albina”, nr. 24]** Ion Marin semnează poezia *Minuni pe Argeș*, Vlaicu Bârna publică *E mai bogată marea*. ■ Din proză citim *Tractoristul în concediu* de Sadu Rudeanu și *Muntele și vulcanul* de A. Croitoru. ■ În *Notă de lectură* C. N. Negoită comentează comprehensibil despre câteva medalioane și pamflete ale lui Tiberiu Iliescu: *La cocoșul spânzurat*: „Câteva din medalioanele și pamfletele acestei culegeri au fost înobilate de altfel prin girul argezian de atunci. Repet: medalioane și pamflete, deoarece Tiberiu Iliescu mânuiește cu dexteritate și mângâioasele fulgurații lirice, dar și linia îngroșată a caricaturii”. ■ Stela Triteanu scrie despre *Înaintași ai culturii românești. Ion-Pop Reteganul*: „Cu toate limitele concepțiilor sale sociale, este demnă de reținut activitatea sa de luminare și îndrumare a poporului, legătura sa continuă cu masele muncitoare asuprite ale satului și identificarea cu năzuințele acestora spre o viață mai bună, ajutându-l să se situeze pe o poziție avansată și să constituie pentru noi exemplu demn de urmat”. ■ Se anunță *Un nou concurs: 12 snoave*: „Răspunzând dorinței a numeroși cititori, începând cu numărul din 4 iulie, deschidem un nou concurs cu premii în obiecte. Timp de 12 săptămâni vom publica în pagini de satiră și umor câte o snoavă care va cuprinde câte o greșală. Vă invităm să le descoperiți”.

● **[„Cutezătorii”, nr. 24]** Apar povestiri pentru copii semnate de Nicuță Tănase, *Perspectiva lui Dănuț*, și Octav Pancu-Iași, *Arhimede redivivus*.

● **[„Gazeta literară”, nr. 24]** Este reprodus Comunicatul privitor la „adunarea generală a Organizației de partid a scriitorilor din Capitală, urmată de *Plenara lărgită a Comitetului de conducere al Uniunii Scriitorilor*”. □ Aparte, în aceeași pagină, scrisoarea menționată în comunicat, trimisă către Comitetul Central al Partidului Comunist Român, Tovarășului Nicolae Ceaușescu: „Conducerea Uniunii Scriitorilor, împreună cu organizația de partid, făgăduiesc să-și mobilizeze întreaga capacitate de inițiativă și acțiune de a traduce, pe un sol fertil, îndrumările de partid, buna credință și dorința de mai bine a tuturor scriitorilor pentru o dezvoltare deplină a scrisului românesc.” ■ Dumitru Almaș povestește ce s-a întâmplat în 1848 *La București*: „A fost 1848 un an fierbinte. Un an în răzmeriță aproape general europeană. Din Palermo în Stockholm și din țărmul Atlanticului în cel al Mării Negre, s-au desfășurat valurile revoluției. [...] La librăria lui C. A. Rosetti sau în casa lui Ion Ghica se întâlnea tineretul revoluționar și punea la cale nu atât răsturnarea lui Vodă, cât răsturnarea orânduirii boierești. [...] «Țara e coaptă pentru revoluție, Alecule! Mergem în țară!» exulta de bucurie Bălcescu.” ■ Victor Eftimiu publică poezia *Azurul și pământul*. ■ În articolul *Tribună internațională de poezie*, Șerban Cioculescu anunță publicarea, între alte traduceri din mari poeți ai literaturii universale și chiar ale savantei Marie Sklodowska

Curie, a unor poeme de Arghezi în douăsprezece limbi, alături de o biografie și de orația lui Vladimir Streinu ocazionată de moartea lui Arghezi, în revista trimestrială geneveză *Poésie vivante*. O altă prezență românească promovată în revistă este cea a lui Brâncuși: „Din țara cu cele patru limbi, cum își spune Elveția, reținem *Muza dormind*, sonetul închinat lui Brâncuși de către Henri Morier și data 28 septembrie 1967, cu traducerea lui Ion Caraion, apărută în revista noastră, la 12 octombrie 1967.” ■ D. Păcurariu reconstituie imaginea creației literare pașoptiste, în paralel cu particularitățile sociale și spirituale specifice epocii, în articolul *Literatura unei epoci revoluționare*: „Creația literară a scriitorilor acestei generații de revoluționari reflectă atare năzuințe ale epocii. Scriitorii evocă momente ale istoriei naționale pentru a oferi pilde de eroism stimulator contemporanilor, reflectă viața grea a păturilor asuprite, abuzurile administrației, pentru a sublinia nedreapta orânduire și necesitatea înlăturării ei. Pașoptiștii sunt cei care descoperă folclorul, care teoretizează prima dată importanța lui și-l publică. Prima mare culegere de poezii populare apare acum datorită lui Vasile Alecsandri. Preocuparea esențială a epocii, vădită în programele revistelor, în articole și confesii ale scriitorilor, în genere în practica vieții literare, era aceea de a da întregii literaturi o orientare originală, pornindu-se de la ideea unei arte inspirate din realități românești, din năzuințe românești și combătându-se migretismul, mania traducerilor, a prelucrării de modele străine.” ■ Dumitru Micu anunță în rubrica *Cărțile săptămânii* ieșirea de sub tipar a volumelor: *Vina nu e a mea* de Nora Iuga, *Arderea etapeilor* de Bazil Gruia, *Dimineața cu fluturi* de Vasile Zamfir. ■ Leonid Dimov realizează un scurt comentariu despre cartea lui Basarab Nicolescu *Ion Barbu. Cosmologia Jocului secund*, intitulat *Ermetism și ignoranță*: „[...] destramă pecetea de ermetism pusă arbitrar poeziei lui Ion Barbu, arătând răspicat modul cum confuzia ia naștere nu datorită ambiguității poeziei, ci dimpotrivă, a ignoranței cititorului și mai ales a criticului neavizat. [...] „Ermetismul poeziei lui Barbu este un mit pe care l-a creat ignoranța. Dificultatea se pulverizează prin inițiere, iar inițierea se realizează prin cultură”.” ■ În cronică *Școala și studiul clasicilor*, Romul Munteanu explică de ce școala a insistat de-a lungul vremurilor pe studiul marilor scriitori, panteonul autorilor considerați clasici fiind lărgit de la Homer, Sofocle, Virgil, la reprezentanți ai renașterii, romantismului, realiști și chiar „poeți damnați, ca Baudelaire și Verlaine. Prin urmare, cupola panteonului clasic al literaturii nu se închide niciodată, clasicizarea unor scriitori fiind, după părerea noastră, un fenomen deschis, permanent, fiecare literatură națională aducându-și, în acest sens contribuție. [...] Dar astfel devine, în același timp, foarte limpede faptul că noțiunea de clasic nu are în această accepțiune decât foarte puține note comune cu aceea care delimitează un anumit curent literar, ea intrând în acest caz în discuție prin sensul de model, autoritate, consacrare, termenul de referință fiind național, universal sau limitat la o epocă oarecare.” ■ Al. Hanța discută despre *Tendențe unioniste în gândirea literară românească premaioreșciană*,

explorându-i pe Coresi, Cantemir, Gh. Șincai, Petru Maior, Heliade, Asachi: „Certitudinea unității etnice, eliberată de orice îndoială își sporește sensurile prin deschiderea unor noi orizonturi spre cultura universală, istoriografia devenind un organ al luptei politice care-și înlătură reminiscentele provinciale, își multiplică unghiurile observației și domeniul preocupărilor. Sursele documentare sunt supuse unui exigent examen critic, patosul polemicii și setea găsirii adevărului, prin apel la argumente istorice, etnografice, folclorice, lingvistice etc., îmbrățișând istoria noastră în ansamblul ei.” ■ Un nou episod din *Universul poeziei – XI. Mobilele* – prilejuiește comentarii critice despre natura interioară a omului prin raportare la poezie: „S-ar spune că modelele noastre sunt statuile. Într-un cuvânt natura omului e artificial. Chiar când nu corectăm natura indiferentă, suntem atenți la ceea ce pare fabricat și fără îndoială soarele și luna ne plac, fiindcă sunt geometrice și fac impresia a fi fost fabricate de un om primordial. Ideea dumitale de interior prin raport la natură e combătută și de filozofi și de esteticieni. În spiritul lui Hegel, eu nu recunosc, de pildă, decât interior, un interior interior și un interior exterior, adică unul până la ușă sau poartă și altul spre orizont. Limita totuși e greu de stabilit. De vreme ce nimic nu are rost în poezie dacă nu e expresia biografiei mele, tot ce intră în poem e „interior”. [...] Sunt câteva divinități tutelare ale casei care au căpătat de mult în subconștientul nostru calitate animală.” ■ Sunt prezentați scriitorii premiați de Uniunea Scriitorilor: Dimitrie Stelaru, Grigore Hagiu, Al. Ivasiuc, Paul Schuster, Paul Everac, Lucian Raicu, Alexandru Mitru, Petru Manoliu. ■ Valeriu Cristea, la rubrica *Cronica literară*, comentează *Fanar* al lui Horia Stancu: „Autorul varsă în roman aproape întreg procentajul cuvintelor de origine turcă și greacă pe care le posedă limba română și urmarea e că stilul rămâne limpede, dar se colorează cu sucul acestor vorbe pitorești, narațiunea mișcă bine numeroasele planuri epice și-l întărește pe cititor prin zeci de suspens-uri așezate cu viclenie în punctele de maximă încordare a povestirii. [...] O fină ironie filozofică învăluie de-a lungul întregii cărți întâmplările mărunte și evenimentele mari, asupra cărora autorul planează. [...] Receptat la început ca tablou pitoresc și document istoric, romanul lui Horia Stancu își descoperă o adâncime tulburătoare și opera se redirecționează în avantajul autorului.” ■ Dumitru Radu Popescu publică un fragment din proza sa *Sub seară* ■ Florian Potra, în articolul *Scriitorii și filmul* subliniază că „scriitorii au o mare răspundere față de cinematografia românească, la a cărei redresare sunt chemați să contribuie hotărâtor”, încheind cu recomandarea de aliniere la realitatea socială și politică: „Am lăsat dinadins la urmă o chestiune esențială: poziția ideologică și politică a scenaristului. Dar a spune că el trebuie să fie cu ochii minții și ai inimii permanent deschiși spre realitate, spre fenomenele de impresionantă prefacere socială, economică, culturală a României de azi, spre opera de edificare materială și spirituală a socialismului, înseamnă a spune că așa trebuie să fie un scriitor pur și simplu. Din acest unghi, poezia literară și cea cinematografică se confundă, e una singură.” ■ Valeriu Rusu

semnează un medalion *Ovid Densusianu*: „Variatatea disciplinelor lingvistice pe care le-a cultivat Ovid Densusianu [...] – filologie romanică, istoria limbii, evoluția estetică, dialectologie, toponimie, fonetică, lexicologie etc. – și modalitățile diferite în care le-a abordat [...] i-au dat posibilitatea să-și exprime părerea despre unele probleme teoretice ale domeniilor respective, să formuleze idei noi, directive și să aducă precizări de metodă. [...] Critica metodelor neștiințifice, folosite până la el în cercetările filologice, cultivarea bunelor tradiții, deschiderea unor noi perspective și abordarea celor mai actuale probleme ale evoluției limbii, afirmarea cu curaj a adevărului științific, sunt trăsături care îl caracterizează pe Ov. Densusianu ca un revoluționar în sensul propriei sale definiții: «Revoluționar este cel care aduce idei nouă și luptă pentru ele încredințat că puterea lor se va impune cu vremea.» □•Speculând asupra evenimentului asasinării lui Robert Kennedy, Radu Popescu vine propria sa versiune în *Dallas – Memphis – Los Angeles*: „Oricât de cumplită ar fi drama oamenilor ce au căzut, a familiilor, a prietenilor lor, infinit mai cumplită apare drama poporului american, împins astăzi, cu țeava carabinei în piept, spre abandonarea, spre renegarea vechii sale iluzii democratice. [...] Șansa democrației americane nu vine, nu poate veni, de la câteva măsuri de lege și de poliție, care nu pot fi decât un slab auxiliar, dacă nu o ridicolă formalitate. Ea s-a lăsat întrevăzută, încă o dată, în împrejurările cele mai recente ale asasinării lui Robert Kennedy. Ea stă în conștiința poporului american, în hotărârea lui, în curajul lui de a curăța zonele infectate ale vieții publice și particulare, de a se elibera de mâlul violenței, de iluzia egalității în inegalitate, și a libertății în robie, și de a impune unitatea și consecvența adevăratei democrații, cu toate consecințele ei, înăuntru și afară.” ■ Sub titlul *Poezie și proză românească în țara lui Verhaeren*, Constantin Crișan anunță prezența scriitorilor români în spațiul cultural european: „Pentru a doua oară, în ultimii trei ani, prestigioasa revistă belgiană de limbă franceză, *Marginales (Revue bimestrielle des idées et des lettres)* – director: elevatul, venerabilul poet și academician Albert Ayguesparse, își oferă paginile poeziei și prozei românești de azi. [...] În total, un număr de 37 de scriitori români – prozatori și poeți – majoritatea din ei cunoscuți și traduși deja în limba franceză și în atâtea alte limbi sunt, de data aceasta”.

• [„**Tribuna**”, nr. 24] Valeriu Streinu și Ion Vidrighin prezintă volumele de poezii ale lui Dumitru Trancă și Mirei Preda. Dumitru Trancă, *Arcade* (Editura pentru literatură, 1968): „Modern, fără ostentație, prin eliberarea de canonul versificației, D. Trancă invită la meditație, depășindu-se prin cuminenția clasică spre alte orizonturi, în care neo-tradiționalismul [...] se împlinește pe planurile unei estetici profund ancorată în concret [...]”; Mirei Preda, *Promotorii* (E. P. L., 1968): „Mira Preda e la primul ei volum de versuri. Dincolo de stângăciile inerente unui astfel de debut, expresia elevată, tonul direct comunicativ, fac sensibilă imaginea unei poezii de-o mare cantabilitate și feminitate”. ■ Ion Pop semnează articolul: *Condiția mitologică și magică a poeziei*: „O definiție de mare

circulație la poezii avangardiști (în speță la suprarealiști) este cea care vede poezia ca pe o revelație a misterului, iar pe poet ca pe un creator de lumi. Ea a avut o pondere deosebită și în mișcarea de avangardă românească, în care poziția demiurgică a poetului și condiționarea poeziei de cantitatea de necunoscut dezvăluită au fost pe larg dezbătute mai ales în gruparea de la «Unu» și în suprarealismul de după război. În concepția, de pildă, a lui Ilarie Voronca, poemul era o «a doua lumină», descoperind zone necunoscute ale realului [...], iar Sașa Pană, tovarăș de idei, vedea în poet un alchimist al imaginii, reluând de fapt o celebră formulă rimbauldiană”. □•Al. Căprariu recenzează cartea lui Ion Bănuță, *Olimpul diavolului*: „Față de anterioarele plachete de versuri, cu *Olimpul diavolului*, Ion Bănuță înregistrează un progres vădit. Înainte de toate, cred eu, acesta se datorează unei mai decise clarificări în planul ideilor [...]. Și Ion Bănuță aspiră la certitudini”. ■ Mircea Borcilă glosează despre *Lucian Blaga și problemele limbii române*: „Devotamentul statornic al poetului și gânditorului L. Blaga față de problemele definirii spiritualității românești și ale destinului ei istoric ar fi trebuit să consacre drept firească, în conștiința posterității, «aplecarea» sa și asupra «întrebărilor» limbii române. Mult mai puțin cunoscute, poate pentru că nu au constituit obiectul unor preocupări aparte, intervențiile sale în această privință se semnalează, sporadic, în trilogiile sale filosofice, în unele eseuri și aforisme, dar mai ales în lucrarea postumă dedicată gândirii iluministe din Transilvania secolului al XVIII-lea”.

14 iunie

• **[„România liberă”, nr. 7355]** Secțiunea *Puncte de vedere* găzduiește, sub titlul *Poezia și cititorul contemporan*, semnată de Mariana Turbăceanu, o pledoarie pentru o poezie hrănită „de sevele unei rădăcini adânc împlântate în realitățile istorico-sociale, în solul unic sufletesc al poetului”, care să nu dea impresia unui „organism dezarticulat sau, mai precis, a unor elemente căutându-se haotic pentru a alcătui un tot articulat”. Modelele invocate sunt Eminescu, Blaga, Arghezi, Bacovia, pentru „forța cu care sunt rotunjite universurile lor poetice”, pentru „adevărurile pe care le comunică” și pentru faptul că sunt „împlântate în realitățile autohtone”. Incluși în aceeași categorie privilegiată sunt Ion Alexandru, Marin Sorescu, Ileana Mălăncioiu și alții, întrucât universurile lor poetice „se asimilează sensibilității noastre tocmai ca universuri personale, de neconfundat”.

• **[„Scânteia”, nr. 7733]** În rezonanță cu orientarea clasică filosofică și artistică asupra necesității comunicării cu publicul, Petru Comarnescu face un comentariu despre *Spiritualitatea – criteriu estetic esențial*: „Există diferite tipuri de creatori – de la cei mai închiși în sine la cei expansivi – precum și diferite tipuri de relații, dar nici un creator cu suflet, oricât de interiorizat ar fi el, nu nutrește credința că există doar pentru el însuși și nu neagă rostul de comunicare al artei. Necesitatea comunicării cu colectivitatea stă la baza filozofiei și artei grecești și romane; ea a înălțat catedralele, statuile și frescele Evului Mediu și mai ales arta

Renașterii sau cea a Barocului, iar în secolul al XIX-lea luptele pe care le-au dat impresionismului nu au fost împotriva publicului, ci pentru apropierea de acesta. [...] Publicul, cu diferitele lui straturi de cunoștințe, sensibilitate, aspirații are nevoie de educație estetică, dar, la rândul lor, și educatorii, adică artiștii și criticii, trebuie educați. Să nu înstrăinăm arta față de public și nici să facem concesii celor total nefamiliarizați cu specificul creației estetice sau tributari unui gust îndoielnic. Să ne ridicăm cu toții, prin cele mai variate mijloace, la înalte valori sau la autentice semnificații ale vremii noastre, ale societății noastre. Idealul estetic al lumii noastre nu poate fi conceput fără gândul la comunicarea cu publicul, fără stimularea receptivității lui către ce e înalt și cu adevărat uman”.

• [„Contemporanul”, nr. 24] Este tipărită *Scrisoarea Comitetului de conducere al Uniunii Scriitorilor și a Organizației de partid a scriitorilor din Capitală către Comitetul Central al Partidului Comunist Român, tovarășului Nicolae Ceaușescu*. Retorica textului atrage în mod deosebit atenția: „Scriitorii de azi s-au bucurat și se bucură de grija atentă a conducerii partidului, de prețioasele îndrumări ale Dumneavoastră personal, care vă apropiați cu cea mai mare dragoste de oamenii scrisului. [...] Zilele trecute, așa cum ați făcut-o și în alte ocazii, ați avut o convorbire cu membrii Biroului Uniunii Scriitorilor și ai Biroului organizației de partid. Suntem preocupați să fructificăm în chipul cel mai fericit sfaturile pe care ni le-ați dat. În acest spirit spirit a fost convocată o adunare generală a organizației de partid a scriitorilor din Capitală, la care au participat și invitați, urmată de o plenară deschisă a Comitetului de conducere al Uniunii Scriitorilor.” □ În continuare, se exprimă atașamentul față de politica partidului apelându-se la formule de luare a angajamentului: „am dezbătut timp de două zile în cadrul plenarei sarcinile ce revin presei literare, în strânsă legătură cu desăvârșirea construcției socialiste în Republica noastră și continua dezvoltare a națiunii române. Noi apreciem că revistele literare sunt și trebuie să fie un puternic instrument de educare patriotică a maselor largi de cititori, mijloc de promovare de difuzare a valorilor și de afirmare a bunului gust și păturile cele mai largi al populației. [...] Participanții la recente adunări, scriitori din toate generațiile, și-au manifestat în chip unanim atașamentul și admirația pentru politica internă și externă a partidului și statului nostru, făgăduind să ajute prin munca lor la promovarea acestei politici, aducându-și – în matca națiunii întregi – un tot mai pozitiv aport la rezolvarea sarcinilor de construcție a societății românești și a formării omului nou. [...] Suntem de la început până la sfârșit partizanii unei literaturi angajate și Uniunea Scriitorilor, atât ca asociație de breaslă, cât și fiecare autor luat individual, nu concepe să promoveze alt fel de literatură.” □ La finalul scrisorii, semnatarii fac apel la clișeu unității în diversitate: „Cultivând pe mai departe pluralitatea de stiluri și modalități, fiind adepții unei viziuni estetice larg cuprinzătoare, concepția scriitorului, ideologia lui, rămâne una singură, marxist-leninistă, concepția materialistă despre lume și o atitudine militantă împotriva oricăror teorii idealiste, împotriva a tot ce se servește

sau poate servi ideologiei străine.” ■ Nicolae Manolescu, în *Patosul ideilor*, scrie cronică la romanul lui Al. Ivasiuc, *Interval* (E.P.L., 1968), aducând în prim-plan principiile de compoziție textuală: „Mai mult decât în primul lui roman, *Vestibul*, în *Interval* Al. Ivasiuc refuză să dea la lumea fictivă a operei sale drept o lume reală, adică existentă, independent de el: este o lume numai posibilă, curată ipoteză de lucru. Nu avem nicio clipă sentimentul că, pentru autor, cartea este mai puțin «enigmatică» decât pentru noi, că, lui, sensul ei ultim i s-ar fi dezvăluit: autorul este, de data aceasta, un cititor ca oricare altul și are o versiune a lui asupra lucrurilor, nici singura, nici cea mai bună. N-am să neg că întotdeauna literatura a înșelat (în bine sau în rău) prevederile autorilor; dar Al. Ivasiuc procedează ca un scriitor modern, când își asumă pe de-a-ntregul condiția relativității sale în raport cu propria creație, el nu numai știe că nu vede mai mult decât oricare dintre cititorii săi, dar își concepe chiar romanul de pe această poziție.” Totuși, criticul nu-și ascunde obiecțiile în judecată de valoare: „Al. Ivasiuc se pierde adesea în cuvinte, de unde și cazuistica sentimentală și ideologică, *Interval* e un roman foarte interesant și foarte personal, reconfortant prin intelectualitatea lui neprefăcută; dar încă nu e acea carte mare pe care o așteptam de la Al. Ivasiuc. Nu e, desigur, decât o amânare. Când Al. Ivasiuc va reuși să imprime extraordinara lui vocație pentru idee într-o materie psihologică mai vie, mai variată, el o va scrie.” Este notabil faptul că, în pofida unei relații amicale recunoscute reciproc, criticul literar nu abjură principiul estetic, semnalând, oricând consideră de cuviință, decalajele valorice.

15 iunie

• [„**România liberă**”, nr. 7356] În cadrul rubricii *Cronica literară* Aurel Martin analizează volumul de versuri al lui Cezar Baltag, *Monada*, din perspectiva temelor poetice și a trăsăturilor liricii, apreciind capacitatea poetului „de a se interioriza și exterioriza, de a vibra la mișcările tănuite ale universului supus legilor dialecticii, de a trăi intens gravitația cosmică, sentimentul timpului relativ și absolut, al spațiului uranic și al devenirii, de a se răsfrânge pe sine însuși, în elementele firii”. Detaliind, apoi, analiza poemelor, cronicarul literar se oprește asupra *Țărmlui zadarnic*, poem al cărui punct de pornire este basmul *Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte*, rescris în sensul unui poetic „miracol al nașterii” și al morții, ca o „mișcare de urcare și coborâre dincolo de pragurile limită”. Dacă viața este văzută ca „deschidere spre cunoaștere”, iar moartea, ca „autodevorare, absorbție în neant”, poemul, în ansamblul lui, este unul al „esențializării, prin transcenderea aspectelor fenomenale, prin ancorarea în polii ciclului dialectic”.

• [„**Scânteia**”, nr. 7734] Ion Pascadi semnează *Reacția publicului față de calitatea producției artistice*: „De mare însemnătate în realizarea unui contact eficient între artă și public este critica literară și artistică. Se constată însă adesea că reacțiile publicului diferă sensibil de părerea criticii, că filme, cărți sau spectacole

criticate se bucură de succes sau invers. Care sunt factori care explică acest fenomen? Un domeniu vast care se cere cercetat este cel al relației dintre receptarea artei prin intermediul instituțiilor și mijloacelor constituite în acest scop și pe calea amatorismului artistic. Cel de-al doilea, cunoscând o dezvoltare deosebită, ajunge uneori, pentru anumite categorii de public, să reprezinte singura cale de contact cu arta sau cea principală. Este această situație cea mai potrivită? Îndemnul la obiectivitate, inițiativă, contactul cu valorile artei pe calea unei participări directe la interpretarea lor nu este însoțit – atunci când lucrurile se limitează aici – de o îngustare a orizontului, o scădere uneori a exigențelor artistice și o unilaterală dezvoltare a celor ce receptează arta? Cercetarea sociologică ar putea să distingă între situațiile în care calitatea este înlocuită prin cantitate, multilateralitatea prin simplificare și sărăcire a conținutului acestei relații, sugerând totodată căile de a o îndrepta”. ■ Gabriela Duda exprimă opinii severe în *Epicul coplesitor*: „Lectura celor trei volume ale romanului lui Vintilă Corbul, *Dinastia Sunderland-Beauclair*, apărute în acest an în Editura pentru literatură, ar putea declanșa din partea cititorului neavizat o reacție de nedumerire. [...] Ansamblul epic ar fi avut de câștigat în profunzime dacă autorul ar fi evitat extinderea excesivă a acțiunii în spațiu și timp. O singură experiență istorică ar fi fost revelatoare pentru destinul personajului principal și al familiei sale. Comentariul scriitorului nu fuzionează cu substanța epică propriu-zisă și cu toate că planurile narrative au o anume legătură datorită prezenței lui Richard Sunderland, edificiul în ansamblul său rămâne o aglomerare necristalizată de fapte și personaje. Lectura romanului, o dată mai mult, îndreptățește ideea că o operă literară nu se constituie doar din intenții, oricât ar fi ele de ambițioase, fapt asupra căruia Editura pentru literatură n-a meditat – se pare – suficient la publicarea cărții”. ■ Versuri semnează: George Chirilă (*Din nou adolescent*), Nicolae Dragoș (*Explozii vegetale*), George Dan (*Pescarii*).

● [„Cronica”, nr. 24] Primul eseu care trebuie semnalat este răspunsul lui Radu Negru. „Da, spune el, estetica este o știință, iar Marx ratifică această apreciere”. O filozofie a artei este, în concepția lui Negru, o metateorie. Autorul critică și el manualul de estetică marxistă din 1964 și recomandă lectura directă dar, la fel ca predecesorii săi din anchetă, nu consideră transformările care au loc în arta mondială. Pe de altă parte, recomandă la rândul lui redactarea unui nou tratat de estetică. □ Se remarcă, de asemenea, textul lui Lucian Grigorovici despre muzică – *Muzica modernă și accesibilitatea ei* – pentru că autorul încearcă să înțeleagă rostul muzicii moderne, dodecafonice și seriale. El concede că publicul meloman are dificultăți cu această muzică mult mai puțin inteligibilă dar recunoaște totodată că muzica este o formă de cunoaștere: „muzica ne ajută să înțelegem realitatea prin corespondențe [...]”. ■ În afară de poemele lui Nicolae Țațomir, debutul lui Vasile Mihăescu și schița lui Vasile Băran, în paginile de literatură atrage atenția și articolul de opinie critică semnat de N. Crețu. Este vorba mai întâi despre o polemică pe care N. Crețu o poartă cu Al. Oprea, cel care își publică articolele

mai vechi sub titlul *Mișcarea prozei*, Editura pentru Literatura, 1967, încercând să-și scuze greșelile de interpretare și evaluare din aceste articole, multe anterioare anului 1964. Crețu face și analiza volumelor *Eseuri*, (E.P.L., 1968), de N. Tertulian și *15 Poeți* de Mircea Tomuș. Încercând să păstreze echilibrul necesar unei abordări critice, spune despre Tertulian că acesta „caută zonele de contact creator între literatură și filosofie”, deși are și eșecuri, cum este cel al eseului despre Poezia lui Mihai Beniuc „ștearsă și obosită prezentare”. Tomuș este apreciat pentru relevarea unor trăsături dominante la poezii studiate, dar i se remarcă și spiritul polemic. ■ Despre *Incantație și poezie* scrie Const. Ciopraga, într-un micro-studiu de folclor/etnologie, în care alătură ludicul poetic de magia deschiderii spre supranatural și face un du-te-vino de la arhaic la suprarrealism, de la jocul de copii la lettrism, de la ermetism la gnosticism. ■ Al. Andriescu scrie despre un fel de jurnal, *Remember* de A. E. Baconsky, volum pe care-l apropie de anterioarele *Itinerar bulgar* și *Călătorii în Europa și Asia*. Este vorba de un gen de jurnal al unei călătorii interioare pentru care priveliștea nu e decât un cadru în care se exprimă gânduri: „cartea lui Baconski, departe de erudiția detașată și senină a lui Odobescu, este înfiorată de mari palpități dramatice [...] care reies din contactul cu mari opere de artă: cele de la Muzeul de Artă din Viena, de pildă, sau din Paris, sau din Veneția etc. „Pretutindeni sunt căutate drumurile artei și literaturii”, scrie Andriescu pentru care această carte prezintă „ipostazierile aceluiași om, poetul cu sufletul rănit de absolutul pe care nu-l poate ajunge”. ■ Prezentarea lui Roland Barthes, însoțită de un fragment tradus din *Gradul zero al scriiturii*, realizate de Maria Carpov (la zece ani după ce lucrarea fusese prezentată pe scurt în presa românească), pune accentul în mod corect pe relația dintre limbaj și istorie. Maria Carpov încearcă să înțeleagă ce este, pentru acel prim Barthes, scriitura care „independent de intențiile autorului, devine expresia angajării formei”. Poate nu e întâmplător că, în 1968, fragmentul ales spre traducere este unul din capitolul despre limbă și stil, cel în care se definește scriitura, dar în care este vorba și de Libertate (cu majusculă) – una existențialist-sartriană, care depinde încă de Istorie.

● [„Flacăra”, nr. 25] Aurel Baranga dedică un articol *Salonului umoriștilor*. ■ Rubrica *Cronica literară* găzduiește o prezentare a lui Gabriel Dimisianu făcută operei lui Nichita Stănescu, cu ocazia publicării volumului *Alfa*, la E. Tin. Acesta consideră că „inclusiunea lui Nichita Stănescu printre primii poeți antologați în colecția Albatros este cât se poate de justificată, numele său fiind legat de unul dintre momentele de puternică afirmare a liricii românești contemporane”. ■ La secțiunea *Carte*, se semnalează apariția romanului *Intrusul* de Marin Preda. Demostene Botez, rememorează începuturile sale ca scriitor în eseul *Fratele meu, cititorul*. Într-o notiță sunt prezentate două volume de poezie semnate de D. Anghel și Șt. O. Iosif, apărute în B.P.T. ■ Rubrica *Cinema* conține o notă despre subiectul filmului *Hiroshima, dragostea mea*, un „eveniment cinematografic” regizat de Alain Resnais după un scenariu al scriitoarei Marguerite Duras. ■ În

cadrul *Cronicii teatrale*, Lucian Pintilie discută problema „sanctificării publicului”. Secțiunea de *Teatru* semnaleză punerea în scenă, la Teatrul Național din Cluj, a piesei lui O’Neil, *Lungul drum al zilei către noapte*. Alte comentarii se referă la comedia *Cu ochii legați*, de Georges Feydeau, montat la Teatrul de stat din Târgu Mureș. ■ Silviu Brucan comentează *Asasinarea lui Kennedy*, susținând că acest eveniment tragic „a repus pe tapet problema aprig disputată în ultimii ani a asasinatului politic în Statele Unite”.

18 iunie

• [„Scânteia”, nr. 7737] În *Cronica zilei* se face o scurtă retrospectivă a vernisajului expoziției cărții bulgare: „Sub auspiciile Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, luni la amiază a avut loc vernisajul expoziției cărții bulgare, organizată la Casa de cultură a I. R. R. C. S. La deschiderea expoziției, Dumitru Trancă, directorul general al Centralei editurilor și difuzării cărții, și Țvetan Gagov, directorul general al editurilor din Bulgaria, au vorbit despre activitatea editorială și despre schimburile între cele două țări în acest domeniu. Erau prezenți Gheorghe Bogdanov, ambasadorul R. P. Bulgaria la București, membri ai ambasadei și alți membri ai corpului diplomatic”.

19 iunie

• [„România liberă”, nr. 7359] *Cronica literară* găzduiește analiza pe care Boris Buzilă o face romanului semnat de Traian Filip, *Dansul focului*. Debutând în 1963, cu romanul *Amar*, răsplătit cu un premiu academic, Traian Filip cultivă „romanul de ficțiune, memorialistica deghizată, reportajul”. *Dansul focului* tinde spre „esențializare, incorporându-și motive și procedee ale narațiunii moderne”, compatibile cu romanul – eseu. Reactualizând istoria cuplului Romeo și Julieta, protagoniștii – Laurențiu, trecând prin „grave înfrângeri profesionale, sociale, erotice”, și Raluca, adolescentă aflată la vârsta primei iubiri, plină de „candoare și puritate”, parcurg împreună o inițiere în care iubirea se îngemănează cu „ideile generoase ale aspirației spre fericire” și cu un „mod definitiv și plener de trăire a marilor evenimente.”

• [„Scânteia”, nr. 7738] Valentin Silvestru semnează *Decizii în coada rândunicii*: „Ne aflăm sub un umbrar câțiva prieteni și, într-o vorbă în alta, se încheagă un colocviu amical despre decizie și indecizie, mai ales despre neputința de a hotărî acolo, unde și când se cere hotărâre. [...] Aici am întrerupt pentru momentul colocviului nostru amical despre calificarea pe care timpul și societatea noastră o dau nehotărârii iresponsabile a celor în veșnică dilemă: o maladie a conștiinței cetățenești”.

• [„Viața studentească”, nr. 25] Basarab Nicolescu publică articolul *Facultatea și... facultatea de a gândi*. □ De reținut și recenzia lui Florentin Popescu despre George Alboiu și volumul *Câmpia eternă (a poeziei)*.

20 iunie

• [„Scânteia”, nr. 7739] Pe prima pagină citim *Comunicatul Plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist Român*: „În ziua de 19 iunie a. c. a avut loc plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român. Au luat parte, ca invitați, șefi ai secțiilor C. C. al P. C. R., membrii Colegiului Central de partid, primi-secretari ai comitetelor județene de partid, miniștri, conducători ai organizațiilor de masă și ai unor instituții centrale de stat, cadre din domeniul justiției, procuraturii, Ministerului Afacerilor Interne și Consiliului Securității Statului, redactori șefi din presa centrală. Plenara a dezbătut proiectul Codului penal al Republicii Socialiste România. În legătură cu aceasta a fost ascultată informarea prezentată de tovarășul Vasile Patilineț referitoare la propunerile făcute în cursul dezbaterii publice a proiectului Codului penal. [...] Plenara a dezbătut propunerile Comitetului Executiv al C. C. al P. C. R. cu privire la: reglementarea acordării unor indemnizații și a remunerării salariaților care îndeplinesc funcții de conducere, tehnico-administrative și de specialitate; controlul provenienței unor bunuri dobândite în mod ilicit de persoanele fizice; regimul juridic al terenurilor fără construcții din perimetrul constructibil al municipiilor și orașelor; reducerea cheltuielilor valutare necomerciale și a unor înlesniri acordate la plata impozitelor și taxelor. În legătură cu acestea, a fost ascultată o informare prezentată de tovarășul Manea Mănescu. Plenara a aprobat în unanimitate aceste propuneri și a hotărât să recomande reglementarea lor prin legi ale Marii Adunări Naționale sau hotărâri ale Consiliului de Miniștri”. Urmează *Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu* rostită la această plenară. ■ În *Cronica zilei* sunt prezentate detalii cu privire la un eveniment cultural important: „Cu prilejul sărbătoririi Zilei culturii și învățământului bulgar, a scrisului slavon, miercuri dimineața, la ambasada R. P. Bulgaria la București a avut loc festivitatea înmânării ordinului «Kiril și Metodiu», conferit unor oameni de cultură din țara noastră de către Prezidiul Adunării Populare din R. P. Bulgaria. Cu ordinul «Kiril și Metodiu», clasa I, au fost distinși: acad. Zaharia Stancu, acad. Emil Condurachi, Ion Pas, președintele I. R. R. C. S., Demostene Botez, membru corespondent al academei, Octav Livezeanu, vicepreședinte al I. R. R. C. S. A fost acordat, de asemenea, ordinul «Kiril și Metodiu», clasa a II-a, unor cadre didactice și traducători de lucrări din limba bulgară. Înmânând acest ordin, Gheorghi Bogdanov, ambasadorul extraordinar și plenipotențiar al R. P. Bulgaria la București, a relevat contribuția adusă de cei distinși la cunoașterea culturii bulgare în România și la dezvoltarea relațiilor culturale româno-bulgare. În numele celor distinși a mulțumit acad. Emil Condurachi. La festivitate au luat parte Vasile Șandru, adjunct al ministrului afacerilor externe, academicieni, scriitori, profesori”.

• [„Albina”, nr. 25] În acest număr versuri semnează: Ion Bănuță, *Panorama grâului*; Traian Iancu, *Cântec despre Delta Dunării*; Ignia Loga, *Dor*; Petre Paulescu, *În Moldova de sus*; Florea Burtan, *Confesiune*.

• [„Gazeta literară”, nr. 25] Articolul *Tânărul Marx, contemporanul nostru*, semnat de Al. Ivasiuc, este prilejuit de traducerea în limba română, pentru prima

dată, a unor opere din Marx și Engels reunite în volumul *Scrieri din tinerețe*: „Este, cred, în spiritul adevăratului marxism să-și dezvăluie noi fațete, să-și schimbe accentele în funcție de realitățile într-o continuă succesiune și primenire. Aspectele sociale și reflectările lor ideologice sunt totdeauna pline de surprize pentru că istoria este un fenomen viu, previzibil în liniile sale cele mai generale, dar neașteptat în dezvăluirea unor aspecte concrete, deosebit de bogate. Ori, subliniind una din tezele profunde ale epistemologiei marxiste, Lenin spunea că «adevărul este totdeauna concret», ce este viu fiind mai încărcat de sensuri decât principiile abstracte. De fapt, «manuscrisele economico-filozofice din 1844» sunt tocmai un elogiu al concretului, al realității vii, dinamice, ele înregistrează momentul de revoltă al tânărului Marx și de desprindere de Hegel, al cărui discipol a fost la început.” ■ Șerban Cioculescu, la secțiunea *Breviar*, anunță publicarea primei antologii de poezie românească, *Anthologie de la poesie roumaine*, la Edition du Seuil, în limba franceză, sub oblăduirea poetului francez Alain Bosquet: „Este o cuprinzătoare istorie a liricii noastre, începând cu poezia populară, continuând cu cea clasică [...] și sfârșind cu „poezia modernă” [...] Aș spune, plecând de la un epitet al criticului Pierre de Boisdelire, că avem de-a face cu o antologie «vie» a poeziei noastre, 44 din cei 83 de poeți reprezentați fiind în viață.” ■ Radu Popescu face distincția între *Viață literară și creație literară*, în *Pregătirea Conferinței Scriitorilor*, după o lungă introducere a binecunoscutului cadru social-politic în care urma să se desfășoare conferința, și din care nu lipsește numele tovarășului Ceaușescu: „Cred că în considerarea fenomenului literar se poate vorbi de două momente: creație literară și viață literară. În perspectiva în care ne situăm pentru această discuție, creația literară reprezintă momentul individual, momentul singurătății, iar viața literară reprezintă momentul colectiv, momentului forului. Important, decisiv pentru literatură este momentul creației, în sensul că el este acela care produce opera, și prin aceasta el devine momentul duratei.” ■ Al. Andrițoiu solicită o remunerare *La scara valorilor a savanților și artiștilor*: „Firește că și aici este strict urgent și necesar ca scara onorariilor să se îmbogățească. E regretabil că între onorariul dat unui debutant și cel dat unui maestru este o diferență neînsemnată. E regretabil că între salariul unui corector și cel al unui redactor de aleasă calificare este aceeași diferență infimă.” ■ Articolul *Bucuria de a gândi* semnat de Szasz Janos demontează orice posibile acuzații de dogmatism ce s-ar putea aduce marxismului, prin contraexemple despre închiziție, legionarism: „Marxismul, ca moment suprem al gândirii umane, se caracterizează, în contradicție cu dogmele, tocmai prin faptul că refuză exclusivismul, închistarea, nu respinge, ci înglobează printr-un proces de critică și autocritică continuă întreg fenomenul de gândire al umanității. Marxismul nu interzice, nu aruncă anateme, ci discută, dialoghează și învinge cu armele argumentului. Marx nu a desființat pe Stirner, ci a demonstrat caracterul neștiințific al teoriilor sale. Engels nu l-a «ciomăgit» pe Durring, ci a analizat din fir în păr erorile acestuia. Lenin nu l-a «demască» pe Tolstoi, ci s-a

detașat de ideile politico-sociale eronate ale acestuia, afirmând printr-o analiză strălucită virtuțile și genialitatea lui literară.” ■ *Cărțile săptămânii* anunță ieșirea de sub tipar a unei noi ediții „ce include aproape întreaga operă lirică, antumă și postumă” a lui V. Voiculescu, intitulată *Poezii*. Alături, un singur alt volum de *Poezii* mai este anunțat, cel al lui Artur Enășescu despre care realizatorul rubricii, Dumitru Micu comentează că ar fi: „Un neoclasic, mai exact: un parnasian, este Artur Enășescu, cel mai nefericit dintre poeții români ai acestui secol, dacă nu al tuturor timpurilor. «Poetul cu un singur ciorap», «poetul flămând și bolnav», «poetul cerșetor», «fantoma străzilor», cum a fost numit”. ■ Magdalena Popescu semnalează ieșirea de sub tipar a volumelor de proză *Don Juan din Grădinea Icoanei* de Paul Everac despre care comentează: „Păcat că această carte e trădată în intenții de titlu nepotrivit și ca sonoritate și ca idee” și *Trinitate confidențială* de Valentin Berbecaru despre al cărui autor crede că „nu e un modernist ostentativ, dimpotrivă chiar”. ■ Mioara Cremene face o scurtă prezentare Paul Schuster *Funf Liter Tzuika* (Cinci litri de țuică), scriitor român de limbă germană, pretext pentru autoarea articolului să se mire: „...Nicăcând în România nu au apărut atâtea cărți valoroase în limba germană.”. Pe Paul Schuster îl compară cu Marin Preda la capitolul umor și cu Sadoveanu la stilul narativ pseudo-istoric: „Ca și Marin Preda, Paul Schuster practică adesea un umor de o factură aparte când încearcă să descurce firul logic al gândirii caracteristic țărănești. Pe de altă parte, el folosește o narațiune foarte plăcută, în mod pseudo-istoric aproape sadovenian de a prezenta evenimente recente.” ■ Secțiunea *Carnet de scriitor* este ocupată de *Sugestie și tentație* a lui Ion Caraion care consideră că autorii de literatură ar trebui să-și interpreteze propriile creații, și nu actorii: „Oricât respect aș avea pentru arta dramatică, personal aș fi preferat ca din Al. Philippide să citească ori să recite Geo Bogza, Zaharia Stancu, Eugen Jebeleanu, Demostene Botez, Maria Banuș, Geo Dumitrescu, Nina Cassian etc. Tot așa după cum uneori îmi imaginez plăci cu poeme de Labiș, ori de Constant Tonegaru, ori de Magda Isanoș, ori de alți veniamini dispăruți, în lectura unor Argezi, Blaga, Voiculescu, Vinea, Bacovia, Ion Barbu, Adrian Maniu – și documentul ar fi fost inestimabil pentru istoria literară, pentru posterioritate, pentru artă. [...] Să mă întorc însă la sugestia ori propunerea mea, adresată în primul rând autenticilor și în același timp distinșilor poeți (și nu numai) aflați în viață, dar adresată în și mai mare măsură tuturor instituțiilor de îndatoriri și de mesaj cultural, care ar putea să ajute scriitorii să înregistreze pe plăci. [...] Cu ajutorul tehnicii, care a evoluat nu numai ca să aducă războaie, putem păstra azi înregistrate – ca pe un afluent al nemuririi – vocile marilor tâmpole. Sunt seri în care mă emoționează și numai presupunerea că mi-ar fi posibil să aud glasurile înțelept fulgerătoare ale celor ce au fost Mircea, Vlad, Ștefan, Mihai, Brâncoveanu, Tudor, Horia, Bălcescu. Sunt clipe în care mă întreb cum o fi sunat vorba lui Neculce, Cantemir, Șincai, Anton Pann, Eminescu, Ion Creangă ș.a.m.d.”. □ Cezar Baltag își exprimă fascinația pentru cea pe care o consideră cea mai frumoasă și mai greu de analizat poezie a

lui Eminescu, *Kamadeva*. Articolul are drept titlu versul eminescian „*Puse-o floare-atunci în arcu-i...*”: „Este visul unei absențe, presimțirea eliberării finale, când sufletul mai rămâne, desigur, învelit un timp cu un corp, dar numai așa cum rămâne roata olarului, care, atunci când lucrarea e deja terminată, se mai învâрте încă prin forța impulsului ce i-a fost dat. Este dobândirea unei înțelegeri fericite a Totului și nici-un cuvânt nu poate defini această stare, nici-un concept nu poate s-o cuprindă sau s-o formuleze. Cel care «cheamă în somn» durerea și este lovit de floarea otrăvită a dorinței iluzorii, se trezește proiectat în însuși centrul ființei sale, acolo unde spiritul nu urăște lumina, năzuința și rătăcirea atunci când se ivesc, nici nu le dorește atunci când încetează, acolo unde se sting durerea și plăcerea contrastelor. Părăsit de orice suferință și netulburat de însușiri, el plânge ritualic în fiecare noapte, căci îi este imposibil să se mai smulgă din această iluzie divină. Poemul se topește în teritoriile nesonore ale visului. Cuvintele încearcă să depășească acest spațiu, încercându-se încă și mai mult de un sens neînțeles, dureros de inaccesibil. [...] în *Kamadeva* fondul secret tragic al poeziei este în întregime voalat de o paradoxală stare de beatitudine și chiar de o anumită nepăsare a tonului”. □• Apare un nou episod din *G. Călinescu. Universul poeziei. XII Instrumente muzicale*: „Iconografia mistică ne arată că îngerii cântă cu felurite varietăți de luth, uenel de fantezie, toate în orice caz a emite sunuri mai grave ca de violoncel. Ceea ce se evită e stridența. Pricepi de ce? – Fiindcă stridența, cum spuneți altădată, e prea feminină și pecaminoasă și aci sunt necesare instrumentele asexuale profunde fără a răscoli patimile. – Începi să pricepi limbajul ■ *Cronica literară* beneficiază de comentariul lui Valeriu Cristea la Nichita Stănescu, *Alfa*: „Precum posibilitatea corpului nostru de a sta în aer, sărind, o fracțiune de secundă, poate dezvolta la anumite firi ciudate ideea fixă a levitației, tot astfel fenomenul psihic de obiectivare, excepțional și momentan, în contact cu talentul bizar, încă nemăsurabil cu destulă precizie, dar care se presimte a fi cu totul ieșit din comun, al lui Nichita Stănescu, ia proporțiile marii obsesii a evadării sinelui din sine. Poetul e ca un Icar care-și mută dorul de zbor și evaziune din spațiu într-un plan psihic și metafizic. Dar ce alimentează această ferveare care tinde să înfrângă forța de gravitație a subiectivității? Nichita Stănescu se sufocă în propriul eu, și ceea ce îl caracterizează în primul rând e aversiunea sinelui față de sine, greața de unicitate. Ceea ce face mândria altora, pe poet îl îngenuchează; particularismul extrem al «semenilor» face imposibilă comunicarea, căci a comunica înseamnă a putea privi lumea din punctul de vedere al celui cu care comunică.” ■ Sub titlul *Climat, edituri, grupări literare*, Nicolae Țic deplânge unele probleme pe care „apropiata Conferință națională a scriitorilor, chiar în condițiile unei perfecte organizări, cu participări strălucite la discuții, nu va izbuti să rezolve”, menționând între acestea: „Notele scrise la comandă, cuvintele de ordine în legătură cu o carte sau alta pot să inducă în eroare, să satisfacă interese de moment, dar nu mai mult. Mi se pare că tot din perioada la care mă refeream ne-au parvenit și acele jumătăți de frază:

«Nu așa se scrie»... «Nu așa se face»... Un scriitor știe cum trebuie și cum poate să scrie el, în nici un caz nu deține rețete valabile pentru toți. Din păcate, însăși structura organizatorică a Uniunii Scriitorilor a permis avantajarea unor scriitori în dauna altora, iar alegerea membrilor comitetului de conducere și ai biroului nu s-a făcut întotdeauna în spirit democratic și cu răspunderea necesară”. □ *De vorbă cu Yves Gandon*, semnat de Marcel Mihaș, spicuește din cuprins: alegeri de cărți, „noul roman” și „tel quel”, critica literară franceză, portretul unei opere. Interviul debutează cu o știre despre Zaharia Stancu: „Nu de mult am aflat, prin intermediul revistei «Les nouvelles litteraires», că pe lista celor mai bune cărți apărute în Franța în primul trimestru al acestui an – alegere făcută de Comitetul Sindicatului criticilor literari francezi, al cărui președinte sunteți – figurează volumul lui Zaharia Stancu, *Uruma la fiule du Tartare* (apărută la editura Albin-Michel, în traducerea lui Léon Negruzzi)...”. Dialogul continuă cu argumente despre validitatea alegerilor făcute de acest comitet și reafirmându-se sprijinul acestuia pentru difuzarea în continuare a literaturii române în Franța, având în vedere și recenta tipărire a volumului de antologie de poezie românească. □ Edgar Papu scrie un articol despre *Salvatore Quasimodo*, ocazionat de chiar moartea poetului. „Născut în 1901 la Siracuza, Quasimodo debutează în 1930, făcându-se cunoscut prin versurile originale și traduceri – între altele el este traducătorul lui Arghezi în italienește. În 1950 este distins cu premiul Nobel pentru literatură”. □ Horia Liman aduce vești despre *Colocviu literar de la Konstanz. Corespondență din Geneva*: „Este meritul incontestabil al participanțului român de a fi contribuit la fixarea cadrului teoretic al discuției. Precizând că prin „provocare” trebuie înțeleasă misiunea literaturii moderne de a lupta împotriva rutinei, de a submina prejudecățile și convențiile, de a exercita un efect de șoc asupra reprezentărilor curente, vorbitorul a subliniat că funcția critică și demistificatoare a acestei literaturi constituie însuși sensul ei. N. Tertulian a făcut distincție netă între simpla gesticulație provocatoare – literatura de tip „manifest” – și funcția „cathartică” a literaturii autentice, afirmând că „efectul provocator” este căutat mai curând de autorii scrierilor de natură publicistică, cu obiective imediate, pragmatice (politice sau literare) în timp ce literatura superioară nu se limitează la asemenea efecte de șoc, ci implică un efect cathartc asupra conștiinței cititorului, o „meditație critică asupra conștiinței umane în împrejurări istorice determinate”

● [„Tribuna”, nr. 25] Valentin Tașcu prezintă cartea lui Ion Omescu: *Filtru*, apărută la Editura pentru literatură, 1968: „Fixată în zodia clepsidrei, poezia lui Ion Omescu mărturisește un acut simț al timpului. În cadrul automnal, simbolizând anticamera sfârșitului, se fac tipice «descoperiri» în genul *Frunza nu mai este* sau *A mai trecut o toamnă...*”. ■ Ion Buzași recenzează cartea lui Vasile Sadoveanu, *Bădia Mihai, Amintiri și evocări*, apărută la Editura pentru literatură, 1968: „Autorul acestei cărți este fratele mezin al maestrului prozei românești. Sunt amintiri duioase sau amare, povestite în acel grai dulce, cu care ne obișnuise

autorul *Fraților Jderi* [...]. Rând pe rând reînvie sub pana memorialistului crâmpie din viața petrecută de prozator la Pașcani, Fălticeni, Iași, București. Cartea ne lasă totuși cu regretul că [...] ne spune totuși prea puține lucruri despre marele scriitor”. ■ Ion Groza prezintă volumul lui Artur Enășescu, intitulat *Poezii*, apărut la Editura pentru literatură, 1967: „Deși tristă pe alocuri, poezia lui Enășescu se distinge prin eleganța stilului [...], printr-o optică personală, care merge de la atitudinea de revoltă nestăpânită, până la înduioșătoarele romanțe demult intrate în tezaurul public, *Balada crucii de mesteacăn și Țiganca*.” ■ Ion Pop continuă articolul despre *Condiția mitologică a poeziei (II)*: „Ceea ce au reușit să obțină suprarealiștii a fost numai o libertate în imaginar, cu toate pretențiile de intervenție revoluționară în realitate. Apare aici o ultimă mișcare mitică: totalizarea, unificarea lumii sub blazon poetic; e și motivul pentru care un J. P. Sartre face o critică severă a mișcării, de pe poziții existențialiste: refuzul ideii de responsabilitate în fața lumii și a propriei conștiințe, deci refuzul de a se situa într-o realitate pe care aveau pretenția s-o transforme [...]. Suprarealismul român a fost și el un ecou al acestei ofensive. În nici o altă mișcare mitul n-a fost însușit atât de organic, în însăși structura lui, părăsind situația superficială de motiv tematic. Cu toate acestea, în felul în care penetrația mitului se realizează, putem ghici, paradoxal, semnele unei crize a lirismului”. ■ Domițian Cesereanu face referire la cartea lui Cornel Regman: *Cărți, autori, tendințe*: „C. Regman și-a scris studiul, fără îndoială, îndemnat de ispititoare contribuții deschizătoare de zări pe care G. Călinescu le-a adus în problema poeziei eminesciene. Temperamentul a fost însă solicitat de ceea ce i se părea că este latura stenică, frustră a acestei poezii, preferință pe care criticul o manifestă latent și în alte ocazii.” ■ Constantin Cubleşan descrie volumul de poezii al lui Tiberiu Utan, *Clipe*: „S-a vorbit, și pe bună dreptate, de o anume sensibilitate a versurilor lui Tiberiu Utan, care l-ar putea apropia ca tonalitate de o bună tradiție a poeziei ardelenesti. Dar a rămâne numai la această observație, mi se pare insuficient [...]. Poetul, spontan și predispus vădit unei vocații de evocator, [...] pare a fi nu atât un contemplativ, cât mai ales un reflexiv dinamic, preocupat de marea scurgere a timpului în care propria viață se măsoară cu «clișeele» [...] participării totale, a dăruirii integrale unei dialectici creatoare, care să dea însăși măsura timpului pe care poetul îl slujește nu numai credincios, dar și pătimaș.” ■ George Em Marica scrie despre *G. Bariț și revoluția de la 1848*: „Punctul de vedere inițial al lui George Bariț în problemele social politice este, în spiritul luminilor, cel reformist. Ridicarea poporului român nu se poate face decât în mod gradual, prin mijloace pașnice, în special prin instruirea lui. Mijlocul principal în acest sens îl vede el în publicistică. De aici rolul de prim ordin pe care l-a avut ea în viața lui”. ■ Ion Manițu prezintă cartea lui Paul Surer, *Teatrul francez contemporan*: „Concise și la obiect, informațiile furnizate de Paul Surer sunt deosebit de utile. Prin ele, cititorul își poate face o idee clară despre teatrul francez contemporan, ajuns, [...] într-o perioadă de o fecunditate și de o calitate dramatică excepțională. De asemenea, el mai poate afla, [...] și o serie de noi detalii cu privire la situația de

astăzi a teatrului francez [...] precum și câteva din soluții menite în a-i facilita și mai mult dezvoltarea”. ■ Augustin Buzura în *Corespondență* analizează nemulțumirile publicului cititor cu privire la apariția unor cărți cu o valoare îndoielnică: „Într-o însemnare din numărul 19 al «Tribunei» aminteam, [...] faptul că în editurile noastre, în umbra unor traduceri deosebit de valoroase, mai apar altele lipsite de orice valoare, menite doar să contribuie la prosperitatea traducătorilor”.

● [„**Glasul Patriei**”, nr. 18] Mihai Stănescu publică poezia *Spice* pe prima pagină. ■ Prof. univ. Dan Simonescu semnează *Primele texte scrie în limba română*: „Prin urmare, cel mai vechi text în limba română și cel mai întins aparține cărților populare, fapt care nu s-a evidențiat decât în ultimii ani în istoria literară română. Teoriile mai vechi că primele texte în limba română s-au ivit datorită unor curente religioase eterodoxe sunt unilaterale. Ele își găsesc o justificare numai parțială și numai în cazul traducerilor cărților religioase. Dar primele apariții ale limbii române scrise s-au manifestat anterior în cărțile populare, simultan în scriori particulare și în documente. Factorul determinant a fost nevoia simțită de popor să-și comunice în scris socotelile, ideile și sentimentele în limba lui maternă. În sensul acesta a evoluat procesul de dezvoltare al limbii literare și la alte popoare; este procesul firesc cerut de progresul nevoilor vieții naționale a fiecărui popor”. ■ Nichifor Crainic prezintă volumul *Despre artă* de N. Iorga: „Îngrijitorul *Scrierilor despre artă* și al *Cugetărilor* e profesorul Barbu Theodorescu, fostul ucenic credincios, care a pus o tinerețe pasionată în această realizare. E unul dintre puțini cărturari orientați în pădurea de cărți a lui Nicolae Iorga. Barbu Theodorescu a scos de curând și o micromonografie despre *Nicolae Iorga și educația maselor*, unde vorbește îndeosebi despre acțiunile de la Vălenii de Munte. [...] Antologia prezintă e ca o auroră ivită pe orizontul științei istorice, care proiectează speze de lumină spre toate unghiurile rămase obscure până la Nicolae Iorga”.

21 iunie

● [„**Contemporanul**”, nr. 25] Redacția împărtășește ideile recentei Plenare a C.C. al P.C.R. [19 iunie 1968, *n.n.*], propunând editorialul cu titlul *Etica socialistă*: „Animat de un profund spirit creator, pornind de la realitățile actuale ale țării, promovând și aplicând cu fermitate nobilele idei ale umanismului socialist, ale dreptății și echității sociale, partidul nostru nu ezită să înlăture anomaliiile și formele perimate care au persistat în sistemul de retribuire a muncii, militând cu consecvență pentru respectarea principiului socialist al repartiției după cantitatea și calitatea muncii depuse.” ■ Nicolae Manolescu prezintă *Un poet: Virgil Mazilescu*, susținând că acesta, în placheta de *Versuri* (E.P.L., 1968) „este, înainte de toate, poet, și inegalitățile, pretențiile fără acoperire, jocul fără poezie, nu mai contează deocamdată. Să așteptăm cărțile următoare.”

22 iunie

● [„**Scânteia**”, nr. 7741] Pe prima pagină aflăm că *Opinia publică își exprimă profunda satisfacție față de măsurile de înaltă echitate socială stabilite de*

plenara C. C. al P. C. R. Susținerea în acest număr al ziarului și-o exprimă Radu Beligan (*Un adevăr social pe care veritabilul artist trebuie să-l salute*: „Am citit cu adânc interes și aprobare documentele recentei plenare a C. C. al P. C. R. Sub ochii și cu participarea noastră a tuturor, socialismul săvârșește perfecționări adânci în relațiile umane, suprimând inegalitatea criteriilor de repartitie, după ce a lichidat inacceptabilele discriminări sociale ale trecutului. Nu este doar o chestiune de ordin material, e una de etică și de conștiință.”) și acad. George Oprescu (*Aprob înlăturarea elementelor de dizarmonie din tabloul nostru social*: „Sunt întru totul de acord cu măsurile stabilite de plenara din 19 iunie a C. C. al partidului cu privire la lichidarea cumulului și a remunerării prin indemnizații a titlurilor academice și găsesc că momentul este foarte potrivit pentru adoptarea lor.”). □ Urmează *Lucrările sesiunii Marii Adunări Naționale*. Dintre cuvântările deputaților amintim: □ *Cuvântul deputatului Demostene Botez*: „Proiectul supus aprobării noastre cuprinde un larg tablou de aplicare a celor mai înaintate idei, a celor mai umane înțelegeri. El a izvorât într-adevăr din însușirile cele mai alese ale poporului nostru și servește idealurile sale umane cele mai înaintate. Înnoirea moralei de care am vorbit nu stă numai în prevederile acestui Cod penal, pe care-l discutăm astăzi, ci și noua mentalitate a celor chemați să-l aplice.”; □ Jean Livescu: „Sunt convins că aplicarea prevederilor proiectului de lege va avea drept efect întărirea activității instructiv-educative și științifice a membrilor corpului nostru didactic, va stimula capacitatea lor de activitate creatoare în folosul dezvoltării învățământului superior”.

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 5936] Adrian Păunescu publică poemul *Voievod al setei*.

• [„**Cronica**”, nr. 25] Pe aceeași primă pagină, sunt inserate eseul lui Petru Pânzaru, *Filozofia socială și sociologia*, și *Sintezele în știința noastră literară*, de Al. Dima. După un scurt istoric a ceea ce s-a realizat în acest domeniu până în ultimii ani, este menționat tratatul *Istoria literaturii române*, editat de Academia română în 1964, vol. I (coordonat de Al. Rosetti), pentru a se ajunge la volumul II, coordonat de autorul articolului alături de I. Chițimia, P. Cornea și Eugen Tudoran, care tocmai fusese predat. Acest volum secund cuprinde perioada 1780-1867. Autorul se referă la alte lucrări care urmează să vadă lumina zilei în anii următori: o istorie a literaturii universale, dar și o bibliografie a literaturii române, ca cea inițiată de Bianu și Nerva Hodoș, cu adaosul care există pentru 1948-1960. O cauză a întârzierii în redactarea acestor sinteze o reprezintă, în opinia autorului, colectivele prea numeroase, de 35-45 de colaboratori, care îngreunează unitatea și operativitatea. ■ O ocazie de a reveni asupra literaturii realist-socialiste are acum Corneliu Ștefanache, în articolul *Literatură și actualitate*, în care „zâmbește amintindu-și de poeme lui Ștefan Iureș, de *Minerii* lui Dan Deșliu sau chiar de *Mitrea Cocor*”. A fi actual, scrie autorul, înseamnă a nu uita niciodată că, indiferent de referința adoptată, de materialul cu care lucrezi, trebuie să fii conștient că ceea ce produci este, trebuie să fie artă. ■ Aniversarea a 150 de ani de la nașterea

lui Ion Ionescu de la Brad prilejuiește lui Ovidiu Bădina o retrospectivă (*O lecție de istorie a deputatului de la Roman*) și o aducere în actualitate a evocării familiei sale în volumul Otiliei Cazimir *A murit Luchi* – pentru că bunicul poetei (Gavril Casian) avea legături de rudenie cu marea familie Ionescu de la Brad. ■ Mircea Ciobanu publică un fragment de roman sub titlul *Tăvălugul*, Demostene Botez și Daniela Caurea publică versuri. ■ Revine Adrian Marino în paginile revistei, cu *Spiritul monumental*, din ciclul *Cronica ideilor literare*. Autorul pornește de la o masă rotundă organizată de „Scânteia” (23 mai), în care Marin Sorescu se întreabă „De ce nu ne iese nouă monumentalul?”. Marino, care încă nu bănuia monumentalismul unui cult al personalității, nici măcar incipient, pare decis să demonstreze contrariul. În articolul său, dă exemplul a două volume proaspăt apărute din opera, monumentală, a lui Nicolae Iorga (*Scrieri despre artă*, respectiv *Materiale pentru o istoriologie umană*). Articolul se vrea și un elogiu adus cărturarului, pus la un moment dat în relație cu „versatila (dar oare și monumentală?) critică nouă” ■ M. N. Rusu reia rubrica *Dicționarul premiilor literare românești*, vorbind despre poezia lui Al. Lungu. Acesta obținuse premiul Ion Minulescu în 1946, iar Geo Dumitrescu l-a descoperit în 1941. „Al. Lungu e un simbolist melancolic care a traversat cartezian experiența suprarealistă.” ■ Revenit la pupitrul cronicii literare, Zaharia Sângeorzan scrie despre romanul *Interval* (E.P.L., 1968) al lui Alexandru Ivasiuc. Romancierul e asemuit lui Michel Butor din *La Modification*: „analiză psihologică de tip abstract, intelectual”. După o serie de aprecieri mai mult sau mai puțin generale, cronicarul crede că *Interval* e superior romanului anterior, *Vestibul* „prin abstractizarea analizei”, în sensul probabil al esențializării și al dramatizării ei. Frumoasă este caracterizarea finalului, romanul ca „elegie a inteligenței”.

● **[„Flacăra, nr. 26]** Lucian Raicu se ocupă de volumul lui Tiberiu Utan, *Clipe*: „Lipsa contrafacerii, sinceritatea emoției, organicitatea fiecărei piese în parte, a fiecărei «clipe», dar și a întregului pe care fluxul acestora îl recompune, sunt imediat vizibile în noua carte a lui Tiberiu Utan, încât impresia mai generală rămâne a unui produs autentic sau a unui amestec de soiuri naturale”. ■ În *Spectacol pe glob* se relatează despre reluarea piesei lui Samuel Beckett, *Sfârșitul jocului*, în regia lui Roger Blin, la teatrul Alpha din Paris. ■ În articolul *Eu trag, tu trași, el trage*, Eugen Frunză semnalează existența unui muzeu, la Chicago, cu „produse ale industriei americane de război folosite pe teritoriul Vietnamului”. ■ La secțiunea *Carte* sunt publicate notații despre subiectul cărții lui Truman Capote, *Cu sânge rece*, din colecția «Biblioteca pentru toți» în traducerea lui Const. Popescu. Alte apariții: *Romanul lui Eminescu* de Cezar Petrescu, cu o prefață de Mihai Gafița, la E.P.L., *Cosmologia «Jocului secund»*, de Basarab Nicolescu, „o carte bine primită de critică și rapid consumată de public, în care tânărul critic și matematician investighează universul poetic al lui Ion Barbu cu instrumente matematice în scopul (realizat) ca lectorii să-și apropie personalitatea poetului «în totalitatea ei»”. ■ Tot în colecția «Biblioteca pentru toți», vede lumina

tiparului *Faust* de Goethe în traducerea lui Lucian Blaga. ■ Rubrica *Teatru* include o notiță despre modul în care este oglindit „anul revoluționar 1848 în teatrele bucureștene”.

23 iunie

● [„Scânteia”, nr. 7742] Adrian Anghelescu semnează cronica literară pentru volumul *Intrusul* de Marin Preda: „Într-adevăr, dincolo de întruchipările sale concrete, obiectul permanent al observației prozatorului este omul ca ființă morală și socială, transformabilă în funcție de prefacerile lumii înconjurătoare și de impulsurile, de mișcărilor lăuntrice ce caracterizează propria sa viață sufletească. Drama lui Ilie Moromete e, din acest punct de vedere, drama omului devansat de timp. În primul volum autorul surprinsese cu deosebită acuitate procesul ruinării țărănimii mijlocașe în condițiile pătrunderii vertiginoase a relațiilor capitaliste la sate. Temeliile șubrede ale modestei gospodării întemeiate cu multă trudă de Ilie Moromete cedaseră presiunilor ostile ale modului de producție capitalist. [...] Cu totul alta este traiectoria vieții eroului din romanul *Intrusul*. Ea nu numai că merge în pas cu vremea dar o și anticipează uneori, intuind-o cu luciditate în prefigurările sale viitoare – fapt care îl face să pară inoportun în unele situații – încredător, cu toată experiența grea pe care o capătă, în forța acestei lumi dinamice, care se clădește, de a se perfecționa neconținut. Scris la persoana I, fără a-și pierde prin aceasta caracterul de proză obiectivă, romanul ne înfățișează în toată complexitatea, pe fondalul unor realități sociale din anii apropiați nouă, procesul de maturizare morală a unui om. [...] Sub aspect tipologic, darul scriitorului nu constă numai în schița fizionomii (cum se întâmplă când descrie lumea adunată în casa doamnei Sorana sau Polihronaide), ci de a configura plener existențe, de a crea personaje vii, expresive, urmărindu-le pluridimensional evoluția vieții. Avem a face astfel nu cu eroi încremeniți în atitudini unilaterale, ci cu personaje complexe, bine individualizate, pline de omenesc și autenticitate. [...] Talentul prozatorului reușește să anihileze atracția unei viziuni trandafirii asupra realității – care explică în bună măsură schematismul unor romane inspirate din mediul nostru industrial – sondând și relevând cu multă finețe complexitatea unor raporturi umane, profunditatea ca și fațetele contradictorii ale unor fapte obișnuite de viață, ale unor aspecte sociale, fără a neglija pe acelea care se abat și frânează mersul înainte al lumii noastre, afirmarea deplină a noului. El urmărește felul în care se răsfrâng aceste aspecte și fapte de viață în conștiința eroului, cum îi determină acțiunile, reacțiile, încă și evoluția vieții care, implicit, antrenează pe parcursul ei alte destine umane. Dar nu numai în profundele condiționări exterioare ni se relevă această existență ci și în datele ei fundamentale omenești, în gândurile și sentimentele care o animă, în marea bogăție a vieții sale lăuntrice, de care însuși eroul, treptat, devine conștient, căutându-și chiar, la un moment dat, în ea un refugiu”. ■ Apare știrea *Sfârșit de stagiune la Studioul de poezie al Radiodifuziunii*, nesemnată.

26 iunie

• [„România liberă”, nr. 7365] Ziarul găzduiește rubrica *Sărbătorirea scriitorului Demostene Botez*, membru corespondent al Academiei Române, la împlinirea vârstei de 75 de ani, eveniment celebrat într-o ședință comună a acestei prestigioase instituții de cultură și a Uniunii Scriitorilor, la care iau cuvântul academicianul Al. Philippide, academicianul Mihai Beniuc, profesorul universitar Constantin Ciopraga.

• [„Scânteia”, nr. 7745] Mircea Simionescu semnează *Amplitudinea și autenticitatea sentimentului poetic*, un text *pe marginea unor debuturi*: „Noi volume de poezie s-au adăugat în ultima vreme colecției «Luceafărul». În ciuda unor inegalități (între ele, ca și între poeziile aceluiași volum) – inegalități firești când este vorba despre debuturi – multe din plachetele tipărite până acum aduc mărturiile despre talentul tinerilor publicați, despre străduința multora dintre ei de a se înfățișa publicului cu cele mai bune producții lirice. Ținând seama de specificul colecției, concepută să descopere și să promoveze tinere talente scriitoricești, este firesc ca principalul criteriu, acela al selecției, să precumpănească în gama exigențelor editurii. Analiza, chiar și sumară, a unor volume recent apărute scoate în evidență faptul că în alcătuirea lor acest criteriu funcționează cu intermitențe, menținându-se, alături de poezii remarcabile, și altele, lipsite de calitățile ce le îndreptățesc să vadă lumina tiparului. Dacă înainte de a ne opri asupra fiecărui poet am încerca să schițăm în câteva linii lumea de preocupări și viziuni lirice ale celor mai înzestrați dintre autori, ar trebui să notăm în primul rând – ca o trăsătură comună tuturor – acuitatea percepției în fața vieții, dorința de participare, cu inima înflăcărată și cu mintea lucidă, la înfăptuirile și visele contemporanilor lor. Dominantă mi se pare ideea că viața se înfățișează omului societății noastre ca un miracol din care se pot desprinde, prin investigație perseverentă, sensuri majore, gânduri nobile și sentimente elevate. Cu unele excepții, asupra cărora vom reveni, poezia tinerilor urmărește comuniunea deplină cu cititorul, expresia capabilă să stârnească în sufletul acestuia ecoul amplu al vibrațiilor sincere. Gândul grav, în fața vieții, tonul matur, preocuparea de a descifra idei generale din mulțimea fenomenelor epocii socialiste sunt trăsături vădite în multe dintre poeziile tinerilor.” În continuare sunt prezentate volumele debutanților Grișa Gherghei, Dumitru Mureșan, Crișu Dascălu, Cătălin Ciolca, Lucian Bureriu, asupra cărora autorul concluzionează sever: „În încheierea acestor scurte însemnări din lumea poeziei celor mai tineri autori de volume, aș vrea să adaug că, deși încheiate și cu o notă sensibilă de originalitate, aproape toate volumele răsfoite mi-au dat senzația că poezii tineri nu au suficient curaj de a aborda teme de adâncă și gravă rezonanță lirică, menținându-se de multe ori la creionări, la enunțări subțiri și fugare. Sensibili la cele ce se întâmplă în jurul lor, la realitățile istorice ca și la cele sociale contemporane, ei nu caută, întotdeauna semnificația adâncă, de un mare adevăr uman, preferând mai curând să descrie decât să sintetizeze. De aici impresia de artificios sau, dimpotrivă, de ne-elaborat. Sinceritatea sentimentului, vibrația su-

fletească se cer mai mult decantate, mai atent urmărite, în toate consecințele lor. Marea poezie dintotdeauna a reușit aceasta și eforturile tinerilor ar trebui să se aplice cu mai multă hotărâre într-o asemenea nobilă încercare”.

• [„**Viața studentească**”, nr. 26] Din sumar: un „reportaj” de Ana Blandiana, *Prezențe românești în Franța – despre Orly, Paris, iunie 1968: Ca o umbră caldă...*

27 iunie

• [„**Scânteia**”, nr. 7746] Corneliu Leu semnează *Tu pe ce lume trăiești?*: „La întrebarea «tu pe ce lume trăiești?!» există un răspuns categoric, confirmat și acreditat de însăși realitatea înconjurătoare. Suntem martori și părtași la procesul de mare profunzime socială prin care statul socialist își perfecționează neconținut funcțiile. Creșterea calitativă a inițiativei și responsabilității, perfecționarea stilului și metodelor de muncă, lărgirea democrației socialiste, oferă tot atâtea temeuri de ofensivă împotriva a tot ce e vetust, nociv, străin de esența orânduiri noastre. Militând cu fermitate pentru a îndepărta tarele moștenite din trecut (printre care și favoritismul, «relațiile» – apanaj al paraziților, al celor care refuză câștigul prin muncă), contribuim la continua purificare a vieții sociale, a înaltului principiu de echitate socială, atât de strălucitor pus în lumină de recenta plenară a partidului nostru comunist”. ■ Gheorghe Tomozei scrie despre *Radio poezia – final de stagiune*: „La capătul unei adevărate stagiuni, pe parcursul căreia și-a dovedit convingător viabilitatea, Studioul de poezie al Radiodifuziunii a prezentat zilele trecute un recital-spectacol Eminescu. Nu se putea o mai fericită încheiere. Din capul locului mă simt obligat să laud laborioasă activitate a organizatorilor acestui Studio, și în primul rând a poetului Constantin Săbăreanu, care cu o echilibrată afirmare de mijloace, au dus cu mână sigură, la început candid-fragila idee a unei Case a poeziei, acum realitate, dându-se unei îndeletniciri dintre cele mai nobile. S-au făcut mule încercări de a aduce Poezia în fața sălii înecate în penumbra, la microfonul de spectacol aflat aproape cu exclusivitate în stăpânirea interpreților de muzică ușoară și – de ce n-am recunoaște-o? – rezultatele n-au fost totdeauna cele așteptate. [...] Din fericire, Studioul Radiodifuziunii a redat rostirii versului (sunt împotriva ideii de interpretare) un cald fior originar; chiar respirația poetului s-a păstrat, depusă ca un smalt suav, pe cuvintele stihurilor. Actorii s-au pus în slujba prințesei Poezia și (lucru nou!) a meșterilor poeți, făcându-ne să-i aplaudăm pentru modul în care și-au «jertfit» personalitatea, punându-și vocea și tot ce e mister în ființa lor, la picioarele tronului selenic, tăiat în porfir și alabastru de către Eminescu”.

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 5940] C. Stănescu recenzează romanul lui Marin Preda, *Intrusul*, care propune „tema lui Moromete, tema lui Marin Preda. [...] Marin Preda este preocupat de ideea rezistenței și dizolvării unei personalități. [...] S-ar părea că aspectul tragic este mutilarea și înstrăinarea eroului, neputința lui de a rămâne în orașul întemeiat. [...] Sensul moral și chiar moralizator de bună

calitate este clar. Marin Preda își sacrifică eroul pentru a face acest sens cât mai convingător.”

• [„**Albina**”, nr. 26] Apare știrea: „La 22 iunie tovarășul Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarășii Iosif Banc și Manea Mănescu, a făcut o vizită de lucru în zonele îndiguite Iezeru – Călărași, Boianu – Sticleanu și Greaca situate în Lunca Dunării”. □•Șerban Nedelcu semnează *Adeziunea tuturor*: „Trăim o epocă plină de succese. Ne bucurăm de o viață la care altădată nici nu îndrăzneam să visăm. Să ne străduim să contribuim la îndeplinirea măsurilor luate de partid și de stat! Cu cât le vom îndeplini mai de vreme, cu atât va fi mai bine”. □•Apare 1848 *Elogiu istoriei*, nesemnat: „La adunarea ce-a avut loc la Sf. Gheorghe a vorbit tovarășul Janos Fazekas, membru al Comitetului Executiv al C. C. al P. C. R., vicepreședinte al Consiliului de Miniștri. Transmitând celor prezenți la această impresionantă adunare populară, tuturor cetățenilor de pe frumoasele plaiuri secuiești un salut călduros din partea Comitetului Central și a guvernului, salutul personal al tovarășului Nicolae Ceaușescu, vorbitorul a arătat: «Adunarea noastră, consacrată cinstirii mărețelor bătălii revoluționare care au avut loc în această parte a țării, constituie o expresie vie a politicii Partidului Comunist Român de prețuire și cultivare în egală măsură a tradițiilor progresiste, revoluționare ale poporului român și ale naționalităților conlocuitoare, tradiții de luptă comună împotriva dușmanului comun, pentru fericirea oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate.»”. ■ Petru Vintilă scrie despre *O capodoperă muzeistică la Maieru*: „Nu fără emoție am intrat în sala de clasă a școlii în care, vara, când venea aci să-și petreacă vacanțele binemeritate, Liviu Rebreanu scria la o masă de brad, cu ferestrele deschise spre lunca Someșului, paginile nemuritoare sale opere literare”. □•Se publică anunțul despre *Un nou concurs: 12 snoave*: „Datorită interesului provocat de acest nou concurs cu premii – și întrucât numeroși cititori ne-au scris arătând că vor să se aboneze pentru a primi revista cu regularitate – s-a hotărât amânarea deschiderii concursului de la 4 iulie la 1 august a. c. Astfel, toți cititorii au posibilitatea ca până la 20 iulie să se aboneze, sau să-și reînnoiască abonamentele care expiră în această perioadă. Participând cu mai multe serii de cupoane vă măriți șansele de câștig!”. ■ În rubrica *Satiră și umor* citim: *Balada unui... cămin* de V. D. Popa; *Făt – Frumos din lacrimă* de L. Avian; *Cu forme legale* de L. Andremir.

• [„**Gazeta literară**”, nr. 26] Nicolae Jianu pledează pentru *Spiritul etic al legii* în noua societate socialistă: „Recentele dezbateri și hotărâri ale plenarei din 19 iunie și noile legiuiri votate de Marea Adunare Națională reprezintă un nou pas spre întronarea din ce în ce mai deplină a acestor principii iluminate de etica unei societăți a progresului și democrației socialiste. [...] Avatarurile unei conștiințe anemiata de exerciții solitare, intelectualismul sterilizat de un eclecticism școlăresc, drama existențială mimată, revolta de colivie, nici nu mai sunt fenomene îngrijorătoare. Ele au ajuns rizibile, și nu mai beneficiază nici măcar de o mărunță clientelă de snobi. [...] Acest principiu fundamental al orânduirii

noastre, evocat de documentele și legile recent adoptate, se cuvine păstrat mereu în conștiința noastră, a celor care, cu mai multă sau mai puțină chemare, exercităm meseria scrisului”. □ Pe acest fond, amplu expus, spre sfârșitul articolului este introdusă știrea despre cel mai recent roman al lui Marin Preda, ca exemplu transformator: „Ultimul roman al lui Marin Preda, pe care critica îl consideră de pe acum ca un succes al prozei noastre, poate fi un eveniment cu determinări de durată asupra literaturii noastre realiste, în accepția modernă a noțiunii. Acesta este și înțelesul patriotismului în artă.” ■ Al. Ivasiuc reia argumentația despre punctele forte ale marxismului în *Tânărul Marx contemporanul nostru II*: „Marximul s-a născut prin negația creatoare a hegelianismului, prin revoltă împotriva caracterului abstract al omului la Hegel. [...] Este interesant de notat că această revoltă a lui Marx este contemporană cu altă revoltă de mari consecințe în istoria gândirii europene, îndreptată de asemeni și în mod expres împotriva abstractivismului hegelian, de către Soren Kierkegaard, unul din părinții existențialismului.” ■ În articolul *Viață literară și presă literară. În pregătirea Conferinței Scriitorilor*, Radu Popescu exprimă convingerea că: „Presă literară a absorbit viața literară, încă de pe când presa, ca atare, și-a afirmat uriașul său rol ca fenomen de civilizație și cultură. [...] Presă literară trebuie să fie domeniul acestei confruntări, ea trebuie să răsune și să scapere de încrucișarea argumentelor, de ciocnirea ideilor, de confruntarea dialogală a opiniilor. [...] În presa noastră literară, polemica nu va putea lipsi, dar definiția ei trebuie să fie neîntinată prietenie a polemiciștilor și intransigentă absolută a argumentului”. □ *Ședința de constituire a Cenaclului Uniunii Scriitorilor* este anunțată de Miron Radu Paraschivescu a fi avut loc pe data de 24 iunie: „Poetul Miron Radu Paraschivescu, președintele Cenaclului, a rostit un cuvânt inaugural [...]. Au luat cuvântul în ordine, următorii scriitori: Ion Bănuță, director al Editurii pentru Literatură, Adrian Păunescu, Marin Preda, Eugen Simion, D. Țepeneag, Toma George Maiorescu, Pop Simion, vice-președinte al Uniunii Scriitorilor, Gh. Suciu, Eugen Jebeleanu, Szasz Ianos, Ioanichie Olteanu, secretar al Uniunii Scriitorilor, Constantin Chiriță, Laurențiu Fulga, Paul Everac, Dumitru Dinulescu, Cornel Omescu, Al. Ivasiuc, Nicolae Breban, Vintilă Ivănceanu, secretar al Cenaclului.” ■ Temperând entuziasmul Mariei Banuș cu privire la Eugène Ionesco (pe care aceasta îl consideră a fi din stirpea lui Montaigne), Șerban Cioculescu pune sub semnul întrebării afilierea ideologică a dramaturgului, numindu-și articolul *Din stirpea lui Montaigne?*: „Nicăieri, din confesiunea patetică a dramaturgului, nu întâlnim însă mărturia unei încercări de terapie morală, năzuința către un echilibru sufletesc sau către o temperare a răului de care suferă. Nu, după cum Baudelaire spune undeva că și-a cultivat «isteria», așa și Eugen Ionescu își savurează angoasa în loc să și-o combată. [...] Montaigne își mărturisește o cu totul altă structură morală. Sub influența stoicismului, în tinerețe, filozoful se străduise să se deprindă cu ideea morții, să învețe să moară. Biruind însă într-însul complexiunea optimistă, epicureană, și-a dat seama că

rostul vieții este să înveți a trăi, să atingi înțelepciunea, să știi să te bucuri total de ființa ta («savoir jouir loyalement de son être», *Essais*, III, 13) □ Perpessicius revine cu *Lecturi intermitente* (XXXIV), povestind despre Camil Petrescu văzut prin ochii lui Constant Ionescu: „O reîntâlnire cu Camil Petrescu, prietenul, scriitorul și spiritul viu al atâtor dezbateri și inițiative, e oricând prilej de pură încântare sufletească, fie că rememorarea se referă la omul scăpărător, de o atât de amplă originalitate, iar prilejul, în cazul de față, ni-l oferă cartea lui Constant Ionescu, *Camil Petrescu. Amintiri. Comentarii* [...]. numeroase crâmpoșe din jurnalul intim al lui Camil Petrescu, din variate epoci, prelungindu-se până în 1933, în care lipsa banilor de chirie, sechestrul de bibliotecă și gândul obsedant al sinuciderii revin nu o dată – iată tot atâtea amintiri ale fostului coleg de școală, azi greșier al faimei lui Camil Petrescu, din care se alege portretul uneia dintre personalitățile cele mai complexe și mai pitorești din câte a cunoscut literatura noastră. Temperament înnăscut de polemist și de pamfletar, spirit prin excelență contradictoriu, războindu-se cu toți și mai presus de toate cu sine însuși, de o hărnicie exemplară, cum o arată nu numai vasta și multiplă lui creație, durată pe solidele temelii ale fișelor, dar oficiile administrative pe care singur le-a exercitat la publicațiile sale, precum «Săptămâna» și «Cetatea literară»: hărțuit de lipsa de bani, endemică, dar cu gust înnăscut pentru un interior agreabil, inventiv, capricios, just și judicios în opiniile sale critice – iată cum apare Camil Petrescu în portretul ce-l consacră fostul său camarad de promoție.” ■ *Caleidoscop* începe cu vestea despre „*Lucașfăru*” într-o ediție nouă sub semnătura G. L.: „Eveniment unanim așteptat, revista «Lucașfăru» apare cu începere de la 22 iunie într-o nouă ediție.” □ Sub titlul *Cenacul literar „George Bacovia” Antologie*, D. M. exprimă regretul că „apar atâtea volume de versuri încât spațiul de gazetă de abia ajunge pentru consemnarea lor, însoțită de o apreciere cât de sumară. [...] N-ar fi exclus ca în aceste debuturi să se afle sămânța unor viitoare importante realizări, după care e foarte posibil ca ele să fie doar o fata morgana. Se prea poate, de asemenea, ca un viitor mare poet să stea ascuns sub vreo semnătură pe lângă care am trecut cu indiferență. E greu de prevăzut, străbătând spațiul unei culegeri reunind 70 de autori, fiecare prezent cu cel mult 5-6 poezioare – de unde are să sară (și dacă are să sară) iepurele.” ■ Adrian Marino scrie *Din nou despre „Paradoxul poeziei”*, contrărând „micul exercițiu al lui Sorin Alexandrescu din „Gazeta literară” (16 mai 1968), inspirat de articolul *Paradoxul poeziei* din aceeași revistă (25 aprilie 1968), scris pe marginea recentei ediții – indiscutabil utilă – de *Studii de stilistică* ale lui Tudor Vianu. [...] Sorin Alexandrescu apreciază că originalitatea absolută a esteticianului român a fost pusă pe nedrept sub semnul întrebării și arată – înarmat cu o bună bibliografie recentă – că de fapt ideile lui Tudor Vianu sunt anterioare lui Paul Valéry, întrucât [...] observațiile lui Tudor Vianu «preced cu 4 (patru) ani textul lui Valéry».” Adrian Marino remarcă împăciuitor că „N-are rost să revendicăm pentru Tudor Vianu (și în numele său), ceea ce acest eminent estetician n-a pretins, în acest caz: originalitatea absolută. Ideea

circula, plutea în aer. De altfel, nici Paul Valéry, nu este... original căci aceeași idee se regăsește și la maestrul său Mallarmé, între altele și în celebrul sonet *Le tombeau d' Edgar Poe*, care datează din ... 1876". ■ Al. Philippide face o recenzie la volumul „Floarea pământului” al lui Demostene Botez în articolul intitulat *La cei 75 de ani ai lui Demostene Botez*: „Chiar în acest volum de deschidere luminoasă apare o neliniște care coincide cu neliniștea ce la data aceea cuprinsese întreaga poezie a Europei. Ceea ce deosebește însă această neliniște de cea dominantă în poezia dominantă a vremii este faptul că ea nu ajunge niciodată la iraționalism, că nu-și face din iraționalism un procedeu și un scop. Poezia nouă românească de la 1920 și aceea a lui Demostene Botez în primul rând este mereu inteligibilă și comunicabilă, chiar în ce are ea mai îndrăzneț și mai neobișnuit. Această stare de spirit făcută din nelămurita dar puternica aprehensiune a unor mari continente de penumbră a conștiinței, în care după expresia unui contemporan al acelei epoci, «se vor naște aștrii noi», concepuți, bine înțeles, în sens spiritual, își face loc în poezia lui Demostene Botez cu imperioasa necesitate a unei porunci interioare.” ■ *La Cronica literară*, G. Dimisianu aduce în discuție *Intrusul* lui Marin Preda: „Momentul inițial al cărții e un elogiu adus creației iar încheierea nu trebuie interpretată ca o negare a punctului de pornire ci o reevaluare a lui. Concluzia este că simplul gest de a crea rămâne insuficient în absența unei fundamentări etice, în lipsa armonizării între act și spirit, iar viziunea insulei nelocuite – în care totul trebuie luat de la început – traduce tocmai această aspirație către o mai dreaptă așezare a temeliiilor, către armonie și ordine, către rațiune și rigoare, așa cum am întâlnit și vom întâlni probabil totdeauna în operele lui Marin Preda, acest scriitor umanist și raționalist. Eroul său este și de astă dată purtătorul unui ideal de armonie și înțelegere, opus instinctelor opace, trăirii întâmplătoare, scufundării oarbe în fluxul existențial. «Sunteți flămânzi de viață, dar nu de fericire...» se adresează el, în final, celor care îl excluseseră din mijlocul lor, fraza închizând în ea un reproș care nu e încărcat de repulsie cât de o adâncă și inconsolabilă tristețe. Un sentiment care nu întunecă totuși orizontul înțelegerii eroului, salvat din marasmul eșecului individual prin nobila tentativă a detașării.” □•N. Argintescu-Amza comentează despre *Spontaneitate, asimilație și diletantism*, accentuând între altele rolul improvizației și primejdia ei: „Viziunea epocii noastre, reîntronând dreptul la plenitudinea vieții noastre conștiente – care implică valențe de afirmare și creație subconștientă, legate de complexe disponibilități, restabilește „drepturile de cetate” ale unor virtualități altădată bagatelizate și ■ Rubrica *Secvențe* anunță decernări de premii, prezențe de poezie românească în publicații străine: „Revista «Gaudeamos Hispanoamericanos» (nr. 221, mai 1968) a publicat sub titlul *Poezia română actuală* o culegere de versuri de Tudor Arghezi, Lucian Blaga, Ion Barbu, Miron Radu Paraschivescu, Eugen Jebeleanu, Geo Dumitrescu, Ion Brad, Nichita Stănescu, Nicolae Labiș, Marin Sorescu, Ion Gheorghe, Darie Novăceanu, Ana Blandiana și Ion Alexandru”.

• [„*Tribuna*”, nr. 26] Athanase Joja recenzază *Poezia și metafizica lui Baudelaire*: „Admirabila și cadențata poezie baudelairiană n-a fost firește,

înțeleasă de contemporanii ei. [...] Generațiile următoare au recunoscut însă în Baudelaire pe poetul sensibilității moderne, pe romanticul paradoxal care își drapa pasionalitatea în disciplina versului clasic și pe care o analiza cu luciditate implacabilă”. ■ A. P., în *Năzuințe spre înălțimi*, apreciază apariția în ziarul sălăjan „Năzuința” a unei mini-reviste săptămânale unde se publică texte literare: „De data aceasta este rândul ziarului sălăjan «Năzuința» să le salutat pentru publicațiile [...] care de acum au publicitatea și forța redacțională necesară redactării unei «mini-reviste» săptămânale de proză, poezie, însemnări critice, informații culturale. Paginile literare ale «Năzuinței» au putut apare (sic!) și datorită înființării pe lângă «Casa de creație» județeană a unui cenaclu literar[...] Numele semnatărilor primei încercări de acest fel la ziarul sălăjan sunt cunoscute mai de mult publicului, din diferite publicații de specialitate: Adrian Velichi, Nicolae Vereș, Valer Hossu, Petre Hossu, Nicolae Popa [...]” ■ Al. Căprariu semnează două cronici literare. Prima face referire la cartea lui Gherghinescu Vania, *Timp sonor*: „Ceea ce este neîndeajuns prezentă în poezia lui Gherghinescu Vania e, cred eu nu «toba mare» – cum zice el –, ci robustețea virilă, adesea aspră, necesară totuși concretizării decise și definitive a marilor sentimente și idei. Dacă ar fi să o definesc pe scurt, poezia lui Gherghinescu Vania este, prin ceea ce are ea mai bun, o fermecătoare muzică de cameră care își dezvoltă valențele numai în cea mai strictă intimitate.” Cea de-a doua cronică literară înfățișează volumul de *Poezii* al lui Bartalis János: „Ceea ce surprinde nemijlocit la întâlnirea cu poezia lui Bartalis János, este tonul ei frust, candoarea sa bărbătească, sinceritatea nudă sub zodia căreia se desfășoară. [...] În recrearea ei în românește, poezia lui Bartalis János a avut fericirea să întâlnească, prin Emil Giurgiucă, bijuterul de cuvinte care ne-a dăruit-o întreagă și firesc.” ■ Ion Groza scrie despre volumul de *Versuri* al lui Alice Călugăru, apărut la Editura pentru literatură, 1968: „Lirică prin excelență, poezia scrisă de Alice Călugăru relevă o poetă plină de sensibilitate, îndreptățindu-ne a o considera printre figurile reprezentative ale literaturii românești de la sfârșitul secolului al XIX-lea. Universul său poetic se schițează dintru început în limitele largi ale pastelisticii, îngustându-se apoi treptat până la poezia de meditație erotică”. ■ Nae Antonescu face referire la cartea Claudiei Millian, *Despre Ion Minulescu*, Editura pentru literatură 1968: „Acest triptic memorial (*Omul, poetul și veșnicia*), închinat poetului Ion Minulescu, aduce în actualitatea figura luminoasă a unui prodigios scriitor și animator al literaturii române contemporane. Fosta lui soție evocă o viață zbuciumată, în continuă luptă cu vicisitudinile vremii, atmosfera boemei literare și artistice de la începutul veacului și de mai târziu, precum și debutul poetului cu *Romanțe pentru mai târziu*”. ■ Dan Culcer consemnează evenimentul desfășurat la Tg. Mureș, *Spectacol Blaga*: „Să recunoaștem că, departe de a fi un spectacol de rutină, de obișnuințe actoricești și cuplări mecanice de texte, acest eseu dramatic pe marginea și în poezia lui Blaga cere un efort de apropiere [...]. Autorul eseului-spectacol, poetul Romulus Guga, aflat nu la prima sa

încercare de acest gen, [...] a subliniat mai ales aspectele romantice și expresioniste ale poeziei lui Lucian Blaga, poezie a marilor întrebări și a înfruntărilor cosmice, a contactului intim cu forțele primare”. ■ În textul *Univers închis*, Augustin Buzura face portretul scriitorului german interbelic Hans Fallada: „Se împlinesc trei sferturi de veac de la nașterea lui Hans Fallada, unul din cei mai de seamă scriitori germani interbelici. Înscrișă pe niște coordonate asemănătoare cu ale lui Villon și Baudelaire, existența sa, [...] se va fixa mai târziu, definitiv dar firesc, sub zodia alcoolului și morfinei, fapt care îl va menține încă multă vreme și în atenția psihopatologilor interesați de diversele relații dintre actul de creație și structura creatorului”. ■ Apar versuri semnate de Miron Scorobete (*Fețele anotimpului*), Vasile Velneiciu (*Profil, Corola, Închinare, Pastel*); texte în proză: fragment din romanul *Satul hoșilor de cai* de Fănuș Neagu.

28 iunie

• [„România liberă”, nr. 7367] Teodor Vîrgolici semnează, la rubrica *Recenzie*, o prezentare succintă a activității unui „poet uitat”, Artur Enășescu. Volumul de versuri ale acestuia, îngrijit de Mihail Straje, cu un *Cuvânt înainte* semnat de Radu Boureanu, reunește poezii apărute în periodice, însoțite de bogate note istorico-literare. Trăsătura fundamentală a scriiturii poetice a lui Enășescu este, în opinia lui Teodor Vîrgolici, „înclinația spre meditație”, corelativă încercării de a descifra „sensul existenței umane”.

• [„Contemporanul”, nr. 26] Despre *Emulația valorilor* scrie Al. Ivasiuc, afirmând: „E poate un frumos paradox al dialecticii istorice faptul că un dinamism crescut, o succesiune rapidă și o creație și apariție neîncetată, schimbarea și nu imobilitatea peisajului, naște certitudinile stabile, valorile neerodate de timp. Ca un argument al autonomiei relative a operei față de creator și percepe și acest proces de creștere și descreștere, de trăire în timp fără vreun alt aport, al scrierilor cu adevărat reprezentative. De aceea a vedea succesiunea generațiilor ca un război crâncen, în care o mulțime ia cu asalt niște fortărețe și apărătorii lor prăvălesc în vale plumb topit și săgeți, plini de conștiința pericolului care-i amenință, este cel puțin nejustificată. Ca să continui metafora, aș spune că mai degrabă fiecare nou cuceritor nu face decât să mărească gloria și puterea celor cucerțiți, dacă valoarea lor este autentică.” ■ Nicolae Manolescu apreciază volumul de poezii *Câmpia eternă* de George Alboiu (E.P.L., 1968), considerând că „aproape fiecare vers anunță, în această carte de debut, un mare poet.”

29 iunie

• [„Scânteia”, nr. 7748] Mihail Petroveanu scrie despre volumul *Clipe* de Tiberiu Utan: „Arta sa poetică e simplă, străvezie, măsurile ei se situează la jumătatea distanței între spontaneitate și elaborare, dintre aluzie și expresia directă, dintre marile modele culte – Arghezi, Blaga – și exemplul poeziei populare. Tiberiu Utan, care are meritul de a nu se voi altfel decât este, apare și în ultimul său

volum identic cu sine. Totuși, de astă dată, o umbră fugară se strecoară, imperceptibilă de vreme ce nimic din atitudinea sa obișnuită nu s-a clintit la prima vedere, dar sesizabilă pentru noi în tremurul vag al vocii, în accentele relativ frecvente de îngândurare melancolică, în cutreierul viziunilor sumbre, chiar în maniera confesiunii”. ■ Ion Biberi semnează *Etica cercetării științifice*: „Însemnătatea locului ocupat de știință în societatea contemporană, rolul cercetării teoretice în elaborarea tehnicilor și activității de producție, definirea condițiilor activității creatoare a omului de știință, deopotrivă pe planul organizării practice a studiului cât și al orientării sale spirituale, impun o adâncire a semnificațiilor etice ale activității de cercetare științifică. Este un semn al timpului nostru faptul că formularea semnificației etice a oricărei activități sociale, așadar și a muncii omului de știință, nu se limitează la o cuprindere exclusiv teoretică și de principiu, ci îmbrățișează efortul individual și colectiv, în desfășurarea lor concretă. Studiul sintetic al doctorului Victor Săhleanu, publicat în Editura Științifică, este reprezentativ sub acest raport. Lucrarea – de dimensiuni restrânse, dar de o mare densitate a conținutului – adâncește problemele deopotrivă în amănuntul, cât și în generalitățile lor ultime, raportându-le la perspectivele vaste ale orizontului cultural și tehnic al societății contemporane. *Etica cercetării științifice* este rodul reflexiilor și activității de muncă a unui spirit plural, în același timp om de știință și gânditor, care depășește orizonturile unei singure discipline de cercetare. Autorul îmbină, într-o vastă cuprindere a preocupărilor, varietatea studiilor biologice și medicale cu cibernetica și studiul matematicii, cercetătorul unește printr-o viziune filozofică cuprinzătoare științele particulare, cărora și-a consacrat activitatea profesională. Informarea cercetătorului privind variate domenii ale științei dă lucrării temeinicie și actualitate. Reflexiile asupra problemelor etice suscitade de cercetarea științifică apar cu atât mai pline de interes. [...] Prin spiritul în care este scrisă, exprimând deopotrivă o experiență personală și o vastă perspectivă de studiu, *Etica cercetării științifice* alcătuiește o valoroasă sinteză de reflecții etice, utilă nu numai cercetătorului în disciplinele științifice, dar și a tuturor celor care, sub o formă sau alta, participă la edificarea și propășirea vieții sociale și culturale a țării noastre”. ■ Versuri semnează: Demostene Botez (*Datorie*), Rodica Iulian (*Rămâi cu mine*), Dumitru M. Ion (*Copacul*), Eugen Frunză (*In memoriam*). □ Din proză citim *Verigă de prisos* de N. V. Turcu și *Confruntarea* de Szász János, traducere de Constantin Olariu: „Romanul *Oameni suntem* de Szász János, apărut recent în limba maghiară la Editura tineretului, urmărește, pe o perioadă de zece ani, între anii 1945 și 1955, soarta sinuoasă și plină de semnificații a unor comuniști, victoriile și înfrângerile lor, conturând fidelitatea unora, rezistența lor față de unele greșeli din epoca respectivă și slăbiciunea altora, lipsa lor de fermitate și consecvență. Fragmentul de mai jos, care se petrece în 1954, redă confruntarea dintre doi activiști de partid, Adám Kovacs – eroul principal al cărții – și Erdei”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 5942] La ancheta literară *Pentru cine scrii? Pentru ce scrii?* la care participă Ana Blandiana (*Viitorul literaturii de actualitate*

te), Adrian Păunescu (*Nu scriu pentru „naturile moarte”*), Gheorghe Suci (Credința în cititor) și Aurel Dragoș Munteanu (*Adevărul – bunul cel mai de preț al artei.*)

• [„Cronica”, nr. 26] După o *Inscripție pe asfalt*, poem de Corneliu Sturzu, Al. Bărbat prezintă *Sociologia concretă*, un concept despre care se vorbise la cel de-al VI-lea Congres mondial de psihologie de la Evian. ■ Un exercițiu de parodie face George Pruteanu care închipuie un interviu cu Cezar Baltag despre Vintilă Ivănceanu, apoi unul chiar cu poetul. Unul dintre titlurile în care Pruteanu s-a inspirat este articolul lui Marian Popa din *Luceafărul* (9 martie 1968) numit *Vintilă Ivănceanu sau dreptul la tiribombă*. ■ Titularul rubricii *Săptămâna* devine acum Sorin Zamfir, care aduce în atenție importanța unor reviste academice de difuzare redusă, *Limbă și literatură*, *Revista de istorie și teorie literară*, *Anuarul de lingvistică și teorie literară*. Ce constată autorul? Că singurele articole interesante sunt semnate de aceiași critici care animă paginile revistelor literare cu apariție regulată. ■ *Cerul și peștera* se numește fragmentul de roman pe care-l semnează Ioana Orlea, iar Ion Covaci publică două poeme. ■ Const. Ciopraga scrie despre Demostene Botez, un fel de micromonografie care se încheie cu un omagiu adus poetului la împlinirea vârstei de 75 de ani. ■ Cronica literară semnată de Zaharia Sângeorzan se ocupă de volumul de proză al lui Mircea Radu Iacoban, *Nedumerit, în Atlantida*. Coleg de revistă cu cronicarul, prozatorul nu putea avea parte de un regim sever. El „exprimă în fraze nervoase o experiență, fapte cărora le dă o expresie care seduce prin intensitatea relatării directe.” Este aproape de proza moldovenească în același timp, de Sadoveanu, liric cu măsură, dar și modern, adică „ironic și detașat”. ■ Foarte exact este eseul de tip articol de dicționar al lui Adrian Marino intitulat *Modernismul (I)*, unde viitorul istoric al ideilor literare operează distincția dintre modern și modernist. Modernismul nu este un superlativ al modernului, ci reprezintă „toate tendințele și curentele inovatoare din istorie”. Altfel spus, dacă modern e un adjectiv cronologic, modernismul e un substantiv care denumește ce este inovator în fiecare epocă: este un termen recesiv în istorie. Astfel, „modernismul românesc este sincron dar nu și identic cu modernismul literar european”. Marino ajunge la *aggiornamento*-ul catolic din chiar anii 1960 pentru a ilustra modernismul non-literar, dar atunci când se întoarce la modernismul estetic, convine că tot ce ține de post-romantism este modernist. Curentele avangardiste au fost – abuziv – asimilate modernismului, dar numai „mișcarea literară hispano-sud-americană” se revendică drept modernistă. ■ Pe aceeași pagină este inserat un grupaj de poezie contemporană macedoneană.

• [„Flacăra”, nr. 27] Colectivul redacțional al revistei semnează articolul *La aniversarea revistelor „Új Élet” și „Igaz Szó”*, cu ocazia împlinirii a zece și, respectiv, cincisprezece ani de la apariția primului lor număr. ■ *Cronica literară* conține o recenzie dedicată celor două volume ale jurnalului de călătorie intitulat *Remember* de A. E. Baconski, în care Valeriu Cristea consideră, în legătură cu

cele două volume menționate, că „memorialistica de călătorie se bucură încă de succes”, în condițiile în care „raportul dintre călător, care e un cititor al scenelor lumii, și cititor, care e un călător pe un itinerar fictiv, nu s-a schimbat prea mult în ultima vreme” ■ Nina Cassian este autoarea articolului *Fugă pe portativele filmului muzical*. ■ La *Carnet de scriitor*, Cicerone Theodorescu scrie despre *Speranțe cutezătoare*, în fapt un articol politic. ■ La secțiunea *Carte*, sunt prezentate: monografia *Théodore Géricault* și volumul *Scrieri despre artă* de George Oprescu, volumul *Studii de istorie a literaturii române. De la C. A. Rosetti la G. Călinescu*, E.A.R.S.R., *Nuvele finlandeze*, în traducerea Liviei Moga la E.P.L.U. ■ La *Cronică teatrală*, Liviu Ciulei discută relația scenă – sală în partea a III-a a textului *Revizuirea unui mit*.

30 iunie

• [„Scânteia”, nr. 7749] Pe prima pagină citim despre *Adunarea populară în capitală cu prilejul împlinirii a 120 de ani de la Revoluția din 1848*: „Stadionul Republicii, împodobit de sărbătoare, a fost sâmbătă seara martorul unei impresionante adunări populare consacrate aniversării a 120 de ani de la revoluția de la 1848. Această adunare încununează, ca un suprem omagiu, numeroasele manifestări de venerație, recunoștință și prețuire care s-au desfășurat în întreaga țară față de cei ce aveau să așeze, în toiul luptelor revoluționare, o piatră de hotar la începuturile istoriei moderne a poporului român. [...] Preluând și dezvoltând tot ce a fost progresist și înaintat în trecutul de luptă al poporului nostru, Partidul Comunist Român mobilizează toate energiile țării pentru creșterea avuției naționale, pentru a asigura fiecărui cetățean al patriei noastre – român, maghiar, german sau de altă naționalitate – posibilitățile deplinei afirmări.” Urmează *Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu*. ■ Nichita Stănescu semnează *Cei alături de care pășim în viața cetății*, un articol omagial dedicat dascălilor români: „Intellectualitatea, în baza ei cea mai largă, este constituită din învățători și profesori. Aproape două sute de mii de cadre didactice predau unui număr uriaș de copii ai țării taina inefabilă a literelor, a scrisului și a cititului, le dezvăluie apoi creația geniului uman – fie ea literatură, matematică, istorie – marile «cunoscute» și «necunoscute» ale universului, științele. [...] Corpul profesoral constituie una dintre cele mai importante categorii ale intelectualității. Aici contactul cu realul, în scopul modificării lui, este implicit. Nu se poate concepe intelectualitatea și nu se poate concepe intrarea în zona cunoașterii fără nobila existență a slujitorilor școlii. Ea se exercită asupra celor mai fragede vârste, ea apare în continuarea celor șapte ani de-acasă, la menirea de a găsi primele cuvinte scrise care ies în întâmpinarea științelor și artelor. [...] Școala este legată de cea mai romantică perioadă a vieții. Rolul școlii în viața noastră este fundamental și de neînlocuit. Cele mai frumoase amintiri ale adolescenței noastre sunt legate de școală. Cele mai mari speranțe ale noastre s-au născut pe băncile școlii și au început să prindă ființă pe băncile școlii. Rari sunt cei care nu evocă figuri de profesori și de învățători cu emoție și cu

plăcere. Puțini sunt cei care nu-și amintesc cu emoție și cu reculegere de învățătorul primilor ani de școală. Educatorii, învățătorii și profesorii fac parte din tineretea noastră, din formația noastră. Astăzi, de ziua lor le închinăm un gând de mulțumire și de profundă recunoștință”.

[IUNIE]

• [„**Amfiteatru**”, nr. 30] O nouă apariție editorială *Cine mă apără* de Gheorghe Pituț se va reflecta, în paginile revistei studentești, prin cronică literară a lui Mircea Martin în care poetul „încearcă să scrie «de jos» poezia lui Blaga”, aducând „într-un plan de vitalitate telurică «tristețea metafizică» blagiană. Totodată el „scrie o poezie de «zăriște cosmică» și o scrie cu atâta ferveur de parcă ar vrea să illustreze acest concept și să verifice astfel șansele creatoare pe care tradiția noastră le mai oferă încă lirismului modern. Inutil să mai adaugăm că, dată fiind originea sa rurală și (mai ales) ardeleană, această poezie nu e atât alegere fecundă, cât un mod de a fi. Mircea Martin remarcă, în acest al doilea volum al autorului, „o scuturare a podoabelor, o renunțare la imaginile arborescente, o simplificare care dă poeziei sale o nouă demnitate. [...] Gheorghe Pituț nu e un poet de speculație și nici de grație lirică. Singura lui grijă trebuie să fie aceea de a nu risipi pe parcurs tensiunea adunată în versurile de început. Îl amenință lirismul fragmentar și perifriza incoerentă”. ■ În articolul său, consacrat avangardei, Ion Pop pornește de la premisa că „încercarea de a defini mișcarea de avangardă ar părea promotorilor ei de odinioară un sacrilegiu, dacă nu chiar un atentat la însăși viața ei. Aceștia s-au ferit, în general, să dea definiții, pentru că le considerau forme ale încremenirii, puncte terminus, limite. Când au fost nevoiți să o facă, totuși, în nenumăratele manifeste, formula unică e ocolită și adesea cititorul e orientat pe căi opuse, rătăcit de paradoxuri ca în manifestele dadaiste ale lui Tristan Tzara. Pe de altă parte, fiecare nouă grupare pretindea a aduce noi table ale legii. Deși de nuanțe diferite, curentele de avangardă (futurism, dadaism, suprarealism etc.) au totuși câteva note comune, permițând, de aceea, schițarea unei definiții”. Considerând-o drept „este expresia unei crize precis determinate din punct de vedere social, a literaturii și artelor”, avangarda, „ideea mai generală a dinamismului – mutație continuă, dezvoltare, prefacere. Experimentală prin însăși condiția ei, avangarda caută mereu și pretutindeni noul, dar în forme mult distanțate de posibilitățile existente la un moment dat”. Ceea ce mai observă Ion Pop e rezerva marilor scriitori ai epocii față de ideile avangardei, acceptate „într-un mod foarte general”. „Aducând ei însăși o contribuție înnoitoare la literatură, manifestă o oarecare înțelegere și chiar simpatie față de diversele ei orientări, dar refuză să li se subordoneze pentru că resping rețeta de orice fel (să existe, într-adevăr o rețetă avangardistă: vrând-nevrând se ajunge la o formulă, fie aceasta una a fugii de formulă; non-conformismul devine și el o dogmă, ducând, în ultimă instanță, la un singur rezultat: dezechilibrul și dezagregarea). [...] Avangarda deține, cum s-a remarcat, un rol precis într-o anumită epocă, rol care odată înche-

iat, nu mai are nici o șansă de supraviețuire În articolul *Climat*, G. Ivașcu realizează o imagine retrospectivă a activității cenaclului literar *Junimea*: „Având drept prim receptor revista «Amfiteatru», care prin conducerea redacției sale a dat un suflu propriu reuniunilor studențești din amfiteatrul Odobescu, cenaclul acesta a devenit la un moment dat o veritabilă tribună intelectuală, de pe care Poezia, Proza, Teatrul, Critica și, pe ansamblu, dezbateră vie, deschisă unui larg orizont de creație, au proiectat în conștiințe tot atâtea noi și noi semne ale talentului și vocației, ale gândirii și vibrației personale, ale originalității unui profil de nouă generație”. Amfiteatrul a comunicat, în opinia lui G. Ivașcu, foarte multe nume de scriitori cititorilor. ■ Paul Miclău face o serie de observații cu privire la Structuralism și poezie și la necesitatea întrepătrunderii mai multor domenii pentru descifrarea mesajului liric. „Pe scurt, se poate spune că structuralismul este metoda descoperirii și clasării unităților invariante. Chiar din această formulare rezultă că avem de-a face mai mult cu un ansamblu de procedee de analiză, decât cu o teorie. Concepțiile structuraliștilor nu sunt foarte unitare și de cele mai multe ori ele trebuie deduse din metodă. [...] În materie de poezie și mai ales în poezia modernă, seriile termenilor figurați sunt foarte largi; printre altele, revoluția înfăptuită de poezia secolului XX constă în extinderea paradigmatelor expresive până la dimensiuni nebănuite. Pentru demonstrație Paul Miclău alege trei versuri din poezia *Dorul* de L. Blaga. Autorul mai arată că „cercetarea structurală a poeziei trebuie completată cu o adâncire a analizei făcută cu ajutorul procedeelelor de formalizare puse la punct în cadrul logicii simbolice și al matematicii. Structurile luate în considerare pot fi astfel explicate după principii riguroase, iar interpretarea poeziei încetează de a mai fi subordonată doar intuiției și considerațiilor impresioniste, superficiale. [...] Va fi necesar să se găsească un aparat de analiză, capabil să explice construcțiile moderne – adesea ambigue, cazurile în care imaginea se transformă în contrariul ei. [...] Pentru a lămuri secretul unor astfel de organizări a mesajului poetic, se cere ca eforturile literaților să fie susținute de acelea ale lingviștilor, logicienilor, matematicienilor, inginerilor.”

● [„*Argeș*”, nr. 6] Zilei învățătorului îi este dedicat, pe prima pagină articolul *Zile festive*, semnat de conf. univ. dr. Ion Marinescu, laureat al Premiului de stat. ■ Tot pe prima pagină, sunt publicate poezii de: Teodor Al. Munteanu (*Fântânilor*), Ion Sofia Manolescu (*Primăvara adumbrată*) și Dim Rachici (*Reintegrare și Câmp*). ■ Tiberiu Rebreanu prezintă *Nuvelistica inedită a lui Liviu Rebreanu* în care identifică cinci surse de inspirație pentru proiectele nuvelistice ale scriitorului: „1) mediul cazon în care scriitorul și-a început cariera; 2) provincia transilvăneană; 3) capitala micii Români antebelice; 4) închisorile prin care a trecut scriitorul; 5) evenimentele primului război mondial.” După consemnarea lor, autorul articolului conchide: „O mare parte din materialul uman asupra căruia și-a concentrat scriitorul atenția a rămas nevalorificat pe plan artistic. El prezintă însă o importantă sursă de documentare pentru exegeții operei rebreniene, punându-i în contact direct cu universul scriitorului, arătându-le drumul parcurs.” ■ La ru-

brica *Delimitări critice*, Ovidiu Papadima urmărește evoluția poemului în proză în articolul *De la poemul în proză la versul liber*: „Treptat însă, odată cu cucerirea și dezvoltarea versului liber, poemul în proză și-a pierdut și în literatura noastră, în bună parte, rosturile, devenind din ce în ce mai mult o amintire. De fapt, sub forma versului liber, poezia lirică devine – de cele mai multe ori – poem în proză, diferind de el numai prin montajul grafic, mai bine zis tipografic.”

■ Criticul Nicolae Balotă are în vizor literatura americană (la rubrica *Meridiane paralele*), în articolul *Destinul romancierului Thomas Wolfe*, unde încearcă o impunere a acestuia în conștiința publicului cititor român ■ Cu ocazia împlinirii a 20 de ani de la moartea lui Sextil Pușcariu, Gabriel Țepelea punctează câteva îndrumări care se desprind din opera savantului în articolul *Drumul unui mare învățat*. Interesante rămân însă și preocupările literare: „Plasticitatea exprimării, valoarea pedagogică a operei lui Pușcariu nu pot fi explicate fără a cunoaște o activitate la care Pușcariu a renunțat cu greu: aceea de scriitor, de om de litere. Puțină lume își mai aduce aminte că viitorul romanist a debutat cu un volum de *Schițe* tipărit la Craiova în 1896, urmat de o culegere de versuri, epigrame și proză sub titlul *Juvenilia*, Brașov, 1898. Încercările sale nu sunt încurajate de D. Anghel – prieten din perioada pariziană – a cărui rezervă îl determină să renunțe la literatura de creație [...]” ■ Problema categoriilor estetice (titlu apărut chiar în același an, 1968) este ridicată de Gh. Achiței în *Particularități ale categoriilor estetice*: „Orice categorie estetică se poate transforma în contrariul său, dacă sunt create condițiile necesare acestei treceri. Tendința este, de altminteri, proprie tuturor categoriilor, indiferent de specificul lor. După ce principii are loc o atare trecere? E greu de dat un răspuns precis. [...] Conținutul și sfera noțiunii de categorie s-au constituit în timp, cu sensuri și funcții condiționate de progresul general al cunoașterii, de progresul artei, de momentul social respectiv. Analiza atentă a *conceptului de categorie estetică* relevă, de asemenea, faptul că și el este condiționat de cultura celui care îl întrebuințează, de modul cum acesta înțelege estetica.” □•Victor Proca publică o cronică de film cu titlul *Câteva condiții ale creației cinematografice* în care este atinsă și problema scenariilor realizate de scriitori: „Nu am ținut o evidență a dramaturgilor noștri, autori de scenarii de film, dar probabil nici nu era nevoie de o asemenea agendă cu file imaculate. Și este bine că dramaturgii nu au scris, *conchid unii*, deoarece «dramatizând», lucru contraindicat, scenariul rămâne tributار tehnicii spectacolului. Din parte-ne, continuăm să pledăm pentru condiția stăpânirii balisticii teatrului de către autorul de scenarii cinematografice, cu insistență chiar, atunci când ele sunt semnate de prozatori. Romanul și nuvela nu au reguli. Arta filmului a proclamat, în schimb, primatul imaginii, suzeranitatea formei și suveranitatea mișcării.” □•Gh. Tomozei este fascinat de evoluția lui Irinel Liciu în interpretarea coregrafică a unor teme brâncușiene, pe muzica lui Tiberiu Olah: „Irinel Liciu nu repetă zborul, ci izbuștește, ignorând legi ale fizicii, să deseneze un mers prin aer. Locul păsărilor e dislocat pentru a-i îngădui omului să ajungă pe lespezi nevăzute.” ■ Ion M. Dinu

publică două scrisori către G. Topârceanu, redactorul de la „Viața românească” din Iași: una aparținând Hortensiei Papadat-Bengescu, în care aceasta îi mulțumește pentru încurajările primite la începutul carierei sale literare, și cealaltă, o scrisoare de mulțumire a lui M. Sadoveanu, ca răspuns la felicitarea primită de ziua onomastică (în noiembrie 1929). Articolul cu titlul *Mărturisiri literare și de amiciție* subliniază de asemenea atmosfera din epocă, creată în jurul șezătorilor literare: „După ce se stabilește la Iași, în 1911, ca secretar de redacție al revistei «Viața românească», G. Topârceanu devine un colaborator și un susținător permanent al șezătorilor literare și totodată un prieten devotat al lui M. Sadoveanu. [...] Între anii 1914-1915, șezătorile literare iau o amploare deosebită. Ele se țin în diferite orașe ca: Focșani, Bacău, Fălticeni, Botoșani, Tulcea, Brăila, Vaslui, Bârlad etc. și sunt animate de către lecturile inițiatorilor: M. Sadoveanu, G. Topârceanu, M. Codreanu, N. N. Beldiceanu, Gh. Rotică, Hortensia Papadat-Bengescu, Octavian Goga, actrița Anicuța Cârjă, Margareta Gavrilu, sora Otiliei Cazimir etc.” ■ Mihail Straje, autorul cunoscutului *Dicționar de pseudonime*, publică în acest număr articolul *Alonimul în publicistica noastră literară*: „N-ar fi lipsit de interes, credem, să descoperim că și pe cerul publicisticii noastre au pluit astfel de păsări rare. Puține, e drept, dar ele au existat totuși. Cunoaștem vreo patru și s-ar putea întâmpla să se mai afle ascunse pe undeva și altele.” ■ Epigrame semnează Gabriel Teodorescu, Aurelian Popescu, Zarafu Gheorghe, Maliu Bogoe – Filișanu.

• [„Astra”, nr. 6] Începând cu acest număr, în paginile revistei este prezent *Colegiul de redacție*, în componența căruia apar modificări: Valeria Coliban devine secretar general de redacție, iar Ion Ghiran, Sică Alexandrescu – artist al poporului, Eftimie Modâlcă și Liviu Teodor Teclu sunt nou intrați în Colegiul redacțional. Rămân, de asemenea, Gherghinescu Vania, Ion Lupu (redactor șef), Constantin Cuza, Radu Theodoru, Mihai Nadin, Emil Poenaru, în timp ce Daniel Drăgan, Cornel Arion, Mircea Avram, Werner Bossert, Paul Constant, Carol Gölner, N. Iorga, Sipos Bella nu se mai regăsesc în noua structură. ■ În cadrul *Cronicii literare*, Voicu Bugariu prezintă culegerea de articole *Prezențe*, a lui Ion Pas, autor „moralist și om politic”, care propune un „periplu prin viața politică și culturală a țării și a lumii”. O secțiune a volumului conține articole cu caracter explicit politic, publicate înainte de 1944, cărora le este specifică „îndrăzneala neabătută în denunțarea abuzurilor și reacționarismului, în dinamitarea sloganurilor burgheze demagogice”. După 1944, articolele se reorientează spre o tematică etică și culturală, autorul prezentând evenimente și personalități culturale și dovedind o poziție „progresistă în problemele teatrului și ale vieții literare”. Cronicarul literar amintește, apoi, romanele lui Ion Pas, *Zilele vieții tale* și *Lanțuri*, care, împreună cu articolele, alcătuiesc un amplu „roman pasionant, romanul unei conștiințe și al unei epoci”. ■ Sub titlul *25 de ani de la moartea lui Eugen Lovinescu. Maioreșcu în viziunea lovinesciană (I)*, Eugen Simion începe prin a reaminti datele fundamentale ale profilului critic și uman maioreșcian, din perspectiva lui

Lovinescu: „ideolog și mai puțin om politic, orator mai mult decât scriitor, om al ideilor generale cu o vocație mai autentică decât aceea de analist, clasic mai mult decât romantic, structură echilibrată în clipe de agitație și depresiune morală, om de lume, de o politețe rece, prețuitor de artă, amator de excursii documentare, suflet conjugal” și „de mai multe ori victimă a unor pasiuni tenace, ambițios în toate, deschizător de drumuri și risipitor de confuzii, întâia mare conștiință critică românească”. Analizând, apoi, monografia din 1940 asupra vieții, operei și personalității maioresciene, Eugen Simion remarcă necesitatea unei „mai precise determinări a biografiei spirituale a criticului”, adăugând o serie de observații personale cu privire la particularitățile de stil ale textelor maioresciene – „arta de a polemiza, calitatea superioară a expresiei, vigoarea logică, ironia intelectuală, filosofică”, ușor convertibile într-o proză a cărei literaturitate implicită rezidă în dimensiunea ei adesea confesivă. Trecând, apoi, la studiile ulterioare, *Titu Maiorescu și contemporanii lui*, în două volume, din 1943, respectiv 1944, *Titu Maiorescu și posteritatea lui critică*, din 1943, Eugen Simion reține notele de performanță a discursului critic lovinescian ca fiind portretistica, comentariul de text, analiza memorialistică practicate de scriitorii junimiști și a relațiilor acestora cu Maiorescu. ■ Serialul intitulat *Viața teatrală din Transilvania (I)*, este titrat *Radu Stanca – inedit*. ■ Un grupaj de poezii reunește texte de Nicolae Stoe, Andrei Radu, Vasile Diaconescu, Emil Poenaru, Magdalena Constantinescu și Szemlér Ferenc. ■ În traducerea lui Nichita Stănescu apar versuri de Vasko Popa, poet sârb de origine română. ■ Georg Scherg semnează schița intitulată *Oglinda*. ■ Numărul este completat cu părțile 29 – 35 din „neoantiromanul povestit” *Căramida cu mâner sau Moartea personală a lui Stere Broajbă*, semnat de Darie Magheru.

● [„**Ateneu**”, nr. 6] Vlad Sorianu recenzează cartea de eseuri *Biletul la control* (Editura Tineretului, 1968) a lui Dumitru Popescu: „Fie că o socotim lucrare de etică normativă ori manual de știință a moravurilor, îndreptar practic pentru comportamentul social sau un pasionat examen de conștiință al colectivității – culegerea de eseuri *Biletul la control!* se afirmă ca o dezbatere de principii morale, în care întrebările nu pot fi decât cruciale: care ți-au fost erorile; ce cunoști despre relațiile umane; cum ai valorificat curgerea ireversibilă a timpului; îți justifici dreptul individual la opțiune. [...] Răspunsul la asemenea tulburătoare întrebări [...] se constituie în temeiul a ceea ce autorul numește testamentul «generației noastre». Un testament al principialității comuniste, al acțiunii sociale conștiente, de edificare a noii realități”. ■ G. Gheorghită analizează studiul lui Eugen Barbu, *Măștile lui Goethe* (Editura pentru Literatură, 1967): „S-a reproșat lui Eugen Barbu că vorbește prea puțin despre operă sau că referințele atunci când există sunt făcute de sus. Dar Eugen Barbu nu și-a propus să studieze opera [...] ci, ca romancier să ne dea un portret autentic al lui Goethe, personaj al acestei vaste *Comedii umane* care este istoria literaturii. *Măștile lui Goethe* mai este și cartea unui moralist care contemplând mizeriile și piscurile unui destin ilustru,

risipește ici și colo reflecțiile sale asupra contemporaneității.” ■ Mihai Vornicu semnează două cronici literare. Prima se referă la volumul de *Versuri* (Editura pentru Literatură, 1967) a lui Virgil Carianopol: „Virgil Carianopol a debutat ca suprarealist, practicând ideea frapantă [...] și imagismul uscat, dar ineputabilă (deși mecanică) inventivitate metaforică a acesteia. [...] Virgil Carianopol a ajuns la sedimentări și permanente, într-o repetată, etern nedecisă [...] luptă cu temele fundamentale, umane și cosmice, deci aprioric poetice: moartea, materia, dragostea, poezia, timpul”. Al doilea text este dedicat studiului lui St. Cazimir: *Caragiarele-universul comic* (E.P.L., 1967): „Valorificând sau polemizând implicit și necesar cu ce s-a scris până acum, St. Cazimir pune între paranteze documentul de viață ori creația; demonstrația converge sobru și subtil, cu sentimentul intenționalității sigure. Esențial, culegerea lui St. C. îl analizează pe Caragiale sub specia clasicismului, relevat de P. Constantinescu și Călinescu și fără să insiste, redescoperă ideea «scrisului pentru răs»”. ■ Constantin Crișan descrie poezia lui Vasile Zamfir din volumul *Dimineața cu fluturi* (Editura pentru Literatură, 1967): „Al doilea volum al unui poet nu înseamnă întotdeauna un salt pe noi, inedite canale estetice, neprofesate mai înainte. Dimpotrivă, în cazul lui Vasile Zamfir îmbrățișarea continuă, conștientă a unei patetice sentimentalități pe care am întâlnit-o și în sufletul copacilor arată o pasiune constantă pentru universuri metaforice de o entuziastă, binevenită simplitate, în sensul nealterat al cuvântului. Vasile Zamfir, cum de altfel s-a remarcat, nu este un cerebral; când trece de fruntariile zig-zag-urilor sale optimiste, o face atât de temperat încât ai impresia că poetul vrea cu orice preț să rămână în apele unui folclorism suav puțin urbanizat dar fără conexiuni adânci cu ideea estetică a congenerilor săi”. ■ Adrian Marino se referă la *Obiectivitatea criticului*: „O primă observație care se impune atenției este longevitatea conceptului de «obiectivitate». În timp ce revendicarea subiectivității este mai curând «modernă», obiectivitatea constituie un deziderat absolut tradițional, întâlnit peste tot, până acolo încât destinul său pare să fie chiar banalitatea crasă. Critica intră în alarmă periodică: «A devenit prea subiectivă», «revenirea la obiectivitate se impune ca o necesitate» etc. De fapt, această pseudo-antinomie este produsul unei dramatizării artificiale. Ea corespunde unui gest reflex, unei tendințe endemice, aproape unei fobii anti-subiective, prin nimic justificate”. ■ Radu Cârneli recenzează cartea Veronică Porumbacu, a lui Gherghiescu Vania și a lui Dim. Rachici. □•Veronica Porumbacu, *Histriana* (Ed. Tineretului, 1968): „Îndrăgostită de mit și legendă, Veronica Porumbacu caligrafiază în *Histriana* sentimente, peste care, cel al timpului predomină. Departe de a face o înșiruire istorică de date și fapte, poet, la glasul pământului și a comorilor sale – vestigii cu aură de veșnicie – clamează delicat și sonor printre ruine, umbre de zei și zeițe, sub vuiet de timp fără timp”. □•Gherghiescu Vania, *Timp sonor* (Editura pentru Literatură, 1968): „Simplitatea poeziei lui Gherghiescu Vania stă într-o expresie directă și sinceră a sentimentelor, uneori nudă. Cultivând poeme cu nuanță patriotică, începând cu amintirea locurilor natale – unde reușitele

sunt excelente – și trecând prin vârste spre timpul său, poetul se dăruie și se consumă total”. □•Dim. Rachici, *Dinamica secundă* (Editura pentru Literatură, 1968): „Iată o carte reprezentativă pentru evoluția unui tânăr poet de talent! Matur în gândire, sobru și reținut, Dim. Rachici reușește în *Dinamica secundă* să-și afirme personalitatea în contextul poeziei actuale. Tinzând spre un anumit ton existențialist, în teme dintre cele mai diverse, poetul se caută și de multe ori se găsește, descoperă metafore frapante, sensuri inedite ale unor simboluri. Făcând parte din familia poezilor prezidată de Marin Sorescu, Dim. Rachici se apropie de acesta prin felul abordării subiectelor, fără însă a despica absurdul în patru, având alte reușite, mai puțin uimitoare, dar interesante pentru îmbogățirea acestei direcții”. ■ H. Zalis scrie despre *Romantism și sămănătorism*: „, a fost literatura sămănătoristă o emanație a doctrinei sămănătoriste sau, dimpotrivă, doctrina o emanație a acestei literaturi? Se poate răspunde cu formularea lui D. Micu potrivit căruia sămănătorismul e manifestarea în cuprinsul literaturii a unor atitudini politico-ideologice fără contur artistic particular bine precizat. Literatura sămănătoristă se revendică din cea trecută, afirmă continuitatea cu producția literară pașoptistă, deplânge lipsa de pietate pentru tradiție”. ■ S. Ionescu analizează studiul monografic al Adrianei Iliescu despre revista „Literatorul”: „Temerar prin opțiune – și deci incontestabil interesant – studiul monografic al revistei «Literatorul», este meritoriu la o lectură atentă și activă. [...] Virtuțile cardinale ale acestei lucrări, în primul rând meticulozitatea analizei și pasiunea argumentării la obiect, sunt total relevate în planul onestității științifice și al unei scrupulozități aproape didactice; prezența unor formulări concluzive finale, chiar riscate, dar intenționând estimarea semnificației și a ponderii valorice a revistei «Literatorul» în procedeele de modernizare a structurii și expresiei literaturii noastre la acel stadiu, ar fi constituit un plus de precizie asupra meritelor acestei contribuții monografice”. ■ M. Cosmescu întocmește o fișă a revistei „Crainicul” (1904). ■ Semnează versuri: Platon Pardău (*Lumina, Inscriptie*); George Pivin: *Ne risipim*; texte în proză: Dumitru Almaș (fragment de roman: *Frații Buzești*); Sorin Titel (*Semne cu batista albă*)

• [„Cinema”, nr. 6] Sub titlul *Ce părere ai Francisc Munteanu?*, în rubrica *Față în față*, apare un interviu cu acest regizor și scriitor: „Redacția: În ce măsură te împiedică faptul că ești scriitor să faci un film la un nivel de exprimare, mă rog, peste ceea ce se obține astăzi la noi? Există vreo piedică pe care ți-o pune scriitorul Francisc Munteanu? Căci nu se poate nega că în filmele duminicale există un plus de participare scriitoricească ce devine neorganică în film. Fr. Munteanu: Faptul că sunt scriitor nu îngreunează cu nimic activitatea mea regizorală. Dar... pentru că există totuși un dar. Din păcate, de multe ori rescriu cu aparatul de filmat o nuvelă scrisă cu mașina de scris. Traduc o nuvelă în imagine. Traduc dintr-o artă în alta. E ca și cum cineva s-ar apuca să sculpteze Gioconda sau să transpună pe pânză operele lui Brâncuși. Redacția: Foarte exact. Adică pe platou, dumneata nu vezi mai departe de scenariul pe care ți l-ai propus? Fr. Munteanu:

Exagerați la fel cum am exagerat și eu mai înainte. Scenariile pe care le scriu seamănă foarte mult cu filmul care va apare pe ecran. Acesta este avantajul scriitorului cineast: ideea scenaristului nu este niciodată trădată e regizor. Dar tot de aici apar și dezavantajele. Scenariul se transformă nealterat în imagine, în film, dar nu mai câștigă nimic în plus. Vă dau un exemplu. După ce am terminat primul meu film: *Soldații fără uniformă*, l-am confruntat cu scenariul. Filmul era riguros la fel, și totuși mult mai sărac de cum mi l-am imaginat. În procesul de transpunere în imagine s-a pierdut ceva. Ceva foarte important”. ■ Sub anunțul *Festivalul internațional de animație Mamaia '68* găsim un text scurt, *Hagiii*, semnat de Marin Sorescu: „O întâlnire de oameni desculți, pe un nisip fierbinte, care arde tălpile și te face să mergi încet, ca într-o penitență pentru îndurarea artei. Cuvântul se va purta din nou peste ape, ca la începuturi, și vor vorbi doar imaginile. Iar apele vor avea sare. Pelicanul va învia din nou, din bruma-i de cenușă, rămasă succesiv. Învierile s-au cam rărit, păsări Phoenix nu mai sunt, dar au rămas pelicanii albi, care, cică, au același dar. Oricum, minciuna asta e certă. Mai nesigure sunt penele pe care le vor apuca, la sfârșit, colecționarii de pene, veniți, ca la Mecca, din atâtea țări. Hagii ai filmului animat. Cine? Care pană? De unde – pană? Și pentru ce – pană? Noi suntem îndreptății să avem speranțele cele mai mari. Sper însă, să nu lăcomim. Să nu uităm că nouă ne rămâne și marea, deschiderea la mare, care nu e de colea. Bucuria unei întâlniri și a pelerinajului de dragul artei”. □•Despre Festivalul de animație scrie și Radu Cosașu în *Drama amuzantului film de animație*. ■ Ov. S. Crohmălniceanu propune *Cine-aperitive*, un text despre publicitatea cinematografică și „obiceiurile ei”. ■ Marin Sorescu semnează *Zero sub zăpadă*, textul care e semnalat drept a doua parte din textul *Gramatica acțiunii*, apărut în nr. 4 (64), 1968 în aceeași revistă: „Cinematograful, în esența lui, fraternizează cu poezia în ambiguitate. Ambiguu ca o clepsidră care nu știi: se golește sau se umple? [...] Cred că menirea filmului era să păstreze memoria visului. N-a făcut-o și acum nu știu dacă nu e prea târziu: nopțile sunt mai albe, visele s-au cam rărit. Forța lui de sugestie va crește pe măsură ce va deveni o artă moartă”. ■ În rubrica *Telecronica*, Valerian Sava semnează *Foaiete verde, trei smicele...*: „Pentru un «Moment Blaga» regizorul Miron Niculescu a conceput un *Dialog în doi*, susținut de Ion Marinescu și Adela Mărculescu, servit în ecranizare, de un montaj subtil, semnat Diradurian. În cursul emisiunii s-a observat de câteva ori foile cu versuri ținute de actori în mâini, chiar și atunci când, ca personaje, se îmbrățișau. O greșeală stânjenitoare. Această greșeală a determinat ilaritatea nestăpânită a unei colege, care n-a mai urmărit – cum reieșea din cronica ei – decât apariția sau dispariția hârtiilor. Aceeași greșeală precum și (probabil) alte imperfecțiuni au inspirat unui coleg calificarea de sacrilegiu”.

● [**„Familia”, nr. 6**] Analiza profilului critic al lui Cornel Regman întreprinsă de Virgil Nemoianu începe cel puțin interesant: „Despre Cornel Regman știm mai cu seamă că e un păcătos. Și nu numai că e un păcătos, dar că e înzestrat cu toate păcatele deodată. Pentru unii e un iconoclast al valorilor constituite (a lovit

în George Călinescu și Lucian Raicu), pentru alții un didactic pedant și greoi. Pentru unii e un chițibușar malițios, cinic și ultrarafinat, pentru alții mânuitorul agresiv al unor categorii intransigente și rudimentare. Nu puțini îl acuză că este un sociologist dogmatic și închistat). În sfârșit, cronicarii mai mici din provincie și din capitală, când vorbesc de el, au început să se ferească a-i pronunța numele, de parcă ar fi al lui Satan însuși. Multe vor fi fiind disputele în critica noastră, dar există cel puțin un punct de acord unanim: nocivitatea lui Cornel Regman. Nu e de mirare că observațiile cele mai pertinente publicate despre el, aparțin totuși îndrăznețului și dinamicului Mihai Ungheanu, la care, foarte adesea, inteligența este consecința resentimentului”. În continuarea prezentării, Virgil Nemoianu identifică „trei piei”, „în care s-a înveșmântat adevăratul Cornel Regman pentru a fi, poate, mai ușor de înțeles. [...] Prima «piele» a fost cea a năstrușnicei și ingenioasei tinereți sibieni.” Îl vedem între 1942 – 1947 mai ales în («Revista Cercului Literar», dar și în «Revista Fundațiilor Regale», ascuțindu-și colții și exersându-și uneltele. Tonul e vivace, provocator, plin de neastâmpăr zeflemitor, de piruete sclipitoare și bine calculate. Tehnica preferată este cea a raidului. [...] Cine vrea să reaprecieze sămănătorismul și continuările sale între cele două războaie, trebuie să pornească de la acest articol. Cronica la volumul lui Tonegaru e un duel scăpărător de la egal la egal, după cum articolele despre critică, despre Caragiale, anunță teme, durabile ale criticului. Sigur, încercările de colonizare temeinică sunt, la ora aceea, mai îndoielnice decât raidurile iuți (*Ion Pillat, poet al tradiției*)”. Despre cea de-a doua «piele», Virgil Nemoianu consideră că este „urât mirositoare”. Stilul devine mai impersonal, mișcarea gândirii mai lentă, vocabularul se contractă.: criticul nu a știut să evite cu totul influența unor modele practicate, de Vitner, Popper, Moraru, Georgescu. Articolele din această perioadă (*Lumea și sensul Momentelor, Poet național și popular și altele* – parțial culese în volumul *Confluente literare*) par străine de maniera anterioară, sunt lipsite de vioiciunea grațios-spirituală care o caracteriza pe aceea. Numai o anumită continuitate tematică o leagă foarte limpede de restul operei criticului”. Ieșind la iveală, după 1962, «a treia piele» este „cea a «criticului diagnostician», după cum bine a observat Nicolae Manolescu”. O frumoasă serie de articole, Începută la „Luceafărul” și continuată parțial la „Gazeta literară” și „Tomis” (serie, din păcate, cuprinsă parțial în volumul *Confluente literare* și parțial în volumul recent *Cărți, autori, tendințe*) ni-l vădese în deplinătatea matură a puterilor. [...] Acțiunea asupra obiectului este sigură și dezinvoltă, urmărind cam aceleași etape: o primă operație de grijulie eliminare și curățare a impurităților, (...), apoi o succintă stabilire de surse, o plasare în context. [...] În sfârșit, o definiție a obiectului nu neapărat în «esența» sau «structura» sa, ci mai cu seamă în cea «halcă» din volum care s-a dovedit sănătoasă și viabilă. [...] Definiția aceasta are un ton propriu inimitabil, căci Regman se apropie de individul poetic pe nesimțite, delicat și zeflemitor, pipăind acolo unde trebuie, dar nu mai mult decât trebuie. O prefață e intitulată arătos, cu Emil Botta poezia română se înavuțește, această muzică de cristale ae-

riene ar putea să sature, la Geo Dumitrescu se vorbește de mesaje dramatizate, de viziuni iuți și cotropitoare de culcuș răscolit, la Vulpescu de capriț stilistic, zburdăciune, isprăvile mai ales cărturărești ale autorului, care s-a perfecționat în redutabile campanii poetice, la Eugen Simion de seceriș terminologic, de titluri dichisite, de parcă ar fi cine știe ce eseuri rarissime, aplombul de ins umblat prin câteva literaturi, căci în scrisul său batașluiește bine pită, o costiță de retor pedant, care se cere neîntârziat scoasă, în timp ce Doinaș pune la cale procesiuni în toată legea, cu predări și preluări de ștafetă. [...]Exemplele pot fi înmulțite. Dacă la Călinescu ironia acompania actul critic ca un bas continuu, era fundalul care dădea adâncime estetică comentariului, la Regman ironia este ocazională și precisă, ea devine chiar instrumentul de cunoaștere, este un mod de cuprindere a obiectului artistic. Ceea ce au amândoi în comun este însă acuratețea clinică a lexicului, precizia dureroasă în selecția metaforei critice, la care recurg frecvent”. Remarcând că un astfel de mod de analiză „are răzbunări proprii”, V. Nemoianu argumentează: „El pare inapt pentru construcții mai ample și mai generoase. Articolele de sinteză, seria de *Fișe de dicționar* constituie realizări în cel mai bun caz corecte și adecvate (Philippide, Miron Radu Paraschivescu), căci specia exclude tocmai tonul lucid și intransigentele în absența cărora farmecul și franchețea criticii lui Regman par să se evapore. De altfel, dincolo de cronica la obiect, specia pentru care criticul pare înzestrat este nu portretul, și nici capitolul de istorie literară (cu toate că ediția Pavel Dan cu studiul respectiv merită toată lauda) ci studiului de, temă, de filon”. În concluzie, „dincolo de schimbătoarele piei, o primă constantă la Regman este preocuparea cu anumite teme. Una dintre acestea este universul satiric al literaturii române. [...] Alta este interesul pentru romanul țărănesc, a cărui istorie, răbdător tatonată, tinde să dezvăluie anumite linii de forță. [...] Alta, în sfârșit, este istoria și peripețiile criticii române mai vechi și mai noi, la care Regman revine ca minat de o obsesie, fără cruțare pentru sine, fără cruțare pentru alții. Tocmai această ultimă temă (abundent ilustrată de articole din cele două volume, dar deplin dezvăluită abia în seria curentă de Critica criticii, de la „Tomis”, care nu a fost culeasă între coperte) ni-l vădește pe Cornel Regman în năravul său cel mai personal, dincolo de piei, specii, serii și teme. Așa cum alții știu face critică literară sub forma eseului, pentru că au o natură de esești, așa el face critică literară sub forma satirei moraliste, aceasta fiind adevărata sa natură, cea de moralist satiric. Un moralist care lucrează nu pe material uman, ci pe material literar”. ■ Aurel Dragoș Munteanu propune cititorilor Două cărți de poezie. Cea dintâi, Norii (E.P.L.) aparține Constanței Buzea și este „o mică ontologie poetică, surprinzătoare prin maturitatea mijloacelor expresive și prin adâncimea viziunii. Lumea este citită în evoluția norilor care alcătuiesc și destramă în jocul lor o poveste aleasă istorisită de genii-femei. [...]În acest cadru sunt contemplate elemente definitorii din punct de vedere existențial: violența ca principiu constitutiv al naturii, foiala imensă a lumii gregare, spaima de moarte, vitalitatea acestea din urmă, chiar nostalgia ei, dragostea și conștiința vinovăției

absolute din care purcede, generozitatea fenomenelor naturale și cruzimea lor.” [...] M-a surprins plăcut să descopăr o tânără poetă ales dăruită în ceea ce privește talentul și atât de respectivă în ceea ce privește cultura. O oarecare nesiguranță se poate depista pe alocuri, alterând coerența imaginii. Nota dominantă este însă aceea a izbânzii. [...]Cred că, ajunsă la maturitate, Constanța Buzea și-a nuanțat vocea în registrul grav și poate fi considerată între cei dintâi poeți ai generației din care face parte”. Cea de-a doua carte, Interiorul legii (E.P.L.) aparține Gabrielei Melinescu, „ființă suavă”, totuși cu „conștiință dramatică, revoltată mai ales de indiferența drapată în solitudine, ca într-un ritual aristocratic sau de aceea, mai cumplită, a încremenirii a reificării gesturilor de tandrețe umană, care își pierde în acest fel conținutul. Explozia, revolta poetei mi se par a fi mai puțin urmare a unui temperament, cât a incidenței cu o lume față de care împrejurările o transformă într-un caz particular. Nu avem însă o poezie de ocurență. Talentul poetei este robust și circumstanța devine semnificativă.” Structura muzicala a versurilor Gabrielei Melinescu o împinge către spontaneitatea jocului, făcând transparentă întreaga superbie a tinereții. Rareori în poezia actuală a existat o Cântare a tinereții mai splendidă, articulată în formă de fugă. [...]Gabriela Melinescu este o poetă adevărată și bănuiesc că ne rezervă încă surprize dintre cele mai frumoase”. În finalul articolului se concluzionează: „Fără a avea o evoluție spectaculoasă, cele două poete reprezintă în poezia actuală profiluri distinse, asigurând o diversificare de bun augur a liricii feminine, atât de bogată astăzi, de la Nina Cassian la Ana Blandiana. Acest fenomen literar contribuie la o extindere și la o îmbogățire de adâncime a sensibilității poetice, fiind semnificativ mai ales prin registrul tematic cuprinzător. Dacă altădată poetele îndeplineau variațiuni pe motivul dragostei și al vitalității feminine îndeosebi, ele nu-și refuză acum nici un teritoriu problematic. Cred că această trăsătură se cuvine remarcată îndeosebi”.

■ Ovidiu Cotruș face o serie de Considerații asupra ideii de accesibilitate în proza modernă arătând că „Dacă producția unui artist este prin însăși natura ei – și nu prin lipsa sau insuficiența formației cititorilor ei – refractară înțelegerii, ea se neagă pe sine ca operă de artă, înscriindu-se dincolo de limitele definatorii ale fenomenului artistic. Pentru a evita eventualele neînțelegeri, ținem să precizăm că aceste margini nu sunt stabilite odată pentru totdeauna de cine știe ce estetică normativă, ci dat fiind neistovita putere creatoare a spiritului uman ele sunt pasibile de o neconținută lărgire. [...] Creația nouă și originală rupe întotdeauna un echilibru constituit pentru a înstitui o altă formă de echilibru, care întrucât nu este previzibilă de la nivelul precedent, poate apare (sic!) – în mod eronat și provizoriu – ca ininteligibilă. Înțelegerea noilor modalități de expresie artistică pretinde cititorului un efort de adaptare și de îmbogățire progresivă a experienței sale spirituale. Altfel, ceea ce poate fi înțeles rămâne neînțeles nu din vina artistului, ci din pricina incapacității contemplatorului, înclinat să-și ridice habitusurile intelectuale la rang de dogme”. Ovidiu Cotruș găsește regretabil faptul că „artă accesibilă înseamnă pentru cei mai mulți, artă lipsită de dificultăți, care nu opune nici un

fel de rezistență cititorului și nu îi solicită un efort intelectual susținut. Descoperim aici reminiscența ignobilei reprezentări despre artă ca simplă formă de divertisment, ca agrement nesemnificativ la dispoziția unui consumator care își cheltuiește eforturile intelectuale în alte direcții mai serioase. Cititorul neliniștit și tenace (singurul adevărat) cultivă gustul dificultăților, încearcă bucuria depășirii lor, transformând fiecare dialog al său cu opera de artă, într-o nouă experiență spirituală și într-un prilej de revizuire a experienței sale anterioare. Punctul de vedere al cititorului pașnic, indisponibil la eforturi spirituale, refractar educării și în primul rând auto-educării estetice prin intermediul lecturii active, nu poate în nici un caz constitui un criteriu de judecare a valorii sau a eficienței operei de artă. [...]Nu trebuie să uităm faptul că toate operele reprezentative ale prozei românești s-au impus violentând prejudecățile și rezistențele psihologice ale cititorului amorf, dărâmând anumite modele absolute (precizez: nu operele, ca atare, ci instituționalizarea lor în ipostază de modele absolute) al căror prestigiu se transformă, cu vremea, într-un suport și o sublimă consolare a inerției și a rutinei”. Exemplele date de redactorul „Familiei” sunt: Ion al lui Liviu Rebreanu, romanele Hortensiei Papadat-Bengescu, *Craii de Curtea Veche* „taxată drept operă decadentă”, fără „substanță epică și vibrație omenească”, romanele lui Gib Mihăescu, *Groapa* lui Eugen Barbu, *Moromeții* lui Preda sau *În absența stăpânilor* al lui N. Breban. „În consecință, ele au părut, în clipa apariției lor, mai greu accesibile și implicit mai puțin acceptabile decât operele care le-au precedat. Timpul, cel mai cinstit slujitor al adevărului, le-a pus în lumină (și n-a fost nevoie, pentru aceasta, de vreme prea îndelungată) atât noutatea, cât și permanența, înlăturând treptat rezistențele psihologice provocate de îndrăzneala lor. [...]Respingerea – de plano – a experiențelor artistice în curs de desfășurare (de pildă, experiențele foarte interesante ale unor tineri prozatori români ca Al. Ivasiuc, Dumitru Țepeneag, Sorin Titel, Aurel Dragoș Munteanu, Iulian Neacșu și alții) sub motiv că nu se încadrează în tiparele artistice preexistente, echivalează cu o abdicare în fața dificultății și cu încurajarea leneviei spirituale a cititorilor. Duhul înnoitor pretinde o neîntreruptă și îndrăzneată căutare cu riscul tuturor eșecurilor posibile. Dar nimic nu este mai străin de firea artei decât *conformismul*. Ca și progresul pe plan social, progresele vieții spirituale nu se împlinesc decât luptând în numele a ceea ce trebuie să fie – chiar dacă nu putem cunoaște cu exactitate, ci doar întrezări fața ascunsă a viitorului – împotriva a ceea ce a încremenit sau tinde spre încremenire”. ■ Comentariile lui Gh. Grigurcu despre Vladimir Streinu și ale sale Pagini de critică literară vizează reflectă obiectivitatea criticului, definindu-și „propriul său stil intuitiv – plastic, izvorât din cultivarea sensibilității și întemeiat pe scepticismul abordării stilului abstract «deshidratat». [...] Obsedat de imprecizia termenilor, de teama ca analiza să nu se desfășoare în gol [...], Vladimir Streinu se oprește asupra «scrisului artistic» care poate transmite fidel emoția estetică obiectivând-o. Instrumentul de expresie cel mai eficient al intuiției e metafora”. Grigurcu alcătuiește „o scurtă listă de metafore critice, probantă pentru talentul care

le-a zămislit”. Printre acestea: „metafora maniheistă”: „Argezi cântărea lumina cu bălegarul și dacă ar fi să ascultăm o anumită opinie publică, poetul căuta mai mult la tirizia impurităților”; sau „metafora ironic-libertină: «M. D. Ralea este un amant fierbinte pentru idei, un docteur en volupté al ideilor, niciodată însă un soț necăjit al vreuniei»”. Concluzia e că „în pofida tuturor punctelor discutabile (criticul însuși n-a cenzurat sever pe E. Lovinescu, G. Călinescu, Șerban Cioculescu?) Vladimir Streinu e o personalitate critică impunătoare.” Tânăra generație nu poate să nu se aplece asupra paginilor sale bogate în reflecții și mai cu seamă în răsfrângerile lirice ale artei, de o constituție cristalină ce încântă. Diferențiat efectiv de E. Lovinescu, de G. Călinescu ca și de ceilalți străluciți confrăți ai săi, Vladimir Streinu sporește încrederea în diversitatea perspectivelor scrisului nostru critic, care nu se poate resemna la o unică direcție, chiar dacă e cea mai seducătoare” ■ Ov. Cotruș face o serie de Considerații asupra ideii de accesibilitate în proza modernă. Chestiunea enunțată în titlu este tranșată de la începutul articolului: „Greșita înțelegere a ideii de accesibilitate a operei de artă a generat în epoca noastră nenumărate și foarte regretabile confuzii estetice. Ca și artificioasele antinomii modernism-tradiționalism, optimism-pesimism etc., care nu ne spun absolut nimic asupra valorii operei de artă și falsa opoziție artă accesibilă-artă inaccesibilă constituie o pseudo-problemă, fiindcă unul din termenii ei (acela de artă inaccesibilă) nu există”. Pentru a fi mai convingător, Ov. Cotruș precizează că „a fi inaccesibil înseamnă – stricto sensu – a nu putea fi înțeles, a te situa în afara domeniului comunicării inter-umane. Or, întrucât arta aparține, prin esența ei, acestui domeniu, ea fiind o modalitate particulară de comunicare între conștiințe, o creație artistică inteligibilă, este o *contradictio in adjecto*, pe care o minte limpede refuză să o conceapă ca posibilă. Dacă producția unui artist este prin însăși natura ei – și nu prin lipsa sau insuficiența formației cititorilor ei – refractară înțelegerii, ea se neagă pe sine ca operă de artă, înscriindu-se dincolo de limitele definitorii ale fenomenului artistic”. Din acest motiv este necesar ca pentru „înțelegerea noilor modalități de expresie artistică” cititorul să facă un efort de adaptare și de îmbogățire progresivă a experienței sale spirituale. [...] La fel au greșit în literatură (ne referim în special la domeniul prozei), cei care au respins în numele concepției balzacienne despre roman, opera lui Proust ca o creație hibridă. [...] Ca atare, nici romanul balzacian, nici cel tolstoian, după cum nici romanul proustian sau joycian nu pot fi absolutizate și transformate în instituții artistice unice și definitive”. Se cere un cititor lipsit de comoditate, „tenace” care transformă „fiecare dialog al său cu opera de artă, într-o nouă experiență spirituală și într-un prilej de revizuire a experienței sale anterioare. Punctul de vedere al cititorului pașnic, indisponibil la eforturi spirituale, refractar educării și în primul rând auto-educării estetice prin intermediul lecturii active, nu poate în nici un caz constitui un criteriu de judecare a valorii sau a eficienței operei de artă”. Se insistă pe faptul că „nu există criterii apriorice de judecare a operei de artă. Acestea se formează, lărgindu-se mereu, în funcție de normele interioare ale noilor creații. Prin

aproximările sale, critica (și orice cititor adevărat este un critic virtual) tinde să se substituie timpului, singurul judecător infailibil. A înțelege (*a avea acces*) înseamnă a te strădui să depășești, «pe cât este omeneste posibil» (Titu Maiorescu) îngădirile subiectivității tale, obstacolele care ne închid *căile de acces* către ființa operei, de artă, a parcurge în zbor «invers» drumul de la circumferința văzută a artei către sursele ei originare și nevăzute. Aceste repetate demersuri intelectuale nu se pot realiza decât la acea tensiune interioară care preschimbă lectura într-o aventură a spiritului, plină de riscuri și încărcată de sentimentul răspunderii. Respingerea – de plano – a experiențelor artistice în curs de desfășurare (de pildă, experiențele foarte interesante ale unor tineri prozatori români ca Al. Ivăsiuc, Dumitru Țepeneag, Sorin Titel, Aurel Dragoș Munteanu, Iulian Neacșu și alții) sub motiv că nu se încadrează în tiparele artistice preexistente, echivalează cu o abdicare în fața dificultății și cu încurajarea leneviei spirituale a cititorilor. Duhul înnoitor pretinde o neîntreruptă și îndrăzneată căutare cu riscul tuturor eșecurilor posibile. Dar nimic nu e mai străin de firea artei și de dinamica vieții spirituale decât *conformismul*. Ca și progresul pe plan social, progresele vieții spirituale nu se împlinesc decât luptând în numele a ceea ce trebuie să fie – chiar dacă nu putem cunoaște cu exactitate, ci doar întrezări fața ascunsă a viitorului – împotriva a ceea ce a încremenit sau tinde spre încremenire”. ■ Scriind despre poezia contemporană Nicolae Balotă ia în discuție Resurecția baladei sub impactul tinerilor literați sibieni care „descoperiseră „tărâmul nocturn al romantismului german – prin mijlocirea lui L. Blaga, prin prelegerile esteticianului Liviu Rusu, dar și prin excursiuni proprii determinate de anumite afinități electivă”. Comentariile lui N. Balotă au menirea de a lămuri și cu privire la ceea ce reprezintă balada pentru critica germană, cât și pentru membrii Cercului. „Ideea unei resurecții a baladei, crede N. Balotă, nu putea să apară decât în burgul baladesc al Sibiului.”

● **[„Iașul literar”, nr. 6]** Leonida Maniu alcătuiește un medalion lui Eugen Barbu, rivalul lui Marin Preda: „Temperament polemic, caracterizat printr-o perpetuă tensiune interioară, nemulțumit adeseori de propria-i operă – fapt subliniat de însăși conștiința necesității revizuirii, sub imperativ exigențelor mereu sporite, a unor lucrări deja publicate – și aspirând, în consecință, spre noi formule de artă, Eugen Barbu sfârșește, de cele mai multe ori prin a se realiza în structuri obiective, echilibrate, amintind tiparele clasice. Publicist, poet, nuvelist, dramaturg și romancier, stârnește, într-un fel sau altul, de vreo doisprezece ani, aproape săptămânal, ziaristica și librăriile.” ■ Adrian Marino publică prima parte a articolului *Clasic și modern* din proiectul de *Dicționar de idei literare*. Partea a doua va apărea în „Iașul literar”, nr. 7/ iulie 1969. ■ I. Sîrbu scrie despre debutul editorial cu romanul *Vestibul* al lui Al. Ivăsiuc, apreciind că „Romancierul e posedat de un adevărat demon al interiorității, realizând o excelentă performanță în dezvăluirea mobilelor care determină acțiunile personajelor.”

● **[„Luminița, nr. 6]** O nouă colaborare a lui Fănuș Neagu, povestirea *Învățătorul din satul nou*.

• [„**Orizont**”, nr. 6] În deschidere, atrage atenția interviul luat de Ovidiu Cotruș universitarului american Michael Ricciardelli, cunoscut la cel de-al XII-lea Congres Internațional de lingvistică și filologie romanică de la București, care, depășind impresiile despre România, spune: „M-a uimit pasiunea pentru lectură din această țară. Am întâlnit mulți oameni care citeau în tren, librăriile sunt foarte aglomerate, de pildă librăria din Câmpulung-Muscel, un oraș foarte drăguț, pe care am avut plăcerea să-l vizitez; cărțile scoase în tiraje respectabile, se epuizează foarte repede. Se citește mai mult decât în Italia sau în America, și vă spun toate acestea, fără să vă fac un compliment. Românii sânt foarte vioi și vorbesc foarte multe limbi. Am întâlnit un număr foarte mare de poligloți”. ■ Apar versuri semnate de Maria Banuș, Anghel Dumbrăveanu, Petre Stoica, George Suru, Iv. Martinovici, Nicolae Țirioi, dar și de inevitabili debutanți într-ale condeiului. ■ Este inserată partea a doua din ancheta literară începută în numărul anterior, despre avatarurile prozei și ale romanului, la care răspund: Augustin Buzura, Șerban Foarță, Vlad Sorianu. ■ D.R. Popescu se regăsește pe 20 de pagini cu un fragment de roman, intitulat *Noaptea*, care parcă vine să contrazică ideea absenței epicului de mari proporții, precum ar fi cele ale romanului. ■ Cu *Proza literară a lui M. Eminescu*, Andrei A. Lillin începe un serial dedicat studiilor de eminescologie în care încearcă să aducă noi perspective critice în □•In aceeași temă, a eminescologiei, Ion Iliescu se străduiește să lumineze paternitatea unui studiu de Mihai Eminescu. ■ Din literatura universală, este reprezentat un florilegiu de poeți francezi, spanioli, englezi și italieni. ■ Efortul documentar îi aparține lui Mihai Cazacu și se referă la Contribuția lui Vasile Pârvan la definirea și contemporaneizarea spiritualității românești. ■ Lecturile din acest număr cuprind: Francis Păcurariu, cu volumul de versuri *Priveliștile lumii* (I. Maxim), volumul de *Folclor literar din Banat* (Nicolae Ursu), *Robert Mallet – Francis Jammes, une étude* (Alexandra Indrieș), revista franceză *Europe*, fondată în 1923 cu sprijinul lui Romain Rolland (Corneliu Nistor).

• [„**Ramuri**”, nr. 6] Acest număr își îndreaptă atenția asupra copiilor, cu ocazia zilei de 1 și 9 iunie (ziua copilului, ziua pionierilor). Conf. dr. George Văideanu propune articolul *Scrisori pentru vacanță*. Cercetarea pedagogică: sarcini și perspective. ■ La rubrica *Ecuatii critice*: A. Piru expune *puncte de vedere* despre Nichita Stănescu, despre care „nu există un portret critic [...], nimeni nu l-a prezentat în ansamblul scrierilor de până acum, nu s-a arătat ce reprezintă poezia sa în literatura română actuală.” Părerea criticului este că până la volumul *O viziune a sentimentelor* (1964), Nichita Stănescu nu a avut prea multe noutăți poetice, deoarece țineau „reminiscente eminesciene și argheziene.” Alte critici care i se aduc sunt legate de raportarea față de regimul comunist, prin „poezia de caracter militant: «Și cărămida trupului mi-o pun/ la ridicarea lumii comuniste»” De asemenea, Al. Piru observă că „geneza este prin excelență virilă”, iar „contribuția feminină este de ordin vegetal”, și totuși „poezia lui Nichita Stănescu are de la început un aer ermetizant, refuzând cunoașterea imediată a ideii, tocmai fiindcă

își propune să realizeze o identitate între sentimente sau lucruri și cuvinte, o corespondență deplină între realitatea interioară și cea exterioară, după cum aflăm dintr-o Ars poetica: «Îmi învățam cuvintele să iubească/ le arătam inima/ și nu mă lăsam până când silabele lor/ nu începeau să bată»” Volumul Roșu vertical, un compromis față de regimul comunist, este criticat de Al. Piru, care spune că doar poezia Muzica rămâne nepătată. Ultimul volum publicat până la acea dată, Oul și sfera nu aduce nimic nou, fiind o „sinteză a celorlalte” care dă o anumită „monotonie în expresie.” Dincolo de câteva observații în ceea ce privește direcția poeziei stănesciene, cum ar fi cea existențialistă cu „o intenție de antipoezie”, Al. Piru conchide: „eu văd în noua noastră poezie un fenomen de mimare a unor experiențe și mode care sunt departe de a duce la altceva decât la sterile căutări epigonice și la curiozități stilistice, epatante, de succes efemer.” ■ Victor Ivanovici scrie despre o nouă apariție editorială a unui renumit comparatist, Corneliu Mihai Ionescu: Generația lui Neptun, „o sinteză românească de «estică a avangardei»”, o reușită „analiză exhaustivă a unui fenomen cultural care a făcut obiectul atâtor discuții” și despre care totuși se scrisese destul de puțin. ■ Articolul semnat de Cornel Radu Constantinescu, *Donna Alba*, aduce în prim-plan romanul cu titlu omonim publicat de Gib Mihăescu în 1935, fiind „o dramă a genealogiei, a complexului de ereditate.” Autorul articolului respinge criticile aduse eroticii din carte, pentru că fără erotism, „ea devine o poveste neverosimil de banală.” Concluzia demersului critic constă în observația că romanul *Donna Alba* este „una din cărțile bune ale literaturii române din perioada interbelică. ■ În *Cronica literară* Mihai Ungheanu scrie despre Al. Ivasiuc, *Interval*, cel de-al doilea volum publicat, după *Vestibul*. Criticul abordează tema ținând seama de receptare, de actul lecturii și de categoriile de potențiali cititori, fiind o vorba despre o carte „care nu-l poate captiva pe cititor”, iar „Al. Ivasiuc este atât de mare încât lectura acestei a doua cărți este un examen al răbdării încercate.” Este discutat raportul realitate-ficțiune, unde „realitatea este [...] denaturată, intelectualizată, redusă la abstracțiuni. Tensiunea realului nu se mai realizează, și ceea ce oferă Al. Ivasiuc în loc este o tensiune intelectuală care face cartea accesibilă mai ales unei categorii restrânse de cititori.” *Interval* este „epilogul unui roman, și poate prologul altuia”, fiind o carte pe care Ungheanu o compară cu romanele lui Nicolae Breban prin „schimbarea dimensiunilor realului.” Pe lângă expunerea subiectului cărții, autorul cronicii pune problema unei încadrări inexacte a volumului, deoarece conține câteva trăsături eseistice, dominând totuși cele epice. Mihai Ungheanu nu se grăbește să valideze scrierile lui Ivasiuc pe care le consideră încă „promisiuni”, „sentințele” urmând să fie date după ce „îndrăzelile” scriitorului vor merge „mai departe”. □ Mihai Ungheanu propune Poezie, poeți, antologii, o exegeză a actului de a antologa, pornind de la definiție. Sunt prezentate criteriile după care se realizează o antologie, factorii de selecție a textelor, precum și limitele acestora, cum ar fi suspiciunea, mai ales în cazul literaturii „la zi”. Și totuși, partea bună din nemulțumirile cititorilor în privința selecției este că aceștia sunt avizați, pot

forma opinii critice, fiind de preferat un cititor „trașant” în detrimentul unuia „amorf”. Este discutată o mare „teamă de antologii, care este de fapt teama de omisiune”, iar cititorii sunt mai interesați sau mai stârniți să afle cine a fost selectat și mai ales cine nu a fost, instanța lectorului fiind foarte importantă într-o discuție despre cum se realizează o antologie. Și totuși, oricât de obiectiv, de critic și de avizat ar fi realizatorul antologiei, el nu poate să selecteze textele cu detașare, „capacitatea selectivă” fiind „un atribut al personalității.” Concluzia articolului despre antologarea poeziei este dată de importanța „selecționerului”, unde ar fi și mai interesant dacă acesta este, la rândul-i, tot poet. Poeții șaizecești (contemporani numiți în acea vreme) ar realiza, prin antologie, un dialog cu poezia trecutului. ■ *Evenimente editoriale* anunță prin Ion B. Victor apariția unui volum de poezie scris de Ștefan Bănuțescu și intitulat *Cântece de câmpie*. □•Articolul *Recitind „Vară Buimacă*, semnat de Mihai Pelin în secțiunea *Cărți, reviste* vizează volumul din titlu, scris de Fănuș Neagu. Este o proză „care obligă pe cronicar să pătrundă dincolo de învelișul fragil al fabulației, pentru că fabulația nuvelor care alcătuiesc acest volum [...] este suficient de derutantă”, autorul chemându-ne „pe un teren care-i convine, în imperiul unor psihologii agitate.” Bărăganul este toposul de origine autobiografică în care se petrec întâmplările din nuvelele volumului”. ■ În *Spectacole*, artă, acad. G. Oprescu anunță sosirea din America a unei monografii despre Brâncuși, semnată de Sidney Geist, *Brancuși: A Study of the Sculpture*. Trimiterea în sine a cărții, din America în România, este un gest curios din punctul de vedere al circulației bunurilor (în special cărți) dintr-o țară capitalistă într-una comunistă. ■ „Povestea vorbii” redă poezii scrise de trei poeți studenți și un fragment de roman scris de Mihai Pelin, *Mecanism*, iar un altul de Romeo Popescu. *Din lirica noastră* propune poezii de Miron Radu Paraschivescu, Adrian Păunescu și Al. Philippide.

● [„**Secolul 20**”, nr. 6] Revista include pagini traduse din James Joyce, Italo Svevo și Jean Giono. Un grupaj îi este dedicat lui Ernesto „Che” Guevara. Semnează: Cesare Zavattini, Mario Benedetti, Jesus Silva Herzog, Abelardo Castillo, Samuel Feijoo, Angel Augier, Nicolàs Guillèn.

● [„**Steaua**”, nr. 6] Olga Caba evidențiază, în studiul său, Aspecte de cultură națională la Blaga. În opinia autoarei, scriitorul din Lancrăm „a rămas purtător-prim al unui țărănism arhaic”, iar „elementul popular al poeziei sale are motive mult mai adânci, fiind un substrat organic și nicidecum imitativ, o formă împrumutată de afară”. [...] Cu toate că a crescut și a scris într-o epocă în care scriitorii și-au deschis geamurile spirituale prea mult înspre Apus, cu toate că a petrecut mulți ani prin Austria, Elveția și Portugalia, realizând legături de prietenie cu elitele spirituale de acolo, și care nu l-au uitat încă, Blaga nu și-a schimbat sufletul în moneda mărunță care circulă oriunde ci s-a străduit să adâncească în scrisul și gândirea lui acel specific popular românesc care este moștenirea lui de drept. Apusul i-a dezvoltat spiritul dar nu a distrus ceea ce numea el matca lui stilistică, expresie specifică lui Blaga și care se poate tălmăci prin noțiunea «identitate».”

■ La secțiunea dedicată *Cronicii literare* sunt consemnate volume de G. Călinescu și Leonid Dimov. Cel dintâi se află în grija lui Victor Felea care salută „omagiul adus cu onestitate lui Călinescu de Geo Șerban, editor nu chiar atât de lipsit de pregătire cum afirmă amatorul de «controverse» cu orice preț”, respectiv Al. Piru indignat că apariția culegerii Ulysse este o „profanare” „ la adresa marelui scriitor care, după opinia sa, ar fi repudiat-o”. „Geo Șerban a făcut imprudența să nesocotească părerea lui Al. Piru și să alcătuiască volumul după criteriile proprii, lărgindu-i cuprinsul și după data de 1930 – dată când Călinescu abandonează proiectatul Ulysse – dându-ne un florilegiu bogat, cu exemplificări până în 1946. Faptul face – după Al. Piru – ca «titlul Ulysse să devină arbitrar și semnificația cărții să se piardă» („Lucefărul”, XI, 7 din 17 febr. 1968). Credem că animatorul «controverselor» se cam pripește cu întâmpinările, deoarece el însuși se ocupă în continuare de cartea ca atare, dovadă că aceasta nu și-a pierdut semnificația. Și nu numai că nu și-a pierdut-o, dar tot ceea ce e strâns între copertile ei devine deosebit de interesant tocmai din motivele pentru care s-au rostit infirmările. Că avem aici o «etapă depășită» e adevărat doar într-un sens îngust. Materialul, așa cum este, nu e mai puțin călinescian decât cel dintr-o perioadă mai târzie, și reprezintă un izvor inepuizabil de elemente caracteristice în vederea unui portret în plină mișcare al criticului. E pentru prima dată când avem la îndemână, în mod atât de copios, datele unei asemenea personalități surprinse în momentele de cristalizare dar și de afirmare. Și-apoi, așa-zisa «etapă depășită» nu e întru nimic «rușinoasă» pentru Călinescu, așa cum nici primii «pași pe nisip» și cei imediat următori nu îl scoboară pe Lovinescu care a dat cel dintâi exemplul revizuirilor al reformulării și al retopirii textelor mai vechi, în ciuda spiritelor academizante, rigide, incapabile să admită dreptul criticului onest de a se adapta la mersul viu al literaturii, la propria-i viziune lărgită o dată cu anii și cu experiența. Și mai este ceva, în cadrul fiecărei perioade, criticul (oricare ar fi) nu face afirmații provizorii, nu scrie având conștiința că se va autodepăși sau se va infirma cu timpul. El se dăruiește în întregime convingerilor care îl stăpânesc la un moment dat și, prin urmare, tot ceea ce capătă expresie atunci e revelator într-un fel sau altul pentru personalitatea sa. Nu numai ultima sinteză ni-l dezvăluise pe un autor, ci și drumul parcurs”. Considerând culegerea o mărturie „pentru trei laturi importante ale criticului Călinescu – portretistul, cronicarul și teoreticianul literar”, Victor Felea este de părere că „fiecare din ele, privită îndeaproape, e revelatoare cu prisosință pentru atitudinile, ideile, temperamentul și stilul său critic, pentru acest vulcan mereu clocotitor și mereu controlat în același timp”. ■ Despre volumul *7 poeme* (E.P.L., 1968), scrie Mircea Tomuș care observă că „față de primul volum, poezia lui Leonid Dimov și-a precizat și dezvoltat în substanță și amplitudine caracterul suprarrealist. În numeroase aspecte formale și în primul rând ca linie epică de ansamblu, cele 7 poeme pleacă de la poemele propriu-zise ermetice ale lui Ion Barbu. [...] În frenezia de receptare plastică a concretului precum și în unele implicații livrești mai putem descoperi ecouri și din restul poeziei barbiene, după

cum, mai ales prin ultimul aspect, poezia lui Dimov se arată aproape de versul lui Emil Botta sau Romulus Vulpescu. Firește, toate acestea sunt simple posibilități de apropiere de o valoare suficient de relativă ca să oprească aici comentariul nostru. Pentru că, de fapt, valoarea și semnificația poeziei lui Dimov pot fi apreciate și determinate numai prin încadrarea în scara întregului proces de dezvoltare a suprarealismului românesc, în care, chiar de la o preliminară privire, poetul nostru se arată distanțat de linia simplurilor experiențe prozodice și verbale ale lui Sașa sau Gelu Naum, dar, ca și Dimitrie Stelaru sau Constant Tonegaru, sub pecetea de taină a oniricului și fantasticului”. ■ La rubrica *Mențiuni și opinii* sunt apreciate interviurile realizate de Ana Blandiana și Romulus Rusan în revista „Viața Studențească” cu personalități din diverse domenii ale culturii noastre. Scriitori, oameni de artă, profesori și savanți renumiți și-au spus până acum cuvântul în legătură cu cele mai actuale probleme ale artei și științei românești; printre cei intervievați se numără Marin Preda, N. Cajal, G. Macovescu, Horvath Imre, Ion Vlasiu”. ■ Este publicat, în traducere, Pierre de Boisdeffre, cu intervenția prin care se pronunță *Împotriva imperialismului „Noului roman”*: „De ce sunt împotriva «Noului Roman»? Mai întâi din cauza titlului său! «Noul Roman» nu e chiar atât de nou: Charles Sorel a scris deja unul acum trei sute treizeci de ani, ce se numea *L'Anti – Roman ou le Berger extravagant* (1633). Dar asta nu-i nimic; nu-i interzis să ai străbuni. Mai grav e că «Noul Roman» a îmbătrânit serios de câțiva timp. Cele mai bune titluri ale lui datează de cincisprezece ani, chiar de douăzeci: erau primele scrieri ale lui Claude Simon, ale Nathalie Sarraute. Cărțile bune ale lui Robbe-Grillet, ale lui Butor – există așa ceva – sunt cele ale debutului lor”. „Departate de a fi reușite”, autorul articolului consideră că „se vorbește despre ele pentru că autorii lor sunt celebri, se mai cumpără încă; mă îndoiesc însă că lumea simte o adevărată plăcere citindu-le. Să fim categorici: în ultimii cinci ani nu s-a văzut măcar un singur «Nou Roman» care să poată fi proclamat o capodoperă. Reînnoirea genului a venit din cu totul altă parte, de la Memoriile mai mult sau mai puțin romanțate (Aragon, Malraux, și *Les Mots* a lui Sartre, adevărat model), de la autobiografie, mai puțin transpusă (Cabanis, Nourissier, Bastide). [...] Această constatare ar trebui să năruie pretenția «Noului Roman» (sau mai curând a *lingușitorilor lui*) de a întrupa el singur viitorul Romanului și șansele Literaturii”. Vina pentru imperialismul „Noului Roman”, este, după opinia lui Pierre de Boisdeffre a „noastră a criticilor”. Altă dată, criticul era un bătrân nătărău (și eu sânt unul) care n-avea altă pretenție decât că-i place să citească, altă bucurie decât să împărtășească descoperirile sale unui cât mai mare număr. Mulți cititori se lăsați în seama alegerii lui, alții îl discutau, dar acest magister uneori mărginit, alteori pătrunzător) putea să fie un ghid caritabil. [...] Acestei critici modeste, dar utile, «Noua Critică» de azi îi opune o alta mai orgolioasă, ce nu mai are nevoie să citească, fiindcă e ea însăși creație”. Și faptul este demonstra de autor prin precizarea modului în care Roland Barthes „se luptă cu o frază simplă de tot a lui Robbe-Grillet. [...] Oricât de mare ar fi talentul lui Robbe-Grillet, al lui Butor, și

al altor câțiva (acest talent e mare; dar de aceea Robbe-Grillet se străduiește, începând cu *La Jalousie*, să-l disimuleze) nu văd deloc între cele vreo sută de titluri cu care se mândrește, de cincisprezece ani încoace, «Noul Roman», fie chiar printre cele mai remarcabile, vreo operă capabilă să ne facă să uităm marile diorame animate de Balzac și Tolstoi, cele ale lui Dickens și Zola, dialogurile lui Dostoievski, monologul proustian, *l'Espoir* sau *Journal d'un Curé de Campagne*”. Un alt motiv pentru declarația anti „Noul Roman”, lîmpede formulat: „«Scriere fără alibi, fără desime și fără profunzime... promovarea vizualului! Asasinarea obiectului și a spațiului clasic! Nașterea romanului viitorului: romanul suprafețelor! » Acestea nu sunt obiective literare, ci slogane publicitare menite să lanseze o nouă marcă ce contează prea puțin dacă va fi citită, recită, încercată prin întrebuițare: intenția e doar să se vorbească despre ea și să fie cumpărată. Încetând să se mai intereseze de ființe, și de Ființă, romanul încetează să mai fie un tovarăș al existenței. Pricep foarte bine că promotorii «Noului Roman» se felicită pentru acest lucru: se laudă că au pus capăt credinței naive după care un roman nu e niciodată atât de reușit ca atunci când ne dă iluzia vieții. Dar moartea Personajului, singura cucerire (și o cucerire negativă) a «Noului Roman», înseamnă și moartea unei iubiri, înseamnă sfârșitul acelei lungi legături, pasionate, stabilită între noi și literatură la vârsta adolescenței: pe atunci, când începeam un roman, nu-l părăseam înainte de a fi ajuns până la sfârșit”. Pe de altă parte, se mai arată în articolul semnat de *Pierre de Boisdeffre*, „E ușor să prezinți «Noul Roman» ca niște zori miraculoși; ce vin să urmeze nopții unui lung Ev Mediu; cu tot riscul de a trece drept un întârziat trebuie să denunți acest snobism – căci e un snobism. Întrebarea de pus e dacă «Noul Roman» câștigă noi cititori pentru literatură. Căci despre asta e vorba. Chiar în momentul în care ei primesc, grație cinematografului, televiziunii, cel mai vast public ce există, cel pe care abia dacă puteau spera să-l aibă Balzac sau Hugo, «neo-romancierii» refuză să-i vorbească. Refuză să-i arate o lume în plină metamorfoză, a cărei realitate constituie prin ea însăși un obiectiv pasionant. Milioane de cititori virtuali continuă să iubească ficțiunea. O găsesc pe marele și pe micul ecran, în istorie, în document, în faptul divers, chiar în politică, așa cum le-o servesc presa scrisă, vizuală sau vorbită. Pe acești cititori, care sunt umanitatea în mersul ei, «Noul Roman» îi disprețuiește. Criticul francez își exprimă convingerea că „literatura românească nu va fi salvată prin ruperea legăturilor ei cu lumea oamenilor ce muncesc, ce suferă și nădăjduiesc, ce se luptă și mor, nu va fi salvată cu ajutorul *Mandarinilor și al Micilor Marchizi*. Căci, încet-încet, Literatura devine una dintre bătrânele ce se pot vedea la porțile azilurilor, așteptând triste moartea, neavând pe nimeni cu cine să stea de vorbă”. Declarația „împotriva imperialismului „Noului Roman” se mai bazează și pe o următoarea convingere: „ Dacă romancierii de mâine se arată convingși de «Noul Roman» că a scris bine înseamnă a scrie prost, că a povesti o întâmplare înseamnă să vorbești ca să nu spui nimic, că culmea rafinamentului e să reîncepi la nesfârșit povestea unei cărți ce nu se poate scrie, ce nu are alt subiect decât

propriul ei eșec, putem fi siguri că ei nu vor câștiga imensul public care așteaptă de la roman miracolul întrupării. Acest public așteaptă ca un scriitor să știe să-i vorbească despre oameni, despre dragoste, despre moarte sau despre eternitate. Dacă romancierii se sustrag de la îndatorirea lor, atunci putem fi siguri că frumoșii monștri de metal care înscriu deja în fișe perforate producția, timpul liber sau războiul, ne vor distribui alte ficțiuni, pe care va trebui să le consumăm, în lipsă de ceva mai bun. Dar prefer să cred că există deja, în taina unei cămăruțe, un tânăr care n-a pătruns încă în mediul literar, dar care, pe pagini și pagini, încredințează unor personaje plăsmuite de el și semănându-i ca niște frați, viziunea lui asupra viitorului”.

• [„**Tânărul leninist**”, nr. 6] Eduard Jurist (versuri) și Ioan D. Chirescu exclamă: *Vacanță dragă, bine ai venit!*: „Du-ne trenule, mai iute/ Tabăra neașteaptă-n munte!/ Noi pe tainice poteci,/ Colinda-vom zile-ntregi!”.

• [„**Teatrul**, nr. 6] Numărul se deschide cu textul *Partidul și rădăcinile revoluționare ale culturii noastre*, semnat de redacția revistei: „La adunarea activului de partid al municipiului București, tovarășul Nicolae Ceaușescu a pomenit despre intrusiunea «îndrumătoare» a dispozițiilor suprem-arbitrare în lumea creatorilor de frumos și a cercetătorilor adevărurilor științifice: «Nu există domeniu de activitate în care Drăghici să nu fi împins securitatea de a se erija în organ suprem de conducere, pe deasupra partidului, a Comitetului Central, a comitetelor regionale, a ministerelor. Aceste practici s-au răsfrânt și asupra a diferite domenii ale activității artistice sau cercetării științifice – cu rezultate profund negative, determinând crearea unei atmosfere de neîncredere și suspiciune și contribuind la rămânerea în urmă ce se manifestă în unele din aceste sectoare.» Rămânerea în urmă în sectorul literaturii și artei se distinge în raport cu autenticitatea și maturitatea expresiei, dar mai ales în raport cu valoarea și valențele semnificative și funcționale ale actului creator. [...] Creația și-a cucerit din nou libertatea. Dar libertatea de creație nu scutește de răspundere, dimpotrivă o sporește. Și, în ultima vreme, această răspundere a fost în repetate rânduri, explicit sau contextual, invocată de partid – la conferința pe țară a artiștilor plastici, ca și la recenta Plenară a Comitetului Central – și supusă slujitorilor artei spre adâncă meditație și spre dezbateri. E vorba de răspunderea artistului față de rodul propriei sale munci. Și e vorba de răspunderea lui față de rostul și rolul activ al artei sale în procesul general al dezvoltării societății noastre socialiste și a lumii”. [...] În opinia redacției semnatare a articolului, rostul artei este de „a pune în mișcare resorturile sale spre a modela conștiințele” și de a nu uita „că această modelare e socialistă, că, în această acțiune de modelare, atitudinea artistului nu poate fi echivocă, surprinsă de confuzii, excesivă față de concepții vechi – în spațiu și în timp”. □•Revista marchează 120 de ani de la *Revoluția din 1848*.

• [„**Tomis**”, nr. 6] Ovidiu Papadima scrie despre *Eugen Lovinescu*: „Meritul cel mai de seamă al lui E. Lovinescu rămâne acela de a fi fost marele profesor de artă literară în exercițiul criticii, pentru întreaga lui posteritate. [...] Această mare

lecție de virtuozitate a fost rodnică, și apariția unui mare artist al expresiei în literatura de idei, ca G. Călinescu. nu se poate concepe fără prezența istorică a lui E. Lovinescu”. ■ Al. Protopopescu analizează romanul lui Al. Ivasiuc, *Interval* (E.P.L, 1968): „Al doilea roman al lui Al. Ivasiuc este aproape un eseu. Constatarea se face însă fără niciun fel de stupefacții, fiindcă faptul era de două ori previzibil. [...] personajele lui Al. Ivasiuc vin cu cele mai întemeiate argumente. Însăpăimântate de spectrul înțepenirii într-o imagine definitivă și searbădă, ele se supun chinului lucid al meditației asupra propriului eu și asupra legăturilor lor cu natura înconjurătoare. Este, dacă vreți un fel de catharsis spiritual în care inteligența lucrează înaintea afectului, iar intuiția înaintea percepției. Dar astfel ei își pierd în mod programatic naivitatea și pe plan estetic ne îndeamnă să uităm că suntem un popor căruia i-au plăcut basmele și poveștile seculare”. ■ Cornel Regman spune *Totul despre Țepeneag*: „Pe drumul viitoarelor reușite, Dumitru Țepeneag are de partea sa un aliat redutabil: indiferența la scrisul frumos, cadențat, după tipicul poemului în proză tradițional, nedespriș cu totul din retorică și de aceea acționând ca un narcotic sonor. Un exemplu neprielnic de calofilie, pândită și chiar înghițită de manieră, ne-au dat în această privință prozele lui Baconsky, astfel atât de interesante, înrudite pe undeva cu scrisul mai tânărului confrate. Liber – prin umor și Urmuz – de servituțile cadenței, Dumitru Țepeneag are o dată în plus netezită pista de decolare – pentru toate felurile de zbor care trebuie efectuate”. ■ Nicolae Motoc prezintă volumul lui Gheorghe Istrate: *Măștile somnului* (Editura Tineretului, 1968): „Nu știu dacă debutantul Gheorghe Istrate «este un poet cu totul excepțional», cum generos crede cineva. În orice caz, cu *Măștile somnului* el se dovedește a fi un poet, cinste specială la care, deocamdată, zadarnic aspiră unii dintre simpaticii săi confrăți [...] Inegal însă cu sine, (deseori chiar poemele cele mai izbutite fiind subminate de expresii terne, sau strofe întregi prozaice) lui Gheorghe Istrate nu-i lipsește decât spiritul critic pentru a deveni într-adevăr un poet de excepție”. ■ În articolul *Elogii*, Adrian Mihăilescu comentează articolele și eseurile exegetului Aurel Rău: „Articolele și eseurile lui Aurel Rău, exceptând două studii: *Un virtuos al emoției și Poezia lui V. Voiculescu*, au un pronunțat caracter de impresie imediată, transcrisă febril, dar nu mai puțin profundă. Nota comună tuturor portretelor, evocărilor, restituirilor este elogiul, închinarea la înaintași, desprinderea unei singure fețe a autorului pomenit și luminarea acesteia. Tocmai în acest lucru stă farmecul cărții lui A. Rău; elogiul izvorăște din simțire, este proaspăt, direct, slujit uneori, de cele mai multe ori, se cuvine s-o spunem, de un arzător avânt al verbului [...]” ■ Ion Buzași se referă la studiul memorialistic al lui Constant Ionescu: *Camil Petrescu, amintiri și comentarii* (E.P.L, 1968): „Cartea cuprinde două părți: amintiri despre colegul, omul și scriitorul Camil Petrescu și, legat de aceasta, un comentariu critic al operei, analizată după criteriul cronologic. În discutarea operei lui Camil Petrescu supără aglomerarea de citate, de aprecieri critice. În legătură cu romanul *Patul lui Procust* se reproduc citate copioase din G. Călinescu, Ov. S. Crohmălniceanu, B.

Elvin, Valeriu Mardare, – citate cu atât mai inexplicabile și nejustificate cu cât autorul își propune să ne înfățișeze opera lui Camil Petrescu «așa cum s-a impus, veridică și obsedantă judecății și inimii mele», cam în felul amintirilor și medalioanelor literare ale lui I. M. Rașcu despre Garabet Ibrăileanu și G. Bacovia”. ■ Ștefan Aug. Doinaș scrie *Despre poezia impersonală*: „Obiectele atât de numeroase din poezia lui Grigurcu – pendulul, alicele, glonțul, microscopul... – sunt actorii cu ajutorul cărora acest poet-regizor pune în scenă spectacolul destul de schematic uneori, suficient însă pentru a contura o situație existențială, surprinsă cu o uimitoare economie de mijloace verbale. Bineînțeles, aceste patru modalități – tendința spre o poezie a faptului de cultură (Ilie Constantin), cifrarea ambiguă a unor situații cu aluzie legendară (Mircea Ciobanu), demersul liric emblematic (C. Abăluță) și spectacolul esențializat al obiectelor concrete (Gh. Grigurcu) – constituie doar câteva din drumurile pe care se poate înainta spre lirismul impersonal preconizat de T. S. Eliot”. ■ Mădălina Dumitrescu-Nicolau întocmește o fișă biografică dedicată lui Ion Marin Sadoveanu: „Printre scriitori români care, într-un moment sau altul al vieții lor, au zăbovit în Dobrogea, e neîndoios că Ion Marin Sadoveanu ocupă un loc aparte. Afirmăția nefiind deloc o exagerare, exprimă un adevăr verificabil și privește intensitatea raporturilor dintre autorul lui *Ion Sântu* și acest colț de țară românească”. ■ Roxana Sorescu analizează *Marea în poezia lui Ion Barbu*: „Pentru Ion Barbu, arta are structură analogă, dar nu identică cu realitatea, între ele rămânând deosebirea dintre organic și anorganic. Ne îngăduim să observăm că această concepție bizară om-univers, artă-realitate contrazice ideea că *Jocul secund* este o transpunere a esteticii platoniciene a artei ca reflex al sufletului [...]. Bântuit de dorul de unitate și de nostalgia artei care să prefigureze sintezele și contradicțiile universale, important de văzut e că Ion Barbu alege tot imaginea mării ca să-și exprime gândul [...].” ■ V. Iordache prezintă volumul de versuri al lui Ion Omescu: *Filtru*: „Motivul norocului nestatornic, de care pomeneam, este prelucrat în lirica lui Ion Omescu cu o anume știință a acceptării inexorabilului, într-o atitudine de patetism reținut, fără chemări prisoselnice [...]. Înscris pe coordonatele trasate magistral de mari poeți români, Ion Omescu este totuși el însuși și lui nu i se poate potrivi termenul de debutant decât sub specia momentului, a afirmării printr-un volum”. ■ Semnează versuri: Radu Cârnelci (*Sfânta ardere, Timpul de tihnă*), Nicolae Motoc (*Acolo, Interior, Duh tânăr*); texte în proză: Constantin Novac (*Mare nostrum* – nuvelă), Ana Barbu (*Vânătoarea* – povestire).

• [„**Viața militară**”, nr. 6] Publică versuri tinerii: V. Olariu (*Imn*), Petru Stoian (*Despre țara mea*), Ion Toma Ionescu (*De strajă*), alături de binecunoscutul Al. Andrițoiu, prezent cu un grupaj de poeme (*Marș ostășesc, Rapsodie la Sarmizegetusa, Rămân*). Poetul răspunde întrebărilor unui interviu consemnat de N. Dumbravă: „e drept că au trecut ani de la apariția ultimei mele cărți de versuri originale. Între timp am tradus mult și încă mai obosesc frumos în această mutație de virtuți din țară – n-țară și din epocă-n epocă. Cu sufletul acoperit de atâtea

ecouri celebre, mărturisesc sincer că, într-o bună vreme, nici nu cutezam să scriu ceva personal de groaza de a nu pune umbră peste marele aur. Dar, cu modesta noastră înzestrare, noi trebuie să ne rostim, atât cât suntem și cât putem. Numai că trebuie să ne grăbim încet. Timpul romantismului necenzurat lăuntric a trecut; asistăm acum la un fel de clasicism al literaturii noastre contemporane, simetric cu faza socialismului în desăvârșire. Am două cărți mai aproape de tipografie. Întâia, intitulată provizoriu *Catarge terestre*, o pregătesc pentru Editura militară și va cuprinde câteva cicluri de poeme patriotice din ultimele cărți și o substanțială parte de inedite. E o istorie lirică de la obârșii până astăzi. [...] A doua carte poartă titlul *Melancolie*. Va fi melancolică, dar nu pesimistă – o tristețe omenească și bărbătească, poate o criză la vârsta mea incertă dintre flacără și fum ■ Nu lipsesc reportajele: C. Șola (*Continuatori ai unor frumoase tradiții*), Traian Coșovei (*Luceferi pe cerul patriei*), Ion Lăbescu – Ion Lotreanu- (*La hotarele țării*), Nicolae Mărgeanu (*Verticale*), L.C. (*Topografii*), nici paginile de proză: Gh. Bejancu (*Un caiet cu coperte cafenii*), Nicolae Andreescu (*Pilot de vânătoare*). ■ Al. Alexianu prezintă un manuscris inedit al memorialistului C.D. Aricescu despre Tudor Vladimirescu. ■ O recenzie este consacrată, sub semnătura lui Aurel Martin, volumului *Doamna străină* de Laurențiu Fulga, o alta, semnată de Al. Chiriacescu, romanului *Enigma de la frontieră* de Florian Grecea. ■ Rubrica *Orizont* semnalează apariția în librării a romanului *În labirint* de A. Robbe-Grillet. ■ Tudor Mușatescu semnează câteva aforisme dedicate zborului.

• **[„Književni život” / „Viața literară”, nr. 1, an 1; Revistă editată de Uniunea Scriitorilor din R.P.R. în limba sârbă, redactor-șef Vladimir Čokov, Nebojša Popović, Svetomir Rajkov; format A4]** Revista își schimbă numele din *Novi život* (Viața nouă) în *Književni život* (Viața literară), redacția rămâne aceeași. ■ Apare schița *Охлађена срца* (*Inimile recite*) de Nicolae Velea, tradusă de Č. Č. Klisurac; în traducerea lui Svetomir Rajkov, revista publică și o schiță de Sorin Titel, *Жмуреће лето*. ■ Revista publică *Sumatra* de Miloš Crnjanski, împreună cu textul *Miloš Crnjanski* de Čedomir Milenković, un text cu o scurtă biografie a lui Crnjanski și cu o analiză succintă a operei sale. ■ În cadrul rubricii *Литерарна критика* (*Critica literară*) Andrei A. Lillin, face prezentarea *Нови роман* (*Noul roman*), folosindu-se de teoria literară și literatura universală: „Dacă am încerca să tragem o concluzie din cele expuse, am putea spune că noul roman indiscutabil provine din căutarea feroasă de a construi o nouă relație creatoare între problema vieții trăite și problema formei trăite. Străduința de a perfecționa propria optică, în pofida unor, câteodată foarte serioase confuzii filozofice de natură idealistă, a dus la crearea operelor care s-au impus atenției universale. Susținut de o fermă, câteodată subtilă argumentare, noul roman a devenit o realitate vie în contemporaneitatea noastră literară”. ■ Nebojša Popović scrie despre *Нови домети приповетке* (*Noile culmi ale nuvelei*): „În proză a dominat o perioadă de timp romanul. S-a vorbit de înflorirea romanului, despre genul dominant care permite scriitorului expansiune completă pentru a exprima

multilateralul al prezentului nostru. Nuvela, dar și povestea scurtă au fost uitate, deși exista o tradiție bună și solidă. Să ne amintim de Delavrancea, Rebreanu, Istrati, Sadoveanu. Dar, în ultimii ani în literatura noastră a apărut un număr semnificativ a povestitorilor talentați, care au făcut ca acest gen din nou să aibă o renaștere. Sunt citite și apreciate nuvelele și povești scurte ale lui Preda, Barbu, Luca, Popescu, iar printre tineri, de Velea, Mihalea, Bănulescu, Ghilia, Neagu, Rebreanu, Titel.”, textul continuă cu o scurtă prezentare a scriitorilor din generația tânără. ■ Rubrica *Живот књига (Viața cărților)* însumează o serie de prezentări demne de amintit. □•Čedomir Č. Klisurac, *Преведена на румунски: Андрићева „Травничка хроника“ (Tradusă în română: „Cronica din Travnik” de Andrić)*. □•Un text de întâmpinare a volumului tradus de Dragan Stojanović și Virgil Teodorescu. □•Živko Milin semnează *В. Винтилиеску: Виктор Влад Деламарина (V. Vintilescu: Victor Vlad Delamarina)*: „Citind cartea, observăm că autorul nu doar prelucrează ceea ce deja au spus alții, ci caută și ceva nou, se străduiește să prezinte cititorilor ceva necunoscut. [...] Din dorința de a accentua cât mai clar contribuția sa personală, autorul pornește de la mai puțin cunoscute, sau necunoscute date, spre cele cunoscute. Astfel, în a doua parte a monografiei, unde este vorba despre creația literară, el pornește de la *Încercări dramaturgice*, trece la *Proză*, și abia la final se ocupă de *Poezie*. Iar nouă, până acum, V.V. Delamarina a fost cunoscut exclusiv ca un poet dialectologic”. □•Ivo Munčan, *Дамјан Уреке: „Позив на сањарење“ (Damian Ureche: „Invitație la vis”)*: „Există poeți care scriu ușor. Există poeți care ușor fac versificarea. Există și cei care fac mai greu și una și alta. Damian Ureche, considerăm, aparține acelei categorii de poeți care fac versificarea ușor. Sau poate stilul clar și fluiditatea versului ne impun constatarea noastră? Una sau alta, faptul rămâne că ceea ce caracterizează volumul «Invitație la vis» e chiar fluiditatea stilului care se bazează pe contrastul ideilor și asocierilor și figurilor de stil”.

• [**„Viața românească”, nr. 6**] Cu prilejul decernării premiilor literare ale Uniunii Scriitorilor pentru anul 1967, *Comitetul de conducere al Uniunii Scriitorilor și Organizația de partid a scriitorilor din capitală* adresează o scrisoare lui Nicolae Ceaușescu, din care reproducem: „Mult stimat tovarășe Nicolae Ceaușescu, a devenit un obicei și o bună tradiție ca, în momente mai importante ale muncii lor, oamenii de cele mai variate profesii să se adreseze Comitetului Central, să vi le adreseze direct, să vă ceară sfatul, să vă informeze despre activitatea lor, despre obiectivele pe care și le propun, despre felul cum înving greutățile ce apar în munca de construcție a noii societăți. [...] Suntem de la început până la sfârșit partizanii unei literaturi angajate și Uniunea Scriitorilor, atât ca asociație de breaslă, cât și fiecare autor luat individual, nu concepe să promoveze un alt fel de literatură. Cultivând pe mai departe pluralitatea de stiluri și modalități, fiind adepții unei viziuni estetice larg cuprinzătoare, concepția scriitorului, ideologia lui, rămâne una singură, marxist-leninistă, concepția materialistă despre lume și o atitudine militantă împotriva oricăror teorii idealiste, împotriva a tot ce

servește sau poate servi ideologiei străine. Literatura de azi își propune să slujească eforturilor creării unui om cu adevărat stăpân pe destinele sale, creării unei lumi în care acesta să se simtă liber, să aibă toate șansele de a se dezvolta într-un univers în care toți oamenii să fie egali, unde dispăre aspirarea și pot să muncească laolaltă pentru făurirea unei vieți demne de toți”.

□•Un *Comunicat* se referă la împrejurările în care s-a desfășurat ceremonia decernării premiilor Uniunii Scriitorilor pe anul 1967: „În zilele de 6, 7 și 8 iunie a.c. a avut loc adunarea generală a Organizației de partid a scriitorilor din Capitală, urmată de Plenara lărgită a Comitetului de conducere a Uniunii Scriitorilor. Secretarul organizației de bază, Pop Simion, a prezentat în numele biroului organizației referatul *Sarcinii actuale ale orientării ideologice a vieții literare*, care a fost urmat de discuții. Plenara lărgită a Comitetului Uniunii Scriitorilor a fost consacrată examinării activității publicațiilor literare, pe baza unui referat al biroului Uniunii, prezentat de Mihnea Gheorghiu, Ioanichie Olteanu [...]. În încheierea lucrărilor plenarei a luat cuvântul acad. Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor, care s-a referit la concluziile ce se degajă din dezbateri și la sarcinile care stau în fața conducerii Uniunii Scriitorilor și a întregului front scriitoricesc în pregătirea celei de a treia Conferințe naționale a scriitorilor. [...] Organizația de partid a scriitorilor din Capitală și Comitetul de conducere al Uniunii Scriitorilor au hotărât să trimită o scrisoare Comitetului Central al P.C.R., tovarășului Nicolae Ceaușescu, pe care o publicăm la începutul revistei”.

■ Urmează Premiile Uniunii Scriitorilor pe anul 1967.

□•Poezie: Dimitrie Stelaru, *Mare incognitum*; Grigore Hagiu, *Sfera gânditoare și Dragoste de țară*. □•Proză: Al. Ivasiuc, *Vestibul*, Paul Schuster, *Fünf Liter Zuika (Cinci litri de țuică)*. □•Dramaturgie: Paul Everac *5 piese de teatru*. □•Critică și istorie literară: Lucian Raicu, *Liviu Rebreanu*,; □•Literatură pentru copii și tineret: Alexandru Mitru, *Săgeata căpitanului Ion*. □•Traduceri: Petru Manoliu *Zauberberg (Muntele vrăjit)* de Thomas Mann. ■ Nuvela *Adio!...* de Mircea Eliade, este una dintre cele mai semnificative apariții ale numărului de față. □•Tot cu o nuvelă (*Fuga*) este prezent Radu Petrescu. ■ La rubrica *Aniversări* istoricul literar Paul Cornea prezintă *Structura pașoptismului și obiectivele sale de luptă*: „Pașoptiștii, cărora le-am zis revoluționari, deschid ochii într-o epocă de mari prefăceri economice și sociale, când structurile vechi intrau într-un rapid proces de descompunere și o nouă mentalitate se infiltra în toate sectoarele vieții publice și private. [...] Obiectivele pașoptismului sunt mai clar, mai sistematic și mai consecvent definite pe plan social-politic. Lucrul e de la sine înțeles și n-are nevoie de explicații speciale. Să precizăm doar că un document-program, cum ar fi Proclamația de la Islaz, constituind actul final al unor tratative între grupările participante la revoluție, implicând ca atare concesii din toate părțile și un acord minimal asupra principalelor puncte în discuție, e cu mult mai semnificativ pentru a înțelege stadiul atins de mișcare de idei a vremii decât orice profesiune de credință a unei persoane.” □•Despre același moment aniversar scrie și Al. Duțu (*Mediul literar al generației de la '48*): „În procesul de permanentă generare, din

cadrul existenței unui popor, generația de la 1848 ocupă, de aceea, un loc de preeminență; un grup de oameni, cu o formație asemănătoare și cu țeluri puțin divergente, își propun să imprime un anumit caracter evoluției culturii române, pe care o leagă încă o dată de existența socială și politică [...] Reviste și cotidiene, al căror rol în transformarea gustului literar și a mentalității cititorilor a fost incontestabil mai mare decât al cărților, au difuzat versurile lui Bolintineanu și Bolliac, lirica lui Alecsandri, Grigore Alexandrescu, satirele lui Sion, fabulele lui Donici”.

■ Capodoperă a poeziei lirice *Paradisul suspinelor*, al lui Ion Vinea, este subiectul articolului cu același titlu, scris de Sergiu Sălăgean: „Însuși principiul generator al creării acestui poem în proză este unul de natură poetică, el devenind în planul finalității o intenție artistică pe care doar poetul o mărturisește ca proprie: aceea de a conduce «narația» după intensitatea emoției cauzată de amintirea sau de trăirea prezentă. [...] Eroii din *Paradisul suspinelor* sunt urmăriți, ca de o fatalitate de patima cărnii, iar suferința lor este numai suferința satisfacției carnale sau a absenței ei. [...] Mai mult, în această fatalitate implacabil dominatoare a instinctului stă freudismul prozei lui Vinea în general, și nu în respectarea riguroasă a cutărui sau cutărui determinism cu rădăcina neapărat în sexualitate a anumitor realități psihologice. ■ În cronică literară la romanul *Interval de Al. Ivasiuc*, Ov. S. Crohmălniceanu relevă caracterul eseistic al scriiturii și valoarea simbolică a întregului demers: „Angajându-se decis într-o astfel de proză cu țeluri precumpănitor ideistice (romanul constituie practic un eseu pe marginea angajării), Al. Ivasiuc are intuiția primejdiei care-l pândește, să-i anuleze textului prin intelectualismul excesiv concretețea literară indispensabilă. De aceea introduce adesea lungi episoade narrative sau imagini-cheie, investite cu o putere simbolică, dându-le funcția argumentației teoretice. [...] Sunt situațiile morale fără ieșire, relevate cu inteligență în roman, doar efectele unor optici ireconciliabile pe care le perpetuează anumite tipuri umane? Nu-și spune cuvântul aici într-o formă mai apăsătoare structura societății? Mișcându-se de preferință în interiorul eroilor, romanul lasă deschise asemenea întrebări. □•Același critic scrie și despre prozele din *Duminica Mușilor* de Constantin Țoiu: „Luăm contact cu o zonă a vieții în care distanțele umane se topesc și sub haina banalului cotidian pâlpâie neprevăzutul și bizareria. De fapt descoperitorul acestui univers, cu tot ce aduce el curios în lumea socialistă, e Fănuș Neagu. Luându-l chiar ca prototip pentru unele din personajele narațiunilor, Constantin Țoiu, pe urmele lui explorează o faună omenească identică. Nota sa originală o dă intelectualizarea observației și asocierea ei filmului vieții interioare, ca în bucata *Pană de lumină*. [...] În *Duminica mușilor* se constată o salutară tendință a autorului de autodepășire. Nu-mi inspiră însă prea mare încredere gustul lui de a împinge narațiunea spre o simbolistică obscură în final”.

□•Traian Stoica semnalează similitudinile, dar și unele distanțări între începuturile literare ale poetului Vasile Voiculescu și recentul volum de *Poezii*: „De altfel, atunci când au fost date la iveală, postum, *Ultimele sonetele închipuite ale lui Shakespeare în traducere imaginară*, nu puține au fost enunțurile care prevedeau

o serioasă revizuire a criteriilor de valorificare de până atunci a unui poet, care la vârsta asfințitului mai lumina o dată cerul poeziei cu tăria razelor posibile numai într-o înaltă amiază. [...] Aspirația spre o spiritualizare a teluricului, a atingerii acelei stări pure a iubirii, care constituie fluxul subteran al celor 90 de sonete, e o prelungire ușor de constatat din opera anterioară. Pe de altă parte, nota de senzualitate încălzește și atâtea din versurile sonetelor”. ■ Demostene Botez este de părere că „Editura de Stat pentru Literatură a avut o idee fericită atunci când și-a propus să editeze culegeri de articole de-ale unor scriitori, apărute în diferite reviste și ziare înainte de 23 August 1944 și care le definesc poziția în vechiul regim capitalist. [...] Ultima din aceste culegeri este aceea intitulată *Prezențe* și e semnată de Ion Pas. ■ Referitor la Maria Banuș și cea mai recentă carte a ei (*Tocmai ieșeam din arenă*), M. Petroveanu arată că „evitând programatic complezența și în primul rând sentimentalismul, Maria Banuș execută o vivisecție necruțătoare în biografia sa spirituală, fără însă a îmbrățișa atitudinea opusă, aceea de a se renega. Dimpotrivă, un patos al răspunderii o determină la asumarea, uneori ostentativă a întregii existențe, inclusiv avatarurile postîșe, silite sau născute din amăgirea de sine”. □ Același critic analizează și versurile Florenței Albu, din cartea *Măști de priveghi*,: „Florența Albu nu admite nici retragerea în imperiul spectrelor tandre și nici condiția de martir al dragostei ucise. Setea vieții neposedate este prea aprigă pentru ca să nu izbucnească, fie și stăpânită de îndoială și remușcări, în tentații violente”. ■ Sub titlul *Spectacole virtuale*, Ovidiu Constantinescu face referire la piesele de teatru ale lui Radu Stanca (*Ostatecul*, *Hora domnițelor*, *Ochiul*, *Faunul* și *Cariatida*), Marin Sorescu (*Iona*), Sorana Coroamă (*Ploaia pe acoperiș*) ■ Monica Pillat emite câteva *Ipoteze asupra semnificațiilor operei lui Lewis Carroll*. ■ Mariana Șora identifică în articolul *O aventură a cunoașterii* principalele caracteristici ale universului ficțional din opera lui Kafka: „Dar, mai ales, imaginea unei gigantice mașinării sociale cu o birocrație absurdă și tiranică, descrierea aparatului totalitar a unei alienări organizate, cum le găsim în *Procesul* și în *Castelul*, pe lângă faimoasa reprezentare a cruzimii mecanizate din *Colonia penitenciară*, mai sunt și redări anticipative al unor crunte realități de a cărei experiență Kafka a fost scutit de o moarte timpurie. Chiar dacă sensul ultim al acestor «vedenii» este altul, ele prefigurează în esență «universul concentraționar», astfel caracterul lor profetic a contribuit nu puțin la admirația generală, oarecum nediferențiată, pentru Kafka. Ca și alți mari creatori contemporani (Joyce, Thomas Mann, Musil), Kafka redă hibriditatea și criza spirituală a epocii. Modelele abstracte ale existenței făurite de el în termeni metaforici răsfrâng împrejurările reale dar generale ale existenței, fără o «doctrină», expunând «necesitatea a tot ce se întâmplă».” ■ N. Tertulian (*Un antistructuralist: Mikel Dufrenne*) arată că reflecțiile lui Mikel Dufrenne la adresa structuralismului „par să fi fost stimulate în primul rând de anumite teze iritante sau de-a dreptul agresive formulate de Michel Foucault.” [...] Unghiul de analiză pe care și l-a ales Dufrenne îi îngăduie să descopere în direcții filosofice contemporane din-

tre cele mai variate un leit-motiv comun și înrudiri de atitudine puțin bănuite”.

■ Ion Caraion face o prezentare succintă a creației următorilor: Cezar Baltag, Leonid Dimov, Ion Sofia Manolescu, Gheorghe Pituț, Gabriela Melinescu, Miron Chiropol. □• „Diferit de colegii săi de liră, mai concentrat și chiar mai clasic decât amândoi, prin filosofica stăpânire a conceptelor folosite, care la el nu întâmpină șovăiala și labilitățile, noțiunile cu care operează Baltag, sau metaforele, sau îndrăzneala sunt inventive fără a stârni perplexitatea și ademenesc nu fără a părea câteodată că irită”. □• „Debutant și matur chiar după a doua carte [...], cu o egală fluență și lipsă de sfială, Leonid Dimov scrie despre crabi și cavaleri, despre bagelă și eternitate, despre Arhimede și praz – de la parlagii la azimut și de la nu știu ce «sos ecumenic» la cutare «gând ouat» arborificând «lire de culori»”.

□• „Biografia lui Ion Sofia Manolescu seamănă cu a categoriei aceleia de scriitori cărora un vâlmășag de profesiuni contradictorii le-a fracționat viața, încărcându-le-o de panică, interogații și nedumerire, iar poezia sa e până la un punct oglinda acestei biografii dureroase”. □• „Gheorghe Pituț debutează cu bucăți în care nesiguranta și tribulațiile începătorului n-au intrat. Sau nu adânc. Și n-a intrat nici retorismul. Deloc. Pe de o parte el sporește cu câteva accente grave aportul din ce în ce mai multor tinere condeie (Ana Blandiana, Ion Alexandru, Al. Căprariu, Ion Pop, Miron Scorobete etc.) la profilul de azi al poeziei românești, pe de altă parte vine să se adauge numărului și așa destul de mare al poezilor de origine rurală, purtător de mesaje în care folclorul, magia și asprimile vieții de sat nu surprind, însă abundă”. □• „Pe Gabriela Melinescu privirea o secondează într-o accelerație tragică, fără precedent, copiii din versurile ei se maturizează așa de mult și de repede încât părinții par la un moment dat fiii copiilor lor – și de zici speculațiile poetice sunt infinite nu numai în cazul său, dar la nenumărați poeți. Ideile (adică ființele abstracte, nu vorbim despre ceea ce le-a urmat) care le diseminează boli, convulsii, halucinații, viziuni, evoluează în elemente de supliciu”. □• „*Somnul, șoapta*, ascunderea, subțirele, frăgezimea, «timpul vechi și rar», solitudinea conturează în Chiropol un veniamin al flăcării care – viața și moarte deopotrivă – se consumă și radiază concomitent, străbătută de sentimentul lucrurilor «oarbe» sau vagi, sau abia înțelese”. □• „...până azi, nu cunosc în literatura noastră nici un alt poet care într-o carte de nici 300 de versuri (dintre care mai mult de jumătate pot figura în antologii) să spună atât de mult și de tulburător ca Mihail Crama, despre câteva esențialități: dragoste, război, muncă, geneză, moarte, incertitudine, datorie, adevăr, soartă, sacrificiu, candoare”.

■ Emil Manu prezintă contribuțiile comparatistului Al. Dima la fundamentarea științifică și metodologică a *Conceptul de literatură universală și comparată*.: „Două sunt ideile originale aduse în această discuție de Al. Dima, originale nu în sensul inventării lor, ci în sensul fundamentării lor originale și mai ales prin consecințele pe care le oferă noua interpretare a acestor idei. Una este problema influențelor și a doua explicația pentru care raportarea permanentă a literaturii române în folclor – în toate epocile ei – nu este un act teoretic de desuetudine spirituală”.

■ Virgil Gheorghiu prezintă *Timp sonor*, de Gherghinescu Vania. Poetul „e un tradițional simplu, rezolvând,

cristalizând emoțiile cu o extremă economie de stil. A găsit modalitatea de a scăpa de elocvență împăcându-se cu scurta respirație lirică. Poetul planează cu aripile strânse. Tehnica lipsei de întindere îl avantajează. Ca procedeu constructiv, ne oferă mai întâi o preparație verbală, rezervându-și intensitatea efectului în ideea finală”.

■ Referitor la antologia poetică semnată de Eugen Constant, *Poezii*, Paul Georgescu arată: „O prezență obsesivă în poezia lui Eugen Constant, o prezență care constituie obiectul sarcasmului profetic al poetului este Orașul. Orașul scris cu majusculă. Orașul simbolizând gândirea burgheză, cu cei doi poli ai ei, opulența și mizeria, Orașul care este omologat cu Sodoma, cetatea păcatului sortită pieirii”.

□ În sialul faptelor observate de Cezar Baltag («Gazeta literară») și Ștefan Augustin Doinaș («Ramuri»), Aurelia Batali comentează *Cartea munților* de Sorin Mărculescu, acesta fiind „revendicat de la acea rară familie de poeți la care starea de grație, naturală, își găsește fericitul alter ego al unei conștiințe artistice atât de strâns legată de esența lirismului”.

□ St. Stoenescu stabilește intrarea în literatură a lui Constantin Abăluță cu volumul *Piatra: Densitatea materiei poetice, ritmice, susținută și adesea sincopată a verbului extrem de judicios folosită și dozată, ponderea evidentă a metaforelor simbolice conferă fluxului imaginativ o curgere sigură și puternică, cu necesitate orientată, în masa căreia se dezvoltă fugar scilpiri și transparențe transmițătoare de înfiorări”.*

□ Sanda Radian vede în *Bani de trecere* al Aureliei Munteanu „aspectul unei culegeri de debut”.

□ Liviu Oprescu comentează *Pasărea tăiată*, de Ileana Mălăncioiu: „Născută acum douăzeci și opt de ani într-un sat muscelean, ursitoarele vor dărui poetei obsesia prezentă a universului de viață. Peisajul colnicelor învârstate cu livezi ori ograda mișunând de orătănii și animale de muncă au impresionat aproape obsesiv pe Ileana Mălăncioiu care, ajutată de o mare sinceritate, o nuanțată putere de observație metaforică și în canoanele unei poezii lipsite de ostentație – le dăruiește cititorului. Unele descriții depășesc dimensiunea crochiului fugar intrând, într-un fel, în perimetrul unor tablouri ce-l amintesc pe Brueghel cel îmbuibat de mentalitatea folclorică, acuratețea observației de microcosm a lui Dürer, caligrafia senin irizată a stampeii nipone și naivitatea sensibil decorativă a icoanelor pe glajă.”

□ Ștefan Cionoff descoperă în poeziile lui Marius Robescu (*Ninge la izvoare*): „un poet al caligrafiilor, dotat cu o neobișnuită finețe – spun asta în raport cu o bună parte a colegilor săi de generație aplicați (câteodată excesiv) spre versul dur. [...] Se întâmplă, însă, ca desenul unor poezii, dintr-o dorință prea explicită a stilizării, să sufere o anume disperare, devenind câte o dată – numai compunere peisagistă, fără contur.”

□ Sub protecția pseudonimului, Zoil ia în derâdere (*Poetul și volumul său*) versuri tipărite recent: „Apar multe volume de versuri. Mai ales plachete. Poeți mai tineri, mai bătrâni, nume noi, care-ți stârnesc curiozitatea. [...] Grigore Popiți e un vechi poet bănățean, reeditat antologic, cum afirmă generosul prezentator Ovidiu Papadima. Iată-l cum cântă la *Amiazi*: « Mii de păsări stau pitite, / Cu cântări în cioc oprite » De ce nu lăsăm ciobanii să cânte «autentic» în culegeri de folclor și ne-apucăm să tipărim asemenea broșuri cu șchioape prelu-crări culturale?”.

IULIE

Iulie

• [„Glasul Patriei”, nr. 19] Pe prima pagină apare textul *Echitate socială*, nesemnlat: „În ansamblul de măsuri privind perfecționarea societății noastre, promovarea unor înalte principii etice, a spiritului de echitate și răspundere față de popor, intră și prevederile cuprinse în Proiectul noului Cod Penal, dezbătut în plenară, și care evidențiază o garanție în plus în continua întărire a legalității și consfințirea drepturilor și libertăților constituționale”. □•Pe aceeași pagină se dau informații despre *Lucrările sesiunii Marii Adunări Naționale* (20 iunie) care , la punctul 6, se referă la noua organizare administrativ teritorială. ■ Paul Cioran scrie despre *120 de ani de la Revoluția din 1848-1849 din Țara Românească. Adunarea populară de la Islaz*: „Către amurgul zilei, 40. 000 de țărani, nepoți și strănepoți ai celor ce au strigat acum 12 decenii «Să trăiască Popa Șapcă, / C-a scăpat țara de clacă» au reeditat istorica adunare de pe câmpia Islazului, redând pentru generațiile de azi imaginea de neuitat a tulburătorului eveniment, înconjurată de căruțe cu coviltire și de corturile oștenilor, întocmai ca atunci, câmpia freamătă de entuziasm. Sunt prezenți aici înalți oaspeți din conducerea de partid și de stat”. ■ Ion Brad publică poezia *Patriei* („Statornici din străbuni, mereu vom crede / În tine ca în punctul mirific Arhimede”). ■ Revista anunță *Concursul „Să ne cunoaștem patria!”*: „Pentru a face cât mai cunoscute unele aspecte din trecutul și prezentul României, redacția ziarului «Glasul Patriei», în colaborare cu Oficiul Național de Turism din România, inițiază pentru cititorii săi, în întâmpinarea zilei de 23 August, sărbătoarea națională a poporului nostru, un concurs cu premii intitulat «Să ne cunoaștem patria». Concursul începe la 1 iulie 1968 și se încheie la 23 august 1968.” Cei ce doresc să participe la acest concurs trebuie să dea răspunsuri la 15 întrebări de cultură aplicată mai multor domenii de cunoaștere, urmând a fi recompensați cu premii: „Premiul I – o excursie gratuită în România pe litoral (cu cazare, masă și transport) pe o durată de 10 zile. – Premiul II – o excursie gratuită în România pe litoral (cu cazare, masă și transport) pe o durată de 7 zile. – Premiul III – o excursie gratuită în România pe litoral (cu cazare, masă și transport) pe o durată de 5 zile. – Premiul IV – un costum național. – Premiul V – 12 discuri cu cele mai frumoase melodii românești. – 20 de mențiuni constând în cărți de literatură, clasică și contemporană, obiecte de artizanat etc. Excursiile sunt oferite de Oficiul Național de Turism. La atribuirea premiilor și mențiunilor se va ține seama de cel mai mare număr de puncte realizat de fiecare participant, și de calitatea articolelor trimise”. În plus, în cadrul concursului, participanții pot să-și aleagă unul din următoarele materiale pe care să le trimită redacției: „1. – Poezii inspirate din dragostea de patriei; 2. – Reportaje despre viața românilor din străinătate (preocupări artistice, culturale); 3. – Articole care să releve felul în care familiile de români stabiliți pe meleaguri străine își educă copiii în spiritul dragostei față de țară de origine a părinților, îi învață

limba română, le transmit comorile culturii noastre naționale; 4. – Impresii despre vizitele în România; ce sugestii și propuneri aveți de făcut în domeniul turistic; eventual, descrieți un obiectiv sau un itinerar turistic parcurs de dv.; 5. – Fotografii care înfățișează imagini din călătoriile dv. prin România sau de la manifestările cultural-artistice organizate de compatrioții noștri în locurile în care trăiesc. Precizăm că cele mai valoroase poezii și cele mai interesante articole, reportaje și fotografii trimise de participanți la acest concurs vor fi publicate în paginile ziarului nostru”.

2 iulie

• [„România liberă”, nr. 7370] Sub titlul *Amintirea lui Miron Pompiliu*, Gheorghe Bulgăr la recenzează volumul lui Vasile Netea – *Literatură și limbă populară*, apărut cu ocazia împlinirii a 120 de ani de la nașterea acestuia și constituit dintr-o antologie ce cuprinde textele lui Miron Pompiliu din perioada ieșeană a societății *Junimea*. Versuri originale, care redau „realitățile dureroase ale Ardealului oprimat” stau alături de pagini de folclor și de studii privind limbajele regionale și limba română literară. În opinia recenzentului, cel mai mare merit al acestei antologii rezidă în realizarea culegerilor de folclor „de la poalele munților Bihorului” și din jurul Sibiului, ca și de „peste Carpați”.

3 iulie

• [„România liberă”, nr. 7371] Teodor Vârgolici semnează o *Recenzie – Folcloriști și folcloristică românească*, la culegerea de studii a lui I. C. Chițimia, intitulată *Folclorul*, o „exegeză unitară” – cea dintâi de acest fel apărută la noi – girată de Editura Academiei. Chițimia propune o „reconstituire monografică a vieții și activității unor folcloriști” precum Vasile Alecsandri, B. P. Hasdeu – evidențiind perspectiva comparatistă pe care o are scriitorul în abordarea creațiilor folclorice românești, pe fondul acelor din țările învecinate și în raport cu folclorul universal, ca și corelarea studiului specializat al creațiilor folclorice cu discipline din câmpul istoriei și al filologiei, Simion Florea Marian – primul folclorist care oferă o viziune monografică asupra datinilor referitoare la naștere, nuntă moarte ș. a. De asemenea, face un istoric al științei folcloristicii în spațiul românesc de cultură în secolul al XIX-lea.

• [„Scânteia”, nr. 7752] Iulian Mereuță semnează *O evoluție logică în realizarea scenariului de film*, cu opinii exprimate de regizorii Gh. Vitanidis, Mircea Mureșan, Horea Popescu. În concluzie: „Înființarea colegiului artistic al Centrului Național al Cinematografiei, organism investit cu responsabilități reale, e menită să slujească determinării și afirmării unei orientări ideologice, estetice, precise a producției cinematografice. Cu participarea activă, creatoare, a regizorului, scenariștilor și a celorlalți oameni de cultură din componența sa, organizând dezbatere deschise, principiale, afirmându-și un punct de vedere fără echivoc asupra fiecărui scenariu și film, colegiul artistic va putea contribui eficient la asigurarea

portofoliului de scenarii valoroase, cu un bogat fond de idei și teme pregnant contemporane, necesar dezvoltării cinematografiei naționale”. □•Pop Simion scrie despre *Civilizația individuală*: „Ne dăm în vânt să-i vedem cât mai des pe «mitocanii» lui Caragiale pe scenele teatrelor și ne distrăm copios pe seama lor. O întâlnire cu «bădăranii» lui Goldoni este, știe-se, o formidabilă implantare în răs. Să părăsim, însă, comodul fotoliu de spectator și să coborâm în real; trebuie atacate frontal și cu o neostoită stăruință variatele maladii *ale comportamentului social* care viețuiesc în chip ilicit în societatea noastră. [...] Ele nu sunt și nu pot fi un dat imuabil, ele trebuie judecate, puse de acord cu fluxul și neconținută dezvoltare ale celor mai înaintate forțe ale societății, ele trebuie să exprime esența calitativă a societății noastre socialiste, forța ei de gândire și acțiune, voința ei, civilizația ei. [...] Dar bădăranii e doar una din ceea ce am putea numi maladii ale comportamentului social; ea face casă bună cu minciuna, fraudă, necinstea, lichelismul, demagogia, lașitatea, tembelismul, sforăria, huliganismul și multe alte *isme*, care mai dănuie parazită, asemenea lichenilor, pe trupul vivace, mereu întinerit al societății. Să creăm o severă opinie publică contra lor!”

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 5945] Constanța Buzea semnează poemul *Muntele alb*.

4 iulie

• [„**Scânteia**”, nr. 7753] În ziar se anunță deschiderea *Lucrărilor Reuniunii O. N. U.* de la București: „La Palatul Marii Adunări Naționale s-au deschis miercuri dimineață, sub conducerea secretarului general al O. N. U., U. Thant, lucrările reuniunii mixte a Comitetului administrativ de coordonare al O. N. U. și Comitetului pentru programe și coordonare al Consiliului economic și social O. N. U. La ședința de deschidere au luat parte președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, Nicolae Ceaușescu, și ministrul afacerilor externe, Corneliu Mănescu, președintele celei de-a XXII-a sesiuni a Adunării Generale O. N. U.” □•Urmează *Cuvântul tovarășului Nicolae Ceaușescu*, salut adresat participanților la ședința O. N. U.: „Organizației Națiunilor Unite și organismelor pe care le reprezentați dumneavoastră le revine înalta îndatorire de a acționa cu fermitate pentru triumful deplin al acestor principii în relațiile dintre state, pentru respectarea neabătută a dreptului fiecărui popor de a-și hotărî singur destinele fără nici un amestec din afară”. □•Din *Consfătuire la C. C. al P. C. R. cu oameni de știință și cultură din rândul naționalității germane* aflăm: „La consfătuire au participat tovarășii Nicolae Ceaușescu, Ion Gheorghe Maurer, Paul Niculescu – Mizil, Leonte Răutu. În cadrul discuțiilor au luat cuvântul tovarășii: Anton Breitenhofer, Arnold Hauser, Paul Schuster, Eduard Eisenburger, Carol Göllner, Carl Saal, Johann Wolf, Nikolaus Berwanger, Hans Schuschning, Ewaldt Zweier, Georg Scherg, Norbert Petri, Paul Schuller, Frantz Liebhardt. [...] Afirmând hotărârea intelectualității germane, a tuturor oamenilor muncii de naționalitate germană din țara noastră de a milita activ pentru transpunerea în viață a mărețului

program de dezvoltare a țării trasat de Congresul al IX-lea și de Conferința Națională a P. C. R.”. □•Nicuță Tănase semnează foiletonul *Cămașa personală a tovarășului Barna*.

• [„*Scânteia tineretului*”, nr. 5946] Apare o nouă secvență din romanul foileton *Ochii doctorului King Haralamb Zincă*.

• [„*Albina*”, nr. 27] Șerban Nedelcu este semnatarul articolului *O mie opt sute patruzeci și opt*: „Revoluția a fost înăbușită în sânge de către armatele puterilor imperiale chemați aci de moșierimea interesată în păstrarea orânduielilor feudale. [...] În 1944, sub conducerea Partidului Comunist, poporul român a alungat pe cotropitorii fasciști și și-a luat soarta în propriile-i mâini. Avem astăzi o țară înfloritoare. Așa cum arată tovarășul Nicolae Ceaușescu în cuvântarea sa: «În epoca orânduirii socialiste s-a împlinit principiul domniei poporului în stat, s-a realizat profeția atât de îndrăzneată a lui Nicolae Bălcescu, care visa la o vreme când poporul să nu mai aibă stăpân în cap. Astăzi, toți cei ce muncesc, de la orașe și de la sate, cu brațele și cu mintea, sunt adevărații stăpâni ai avuției naționale, ai tuturor bunurilor pe care le creează prin efortul lor constructiv. Partidul nostru pornește de la concepția că socialismul trebuie să fie societatea celor mai largi drepturi și libertăți democratice ale maselor muncitoare, societatea valorificării plene a inteligenței și energiei colective a poporului, a asigurării unor posibilități nelimitate de afirmare multilaterală a personalității umane»”. ■ George Demetru Pan semnează o *Notă de lectură*, la Alexandru Raicu, *Sosesc romantic*: „În țara noastră cititorii au îndrăgit poezia ca pe una din cele mai delicate arte. Ultimul volum de acest fel aparține lui Alexandru Raicu și este al cincilea din îndelungata sa aplecare asupra versului clasic. Profesorul universitar Al. Piru, unul din criticii formați sub ochiul marelui G. Călinescu, vorbind despre poezia lui Al. Raicu, notează că e «un romantic peregrin, nu odată inspirat în elanul către infinite zări»”. □•Viniciu Gafița publică un reportaj despre *Turnul Chindiei*.

• [„*Gazeta literară*”, nr. 27] Numărul se deschide cu apelul lui Demostene Botez, *Scriem pentru cititori. În pregătirea Conferinței Scriitorilor*: „Aceasta mi se pare poziția cea mai paradoxală: ori scrii pentru a comunica și atunci scrie ca să fii înțeles; ori nu vrei să comunici, și atunci de ce scrii? Dacă te abții de la cerneală și eventual de la cuvinte vorbite, ești sigur garantat de izolare”. ■ Șerban Cioculescu reia medalionul Camil Petrescu, în articolul „*Grefier și arhivar pentru posteritate*”: „Biografia viitori nu vor putea trece peste această mărturie, plină de inedit, ca afirmația că, în 1914, „Camil era animatorul dinamic al creării Operei Române în capitala țării” și că istoricul din broșura *Opera* (1916), ar fi fost „redactat aproape în întregime de membrul fondator Camil Petrescu – se simte numaidecât stilul său, cu formulele de entuziasm și de indignare specifice lui” Ulterior, Camil nu s-a mai interesat de muzică. Intervenise infirmitatea sa dobândită pe front, surzenia, care a fost cealaltă mare suferință a prea sensibilului Camil, un adevărat «jupuit de viu», cum numesc francezii pe marii senzitivi și nervoși.” ■ Secțiunea *Carnet de scriitor* este găzduiește proza-poem *Când frunza*

plopilor de Fănuș Neagu: „S-au dus nopțile sânzienelor și flori galbene au ars pe vechi comori – și s-a dus în poveste și călărețul întunecat care în noaptea de Sân Petru fură cântecul cucilor (mohorul se coace sub un vânt care sună pe la fântâni și tulbură somnul fetelor și lemnul pridvoarelor) și a căzut a doua lună a verii. Iulie.” ■ Ion Caraion traduce *Poem românesc* de Jean-Claude Renard, text inedit amplasat sub o fotografie înfățișând un detaliu din sculptura *Portret de copil* de Ion Irimescu care domină centrul primei pagini: „Sunt țări/ În care prietenia-i ca pâinea, [...] Sunt țări/ În care poemul nu-i doar o cocoș rănit pe pietre, [...] Ci un fel de-a fi și de-a respira/ Pentru libertate și adevăr./ Sunt țări/ Prin care ne vom duce împreună spre arbori noi în preajma fluviilor,/ În marea pace a verii,/ În marea nunților sărbătoare.” ■ Al. Ivasiuc revine cu episodul al III-lea din *Tânărul Marx, contemporanul nostru*: „Karl Marx a subliniat că nu trebuie considerată o societate abstractă, căreia i se opun individualități abstracte și ele, ci omul ca atare, concret este ființă socială, el nu poate fi conceput altfel. Relația sa cu natura se face prin intermediul societății pentru că el nu-și poate manifesta esența decât în contact cu o natură umanizată pentru care organele sale de simț sunt pregătite”. ■ La *Cărțile săptămânii* Dumitru Micu anunță apariția volumelor de poezie *Tineretea lui Don Quijote* de Marin Sorescu și *Versuri* de Virgil Mazilescu. □ În cadrul aceleiași rubrici, Magdalena Popescu se ocupă de prozele *Viața e frumoasă, băieți...* de Dumitru Almaș și *Dansul focului* de Traian Filip. ■ Nichita Stănescu constată lipsa de atenție cu care a fost întâmpinată apariția volumului de poeme *Piatra* al lui Constantin Abăluță, într-un articol ce poartă chiar numele volumului: „Am intuiția că nu este un spontan, ci dimpotrivă, un meditativ, un decantat, un artist pentru care metafora este o insignă emailată și stranie, din care decurg luciuri și lucioli, semne de liniște și de melancolie apăsătoare a finitului. [...] Curgere de revelații supuse gheții, șir de cuvinte marcate, cum sunt marcate lingourile, eu nu fac altceva decât să atrag îngrijorat atenția asupra lui, colegial și admirativ, căci m-aș simți stânjenit de faptul că un adevărat poet cum e Constantin Abăluță ar putea fi trecut cu vederea de oamenii cinstiți, când eu, om cinstit, nu-l trec cu vederea.” ■ Sunt publicate vechi poeme scrise de Ion Vinea: *Constatări provinciale* (1917), *Sfășieri* (1918) și *Somn șters*. ■ În rubrica *Discuții despre proză*, Zaharia Sângeorzan reflectează la *Experiență și analiză a percepției*, între altele, și pe tema proustianismului lui Al. Ivasiuc: „Al. Ivasiuc e un analist până la extrem, un proustian scăpat din izolare dar având conștiința că trebuie să lucreze în acest regim ajuns la lumină, la exteriorul de care s-a despărțit un timp, reține totul. Excesul de privire de disecție în orice moment ar putea fi luat drept imposibilitate de creație epică, obiectivă dacă lucrurile ar sta cu totul altfel. [...] Toate personajele lui Ivasiuc iau cunoștință foarte devreme de propria lor complexitate, de dispoziția de a avea o enormă posibilitate de a exista și de a și-o explica real și nu altcumva”. ■ La cronică literară, Lucian Raicu compară poemele din *Bunavestire* cu proza de dată recentă a lui Ilie Constantin: „Nu de mult i-a apărut o carte de povestiri scrise cursiv, cu o desăvârșită

nepăsare față de tehnicile noi ale prozei. Nepăsarea aceasta nu le ridică prețul, dar e cazul să o spunem nu-l coboară nici cu o linie. În poezia sa, lucrurile nu stau altfel.” □ Lucian Raicu remarcă, în schimb, debutul Norei Iuga, cu *Vina nu e a mea*: „În avalanșa explozivă a debuturilor din ultima vreme, deconcertantă și puțin umilitoare pentru criticul-judecător decis să nu se piardă cu firea și mai ales să nu-și periclitizeze reputația de profesionist detașat și sceptic, cunoscând dinainte cum vor evolua lucrurile, cartea Norei Iuga vine să complice și mai mult o situație și așa de ajuns de nesigură, de încordată. Singurul temei de liniștire a conștiinței l-ar constitui vocația lirică indiscutabilă a autoarei, poetă și atunci când nu are aerul, când face totul pentru a se apăra de poezie ca de o calamitate naturală, ca de o nenorocire venită pe neașteptate, din senin. [...] La Nora Iuga, această tentativă de a-și pierde urma, de a se ascunde și până la un punct de a se falsifica, nu pare aproape deloc nefirească. Sau e în chip inocent și cu sinceritate nefirească. Astfel, calitatea lirică rămâne în afara oricărei îndoieli.” ■ Inspirat de aparițiile unor volume ale lui Horia Lovinescu, Aurel Baranga și Paul Everac, Ion Pascadi are prilejul de a aduce în lumină *Criterii de valoare în dramaturgia originală*, deplângând totodată și prea puțina preocupare a criticii pentru operele dramatice: „Judecata de valoare s-a călăuzit adesea până acum de criteriul tematic și trebuie să observăm că acesta a fost transformat nu o dată în prejudecată, influențând chiar pe dramaturgi. [...] Un criteriu de valoare care a funcționat adesea în mod abuziv a fost și acela al modalității artistice alese. [...] S-au judecat adesea lucrurile prin prisma actualității și nu puține au fost și aici exagerările. [...] Ne întrebăm însă dacă în alcătuirea acestor volume, care într-un fel sintetizează o muncă de 10-15 ani, nu ar fi fost necesară folosirea drept criteriu de selecție de către autorii înșiși a reprezentativității și perenității”. ■ Articolul intitulat *Evocări* și îl are ca subiect pe Mihail Dragomirescu, evocat de profesorul Ovidiu Papadima într-o emisiune televizată: „Personalitate mult controversată în epocă, Mihail Dragomirescu tinde să-și ocupe în istoria literaturii locul său cu dimensiuni reale. Într-o vreme în care exagerările moderniste puteau să sperie, cum se întâmplă de obicei, spiritul său a rămas netulburat, pledând pentru analiza lucrului literar, pentru acea speculație de idei fără de care critica rămâne la nivelul diletantismului.” ■ Revine G. Călinescu *Universul poetic*, cu episodul *XIII. Trucuri poetice* și cu *XIV. Concluzie*: „Însă a evoca trecutul, decrepitul, mi se pare o metodă romantică. – Nici n-am spus altfel. Romanticismul, ca stil, e trucul descoperirii aspectului mișcător al existenței. Este și un truc clasic, acela de a remarca stereotipia vieții”. Pe lângă „trucul liric de a remarca desuetudinea obiectelor”, sunt menționate trucul de a face inventare de interior și „analiza lumii prin stricarea proporțiilor”. Concluzia criticului este că universul poeziei pare mic, fiind compus din obiectele investigate în episoadele anterioare, în comparație cu tematica poeziei care este mult mai profundă și vastă. □•Secțiunea *Interpretări* adaugă un plus de interes față de *Camil Petrescu*, așa cum și-l reamintește Paul Georgescu: un suflet tânăr, ca de adolescent. □•Raportându-se la psihanaliză și la interferența cotidianului cu

visul, transpuse în poezie, Virgil Teodorescu avertizează în *Poemul, visul și trama diurnă*: „Numai adevărat poezie, care nu e decât una singură în nomada ei pulverizare, în infinita varietate a tuturor aspectelor și mijloacelor de expresie, deține resursele necesare pentru a oferi acestui convulsiv salt dialectic, petrecut în vis, noblețea și nativa grandoare cuvenită. Pretenția de a construi, pe marginea fragmentului de vis care se ține minte după trezie, cu elemente aluzive alimentare și utilitariste, o lume adecvată desfășurării lui, este în cel mai bun caz, o farsă. Regretabil e că această farsă are, nu o dată, sorți de izbândă. Lucru posibil dacă ținem seama că și pentru rațiunea maculată de refulare, visul, oricât de mutilat, își păstrează atrăgătorul caracter insurgent”. □•Laurențiu Ulici descoperă *De două ori, masca. Personaje pirandelliene*: „În afara unor teze expuse dramaturgic în Astă seară se improvizează și dramatic în Șase personaje în căutarea unui autor, fixând dogma pirandelliană a artei cu legături directe și severe în teatru, creația dramatică a lui Pirandello e poate mai mult decât orice un avatar repetat al spiritului în căutarea esenței sale. Un avatar al individului, întru aflarea adevărului său propriu. Dar nu existența acestui adevăr trebuie dovedită, ci posibilitatea de a-l ajunge. Este marele semn de îndoială ridicat de teatrul lui Pirandello. Bătrânul cu chip isoscelic propune o caricatură ironică de Sisif. În spatele măștii se ascunde, inevitabilă, Masca”. □•Stan Velea promovează printre iubitorii artei Thaliei, *Teatrul lui Mrozek*: „Slawomir Mrozek este un Eugen Ionesco al Poloniei, impus în primă atenție în peisajul dramaturgiei poloneze contemporane, ca modalitate de cuprindere a realului, numele lui se leagă de ceea ce s-a numit, cu un termen cam bățaios și încă imprecis, teatrul absurdului”. ■ Tiberiu Utan publică la rubrica *Atlas liric* o traducere din culegerea *Flacăra neagră* a poetului Paul Niger în pregătire pentru editare. Poemul se numește *Eu Africa aceea n-o iubesc!*. ■ La rubrica *Prezențe românești peste hotare*, Radu Lupan scrie despre Colocviile de traducere de la Bratislava și Praga: „Traducătorul român Jean Grossu, cunoscut printr-o îndelungată activitate în domeniul traducerii literaturii cehoslovace în limba română a fost distins cu premiul I, celelalte două premii revenind lui Ferenc Hoss (Ungaria) și Heinz Künzl (R. F. a Germaniei).”.

• [„**Tribuna**”, nr. 27] Ion Vidrighin prezintă cartea lui Crișu Dascălu *Mânie și marmură*, apărută la E. P.L., în anul 1968: „Tânărul debutant, crescut în ambianța revistei «Orizont», vine cu o poezie care, deși pare căutată uneori, trădează un timbru propriu, dornic de afirmare. Făcând abstracție de unele stângăcii, poezia sa lasă impresia unui cântec grav asemenea vântului printre tuburile înalte de orgă”. □•Nae Antonescu scrie despre volumul de proză scurtă al lui D. Dinulescu: *Robert calul* (E. P. L., 1968): „Proză scurtă cu o finalitate precisă: subminarea formulei tradiționale în epică. De mai mulți ani procedeul e folosit de tinerii scriitori îndeosebi, dar până acum rezultatele par îndoielnice. Nici Dumitru Dinulescu nu depășește pozițiile, cucerite deja, cu volumul *Robert Calul*. Predilecția spre filosofare, într-un stil ironic e evidentă”. ■ Augustin Buzura semnalează apariția revistei «Luceafărul» într-o nouă organizare tematică și

formulă redacțională: „Ca o confirmare a intenției de a fi cu adevărat reprezentativă pentru literatura tinerilor scriitori, sumarul primului număr, extrem de variat, grupează o parte din cele mai promițătoare nume de tineri scriitori bucureșteni [...] În acest sens valoroasa echipă ce va întreține colocviile cu debutanții: Ștefan Bănulescu, Ion Alexandru și Nicolae Manolescu și-a expus punctele de vedere în pagina a VI-a”. □•Cu titlul *Colocvii*, T. B. răspunde sugestiilor făcute de către cititorii revistei «Tribuna»: „La apelul lansat de revista noastră către cititori, în scopul de a afla opiniile lor în legătură cu poezia, proza, articolele, studiile... care ne-au scris, interesante observații, de care redacția noastră se va strădui să țină seama [...] Cred că o revistă de cultură din Transilvania nu poate renunța la cultivarea și lămurirea sobră și cinstită a problematicii naționale. Din acest punct de vedere «Tribuna» se dovedește a avea rădăcini bine înfipte în pământul Transilvaniei. Un cititor fidel și atent vede că acesta este «drumul de țară» pe care merge cu pași siguri colegiul de redacție.[...] Pericolul care poate paște «Tribuna» este ... familia. Scriu aproape aceleași condeie. Chiar dacă condeiele acestea sunt întotdeauna dăruite sau inspirate, cu timpul încep să tocească interesul. Variația, primenirea articlerilor este înțelepciunea gazetărească pe care ne-a lăsat-o Gheorghe Barițiu”. □•Mircea Vaida continuă seria articolelor despre *Ospățul lui Trimalchio*: „Trimalchio ar fi răs hohotitor de morala sinistă a patricienilor orașului Decembrie, pe care fantezia lui Ion Lungu îl creează ca teatru al acțiunii romanului *Regele pălăriilor*”. □•În articolul *Virtuțile ficțiunii epice*, Ion Papuc prezintă volumele de proză ale lui Viorel Știrbu: *Un septembrie frumos* și *Oameni singuri*, conchizând: „dacă acest realism, terifiant se va alcătui în tot mai ample, mai fundamentale și mai consecvente atitudini – după posibilitatea pe care cele două cărți o probează – literatura română va trebui să accepte în Viorel Știrbu un prozator autentic. Până atunci, rămâne o certitudine măcar faptul că cele două cărți conțin baza unei construcții critice ca și aceasta”. □•Ion Oarcăsu semnează rubrica intitulată *Creion*, având ca tematică: *Măștile iluziei*.

5 iulie

- [„**România liberă**”, nr. 7373] Comparându-l cu vastele încercări de poeme epice datorate lui Ion Heliade Rădulescu – *Anatolida*, respectiv Eminescu – *Memento mori*, Mircea Anghelescu identifică, în structura modern-poematică a scrierii *Olimpul diavolului* a lui Ion Bănuță caleidoscopul „unor motive etern umane, interpretate fragmentar, sub unghiul demitizant al viziunii contemporane”. Traversând principalele mituri culturale ale umanității, poemul – în fapt, un ansamblu de structuri poetice „pe o temă centrală unică”, se hrănește dintr-o „vervă iconoclastă” în virtutea căreia se „recrează legendele biblice în care esența dramatică este căutarea și zbaterea omului, nașterea sa din fapte, din istorie, eliberat de superstiții și dogme”. Stilistic, „instabilitatea temperaturii lirice” este compensată, în opinia recenzentului, de „tehnica dicté-ului”, sau de „asociații instantanee comunicate fără reveniri de ordin stilistic”.

• [„Contemporanul”, nr. 27] Petru Pânzaru vorbește despre *Democratism și umanism*, subliniind obișnuitul „caracter istoric” al hotărârilor din *Plenara C.C. al P.C.R. din 19 iunie 1968*: „Pentru partidul nostru, pentru societatea noastră socialistă esențială este nu simpla proclamare a principiilor democrației și umanismului, ci realizarea lor efectivă, impregnarea lor în țesăturile vieții sociale practice, conlucrată în întregul ei”. ■ Ana Blandiana aduce, în *Antijurnalul* ei, imaginea dispariției ființei *În iarbă*. Redăm fragmentul final din această proză poetică expresionistă: „Să stai întins în iarbă, cotropit de buruieni și găze, nevăzut de păsări și nebănuț de viermi, să nu mai exiști, să fii dispărut fără urmă printre stele și sateliți, printre asteroizi și planete; să știi că totul depinde de tine, că trebuie doar să închizi ochii pentru a rupe toate puternicele drumuri care te leagă de univers, să fie de ajuns să închizi ochii pentru a reveni la viață: dar să nu faci niciun gest, lăsându-te dulce să dispari, pentru că, scrie un poet: «să dispari fără urmă este aventura aventurilor».” Scriitorul menționat în versul final este Eugenio Montale, în poezia *Oase de sepie*. ■ Nicolae Manolescu abordează, în cronică literară, culegerea lui Marin Sorescu, *Tineretea lui Don Quijote* (Ed. Tineretului, 1968), observând că autorul a înșelat orizontul de așteptare și prejudecățile care planau după o primă activitate deja laborioasă și îndelung elogiată: „*Poeme, Moartea ceasului* și, acum, *Tineretea lui Don Quijote*. Nu se poate tăgădui, pentru cine-l recitește, că Marin Sorescu nu s-a schimbat aproape deloc de la o carte la alta; dar nici că el a infirmat temerea că se va închide repede într-o formulă, pe care o va purta cu tot mai multă oboseală, cu tot mai puțină strălucire. *Tineretea lui Don Quijote* este un volum atât de viu, încât noi înșine, c care credeam că am spus totul despre poet, găsim cuvinte nespuse. De unde a învățat Marin Sorescu secretul de a rămâne el însuși fără să se repete, sau mai bine, de a se repeta tot timpul fără să pară același?” Răspunsul lui Nicolae Manolescu este sintetizat în judecata: „Ceea ce găsim în *Poeme*, în *Tineretea lui Don Quijote*, pretutindeni la el, nu mai este pur și simplu poezie: este aventură a poetului până la limita poeziei, joc al poeziei cu propria moarte.” ■ Un medalion *Ion Vinea* redactează Antoaneta Tănăsescu, marcând primul efort pentru recuperarea unui scriitor care a trecut prin multe privațiuni după 1945.

6 iulie

• [„Scânteia”, nr. 7755] Pe prima pagină citim despre *Adunare festivă cu prilejul împlinirii a 20 de ani de la înființarea C. S. P.*: „În Sala mică a Palatului a avut loc vineri după-amiază o adunare festivă cu prilejul împlinirii a 20 de ani de la înființarea Comitetului de Stat al Planificării. Primiți cu vii aplauze, în prezidiul adunării au luat loc tovarășii Nicolae Ceaușescu, Ion Gheorghe Maurer, Ilie Verdeț, Maxim Berghianu, Emil Drăgănescu, Gheorghe Gaston Marin, Constantin Stătescu, secretarul Consiliului de Stat, precum și membri ai conducerii C. S. P. În sală se aflau conducători ai unor ministere și instituții centrale, numeroși lucrători din domeniul planificării economice. Adunarea festivă a fost deschisă de

tovarășul Maxim Berghianu, membru al Comitetului Executiv al C. C. al P. C. R., președintele Comitetului de Stat al Planificării”. Urmează *Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu* rostită la această aniversare. □•Versuri semnează: Grigore Hagi (Noblețe de stirpe), Ilie Constantin (Noapte), Ioana Diaconescu (Bradul). □ Din proză citim *Caut cameră mobilată*, schiță satirică de Nicuță Tănase și *Înainte de ivirea zorilor*, povestire de Jean Nedelcu.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 5948] Adrian Păunescu publică, secvența epică *Dunărea patetică*, iar Constanța Buzea scrie despre *Clipa de coincidență*. □•Secțiunea *Pentru cine scrii? Pentru ce scrii?* găzduiește intervențiile cu miză ideologizantă ale lui Constantin Stoiciu, *Opera de artă-expresia angajării civice a creatorului* și Horia Pătrașcu, *Scriitorul, parte integrantă a poporului său*.

• [„Cronica”, nr. 27] În prima pagină se regăsesc editorialul *Sentimentul datoriei*, scris de Corneliu Sturzu, poemul *Mesteacănul* de George Lesnea și eseu acad. Emil Pop despre continua specializare și dificultatea unei documentări exhaustive în domeniul tot mai extins al cercetării științifice. ■ Ancheta numărului vizează Cultura elevului. Este vorba de cultura lui literară și de inițiativa introducerii studiului literaturii universale în școli. Ancheta este semnată de Ioana Cosmin, dar merită să remarcăm că, din 17 profesori ieșeni cărora li s-a adresat chestionarul, au răspuns doar 2. ■ În paginile de literatură, apare prima parte din nuvela *Podul*, de Mircea Eliade, dar și un grupaj de poeme semnate de Const. Ciopraga. ■ M. N. Rusu continuă seria *Dicționarului premiilor literare românești*, cu Const. Tonegaru de astă dată. În 1945, el câștigă premiul Fundației Regale pentru Cultură și Artă cu volumul *Plantații*, dedicat lui Vladimir Streinu. Titlul volumului îi fusese inspirat de Dimitrie Stelaru, iar un studiu despre *Steaua Venerei*, care urma să fie republicat, îl va însoți, sub semnătura lui Barbu Cioculescu. Tonegaru e prezentat drept un iconoclast, antiromantic, antitraditionalist și, ar trebui conchis, influențat de avangardele literare și artistice. Astfel, e și un anti-simbolist, aruncându-și ironia peste orice discurs literar acceptat. Poetul a suferit de pe urma cenzurii antonesciene, iar imaginația lui stranie și debordantă face din el un poet care e cere redescoperit. ■ N. Barbu scrie, la rubrica de cronică literară, despre *Antologia poeziei simboliste românești*, alcătuită de Lidia Bote care, cu doi ani în urmă, publicase o monografie a poeziei simboliste românești. Autorul cronicii detectează o metodă critică – călinesciană – care combină critica (valorizarea) și istoria literară. Antologia cuprinde 43 de poeți și, deși selecția apare bine realizată, există surprize – poeți uitați între timp, dar a căror prezență nu face decât să închege mai bine imaginea unei poezii simboliste românești. ■ A doua parte a *Modernism-ului*, prezentat de Adrian Marino, se constituie într-o sinteză a principalelor caracteristici (sincronizare, șoc, voință de modernism și program teoretic în acțiune), ca și într-o sinteză a principalelor defecte, despre care putem spune, mai sintetic, că ar consta în falsificarea adevăratului modernism. Modernismul nu reprezintă niciodată, însă, o garanție de valoare. ■ În cadrul seriei de articole dedicate esteticii, răspunde Victor Ernest Mașek, cu *Estetică filozofică*

sau estetică aplicată? care, cu intuiție, constată că esteticii i se cere o preocupare mai intensă asupra receptorului și că, pentru a o întreprinde, are nevoie de o alianță mai strânsă cu științe exacte, respectiv cu „cibernetica”. ■ Ultima pagină prezintă un interviu cu dramaturgul la modă André Roussin (de Paul B. Marian).

● [„Flacăra” nr. 28] În cadrul rubricii *Carnet de scriitor*, Radu Boureanu publică articolul *Gânduri despre Ion Țuculescu*. ■ *Cronica literară*, semnată de Valeriu Cristea, se ocupă de volumul lui Nicolae Velea, *Zbor jos*: „Orizontul acestei proze de subtilități este îngust și ceva meschin există aici, provenind poate din rafinamentul excepțional care se fărâmițează, lipsind o forță de construcție epică, poate din bucuria, în care dospește un arivism mărunț și jalnic a vreunui personaj care se laudă «cu faptul că Mitică...».” ■ Se reclamă epuizarea rapidă din librării a volumului lui Marin Sorescu, *Tineretea lui Don Quijote*, în ciuda unui tiraj de peste 7000 de exemplare. Alte apariții notate sunt: antologia *Nuvele din Flandra*, cu o prefață de Geo Dumitrescu, romanele lui Balzac, *Moș Goriot* și *Eugénie Grandet*, în colecția *Lyceum*, două volume de *Teatru* de Gerhart Hauptmann apărute la E.P.L.U., monografia lui D. Vatamaniuc, *Ioan Slavici și lumea prin care a trecut*, apărută la Editura Academiei, Tatiana Nicolescu, *Prozatori sovietici contemporani* ■ Odată cu apariția, pentru prima dată în românește, a volumului *Mici opere morale* de Giacomo Leopardi, se consideră că „dificultățile de traducere au fost depășite de buna transpunere a Tatiane Popescu-Ulmu”. ■ La secțiunea *Teatru*, se menționează punerea în scenă a piesei *Domnișoara Iulia* de Strindberg la Teatrul de stat din Craiova.

● [„Luceafărul”, nr. 27] Prefață la câteva răspunsuri este articolul de fond al redacției prin care, noua conducere a „Luceafărului”, își conturează programul pentru a redeveni o „revistă a scriitorilor tineri”. „Ne-am exprimat gândul acesta din capul locului, și, dacă am pus în locul tradiționalului (și uneori pretențiosului) program, numai câteva puncte modeste de reper este pentru că n-am voit să plecăm de la teorii (oricât de bune, oricât de promițătoare), ci de la literatura, n-am voit să conformăm pe scriitori unor formule prestabilite, abstracte. Așadar, scriitorii tineri sunt (și mai ales cei foarte tineri vor fi), înainte de orice, publicați cu literatura pe care o scriu. [...] Cum tinerii scriitori nu alcătuiesc un «grup», ci o familie mai largă de spirite, în care modalitățile cele mai diferite coexistă, se înțelege că «Luceafărul» nu este (nu poate fi) refractară față de această firească diversitate. Am căutat și vom căuta cu discreție să punctăm această diversitate în interiorul fiecărui număr al revistei, având grijă ca originalitatea fiecăruia să poată ieși în evidență. [...] Vrem să facem o revistă pentru literatură, nu să inventăm literatură pentru revistă. Toleranța noastră izvorâtă din cele mai bune, mai adânci tradiții ale vieții intelectuale românești, nu trebuie însă cu nici un chip interpretată ca absență a unei direcții literare precise. Cerem tinerilor scriitori să ne acorde încrederea lor: îi vom publica, fără discriminări, fără parțialitate, cu operele lor cele mai bune. Ar fi greșit însă să se piardă din vedere că «Luceafărul» nu este un magazin literar, o sumă, o antologie de texte. Socotim că o revistă (și cu alții mai

mult una a tinerilor scriitori) își împlinește misiunea nu numai când deschide paginile ei celor mai talentați, celor mai reprezentativi scriitori: dar, în egală măsură, când rămâne ea însăși, cu profilul ei distinct, memorabil, dincolo de literatura pe care o publica și uneori chiar împotriva ei. Desigur, este astăzi o idee depășită, primejdioasă dacă unii o mai împărtășesc, aceea că revista este a unui singur om sau a unui grup de oameni, că ea este scrisă până la ultimul rând de redactorii ei. Nu e mai puțin adevărat că o revistă este un tot, o unitate ideologică și artistică. Ea nu începe prin a respinge *de plano* pe niciun scriitor; dar sfârșește dacă nu se abate de la drumul cel drept) prin a-și «selecționa» colaboratorii ca și cititorii. [...] Noua serie a «Luceafărului» pornește la drum fără prejudecăți, nu și fără principii. Nu este o revistă de critică, dar una care speră să afirme un spirit critic. Bunăvoința noastră față de toți cei ce țin, cu talent, cu pricepere, cu onestitate, condeiul în mână nu înseamnă dezordine, haos, întâmplare. Critica revistei, avem încredințarea, nu va părtini pe nimeni, nu va nedreptăți pe nimeni, nu va absolutiza nici o tendință în dauna alteia. Ea va reprezenta doar acel ochi atent și ferm care alege, care înțelege, care afirmă și care, cum s-ar putea altfel, neagă. Nu ne socotim infailibili; a greși este omenește. Vom ști însă să ne reparăm greșelile. Cele inevitabile ca și cele datorate unor conjuncturi nefericite.[...] Talentele foarte tinere vor găsi în revista noastră primirea cea mai cordială. [...] Singurul nostru criteriu de alegere și de încurajare este acela al valorii. Numai în emulația liberă, de nimic stânjenită, talentele adevărate se pot impune. E de la sine înțeles că o revistă făcută de tineri și adresată tinerilor nu poate să publice numai scrieri antologice. Talentele sunt de mărimi diferite și o literatură nu se constituie numai din piscuri. Vom avea însă grijă ca poezia, proza sau eseul colaboratorului nostru să nu coboare, totuși, sub o limita admisă. Vom face totodată, în așa fel ca mitul scriitorului nepublicat să dispară. Lăsând pe oricine să-și afirme formula pe care o crede cea mai fericită, în cadrele, firește, ale principiilor noastre ideologice, îi dăm posibilitatea să-și dovedească măsura adevărată a talentului. E ce-și poate dori mai mult un scriitor tânăr, și ceea ce «Luceafărul», propun, de azi și mâine”.

■ Numărul constituie o invitație la lectură, prin poeziile Norei Iuga și Florin Murgur, cât și prin fragmentul de roman *Câmpiile nocturne* de Nicolae Breban.

■ Luceafărul” lansează invitația unor creatori de a se pronunța cu privire la Tendințe, stiluri, opinii în literatură. □ Un prim opinent este Nichita Stănescu care consideră că „Literatura se face cu cărți. A fi moral înseamnă în literatură a avea talent, a scrie cărți bune sau foarte bune, și multe, sau foarte multe. [...] A fi scriitor tânăr este o metaforă. Ideea de tinerețe este o idee adjectivală; bune sunt substantivele; adjectivele sunt răsfățuri, ele joacă față de substantiv sau mai bine zis față de subiect, rolul cuantelor din materia propriu-zisă. De ce n-am crede în materie propriu-zisă? [...] A scrie nu e totuna cu a face literatură. [...] În cadrul literaturii în ceea ce privește partea de somn a existenței nu putem avea altceva decât o compătimire. E adevărat că această compătimire poate fi entuziastă și atunci o putem numi cum ea însăși se numește pe sine, onirism. Dar e naiv, sau teribil acel

care confundă somnul cu visul. Act de trezire pură, visul este al literaturii, pentru că literatura complinește o lipsă de organe umane. Somnul și petrecerile lui anunță numai o lipsă, o absență a biologicului. Având prilejul într-o maternitate să văd, cu timpanele, țipetele unui grup anarhic de noi născuți, am înțeles câte ceva din dragostea posibilă la trezire, pentru somn. Visul aparține celor născuți mai de mult. Țipătul lor de trezire din somn și-a pierdut naturalețea anarhică. A te trezi cu două mâini, cu două picioare, cu trunchi și cu cap îți poate stârni un strigăt de nedumerire, dar acest strigăt tinde să devină o mână în plus sau un ochi mai mult. El se consolidează în comunicare ca act al prieteniei adică al bunăvoînței față de orice altceva. [...] Literatura noastră tânără există pentru că ea încearcă să oprească vrejul infinit al țipătului homeric, în trecători, dar doamne cât de gustoși ciorchini de cuvinte”. □•Lucian Raicu contribuie la conturarea temei propuse cu o altă perspectivă: „Deosebirele dintre opera literară și critică nu sunt atât de mari pe cât ne închipuim noi, una din ele este însă indiscutabilă: opera literară crește enorm în procesul reprezentării ce o avem în legătură cu ea [...] Când «gândesc» la Don Quijote, imaginația mi se exaltă, proporțiile operei cresc, perspectivele devin amețitoare; când «gândesc» la opera cutărui critic despre care știu că e foarte mare, despre care de fapt mă chinuiesc să nu uit că e foarte mare, neavând textul său în față chiar în clipa aceea, resimt un gol deplin și în sinea mea ridic din umeri: nu văd nimic, nimic, nu văd de ce m-ar interesa. De altfel, critica trăiește din această deosebire, ea există tocmai pentru că nu are prelungiri, ecouri și perspective (pe când opera literară le are) și atunci este obligată să fie, ca o extraordinară intensitate, un prezent absolut. Critica nu are trecut, nu are viitor, nici nostalgiei, nici speranțe, ea nu lasă umbre, ea nu spune altceva decât spune, și atunci, firește, e constrânsă să spună deodată totul, și spune foarte mult, cât mai mult, într-o singură clipă care e definitivă și fără întoarcere. [...] Critica nu corespunde nici unei necesități mecanice, ea nu apare în lume pentru că trebuie să apară, ea se naște numai dacă vrea să se nască și în acest sens e suprema expresie a libertății, omului, e ceea ce în om nu este dinainte determinat.” □•Ultima intervenție îi aparține lui Leonid Dimov și se vrea o lămurire a chestiunii onirice: „Revoluționar și pragmatic prin definiție suprarealismul – ciudat lucru – recurge la dicteul automat, pornind *de la* imperativul lui Lenin: «Trebuie să visăm!». Ne-fundamentată teoretic înainte de epoca modernă (romantismul afirmă, relevă, importanța visului în artă, dar *nu* reușește să inițieze o artă a visului) poezia *onirică* rămâne din păcate și astăzi un domeniu – teoretic – necercetat, unde domnește (greșită părere!), netulburat, Hypnos. Ba mai mult poezia și mai ales poezii onirici sunt acuzați de evazionism și chiar de conspirație împotriva realității. Aici trebuie să le dăm dreptate suprarealiștilor cu aversiunea lor neabătută față de micul burgez. Chestiunea e veche. O remarcase și Baudelaire la vremea sa: «Ce e cu această morală – spunea traducătorul Istoriilor extraordinare – fătarnică, cicălitoare, de mironosiță, și care nu vrea nici mai mult, nici mai puțin decât să creeze conspiratori chiar și în sfera atât de liniștită a visătorilor?» Privită cu suspiciune

apriorică de către mulți truditores pe tărâmul artei pentru care realitatea ia sfârșit odată cu lungul nasului, poezia onirică a ajuns să fie taxată drept intolerantă, exclusivistă, asta mai înainte chiar de a se fi așezat cum trebuie în strana ce de mult i se cuvenea. Chiar epitetul de oniric a început să se uzeze căpătând sensuri deformate, înainte de a se ști ce-i aia (Țepeneag caută o definiție!), învăluit fiind, la ocazii, de o boare de ridicul, de peiorație. Cât de binevenit ar fi acum filosoful, teoreticianul, criticul care să încerce să întemeieze poezia onirică arătând incapacitatea funciară a acesteia de a împieta asupra modalități estetice. Până atunci, până la ivirea acestui magister mă încumet să afirm că încercarea onirică de a găsi sensul lucrurilor, pentru a le reordona în lumi noi, mai îndepărtate de neant nu este evazionistă. Oniricul, așa cum îl înțeleg eu, nu e un mod de a fugi din realitate ci, dimpotrivă, unul de a o invada, de a pătrunde până în scheletul ei, acolo unde lumea sensibilă este înlocuită de ipostaza ei anterioară, de forță. Pentru că modul oniric este un joc de forțe, o aplicare pe plan ideal al celor mai dinții, dar mai reale forțe. [...] Creația onirică este deci o reînșiruire a unor organizatori perfect reali, într-o mereu nouă topologie (folosesc termenul nu numai etimologic), unde transformările cele mai complexe sunt realizate instantaneu, aproape magic. Modalitatea onirică de a face literatură impune, cred, eliminarea tuturor oglinzilor – și aici trebuie să ne despărțim de Ion Barbu – renunțarea la orice instrument de disecție – deci la psihanaliză – și acționarea dinlăuntru, ca și cum medicul s-ar găsi în chiar organul lezat. Pentru că nu e vorba de a povesti vise. [...] Elementul oniric capătă dreptul de a pătrunde în poezie abia în clipa în care visul începe să fie tălmăcit. Cheia viselor este aici mai onirică decât visul însuși. [...] Franjurile, cusăturile, ornamentele universului real, cu memoria și idealurile lui concentrice, sunt esențiale în poezia onirică tocmai pentru a permite lucrurilor să-și exercite singura lor activitate netragică, nedepresivă: autocreația, automorfismul, intercomunicarea și în ultimă instanță panismul, conexiunea, tromba onirică. Dificilă și concretă exercitare a suflului poetic. Deseori contrafăcută ori fals calificată. Pentru că nu-i vorba de a povesti vise, ci de a le aplica legișlația cu maximă luciditate. «Cei ce visează ziua – spune Edgar Poe – află multe lucruri ce scapă celor ce visează numai noaptea... ei surprind sclipiri ale eternității și simt o adâncă fericire când, trezindu-se, își dau seama că au fost pe punctul de a descoperi marele secret.» ■ În paginile de mijloc ale revistei, este inserată piesa Există nervi de Marin Sorescu.

7 iulie

• [„România liberă”, nr. 7375] Din romanul lui Marin Preda, *Intrusul*, Boris Buzilă reține intenția prozatorului de a surprinde relația dintre individ și societate, proiectată pe fundalul unei întregi epoci, în virtutea unei „investigații cvasimonografice”. Romanul păstrează structura narativă organizată în jurul unui „protagonist unic”, ca în *Risipitorii*, remarcându-se „tensiunea pe care o capătă problematica morală”, „modernitatea construcției” și „factura intelectuală a dez-

baterii” pe care dilemele și drama personajului o implică. Deși, prin drama lui Călin Surupăceanu, romanul pare a fi istoria simbolică a „unei înfrângerii, a unei alienări”, perspectiva cronicarului literar este alta. Concret, Boris Buzilă îi consideră „intruși” pe „cei cu care prozatorul angajează în subtext [...] o intransigentă polemică”, „profitori, carieriști, iresponsabili, incapabili, indiferenți față de tumultul și frământările obștii”. Din acest punct de vedere, romanul corespunde ideologiei partidului unic, întrucât se face „ecoul procesului de neîntreruptă perfecționare a climatului nostru etic și social”.

• [„Scânteia”, nr. 7756] Aurel Baranga semnează *Unu ori nouăsprezece milioane*: „Orânduirea socialistă preia, o dată cu tot ceea ce zestrea trecutului reprezintă mai autentic și mai valoros, mai nobil și mai demn de stimă, și o grea moștenire morală, ipotecă a unor vremuri și raporturi omenești stând sub legea necruțătoare și sălbatică a exploatării. [...] Un leu furat din avutul obștesc trebuie înmulțiti cu nouăsprezece milioane, fiindcă lovește în eforturile a nouăsprezece milioane de oameni care n-au decât un singur țel: să-și facă o soartă mai bună, să lase urmașilor lor o viață demnă”. □ În contrapondere cu prezența tinerilor oniriști, Dan Grigorescu scrie despre *Luciditatea artistului*: „Nu se poate concepe o artă perenă construită doar din materialul fragil al visului, tot așa cum nu ne putem imagina un vis despre un alt vis. Realitatea contemporană introduce în conștiința artistului o lume de imagini noi, artistul «iscă frumuseți și prețuri noi», descoperind cu mirare neconținută mereu alte înfățișări ale realului, în această lume de culori și de forme reale pe care o interpretare lucidă, sensibilă, le asimilează și le convertește în artă. Un peisaj înnobilit de cutezătoare construcții, o structură sufletească nouă a omului, toate acestea dau inspirației un sens admirabil, configurând noi structuri artistice”. □ Adrian Anghelescu semnează cronică literară pentru volumul *Tristele* de M. R. Paraschivescu: „O gravitate ce aparține nu numai timbrului liric dar și viziunii, un univers vast, somptuos caleidoscopic, iluminat parcă de un soare autumnal sub reverberațiile căruia contururile lumii se deslușesc uimitor de clare, o conștiință poetică matură, mai acut interesată de raporturile dintre lucruri și fapte, de marile sensuri ale vieții, contemplând cu mai mult nesaț și celebrând cu tot atâta vigoare în multiple sale înfățișări, zămislirea, creația, tot ceea ce ființează și stă la temelie acestei lumi, regenerând-o neconținut – iată câteva trăsături ce explică și definesc, în bună măsură, atât semnificația titlului de rezonanță ovidiană a acestui nou volum *Tristele* al lui M. R. Paraschivescu cât și substanța însăși a ciclului. [...] Divers sub aspect tematic, volumul se impune așadar în primul rând prin ciclul *Tristele*, semnificativ pentru stadiul actual al creației poetului a cărui sensibilitate, cugetare și viziune, în acești timpi maturi și calmi, de lucid priveghi, ai existenței sale, se află mai puțin sub atracția lui Artemis, a «mândrului păun abiselor, Selene» (*Endymion*) și mai mult sub aceea cu adevărat seducătoare, irezistibilă a lumii înconjurătoare, mereu inedită și grea de sensuri”.

9 iulie

• [**„România liberă”, nr. 7376**] Două texte semnate de Petru Vintilă, *Hiena și Circul*. reunite în același volum, sunt recenzate de Emil Manu. analizează în cea dintâi istorisire, setea de parvenire a eroinei este multiplicată de celelalte personaje – hiene ale romanului, părți ale unei „lumi alienate”, în care „toți înșeală și vor să profite” de pe urma altora. În *Circul*, avem de-a face cu o rinocerizare simbolică, aici alienarea având conotații politice.

• [**„Scânteia”, nr. 7758**] Mihai Drăgan scrie despre *Nevoia adâncirii exegezei eminesciene*: „Un lucru s-a înțeles totuși cu claritate: clasicii sunt valori permanente, adevărate oaze în cultura unui popor și de aceea operele lor nu-s menite să formeze, cum au crezut unii, obiectul unei critici efemere, de moment. Altădată, Ibrăileanu și apoi, în mod deosebit, Călinescu au încetățenit prin activitatea lor, ideea că definirea comprehensivă a progresului unei literaturi, în sens național și universal provin din studiul adânc și permanent al scriitorilor mari. [...] Care e stadiul actual al exegezei eminesciene? Deocamdată, judecând la modul general, realizările nu ating totdeauna nivelul contribuțiilor excepționale aduse de venerați interpreți ai operei poetului ca Ibrăileanu, Vianu, Călinescu, Perpessicius, D. Caracostea, D. Popovici. Cauzele ar fi, după părerea mea, risipirea destul de frecventă a preocupărilor critice în glose festive sau didactice, mirajul arheologiei literare, al faptelor biografice periferice sau senzaționale și al «studiului» biografic (în unele cursuri universitare), inexistența, în institutele academice, a unei cercetări eminesciene organizate. [...] Dintre direcțiile care se manifestă azi în exegeza eminesciană, una tinde să reactualizeze o anume tradiție, fără perspectivă în timp, aceea a biografismului și a izvorismului care frânează judecata estetică și sinteza critică. Entuziasmul pentru Eminescu și intenția de a face istorie literară semnifică niște calități umane, dar cere neapărat și științifice. Utilitatea, la nivel documentar, deci într-o sferă mai restrânsă a istoriei literare, a unor studii nu trebuie negată. S-ar împotrivi chiar o anume categorie de cititori, aceia care și-au pus la loc de cinste în bibliotecă volumul *Mărturii. Eminescu – Veronica Micle* (E.P.L., 1967) aparținând lui Augustin Z. N. Pop. Pasiunea unor autori pentru astfel de subiecte, în rândul cărora trebuie introdusă neapărat și misterioasa iubită de la Ipotești, se cuvine pusă pe seama sentimentalismului care a bântuit și mai bântuie încă uneori istoria noastră literară. [...] Tocmai de aceea credem că în cuprinsul actualelor cercetări eminesciene se simte nevoia unei mai substanțiale cercetări a concepției filozofice a poetului, a gândirii lui politice și sociale, precum și a unei analize estetice mai largi, fie la nivelul fiecărei creații reprezentative în parte, fie global. Interpretările sintetice presupun priviri analitice, adânci asupra operei lui Eminescu, luată în totalitate; pentru aceasta este însă absolut necesară și reeditarea științifică a cronicilor sale dramatice, a articolelor literare și politice, aproape necunoscute noilor generații de cititori. Numai în felul acesta personalitatea eminesciană își poate răsfrânge, cu putere, razele luminoase în actualitatea zilelor noastre”. ■ Apare comunicatul *Petre Pandrea*, semnat de Uniu-

nea Scriitorilor din Republica Socialistă România: „S-a stins din viață, în ziua de 8 iulie 1968, după o grea suferință, scriitorul Petre Pandrea, remarcabil om de litere, jurist, filozof și luptător antifascist. [...] Cărturar de seamă, scriitor de marcantă originalitate, activist social neobosit, intelectual însuflețit de un fierbinte patriotism și umanism, Petre Pandrea a cinstit cultura românească, constituind un exemplu de scriitor militant, în slujba ideilor înainte și generoase ale timpului. Neștersă va rămâne amintirea lui Petre Pandrea în conștiința scriitorilor și a înregii noastre intelectualități”.

10 iulie

● [„Scânteia”, nr. 7759] Despre vicii care însoțesc uneori creația și despre remediul acestora scrie Gheorghe Leahu în articolul *Între invidie și ambiție creatoare*: „Veninul invidiei este, pentru mulți oameni corecți și muncitori, demobilizant și anchilozat. Invidia a căpătat forța prin solidaritatea celor pasivi, solidaritate care acționează tăios și deseori periculos pentru un organism social sănătos. Cerințele vieții sociale, atât pe plan economic cât și cultural, impun formarea, sprijinirea din ce în ce mai accentuată a competenței, a caracterelor ce știu să se dăruiască, a spiritelor lucide și de înaltă intelectualitate și responsabilitate. Viermii invidiei nu se împacă cu această – pentru ei – răsturnare de valori. În mediul nostru ei se simt înghesuiți, amenințați. [...] Invidia nu poate fi stârpită prin simplă reprimare: rădăcinile ei sunt foarte adânci sub pământ, uneori scapă de sub bisturiu. Invidia e stinsă, omorâtă, când nu mai are sol; când îi dăm omului țeluri, o spiritualitate, un scop înalt, un mod de a putea obține satisfacții și de a ști că este de folos semenilor. Să cultivăm deci noblețea «invidiei» creatoare pentru zborul în universul gândirii și faptelor înalte și valoroase, să cultivăm ambiția sănătoasă, asociată cu admirație și dor legitim de mai bine și de mai frumos. Ambiția care naște fapte, creație. Aceasta și nu alta”.

● [„Glasul Patriei”, nr. 20] Numărul se deschide cu un citat din Nicolae Ceaușescu: „Îi cinștim cu venerație pe revoluționarii de la 1848, îi cinștim pe toți înaintașii care s-au sacrificat pentru păstrarea ființei noastre naționale, care și-au făcut un crez din slujirea intereselor și aspirațiilor poporului nostru, cinștim generațiile revoluționare care au intrat în istorie prin opera de eliberare a patriei de sub jugul asupririi burghezo-moșierești, de construcție a societății socialiste în România”. ■ Nedic Lemnaru semnează *120 de ani de la revoluția din 1848. Evocarea la București a marii epopei*: „Emoționanta evocare istorică de pe stadionul bucureștean și-a scris ultima filă pe larga esplanadă inundată cu jerbe de lumină, redând prin efecte sonore și vaste mișcări de oameni, prin foșnet de steaguri purpurii și tricolore, mărețul act al eliberării din August 1944. Sute de glasuri înălțau cântece de slavă pentru amintirea eroilor străbuni, pentru lauda zilelor pline de soare pe care le trăim”. ■ Virgil Carianopol publică poezia *Prezența*, vezi „Albina”, nr. 23. ■ Vladimir Streinu face un istoric al prezenței lui Baudelaire în literatura română: „Opera lui Baudelaire pătrunde în literatura română de

timpuriu. Primul contact se produce cu câteva luni înainte de moartea lui, acum o sută de ani; urmează în tot acest timp alternări în zigzag de traduceri, imitații și asimilări, cele mai fecunde fiind bineînțeles asimilările; iar ultimul contact e semnalabil chiar în zilele noastre prin traduceri datorite tinerilor poeți contemporani. [...] Lăsând deoparte retipărirea din 1956 a volumului lui Al. Philippide (sporit și reapărut de încă două ori, în 1957 și 1965), abia între 1957 și 1967 ritmul traducerilor din *Les Fleurs du mal* se înfiripă din nou prin poeți contemporani ca Al. Andrițoiu, Ștefan Aug. Doinaș, Ion Caraion, Virgil Teodorescu, Ion Alexandru, Nina Cassian, C. D. Zeletin, Lucian Rădan, Vladimir Colin și numeroși alții, fără însă ca vreunii dintre ei să fi tipărit până acum sau alții numai să fi întreprins traducerea masivă, care să constituie un volum. Dintre inițiativele de acest fel, unu aparține oarecum neașteptat lui Alexandru Hodoș; el este în 1966 semnat al unui cuprinzător volum manuscript. Traducătorii timpului nostru încheie astfel un secol de felurite raporturi ale scriitorilor români cu marele clasic al modernismului, al culturii universale de literatură franceză. Iar centenarul relațiilor literaturii noastre cu opera sa coincide ca în foarte puține alte literaturi europene cu centenarul morții lui. Volumele cu text bilingv, întocmite de poetul Geo Dumitrescu, unul conținând cele mai frumoase traduceri, iar celălalt toate traducerile românești, multe fiind, câte optsprezece-douăzeci pentru un singur original, salută evenimentul printr-un adevărat act de cultură”.

11 iulie

• [„Scânteia”, nr. 7760] Apare, pe prima pagină, o corespondență din Paris, semnată de Georges Dascal, *Săptămână a culturii românești*: „La Aix-les-Bains, Departamentul Savoie, se desfășoară o *Săptămână a culturii românești*, organizată de municipalitatea orașului, cu sprijinul asociației «Franța-România». Orașul e împodobit cu numeroase drapele ale României și Franței. La vernisajul manifestărilor, care au avut loc în saloanele palatului «Savoie», au luat parte J. P. Hendque, prefectul departamentului, E. Dorges, primarul orașului, alte personalități ale vieții publice și culturale locale, precum și Constantin Flitan, ambasadorul României la Paris”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 5952] Laurențiu Ulici recenzează studiul lui Basarab Nicolescu, *Ion Barbu. Cosmologia „Jocului secund”* remarcând faptul că „Paralela matematică – poezie nu e scopul lucrării lui Basarab Nicolescu, cum lăsa să se creadă unele cronici apărute în presa literară, ci mijlocul, modalitatea de figurare estetică a universului poeziei lui Ion Barbu. [...] Poezia este desfăcută din nodurile ei formale, într-un fel limpezită, până la semnificațiile pure care-i vor lumina lirismul. Între spirit și afect, între rațiune și sensibilitate există o sinteză și pe această sinteză, mereu reclamând-o, stă întregul univers, conturat unitar în *Joc secund*. Momentele ei de realizare, perioadele de salt spre închegarea supremă, sunt ordonate în trei mituri esențiale: mitul oglinzii, al Nunții și al Soarelui. Cunoașterea poetică le presupune în particularitatea lor dar mai ales, prin alăturare, în unitatea lor semnificativă.”

• [„*Albina*”, nr. 28] Sub semnătura Baruțu T. Argezi apare *Întâlnire meșterilor olari*: „Inițiativa piteșteană merită laude și recomandări de a păși cu încredere mai departe în realizarea, chiar în incinta orașului, a unui «câmp al olarilor» unde aceștia să poată desfăce, pe lângă o expoziție permanentă pe întreg sezonul turistic, oalele, ulcelele, blidele, figurinele și ulcioarele lor. Ce propagandă frumoasă s-ar face astfel arte țărănești! Ce stimulent puternic ar fi în rândul meșterilor săteni! Ce puternic act de cultură și educație estetică se poate realiza cu mijloacele atât de simple dar atât de grăitoare!” □ În *Albina copiilor* citim poezia *Cuvântul de pionier* de N. Tăutu și schița *Broasca și luna* de Victor Sivetidis.

• [„*Gazeta literară*”, nr. 28] Alinierea dintre *România și idealurile O.N.U.* este subiectul primului articol din acest număr, semnat de Radu Popescu: „Și astfel, avem de consemnat încă o manifestare pozitivă a voinței umane de a convinge și de a colabora în pace și demnitate, și încă o presimțire a unei viitoare civilizații universale, bazată pe dreptate, egalitate și progres”. ■ În pregătirea Conferinței scriitorilor, Paul Georgescu reia îndemnul referitor la *Tradiție și modernitate*: „Cei ce au fobia modernului și a inovațiilor nu se sfiesc să citeze nume ilustre, care, la vremea lor, au dat peste cap întreaga literatură contemporană. [...] Cei care au fobia modernului vorbesc cu plăcere despre tradiție, uitând că există mai multe tradiții, iar marii moderni continuă o tradiție uneori străveche. Cei care au fobia modernului ne îndeamnă să scriem ca marii franțuzi de pe la 1830-1880, considerând acest epigonism drept „creație”, în vreme ce un Proust ce-și încheia monumentală sa operă imediat după primul război e privit drept un tinerel aventurier ce experimentează primejdios. Sterilitatea epigonismului paseist e confundată foarte pe nedrept cu clasicismul creator (al unor G. Călinescu sau Thomas Mann), care, ascultând ritmul specific al veacului, se menține pe coordonate eterne, în cadrul canoanelor frumuseții dificile”. ■ *25 de ani de la moartea lui E. Lovinescu* sunt comemorați de Șerban Cioculescu prin amintirea împrejurărilor morții și cu un omagiu presărat cu accente emoționale: „A lăsat o operă critică și memorialistică monumentală. Nimeni dintre criticii noștri n-a stăpânit ca el arta de a condensa într-o singură frază toate aspectele unui talent scriitoricesc, așa cum montura unui inel face să joace în cuprinsul ei toate fațetele briliantului. [...] Este încă viu pentru noi toți care l-am cunoscut, l-am frecventat și l-am urmat, mai de aproape sau de la distanță. Se uită și astăzi peste umărul nostru când scriem și ne rechemă la substanțialitate. Mai mult încă: este un punct de atracție pentru tineretul zilelor noastre – un jar”. ■ În replică la articolul lui Șerban Cioculescu despre Montaigne și Eugen Ionescu, dintr-un număr anterior, Maria Bănășu aduce noi argumente sub titlul *Ce fel de filiație?*: „Nu putem fi decât de acord cu criticul Șerban Cioculescu: de la Montaigne la Eugen Ionescu nu există «filieră tipologică», Montaigne își ține contradicțiile în echilibru, stoicismul lui inițial evoluează spre un optimism vital și epicureic. Montaigne e un înțelept care s-a împăcat cu viața. O ia așa cum e. [...] Ionescu nu e un «înțelept». E angoasat, nevrozat. Viziunile și decrepitudinile morții îl obsedează. Asemenea deosebiri sunt

atât de evidente încât sar în ochi oricui. [...] Dar exercițiul căutării similitudinilor, ca și disocierile, pot continua în mod nefericit. Să le punem capăt aici”. ■ *Cărțile săptămânii* sunt semnalate în poezie, de Dumitru Micu: Constanța Buzea, *Norii*, George Alboiu, *Câmpia eternă*, Crișu Dascălu, *Mânie și marmură*, Ioanid Romanescu *Presiunea luminii*, Cătălin Ciolca *Versuri*. □ Autorul cronicii o evaluează cu asprime critică pe Constanța Buzea: „Ce contrariază e o insuficientă transfigurare a emoțiilor naturale, un exces de feminitate pe de o parte, iar pe de alta eşuarea, nu o dată, într-un anume soi de retorică, în abstract. [...] Evident nu oricine e în stare să scrie asemenea versuri și ce dezamăgește în volumul Constanței Buzea depășește adesea nivelul paginilor celor mai bune din cărțile altora”. □ Proza este comentată de C. Stănescu prin recent apărutele volume ale lui Toma Pavel, *Fragmente despre cuvinte* și Iosif Petran, *Contratimp*. ■ Este anunțată moartea lui Petre Pandea. ■ În *Caleidoscop* se fac ironii referitoare la *Moda cugetărilor*: „De la o vreme, în revistele noastre se înmulțesc urmașii (concreții) lui Rochefoucaud. Depozitul de maxime autohton (pe care însă prezența coplesitoare a proverbelor și zicătorilor populare îl obligă valoric) va fi câștigat, probabil, ceva din «noul val», dar mai vizibile sunt, în unele cazuri, eforturile nedăruite, râvna nespornică”. □ O altă țintă a ironiilor rubricii este Marcel Duță (*Revelații?*) de la revista „Tomis”: „Dacă începem să le numărăm metaforele, trebuie să știm măcar ce vrem să facem cu ele: căutăm date remarcabile mascate de scriitorul însuși, descoperim dimpotrivă fapte pe care chiar autorul le ignoră privitor la personajele sale văzute ca entități obiectivate, sau facem psihanaliza motivelor obsesionale ale prozei lui Camil Petrescu? Altfel ajungem la „revelații” mai puțin revelatoare decât o simplă lectură atentă și perspicace”. □ Publicația „Revue roumaine” în care este preluată discuția pe marginea cărților anului, la care au participat Matei Călinescu, Ov. S. Crohmălniceanu, Șt. Aug. Doinaș, Paul Georgescu, Ion Negoitescu, M. Petroveanu, Eugen Simion, este, de asemenea, ținta ironiilor: „În schimb, încercarea de panoramizare a anului literar 1967 (*La vie des livres*) reușește să încurce totul, în așa fel încât și noi care mai știm câte ceva în această privință n-am înțeles mare lucru. N-am distins în organizare nici criteriile tematice, nici cronologice, nici valorice, iar explicațiile par o însumare monotonă de comentarii reverențioase, adunate de oriunde”. ■ Apar versuri inedite de Lucian Blaga: *Alean arhaic*, *Și totuși!*, *Rugăciune*, *Veșnicii*, *Ecstaz*. □ Poezii publică Ion Caraion, Nora Iuga și Florin Mugur. ■ La secțiunea *Discuții despre proză*, Mircea Radu Iacoban face recomandarea *Nu descrieți trandafirul...*: „Cele câteva reflecții de mai jos ne-au fost prilejuite de lectura următoarei fraze dintr-o cronică literară: „...prozatorul nu-și propune o oglindire minuțioasă a cutărui univers concret, ci, creându-și o lume a lui, operează cu noțiuni și criterii personale într-un spațiu delimitat doar de exigențele propriei sensibilități...”. În acest context nedumerește conjuncția adversativă *ci*. Între *a crea o lume* și *a oglindi lumea* s-ar putea să nu existe, din punct de vedere scriitoricesc, o opoziție flagrantă”. □ Al. Ivasiuc continuă și în acest număr cu *Tânărul Marx, contemporanul nostru* (IV):

„Omul alienat, uitând că el este creatorul, factorul central despărțit de propriul său produs, uită să devină (aspect dinamic al lui a fi), se încapățânează să posede, se înconjoară de lucruri și obiecte care-l strivesc ca într-o piesă de Eugen Ionescu”. ■ Valeriu Cristea se ocupă, la Cronica literară, de romanul lui Laurențiu Fulga, *Doamna străină*: „De-a lungul aceleiași mari teme – războiul – proza lui Laurențiu Fulga a evoluat de la realismul inițial, compact și minuțios, spre un alegorism mai rarefiat din punct de vedere epic, fantastic și halucinant. [...] Moartea e numai una din obsesiile soldatului de front, de tranșee. Dragostea carnală e cealaltă, cu totul explicabilă în condițiile de frustrare sexuală ale războiului de uzură, modern. Această obsesie, Laurențiu Fulga o îngroașă cu bune efecte artistice”. ■ La împlinirea unui sfert de veac de la trecerea în veșnicie a lui E. Lovinescu, „Gazeta literară” acordă memoriei acestuia evocări, amintiri, documente și texte de evaluare critică. □ Sub titlul *În amintirea lui Lovinescu: Torsul stelelor...*, este publicată scrisoarea lui Arghezi trimisă criticului cu câteva săptămâni înainte de moartea acestuia, preluată din „Informația zilei” nr. 501/29 mai 1943, rubrica „Bilete de papagal” și în care bolnavul Lovinescu este încurajat cu căldură să se facă bine: „Mi-aduc aminte scrisul lui de atunci. Să-l luăm din amintire, Coco, și să ne apropiem cu el de bolnav. Să-i mângâiem fruntea cu floarea lui de atunci, să se facă sănătos. Lui nu-i trebuie medic, nici un admirator, îi trebuie un frate...”. În continuare, dar pe pagina următoare, este publicat și răspunsul lui Lovinescu la scrisoarea lui Arghezi, preluat din „Informația zilei”, nr. 503/31 mai 1943: „Te-am considerat totdeauna ca un mare artist al cuvântului; articolele d-tale din urmă mă întăresc în convingerea că nu ești numai un artist, ci și un vraci, sub degetele căruia vorbele se îmbină în sensuri nouă, în imagini nemaiîntrebuintate, în care fermentații putrede ale pământului și ale vieții se topesc cu nu știi ce zvonuri, cu nu știi ce viori aeriene într-o armonie unică. Înflorați, ne strângem uneltele sărace de lut și ascultăm torsul stelelor”. □ •Eugen Simion îl omagiază pe E. Lovinescu în articolul *Critica, expresie muzicală a sufletului* și: „Criticul nu e, cum crede toată lumea, produsul unei culturi ci, înainte de orice, expresia unei sensibilități originale, un creator care se caută pe sine comentând pe alții. E. Lovinescu vorbind de vocația sa critică, în sensul de mai înainte, indică izvorul misterios, stările chinestezice din care pornesc toate construcțiile sale critice și ideologice. Exagerând în sensul impresioniștilor, Lovinescu tinde de fapt să des-trame confuzia după care, atunci ca și acum, criticul nu e, în cel mai fericit caz, decât fructul unui sistem ideologic, un individ cu ochelarii bine înfipti pe nas. În judecata celor mai mulți, el e sticletele care, venit târziu în fața creatorului biblic, după ce culorile primordiale se sfârșiseră, a fost uns cu ceea ce rămăsese de la celelalte păsări, mai norocoase. Având despre sine și, în genere, despre critică altă înțelegere și prețuire, Lovinescu a respins de la început prejudecățile unei activități facile, ce parazitează pe marginea textelor. Convingerea lui sigură e că un critic se naște, și nu se face. Cultura desăvârșește ceea ce natura însăsmântase de mult și între poet și critic nu e o diferență esențială din moment ce în orice rând

scris întră cu necesitate un accent muzical. În ceea ce privește expresia, critica are, iarăși, posibilitățile oricărui alt gen: talentul individual dă, singur, măsura originalității, cu observația că, spre deosebire de poet, criticul operează cu simboluri intelectuale. Cu aceste convingeri, critica lui E. Lovinescu va porni nu numai dintr-o conștiință ideologică și estetică, formată mai târziu, ci din necesitatea de a elibera, sub forma expresiei critice, un fond de neliniști spirituale și afective, dintr-o necesitate – altfel spus – de confesiune. Sensul tragic al acestei experiențe iese din contradicțiile ce apar, în chip fatal, între rigorile genului critic și disponibilitățile sufletești elegiace ale intelectualului moldovean care poartă în celula lui intimă a ființei sale morale spiritul de resemnare și plăcerea purei contemplații”.

□•Două scrisori ale lui Lovinescu, una adresată lui Maiorescu, iar cealaltă lui Goga, ambele trimise din Paris, în 1906, respectiv, 1908, apar sub titlul *Correspondență inedită*. □•Textele despre E. Lovinescu îl motivează și pe Ov. S. Crohmălniceanu la analiză în *Memorialistica unui mare critic*: „Nimeni nu s-a identificat mai perfect la noi cu imaginea criticului literar de vocație ca Eugen Lovinescu. Maiorescu a fost în ochii contemporanilor săi și un bărbat politic și un profesor ilustru. În Gherea era greu de ignorat agitatorul socialist, în Iorga pe profetul ideii naționale, în Ibrăileanu pe doctrinarul poporanismului românesc. Imaginea lui Lovinescu a rămas însă exclusiv cea a criticului literar prin excelență. În el, lumea a prețuit mai mult pe comentatorul avizat al cărților decât pe teoreticianul sincronismului. Memorialistica lui Lovinescu face trecerea de la opera sa critică la cea beletristică. Ambianța culturală evocată, portretele de autori, schițele de psihologie scriitoricească vin să completeze Istoria literaturii române contemporane. Cum lecturile de manuscrise, ședințele de cenaclu, discuțiile pe marginea cărților nou apărute au absorbit întreaga viață a lui Lovinescu, e fatal ca memoriile sale să reflecte aceasta. De la relatarea faptului trăit, criticul alunecă aproape fără să-și dea seama la caracterizarea literară, remarca ideologică sau precizarea polemică. Dar și partea de creație e considerabilă. Sub condeiul lui Lovinescu învie oamenii din scriitori, cu apucăturile lor, cu ambițiile care-i devoră, cu enormele vanități ale profesiei. Memoriile au un cuceritor nerv epic și dramatic, fac să trăiască nenumărate scene, scoțând din ele excelente efecte comice sau subiecte de reflecție amară asupra naturii umane. Lovinescu are „ochiul rău” și afabilitatea păstrată în cele mai dificile relații (cu genul iritabil al poezilor) se răzbuună prin notații de o rară incisivitate”. Lui Crohmălniceanu nu-i scapă portretistica, moralismul, capacitatea de autoanaliză a lui Lovinescu și, mai cu seamă, imaginea descurajantă asupra activității de critică literară în speță, dar nu mizantropă, ci bântuită de „sentimentul neantului”.

□•Sub titlul *In memoriam*, Henriette Ivonne Stahl face un tur de forță prin acel timp când Lovinescu era interzis, dar și în perioada când evocarea operei sale a reanimat suflul scriitorilor români: „Au fost ani când acest nume nu a fost pomenit, dar asta nu a însemnat că el nu a existat sau că putea fi azvârlit morții. [...]. Închis în sânul tăcerii, Timpul și-a făcut mai departe datoria față dea cest om, iar când numele lui a fost din nou pomenit, el a

beneficiat de neștirbita, exacta lui valoare. Numele lui Eugen Lovinescu nu a trebuit clamat, ca să-l cunoască cei tineri, cei care încă nu auziseră de el. A fost suficient să înceapă a i se publica opera, spre a redeveni actual, viu, important pentru toată lumea, așa cum incontestabil a fost și este”. □•Nicolae Jianu rememorează revederile cu E. Lovinescu, *La Fălticeni*, nu departe de „dumbrava minunată” a lui Sadoveanu: „Rămâneam totuși copilul care-l urmărise pe ulița Sucevei, așa cum îl urmăresc și acum, în fiecare vară, la Fălticeni, și-l deslușesc între umbrele lui Creangă, Sadoveanu, Anton Holban, într-o existență reală pentru că e desăvârșită”. ■ *Prezența teatrului* constituie pentru Andrei Băleanu un prilej de a deplângere calitatea operelor dramatice contemporane: „Din păcate, multe piese ivite în ultima vreme nu-și propun decât să reconstituie o istorioară, care poate fi povestită cel mult o singură dată. Acest gen de piese nu rezistă străvechii chemări de a «arăta timpului oglinda sa». Viața lor e scurtă, uneori doar cât o răsuflare”. ■ Al. Racoviceanu vorbește în articolul său, *Literatură și film*, despre ecranizări după opere celebre: *Noaptea furtunoasă*, *Pădurea spânzuraților* și *Răscoala*, *Domnișoara Nastasia* și altele ale lui Caragiale, *Rebreanu*, *Camil Petrescu*, *Sadoveanu*, *H. Papadat-Bengescu*, *G. Călinescu*, *I. Creangă* etc. „Slavici și Rebreanu n-au mai fost trădați sau vulgarizați. Sahia a fost punctul de plecare pentru unul din cele mai personale și mai moderne filme românești. Titus Popovici a adus pe ecran vigoarea propriei proze și a știut, în adaptările după literatură, să păstreze nealterată valoarea originalului.” ■ *Arta lui Geo Bogza* este văzută de Edgar Papu prin lupa contextuală a trecutului personal al scriitorului: „Geo Bogza, scriitor trecut prin toată seria de drame din prima jumătate a veacului nostru, călăuzit de o intuiție propensivă către pulsul actualității și în același timp dotat cu o colosală putere de absorbție a planurilor sau a volumelor mari din natură, întrunește toate condițiile pentru a fi un autentic poet al geologicului. Faptul are loc cu toată semnificația sa implicită. Vrem adică, să spunem, că geologicul este la el antropomorf, conceput, în consecință, ca simbol al umanului modern. Vegetalul implică ideea de încolțire, de ivire la lumină, de creștere, de rodire. Geologicul implică ideea de prăbușire, de cutremur, de erupție, de eroziune, de luptă, dar uneori și de victorie. Nu mai este nevoie să traducem acest limbaj cifrat al naturii în sensul uman pe care-l cuprinde pentru a ajunge la actualitatea artei lui Geo Bogza.” ■ C. Cristobald ajută ca *Un text neștiut al lui Caragiale* să revadă lumina tiparului: „După această surpriză – descoperirea numitei broșuri – (și identificând, în acea „prefață de Caragiale”, chiar „anunțarea elogioasă” din ziarul «Epoca» de la 7.XII.1896) am avut și o a doua surpriză: de a constata că, acelui elogiu, reproduș integral din ziar, în broșură, i-a adăugat Caragiale (la publicarea în broșură, ca prefață) un... supliment de text, inedit, plasat în fruntea celui vechi”. □•Mircea Ivănescu radiografiază scriitura suedezului Per Olof Sundman în articolul *Per Olof Sundman sau emoția intelectualizată*: „Or, suedezul Per Olof Sundman (de fapt încă un scriitor tânăr – căci, născut în 1922 este până acum autorul a patru romane și a două volume de nuvele) este foarte departe de a fi un experimentalist

(în măsura în care apartenența la o asemenea formulă ar implica îndepărtarea de o viziune în realitate profund tradițională despre arta romanească și scopurile ei). Este foarte probabil că, asemenea scriitorilor nordici care sunt temperamental și prin formație înclinați spre naturalism, Sundman se consideră un scriitor realist, un analist operând cu mijloace și într-un mediu tradițional și că și-ar recunoaște mai degrabă o calitate de continuator decât de inovator în literatura țării sale”. □•Eva Strebingerova prezintă pe scurt agenda reuniunii de la Institutul Internațional al Teatrului la două decenii de existență: „Ultima întâlnire, jubiliară, care s-a organizat în iunie crt. la Praga, a reunit 115 delegați din 29 de țări. Din România au participat Radu Beligan, Dina Cocea, Margareta Bărbuță, Alf. Adania. Tema principală a discuției a fost *Teatrul ca atelier*, adică teatrul ca loc de confluență pentru dramaturg, actor, artist plastic, regizor”. ■ *Atlas liric* include traduceri din Guillaume Apollinaire de Nina Cassian, din Benjamin Péret traduceri de Tașcu Gheorghiu, din Paul Éluard – de Marcel Mihalăș și din Saint-John Perse – de Leonid Dimov. □•Ana Giugaru stă De vorbă cu *Daniel Ruzo, oaspete din Peru*, filozof, poet, arheolog, descoperitorul unei civilizații precolumbiene. Venit prima oară din motive de sănătate la clinica d-nei Dr. Aslan, Ruzo mărturisește că, la a doua vizită: „Într-un oraș în care se vând 25.000 de exemplare dintr-o carte despre arheologie americană, și care are un balet, după părerea mea, dintre cele mai bune pe care le-am văzut în lume, un oraș cu biblioteci minunate, un oraș în care se manifestă atât de pregnant interesul oamenilor pentru știință și cultură și, în plus, spiritul latin, nu mă pot simți decât foarte bine.”.

•[„Tribuna”, nr. 28] Athanase Joja scrie despre *Mallarmé – poet al esențelor*: „Mallarmé se simțea integrat în misterul și complexitatea universului, a cărui viziune nu încearcă să o înfățișeze demonstrativ, la modul filosofic, ci să o sugereze, la modul poetic, folosind imagini noi, strălucitoare, dar adesea discontinue, folosind o muzicalitate care aureolează materialul verbal-noetic, formează corp cu acesta. Astfel, universul îi apare poetului ca fiind făcut spre a se exprima, a fi gândit, a fi ridicat la nivelul construcției noetico-poetice, care e o adevărată Creație – Poesis”. ■ Sergiu P. Dan expune *Sursele fantasticului*: „Este un adevăr de circulație curentă faptul că teama, nesiguranța, neliniștea formează una din sursele fundamentale ale proiecțiilor fantastice.[...] Acestei condiții esențial romantice îndrăznim, la rândul nostru, să-i subordonăm proza fantastică, în ce are mai substanțial. Un atare punct de vedere nu ignoră existența cunoscutelor etape ale dezvoltării genului, pe care orice istorie literară concretă le consemnează: freneticul, fantasticul etc”. ■ Constantin Cubleşan prezintă cărți scrise de Mircea Radu Iacoban și Ion Maxim. □•Mircea Radu Iacoban, *Nedumerit în Atlantida*: „Proza lui Mircea Radu Iacoban se citește cu plăcere și amuzament. Ritmul alert al schițelor și povestirilor sale este antrenant și trădează o anume facilitate în scrieri, ceea ce nu trebuie număidecât înțeleasă în sensul unei literaturi facile”. □•Ion Maxim, *Interferențe*: „Obișnuit cu lectura atâtor poezii alambicate, scrise după topici și reguli prozodice contorsinoate, din care

înțelesul rezultă, ca la rebus, cel mai adesea pe ghicite, cartea lui Ion Maxim te surprinde. N-aș vrea să spun că cititorului i se oferă astfel prilejul unei întâlniri cu adevărata poezie ... – dar, oricum ai plăcerea de a parcurge o poezie fluidă, cu un discurs poetic limpede și cald, totul într-o perfectă armonie clasică a formelor”.

■ Cu titlul *Cercuri*, Augustin Buzura face referire la personalitatea scriitorului Julien Green: „Al 450-lea număr al valoroasei colecții B. P. T. ne oferă un strălucit itinerar în agitatul și strict-delimitatul univers spiritual al lui Julien Green, scriitor care, așa cum subliniază Gaëtan Picon, R. M. Albères sau A. Rousseaux, ocupă un loc aparte printre reprezentanții romanului creștin, ilustrat în Franța de nume cu mare rezonanță Georges Bernanos, Marcel Jouhandeau sau François Mauriac”. □ În acest număr apare un fragment din romanul lui V. Voiculescu: *Zahei orbul*.

12 iulie

• [„**Scânteia**”, nr. 7761] Ballica Măciucă semnează *nota de lector* despre volumul *Scrieri despre artă* de Nicolae Iorga: „Alături de alte merituoase acțiuni editoriale, apariția volumului de *Scrieri despre artă* relevă încă o dată titanismul personalității lui N. Iorga, unul dintre cei mai de seamă cărturari ai poporului nostru. Ca și Dimitrie Cantemir sau B. P. Hasdeu, N. Iorga este un savant de formație enciclopedistă, uluitor prin vastitatea preocupărilor, excepțional prin profunzimea cercetărilor, cuceririlor prin pasiunea incandescentă cu care s-a dăruit scopului de a pune în valoare geniul poporului nostru. Întreaga lui operă este străbătută de ideea – după cum însuși mărturisește undeva – «de a păstra cu scumpătate averea țării, averea neamului», cultura și tradițiile naționale. Culegerea de texte la care ne referim fixează câteva din ideile cardinale ale lui N. Iorga în domeniul artei, sugerând, în același timp, pentru cititorii care iau primul contact cu opera sa – ne referim la cea mai tânără generație – coordonatele unei viziuni unitare, aplicată cu dezinvoltură în toate direcțiile de cercetare, dar mai ales în istorie și literatură, viziunea unui mare și generos umanist. [...] Apartenența la tradiția artistică națională este indispensabilă. Orice manifestare artistică autentică se revendică de la această tradiție, care însumează experiența bogată a poporului. Tradiția trebuie însă adaptată la «trebuințele moderne», valorificată prin mijloace artistic cât mai diverse, «prin tot ce dă tehnica modernă». Astăzi, când «ne găsim pe drumul mare al civilizațiunii europene, unde suntem chemați a ne arăta destoinicia» – cum spune N. Iorga – reconsiderarea concepției sale despre artă se impune cu autoritate, întrucât cărturarul s-a fixat în istoria culturii noastre ca una din acele personalități care fac gloria unui popor”.

• [„**Contemporanul**”, nr. 28] Geo Bogza îl evocă pe Petre Pandrea, stins din viață pe 8 iulie 1968, anticipând ilustra lui posteritate, pentru că avocatul „era chemat, în ceasul al unsprezecelea, să devină memorialistul și exegetul acestei epoci, ca unul din puținii supraviețuitori ai unei nobile și nedreptățite generații. [...] Dacă trecuse prin furtunile în care floarea acestei generații pierise, în care

Lucrețiu Pătrășcanu murise cum a murit, dacă ajunsese întreg la liman, odată cu vârsta de șaiszeci de ani, totul îl îndreptăța și ne îndreptăța să credem într-o lungă perioadă în care, liniștit și înțelept, va face în fața istoriei o substanțială depoziție. Generația din care fac parte, al cărui titlu de glorie este de a se fi împotrivit fascismului și a-l fi depistat și după înfrângerea lui, avea dreptul la o asemenea mărturie, din care să nu lipsească patosul și nu știu cine o va mai putea face.” □•Transpare regretul că juristul nu și-a împlinit vocația reală, mai ales din pricina detenției politice repetate 1948-1952 și 1959-1964, presărate cu etape pline de restriște, doar pentru că era rudă prin alianță cu Lucrețiu Pătrășcanu: „Petre Pandrea era unul dintre cei mai nimeriți. Cunoscuse mulți oameni și multe împrejurări, trecuse prin situații-limită, avea o memorie prodigioasă și o minte foarte vie, deprinsă cu cercetarea, cu judecata și cu sentința filozofică. [...] Atâtea coordonate biografice și spirituale stăteau mărturie de ceea ce ar fi fost în stare acest cărturar când, încheind avatururile prin care trecuse – și din care, ironie a soartei pentru apărătorul talentat și curajos în atâtea procese din anii legalității, nu au lipsit greșelile judiciare ce i-au răpit mulți ani de libertate – s-ar fi putut consacra în întregime scrisului”. ■ Laurentiu Ulici taxează excesul de volume de versuri editate în Colecția *Luceafărul*, girată de E.P.L., considerându-l *Unitate în... uniformitate*. (Nicolae Manolescu se va pronunța în chestiunea volumelor de proză; vezi „Contemporanul”, nr. 51, 20 decembrie). Premisa criticului este că, după apariția primelor culegeri, semnate de Cezar Baltag, de Nichita Stănescu și respectiv de Ilie Constantin (1960), standardele s-au diminuat considerabil: „Cu fiecare an tot mai mare era numărul volumelor și, stranie compensație, tot mai mărunte, mai puțin vizibile, semnele particulare ale autorilor. Un cineva cinic și cu mult umor negru părea că pictează cu aceeași mână și aceleași culor paginile cărților de versuri: puținătatea talentului. [...] Pentru că înălțimea deschizătorilor colecției au atins-o foarte puțin dintre cei care le-au urmat: Ion Alexandru, Mircea Ciobanu, Grigore Hagiu, Adrian Păunescu, Ana Blandiana, Constanța Buzea, Gabriela Melinescu, Gheorghe Pituț, Ion Pop.” □•Există o folositoare punere în temă în legătură cu receptivitatea criticii literare pentru „apariția în 1968 a câtorva cărți de poezie care răzbună parcă lipsa de personalitate a celor anterioare și care mă fac să cred într-o înviare a colecției; e vorba de plachete semnate de George Alboiu, Mihai Elin, Gheorghe Istrate, Vintilă Ivăncianu și Virgil Mazilescu. Cărțile au și fost primite foarte bine de critică dar «neobișnuitul» și în ultimă instanță valoarea lor frapează de două ori mai mult decât ar fi fost drept, tocmai din pricina contextului submediocru în care au apărut”. □•Revine, în categoria scriitorilor care ar fi confirmat deja, George Alboiu, autor care se va pierde, curând, în pluton.

13 iulie

- [„Scânteia”, nr. 7762] Ziarul publică *Serafia*, nuvelă de Nicolae Jianu.
- Al. Andrițoiu semnează reportajul *Noul pod peste Dunăre*.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 5954] Marin Preda îi acordă un interviu lui *Marin Preda* (despre Intrusul), în care scriitorul își prezintă propria perspectivă asupra personajului său: „Este un om care face o experiență tragică pentru timpul său, și îl consider în afara categoriilor adaptabil sau inadaptabil. Nu numai că nu e un inadaptabil, ci un constructor al unei noi lumi. Și cu toate astea... Într-un cuvânt este un erou al timpurilor moderne, în care noțiunile învingător și învins nu mai exprimă exact o realitate logică, ci, adesea, una răsturnată. Eroul meu e un senin, care e silit să devină sumbru. Păstrează în el această stare, dar redevine în cele din urmă senin.” ■ Mircea Anghelescu recenzează volumul de poezii al lui Ilie Constantin, *Bunavestire*, în care „impresia de parnasianism este sporită și de recuzita mitologică, de predilecție oriental-elenică, pe care o vehiculează metafoarele unora dintre poemele ultimei sale plachete, în versuri corecte metric și epurate de efuziuni aparente.” □ Grigore Arbore publică poemul *Prin ziduri*, Ilie Constantin publică *Căi sub apus*, Nicolae Dan Fruntea publică poemul *Peste ape de genune...*, iar Sebastian Costin publică *Amurg*. Ion Andreiță publică *Fie doar....*

• [„Cronica”, nr. 28] Ancheta numărului este intitulată *Cercetarea academică și actualitatea literară*, în care este vorba tocmai despre raportul dintre cercetarea academică în domeniul limbii și literaturii, de pe o parte, și pe de altă literaturii române actuale, domeniu al eseisticii. Răspunsul prof. N. I. Popa vădește ecoul major al conflictului Barthes-Picard („Roland Barthes a înlăturat cu bună dreptate mitul lucrărilor definitive care să fixeze adevărata fizionomie a unui scriitor sau sensul autentic al unei opere literare”). Apare interesul de a valorifica literatura română actuală și cercetarea ei pe plan mondial, dar nu se pune, deocamdată, problema limbii de lucru în acest sens. Dan Mănuță face, în răspunsul său, o pledoarie criticii literare care, prin raportul ei viu cu prezentul creației și gândirii, face din istoricul literar o conștiință a timpului său: „istoricul literar este obligat, vrând-nevrând, să fie și critic”, scrie Mănuță, dar recunoaște pe de altă parte că „istoria literară îi este tot atât de necesară și criticului nu numai pentru că îi oferă puncte de comparație, dar pentru că îi permite să obțină ceea ce se cheamă distanțarea estetică”. Autorul sugerează apariția unei reviste lunare de istorie și teorie literară conectată la actualitatea literară, „atunci s-ar constata că istoria literaturii, când este bine înțeleasă, face parte din actualitatea literară cea mai stringentă.” ■ O pledoarie pentru inefabilul literaturii aduce Corneliu Ștefanache în rubrica *Jurnal*. ■ Al. Andriescu scrie despre *Prima revistă literară la Iași*: „Albina românească” apare la 1 iunie 1829, condusă de Gh. Asachi, iar la 14 martie 1837 i se adaugă un supliment literar numit „Alăuta românească”. Suplimentul apare de opt ori, iar o monografie a ei va fi semnată de N. Cartoian în 1927. Din 1838, „Alăuta” trece sub conducerea lui Kogălniceanu. Dar apariția va fi suspendată după cel de-al cincilea număr de Mihail Sturza, în locul ei fiind publicată partea a doua a *Filozofiei whistului* a lui Kotzebue. ■ Continuă publicarea nuvelei *Podul* de Mircea Eliade și prezentarea lui Constant Tonegaru, de către M.

N. Rusu (în *Dicționarul premiilor literare românești*). ■ În acest număr sunt publicate cinci poeme de Ionid Romanescu. ■ Aurel Leon îl prezintă într-o *Fișă de istoriografie literară* pe D. D. Pătrășcanu, scriitor umorist, istoric – legat „toată viața” de Iași. ■ Const. Ciopraga recenzează volumul lui Basarab Nicolescu despre Ion Barbu – *Cosmologia „Jocului secund”* – (Editura pentru Literatura, 1968) în care autorul încearcă o sinteză a personalității barbiene, a matematicianului și a poetului. Nicolaescu caută deci „unirea rațiunii și sensibilității prin Spirit”, astfel încât cele două dimensiuni devin complementele aceleiași esențe. Cu câteva bemoluri la adresa unor concluzii ale lui B. Nicolescu, Ciopraga conchide favorabil recenzia la eseuul său. ■ O critică acerbă face Zaharia Sângeorzan la adresa unor poziții recente ale lui Cornel Regman prezente în volumul *Cărți, autori, tendințe* mai ales din perspectiva anti-călinescianismului său, ca și a rigidității și severității nejustificate pe care o manifestă față de confracții mai tineri. „Cornel Regman afirmă că influența călinescianismului ar fi nefastă pentru tineri. Deși combătut și lămurit la timp, autorul n-a încetat de a fi un anticălinescian declarat.” Răutățiile la adresa lui Eugen Simion și Nicolae Manolescu sunt imediat taxate, căci „cine e de vină că și Eugen Simion e un călinescian?” ■ Adrian Marino scrie, la *Cronica ideilor literare*, un eseu pornind de la recentele dezbateri din cadrul Uniunii scriitorilor despre revistele literare. „Trebuie acordată cea mai mare atenție propunerii ca fiecare revistă să aibă și să realizeze cu consecvență un program. Principiile ideologice, firește, sunt comune, dar necesitatea varietății stilurilor a fost reafirmată, nu o dată, și cu cea mai înaltă competență posibilă.” Criticul susține nevoia de valoare uniform distribuită în câmpul publicistic național, astfel că o revistă de provincie trebuie să fie la fel de bună ca una din București, iar afinitățile trebuie stabilite personal, în cadrul colectivului redacțional, astfel încât din acest exercițiu colaborativ să rezulte un program susținut (este dat, ca exemplu negativ, redacția „Gazetei literare”). ■ Un eseu al lui V. Pavelcu se numește *Viața afectivă*, rezumă, cu ilustrări sin literatură și artă, diferențe dintre feminin și masculin. □ Al. Boboc scrie despre *Orientări contemporane în axiologie: neokantianismul*, dar referințele sale au 40 de ani vechime. ■ La rubrica de literatură străină, Mihaela Diaconu traduce din scriitorul cehoslovac Karel Schulz.

• [„Flacăra”, nr. 29]. Veronica Porumbacu scrie despre *Expoziției studenților* de la Sala Dalles. ■ *Cronica satirică* a lui Teodor Mazilu se ocupă de *Sublimul provizoriu*. ■ În articolul *Un cerc pătrat* din cadrul rubricii *TV*, Felicia Antip critică întreruperea (pentru a se difuza o partidă de fotbal) a emisiunii *Dialog despre cultură* la care participau Vasile Maciu, membru corespondent al Academiei, și Dumitru Micu. ■ G. Dimisianu recenzează volumul lui Laurențiu Fulga, *Doamna străină*. □ În cadrul secțiunii *Carte*, se anunță că „sub egida Secției de științe filologice a Academiei Republicii Socialiste România a apărut cel de-al doilea volum al *Istoriei literaturii române* (de la Școala Ardeleană la Junimea), Al. Dima fiind redactorul responsabil al volumului. ■ Se anunță pre-

zența în librării a romanului lui William Faulkner, *Casa cu coloane*, traducerea fiind datorată lui Andrei Ion Deleanu și Eugen Barbu. ■ Este remarcat „un interesant spectacol”, la Târgu Mureș, realizat de Romulus Guga având ca temă poemele lui Lucian Blaga.

● [„Luceafărul”, nr. 28] Nicolae Manolescu formulează un punct de vedere despre Spiritul critic de sinteză, considerând că numai acesta este în măsură să dea denumirea de critic literar, în celelalte cazuri putându-se vorbi despre cronicari, istorici literari, adică „om de litere care nu-și pierde capul din entuziasm sau din dezgust, scripitor cu măsură, plat cu măsură, al cărui talent mai poate trece neobservat dar a cărui neonestitate niciodată”. Specialiști precum Pompiliu Constantinescu, crede Manolescu, nu sunt cultivați de reviste, cititorul fiind privat de cronicari adevărați și de cei ce ar putea să apară. „Tinerii fug, după un an sau doi de intermitentă magistratură, spre istoria literară. Fie că nu li s-a îngăduit să se desfășoare, fie că în autoritatea lor au intervenit alții – puțini au rezistat și rezistă. Nicăieri nu se reflectă mai direct decât în cronică accidentele climatului literar. [...] Istoricul literar are o cariera mai puțin spectaculoasă. El se încheie în bibliotecă (la propriu și la figurat), visând Monografia Absolută. Publicistica în general o ignoră, socotind-o păcat de tinerețe. Cu timpul, urechile istoricului literar se înfundă așa de tare încât nici un ecou din afară nu-l mai tulbură. Cronicarul este, așa zicând, un critic în stare pură, mărginit sau nedesfășurat; istoricul de profesie nu mai are, el, nici o legătură cu critica. [...] Spiritul de sinteză fără de care nu există critică nu este pur și simplu aplecarea spre sinteze. Spirit de sinteză înseamnă a fi prezent în orice trecut și a descoperi trecutul în orice prezent. Cronicarul se izolează în opera de față, istoricul în aceea absentă; singur criticul gândește opera de față prin toate operele absente și are revelația operelor absente, citindu-le pe cele de față. Spirit de sinteză înseamnă, la urma urmelor, contemporaneitate în absolut cu toate operele. [...] Cronicarii, istoricii literaturii sunt folositori, fără acțiunea lor, literatura ar fi oarbă. Fără critici, literatura ar fi însă inconsistentă. Fiindcă prin critici, literatura află ce este ea în fiecare clipă și ce este ea în toată istoria. Nu ne putem lipsi de perspectiva cronicarilor și a istoricilor; trebuie s-o căutăm pe aceea a criticilor care ne dezvăluie conștiința de sine a literaturii”. ■ Considerând că discuțiile purtate despre oniric și onirism în presa literară nu și-au atins scopul, Dumitru Țepeneag pornește, în articolul publicat în „Luceafărul” la căutarea unei definiții: „Trec, fără prea mare părere de rău, peste oniricul psihanalitic (freudian), pentru că e destul de bine cunoscut, precum și peste felul în care priveau suprarealiștii visul, căci despre asta am amintit”. [...] În primul rând, în locul împărțirii în poezie (versuri) și proză, care are un caracter mai degrabă tipografic, aș propune mai vechea împărțire în liric și epic, aceasta prezentând avantajul de a merge mai la esență. [...] Poetul liric e robul metaforei, pentru că metafora e aceea care concentrează realitatea, «înghite» timpul și accelerează viteza versului. Citindu-l pe Dimov sare de la început în ochi lipsa metaforelor. Dimov descrie, enumeră, inventariază, și de aceea are nevoie de tot mai

mult spațiu; versul său are o mișcare lentă, încetinită (de epopee); exclamațiile sale sunt alcătuite din verbe la imperativ; el de fapt povestește, narează o viziune analoagă celor din vis, dar făcută, construită rațional, la urma urmei, mă întreb dacă ultimele poeme și visele lui Dimov mai pot fi numite poezii? Eu le-aș numi texte onirice pur și simplu. Nevoia de spațiu specifică prozei în general, e absolut necesară și literaturii onirice. În vis, spațiul – ca și corolarul său timpul – sunt infinite. Nu poate fi redat acest infinit, cum nu poate fi redată – prin simpla povestire – nici autentica ambiguitate a unui vis: trebuie atunci reconstituite în chipul cel mai lucid cu putință”. ■ *Mâinile*, o povestire a lui D. R. Popescu și un fragment din romanul *Serenadă la trompetă a Sânzianei Pop* formează proza numărului ■ Mihai Ungheanu scrie o cronică literară la G. Călinescu, *Istoria literaturii române – Compendiu* (E.P.L.), ediție îngrijită de Andrei Rusu cu o prefață de Al. Piru – apreciindu-l drept „o cale de acces mai puțin intimidantă spre curțile interioare ale operei” ei remarcând totodată că „orice observație despre G. Călinescu se face însă într-o atmosferă care a deformat în sensuri neașteptate conturul operei sale. Pe lângă afirmații grozave, circulă contestări perseverente, înainte de a fi așezată pe soclu, statuia este deja detronată!”, motivul fiind receptarea defectuoasă a istoricului și criticului literar. Semnatarul cronicii consideră că *Istoria literaturii* are ca „punct de plecare și fundament” ideologia «Vieții românești», „care, nu putea fi în niciun caz acuzată de predilecții estetizante” având „misiunea să demonstreze că literatura română există și să înlăture, astfel complexul de inferioritate pe care-l resimțeau unii la comparația cu literaturile străine. Ea este rodul unui orgoliu național avizat”, Călinescu asumându-și sarcina unei demonstrații la o amploare de nimeni îndrăznită până la el... Criticul desfășoară în fața ochilor privitorului o întinsă hartă a literaturii române, peste care își plimbă indexul încercuind punctele de interes maxim sau secund. Observația e valabilă mai ales pentru acea parte a cărții care se sfârșește acolo unde începe Junimea. De aici încolo stadiul promițătoarelor posibilități este depășit, căci intrăm în zodia operelor solide, care nu trăiesc doar prin talentul de a antologa al criticului, zodie din păcate intermitentă. [...] Pentru G. Călinescu specificul nu era o vorbă goală. El își începea *Compendiul* cu un capitol despre Geți unde se subliniază vechimea structurii etnice, noblețea ei. Complexele de inferioritate n-au deci nici un rost, vrea să ne spună”. Analizând lucrarea, Mihai Ungheanu consideră că autorul ei „dă curs, printr-o ilustrație excepțională, ideilor despre specific național susținute de cercul «Vieții Românești» și, fapt semnificativ, „a apărut ca replică la o sumă de prejudecăți, cum erau cea a influențelor sau inferiorității literaturii române, și actualitatea ei e dată și de actualitatea prejudecăților”. Concluzia avansată: „*Istoria călinesciană*, operă unitară și subtilă, concepută de un istoric literar care e, înainte de toate, un critic, poate trece și drept program estetic, confuzie pe care nici autorul ei, clar exprimat în alte ocazii, n-a putut-o prevedea și risipi. Faptul că un critic mare nu se poate aplica întotdeauna pe mari opere poate perverti gustul publicului. Să citim această carte ca pe o su-

perbă demonstrație a capacității creatoare a unui popor, dar nu întotdeauna și nu în primul rând ca pe un îndreptar de creație”. ■ La *Cronica fantezistă*, Marin Sorescu scrie despre Vasile Pârvan sub titlul *Histria și permanența prafului*. În maniera sa, paradoxală, Sorescu începe prin a reclama un fapt contrariant: „Apostolatul a devenit tot mai greu, într-o epocă de oameni placizi și somnolenți. Le bați în geam, să le spui că le arde casa, iar ei îți răspund, căscând, că te repeți, întrucât a mai ars *odată*. E oboseala postbelică (de mii de ani post și ante belică), cunoscând pe de o parte osteniți și căscăuni, pe de alta, neliniștiți și halucinați. Praful pe care Vasile Pârvan l-a ridicat de pe *Histria*, atâtea straturi, s-a depus pe el”. Totuși „noi avem marea care trebuie să ne aducă aminte instantaneu, cu tot lungul țărmlui scitic, getic, dacic, și mereu românesc de Vasile Pârvan. Și, prin muzee, atâtea cioburi de amfore și oale sparte deopotrivă în capul băștinașilor – și năvălitorilor care trebuie să ne aducă aminte iarăși de Vasile Pârvan. E unul din magii noștri. El s-a luat după steaua cea mai căzătoare trecând ținuturi și culturi străvechi, întrebându-i pe greci, pe romani, pe toți barbarii din nordul Dunării și sfârșind într-un staul, ca orice mag, rumegat de boi. Călcând pe inscripții ca pe valuri, scoțând din misterul lor aburul unor lumi scufundate... Avea o durere de cap în ochi, și ochii lui gândeau ca niște tâmpole”. Numit de Tudor Vianu „filosof tragic”, Marin Sorescu notează: „istorismul său l-a dus într-adevăr la un înalt sentiment al tragicului care însă e aproape senin, ca în Miorița. Primul lucru pe care îl observă orice istoric e fuga timpului. Rezistența la această eroziune trebuie să se facă prin cultură și civilizație. [...] Opera lui e în cultura noastră un nod, o întretăiere de direcții, drumuri de circulație, nervi și esențe. Pui mâna pe ea – intri în *circuitul* generațiilor. Niciun alt istoric n-a fost un «*mediu*» pentru înaintași mai bun ca acest «mistic» raționalist și sceptic. [...] Profesorul, și-a încheiat demult prelegerile, iar cărțile lui se citesc, le-auzi, singure, într-un amfiteatru fără auditoriu. Nu mai există alți profesori mari la care să poți merge ca la Dumnezeu. Apoi și noi suntem nervoși și grăbiți și nu mai avem timp pentru citit inscripții (las c-am uitat și alfabetele). Ideea neîmpăcării spiritului ne repugnă, nu ne simțim solidari nici cu morții nici cu nenăscuții, luăm cunoștință de lume prin pipăit, sediul culturii și rațiunii e în buricul degetului, iar noi suntem buricul pământului. Mă întreb dacă totuși nu trebuie să luăm aminte măcar la câțiva oameni extraordinari, a căror voce, oricât am fi noi de tineri încă am mai prins-o prin anticariate. Steaua lui Vasile Pârvan, care a întruchipat pentru o clipă neliniștea, setea și echilibrul nostru în existența tragică, e încă deasupra; nu așteaptă decât să ne înălțăm fruntea, pentru a ne cădea în ochi, ca în niște sfeșnice care se mai pot aprinde de infinit”. ■ Valeriu Cristea își propune să descifreze personalitatea lui Urmuz, „misteriosul personaj” a cărui biografie „nesigură și fragmentară, atât de aproape de legendă” seamănă cu cea „a unui spion celebru. Un spion introdus în mediul semănătorist și lucrând pentru un tip de literatură inamic, ce aparținea viitorului”, iar când i s-a părut că misiunea nu a reușit și-a tras fără să șovăie un glonț în cap. Cum se întâmplă în asemenea cazuri puținele date demne de încre-

dere nu destramă, ci îngroașă vălul de taină, potrivit-se cum nu se poate mai bine cu ciudățeniile omului și cu anume coincidențe inexplicabile care ne bagă brusc în răcori”. „Ce resort sufletesc a declanșat atunci mecanismul armei?, se întreabă V. Cristea, observând că Urmuz a făcut „în literatura română cea dintâi mare experiență a sentimentului de anxietate. Sub «redingota franceză» a funcționarului îmbrăcat exemplar bătea o inimă kafkiană”, iar „ceea ce apropie pe Urmuz de personajele kafkiene este imaginea de conformism, mediocritate și tipicitate cu care intră în marea aventură a absurdului. Comportamentul burghez nu constituie însă un echipament de protecție eficace și trupul e mereu curentat de frisoanele angoasei”. Părerea lui Valeriu Cristea este că „anxietățile lui Urmuz provin dintr-o ordine (sau dezordine) psihică dar și socială. În jungla societății capitaliste oamenii dispun de ciocuri redutabile”, gata oricând de atac. „În universul operei sale cuvântul semen se încarcă cu o semnificație plină de ironie; căci semenii nu au de fapt nimic comun între ei, și toate transformările și metamorfozele personajelor lui Urmuz nu reprezintă decât materializarea felului în care oamenii se percep unii pe alții, diversificându-și monstruos conformațiile prin înstrăinare. Capitalismul apare la Urmuz într-o formă esențializată. Oamenii se prefac în marionete, păsări, animale, își atașează tot felul de grătare și capace de pian, înșurubate direct în fibra vie, se zeifică, devin ansambluri mixte, cu o parte organică și alta mecanică, și tot acest proteism rezultă dintr-un profund sentiment de singurătate și înstrăinare nevindecabilă nu numai față de oameni, ale căror ciocuri ascuțite și rapacii deschiseseră răni adânci în trupul scriitorului, ci și față de lucruri, ce nu mai oferă un sprijin, față de universul întreg, brusc devalorizat. [...] Textele urmuziene au o sorginte onirică, atât în conținut (fabulație) cât și în formă (limbă). În comportamentul general al personajelor lui Urmuz se poate identifica ușor o amprentă onirică, vizibilă mai ales în consecuția faptelor. [...] Ceea ce e axiomatic în starea de vis devine incomprehensibil după trezire, ceea ce este natural pentru personajele lui Urmuz devine absurd pentru cititorul lui Urmuz. [...] Plină de fulgurații onirice,- proza lui Urmuz este, până la un punct, stenograma unui vis apăsător, continuu din care autorul nu s-a putut trezi decât prin detunătura unei arme”. Urmuz, mai constată Valeriu Cristea, folosește în povestirile sale „câmpie de limbaj oniric”, „alunecări de frază, schimbarea planurilor, intrarea exprimării pe altă pistă”. „De o pedantă incoerență frazele lui Urmuz virează brusc, incidentele provoacă accidente de logică, subordonatele se răscoală împotriva sensului inițial al exprimării, propozițiile de scop propun scopuri, iar propozițiile condiționale propun condiții în afara oricărei logici. Conformația onirică a frazelor indică performanța lui Urmuz, care a pătruns în sanctuarul viselor omului și ale zeului limbii. [...] Proza lui Urmuz rezultă din absurde aglutinări de șabloane, locuri comune, reminiscențe și capete de frază. Întâiul, Urmuz a izbutit să capteze, într-o scurtă serie, visele potențiale ale limbii române”. ■ Ion Alexandru răspunde la Poșta redacției unui cititor aspirant la condiția de poet, recomandându-i o pătrundere în universul artistic al unor mari scriitori, arătând că

„poetul n-are voie să scrie despre orice așa cum l-au învățat vremurile moderne decăzute, cu curente ei inesențiale” și precizând, la final că „cei ce doresc să publice și au mai publicat și se socot înaintați, îi rog să se adreseze secției noastre de poezie. Nu are nimic de a face această poștă a redacției cu ceea ce se publică. Multe lucruri ce mi se trimit aici ar putea fi mai bune decât cele ce se tipăresc în mod curent. Tiparul nu e criteriu al valorii”. ■ La rubrica Permanențe ale culturii, Eugen Simion, scrie despre Lovinescu, personalitate cu o biografie care se „substituie cu desăvârșire bibliografiei”, discretă, dedicată literaturii. Se urmărește pe parcursul articolului „poziția criticului față de mișcarea de idei din epocă”, studiile făcute pentru a putea ajunge la o judecată deplină a operei literare. „Principiile de relativism, sincronism și de diferențiere, pe care criticul le așază la baza conceptului de modernism sunt aplicate, acum, valorilor nobile ale literaturii contemporane”. Desigur că „materialul ce trebuie clasificat fiind abundent, istoricul e nevoit să-și ia anumite libertăți față de criteriile inițiale. Ideologia nu explică și nici nu acoperă varietatea de formule artistice, iar acestea din urmă nu concordă, totdeauna, cu principiile unui singur curent literar. Apar, atunci, diviziuni și subdiviziuni, discutabile ca orice încercare de sistematizare a literaturii. [...] Direcțiile mari, distincte, cu o ideologie literară precisă nu pot cuprinde varietatea de formule individuale și Lovinescu e nevoit să deschidă capitole și subcapitole noi, încăpătoare, adevărată arcă a lui Noe, cum le va spune el o dată. Criteriile de clasificare se înmulțesc și genurile și speciile literare acceptate de vechile poetici devin insuficiente. Nu e ocolită metoda, atitudinea, adică, estetică față de obiectul operei, după ce epica, de pildă, e clasată mai întâi în funcție de materialul de inspirație”. Eugen Simion va proceda la o analiză a Istoriei literaturii române contemporane constatând că „E. Lovinescu folosește [...] două criterii fixând analiza pe terenul evoluției genurilor. [...] El crede în viața secretă a genurilor literare, în fatalitatea evoluției lor, cu repercusiuni asupra dezvoltării întregii literaturi. Tendința spre obiectivare în proză, deplasarea accentului de la rural la urban, triumful, apoi, al criticii estetice, efortul de individualizare și sporul de conștiință spirituală în poezie, procesul, într-un cuvânt, de sincronizare cu formele înaintate din alte literaturi – constituie semnele sub care evoluează după 1900 genurile literare. Pe acestea le ia Lovinescu ca puncte de referință. [...] Așezat la răscruce de drumuri literare cu fanionul în mână, criticul, devenit prin forța lucrurilor, agent de circulație a valorilor, orientează multe din operele contemporane pe calea fără întoarcere a «cimitirului literaturii române». Principiul de selecție operează în această zonă fără greș și deciziile criticului în ce privește, de exemplu, literatura sămănătoristă rămân definitive. [...] E Lovinescu destramă mai întâi iluziile acestei literaturi și ridiculizează, apoi, idealul ei estetic. Pe acest teren pregătit, gustul operează cu decizie și criticul așază una după alta grele lespede de piatră peste multe reputații literare ale momentului. Râvna și curajul său amintesc de tinerețea critică a lui Maiorescu. Criteriile de respingere a mediocrității nu mai sunt, acum, logica, bunul simț, adevărul simțirii, frumusețea limbii, ci altele, po-

trivite cu sensibilitatea estetică a epocii: efortul de sincronizare și de diferențiere, puterea creației obiective etc. Pe acestea Lovinescu le folosește cu inteligență și rezultatele se văd numaidecât.” E. Simion mai notează: „A scrie o istorie despre oameni care trăiesc, pe care îi vezi aproape zilnic și întreții cu ei relații de cordialitate sau care te-au nedreptățit nu odată prin atitudinile lor, e un act de mare curaj și cu imprevizibile consecințe. Foiletonul săptămânal poate irita un număr oarecare de sensibilități, iar pe spațiul a unui an de zile, să zicem, acestea pot crește până la o cifră suficientă să transforme viața criticului într-un mic infern de reproșuri și animozități greu de suportat. O *Istorie a literaturii* în care mai toate personajele trăiesc, înzecește și chiar însutește asemenea susceptibilități repede convertite într-o atitudine de negație și defăimare. Când cel ce întocmește această sinteză are în urma lui o activitate critică de mai multe decenii, se înțelege că, la rândul său, a acumulat destule amărăciuni și suficiente idiosincrozii pentru a pune în primejdie judecata dreaptă a valorilor. I s-a recunoscut lui E. Lovinescu, nu de către toată lumea, dar de cei care au putut citi cu mai multă liniște sintezele lui critice, spiritul de cumpătare și obiectivitatea cu care judecă pe contemporani, amici sau inamici”.

14 iulie

• [„**România liberă**”, nr. 7381] Aurel Martin comentează volumul de versuri *Clipe* de Tiberiu Utan, recent apărut. Făcând parte din familia spirituală a poezilor rezistenți la mirajul avangardismului – Al. Andrițoiu, Ion Brad, Ion Horea, Victor Tulbure, Horia Zilieru – Tiberiu Utan asociază „trăiri de natură patriotică” și interesul pentru tema naturii, a umanismului asumat ca *modus vivendi*, cu meditații lirice pe tema vremelniceii clipei, a timpului – „adevăr obiectiv și adevăr afectiv”. Totul pe fondul naturii sale creatoare de „poet al diafanului, al grațiosului, al visării nostalgice, al cântecului fredonat, cu rădăcini în folclor”. Și în acest volum de versuri, poetul „evită [...] ca inadecvate temperamentului său, atitudinile insolite, metafora șocantă, gestul teribilist, stările obscure, ancorarea în abscons și ezoteric”.

• [„**Scânteia**”, nr. 7763] Scriind despre *Indiferența artistică față de public, un act moral reprobabil*, Dumitru Solomon face apel la adevăratele valori, inculcate esteticului și nu temeii: „Printre daunele pe care le aduce artei și literaturii critica exclusivistă se numără și o anume tulburare a valorilor. Atât încercarea de a aprecia creația prin instituirea arbitrară a unor norme tematice unilaterale, cât și anularea oricăror norme și principii în numele unor abstracțiuni estetice, deduse și ele arbitrar, conduc la ignorarea valorii reale a operei, la disprețul implicit sau explicit față de public. Lucrări neinteresante, uscate, schematice, fals originale, compuse fără har și, uneori, fără măcar o știință elementară a compunerii, au putut deveni astfel peste noapte într-o perioadă din trecut modele, pentru că răspundeau «din punct de vedere tematic» unor normative conjuncturale, iar acum altele devin pentru că, dimpotrivă, nesocotesc – din nepricepere sau snobism – reguli și

meniri firești ale artei noastre, dând unor critici senzația de noutate prin structura lor insolită, dar întâmplătoare, lipsită de finalitate. Niciodată cele două extreme critice nu și-au pus întrebarea dacă volumele, piesele sau filmele propuse ca etalon au și cititori sau spectatori, dacă plac cu adevărat, ca și cum ar fi fost exclusă din repertoriul estetic ideea că o operă de artă trebuie să se adreseze maselor largi de cititori, poporului. Natural, a considera publicul o unanimitate de preferințe ar fi o greșeală, iar cine își ia dreptul de a vorbi în numele tuturor cititorilor și al tuturor spectatorilor face demagogie estetică. Dar nu este vorba de acele lucrări care nu plac unora sau altora, ci de acelea care nu pot să placă fiindcă nu spun nimănui nimic, fiindcă sunt neinteresante, neadevărate. Nu cred că este umilitor pentru un artist să dorească să placă publicului, să caute a fi interesant, fără, bineînțeles, ca prin aceasta să se decică de convingerile, principiile și stilul său. Indiferența față de public mi se pare inoperantă ca gest artistic și reprobabilă ca gest moral. Iată însă că, vorbind despre nevoia de a plăcea, de a fi interesant, intrăm, se pare, în domeniul celei mai depline subiectivități. Cui și în ce măsură poate să-i placă o anumită operă de artă? [...] Circulă unele lucrări despre care se afirmă sau se crede că ar constitui supremul rafinament al artei contemporane și a căror caracteristică principală e aceea de a nu spune nimic, într-un anume la fel însă, frumos, elegant, cu aparență de subtilitate. Există chiar critici predispuși să considere acest fel de literatură – pe care ei înșiși nu o pot defini, analiza, ci doar parafraza – ca un prag superior al curajului în artă. Evident, îți trebuie un mare curaj să nu spui nimic în ceea ce scrii, dar acesta nu e curaj creator, ci un curaj meșteșugăresc, în sensul de care vorbea G. Călinescu: un fier înroșit, bătut, răsucit și alcătuit până la urmă un obiect total inadecvat materiei și, ca atare, inutil. Nu vom nega că și în felul de a povesti (numai în felul de a povesti) pot apărea elemente de mare interes, inedite, care să producă un reviriment autentic în genul respectiv (epic, dramatic, cinematografic etc.) Proust în roman, Cehov în teatru, Antonioni în film, au revoluționat, fiecare în felul său, arta povestirii. Dar această revoluție s-a produs dinăuntru în fără, ca să mă pot exprima astfel, prin descoperirea și introducerea în circuitul spiritual a unor problematici noi, a unor universuri noi, printr-o remobilare a genului și artei în ansamblu. De aceea, poate, nici o imitație a modului lor de a povesti n-a izbutit, deși încercări au fost nenumărate. [...] Necesitatea de a povesti interesant, de a plăcea, vine, din câte ne dăm seama, nu numai în afară, de la public, dar și dinăuntru, ca o rigoare a creatorului în raport cu obiectul expresiei sale, și nu poate fi despărțită de acest obiect. Important este ca obiectul comunicării să fie el însuși de un larg și major interes, cu atât mai mult într-un timp istoric în care arta vrea să cucerească adânc conștiința omului”.

16 iulie

• [„Scânteia”, nr. 7765] Aurel Baranga semnează *Eroi și conflicte care înfruntă timpul*: „Am sentimentul că într-un moment propice de dezvoltare a dramaturgiei noastre, când scriitorii caută, și pe drept cuvânt, să-și îmbogățească

mijloacele de expresie, pentru ca adevărul lor să aibă o cât mai mare forță de penetrație, am deci convingerea că o re-analizare a raportului erou-conflict nu poate decât să însuflețească scrisul nostru, sporindu-l cu valențe inedite, îmbogățindu-l cu prezența unor caractere și personaje care, tinzând la aura și prestigiul celor clasice, să beneficieze de complexitatea și farmecul pe care li-l asigură epoca noastră. Treaptă pe care o pot urca dacă se inspiră din marile idei ale vremii și din lupta majoră pe care aceeași vreme o implică”.

17 iulie

• [„Scânteia”, nr. 7766] Mircea [Horia] Simionescu semnează cronică literară pentru *Tinerețea lui Don Quijote* de Marin Sorescu: „Înzestrat cu o rară pricepere de a utiliza cuvântul și de a-l prinde în țesături lexicale inedite, capabile să descopere și să organizeze, prin opoziții ingenioase, – asemenea oglinzilor paralele – mereu alte spații, alte raporturi cosmice și sociale, Marin Sorescu poate părea cititorului neavertizat un poet al evidențelor indiscutabile. Lucrurile nu stau însă astfel. Pentru că, în ciuda clarității imaginii, a exactității ei aproape «prozaice», în ciuda francheței confesiunii lirice din cutare poezie, schimbarea rapidă a unghiurilor și neobosita aventură intelectuală a subiectului de la un vers la altul deschide mereu alte întrebări și alte probleme, asemenea lui Iona, eroul uneia din piesele sale de teatru care, scormonind linia orizontului, descoperă înapoia ei, la infinit, alte și alte noi orizonturi. [...] Preocupările lirice, sensul major al investigației poetului descoperă în Marin Sorescu un om frământat de ideile, năzuințele și sentimentele contemporanilor săi. Atitudinea sa filozofică este aceea a unui umanist pasionat de miracolul vieții, neliniștit de soarta omenirii, încrezător în emanciparea omului de sub crusta prejudecății, a falselor credințe. Francheța, sinceritatea, însăși ironia sa sunt armele unui om trăind lucid climatul socialismului și care își afirmă cu toată puterea credința în om și în faptele sale. Marin Sorescu posedă o extraordinară dexteritate în a reconsidera faptul cotidian și a-i recunoaște funcția și semnificațiile în contextul preocupărilor lirice. [...] Cu volumul *Tinerețea lui Don Quijote*, din care am desprins doar câteva aspecte și înțelesuri, Marin Sorescu confirmă pe deplin marile lui virtualități lirice. Poetul, așezat solid în spațiul de el descoperit și care are toate ori conturile deschise, știe cum și ce să caute, mijloacele sale tehnice de o simplitate elaborată îl servesc să descopere esențe și idei de o noutate și de o frumusețe remarcabile. Lectura volumului le pune în legătură cu un poet autentic, de cea mai nobilă substanță”. □•Ion Băieșu publică foiletonul *Călătorie în „interes de serviciu...”*.

18 iulie

• [„Scânteia”, nr. 7767] Nicuță Tănase semnează foiletonul *Cum am făcut să latre un bec de 110 volți*.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 5958] Este publicată ancheta *Pentru cine scrii? Pentru ce scrii?* Participă: □•Iulian Neacșu: „Fără a înceta să reprezinte o

aspirație universală, scriitorul este determinat de existența sa istorică și socială”. □•A. I. Zăinescu: „Nu cred că scrie nimeni în zadar, fără adresă, fără cauză, fără a-și pune problema rostului său cu atât mai mult cu cât avem în spate dacă nu o îndelungă tradiție a scrisului românesc, cel puțin o oralitate a lui exemplară, cu atât mai mult cu cât nota distinctă a fiecăruia se câștigă deja greu în concertul pe atâtea voci și instrumente la care asistăm”. □•Grigore Arbore: „Literatura devine nu arareori factor adiacent filozofiei, sisteme și teorii ghicindu-se în substratul multor opere. Nu arareori deducem un întreg sistem de gândire din opere literare de anvergură”.

• [„*Albina*”, nr. 29] □•Eugen Frunză revine la *Poșta redacției – De vorbă despre poezie*, în căutare de debutanți. □•În *Notă de lectură* Gh. Cumpănă scrie despre monografia semnată de Marin Mihalache, *Avram Iancu*: „Cercetarea întreprinsă de autor reușește până la urmă să fixeze, la capătul unei munci de documentare meritorie, figura și valoarea activității unuia dintre cei mai de seamă reprezentanți ai mișcării revoluționare în 1848 în Transilvania. [...] După lectura acestei cărți se poate spune că cititorul rămâne cu părere de ansamblu asupra lui Avram Iancu, «mândrul crai al munților»”.

• [„*Gazeta literară*”, nr. 29] La aniversarea a trei ani de la inaugurarea lucrărilor Congresului al IX-lea al Partidului Comunist Român, redacția publică, în deschiderea numărului, editorialul *Categoria fundamentală a conștiinței*: „Artei și literaturii le sunt proprii preocuparea pentru continua înnoire și perfecționare creatoare a mijloacelor de exprimare artistică, diversitatea de stiluri: trebuie înlăturată orice tendință de exclusivitate și rigiditate manifestată în acest domeniu. Esențial este ca fiecare artist, în stilul său propriu, păstrându-și individualitatea artistică, să manifeste o înaltă responsabilitate pentru conținutul operei sale, să urmărească ca ea să-și găsească drum larg spre mintea și inima poporului.” □•Citându-l pe Nicolae Ceaușescu venit în vizită la noul Galați, Gheorghe Tomozei face înflorituri encomiastice sub titlul *Și imposibilul*: „Da, părea imposibil ca în câmpia cu lanuri arse pe care am văzut-o în vara unui an încă apropiat, și de unde am luat spicele unei recolte finale, să se înalțe incredibila fortăreață a combinatului – unul dintre cele mai mari ale continentului! – cu „vegetații” fabuloase de oțel, încregături de pădure mitică.. Da, părea imposibil ca în locul Galațiului vechi, pe care bunul Barbu Nemțeanu îl stigmatiza ca pe un „cumplit oraș de negustori”, să crească acum din lianele hărților, spre cer, un oraș modern, logodit cu culorile și cu păsările fluviului”. ■ Episodul V din *Tânărul Marx, contemporanul nostru* continuă sub pana lui Al. Ivasiuc: „Dar nu mai puțin se poate deduce din alienare și o concepție aparent contrară, aceea a determinării absolute, a necesității continue, așa cum apare ca în teorii ce se reclamă de la progresele recente ale științei. Fără să se poată nega aspectele pozitive ale structuralismului, aplicațiile sale metodologice valoroase, mi se pare evident că erodarea noțiunii de om, de subiectivitate, de libertate, în generalizările filozofice ale acestei concepții, duc în mod necesar la aceeași senzație de absurd ca și cum ar fi fundamentate pe hazard

și nedeterminare”. ■ Demostene Botez (*Părerii și sugestii. Considerații asupra revistelor literare*) pledează pentru elementul „surpriză”, în satisfacerea așteptărilor cititorilor de reviste literare: „Cel mai dezastruos lucru pentru viitorul „economic” al unei reviste este ca cititorul să nu aibă niciun sentiment de surpriză când cumpără și deschide un număr nou, să aibă impresia că l-am cam citit nu știu când. Această senzație de surpriză, de inedit, n-o dă decât materialul beletristic: nuvelă, schiță, eseu, poezie... În raport cu această opinie, observ că în revistele literare de astăzi cel mult zece la sută din cuprinsul lor dă literatură propriuzisă”. ■ La *Cărțile săptămânii* sunt anunțate volumelor de versuri scrise de Dragoș Vrânceanu, *Poezii, poemele transhumanței*, Eugen Frunză, *Versuri*, Adelina Laerte, *Stampe*. □•Seria *Cireșarii* de Constantin Chiriță este primită foarte favorabil: „Grupul constituit armonice și compensatoriu (lucidul, calmul, puternicul, visătorul, exigentul, fragilul etc.), varietatea împrejurărilor, elanul acțiunii fac farmecul acestor cărți.” □•Un alt volum semnalat este *Proză* de V. Voiculescu: „Destinul literar al lui V. Voiculescu, miraculoasa rodnicie de la vârsta albă, se continuă postum. Multe texte ale sale așteaptă încă tiparul, între ele și romanul *Zahei Orbul*, din care revista «Tribuna» – care are merite și în publicarea unor povestiri ale lui Voiculescu, ca cea dintâi! – oferă ample transcrieri. [...] Pe când o ediție completă a operelor acestui scriitor de o atât de inspirată și multiplă fecunditate?”. ■ Pentru a răspunde cititorilor care au scris revistei, prof. Vasile Florescu intervine cu explicații despre *Paternitatea dublei funcții a limbajului*: „Teoria dublei funcții a limbajului nu aparține nici lui Tudor Vianu, nici lui Valéry, nici lui Mallarmé și nici lui Émilie Deschamps, pe care îl citează Adrian Marino. În vremea în care scriau Valéry și Vianu, teoria era un loc comun în lingvistica generală și, departe de a fi o simplă intuiție a unora, fusese formulată în mod pregnant de către cercetători care meditaseră pe îndelete asupra acestei probleme”. ■ Radu Popescu se lamentează la anunțul morții lui Petre Pandea: „Fiind o viață de luptă, de independență morală, de răspundere și de demnitate intelectuală, viața lui Pandea a fost, de la început până la sfârșit, plină de greutateți, de primejdii, de situații vitrege, dramatice, și uneori chiar tragice”. □•Sub titlul unui vers arhegian „*Nici omul meu nu-i poate omenesc*”, Cezar Baltag comemorează un an de la moartea lui Tudor Arghezi: „Îngerul arhegian a căpătat revelația propriului trup, a cărui descoperire modifică reprezentarea pe care insul o are despre el însuși. «Buba pământescă» înflorită în spirit deschide accesul spre propria «carne». Ochii se deschid spre cunoașterea de sine. Dar momentul transgresiunii este numai prefigurat. Este cumpăna între inocența originară devenită spațiu absurd și voluptatea fierbinte a anti-paradisului”. ■ În articolul *Claudia Millian despre Ion Minulescu – poetul prin ochii soției sale*, Șerban Cioculescu arată: „Claudia Millian povestește cu reținut umor cum l-a apropiat pe Ion Minulescu, cum însuși soțul ei dintâi i-a făcut cunoștință cu idolul ei literar de pe băncile școlii, fără să poată prevedea căile ascunse ale destinului. Iată portretul realist al tânărului poet: „Ion Minulescu este un alt Minulescu decât cel din vârsta

maturității. Purta ochelari subțiri, în cadru vermeil. Avea o mustață roșiatică, tunsă, și un obraz rotund, rumen, ca obrazul unei femei.” ■ G. Dimisianu recenzează *Cocoși de vânt* de Radu Boureanu: „Nota fundamentală a volumului, sau, mai bine spus, a fazei lirice în care autorul se găsește astăzi, o aflăm totuși în cele câteva poeme ce transcriu, cu discreție, ecourile unui zbugium și ale unei cutremurări interioare în fața amurgului existențial presimțit.” ■ Fragmente de proză și versuri, în ordinea anunțată, publică: Aurel Dragoș Munteanu și Ioana Andreescu respectiv Ștefan Aug. Doinaș, Ben Corlaci și Iosif Naghiu. ■ Florin Mugur ia un interviu lui Horia Lovinescu pe tema *Valoarea și limitele experimentului* reflectată în frecvent utilizata sintagmă „teatru experimental” cu ocazia recenteii înființării a studioului experimental *Atelier 68* de pe lângă Teatrul Nottara, al cărui director este H. Lovinescu: „Îmi e cu neputință să cred în existența vreunui autor serios care cândva, într-o noapte întunecoasă, să se fi apucat să lucreze la o operă literară experimentală. E o mare lipsă de timp în secolul nostru și niciun scriitor adevărat n-are când să se joace de-a experimentele: încercarea cea mare este să te exprimi și să exprimi un adevăr. Un adevăr important”. ■ Alice Mănoiu satirizează dulcele stereotipă a producțiilor cinematografice românești, cu blonde suave și brune îndrăznețe, nelipsita „noapte adâncă, propice patimilor...”, sub titlul *Comedia cine-lirismului autohton*: „Operetă bufă! Cam pretențios! Ca să montezi un *Marco Polo* dâmbovițean ori o *Prințesă a circului* autohton îți trebuie simțul muzicii și riscul arenei. Ai noștri regizori n-au decât simțul... cinematografic. Să-i încurajăm, deci”. □•N. Carandino are o opinie aparte despre conceptul de „teatru experimental” al lui H. Lovinescu: „Teatrul „Ion Creangă” își împlinește pe tăcute, la adăpostul trompetelor mari ale notorietății și ferit uneori chiar de ascuțitul penelor critice, o misiune asupra căreia s-ar cuveni într-o bună zi să insistăm. Fiindcă teatrul cel nou acolo se plămădește, și mai puțin în laboratoarele aproximativ experimentale”. □•Grigore Smeu discută despre *Previzibil și imprevizibil în epică*: „Asaltați ani în șir de principalizări excesive ale procesului de creație, de unele teoretizări schematizatoare, scriitorii și criticii invocă astăzi, adeseori, comportările, stările, situațiile imprevizibile. Fenomenul cel mai îmbucurător – s-a afirmat în ultima vreme – l-ar constitui părăsirea prozei cu eroi și situații previzibile, lăsându-se să se înțeleagă că această părăsire constituie o revenire a prozei la condiția artei. Aprecieria foarte categorică, exclusivistă, riscă dărâmarea unui conformism prin înscăunarea altuia. Simpla absență (ca și simpla prezență) a eroului foarte proeminent nu constituie – prin sine însăși – un criteriu de apreciere a valorii artistice”. ■ La 75 de ani de la nașterea poetului singuratic și vulcanic, care a sfârșit tragic, înainte de vreme, *Arta lui Maiakovski* este în atenția lui Edgar Papu: „Maiakovski ar putea fi considerat, într-un fel, un mare nedreptățit. Afirmăția sună, desigur, paradoxal, fiind vorba de un poet care a recoltat atâtea sufragii. Îndeobște, nedreptățiii sunt artiști defăimați sau – ceea ce este și mai rău – ignorați. Maiakovski, însă, face parte din categoria mai rară a nedreptățitorilor elogiați”. □•*Atlas liric* sărbătorește 20 de ani de la semnarea tratatului de priete-

nie româno-cehoslovac publicând traduceri din poeți cehoslovaci: Jiri Sotola, Jan Brezina, Jaroslav Seifert, Ivan Mojic, Vladimir Janovic. □•*Julio Cortazar - Trădare sau evoluție?* este titlul unui articol nesemnlat despre scriitorul pasionat de Borges care a început să devină celebru prin poezie, povestiri, apoi printr-un roman în stilul lui Joyce și un roman eseistic: „Saltul mortal în afara timpului pentru a cădea pe celălalt tărâm, în eternitate”. □•Rubrica *Prezențe românești* remarcă tipărirea unui album, la Rio de Janeiro, ce prezintă opera lui Brâncuși și a altor sculptori români clasici și contemporani.

● [„*Tribuna*”, nr. 29] Andrei Roth scrie despre *Marxismul și structuralismul contemporan*: „Nu numai cărțile – și doctrinele își au soarta lor. Învățătura lui Karl Marx își exteriorizează potențele creatoare, ca azi, după 150 de ani de la nașterea gânditorului, în mai mare măsură decât în timpul vieții sale. Și nu numai în sensul că a prins viață în existența cotidiană a unor sute de milioane de oameni în țările socialiste și în mișcarea celei mai de seamă forțe progresiste a contemporaneității pe plan mondial, deși pătrunderea sa în practica transformării realității stă la baza tuturor succeselor sale teoretice.[...]Structuralismul posedă o anumită forță de atracție datorită promovării ideii de totalitate, inerentă spiritului filosofic în esențialitatea ei... Pe de altă parte însă structuralismul promovează ideea de totalitate numai în aspectul său formal și nu sub cel de conținut. De aceea, demersurile sale se limitează în fond tot la sporirea cunoștințelor de ordin particular cu privire la domeniile investigate ale realității ”. □•Crișan Mircioiu descoperă *Un volum corectat de C. Pavelescu*: „O întâmplare norocoasă a făcut să găsim în aceste zile un volum din *Epigramele* lui Cincinat Pavelescu, tipărit la «Ramuri» – Craiova în 1928, corectat și adăugit de el.[...] În sfârșit la o serie de epigrame, poetul a precizat persoana căreia îi era adresată, cei mai mulți confrăți de-ai săi într-o scris, fapt care dă o anumită savoare în plus epigramelor sale... ”. ■ Ion Vidrighin descrie noul cotidian «*Tribuna Sibiului*»: „De câteva luni apare la Sibiu... ziarul cotidian «*Tribuna Sibiului*». Bucurându-se de o popularitate lăudabilă... ziarul se remarcă mai ales prin numerele cu profil literar și artistic. Remarcăm, în acest sens, contribuția unor colaboratori ca Maria Fanache, Ion Holhoș, Nicolae Nistor, Ladamiss Andreescu, Paul Constant... Dar ceea ce face ca ziarul sibian să se remarce în mod deosebit, pe plan cultural este cu totul altceva. Și anume: publicarea unor texte și manuscrise inedite aparținând celor mai de frunte reprezentanți ai literaturii și culturii românești”. □•V. M. semnează textul *Peisaj editorial*, în care este vorba de două volume de critic, aflate într-o fază avansată tipografică: „I. Manițiu – *Gong*, titlu semnificativ, care ne introduce în lumea teatrului... și Ion Chinezu, *Pagini critice*, un volum selectiv privind mișcarea literară și de idei din țara noastră, mai ales din Transilvania interbelică. ■ Teofil Răchițeanu realizează prezentarea succintă a patru volume: trei volume de poezie și un roman. □•George Dan, *Romanțe marinărești*: „George Dan vine în fața publicului cu câteva zeci de balade și romanțe marinărești, care sunt la urma urmei dulci cântece de modă veche, pe care, citindu-le, ai tot timpul

impresia că de undeva... te acompaniază o imensă orchestră de mandoline”.

□•Iosif Naghiu, *Teama de păsări*: „Un anume ermetism al acestei poezii pune în dificultate pe cititor. Cu atât mai mult cu cât se alunecă foarte des în improprietăți de limbaj nu prea fericite”.

□•Cezar Petrescu, *Romanul lui Eminescu*: „Apărută recent în cea de a 8-a ediție (prima a apărut în 1935), cartea lui Cezar Petrescu ... narează cu mijloace românești viața celui mai mare dintre poeții noștri, Eminescu, devenit erou literar”.

□•Florin Mihai Petrescu, *Concert minus unu*: „Ne place că Florin Mihai Petrescu evită acel fals modernism prezent în 80% din volumele tinerilor și mai tinerilor noștri poeți. Poezia aceasta e în primul rând sentiment. Și e un lucru sănătos. E, cred, singura cale de a te apropia cu adevărat de inima cititorului”.

■ Mircea Vaida continuă seria *Ospățul lui Trimalchio*, tratând în acest număr subiectul intitulat *Moara ideilor*: „Morile rămân sublime simboluri, metafore încântătoare. Și nu pot să nu-mi amintesc că acum patru ani a murit Ion Vinea în lumina zilei de iulie, moara lui zveltă cu aripi albastre și diafane de libelulă s-a oprit în tăcerea dintre două mari suspine”.

■ Prin *Procesul literaturii*, Radu Ilin vrea să spună: „Constatând pesemne starea sa de răzvrătit, artistul intră în panică și începe să confunde pe critic cu un dușman... Probabil de aceea artistul uită, nu o dată, că el singur nu poate fi și intermediar între opera lui și public, fiind necesar acest critic, mult hulit, pentru că te admonestează sau pentru că te laudă”.

■ Constantin Cubleşan descrie romanul lui Al. Ivasiuc, *Interval*: „Romanul ... se refuză epicii propriu-zise. Cele trei părți nu încheagă decât o extrem de sumară schemă narativă, aproape neglijabilă și în orice caz fără miză în economia cărții, decât în sensul speculării unei valori arhitecturale simbolice pe care o oferă evoluția cuplului de protagoniști. [...] Literatura ... pe care o face Al. Ivasiuc poate fi sau nu acceptată, metoda sa analitică poate fi anulată sau adulată, romanelor sale li se pot găsi excepționale deopotrivă cu grave carențe ș. a. Oricum, însă, ne aflăm în fața unui scriitor de reală forță creatoare, care poate avea de spus un cuvânt greu în evoluția romanului nostru actual”.

■ O prezentare a lui *Eugen Ionescu – cronicar plastic*, face Emil Manu: „Cunoscut mai mult pentru articole de critică literară... Eugen Ionescu este prezent în publicistica românească și prin cronicile sale plastice, înserate cu regularitate în revista lui Liviu Rebreanu, «România literară» (1932-1934).[...] Cronicile lui Eugen Ionescu sunt simple notații critice, impresii de moment, radiografii fugitive. Cronicarul nu le plasează în niciun fel de context critic sau istoric”.

19 iulie

• [„**România liberă**”, nr. 7385] Sub titlul *O importantă operă de sinteză*, este Alexandru Dima prezintă volumul al doilea din *Tratatul de istoria literaturii române*, elaborat și apărut sub egida Secției de științe filologice a Academiei Române, girat de un comitet general de coordonare prezidat de academicianul Emil Petrovici și de academicianul Al. Philippide, președintele Secției de literatură și artă. Organizarea volumului implică o etapizare necesară, intervalul 1780 –

1830, centrat pe activitatea culturală a Școlii Ardelene, a cărei redactare a fost condusă de I. C. Chițimia, fiind urmat de intervalul 1830 – 1859 – etapa romanismului pașoptist, dirijată de profesorul Paul Cornea, și de intervalul 1859-1867, premergător Junimii, a cărei redactare a fost dirijată de Eugen Todoran. Direcțiile de lucru au urmărit, pe de o parte, „evoluția procesului literar ca totalitate”, iar pe de altă parte, elaborarea unei serii de micromonografii ale scriitorilor de prim-plan și ale celor de plan secund, respectiv aproximativ 100 de scriitori integrați în diferite mișcări, curente sau grupări literare. *Introducerea generală*, în care sunt explicate „procesul succesiunii curentelor și școlilor literare”, interferențele dintre acestea și aderența tuturor la o literatură unitară, asigură, împreună cu cele trei introduceri parțiale, sintetice, unitatea de ansamblu a *Tratatului*.

• [„**Contemporanul**”, nr. 29] *Suflul înnoitor al Partidului* este aclamat pe pagina întâi. Atenția este îndreptată spre elita profesională a țării, asumată în solidaritatea „luptei” pentru realizarea comunismului: „Împreună cu întregul popor, intelectualitatea țării noastre exercită un rol activ în viața noastră socială, creând opere durabile în știință, tehnică, literatură, artă, purtând făclia celor mai înaintate și cutezătoare tradiții ale gândirii românești, străduindu-se ca mesajul talentului și geniului poporului nostru să strălucească în constelația culturii și civilizației universale.” ■ George Ivașcu îl evocă pe Arghezi, insistând asupra încadrării lui în veacul în care a trăit și în spațiul dialecticii: „Universul poeziei argheziene este ideologic – în sensul multiplelor incidente ale însuși procesului de cunoaștere, ca atare al situației poetului în lumea atâtor răspunsuri serbede sau betege. Setea de absolut, de trăire în spirit, zbaterea între Cer și Pământ, acest de atâtea ori și în atâtea moduri reiterat dualism, de Prometeu și Demiurg, mereu înfrânt dar mereu ridicându-se, – în aceasta stă și marea tensiune modernă a acestei poezii, tranșa ei de umanitate, aura ei de autentic umanism. [...] După ce în *Cântare Omului*, umanismul contemporan și-a aflat în Arghezi unul dintre cei mai profunzi și mai elevați, în același timp, rapsod, – dintre aceia care situează gândirea pe cea mai înaltă treaptă a ei, volumele din acest al șaptelea deceniu aduc în lirica argheziană o tonalitate nouă, uimitor de proaspătă și originală într-o poezie ce părea că-și dăduse la iveală toate marile ei comori.” ■ Nicolae Manolescu se aproprie de *Compendiul de istoria literaturii al lui Călinescu*: „Compendiul lui G. Călinescu ne obligă să reinterprețăm toate aceste noțiuni elementare. *Istoria estetică* a literaturii înseamnă nu numai altceva decât raportarea mecanică a literaturii la istoria socială; dar nu înseamnă nici măcar istorie în accepția curentă a termenului. Ar fi bine s-o definim drept coerență de valori, care, sub raport istoric – deși reală – rămâne totdeauna secundară pe lângă contemporaneitatea lor profundă.” ■ Florin Mihăilescu face observații esențiale despre *E. Lovinescu și impresionismul critic*: „Disociind, așadar, între orientarea faguetiană și cea pur impresionistă, Lovinescu urmărea desigur să-și delimiteze o poziție proprie pentru a scoate critica sa de sub acuzația de lipsă de autoritate, pe care o găsea potrivită doar unui anume impresionism și nu acelaia pe care îl

preconiza el ca fiind cel adevărat. Criticul încerca astfel o absolvire a atitudinii sale printr-o redefinire a conceptului, în urma căreia nu mai rămânea însă prea mult din ceea ce îndeobște s-a înțeles și se înțelege încă prin impresionism. [...] Iată deci o situație paradoxală, plină de repercusiuni: afirmându-se ca impresionist, însă în accepția sa, Lovinescu a putut fi luat foarte ușor drept un partizan al arbitrarului subiectivist. În vreme ce el se străduia să sporească demnitatea și autoritatea unui curent compromis prin personalism fără cârmă, făurindu-i o nouă definiție, rivalitatea literară și, pe urmele ei, o opinie publică lesne de câștigat s-au folosit cu ușurătate de ambiguitatea termenului pentru a lovi într-o acțiune a cărei probitate a fost ireproșabilă. Și astfel Lovinescu a devenit victima propriului său gest, ceea ce, să recunoaștem, dacă a fost destul de ușor să se întâmple, n-a fost totuși mai puțin nedrept.”

20 iulie

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 5960] C. Stănescu scrie despre *Pro și contra clemențelor editoriale*, în trei secvențe tematice: „Este o avalanșă de volume de versuri căreia, ca lector, îi fac față cu greu. [...] E prea multă grabă în a publica un volum. Autorii insistă, editurile cedează și așa apar multe cărți pe care, sunt sigur peste foarte puțină vreme, un an, doi, autorii și le regretă. [...] După aproape opt ani, colecția a străbătut un drum nescontat de la grandoare la anonim. O apariție care să impună un nume nou, o carte nouă, ține de mult de trecut [...] A publica multe debuturi poate să însemne a depozita multe cărți dacă nu are în vedere criteriul estetic. O editură nu se confundă cu un birou de audiențe în care intrarea se face cu număr de ordine și unde primii veniți au întâietate.” □•Sub titlul *Creația se sprijină pe datele sensibile ale existenței*, Cezar Baltag afirmă tranșant: „Sunt și eu unul dintre aceia care știu și cred că lumea există și poezia pe care o scriu se vrea postulată de acest adevăr. Gândirea poetică, oricât ar sublima diversitatea impresiilor din realitatea exterioară, nu poate avea, totuși, o existență atât de diferită de ceea ce ar putea să-i corespundă concret în această lume, încât să poată trăi în conștiință o viață aparte, fără a se comunica și altor conștiințe.” □•Dan Laurențiu stabilește că *Locul poetului în viața spirituală a națiunii*, e vecin cu eternitatea: „Dacă istoria se ocupă cu succesiunea faptelor reale, determinate crono-spațial, poezia este proiecția lor ideală în orice fragment crono-spațial izolat, dar la fel de reală sub aspectul eternității.” ■ Adrian Păunescu publică poemul *Aer enorm*, iar Constanța Buzea semnează poemul *Motiv*.

• [„**Cronica**”, nr. 29] Un editorial de N. Barbu despre *Condiția teatrelor naționale* deschide acest număr. ■ În rubrica sa, *Jurnal*, Cornelii Ștefanache critică volumul al doilea al *Istoriei literaturii române*, publicat de Academia Română, prin prisma eterogenității metodologice, fiindu-i de preferat tratate scrise de un singur autor. □•Sub titlul *Mărturisire*, apar fragmente din discursul lui Demostene Botez de la Academia Română, cu ocazia împlinirii vârstei de 75 de ani. ■ O nouă anchetă a revistei se ocupă de istorie: *Cercetarea istorică în discuția*

istoricilor (în dialog se află: C. Cihodaru, A. Karețchi, Gh. Platon, I. Caproșu, D. Ciurea, Gh. Buzatu, L. Boicu). ■ Liana Dumbravă scrie despre festivalul Animația 68. ■ *Vis antitetice* este unul dintre cele două poeme (acesta dedicat lui G. Călinescu) pe care Leonid Dimov le publică în paginile de literatură, alături de un fragment de roman de Corneliu Ștefanache. ■ Haralambie Țugui publică o recenzie – la *Contrapunct* – despre volumul de proze numit *Doamna străină*, (Editura Tineretului, 1968) de Laurențiu Fulga. ■ M. N. Rusu scrie, la rubrica *Dicționarul premiilor literare românești*, despre poezia lui Geo Dumitrescu. *Libertatea de a trage cu pușca* obține premiul Scriitorilor Tineri, acordat de Fundațiile Regale în 1946. Criticul găsește o filiație între suprarealismul interbelic – poezii „sacrilegi” din jurul lui 1945 și modernistii Marin Sorescu sau Nichita Stănescu – până la Virgil Mazilescu. De altfel, Geo Dumitrescu și C. Tonegaru sunt poezii care, conform criticului, „au reușit să opereze reducția suprarealistă la clasicism”. ■ Al. Andriescu scrie despre volumul de versuri al lui Florin Mihai Petrescu, *Concert minus unu pentru pian și orchestră*. (E.P.L., 1968) Din stirpea simbolizatorilor care visează la alte lumi, Petrescu combină ironic elemente ale civilizației moderne cu spații compensative, într-o poezie anti-mașinistă. F. M. Petrescu „își urmărește absorbit himerele asfaltului, întemeindu-și visul pe datele unui univers care-și are aceeași legitimitate poetică astăzi, ca cel agrest sau silvestru populat altădată, cu aceeași naivitate, darul ales al poezilor de nimfe, fauni și satiri.” ■ În cadrul rubricii sale de teorie, Adrian Marino scrie despre grupul de poezie *Atelier*, al cărui vârf de lance este Michel Deguy și care, într-un moment de culme al literaturii de avangardă, 1968, preiau de la Mallarmé și de la Valéry – sau, mai generic spus, de la ideologia „artei pentru artă” – programul unei poezii formaliste, autosuficiente, *in process*. Autorul consemnează și programul grupului în materie de teatru dar mai ales – prin pana lui Olivier de Magny – în critică literară, una pentru care literatura este, în ton cu discursul blanchotian, un semn al absenței, al vidului. Marino vede în această „direcție a criticii europene deschise” un „concept al absenței fecunde, care generează, după împrejurări – prin întoarcerea la implicit, latent și preformal – poezie, teatru sau critică. Distanța noastră față de această orientare este evidentă” – conchide criticul. ■ Merită menționarea, în traducerea lui Dan Mănuță, a piesei pentru televiziune realizată de Samuel Beckett, *Eijo*. ■ Pe ultima pagină, Ion Tiba traduce schița *Nădejdea* de Slawomir Mrozek.

● **[„Flacăra”, nr. 30]** Lucian Raicu recenzează romanul lui Marin Preda, *Intrusul*, volum care „se citește cu o reală satisfacție civică, cu un sentiment acut al recunoașterii adevărului. [...] Literaturii convenționale, marele prozator i se opune cu un puternic instinct țărănesc, înnăscut, cu o liniștită decizie de a spune adevărul oricât de amar, fără șovăire și fără abateri”. ■ Dan Deșliu critică „grija Pentagonului pentru securitatea mondială” în articolul *Cine plătește?* ■ Zona de *Carte* din cadrul rubricii *Memento* este inaugurată cu o semnalare a apariției compendului de Istoria literaturii române de G. Călinescu, ediție îngrijită de Andrei Rusu,

cu o postfață de Al. Piru. ■ Volumul lui Toma Pavel, *Fragmente despre cuvinte*, este considerat „o serioasă tentativă de reîncetățenire a eseului în peisajul nostru literar”. □ „Un volum epuizat fulgerător din librării” este *Avangarda artistică a secolului XX* de Mario de Micheli, apărut la editura Meridiane ■ La Editura Academiei apare *Palia de la Orăștie*, ediție îngrijită de Viorica Pamfil.

● **[„Lucafăru”, nr. 29]** Gabriela Melinescu desemnează eseul Măsura tuturor lucrurilor în care meditează la condiția poeziei. „Ființă gânditoare poezia își dă sieși un conținut universal, ea este în sine și pentru sine cuprinzând toate lucrurile acestei lumi. Luată în acest sens, literatura și-a creat o existență aparte, o biologie stranie la care nu avem acces decât ca simpli contemplativi a ceea ce ni se pare că am creat. S-a vorbit despre spațiul nostru psihologic, despre spațiul nostru lingvistic, dar trebuie făcută distincția netă între spațiul poeziei, și spațiul celorlalte stări de spirit. Așa cum se ignoră spațiul nostru interior biologic dintr-o stupidă bine înțelegere, așa se ignoră și spațiul interior al poeziei, legile ei naturale, poezia fiind judecată din punctul de vedere al exteriorului ei. Ce minte luminată în afară de a poezilor va judeca poezia în sine, poezia din punctul de vedere al poeziei și nu din altele exterioare ei? Cum știința progresează, cum adevărurile ei se anulează unele pe altele, [...] poezia, nu progresează, aparent nu are viitor. [...] Adevărul ei primordial l-a spus Homer acum 2000 de ani, de atunci nimic nu s-a schimbat, nimic, toți marii poeți care au existat după Homer n-au făcut altceva decât să-l ajungă având tot timpul măsura primordială a lui. Dacă cumva emițătorii de poezie nu ar fi avut precum Homer două mâini, două picioare, doi neesențiali ochi cu vedere, sau nu, și ar fi avut trei mâini, nenumărate picioare, patru creiere, o infinitate de simțuri, poezia ar fi evoluat conform matricei biologice care a generat-o. [...] Invenția nu ține de conținutul universal al poeziei ci de raportul ei exterior – subiectiv cu fiecare auditor în parte. Reacția la auzul unei poezii de Rilke este identică cu neobișnuita spaimă la auzul unei ființe necunoscute, extraterestre, poate, o sumedenie de lucruri pe care nu le știam până acum le asociem auzului acum, conținutul universal al poeziei comunică interiorului meu cu vagi radiații prin care eu aș putea cunoaște poezia în sine. [...] Dar, pentru ea totuși câțiva zeci de ani acceptăm persoana fizică a poetului, o suportăm cu greutate, cu dificultate căutând să identificăm momentele morale ale vieții sale cu ființă poeziei, ne întrebăm dacă poetul creează într-adevăr poezia sau poezia naște poetul... [...] Posteritatea poetului deci este o abstracțiune ca și prezentul, ca și viitorul lui. Într-o lume virginală se întâmpla miracolul în care poezia îl recunoaște pe poet. Poezia în această lume albă cade pe potriva oaselor unui om apropiindu-l de, universalul conținut al său, așa cum ea poate să cuprindă în sine măsurându-le și limitându-le toate obiectele și ființele De o exagerare, de o închipuire exaltată nu este nevoie acum pentru ca poezia să fie judecată în sine, existând independent de matricea sa, poetul, sau pur și simplu să fie acceptată ca atare fără comentarii. Suntem obligați fatal să ne credem părinții puri ai poeziei care din clipa nașterii ei devine străină de noi, nici o trăsătură, nici un dinte, nici o sprânceană nu seamănă

cu a poetului care a creat-o. Mă amăgesc având iluzia că suntem mai frumoși, mai generoși, mai energici, mai necruțători decât poeziile pe care le scriem”.

■ Articolul lui Gheorghe Pituț, așezat, ca și cel al Gabrielei Melinescu, sub titlul generic *Tendințe, stiluri, opinii* reclamă neînțelegerea cauzată de neatenție sau, alteori, de superficialitate a criticii față de creația lirică. „Poezia trăiește din viața concretă a creatorului ei. Reportajele versificate și lozincile n-au avut și n-au putere, de convingere artistică. Se vorbește mereu de greutatea de a înțelege unele producții literare, despre starea lor criptică. Aceasta ca o învinuire dinafară. Dar dacă nici criticii (obiectivi) nu înțeleg anumite poezii înseamnă că autorul ori se situează într-o lume intangibilă (cazuri rare) ori a ținut să fie obscur cu orice preț”. [...] Nu cred că scriitorul trebuie să-l pună pe critic în situația de a fi ghicitor. Dar când ceea ce ai vrut să spui e clar sau aproape clar și totuși graba exegezei trece peste câte jumătate de carte sau constată fulgerător că faci parte din familia unor poeți care au apărut mai târziu decât tine, atunci poți să bănuiești că n-ai fost citit decât ca pentru a fi mântuit de o treabă. Sigur că e mulțumitor să crezi că te-ai ocupat de toată lumea. Intenția pe care am inculcat-o fiecărei poezii poate să nu fie observată cu ușurință și aici găsesc singura scuză de care aminteam și anume că intenția, dacă nu în toate cazurile, de cele mai multe ori scapă istoricului. În poezie nu consider că a fi astfel sau altfel de poet înseamnă mare lucru, ci în primul rând a fi tu însuși. N-ar trebui să existe nici o îngăduință pentru cei care din o sută de poezii în mai mult de 99 au mințit numai pentru că neistovitul vocabular cedează orice cuvânt doar cu prețul luării lui aminte”. Indignarea poetului crește pe măsură ce discursul său argumentativ se încinge, devenind „prea metaforic”. „Și fiindcă a venit vorba de cuvinte, împotriva neîncrederii la modă eu mai cred în acestea fiindcă alt mod de exprimare mai la îndemână nu s-a descoperit. Mai cred că undeva fiecare cuvânt e dublat de originea lui care trebuie să arate ca un animal adormit. Vina care mi se atribuie, de a nu pune prea mare preț pe cuvinte, o recunosc numai când e vorba de respingerea calofiliei fiindcă pe mine încă mă interesează enorm de mult ceea ce spun. Poezia trebuie să fie viziune paralelă realității, hrănită dintr-un concret imaginar peste care trebuie să bată întotdeauna un vânt necunoscut. Dacă ai mereu senzația vie că ai pierdut ceva, că nu e un noroc, ci o vinovăție că tu ai scăpat când s-au înnoptat trei oameni perfect sănătoși lângă tine, că-ntotdeauna cel pe care-l aștepti și vine ar trebui să fii altul, că mai mult de jumătate din oamenii pe care-i știi au o teamă cosmică atunci se justifică existența poeziei așa zis metafizice”. Convins de rolul jucat în evoluția poeziei românești, Gheorghe Pituț își încheie astfel expunerea: „Îmi dau seama că e un risc să spui că poezia contemporană (vârfurile ei) a evoluat față de poezia dintre cele două războaie. Am convingerea însă că ea a evoluat. Nu încap aici nici o analogie de termeni privind bunăoară evoluția din lumea organică. Dar mai multe nume despre care vor ști și alte timpuri îndreptățesc credința într-o evoluție spirituală a poeziei noastre. Hotărârea și înfăptuirea acesteia de a, face un lucru serios din adâncul ființei lui trebuie s-o ia fiecare om. Eu sunt

hotărât fiindcă am sentimentul că dacă voința și fapta mea ar stârni fie și numai o nespuse mică tresărire Ființei universale legătura mea cu Absolutul s-a și înfăptuit”. ■ Cronica fantezistă a lui Marin Sorescu are în centrul ei pe Ion Țuculescu la care poate fi întâlnită o intensă „stare de meditație”, „ca la niciun alt pictor român”, „obsesia sa capitală” fiind „ochiul”. „Dacă e vorba de folclor, arta lui Țuculescu se apropie mai mult de stilizarea descântecelor, vrăjilor, blestemelor, enigmelor populare. A fost el un decorativ? Chiar când pare a fi așa, ritmul lui are funcții magice. Pictura un descântec de culori, luate de la florile de câmp, de pe buruienile din marginea șanțului: alb de la laptele cucului, verde crud de la cucută. Țuculescu sfințește, lucrurile, figurile, abstractizându-le, împingându-le până la granița măștii primitive. O sfințire prin păgânism, sentimentul lui religios are straturi mai adânci, autohtone. [...] Pe Pârvan îl fascinau civilizațiile primitive, cioplite în piatră: Brâncuși va ciopli el însuși această piatră, culeasă de pe prundul vremilor; Brâncuși, Pârvan, Țuculescu... Dacă la aceste nume mai adăugăm vreo câteva (unele uitate: de altele lumea s-a și plictisit grozav, nu că le-ar fi studiat opera, ci din cauza unei critici minore, care banalizează prin modă și interpretări pedestre) vom avea imaginea unei forțe spirituale, a unei efervescente creatoare nemaipomenite, până acum de curând”. ■ Semnează versuri, în acest număr, Dieter Schlesak, Mircea Ivănescu și Constantin Ștefuriuc Alături de acestea apare nuvela lui Constantin Constantinescu, *Frica*, proză cehă de Hana Prošková, *Nesomn*, în traducerea Sandei Vidrighin.

• [„**Glasul Patriei**”, nr. 21] Apare poezia *Pământul țării* de Nichita Stănescu. ■ În rubrica *Noutăți editoriale*, Nichifor Crainic scrie despre Dumitru Popescu [Dumnezeu] sub titlul *O carte înțeleaptă*: „O carte de eseuri, excepțională, a publicat în ultimul timp Dumitru Popescu, intitulată curios, *Biletul la control*. Curios în aparență, dar potrivit cu scopul urmărit de carte. Titlul sugerează intrarea la un spectacol, dar aici nu e vorba de spectacole, ci de intrarea într-o comunitate și anume în societatea comunistă sau mai precis socialistă și nu ca spectator, dar ca participant activ la această societate.[...] Ca aderent convins și convingător al noii societăți născute din revoluție, Dumitru Popescu și-a format o imagine clară despre această societate, despre cum trebuie să fie pentru a fi mai bună, mai umană, mai perfectă decât toate societățile omenești desfășurate în decursul istoriei. [...] Astfel, această carte adâncă, plină de înțelepciune robustă a lui Dumitru Popescu, scrisă la nivelul clasic, e un minunat îndreptar în educația tineretului generației socialiste”. ■ Radu Gyr publică reportajul *Făgărașul ieri și azi*. ■ *Cartea românească peste hotare* este subiectul articolului semnat de Pompiliu Matei: „Cartea românească din diverse domenii a devenit prin tematică și conținut, o prezență remarcată la toate manifestările internaționale ale genului (târguri, expoziții, concursuri etc.). Sub forma unor coeditări, fie tipărită în alte țări, fie tipărite în România, în limbi străine, ea își găsește loc din ce în ce mai precis în planurile de apariții ale unor case editoriale cunoscute. [...] După cum este firește, pe primul plan se situează literatura noastră beletristică, publicată tot

mai mult în străinătate. În Japonia a apărut recent *Desculț* de Zaharia Stancu; aceiași *Desculț* și *Ion* de Liviu Rebreanu sunt în curs de apariție la «Twayne Publishers. Inc.» în S.U.A. O antologie de nuvele românești a văzut lumina tiparului la «Manesse Verlag» în Elveția și una la «Fischer Verlag» în R. F. a Germaniei. De o apreciere deosebită se bucură cele două antologii de poezie românească, una editată mai de mult în Italia și una recent, la Paris. Tineri poeți, de pildă Marin Sorescu, sunt solicitați în Elveția. În Anglia urmează să apară *Jocul cu moartea* de Zaharia Stancu și o antologie de nuvele românești. Tribună a realităților trecute și prezente din țara noastră, literatura română trece din ce în ce mai dens de la un meridian la altul”.

21 iulie

• [„Scânteia”, nr. 7770] Radu Boureanu publică *Pe marele platou*: „Scriitorule, desigur că n-ai uitat perioada formalismului impus în tratarea unor subiecte legate de adevărul vieții și de formele muncii creatoare de valori, de viață. Nimic nu te obligă la anecdotă și la tehnicitate. Cea mai mare tehnică este observația vieții, descoperirea continuă a omului, a altor oameni, și a sublinierii, numeroase și colorate cu umanism, a mereu necunoscutelor insule ce așteaptă să fie descoperite. [...] Trebuie să ne despărțim de estetism de înghețare în fața unor atari perspective, a unor atari modele. Fiindcă sunt oameni care, temându-se de aceste forme, de aceste realități se lasă lunecând într-o falsă atitudine vizavi de această lume, de acest univers grandios, care ne dă lecții, ne impulsionează să ne dezvoltăm posibilitățile pe ritmul și simbolurile realității creatoare făurite de artiști ai muncii, care încheagă sub ochii noștri adevărate mișcări de epopee”. ■ Ziarul publică ancheta socială *Ce se afirmă ca valoare supremă în arta contemporană?*, realizată de Dorian Costin și Mircea [Horia] Simionescu: „Secolul nostru a deschis, mai mult decât oricare altă perioadă a istoriei, orizonturile cunoașterii umane, ritmul și volumul descoperirilor și invențiilor, producând în societate și în viața fiecărui om adevărate mutații. [...] Oglindind o realitate structural nouă și în același timp întemeiat pe o îndelungată tradiție realistă, umanismul socialist al artei românești de astăzi realizează o indisolubilă trăsătură de unire între general-uman și concretul zilelor noastre, între permanențele culturii și integrarea ei în aspirațiile prezentului. Societatea socialistă pune în centrul preocupărilor sale omul, efortul conjugat al întregii societăți pentru perfecționarea morală a ființei umane. Arta e unul din mijloacele cele mai eficiente de a acționa direct asupra conștiințelor, de a determina o atitudine avansată a omului față de societate, de colectivitate, de lumea în care trăiește. Acele opere de artă în care se regăsesc marile întrebări și marile răspunsuri etice ale epocii contemporane exercită o influență decisivă în formarea profilului uman, a personalității în socialism. Ele se transmit din generație în generație, devin adevărate «cărți de căpătâi». Apare astfel un decalaj categoric între modele și curente efemere care par la un moment dat «ultramoderne» și valorile supreme pe care le selectează cel mai sever judecă-

tor – timpul. Despre aceste aspecte, de mare actualitate pentru istoria culturii și de un larg interes, am cerut părerea unor oameni de artă care-și întemeiază opiniile pe experiența artistică contemporană”. La anchetă răspund: □•Petru Comarnescu: „Saturația față de arta abstractă, față de non-figurativ a început să se manifeste încă de mai mulți ani și se accentuează mereu în țările unde, la un moment dat, abstracționismul căpătase predominantă. [...] Unii artiști și critici susțin că arta se cuvine să devină abstractă, mergând pe urmele științei, tehnologiei, formulelor invizibile. Personal, cred contrariul. Tocmai pentru că știința are a face adesea cu lucruri abstracte, nevăzute, deduse teoretic – arta are rostul de complini ceea ce ne răpește știința, ceea ce preia mecanizarea. Tocmai pentru că astăzi se gândește foarte mult teoretic, abstract, căutându-se adevăruri dincolo de percepțiile realității imediate, iar mecanizarea își are rosturile ei foarte utile, dar frustrând umanismul de valorile-i spirituale, tocmai pentru aceasta arta are îndatorirea de a adânci omenescul, de a stimula emoțiile și sentimentele nobile, de a povesti – sub diferite forme, mai sintetice sau, dimpotrivă, analitice, chiar cu detalii relevante – mărețiile vieții, de a aminti poezia și sublimul faptelor umane, frumusețile naturii și ale lumii. [...] Paralele cu știința, paralele cu mecanizarea sau dincolo de ele, arta poate aduce o cunoaștere mai vie, mai directă, mai grăitoare poate stimula, în felul ei, gândirea și sentimentele. Credem că rostul ei nu numai că nu a scăzut dar devine din ce în ce mai necesar pentru a umaniza și spiritualiza viața, pentru a caracteriza umanismul socialist, valorile înalte ale societății, delimitând marile coordonate ale existenței.” □•Theodor Grigoriu: „Arta este și ea o invenție umană și se adresează universului spiritual și afectiv al omului. Nu cred că artistul care manifestă dispreț pentru public este așa pentru că îl consideră pe oameni lipsiți de rafinament și sensibilitate. El este un mizantrop, iar cercetându-l mai amănunțit vei descoperi la el o hipertrofie a orgoliului, o maladie a simțului de comunicare. Nu ne putem înșela: ceea ce e caracteristic *la un artist normal* este dorința lui de a comunica. Sau altfel spus, un artist izolat este un eșec al comunicării la un anumit moment. [...] Fapt e că arta nu s-a născut ca un joc gratuit, pentru că în acest caz ar fi dispărut de mult. De aceea, socotesc că cheia perenității în artă nu trebuie căutată în formele sau chipurile sub care ni se înfățișează ea la un moment dat, ci în ceea ce este peren în sensibilitatea omului. [...] Un lucru pare sigur: e inutil să studiezi secretul perenității cutărei sau cutărei opere de artă majore, pentru că fiecare îl realizează într-un chip original, unic. De aceea, o repet, ceea ce trebuie studiat e omul. În el se află secretul a ceea ce poate deveni durabil în artă. Artistului îi revine dificila sarcină să descopere drumul către om.” □•Vasile Nicolescu: „Marea artă umanistă, realistă, e singura înzestrată cu capacitatea de a înfrunta timpul, de a rezista intemperiilor acestuia. Ea cuprinde în sămbure trecutul, prezentul și într-o măsură chiar viitorul, deoarece surprinde trăsături umane care nu se perimează de la o zi la alta. Desigur că o asemenea artă pretinde o mare putere de pătrundere, de înțelegere a vieții, un efort titanice de a desluși sensurile cele mai adânci ale realității. Acesta e efortul creației autentice.

A încerca să mimezi diverse modele zornăitoare și goale, numai pentru că la un moment dat se face zarvă în jurul lor, înseamnă a da dovadă de provincialism. Căci numai un provincial timid, care pășește pentru prima dată pe caldarâmul unei metropole, se zăpăcește într-atât încât să se lase furat de strălucirea falsă a unor vitrine modeste, mărginașe.” □•Lucian Giurchescu: „Deși în artă nu pot exista rețete, se poate susține necesitatea asigurării unor proporții în reprezentarea diferitelor «ingrediente» care au caracterizat teatrul de la începuturile sale și până azi – și dintre acestea nu trebuie excluse atractivitatea, căldura, sentimentul. [...] Patrimoniul culturii românești înmănușează valori care s-au înscris durabil în tezaurul artei universale. Opera dramatică a lui Caragiale, Camil Petrescu sau Lucian Blaga, de pildă, a adus în concertul culturii universale o contribuție specifică, mărturie a spiritualității poporului român. În eforturile de a crea un repertoriu contemporan de adâncă substanță, problema fundamentală care stă în fața slujitorilor de azi ai teatrului nostru este tocmai aceea de a surprinde și a reda transformările profunde din conștiințe, conflictele semnificative, cu o largă deschidere spre sensibilitatea și inteligența omului de azi. Semnificativă pentru acest moment, în arta universală, mi se pare a fi o anume ofensivă umanistă în viața artistică. Desigur, nu este vorba despre o revenire, despre epigonism, ci despre atingerea unei trepte noi, despre tendința spre un «realism» de un grad superior, în care sunt sintetizate și experiențele anterioare, căutările mai viabile sau mai efemere ale deschizătorilor de drum. Este o artă în esența ei despre și pentru om, o artă care aspiră la expresivitate și frumusețe, o artă contemporană nu prin alinierea la tehnicismul epocii noastre ci prin caracterul contemporan al problematicii ei”.

23 iulie

• [„Scânteia”, nr. 7772] În *Expresia poetică a celor mai nobile sentimente* Voicu Bugariu oferă, pe lângă argumentele teoretice, o miniantologie de poezie patriotică a momentului: „În literatura română, poezia sentimentelor sociale reprezintă una dintre direcțiile cele mai constante. Se știe ca însăși nașterea literaturii noastre stă sub semnul unui sentiment social fundamental, fiind dominată de ideea dovedirii originii reale a poporului și a limbii române iar apoi această literatură se dezvoltă ca formă de luptă împotriva aspirării naționale și sociale. Valoarea operelor reprezentative ale tuturor etapelor de dezvoltare ale poeziei românești este dată și de înalta lor vibrație patriotică și cetățenească. Profunda conștiință a unității și permanenței patriei și poporului a caracterizat creația scriitorilor noștri de frunte din toate epocile. [...] Se poate spune că până la eliberarea marea lirică românească a sentimentelor sociale a fost reprezentată mai ales de poezii în care patriotismul apărea strâns legat de lupta pentru eliberarea națională și socială a poporului și a patriei. De aici și caracterul mobilizator și protestatar al majorității acestor poezii, în care atitudinea patriotică și cetățenească se manifesta mai ales prin evocarea plină de patos a unui trecut de glorioase lupte și victorii

sau prin demascarea unor dintre inechitățile sociale din țară. [...] Expriarea sentimentului istoriei patriei este deosebit de semnificativă pentru evoluția lirismului poeziei noastre actuale. Cântând istoria, poeții noștri contemporani unesc într-o viziune unică măreția unei tradiții multisekulare cu perspectiva mirifică a viitorului comunist. Incandescența constructivă a prezentului unește trecutul și aspirațiile lui înflăcărate cu presimțirea lucidă și entuziastă a treptelor de aur ale comunismului. Cele mai remarcabile realizări ale liricii ce-și are originea în sentimentul istoriei unesc, astfel, într-o sinteză fulgurantă, timpurile patriei. Pe diferite registre de sensibilitate, concretizarea lirică a acestui sentiment se face auzită în mod impresionant. Iată poezia lui Adrian Păunescu *Țara e o columnă*: «Țara e o columnă, victorios deschisă, / Spre nou născuții zilei și spre minunea lor. / Din Decebal columnă – spre Decebal columnă / Prin sufletele noastre e vârful călător». Aceeași viziune unitară a vremurilor trecute, prezente și viitoare ale patriei se străvede și în versurile lui Grigore Hagiu din poezia *Vodă Cuza* [...] Comuniunea spirituală și afectivă a întregului popor, mai sensibilă astăzi decât oricând, și sentimentul unității acestuia în jurul partidului răsună în versuri memorabile: «Cu tot ce am aparțin acestui timp. / Lumina comunismului în zare / Deasupra Carpaților mei ca un nimb / Alungă noaptea care dispăre – / Cu tot ce am sunt al acestui timp, / Mă contopesc în imensa-i vâltoare». (A. E. Baconsky, *Cu tot ce am*). Sentimentul comuniunii cu timpul și oamenii de azi al patriei are câteva memorabile concretizări în poezia lui Grigore Hagiu, ca, de pildă, în *Sunt aerul...* [...] O nuanță lirică ce se integrează în acest context este și cea corespunzătoare sentimentului profund al dăruirii, al responsabilității sociale, simțite în gradul cel mai înalt și intim: «Tu care mă privești / cu chipul meu nevăzut, / cu auzul meu / de dinainte de naștere, / sferă-oglină, / numele tău îmi e inimă, / osul frunții lui Ștefan / îmi leagă tâmplele». (Cezar Baltag, *Patriei*). Cântând realizările poporului nostru, exaltând elanul lui constructiv, vibrația poeziei sentimentelor sociale atinge note dintre cele mai înalte. Fremătând de elanul și optimismul unui întreg popor, poeții se fac expresia unor direcții afective esențiale ale epocii contemporane: «Revărșați-vă aurul, valuri de grâne, / Din răsărit până-n apus! / Și aliniați-vă-n slavă, falnici, puternice, / Coloanele fumului, ce ne uimesc! / Fie ca-n veci / Să te cântăm în August / Și să învingi, / Pământ românesc!» (Aurel Rău, *Cântec în August*) sau: «Aceasta îmi e țara – Consânzeană. / Suava dragoste-n amurgul pur, / Pământul – neagra lui arteziană / Țâșnind în libertate și-n azur». (Ion Răhoaveanu, *Țară de cântec*). Multe dintre poeziile volumului *Roșu vertical* al lui Nichita Stănescu au o mare elevație a imnului, cântând harurile țării și ale poporului la un remarcabil nivel de interiorizare lirică: «Țară, tu treaptă de real și de vis / a destinului nostru / Țară tu pernă de piatră și de pământ / de care visurile noastre își sprijină / fruntea /.../ Țară, steag de piatră și de pământ / învelind trupurile. Și amintirea, / fără de moarte a fiilor tăi / Țară tânără, țară bătrână / țară materie, țară idee. / Noi suntem iarba primăverilor tale». (*Treapta de real și de vis*). Poezia sentimentelor sociale are printre poeții noștri contemporani, firește, încă mulți alți

reprezentanți. Toți poeții remarcabili de azi i-au dat glas. În zadar am încerca, deci, să facem o listă cu numele acestor poeți, foarte numeroși. În acest sens, poeziile pe care le-am citat mai sus n-au voit nicidecum să epuizeze tematica sau numele poezilor care s-au manifestat în direcția lirică aflată în discuție. Exemplele pe care le-am dat au fost, mai ales, ilustrări ale unei atitudini estetice. În peisajul liricii noastre actuale, poezia sentimentelor sociale și-a recâștigat mai ales prin intermediul unor volume publicate în ultimii ani, un loc estetic de prim ordin. O tradiție veche a poeziei noastre a fost reînnoțită, astfel, cu strălucire. Totuși, faptul acesta se face vizibil la parcurgerea unei arii mai întinse de poezie, o serie de producții facile, șablonarde, uzând de clișee, se mai pot observa în paginile unor volume de poezie și în coloanele revistelor. Scăderile acestor poezii țin mai ales de lipsa de transfigurare lirică, sunt scăderile dintotdeauna ale poeziei, care mimează epigonic o trăire sau un sentiment. Reușitele prevalează însă în chip evident asupra eșecurilor. Exemplele pe care le-am propus, deși puțin numeroase, sunt probante. Ele, ca și multe altele, necitate, ne determină să înregistrăm o sensibilă mișcare ascendentă a poeziei sentimentelor sociale de la noi, o mișcare către rafinarea tot mai subtilă a expresiei, către înregistrarea tot mai interiorizată și mai vibrantă a vremurilor noastre și a realităților lor memorabile. Poeții noștri sunt datori să mențină și să amplifice prin poezia lor această mișcare ascendentă, spre expresii poetice tot mai concordante împlinirilor epocii pe care o trăim”.

24 iulie

• [„România liberă”, nr. 7389] Nicolae Dumitrescu are numai cuvinte de apreciere pentru volumului de nuvele *Dreptul la dragoste*, de Corneliu Leu. Cartea cuprinde texte noi, dar și pagini reeditate din volumele anterioare, – centrate pe „insurecția armată din august 1944”. Corneliu Leu propune personaje articulate pe raportul dintre „problemele de ordin etic” și strategia autenticității confesive cu patină sentimentală. Confesiunea trimite, însă, mediat, spre autor, căci aceste personaje sunt, în opinia recenzentului, măști ale scriitorului. În acest fel, „multiplicându-se în personajele sale, el se purifică și se reface pe fundalul unui tip general uman”, traversând o serie de experiențe, „ale lui și ale eroilor săi”, raportate mereu la un „fond universal de înțelepciune”.

• [„Scânteia”, nr. 7773] Ilie Purcaru semnează reportajul *Orele clare de la Bumbăști-Livezeni*. □ Sorin Movileanu publică *Evoluția unei conștiințe lirice*, o cronică literară pentru volumul *Poezii* de Bartalis János: „Desigur, nu ne-am propus să întreprindem în aceste rânduri o analiză detaliată, ci doar să notăm câteva din impresiile cu care rămâi după lectura volumului de poezii al lui Bartalis János, expresie a unui suflet generos, prezent prin versul său în frământările unei epoci atât de semnificative, prin aspirațiile oamenilor, cât și prin transformările profunde pe care le-a adus în viața întregii noastre societăți. Un volum care ne înfățișează totodată evoluția unei conștiințe lirice, de la accentele de revoltă socială din trecut până la cântecul său de astăzi”. ■ Pompiliu Marcea scrie despre *Res-*

ponsabilitate față de destinul creației naționale: „Omul este o ființă rațională, prin rațiune se deosebește de restul viețuitoarelor. De aceea nu pot provoca decât zâmbete opiniile care reduc munca scriitorului la instinct, la reacția spontană, răpindu-i tocmai ceea ce conferă demnitate profesiei sale. Artistul nu poate niciodată țese un material inform, lipsit de convingeri sau de idei, din care să nu pricipi și să nu înveți, rămânând, după lectură, fără nici un profit de sensibilitate și de gândire. Suntem, evident, departe de vremea în care mai putea fi luată în considerație o artă tezistă, oglindirea pedestră a unor formule. Dar alungarea premeditată a ideilor, a sensurilor, a cugetării, a ideologiei lasă impresia de decadentism intelectual și etic. O asemenea atitudine ignoră spiritul de responsabilitate civică de care marea artă a fost și este mereu pătrunsă. Exclusivismul privind spontaneitatea creației artistice are la bază, bănuim, un fel de orgoliu al talentului. Despre un scriitor nu se poate discuta serios decât în momentul în care există certitudinea talentului. Evident, nu declarațiile proprii ale unui scriitor sau altul ne furnizează probe în stabilirea talentului, singura cale de a-l depista rămâne propria creație. Dar grija pentru afirmarea condiției de scriitor, identificată cu talentul, din partea scriitorului însuși este de înțeles. Ea nu trebuie, firește, în nici un fel admonestată, ci luată după ceea ce este. Altminteri, nimeni nu știe mai mult decât creatorul însuși câtă capacitate intelectuală, câte eforturi de transfigurare, câte cunoștințe, cât spirit speculativ, câtă logică, câtă «ideologie» compun o veritabilă operă literară. Talentul nud, fără aceste «auxiliare», nu duce la nimic. [...] Într-o epocă de uluitoare cuceriri ale eforturilor gândirii ignorarea, subestimarea sau disprețul față de această latură fundamentală a existenței umane echivalează cu o condamnare fără drept de apel. În apriga și neiertătoare luptă pentru cuceririle contemporane vor învinge acei care vor investi și vor consuma cea mai mare cantitate de gândire creatoare. Fiecare generație trebuie să aducă contribuția sa la progresul uman. Nu există epocă sau generație care să se culce pe laurii înaintașilor lor decât cu riscul de a fi ignorată de istorie. Nu ne putem îngădui o «pauză» în gândire, decât cu riscul de a produce o ruptură cu grave consecințe în lanțul istoric al culturii, zestre spirituală nu este decât un punct de pornire și un exemplu moral. Îmbogățind-o, ne facem datoria față de noi și îmbogățim moștenirea generațiilor viitoare în primul rând prin exemplul nostru. Această conștiință a continuității este, de fapt, spiritul de responsabilitate față de destinul culturii naționale, adică ceea ce e înobilează înainte de orice istoria unui popor”. □•Ziarul publică „*Nune mare și masă frumoasă!...*”, schiță satirică de Nicuța Tănase.

• [„*Viața studentească*”, nr. 27 – 28] O recenzie a lui N. Udrescu se apropie de volumul lui Mircea Malița, *Reperete autentice vocații*. □•In același număr „de vacanță”, apare articolul lui I. Dodu Bălan pe marginea cărții lui Dumitru Popescu (cel supranumit mai târziu și „Dumnezeu”), *Biletul la control: Un barometru al conștiinței noastre etice*: „*Lucrarea Biletul la control ne descoperă mai întâi în autorul ei un eseist și un gânditor profund al condiției umane, în accepția modernă, complexă și nuanțată a acestei străvechi noțiuni. Aceasta pentru*

că, Dumitru Popescu, având în centrul scrisului său omul real, în carne și oase, nu se arată preocupat de definirea abstractă a *naturii umane*, noțiune care implică de altfel o metafizică antologică incapabilă de a exprima ideea de *ființă umană*. Autorul observă și comentează – să zic cu un termen sartrean – *situațiile* în care natura umană acționează, trăiește, își stabilește *condiția* ei intimă... Lucrarea lui Dumitru Popescu este o adevărată propedeutică, oferind cititorului elementele de bază pentru știința de autocunoaștere sinceră și lucidă... Cartea lui Dumitru Popescu îmi pare un fin și precis barometru al conștiinței noastre etice. Și cum un barometru nu poate schimba starea timpului, ci numai o indică, tot așa și ea nu va rezolva singură toate problemele etice pe care le sesizează; rămâne însă un instrument deosebit de prețios pentru cunoașterea lor. Tocmai de aceea mi se pare că ea ar trebui să constituie îndelungi subiecte de discuții, în rândurile studențimii, ale tineretului, oamenii cei mai interesați de perfecțiunea și înflorirea eticii noastre comuniste, de finalitatea morală a acțiunilor lor”. □•Basarab Nicolescu recenzează volumul tradus și la noi, Rene Maheu – *Civilizația universalului – Inventar al viitorului*, Ed. Științifică, 1968, în eseu *Civilizația universalului și noul umanism*.

25 iulie

● [„Scânteia”, nr. 7774] ■ Sorin Movileanu și Mircea [Horia] Simionescu realizează ancheta *Se poate vorbi despre existența a două arte – una pentru publicul larg și alta pentru „inițiați”?*; La anchetă răspund: □•Șerban Cioculescu: „Despărțirea apelor se face prin pătrunderea cât mai adâncă a culturii, în toate straturile societății. Este ceea ce se întâmplă la noi, unde clasicii se tipăresc în ediții populare de mare tiraj, ce trec de multe ori peste o sută de mii de exemplare. Snobii cred, pe de altă parte, că ei singuri sunt deținătorii gustului ales și că preferințele lor sunt în exclusivitate. Prin alte cuvinte, ei confundă cultura, care este – sau trebuie să fie – pentru toți, cu inițierea, care nu poate fi – cred ei – decât a lor, a «mandarinilor». Literatura și arta, mai în genere, ar lua astfel aspectul unui cult inițiativ, al unei bisericiuțe de privilegiați. Ceea ce mi se pare o veleitate ilariantă. Adevărata artă conține într-însa sâmburele universalității. Orice obiect de artă cu semnificații adânc omenești se îndreaptă către toți oamenii și aparține omenirii întregi. A pretinde că arta este monopolul unei minorități de inițiați înseamnă a confunda singularul cu frumosul, la care năzuiește însă orice sensibilitate autentică. Aceasta nu reușește însă să-l selecteze decât prin cultură. La temelia pregătirii prin școală, în vederea formării gustului artistic, stă interesul pasionat față de frumos. Acest element este garanția unei juste orientări în oricare dintre domeniile variate ale artei. Cu atât mai mult într-o societate nouă ca a noastră, în care artistul se simte nemijlocit angajat față de semenii săi, arta fiind chemată să transmită cu claritate, cu căldură, simțămintele profunde și complexe ale omului, universul său de idei, să oglindească realitățile contemporane, problemele majore ale acestor ani.” □•George Ivașcu: „Fără dimensiunea «public», e cu neputință

dialogul, transferul de idei și sentimente, comunicarea între spirite, și cu cât această dimensiune e mai întinsă cu atât, desigur, satisfacția și – am zice – certitudinea valorii ideologico-estetice a creatorului este, trebuie și ea să fie mai vie. Nu e mai puțin adevărat, că sunt și destule cazuri când, confundând valoarea artistică a unei opere cu ceea ce se cheamă «succes de public», se fac, în numele receptivității, cât mai largi, și grave confuzii. Căci nu totdeauna implicația statistică este aceea care conferă valabilitate specifică unei opere, ci, uneori, tocmai dimpotrivă. Prostul gust nu trebuie încurajat în numele accesibilității plate și al nivelului jos întru cele omenești, pe care nu o dată le întâlnim și trebuie, de altfel, să le combatem. Arta, literatura impun, cu necesitate structurală, un corolar: originalitatea. Fără aceasta, orice efort artistic, ori cât de nobil intenționat, nu se înscrie pe orbita valorilor reale sau nu se înscrie decât superficial, fără perspectiva duratei și a exemplarității. [...] Așa stând lucrurile, și prejudecățile șablon – «turn de fildeș», «artă pentru artă», «artă pentru inițiați» etc. – își pierd treptat profilul și circulația. În epoca noastră, în care mijloacele de comunicare între spirite și gradul de cultură sunt total revoluționate (în sensul înlesnirii de cunoaștere și de experiență la scară planetară și la o densitate electronică), arta și literatura se valorifică, – altfel spus, circulă și, chiar prin asta, se și selectează într-un univers infinit mai bogat în virtualități. Artistul, scriitorul sunt chemați să se situeze cât mai în centrul acestui nou univers uman și să-i asculte ritmul, urmându-i sensul și aspirațiile. În acest caz este, într-adevăr, și o problemă de accesibilitate: dar nu pentru public, ci pentru artist.” □•Al. Andrișoiu: „Există, firește, un singur fel de literatură: literatura bună, literatura adevărată. Iar dacă ar fi să folosim cuvântul elită, atunci aș spune că elita unei literaturi o constituie operele ei fundamentale, iar cititorul de elită este acela care le cunoaște și le apreciază, deci care aderă la frumusețea lor. [...] Moda și ambiția nu vor putea suplini niciodată conținutul de idei și tensiunea emoțională, oricât de abil ar fi ele însușite și replăsmuite. Literatura mare este aceea care rămâne în conștiința națională și universală, aceea care cucerește generația prezentă și generațiile viitoare. Repet: aci trebuie căutată elita ei. Tristețea constă în faptul că știm cu toții să teoretizăm și exemplificăm, dar e înmiit mai greu să scriem. Și atunci – oare ca o răzbunare? – recurgem la mimetisme ispititoare, ca matematicianul la artificii de calcul, și devenim câteodată un fel de scriitor Ion – fără – țară, autori ai unor opere fără steag. [...] Consider că în contextul cu totul generos al socialismului diversitatea stilurilor este o realitate evidentă, nu numai o necesitate. E nevoie însă de un efort continuu pentru reala înnavuțire a literaturii noastre naționale, în spiritul gândirii marxiste. Scriitorul trebuie, printre primii, să contribuie la prestigiul intern și extern al patriei sale, ca om al ideilor și sentimentelor înălțătoare. Și el va realiza acest imperativ al epocii nu prin distanțarea prețios rafinată față de cititor, ci prin contact cu el. Căci dacă nu trebuie să ne coborâm la nivelul cititorului diletant sau semidoct, nu înseamnă că vom renunța la ridicarea lui estetică spre sferele artei superioare. Superioare ca fond și ca stil. Iar această artă este una; arta perenă, arta sănătoasă.” □•Szelmér

Ferenc „Orice artist adevărat, fie el poet, pictor, muzician, actor, nu vizează niciodată un cerc restrâns de pricepuți sau admiratori, ci – chiar în momentele incandescente ale actului de creație – se dăruie lumii întregi și vrea să vorbească un limbaj înțeles de oricine. Prin aceasta însă arta nu devine «ipso facto» pe înțelesul tuturor. Mai corect zis, într-o adevărată operă de artă se ascund diferite trepte ale posibilității de înțelegere și însușire din partea consumatorilor ei. [...] Totuși – dacă prin conținutul ei se apropie de problemele vitale ale omenirii, dacă posedă o semnificație adâncă, un mesaj – această operă de artă poate fi descifrată, enigmele ei soluționate, mesajul cuprins în ea înțeles de toți cei cărora li se adresează. [...] Într-un sens destul de larg, cititorul, spectatorul sau ascultătorul este co-autor în opera respectivă de artă, căci la efectul produs de aceasta își adaugă și el strădania sa – sufletul său de om. Pentru aceasta este însă necesară o muncă asiduă, neîncetată, pentru că sensibilitatea, care își are germenii înnașcuți în fiecare dintre noi, trebuie cultivată și perfecționată. Fără o asemenea cultivare permanentă a sensibilității, arta într-adevăr ar rămâne numai apanajul unui cerc restrâns, pentru care un adevărat artist nu dorește să lucreze niciodată. Artistul zilelor de astăzi, preocupat să surprindă suflul înnoitor al contemporaneității, transformările profunde în conștiința și în existența omului societății noastre socialiste, se adresează tuturor celor dornici să se apropie de universul de frumuseți al operei sale, aceasta fiindu-i însuși rațiunea muncii și a căutărilor creatoare.” □•Dumitru Radu Popescu: „Nu cred că vreodată un mare scriitor s-a gândit să se adreseze numai unei elite: pentru un creator, toți cititorii sunt de elită. Nu există cititor prost, există mai degrabă scriitori mediocri sau slabi. Doi-trei snobi nu formează publicul cititor – ce țin de o modă care poate domina un sezon literar sau mai multe și care firească vor deveni pentru moda următoare cei mai demodați dintre demodați. Marele Cititor nu e niciodată violent în aprecieri, nu neagă și nu aplaudă de la tribună, el cântărește și judecă întotdeauna cu măsura timpului său. Să fie clar însă: Marele Cititor nu este un ignorant, el pășește mereu împreună cu epoca sa, apropiindu-și cuceririle științei, palpitând pentru viața cosmonauților și a doctorului Blaiberg, cunoscându-i și pe marii fotbaliști, și pe marii actori de scenă și de film, interesându-l marile personalități politice, dar și marii scriitori. [...] Spuneam că marii scriitori se lasă cucerii ca marea de bătaioase sau pașnice corăbii; adică niciodată total cucerii. Cititorii îl înțeleg pe creatori, dar nu cred că pot înțelege mai mult decât aceștia – așa cum socot probabil cei ce se consideră «inițiați» în presupusele taine ale literaturii – din două motive: primul: numai snobii cred că știu mai mult decât oricine, și cititorul autentic nu e snob; doi: un scriitor înțeles milimetric, de toată lumea complet «cucerit», cred că nu poate fi considerat scriitor; numai o foaie albă e înțeleasă de toată lumea, nu are taine care să-i fie descifrate, și cine scrie umplând pagini albe nu e ce crede el că este. Marea literatură se adresează marelui cititor, mulțimii din rândurile căreia mâine se vor ridica noi străluciți scriitori.” □•Eugen Simion „Nu cred că există două chipuri de artă, dar există mai multe tipuri de comunicare în artă cu aceeași îndreptățire și aceleași

posibilități estetice. Cine crede că formula e, în literatură, totul și că în funcție de alegerea ei depinde succesul sau insuccesul unei cărți, se înșală. Ca și în critică, nu metoda contează, ci acuitatea observației, capacitatea de expresie, într-un cuvânt talentul. [...] Lectura nu e o artă ușoară. Ea nu trebuie să devină însă, în chip deliberat, dificilă. Vreau adică să spun că obscurizarea versului nu trebuie să devină scopul poeziei, cum nici simplificarea nu poate constitui punctul ei de esență. Cine judecă altfel are grele prejudecăți.” □• Aurel Martin: „Comunicabilitatea e însă, nu o dată, și o problemă de adecvare la conținutul operei. În măsura în care acest conținut prezintă dificultăți reale de înțelegere, se referă la zone însă obscure, alambicate, situate, de fapt, în afara ordinii strict raționale, cunoscute și recunoscute, a lucrurilor, propune, așadar, atenției niște realități (mai ales subiective) insuficient frecventate. În fine, comunicabilitatea e și o problemă de adecvare, prin adeziune, la mesajul operei: un text promovând atitudini umaniste (numitor comun pentru toate operele care au înfruntat timpul și spațiul) găsește, oricât de dificil ar fi el, cale spre cititori; un text, în schimb, izvorât din intenții străine idealurilor înalte și atentând la ideea de progres uman nu se va bucura niciodată, oricât de limpezit ca expresie și oricât de distilat ca gândire ar fi el, de prestigiul universalității și al perenității. Nu-i însă mai puțin adevărat că audiența operei e condiționată, într-un însemnat grad (adesea decisiv), și de strădania scriitorilor de a o înlesni sau, dimpotrivă, de a o restrânge, uneori până aproape de anulare. Rezultatul în acest din urmă caz e textul criptografic izvorât din credința aristocrată că arta ar fi apanajul unei elite suprarafinate, singura capabilă și chemată a o înțelege și aprecia. Adesea inaccesibil, la modul comunicării, chiar autorilor și sprijinitorilor acestora, un astfel de text (expresia a alexandrinismului cultural, a snobismului sau a mitului literaturii ezoterice) se înscrie cel mult în șirul experimentelor gratuite. Că o atare manifestare e în contradicție flagrantă cu rosturile sociale ale artei, cu funcția socială a scriitorilor, cu rolul implicat al acestora într-o orânduire democratică, așezată pe baze socialiste și larg umaniste, mi se pare un fapt atât de evident încât face inutile orice comentarii. Fenomen, totuși de excepție, «mandarinatul» a fost și este, practic, un accident în istoria literaturilor. De aceea, în chip cu totul natural, efortul scriitorilor conștienți de menirea finală a artei vizează nu ruperea punților firești de contact cu marele public, ci favorizarea comunicării. Prin utilizarea unor mijloace de expresie care să facă accesibil mesajul și să-i reliefeze semnificațiile. Dar, mai ales prin explorarea unui univers spiritual vibrant omenesc, a unor adevăruri esențiale, în care cititorul să-și recunoască propria lume de preocupări, gânduri, sentimente, aspirații”.

• [„Albina”, nr. 30] Ioan Grecu, „prim-vicepreședinte al Comitetului executiv al Consiliului popular județean provizoriu – Sibiu” publică *Din tradițiile culturale ale Sibiului*: „Noua organizare administrativ-teritorială, promovarea Sibiului și a Mediașului la rang de municipii, justificată prin potențialul lor economic și uman, vine să răspundă unor imperative izvorâte din dezideratele prezentului și din exigențele viitorului. Cadrul administrativ nou creat, expresie a

preocupării partidului și statului nostru de a perfecționa viața economică și social-culturală din țara noastră, reprezintă terenul propice pe care, din munca înfrățită a populației române, germane și maghiare, rodesc valori care să cinstească tradițiile de luptă și civilizație ale înaintașilor noștri”. □•Apare *Salut* „Revistei Bibliotecilor”: „În iulie 1968 se împlinesc 20 de ani de la apariția «Revistei bibliotecilor». [...] Membrii redacției revistei «Albina» urează colegilor lor noi succese în muncă, iar «Revistei bibliotecilor» o viață îndelungată”. □•Revista publică *O bucată de drum* de Lucian Cursaru, cu următoarea notă: „Lucian Cursaru este autorul volumului *Învingătorii păreau obosiți*, volum în curs de apariție la Editura Tineretului. În acest volum apare și povestirea *O bucată de drum*, o încercare reușită de a ilustra apropierea a doi tineri prin libertatea discuției. Dialogul lor lipsit de prejudecăți despre viață, despre muncă și despre familie implică existența unor preocupări grave și demonstrează maturitatea scriitorului. Reproducem din această povestire un fragment”.

● [„*Gazeta literară*”, nr. 30] În articolul *Artă și cunoaștere*, Ion Pascadi reia discuțiile pe subiectul artei văzută ca instrument cognitiv: „Este însă așa? Reușim prin intermediul artei să obținem un spor cognitiv, sau nu avem de-a face decât cu o altă înfățișare, redare și transmitere a unor adevăruri la care ajunge filozofia, știința, activitatea spiritului în genere?”. ■ Radu Popescu dă un *Răspuns prietenilor slovaci*: „Scriitorii români sunt pregătiți să înțeleagă bine și prietenește evenimentele din Cehoslovacia și să sprijine, printr-o adâncă solidaritate morală, lupta comuniștilor cehoslovaci, deoarece poporul român însuși, sub conducerea partidului comunist, este pregătit pentru această înțelegere și înclinat din suflet spre acordarea spontană și neprecupețită a acestui sprijin”. ■ Intrigată de „producelele” creației lui Al. Ivasiuc, Maria Banuș scrie despre *Peripețiile etice ale unor eroi intelectuali*: „Ceea ce mi s-a impus din capul locului și m-a antrenat într-un suvoi irezistibil, este lucida tensiune etică pe care o trăiește intelectualul cărților lui Ivasiuc. Desigur, dramele lui nu sunt larמואיante și gesturile nu sunt spectaculare. Desigur, situațiile tragice, uneori, iau acel curs specific tipului reflexiv și ni se revelează în lungi dezbateri contradictorii și confesiuni parabolice. Caracterul aporetic al unor conflicte reale, istorice și indeterminismele obiective potențează tensiunea dezbaterii și o lasă deschisă”. ■ Szasz János atacă un subiect sensibil: „În această ordine de idei produc cel puțin nedumeriri acele articole apărute în săptămânalul «Elet és Irodalom» sau în «Uj Irás» din Budapesta, precum și luările de cuvânt ale vorbitorilor care au luat parte la ședințele recente ale secției de critică a uniunii Scriitorilor maghiari și care se axează pe așa numita teză a «dublei responsabilități», vrând să împartă responsabilitatea asupra literaturii maghiare din România cu scriitorii din țara noastră, cu întregul front literar unit al scriitorilor, cu Uniunea Scriitorilor Republicii Socialiste România”. Amintind că scriitorii maghiari din România au *O răspundere inalienabilă*, Szasz János adaugă: „Conducerea noastră de partid a accentuat de nenumărate ori faptul că de creația artistică răspund creatorii ei înșiși. Răspund în fața poporului și în fața

forței sale conducătoare, Partidul Comunist Român. Iată de ce nu putem fi de acord cu cei care cred că este posibil, vorbind din afara unui context social istoric extrem de precis delimitat, să-și asume responsabilitate pentru literatura noastră. Nu putem considera această încercare decât o încălcare a principiilor care trebuie să caracterizeze relațiile dintre state prietene și frățești, dintre oamenii de litere și cultură ai unei țări angajate într-o luptă comună, încercare care provoacă confuzii nedorite de nimeni și care, în locul unui spirit de colaborare bazată pe stimă reciprocă și neamestec, promovează spiritul imixtiunii”. ■ La *Cărțile săptămânii* se anunță apariția volumelor de versuri George Dan, *Din ochiul ciclonului*, Platon Pardău, *Pasărea vine la noapte* și a volumelor de critică G. Călinescu, *Istoria literaturii române (compendiu)* și George Ivașcu, *Din istoria teoriei și criticii literare românești: 1812-1866*. □ Ultimele două sunt însoțite de comentariile lui Ov. S. Crohmălniceanu: „Compendiul are o primă proprietate izbitoare: el îngăduie îmbrățișarea dintr-o ochire a arhitecturii grandioasei construcții critice pe care a înălțat-o G. Călinescu cu *Istoria literaturii române*. Catedrala se lasă aici contemplată în ansamblu, fulgerător, revelându-și expresiv planul, stâlpii principali de susținere, arcurile bolților, portalurile și turnurile. În istoria mare, odată intrat te ametește și te fură pădurea amănuntelor sculpturale. Aici țâșnesc viu, degajate, liniile definatorii ale întregului, volumele și proporțiile. Fantastică e organicitatea profundă a construcției. G. Călinescu a avut tot timpul în sine imaginea catedralei sale ca Ioanide. I se pot face diverse obiecții asupra felului în care a organizat materia (De ce ar intra Coșbuc la capitolul «micul romantism» și nu ar fi precursorul «tendinței naționale»? De ce G. Topârceanu, Otilia Cazimir sau G. Bărgăoanu ar face parte dintre «moderniști», pe când B. Fundoianu și Ilarie Voronca, dintre «tradiționaliști»? De ce Ion Barbu figurează între Tristan Tzara, Urmuz, Ion Vinea și H. Bonciu?). Dar oricât de discutabile ar fi dispozițiile, o rațiune niciodată neglijabilă le stăpânește mereu”. □ Ov. S. Crohmălniceanu apreciază inițiativa lui G. Ivașcu de a descoperi tărâmurile începuturilor criticii românești, rămase neexplorate din cauza unei optici de subapreciere a materialului analizabil: „Meritul lucrării lui G. Ivașcu, deloc mic, este o ruptură curajoasă cu această optică. Printr-un studio amplu și informat, ferindu-se de speculația fără acoperire, ca și de arhivistica seacă, printr-o antologie bogată de texte, multe scoase la lumină pentru întâia oară din presa vremii, autorul face să apară un întreg proces revelator: nașterea criticii și teoriei literare la noi, ca activitate specifică. Până a se ivi Maiorescu, o lungă și trudnică activitate a pregătit terenul, s-a format conștiința necesității de a judeca scrierile, de a le aprecia valoarea: s-a impus ideea unor criterii, chemate să dea temei acestui act, s-au schițat formele exercitării lui. Succesul cercetării întreprinse de G. Ivașcu rezultă mai cu seamă dintr-o inteligentă și riguroasă delimitare a obiectului ei”. ■ Interviuul tânărului prozator Iulian Neacșu luat lui Marin Preda, în ziarul „Scânteia tineretului” (*Marin Preda despre „Intrusul”*) face obiectul unor comentarii la secțiunea *Caleidoscop*: „Marin Preda explică involuția eroului, devenit prin gestul său eroic din

întemeietor al orașului un «intrus» prin «jocul dialectic dintre logică și existență», joc ce constă «în faptul că existența eroului și a orașului, în relația care se creează, este imprevizibilă», împinsă în cazul de față la «limită». Situația de «ins» care impune condiția de victimă, semnalată de critică, decurge din includerea experienței tragice a lui Călin Surupăceanu în timpul său, autorul considerând eroul ca fiind în afara «categoriilor de adaptabil și inadaptabil»: el este «un erou al timpurilor moderne», în care noțiunile de învingător și învins nu mai exprimă exact o realitate logică, ci adesea una «răsturnată». Noțiunea de eroism nu este definită categoric de către Marin Preda, ea rămânând una dintre temele romanului cu posibilități diferite de interpretare. În construcția cărții accidentalul are o semnificație simbolică neprevăzând «neprevăzutul» sau «iraționalul» din existență: nefiind neapărat în sine «element de dramă» are în schimb rolul «să împingă la limită existența zilnică» evidențiind «adevărata ei valoare».

■ Nichita Stănescu aduce în atenție un subiect nou, neexplorat, *Construcția volumelor de poezie* pentru ilustrarea căreia găsește un exemplu în volumul *Mituri* al lui Florin Mugur: „Atent concepută, din cărămizile unui timbru original, inimitabil, înlănțuită într-o dialectică fină, aproape imperceptibilă din pricina naturației ei, de o unitate de gust selectivă și constantă, cartea lui Florin Mugur se citește ca un singur poem, edificiu suav iluminat de melancolie și de speranță, de inefabilă neliniște și certitudine, ca o rază străbătând cristale, împărtășindu-și culorile care o compun, recompunându-se iar în tonul inițial, intens, iradiind calm, meditativ și apoi iarăși precipitat într-un pendul bătând uneori fiecare oră, alteori chiar și sferturile de secundă ale timpului interior”. Teoria construcției volumelor de poezie este explicată astfel: „În genere, critica literară, atunci când se ocupă de poezie are în centrul ei de atenție în special caracteristicile cutărei sau cutărei poeziei, necorelând poeziile între ele decât prin viziunea lor comună sau prin tehnica individuală a corpusului ei poetic ca atare. În epică, în cadrul poeziei lirice-epice marile construcții sunt mai ușor de supus unei analize structurale și de construcție, propunându-se chiar ele însele unui atare tip de analiză. Dar în cazul poeziei lirice? Suportă poezia lirică ideea de construcție, în asamblarea ei într-o carte? Hotărât, da, și aici depistăm (și nu din motive didactice, ci din necesitatea rigorii) două posibile direcții: una, aceea a construcției naturale, a construcției de la sine, corespunzând tipului de poezie strict afectiv, sentimental, aceluși tip de poezie care cultivă tensiunea lirică egală cu ea însăși, cum este cazul poeziei lui George Bacovia. Dar mai există și un alt tip de poezie, în care prototipurile poetice se înșiră nu după criteriile tensiunii, ci după cele ale viziunii necuprinsă integral într-o singură poezie și multiplicându-se apoi în fațete ca ochiul de albină, sau dimpotrivă, întregindu-se, adăugându-și viziunea prin savanta înșiruire a viziunilor – monade la viziuni-monade”.

■ Șerban Cioculescu descrie *Un album de artă*: „Cabinetul de stampe al Bibliotecii Academiei R. S. România păstrează albumul lui Alexandru Bogdan-Pitești, cunoscutul colecționar, prietenul și susținătorul lui Ștefan Luchian.”. Albumul este un pretext pentru a vorbi despre mecenatul posesorului

și despre cei cu care a intrat în contact, lăsându-i autografe și versuri: Arghezi, Smara, Claudia Millian, Ion Minulescu, Matei Caragiale, I. Vinea, Victor Eftimiu etc. Nu lipsesc desene din album, semnate de: Cecilia Popescu – Storck, C. Resu, T. Pallady; portrete ale lui Gala Galaction, Ion Minulescu; schiță rară a lui D. Paciurea, N. Tonitza etc. ■ La cronică literară, Valeriu Cristea scrie despre volumul de nuvele *Ce aduc zorile*, de Lucia Demetrius: „Nuvela titulară, *Ce aduc zorile*, e construită din două capitole ce contrastează ca părțile unei simfonii. O scenă de familie de un idilism fermecător și protector e urmată, în partea a doua (care e un vis) de o explozie ce transformă o parte din casă în ruină”. □ În *Filme și prejudecăți*, D. I. Suchianu crede că „România, ar putea, metodic, la Institut, să obțină mari talente, să obțină cineaști originali. În țările capitaliste, creatorii se formează la voia întâmplării, fiecare după norocul lui. Niciunul din marii regizori nu și-au datorat izbânzile absolvirii vreunei academii cinematografice. În țara noastră este cu totul altfel. Dacă o dublă condiție este suplinită, și anume: 1) totul să fie învățat pe viu și 2) să se știe limpede ce este arta regiei, în ce constă la un regizor arta de a avea idei – atunci nu în 5 ani, ci chiar mai repede, grație unui institut inteligent organizat, țara noastră va putea uimi lumea întregă cu filmele ei, iar conținutul acestora va fi o slujire a ideilor umaniste și socialiste de o sută de ori mai eficace decât orice altă propagandă”. □ Florin Mugur publică un interviu cu trei tineri dramaturgi, Ion Omescu, Leonida Teodorescu și Paul Cornel Chitic, *Despre inovație și rostul dintotdeauna al teatrului*, în care se caută răspunsuri la întrebări precum: „Există un «nou val» în dramaturgia românească de azi, de multă vreme reprezentată prin aceleași nume demne de stimă? E greu de răspuns. Câtă vreme să fie de când n-a mai văzut lumina rampei nicio piesă de succes și de răsunet intelectual profund a unui dramaturg tânăr?”. ■ Leonid Dimov ține o *Pledoarie pentru o artă optimistă*, întrucât „știm prea bine că pesimismul (cel schopenhauerian de pildă) este dictat de incompatibilitatea dintre lumea așa cum este și lumea așa cum ne apare. Eduard von Hartmann sugerează o soluție încheată undeva în inconștient: sinuciderea universală”. Dimov dă ca exemple pe Kafka, Gogol văzuți din unghiul onirismului și prin coexistența inerentă a pesimismului cu optimismul: „Tot așa precum un ținut poate fi cercetat sub aspect biologic, sociologic, geologic și climateric, obiectul artei poate fi investigat sub mai multe unghiuri, din care unul este cel oniric. De asemenea, așa cum în trecut Bosch a existat alături de Rembrandt, iar Rousseau-Vameșul alături de Degas, fără ca vreunul din ei să impiezeze asupra artei celuilalt, astăzi, în literatură, Șolohov poate exista alături de Michaux. Și nu cred că oniricul poet francez s-ar putea gândi vreodată să-i reproșeze realistului laureat al premiului Nobel modalitățile artei sale”. ■ Dan Cristea analizează poezia lui Al. Philippide sub titlul *Monologul poetului*: „Indiferent de interpretarea dată, poemul are viața lui proprie, mișcându-se imprevizibil în mari conuri de umbră și de lumină. Înțelegem că sensul mișcării nu stă în exterior, ci în neliniștile interioare. Și numai așa, conduși de poet ca de un Vergiliu, coborând în Malebolge sau urcând în empire-

uri (oare nu-i configurată, prin asta, însăși condiția intrinsecă a creației?)”. ■ Pe tema *Urmuz și numele proprii* se exprimă Sașa Pană: „Schifele lui Urmuz cuprind nouă nume proprii, descoperite pe firme sau altundeva, apoi posesorii lor confrunțați cu acele nume spre a vedea dacă li se potrivesc „după muzicalitatea lor specifică”. ■ Jordan Chimet vede *Răscruci în arta modernă*: „O nouă ierarhie a valorilor începe să se contureze acum, dar artele aflate în planul de jos al tabloului doresc să-și recapete prestigiul prin folosirea mijloacelor de captare directă a mișcării, de care dispun artele cinematice nou apărute. În special artele plastice râvnesc vizibil la libertatea de acțiune a cinematografului, și cei mai reprezentativi pictori și sculptori moderni au încercat cele mai diverse formule care să le permită sugestia mișcării. Dar nu, nu o sugestie doresc ei, o aluzie deci, o evocare artistică un ecou așadar, o amintire a mișcării, ci mișcarea însăși care să se desfășoare acum sub ochii noștri”. ■ La rubrica de carte străină este prezent, prin intermediul traducerilor lui Ion Caraion, Ernst Jandt cu *Laut und Luise*: „Azi Ernst Jandt scrie: „iar un reuter/ și iar un reuter/ și iar un reuter/ și iar un reuter/ și iar un reuter/ ce se mai poate încă dezminți?” Nu spune nimic – poezia aceasta? Noi credem că este, dar o altfel de poezie. Și că prea spune... Dar teribilitățile sunt și de altă natură.” □•Poetul Emilian Bukov din R. S. S. Moldovenească este vedeta „Atlasului liric” cu poeziile Aș vrea să intru într-un mugur, Vășlește, luntrașule, Prometeu și Razele nu dorm niciodată. □•De la Chopin, Miczkiewicz și Reymont, până la natură și viață culturală, totul prezintă interes pentru Constantin Țoiu în reportajul intitulat *Poloneza*. Dar, ceea ce l-a impresionat cel mai puternic e „Colegiul Maius de la Cracovia, școala lui Copernic, în a cărei sală de onoare transformată de naziști în berărie, scrie pe frontispiciul ușii – inscripție ștearsă de barbarie și rescrisă la loc: *Plus ratio quam vis*, «mai multă rațiune decât forță».” □•La *Prezențe românești* se anunță publicarea la Bruxelles a unei antologii de proză românească în limba flamandă, de Barbu Delavrancea.

• [„Tribuna”, nr. 30] ■ În textul *Câteva disocieri preliminare*, Ion Oarcăsu consemnează inițiativa revistei «Tribuna» de a organiza un Colocviu, cu tema *Continuitate și inovație*, la care aunt invitați să răspundă scriitori și oameni de cultură specializați în literatura română contemporană: „Pe scurt, diversitatea de stiluri, forme și formule literare a devenit astăzi, la noi, o realitate dominantă, de sub puterea de atracție a căreia nimeni nu se mai poate sustrage. Iată de ce preocuparea noastră de-a defini aici, în colocviul pe care-l inițiem cu numărul de față, anumite direcții stabile și fertile, anumite permanențe ale spiritului românesc creator, mi se pare mai mult decât utilă, mai mult decât reconfortantă și stimulatorie, sub aspectul dezbaterii propriu-zise.[...] Am pomenit nu tocmai întâmplător cuvântul continuitate. Nu tocmai întâmplător, fiindcă mie... diversitatea și emulația de astăzi îmi amintesc întrucâtva de perioada interbelică... Ne apropie, dar în același timp ne și diferențiază, fiindcă impulsul adânc al spiritului nostru creator vine astăzi din puterea unei realități istorice radical schimbate, alta decât realitatea interbelică, și a unei concepții de viață unitare,

materialismul dialectic și istoric”. □•Primii respondenți la *Colocviul* inițiat de revista «Tribuna», *Continuitate și inovație*, sunt V. Fanache și Augustin Buzura. □•V. Fanache: „Arta scrisului furnizează omului de litere sentimentul apartenenței la o durată spirituală, care vine din vechime spre sine, îl asimilează, transformându-l în constantă a unei colectivități, clasicizându-l.[...]Tradiția e solul din care se înalță orice noutate viabilă, elementul motrice al oricărui început. Dinamica valorilor, în nesfârșitu-i proces de primenire, generează și legitimează inovația artistică numai ca element al unei serii spirituale”. □•Augustin Buzura: „Eroul: «... omul așa cum ar trebui să fie» O parte substanțială din scrierile anilor trecuți, cele confecționate după reguli nu numai nepotrivite coordonatelor noastre spirituale dar, în general, nici literaturii, au fost date, pe merit uitării. Înnodarea anumitor fire ale trecutului, reaşezarea literaturii pe direcția tradiției noastre... este un proces firesc, logic, argumentat de cele mai bune volume de proză și poezie apărute în ultimii ani, dar și de efervescența spirituală actuală care va genera, fără îndoială, și alte cărți care să ne reprezinte cu adevărat”. ■ Athanase Joja scrie despre *Valéry între sensibil și inteligibil*: „Valéry compară diversele întrebări ale limbii cu întrebările mersului, care servește fie să mergi, fie să alerg, dar are și o utilitate de al doilea ordin: dansul, care permite o infinitate de creații, fără scop practic... Poezia e arta ce coordonează o multiplicitate de factori: sunetul, sensul, realul și imaginarul, logica, sintaxa și dubla născocire a fondului și a formei – și toate acestea prin mijlocirea unui mijloc esențialmente practic, limbajul comun...”. ■ Andrei Roth continuă articolul început în numărul anterior despre *Marxismul și structuralismul contemporan*: „Al doilea aspect esențial al deosebirii dintre structuralism și învățătura lui Marx, al opoziției dintre cele două teorii, iese la iveală la lumina celui de-al doilea principiu de bază al structuralismului... De aici proprietatea metodologică absolută acordată punctului de vedere sincron de față de cel diacronic de către structuralism și reproșul formulat cu atâta insistență față de «exagerările» istoricismului care s-ar reduce la o descriere exterioară a succesiunii unor evenimente nelegate lăuntric.[...] Dacă orientarea structuralistă se prezintă sau, mai curând, este prezentată de unii comentatori părtinitori ca o alternativă față de marxism în mișcarea ideologică contemporană, ar fi simplist și nedrept să credem că Calude Lévi-Strauss și-ar fi asumat în mod premeditat o asemenea misiune. În mod mărturisit, el își dezvoltă ideile nu împotriva marxismului, ci – în intenție – în mod complementar la aceasta, căutând și indicând unele puncte de tangență ale concepției sale ca aceea a lui Marx”. □•*Răsfoind revistele*, Timotei Terbanca observă: „În «Gazeta literară» (nr. 28/1968), Paul Georgescu semnează un scurt eseu despre *Tradiție și modernitate*. Punctele de vedere nu sunt noi, dar au meritul de a fi limpezi, la obiect și lipsite de ambiguități supărătoare”. □•„În căutarea unei definiții, articolul programatic al lui D. Țepeneag, se încheie pe neașteptate, din motive... climatice... Într-adevăr, e caniculă iar lumina ucide nu numai vegetația săracă, pipernicită, ci și penuria de idei...” □•„Sub un titlu curios: *Permanețele culturale*

– *Oameni care sunt (sic!)*, Eugen Simion semnează un lung și informat articol despre Eugen Lovinescu, istoricul. Pe alocuri, limba îi vine însă de hac autorului, care scapă din condei perle enigmatice...”. ■ Domițian Cesereanu face referire la studiile lui Vladimir Streinu reunite în două volume intitulate *Pagini de critică literară* (E. P. L., Buc., 1968): „Un motiv de îngrijorare printre critici este sentimentul că opera literară ascunde, totdeauna, o ultimă realitate incomunicabilă. Chiar divergențele opiniei literare îmbracă, uneori, nuanța aceluiași sentiment.[...]În cele două volume de *Pagini de critică literară* însumând cronici, studii despre *Clasicii noștri* și eseuri scrise între ani 1928-1948 – apare, sub o formă sau alta, ideea de limită a criticii în fața operei.” □•T. Tihan vorbește despre *Reportajul literar și condiția lui estetică*: „Dincolo de posibile idiosincrazii, reportajul literar românesc pune realmente în dificultate pe cel care intenționează să facă o eventuală excursie în peisajul său, în general arid, monocord... Oare faptul – exceptând, se înțelege, remarcabila creație a lui Geo Bogza – că noi nu avem un reporter de marcă, afirmat în anii noștri, să nu spună chiar nimic? S-ar putea ca unora să le pară prea sumbru colorată panorama pe care o oferă reportajul nostru actual. Ținând însă seama de rigorile estetice care-i incumbă, în ultimă analiză, reportajului literar, observația de mai sus și se impune cu necesitate”. □•Horia Bădescu prezintă cărțile Constanței Buzea, Nicole Dragoș și Adelina Laerte. □•Constanța Buzea, *Norii* (E. P. L., 1968): „Ultimul volum al Constanței Buzea ni se pare destul de reușit ca ansamblu. Fără pretenții de inovație tehnică, autoarea cultivă o poezie de introspecție feminină, reflex al unor stări de maximă contorsiune”. □•Nicolae Dragoș, *Moartea calului troian* (E. P. L., 1968): „Nicolae Dragoș este în esență un descriptiv. Mecanismul său senzitiv este unul înregistrativ... Că este așa o dovedește *Moartea calului troian* de la care așteptam un surplus de reflecție, fie el chiar minim, implicat de teamă. Spre regretul nostru el se limitează la un ciclu de stampe”. □•Adelina Laerte, *Stampe* (E. P. L., 1968): „Recomandată prin însăși titlul, poezia Adelinei Laerte este una livrescă însă de bun gust. Cu pronunțat caracter feminin în grațiosul notației, ea reușește veritabile miniaturi japoneze sau zone de lumină și umbră în genul tapiseriilor flamande...” ■ În textul *Capă și spadă*, Augustin Buzura face referire la romanul *Prințesa Isabeau* a lui Anghellos Terzakis: „Cu toate confruntările, extrem de numeroase în acest veritabil roman de capă și spadă, psihologiile se desfășoară firesc, într-o profundă liniște, cu discreție și eleganță, pentru ca adevăratul personaj al cărții: libertatea, în accepțiunea sa firească, să transpară și mai mult în contrast cu structurile de «eliberatori» cărora lumea nu le mai duce de mult, lipsa...”

26 iulie

● [**„România liberă”, nr. 7391**] În cadrul *Cronicii literare* Boris Buzilă comentează romanul recent apărut al lui Al Ivasiuc, *Interval*, identificând, de la bun început, formula narativă și stilistică, precum și miza scriiturii în discuție. Deopo-

trivă scriere de călătorie simbolică și dialog filosofic, sau „dezbateri moral – filosofică”, romanul se construiește prin intermediul unor personaje ele însele „purta-toare de principii [...] Din această perspectivă, „cartea se compune din depoziții ale protagoniștilor conflictului”, „evitându-se accentele ostentative, tonurile violente, soluțiile de divulgare factice a subtextului”, fapt de natură să asigure o voință „neutralitate” a autorului”.

• [„Scânteia”, nr. 7775] Pop Simion semnează *Opinia publică – forță de înnoire și perfecționare în viața societății noastre*: „Partidul Comunist Român este, prin clarviziune, inițiativă și dinamism, principalul constructor de opinie publică românească. Iată numai câteva din ideile care s-au bucurat de generoasa atenție a conducerii partidului și statului nostru, menite să dea noi dimensiuni și mari perspective de dezvoltare opiniei publice de la noi. [...] îndemnul pe care ni-l adresează partidul, prin vocea secretarului său general, de a exprima «adevărul așa cum este el». În opera grandioasă, extrem de grea, de edificare a României socialiste, partidul are nevoie ca fiecare să se exprime (prin faptă și vorbă) exact așa cum este, exact așa cum gândește. Temele de meditație pe care le oferă dialectica dezvoltării opiniei publice românești sunt multiple, ele se ramifică într-o varietate de forme și grade de însemnătate. Printre ele se numără, după opinia mea, și aceasta: scriitorul – receptor, mesager și recreator de opinie publică socialistă. De fapt, prin chiar puterea vocii sale și prin menirea artei pe care o slujește, el este constructor de opinie și, totodată, inalienabilă, expresiva ei parte”. ■ Apare nota *Achiziții bibliofile*: „Două achiziții valoroase au intrat recent în patrimoniul Bibliotecii centrale universitare din Iași. Una dintre ele este cartea *Evangheliion Sirec*, apărută în Lwow în anul 1636. Scrierea, deosebit de prețioasă pentru bibliografia românească veche, e imprimată cu același tipar cu care s-au editat la Iași cărțile românești din timpul domniei lui Vasile Lupu. Cealaltă achiziție este o evanghelie, tipărită la București de cărturarul Antim Ivireanu, în vremea domnitorului Constantin Brâncoveanu. Ea constituie una dintre lucrările cele mai căutate pe acea vreme în Țara Românească”. ■ Constantin Stoiciu publică *Arta înseamnă împlinirea unei datorii civice*: „Proza anilor din urmă a reușit în mare măsură detectarea particularităților timpului ce-l trăim, a surprins procesul de recăștigare a umanității, gândurile nobile ce-nșuflețesc națiunea, poporul român. Vechea și ciudata timiditate ivită din pricina unei realități cu fiecă zi alta în datele ei majore devenită «curaj de a fi la zi», a făcut loc, nu fără îndelungi tatonări, autenticității și adevărului, silinței de clarificare, de dăruire, de împlinire, de angajare deplină și hotărâtă. Dacă am numi doar recentul roman al lui Marin Preda, *Intrusul*, dacă am numi doar ultima carte a lui Nicolae Velea sau aceea semnată de Horia Pătrașcu, am aminti doar câteva din succesele ce pot susține afirmația că artistul-cetățean nu mai este de mult o vorbă lipsită de acoperire. Pentru că arta, scrisul, nu înseamnă, n-ar trebuie să însemne, tăgăduirea vieții, îndoiala asupra ei, ci conținut de viață și împlinirea unei datorii civice. Abia aici, abia prin asta, esteticul și eticul se împletesc și comunică. Creația artistică capătă un conținut moral

atunci când semnificațiile realității de la care s-a pornit sunt descifrate cu talent și migală. Să ne amintim că pentru cei mai valoroși scriitori creația artistică ca țintă posibilă a datoriei, înlănțuirea ei cu celelalte manifestări ale muncii și elanului omenesc, duce spre instaurarea unei ordini morale nobile. Așa cum se și cuvine într-o societate aflată în plină evoluție”.

● **[„Contemporanul”, nr. 30]** Celebrând „două decenii de la semnarea Tratatului de prietenie, colaborare și asistență mutuală între Republica Socialistă România și Republica Socialistă Cehoslovacia”, redacția publică editorialul *Cehoslovacia, prietena noastră*, reafirmând „opiniile și sentimentele unanime ale poporului român, conducerea partidului nostru, secretarul său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, au manifestat deplina încredere în Partidul Comunist din Cehoslovacia și în conducerea sa, în capacitatea lor de a asigura opera de edificare a socialismului, bizuindu-se pe sprijinul întregului popor cehoslovac.” ■ Semn că anumite teme ale trecutului începeau să fie detabuizate, Ana Blandiana scrie în *Antijurnal* despre „patriotism”, îndemnând să rămânem *Cu ochii deschiși* în fața miturilor compensatorii: „Sentimentul național nu se construiește din paleative. El nu înseamnă numai magazinele de artizanat popular și muzica populară de la radio; sentimentul național este memoria orgoliului lui Decebal și al persistenței latine, a titlurilor lui Mircea cel Bătrân, a nopții de 24 ianuarie 1859, a zilei de 1 Decembrie 1918, a verii anului 1944, a independenței contemporane; sentimentul național este memoria faptului că Șincai nu a fost sprijinit, că Bălcescu nu a fost primit să moară acasă, că Alexandru Ioan Cuza a fost trădat, că Titulescu a fost revocat, că Iorga a fost ucis, că Pătrășcanu a fost condamnat la moarte”. ■ Comentând cea mai recentă carte a lui Marin Preda, *Intrusul* (E.P.L., 1968), Nicolae Manolescu trece prin întregul univers artistic predist: „Marin Preda a fost socotit (și mai este și astăzi) autorul *Moromeților*, prozatorul unei singure cărți. Ecoul formulei se explică prin valoarea acestei cărți, ne mai atinsă de celelalte dar și printr-o împrejurare de ordin general: scriitorul român este, foarte adesea, autorul unei singure cărți, pentru că scriitorul român are talent, dar își gândește rareori scrisul ca pe o profesie. [...] Noi avem două feluri de scriitori: mari și profesioniști. Marin Preda n-a vrut să rămână autorul *Moromeților*. *Risipitorii* ieri, *Intrusul*, azi, au făcut, cu adevărat, din el, un scriitor profesionist.[...] Va ști el să fie mai departe și un mare scriitor?”. Problematizarea, odată deschisă, lasă loc liber argumentației care atenționează asupra teritoriilor instabile: „Ce lipsește *Intrusului* pentru a fi un roman excepțional este o anumită dificultate cu care ideile, întrebările și obsesiile autorului devin literatură. Până la un punct, valoarea lor rămâne dincolo de literatură. Mai exact: le putem gândi și în ele înseși, la fel de bine, ca motive, nu ca realitate literară. Problematizarea romanului e tragică; romanul, el nu este tot așa de tragic. Tensiunea cunoaște două niveluri: între ceea ce autorul pune în roman și romanul ca atare este o diferență vizibilă și surprinzătoare. [...] Aici trebuie căutată, poate, originalitatea *Intrusului*: în înfățișarea tragediei omului care a căzut victimă nu unei istorii dușmănoase, ci unei istorii care a în-

cercat să-l transforme, să-i redea esența înstrăinată. Iată, deci, întrebarea la care Marin Preda, firește, nu răspunde, căci literatura nu și-a pus acele întrebări la care nu putea răspunde: cum este cu puțință ca tragedia omului să izbucnească nu numai când sensul istoriei îi este neprielnic, dar și atunci când țelul istoriei este libertatea și fericirea omului? Este greșeala istoriei? Sau este greșeala omului, pe care niciuna din calitățile lui fundamentale, aceleași care-i deschisese calea spre marea transformare, n-au fost în stare să-l protejeze de distrugere și de moarte?”

27 iulie

• [„România liberă”, nr. 7392] Teodor Vârgolici recenzează volumul lui Ion Dodu Bălan, *Condiția creației. Portrete*, în care, din unghiul valorii estetice, sunt prezenți Tudor Arghezi, Ion Pas, Mihai Beniuc, Ion Horea, Aurel Rău, Ion Brad, Grigore Hagiu, Ion Alexandru etc., poeți validați ideologic în epocă, dar de calibre evident diferite. Fără a omite scăderile discursului critic, care, uneori, „se rezumă la afirmații enunțative, neadâncind analiza”, recenzentul reține criteriile cu care operează Ion Dodu Bălan, respectiv „gradul de intensitate al emoțiilor artistice promovate, sensurile și măsura perenității lor”.

• [„Scântea”, nr. 7776] Între tentațiile modei și sinceritatea cu sinele, Dan Grigorescu atenționează: *Fii credincios ție însuși! – deviză a artistului autentic*: „Ne descumpănesc uneori bruscele transformări ale artei unor tineri, dar nu numai ale lor. La distanță de două expoziții asistăm nedumeriți la adevărate salturi de la viziuni suprarrealiste la altele, aproape opuse, de factură abstracționistă. [...] Citim, câteodată, volume de versuri care închid, între copertele lor, modalități atât de îndepărtate între ele încât, dacă ar exista posibilitatea trasării unei medii, ar fi foarte greu să se stabilească exact limitele extreme ale acestui câmp de inspirație. Cauzele sunt mai numeroase decât s-ar părea la prima privire. [...] S-ar putea răspunde, însă, că un adevărat artist își cunoaște foarte bine drumul și nu alege, din mulțimea considerațiilor critice, decât pe acelea care îl ajută să-și precizeze elementele constitutive ale viziunii lui. Sarcina criticii e gravă, de înaltă și nobilă răspundere. Tocmai de aceea, nu i se poate trece cu vederea ezitarea de a confirma sau de a nega unele orientări artistice”. ■ Sub titlul *Privire peste mileniiile patriei* apar versurile de Ion Brad (*Cetăți înnegurate, Terra mater, Tabula traiana, Șarpele fantastic, Rădăcină aeriană, Bourul*) și o notă semnată de acad. prof. C. Daicoviciu: „Cine poate rămâne nepăsător în fața monumentalității tainice a sanctoarelor de la Sarmizegetusa? În fața grației tinerei perechi înfățișate pe un perete de *aedicula* romană descoperit la Napoca? Cine ar putea contesta că poporul care a durat cetățile din Munții Orăștiei era un neam de strălucită cultură? Cine nu și-ar da seama, privind chipurile alăturate ale lui Decebal și Traian, de firele care ne leagă pe toți de vremurile de acum aproape două mii de ani? [...] Un popor ce are dreptul să fie mândru de înaintașii săi”. □ Alături găsim precizarea: „Poetul Ion Brad și artistul fotograf Ion Miclea au pregătit albumul intitulat *Romania Antiqua*, care va apărea în Editura Meridiane cu o prefată semnată de acad. prof. C. Daicoviciu”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 5966] ■ Secțiunea *Pentru cine scrii? Pentru ce scrii?* găzduiește tema *Responsabilității scriitorului*. □ În acest context, Nichita Stănescu discută despre *Scriitorul – între prezent și viitor*, considerând că „scriitorul este cronicarul vremii lui, placa sensibilă fotografică a vremii lui, urma de talpă apăsată în pământul prezentului, înregistrând viitorul. [...] Scriitorul este cel care are ceva de spus, dar nu toți cei care au ceva de spus izbutesc să și spună; a izbuti să spui ceea ce vrei să spui, adevărul tău individual și cunoscut de tine însuși, necunoscuților din prezent și din viitor constituie sensul și râvna perpetuă a miraculosului mod de existență pe care-l numim poezie și care constituie una dintre dimensiunile noastre, fie că o producem, fie că o receptăm.” □ Pentru Alexandru Ivasiuc, *Literatura – mod de acțiune* aduce în prim-plan „forța socială deosebită a literaturii, pentru că ea potențează mereu omul uman, adică omul social, depășind mereu individualitatea îngustă, menține mereu proaspete valorile fundamentale, naște mereu noi valori rezultate ale interacțiunii noastre cu lumea, necesară continuei în-ființări căreia îi suntem sortiți.” □ Florin Mugur scrie despre *Puterea de a te regenera pentru oameni*, notând faptul că „poetii sunt niște oameni care înfăptuiesc cea mai frumoasă lucrare cu putință: încearcă să îndepărteze din cugetul muritorilor tot ce este urât și întunecat, încearcă să-i transforme în *oameni noi* – superbă, rămâne superbă această formulă banalizată care vorbește despre lucruri sfinte; despre puterea de a te regenera, despre autodepășire, despre încercarea extraordinară a comunismului de a-i obliga pe oameni să-și câștige în sfârșit condiția umană.” □ La rândul său, Fănuș Neagu declară că *Scriu cu gândul la neamul meu adânc și demn*, „scriu nu cu gândul la glorie, ci la datorie, la neamul meu adânc și demn și neclătinat de toate durerile care l-au mușcat.” Constanța Buzea vorbește despre *Respectul cuvintelor despre om*, declarând că „scriu pentru că aceasta este singura mea șansă de a fi.”

• [„Cronica”, nr. 30] Două poeme de Ștefan Aug. Doinaș, și unul de Vasile Nicolescu deschid numărul. ■ Corneliu Ștefanache contra-atacă o opinie din lumea filmului, unde se susține că literatura română contemporană nu oferă destui eroi pe care cinematografia să-i preia. ■ Petru Comarnescu vorbește despre *Strălucitul salon al umoriștilor*, reînființat ca o continuare a tradiției interbelice. Alături de un grupaj de poeme (șapte poeți minori), Corneliu Sturzu își începe rubrica *Poetica* 68 cu un text programatic, *Poet și poezie*, care devine o odă adusă poetului, în general. □ Magda Ursache scrie o recenzie despre Valeriu Cimpoies – *Poveste cu un gramofon*, iar George Timcu, despre *Duminica mușilor*, de C. Țoiu. Tot în paginile de literatură, fragmente de proză semnează Lucian Cursaru și Titu Constantin. ■ Despre *Modernul E. Lovinescu* amintește Const. Ciopraga, care pornește de la acuzația de impresionism cu care a fost atacat adesea (va vorbi și Zaharia Sângeorzan despre aceeași acuză, mai jos). Ciopraga ține cont de influența pe care ar fi avut-o asupra lui Lovinescu Jules Lemaître, dar și Emile Faguet și Andre Maurois. Lovinescu este „primul mare critic român după Maiorescu, important ca și acesta prin capacitatea directoare”. ■ Cronica literară

semnată de Zaharia Sângeorzan salută volumul antologic E. Lovinescu – *Texte critice*. Importanța lui Lovinescu stă în primul rând în relația pe care o stabilește între specificul național și literatură. Pentru Z. Sângeorzan, Lovinescu este „un structuralist, nu departe de critica lui Roland Barthes” – deși citatul care ar trebui să ilustreze apropierea nu are nicio legătură cu asta. Abia spre finalul cronicii aflăm informații despre antologie, despre originea textelor și despre studiul introductiv semnat de Ion Negoițescu, pe care însă îl critică tăios pentru a se fi „pierdut” în textul numit *Arta lui Lovinescu*. ■ Cronica ideilor literare este semnată, ca de obicei, de Adrian Marino, cu articolul *Clasicii sunt moderni*. Autorul notează pe marginea reeditării *Paginilor de critică* literară de Vladimir Streinu, felul în care criticul – pe care-l socotește „superior lui Pompiliu Constantinescu” – reia spusele lui Boileau despre egalitatea dintre frumos și adevăr în context modern: „adevărul este adevărul simțirii, adică sinceritatea în exprimare, ceea ce implică fără îndoială moderna autenticitate”. Pentru Marino, clasic este un autor de valoare, care „a sporit avutul spiritual lumii cu valori estetice proprii”. Autorul găsește, mai târziu, și la Călinescu aceeași idee: devine clasic un autor care, la început, e modern, în sensul în care o rupe cu canoanele clasice: „toți clasicii au fost niște rebeli”, scrie Călinescu în 1957, în „Contemporanul”, no. 47 ■ La rubrica *Săptămâna*, Sorin Zamfir scrie tot despre sinceritate, în poezie de astă dată, la Demostene Botez, Zaharia Stancu, dar și la alți poeți, minori, ca Toma Biolan sau Negoită Irimie. ■ În același număr, apare o mică scrisoare, inedită, a lui I. L. Caragiale către prof. Constantin Meissner. ■ Paul Păltânea publică un mic text intitulat Documente inedite privind Mânjina, moșia părintească a lui Costache Negri ■ La ancheta revistei despre estetică, răspunde acum Adrian Rădulescu, remarcând o „participare foarte săracă a esteticienilor români la circuitul nou mondial al ideilor estetice” ■ Pe ultima pagină, George Cuibuș scrie despre prezența regizorului Jean-Louis Barrault la București.

● [„Flacăra”, nr. 31] La rubrica *Carnet*, Ion Bănuță semnează articolul *Confesiuni* în care detaliază proiectele sale literare. ■ Valeriu Cristea recenzează volumul lui Cornel Regman *Cărți, autori, tendințe*, considerând că se pot găsi aici „numeroase observații adânci, formulări energice, lapidare, pline de forță, figuri de stil strălucitoare, toate dintre acelea care opresc lectura în loc, inundând spiritul cititorului cu acea lumină care se face în noi ori de câte ori ne aflăm în fața unei surprize, ori de câte ori scriitorul, fie el poet, prozator sau critic inventă o nouă schemă a legăturilor posibile între aspecte, elemente, fenomene”. ■ Este semnalată cronică literară a lui, publicată de Ov. S. Crohmălniceanu din „Viața Românească”, la romanul Interval de Al. Ivăsiuc. Criticul apreciază că „Al. Ivăsiuc și-a forjat un stil adaptat fericit investigațiilor sale în conștiința personajelor. Fraza lungă, nervoasă, care se întoarce neobosită asupra nuanțelor, are o putere perforantă și o suplețe metalică”. ■ După o succintă trecere în revistă a activității literare a lui Nikos Kazantzakis, se semnalează apariția romanului *Hristos răstignit a doua oară*, publicat în traducerea lui Pericle Martinescu și a lui Ioan Hali-

anis. ■ Eugenia Tudor realizează o selecție din opera lui Ionel Teodoreanu într-un volum „adresat școlărilor”.

● [„Luceafărul”, nr. 30] Pe prima pagină este publicat, sub semnătura redacției, articolul de fond Raporturile dintre reviste în care se proclamă necesitatea unui dialog „respectabil între revistele literare și de cultură”, a unui „limbaj comun în înțelegerea valorilor fundamentale ale culturii”, a promovării unor „distinse condeie”. În fapt, articolul se dorește o completare la direcția pe care și-o conturează „Luceafărul” de la schimbarea conducerii: „Dacă a fost posibilă un timp apariția tonului precar, în deficit de intelectualitate și urbanism, dacă s-a putut produce confuzia între noțiunea de opinie și aceea de delațiune, acest lucru s-a putut întâmpla și datorită unei stări «comode» a revistelor, înțelegându-se apoi ca ele, pentru a-și manifesta personalitatea, trebuie să fie active în parte și în totalitatea lor, pregătite serios în susținerea aceluia dialog fundamental privind viața literară și culturală. Și, fapt esențial pentru reviste, pentru existența și justificarea lor în fața cititorului: propulsarea aceluia fenomen viu pe care cărțile valoroase de literatură, de critică, activitățile artistice și culturale autentice ni l-au pus și ni-l pun de-atâtea ori în față, chemând la o cuvenită și serioasă înțelegere. Nu de puține ori, o carte, un eveniment cultural, un fapt social de evidentă importanță, și-au risipit ecourile din pricina acelei izolări, acelei ignorări a unei reviste de către alta sau de către toate celelalte. Când, la drept vorbind, adevărata condiție e angajarea plină de nerv, de hotărâre în jurul unui eveniment de carte, cultural sau social, astfel de evenimente oferind marea șansa a raportului vital de opinie, de afirmare a personalității fiecărei reviste și a colaboratorilor săi, de realizare a comunicării și confruntării rezistenței de talent, de inteligența și a pasiunii pentru adevăr. Spunem toate acestea dintr-o obligație de stimă. Nu concepem viabilitatea unei reviste bune, constituită ca o insulă, climatul tuturor publicațiilor poate da aerul bun în care celelalte să respire, fără un interes general de înnoire, o publicație sau alta riscă să se înșele pe sine și să se creadă înnoitoare pe drumuri de mult bătute, sau să obosească pe singularele căi încercate. De aceea considerăm raportul de calitate dintre reviste ca primordial viabilității lor. Și, fiind o revistă a scriitorilor tineri nu ne este deloc indiferent dacă un colaborator al nostru, talentat sau mai puțin dotat, îmbrățișează, de timpuriu ideea că a deveni un element de clientelă ar fi o poziție cheie pentru el în viața literară, înțelegând greșit că publicația noastră ar fi datoare să-i facă loc în pagini cu orice fel de lucrări literare, publicistice etc., indiferent de valoare, indiferent de raportul de nivel față de colegii săi de condei și de generație, indiferent de exigențele revistei, indiferent de realizările celorlalte reviste. [...] Invocam, deci, raportul dintre reviste pe planul calității și al competiției, atât privind necesitatea comunicării deschise, a schimbului de opinii asupra fenomenului major literar și cultural, cât și din stima pe care o purtăm talentelor tinere, cărora vrem să le oferim nu comoda posibilitate a involuției, ci greaua șansa a emulației continue, a confruntării conștiente cu talentul, cu inteligența vie și cu munca neobosită a celor mai buni și adevărați”.

■ Pe aceeași pagină apare poezia *Cât e de lungă limba bouului* de Geo Bogza.

■ Rubrica Permanențe literare propune câteva „poezii dezvelite din Istoria Hieroglifică a neasemuitului Dimitrie Cantemir și puse la vedere de Nichita Stănescu” care exprimă în stilu-i caracteristic opiniile despre rosturile și sevele poeziei. „Poezia nu ține de prozodie și nici măcar de cuvânt. A scrie un sonet nu înseamnă că ai făcut o poezie. Nici rima nici ritmul nu sunt altceva decât farduri. Poezia se folosește de ele, cum se folosește și de cuvinte, numai din răsfăț și din întâmplare. Cuvintele sunt simple vehicule ale poeziei, atunci când poezia vrea să se plimbe. Adevărata istorie a poeziei românești e cu totul alta decât aceea care ia în considerație numai volumele de versuri. Primul și cel mai mare poet roman este Dimitrie Cantemir, deși «cel mai mare», pentru poezie trebuie respins, expresia fiind tributară migrației clasamentelor în zona esteticului în care singura afirmație de valoare poate fi numai: este poet sau nu este. Adevărata istorie a poeziei românești trebuie să-și consemneze nu numai maeștrii prozodiei, ci și marii poeți de din afara prozodiei, căci poet este Sadoveanu în tulburătoarele sale naturi vii, poet este Mateiu Caragiale în aura crailor și poet este Geo Bogza în Cartea Oltului, durabilă cât Oltul. Cu emoție, arătăm cititorului, acum câte ceva din măreția lui Dimitrie Cantemir și câte ceva din harul său de poet. Sunt trase în lumină poeziile ascunse în numai prima sută de pagini a *Istoriei Hieroglifice*, retipărită și îngrijită de P. P. Panaitescu și I. Verdeș, cărturari cărora le aduc pe această cale expresia recunoștinței mele de cititor. Fiece cuvânt din poezii este întocmai produs aici, singurul lucru pe care l-am îngăduit a fost acela de a le așeza într-o altă statură tipografică. *Istoria Hieroglifică*, genială și stranie și unică alcătuire în limba română, este o operă predestinată nu unei vieți de cititor, ci mai multor vieți puse cap la cap și străbătute de o conștiință unică. Nu o putem citi în simplă leneșă rumegare; nu o putem gusta decât dacă ne dăruim în întregime și timpul intim. Altfel opera devine cețoasă, aș îndrăzni să spun, chiar ilizibilă. Ca să conving cititorul modern de marile și profundele calități estetice ale neasemuitului Dimitrie Cantemir, am ales acele pasaje din carte care sunt ale poeziei, oferindu-i-le. Mirat eu însumi, aplecat asupra textelor, descopăr un mare înaintaș al lui Eminescu, Arghezi, Blaga, Barbu, Bacovia, un mare înaintaș egal cu urmașii săi și deci mai tulburător. Neîngăduindu-mi să folosesc rostirea curentă a cuvintelor vechi folosite de Dimitrie Cantemir, îmi dau seama că totuși nu-i umbresc sensurile, cu atât mai mult cu cât în însăși plasma poeziei sale cuvintele n-au fost decât vehicule. Iar dacă sufletul lui contemporan cu expansiunea cosmică a omului are plăcerea de a se plimba într-o caretă, de *ce nu i-am îngădui-o?*” *Sunt publicate, în continuare poezii de Dimitrie Cantemir: Că nici lângă cuibul șoimului, Au nu tu?, Bătălanul, De-aș avea frica, Că după a mea socoleală dzic, Numai precum toți, Cuvântul slobozit, Iară amintirile, La cel cunoscătoriu, Sau vrând, sau nevrând ș.a.* ■ Publicând patru poezii inedite de Constant Tonegaru – *Zboruri, Somn, Excelsior, Manoperă ocultă* – Barbu Cioculescu dă câteva lămuri cu privire la activitatea creatoare a acestuia și la contextul în care poeziile au ajuns în posesia

lui: „În timpul vieții (1919-1952), Constant Tonegaru a publicat volumul *Plantații* ce cuprindea versuri scrise începând din anul 1942 și care a fost premiat de către Fundații, în 1945. A mai publicat apoi versuri răzlețe în câteva publicații, printre care «*Revista Fundațiilor*» și suplimentul ei liric, versuri dintr-un manuscris compact pe care-l intitulase *Steaua Venerii*, căruia-i dăduse un motto din Eminescu. De aceea, poate, mai târziu se gândise să-și intituleze volumul *Steaua*, singurătății. Cred însă că ținea mai mult la primul titlu și că în cel de al doilea s-ar fi putut citi sau expresia unei demoralizări sau nuanța unei concesi. Cum nici una nici alta nu l-ar fi caracterizat, *Steaua* singurătății rămâne numai motto-ul de pe prima filă. Una din cele trei copii dactilografice ale manuscrisului mi-a încredințat-o mie prin 1948, cea de-a doua cred că i-a dăruit-o lui Pavel Chihaia, ultima rămânând pe noptieră. De pe copia rămasă acasă este posibil să se efectueze alte redactografieri. Unele asemenea pagini pioase, dar pline de greșeli, au ajuns înapoi la mine – îngăduindu-mi să constat că nu erau variante, ci numai copii imperfecte. Acestui manuscris inițial i se adaugă versurile scrise prin 1951-52, cam zece poezii poate cele mai bune pe care le-a scris. Într-adevăr, cred că se pot distinge trei maniere evolutive în creația sa, plecând de la geografia sonoră și recuzita ironică din *Plantații*, la discursul interiorizat și enigmatic din *Steaua Venerii*, cu punctul final în cadențele de lirism deschis și linear din ultima sa perioadă, ce promitea totul”. ■ În traducerea și însoțite de comentariile Manuelei Gheorghiu sunt spicuite fragmente „din diferite etape ale scurtei și glorioasei epopei a lui Ernesto Che Guevara”: „La 39 de ani comandantul Ernesto Che Guevara, erou al revoluției poporului cubanez, murea asasinat de mercenarii bolivieni trimiși să nimicească grupurile de guerilleros pe care le conducea. Timp de 11 luni, între 7 noiembrie 1966 și 7 octombrie 1967, Che și prietenii săi de arme au înfruntat greutatea de nedescris, pe care lupta de partizani, în condițiile unor ținuturi sălbatice și a unei izolări aproape totale le implica, urmăriți pas cu pas de forțele de represalii trimise pe urma lor, de sute de ori mai puternice și mai bine înarmate. Acțiunea grupului său de guerilleros s-a desfășurat într-o zonă muntoasă și aridă între frontiera braziliană, din dreptul provinciei Matto Grosso, și orașele boliviene Santa Cruz și Sucre. Evenimentele cotidiene au fost notate de către Che cu scrupulozitatea lui caracteristică, într-un stil bărbătesc, lapidar, într-un jurnal, care pentru literatura memorialistică contemporană reprezintă un document inestimabil. Ca omagiu postum adus lui Che Guevara și celorlalți eroi ai revoluției latino-americane, anul 1968 a fost decretat în America latina «Anul Guerillero-ului Revoluționar», care capătă o semnificație deosebită cu ocazia celei de-a XV-a aniversari a insurecției naționale cubane. Publicarea simultană a *Jurnalului* lui Che Guevara într-un tiraj uriaș, în mai multe edituri din lumea întregă, exprimă și explică interesul său excepțional. Ediția originală, publicată la Havana, luna trecută, la 26 iunie, într-un sfert de milion de exemplare a fost distribuită gratuit, așa cum se va întâmpla până la sfârșitul anului și cu un alt milion de exemplare, în curs de apariție”. Se fac referiri la situația și receptarea revoluției, la planurile de

atac, la calitatea unor jurnaliști, la problemele privind armamentul și hrana combatanților, însoțite de analize lunare a stării de fapt: „Punctele negative sunt: imposibilitatea de a lua contact cu Joaquin și pierderea treptată a oamenilor, fiecare pierdere constituind o derută gravă, chiar dacă Armata nu o cunoaște. Am susținut două mici lupte în aceasta lună, provocând Armatei 4 morți și 3 răniți, conform propriilor lor informații. Caracteristicile cele mai importante sunt: 1. Continuă lipsa totală de contacte, ceea ce ne reduce acum la cei 24 de oameni care suntem, cu Pombo rănit și având o capacitate de deplasare redusă. 2. Continuă să se simtă lipsa de încorporare țărănească. E un cerc vicios: pentru a obține această încorporare, avem nevoie să exercităm permanent acțiunea noastră într-un teritoriu populat și pentru aceasta necesităm mai mulți oameni. 3. Legenda guerrillei crește ca o spumă: deja suntem superoamenii invincibili. 4. Lipsa de contact se extinde și în legăturile cu partidul, deși am făcut o tentativă prin intermediul lui Paulino, care poate da rezultate. 4. Debray continuă să fie un caz, dar acum este pus în legătură cu cazul meu, eu apărând ca șef al acestei mișcări. Vom vedea rezultatul acestui pas al guvernului și dacă este pozitiv sau negativ pentru noi. 5. Moralul guerrillei e în continuare ferm și hotărârea sa combativă crește. Toți cubanezii sunt exemplu în luptă și numai 2 sau 3 boliviieni oscilează. 6. Armata e în continuare nulă în misiunea sa militară, dar duce în rândul țăranilor o acțiune ce nu trebuie neglijată, deoarece transformă în turnători pe toți membrii unei comunități, fie prin frică sau prin minciuni referitoare la scopurile noastre. 6. Masacrul din mine clarifică mult panorama pentru noi și, dacă proclamația se poate difuza, va fi un puternic factor de lămurire. Sarcina noastră cea mai urgentă este restabilirea contactului cu *La Paz*, reprovizionarea cu echipament militar și medical și obținerea de incorporare a 50-100. orășeni, chiar dacă cifra luptătorilor în acțiune se va reduce la 10-25”. ■ Eugen Simion surprinde condiția Cronicarului și timpul literaturii, manifestându-și dezaprobarea față de „opacitatea” și „intoleranța” unor scriitori din generația mai veche care nu suportă ideea acordării unei pagini dintr-o revistă contemporană literaturii clasice. „Ce poate fi în mintea acestui țiitor de condei dacă el protestează văzând că o pagină de revistă e destinată, o dată, lui G. Călinescu și, altă dată, lui E. Lovinescu? Am întors faptele pe toate fețele și nu am aflat un răspuns. Cum nu vreau să fac un pamflet și nu mă învesește caricatura unei idei, nu încetez a mă întreba, cu o oarecare tristețe, de protestul confratelui nostru, cronicarul pur. «Răposații» de care domnia sa nu mai poate trăi sau cel puțin așa lasă să înțeleagă, afectând o mare mâhnire, sunt, pentru cine știe să citească bine și fără prejudecăți, niște spirite, într-un sens mai general, actuale, autori, adică, citiți și comentați, obiect oricând de referință și măsură a eforturilor noastre într-un domeniu în care nici o propozițiune nu se poate scrie fără spaima de a trăda sensul adevărat al lucrurilor. [...] Sunt, întreb, inactuali, T. Maiorescu, E. Lovinescu, G. Călinescu, T. Vianu, așa cum ne spune confidențial confratele nostru, publicistul pur. Mă tem că, dându-i dreptate, uităm de unde venim și încotro ne îndreptăm. Mă tem, mai ales, că îndepărtându-i din

paginile revistelor vor părea numaidecât închipuirile publicistului dispus să scrie oricând și despre orice, lăudând azi ceea ce e negat ieri. Când în discuție vine critica propriu-zisă, aceea care stabilește valori și dă judecăți despre talente, confuzia de mai înainte pare aproape o necuviință. Un critic e, în fond, un cunoscător al literaturii în totalitatea ei și, fără paradox, cine nu a citit la timp și cum trebuie pe Alecsandri nu poate da judecăți despre ultimul poet apărut în colecția «Luceafărul»: chiar dacă vede în Alecsandri o valoare culturală și mai puțin estetică. Lectura clasicilor dă stabilitate gustului și fixează puncte de reper pentru valorile actuale. Existăm, ca valori, numai în măsura în care ne fixăm sau ne detașăm de o tradiție. De la treapta zero nu pornește nimeni; de-au fost unele spirite care au judecat altfel, s-a văzut ce a ieșit... Scriind despre Maiorescu? Macedonski, Lovinescu suntem, deci, în pura și fierbinte actualitate”. ■ Leonid Dimov publică, în „Luceafărul” Poemul acarului și a miraculoasei călătoare, iar Ion Alexandru, poezia O, mamă.

28 iulie

• [„Scânteia”, nr. 7777] Grigore Hagiu scrie despre *Izvoarele, vocația și menirea poeziei patriotice*: „A micșora distanța dintre faptul real imediat și actul poetic, a știți să trăiești prezentul prin propria ta poezie, transformându-l cu maximă rapiditate în expresie emoțională, în așa fel încât esența să circule mai în voie, mai nestingherită între polii existenței și cei ai contemplării, cred că înseamnă trimiterea neconținută la înseși izvoarele multiple ale poeziei. În această ordine de idei, aș remarca uluitoarea îmbogățire a termenului de realitate, devenit sinonim cu cel al înțelegerii cuprinzătoare. Între realitatea evidentă și cea scrisă, gândită, deosebirea este de formă și nu de conținut, o reciprocitate fundamentală reușind să le contopească, fidele determinărilor cu care le investim. De la realitate la actul scris, de la actul scris la realitate, oricare ar fi drumul parcurs, adeseori amândouă deodată (în clipele de mare și rară tensiune interioară), poezia tinde mereu să pună în relație mai completă pe creator cu obiectul inspirației sale. [...] Poezia patriotică, prin îmbogățirea și acordarea de noi semnificații genului, presupune, după părerea mea, mai mult ca oricând, angajarea nemijlocită, colorată puternic afectiv. Există o forță capabilă să împrăștiereze continuu peisajul social, depășind, cu un dezvoltat simț al echilibrului constructiv, stagnarea. [...] Izvoarele poeziei se găsesc în tot ceea ce vrem și reușim să înțelegem, adăugând mișcării mai multă evidență, mai mult relief conștient de sine însuși. Învățăm să ne apropiem cu mai multă dezinvoltură și aplicație de oameni și lucruri, cunoscându-l mai bine; ne detașăm de propria noastră persoană, pricepându-ne astfel mai clar – pentru a sublinia emanciparea datorită căreia, diferențiindu-ne ca poeți unii de alții, reprezentăm mai bogat ideea unică a spiritualității românești socialiste. [...] Trebuie subliniate, de asemenea, drept cele mai de seamă linii de forță ale poeziei patriotice, dimensiuni fără de care ea ar suferi grave prejudicii, atitudinea deschisă, angajarea deplină, răspunderea în fața istoriei actuale, concepte de bază impli-

cate în structura poetului modern, reactualizate și puse în drepturi mai evident. O poezie patriotică adevărată nu se poate limita numai la exultație; înțelegând-o astfel am văduvi-o de marea ei forță de acțiune asupra conștiințelor. Ea trebuie să cuprindă toate sentimentele generate de fenomenele prezente, de la celebrarea cu patos a clipei până la infirmarea tuturor prejudecăților. Aria ei de investigație este practic nelimitată, depinde de fiecare autor în parte. El selectează acele aspecte care îi sunt mai apropiate, mai pe măsura posibilităților, acele dimensiuni care corespund exact personalității lui. Diferențierea în cadrul poeziei patriotice s-ar face astfel de la sine. [...] În ultimă instanță, izvoarele poeziei se găsesc în chiar intimitatea creatorului, în acea particularitate emoțională cu care știe să se descopere pe sine, la confluența cu marile întrebări ale epocii noastre, la răspunsurile pe care el le dă acestor timpuri, implicându-și în ele existența sa pleneră”.

□•Octav Pancu-Iași semnează „*Cireșarii*” – o carte despre romantismul vârstei de aur: „Însemnările de față pe marginea noii și substanțial adăugitei ediții a *Cireșarilor* nu reprezintă, se înțelege, punctul de vedere al unui critic literar, ci pur și simplu opiniile unui coleg de breaslă al lui Constantin Chiriță; ele sunt, dacă mi se permite, urmarea firească a pasiunii cu care un scriitor ce-și dedică creația tinerii generații urmărește – și nu de azi, de ieri – fenomenul prezentat de acest gen de literatură, la noi și aiurea. [...] Înainte de toate însă această carte a lui Constantin Chiriță este un elogiu adus purității, vitalității, romantismului vârstei de aur și – din nou subliniez – autorul i-a avut în vedere pe copiii și tinerii noștri, cartea evidențiind pregnant apartenența eroilor ei, a ideilor pe care le vehiculează la societatea și spiritualitatea românească de azi. Afirmatia se susține atât prin spiritul polemic străbătând ciclul *Cireșarilor*, în care aproape fiecare pagină ia, într-un fel sau altul, poziție împotriva exotismului, a aventurii gratuite, a violenței și brutalității, a rasismului și șovinismului, cât și prin susținerea fără rezerve, directă, sinceră, patetică a virtuților concurând la creionarea profilului moral al tânărului zilelor noastre”.

30 iulie

[„**Scânteia tineretului**”, nr. 5968] C. Stănescu prezintă *Istoria literaturii române (compendiu)* a lui G. Călinescu, sub titlul *Viața literaturii și literatura vieții*, constatând că „Mitul lipsei de vechime este spulberat printr-o adevărată reinventare a scriitorilor ieșiți din matca spirituală a unui popor îndeajuns elaborată și consolidată ca să susțină această dramatică existență (coexistență) a literaturii. [...] Călinescu creează existența de fapt a literaturii, făcând să vibreze substanțial o enormă sumă de posibilități. Semnificația actului său creator este, în ordinea urgențelor, una profund patriotică. [...] Rațiunea criticului, stimulată de o cultură de un dinamism fără precedent, produce adevărata viață a literaturii. Caracterul raționalist al operei lui Călinescu este convingător și evident. [...] Criticul acordă scriitorilor un tratament organic, scos din structura lor adâncă de exponenți ai spiritualității românești.”

31 iulie

• [„Scânteia tineretului”, nr. 5969] Interviu acordat de Eugen Simion Smarandei Jelescu pe tema *Literaturii tinere* reprezintă principalul subiect literar al numărului de față. Criticul își evaluează generația căreia îi aparține: „În jurul anului 1966, când poezia română trecea printr-un moment de criză, criza limbajului poetic, s-a constituit limpede această generație, anunțată, de fapt, cu mult înainte, de Nicolae Labiș. Consider că Labiș nu este numai un poet de valoare politică, ci este și un liric ce trăiește estetic prin substanța lui. Mi se pare o nedreaptă eroare de a-l contesta. [...] Eu cred din adâncul sufletului că Nichita Stănescu este un mare poet. Vă amintesc, de altfel, uitând o secundă de modestie, că articolul meu de debut din Contemporanul, acum ani, îi era dedicat. Spuneam atunci, și spun și astăzi, că este cel mai bun poet al generației sale. [...] Timpurile moderne ale prozei românești cunosc în orice caz un mare prozator, el se numește Marin Preda. [...] Nicolae Breban și Al. Ivasiuc vor să împingă proza într-o direcție care-i lipsește, a unei mai profunde investigații pe verticală. Trebuie amintită de asemenea extraordinara forță epică a lui Fănuș Neagu [...]. Nu uit proza fantastică, un fantastic modern, așa spune neliniștit, cel din *Iarna bărbaților*, de Ștefan Bănuțescu. Nici pe subtilul ironist caragialescul Nicolae Velea, nici fantasticul oniric al lui Dumitru Țepeneag, sau inteligența parabolică a lui Iulian Neacșu. [...] În afară de cei cunoscuți, notez din cea mai tânără generație pe talentații critici Valeriu Cristea, Mihai Ungheanu, Magdalena Popescu.”

[IULIE]

• [„Amfiteatru”, nr. 31] La secțiunea *Cronica debuturilor*, Valeriu Cristea scrie despre apariția în literatura română a lui Vintilă Ivănceanu: „Condiția creației e absolutizarea și relativizarea valorilor, încadrarea punctată de rebeliuni într-o tradiție. Clasicii trec printr-un coridor de reverențe, dar din loc în loc câte-un „original” le dă cu tifla. Sub necuviința gestului se poate ascunde dorința firească a eliberării de sub opresiunea coloșilor literari. Un astfel de original, scoțând limba de un cot autorităților domeniului său, este și Vintilă Ivănceanu, care intră în poezie cu un tupeu nemaipomenit ce-l ajută să se mențină întreg și liber, neabsorbit și nedigerat de modelele ilustre. Poezia lui Vintilă Ivănceanu e o recreație a limbii, care, fixată în ipostaze glorioase de clasici, își dezbracă aici hainele solemne, luându-și felurite libertăți. [...] Musculatura și tendoanele limbii se relaxează în cartea lui Vintilă Ivănceanu și acest lucru e necesar în poezie în vederea unor noi încordări și acordări lingvistice. Blazat, dezabuzat, persiflator, cinic și chiar obscen, dar amenințat de obsesii puternice care presupun o adâncime a trăirii, autorul acestui volum își dezvăluie părțile rușinoase, de obicei ascunse, ale trupului și sufletului, cu o sinceritate vecină cu disperarea”. ■ Se mai poate citi o cronică literară semnată de Mircea Martin la volumul *Tinerețea lui Don Quijote*. Scriitorul, „un cinic al poeziei”, propune „o atitudine față de poezie”, mai înainte de a propune una „față de lume”, ascunzându-și „sinceritatea”

„într-o expresie comică” și „făcând poezie din însăși negația poeziei”. „Așa se explică, crede Mircea Martin, agresiunea «spiritului» în poezia sa, ca și escaladarea tuturor treptelor comicului, de la umor la absurd. Universul contemplativ obișnuit, atmosfera lirică tradițională, postura hieratică sunt persiflate cu violență. [...] Marin Sorescu profanează poezia, o face profană adică, o desacralizează, o bagatelizează chiar. Tentația pe care subtextul versurilor sale o mărturisește este aceea de a spune: «Iată ce simplu se face poezia, fără dificultate și (mai ales) fără mister»! Și într-adevăr, poetul parcă se încearcă în a scrie despre orice și în a dezvolta impresii pe care bunul simț le anticipează. [...] M. Sorescu se dezice spectaculos de poezie pentru a putea insinua discret unda proprie de lirism. Temele «mari» ale poeziei sunt minimalizate, cadențele solemne sunt întărite ironic în vederea poantei finale – care schimbă perspectiva. [...] Paradoxul acestei poezii lucide, calculate, căutând poanta și mizând pe ea, este de a genera totuși starea lirică. La Sorescu, nu poanta e imprevizibilă, ci... lirismul. Acest poet ajunge de fiecare dată la poezie prin parodie. [...] Alienările consecutive integrării în viața socială modernă nu-l lasă indiferent și aspirația sa se îndreaptă – simbolic – spre păstrarea unei zone neatinse, imaculate, a sufletului. Anecdota e din nou surprinzătoare și, în final, poetul are intuiția de a nu schimba registrul, în așa fel, încât protestul tragic se exprimă în termenii umorului cotidian”. Se mai notează, în cronică, capacitatea poetului de a fi simultan „pasionat și blazat, candid și lucid, timid și impertinent, jovial și sarcastic, astral și trivial”, obsesia asupra condiției poeziei, „chiar și când vorbește de soarta umanității, și de cursul sentimentelor, în versurile sale se întrevăd tot dileme de artist”. „Pentru Marin Sorescu viziunea asupra lumii nu e decât o variantă a concepției despre poezie. Lumea întregă devine o perifrază la poezia sa. Singurul reproș care se poate aduce unei astfel de poezii, de netăgăduită ținută meditativă, este acela că revelația nu covârșește întotdeauna spectacolul. Multe din poeziile sale sunt memorabile prin regie și nu prin mesaj. Acest reproș se agravează cu ultimul volum, în care se întâmplă adesea ca mecanismul poetic să funcționeze în gol”.

• [„Argeș”, nr. 7] Redacția semnează pe prima pagină editorialul *Coram populo* în care glorifică eforturile partidului și conducătorului ei „de a zidi pe îndelete și după voie mărețul edificiu al societății socialiste”: „Tot ce întreprinde partidul, tot ce realizează guvernul are un singur țel: fericirea fiecărui om în parte prin ridicarea gradului de cultură și civilizație a întregului popor. Și nimic nu se face fără consultarea poporului, totul se face *coram populo* – în fața poporului.” □•Toma Biolan aduce un omagiu înaintașilor în scurtul său text intitulat *Popas*: „Zidit pe o cumpănă a apelor, ca o turlă de biserică fără clopot, în bătaia vânturilor, mausoleul de la Mateiaș păstrează scrise în piatră mai multe nume decât oseminte.” □•Elisabeta Niță e prezentă, tot pe prima pagină, cu poezia *Târg pe muntele Găina*, ca și Petre Vlad cu poezia *Invocație de cerb* și trimitere la profilul făcut în pag. 12. de către Mihail Diaconescu (însoțit de un portret): „Petre Vlad a debutat la «Argeș» cu versuri a căror notă dominantă este explozia de vitalitate și

voluntarismul. [...] Petre Vlad are vocație de poet în stare să răscolească resursele noastre de sensibilitate cele mai ascunse, să construiască bucuria încrederii și siguranței în noi înșine.” Dedicată *Celui care m-a ajutat să prind taina zborului – învățătorului meu*, apar publicate câteva alte poezii ale aceluiași Petre Vlad: *Ars poetica* („M-a rupt de voi neînduratul glas/ Al propriei chemări pustiitoare,/ Și voi fi ars cu – atâta-nfrigare/ Că nu mai știu din mine ce-a rămas.”), *Mamei*, *Spre zările roșii*, *Roata*, *Vis*. □•Baruțu T. Arghezi realizează o dezbatere cu tema *Receptivitatea față de actul de cultură*, la care, din București, participă – dintre literați – Radu Boureanu (redactor-șef al revistei „Viața Românească”). La întrebarea „Cum apreciați circulația valorilor originale în momentul de față?”, acesta atrage atenția în legătură cu interferența deranjantă a activiștilor de partid în problemele creației: „Cred că n-ar mai trebui interpuși între creatorii de valori artistice și public atât de mulți «ordonatori». Asta dă colici ființei duble ecuației creator-cititor sau privitor de artă... Acești oameni, cu pregătire neadecvată activității artistice, înguști la înțelegere și uscați la vibrație, a sentiment, dovedesc prin birocratism și adesea prin adversitate față de oamenii de artă, că activitatea lor apendiculară nu face decât să re-editeze imaginea și funcția vâscului agățat de stejar...” □•O convorbire *Cu Michel Steriade pe peronul Gării de Nord* notează T. Biolan. Venit din Franța, la invitația Uniunii Scriitorilor, poetul și traducătorul Mihail Steriade se arată entuziasmat de publicația „Argeș” și, prin răspunsurile pe care le dă întrebărilor adresate, foarte conectat la realitățile literare din țară: „Calitatea, cât și cantitatea producțiilor lirice de acum, nici măcar nu le-ai fi putut bănui în urmă cu câteva decenii. Marele număr și condițiile grafice notabile ale revistelor actuale, care consacră numeroase pagini poeziei, situează țara noastră – fără greș – în fruntea țărilor pe care le cunosc: Franța, Belgia, Elveția și Italia. [...] Am rămas surprins de numărul impresionant de transpuneri apărute în publicațiile noastre. N-am avut timpul necesar să le citesc pe toate, dar am constatat că poezia tuturor continentelor este tradusă – bineînțeles, în mod parțial – în graiul nostru. Aceasta este o modalitate de cunoaștere reciprocă, un factor de îmbogățire intelectuală individuală și, în același timp, mijlocul unei înțelegeri universale mai depline.” □•O altă anchetă, realizată de Doru Moțoc, vizează întrebarea *Există o vârstă a dragostei?*. Criticul Edgar Papu este cel care răspunde – din perspectivă literară – la această întrebare: „Cele mai celebre cupluri de iubire pe care le-a dat literatura universală aparțin incontestabil vârstei tinere, aproape adolescente. Ne stau drept mărturie, în această privință: Piram și Tisbe, Daphnis și Chloe, Tristan și Isolda, Paolo și Francesca, Romeo și Julieta. [...] Erotismul bătrâneții, ca motiv literar, îl succedă numai cu puțin pe acela al copilăriei. Ni se pare interesant faptul că, drept promotor al acestui motiv, se afirmă Goethe, adică tocmai unul din marii pedagogi ai secolului al XVIII-lea, care inițiasse în literatură romanul educativ, romanul devenirii (bildungsroman). Fenomenul Goethe arată că deschiderea unei noi vârste în conștiința scriitorului le poate uneori pune într-o lumină nouă pe toate celelalte. Ne referim aici la ciclul său liric de bătrânețe *Divanul Occidental*

– *Oriental* unde se reflectă cele mai pure accente de iubire.” □•Un ultim psalm arghezian (*Versuri inedite*), cu titlul *Paraschivei*, este publicat alături de câteva interesante fotografii ale maestrului de la Mărțișor: „Mi-e dor amar de tine/ Să cred c-ai murit nu-mi vine,/ Cum ai știut să fii atâta timp cu mine/ Și la noroc și la nenoroc/ Și-acum să nu mai fii deloc?/ Te-adormeam pe brațul meu/ Și-acum dormi la Dumnezeu,/ Desigur, lângă el te simți mai bine/ Decât fusesseși lângă mine.” □•În căutarea cuvântului potrivit la Arghezi este un demers de consemnare a principalelor modificări pe care Arghezi le-a operat în diferitele ediții din *Cuvinte potrivite*, realizat de Gabriel Țepelea: „Inițial *Cuvinte potrivite* cuprindeau 100 poeme. Ciclul a fost completat în ediții ulterioare cu poezii scrise în aceeași perioadă. [...] Paralel cu completarea și reorganizarea ciclului poate fi urmărită și setea de perfecțiune a scriitorului. Așa se explică faptul că între ediția 1927 și ediția din 1962 există deosebiri care pornesc de la grafie și ajung la schimbarea unor cuvinte și versuri sau la înlocuirea unor strofe. [...] În fine, între prima ediție și edițiile din urmă există diferențe care merg până la înlocuirea unor versuri sau strofe [...]” □•Numărul adună – în plachete diferite – poezii semnate de: George Corbu (*Cântec pentru iubita Ciú*), Constanța Verescu (*Dorul și Lacul*), Ion Chingaru (*Cheile vântului*); în paginile literare de la rubrica *Meșterul Manole* – Demostene Botez (*Autobiografie și Longevitate*), Agatha Grigorescu-Bacovia (*Clipe*), Otilia Nicolescu (*Estivală*), Stan Munteanu (*Elegie*); Floru Mihăescu (*Moștenire și Certitudine*), Gh. Zarafu (*Întoarcere*), Ion Popa Argeșeanu (*La Târgu-Jiu*), Karin Guni (*Puntea*). □•Ioniță Marin publică povestirea *Drumul*. □•*Pagini memorialistice* (însoțite de un portret V. Eftimiu) îl creionează pe Ion Minulescu din întâmplări de viață literară și nu numai (*Victor Eftimiu despre Ion Minulescu*): „La «Viforul», Minulescu scria articole normale și judeca sănătos, ca orice bărbat echilibrat. Erau laudabile tactul și ordinea ce desfășura acolo în calitate de secretar de redacție și ne făcea și mai mult să subliniem izul de farsă ce-i străbătea versurile. [...] Dintre parodiile minulesciene, poet pe care, în fond, l-am admirat totdeauna pentru sunetul și preocupările noi pe care le-a adus în literatura noastră, a făcut mare vâlvă *Romanța celor trei sarmale*.” □•În pagina dedicată literaturii străine întâlnim traduceri ale unor scriitori din Iugoslavia (rubrica *Meridian iugoslav*): poezii de Vasko Popa (*Vioara și Turta de cenușă*), Stevan Raičević (*Cântecul ierbii*), Miodrag Pavlović (*Vânătoarea*), Antun Gustav Matoš (*Nocturnă*), toate transpuse în românește de Marin Găiseanu; povestirea *Ziua de naștere*, de Blagoe Ivanov (în românește de V. Petrescu și Andrei Chiru). □•*La Cronica ideilor*, Mihail Diaconescu semnează câteva *Însemnări răzlețe la doi ani de la apariția revistei*, într-un articol cu titlul *Mirabilis loci*. Profilul revistei este clar definit aici: „Câteva probleme revin mai insistent în toate discuțiile diferitelor publicații: raportul dintre tradițional și modern, specificul național, chestiunea originalității în artă, a necesarei inovații, a raportului dintre social-istoric, etic, politic și estetic. În acest context, invocarea insistentă și sistematică a virtuților tradiției a precizat încă de la apariția primului număr poziția revistei «Argeș» față

de tendințele literar-artistice contemporane. Spiritul și cultul înfiorat al tradițiilor, zestrea noastră spirituală cea mai de preț, sunt prezente în operele poezilor, prozatorilor și artiștilor plastici promovați de revistă, în dezbaterile teoretice întreprinse aici. De mai multe ori s-a subliniat în paginile acesteia că afirmarea unei creații este de neconceput, fapt axiomatic doar, fără atributul esențial al originalității, al dorinței firești și profund tulburătoare a făuritorilor ei de *depășire* a tot ceea ce omenirea a câștigat până acum în domeniile cărora ei s-au dedicat.” Redactorul-șef al revistei face o evaluare a modului în care revista înțelege să promoveze literatura și arta: „Poezia de concepție practică de Toma Biolan, sugestia de vitalitate explozivă, de frenezie senzitivă și exaltare naturistă din strofele Elisabetei Niță, lirismul cald, omenia și delicatetea sentimentelor din proza lui Doru Moțoc și Corneliu Marcu, elogiul generațiilor care l-au precedat, un adânc și înfiorat cult al strămoșilor și al tuturor valorilor morale și spirituale, mai ales a datoriei generațiilor tinere față de ei din versurile lui Dan Rotaru, forța și echilibrul caracteristice sculpturilor lui Mihail Meiu, solemnitatea și sugestia de măreție din marile compoziții ale pictorului Ioan Gh. Vrăneanțu, imaginile insistent etnografice cultivate predilect în strofele lui Eugen Stănescu ca și energetismul transfigurator din acelea ale lui Petre M. Vlad – disponibilități și puteri de creație, moduri personale de a vedea și interpreta lumea se reunesc la «Argeș» pe temeiul aceluiași cult al tradițiilor practicat de acești autori în toate actele lor de creație.”

□•Preocupat de valorificarea moștenirii noastre literare în condiții științifice optime, Grigore Popa formulează unele principii directoare în articolul *Condiția monografiei*: „Ca specie literară, monografia comportă o serie de dificultăți de care trebuie să ținem seama și care trebuie învinse pentru a se realiza, – în toată frumusețea ei complexă – metafora personalității sau a problemei ce constituie substanța lucrării.” □•Mihail Diac. semnează *Cronica literară*, unde analizează volumul *Tristele*, de Miron Radu Paraschivescu: „În *Tristele* ne întâmpină astfel un erou liric preocupat insistent de durerile lumii, de definirea propriei arte poetice în raport cu aceste dureri, de presimțirea morții și de comunicarea cu natura de dincolo de momentul final al vieții. [...] Finețea de artizan cu care-și lucrează fiecare bijuterie lirică, încărcătura meditativă, sugestia excepțional de puternică de pulsație vie, întăritoare, a sevelor pământului așează noile creații ale cântărețului «raiului beteag» cu mult deasupra celor din *Laude* și *Declarația patetică*. După *Cântice țigănești*, culegerea *Tristele* este cea mai importantă coloană adăugată admirabilului edificiu pe care de mai bine de trei decenii Miron Radu Paraschivescu îl construiește cu atâta migală și siguranță în cetatea poeziei.” *Proza delicată* a lui Nicolae Velea este adusă în discuție de recenta apariție editorială *Zbor jos* (E.P.L., 1968): „Volumul de debut al lui Nicolae Velea (*Poarta*, 1961) a surprins pe toți prin nota aparte de delicatețe și gingășie prezentă în majoritatea nuvelor și povestirilor sale, într-un moment în care literatura noastră era suprasaturată de construcții epice uriașe (romane și romane ciclice, în primul rând) menite să refacă artistic convulsiunile sociale din epoca istorică pe care o străbatem. Față de

aşa-numitele *fresce de epocă* cu uriaşe aglomerări de mase, cu sute de personaje şi cu acţiuni desfăşurate pe multiple planuri în naraţiuni a căror compoziţie era, de multe ori, deficitară, proza sa uimea (situaţie paradoxală) tocmai prin lipsa ei de ostentaţie.” □•Gh. Bulgăr ţine *Jurnalul de lector* de data aceasta şi prezintă cartea lingvistului Sorin Stati, *Teorie şi metodă în sintaxă*: „Din generaţia tânără de lingvişti români, s-a impus în ultimii ani Sorin Stati, autorul acestei lucrări originale, în care sunt prezentate critic orientările noi în studiul sintaxei, sunt valorificate idei pozitive, menite să stimuleze adâncimea cercetărilor în acest important domeniu al lingvisticii şi se propun soluţii practice pentru mai buna sistematizare şi adecvare a procedeelelor moderne de analiză sintactică.” □•Un articol despre întemeierea învăţământului în limba română publică I. D. Lăudat cu titlul „*tu România din somn ai deşteptat*”, titlu ce face trimitere la Şcoala de la Sf. Sava: „Şcoala de la Sfântu Sava, înfiinţată acum 150 de ani de Gheorghe Lazăr, a influenţat întreaga viaţă a ţărilor româneşti din veacul al XIX-lea pe plan social, politic şi cultural. Elevii şi profesorii ei au luat parte activă la răscoala lui Tudor Vladimirescu din 1821, la revoluţia de la 1848, la lupta pentru Unire şi independenţa naţională.”

• [„*Astra*”, nr. 7] Revista publică o anchetă despre *Structuralism şi unele probleme actuale ale ştiinţelor*, printre respondenţi evidenţiindu-se: Acad. prof. Victor Preda, Conf. univ. Călina Mare, Conf. univ. Victor Săhleanu, Conf. univ. Ion Aluş, Lect. univ. Paul Schveiger. Conf. univ. Călina Mare: „Este necesară evidenţierea atitudinii pozitive faţă de modalitatea de abordare a problemelor cunoaşterii reprezentată de structuralism. Disputa dintre structuralism şi marxism a atras atenţia asupra acestui mod nou de abordare a problemelor, însă această opoziţie este unilaterală, ea referindu-se la marxismul văzut dintr-un anumit unghi şi la un structuralism conceput unilateral, care vizează numai abordarea statică, sincronică a realităţii, ignorându-i dialecticitatea... Structuralismul nu este un curent de gândire ajuns la modă, ci o modalitate de abordare a realităţii şi cunoaşterii care îşi va dovedi viabilitatea în viitor”. Lect. univ. Paul Schveiger: „Structuralismul lingvistic modern îşi are precursorii săi în lingvistica indiană veche, când au apărut unele din premisele ştiinţifice ale structuralismului zilelor noastre. Structuralismul lingvistic al lui Ferdinand de Saussure trebuie să fie, însă, considerat ca o reacţie la atomismul şi istorismul exagerat al şcolilor lingvistice de la sfârşitul secolului trecut şi începutul secolului nostru”. □•Cu ocazia împlinirii unui an de la moartea poetului Tudor Arghezi, Şerban Cioculescu şi Dumitru Micu semnează texte omagiale. Şerban Cioculescu: *In memoriam*: „Regularitatea, – cronologic vorbind, – a creaţiei argheziene, până în ultima zi de viaţă a marelui poet, va rămâne desigur fenomenul-limită al capacităţii noastre de înţelegere. De ani de zile deschideam în fiecare joi dimineaţa «Gazeta literară» cu teamă, totuşi, de a nu-i întâlni, în prima pagină tableta sau poema... Arghezi aspira viaţa prin toţi porii, cu aviditatea unei plante tropicale, dar o şi interpreta ca un poet, un metafizician şi un sociolog, în sinteze mereu imprevizibile... *Cântare*

omului este cea mai amplă frescă închinată muncii creatoare și totodată eliberatoare, muncii care determină fiecare etapă a istoriei. Și este testamentul artistic al meșterului care nu s-a sfiit să afirme că debutează în fiecare zi, că își trece cotidian examenul. O autentică operă de artă este astfel și o mare lecție, pe care o preluăm cu smerenie”. Dumitru Micu: „De la *Psalmi* din trecut până la *Cântare omului*, Tudor Arghezi a străbătut aceeași cale pe care o parcurge Faust de la prima la ultima situație fixată în marea operă goetheană. Calea de la efortul epuizant, fără perspectivă, la împlinire. Cu deosebire, însă – esențială – că poetul *Cântării omului* nu strigă clipei să se oprească. Și *Cântare omului* și 1907 și celelalte cărți de poezie, publicate de Tudor Arghezi în anii noștri – *Stihuri peștrițe*, *Frunze*, *Cadențe*, *Silabe*... – slăvesc în cele mai variate moduri mișcarea neîntreruptă, continua autodepășire, mersul permanent spre lumină, spre înălțimi. 14 iulie 1968. Vocea omenească a lui Tudor Arghezi a amuțit. Cântecele său vibrează pe coardele eternității”. □•Voicu Bugariu prezintă critic patru cărți. Prima recenzie valorifică volumul de poezii al lui Ion Bănuță: *Olimpul diavolului*: „Unora dintre poeziile volumului lui Ion Bănuță li se pot aduce reproșuri. Este cazul, de exemplu, al ciclului *Panorama culorilor*, unde repetarea unor cuvinte depășește intenția muzicală, alunecând în monotonie sau al altor poezii ale volumului unde simplitatea expresiei poate fi un eufemism pentru rarefierea lirică. Valoarea cea mai originală a volumului și a personalității poetice a autorului rămâne însă forța constructivă și muzicală, capacitatea de a unifica fragmente mozaicate într-un întreg, ce nu poate fi luat în considerare decât ca atare. *Olimpul diavolului* este, în primul rând, o realizare de forță și de ritm”. Al doilea volum este scris de Darie Magheru: *Poeme*: „Cartea lui Darie Magheru întrunește într-un chip rar întâlnit o paradoxală bivalență, care se extinde mult dincolo de aspectul formal al hiatusului intervenit între elaborare și publicare. *Poeme* este, prin multe dintre caracteristicile sale, o carte a trecutului, și, astfel privind-o, ea trebuie luată în considerare din punctul de vedere al istoriei literare, (disciplină metodică, disciplină care are avantajul imens de a opera cu material deja stratificat valoric, în liniile lui mari). În felul acesta, poemele lui Darie Magheru trebuie plasate într-un context literar binecunoscut și trebuie privite cu o înțelegere metodologică”. O altă carte prezentată este cea a lui Mihai Elin: Treaz între două catrene: „O serie dintre poeziile lui Mihai Elin... au un aer desuet, în ele romantismul nu mai este tratat din perspectiva unui contemporan. Și citindu-le avem sentimente contradictorii. Pe de o parte, remarcăm frumusețea deosebită a unor imagini, ne lăsăm chiar prinși de curgerea armonioasă în sine a plângerii..., pe de altă parte, suntem izbiți de caracterul general romantic al acestor versuri, de incapacitatea lor de comunicare a unor stări de spirit absolut subiective”. Cel de-al patrulea comentariu este la volumul de poezii al lui Gh. Grigurcu: *Un trandafir învață matematică*: „O serie dintre versurile lui Gheorghe Grigurcu ridică o întrebare, ce a apărut de foarte multe ori în cursul ultimelor decenii de poezie modernistă: există o entitate numită poezie, care se poate defini și căreia i se pot stabili anumite caracteristici sau există numai

marea infinită a cuvintelor, care se poate uneori armoniza în posibile structuri poetice?... Câteva dintre argumentele poeziei de experiment modernist sunt foarte seducătoare, mai ales în ordinea speculativă a lucrurilor. Astfel, ideea că poezia modernă este o structură prin excelență deschisă, ce poate fi adaptată tuturor sensibilităților... e deosebit de interesantă și demonstrabilă prin diferite argumente de sociologie a literaturii sau de psihologie socială”.

□•Câteva Însemnări despre proză face Laurențiu Ulici: „Proza contemporană în ce are mai înalt la o privire estetică, dezvoltă tendința dublă despre care vorbeam; evident, și soluțiile moderne și modalitățile tradiționale fiind asimilate într-un proces de creație individualizator. Romane deosebite, aclamând forța epică excepțională a autorilor, sunt puține: volumul al doilea din *Moromeții*, *În absența stăpânilor* și *Principele* (din fragmentele apărute în proză). Și tocmai aceste romane sunt în afara oricăror experimente formale, vivacitatea lor venind, clasic, din mișcarea personajelor privite din unghiuri consecvente, printr-un anume spațiu și în anume timp.... Proza scurtă, prin natura sa fizică, este firesc, mai bogat reprezentată; însă interesant ni se pare faptul că schița și nuvela momentului acesta ies, prin modalitățile scriiturii dar mai ales prin structură, în afara tiparului obișnuit al nuvelor românești tradiționale. Ele rezumă și propagă, în mult mai mare măsură decât romanul, ecoul schimbărilor în viziunea asupra prozei, de la detronarea epicului pur la renunțarea la timp și spațiu până la sacrificarea personajului în favoarea unor simboluri și axiomatizarea indeterminismului psihic... *Mistreții erau blânzi*, *Duio Anastasia trecea*, *Vară buimacă*, *Vârstele tinereții*... sunt cărți excelente, titluri cu existență rotundă, dincolo de numele autorilor...”.

□•N. Milea comentează nuvela lui C. Gheorghiu: *Pădurea*: „Cred că pe C. Gheorghiu îl conduce o deosebită intuiție a stărilor limită, proza pe care o scrie ilustrând încă odată, la nivelul ei calitativ, descendența prozei noastre scurte actuale din poezie. Maniera stilistică e accentuat poetică, discursul are creșteri și ritmuri, uzează mereu de acumulări... Deși de o atmosferă psihologică, deci în contracurent față de tendințele prozei moderne, *Pădurea* e ferită, în lectura ce ne-o oferă, de sentimentul de vetust, de îmbătrânit, datorită zonei tipologice în care se plasează”.

□•Referitor la creația lirică a lui Iosif Naghiu din volumul *Teama de păsări*, R. Mirel arată: „Poezie de inspirație livrescă, asemănătoare produselor obținute pe cale chimică, a cunoscut, bineînțeles între granițele sale, și unele realizări care uneori dădeau impresia unui frumos natural. E suficient, în această direcție, să cităm pe Ion Pillat, poetul oricând viabil în contextul literaturii române. Cu Iosif Naghiu însă, lucrurile se complică oarecum, deși încercările sale poetice nu prezintă un caz inedit. El este intelectualul de gust, care după ce a consumat o cantitate de literatură, trăiește efemer impresia velleităților de creator”.

□•Emil Rădulescu recenzează cartea lui Victor Nistea: *Păstorul pietrelor*: „Victor Nistea face parte dintre acei poeți de respirație scurtă, pentru care marile spectacole se dau pe porțiuni înguste. Versurile sunt notate sacadat, terenul de desfășurare fiind arid, bolovănos. De aceea, când Victor Nistea reușește să sugereze, poezia lui are vibrații deosebite. Când însă simbolis-

tica e doar mimetică, întreg edificiul se prăbușește”. □•Eugen Simion semnează articolul: *Maiorescu în viziunea lovinesciană*: „Lovinescu privește în fond pe junimiști ca personajele unei opere literare. Odată cu scriitorul urcă sau coboară, în ochii criticului, și Maiorescu, după cum acesta laudă sau respinge... Actul critic esențial e, la Maiorescu, recunoașterea valorii, urmată de explicitarea judecății sale, prin câteva noțiuni de estetică clasică... La 1940, aceste criterii par și sunt, în realitate, simple și generale, la 1866, erau însă necesare ca operațiile elementare de aritmetică. Lovinescu îi face, de aceea, o nedreptate lui Maiorescu atunci când, raportându-l la criticii europeni, îl consideră a nu fi ieșit din peștera criticii culturale...”. □•Semnează versuri: Darie Magheru: *Ev Mediu la Brașov, Ceremonie, Ospăț în toamnă*; Ion Lupu: *Jocul izvoarelor, De dragoste, Vase de lut, Cunoaștere*. □•Proza din acest număr aparține lui Ilie Constantin (Cele dintâi și următoarele)

[„**Ateneu**”, nr. 7] Anunțând apariția în scurt timp a volumului *Folcloristica română – evoluție, curente, școli* (Editura pentru Literatură, 1968), Gh. Vrabie semnează articolul *Folcloristica română în cadrul european* care stă sub semnul unei întrebări: „care au fost etapele de seamă ale folcloristicii române și în ce raporturi s-a găsit ea cu folcloristica europeană?”. Ca răspunsuri posibile, semnatarul articolului notează: „Am putea spune, de la început, că orientarea generală a scriitorilor folcloriști și a specialiștilor din acest domeniu a fost de a se alătura spiritului folcloristic european, afirmând și în spațiul românesc idei comune. Uneori s-a mers pe pastişă, dar sunt și dese momentele când scriitorii ca Alecsandri și un filolog ca Hasdeu [...] s-au ridicat pe valori naționale, impunând poziții noi și aducând contribuții remarcabile. [...] Alteori, în perioade mai recente, specialiști ca O. Densusianu au luat-o înaintea folcloristicii generale, afirmând idei originale”. Autorul articolului amintește pe Herder a cărui apariție „a avut un mare răsunet în folcloristica europeană”. Ideile sale – „că o literatură ca cea germană ca să scape de erudiție și artificiu, trebuie să se apropie de natură și poezia omului simplu, spontană și plină de simțire” – nu au rămas fără ecou la români: „Îl citează copios A. I. Odobescu în articolul despre *Cântece ale popoarelor Europei răsăritene* (1861). Fără să-i pronunțe numele îl cunoaște și C. Negruzzi prin sursa franceză. Dar înainte de aceștia, credem că l-a cunoscut Ion Budai Deleanu.” Alături de aceștia este menționat C. Negruzzi care, „preocupat să surprindă *scene pitorești* din viața moldoveanului, [...] oferă cititorului câteva tablouri etnografice semnificative.” Urmând un fir cronologic, demersul autorului ajunge la epoca romantică despre care afirmă că reprezintă „un moment important în evoluția folcloristicii europene din prima jumătate a secolului al XIX-lea, prelungită până târziu către sfârșitul lui. [...] În această mișcare se fixează și inițiativa lui V. Alecsandri și A. Russo. Culegerile făcute de aceștia, ca și dezbaterile privind limba și poezia populară a românilor sunt remarcabile. Ele sunt purtate în sensul esteticii romantice.” Urmează B. P. Hasdeu care, „preocupat de problemele majore ale istoriei și limbii române, nu pierde din vedere folclorul pe care-l studiază

din perspective noi. [...] Cel care a impus un ritm nou cercetărilor folcloristice române [...] a fost Ov. Densusianu” care „se pronunță împotriva concepției tradiționale care privea încă folclorul ca relicvă. [...] Densusianu este un precursor al «faptului viu» din folclor. [...] a fost cel dintâi care a manifestat interes pentru un folclor al prezentului.” În finalul articolului său, Gh. Vrăbie propune, pornind de la „schița succintă, făcută la o problemă ca cea de față”, realizarea unor investigații și pentru alte „domenii vecine cu literatura [...] pentru o mai bună înțelegere a acesteia” căci „studiul curentelor de idei despre folclor arată că spiritul nostru literar n-a fost predominant numai de *influențe*, fie mai vechi – slavone, grecești, polone, fie mai noi – franceze, germane, cum se demonstrează într-o vreme. În toate epocile, scriitorii noștri au dovedit atașament pentru creațiile făcute de mase, le-au prețuit și interpretat, așezând ideile despre folclor drept dogmă literară”. □ În *Conceptul de artă populară*, Constantin Călin prezintă „studiul de estetică a artei populare al profesorului Al. Dima, apărut în cadrul Bibliotecii filozofice a Fundației pentru literatură și artă, în 1939” care „fusese prezentat, în anul anterior, ca teză de doctorat la Facultatea de litere și filozofie a Universității din București.[...] Cercetarea profesorului Al. I. Dima, situată în plan pur teoretic, urmărește «descrierea artei populare considerată în fenomenalitatea ei», concomitent cu discutarea ei estetică, prezentarea din punct de vedere psihologic și sociologic a procesului creației artistice populare și a procesului circulației artei populare. Acestea sunt [...] cele trei părți, metodologic constituite, ale studiului, corespunzătoare elementelor definitorii ale conceptului, care e continuu raportat conceptelor înrudite: artă cultă și artă primitivă. Comparația e lărgită apoi prin raportări la arta infantilă și la arta schizofrenică.” Sintetizând valoarea studiului profesorului Dima, semnatul articolului notează: „Exemplar prin claritatea expozițiunii, prin precizia și siguranța sistematizării și construcției, prin obiectivitatea argumentării, util prin bogăția informațiilor, interesant prin actualitatea concluziilor, și generos prin sugestiile sale, studiul *Conceptul de artă populară* merită să reintre în circuitul lucrărilor de estetică a artei populare”. Cu articolul *Mitologia populară românească*, Ovidiu Papadima pune în discuție problema mitului care reprezintă o bogată sursă de inspirație căci „de câțiva timp, poezia noastră tânără se îndreaptă cu gravitate – am putea zice chiar cu solemnitate – spre mitul folcloric, ca spre o sursă regeneratoare, compensând procesul evident de abstractizare al întregii arte europene, ce apare astfel ca un punct terminus inevitabil, al unei evoluții multiseculare”. La problema „fundamentală cu privire la natura miturilor care constituie mitologia noastră populară”, O. Papadima notează: „Cel puțin în momentul în care ea a fost consemnată de folcloriști – mitologia românească devenise mai mult o realitate *artistică* decât una *sacrală*, – adică era mult mai aproape de mitologia greco-latină cunoscută de noi, decât de cea a popoarelor primitive”. □ Vlad Sorianu analizează studiul lui George Călinescu, *Estetica basmului* (Editura pentru Literatură, 1965) a cărui lectură, „în contextul actual dezvăluie, fără eforturi de modernizare, aderența ei la orientările folcloristice contemporane, cuprinzând

în același timp un evident specific național, girat de substanța atât de proprie poporului nostru, a basmului românesc. Viziunea călinesciană nouă, sistematică, se altoiește, de altfel, pe rezultatele meritorii mai vechi, existente în patrimoniul științei folclorice naționale și care nu trebuie ignorate. Ideea de bază a acestor preocupări, ca și a lui G. Călinescu, a fost și rămâne aceea că, fără a subprețui ponderea elementelor formale, interesul de căpetenie trebuie călăuzit către semantica folclorului românesc”. □ George Genoiu semnează două cronici dramatice: prima dintre ele analizează „poemul dramatic” *Satul fără dragoste* (Editura pentru Literatură, 1966) de Radu Boureanu, o lucrare care „se înscrie ca un eveniment în istoria teatrului nostru postbelic prin reactualizarea unui gen (feeria), preluarea elementelor folclorice (mitul și legenda) și utilizarea versului ca modalitate de exprimare (din păcate, piesele în versuri îi cam sperie pe tinerii actori, mulți dintre ei dovedindu-se neputincioși să le rostească așa cum se cuvine)”. Comentariile făcute pe marginea acestui poem „nu diminuează cu nimic valoarea deosebită a lucrării, care, în contact cu scena, va da posibilitatea autorului să se confrunte. Poate viitoarea stagiune o va include în repertoriul său”. A doua cronică dramatică, semnată de același George Genoiu, are în vedere piesa lui Valeriu Anania *Meșterul Manole* (Editura pentru Literatură, 1968) care reprezintă „cea mai recentă variantă, în viziune dialogată, despre mitul sacrificiului suprem pe care-l presupune creația operei de artă”. Originalitatea lui Valeriu Anania constă în aceea că „Meșterul Manole ne este prezentat ca un artist care se dezvoltă și se afirmă în ambianța Renașterii italiene, neliniștit să înfăptuiască mânăstirea de la Curtea de Argeș într-un desăvârșit stil românesc”. □ Constantin Călin semnează cronică volumului lui Ștefan Bănulescu *Cântece de câmpie* (Editura pentru Literatură, 1968), „o carte remarcabilă prin atmosfera puternic evocatoare, prin corespondența în simțire și în formă cu creația anonimă. Modalitatea folclorică este la Ștefan Bănulescu un mijloc al expresivității poetice. Cu o sensibilitate acut modernă, autorul *Cântecelor de câmpie* caută izvoarele, esențele lirice, sondează straturile tainice ale tradițiilor străvechi. Suntem în fața unui fenomen de largă integrare a creației populare în creația personală, fapt ce ridică chestiunea originalității poetului, care se relevă printr-un simț extraordinar al evocării lirice, prin capacitatea de selecție din materialul popular al notelor expresive, consonante sufletește”. □ În *Pro amicitia*, Radu Cârnecki aduce în atenție trei autori. Primul dintre ei este Tudor George și volumul său *Balade* (Editura pentru Literatură, 1967): „Azi când moda poetică tânără descoperă și redescoperă o modă demodată, autorul *baladelor* de față se mulțumește, ca și în *Legenda cerbului*, „să înnobileze, artizanând, unul dintre cele mai vechi, dar și mai trainice genuri poetice”. Poetul reușește „idei poetice, să ne vrăjească, cu un mod poetic de tip parnasian, ușor prăfuit, ușor demodat, dar parcă tocmai de aceea și mai atrăgător.[...]Artist profund, jucându-se grav și demn și îndurerat și plin de frumusețe, gândind dramatic și arzând după înalt și puritate, Tudor George cu baladele sale este poet în accepția totală a cuvântului”. Al doilea autor este Mircea Ciobanu care „ne pro-

pune o poezie pe cât de greu de descifrat pe atât de dătătoare de satisfacții artistice”. În *Patimile* (Editura Tineretului, 1968), „poetul ne poartă de la un capăt la altul al cărții într-o lume de adâncimi și de umbre, de stări onirice cântate admirabil, lumini întretăindu-se, prin care trece hamletizând, acuzându-se sau dând dreptate.[...] *Patimile* este un succes nu numai al lui Mircea Ciobanu, ci o cucerire a liricii tinere românești”. □ Cu *Ceramică regăsită* (Editura Tineretului, 1967), o „carte într-un fel programatică”, Mihai Negulescu se dovedește un „poet liric tradițional” care cultivă „cultul strămoșilor, al tradițiilor de neam, adâncindu-se în istorie, ascultând glasul pământului și al celor din pământ”. Plecând de la aceste surse ale liricii sale, „poetul reușește o poezie de elevat patriotism, cu autentice filioane folclorice”. □•N. Nicolescu semnaleză apariția volumului *Poezia lirică populară* (Editura pentru Literatură, 1967), semnată de Tache Papahagi, un demers în care autorul încearcă „să realizeze o sinteză asupra liricii folclorice românești. Este cuprins aici rodul unor cercetări folclorice îndelungate, desfășurate paralel cu preocupările sale lingvistice. [...] Cititorii au ocazia să cunoască, poate pentru prima dată, o analiză descriptivă a liricii macedoromâne”. □•Se publică: poezie semnată de Demostene Botez, Mihail Steriade Vlaicu Bârna, Ovidiu Genaru, Radu Cârneți, Ioanid Romanescu, Mihail Sabin, Cristina Tăcoi, Ion Tudor, Mihnea Moiescu și Octavian Voicu; proză: un fragment din *Teama* de N. V. Turcu. □•Sub titlul *Scriitorii români și folclorul*, Ion Popescu, O. Bârlea, Ovidiu Papadima și N. Nicolescu analizează modul în care elementul folcloric se reflectă în opera lui Mihai Eminescu, Ion Creangă, Ion Barbu și Lucian Blaga. Astfel, Ion Popescu își concentrează demersul pe demonstrarea faptului că povestea *Făt frumos crescut din lacrimă* („cules de Teofil Teaca din Stei, regiunea Crișana, și inclus în monografia *Graul din Valea Crișului Negru*, București, 1961”) se află la baza basmului eminescian *Făt – Frumos din lacrimă*. La finalul demonstrației sale, autorul articolului punctează: „Nu știm dacă am reușit să demonstrăm că *Făt frumos crescut din lacrimă* este basmul lui Eminescu, pătruns în folclor, suferind o serie de schimbări, dar suntem convinși că așa, și nu invers, stau lucrurile. [...] Este neîndoios că Eminescu a avut prototip popular pentru *Făt – Frumos din lacrimă*”. În *Creangă și povestea populară*, O. Bârlea analizează prezența elementului popular în creația povestitorului humuleștean. Problema nu pare ușor de lămurit, mai ales că o serie de studii în domeniu nu par să ajungă la un numitor comun: „Cât privește relațiile dintre repertoriul popular și poveștile lui Creangă, problema a fost mult amânată în istoria literară de la noi. La început, conducându-se după impresii, unii au atribuit o oarecare originalitate în ceea ce privește fondul narativ, afirmând că povestitorul ar fi îmbinat episoade din povești felurite și ar fi născocit și unele personaje (...), în vreme ce alții au văzut în el doar un reproducător fidel al narațiunilor populare, nu cu mult îndepărtat de ceea ce ne-ar da un fonograf. [...] Abia monografia Jean Boutière din 1930, *La vie et l'oeuvre de Ion Creangă*, a izbutit să aducă lumină, arătând că, în ceea ce privește fondul schema epică, Creangă a rămas fidel modelului folcloric”. Ulterior în demon-

strația sa, O. Bârlea îi are în vedere pe alți analiști care „au preconizat o comparație mai amănunțită între Creangă și povestitorii populari, în sensul de a măsura cât mai exact posibil saltul estetic de la povestea populară până la Creangă. Fără îndoială că un astfel de salt există; ajunge pentru aceasta lectura unei pagini din Creangă și pasajul respectiv din varianta populară”. Superioritatea scriiturii lui Creangă stă, după cum consideră semnatul articolului, tocmai în „domeniul formei, al stilului în care sunt înveșmântate poveștile, căci fondul e cel tradițional folcloric”. Concluzia demersului lui Ovidiu Papadima din *Ion Barbu între folclor și matematică* este că „impresia de noutate a limbajului, produsă de opera oricărui mare scriitor, nu rezultă atât din inventarea de cuvinte noi și bizare, cât din ciocnirea și îmbinarea vocabulelor din graiul cotidian al poporului său, pentru a scăpa noi înțelesuri, pe măsura originalității și profunzimii personalității artistului”. În *Elemente folclorice în poezia lui Blaga*, N. Nicolescu, contrazicând opinia unor critici ai vremii, ajunge la următoarea concluzie: „Lucian Blaga e poate ultimul scriitor modern încheind seria scriitorilor care, de la Alecsandri, Eminescu și până azi și-au manifestat dragostea pentru folclor și prin interesul alcătuirii și unei antologii de literatură populară. Apărută postum, *Antologie de poezie populară* (1966), întocmită de Blaga, ne dă posibilitatea să ne edificăm pe de o parte asupra căror zone lirice folclorice e intim legată sensibilitatea sa, iar pe de altă parte statornicia unei preocupări la care, adăugat simțul rafinat al selectării pieselor, împlinesc imaginea unui poet rar”.

• [„Cinema”, nr. 7] George Littera publică în *Punct de vedere* textul *Numai un film românesc în substanță ne va deschide porțile universalității*, spunând: „Câteva dintre filmele noastre au încercat trimiteri la tradiția celorlalte arte, au vehiculat sugestii literare sau plastice într-un asemenea chip care ne îndrituiește să vorbim de regăsirea spiritului unei culturi. [...] Trebuie să ne gândim acum la prilejurile care ni se vor oferi, pe care nu avem dreptul să le pierdem și aștept cu o mare curiozitate promisiul *Baltag*. Filmul ar putea sta sub semnul artei lui Brâncuși”. □ În textul *Comedii cu suspine*, Călin Căliman pune următoarea întrebare: „Ne lipsesc oare autorii de comedie? Nu cred. S-ar putea întocmi o lungă listă de virtuali scenariști, dar n-o vom face acum, nu numai pentru că ar fi realmente multe nume de înșirat, dar și din teama de a omite pe cineva... Ne lipsesc oare regizorii de comedie? La această întrebare se mai poate discuta”. □ În rubrica *Față în față* de data aceasta apare un interviu cu Mircea Mureșan, în mare parte despre filmul *Răscoala*. Printre altele, Mircea Mureșan spune: „Eu cred că Rebreanu cu toată înțelegerea lui limitată – fie și așa! – prin talentul masiv, prin intuiția sa de creator a pătruns dincolo de convingerile sale personale, până la adevărul fenomenului social, politic, filozofic. *Răscoala* lui Rebreanu mi se părea în orice caz superioară oricăror alte lucrări despre 1907 sau mai ales unui eventual scenariu care ar fi combinat tot ce era scris sub alte condeie, despre acel an.”. □ Revine *Cronica unui posibil cineast*, semnată de Marin Sorescu, cu textul *Waterloo sau calculul probabilităților (documentar)*: „Mi-e teamă c-am ajuns prea

târziu cu aparatul. Dacă soseam aici în 1815 era cu totul altceva. Poate că eram soldat și cu arma în mână luptam pentru Napoleon și cine știe dacă... Sau poate mă ridicam tot împotriva lui. Dar așa întârziem noi de la unele evenimente!”.

■ Apare ancheta *Învățământul se modernizează! Filmul trebuie introdus în școală?*, realizată de Valerian Sava în colaborare cu Mircea Iorgulescu, la care răspund acad. Romulus Răduț, Vicepreședinte al Academiei Republicii Socialiste Române, prof. dr. Pavel Apostol, Șef de secție la Institutul de științe pedagogice al Academiei, prof. dr. Petre Bărbulescu, șef de secție la Institutul de științe pedagogice al Academiei, dr. Dumitru Niculae, de la Institutul de filozofie al Academiei, conf. univ. Ov. S. Crohmălniceanu, de la Catedra de literatură română a Universității București, conf. univ. Pantelimon Golu, de la Catedra de psihologie a Universității din București. □ Această anchetă este urmată de două interviuri, sub titlul *Dialog cu: Romulus Vulpescu... și Eugen Simion*; □ Romulus Vulpescu consideră că „[...] la o facultate ca Facultatea de filologie, de pildă, aș introduce obligatoriu – pe lângă un curs destul de serios de Istorie a artelor, care văd că nu există, căci nu există de loc – un curs de Istoria filmului, ca un studiu mai temeinic, cu estetica lui, fiindcă e greu, e prea devreme să ceri introducerea în liceu a studiului esteticii.” □ Eugen Simion crede că „[...] în afara formelor existente – adică a cinematecilor, a conferințelor publice care, după cum mi-am dat seama personal, cunosc o mare afluență – eu aș vedea, de pildă, ca o primă etapă, deschiderea la facultățile umanistice – deși nu știu dacă n-ar exista același interes și la Institutul Politehnic – a unor cursuri de istorie a cinematografiei, pe care să le țină criticii care au o oarecare notorietate și a căror judecată e așteptată în presă. Niște cursuri, poate facultative, poate înscrise chiar în planul de învățământ, însă chiar dacă ar fi facultative, ele s-ar bucura de un mare interes din partea studenților, căci, de ce să nu recunoaștem, cinematografia e arta cu cea mai mare audiență.” Concluzia anchetei este: „Da! Filmul trebuie introdus în școală!”.

□ Radu Cosașu revine la *Camera și stiloul*, cu textul *Filmele de duminică dimineața...*, în care discută despre „filmele bune, foarte bune, capodopere necunoscute” de la Cinematecă „într-o zi comodă de duminică, la ore de dimineață [...] marele public nu aleargă, nu ia cu asalt Cinemateca” deși aceste filme „De ani de zile spectatorii cer”.

● **[Familia, nr. 7]** Lectura repetată a Tristelor de M.R. Paraschivescu îl determină pe N. Balotă să constate că autorul noului volum de versuri „își trădează cel mai greu identitatea, chiar dacă vorbește despre sine”, „e o enigmatică prezență”. „S-ar putea reface un itinerar poetic, urmărind Tristele lui M. R. Paraschivescu, de la *Primele*, ciclul debuturilor, închinat prietenilor de la revista „Unu”. E interesant, într-adevăr, să descoperi căile urmate, ca și cele lăturalnice, abia deschise, necălcate, părăsite, ale unui spirit, educația sa sentimentală ca și formarea îndemănrilor, a meșteșugului sau. E interesant să surprinzi primele exerciții încă nedibace, felul în care modernitatea, inovațiile se ciocnesc cu tradițiile, pentru a se îmbina cu ele, felul în care parfumului de

busuioc și de rășină al începuturilor unui poet îndrăgostit de Verlaine i se substituie (dar de fapt i se substituie, nu i se adaugă?) poezia orașului în care „flămânzi prin colțuri au ieșit apașii”. Observând, alături de alți comentatori ai Tristelor că acestea sunt „departe de a fi triste”, N. Balotă consideră că nu „un optimism de circumstanță”, ci „o anumită pace” s-a „instalat în versul său”.

■ Deopotrivă „modă” și „succes științific”, structuralismul și, mai cu seamă, discuțiile despre structuralism sunt abordate „cu adânc interes”, după opinia lui Sorin Alexandrescu, de Virgil Nemoianu care „a scris câteva studii, de un adânc interes, publicate în „Cahiers de linguistique théorique et appliquée” (București), în Analele Universității București, în volumul colectiv Studii de poetică și stilistică etc. De curând el a publicat studiul Structuralismul (însoțit de o culegere de texte traduse împreună cu Gabriela Rădulescu), inaugurând seria „Criterion” lansată de Editura pentru literatură universală. Trebuie spus de la început că meritul și noutatea acestui studiu este de a fi abordat o problemă oricum delicată, din unghiul cel mai dificil și cel mai interesant: structuralismul ca un moment al filozofiei culturii”. Admițând că s-a lăsat furat de reflecțiile provocatoare din studiul lui V. Nemoianu, Sorin Alexandrescu adaugă articolului un *post scriptum*: Modul de abordare a problemei, semnalat mai sus, îi permite lui V. Nemoianu să sesizeze dialectica internă a conceptului. O incursiune istorică, demonstrează existența celor doi poli ai acestuia, clarificați progresiv: configurația, construcția și, respectiv, sistemul de relații dintre constituenții unui tot unitar. [...] Studiul și antologia Structuralismul rămân o prezentare personală și autoritară a acestui curent în cercetarea modernă și în același timp, o meditație concentrată asupra destinului culturii în epoca noastră. V. Nemoianu se dovedește, astfel, nu numai extrem de competent în materie, ci și, poate chiar în primul rând, un foarte talentat eseist, în sensul mai rar al cuvântului, acela de evaluare lucidă și adâncă a unor complexe fenomene de cultură”.

■ Intitulându-și articolul, ironic, Cinste specială, Aurel Dragoș Munteanu se plasează încă de la început împotriva acelor „spirite retrograde” care l-au transformat pe Vintilă Ivănceanu și al său prim volum în „obiect de pamflet”. Redactorul se lansează într-un discurs argumentativ: „Ce a iritat oare atât de mult în versurile confratelui nostru? Desigur, bătaia de aripă a talentelor alese: adâncimea problematicii, un limbaj artistic surprinzător de evoluat și presimțirea unei evoluții viitoare neobișnuit de spectaculoasă. Iconoclastia sa este în general incomodă pentru apărătorii chietudinii și ai mulțumirii de sine, tot așa cum a devenit reconfortantă și încurajatoare pentru purtătorii unui ideal artistic evoluat. Consider prezența lui Vintilă Ivănceanu drept una dintre cele mai vii din poezia actuală, un post înaintat al lirismului de avangardă, profund angajat în substanța artistică a secolului, în dezacord firesc cu ipostazele de circumstanță ale sensibilității comune”.

■ Apare *Pandrea – inedit* subintitulat *G. Ibrăileanu, „chestii” prelabile*, comentat de M.N. Rusu. Acesta primise un caiet dictando de la Petre Pandrea

cu puțin timp înainte ca acesta să moară: „Pandrea transformă memorialistica în aparența unui dosar penal, împrumută procedura recursurilor, a proceselor de reabilitare. «Dosarul» lui Ibrăileanu este un astfel de proces. El cuprinde o mulțime de fapte, chestiuni, cum scrie autorul, ce afectează magistratura culturii, retrospectivii încopciate pitoresc, fiecare rând și pagină purtându-te în imprevizibil și capricios. Spre final, pledoaria ce rezultă din probele intelective, din documentele de presă, istoriografice politice etc. se dovedește a fi în favoarea spiritului critic al lui Ibrăileanu și Gherea muștrând pe «lovinescoizii și zarifopolienii» de împrumut doar onomastic. Pledoaria sa se transformă în anatemă, una educativă, compasivă, vizând tentațiile ideilor tinerești ale orei de față. Concluzia e dură, justițiară: «Ce fel de marxism-leninism poate fi așa ceva?» Răspunsul e calm, încărcat de presimțiri testamentare: «Dau din umeri și trec cu caravana mea în solitudinile azurii ale înaintașilor». Ineditele sunt intitulate: *Hodina și „repaozul intim” (Spinoza), Suveniruri, Criptograma d-lui Ibrăileanu, Întâlniri cu amicii „Vieții Românești”*. ■ Ov. Cotruș publică Fișe de istorie literară. Despre naturalism: „În sistematizările sale, Zola pornește de la accepția pozitivistă a termenului de știință. După Auguste Comte, știința trebuie să se reducă la simpla enunțare a unor fapte particulare sau generale și la formularea legilor, adică a relațiilor constante dintre fenomenele observate. Orice explicații de alt ordin, sunt respinse ca reminiscențe ale stadiului metafizic al evoluției spiritului uman. Zola își însușește această concepție în varianta deterministă a lui Taine, care reunește pozitivismul lui Comte, empirismul utilitarist al lui John Stuart Mill și materialismul metafizic al iluminiștilor”.

• [„Iașul literar”, nr. 7] Tot o *Prezență*, așadar o valoare sigură, dar una foarte tânără, în comparație cu numele altor scriitori incluși la aceeași rubrică este Ion Alexandru, omagiat, la 27 de ani, de Simion Bărbulescu: „Primul volum al lui Ion Alexandru (*Cum să vă spun*, E.P.L., 1964) dezvăluie un temperament poetic înrudit structural cu al primilor filozofi antici uimiți de armonia celestă, bucurându-se de aflarea principiului unic din care izvorăsc toate. La Ion Alexandru, principiul rațional primordial pare a fi – la fel ca la Thales – apa, căruia, pe plan afectiv i-ar corespunde sentimentul mării – simbol al nesfârșitului și al eternității. [...] Cel de-al doilea volum (*Viața deocamdată*, Ed. Tineretului, 1965) face saltul de la uimirea contemplativ-epicureică la atitudinea reflexiv-carteziană, poetul aflându-se, după cum singur spune, la «vârsta îndoielii».” ■ Dan Mănuță intră în dezbaterile pentru recuperarea lui E. Lovinescu: „Un loc important în prezentarea activității critice lovinescien, mai ales la începuturile ei, revine problemei diversificării junimismului în două ramuri participante: una reprezentată de M. Dragomirescu, alta – de E. Lovinescu. Blazonul ambelor are ca ancadrament teoria autonomiei estetice, ornamentația fiind însă diferită și cu totul specifică. Asupra sursei purismului estetic nu mai încap niciun dubiu, în ambele cazuri. Rămâne în discuție chestiunea ramificării și a motivelor ei. O analiză amănunțită arată că Dragomirescu nu a părăsit niciodată linia estetică junimistă,

ci, preluând-o, i-a accentuat elementele componente, cu alte cuvinte, în parte critica dragomiresciană nu este decât o exagerare a celei maioresciene. În cazul lui Lovinescu însă, relativismul estetic intervine ca o trăsătură ce-l desparte de junimismul absolutist.”

- **[„Luminița”, nr. 7]** Prezintă și un supliment literar, cu aceleași nume obișnuite din edițiile lunare ale revistei în sumar: Octav Pancu – Iași, Petre Luscălov, Mircea Sântimbreanu, Maria Banuș.

- **[„Orizont”, nr. 7]** Ștefan Augustin Doinaș face deschiderea zonei lirice a revistei cu un poem mitologic, *Empedocle*. I se alătură, în acest număr, Pavel Belu, Ion Cocora. □•Mare parte din pagini, sunt consacrate monografic literaturii muntene contempore, poeziei, prozei, artei plastice. Autorii antologați reprezintă generația născută în anii 30 ai secolului XX și este o încercare de înfrățire a revistelor „Orizont” și „Stvaranje”, așa cum putem citi din Salut cititorului, adresat de revista „Stvaranje”: „Ne-am străduit să vă oferim o panoramă cât mai cuprinzătoare a creației noastre în vers și în proză. Însoțindu-le cu scurte note biobibliografice și câteva pagini eseistice, dorim totodată să fondăm imaginea creată prin textele alese și în raport cu evoluția noastră socială-istorică”. □•Sub pana lui Nicolae Balotă, se nasc întrebări și răspunsuri pe marginea unei istorii a romanului modern și a crizei acestui gen epic: „Criza romanului despre care se vorbește mult în ultimul deceniu, face parte dintr-un proces mai vast care a afectat și continuă să afecteze literatura, muzica, artele plastice și care, în cele din urmă, ține de însăși criza omului modern [...] Putem vorbi, oare, de moartea romanului sau de apariția unui antiroman, ca și alte fenomene aparent finale, în evoluția acestui gen sunt identice cu transfigurarea lui? Sentimentul de a asista la un sfârșit, ca și acela de a descoperi un nou început, țin deopotrivă de criza romanului contemporan” (*Marginalii la o istorie a romanului modern*). □•Andrei A. Lillin scrie partea doua a unor noi perspective critice asupra *Prozei literare a lui M. Eminescu*. □•Un studiu în sincronie și diacronie lansează V. Șerban în *Din problemele studierii topicii în limba română*, unde, punându-se problema întâietății unor teorii lingvistice, este citată, în subsol, opinia lui Eugen Coșeriu referitoare la un precursor al teoriilor lui Ferdinand de Saussure. □•Contribuția documentară la istoria literară îi aparține lui Ion B. Mureșianu și se referă la *Un editor român de la începutul secolului al XIX-lea: Zaharia Carcalechi*. □•Recenzenții din numărul de față scriu despre Petre Sălcudeanu – *Corabia cu suflețe* (Mara Nicoară), C. C. Giurescu – *Transilvania în istoria poporului român* (Th. N. Trăpcea), Miron Pompiliu – *Literatură și limbă populară* (P.M. Ardelean) și despre revista „Ugao” („Unghii”) nr. 1, 1967 din Vârșeț, oraș din câmpia Voivodinei iugoslave.

- **[„Ramuri”, nr. 7]**. În numărul respectiv este adus în prim-plan articolul lui Adrian Marino, *Disciplina creației*, o căutare a modurilor în care se intelectualizează, se cultivă și se organizează creația artistică, unde „totul pleacă de la ritmul și calitatea efortului personal, fără contribuția căruia nu este de așteptat un

adevărat randament în nicio direcție.” Nemulțumirea autorului este de fapt o dezamăgire dată de faptul că există mulți care se consideră critici sau istorici literari și scriu superficial, necuprinzător despre literatură, din varii motive, de la imposură, până la lipsa unor lecturi și pregătiri permanente. ■ *ecuații critice*: Al. Piru scrie articolul intitulat *Romanul monologic* despre romanele *Vestibul și Interval* ale lui Al. Ivăsiuc și consideră că al doilea roman vine în completarea primului. Sunt „două cărți de idei”, cu o bună organizare epică și cu „demonstrații de caracter filozofic, politic, etic, estetic, după tehnica eseului. Autorul adoptă formula romanului problematic modern, fără să poată fi raportat la vreun model precis”, fiindu-i apreciate, sub acest aspect, originalitatea și autenticitatea. Sunt analizate subiectele romanelor, intrigile (estompate, aproape inexistente, construite ca un pretext), construcțiile personajelor, structurile narative etc., fiind identificate similitudini și diferențe. Concluzia articolului este că romanul lui Ivăsiuc este, așa cum afirmase și Mihai Ungheanu în numărul anterior, dificil de citit, dar „de o dificultate care, în loc să-l îndepărteze pe cititor, îl apropie, făcându-l să mediteze.” Dan Laurențiu realizează două cronici literare la două volume de poezie. Primul volum despre care scrie este *Interiorul legii*, de Gabriela Melinescu, un volum de poezie care unește finitul și infinitul, fiind „o valoare estetică”, dar și una „profund existențială, umană.” Al doilea volum adus în atenția cititorilor este cel al lui Nicolae Dragoș, *Moartea calului troian*, o plachetă care „relevă un temperament arzător, dăruit cu sinceritate lumii sale ireale, dar nu mai puțin dublat de o inteligență retractilă.” Iliana Grigorovici scrie o cronică literară despre volumul de proză al lui Nicolae Velea, *Zbor jos*, pornind de la premisa că autorul este „un scriitor fixat: puțină noutate în ultimele sale realizări. Mediul, indivizii, limbajul nu surprind.” Este foarte atras de lumea infantilă, simplă, de unde preferința pentru personajele-copii, pentru că aceștia „trăiesc experiențe capitale”, cum ar fi, în *Zbor jos*, experiența lui Tudor care „trăiește ambiguitatea sentimentului față de inevitabil.” Construcția acestor personaje-copii și structura lor interioară sunt piesa de rezistență a lui Nicolae Velea. M. Ungheanu scrie despre calitatea publicisticii literare românești în articolul *Tirania reflexelor*, făcând disocierea între revistele de cultură care conțin și rubrică de literatură și revistele specializate pe literatură. Autorul este nemulțumit de „lipsa de interes pentru viața critică a revistelor”, dar și de schimbările mult prea dese de la conducerea revistelor, schimbări care dezorientează implicit și articolele pe teme literare prin neasumare și inconsecvență, „lăsând esențialul pe seama celui ce va veni.” Ungheanu își susține cauza, afirmând că „neglijarea sectoarelor de critică la reviste este simptomul cel mai neplăcut.” „*Domnișoara Hus*” – „*Flori de mucigai*” este semnat de Ovidiu Ghidirmic. ■ *cărți, reviste*: este anunțată apariția unei noi serii a revistei „Luceafărul”, o nouă întâlnire a cenaclului Uniunii Scriitorilor. M. Conor se arată nemulțumit de edituri, pentru că nu publică culegeri de *Cugetări* ale lui Nicolae Iorga. Mihai Pelin scrie despre Mihai Elin: „*Trez în două cadrane*”, un volum de poezie care „se distinge în primul rând prin claritatea punctului de vedere

etic pe care-l afirmă”, fiindu-i apreciată „rigoarea meditației” într-un discurs mult prea elogios. L. Ciobanu scrie despre *Stelian Baboi*: „În bătaia soarelui”, un volum de proză cu accente lirice în care autorul „încearcă să prindă fragmentele unei lumi pe cale de a-și echilibra sfera autonomă sărind de pe orbita fecundă a soarelui”, iar accentul pus pe subconștientul personajelor este o componentă vizibilă. Noul volum de poezie al lui Gheorghe Pituț, *Cine mă apără* atrage atenția lui V.I. prin faptul că „surprinde o fază intermediară unei mutații de conștiință.” ■ *medalion*: Ion Zamfirescu scrie despre Nicolae Cartojan, consemnând activitatea unui erudit „cercetător exeget de bibliotecă, meticulos în texte vechi sau piesele de arhivă până la ultimul amănunt, totodată gânditor pe linii istorice și constructor de perspective”, modestia și erudiția fiind cele mai apreciate calități ale lui Nicolae Cartojan. Despre *Istoria literaturii române vechi*, Ion Zamfirescu afirmă că era foarte necesară, pentru că la acea vreme nu existau decât două istorii similare, scrise de Nicolae Iorga, respectiv Sextil Pușcariu. Noutățile *Istoriei* lui Cartojan sunt: „proporție, organizare arhitectonică, bibliografie modernă, o situație mai precisă a fenomenului cultural românesc în contextul european, priviri literare de tip comparatist, iconografie inedită și pe deasupra un stil comunicativ, edificator, împletind în el atât sobrietatea expunerii științifice, cât și o anume căldură poetizantă cerută de atmosfera și parfumul lucrurilor noastre vechi.” ■ În *Povestea vorbii*, secțiunea de poezie semnează Ion Prunoiu, Sebastian Costin, Corneliu Roșu, Vera Lungu, Ovidiu Hotinceanu, George Corbu și Toma Grigorie, iar în secțiunea de proză sunt redată povestiri scrise de Georgeta Iliescu și Aurel Dragoș Munteanu. În aceeași rubrică, Victor Ivanovici intervine cu *reexaminări* asupra a două volume. Despre volumul *Versuri*, de Virgil Mazilescu, Victor Ivanovici afirmă că este o dovadă a faptului că poetul și-a rafinat stilul și mijloacele de expresie, recurând și la „gesticulație suprarrealistă.” Despre Nora Iuga, Victor Ivanovici spune că „are handicapul net de a-și face intrarea în literatură «recomandată» de un poet de talia lui Miron Radu Paraschivescu. Examinând noul volum al Norei Iuga, *Vina nu e a mea*, Victor Ivanovici apreciază totuși că „scrie o poezie de senzații, feminină la modul superior”, iar ceea ce o ajută este senzualitatea „surprinzător de adolescentină.” ■ „Povestea vorbii”: propunerile secțiunii *din lirica noastră* sunt: Ion Pop (*Elegie*), Marin Sorescu (*Capriciu*, *Shakespeare*, *Trebuia să poarte un nume*, *De-a baba-oarba*), Nichita Stănescu (*Enghidu*, *Elegia oului*, *a noua*) și Petru Popescu (*Bluesuri I*). ■ *Escală contemporană*: poezii de Apollinaire, Max Demeter Payfuss, Nelly Sachs, Georg Trakl, Edgar Lee Masters, Léopold Sédar Senghor, în traducere românească.

● [„Secolul 20”; nr. 7] *Literatura polițistă* este subiectul acestui număr. Apar texte teoretice de Jean Genet, Karel Čapek, Antonio Gramsci, Bertolt Brecht, Roger Caillois, Mircea Ivănescu, Iordan Chimet, Ov.S. Crohmălniceanu și Dinu Pillat. ■ În tălmăcirea lui Tașcu Gheorghiu, apare *Fantomas* de Max Iacob.

● [„Steaua”, nr. 7] ■ Sunt publicate câteva creații inedite în versuri de Vasile Voiculescu: *Taborul*, *Altoiul*, *Vânător*, datate 1954. ■ În *Aspecte ale prozei*

noastre, T. Tihan își propune să evidențieze eforturile făcute în ultimii ani de scriitori de „a-și căuta cu obstinație, parcă, un timbru al ei, propriu. Este evident că dialectica acestui proces de primenire, vizând nu numai domeniul structural, formal al operei literare, dar și unghiurile, adesea, inedite, din perspectiva cărora se încearcă sondarea universului interior uman, în zonele sale absconse, nu se lasă ușor descifrată”. Concentrându-și atenția asupra „prozei tinere”, autorul studiului precizează că utilizând această expresie pentru a desemna creația epică a ultimilor ani, atragem atenția asupra relativității sale în contextul discuției noastre. Estimând, în genere, un criteriu biologic, această noțiune își lărgeste mult sfera, făcând loc unor încadrări ce ar putea fi suspectate sub raport axiologic. Acest atribut ar numi și creația unui D. R. Popescu sau Ștefan Bănulescu, spre pildă, după cum l-ar caracteriza și pe ultimul nou sosit în cetatea literelor. Și totuși, cu aproximație, vom ține seama de criteriul cronologic al apariției unor prozatori, deși generația lui Nicolae Velea, Fănuș Neagu, D. R. Popescu, Al. Ivan Ghilia, Ion Lăncrăjan a pășit spre o vârstă a maturității biologice și artistice. Cu totul deosebit e cazul lui A. E. Baconsky care și-a făcut apariția ca prozator după ce s-a impus în conștiința cititorului ca o remarcabilă prezență poetică. Nu ne propunem să stăruim în aceste rânduri asupra operei unor scriitori ca Zaharia Stancu, George Călinescu, Marin Preda, Eugen Barbu, Titus Popovici etc. Îmbogățind tipologia țaranului și intelectualului român, făcând viabile noi ipostaze ale sufletului omnesc, creațiile acestor scriitori de prestigiu (ne referim la *Desculț*, *Bietul Ioanide* și *Scrinul negru*, *Moromeții*, *Groapa* sau *Setea*) au intrat adânc în conștiința literară a epocii noastre, primind chiar o aură de clasicism”. Notând câștigul, „în ordinea estetică”, a eforturilor făcute pentru „conturarea unei fizionomii artistice distincte”, T. Tihan remarcă receptivitatea scriitorilor „foarte tineri sau mai vârstnici, la tehnicile și inovațiile de aiurea. Ei tind tot mai mult să-și încorporeze organic unele noutăți de tehnică artistică, capabile să releve pregnant problematica complexă a unui tip uman neîntâlnit până acum în istorie, condus de un nou ideal și umanism, în conștiința căruia au avut loc radicale mutații spirituale și sufletești. Este aceasta și o atitudine polemică față de o anume literatură care, în ciuda nobililor ei intenții, se poticnea într-un jurnalism reportericesc. Reacția pare, bineînțeles, îndreptățită. În ultimă analiză, literatura și arta în genere, își dovedesc vitalitatea și viabilitatea tocmai prin acest raport «antagonic» al generațiilor [...] Văzută, desigur, pe un plan mai general, relația tradiție-inovație, urmărită în proza actuală, este deosebit de semnificativă. Raportul dintre cei doi termeni este, credem unul de inerentă. Există anumite permanențe valorice care nu pot fi ignorate în dezvoltarea literaturii și culturii în genere. O creație care și-ar propune să fie întrutotul «originală», ironizând experiența literară a trecutului, ar fi de neconceput”. Totodată, T. Tihan observă tendința prozei actuale de a „înnoda firul cu direcțiile fertile inițiate de literatura interbelică”, aflându-se, din acest punct de vedere, „în continuitatea unei direcții analitice și psihologice magistral reprezentată în epoca interbelică”. O altă observație ține de necesitatea sincronizării

creației noastre epice cu „realizările literaturii occidentale”, care nu pot fi „neglijate decât riscând să descoperi ceea ce de mult a devenit pentru alții un bun comun. E. Lovinescu, formulând teoria sincronismului, dădea expresie unei tendințe definitorii pentru arta și literatura contemporană. Mijloacele investigației epice s-au îmbogățit, și, natural, proza românească actuală, analitică și psihologică beneficiază de câștigurile existente în alte literaturi. În acest sens se poate vorbi de o relație de discontinuitate cu literatura interbelică. Se tinde tot mai mult a se investiga zonele mai puțin cercetate ale sufletului uman, de a se sonda cosmosul infrarațional al subconștientului, mergând uneori, până la analiza unei infrastructuri. Oniricul, fantasticul, mitul și magia, simbolul, alegoria, parabola primesc noi dimensiuni și atribute în cadrul prozei actuale, imprimându-i o pecete specifică”. Se constată însă că „de un caracter unitar al prozei noastre actuale, nu se poate vorbi totuși. (E în aceasta și un bine și un rău). De aici imposibilitatea de a extinde și a generaliza anumite atribute specifice unui creator asupra întregii epici tinere. Respingând fixația, osificarea, prozatorii își dăltuiesc profilul din mers. Fiecare volum constituie o experiență definitorie, pe care o devansează mereu. Asistăm astfel la o diversificare a stilurilor individuale, consecință firească a tendinței tinerilor scriitori de a-și defini personalitatea structura lor specifică, inimitabilă”. În continuare se consemnează ceea ce au original o serie de prozatori „tineri”. La D. R. Popescu, lirismul, de natură ontologică, „reprezentând o atitudine fundamentală, apt a comunica marile adevăruri ale existenței”, cum se poate constata din „excelenta nuvelă *Dor*”. Interesul pentru „o problematică epică, social-morală” este specific „celor mai mulți scriitori”. „Această dominantă a prozei e revelatoare pentru etica și umanismul omului contemporan. Într-o epocă în care schimbările sociale din viața poporului nostru s-au repercutat în atât de neașteptate moduri în conștiința oamenilor, e firesc ca artistul să-și canalizeze eforturile în investigarea unor multiple și, câteodată, contradictorii mutații spirituale și afective. Utilizând formule narrative diverse, prozatorii scrutează totodată, cu acuitate, psihologiile complicate. Sunt puse sub reflectorul analizei zonele de penumbră ale sufletului uman, mai puțin cercetate, reținându-se subtilele și discretele nuanțe ale acestuia. Eroiul lui Nicolae Velea, spre pildă, au pasiunea introspecției”, precum se poate constata din nuvela *Bucurie* sau *Zbor jos*. „Proza lui Fănuș Neagu, violent colorată, îmbinând într-un tot inextricabil simboluri, eresuri, ancestrale practici magice aduce în prim plan imaginea unei lumi tulburătoare, aceea a oamenilor din Câmpia Bărăganului. Eugen Luca definea cu precizie specificul Prozei lui Fănuș Neagu („Contemporanul”, nr. 46 (1101) 1967) atunci când afirma că acesta practică «un realism fantast cu valori simbolice». „Interesantă este și evoluția lui Vasile Rebreanu. Romanul său de debut *Casa se înscrie* sub zodia realismului caracteristic prozei ardelenesti. Abia ulterior scriitorul a trecut la o proză experimentală. Obstinația sa de a-și adjudeca noi formule și tehnici narrative n-a scăpat comentatorilor, atrăgând nu de puține ori oprobiul unor critici refractari inovației. Copilăria și adolescența revin în prozele sale ca un leit

motiv. Apelând la sugestia basmului (motivul tinereții fără bătrânețe este evident!) romanul-parabolă *Călăul cel bun* aduce imaginea plină de prospețime a copilăriei, văzută ca vârstă a candorii, a purității infantile. [...] Moldovean prin sorginte, Al. Ivan Ghilia a făcut un efort remarcabil de a ieși de sub tirania dulcelui „stil moldovenesc” împământenit de iluștri povestitori. Dar nu numai atât. Scriitorul caută a fi în pas cu «proza modernă». [...] Al. Ivan Ghilia manifestă preferințe pentru valorile tragicului, dramaticului. Volumul său de *Povestiri și romanul său recent Îngerii biciuiți*, mai puțin izbutit, se află sub semnul malefic al războiului. Autorul pune în lumină reacțiile unei umanități ultragiutate de război din mediul rural. *Scrisoarea, Moartea bunicului, Refugiul, Negostina*, poartă pecetea amară a acestei experiențe tragice. Ecoul prelungit al războiului, mutilator de conștiințe, devine materia primă a cărții vag polițiste a tânărului Leonida Neamțu, *Febră de origine necunoscută*”. Se mai observă, pe parcursul studiului că „proza noastră a făcut pasul necesar în ultimii ani spre intelectualitate, spre dezbateră plină de fervoare a metamorfozelor de ordin structural. Fenomenul se cuvine a fi reținut întrucât până nu de mult (și unii mai persistă cu încăpățănare într-o astfel de poziție) am avut foarte multe proze, ce-i drept, îngrijit scrise, dar care păcătuiau tocmai printr-o scăzută notă de intelectualitate. Eludarea unei autentice problematice umane, sau simplificarea nepermisă a acesteia, schematismul plat mergând mână în mână cu didacticismul anost, le-a împins justificat în anonim. Natural că asemenea «opuri» nu au nimic comun cu spiritul veacului. Resurrecția prozei noastre în această direcție se datorește tot tinerilor, unii dintre ei, mai ieri alaltăieri, debutanți. *Vestibul* al lui Al. Ivasiuc, recentul laureat pentru proză pe anul 1967, este simptomatic pentru acest nou climat. De altfel, tocmai diapazonul grav al ideilor, jocul subtil al inteligenței l-au impus atenției pe acest tânăr scriitor. [...] Eludând cu ostentație descriptivismul plat, scriitorii sunt tot mai mult preocupați de a introduce, după o plastică expresie călinesciană, faptul în categorii. Datele unui real imediat, contingent, sunt ridicate la nivelul unor înalte generalizări social-filozofice și ideologice. Se încearcă o transcendere a problematicei umane, a psihologiei contemporanului, macerată de contradicții, uneori ireductibile. Sunt tot mai multe semne că proza noastră «caută» dimensiunea metafizică. Afirmând acestea ne gândim înainte de toate la *Francisca și În absența stăpânilor*, la *Vestibul* sau la acel «debut» care se numește *Echinoxul nebunilor*. Îndeosebi ultima, constituie o apariție singulară. A. E. Baconsky surprinde tipul omului problematizat, aflat sub obsesia unui destin terifiant, în fața căruia rămâne uneori descumpănit. [...] Amintim, în contextul acestei proze cu profunde implicații filozofice și estetice, și *Iarna bărbaților* care a consacrat dintr-odată un prozator”. Concluzia lui T. Tihan este că se poate vorbi despre o modernitate de substanță, de „viziune estetică”, că „mitul, simbolul alegoria, fantasticul, oniricul, interesează doar în măsura în care reușesc să concureze la relevarea acelei substanțe intime inefabile a artistului. Aspectul funcțional al acestor elemente de tehnică artistică este relevabil tocmai când se îndreaptă în această direcție. Altfel ele

rămân elemente exterioare, opace. [...] O problemă importantă a prozei actuale o constituie raporturile ei cu celelalte arte. Transferul de tehnici artistice e posibil, și din contactul cu cinematografia proza contemporană a ieșit îmbogățită. Elementul caracteristic montajului, atenția la detaliul semnificativ, revelator [...] au fost preluate cu precădere de o proză analitică, psihologică, cu rezultate excelente. Proza noastră contemporană se reîntoarce tot mai insistent la condiția estetică la care, pe o anumită latură, pentru scurt timp se părea că renunțase”. ■ O cronică literară la volumul *Remember* al lui A. E. Baconsky, „însemnare” de călătorie și jurnal intim deopotrivă, publică Victor Felea care reține „în primul rând”, „latura ei de confesiune și meditație, fișele unei stări sufletești caracteristice pentru un anumit «mal du siècle», liniile unui autoportret «în derivă», dacă pot spune astfel, utilizând aceste cuvinte îndrăgite de poetul *Fluxului memoriei*. Încă din pragul celor două volume luăm act de procesul dramatic al unei conștiințe care și-a propus să se fixeze pe alte coordonate decât acele anterioare, și a și reușit s-o facă, transformându-se într-un ascet al singurătății devorante, un stâlpnic al propriilor exigențe etice și estetice. Ne aflăm, de fapt, în fața unei mutații petrecute în cadrul temperamentului romantic al poetului – de la modul senin, vizionar și patetic la «melancolia exasperată și privirea de gheață» a celui ce s-a confruntat cu sine și cu lumea. În ipostaza actuală, el nu-și mai recunoaște acel «suflet pe care circumstanțe neînțelese pe atunci, îl păstrau în sfera unei adolescențe prelungite artificial, nefiresc, inutil» și călătorul de odinioară «e mort demult». Acum autorul e un captiv al gândurilor și al reflecțiilor prelungite, al toxinelor involuntare, al lecturilor aprofundate – și nesperata călătorie pe care o face în occident într-o goană de vilegiaturist îi relevă parcă și mai mult acest lucru, biciuindu-i fără încetare imaginația și sentimentul neșansei. Și totuși Baconsky e și un călător autentic, în ciuda îndelungatelor claustrări, și la începutul celui de al doilea volum există un pasaj care notează foarte exact psihologia sedentarului pus pe neașteptate în situația de a se vedea scos din mediul obișnuit”. Este observată „disponibilitate specifică tinereții”, din primul volum, interesul înflăcărat pentru „peisajele inedite” și pentru „noutatea unei lumi puțin obișnuite”. „Baconsky simte aici plăcerea să nareze, să relateze cele văzute și auzite, refăcând pentru noi o ambianță geografică, umană și spirituală așa cum au perceput-o simțurile treze, oglinda miraculoasă a fanteziei sau intelectul însetat de sensuri necunoscute. Nu lipsesc inflexiunile critice sau malițioase, după cum nici entuziasmului nu i se pune stavilă, când are temeuri. Ne-am ocupat altădată de această călătorie prin orientul îndepărtat, menționând apetitul autorului pentru spațiile vaste, pentru fabulosul și ciudățeniile unor culturi străvechi, pentru amănuntul caracteristic. [...] Nici *Falsul jurnal* nu e produsul unui spirit inhibat care zărește, pe unde se duce, doar fantomele propriilor gânduri și insatisfacții. Dimpotrivă. Odată ieșit din perimetrul «inconfortabilei singurătăți bucureștene», călătorul încearcă să schimbe masca «tiranicului autoportret» statornicit prin timp, și asemenea unui convalescent își întoarce privirile către surprinzătoarele realizări ale unui vis obsedant. Dar spre deosebi-

re de cel de odinioară, peregrinul de azi are o atitudine mai circumspectă și mai reținută, sentimentele au parcă ele însele patina timpului pe care o poartă și lucrurile din preajmă, iar orizontul intelectual e străbătut de o dezabuzare nedisimulată. [...] Desigur, avem de a face cu un călător foarte avizat care știe ce vede și ce e de văzut, un artist și un cărturar ce confruntă mereu planul real cu cel imaginar al lecturilor și meditațiilor. Există în volumul închinat occidentului excelente pasaje descriptive (Viena, Paris, Florența etc.), grăitoare sondaje etico-sociale în mediile literar-artistice, pe lângă atâtea esențiale comentarii despre tablouri celebre, despre urbanistică și stiluri arhitectonice, făcute cu sensibilitatea, puterea asociativă și sugestivitatea expresiei specifice autorului. [...] Dar printre comentariile de călător, ca într-o compoziție savant orchestrată revine laitmotivul destinului personal, cu diversele reflecții intime nuanțate de la amara melancolie până la tonul ironic sau biciuitor ceea ce imprimă cărții o factură aparte, de poem și eseu totodată, amintind stilul și accentele egotiste ale romancierului Chateaubriand. O subtilă critică artistică, a frumuseților, trecută mereu prin filtrul sentimentelor, al unui lirism subiacent”. ■ Mircea Tomuș remarcă, la noua culegere de versuri a Gabrielei Melinescu, că „ne trădează obscurizarea versului drept linia de bază a evoluției sale. Cu cel puțin încă un grad, această poezie este mai încifrată [...] Răspunzând solicitărilor de tragism pe care destinul actual al condiției umane le presupune, adăugând acestora ceea ce am putea numi o adevărată vocație tragică individuală, pentru a adânci și substanțializa, în fine, mănunchiul de teme tragice prin cultivarea climatului intelectual al filozofiei de care vorbeam, Gabriela Melinescu realizează, în prima secțiune a noului său volum, e adevărat că din trăsături foarteperate și haotice, profilul poate nesigur în contur dar în orice caz bogat în materie al unei autentice eroine tragice. E drept că poeziile de aici nu reprezintă, cele mai adesea, decât izbucnirile pure și prin aceasta mai puțin structurate poetic ale unei sensibilități violent solicitate dintr-o direcție sau alta. Sunt, acestea, poate, nu atât adevărate poezii cât fragmente ale unui lamento mai amplu, izbucnite în sfidarea oricărei ordini, cu valoarea prețioasă dar gratuită oricum a unor triumfuri ale sincerității, triumfuri împotriva tuturor opreliștilor, interne sau externe. [...] Cea de a doua secțiune a volumului, cuprinsă sub titlul *Şaisprezece ani ochi negri*, întrunește câteva poeme mai dezvoltate, de pronunțată extracție barbiana. Astfel, în planul cel mai apropiat, pisica Gogulina din poemul *Primăvara cu miroas* nu este altceva decât replica personajului canin din poezia lui Barbu. În substanță, avem aici o ipostază a mitului procreației, una din cele mai umile, înnobilită poate tocmai prin extrema înjosire. [...] Căci dacă la Ion Barbu pitorescul violent era o rezolvare prin contrast a teribile sale apetențe de abstract, la poeta noastră paleta încărcată cu notațiile, culorile și miresmele cele mai crude eliberează tensiunea unei sensibilități ce și-a fixat vocația în puritatea absolută. Iată deci motivul pentru care interpretăm apropierea amintite drept un exercițiu creator iar nu un act de mimetism”. ■ Apariția celei de-a doua ediții revăzută a romanului *Şoseaua Nordului*, la Editura pentru literatură, (1967), a lui

Eugen Barbu care, la apariția în 1959, „a suscitât nu puține discuții în contradictoriu, în funcție de optica” abordării, înregistrându-se însă și „observații utile privind curențe de concepție ori de construcție în judecata axiologică formulată asupra sa”, înregistrează o serie de „schimbări calitative atât în structurarea unor capitole cât și în conturarea unor profiluri umane, care conferă actualului roman o fizionomie proprie”, notează T. Tihan. „Astfel, s-a renunțat la biografia subminată, esteticeste înțelegând lucrurile, de o anume tentă de romanțios sau de vag sociologism a lui Mareș. Eliminând ceea ce era neesențial în această biografie, autorul a investit pe Dumitrana cu un rol dificil. Marta devine, în noua variantă a cărții, mult mai credibilă, sub raport estetic, fiind «degrevată» de destinul cam contrafăcut din prima versiune. De asemenea unele episoade inexpressive au fost eludate, după cum, alții, simple indicații ale primei forme au dat naștere unor secvențe epice noi. [...] În romanul *Șoseaua Nordului*, se experimentează cu o reușită deplină o proză prin excelență comportamentistă. Fără îndoială, traducătorul fecund al lui William Faulkner n-a rămas inert la sugestiile pe care i le oferea proza americană, valorificându-le prin prisma propriei sensibilități și concepții artistice. Modalitatea epică la care a apelat prozatorul român era, de fapt, structural adecvată zugrăvirii unui eveniment de o atare factură. În pagini de o mare densitate epică prin contur câteva biografii ce se definesc tocmai printr-o permanentă confruntare cu ei înșiși, cu împrejurările și situațiile periculoase pe care trebuie să le înfrunte în cadrul acțiunilor organizate de comuniști pentru sabotarea mașinii de război fasciste și a politicii nefaste a lui Antonescu, pentru salvarea destinului întregii țări. Se rețin, îndeosebi, figurile comuniștilor Dumitrana și Mareș, reliefați, într-adevăr, cu mai multă pregnanță. [...] Eugen Barbu are un simț deosebit al detaliului. Parcă o cameră de luat vederi ar stărui asupra fiecărui lucru scoțându-l din umbră pentru un moment. Datele imediate ale realului sunt înregistrate cu aviditate de simțuri. Totul concurează spre crearea unei ambiante sufletești”. Observând că „Șoseaua Nordului păstrează ca o reminiscență pasiunea pentru culoarea în pastă grasă și pitorescul de nuanță balcanică al creatorului Gropii”, T. Tihan ia notă și de „sugestiile cinematografice” prezente în construcția romanului. „Capitolele și subcapitolele sale se succed ca niște secvențe de film. Experiența de scenarist și-a spus aici cuvântul. Uneori chiar simple episoade apelează la tehnica racoursi-ului. O simplă reacție tactico-senzorială (brațul cald al femeii) ori o replică ce revenea nealterată de memorie dintr-un timp revoluționar îl face pe Mareș să deruleze filmul unor amintiri dragi”. În final se conchide „Dialogul concentrat, nelipsit de savoare, fraza îngrijită dar lipsită de calofilie, asigură o lectură plăcută, antrenantă. Fără a atinge valoarea Gropii, *Șoseaua Nordului* este o apariție notabilă a prozatorului Eugen Barbu și a literaturii noastre”.

■ În cronică sa, Dan Greco constată că „după placheta de debut a lui V. Ivănceanu, *Versurile* semnate recent de Virgil Mazilescu sunt al doilea «caz» de suprealism consecvent din poezia noastră tânără. Numai că, recunoscând formula mai vechii avangarde drept blazon al propriei creații, cei doi poeți se despart to-

tuși, pentru că aleg două căi diferite ale mișcării. *Cinste specială* realiza, în limitele mijloacelor suprarealiste, o viziune caricaturală a lumii, autorul vădind adesea destulă îndemânare în construirea acelor «întâlniri fortuite» generatoare ale umorului, cam în modul în care procedase cândva și Gellu Naum în al său *Vasco de Gama*. V. Mazilescu pornește la drum cu alte intenții, compunându-și o mască pe care se poate citi o oarecare neliniște, deși accentele cu adevărat tragice lipsesc. Zeița căreia închină poetul am putea spune că este Nesiguranța. Mai precis, singurul ghid al său și al altora i se pare a fi gestul automat, obișnuința, ce dă numai o aparență de încredere în actul uman, altfel totul fiind plasat într-un context arbitrar. Omul ia doar cunoștință că i se întâmplă ceva și acționează în consecință, dar fără a căuta și explicația actelor sale: el e simplu spectator atras în cursa câte unei întâmplări, starea sa sufletească se definește printr-o indiferență generală, lipsă de opțiune pentru ceva – de unde și aparența maximei disponibilități. [...] Trecerea poetului prin lume se face sub ceața unei inerții generale, dezvăluirea destinului său datorându-se curatului hazard – de unde sugestia unui sentiment de înstrăinare: «pot să spun că m-au întâmpinat cu un tulpure salut/ cum să nu mă întâmpine cu un tulpure salut,/ mâncau/ ce să facă/ dar mai târziu m-au învelit într-un ziar/ și neatenți m-au pierdut pe mare/ ce să facă și ei/ visaseră trei zile și patru nopți, ./ dar mai târziu m-au găsit în burta peștelui/ despicau burțile peștilor pe rând căutându-mă/ ce să facă și ei/ prietenii». Condiția sa mărturisită e anonimatul, situație pe măsura universului în care se mișcă: «Mi-am uitat casa și numele e obositor/ să-ți știi mereu numele pe de rost». Sentimentele sunt afirmate în formule ce acuză un început de negație. [...] Altfel, nu lipsește din acest volum aproape niciuna din îndrăznelile avangardiste, de la insolita imagine de detaliu [...] până la aparenta incoerență a ansamblului, realizată cu scopul de a anula anecdota și a spori spațiul de ecouri al versului. [...] Este prezentă tendința de prozaizare a expresiei, din dorința de a ocoli sentimentalismul, ca și conștiința caducității existenței reduse la literatură. [...] Mai puțin distinctă, vocea lui V. Mazilescu se bănuiește totuși a-și găsi tonul mai personal în acele versuri în care sunetul elegiac nu este compromis de excesul lingvistic. În ciuda aparențelor, autorul *Versurilor* este mult mai liniștit decât crede, adesea poezia sa e o tânguire ruptă de vagi accente teatrale. [...] Destule poezii sunt încă prea dezorganizate încât așezare în ordine a unora dintre versurile inițiale ce dau, în sumar, titlurile poeziilor dintre paginile 5-13 e tot atât cât compunerile din volum. [...] Ceea ce trebuie să dea, oricum, de gândit”.

• [„**Tânărul leninist**”, nr. 7] În cadrul rubricii *Cu bloc-notesul prin organizații*, V. Nicolae semnează nota: *Întâlnire cu literatura*: „Acad. Victor Eftimiu a poposit, nu de mult, în mijlocul tinerilor chimiști de pe Valea Troțușului... Participanții au avut revelația nu numai a unei întâlniri cu scriitorul și opera sa, ci și cu literatura noastră clasică. Vorbind despre scriitorii care au ridicat literatura noastră pe cele mai înalte culmi, acad. V. Eftimiu a depănat cu farmec de neegalat firul amintirilor, reînviind imaginea lui Eminescu, Creangă și Vlahuță, trezind în inimile tinerilor acel fior care ți-l duce imaginea frumosului”.

• [„Teatrul”, nr. 7] În acest număr citim *Scrisoarea Comitetului de Conducere al Uniunii Scriitorilor și a Organizației de Partid a Scriitorilor din Capitală către Comitetul Central al Partidului Comunist Român, Tovarășului Nicolae Ceaușescu*: „Mult stimate tovarășe Nicolae Ceaușescu, A devenit un obicei și o bună tradiție ca, în momente mai importante ale muncii lor, oamenii de cele mai variate profesii, să se adreseze Comitetului Central, să vi se adresează direct, să vă ceară sfatul, să vă informeze despre activitatea lor, despre obiectivele pe care și le propun, despre felul cum înving greutățile ce apar în munca de construcție a noii societăți. Scriitorii de azi s-au bucurat și se bucură de grija atentă a conducerii partidului, de prețioasele îndrumări ale Dumneavoastră personal, care vă apropiați cu cea mai mare dragoste de oamenii scrisului. E un motiv de mândrie și în același timp unul de mare răspundere faptul că munca scriitorilor este urmărită cu cel mai viu interes, că cele mai însemnate documente ale partidului nostru se referă la aceasta. De curând, așa cum ați făcut-o și în alte ocazii, ați avut o convorbire cu membrii Biroului Uniunii Scriitorilor și ai Biroului organizației de partid. Suntem preocupați să fructificăm în chipul cel mai fericit sfaturile pe care ni le-ați dat. În acest spirit a fost convocată o adunare generală a organizației de partid a scriitorilor din Capitală, la care au participat și invitați, urmată de o plenară deschisă a Comitetului de conducere al Uniunii Scriitorilor. Am făcut astfel un schimb larg de opinii cu privire la orientarea ideologică a literaturii în condițiile actuale, cu privire la continua îmbunătățire a climatului în care muncim și la statornicirea de tot mai bune relații în breasla noastră; în sfârșit, am dezbătut timp de două zile în cadrul plenarei sarcinile ce revin presei literare, în strânsă legătură cu desăvârșirea construcției socialiste în Republica noastră și continua dezvoltare a națiunii române. Noi apreciem că revistele literare sunt și trebuie să fie un puternic instrument de educare patriotică a maselor largi de cititori, mijloc de promovare și de difuzare a valorilor și de afirmare a bunului gust în păturile cele mai largi ale populației. Vă mărturisim, tovarășe secretar general, că atenția pe care o acordă literaturii conducerea partidului, îndrumările pe care le primim, se bucură de cea mai înaltă stimă și prețuire din partea tuturor scriitorilor, toate acestea se constituie în sarcini ale Uniunii noastre, într-un program de lucru legat, de astă dată, de un obiectiv concret și imediat – pregătirea celei de a III-a Conferințe naționale a scriitorilor. Participanții la recente adunări, scriitori din toate generațiile, și-au manifestat în chip unanim atașamentul și admirația pentru politica internă și externă a partidului și statului nostru, făgăduind să ajute prin munca lor la promovarea acestei politici, aducându-și – în matca națiunii întregi – un tot mai pozitiv aport la rezolvarea sarcinilor de construcție a societății românești și a formării omului nou. Ne propunem să muncim în așa fel încât să se afirme toate forțele înaintate ale literaturii de azi, să-și găsească teren de manifestare o diversitate de talente din toate generațiile. Suntem de la început până la sfârșit partizanii unei literaturi angajate și Uniunea Scriitorilor, atât ca asociație de breaslă, cât și fiecare autor luat individual, nu concepe să promoveze un alt fel de literatură.

Cultivând pe mai departe pluralitatea de stiluri și modalități, fiind adepții unei viziuni estatică larg cuprinzătoare, concepția scriitorului, ideologia lui, rămâne una singură, marxist-leninistă, concepția materialistă despre lume și o atitudine militantă împotriva oricăror teorii idealiste, împotriva a tot ce servește sau poate servi ideologiei străine. Literatura de azi își propune să slujească eforturilor creării unui om cu adevărat stăpân pe destinele sale, creării unei lumi în care aceasta să se simtă liber, să aibă toate șansele de a se dezvolta într-un univers în care toți semenii lui să fie egali, unde dispăre asuprirea și pot să muncească laolaltă pentru făurirea unei vieți demne de toți. Aceasta e literatura spre care tindem și scrisul animat de aceste idealuri îl vom promova în chip deliberat și cu stăruință. Dezbaterile profesionale pe care le vom angaja în lunile următoare, inclusiv Conferința națională a scriitorilor, vor fi pătrunse de acest spirit al exigenței și al răspunderii pentru dezvoltarea scrisului românesc. Promovând în breasla noastră spiritul muncii colective, vrem să luptăm neobosit pentru un climat în care să nu se poată manifesta rigiditatea, exclusivismul, pentru un climat de stimă între scriitori, raporturi de respect pentru munca fiecăruia și a tuturor, o ambianță de prietenie și colegialitate, care are o strălucită tradiție în istoria literelor române. În acest fel ne gândim ca în viitorul apropiat să așezăm asociația noastră profesională pe temeiuri mai sănătoase, găsindu-i și o structură mai adecvată noilor realități, în concordanță cu lărgirea continuă a democrației socialiste și cu dezvoltarea multilaterală a României moderne. Comitetul de conducere al Uniunii, împreună cu organizația de partid vă mulțumesc călduros, tovarășe Nicolae Ceaușescu, pentru sfaturile și îndemnul cu care, și de astă dată, ni se adresează, prin Dumneavoastră, conducerea partidului. Vom medita cu toată atenția asupra valorii și multitudinii de sensuri pe care le cuprind ideile și sarcinile ce ni se dau. Conducerea Uniunii Scriitorilor, împreună cu organizația de partid, făgăduiesc să-și mobilizeze întreaga capacitate de inițiativă și acțiune spre a traduce, pe un sol fertil, îndrumările de partid, buna credință și dorința de mai bine a tuturor scriitorilor pentru o dezvoltare deplină a scrisului românesc”. □•Apare dezbaterile *11 cronici dramatice despre stagiunea 1967-1968*: „În dorința de a strânge cât mai multe și mai diverse perspective de sinteză asupra stagiunii recent încheiate, am invitat la redacție pe cei mai activi dintre colegii noștri din presa cotidiană și săptămânală. Ca puncte de reper ale discuției am propus: ● configurația repertoriului; ● piesa originală; ● puncte noi de vedere în arta spectacolului; ● debuturi și experimente; ● publicul în raport cu spectacolul de artă și divertismentul; ● criteriul de valoare în judecata critică. Nu toți cei solicitați au răspuns invitației noastre. Regretăm absența lor. Cei 11 participanți la discuție au oferit un material amplu. Iată, într-un montaj inevitabil supus prescurtării, cele mai importante extrase din stenogramă.”; □ Despre *Substanța ideologică a dramaturgiei* au discutat: □ Florica Ichim: „Stagiunea a adus pe afișe titluri și nume noi. Este prima stagiune în care s-a jucat o literatură de teatru înainte necunoscută. Au apărut Chitic, Sorin Titel, Leonida Teodorescu și ceilalți. Senzația pe care ne-au lăsat-o aceste încer-

cări a fost aceea a unui efort comun de descoperire în dramaturgie, de căutare a textelor ne jucate. După ce toate aceste apariții noi au fost consumate, ele au fost calificate drept «slabe», și cu asta s-a încheiat orice discuție. Ne-am liniștit de parcă ne-am fi făcut cu toții datoria față de dramaturgia românească, de parcă, într-adevăr, stagiunea ar fi răspuns așteptărilor noastre.”; □ Mihai Nadin: „Dacă mă gândesc bine, după *Petru Rareș* de Horia Lovinescu sau, pe plan filozofic, *Iona* de Marin Sorescu, nu am mai întâlnit nici un text care să reflecte dorința poziției de adâncime. În textele noi se întâlnesc încercări formale, exerciții de dialog, acumulări de stări patologice, uneori rezolvate bine, dar numai atât. Sunt niște începuturi, dar ele rămân departe de obligațiile mari ale teatrului. Încă o dată subliniez: vorbind despre angajamentul politic, resping abordările simpliste ale unor teme-schemă și pledez pentru atacarea problematicii umane a vieții noastre actuale cu toate puterile scriitorului, cu toată încordarea forței sale de creație. Am început, de pildă, să citesc *Casa onorabilă* a lui Horia Lovinescu și, la primele pagini, aveam sentimentul că piesa ar putea să constituie un pamflet puternic cu o țință politică foarte clară și viguros atacată. Dar modul în care este dezvoltat și rezolvat conflictul aruncă peste bord tot ceea ce putea să constituie o ținută satirică de înalt nivel artistic.”; □ Vicu Mândra: „Mulți dintre autorii mai mult sau mai puțin tineri, mai mult sau mai puțin talentați, sunt preocupați, într-adevăr, de probleme interesante, dar nu se străduiesc să ducă până la capăt ceea ce gândesc, nu caută răspunsuri pe măsura gândirii prezentului, nu s-au lămurit ei înșiși asupra temelor pe care le propun, nu au căpătat o viziune asupra dimensiunilor reale ale frământărilor societății noastre. Ei se înfățișează în fața publicului cu niște strigăte pe jumătate articulate. Aici putem distinge și o consecință a atmosferei ideologice și culturale deficiente din teatru, și a nivelului adeseori scăzut al criticii.”; □ Ion Manițiu: „Cred că dacă teatrul lui Radu Stanca ar fi fost jucat pe măsură ce autorul îl elabora, dacă el ar fi cunoscut o cădere, evoluția scriitoricească a dramaturgului ar fi fost alta. El s-ar fi putut verifica în confruntarea directă cu necesitățile scenei. De ce amintesc acest caz? Pentru că mi se pare că multe din exercițiile dramaturgice care ne asaltează suferă, într-un fel sau altul, de lipsa experienței scenice. Vitalitatea lor posibilă este marcată în rău de lipsa contactelor cu scena.”; □ Dumitru Solomon: „Problema apoliticului în dramaturgie este deosebit de importantă. Se vorbește cu multe rezerve despre dramaturgia momentului actual și, adeseori, aceste rezerve sunt deplin justificate. Ceea ce au încercat tinerii fără experiență, atât în literatură, în general, cât și în teatru, a fost mai degrabă o tentativă de descătușare formală a dramaturgiei, adică o reacție față de canoanele tradiționale – strict exterioare – ale scrisului dramatic și mult mai puțin o adâncire, o aprofundare a gândirii, a substanței piesei de teatru. Și unele probleme esențiale pentru viața noastră au fost ocolite. Chiar dacă piese mai vechi dezbătuseră nesatisfăcător aceste probleme, s-ar fi convenit ca noile piese să se întoarcă la ele și să le discute la dimensiunea lor reală. [...] Eu cred că trăim o fază de tranziție, care este faza eliberării de canoane, a refuzului schemelor, a respingerii vechilor struc-

turi și a tipurilor vechi. Este un timp al încercărilor. Și este firesc ca, în aceste condiții, artistul să se concentreze pentru un timp asupra unor probleme de formă. Realitatea însă rămâne aceeași: majoritatea încercărilor pe care le-am cunoscut nu aduc ceva consistent în dezvoltarea dramaturgiei noastre. Ele nu vor rămâne în istoria literaturii de teatru decât ca documente ale tranziției, ca mărturii ale unei reforme a expresiei. Ele nu sunt decât simple exerciții.”; □ Ana Maria Narti: „Un avertisment, și chiar viguros, este însă necesar: calitatea politică, gândirea actuală, eficiență, substanța ideologică a dramaturgiei nu pot să ne mulțumească deocamdată. Și nu avem de ce să ascundem acest lucru.”; □ Despre *Teatru comercial – teatru de artă* au discutat: Ana Maria Narti, V. Mândra, Mihai Nadin, Dinu Kivu, Ion Manițiu, Ileana Popovici, Dumitru Solomon. □ Despre *Evoluții profesionale* au discutat: □ Ana Maria Narti, □ V. Mândra: „Se pot da, fără îndoială, și exemple negative. Nu pot să înțeleg de ce s-a jucat *Sfântul* de Eugen Barbu. Mărturisesc totala mea uimire față de faptul că Teatrul de Comedie, cunoscut pentru bunele lui tradiții, a investit muncă și talent în acest text. De altfel, regret că la Teatrul De Comedie, de-a lungul unei întregi stagiuni, s-au dat numai două premiere, dintre care una este bizara alcătuire numită *Sfântul* și alta este *Nicnic*, un fel de Jean de la lune pe șantier socialist. Nu am nimic împotriva reprezentării unor piese ca *Nicnic*: autorii nu sunt lipsiți de anumite daruri pentru scrisul de teatru, actorii aduc o contribuție considerabilă fără de care textul nu s-ar putea susține. Dar pot cele două spectacole pe care le-am amintit să reprezinte aportul unui teatru de talia Teatrului de Comedie în ansamblul unei stagiuni?”; □ Andrei Strihan. □ Au discutat *Și despre critică*: □ Florica Ichim: „Anul acesta, în fața înmulțirii pieselor neartistice, critica se mulțumește din nou să alunece peste text, exclamând: «Vai! ce piesă proastă!» Luările de atitudine eficiente există rar. Aruncăm din când în când o apreciere mai mușcătoare, publicăm câte un articol așa-zis «teoretic» asupra repertoriului, și gata. [...] Comercializarea, în formele sale brutale, contaminează și dramaturgia originală, nu numai spectacolul, ea pătrunde în întreaga atmosferă creată în jurul teatrului, prin tot felul de afișe și reclame de cea mai proastă calitate. Cred că trebuie să facem ceva, cred că aici putem interveni, și foarte vehement. În toată această stagiune am putut citi foarte rar articole care să acționeze hotărât în acest sens. [...] Apar piese proaste, despre care se scrie înduioșător de blând, apar spectacole mediocre care sunt laudate, apar spectacole bune despre care se scrie răzleț și în doi peri, sau care sunt supuse focului unor atacuri neprincipiale.”; □ V. Mândra: „Ne-am obișnuit să manifestăm o falsă bunăvoință față de repertoriul original și poate că astăzi mulți dintre noi nici nu-și mai dau seama că, aplaudând o piesă slabă, lovesc în alte piese mai interesante.”; □ Andrei Strihan: „Adeseori, cronică pornește de la interesele unui grup sau ale altuia, de la legăturile pe care le are un cronicar cu un teatru, de la pasiunile pe care anumiți oameni de teatru le fac asupra creației și asupra criticii. Înainte de fanatism, este nevoie de cinste profesională.”; □ Mihai Nadin; □ Ileana Popovici: „Nu știu dacă toate problemele pe care le-am discutat aici nu sunt

legate, mai strâns decât se pare, de modul în care scriem despre piesele românești. În raport cu aceste piese nu funcționează deloc acea seriozitate pe care izbutim să o punem în judecarea marilor spectacole din repertoriul universal.”; □ Dumitru Solomon; □ C. Paraschivescu; □ Traian Șelmaru. □ Concluzia dezbaterii: „În cursul discuției s-a insistat asupra problemei dramaturgiei originale contemporane, extrem de slab promovată în actuala stagiune. În afară de *Lovitura* lui Sergiu Fărcășan, reprezentată bine și cu succes la Teatrul «Nottara», nu poate fi vorba despre spectacole deosebite cu piese noi românești. [...] Au existat inițiative meritorii de a reprezenta în premieră texte ale autorilor consacrați și debutanți. Dar nu e totul să joci piese originale. Depinde și unde, și cum se joacă. Depinde cum se lansează un spectacol românesc, dacă i se asigură cele mai bune distribuții. În această direcție e încă mult de făcut. Există texte care – chiar și cu limite și imperfecțiuni – abordează într-un mod nou probleme actuale ale realității. Unele au apărut chiar în revista noastră sau în alte publicații. Mai sunt piese în curs de apariție sau cunoscute în manuscris de către destule secretariate literare din Capitală. Și totuși nu ajung pe scenă. Câteva nume: D.R. Popescu, Al. Popescu, Paul Anghel, Ion Băieșu, Radu Cosașu, Gellu Naum, D. Solomon, Paul-Cornel Chitic. Există piese ne jucate ale lui Horia Lovinescu (*Paradisul*), Paul Everac, Al. Mirodan ș.a. În schimb, în lucrări mult mai slabe, bănuite «de succes», se investesc bani, talent, muncă. Și firească, rezultatele nu sunt cele scontate”. □ Apare *Geamandura*, piesă în trei acte, de Tudor Mușatescu. □ Apare *Criteriul distribuției*, o anchetă realizată de N. C. Munteanu despre criteriile pe care le folosesc regizorii pentru distribuirea rolurilor, la care participă Dinu Cernescu, Sorana Coroamă, Moni Ghelerter, Lucian Giurchescu, Andrei Șerban.

• [„Tomis”, nr. 7] I. Nuredin semnaleză apariția volumului *Filozofia valorii* (Editura Fundația Regele Mihai I, 1945), de Petre Andrei, o carte pe care recenzentul o privește „cu satisfacția câștigului ce ni-l dau reușitele analize uneori în detaliu privind valoarea, sistemul de valori, geneza, cunoașterea și realizarea lor, dar și cu anumite rezerve privind mai ales rigurozitatea științifică – obiectivă a afirmațiilor care nu mai pot satisface pe cercetătorul actual”. Al. Protopopescu analizează *Pagini de critică literară* (Fundația pentru Literatură și Artă, Regele Carol II, 1938) de Vladimir Streinu, un demers dificil, autorul fiind „aproape cu neputință deprins în cingătorile vreunei formule. [...] Idealul lui Streinu se îndreaptă spre acel critic cu unica deprindere a reflecției estetice”, iar „orice altă sculă descoperită asupra cercetătorului de literatură e de natură să ne alarmeze și să ne facă neîncredători”. Și continuă: „Singura menire precisă a criticului: *opera de artă în sine*”. Analiza articolelor care compun volumul îl determină pe semnatarul articolului să-l considere pe V. Streinu „cel mai riguros poate chiar cel mai pedant critic dintre cele două războaie. Se remarcă desăvârșitul rafinament intelectual cu care el divulgă simbiozele poetice, ceea ce indică pe de o parte o temeinică exigență în afirmarea unicului artistic, pe de altă parte un mod de apărare a specificului național. Ușor fastuos, ușor galant în gesturile sale critice, cu volupta-

tea speculației estetice, [...] având în cel mai înalt grad arta eruditului de a-și deghiza impresia, Vladimir Streinu [...] este un critic care nu se citește, ci se învață”.

□•Cornel Regman semnează articolul *Doinaș refuzat de critici* (I) în care încearcă să-i ofere cunoscutului autor locul său în peisajul literar românesc. El se întreabă retoric și promite că demersul său va continua și în numărul viitor al revistei: „Ce forțe conjugate și ce neprielnică zodie intră în joc pentru ca un poet ca Ștefan Aug. Doinaș, care întrunește în personalitatea sa însușiri eminente ajunse la desăvârșirea maturității, să fie menținut în planul de penumbră rezervat tuturor mediocrităților, în timp ce printr-un activ sistem de impulsione, [...] talente mult mai puțin temeinice, aflate încă în stadiul virtual, sunt supraestimate, impuse prin uzurpare scării de valori a cititorilor?” Admițând că în creația sa mai nouă, „poetul experimentează tonuri și modalități inedite de expresie și chiar o înnoire de substanță (evidențiată în parte și în volumul precedent *Omul cu compasul*), laolaltă cu unele suprafețe mai sumar tratate”, semnatarul articolului concluzionează că aceste aspecte nu pot constitui argumente pentru a-i „rezerva poetului un statut de indiferență”.

□•În articolul *Poezia lui Ion Barbu și exegeza recentă*, Marin Mincu reclamă ca necesară „o abordare de ansamblu exhaustivă” a operei barbiene, mai ales că „ultimele exegeze n-au făcut decât să amestece unghiurile de receptare, apelând, mascat, la vechi afirmații critice”. Salutând demersurile critice necesare, utile, dar incomplete ale lui Al. Paleologu, Basarab Nicolescu și C. Dumitru, autorul articolului notează: „Prin abordările parțiale întreprinse de Al. Paleologu, Basarab Nicolescu și C. Dumitru, s-au făcut deja pași considerabili în mersul exegezei barbiene. Ceea ce rămâne de acum înainte este cuprinderea sintetică, printr-o abordare de ansamblu exhaustivă. Întâlnirea tuturor drumurilor pentru o imagine unică”.

□•Opiniile formulate de Ștefan Aug. Doinaș în articolul „*Formula poetică – un blazon care obligă*, au fost precedate, după cum mărturisește semnatarul, de „aparitia unor volume de versuri: *Cine mă apară* de Gheorghe Pituț, *Metamorfoze* de Victoria Ana Tăușan, *Tineretea lui Don Quijote* de Marin Sorescu”. Încercând să explice conceptul din titlul articolului, semnatarul notează: „Fiecare poet tinde spre o formulă poetică proprie ca spre blazonul distinctiv al personalității sale. Formula poetică poate să însemne doar o sumă de procedee care-l singularizează pe un creator; dar ea poate să cuprindă [...] o inedită viziune asupra realului și o nouă artă poetică, definind o nouă voce a unei culturi, un nou teritoriu al existenței, explorat cu mijloace strict personale și oferit sensibilității și spiritului nostru. Există poeți care nu ajung la această formulă decât după o îndelungată activitate; alții o posedă de la început”.

□•Petru Tulniceanu, recenzentul volumului *Versuri* (E.P.L., 1968), de Virgil Mazilescu, consideră creația lirică a acestuia un „seismograf defect care desenează cu intermitențe pe hârtia milimetrică diverse linii și curbe”. Sunt sesizate elemente din recuzita supraprealistă, chiar dadaiste, constituind „un experiment interesant în contextul actual al liricii noastre, care-i va permite clarificări și trasări de coordonate proprii”.

□•În articolul *Marginalii coșbuciene la Hasdeu*, Constandina Brezu abordează

„dintr-un unghi inedit relația Hasdeu – Coșbuc, grație prezenței în arhiva M.L.R a două din principalele lucrări ale lui Hasdeu, citite și adnotate de Coșbuc (provenite din biblioteca poetului): *Etymologicum Magnum Romaniae* și *Istoria critică a românilor*”. Se apreciază că „mobilul fundamental care-l determină pe poet să întreprindă cercetarea *Enciclopediei* lui Hasdeu nu ține de un scop absolut practic, ci urmărește completarea unor compartimente ale culturii poetului, cum ar fi filologia, folclorul, etnografia, mitologia, cu alte cuvinte tot ce poate implica noțiunea de enciclopedie a unui popor”. □ Ion Florea semnalează „în noianul de reviste apărute de la începutul secolului pe aceste meleaguri, în primul rând în Constanța, dar și în Tulcea sau Hârșova”, apariția unei publicații „unice prin preocupări care purta un subtitlu semnificativ: „Revista Ligei pentru apărarea limbei” sau, de la al treilea număr al lunarului, „Revista pentru apărarea limbei” și „Selecțiunea”, documente de epocă „în stare să lumineze dintr-un unghi inedit viața culturală a Constanței la începutul acestui secol”. □ Sub titlul *Scriitori în amintiri. Ion Minulescu*, Virgil Carianopol se referă la „câteva însemnări scurte, pentru că ele se integrează unui text mai lung, privind diferitele manifestări ale lui Minulescu”. □ Se publică poezie de Barbu Cioculescu, Aurel Dumirescu, Ion Armanu, Vasile Negreanu, Aurelian Iorga, Veronia Stănei, Rodica Ciocârdel, Ion Faitâr, Ștefania Ploeanu, Sanda Ghinea, Elena Pele și Iancu Defța, și fragmente de proză de Jean Nedelcu, Mircea Ionescu, Maria Cioti, Anatolie Paniș și Eugen Lumezianu. În rubrica *Din lirica universală*, se publică poezie semnată de Vicente Blasco Ibanez și Salvatore Quasimodo, traducerea fiind asigurată de Idea Camozzi – Andreșoiu.

• **[„Viața militară”, nr. 7]** Publică versuri: Ștefan Augustin Doinaș (*Marinarul de pe catarg*), Gheorghe Pituț (*Mi-e cunoscută*), Dumitru M. Ion (*Pământul*), Nicolae Dumbravă (*Bănciulescu*), Damian Ureche (*Sens*), George Chirilă (*...Și râurile*), Mircea Micu (*Rădăcini*), reportaje: R. Mircea (*La scara 1/1*), Traian Filip (*Dragoare în larg*), N. Pop (*Chemarea mării*), proză: Nicolae Jianu (*Iubire*), Mircea Radina (*Rivala, Nocturnă*), alături de editorialul *O cronică de aur* semnat de Petru Vintilă. ■ O notă semnată de Emil Manu face referiri favorabile cu privire la revistele liceelor și școlilor militare. Criticul notează câteva nume, viitori publiciști și scriitori: Ioan Benche, Roman Dumitru, Lică Pavel, Nicolae Boghian. ■ O recenzie este consacrată, sub semnătura lui Aurel Martin, romanului *Dincolo de linie* de Radu Theodoru. ■ Rubrica *Orizont* semnalează apariția volumului de însemnări, notații zilnice și versuri: **Carnetele unui poet căzut în război** de Ion Șugariu, căzut pe front în Zvolen, conținând două comentarii biografice semnate de Mihai Beniuc și Emil Giurgiuca. ■ Poșta redacției este semnată de Nicolae Dumbravă care răspunde favorabil tinerilor M. Rășică, Gh. Oprea.

• **[„Viața românească”, nr. 7]** Fragmente *Mic manual de fericire perfectă*, de Ilarie Voronca, sunt publicate în traducerea și cu prezentarea lui Sașa Pană. Un alt reprezentant al avangardismului literar românesc, Ștefan Roll este prezent cu

poemele *Fata de după cântar*; *În neștire și Inaniție* ■ *Isarlîk – comentarii la ciclul balcanic al poeziei lui Ion Barbu* este semnat de Constantin Florin Pavlovici: „Balcanismul, cu referire directă la poezie și la justificările lui Ion Barbu, reprezintă o altă Grecie posibilă în care discutata dihotomie a personalității umane, Apollo-Dionysos, se încearcă a fi anulată și constrânsă să nască armonie. Isarlîk, cetatea crescută «la mijloc de Rău și Bun», nu este cetatea impersonală dintre Occident și Orient, ci locul, unicul de echilibru sufletesc între frenezie și contemplație, între teluric și ideal. «Ruptă din coasta de soare», ea ar putea fi ultima Acropole, păstrătoare de tradiții și centru de venerație. Seria Isarlîk pornește în căutarea acestei noi Elade neistorice, cel puțin mental posibilă, pe pământul românesc în care, sub straturi superficiale, uneori mai insistente, de influență islamică, întreaga axiologie a antichității clasice se află conservată. [...] Somptuos sau în zdrențe, subtil, primitiv sau rafinat, mereu excesiv, Isarlîk se impune ca atitudine estetică, dar nu ca sistem; etapa, n-a fost nicio clipă, schimbată în țintă. Numai excepționala personalitate artistică a poetului Ion Barbu a putut să confere unei lumi posibile, halucinatorii, consistența absolutului. Isarlîk rămâne, înainte de toate, o *metodă*, modalitate lirică de a exprima intuiții, de a organiza sensuri.” □ Cu titlul *Demostene Botez la 75 de ani* este redat discursul scriitorului amintit, intitulat *Am fost un om al realității*, precizându-se: „Poetul Demostene Botez, directorul revistei noastre, a împlinit venerabila vârstă de 75 de ani. [...] Presa literară a relevat meritele literare și civice ale sărbătoritului, iar secția de literatură a Academiei Republicii Socialiste România l-a omagiat într-o ședință plenară pe continuatorul glorioasei tradiții a vechii «Vieți românești» a lui G. Ibrăileanu. Publicăm mai jos nobila profesiune de credință reprezentând cuvântul de mulțumire rostit cu acel prilej de Demostene Botez”. ■ Laurențiu Ulici, îi numește pe Ion Caraion, Geo Dumitrescu, Ben Corlaci *Poezii antiiluziei*: „Supunându-se experienței totale prin chiar situarea lor existențială în plină derută provocată de războiul al doilea, poezii grupului amintit – și i-am numit doar pe cei mai interesanți – au tradus poezia într-o floretă îndreptată spre *Iluzie*. Asupra *Iluziei* de tot felul. Dar, în primul rând, spulberau *Iluzia* realizării în materie de viață și pe cea a purismului estetic în materie de artă. Gestul e natural, pentru că pornea din constatarea unor inaderențe de fond între virtualitățile individuale și concretul social în care ar fi urmat să se consume. Vidarea iluziei nu e doar o frondă, nu e deloc frondă, ci acțiunea dramatică a reabilitării individului în conjunctura nu indiferență dar apăsătoare și opusă lui. Modul de existență al poeziei rămâne în ciuda patimii încorporate, luciditatea. Una ieșită dintr-un maxim efort de distanțare, sobră și severă, la Ion Caraion [...], alta îmbrăcată în ironie și sarcasm la Geo Dumitrescu. [...] Poate cea mai veche și teribilă iluzie învinsă de poezia foarte tinerilor pe atunci Ion Caraion, Geo Dumitrescu și Ben Corlaci”. ■ Ov. S. Crohmălniceanu semnează două cronici literare. Prima este la Dimitrie Stelaru, *Mare incognitum*;;... Stelaru, nu mă feresc să o spun, se numără printre acei cinci-șase poeți care se înalță cu un cap peste mulțimea numelor afirmate în lirica noastră de la

război încoace. [...] Ca și Poe, trăiește în exil pe pământ. Lumea lui e în altă parte, printre făpturi angelice, cu care comunică nu se știe cum și care-i umplu ochii orbiți de aparițiile lor fantomatice”. □•Cea de a doua o are în atenție pe Nina Cassian cu volumele *Destinele paralele* și „*La scara 1/1*”: „De Nina Cassian, poetă cu o puternică personalitate și o rară predilecție pentru tot ce e aventură lirică autentică, se ține ca umbra un vechi reproș. Imputarea că se complace în zonele refrigerente ale cerebralității i se face la fiecare volum, cu jumătate de gură, prevenitor, amical sau pe tonul cel mai agresiv, suficient și contestatar. [...] Lirismul, care dă puțință să respire poeziei, ca oxigenul, în această zonă rarefiată de luciditate e al uimirii. Nina Cassian cântă fascinația trăită de spirit în fața spectacolului vieții cotidiene reduse la schemele ei mari rezumative.[...] Poetic e aici ineditul absolut al imaginilor, misterul lor și plăcerea unui joc absolut inedit. [...] Cerebralitatea Ninei Cassian deranjează, ca să folosesc o formulă barbliană, numai «poezia leneșă» și pe apărătorii ei.” ■ În articolul *Marin Preda, Întâlnirea din pământuri*, H. Zalis face referire la viziunea auctorială și la tipurile de personaje întâlnite în universul ficțional al lui Marin Preda: „De la debut, odată cu apariția în 1948 a volumului *Întâlnirea din pământuri* [...] Marin Preda întrevede o calitate prețioasă, mult mai prețioasă cred, decât stăpânirea meșteșugului, care, oricum îi este de timpuriu apropiat: naratorul trăiește firesc modul de viață țărănesc, participă la actele lui spontan și organic, «dinăuntru», dizolvând (observația este a lui Paul Georgescu) distanța dintre «obiectul» și «subiectul» retrairii epice. [...] Platforma pe care îl așează scriitorul e a perfecteii autonomii. Eroul, străin de pitorescul mitic sau îmbietor pășunist, apare, literar vorbind, integrat în sfere de nuanțată individualizare și, ca atare, interesând cele mai adânci zone ale reprezentării umanului. Progresul în ordinea viziunii este cert și față de aportul lui Slavici sau Rebreanu și față de cel al lui M. Sadoveanu”. □•Paul Georgescu (*Critica literaturii*): „În cadrul criticii de valoare există o altă contradicție ce ia amploare în ultima vreme și care nu trebuie privită cu ușurință suficientă. Ca poziții extreme, ele pot fi formulate cam așa: 1) opera este o realitate obiectivă, criticul se mărginește a constata prezența, gradul și categoria valorii. 2) Criticul creează din nou opera prin interpretarea ei: lectura e creatoare până la infidelitate. Expusă astfel, dilema pare rezolvată de la început: nu ne putem îndoi de realitatea operei ca obiect, nici de faptul că ea conține, obiectiv, o anume încărcătură particulară și calculabilă. Aici încep încă o serie de întrebări cărora nu li s-a dat răspuns, adică s-au găsit soluții diverse, prea diverse. E clar că «posteritatea» modifică viziunea contemporanilor, uneori profund; e clar că există o serie de «posterități», fiecare cu viziunea sa; chiar când anume opere rămân în același loc în schema valorilor, argumentația se modifică, ea, radical”. □•În *Amintirea lui Tudor Arghezi*, V.R. interpretează creația argheziană interbelică printr-o metodă socio-istorică: „Sentimentul groaznic, de om în permanentă rătăcire într-un spațiu care-l refuză, care-l respinge dar în același timp îl reține tiranic, apare copleșitor în imaginea faimoasă, contradictorie aproape până la absurd, dar de o irezistibilă forță sugestivă,

a «copacului pribeag»: «Tare sunt singur, Doamne, și pieziș,/ Copac pribeag...».

[...] În epoca României burgheze, timp de aproape o sută de ani, această stare morală de sfâșiere a fost foarte frecventă, dacă nu unanimă, printre intelectualii și artiștii de toate felurile. Patriotismul lor era foarte puternic, avea forța mereu crescută, rezultată din mișcare, din transmiterea de la generație la generație, având în același timp, profunzimea și vibrația unei moșteniri istorice cu responsabilități deosebit de grave”. ■ Participant la *Un colocviu internațional de sociologia literaturii*, Ov. S. Crohmălniceanu consemnează tematica acestuia, participanții și ordinea intervenției acestora: „Al treilea colocviu internațional de sociologia literaturii», ținut între 11 și 14 ianuarie, anul acesta, la Rayaumont și-a propus să dezbată, în primul rând, demersurile criticii mai cu seamă sub raport metodologic. Așa cum a arătat inițiatorul unor astfel de întâlniri ... profesorul Lucien Goldmann, discuțiile au ținut să stabilească modul cum se fundează filosofic diversele căi de a «descrie, înțelege și explica» practic «creația imaginară». Colocviul a avut prin urmare ca obiect o analiză a eficienței actului de exegeză literară, condus în spiritul marxismului, psihologiei moderne, psihanalizei, fenomenologiei sau structuralismului. [...] Din România au fost prezenți subsemnatul și Henri Wald. [...] A existat un consens că sociologia literaturii este în măsură să ofere o contribuție de prim ordin pentru o reală înțelegere și explicare a creațiilor imaginare. Fără concursul ei, o asemenea operație, cu adevărat satisfăcătoare în lumina evoluției criticii moderne, apare astăzi ca imposibilă.”

□•În articolul *Sociologia literaturii, situația actuală și probleme de metodă*, Lucien Goldmann insistă asupra raportului de interdependență existent între o creație literară, societatea, în care este realizată și psihologia autorului, menționând totodată și limitele metodelor în cauză: „... împotriva explicațiilor psihologice se ridică ... mai multe obiecțiuni peremptorii. Prima care este cea mai puțin importantă, ține de împrejurarea că suntem foarte puțini informați în privința psihologiei unui scriitor pe care nu l-am cunoscut [...]. Un alt argument mult mai serios ... ține de faptul că, după câte știm, pe baza lor nu s-a reușit niciodată să se explice o parte însemnată a textului, ci numai anumite elemente parțiale sau câteva trăsături foarte generale. [...] A treia obiecțiune, poate cea mai importantă, ce poate fi adusă explicațiilor psihologice ține de împrejurarea că ele, dacă lămuresc – așa cum desigur se întâmplă – anumite aspecte și anumite caracteristici ale operei, se referă întotdeauna la aspecte și caracteristici care, în cazul literaturii, nu sunt literare, în cazul operei de artă, nu sunt de ordin estetic, iar în cazul operei filosofice, nu sunt filosofice, etc. [...] Spre deosebire deci de structuralismul formalist, care consideră că structurile sunt sectorul cel mai important [...], structuralismul genetic pune ca principiu ipoteza potrivit căreia analiza structurală trebuie să meargă mult mai departe pe făgașul elementului istoric și al celui individual, fiind menită să constituie într-o zi, când va fi mult mai avansată, esența însăși a metodei pozitive în istorie”. □•În *Posibilitatea unei unități a metodelor genetice și structuraliste în interpretarea textelor*, M. Szabolkzi susține necesitatea

interpretării operei literare prin valorificarea atât a metodelor de factură genetică cât și a celor structuraliste: „Încă de mult timp protagoniștii metodelor structuraliste au preconizat ei înșiși o anumită sinteză, o unitate, o reconciliere între metodele de investigație diacronică și sincronică. [...] După părerea mea, există anumite puncte în care cele două metode se pot completa și într-ajutură; pe de altă parte, există destul de multe puncte în care cele două grupe de metode se contrazic. Cu toate acestea s-ar putea încă de pe acum folosi în analiza textelor literare metode conjugate, care, în felul acesta, s-ar îmbogăți. [...] Două mari rețele se manifestă deci în orice text literar: anumite trăsături generale ale textelor literare privite în general, – și diverșii curenți și factori care prescriu nașterea unui text. Metodele structuraliste se ocupă mai degrabă de primele, iar metodele genetice de celelalte”. □•Agnès Heller intervine cu textul *Despre estetica lui G. Lukàcs*, insistând asupra modalității inedite pe care esteticianul o propune în raportul instituit între cititor și opera de artă: „Determinând în felul acesta locul artei în seria de activități umane și de obiectivări umane, Lukàcs rezolvă de fapt falsa dilemă pe care ceilalți nu au putut-o soluționa până în prezent. Este vorba de dilema receptivității care poate fi rezumată pe scurt în felul acesta: esența operei rezidă ea oare în faptul că ne place fără ca interesele noastre să fie angajate sau, dimpotrivă, pentru că suntem interesați? [...] Este ea oare indiferentă față de bine și de rău, sau dimpotrivă cuprinde ea un țel moral?... Gustând opera de artă, cititorul, după cum am mai spus, își suspendă viața cotidiană, după cum a făcut și creatorul ei: desfășându-se cu opera, cititorul se ridică și el la nivelul «totalității omului»; această identificare cu «cauza umanității» îl face să iasă din mediocritatea vieții cotidiene și destramă imaginea lumii fetișizate, produsă de această viață banală”. □•În *Pluralismul și metoda privilegiată: o ipoteză culturală*, Jean Alter propune utilizare a două noțiuni: direcție excentrică și direcție egocentrică pentru a evidenția raportul dintre opera literară, scriitor și cititor: „Ori, prin însăși natura lor, aceste două procedee prezintă caractere structurale diferite. Mișcarea excentrică, confruntată de o multiplicitate de surse exterioare și, în teorie, independentă de orice preferință subiectivă a criticului, trebuie să aleagă o sursă unică în virtutea unor evidențe categorice, raționale și exclusive. [...] În schimb mișcarea egocentrică, bazându-se pe o alegere subiectivă făcută de critic ... nu trebuie să-și dobândească justificarea într-o evidență care să se impună în mod obiectiv și care anihilează celelalte posibilități. Criticul propune o interpretare individuală; ... dar nu este vorba aici decât de un procedeu privilegiat, a cărui valoare stă într-o întâlnire temporară între text și intuiția cititorului. Procedeu egocentric implică astfel un pluralism tolerant”. □•În *Despre Poemele lui Pascoli*, Eduardo Sanguineti face referire la universul liric al lui Pascoli, văzut ca un reprezentant al poezilor socialiști: „Bineînțeles, poezii socialiști trebuiau să spună lucruri diferite, și trebuiau să le spună în mod diferit ... Dar Pascoli? Pascoli voia ceea ce voiau, și trebuiau să vrea, micii burghezi: «să desființeze lupta dintre clase». [...] Dar, pentru Pascoli, problema era alta: el a voit să creeze un sublim la îndemâna claselor me-

dii (a căror ideologie a dorit s-o exprime și chiar a exprimat-o) făcând să coincidă și sublimul superior și sublimul inferior la nivelul «prețiosului»”. □•Leo Löwenthal analizează *Imaginea legii în literatură*: „La capitolul avocaților și judecătorilor ca temă literară trebuie adăugat materialul beletristic consacrat deficiențelor instituțiilor juridice, ca atare, de pildă *Curtea cu Jurați* la Dickens, sau regimul închisorilor și procedura arbitrară prin care cineva poate fi declarat ne-bun, așa cum apare în romanele lui Charles Reede. [...] Dacă analizăm literatura contemporană, se pare că s-a creat o prăpastie foarte semnificativă. Literatura de înalt nivel s-a întors într-un mod dialectic la izvoare, adică la înțelegerea delictului nu atât ca un criminal, cât ca un păcătos sau sfânt (Dostoievski, Kafka, Brecht, Sartre ...). S-ar părea că problematica legii, în toate ramificațiile ei, a devenit o piatră de încercare a non-conformismului pentru artist”. ■ Al. Philippide și Edgar Papu semnează două articole, unde fac referire la universul ficțional al lui Ronsard și Rabelais, pornind de la apariția în limba română a unei *Antologii lirice* și a romanului *Gargantua și Pantagruel*. Al. Philippide scrie *Însemnări despre Ronsard cu prilejul unei traduceri românești – Antologie lirică*, alcătuirea, traducerea și studiul de Alexandru Rally, prefața de Șerban Cioculescu: „Apariția unui volum de traduceri din Ronsard trebuie salutată ca un eveniment literar și chiar ca un fapt cultural de mare importanță”. □ Edgar Papu în „*Gargantua și Pantagruel*” în *românește*, pe lângă detaliile privitoare la opera lui Rabelais, face referire la calitatea traducerii românești: „Alexandru Hodaș a întreprins o lucrare extrem de dificilă, care cere un consum imens de ingeniozitate, de laboriozitate și de pasiune. În ciuda grelei încercări, el a realizat, totuși, una din cele mai strălucite traduceri pe care le posedăm până acum din proza clasică universală”. ■ Ion Caraion face referire la universul liric al poezilor Miron Radu Paraschivescu, Veronica Porumbacu, Ion Alexandru, insistând asupra unor volume reprezentative ale acestora. □•Miron Radu Paraschivescu: „Însemnările ce urmează privesc *Versul liber – acest bizar amestec de sinteze și generozități, de candori și improvizatii, de riscuri și reflecții... – cu poeme scrise (1931-1964) de-a lungul a peste trei decenii pline de o sumedenie de școli și de curente literare. [...] În bucuriile și dinamica peisajului literar românesc, Versul liber al lui Miron Radu Paraschivescu, în ciuda severei sale maturități, seamănă proaspetelor tărâmurii ieșite primăvara de sub ape în întâmpinarea soarelui către care – cu popoarele lor de nisipuri ude și de scoici stranii – năzuiseră de vremuri nenumărate*”. □ Veronica Porumbacu: „*Histriana sa – printre arheologii, nisip și pădădie – conține câteva bijuterii: Vârste, Pietrele, Prin gura fântânii, Civilizații*. Motivele izvorăsc din cultură și filtrate turistic, nu fără caducității filosofice, când sunt mai puțin elaborate, lasă – pentru câțva timp – monotonia vacantă. [...] Nici în epoca de apogeu și cu atât mai palid în aceea de crepuscul a înfloririi sale, armoniile civilizației mediteraneene n-au urcat mai sus pe Pontul Euxin... Așa încât poverile de miracol instalate aici, la confiniile a două lumi, filtrau aliind – dificil travaliu! – simetria spiritului cu energiile informului, sub un cer duplicitar” □•Ion Alexandru: „Într-o țară

cu nespus de mult peisaj și cu atât de multă literatură despre țărani, unde majoritatea scriitorilor provin din mediul rural și unde natura e copleșitoare, acaparantă ca însăși legitimitățile ei, versurile lui Ion Alexandru oferă variantele recente ale viziunii revoluate (dar și geologice) ale satului românesc, deși repertoriul său – care controlează, de la Muzica de Bach până la Sisif ... Imagini ca următoarea abat reticențele și deschid asupra poeziei lui Ion Alexandru speranțe de dincolo de vârsta îndoielii, la care poetul se consideră ajuns: «barba bătrânului năvăli-n lume/ cu spuma ei de drojdie amară». Și iată că, infuz până la un punct, dintr-o dată misterul prinde a se propaga – sieși deodată progresie geometrică – în omenire, alimentând și ipotezele și surpriza împlinirii viitoare”. ■ Sub pseudonimul D., este redat articolul intitulat *Destin roumain- voix universelle: Mihai Eminescu*, fiind apreciat volumul de traduceri al poetului Mihail Steriade din opera lui Mihail Eminescu, apărut în Belgia, unde traducătorul este stabilit: „Mihail Steriade este un poet. [...] Volumul de traduceri pe care l-a scos în Belgia (cu ce? cum?) se intitulează cuprinzător *Destin Roumain. Voix universelle. Mihail Eminescu*. Din titulatura aceasta se desprinde ușor intenția de a integra în vocile universale pe aceea a lui Eminescu, de a evidenția contribuția României la tezaurul culturii și artei universale, de a-i face cunoscute manifestările spirituale”.

■ Vlaicu Bârna, în *Un portret și alte modele*, prezintă cartea lui Radu Beligan, *Pretexte și subtexte*, care „e jurnalul de bord al unui artist de vervă și inteligență, sub condeiul căruia rebarbativul verb se lasă domesticit ... Cartea lui Radu Beligan decantează un amestec fericit de date memorialistice și notații intime, fie pe marginea unor roluri studiate sau a unor lecturi, fie în legătură cu persoanele, locurile și evenimentele despre care se referă”. ■ Ion Bălu răspunde la întrebarea lansată în titlu: *A colaborat G. Călinescu la „Mișcarea literară”?* în mod negativ: „În anul 1967 «Studia bibliografica» a publicat un supliment cuprinzând prima parte a «unei bibliografii G. Călinescu (1919-1941)» unde se afirmă că în perioada 19 noiembrie 1924- 19 aprilie 1925, G. Călinescu a colaborat la revista «Mișcarea literară», foaie săptămânală de critică și informație literară apărută sub conducerea lui Liviu Rebreanu de la 15 noiembrie 1924 până la 17 octombrie 1925. După autorii bibliografiei, G. Călinescu ar fi fost titularul rubricilor: *Mișcarea literară* acum 25 de ani, *Calendarul literar*, *Conferințele* și semnând cu intermitență, autorul unor recenzii inserate la *Curierul critic*. Toate colaborările sunt semnate cu inițialele G. C. [...] Ar fi trebuit apoi să dea de bănuț faptul că recenzarea săptămânală a conferințelor presupunea cu necesitate prezența autorului, în București, or, G. Călinescu din septembrie 1924 plecase în Italia. [...] Așadar, G. Călinescu nu a colaborat la «Mișcarea literară»; inițialele G. C. care apar la rubricile amintite nu sunt ale criticului G. Călinescu, ci aparțin lui Gh. Cardaș, cunoscut pentru pasiunea sa bibliografică”. ■ Florența Albu, în *Salvatore Quasimodo*, face referire la tematica morții regăsită în universul ficțional al poetului: „Numai într-o poezie a lucrurilor atât de vii, a trăirilor și participării totale, prezența morții putea să capete o asemenea rezonanță firească, îndurerată și totuși atât de familiară”. □•Paul Gerogescu face referire la apariția volumului

Ion Pillat „*Cele mai frumoase poezii*”: „Antologia se deschide cu o bună prefață semnată de Al. Piru, plină de succinte, exacte și expresive caracterizări. [...] Apelul creației pillatiene este atins în a doua etapă a activității poetului, între 1918 și 1927, în cele patru volume ...: *Pe Argeș în sus* (1923), *Satul meu* (1925), *Biserica de altă dată* (1927), *Limpezimi* (1928)”. ■ Camil Baltazar semnează cronică literară Al. Duiliu Zamfirescu „*Macumba Carioca*”: „Înmănunchind în acest op povestiri cu un jurnal substanțial de călătorie, scriitorul moralist și excelent portretist domină. Constatați aceste capacități de sagace analist psihologic în magistrala nuvelă *Înmormântarea d-nei van Kapeelenbert*, unde calitățile de satiric se unesc cu cele de umanist și liric în conturarea bonomului, jovialului profesor olandez, vădind însușirile caracterologice ale romancierului, admirabil și adânc cercetător al oamenilor”. ■ Veronica Porumbacu prezintă volumul de poezii apărut în limba română al lui Jozsef Meliusz „*Arena*”: „Față de tot ce știam însă despre el, volumul de față, *Arena*, pe care lectura ne face să-l dorim de asemenea tradus, constituie o surpriză. Schimbarea la față a poetului? Nu. Mai curând o folosire a tuturor valențelor sale. 6 elegii traversează cititorul *Arenei*, 6 elegii care formează de fapt un singur, amplu drum, asemenea cavalerului unui om din epoca noastră, oprindu-se în șase popasuri, copleșit de povara propriei suferințe. prologul vieții poetului, propriul său erou liric, e promițător de bucurii”. ■ Nicolae Buliga face referire la cartea lui Vasile Rebreanu „*Marșul*”: „*Marșul* este istoria în parabole a celui de al doilea război mondial și a zilelor de după victorie. [...] Așadar, ca să fie înțelese, prozele scurte ale lui Vasile Rebreanu presupun din partea cititorului înclinația către poezia de atmosferă, în care obsesia și misterul să fie stăruitor circumscrise simbolului. Aparent dificile la lectură, astfel de schițe sunt îndeobște opera unui prozator râvnind sonorile Lirei”. ■ Titus Vâjeu consemnează debutul în poezie al lui Iosif Naghiu „*Teama de păsări*”: „O poeziei în felul celei cultivate în deceniul cinci de Geo Dumitrescu, Ben Corlaci, Ion Caraion sau Tonegaru Constant face Iosif Naghiu în acest volum. [...] Aria poetică se amplifică prin anexarea miturilor sub semnul unei valorificări poetice. (Interesant e modul în care Iosif Naghiu reușește să păstreze nealterată solemnitatea mitului în vreme ce atâția colegi ai săi de generație ... fac eforturi maxime să-l demonetizeze.) Rezultă o poezie în care imaginea ia ființă din contrazicerea verbală, din împerecherea aparent fortuită, deși totul e în afara dicteului”. ■ Emil Manu scrie despre Ovidiu Papadima, „*Kleist*”: „Concepută ca o istorie a receptării operei lui Kleist pe plan universal de la insuccesul circumscris secolului trecut până la resurecția fenomenală a epocii noastre, monografia lui Ovidiu Papadima ne prezintă sintetic un Kleist care trece de la iluminism la clasicismul weumarian, și de aici la romantism și chiar dincolo, anticipând «drama» unui Strindberg, prefigurând teatrul existențialist sau chiar formula anti-teatrului contemporan”. ■ În acest număr apare o Erată: „În numărul anterior al revistei noastre, atât în titlul cât și în cuprinsul recenziei, se va citi *Cartea nunților* (titlul corect al volumului semnat de Sorin Mărculescu), precum și Ileana Mălăncioiu, autoarea volumului *Pasărea tăiată*”.

AUGUST

1 august

• [„Scânteia”, nr. 7781] Andrei Băleanu realizează ancheta culturală *Sensibilitatea selectivă a artistului autentic*: „S-a spus despre artiști că sunt «genus irritable». Cu alte cuvinte, un gen de oameni înclinați, prin însăși firea lor hipersensibilă, să reacționeze extrem de viu, de prompt și de însuflețit la impulsurile exterioare. Cum se manifestă această capacitate emotivă? Încotro este ea direcționată? Vibrează oare artistul la fenomenele și evenimentele cele mai importante ale vremii lui? Sensibilitatea sa neobișnuită îi dă puterea de a intui, înaintea altora, procese adânci, care abia se întrezăresc în viață? Iar dacă observația sa fină se îndreaptă spre lumea exterioară, se lasă el impresionat de marile frământări și adevăruri umane ale epocii, sau e tentat de succesul facil al unor procedee tehnice la modă?” La anchetă răspund: □•Horia Lovinescu: „A fi sensibil față de vremea în care trăiești înseamnă a putea trece de la receptarea imediată a faptelor la sesizarea unor procese și fenomene mai adânci. [...] În multitudinea de manifestări, adesea contradictorii, ale artei moderne, devine mult mai dificil să găsești acel «număr de aur», aceea cifră magică prin care să poți deschide sipetul adevărului artistic. [...] Viața contemporană pretinde luciditate, veghe permanentă, responsabilitate. Civilizația secolului nostru a creat numeroase succedane menite să constituie o evadare – superproducții cinematografice, ritmuri ultrarapide de dans și atâtea altele. Cu atât mai necesar este ca arta să le vorbească oamenilor despre realitate, să-i împiedice a se lăsa toropiți de indiferență. Iar în fața realității, poziția de neacceptare a inumanului, de mântuire și promovare a ceea ce dă forță și demnitate ființei umane, e singura constructivă.” □•Dinu Cernescu: „Față de blândețea artistului aureolat de sentimente «delicate» și «gingașe» dar cu preocupări sociale minore, îl prefer pe artistul încruntat și dur, care știe să descopere niște realități subterane, să le aducă la lumină.” □•Patriciu Mateescu: „Pe lângă calitățile eterne ale profesiei sale, artistul de azi (și aș generaliza această observație pentru creatorii din toate ramurile culturii și științei) trebuie să dea dovadă de o atitudine intelectuală activă, legată de necesitatea de a interveni direct în viață.” □•Maria Banuș: „Sensibilitatea artistului la epoca sa? O problemă deloc simplă pe care unii au încercat, într-o vreme, s-o simplifice. [...] Neaservită nici unei dogme, artistice sau paraartistice, viața literară de azi, din țara noastră, se desfășoară într-o mare varietate de manifestări, scriitorii realizându-se și realizându-și opera în parametrii propriei personalități. Problema sincronizării artistului cu epoca sa nu e deloc simplă. Ceea ce azi poate părea de stringență actualitate, mâine devine caduc. Ceea ce la un moment dat răsare, abracadabrant, refuzat de gustul și reflexele vechi ale publicului, mâine e asimilat, înțeles, gustat și devine foarte actual. Jarry, Urmuz, Ionesco, Kafka au cunoscut unii în viață, alții după moarte, acest destin. [...] Intențiile și indicațiile conducerii de partid, manifestate cu diverse prilejuri, sunt cât se poate de clare: crearea unui climat optim pentru deplina și libera desfășurare a tuturor forțelor noastre creatoare.

Trebuie să veghem ca nimic să nu se interpună, sau ca tot ceea ce se interpune să fie înlăturat – între clarele principii directoare și puternicul flux de creație artistică al scriitorilor de azi din România.” □•Ion Băieșu: „Cum se manifestă sensibilitatea mea față de epoca pe care o trăiesc? Nu știu dacă voi fi în stare să fac o mărturisire sinceră până la capăt, și asta nu pentru că aș avea «secrete profesionale», ci pentru că laboratorul intim al scriitorului este, de la un anumit punct, misterios și indescriptibil. Ceea ce știu sigur și pot să afirm cu senină siguranță e că mă interesează tot ceea ce este viu în jurul meu, nimic din ceea ce e omenesc nu mi-e străin. Și totuși, care este fenomenul care aprinde chiar și cele mai îndepărtate filamente ale sensibilității mele? Fără îndoială, fenomenul politic. Nimic nu mă interesează într-un grad mai înalt, ca cetățean, dar mai ales ca scriitor, ca politica. Dimineața nu pot să-mi încep ziua de lucru fără să citesc ziarele sau să ascult buletinul de știri la radio. Nu e o manie gratuită, e o obligație fundamentală față de conștiința mea profesională. Nu poți să meditezi asupra omului, asupra destinului său, a sentimentelor omenești, fără să ai în același timp ațintită privirea spre ceea ce se petrece în lume. [...] Fără îndoială, veghea scriitorului este neîncetată și veșnică, el este dator în fața semenilor săi să descopere sau să intuiască primul primejdiile care pândesc natura umană. Intuiția, talentul, sensibilitatea lui deosebită îl ajută să fie un antemergător: Kafka a avertizat omenirea de pericolul fascismului înainte de apariția acestuia. Datoria primordială a scriitorului e să vegheze pe meterezele cele mai înalte ale cetății, cu privirea veșnic încordată asupra focurilor care ard pe culmile îndepărtate și ascunse de cețuri și care vestesc umanității primejdii sau victorii. Evident, nu tot ce intră în focarul atenției scriitorului trebuie și poate să devină operă de artă. Dar față de tot ceea ce izbește membrana sensibilității sale ei trebuie să ia o atitudine, să-și facă cunoscută opinia. De aici participarea sa la viața publică, atât de necesară, de solicitată și de prețuită. Cuvântul scriitorului este așteptat atunci când se elaborează o lege nouă, când colectivitatea își caută expresii noi pentru aspirațiile sale de perfecționare socială și morală, ca și atunci când fapte cotidiene aparent neînsemnate trebuie impuse în conștiința publică cu adevăratele lor semnificații”.

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 5970] Ilie Constantin și Gheorghe Pituț sunt prezenți cu în acest număr cu intervenții pe tema literaturii și publicului în viața tânărului scriitor. Ilie Constantin, abordează subiectul *Scriitorul în conștiința publicului* („scrișul este un monolog uriaș în fața unui public”), iar Gheorghe Pituț cheștiunea comunicării artistice, în textul *Prin oameni comunic cu mine însumi* („Eu scriu, deci, pentru a mă-ndepărta de lucrurile indiferente, pentru a fi mai pur în fața mea și a semenilor mei.”)

• [„**Albina**”, nr. 31] În avanpremiera vizitei lui Nicolae Ceaușescu în Cehoslovacia, din a doua decadă a lunii iulie, Șerban Nedelcu scrie despre *Evenimentele în Cehoslovacia*: „În Republica Socialistă Cehoslovacă au loc evenimente de o deosebită însemnătate pentru mersul înainte al construirii socialismului. Poporul român, el însuși angajat în procesul de desăvârșire și perfecționare a întregii orânduiri sociale și de stat, inițiat de cel de al IX-lea Congres al P. C. R. privește

cu încredere și simpatie evenimentele înnoitoare ce au loc azi în țara prietenă. Măsurile luate de Partidul Comunist din Cehoslovacia au menirea să ducă spre lichidarea unor fenomene negative din trecut, care au adus multe neajunsuri poporului. Ele tind către îmbunătățirea activității economice și dezvoltarea democrației, spre progresul întregii societății pe drumul socialismului. Mergând pe acest drum, poporul cehoslovac își va consolida cuceririle revoluționare, va contribui la creșterea forței întregului sistem mondial socialist, a puterii de atracție a socialismului în lume. [...] «Noi, – arată documentul Prezidiului C. C. al P. C. din Cehoslovacia – nu vedem cauze reale care să dea dreptul la afirmații ce califică actuala noastră situație drept contra-revoluționară, la afirmații despre un pericol direct la adresa bazelor orânduirii socialiste, la afirmații potrivit cărora în Cehoslovacia se pregătește schimbarea orientării politicii extreme socialiste și există un pericol concret de despărțire a țării de comunitatea socialistă. Partidul nostru a declarat fără echivoc că în cazul în care ar apărea un asemenea pericol, el se va folosi de toate mijloacele pentru apărarea orânduirii socialiste...» [...] Declarațiile lui Alexander Dubcek sunt întărite de adeziunile oamenilor muncii, care își spun cuvântul în mii și mii de adunări ce au loc pe întinsul patriei; care trimit zilnic sute de mii de scrisori, arătându-și hotărârea de a se uni din ce în ce mai strâns în jurul partidului și a lupta cu toată vigoarea pentru desăvârșirea construcției socialiste. Așa cum a arătat tovarășul Nicolae Ceaușescu în cuvântările rostite la Galați și Brăila, călăuzindu-se după veștile ce sosesc mereu din Cehoslovacia, convins pe deplin de răspunderea unei înalte îndatoriri internaționaliste ce revine fiecărui partid marxist-leninist, Partidul Comunist Român, întregul nostru popor își manifestă solidaritatea cu P. C. din Cehoslovacia. Numeroase alte partide comuniste și muncitorești și-au afirmat înțelegerea și simpatia față de dezvoltarea progresistă din Cehoslovacia, subliniind în același timp dreptul exclusiv și capacitatea P. C. de a soluționa problemele din Cehoslovacia fără vreun amestec din afară”.

□ În *Notă de lectură* Ion Tătaru publică *V. Eftimiu – Din vremuri voievodale*: „Scrise într-un stil simplu, accesibil, pătrunse de un înalt spirit de dragoste față de trecutul eroic al neamului românesc, povestirile maestrului Victor Eftimiu constituie nu numai o lectură plăcută, ci și una plină de nobile și adânci semnificații și învățăminte”.

□ Dumitru Almaș scrie despre *Doamna Chiajna și fiii ei*: „Să vorbim despre doamna Chiajna ca personajiu istoric. Știm că era fiica lui Petru Rareș al Moldovei, născută din prima soție, încă înainte de a fi domn. A trăit în copilărie la Suceava, zilele de glorie ale Moldovei din vremea lui Rareș; a stat ascunsă, cu tatăl ei, la Ciceu în Transilvania; s-a întors apoi iarăși în Suceava. [...] Doamna Chiajna și familia ei reprezintă un capitol mare și frământat din istoria medievală românească, în care setea de averi și glorie se amestecă, se ciocnesc, macină vieți, distrug familii și sărăcesc țări și popoare”.

• [**Gazeta literară**, nr. 31] Ilie Constantin face cunoscute *Opinii și propuneri privind viața literară – în pregătirea Conferinței scriitorilor*: „Să înlăturăm viespile este adeseori dificil – și asta, din fericire, doar pentru o vreme! De aceea,

o soluție ar fi crearea unui fel de „tribunal al onoarei” care să discute și să sancționeze cu asprime cazurile de ingerință în actul critic, de intimidare și „sfătuire insistentă” a cronicarilor. Totul pe bază de dovezi. Criticii trebuie lăsați să-și spună cuvântul, indiferent de postul ocupat de scriitorul tratat”. ■ Șerban Cioculescu dezbată *Probleme ale poeziei*, pornind de la volumul omului de știință și de litere (psihiatru și critic literar) Ion Biberi, *Poezia, mod de existență* apărut în același an (1968): „Expresie a năzuințelor colective, dar și a celor mai intime conflicte ale conștiinței individuale, militantă în ceasurile mari ale istoriei, immanentă omului evoluat ca și celui primitiv, asociată dansului și muzicii sau alcătuindu-și un limbaj propriu și izolându-se, poezia prezintă fețe multiple și contraste izbitoare, de la inserția în realitățile cotidiene, până la evaziunea în alte lumi, sau, cum spune filozoful culturii, într-o realitate transmundană, fictivă, rod al fanteziei pure, departe totuși de a fi negatoare a concretului și a individualismului”. ■ Matei Călinescu împărtășește *Gânduri răzlețe* despre „tăcere și limbaj”, „superficialitate și profunzime”, „ordine”, „taină”, „complexitatea ironiei”, „locuri comune”, „explicație și valoare”, „ipocrizie”, „ambiguitate”, „inteligenta prostiei”, „a fi și a părea”. Dintre acestea alegem „complexitatea ironiei” pe care Matei Călinescu o definește astfel: „Esența tuturor paradoxurilor, de la cele mai filozofice, până la cele mai concret sociale, se concentrează în ironie: de aici, inexplicabila ei complexitate. Ironia este un labirint semantic al transparențelor, în care foarte mulți se rătăcesc, fără măcar s-o știe”. □•Sunt semnlate aparițiile editoriale: Veronica Porumbacu, *Porțile*, Dominic Stanca *Hurmuzul jupâniței*, Horia Aramă, *Dumnezeu umbla desculț*. ■ *Carnetele unui poet* comemorează 23 de ani de la moartea pe front a poetului Ion Șugariu, în luptele pentru eliberarea Cehoslovaciei. Spicuiind din cartea sa, Jurnalul lui Șugariu, Laurențiu Fulga arată: „Poetul Ion Șugariu este unul dintre cei ale căror mărturii aduc un plus de autenticitate despre patima cu care băieții noștri s-au bătut în război, despre liniștea fermă cu care ei au acceptat moartea”. ■ Lucian Raicu semnează cronică la Vladimir Streinu, *Pagini de critică literară*: „Critica n-are cum excepta de la această schemă a personalității omenesci: nu exceptează, firește, nici critica lui Vladimir Streinu, oricât de tenace i-ar fi antipatiile (selectate aproape fără abatere dintr-o singură direcție – a «iraționalului» – dar selectate! și cuvântul în sine spune foarte mult!) oricât de incisive execuțiile operate în materia de epocă a literaturii ermetice și a criticii oraculare, oricât de înverșunată în reluarea la infinit (care, din nou, în ea însăși, în repetarea ei, denotă o obsesie și, mai mult decât atât, o dificultate interioară) a propoziției: «critica trebuie să rămână clară». [...] Ținuta supravegheată, aristocratică, oarecum «oficială», a criticului acoperă, nu până a face întrutotul invizibile, stările de intensă feroare participativă. Înainte de orice, un fel de umilă și cucernică așteptare a misterului operei, o tehnică ascetică a golirii de sine, a renunțării, în apropierea, uneori iminentă, a acestui mister simplu și primordial, închis în momentul când opera se pregătește să fie, să devină”. □•Alice Mănoiu comentează ultimele lucrări ale studenților de la I.A.T.C., în special pe cele ale

lui Titel Constantinescu: „Dar la capătul eforturilor constăți că mai toți par să înregistreze viața prin lentile fumurii ca într-un film francez „Cleo de la 5 la 7” în care există o parodie – miniatură a tipului de cinematograf pesimist à la Godard lipsind-o ades de gestul diurn, proaspăt, colorat. Că detaliul realist – de ambianță exterioară ori și mai grav, interioară – e sacrificat de dragul unor metafore forțate uneori, al unor abstractizări cam artificiale pentru spațiul, cadrul și mai ales scopul – modest al stadiului respectiv”. □ Sub titlul *Bergman și visul*, Valeriu Cristea expune concepția regizorului Ingmar Bergman despre vis ca emanație a subconștientului așa cum reiese din filmele sale, mai cu seamă din *Fragii sălbatice*: „Spuneam mai sus că la Bergman subconștientul e capitala Răului. Trebuie să recunoaștem acum că această capitală este în realitate sub o dublă administrație: a Răului și a Binelui. Aici își înfig deopotrivă rădăcinile florile răului și florile binelui, din care omul își împletește coroana sa de rege al lumii.”. □ Mircea Șeptilici explică cum *Primăvara nu îmbătrânește*, referindu-se la Eugen Ionescu: „G. Călinescu notează concentrat: «Eugen Ionescu, poet și critic, a opus celei mai bune literaturi actuale, într-o carte ștregărească, un formidabil ‘Nu’. Fapta a scandalizat. În realitate autorul nu se dovedea așa de negativ și-și permitea doar câteva obiecții ce prevesteau un polemist cu frază alertă, franțuzească. E de mirare că acest tânăr a dispărut din publicistică.» Iată însă că «tânărul»... «n-a dispărut din publicistică». După ani lungi și grei de acumulari și chinuri a izbucnit în teatru, la Paris – exploziv! – și tot ca în primele începuturi, «scandalizează», sparge, sfărâmă, desființează tipare, obișnuințe, prejudecăți, conformisme, idei și fapte. Opera scriitorului e comentată, explicată, analizată, etichetată în toate felurile și în toate chipurile, e ridicată în slăvi sau contestată aprig; dar opera trece – totuși – peste toate barierele și se impune peste tot, e tradusă, editată, e jucată pe toate scenele lumii...”. ■ Secțiunea *Discuții despre proză* conține două articole *Cunoașterea de sine* de Eugen Luca și *Vase comunicante* de Dumitru Țepeneag. Autorul primului articol are recomandări pentru criticii literari: „Vorbim mereu despre necesitatea diversificării. A diversității tematice, de viziune, stilistice. Dar diversitatea aceasta presupune tocmai respingerea canoanelor, a oricăror canoane, presupune ca fiecare scriitor, pornind de la concepția marxistă despre lume și societate să-și fie fidel sieși, să se conformeze numai naturii propriului talent. Iar criticilor înclinați să schițeze spectaculosul gest al negării, li s-ar putea recomanda să-și îndrepte eforturile într-o altă direcție, constructivă: să-și ajute confracții, să se cunoască pe sine, pentru a-i feri de experiențele nefericite, cărora atâția le-au căzut victimă”. □ Cel de-al doilea articol continuă în aceeași notă de atragere a atenției asupra nedreptății cu care este întâmpinată proza de către critică: „Așa că, deși în ultimii ani s-a depășit faza realismului fotografic, fardul și zâmbetul nu mai sunt obligatorii, proza continuă totuși, în ciuda efervescentei și înfloririi unei diversități reale de stiluri, să rămână grevată de anumite servituți. Acestea, precum și prejudecățile din jurul noțiunii înseși de proză, duc la inegalitate de tratament în cadrul revistelor și al editurilor

care menține starea de inferioritate. De câțiva ani poezia a obținut privilegiul de a poseda un teritoriu al ei, autonom – Nichita Stănescu îl numește *Hiperboreea*. În schimb proza staționează încă, într-o realitate convențională. Inegalitatea aceasta începuse chiar să fie consfințită cutumiar prin inexorabile legi nescrise. Pe bună dreptate, Nicolae Manolescu afirma într-un articol publicat anul trecut în «Contemporanul»: „Nu mi se pare deloc de invidiat situația prozatorului: printr-un proces de compensație ale cărui legi îmi scapă, multe din prejudecățile, neînțelegerile, erorile, multe din mentalitățile strâmbe alungate de critica poeziei și, mai curând, chiar și din critica criticii au căzut, ca un stol de corbi cu aripile strânse, asupra prozei. Autorilor de proză nu li se îngăduie nimic, nu li se iartă nimic: orice evoluție este privită cu neîncredere”. Și mai departe: „Nimeni nu s-a gândit să reproșeze poezilor că scriu ca Baudelaire, ca Rimbaud: e oarecum de la sine înțeles că nu mai pot scrie ca Musset. Dar se vorbește cu dispreț despre proustieni, kafkieni, joycieni – îndată ce un prozator scrie mai puțin limpede decât Balzac sau Tolstoi sau își construiește romanul mai puțin rațional decât Dickens.”

■ Constantin T. Bobeș publică niște *Amintiri despre Ion Barbu* pe care le intitulează *Demonia literară și matematicile*. Dintre momentele despre perioada liceului, când Dan Barbilian a devenit celebru printre colegi pentru „premiul întâi pe țară” la concursul ținut de Gazeta matematică și modul cum autorul articolului l-a cunoscut pe poet, prin Tudor Vianu cu care, de asemenea, era coleg, aflăm că: „Barbilian a recunoscut „că a fost incendiat de flacăra versurilor” în ultimele clase ale liceului, iar trecerea la facultate a determinat o oarecare îndepărtare a lui de matematică; aceasta ajunge să-i fie o hrană neîndestulătoare. Interesul pentru poezie s-a deșteptat în sufletul lui în anii tulburi ai războiului, când „se lasă – după propria-i expresie – în voia demoniei literare”.

■ Cu prilejul apropiatului centenar Claudel, I. Igiroșianu îi dedică precursorului teatrului absurdului – apreciat ca atare de însuși Eugen Ionescu – o frescă de o jumătate de pagină, concluzionând: „Dacă am fi întrebați însă: ce este înainte de orice teatrul lui Claudel? Am răspunde fără șovăire: un teatru al măreției: un imn adus măreției omului și a naturii. Și credem că această măreție este mai necesară spectatorului și, îndeosebi, tinerei generații decât demonstrațiile absurdului cărora teatrele noastre le deschid tot mai larg porțile”.

□•Petru Manoliu îl prezintă pe *Einar Wallquist*: „Scrișul pentru acest medic al laponilor este a doua sa trăire, deci reiterarea uneia și aceleiași trăiri, – sau poate că abia acum, când scrie, el trăiește, el trăiește cu adevărat numai pentru sine ceea ce de fapt s-a consumat și deci aparține trecutului”.

□•Nicolás Guillén se confesează în articolul *Amintiri despre „Marele Zoo”*: „Poemele cu care începe *Marele Zoo* au fost scrise acum zece ani, dar nu în Cuba, ci la Buenos Aires. Locuiam în marele oraș de pe Plata când mi-au ieșit din mașina de scris, ca și cum le-aș fi știut de mult pe de rost. [...] Dar, chiar în acel an se prăbuși dictatura lui Batista și exilul meu care durase șapte ani se termină. Am venit imediat în Cuba și m-am alăturat evenimentelor de după triumful revoluției”.

□ Nicolás Guillén revine și în acest număr, de această dată la rubrica *Atlas liric*, cu poeme

traduse de Eugen Jebeleanu. □•Ion Caraion felicită măiestria de poet a lui Alexandru Rally care a tradus pe *Ronsard în românește* și continuă articolul schițând o imagine a poetului și a operei sale: „Pierre Ronsard (iubit poate și pentru picătura de sânge românesc din vinele sale și amintit în lirica noastră de autori începând cu Alecsandri și încheind, recent, cu Emil Botta) a fost un autor prodigios, opera sa urcă la peste 50000 de versuri, care a trăit multe și a înțeles mult. Care, mai ales, a gustat fără saț ori remușcare din feluritele vieții desfătări, alvițe și caseine. Ca Francois Villon înaintea lui și ca Baudelaire mai apoi, spre a cita doar numele acestora, el a acordat poeziei erotice o copleșitoare atenție.” ■ Ultimul articol din acest număr prezintă *Revista revistelor „Encounter”* – iulie 1968.

● [„Tribuna”, nr. 31] Mariana Șora scrie despre *Cunoaștere și mit în teatrul lui Blaga*: „În dramaturgia sa, portretul spiritual al poetului se conturează deosebit de net. Nu examinăm aici teatrul lui Blaga – de altfel foarte inegal –, în întregimea sa, pentru a ajunge la o valoare estetică, ci numai acele câteva drame care ne lasă să întrevădem în liniile lor mari o gândire ce tinde, ca și în poezie și în filosofie, spre o cuprindere largă pe calea cunoașterii poetice. Aceste câteva drame, concludente îndeosebi sub raportul atitudinii față de mit, atestă acea orientare «spre esențial» și «ultime principii» care sunt centrul dinamic al personalității sale.” ■ Timotei Terbancea constată o anume *Infatuare juvenilă*: „Pe lângă «moda sceptică», de care vorbeam, firește, nu prea binevoitor într-un număr trecut, s-a ivit în critica noastră jurnalistică de ultimă oră și o anumită modă a infatuării juvenile. Fenomenul este absolut periferic și derizoriu, dar întrucât există, e bine să-l încercuim, spre a-i grăbi dispariția. Citești, bunăoară, articole pompos intitulate: *Unitate în... uniformitate* (Laurențiu Ulici, «Contemporanul», nr 28/1968)... În afara unui limbaj uscat, voit cerebral, care se consumă în fraze stereotipe; în afara unor mici poante ironice... nu întâlnești aproape nimic... Atunci, te întrebi cu îndreptățire, care este scopul unei asemenea compuneri critic pretențioase, dacă nu vanitatea de-a fi remarcat de cineva, sau – cine știe? – dorința secretă de-a epata spiritele credule!?” □•Ileana Manole descoperă *Modalități în basmul românesc contemporan*: „O modalitate frecventă în basmul românesc contemporan este cea tradițională. Scriitorii care au ales această cale rețin în creațiile lor câteva din convențiile esențiale ale basmului popular: neprecizarea în timp și spațiu a acțiunii, polarizarea strictă a personajelor, situații care se repetă în ciclu, nume simbolice etc. (V. Eftimiu, N. Cassian, Călin Gruia etc.)... O a doua modalitate a basmului românesc contemporan este aceea pe care am numit-o fantezie pe tema de basm, în care scriitorii au pornit de la personaje reale, cu viață obișnuită: copii leneși sau neascultători, care ajung printr-un miracol în lumea basmului.” ■ Ion Lungu și Ion Pop oferă răspunsuri la tematica colocviului inițiat de «Tribuna», *Continuitate și inovație*. □•Ion Lungu: *Continuitate și discontinuitate*: „Astfel, în afară de contextul istoric variat în care își desfășoară activitatea o personalitate ori alta ... de afinități și atracții selective mai îndepărtate dintre anumiți autori, se adaugă și altoiuri din

afară, care vin în sprijinul propriei definiții... Oricine va putea constata, de exemplu, o continuitate dialectică, pe linia liricii sociale, între satirele și poeziile patriotice eminesciene, primul volum al lui Octavian Goga, o serie de poezii argheziene... câteva poeme ale lui Aron Cotruș ..., nenumărate poezii ale lui Mihai Beniuc și unele creații ale tinerilor Ion Alexandru ori Gheorghe Pituț, în ciuda marilor și numeroaselor deosebiri – de moment istoric, profil artistic și influențe ale epocii”; □ Ion Pop: *Redescoperirea=șocul necesar*: „Reînnoirea florului» a însemnat astfel o reînnoire la matcă, și nu spun un lucru nou afirmând că acestui fenomen i se datorește, într-o oarecare măsură, înflorirea de astăzi a poeziei noastre, el marcând și punctul de plecare a ceea ce putem numi încă tână poezie românească – cea de după Nicolae Labiș. Oricum, redescoperirea poeziei interbelice, scoasă o vreme din circulația publică, a avut întâi de toate o valoare de șoc, plin de consecințe fructuoase, printre care, nu în ultimul rând, se situează inevitabilă interdicție a unor modalități poetice de mult anacronice... N-a lipsit și nu lipsește primejdia unui anume epigonism, dar cu atât mai însemnate sunt consecințele pozitive ale contactului cu această atât de înfloritoare etapă literară!”. ■ Nae Antonescu prezintă antologia cu versuri a lui Ion Șugariu, intitulată: „*Carnetele unui poet căzut în război*”: „Cu această carte, îngrijită de prozatorul Laurențiu Fulga și asistată de mărturiile lui Mihai Beniuc și Emil Giurgiuca, se începe reconsiderarea activității literare a poetului erou Ion Șugariu. O ediție antologică a creației sale poetice, din *Trecere prin alba poartă* (1938), *Paradisul peregrinar* (1942), *Țara de foc* (1943), și *Elegii pentru Ardeal* (manuscris publicat acum)...”. ■ Teofil Răchițeanu prezintă trei volume de poezii. □•Romulus Guga: „*Bărți părăsite*”: „Poezia lui Romulus Guga poartă în ea pecetea unui tragism existențial, care trece ca un fir roșu prin toate poeziile, o anume viziune, personală de altfel – iată ce ne face să considerăm această carte mai mult decât un debut.”; □•George Alboiu: *Câmpia eternă*: „Tonul grav, oracular, ineditul halucinant al viziunilor ...– iată pentru ce în esență această poezie este serioasă, matură, făcându-ne să credem în existența unui poet cu frumoase perspective”. □•Cătălin Ciolca: *Versuri*: „Poetul se pare că a «prins» câteva momente de «grație» și tocmai acea comuniune de o clipă cu muzele te fac să dai atenție acestei cărți”. □•Ilie Balea scrie articolul: *Modalitatea lirică a tragediei: eterna reînnoire*: „Calitatea, profunzimea și tensiunea deosebită a experienței poetic-gânditoare pe care o face omul modern, pare a fi, de la prima examinare, factorul cel mai important. Dimensiunile, liniile ei de forță, conduc într-un fel sau altul la arhetip: tragedia antică se înfățișează atunci ca un mediu cristalin, care dă razelor incidente dintr-o nouă sursă, noi răsfrângeri”. □•Sunt redată versuri scrise de Ion Rahoveanu: *Ipoteză, Flamingo, Nuditate*; texte în proză: Miron Scorobete: *Peștera scheletelor*- roman de aventuri pentru copii, cap. 17-24.

● [„*Glasul Patriei*”, nr. 22] Mihai Stănescu semnează poezia *Drum* („Unde nu e / nor de plumb, / printre suliți de porumb / talpa mea cu tine suie, / cărăruie.”). ■ În rubrica *În curs de apariție*, Pompiliu Matei publică *Romania Antiqua*:

„Un album în pregătire la Editura Meridiane ne vorbește despre trecutul depărtat al patriei. [...] E un album emoționant, pe care îl parcurgi cu respect de la început și până la sfârșit. Săpat în piatră, modelat în lut și turnat în metal. Prezintă cititorului Dacia – patria strămoșilor – în imagini care redau scurgerea istoriei pe o perioadă îndelungată pe acest pământ, «Terra mater» pe care azi trăim”. ■ Radu Gyr semnează *La mormântul lui Mihai Viteazul*: „În fiecare an, înaintea vacanței de vară, elevii liceului «Mihai Viteazul» din orașul Turda întreprind pelerinaje solemne la mormântul neuitatului domn. Îi însoțesc pionerii celorlalte școli, profesorii și tinerimea urbei, în pioasă și adâncă reculegere. [...] Când, la rândul nostru, purcedem pe urmele tinerimii ce se împrăștie, vedem fumegând, spre soare-apune, furnalele uzinelor turdene. Ne-am descoperit, cu smerenie, înaintea trecutului istoric, pentru a saluta acum contemporaneitatea pașnică și creatoare”. ■ Apare scurta știre *Schimburi internaționale de carte*: „Biblioteca Centrală Universitară din București întreține relații de schimb cu peste 1000 de mari biblioteci și instituții de învățământ și cercetare științifică, din 71 de țări, printre care: Biblioteca Congresului din Washington, Biblioteca Națională din Paris, Universitatea din Londra și British Museum, Biblioteca «Lenin» din Moscova, Biblioteca Națională din Belgrad, bibliotecile universităților din Berlin, Stockholm, Cambridge, Los Angeles. Multe dintre cărțile românești solicitate sunt din domeniul științelor exacte, filologiei și lingvisticii, istoriei și geografiei. Dintre acestea se bucură de mult succes lucrările academicienilor Octav Onicescu, Al. Rosetti, G. Vrânceanu, G. Cartianu, E. Carafoli, A. Kreindler, Caius Iacob, Th. Burghele, traduse în limbile engleză, germană, franceză, rusă etc. de către cunoscute case de cultură din străinătate în colaborare cu editurile românești”.

2 august

- [„România liberă”, nr. 7397] Analiza pe care Aurel Martin o face volumului de poezii al lui Miron Radu Paraschivescu, *Tristele*, începe cu relevanța titlului, consunând, voit, cu modelul liric latin. De altfel, opțiunea neoclasică se conturează limpede în acest volum, al unui poet „avangardist fără ostentație, poet al elementelor, urmărit de imaginea carnală și de ideea de germinație, sensibil la dramele cotidiene ale umanității ultragiante, atras apoi de dimensiunile morale și afective ale periferiei bucureștene și de cântecul de lume”. Aici, atmosfera poetică neoclasică aduce în discurs un „tezaur de simboluri, mituri și de motive antice” reinterpretate și actualizate pe o componentă etică și filosofică, corelativ, stilistic, „metaforelor – matcă” care sintetizează constante ale condiției umane: „viață și moarte, nemurire și puritate, nostalgia copilăriei, ideea de omenie, cunoaștere și lumină”.

- [„Scânteia”, nr. 7782] Al. Andrițoiu publică reportajul *La Roșia, comună de munte*.

- [„Contemporanul”, nr. 31] Este un număr de vacanță, la deschiderea tradiționalului „sezon estival”. Geo Bogza publică poezia *Taurul*, un imn al

virilității care se stăpânește până în momentul în care știe că nu mai poate refuza lupta: „Toți socoteau că e inadmisibil de blajin.// Venea boul și îi spunea:/ De ce nu dai cu cornul,/ Ca mine?// Venea catârul și îi spunea:/ De ce nu dai cu copita,/ Ca mine?// Dar el, cu fruntea în pământ se gândea/ La toreadorul pe care îl va ucide înainte de a fi ucis.” ■ Eugen Jebeleanu tipărește o însemnare din 18 octombrie 1946, desprinsă din jurnalul *De azi pe mâine*, care se referă la tâlcurile unei conversații avute, atunci, cu Gala Galaction „Trag din toate părțile de mine (îmi mărturisește) și cei mai mulți nu vor să priceapă că democrația mea pornește din creștinism. Sunt democrat pentru că sunt creștin. Din păcate, sentimentele mele democratice de totdeauna sunt folosite, cel mai adeseori, nu cum aș vrea eu, ci cum îi taie capul pe alții. E (și Gala Galaction face gestul omului care ar avea în mâini o tavă), ca și cum ți-ar întinde cineva o tavă încărcată cu pește și carne. Bune toate. Numai că, atunci când tu ai vrea să guști peștele, tava se mișcă și ți se oferă carne, iar când vrei să încerci carnea, ți se întinde peștele. Nu știu dacă mă-nțelegi. [...] Continui, spunându-i că am fost ieri cu Cicerone Theodorescu la Livezeanu, ministrul Artelor. Livezeanu ne-a spus (probabil a citit și alarma dată de mine în interviul cu Bacovia din «Veac nou») că vrea să-i dea autorului *Plumbului* un ajutor substanțial. L-am felicitat pentru idee și i-am sugerat să-l scoată pe marele poet de la ministrul Minerului și Petrolului și să-l numească într-un post de Consilier la Arte. Mi-a promis că va reflecta.”

3 august

• [„**România liberă**”, nr. 7398] B. Elvin identifică în volumul de versuri al Veronicăi Porumbacu, *Porțile*, un traseu simbolic de „explorare interioară” și o rescriere a biografiei în care co-există stări poetice contradictorii, „alarme obscure și aspirații tenace, nesiguranțe intime și dăruiri sufletești, dorințe și proiecte”. Alungând programatic sentimentalismul din text, poeta își asumă, ca „obiectiv al acestei bătălii”, „luciditatea” actului de creație și o situație în opoziție declarată „cu sine, cu familia, cu lumea”, pe fondul unei „nostalgii a fraternității” universale, în spiritul binecunoscut al internaționalismului comunist.

• [„**Scânteia**”, nr. 7783] Nicuță Tănase semnează „foileton în două acte” *Eu și îngerul meu păzitor*. □•Prof. G. Vlădescu-Răcoasa publică textul *Rolul și răspunderea culturii în promovarea destinderii și păcii*, un text „pe marginea sesiunii Consiliului Executiv al Societății Europene de Cultură”: „Obiectivul principal al Societății Europene de Cultură (S. E. C.) este – așa cum îl postulează conducerea ei – de a studia și defini condițiile actuale ale unei politici mondiale a culturii care în actuala situație internațională, complexă și însoțită de primejdii la adresa păcii, să determine acțiunea oamenilor de cultură, ca un imperativ istoric, etic și politic, în favoarea aspirațiilor supreme ale lumii contemporane. În această direcție se pornește de la marele rol pe care îl are cultura în zilele noastre, de la marea răspundere, personală și colectivă, ce revine oamenilor de cultură pentru destinele umanității și civilizației. Ca activitate care creează valori esențiale, ca o

forță în stare să cunoască și să aprecieze în mod competent riscurile pe care le creează unele descoperiri moderne ale geniului uman folosibile în scopuri de distrugere, cultura este semnată să fie o importantă sursă inspiratoare a politicii practice, – a unei politici realiste, sănătoase, în cadrul fiecărei țări și pe plan internațional”. Sunt citați, printre alții, și André Malraux, Antony Babel și Umberto Campagnolo. □•Ion Crânguleanu semnează *Timpul prezent al marii poezii*: „Cine a urmărit în ultima vreme mărturisirile și opiniile multora dintre poeții noștri, și mai ales ale celor tineri, despre propria lor creație, a putut să-și dea seama că toți sunt preocupați să-și făurească personalitatea artistică într-un context social puternic, dovedind prin aceasta receptivitate la tot ceea ce gândește și înfăptuiește omul contemporan. Există o mare febră în activitatea creatoare a acestei generații de poeți, care, eliberați de prejudecăți și întrebări sterile, sunt însuflețiți de ideea aflării celor mai diverse moduri de exprimare, a celor mai vii tonuri și ritmuri, adecvate structurii lor sufletești, menite să exprime viața de fiecare zi a societății noastre, sensurile istorice și umane contemporane. Căutările și rezultatele au un caracter activ și uneori contradictoriu, temperamentele se diferențiază vizibil, iar adevărata poezie nu are decât de câștigat în cele mai multe cazuri. Vorbim curent despre viața interioară proprie a cutărui sau cutărui artist tânăr. [...] Viața lor este însăși viața noastră, în ea se petrec bucurii și dureri, în ea se petrec îndoieli și revelații; viața acestor oameni e viața acelora care parcurg eforturi pe spirala construcției societății socialiste. Aici, ca în toate marile construcții sociale, și mai ales aici, această viață e gravă și sublimă, iar la dimensiunea acestor laturi, sufletul, gândurile și conștiința umanității noastre, nu pot oricum fi pătrunse, retrăite la actul sfânt de creare a poeziei. O cât de mică superficialitate în înțelegerea și însușirea lor duce către verbalism și schimonosire bombastică, spre mimarea sentimentelor și ideilor grave. De aici oare apariția unor versuri simpliste sau acele neacoperite eforturi de reactualizare tardivă a suprealismului prin folosirea mijloacelor neinspirate de-a crea «poezie»? În fond, poezia adevărată, poezia mare nu se creează după rețete sau metode, în curente sau non-curente. Mai repede, ea se abstrage acestor încercări, iar cei care au talent trebuie să se întoarcă la adevărul umanism, la viața-viață, la sentimente și noblețe. Pe teritoriul poeziei românești, în șirul zecilor de ani trecuți, aceste așa numite curente nu prea s-au realizat. Cu atât mai mult astăzi, când poezia modernă se autoimplică tot mai mult și profund umanismului nostru socialist, șansa reactualizării lor este minimă. [...] Îndrăzneala de inovație la adevărații poeți este dublată mereu de responsabilitatea etică și socială și ea nu este o calitate individuală, ci caracterizează întregul front poetic. Detaliul poetic în exprimarea artistică a realului este pus, la cel mai mulți, în legătură cu perspectiva de ansamblu, creându-se astfel fundația veritabilă a poeziei moderne. Or, atât detaliul cât și ansamblul nu sunt decât componente ale realului, ale vieții însăși. Viziunea se complică astfel spre sensurile mari și dense ale realității și în acest caz încărcătura emoțională a poeziei crește neașteptat. Aceste observații se referă, în speță, la tot

ce-i mai bun la ora actuală în poezia noastră. [...] Arta cere dreptul de a-și afirma valorile în mijlocul publicului larg, nu numai în intimitatea atât de necesară și ea poeziei. Whitman, Maiakovski, Sandburg, Eminescu sau Labiș cer străzi, târâ-muri, amfiteatre-oraș populate cu lume. În fața lor timpul și spațiul capătă noi dimensiuni, iar mulțimea se reîntâlnește cu ea însăși la scara tuturor sentimentelor, elegiilor, la scara propriei conștiințe. Nu se poate ca timpul nostru să nu ivească și un asemenea suflu creator. Și în acest caz el nu poate fi decât același timp prezent al mării poezii”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 5972] Secțiunea *Pentru cine scrii? Pentru ce scrii?* conține intervențiile lui Grigore Hagiu, *Obiectivarea poetică* („Poetul scrie întotdeauna despre sine, dar sinele lui reprezintă un grup uman, o colectivitate și uneori, în cazurile majore, un popor întreg.”) și Ion Crânguleanu, *Ritmuri natale* („poetul pierde mult sau totul dacă nu-i al pământului și al națiunii lui, dacă nu știe să se uite bine la ele.”). □•Gheorghe Pituț publică poemul *Liniște*, iar Aurel Dragoș Munteanu un fragment din romanul său *Singuri*.

• [„Cronica”, nr. 31] Editorialul de pe prima pagină îi aparține lui Const. Ciopraga și se intitulează *Caracterul național și universal al culturii*, temă foarte actuală în epocă, în România. □•Un articol de susținere a regimului lui A. Dubcek apare în pagina a doua: *Cehoslovacia, prietena noastră, semnat de Corneliu Ștefanache*. Se manifestă spiritul noului partid comunist român, de susținere a autonomiei naționale a partidelor comuniste din țările non-sovietice. □•Festivalul Cerbul de Aur are primele ecouri în revista literară de la Iași: un mic interviu cu solistul italian Michele, luat de Mihaela Diaconu. □•În paginile de literatură: Mircea Radu Iacoban publică un fragment din nuvela *Inventar*, Horia Zilieru publică un grupaj de poeme, iar trei recenzii scurte vorbesc despre volumele *Masca geniului* de Mircea Zăciu (Editura pentru Literatură, 1967), *Cercetări critice și filozofice* de H. Sanielevici (reeditat, Editura pentru Literatură, 1968) și *Literatura și limba populară* de Miron Pompiliu. □•Un eseu al lui Corneliu Sturzu vorbește despre disjunția dintre realitate și imaginația poetică, mai ales în cazul poeziei romantice sau revendicată ca romantică. Poetul romantic exprimă „neîncrederea față de realul realității” sau, mai precis, irelevanța reprezentării ei în mod realist. Astfel, poetul se întoarce spre sine, spre propriile lui trăiri, călcând peste credința într-o „realitate de dincolo” de subiect. ■ Comentariul lui N. Barbu la retipărirea *Compendiului* lui G. Călinescu reia punctele principale ale călinescianismului: dublarea documentării istorice de către gestul axiologic, vocația critică și gustul estetic, munca titanică și spiritul sintetic, iar în cele din urmă, pentru că suntem în 1968, afirmarea libertății interpretării. „Opunându-se dogmatismului, indiferent de nuanță, « metoda » sa presupunea nu numai cultură, ci și vocație artistică”. Distincția dintre literatură artistică și un alt fel de literatură, probabil populară, adică realizată intuitiv, operează în acest comentariu în care esteticul este socotit esența faptului de cultură, pe care criticul știe să o izoleze în contextul ei de apariție. □•La rubrica sa, *Cronica ideilor literare*, Adrian Marino salută

apariția revistei „Luceafărul”, din programul căreia citează: „o revistă este un tot, o unitate ideologică și artistică”, accentuând importanței organicității unei publicații, ca și nevoia de a revigora câmpul publicisticii literare din România. □•Într-un mic articol, Vladimir Streinu notează câteva apariții majore din câmpul umnișoarelor în alte limbi decât franceză: istorii ale filosofiei grecești apărute la Cambridge, lucrarea despre spiritul scolastic a lui Martin Grabmann, o culegere de texte din logicienii polonezi, dar și lucrări de istorie a matematicilor. □•Cornel Popa scrie despre semiotica lui Charles Morris și subliniază caracterul ei pragmatic, studiat dintr-o perspectivă, scrie Popa, behavioristă. Lucrarea lui Morris apare aici ca o ontologie nominalistă, concepută dintr-o perspectivă naturalistă, din care este exclusă Istoria și axiologia pe care o presupune. □•Al. Teodorescu scrie despre *Cercetarea academică și actualitatea literară* și transmite ideea necesității articulării cunoașterii literaturii române consacrate și deja documentate cu cea a creației contemporane. O propunere de final: aceea de a se înființa la Academie secția de istorie literară contemporană, pentru a îmbina, cum ar veni, mai bine teoria cu practica. Numărul se încheie cu traducerea Lacustrei bacoviene în franceză (Mihail Steriade) și cu reportajul lui Ion Halibei de la Praga. Ca și cum ar fi știut...

• [„Flacăra”, nr. 32] La *Carnet de scriitor*, Nicolae Țic publică schița *Pensia*. □•Valeriu Cristea este prezent cu o recenzie a volumului lui Ilie Constantin, *Bunavestire*. □•„Recenta carte de «romane marinară» a lui George Dan, *Din ochii cicloului*, este considerată un succes în cariera sa lirică și o pată de lumină și culoare ușor observabilă în peisajul liricii noastre actuale”. ■ Se remarcă faptul că, prin piesa *Visul*, D. R. Popescu „se afirmă în ultima vreme și ca dramaturg, cu bune rezultate”.

• [„Luceafărul”, nr. 31] Eugen Simion și Nicolae Manolescu iau în discuție, romanul *Intrusul* de Marin Preda. Primul este de părere că este foarte important ca o carte recent apărută să aibă parte de o „judecată dreaptă și sinceră”, de o „analiză doveditoare în stare să înfrângă inerțiile și comoditățile cititorului”. Arătând că *Moromeții* (vol. al II-lea) nu s-a bucurat de primirea pe care o merita și înainte de a ajunge la public ea a întâlnit, cu rare excepții, o critică inertă și cărtitoare”, că „mohorât de atâta proză mediocră, ochiul critic n-a mai avut, se pare, prospețimea să vadă în *Moromeții* o carte adevărată de epică, o scriere, în fine substanțială, despre o lume ce trăiește sub chiar ochii noștri un proces existențial copleșitor”, Eugen Simion se întreabă dacă acesta este motivul pentru care *Intrusul* a stârnit ca o răscumpărare, opiniile cele mai hotărât favorabile. [...] N-au lipsit nici aici rezervele și, curios, ele au venit chiar de la admiratori constanți ai literaturii lui Marin Preda: Constantin Stănescu. M. Ungheanu. Semn de independență critică, orgoliul de a se singulariza și de a judeca mai rece când toți ceilalți exultă opera în discuție? Ce se înțelege imediat, aici, e că dincolo de virtuțile evidente ale romanului, se aștepta mai mult de la autorul *Moromeților*. Să se observe că opera din urmă urmărește ca o umbră pe scriitor, și orice ar scrie e rapor-

tat la *Moromeții*. Această comparație e inevitabilă și, până la un punct, necesară. Scara de valori se stabilește nu numai pe întreaga literatură a unei epoci, ci și în interiorul unei opere personale. [...] Pe scurt, *Moromeții* reprezintă pe Marin Preda dar *Risipitorii*, *Intrusul* îl exprimă în aceeași măsură, pentru că arată lupta unui mare scriitor cu o altă formulă literară. *Risipitorii* e, cum a spus chiar autorul, o carte de experiență, un eșec dinainte calculat, dacă acceptăm explicația dată de autor. E vorba, în fapt, de o carte ce își pune, dincolo de metoda epică pe care o încearcă, câteva întrebări despre condiția omului de azi. Lumina *Moromeților* a întunecat relieful *Risipitorilor*, o scriere, îmi îngădui să spun, pe care nu știu câți dintre contemporani ar fi putut-o totuși scrie. Sunt, aici, pagini adevărate, superioare de proză. Lipsa de diferențiere a caracterelor nu e un motiv să nesocotim însușirile reale ale romanului. *Intrusul* e, indiscutabil, deasupra acestei experiențe și, dacă n-o putem pune în aceeași linie cu *Moromeții*, ea rămâne, cum s-a mai spus, o carte tulburătoare scrisă de cineva care are conștiința lumii prin care trece. A judeca *Intrusul* în afara literaturii, ca document, adică, și nu ca o operă literară, nu e drept sau, mai bine zis, nu-i regimul critic pe care îl cere cartea. Documentele pot fi revelatoare despre condiția omului la meridianul nostru, dar ele nu au însă forța operei de ficțiune, unde totul e ceea ce se asociază documentului. Or, *Intrusul* e în primul rând o operă de reflecție asupra unui destin, o mică, dacă vrei, parabolă. Curajul de a dezvălui procese de alții ignorate e opera prozatorului. Sunt autori care au descris fapte mai grave social decât acelea înfățișate în *Intrusul*, efectul e însă, pe planul artei, nul”. ■ Apreciind cartea, N. Manolescu se declară nedumerit să constate, la rândul-i, și la M. Ungheanu și la C. Stănescu „ceea ce s-ar putea numi o critică reticentă a romanului lui Marin Preda, deși articolul lui C. Stănescu este mai degrabă negativ. Nu vreau să repet ce am scris despre *Intrusul*; vreau doar să explic de ce critica reticentă este cea mai neînțelegătoare în cazul acestui roman, care nu e o carte desăvârșită, dar una necesară, cartea unui scriitor cu o mare conștiință a lumii în care trăiește. Și cu aceasta am și spus ce aveam de spus. *Intrusul* este inversul cărții care, dându-ți prea mult, nu-ți lasă de fapt nimic, care, prin exces de însușiri literare, creează impresia de saturație. Tocmai dimpotrivă, valoarea ei trebuie căutată dincolo de literatură. Recunosc că pot fi învinuit de a evita o opinie deschisă. Dar nu, cartea m-a zguduit și nu prin ceea ce este, în ea, literatură, artă, ci prin substanța ei virtuală. Să ne înțelegem: Marin Preda e un mare prozator și când spun că *Intrusul* nu e o capodoperă, îi aplic măsura autorului însuși. În fond, problema care mi s-a pus, citind-o este, pe de o parte, a literaturii, pe de alta, a raportului ei cu critica. Generația noastră a avut un rol, cred că nu greșesc, destul de însemnat în redescoperirea criticii. Am încercat să reparăm, mai ales, multele judecăți eronate din anii cincizeci-șaizeci, a căror bază nu era literară. Inevitabil și independent de intențiile noastre, ne este datoare, într-o oarecare măsură, nu numai literatura bună care s-a scris în ultimii cinci-șase ani, dar și acea literatură (în special, proză) care, justificată, apărută, de noi, reprezintă o tendință extremă în căutarea specificului. [...]

Orice i s-ar reproșa, este un roman care împlântă în conștiința noastră un cui de foc, care ne angajează, revelându-ne dimensiuni necunoscute ale existenței noastre, ale timpului nostru. Este un roman curajos și onest. Aș adăuga: curajul presupune gravitate. [...] Romanul lui M. Preda dezvăluie o tragedie, și o dezvăluie fără menajamente; și nu e vorba de denunțarea unor banale forme de birocrație socială (ridicate la treaptă de principii), ci de relevarea unei vinovății (a omului, a istoriei) așa de cumplite, încât pe lângă ea toate celelalte rămân nesemnificative. Și iată-mă întors de unde am plecat: mă surprinde critica reticentă pentru că aplică *Intrusului* criterii, nu false, dar prea strâmte. Când conștiința face să explodeze literatura, cum se întâmplă în cazul lui M. Preda, critica, ea își vede aruncate în aer criteriile”. ■ În „Luceafărul” apar povestirea *Om în somn* de Petru Popescu și versuri de Cezar Ivănescu, I. Pop, A

4 august

• [„România liberă”, nr. 7399] George Chirilă realizează *Ancheta noastră despre condiția reportajului*. Răspund, pe rând, Paul Anghel, Nicolae Adam, Traian Filip și Ilie Tănăsache la întrebări care vizează statutul reportajului, calitățile pe care trebuie să le dețină un bun reportaj, în ce ar consta raportul dintre tehnica reportajului și tehnica romancierului, precum și care ar fi, în literatura română, viitorul reportajului. Pentru cel dintâi, reportajul este „stenograma sentimentală” ce „comunică instantaneul unui eveniment”, antrenând stări de spirit precum „exclamarea, încântarea, repulsia, oroarea, protestul”. Calitățile pe care un bun reportaj trebuie să le ilustreze sunt virtuțile oratoriei, iar în privința raportului dintre scriitura romanescă și cea reportericească, este invocat exemplul Camil Petrescu, care, recurgând la acest tip de discurs – ca document autentic, realizează „primul sondaj la noi asupra potențialităților reportajului de pe platforma demistificării literaturii prin considerarea estetică a instantaneului”. În ceea ce privește soarta acestui tip de scriitură, Paul Anghel crede că „se vor scrie mereu reportaje”. Nicolae Adam invocă modelele Alexandru Sahia și Truman Capote pentru a arăta că un bun reporter poate scrie cu succes și „nuvelă, și schiță, și roman”. Virtuțile scriiturii reportericești trebuie să fie, în opinia lui Nicolae Adam, aceleași cu ale scriiturii propriu-zis literare, căci, deși există reporteri de autentică vocație, important este reportajul cu certe virtuți literare. Și pentru a supraviețui, reportajul trebuie să se îndrepte spre „prezentul și substanțialitatea umană”, spre istoria țării și monumentele acesteia. În ceea ce-l privește pe Traian Filip, acesta declară – „cred în eficiența reportajului, dialog deschis cu omul, meditație asupra vieții”, redând „pasiunea omului activ, care participă la evenimente, la neprevăzut”. Ca și literatura, reportajul presupune „dăruire sufletească” și „reflecție asupra vieții”, și trebuie să dovedească „spontaneitate”, „ochi proaspăt”, ferindu-se să imite schița ori nuvela. În fine, Ilie Tănăsache crede că menirea reportajului este aceea de a „reține elementul spectaculos din viață”, că reporterul trebuie să dovedească imaginație, și că, în viitor, scrierile de acest tip se vor îmbogăți și complica, „ca și

viața”. Concluzia anchetei este aceea că reportajul, „gen prin excelență cetățenesc”, este produsul nobil al unui reporter – scriitor militant.

• [„Scânteia”, nr. 7784] Corespondentul Eugen Ionescu scrie despre *În aceste zile, la Praga*: „Praga trăiește zile de efervescentă politică. Ultimele 48 de ore s-au scurs sub impresia publicării comunicatului cu privire la rezultatele convorbirilor cehoslovaco-sovietice de la Cierna pe Tisa și a întâlnirii de la Bratislava a delegației cehoslovace cu reprezentanții celor cinci partide întrunite recent la Varșovia. [...] *Ne-am ținut făgăduielile pe care vi le-am făcut* – acesta este titlul scris cu litere groase sub care «Rude Pravo» de sâmbătă publică cuvântarea rostită de A. Dubcek, prim-secretar al C. C. al P. C. C. la posturile de radio. Cuvântarea este publicată în extenso de întreaga presă cehoslovacă, care subliniază în titlurile ideile principale ale acestui discurs, considerat în unanimitate ca având o importanță deosebită. *Mergem pe drumul nostru propriu* – este titlul din «Prace» care sintetizează în acest fel hotărârea fermă a P. C. C., oglindită în cuvântare, de a continua neabătut calea deschisă de plenara din ianuarie. Aceeași idee este scoasă în evidență și de «Zemedelske Noviny», în titlul *Vom duce mai departe politica începută în ianuarie*; «Mlada Fronta» și «Lidova Democrație» accentuează rezultatele pozitive ale întâlnirii bilaterale de la Cerna pe Tisa, relevând totodată necesitatea dezvoltării în continuare a relațiilor prietenești cu țările socialiste. Cuvântarea primului secretar al C. C. al P. C. C., care a elucidat problemele legate de recentul dialog cehoslovaco-sovietic, a fost primită cu o adâncă satisfacție de opinia publică din Cehoslovacia, care își exprimă adevărată deplină față de modul în care delegația cehoslovacă și-a îndeplinit mandatul primit din partea partidului, a întregului popor. Un ecou deosebit l-a stârnit pasajul din cuvântarea lui A. Dubcek referitor la principiile pe care trebuie să fie clădite relațiile între țările socialiste frățești, pe baza adevăratului internaționalism, care conține în sine unitatea și colaborarea, respectul pentru suveranitatea de stat și principiul că fiecare partid comunist îndeplinește politica sa socialistă în țara sa, spre binele poporului său, față de care este pe deplin răspunzător. Dând glas acestui ecou «Lidova Democrație» stăruie asupra faptului că relațiile de colaborare trebuie să pornească de la respectarea suveranității de stat și că «asupra dezvoltării noastre numai noi suntem în măsură să hotărâm». La ora când telefonez, n-a fost încă dată publicității declarația comună anunțată privitoare la convorbirile de la Bratislava și nu se știe dacă primul secretar al C. C. al P. C. C. va informa încă în această seară (sâmbătă N. R.) opinia publică – așa cum se crede aici – cu privire la rezultatele acestor convorbiri. Fapt este că locuitorii Pragăi urmăresc cu viu interes desfășurarea evenimentelor. Lucrul a apărut evident joi seara, după publicarea comunicatului asupra convorbirilor de la Cierna, când grupuri de cetățeni praghezi îl discutau cu aprindere pe arterele principale ale capitalei și apoi în timpul adunării spontane care a avut loc în cursul serii și la care au luat parte circa 10 000 de cetățeni. Pe bulevardul Na Prikope și în Piața orașului vechi (Staromestske Namesti), cetățenii au scandat, printre altele, lozincile: «Avem încredere în Dub-

cek», «Alianță, suveranitate, independență», «Vrem să auzim adevărul». În aceeași zi, la ora 21,30, tovarășul J. Smrkovsky, președintele Adunării Naționale, s-a adresat mulțimii, de la balconul unei clădiri, făcând o expunere asupra desfășurării convorbirilor care au avut loc în orașul de la granița sovieto-cehoslovacă și răspunzând la unele întrebări. Cuvintele sale: «Noi vrem să construim o societate democratică mai bună decât cea din trecut, noi vrem ca întregul popor să participe la conducerea republicii noastre. Noi vrem ca toate greșelile din trecut să fie lichidate. În expunerea acestui punct de vedere noi am reușit pe deplin» – au fost primite cu puternice aplauze. Anunțarea de către tovarășii Dubcek și Smrkovsky a veștii că poporul cehoslovac va avea posibilitatea să vadă în curând pe conducătorii Iugoslaviei și României este întâmpinată cu sentimente de satisfacție de cetățenii Cehoslovaciei. [...] Începând de sâmbătă interesul cetățenilor Cehoslovaciei, până deunăzi polarizat în jurul micii localități Cierna pe Tisa, s-a deplasat spre capitala Slovaciei, Bratislava, unde s-au desfășurat lucrările constituirii celor șase partide, convocate ca urmare a înțelegerii intervenite între conducerea P. C. C. și P. C. U. S. După cum remarcă presa cehoslovacă, întâlnirea de la Bratislava, al cărei scop a fost discutarea problemelor privind colaborarea dintre partidele și țările participante, a avut loc într-o atmosferă politică schimbată. Totodată, oamenii muncii din Cehoslovacia recurg la noi forme spre a-și manifesta atașamentul față de conducerea de partid și de stat a Cehoslovaciei. Una din aceste forme, apărute spontan în aceste zile, este inițiativa pe care am putea-o intitula: «Contul 2171». [...] «Contul 2171» este denumit aici contul încrederii poporului cehoslovac în viitorul socialist al țării sale. [...] După cum relatează presa cehoslovacă, «Fondul Republicii» va atinge până la sfârșitul acestui an circa 5,1 miliarde de coroane, care vor contribui la echilibrarea bugetului de stat pe anul 1968. În afara sumelor provenite din remunerarea muncii prestate în schimburile excepționale, în «contul 2171» vor fi depuse sume din surse financiare proprii ale diferitelor întreprinderi. Acolo unde oamenii, datorită condițiilor de lucru, nu pot realiza schimburi excepționale, contribuția lor se manifestă în alt mod. Astfel, lucrătorii de la Institutul de sociologie de pe lângă Academia cehoslovacă de științe alocă Fondului un procent din salariile lor, iar cei de la Comitetul Național raional din Strakovice au hotărât să lucreze în ziua lor liberă în agricultură. Mulți cetățeni, în special pensionari, au decis să contribuie la «Fondul Republicii» prin donații de obiecte prețioase, din aur. Un fapt emoționant a fost relatat sâmbătă de «Rude Pravo»: «Cele 200 coroane care vor intra în Fondul Republicii de la cetățeanul Pavel Brezna vor fi deosebit de prețioase. Donatorul le obținuse pentru o jumătate de litru de sânge ce i-a fost colectat la stația de transfuzie din Brno. Oamenii vor să ajute, oamenii vor să demonstreze atașamentul lor față de republică, aflată într-o situație economică grea – scrie „Rude Pravo”. Nimeni nu a dat vreo dispoziție oficială și nimeni nu a făcut agitație. Totul este oferit spontan, din inimă, necesitatea de a-și manifesta prin ceva atașamentul, de a-și demonstra unitatea în jurul partidului.» □•Emil Vasilescu semnează note de lector despre

volumul *15 poeți* de Mircea Tomuș: „Apariția unui volum de studii literare, de o asemenea amploare și diversitate cum este cel al lui Mircea Tomuș, tipărit nu demult în Editura pentru literatură, reprezintă, desigur, o contribuție la eforturile făcute în ultimul timp de critica și istoria literară, pentru studierea valorilor de prestigiu ale literaturii române. Mircea Tomuș dovedește, pe lângă un simț al nuanței, capabil să discearnă din complexitatea materialului cercetat ceea ce constituie esențialul în opera unui scriitor, partea care și-a dovedit viabilitatea în confruntarea cu timpul, o capacitate de sinteză surprinzătoare; calitățile de analist sunt puse – și aici se află virtuțile cărți – în slujba unei cercetări de sinteză, deoarece, trebuie spus, autorul realizează cu *15 poeți* o veritabilă istorie a principalelor momente ce au jalonat evoluția poeziei noastre în tot ce are ea reprezentativ și permanent. [...] Cu toate că autorul trece uneori peste etape întregi din dezvoltarea unui scriitor, el rămâne totuși consecvent principiului inițial, acela de a găsi liniile directe de dezvoltare a literaturii române, supunând întotdeauna partea, nuanța, întregului”.

6 august

• [„Scânteia”, nr. 7786] Dan Nemțeanu semnează *Funcția creatoare a comenzii sociale*: „Exercit o meserie în care uneori realizările artistice se impun cu evidentă, alte dăți – ca peste tot – meșteșugul mai mult sau mai puțin asimilat ține loc de incandescență creatoare. În orice caz, practica teatrului vădește fără echivoc țelul final: facem teatru pentru public, pentru a fi văzut, auzit și înțeles de public. [...] Este oare artistul o ființă care trăiește total pe alte lungimi de undă, un hipersensibil aparat digestiv al realităților de aici și de peste gardurile metafizice, o harpă eoliană care emite numai la mângâierea valorilor muzei? Un artist creează numai când «îi vine»? Și atunci, când? Și mai ales de ce? Vechile aforisme cu inspirația și transpirația sunt cunoscute de toată lumea, cu toții suntem convinși de o realitate de mult știută, că munca fără talent, ca și talentul fără muncă nu dau nici un rezultat în artă. Dar se poate vorbi de o carieră artistică trăită numai în stare de transă, în care divina inspirație să-l urmărească prin radar pe artist, sau viceversa, în care fiecare lucrare să fie numai rodul unui dicteu automat, nufăr născut din abur auriu, plâsmuire covârșitoare, triumfătoare prin apariția dintr-o matrice imaterială? Cred că nu. Vehicularea existenței unor asemenea stări, a unor asemenea secretatori de esențe pure se datorește vechilor clișee romantice ale secolului al 19-lea, e o imagine cu caracter istoric, ca atâtea altele, despre artist și creație. [...] Într-o societate ca a noastră, caracterul creator al comenzii sociale mi se pare evident, atât prin realizările de până acum, cât și prin perspectivele care există în fiecare domeniu artistic. În plus, evoluția societății socialiste pretinde o amplificare, o extindere a tuturor compartimentelor de creație, o solicitare maximă în vederea coordonării tuturor talentelor pentru realizarea unei culturi superioare. Acest lucru se realizează cu plenitudine ori de câte ori sensul, direcția intimă, subiectivă a creatorului este în consonanță deplină cu structura și țelurile

generale ale lumii în care trăiește. În această accepție, comanda socială își îndeplinește cu adevărat funcția ei nobilă, creatoare”. □•Gheorghe Tomozei semnează textul *Publicistica act de răspundere civică a scriitorului*: „Prin tradiție, scriitorul român s-a simțit de totdeauna implicat în procesele istorice, numele lui s-a aflat neabătut lângă cele ale marilor bărbați, gravori ai timpului și spațiului, cu modestă sânguință litera de plumb s-a îngemănat cu oțelul armelor, fila albă a prefigurată marmuri citadine, călimara a devenit un sublim havuz colector de lacrimi, ale bucuriei și ale mâhnirii. «Biografia» scrisului românesc se confundă cu cea a țării. [...] Cred că trebuie depășit obiceiul împământenit în presa noastră, de a le cere scriitorilor doar palide considerații la rubrici intitulate invariabil: «Carnet de scriitor». E aici un soi de birocratism liric: ratificăm peisaje! Țara se străduie să înfăptuiască uriașe programe sociale și noi ne mulțumim s-o aprobăm în mișcările ei, când s-ar cuveni – păstrând toate proporțiile – să fim printre acei bărbați care gândesc cu istorică putere de anticipație etape decisive, care impulsionează domenii ale vieții, detectori sensibili de emoții, voci amplificate fantast... Trebuie pornit de la premiza că fiind socotit «ajutoare de nădejde ale partidului», în strădania colectivă de edificare a societății noastre noi, a sosit timpul să acționăm în spiritul acestei nobile calificări cu entuziasm sporit. Linotipele ne așteaptă versurile sau scrierile în proză, dar ele pot aduna în litere de plumb și vibrația conștiinței noastre cetățenești. Pentru ca generațiile de scriitori câte au luminat cu numele lor istoria țării să găsească în noi urmași demni mai e nevoie și de o mai firească, caldă comuniune între scriitor și oamenii literiei de plumb. Întrevăd fi-rești eforturi convergente”. □•Valeriu Râpeanu semnează cronică literară pentru volumul *Poezii* de Aurel Baranga: „Inamicul numărul unu al poetului Aurel Baranga a fost dramaturgul Aurel Baranga. Și dacă ne gândim bine, nici nu se putea să fie altfel deoarece în ultimul sfert de veac numele lui s-a legat atât de mult de evoluția teatrului românesc, iar piesele sale i-au adus o asemenea popularitate, încât au estompat până și amintirea primei dragoste literare a scriitorului: poezia. Că un filon liric, o subtilă undă poetică învâluie și dramaturgia lui Baranga, așezându-o în descendența fertilei tradiții românești dintre cele două războaie a genului, nu-i mai puțin adevărat. Dar și această constantă a operei sale a fost numai în treacăt și adeseori superficial observată. Cred că tot Aurel Baranga este vinovat și acum: tăișul satirei sale a fost atât de vehement, iar în unele cazuri chiar neobișnuit, încât lirismul părea să fie doar un aspect subsidiar. Așadar, iată-l pe Aurel Baranga în postura personajului mitic ce și-a devorat propria progenitură lirică, ținându-o ani de zile printre brăcurile prăfuite ale vechilor colecții. [...] În adevăr, poeziile sale, trecute prin sita deasă a timpului, și prin perspectiva autorului matur, reprezintă nu numai expresia unui glas, dar și a unei conștiințe poetice. [...] Aurel Baranga nu este decât arareori retoric, deși poezia are o mai largă respirație și un ritm mai accelerat, deși adeseori adevărurile se rostesc direct. Al-teori poetul face să dispară hotarele dintre vers și reportaj, câteodată construiește întrebări exprimate cu o mare franchețe. Bineînțeles, acum lira sa destinsă, aptă

de acorduri din cele mai deosebite, încercă deopotrivă nota elegiacă, unde izbuște versuri de real rafinament, ca și meditația chemată de anii împlinirii și ai senectuții, ai decantării marilor adevăruri. Din toate și deasupra tuturor un sentiment se păstrează nealterat, acela al iubirii frumosului, a tot ceea ce omul are mai demn, mai curat, al unei intense participări efective”.

7 august

• [„Scânteia”, nr. 7787] Al. Philippide scrie despre *Scriitorii, publicul și viața*: „Relațiile dintre public și scriitori au fost întotdeauna variabile. Vreau să vorbesc despre atitudinea pe care o iau scriitorii și cititorii, unii față de ceilalți. Pentru cititori atitudinea nu poate fi pusă la îndoială; ea corespunde gustului literar comun la un moment dat și se manifestă prin cererea mai mare sau mai mică față de cutare sau cutare gen literar sau manieră literară. Atitudinea scriitorilor față de public dă loc însă la tot felul de considerații. Ea a variat și s-a schimbat de multe ori în decursul istoriei literaturilor. [...] Atitudinea scriitorilor față de public variază, firește, de la individ la individ. Totuși se pot deosebi oarecari tipuri. Ele coincid de obicei cu anumite școli sau mode literare. O tradiție rămasă de la romantici tinde să înfățișeze pe scriitor față de public ca pe un izolat, ca pe un individ postat pe un pedestal, deasupra publicului și nu alături. Scriitorul, potrivit acestei tradiții, este un neînțeles, sau un greu de înțeles, un om excepțional nu numai prin talentul său ci și prin alcătuirea sa sufletească, altfel decât a celorlalți muritori. Este atitudinea multor romantici. Și este una din caracteristicile geniului cum și l-au închipuit romanticii. Potrivit acestei închipuiri, scriitorul nu trebuie să flateze publicul; un acord între scriitor și public este aproape cu neputință. Această tradiție s-a menținut multă vreme, la tot felul de scriitori. [...] Școala parnasiană franceză a continuat și a întărit această tradiție. Parnasienii voiau o poezie obiectivă și rece și disprețuiau orice etalare a sentimentelor, refugiindu-se în contemplativitatea pură. O doctrină literară care refuză publicului această participare la viața sufletească a scriitorului nu poate decât disprețui publicul. Acest dispreț față de cititori este absurd. Scriitorul scrie pentru cititor. Nu scrie pentru el însuși. Dacă ar scrie pentru el însuși, n-ar publica. Scriitorul scrie pentru publicul cititor, fie că vrea, fie că nu vrea. Să disprețuiești publicul și să i-o spui este o lipsă de tact. De altfel, acest dispreț este în mare parte o poză, un snobism special, în care nu crede nimeni, începând cu însuși scriitorul. O precizare: A scrie pentru public nu înseamnă a scrie numai de pe gustul publicului (care, de altfel, e așa de greu de fixat), înseamnă numai că scriitorul, publicând, își ia oarecum obligația de a suferi riscul gustului public, care îl poate mistui sau nu. [...] Primejdia cea mai mare care pândește pe un scriitor este aceea a rutinei profesionale. Romancierul mereu în căutare de material riscă să ajungă să privească viața numai ca pe un galantar de subiecte posibile. Așadar, cu vremea, ajunge să nu mai vadă viața decât sub aspectul ei de material care poate fi prelucrat literar. Acest fel de-a vedea are câteva neajunsuri. Simpla experiență omenească se preface, la scriitorul deformat

de profesiunea lui, într-o experiență literară. În astfel de cazuri, atitudinea omească a scriitorului față de viață este înlocuită de atitudinea literară. [...] De multe ori ticul profesional al scriitorului, vizibil într-un prea mare meșteșug literar, devine iritant pentru cel care citește. Iată de ce de multe ori preferăm, poate, pe acei scriitori care dovedesc mai puțin meșteșug și mai multă emoție. Aceștia ne încleștează câteodată mai puternic decât aceia care îl stăpânesc cu măiestrie emoția și nu vor să comunice cititorului altceva decât o imagine exactă a vieții, cu impasibilitate și răceală oarecum științifică. [...] Deformația profesională a scriitorului este totuși un fapt de care trebuie să se țină seama. Ea este rezultatul unei obișnuințe și nu al unei teorii. Am văzut primejdia pe care o poate aduce. Și nu cred că am greși dacă am spune că un scriitor e cu atât mai bun cu cât șterge mai mult urmele deformației profesionale din opera lui. Se poate spune același lucru și despre critic? Criticul întâmpină în considerațiile lui despre scriitorii pe care îi analizează o primejdie la fel. El riscă să se obișnuiască să vadă în operele literare mai mult meșteșugul literar decât adevărul omenesc. Criticul trebuie să știe să vadă care aspecte ale vieții sunt mai potrivite pentru a fi puse în valoare din punct de vedere literar. În același timp, el trebuie să știe să distingă într-o operă literară valorile de viață și valorile de meșteșug. El are nevoie deopotrivă de-un simț puternic de observație a vieții și de o ascuțită pricepere literară. Și, prin urmare, criticul trebuie să se ferească atât de deformarea profesională a scriitorului cât și de propria sa deformare profesională”. □•L. Oprișan prezintă volumul *Cărți, autori, tendințe* de Cornel Regman: „I-am reproșat totuși uneori autorului tendința de a socoti abordarea operei din punctul de vedere al criticului literar ca fiind superioară abordării acesteia din perspectiva istoric-literară sau cu mijloacele studiului științific – judecată prin care Cornel Regman își exprimă, de fapt, preferința. Și faptul e revelator justificând dominarea tuturor celorlalte manifestări ale activității sale de personalitatea criticului. Observația de mai sus – la care s-ar mai putea adăuga, desigur, altele de amănunt – nu umbrește însă valoarea incontestabilă a volumului, unul dintre cele mai interesante cărți de critică literară apărute în acest an”. □•Teodor Mazilu publică *O veșnică deconectare...*, un „portret satiric”.

8 august

• [**„România liberă”, nr. 7402**] Emil Manu prezintă *Compendiul de Istoria literaturii române*, al lui G. Călinescu, aflat la a treia ediție. Eveniment editorial care se revendică deopotrivă de la „istoria” „istoriei literaturii române” și de la aceasta din urmă, ca atare, *Compendiul* relevă o necesară „schimbare de structură în studiul istoriei noastre literare”, prin „reintroducerea disciplinei în sfera esteticului”. Instrument de lucru pentru specialiști, dar și „fermecător roman”, *Compendiul* cuprinde o „suită de cărți așezate după criteriile cronologice” dar și după „capriciile superbe” ale criticului literar. Cu o unitate structurală de tip muzical – simfonică, „sinteză a elementelor embrionare din care a crescut romanul fiecărui scriitor în istoria mare”, *Compendiul* este, totodată, din unghi stilistic, „un joc

superior în care sunt păstrate frazele nude, cu prospețimi și crudități, completate cu metafore concludente, de o densitate insolită”.

• **[„Albina”, nr. 32]** Ion T. Han publică în *Notă de lectură* textul I. D. Ștefănescu: *Arta veche a Maramureșului*: „Maramureșul a constituit și constituie încă una în cele mai vii, mai originale, cu străvechi rădăcini și nealterate tradiții, zone ale artei populare românești. Cunoscător pătimăș și autoritate de mare prestigiu a întregii arte românești vechi, autor al unor studii de valoare, profesorul I. D. Ștefănescu încearcă în această lucrare nu numai o prezentare completă și sintetică a artei Maramureșului, ci și o descifrare a istoriei ei, a evoluției în timp”. □•Revista publică *Inima omului* de Șerban Nedelcu, însoțit de următoarea notă: „În romanul în pregătire, *Inima omului*, scriitorul Șerban Nedelcu relatează aspecte din destinul unui angajat în bălălia pentru socialism. Petre Viziru, eroul cărții, traversează medii sociale diverse, trăiește momente dramatice. Autorul cunoscutelor romane *Drum închis*, *Învățătorii*, *Moară Săracă* etc. căutând în primul rând să surprindă și să oglindească frământările sufletești ale eroilor săi, se dovedește același bun cunoscător al mediului despre care scrie”. □•Apare poezia *Cânturile mele* de Șerban Bascovici. □•În *Albina copiilor* citim *Piatra Teiului* de Nicolae Nasta. □•Apare *Potcoava* de „I. Creangă și colaboratorii, *Învățătorul copiilor*, 1871”.

• **[„Cutezătorii”, nr. 32]** Dan Zamfirescu prezintă *Un întemeietor al literaturii moderne române: C. Negruzzi*.

• **[„Gazeta literară”, nr. 32]** Ion Horea deschide numărul cu *Intrare în August*: „S-ar părea că fierbintele cuptor al verii și-a tras oblonul de fontă. Gestul l-a făcut o scăpărare de către munți, urmată de o zguduitură până-n temelii. Și ziua aceea a rămas o amintire. Trenul care trecea de-a curmezișul Bărăganului se freca de aerul uscat și încins ca o sălbătăciune în pustie. Se întindeau la nesfârșit evantaiile rândurilor de porumb, cu frunzele adunate și înădușite de praf. Pe miriștile metalice, lingouri de paie scăpărau sub soarele orb. Un nor de praf mișcător, de-a lungul unei dăre de praf, putea să fie un camion ori o remorcă. Basmul frumos al irigării era schițat abia, prin câteva fuioare de apă aduse din fântâni, în imensitatea câmpiei de lângă Dunăre. Mișcarea trufașă a trenului în vacanță nu tulbura cu nimic răbdarea din adânc a pământului și treburile oamenilor lui, simțite în rânduiala culturilor”. ■ Întâmpinând apropiata Conferință pe țară a scriitorilor, Henriette Yvonne Stahl face propriul bilanț în articolul *Arborele vieții*: „Sunt în Uniunea scriitorilor români, fără întrerupere, din anul 1924, adică de pe vremea când această uniune a noastră de acum se numea *Societatea Scriitorilor Români*. Acum, alt verdict: sunt probabil, ca scriitoare femeie, veterană în această instituție. Deci, dacă acestea nu pot fi fapte noi, aflate acum, totuși, iată că, o dată ce am fost hotărâtă pentru la toamnă Conferința pe țară a scriitorilor români, aceste realități știute bine de mine, s-au deșteptat și au adus la suprafața conștiinței gânduri pe care le purtam adormite, legănate de zilele ce trec. S-a deșteptat trecutul dens, prezentul a devenit virulent, viitorul plin de întrebări. Gândurile au năvălit, a năvălit amintirea la câte ședințe, câte plenary, câte congrese am putut asista. S-a

deșteptat și conștiința a tot ce au dat aceste adunări de scriitori. Unele au fost festive, altele au fost de doliu, au fost revoluționare, au fost constructive, unele au fost inutile, altele ridicole, au fost și din acelea pe care mă căznesc să le uit, au fost însă și răscumpărătoare cu prisosință eroice au fost”. ■ În amintirile sale, lingvistul Al. Rosetti scrie despre romancierul *André Gide*: „Interesat de misterele condiției umane, a colaționat cu grijă de sociolog particularități ale comportării oamenilor în societate, de la mania inofensivă la crimă. Dosarul acestor fapte constituie tot atâta documente de observații obiective. Omul avea o înfățișare extraordinară: la reluarea piesei sale *Saiil* reprezentată la Théâtre du Vieux Colombier din Paris, a apărut pe scenă, la sfârșitul spectacolului: privirea pătrunzătoare, ca o fulgerare de stilet, a ochilor de culoare cenușie, adânc înfundați sub orbite, este neuitată”. ■ Șerban Cioculescu atrage atenția asupra pericolului invadării tehnico-științifice a vieții moderne până la punctul amintit de mult, de Rabelais: „Marele umorist al Renașterii, meșterul Francois Rabelais, «distilator de chintesențe», a spus că «știință fără conștiință nu este decât ruina sufletului». Invenția prafului de pușcă și distrugerile iscate de armele de foc îl revoltau întocmai cum oamenii de ispravă de astăzi se ridică împotriva folosirii nepașnice a cuceririlor atomice. Umanismul, din fericire, n-a murit. Nici omenia. Conștiința pură, pasiunea intelectuală, plăcerea în muncă sunt premise certe în formarea noului om de știință, a specialistului de mâine. «Partea sufletului», cum spuneau părinții noștri, dar în alt sens, va să fie cultura generală și mai ales cea artistică, literară și filosofică, prin care ne putem păstra tinerețea spirituală, încrederea în oameni și în noi înșine, împotriva tuturor prăbușirilor morale”. ■ Volumul de versuri albe al lui Mircea Ivănescu este singurul pe care îl întâmpină Dumitru Micu la *Cărțile săptămânii* din acest număr: „Tot timpul, poetul polemizează, de aceea, cu literatura, persiflează principiile de creație, nu, evident, cu intenția de a provoca o criză a literaturii, ci din voința de a inocula „cărții» pulsație vitală. Paradoxul, căci se produce unul, fatal, este că tocmai prin excesul de precauție, prin sforțarea exasperată de a salva viața, autenticitatea, păzindu-le de scheme, se ajunge la artificial, la livresc, la devitalizare”. □•Aceeși rubrică anunță apariția volumului de critică *Eseuri* de N. Tertullian prin Ov. S. Crohmălniceanu: „Excelent informat, cu o sensibilitate ascuțită pentru tot ce e confruntare autentică a ideilor în viața spirituală contemporană, N. Tertullian atacă îndrăzneț și o sumă de alte probleme care alcătuiesc azi obiectul unor largi dezbateri peste hotare: critica stilistică și antinomiile ei, dramaturgia absurdului, opoziția Ionescu – Brecht, critica marxistă și avangarda literară, gândirea lui Tellhard de Chardin în fața științei, cazul Lukacs. De prețuit aici e, pe lângă perspectiva amplă și limpezitoare (iarăși filozofică, imprimată discuțiilor), verticalitatea atitudinii, disprețul atât pentru plierea conformistă, cât și pentru eclecticismul larvar, adoptarea deschisă a unui punct de vedere consecvent umanist socialist. Nu-mi stârnesc anumite rezerve decât opiniile cu privire la avangardă”. □ Cel de-al doilea volum de critică analizat este al lui Basarab Nicolescu, *Ion Barbu. Cosmologia „Jocului secund”* față de care

Crohmălniceanu ia o poziție fermă, cu atât mai mult cu cât în asentimentul lui Nicolescu s-au ridicat deja destui: „Dar în primul rând, «demonstrațiile» lui Basarab Nicolescu suferă de un cusur grav, nu respectă sensurile textelor și le siluiesc cu o revoltătoare arbitraritate”. Basarab Nicolescu este criticat pentru a fi interpretat greșit *Jocul secund* al lui Barbu ca raționalist-scientist: „Oricine are alte tendințe face o «eroare grosolană», nu înțelege «spiritul geometric», barbian, îi e străină operația trecerii la limită din analiza infimitezimală, ignoră secretul calculului integral, ș.a.m.d. În trecut fie spus, nu există doctrină ezoterică, mistică, sau religioasă care să nu fâgăduiască o cunoaștere superioară, capabilă să cuprindă întreg misterul creației, să se ridice peste mărginirile intelectului și afectului prin «iluminare», prin «revelație». Știința însă și-a înfrânat până astăzi asemenea ambiții, lăsându-le doar gândirii «mutanților» din romanele de anticipație. Dar dacă Ion Barbu nu a avut nicio înclinație spre misticitate, pentru ce a simțit nevoia unor astfel de simboluri ca să-și exprime o atitudine consecvent scientistă?” ■ La *Caleidoscop* se consemnează ieșirea de sub tipar a celei de-a opta ediții a *Romanului lui Eminescu* de Cezar Petrescu: „Să pătrundem pasionați și plini de curaj în adevăratele spații ale Poetului pe drumuri mai directe și mai dificile”. □ În cadrul aceleiași rubrici, sub titlul *Uitat pe nedrept*, Virgil Mazilescu anunță ieșirea de sub tipar a unei antologii din opera lui Samson Bodnărescu – prietenul lui Eminescu – care nu a mai fost editat din 1884: „Bună parte din paginile volumului fiind complet inedite până azi, meritul de a le fi adus la lumină îi aparțin antologatorului și prefațatorului Aurel Petrescu. Egal în stima noastră și în munca depusă, Paul Lăzărescu a stabilit textul și a alcătuit glosarul acestei prime ediții științifice din scrierile junimistului”. □ Cel de-al treilea articol al rubricii aduce în atenție apariția revistei „*Knijevni život*” („*Viața literară*”): „Primul număr al revistei *Knijevni život* (*Viața literară*) oglindește stadiul actual al evoluției scriitorilor de limbă sârbă din țara noastră, remarcându-se în special în poezie, careia i se și dă un spațiu preponderent.” ■ Magdalena Popescu scrie articolul *Martiriul memoriei. Interpretări: Eugen Jebeleanu*: „Poezia sublimă își tentează creatorul cu armele participării la suferința colectivă. Într-o confluență fericită, poetul își împlinește destinul uman și pe cel artistic printr-un act unic. Crima, războiul, asasinatul în masă, foamea și moartea, atunci când nu ne privesc direct, ating mai ales afectivitatea noastră „simbolică”, principiile, sentimentul posibilului și logicii. Oricât de intens ar fi răspunsul imediat al individului, el se atenuază, combătut de instinctul autoconservării, de comoditate, dar mai ales de incapacitatea reprezentării. Proporțiile, distanța, ignorarea concretului transformă calitatea în cantitate, moderează acuitatea noastră emotivă, aruncând totul într-o abstracție indiferentă. Poezia lui Jebeleanu e lupta cu dispoziția lui și a noastră de a uita, de a ignora”. ■ *Drumul spre critică* este, în accepțiunea lui Voicu Bugariu, presărat cu moralism: „Acest moralism critic poartă însă în sine germeii disoluției sale. În căutarea tipic moralistă a adevărilor decisive sau, cel puțin, a metodelor decisive se ivește o rezistență similară celei pe care literatura o întâmpină din partea

realității. Pe măsura înmulțirii discuțiilor, sentimentul imposibilității aplicării practice crește. Se ivește aici, în chip secundar și probabil cu totul nescontat de către cavalerii sfaturilor privitoare la felul în care se face și nu se face critica literară, un efect dramatic: căutările și discuțiile încep să nu mai intereseze decât în sine, ca demers cognitiv dramatic, sisific. Critica criticii începe să înlocuiască însăși critica și formele prin care se produce această înlocuire încep să uzurpe interesul pentru rezultatele criticii tradiționale”. ■ În lumina apelului Iovinescian de a continua descătușarea prozei de lirism, începută de Liviu Rebreanu, G. Dimisianu observă în cartea lui Vasile Rebreanu, *Țiganca albă*, că fenomenul invers încă are loc: „Fenomenul de care vorbim: renunțarea treptată la epic în favoarea pătrunderii lirismului și alegorismului simbolic, petrecut în cadrele mai largi ale prozei actuale, îl aflăm, în mic, ilustrat de nuvelistica lui Vasile Rebreanu, – cu toate ezitățile și temporarele retrageri pe care le presupune o astfel de acțiune, cu soluțiile de tranziție și întreaga desfășurare de experimentări pe un teren încă nesigur, prospectat de autor din aproape în aproape. În acest sens, volumul său antologic, tipărit în colecția „Nuvele de ieri și de azi”, este aproape de o demonstrație”. ■ Radu Dumitru publică piesa într-un act *Vizaviul*, a nuanțată, alături, de Nichita Stănescu și Gheorghe Tomozei drept *O replică la teatrul absurdului*: „Piesa lui Radu Dumitru pe care o prezentăm azi cititorilor șochează prin originalitatea ei. Iată mult discutata criză a limbajului în dramaturgie, și nu numai în dramaturgie, care a atras după sine atâtea speculații fructuoase dar și formule închise, așa cum bunăoară s-au revelat în teatru și proza lui Beckett. În cazul *Vizaviului* se ridică din nou problema comunicării și a limbajului limită, iar valoarea acestei piese constă tocmai în ironizarea subtilă, în demonetizarea numitei crize a limbajului care cel puțin în cazul dramaturgiei nu a dat decât lucrări cu un caracter închis și în ultimă instanță sterile”. ■ Florin Mugur ia un interviu lui N. Breban pe tema „*Răutăciosul adolescent*” și *exigențele scenariului de film*: „Între tipul meu de proză și tipul de film promovat de obicei la noi – epic și burlesc – nu există nicio corespondență. Filmul românesc e în vizibilă discordanță față de celelalte arte; parc-ar aparține unui alt fel de cultură, specializată în spectacole ieftine, schematice”. □•D. I. Suchianu vine cu *Idei pentru o ipotetică școală de regie* din care spicuim: „În lecția următoare, studenții vor vedea filmul. În lecția a treia îl vor vedea a doua oară, adică liberați de preocuparea paraestetică a urmăririi subiectului, liberați de curiozitatea pentru „ce o să se întâmple”. ■ La *Cronica dramatică*, N. Carandino aduce în atenție Teatrul din Brașov: *Madame Sans Gêne* de Sardou și Moreau și Teatrul din Ploiești, cu *O noapte furtunoasă* de I. L. Caragiale. ■ Vladimir Colin dezbate *Semnificații contemporane*: „Nu mă încumet să definesc domeniul esteticului, încercare în care au eșuat (ier-te-mi-se necuviința) remarcabili teoreticieni, dar aș îndrăzni să afirm că pe fascinantul lui teritoriu, unde frumosul poate deveni urât și urâtul frumos, unde ceea ce nu există capătă consistență și dăinuie mai mult decât ceea ce pare a ține de domeniul evidenței, omul își urmează destinul și caută semnificații. Proza literară i le oferă sub

forma rezultatului concret al „investigării sufletești” la care autorul supune un număr de personaje, sub forma alegoriei, a simbolului sau parabolei. Lucrurile par limpezi, dar ele se încurcă periodic datorită procesului de dezvoltare al literaturii și datorită pasiunilor pe care acest proces le stârnește, mai întâi în chiar rândurile irascibilei tagme scriitoricești”. □•Petru Popescu se întreabă *Unde ne sunt orașenii?*: „Pentru că am o înaltă idee despre artistul român în general și despre scriitorul român în special, consider că proza românească încă nu a ieșit dintr-o criză care durează de multă vreme, ceea ce nu înseamnă că neg cărțile remarcabile (puține) care au apărut între timp. Desigur, nu ofer în aceste rânduri decât opinii personale, dar sunt persuadat că, în actuala problemă a prozei, orice opinie personală, deci și a mea, are șansa de a cuprinde în ea posibilități de consens, bucăți de adevăr. Lipsa cea mai jenantă care se manifestă azi în proza română (ca de altfel și în poezie, și cele mai multe carențe pe care le voi înșira aici mi se par comune celor două genuri) este lipsa de «urbanism». Folosesc desigur o conotație nouă a cuvântului, din lipsa unui termen mai propriu („civicismul” mi se pare o prea goală de conținut etichetă a criticii) vrând să descriu astfel absența flagrantă a orașului din literele românești.” ■ Constantin Crișan stă *De vorbă cu Mihail Steriade despre Literatura română în Belgia și Poezia belgiană*, din cuprinsul căruia aflăm de la poet că: „Singurul scriitor tradus și publicat direct în Belgia, și nu pus în circulație prin intermediul editurilor franceze, este Tudor Arghezi. (Nu mă opresc asupra calității acestei traduceri.) Al doilea mare scriitor cunoscut, numai ca nume iar nu ca operă, este Mihail Sadoveanu”. □•Edgar Papu aduce niște *Sugestii la O Neill*: „Literatura din diverse epoci fixează, după momentele respective, aceste două tipuri de disimulare, ca dictate și într-un caz și în altul de imperativul succesului. [...] Tocmai aci mi se pare a descoperi una din marile trășături de noblețe ale poziției lui O Neill, care se răzvrătește împotriva acestei tragice de umilitoare condiții în mediul social unde s-a dezvoltat. Tipul vechi de disimulare, al discretului, se exercita cu acea plăcere rafinată a artistului aplicat, în speță, la arta vieții. Tipul opus de disimulare, prezentat de O Neill, este însoțit de durere, de constrângere, de vexare. De aici compensația răbufnirii personajelor reflexe uneori de mare cruditate. Naturile sensibile, lovite de brutalitatea vieții, se simt omenește umilite de faptul că se văd constrânse să practice acest cult al frumuseții interioare, numai refugiate în catacombele ascunse ale conștiinței. Ele încearcă nevoia surdă, dar insistentă, a unei eruperi la suprafață, a unei reabilitări la lumină a fondului lor uman prigonit, care, prin oprimarea sa, le creează acel dezechilibru ce le torturează”. ■ *Atlas liric* cuprinde traduceri de Mihai Steriade din poeți belgieni: Albert Ayguesparse, Pierre Nothomb, Edmond Vandercammen, Roger de Neef. ■ Ultimul articol al numărului este o corespondență de la Constantin Țoiu, intitulată *Note londoneze*, un periplu prin Londra, cu ochi atent la arhitectură și vestigii: „Tradiția însăși, un vast eșichier de nume ilustre peste care trebuie să calci, nemaexistând niciun culoar liber, iar turiștii, căscând ochii mari în sus la bolți și vitralii, stau – fără a mai avea timpul să-și dea seama pe ce

stau – cu picioarele pe Chaucer, pe Milton, pe Rudyard Kipling, Keats și Shelley, Mason, Mansefield, Tennyson, Thackeray, Dickens și pe Thomas Stearns Eliot”. □•*Prezențe românești* anunță: „Recent a apărut la Bruxelles în Editura *Manteau* o culegere de nuvele și povestiri din literatura română, traduse în neerlandeză”. Din cuprins: *Hagi Tudose* de Delavrancea, *Bietul om* de Tudor Arghezi, *Șoseaua Nordului* de Eugen Barbu, *Dincolo de nisipuri* de Fănuș Neagu, *Întâlnirea din pământuri* de Marin Preda.

● [„*Tribuna*”, nr. 32] Timotei Terbancea semnează două texte în rubrica *Răsfoind revistele*. □•*Zoil sau Zoilescu*: „Nu demult, a poposit printre umbra unui personaj celebru. Și, noul Zoil a început într-adevăr să facă «minuni», dacă numim astfel, cu multă îngăduință sfioasă, aluziile ironice la volumele unor începători.[...] Nimic părea să nu-i scape acestui ochi necruțător, încât era de așteptat ca «Viața românească», publicația care-l găzduiește periodic... Pot exista metehne invizibile pentru privirea pătrunzătoare a veritabilului (în găunoșenia și aroganța lui) Zoil? Da, pot – și spunem asta cu oarecare melancolie și nedumerire. Zoilul «Vieții românești» pare un urmaș nu prea demn de «gloria» celui care a demonstrat până și caducitatea lui Homer... Mult mai modest în intenții decât faimosul personaj antic, Zoilul nostru se conformează abil nevoilor și intereselor cotidiene, tribulațiilor redacționale. Cu un ochi plânge (admonestându-i, cum spuneam pe începători), cu altul râde și savurează versuri sublime, monumentale, de genul:«Capara poate să roadă varza până la cotor. Nu mă interesează/ Și varza poate deveni malacov de cucoană/ Lăsând să moară capara de foame./ Nu mă interesează...» (Geo Bogza: *Oul fenomenal*, în «Contemporanul», nr.23/ 1968)... Cum deci Zoilul nostru n-are nici pe departe «severitatea» celui antic, nici dorința de-a «sumina», fie și prin rea voință, autorități de întâie mărime;... să-l numim simplu după obiceiul locului: *Zoliescu*... ” □ *Onirismul între veselie și convenție*: „După diverse manifeste, mai mult sau mai puțin zgomotoase prin confuzia lor teoretică, iată și literatura «onirică» în toată simplitatea ei veselă. Da, veselă, fiindcă la veselie ne îndeamnă *Povestea acarului și a miraculoasei călătoare* a lui Leonid Dimov.[...] Literatura onirică se anunță, cel puțin până acum, ca un simplu divertisment: baladă («poveste») alternând între discurs și confesiune sentimentală; ton, în general, vesel, fără crispări și fără adâncime;... Deci: literatură-comună, literatură-divertisment”. ■ Horia Bădescu scrie despre cartea Victoriei Ana Tăușan, *Metamorfoze*, apărută la Editura Tineretului, 1968: „Ultima sa carte, *Metamorfoze*, este, în afara unei incontestabile probe de talent, o evidentă risipă metaforică. Cuprinzând cinci poeme: *Muntele*, *Pasărea*, *Cerul*, *Cerbul*, *Lacul*, fiecare din acestea conceput în mai multe părți,... volumul cultivă mai puțin întâlnitul poem în proză.[...] Indiscutabil, această paradă a metaforelor este încântătoare, dar de cele mai multe ori numai atât”. ■ La colocviul intitulat *Continuitate și inovație* răspund Monica Lazăr, T. Tihan, Mircea Popa. □Monica Lazăr: *Perenitatea „tradiției”*: „Fie-mi îngăduit, deci, ca din această perspectivă să privesc cu oarecare suspiciune pro-

gramele și declarațiile care afișează ostentativ stindardul inovației absolute, tinzând, implicit sau explicit, să discrediteze valorile consacrate ale acestei literaturi. Să nu ne ferim bineînțeles, de a sancționa desuetudinea, dar nici să nu credem că, aplicând etichete de ultimă oră, salvăm originalități contrafăcute. Încât nu pot decât să-mi exprim nedumerirea că în 1968 se descoperă brusc, virtuțile prozei de analiză, când analiză făcea și Slavici la 1881, și Duiliu Zamfirescu la 1884; că poezia tinerilor non-conformiști crede că a apela la filosofie înseamnă a-i depăși pe Eminescu sau pe Lucian Blaga. Dar a nu-i stima pe aceștia și pe alții de aceeași factură, poate chiar a nu-i frecventa, spre a nu «falsifica» stropul de originalitate dăruit de natură – nu este un act de progres, ci, pentru a spune lucrurilor pe nume, un act anticultural”.

□•T. Tihan: *Efort creator și mimetism*: „Relația tradiție-inovație mi se pare a fi una de inerență, oricât aparențele ar crea iluzia contrară. Există anumite permanențe valorice care nu pot fi nicidecum neglijate în dezvoltarea literaturii și culturii în genere. O creație care și-ar propune să fie întru totul «originală» ignorând experiența literară și artistică a trecutului, ar fi de neconceput. De undeva trebuie să pornească. Opera literară nu se naște pe un teren pustiu. Faptul că tinerii creatori de frumos apelează tot mai mult la experiența literaturii române din epoca interbelică constituie un fenomen semnificativ pentru climatul nou în care se dezvoltă poezia, proza sau critica noastră contemporană”.

□•Mircea Popa: *Saltul necesar*: „Unitatea, în afară de cea ideologică, poate și trebuie să fie căutată și în domeniul tradiției, adică al însușirii unor teme, motive și modalități de expresie aparținând valorilor certe ale literaturii noastre clasice, în special interbelice... În special, doi zei tutelari au stat la baza adâncirii lirismului din ultimul timp: Barbu și Blaga, la care se mai pot adăuga: Bacovia și Arghezi.[...]Poezia tânără se caracterizează tocmai prin marea ei mobilitate, care își are punctul de plecare în lirismul interbelic, ca expresie și etapă de vârf a liricii românești. Nume ca: Ion Alexandru, Ana Blandiana, Cezar Baltag, Ilie Constantin, Marin Sorescu etc. au arătat o față nouă liricii românești pentru că ei au reușit să se constituie ca individualități, să-și găsească o structură și un timbru propriu.”

■ Domițian Cesereanu consemnează apariția compendiului *Istoria literaturii române* a lui G. Călinescu: „După ce a scris monumentală *Istorie a literaturii române de la origini până în prezent* (1941), G. Călinescu a voit să ne conducă la un *Compendiu...*, ajuns astăzi la a treia ediție. Dar, în ce scop? Un rezumat al unei mari lucrări încheiate ar fi apărut, în fața tuturor, ca inutil... Era atunci vorba, de o anume replică, de un concret care, într-o execuție deosebită atinge o existență deosebită? Ceea ce se observă întâi, aici, este preocuparea de a trata literatura în spirit «fenomenologic» – estetic. Ediția «mare» a *Istoriei...* a fost, pur și simplu, degajată de condițiile ... critice «complete».”

■ Ilie Balea scrie despre *Modalitatea lirică a tragediei: o experiență poetic gânditoare*: „Tragedia propune un mit – efectiv, ori îl creează pornind de la un pretext, inclusiv istoric, în stare să fie unanim acceptat: *Hamlet, Cidul, Faust* ... – și capătă valoare prin marele coeficient de cunoaștere, prin tensiunea deosebită a revelației și patosul afirmării condiției umane”.

■ Augustin Buzura semnează textul *Metamorfoze*.

9 august

• [„România liberă”, nr. 7403] Paul Georgescu, comentează volumul de proză literară al lui Nicolae Velea, *Zbor jos*, identificând, cu precizie, liniile de forță ale analizei „dinamicii psihice” a personajelor, respectiv a „stărilor de gestație a personalității, stări confuze”, alcătuite din „impulsuri simultan și succesiv contradictorii”. În povestirea care dă titlul volumului, se urmărește „evoluția psihologică a unui copil” care „descoperă libertatea și puterea spiritului”, dar și libertatea acestuia „de a se supune răului”. Ambiguitatea acestei revelații se reflectă, la nivelul scriiturii, prin aceea că prozatorul „a surprins cu finețe un tulburător sentiment de neliniște infantilă în fața ambiguității intuite, senzație dublă de putere interioară și de maculare lăuntrică”.

• [„Scânteia”, nr. 7789] Emil Vasilescu se ocupă de *Orizontul filozofic și estetic al creației unor tineri poeți*: „Asistăm în ultimul timp la o adevărată efervescență a poeziei, evidențiată, îndeosebi, prin apariția a numeroși tineri creatori înzestrați cu un acut simț poetic, talente în plină formare, completate de o serioasă cultură umanistă. Noile volume editate se remarcă printr-o mai riguroasă selecție a materialului poetic, cuprind de cele mai multe ori versuri pline de semnificații umane, încărcate de substanța și ritmul alert al vieții noastre contemporane. Dintre numeroasele plachete semnate de debutanți ne-am oprit la *Bărci părăsite* de Romulus Guga, *Câmpia eternă* de George Alboiu și *Un trandafir învață matematică* de Gheorghe Grigurcu, cărți aparținând unor poeți cu structuri lirice diferite, ilustrate atât de capacitatea de a trăi și recrea dintr-o perspectivă proprie o anumită realitate cât și de modalitățile de exprimare artistică specifice, ilustrând zone de preocupări și viziuni lirice cu totul diferite, cei trei poeți se reîntâlnesc pe aceleași coordonate prin sentimentul participării lucide la căutările și realizările vieții contemporane, printr-o nebanuită deschidere în fața problemelor fundamentale și permanente ale existenței. [...] Romulus Guga aduce în versul său ceva din frământarea sufletului adolescentin, larg deschis către lume, însetat de autentice și permanente înțelegeri, asaltat neconținut de marile întrebări ale existenței: [...] Cu toate acestea, la poetul orădean nu găsim forța profetică, vizionară a înaintașilor săi. O melancolie ușor eterată minează avânturile spontane, canalizându-le insistent către propria lume. De altfel, poetul este un citadin crescut în umbra zidurilor, după cum mărturisește în poezia ce deschide volumul, mai puțin solicitat de elanuri vitaliste, ceea ce face ca lirica sa să se circumscrie cu precădere universului interior sau să se alimenteze din surse livrești cu pronunțată tentă istorică [...]. De la debut, George Alboiu se definește ca un poet autentic de adâncă vibrație lirică, posesor al unei sensibilități aparte. Esențial pentru poezia lui rămâne participarea afectivă intensă, trăirea integrală a stărilor poetice. De altfel sentimentul existenței emoției autentice ferește poezia sa de impresia fetișului folcloric. George Alboiu reprezintă în peisajul liricii noastre o certitudine; versul său, uneori încă insuficient șlefuit ca mijloace și stil, poate fi susceptibil de perfecționări. Rămâne ca viitorul să confirme nu talentul ci posibilitatea autodepășirii, prin lăr-

girea orizontului artistic, realizabil printr-o îmbogățire substanțială a perspectivei de viață. O continuare în tiparele utilizate în acest prim volum poate nu ar fi ferită de riscul repetării, deci al manierei. Un poet de formație cu totul aparte – dintre cei discutați aici – ne apare Gheorghe Grigurcu. Criticul literar al revistei «Familia» pătrunde în zona poeziei cu sentimentul lucid al omului de cultură, ponderat la solicitările emotive, stăpân pe o gândire structurată în exclusivitate rațional, posesor al unei tehnici literare remarcabile. Pentru Grigurcu poezia înseamnă efortul inteligenței creatoare de a descoperi valențele poetice conținute în cuvânt. [...] Ceea ce se impune, așadar, la acești tineri creatori este, pe lângă îmbogățirea mijloacelor poetice și a unei mai atente elaborări artistice, în primul rând lărgirea câmpului de investigație, pătrunzând cu vigoare și în alte zone ale existenței umane, ale realităților spirituale și psihologice de astăzi. În special lirica lui George Alboiu se poate îmbogăți cu noi tonuri prin abordarea mai directă a realităților istorice, ca și cele ale contemporaneității, oferind un exemplu viu despre adevărul vieții noastre socialiste, după cum poezia lui Gheorghe Grigurcu poate căpăta, printr-o amplă deschidere către viață, printr-un proces de limpezire ideatică și artistică, un plus de valoare, semnificații umane mai largi. Sinceritatea actului participării conștiente la tot ce se realizează în vremea noastră, adăugită sentimentului trăirii intense a actului creator pot da măsura întregă a vitalității liricii autorilor respectivi”.

• [„Contemporanul”, nr. 32] George Macovescu publică poezia *Iubire*, îmbinare între mistica creștină și umanismul socialist, din care cităm coloana a doua: „Nașteți din mâinile voastre/ Pâinea, pâinea noastră cea de poate zilele./ Voi știți să stăpâniți vântul/ Și să-l faceți să cânte pentru noi./ Voi știți să tăiați piatra/ Și din ea să ne cioplăți chipuri/ Mai frumoase decât v-a dăruit natura,/ Maica noastră./ De aceea, de acolo, de sus,/ Dintre templul urii și al minciunii/ Lovit și scuiptat de voi/ Eu vă iubesc mereu/ Oameni, frați ai mei!” ■ Adrian Marino se apropie de *Critica de întâmpinare*, ațintind, poate pentru prima dată mai răspicat, reproșul constant pe care îl adresa jurnalismului cultural, respectiv riscul originalității superficiale: „Se constată uneori o goană, o ambiție frenetică, a interpretărilor senzaționale, excepționale, de mare efect publicistic. Când plati-tudinea împinge la saturație astfel de explozii devin inevitabile. Sub raport polemice ele se dovedesc chiar salutare. Dar adevărul rămâne totdeauna, undeva, la mijloc. Interpretarea, oricât de nouă ar fi, nu poate și nu are dreptul ignorării obiectului său real, în unitatea, sensul, semnificația, universul și originalitatea sa specifică. Impulsul care trebuie să domine orice interpretare originală nu poate fi voința noutății în sine, ci numai aceea a unei noi și cât mai desăvârșite adecvări la obiect.”

10 august

• [„Scânteia”, nr. 7790] Mihai Florea semnează *Timpul artistului, artistul timpului*: „Artistul mileniilor trecute avea o gamă mai restrânsă de preocupări: în

afara măiestriei, căreia îi acorda aproape tot timpul, se mai îndeletnicea cu învățarea unor limbi ale cetăților unde urma să joace și unde nu erau cunoscute latina și greaca, își petrecea ceasurile libere în arenele sportive, ca spectator al curselor de care ori al luptelor cu gladiatori, contempla natura, încerca plăcerile meditației. Artistul de astăzi duce o viață mult mai trepidantă: joacă simultan în patru-cinci piese, apare la televiziune, turnează filme, dă interviuri, face schi nautic, conduce automobilul etc. și, din păcate, prea rareori îi mai rămâne timp, sau energie, pentru a se adânci în gânduri sau lecturi sistematice, bine selecționate. [...] Marea dificultate în care se află artistul contemporan este nu atât de a-și însuși capodopere ale trecutului, cât de a fi la zi cu ceea ce numim cultura timpului, adică imensa cantitate de informații, de date profesionale și extraprofesionale, care apar cotidian în volume, în reviste, în ziare, strivind cele 24 de ore ale zilei și nopții. Arta de a ști să aleagă, rezeziunea de a discerne ceea ce este fundamental de ceea ce este maculatură, capacitatea de a asimila temeinic valorile și a respinge categoric compromisurile, virtutea de a rezista la ispita bunului dobândit ușor, prin felurite «creații» pseudo-artistice, vor facilita artistului zilelor noastre drumul spre un orizont cultural cât mai cuprinzător, accesul său tot mai frecvent la ceea ce am denumit timpul cultural actual. Nici un artist, de când există lume și există artă, nu s-a declarat, public sau față de propria sa conștiință, mulțumit cu gândul că opera sa ar putea avea ecou numai în timpul vieții lui. Toți artiștii au dorit și doresc – și e legitimă și laudabilă o asemenea dorință – ca ceea ce a ieșit din mintea și din sufletul lor să nu se stingă repede, să dăinuiască, să aibă viața veșnică. Acei dintre creatori care au reușit să ofere timpului lor astfel de opere strălucite, niciodată perimate, eterne ca viața însăși, au devenit nu artiști ai timpului, ci ai timpurilor. Numai aspirația spre un ideal ca acesta îl înalță pe om, justifică truda spiritului și înnobilează greaua jertfă care se cheamă creație”.

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 5978] A. I. Zăinescu publică poemele *Al trei-lea, Madrigal și C-atât ni se aude sufletul*.

• [„**Cronica**”, nr. 32] Numărul este deschis de articolul lui Ernest Stere intitulat *Tehnică și personalitate*, continuat în cadrul revistei la pagina 11. Merită reținut acest text lung pentru o oarecare tangențialitate la preocupările lui Michel Foucault în legătură cu „tehnica sinelui”. □•Corneliu Ștefanache scrie, la rubrica *Jurnal*, despre *Critica și destinul cărților*, în care face o pledoarie pentru critica echilibrată și responsabilă. □•Despre îmbătrânire scrie acad. Iuliu Nițulescu – *Un mit sau o speranță?* – alt subiect la modă în epocă. □•Continuând istoria poeziei moderne, rămasă la capitolul romantic-simbolist, Corneliu Sturzu scrie despre tema *Visul-ui*, pentru a conchide: „De la poetizarea realității exterioare la pulverizarea acestei realități în elementele ei și transformarea lor în material poetic, iată calea străbătută de lirica europeană de la romantici și până la cea de-al doilea război mondial.” □•Mircea Cojocaru publică un fragment din romanul *Dar pentru toate acestea* □•În *Dicționarul premiilor literare românești*, Ion Apetroaie scrie despre Zaharia Stancu autor al romanului *Descult*, dar evită să precizeze de la

început premiul obținut (o face mai târziu: Premiul de Stat, 1952) și se justifică: „destinul romanului era să fie hotărât nu numai de momentul de criză al prozei de atunci, căci de-ar fi fost așa, reevaluarea sa nu mai era azi posibilă.” Este remarcată modernitatea romanului, ca și precizia tehnicilor narative întrebunțate: „totul este subordonat evocării prin optica lui Darie, copilul schilodit de o lume subumană”, în contrast cu viziunea idilică a lui Creangă sau Delavrancea, sau chiar cu aceea a lui Sadoveanu. Dimensiunea lirică a romanului nu covârșește însă bogăția epică. Desculț rămâne așadar unul dintre marile romane contemporane ale literaturii române. □ Zaharia Sângeorzan revine la cronica literară într-un text despre volumul de critică literară a lui Aurel Rău, *Elogii* (Editura pentru Literatură, 1968). „Analizele sunt « Elogii », o critică părtinitoare, destul de indulgentă și, privită în totalitate, ea e exclusiv poemă detașarea de obiect lipsește, acel nu atât de necesar e înlocuit de efuziuni lirice, în stare să denatureze realitatea operei”. Aurel Rău apare aici ca un „poet al criticii”, dar nici acela mereu remarcabil. ■ În *Cronica ideilor literare*, Adrian Marino pornește de la două cărți recente pentru a face critica Noului roman francez. Pornind de la *Noul roman francez* a lui Romul Munteanu (EPLU, 1968) și de la *La Cafetière est sur la table* de Pierre de Boisdeffre, Marino taxează exagerările la care se dedau „noii romancieri” francezi. Dar nu înainte de a critica în treacăt cele două volume de la care pornește – „destul de aproximative”, mai ales din cauza predominanței laturii informative, în cazul lui R. Munteanu. Pentru Marino, noul roman nu doar că pune în chestiune ideea de artă și categoriile romanului, dar de-literaturizează literatura, în sensul „respingerii în bloc a tuturor tendințelor elementare, permanente și universale, de orice speță, care fac posibilă existența – sub orice formă – a literaturii”. Mai merită citată remarca lui Marino asupra raportului dintre noul roman și adevăr: pentru că orice așa-zis mare adevăr a fost de fapt o minciună, nu mai rămân decât soluția „micilor fapte adevărate”, singurele în care poate omul modern să creadă. În cele din urmă, noul roman nu poate merge mai departe întrucât semioza pe care o propune nu poate funcționa. „Nimic, în noul roman, nu poate să însemne în cele din urmă orice. Numai că peste un prag-limită de absorbție a semnificațiilor, și deci al descifrării, spiritul nu poate trece.” Iar aici fusese vorba despre de-condiționarea mentală în regim estetic: dar, Marino are dreptate, ea nu a funcționat prea bine. □ Pe aceeași pagină, C. Pavel scrie despre romanul *La Confrontation* al lui Louis Guilloux. □ Pe ultima pagină, reține atenția un fragment de proză din John Wain (din grupul „tinerilor furioși”), Mesajul de la Pig – Man, în traducerea lui Grigore Vereș.

● [„Flacăra”, nr. 33] Sanda Faur realizează un interviu cu regizorul David Esrig în care apar trimiteri la piesa lui Diderot, *Nepotul lui Rameau* □ Lucian Raicu semnează cronica la Nicolae Iorga, *Scrieri despre artă* (Meridiane). □ La rubrica *Confesiuni*, Aurel Baranga discută despre ceea ce înseamnă o *Viață de artist*. □ La secțiunea *Carte* se face o trecere în revistă a cărților publicate în ultimul timp la E.P.L.: *Zori și etape* de Lucian Blaga, *Metamorfozele poeziei* de

Nicolae Manolescu (volum ce conține „subtile disociații critice asupra poeziei românești din deceniile 3-4-5 ale secolului nostru”), *Cartea albă* de Al. Rosetti. □ Este semnalat debutului în proză al lui Mircea Ciobanu, cu volumul *Martorii*. O notiță detaliază cuprinsul volumului *Excelsior* de Al. Macedonski. □ Sunt anunțate două culegeri de versuri apărute în colecția *Luceafărul*, semnate de Mihai Bărbulescu și Matei Gavril. □ La rubrica *Teatru* se face o succintă trecere în revistă a unor piese intrate în repertorii și nume „piese premiate sau distinse cu mențiuni la concursul de dramaturgie instituit de Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă”.

● [*Luceafărul*”, nr. 32] Observațiilor făcute de N. Manolescu, în numărul anterior, pe parcursul discuției cu Eugen Simion cu privire la romanul *Intrusul* de Marin Preda și la unele puncte de vedere ale lui C. Stănescu determină o reacție și o argumentare din partea acestuia. Convins că „orice obiect analizat până la epuizare este victima propriei slăbiciuni de a suporta o asemenea analiză” și că „rațiunea unei analize se întoarce împotriva aspirației înseși a analizei care urmărește, de fapt, nu să distrugă, ci să întărească puterea creației”, C. Stănescu afirmă: „ceea ce îmi relevă Marin Preda nu este caracterul tulburător ori numai demn de stimă al, să zicem, ultimei sale cărți, ci reabilitarea noțiunii de creator de literatură. Entuziasmul critic este numai, și se reduce, la jubilația în fața unei cărți? [...] A aștepta o carte înseamnă, într-un plan mai larg de a discuta, a înțelege un scriitor. În cazul lui Marin Preda nu este vorba de a fi tulburat de un roman ca *Intrusul* (deși nu văd de ce pe N. Manolescu nu l-a tulburat *Moromeții* vol. II), ci de a identifica modul special în care acest scriitor aduce existența la nivelul ideilor lui. Un scriitor ca Marin Preda îmi probează obsesiile, vede realitatea cu aceste obsesii. Viața devine, în acest caz, și numai în el, modul său de a se exprima. Scriitorul nu se lasă trăit de viață, ci o transformă în istorie, și-o reprezintă, are deci conștiința ei. [...] Firește, nu mă va emoționa substanța virtuală pur și simplu a unei cărți, a unui roman. Mă interesează arta, literatura în măsura în care interesul acut pentru probleme este viață reprezentată, devenită istorie prin puterea cu care autorul își aruncă în joc și își probează propriile obsesii dar face și gestul definitiv, al riscului total asumat. Dar dacă tocmai aceasta e marea literatură, aceea care își asumă teme acute ale vieții, făcând din ele adevărate dileme și nu situații date, se mai poate vorbi de ceea ce înseamnă «dincolo de literatură», de semnificativul care trece înaintea realității, lucrurilor? Noțiunile își pierd orice înțeles, pentru că înțelesul util nu e dincolo de ele, ci chiar înaintea lor, în literatură! Dacă Marin Preda reabilitează cu fiecare carte a sa proza adevărată, adică literatura înaintea temelor dar conținându-le, dându-le altă realitate, una istorică, de aici nu rezultă că fiecare roman al său este de la sine tulburător. Nu m-a entuziasmat *Intrusul* tocmai acolo unde pe alții i-a tulburat! Cum să explic asta decât poate, reluând ceea ce am mai spus? Pentru mine tulburător este să constat că dintr-o ordine impecabilă a problemelor, romanul nu se constituie ca o existență suficientă sieși. Din perfecta stăpânire a logicii personajului și a istoriei care-l respinge după ce l-

a folosit, nu iese o creație în adevărata ei lumină ci numai o carte, excelentă, desigur, întrucât a gândit-o Marin Preda. Este cartea unei erori supusă aceleiași legi a erorii? Slăbiciunea cărții vine dintr-o substituție de care am vorbit, pe care o socotesc ambiguitate inoportună. Scriitorul a avut nevoie de un fapt pentru a dezvolta o teorie asupra destinului uman, dar faptul însuși e folosit abuziv pentru menținerea într-o obscuritate parțială a realității conflictului. Mi s-a părut și mi se pare că acest simplu fapt are un rost disproporționat, este pus să explice lucruri mult prea multe și grave. În schimb, el poate releva un lucru surprinzător apropierea amețitoare a cotidianului de istorie. Omul n-a fost niciodată mai aproape de istorie și intră în ea cu o nebanuită și riscantă ușurință. (...) Remarc, în sfârșit, că *Intrusul* actualizează idei vechi și fecunde ale autorului său, că întrebările lui și le pun, într-un fel sau altul, toți eroii lui Marin Preda, între care deosebirea nu e de conjunctură ci de acuitate problematică. Marin Preda nu este un scriitor care provoacă existența ci o consideră, cu o ironie superioară, ce nu e decât resimțirea unei spaime obscure, stăpânită cu demnitate de un spirit atent la greutatea specifică a vieții. El nu se neliniștește ci este un neliniștit disimulat. P. S. Manolescu greșește când crede a vedea în cronica mea un articol negativ. Înțeleg nevoia lui de a exagera pentru claritatea convorbirii cu Eugen Simion”. ■ Existența în manuscris a unui studiu de Felix Aderca despre *Faust* este considerată de noua redacție a revistei un fapt semnificativ și, prin urmare, o „socotește o obligație de stimă” să îl aducă în fața cititorilor, iar publicarea unor fragmente „capătă și un sens reparatoriu, pentru că acest studiu a rămas mult timp în mapele vechi ale revistei”. Prin intermediul lor, sunt evidențiate preocuparea pentru simbolistica acordată de Goethe eroilor săi, valoarea unor mici variante „care ar fi împlinit conținutul acestei uriașe opere de o valoare psihologică depășind mai totdeauna valoarea ei artistică”. Concluzia lui Felix Aderca e că „cele patru versiuni cu cei patru Fausti diferiți și de-atâtea ori contradictorii, alcătuiesc totuși o operă fără seamăn, unitară prin amploarea, patetismul și tragismul ei. Și chiar cel care, vrăjtit de geniul poetului, izbutește să-și salveze o parte din spiritul critic și să observe vastele materiale neomogene, de vârste diferite, ale acestui lanț de munți de sine stătători, nu se poate opri de a nu recunoaște forțele poetice care le unesc, tocmai în clipele când par a se înstrăina și destrăma. Ne aflăm dinaintea catedralei complexe, uluitoare a unui suflet de o măreție cuceritoare – el însuși zămislit de încăierarea a două veacuri hotărâtoare pentru civilizația noastră. «Biblia profană a germanilor» a caracterizat Heine această operă. Și asemenea ei, *Faust* depășind fruntariile propriei națiuni, a devenit o Biblie a omenirii întregi”. ■ Teodor Mazilu publică, în „Luceafărul” tragedia într-un act, *O sârbătoare princiară*,

• [„Glasul Patriei”, nr. 23] Nicolae Tăutu semnează poezia *Daruri*. ■ Nichifor Crainic publică *Unitatea națională în epica lui Coșbuc*: „Când se desfășura peste Dunăre războiul de la 1877 pentru independența României, George Coșbuc avea 11 ani și trăia în însuflețirea cu care l-a urmărit Transilvania robită. Era acolo o conștiință clară a necesității de unire națională, ceea ce însemna elibe-

rarea de sub jug străin. Marile fapte de dincoace de Carpați fortificau această conștiință dinamizând-o: unirea Principatelor pe care George Coșbuc n-a trăit-o și războiul pentru neatârnamare, a cărui victorie s-a imprimat în sensibilitatea lui de mare poet epic. Noul regat a devenit aspirația tuturor românilor rămași în afara lui. Această idee de unanimitate românească, ce trebuia să capete contur politic, dacă la Vasile Alecsandri și generația lui revoluționară e proclamată ca obiectiv de acțiune, în opera lui George Coșbuc e cântată epic în balade de semnificație simbolică. Poetul eroismului scria sub opresiune străină. [...] În concepția lui George Coșbuc, eroismul aparține întregului popor personificat poetic în stâlpii de susținere ai istoriei. Decebal e Dacia toată, Gelu e Transilvania, Ștefan e Moldova, Mihai e Țara Românească în amândouă sensurile acestui nume. Să fie oare o simplă întâmplare că în viziunea lui epică se întâlnesc cele trei provincii? Baladele acestea și altele au același sens, sunt scrise în tinerețe, sub opresiune străină și în ambianța creată pe tot cuprinsul pământului românesc de marele fapt al independenței de la 1877. Un poet din robie cânta aspirația la libertate, adică la unire a unui neam întreg. George Coșbuc e convins că la unirea politică nu se poate ajunge decât cu spada. Vai de poporul care nu-și poate susține existența istorică prin propriile sale puteri, pe care el le-a văzut în eroii trecutului nostru și în mod viu în eroismul biruitor de la 1877. Se poate spune că acest război e obsesia lui Coșbuc. El l-a cântat poetic în volumul *Cântece de vitejie* și l-a povestit în alte două volume pe înțelesul tuturor”. ■ Zoe Dumitrescu-Buşulenga semnează *Mărturii despre Brâncuși*: „Cei trei coautori români ai cărții *Témoignages sur Brâncuși*, apărută la Paris în ARTED (Editions d’Art), în ultimele luni ale anului 1967 se bucură și de rarul privilegiu de a-l fi cunoscut pe Constantin Brâncuși și de trecerea timpului care le-a permis o îndelungă reflexiune asupra operei integrale. Unul din ei, Ionel Jianu (Paris), este critic de artă, înzestrat cu un gust remarcabil și cu o vastă cultură plastică (domnia sa a publicat până acum în România și la Paris peste 25 de lucrări de istorie și critică de artă). [...] Ionel Jianu face pe bună dreptate din Brâncuși un poet și un mag, venind din străfunduri de protoistorie națională, înzestrat cu puteri neobișnuite și întâlnindu-se, la capătul ostenețelor sale creatoare, cu Europa modernă, cu viziunea ei tehnică și științifică, dar îmbogățită de el cu inegalabilul prestigiu al «începuturilor».[...] Și analiza lui Petru Comarnescu stabilește originile analogii între operele brâncușiene și modelele lor simbolice aflate în folclorul românesc, de la *Rugăciune* și *Cumințenia pământului* până la *Coloana infinitului* în care identifică, pe deasupra sintezei morfologice unice, expresia dorului românesc, a permanentei aspirații spre absolut, proprie sufletului românesc, strălucind astfel veșnic în creația genialului artist. În cele din urmă (deși studiul său deschide cartea), Mircea Eliade scoate din străfunduri sensurile filozofice, sprijinind celelalte două demonstrații. Interiorizând punctele de vedere, istoricul și filozoful miturilor aplică artistului cercetarea specifică în *Brâncuși et les mythologies* și rezultatele definesc activitatea spirituală, creatoare a acestuia. Nu e vorba de o simplă *mimesis* a artei populare românești la sculpto-

rul român după întâlnirea cu arta primitivilor și avangarda pariziană, ci de o interacțiune adâncă, de ultime straturi arhetipale. [...] Dictonul vechi, «Nimeni nu e profet în țara lui», se infirmă, iată, în cazul marelui Brâncuși prin mănunchiul celor trei mărturii de prețuire, provenind de la români din țară și străinătate și proclamând valoarea românească și universală a genialului sculptor”.

11 august

● [„Scânteia”, nr. 7791] Margareta Bărbuță publică *Publicul așteaptă cuvântul profund și lucid al dramaturgiei originale*: „O trăsătură interesantă demnă de toată atenția și prețuirea, a dramaturgiei noastre actuale, este tendința spre generalizarea filozofică, încercarea de a sintetiza într-o imagine concentrată concluziile unui întreg proces de investigare artistică. În aceste încercări, care reprezintă o etapă nouă în dramaturgia noastră, concepția despre lume a creatorului este hotărâtoare, ca de altfel și în arta de notație directă, de consemnare a fenomenelor, unde poziția filozofică, politică a autorului înlătură hazardul și arbitrarul. Răspunderea autorului față de publicul căruia i se adresează îl obligă la o solidă înarmare filozofică marxist-leninistă, capabilă a-l ajuta să înțeleagă sensul fenomenelor cu aparențe atât de contradictorii. În încercările unor autori tineri de a cuprinde realitatea în simboluri, reducând-o la esențe, se remarcă predilecția către un teatru abstract, rupt de contextul social-istoric, de coordonatele de timp și spațiu. Încercare temerară, dar riscantă, căci în arta tuturor timpurilor, oricât de adânc filozofică, omul a fost prezentat în condiții concrete de viață. [...] Congresul al IX-lea al P. C. R., Conferința Națională a partidului, documentele ultimei plenare a Comitetului Central și întreaga noastră viață politică oferă creatorilor un teren vast de investigație și de meditație, posibilitatea de a înțelege în profunzime sensul marilor evenimente pe care le trăim. Stă în putința dramaturgilor de a se călăuzi după aceste documente și a-și rosti cuvântul artistic, emoționant, lucid și profund, de pe scena pe care zecile de teatre o oferă. Din toate timpurile, dramaturgia a luat poziție critică față de realitate, a pus în lumină contradicțiile, a dat glas eroului reprezentativ al năzuinței maselor. Ea are posibilitatea să dea glas aspirațiilor celor mai înalte ale unei epoci, ale unei colectivități, ale unui popor prin eroii săi dramatici. [...] Dramaturgia epocii socialismului își caută eroii, acele întruchipări vii, convingătoare ale aspirațiilor omului de azi spre demnitate, puritate morală, solidaritate umană. Omul de azi al societății noastre, în luptă cu forțele naturii, cu forțele vechiului, cu inerțiile unei mentalități antiumane, individualiste, rapace, își așteaptă încă dramaturgul. Un dramaturg lucid și responsabil, necruțător și iubitor, care să-i cunoască și să-i pună în față, ca într-o oglindă, marile calități și marile defecte, profilul lui de creator al marilor construcții al uriașelor baraje, de stăpân al materiei și al forțelor naturii, și, totodată abisul de cruzime, de viclenie și egoism, împotriva căruia trebuie să lupte cu tărie, cu furie, cu convingere, cu încredere. Umanism înseamnă în primul rând încrederea în om și în forțele sale. Iar principiul suprem al artei noastre, principiu călăuzitor al so-

cietății noastre, este umanismul”. □ În pagina dedicată *Cărții* citim cronică literară la Ion Brad – *Ecce tempus* de Șerban Cioculescu: „În *Ecce tempus* (E.P.L., 1968) domină stilul liric al conciziunii, al esențialității, al reculegerii, al vieții interioare. Semnificativ ni se pare modul de alegere al unora dintre poeme, din culegerile de altădată. Astfel, din *Cântecele pământului natal*, mai exact din ciclul închinat grozăviilor de la Auschwitz, poetul selectează în acest volum, dacă nu mă înșel, numai *Un ochi de apă verde*, a cărui putere deosebită de sugestie justifică deplin criteriul de eliminare din perspectiva maturității artistice. Patriotismul rămâne steaua de orientare a cântărețului, care descoperă însă, între alte motive – dacă se poate spune – ale acestui sentiment biologic ajuns la conștiință, pe acela intelectual. [...] *Ecce tempus* nu este numai un popas, prielnic privirii îndărăt, al maturității cronologice. Este mai ales o mărturie a unei împliniri artistice, o recompensă a statorniciei, a fervorii, a credinței în nobila misiune a artei”. □ Petru Comarnescu scrie despre *Antologie lirică* de Ronsard („Inițiativa, mai veche, a editurilor noastre de a prezenta cât mai masiv și în spirit științific operele clasicii își are o nouă reușită prin modul în care a fost prezentată *Antologia lirică* a lui Ronsard. Tipărită de către Editura pentru literatură universală, această antologie constituie un model de valorificare artistică și științifică a unui mare poet. [...] Lectura volumului este copleșitoare ca forță de sugestie, ca ecou contemporan al versurilor pe care le reunește. Din ce s-a tradus, nimic învechit, nimic opac sau plictisitor. [...] În studiul său, Alexandru Rally discută rezumativ problema obârșiei lui Ronsard, arătând că, pe lângă datele din elegia acestuia, se mai adaugă și unele amănunte din tradiția de familie a poetului despre originea-i danubiană”. □ Mihail Petroveanu semnează prezentarea volumului *Remember* de A. E. Baconsky: „Imaginile urmărite la Viena, Paris, Roma, Milano, Florența sau Veneția îi oferă un prilej de meditație asupra creației de valori estetice. Contemplația visătoare se retrage în aceste pagini în favoarea scurtării câtorva în fazele decisive ale confruntării trecutului cu prezentul, în perspectiva creșterii și descreșterii culturilor, a ciclurilor spiritului. Impresia, cu toată familiaritatea terenului sau tocmai din acest motiv, și în ciuda încărcăturii de senzații și asociații, este controlată îndeaproape, vreau să spun înscrisă într-un sistem de referințe. O ierarhie stabilă de valori și o viziune exigentă despre gravitatea actului creator îndrumă reacțiile produse de contactul direct cu marile focare de spirit ale unei Europe perene, identică cu sine în contrastele ei de temperament, de înfăptuiri și idealuri. Nu însă în bogăția, ineditul sau expresivitatea comentariului localizat constă interesul final al notațiilor europene ale lui A. E. Baconsky. Accentul reflexiilor cade pe neliniștea pe care patosul cantitativului și setea de nou o inoculează sufletului nutrit la cultul măsurilor calitative, al marilor opere. Baconsky nu admiră mai mult ruina decât întregul, precum odinioară Volney, și nici nu respinge, în numele întoarcerii rousseau-iste la natură, opera de civilizație materială. [...] Prin dominarea informației, acuitatea notației sensibile și rafinamentul interpretărilor, *Remember* se înscrie printre documentele de gândire și artă ale unui gen care, ilustrat strălu-

cit de un Odobescu, iar mai aproape de noi, de un Călinescu sau Ralea, cunoaște astăzi o veritabilă emulație”. □ Sorin Movileanu scrie despre volumul *Adam evadează* de Corneliu Omescu: „Atras de actualitatea imediată, îndreptându-și cu predilecție atenția spre momente de răscruce în evoluția personajelor – multe dintre ele aflate la vârsta elanurilor tinerești, dar și a primelor semne ale maturității – Corneliu Omescu configurează adeseori un proces de clarificare morală, de limpezire și împlinire a conștiințelor. [...] *Adam evadează...* ne relevă calitățile unui tânăr scriitor pentru care lărgirea semnificației problematicii abordate, aprofundarea într-o perspectivă filozofică mai adâncă a unor conflicte și destine ale contemporaneității ar putea însemna pasul spre o etapă superioară a creației sale”.

13 august

• [„Scânteia”, nr. 7793] Dragoș Vrânceanu semnează *Cititorul consacra marile valori literare*: „Contactul direct al publicului cu scriitorii se dezvăluie în puterea de difuzare și frecvență în mediul social al operei literare. Oricât ar exista opere literare care cunosc o bruscă popularizare și frecvență nemeritată, la o analiză atentă, acele opere ori se primează și decad repede din atenția publicului – care are dreptul său, cum îl au în fond și criticii calificați, să se înșele și să se lase sugestionat de aparențe – ori reprezintă un indiciu tematic și expresiv prețios, care, dacă nu potolește și satisface complet, stârnește totuși aspirațiile și dorințele literare cele mai legitime ale maselor unei epoci, constituind un indicativ valoros al drumului pe care trebuie să-l parcurgă în profunzime, cu mijloacele depline ale artei, talentele literare adevărate. Publicul se află totdeauna pe calea cea bună în receptivitatea operei literare, pentru că el nu-și propune altceva decât să înregistreze cele mai juste sensuri de interpretare ale sufletului său, rămas captiv incapacității de a se exprima la modul major. Această aparentă pasivitate a sa este însăși garanția sincerității receptive, critice. El nu are nici un interes «să-și fure căciula», să se amăgească. [...] Deci, marea mulțime a publicului cititor sesizează și consacră marea valoare literară. Cum s-ar putea închipui acest lucru, dacă masa ar fi considerată lovită de opacitate critică? Desigur, scriitorul, la rândul lui, face în mod firesc o operă de educare a gustului public, a facultăților de percepere a artei, de orientare și acuire a sensibilității și înțelegerii generale, prin generozitatea și abundența cu care răspunde așteptărilor. Criticul specializat sau profesionist trebuie privit, la rândul său, ca un mandatar al publicului. El, desigur, are, prin însăși funcția sa predominantă de critic, rostul de a avertiza pe cititori asupra realizărilor literare încă simptomatice, demne de atenție, îndeplinind un rol semnalizator, care poate fi dezmințit sau confirmat de evoluția literară, de extinderea socială și istorică sau de închircirea ecoului social și istoric al operei literare. Nu pot exista, decât în mod provizoriu sau fatice, două ierarhii ale producției literare, una a literaților și a criticilor și alta a publicului larg, pentru că acest lucru ar șubrezi fenomenul artistic în însăși natura lui. Criticii care se aplică cu exclusivitate în susținerea unor «experimente de laborator», în pofida lipsei lor de repercusiune

socială, sau chiar făcând din această lacună un titlu de merit al unor opere literare, nu săvârșesc decât un conformism patent, un conformism al inovației cu orice preț, antinomic naturii literaturii, ca orice fel de alt conformism. Inovația capătă forța ei adevărată atunci când e asimilată de conștiința publicului, când naște un contagiu sau un început de contagiu spiritual în public, pe urmele căruia critica literară dezvoltă și amplifică opera ei de exegeză, de interpretare multilaterală, de stabilire explicită și riguroasă, a valorilor fondului și formei creației literare”.

□•Apare știrea *Criticul Eugen Schileru a încetat din viață*: „Oamenii de cultură, iubitorii de artă din țara noastră au aflat cu îndurerare de încetarea din viață a criticului de artă, scriitorului și profesorului Eugen Schileru. Prin scrisul său substanțial și pasionat, prin cunoștințele sale multilaterale, prin studiile sale profunde și judicioase, el a constituit o prezență remarcabilă în cultura românească. [...] Membru al Uniunii Scriitorilor, al Uniunii Artiștilor Plastici, al Asociației Internaționale a Criticilor de Artă, Eugen Schileru și-a pus din plin talentul și cunoștințele în slujba progresului culturii României socialiste și a popularizării ei, în țară și peste hotare. Cultura românească pierde în persoana sa un talent prodigios și un militant neobosit, un om care a știut să dea ideilor avansate despre artă, forță de pătrundere, de modelare a sufletelor și a inteligențelor. El lasă în urma sa nu numai o amintire puternică, dar și o operă de preț în edificarea spiritualității moderne românești. Corpul defunctului se află depus în sediul Uniunii Artiștilor Plastici din Calea Victoriei nr. 155. Publicul are acces în zilele de marți, 13 august – orele 14-20 și miercuri, 14 august – orele 8-12. Adunarea de doliu va avea loc miercuri, 14 august 1968, ora 12, iar ceremonia înhumării la cimitirul Șerban Vodă”.

14 august

- [„România liberă”, nr. 7407] În raport cu volumele anterioare, *Poeme și Moartea ceasului*, Constantin Crișan analizează recent apărutul volum de versuri al lui Marin Sorescu, *Tinerețea lui Don Quijote*. Se arată că poetul își reinventează mereu discursul, fiindcă „marea lui pasiune” este „să construiască alegorii sau simboluri în lanț, în jurul cărora să divagheze superb”. Rezultă, astfel, poeme – fabulă, mai degrabă poeme metafabulă al căror mesaj, corespunde – în opinia cronicarului literar – în felul său straniu, ideologiei oficiale – un astfel de poem, „adesea întors pe dos, dintr-o violentă propensiune spre umor burlesc, trebuie interpretat în toată puritatea lui de atitudine civică”.

- [„Scânteia”, nr. 7794] Dan Deșliu semnează *Inscripții pe piatra de la răs-crucea veacurilor*: „Însemnată cu purpură în calendar, duminica trecută așază în conștiința oamenilor văii, piatra de hotar a unui veac de muncă – *Centenarul mîneritului industrial*: ce simplu sună cuvintele, înscrise pe insigna festivă – dar ce tumult de fapte clocotește în adâncul lor! [...] Duminică, sub soarele mijind printre norii de ploaie, conducătorii de partid și de stat au venit să aducă un omagiu vibrant eroilor muncii, de ziua lor, la ei acasă. Înșiruiți pe zeci de kilometri, de-a

lungul drumurilor de fier și de asfalt, mii și mii de familii de mineri din Livezeni și Vulcan, din Iscroni și Paroșeni, din Petroșeni, Petrila, Lupeni, Lonea au întâmpinat cu flori, cu cântece, cu ovații, cu fanioane roșii și tricolore și mai ales cu figuri luminoase oaspeții dragi ai Văii Jiului”. □•Și Zeno Vancea, maestru emerit ai artei, scrie despre această vizită în *Printre destinatarii și eroii operelor de artă*: „Dincolo de aspectele sărbătorești ale vizitei, aș vrea să relev caracterul de lucru al întâlnirilor din Valea Jiului, să-mi mărturisesc sentimentul că am asistat la un sfat al țării, captivat de sinceritatea și de spiritul de înaltă răspundere în care au fost discutate probleme deosebit de importante ale dezvoltării patriei noastre. Fără îndoială că în rândurile de față n-am izbutit să redau decât parțial gândurile și emoțiile pe care le-am avut în cursul acestei vizite. Eu nu sunt om de condei. Țin însă ca în încheiere să-mi exprim întreaga grațitudine pentru cinstea care mi s-a făcut, pentru atenția pe care conducătorii țării ne-o acordă nouă, oamenilor de artă, invitându-ne să participăm la asemenea momente vibrante și pline de adânci semnificații”. □•Dumitru Solomon publică *Relația dintre literatură și ideile filozofice ale epocii*: „Se pare că pretutindeni în lume critica este preocupată de conținutul filozofic al literaturii; s-au scris studii și cărți în acest sens, s-a polemizat și se polemizează pe tema relațiilor dintre filozofie și artă, s-au desprins și pozițiile extreme: critica de formație filozofică înclină să evalueze literatura în primul rând în raport cu conținutul de idei, fără interes pentru valoarea artistică, unii reprezentanți ai acestei categorii discutând operele literare ca pe niște lucrări de filozofie pură; la polul opus, critica de coloratură estetică neagă orice importanță pe care ar avea-o în literatură ideile filozofice, ba chiar consideră că prezența filozofiei aduce de cele mai multe ori un deficit de artă. Dacă literatura nu poate fi măsurată cu unitățile de măsură ale filozofiei și dacă ideile filozofice din literatură nu pot fi trecute la capitolul inutilităților acceptate, se impune totuși studierea serioasă a raporturilor dintre literatură și filozofie. [...] O literatură, dacă își cunoaște menirea, nu se poate dispensa de filozofie; cu atât mai puțin se poate întâmpla acest lucru în literatura epocii noastre de mare circulație a ideilor, de intensă agitație filozofică. [...] Literatura română contemporană își va distinge personalitatea în contextul european numai comunicând permanent cu valorile spirituale universale și afirmând la o mare altitudine artistică concepția noastră marxistă asupra vieții, structura morală și psihologică a poporului nostru. Ar fi însă neavenit, cred, să pretindem fiecărei poezii, fiecărei schițe, fiecărei nuvele să ilustreze un capitol sau altul dintr-un manual de filozofie. Literatura nu este filozofie și, ca atare, nu poate fi supusă rigorilor acesteia; ea dispune de infinite moduri specifice pentru a-și exprima filosofia și această diversitate, această polimorfie se cere a fi respectată. O literatură care se vrea a epocii sale trebuie să cuprindă, însă, dimensiunile spirituale definitorii ale epocii, să distileze filozofia ei, ideile ei, altfel este amenințată de desuetudine și perimare. Sensurile filozofice implicate artistic sunt inalterabile și se adaugă aceluia grăunte de eternitate la care aspiră fiecare scriitor serios”. □•Teodor Mazilu publică un nou *portret satiric*, cu titlul *O brânză de aur*.

15 august

• [**„Albina”, nr. 33**] Sub semnătura „Albina” apare *Ziua presei române*: „În fiecare an, în ziua de 15 august, ziaristi, împreună cu cititorii și colaboratorii lor, sărbătoresc Ziua presei române. Această zi prilejuiește, atât lucrătorilor din redacții, cât și tuturor cititorilor, emoția trecerii în revistă a drumului lung, glorios parcurs de presa noastră comunistă. [...] În documentele Congresului al IX-lea al Partidului Comunist Român se arată că cea mai de seamă îndatorire a presei, preocuparea ei centrală trebuie să fie reflectarea politicii interne și externe a partidului, a muncii eroice a poporului nostru pentru construirea noii orânduiri. Propagând în rândul maselor largi de cititori ideile și politica partidului, militând pentru dezvoltarea agriculturii noastre socialiste, pentru triumful normelor eticii comuniste în relațiile dintre oameni, popularizând tezaurul științei, literaturii și artei românești și universale, revista «Albina» se străduiește să-și aducă contribuția ei la înflorirea satului românesc contemporan, să redea cronica emoționată a acestor vremi de muncă creatoare și de împliniri. De Ziua presei românești, colectivul redacțional al revistei noastre felicită pe cititorii, corespondenții și colaboratorii săi, le adresează cele mai calde mulțumiri pentru propunerile și sugestiile făcute cu dorința îmbogățirii tematicii fiecărui număr, a redării cu și mai multă intensitate a imaginii satului românesc contemporan”. □•În *Nota de lector* Ion Mateescu scrie despre *Marin Preda: Intrusul*: „Marin Preda e unul dintre puținii noștri scriitori care are vocația tragicului. Ce este în fond, *Moromeții*, dacă nu o dublă tragedie a inadaptabilității unui anume tip de țaran? Și câte zguduitoare tragedii sunt consemnate în paginile romanului *Risipitorii*, prima sa operă care marca o ruptură cu un univers ce-i era pe deplin familiar și căruia părea să i se fi consacrat în exclusivitate. *Intrusul*, ultima carte a strălucitului prozator, încheie în filele ei tot un destin tragic, iar tragedia e, de astă dată, cu atât mai profundă cu cât eroul, junele bucureștean Surupăceanu, fiul unui mărginit, morocănos și cam agresiv vânzător de ciurele nu are de înfruntat adversitatea unor condiții neprielnice cu cât toate împrejurările par a favoriza realizarea sa pleneră. [...] Destinul individului nu coincide adesea cu cel social – acesta e mesajul romanului, un mesaj pe care nu-l putea transmite decât un scriitor de talia lui Marin Preda, dotat cu un acut simț al vieții și care nu se lasă înșelat de aparențe. Și care, tocmai de aceea, istorisind un destin tragic, nu face decât să întărească încrederea noastră în socialism și în victoria unei etici superioare, etică întruchipată de eroul cu destin tragic, care e un intrus printre cei aflați pe plan moral cel puțin cu o treaptă în urma sa”. □•Emilian Petrescu publică poezia *Patria*. □•Petru Vintilă semnează reportajul *Caraș-Severin*. □•În *Albina copiilor* citim *Un erou la 15 ani* de Nicolae Tăutu. □•În *Satiră și Umor* citim *Gestiune mixtă* de I. Andremir, *Bază cu autoservire* de V. D. Popa, *Critica* de Sadi Rudeanu și *Godacul* de Mihail Cosma.

• [**„Gazeta literară”, nr. 33**] Romulus Rusan deschide numărul cu articolul *Cehoslovacia sau o disciplină a libertății* prilejuit de vizita președintelui Repu-

blicii Socialiste România în Cehoslovacia: „Ceea ce se numește atât de poetic primăvara cehoslovacă aprinde în inimile noastre ale tuturor flacăra unei simpatii entuziaste. Idealurile socialiste care trezesc energiile cehoslovace, dându-le un nou avânt creator, o sevă și o strălucire nouă, se bucură în România de un sprijin unanim și de dragostea cea mai sinceră”. ■ *Temelia subterană*, articol semnat de Miron Radu Paraschivescu, aduce un elogiu mineritului și centrului minier Vulcan de lângă Lupeni: „Dintre toate marile aventuri ale omului, aceea a mineritului seamănă cu a navigatorului și a aviatorului. Fiindcă asemenea acestora, munca lui e legată de înfruntarea cu elementele, chiar cu două deodată: pământul și focul. Poate de aceea, în mitologia eroismului omenesc, munca și lupta minerului, simbolizate de Vulcan-Hefaistos, ocupă un loc însemnat, alături de Icar și Odiseu. Și oricât de convingătoare pare să fie interpretarea pe care ne-o dezvolta un amic, că numele centrului minier Vulcan, de lângă Lupeni, nu se leagă de zeul mitologic subpământean al focului, ci de acela mai terestru și pădurean al lupului, prefer să rămân la interpretarea antică a termenului Vulcan”. ■ Cu ocazia împlinirii a patru ani de la moartea lui Mihai Ralea, Radu Popescu scrie articolul *Locul lui Mihai Ralea*, exprimându-și dorința de a umple cum se cuvine golul lăsat de plecarea acestuia din lumea literară: „Și oamenii respectă încă acest scaun gol, acest loc ocupat... Dar locul trebuie marcat, și cum ar putea fi marcat, dacă nu prin cărțile lui, prin comentariul solid, competent și complet al operei lui, și, dacă se poate, chiar printr-un portret, viu, autentic, subtil și înțelegător, a cărui zugrăvire este o sarcină, deloc ușoară, a celor care l-au cunoscut bine, care au colaborat cu el, i-au fost prieteni, l-au iubit...”. ■ Perpessicius revine cu un nou episod din *Lecturi intermitente* (XXXV), scriind, de această dată, despre poezia lui Ion Bănuță: „O excelentă „predoslovie” gravată ca o tablă a legii, pune față în față cele două puteri – diavol și Dumnezeu – ce încă de la Geneză se înfruntă disputându-și întâietatea. Creațiuni ale poetului, primul, un «germen frumos al furtunii», iar al doilea, oarecum «Administrator al milei eterne», ele duc, prin ricoșet, când la Mefisto din Faust și când la «administratorul de literatură în funcțiune», ce Ion Bănuță continuă a fi – și cetitorul e încântat să surprindă în această antiteză și în felul cum ea e cumpănită, un izbutit joc epigramatic, ce trădează pe ironistul de rasă. Observația ar putea să surprindă, când vorbim de un poet hărțuit de probleme și de aspirații, atât de îndrăznețe, însă ea nu transpare mai puțin în anumite poeme ale volumului de față”. ■ *Cărțile săptămânii* sunt volume de versuri de Ion Gheorghe (*Vine iarba*) și Gheorghe Anca (*Invocații*). ■ Apariția ediției a III-a din *Istoria literaturii române – compendiu* – de G. Călinescu, este comentată de Adrian Marino, Aurel Dragoș Munteanu, Lucian Raicu. □ Adrian Marino observă: „Un fapt mi se pare capital: G. Călinescu operează în istoria literară cu judecăți de tip sintetic. Aceasta este originalitatea și metoda sa, linia de foc dintre construcție și compilație, structură și amorf, creație și colaborare hibridă, unitate reală și mitul „coordonării”. Situația este absolut limpede: există spirite analitice și spirite sintetice, acestea din urmă superioare celor dintâi, fiindcă în critică, în

istoria literară, în disciplinele spiritului, sinteza reprezintă o operație intelectuală calitativ superioară analizei”. □ Aurel Dragoș Munteanu, la rândul său, arată: „Călinescu a știut mai bine decât oricare dintre marii noștri înaintași faptul că critica și mai ales istoria literaturii reprezintă construcții artificiale, de natură intelectuală, pe solul empiric al operelor individuale. Ea nu se bazează nici pe impresii, nici pe gust, fiindcă gustul e o atitudine și numai cu atitudini am rămâne în stadiu primitiv, ci pe judecata riguroasă și temeinic fundamentată teoretic, la examenul căreia este supusă opera. Călinescu trece la lucru numai după o serioasă expunere de motive și va rămâne în general fidel planului inițial. Cu atât mai mult în *Compendiu*, operă de virtuozitate, pe care o bănuim polemică, voind să ofere contemporanilor ostili pilda actului critic în toată splendoarea și suveranitatea sa”. □ Lucian Raicu adaugă: „Multora li s-a părut, inițial că G. Călinescu brutalizează, violentează literatura, – n-au lipsit strigătele de spaimă, chemările drastice la ordine – pentru a se vedea, până la urmă, că el urmărește (sau că prin el se urmărește) un scop nespus de pașnic, o însoțire domestică, fecundă, creatoare, o «nuntă» legală, în toată regula, înjghebură a unei case trainice, firește nu perfecte, nu ideale, dar așezate, respectabile, cu un destin durabil. Intuițiile excepționale, dar și golurile *Compendiului*, ca ale oricărei opere călinesciene, se explică prin acest cult sănătos al faptei, al facerii. Ceea ce nu prezintă destule garanții în ordinea «creației» solide, pline de vitalitate este fie lăsat pe dinafară, fie, cu certitudine, subestimat, sau, cum se zice, nedreptățit. G. Călinescu rămâne fără rival în demonstrarea calității literaturii noastre vechi, și, în egală măsură a aceleia, mai recente, dar susceptibilă de a constitui o clasicitate. Rezerva, în schimb, cu care primește valorile noi, moderne, bănuite a fi produse neorganice, de imitație («dostoievkian», «gidean» au la el o ciudată, dar explicabilă nuanță peiorativă, spre deosebire de «homerice», «pantagruelic», «balzacian» etc.) e rezultatul acelei funcționări neîncrederi, caracteristice, în lucrul neînțelept făcut în tot ce-i pare a fi expresie a conștiinței în libertate. Pentru G. Călinescu doza de „artificial”, atât de mare în literatura secolului XX, era motiv îndestulător în pronunțarea verdictului de condamnare”. ■ Valeriu Cristea recenzează „*Scrieri*”- 19 de Tudor Arghezi: „Volumul *Scrieri* 19 cuprinde profiluri. Tipologia e comună: un parvenit care nu-și mai recunoaște amicii, un vizitator care nu știe să plece, un mare proprietar de imobile care devine revoluționar (la modul demagogic, bineînțeles) pentru că a dat faliment, un scriitor mediocru dar plin de veleități, un om politic burghez, cu pretenții nemotivate de nicio valoare, intrigant, impertinent, lingușitor etc. Ceea ce irită pe Arghezi e ascensiunea nulității, triumful imbecilului în cadrul instituțiilor burgheze. Pamfletele sale atacă formele fără fond și din acest punct de vedere scriitorul se află în plin maioreșcianism. Tehnica e aceasta: se enunță la început cu prefăcută bunăvoință o trăsătură de caracter, ce pare pozitivă, și se dezvăluie apoi, racila. Când schița e la persoana I efectul e mai puternic, căci personajul, care e de regulă un prost, își înregistrează singur defectele fără să aibă conștiința gravității lor, a consecințelor. Arghezi face caricatura unui tip și înfige în ea, ca în

vechile vrăji, toate acele sarcasmului său, ca să distrugă prototipul”. ■ Șt. Aug. Doinaș publică poemul în 7 părți, *Întâlnirea de la Bruxelles*. □ Șerban Miroiu realizează o recenzie cartea de amintiri a lui D. I. Suchianu, *Vedetele filmului de odinioară*, în articolul *Poezia cinematografului*: „Despre marii actori ai anilor 1920-1950, D. I. Suchianu vorbește – în acest excelent volum, cu numeroase analize și sinteze de mare finețe – nu numai cu dragoste, dar și cu secreta satisfacție că noi, cei din altă generație, nu am avut bucuria să-i cunoaștem. Dar, de fapt, nici autorul nu i-a cunoscut personal. Iar poezia cărții se clădește pe un mister: ni se povestesc amintirile lui D. I. Suchianu nu despre cunoștii, ci despre necunoscuții săi cei mai apropiați. În această lume, autorul, cu toată inteligența sa ascuțită, adesea răutăcioasă, nu descoperă nicăieri ridicolul”. ■ Octavian Barbosa scrie un scurt medalion despre membrul Uniunii Scriitorilor, *Eugen Schileru*: „Profesorul Eugen Schileru. Scriitorul distins. Criticul subtil și sever, dar decent și parcimonios în judecățile sale. Cititorul frenetic. Spectatorul entuziast. Omul. Dar înaintea tuturor, Profesorul. Căci Eugen Schileru a fost, în tot ce a făcut, în tot ce a gândit, a scris sau a vorbit, un profesor.”. ■ Dana Dumitru propune subiectul *Îmbătrânirea „caracterelor” dramatice*: „Când teoreticienii teatrului absurd și-au expus principiile, se putea presupune că ambiția lor de a evoca arhetipul ar întoarce dramaturgia spre clasicism. Eugen Ionescu, preocupat de disoluția personalității umane în contextul existenței sale absurde, nu dorea deloc să readucă domnia tipurilor diferențiate psihologic, ci să lucreze cu personaje-stări, reprezentând angoasa tulbure a morții, teroare clausturării, ratarea, spaima proliferării materiei sau neputința comunicării. Pentru Samuel Beckett, omul este mereu același și mereu incapabil de evoluție: el și-a uitat trecutul, nu-și cunoaște viitorul și trăiește doar un prezent terifiant, ceea ce literar se rezolvă prin dezintegrarea ultimelor reziduuri psihologice. O dată cu negarea categoriilor tradiționale de loc, timp, acțiune, limbaj, s-a produs și ultimul pas spre ceea ce s-a numit antiteatru: negarea personajului. Specializarea actorului a fost refuzată, spuneam, și de noile raporturi între public și spectacol. Arta spectacolului modern elimină somptuozițările de decor, rigurozitatea recuzitei. Scena se eliberează de detalii, iar actorul, concentrând asupra sa întreaga atenție a spectatorului, trebuie să complinească, prin toate mijloacele ce-i stau la dispoziție, funcțiile sugestive ce aparțineau altădată lucrurilor”. ■ Șerban Cioculescu este preocupat de *Lovinescu și simțul demnității*, drept pentru care publică, între altele, scrisoarea lui Lovinescu către Mihail Dragomirescu, critic la revista „Convorbiri literare” pe care s-a supărat că i-a refuzat publicarea unui articol. Cioculescu comentează, după ce expune contextul celor întâmplate: „Susceptibilitatea până la lacrimi este mărturia cea mai interesantă a acestor scrisori în care Lovinescu se analizează necruțător, ca viitorul său alter-ego, Bizu, din romanul cu același nume. Dacă privim sub latura ei serioasă deviza umoristică a lui Caragiale: „țal” (plata!), voi încheia subliniind că marele critic a plătit prea scump în viață spiritul său absolut de independență, colorar al simțului demnității. Cine a tranzacționat, a scăpat mai ieftin.”.

■ Constantin Noica revine *Din nou pe marginea caietelor lui Eminescu*: „Este simplu să spui de un creator că e un geniu, dar este și grav: riști să-l iei în serios peste tot. Așa i s-a întâmplat unei tinere alese, care, dincolo de feminitatea ei, a avut o intensă curiozitate intelectuală pentru Eminescu-geniu: lui Mite Kremnitz. În *Amintiri fugare despre Eminescu* ea mărturisește cum se aștepta să găsească în convorbirea cu el, lucruri «mărețe», «titanice», ca și expresia unor sentimente «nesfârșit de originale». Ea a avut norocul, pentru viața ei intimă, să nu le găsească; dar alții cred a le găsi. La fel cum un german spunea odată: „eu nu credeam în Dumnezeu, dar când am văzut că Goethe crede, m-am convins și eu” (ceea ce nici măcar nu e un adevăr, pentru Goethe, care avea o religiozitate fără religie, cum s-a spus), întâlnești mulți oameni, în scris ori în viață, care-și sprijină pe Eminescu toate platitudinile. E ceva groaznic să vezi că marii autori sfârșesc prin a fi invocați pentru marile platitudini ori micile idiosincrasii”. Noica trece apoi la *Caietele lui Eminescu*, arătând de ce merită să fie publicate: „Din caietele fostei haimanale sănătoase, care a sfârșit prin a fi, pentru unii, marele «geniu bolnav», înveți pe viu, ca de la un frate mai mare, sfânta neliniște sub care ești dator să trăiești, dacă nu-ți iei în deșert viața și înzestrarea. Căci funcția operelor mari nu e de a fi contemplate. Este de a naște alte opere mari sau măcar de a modela omenscul din tine. Iar de nu, funcția operelor mari este de a te face să-ți ceri scuze că exiști. De aceea trebuie editate caietele lui Eminescu.”. ■ Ștefan Roll face un portret picturului *Victor Brauner*: „Toată această lume de magie, de introspecție a subconștientului, de aventură spirituală, de stilizare a artei primitive, a folclorului, a constituit uluitorul său laborator, pictura lui. Sau, așa cum îl caracteriza un critic francez la moartea lui: «Totemizarea inconștientului parțial și colectiv, iată ce ne-a adus acest pictor în același timp inspirat și meticolos, care se identifica cu ceea ce el numea trei timpi: tot prezentul, misterul trecutului, enigma viitorului»”. ■ Madeleine Fortunescu traduce poemul *Visul meu* al poetului coreean Kim Sun Sen. □•Tașcu Gheorghiu traduce poeme din Robert Sabatier pentru rubrica „Atlas liric”. □•Constantin Țoiu trimite o scrisoare din Londra sub titlul *Piccadilly Circus*: „Ceva, fundamental, le lipsește acestor tineri care stau pe treptele de piatră ale fântâniei lui Eros, din piața Piccadilly, de unde a pornit mișcarea Hippy. Mișcare nu-i bine spus, mai curând Contemplație: o mobilitate pe care ei o vor interioară, și asta, foarte curios, tocmai în locul acesta unde odinioară se învârtă o moară de vânt”. □•Intitulându-și articolul *Iris Murdoch și goticul modern*, Mircea Ivănescu prezintă principalele creații literare ale scriitoarei: „Iris Murdoch este deci nu atât o scriitoare care a ales deliberat inactualul, cât o moralistă care discută cu gravitate – chiar dacă utilizând mijloacele vorbirii aluzive – situații grave și semnificative, în cea mai bună tradiție a prezențelor feminine în literatura anglo-saxonă”.

● [„Tribuna”, nr. 33] Timotei Terbancea *Cu puțină bunăvoință*: „În artă, cred unii, e posibil orice. Chiar în «arta» de-a sublinia și impune o valoare ... e posibilă, cu «puțină» bunăvoință, orice pledoarie, pe scara infinită a judecăților de

la pro la contra.[...] Fie că se cheamă G. Dimisianu (care nu demult vedea în schițele lui D. Țepeneag «un nou drum al prozei românești contemporane»; da, ați citit bine: un nou drum!); fie că au o reală înzestrare critică, dar se lasă furați de cuvântul găunos, fără acoperire estetică (este cazul tânărului critic Valeriu Cristea; a se vedea recenzia sa la volumul lui Vintilă Ivănceanu: *Cinste specială*, apărută în «Amfiteatru»...) – acești comentatori umplu lumea literelor de himere”. ■ Răspund la tema colocviului de la «Tribuna», *Continuitate și inovație*, următoarele personalități: Liviu Petrescu, Dan Culcer. □•Liviu Petrescu: Reflexivitate: „Mă gândesc, înainte de toate, la interesul lui N. Breban pentru realitățile abisale (pe care le circumscrie în romanul *În absența stăpânilor*) și la Augustin Buzura, ce se arată preocupat cu stăruință în a reda durata lăuntrică a personajelor sale ... citesc cu o imensă plăcere nuvelele lui Dumitru Radu Popescu sau Ștefan Bănuțescu sau Fănuș Neagu (ca să mă refer decât la scriitorii cu adevărat tineri). Și mulți alții au făcut deja în mod convingător dovada talentului lor nativ și a inteligenței lor artistice;[...] În prezent, se conturează un interes tot mai pronunțat pentru descriere ... a însăși substanțialității umane, a realităților esențiale; probabil că interesul cel mai puternic în această direcție l-a dat opera lui Marcel Proust și cea a lui Thomas Mann”. □•Dan Culcer: *Literatura lui «aici și acum»*: „Dacă ar fi să considerăm viabilitatea unor tendințe, probabil că am putea propune cu șansa de a nu greși literatura unui experimentalism existențial (cultivată de Marin Preda sau Al. Ivasiuc), psihologizantă sau intelectuală pe linia unui Camil Petrescu sau Mircea Eliade... Proza parabolică și ușor miticizată a lui D. Țepeneag, cu declarate surse onirice, pare întârziată și supusă pericolului imposturii și feciorelnicelor mimetisme... O literatură a lui «aici și acum» (în proză, desigur, dar și în dramaturgie), eliberată de toate ambiguitățile unui mod parabolic – mi se pare o experiență demnă de refăcut”. ■ Constantin Cubleşan scrie despre cartea lui Radu Boureanu, *Cocoșii de vânt*: „Simbolul cocoșilor de vânt domină într-un sens întreaga alcătuire a recentului volum, stabilind prin sugestia ideii generoase unitatea unei culegeri de poezii, altfel de o varietate tematică. Antiteza dintre realitatea perenă, dar minor-utilă, a cocoșilor de tablă ... și corespondentul lor caduc într-o dialectică socială a contemporaneității, ascunde o ironie disimulată, o persiflare galantă pe care Radu Boureanu și-o permite dublându-și atitudinea gravă din totdeauna”.

16 august

• [„Scânteia”, nr. 7796] Pe prima pagină citim despre *Vizita în Republica Socialistă Cehoslovacă a delegației de partid și de stat a Republicii Socialiste România*. ■ Sorin Movileanu realizează ancheta „în procesul creației artistice” *Investigația fenomenului social și a psihologiei individului*: „Este un fapt unanim recunoscut acela că orice operă literară reprezintă o reflectare cu mijloacele specifice artei a universului social și uman în mijlocul căruia scriitorul își desfășoară activitatea creatoare, o imagine a realității obiective filtrată prin prisma concepției

sale despre lume și viață. De bună seamă, o operă viabilă, de înaltă ținută artistică, nu se poate realiza fără o cunoaștere aprofundată a acestui univers, fără a-i înțelege procesele intime, atât de diverse și de complexe, fără a discerne semnificația evenimentelor sociale, ca și adâncul lor ecou în conștiințe. A absolutiza valoarea uneia sau alteia din direcțiile în care scriitorul trebuie să-și îndrepte investigațiile în elaborarea operei sale înseamnă a ignora tocmai specificul creației artistice. Se poate mărgini scriitorul la consemnarea imaginilor exterioare ale realității, ignorând psihologia personajelor, reacțiile lor interioare, este oare posibil, pe de altă parte, să înregistreze doar dialectica sinuoasă a proceselor psihice fără să le motiveze convingător prin multitudinea factorilor sociali, cu atât mai pregnanți în vremea noastră, cu cât procesele care au loc în societatea modernă sunt de o deosebită complexitate, având adânci repercusiuni în viața contemporanilor?"; la anchetă răspund: □ Ion Biberi, *Creatorul retrăiește după un indice propriu valorile timpului său*: „Artistul își elaborează opera prin reducere la un indice personal a unor realități complexe, situate în afară de sine. Numai această raportare a vieții sociale și a valorilor timpului la coeficientul său creator, numai strădania de a pătrunde în autenticul trăirilor intime ale contemporanilor săi dau creației artistice dimensiunea adâncimii, pulsația vieții. [...] Personalitatea artistică este deopotrivă reprezentativă pentru epoca, națiunea și societatea în care a apărut, dar și unică, profund originală, prin modul propriu în care răsfrânge atmosfera vieții spirituale. Rodul activității sale va avea astfel o semnificație deosebită pentru viața socială și culturală în care a apărut. Ca reprezentant al epocii și poporului său, scriitorul va crea o operă cu profunde ecouri în actualitate, prezentă în conștiința contemporanilor. [...] Rodul acestei permanente introspecții, conducând la elaborarea de noi valori, nu rămâne în limitele atelierului de lucru al artistului. Nevoia comunicării, a corespondenței directe și, pe cât se poate, totale, cu înțelegerea contemporanilor, cu universul lor de preocupări definește de asemenea psihologia actului artistic. Izvorâtă, prin valorile ei generale, dintr-o anumită ambianță, opera artistului, reclădind, după noi simetrii și după un dinamism propriu, aceste valori, reînviorează și dă noi impulsuri prin actul comunicării inteligibile atmosferei culturale în care a apărut. Condiția esențială a acestei înfăptuiri este însă de a nu se ignora nici una din trăsăturile ce individualizează ființa umană, de a-i înțelege cele mai intime procese și de a le justifica artistic prin totalitatea factorilor – sociali sau psihologici – care le condiționează. Iar într-o societate nouă cum este a noastră analiza psihologică trebuie să pună în evidență mutațiile psihologice petrecute în conștiința și viața oamenilor – izvor de artă adevărată.”; □ Vasile Rebreanu, *Evoluția eroului literar trebuie să fie motivată*: „Arta și, îndeosebi, literatura au cucerit noi terenuri în investigarea sufletului omenesc, au pătruns în zone necunoscute, nedefrișate, au aruncat mari sonde în adâncime, căutând să ghicească, să vadă nu numai idei, dar și să investigheze cele mai intime procese ale sufletului omenesc. Au căutat să le vadă în cauzalitatea lor, să le determine izvoarele (interioare și exterioare), să pătrundă în labirintul motivelor.

[...] Literatura nu poate face abstracție de social, fiindcă omul nu este abstract, fiindcă sufletul uman nu este o abstracțiune, fiindcă el nu trăiește într-un univers abstract. Dar, așa cum o literatură care să facă abstracție de investigația psihologică nu este de conceput, nici o literatură care să aibă în centrul său socialul reprodus simplist, netransfigurat artistic, nu se poate înscrie în sfera artei autentice. [...] Punctele de cucerit, everesturile care ne așteaptă, cred că trebuie să constea într-un spor de vigoare, de adâncire, în investigarea lumii interioare și exterioare; țelul nostru să fie cucerirea aceluia pisc cu mii de suprafețe, încărcat de semnificații profunde, pe care privindu-l din unghiuri diferite să capete alte dimensiuni; scaldat în lumina miezii să fie altul, în cea crepusculară ori a zorilor, altul. Vis care să aibă în interiorul lui clopotul fermecat, adânc și nemuritor al sufletului acestui neam, sunetul propriu al epocii generoase a socialismului, al realităților noastre, al vieții oamenilor care construiesc noua societate.”; □ Dumitru Micu, *Rostul literaturii este de a revela umanul*: „Dozajul celor două categorii se impune scriitorului de talent de la sine, în fiecare operă. Societatea e formată din oameni, raporturile sociale se exprimă în relații complexe între oamenii vii și ele angajează, în cele mai imprezibile moduri, întreaga existență a indivizilor, problematica lor cea mai intimă. Pe de altă parte, e literalmente imposibil a înfățișa expresiv lumea launtrică a omului fără a situa personajul respectiv în social. Anumite trăsături ale umanității își găsesc expresia pleneră în structura psihică a unor anumite categorii sociale. Rostul literaturii e de a revela umanul și numai scriitorul e în măsură să decidă în fiecare caz în parte unghiul din care are să proiecteze lumina asupra personajului. Cititorul și criticul urmează să se pronunțe după încheierea operei.”; □ Virgil Nemoianu, *Scriitorul selectează și ordonează faptele realității* („Poate forțez puțin lucrurile, dar aproape mi se pare că în literatura modernă lirismul individual, introspecția sunt mai curând «funcție» decât «scop» în sine. Funcția lor este de a fi prisma prin care se vor concentra toate razele, un centru unificator sau un fel de numitor comun care să asigure unitate priveliștilor sociale pe care le înregistrează ochiul și apoi pana pe hârtie, subiectivitatea analizei fiind în acest sens menită să selecționeze și să ordoneze faptele realității obiective. [...] Aplecarea atentă asupra universului se poate face pe căile cele mai diferite: importantă mi se pare atitudinea deschisă față de impresii, lucruri și fapte. La fel de importantă este apoi luciditatea cristalină a propriei personalități care le poate valorifica și înălța la înalte ranguri.”; □ Paul Georgescu, *Conștiința – oglindă a lumii reale*: „Conștiința a fost comparată adesea cu o oglindă a lumii reale și atare metaforă exprimă neîndoielnic adevărul: discuția poate începe însă din constatarea obiectivă că nici cei doi termeni ai comparației, nici raportul lor nu sunt statici, ci în mișcare dialectică. [...] Atitudinea reală a scriitorilor asupra fenomenelor sociale și politice (atitudinea absolută, indiferent de părerile scriitorului, de «artele sale poetice», de declarațiile sale etc.) rezultă nu din stilul artistic adoptat, ci – și aici apare necesitatea acțiunii critice – din sistemul său selectiv față de realitate. A dori să fii realist de tip zolist, analist psiholo-

gic, epic sau antiepic, comportamentist, fantastic sau fantast etc. e o simplă atitudine metodologică ținând de calitățile specifice ale scriitorului sau pur și simplu de lesne trecătoarea modă artistică (ziceam cam pendulatorie). Ceea ce contează pentru criticul marxist (dincolo de atâtea lesnicios trecătoare conflicte subiective) este în primul rând înțelegerea raportului cu lumea, operat prin dialectica selecției – ce se reține, ce se ignoră – și care provenind uneori din tainice relații obiectiv-subiectiv constituie conținutul real al operei, atitudinea adevărată a scriitorului. Cât privește stilurile artistice, putem avea preferințe fără a transforma o singură modalitate în unicul mod de reflectare reală a societății. Apoi, nici o modalitate nu asigură aderenților ei talent”.

● **[„Contemporanul”, nr. 33]** Cu titlul *O vizită frățească* este anunțat faptul că „Delegația de partid și de stat a țării noastre, în frunte cu tovarășul Nicolae Ceaușescu, a sosit în Cehoslovacia. [...] Cu acest prilej va fi semnat noul *Tratat de prietenie, colaborare și asistență mutuală* între cele două țări, act de mare însemnătate, care va ridica pe o treaptă nouă, superioară, raporturile bilaterale româno-cehoslovace, va da expresie năzuințelor comune ale poporului român și poporului cehoslovac de a adânci și consolida, pe temelia de granit a idealului socialist, a marxism-leninismului, legăturile și schimbul reciproc de valori materiale și spirituale. [...] Poporul nostru a urmărit cu caldă simpatie acțiunile ample întreprinse de Partidul Comunist Cehoslovac în direcția perfecționării aparatului de stat, a democratizării vieții, a creării aceluia climat, generos și bazat pe înaltele principii etice ale socialismului, apt să favorizeze în cel mai înalt grad dezvoltarea multilaterală a individului și societății.” □ În comunicatul tipărit în se insistă asupra dreptului de autogovernare pentru fiecare stat, indiferent de orientarea ideologică: „Nimic nu poate da cuiva din afară dreptul să intervină în treburile interne ale altui partid, ale altei țări frățești.” ■ Un posibil articol protocronist *avant la lettre* îi aparține lui Dan Zamfirescu, *Mesajul culturii românești*: „Care sunt trăsăturile care ar putea defini un mesaj al culturii românești în configurația politică și spirituală a lumii contemporane? [...] O primă trăsătură ni se pare a fi tocmai *disponibilitatea pentru universal*, capacitatea de a intui *structuri universale* în realitatea istorică și culturală trecută, și de a trăi, ca al său, ca o necesitate interioară, de autodefinire și autoafirmare, fenomenul universal contemporan. Certitudinea noastră este că, astăzi, cultura română dispune de cea mai mare libertate interioară față de vechile structuri, fiind tocmai de aceea adecvată să adere la elaborarea structurilor noi. [...] Cultura română ocupă o poziție specială în cadrul continentului european. [...] Ea nu este prizoniera unui «veac de aur» plasat în secolul al XV-lea, al XVI-lea sau al XVII-lea. [...] Pentru noi, Occidentul și Răsăritul sunt două realități interioare, constitutive *ab initio*. Noi nu mergem în Europa, noi suntem în Europa, fie în Apus, fie în Răsărit. Casa noastră intelectuală este *întreaga* Europă.” ■ Nicolae Manolescu se oprește la culegerea de proze scurte *Zbor jos* de Nicolae Vealea (E.P.L., 1968), arătându-și scepticismul: „Am ezitat, mărturisesc, să scriu despre volumul lui N. Vealea,

fiindcă mi-am zis că orice prozator, cât de talentat, are dreptul la o carte slabă. Însă slăbiciunile nu sunt noi și unele chiar erau previzibile, mai fiindu-i semnalate autorului. N. Velea reprezintă nu numai cazul unui scriitor (nici n-ar fi primul) care întârzie să confirme un debut ieșit din comun, dar, mai ales, pe acela al scriitorului risipitor cu darurile sale. Puțini, poate nimeni altul, nu dă în aceeași măsură ca N. Velea impresia unui talent virtual remarcabil, rămas, aproape mereu, neacoperit de ceea ce scrie. În *Zbor jos*, calitățile acestei proze sunt mai în stare pură decât oriunde: ceea ce se comunică la urma urmelor de foarte fine mijloace de prozator ne lasă indiferenți.”

17 august

● **[„România liberă”, nr. 7410]** În articolul omagial *100 de ani de la nașterea lui Ion Păun Pincio*, Teodor Virgolici amintește detalii semnificative ale biografiei acestuia – ca urmare a călătoriei la Roma, în 1893, își adaugă, la numele propriu, denumirea parcului Pincio din capitala Italiei, celebru prin statuile lui Victor Hugo, G. G. Byron ș.a., duce o viață de privațiuni, orfan de tată, și moare de timpuriu, la 26 de ani. Colaborează cu articole la publicații precum „Drepturile omului”, „Contemporanul”, dar și la „Literatură și știință”, „Evenimentul literar”, „Munca”, „Lumea nouă” etc. În ceea ce privește poezia, Ion Păun Pincio anticipează, crede istoricul literar, inflexiunile lirice bacoviene, prin „tonul elegiac, dezvoltat și dramatic”, care are la bază o „stare de spirit reală și o reacție sufletească sinceră”, determinate de „inaderența poetului la aspectele negative ale societății”. Ca și în proza sa, Ion Păun Pincio exprimă poetic „durerea celor mulți”, asociind osmotic „stările afective mărturisite metaforic” și „realitatea dezolantă care le-a generat”. Prin opțiunea sa ideologică, Ion Păun Pincio face parte din grupul poezilor de la „Contemporanul”, alături de N. Beldiceanu, C. Mille, A. Bacalbașa sau Sofia Nădejde.

● **[„Scânteia”, nr. 7797]** Pe prima pagină citim: *Într-un cadru solemn, la Praga s-a semnat Tratatul de prietenie, colaborare și asistență mutuală între Republica Socialistă Cehoslovacia și Republica Socialistă România*, o reînnoire a tratatului semnat în 1948. □•Citim versuri semnate de: Ion Horea (*Știu*), George Dan (*Aerul vieții*), George Alboiu (*Pas în câmpie*).

● **[„Cronica”, nr. 33]** Numărul se deschide cu editorialul acad. Emil Pop despre „zona abisală a vieții”, de care se ocupă biologia moleculară. □•Istoricul Gh. Buzatu denunță, într-un interviu, regimul preferențial al unor cercetători care au nevoie de arhivele Ministerului de Externe, ca și împrumuturile acordate personal ale unor dosare de interes public (*Arhiva în sprijinul cercetătorului*). □•Merită semnalate și paginile de arte, cu contribuții în domeniul spațiului pictural (George Popa), sau cu recenziile unui album Pallady semnat de Raoul Șorban. □•Corneliu Sturzu continuă seria de articole consacrate poeziei. Ajunge cu scurta lui istorie a poeziei românești moderne la anii 1950, despre care scrie: „deceniul cinci însă a scos poezia românească din acest cadru estetic, admis deja anterior,

plasând-o pe câteva coordonate dacă nu absolut restrictive, în orice caz insuficiente pentru recunoașterea ei în ceea ce trebuie să fie, într-adevăr.” Dar, continuă autorul, reîntoarcerea la real a avut și efecte benefice. „Ceea ce caracterizează poezia acestei perioade este o fascinație a vizibilului, o voluptate în fața lucrului concret, a pitorescului sau, dimpotrivă, a hidosului pentru exprimarea cărora nici un procedeu – vechi sau nou – (dar mai ales vechi, pentru că poeții nu mai au vreme să inventeze altele noi) nu este de neglijat.” Pentru a-și justifica titlul, Sturzu se oprește la poezia lui Labiș și vorbește despre „revitalizare”. □ În paginile de literatură, se pot citi poeme de Dimitrie Costea, o schiță de Alexandra Târziu și o misivă scurtă a lui C. Hogaș către junimistul C. Meissner. □ O recenzie pozitivă scrie Gheorghe Drăgan la volumul de poezie *Monada*, semnat de Cezar Baltag (Editura pentru Literatură, 1968). Totuși, criticul atrage atenția asupra primejdiilor poeziei filosofice a lui C. Baltag: „fortarea fanteziei deci și a gândului și a expresiei poetice, către porțile austere ale absolutului filosofic, în detrimentul « inimii », a ceea ce ține de concretul sensibil al ființei.” ■ Un text polemic semnează Adrian Marino în *Ierarhiile consolidate*: este vorba despre un soi de încremenire în ierarhie a unor mari scriitori și critici. Marino pornește de la respectul exagerat pe care-l inspiră Tudor Vianu în raport cu Călinescu, Lovinescu și Maiorescu, ultimii trei criticați, primul niciodată. Vianu esteticianul ar fi, în opinia lui Marino, un „eclectic”. Pricina supărării sale este prefața lui Ianoși la *Estetica* lui Tudor Vianu (ediția din 1968) acolo unde multe nume sunt omise (Dragomirescu, Ralea) și oferă apoi un alt exemplu: omisiunea lui Macedonski dintre marii esteți ai secolului al XIX-lea, tot din cauza, scrie Marino, a „ierarhiilor” pe care absența spiritului critic le „consolidează”. ■ O dublă semnătură la cronică literară: Corneliu Ștefanache și Zaharia Sângeorzan scriu despre volumul al II-lea din sinteza colectivă *Istoria literaturii române*, iar comentariul este general negativ: de la critica abordării sociologice care o domină pe cea estetică, autorii ajung la reproșuri generice de didacticism, de banalitate a formulărilor, de neasumare a judecăților de valoare și a responsabilității unor încadrări care să nu fie îndatorate altor autori și altor lucrări. Totul sub alibi științific, adică „obiectiv”, nejustificat. Lipsesește și sinteza, în locul căreia avem o „explicare”, respectiv o descriere a „ansamblului curgător” al perioadei aflate sub reflector, literatura română de până la 1848. Mereu, comparațiile cu sinteza lui G. Călinescu fac din tratatul comentat o rudă mai săracă a acesteia. □ La rubrica *Fragmentarium*, Const. Ciopraga vorbește despre *Caracterul național și universal al culturii*, într-un text în care, alături de ideea cunoscută a raportului dialectic dintre național și universal apare aceea a unei „universalizări” instantanee a naționalului în era mass-mediei. Sunt apreciate pe scurt cultura italiană și cea norvegiană ca ilustrări ale unor atitudini geo-culturale, ele însele un soi de tipuri ideale (meridional versus nordic) care însă nu sunt discutate la rândul lor. Nici măcar conceptul de național nu apare clar reliefat în afirmații de genul „cunoașterea unor aspecte din cultura chineză sau din cea persană (...) a provocat un adevărat entuziasm. Carac-

terul național frapant le deschidea drum spre universalitate.” □ În cadrul anchetei revistei, Ion Pascadi subliniază importanța conceptului în orice discurs cu pretenție de științificitate, ca de pildă estetica. Și aici, sunt criticați acei esteticieni marxiști care „nu și-au ales nici până acum perspectiva proprie, așteptând, conform unor practici demult depășite, să primească « indicații »”.

● [„Flacăra”, nr. 34] *Poezie și vacarm* se intitulează nota lui E. Roșianu, în care descrie, neplăcut impresionat, lansarea volumului *Oamenii, visele...* de Tania Lovinescu la librăria «M. Sadoveanu» din București. ■ La rubrica *Literare*, G. Dimisianu recenzează *Istoria literaturii române (compendiu)* de G. Călinescu. „Față de ediția mare, *Compendiul* înseamnă, așadar, pe lângă o sinteză a materialului, și o radicalizare a viziunii: nemaivând prilejul să se ocupe de anecdotică biografică, concentrând la extrem analizele sociologice și psihologice, caracterizările morale ale autorilor și încadrările în epocă sau în peisajul geografic, *Compendiul* va reține numai aspectele artistice viabile ale dezvoltării literare, numai acele porțiuni din activitatea unui autor (uneori doar câteva versuri!) care întru-nesc sau măcar tind spre condiția estetică. A rezultat dintr-o astfel de concepție o lucrare care se dispensează de orice fel de aparatură documentară, nevoluminoasă, dar cât de vie, reprezentativă în cea mai deplină măsură pentru valorile durabile ale literaturii române, edificatoare asupra contribuției noastre în concertul european.” □ În cadrul rubricii de *Film*, Magda Mihăilescu realizează un interviu cu Gheorghe Vitanidis unde, sub titlu *Cinci minute înainte de primul „Motor”*, se discută despre filmul *Răutăciosul adolescent*, ce urmează a fi realizat după un scenariu de Nicolae Breban. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, se publică o notă despre „o lucrare care se anunță a fi de o mare utilitate în cunoașterea realităților economice, politice, sociale, culturale din țările române”, *Călători străini despre țările române*. □ Secțiunea de *Teatru* conține o notă despre spectacolul *O casă onorabilă* de Horia Lovinescu, pus în scenă la Teatrul de stat din Constanța. Tot în cadrul acestei rubrici este semnalată apariția unei noi piese de Aurel Baranga, *Travesti*, „o frescă elocventă și comică a lumii de teatru”.

● [„Lucefărul”, nr. 33] Articolul *Scriitori și critici* semnat de Eugen Simion propune cititorilor a medita la chestiunea specializării criticului care, de cele mai multe ori, este și greșit pusă, și greșit înțeleasă, căci redactarea unui „studiu mai întins” sau a unei monografii despre un scriitor nu se află, decât arareori, în relație directă cu specializarea. Totuși, se arată în articol, „Nici o ediție nouă nu va ocoli de aici înainte numele comentatorului și generații în șir trebuie să străbătă, pentru a ajunge la spiritul adevărat al operei, purgatoriul unei prefete iscălite invariabil de același nume. Se creează astfel, o legendă și în fața ei critica veritabilă se află dezarmată. Orice rezervă față de o carte proastă scrisă de un specialist promovat pe această cale trezește cel mai viu protest. Argumentul hotărâtor e acela că, în astfel de chestiuni complicate, criticul n-are competența necesară: n-a văzut documentele, n-a cercetat în amănunt foile vremii! Pentru a-ți da seama, așadar, că analiza unei nuvele de Galaction e cât se poate de plată și că specialis-

tul în cauză n-a împins cu nici o silabă înainte interpretarea estetică a operei, ar fi necesar să retranscrii certificatul de naștere și să controlezi, punct cu punct, testamentul scriitorului! Altfel, totul e pierdut, opera ne rămâne inaccesibilă și numai specialistul înțelege cum se cuvine subtilitățile literaturii, deoarece el singur deține cheia documentației”. Astfel se ajunge la paradoxul de a exista „mai mulți specialiști în literatură decât critici propriu-ziși”. După Eugen Simion „specializarea” este condiția „elementară a criticului” la care se adaugă o adevărată „erudiție literară” împletită cu un „simț acut de percepție a valorilor”, „capacitate incontestabilă de expresie” și a formulării unor „idei fundamentale”. „Cine are, pe scurt, și talent, adică vocația de a intui și de a justifica estetic valorile, în afară de cunoștințe fundamentale despre literatură, e un erudit autentic și, dacă nu simte banalitatea termenului, poate să-și zică și specialist. Oricum s-ar numi, e însă critic și, încă o dată, specializarea nu e un grad ce se câștigă printr-un act eroic, ci o condiție liminară de existență spirituală”. Pe de altă parte, E. Simion pune în seama criticii evidențierea unei creații „de raftul doi”. „Neignorând importanța cercetării oneste și regretând în chipul cel mai profund absența bibliografiilor, să observăm că un scriitor mai puțin cunoscut și, deci, mai puțin citit, are nevoie mai mult decât oricare altul de un spirit critic viu, de o privire estetică pătrunzătoare, pentru a trezi interesul pentru ceea ce e durabil și esențial în opera lui inegală, atinsă de vreme. Efortul critic e, considerabil mai mare și dificultățile ce-i stau în cale mai greu de trecut pentru că trebuie să înfrângă o judecată consolidată de timp. Există o tehnică a criticului de a scoate o operă din uitare și aceasta ține de forța lui de invenție. Despre Gârleanu, Brătescu-Voinești, Sandu-Aldea nu se poate scrie oricum și, dacă lăsăm la o parte studiile de pură istoriografie (oricând de stimat, de sunt făcute cu onestitate) observăm că pentru a le impune cu adevărat valoarea lor literară, atât cât este, nu se poate scrie decât de la o anumită treaptă critică în sus. Un comentariu mediocru nu scoate niciodată o operă și un autor din neantul uitării: nu reușește decât să i-l prelungească. Sihleanu, comentat de Călinescu, e mai fascinant, mai viu esteticeste decât un poet, să zicem D. Anghel, cu mult peste valoarea celui dintâi, dar rău prizat de o critică uniformizatoare”. E. Simion oferă și alte exemple pentru a-și convinge cititorul de adevărul celor afirmate. „Gala Galaction, Agârbiceanu, Goga, M. Sadoveanu, ca să luăm exemplele ce ne vin întâi în minte, nu au prețuirea estetică pe care o merită și, lăsând la o parte inerția cititorului, să vedem, aici, insuficiența criticii, „mofturile” pseudo-specialistului. S-a discutat cazul operei lui Sadoveanu de care critica de azi se apropie cu prudență și pe căi ce nu duc totdeauna la straturile spirituale, esențiale, ale prozei. [...] Puterea prejudecăților e aici atât de mare încât mai tot ce se scrie ia forma unor omagii lirice. Omagiul adevărat al criticului e însă analiza și, chiar severă, aceasta consolidează mai mult valoarea operei decât un articol encomiastic și sentimental. Vrem, adică să spunem că singura formă de prețuire a criticului e exegeza dreaptă și competentă. [...] La Sadoveanu se prețuiește îndeosebi simțul naturii, sub forma, în fapt, a descripției lirice și se ignoră ceea ce se ascunde în

această colosală percepție a fenomenelor vitale: conștiința unei ordini secrete în univers. De aici prejudecata de a-l socoti prozator calofil în nici o legătură aproape cu spiritul modern anxios, demitizant. Adevărul e că sentimentul abisal nu-i lipsește lui Sadoveanu și întreaga lui epică mitologică e în fapt, o utopie modernă, gravă și neliniștită de condiția omului în univers. Nici Goga nu e citit totdeauna cum trebuie. E îndeobște judecat ca poet civic, monografist liric al satului ardelean. Acest mare poet are însă și o reprezentare cosmică, metafizică pe care G. Călinescu a numit-o într-o singură propozițiune, e drept memorabilă. O interpretare critică ce vrea să descopere un alt Goga decât cel știut și admis de toată lumea trebuie să pornească de la intuiția unui liric care smulge evenimentului partea lui de istorie și atitudinii existențiale simbolul ei metafizic. Se va vedea atunci că profetismul social intră în poezie pe această aripă nevăzută, misterioasă, făcând, în acest chip dovada că se poate uni, în lirică, metafizicul cu socialul, transcendentalul cu existențialul”. ■ Sub titlul *Cronică fantezistă*, apare în „Luceafărul” un dialog cu Mircea Eliade realizat de Marin Sorescu la Paris. Istoricul religiilor spune: „Este drept că în ultimii douăzeci de ani m-am concentrat mai ales asupra cercetărilor de istoria și filozofia religiilor. Am putut astfel publica 15 volume și altele sunt în pregătire. Dar, *trebuie* să precizez, că multe din aceste opere scrise și publicate după 1948 la Paris, au fost concepute sau începute în țară. *Traité d'histoire des Religions, bunăoară*, tipărit la editura Payot în 1949 și tradus astăzi în 9 limbi, cuprinde în esență câteva cursuri pe care le-am ținut la facultatea de litere din București prin 1934-36. Pe de altă parte, trebuie să adaug că m-am considerat și mă consider încă, în primul rând scriitor român. Nu cred că a fost an, din 1940, de când am părăsit țara, și până astăzi, în care să nu fi scris măcar o sută de pagini în românește: eseuri, nuvele, romane și, acum în urmă memorii. Evident, comparate cu producția mea literară din țară, aceste câteva mii de pagini nu impresionează. Dar cred că printre ele se găsesc, hai să le spunem, capodoperele *literaturii* mele. În primul rând, romanul *Noaptea de Sânziene*, apărut în traducerea lui Alain Guillerrou sub titlul *Forêt interdite* (Gallimard. 1955). E o carte ambițioasă și de mari proporții (aproape 1500 de pagini dactilografiate) în care cred că am reușit să îmbin cele două *tendințe*, prezente de la început în creația mea literară – epicul pur, pe de o parte, iar pe de altă parte, semnificațiile absconse, simbolice, ale evenimentelor istorice. De altfel, *Noaptea de Sânziene* se leagă de multe din cărțile mele de istoria religiilor și filosofie, pentru că în centrul ei se află problema Timpului. [...] *Noaptea de Sânziene* este cel mai bine scris din toate romanele mele, e scris într-o limbă românească pe care, din păcate, o cam *neglijam* în tinerețe. În afară de acest roman masiv, am mai scris multe nuvele. Un volum a apărut acum câțiva ani la Madrid, și altul va apare în curând. Vreau să-ți citez doar *La Țigănci*, nuvelă în care adesea sunt *ispitit să văd* capodopera mea literară. În sfârșit, lăsând la o parte nu numai un mare număr de eseuri și studii critice, și un *Glossarium* (urmare la *Fragmentarium*, publicat în 1942) de multe sute de pagini, și un *Jurnal* de câteva mii de pagini care își are interesul lui,

pentru că am cunoscut mulți oameni și am fost martorul multor evenimente istorice (bunăoară, bombardamentul Londrei din toamna lui 1940). O altă operă literară de proporții este Autobiografia mea. Primul volum a apărut acum un an la Madrid, cu subtitlul: *Mansarda*. Este povestea copilăriei, adolescenței și a anilor de studenție, în mansarda casei părintești din strada Melodiei nr.1, până în toamna lui 1928, când am plecat în India. Alte două volume sunt scrise, ducând povestea până în martie 1940, când am fost numit consilier cultural la Londra. Câteva fragmente au apărut în revistele românești din Occident”. Rugat să comenteze succesul și influența lucrărilor de istorie religiilor și de filosofie, M. Eliade precizează: „Tot ce pot spune este că toate aceste cărți au fost excelent primite de critici, că au fost în continuu retipărite și continuă să se retipărească în franceză, limba în care au fost scrise și că au fost traduse în unsprezece limbi, printre care japoneza, poloneza, neo-greaca, și toate limbile scandinave. Concepțiile pe care le-am apărut s-au impus astăzi în lumea întreagă [...]. Voi încerca să le expediez măcar în Biblioteca Academiei. [...] Și tot pe temeiul lucrărilor mele științifice mi-a fost acordat titlul de *Doctor honoris causa* de către Yale University și am fost ales membru al Academiei Americane”. Mircea Eliade își dezvăluie, la final, proiectele: Lucrez concomitent, la trei cărți capitale începute cu mulți ani în urmă; o *Istorie a Religiilor*, din preistorie până la Nietzsche, care ar trebui să fie *opus magnum*, să încununeze o activitate de aproape 40 de ani; o *Istorie a religiilor primitive* pe care o scriu în englezește; și *De Zamolxis à Gengis – Khan, o istorie comparată a religiilor și credințelor populare din Dacia* (și în această lucrare încerc să utilizez materiale folclorice, alături de cele arheologice, pentru înțelegerea credințelor religioase arhaice). Cu oarecare noroc, aceste trei cărți ar putea fi încheiate în patru-cinci ani. Deocamdată, a apărut la New York și Londra o lucrare de 640 de pagini: *From Primitives to Zen*, iar la primăvară va apărea la Chicago o carte de metodologie a *Istoriei religiilor*. Din nefericire, ca și în tinerețe, nu mai pot scrie literatură acum când am răspunderea celui, mai mare departament de Istoria religiilor din Statele Unite, decât în vacanțele din vară. Voi completa *Autobiografia* și sper să termin un mic roman început cu mulți ani în urmă” ■ Redacția își propune să atragă atenția asupra necesității editării a unui corpus al literaturii române afirmând că „tipărirea unor serii complete ale literaturii noastre” nu este doar un act editorial, ci un act de cultură. „Exista la noi, în momentul de fata, doua tipuri mai răspândite de ediții: edițiile curente (în Biblioteca pentru toți și în alte colecții, sau pur și simplu fără nici un nume de serie) și edițiile așa-numite critice, care s-ar apropia de ideea «seriilor». Și unele și altele păcătuiesc prin caracterul lor extrem. Primele nu pot fi de folos specialistului, lipsite cum sunt de aparatul critic necesar sau, de multe ori, chiar de garanții științifice. Cele din urma ridică alcătuirilor dificultăți explicabile de redactare și, din această cauză, apariția lor se întinde pe ani și ani, uneori pe decenii. Articolul semnat de redacția „Luceafărului” mai atrage atenția asupra altui aspect: „Alcătuirea edițiilor (complete sau curente) au foarte puțin în vedere acel principiu valo-

ric, de impunere în primul rând a operelor capitale ale literaturii. E semnificativ pentru lipsa unui plan exhaustiv de lucru că majoritatea scriitorilor care se bucură de o ediție definitivă sunt scriitori de mâna a doua sau obscuri cu totul. Într-o măsură, faptul se explica prin greutatea mai mari pe care le pun scriitorii importanți sau cu operă diversă și intimă. Nimic nu scuză însă incertitudinile de program ale editurilor, care nu numai că nu stimulează pe cei dornici să se consacre edițiilor de mari scriitori, dar și-au făcut parcă o specialitate din a da pe piață ediții de scriitori mărunți. Revista noastră își propune să revină, cu alta ocazie, asupra problemei pe care scriitorii mărunți o reprezintă prin întâietatea pe care o au (ce mai comoditate !) în privința tipăririi. [...] În vreme ce publicarea operelor complete ale lui Rebreanu întârzie, ne putem bucura de prezenta lui Panait Cerna în Biblioteca pentru toți. Din Nicolae Iorga, după cum s-a semnalat și în alte reviste, au apărut câteva «culegeri», alcătuite, firește, de altcineva, și ni se promite *Istoria literaturilor romanice*. N-am vrea acum, ca reacție la aceasta ciudată stare, să aflăm că vom avea parte de o ediție critică și completa a lui N. Iorga fiindcă nu putem aștepta până în anul 2000. N-ar fi mai normal să se înceapă cu începutul: cu operele capitale, înaintea celor neînsemnate, pe de o parte, iar pe de alta, cu toate cele indispensabile, neignorând însă seria completă? Același lucru e valabil și pentru alții, pentru E. Lovinescu, în primul rând”. Angajându-se să publice „intervenții pe această temă” a editării operelor scriitorilor fundamentali, „Lucefărul” observă că între această acțiune și educație există o legătură directă. „Am atras atenția asupra nesatisfăcătoarelor «opere alese». Dar cele critice sunt adesea mai mult fastidioase decât serioase, iar cele curente repetă nu numai calitățile, dar și greșelile unor ediții anterioare. Nu avem motive să ne încredem absolut nici în unele, nici în altele. Criteriile unei ediții critice par a nu fi puse la punct. [...] Editorialul nostru nu vrea să fie decât un preambul. Poate că vom găsi ecoul așteptat și vom determina un interes mai mare pentru o problemă vitală a culturii”.

■ Fănuș Neagu, fragmentul *Cucuveaua albă* din romanul *Satul hoșilor de cai*.

■ Leonid Dimov scrie *Dostoievski în 3 personaje*, respectiv despre Svidrigailov din *Crimă și pedeapsă*, Versilov din *Adolescentul* și despre Feodor Pavlovici Karamazov. Motivul alegerii acestora este: „Ivirea lor, deși firească, proiectează asupra celor trei romane o lumină neașteptată, apocaliptică”. Feodor Pavlovici „manifestă un curaj nebun în fața populației de monștri de dincolo, în fața furcilor infernului”, Versilov ocolește, în întreaga sa existență, să „lupte cu destinul”, fiind „un personaj de seamă pe care Dostoievski nu-l omoară, nu-l bagă în temniță, nici în ospiciu, dimpotrivă [...] îl trece peste pragul neîmplinirilor într-o zonă de beatitudine, de lumină irizată în amintiri”. Svidrigailov, „acest personaj uriaș”, „proiectează o umbră fantastică nu numai asupra întregii opere dostoievskiene, ci și în afara ei”.

■ *Cosmologia jocului secund* de Basarab Nicolescu atrage atenția și lui Mihai Ungheanu care publică o cronică literară menită a evidenția mijloacele utilizate în „clarificarea conceptului de poezie” de autorul ce se „bizuie pe prestigiul cucerit” al unei creații „de mare ecou”. Îl

interesează ce cronică și în ce măsură „matematicianul în postură de critic va comunica cu obiectul analizelor sale, dacă se va așeza într-un unghi propriu receptării acestuia”. „Reacția criticii la *Cosmologia Jocului secund* stimulată și de tonul polemic al autorului, care respinge pe majoritatea exegeților, a fost de a cerceta, în ce măsură, cartea lui Basarab Nicolescu depășește contribuțiile precursoare. Fără a avea o penetrație critică extraordinară, dar beneficiind de o altitudine avantajoasă, Basarab Nicolescu sesizează o altă grupare a elementelor în cuprinsul poeziei lui Ion Barbu, o altă dezlegare a încifrării și mai ales bolta spațioasă a unui univers poetic unitar, care găzduiește toate perioadele unei creații crezute disjuncte. Basarab Nicolescu încearcă edificarea unei arhitecturi interpretative”. Supărător, constată Mihai Ungheanu este că „misterul va fi sfâșiat în permanență. Autorul explică nemilos toate simbolurile care îi ies în cale. Participăm la o operație de divulgare, de desfășurare a unei indiscreții mândră de a arunca pe piață secretele descoperite. Siguranța că atât de inaccesibilul univers barbican îi stă la îndemână, duce uneori la trufașa tratare a contribuțiilor anterioare sau la suficiența exprimării. Autorul nu și-a luat precauțiunea, pe care un critic de profesie n-ar fi uitat-o, de a menaja susceptibilitatea cititorului. Dar Basarab Nicolescu nu e un critic ci un fidel al creației lui Ion Barbu în primul rând care sosind în critică face greșeala de a încerca s-o înfrunte preluându-i totuși câteva tabieturi. Cartea e contaminată de stilul critic curent și, deși de bună calitate, expunerea se resimte de ticuri proprii criticii ultimilor douăzeci de ani. Formulări convenționale, un dogmatism al atitudinilor și al afirmațiilor se pot găsi și în *Cosmologia Jocului secund*”. Se apreciază teza că „obiectivul poetic al lui Ion Barbu nu este extazul mistic ci elaborarea unei metode riguroase, geometrice, de captare a inefabilului. O alta este unitatea universului barbican. Ceea ce vrea să sublinieze Basarab Nicolescu este că poezia își satisface prin Ion Barbu cel mai înalt orgoliu, acela de a fi un avanpost al științei”, „că poezia lui Ion Barbu este suprastructura unui intelect saturat de cultură”. Mai spune în continuare Mihai Ungheanu: „Contestarea acestui studiu, care nu rămâne totuși doar la simple intenții e cu atât mai surprinzătoare. Ov. S. Crohmălniceanu semnează următoarea apostrofă: «În primul rând, demonstrațiile lui Basarab Nicolescu suferă de un cusur grav, nu respectă sensurile textelor și le siluiesc cu o revoltătoare arbitraritate. Nu e de mirare deci că dau o imagine inexactă, deformată, „aranjată” a lui Ion Barbu. Actul e cu atât mai detestabil cu cât tinde să perpetueze o metodă care în trecutul nu prea îndepărtat a împiedicat o actualizare autentică a marilor noștri scriitori din epoci anterioare, fabricându-le chipuri neadevărate dar convenabile. Nu ni s-a propus un Eminescu optimist și realist?». Cusurul ar fi negarea misticismului lui Ion Barbu prin evitarea unor texte edificatoare, «Exegetul nu se încurcă în exigențele demonstrației serioase», «demonstrația e condusă voios» etc. Totuși impresia comentatorului e că Ov. S. Crohmălniceanu nu „apără” „dimensiunea lui Ion Barbu ci un studiu propriu”, căci Basarab Nicolescu contrazice ferm misticismul lui Barbu susținut de Crohmălniceanu. ■ Tașcu Gheorghiu traduce din *Poésies* de Lautréamont.

18 august

• [„Scânteia”, nr. 7798] Apare nota *Romanul „Ion” tradus în R. A. U.*, nesemnată: „Corespondentul Agerpres, C. Oprică, transmite: Zilele acestea în vitrinele librăriilor din capitala R. A. U. a apărut romanul *Ion* de Liviu Rebreanu, în traducerea unuia din cei mai valoroși scriitori egipteni, Abdul Rahman Khamissy. În cercurile literare din R. A. U. se apreciază că noua apariție, care va întregi imaginea cititorilor despre marele scriitor român, se va bucura de succes. Romanul *Ion* este a treia operă a lui Liviu Rebreanu tradusă și editată în R. A. U., după apariția în 1966 a romanului *Răscoala* și a romanului *Pădurea spânzuraților* în 1967”.

19 august

• [„Scânteia”, nr. 7799] Demostene Botez semnează *Disciplina străzii. Atenție, mașini!*: „Este o demonstrație primară, că viața socială cere neapărat o disciplină, consimțirea la anumite reguli de conviețuire, scrise sau numai la mintea omului. Cu cât viața socială s-a dezvoltat și cu cât civilizația este mai înaintată, disciplina necesară acoperă tot mai multe domenii. O să iau un caz, un exemplu simplu, poate cel mai simplu: libertatea de a merge pe jos: să mergi cum vrei și pe unde vrei. Simplu cum este acest caz, el pune astăzi o sumedenie de probleme care, pentru locuitorul unei metropole, al unui mare oraș cu viața trepidantă și circulația rapidă și vertiginoasă de astăzi, caracteristică vieții moderne, sunt de o asemenea importanță practică, psihologică și de educație, încât numai de ele mă voi ocupa aici. [...] Disciplina pietonului face parte din conținutul contemporan al educației și educația nu depersonalizează, ci întrește personalitatea cu ceea ce îi lipsește de la natură. Pietonule, semenul meu, fratele meu, să ne «depersonalizăm» pentru a ne salva viața sau integritatea corporală, că e mai bine nițel «depersonalizat», adică mai civilizat, decât inexistent de tot, ceea ce este, în fond, tot o depersonalizare, dar de data aceasta integrală și eternă!”.

20 august

• [„Glasul Patriei”, nr. 24] Victor Tulbure publică poezia *Cetatea libertății* („Ai libertății steag desfășurat / Ne va purta pe drumuri triumfale. / În orice zid sunt inimi care bat. / Aceste ziduri n-or să se prăvale!”). ■ Nichita Stănescu semnează *Împliniri*: „Niciodată țara n-a avut o frumusețe mai mare, ca acum, în august, frumusețe descinsă nu numai din pitorescul naturii ei atât de înzestrate, ci și din deplina unitate națională și morală realizată, ca o încununare a unei istorii bimilenare, zbuciumate și eroice. Se oglindește acest fapt pe chipul ei pe care o contemplăm și ne dăm seama de adevăr. Bunăoară litoralul, pe toată întinderea lui tinde să devină un singur oraș fulgurant în lumină, ca o sulită de beton imensă, așezată aici de brațul puternic al poporului. Aventurile luminii pe litoralul românesc sunt cele ale împlinirii. [...] Pandant al litoralului, Brașovul strălucitor și pur ca o perlă într-o scoică, coboară limpezimea aerului montan deasupra lui, la poa-

lele Tâmppei carpatine. Aflat aproape în centrul geografic al țării, Brașovul are strălucirea a două vârste: medievală și modernă. [...] Cu o agricultură modernă, cooperativizată, cu o industrie dinamică tinzând să acopere toate sectoarele reacției tehnice, pornind de la giganții Hunedoarei și cei ai combinatului siderurgic de la Galați, cu rafinăriile ei de petrol și industria de utilaj petrolier din care numai dacă am aminti noile instalații de foraj și ar fi suficient ca să ne facem o idee despre circulația acestui produs pe piața internațională; de la hidrocentralele de la Bicaz, Argeș și de la Porțile de Fier, apte să producă energie electrică, nu numai pentru nevoile interioare, ci să și exporte energie electrică, țara se ridică în august mai frumoasă și mai unită în destinul ei nobil, decât oricând. [...] Niciodată țara n-a avut o frumusețe mai mare ca acum în august. Este frumusețea împlinirii idealurilor ei, frumusețea demnității, este frumusețea morală a realizării independenței și suveranității naționale. Niciodată țara n-a avut o frumusețe mai mare ca acum, când natura ei s-a maturizat sub brațele harnice ale fiilor ei”.

■ Radu Gyr semnează *Oda limbii române*: „Când spre sfârșitul celui de-al șaisprezecelea veac, diaconul Coresi și-a tălmăcit, pentru tiparniță, psaltirile în grai românesc, s-o fi gândit oare că, prin vrednicia lui, deschide o poartă de lumină limbii noastre? L-au urmat de aproape, în strădanie și dragoste pentru cuvântul din părinți – învățaței și cărturari ca Popa Ion Românul din Sâmpietrul Transilvaniei sau Teodosie, întâiul biograf al lui Mihai Viteazul. Iar râvna și trudirea întru vorbire și citire pe înțelesul poporului, depănate de iscusitele mâini ale unor Varlaam și Dosoftei, au trecut mai departe în călimările cronicarilor moldoveni și munteni. N-au întocmit Grigore Ureche, Miron Costin, Neculce, Cantemir, nici Stolnicul Cantacuzino numai letopisețe scrise cu grijă pentru adevăr, ci au migălit și suflat cu argint ca pe odoare sacre, «o seamă de cuvinte» din bătrâni, o limbă viguroasă cu noduri de gorun și colți de stâncă prin care răzbeau șipote de ape și luminișuri de păduri. Ei au întâlnit, primii, bogăția și filoanele aurifere ale acestui grai, transmițându-i lui Șincai, Mureșanului, Bălcescului, apoi de la Negruzzi și Alecsandri, poeților și prozatorilor de mâine. [...] Magician al verbului românesc, Eminescu a descoperit forța și mlădierea, profunzimile și piscurile lui înSORITE. El a asociat sunetelor deschise și rotunde vocalele grave și întunecate cu ecouri de orgă: [...] Simultan, Ion Creangă colora limba literară cu încântătoare «moldovenisme», cu blânda sfătoșenie strecurată în fraza toarsă ca lâna fuiorului: [...] Pe aceeași rostire țărănească, cu mireasmă de pravilă veche, au crescut proza vâjnoasă a lui Slavici și Agârbiceanu, strofa de cristal a lui Coșbuc, stihul robust al lui Goga. Scos din tainițele lui, nebănuite odinioară, graiul românesc s-a împlinit, verigă de verigă, în grații fluide, în rezonanțe adânci, în undiri de cântec sau în muget de furtună. Gingaș la St. O. Iosif, elegant la D. Anghel, cu luminozități clasice sub pana lui Odobescu ori Ion Pillat, cu desfășurări de perioade somptuoase în fraza lui Nicolae Iorga, cu nuanțe plastice inedite, absconsuri simbolice în poezia lui Blaga, acest grai al nostru a explodat în superbe imprecății, în verbul frust și inovator de sintaxă al lui Arghezi: [...]. Străinii o ascultă cu plăcere; com-

patrioții de peste hotare își alină nostalgiile citind-o, vorbind-o, sau învățându-și copiii s-o glăsuiască. E limba în care mama își leagă odrasla, graiul în care iubim și dezmierdăm, cântăm rodul ogoarelor și ne slăvim patria, ori îngânăm, cu duioșie, șoapta «dor»". ■ Nichifor Crainic semnează *Sibiul vechi și nou*: „Sibiul, capitala de mai multe ori a Transilvaniei, are o istorie complexă, ca mai toate cetățile medievale de la noi. Ea s-ar putea considera în trei faze deosebite: lungă fază medievală, cât durează spiritul de cetate, sășesc, al privilegiilor exclusiviste; a doua fază, modernă, când spiritul medieval cade, și, în sfârșit, a treia fază, cea socialistă, care egalizează pe sași cu români nu numai legal, ci strângându-i cot la cot în aceeași muncă, respectând fiecăror specificul lor național". ■ Gheorghe Achiței publică *Literatura și istoria națională*: „Nu au existat niciodată evenimente de seamă din istoria mai nouă a patriei care să nu fi fost pregătite și prin scris. Istoria României și istoria literaturii române fac și au făcut, încă din vremuri depărate, același tot inseparabil. Desigur, fenomenul se cere explicat în contextul unor cauze proprii. Realitățile românești au fost și sunt de așa natură, încât formele noastre de cultură, oricare ar fi ele, nu și-au putut permite niciodată să se îndepărteze prea mult de viața mulțimilor. Cultura românească a «funcționat» neîncetat de-a lungul secolelor, ca pregătitor și impulsor al marilor înfăptuiri naționale. Aceasta pare a constitui una din particularitățile ei importante. În condițiile epocii moderne, odată cu apariția și cristalizarea «culturii culte», a literaturii și artei culte, situația a devenit și mai evidentă. Momentul 1848, Momentul unirii, Momentul independenței, Momentul marilor răscoale țărănești din 1907, Momentul înfăptuirii idealurilor de unitate națională – 1918, iată punctele reper pentru înțelegerea acestei tainice și trainice legături dintre literatură și istoria României, dintre literatură și viața noastră publică, dintre literatură și istorie națională a României. [...] De bună seamă, momentul istoric pe care îl trăim se înscrie în categoria momentelor de mare efervescență, în categoria momentelor de răscruce din viața patriei; și literatura nu poate și nu va putea să facă excepție de la acel principiu cu valoare de lege al evoluției sale, potrivit căruia ea a funcționat tot timpul la noi ca stimulator al tuturor marilor înfăptuiri naționale. Cum poate fi interpretat, dintr-o atare perspectivă «funcțională», momentul literar actual? E întrebarea pe care ne-o punem cu toții ori de câte ori simțim nevoia unei priviri de ansamblu asupra a ceea ce se petrece astăzi la noi. Numai delimitându-te de ceea ce au realizat și reprezentat cei dinaintea ta, numai delimitându-te de ceea ce reprezintă alții astăzi, îți poți da seama de propriu-ți rost, de propria contribuție. Un răspuns, cu pretenția de a fi cât de cât complet, nu va putea face abstracție de ansamblul social specific în cadrul căruia alături de alte domenii de activitate spirituală, figurează și cel al scrisului. În ultimii ani, întreaga viață intelectuală a țării cunoaște o reală efervescență. Poezia, proza, dramaturgia, critica noastră literară și-au lărgit orizontul tematic și problematic, și-au diversificat preocupările, și-au asigurat un plus de umanitate, au devenit mai «contemporane», – fapt resimțit și în prestigiul crescut de care se bucură astăzi cartea la noi. După o perioadă de

îndelungi căutări, scrisul românesc pare a se fi regăsit pe sine. Niciodată impresia aceasta a unei tainice legături dintre azi și ieri, dintre noi și ei dinaintea noastră, în ceea ce aceștia au autentic viabil, nu a fost atât de persistentă. Literatura trăiește, parcă, mai mult decât oricând, într-o atmosferă de autentic elan, de autentic optimism, de autentică degajare, de autentică înfruntare liberă de opinii. Pe acest fond de preocupări ce subliniază desigur tradiții foarte vechi de omenie, de angajare în rosturile istorice ale neamului, se cer înțelese și căutările de ordin estetic ce au loc în prezent și formulele care vin să fie experimentate și grija de a face din cuvânt o modalitate cu adevărat eficace de intervenție asupra conștiințelor, asupra fondului uman specific realităților din România, la care își dau concursul scriitorii de toate generațiile. Exemplele care ar putea fi citate sunt numeroase. Amintim doar fresca istorico-socială a anului 1848, *Un om între oameni* de Camil Petrescu care, deși se referă la o perioadă istorică cu coordonate indeterminate, este scrisă în spiritul vremii noi, ca un îndreptar în educația patriotică a tinerelor generații; cele două volume ale romanului *Moromeții* de Marin Preda, care oglindesc prefacerile sociale din viața satului românesc pe o perioadă ce se întinde dinaintea ultimului război mondial și până în zilele noastre; iar ca o reflectare a mărețului act istoric de la 23 August, cu majorele sale implicații politico-sociale în viața poporului român, amintim romanele: *Șoseaua nordului* de Eugen Barbu, *Setea și Străinul* de Titus Popovici, *Cordovanii* de Ion Lăncrănjan, cartea de eseuri filozofice *Biletul de control* de Dumitru Popescu și multe alte volume de proză și poezie ce oglindesc în felurite stiluri și forme profunde transformări ale revoluției socialiste”. ■ Nicolae Tăutu semnează *August de foc și aur*: „Printre hârtiile mele am găsit un caiet vechi. Un simplu caiet de dictando. Foile sunt gălbenite, decolorate de sudoare, de ploaie, de sânge, de ani. Câți ani? Douăzeci și patru. Acest caiet m-a însoțit pe front. A fost martor când am pornit 142 de oameni dintr-o pădure de lângă Slatina. Era noaptea de 23 August”.

21 august

• [„Scânteia”, nr. 7801] Ziarul comemorează *Trei ani de la adoptarea Constituției Republicii Socialiste România*, printre texte de sprijin, citim *O înaltă expresie umanismului socialist* de Ion Biberi: „Actul fundamental al statului socialist român codifică pe plan juridic, principiile teoretice marxist-leniniste, ale unității vieții sociale, care se dezvoltă deopotrivă pe plan economic și spiritual. Constituția statornicește premisele economice ale umanismului socialist, asigurând dezvoltarea nivelului de viață al cetățeanului, dreptul lui la muncă, dreptul la învățătură. [...] Umanismul caracteristic noi noastre societăți și pe care Constituția îl reflectă cu atâta evidență presupune prin însăși esența sa un dublu raport, implică un dublu circuit: nu numai de la societate la om, ci și de la om la societate, înțelegând aceasta în sensul nobilei răspunderi sociale și obligații morale ce revin fiecărui cetățean de a contribui cu un înalt spirit patriotic la progresul țării. Consfățind în Constituția țării condițiile pentru elevarea omului, pentru crearea unui climat de colaborare tovarășească între membrii societății, orânduirea noastră

socialistă asigură astfel, implicit, climatul propice pentru ridicarea conștiinței socialiste a maselor, pentru formarea unui om înaintat, care știe să se adapteze noilor cerințe sociale eliberându-se de sechelele lăsate în conștiință de trecutele regimuri de asuprire, participând activ la realizarea țelului comun de progres și civilizație, de înflorire a patriei noastre”.

• **[„Viața studentească”, Nr. 29 – 30]** Se publică encomiasticul text de pagina I – *Urare în august* de Ana Blandiana: „La anul se va sărbători un sfert de secol și toate cuvintele vor avea gustul istoriei. Acum, când cifra nu e încă rotundă, când ne amintim încă atât de aproape cum reflectoarele încrucișate pe cer imaginau în nopțile festive semnul XV sau XX al aniversării, putem privi în urmă încă familiar. Sunt anii copilăriei și ai adolescenței noastre pline de exaltări și de îndoieli. Timpul nu trece, ci se depune în noi. Am renunțat să acoperim istoria cu dungii de vopsea roz. Vrem să privim în urmă și înainte cu aceeași responsabilitate, recunoscând succesele și greșelile cu aceeași bărbăție. A considera victoriile numai trepte spre alte reușite este chiar definiția ascensiunii. Suntem mândri de tot ce a câștigat România, de tot prestigiul și de toată forța acumulată, suntem mândri de demnitatea și franchetea anilor din urmă. Anii care vin, prin eforturile fiecăruia dintre noi, vor aduce, desigur, desăvârșirea acestui drum”. □ • Se tipărește un fragment din viitorul roman al lui Costin Buzdugan, *Spune-mi povestea cu Iuliana*, cu o prezentare a autorului de R. Rusan. □ • N. Stoian semnează articolul de prima pagină, *Studentul, arta și cultura*, despre Seminarul European organizat de UASR: „Un astfel de om cult, care să fie în același timp și fiu destoinic al țării și al epocii sale, este tocmai idealul pe care studențimea română vrea să și-l aproprie în mod firesc, să-l urmeze în strădania ei de a fructifica toate avantajele unei societăți bazate pe o adevărată echitate socială, călăuzită după principiile înalte ale umanismului socialist. Aspirația aceasta spre însușirea marilor valori spirituale, ale națiunii noastre și ale lumii este, de aceea, una din trăsăturile definitorii nu numai ale tineretului studios, ci ale întregului tineret al României socialiste... Ca și în celelalte domenii de cultură, și în literatură strădaniile și căutările studențești s-au fructificat într-o seamă de volume de poezie și proză, numărul celor publicate numai în ultimii doi ani fiind de peste 20. Contribuția poezilor și prozatorilor studenți este una dintre cele mai remarcabile, ea înscriindu-se în domeniul largirii universului de investigație al problematicii omului contemporan. Aceste căutări nu poartă întotdeauna marca autenticității; ele trebuiesc de aceea călăuzite, orientate pe un fâgaș rodnic, în niciun caz anulate apriori... Această aspirație a și călăuzit organizația noastră studentească, inițiind seminarul european, *Știința, arta și cultura*, care s-a desfășurat în aceste zile la București și care a prilejuit un dialog colegial important asupra sensurilor sociale, politice și culturale ale manifestării pe tărâmul culturii și artei”.

22 august

• **[„Scânteia”, nr. 7802]** Pe prima pagină citim *Comunicat*: „În ziua de 21 august a. c. a avut loc ședința comună a Comitetului Central al Partidului Comu-

nist Român, a Consiliului de Stat și a Guvernului Republicii Socialiste România. La ședință au luat parte, în afara membrilor Comitetului Central, al Consiliului de Stat și guvernului, primii-secretari ai comitetelor județene de partid, conducerea sindicatelor, U. T. C.-ului, organizațiilor de femei și altor organizații obștești și de masă, redactori șefi din presa centrală, cadre cu munci de răspundere în organele de partid și de stat. Tovarășul Nicolae Ceaușescu a informat despre situația deosebit de gravă creată ca urmare a pătrunderii forțelor armate ale unor țări socialiste în Republica Socialistă Cehoslovacă și a expus Comitetului Central concluziile la care Prezidiul Permanent, Comitetul Executiv al C. C. al Partidului Comunist Român au ajuns, în legătură cu aceasta. Comitetul Central, Consiliul de Stat și Consiliul de Miniștri au exprimat în unanimitate profunda lor îngrijorare în legătură cu acest act, subliniind că el reprezintă o încălcare flagrantă a suveranității naționale a unui stat socialist frățesc, liber și independent, a principiilor pe care se bazează relațiile între țările socialiste, a normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional. Nimic nu poate justifica săvârșirea acestui act, ocuparea militară a Cehoslovaciei socialiste. Amestecul în treburile interne ale partidului comunist și poporului cehoslovac, intervenția armată în Cehoslovacia reprezintă o grea lovitură dată unității sistemului mondial socialist, mișcării comuniste și muncitorești internaționale, prestigiului socialismului în întreaga lume, cauzei păcii. Partidul și guvernul, întregul nostru popor își exprimă convingerea că singura cale pentru lichidarea consecințelor grave create de intervenția armată în Cehoslovacia este retragerea grabnică a trupelor celor cinci țări, asigurarea condițiilor ca poporul cehoslovac să-și poată rezolva singur treburile interne, fără nici un amestec din afară. Partidul și guvernul, întregul popor își exprimă și cu acest prilej întreaga solidaritate cu poporul frate cehoslovac și cu Partidul Comunist din Cehoslovacia, convingerea că clasa muncitoare, țărănimea, intelectualitatea, partidul comunist, conducerea sa aleasă, organele constituționale de conducere ale statului vor rezolva cu succes toate problemele legate de mersul înainte al societății socialiste cehoslovace. Comitetul Central al Partidului Comunist Român, Consiliul de Stat și Consiliul de Miniștri au aprobat în unanimitate activitatea Prezidiului Permanent și a Comitetului Executiv ale Comitetului Central îndreptată spre promovarea în relațiile interstatale a principiilor independenței, suveranității, neamestecului în treburile interne, egalității depline și respectului reciproc, de întărire pe această bază a unității țărilor socialiste, a partidelor comuniste și muncitorești, a tuturor forțelor antiimperialiste. De asemenea, au fost aprobate în unanimitate măsurile propuse de Prezidiul Permanent și Comitetul Executiv ale Comitetului Central al Partidului Comunist Român, pentru a asigura munca pașnică creatoare a poporului român, constructor al socialismului, independența și suveranitatea națională a patriei noastre. S-a hotărât să se convoace mâine, 22 august, sesiunea extraordinară a Marii Adunări Naționale.” □ Urmează *Adunarea populației din capitală în Piața Palatului republicii. Peste 100 000 de locuitori ai Bucureștiului și-au manifestat încrederea și devotamentul neșărmurit față de po-*

*litica partidului comunist și a guvernului țării, hotărârea de a face zid în jurul conducerii de partid și de stat: „Zeci de mii de cetățeni, care au aflat de la radio comunicatul cu privire la convocarea ședinței Comitetului Central al P. C. R., Consiliului de Stat și a guvernului Republicii Socialiste România în legătură cu situația creată în Cehoslovacia, au pornit spontan din toate colțurile Capitalei spre sediul Comitetului Central. În jurul orei 11, în Piața Palatului Republicii era o mare de oameni. Pe pancartele pe care le purtau se putea citi: «Trăiască Partidul Comunist Român», «Trăiască unitatea dintre clasa muncitoare, țărănime și intelectualitate, în jurul partidului», «Pentru unitatea țărilor socialiste și a mișcării comuniste internaționale», «Suntem alături de poporul cehoslovac», «Susținem poziția Partidului Comunist Român». Minute în șir participanții scandează: «P. C. R. și Ceaușescu», «Trăiască România socialistă», «Trăiască C. C. al P. C. R. în frunte cu tovarășul Ceaușescu», «Trăiască guvernul Republicii Socialiste România». În balconul sediului Comitetului Central își fac apariția tovarășii Nicolae Ceaușescu, Ion Gheorghe Maurer, Emil Bodnaraș, Paul Niculescu-Mizil, Ilie Verdet, Virgil Trofin.» Alături apare *Cuvântul tovarășului Nicolae Ceaușescu*: „În aceste momente grele pentru poporul frate cehoslovac, pentru situația din Europa, doresc ca, în numele Comitetului Central, al Consiliului de Stat și al guvernului să mă adresez dumneavoastră, exprimând încrederea noastră deplină în hotărârea poporului român de a asigura construcția pașnică a socialismului în patria noastră. (Aplauze puternice, urale). Pătrunderea trupelor celor cinci țări socialiste în Cehoslovacia constituie o mare greșală și o primejdie gravă pentru pacea în Europa, pentru soarta socialismului în lume. Este de neconceput în lumea de astăzi, când popoarele se ridică la luptă pentru a-și apăra independența națională, pentru egalitatea în drepturi, ca un stat socialist, ca state socialiste să încalce libertatea și independența altui stat. Nu există nici o justificare, nu poate fi acceptat nici un motiv de a admite, pentru o clipă numai, ideea intervenției militare în treburile unui stat socialist frățesc. (Aplauze, urale puternice, prelungite). Delegația noastră de partid și de stat, care a vizitat săptămâna trecută Cehoslovacia, s-a convins că poporul cehoslovac, Partidul Comunist din Cehoslovacia, clasa muncitoare cehoslovacă, bătrâni, femei, tineri, în unanimitate, sprijină conducerea de partid și de stat în efortul pentru a îndrepta stările de lucruri negative moștenite din trecut pentru a asigura triumful socialismului în această țară. (Aplauze, urale prelungite). Problema alegerii căilor de construcție socialistă este o problemă a fiecărui partid, a fiecărui stat, a fiecărui popor. Nimeni nu se poate erija în sfătuitor, în îndrumător cu privire la felul în care trebuie construit socialismul în altă țară. Noi considerăm că pentru a așeza relațiile dintre țările socialiste, dintre partidele comuniste pe baze cu adevărat marxist-leniniste trebuie, o dată pentru totdeauna, să se pună capăt amestecului în treburile altor state, altor partide. (Aplauze puternice, urale prelungite). [...] Am hotărât ca începând de astăzi să trecem la constituirea gărzilor patriotice înarmate, alcătuite din muncitori, țărani și intelectuali, apărătoare ale independenței patriei noastre socialiste (Aplauze*

însuflețite, urale). Dorim ca poporul nostru să-și aibă unitățile sale înarmate pentru a-și apăra cuceririle revoluționare, pentru a-și asigura munca pașnică, independența și securitatea patriei socialiste. (Aplauze, urale puternice, prelungite). [...] S-a spus că în Cehoslovacia există pericolul contrarevoluției; se vor găsi poate mâine unii care să spună că și aci, în această adunare, se manifestă tendințe contrarevoluționare. Răspundem tuturor: întregul popor român nu va permite nimănui să încalce teritoriul patriei noastre. (Aplauze furtunoase, urale îndelungi). Uitați-vă, aici e întregul nostru Comitet Central, Consiliul de Stat, guvernul. Cu toții suntem hotărâți să servim cu credință poporul în construcția socialismului, în apărarea cuceririlor revoluționare, a independenței sale. (Aplauze, urale). Suntem aici mulți comuniști și antifasciști care am înfruntat închisorile, am stat în fața morții, dar nu am trădat interesele clasei muncitoare, ale poporului nostru. Fiți siguri tovarăși, fiți siguri cetățeni ai României că niciodată nu vom trăda patria noastră, nu vom trăda interesele poporului nostru. (Aplauze, aclamații, urale). [...] Noi suntem hotărâți să acționăm cu toate forțele, cu toată răspunderea pentru a contribui la găsirea căilor în vederea rezolvării cât mai rapide a situației create prin pătrunderea trupelor străine în Cehoslovacia, pentru ca poporul cehoslovac să-și poată desfășura activitatea în liniște. Suntem ferm hotărâți să acționăm împreună cu celelalte țări socialiste, cu celelalte partide comuniste și muncitorești pentru a contribui la eliminarea divergențelor, la întărirea unității țărilor socialiste, a partidelor comuniste. Suntem convinși că așa servim interesele poporului și interesele socialismului în întreaga lume. (Aplauze). Îi rugăm pe cetățenii patriei noastre ca, având deplină încredere în conducerea partidului și statului, în partidul nostru comunist, să dea dovadă de unitate deplină, să acționeze calm și cu fermitate. Fiecare, la locul lui de muncă, să-și înzecească eforturile pentru a asigura îndeplinirea programului de dezvoltare a societății noastre socialiste. Să fim gata, tovarăși, să ne apărăm în orice moment patria socialistă, România. (Aplauze, aclamații, urale prelungite). Mulțumesc tuturor cetățenilor Capitalei pentru această manifestare caldă, tuturor locuitorilor patriei noastre pentru încrederea ce ne-o acordă, pentru atenția cu care urmăriți și sprijiniți politica partidului nostru. Vă dorim, tovarăși, multă sănătate, succes în activitatea pentru triumful socialismului în patria noastră. (Aplauze, urale). Vă rugăm, tovarăși, să vă întoarceți la activitatea dumneavoastră; aveți încredere că vă vom ține la curent cu desfășurarea evenimentelor”. □•Sub titlul *Cu sentimentul răspunderii față de destinele patriei, față de cauza socialismului și păcii întregul nostru popor își afirmă unitatea strânsă în jurul conducerii de partid și de stat, aprobă întru totul poziția internaționalistă a P. C. R. și a guvernului în legătură cu situația din Cehoslovacia* apar mai multe texte de sprijin, printre care citim: □ Zaharia Stancu, *Receptarea principiilor de relații – premiză a solidarității țărilor socialiste*: „Intrarea în Cehoslovacia suverană, independentă și socialistă a armatelor unor state cu care victima este legată, de îndelungată vreme, printr-o multilaterală comunitate – de ideal, de ideologie, de interese, de luptă – reprezintă una dintre cele mai dureroa-

se pagini ale epocii moderne, cu atât mai dureroasă cu cât caracteristica cea mai apăsată și cea mai profundă a acestei epoci este avântul biruitor al spiritului revoluționar internaționalist, este marșul victorios al socialismului. [...] Partidul Comunist Român, statul român au militat neabătut și vor milita pe viitor cu și mai aprigă hotărâre, pentru respectarea absolută – fără nici o rezervă, fără nici o posibilitate de concesie, fără nici o eventualitate de tranzacție – a suveranității, independenței și egalității tuturor statelor lumii și tuturor partidelor comuniste. [...] Respectul sfânt al suveranității și independenței unui stat, respectul sfânt al independenței și suveranității unui partid comunist, al conducerii sale – aleasă liber și recunoscută de întreg poporul – în problemele proprii iată – afirmă statul și partidul nostru – sunt singura premisă a păcii, singura premisă de rodnicie a frăției comuniste internaționale. Cu aceste convingeri adânci, statul și Partidul Comunist Român au acționat în din ce în ce mai îngrijorătoarea criză cehoslovacă, manifestându-și respectul față de statul cehoslovac, încrederea deplină în Partidul Comunist din Cehoslovacia și în programul conducerii sale și prietenia față de poporul cehoslovac, atât de greu încercat în trecuta sa istorie, atât de greu încercat astăzi, când se devotează cu trup și suflet construirii socialismului. Toți cetățenii patriei sunt astăzi un singur om și un singur suflet și o singură hotărâre cu Partidul Comunist Român și cu statul român, afirmându-și solidaritatea cu poporul, statul și Partidul Comunist din Cehoslovacia. Evenimentul din Cehoslovacia este pentru români un prilej de și mai strânsă mobilizare în jurul Partidului Comunist Român și al politicii sale internaționaliste, într-o luptă din ce în ce mai dârză pentru respectarea sfintelor principii ale conviețuirii internaționale și ale frăției comuniste mondiale.” □ Győző Hajdu, scriitor, redactor șef adjunct al revistei „Igaz Szo”, *Toți cetățenii patriei răspund cu însuflețire la chemarea partidului*: „Ca cetățean al României socialiste aprob și sprijin din toată inima politica partidului nostru, călăuzită permanent de spiritul internaționalismului socialist și îndreptată spre întărirea solidarității cu partidele frățești, cu țările socialiste. Am urmărit cu interes fiecare moment al vizitei făcute de conducătorii noștri de partid și de stat în Cehoslovacia și sunt convins că ea a slujit la întărirea prieteniei dintre cele două țări, intereselor socialismului. [...] La chemarea dv. tovarășe Ceaușescu, masele de oameni ai muncii – români, maghiari, germani din județul Mureș – răspund cu toată însuflețirea, hotărâți să-și înzecească eforturile în lupta pentru construcția socialistă, pentru apărarea cuceririlor revoluționare. În aceste momente de răspundere, noi, intelectualii maghiari din acest județ, alături de toți cetățenii patriei noastre facem zid în jurul partidului, al Comitetului său Central. Aprobăm cu căldură poziția partidului, cu convingerea că exprimă adevăratele principii ale marxism-leninismului, internaționalismului socialist, interesele bunelor relații tovarășești între țările socialiste. Și de acum înainte vom depune toate eforturile pentru a contribui la înfăptuirea politicii interne și externe a P. C. R., pentru dezvoltarea patriei noastre socialiste, spre binele și în folosul socialismului și păcii”.

• [„Albina”, nr. 34] Șerban Nedelcu publică *Viitor de aur*: „La realizările însemnate obținute până acum se vor alătura altele: în domeniul învățământului și

culturii, în cel social-sanitar, în toate domeniile de viață. «Desigur, – spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu cu prilejul festivității de pe valea Jiului – în activitatea noastră s-au manifestat și neajunsuri asupra cărora partidul a atras atenția, le-a analizat și dezbătut, indicând măsuri pentru remedierea lor». Mai avem încă mult până vom ajunge la nivelul de viață dorit. dar oamenii muncii de la orașe și sate știu că pentru a atinge un nivel de viață an de an mai ridicat, trebuie să-și întărească eforturile în muncă. «Viitor de aur, țara noastră are». Acest viitor, atât de frumos exprimat de poet, a început să se arate limpede – la 23 August 1944. Pentru a pregăti această înălțătoare zi, înaintașii noștri n-au precupețit nici un sacrificiu. Avem datoria să le urmăm exemplul. Să ne străduim, zi de zi. Fiecare, la locul lui de muncă, să-și aducă partea de contribuție pentru a făuri o țară înfloritoare, un viitor de aur pentru întregul popor. Sub conducerea înțeleaptă a partidului comunist, să pășim mereu înainte, pe calea deschisă acum 24 de ani”.

□•Revista serbează: „Trăiască cea de-a XXIV-a aniversare a eliberării României de sub jugul fascist!”.

□•Versuri publică Ion Bănuță (*Cântare oglinzii*), Al. Andrițoiu (*Sonet*), *Terra Daciae* „Din albumul «Romania Antiqua» de Ion Miclea cu un cuvânt înainte de academician C. Daicoviciu și 9 poezii de Ion Brad. Sub tipar la Editura Meridiane”.

□•Apare *O zi, un simbol* sub semnătura lui Barău T. Arghezi: „23 August: foaie de calendar marcând marea sărbătoare națională a țării, simbol al istoriei vii și prag al civilizației socialiste pe care a pășit, biruitor, întreg poporul românesc. O zi care a deschis o epocă nouă. O dată memorabilă sintetizând aspirații, lupte și victorii ale poporului, deschizătoare a unui timp măsurat în dimensiunile uriașe ale reconstrucției țării și clădirii unei societăți înfloritoare, moderne, prospere. Buchetele de flori cu care întâmpinăm acest nou 23 August sunt culese din grădinile sufletelor noastre și din câmpurile cu dalii și trandafiri roșii ale țării întregi...”.

□•În *Satiră și Umor* citim *Tați fără voie* de V. D. Popa și *Voiajorul* de Sadi Rudeanu.

□•Ion Manea publică *România pe meridianele globului*: „La bilanțul bogat al realizărilor pe planul desăvârșirii construcției socialismului se adaugă prezența deosebit de activă a țării noastre la viața internațională, inițiativa și contribuția ei permanentă la îmbunătățirea relațiilor dintre state a climatului internațional, la soluționarea pe cale pașnică a marilor probleme care frământă astăzi omenirea. Această prezență reflectă prestigiul în necontenită creștere a țării noastre pe arena internațională, rezultat al politici externe fundamentată științific și desfășurată cu înțelepciune de Partidul Comunist Român și guvernul țării noastre. Așa cum arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al C. C. al P. C. R. «Între politica internă de construcție a societății socialiste de înflorire multilaterală a patriei, și politica noastră externă, există o legătură indisolubilă, o unitate dialectică inseparabilă. Politica externă a Republicii Socialiste România dă glas aspirațiilor profunde ale poporului român care consacrandu-și forța și energia uriașei opere creatoare, pașnice, de edificare a noii orânduiri manifestă în același timp un înalt spirit de responsabilitate pentru cauza socialismului și progresului social în lume, pentru soarta întregii omeniri». [...] O

expresie elocventă a acestei politici o constituie recenta vizită în Cehoslovacia a delegației de partid și de stat a țării noastre condusă de tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al C. C. al P. C. R., și semnarea Tratatului de prietenie, colaborare și asistență mutuală între Republica Socialistă România și Republica Socialistă Cehoslovacă. [...] Acțiunile diplomației românești fac ca prestigiul țării noastre să fie mai mare ca oricând, înscriu România socialistă la loc de cinste în marea familie a națiunilor lumii”.

• [„**Cutezătorii**”, nr. 34] Un „reportaj” de Geo Bogza, descriind *Pământurile din Carpați și de la Dunăre*, cu o „continuare” în nr. 36 din 5 septembrie 1968, *Delta Dunării*. □ Se certifică și aici *Momentul 1968*, semnat *Cronicar: O nouă expresie a trainicei prietenii dintre România și Cehoslovacia*, despre întâlnirea dintre Ceaușescu și liderii mișcării Primăvara de la Praga.

• [„**Gazeta literară**”, nr. 34] În acest număr este reprodus *Cuvântul tovarășului Nicolae Ceaușescu în fața adunării populației din Capitală* cu prilejul evenimentelor recente din Europa: „Pătrunderea trupelor celor cinci țări socialiste în Cehoslovacia constituie o mare greșală și o primejdie gravă pentru pacea în Europa, pentru soarta socialismului în lume. Este de neconceput în lumea de astăzi, când popoarele se ridică la luptă pentru a-și apăra independența națională, pentru egalitatea în drepturi, ca un stat socialist, ca state socialiste să încalce libertatea și independența altui stat. Nu există nicio justificare, nu poate fi acceptat niciun motiv de a admite, pentru o clipă numai, ideea intervenției militare în treburile unui stat socialist frățesc”. □ Tot pe prima pagină apare *Comunicatul* referitor la ședința Comitetului Central al Partidului Comunist Român, a Consiliului de Stat și a Guvernului Republicii Socialiste România: „Tovarășul Nicolae Ceaușescu a informat despre situația deosebit de gravă creată ca urmare a pătrunderii forțelor armate ale unor țări socialiste în Republica Socialistă Cehoslovacă, și a expus Comitetului Central concluziile la care Prezidiul Permanent, Comitetul Executiv al C.C. al Partidului Comunist Român au ajuns, în legătură cu acestea”.

■ Evenimentul prilejuiește schimbarea cernelii titlurilor articolelor și al fondului denumirii revistei – de obicei albastru – în roșu. Este cazul și pentru secțiunea *Încredere deplină în triumful adevărului* la care aduc scurte contribuții Titus Popovici, Laurențiu fuga, Nichita Stănescu, Eugen Barbu, Gheorghe Tomozei, Meliusz Iosif. □ Cităm din rândurile scrise de Titus Popovici: „Astăzi când cu sufletele împovărate de o fără margini amărăciune, de o îngrijorare și de revoltă – în fața actului de imixtiune în viața unui stat socialist – Cehoslovacia soră – întrebări de o cumplită gravitate ne asaltează conștiințele”. □ Nichita Stănescu este în asentimentul tuturor semnatarilor rubricii: „Vestea intrării armatelor unor state străine pe teritoriul Republicii Socialiste Cehoslovace, a încălcării independenței și suveranității naționale, a imixtiunii în treburile interne ale acestui stat, atât de încercat de istorie, m-a umplut de indignare și de profundă amărăciune.” ■ Radu Popescu semnează articolul *Zilnicul 23 August*, îndemnându-i pe scriitori să continue să țină vie amintirea evenimentului, întrucât: „Aceasta este tocmai ceea ce

numim literatura de actualitate, al cărei cuprins ne apare cu o deosebită claritate în ziua mării sărbători a lui 23 August. Pentru că marea sărbătoare anuală își dezvăluie profundul, unicul, grandiosul înțeles, în zilnicul 23 August”. ■ Despre Mircea Tomuș, *15 poeți*, scrie Ov. S. Crohmălniceanu: „N-aș reproșa acestor fine creionări decât două lucruri. Întâi o dispoziție cam abuzivă de a eminesciza toți poeții. [...] Ajung aici la a doua rezervă. Mircea Tomuș dilată excesiv noțiunea de clasicism. O face cu finețe, prin tușe delicate, dar treptat cuvântul se golește de sensul său concret și devine aplicabil la orice”. □ Sub titlul *Zile ale Scriitorului* se relatează despre întâlnirea pe care Zaharia Stancu a avut-o cu iubitorii de literatură: „La această primă întâlnire, acad. Zaharia Stancu, cu prilejul apariției în colecția *Biblioteca pentru toți* a romanului *Jocul cu moartea* (ediția a II-a), a fost întâmpinat de o numeroasă asistență, iar colocviul ocazionat precum și numeroasele autografe solicitate autorului au demonstrat, încă o dată, dragostea cu care cititorii îi înconjură pe creatori și operele lor”. □ Adrian Păunescu își exprimă nedumerirea, dar și nemulțumirea față de utilizarea sintagmei *Scriitori nordici*: „Ce gest larg! Ce impresionant! Cu un gest simplu, Ezra Pound – S.U.A., Jean Racine – Franța, Rainer Maria Rilke – Austria, Arthur Rimbaud, Rochefoucauld și R. Rolland – toți din Franța, Salvatore Quasimodo – Italia, Saroyan și Whitman, din S.U.A. și atâția și atâția, până la Emile Zola – Franța, sunt redați condiției lor de scriitori nordici. Și asta spune totul despre el. Ceva ne supără însă. Această descoperire epocală, însoțită – de ce n-am spune-o? – de inevitabile riscuri, nu poartă o semnătură. Suntem îndreptății să protestăm. Iar anonim. Iar geniu spontan și modest. Vrem să știm numele celui care și-a asumat nobila răspundere de a spune totul despre scriitori. Și a început prin a le spune, verde-n față, că sunt nordici”. □ În *Cuvinte din bătrâni*, Cezar Baltag analizează expresii din volumul *Descântecel și Blestemele românești*, fascinat de forța lor expresivă: „Niciodată, moartea și dragostea, cele două momente fundamentale ale percepției sensibile a absolutului, nu s-au aflat mai aproape, mai împreună, îngemănate în chiar interiorul aceluiași cuvânt. Punerea împreună a celor două praguri limită ale ființei, subordonată sensului primordial de accedere, de ieșire, de atingere a ceea ce este altceva decât noi înșine, conferă străvechiului Verb latin înaltă valoare metafizică”. ■ Lucian Raicu realizează o recenzie la volumul *Nemoarte* de Dimitrie Stelaru: „Ce se întâmplă de fapt acolo e dificil de spus și mai dificil, pentru logica noastră, profană, de înțeles. Doar câteva palide reflexe ajunse până la noi, și îndeosebi vocea, singura pe care o putem percepe cu adevărat, înștiințează de gravitatea ritualului întreprins; dincolo de cuvintele articulate într-o limbă stranie și în structuri prea personale, tonalitatea sunerii lor este în ea însăși, și într-un misterios acord cu tonalitatea, câte un șir de cuvinte răsună de foarte aproape și cu o claritate mișcătoare, traducând oboseala de metaforă, de afectare de „poezie” în genere, și căutarea unui climat mai cald fratern, al comunității, în formulări șovăitoare, de o neprihănită sinceritate”. ■ Octavian Barbosa discută despre manierism, lămurind confuzii produse în opinia publică: „Manie-

rismul este confundat adesea, și, din păcate, nu numai de publicul neavizat, cu modalitatea artistică de la care se revendică și pe care, omagiind-o teoretic, o profanează practic. Manieristii abstractismului, ai suprarealismului, cubismului, folclorismului, tradiționalismului sau modernismului, vorbind în numele acestor curente, nu fac decât să le compromită, huzurind în paradisul confuziei”.

□ Rubrica *Arlechin* cuprinde *Trei mini-interviuri... cu prozatorul – dramaturg Ion Băieșu... cu scenaristul Constantin Stoiciu... cu directorul de scenă Mihail Raicu* în care sunt furnizate detalii despre spectacolele momentului. ■ N. Carandino îi prezintă pe *Marii noștri actori. Aura Buzescu*: „Din fericire, marele ei talent nu avea nevoie de exerciții pentru ca să atingă desăvârșirea. Fiecare rol nou era un pretext pentru desfășurarea unor posibilități artistice, în perfecția lor, preexistente. Trecerea timpului îi căpțușea parcă jocul cu nuanțe, cu artificii, cu arome, cu emoții... După 23 August, arta ei a trecut în mod firesc pe planul recunoașterii și al admirației unanime. Nu enumerăm roluri vii încă în amintirea tuturor, nici consacrări, nici recompense. Dar din cei cincizeci de ani de scenă ai Aurei Buzescu păstrăm amintirea spectacolelor în care înaintea ei, cele mai mari se înclinau, și în care viața nemuritoare a teatrului ardea cu flacără de geniu”.

■ La secțiunea *Consemnări*, Veronica Porumbacu salută apariția volumului *Fâșie de hotar* de Dieter Schlesak, poetul sighișorean de limbă germană: „Dieter Schlesak e un poet german, care își exprimă afectele reținut, de nu chiar reprimat, asemenea congenerilor lui de aceeași limbă – de aceea a și fost inclus în 1966 în antologia poeziei tipărită la ed. Peter Hamm (Wuppertal). Poezia lui respiră însă și aerul și culorile locurilor de baștină, iar în scara sa de valori intră și coordonatele universale ale spiritului acestor locuri”.

■ Despre Costache Negruzzi, Petru Popescu arată: „*Lăpușneanul* se încarnează în Negruzzi. Da, se poate spune că Negruzzi e un scriitor rău, chiar sadic, că proza lui e o tortură rece și inteligentă, destinată să faciliteze la maximum fina gândire politică a autorului, care a dat în această nuvelă o dovadă de foarte insidios patriotism, ba chiar un straniu avertisment pentru oamenii acestui pământ, a căror răbdare și tenacitate provoacă uneori tragedii. Într-un cuvânt, Negruzzi își chinuie cititorii cu arta lui la fel cum domnul înspăimânta aristocrația timpului. Aproape cinic uneori, mereu sceptic, Costache Negruzzi dă de gândit prozatorului modern prin inteligența în care își îngheață opera, confirmând necesitatea inteligenței ca trăsătură permanentă a prozei superioare. De aceea Negruzzi scapă romantismului, dar și clasicismului, înălțându-se într-o supracategorie, pe care aș boteza-o aceea a prozatorului eficient”.

■ S. Damian redactează un prim episod intitulat *Râsul și plânsul. I. Interpretări: Francisca* de N. Breban, în care observă că tema alternanța răs-plâns (dar dominând plânsul), este definitorie pentru roman, întrucât râsul este asociat cu sentimentul de putere: „Ca o pecetluire a dominației Penescu râde sec. [...] În *Francisca* personajele râd mult și totuși niciunul nu schițează vreo înclinație spre umor. Cine se așteaptă ca Breban să descopere discrepanțele comice ale existenței va fi dezamăgit. Nimic nu se petrece aici detașat, fără încrâncenare. [...] De

plâns se plânge mai puțin în *Francisca*. Asta nu înseamnă că prăbușirile n-au măreția lor. [...] Conchidem deci că romanul ne înfățișează o cursă neîntreruptă în care se transmite ștafeta puterii”. ■ *Poeții cântă patria*, spune Șerban Cioculescu: „Majoritatea poezilor cântă Patria cea mare, România. În sensul restrictiv al cuvântului, adeseori folosit de francezi, patria este locul de naștere”. În cuprinsul articolului sunt citate versuri care susțin ideea patriotismului poezilor Nichita Stănescu, Alecu Russo, Petre Ghelmez, Horia Gane, Liviu Călin. □•S. Gramescu dialoghează cu Tiberiu Avramescu, șeful colecției *BPT* în interviul *Cartea de buzunar* despre popularitatea de care se bucură colecția care cuprinde nu numai cărți pe placul tuturor, ci acoperă și domeniul filozofiei: „Cu toate că, de obicei, aici se fac, din păcate așa cum spuneți, cele mai mici investiții, B.p.t are totuși cea mai susținută reclamă de carte în țara noastră, datorită cataloagelor complete – alfabetice ori cronometrice – ce se repetă de câte 3-4 ori pe an la sfârșitul unor numere cu tiraj mare (în ultimul timp, de pildă, la *Romanțe pentru mai târziu* de I. Minulescu, la *Leviathan* de Julien Green), cât și prin folosirea copertei a patra pe care se anunță aparițiile viitoare, sau se reproduc aprecieri din presă despre colecție și chiar fragmente din scrisorile cititorilor”. □•Constantin Țoiu revine cu o nouă corespondență din Anglia, de această dată de la *Oxford*: „Oxford are drept emblemă un bou, ca manuscrisele moldovenești din secolul al XVI-lea, ajunse nu se știe cum în cetatea universitară engleză și păstrate la *Biblioteca Bodleiană*. Tradus, cuvântul ar însemna un fel de «Vad al boilor». În accepția engleză însă, și în cea veche românească, animalul heraldic de pe blazonul cetății umaniste simbolizează forța – forța sau sânguința, liniștită, egală, a studiului, cum ar trage un bou la jug într-o dimineață verde de primăvară virgiliană («o, rus, quando te ego aspiciam», *O câmpuri, când am să vă mai revăd?*) – astfel încât, pentru studenții care învață aici, în niciun caz nu poate fi vorba de vreo jignire...”. □•Ion Caraion publică traduceri de poezii din poezii Erika Burkart, Pierre Marie, Guy de Boschere, Hector P. Agosti în rubrica *Dedicații și motive românești*. □•Marie-Therese Kerschbaumer, poetă și lingvistă, traducătoare a unor creații ale lui Eminescu, Bacovia, Arghezi, Philippide își face cunoscute gândurile în articolul *Reflecțiile unui traducător de literatură română. Traduire, est-ce trahir un peu?*: „Cu rezerva cuvenită, trebuie să îngăduie necesitatea și folosul traducerilor literare pentru marele public. Orice traducere pierde pentru că orice limbă are particularități de nereprodus într-o alta (o, frumusețe a confuziei babilonice, o, concordia discors!)”. □•*Cartea străină* aduce în atenție pe Robert Pinget: *Le libera*. Autorul medalionului, I. Brandabur, anunță: „A paisprezecea operă a lui Robert Pinget, intitulată *Le Libera* și apărută la Editions de Minuit, e o cronică țărănească. Pornind de la un fapt divers – moartea enigmatică a unui copil, întâmplată cu zece ani în urmă – naratorul își extinde treptat sfera interesului, făcând să defileze prin fața ochilor noștri un lung șir de personaje”. □•Horia Liman scrie despre *Congresul „Comes”* într-o scrisoare din Elveția: „Comes se reunește o dată la 3 ani într-o adunare generală, care este urmată de un congres consacrat problemelor actuale ale literaturii”.

• [„Tribuna”, nr. 34] Elena Stan scrie despre *Eminescu și idealurile unirii*: „Numărul manifestărilor cultural-artistice legate în Transilvania de numele poetului este foarte mare, ele neputând fi epuizate în cadrul restrâns al unui articol. Fiecare în parte constituie convingătoare mărturie ale venerației față de Eminescu pe aceste plaiuri românești, socotit aici cum se exprima un bard ocazional «profet al unei lumi în așteptare», premergător al deplinei dezrobiri naționale și al făuririi unei noi ere”. ■ I. R. prezintă volumul de poezii al lui Emil Crăciun – *Urmele nopților*: „Emil Crăciun are idei poetice, întrebunțează imagini proprii, plasticizează metaforic fără excesele vetusteții sau modernismului”. ■ Timotei Terbancea semnează rubrica *Răsfoind revsitele*. □ *Criticul și viespea administrativă*: „Voiam să scriu o laudă la adresa criticii noastre, care își face datoria pe caniculă ca și pe ploaie, ziua și noaptea, în revistele săptămânale... Dar iată că elanul mi-a fost pur și simplu retezat de observațiile tulburi ale poetului Ilie Constantin care în niște amestecate *Propuneri* privind viața literară (v. «Gazeta literară», nr. 31/1968), face printre multe alte recomandări și una în legătură cu eficiența criticii literare... Fraza cu pricina o transcriu...: «Timpul este cel care disociază valoarea de non-valoare, dar el lucrează alene, pe măsura lui. Putem noi aștepta totul de la timp?» El are colaboratori: criticii literari. Să le creăm deci condiții acestora să-și spună cuvântul, să înlătore, pe cât e omeneste cu putință, viespile.[...]Nu știu cât de multe sunt «viespile» așezate în posturi administrative importante ... ; nu știu dacă e nevoie de un «tribunal al onoarei», care să judece sever cazurile de ingerință în actul critic... ; știu însă că judecata de valoare nu poate avea altă finalitate decât ordinea ideală a literaturii...”. □ *Tot despre critic (sau reversul medaliei)*: „Mai anii trecuți – la un colochiu... – un tinerel proaspăt ajuns în cinul criticilor, a produs ilaritate, mărturisindu-și neputința de-a publica articolul incendiar, pe care-l purta zice-se el, în buzunarul de sus al hainei cu croi modern.[...] Dincolo de aceste adevăruri esențiale, care aplicate sfințesc și înobilează breasla, încep speculațiile tulburi, plângerile puerile... Cu alte cuvinte, criticul are de luptat ... și cu viespea propriei neputințe, a propriei caducități”. ■ Constantin Vișan semnează articolul *Cartea românească peste hotare*: „Schimburile de cărți și reviste efectuate de Biblioteca centrală universitară contribuie substanțial la popularizarea tezaurului culturii române... Un exemplu concludent îl constituie ... ultimul număr al trimestrialului literar publicat de Universitatea din Oklahoma. E vorba de revista «Books abroad» («Cărți de pretutindeni»), care alături de recenzii privind noutățile literare din Italia, Anglia, Spania, Franța, Danemarca... publică și o suită de recenzii ale unor cărți românești primite prin intermediul Bibliotecii Centrale Universitare din București”. ■ În cadrul colochiului *Continuitate și inovație* răspund: Adrian Rădulescu și Miorcea Vaida. □ Adrian Rădulescu: *Dincolo de extreme și linia de mijloc*: „«Continuatoare» sau «inovatoare», opera de artă se cere a fi analizată și apreciată după gusturile și idealurile pe care ea însăși le presupune a fi satisfăcute. Este o absurditate să apreciezi un roman istoric după preferințele tale pentru ro-

manul eseu (și invers), să-l judeci pe Ion Barbu după preferințele tale pentru Octavian Goga (și invers).[...] Imperativul principal pe care fenomenul nostru literar îl impune cred că nu se află nici în găsirea unei permanențe spre care diversitatea să fie polarizată, ci spre păstrarea diversității”. □•Mircea Vaida: *Continuare, nu repetare epigonică*: „Venerabilii părinți spirituali între cele două războaie, ne-au dat o limbă românească adâncă și limpede, capabilă de abstracțiuni... Corespondențe pe calea continuității creatoare se pot stabili între Ion Alexandru și Lucian Blaga, în viziunea ancestrală a pământului, între ironia gravă a lui Marin Sorescu și nostalgia tragică a lui Ion Minulescu, între proza lui Alexandru Ivasiuc și sinuasele geometrii intelectuale ale lui Camil Petrescu. Lucian Blaga, Ion Barbu și Tudor Arghezi au lăsat dăre de ecou uriaș în conștiința noastră, de unde prezența a numeroși blagieni, barbieni, arghezieni...[...]S-a perimat oare epicul? Nu... Avem prozatori talentați ca Marin Preda, Eugen Barbu, D. R. Popescu, Șt. Bănulescu, Al. Ivasiuc... Se fabrică multe istorioare, mici întâmplări cenușii, nici bune, nici rele, de o monotonă și splendidă mediocritate. Deoarece se scrie din ce în ce mai bine românește, pericolul imposturii a devenit alarmant”. ■ Al. Căprariu prezintă cartea lui Nicolae Mărgeanu și pe cea a lui Constantin Cubleşan. □•Nicolae Mărgeanu: *La ciuta, într-o vară*: „Volumul de nuvele *La Ciuta, într-o vară* se citește cu interes deosebit și cu atenție. Prin scrisul său, Nicolae Mărgeanu are un loc bine definit – și binemeritat – în rândul prozatorilor noștri de azi. Singura întrebare care mai persistă după lectura recentului său volum este: De ce l nedreptățește critica? Pentru că cititorii nu fac această eroare”; □ Constantin Cubleşan: *Nepăsătoarele stele*: „Proza lui Constantin Cubleşan este, dacă vrei, un fel de evaziune din universul contemporan, dar operația se efectuează în dorința de a prezenta mai nud o problematică sufletească în care ne regăsim și noi, cei de azi... Și chiar dacă povestirile din volumul *Nepăsătoarele stele* nu se încadrează firesc în ceea ce numim literatură științifico-fantastică, ele anticipează viitorul în mod cuceritor, anunțând, totodată un prozator autentic”. ■ În textul *Trecute vremi*, Augustin Buzura face referire la cartea lui Claude Levi-Strauss, *Tropice triste*: „Claude Levi-Strauss, eminentul profesor de la Collège de France și director al Laboratorului de Antropologie socială, autorul celebror *Antropologie structurale*, *Le totémisme d'aujourd'hui* ... este, în sfârșit, prezent în librăriile noastre cu *Triste Tropiques*, carte care a contribuit în mare măsură la consolidarea prestigiului său”.

23 august

• [„Scânteia”, nr. 7803] Pe prima pagină citim „Trăiască 23 August Ziua eliberării patriei noastre de sub jugul fascist!”, urmat de textul *Adunarea festivă consacrată celei de-a XXIV-a aniversări a eliberării României*: „Marea sală a Palatului Republicii Socialiste România a găzduit, joi după-amiază, adunarea festivă organizată de Comitetul municipal București al P. C. R. și consiliul popular municipal, cu prilejul celei de-a XXIV-a aniversări a eliberării României de

sub jugul fascist. Pe fundalul scenei se aflau, desfășurate în falduri, drapelul patriei și partidului, inscripția «23 August» și datele festive: 1944-1968. La sosirea în sală, conducătorii de partid și de stat au fost întâmpinați cu o călduroasă manifestație de simpatie de către participanții la adunare. În prezidiu au luat loc tovarășii Nicolae Ceaușescu, Ion Gheorghe Maurer, Gheorghe Apostol, Alexandru Bărlădeanu, Emil Bodnaraș, Chivu Stoica, Paul Niculescu-Mizil, Virgil Trofin, Ilie Verdeț, Vasile Vilcu, Dumitru Popa, Constantin Părvulescu, președintele Comisei Centrale de Revizie a C. C. al P. C. R., general-colonel Ion Ioniță, ministrul forțelor armate, Alexandru Senacovici, ministrul industriei ușoare, Gheorghe Vasilichi, președintele UCECOM, general de armată Iacob Teclu, membru al Consiliului de Stat, Suzana Gâdea, membru al Consiliului de Stat, președinta Consiliului Național al Femeilor, Ion Iliescu, prim-secretar al C. C. al U. T. C., ministru pentru problemele tineretului, general-colonel Ion Gheorghe, prim-adjunct al ministrului forțelor armate, șeful Marelui Stat Major, acad. Gheorghe Mihoc, rectorul Universității din București, general-colonel în rezervă Dumitru Dămăceanu, artistul poporului Alexandru Ciucurencu, Marin Preda și Meliusz Jozsef, scriitori, compozitorul Gheorghe Dumitrescu, Alexandrina Ploeanu, filatoare la F. R. B., și Aurelian Dinescu, cazangiu la uzinele «Grivița Roșie»». □•Pe prima pagină citim *Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu* în cadrul lucrărilor sesiunii extraordinare a Marii Adunări Naționale și *Declarația Marii Adunări Naționale a Republicii Socialiste România cu privire la principiile de bază ale politicii externe a României*: „Marea Adunare Națională, întrunită în ședința extraordinară în ziua de 22 august 1968, consideră necesar, ca urmare a situației create prin pătrunderea forțelor armate a cinci state socialiste pe teritoriul Republicii Socialiste Cehoslovace, să expună toată claritatea în fața întregului nostru popor, a opiniei publice internaționale, poziția principială a României în legătură cu relațiile dintre țările socialiste, dintre toate statele lumii, fără deosebire de orânduire socială. Întreaga politică externă a partidului și statului român este pătrunsă de grija și preocuparea plină de răspundere pentru cauza prieteniei și colaborării dintre statele socialiste, a unității sistemului socialist mondial, pentru găsierea căilor în vederea depășirii greutăților și neînțelegerilor create în relațiile dintre unele țări socialiste, pentru întărirea coeziunii mișcării comuniste și muncitorești internaționale. Activitatea desfășurată de țara noastră pe plan extern demonstrează cu prisosință că Partidul Comunist Român, guvernul Republicii Socialiste România sunt animate de un profund spirit internaționalist, că lor le sunt scumpe relațiile de prietenie frățescă cu toate țările socialiste, cu toate partidele comuniste și muncitorești, cu toate forțele ce luptă împotriva imperialismului, pentru democrație și progres social, libertate și independență națională, pentru pace în lume. Marea Adunare Națională, ca și întregul popor român, acordă o importanță deosebită dezvoltării colaborării tovarășești cu statele sistemului socialist. Colaborarea și cooperarea multilaterală economică, politică, științifică și culturală și dintre țările C. A. E. R. – la care România ia parte activă – dintre ac-

celerarea propășirii fiecărei țări în parte, întărirea forței și prestigiului în lume al întregului sistem socialist. [...] Marea Adunarea Națională a Republicii Socialiste România își exprimă convingerea că nimic nu poate dăuna mai mult prestigiului internațional al socialismului, autorității statelor socialiste pe arena mondială, influenței ideilor comunismului în lumea întreagă decât încălcarea acestor principii în relațiile dintre statele socialiste, folosirea metodelor, reprobabile, de amestec în treburile interne ale unei țări socialiste. Recurgerea la asemenea metode, condamnate de mult de mișcarea comunistă și muncitorească internațională și încriminate la timpul său de toate țările socialiste – și cu atât mai mult intervenția armată, ocuparea militară a teritoriului unui stat frățesc – aduce cel mai grav prejudiciu luptei forțelor revoluționare din toate țările pentru idealurile de libertate socială și națională, pentru triumful cauzei lui Marx, Engels și Lenin. Numai organele alese ale partidului și statului poartă răspunderea asupra destinului unei națiuni socialiste, pot hotărî când sunt și când nu sunt în pericol cauza socialismului și cuceririle revoluționare ale poporului, pot solicita sau nu ajutorul politic, militar sau de altă natură al celorlalte țări socialiste. A nesocoti aceste organe, a acționa în pofida voinței și peste capul lor, a aprecia situația dintr-o țară socialistă – și a acționa în consecință – pe baza informărilor unilaterale sau tendențioase făcute de anumite grupuri sau persoane înseamnă a călca în picioare principiul sacru al suveranității unui popor socialist, a unui partid comunist frățesc aflat la conducerea țării, a crea o situație de arbitrar, deosebit de periculoasă pentru relațiile dintre țările socialiste, pentru cauza colaborării și prieteniei între popoare”.

□ Ziarul publică și *Lucrările sesiunii extraordinare a Marii Adunări Naționale*, iar din cuvântările deputaților cităm: □ *Cuvântul deputatului Zaharia Stancu*: „Vestea cu privire la ceea ce s-a întâmplat în Cehoslovacia am aflat-o aproape în zorii zilei de ieri, când un prieten mi-a telefonat. În primele clipe am socotit că la celălalt capăt al firului se află cineva care pur și simplu vrea să facă cu mine o glumă proastă, una din acele glume absurde, poate că vroia să-mi facă mie cea mai absurdă dintre toate glumele absurde pe care unii oameni le fac. [...] S-a constituit Tratatul de la Varșovia și noi am fost de acord cu acest Tratat de la Varșovia, care era făcut pentru a întări lagărul socialismului, pentru a-l apăra de pericolul pe care îl prezenta și îl prezintă încă imperialismul. Niciodată, dar absolut niciodată n-a putut vreunui dintre noi să-i treacă prin minte că Tratatul de la Varșovia va fi folosit împotriva unui stat socialist. Nu ne-am gândit la acest lucru pentru că ni se părea a fi, ca și gluma despre care vorbeam, care nu era glumă, cea mai absurdă dintre acțiunile absurde. [...] Cehii luptau pentru transpunerea în viață a unei idei. Scriitorii cehoslovaci pot fi împușcați, pot fi deportați, pot fi spânzurați, conducătorii statului cehoslovac pot fi trimiși să aibă aceeași soartă. Aceeași soartă s-ar putea să-l aștepte pe unii dintre conducătorii partidului comunist cehoslovac. Dar, tovarăși, declar aici că acest lucru va fi cu totul și cu totul zadarnic. Ideile nu pot să fie nici deportate, nici întemnițate, nici împușcate, nici spânzurate, și de câte ori a fost, de-a lungul istoriei, vreo bătălie între idei și arme

totdeauna au sfârșit prin a birui ideile. Acum se încearcă strivirea partidului comunist, strivirea guvernului legal, strivirea cadrelor de partid în Cehoslovacia. Pe străzile orașului Praga și pe străzile altor orașe din Cehoslovacia alunecă tancuri. În unele părți ale unor orașe din Cehoslovacia răsună împușcături. Totul, dar absolut totul va fi în zadar. Ideile nu pot fi strivite sub șenilele tancurilor și nici împușcate, ci ideile vor trebui să biruiască, și vor birui, spre gloria poporului cehoslovac, spre gloria Partidului Comunist din Cehoslovacia, spre gloria comunismului din toată lumea. [...] Tovarăși, s-a vorbit în plenara de ieri și s-a vorbit și aici, în ședința Marii Adunări Naționale, de acordare de arme și intelectualilor. Armele cu care ne batem de obicei, săbiile noastre sunt cuvintele pe care noi le folosim. Dar aș dori ca conducerea noastră de partid și de stat să afle că mulți dintre noi suntem capabili și, dacă va fi nevoie, să folosim și alte arme, nu numai armele noastre scriitoricești. Până la acest moment, pe care nici unul dintre noi nu-l dorește, vreau să asigur conducerea noastră de stat și de partid că scriitorii din patria noastră – români, maghiari, germani – se consideră, în totalitatea lor, soldați ai patriei, soldați ai partidului, soldați care sunt mobilizați. Deocamdată vom lupta cu armele specifice nouă, și cu aceste nobile arme vom apăra ideile noastre, vom apăra partidul nostru, vom apăra tot ceea ce poate să întărească mișcarea comunistă internațională.” □ *Cuvântul deputatului Constantin Daicoviciu* („Evenimentele petrecute în Republica Socialistă Cehoslovacă până în momentul de față le cunoaștem, ele ne amărăsc, ne dor și ne indignează. Situația care s-a creat în țara prietenă și frățească Cehoslovacia, împotriva tuturor legilor și normelor, de conviețuire socială și internațională o condamnăm cu ultima energie. [...] Dacă conștiința curată ne inspiră și garantează reușita, mijlocul și arma cea mai eficientă, nedezmințit de puternică de a obține această victorie este: Unirea, unirea, în jurul partidului și guvernului, unire în jurul Comitetului Central, unire în jurul conducerii statului și națiunii socialiste române, în jurul tovarășului Nicolae Ceaușescu”. □ Gheorghe Istrate publică poezia *În numele țării*.

● [„**Contemporanul**”, nr. 34] Numărul care, în mod tradițional, ar fi trebuit să omagieze Ziua Națională a R.S.R., se deschide cu *Declarația Marii Adunări Naționale a Republicii Socialiste România cu privire la principiile de bază ale politicii externe a României*, cauzată de invadarea R.S. Cehoslovacia de către U.R.S.S. și aliați din cadrul Tratatului de la Varșovia: „Marea Adunare Națională, întrunită în ședință extraordinară în ziua de 22 august 1968, consideră necesar, ca urmare a situației create prin pătrunderea forțelor armate a cinci state socialiste pe teritoriul Republicii Socialiste Cehoslovacia, să expună cu toată claritatea în fața întregului nostru popor, poziția principială a României în legătură cu relațiile dintre țările socialiste, dintre toate statele lumii, fără deosebire de orânduire socială. Întreaga politică externă a partidului și statului român este pătrunsă de grija și preocuparea plină de răspundere pentru cauza prietenei și colaborării dintre statele socialiste, a unității sistemului socialist mondial, pentru găsirea căilor în vederea depășirii greutăților și neînțelegerilor create în relațiile dintre unele țări

socialiste, pentru întărirea coeziunii mișcării comuniste și muncitorești internaționale. [...] Marea Adunare Națională, ca și întregul popor român, acordă o importanță deosebită dezvoltării colaborării tovarășești cu statele sistemului socialist. Colaborarea și cooperarea multilaterală economică, politică, științifică și culturală dintre țările C.A.E.R. – la care România ia parte activă, – dintre toate statele socialiste, permite accelerarea propășirii fiecărei țări în parte, întărirea forței și prestigiului în lume a întregului sistem socialist. [...] Numai organele alese ale partidului și statului poartă răspunderea asupra destinului unei națiuni socialiste, pot hotărî când sunt și când nu sunt în pericol cauza socialismului și cuceririle revoluționare ale poporului, pot solicita sau nu ajutorul politic, militar sau de altă natură al celorlalte țări socialiste.” ■ Evenimentul principal, consacrat lui 23 August 1944, este așezat în subsolul paginii: „Cu sentimentul tonifiant al idealului împlinit, cu optimism și deplină încredere în viitorul luminos al țării, poporului nostru sărbătorește, pentru a douăzeci și patra oară, ziua de 23 August, ziua victoriei asupra fascismului, alături de armatele Uniunii Sovietice, pragul eliberării naționale și sociale, punct de plecare al marilor victorii dobândite în opera de construire a socialismului.” ■ În numele scriitorimii, George Ivașcu face o declarație de adeziune la politica reformistă a P.C.R.: „*Congresul al IX-lea al Partidului* a fost și în sectorul culturii – perfect concordant, de astfel, cu cel al civilizației materiale – un puternic catalizator de conștiințe, un intens proiector pe un vast ecran de perspective și finalități. Ca o excepție doar – nu altfel explicabilă decât prin incapacitatea de inițiativă a instituției respective – au mai rămas încă în dosarele editoriale, dintre marii scriitori, opera critică a lui Lovinescu și cea de exegeză eminesciană, alături de monumentală *Istorie a literaturii*, a lui Călinescu; își așteaptă încă sorocul lucrările lui D. Popovici și ale lui Paul Zarifopol, dacă e să credem că reeditarea principalelor lucrări de istorie literară ale lui Iorga și Cartoian sunt și ele pe drumul cel bun. Oricum, principial (dacă nu integral faptic) aplicarea justă a criteriului celor două culturi în valorificarea moștenirii literare este astăzi într-un stadiu de restituire substanțială a tot ceea ce o impune cu adevărat. [...] Un alt aspect, acesta încă mai semnificativ, de maturitate a revoluției noastre culturale, este însăși creația actuală: bogăția ei în diversitatea de stiluri, tonalitatea ei majoră în ansamblul de constanțe originale, vigoarea și prospețimea generațiilor mai tinere, întruchipând de pe acum «schimbul de mâine».” ■ Un *Elogiu poeziei tinere* aduce Nicolae Manolescu, pornind de la constatările expuse în volumul redactat alături de D. Micu, *Literatura română de azi: 1944-1964* (1965) și urmărind schimbările neașteptate: „Recunosc că intra în speranța noastră și o oarecare îngăduință: era vorba, mai degrabă, nu despre ceea ce era cu adevărat poezia tânără a anilor 1964-1965, ci despre ceea ce ar fi putut să fie. Astăzi însă, suntem în măsură să spunem că speranțele n-au fost deșarte și că, dacă poeții tineri au jucat vreun rol, acesta a fost tocmai lupta cu inerția. [...] După 1950 nu există tineri poeți. Dar ceea ce se întâmplă în ultimii ani răscumpără această tragică absență: o generație uimitoare a fășnit din lunga

așteptare și a schimbat și pur și simplu fața literaturii. În anul 1965 această generație era numai o promisiune: Ana Blandiana și Adrian Păunescu abia debutează, Nichita Stănescu era, ca poet, așa de fermecător de tânăr încât părea a fi descoperit apa tinereții fără bătrânește, Ion Alexandru nu se născuse măcar. Cu ei se închidea capitolul poeziei. În 1968, cu ei și cu alții încă mai tineri, ca George Alboiu sau Virgil Mazilescu, poezia abia începe. Dacă în 1965, tinerii poeți sunt personajele unui capitol necris al istoriei noastre literare, în 1968, întreaga poezie apare modificată datorită lor, începe cu ei, împotriva tuturor reputațiilor. [...] Ei au redat poezia sieși, redescoperind-o, și această redescoperire este aproape un miracol; nu cei dintâi într-o literatură care a cunoscut miracolul reînvierii, de două-trei ori într-un secol, din propria cenușă, ca o pasăre Phoenix, totuși un miracol.” ■ Un *Poem de vară*, închinat lubeniței, scrie Ana Blandiana pentru *Antijurnal*: „Cuțitul pătrunde profanator, întâmpinat de un icnet voluptuos de durere, cuțitul pătrunde în miez cu ritualul jertfirii, dezvăluind, pentru a mia oară palpitant, paradisul. Nu, sângele omenesc, sângele animal, duce în mers aluviuni nefrumoase, sărutări și complicate amestecuri, niciodată sângele nu va avea grația acestui nectar ierarhizat în cristale. Niciodată sămânța, ideea perpetuării, nu a fost mai regește ascunsă.”

24 august

• [„România liberă”, nr. 7416] Mihai Beniuc publică poezia *Pământul nădejdiei*.

• [„Scânteia”, nr. 7804] Pe prima pagină citim: „În întreaga țară, cea de a XXIV-a aniversare a eliberării patriei de sub jugul fascist a fost o sărbătoare a muncii rodnice, a patriotismului înflăcărat, a atașamentului față de cauza păcii și socialismului. Strâns unită în jurul Partidului Comunist Român, al Comitetului său Central, în frunte cu tovarășul Nicolae Ceaușescu, țara și-a manifestat fierbințe hotărârea de a lupta pentru traducerea neabătută în viață a politicii interne și externe a partidului și statului nostru”. Ziarul scrie despre *Sărbătoarea zilei de 23 August în țară*, cu informații despre adunări din marile orașe. □•Sub marele titlu *Cu sentimentul înaltei răspunderi față de destinele patriei, față de cauza socialismului și păcii întregul nostru popor își afirmă unitatea strânsă în jurul conducerii de partid și de stat, aprobă întru totul poziția internaționalistă a P. C. R. și a guvernului în legătură cu situația din Cehoslovacia* apar mai multe scrisori și telegrame de sprijin, printre care și *Ne exprimăm deplina adevărată, semnat de Marin Preda*: „E de necrezut să constatăm că rațiunea poate să fie înlocuită printr-o încălcare flagrantă a principiilor în relațiile fundamentale dintre state socialiste, prin forță brutală. Civilizația noastră europeană a fost însoțită de războaie crâncene, două în răstimp de câteva decenii – și e stupefiant să vezi cum țări, care au fost ele însele victime ale agresiunii celei mai crude și inumane, nu sunt imune și n-au căpătat suficientă oroare față de folosirea forței ca să distingă, douăzeci de ani mai târziu, toate nuanțele mai mult sau mai puțin declarate, pe care agresiunea

le poate căpăta. Oare viața istoriei e atât de oarbă? Atitudinea partidului și guvernului nostru, așa cum reiese ea din comunicatul dat publicității și din cuvântarea secretarului general al C. C. și președinte al Consiliului de Stat, tovarășul Nicolae Ceaușescu, ținută la impresionantul miting din Piața Palatului, din declarația adoptată de Marea Adunare Națională – și față de care ne exprimăm deplina adeviziune – ne arată cu fermitate și calm că nu există altă cale de urmat față de aceste surprize brutale ale istoriei decât apărarea până la capăt a principiilor înalte de conduită proprii relațiilor dintre țările socialiste. Între acestea respectarea suveranității și independenței naționale a altor popoare constituie dovada adevăratei poziții internaționaliste care decurge din idealurile socialismului. Poporul nostru, el însuși greu încercat de-a lungul istoriei, înțelege bine ce înseamnă asta. Manifestarea sa unanimă de solidaritate cu conducerea partidului și statului nostru capătă astfel o înaltă semnificație. Îndemnul de a munci calm și de a urmări atenți evenimentele este astfel investit cu deplinele puteri pe care în aceste momente de răspundere, poporul nostru le reafirmă cu tărie pentru ca întreaga națiune să acționeze ca un tot”. □•Corespondentul din Praga, Eugen Ionescu, semnează *Imagini din Cehoslovacia acestor zile. Greva națională de protest a oamenilor muncii*: „Ocuparea Cehoslovaciei de către trupe străine s-a soldat cu numeroase victime în rândul populației civile, cu serioase pagube materiale. Praga, toate localitățile Cehoslovaciei socialiste au arborat vineri drapelele de stat în semn de fierbinte dragoste față de patrie. Pe statuia eroului național Vaclav, care domină din fața Muzeului național întreaga piață Vaclawskinamesti, au apărut steaguri negre și flori în memoria victimelor. Pe ziduri, pe stâlpi, în vitrine au fost lipite afișe care cer evacuarea imediată a trupelor străine. Sunt difuzate manifeste și ediții speciale ale ziarelor și revistelor care au putut apărea – în format redus – prin care se face un apel la întreaga populație de a se uni și mai strâns în jurul conducerii de partid și de stat legale. Posturile de radio care activează în ilegalitate transmit că trupele străine continuă să ocupe sedii ale organelor de partid și de stat. În urma ocupării oastei centrale, toate comunicațiile telefonice cu străinătatea au fost întrerupte. Din Bratislava se anunță că în oraș a izbucnit un val de arestări. În oraș se aud împușcături. [...] În această atmosferă încordată, populația, respectând apelurile insistente ale postului de radio legal și ale ziarelor care mai pot apărea, păstrează un calm demn, o atitudine cetățenească fermă, hotărâtă, neînfrântă. Aceeași unitate, aceeași încredere fermă în cauza dreaptă a poporului cehoslovac, în cauza socialismului s-au manifestat și la Congresul al XIV-lea al P. C. C., care s-a încheiat în noaptea de joi spre vineri. Desfășurat în condiții deosebit de dificile, congresul a adoptat o rezoluție privind situația creată prin pătrunderea trupelor celor cinci țări membre ale Tratatului de la Varșovia, precum și o declarație către toate partidele comuniste și muncitorești din întreaga lume. După cum este știut, prim-secretar a fost reales Alexander Dubcek. Vineri «Rude Pravo» a publicat toate materialele congresului pe două pagini de mărimea unei coli duble. Ediția aceasta specială era smulsă literalmente din mâinile difuzorilor

voluntari. La apelul Congresului al XIV-lea extraordinar al Partidului Comunist din Cehoslovacia, oamenii muncii din R. S. Cehoslovacă au declarat vineri, 23 august, între orele 12,00 și 13,00 o grevă generală națională de protest împotriva ocupării Cehoslovaciei de armatele străine. În apelul congresului se preciza că greva va fi declanșată dacă nu vor fi îndeplinite cerințele participanților la congres de a fi retrase trupele străine din Cehoslovacia, de a se începe în decurs de 24 de ore convorbiri cu privire la plecarea trupelor străine, convorbiri la care să participe reprezentanții de partid și de stat legali ai Cehoslovaciei, și dacă Alexander Dubcek nu va avea posibilitatea să prezinte în mod liber poporului cehoslovac o declarație cu privire la începerea tratativilor. Timp de o oră, între 12,00 și 13,00 activitatea a fost oprită complet atât la Praga cât și în întreaga țară. Circulația pe străzile Pragăi a fost întreruptă. [...] Nici chiar în asemenea clipe grele oamenii nu au uitat că ziua de vineri a fost ziua națională a României socialiste. Am primit zeci de telefoane anonime prin care cetățenii mă rugau să transmit oamenilor munci din patria noastră urările lor de sănătate și fericire, însoțite de calde mulțumiri pentru sprijinul internaționalist acordat de România popoarelor Cehoslovaciei. Același cuvinte emoționante, mi-au fost adresate și pe stradă din partea tuturor celor care aflau că sunt român. [...] Postul de radio a difuzat scrisoarea de felicitare a Asociației foștilor partizani din Boemia de nord, cu ocazia zilei de 23 August. Scrisoarea este adresată poporului român și tovarășului Nicolae Ceaușescu. Ea exprimă caldă recunoștință a întregului popor cehoslovac pentru solidaritatea manifestată de poporul român, de Partidul Comunist Român și de conducerea sa”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 5990] Adrian Păunescu scrie despre *Atitudine umanistă*: „Știu în orice clipă că neamul nostru demn de oameni nu va îngădui nimănui să calce în picioare aceste pământuri suverane. Destulă istorie potrivnică am avut. Din peretele marilor bărbați ai istoriei, Decebal încuviințează pașii noștri cinstiți, unitatea noastră de soartă.”

• [„Cronica”, nr. 34] Număr aniversar, acesta se deschide cu poemul *Efigie* de august al lui Haralambie Țugu, dar și cu studiul de economie marxistă al lui Teodor Brateș. Un alt articol aniversar este cel semnat de Al. Arbore și intitulat *Metope și biografii*, în care dacii din metopele Columnei lui Traian sunt puse în raport cu faptele de eroism ale generației Porților de Fier. □•O Fișă de istoriografie literară a lui Costache Negruzzi semnează Aurel Leon, care își garnisește textul cu foarte multe citate preluate din documente de arhivă: de pildă, unul în care, alături de M. Kogălniceanu, cere editarea operelor lui Dimitrie și Antioh Cantemir, la 30 august 1839. ■ Mihai Nadin publică, în paginile de arte, un eseu lung intitulat *Shakespeare și teatrul viitorului*, care face parte din studiul *O ipoteză necesară cu privire la teatrul viitorului: Shakespeare – încercare de shakespeareologie proiectivă*. Din perspectiva operei și carierei sale ulterioare, acest articol merită semnalat ca pledoarie subtilă și fermă în favoarea operei deschise și a unei metode de cercetare pe care o putem numi materialistă, în măsura în care judecă

spectacolul de teatru prin prisma tipurilor de construcții specifice actelor teatrale, de la misterele medievale, la teatrul elisabetan și apoi la scena de tip italian. Referințele la muzica lui John Cage, la teatrul lui Brecht și la prelucrările lui Tom Stoppard, ca și comentariile asupra prezenței active a operei de artă, în afara cadrului indicial care o rupe de context și o indică drept un obiect aparte, fac din textul lui Nadin, astăzi profesor în Statele Unite, o piesă aparte în contextul revistei. □•Corneliu Sturzu continuă serialul *Poetica 68* cu un text despre poetul ca nomotet (*A numi*). □•Poeme semnează printre alții Marin Mincu și Florența Albu, iar Dumitru Ignea publică povestirea *Trei*. □•Paginile de critică se pot citi sub semnul tematicii vieții și al unui bilanț al trăirii. George Timcu scrie despre *Profilul unei generații*, într-un text care este deopotrivă un elogiu al scriitorilor apăruiți în ultimii zece ani, dar și al celor zece ani istorici: „simptome de înnoire în lirica noastră apăruseră de prin 1956-1957, dar din 1960 se poate vorbi de o veritabilă regenerare a poeziei noastre”. După Labiș, alte nume redescoperă lirica românească interbelică, redefinesc subiectul liric, explorează, iar manierele în care acest fenomen se întâmplă primesc originalitate în câteva cazuri: Cezar Baltag, Nichita Stănescu, Ion Alexandru, Ana Blandiana, Marin Sorescu. A aborda teme grave nu înseamnă a deveni pesimiști, ci doar a nu refuza complexitatea vieții. □•Zaharia Sângeorzan vine să detalieze profilul poetic al lui Marin Sorescu, în cronică sa despre *Tineretea lui Don Quijote*, în care scrie: „Intuiția filozofică se identifică aproape cu intuiția poetică, fuzionează, nu din necesități speculative, ci structurale, la nivel ideatic constant. (...) Gânditor fiind, Marin Sorescu e un poet al înțelepciunii native, un fel de Anton Pann modern”. □•În sfârșit, Adrian Marino scrie despre *Literatura și viața* pornind de la reeditarea celor șapte volume de *Approximations* ale lui Charles du Bos. Viața dă valoare literaturii, iar literatura scoate viața din timpul perisabil și o împinge în eternitate. Autorul găsește o paralelă între reflecția asupra perenizării vieții prin artă la De Bos și Maiorescu și revine, în final, la durabilitatea creației ca element al dialecticii dintre artă și viață. Notăm și comentariile făcute de Hertha Perez pe marginea volumului lui Wilhelm Duwe, *Forme de expresie ale literaturii germane de la naturalism și până în prezent. O istorie a stilului modern*, el însuși având ca unul dintre punctele de pornire un studiu mai vechi al lui Arno Holz, din 1924, *Die neue Wortkunst*. □•În cadrul anchetei revistei, Grigore Zmeu scrie despre *Drepturi și datorii ale esteticii*, într-un text lung dar destul de general, în care constată nu doar valoarea esteticii marxiste, dar mai ales, pornind de la Estetica vianiană, caracterul general al esteticii normative, care nu trebuie să contrazică „imaneța armoniei specifice artei”.

• **[„Flacăra”, nr. 35]** Rubrica *Literare* conține o recenzie a lui Lucian Raicu la volumul lui Ion Biberi, *Poezia, mod de existență*: „Utilitatea acestei întreprinderi, cea dintâi de asemenea proporții de la apariția Esteticii poeziei lirice de Liviu Rusu, este că, în ciuda tonului uneori peremptoriu și a unei anumite infatuări savante, se menține în zona de interes a întrebărilor pe care și le pune, adică în

interiorul problemei însăși, astfel că după ultima filă tensiunea interogației continuă, suntem încă în stare să citim o poezie, să ne tulbure încă și să medităm la temeurile tulburării, ale perplexității noastre în fața unui fenomen atât de simplu și totodată atât de complicat cum este poezia.” □ Rubrica de *Film* conține un amplu articol semnat de Magda Mihăilescu, pe tema *Istoriei pe ecran*. Sunt menționate filmele *Dacii* și *Columna lui Traian* (scenariile aparținând lui Titus Popovici). □ Se fac referințe cu privire la participarea în cadrul Festivalului de teatru studentesc de la Erlangen (Germania, a XV-a ediție) a studenților din Institutul de artă teatrală și cinematografică din București, cu *Nenorocirile din dragoste ale lui Arlechino*, „scenariu pe teme ale *commediei dell'arte*”.

● **[„Lucefărul”, nr. 34]** Adrian Marino semnează articolul *Valoarea literară și patriotism* afirmând încă de la început ideea că „literatura română a ajuns la stadiul când poate asocia cele mai riguroase exigențe estetice cu imperativele cele mai înalte ale patriotismului. [...] Ea își capătă deplinul său înțeles literar abia atunci când recunoaște și proclamă, ca suprem ideal, opera fundamentală, creația durabilă, destinată să se grezeze în memorie, să devină într-un cuvânt clasică. Nu există, în ordinea artei, o formă mai constructivă de patriotism, și mă grăbesc să adaug, mai adecvată și mai conformă aspirațiilor adânci ale literaturii. Căci vocația sa esențială nu poate fi decât una singură: realizarea operei solide, pe cât posibil excepționale, de valoare eminentă, în care condiția estetică să se întrupeze în mod memorabil. Este un efort ce trebuie înțeles, în egală măsură, ca expresie exemplară a energiei specifice a actului creației și ca mijloc de împlinire a vocației creatorului, care are, nu trebuie uitat niciodată, o patrie. (...) Scriitorul aparține organic unei patrii spirituale, fie că are sau nu această conștiință ce n-ar trebui să lipsească nimănui. Ea nu poate să nu apară și să nu se consolideze, în timp, prin introspecție creatoare, experiență, reflexie. Și, mai presus de orice, printr-o anume formă de educație, care-i spune să creadă cu tărie în el, ca artist, și prin el, în mod implicit, în puterile creatoare ale patriei, de la care soarbe energii asemenea lui Anteu.(...) De unde necesitatea unei anumite rigori, seriozități și responsabilități, căci principiul valorii literare ca ipostază înalt și spiritualizat patriotică duce, în mod direct, la o etică a creației, poate cea mai înaltă formă de educație dintre toate. Ea exclude superficialitatea, improvizatia, cultul incompetenței, atitudinea de nepăsare față de destinul propriei creații. A nu crede în ideea de valoare literară uneori se mai poate înțelege, a nu crede în valoarea operei tale și a nu face totul pentru a o realiza și consolida, iată o atitudine care nu este nici posibilă, nici măcar paradoxală, ci de-a dreptul sterilă, antiliterară”. În continuare Adrian Marino atrage atenția că „aceiași atitudine exclude cuvintele goale și grandilocvente, emfaza plictisitoare a tenorului literar. Creația sobră și adâncă, singura care servește cu adevărat literaturii, este discretă, tenace, elaborată în tensiune. [...] Această etică se dovedește cu atât mai fecundă, cu cât ea singură cimentează efectiv solidaritatea spirituală în jurul marilor valori. Experiența istoriei demonstrează că numai creațiile literare reale, nu contrafăcute, polarizează, con-

firmă și întăresc încrederea în forțele spirituale ale țării. Numai prin opere solide se pot construi ierarhii și sisteme de valori durabile. Numai valoarea autentică certifică și convinge. [...] Ca să chemi pe cititori în jurul artei și a semnificației sale profunde, se cere ca mai întâi tu însuși să te fi ridicat la această înălțime. Numai marele artist poate deveni educatorul literar superior al națiunii”. În plus, „numai prin substanță, prin expresia fibrei noastre profunde, nu prin improvizatii, produse de serie, pastişe sau simulări facile și fragile, vom putea interesa cu adevărat lumea literară străină, într-o perioadă când acest gen de «concrență» internațională a luat o amploare fără precedent. Dar partida trebuia jucată până la capăt și, mai ales, câștigată. Este cea mai înaltă formă de patriotism, întrucât ea singură ne integrează esenței umanității, dezvăluindu-ne, în același timp, întreaga noastră fizionomie spirituală. Singura care aspiră cu succes la universalitate, întrucât este pe deplin și definitiv a noastră”. ■ Cronică literară a lui Mihai Ungheanu la *Textele critice* ale lui E. Lovinescu, ediție prefăcută și îngrijită de Ion Negoitescu, apreciază eforturile făcute în direcția unei „familiarizări cu critica lovinesciană care să ne facă să vedem dincolo de aparențe ori prejudecăți”, contribuind, prin „alcătuirea sumarului, să contureze „un portret mai exact al criticului”. Cronicarul notează următoarele „O refamiliarizare cu critica lovinesciană, care să ne facă să vedem dincolo de aparențe ori prejudecăți, e mai mult decât necesară, iar reeditările din opera lui cu atât mai bine venite cu cât nu vor ilustra locurile comune ci vor încerca prin alcătuirea sumarului un portret mai exact al criticului. Prima încercare și-a asumat-o I. Negoitescu, prefăcutorul și îngrijitorul unei ediții de *Texte critice* E. Lovinescu, I. Negoitescu este însă un critic care înțelege – așa cum e firesc – să aibă despre scriitorii români păreri sale și să le dea curs uneori cu întreg arsenalul susținător. El îl consideră pe E. Lovinescu un critic simbolist, susținere cu atât mai șocantă cu cât într-una din primele perioade critice Lovinescu a negat curentul. Unei prefete despre E. Lovinescu, critic simbolist, îi urmează o ediție a cărei tablă de materie e destinată să argumenteze prefăcutorul. Ne aflăm în fața unei cărți prin care ni se face cunoscut nu doar E. Lovinescu ci și prefăcutorul său: Mai exact spus cel de al doilea compune o nouă față celui dintâi conform orientării proprii”. Este apreciat negativ „sumarul discutabil”. „Utilă să evidențieze punctul de vedere al lui I. Negoitescu, ea deservește amploarea inițiativelor autorului *Istoriei civilizației române moderne*. Prin absența articolelor programatice, a celor de dispută estetică, a paginilor din *Memorii* (lăsate pe dinafară acestea – suntem avertizați – din cauza restricțiilor de spațiu ale colecției „Lyceum”), personalitatea criticului este știrbită. Textele reproduse sunt dovezi mai ales ale capacității criticului de a scrie «artist», de a fi și un literat nu numai un critic, dar complexa schelărie ideologică montată cu grijă de-a lungul întregii biografii lipsește. Fără a tăgădui dreptul unui critic, de a-și alcătui antologia de texte din autorul preferat, credem însă, că atunci când un scriitor de dimensiunile și importanța lui E. Lovinescu este vitregit de împrejurări, prima sa apariție editorială trebuie să fie cu atât mai avantajoasă cu cât opera i-o

îngăduie din plin. O ediție cu întreaga perspectivă a operei ar fi spulberat de la sine o sumă de prejudecăți sau legende în legătură cu această întinsă acțiune critică care s-a oferit ca suport de neînlocuit cotiturii literaturii române spre spiritul veacului. A alcătui o ediție înseamnă a relansa un destin literar și destinul impulsionat de I. Negoïtescu, ne arată un Lovinescu obturat de predilecțiile editorului”.

■ În articolul *Delavrancea – romanticul*, subintitulat valori literare istorice, D. Micu consideră că literatura a fost, pentru autorul luat în discuție, „o compensație a indispozițiilor procurate de existența reală. [...] Aceasta nu implică o retragere din calea vieții reale, un refuz de-a o contempla; proza sa, și o parte din creația dramatică sunt pline de scene în care irumpe nu doar cotidianul prozaic, dar chiar nămolul dospit în straturile sale obscure. Prozatorul scormonește aceste straturi cu groază, și o face tocmai spre a-și contrapuncta rezultatele prospecțiunilor prin spectacolul, desfășurat în sfere sufletești, al altor realități, rechemate din universul copilăriei, din climatul fabulos al poveștilor ascultate cândva pe o prisă din Delea Nouă, în adierea zefirului parfumat, din istoria neamului. Barbu Delavrancea nu este un observator impasibil, rece, un creator obiectiv. Sentimental, ca mai toți muntenii, dotat cu o imaginație prodigioasă, înclinat spre reverie, atras de pitoresc, de culoare, temperament – într-un cuvânt – liric, potențat și orientat de un mare talent oratoric, scriitorul vede enorm și tendențios, producând sau peisaje feerice, traversate de ființe angelice sau tablouri în care ne sunt dezvăluite turpitudini ale vieții în expresia lor extremă. [...] Sub vădita influență a naturalismului, în favoarea căruia s-a rostit răspicat mărturisindu-și admirația nelimitată față de Emile Zola, Delavrancea acordă toată atenția în nuvele și în unele piese, mai ales în *Hagi-Tudose*, mediului natural și social, eredității, biologicului, neoprinde-se în fața cazului patologic, în fața macabrelui, reliefând detaliul crud, insistând asupra scenelor în care se manifestă fondul bestial al anumitor personaje. [...] Respingând declarativ romantismul, Delavrancea îl practică în fapt, chiar atunci când crede a se găsi la antipodul lui. Dacă prin explorarea morbidului literatura lui ancorează în naturalism, exagerarea, ruperea proporțiilor obiective, îngroșarea câte unui detaliu până la fantastic trădează fondul romantic al sensibilității scriitorului. *Hagi-Tudose* e o apariție aproape fabuloasă”, părănd „un balaur din povești, încolăcit pe comoară”, iar Domnul Vucea, „un zmeu pentru copiii pe care-i învață, dar mai mult îi torturează”. „*Plenar, nemijlocit, apetitul de straniu, de insolit, de fantastic și feeric se satisface în celelalte scrieri ale lui Delavrancea, în acele în care «vieții» i se substituie «visul»*. „Un romantism de alt tip triumfă în dramele istorice. Trilogia alcătuită din *Apus de Soare, Vișorul și Luceafărul* înscrie în literatura de evocare istorică românească unul dintre momentele cele mai originale”. Dumitru Micu pune aceste opere în relație directă atât cu romantismul, cât și cu dragostea de țară a autorului. „Prin relieful dat personalității protagonistului, *Apus de soare* devine un amplu poem eroic, un vibrant oratoriu, în ale cărui cânturi solemne, cu modulații de verset biblic, pulsează inefabil o elevată iubire de țară. Ștefan cel Mare, voievodul zeificat, devine încarnarea simbolică a țării

însăși, veșnică precum soarele, chiar dacă, asemenea lui, are de străbătut întunecimi, pentru a se înălța apoi, iar, astrală, pe firmamentul istoriei. În *Apus de soare* ființa românească își identifică proiecția ei purificată, chintesențială. În întreg, opera lui Barbu Delavrancea impune un scriitor prin care spiritualitatea românească și-a sporit dimensiunile”. ■ Petre Pandrea propune un portret Popa Radu Șapcă, „orator cu dublu magnetism al sincerității și al personalității din naștere devenit exponent în revoluția iluministă”, „Dantonul pașoptismului valah”, „un popă luptător alături de mireni și de popor”, „un cărturar fără a fi livresc, fiindcă a unit slova cu fapta magnifică”. ■ Se mai poate citi, în paginile săptămânalului proză *Semne* de Nicolae Velea.

25 august

● [„Scânteia”, nr. 7805] Aurel Baranga semnează *Pulsul inimii națiunii socialiste române*: „Există momente când inima unei națiuni bate într-un singur loc, ca o expresie concretă a unui elan vital nestăvilat și al unor speranțe acumulate. Am auzit această inimă a națiunii noastre bătând un puls colectiv în piața din fața sediului Comitetului Central în clipele când, înaintea a mii și mii de oameni, veniți din toate colțurile orașului la chemarea inimilor lor îngrijorate, tovarășul Nicolae Ceaușescu a exprimat într-o cuvântare, devenită din acea zi filă de cronică, poziția partidului și a guvernului nostru față de evenimentele ce se petrec în Cehoslovacia socialistă și frățească. Am simțit pulsul acestei inimi uriașe, de un grav simț al răspunderii, dar însuflețită de o nobilă speranță, în clipele când, în cel mai înalt for al statului, a fost pronunțată Declarația Marii Adunări Naționale cu privire la politica externă a României, pagină devenită o Cartă morală a relațiilor dintre oameni și state, stând sub lumina perenă a umanismului socialist. Am auzit bătăile acestei inimi, ca un gong uriaș, sub o cupolă uriașă, în timpul manifestației populare desfășurate cu prilejul sărbătorii tradiționale a poporului român, ceas de simbol și de mândrie, de sudate entuziasme dese: ziua de 23 August. În acele clipe, de o solemnitate fermă, când inima fiecărui om s-a topit în inima uriașă a poporului devenit o singură ființă, m-am gândit: așa s-au petrecut faptele la Islaz sau pe Câmpia Libertății, locuri și date ce au încetat de mult să aparțină geografiei și calendarului, pentru ca să se înscrie într-un singur punct, dar pentru veșnicie: în inima națiunii”. □•Sub titlul *Glorioasa aniversare a poporului român* apar două texte: □ *Orânduirea noastră socialistă în plin progres* de Cezar Baltag: „Deschizător de drumuri, accelerator al marilor energii descătușate ale poporului, partidul se situează întotdeauna în fruntea tendințelor novatoare, imprimând un curs ascendent și neîntrerupt dezvoltării țării pe calea pe care aceasta și-a ales-o prin propria sa voință. Determinând cu precizie traiectoria mersului înainte al societății noastre socialiste, stabilind un vast program de înflorire multilaterală a țării, Congresul al IX-lea al P. C. R. a impulsionat în chip strălucit întreaga viață politică, economică și socială a României, a consolidat independența și suveranitatea de stat a țării noastre socialiste. [...] Stăpână pe destinele sale, parte integrantă a

sistemului socialist, factor activ în apărarea aspirațiilor progresiste ale popoarelor, țara noastră înfăptuiește o gigantică operă constructivă, întruchipată în realizări altădată nevisate, militând cu dârzenie pentru afirmarea aspirațiilor înaintate ale omenirii, a ideilor de independență și suveranitate națională, de progres social, de pace și securitate. Condiția fundamentală a colaborării cu statele sistemului socialist – se arată în Declarația Marii Adunări Naționale a Republicii Socialiste România, cu privire la principiile de bază ale politicii externe a României – condiție asupra căreia partidul și statul nostru s-au pronunțat cu deosebită tărie, este «așezarea relațiilor pe baza respectării independenței, suveranității fiecărui stat, a egalității în drepturi și neamestecului în treburile interne, a avantajului reciproc și întraajutorării tovarășești». Credincioasă acestor sacre principii, România are azi un rol deosebit de activ pe arena internațională. Consecvența și înțelepciunea politicii sale au făcut să sporească stima opiniei publice mondiale față de poporul și partidul nostru, al cărui crez suprem este fericirea fiilor săi, apărarea intereselor fundamentale ale socialismului, a cauzei înalte a păcii.” □ *Nezdruncinata unitate în jurul partidului a tuturor, fără deosebire de naționalitate* de Szász János: „Unitatea poporului român, a naționalităților conlocuitoare în jurul partidului se cimentează și se îmbogățește pe zi ce trece cu conținuturi noi tocmai din cauză că activitatea partidului se bazează pe rigurozitatea științifică în studierea fenomenelor sociale, în aplicarea principiilor materialismului istoric și dialectic la realitățile vii ale patriei. De la Congresul al IX-lea suntem părtașii unui proces vast de perfecționare a formelor de conducere și de îndrumare ale activității sociale, de lărgire a democrației socialiste. Socialismul în România – respectând în procesul lui de construcție tradițiile și aspirațiile poporului român și ale naționalităților conlocuitoare – își dobândește mereu mai mult dimensiunile umane”.

27 august

• [„Scânteia”, nr. 7807] În acest număr citim despre *Vizita conducătorilor de partid și de stat în județele Brașov, Covasna și Harghita*.

28 august

• [„România liberă”, nr. 7419] Emil Manu comentează volumul *Studii de istorie a literaturii române – de la C. A. Rosetti la G. Călinescu*, un volum colectiv îngrijit de Ovidiu Papadima. Se regăsesc, aici, studiul lui G. Călinescu despre *Folclorul de la „Convorbiri literare”*, cele ale lui Marin Bucur despre scrierile și activitatea lui C. A. Rosetti – *Un jurnal literar modern, Note intime, Ziare din constelația „Românului”*, studiul lui Paul Cornea despre „o curiozitate de istorie literară” – *Un romancier român de limbă franceză la 1862: N. Predescu*, o sinteză a poezilor convorbiriști, datorată Rodicăi Florea, studii și analize ale operelor lui Dinu Pillat, I. Al. Brătescu-Voinești, Mateiu Caragiale sau Mihail Sebastian. Studiul introductiv al volumului, semnat de Al. Dima, reprezintă o încercare de „explicare complexă a procesului cultural și literar” românesc de la sfârșitul seco-

lului al XVIII-lea și până la începutul secolului al XIX-lea, adică a perioadei de „constituire a literaturii române moderne în unitatea și diversitatea ei”.

• [„Scânteia”, nr. 7808] Ziarul scrie despre *Vizita conducătorilor de partid și de stat în municipiul Odorheiul Secuiesc*. □•Vlad Sorianu prezintă volumul *Emoții la trapez* de Ion Crânguleanu: „Ion Crânguleanu se recomandă și în acest volum ca un poet de audiență largă, necontaminat de fetișism experimental, dornic de a transmite oamenilor idei și sentimente nobile; căutările sale creatoare trebuie să mai stăruie însă în direcția adecvării expresiei cu substanța dinamică a sensibilității. Continuarea și adâncirea tematicii sale civice, cultivarea talentului la școala unei spiritualități din ce în ce mai elevate, capabilă a declanșa fecunde arderi intime, ridicarea continuă a tonusului intelectual al poeziei se impun – și nu numai pentru lirica lui – ca o condiție permanentă a diversificării și neostenitei autodepășiri”. □•Sub titlul *Aprobăm principiile politicii externe a partidului și guvernului* ziarul continuă să publice texte și mesaje de susținere, printre care și textul *Toți ca unul în jurul partidului* de Titus Popovici: „Ne exprimăm speranța în deplina soluționare constructivă a actualei situații create prin pătrunderea trupelor celor cinci țări socialiste în Cehoslovacia, în faptul că vor fi depuse toate eforturile pentru ca poporul cehoslovac să-și poată desfășura munca sa pașnică de edificare a socialismului în patria sa. [...] Politica partidului nostru reprezintă, pentru întregul popor, un izvor de entuziasm, un stimulent al eforturilor închinat construcției pașnice a României socialiste. În fața acestei poziții, un singur răspuns, unanim: toți ca unul strâns uniți în jurul partidului, al Comitetului Central, al tovarășului Nicolae Ceaușescu. Pentru România socialistă! Pentru prietenie și alianță durabilă cu toate țările socialiste! Pentru socialism și comunism!”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 5994] Este publicat un fragment de romanul lui Nicolae Tăutu, *Enigmatica Solveig*, o lucrare „dedicată celei de-a XX-a aniversări a organelor securității statului”, care „urmează a fi publicată în Editura Tineretului.”

29 august

• [„Scânteia”, nr. 7809] Pe prima pagină apare *Declarația Comitetului Executiv al Comitetului Central al Partidului Comunist Român*: „Comitetul Executiv al Comitetului Central al Partidului Comunist Român a examinat cu deosebită atenție comunicatul cu privire la convorbirile sovieto-cehoslovace din 23-26 august a. c. de la Moscova, precum și cuvântările rostite la Praga, după încheierea convorbirilor, de către tovarășii Ludvik Svoboda, președintele Republicii Socialiste Cehoslovace, Alexander Dubcek, primul secretar al C. C. al P. C. din Cehoslovacia, și Oldrich Cernik, președintele guvernului R. S. Cehoslovace. [...] Comitetul Executiv al C. C. al P. C. R. a luat act de acordul încheiat ca urmare a convorbirilor, acord în al cărui temei își pot desfășura activitatea organele conducătoare de partid și de stat cehoslovace și care prevede retragerea trupelor celor cinci state de pe teritoriul Cehoslovaciei socialiste. [...] Comitetul Executiv al

C. C. al P. C. R. își exprimă încrederea că Partidul Comunist din Cehoslovacia, poporul cehoslovac, în strânsă unitate în jurul conducerii de partid și de stat, vor depăși aceste momente grele și vor asigura mersul înainte cu succes al construcției socialiste. În numele întregului nostru partid, al întregului popor român, în spiritul prieteniei frățești româno-cehoslovace, Comitetul Executiv exprimă comuniștilor din Cehoslovacia, popoarelor ceh și slovac, sentimentele sale de caldă simpatie, de sprijin și de deplină solidaritate internaționalistă. Comitetul Executiv reafirmă poziția de principiu a Partidului Comunist Român că în împrejurările grele prin care trec relațiile dintre țările socialiste este imperios necesar să nu se întreprindă absolut nimic care să înăsprească aceste relații, care să adâncească divergențele și să genereze noi surse de tensiune – ci să se îndrepte toate eforturile către o unică direcție, constructivă, către țelul major al restabilirii climatului de încredere și prietenie între țările socialiste, al refacerii și consolidării relațiilor de unitate între partidele comuniste frățești, în interesul cauzei socialismului și al păcii”.

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 5995] Laurențiu Ulici recenzează, volumul de debut al lui Gheorghe Anca, *Invocații* „în care se proiectează un poet cu o „înclinație maximă spre ambiguu.”

• [„**Albina**”, nr. 35] Apare *Poporul întreg sprijină politica internă și externă a partidului și guvernului*: „Mii de oameni ai muncii de la orașe și sate – muncitori, membri ai cooperativelor agricole de producție, intelectuali – au trimis Comitetului Central al Partidului Comunist Român, tovarășului Nicolae Ceaușescu, personal, scrisori prin care își exprimă adeziunea deplină față de politica internă și externă a partidului și statului nostru. Numeroase scrisori au sosit, în aceste zile, și la redacția revistei «Albina». Autorii lor își manifestă încrederea profundă în conducerea de partid și de stat a României socialiste, în politica justă, consecventă și fermă marxist-leninistă, reafirmată la recenta sesiune a Marii Adunări Naționale, în cuvintele tovarășului Nicolae Ceaușescu. În același timp, ei își exprimă încrederea nestrămutată în triumful ideilor socialismului și comunismului. Indiferent de naționalitate – români, maghiari, germani – toți cetățenii patriei noastre se angajează să lucreze cu însuflețire pentru înfăptuirea hotărârilor Congresului al IX-lea al Partidului”. □ Printre mesaje de sprijin, citim și *Uniți în jurul partidului* de Petru Vintilă: „Ca ziarist și scriitor, dar mai presus de toate ca om și cetățean al patriei noastre socialiste, sunt mândru să mă număr și eu în rândul celor 20 de milioane de cetățeni care fac bloc unit în jurul conducerii partidului, aprobând cu însuflețire politica internă și externă a partidului și a statului nostru. Consider, în consens cu unanimitatea întregului popor, că în înțeleapta politică a partidului și statului nostru, politică dreaptă, ireproșabilă etic și social și de o înaltă semnificație internaționalistă, se oglindesc pe deplin și fără rezerve aspirațiile de pace și înțelegere între popoare. Consider că înalta îndatorire patriotică și socialistă a fiecăruia dintre noi, este slujirea neabătută a propriului nostru popor, slujirea arzătoarei voințe de pace a întregii umanități. A munci cu forțe

crescânde, a urma cu încredere și devotament politica partidului și statului nostru socialist, iată care este cel mai sfânt și mai înalt comandament moral a fiecărui om al muncii, al întregului popor”. □•Sub semnătura lui Baruțu T. Arghezi apare *Bucuria unor împliniri*: „Țara noastră e plină de surprize plăcute, dând celui ce le descoperă sentimentul unor permanente proștețimi de spirit a întregului popor. Fie că e vorba de un meșter olar, de un sat cu harnice țesătoare, de un obicei păstrat cu sfințenie, ori de câte un cântec sau povestire neștiută, descoperirea confirmă continuitatea de veacuri a unor tradiții izvorâte din frământarea sufletului poporului român. Dar descoperirea despre care vorbim acum are însă alte chipuri și înfățișări, date nouă să le aflăm printr-o fericită întâmplare. Surpriza ne aștepta într-o școală ascunsă între arborii unei ulițe a orașului Găești: *Școala generală Nr. 2* unde învață copiii frumoși ai gospodăriilor învecinate cu holdele de aur ale câmpiei”. □•Apare *O amintire despre... Ion Șugariu – de vorbă cu soția poetului* –, interviu realizat de Traian Lalescu: „Privesc un volum, apărut de curând în *Editura militară*, sub îngrijirea scriitorului Laurențiu Fulga: *Carnetele unui poet căzut în război*. Între scoarțele lui sunt adunate versuri, însemnări de jurnal de front, fragmente din scrisori”. □•Ion Pătrașcu scrie despre *Locuri și legende*. □•În *Albina copiilor* citim *Curajul lui Ionică* de Virgil Carianopol. □•Ion Laurian scrie despre *Anton Pann*: „Poetul era frumos ca și ciobanul Mioriței, dar trăia de-a valma cu toți pehlivanii din târgurile și mahalalele Balcanilor turciți. Inteligent și împodobit cu vocație de creator ca Manole, dar repezit la vorbă și viclean în privire ca un hoinar învățat cu tocmelile teșchetarilor dâmbovițeni de la 1800. Mare poet prin străfulgerările de spirit ghicite în dosul versurilor, dar numai versificator prin poezia însăși. Un ironic și detașat comentator al relațiilor umane într-o vreme când lacrimile făceau bălți pe caietele de poezii ale contemporanilor”. Alături apar *Despre viclenie* și *Despre beție iarăși*. □•Mihai Pop publică *Snoava*.

● **[„Gazeta literară”, nr. 35]** Ion Horea semnează editorialul *La oamenii țării*: „I-am însoțit pe conducătorii țării cu gândul, cu certitudinea, cu speranțele, cu dragostea deplină, prin acele locuri pline de frumusețe, printre oamenii lor. I-am îmbrățișat și le-am întins buchete de flori. Am fost al mulțimilor biruitoare. Al țării, în rosturile ei neclintite”. □•*Declarația Comitetului de Conducere al Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România* este consemnată tot pe prima pagină: „Scriitorii din România, suflet din sufletul națiunii socialiste, își exprimă sentimentele lor de mândrie patriotică și deplina adeziune față de Declarația Marii Adunări Naționale a Republicii Socialiste România cu privire la principiile de bază ale politicii externe a României, și văd în acest document o cartă a relațiilor civilizate între națiuni, expresie definitorie a eticii comuniste, a principiilor marxist-leniniste ce călăuzesc politica externă a statului român”. □•Asemenea și *Declarația Comisiei pentru literatura naționalităților conlocuitoare a Uniunii Scriitorilor*: „Noi scriitorii aparținând naționalităților conlocuitoare din România – maghiari, germani și alții – într-o unitate organică și firească cu literatura țării, a României socialiste, patria noastră comună, în care cuvântul nostru răsunând în

limba noastră maternă își are misiunea de a contribui ceas cu ceas la unitatea și frăția de nezdruccinat dintre poporul român și naționalitățile conlocuitoare – vedem în Declarația Marii Adunări Naționale un document al umanismului, al triumfului rațiunii, un mesaj al prieteniei și al internaționalismului, al afirmării puternice a suveranității și independenței patriei noastre comune”. □•Sub titlul *Unitate deplină*, mai mulți scriitori – Horia Lovinescu, Teodor Balș, Paul Schuster, Constantin Țoiu, Darie Novăceanu – își afirmă adeziunea față de politica partidului în contextul evenimentelor recente. Numitorul comun al declarațiilor se concentrează în enunțul: „Suntem trup și suflet în jurul Partidului Comunist Român!”. ■ La rubrica *Breviar*, Șerban Cioculescu dezbat *Alte probleme ale poeziei*: „Cerebralitatea unei părți din poezia contemporană supără adesea, nu fiindcă poetul manevrează idei, dar fiindcă nu-și mai dă osteneala să le găsească expresia figurativă, substituind «discursului» poetic vechi, unul nou, de mare sărăcie plastică și muzicală, o vorbărie mai mult sau mai puțin ingenioasă, de esență prozai-că”. ■ Dumitru Micu prezintă aparițiile editoriale ale săptămânii, în domeniul liricii: Sina Dănculescu, *Horă de mână*, Mihai Elin, *Treaz între două cadrane*. □•Lucian Raicu aduce în atenția publicului apariția volumelor de proză *Camera de alături* de Paul Goma și *Iedera* de Otto Stark. ■ Ewald Ruprecht Korn consenmează despre autorul de limbă germană Arnold Hauser, *Zăpadă târzie*: „Care sunt coordonatele volumului? Subtila investigație a vieții erotice a personajelor în povestirea inițială, care dă titlul volumului, și de asemeni, în *Visul*, *Pe drum*, *Conversație*, frământările de ordin moral, în altele: nu lipsesc accentele de umor și satiră socială”. □•În articolul *Universalitate și supraviețuire*, Violeta Zamfirescu scrie despre condiția de poet: „Ca poet porți moștenirea unui har nebănuit la naștere. Porți cunoașterea și depășirea lumii prin care treci. Și o dragoste naivă față de tot, chinuită de sfășierea vieții ca Zagreus”. [...] Pe marginea romanului *Intrusul* de Marin Preda, Laurențiu Ulici publică articolul *Interpretare și înțelegere*: „În definitiv Călin Surupăceanu e un mare naiv, obstinat în naivitatea lui și mai ales convins de forța fără rival a purității de conștiință. [...] În neglijarea deosebirilor de structură individuală stă eroarea comparărilor calitative între romanele nu numai ale lui Marin Preda, dar ale oricărui prozator”. □•S. Damian continuă cu partea a II-a din *Râsul și plânsul – Interpretări: Francisca* de N. Breban: „Peste spovedania Franciscăi, nu se întinde însă decât la suprafață pustiul de gheață al nepăsării, În adâncuri clocotește un curent viu, fierbinte”. S. Damian continuă cu partea a II-a din *Râsul și plânsul – Interpretări: Francisca* de N. Breban: „Peste spovedania Franciscăi, nu se întinde însă decât la suprafață pustiul de gheață al nepăsării, În adâncuri clocotește un curent viu, fierbinte”. ■ Valeriu Cristea scrie cronică literară la volumul de *Teatru* al lui Radu Stanca: „Medievalismul său e feuda în care s-a întărit, ciopliind versuri perfecte, cimentând trainice sintagme. Arta pentru artă e totodată la el arta împotriva morții, în turnul său de fildeș, artistul e un feudal care rezistă unui asalt”. □ Alice Mănoiu se află *În căutarea ideilor*: „S-a creat în unele cine-producții autohtone o ciudată autonomie a ideilor.

Atât de ciudată încât pune sub semnul întrebării însăși calitatea lor de artă, de gândire specifică, echilibrul între *ce* și *cum*”. □•Două interviuri sunt publicate – unul de Manuela Gheorghiu cu tânărul regizor francez Robert Enrico și respectiv, Nils Peter Sundgren – vicepreședinte al Federației Internaționale a Presei Cinematografice – cu Rodica Lipatti. ■ Constantin Noica comentează despre verb sub titlul *Viață și societate în rostirea românească A dulce spure*: „Limba noastră pare să aibă o virtute de toată însemnătatea: aceea de a împlânzi verbul. Ea îl pune lesne în ordinea substantivului, nu numai sub forma substantivului lung (ca în „de – oameni – iubire”) dar deopotrivă în forma de substantiv verbal cu sufixul or (grăitor, dăător) care se întinde, ca și infinitivul lung, peste aproape întreaga arie a verbului. Poate de aceea nici nu avem neapărată nevoie de atâtea cuvinte compuse, verbul substantivat având bogăția în el”. ■ Edgar Papu recenzează *Dominique* a lui Eugène Fromentin la secțiunea *Cărți și idei*: „Conexiunea ideilor își deplasează uneori punctul de referință de la personajul fictiv la modelul său real, într-un joc unic, întreprins pe acest dublu plan întretesut”. □•Constantin Țoiu trimite o *Scrisoare din Anglia – Turnul Londrei*: „Intrarea costă doi șilingi. Ca să vezi alte pavilioane și îndeosebi pavilionul bijuteriilor”. □•Nina Cassian publică traduceri de versuri din Maurice Carême. □•Un *Interviu cu Claude Gallimard despre morala editorului și criza lecturii* este semnat de Petru Popescu: „Anul trecut în aprilie am făcut o vizită în Europa de Est, la Praga și la Varșovia. Cu ocazia asta mi-am dat seama ce lucruri interesante se publică și se scriu în Europa de Est. Mi-am dat de asemeni seama că nu am acordat suficientă atenție evenimentelor spiritual care se petrec în România, importanța lor în contextul lor universal. Am venit aici ca să remediez această neglijență. Am întâlnit literați, am schimbat opinii, colaboratorii mei au reținut nume de autori și titluri de opere, cărora la Paris organisme editurii le vor acorda în ședințele lor de lucru importanța cuvenită”.

• [„**Tribuna**”, nr. 35] Nae Antonescu consemnează apariția volumului *Opere*, I, al lui Camil Petrescu: „Cu acest volum se începe retipărirea celei mai mari părți din opera lui Camil Petrescu: versuri, teatru, proză literară, eseurile și publicistica militantă. Ediția este îngrijită de Al. Rosetti și Liviu Călin, semnând împreună mărturisiri inedite despre scriitor, iar o postfață a autorului, din anul 1965, deslușește unele credințe artistice cu privire la modalitatea poetică”. ■ Timotei Terbancea semnează rubrica *Însemnări, Răsfoind revistele*. □•„*Criziștii*”: „S-a înmulțit în ultima vreme genul comod și zgomotos al «criziștilor», format din artileri care văd «goluri istorice»: în proză, în poezie, în dramaturgie. Singur reporterul literar e momentan lipsit de această etichetă, fiind într-adevăr «sublim»... Critica «explicativă», zâmbește unul superior, nu mai merge, s-a perimat, fiindcă în Occident – știm cu toții – se scrie și altfel. Concluzia: noi să scriem exclusiv *altfel*...”. □•*Hai să ne dăm cu părerea*: „Cam așa s-ar putea intitula, cu multă bunăvoință, intervenția lui Vladimir Colin (v. «Gazeta literară», nr. 32/1968), în problemele prozei. Vorba vine «probleme» fiindcă opi-

niile celui amintit se rezumă la aproximări confuze. Ne-a înduioșat în special larghețea față de realism: Vl. C. «nădăjduiește»... că se vor mai scrie și în continuare cărți realiste, deși parcă formula s-a cam perimat, moda e alta! Ne-a înduioșat apoi până la lacrimi admonestarea ce ne-o trimite de depărtare, fără să ne numească (admirabil curaj). Revista noastră s-a ocupat printre altele și de accesibilitatea operei literare, problemă reluată nu demult și de «Scânțea». Ei bine: Vl. C. este de-a dreptul indignat: asemenea discuții sunt «false», «încurcă lucrurile»...”

■ În cadrul colocviului *Continuitate și inovație*, Grigore Beuran vorbește despre: *Continuând inovăm*: „Dacă e să meditam temeinic, prozatorii români pot spune cu mândrie că unii se trag din Ion Creangă, Ion Luca Caragiale, Camil Petrescu sau Mihail Sadoveanu ... Dar nimeni nu poate afirma că poezia română nu și-ar avea izvoarele în Miorița, Eminescu, Arghezi, Blaga... Uitată în discuție, dramaturgia își vede înainte de drumul său deschis de Alecsandri, Delavrancea, Caragi-ale (maestrul lui Eugen Ionescu)... Și ca să venim la subiectul colocviului nostru, notăm: poeții, prozatorii și dramaturgii să continue opera înaintașilor cu care ne putem mândri și continuându-i desigur nu vor bate pașii pe loc ci vor aduce un suflu nou, descoperind noi surse de inspirație în contemporaneitate...”;

□ Horia Bădescu: *Vara nemulțumirii noastre*: „Mi se pare că problema legăturii între tradiție și inovație este nu numai vitală, dar este inevitabilă pentru creația literară.[...]De aceea pentru momentul literar actual preluarea tradiției literare interbelice era și o necesitate. S-au preluat și se preiau experiențele cele mai valoroase ale acestei literaturi, se asimilează experiențe... Pentru o lirică alunecată pe panta versificației și epicizării ea înseamnă redarea conștiinței că poezia este altceva decât mimarea lumii exterioare, că ea recompilează un univers unic și personal, spre ale cărei frumuseți nu poți pătrunde decât prin efort. Întâlnirea cu Barbu și mai ales cu Blaga a însemnat o grefă formidabilă.[...] Esențial e să-ți găsești dominantă proprie. Ceea ce a adăugat generația tânără este, în acest sens, incandescența ... Este incontestabil că în poezie Ion Alexandru pornește de la tradiția creației blagiene. Ca și Blaga, Alexandru este un metafizic, un mitic, poezia nu este prelungirea într-un univers specific ci reprezintă forma prelungirii acestui univers în ființa poetului, este o înscriere iar nu o circumscriere a acestuia ca la Barbu”.

■ Constantin Cubleşan scrie despre cartea lui Marin Preda: *Intrusul*: „Confesiunea gravă și demnă, responsabilă și crudă pe care o face Călin Surupăceanu se sfârșește, încheind astfel romanul al cărui erou este, cu aceste cuvinte cutremurătoare care conțin deopotrivă renunțarea și speranța unei noi posibile împliniri, bucuria și tristețea de a-și fi trăit viața de până atunci într-un mod asupra căruia nu mai este permisă nici o revenire, nici o rectificare [...]. Scris la persoana întâi, romanul este confesiunea tulburătoare a unui om tenace și demn, victimă a unui timp istoric la roata căruia el însuși a învățat, a timpului nostru de azi. Meditația eroului asupra propriului destin dobândește astfel haloul profund și grav al judecării momentului actualității conținând o idee înaltă referitor la înțelesul adânc al valorilor morale eterne, a destinului uman în contextul împlinirii lumii noastre, prezente”.

30 august

• [„Scânteia”, nr. 7810] Numărul se deschide cu *Adunarea festivă consacrată aniversării a 20 de ani de la înființarea Consiliului securității statului*. □ Ziarul continuă să publice mesaje de sprijin sub titlul *Adeziune deplină la principiile politicii externe a partidului și guvernului*, printre altele citim și *Înalta noastră răspundere* de Pop Simion: „Ca și până acum, și chiar mai mult decât până acum, toți cetățenii României – fie muncitor, țaran, intelectual, ostaș – suntem purtătorii unei înalte conștiințe, și numele ei este Răspundere; vom da sprijinul nostru neprecupețit și total traducerii în fapt a programului partidului de desăvârșire a construcției socialismului, luptei lui neabătute pentru adâncirea prieteniei și colaborării dintre toate țările socialiste, conduși de o înaltă etică comunistă, purtând ideile de liberate, de adevăr, de independență și suveranitate, de internaționalism socialist. Arma noastră cea mai eficientă va fi sporirea eforturilor de construcție, prin sprijinirea cu toată energia talentul și voința de care suntem capabili a politicii Partidului Comunist Român, având exemplul strălucit al acelor bărbați care formează conducerea sa hotărâtă și clarvăzătoare, în frunte cu secretarul general, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Rațiunea, adevărul și forța principialității comuniste vor triumfa”.

• [„Contemporanul”, nr. 35] La 10 zile de la discursul lui Nicolae Ceaușescu din balconul clădirii C.C. al P.C.R., în care condamna invadarea R.S. Cehoslovacă de către țările implicate în Tratatul de la Varșovia, George Ivașcu semnează editorialul *Încredere unanimă*, respectând dezideratul solidarității și imperativul evenimentului epocal: „în asemenea momente, sentimentul deplinei participări, pe aceeași undă a destinului istoric, sentiment atât de propriu colectivității socialiste, îl resimți multiplu protejat în cugetul și în inima ființei tale, vibrând ca într-o uriașă – dar cu atât mai frumoasă – simfonie, parte din întreg totodată. [...] Este meritul Partidului Comunist Român, al conducerii sale, care, cu marea capacitate de îndrăzneală pătrundere în miezul fierbinte al evenimentelor, cu forța lucidității în analiză și în deciziune a făcut ca în aceste zile sufletul întregului nostru popor să fie, de la un capăt la altul al țării, străbătut de același gând, să vibreze la același unison al conștiinței. Prin glasul tovarășului Nicolae Ceaușescu, fiecare dintre noi și-a simțit proiectată în conștiința fiecărui fiu al patriei propria lui gândire.” ■ Sub titlul *O carte a relațiilor civilizate* este reprodus un fragment din Declarația Comitetului de conducere al Uniunii Scriitorilor pe marginea *Declarației Marii Adunări Naționale a Republicii Socialiste România cu privire la principiile de bază ale politicii externe a României* (vezi „Contemporanul”, 23 August 1968): „Scriitorii din România, suflet din sufletul națiunii socialiste, își exprimă sentimentele lor de mândrie patriotică și deplina adeziune față de *Declarația Marii Adunări Naționale a Republicii Socialiste România cu privire la principiile de bază ale politicii externe a României* și văd acest document o carte a relațiilor civilizate dintre națiuni, expresie definitorie a eticii comuniste a principiilor marxist-leniniste ce călăuzesc politica externă a statului

român”. □ În același spirit este redactată și *Declarația Comisiei pentru Literatura Naționalităților conlocuitoare a Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România*: „Noi, scriitorii aparținând naționalităților conlocuitoare din România – maghiari, germani și alții – într-o unitate organică și firească cu literatura țării, a României socialiste, patra noastră comună, în care cuvântul nostru răsunând în limba noastră maternă își are misiunea de a contribui ceas cu ceas la unitatea și frăția de nezdruccinat dintre poporul român și naționalitățile conlocuitoare – vedem în Declarația Marii Adunări Naționale un document al umanismului, al triumfului rațiunii, un mesaj al prieteniei și al internaționalismului, al afirmării puternice a suveranității și independenței noastre comune.” ■ Șt. Aug. Doinaș publică poezia *Întrupare*, imaginând coborârea „Partidului învăluit de-o stea” în teritoriul României socialiste: „Și noi vedem prin chipul lui adâncul de dincolo de el: platoul larg,/ și marea care fulgeră-n oblâncul/ amiezii spintecate de catarg,/ și holdele-nviind din oase stinse,/ și codrii despletindu-se în vânt,/ și murmurul izvoarelor prelinse/ ca sunete de flaut din pământ,/ În el – stăm toți. Și-n toate – necuprinsul/ care se-ntemeiază: gol și plin/ ca roata care scapără pe-ntisul/ câmpiilor, străină de suspin.” □ Adrian Păunescu tematizează ideea patriotică, aducând-o la puritatea platoniciană: „Morți netrădați ai țării mele, din Dunăre până la Prut,/ și de la Mare până-n largul de est, de vest, de sud, și de nord,/ morți ridicați de Eminescu, când clopotele au bătut,/ morți plânși de Goga, când și Oltul plângea un râu mai vechi și mort!// Și Sinea Patriei există, nu poate niciun vânt s-o fure,/ pentru că-n fiecare noapte, în aerul înalt și calm,/ ard douăzeci de milioane de credincioase facile pure,/ pe somnul liniștit a celor care clădiră acest neam” (*Sinea*). □ Cezar Baltag vine cu adeziunea personală: „Ca poet și comunist născut din matricea spirituală a pământului țării, hrănit la sânul dragostei pentru tot ce e omenesc, și nobil în om, devotat cu întreaga mea ființă socialismului, sunt, asemeni milioaneilor de oameni din România, alături de partidul nostru comunist, de conducerea sa, în frunte cu tovarășul Nicolae Ceaușescu.” ■ Având drept model *Ecclesiastul* 3, 1-8 – „Pentru orice lucru este o clipă prielnică și vreme pentru orice îndeletnicire de sub cer” [...] „Vreme este să iubești și vreme să urăști. Este vreme de război și vreme de pace.” – Geo Bogza redactează tableta *Fruntea*: „Este o vreme a frunții lăsate în pământ. Și este o oră a frunții ridicate spre cer. [...] Oricâte fulgere l-ar brăzda, oricâte primejdii ar amenința-o, fruntea se ridică spre cer.” □ Tot pentru parabolă optează Ana Blandiana: „Iată, tot ce este frumos în noi se adună într-o copleșitoare conștiință colectivă. Pentru că există în istorie moment când întreaga omenire se maturizează brusc, dar nimeni nu poate trece prin ele decât coborât în adâncul poporului său” (*Maturizare*). ■ Eduard Constantinescu realizează un interviu cu Titus Popovici despre *Dilemele cinematografului*. Până în 1968, prozatorul colaborase, ca scenarist, la următoarele pelicule: *Moara cu noroc*, *Valurile Dunării*, *Pădurea spânzuraților*, *Furtuna*, *Setea*, *Columna*, *Străinul*, *Dacii*, *Mihai Viteazu*, *După furtună* – „ultimele două în stadiu de

scenariu elaborat”. Merită semnalată intenția scriitorului de a folosi, pornind de la sceariul intitulat *Puterea și adevărul*, o formulă a realismului socialist în cea de a șaptea artă, opinie care se încadrează în ideologia oficială a vremii: „*Puterea*, scrisă în colaborare cu Francisc Munteanu, încearcă să răspundă, în limita puterilor noastre la problema pe care am ridicat-o la început. Este o încercare de sinteză a unei epoci. Un film politic, gândit ca atare. În general, în filmul nostru social și politic, accentul cădea pe acele persoane care se transformă – sau mai clar, asupra cărora acționează – și se oprea în momentul în care se petrecea în erou ruptura cu trecutul (de obicei în urma unor mari traume). Am intenționat să vorbim despre niște oameni care acționează asupra istoriei. Despre niște oameni, activiști de partid, care au ales odată pentru totdeauna – și am urmărit viața lor, începând cu acest moment. Am mai încercat să arătăm că istoria nu este o aglomerare de fapte absurde (capriciul nu știu cărui destin immanent), ci, din momentul în care oamenii iau cunoștință de legile ei, devine cel mai pasionant domeniu de activitate conștientă determinant al vieții, al fericirii sau nefericirii. Că în epoca noastră omul devine răspunzător de faptele și acțiunile sale, și această luptă dramatică este singură în măsură să-i dea dimensiunile sale reale.”

31 august

• [„*Scânteia*”, nr. 7811] Citim despre *Vizita tovarășului Nicolae Ceaușescu și a altor conducători de partid și de stat în județul Cluj*. □•Petru Comarnescu semnează *Sentiment, cuget și aspirație populară în opera de artă*: „Creațiile mai viguroase sau mai semnificative din ultimele decenii – cele din anii construirii socialismului – sunt profund legate de viața poporului, de transformările revoluționare și închegarea unei viziuni umaniste. Să ne gândim la epica lui Zaharia Stancu, Marin Preda, Eugen Barbu, Geo Bogza, Titus Popovici, N. Breban, I. Lăncrănjan, Ștefan Bănuțescu, Traian Filip sau a regretaților Eusebiu Camilar și Oscar Walter Cisek, la poezia timpuriu dispărutului N. Labiș și la cea a lui Eugen Jebeleanu, Cicerone Theodorescu, M. Beniuc, Maria Banuș, Meliusz Jozsef, Ion Brad, Letay Lajos, Marin Sorescu, Ion Alexandru, Nichita Stănescu, Cezar Baltag, Ana Blandiana, la dramaturgia lui Horia Lovinescu, Aurel Baranga, Paul Everac, Al. Mirodan – iar enumerarea ar putea fi mult lărgită. Să ne amintim de compozițiile lui Mihail Jora, D. Cuclin, Sabin Drăgoi, Zeno Vancea, Ion și Gheorghe Dumitrescu, Ludovic Feldman, sau ale mai tinerilor Anatol Vieru, Th. Grigoriu, Ștefan Niculescu, Dan Constantinescu, Tiberiu Olah, D. Capoianu, Cornel Țăranu, W. Bergher, Pascal Benteoiu, Doru Popovici, Gh. Costinescu și multor altora, legate de tradiția populară și cultă – la mulți redominând școala post-enesciană – și, prin aceasta, tocmai bizuirea pe tradițiile naționale și găsire de noi forme de expresie, valabile pe plan mondial. [...] Uneori, romancierii, nuvelisti, dramaturgii, poeții, muzicienii, artiștii plastici ajung la esența realității, alteori rămân la periferia ei, iar din complexitatea activității și gândirii oamenilor nu aleg aspectele cele mai grăitoare. Ca și cu alte prilejuri, am arătat că epica noastră –

energică și vitală – nu ridică îndeajuns problemele intelectuale actuale, cele ale erosului contemporan, că romanele-eseuri sunt încă prea puține, și eseistica însăși cu dezbateri mai complexe asupra spiritualității noastre și ale celei mondiale, cu confruntările de rigoare între vechi și nou, între ceea ce este uman și antiuman sau dezumanizant. Meditația adâncă nu lipsește din poezia noastră, dar să ne gândim ce ar fi făcut Eminescu sau Blaga, cu darurile lor de filozofii, pe lângă cele de poeți, dacă ar trăi astăzi. [...] Pledăm pentru o întregire a artei actuale, peste realizările ei splendide în general, din care să se simtă marile virtuți ale poporului nostru din trecut și din prezent și gândul la viitorul lui. S-au petrecut în patria noastră mari evenimente și transformări istorice, economice, culturale. Astăzi, înțelepciunea, entuziasmul, mărinimia, încrederea solidară în destinul poporului și al țării sunt mai temeinice ca oricând. Lupta pentru construirea socialismului a unei vieți fericite și pașnice a întregului popor, pentru progresul material și spiritual, pentru înflorirea culturii, însufletește milioane de oameni. Virtuțile acestea active și creatoare merită a fi și mai adânc prezente în preocupările și expresiile artiștilor noștri, și mai măiestrit promovate pe diferitele căi ale artelor. În acest fel, artiștii ar reda cât mai deplin ceea ce datoresc poporului și i-ar reflecta spornic lumina primită de la ei, lumina sufletului său”.

• [„Cronica”, nr. 35] Primul număr conceput după invazia Cehoslovaciei de către trupe ale U.R.S.S. și alto țări socialiste se deschide cu două comentarii politice semnate colectiv – *Cronica (Unitate)* și *Suveranitatea*, semnat de Gavrilă Rus. □•O dezbateră interesantă realizează Steliana Delia Beiu și Doru Maximovici cu titlul *Arta modernă și publicul*, la care participă mai mulți pictori (Francisc Bartok, Corneliu Ionescu, Adrian Podoleanu) care constată că gustul publicului față de arta contemporană, experimentală, n-a înregistrat o evoluție remarcabilă în ultimii ani. □•În paginile de critică, George Timcu recenzează, sub rubrica *Contrapunct*, trei cărți: *Piatra* de C. Abăluță (Editura pentru Literatură, 1968), un singur poem cuprins de volumul intitulat astfel, o poezie complexă, de recitat; prozele intitulate *Întâmplări din primul vis*, de Vasile Băran (editura Tineretului, 1968) ; un volum de povestiri, *Bouarii*, de Ada Orleanu (Editura pentru Literatură, 1968), autoarea unei literaturi cu ecouri sămănătoriste, dar care cuprinde câteva reușite. □•În serialul său despre poezie, Corneliu Sturzu simte nevoia acum să porceadă de la un moto semnat Marx-Engels, în cadrul temei Sentiment – Sentimentalitate. Criticul vrea să vorbească despre o caracteristică a artelor în secolul XX, care impun modele de percepție și comportament afectiv pe care indivizii societăților moderne le urmează, transformând cultura în natură: „... este mai potrivit în cazul artei – exceptând poezia – să vorbim despre senzitivizarea și, concomitent, de sentimentalizarea artei contemporane (nu în sensul clasic, consacrat de istoria literară, de « sentimentalism ») decât de liricizarea ei”. □•Un grupaj de poeme și o proză de Vasile Băran (*Liturghia voioasă*) întregesc paginile de literatură. □•Const. Ciopraga continuă eseul său despre *Caracterul național și universal al culturii* oprindu-se asupra trăsăturilor naționale românești,

asupra cărora nu are rost să insistăm. □•„Editarea completă a operei lui I. I. Mironescu (*Scrieri*, 1968, 663 pag.), prozator neglijat sau tratat superficial, la modul sociologizant, oferă un motiv justificat de a aduce în discuție atât o creație cât și o biografie, dar mai ales de a descoperi și un editor, istoric literar cu o reală capacitate, pasiune intelectuală de a restitui, într-o colecție de prestigiu, opera. Mironescu este un sadovenian cu umorul lui Creangă, un Hogaș de la Tazlău. Opera, de mici dimensiuni, nu l-a ajutat să-și stabilească un loc între acești scriitori. (...) Biografia depășește opera și este de mirare că n-a fost fructificată îndeajuns.” Așa scrie Zaharia Sângeorzan în cronică pe care o dedică acestui volum prefațat de Ilie Dan. □•M. N. Rusu scrie despre Mircea Popovici și cartea sa, *Izobare*, câștigătoare a premiului Revistei Fundațiilor (se omite mereu atributul „regale” când vine vorba despre titlul revistei) în 1945. Poetul – inginer ca profesie – nu a mai publicat nimic între timp, dar acest prim volum, marcat de o tratare în registru științific, ironică, a realităților înconjurătoare, rămâne unul foarte interesant și în zilele noastre; vedem aici o anticipare a tematicii ecologice care, abia astăzi, este tematizată în studiile literare. □•Un grupaj de versuri ale lui Mihai Steriade apare pe aceeași pagină cu o altă ilustrare a „cronicii ideilor literare” a lui Adrian Marino: „*Cheia*” *structurii literare*. Marino observă că, dacă structura a fost o realitate vizibilă, manifestă până la Saussure, ea devine acum un spațiu relațional imanent, latent, instaurând o „ruptură epistemologică”. Pornind de la câteva surse recente, toate franceze, plus broșura lui Virgil Nemoianu, *Structuralismul* (EPLU, 1967), Marino propune patru sensuri ale „structurii latente”: subiacent, preexistent, imanent și inconștient, dar le pune pe toate în relație cu o operă. „Structura are în vedere doar elemente invariante ale operei”, astfel că regimul ei este sincron, nu diacronic. Interesantă pare și afirmația lui Marino cum că „cum anume se trece de la o structură la alta nici un structuralist din lume”. Or, tocmai asta încercase, cu doi ani înainte, Foucault, în *Cuvintele și lucrurile*. Ultima frază ni se pare din nou citabilă: „Tot ce este universal și constant în istoria literară nu poate fi decât structurabil. Dar pentru realizarea acestui program, care ar studia unitățile structurale sincronice (stiluri, curente, forme literare etc.) ar fi nevoie de schimbarea întregii mentalități actuale a istoriei literare, în bună parte încă de factură istorică și pozitivistă.” □•Ultima pagină ne propune un grupaj de poeme din *Lirica nordică*: doi poeți suedezi (Vennberg și Thoursie) și doi islandezi (Jon Oskar și Hjartarson).

● [„**Flacăra**”, nr. 36] Valeriu Cristea recenzează G. Ibrăileanu, *Scriitori români și străini* (E.P.L., colecția B.P.T.): „scriitorul nu caută cuvinte și tocmai de aceea uneori cuvintele îl caută de la sine, turnând în bronz câte-un segment de frază. G. Ibrăileanu este cel mai puțin moftangiu dintre criticii noștri, refuzând orice «umplutură» în textul său făcut numai din lamele fine, tăioase, ale ideilor, dar altfel simplu, direct și uneori naiv, trecând brusc într-un registru liric sau chiar epistolar.” ■ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, se anunță deschiderea seriei de *Opere* de Zaharia Stancu, la E.P.L., cu volumul *Descuț*. ■ Notă despre ro-

manul lui Sorin Titel, *Dejunul pe iarbă*. ■ Semnalare a apariției a două volume de *Teatru* de Eugen Ionescu la aceeași editură.

• [„**Luceafărul**”, nr. 35] Număr dedicat evenimentelor din 20-21 august, când Cehoslovacia a fost invadată de către sovietici. O serie de scriitori scriu, cu acest prilej, articole în care iau poziție împotriva agresiunii asupra statului cehoslovac, fără însă a denunța în mod clar intruziunea armată, reafirmându-și sprijinul pentru politica P.C.R. Astfel Cezar Baltag *scrie despre* Sensul uman al socialismului: „Pentru artistul sau contemplatorul ce posedă conștiința că ascultă nu numai de gustul estetic și de imperativul de a crea, dar că procedând astfel el îndeplinește și un act moral, manifestarea sa va fi majoră și nepieritoare. Prin poezie și peste poezie, prin muzică și peste ea, sufletul întrezărește comorile de dincolo de cuvânt, valorile eroice ale unei existențe nepătate, închinată idealurilor simple și mari ale socialismului și libertății. Căci arta nu poate exprima numai bucuria sau tristețea existenței, dar și căutarea unui sens rațional și a unei obligații morale în operele noastre. Procesul estetic, ca înfrumusețare constructivă a vieții, înseamnă, în împlinirea sa, binele omului. Într-un artist adevărat frumosul și binele nu pot trăi separat. Dacă imaginea de artă este personală, ca ipostază particulară ce se înfățișează în chip specific spiritului individual, rațiunea ei, sensul ei este social, creator de relații, semnificând binele atât pentru noi, cât și, mai ales, pentru condiția noastră de oameni. Ideea de jertfă, de consumare generoasă a flăcărilor ființei noastre în serviciul adevărului este sensul fundamental al creației pe care îl nutrim, ca scriitori comuniști și cetățeni liberi. Trăire conștientă a imaginației în acțiune, condiționată de existența fenomenală, de apartenența noastră la un popor care ne-a născut și ne-a configurat personalitatea artistică și morală, viața noastră omenească își împlinește cu adevărat misiunea sa spirituală sub călăuzirea înaltului imperativ categoric al conștiinței morale, al devoțiunii absolute față de adevăr, al convingerii noastre ferme că aparținem unui moment istoric esențial, în care adevărul trebuie să fie principiul suprem al vieții sociale. Credința omului că munca sa va dura veșnic pe acest pământ se sprijină pe nădejdea în durată veșnică a poporului în care el s-a născut și în caracterul propriu al acestui popor. Patria, iată veșnicia căreia cel nobil îi încredințează alcătuirea veșnică a faptelor lui, în care el, om muritor, pune veșnicia sa proprie. Credința și năzuința de a sădi ceva nepieritor, modul în care își concepe vremelnicia ca eternitate sunt purtătoare și chezașe ale patrimoniului spiritual al oamenilor. Viața, numai ca viață – simplă dăinuire a unei existențe mediocre, – nu are preț pentru artistul adevărat. El o concepe numai ca izvor a ceea ce este durabil și după sine, căci numai în acest fel se transmite mesajul său omenesc și înalt posterității. Pe aceasta se întemeiază într-adevăr valoarea lucrurilor după acțiuni morale. Imperativul etic este inviolabil. Omul trebuie să respecte umanitatea din persoana sa și din aceea a semenilor. El trebuie să considere ființa sa cu venerație, el trebuie să privească personalitatea sa cu adânc respect. [...] În aceasta constă esența înaltă a socialismului, prin aceasta se afirmă socialismul ca societate superioară oricărei

orânduiri din trecut «societate mai dreaptă, mai bună, în care omul să fie om, să fie respectat ca om». Puterea de creație a vieții sociale se bazează pe dezvoltarea multilaterală și armonioasă a naturii umane. Nici o societate nu poate atinge perfecția ignorând acest adevăr suprem. Progresul social rezultă deopotrivă atât din schimbarea mediului înconjurător, al relațiilor, al împrejurărilor sociale, cât, și acest lucru a fost răspicat afirmat de clasicii marxismului, de construirea personalității umane, de apropierea omului de esența sa. Dacă morală înseamnă altceva decât realizare – de – sine și înflorire a personalității umane în cadrul celei mai drepte și mai adevărate societăți omenești atunci ea nu mai este morală. Moravurile și obiceiurile iraționale nu sunt și nu pot fi niciodată etice. [...] Adevărata societate trăiește prin noi înșine, prin sensul profund al realității noastre ca spirit, prin comuniunea noastră totală cu poporul din care ne tragem. Democrația noastră este inseparabil legată de socialism. Pe măsură ce avem mai multă lumină, descoperim mai multă măreție în lucrarea pe care o desăvârșim”. ■ „Luceafărul” publică *Declarația Comitetului de Conducere al U.S. din R.S.R.* „Scriitorii din România, suflet din sufletul națiunii socialiste, își exprimă sentimentele lor de mândrie patriotică și deplina adeziune față de Declarația Marii Adunări Naționale a Republicii Socialiste România cu privire la principiile de bază ale politicii externe a României, și văd în acest document o cartă a relațiilor civilizate dintre națiuni, expresie definitorie a eticii comuniste, a principiilor marxist-leniniste ce călăuzesc politica externă a statului român. Partidul Comunist Român, sinteză organică a celor mai nobile aspirații ale trecutului nostru, a eforturilor depuse în prezent pentru desăvârșirea orânduiri socialiste în patria noastră, împletite cât cele mai îndreptățite speranțe cu care ne privim viitorul, militează consecvent pentru relații de prietenie cu toate țările socialiste, cu toate popoarele lumii, de colaborare cu toate statele, indiferent de orânduirea lor socială, în scopul realizării unei Europe și a unei lumi eliberate de spaimă, de stihiiile trecutului întunecat de obidă și exploatare. [...] Scriitorii români declară că sunt hotărâți să apere aceste principii, să nu precupețească nici un efort și nici un sacrificiu pentru înfăptuirea lor, sprijină cu toată puterea eforturile partidului și ale statului nostru socialist, pentru întărirea prieteniei și colaborării dintre statele socialiste, a unității sistemului socialist mondial, pentru consolidarea coeziunii, mișcării comuniste și muncitorești internaționale. [...] Manifestându-ne adâncă simpatie și solidaritate internaționalistă cu poporul frate cehoslovac, ne exprimăm, speranța că situația creată în Cehoslovacia va fi rezolvată pozitiv, că se va găsi o soluție constructivă, în măsură să ducă la desfășurarea nestingherită a activității partidului și statului, a organelor legale ale conducerii de partid și de Stat, la retragerea trupelor introduse în această țară, la normalizarea vieții din țara prietenă, la deplina manifestare a atributelor independenței și suveranității Republicii Socialiste Cehoslovace. Aceasta este în interesul construcției socialiste în Cehoslovacia, al unității sistemului mondial socialist, al cauzei socialismului în întreaga lume. Oamenii de litere din țara noastră, români, maghiari, germani și de alte naționalități, legați prin

același destin istoric, animați de aceleași năzuințe, uniți prin atașamentul lor indestructibil la politica internă și externă a partidului și stalului nostru, militează împreună cu întregul popor pentru realizarea înaltelor idealuri ale umanismului socialist, angajându-se solemn, prin forța artei lor, să constituie o pavăză a cuceririlor revoluționare ale națiunii române, pentru victoria socialismului și a păcii”.

■ Un alt articol-angajament scrie, în acest număr, și Nicolae Breban intitulat *Emoția și mândria noastră*. „Există în istoria individului perioade în care tonusul existenței sale se ridică și se amplifică brusc, în care o serie de particularități de destin și strict conjuncturale se topesc și se diminuează cu bruschețe și el intră – cu o parte a ființei sale, cea mai puternică probabil – într-o formă de trăire mai intensă, mai vie așa spune în care se întâlnește deodată cu foarte mulți inși asemănători lui, al căror destin – de milioane – îi regăsește cu uimire ca pe al său propriu, pe scurt, un tip de existență și tensiune socială. Singurătatea individuală se topește – cu furia și amploarea unui râu care-și părăsește albia sa de câmpie, – relevând deodată o forță ascunsă, o mare capacitate de energie, o capacitate, așa spune, de a-și părăsi pentru un timp particularitățile de viață și de fizionomie morală, pentru a se contopi cu o matrice întregă, ce trăiește într-un aer mai larg și mai tensionat, de fapt propria sa matrice originară. [...] Un popor este definit, în mod curent, ca o colectivitate umană cu aceeași identitate geografică, istorică, lingvistică și culturală. În afara acestor date fundamentale, strict obiective, cred că se pot recunoaște încă – sau se nasc în unele momente ale unui neam – și altele, ce pot fi determinate cu mai puțină rigoare obiectivă – dar la fel de prezente, de existențe și la fel de semnificative. Astfel, izbucnește uneori, în urma unui eveniment sau altul care uneori nici nu colaborează cu totul proporțional la efectul pe care-l produce un fel de emoție colectivă așa spune, o emoție socială care se asociază spontan cu o anumită mândrie socială și aceste două stări atât de specifice, ale psihologiei individuale, strict private și accidentale, devin deodată, ca în urma unei explozii morale generalizate și spontane, stări acut sociale, și înalt morale. Emoția și apoi *mândria* care urmează acestei emoții, descoperirii acestei emoții care curgea undeva latent, aproape ignorată și deodată e urcată la suprafață cu o forță pe care n-o bănuiam poate și de care suntem apoi mândri, pentru că descoperim un teritoriu spiritual, emotiv în care trăiam și care se suprapune peste cel lingvistic, geografic, etc. Un același fel de emoție și de mândrie ne-a legat pe toți locuitorii acestui teritoriu peste care deodată a fulgerat radiar o recunoaștere și revelație a tuturor cu tuturor, în aceste zile, o stare psihologică de o înaltă intensitate și bucurie. Era o bucurie neobișnuită, o alta decât cea făcută din satisfacții înguste, diurne, sau de semnificație strict privată. [...] Bucuria de a fi români, trăind în România, acum și aici nici cu un secol mai devreme, nici cu unul mai târziu, în vecinătatea unor popoare care ne cunosc și pe care le cunoaștem prin vechi legături istorice. România ancorată profund în evenimentele de acum cu întreaga conștiință a destinului său istoric și a contextului politic socialist, cu conștiința respectului pentru marile principii de solidaritate internațională, o Românie care

înțelege să alieze, patriotismului internaționalismul. Cu atât mai mare bucuria și luciditatea noastră de a fi trăit aceste zile și acest timp, cu atât mai mare înțelepciunea acestui neam atât de vechi și de viu totuși, de vital și tânăr; acest neam românesc, de astăzi și acum, strâns unit în jurul, conducătorilor săi, a Partidului Comunist Român”. ■ Despre *Cultură și destin* scrie în „Luceafărul” Eugen Simion: „Am redescoperit sau, mai bine zis, am regândit în aceste zile ce au zguduit cu adevărat conștiințele noastre sensul real și perspectivele tragic de amețitoare ale unor cuvinte cărora vocabularul curent le șterge partea lor de dramă și mister: adevăr, destin, libertate, rațiune, suveranitate, independentă, valoare morală, patrie. Aceste noțiuni au încetat a mai fi simple abstracțiuni. Au devenit vocabule intime și spiritul nostru le-a regăsit sensurile lor esențial umane. În afara lor nimic trainic și fundamental nu se poate concepe. Pentru cultură ele reprezintă, într-un sens mai larg, mituri eterne, universale, dar substanța sau mai bine zis conștiința miturilor e totdeauna fructul unei experiențe istorice și a unei filozofii particulare. Această dialectică foarte simplă explică aparentul paradox ce înconjură relația dintre universal și național în artă. A devenit, azi, un loc estetic comun că universalitatea, în artă, nu e decât expresia maximă a naționalității, treapta, altfel spus, de sus a unei atitudini specifice și ireductibile. Interesăm, deci, în măsura în care rămânem noi înșine, ca exemplari ai unei colectivități unite printr-un destin comun, în chipul în care gândim noțiunile esențiale ale existenței. Stărnim curiozitatea în măsura în care literatura pe care o facem și o judecăm, exprimă condiția omului de la meridianul nostru sau, cu o formulă foarte răspândită și indiscutabil adevărată, în modul în care traducem valorile morale și spirituale ce ne sunt, cu hotărâre, proprii, ca națiune, ca indivizi cu o experiență istorică irepetabilă. Formulele în artă, oricare ar fi și de oriunde ar veni se supun acestor imponderabile și, chiar dacă aria de răspândire a unei școli e foarte largă, expresia ei artistică adevărată e totdeauna națională. Tendința de sincronizare a unei culturi e reglementată de acul fin al tradiției: o spiritualitate în esență adâncă și organică, în afara căreia nici o formulă nu are înțeles. Marxismul, o filozofie, se știe, a adevărului, ne permite să descoperim aceste raporturi ascunse dintre lucruri care, oricât de inefabile ar fi, au un sens și deci, un raport social mai general. Dezvoltarea culturii socialiste nu se poate închipui decât în continuarea valorilor pe care un popor, cu o experiență și o viață spirituală de aproape două milenii, le-a creat, aici, la linia ce desparte două civilizații, pe același pământ fecund pe care trăim și astăzi și sub același cer înalt și pur. De două mii de ani, de când un popor curajos a intrat în istorie, cu o conștiință liberă și o dorință aprigă de independentă, stelele au rămas aceleași și nu e nici un semn ca ele să ne părăsească vreodată”. ■ Marin Preda se alătură, în acest număr al „Luceafărului”, elogiilor închinat partidului de guvernământ, garant al libertății: „Ca scriitor îmi dau bine seama de ceea ce reprezintă, pentru o cultură și o civilizație, regimul libertății și suveranității naționale. Destinul însuși al individului e strâns legat, de aceste categorii fundamentale și în afara lor ideea de progres, în orice domeniu, nu se poate înțelege. Iată de ce

am primit cu o vie satisfacție *Declarația de principii* pe care au făcut-o conducătorii partidului și statului nostru în aceste clipe grele prin care trece lumea socialistă. Am regăsit aici, exprimate cu o mare limpezime și gravitate o atitudine politică fermă, principială, cu adevărat socialistă. Ea e animată de grija față de om și de dorința de a ridica edificiul socialismului pe bazele lui adevărate, sănătoase, ținând, seama de realitățile naționale, de tradiția și de spiritualitatea ireductibilă a unu popor”. ■ Alte articole abordând aceeași tematică, același stil și aceleași opinii vor mai fi redactate, de Nicolae Velea, *Identificare energică*, Al. Ivasiuc, *Adevărurile elementare*. ■ Sub titlul *Confesiuni*, Zaharia Stancu publică, în „Luceafărul”, un fragment de roman. ■ Afirmând despre comuniști că sunt legatari ai demnității, S. Damian pornește de la convingerea că „socialismul revendică fructuoasa desfășurare a energiilor, intransigența față de orice porniri care vor să deformeze adevărul și să știrbească sentimentul de plenitudine morală și sufletească. Revoluția e sinonimă cu echitatea, cu triumful rațiunii și al omeniei”. Cu alte cuvinte, comuniștii, în ipostaza declarată în titlul articolului „au menirea să judece evenimentele cu calm și discernământ, cu grija de a apăra interesele vitale ale poporului pe care-l reprezintă, cu mândria de a purta neîntinat steagul idealului revoluționar”. Acest deziderat trebuie susținut și de artiști de cei care prestează o „muncă scriitoricească”. „Pătruși de spirit civic, într-o ambianță de efervescență înnoitoare, oamenii scrisului din patria noastră acordă o înaltă apreciere politicii înțelepte a Partidului Comunist Român care cu adânc patriotism, cu fidelitate față de adevăr, cu credință în puterea rațiunii, transpune în viață. în spirit creator, ideile marxism-leninismului. [...] Ce înrâurire mai binefăcătoare poate exercita un artist decât aceea de a găsi, rămânând credincios veridicității realiste, noi și noi căi de dezvăluire a resorturilor de curaj și integritate etică, de demnitate umană! Acestei misiuni de onoare i se consacră cu abnegația și convingere militantă partinică scriitorii patriei noastre.

[AUGUST]

• [„**Amfiteatru**”, nr. 32] Adrian Păunescu conturează entuziast profilul unei *Generații nobile*, după participarea la Festivalul mondial al tineretului și studenților de la Sofia. „Ei nu s-au aflat la Sofia ca persoane particulare, ci ca exponenți și au făcut totul pentru a dovedi energia, tipul de energie, vocația, tipul de vocație – ale tinerilor țărilor lor. În ce privește delegația română, i se potrivesc toate cele spuse mai sus și, în plus, e de semnalat interesul tinerilor de pretutindeni pentru noi. Nu-i o taină pentru nimeni că politica originală a României în lumea contemporană stârnește interesul, întâi și întâi, printre tinerii lumii. E și firesc, căci o politică înnoitoare, ridicându-se de la particularități spre ideile generale satisface în cel mai înalt grad foamea de nou a tineretului, îi ține treaz ochiul și-i tulbură simțurile. Desigur, poziția față de România nu poate fi dedusă total din poziția față de tineretul României. Dar sunt, în analele acestui al 9-lea Festival, date care circumscriu o stare de spirit, a cărei limită de jos este interesul,

și a cărei limită de sus este prietenia fierbinte. În continuare – poziția față de tineretul României este, în fond, poziția fiecărui tânăr din lume față de o entitate și nu poziția unei entități față de alta. Am întâlnit, pe străzile aglomerate ale Sofiei tineri, din R.D.G., de exemplu, care aveau un comportament diferențiat de la persoană la persoană, unii dintre ei oprindu-se și îmbrățișându-ne, alții salutându-ne, din mers. [...] Dorința noastră de cooperare, de cunoaștere, de dialog a găsit, teren favorabil, cel mai adesea, și sediul delegației române a fost luat, zi de zi, cu asalt (pașnic!) de toate culorile pământului. În întâlnirile bilaterale la care au participat conducători ai organizației de tineret din țara noastră – și în primul rând Ion Iliescu, primul secretar al C.C. al U.T.C., ministru pentru problemele tineretului – senzația cea mai copleșitoare pe care am avut-o a fost aceea a unui dialog posibil, adevărat, sincer. Nu dintr-un punct de vedere îngust, ci din punctul de vedere al generației tinere din România, pe care o reprezentau moment de moment, și ținând seama, tot timpul, de interesele superioare ale unei umanități aflate în lucru, s-au dus reprezentanții U.T.C. la cantonamentele colegilor noștri de pretutindeni, ori au primit la cantonamentul nostru oaspeți dispuși să dialogheze. Personal, aș fi dorit ca ponderea acestui Festival să nu fie numai politică. M-ar fi interesat o discuție mai specială despre artă și literatură, dar atmosfera generală a planetei a lăsat greutatea sa, două săptămâni, și pe steagurile Festivalului. [...] N-am să uit comunicarea extraordinară dintre fiecare român și fiecare tânăr bărbat al Cehoslovaciei. N-am să uit salutul pe care ni-l dădeam, cu fiecare prilej, pe străzi, în aule, în cafenele, la mitinguri. Era o anulare nobilă, momentană, a identității individului, posibilă numai pentru că în acest punct al istoriei fiecare ne simțeam reprezentați desăvârșit de pozițiile conducătorilor noștri. Când a intrat pe stadionul Vassil Levsky delegația cehoslovacă, a izbucnit strigătul delegației române care scanda: «Dubcek, Dubcek...» Când cehii și slovacii au înțeles cine strigă «Dubcek, Dubcek», ei s-au oprit câteva minute în fața sectorului unde ne aflam și au rostit, au strigat, au cântat numele secretarului general al Partidului nostru: *Ceaușescu!* [...] Dacă voi fi un om important, dacă numele meu va însemna ceva, vreau să declar aici că, la Sofia, în învălmășeala de limbi și de culori, am înțeles că pe pământul nostru trăiește o generație tânără extraordinară, care-și caută matca, invocând dreptate, respect față de propriul ideal, o generație tânără care să nu cedeze nici unui compromis, o generație tânără care respinge alternativa războiului, organic, hotărât, cu vinovăție – dacă e cazul – o generație, tânără născută în jurul anilor celui de-al doilea război mondial și care are orgoliul de-a fi ultima generație care să-și lege numele, prin naștere, de anii vreunui război. Litera mea salută această generație care respinge agresiunea nu numai a colectivităților împotriva colectivităților ci și a colectivităților împotriva individului și, tot atât de profund, a individului asupra individului”. ■ Marin Mincu readuce în atenția publicului cititor o polemică de răsunet generată de paternitatea ideii „funcției religioase a manifestării solidarității în moarte” dintre Dan Botta și Lucian Blaga. „Dar chiar dacă la Dan Botta ar fi vorba de panteism, iar la Blaga de ortodoxism

(prin aceasta se și disculpă de învinuirea de fapt adusă de Botta) sensul religios al acestui ceremonial nu diferă, căci și panteismul este, în ultimă instanță, tot o religie. Or, un lucru e cert: în mod obiectiv, Dan Botta putea susține cu prioritate partenitatea sensului religios dat morții, indiferent că Lucian Blaga exclama cu o voce patetică: «Această idee este a mea, exclusiv a mea!» La urma urmei, nimic nu e nou sub soare! Și Dan Botta nu a ratat ocazia, afirmând cu multă ironie: «Pentru circumstanță, probabil, sufletul divin din textul meu a devenit biserică. Nu aceste detalii importă. Ele constituie însă proba eficientă că răpindu-mi ideile, domnul Blaga, fără să vrea desigur, s-a lăsat răpit de aceste detalii». („O eroare: *Spațiul mioritic* în Cazul Blaga – 1941). Pus pe revendicări, Dan Botta spune mai departe: «În articulațiile sale doctrinare, *Spațiul mioritic* exista. O singură dificultate gravă îi stătea în cale: Eminescu» – și îi impută lui Lucian Blaga că a integrat eminescianul spațiului ondulat prin intermediul său. Fundamentându-și teoria unduirii cosmice dionysiace în eseu *Unduire și moarte* („Gândirea” – noiembrie 1935), Dan Botta arăta că însuși marele poet confirma prin opera sa, ideea tracicului originar. [...] «Relev, odată cu prezența termenului *unduire* – necunoscut până atunci domnului Blaga – ideea pletorică pe care și-o face despre el», exclamă în sfârșit satisfăcut și distrugător Dan Botta. În fond, Blaga, pentru desăvârșirea filozofiei sale, oricum ar fi recurs și la Eminescu, după cum singur îi răspunde lui Botta: „Aveam tot dreptul să mă refer și la exemplul eminescian, deoarece funcția creatoare de stil a viziunii spațiului ondulatoriu, am expus-o încă din anul 1930 (*Simboluri spațiale* în revista „Darul vremii”, Cluj). Încă e curios că, totuși, într-o anume direcție, Dan Botta avea iarăși dreptate. Într-adevăr, până atunci, în vocabularul filozofic al lui Blaga nu exista cuvântul *unduire*, ci *ondulare*. *Unduire* este ceva mai neaoș, pe când *ondulare* este un neologism de circulație foarte largă. E posibil ca Blaga să-l fi folosit numai în legătură cu Eminescu (deci coincidența cu Botta este oarecum frapantă) și poate chiar sub influența eseului lui Dan Botta. Căci, cel mai de mirare lucru este altul: în ediția din 1944 a *Trilogiei culturale*, Lucian Blaga nu-l mai folosește, ci înlocuiește de fiecare dată: în loc de *unduire* pune *ondulare*, în loc de simbol al unduirii pune simbol al ondulării și în loc de structura orizontală a unduirii pune structura orizontală a ondulării. Nu încapă îndoială că în felul acesta, Blaga a recunoscut indirect ceea ce i se imputa de către Dan Botta. (Dacă Dan Botta ar fi recitat în 1944 *Spațiul mioritic* ar fi avut șansa unei satisfacții publice, pe care e sigur că n-ar fi ratat-o!). Dincolo ele sensul identic al celor două vocabule, una, însă îl reprezintă pe Dan Botta (*unduire*) și alta pe Lucian Blaga (*ondulare*). Astfel Lucian Blaga folosise adjectivul „ondulat” încă din 1930 în *Simboluri spațiale* („Darul vremii” – Cluj) însă, Dan Botta (probabil intenționat) nu dăduse citatul complet. Iată-l: „Dansul nostru e dansul lent al unui om care suie și coboară, chiar atunci când stă pe loc sau al unui om cu sufletul definitiv legat de infinitul ritmic, alcătuit din deal și vale, de infinitul ondulat” (textul subliniat a fost suprimat în citatul lui Dan Botta), ceea ce demonstrează totuși originalitatea teoriei metamorfice ondulatorii a lui Lucian Blaga. Ergo, a

împrumutat Blaga ideile lui Dan Botta? Nimeni n-ar putea să afirme acest lucru. Atunci, de unde necesitatea acestui proces polemic? Mai ales că se pare că Blaga a fost cel care l-a deschis. Oricum, trebuie să fi existat un resort foarte puternic, ce l-a făcut pe Lucian Blaga să iasă din proverbiala-i „tăcere” și să se dedea unor justificări publice, și inutile și compromițătoare. Cu această polemică, Blaga nu a convins pe nimeni, mai mult decât opera sa. Dimpotrivă! Pe urmele lui Conta și Pârvan, Dan Botta descoperea spiritualitatea dionysiacă a fondului nostru tragic, aderând la viziunea unduirii universale, pe când Blaga demonstra o teorie de metamorfoză a culturii, recurgând și la argumentele folosite de Botta. Dintre cei doi, teoria lui Dan Botta era mai fundamentată din punct de vedere științific, cea a lui Blaga, ceva mai speculativă. Concluzia valabilă ce se poate trage este că paternitatea ideilor comentate aparține ambilor autori și fiecăruia, în cadrul teoriei lansate. Dan Botta are ascendența înfățișării lor publice, înaintea lui Lucian Blaga. În orice caz, din confruntarea polemică s-a văzut că Blaga nu prea a știut de fiecare dată cum să răspundă, rămânând descumpănit în fața siguranței lui Dan Botta. Argumentelor acestuia, le-a răspuns la un moment dat cu insinuări de rasă, devinând discuția într-un teren neloial. Asupra acestui lucru, nu este cazul să insistăm aici. Ceea ce am vrea să relevăm, este faptul că Botta nu se bucura, (cum era și normal) în epocă, de aceeași audiență ca Lucian Blaga. [...] Pe lângă alte motive conjuncturale ce țin de epocă, ceea ce a făcut să fie ignorat pe nedrept Dan Botta, a fost și această polemică nefastă cu Lucian Blaga. Am relevat-o aici nicidecum spre a blama pe Blaga (care rămâne intangibil), ci spre o reconsiderare mai dreaptă a poetului și eseistului de renume care a fost Dan Botta. ■ Dorin Tudoran scrie un scurt articol intitulat 24 de carate cu prilejul împlinirii a „24 de ani din marele nostru adevăr, prima noastră zi, dintr-o viață pe care, n-am vrut s-o cumpăram de la nimeni, fiindcă ne-au păstrat-o cu ei bărbații aceia, cu fluier și mioare, cărturării dintâi care-au făcut din graiul nostru o armă pentru a se cunoaște prin ea de unde și până când se întinde dorința noastră de a fi. Ne-au păstrat-o Crișan în nodul nojițelor în care numai cei ce n-au înțeles niciodată nimic au văzut frica de moarte; ne-au păstrat-o Horia și Cloșca, risipindu-se fărâma cu fărâma către generațiile ce au curs către ei. Ne-a adus aminte cum trebuie să trăim șoimul acela, ale cărui aripi l-au răstignit în plumbi pe urletul sirenei. Zilele noastre și-au gonit hotarele, s-au întins cât să cuprindă și ceva din eternitate, atât cât să poată ajunge la ele, toate ștafetele purtătoare ale adevărului nostru. Cele de la Dumbrava Roșie, cele de la Mărășești, cele de la Rovine și Grivița. Am avut din totdeauna aurul cel mai bun și de aceea, poate, am căutat altceva căruia să-i dăm marele preț. Am dăruit adevărului caratele, și azi avem unul din 24. Bucuria noastră umple paharele cu băuturi, toate de 24 de stele. Sunt numai ale noastre, cele din care ne-am zidit constelația potrivită, căci noi suntem oricând nepoții Meșterului Manole”. ■ Mircea Martin publică, în acest număr, două cronici literare. Cea dintâi prezintă volumul *Norii* al Constanței Buzea, poeta având „capacitatea, atât de rară, de a se exprima pe sine «definitiv» și memorabil în numai câteva versuri.

Dincolo de perspectivele tulburătoare pe care le deschide, poezia sa verifică într-un sens mai exact ideea că orice creație adevărată își depășește creatorul, făcându-ne să credem, o dată mai mult, în inspirație și în coincidență. Ceea ce e valabil în ansamblul unei activități se poate urmări în cuprinsul fiecărei piese în parte. (...) Mai mult decât în aparițiile anterioare, poeta resimte acum atracția «formeii înguste a perfecțiunii», caută rimele decise, e atentă la rezonanțele cuvintelor și se lasă purtată de ele. [...] Surpriza pe care ne-o face este de a regăsi mișcarea amplă a poemelor de meditație eminesciene și de a prelua câteva din elementele viziunii lor pentru o interpretare originală a lumii. Versuri la rând sună pur și simplu eminescian fără concesie și fără epigonism”. Pe de altă parte, se remarcă viziunea asupra *norilor*: „o viziune a unui pictor de demult sau aburul ridicat cândva de migrația popoarelor. Mișcarea lor aparent haotică subliniază o teogonie sau o istorie. Norii sunt memoria pământului și simbol al timpului”. În același timp, „norii” capătă, precizează Mircea Martin, „și o semnificație existențială constituindu-se ca o metaforă a exteriorității și a retragerii [...] într-o lume în care sufletele nu sunt agresive. [...] Rumorile existenței îi apar îndepărtate și trecute ca și norii”. Iubirea „capătă dimensiunea absolutului” în „proximitatea morții”, de aceea poeta „se refugiază din contingent în eternitatea iubirii”. „Dacă la Gabriela Melinescu dragostea e concepută ca o luptă, ca o provocare continuă, Constanța Buzea ajunge la un fel de indiferență înaltă, pe care o poate produce doar conștiința fatalității. Dragostea ei se raportează la reacțiile celui iubit ca destinul la încercările omului de a-l depăși. Iubirea ei e sieși suficientă, adică «suverană»”. ■ A doua cronică a lui Mircea Martin aduce în atenția cititorilor *Interiorul legii* de Gabriela Melinescu. Cu acest prilej se observă că „nici acum Gabriela Melinescu nu renunță la promisiunile de candoare ale adolescenței și este foarte probabil ca această tânjire vagă să-i însoțească poezia mereu.[...] Gabriela Melinescu rămâne poeta unei sensibilități feminine atât de sincere în acuitatea ei încât orice vocație speculativă n-ar putea decât s-o egaleze, în absolut. În tot ce are mai convingător și expresiv poezia ei nu este altceva decât o declarație de dragoste sacadată de la un titlu la altul și întreruptă arbitrar la marginile cărții pe care o articulează astfel ca un magnetism interior. Este ceea ce face ca toate poeziile să comunice între ele: câte un gest sau câte un vers dintr-una constituie un răspuns la o întrebare formulată aiurea; ele pot fi citite și interpretate fără legătură cu contextul imediat care rămâne deseori insignifiant sau ininteligibil. [...] Există în poezia ei de acum o suferință retorică care nu e decât reversul mai ușor de exprimat al satisfacției. Bucuria erotică e întoarsă, după o dialectică tipic feminină, în suferință, regret sau remușcare. Gabriela Melinescu are voluptatea suferinței erotice, pe care o concepe ca rit de purificare”. Surprinzător i se pare lui Mircea Martin finalul volumului când autoarea introduce un ciclu cu cântece de mahala, „în care lirismul bufon și cruditățile de limbaj sunt cultivate cu multă aplicație. Echivocurile de argou, ocările «cu dulceață», imprecaziunile și onomatopeele tipice sunt folosite cu o îndrăzneală epică. Universul este cel binecunoscut;

bețivi singuratici, cântărețe și țigănci cu nume exotic, animale domestice cuprinse de «călduri» traversează o «primăvară cu miros» și îmbieri. Dar ceea ce dă valoare deosebită viziunii poetei înscriind-o în direcția argheziană de reabilitare etică și estetică a periferiei este faptul că, dincolo de aspectele pitorești, se întrevede o lume plină de rigoare: familia tradițională se conduce după severe imperative morale, reprezentate sugestiv de poetă ca dependente de carne și sânge. Părăsirea casei familiale înseamnă o întrerupere într-un circuit organic. Lirismul bufon sfârșește într-o încremenire solemnă, anecdota savuroasă primește o demnitate tragică”.

• **[„Arici pogonici”, nr. 8]** Cu ocazia lui 23 August, Nichita Stănescu publică două poezii patriotice, în cu totul alt stil decât suntem obișnuiți, *Defilare*, respectiv *Tânărul soldat*. Cităm câte o strofă din fiecare: „Trec rânduri, trec rânduri, soldații/ Copiii din jocul zglobiu/ Tresar și privindu-i visează/ Să aibă un coif auriu...” și „Gânditor soldatul trece, / ocrotind cu brațul tânăr/ vatra caldă-a țării, cerul/ cel cu stele fără număr...”.

• **[„Argeș”, nr. 8, Editată de Comitetul Județean pentru Cultură și Artă Argeș; Colegiul redacțional: Barutu T. Arghezi, Toma Biolan, ing. Constantin Budan, ing. Sava Costache, Mihail Diaconescu (redactor-șef), Cornel Marcu (secretar general de redacție), ing. Gh. Marinescu, Doru Moțoc, Ion Popovici (redactor-șef adjunct), arh. Radu Răuță, Gheorghe Stănculescu, prof. univ. dr. Ion Todor, lector univ. Gabriel Țepelea, ing. Nicolae Țilivea; Prezentare artistică și grafică: Lucian Cioată]** Începând cu acest număr, devine tot mai vizibilă politizarea revistei: prima pagină publică articolul *L. Pătrășcanu participant la actul de la 23 august*, semnat de Prof. univ. Simion Pop: „În nopțile de 20/21, 21/22 și 22/23 august, s-au ținut ședințe mixte ale celor două comisii: militară, condusă de E. Bodnăraș, și civilă, condusă de L. Pătrășcanu. Cu acest prilej s-au discutat: planul general al insurecției antifasciste – stabilindu-se ca dată a declanșării ei zilele de 22-23 august sau 25-26 august; proiectul de proclamație pe care regele urma să-l adreseze țării, întocmit de Pătrășcanu; constituirea viitorului guvern etc.” □•Un text encomiastic despre zona Argeșului, cu titlul *Cântare*, semnat de Dumitru M. Ion ocupă tot prima pagină: „Drum al legendelor și al suflării românești, Argeșul a lăsat să picure o lacrimă, o bună veste, o revoltă, o prețuire, o trufie laolaltă cu mana, cu destinele și holdele.” □•Un portret *Mihail Cruceanu* semnează Ion Cruceană: „*Antologia poeziei simboliste românești* (ediție și prefață de Lidia Bote, Editura pentru literatură, 1968) înscrie pe octogenarul poet Mihail Cruceanu printre simbolști. [...] Afirmându-se ca poet în primul deceniu al acestui veac, Mihail Cruceanu «militant revoluționar» (după cum singur se caracterizează în postfața la volumul de *Poezii alese* din 1957) și membru al Partidului Comunist Român de la înființarea acestuia, a sacrificat «pe scriitor pentru agitatorul politic».” □•Într-un chenar, revista anunță: „În curând va apare «România literară», Săptămânal de literatură și artă.” □•Barutu T. Arghezi semnaleză jubileul sibian: împlinirea a 440 de ani de la înființarea primei ti-

parnițe în Transilvania: „Aci a apărut primul ziar teatral (1778) și tot aici s-au pus bazele primei gazete românești intitulată «Foaie românească pentru econom» (1789) pentru ca în 1797 să apară importanta lucrare în sprijinul școlii românești, *Gramatica românească*. «Telegraful român» și revista lui G. Barițiu intitulată «Transilvania», revista «Tribuna» unde a lucrat Ion Slavici și G. Coșbuc, revista «Luceafărul» scoasă de Octavian Goga, «Foaia poporului», sunt publicații românești tipărite la Sibiu, unde mari cărturari și scriitori își desfășoară activitatea literară, politică, patriotică. E important de menționat că tot aici apare, între 1896-1898, și prima *Enciclopedie românească* elaborată de Dr. Diaconovici și *Istoria literaturii române* a lui Sextil Pușcariu.” □•Din memoriile lui Sextil Pușcariu, se publică *Cum am reorganizat Universitatea. Amintirile primului rector român*: „Am cerut la rândul meu și eu, nu în scris, ci verbal, crezând că ajunge, celor recomandați ca profesori, să îmi declare că vor rămâne la Cluj și dacă ar putea ajunge la altă universitate. Nu voiam ca ei să considere Clujul ca o trambulină de pe care pot sări mai ușor în apele Bucureștilor. [...] Pentru a avea un corp profesoral cât mai omogen, am dat preferință puterilor tinere, capabile de a simți pulsul vremii și a se identifica cu sentimentele celor cărora aveau să le fie îndrumători.” □•Șerban Melinte scrie despre Târgu-Mureș, la rubrica *Pentru o istorie a culturii românești*, și vorbește despre nevoia unei reviste în limbă română care să îi publice pe scriitorii contemporani din zonă: „Se simte însă acut necesitatea unei reviste în limba română unde s-ar putea valorifica creații originale ale unor scriitori afirmați (Zeno Ghițulescu, Romulus Guga, Ion Ilie Mileșan, Mihai Sin – unii au volume publicate de editurile noastre, iar alții au publicate în presa literară) sau ale unor studenți, articole și studii literare, de istorie, economie politică legate de viața economică și culturală a orașului Târgu-Mureș și de întreaga vale superioară a Mureșului.” □•Paginile literare (de la rubrica *Meșterul Manole*) publică 10 poeme de George Cristea Nicolescu, însoțite de două desene de Sorin Ilfoveanu. □•*Fuga*, o povestire, întinsă pe două pagini de revistă, este oferită cititorilor de Dan Constantin. □•Mihail Ecovoiu (Doreanu), un scriitor piteștean pe care Dorin Tudoran îl consideră lipsit de valoare literară, publică în continuarea acestor pagini de proză schița *Monumentul*. □•*Mare cu bariera* este titlul unei alte proze scurte, semnată de Cornel Marcu. □•Un grupaj de poezii îi adună pe: Eugen Stănescu (*Mit, Căluș*), Ilie Măduță (*Remember și Autumnală*), Al. Raicu (*Asigurări*), Florea Burtan (*Dor*), Sandu Fâcălă (*Pădurenii*), Doru Moțoc (*Câteodată femeile...*), Elisabeta Niță-Novac (*Amurg cu păsări și Rugă de liniște*). □•La *Poșta redacției* sunt publicate *Poezii de debut* de Rodian Drăgoi (*Somn și Seceta*). □•La *Cronica literară*, același Mihail Diaconescu comentează ultimul roman apărut al lui Marin Preda, *Intrusul* (E.P.L., 1968): „Conceput ca un roman al unor definiții evoluții sufletești, el poate fi încadrat în seria acelor opere preocupate de *formarea și desăvârșirea caracterelor* – Bildungsromanul – în primul rând. [...] Faptul că, după un roman țărănesc (capodopera *Moromeții*) și după unul al intelectualilor de profesie (*Risipitorii*), Marin Preda se oprește cu *Intrusul* (inferior

din punct de vedere valoric *Moromeților*, dar extrem de interesant ca problematică) asupra conflictelor și realităților de pe un mare șantier este remarcabil. Tema în sine n-are o importanță specială; zeci de autori au încercat cu sute de nuvele și romane apărute în ultimele două decenii abordarea aceleiași teme și nici unul n-a reușit a Marin Preda. Puterea de creație își spune aici cuvântul fără cruțare.” Criticul consemnează, de asemenea, re-editarea *Compendiului de Istoria literaturii române* al lui G. Călinescu, cu postfața lui Alexandru Piru: „De la cele două ediții mai vechi (prima în 1945, a doua în 1946) până astăzi, compendiul acesta a contribuit la formarea și direcționarea sensibilității și puterii de înțelegere a tuturor generațiilor de iubitori și studioși ai literaturii care s-au aplecat asupra lui. [...] Autorul a simțit totuși nevoia să întreprindă o nouă trecere în revistă a autorilor și operelor reținând de data aceasta exclusiv ceea ce este virtute estetică, esență capabilă să înfrunte timpurile, eliminând biografiile, secțiunile sociologice în epocă, operele minore. Era operația de extragere a pietrelor prețioase din noianul de minereu. [...] Selectată și asociată cu aceeași siguranță în marile secțiuni, ca și în cele mărunte detalii, materia se organizează arhitectonic ca într-o catedrală: impresia de unitate inextricabilă, de temeinicie, dar și de grație și simetrie e provocată în egală măsură de tăietura obiectivă a blocurilor operelor alese pentru a fi așezate în zid, ca și de siguranța și severitatea criteriilor subiectiv-directoare prin care ele se unesc liniar spre înălțimi.” □•Volumul de poezii *Altair*, de Gheorghe Tomozei este prezentat la rubrica *Jurnal de lector*, de Dan Rotaru: „Ultima carte a lui Gh. Tomozei vine parcă să demonstreze încă o dată că poezia este – în primul rând – emoție puternică. Poetul reunește între copertile *Altair*-ului ceea ce i s-a părut a fi «spuma» poeziilor publicate în cele câteva volume de până acum. [...] Sentimentul acut și sfâșietor al declinului traversează poezia lui de la un capăt la altul, autorul filosofând asupra posturii – mimate – de «nepoet». [...] *Altair* apare astfel ca un monolog în care se debitează și se declamă timpul. Un timp trăit frumos și simțit adânc.” □•Gianfranco Lotti face un portret lui *Mario Ruffini*. *Profesor de literatură română la Torino*: „La 2 aprilie 1968, Mario Ruffini a fost decorat de către Consiliul de Stat al Republicii Socialiste România cu înalta distincție «Meritul Cultural», clasa I. În decretul semnat de Nicolae Ceaușescu, președintele Consiliului de Stat al României se citește: «Pentru merite deosebite în promovarea studiului limbii și literaturii române la Universitatea din Torino, cu prilejul împlinirii vârstei de 70 de ani.» □•Victor Crăciun fac un inventar al prezențelor românești contemporane pe diferitele meridiane ale lumii în articolul *Difuziunea literaturii române în lume*: „Ne mândrim, în momentul de față, cu un însemnat număr de volume, antologii, monografii, reviste omagiale care prezintă, în peste patruzeci de limbi ale globului, nu numai personalitățile reprezentative ale literaturii noastre, dar într-o mare măsură însăși atmosfera literară actuală, activitatea tinerilor creatori. [...] În ultimele luni, a continuat într-un ritm mult mai accentuat difuzarea literaturii române în lume. Impresionează mai întâi numerele omagiale sau paginile dedicate scriitorilor noștri în colțuri foarte îndepărtate ale

globului, din America Latină până în India. [...] După cum se observă, poezia noastră, mai ales cea semnată de tineri creatori, este transpusă cu interes în câteva limbi de mare circulație: franceza, engleza, rusa, în vreme ce proza – care cere spații mai mari, greu de obținut în reviste – este, și prin nevoia de prezentare integrală, mai ales în atenția editurilor. [...] (*Antologie de la Poésie roumaine sous la direction d'Alain Bosquet*, Editions du Seuil, 1968) Menită a da o imagine cuprinzătoare asupra întregii poezii carpato-dunărene, antologia – prefață la obiect de Șerban Cioculescu – se deschide cu câteva piese folclorice, urmând, cronologic, zeci de poeme clasice și moderne, de la Miron Costin la Adrian Păunescu.”

□•Poezia *Luna*, de Pușchin apare publicată în traducerea în românește a lui Marin Găiseanu, iar poezia *Întoarcerea*, de Lucian Blaga (*Le Retour*) este transpusă în limba franceză de Michel Steriade și preluată din „Le journal roumain des poets”, nr. 2/1968, Bruxelles.

□•O elevă de liceu este acuzată de plagiat după Marin Sorescu, iar revista – în urma solicitării mamei elevei care vrea să contracareze sancțiunile pedagogice nedrepte – „elucidează cazul”, venind în sprijinul tinerei talentate și publicând chiar o replică a lui Marin Sorescu (*Cazul elevei Predescu*): „Mă bucur foarte mult că Mihaelei Predescu îi place poezia și chiar încearcă să scrie versuri originale. Orice începător, de obicei, în primele sale încercări, este sub impresia unui anumit autor preferat. În cazul de față nu am decât să mă bucur pentru faptul că autoarea acestei poezii a citit cărțile mele. Eu o consider o încercare literară frumoasă, originală, în limitele vârstei și experienței [...]. E bine ca acei care cunosc și iubesc literatura să caute să dezvolte cu grijă și cu multă delicateță talentul foarte sensibil și foarte sinuos, înflorirea lui.”

□•Proză scurtă semnată cu inițialele A.P. și cu titlul *Prietenul lui „Costică”* se publică la aceeași pagină plasată sub umbrela *Copii – Părinți – Pedagogi*.

□•D. I. Suchianu publică articolul *Ecranizarea salvarea neputincioșilor?* în care, după ce prezintă o definiție didactică a ecranizării, comentează transpunerea cinematografică a piesei lui Friedrich Dürrenmatt, *Vizita bătrânei doamne* (în regia lui Bernard Vicki și având-o în distribuție pe Ingrid Bergman), precum și a piesei lui Tennessee Williams, *Noaptea iguanei*. Articolul este desigur marcat de convingerile criticului: „Ecranizarea *stricto sensu*, arma neputincioșilor, salvare a paraziților cinematografiei este marea pacoste a celei de a șaptea arte. Cu singura excepție fericită, când ecranizarea devine o binefacere, și despre asta vreau să vorbesc aici. [...] Desigur, o poveste deja scrisă are un drept egal de a servi ca punct de plecare și izvor de inspirație pentru arta ecranului, exact așa cum ne poate inspira un fapt divers aflat în tramvai sau în ziar, sau o pățanie personală, ori auzită de la vecini, sau chiar una scornită din capul nostru.”

□•Piesa *Yerma*, de Federico Garcia Lorca, pusă în scenă la Teatrul „Al Davila” din Pitești este prezentată de Sergiu Nicolaescu: „Date fiind notele cu totul specifice ale textului (caracterul de baladă dramatizată, atât de greu de susținut scenic etc.), inițiativa Teatrului «A. Davila» de a monta *Yerma* în premieră pe țară, a fost un act temerar, dar în același timp de încredere în forțele artistice proprii.”

□•Urmând preocuparea de a prezenta *Mari*

tradiții românești, Baruțu T. Arghezi scrie despre *Târgul de fete de pe Muntele Găina*: „Târgul de pe Muntele Găina trebuie să fie un exemplu de modul în care expresia unei tradiții seculare este valorificată și pusă în adevărata ei strălucire, spre bucuria și satisfacția atât a celor din împrejurimi, cât și a tuturor oaspeților veniți de pe plaiurile țării sau din cele mai îndepărtate străinătăți. Acest Târg nu este un eveniment local, ci o manifestare care interesează întreaga spiritualitate românească, motiv pentru care e legitimă așteptarea ca viitorul an să ne aducă o veritabilă sărbătoare în conținutul și forma căreia să găsim vie și dinamică frumoasă și străvechea tradiție.”

● [„Astra”, nr. 8] Sub titlul *Condiția reportajului* continuă ancheta organizată de revista „Astra”, cu întrebările *Care este condiția actuală a reportajului?*, *Care este raportul dintre jurnalistică și literatură, în cadrul reportajului?* *Care este utilitatea socială a reportajului?* *Care este rolul experimentului în reportaj?* *Cum vedeți, în viitor, evoluția reportajului?* Răspunde, mai întâi, Dionisie Șincan. Din punctul său de vedere, practica reportajului reprezintă o necesitate socială, relația reportajului cu literatura este problematică, întrucât celui dintâi nu îi sunt, încă, clarificate particularitățile identificatoare, deși, ca instrument de fixare în scris a clipei de viață adevărată, „concentrată la maximum”, este capabil să „zguduie afectiv”, și, deci, are certe virtualități literare. Deși genul este aproape abandonat, Dionisie Șincan face un scurt istoric al reporterilor valoroși ai culturii române, începând cu Dinicu Golescu, Odobescu și Vlahuță, până la Geo Bogza. ■ Romulus Zaharia apreciază funcția civic și moral educativă a reportajului, pe fondul unor calități evidente ale scriiturii, precum „dimensiunile ineditului”, „vertiginozitatea senzaționalului” – evocând, aici, modelul Geo Bogza. În ceea ce privește disponibilitățile literare ale reportajului, se pronunță pentru evitarea „lirismului trandafiriu”, care „anulează dezbateră în reportaj, îl lipsește de inteligență”. □I. I. Delureanu publică proza scurtă *Hamal de stațiune*. □Sunt prezenți, cu grupaje de versuri, Camil Baltazar, Gherghinescu Vania, Mariana Moșoiu, Aurelia Batali, Verona Brateș, Titus Vișeu, Dumitru M. Ion. □Radu Theodoru publică *Moartea pilotului* – fragment din romanul *Aproape de zei*. □În cadrul *Cronicii literare*, Voicu Bugariu comentează, sub titlul *Reversul clișeului*, volumul lui Ion Topolog, *O parte din continent* – Editura pentru literatură, 1968. Cronicarul literar identifică o serie de clișee obligatorii în literatura ideologic-obedientă, precum, în ceea ce privește tipologia personajelor, fiica celui ce îl ajută pe un tânăr ilegalist și care se îndrăgostește de acesta, țăranul sărac, care se vede promovată brusc într-o funcție de conducere de ale cărei îndatoriri se achită grație înțelepciunii sale, constructorul singuratic, necăsătorit, ce dovedește mare disponibilitate afectivă, „arivistul cameleonic, dezumanizat”, care va fi eliminat din colectivitate. Caracterul mult prea tezist al cărții îi displace în mod evident cronicarului care eludează, însă, realitatea estetică printr-un amplu excurs teoretic asupra prezenței și funcțiilor clișeului în genere, în practica literară. □Rubrica *Inedit* găzduiește un fragment din *Amințirile* lui Cincinat Pavelescu.

Tot în această rubrică, Victor Crăciun publică articolul *Poetul la Braşov*, în care prezintă viaţa şi activitatea literară a aceluiaşi Cincinat Pavelescu – procuror la Curtea de Apel braşoveană, în 1929, autor a 6 epigrame publicate în revista „Ritmuri”, în 1929, numerele 11 – 12, şi director, din 1931, al revistei „Braşovul literar”. □ În cadrul rubricii *Recenzii* sunt prezentate volumele de versuri ale scriitorilor Emil Giurgiuca – *Cântece din ţară*, despre care recenzentul Ion Pascu afirmă că este un „excelent mijloc de educaţie patriotică”. ■ Cartea lui Alexandru Raicu – *Sosesc romantic*, este recenzată favorabil de Titus Vîjjeu. ■ Volumul lui Artur Enăşescu – *Poezii*, este prezentat de acelaşi Titus Vîjjeu, care reţine transferul liric al elegiei în romanţă, ca sursă şi argument estetic salvator pentru „facilitatea intrinsecă”. ■ R. Mirel recenzează romanul lui Alexandru Ivăsiuc, *Interval*, în care identifică faţetele diverse ale motivului erotic, ipostaziat de Olga, personajul feminin care este obsedat de *homo edificator* – constructorul Petre, şi de Ilie, personajul masculin al cuplului, „pedant, calculat dar profund”.

● [„Ateneu”, nr. 8] În primele trei pagini din acest număr, sunt publicate versuri semnate de Ovidiu Genaru, Nicolae Creţu, Ion Dragomir, Ion Măgură, Dumitru Alexandru, Ion Lazu, Vasile Bardan, Petre Manolache, Ovidiu Hotinceanu, Nicolae Rădulescu, Ioanid Romanescu, Adrian Beldeanu, Mihail Sabin, Octavian Voicu şi Horia Gane. □ În *Arghezi şi etica istoriei*, Val. Ciubotaru comentează prezenţa sentimentului istoriei în întreaga opera a lui Tudor Arghezi, un sentiment care reprezintă „îndeplinirea înflăcărată a unei obligaţii testamentare. Este unul dintre cele mai însemnate elemente care fac din Arghezi, cum ar fi spus Ralea, un «fenomen românesc» şi care au fost de natură să sugereze ideea că «el este, prin el însuşi, un popor» (Luc Andre Marcel). Şi este, prin aceasta, unul dintre temeiurile aşezării lui printre poeţii de primă mărime ai neamului nostru”. □ Vlad Sorianu semnalează apariţia volumului lui Radu Cârnci – *Umbra femeii* (Editura Tineretului, 1968), iar analiza sa porneşte de la stabilirea unei afinităţi între volumele, recent apărute şi semnate de Radu Cârnci şi Ovidiu Genaru: „Nu-mi propun schiţarea unei paralele, ci vreau doar să relev, în treacăt, înrudirea afectivă pe care o sugerează ultimele volume de versuri ale lui Radu Cârnci – *Umbra femeii* – şi Ovidiu Genaru – *Nuduri* – apărute la relativ scurt timp unul de altul. Îi apropie mai ales solemnitatea ritualică cu care-şi oficiază închinăciunea de peregrini întru Eros, fascinaţia mitului biblic al femeii înconjurată de aura străveche a matriarhatului, frenezia pură a trupurilor ce se caută pentru taina zămislirii”. În finalul analizei sale, recenzentul îşi afirmă convingerea că „prin *Umbra femeii*, poetul a vrut să ne dea în primul rând o carte care să placă, o culegere de poeme – mai ales frumoasele sonete – pe care îndrăgostiţii de viaţă, cei cu sufletul tânăr să le rostească şoptit sau tare, în intimidare sau către lume, odihnindu-şi şi luminându-şi inima”. □ Constantin Călin semnează cronică volumului de versuri *Presiunea luminii* (Editura Tineretului, 1968) de Ioanid Romanescu, despre care constată că „foloseşte cu egală îndemânare versul clasic şi versul liber, are simţul compoziţiei, al construcţiei unui poem sau unei cărţi de versuri. Sunt

însă în *Presiunea luminii* unele poezii care comunică puține elemente (de exemplu *Cazematele*); [...] în altele pot fi întâlnite versuri prețioase („*Mi-ar trebui un somn de lunecare / ca un delir pe stinsele retine, / strivind astfel totemul indolenței / în lanțul dintre nesfârșit și mine.*”) □ Sergiu Șerban scrie despre volumul lui Andrei Ciurunga *Decastihuri* (Editura pentru Literatură, 1968): „Neoclasică, poezia lui Andrei Ciurunga este, se pare, cu intenție, lipsită de șocul și stridența asociațiilor cu care ne-a obișnuit poetica mai nouă.[...]Universul poetic, preponderent erotic, conturează chipul unui poet echilibrat, al unui contemplativ, care, chiar umbrat de o ușoară melancolie, rămâne străin marilor crize și sfâșierii lăuntrice, dar nu și unor intenții mai profunde”. □ Ion Chiric comentează volumul lui Grișa Gherghei – *Nici o tangentă la inimă* (Editura pentru Literatură, 1968): „Înmănunchind multe poezii de acum 5-6 ani, volumul de debut al lui Grișa Gherghei are simplitatea drept coordonată principală. Efortul poetului se îndreaptă cu predilecție spre o redefinire a elementelor vieții și societății, uneltele sale de detecție poetică punând în lumină filoane de frumuseți cunoscute, dar peste care s-au așternut straturile vremii. Poate tocmai de aceea versurile sale sunt citite fără tresăriri, ci cu o reală și cu o domoală încântare”. □ În *Arcade* (E.P.L., 1968), Dumitru Trancă se dovedește a fi, consideră Valeriu Streinu, semnatarul cronicii, „o autentică vibrație poetică, un meditativ frământat de probleme majore cărora le caută răspuns talmăcit în vers.[...]De fapt, poezia lui Trancă – așa cum cititorul o simte în *Arcade* – este o lirică de notație descriptiv-meditativă, metaforele rotunjindu-se singure din cuvinte ce se rânduiesc în vers”. □ George Genoiu semnează cronică dramatică la volumul de teatru, semnat de Paul Everac: „În mod deosebit se cuvine relevată apariția în peisajul literaturii noastre dramatice a volumului de teatru semnat de Paul Everac, distins cu premiul Uniunii Scriitorilor. Cele cinci piese de teatru grupate în volum (*Poarta, Explozie întârziată, Ochiul albastru, Ștafeta nevăzută și Simple coincidențe*) sunt investigații sensibile ale actualității românești din ultimul deceniu de construcție socialistă, definesc unele raporturi etice însumate în biografii umane cu o natură problematică, exprimă atitudinea ideologică fermă a autorului față de realitatea noastră postbelică”. □ Paginile de proză, semnată de Vasile Băran (*Pianul, Pianul și fata, Șocul*), Eugen Teodoru (*Ultima verigă*) și Gheorghe Movilă (*În amurg*) și cele de poezie, semnată de G. D. Apostol, Ana Mășlea, Ion Vultur, Rodica Bîrlea și Dan Gavrilovici completează peisajul literar românesc. □ În *Particularități ale epicii populare istroromâne*, Traian Cantemir consideră că: „Folclorul literar istroromân, inexistent ca dramaturgie, dispunând, pe plan liric, de un număr redus de maxime și ghicitori și de câteva cântece-fosile, culese și analizate de P. Iroaie în studiul *Il canto popolare istroromano*, publicat în *Ephemeris Dacormana*, se menține numai datorită unei epici incontestabile mai rezistentă, adunată de G. Weigand, I. Popovici, S. Pușcariu, L. Morariu și de alți cercetători de mai târziu, în cunoscutele lor culegeri de texte dialectale, din motive pur lingvistice”. Vorbind despre rolul și importanța acestor texte, semnatarul articolului notează: „Acestea nu ră-

mân numai la simpla valoare de documente pentru un anumit stadiu evolutiv al limbii, ci au importanță și ca depozitare ale unor apreciable permanențe spirituale caracteristice acestei fracțiuni românești”. □ Cu *Obiectivitate criticului*, Adrian Marino își continuă demersul început din numărul 6/1968. De această dată, autorul enumeră principiile care ar trebui să stea la baza studiilor critice: „a. critica trebuie să se situeze din punctul strict de vedere al obiectului literar, înțeles ca sistem structural, cu unitate, sens, semnificație, univers, esență originală și valoare. A da răspuns obiectiv, adecvat, pertinent, operei literare, înseamnă a face o analiză din toate aceste direcții, a scoate la lumină toate aceste proprietăți a căror existență rămâne independentă de orice act de percepție”. Al doilea principiu se referă la natura obiectului care „trebuie stăpânit nu numai în esență, ci și în totalitate. Opera urmează a fi parcursă, în baza întregului material existent, cunoscut, autentic. Înainte de a da judecăți «definitive», este necesar ca opera însăși să prindă contur definitiv, să se încheie”. Al treilea principiu se referă la obiectivitatea critică care presupune „explicare, argumentare, justificare. Doar cu precizarea – esențială – a însușirii conținutului strict estetic al ideii de «explicare», sinonim cu demonstrarea realității artistice a operei, pe cale de sugestie analitică desfășurată”. Autorul continuă cu formularea ultimelor două principii: „Pentru a întruni condițiile obiectivității, analiza și judecata critică trebuie să-și păstreze, de la început și până la sfârșit, întreaga sa unitate, consecvență și coerență. [...] Obiectivitatea mai înseamnă în critică și respectul criteriilor specifice, cu evitarea scrupuloasă, pe cât este omeneste posibil, a considerațiilor străine de esența obiectului literar, în speță resentimentele, interesele, combinațiile personale, în genere tot ce ține de exacerbarea subiectivă a eului și de latura negativ-competițională a vieții literare”. □ I. Neacșu semnalează cititorilor apariția volumului *Hurmuzul jupâniței* (Editura Tineretului, 1968) de Dominic Stanca care „te invită la lectura unor povestiri hazlii inspirate din medievalitatea autohtonă. Calitatea principală care a impus acest volum atenției publicului este arta deosebită a prozatorului. [...] Sentimentul pe care îl încearcă cititorul la lectura povestirilor din *Hurmuzul jupâniței* este acela de uimire, căci, deși subiectul povestirilor este cel mai banal cu putință, deși limba pastîșează savant stilul cronicăresc, există în fiecare pagină o prospețime care încântă și captivează”. Analiza obiectivă a cărții se încheie cu următoarea observație: „Atât prin imaginea artistică, prin mesaj, cât și mai ales prin stil, cartea lui Dominic Stanca se impune atenției cititorilor și cele câteva carențe semnalate nu alterează ansamblul. Prin viziune și stil, ea se diferențiază de restul literaturii de inspirație istorică și capătă astfel drept de existență”. □ Se publică poezie semnată de Petre Stoica. □ *Pro amicitia*, semnată de Radu Cârnci, prezintă două cărți. Prima dintre ele este *Tineretea lui Don Quijote* (Editura Tineretului, 1968) de Marin Sorescu: „Citind și recitind *Tineretea lui Don Quijote*, descoperi vârfuri și adâncimi, ademeniri care vin din cărțile anterioare ale poetului, îți descoperi o anumită satisfacție lucidă, o înțelegere pentru cei ce preferă acest fel de poezie”. În piesele incluse în volum „poetul reușește să suprapună

spectaculosului o atitudine de meditație gravă, tulburătoare. În altele însă, cântând mereu pe același glas, obosește, ne obosește. Sunt riscuri ale uneia și aceleași formule folosite și răsfolosite și care uneori funcționează în sine”. Cea de-a doua carte inclusă în această rubrică este semnată de Platon Pardău și se intitulează *Pasărea vine la noapte* (Editura pentru Literatură, 1968): „O carte bună a unui poet autentic. Platon Pardău își pune cu această tipăritură însemnul precis al creației sale: «...senzația de a fi om / mișcă piatra, / o apropiere de poarta noii case...». Inspirându-se din etosul atât de bogat al «țării de sus», asimilând folclorul și tradiția la modul cel mai fericit, poetul ne dăruie un valoros poem românesc, înscriind astfel un succes al său și al poeziei noastre”. □ M. Cosmescu schițează personalitatea lui Gr. Tăbăcaru, punctând aspectele cele mai importante din cadrul activității sale culturale. El este cel care pune bazele înființării revistei „Ateneul cultural” la Bacău (1925), proiect în care „antrenează toate forțele intelectuale ale orașului și județului pentru ca, în cadrul acestei societăți, să contribuie «la cultura națională, socială, juridică, morală, cetățenească, artistică și științifică a maselor».[...]Prin conferințele publice ca și prin paginile revistei „Ateneul”, Gr. Tăbăcaru continuă acțiunea de cunoaștere, aprofundare și răspândire a formelor specifice de viață spirituală românească”. Un alt aspect evidențiat de semnatarul articolului vizează „inițiativa înființării unui muzeu al județului și orașului, într-un local propriu, în care să funcționeze o expoziție permanentă de agricultură, industrie și artă națională, cu o bibliotecă și o sală de conferințe și de lectură”. Se evidențiază interesul celui omagiat pentru cercetarea trecutului: „urmând exemplul unor înaintași și contemporani iluștri, ca A.D. Xenopol, Vasile Pârvan și N. Iorga, Gr. Tăbăcaru s-a îndreptat cu pasiune spre cercetarea trecutului, preocupat să realizeze o monografie completă a județului Bacău”. □ Gh. Moldoveanu semnează articolul *Toponimie vranceană* în care, după fixarea unor coordonate istorio-geografice, face o serie de comentarii lingvistice pe marginea originii unor toponime (Năruja, Nereju, Milcov ș.a.) din zona respectivă. □ Se publică: poezie macedoneană în traducerea lui Ioan Grigoriu, Radu Cârnelci și Veronica Porumbacu; proză: fragment din *Serviciul* de Sean O' Casey, traducerea fiind realizată de Elena Cornea.

• [„Cinema”, nr. 8] Apare nesemnlat textul *Cinematografia noastră la vârsta majoratului*: „Sunt 20 de ani de când cinematografia românească există ca organism unitar de producție, întemeiat pe mijloace proprii, naționalizate, 20 de ani de când un efort amplu de construcție și dotare tehnico-materială își propune să creze premisele afirmării unei școli de artă. Naționalizării mijloacelor de producție, înfăptuite în 1948, ca act fundamental al socialismului, l-a urmat în cinematografie – artă de o pronunțată specificitate – instituirea învățământului superior pentru cadrele de regizori, operatori, critici și tehnicieni, și mărirea constantă a numărului anual de filme, aproape fiecare nou an sporind cifra cu câte un film în plus. Deși anii și realizările din alte sectoare ale vieții social-culturale au mers totuși uneori mai repede decât noi, titlurile unora din filmele produse au o rezonanță

prestigioasă și nu puține sunt câștigurile, mai ales profesionale, de meșteșug și expresivitate, dar și tematice, de gen și stil, înregistrate în cele 20 de filmografii”.

□•Eva Sârbu realizează un interviu cu Constantin Stoiciu, *Legenda „Legendei”*, despre ultimul său scenariu: „Discut cu Stoiciu despre scenariu – eu zic că seamănă cu «Diminețile unui băiat cuminte», el pretinde că nu, și mă și convinge. De fapt, îmi dau seama că ceea ce-mi seamănă mie cu «Diminețile» era atmosfera, oamenii.”

□•Rubrica *Filmele și ideile lui fixe. Cronica publicului* în acest număr vine cu întrebarea „De ce atâtea prejudecăți... pe ecrane? ... în sală?”, la care răspund Ov. S. Crohmălniceanu și Ana Maria Narti.

□•Marin Sorescu în acest număr vine cu textul *Punctul și linia moartă (Plastica filmului)*, discutând despre „nevoia de echilibru plastic, de compensație și de pulsație a formelor, pe ecran.”

□•Radu Cosașu continuă să publice în *Camera și stiloul*, de data aceasta cu textul *Filmele de miercuri noaptea*, despre programul filmelor la TV.

□•Erich Nussbaum publică *Filmând în casa lui George Călinescu*, din care cităm: „Doamne, nu cumva să-i vină unui arhitect sistematizor ideea că ar trebui extinse blocurile turn și pe strada Vlădescu! Doamne, poate îi vine cuiva ideea că strada Vlădescu s-ar putea chema «strada George Călinescu!»”.

● [„**Familia**”, nr. 8] Nicolae Balotă scrie un eseu despre *Literatură și conștiință* în care se arată că un scriitor are, permanent, în actul creației, atenția concentrată asupra unui „interlocutor nevăzut”, chiar și atunci „când scrii pentru tine însuși, pentru sufletul tău. [...]Căci conștiința este o dedublare: omul există în sine ca toate celelalte „lucruri ale naturii” și mai există o dată pentru sine, intuindu-se, proiectându-se, reprezentându-se. Devii conștient de tine însuși, de ceea ce se petrece în tine, contemplându-te și acționând”. Motivația acestui fenomen este tradusă de Balotă prin înțelesul implicit al artei: „Arta este transcendere, depășire de sine continuă. A crea înseamnă a te crea pe tine ca cel ce se proiectează mereu pe sine, dincolo de sine. Conștiința nu îngăduie închiderea în cercul strâmt al individualității. Scriitorul este o ființă – pentru – altul. Existența sa este un dialog. [...]Scriitorul este chemat să umanizeze omenirea prin cuvântul său. Aceasta nu este cu puțință decât prin participare. Scriitorul nu este un însingurat, un izolat de corpul mai larg al neamului său, al omenirii. El este o conștiință care veghează. [...]Prin dialogul cu altul, scriitorul ia parte la tribulațiile timpului său, tinzând spre o mai acută prezență. „Purtător de cuvânt”, cum a fost adeseori denumit, el aduce în conștiința publică ceea ce purcede dintr-înșea. Căci, el este o întrupare a acestei Conștiințe. [...]Prin conștiință, suferința nu încetează de a fi suferință, dar devine inteligibilă în rădăcinile ei și, deci, uman remediabilă. Poetul îi face pe oameni mai conștienți de ceea ce simt, îi învață ceva despre ei înșiși”. În continuare, N Balotă constată că, dintotdeauna, „Esteticieni și literați s-au întrebat adeseori cu privire la funcția socială a literaturii. Ei au descoperit în formele străvechi ale versului popular finalitatea practic-socială pe care o urmărea creația folclorică. Descântecul „vindecă”, bocetul e o expresie a durerii tuturor, epopoea, balada, saga păstrează amintirea istorică, în marea literatură speciile, formele au o origi-

ne, vădesc o intenționalitate socială”. O altă opinie formulată în eseu este legată de funcția națională a literaturii: „Mai mult decât muzica ori pictura, literatura este legată de ființa națională. Ești logodit pentru o viață cu limba poporului tău, și această logodnă spirituală are gravitatea unui destin. Dar destinul pe care-l asumi implică o răspundere. Și această răspundere o avem noi scriitorii față de limba noastră. Creația literară nu este doar experiență estetică în vas închis. Dacă există acte care angajează conștiința întreagă a unui om ca ins trăind într-o comunitate și, înainte de toate, ca fiu al unei națiuni, literatura este un asemenea act. [...] A avea ceva de spus înseamnă a veghea asupra prezentului neamului tău și asupra limbii tale”. Finalul eseului se încheie cu o reflecție personală: „Dacă îmi pun uneori, în ore de întoarcere asupra mea însămi, întrebarea «cine ești?», răspunsul pe care, de multă vreme mi-l dau și care va rămâne atât timp cât voi fi cel ce sunt, sună: «Sunt omul cuvântului». A rosti cuvântul, a-i da ființă, a-l face să dureze consemnându-l înseamnă pentru mine a trăi; cuvântul dă preț vieții mele, Căci în afara lui viața poate să fie sau să nu fie, e cursul plin de meandre al posibilului; prinsă în Cuvintele omului, viața devine necesară, deci plină de răspundere. Cuvântul aduce rigoarea datoriei. În sfera lui eternă, sunt cel care trebuie să fiu, sunt cel care sunt în adevăr”. ■ Scriind și cu alt prilej despre *Intrusul* lui Marin Preda, Aurel Dragoș Munteanu consideră necesar a reveni asupra considerațiilor făcute, nu pentru a le contrazice, ci pentru că, impresia că „acest mare scriitor” „inovează cu adevărat” și că realizează „o operă neobișnuită”, „remarcabilă mai ales prin frumusețea și clasicitatea ei, atribute indispensabile tragismului modern” i-a fost întărită. Redactorul contra argumentează unele reproșuri aduse cărții: „o inadecvare a scriiturii la tensiunea evenimentelor”, „că este surprinzătoare discrepanța între faptele dramatice și uniformitatea stilului” astfel: „Această egalitate a tonului întărește tragismul cărții, îl face mai năucitor. Efectul este multiplu. În primul rând semnifică indiferența absolută a devenirii față de accidente pe care le comportă. Durata lui acoperă cu o mantie toate atributele sale: accidente, viață intimă, inerție etc... Cu atât mai mult în planul istoriei! În al doilea rând reprezintă perspectiva înțelegerii, ea însăși un proces. [...] Stilul de neparticipare se confundă de fapt cu cea mai autentică cercetare a obiectului. [...] Cred că cel mai mare câștig al romanului lui Marin Preda este tocmai detașarea lui. Se creează în acest fel, *mutatis mutandis*, o perspectivă de Ecclasiast: se văd cetăți care se ridică și se dărâmă, popoare care se adună și se destramă, mari destine care se prăbușesc, iubiri care se nasc și mor. Forțe din adâncuri, legi necunoscute, de fier, mișcă resorturile acestei lumi. Un anumit fatalism, plin de măreție, poate fi depistat în structura cărții lui Preda. El vine din cunoașterea, mai precis din înțelegerea faptelor lumii, altoite pe un trunchi bătrân de filozofie țărănească”. Scriitor reprezentativ, Marin Preda scoate „la iveală, în fiecare din cărțile lui, [...] o zare de conștiință românească. Într-o cercetare tipologică a țaranului român, Ilie Moromete va avea desigur un loc central. Mai mult, fiecare roman al lui Preda posedă fundamente ideologice în care se află strânsă

toată experiența filozofică seculară a acestui popor. Care sunt acestea în *Intrusul*? Convingerea că tot ceea ce trebuie să se întâmple s-a întâmplat, credința în implacabilitatea destinului într-unul din cele mai izbutite capitole ale cărții, se află enunțat cu multă tărie principiul fatalist. Este vorba de cel care urmează numirii lui Călin Surupăceanu în funcția de ajutor de portar”. E important să amintim, din cronică lui A.D. Munteanu, comentariile făcute cu privire la psihologia țaranului român: „Într-o discuție purtată după apariția volumului al doilea din *Moromeții*, Marin Preda, considera țaranul ca o anumită structură sufletească, cu o conștiință a evenimentelor foarte lucidă, spunând cu mândrie: «Țăranul rămâne țaran chiar după ce l-a citit pe Kant» (citez din memorie). M-a impresionat plăcut această declarație, fiindcă țaranii sunt aristocrația noastră, păstrătorii conștiinței naționale și de aceea sunt foarte reprezentativi. Nu întâmplător, în multe țări, aristocrații fac parte din corpul diplomatic, prin tradiția ei reprezintă țara lor mai bine decât oricine. Și nu întâmplător românii, până ieri un popor aproape exclusiv de țărani, sunt cei mai mari diplomați ai lumii moderne. Fiecare țaran român este în mod legitim expresia integrală a națiunii sale, iar politica noastră actuală este glorioasă deoarece se constituie de drept ca voință a întregului popor, din adâncurile istoriei noastre milenare până astăzi. Țăranul este purtătorul realităților istorice”. Eroul din *Intrusul* „scris despre un orășean, are la bază filozofia țărănească. El se integrează însă unei mari tradiții românești. [...] *Intrusul* este apoi o carte de ținută intelectuală. Ea reprezintă atât o continuare a *Moromeților*, ca filozofie, cit și a *Risipitorilor*, ca stil și cultură artistică. Experiența celor două romane se află topită în al treilea și fenomenul este îmbucurător, asigurând continuitatea operei sale, în spirală ascendentă. Dacă tema ultimului roman, cum arătam în „Contemporanul”, este aceea a destinului individual și istoric, supratema sa constă în problema temeiorilor morale ale omului și a relațiilor lor cu evenimentele, dezbătută pe larg în *Risipitorii*. Cu cel de al doilea roman al autorului, *Intrusul* are comună noblețea frazei, o intelectualizare de foarte bună calitate a stilului, vizibile mai ales în capitolul despre insula imaginară, un adevărat eseu cu valoarea independentă”. Cronică notează și „scăderile romanului”: „Aș spune, făcând un paradox, că scăderile vin din marile lui calități. Intelectualizarea, tonul de discurs subtil al cărții, furat ceva din densitatea și chiar opacitatea obișnuită a realului și scade uneori forța expresivă, din magia ei. Prozatorul trebuie să se oprească, de multe ori descrierea unei mâini nervoase pe parcursul unui întreg capitol are o mai mare valoare decât nararea unui eveniment spectaculos într-un aliniat, el nu poate expedia faptele și înfățișarea lor. Privirii sigure aruncate de Marin Preda peste lume îi lipsește uneori încetineala dătătoare de volum obiectelor și întâmplărilor”. Scopul articolului este însă de a evidenția „din multele virtuți voluptatea de povestitor cu care este scris. Unii critici l-au comparat cu modele străine, mi se pare că este de fapt o manifestare a gustului pentru narație atât de prețuit la marginea Orientului. Cartea lui Preda povestește întâmplări semnificative, ea pornește de la un nucleu epic, pentru a sfârși în eseu moral și filozofic”. Concluzia este că *Intrusul* ocupă

unul dintre cele mai importante locuri în literatura noastră. „Într-un moment de căutare Marin Preda indică o soluție. Aceea a romanului social, proiectat pe structura morală și filozofică a unui popor. Posesor al unei mari vocații, el este continuatorul demn al filonului central din proza românească, pășind pe calea regală a prozei dintotdeauna: viața omului imanent, trăind complet toate dimensiunile clipei istorice. De la Fielding la Eugène Sue și la Balzac, la Dostoievski, la Filimon și la Rebreanu, păstrând proporțiile valorice, acesta a fost romanul. Orice specie literară se află intim legată de obiectul contemplației sale. Destinul romanului nu este indiferent la inspirația socială. Vigoarea cu care renaște astăzi la noi este un semn de puternică inserție în lumea scriitorilor actuali. Ea trebuie însă corelată cu transcenderea materialului istoric și cu descifrarea permanențelor umane. Pe aceasta cale, romanele lui Marin Preda sunt jaloane sigure, neînșelătoare”.

■ Articolul *Condițiile sociale ale inovației artistice* expune reflecțiile lui Victor Mașek despre libertatea actului artistic, temă orecum frecventă în paginile revistei orădene. „În forța inovatoare a artistului, în capacitatea sa de a întoarce spatele valorilor tradiționale spre a-și construi un univers propriu, își are originea mitul libertății absolute a artistului, al esenței sale demiurgice. Asemeni zeilor, vizionar și liber, artistul plămăiește o lume nouă, cu legi proprii, indiferentă față de cea reală și superioară ei. Arta ar reprezenta astfel un dans liber al spiritului total descătușat și această libertate constituie însăși esența ei. E lesne de înțeles că o astfel de teză, esențialmente speculativă a fost cu entuziasm susținută de artiști, fiind nu numai măgulitoare, dar și compensatoare. Ea aducea pe fruntea, prea des umbrită de indiferența și disprețul contemporanilor, nimbul unei superiorități ce contrazicea situația economică și socială a artistului. [...] Cât de reală este însă această „libertate absolută” și mai ales cât de liberă de orice constrângere materială și spirituală este activitatea inovatoare a artistului, constituie întrebări la care nu se poate răspunde fără a lua în considerație relația artă-societate, raportul dialectic dintre libertate și necesitate. Din acest unghi de vedere evidențierea condițiilor și limitelor sociale în contextul cărora inovația se constituie ca fapt artistic mi se pare a oferi cheia înțelegerii caracterului relativ și specific al libertății de creație artistică. [...] Fără îndoială că forța inovatoare a artistului, iconoclasmul său prin care împinge mereu mai departe granițele cuceririlor artistice constituie o măsură a talentului și genialității sale. Dar această capacitate inovatoare nu este nici absolută și nici – cum susțin unii esteticieni – liberă de orice condiționare socială sau economică”. Ideea lansată este susținută, pentru a i se acorda mai multă autoritate, prin intermediul unui teoretician precum Max Bense „Arta nu poate exista în afara condiționării și raportării ei umane și orice activitate creatoare, pentru a se constitui ca fapt artistic, trebuie să rămână între anumite limite dictate de raporturile complexe dintre artă și societate. Astfel, și însușirea cea mai mediată și mai subiectivă a creatorului de artă – inventivitatea – trebuie să se supună, pentru a se constitui artistic, unor constrângeri obiective, materiale și spirituale, exterioare artistului și impuse lui de societatea în care trăiește. Un prim gen de constrân-

geri se va evidenția dacă luăm în considerație latura materială a creației artistice, reprezentată de mijloacele tehnice, instrumentale, puse de societate la îndemâna artistului, spre a-și făuri opera de artă. Oricât de fulminant, geniul artistului nu poate da naștere operei din nimic; el se servește de materie și materia aduce cu ea legile sale ineluctabile. [...] Toată această latură material-instrumentală de care se servește talentul inovator al artistului, este exterioară personalității sale, obiectivă, și prin ea, nivelul dezvoltării tehnice și economice al societății își exercită forța constrângătoare asupra creației artistice. Limitele impuse de societate elanului inovator se exercită însă, de loc mai puțin pregnant, și pe plan spiritual. Concluziunea este în acest sens analiza condițiilor ce fac posibilă receptarea operei de artă, contactul dintre operă și consumator și prin aceasta realizarea și confirmarea socială a operei ca fapt artistic. În rândul acestor condiții trebuie incluse convențiile artistice, formele acceptate care se impun artistului fără discuție și fără reflexie”. Totuși concluzia din finalul reflecțiilor este următoarea: „Condițiile materiale și spirituale enumerate mai sus, de care depinde confirmarea oricărei inovații ca fapt artistic, reprezintă și condițiile necesare ale inserțiunii operei de artă în realitate și ale prezenței sale *hic et nunc*. Ele nu contrazic însă libertatea de creație a artistului, ci numai acea libertate de a face anarhic tot ce-i place, surd și orb la nevoile și speranțele semenilor săi. Adevărata libertate a artistului echivalează în esență cu efortul de a îmbogăți existența cu noi valori umane, prin acceptarea liberă a unei datorii și constrângeri, sociale, a sacrificiului enorm cerut de o viață închinată în întregime artei și prin ea, umanității. Ceea ce nu conferă – bineînțeles, mai puțină noblețe și măreție nimbului ce-i învăluie fruntea, ci îi schimbă doar motivarea”. ■ Lui Cornel Regman îi apare cea de-a doua parte a studiului *Agârbiceanu – o demonie a tipurilor*. Apropiat mai mult ca nimeni altul de Creangă, prin felul în care se întoarce „la raiul primordial al copilăriei”, Agârbiceanu aduce în atenție un sat „populat cu tot soiul de «apucați», *de originali, dar și de bieți nenorociți, așa cum* i-a fixat pe de o parte amintirea, pe de alta, perspicacitatea de cumătru pătrunzător, cu ceva de psihanalist empiric într-însul, căruia nu-i scapă nici una din anomaliiile mari și mici ale existenței și firii omenești. Dintre eroii aceștia o categorie aparte, bine cunoscută în genere, o formează cei ce ne smulg compătimirea și au smuls-o în primul rând scriitorului însuși, care nu se poate stăpâni să nu însoțească actul portretizării (niște portrete – cum s-a observat – dar nu doar de tipuri, ci de existențe și destine, sunt majoritatea povestirilor sale) de o vibrație specială, de altfel stăpânită, în care se exprimă emoția omului matur, trecut prin multe. [...] Din această familie a năpăstuiților vieții, [...] schițele lui Agârbiceanu deosebesc numeroase exemplare și cazuri (*Prăginel, Teleguț, Miluc, Mortul, Mizerie, Lina, Ghiuțu, Copilul Chivei, Vârvoara*), niciunul tratat cu recea curiozitate pe care unii naturaliști s-au cam obișnuit s-o aplice în descrierea milogilor și a schilozilor, întrecând câteodată în exhibare pe înșiși purtătorii monstroaselor stigmatе”. Originalitatea lui Agârbiceanu se arată în continuare e că scriitorul „a surprins în realitatea morală

un univers și mai ales o umanitate pe care proza românească de până atunci și chiar de după le ignoră și le va mai ignora încă. Nu e o lume de excepție propriu-zisă, deși scriitorul pare a ocoli cu oarecare sistem ceea ce se înscrie pe făgașul normei, al tipicului. Preferințele lui merg spre ceea ce iese din comun, spre originali, spre comportările mai aparte, și de altfel însuși obiectivul epic nu prea îngăduie ca în raza lui să intre obișnuitul. [...] Categoria cea mai interesantă o alcătuiesc fără îndoială cazurile de mistificare sau de autoînșelare, tipurile încă incipiente de escroci ai satului, apoi mulții leneși și bețivi, în fine, egoiștii feroci sub aripa credinței. Într-un mare număr de povestiri (*Sănduța, Gura satului, Neguri, Vecina, Superstiție, Vecini, Vedenii, Onu, Șarlatanul, Moș Iliuț* etc.) asistăm la demontarea răbdurii a unor mecanisme de altfel nu prea complicate, și la demonstrarea modului lor de funcționare, însușirile «țărănești» și «ardelenești» ale povestitorului (umor înciudat, ironie biciuitoare) ies puternic în evidență. [...] Agârbiceanu n-a fost insensibil la un anumit romanticism al temelor și motivelor rustice, aproape obligatoriu într-o provincie care a îmbogățit literatura română cu idila (Coșbuc, Slavici, în schițele sale de început) și la o vârstă când ucenicul în ale scrisului se situa decis în prelungirea vrajei lirice sadoveniene. [...] «Satele» evocate anterior sunt – cele mai multe – rodul observării de predilecție a ceea ce intra în chip firesc în raza de acțiune a preotului, în schimb satul autobiografic despre care vorbesc alte povestiri, nu mai conține nimic din optica unui martor. Scriitorul matur, cu înțelepciune de Nestor, și copilul de, odinioară fuzionează desăvârșit: așa au putut fi cu puțință tablourile esențiale cu bătrâni și copii, din care imaginea mamei și a tatălui, existențe veșnic robotitoare, aproape că lipsește. Și astfel, *Bunica, Iova, Adieri, Zi de vară, Mistrețul, Nepotul, Cula Mereuț, Doi bătrâni* și numeroase altele povestesc istoria veșnic reînnoită a jocului de moși și nepoți, a jocului de-a intrarea și-a ieșirea din viață, în rama aurită a amintirii”.

■ Ov. Cotruș publică un articol intitulat *Despre specificul național al operei de artă* în care se arată, de la început, că „problema specificului național a generat, în decursul timpului, nenumărate confuzii, datorită modului – inadecvat din punct de vedere estetic – în care a fost abordată. În mare parte, aceste confuzii se datoresc absolutizării unor atitudini caracteristice epocii romantice, când această idee a fost pentru prima dată formulată în mod explicit. [...] Prima și cea mai importantă confuzie este identificarea specificului național cu cultura populară. [...] Nu printr-un program tematic și restrictiv se poate apăra specificitatea unei culturi – nu prin refuzul sincronizării cum ar spune Eugen Lovinescu – ci prin afirmarea creatoare cât mai variată a comunităților și îndeosebi a indivizilor aparținând unei națiuni (începând cu secolul al XIX – lea creația anonimă a încetat să mai aibă un rol preponderent în cultura noastră). De altfel, specificul culturii unei națiuni definindu-se continuu, atât timp, cât durează națiunea respectivă, nici nu putem ști cu precizie ce anume trebuie să apărăm. Protestezi împotriva unei literaturi nu pentru că ea contravine specificului național, ca atare, ci ideii pe care ți-ai format-o la un moment dat, despre această realitate în continuă devenire. Tendința de a

Încremeni literatura într-un univers tematic determinat și în procedee compoziționale acreditate și verificate de o experiență literară consumată, trădează existența unui spirit conservator, care împiedică anumite potențialități estetice reale, să facă dovada validității și implicit a specificității lor. Specificitatea nu este altceva decât consecința validității estetice a unei creații artistice, cu alte cuvinte capacitatea ei de a determina o mișcare semnificativă în cuprinsul literaturii (sau al celorlalte arte), în care a apărut. O creație artistică nu este, ci devine specifică în momentul când face dovada validității ei, prin influența pe care o exercită. Numai dacă în decurs de câteva generații [...] ea rămâne solitară, fără să determine nici o evoluție a conștiinței estetice a unui popor, numai atunci ea face dovada neintegrabilității ei reale, nu a neintegrabilității ei aparente, și ne dă dreptul să o considerăm ca nespecifică. [...] O creație este specifică întrucât este o expresie particulară [...] a generalului, adică a umanității”. Se face următoarea precizare: „Universalitatea și specificitatea sunt termeni, corelativi, care nu se pot substitui unul altuia. Dar în timp ce valoarea estetică, garanție a universalității, este intrinsecă operei de artă, valoarea ei reprezentativă variază în funcție de ceea ce numim spiritul epocii. Acesta se definește prin valorificarea unor anumite potențialități originare, în detrimentul altora. Ca atare aceste valori se condiționează reciproc, fără să poată fi identificate. Dacă o creație nu este valoroasă estetic, ea nu va deveni niciodată reprezentativă. Specificul național este o garanție a autenticității operei de artă, care nu este clădită pe nisip, ci își înfinge cât mai adânc rădăcinile, într-un pământ dătător de viață. O operă care nu aderă la nimic și nu se poate integra până la urmă într-o continuitate, rămâne un produs hibrid elaborat în marginea existenței. [...] Fiind o componentă absolut necesară a valorii operei de artă, specificul național nu este totuși decât una dintre componente, care participă, împreună cu celelalte, la constituirea universului artistic al unui scriitor. Ne aflăm într-o situație paradoxală și aparent contradictorie. Marea operă de artă instituie o ruptură în dezvoltarea fenomenului artistic, ea nu apare ca o realitate estetică autonomă, ireductibilă la antecedentele și condiționările ei. Ea este mare prin ceea ce o deosebește de tot ce o precedă. Dar specificul național presupune tocmai situarea ei sub o cupolă unificatoare. Când însuși acel element de ruptură își dezvăluie specificitatea, deschizând un drum către viitor, arătându-și legăturile cu ceea ce a trecut și se integrează într-o continuitate, atunci ne dăm seama că ruptura semnificativă care ne-a derutat, n-a fost de fapt, decât un salt calitativ”.

• **[„Iașul literar”, nr. 8]** Este publicat interviul *De vorbă cu Demostene Botez despre: „Literatura noastră și problemele lumii contemporane”*. Întrebat cu privire la prioritățile tematice ale literaturii momentului, fostul președinte al Uniunii Scriitorilor transmite un mesaj oficial: „Lupta pentru pace; lupta pentru excluderea războiului ca mijloc de lichidare a conflictelor dintre state; dezarmarea generală; lupta contra exploatării omului de către om, cu aspectul confruntării între socialismul și imperialism și lupta contra acestuia din urmă; mișcarea de eliberare a popoarelor de sub colonialism; dezvoltarea economico-

culturală a popoarelor slab dezvoltate și a celor care s-au eliberat de curând; lupta contra analfabetismului și a foamei în lume; lupta contra oricărui război nuclear și înlăturarea acestei forțe inuma din obsesia oamenilor; statornicirea unei stări de drept internaționale eficace pentru înlăturarea inechității sociale.” ■ Horia Zilieru propune *Un nume nou* de poet, pe Mihai Ursachi, fost deținut politic (1961-1964), închis pentru tentativa de a trece înotând Dunărea. ■ N. Crețu scrie despre Ștefan Bănulescu la rubrica *Prezențe*: „O particularitate a nuvelor și povestirilor din acest volum se impune de la început cititorului: rolul esențial acordat fantasticii în crearea atmosferei halucinante, în care se mișcă eroii și în contextul căreia reprezentările și povestirile lor au ceva aproape ireal, amintind uneori de imaginile pălpâtoare întrezărite în vis, alteori de negurile fabuloase ale basmului.” ■ Este comemorat C. Negruzzi la 160 de ani de la naștere. Semnează: Gavril Istrate (*C. Negruzzi*); Al. Husar (*Marginalii la nuvela „Alexandru Lăpușneanul”*); N. Barbu (*Promotor al teatrului național*). ■ I. Sîrbu semnează cronică literară despre culegerea consistentă *Tristele* (Ed. Tin., 1968), în care sesizează pe drept cuvânt, că „nou în *Tristele* e surplusul de interiorizare și o anume vibrație mai intimă a strofelor, care-și prelungesc subtil și indefinit rezonanța afectivă. Temele sunt, de multe ori, aceleași, dar întărite printr-o participare mai intimă, dintr-o perspectivă existențială mai împlinită și gravă.” ■ Leonida Maniu scrie despre volumul antologic *Zbor jos* de N. Velea (E.P.L., 1968), considerând că prozatorul iese în evidență „printr-o remarcabilă concentrați și îndrăzneală tratare a psihologiilor, ce ne fac să gândim la o subtilă rațiune estetică, capabilă să scoată efecte neașteptate, din explorarea unor zone sau consemnarea unor reacții ale ființei noastre lăuntrice, în mod curent lăsate pe un plan secund. Căci, la Velea, cunoașterea artistică a lumii se înfăptuiește nu urmând linia orizontală, ci, mai cu seamă, pe cea verticală, scriitor fiind preocupat de surprinderea unor stări sufletești și morale ciudate, la prima vedere, însă autentice.”

● **[„Lupta de clasă”, nr. 8]** Vasile Nicorovici glosează *Despre reportaj, romanul-realitate și profilul scriitorului modern*: „Iată ce se întâmplă: tocmai în timpul când vreo câțiva mânuitori de condeie critice, cu un zel demn de cele mai nobile scopuri, se îndeletniceau să demonstreze că reportajul nu e literatură, fiindcă nu e capabil de generalizări artistice, nici de adânci sondaje psihologice, că din încercarea de a-l logodi cu inefabila muză a epiceii beletristice va rezulta, în mod fatal, *un gen hibrid și oribil* etc., pe un alt meridian al lumii apare și face mare vâlvă nici mai mult nici mai puțin decât un produs literar de felul celui în-criminat, adică un *roman-reportaj* sau *roman-realitate*, cum îi spune autorul. E vorba de cartea *Cu sânge rece* semnată de scriitorul Truman Capote, cunoscut și la noi dintr-o recentă traducere. [...] Scriitorul lărgeste cadrul de înțelegere a faptului petrecut până la majore implicații sociale, dându-ne, așa cum am citit scris undeva, o veritabilă *tragedie americană*”. Rezultată din „întrepătrunderea tehnicii reporterului cu a romancierului”, formula „romanului-realitate” transcrie „o posibilitate de regenerare a experienței scriitoricești, a potențialului creator.” În opinia

lui Vasile Nicorovici, acest tip de scriitură hibrid ar fi perfect aplicabilă realităților contemporane românești, realizând „osmoza psihică perfectă, identificarea cu trup și suflet dintre scriitor și oamenii de a căror luptă și muncă îl leagă idealuri și aspirații comune. În orice caz din profilul unui scriitor modern, cu atât mai mult dacă el se află într-o țară socialistă, nu poate lipsi permanenta orientare către oameni și viață, mijloc de regenerare a forțelor creatoare, a experienței omenești.”

• [„**Luminița**”, nr. 8] Impune o nouă rubrică, semnată de Ovidiu Zotta, *București 20 000 de leghe prin țară*, dar și reluarea unei povestiri de război de Ion Gh. Pană, *Ilse 2 nu mai transmise* (din „Magazin istoric”, nr. 5 – 1967).

• [„**Orizont**”, nr. 8] Este reluată ancheta despre proză, intitulată *Drumurile prozei*, cu aceleași idei despre „genul scurt”, „inovație, experiment/vs./ cuminte, tradițional”, „rolul criticii literare între acuitatea percepției și opacitate ori recredință”, la care răspund: Iulian Neacșu, Sergiu Levin, Mihai Pelin. □•Tot o continuare a unor preocupări dintr-un număr precedent, îl reprezintă studiul lui Cornel Ungureanu *Sensuri moderne ale romanului românesc* despre *Creanga de aur* „cartea de apogeu a literaturii sadoveniene” și „un punct de plecare pentru cei care caută un punct de sprijin în universul atât de agitat al prozei moderne”. □•Obșnuiții poeți ai revistei („de-ai casei”) contribuie și la acest număr: Damian Ureche, M. Jebeleanu, Traian Dorgoșan, Ilie Măduța, Ileana Roman. □•Șerban Foartă ia în vizor în cronica sa doi poeți Petre Stoica (cu volumul *Alte poeme*) și Modest Morariu (cu *Poveste cu fântome*): „Omul este, de fapt, un pudic, de o cordialitate reținută, dar autentic, amator de igienă sufletească, sportiv și fin intelectual, fără snobisme însă, deloc poet în cotidienele activității, aproape, ca tipologie, de un Antoine de Saint-Exupéry, de un Henry de Montherlant...” □•Din literatura universală, este antologat poetul suprarealist Robert Desnos (mort de tifos la 44 de ani într-un lagăr de concentrare din Cehoslovacia) și, comemorat, prin poeme închinat lui, expresionistul Georg Trakl. □•Despre mituri în literatură și gândirea mitică, realizează o hermeneutică Ion Maxim în *De la miturile antice la cele moderne*. □•Croniclele sunt semnate de Nicolae Ciobanu la Ion Bănuță – *Olimpul diavolului* (poezii) și la Horia Zilieru – *Alcor* (versuri) și de Andrei A. Lillin la Ion Maxim – *Interferențe* (poezie). □•Dintre recenziile care merită a fi reținute: Mircea Zăciu – *Masca geniului* (Corneliu Nistor), Z. Ornea – *Trei esteticieni* (Gh. Jurma), Maria Luiza Cristescu – *Capricii la plecarea fratelui iubit* (Alexandru Rujă), Clifford Dymont – C. Day Lewis (Adina Arsenescu), David Daiches – *Critic approaches to literature* (Dorina Dincă). □•Sub titlul *Orizont extern*, sunt menționate evenimente internaționale importante, nu neapărat culturale: moartea lui Camille Huysmans (fost prim-ministru al Belgiei și cunoștință de-a lui Lenin), structuralismul lui Lewi-Strauss, antiacademismul academicienilor (când un nemuritor, Pierre Gaxotte, satirizează tocmai instituția din care face parte).

• [„**Ramuri**”, nr. 8]. Pe prima pagină se marchează o dată importantă din istoria socialismului european, și anume ziua de 23 august 1944, despre care scrie

un autor care nu-și arată identitatea, același „r” care are să omagieze, printr-un articol asemănător, același eveniment și în anii următori. Se împlinesc 24 de ani de când încep „momente principale ale activității sociale-economice și politice desfășurate de partid în contextul unei largi adeviziuni a oamenilor muncii din întreaga țară.” Este o „zi de sărbătoare și de lumină ziua renașterii și împlinirii noastre, ziua mării epopei românești, falnic deschisă spre viitor.” ■ *actualitatea*: poemul Statornicie, de Ilarie Hinoveanu se înscrie în discursul naționalist-socialist, alături de două fotografii cu construcțiile sistemului, având un titlu exagerat: Poem pentru anii-lumină. ■ *ecuații critice*: Ovidiu Ghidirmic scrie despre G. Călinescu și „Istoria literaturii române”, unde consacrată cartea a criticului este elogiată în fiecare rând al articolului. De asemenea, O.G. realizează critica criticii, prin expunerea și comentarea receptării acestei opere „de sinteză și de interpretare, care urmărește evoluția literaturii române.” Sunt însumate părerile pro și contra, unde aprecierile sunt acceptate, însă părerile critice („infaibilitatea criteriilor”, impresionismul, „lipsa unui program estetic bine conturat”, eclecticism etc.) sunt deloc sau prea greu tolerate, fiind considerate „atitudini extremiste.” Pentru combaterea părerilor negative, Ovidiu Ghidirmic oferă drept contraargument părerea admirativă a lui G. Ibrăileanu. În articol domină elogiul prin însușirea interpretărilor lui G. Călinescu asupra scriitorilor români, interpretări care au produs mutații definitorii în peisajul critic românesc. Spre final, în câteva rânduri, O.G. acceptă unele „fisuri” ale criticului: „insuficienta prizare a lui Bacovia, Blaga, Mircea Eliade sunt chiar frapante. Ea conține un minim coeficient de eroare, inerent criticii.” ■ *Cronică literară*: Dan Laurențiu scrie despre Ilie Constantin, *Bunavestire*, un poet comparabil cu Al. Philippide și Ștefan Aug. Doinaș „prin rigoarea formală și de substanță a discursului poetic.” Deosebirea de aceștia este că Ilie Constantin are „tendința mult mai vagă de a edifica pe teme de morală, mitologie sau filozofie clasică”, dominând atitudinea umanistă și „starea tradițională a omului existent în lume.” Tot Dan Laurențiu semnează Mircea Ciobanu, *Patimile*, un volum de poezie definit ca „discurs violent al abstracțiunii răului”, având „o conștiință atroce a refuzului, a negației surde, necreatoare.” Iliana Grigorovici realizează o cronică pentru Marin Preda: „Intrusul”, pe care o vede ca o proză „didactică, cu șantier, echipă, calificare și promovare de cadre tinere, accidente de muncă și eroi în producție”, ceea ce poate fi în spiritul socialismului și al proletariatului. ■ În articolul *Atelierul lui Hefaiostos*, semnat de Ilie Constantin se anunță o nouă rubrică cu denumire omonimă pe care o propune autorul. El va urmări „măsura în care autorii diferitelor cărți din producția editorială curentă au sau nu conștiința artistică fermă, sunt sau nu scriitori profesioniști.” ■ *Eveniment editorial* marcat printr-un articol semnat de Mihai Pelin despre apariția în traducerea românească a trilogiei *Casa cu coloane*, de Faulkner, inițiativa și traducerea aparținând lui Eugen Barbu. ■ *In memoriam Petre Pandrea*, de Tiberiu Iliescu. ■ Scriind *Despre lirica feminină*, de Al. Piru, care consideră că o poetă veritabilă nu trebuie să încerce să scrie asemenea unui poet, să

se raporteze la lirica masculină, pentru că „are un suflet propriu, inedit, o sensibilitate aparte, un mod particular de a fi și a vorbi.” Argumentul este ilustrat prin: „Variantele feminine la poezia lui Arghezi, Blaga, Barbu, Bacovia etc., chiar de s-ar ridica peste nivelul unor simple imitații, n-ar avea șanse de a fi acceptate.” Titlul articolului semnat de Piru este inadecvat subiectului despre care scrie, și anume despre volumele de poezie ale Gabrielei Melinescu, ca și cum lirica feminină s-ar defini exclusiv prin poeziile Gabrielei Melinescu. ■ *Note, comunicări:* sunt reproduse *Două scrisori inedite ale lui Titu Maiorescu și Cezar Bolliac către prietenul lor, Petre Căncea* despre care scrie lect. dr. Ion Pătrașcu. Același autor semnează *O poetă craioveană mai puțin cunoscută: Lucilla Chițu*. ■ în *Fișe de dicționar filozofic* Alexandru Gheorghe scrie despre dimensiunea filozofică a operei lui Tudor Vianu, problematizând gândirea filozofică din teza de doctorat a lui T. Vianu, *Problema valorii în poetica lui Schiller*. Domeniile filozofice de care a fost interesat T. Vianu sunt: morfologia culturilor, teoria valorilor, estetică, poetică, iar studiul său în care se regăsesc aceste interese este *Filozofia culturii*. ■ *Discuții: Arhetipul*, de N. Mărgineanu, care realizează un *background* al conceptelor de model, simbol, arhetip, cu similarități și distincții între ele, folosind teorii ale lui Jung și Mircea Eliade. ■ „Povestea vorbii” propune poezii de Leonid Dimov, Petre Dragu, Gabriela Melinescu, Vasile Pătru, Ionel Dincă. În antologia *din lirica noastră* sunt cuprinse două proze: *Căderea*, de Vlad Rodnei și *Perechea* (fragment din romanul *Verdictul*), de Banu Rădulescu și poezii de Dimitrie Stelaru, Gheorghe Tomozei, Virgil Teodorescu și Constant Tonegaru. ■ *Escale contemporane:* sunt publicate poezii a șapte scriitori din Argentina (Bernardo Kordon), Franța (Pierre Gabriel), Italia (Piero Bigongiari), Canada (Anne Hébert, Rina Lasnier și Jean-Guy Pilon) și Austria (Ernst Jandl).

- [„Secolul” 20] Este publicat, sub titlul *Scriitori români despre România*, un grupaj propagandistic, în care își manifestă simpatia față de țară autori cu simpatii comuniste. Interesantă de reținut este mărturia lui Valentin Kataev (1897–1986), fratele mai mare al mult mai cunoscutului Evgheni Petrov Kataev, care, alături de Ilia Ilf a compus romanele *12 scaune* și *Vițelul de aur*, avându-l protagonist pe Ostap Bender. Spune Kataev: „Invitația de a vizita în luna iunie a acestui an România a venit să împlinească o veche năzuință a mea. De mult visam să revăd țara de care erau legate amintirile tinereții. Într-adevăr în timpul Primului Război Mondial am fost de două ori în România și am participat la luptele care s-au dat pe teritoriul ei. Prima din aceste «vizite» a avut loc în 1916, în regiunea Dobrogei, a doua în 1917 pe frontul din Moldova. Doream cu adevărată ardoare să revăd pământul pe care luptasem și fusesem rănit.”

- [„Steaua”, nr. 8] Ion Vlad își propune să răspundă, în studiul său, la întrebarea *Istorie sau critică literară* în funcție de „disponibilitățile unei istorii literare contemporane”. Constatând „neîntreruptă ofensivă a criticii literare” din ultimii ani, „angajată tot mai masiv în comentarii argumentate teoretic, împrumutate sau nu din arsenalul teoriei literare, dispuse strategic, chiar cu ostentație, pentru a

convinge (scriitor sau cititor)”, autorul observă și faza, cel puțin în aparență, compromițătoare” în care se află istoria literară. „Independent de posibile sau mai forțate analogii cu alte fenomene spirituale, suntem martorii unei ample dezbateri cu câteva rezultate obținute nu fără ezitări și oscilări și cu previzibile câștiguri pentru «știința literaturii», pentru diversele-i ramuri. Dezbaterea, uneori foarte aprinsă, cu fanatici ai unui punct de vedere fatal opus altuia, se găsește la un moment fericit al ei, când adversitățile dispar și fac locul unei mai largi și mai calme comprehensiuni. Renunțând, cel puțin în capitolele programatice, la perspectiva limitată, mecanică, dogmatică (prin natura ei) a istoriei literare de tip pozitivist, paralizată în fața operei și incapabilă să propună o judecată de valoare, nu putem abdica de la conceptul istoric al faptului de cultură, la cercetarea tuturor sistemelor, structurilor și straturilor în măsură să explice, să evalueze și să refacă genetic și estetic, creația, destinul ei și al creatorului; șansele de a rezista ale operei într-un univers social marcat de anumite grupuri, categorii, sau unități sociale în măsură să decidă itinerarul istoric al operelor studiate. Istoria literaturii devine, astfel, prin multiple interacțiuni, printr-o întinsă, proteică și suplă receptare de criterii provenind din critica, teoria sau stilistica literară, o componentă activă a cercetării. Nu-i vor lipsi nici atributele de contemporaneitate, nici mobilitatea necesară în modificarea și adecvarea unghiurilor potrivit cu mutațiile gustului, cu altitudinile atinse de celelalte tipuri de cercetare. De unde totuși rezervele exprimate direct sau în numele unor noi contribuții cu aspect științific, de ezitări în fața unei istorii literare deschise cercetării științifice? Explicația se găsește probabil în insatisfacția pe care ne-o produc lucrări (monografii, studii, construcții pretențioase, cu veleități documentare, excesive și inoperante) convențional înscrise în seria tipologică a istoriei literare, deconcertante prin dezacordul dintre postulatul teoretic aparținând unui punct de vedere contemporan, și mecanismul greoi, simplificator, schematic și lipsit de finalitate; un mecanism informațional ce nu se poate conexe programului teoretic. Efectul este ușor de prevăzut: documentul de istorie literară poate, în cel mai bun caz, să invite la un viitor studiu, mai bogat în sugestii, capabil să recompună informația, să o anime prin corelații întemeiate pe gust, sensibilitate, vibrație estetică, judecată și aspirație pentru considerarea operelor potrivit cu o anumită concepție despre sensurile și valoarea literaturii”. Se notează un fapt îmbucurător: „dincolo de posibile rezerve, stângăcii și pasiuni exagerate, dincolo de exacerbarea unor criterii și ignorarea altora, istoria literaturii își regroupează echilibrat coordonatele în lumina cărora se stabilesc direcțiile și – axiologic – momentele definiției ale unei literaturi. Fără a exagera, se poate afirma că istoria literaturii își recâștigă nu numai atribuții consacrate ci se autoinvestește cu noi proprietăți câștigate prin receptarea unor experiențe diverse. Studiile laborioase de tip structuralist, cu implicații extrem de largi și cu aptitudini pentru coalizarea unor criterii îmbogățite, se întâlnesc într-o perfectă consonanță cu ideile sociologiei literare (una din direcțiile ei cunoscute își reclamă metodologia structuralismului). Iar sinteza ni se pare realizabilă prin construcții științifice

propriii dialecticii marxiste, imanente materialismului istoric marxist și perspectivelor acestuia în ce privește fenomenul spiritual”. O convingere avansată argumentat, în acest studiu, este că „exemplul lui George Călinescu continuă să rămână actual și pentru că în structura cercetării călinesciene se regăsesc atât termenii tradiționali ai istoriei literare, cât și cei afirmați de critica și istoria literară contemporană, termeni preluați fie din experiența structuralismului literar, fie din alte orientări (în primul rând sociologia literaturii și, într-o sferă mai largă, a culturii). Deloc exclusivistă, cercetarea călinesciană realizează sinteza dintre elementele tradiționale și aspectele creației literare. De la biografia scriitorului, căruia i se anexează un sistem informativ plural, la examenul filologic conceput riguros dar și în spiritul depășirii sensului literal, tinzând spre sensurile intrinseci ale operei, se înscriu seriile analizei și ale sintezei deschise unor trepte conforme maturii și proprietăților fenomenului literar. Nu surprinde la un istoric literar, el însuși partizanul unei estetici a operei, gustul pentru analiza structurilor sonore și figurate ale sistemului de imagini, analiză concepută de G. Călinescu într-o accepțiune dialectică a unității operei, refuzând înțelegerea didacticistă a unității conținut-formă dar neignorând aspectul semantic de mare însemnătate pentru refacerea operei, a universului ei, a lumilor și, de aici, chiar dacă ordinea nu e aceasta, trecând la stabilirea unor corespondențe de excepțională sugestivitate. [...] Personalitățile încetează să mai fie obiectul unor capitole alcătuite din transcrierea documentului de stare civilă fără cea mai mică legătură cu opera, cu geneza ei sau cu universul spiritual al scriitorului, simplă performanță documentară. O lucrare cum este *Viața lui Alexandru Macedonski* a lui Adrian Marino aduce în cele aproape 500 de pagini (exceptând trimerile, notele și referințele bibliografice) o veritabilă istorie a unei existențe contradictorii, cu reacții neașteptate, o istorie revelatoare pentru destinul creației, pentru motivele unei opere restituită pentru întâia oară de Tudor Vianu și remarcabil completată prin această lucrare edificatoare pentru stadiul actual al cercetărilor în domeniul biografiei științifice. Astfel, biografia se impune ca un component funcțional al studiului de istorie literară, se convertește de fapt într-o biografie intelectuală transcriind cu alte mijloace și cu o altă capacitate de comunicare destinul scrisului și al scriiturii propriu-zise. Din acest punct de vedere, contribuția lui Șerban Cioculescu în sfera cercetării operei lui Caragiale (reluată într-o condensată monografie) ni se pare nu numai ilustrativă ci și confirmând formula exemplar ilustrată de același George Călinescu cu Ion Creangă (E.P.L. 1964) [...] De fapt George Călinescu cultivă un tip de biografie cu valoare de portret complex, după cum observa cu justețe Pompiliu Constantinescu având valențe multiple și intuind datele esențiale pentru înțelegerea faptului artistic”. O altă idee tratată pe parcursul studiului privind relația dintre istoria și critica literară e legată de „actul cercetării văzut ca un act de cunoaștere profundă, corectată și cenzurată de severitatea examenului filologic și de disciplina informației. Se realizează cu adevărat în momentul în care sesizează mutațiile gustului, ale experienței literare, în spiritul unei idei supreme: restituirea

literaturii potrivit cu cerințele unei noi epoci. Istoria literaturii devine astfel, cum remarca Tudor Vianu, o istorie a receptării mereu înnoite, propunându-și cel mai prețios deziderat: restituirea sau reconsiderarea valorilor printr-o nouă și mai exactă situare în timp a literaturii. Faptul literar este salvat, dobândește o nouă existență obținută tocmai prin adecvarea lui la comandamentele estetice, ideologice și culturale ale epocii reprezentată de istoria literaturii. Reactivarea creației trecutului se face astfel nu la întâmplare ci în funcție de un nou timp istoric, în funcție de programul estetic al literaturii contemporane văzută în legăturile ei cu o tradiție înaintată, justificată prin ceea ce comunică prezentului. Din această perspectivă, istoria literaturii câștigă prerogative proprii prin asocieri multiple, prin recrutarea datelor care au pregătit devenirea fenomenului literar în etapele sale principale. În atari condiții cercetarea nu se înfățișează sub semnul unei creații științifice relevând personalitatea cercetătorului, dispozițiile lui pentru un examen călăuzit de gust, de criterii obiective, într-un cuvânt, examenul istoric departe de a mai fi impersonal și ascuns în dosul unui document neutru sau uscat, se animă înregistrând un tip de cercetare și de cercetător. [...] Aspectele studiului istoric (din unghiul „istoriei externe” a literaturii) sunt mult mai numeroase și se pot ușor deduce. Ele rămân oricum punctul de plecare și condiție a unei cercetări intrinseci. Este firesc că analiza pornită de la examenul operei literare duce și ea la referințe de ordin istoric sau social, la descoperirea unor factori prezenți în oricare din manifestările faptelor de artă”. Important se consideră a fi și faptul de a „conjuga” criteriul estetic „cu cel social și ideologic în studiul de istorie literară este un fapt anterior elaborării la noi a unei judecăți științifice. O întâlnim la George Călinescu chiar și în formula adoptată pentru anumite etape ale literaturii române. [...] Metodologic, sociologia literaturii se revendică de la școli și orientări diferite. Nici una însă nu poate ignora valoarea sociologiei marxiste prezentă în demonstrațiile unor cercetători din afara marxismului. Oricum, opera literară este înscrisă într-un ansamblu de relații ale vieții sociale, politice, în înrudire cu anumite grupuri sociale. Raporturi multilaterale se organizează în sfera cercetării, de unde posibilitatea studiului intrinsec al faptului literar integrat organic (nu artificial și prin simple suprapuneri sau false analogii) epocii”. La final e subliniat faptul că „Metodologic, sociologia literaturii se revendică de la școli și orientări diferite. Nici una însă nu poate ignora valoarea sociologiei marxiste prezentă în demonstrațiile unor cercetători din afara marxismului. Oricum, opera literară este înscrisă într-un ansamblu de relații ale vieții sociale, politice, în înrudire cu anumite grupuri sociale. Raporturi multilaterale se organizează în sfera cercetării, de unde posibilitatea studiului intrinsec al faptului literar integrat organic (nu artificial și prin simple suprapuneri sau false analogii) epocii. Într-un studiu al unui reputat cercetător literar de formație sociologică, Lucian Goldman, ne întâlnim cu o interesantă argumentație în favoarea examenului intrinsec al operei. Argumentația nu este străină de opiniile esteticii marxiste despre natura reflectării și despre specificul «convenției» literare, a ficțiunii. Afirmația că scriitorul lipsit de disponibili-

tăți creatoare rămâne la granițele creației autentice, *reproducând* un univers cunoscut particular și dictează o cercetare elementară strict conținutistică (universul operei este unul fatal limitat și ușor de confruntat cu «realitatea») nu este lipsită de teme. Evident, artistul autentic, creator al unui univers propriu determină evitarea comentariului anecdotic, elementar, dar nu permite îmbrățișarea operei ca unitate și ca realitate artistică specifică. De aici recomandarea unei sociologii a literaturii în măsură să descopere viziunea integrală a lumii exprimată în operă, parte a (conștiinței colective). Nu este vorba, desigur, de a prelua aserțiuni amenabile în atari contribuții, ci despre o posibilă reexaminare a valorii unei sociologii a artei cu consecințe inestimabile pentru cercetarea complexă și tot mai riguroasă a fenomenului literar. Chiar și din punctul de vedere al acestei discipline, în vizibile relații cu istoria literară, cercetarea istorică se justifică și dobândește semnificații noi. Istoria literaturii menținându-și atributele esențiale, rigoare și informație, cercetare și examen îndelungat al documentului literar, își adaugă noi argumente transformate treptat în criterii și sugestii metodologice afirmându-și contemporaneitatea alături de critica literară și nu substituită de aceasta”. ■ Ca urmare a comemorării, în 1966, la Paris și la Zürich, a celor 50 de ani de la primul *Manifest Dada* lansat de Tristan Tzara, Sașa Pană, poetul și animatorul revistei de avangardă „unu”, – membru activ al Asociației internaționale pentru studiul mișcărilor Dada și a suprarealismului – a rostit la Maison des lettres, sub auspiciile Sorbonne și ale Asociației o informare publicată, cu unele prescurtări, în paginile revistei clujene. Se face un istoric al mișcărilor de avangardă, al contextului în care a debutat, sub pseudonim, al lui Tzara și a apariției sale în alte reviste de gen. După ce își încheie studiile, în Elveția, poetul se stabilește, după terminarea războiului, la Paris, în vreme ce prietenul său, arhitectul Marcel Iancu se va întoarce în țară. Împreună cu acesta, Ion Vinea, în vara anului 1922, va scoate „primul număr al revistei «Contemporanul». Publicația, care va apărea aproape 10 ani, este cea dintâi și rămâne una din remarcabilele monitoare ale avangărzii literare române, cu toate contradicțiile ce va manifesta pe parcurs și mai ales neadmisibilul – pentru o tipăritură de militantă atitudine – eclectism din ultimii ei ani de apariție. Pe sumarul acelor numere se puteau citi numele multor «bărboși», chiar dacă erau imberbi. Dar prin paginile «Contemporanului» s-au impus numele unor valoroși înnoitori ai verbului românesc ca Ion Vinea, Ion Barbu, J. G. Costin și dintre artiștii plastici Marcel Iancu, Milița Petrașcu (elevă a lui Brâncuși) și nu numai al acestora. În numărul din mai 1924, în «Contemporanul», care tot mai stăruitor cocheta cu futurismul, apăru ca editorial un *Manifest activist către tinerime* din care cităm: «Jos Arta/ căci s-a prostituat!/ Poezia nu e decât un teasc de stors glanda lacrimală a fetelor de price vârstă;/ Teatrul, o rețetă pentru melancolia negustorilor de conserve;/ Literatura, un clistir răsuflat;/ Dramaturgia, un borcan cu fetuși fardați;/ Pictura, un scutec al naturii, întins în saloanele de plasare;/ Muzica, un mijloc de locomoțiune în cer;/ Sculptura, știința pipărilor dorsale;/ Arhitectura o antrepriză de mausoleuri înzorzonate;/ Politica, îndeletni-

cirea ciocilor și a samsarilor;/ Luna o fereastră de bordel la care bat întreținută banalului și poposesc plăpânzii din furgoanele artei». Nu se pot nega și înrâuriri Dada – tardive, desigur – în aceste definiții menite să violenteze siesta burghezului liniștit și pe proaspătul îmbogățit de război preocupat le cel mai sigur și rentabil plasament al bănușilor săi. [...] Gruparea din jurul «Contemporanului» a promovat multe din dezideratele *Manifestului* prin numeroase expoziții de pictură, gravură (cu penița, în lemn și în linoleum), prin spectacole regizate de Sandu Eliad și de mult prea tânăr dispărutul Armand Pascal, creator – împreună cu B. Fundoianu – al teatrului de avangardă *Insula*. Și casele înălțate după planurile lui Marcel Iancu au contribuit la concretizarea altui deziderat al *Manifestului*. În paginile «Contemporanului» mai cu seamă în anii de lupte iconoclaste, se întâlneau numele lucidului și foarte informatului B. Fundoianu, al poetilor și prozatorilor Ilarie Voronca, Ion Călugăru, Ștefan Roll (Gheorghe Dinu), F. Brunea, Barbu Brezianu. Primul din manuscrisele lăsate de Tzara lui Ion Vinea a apărut în «Contemporanul» din 29 octombrie 1922. [...] O altă publicație în jurul căreia se grupaseră câțiva tineri rebarbativi și în care stăruia răzvrătirea iscată la Zürich, s-a numit «Clopotul». Au apărut 15 numere, între 20 octombrie 1922 și 4 februarie 1923. Redactorul șef a fost un om de o extraordinară probitate sufletească, de o gingășie care *i-a* adus porecla «sfântu Ilie» dar și *de* o intoleranță, care nu cunoștea tranzacții, cu patriotarzii, demagogii, pre-varicatorii banului public oricât *de sus s-ar fi* aflat *ei*. Se numea Henri Gad. [...] În paginile «Clopotului», cititorii au întâlnit și cuvântul proaspăt al lui Arghezi. Tot aici au apărut primele reproduceri din Picasso. Sfârșitul anului 1924 marchează, pentru România, un moment important la capitolul mișcărilor pentru noua estetică pe calea revoltei deschise de Dada. Apar două publicații îndrăznețe, rebarbative, lipsite de concesi față de marmele de la naftalină: «75 H.P» și «Punct», „aceasta din urmă, din elanul lui Ștefan Roll și al lui Scarlat Callimachi, pentru ca, exact în ziua dispariției ei să apară «Integral», având ca redactor pe M. H. Maxy. [...] Gruparea integralistă, care se afla pe poziții opuse suprarealismului, s-a ocupat adeseori de activitatea lui Tristan Tzara. Totdeauna cu înțelegere, simpatie, deferentă, în chiar primul număr al revistei, Ilarie Voronca în eseu *Suprarealism și integralism* scrie: «Deplin suprarealist, și acela căruia suprarealismul îi datorește mascat sistemul, e Tristan Tzara, – incontestabil poet. Suprarealismul e însă (ca dinamică) inferior dadaismului. Suprarealismul e în analiză feminin expresionist. Dadaismul era viril. Suprarealismul nu zdruncină». Spre sfârșitul expunerii cu caracter informativ, Sașa Pană amintește de vizita în țară, din decembrie 1946, când a răspuns invitației Uniunii Scriitorilor. „Cu acel prilej, literatorul francez de origină română, scriitorul și cetățeanul, umanistul cu renume mondial a fost sărbătorit de cele mai înalte foruri de cultură din patria-i natală. Presa a înregistrat prezența cu titluri pe trei coloane și pe patru: «Tristan Tzara, sol al literelor și luptător pentru pace, este oaspetele țării noastre». [...] Și în următorii ani, Tzara a fost invitat în România. Intensa lui muncă de poet, de erudit precum și cea socială, l-au împie-

dicat să dea curs invitațiilor și propriei lui dorințe. Ceea ce se poate verifica din scrisorile către familie, aflătoare azi în fondul de scrisori al Bibliotecii Academiei R. S. România. În scrisoarea din 20 iulie 1958, el scrie: „Eu nu mă simt prea rău, deși din timp în timp destul de obosit. Sunt foarte ocupat și am trebuit să renunț anul acesta să plec în România unde am fost invitat. Mă voi duce poate la anul». [...] Citind aceste scrisori, îl simți pe Tzara urmărit de gândul morții iminente și cu un maldăr de proiecte amenințate să rămână proiecte. În noaptea de 25 decembrie 1963, din cutia radiofonului, mi-a venit vestea că nu-l voi mai vedea niciodată, că nu-l voi mai auzi vreodată pe admirabilul Tristan Tzara”. ■ Victor Felea recenzează volumul „de o sobră eleganță” *Elogii* semnat de Aurel Rău care „intră cu temeritate și pe tărâmul criticii – după ce cu ani în urmă a reușit să ne convingă de posibilitățile sale de narator într-o proză de călătorie (*La marginea deșertului Gobi*) – tărâm păzit de intoleranța surzătoare a atâtor prejudecăți mascând egoismul unicilor și marilor proprietari de feude estetico literare. El pătrunde atât de bine încât cu toată răceala sau condescendența pe care le afișează aceștia, nu mai poate fi înlăturat și rămâne să confirme încă o dată opiniile lui Baudelaire care vedea în orice poet adevărat și un critic veritabil. De altfel, Rău nu mai are nevoie să fie apărat; cartea îl recomandă singură și spune despre gustul și preferințele sale, despre ideile care îl animă și despre orizontul său intelectual, despre intuiția și certitudinile ce-l călăuzesc. Ea își trage substanța din entuziasm și admirație, din atașamentul față de câteva produse poetice resimțite ca niște valori ale spiritului și ale inimii totodată, ca niște prelungiri ale propriei lumi interioare. Nimic mai nepotrivit decât a privi asemenea critică drept rodul unei imixțiuni într-un domeniu străin artistului, când ea de fapt reprezintă un mod de expresie, un alt mod de expresie a creatorului, care nu poate să nu mediteze în contact cu fenomenul literar mai vechi sau mai nou. E aproape o excepție ca poezii (și artiștii în genere) să nu-și fi spus cuvântul despre arta pe care o practică ori despre reprezentanții ei, un cuvânt de obicei pătrunzător și demn de atenție, ca venind de la un inițiat”. Lipsit de „extravaganțe”, „familiar al formulărilor de breaslă”, are fler, putând astfel a ajunge la „valorile autentice”. „Genul de critică al cărui închinător este, și-a aflat în Rău un exponent înzestrat cu mijloace adecvate, capabil să țină elogiul la înălțimea caracterizărilor fericite”. Același Victor Felea scrie și despre volumul lui Mircea Tomuș *15 poeți*, care i-a dat ocazia autorului, scriind despre cei mai mari poeți români, „să-și valorifice din plin aptitudinile de interpret și comentator. Ceea ce se remarcă în primul rând, ca impresie de ansamblu, este soliditatea și temeinicia scrisului său, provenind din modul serios în care e discutat și analizat fiecare poet în parte. Autorul depășește aici maniera cronicarului – de obicei mai sumară, oferind doar câteva puncte de reper – și se lansează într-un excurs exegetic bogat și nuanțat; el conjugă fără ostentație, cu matură stăpânire, mijloacele istoricului literar și cele ale criticului deprins cu depistarea și reliefaarea valorilor. Și tocmai în asta constă meritul principal al studiilor de față, în strânsa îmbinare a celor două metode, fiecare din ele profitând de

pe urma celeilalte. Căci autorul nu procedează grăbit și mecanic, făcând o simplă situație în timp pentru ca apoi să treacă la răsfoirea textelor. El pornește și conduce examenul istoric al operei și al părerilor despre ea concomitent cu analiza ce-i consacră. În felul acesta, punctul său de vedere se luminează treptat, însoțit de disocieri și argumente convingătoare. Și în cele mai multe cazuri, M. Tomuș nu se mulțumește cu judecățile și prejudecățile care circulă despre un scriitor sau altul, ci caută să sesizeze valori inedite, aspecte mai puțin cunoscute sau fals considerate, caută cu alte cuvinte, să-și potrivească obiectul cercetărilor într-o perspectivă mai adevărată, să-l aducă mai aproape de sensibilitatea și înțelegerea contemporană. În acest sens s-ar putea da ca exemplu studiile despre Alecsandri, Macedonski sau Coșbuc”. Concluzia e că „15 poeți impune un profil interesant, original, printre criticii generațiilor tinere. Mircea Tomuș întrunește în mod fericit un critic de gust și unul de idei, ceea ce îi acordă, evident, anumite avantaje, îl face să vadă lucrurile sub un unghi mai cuprinzător și într-o motivație mai adâncă. Cine-i citește studiile observă cu satisfacție că ele se constituie, fără balast, în imagini aproape monografice despre poeții respectivi. [...] Lipsit de sentimentalismul ușor inflamabil, criticul e rezervat când întâlnește gesturi patetice, supralicitări emotive, excese programatice etc. Preferă pretutindeni sobrietatea. 15 poeți e o carte de real interes pentru cei ce studiază evoluția poeziei noastre – o carte în care se află fixate jaloanele ei cele mai importante”. Consemnând, alarmat și dezamăgit, modul în care s-au făcut lucrările la casa din Lancrăm de către actualul proprietar: „o vezi acum în fața ochilor și o recunoști cu greu: mari ferestre și uși «moderne» le-au înlocuit peste tot pe cele atât de evocatoare de altădată, te întristează până și țigla acoperișului nepotrivită și te întunecă gândul că treptele roase de generații vor fi înlocuite cu scări de ciment, ori că un pom din față, rămas «de atunci» va fi tăiat din motive de «estetică»”, Ion Pop întreabă, la rubrica *Mențiuni și opinii*, Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă „dacă n-ar fi posibilă luarea în custodie a casei și despăgubirea proprietarului, până ce se mai păstrează ceva din autenticitatea acestui loc, până ce nu e încă nevoie de prea multe «reconstituiri». Pentru că un fapt este cert: cândva, casa natală a lui Lucian Blaga, atât de viu în conștiința și sufletul românesc, va trebui să devină ceea ce sunt astăzi Ciucea lui O. Goga sau Hordoul lui G. Coșbuc. Spui Lancrăm și dintr-o dată ți se deschide în față zarea Râpei Roșii a tuturor miturilor și locul de sub arini și acel firav izvor tors de Parce peste amintirea unui țăran zugrav și a unui Poet. Dar pe casa în care s-a născut Cântărețul nu s-a fixat încă, după șapte ani de la moartea lui, nici măcar o placă comemorativă...” ■ Rubrica *Poezie și proză* include creații de Ștefan Augustin Doinaș (*Povestea poveștilor*), Nichita Stănescu (*Joc întrerupt, Dans, cu masca toamnei*), Petre Stoica (*Undeva pe plajele Europei*), Ion Lăncrăjan (*Arșiță târzie*), Virgil Nistor (*Spirală*).

● [**„Tânărul leninist”, nr. 8**] Ion Brad dedică patriei versurile: *Țara bogată-n frumuseți*, puse pe muzică de Radu Paladi: „Mărire patriei, mărire/ Pământului țării liber, roditor./ Slavă partidului, cinstire/ Iubitului nostru conducător”.

• [„Teatrul”, nr. 8] Numărul se deschide cu a doua parte a anchetei *Criteriul distribuției*, în care puncte de vedere își exprimă: Dan Alecsandrescu, Mihai Dimiu, Szombaty Gille Otto, Yannis Veakis. □•Ileana Popovici organizează *Itinerar în problematica actorului*, iar la discuție participă: George Calboreanu, Irtina Răchițeanu-Șirianu, Gina Patrichi, Sanda Toma, Octavian Cotescu, Marin Moraru, Florin Piersic, Ion Caramitru. □•Apare *Fără cărtușe, Max!*, comedia tragică într-un act de Nelu Ionescu. □•Mihai Crișan semnează *Redimensionări metaforice ale banalului*: „La început eclectică, pe parcurs, uneori, cu anumite accente didactice, dar întotdeauna pitorească, plină de vervă, dramaturgia lui Alecu Popovici destinată teatrului de păpuși a câștigat astăzi în profunzime, îmbogățindu-se în sensuri și semnificații. E cazul și al ultimelor două piese ale sale (*O fetiță caută un cântec* și *Șoricelul și păpușa*), distinse cu premii la ultimele două concursuri de dramaturgie. Deosebite ca structură și fabulație, aceste piese au o trăsătură comună: ambele sunt străbătute de un real fior poetic, în care ritmul interior, concizia, ironia disimulată, împletirea umorului cu filonul liric sunt vădit preluate din tradiția folclorică, dar poartă marcant pecetea personalității autorului”. □•Sub semnătura I. P. apare textul *Cluj – un studio de dramaturgie*: „Faptul că multe teatre au deschis în acest an studiouri nu este o coincidență; există o reală nevoie de înnoire, mulți artiști simt, fiecare în felul său, dorința de a rupe curgerea lină, câteodată monotona și rutinieră, a unui ciclu normal de lucru, printr-o preocupare absolut inedită; alteori, intervine necesitatea presantă de a forța și a capta atenția unui public obosit, oferindu-i senzația pătrunderii dincolo de barierele obișnuite, mai aproape de miezul procesului creator, accesul în intimitatea misterului teatral. [...] Printre celelalte studiouri, cel al Teatrului Național din Cluj pare a debuta pe o linie mai fermă: aici predomină deocamdată interesul pentru valoarea textului dramatic urcat pe scenă, pentru calitatea filozofică și literară a acestuia; celelalte virtuale subiecte de cercetare îi sunt principal subordonate. Această orientare este dictată de două mari considerente: pe de o parte, necesitatea urgentă pe care o resimte întreg teatrul românesc de a interveni în procesul de elaborare a dramaturgiei, stimulând una dintre liniile sale mai dificile, dar mai aptă să ofere așteptatul prilej de salt; pe de alta, puterea de atracție pe care o are față de publicul intelectual și studentesc o dramaturgie «problematizată», teren de meditație și analiză. Acesta a fost motivul pentru care primul spectacol a oferit un triptic de piese într-un act, compus cu discernământ: o piesă de rezistență – *Visul* de D. R. Popescu; un exercițiu de stil, variațiuni pe o temă dată – *Rochia* de Romulus Vulpescu. Între ele, binecunoscuta glumă ionesciană *Lacuna*, investită aici cu pluralitate de funcții: «paranteză» de contrast și de destindere, dar și element de referință în ce privește tehnica dramatică a piesei scurte”. □•Ilie Rusu și José Géral semnează rubrica *Meridiane* care vine cu două texte; primul text, *Succese românești peste hotare*. „*Nu sunt Turnul Eiffel*” de Ecaterina Oproiu începe cu trei citate din revistele „Express” – Viena, „Göttinger Presse” și „Ostsee Zeitung”, pentru a spune: „Toate cele trei citate, extrase din paginile unor ziare, se referă la

succesul reputat de piesa Ecaterinei Oproiu *Nu sunt Turnul Eiffel*. Tradusă în zece limbi (maghiară, sârbă, bulgară, cehă, germană, franceză, engleză, finlandeză, italiană, suedeză), jucată în stagiunea recent încheiată de șapte teatre de peste hotare (Theater der Courage din Viena, Deutsches Theater din Göttingen – R. F. G., Rideau de Brussels din Belgia, Greifswalder Bühne din R. D. G., Teatrul Tineretului din Sofia, Teatrul din Varna, Teatrul din Plsen – Cehoslovacia). *Nu sunt Turnul Eiffel* este departe de a-și fi epuizat interesul. Teatre din Iugoslavia, Finlanda, Anglia, S. U. A., Franța, Suedia, U. R. S. S., Japonia și Grecia și-au făcut încă de pe acum cunoscută intenția de a monta piesa în stagiunea care va urma. Cei mai mulți dintre creatorii spectacolelor de până acum, regizori, interpreți, decoratori, au declarat că piesa i-a atras prin multiplele ei posibilități scenice, problemele noi, inedite, pe care le ridică. De aceea, munca pentru elaborarea spectacolului a fost nouă, neobișnuită și cu adevărat creatoare. Textul a permis utilizarea unor elemente de revistă, de cabaret, de teatru muzical.” □ Urmează textul *Teatrul de Comedie la Săptămânile Festive Vieneze*, despre succesul piesei *Troilus și Cresida* cu care s-a prezentat Teatrul de Comedie; textul este de fapt un mozaic al extraselor din critică, apar citate din: Gerda Hacker, „Neue Zeitung” – 11/VI, 1968; Gothard Böhns, „Die Presse” – 10/VI, 1968; „Arbeiterzeitung” – 11/VI, 1968; F.K., „Wiener Zeitung” – 11/VI, 1968; Dr. Jung, „Volksblatt” – 10/VI, 1968, André Müller, „Kronen Zeitung” – 8/VI, 1968; Paul Blaha, „Morgen-Kurier” – 10/VI, 1968. □ Călin Căliman semnează *Simfonii și simfoniete ale destinului*, cronică de carte pentru volumul *Teatru* de Horia Lovinescu, Editura pentru literatură: „Particularul și generalul se întrepătrund și se determină într-o dialectică proprie scrisului lovinescian. Evoluția autorului urmează (și la o analiză mai aprofundată s-ar putea proba cu lux de argumente) traiectoria de la particular spre general, de la concret spre abstract. Dar *sinteza* filozofico-artistică este proprie dramaturgului atât în piesele care-și propun să recomună teatral o epocă anume, cât și în piesele (preponderente, în ultimii ani) de stringentă abstractizare, în care cadrul social-istoric este programatic redus la funcții de pretext. Pretext de dezbateri lucide, dinamice, cu un *atu* decisiv: contemporaneitatea substanței. [...] Dezbaterea de idei e, la Lovinescu, de cele mai multe ori, reflexul unor întrebări esențiale. Această ambiție majoră a scrisului lovinescian constituie un alt «numitor comun» al volumului de față, chiar dacă natura stilistică a pieselor ajunge să fie foarte diversă. Din ansamblul preocupărilor de prim-plan ale dramaturgului aproape că nu putea lipsi referirea frontală la condiția artistului în noua societate. [...] Lovinescu se înnoiește mereu, îndeosebi ca expresie, și această îmbogățire permanentă constituie aproape o garanție de noi metamorfoze ale scrisului său. Volumul actual este o secțiune «în mers» într-o dramaturgie dinamică și lucidă, capitol important din istoria teatrală a anilor noștri”.

• [„Tomis”, nr. 8] Al. Protopopescu analizează romanul lui Marin Preda: *Intrusul* (E.P.L., 1968): „Ultima carte tipărită a lui Marin Preda pare multă vreme un fel de «confesiune a unui copil al secolului». ... Mai presus de orice stă vocația

personajului, a caracterului literar pe care Marin Preda o are în cel mai înalt grad, și existența lui Ilie Moromete ne scutește de orice altă probă... *Intrusul* începe prin a fi o retrospecție simetrică, poate chiar prea simetrică, pe care Călin Surupăceanu o întreprinde cu o brutalitate ce tinde să-i devină specifică. [...] Artisticește vorbind, abia acum romanul își dezvăluie tainele, și acea dualitate de mijloc observată la început își justifică rostul. Pe de o parte aflăm drama unui Surupăceanu material, ancorat în prezent, hărțuit în întâmplări cenușii, obligat la convenții și constrâns de legi, pe de altă parte începe romanul evaziunii din realitate într-o lume ideală, la fel de dificilă și chinuitoare. Eroul lui Marin Preda vine dintr-una spre cealaltă și marea revelație a acestui drum este chiar una dintre izbânzile cărții.” □•Cornel Regman se referă la *Doinaș refuzat de critici*: „Sfârșeam foiletonul precedent întrebându-mă dacă nu cumva creația lui Doinaș conține în formula ei și pricinile unei insatisfacții ale cititorului, ce s-ar putea converti în tot atâtea argumente în mâinile unor critici grăbiți, dispuși la minimizare. Argumente îndemnând o dată în plus la tăcere, căci – cum am putut vedea – prea puțini dintre profesioniștii cronicii literare au găsit de cuviință să dea seamă despre *Seminția lui Laokoon* (Editura Tineretului, 1966). (Am remarcat, în schimb, prezența colegială a criticilor-poeti, unii dintre ei critici adevărați: Victor Felea și Gh. Grigurcu, alții, ca Laurențiu Ciobanu și Cezar Baltag, buni mânăuitori ai foiletonului eseistic). Parte din rezerve le-am găsit de altfel formulate în chiar puținul ce s-a scris despre poet. Dacă pe Laurențiu Ulici («Contemporanul», nr.14/1968) îl nemulțumește și-l obosește doar... perfecțiunea poeziei lui Doinaș, în schimb Cezar Baltag («Gazeta literară», nr. 4/1968), a cărui concluzie, elogi-oasă dar îndeajuns de indeterminată, e că «*Seminția lui Laokoon* reprezintă, fără îndoială, un moment poetic important», nu scapă prilejul de a sublinia ceea ce socotește a fi un anume conceptualism în versurile comentate și de a semnala unele eșecuri pe această linie...”. □•Marin Mincu expune Posibilitățile prozei: „Este indiscutabil că apariția unor prozatori ca Nicolae Breban, Alex. Ivasiuc și Dumitru Țepeneag (ca să-i numim pe cei mai controversați) anunță o interesantă restructurare a genului. Ivirea lor se include unei evoluții de durată a prozei românești, în fireasca prelungire a fenomenului epic interbelic. Astfel, Nicolae Breban sondează viguros lumea clocotitoare a energiilor latente... Prozatorul reușește să parcurgă printr-o introspecție liniară granițele subconștiinței unui personaj cu tare patologice, cum este anticarul Pamfil, de exemplu. [...] Modalitatea prozei analitice a lui Al. Ivasiuc se pune în prelungirea unui modernism acut... Al. Ivasiuc răstoarnă marginile realului dat, intersectându-l cu unul psihic de absolută subiectivitate și prin aceasta rupe vâlul static al aparențelor, instaurând posibilitatea dinamismului în oricare lucru, în oricare act... În general, eroii lui Ivasiuc au mania introspecției, disecându-și disperați propria existență și justificându-și-o. [...] La Dumitru Țepeneag, firul epic a dispărut sau în orice caz nu contează. Prozatorul nu mai ține cont de recuzita clasică a genului epic, negând de fapt orice separare de această natură. Într-o proză simbolică totul este posibil, depinzând în

ultimă instanță de zonele explorate”. □•Dumitru Mureșan prezintă antologia de versuri a lui Cezar Baltag: *Monada*: „Antologie selectivă, *Monada* este totodată un debut paradoxal, deoarece operațiile substanțiale pe trunchiul poemelor mai vechi au fost făcute într-o lumină nouă de sine, în sfârșit deplină și revelatoare. Poemele selectate sunt triumful adevăratei strune orfice, după repetate experiențe pe strunele învecinate, aproximative, triumful sublimării lexicului favorit, caracteristic, sunt în fine certitudinea unei formule ritmice distincte, cristalizarea unor căutări”. □•Alexandru Mihalcea scrie despre studiul lui Edgar Papu: *Călătoriile Renașterii și noi structuri literare* (Editura pentru Literatură Universală, 1967): „După stabilirea riguroasă a premiselor care au generat noile structuri literare, studiul se ocupă de acestea, în toate implicațiile lor: lărgirea imensă a artei de cunoștințe, răsturnarea totală a unor concepții, în sfârșit – «consecințe în noul tablou al vieții» cum își intitulează E. Papu unul dintre capitole... Pe lângă informația științifică, erudită – contrazicând afirmația inițială că «nu este o lucrare de erudiție» – cartea lui Edgar Papu este scrisă alert, într-un stil care îmbină rigoarea exactității cu imaginea ades strălucitoare. Este, în cel mai adânc înțeles al cuvântului, o carte de idei”. □•Nicolae Motoc recenzează cartea lui George Alboiu: *Câmpia eternă*: „De la început este limpede că George Alboiu se încadrează, cu însemne distincte, în falanga expresionistă a poeziei actuale, în imediata apropiere a lui Ion Gheorghe și, mi se pare, cu șanse egale, alături de Grigore Hagi, Gheorghe Pituț, Dumitru Mureșan, Ion Alexandru, Nicolae Ioana și Gheorghe Istrate. Expresionismul său este de factură mitică și ar putea să se subsumeze, după o formulă concretă de Lucian Blaga în *Filosofia stilului*, unui tradiționalism metafizic. [...] În *Câmpia eternă* cred însă că trebuie privite cu simpatie mai ales acele puternice răbufniri vitaliste, în firea poetului, care, dincolo de orice filiații sau similitudini, afirmă curajos primatul vieții”. □•Intitulându-și intervenția *Încrederea în cuvinte*, Ștefan Aug. Doinaș analizează poezia lui Ion Gheorghe: „Ion Gheorghe este, poate, fenixul cel mai proteu al noii noastre poezii: el renaște cu fiecare carte a sa, și renaște de fiecare dată altfel: *Vine iarba* (E.P.L. 1968) este ultima sa față poetică, cu totul diferită de *Zoosophia*, precedentul său volum de versuri, și înrudită întrucâtva cu *Scrisorile esențiale*. Posesor al unei formule poetice proprii, Ion Gheorghe se dovedește – intuitiv sau rațional – atât de conștient de riscul sclerozării manieriste... încât refuză – uneori cu ostentație – să semene cu sine însuși, să se repete. Mimetism? Deloc. Ion Gheorghe nu se înnoiește schimbându-și modelele sau maestrul... el se înnoiește schimbându-și – exterior – temele, modificându-și – interior – viziunea asupra lumii și vieții, inventând neconținut un limbaj al său și numai al său. [...] Înrudit, în poezia tânără, cu Ion Alexandru (al cărui expresionism e marcat de geamătul sau tăcerea scrâșnită a unei suferințe sau culpe metafizice...) și cu Gheorghe Pituț (al cărui expresionism tinde spre imaginea cosmică a balanței, a cumpănirii lucrărilor omenești și a firii), Ion Gheorghe este exponentul unui expresionism mitic. Mitul principal (cel puțin în acest volum)... este acela al vitalității, al creșterii organi-

ce...”. ■ Semnează versuri: Ileana Roman (*A fi*), Mariana Filimon (*Pământul pe care visezi*); texte în proză: Ilie Tănăsache (*Acasă – nuvelă*).

● [„**Viața militară**”, nr. 8] Publică versuri: Nicolae Tăutu (*23 August*), Nichita Stănescu (*Tancurile*: „Uneori seara li se așază pe turelă/ lumina viorie din amurg/ o vrabie, sau un porumbel, sau o filomelă/ și orele nu mai trec, secundele nu mai curg.// O, dacă-ar fi să nu mai fie așa,/ aceste tancuri iuți și ochitoare/ tot la o vrabie sau o columbă ar visa/ și tot pentru această înserare/ și-ar înălța destinul lor fioros/ de neînving, atâta vreme/ cât este sensul lor victorios/ să fie ramuri pentru păsări vii cu pene”//), Ion Crînguleanu (*Bucurați-vă*), Nicolae Dumbravă (*Orele maturității*), Gheorghe Istrate (*Zbor demn*), alături de tinerii militari Ilie Roman (*Geneza*), Gheorghe Pârvescu (*Noi*), reportaje: Aurel Mihale (*La cumpăna apelor*), N. Pop (*Mină la pupa*), Adrian Ionescu (*Startul fulgerelor*), Ion Lăbescu – Ion Lotreanu (*Pe graniță*), Ion Căpeț (*Tainele nopții*), Mircea Radina (*Când oșelul întâlnește stâncă*), Adrian Merlușcă (*Radiograme ale virtuților*), M. Cristian (*Merii*), Constantin Șoimu (*În tabără*), Nicolae Rășinari (*Produsele românești în competiție*), proză: Octavian Păcăluță (*Vizita*), Gheorghe Cozma – George Florin Cozma- (*La datorie*), Gr. T. Cuza (*Ferner nu mai pleacă joi*), Ștefan Aldea (*Te caută cineva*), Nguyen Dinh Thi, pilot și scriitor vietnamez (*Frontul cerului*) alături de fragmentul memorialistic *Asaltul pădurii Băneasa* de generalul Marcel Olteanu. ■ O recenzie este consacrată, sub semnătura lui Aurel Martin, volumului de însemnări, notații zilnice și versuri *Carnetele unui poet căzut în război* de Ion Șugariu. ■ Rubrica *Orizont* semnalează apariția volumului *Însemnări pe scut* al poetului Ion Maxim, veteran de război. θ Rubrica *Scriitori în uniformă* îl prezintă pe prozatorul Nicolae Dunăreanu, biciclist în regimentul 73 Infanterie. ■ Poșta redacției este semnată de Nicolae Dumbravă care răspunde favorabil tinerilor Alexandru Bodea și Fănică Mocanu.

● [„**Viața românească**”, nr. 8] În articolul *Dilema lui Gelu Ruscanu*, Al. Paleologu face referire la dramaturgia lui Camil Petrescu: „Comună cu Stendhal este la Camil Petrescu asocierea, paradoxală, a unei concepții aristocratice despre viață cu o simpatie profundă pentru spiritul de revendicare popular. Dar etosul aristocratic stendhalian, având un sens axiologic și nu social, capătă la Camil Petrescu o determinare teoretică în conceptul de noocrație, iar simpatia pentru revendicările populare merge la el până la solidaritate și se manifestă prin revoltă. [...] În tot cazul, adeziunea lui Gelu Ruscanu la revoluția socialistă nu-i atât de singulară și incongruentă cum apare din confruntarea idealismului lui metafizic și anistoric cu conștiința de clasă, dialectică și pozitivă, a lui Praidă. Faptul de a fi kantian nu face din nimeni, e drept, un militant pentru cauza proletariului, dar nici nu-l împiedică de la aceasta, în ordinea practică cel puțin. [...] Pe Gelu Ruscanu, de altfel de mai multe ori în text raportat la Saint-Just, autorul îl prezintă chiar ca înfățișare și vârstă asemănător acestui personaj”. ■ Ion Bălu analizează universul liric blagian, după anul 1943, într-un articol intitulat *Contemporaneitate și etern în poezia lui Lucian Blaga*: „În liniile sale generale, poezia lui Lucian

Blaga ulterioară *Nebănuitelor trepte*, 1943, nu este substanțial diferită de vechea producție poetică. E și firesc. O anumită filosofie, anume influențe nu puteau fi ușor modificate. Însă în coordonatele istorice ale contemporaneității, vibrațiile noilor realități n-au rămas fără ecou în conștiința poetului și nu se poate nega existența în versurile lui a unui dialog cu opera anterioară. [...] Poeziile bliagene ale ultimilor ani scot la iveală un inimitabil simț al totalității lumii. Creația, viața, iubirea și moartea sunt fragmente ale unui tot material de unicitate indistructibilă, aspecte fenomenologice, privite în conexiune universală, ca părți ale materiei în continuă mișcare și evoluție”. ■ Mariana Șora analizează limbajul și sursele de umor întâlnite în textul „*Cum se înțelege țărani*” de Caragiale: „Modul de a structura comunicarea în convorbire este urmat întocmai de Caragiale, dar cu o consecvență desăvârșită, cu un fel de purism cum nu le cunoaște realitatea vie; și această consecvență produce un efect ilariant scoțând în relief schelăria construcției, metodica duelului cu floreta contra-întrebărilor; prin aplicarea consecventă, se împinge spre absurd ceea ce e constitutiv dar nu discernabil în stare pură în comunicarea vie”. ■ Ov. S. Crohmălniceanu prezintă două volume cu tematică științifico-fantastică. Prima carte este o antologie: „*Pe lungimea de undă a cosmosului* n-are ambiția să fie o antologie,...; e o simplă culegere de povestiri științifico-fantastice românești, așa cum se subintitulează modest. [...] Un progres incontestabil e și diversificarea literaturii noastre științifico-fantastice. Expresiile variate, pe care le are la ora aceasta în numita space-opéra, plină de spectaculoase aventuri astrale (Sorin Stănescu – *Frumoasa din planeta adormită*); utopia irinică, întoarsă spre critică social-morală a prezentului (Adrian Rogoz: *Fugă în spațiu și timp*) ...; ba chiar parabola biblică tradusă în termeni cosmonautici (Romulus Bărbulescu și George Ananina: *Fântânile*)”. □ Cea de-a doua carte este romanul Mioarei Cremene: *Mărirea și decăderea planetei Globus*: „Autoarea are, spre meritul ei, curajul să înlătore imaginea unei evoluții sociale liniare pe care ar urma-o orice civilizație înaltă sub raport tehnico-științific. Ordinea globusiană s-a încheat odată cu cultul îndreptării tuturor voințelor individuale înspre grandioasele ținte comune: săparea galeriilor subterane, construirea navelor triunghiulare, respectarea legilor menite să îngăduie înfăptuirea «marii misiuni»”. ■ Emilian Constantinescu expune trăsăturile dominante ale liricii lui Aurel Rău, întâlnite în volumul *Pe înaltele reliefuri*: „Poetul a reușit să transfigureze realitatea și să dea o nouă expresie ideilor și sentimentelor umane, deschizând adesea unele perspective comice cu irizări mistice și metafizice, prin care depășește axiologic media obișnuită a producției noastre literare. La aceasta a contribuit de bună seamă și evitarea sau mai exact excluderea poncifelor și clișeeilor”. ■ N. Tertulian analizează raportul instituit între *Critică și estetică*: „Critica estetică veritabilă, dornică să evite deopotrivă capcana istoricismului sau sociologismului, care tratează opera literară ca pe un simplu document, dar și gesticulația extatică a estetismului, gata să declare opera literară produs al inexplicabilului și miracolului, trebuie să tindă a se sprijini pe un concept cât mai elaborat cu putință asupra

naturii înseși a esteticului. Numai un asemenea concept este capabil să fundamenteze autonomia studiului literaturii în raport cu dezvoltarea de ansamblu a formelor culturale, dar și să împiedice segregarea absolută între cele două planuri. Fenomenul poate fi urmărit chiar când se trece la analiza operei literare și doctrinare a unuia și aceluiași autor”. ■ Demostene Botez și Florența Albu scriu două articole cu ocazia apropierii conferinței pe țară a Uniunii Scriitorilor din R. S. România. □ În *Literatură inutilă și literatură angajată*, Demostene Botez afirmă: „Estetica pură pretinde, în canoanele ei ce nu admit compromisuri o artă și o literatură degajate de orice atitudine morală sau filosofică în fața vieții, degajate de idei și sentimente, toate acestea impunând în mod evident autorului o alegere, o luare de poezie și, deci (ce eroare!) o angajare, o opțiune pentru o morală sau alta, pentru o idee sau alta, și o apărare a lor. [...] Literatura angajată, militantă, a fost totdeauna arma popoarelor și claselor obijduite, care au avut de revendicat ceva, de luptat pentru ceva. Literatura angajată nu reprezintă, în țara noastră, o concepție de dată recentă. Ea este în tradiția poporului nostru. [...] Literatura clasicilor noștri este, toată, angajată. ... Marea literatură universală, care a fost toată angajată, e dogmatică, schematică? Tolstoi e dogmatic și schematic? Cervantes e dogmatic și schematic? ... Și ca să trecem la noi: Eminescu, Coșbuc, Caragiale, Sadoveanu, Arghezi etc. au fost dogmatici sau schematici?! [...] De atunci și până astăzi s-a schimbat doar ținta luptei celor angajați. După victoria asupra exploatarii capitaliste, poporul are alte țeluri. Avem și noi, împreună cu el, alte țeluri... Dar cine poate sta astăzi să joace cuvinte încrucișate, de unul singur, în mijlocul uriașului șantier? Literatura capătă adevăratele ei dimensiuni numai prin înălțimea morală a cauzei pentru care se angajează”.

SEPTEMBRIE

1 septembrie

• [„Scânteia”, nr. 7812] Ziarul scrie despre *Întâlnirea tovarășului Nicolae Ceaușescu cu intelectualii din Cluj*: „Cu prilejul vizitei tovarășului Nicolae Ceaușescu, intelectualitatea clujeană s-a adunat să-și exprime recunoștința față de partid și guvern, să-și afirme încă o dată unanimitatea de simțire și gândire față de politica înțeleaptă a partidului nostru comunist, să-și întărească hotărât legământul de a-și înzeca eforturile în opera de edificare socialistă a României. În sala mare a Casei Universitarilor, conducătorii de partid și de stat sunt primiți cu multă căldură de intelectualii clujeni din toată generațiile, care aplaudă și ovaționează puternic. Marea adunare a intelectualilor la care sunt prezenți și acad. Ștefan Bălan, ministrul învățământului, și acad. Miron Nicolescu, președintele Academiei, este deschisă de Remus Bucșa, prim-secretar al comitetului municipal Cluj al P. C. R., care, salutându-l pe secretarul general al C. C. al partidului în numele oamenilor de cultură din Cluj, subliniază că asemenea întâlniri dintre conducătorii

partidului și statului nostru și intelectualitate au devenit tradiție în România.”

□ Alături apare *Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu*: „Dumneavoastră, ca oameni de știință și cultură, știți foarte bine că, indiferent în ce limbă sunt exprimate, rezultatele cercetării științifice – ale fizicii, matematicii, chiar și ale istoriei și arheologiei – sunt aceleași atunci când cercetarea se face cu adevărat corect (vii aplauze). Nici poezia, proza, teatrul, muzica nu cunosc granițe de limbă. Indiferent în ce limbă sunt create, marile opere de artă, mă refer la literatură, căci muzica are limba ei proprie, internațională – aci am putea spune că s-a realizat internaționalismul (animație în sală) – exprimă aceleași idei și simțăminte umane nobile. Depinde desigur de ceea ce dorește scriitorul, poetul, sau artistul respectiv să redea, de modul în care înțelege el sensul vremii, preocupările și aspirațiile societății și de măsura în care dorește să se încadreze în aceste preocupări. Depinde de voința și de puterea sa de a face din opera de artă pe care o făurește o expresie a năzuințelor de libertate și dreptate socială ale omenirii. Pentru că numai atunci arta servește cu adevărat cauza progresului, cauza socialismului (aplauze puternice, prelungite). [...] Vă asigur, tovarăși, pe dv., pe toți intelectualii din Cluj – așa cum am spus și în fața adunării publice de astăzi – că conducerea noastră de partid, că eu personal, nu vom precupeți nimic pentru a ne face datoria față de popor, față de cauza socialismului în patria noastră și în întreaga lume. Puteți avea încredere că nu există nimic mai presus pentru noi decât servirea poporului, servirea cauzei socialismului (aplauze furtunoase).”

□ În continuare apar *Cuvântul tovarășului Remus Bucșa, prim-secretar al Comitetului municipal Cluj al P. C. R.*, *Cuvântul prof. dr. docent Ștefan Pascu, membru corespondent al Academiei, decanul Facultății de istorie-filozofie a Universității „Babeș – Bolyai”*,

□ *Cuvântul tovarășului Letay Lajhos, redactor-șef al revistei „Utunk”*: „Sunt scriitor; scriitor maghiar din România – ceea ce pentru mine înseamnă, pe coordonatele universului omenesc, datoria de a munci în așa fel, încât patria și poporul nostru să realizeze tot ce Partidul Comunist Român a visat și a plănuit pentru ele și dorește să înfăptuiască împreună cu ele. Aceasta este arta mea poetică; aceasta și numai aceasta poate fi veșnic valabila «Ars poetica» a scriitorilor noștri. Mulțumim conducerii partidului și vă mulțumim dumneavoastră, tovarășe Ceaușescu, pentru faptul că în zilele acestea, cu atâta putere de convingere, hotărâre și calm, ați însuflețit încrederea noastră nezdruncinată în conducerea partidului și statului nostru. Vă mulțumim că prin aceasta ne-ați oferit și nouă, scriitorilor români și maghiari, un nou prilej de a putea sta în fața lumii cu capul sus; de a ne apleca și mai adânc deasupra lucrului nostru, aici, în țara aceasta, veșnic împreună cu partidul, dându-i-ne cauzei sale cu tot talentul și toate forțele noastre.”

□ *Cuvântul tovarășului Emil Negruțu, rectorul Institutului agronomic „dr. Petru Groza”*,

□ *Cuvântul tovarășului Balogh Edgar, redactor-șef adjunct al revistei „Korunk”*: „În calitate de scriitor și publicist, trebuie să trag concluzii din toate cele petrecute în spiritul aplicării învățaturii marxist-leniniste, stimulându-i pe cititorii noștri să acționeze în permanență corespunzător cerințelor progre-

sului social și întotdeauna în slujba intereselor poporului.”, □ *Cuvântul tovarășului Aurel Rău, scriitor, redactor-șef al revistei „Steaua”*: „Pentru scriitori, ca îndeobște pentru creatorii de cultură, prin firea lucrurilor mereu confrunțați cu problemele evoluției sociale, triumful rațiunii asupra forței, dialogul au însemnătate vitală. Vorbirea este un dar care îl înfrumusețează pe om. Când cuvintele sunt expresia unor simțăminte adevărate, a unor gânduri sincere, iar între cuvinte și fapte există potrivire e plăcut să trăiești pe pământ. Îi mulțumim partidului, tovarășului Nicolae Ceaușescu personal, pentru acest sentiment. Din izvorul acesta al aderării generoase la timp, al angajării cu toată ființa într-o acțiune constructivă, al înfrunțării de opinii, al năzuinței de dreptate și progres, își extrage literatura substanță și suflu. Prin poezie, proză, nuvelă sau roman, prin dezbateri teoretice, aceeași atmosferă de energii descătuse, de aplecare asupra sensurilor grave ale existenței, ca și în opera socială, tinde să facă tot mai mult specificul paginii tipărite. Ne exprimăm, tovarăși, deplina adeziune la linia politică a partidului, la modul în care țara noastră își îndeplinește rolul în lume. Milităm pentru pace, socialism, suveranitate. Suntem hotărâți să creăm opere de înaltă valoare intelectuală și umană prin care timpul să confirme că n-am trăi inutil”.

● [„*Glasul Patriei*”, nr. 25] Traian Iancu semnează poezia *Imn României*. ■ În acest număr apar: *Lucrările sesiunii extraordinare a Marii Adunări Naționale*: „Ca urmare a pătrunderii în Republica Socialistă Cehoslovacă a forțelor armate ale unor țări membre ale Tratatului de la Varșovia, în ziua de 21 august a avut loc la București o ședință comună a Comitetului Central al Partidului Comunist Român, a Consiliului de Stat și a Guvernului Republicii Socialiste România. În comunicatul dat publicității, Comitetul Central, Consiliul de Stat și Consiliul de Miniștri au exprimat profunda îngrijorare în legătură cu acest act, subliniind că el reprezintă o încălcare flagrantă a suveranității naționale a unui stat socialist frățesc, liber și independent, a normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional. Comitetul Central al P. C. R., Consiliul de Stat și Consiliul de Miniștri au aprobat în unanimitate activitatea Comitetului Central îndreptată spre promovarea în relațiile interstatale a principiului independenței, suveranității, neamestecului în treburile interne, egalității depline și respectul reciproc. Au fost aprobate de asemenea, – se arată în comunicat – măsuri pentru a asigura munca pașnică creatoare a poporului român, constructor al socialismului, independența și suveranitatea națională a patriei noastre. S-a hotărât să se convoace, a doua zi, sesiunea extraordinară a Marii Adunări Naționale. În ziua de 22 august 1968, Marea Adunare Națională s-a întrunit într-o sesiune extraordinară, în cadrul căreia s-a examinat situația creată în urma intervenției străine în Cehoslovacia. În afară de deputați, la lucrările sesiunii au luat parte numeroși invitați – activiști de partid și de stat, conducători de instituții centrale și organizații obștești, personalități ale vieții științifice și culturale, generali și ofițeri superiori, șei ai cultelor, ziariști români și trimiși speciali ai unor ziare și posturi de radioteleviziune de peste hotare. La lucrările sesiunii au asistat, de asemenea, șefi ai misiunilor diplomatice acredi-

tați în România. Marea Adunare Națională a aprobat la unanimitate următoarea ordine de zi a sesiunii: *Declarația Marii Adunări Naționale a Republicii Socialiste România cu privire la principiile de bază ale politicii externe a României*. În aplauzele puternice ale asistenței a luat cuvântul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, care a prezentat proiectul *Declarației*. Apoi, numeroși deputați, în cuvântul lor, au analizat proiectul de *Declarație*, arătând de la tribuna acestui înalt for de conducere a țării adeziunea deplină a întregului nostru popor la politica internă și externă pe care o promovează România. După încheierea dezbaterilor, într-o atmosferă de mare entuziasm, Marea Adunare națională a adoptat în unanimitate Declarația Marii Adunări Naționale a Republicii Socialiste România cu privire la principiile de bază ale politicii externe a României și a împuternicit Biroul său și guvernul țării noastre să transmită această Declarație ca document oficial parlamentelor și guvernelor din toate țările lumii, precum și Organizației Națiunilor Unite.”; □ *Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu*: „Având în vedere implicațiile multiple ale intervenției armate în Republica Socialistă Cehoslovacă și corespunzător hotărârilor plenarei de ieri a Comitetului Central al Partidului Comunist Român, considerăm necesar ca Marea Adunare națională să ia în dezbateră și să adopte o Declarație care să expună principiile după care ne călăuzim în activitatea internațională a statului nostru, normele fundamentale pe care înțelegem să clădim și să dezvoltăm relațiile României cu celelalte țări socialiste, cu toate țările lumii, modul în care vedem soluționarea crizei provocate de evenimentele din Cehoslovacia, măsurile necesare pentru asigurarea în continuare a muncii pașnice a poporului român, pentru apărarea cuceririlor sale revoluționare, a libertății, independenței și suveranității naționale, sacre, a scumpei noastre patrii, Republica Socialistă România!”; □ *Declarația Marii Adunări Naționale Republicii Socialiste România cu privire la principiile de bază ale politicii externe a României*: „Tratatul de la Varșovia poate fi conceput numai ca o organizație a unor state socialiste egale în drepturi. De aceea, oricât de act întreprins în numele Tratatului, orice acțiune militară înfăptuită sub egida sa trebuie să fie rezultatul consultărilor și al hotărârii comune, unanime, a tuturor statelor membre – așa cum prevede însuși Tratatul. Măsurile care contravin acestor norme nu pot angaja în nici un fel Tratatul de la Varșovia ca organizație, toate statele membre ale acesteia. În spiritul Tratatului de la Varșovia, țările participante au datoria de a se ajuta reciproc în cazul unei agresiuni imperia- liste. În conformitate cu principiile democrației, ale normelor constituționale și cu înseși prevederile Tratatului, cererea de ajutor militar sau hotărârea de a participa la acțiuni militare comune sunt de resortul exclusiv al organelor legale ale statului respectiv. Acestea, și numai ele, sunt în măsură să ia hotărâri în probleme de asemenea însemnătate majoră”. ■ Paul Anghel publică „*Dacia*” 1100 – *noul automobil românesc*: „Cine ar dori să capete o imagine despre ritmurile românești, despre viteza noastră de înaintare în construcția socialistă, despre hărnicia și

avântul cu care se muncește la noi, s-ar putea opri fie și la un singur fapt: acum doi ani automobilul românesc era doar o promisiune, azi, cu câteva zile înainte sărbătorii naționale, «Dacia-1100» se afla la start”. ■ Nichifor Crainic publică, în *Oameni de seamă a culturii românești*, textul Constantin Negruzzi: „Un moment de tăcere pioasă pentru sufletul lui Constantin Negruzzi, săvârșit din viață acum o sută de ani, în ziua de 20 august. Literatura lui este atât de vie de parcă autorul ei ar fi răposat de ieri. Și totuși, Constantin Negruzzi e scriitorul nuvelei noastre românești, începând să publice în anul 1837 în paginile *Curierului de ambelesexe* al lui Heliade Rădulescu, Vasile Alecsandri avea atunci 16 ani, iar Grigore Alexandrescu 27. [...] Marele ctitor de literatură a creat, odată cu nuvela, o limbă românească de o frumusețe și de o armonie fără pereche, gândindu-ne la vremea când a scris. Se poate spune că opera lui Costache Negruzzi e turnată în aur strămoșesc”.

2 septembrie

• [„*Scânteia*”, nr. 7813] Radu Constantinescu scrie despre *Deschiderea cursurilor Universității populare de vară „Nicolae Iorga”*: „Vălenii de Munte, 1 septembrie 1968. Sute de oameni au poposit în această zi în frumosul orașel dintre dealurile acoperite cu vii și livezi de pe Valea Teleajenului, pentru a sărbători o aniversare culturală cu profunde semnificații. În urmă cu 60 de ani, pe aceste meleaguri, marele cărturar care a fost Nicolae Iorga a deschis drumul unor manifestări cu un larg profil cultural și științific. Numite inițial cursuri de vacanță, apoi cursuri de vară, în cele din urmă ele și-au dobândit numele care le-a consacrat posterității: Universitatea populară «Nicolae Iorga» de la Vălenii de Munte”.

3 septembrie

• [„*Scânteia*”, nr. 7814] Petre Pintilie publică reportajul *Ample metamorfoze geologice săvârșite cu brațele și mintea*, despre Insula Brăilei.

4 septembrie

• [„*România liberă*”, nr. 7425] Volumul de versuri al lui Radu Boureanu, *Cocoși de vânt* este comentat de Constantin Crișan. Acesta evidențiază datele profilului creator și ale temperamentului artistic – „patetic, energic, reflexiv, cu adânci înclinații spre plasticitate, spre figurativ, palpabil”, remarcând capacitatea de înnoire a discursului poetic al lui Radu Boureanu, de la un volum la altul. Aici, „mitologicul intelectual, construit uneori pe solul unor elemente folclorice, se îmbină cu elegia reținută, cu sentința filosofică dramatică sau optimistă”. Pornind adesea de la elemente ale universului floral, în construcția desenului său poetic, Radu Boureanu se substituie, simbolic, grădinarului care se află „în căutarea misterului germinăției universale”.

• [„*Scânteia tineretului*”, nr. 6000] Mihai Beniuc scrie despre *Literatura și destinele umane*, consemnând ideea că „magma fierbinte a literaturii o constituie

destinele umane. Iar omul de totdeauna nu există. Fiecare epocă își are pe Ulise, pe Faust, pe Julien Sorel [...]. Eu am încredere în generația tânără, aceasta de acum, însetată de informație, dornică să dea glas problemelor celor mai mari ale realității în literatura noastră nouă. Și tinerii sunt capabili s-o facă.”

5 septembrie

• [„Scânteia”, nr. 7816] Aurel Martin scrie despre *Rațiunea de a fi a scriitorului: Angajarea în marele freamăt al epocii*: „Angajarea e, în accepție marxistă, o condiție ce înlesnește accesul al universalitatea și la perenitatea operei. Pentru că se întemeiază pe abordarea artistică a unor probleme ce interesează vital umanitatea, perspectiva din care le valorifică e a actualității și a viitorului, iar viziunea corespunde unei concepții filozofice chemată a susține realmente progresul social. Ea se întemeiază, nu mai puțin, pe sentimentul dăruirii, pe participarea complexă la viața națiunii pe punerea în lumină maximă a însușirilor artistice individuale. Împrejurare ce îngăduie, la nivelul literaturii naționale, realizarea unității în varietate, a diversificării accentuate, tematice și stilistice, potrivit temperamentului și experienței personale a fiecărui protagonist. [...] A da exemple mi se pare inutil. Ele pot fi spicuite din orice etapă importantă a istoriei noastre și din opera oricărui creator notabil. Pentru că fiecare și-a legat propriu-i destin de acela al patriei și al ideilor de libertate și progres. Pentru că, mai ales în momente ca acelea amintite, fiecare (părăsind la rigoare tentația izolării, mirajul turnului de ivoriu, gesturile de pură contemplație) și-a dat seama că angajarea are valoare de imperativ. Așa se explică masiva prezență a oamenilor de litere în avangarda bălăliilor sociale și politice revoluționare, funcția lor de înaintemergători, calitatea lor de conștiință vie a colectivității sociale și naționale. Mărturie stau situația actuală a poeziei, prozei și dramaturgiei noastre, expresie a atașamentului autorilor la cauza poporului și a socialismului, unirea tuturor generațiilor sub același steag de luptă, patriotismul înflăcărat ce animă lumea literară, efortul lucid al fiecărui membru al obștii scriitoricești de a-și aduce contribuția activă la progresul estetic, de a se integra cu timbrul său propriu în concretul general al literaturii române angajate. Al unei literaturi în care ne recunoaștem pe noi înșine, cu modul nostru de a gândi și de a simți, de a ne comporta și de a visa, în care recunoaștem anii aceștia cu întrebările, răspunsurile, mutațiile și încheștările cărora le-am fost și le suntem martori, cu idealurile, aspirațiile și înfăptuirile sociale ce ne însuflețesc pe toți și pe fiecare în parte. [...] Fără îndoială actul nu conferă, de la sine, valoare estetică operei de artă. Îi conferă însă, indiscutabil, una morală. Cum aceasta din urmă e inefficientă sau palid eficientă dacă nu e incorporată organic în cea dintâi, efortul de a demonstra angajarea la nivel artistic superior se înscrie printre datoriile elementare ale oricărui slujitor al cuvântului. Căci a fi angajat însemnează a fi exigent. Cum a fost, la vremea lor, Eminescu, Caragiale, Coșbuc, Goga, Sădoveanu, Arghezi, Camil Petrescu, G. Călinescu. Și cum țintesc și nu arareori izbutesc să fie astăzi nu puțini din ei pentru care angajarea sub steagul de luptă al

partidului e însăși rațiunea de a fi a scriitori. E dincolo de orice dubiu: marxismul a deschis scriitorilor și literaturii căi noi, fertile, de incontestabilă frumusețe și de revelator elan”.

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 6001] Scriind despre *O generație de scriitori militanți*, Șerban Cioculescu subliniază că „pașoptiștii aveau o înaltă conștiință europeană, iar când afirmau că privirea Europei este ținută asupra noastră, ei rosteau o altă vorbă fecundă de anticipație, smulgându-ne inerției meridianului geografic și integrându-ne civilizației înaintate.”

• [„**Albina**”, nr. 36] Revista continuă cu *Adeziune deplină la principiile politicii partidului și guvernului*, publicând mesaje: □ *Un singur glas o singură voce* de prof. Mihail Vulpescu, „președintele Comitetului pentru Cultură și Artă al județului Prahova”; □ *În slujba poporului* de Farkas Istvan, „prim regizor al Teatrului de stat din Oradea”; □ *Pentru un viitor luminos* de dr. Vasile Oțel, „directorul Stațiunii Centrale de Reproducție Otopeni-Ilfov”. □ În *Notă de lector* Virgil Carianopol se ocupă de *Pe o stâncă neagră* de Nedic Lemnar: „În toată cartea se resimte o deosebită grijă pentru cuvânt și pentru imagine. Fraza este caldă de la rând la rând, plină de semnificație și de acuratețe. De la prima până la ultima pagină, cartea se citește fluent chiar atunci când sunt fapte deja cunoscute. Nedic Lemnar știe să meargă pe cărările glorioase ale literaturii, în foarte multe pagini, putând sta cu cinste alături de marele său înaintaș Mihail Sadoveanu. [...] Nedic Lemnar, până acum prea puțin cunoscut, se ridică deodată și trece pragul, în lumea literelor, ca unul care are de spus multe, știe cum să le spună și mai ales care dovedește prin scrisul său că își iubește aprins patria și poporul din mijlocul căruia a răsărit”. □ Despre *Moment omagial „N. Iorga”* scrie V. Toso: „Duminică, 1 septembrie, a avut loc la Vălenii de Munte festivitatea aniversării a 60 de ani de la inaugurarea de către Nicolae Iorga a «cursurilor de vară» din acest oraș. [...] În cadrul festivității de duminică a fost vizitată casa memorială Nicolae Iorga și a fost dezvelit bustul eminentului savant”. □ Versuri semnează: Tiberiu Utan (*Gorunul lui Horia*), Haralambie Țugui (*Urcăm mereu*). □ Viniciu Gafiță semnează reportajul *Țarcu și Godeanu*. □ Șerban Nedelcu scrie reportajul *Teișanii*. □ În *Albina copiilor* citim legenda *Insula Popina* de Teodor Ștefănescu. □ Marilena Vulpe comemorează *100 de ani de la moartea scriitorului Costache Negruzzi*: „Cărturarul acesta moldovean, fiu de boierăși mărunți, a dat scrisul românesc primul fior epic. Nuvela *Alexandru Lăpușneanu* este întâiul motiv pentru care cultura românească îl înscrie printre fruntașii ei. [...] Pornind de la letopisește, de la Grigore Ureche, Negruzzi transformă relatarea zgârcită a cronicarului în drama unui om și a unei partide politice. Boierii care nu-l vor pe Lăpușneanu pier, iar Lăpușneanu plătește sângele vărsat cu propria lui viață. Rațiunile politice fac victime, dar istoria se răzbuună și aceleași rațiuni politice înfierează monstrul”.

• [„**Gazeta literară**”, nr. 36] În *Partidul erou popular*, Gheorghe Tomozei apelează la un reper eminescian: „De multe ori, oamenii muncii, asemeni conducătorilor lor au în cuvintele pe care le rostesc ceva din patosul demn de litera învi-

forată a cronicarilor, al poetului «Luceafărului»”. □•Dan Zamfirescu detaliază *Sentimentul trainiceii comuniuni*: „Afecțiunea, sprijinul, respectul, cunoașterea și prețuirea reciprocă, pe care popoarele marii comunități socialiste și le datorează între ele, sunt mai mult decât imperativ și o garanție a dezvoltării libere, a înfloririi fiecăruia – sunt, astăzi pentru întreaga noastră lume, unica ei rațiune de a crede în om”. □•Adrian Păunescu se alătură omagiilor și adeviziunilor din ultima luna precedentă cu textul *Poetul și Patria*: „În aceste momente poetul tresare din starea sa de contemplație, se ridică și spune. În aceste momente, în care nimic nu mai e banal și toate se convertesc în eroism, poetul face pași în arenă și plătește în fine semenilor săi, patriei, poporului, partidului, toată liniștea pe care i-au dat-o de la naștere până la operă”. □•Miko Erwin contribuie la aceeași rubrică cu *În toți acești ani*: „Purtăm recunoștință Partidului nostru drag, în jurul căruia facem zid pentru ca să crească socialismul și țara”. □•Paul Georgescu subliniază rolul scriitorului în *Rațiunea și necesitatea*: „Scriitorul este definitiv legat de poporul său prin limbă, adică prin principalul său mijloc de expresie, el este implicat în tradiția literaturii și, zicam, el nu e izolat sufletește, fiindcă exprimă colectivitatea din care face parte”. □•Dinu Săraru explică *Invincibila aspirație*: „Și nimic nu poate fi mai cuprinzător pentru mine, ca scriitor, decât mândria de a fi membru al Partidului Comunist Român, de a mă simți părtaș și martor la fiecare rând din Declarația Marii Adunări Naționale, din hotărârea neclintită care ne unește pe toți într-o unică și invincibilă aspirație de a servi cu credință poporul, patria socialistă”. ■ Eugen Simion (*În jurul unui concept*) glosează despre obiectivare, în înțeles călinescian: „Obiectivarea ar fi, deci, semnul epocii moderne, sincronice, în literatura română, paralel cu extinderea ariei ei de cuprindere. Ideea nu displace lui G. Călinescu, și în *Sensul clasicismului* reargumentează această propozițiune estetică, aducând și alte soluții: *deliricizarea* prozei, *regrecizarea* romanului, revenirea la creația de tipuri și toate celelalte formule ce se cunosc. În locul modernismului, formula estetică a lui Lovinescu, G. Călinescu aduce, în replică, ideea *clasicismului*, nu cu mult însă deosebită, în substanța ei, de cea dinainte, deși aparențele ar indica altceva. Ideea specificului se pune acum mai mult stilistic și, ca să rămânem la numele citate, G. Călinescu propune formula *monumentalului*, zicând că noi, românii, avem o sensibilitate aparte pentru latura cosmică a existenței. Tudor Vianu e însă, ca în multe chestiuni literare, prudent și nu se hazardază în divinație literară. Gândește totdeauna cu măsură și, fiind vorba de un fenomen atât de spontan ca literatura, nu-și asumă riscul de a indica o cale viitoare”. ■ Șerban Cioculescu anunță *Un strălucit eveniment cultural*: „Scriu pe un carnet bloc-notes mic, de buzunar, cu copertă cenușie, pe care au fost tipărite în aur cuvintele: „*Universitatea populară de vară „Nicolae Iorga”*, *Septembrie 1968*. [...] 1 septembrie, redeschiderea acestei strălucite instituții culturale, creată de marele nostru istoric cu 6 decenii în urmă.” ■ Radu Popescu discută despre influențarea reciprocă *Literatură – presă – publicistică*: „Subiectul este vast și complex, anunțarea dezordonată, întâmplătoare, a numai câtorva probleme (de

pildă: influența muncii literare asupra muncii de presă, și invers: influențarea stilistică reciprocă; modificarea, sub influența presei, a perspectivei de timp a literaturii; apariția, între cele două domenii, a unor specii literare intermediare; evoluția gustului public pentru literatură, și modificarea lui, sub influența presei etc. etc.)

dă o idee, încă nu exactă, despre întinderea și complexitatea, despre dificultatea de cuprindere și organizare a unui fenomen de o covârșitoare importanță în istoria literaturii și presei, în filosofia culturii moderne”. ■ *Cărțile săptămânii* îl anunță pe Demostene Botez cu volumul de poezii „*Aproape de pământ*”. ■ *Dejunul pe iarbă* de Sorin Titel are parte de o cronică literară semnată de G. Dimisianu: „Dacă acceptăm ideea lui Sartre că orice tehnică trimite la o metafizică, firesc este să căutăm în cartea lui Sorin Titel viziunea, concepția determinantă. Desprindem, ca și în cazul altor confrăți ai săi, autori de proză concentrată, restrânsă pe spații minime, o percepție fragmentaristă a spectacolului existențial, neanimată de vocația cuprinderii marilor ansambluri, a perspectivelor totale și a construcțiilor impunătoare”. ■ Un fragment de proză de Al. Ivasiuc este publicat sub titlul *Cunoaștere de noapte*: „De abia se mai putea mișca, corpul i se îngreunase el însuși peste măsură, picioarele îi erau de plumb și dacă s-ar fi gândit acum că el e biruitorul, ca la început, ar fi fost mai întâi un victorios „à la Pyrrhus” iar apoi cuvântul putea fi luat și ca o foarte amară ironie, din ce în ce mai amară, până la grotesc”.

□•Nicolae Breban publică fragmentul de proză, *Mândrie*: „În acea seară, comitetul U.T.C. al întreprinderii de construcții metalurgice, organizase o seară a tinerețului în cinstea noului furnal”. ■ „*Săptămâna patimilor*” de Paul Anghel – o creație de excepție este titlul comentariului lui Dan Zamfirescu: „Operă surprinzătoare – venind de la un literat – prin forța de analiză a fenomenului istoric și, după câte mi se pare, operă din care un regizor poate scoate o mare creație scenică”.

□ N. Carandino caracterizează la rubrica *Marii noastre actori* pe G. Storin: „O imensă înțelegere, o copleșitoare bunătate se revărsă dinăuntrul acestui goliat vădov de orice scelerateță”. □•Octavian Barbosa revine cu un „Carnet plastic” despre *Dimitrie Grigoraș*, aflat la prima sa expoziție personală de amploare: „Operând la nivelul echivalențelor cromatice, nu a oglindirilor mecanice, artistul nu reproduce „imagini” din natură, ci produce imagini în ordinea plastică a lucrurilor”. ■ *Poezia lui Miron Radu Paraschivescu* suportă câteva *Interpretări* la rubrica cu același nume, din partea lui Aurel Dragoș Munteanu: „Imaginea «neschimbării» este una dintre cele mai frecvente în volumul lui Miron Radu Paraschivescu. Prototipurile clasice sunt imuabile, și poezii acestei formule vor cânta încremenirea lor. Supunerea față de timp înseamnă alterarea inocenței primare, intrarea în lanțul atribuțiilor și degradarea”. ■ Constantin Noica revine cu *Viețuire lină și cumplită*: „Straniu lucru, să păstrezi din tot buchetul de funcții al unui cuvânt doar o funcție și din risipa lui de înțelesuri doar un înțeles. Toată exuberanța vitală a câte unei făpturi spirituale, cum e cuvântul, se poate distinge uneori, iar cuvântul se închircește atunci și se fosilizează, până la a deveni ce a ajuns „cumplit” în limba noastră: un termen monovalent și ca funcție și ca înțeles, în

care cel mult poți citi ceva, ca într-o fosilă”. □ În *Gertrude Stein și cubismul*, Simona Drăghici o aduce în atenție pe colecționara și scriitoarea care l-a cunoscut pe Picasso: „La Paris, cunoscându-l pe Picasso, a început să-și pună în aplicare ideile formate sub înrâurirea lui William James fără să renunțe pentru început cu totul la narațiune, dar reducându-și personajele la tipuri așa cum o silea noua formulă: «Tipuri de oameni puteam zugrăvi, dar o ființă umană întregă, percepută în una și aceeași clipă, cu alte cuvinte, în timpul actului de percepere a acelei persoane era un lucru foarte greu de transpus în cuvinte»”. Narațiunea, descrierea implicau memorie, înregistrarea și reținerea unor personaje, a unor incidente, un apel permanent la experiența anterioară, ceea ce era tocmai contrariul intențiilor scriitoarei”. □ Rubrica *Atlas liric* conține traduceri de Marcel Mihalăș din *Trei poeți din R. D. Vietnam*. □ Mihail Steriade încheie ultima pagină a numărului cu o scrisoare din Belgia de la *A opta bienală de poezie, la Knokke – le – Zoute*: „Pentru un cititor asiduu, versurile publicate în periodicele literare ale lumii prezintă un aspect oarecum haotic; e o confruntare de atitudini, de tehnici, precum și de concepții asupra limbajului însuși”. □ Ion Caraion traduce câteva poezii pentru rubrica *Plastică și poezie* din Charles Cros, Louis Aragon, Andre Catagnou, Blaise Cendrars.

● [„Tribuna”, nr. 36] Ion Manițiu semnează textul *Într-un singur gând*: „Cum spuneam, în Piața Libertății din Cluj, s-au desfășurat, de-a lungul anilor, numeroase mari și entuziaste manifestații populare, dar niciuna dintre ele nu s-a ridicat la amploarea, la entuziasmul... a aceleia ce a avut loc cu prilejul vizitei făcute pe aceste vechi meleaguri transilvane, trup din trupul patriei noastre dragi, de către tovarășul Nicolae Ceaușescu... Iar această luptă nu va putea fi nicidecum și niciodată îngenunchiată. În frunte stau comuniștii. Și comuniștii – o știe toată lumea – n-au fost învinși, n-au fost îngenunchiați niciodată. Și nici nu vor fi”. ■ Horia Bădescu semnează două cronici literare. □ Gheorghe Anca: *Invocații*: „Volumul de debut al lui Gheorghe Anca este o carte care nedumerește, care lasă sub semnul întrebării cantitatea de talent și cantitatea de contrafacere din versurile sale. [...] Minoritară în volum, poezia clară pune sub semnul întrebării vocația adevărată a poetului”. □ Constantin Salcia: *Liniștea furtunii*: „Mișcându-se în universul mitic al câmpii dunărene, bazată pe efectul peisajului în sugerarea stărilor lirice, însumând game pline de poezie pură, creația lui Salcia se prezintă ca distinctă în peisajul liric contemporan”. ■ Liviu Petrescu semnaleză *Critica criticii Iorga*: „În concluzie, nu-mi rămâne decât să subliniez încă o dată imensa contribuție pe care a adus-o N. Iorga la modernizarea științei literare românești, în ciuda numeroaselor erezii și naivități pe care oricine le poate descoperi cu cea mai mare ușurință în paginile lucrărilor sale. Nu memoria excepțională, nu erudiția l-a caracterizat în primul rând pe N. Iorga, ci spiritul său de sinteză, nevoia de a gândi dialectic fenomenul istoric; frecvetarea operelor lui teoretice nu este lipsită de profit pentru cercetătorul de astăzi”. ■ Constantin Cubleşan prezintă cartea lui Vasile Rebreanu, *Țiganca albă*: „Caracterul antologic al

volumului de nuvele, schițe și povestiri *Țiganca albă* de Vasile Rebreanu oferă cititorului posibilitatea unei imagini de ansamblu asupra evoluției scriitorului, de la începuturile sale și până azi [...] De remarcat este faptul că acest volum selectiv nu antologhează decât producția ultimilor ani, adică a perioadei de emancipare spre formula unei proze de respirație modernă concepută pe fond popular autohton. Avem astfel evidentă intenția autorului de a face o delimitare, o distincție clară în etapele parcurse ale drumului său, socotindu-și probabil, cu această antologie, încheiat popasul la sursa de inspirație folclorică pe care și-a însușit-o admirabil”. ■ Traian Liviu Birăescu analizează *Specificul național în teatrul lui Blaga*: „Trăsătura esențială a teatrului lui Blaga învederează astfel caracterul profund național al acestui teatru. Cunoscător și iubitor al poeziei populare, al folclorului din care, după cum singur mărturisește și-a tras seva, puterea și inspirația, Lucian Blaga realizează, pe planul unui teatru de idei filosofice și de metafore poetice o operă dramatică care își găsește un înalt și singular loc în dramaturgia românească între cele două războaie mondiale. Valoarea artistică a acestei opere dramatice, ... obligă includerea sa în repertoriul contemporan. E o bună inițiativă care se cere, cât mai curând, încercată”.

6 septembrie

• [„Contemporanul”, nr. 36] Intelectualii maghiari din Cluj adresează o scrisoare C.C. al P.C.R. și lui Nicolae Ceaușescu, în semn de solidarizare cu *Declarația M.A.N.* din 22 august 1968: „Ținând seama de interesele fundamentale ale comunității socialiste și ale locuitorilor patriei noastre deopotrivă, acest important document exprimă răspunderea noastră comună pentru cauza socialismului și confirmă adevărurile ideologice marxist-leniniste în relațiile internaționale. [...] Asigurăm pe conducătorii partidului și statului nostru și personal pe tovarășul Nicolae Ceaușescu – așa cum ne-am exprimat bucuria și atașamentul cu prilejul vizitei la Cluj a delegației de partid și de stat – de încrederea și sprijinul nostru și suntem convinși că declarația noastră servește cele mai sfinte interese ale țării și restabilirii unității mișcării comuniste mondiale, în folosul păcii și al progresului uman.” □ O scrisoare similară trimit și intelectualii maghiari din București și o alta populația germană ■ Nicolae Manolescu se pronunță defavorabil în legătură cu volumul de *Teatru* al lui Eugen Barbu (E.P.L., 1968): „Nu citisem dintre piesele lui Eugen Barbu, până la apariția volumului de *Teatru*, decât o versiune mai veche din *Să nu-ți faci prăvălie cu scară!* Calități dramatice neobișnuite nu i-am putut descoperi – nici când am citit-o prima oară, cu atât mai puțin astăzi. Autorul a făcut unele schimbări, fără ca piesa să devină, în substanță, mai bună. Lipsește nervul dramatic. [...] Deocamdată, prea puține lucruri sunt de natură în volumul de *Teatru* al lui Eugen Barbu, să are pe dramaturg. Piesele trebuie primite sub titlu de încercare.” ■ Al. Ivasiuc vorbește despre *Funcția literaturii*, ca act necesar al participării scriitorului în treburile cetății: „Funcția integrativă a literaturii, rolul ei fundamental pentru constituirea conștiinței publice

va apare nu drept teză sau fapt, ci drept deziderat. O dorim absolută, mai mult decât se poate face, niciodată pe deplin împlinită, devine un imbol și un motiv de scrutare a conștiinței. Ce-ai făcut, ne întrebăm noi, literații, și ce trebuie să facem ca să sudăm oameni și mai mult, într-o unitate de valori? Nu mi se pare că am făcut destul. Înțelegem, în același timp, covârșitoarea noastră responsabilitate socială, vrem să integrăm pentru că ne simțim noi înșine integrați. Am fost și suntem martorii și participanții unor multiple manifestări de totală solidaritate a unui popor, a tuturor cetățenilor unei țări, care-și manifestă simțul său de dreptate, cu încântarea adevărului exprimat răspicat și e cuprins de admirație pentru propriul său curaj, exprimat prin gura conducătorilor săi. [...] Literatura, ca expresie de idee și emoție, are putința de a stabiliza stările afective.”

7 septembrie

• [„Scânteia”, nr. 7818] Paul Everac semnează *Gândirea și progresul*: „Ce poate râvni mai mult un intelectual decât a luminile pe care le aduce cu drag și le dă prin osârdie țării sale, partidului comunist, să fie folosite, prețuite, puse în valoare fără a obroc, conectate în rețeaua mare a obștii socialiste, făcând să strălucească tot mai mult aura spiritualității românești? Ce poate dori decât să fie de folos, să sporească prin zestrea lui înzestrarea și progresul întregului popor? Ce se numește libertate decât această posibilitate de a contribui prin toate mijloacele, prin toate manifestările creatoare la sporirea patrimoniului moral și material al socialismului? [...] Mă ridic și eu, cu firavul meu glas, alături de ceilalți și spun: da, tovarășe Ceaușescu suntem într-o orânduire care țintește spre binele omului, spre valorificarea și potențarea calităților lui, spre înalte idealuri pilduitoare pentru întreaga lume. Să mergem astfel înainte, să muncim înzecit să ne strângem și mai mult în jurul partidului, pentru că ceea ce partidul ne spune astăzi găsește în aspirațiile statornice ale intelectualității noastre un ecou entuziast: «Numai o cercetare liberă, numai o gândire liberă pot asigura progresul în toate domeniile». Vă urmăm, pe acest drum, cu toată vigoarea noastră!” □•Ion Arieșanu publică reportajul *Demiurgii uriașelor flori de fier ale Reșiței*. □•Versuri semnează: Ion Brad (*Și totuși*), Grigore Hagiu (*Fir de sânge*), Ion Crânguleanu (*Pământul nostru*), Ilie Constantin (*Fericire*). □•Ziarul continuă să publice, sub titlul *Adeziune deplină la principiile politicii externe a partidului și guvernului*, mesaje de sprijin adresate partidului; în acest număr, printre altele, citim și *Înalta principialitate marxist-leninistă a politicii partidului* de acad. Al. Rosetti: „Înțeleapta orientare și îndrumare dată de conducerea partidului și guvernului nostru politicii externe a României asigură țării noastre un loc de frunte printre forțele iubitoare de pace și progres. În felul acesta, se transpune în viață dorința fierbinte a poporului nostru de a păși neabătut înainte pe calea progresului, prin realizări zilnic împlinite, ca și voința sa de a contribui cu toate puterile la promovarea ideilor marxism-leninismului, a ideilor de libertate și pace. În acest context, politica P. C. R., a statului român de întărire și dezvoltare continuă a prieteniei, alianței și colaborării

cu toate țările socialiste, de întărire a unității tuturor forțelor mișcării comuniste, a întregului front antiimperialist, are o valoare atât principială cât și practică pentru realizarea nobilelor țeluri amintite. Adeziunea întregului nostru popor la politica internă și externă a partidului și guvernului nostru, la principiile de politică externă definite de Marea Adunare Națională și expuse cu atâta claritate în cuvântările tovarășului Nicolae Ceaușescu, constituie chezașia sigură atât a succeselor în opera de construire a socialismului în țara noastră, cât și o contribuție la întărirea prieteniei și colaborării frățesti cu toate țările socialiste, cu popoarele iubitoare de pace din întreaga lume”.

● [„Cronica”, nr. 36] Numărul se deschide cu un grupaj de poeme – oracular-patriotice – și cu două lucrări expuse la Bienala de la Venetia. □•Remarcăm ecourile la ancheta *Cercetarea istorică în discuția istoricilor*, cu un articol semnat de Grigore Ploeșteanu și Valeriu Nițu, cercetători la Centrul din Tg. Mureș al Academiei. □•Petru Comarnescu găsește la Muzeul Atkins din Kansas City *Portrait de Line Campineanu*, pânza lui Manet care reprezintă un model român, descendentă a lui Ioan Cămpineanu. □•George Popa scrie din nou despre *Spații psihice în Renaștere*. □•Într-un articol scris cu litere foarte mici, Dan Zamfirescu îi aduce omagiul său lui George Ivașcu, căruia îi reface, în detaliu, biografia și căruia îi scrutează bibliografia, din anii 30 și până în contemporaneitate. □•Magda Ursache semnează două recenzii, la rubrica *Contra punct*: despre volumul de poeme *Vine iarba* de Ion Gheorghe („poezie umanistă”, Editura pentru Literatură, 1968) și despre *Norii Constanței Buzea* (Editura pentru Literatură, 1968), unde poeta apare înrudită cu Blaga prin rezerva „risipirii în vorbe”, dar tot „umanistă”. Dumitru Lazăr scrie despre studiul lui Gh. Vrabie, *Folcloristica română*, apreciat pozitiv. □•În cadrul *Dicționarului premiilor literare românești*, M. N. Rusu scrie despre două volume premiate ale lui Ion Caraion: cel al revistei „Vremea”, 1943, pentru poemul *Măinile* și premiul „Forum”, în 1945, pentru placheta *Omul profilat pe cer*. Remarcabil apare acest serial prin redescoperirea poeziei românești din jurul războiului, când apele politice încă nu se clarificaseră. „El e, în primele sale cărți, poetul mahalalelor, al mulțimii anonime din târguri și tranșee, reprezentant al marilor dezolări și speranța întreținute de un decor penitent.” Mai încolo, tot în volumul premiat în 1945, poezie sa se deschide, devine cvasi-vizionară: „Ion Caraion trece la versul umanitar vibratil ca marile plante acvatice”. ■ Zaharia Sângeorzan scrie despre volumul I din *Opere-le* lui Camil Petrescu: despre lirica lui. În linie cu discursul lucidității pe care i-l știm din prozele celebre, cel liric desfășoară o fenomenologie a subiectului ardent, angajat în patosul reflexiv: „Dacă emoția este în mare parte un sentiment transfigurat, o contemplație infuză de extaze, miraje ale sensibilității, voluptății de a regla, statornici un mod de a fi, la Camil Petrescu ea își duce existența prin reflecție și nu se epuizează în nici un fel”. Criticul nu discută însă defel ediția și nici nu plasează lirica petresciană într-un context, bibliografic sau social-politic, nefăcând așadar o critică e ediției, ci doar a poeziei, ca și cum am avea de-a face cu un volum de

poezie oarecare. □•Un foarte bun eseu scrie Adrian Marino despre... *Eseul ca formă*, la *Cronica ideilor literare*. Punctul de pornire este citarea de către N. Tertulian a lui Adorno. Despre libertatea eseului s-a mai vorbit, despre nesistematicitatea lui și despre subiectivitatea expresiei. „Tendința eseului (și aceasta ar fi, așa spune, esența metodei sale) ar consta în sustragerea și regruparea continuă a elementelor raționale, prezente în conștiința eseistului și convocate de necesitățile demonstrației sale, în sensul direcțiilor intuiției libere și « estetice » a adevărului (...) Fondul cunoașterii adevărului să devină propria sa formă liberă și deschisă, formă însemnând în acest caz nu aparența sensibilă a ideii, ca în estetica hegeliană, ci obiect de investigație transformat în metodă, ca scop în sine”. □•Sub titlul *Ianus*, Corneliu Sturzu scrie despre incapacitatea poetilor mediocri de a se dedubla și, astfel, de a se obiectiva. Eseul e scurt și lipsit de exemple. □•Pagina de literatură mai propune o schiță de William Saroyan, *Te-ai îndrăgostit vreodată de o pitică?*, în traducerea lui Ștefan Avădanei și Al. Pascu. □•Ancheta despre estetică este continuată cu un text destul de didactic al lui Tudor Ghindeanu. □•Mircea Radu Iacoban prezintă detaliat, pe ultima pagină, a XXXIV-a Bienală de artă de la Veneția.

• [„**Flacăra**”, nr. 37] Horia Lovinescu, în calitate de director al Teatrului C. I. Nottara, publică o adeziune la politica partidului. ■ Lucian Raicu, recenzează *Scrieri 18, 19 (Proze)* de Tudor Arghezi: „Puterea de a se detesta, extraordinară la Tudor Arghezi, violența înmărmuritoare a diatribelor sale se explică (dacă poate încăpea vreo rațională «explicație» în aceste zone de miracol pur) printr-o reprezentare ieșită din comun a absolutului și prin crisparea de a-l vedea atât de alterat, de degradat, la scara realității, a materiei.” □•Secțiunea *Carte* debutează cu un citat din „entuziasta, dar lucida” prefață a lui Radu Popescu la romanul *Jocul cu moartea* de Zaharia Stancu. □•Este salută reparația în librăria a lui Gib Mihăescu cu două volume de nuvele, *La «Grandiflora»* și *Noaptea focurilor*. □•Cu ocazia publicării volumului alcătuit de Laurențiu Fulga, *Carnetele unui poet căzut în război*, „care cuprinde un emoționant jurnal de front și selecțiuni din versurile poetului”, apare o notă biobibliografică despre poetul mort în ultimele luni ale celui de-al doilea război mondial. □•La rubrica *Teatru* se face o succintă trecere în revistă a stagiunii estivale a Teatrului de stat la Botoșani, arătându-se că, printre dramatizările acestei stagiuni, se află și *Enigma Otiliei* după G. Călinescu și *Meșterul Manole* de Lucian Blaga. □•Mai semnează: Al. Mirodan, Radu Cosașu, Teodor Mazilu.

• [„**Luceafărul**”, nr. 36] Avansând un titlu dublu interogativ, *Se citește? Ce se citește?*, Eugen Simion intenționează să găsească, în articolul său, un răspuns la felul „cum e primită literatura română de azi”. Fără a-și propune să alcătuiască o statistică, care, din pricini obiective, ar putea fi și incompletă și neconcludentă, E. Simion este interesat, „înainte de orice”, de „preferința estetică, a cititorului și mai ales justificarea pe care acesta o aduce în sprijinul alegerii sale. Dorim într-un cuvânt, să cunoaștem criteriile după care marele public judecă literatura de azi,

în ce direcție evoluează gândirea sa critică. Coincid criteriile publicului de a alege cu acelea propuse de critica propriu-zisă? operele pe care le socotim a fi, azi, reprezentative, sunt și operele citite de marele public, sau preferințele sale merg într-o direcție nouă necunoscută?”. Totodată se încercă un răspuns la o întrebare avansată, prin 1939, de G. Călinescu privind motivul pentru care scrierile autorilor români sunt ocolite. „O cauză ar fi că familia română n-are stimă pentru cariera intelectuală, tinerii fiind formați în acest spirit de dezinteres față de cultură, Alta ar porni de la rezistența profesorilor față de literatura momentului: n-au interes pentru ceea ce apare și, fapt și mai condamnabil, interzic elevilor să citească scrieri, după ei, primejdioase. Manualele sunt, apoi, alcătuite într-un spirit ce îndepărtează generațiile tinere de literatura și le sădește neîncredere în posibilitățile estetice ale autorilor contemporani. Se adaugă, la toate acestea, răul pe care scriitorii și revistele și-l fac reciproc, bârfindu-se, denigrându-se cu insistență, în așa chip încât susceptibilitatea, și așa mare, a cititorului să se întărească. Sunt, după G. Călinescu, și alte motive care despart literatura de public: lipsa de autoritate a criticii, spiritul comercial al editurilor – și, în fine, (cauzele sunt la o prima privire în număr de 12!) snobismul unei părți a publicului, interesat de tot ceea ce vine de afară, din Franța, mai ales, și cu distincție indiferent față de valorile autohtone”. Comparativ cu cele înregistrate de Călinescu, în scurtul examen sociologic din „Jurnalul literar”, E. Simion constată că „astăzi situația e alta. Se scrie mult, se citește din ce în ce mai mult. Cartea de poezie a unui autor tânăr se vinde, în câteva zile (sunt și excepții!). Romanul românesc actual e căutat și, odată ce critica a reușit să se facă ascultată cât de cât, judecățile ei sunt urmate și în ceea ce privește aparițiile de ultima oră. Fapt cu totul surprinzător, cartea de critica e așteptată cu un interes care, tulbură cu atât mai mult cu cât sunt cunoscute prejudecățile despre aceasta profesiune, după unii, nobilă dar inutilă. Cercul publicului s-a lărgit, apoi, enorm și, de luam în seama anchetele ce apar în ziare, s-ar zice că nu avem nici un motiv să ne neliniștim: cartea românească e bine primită, se citește mult, curiozitatea pentru valorile literare ale epocii e reală și numai în parte satisfăcută. Cine a călătorit și peste hotare poate să facă o comparație și aceasta e cu hotărâre în favoarea publicului românesc”. În partea a doua a articolului, criticul încercă să răspundă la a doua întrebare avansată în titlu. „Se citește, adevărat, pe nerăsuflăte, cam tot ceea ce editurile oferă”. Totuși „avem bănuiala, de luăm în seama notele apărute prin reviste, că sunt cititori ce primesc cu o oarecare îndoială un roman ce nu are, de pilda un subiect atractiv și o desfășurare liniară. O compoziție mai complicată îi dă dureri de cap și adeseori auzim proteste în acest sens. Ele sunt mai numeroase când e vorba de poezie. Educația de un anumit tip, primită în școală, pune între unii cititori și poezia făcută mai ales de tineri o oarecare distanță. [...] E inutil a ne întreba cine are dreptate: lectorul sau poetul. Ce e sigur e că distanța ce îi separă, (dacă ea există, cu adevărat!) trebuie micșorată și dintr-o parte și din alta. Scriitorul, adică, trebuie să se intereseze de soarta operei sale, nefiindu-i indiferent dacă ea are sau nu audiență la public, citi-

torul trebuie să-și educe gustul și, de are, să renunțe la prejudecățile grele pe care școala i le-a sădit. Și unul și altul trebuie să țină seama de critica inteligentă și onestă verificându-și, astfel, posibilitățile și gustul”. E. Simion înregistrează, pe parcursul analizei sale, „un vinovat dezinteres, față de ceea ce se produce, în câmpul literar, sub ochii noștri” și constată perpetuarea cauzelor arătate de Călinescu în 1939. În plus, vinovați par a fi și criticii care, mai mult de un deceniu, au lăudat fără alegere totul, bun și rău, propunând adesea modele de – a – dreptul compromițătoare. Fidele, manualele școlare au oferit, spre instrucție și educație a gustului, aceleași cărți uitate, pe drept, azi. Efectele acestei rele educații literare se mai văd însă și acum, chiar și acolo unde te ai aștepta mai puțin: în rândul profesorilor, nu totdeauna la curent cu achizițiile literaturii contemporane”. La final, un angajament: „Ne interesează, de aceea, gândirea critică a cititorilor noștri, opiniile lor sincere și serioase despre autorii actuali. Revista noastră, hotărâtă să facă loc unei anchete pe aceasta tema, va publica în paginile ei răspunsurile cele mai concludente, arătând și în acest fel, prețuire și interes pentru opinia publicului, colaboratorul nostru cel mai apropiat”. ■ Mihai Ungheanu scrie o cronică literară la volumul *Dejunul pe iarbă* de Sorin Titel, care se pronunță inițial cu privire la principiile criticii. Acestea i se „cere o receptivitate absolută: ea trebuie să citească totul și mai ales să înțeleagă totul. Definiția criticii ideale, o critică deasupra preferințelor și a direcțiilor, o critică îndepărtată și calmă. Deziderat greu de slujit și greu de atins. Este condiția pe care o reclamă mai ales creatorul, autorul de proză, poezie sau dramă, care solicită certitudinea unei imparțiale și implacabile judecăți, judecată din care suspiciunea sau iritarea să lipsească. Calmul criticii dă creatorului o garanție. El este însă o frumoasă utopie. Convulsiile nu lipsesc tocmai aici și ele nu sunt neapărat produsul unui vinovat narcisism cât consecințele unui context pe care din când în când îl resimțim acut împreună, de-a valma prozatorii cu criticii, poeții și cititorii”. Așa încât, spune Mihai Ungheanu, „vom lăsa deci de o parte calificările estetice și valorice și vom vorbi de-un tip de literatură care își propune mai înainte de orice să fie foarte umană, ceea ce ne obligă să redefinim noțiunea de umanitate din punctul ei de vedere. O lume fără mari ambiții, dar nu lipsită de ideea de frumos, e lumea ei. Neputându-și îngădui marele spectacol al existenței, eroii săi și-l permit pe cel mic. Vom întâlni stranii personaje purificate într-o dureroasă, uneori, nevoie de frumos. O intensă foame de normalitate este motorul acestei proze care neglijează epicul considerându-l inclus și ocupându-se doar de consecințele lui. Efortul acestor eroi este o încercare de supraviețuire, de menținere în formele sublimite ale ideii de noblețe omenească. O literatură a suferinzilor poate să supere prin tonusul ei vital scăzut, prin lipsa sentimentului ofensiv. Ideologic ea reprezintă o direcție ce poate fi combătută numai ideologic, ceea ce e și necesar uneori. Literar vorbind, oricâte nemulțumiri ne-ar produce, trebuie să ținem seama de ea. Se pare că momentul acestei literaturi n-a trecut încă și nici nu va trece ușor. Scriitorul care ilustrează latura cea mai reprezentativă a ei este Sorin Titel. El a cristalizat-o într-o formulă personală și deși

evoluția este evidentă, sub raportul priceperii scriitoricești, motivele le vom găsi încă în volumul de debut *Copacul*. Argumentul celor afirmate este următorul: „Gravitatea literaturii lui Sorin Titel stă mai ales în preistoria programului ei. Motto-urile din Dostoievski sau Kierkegaard mărturisesc că scriitorul are conștiința gravității situațiilor de care se ocupă, dar din care ne descoperă întotdeauna doar o singură latură. Proza lui notează mai ales aspirația spre puritate, neglijând restul. [...] Descoperirea peste tot a purității, este un fel de a crea iluzii. [...] Povestirile lui Sorin Titel, au însă o seducție indiscutabilă și se susțin prin apelul la ceea ce este peren în sentimentele omenești. Dejunul pe *iarba*, este și el expresia foamei de normalitate. Toata narațiunea este un lung panoramic, o excursie în trecut, făcută cu toată nostalgia unor stări ce nu se mai întorc. [...] De la o cronică, se vrea, din motive diferite – scriitorii de exemplu din dorința de a avea cât mai puțini confrăți – formulări tranșante, negațiuni drastice mai ales, alții – cititorii de rând – cer cronicii să fie un bun ghid la lectură. Cum simplul fapt al luării în discuție este un semn de prețuire, nu vom mai insista asupra cărții sau cărților lui Sorin Titel. Acceptarea lor nu poate impieta asupra celui ce o face”. ■ Comenziile lui M. Iorgulescu din *Solilocviu danubian* urmăresc completarea analizei ce s-a făcut, încă de la apariție, celui de-al doilea volum *Moromeții*. „Primul volum al romanului era cartea apusului unei lumi, intrată în competiție cu timpul neiertător; cel de al doilea – al răsăritului alteia. De aci tonalitatea fundamentală și unificatoare totodată a întregului roman: aceea de amurg, de degradare a unor vechi valori, de instaurare, uneori abia mijită, alteori agresivă, a altora noi. S-a observat mai puțin, și în detrimentul cărții, că *Moromeții* în întregime este o creație crepusculară, având o construcție polifonică”. Iorgulescu remarcă, dintre „prejudecățile critice”, una, „cea mai izbitoare” privind „comunicarea lui Ilie Moromete cu lumea”. „Părerile critice, oricât de diverse, cantonează în jurul celor două interpretări limitative”, eroul este „o ca o întrupare literare unei teze de economie politică” sau „personaj nastratinesc”. „Nici una, nici alta nu surprind însă un fapt esențial: că «vocea» lui Ilie Moromete este expresia unei tragice solitudini. Era urmărită fie procustiana explicație a personajului în funcție de factori extraliterari (dubla natură a țaranului mijlocaș etc.), fie aparența înșelătoare a «înscenărilor» lui Moromete. Bătrânul țaran din câmpia Dunării, ca și Don Quijote altădată, trăiește într-o mare iluzie, pe care o întreține și din care se nutrește permanent: aceea a libertății spirituale a individului”. Demonstrând faptul că primul volum al *Moromeților* va încerca și va reuși să demonstreze contrariul, M Iorgulescu observă că, la începutul celui de-al doilea, „Moromete «își schimbă firea»”, „el este un țaran ca toți *ceilalți*, vocea, atât de singulară, i se pierde; spiritul contemplativ dispăruse, lăsând locul unuia intens lucrativ”. Totuși, întâmplările vor evolua în așa manieră, încât, în opinia lui M. Iorgulescu: „Moromete sfârșește prin a-și clama îndoiala mare a vieții lui – «Domnule, eu toată viața am trăit independent» – ca o convingere. Tragedia e implicită, nu explicită, mutată din planul exterior al evenimentelor în cel interior, al trăirii. Sau, cum spune autorul la sfârșitul unui

pasaj de mare adâncime, poate cel mai frumos din întregul roman, Ilie Moromete este un «prizonier parcă fără scăpare al elementelor și al lui însuși...». ■ În *Cauza socialismului*, Ilie Purcaru se referă la rolul artei în noile vremuri, considerând că „decolorarea mesajului artistic, expurgarea hemoglobinei de pasiune și adevăr este o chestiune străină artei adevărate, un non sens, vital. Cu atât mai mult este un non sens apatia ideologică, străină unei arte militante care are obligația elementară de a-și răspica atitudinea prin da sau nu”. Evident, răspunsul este „da” la „politica profund patriotică și de înalt internaționalism a partidului”, iar acest răspuns a fost dat „în haine de lucru”. „Ele au dat culoarea dinamică acestor zile în care conducătorii de partid și de stat s-au întâlnit cu oamenii muncii, sfătându-se cu ei asupra felului cum sunt îndeplinite proiectele noastre colective de creație, asupra felului în care gândirea programatică a partidului devine act creator cotidian la dimensiune națională”. Fiind „e un aliment constitutiv, unul din constituenții celei noastre creatoare”, arta „depinde”, după cum arata N. Ceaușescu, „la adunarea intelectualilor din Cluj”, „de ceea ce dorește scriitorul, poetul, sau artistul respectiv să redea, de modul în care înțelege el sensul vremii, preocupările și aspirațiile societății, și de măsura în care dorește să se încadreze în aceste preocupări. Depinde de voința și puterea de a face din opera de artă pe care o făurește o expresie a năzuințelor de libertate și dreptate socială ale omenirii. Pentru că numai atunci arta servește cu adevărat cauza progresului, cauza socialismului”. „Un îndemn la care răspundem da cu toată puterea ființei noastre”, spune la final Ilie Purcaru ■ Într-o scurtă notă, *Rațiunea existenței*, Teodor Mazilu își exprimă, la rândul-i, solidaritatea cu cauza Partidului. „În afara hotarelor libertății nimic n-are valoare, nici viața, nici iubirea, nici arta, nici măcar inevitabila suferință individuală. Constrângerea nu numai că urâtește și degradează existența omului dar, păcat de neiertat, îl împiedică să se cunoască pe sine; fără dimensiunea libertății e imposibil să măsurăm eroarea, gravitatea și frumusețea actelor noastre. De aceea e de neconceput socialismul fără libertatea interioară, individuală și națională, e imposibil să-i dai omului viață și să-i refuzi privilegiul sacru de a medita asupra acestei vieți. Văzând în socialism expresia libertății, demnității și egalității între oameni, dorim ca și relațiile dintre toate țările socialiste să se desfășoare sub cerul vast și uman al demnității, egalității în drepturi, libertății fiecărui popor. Stă în puterea omului să înțeleagă și înțelegerea e posibilă numai în libertate. Există fraze solemne care nu vin din grandoare ci dintr-un sentiment simplu, aproape de bun-simț. Nu putem fi ca indivizi, nemuritori, deși putem fi, fără îndoială, liberi. Adeziunea totală la politica Partidului Comunist Român este totodată un argument al rațiunii de existență și continuitate socialistă”. ■ Nici Ilie Constantin nu pregetă în a se arăta solidar: „Scrisul este dintotdeauna, ca arta în general, o formă a demnității omului pe lume. Strâns unit cu destinul țării sale, scriitorul este el însuși simbol al demnității cetățenești. Ca tânăr scriitor îmi simt în aceste zile pagina înnobilită de adeziunea la politica Partidului nostru comunist. Oricât de însemnat, glasul fiecăruia dintre noi își află justificarea în ansamblul unanim de

ecouri. Trăim cu emoție și mândrie expresia solidarității conștiente a poporului în jurul Partidului, a conducerii de partid și de stat. În singura limbă pe care o slujesc îmi rostesc bucuria și mândria de a putea vedea cum țara noastră își înțelege și urmează Partidul Comunist, călăuză pe o cale a demnității naționale și totodată a internaționalismului marxist-leninist, plin de răspundere”. ■ Declarațiilor de adeziune și devotament le sunt alăturate, în paginile revistei, versuri cu aceeași tematică de Adrian Păunescu (*Tu, țara mea, Românie*), Ana Șoit (*Pământul*), Ovidiu Genaru (*Aprodul Purice*). ■ În *Patimile după Urmuz* de la *Cronica fantezistă*, M. Sorescu scrie despre *Stamate și bazele teoretice*, respectiv despre eroul identificat în proza lui Urmuz, „filozof”, pe lângă care „Faust rămâne parcă omul cavernelor față de sublimul aiurit urmuzian, care reprezintă neliniștitul viitorului. Stamate este locatarul unui fel de mașini infernale. Ceva ca o casă cu încăperi normale la suprafață – salonul principal, interiorul turc, dar prevăzută și cu un chepeng care răspunde în zone misterioase. Făcând schema arhitectonică a locuinței [...] am fost izbit de două lucruri: (A) capacitatea extraordinară a lui Urmuz de a *construi* – în toate sensurile acestui cuvânt, construcții de încăperi, de oameni, de relații nemaipomenite, sociale, politice, sexuale, mistice etc. – *adică un univers total nou*. Și (B) asemănarea izbitoare între această *locuința și fraza* lui Urmuz. La acest ultim *punct*; putem lua, spre *exemplificare*, *orice frază* (e vorba mai bine zis de paragraf, proza lui Urmuz, putându-se constitui în *strofe ori în versate*)”. Citând copios din lucrarea lui Urmuz, Sorescu observă și că aceasta se poate analiza „freudist”, căci personajele sunt utopice, Stamate fiind „omul cel mai normal din întreaga operă”. „Și n-are nici capac de pian înșurubat la spate, precum Cotadi, nici nasul dat la strung, nici cioc de lemn aromatic ca Grummer. Menirea lui e să pună bazele teoretice ale chestiei. Săracul. E clasicul urmuzianismului. Cu sacadatul lui cărucior se plimbă prin canale, între budism și kantianism, între Ptolemeu și popa ardelenesc”. ■ Constatând ineficiența premiilor literare „ca stimulent și ca factor de propagandă”, redacția săptămânalului este de părere că un subiect important în ordinea de zi a viitoarei Conferințe a scriitorilor ar trebui să fie cel legat de „sistemul” de premiere. Pe de altă parte, deranjează și faptul că responsabilii librăriilor bucureștene „nu aveau idei de premiile atribuite de *Uniunea Scriitorilor* unor cărți ce se aflau în rafturile lor și nu făcuseră nici o reclamă premiților. Tot cu acest prilej se semnală și faptul că nici măcar stabilirea tirajelor unor cărți ale autorilor proaspăt premiați nu se lasă influențată de premii. Pe scurt, situația este următoarea: scriitorul ia un premiu oarecare, de la cine se nimerește și când se nimerește, fără să afle decât prea puțini din afara lumii scriitoricești și fără ca acest premiu să schimbe întrucâtva situația lui față de cititori”. Importante atât pentru viața literară, cât și pentru „educarea masei de cititori”, anunțarea publicului cu privire la data decernărilor. „După câte ne dăm seama, sistemul actual e insuficient din următoarele trei cauze principale: 1) Lipsa de autoritate a premiilor, explicabilă la rândul ei prin anonimatul deplin al celor chemați să aleagă cărțile. 2) Lipsa de individualitate a premiilor: între acelea

acordate de Uniunea Scriitorilor, Academie și premiile de stat nu există o diferență de principiu. 3) Nerespectarea unor date fixe și slaba propagandă ce se face (înainte și după premiere) laureaților. Astăzi am putea afirma cu toată seriozitatea că nici un premiu n-a consacrat vreun scriitor contemporan, dar s-a mai întâmplat ca un scriitor să consacre un premiu. Paradoxală situație!” Spre soluționarea situației, „Luceafărul” propune acordarea unui număr mai mare de premii, „fiecare cu profilul lui distinct”, cunoscute și, pe cât e cu putință, să rămână aceleași timp de mai mulți ani. Doar așa se va asigura o consecvență și o constanță normală, doar așa acordarea premiilor va deveni dintr-o problemă administrativă, una de responsabilitate morală. Trebuie ca cititorii și scriitorii să știe cine le-a acordat laurii. Cel ce acordă, dacă e adus la cunoștința publică, va fi el însuși silit să răspundă”. „În al treilea rând: fiecare premiu trebuie acordat la o dată fixă, anunțată din timp, în alte țări, sfârșitul anului coincide cu un fel de sărbătoare a premiilor. Să nu subestimăm aceste mijloace exterioare de propagandă culturală. [...] Librăriile pot marca în fel și chip această lună a premiilor. În definitiv, e la mijloc și un aspect economic”. În concluzie: „Credem că la Conferința Scriitorilor o problemă a premiilor ar fi o problemă vitală. Credem, de asemenea, că revistele de cultură pot lua asupra lor sarcina de a discuta sistemul de premiere fără să aștepte neapărat Conferința. În fond, editorialul nostru a fost inspirat de numeroasele puncte de vedere apărute în presă”. ■ *Însemnările de atelier*, ale lui L. Dimov au ca subiect poemul *Selim* de Ion Barbu. „Tot dând de-a dura acel «zar de automorfă lumină» (semnalat atât de oportun de Basarab Nicolescu în exegeza sa) peste lespezile de mărgean ale poeziei barbiene, am ciocnit fără să vreau o altă formațiune cristalizată în sistemul cubic din zestrea de giuvaericele lăsată nouă de stăpânul sârmosului Fox. Am ciocnit o bucată de zahăr candel. Atât de trandafir, atât de reală, încât mi-am dat seama că niciodată, după ce a simțit răcoarea catifelată a botului dihaniei datorite de amicul frânc, Ion Barbu n-ar fi putut avea în scârbă realitatea cea belalie. Poate că, suit pe acoperiș, poetul a tras scara după el. Dar nu pentru a ne juca un renghi. Ci pentru a o așeza în altă parte, într-o firidă mai propice, tocmai pentru a ne înlesni escaladarea. E de datoria noastră s-o căutăm, așa cum face de pildă Basarab Nicolescu. Misticismul, ermetismul, inițiativa poeziei barbiene sunt poate mai mult sau mai puțin ipocrite de a circumscrie și chiar de a investiga realitatea. După cum descripția reală, realistă chiar, poate căpăta la el un tulburător și «inițiativ» nimb. Nu sunt un sentimental și mi se face «pielea găină» doar la auzul titlurilor de scrieri melodramatice. Încerc o senzație de durere și protestez (zadarnic, vai!) în adâncul ființei mele numai la gândul că milioane de copii îl citesc pe Hector Malot și alte milioane de gospodine varsă lacrimi în fața cruntului destin al lui Tess d’Urberville. Mă simt totuși dator să fac o confesiune: mi se umplu ochii de lacrimi și anevoie îmi curm hohotul de câte ori aud ultimele versuri ale unei anume poezii de Ion Barbu. Care a fost, desigur, spiritul cel mai nesentimental din câte populează altitudinile poeziei noastre. Iată stihurile: «Acolo... noapte, uliți și vaguri subterane/ Topiră pe-ndelete năluca lui Selim./ În can-

del, pânza lunii se răsuci – turbane -/ Și-o stea, ilic de umbră cusut cu ibrișim»
Lucru ciudat, în acest caz nu mi-e rușine de sentimentalismul meu. M-am întrebat
însă neconținut, de unde valul de duiosie care mă cuprinde la citirea lui *Selim*. Ei
bine, nu soarta salepgiului înghițit de cale mă tulbură, ci dimpotrivă, lacrimile
nasc dintr-o senzație de bine absolut și absurd la imaginea copilului, a lui «giu-
giuc», rămas uluit într-o noapte luminoasă, ca de vis, cu fragmentul de candel în
palmă, candelul cât o nucă «pierdută prin perne de halvale». Dar, această senza-
ție de bine este atât de fragilă, atât de iute dispare culoarea candelului în noapte,
încât totul capătă conture nostalgice, totul devine întristător, efemer, pierdut. [...] Într-adevăr, coșmarul nu întârzie să se ivească, asemeni unei prevestiri a luptei
generale dintre haos și încremenire. [...] Ce se-ntâmplă atunci când, idilic autoa-
bandonată în miezul contrariilor ființa omenească este obligată să facă față spai-
mei dinlăuntru. Situația pare a nu avea ieșire. Or, iată că fără veste se-aude
îndepărtata voce a Turcului: «Hai, braga bun!». Comentariile lui Dimov continuă
în același mod, până când, spre final se îndoiește de viabilitatea lor: „Poate că
totul s-a întâmplat pur și simplu aieva, iar poetul povestește o amintire. Nici în
acest caz însă nu vom putea ocoli nepăsători una din cele mai frumoase poezii din
literatura noastră. La fel de încifrată ca și încercarea cirezilor agreste”. Totuși într-o
notă de subsol se menționează: „Între predarea și publicarea prezentei note, a apă-
rut în nr.7 al revistei «Viața Românească» un articol semnat de Constantin Pavlo-
vici, în care autorul observă aceleași însușiri de statornicire a duhului, în poema
Selim, calificată drept «fascinantă». ■ Intitulată *Pentru „sunt”*, însemnarea de
atelier semnată de Nichita Stănescu constituie o pledoarie pentru limbă română.
„În afara de comunicarea frumosului, în afara de comunicarea revelațiilor în afară
de comunicarea viziunilor, în afară de comunicarea sentimentelor, ideilor, a sufle-
tului și a inimii, a sufletului istoriei și a inimii prezentului sensibil, scriitorul este
un îndrăgostit de vehiculul principal, de targa sublimă care-i transportă mesajul,
docilă sau nu, de limba în care scrie”. Totuși, Nichita Stănescu îl consideră, pe „a
fi” cel mai important cuvânt dintre toate, căci e „suportul și vehiculul celei mai
importante noțiuni umane. Acest verb magnific aflător în orice limbă semnifică
cunoștința de sine însușit este însemnul diferențierii gândirii umane de orice al-
tceva. În mod firesc încoronăm ca pe cel mai de seamă vers al lumii versul sha-
kespearian, magicul vers în care «a fi» își capătă valoarea limită”. Se reclamă
însă: „A face din cuvânt sensul și obiectivul unei opere literare mi se pare o foarte
gravă confuzie asupra menirii literaturii. Dar a lua cuvântul așa cum este, cu
ghiotura și nediferențiat numai dintr-o dorință de conservare a unui fel de rostire
ridicat la rang de fetiș mi se pare o mare stupiditate. Conservele de rostire își au
rolul numai în studiul lingvistic ca obiect examinat, sau numai modestul rol de a
crea atmosferă în evocări. De altfel istoria culturii noastre este profund străbătută
de intuiția fundamentală a necesității perfecționării perpetue a limbii scrise și chi-
ar a limbii vorbite. [...] În cazul celui mai fundamental cuvânt însă forma «sunt» a
învins cu ușurință rostirea regională «sînt», substratul etimologic rătăcit un timp

în alterări de exprimare și-a regăsit din nou oralitatea. Bunul simț este mirat de impunerea în grafie și de încurajarea în pronunțare a unui «t» gutural în locul lui «u». Dacă limba vie ar fi respins pe „u» din „sunt» preferându-l pe «î» discuția de acum nu și-ar mai fi avut rostul, cuvântul fiind receptat firesc. Dar dacă el are două variante și cea cu «u» ni se pare la fel de firească (și mai nobilă), înseamnă că *limba vie* nu numai că nu respinge cuvântul, ci îl preferă. Ca dovadă că îl preferă este sentimentul nostru ca «sunt» e mai plin, mai puternic, și mai afirmativ decât «sînt», timid și dulce. Sunt pentru «sunt» și împotriva lui «sînt». Acest cuvânt e un vehicul fundamental al expresiei poetice, deci nu mă lasă indiferent starea lui». ■ O însemnare de atelier, *Femios sau despre inspirația poetică* publică și Ilie Constantin care se declară de la început împotriva „viziunii tropicale” că munca unui scriitor înseamnă în primul rând efort și numai în cele din urmă inspirație. „Imaginea scriitorului scaldat în sudori silnice ne face să zâmbim”. Mărturisindu-și intenția de a formula „simple impresii personale” atunci când va scrie despre o „noțiune atât de gingașă și de obligatoriu individuală”, Ilie Constantin consideră că Adrian Marino, afirmând că inspirația e doar un mit romantic, ar trebuie să distingă între „inspirația romancierului de cea a criticului literar, pe a criticului de inspirația poetică”. Referindu-se doar la inspirația poetică, Ilie Constantin își sprijină argumentația pe poezia lui L. Blaga, *Eu nu strivesc corola de minuni a lumii* și pe *Odiseea* în care „singurul cruțat de Ulise este Femios”, pentru că e creator, „cântăreț ce cântă pe zei și pe oameni”. „După opinia noastră inspirația poetică poate fi explicată prin punctul culminant, de rezolvare, al unei obsesii. Poetul este un om ca toți oamenii, bineînțeles, dar nu numai atât. [...] Poetul are ceva numai al său, să-i spunem o capacitate în plus a sensibilității. Prin intermediul acesteia poetul poate generaliza (artistic) ceva la care nimeni nu se gândea, ori poate particulariza emoționant lucruri de ordin general. De această capacitate ține, credem, inspirația. E vorba de o aptitudine în-născută, ce trebuie cultivată. Inspirația poetică *există*, ea este, se pare, o condiție sine qua non a actului poetic. Fără ea poezia nu s-ar mai putea delimita ca entitate în ansamblul culturii”. ■ Edgar Papu analizează *Evoluția lirismului* identificând în studiul său „formele lirice ale veacului al XX-lea” universale. Este urmărit simbolismul, derivațiile sale, poezia whitmaniană pentru ca mai apoi să se observe că „unele coordonate moderne, cum ar fi mediul tehnic sau anumite doctrine filosofice, grefate pe un substrat de revoltă înnoitoare, au creat curente lirice de avangardă”. Ajuns în acest punct, analiza lui E. Papu va evidenția ratările dar și succesele unor creatori. „În această din urmă privință, cel mai mare succes l-a obținut lirica expresionistă germană sau de limbă germană. Numele lui Georg Heym, al lui Gottfried Benn, al lui Bertolt Brecht rămân expresii valabile ale poeziei contemporane. Expresionismul l-a dat totodată, pe unul din cei mai mari poeți ai veacului nostru, anume pe Georg Trakl”. De asemenea, e amintită „experiența de avangardă, aceea a futurismului” a lui Maiacovski”. „Aruncând o privire asupra evoluției, pe care a luat-o motivul realităților naționale, după des-

prinderea sa de sinteza simbolistă”, E. Papu spune: „el devine acum tot una din marile expresii ale comunicării din veacul nostru, care, de astă dată, se aplică asupra poporului de care ține poetul. Este vorba de o cufundare până la rădăcinile sale spirituale, luate, însă, nu din cultură, din istorie sau din legendă, ci din intuiția vie a fenomenului popular. Forța comunicării lirice poate să atingă, astfel, însăși esența existențială și concepția despre lume și viață a unui popor. Primul poet care, pe plan universal, a adus această contribuție lirică importantă a veacului nostru a fost românul Tudor Arghezi. *Testamentul* său, bunăoară, implică întreaga concepție existențialistă a poporului. Este, în fond, o convertire pe plan uman a procesului de transformare lentă, trudnică, răbdătoare, la care se supune sămânța în întunericul pământului pentru a ieși planta la suprafață. [...] O mare parte din opera lui Arghezi cuprinde o asemenea coborâre până la zona de esență a realității naționale. Fără să-l cunoască, dar totuși după el, au mai realizat și alți lirici acest gen de comunicare. Printre aceștia se numără, în primul rând, spaniolul Garcia Lorca și, în parte englezul Dylan Thomas, la care acest aspect nu cuprinde întreaga pondere a operei”.

8 septembrie

• [„Scânteia”, nr. 7819] Paul Anghel scrie o *Avancronică arhitectonică la viitorul edificiu al Teatrului Național*. □• Andrei Băleanu și Radu Constantinescu realizează ancheta *Actul de cultură – expresie a patosului patriotic socialist*: „Sentimentele patriotismului socialist sunt la fel de intense în toate păturile de oameni ai muncii, ele se manifestă în gesturile și acțiunile muncitorului care veghează neobosit la calitatea înaltă a etichetei «Prodot în Republica Socialistă România», în truda din zori până-n seară a țăranului care zorește strânsul recoltei ca să nu se piardă nici un bob de holdă, în voința fermă a ostașului care se instruește a fi străjerul libertăților și avuției poporului. Patriotismul, ca imens rezervor de energie, își găsește una dintre expresiile pregnante în creația spirituală a națiunii, în noua cultură socialistă a țării. Un popor este cu atât mai unit, mai viguros în strădaniile sale, mai capabil să-și făurească propriul viitor, cu cât se ridică la o mai înaltă și mai limpede conștiință de sine, cu cât își cunoaște și își înțelege mai bine valorile și însușirile, tradițiile și perspectivele. Momentele deosebite ale dezvoltării patriei, mișcările sociale au scos la suprafață intelectuali care s-au identificat cu aspirațiile poporului, au dat glas în operele lor crezurilor și idealurilor avansate ale epocii, au dat cuvânt nevoilor arzătoare ale țării și au lucrat, ei înșiși, fără preget și fără a-și drămui sacrificiile, întru înfăptuirea acelor țeluri de seamă. Trăim azi anii unei înaintări vertiginose a României pe drumul civilizației moderne, socialiste. Mai presus de preocupările individuale ale fiecărui artist, ale fiecărui savant, există imperatiile majore ale poporului, ale națiunii socialiste, care solicită principala atenție și principalele forțe. E unul dintre acele momente istorice, în care spiritele cele mai vii, mai luminate, mai culte simt obligația de a se grupa într-o mișcare de creație, străbătută de ideologia înaintată, marxist-

leninistă a clasei muncitoare, a partidului comunist, de idealurile arzătoare ale poporului constructor al socialismului. Ne aflăm acum pe o treaptă, cu premise noi, superioare, cu perspectivele cele mai generoase. Chemările patriotice ale momentului actual sunt multiple. Ele se îmbină organic cu un sentiment profund de internaționalism socialist. A oferi prezentului și ia lăsa urmașilor imaginea artistică pregnantă a revoluției socialiste, de amploare fără precedent, a epocii unice a edificării patriei pe coordonatele civilizației moderne... A cerceta și valorifica toate resursele bogate de avuție culturală pe care poporul nostru le-a acumulat și care constituie o forță inepuizabilă a modelării și remodelării sale etice și estetice în spiritul umanismului socialist... Și în primul rând, a mobiliza toate mințile agete, toate creierile iscusite și inventive, a valorifica întregul potențial intelectual de care dispunem în vederea progresului rapid al societății românești... După cum subliniază și răspunsurile la ancheta noastră, patriotismul implică azi o atitudine lucidă și plină de responsabilitate în fața colectivității socialiste, a cerințelor ei majore.”; la anchetă răspund: □ Șerban Cioculescu, membru corespondent al Academiei, *Creatorul în era nouă a dinamismului social*: „Ceea ce caracterizează, dimpotrivă, o societate stagnantă este ratarea, tema dominantă a prozei noastre literare dintre cele două războaie mondiale. Se rata atunci nu numai intelectualul, ci și omul obișnuit, insul pe care condiții inexorabile îl împiedicau să-și ducă simplul trai omenesc demn. Tema dezrădăcinării a predominat în literatura unei societăți care nici măcar nu cunoștea orașul tentacular, și o dată cu ea, tema nostalgiei trecutului țesut în horbote paradisiace. Orele soarelui în urcuș aruncă o lumină care aprinde toate culorile și învăpăiază toate nuanțele, după un timp nedecis, alb. Fundamentale prefaceri sociale își pot afirma acum reușita în opere literare decisive, care să ne integreze definitiv literatura în cea mondială. Aceasta este dorința unui literat. Momentul istoric este însă mai însemnat. El consemnează, o dată cu apariția unui nou erou literar, înflorirea unui popor și a personalităților sale, pe o linie de continuitate și devenire, potențată de revoluția socialistă. [...] În proza și poezia cea nouă, febra căutărilor se aliază cu sentimentul jubilent al construcției socialismului. În acest sens înțelegem biruința revoluției socialiste în țara noastră ca triumful trăsăturilor specifice de hărnicie și creativitate ale poporului român – elemente dominante ale atitudinii sale active, militante pentru progres social – în condițiile eliberării sale de exploatare și asuprire. Folosul pe care oricare cetățean al țării îl aduce societății printr-o muncă trează și creatoare, prin activități dinamice și conștiente, se întoarce asupra-i, și este, totodată, un factor general de progres. [...] Reușita morală, desăvârșirea sufletească, înflorirea personalității, iată țeluri finale ale socialismului. Punctul de plecare îl constituie anume trăsăturile caracteristice ale poporului nostru, din care am numit câteva; nu pierdem din vedere că scopul final este unul etic, uman și ținem seama de mijloacele prin care se poate îndeplini acest scop, de cerințele lui îndepărtate sau apropiate, spirituale și materiale. Oricărui cetățean îi stă deschisă perspectiva folosirii resurselor sale optime, a utilizării aptitudinilor sale cele mai pronunțate. Comple-

xitatea societății socialiste, avându-și explicația în dorința de a da fiecăruia șansa maximă de împlinire, întâlnește o dată mai mult nota cea limpede a spiritualității românești: omenia.”; □ Balogh Edgár, redactor șef adjunct al revistei „Korunk”, *În tot ce făurim stă conștiința că aparținem unei mari familii, în care toți suntem egali*: „Patriotismul intelectualilor este nu numai mărturisirea, ci implicit propovăduirea acestui umanism. Iar dacă este așa, atunci intelectualii trebuie nu numai să producă, să-și trăiască propria lor apartenență și să facă profesii de credință alături de ea, ci s-o propovăduiască, s-o cultive, s-o realizeze și în conștiința altora, așa cum o simt ei launtric și cum o răspândesc, o transmit în jurul lor, cu mijloacele științei și ale artei, în formele gândirii moderne. În materie de patriotism, intelectualii au, așadar, astăzi – alături de muncitori și de țărani – răspunderi sporite.”; □ acad. Victor Vâlcovici, *Dăruire totală a inteligenței noastre colectivității socialiste*: „Mai mult decât oricând, putem în prezent vorbi de o epocă în care intelectualitatea noastră găsește un câmp prielnic afirmării puternicului său spirit internaționalist. Tocmai de aceea, poziția înaintată a intelectualității poate fi descifrată și în angajarea sa directă în întărirea relațiilor de prietenie cu celelalte popoare ale lumii, în conlucrarea cu țările socialiste. Căci nu e cu puțință progresul unei singure națiuni, rupt din contextul istoric al evoluției generale spre mai bine, al țărilor socialiste de care ne leagă sentimente și aspirații comune. [...] Poziția înaintată a patriotului intelectual cu care istoria României, ca și cea universală ne-a obișnuit, capătă astfel valențe noi, care pot fi descifrate în alinierea sa fără rezerve în rândul celor ce militează neobosit pentru traducerea în viață a obiectivelor partidului. Iată de ce, toată intelectualitatea din România și-a manifestat în aceste zile în mod entuziast, în adunări publice, prin scrisori, în presă, la radio, profundul atașament față de politica internă și externă a partidului și statutului nostru îndreptată consecvent spre întărirea prieteniei cu toate țările socialiste. Este poate manifestarea cea mai evidentă a caracterului complex al acestui sentiment social, izvorât din realitatea contemporană și cu adânci rădăcini în istoria poporului.”; □ Gabriela Melinescu, scriitoare, *Să mergi în mijlocul mulțimii de constructori...*: „Intelectualul are un rol complex în societatea noastră socialistă; el este o persoană civică, adică este cetățean și, în același timp, creator. Fiind o persoană civică participă nemijlocit, activ la viața socială îndeplinindu-și îndatoririle ca orice cetățean al acestei țări. Ca scriitori sau ca artiști, intelectuali participă prin opera lor la viața societății, la progresul său permanent, exprimând ceea ce e mai arzător, gândirea și simțirea poporului pe care cu cinste îl reprezintă. [...] Dar pentru a te integra vieții actuale și a o reflecta artistic, e necesar în primul rând s-o cunoști, s-o studiezi termenii și multilateral. Scriitorul, mereu în căutarea noului, a faptelor interesante care să-i incite curiozitatea și să-i înaripeze imaginația, nu are nicăieri un câmp de investigație mai larg și mai interesant decât în înseși realitățile contemporane ale patriei lui. Să mergi în mijlocul mulțimii de constructori, care din «anonimi» îți vor deveni fapte cunoscute, familiare. Să-ți devină prietene peisajele noi, industriale și agrare, ale multor colțuri de țară.

Cifre și date «seci», de gazetă, să fie pentru tine imagini fremătătoare. Atunci entuziasmul, dragostea de patrie, atitudinea militantă se vor putea transforma în creație veritabilă, în emoție, în frumusețe.”; □ Mircea Popescu, critic de artă, *În artă, calea spre universalitate trece prin matca spiritualității naționale*: „Datorăm societății noastre socialiste lucrări de mai amplă cuprindere, sinteze mai profund expresive, izvorâte din experiența noastră de viață, consonante cu marea epocă pe care o străbatem, elaborate cu toată seriozitatea și temeinicia. Patriotismul nostru va fi, fără îndoială, judecat de viitorime în funcție de felul în care ne vom fi îndeplinit asemenea îndatoriri”.

10 septembrie

• [„Scânteia”, nr. 7821] Pe prima pagină citim: „Ieri, în capitală, într-o clocotitoare manifestare de elan patriotic, tineretul, având în mijlocul său conducători de partid și de stat în frunte cu tovarășul Nicolae Ceaușescu, a sărbătorit împlinirea a 20 de ani de la inaugurarea primelor șantiere naționale de muncă voluntară”, urmează *Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu*.

• [„Glasul Patriei”, nr. 26] Nichita Stănescu semnează poezia *Șoapta pământului*: „Din când în când, din timp în timp, / în gând în gând, se-aude cum / gros ca un trunchi, subțire ghimpe / intens de foc, suav de fum”. ■ Mihai Stănescu publică versuri *Cântare patriei*: „Ce descântec urcă-n mine din bătrâne sfașoșenii / că un murmur de izvoare slobozite de milenii?...”.

11 septembrie

• [„Scânteia”, nr. 7822] Andrei Băleanu semnează *Permanența personajului dramaturgic*: „Personajul teatral modern se definește nu în lumina unui ideal absolut, a unor norme etice atemporale; el devine – conștient sau nu – purtătorul unor idei, exponentul unor realități spirituale care-l depășesc prin semnificația lor. [...] Caracterele fixe, imuabile, care predominau de pildă în teatrul clasic francez, au lăsat locul unei concepții istorice asupra personajului dramatic. Acesta din urmă nu poate fi desprins din context, nu poate fi înțeles decât în interacțiune cu mediul, cu împrejurările. [...] Personajul-metaforă, personajul-simbol, extrem de frecvent în dramaturgia contemporană, este expresia tendinței de a înfățișa pe scenă, în formele cele mai precis reliefate, pozițiile politice și filozofie, mentalitatea, profilul moral al diverselor categorii sociale. Desigur, încercările (fie de tip expresionist, fie suprarealist) de a elimina cu desăvârșire individualitatea eroului, de a-i reduce la o schemă vorbitoare, s-au dovedit neviabile”. □ Dina Cocea se ocupă de *Stilul existenței*: „Noțiunea de stil nu trebuie concepută doar ca o sinteză teoretică aplicabilă exclusiv artei. Ea se cere a fi aplicată deopotrivă artei de a trăi. Căci dacă o operă de artă desăvârșită trezește în noi sentimentul împlinirii, al plenitudinii, tot așa viața armonioasă, echilibrată a omului al cărui stil, interior și exterior, exprimă nu numai entitatea sa psihică și morală unitară, dar și vastul ansamblu al lumii înconjurătoare, al epocii și națiunii din care face parte”. □ Teodor Mazilu semnează *În așteptarea pensiei*, un portret satiric.

12 septembrie

• [„Albina”, nr. 37] Ovidiu Maraloiu semnează *Lăcașul nostru de cultură*, un reportaj despre comuna Urleasca. □•Petru Vintilă se ocupă de *Țăranii condeieri din Banat*: „Ne propunem să prezentăm în rândurile de față o mișcare cultural-literară inițiată, întreținută și promovată de țărani, simpli, mișcare de mari proporții și de durată, care s-a manifestat de la începutul veacului în Banat, culminând în anii dintre cele două războaie mondiale. E vorba de un fenomen unic în lume și asupra căruia istoria literară va trebui să-și spună cuvântul ei competent și autorizat”. □•Din proză citim *O noapte neobișnuită* de Radu Vaida, care apare cu următoarea notă: „La 13 septembrie se împlinesc 120 de ani de la luptele din Dealul Spirii. Pentru înăbușirea revoluției de la 1848 din Țara Românească, turcii trimit o armată numeroasă sub conducerea lui Faud-efendi. Coloana turcească, ce pătrunsese în București prin actuala stradă Uranus, a avut o ciocnire cu compania de pompieri de sub comanda căpitanului Pavel Zăgănescu. În sprijinul pompierilor au venit cetățenii cartierului și soldații batalionului 2 din Regimentul 2 infanterie. Lupta a fost violentă, pompierii dând dovadă – așa cum arată Karl Marx – «de un exemplu patriotic și de dragoste pentru popor». Ca semn al prețurii acestei pagini glorioase din istoria poporului român, după Eliberare, data de 13 septembrie a devenit *Ziua pompierilor* din țara noastră”. □•În *Carnet de scriitor* Constantin Țoiu publică *Focul și pâinea*, un text despre vânătorii din Bărağan. □•Traian Iancu publică poezia *Mama*. □•Revista continuă cu *Adeziune deplină la principiile politicii partidului și guvernului*; apar mesaje semnate de Ion Arhire, „instructor la Uniunea Cooperativelor Agricole de Producție a județului Bacău”, *Din toată inima*; Nicolae Nistor, „director al Casei Centrale a Creației Populare”, *Înțelepciune și înalt discernământ*; Alexandru Czege, „președintele cooperativei agricole «Drapelul roșu» în Salonta”, *Faptele, o expresie a adeziunii noastre*; Mihai Gavril, scriitor, *Slujim cele mai nobile năzuințe ale poporului*. □•În *Satiră și Umor* citim *La ordinea zilei* de Sadi Rudeanu și versurile *Iaurtul și Peria* de D. Mazilu.

• [„Gazeta literară”, nr. 37] Tita Chiper semnează *Continuitate*: „Șantierul sunt, pentru mine, înfățișări ale adevărului”. □•Cezar Baltag scrie o odă în proză, pe care o numește *Început al părinților*: „Patrie, tu ești cerul nemărginit din nicio parte, nume de tată, dat zeilor și eroilor, cuvânt de întemeiere, bărbătesc și aspru, brazdă dintâi în conștiința sinelui”. □•Nicolae Jianu semnează *Răspunderea de a exista*: „Din avalanșa de gânduri care mă asaltau păstrez pe acela care îmi va șopti mereu că destinul meu de om și de scriitor, se topește pentru totdeauna în ființa partidului, a poporului. În noaptea aceea am trăit cu mare intensitate sentimentul tulburător al răspunderii de a exista”. □•În același spirit continuă N. Crișan cu *Înaltele îndatoriri*: „Discursul tovarășului Nicolae Ceaușescu, declarația Marii Adunări Naționale ne reamintesc într-o lumină nouă înaltele datorii și răspunderi ce ne revin”. □•Dedesubt Virgil Monda vine cu scurtul articol *Pentru a înflori, opera de creație are nevoie de pace*: „Sunt alături de toți scriitorii noștri

în adeziunea la politica internă și politica externă promovate cu atâta înțelepciune și fermitate de conducerea partidului și de guvern.” ■ Dana Dumitriu marchează începerea școlii în *Anotimpul revelațiilor*: „Este sărbătoarea absolută a lui septembrie care îl exprimă cu totul și-l definește: zgomotoasa trezire a școlii, începutul aceluși anotimp al revelațiilor continue.” ■ Șerban Cioculescu continuă secțiunea *Breviar* cu articolul *Societate, ethos, cultură*: „Am remarcat în repetate rânduri, pe de altă parte, că muncitorul nostru de la sate și orașe nu disociază, ca oamenii de carte, între etică și estetică. La el, ce este bun, este și frumos, și ce este rău, este și urât”. ■ Una din aparițiile săptămânii este volumul de *Poezii* al lui Aurel Baranga, pe care Dumitru Micu îl întâmpină călduros: „Aurel Baranga a reținut din suprarealism, al cărui exponent – unul dintre cei mai activi – a fost pe la începutul deceniului al patrulea, în special o anume tehnică a discursului poetic. Spre deosebire de bardul romantic, iubitor de declamație, patetic și persuasiv, emul al oratorilor de profesie, poetul suprarealist nu vorbește de la tribună, adresându-se unui public; el vorbește chiar din mijlocul mulțimii, fiind vocea ei cea mai intimă, urcată din straturi adânci, neguroase”. ■ La secțiunea *Critică*, Ov. S. Crohmălniceanu comentează monografia *Mihail Sebastian* de Cornelia Ștefănescu: „Bine informată, plină de observații judicioase, ferindu-se să se piardă în divagații și locuri comune, reținând mereu din materia serios studiată aspectele esențiale, lucrarea stabilește adevărata imagine a ceea ce a fost cheltuirea lui Mihail Sebastian deopotrivă pe tărâmul criticii, eseisticii, romanului și teatrului. E surprinsă exact o trăsătură definitorie a scrisului său, de o natură în primul rând confesivă. În reflecțiile asupra cărților citite, în romane ca și în piese, Mihail Sebastian se caută pe sine cu o patetică obstinație psihanalitică, ne vorbește despre el cu o mișcătoare sinceritate”. □ • *Gusturile între da și nu* de Ion Pascadi, este cea de-a doua carte prezentată la rubrica de *Critică*: „Aproape jumătate din lucrarea sa, Ion Pascadi o rezervă descrierii unei tipologii a inamicilor bunului gust, «sentimentalul», «naivul», «omul senzațiilor tari», «semidoctul», «parvenitul», «simulantul», «pseudorafinatul», «snobul», «excentricul», «blazatul», «excentricul», «intolerantul», și «omul fără șira spinării»”. □ • La rubrica *Ne scriu scriitorii*, prof. Valeriu C. Neșțian se întreabă dacă viitoarea revistă „România literară” (aflată în grija ursitoarelor) ar trebui să sprijine și studiul literaturii în școală: „Proiectata apariție a unei reviste literar-artistice cu un nume atât de semnificativ și de promițător – «România literară» – este primită, cum de altfel era și de așteptat, cu bucurie și încredere legitimă de către masele de iubitori ai literelor românești. Pe linia tradiției valoroase a «României literare» din 1835 și a altor publicații prestigioase, o asemenea revistă săptămânală ar trebui să continue, după opinia noastră, un program literar precis: contribuții din toate ținuturile țării, cât mai multe producții originale, progres măsurat și înțeles”. □ • Radu Popescu continuă cu partea a doua din *Literatură – presă – publicistică*: „Autonomizarea profesiei literare a avut efecte masive, cele mai masive, asupra relațiilor literaturii cu presa, ale scriitorilor cu gazetăria”. Tașcu Gheorghiu scrie despre *Generoasele idealuri de*

umanitate: „Ca om de litere și scriitor, mi-am închinat în mare parte umila și modesta mea trudă traducerilor”. ■ Magdalena Popescu scrie cronică literară la Ion Brad, *Ecce tempus*: „Când vorbeam mai înainte de unitatea volumului, nu mă refeream numai la consecvența în cadrul strict al temelor propuse, ci și la convergența mai largă a întregului. E determinată aceasta de natura poetului, înfiorat continuu de împlânzirea universului, de aducerea lui în planul analogiei familiale, indiferent de obiectul acestei tensiuni. Reușitele sunt indiscutabile, când poetul neavând intenții se lasă în voia structurii sale care cristalizează lent în adâncuri”.

■ Ion Pascadi răspunde unor întrebări pe tema *Valoare și succes în teatru*: „Arta spectacolului cere o judecată de valoare complexă, corespunzătoare însuși caracterului ei sintetic și multitudinii componentelor sale. Nu ne închipuim în mod utopic că prin aceasta succesul și valoarea vor ajunge întotdeauna să coincidă, dar în orice caz șansele lor vor fi mai mari”. □ Gheorghe Tomozei îi aduce un ultimomagiu regizorului Victor Iliu: „Moartea lui Iliu, «moartea unui artist», «îmbătrânește» cinematografia noastră căreia au început să-i moară poezii începuturilor și-i obligă pe cei ce le-au luat locul să ducă filmul românesc pe pragurile pe care ei, dragii noștri profesori de arta a șaptea, le-au întrezărit și atingându-le...”.

■ *Agepsina Macri* este subiectul rubricii *Marii noștri actori* a lui N. Carandino: „Agepsina Macri s-a desprins din mediul îmbâcsit de prejudecăți al provinciei, a studiat la Paris, s-a reîntors la București și a clădit zi cu zi, an cu an, odată cu un nesfârșit număr de roluri, o carieră unică în toată istoria teatrului românesc”. ■ În *Momentul premiselor*, Dumitru Solomon ajunge la concluzia: „Înțeleg că apariția unor pagini aride de falsă literatură de idei a produs o indispoziție a cititorului, sătul până-n gât de scheme orizontale sau verticale, abstractizate până la vacuitate totală. Dar există și o literatură care cultivă un fel de aventură a spiritului, a inteligenței, nu neapărat despre intelectuali, ci intelectuală prin structură, și care se citește «pe nerăsuflăte» ca și literatura polițistă. Am în vedere nuvelele lui Paul Georgescu și romane scrise de Marin Preda, Nicolae Breban, Al. Ivasiuc în care spiritualitatea nu e un simplu pretext de dezbateri, ci obiect de observare artistică. Mai am în vedere și paginile de proză filozofică publicate de Matei Călinescu în presa literară. Literatura de idei, se-nțelege, nu se exprimă exclusiv analitic ci și metaforic, iar metafora de idei strictă și pură este un câștig al prozei moderne”.

■ Constantin Noica continuă serialul despre *creație și frumos* cu episodul *Mă paște gândul*: „Dacă, astfel, nu gândul sau visul te pasc pe tine, ci tu le paști pe ele, se întâmplă ceva, ca o ironie mai adâncă a lucrurilor, de care nu mai știe Spiritul tacticos și sigur înainte mergător al lui Hegel. Se întâmplă că aceea ce paști se subtilizează, întocmai Helenei din Faust II, pierе undeva în văzduh, și rămâi cu păscutul gol, cu gândul gândului, nu cu gândul, cu visul visului, așadar cu dorul gol, încât celălalt, din afară sau din tine, poate veni să te întrebe: «ce paști aici?» «Paște vântul», spune românul; ești un biet paște-vânt, la capătul unei vieți în care n-ai fost totuși un pierde-vară, cum vrea să spună expresia, ci te-ai dulce reintegrat în neființa din care purceserăți și tu și gândul”. □ În cadrul rubricii *Cărți și*

idei Ovidiu Constantinescu prezintă romanul *Între viață și moarte* de Nathalie Sarraute: „În literatura de ambiguități și incertitudini a Nathalie Sarraute, ultimul ei roman are o poziție singulară, dacă nu ca factură, cel puțin ca ton. Aceeași efervescență analitică, aceeași curiozitate în continuă tensiune, aș zice chiar într-o permanentă stare de alarmă, aproape obositoare, dublată de sentimentul subiacent al zădărniceii unor eforturi mereu sortite eșecului, de conștiința că obiectul acestei curiozități este atât de versatil, de lunecos, de precar și, în consecință, atât de insesizabil, încât a încerca să-l surprinzi în autenticitatea lui intimă și să-l identifice e tot atât de inutil ca și strădania de a da o formă precisă unei mase de gelatină”. □ *Atlas liric* publică traduceri de versuri din poezii bulgari Vladimir Bașev și Ivan Davâdkov. ■ *Din nou, inima* este subiectul unui dialog între un reporter de la jurnalul „L Express” și P. Boulogne care, cu această ocazie, împărtășește: „Știți, am impresia că suferința adâncă cere să rabzi totul sau nimic. Așa, o dată ce ai început, îți spui: «Trebuie să merg până la capăt». E ca o competiție, mă înțelegeți? Este vorba poate de mândrie. Cred că este necesară o mândrie interioară, față de tine însuși, chiar dacă alții n-o văd. Devii propriul tău public”. □ La rubrica *Prezențe românești* este anunțată traducerea, la editura Max Hueber din München, a volumului de critică semnat de M. Manolescu și Dumitru Micu, *Literatura română de azi*.

● [„*Tribuna*”, nr. 37] Ion Oarcăsu semnează textul *Sentimentul apartenenței*: „Libertatea politică atrage după sine noblețea necesară a cuvântului scris. Conștiința că aparțin mării colectivități socialiste mă obligă la răspundere față de imaginile cărora le dau viață. [...] Om și artist, artist și popor, popor și colectivitate socialistă, libertate și independență, independență și solidaritate neclintită sub semnul acelorași aspirații politice – iată relații care se impun astăzi de la sine, formulate cu limpezime de către partidul nostru, prin gura secretarului său general”. ■ Ion Lungu scrie despre *Noblețea umanismului*: „Exprimându-mi deci atașamentul complet și adânc față de politica internă și externă a Partidului Comunist Român, împărtășesc, împreună cu întreg poporul nostru, un sentiment de îndreptățită mândrie, izvorât din noblețea și umanismul eforturilor de a lupta, cu demnitate și spirit de sacrificiu, pentru refacerea și întărirea unității forțelor socialismului, democrației și păcii din toate țările lumii”. ■ Teofil Răchițeanu consemnează apariția unor volume din opera lui Ionel Teodoreanu, Lucian Blaga, Demostene Botez. ; □ Ionel Teodoreanu: *Opere* (vol. I-II-III, colecția Scriitori români, E. P. L., 1968): „Reeditarea lui Ionel Teodoreanu era o datorie pentru editurile noastre. Cu atât mai mult cu cât autorul *Medelenilor* nu e un nume oarecare în literatura noastră. Planificat într-o ediție de *Opere*, deocamdată avem la îndemână primele trei volume, însumând cartea de debut *Ulița copilăriei* și masivul roman al *Medelenilor*”. ; □ L. Blaga: *Poezii* (B. P. T., E. P. L., 1968): „Un Blaga reeditat la orice oră găsește totdeauna un public primitor. O dovedesc edițiile de până acum, epuizate într-un timp record. De data aceasta, B. P. T. –ul pune în circulație poeziile lui Blaga într-un tiraj de peste 100. 000 exemplare.

Cele două volume cuprind aproape toate poeziile cunoscute până în prezent”;

□•Demostene Botez: *Aproape de pământ* (E.P.L, 1968): „Prezentul volum al lui Demostene Botez ... impregnează în sufletul cititorului tristețea pe care ți-o provoacă o toamnă îndelung ocolită. O poezie de largi rezonanțe, o poezie a lucrurilor grave, a regretelor pentru cele ce trec... Sentimentul declinului biologic, al lunecării în timp, constituie nota dominantă a volumului de față”. ■ Timotei Terbanca semnează rubrica *Răsfoind revistele*. □•*Exerciții puerile*: „Nu se știe cu absolută siguranță, care este cea mai bună metodă de cercetare în critica literară. Cea «clasică», tradițională care pune accent pe analiza și «explicarea» valorii ... ori metoda sugerării, a re-creeri sâmburelui emotiv ce stă la baza oricărui act artistic.[...] Aplicându-se la fenomenul literar curent, asemenea critici – cronicari, recenzanți – devin și mai capricioși, elogiază proze obscure... în schimb «anulează», chipurile, volume substanțiale... cum sunt cele semnate de Vasile Rebreanu și Nicolae Vealea (v. *Cronica* lui N. Manolescu la aceste volume, «Contemporanul», nr. 33/1968). Există vreun criteriu estetic valabil în exercițiile acestor recenzanți... Câtă vreme Adrian Păunescu, D. Țepeneag, Horia Stancu stau la loc de cinste în iluzorică tablă de valori propusă, iar unii începători ca George Alboiu și Virgil Mazilescu deschid... «drumurile adevăratei poezii românești» (v. Articolul aceluiași critic în «Contemporanul», nr. 34), ce să mai spunem?... Avem o singură alternativă: zâmbetul bonom... și prezumția că se va găsi vreun naiv care să creadă în asemenea exerciții puerile”. □•*Metoda lui Sorinel*: „Unul ce semnează pe unde poate cu numele de Sorin Zamfir s-a apucat să devoreze poeți. Victimele sunt de data asta câțiva poeți de la «Tribuna». Atotștiutorul și a toate eticetatorul mai sus pomenit decretează: de un deceniu și ceva poeții clujeni n-au nimic de reținut... E vremea să afli, iubite Sorinel, că au fost și alții înaintea dumatile care au uzat de asemenea metode. Regretăm că revista ieșeană «Cronica» nu și-a dat seama cum se joacă Sorinel cu fitilul și că vântul nu-i prielnic”; □•„*Lucefărul*”: „Număr de număr, revista «Lucefărul» câștigă tot mai mult în pondere și în seriozitate, oferindu-le cititorilor materiale interesante, actuale și pline de substanță.[...]Ce-ar fi de făcut, pe viitor, după părerea noastră, ca «Lucefărul» să-și dezvolte ... indiscutabilele succese obținute în ultimele săptămâni?... Poeți ca Geo Dumitrescu, Ion Gheorghe, Nina Cassian, prozatori ca Geo Bogza, Titus Popovici, Eugen Barbu și V. Em Galan, precum și critici ca Vladimir Streinu, Ov. S. Crohmălniceanu, Paul Georgescu sau chiar M. N. Rusu și Marian Popa ar fi bine... să întregescă paginile... publicației”. ■ Alexandru Lungu și N. Prelipceanu răspund la tematica propusă de revista „Tribuna”, Continuitate și inovație. □ Alexandru Lungu (*Pseudo-absența unei generații lirice*): „Critica și istoriografia literară, ca și comentarii ocazionali ai poeziei, nu par a fi luat cunoștință de existența acestei serii de poeți, considerată ca ansamblu organic, adică tocmai ca generație lirică reprezentând ... o anumită treaptă evolutivă, poate modestă, dar fără de care desfășurarea poeziei românești actuale nu poate fi înțeleasă... Curând după afirmarea lor, poeții acestei generații au fost însă eclipsați, într-o formă sau

alta, de opacitatea unor îngustimi dogmatice... Supraviețuirea a fost marcată ... de incandescențele *Aventuri lirice* ale lui Geo Dumitrescu, urmate de alte câteva reveniri, dintre care mă limitez a menționa noile poeme, neverosimile, ale lui Ion Caraion și fecundele cristalizări ale lui Ștefan Aug. Doinaș”. □•N. Prelipceanu (*Fiecărui, înaintașii săi*): „Într-un timp când n-avem un Ion Barbu, un Lucian Blaga, un Camil Petrescu ... și nicio inovație validă față de aceștia deci... inovăm în etica literară, și inovăm înapoi dacă se poate spune asta în limitele caragielescului. E absolut firesc să fie așa. Pentru că numai puternicile personalități și caractere de creatori pot da un sens pozitiv sau negativ, întregii vieți literare. În Ion Alexandru aș vedea artistul, mare prin scris și caracter, care să arunce, fără un gest, doar prin existența sa, lumină asupra confuziilor intenționate despre care am vorbit înainte”. ■ Monica Lazăr prezintă cartea lui Dominic Stanca: *Hurmuzul jupâniței*: „Scriitorul aparține, și nuanța se impune, rasei de prozatori din care fac parte Odobescu și Creangă. Travestirea povestirilor sale în marginalii la o vapoasă cronică: moldovenească are aroma vinului vechi... M-am întrebat, după lectura lor, dacă sunt menite unui succes de public. Întrebarea rămâne deschisă. Dar trebuie să sperăm că o carte rafinată, cu parfum de vechime, humor și bun gust, își va găsi amatori care gustă frumusețea autentică, lipsită de ostentație”. ■ Constantin Cubleşan recenzează volumul de versuri al lui Gheorghe Pituț: *Cine mă apără*: „Aproape cu fiecare poem, Gheorghe Pituț, își afirmă apartenența ardelenescă, aducând în actualitate un filon liric tradițional ce-l situează, în descendență, pe linia ilustrațiilor înaintași Coșbuc, Cotruș, Goga etc. Alături de Ion Alexandru (care se revendică viziunii blagiene), el ilustrează elocvent cealaltă ipostază, de altfel prima într-o considerare cronologică și poate cea mai reprezentativă pentru poezia Transilvaniei. Gheorghe Pituț nu se poate desprinde de o anume imagine pură a vieții patriarhale a satului său, considerat ca unitate etnică capabilă a păstra peste timp ritualul vieții de închinare sacră muncii și libertății...”. □•Augustin Buzura scrie textul *Convingeri*.

13 septembrie

• [„*Scânteia*”, nr. 7824] Virgil Cândea semnează *Operă de luminare culturală și patriotică*: „Când în urmă cu șase decenii, printr-una din entuziastele sale inițiative, Nicolae Iorga întemeia Universitatea populară de la Văleni, puțini i-ar fi putut ghici bogatele semnificații și durabilul viitor. [...] Universității de la Văleni dragostea de lumină a poporului nostru îi dă acum dimensiunile ample ale culturii și societății românești socialiste. Redeschiderea cursurilor de vară a reprezentat un eveniment al vieții noastre culturale”.

• [„*Contemporanul*”, nr. 37] Miron Constantinescu, adjunct al ministrului Învățământului, scrie despre schimbările ce urmează să se producă *În pragul noului an școlar*, ca urmare a *Directivelor Comitetului Central al Partidului Comunist Român privind dezvoltarea învățământului*, aproape de *Plenara C.C. al P.C.R. din 22-25 aprilie a.c.*, și *Legea învățământului* adoptată de Marea Aduna-

re Națională: „Diversificarea învățământului are loc, prin diferite modalități, încă din școala generală. Învățământul obligatoriu de 10 ani, care începe din anul școlar 1968-1969 cu clasa I-a și din anul școlar 1969-1970 cu clasa a IX-a, va favoriza, pe baza unei instruirii de cultură generală mai temeinice, fie continuarea studiilor de către tineri în școlile profesionale, fie încadrarea lor directă în producție și calificarea la locul de muncă.” În privința idealului pedagogic, aflăm următoarele: „Dobândirea de cunoștințe și deprinderi de muncă nu reprezintă un scop în sine, scopul este creația. [...] Pregătirea teoretică, menită să asigure o cultură generală solidă, se împletește cu însușirea bazelor și principiilor moderne. Înselând tinerilor o cultură generală solidă, școala trebuie să le dezvolte consecvența, mobilitatea gândirii, capacitatea de a pătrunde și înțelege în toată complexitatea lor fenomenele din natură și societate, de a desprinde sensul dinamicii vieții sociale, să formeze caracter”. ■ Un articol de conjunctură (*Tineretul patriei*) redactează Ștefan Aug. Doinaș: „Acum câteva zile, în entuziasta întâlnire a conducătorilor de partid și de stat cu brigăzile tinerești de pe șantierele țării noastre, mi-am dat seama că expresia cea mai concretă a verbului *a fi* – singura care dă faptului de a exista un conținut și un titlu de noblețe spirituală, singura care pune în valoare calitățile noastre umane – este aceea de *a fi prezent*. Zeci de mii de tineri din toată țara au răspuns *Prezent!* la chemarea U.T.C. de a se întrece pe șantierele muncii voluntare, au fost prezenți și au însuflețit cu patosul lor măreața manifestație de la Teatrul de vară «23 August» din Capitală, au demonstrat virtuțile lor active, afirmând că sunt gata să-și închine întreaga lor viață cauzei Partidului Comunist Român, fremătând de înflăcărat entuziasm pentru conducătorii țării. Încercând să descifrăm sensurile mai adânci ale unei asemenea asemenea manifestații, e cazul să ne întrebăm: ce înseamnă *a fi prezent*? A fi prezent înseamnă a avea conștiința istorică a momentelor pe care le trăiești: a te situația în însăși inima lor, a le simți direcția incandescentă, a intui sensul mișcării istorice în care este angajată Patria.” ■ Tot o declarație de adeziune este *Armonia valorilor*, text semnat de Marin Preda: „Trăinicia unei națiuni în fața istoriei o dă armonia valorilor materiale și spirituale pe care le creează. E imposibil să ne imaginăm, de pildă, un popor parcurgând prea mult timp istoric, dacă în sânul lui înfloresc, să zicem, valorile materiale, dar se cultivă în același timp disprețul față de adevăr sau de dreptate. Spărtura în conștiințe – fiindcă disprețul față de adevăr și dreptate nu se poate să nu dea cu timpul o rea conștiință, colectivă – duce la spărtura politică și socială și slăbește unitatea în fața pericolelor – fiindcă istoria nu ferește pe nimeni, oricine ar fi, mare sau mic, de pericole – și amenință viața însăși a națiunii. Poporul nostru a fost întotdeauna iubitor de adevăr și dreptate și în sânul lui, dacă de pildă valorile materiale n-au cunoscut în trecut o dezvoltare și o înflorire pe măsura posibilităților lui – iar astăzi efortul nostru colectiv tinde spre realizarea rapidă a acestui deziderat – se poate însă afirma hotărât că valorile sale spirituale au înflorit în deplină armonie cu idealurile mari ale poporului nostru – și noi ne-am corectat singuri și cu

fermitate ceea ce nu ne era propriu.” ■ Ana Blandiana scrie încă o proză poetică inspirată, asemănând toamna cu acea unire stranie între rodire și putrezire: „Apoi, când moartea va fi aurie în pomi și mustitoare în vii, când frigul va fi în brume argintiu și vântul va pune flamuri de purpură-n cer, când toate bănuielile se vor fi împlinit și nicio iluzie nu se va mai încăpățâna să existe, toamna va fi împăcată și calmă, fericită cum numai femeile după naștere sunt, femeile care știu că au născut fii muritori și sunt fericite totuși.” ■ Ana Maria Narti realizează reportajul *Pe platourile de filmare: „Reconstituirea”* (vezi și „Contemporanul”, 26 ianuarie 1968): „*Reconstituirea*, nuvela lui Horia Pătrașcu luată drept temelie a scenariului, respectă o lege a dramaturgiei clasice pe ecran: subiectul ei, rezumat, închis într-o schemă care încapă pe spațiul unei cărți poștale vorbește viu, condensează încordările și emoția viitorului film. Deocamdată, Pintilie nu vrea să spună nimic. Dar istoria de până acum a realizării înregistrează o înlănțuire de metamorfoze în intenția regizorală. Povestirea lui Pătrașcu, cea scrisă, de o vizualitate simplă, directă, căpătase în primul decupaj o bogăție aproape exuberantă de amănunte și nuanțe. În aceste planuri inițiale, filmul urma o complicată dramaturgie a culorii: vibrația aerului, sclipirile valurilor, mirajele de necrezut ale muntelui încins de amiaza fierbinte trebuiau să «joc» pe peliculă, până când, spre sfârșit, umbrele furtunii aveau să îmbrace trupurile la palori de coșmar. Nimic de felul acesta nu a pătruns în filmare.” Interesează și implicarea actorului și a poetului Emil Botta, distribuit în rolul profesorului care ar fi trebuit să raporteze la miliție incidentul și să încerce să-l medieze: „«Aici suntem în afară de spațiu și timp», spune Emil Botta. Și este adevărat: după câteva ore de filmare, măsurile obișnuite ale vieții se șterg și intrăm într-o bizară irealitate calmă. Se lucrează fără panică, într-un ritm egal, fără prelungiri obositoare peste orele prevăzute. [...] Ciudatul joc «de-a realitatea» al cinematografului pare foarte bine jucat aici. El este și mai înșelător decât altădată pentru că-și propune formula filmului în film. Tema lui este însăși trecerea de la faptul autentic în copia lui filmică, la reconstituire, mai bine zis arbitrarul și cruzimea acestei treceri.” ■ Ovid. S. Crohmălniceanu se implică în campania de solidarizare cu *Declarația M.A.N.* din 22 august 1968: „Rămân adânc încredințat că marxism-leninismul nu se poate împăca în niciun fel cu încălcarea drepturilor elementare firești ale indivizilor, ca și ale popoarelor la libertate, independență și suveranitate. Refuz să admit că, fără a i se denatura esența, el ar oferi vreo justificare nerespectării adevărului.”

● [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 37] Remarcăm un interviu de Eugen Comarnescu – *Interlocutor: (Regizorul) Romulus Vulpescu*: „Scriitorul devenit regizor a montat în 1967 la Ploiești *O noapte furtunoasă* și *Conu Leonida față cu reacțiunea*, iar în 1968 dramatizarea lui Mihail Sorbul după *Ion* de Liviu Rebreanu. Romulus Vulpescu mărturisește că ar dori să monteze la Teatrul Matei Millo din Timișoara piesa *Ubu rege* de A. Jarry, dar și un spectacol *Villon*, o incursiune în viața poetului axată pe cele două testamente. Pentru televiziune se

gândește la un roman-foleton inspirat din *Zodia cancerului* (realizat numai în decoruri naturale, în locurile unde și-a plasat Sadoveanu acțiunea), dar sugerează și un ciclu de nuvele cinematografice – de exemplu *Moara lui Călifar* de Gala Galaction, *Remember* de Mateiu Caragiale”.

14 septembrie

• [„**Scânteia**”, nr. 7825] Ziarul publică *Excursia* de Anton Breitenhofer, în românește de Sanda Ioanovici: „Acțiunea romanului *Pictorul și fetele* de Anton Breitenhofer se desfășoară în orașul de pe Bârzava în perioada dinaintea izbucnirii celui de-al doilea război mondial. Eroi săi sunt tineri între 14 și 18 ani, urmăriți în desfășurarea înfruntărilor care au avut loc între tinerii muncitori și «Cămășile brune». Figura centrală a fragmentului pe care îl publicăm este tânărul turnător Ilie Daba. Cu puțin timp înainte el fusese ales președinte al tinerilor muncitori. Ulterior, această organizație a fost interzisă de autorități. El și prietenii săi sunt în căutarea altor forme de activitate. Una din aceste forme sunt excursiile. Cu prilejul unei astfel de excursii tinerii muncitori se ciocnesc cu o grupă de «Cămăși brune». Este momentul în care Alfred Sprinz, căruia Ilie nu-i acordase prea mare încredere, îl înfruntă pe fratele său, Emil Sprinz, aflat în rândul «Cămășilor brune»”. □•Versuri semnează: Al. Andrițoiu (*Semnul nașterii*), Mihai Negulescu (*Cu tricolorul*), Mihail Sabin (*Ostașul care sunt...*).

• [„**Cronica**”, nr. 37] Numărul se deschide cu eseu al lui Al. Tănase, *Istorie, cultură și civilizație* □•G. Istrate scrie despre Iorgu Iordan, care împlinește 80 de ani. □•Despre muzica românească contemporană și despre coexistența stilurilor în artele plastice scriu Mihai Cozmei și Leandru Popovici. □•Corneliu Sturzu urmărește acum, în serialul său *Poetica 68*, în articolul *Umbre de fosfor*, despre tranzitivitate ca transformare a sentimentului în lirism. De aceea, se poate vorbi despre poezia contemporană din punctul de vedere al formei prin care sentimentul devine și se comunică în calitate de lirism. Singura referință a lui C. Sturzu în acest articol este Tudor Vianu. □•La rubrica *Contrapunct*, Magda Ursache publică două recenzii negative – prima mai evident negativă decât cealaltă – despre volumul lui Valeriu Gorunescu *Apocastază* (termenul corect este de fapt „apocastază” – n. red., Editura pentru Literatură, 1968) și despre cel al lui Al. Protopopescu, *Exilul imaginar* (idem). □•*Obsesii posibile* se numește schița pe care o publică Titus Constantin în paginile de literatură. □•Zaharia Sângeorzan scrie despre prozele pe care Vasile Rebreanu le adună în volumul *Țiganca albă* (Editura pentru Literatură, 1968). „Scriitorul e un spirit contemplativ, o sensibilitate lirică ce nu refuză poezia. De neconfundat este sentimentul modernității, aspirația – justificată – de a depăși «tradiția». El extrage din mit, folclor, semnificații ale stratului primar necunoscut, durată lui ca existență ce se potrivește unei viziuni actuale. Schița devine extrem de concentrată, precizia, tonul egal al ritualului sintetizează și totodată eliberează, într-un fel, mitul din vechime (...). Țiganca albă amintește de Ciuleandra.” □•M. N. Rusu scrie despre premiul *Forum* obținut de

Ion Frunzetti în 1945, pentru a tria sa carte, *Maree*. „Poezia lui Frunzetti se deosebește de cea a confrăților de la Forum: în temă nu e combatantă, vădit socială, în stil e livrescă, deși consolidată sau animată de imagini agreste, rural.” □•La rubrica *Fragmentarium*, Const. Ciopraga publică prima parte din eseu V. Eftimiu, *Poetul* – „de la debutul editorial din 1906, cu *Poemele singurătății*, până la 701 sonete din 1966”, între care a experimentat, cu un citat din E. Lovinescu, „toate ideile și toate atitudinile posibile”. Dar registrul e minor: „o melancolie subțire de romanță, ochi albaștri, izvoare limpezi, vagi dureri în surdină sau plâns nebun, acesta e limbajul.” Însă: „înaintea lui Blaga, Eftimiu are viziunea unui Pan decrepit, simbolizând declinul miturilor sub semnul prefacerilor milenare”.

■ Semnalul de alarmă tras de Adrian Marino privitor la obstacolele pe care le întâmpină filologii în realizarea edițiilor critice din operele clasicii români prezintă poate cel mai important text al acestui număr. Marino revine pe de o parte asupra disputei dintre istoricul literar și criticul literar, constatând: „În presa noastră literară, singura care stabilește reputațiile, edițiile de clasici, cel puțin până mai ieri, nu se bucurau de nicio atenție.” Pe de altă parte, persista în epocă o situație anormală: autorul unui volum nou, de literatură, era mult mai bine plătit decât un specialist care edita critic un text clasic. Legea în baza căreia aceste lucruri se întâmplă așa, scrie Marino, urmează să se schimbe. În fine, în ultimul rând, este vorba de competența și interesul bibliotecilor pentru concursul pe care trebuie să-l ofere acestor specialiști, în condițiile în care, adesea, manuscrise importante nu sunt disponibile, din diverse motive. □•Paginile de critică se închid cu un eseu al lui Henri Zalis intitulat *Vocația prozei*, în care autorul constată înmulțirea prozelor experimentale, care încearcă o redare mult mai fidelă a stărilor psihice – decât în cazul realismului clasic – și atrage atenția asupra pericolului unor excese tehniciste. Așadar, fenomenologie a realității, da, dar „cu o condiție: toate acestea să nu se piardă în bălbăieli epice, în penibile și încălcite aluzii la o lume diformă, ci să aspire la dezvăluirea unor semnificații.” □•Mihai Bordeianu scrie despre numerele din 1848 ale revistei „Învățătorul satului”, care se află doar la BCU Iași. □•În *Metoda sociologiei*, Petre Dumitrescu îndeamnă către o abordare materialistă, concretă, și nu speculativă a sociologiei – pe urmele recomandărilor lui Marx. □•Const. Pavel îl aniversează pe Chateaubriand, pe ultima pagină – de la a cărui naștere se împlineau 200 de ani.

● [„Flacăra”, nr. 38] Radu Tudoran scrie o adeziune la politica partidului. □•G. Dimisianu recenzează volumul lui Zaharia Stancu, *Jocul cu moartea*, apreciind că „interesul deosebit al povestirii provine din două direcții: sunt pe de o parte impresionantele tablouri ale războiului, imaginile violente, șocante, ale unei lumi dislocate din fâgașele ei, imagini transcrise în maniera atât de personală a lui Zaharia Stancu, amestecând realismul necruțător, de crude efecte, cu lirismul generos și debordant, pictura de scene atroce cu poezia învăluitoare și senină; celălalt aspect care ne solicită în chip special în *Jocul cu moartea* este relația foarte stranie dintre cei doi eroi-rătăcitori, dintre Darie și celălalt vagabond, poreclit

Diplomatul”. □•Sanda Faur scrie că dramatizarea după romanul *Enigma Otiliei*, se află în pregătire la Teatrul Național. Articolul se intitulează «*Otilia este oglinda mea de argint*». □•Se dau informații despre apariția, în colecția B.P.T., a două volume de Albert Camus și a antologiei de *Poezie nordică modernă*, îngrijită și tradusă de Veronica Porumbacu, Tașcu Gheorghiu și Petre Stoica. □•Sunt remarcate aprecierile lui Ov. S. Crohmălniceanu („Viața românească”, nr. 7) la volumul Ninei Cassian, *Destine paralele*. □•Mai semnează: Aurel Baranga, Al. Mirodan, Radu Cosașu, Teodor Mazilu.

• [„**Lucefărul**”, nr. 37] În editorialul *Scriitorii comuniști*, redacția evidențiază menirea acestuia de a adera la „țelurile societății socialiste”. „Noțiunea de mare scriitor e egală cu cea de mare contemporan, scriitorul nu poate trăi decât în prezent. Și chiar dacă va încerca să dea o altă haină temporală scrisului său aceasta este iluzorie. Contemporaneitatea unui scriitor, actualitatea sa se va decide prin confruntarea cu o realitate imediată. Scriitorul comunist are datoria să nu cedeze influențelor factice care pot subția opera, o pot face să concureze unei broșuri de popularizare. Respectul pentru conduita scriitoricească e tocmai respectul pentru conservarea autenticelelor caractere literare. [...] Literatura nu se poate confunda cu publicistica ceea ce nu înseamnă că ea este un instrument de care scriitorul nu poate sau nu trebuie să facă uz. Literatura română poate oferi nenumărate exemple de scriitori care au făcut și publicistică. [...] Cazul cel mai utilizat de scriitor comunist prin exemplaritatea lui indiscutabilă este Alexandru Sahia. Scriitorul mort înainte de a-și fi împlinit destinul scriitoricesc a făcut și o jurnalistică memorabilă. Cele două direcții ale scrisului său coexistă fără a se anula sau concura. Proza lui Al. Sahia are la temelie ideile vehiculate în articole, acestea din urmă expun cu claritate concepții poetice ferme. Al. Sahia făcea deosebire între tributul publicistic și misiunea scriitorului de a învinge în primul rând prin valoarea scrisului său”. Se face însă o precizare că „patriotismul scriitorului e dat de puterea de a îmbogăți patrimoniul literaturii naționale cu opere de valoare. [...] A scrie o carte plină de idei împrumutate din manualele de socialism nu înseamnă evident arta. A ține acest echilibru între imperativul principiilor și cel al istoriei este sarcina pe care scriitorul comunist n-o poate îndeplini decât în deplină cunoștință de cauză. A privi cu luciditate realitatea, a nu-i escamota trăsăturile, a-i înțelege sensul interior, iată ceea ce nu poate evita nici un scriitor comunist. A nu ocoli dificultățile ei, a încerca să le prezinți pentru a găsi sau grăbi o rezolvare. Scriitorul comunist e părtaș la întreaga viață a țării socialiste, atât la bucurii cât și la insatisfacții, atât la succese cât și la insuccese. O viziune nelimitativă trebuie să guverneze opera lui, încercarea de a prezenta numai una din aceste părți duce la opere fade sau de o dezolantă accepție”. ■ Analizând situația actuală a teatrului românesc, Eugen Simion apreciază, că dramaturgia originală „începe să iasă din mediocritatea și conformismul pe care le știm. Au apărut autori și piese noi, revistele literare, rezervate, de regulă, față de teatru, publică drame și comedii scrise inteligent, cu mult, ca valoare, peste ceea ce e îndeobște recunoscut ca o operă repre-

zentativă. Sunt, deci, semne că teatrul încetează a mai fi obiectul dezamăgirii generale și că ceea ce s-a petrecut, cu aproape un deceniu în urmă, în poezie și proză, se repetă, azi, în dramaturgie. O explicație a acestui fenomen o avem în revenirea la teatrul de idei, la problematica filozofică. Multă vreme teatrul actual a acceptat în exclusivitate drama socială facilă și comedia de moravuri, ocolind ceea ce vine într-un chip sau altul cu viața tragic de complicată a spiritului. Asociind la toate acestea soluțiile conformiste și modelele nefericite ce se cunosc, avem o explicație (una posibilă!) a ceea ce, pe drept, s-a numit o criză a teatrului postbelic. O criză, firește de substanță, de concepție asupra teatrului ca fenomen estetic, deși talentele n-au lipsit nici aici. Teatrul, ca fenomen spiritual de avangardă, ca operă de idei și de meditație, ne-a lipsit, deci, o oarecare vreme, deși, spun și eu o banalitate, arta spectacolului e cu mult mai avansată. S-a ajuns, astfel, la acest fapt paradoxal: aveam regizori, scenografi excelenți, dar nu aveam piese de teatru, aveam oameni care gândesc bine un spectacol, dar nu se aflaseră încă autorii care să le ofere operele necesare (cu excepția, firește, a clasicilor). O dramă a formelor fără fond a cunoscut, adică, teatrul românesc și, cum s-a întâmplat și altădată în cultură, formele au stimulat fondul, cadrele au chemat după sine substanța. Să fie aceasta o altă explicație a progresului pe care îl semnalăm și mai înainte? Speculații se pot face multe. Ce e sigur e că am citit piese care ne-au plăcut, au apărut autori care, încetând a mai întocmi dizertații sociologice, încearcă să facă altceva, mai aproape de sensul adevărat al teatrului: o justificare a condiției omului”, Eugen Simion numind, în acest sens, pe Marin Sorescu, Horia Lovinescu, Teodor Mazilu, Aurel Baranga, Radu Stanca, Ion Băieșu, Eugen Barbu, Dumitru Radu Popescu. „Sunt, apoi, autori mai tineri sau foarte tineri, ca Romulus Vulpescu, Al. Popescu, Radu Dumitru, Ilie Păunescu, Paul Cornel Chitic, Leonida Teodorescu care au sănătoasa ambiție de a căuta o formulă proprie în teatru sau (ceea ce e cam același lucru!) să asimileze altele, verificate, cum ar fi acelea impuse de teatrul absurdului”. ■ În cel de-al doilea episod al *Patimilor după Urmuz*, Marin Sorescu îl va supune atenției pe Gayk, „caracter memorabil”, reprezentând „suspiciunea agresivă, dorința de acaparare și ciugulire; neliniștea, lipsa de spațiu și strâmtoarea sufletească mare; expansiunea teritorială. Știe să fie și tandru și altruist, când are interesul. Cată gălceavă, dar vrea pacea, când nu mai are nimic de luat. Nu e omul armelor, deși „e singurul civil care poartă pe umărul drept un dispozitiv de armă”. Urmuz atinge cu el o culme a caracterizărilor succinte și uluitoare”. Marin Sorescu se referă și la „elementele conflagrației”, care „nu întârzie să apară”, text „dens” pe care semnatul „Cronicii fanteziste” îl citează integral, și pentru că eroul este considerat unul „complex și tragic”. ■ D. Păcurariu publică *Note despre clasicismul eminescian*, arătând că prin marele poet, romantismul românesc, deși încheiat mai târziu decât cel european, atinge „cea mai înaltă treaptă a afirmării sale”. „Specific pentru romantismul românesc este legătura strânsă cu folclorul, caracterul pronunțat național și faptul că nu se impune în viața literară ca o reacție violentă față de doctrina clasică, precum în

alte literaturi. Clasicismul, care domină mișcarea literară de la sfârșitul secolului al XVIII-lea până către 1830, continuă a se resimți puternic și după această dată concomitent cu afirmarea masivă a direcției romantice. Aproape toți scriitorii reprezentativi ai epocii de după 1830 (un Heliade Rădulescu, Gr. Alexandrescu, C. Negruzzi, D. Bolintineanu, V. Alecsandri), cucerți de romantism, rămân printr-o însemnată parte a operei lor atașați direcției clasice. E unul din elementele care explică de ce romantismul românesc este, în genere, ponderat și nu cunoaște, decât accidental, evaziunea sumbră și macabră, excesele de pesimism. Prezența elementelor clasice în romantism nu e desigur caracteristică doar literaturii române. [...] La noi însă, în plină epocă romantică, clasicismul se manifestă mult mai pregnant, dominând în mod distinct zone întinse ale vieții literare”. În continuare, apelând la variate exemple din operă, Dimitrie Păcurariu va demonstra că „dezvoltând și adâncind aria motivelor inspirate de istoria și mitologia națională, de simțirea și năzuințele românești, ca și de tradiția altor popoare, Eminescu continuă, dându-i o maximă strălucire, tradiția romantismului românesc, rămânând însă puternic legat și de clasicism”. ■ Ov. S. Crohmălniceanu aduce o *Laudă versului* din placheta *Monada* de Cezar Baltag, „un poet care reușește să se autorezume, să-și condenseze întreg universul liric în câteva versuri de o facinantă concentrație”. Nenumărate exemple putând fi aduse, semnatarul articolului observă că versurile „împrumută rigoarea teoremei”, „o individualitate artistică foarte puternică”, „infuzând toate elementele creației cu substanța ei”. „Observați că Cezar Baltag își intitulează aproape toate poemele «răsfângeri». Există o febră rece care prezidează continuu acest jurnal liric interior. În el are loc o fuziune completă între intelect și simțire. Sensibilitatea s-a decantat la înalte temperaturi și cerebralitatea ei vibrează neconținut, ca o antenă întinsă. [...] La Cezar Baltag gândul ascultă atât de atent ceea ce se petrece în adâncurile eului atunci când are loc zămislirea poemului, încât devine una cu această mișcare secretă. Declanșarea ei o traduce astfel nemijlocit în structura versului, care devine un seismograf ultra perfecționat. Dar poezia nu e bolboroseală, ci muzică a ideilor cum a atras de nenumărate ori atenția George Călinescu. În transcrierea exactă a acestui melos abstract excelează talentul lui Cezar Baltag, spirit aplecat asupra urmării *tainice* mecanici interioare care prin *principiile* ei esențiale se articulează necesar și revelator cu marile orologerii cosmice. [...] Pentru peisajul liricii noastre tinere un inițiat în exercițiul grav și ascetic de a ajunge la versul supus legilor *Înaltei Muzici*, capabil să *închidă imense latente ca o monadă, e o coordonată sigură*”. ■ Nicolae Manolescu scrie articolul *Horia Lovinescu – între teză și realism dramatic*, prilejuit de volumul *Teatru* (E.L., 1967), și care trebuie pus în „legătură mai profundă cu starea generală a dramaturgiei actuale” și pentru că există obiceiul de a o ignora „pentru lipsa ei recunoscută de valoare”. Propunându-și să o analizeze „ca literatură” și să-i „aplice” aceleași criterii ca prozei, poeziei, criticii, N. Manolescu împărtășește impresia că genul cunoaște „o adevărată explozie”. „Dramaturgiei și prozei le revine acum rolul de a găsi temele

cu adevărat contemporane de care avem nevoie de a ne dezvălui conflictele, mărețe sau tragice, ale timpului. Dramele și romanele lumii de azi nu s-au scris încă. Când există atâtea semne că ele se scriu, așteptând doar conjunctura prielnică spre a se da pe față, o discuție asupra dramaturgiei de până acum devine, mai mult ca oricând, necesară și ea poate constitui elementul exploziv așteptat. Citim totdeauna operele trecutului cu gândul spre viitor. [...] Încă de la început, opera dramatică a lui Horia Lovinescu se dovedește marcată de un conflict: între vocația abstractului, a tezei moral-filozofice și încercarea autorului (obligația, veleitatea), de a da pieselor un aer realist. Mult discutata *Citadelă sfărâmată* ne lasă să bănuim de la întâile replici substratul ideologic. [...] Ușoara schematizare a raporturilor dintre personaje nu e decât rezultatul acestei împrejurări: vom asista la explozia «citadelei» burgheze, întemeiată pe falsă respectabilitate, pe false principii, pe platitudine și conformism, sub presiunea evenimentelor sociale. Dar autorul are intenția de a înălța pe această schemă o lume vie, contradictorie, de a povesti o «dramă» în care să se angajeze pasiuni veritabile, în care protagoniștii să fie oameni slabi sau puternici, cruzi sau lași, generoși sau nemernici. Din nefericire, în loc să fie și una și alta, *Citadela sfărâmată* nu e nici una, nici alta, oscilând primejdios între două posibilități dramatice, între istorie și idee, între viață concretă și teză abstractă”. Este luat în discuție și *Hanul de la răscruce* „(trec peste *O întâmplare*, care scoate dintr-o premiză de tragedie o melodramă !) care pare a fi învățat din eșecul *Citadelei sfărâmate*, pentru că, indiferent de stăruința criticii în a califica pe aceasta din urmă drept o capodoperă, sentimentul autorului nu putea fi decât de eșec. O dovedește și situarea netă a *Hanului de la răscruce* într-un cadru convențional, curat simbolic. Superioară ca concepție, piesa n-ar fi numai decât superioară și ca artă. Nu i se poate tăgădui un început foarte interesant și un final care, lăsând nelămurită salvarea celor unsprezece personaje de sub ruinele amenințate de apă ale hanului, aruncă toată piesa într-o perspectivă neprevăzută. [...] Dacă *Hanul de la răscruce* e o parabolă inteligent construită, *Surorile Boga* este o piesă aproape fără valoare, repetând, în chip ciudat greșelile din *Citadela sfărâmată*. [...] În *Moartea unui artist* și în *Omul care și-a pierdut omenia* se pune, pe urmele lui G. Călinescu din *Bietul Ioanide*, problema creatorului și a creației. [...] Autorul și-a dat seama că o operă nu poate fi în același timp genială și oribilă, căci în definiția chiar a noțiunii de artă mare intră puterea de a întări pe om contra oribilului, fie și obligându-l să-i facă față. [...] Sub raport dramatic, piesa e de astă dată foarte cuminte și niciunul din firele celelalte ale acțiunii nu e urmărit cu consecvență”, cu mult mai „îndrăzneță fiind *Omul care și-a pierdut omenia*. [...] Destul de neașteptată e *Petru Rareș*, căci Horia Lovinescu nu arătase până acum vocație pentru teatrul istoric. Totuși evitând fastul evocator și culoarea de epocă, *Petru Rareș* e poate opera cea mai trainică a dramaturgului, cu un personaj central aproape excepțional. [...] Se înțelege acum, că istoria nu-i servește autorului decât ca pretext pentru a medita asupra unui destin, asupra marginilor puterii omului de a fi la înălțimea chemării sale. Tragedia trebuie interpretată cu

gravitate și simplitate, ca o tragedie de Sofocle, fără îngroșare a laturii prea folclorice a unor ritualuri. [...] *Petru Rareș* nu e o *dramă națională* ca acelea ale lui Delavrancea, ci o autentică (poate cea mai autentică dintre toate încercările lui Horia Lovinescu) piesă filozofică”. ■ O pagină a revistei este alocată publicării unor creații aparținând lui Nichita Stănescu (*În grădina Ghetsimani, Traba ta, Surparea, Baladă, Zicere, Poezia, Întins pe spate stau și zic, Cotropirea frunzelor, Că mi-e somn de nu mai pot, îmi zise, Ve*).

15 septembrie

● [„*Scânteia*”, nr. 7826] Gh. Zamfir semnează ancheta *Literatura filozofică formativă – Realitate și perspective* -, „Anchetă în rândul unor autori, editori și tineri cititori ai cărții de filozofie”.

17 septembrie

● [„*Scânteia*”, nr. 7828] Ecaterina Oproiu publică *Solidaritatea generațiilor*: „Da, gusturile nu sunt – așa cum zicea strămoșul nostru – indiscutabile. Ele sunt discutabile, dar a reduce educația lor la probleme vestimentare înseamnă a te afunda pe o cărare secundară. Pe o asemenea cărare, polemica între vârstnici și tineri, între clasici și moderni poate lua într-adevăr aparența unui conflict. Dar dacă vom examina mai atent vom vedea că nu vârstele biologice se războiesc. Spiritul n-are vârstă. Opacitatea n-are vârstă. Există tineri-bătrâni și bătrâni-tineri. Mai există încă, e adevărat, decalajul de experiență, decalajul de forțe: «O! dacă tinerețea ar ști! O! dacă bătrânețea ar putea!»». Solidaritatea generațiilor înseamnă tocmai efortul de a realiza o transfuzie cu dublu sens. O transfuzie care să dea brațului încercat mai multă forță și adolescentului mai multă înțelepciune”. □•Lucian Giurchescu semnează *Bună credință și priceperea în discuțiile artistice*: „Discuția presupune două condiții esențiale: buna credință și priceperea; ea nu se poate desfășura decât într-un climat de respect reciproc, într-o atmosferă de civilitate și civilizație, care presupune abandonarea impulsului de dominare cu orice preț, care exclude prejudecata rodită de mărginire. [...] Nu discutăm de dragul discuției, ci pentru a afla adevărul. Nu discutăm pentru a ne etala cunoștințele, ci pentru a ne susține convingerile. Nu discutăm pentru că nu ne place aprioric ceva, ci pentru că vrem să înțelegem. Discutăm pentru a releva și dezvolta ce-i frumos în noi și în semenii noștri, în strădaniile și operele noastre. Discutând învățăm, învățăm să prețuim argumentul și să înlăturăm impostura, violența, impulsurile primare. Discutând învățăm să ne cunoaștem pe noi, învățăm să ne autodepășim, să nu ne cedăm principiile la orice bătaie a vântului”.

● [„*Scânteia tineretului*”, nr. 6011] Valentin Silvestru scrie despre *Dramaturgia în contextul literar actual*: „Este adevărat că unele scrieri dramatice mai noi, deosebite față de piesele vechi, refuzând schemele de construcție statornicite, exprimându-se într-un limbaj mai criptic, prezintă, inițial, pentru unele cercuri de spectatori oarecari dificultăți de percepție. [...] Cititorul, spectatorul vor avea a se

familiariza [...] și cu moduri noi de cuprindere a realității și de cercetare a vieții lăuntrice a omului, propuse de literatură și deci și de dramaturgie

18 septembrie

• [„Scânteia”, nr. 7829] Teodor Mazilu revine cu un nou „portret satiric”, *Indescifrabila semnătură*.

19 septembrie

• [„Albina”, nr. 38] Și în acest număr citim mesaje apărute în *Adeziune deplină la principiile politicii partidului și guvernului*: Costache Antoniu, „artist al poporului”, *Slujim poporul și cauza socialismului*; Hans Liebhart, scriitor, *Faptele și gândurile noastre*; Ion Delcea, „Eroul al Muncii Socialiste directorul întreprinderii pentru mecanizarea agriculturii Cârcea, județul Dolj”, *Muncim cu avânt pentru înflorirea patriei*. □ În *Note de lector* Marilena Vulpe se ocupă de *Revista de pedagogie august 1968*: „Numărul opt al «Revistei de pedagogie» se axează în mare parte pe problema educării și instruirii adultului, proces complex și permanent, înscris cu necesitate între cerințele spirituale ale epocii noastre”. □ Sub semnătura lui Barutu T. Arghezi apare *Omul de aur*: „Omul de aur e aci, lângă mine, lângă tine, e prietenul și tovarășul meu și al tău de zi și de noapte, de toate zilele și de toate nopțile adunate în foile calendarului nostru. [...] Iată-! Omul de aur e cel din fața dumitale, ars de soare sau fierbințeala cuptoarelor încinse. El e un popor întreg iubitor de viață, de pace și fericire. El este și va fi biruitorul tuturor secolelor întâmpinate, primăvara, cu flori semănate cu mâna lui de aur...”. □ George Demetru Pan publică poezia *Laudă păcii*. □ Paul Anghel semnează *Lângă viitorul edificiu al Teatrului Național*: „În prezent, construcția noului Teatru Național se află într-un stadiu avansat. Bucureștenii urmăresc cu emoție, zi de zi, cum se înalță zidurile, cum capătă chip adevărat macheta publicată în ziare. E gata și garajul subteran. Două culoare, care vor trece pe sub bulevardul Bălcescu, vor lega acest garaj cu străzile bucureștene, permițând accesul cu mașina la teatru, direct la scara care va urca spre marele hol. Peste doi ani sau mai devreme, bucureștenii se vor pregăti pentru spectacolul festiv. Vor aștepta cu emoție bătaia gongului și ridicarea cortinei. Iar printre ei, în vasta sală luminată feeric, se vor afla, desigur, mulți dintre cititorii noștri”. □ În „Albina” copiii citim *Putere* de S. Victor și poezia *Învățătoarei* de Nicolae Tăutu.

• [„Gazeta literară”, nr. 38] Despre *O nouă epocă a școlii* scrie Radu Popescu: „Într-un moment care, în toate statele capitaliste și burgheze ale lumii, școala și învățământul sunt «contestate» vehement, simțite cu neîncredere și chiar refuzate cu îndârjire, noul regim școlar al României Socialiste se afirmă ca un regim al conștiințelor liniștite, al muncii intelectuale pașnice și superioare, al înfloririi, superioare și spre binele tuturor, al rostirii omenești și românești”. ■ Înființarea Societății Filarmonica este relatată de Nicolae Jianu în articolul *Născută din iubire*: „Eliminând pretextele religioase, sau de altă natură con-

vențională, prin muzică omul se slăvește pe sine, sensibilizează materia și dă existenței acea aură fără de care ea ar fi cel puțin mai apăsătoare și mai absurdă.”

■ Șerban Cioculescu își reia *Considerațiile marginale* în jurul apariției celui deal doilea volum din *Istoria literaturii române*: Nu s-a scris aproape nimic despre recent apărutul tom secund al lucrării, în care s-a urmărit mai departe evoluția literaturii noastre naționale *De la Școala Ardeleană la Junimea* (Comitetul de redacție al volumului: Al. Dima, membru corespondent al Academiei R.S. România, redactor responsabil, I. C. Chițimia, Paul Cornea și Eugen Todoran, redactori responsabili adjuncți). S-a ridicat însă problema utilității introducerilor generale și a capitolelor de sinteză. Câte o voce izolată a rostit cam în pripă înviuirea de «sociologism». La verificare, vedem însă că acele capitole introductive și de sinteză vehiculează idei generale dintre cele mai pertinente și ne pun în temă printr-un succint tablou al momentului istoric respectiv. Nici luminismul, nici începutul literaturii moderne nu pot fi deplin înțelese dacă le rupem de contextul istoric, adică social, politic și economic”.

■ *Cărțile săptămânii* sunt anunțate de Dumitru Micu, prin volume de versuri de Emil Crăciun, Gavril Ședran, Petre Solomon, iar cele de proză, de Valeriu Cristea: Valeriu Anania și Letiția Papu.

□•Cu *Sugestii pentru „România literară”* vine și George Pruteanu – Iași, a cărui propunere este intitulată *Elementul de bază: critica*, în care se referă la format, structură, componente de interviu, poșta redacției: „Personal n-aș vrea ca așteptata «România literară» să fie o revistă «cuminte». O revistă fără polemici – au spus-o și alții, nume mari – e o revistă fadă. Cititorul vrea, caută încrucișări de floretă sau chiar de spadă”.

■ Gheorghe Pituș plonjează *Concret în poezia lui Lucian Blaga*: „Nu doresc numai simpla depistare a concretului în poezia blagiană, ci finalitatea de artă adevărată prin folosirea acestui concret. O critică a sistemului filozofic blagian interesează mai puțin în acest cadru limitat, din care cauză citatele din teoriile poetului le voi lua ca atare, cunoscând că poezia lui Blaga s-a realizat în influența propriei sale gândiri teoretice, la nivelul marii arte”.

■ Lucian Raicu semnează două cronici literare, prima la Constanța Buzea, *Norii*, cealaltă la Gabriela Melinescu, *Interiorul legii*.

□ Din poezia Constanței Buzea remarcă: „Aspectul îndată vizibil și nu cel mai adânc al versurilor Constanței Buzea îl reprezintă meditația, mai bine zis declamarea cu voce tare, puternic timbrată, a gândirii niciodată banale. Obiectul acestei retorici impecabile ar fi să scoată la iveală cu suficientă claritate firul adesea invizibil la biologicului, mecanismul succesivelor înlănțuiri pe care se întemeiază viața ca viață, substituind verigilor ce eventual lipsesc ipoteze ale imaginației. Ceea ce rămâne însă până la urmă nu e atât meditația, de o logică mereu impecabilă, cât starea meditativă, care a generat-o, indiferent de rezultate și de soluții în ordinea intelectuală. Dincolo de cuvinte, a căror menire este să nu dăuneze cu vreo notă discordantă echilibrului realizat, se detașează ca atare momentul contemplației, întotdeauna distinct de cel existențial, și energic izolat de orice contact impur”.

□•Prin opoziție, Gabriela Melinescu se afirmă ca o reprezentantă a liricii feminine tradiționale: „La Gabrie-

la Melinescu, această conștiință dublă, supravegheată, a detașării în contemplație, se estompează aproape cu totul și odată cu ea dispare până și conștiința de «a face» poezie, certitudinea participării la un ritual, cu legi orgolioase și principii ireductibile; ne situăm, mai decis, în limitele «liricei feminine» tradiționale. De aceste «limite» care sunt ale unei maniere prea generale, poeta se salvează însă printr-un incoruptibil simț al purității, printr-o naturală elevație în stare să cenzureze fără efort și în treacăt impulsurile, să transfigureze materia opacă, amorfă”.

■ Secțiunea *Însemnări de regizor* se prezintă sub egida lui Andrei Șerban cu *Un vis: Teatrul anului zero*: „Îmi este teamă de formulă, de tipar, de model, de canon. Spectacolul unei formule crisplate, fixat pe un tipar definitiv, are o rampă de lansare mică, un univers sufletesc foarte sărac, mai mult neomenesc. O naștere grea și inutilă a unui copil mort. Pe de altă parte, mă tem de faptul că ne chinuim să facem spectacolele noastre să nu semene deloc între ele, să arătăm cât de diverși suntem, cât de multilaterali, cât de neînchistați! Această variație la nesfârșit nu înseamnă, oare, o alternare a unor sublime moduri de a nu spune nimic? Atunci care să fie echilibrul între model și adevăr? Nu știu. Acest echilibru este, probabil, o mare aventură, sigur, un teatru deschis către orice formă a vieții sau către orice formă a visului”.

□•Aniversându-se *Un veac la Filarmonica*, Vera Micznik are pretextul de a reaminti vorbele lui Enescu: „Se pare că nu degeaba Enescu afirmase încă din 1924 că „Filarmonica poate sta astăzi cu mândrie alături de marile asociații similare din străinătate!”.

■ Andriana Fianu se miră *De ce mai vin cicliștii?*, protestând față de comedia sportivă *Vin cicliștii*: „Sperăm ca în viitorul apropiat, în urma discuțiilor ce s-au purtat și se poartă, soarta comediei să intre într-o zodie mai fericită, să vedem comedii care să stârneasă, prin inventivitate, prin calitatea deosebită a umorului, prin dialoguri, hohote de râs neîntrerupte, timp de douăzeci de minute cât durează..., chiar și celor mai pretențioși, suficienți sau blazați spectatori”.

■ Rubrica *Ecranul mic*, cu titlul *Momente*, semnat, ca de obicei, de pseudonimul Argus, prezintă, între altele intervenția lui George Ivașcu în emisiunea televizată, cu prilejul căruia aflăm că: „Reluând mult controversatele discuții în legătură cu existența reală a personajelor Ion și Ana din capodopera lui Rebreanu, criticul a elucidat cu vervă și cu o documentație adecvată, nedumeririle unor corespondenți.

■ Secțiunea *Debuturi în proză* aduce în atenție literatura lui Nicolae Damian cu *Umilița lui Teseu*.

□•Voicu Bugariu comentează romanul *Dansul focului* lui Traian Filip, în articolul *Comentariul critic și posibilitățile operei*: „Fiindcă trebuie spus în mod lămurit că *Dansul focului* este un roman nereușit în sine”.

■ Expresia idiomatice *A da drumul*, este comentată, filosofic, de Constantin Noica: „Dar toată problema se întoarce la expresia noastră: cine îți dă drumul? Dacă părintele dă drumul în lume copilului, dacă învățătorul dă drumul, când i se pare potrivit, ucenicului, este pentru că știu – ceea ce simte și celălalt, când s-au stins răzvrătirile în el, – că fără în-drumare nu e libertate. Și totuși, nu orice îndrumare e una pe drumul tău, după cum nu orice drum este drumul. Omul prins în captivitate ar putea exclama: «dați-mi un

drum, oricare» căci orice drum este pentru el o eliberare. Dar expresia noastră nu spune: a da un drum: spune a da drumul. Și dacă e drept că în munți drumul e, deseori, unul singur, îți place, totuși, să citești în vorba românească sensul mai adânc, de a da drumul adevărat pentru cel ce se cufundă în libertatea lui”. □•Petre Solomon realizează un medalion *Carlos Williams* pe care îl dantelează și cu câteva poeme din autor, traduse tot de Petre Solomon: „Whitmanian în spirit, William Carlos Williams se dovedește a fi și prin faptul că exaltă în poezia lui materialitatea lumii, a unei lumi terestre căruia nu-i lipsesc nici dimensiunile gigantice ale cosmosului. În numeroase poeme, Williams reabilitează aspectele cotidiene, adesea banale, ale vieții citadine, fiind și prin aceasta un vrednic urmaș al mentorului său liric”. ■ *Congresul de la Rimini: o confruntare a tehnicii cu realitatea – Cetatea de Mâine* este titlul sub care sunt anunțate *Structuri ambientale* de Giulio Argan, după o scurtă prezentare realizată de N. Crd. (Nicolae Carandino) despre cel de-al 17-lea Congres Internațional al artiștilor, criticilor și amatorilor de artă din septembrie, de la Rimini, unde Giulio Argan, critic de artă renumit a deschis conferința: „Textul prezintă un deosebit interes prin curajul cu care sunt expuse probleme de ardentă actualitate, în legătură cu evoluția societății de consum, cu viitorul artei, și cu rolul proiectismului în contestarea, dar și în fructificarea imaginației creatoare. Desigur că unele soluții propuse de distinsul critic sunt discutabile. G. C. Argan se mulțumește el însuși să pună problema în ecuație, într-un fel contemporan, ceea ce este de-ajuns pentru orice are pasiunea meditației în marginea unui text substanțial. Termeni aparent rebarbativi se lămuresc treptat în cursul raportului”.

• [„Tribuna”, nr. 38] Mircea Vaida continuă eseuul despre *Ospățul lui Trimalchio: Fabula criticii*: „Adevărata critică nu stă în umbra operei pe care o analizează, devine ea însăși o creație, un univers, un sistem cu regulile și cosmogonia sa proprie. E locul în care metafora criticii e piatra filosofală unde alchimistul literar a izbutit, în fine, simbioza intimă dintre idee și formă... Critica românească de azi numără între acești aleși ai metaforei, pe care o cultivă în grădinile lor cu dezinvoltură, și nume ca: Dumitru Micu, Ion Oarcăsu, Paul Georgescu, Ion Negoitescu, C. Regman”. ■ Valentin Tașcu prezintă două cărți de poezie. □•Vasile Băran: *Întâmplări din primul vis* (Editura tineretului, 1968): „«Miniaturile lirice» ale lui V. Băran, după cum le numește G. Dimisianu, se remarcă prin calitatea plastică a imaginilor în impresionismul lor, în coloritul lor difuz”.; □•Florin Mihai Petrescu: *Concert minus unu* (Editura pentru literatură, 1968): „F. M. Petrescu scrie o poezie fără prea multe pretenții de tensiune pasională. În termeni consacrați, s-ar putea numi poezie de atmosferă ori de notație. Mascat, dacă nu cumva inexistent, fiorul poetic este conținut lateral, în imagini exterioare”. ■ Andrei A. Lillian remarcă *Ecoul literaturii noastre științifico-fantastice în America Latină*: „Avem în fața noastră două numere consecutive ale publicației «Universitat Pontificia Bolivariana »(104 și 105 din tomul XXX, 1968), ce apare la Columbia, care conțin câte o traducere din prozele

științifico-fantastice ale scriitorului român Ovidiu Șurianu, domiciliat la Timișoara”. ■ În textul *A cere neîndurare*, Radu Ilin observă tendința cronicarilor de la revista «Contemporana» de a recepta pozitiv toate volumele de proză sau poezie apărute: „A fost un timp când cronica literară a «Contemporanului» era dintre puținele care desena o poziție fermă chiar dacă uneori s-ar fi găsit și argumente împotriva acestei poziții. Pe urmă toți poeții și prozatorii avuți în vedere, dar mai ales poeții, au devenit geniali sau cel puțin «maturi, stăpâni pe mijloace, deși aflați la prima carte». Și iată că cititorul cere o poziție critică mai fermă... iată că e nemulțumit de ceea ce i s-a dat până acum”. ■ Răspunzând la tematica propusă de revista «Tribuna», Continuitate și inovație, Traian Liviu Birăescu pledează Pentru valori stabile: „Aceasta înseamnă, cred eu, că nu se pot relua, la București, «tale-qual», experiențele încercate la Paris sau aiurea și că am înțelege cum nu se poate mai prost inovația dacă prozatorii de la gurile Dunării s-ar apuca să-l paștiseze pe Alain Robbe Grillet sau, să zicem Borges. Blaga, acum patru decenii, își releva originalitatea nu mimând poezia expresionistă germană,... ci redimensionând «ars poetica» acestui curent la o viziune românească a lumii. *Moromeții* au dovedit, la mijlocul deceniului trecut, că se poate scrie o carte «nouă» și profund originală, pentru că e profund românească, în bună și tradițională manieră realistă”. ■ Domițian Cesereanu prezintă cartea lui Mircea Tomuș: *15 poeți*: „Cei 15 poeți pe care îi comentează Mircea Tomuș în volumul său ocupă, fiecare, alături de Eminescu, reliefurile de vârf ale liricii românești, pe o traiectorie ce începe de la Alecsandri și sfârșește la Arghezi. Intenția criticului ar fi, astfel, aceea de a ne introduce în zona alitudinilor alpestre ale poeziei noastre, spre a profita îndelung și, dacă se poate spune sistematic, de categoriile și tipurile ei de sensibilitate”. ■ În *Marginalii*, Augustin Buzura scrie despre proza niponă: „*Rashomon*, culegere care cuprinde 18 din cele peste 140 de nuvele și poezii ale lui Ryanosuke Akutagawa (m. 1927) și *Femeia nisipurilor* de Kobo Abe sunt două excepționale volume de proză niponă menite parcă să amplifice regretul că, deocamdată, cunoaștem relativ puține lucruri despre literatura unei țări ce uimește prin civilizația și ritmul ei de dezvoltare”.

20 septembrie

• [„România liberă”, nr. 7439] Studiului lui Ion Biberi despre *Poezia, mod de existență* se află în atenția lui Aurel Martin. Oferind o serie de aproximări ale conceptului de poezie – „expresie de totalitate a ființei umane” sau „fapt antropologic”, Ion Biberi propune o perspectivă „dialectică” asupra mișcării formelor poetice – corectă din punctul de vedere al ideologiei partidului unic – raportând-o la „evoluția spirituală a omenirii”, și definind-o „sub aspect diacronic și sincron, în constantele, mutațiile, originile și devenirile sale”. Raportată la diversitatea contextelor social-politice, ca un „proces continuu, multilateral condiționat de factori variabili, de la epocă la epocă”, poezia este și forma cea mai complexă, crede cronicarul literar, de manifestare plenară a umanului – „mărturie totală,

diversificată, universală și perenă a omului în fața lumii și a propriei vieți”. Studiul se oprește, mai întâi, asupra „obârșii poeziei”, asociate cu „marile eposuri ale omenirii”, pentru a identifica, apoi, vârstele poeziei lirice, adică momentele distincte, din istoria literaturii universale, când discursul poetic s-a autonomizat și s-a individualizat estetic.

• [„**Scânteia**”, nr. 7831] Sorin Movileanu semnează *Prezența de prestigiu în peisajul nostru editorial. Colecția „Scriitori români”*: „O statistică recent publicată în paginile presei literare, indicând numărul titlurilor tipărite anual de către Editura pentru literatură, precum și tirajul global al acestor titluri, ni s-a părut a ilustra elocvent procesul complex de dezvoltare și ide diversificare, în ultimele două decenii, a producției editoriale. Dincolo de glasul sobru și exact al cifrelor, de semnificația lor imediată, oricine urmărește îndeaproape activitatea din acest domeniu cu ample rezonanțe în viața spirituală a celor mai cuprinzătoare categorii de cititori poate distinge roadele unor preocupări constante privind promovarea și stimularea reacției literare originale, valorificarea tezaurului artistic pe care ni l-au lăsat moștenire generațiile înaintașe, publicarea scrierilor reprezentative ale literaturii universale. [...] Reflectând în multitudinea aspectelor sale peisajul atât de divers al întregii noastre literaturi, adunând între copertile volumelor publicate toate acele scrieri beletristice și cu caracter documentar – nu o dată inedite – care mai prezintă și astăzi interes, colecția «Scriitori români» va putea deveni de-a lungul anilor cea mai completă sursă de informare, a cărei consultare va fi utilă oricărui cititor și cercetător. Deschizând noi orizonturi asupra diverselor momente ale istoriei literaturii noastre, aducând o contribuție substanțială la aprecierea cât mai judicioasă a valorilor literare, colecția se dovedește a fi, în perspectiva timpului, un instrument de lucru indispensabil procesului de elaborare a unor cuprinzătoare studii critice și mai ales a unor atât de necesare sinteze critice asupra celor mai importante probleme de istorie și teorie literară, studii care trebuie să aibă întotdeauna în vedere totalitatea dimensiunilor și trăsăturilor specifice ale unor culturi”.

• [„**Contemporanul**”, nr. 38] Nicolae Manolescu așază câteva accente asupra volumului de versuri *Patimile* de Mircea Ciobanu (E.P.L., 1968): „Poezia se închide în limbajul ei desăvârșit, rupând punțile de comunicare, impresia aceasta (persistentă) nu e totuși decât parțial întemeiată nu numai că există un conținut adânc al poeziei, dar ermetismul ei e unul filozofic. [...] În poezia actuală, doar cele *11 elegii* ale lui Nichita Stănescu au mers atât de departe. Dar, ca și acolo, nici în *Patimile* lumea dematerializată și pură nu e abstractă: poetul nu se mărginește să expună aventura sa filozofică, ci o trăiește. În felul acesta, o experiență curat spirituală capătă (nu chiar peste tot) complexitatea unei experiențe de viață directă. Ființa întregă este angajată într-o căutare care nu rămâne o ambiție abstractă, ideologică, dar devine o tragedie.” ■ Sunt anunțați câștigătorii Premiului U.T.C. pentru literatură, „instituit de C.C. al U.T.C., în vederea stimulării tinerilor scriitori, pentru a crea opere cu puternice rezonanțe educative în rândurile

cititorilor.”. La cele patru secțiuni, au fost fost distinși: Ana Blandiana, *Călcâiul vulnerabil*; Gheorghe Tomozei, *46 de poezii de dragoste*; Szilaghi Domokos, *Poeme* (în limba maghiară); Hans Schuler, *Când stau înaintea ta* (în limba germană) – versuri; George Bălăiță, *Conversând despre Ionescu*; Nicolae Velea, *Zbor jos* – proză; Dumitru Radu Popescu, *Vara imposibilei iubiri?* – dramaturgie; Ilie Purcaru, *Focuri în junglă* – reportaj.

• [„*Glasul Patriei*”, nr. 27] Victor Tulbure publică versurile *România*. ■ Șerban Cioculescu semnează *Universitatea de vară de la Vălenii de Munte*: „Programul Universității Populare de vară «Nicolae Iorga» a fost mai scurt decât acela al cursurilor din anii viitori, cuprins fiind întreg între zilele de 2 și 11 septembrie. Rețin titlurile principale ale prelegerilor: «Romanitate și continuitate» (acad. Constantin Daicoviciu), «Național și universal în constituirea socialismului» (prof. dr. Petre Constantin), «Ideea de unitate națională la români» (Dan Berindei, secretar științific al Institutului de Istorie «N. Iorga» al Academiei), «Antropologie și cultură» (acad. Ștefan Mălcu), «Introducere în sociologie» (prof. univ. Miron Constantinescu – adjunct al Ministrului Învățământului), «Arta și artistul contemporan» (poetul Miron Radu Paraschivescu, de mai mulți ani stabilit în Vălenii de Munte). Programat cu prelegerea intitulată «Societate, ethos, cultură», ne-am străduit să luminăm relațiile dintre acești termeni. Totodată, am menționat lucrarea puțin cunoscută, dar cu totul remarcabilă, a lui N. Iorga: *Suflet și lucru*, conferințe ținute la cursurile de vară de la Vălenii de munte în 1936, București 1937”. ■ Prof. Gh. C. Buzoianu publică *Un original muzeu de literatură la Agapia*: „Aici, în această atmosferă de liniște creatoare, îmblânzită doar de murmurul codrilor de aramă și al pădurii de argint, au visat nestingheriți de nimeni, Al. Vlăhuță, George Coșbuc, C. Stere, Octavian Goga, Duiliu Zamfirescu, Calistrat Hogaș, Mihail Sadoveanu, Gala Galaction, frații Ionel și Alexandru Teodoreanu, George Topârceanu, G. Ibrăileanu, Eusebiu Camilar, și atâția alții. Urmele lor se mai întâlnesc și azi, iar pașii lor mai răsună încă în amintirea măicuțelor găzduitoare și ocrotitoare. [...] Acest muzeu original de literatură rămâne o oază de liniște creatoare, prielnică poezilor, scriitorilor și artiștilor, dar și un mijloc de desfătare pentru publicul larg”. ■ În *Noutăți editoriale* Nichifor Crainic publică însemnări despre cartea *Pe o stâncă neagră* de Nedic Lemnar, *Gloria Strămoșilor*: „Editura Tineretului a avut fericita idee de a lansa o nouă serie de cărți cu scopul precis al educației patriotice, evocând pe rând momentele culminante și locurile vestite unde vitejii trecutului au apărat ființa românească și pământul strămoșesc veșnic primejduit. Primele două cărți apărute definesc clar acest nobil scop: *Mărășești, 1917* de Radu Valentin și *Pe o stâncă neagră* de Nedic Lemnar. S-a împlinit acum un an o jumătate de veac de când, în celebra bătălie de la Mărășești, armata noastră cu puteri împușinate, luptând pe viață și pe moarte, a zdrobit pe faimosul Mackensen, feldmareșalul german care invadase Oltenia și Muntenia. Victoria a avut o însemnătate internațională recunoscută, contribuind la sfârșitul primului război mondial. Radu Valentin o actualizează

popularizând în rezumat larga descriere făcută de C. Kirițescu în cartea *Istoria războiului pentru întregirea României*. Cum această carte nu se mai găsește decât în biblioteci, Editura Tineretului a făcut o faptă necesară, răspândind printre cititorii ei, în 20 000 de exemplare, amintirea cutremurătorului sacrificiu eroic, unul din cele mai mari aduse pentru salvarea patriei noastre. A doua carte, intitulată cu emistihul lui Bolintineanu, *Pe o stâncă neagră*, e aproape de prisos să spun că ne vorbește despre Cetatea Neamț. [...] Cartea lui Nedic Lemnaru despre Cetatea Neamț (și nu a neamțului, accentuează el), e un poem eroic în proză scris de un fiu de țăran moldovean cu zecile de mii ridicăți la fel cu el prin vastele înlesniri oferite de regimul socialist. Autorul a cules tot ce a putut găsi la vechii cronicari, la istorici, în legenda populară despre acest bastion al Moldovei și tot ce s-a repercutat în literatura națională, cântându-i faima. [...] Nimic umflat în cuvintele acestei narațiuni de fapte mărețe și mai totdeauna tragice, dar pretutindeni sufletul autorului care participă la evenimente și le comunică sensul cititorului. Gândindu-ne la tineretul nostru, se cuvine un cuvânt de laudă editurii care a inaugurat această nouă colecție pentru a-l lega și mai mult de destinul patriei”. ■ Nichita Stănescu publică în *Frumuseți carpatine* textul *Dragii mei munți*: „Munții sunt suavi și friguroși, primitivi și colosali, enormi și neînsemnați, străvezii și întunecați. Prin aerul plin de finețe, muntele ocupă spațiul său existențial, silindu-mi privirea în sus, făcându-mă să gândesc cosmosul și nu adâncul. Marea mă silește să mă uit către pământ, să caut prăpastiile originii noastre, marea e forța care mă trage înăuntrul pământului; muntele mă trage în afara lumii, mă face să aspir, să-mi uit condiția umană, muntele îmi dă speranța cumplită a comunicării universale. [...] Munții îngemănați cu ființa noastră ne-au adăpostit bejenii și ne-au învățat neclintirea, ne-au cuprins și ne-au păstrat obiceiurile și limba. Astăzi am văzut munții și m-am simțit fericit că exist, să văd piscurile înzăpezite ale munților noștri, Carpați, să-i contemplan, să mă emoționez, să aspir încotro ei ne îndreaptă fragedul chip”. ■ În *Versuri închinare patriei apar*: Nicolae Tăutu, *Imn*; Adrian Păunescu, *Tu, țara mea* („Căci, tu, țara mea Românie a cumpenelor / de fântâni și de veac, / tu, țara mea, ești mai mult decât o existență, / mai mult și mai adânc decât o existență, / tu ești cauza turbure a existenței, / tu ești miracolul genial al existenței, / ești ceea ce ne ține lângă pomii aceștia, lângă apele acestea, lângă norii aceștia, / și nu ne risipim în hornurile / și-n pâniile de cărămidă dogoritoare / ale Universului.”); Virgil Carianopol, *Străbunii*; Traian Iancu, *România mea, Românie!...*

21 septembrie

● [„Scânteia”, nr. 7832] Pe prima pagină citim *Vizita conducătorilor de partid și de stat în județele Caraș-Severin și Timiș*.

● [„Cronica”, nr. 38] Henri Wald deschide numărul cu editorialul *Structuralismul, între metodă și teorie*, iar articolul începe abrupt: „structura există, analiza structurală este metoda care de a o cunoaște, iar structuralismul este teoria care

absolutizează structura în dauna esenței și determinismul în dauna libertății”. Textul e polemic față de ceea ce H. Wald crede că structuralismul omite, și anume esența omului ca subiect liber care simte și judecă. În context, Wald citează fraza de încheiere a *Cuvintelor și lucrurilor* lui M. Foucault, cea care face din om doar o configurație epistemologică oarecare, care apare și dispare mai apoi. În acest context, Wald se face ecoul criticilor marxiști care socotesc structuralismul o teorie ne-dialectică: în cuvintele lui Wald: „ideologie a capitulării în fața tehnocrației și a birocrăției societății capitaliste contemporane”. □•Mihai Cozmei continuă să scrie despre muzica românească contemporană în partea a treia a eseului *Structuri și semnificații*. □•Procesul amical este titlul unui fragment din comedia *Colivie cu pasăre cântătoare*, de Ștefan Oprea, iar paginile literare sunt completate de un poem de Șt. Aug. Doinaș – *Amiază pe mare* și de două scurte poeme ale lui Adrian Copacinschi. □•George Timcu îi ceartă pe cei care sunt alertați de marele număr de noi critici literari care publică în presă. O dată, scrie el, că majoritatea sunt deja în branșă de câțiva ani „Nicolae Manolescu, Matei Călinescu, Eugen Simion, Sorin Alexandrescu, M. N. Rusu și încă doi, trei tineri la revistele din capitală”; apoi, cei tineri cu greu își găsesc un loc în paginile revistelor care preferă numele consacrate sau măcar „verificate” și trei: dacă au apărut mulți poeți și prozatori noi, nu au ei nevoie de noi critici? □•Astfel că un nume încă tânăr, al lui Valeriu Neșțian, scrie două recenzii, despre volumul de SF al lui Const. Cubleşan, *Nepăsătoarele stele*, și despre cel de poezie al viitorului prozator Romulus Guga, cu volumul *Bărți părăsite* (Editura pentru Literatură, 1968) □•Un text previzibil, deși corect, scrie Corneliu Sturzu în cadrul serialului său *Poetica 68*, cu titlul, explicit, *Despre reguli*. Criticul constată că poezia modernă nu mai ascultă de aceleași reguli, exterioare, care „s-au schimbat în favoarea lirismului însuși, mai exact, în favoarea apropierii acestuia de universul spiritual al omului contemporan”. În text, Sturzu face apel la ideea vianiană a „calității pulsatorii a versului clasic”. □•Despre clasicismul și rigoarea lui Ilie Constantin, din *Buna vestire* (Editura pentru Literatură) scrie Zaharia Sângeorzan în cronică literară: „nici în poezia de dragoste, Ilie Constantin nu e impulsiv, nu vitalist, nu vulcanic ce se dezlănțuie și tulbură echilibrul. (...) Tip de sensibilitate contemplativă, melancolic și dispus la spiritualitate, cultură clasică, Ilie Constantin trăiește fundamental o dramă existențială.” □•Pornind de la recentul volum al li Tz. Todorov, *Literatură și semnificație*, Adrian Marino vorbește despre felurile în care „semnificația” poate... semnifica la rândul ei, dincolo de distincția dintre literar și literal și de ideea teoreticianului bulgar cum că numai literatura semnifică, pentru că nu trimite imediat la referent. *Reflecțiile* lui Marino sunt interesante, mai ales că el porcede la cercetarea discursului meta-literar, a meta-ficțiunii, cum se spune astăzi, dar nu introduce deloc în discuție pragmatica și logica limbajului, fără de care cu greu se poate vorbi adecvat despre semnificație. □•Despre prezența lui Kogălniceanu la Revoluția de la 1848 scrie Al. Zub, în textul *Reflecțiile unui pașoptist*, analizând câteva texte deloc sau puțin cunoscute ale marelui cărtu-

rar. □•Ultima pagină propune un text din Fazil Iskander, scriitor sovietic, în traducerea Nataliei Cantemir și un grupaj de lirică braziliană (Alfredo Pereira Lima în traducerea lui Al. Husar).

• [„Flacăra”, nr. 39] Este publică povestirea *Agnes, suntem cu ochii pe tine!* de Erskine Caldwell, în traducerea lui Jean Comșa. □•Valeriu Cristea recenzează volumul I de *Opere* de Camil Petrescu, discutând opera lirică a scriitorului: „Ce putem spune noi despre versurile lui Camil Petrescu în comparație cu propozițiile decisive rostite în legătură cu ele de atâția critici pătrunzători, și în primul rând de autorul lor însuși (după cum cititorul se poate convinge singur citind *postfața* acestui volum, datată 15 septembrie 1956)? Impresia dominantă, care se suprapune peste toate celelalte este aceea de adevăr, de autenticitate, nu numai în sensul raportului dintre artă și viață ci și, poate chiar mai ales, în acel al raportului dintre operă și autor.” □•La rubrica *Teatru*, Mariana Mișu comentează personajul Mira din piesa *Meșterul Manole* de L. Blaga, rol pe care urmează să îl interpreteze. De asemenea, se oferă detalii despre debutul în dramaturgie al lui Alexandru Popescu, cu piesa *Croitorii cei mari din Valahia*. □•Este redat „spiritualul și emoționantul cuvânt al academicianului Victor Eftimiu” cu ocazia aniversării împlinirii vârstei de 75 de ani ai lui Demostene Botez. ■ Se scrie într-o notă despre apariția primelor două volume din Marcel Proust, *În căutarea timpului pierdut*, apărute în traducerea și cu prefața datorate lui Vladimir Streinu. ■ De asemenea este salutăta apariția romanului *Femeia nisipurilor* de Kobo Abe, în traducerea Magdalenei Sevandowski – Popa, roman care s-a bucurat de un mare succes în urma ecranizării și prezentării sale în cadrul Festivalului de film de la Cannes. □•La rubrica *Teatru* se face o trecere în revistă a pieselor ce urmează a fi incluse în noua stațiune. Printre acestea se numără *Enigma Otiliei*, *Baltagul*, *Meșterul Manole*. □•Două notițe consemnează punerea în scenă a dramatizării lui Mihail Sebastian, *Jocul de-a vacanța* (Teatrul de stat din Piatra Neamț) și a a comediei *Cezar, măscăriciul piraților* de D. R. Popescu la Teatrul din Sf. Gheorghe. □•Mai semnează: Aurel Baranga, Al. Mirodan, Radu Cosașu, Teodor Mazilu, Silviu Brucan.

• [„Lucefărul”, nr. 38] Sunt publicate, la pagina patru, povestirile *Rolul nefericit de clown* de Al. Ivasiuc, iar la cea de-a cincea, *Serenadă* de Horia Pătrașcu și *Ultimul rol* de A. E. Baconsky. ■ George Banu scrie *Trei piese despre care se vorbește* pornind de la ipoteza că „Piesa istorică e azi doar pretext, filozofic sau politic. Istoria, ca și mitologia, devine terenul fabulos unde se împlântă cuțitele însângerate ale sufletului nostru. S-a impus, fără nici un resentiment al auditorului, libertatea absolută în fața timpului care a trecut [...] *Săptămâna patimilor* a lui Paul Anghel împrumută stilul cronicilor shakespeariene (aparent ea restituie prezentului momentul cel mai greu al domniei lui Ștefan)”. Se remarcă „severitatea” scriiturii lui Anghel, limbajul presărat cu „blesteme sau juruințe de dragoste”, intensificarea conflictului „dintre prăpăstioasa putere a sufletului și perspectiva anulării ei prin invazia turcă”. Împlinindu-se doar pe scaunul domnesc, „experiența existențială” a domnitorului, observă George Banu, „devine

completă”. „*Săptămâna patimilor* exclude orice tentație oratorică și, cu subtilitate, evită o marcată meditație de actualitate. Construcția e de cetate, fără artificii decorative, cu austeritatea întunecoasă a zidului de piatră. Totul se concentrează în raport de situație și se rezolvă prin acte. Piesa, mai mult ca oricare alta e limitată prin lectură. Destinată reprezentăției, șocului vizual și auditiv, ea conține profunde virtualități scenice. [...] Piesa, fără a schimba tonul, cu excepția unei singure stridente (discuția prea modernă privind psihologia războiului la distanță) se încheie maiestuos. Scăldându-se iarăși în curgerea minutei, Ștefan se îngroapă însă, definitiv, în istorie. Cu o cunoscută intuiție a spiritului popular, Anghel sugerează obligația sacrificiului trupesc fără de care edificiul s-ar fi clătinat. [...] După pustiitoarele suferințe ale visului, domnul își află liniștea. Valea Albă a fost o tragedie, căci ea n-are vinovați și nici trădători. Nimeni nu-i răspunzător. De aceea, solemn și mândru Ștefan anunță o nouă zidire. Geamătul înăbușit al codrilor se stinge. Moldova și domnul ies la lumină”. În continuare este luată în discuție piesa lui Al. Popescu *Croitorii cei mari din Valahia*, piesă ce debutează „sprinten. Un capelan filozofează asupra stării drumurilor și a indiferenței locuitorilor, justificată de un călugăr prin spiritul Orientului. Am moștenit nu focoși cai arăbești, leneșe parfumuri sau covoare cu lucrătură fină, ci «un fel de îngăduință... ce lasă lucrurile să zacă ori să meargă la buna voie a lor, veac după veac». Se poartă discuții filologice. Dizertație destul de grăbită asupra sufletului muntean, a-ceastă primă parte nu deranjează”. Este amendată însă „recuzita abundentă” pentru formularea unor idei comune: „Arghezi și Brâncuși au existat întotdeauna ca posibilități în Țara Românească, dar s-au lovit de fiecare dată de neînțelegere și obscuritate. Simbolic, Croitorul cel Mare nu suportă obtuzitatea locurilor și se retrage la Paris. [...] Autorul se lasă tentat de spectaculosul unor soluții fără rezerve de expresivitate scenică și, în același timp, nu își justifică serios amestecul de planuri. *Croitorii cei mari* e o piesă ce modifică istoria, fără motivarea unei obsesii actuale”. Cea de-a treia lucrare aparține lui Ion Băieșu care dramatizează *Acceleratorul*, propria nuvelă, „care în piesă obține un spor de mister tragic, o fascinație a absenței [...] Prin eliminarea materialului epic, «Iertarea», acesta e noul titlu, permite și o lectură parabolică. George Niculescu, în urma unei arestări gratuite, căreia îi urmează ca o consecință directă și un eșec erotic, nu mai suportă conviețuirea. Studiind relația timp-existență el descoperă o soluție pentru a ieși din lume. Eroul e inofensiv, căci numai ipotetic speră într-o difuzare a acceleratorului. George nu cunoaște nici fericirea, nici nefericirea. El posedă un adevăr, al său, ce-i permite supraviețuirea. Personajul solicită doar dreptul la singurătate. Catastrofa se produce după întâlnirea cu Lia, fostă colegă de facultate, autoarea denunțului”, George Banu încheindu-și articolul prin prezentarea conflictului. ■ Recitind *Nicoară Potcoavă*, N. Manolescu va formula o serie de opinii cu privire la creația sadoveniană, pornind inițial de la motivul pentru care, autorul a simțit nevoia de a-și rescrie primul roman. „Recitindu-se, Sadoveanu a avut, probabil, impresia că n-a nimerit, în *Șoimii*, tonul potrivit. Un roman are

două realități: una imediat relevabilă, pe care o rezumăm, alta, profundă, misterioasă, care nu poate fi decât sugerată. Pentru cine citește, cum am citit eu acum, *Șoimii* după *Nicoară Potcoavă*, devine evidentă complexitatea narativă celui din urmă. Complexitate în care joacă un mare rol gravitatea extraordinară a tonului: oameni și lucruri stau în fața noastră ca într-o ceremonie inexplicabilă, mișcându-se sau vorbind ritual, în sentințe sau în versuri. Capacitatea aforistică a limbii lui *Nicoară Potcoavă* e poate reușita cea mai deplină a lui Sadoveanu în romanul istoric. Dacă *Șoimii* e o nuvelă înrudită cu acelea de haiduci ale lui N. D. Popescu (lecturile de liceu ale viitorului scriitor), *Nicoară Potcoavă* e un basm persan”. Se fac, în continuare referiri la ceea ce diferențiază *Șoimii* de *Nicoară Potcoavă*, la eroul romanului, la acțiunea propriu-zisă pe care criticul o rezumă pentru cititorii revistei. „Coborând cu o treaptă mai jos [...] descoperim o tragică poveste de dragoste. Sufletele oamenilor sunt cutreierate de pasiuni năpraznice. Aceasta este cealaltă, parte a umanității sadoveniene: seninătatea înțeleaptă și politețea vorbelor sau a gesturilor se întunecă înăuntru de furtuni și de moarte. [...] A doua temă adâncă a romanului și, poate, a literaturii lui Sadoveanu, este nepotrivirea dintre aspirațiile oamenilor și istorie. Ca și sufletul individului, care își caută liniștea – în combaterea pasiunilor, sufletul colectivității, încearcă să se smulgă istoriei. [...] Trei mijloace esențiale, cunosc eroii lui Sadoveanu de a-și lecui rănilor pe care le pricinuieste istoria: păstrarea contactului cu natura, statornicia obiceiurilor și poveștile. Nici un țăran sadovenian nu are un sentiment al naturii; niciunul nu vorbește de natură. Dar toți trăiesc în natură și-i cunosc rosturile tainice. Dezlegarea ploilor sau a viforului, blândețea toamnelor târzii, șoaptele frunzelor și ale viețuitoarelor, viața tuturor făpturilor lăsate de dumnezeu le sunt știute bătrânilor ca și tinerilor”. Iar pentru a-și argumenta observația, N. Manolescu citează copios din romanul lui Sadoveanu. „Dar nici vraja naturii, nici respectarea obiceiurilor, strămoșești nu au asupra firii oamenilor și a firii timpurilor, puterea pe care o au poveștile. Nimic nu lecuiește mai bine decât povestea. [...] Poveștile sunt amintirile oamenilor, însă înălțate deasupra vieții lor, într-o seninătate care le protejează și le face nemuritoare. Începutul romanului este în povestea lui Ion Vodă: de aici ies Nicoară și soții lui spre a săvârși răzbunarea. La sfârșit, vor intra ei înșiși în poveștile drumeților de la han, își vor găsi abia acolo nemoartea”. ■ Sunt date publicității numele celor premiați de U.T.C. pentru literatură. La poezie: Ana Blandiana (*Călcâiul vulnerabil*, E.P.L., 1960), Gheorghe Tomozei (*46 poezii de dragoste*), Szilaghi Domokoș (*Poeme – în limba maghiară*, E.T., 1967); proză: George Bălăiță (*Conversând despre Ionescu*, E.P.L., 1966), Nicolae Velea (*Zbor jos*, E.P.L., 1967); dramaturgie: Dumitru Radu Popescu (*Vara imposibilei iubiri*, 1966); reportaj: Ilie Purcaru (*Focuri în junglă*, E.P., 1967) ■ Pe ultima pagină se pot citi poeme de Ana Blandiana: *De bună voie*, *Cât mai e timp*, *totul simplu*, *Hotărâtorul balans*, *Bătrâni sihaștrii*, *Cântec*, *Necunoscutul punct*, *Ce frumos...*, *Nordul*, *Elegie*, *Totul simplu*, *Contratimp*, *Cădere*, *Călătorie*.

22 septembrie

• [„Scânteia”, nr. 7833] În acest număr citim despre *Vizita conducătorilor de partid și de stat în județul și municipiul Arad*. □•Apare știrea *Comemorarea scriitorului Costache Negruzzi. Adunarea festivă de la Iași*: „În sala Teatrului Național «Vasile Alecsandri» din Iași a avut loc sâmbătă după-amiază o adunare festivă consacrată comemorării a 100 de ani de la moartea marelui scriitor român Costache Negruzzi. La această manifestare, organizată de Academie, Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă, Uniunea Scriitorilor și Comisia națională pentru UNESCO, au participat reprezentanți ai organelor locale de partid și de stat, academicieni, cadre didactice din învățământ, alți oameni de știință și cultură, un numeros public. Au rostit cuvinte omagiale și au evocat activitatea multilaterală a lui Costache Negruzzi, prof. Alexandru Balaci, membru corespondent al Academiei, vicepreședinte al Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, secretarul general al Comisiei naționale pentru U.N.E.S.C.O., Miu Dobrescu, prim-secretar al Comitetului județean Iași al P. C. R., președintele Consiliului popular județean, prof. univ. Alexandru Dima, membru corespondent al Academiei, directorul Institutului de istorie și teorie literară «George Călinescu» [sic!], scriitorul Leon Negruzzi, descendent al celui comemorat, prof. dr. docent Constantin Ciopraga, prof. dr. docent N. I. Popa și criticul de artă Nicolae Barbu. A urmat spectacolul cu piesa *Muza de la Burdujeni* de C. Negruzzi, în interpretarea actorilor Teatrului Național din Iași”.

24 septembrie

• [„Scânteia”, nr. 7835] Pop Simion semnează *Ochii și mâinile mulțimilor*: „Partidul nostru, conducătorii lui perseverează în a consulta poporul în toate chestiunile de politică și practică social-economică. Aceste consultări îmbracă forma, devenită populară la noi, a *dialogului de lucru*. E o coborâre în real, la sursă, pe terenul ferm al faptelor; consultarea încetează de a fi una de cabinet, iar locul speculațiilor sterile îl iau argumentele de contrazis ale practicii. E reevaluată astfel chiar ideea de a conduce și aceea de conducător, încât noțiunile ne apar, în condițiile practicii românești, sub forma unei concepții evolute, care își arată cu generozitate roadele. [...] Dorința de bună prietenie cu vecinii, năzuința spre pace și cooperare cu țările socialiste, cu toate popoarele, eforturile active pentru securitatea europeană, bararea oricăror procese care ar arunca din nou lumea sub aripa sinistră a războiului rece, disponibilitatea nedezmințită a României de a avea relații echitabile cu orice țară, cu respectarea fermă a principiilor egalității în drepturi, a avantajului reciproc și neamestecului în treburile interne, cu respectarea independenței și suveranității – sunt numai câteva momente de voință unanimă care au dat dimensiuni de mare însemnătate acestor convorbiri. România, prin destinul său istoric, a cunoscut cu vârf și îndesat ce înseamnă justiție și injustiție socială, poporul a plătit, nu o dată cu sânge, jertfe și suferințe, jocul dezechilibrat al acestui teribil cântar”. □•Paul Georgescu prezintă volumul *Eseuri* de N. Tertu-

lian: „Volumul lui N. Tertulian, fals intitulat *Eseuri*, fiindcă eseistica e un alt mod de a scrie, conține în cele patru sute de pagini studii substanțiale despre raportul dintre Eminescu și Schopenhauer, concepțiile estetice ale lui Caragiale, dialectica socială a creației sadoveniene, Mihai Ralea – sociolog și filozof, G. Călinescu – dialectician estetic, Lucian Blag – poetul și filozoful, substanțialismul lui Camil Petrescu, critica stilistică și antinomiile etc. [...] Iată, așadar, o carte ce reușește să dea altitudine unor opere și unor scriitori cu care literatura noastră se mândrește”.

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 6017] Eugen Barbu semnează proza *Unghie scurtă*

25 septembrie

• [„**România liberă**”, nr. 7443] Un poet, Al. Andrițoiu, scrie cronică literară la volumul de versuri al altui poet, Ion Brad (*Ecce tempus*): „Aplecat spre vestigiile antice dacice, romane, grecești sau iudaice – evocarea Sarmisegetuzei stă alături de evocarea Columnei lui Traian și de nume cu greutate mitică – Iona, sau culturală – Arhimede, Ion Brad folosește resursele simbolice ale unor astfel de repere ca „mărturie și temeinicie istorică” și, stilistic, drept „rafinament în mai buna rotunjire a metaforei”. Rămânând poet patriot, Ion Brad a evoluat, la nivelul tehnicii artistice, „s-a modernizat și s-a rafinat”, asociind „lirismului militant” „lirismul pur”. În acest context, faptul că dedică poeme unor modele literare recunoscute ca atare, precum Tudor Arghezi, Emil Isac sau Miron Radu Paraschivescu, intră în rezonanță inedită cu pasiunea poetului pentru natură, căci, după cum afirmă cronicarul literar, „în câmpii și în podgorii e Brad transfigurat”, tot așa cum „are viziunea marilor zăpezi”. Pe ansamblu, reunind toate acestea, „Brad a dovedit că se poate scrie o bună poezie patriotică, în spirit modern, de bun simț, concentrat”, valoroasă estetic.

• [„**Scânteia**”, nr. 7836] Sub titlul *Însemnări scriitoricești pe marginea viziunilor recente ale conducătorilor de partid și de stat în țară* apar două texte: □ *Pasiunea* de Eugen Jebeleanu: „Sunt mai bine de treizeci de ani de când l-am cunoscut pe acel tânăr luptător comunist. Era într-o dimineață, în curtea unei închisori (una dintre multele în care a fost aruncat), din Ardeal. Muncitor, fiu de țăran. Am scris atunci că în ochii lui am citit Pasiunea. Pasiunea pentru ridicarea la lumină a celor săraci, și mulți, și oprimați. Era un tânăr luptător comunist, as-tăzi secretarul general al Partidului Comunist Român. Pasiunea de atunci e neștirbită. De ne zdruncinat. Ea a dat bogate roade ale luminii. O lumină și o pasiune, oglindite în ochii și în voința talazurilor de oameni care aclamă la nesfârșit. Partidul și pe Nicolae Ceaușescu. O singură voință. De nezdruncinat.”; □ *Marea noastră familie unită* de Cezar Baltag: „Emoția aceasta unanimă, pe care o simt atât de înrudită cu actul creator, emoția aceasta care este a tuturor sălășluiește în viețile noastre și în faptele noastre, este însăși respirația istoriei. Patria socialistă este întru atât concepută de întregul popor ca mare familie umană, în care ne-am

integrat pe deplin, încât în mod efectiv, noi realizăm omenirea în noi, fiind în permanență în osmoza activă cu toate manifestările de viață umană, simțindu-ne și devenind în mod continuu oameni de adâncă și trainică omenie”. □•Din proză citim două schițe satirice: *Ce-ați avut cu el, tovarășe director?* de Nicuță Tănase și *Postamentul unei statui* de Teodor Mazilu.

● **[„Viața studentească”, Nr. 31 – 32]** Rubrica *Poemele verii* prezintă trei cronici literare, semnate de: M. N. Rusu, despre Ion Brad și volumul *Ecce Tempus*, Marius Robescu, despre Dimitrie Stelaru și volumul *Nemoarte* și Ana Blandiana, despre Cezar Ivănescu și volumul *Rod*. ■ Cităm din Ana Blandiana despre debutul lui Cezar Ivănescu: „Volumul este și nu este un clasic volum de debut. Este, prin teribilismele jucăușe pe care le conține, prin unul și același titlu (*Rod*), care revine în fruntea mării majorități a poemelor; este, prin adolescentinele apostrofări prin care el, copilul, acostează universul («*Signor vierme! Signor Leviathan*»), este, prin îndrăzneala și puritatea absolută cu care el, poetul, se scufundă candid în marile teme: nașterea, moartea, rodirea. Dar câte alte argumente nu contrazic această clasificare, câte rotunde și uimitoare versuri, câte răscolitoare și neobișnuite idei nu dovedesc aici poetul format, poezia sigură pe sine, intrată în neclintirea faptului încheiat! *Rod* nu este ceea ce curent se numește un volum de debut, este doar primul volum al unui poet care nu ne va permite să-l uităm. Poetul, care se roagă spunând: «*Dă, greiere*», cum ar spune: *Dă, Doamne!*, poetul a cărui inimă este «*cântar social*», «*născut în această hermafrodită câmpie*», ca un «*sex al melancoliei și al creștetului vinețiu*», poetul care își scoate de pe față hârtia ca pe o mască cu propriile trăsături imprimare în ea, va ști să revină în atenția noastră în anii următori, înscriindu-se printre numele în care ne recunoaștem pe noi înșine... Am scris aceste rânduri cu gândul nu la o analiză, ci la un salut.” □•Mai cităm din Marius Robescu despre D. Stelaru: „Dimitrie Stelaru nefiind un meditativ, valoarea versurilor sale s-ar găsi în sinceritatea absolută, crudă a comunicării. Până la un punct, lucrurile stau chiar astfel, însă intervin metafore îndepărtate, asociații care frapează mai cu seamă prin imposibilul lor (vezi poemul *Cânt*). Cred de aceea că virtuțile cu totul neobișnuite ale poetului constau tocmai în capacitatea de a fecunda planuri disjuncte și de a imagina mituri «*ad-hoc*»...: Ce poate însemna «*nemoarte*»?”: „Dacă am traduce firesc, direct în contrariu, și am spune «*viață*», explicația ar fi mecanică, insuficientă. «*Nemoarte*» înseamnă altceva. Un opus al morții, bănuț și ambiguu... ne găsim în fața aceluiași poet îndurerat și cețos, cultivând uneori o invectivă de factură suprarealistă [n. b. – bine caracterizat de G. Călinescu în *Istoria* sa în 1945 – compendiu, că «repetă în linii generale atitudinii experimentale: hamletiene, evocări de îngeri, ingenuități fabricate»]... în stilul lui E. A. Poe, într-o continuă, blândă euforie, dar cu nota lui personală. În general D. Stelaru nu e un poet «*elaborat*»; își alege cuvintele pentru semnificația lor momentană. Procedul în care se dovedește maestru e jocul, evocarea teribilă, arareori vorba mângâie și amuzicalitatea sporește efectul de tensiune... Concretizând aceeași vocație de mult confirmată, ultima carte apărută

la «Editura Tineretului» se constituie reprezentativă prin frumusețea ei unitară, prin inefabilul compunerilor”. □•La pagina 13, Eugen Barbu deschide o nouă rubrică de *Fișe* („Pagini de jurnal”), *Transmutațiuni* [n. b. – reunite mai târziu în *Caietele Principelui*] ce vor „să adune laolaltă impresiile nefiltrate ale unui iubitor de poezie, muzică și pictură, să arate strânsa legătură dintre câmpurile magnetice ale tuturor artelor. Vor intra aici unele elemente din știința alchimiei, pe care orice creator de vers nu ar trebui s-o ignore, după cum vom încerca incursiuni în interpretarea plasticii, cu ajutorul unor autori mai pregătiți și mai informați. Am folosit mult material din ceea ce am numit numai pentru mine *Caietele principelui*, adică acel material uriaș agonisit în șase ani de lecturi unilaterale ca să pot începe un roman”.

26 septembrie

• [„Scânteia”, nr. 7837] Pompiliu Marcea semnează *Erudiția, obiectivitatea și personalitatea istoricului literar universitar*: „Prin natura preocupărilor sale, universitarul e mai ales istoric literar, iar una din condițiile fundamentale pentru exercitarea, în condiții superioare, a profesiei este informarea completă și exactă, cu alte cuvinte *erudiția* însăși. Improvizația și amatorismul, substituirea probității științifice prin «inspirația momentului» sunt incompatibile cu profesia de dascăl. Ca orice disciplină, istoria literară se întemeiază pe cuceririle predecesorilor. [...] Un profesor de literatură care comunică numai opiniile altora e tot așa de deficitar ca și cel care-și expune numai pe ale sale. G. Călinescu susținea, pe drept, că un adevărat istoric literar (și profesorii de universitate sunt, de regulă istorici literari) trebuie să fie neapărat și critic literar. Simpla erudiție, lipsită de personalitate, frânează progresul. A repeta numai ceea ce au spus alții echivalează cu o infirmitate intelectuală. Adevăratul spirit universitar în comentarea literaturii a fost totdeauna și trebuie să fie solidar cu toate valorile autentice ale trecutului și, în același timp, contemporan cu el însuși. Noi nu putem gândi fără cei dinaintea noastră, dar cei dinaintea noastră n-au gândit în locul nostru”. □•Din *Știri culturale* aflăm: „În cadrul aniversărilor culturale recomandate de U. N. E. S. C. O., Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă, Uniunea scriitorilor și Comisia națională a României pentru U. N. E. S. C. O. au organizat miercuri seara, în sala Dalles, o manifestare consacrată aniversării a 200 de ani de la nașterea marelui scriitor francez François René de Chateaubriand. După un cuvânt introductiv, rostit de prof. dr. docent Alexandru Dima, prof. dr. docent Șerban Cioculescu a vorbit despre personalitatea și opera lui Chateaubriand”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 6019] Nicolae Baltag semnalează două noi apariții de carte, Constanța Buzea – *Norii*, și Nicolae Oancea – *Roata*.

• [„Albina”, nr. 39] Pe prima pagină citim *O singură familie unită și puternică* de Ovidiu Maraloiu, text cu un motto „din cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu, rostită la mitingul de la Arad”: „Tot ceea ce facem astăzi, tot ceea ce vom face în viitor este închinat fericirii și bunăstării omului, întregului popor; nu

vom precupeți nimic pentru a asigura îmbunătățirea continuă a vieții materiale și spirituale a tuturor cetățenilor patriei noastre socialiste”. □ Din text cităm: „În săptămâna care a trecut, oamenii muncii din județele Caraș-Severin, Timiș și Arad au avut în mijlocul lor oaspeți dragi: conducători de partid și de stat în frunte cu tovarășul Nicolae Ceaușescu. Ca și cu prilejul anterioarelor vizite de lucru făcute în unele orașe ale țării, conducătorii de partid și de stat s-au sfătuit, s-au consultat cu cetățenii de pe aceste meleaguri despre problemele actuale ale activității economice, sociale, culturale, despre modul cum se traduc în viață mărețele obiective trasate de Congresul al IX-lea al partidului și de Conferința Națională a P. C. R., despre îndeplinirea sarcinilor ce decurg din ultimele hotărâri ale partidului și guvernului”. □•Eugen Frunză publică poezia *Cântec simplu*. □•Ion Mateescu scrie despre *V. Em. Galan: A treia Romă*, volum apărut la Editura pentru literatură: „*A treia Romă* este, dacă ne e îngăduit să ne exprimăm astfel, un pseudo-roman istoric. [...] Unitatea romanului ține nu numai de construcția ingenioasă a cărții, ci și de tonalitatea ei, e atitudinea fundamentală a autorului. El râde batjocoritor, niciodată însă vulgar, de ambele versiuni ale hrisovului, de eroii lui, de cei care transformaseră aceste documente apocrife într-un soi de evanghelie. Râde de un trecut de bestialitate și intrigă, de hoție, barbarie și impostură care a rămas blazonul unei pseudonobilimi ce-și prelinge anacronica existență cu searbăde fantasmă până la începutul veacului nostru”. □•Petru Vintilă se întreabă *Unde-i faima de altădată?*: „Faima crescătorilor de animale din cuprinsul județului Sibiu trebuie redobândită. Nimeni nu crede că măiestria lor s-a pierdut. Evident, sunt frumoase cântecele folclorice din Mărginimea Sibiului. Evident, frumoase sunt și horele acestor oameni și portul lor de o sobrietate și o vechime imemorabilă. Dar nu trebuie să uităm că și cântecele, și horele, și portul evocă în primul rând străvechi îndeletniciri pastorale și că faima acestor oameni este gloria unor neîntrecuți meșteri în zootehnie”. □•Const. Sîrbu semnează *Cu magnetofonul printre scriitori*: „Aproape de Șiria lui Slavici, există un sat – Covăsinț – prin nimic deosebit decât celelalte din jur. [...] Sunt mulți ani de când la șezătorile căminului cultural sau la orele de clasă, profesoara Zenobia Pristoleanu face să se audă vocile unor scriitori. [...] În fața benzilor de magnetofon ce s-au tot adunat nu știi ce să alegi mai întâi. Fiecare bandă ascunde convorbiri desfășurate pe diverse teme, confesiuni literare, citiri din opera proprie, sunt surprinși scriitorii în momentele lor de destindere când, lăsând de o parte hârtia și stiloul, deapănă feburite amintiri sau își cântă versurile. Materialul sonor adunat nu urmează niște criterii fixe, nu este rigid, ci cald, uman, cu lucruri noi și pline de interes pe care oricine le ascultă cu maximă atenție. [...] Fonoteca cuprinde, de asemenea, alte și alte imprimări ale unor scriitori binecunoscuți publicului nostru, pe care nu-i mai enumerăm. Ceasuri întregi poți asculta lucruri pitorești, spuse în cea mai mare intimitate, fără ca microfonul să stânjească prin prezența lui, fără ca cei aflați în jur să se formalizeze, să-și pregătească artificios prezența și vorbirea. În sat, la Covăsinț, există, fără îndoială, o comoară de artă, un material documentar care ar

îmbogăți emisiunile radiofonice literare cu date noi și cu participări de la care oricine are ce învăța. Și, iată așa, cele două profesoare – Zenobia Pristoleanu și Ileana Baltă – au adunat ca albinele în stupul din satul lor, acea miere literară pe care o dau spre sațul tuturor celor cărora le place cartea și cititul”. □•Paul Anghel scrie despre *O nouă platformă industrială în București*. □•În *Albina copiilor* apare *Legenda zânei din Ceahlău* de Nicolae Nasta. □•Ștefan Luca publică în *Carnet de scriitor* textul *Zvonuri din câmpie*. □•În *Satiră și Umor* citim *Ghiță Turturică* de Andrei Croitoru, *3 reprize a 3 minute* de I. Andreimir și *Un cizmar șiret* de Vladimir Pană.

• [„*Gazeta literară*”, nr. 39] *Legământ* este expresia bucuriei lui Cezar Baltag de a fi participat la una din vizitele de partid în Banat: „Cuvinte de înaltă prețuire au fost rostite de tovarășul Ceaușescu la adresa acestei unanime manifestări de coeziune și unitate în jurul partidului”. □•Ion Felea aduce în prezent *Lumini din veacul trecut*: „Ideile socialismului științific au început să lumineze viața noastră socială pe la mijlocul veacului trecut. Socialiștii români răspândeau cu mari jertfe slova gânditorilor, făuritori ai ideologiei dezrobirii proletariatului – și odată cu el a întregii lumi. Socialiștii, premergătorii noștri, combăteau, în cuvinte înflăcărâte, ideile obscurantiste, stigmatizau pseudo-cultura, denunțau fățarnicia, satirizau prejudecățile și superstițiile, îndreptând pe omul muncii, omul cinstit, dornic de pâine și lumină, către ideile cele mai înaintate ale vremii”. □•Constantin Țoiu continuă tot cu istorii din timpuri apuse despre *Gura Văii*: „Cucerită de romani, distrusă de huni, stăpânită când de imperiul habsburgic, Ada Kale-ul era socotit de istoricii și de strategii timpului – lucru ridicol de neînțeles în epoca noastră modernă: „o săgeată îndreptată spre inima Europei”. Acest mic eden trecut la români prin plebiscit după cel dintâi război mondial, când, în sfârșit, redevine ce fusese la început, o insulă pașnică și plină de pitoresc, era înțesată de tunuri, bombarde, întărituri, ambrazuri și coridoare subterane”. ■ *Interviu cu academicianul Iorgu Jordan* dezbate, în dialog cu Matei Alexandrescu, câteva aspecte despre *Specificul național în literatură – Evocări – Evoluția limbii*: „Specificul național se manifestă în literatură prin forța lucrurilor, indiferent de concepția și de intențiile scriitorului. Faptul că un scriitor s-a născut și s-a format, ca om, într-o anumită țară, i-a creat o anumită psihologie, în general asemănătoare sau chiar identică cu a celorlalți membri ai colectivității naționale respective. Este vorba, bine înțeles, de un strat psihologic adânc, produs al condițiilor de viață, nu numai din momentul nașterii și al formației individului, ci și din epocile anterioare, ale căror efecte s-au transmis de-a lungul generațiilor”. ■ Radu Cârnelci, cu volumul de versuri *Umbra femeii* intră în atenția lui Dumitru Micu: „În tot: o știință a versului demnă de invidiat, o perfecțiune care nu e a veacului nostru agitat, ars pe dinăuntru, posedat de mișcarea: „qui deplace les lignes” și, mai ales, o sensibilitate în autenticitatea căreia aproape nu ne vine să credem, în care ne regăsim, în cazul cel mai nefericit, cu intermitențe. Sensibilitatea pe care o credeam rămasă departe, în alt veac”. ■ La secțiunea *Critică*, volumul *Reflexe critice* al lui Vic-

tor Felea este recenzat de Ov. S. Crohmălniceanu: „Argumentul cu care Maiorescu interzisese poezilor exercițiul criticii îl trimisese pe Duiliu Zamfirescu la îndelungnicirile sale de versificator, rezervându-și sieși exclusiv autoritatea judecării și clasificării valorilor, George Călinescu socotea că rămâne „un mare sofism”. Căci raționa el: poezii sunt matematicieni, fizicieni, filologi, medici, juriști fără ca să dea dovezi de slăbiciune profesională. De ce atunci n-ar fi în stare să facă și critică?”.

□ Cel de-al doilea autor pe care îl are în vedere Crohmălniceanu este D. I. Suchianu cu *Vedetele filmului de odinioară*: „Rezervele nu mă împiedică însă a recunoaște că D. I. Suchianu ne-a oferit o carte delectabilă, în care un mod de a concepe cinematograful ca esențial psihologic, alcătuit din infinite detalii vorbitoare, comunicate prin gestică și mimica interpreților, prin farmecul lor personal e susținută cu brio și cu o cuceritoare pasiune”.

■ A.[drian] P.[ăunescu] anunță *Deschiderea Cenaclului Uniunii Scriitorilor*: „Autorii au citit. Auditorii au discutat. Dialogul a fost viu. Autorii au făcut precizări. Auditorii au continuat procesul de elucidare a celor citite. De altfel, Miron Radu Paraschivescu a susținut – la modul teoretic – ideea existenței unui asemenea cenaclu, fără vanități, fără zgomot, fără festivism. Un nucleu fierbinte, opus rigidității. Dar farmecul acestui cenaclu este tocmai farmecul atmosferei lui unice și netransmisibile”.

□ Radu Popescu crede că *Sub semnul lui septembrie* se află creativitatea, în general: „Fapt e că toamna a fost mereu anotimpul unei sănătoase febre creatoare, anotimpul marilor elanuri, al marilor nădejdi și al marilor iluzii. [...] Dar mai știm ceva: că nu rareori, din acest delir al lui septembrie, din acest patos al toamnei, s-a ales ceva, și uneori s-a ales chiar mai mult. Reviste bune, scriitori buni, cărți bune, – buni pași înainte, pe drumul, pe atunci extrem de aspru al dezvoltării literaturii și artei noastre”.

■ *Tăcerea și sentimentul vinovăției* este subiectul comentariului realizat de Dana Dumitru pe marginea literaturii produse de Al. Ivăsiuc: „Infinitatea subiectivă a omului în sine este o condiție esențială riguroasă, acceptată de toate cărțile, aici, însă, intervine hotărâtor individualitatea vie pe care o formează lumea subiectului și care constituie, delimitându-se în sine, caracterul. De data aceasta termenul nu se identifică cu cel care denumea forma abstractă și generală, exemplarul categorisirii obiective a măștilor *comediei dell arte*, ci un întreg în sine, un subiect individual. Lumea unui asemenea caracter se înfățișează pe de o parte ca o lume limitată și prin aceasta abstractă, iar pe de altă parte accidentală, personală.”.

■ Valeriu Cristea scrie cronică literară la Zaharia Stancu, *Jocul cu moartea*: „Zaharia Stancu aparține deci printr-o latură a operei sale naturaliştilor, care au creat industria grea a *urâtului*, dar la scriitorul român notația crudă e scrijelată în plină expansiune a subiectivității. Roadele artei sale autorul le culege fără botnița țaranilor din *Desculț*, el se manifestă, se exprimă, se revarsă peste opera sa, mușcă din carnea ei. Zaharia Stancu este creatorul naturalismului liric. El încalcă victorios unul din principiile zolismului: impasibilitatea. Dar când naturalismul, care a ancorat de un veac în nămolurile putride ale existenței, iese din obiectivare și se personalizează, primul afect nu poate fi decât o violentă ne-

gare, *ura*. Un naturalist care nu mai e impasibil nu poate decât să urască lumea pe care o descrie și o creează, *urâtul*. De aceea peste plăgi Zaharia Stancu trece stăruitor o flacăra vindicativă și poate vindecătoare”.. □•*Reînnoirea teatrului prin literatură* îl preocupă pe Andrei Băleanu: „Dacă latura vizuală și auditivă a spectacolului frapează nemijlocit simțurile, latura spirituală a textului stimulează mult mai puternic imaginația”. □•Mariana Costescu aduce vești despre *Revista „Cinema” – posibilități în perspectivă* –: „«Cinema» are ambiții de complexitate, primește laude meritate și dă dovadă de sârguință. Reprezintă un real instrument de cultură cinematografică populară”. ■ La rubrica *Marii noștri actori*, N. Carandino prezintă pe Ion Sârbul: „Profesor la Conservatorul de Artă Dramatică din Cluj, apoi din București, autor de amintiri din copilărie, publicist și comentator de teatru, nu s-a înghesuit după onoruri, nici n-a fost invitat să ocupe slujbe de importanță”. ■ Marin Bucur sărbătorește pe *Acad. Iorgu Iordan la 80 de ai. Prestigiul Universității românești*: „Ca și la Densușeanu, la Iorgu Iordan filologia romanică este, într-un sens mai larg, o formă de cultură europeană și romanică. El aparține acelor timpuri când filologii erau și literați și istorici literari. Filologul e un savant total, iar noțiunea de romanist este subordonată aceleia de umanist. Valorile filologice sunt valori ale spiritului uman. Opera de poetică a limbii române se va scrie prin *Stilistica limbii române*”. ■ lui Constantin Noica își continuă rubrica în acest număr cu *Lege și Nomos*: „Gândul atât de ales al lumii în care trăim, cum că omul trebuie trimis până la dezvoltarea sa multilaterală, poate fi dezmințit de oricare și chiar de toate exemplarele umane: el rămâne legea omului și a dezvoltării sociale. Atunci supunerea la lege nu poate fi decât eliberarea prin lege. Ceva în rostirea noastră te face să crezi că are sens să spui: supune-te legii și fă ce vrei. Numai cel care «nu e de nicio lege» nu e bun de nimic. Cine stă sub una, poate fi lăsat în legea lui. Căci nu există, până la urmă, decât un fel de a fi în lege, anume să-ți iei lotul care-ți cade, să iei așadar ce ți se cade ție, și să pleci cu oile tale la păscut”. ■ *Chateaubriand și Napoleon* sunt de față la *Breviar*-ul lui Șerban Cioculescu: „El și Bonaparte. Sunt născuți amândoi în același an! – în realitate Napoleon era cu un an mai tânăr. Sunt amândoi ca niște obscuri sublocotenenți. Ambii sunt providențiali: el, Chateaubriand, a restaurat religia cu *Génie du Christianisme*, Napoleon a dat Franței Concordatul”. ■ *Poezii coreeni* Kim Hem Jik (1894-1926) și Cion Sang In sunt publicați în traducerea Veronicăi Porumbacu. ■ Acad. Victor Eftimiu scrie despre poeta bulgară Elisaveta Bagriana, care „a avut norocul să fie tălmăcită în limba lui Alecsandri și Eminescu de către un mult talentat confrate, poetul Victor Tulbure, ale cărui interpretări românești nu dau niciun moment impresia că sunt transpuneri dintr-un text străin, ci izvorâte direct din sursele noastre autohtone. E cel mai mare elogiu ce se poate aduce unui translator”. ■ Matei Călinescu schițează un portret lui *Willam Empson* la secțiunea *Jurnal londonez*: „Cultul pentru originalitate, manifestat în forme de altfel discrete, constituie pentru spiritul grăbit și neatent unul dintre paradoxurile Angliei. Într-adevăr, nu-i cel puțin greu de explicat faptul că irepetabilul – de la

ordinea comportamentului social și până la aceea a comportamentului intelectual – se bucură de atâta respect într-o țară reputată pentru „instituționalizarea” repectabilului (faimosul tradiționalism englez)? Dacă ne gândim mai bine, explicația fenomenului nu-i totuși atât de dificilă: originalitatea are nevoie de un fond contrastant pe care să-și decupeze silueta imprevizibilă; și, invers, însuși acest fond – interpretându-l ca pe o metaforă pentru o anume structură mentală – are nevoie de fulgurația originalității spre a-și putea câștiga conștiința de sine: și astfel, contradicția se rezolvă într-o neașteptată, dar firească armonie”. □•Horia Liman scrie, de la Geneva, despre *O panoramă a literaturii române*: „Fundalul studioului prezintă peisajul românesc: luxurianta Delta a Dunării, Carpații majestuoși, arta murală a meșterilor Voronețului. În fața lui, doi oameni îndrăgostiți de magia cuvântului tipărit, răsfoiesc câteva volume familiare nouă: Guy Ackermann și Armand Gaspard prezintă „Panorama literaturii române”, la televiziunea elvețiană.”. ■ *Tommaso Campanella* reînvie pictural într-un articol scris de C.[onstantin] D.[imoftache] Z.[eletin]: „Figura rebelă și profetică a călugărului dominican care și-a petrecut aproape toată viața în închisorile peninsulei, este smulsă uitării și restituită literaturii italiene. Poezia sa este redată circulației și consacrată ca o culme a liricii din Seicento, lirică secătuită după liniștirea viguroasei vine de energie spirituală care a fost Renașterea italiană și uscată de sclivisirea marinistă ce i-a urmat. Tommaso Campanella tulbură cerul împietrit al acestei poezii cu o lirică eruptivă, spontană, aspră, vehementă, clamoroasă, mai mult chinuită de marile întrebări ale existenței pe care și le pune poetul, decât împăcată de răspunsurile pe care le dă filozoful Campanella.”. Tot C. D. Zeletin este și traducătorul a trei madrigale ale călugărului, a *Trei rugăciuni în psalmodie metafizică împreună unite*. ■

● [„*Tribuna*”, nr. 39] Ion Lungu subliniază rolul lui *Inochentie Micu* în cultura română: „Prin faptele și gândurile sale, ca și prin întreaga sa conduită, Ionchentie Micu a rămas personalitatea cea mai de seamă a românilor din Transilvania secolului al XVIII-lea, adevăratul deschizător al luptei lor național politice și precursor al galeriei de învățați iluminiști, ilustrată de Samuil Micu, Gheorghe Șincai, Petru Maior și Ion Budai-Deleanu”. ■ Teofil Răchițeanu prezintă două cărți. □ Gheorghe Vrabie, *Folcloristica română*: „Pentru prima dată în folcloristica noastră, G. Vrabie încearcă o privire de ansamblu asupra evoluției curentelor și metodelor de cercetare folclorică de la începuturi și până astăzi... Astfel, sunt comentate interpretările unor personalități de prestigiu ale culturii noastre în acest domeniu: I. B. Deleanu, Alecsandri, Hașdeu, Eminescu, Blaga, V. Voiculescu, Mircea Eliade”. □•Barbu Theodorescu, *Nicolae Iorga* (Ed. Tineretului, 1968): „Nu e ușor să scrii o carte despre o personalitate atât de complexă cum a fost N. Iorga. Barbu Theodorescu, însă, se achită cât se poate de bine de această dificilă sarcină”. ■ Nae Antonescu recenzează cartea lui C. Ștefănescu despre Mihail Sebastian (Ed. Tineretului, 1968): „Primul studiu micromonografic închinat operei lui Mihail Sebastian. Cele peste o sută de pagini

justifică existența unei creații literare originale, la constituirea căreia biografia a jucat un important rol... Nu mi se par însă necesare unele comparații cu alți scriitori ai generației (Eugen Ionescu, Anton Holban, Octav Șuluțiu), din care M. Sebastian să apară întodeauna superior în convingeri și realizări”. ■ I. Cornea face referire la *Festivalul de poezie «M. Eminescu»*: „Salutară inițiativa Comitetului de Cultură și artă al județului Iași de a organiza, între 6-11 octombrie a.c., un Festival de poezie «Mihai Eminescu», pentru cinstirea poeziei clasice și actuale. Din comitetul de inițiativă fac parte personalități, oameni de prestigiu ai scrisului și artei românești din Iași și din alte centre culturale ale țării. (Totuși o nedumerire: «Tribuna» de ce nu figurează în el?). Cu acest prilej, se va acorda un premiu celui mai bun volum de versuri (volum de debut) apărut în acest an;”. ■ Domițian Cesereanu semnează textul Călinescianism: „Poziția teoretică a lui G. Călinescu este orientată implicit, împotriva rigorismului critic erudit, metodologic, normativ, pretinzând a da rezultate «definitive» asupra operei... Istoriei și criticii literare de sub înrăurirea percepțelor tehnice, documentare, tematice, cu un cuvânt exterioare, G. Călinescu le opune principiul interior al punctului de vedere, punct de o forță incalculabilă în aprecierea valorii”. ■ În articolul *Prezențe poetice, Metaforele singurătății*, Ion Oarcăsu prezintă volumul de poezii al lui Ștefan Bănuțescu, *Cântece de câmpie*: „Poezia – imagine, poezia – viziune, poezia – cuvânt. Nu știu exact cărei anume din aceste categorii îi aparțin «cântecele» lui Ștefan Bănuțescu... Ele mi se par, în orice caz, ca intenție intelectuală, forme de integrare într-o arhăitate românească folclorică, în acea vechime imemorială care ajunge din când în când la noi prin doine și balade, prin obiceiuri cotidiene sau prin practici rituale cvasi toteme. Autorul *Cântecelor de câmpie* (E. p. I., 1968) se vrea «contemporan cu fluturii, cu Dumnezeu», cum ar spune Blaga, deci om născut pe vremea eresurilor străvechi”. ■ Simion Bărbulescu se referă la *Simion Stolnicu – inedit*: „Ceea ce este specific temelor poeziei lui Stolnicu este simplitatea acestora, ca la Villon și Vigny – doi dintre măștri săi. În realizarea artistică a acestor teme se încearcă o fuziune a elementelor eminesciene cu cele baudelairiene”. ■ Adriana Kiselef îl interviuează pe *Profesorul Mariano Baffi despre literatura română*, cu prilejul *Congresului de lingvistică și filologie romanică*: „«- Întrucât sunteți bun traducător de literatură română, ce ne puteți spune despre literatura noastră în Italia?» «-Literatura română este cunoscută în Italia încă de multă vreme. În cei 20 de ani dintre cele două războaie mondiale, în Italia s-au făcut numeroase traduceri din literatura română, datorită mai ales eforturilor prof. Isopescu, care a funcționat 30 de ani la catedra de limbă română la Universitatea din Roma. Astfel publicul italian a putut să citească opere din Caragiale, Sadoveanu, Gala Galaction, Rebreanu, Cezar Petrescu, Gib Mihăescu etc. După cel de-al doilea război mondial cititorul italian a luat contact cu literatura română, prin poezia lui Tudor Arghezi, tradusă de poetul Salvatore Quasimodo, laureat al premiului Nobel; cu dramaturgia românească prin *Gaițele*, traduse de mine, cu *Baltagul*, cu proza lui Zaharia

Stancu și Titus Popovici – tot în traducerea mea... Acum lucrez cu pasiune la traducerea binecunoscutului romancier Eugen Barbu – la romanul *Groapa* – ...»”.

27 septembrie

● [„Contemporanul”, nr. 39] Discursul secretarului-general C.C. al P.C.R. din 21 august 1968 și a Declarația M.A.N. a Republicii Socialiste România cu privire la principiile de bază ale politicii externe a României (22 august), se află la originea editorialului *Semnificație majoră*, de George Ivașcu: „Scriitorii și artiștii au însemnat deja în paginile presei noastre impresiile lor comunicând – toate – tocmai plenitudinea acestui sentiment de participare unanimă fremătătoare, la ceea ce constituie imaginea adevărată a politicii interne și externe a P.C.R., a unității de nezdruccinat în jurul conducerii de Partid și de Stat a României socialiste. [...] Conștiința temeiniciei acestei politici, îndreptățită de faptele pulsând de adevăr sub ochii fiecăruia, validată în orizontul larg al întregii omeniri progresiste, simțământul, greu de cântărit și de glosat în cuvinte, că prin glasul aceluia al cărui nume fluxul zecilor de mii de participanți îl scanda ca pe un uriaș memento: «Ceaușescu! Ceaușescu!» se exprimau pe ei înșiși ca militanți activi pentru politica Partidului, – iată un veritabil fenomen social de o semnificație depășind, oricât de bogată ne-ar fi experiența, tot ceea ce am avut de înregistrat și, ca atare, de mărturisit opiniei publice ca slujitori ai ei.” ■ Dinu Kivu îl interviuează despre *Noul Teatru Național* pe Zaharia Stancu, directorul instituției de cultură, invitându-l să comenteze proiectul coordonat de arhitectul Horia Maicu: „Aștept acest eveniment de peste 20 de ani, adică din 1946, când am fost numit, pentru întâia oară la conducerea Teatrului Național. [...] Datorită înaltei griji a Partidului și a Guvernului țării noastre, poporul român va avea un grandios lăcaș de cultură, pe măsura mărețelor înfăptuiri ale epocii socialismului în patria noastră. [...] Ce altceva aș putea să spun decât că așezarea, față în față a Teatrului Național și a Universității în însăși inima Bucureștilor, este mult mai mult decât o realizare urbanistică, este un simbol.” ■ Adrian Marino formulează câteva „puncte de vedere” despre *Criteriile actualității*: „Există, ca să enumăr, o actualitate a prezentului, a marilor momente istorice, cruciale – de la pașoptism la vibranta solidaritate actuală –; și a permanenței; o actualitate a mea și a celorlalți; una individuală și colectivă; subiectivă și obiectivă; de conținut și a unghiului de percepție; în sfârșit, pentru a îndepărta o serie de alte nuanțe mai puțin însemnate, o actualitate spontană și una programată. Lista, cum se vede, este destul de bogată. [...] În definitiv, actualitatea înseamnă în primul rând eveniment cotidian, efemer, jurnalistic. Ea este sinonimă cu instantaneul pur, cu înregistrarea mecanică, pe bandă, pe peliculă. În acest caz, ce este actual azi devine inactual mâine, peste o oră, peste un minut. Nu trebuie o mare demonstrație estetică pentru a arăta că acest tip de actualitate, ocolit din instinct de creatori, n-are nimic comun cu actualitatea artei, echivalentă cu perenitatea artei, cum de altfel s-a și arătat, nu o dată, în presa noastră.”

28 septembrie

• [„Scânteia”, nr. 7839] Emil Vasilescu face „însemnări despre proza unor tineri autori” în textul *Ambianța socială a demarajului unor destine*: „Ne-au reținut în ultimul timp atenția câteva romane aparținând unor tineri prozatori: *Nisip* de Alexandru Deal, *Arșița* de Laurențiu Cerneț și *Singurătatea lucrurilor* de Constantin Georgescu. [...] Trecând în revistă romane cu structuri oarecum diferite, nu putem omite faptul că toate ridică, în egală măsură și cu aceeași intensitate, problema raporturilor etice ce se stabilesc între oameni. Întrebarea esențială care se pune este aceea a viziunii asupra lumii și a perspectivelor ei. Căutarea adevărului și a fericirii personale nu poate duce la un rezultat decât având un țel bine fixat, un reper luminos aflat permanent înaintea ochilor minții, către care tinde cu cele mai ascunse fibre fiecare om. Această literatură, oscilând între obsesie și neîmplinire, fără o percepere adâncă a relațiilor noastre, a transferurilor structurale profunde din psihologia oamenilor, riscă să cadă în latura extremă de care creatorii s-au ferit: adică în literaturizare. Pare de aceea curios că trei cărți care au în centrul lor eroi tineri, scrise de autori tineri, nu propun problematica majoră a vremii noastre, se limitează la cazuri periferice, nesemnificative pentru profilul, idealurile și perspectivele acestei generații. Aceasta denotă odată mai mult că arta trebuie să plece de la observația fenomenelor sociale, de la studierea atentă a proceselor morale caracteristice unei epoci, adevăratului ei contur. Aprecierea valorii artistice a acestor cărți nu se poate face decât raportând modul în care expresia literară acoperă realități viabile, capabile să se desprindă de cazul particular. Proza noastră actuală, indiferent de modalitatea artistică adoptată, trebuie să aibă în centrul preocupărilor sale destinul uman, văzut într-un spațiu istoric și social bine determinat, chiar și atunci când investigația artistului rămâne în aria restrânsă, dar nebănuț de adâncă a conștiinței individului. Literatura tinerilor despre tineri își poate afla împlinirea reală nu în zona maladivului sau a obsesivului – speranța realizării unor scrieri «interesante» se dovedește în cele din urmă în asemenea împrejurări deșertă – ci în descoperirea adevărilor vieții într-un context moral superior. Imperative supreme ale prozei, inseparabile și interdependente, destinul și idealul se supun unei conduite etice majore, în funcție de care toate celelalte coordonate se direcționează precis”. □•Ziarul publică *Drumul* de Zaharia Stancu, fragment de roman: „Scriitorul Zaharia Stancu definitivează în aceste zile manuscrisul noului său roman intitulat *Șatra*. Înfățișând drama unor oameni obișnuiți să trăiască o viață nomadă, autorul evocă viața lor din momentul în care regimul fascist i-a silit să întreprindă cel mai tragic drum al existenței lor, purtându-i dintr-un post de jandarmi în altul. Scriitorul reconstituie, în pagini de o înaltă vibrație umanistă, de simpatie pentru toate victimele societății și în episoade de un zguduitor lirism, atmosfera apăsătoare a războiului, pe fundalul căruia destinele acestor oameni năpăstuiți fără nici o vină, considerați în afara societății, se conturează într-un adevărat act de acuzare la adresa nedreptăților unei societăți inumane, a războiului. Fragmentul pe care îl prezentăm evocă primele etape ale acestui tragic drum”.

• [„Cronica”, nr. 39] Fără editorial pe prima pagină, primul articol care trebuie remarcat este cel dedicat comemorării Costache Negruzzi, de la Iași (cu un mic text bio -bibliografic semnat de Al. Balaci) □ Numărul pare consacrat în parte debutului noului an universitar, așa încât, în paginile de literatură, Basarab Nicolescu publică Interpretări aproape didactice din „Joc secund”, și anume la: Păunul („Păunul constituie o magistrală concretizare artistică a principiului automorfismului ce guvernează cosmologia Jocului secund.”), Izbăvită ardere („timpul se transformă într-o eternitate sonoră, un fel de muzică a sferelor, convertindu-se astfel din dinamic în static, echivalență posibilă în lumea *Jocului secund*, datorită automorfismului (...)”) și Lemn sfânt (poem „anti-dogmatic”). Interpretări libere, cu alte cuvinte. □ Într-o notă, Haralambie Țugui scrie despre poetul Al. Raicu □ Aurel Leon scoate la iveală o serie de documente despre Vasile Alecsandri, din care rezultă că poetul e român, că s-a născut la 1818 și nu la 1821, că poetul a cedat din moșia lui pentru construcția unei căi ferate și, printre alte mărturii și dovezi legate de locuințele poetului, că Alecsandri își lasă manuscrisele Academiei Române. □ Daniel Lascu publică un grupaj de versuri, iar Adia Ropală, fragmente de proză sub titlul *Adolescențe grave*. □ Const. Ciopraga continuă eseuul *Victor Eftimiu, poetul* (II), cu foarte multe citate și cu remarcă: „Poetul are prejudecata volumelor masive. Până la apariția seriei 701 sonete scrisese peste șaiszeci de mii de versuri.” Din nou, își fac apariția ironii: „(...) scriind despre orice, cu dezinvoltură și grație, sonetistul e un virtuoz la care « tirania » formei nu mai contează.” □ Cronica literară a lui Zaharia Sângeorzan se ocupă de volumul de poezie *A fi* (Editura Tineretului, 1968) a lui Adi Cusin. Ca de mult ori, formulările criticului se alambichează: „Sinceritatea estetică ridicată la semnificație, valoare netulburată de confuzii ermetice, stilistice este nota de cea mai întinsă suprafață a poeziei lui Adi Cusin.” Mai departe, criticul revine la sintagme mai lizibile: „temperament impulsiv, teatral, cu puternice explozii de vitalitate (...)” și la paralele cu Emil Botta și Radu Stanca. Poezia sa este vitalistă, declamatorie, și dovedește un „teribilism al imaginației”. □ Adrian Marino pornește de la un articol al lui Al. Philippide publicat în „Scânteia” din 7 august, numit *Scriitorii, publicul și viața* pentru a face o critică a publicului. Autorul deosebește trei categorii de public: cel real, care e imens și pestriț și la care nu poate ajunge numaidecât, cel virtual, care e „publicul său” dar care se poate extinde, din aproape în aproape, ca în cercuri concentrice și, în fine, cel ideal, pe care-l vizează orice autor „greu” căruia primele două nu-i răspund. □ I. D. Lăudat semnează o „fișă de istoriografie literară” pentru profesorul Octav Botez, fratele prozatorului Jean Bart (pseudonim al lui Eugeniu P. Botez). De-a lungul carierei celui care se stinsese în 1943, se remarcă idei estetice anti -croceene, o istorie a genurilor literare, iar din 1936 înlocuirea lui G. Ibrăileanu la catedra de literatură. Din articolele pe care le-a publicat de-a lungul timpului, a strâns două volume, Note pe marginea cărților și, respectiv, *Figuri și note istorico-literare*. □ La *Dicționarul premiilor literare românești*, M. N. Rusu scrie despre un alt poet dintre istorii,

Ben Corlaci, premiat în 1945 cu volumul *Manifest liric*. Criticul citează din auto-prefața volumului, care pare rimbaldiană. Corlaci scrie că „demența” scriitorului este de fapt o „izbucnire controlată”. Dar prin versurile sale, Corlaci nu e un tragic, ci mai mult un frondeur și un histrion. Sintetizat: „Ben Corlaci a arătat cum poate deveni modă, act cerebral, ceea ce la un Geo Dumitrescu, Tonegaru și Dimitrie Stelaru era un mod de a fi”. □•Corneliu Sturzu închide numărul cu o pagină de reportaj suedez, semnată de Corneliu Sturzu, în care vine vorba la un moment dat și despre hippoți, o temă deloc inedită în peisajul publicistic românesc al anului.

● [„**Flacăra**”, nr. 40] Lucian Raicu publică o amplă recenzie a volumului lui E. Lovinescu, *Texte critice*. „Oricâte tentative de discreditare s-au produs în jurul acțiunii sale critice, Lovinescu a continuat să rămână un mit, și este bine că s-a întâmpla așa, că, dincolo de rezervele posibile, steaua prestigiului său urcă fără încetare, renumele său e în permanentă creștere ajungând a se confunda cu ființa fascinantă, orbitoare a criticii însăși, cu misterioasa putere ce-i este proprie, mai presus de fatalele erori, limitări și incertitudini legate de făptura nedesăvârșită și pieritoare a oficanților ei.” □•La secțiunea *Carte* se face o trecere în revistă a laureaților Premiului pentru literatură „înstituit de C.C. al U.T.C.”, printre care se numără Ana Blandiana, George Bălăiță, Nicolae Velea, Dumitru Radu Popescu ș.a. ■ Este semnalată apariția romanului camilpetrescian *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război* (colecția Lyceum) însoțită de un studiu introductiv al lui Marian Popa. □•Se cer lămuriri cu privire la prea puținele spectacole din opera lui Costache Negruzzi, în contextul comemorării a o sută de ani de la moartea scriitorului. □•Mai semnează: Radu Boureanu, Radu Cosașu, Teodor Mazilu, Silviu Brucan.

● [„**Luceafărul**”, nr. 39] Ana Blandiana scrie despre *Un loc sau un timp* „în stare să ia asupra sa bănuitele circumstanțe ale perfecțiunii și să însemne pentru totdeauna termenul de comparație, punctul de reper într-un univers mereu ambiguu și fără încetare străin, evoluția artistică este posibilă numai în virtutea acestui pământ nemișcător și netransformabil la care să poți, oricând și oricât de departe ai fi, să te întorci. [...] În istoria noastră literară, trecută și încă îndelungat timp viitoare, poezii se împart în două mari, perfect, distincte, categorii: născuții la sat și născuții la oraș. Șansele multe sunt de partea celor dintâi și asta nu numai pentru că «veșnicia s-a născut la sat», și la sat se nasc și pomii, și iarba, și păsările. Șansele sunt de partea celor dintâi pentru că de partea lor stau câteva milenii de stabilitate rustică, supusă unor legi omenești în esență aceleași, pentru că ei, fără a reveni vreodată, știu că se pot întotdeauna întoarce. Ei pot fi, banal, dezrădăcinați în oraș, dar niciodată dezrădăcinați în lume: universul păstrează pentru ei, niciodată ofilit, punctul de pornire, punctul de sprijin, punctul de refugiu. Orașul este încă necopt în noi. Câți străbuni de poeți au trăit în el? [...] Câte generații va fi nevoie să treacă pentru a investi asfaltul cu sentimentul stabilității, pentru a face dintr-o încrucișare de bulevarde, matcă și peisaj natal? Nu milenii, desigur, dar

destul timp pentru a ști de după care turlă răsare soarele și pe care terasă apune. Dar să nu simplificăm. Sunt poeți care vin dintr-o idee așa cum alții vin dintr-un sat. Nu exista refugiu mai primitiv decât o idee crezută, și nu cunosc mai total cataclism decât prăbușirea unei idei pe care au fost întemeiate existențe și arte. Un sat, un oraș, o țară pot dispărea – în urma lor vor rămâne nostalgii și tradiții, urme vii. O idee dispărută ucide tot ce a atins vreodată. [...] Avem nevoie de locuri, de timpuri, de idei spre care să ne întoarcem, de care să ne îndepărtăm, în funcție de care să ne socotim drumul. În istorie sau numai pe hartă, poezia fiecăruia dintre noi are nevoie de un punct în stare să ia asupra sa coordonatele perfecțiunii, pentru că mai tragic decât a nu ști de unde să pornești este numai a nu ști unde te mai poți întoarce...” ■ Lui Fănuș Neagu îi apare povestirea *Învăluite plecări*. ■ Sunt publicate texte inedite de Lucian Blaga: *Stratul mumelor*, despre epoca lui Ștefan cel Mare care „a fost prin chemare pe drumul unui cosmos românesc”; *Inorogul* simbolizându-l pe Dimitrie Cantemir, autor al unei lucrări rămasă în manuscris, *Știința sacro-santă*, întâia încercare reală de metafizică românească, reprezentând învățătura creștin-ortodoxă. „Metafizica lui Cantemir este o operă de tinerețe. Citirea ei te lasă cu regretul că autorul nu s-a putut închina o viață întregă filosofiei”.

29 septembrie

● [„Scânteia”, nr. 7840] Sergiu Fărcășan semnează *Columna printre noi*: „În cadrul unei festivități organizate de Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă, s-a deschis ieri, sâmbătă 28 septembrie, expoziția Columna lui Traian”. ■ Sorin Mavileanu realizează ancheta Poetul și conștiința epocii sale: „Dintotdeauna poetul adevărat a întruchipat în forme artistice cele mai profunde și nobile gânduri și aspirații ale semenilor săi, s-a străduit să exprime prin vers conștiința înaintată a poporului din mijlocul căruia s-a născut, interesele sale supreme, idealurile lui de progres social, lupta lui pentru eliberare națională și socială, pentru o viață mai bună. Ar fi oare posibil ca acest autentic seismograf al sensibilității umane să nu vibreze permanent în consonanță cu evenimentele epocilor istorice, să nu înregistreze cu mijloacele specifice artei frământările și transformările ce se produc în cele mai diverse planuri ale realității sociale, ca și în cele ale existenței individuale? Acestei întrebări îi răspund poezii și criticii literari participanți la ancheta noastră (pe care o publicăm în pag. a IV-a a ziarului), îmbrățișând din mai multe unghiuri diversele aspecte ale locului pe care îl ocupă poezia în conștiința socială, în marea operă de înălțare spirituală a poporului nostru.” La anchetă răspund: □•acad. Al. Philippide, *A transforma în durată efemerul timpului său*: „Funcția artei în general și a artei literare îndeosebi este să scoată din efemer elemente de durată, fixându-le în forme care să le asigure durata. [...] Lucrul literar cere timp și cumpănire; el nu poate fi făcut în grabă și fără adâncime. Este o dezvoltare cu popasuri de chibzuință, cu întoarceri și cu refaceri în care opera este, bucată cu bucată, creată și corectată, până la sfârșit, iar când e gata, reluată pentru șlefuirea

finală. Așa cel puțin se cuvine să se lucreze pentru ca rezultatul să fie cel așteptat.”, □•Aurel Baranga, *Dialogul poetului cu contemporanii săi*: „Aderarea la marile evenimente ale vremii nu constituie pentru adevăratul scriitor, pentru adevăratul poet un act de concesie, ci singurul prin care existența lui capătă o înaltă și nobilă justificare. Și dacă acest adevăr a avut în toate vremurile o funcție de stimulent, am sentimentul că azi, aici, la noi, capătă valoarea și semnificația unui apel la conștiință. Scriitorul e mai mult decât un grefier al evenimentelor, un comentator lucid al faptelor vieții. Substanța cărților lui operează printr-un savant și subtil sistem de vase comunicante asupra vieții însăși, inspirându-se din realitate și contribuind în același timp la modificarea ei. Nu trebuie desfiat în această afirmație nici o nuanță de voluntarism lipsit de răspundere. Știi că literatura lucrează cu armele ei specifice, de multe ori pe nesimțite, dar întotdeauna – atunci când e vorba de o artă reală și autentică – într-un mod de necontestat. Înscrisă în viață cu cercurile în arbore, arta face corp cu evenimentul, ca al doilea termen al unei unități dialectice de o inepuizabilă măreție.”, □•Rodica Iulian, *Nu însingurare, ci prezență în avangarda spirituală a lumii*: „Singularitatea poetului constă în locul pe care acesta îl ocupă în societatea noastră, în obligația poetului de a face parte din avangarda ei spirituală. În îndatorirea sa de a-și exercita atributele de creator, prin forța și perenitatea verbului. [...] Turnul de fildeș rămâne imaginea unei fabule rizibile, desuete. Poetul care zăgăzuește fluxul lumii spre el, care ignoră voit frământările epocii sale, riscă necomunicarea sau comunicarea minoră. Poetul care nu vibrează, în consens cu eforturile omenirii, în consens cu aspirațiile națiunii sale, depășindu-le chiar, vestindu-le, nu va revoluționa nici forma gândirii. Poeții sau curentele poetice cu adevărat revoluționare în artă au avut la baza programului lor de activitate spirituală idealuri care au fost ale omenirii întregi și ale poporului în mijlocul căruia s-au născut.”, □•Aurel Rău, *Diversitatea de modalități în oglindirea spiritului vremii*: „Epoca noastră frământată, deschisă spre uriașe descoperiri ale științei și tehnicii, aflată în ceasul zborurilor cosmice și al grefărilor de inimi, dar și primejduită de flacăra atomului și de mari seisme cărora umanitatea, valorile ei morale cele mai trainice au a le da un sens rațional, nu-l poate lăsa indiferent pe scriitor, cum nu-l poate lăsa indiferent pe omul modern îndeobște. Dacă poezia, deși are un punct de plecare subiectiv, nu poate rămâne indiferentă la contemporaneitate, e de presupus că poetul care se angajează în discuția epocii o face pentru atitudini sincere, personale, în nimic contrafăcute. Și, bineînțeles, poetul de această factură trebuie să găsească condițiile necesare exprimării gândului și sentimentului lor adânc prin cuvânt.”, □•Gheorghe Achiței, *Tragicul poeziei fără public*: „A fi indiferentă față de social înseamnă a fi indiferentă față de oameni. A fi indiferentă față de oameni înseamnă, pentru poezie, a nu mai fi poezie. Nu ne mai rămâne decât să tragem concluzia că participarea la existent, angajarea în existent constituie resortul intim al poeziei. După ce au cultivat, un timp, o poezie mai puțin angrenată în tumultul vieții sociale, al istoriei, al preocupărilor contemporane, nu puțini autori au ajuns să-și «reconsiderere» crezul

estetic revenind totuși la tipul de poezie angajată uman, la poezia de largă atitudine și rezonanță socială. Evenimentele istorice pe care le trăim sau la care asistăm sunt de natură și ele să determine o atare «revenire la realitate» a poeziei. Semnificativă în acest sens mi se pare și participarea tot mai activă a poeților noștri din cele mai diferite generații în viața publică a țării. Semnificativ, în acest sens, mi se pare faptul că, mai mult decât oricând, poezia noastră tinde tot mai mult spre o integrare superioară în social.” □•Dan Laurențiu, *Lirica românească în spiritul revoluționar al zilei de azi*: „ Tocmai acest sentiment al angajării, al dăruirii de sine îl trăiesc poeții zilelor noastre, conștienți de înalta lor misiune de a păstra și continua strălucita tradiție a liricii românești în spiritul viu, revoluționar al societății de azi. Indiferent de stilul și modalitatea particulară de expresie, de generația mai nouă sau mai vârstnică pe care o reprezintă, poeții acestei țări se simt uniți în a fi al acestui timp, adică în a trăi timpul de acum, nu numai cu conștiința că vor adăuga un nou capitol la istoria literaturii, ci și cu aceea, mai adâncă poate, că participă la istoria nouă a unei Români libere, socialiste. Poetul trăiește în mijlocul istoriei poporului său, îl exprimă cuvântul. Nici un poet nu poate trăi în afara timpului care l-a adus pe lume și a poporului pe care-l reprezintă, precum nici un popor nu s-ar putea lipsi vreodată de poeții săi.” □•George Munteanu, *Carența atitudinii – incompatibilă cu magistratura de poet*: „Însă dacă nimeni, inclusiv poeții, nu poate trece la pronosticuri și recomandări prealabile în legătură cu ce și cum se poate răsfărânge în poezia unei epoci, – cel puțin un lucru rămâne previzibil: că dintotdeauna, poetul adevărat, Poetul cu inițială majusculă, rămâne acela care ia atitudine față de tot ce interesează vital umanitatea timpului său. Carența atitudinilor, indiferența, deruta, posibilitatea de a fi surprins nepregătit de marile evenimente lăuntrice sau externe care survin în viața semenilor săi sunt incompatibile cu numele, cu magistratura de poet”.

30 septembrie

• [„Scânteia”, nr. 7841] Alexandru Andrițoiu publică reportajul din satele Apusenilor, *Noua condiție umană*.

[SEPTEMBRIE]

• [„Argeș”, nr. 9] Numărul se deschide pe prima pagină cu poezii de Ștefan Aug. Doinaș (*Înotul și Salamandra*) și Dan Rotaru (*Sedimentările timpului și Concentrice*). □•Toma Biolan publică tot pe prima pagină un mic text despre prima zi de școală, cu titlul *Pragurile*: „Miroase a curățenie, soba din încăpere are culoarea mierii și a căldurii de astă-vară. $E = mc^2$, rachetele și constelația Lirei, Venus din Milo și piramidele mai așteaptă numai puțin. Căci ovalele și bastonașele ies din ce în ce mai drepte, anunțând cuvântul cel mai scurt, cel mai simplu și poate de aceea frumos. Îl vom silabisi în cor, mâine: o, m – om.” □•La rubrica *Jurnal de lector*, mai multe recenzii: T. Frăsineanu scrie despre nr. 4 al revistei lui Mihail Steriade „*Le Journal roumain des poètes*”: „Apărut cu acest prilej în

opt pagini și în patru limbi (română, franceză, neerlandeză, engleză) «Journal»-ul cuprinde pentru prima oară traduceri din creațiile lui Ion Barbu și G. Bacovia (cu fotografiile autorilor), însoțite de scurte prezentări. Lui Mihail Eminescu, Tudor Arghezi și Lucian Blaga li se consacră câte o pagină, acesta din urmă beneficiind și de transpuneri în engleză și neerlandeză.”; Ion N. Voiculescu prezintă *Liniștea furtunii*, de Constantin Salcia: „Prin publicarea volumului *Liniștea furtunii* se dă apreciere unui poet ale cărui versuri din *Cuvântul liber* preludi au zile de dreptate socială și pentru țărani de la Dunăre, pe care Constantin Salcia i-a purtat în gând ca pe niște icoane.”; Doru Moțoc recenzează volumul de poezii al lui George Suru, *Pentru a iubi*: „O mare capacitate de a crea stări lirice, ca și priceperea de a puncta totul cu metafore neașteptate, salvează de la anonimată poezia lui George Suru, altfel minată parcă de diluare și de oarecare verbozitate. Cert este că poetul știe unde să caute și mai ales cum să scoată la lumină poezia.”; Ligia Diaconescu anunță publicarea monografiei *Dimitrie Leonida*, de Ion Basgan: „Monografia lui Ion Basgan, serioasă prin efortul de cuprindere documentară largă a aspectelor semnificative din viața lui Dimitrie Leonida, elegantă prin organizarea și valorificarea narativă a materialului faptic, are meritul de a sublinia importanța contribuției unui mare creator din domeniul tehnic la dezvoltarea științei românești și universale.” □•Emil Coconetiu publică articolul *Cum scriau dacii*, în care informează despre preocupările istoricilor și literaților noștri în această privință: „După părerea lui Hasdeu, acest alfabet a fost inventat de Deceneu, preotul-prooroc al dacilor din timpul lui Burebista (sec. I î.e.n.) în perioada peregrinărilor sale în Egipt. Acest alfabet a fost întrebuițat de poporul dac și mai pe urmă de români în «tranzacțiile sale particulare» (Gr. Tocilescu, *Dacia înainte de romani. Apendice, Două pretinse alfabetice dacice*, Buc., 1880, cap. II, pag. 559-564).” □•Despre Camil Petrescu scrie din nou Mihail Ilovici (*Spiritul în captivitate*, articol însoțit de ilustrații): „Tânărul sublocotenent, ce comandase două companii de mitraliere, din care nu mai rămăsese în stare de funcționare decât o mitralieră, (ce trăgea încă în momentul copleșirii tranșei de către dușman), a stat în captivitate în lagărele de la Sopronyék (Ungaria) și Plan (Boemia) îndurând privațiunile aspre ale prizonieratului. E semnificativ acest lucru, întrucât se știe că scriitorul era foarte discret cu privire la faptele sale de război – într-adevăr eroice –, utilizându-le în schimb autenticitatea și culoarea în acele opere literare a căror sursă de inspirație o constituie războiul.” □•George Corbu prezintă un *Cincinat Pavelescu în scrisori inedite*: „Scrisorile inedite – pe care le publicăm mai jos – ne aduc înaintea ochilor, încă o dată, sufletul cald și generos al poetului. Este bine cunoscută distincția gesturilor la Cincinat. [...] Destinatarii scrisorilor au fost: 1. Christu N. Dimitrescu (Cridim), avocat și ziarist, autor al unor volume de versuri și epigrame (*Florile iubirii* – versuri, *Quatrene*, 1901, 1908, *Zale roșii*, *Aripi albe* etc. 2. Criticul Mihail Dragomirescu, fost profesor la Universitatea din București.” Revista publică cele două scrisori, adresate celor doi destinatari menționați, cea de-a doua datată 17 iunie 1916. □•Dan Rotaru ia în discuție „debutul editorial prema-

tur” (după părerea sa) al unor poeți, în articolul „*Aurea mediocritas*” sau despre câteva debuturi editoriale: „A devenit un loc comun constatarea că actul editorial presupune deplină responsabilitate. O responsabilitate bivalentă, acceptată pe de o parte de poet și pe de alta de redactorul de carte. Numărul mare de volume de o calitate discutabilă (majoritatea aparținând colecției «Luceafărul») readuce însă în actualitate și face utilă o discuție pe această temă. [...] Din păcate, însă, graba lor, conjugată cu absența exigenței, strică în cele mai multe cazuri, aducând prejudicii în primul rând autorilor respectivi.” Poeții vizați sunt: Dumitran Frunză, Alexandru Protopopescu, critic literar la revista „Tomis”, autor al volumului *Exilul imaginat*, Doina Cetea (debut cu volumul *Culorile începutului*), Crișu Dascălu (*Mânie și marmură*) și Gheorghe Anca (*Invocații*): „Poeziile lui Crișu Dascălu se aseamănă atât de bine una cu alta, încât oricare dintre ele ne-ar putea servi ca exemplu de mediocritate artistică.” □•Teodor Scarlat rememorează organizarea unei expoziții de poezie cu vânzare (după modelul unui asemenea eveniment petrecut în Paris), în articolul *O expoziție a poeziei tinere acum 31 de ani*: „Deschiderea Expoziției antologice a poeziei tinere a avut loc într-o dimineață însorită de mai, a anului 1937, în prezența nu numai a... expozanților și a scriitorilor mai vârstnici, invitați special, ci și a unui numeros public, ce a aplaudat cu însuflețire expozeul criticului Șerban Cioculescu care, peste câteva zile, avea să publice în «Adevărul» și o substanțială dare de seamă asupra poemelor expuse. Camil Petrescu, Mihail Sebastian și Mircea Eliade care se aflau în asistență s-au dovedit mai entuziaști chiar decât expozanții. Aplauzele și felicitările lor, împărțite cu căldură și dărnicie, au constituit, pentru noi toți cei tineri, stimulente de prim ordin.” □•În *Paginile literare* (rubrica *Meșterul Manole*) publică poezie: Ion Popa Argeșeanu (*Amintirile serii și Dăruire*), Ion Lazu (*Cum vedeți*), Petre Vlad (*Cântecul bradului*), Ion Cincă (*Izvorul*), Ana Olteanu (*Strămoși*), G. Enache (*Țara*), Octav Părvulescu (*Obârșie*), Valeriu Anania (*Midnattsolen*), Anghel Dumbrăveanu (*Priveliști de seară*), Dim. Rachici (*Țara și Coloana strălucind*), Doru Moțoc (*Țărnuțul suprem*) și Eugen Stănescu (*Prinoase*). □•Povestirea *Viperele*, de Aurel Iordache este publicată alături de cea a lui Dorel Cristea, *Bătrânul și soarele*. □•*Tabloul* și *Curiosul* sunt titlurile celor două schițe semnate de Ion (Ioan) Mihai Cochinescu, viitorul scriitor optzecist, care debutează – la 17 ani – în această revistă. □•Alături de *Poșta redacției* sunt publicate câteva poezii de debut la rubrica *Pași pe nisip*, însoțite de prezentarea lui Barutu T. Arghezi care informează cititorii că cei publicați sunt selectați dintre finaliștii la Concursul de literatură română pe anul 1968, ținut în tabăra special organizată la Sinaia: Hioară Victoria, elevă (*Joc de primăvară*), Luminița Jugănar (Tu), Aurel Caciuc (*Autumnală*), Ivan Ion, elev (*Cântare la cer*) și Irina Gorun (*Corabia*). □•În traducerea lui Iv. Martinovici se publică Antoine de Saint-Exupéry, *Scrisoare către un ostătec* (I). □•La rubrica *Meridiane lirice*, traduc Ecaterina Cogan și Dumitru M. Ion poetul ucrainean Iaroslav Kainar (*Blues despre actele de naștere*) și din Cehia poezii Jana Stroblova (*Sete*), Hana Proskova și Peter Kabes (*Vitrinele* – frag-

ment). □•Radu Greceanu și Doru Moțoc traduc un amplu poem de Oldrich Mikulasek, *Mă gândesc la tine*. □•Ildico Szatmari publică *Scrisoare neexpediată către un tânăr actor*. *Invitație la o dezbatere* pe tema „Provincia și condiția tânărului actor”: „Și ne-am referi și la faptul că soarta unora dintre tinerii actori este uneori influențată în rău și de către o anumită critică teatrală, lipsită de generozitate, care prea rar catadicsește să poposească la premiere ale unor teatre din orașe situate mai la hotarele țării.” □•Un text inedit semnat de Petre Pandrea cu titlul *Pravila de la Craiova* propune alcătuirea unui *Codex Brâncuși*: „Am încercat să pipăim exegetic «rădăcinile lui Brâncuși» în câteva lucrări. Sculptorul a încercat să pipăie multe rădăcini ale multor popoare, inclusiv cultura franceză, sculptura și muzica neagră, muzica populară din Sudan, cultura hindusă – tibetană și rădăcinile sculpturii din toate timpurile și locurile. C. Brâncuși s-a oprit în mod deliberat în arta sa, ca să exprime arta milenară a Gorjului și a României.” □•O scenetă satirică, cu titlul *Câinele*, publică Cătălin Bădescu. □•Epigrame semnate de Gheorghe Zarafu, George Corbu, Nicolae Miron Oteșani, Aurelian Păunescu, Mircea Munteanu sunt publicate – potrivit obiceiului – la pagina 19 a revistei. □•Baruțu T. Arghezi consemnează o sărbătoare de pe Muntele Ceahlău în articolul cu titlul *Meșteri populari la Sărbătoarea Ceahlăului*: „Odinioară, la 6 august, porneau de la schitul Durău șiruri de săteni pe cărările străbătute de Baba Dochia cu turma ei de oi transformată în stane de piatră... [...] Numit «Schimbarea la față» obiceiul păstrează urme ale transumanței altoită pe acea zi din calendar când omenirea satelor din jur repeta ritmic în timp, urcarea în munte spre păstrarea unui simbol.”

• [„Astra”, nr. 9] În cadrul anchetei *Literatură și societate*, realizată „în întâmpinarea Conferinței Uniunii Scriitorilor”, Gabriel Dimisianu analizează și etapizează proza românească postbelică, din perspectiva modului în care scriitura reflectă realitatea socială și psihologică, identificând o primă etapă, a anilor 50, în care se manifestă ceea ce criticul numește un „realism fundamental”, ilustrat de romane precum *Moromeții*, *Desculț* și *Bietul Ioanide*, dar și un „realism descriptiv, degradat”, împotriva căruia se manifestă scriitorii anilor 60, respectiv Ștefan Bănuțescu, Dumitru Radu Popescu, Nicolae Velea, Fănuș Neagu, Teodor Mazilu, ale căror scrieri se remarcă prin „individualitatea marcată a eroilor”. A treia etapă se caracterizează printr-o voită sincronizare cu proza occidentală, datorată scriitorilor Iulian Neacșu, Dumitru Țepeneag, Dumitru Dinulescu, George Bălăiță etc. Proza acestor scriitori nu eludează dimensiunea socio-psihologică a realului, ci optează pentru alte instrumente specifice literaturii, în așa fel încât tema socială „beneficiază de o prezență mediată ce se naște din niște realități spirituale sau dintr-o atmosferă morală”. În același timp, în această etapă se continuă formula „realismului fundamental” prin scriitori de mare forță epică precum Nicolae Breban, sau de mare finețe analitică, precum Alexandru Ivăsiuc. ■ În cadrul aceleiași anchete, Ștefan Augustin Doinaș vorbește despre „viața socială a poeziei” și despre „angajarea socială și politică a scriitorului”. Din punctul său de vedere, Doinaș identifică existența și definește două tipuri de discurs poetic, unul de

coloratură clasică, „cu disciplină interioară”, ce „are șansa de a comunica idei și sentimente” cu mai mult succes decât poezia stărilor psihice extreme, o „poezie a indiscipliniei”. Primul tip de discurs poetic are, evident, „mai multă rezonanță în rândul cititorilor” – poate și pentru că, practicându-l, scriitorul nu poate decât să opteze ferm în favoarea acestuia, în timp ce al doilea deține, în opinia sa, puține resurse de preluare a aspectelor sociale ale epocii. ■ Ancheta continuă cu punctul de vedere al lui Nicolae Manolescu, criticul polemizând în mod deschis, de pe poziția „actualității literare și a implicației ei sociale”, cu Eugen Lovinescu și cu G. Călinescu. Dacă pentru cel dintâi, dimensiunea universală a operelor nu există, căci „expresia istorică a operelor e exclusivă”, pentru cel de-al doilea tocmai universalitatea operelor, sub aspect valoric, este ceea ce asigură relevanța lor istorică. În ceea ce îl privește, Manolescu sintetizează corect modul în care lovinesciana mutație a valorilor estetice funcționează în plan concret literar: „permanentă încărcare cu noi conținuturi istorice, morale, umane”, reușind, astfel, să echilibreze inteligent raportul dintre ideologia partidului unic – factor de majoră presiune politică asupra literaturii, și schimbarea orizontului de așteptare al cititorilor, în timp. ■ Vorbind despre „operă și experiment literar”, Valeriu Râpeanu arată că, în pofida influențelor străine firești, în literatura română se manifestă tineri scriitori care, deși aflați sub fascinația modelelor literare apusene, sunt capabili să producă literatură originală și valoroasă. Mai mult, criticul apreciază că un element socotit a fi de noutate literară, precum sondarea inconștientului, are o tradiție specifică în literatura română, începând cu I. L. Caragiale, bazată și pe un „trainic suport social”. De altfel, crede Valeriu Râpeanu, „marea literatură românească este o literatură profund socială”. ■ Abordând chestiunea „conștiinței sociale a literaturii”, Radu Theodoru crede că între literatură și societatea care o produce și o receptează există o relație complexă care, în cazul românesc, „însușește întreaga istorie materială și spirituală a poporului”. În această ordine de idei, scriitorul își afirmă limpede subordonarea față de înregimentarea social-politică a demersului literar: „cer literaturii contemporane o mai fermă ancorare în istoric și în contemporaneitate”, „o atitudine civică mai decisă”. □•La rubrica *Inedit*, George Pușcariu îl evocă pe Ion Țugariu, poetul erou, căzut pe front. Comentariul este însoțit de poezia *Cântec simplu pentru sora moarte*. ■ Tot la Ion Țugariu se referă recenzia semnată T.[itus] V.[ăjeu], a volumului apărut la Editura Militară, intitulat *Carnetele unui poet căzut în război*, volum care reunește jurnalul acestuia și ciclul de versuri *Poezii pentru Ardeal*. □•Mihail Diaconescu semnează articolul *Lucian Blaga. Orizonturi expresioniste*, în care, după o trecere necesară în revistă a contextului și a modalităților prin care Blaga ia contact cu expresionismul german, identifică și exemplifică trei situații de asimilare/asumare personală a formulei expresioniste de creație de către poetul român. Este vorba, mai întâi, despre „creațiile ce sugerează într-un chip cu totul personal ceva din experiența acestui curent fără ca vreo influență clară, indiscutabilă, să poată fi evidențiată”. Aici se încadrează numeroase texte din mai toate volumele de ver-

suri ale poetului. A doua situație implică preluarea unor teme cultivate de expresioniști, tratate, însă, în manieră cu totul proprie de către Blaga – este vorba despre „elogiul vieții fruste” asociate zeului Pan, din ciclul binecunoscut de poeme, aici lumea mitică fiind, în opinia lui Mihail Diaconescu, „văzută și pictată românește, interpretată în sens autohton”. A treia situație implică existența unor „creații pur expresioniste”, corelate temelor specifice, precum „tema presimțirii unei dezagregări universale și a neantului”, ca în poemele *Amurg de toamnă*, *Sufletul unui mort*, *Strigăt în pustie*, *Am înțeles păcatul ce apasă peste casa mea*, tema „orașului diavolesc”, prezentă în poezia *Semne*, sau tema „timpurilor apocaliptice”, din *Peisaj transcendent*. □•La *Cronica literară*, Voicu Bugariu comentează cartea lui Toma Pavel, *Fragmente despre cuvinte* – Editura pentru literatură, 1968. Arătând că, dincolo de dificultatea abordării acestui volum, care necesită un exercițiu hermeneutic îndelungat și repetat, pentru a putea identifica nodurile de semnificație ale arhitecturii semantice complexe – „de această coerență ne putem apropia însă și prin lecturi repetate, prin memorarea paralelă a conținuturilor metaforice ale unor noțiuni, așa cum le propune autorul”, *Fragmente despre cuvinte* propune un „discurs despre posibilitatea comunicării între oameni”, noțiunile aduse în discuție fiind „cuvintele, vorbirea, discursul interior și exterior, iubirea, divertismentul”. □•Rubrica *Recenzii* găzduiește un scurt comentariu despre volumul de versuri al lui Tiberiu Utan, intitulat *Clipe*, despre care Titus Vâjeu afirmă că propune „un lirism deferent și substanțial, pledează pentru o puritate desăvârșită a sentimentelor, pentru un control permanent al inspirației poetice și al transfigurării ei”. ■ Titu Popescu prezintă *Studiile de stilistică* – Editura didactică și pedagogică – ale lui Tudor Vianu, remarcând nu doar corelarea perspectivelor filosofică, estetică, psihologică în analizele stilistice, ci și valoarea de model practic-aplicativ al acestora. ■ Marin Sorescu prezintă volumul de *Repere* al lui Mircea Malița – călătoriile culturale ale acestuia din urmă devenind, în accepțiunea poetului – recenzent, concretizări ale căutării unor repere stabile, adică ale „obsesiilor de arhitectură și geometrie” în casa lui E.A. Poe, de pildă, sau în atelierul lui Rubens. ■ Nicolae Mărgeanu vede, în versurile lui Ion Gheorghe, din volumul *Vine iarba*, o reușită asociere între tehnica poetică a „transcrierii cinematografice” și tema dezrădăcinării. ■ Volumul de proză semnat de Nicolae Mărgeanu, *La Ciuta, într-o vară*, nu întrunește criteriile de valoare ale recenzentului întrucât, pe de o parte, „oscilează între nuvelă și roman”, iar pe de alta, prezintă o mult depășită „complacere în previzibilitatea unor formule” specifice prozei anilor 50. □•Ioan Micu și Vasile Arteni încep publicarea parodiei *Moartea la purtător. Roman – enigmă (versiune prescurtată)*.

● [„Ateneu”, nr. 9] În articolul *Obiectivitatea criticului*, Adrian Marino își continuă demersul început în numărul 6 al revistei: „N-are sens să pretindem imposibilul și intenția noastră nu este de a îndemna oricât și oriunde, la sinucidere printr-o intransigență absolută, totală, lipsită de orice prudență și înțelepciune. [...] Bazele etice ale obiectivității rămân graduale, determinate.[...]Și, dacă o serie

întreagă de recomandări morale s-au făcut încă de la începutul criticii, avem într-un fel și dovada experimentală că *meseria* de critic nu poate fi gândită în afara unui statut moral specific. Critica are etica sa profesională, făcută din condiții intelectuale și morale indisolubil asociate”. Pentru semnatarul articolului, „cuvântul de ordine al obiectivismului, foarte popular în unele cercuri plat didactice, este obligația criticii *să respecte opera așa cum este ea*, slogan care nu poate avea decât un singur sens real: respectul operei în întreaga complexitate a structurii sale, prin realizarea afectivă și scrupulos aplicată la obiect a programului criticii literare”. Continuându-și analiza, A. Marino observă că „o altă mască, mai subtilă, a obiectivismului este afectarea, simularea, mimarea adevărului și a înțelegerii, în special în fața operelor care nu ne plac. [...] Și mai răspândite sunt o serie de manopere de penumbra, [...] toate ipocrit obiectiviste. [...] Pe primul plan se situează fuga de răspundere, drapată în faldurile imparțialității. Nu ne pronunțăm, așteptăm ca alții să-și frigă degetele. Ne suspendăm judecata, simulând o inexistență libertate a indiferenței. Consecința directă și imediată este oportunismul. Ne rotunjim judecata în așa fel încât să coincidă cu cât mai multe judecăți contemporane, de predilecție influente. [...] Există și tendința de a cultiva și flata în cititor toate obsesiile, ideile fixe și prejudecățile, numai din dorința audienței, a *prizei la public*. [...] Cam acesta ar fi obiectivismul de duzină, răspândit în cercurile publiciste curente. În mediile *științifice* și *savante*, jocul se schimbă. Devine mai ingenios și se scoboară în aparatul critic. Fuga de răspundere, absența oricărei poziții personale, timiditatea, încep să se baricadeze îndărătul citatelor din diferite *autorități*, culese în spirit compilativ”. Autorul atinge și „critica zisă universitară” despre care consideră că „ocoloște sistematic orice judecăți proprii, pe care le scoate cu foarfeca din diferiți critici, mai mult sau mai puțin competenți. Dar și aici intervine o tactică întreagă: cităm pe toată lumea, nu contrazicem pe nimeni, dăm tuturor dreptate măcar pe o latură, ne asigurăm cât mai multe porțițe laterale de scăpare.” În finalul articolului, ajunge și la o „atitudine mai rafinată, care scapă ochiului neprevenit, dar pe care cititorii de critică le cunosc foarte bine. Unele articole încep cu mari ocoluri și divagații (stilul Perpersicius), cu tot felul de precauții oratorice, cu elogiile parțiale în chestiuni de amănunt, ca lovitură de grație să fie dată, prin surprindere, undeva mai departe. Însă și atunci învăluită în fraze ticluite, misterioase, derutante. Alteori, afectarea ostentativă a obiectivității, marile declarații de principiu, prevestesc o execuție sângeroasă. Procedul este de fapt polemic”. □ *Grupare literară și permanente lirice*, articol semnat de Vlad Sorianu, este precedat de câteva „reflexii” ale autorului „prilejuite de încercarea statuării câtorva semne ale unei mișcări literare, dintre acelea ce încearcă să afirme alte valori, decât constantele la modă”. Se afirmă nevoia „omului de pe stradă de a cunoaște scriitorii, chiar pe cei îndrăgiți – și mai ales pe aceștia – cu dorința nemărturisită de a-i dimitiza, de a-și învinge complexul de inferioritate, de a-i aduce la numitorul comun al micilor defecte accesibile”. Autorul are în vedere o serie de poeți ale căror creații pot fi citite în paginile „celor mai diferite reviste. [...] În

anii noștri, calea grupării scriitorilor în jurul unor reviste, pentru a încerca schițarea de direcții sau orientări diferențiate, mi se pare cea mai fecundă. Câteva din exemplele posibile sunt: cel al *școlii* critice cu tentă neo-maiorosciană – și nu numai – de la „Familia”, al viguroasei și întineritoarei unde polemici care însuflețește publicistica „Cronicii”, al încercării de a cultiva o pepinieră lirică avangardistă la „Ramuri”, [...] al valorificării complexe a resurselor intelectuale proprii a grupului scriitoricesc respectiv, la „Tribuna” și altele”. Scopul demersului auctorial este de a prezenta „câteva indicii ale disponibilității moderne, ale apartenenței naționale [...] a poezilor care-și desfășoară activitatea de preferință în jurul revistei «Ateneu»”. □•Constantin Crișan semnează articolul *Pentru o revistă de poezie, estetică, stilistică* în care subliniază necesitatea unei astfel de publicații căci: „o asemenea revistă a fost clamată de mulți, uneori mai pe larg, alteori parantetic. [...] de unde, vreau să spun că subsemnatarul nu face o breșă în cer cu o asemenea propunere”. Ceea ce-și propune în acest articol este „pe cât posibil, succint, un dans al concreteții”. Urmează o prezentare sumară a cuprinsului, continuă cu o analiză sumară a celor zece pagini ale revistei și încheie cu informații referitoare la formatul revistei, „ordinea estetică a casei” și cu câteva „sugestii administrative”. □•Constantin Călin semnaleză câteva apariții editoriale. Prima dintre acestea aparține lui Vlad Sorianu, autorul volumului *Glose critice* (Editura pentru Literatură, 1968): „Aproape toate eseurile lui Vlad Sorianu sunt intervenții în cadrul dezbaterilor foarte vii, frecvente în ultimii ani, în alte țări și la noi, despre critica literară,[...]în special, și despre destinele literaturii moderne, în general. Eliminând prejudecata oricărui provincialism literar ce ar invita la subordonare față de ideile literare ale centrului, neprimind tutela criticilor en vogue, Vlad Sorianu afirmă prin articolele sale o poziție independentă, seriozitate profesională, competență și – fapt într-adevăr remarcabil – o privire europeană a fenomenului cultural. El ține să ilustreze ideea valoroasă – deviză a unor confrăți ai săi de prestigiu – conform căreia criticul trebuie să fie un profesor de cultură.[...] Scrise la tensiunea lucidității, conștiincios, ferm, *Glosele critice* (ele se vor continua, probabil, în viitoare volume) e cartea unui intelectual cu spirit critic, a unui teoretician în plină afirmare, a unui eseist apt de sinteze spirituale”. Un alt volum, recent apărut, este *Un trandafir învață matematica* (Editura pentru Literatură, 1968), semnat de Gheorghe Grigurcu, „poet de acută modernitate, critic literar cu înaltă vocație, explorator pasionat al miezului incandescent al operelor, inteligent și expresiv, combatant ager în momentele de coliziune”. Sesizând descendența sa lovinesciană, prin „spiritul de finețe și eleganță stilistică”, cronicarul observă lipsa „reticențelor, a scepticismelor lovinesciene și acea dorință pozitivă de a orienta pe tinerii literați, fapt ce a înălțat mult gloria Maestrului”. În ceea ce privește lirica lui Gheorghe Grigurcu, semnatarul cronicii punctează „disciplina conciziei”, cuvintele sale având o „viață algebrică”. Poemul e „descifrare, elaborare, dar aceasta nu înseamnă nesinceritate, sărăcie emoțională. Mai lesne pot fi bănuți de așa ceva buciumașii și trompeții, pastșorii retoricii Marilor Dispăruți.

Profunditatea sensibilității lui Grigore Grigurcu se dezvăluie în tulburătoare paradoxuri, în tristețea de intelectual solitar, nemulțumit de propria-i superioritate. Poetul *nou* există”. Urmează volumul *Nepăsătoarele stele* (Editura Tineretului, 1968) de Constantin Cubleşan care „se relevă ca autor de povestiri științifico-fantastice după aproape un deceniu de activitate de critic literar la revista „Tribuna” [...] și după rare, dar agreabile înfățișări de poet”. Concluzia cronicarului certifică valoarea tipului de scriitură propus de Constantin Cubleşan: „Sensibilitatea lirică, [...] meditațiile sale și-au găsit, după părerea mea, forma literară adecvată în aceste povestiri științifico-fantastice cu tentă etico-filozofică. Aparent în volumul *Nepăsătoarele stele*, ținuta obișnuită a genului e trădată; nu însă – cum în alte cărți cu fast etnic și multe aventuri – și cititorul”. □•*Cronica prozei*, semnată de I. Neacșu, propune, sub titlul *Valențele estetice ale realului*, volumul *Nedumerit, în Atlantida*, (Editura pentru Literatură, 1968) de Mircea Radu Iacoban: „Într-o vreme când literatura se orientează spre experiențe care, negând realismul obtuz de acum un deceniu, tind să-l înlocuiască printr-un fetișism al oniricului, tot atât de obtuz, apariția volumului *Nedumerit, în Atlantida* de Mircea Radu Iacoban are o valoare cel puțin polemică.[...]Discutând volumul, problema care trebuie să ne-o punem este nu aceea a legitimității realului în artă, ci a valorilor estetice pe care M. R. Iacoban le-a creat sau nu în schițele sale”. Abordând problema noutății pe care o aduce volumul lui Iacoban, cronicarul notează: „Noutatea pe care o aduce cu aceste povestiri stă în abordarea unor teme dramatice, tragice chiar, cu mijloace comice, în așa fel încât lumea apare luminată dintr-un unghi inedit. Eroii sun atât de prinși în contingent încât, deși în zonele mai adânci ale conștiinței lor se petrec drame, deși ei sunt conștienți de existența acestor drame, nu se pot desprinde din suprafața voioasă a vieții. [...]Există un absurd al acestor proze, uneori bizar[...]care mi se pare principala calitate potențială a scrisului lui M. R. Iacoban. Acele coincidențe nepotrivite între conștiință și existență duc la un refuz declarant al liricului, la evitarea trăirilor profunde.” Analiza cronicarului se încheie cu recunoașterea lui Mircea Radu Iacoban drept „un scriitor în adevăratul înțeles al cuvântului, care va ști să-și impună punctul său de vedere, adevărul său. Începutul l-a făcut cu *Nedumerit, în Atlantida*”. □•Se publică: poezie semnată de Valentin Deșliu, Voicu Oct. Mavrodin, Ion Crînguleanu, Ioanid Romanescu, Mihail Sabin, Vasile Buțan, Carmen Tudora și Sergiu Adam; proză: fragmentul *Când ne-am întors desculți...* de Eugen Uricaru. □•În *La Hanul lui Mânjoală și substratul folcloric*, Ovidiu Bârlea își construiește demersul pornind de la o povestire, culeasă din nordul Moldovei, și „care are același miez ca și narațiunea lui Caragiale”. Fără a nega sursele folclorice folosite de Caragiale, semnatarul articolului admite că „narațiunea lui Caragiale se deosebește substanțial de povestirile similare din repertoriul folcloric despre întâmplările cu diavolul. Acestea din urmă sunt străbătute de fiorii spaimii [...]fiindcă diavolul, socotit de popor aproape tot atât de omnipotent ca și Dumnezeu, răspândește o frică de grad maxim. Nota dominantă este tocmai teroarea, frica în fața morții iminente; eroul acționează cu

curajul disperatului și nu se dă în lături de la vărsări de sânge. Nimic din toate acestea la Caragiale. [...]Sub pana lui Caragiale, ceea ce era sumbru și generator de spaimă a fost neutralizat și retopit într-o atmosferă bonomă. S-ar părea că prin aceasta, faptele au fost reduse la nota lor superficială, ca într-o causerie ușoară, destinată numai amuzării”. În finalul articolului său, O. Bârlea notează: „Critica literară ne-a obișnuit cu fizionomia unui Caragiale prin excelență realist, meticolos până la cruzime în măsurarea faptelor. Cu toate acestea, el s-a arătat tot atât de sensibil și la jocul dintre fantastic și real, dar, e drept, punându-l pe el dintâi în slujba celuiilalt, pentru a putea realiza o sinteză artistică și mai evocatoare”. □•Prof. G. G. Ursu semnează articolul *Varietatea criteriilor*, în care încearcă să tragă câteva concluzii în urma anchetei „Ateneu” cu privire la literatura română veche. Sintetizând punctele de vedere ale participanților la interviu – „cei mai autorizați specialiști în această disciplină științifică de sine stătătoare, cu obiective și metode proprii” – semnatarul articolului notează: „Literatura veche rămâne pentru scriitorii o sursă neistovită de inspirație. Mijloacele moderne de popularizare pot oricând să se adreseze acestui tezaur inepuizabil de idei, de poezie, de limbaj, mărturie a trecutului românesc așa de dramatic, «un șir neîntrerupt de martiri», cum l-a numit Eminescu într-o convorbire cu George Pann”. □•C. Călin semnalează apariția „volumului al doilea al tratatului academic de *Istoria literaturii române*, lucrare de întinse proporții, rezultatul unei largi activități colective impusă de vastitatea materialului istoriografic, cât și de scopul lucrării[...]care constă în «descrierea amplă» și «explicarea complexă» a procesului cultural și literar românesc”.

• **[„Cinema”, nr. 9]** Marin Sorescu publică în rubrica sa textul *Tremur pentru Hollywood*, un text în care face o prezentare a situației cinematografice autohtone, spunând: „Am încercat, printr-o pildă, să arăt că dintre elementele care constituie un film: scenariu, regie, actori, întinericul din sală, numai în ce privește ultimul – întinericul din sală – s-ar părea că excelăm. Adică nu chiar excelăm, pentru că sunt și aici lipsuri, dar oricum... Judecând după producția marocană, tunisiană, patagoneză, românească – cinematografia mondială stă destul de greu”. □•În acest număr, rubrica *Spectatorii* vine cu un număr mare de texte, grupate în „Scriitorii”, „Regizorii” și „Actorii”, ale căror texte pornesc de la textul lui Ov. S. Crohmălniceanu *Poezia ca și... cafeaua neagră*, un text în care precizează: „Boala lirismului împinge producția noastră spre filmele fără subiect. [...] Înaintea primului război mondial, romanul românesc n-a izbutit un timp să cunoască o reală înflorire din cauza lirismului care îneca proza noastră. A fost, cum remarca Tudor Vianu, epoca «schiței nuvelistice», descriptive și poetice. Abia cu observația rece și crudă a lui Rebreanu, cu analitismul lucid adus de Hortensia Papadat-Bengescu și Camil Petrescu, romanul și-a găsit fâgașul propriu, nu fără o luptă grea împotriva lirismului și predilecției pentru povestirea fără subiect, dar cu «culoare» și «atmosferă». A fost nevoie pentru aceasta ca Lovinescu să se războiască un deceniu cu proza «poetică». Filmul românesc se găsește astăzi într-

o situație similară; criticii noastre cinematografice îi trebuie un Lovinescu.” □ În grupajul „Scriitorii” găsim părerea lui: □•Marin Preda: „Nu sunt deci un amator care își închipuie că dacă scrie romane poate să facă și scenarii de cinema. Știu că e greu și că nu merge de la sine, cum cred unii scriitori. Dar nici nu cred că un ins total lipsit de talent literar poate să scrie un scenariu bun. După *Desfășurarea* am înregistrat, ca scenarist, două eșecuri. Ambele din pricina regizorilor care au mania de a schimba scenariile care li se oferă, pornind probabil de la ideea că filmul le aparține și că toată lumea trebuie să li se supună, așa cum face Antonioni. Dar, numai că Antonioni e un maestru și regizorii noștri sunt încă ucenici în această artă. [...] Un regizor citind aceste rânduri ar putea avea impresia că se află în fața unui partizan al scenariului «literă de evanghelie». În ciuda aparențelor, nu sunt. Când există dorința reciprocă și plăcerea reală de a face un film interesant și de succes, apar și colaborarea și toate acele condiții secrete care asigură reușita. În ceea ce mă privește, în materie de filme românești, eu nu sunt decât partizanul filmului de actualitate.” □ Al. Ivasiuc: „Eu nu mă văd personal în stare să-mi petrec zile întregi în audiențe, prefer să-mi scriu cărțile, bune, proaste, cum or fi – care sunt terminate când am formulat ultima frază. Un scenariu înainte de a deveni film nu e nimic, decât un plan, un proiect, o fantomă.” □ Horia Lovinescu: „De altfel nu cred în genere în scenariul bun care să fie predat unui regizor spre turnare. Pentru că, oricât ar fi de interesant scenariul și oricât de receptiv ar fi regizorul, acesta tot va face modificări, care de cele mai multe ori nu vor atinge doar detaliile unor scene, ci vor afecta însăși structura lucrării propusă de scriitor, indiferent de calitatea ei. [...] Găsesc atunci că e bine să nu ne facem iluzii despre scenariul absolut, perfect definit de scriitor (scenariu din care se întâmplă să nu rămână la urmă nimic), și să se lucreze de la început în cadrul unor echipe de scriitori și regizori. Merg mai departe și spun că, de fapt, regizorul ar trebui să vină cu ideea filmului și el să fie acela care să-și caute scenariul și nu invers.” □ Aurel Baranga: „Din nefericire, și o spun cu toată franchețea, imensa majoritate a regizorilor noștri de film încearcă să se exprime pe ei. Se naște de aici o divergență și o incompatibilitate în adjecto. Eu înțeleg poziția unui regizor de film care năzuiește la opera sa totală. Mi se pare însă că și scenaristul are măcar jumătate din dreptul acestuia. Și atunci, iată că ne aflăm în fața unei noi fabule cu o varză și o capră, și înaintea eternei dileme privind întâietatea oului asupra găinii sau viceversa.” □ Al. Mirodan: „Adevărul este că cea mai mare parte a timpului se folosește pentru a nu se înfăptui ceva. Se moare mult la cinematografie. Forța de distrugere a acestui domeniu este decuplată în raport cu alte zone culturale (literatură, muzică) părând asemenea bombelor atomice în comparație cu armamentul clasic.” □ Concluzia acestui grupaj de texte este: „Concluzia nu e roz: toți scriitorii așteaptă un regizor. Regizorul care nu apare”. □ În partea *Regizorii*, textele semnează Liviu Ciulei, Lucian Pintilie, Mihai Iacob, Malvina Urșianu și Nina Behar, iar în grupul *Actorii* întâlnim pe George Constantin, Irina Petrescu, Ion Marinescu. □•Eva Sârbu realizează *reportajul* «*Răutăciosul adolescent*» – Să

mai sperăm odată! unde găsim și un mini-interviu cu Nicolae Breban: „La primul tur de manivelă, scenaristul Nicolae Breban, pentru prima dată scenarist, în sfârșit scenarist, spunea: – Cred că va fi un film bun. Va fi un film intelectual și care abordează proleme intelectuale. Eu cred că astăzi în cinematografia lumii o coordonată permanentă este cea intelectuală. Pot să argumentez cu fraza aceea paradoxală în care se spune că «resurecția westernului se face, în cele mai reușite mostre ale genului, tot printr-o abordare a unei problematici de un tip mai mult sau mai puțin intelectual»... Cu atât mai mult în filme care încearcă să abordeze o problemă acut modernă. Îl întreb prin ce este modernă problematica scenariului său și capăt un răspuns indirect: – Eroul principal trăiește spaima și uimirea propriei sale existențe, a unei existențe de care nu luase act la vremea respectivă... Existența este o formă a tensiunii pe care de obicei nu o suportă și așa se face că, uneori, așa cum se întâmplă la Proust, prezentul devine trecut pur, pentru că el nu existase la vremea lui. Dr. Palaloga, eroul filmului, este împins în propria lui existență, este obligat să trăiască o perioadă trecută din viața lui și să recunoască că ea existase chiar dacă el nu luase act de existența ei. Îl întreb cum a ajuns să scrie – în sfârșit – și pentru film. – Dintr-un motiv foarte general: al fascinației față de cinematograf, de film, fascinație pe care o trăiam cu toții în acest secol. Se pare că după perioada romantică a filmului mut, când lumea era mai mult uimită de actul tehnico-artistic în sine, cam de la ultimul război încoace, filmul a început să cuprindă cercuri foarte largi nu numai de spectatori, dar și de fanatici și virtuali producători. Ca și foarte mulți alții, ani de zile m-am așezat cu emoție pe un scaun de cinematograf și poate dintr-o iubire foarte mare pentru film am apucat pe nesimțite calea spre profesionalism... Deși mi s-au făcut propuneri pentru a mi se ecraniza romanele, eu sunt categoric împotriva, considerând ecranizarea ca o metodă care deservește atât creația literară, cât și cea filmică. Scenariul este un semiprodus care semnat de o mână oricât de augustă trebuie să rămână în cel mai strict anonim. Un scenariu considerat bun, din care rezultă un film mediu, este el însuși un scenariu mediu. Știu, dumneata nu ești de acord cu asta, dar eu cred că așa stau lucrurile”. □•Radu Cosașu scrie *in memoriam Eugen Schileru*. □•Apare anunțul *Concurs*: „În dorința de a spori și adânci problematica de actualitate a filmului românesc, de a oglindi pe ecrane mai complex și mai viu realitatea contemporană a patriei și activitatea creatoare a poporului nostru, Casa de Filme «București» inițiază un concurs de scenarii, subiecte și idei cinematografice inspirate din viața oamenilor muncii din fabrici, uzine și marile șantiere ale construcției socialiste. Este de dorit ca participanții la concurs să se orienteze către aspectele caracteristice ale vieții noastre contemporane, să oglindească universul spiritual al omului de azi, eforturile sale creatoare, viața de familie, creșterea responsabilității față de muncă, față de colectivitatea socialistă. Concursul este deschis scriitorilor, scenariștilor precum și tuturor amatorilor. Un juriu compus de personalități ale vieții literare și artistice va decerna următoarele premii: Pentru scenarii: 1 premiu I în valoare de 20.000 lei, 1 premiu II în valoare de 10.000 lei,

1 premiu III în valoare de 5.000 lei, 3 mențiuni în valoare de 3.000 lei fiecare. Pentru subiecte și idei: 1 premiu I în valoare de 10.000 lei, 1 premiu II în valoare de 5.000 lei, 1 premiu III în valoare de 3.000 lei, 3 mențiuni în valoare de 1.000 lei fiecare. Casa de Filme «București» va achiziționa dintre scenariile, subiectele și ideile depuse pe acelea care prezintă interes pentru producția cinematografică. Concursul se va încheia la data de 1 dec. 1968 (data poștei). Scenariile nesemnate – și însoțite de un motto – vor fi trimise pe adresa: Casa de Filme «București» – B-dul Gheorghe Gheorghiu-Dej Nr. 65 București – Sectorul 6, cu specificarea «Pentru Concurs». Într-un plic închis, pe care va figura același motto, vor fi scrise numele și adresa autorului”.

● [„Familia”, nr. 9] Articolul *Umanism* publicat de redacție pe prima pagină este un prilej pentru colectivul publicației orădene de a-și exprima „atașamentul profund față de partid, față de acțiunile îndreptate spre consolidarea și dezvoltarea cuceririlor socialismului, față de politica sa externă. [...] A fi comunist înseamnă a fi mai întâi de toate om. Căci gândirea unui comunist nu suportă corsetul individualismului, ea merge către idealul semenilor săi. Forța de neînving a orânduirii noastre constă în dragostea pentru om, pentru umanitate. [...] Acestea sunt gândurile și crezul fiecărui om al muncii din țara noastră ieri, azi sau mâine în toate momentele de înaltă semnificație. Un asemenea sentiment de unitate și forță colectivă sunt produsul firesc al unei etici patriotice strălucitoare”. Totodată, în plan internațional „politica de pace și stimă pentru toate popoarele lumii promovată de țara noastră este urmarea unei concepții cu rădăcini adânci în însuși sufletul acestui popor, aceea de neatârnavă. [...] În felurite prilejuri, toți oamenii muncii din țara noastră, români, maghiari, germani, sârbi și de alte naționalități, și-au afirmat întotdeauna identitatea întru același crez, în același destin, pe care le-au încredințat Partidului Comunist Român”. Sunt susținute, în cadrul articolului, principiile de independență, suveranitate, de respect reciproc, de neamestec în treburile altor state. „De aceea, prezența în conștiința noastră a dragostei de patrie și a fidelității față de cauza socialismului capătă un conținut profund, manifestându-se concret în ce înfăptuim zi de zi. □ Creația lirică a lui Dragoș Vrânceanu se află sub atenția lui Gheorghe Grigurcu și pentru că, deși „ne pune în fața unei remarcabile unități de simțire și meșteșug”, ea este „trecută cu vederea de critică” sau „interpretată convențional”. Fapt nedrept căci „această creație care are altitudinea discreției, un patos intern senin, o aprehensiune a vieții ce nu mai alimentează o nervozitate a metaforei, se deosebește puternic de lirica majoritară de azi, adesea clamată, cu o gesticulație ascuțită, cu un tumult verbal nezăgăzuit. Dragoș Vrânceanu aduce un calm uitat, de poeni propice visării, contemplări absorbite de elanuri pudice, un dramatism pur, abstractizat, ca un joc de nori masivi peste piscuri. Comprimarea ei adâncă nu se poate elibera pe deplin. Rămâne mereu o reținere, o zgârcenie a confesiunii în subtext. Nu e, cum s-ar zice, o poezie a dificultății învinse, ci a dificultății însăși. [...] Frugalitatea împărtășirii plastice e însă conectată la o tensiune lăuntrică nu de puține ori majoră. Indicatoarele de pe cadranul

poeziei încep atunci să joace fără precauție. Ni se dezvăluie în acest chip sensul unei energii ascunse, resimțită în izbucnirea ei convingătoare. Cu o asemenea tehnică psihologică, poetul de înaltă cultură sufletească și literară care e Dragoș Vrânceanu forează însă la adâncimi infraindividuale. Puțini creatori de poezie contemporani oferă în aceeași măsură mostrele unei sensibilități ancestrale, probele unui suflet românesc, păstrat într-o surprinzătoare genuitate”. În continuare, Gheorghe Grigurcu citează copios din creația poetică a lui Dragoș Vrânceanu pentru a-și susține validitatea afirmațiilor. În final, comentatorul declară: „Dar o poezie complexă și semnificativă ca a lui Dragoș Vrânceanu conspect neașteptat de limpede al spiritului național, nu poate fi localizată decât la întretărirea punctului de vedere existențial căruia îi dăruie o lumină gravă, reculeasă, și a sensului estetic care constată o caligrafie intimă a stilului de lucru, o artă scăldată în frenezia trudei. Poetul, sfredelește roca dură pe care se află printr-o simultaneitate a efortului de viață și a celui expresiv, admirabilă: «Cioplim aurul în stâncă / cu dalta și deschidem / poeme. Dăm o lovitură / în soare și alta în minereul lui»”. (p. 175) □ În același număr al „Familiei”, Gheorghe Grigurcu semnează și articolul *Despre condiția criticii*, definită drept cea care „degustă teoretizat” din operă, „fruct al cunoașterii”. „Această operație, și ea mitică, e instituționalizată, prescrisă ca un ritual în detalii. Actul critic are substanța unei damnări. Legătura sa insolubilă cu literatura se învederează și în raportarea, ce se poate face la o anume reprezentare lirică: motivul amar al căderii prin conștiință. Critica este prin definiție refuzul unor valori inițiale ca inocența, naivitatea iubirea. E înlocuirea lor cu un sentiment gnoseologic, cu dispoziția unei înțelegeri. Nu contează faptul că această înțelegere nu e, nu are cum să fie integrală. Contează gestul de apropiere, de asimilare, de preluare pe risc propriu a creației. Fapta demiurgică a artistului a fost pusă la îndoială, scoasă la mezzatul comentariilor. N-o mai putem recunoaște ca făcând parte dintr-un univers primordial dar străin; o dorim a noastră trecută prin arborescența personalității, reconstituită din propriul nostru flux vital. O dorim palpitând de o existență concretă, de adevărurile momentane. Opera e un astru smuls de pe firmament și adus pe pământ, în ograda unuia sau a altuia. Vocația critică e dezlănțuirea instinctului de proprietate care invadează sferile ideale. În virtutea sa, noi, după expresia lui Goethe, melancolizăm Providența. Critica e refuzul acceptării unei creații în sine, e o violare a autarhiei operei. Paradoxal, printr-înșa noțiunea de poezie pură se anihilează, chiar dacă a fost făurită de uneltele sale. Critica ne ajută să ne regăsim pe noi înșine, să clamăm existența individuală în pustiul operei, înaintând spre sensurile ei lăsate în părăsire”. Spre deosebire de literatură, observă G. Grigurcu, „critica e o activitate gratuită. Nu răspunde unei necesități de autodefinire a naturii umane nu are decât o existență marginală, intermitentă, vechimea ei se contestă. Ea îngăduie operelor de artă să aibă o prezență netragică, reflectată, le preface în cicluri din ce în ce mai largi de aparențe. Ceea ce în literatură încă mai poate părea expresie existențială, definiție organică, instantanee a vieții, în critică se pierde. [...]Aspectul spectral al criticii

e de netăgăduit. Ea nu oferă soluții de viață, căci legătura sa cu viața e mediată. Și nu oferă, vai, nici soluții de artă, cel puțin câtă vreme rămâne în limitele autenticității. [...]Sub regimul criticii opera literară își suspendă existența. Ea devine un simplu material ilustrativ, o probă a altei existențe, cea a exegetului. O mărturie (avem în vedere cazurile de excelență) a unei vieți suprapuse, necruțătoare, obstinate, lucrând ca un principiu natural de distrugere constructivă. Pe făgașul unei certitudini pătrunde o îndoială sublimă. [...]Rolul criticii se poate formula și printr-o precizare negativă: e acela de a nu ne stânjeni contactul cu scriitorul discutat, de a ne permite să ne aflăm între patru ochi cu acesta. Scriitura critică să ne creeze visuri introductive, fabuloase săli de așteptare, iar nu gratii și zăvoare în pragul operelor. Există, din păcate abundentă și în ultima vreme, o vastă bibliografie parazitară înălțată ca vâscul în jurul viguroaselor coloane. Ne înstrăinăm, văzând cu ochii, de Sadoveanu, Galaction, Iorga, de chiar Tudor Arghezi. Opera victimă iese strivită, fărâmițată, întinsă pe drumuri publice ca piatră de pavaj, în loc de a constitui blocul unui monument. Ca și în celebra parabolă a legii din Procesul, fiecare din noi are dreptul la o singură poartă în fața impunătorului edificiu al misterului. Criticii să nu fie inoportuni: scriitorul trebuie să se afle în stricta noastră intimitate, să ne prelungească singurătatea”. ■ *Specific național și personalitatea artistică* de Ov. Cotruș reia o discuția situată „într-un context spiritual deosebit în epoca noastră”, atracția spre originar fiind semnul aspirației înspre autenticitate a unei lumi anemiate prin exces de luciditate”. „Specificul național presupune unitatea în diversitate și se poate spune că o cultură este cu atât mai specifică (cu note mai accentuat personale) cu cât elementele componente ale unității ei sunt mai divergente. [...]Doar pe fondul unor profunde diferențieri, apropierea și înrudirile pe care numai timpul le poate pune în justa lor valoare (critica joacă rolul de factor auxiliar), sunt semnificative și pot fi utilizate pentru stabilirea specificului național. Contestarea unei opere literare necorespunzătoare unei idei cristalizate de specificitate, paralizează dezvoltarea normală a fenomenului artistic. S-ar putea ca tocmai opera contestată, revelând alte potențialități originare ignorate până atunci, să îmbogățească conținutul noțiunii de specific (este vorba de o îmbogățire dialectică) cu elemente noi care nu puteau fi prevăzute de la nivelul anterior. Fără înțelegerea dialectica a specificului național, ca un proces în permanentă devenire, pledoariile în favoarea acestei teze stăvilesc manifestarea nestingherită a energiilor creatoare ale unui popor. Iată rațiunea pentru care numai marile personalități artistice acelea care îmbogățind conținutul, largesc implicit și sfera noțiunii de specific, pot fi luate în considerație, când vrem să analizăm o literară din acest punct de vedere”. Ov. Cotruș consideră că specificul național al unei opere nu este condiționat de constituția psihică particulară a diferitelor personalități creatoare. [...]Totodată oamenii născuți în aceeași epocă, aparținând aceleiași atmosfere literare sunt mai apropiați în ce privește situația lor existențială în lume, decât de conaționali lor, formați pe alte coordonate spirituale”. Pentru explicarea noțiunii de specific

național, Ov. Cotruș afirmă: „Istoria literaturilor naționale este o desfășurare de momente succesive prin care se vedește unitatea fondului originar al unui popor, sub întrupările sale cele mai diverse. Căci, precum specificitatea operei unui scriitor nu se poate evidenția decât prin comparație și opoziție cu operele altor scriitori, determinarea specificității unei culturi presupune comparația cu alte culturi, diferite, dar care s-au dezvoltat pornind dintr-o rădăcină comună. Astfel, toate culturile europene își au originea în cultura greco-latină și în spiritualitatea creștină, purtând cu sine importante aluviuni de elemente orientale. Comparația dintre cultura franceză și cea germană, de exemplu, este absolut necesară pentru determinarea specificului național al fiecăreia dintre ele; în timp ce comparația cu cultura japoneză n-ar aduce nici o clarificare în acest sens. Numai diferențierile prin care întrezărim un fond originar apropiat ne pot fi de folos în rezolvarea acestei probleme”. „În ce privește revoluția socialistă, (datorită caracterului ei umanist, respectând omul în integralitatea și complexitatea sa contradictorie), ea nu poate accepta unilateralitatea unei concepții tehnocratice asupra societății”, notează Ov. Cotruș. „Universală prin aspirațiile și perspectivele sale, ea se desfășoară, ca experiență istorică concretă, în conformitate cu datele structurale și cu experiența istorică a fiecărui popor. Pentru a fi autentică literatura revoluționară trebuie să țină seama de aceleași elemente. Specificitatea ei nu va constitui un atentat la universalitatea ei (cum cred cel care confundă internaționalismul cu cosmopolitismul), ci o garanție de autenticitate. În acest domeniu, nu există experiențe transmisibile. Importul de literatură revoluționară contravine adevăratului spirit al revoluției, la fel ca și importul de revoluție. Mai mult decât oriunde, reproducerea înseamnă, aici, degradare, triumf ai clișeului și oprire pe loc a procesului revoluționar”.

• **[„Iașul literar”, nr. 9]** Leonida Maniu scrie despre *Romanul contemporan și idealul social*, făcând, păstrând proporțiile, asemenea lui Al. Ivasiuc, o încercare de redefinire a esteticii marxiste: „Mai pronunțată sau nu, ca mesaj de idei distinct sau pot fi ca stare de spirit, ideologia se respândește pretutindeni, imprimându-și amprenta până în zonele celei mai depline afectivității, în contextul artei socialiste, afirmațiile pot fi verificate cu mai multă ușurință, căci structura însăși a imaginii artistice îmbrățișează în mod conștient și deliberat cuceririle filozofiei marxist-leniniste. Faptul ca atare nu înseamnă – așa cum arată Marx – că eroii se vor transforma în simple megafoane ale epocii, relația dintre idealul social și creația literară fiind îndeosebit de complexă.” ■ Constantin Crișan face unele considerații despre *Literatura română de azi în conștiința lumii contemporane*: „Adâncimea, pluralitatea stilistică a literelor noastre contemporane s-au impus volume separate, antologii, masive, culegeri, reviste-antologii (numere speciale) în idiomuri de vastă vehiculație (franceza, engleza, spaniola, italiana, rusa etc.) sunt dovezi elocvente ale unei difuziuni binemeritate. Important este apoi faptul că, în cadrul acestei răspândiri se poate vorbi de o atitudine aproape egalitară care rezolvă, care acoperă cronologic și estetic, toate

«seriile» artei cuvântului românesc contemporan. Am zis aproape și vreau să nu uit a motiva această nuanță; sunt mai mult sau mai puțin egal comentați poeți, prozatori români – momentul 1930-1935 (mă refer la momentul afirmării lor congenere): Al. Philippide, Zaharia Stancu, Eugen Jebeleanu, M. Beniuc, Radu Boureanu, M.R. Paraschivescu, Maria Banuș ș.a. Au trecut, de asemenea, fruntariile țării scriitori pe deplin afirmați în ultimul deceniu sau mai precis în ultimii cincisprezece ani: Eugen Barbu, Titus Popovici, Marin Preda”. Se observă faptul că majoritatea celor selectați erau răsfățați și cu onoruri oficiale.

• [„**Lupta de clasă**”, nr. 9] Despre *Integrarea în epocă* scrie Mihai Beniuc: „Ideologic suntem cu toții sub aceleași falduri: marxism-leninismul aplicat crescent realităților istorico-sociale în procesele dinamice interne și conjugat, în fraternitate internațională și în înțelegere, cu lupta popoarelor socialiste și acelorlalte popoare dornice de colaborare și cooperare pașnică. [...] Din acest examen de înaltă tensiune a conștiinței sociale, ce nu și-a părăsit matca de intensă activitate creatoare de bunuri materiale și spirituale, dacă e să tragem o concluzie pentru literatura nouă, una singură se impune: există maturitatea necesară pentru o înflorire fără precedent a patriotismului socialist în creația literară.” □•Gheorghe Dinu pledează pentru *Literatura unui înalt spirit cetățenesc*, constatând că „scriitorii români sunt mândri că pot sluji cu abnegație politica partidului, a statului nostru socialist, hotărât să-și aducă partea sa de contribuție la afirmarea superiorității socialismului în lume.” □•Paul Schuster scrie despre *Răspunderea pentru destinele țării*: „Scriitorii sunt chemați să colaboreze la toate eforturile partidului și ale întregului popor depuse pentru permanenta întărire și înflorire a patriei noastre.”

• [„**Orizont**”, nr. 9] După primele pagini, cu un *Memento istoric*, consacrat „caracteristicilor mișcării muncitorești din România”, „gânditorilor progresiști și revoluționari”, „răspândirii ideilor marxismului” și „idealurilor de luptă ale clasei muncitoare”, tematica revistei devine Lucian Blaga. □•Ion Maxim comentează *Actualitatea poemelor luminii*, Eugen Todoran subliniază ideile *Tradițiile imitologice și fondului autohton în concepția lui Lucian Blaga*, Alexandra Indrieș găsește noi semnificații în *Corola de minuni a lumii* în poezia lui Lucian Blaga, Felicia Giurgiu descoperă câmpul lexical al cuvântului (dominant) „cenușă” în lirica lui Blaga (*Un termen dominant în poezia lui Lucian Blaga*), Traian Chelariu analizează Probleme de structură a versului în *Mirabila sămânță*, Anghel Dumbrăveanu caută să fixeze într-un prim episod *Coordonatele dragostei în poezia lui Lucian Blaga*, Andrei A. Lillin trece la analiza aspectelor tragicului din universul dramatic al filosofului din Lancrăn în *Șarpele cu solzii de ispită*, iar Florin Moldovan alcătuiește o bibliografie a lucrărilor lui Blaga și despre Blaga apărute în revista „Orizont” încă de pe vremea când se numea „Scrisul bănațean”. □•În traducerea lui Al. Jebeleanu, este publicat un fragment poematic al poetului și dramaturgului Paul Claudel, cu scopul comemorării a o sută de ani de la nașterea lui. □•Șerban Foartă cuprinde în cronica sa patru poeți: Vintilă Ivănceanu, Mircea Ivănescu, Virgil Mazilescu și Leonid Dimov, pe cel de-al patrulea numindu-l

„fenomenul Dimov”. Reținem definirea cronicii ca specie literară: „Cronica literară e, dintre toate speciile literaturii, cea mai aproape de romanul polițist, nu prin mania hepiendului, dar, pur și simplu, prin detectivism. Și prin aceea, mai ales, că punctu-i de pornire nu este în prezent, dar, totdeauna în trecut, cronica fiind o deplasare, firește *à rebours*, la locul crimei. [...] Părerea de rău a cronicarului este că nu poate să inventeze, pentru fiecare carte frumoasă, alta manieră de a face cronică, un sistem de lumini și o acustică mereu variabile față cu varietatea cărților despre care scrie. Căci cronica trebuie să fie o montură, iar cronicarul *un metteur en oeuvre*”. □ A doua cronică este a lui Constantin Crișan despre Constantin Ciopraga, *Portrete și reflecții literare*. □ Dintre cărțile reținute de recenzenți fac parte: Gheorghe Grigurcu – *Un trandafir învață matematica* (Ilie Măduța), Valentin Lipatti, *Valori franceze* (Corneliu Nistor), I. D. Suciuc – *Revoluția de la 1848-1849 în Banat* (Gr. Popiți), Marta Bărbulescu, *Poarta viselor* (Andrei A. Lillin)

● **[„Ramuri”, nr. 9]**. O mare parte din paginile acestui număr sunt dedicate școlii și satului. În plan literar, în rubrica de *cărți, reviste*, Adrian Marino propune articolul *Gusturile se discută*, plecând de la eseul *Gusturile între da și nu* scris de Ion Pascadi. *Gusturile se discută* în primul rând pentru că sunt expresia libertății de a alege, lucru esențial în manifestarea gustului în literatură și artă. „[...] toate gusturile acționează în baza aceleiași calități și necesități latente, care le împinge nu numai să se afirme, subiectiv, dar și să-și proclame, obiectiv, universalitatea (...)”. În plus, nu se poate vorbi despre aceeași sensibilitate estetică în cazul tuturor oamenilor. Nu în ultimul rând, trebuie ținut cont de condițiile istorice, sociale și de psihologie colectivă. ■ Mihai Ungheanu semnează articolul *Leit-motivul îndrăznelii*, în care reunește mai multe fragmente critice referitoare la opera lui Marin Preda. În fragmentul XIX se analizează personajul dr. Sîrbu (din *Risipitorii*), care, rănit fiind, are o atitudine ofensivă, menită să-i salveze integritatea sufletească și morală. La polul opus se află Ilie Moromete, care se lasă „asediat de forțe externe”, ceea ce duce la alienare. Fragmentul următor aduce o detaliere a profilului psihologic al dr. Sîrbu. În fragmentul XXIII se notează faptul că „apologia îndrăznelii”, care asigură consecvența unui personaj precum Țugurlan, se face și în *Moromeții*. ■ Cartea lui Basarab Nicolescu, *Ion Barbu, Cosmologia „Jocului secund”* este subiectul *cronicii literare* realizate de Ovidiu Ghidirmic cu titlul *Repere la înțelegerea lui Ion Barbu*. Se vorbește despre lipsa studiilor critice complete asupra poeziei lui Barbu, ba chiar despre o atitudine „vulgarizatoare”; singurul reper rămâne *Istoria... lui Călinescu*, în care se află un „portret exact” al lui Barbu, cuprinzând elementele sistemului său de gândire. Studiul lui Nicolescu pornește de la sugestiile călinesciene. „Nicolescu scoate în evidență întreaga «fenomenologie» a lui Ion Barbu, invidiata lume a esențelor pure, înțelegând însă prin esențe «complexe de viață».” Cu toate acestea, studiul preia și o „veche judecată” prezentă în toate studiile despre Barbu (cu excepția operei călinesciene): aceea a concordanței temperamentului artistic cu estetica propriu – zisă (...).

Estetica e devansată de temperament”. ■ Ilina Grigorovici propune o *cronică literară* pentru cartea lui Alice Botez, *Iarna Fiambul*. Având în centru un motiv mitologic (titlul desemnează ultima parte a unui ciclu cosmic, cea care precede sfârșitul, întoarcerea în haos), romanul descrie sfârșitul unei familii matriarhale și reprezintă un debut care promite. ■ În rubrica *ecuații critice* Mihai Pelin scrie despre Sina Dănciulescu: „*Horă de mână*”. Volumul conține o poezie deopotrivă autoreflexivă și contemplativă. ■ În noua rubrică propusă de Ilie Constantin, *atelierul lui Hefaistos* apare articolul *Conștiința sublimiei damnări*, referitor la textele lui Gh. Pituț. ■ În *repertoar: Critica* în „Familia” și „Ateneu”, de O. Octavian; în revista orădeană s-a încercat analizarea conceptului de „naturalism”, demers care a avut rezultate destul de slabe, reluând locuri comune despre Zola. De asemenea, articolul lui C. Regman despre Agârbiceanu este „de un didacticism supărător, camuflat”. Articolele critice din Ateneu sunt doar consemnate, fără comentarii. Gheorghe Anca: *Invocații*, de George Timcu, un volum de debut care a atras atenția. ■ *discuții: Logica metaforei (I)*, de L. Surian, un articol referitor la filozofia metaforei și la mecanismul ei de formare. ■ *evocări*: Eugen Constant rememorează un poet, Savin Constant prin articolul cu titlul omonim. ■ *spectacole, arte*: George Banu scrie despre *Motivații ale actului dramatic*. ■ „Povestea vorbii” vine cu poezii de Ștefan Aug. Doinaș, Ion Țuglui, Petre Dragu, Ilarie Hinoveanu, Gheorghe Popescu, Florența Albu, Alexandru Grigore, Damian Negula, Florin Mugur, cu proză de George Ghidrigan și cu un articol de Radu Tudoran: *Prelămurire*, despre romanul involuat și despre supraficțiune – opusă non-ficțiunii. În opinia sa, nu subiectul face diferența între un roman care convinge și unul care nu convinge, ci „sufletul de autenticitate”, puterea autorului de a crea un text viu. În același supliment apare un fragment dintr-un roman de O.G. cu titlul *Sfânta Maria nu protejează pe marinari*. ■ *escale contemporane*: poezii de Raymond Queneau, Ogden Nash, Stefan George traduse în română și poezia *Viori aprinse, femeile*, de Lucian Blaga în variantă bilingvă (română – italiană), în traducerea Despinei Moldoveanu.

● [„**Secolul 20**”, nr. 9] Revista își menține traiectoria universală, publicând o selecție de materiale compozite. Poeme inedite de Eugenio Montale sunt traduse de Dragoș Vrâncianu. Două eseuri despre Lawrence Durrell semnează Mona Drăghici și Cornel Mihai Ionescu. Versuri de Rainer Maria Rilke sunt comentate de Edgar Papu. Nicolae Balotă redactează un studiu despre Céline. ■ În traducerea lui Eugen Barbu sunt redat fragmente din romanul *Călătorie la capătul nopții*. ■ Ion Biberi scrie medalionul *Eugen Lovinescu*, redactat în stilul unui dicționar, adică informativ, neutru și necontaminat de ideologie.

● [„**Steaua**”, nr. 9] Leonida Neamțu își propune să scrie „un fascinant articol” despre *Cursa lucidității* – „cursă, în sens de capcană, sau în sens de mișcare – goană – întrecere? Și ce relație putem stabili între capcană și luciditate? Care o fi originea acestui nobil cuvânt? Chestiunea este luată în discuție pentru că se constată „apariția, tot mai frecventă în presa literară a acestui magnific și... lucid

termen”. „Teoreticieni iscusiți precum și unii creatori mai tineri și mai vârstnici se pronunță prin intervenții și eseuri patetice pentru o poezie lucidă, pentru o proză lucidă, fac profesii de credință și temenele lucidității, în urmă cu doi sau trei ani era la modă etica. Pe atunci, căruța criticii scârțâia îngrozitor până nu i se lipsea pe osii o plăcintă de unguent etic: etica scriitorului, a nuvelei contemporane, a poeziilor în formă de furculiță, etica șarpelui care se preface în râmă și viceversa, și a altor asemenea materii prime, solubile și insolubile. Dar etica, la fel ca și bătrânul Sainte-Beuve (care stăpânea mințile înainte de etică) precum și alți «bătrâni» de dinainte de S. B au căzut în desuetudine, măturați de curenți teoretici contrarii, din mijlocul cărora se ridică, palidă și ascetică figura, cu ochi mici și privire cam meschină, luciditatea. Sărmana! N-a fost îndrăgostită niciodată! N-a tras un chef pe cinste, n-a comis măcar o nebunie – fiindcă viața ei este programată. Doar de aia i se spune luciditate! Totul cântărit și supus unei cenzuri interioare, exterioare, intermediare, și mă rog, intrinsece, colaterale, subunitare, extra și intra barbiturgice, habsburgice, demiurgice, ș.a.m.d. De ce naiba criticii or fi cerând poezilor să fie lucizi, când mai firesc ar fi să li se pretindă acest lucru inginerărilor în ale căror secții producția schiopătează sau acelor minunați constructori ce ridică blocuri unde strănutul unui bolnav gripat, *la parter*, se repercutează de la plafon la plafon până ce ajunge sub formă de cutremur la etajul zece? Și mă rog, cum trebuie să procedeze un creator lucid? Pesemne că, înăbușind, respingând cu indignare stările emoționale firești, trebuie să-și programeze creația pentru douăzeci și cinci de ani înainte, așezându-se la masa de scris înarmat cu o riglă bine verificată. [...] Faptul că o asemenea artă lucidă poate fi însușită de un cerebel mediu dezvoltat într-un curs seral de zece, maximum douăzeci de ședințe, nu trebuie să ne deranjeze. Criticii vor fi induși în eroare, în bună măsură, iar lucidul autor va putea fi lansat cu mai mult sau mai puțin tîmbălău, pe piața literară. Mai exact pe piața internă, pe mică piață a micilor tarabe ce se înjghebează împrejurul revistelor și cafenelelor. Mai departe va fi ceva mai greu. Cititorul – cel mijlociu, și cel select – va accepta cel mult doar experimental – o singură dată – hapul lucidității. Sufletul său va rămâne închis în fața artei construite din știință, nu din talent. [...] Prin urmare, să ne înăbușim emoțiile! Ne încercăm, însă o bănuială cumplită, și anume că promotorii lucidității nu au avut, nu au și nu vor avea niciodată emoții. Ei sunt oamenii perfecți ai modernului secol douăzeci, probabil singurii capabili să realizeze contactul cu ființele mecanice care amenință să descindă, de azi pe mâine din farfuriile zburătoare ce tot dau ocol meschinei noastre Terra, ca niște musculițe argintii împrejurul fagurelui. Dar fără a divaga prea mult, să ne exprimăm în continuare admirația față de artiștii lucizi; iată niște oameni care vor atinge vârsta lui Avraam fără să plictisească medicii cu mici necazuri precum ulcerul, infarctul sau cancerul! În vreme ce sărmanii creatori care n-au știut să fie zgârciți cu sentimentele, vor înmulți numărul mizerabililor intrați sub zodia privirii reci, profesionale a psihiatrului, sau în cel mai bun caz vor începe o viață cu periodice escale pe la Săvârșin (he, he!), lucizii vor îmbogăți te-

zaurul artelor cu *capete de operă* ușor omologabile. Știm că e posibil să fim contraziși, amintindu-ni-se că o carte nu poate fi scrisă într-o permanentă stare de transă, de euforie. Vor fi existând niscaiva elemente de gradație, dozaj, culoare locală, clorură de natriu, cimbru, condimente, eventual busuioc, romaniță [...] asupra cărora autorul meditează la rece sau pe ardelenește stă să cumpănească temeinic. Poate că așa o fi. Poate. Nu suntem convingși. Detaliile tehnice nu ne impresionează. Avem în schimb certitudine a că până și cititorul mai puțin avizat simte din instinct contrafacerea aridă, lipsită de emoție. Criticilor de profesie le scapă nu rareori acest lucru. Ce să-i faci! Uzura nervilor. A sensibilității. Riscurile meseriei... Iată unele motive, printre atâtea altele, pentru care, până una alta, rămânând niște romantici desueți, preferăm să credem în continuare în inspirație, iar nu în luciditate. O, zei limfatici ai lucidității! Fiți îndurători cu ereticii de noi!”

■ O cronică literară la volumul lui Barbu Nicolescu, *Cosmologia jocului secund*, scrie Mircea Tomuș care e de părere că „nici această a doua monografie a poeziei lui Ion Barbu nu-și propune altceva decât, în linie cu ceea ce încercase acum câteva decenii Tudor Vianu, forțarea prejudecății cu privire la neinteligibilitatea *Jocului secund*, traducerea, cu alte cuvinte, în termenii gândirii logice comune a aceluși sâmbure speculativ obscur pe care orice interpret de bună credință îl presupunea în subtextul barbican, chiar dacă se afla, uneori, în imposibilitatea de a-l desfolia complet. Spunem traducerea în termenii gândirii logice comune, în ciuda numeroaselor, poate chiar excesive, avertismente pe care autorul studiului de față le formulează cu privire la ineditul interpretării sale și mai ales la perspectiva de strictă specialitate pe care, spre deosebire de noi, ceilalți simpli muritori, neantrenați în profunzimile matematicilor moderne poate să și-o asume, întrucât, așa cum, la vremea sa, studiul lui Vianu reprezenta la urma urmei, rezultatul unei lecturi a poeziei *Jocului secund* în contextul mai larg și de mai justificată adresă al poeziei moderne a secolului. Astăzi, cercetarea lui Basarab Nicolescu nu face decât să integreze aceeași poezie unui context și mai cuprinzător decât media lecturii obișnuite, dar, prin aceasta, nu inaccesibil: acela al gândirii matematice din zonele sale cele mai înalte, acolo unde se învecinează și întâlnește cu poezia și filozofia. Stricta specializare este o noțiune evident relativă, cu limite labile, iar studiul de față o dată parcurs, descoperim cu oarecare uimire că spiritul nostru profan nu fusese pus în fața unor dificultăți insurmontabile. Pentru a fi cât mai aproape de ceea ce însuși exegetul și-a propus în paginile acestei cărți, e bine să reținem sugestia, insinuată nu o singură dată, după care autorul nu face altceva decât să restituie poeziei barbiene climatul filozofic, speculativ și de strictă specialitate care îi este caracteristic și anume tocmai climatul ei genetic în individualitatea sa. Cu alte cuvinte, Basarab Nicolescu duce aici la îndeplinire un act dictat de pioasa recunoștință față de cel dispărut, dezvăluind nu numai intențiile creatoare ale acestuia, dar mai ales concepția lui poetică, orientată pe câteva axe foarte sigure. În aceste momente, textul comentatorului pare a fi acompaniat sau dictat de undeva de dincolo, de un bănuț și emoționant solilocviu al poetului,

restituit astăzi în mod nesperat, și nu este singurul merit al acestei cărți acela de a păstra perfectul echilibru stilistic și discreția comunicării în întreprinderea deloc facilă pe care și-a asumat-o”. Observația întreprinsă de Mircea Tomuș dezvăluie că un punct de vedere „constructiv” utilizat în analiza poeziei lui Barbu. „Prin aceasta și nu peste intenția ori bunăștiința autorului, studiul respectiv dezvăluie vizibile puncte de apropiere cu practica și concepția structuralistă. Fără a coborî, din fericire, apreciem noi, până în zonele limită ale metodei respective, cercetarea de față pune în lumină realitățile cele mai generale și mai solide în același timp ale operei barbiene”. O realitate este „unitatea structurală, indestructibilă a «jocului secund»”. „Această calitate a operei lui Barbu mai tentase în ultima vreme pe critici, dar cu precădere în direcția manifestării negative a dialecticii sale. Basarab Nicolescu, în schimb, o așează axiomatic în fruntea studiului său pe care îl conduce, iarăși, cu insistență, justificată de altfel, spre finala ei reformulare și argumentare. [...] Alături de acest dat al unității, Basarab Nicolescu mai pune la baza interpretării sale încă două aspecte. Cel dintâi este formal și ține de procesul traducerii în și prin cuvânt a conținutului, proces care în cazul poeziei lui Barbu, își găsește cea mai apropiată și elocventă analogie, după opinia cercetătorului. [...] Cel de-al doilea strat al unității acestei poezii este de natură conținutistică. [...] Nu încapă îndoială că intențiile și principiile teoretice ale acestui studiu sunt de natură nu numai să consolideze apreciabil edificiul exegezei barbiene, dar mai ales să aducă prețioase și necesare contribuții vizând deschiderea unor orizonturi noi. Astfel, de exemplu, nimeni din cei interesați de destinul acestei poezii nu poate rămâne indiferent la faptul că monografia lui Basarab Nicolescu se hotărăște, în fine, să aducă mărturia și cuvântul specialistului în acel punct al relației dintre poezia lui Barbu și matematica lui Barbilian pe care, până acum, îl indicau prin simple declarații și mai puțin sau chiar deloc prin analize profitabile, drept foarte interesant, plin de nebănuite semnificații, numeroși dintre exegeții săi. [...] În orice caz, sigur este că, având acest studiu al lui Basarab Nicolescu, putem să spunem, parafrazând versul poetului: cuvântul a fost rostit. Cuvântul de principiu, evident, pentru că monografia pe care o avem în față nu țintește, în general, dincolo de rezolvarea principială a raportului dintre poezie și matematică în cadrul operei lui Ion Barbu. [...] Apoi, în paginile aceleași cărți, ni se oferă o soluție, de largă generalitate și bogată consistență teoretică, a fundamentului principial și metodologic al acestei poezii. Ni se prezintă o interpretare și plauzibilă și profitabilă a universului din *Joc secund*, interpretare de natură să susțină răspunsuri, argumentate printr-o încheiată logică internă, unei întregi serii de probleme de specialitate ale exegezei barbiene și în primul rând, deși numai la modul indirect, contradicției (ce urmează a fi revizuită dacă e aparentă sau nu) dintre așa numitul său ermetism propriu-zis și cel filologic. În fine, dar nu în ultimul rând, se aduce mărturia, directă sau indirectă, a unor intenții artistice ale autorului și care în lipsa acestui studiu, ar fi rămas pentru noi doar simple ipoteze, dacă nu chiar un domeniu definitiv refuzat. Problema cea mai spinoasă care se pune în legătură cu inter-

pretarea lui Basarab Nicolescu este aceea dacă soluția indicată de el este una de valabilitate absolută ori, mai bine spus, cât de întinsă este această valabilitate, ce valoare are ea. Vom nota mai întâi că exegetul însuși se pronunță în această direcție fără echivoc; sprijinit pe specializarea sa științifică, pe fericita împrejurare de a fi cunoscut în intimitate pe autorul *Jocului secund*, Basarab Nicolescu susține nu o singură dată că unica interpretare posibilă a poeziei barbiene este aceea căreia studiul său îi conturează liniile principale, considerând cu superioritate, când nu ignoră, cu puține excepții, eforturile pe care critica noastră le-a făcut pentru aflarea unei chei ale cifrului barbican”. Mircea Tomuș constată „un viciu mai evident”. „Adevărul este că exegeza lui Basarab Nicolescu este o exegeză pe jumătate. Ea ne înfățișează convingător conținutul ideatic și motivele de bază ale poeziei barbiene, dar aceasta nu e totul, căci poezia respectivă, ca orice altă poezie, trăiește ca expresie, ca vers. Abordând acest nivel al cuvântului, cercetătorul schițează câteva indicații vagi cu privire la o așa numită metodă barbicană: «sursa majoră de sugestie poetică degajată prin transpunerea noțiunilor fundamentale științifice pe plan afectiv, prin asocierea lor cu termeni neștiințifici, profani, într-o genială alchimie a verbului» (pag. 26); «Prin asocierea unui concept original matematic cu un cuvânt de ordin activ, Ion Barbu declanșează o multitudine de sugestii ce se adresează atât intelectului cât și sensibilității» (pag. 27). Observațiile sunt, desigur, valabile, numai că puține. Evident, nu se putea pretinde neapărat lui Basarab Nicolescu o coborâre pe teritorii care, poate, prin formație intelectuală, îi sunt străine. Nu e mai puțin adevărat însă că putem aștepta, și chiar pretinde, ca cercetătorul să ne lase o poartă deschisă spre aceste teritorii. Din păcate însă, nu o dată, autorul studiului închide și în această direcție, nu cu brutalitate, dar ferm, orice posibilitate de ieșire. Metoda barbiana este atât cât e: dictată de logodna (și echilibrul) dintre poezie și știință; orice alt cuvânt e neavenit. Realitatea poeziei lui Barbu este însă, cum ușor ne putem da seama, mai bogată și mai complexă. În definitiv, conținutul ideatic pe care exegetul l-a definit, inclusiv formațiunile de tip simbolic, trăiesc doar la nivelul versului; iar acest vers ne dezvăluie concretizarea respectivului conținut în câteva formațiuni expresive distincte: una meditativă, concentrată, alta, mai rar dar evident, suav lirică, acea melancolie a filozofării de care vorbea G. Călinescu, și, în fine, una baladescă, de puternică pecete originală. Ar fi deplasat, desigur, să indicăm cu strictețe oricărei exegeze acest spațiu, dar nu e mai puțin adevărat că ignorarea lui dăunează și nu neapărat din aceea ce se numește punctul de vedere formal. Căci, prin reflex, acest gol de interpretare duce la o sărăcire a însuși obiectului. E și cazul de față: în oglinda lui Basarab Nicolescu poezia lui Barbu apare sărăcită de cel puțin două calități de bază: lirismul (pe care îl neagă) și grotescul (pe care îl ignoră), calități pe care o interpretare din punct de vedere poetic nu avea cum să le ocolească. Ar fi în afara intențiilor și aprecierii noastre dacă insistența asupra unor puncte discutabile din acest studiu ar fi interpretată ca o notare a lui cu semnul minus. Cartea lui Basarab Nicolescu rămâne un moment de bază în evoluția exegezei barbiene, iar cali-

tatea sa fundamentală, ținuta profund intelectuală. Nu o ținută stilistică în primul rând, așa cum s-ar crede, ci una de conținut: este o carte de și cu probleme, având meritul de a incita la gândire și discuție, la efort intelectual, și un autor pe care în mod sincer am dori să-l mai citim”. ■ Virgil Ardeleanu se pronunță cu privire la romanul *Intrusul* de Marin Preda, dar „înainte de a pronunța măcar un cuvânt” despre această carte”, insistă asupra unei precizări „în legătură cu «scandaloasa» cronică pe care am înțeles s-o închin *Moromeșilor* din 1967. Și aceasta, nu pentru că aș fi încă odată mânat de pândalnicul spirit polemic (s-a observat, cred, că n-am răspuns nimănui, nici chiar «spontanei» «mese rotunde» din «*Gazeta literară*») ci pentru a-i liniști pe cei speriați. Recitindu-mi cronică, am constatat, de ce n-aș spune-o, cu satisfacție că ea reprezintă și astăzi punctul meu de vedere. Ea poate vădi, eventual, exigență... exagerată (și lucrul îl vom afla cu siguranță încă în cursul existenței noastre), dar nici într-un caz cecitate etică, tovarășe Ivasiuc. Ea poate vădi, eventual, o implacabilitate în afirmarea opiniei, dar asta nu înseamnă că avem de a face cu «pile» redacționale, stimate Marin Preda. Ea nu este nici pe departe pozitivă, dar e absurd să tragi de aici concluzia că aș avea o programatică reticență față de autor, tovarășe Eugen Simion. În volumul *Însemnări despre proză* (1966) cel mai mare număr de pagini e rezervat lui Marin Preda: p.20 -p.24; p.54 – p.74. Nu există, aici, nici măcar un rând de unde să rezulte o atitudine ireverențioasă. Atunci de ce atâta panică? Crede cineva că un autor mare nu poate da și producții modeste sau chiar proaste? Crede, apoi, cineva că o compunere debilă se poate impune prin cazuri ad-hoc? Când cartea e intenabilă, travaliul cronicarilor și al recenzenților de ocazie e superfluu pe de o parte, și jenant pentru autor, pe de alta. Dar, cum lăsam să se înțeleagă, n-ar fi exclus ca *Moromeșii*, II să fie receptată în viitor, ca o carte bună. Într-o asemenea eventualitate, mai trebuie oare să amintesc, criticul iconoclast e cel puțin ridicol. Este însă, astăzi, acesta un motiv de convocare a ședințelor în care să se înfiereze opinia singulară? Mă îndoiesc. Înainte de toate, un critic este un critic. Nimeni nu-i poate răpi dreptul de a-și spune părerea, nimeni nu are calitatea de a stabili, precum un prelat, ce e bine și ce e rău. Până una alta, avem cu toții dreptate sau greșim cu toții. *Timpul*, care le cerne pe toate, va face desigur lumină și-n problemul moromeșian”. După aceste comentarii impuse autorului cronicii de reacția colegilor de breaslă, se trece la analiza *Intrusului* care „după un timp oarecare de la efectuarea lecturii, romanul se încăpățânează a exista nu atât prin materialul concret, care oricum l-ai privi, nu prezintă un interes enorm, cât printr-o curioasă prelungire a problematicii sale în planul celor câtorva subiecte obsesive ale oricărui om aplecat, într-o proporție sau alta, spre meditație. E o calitate care caracterizează numai literatura autentică și care mă determină, poate pentru prima oară, să semnez într-un totul... opinia lui Nicolae Manolescu. Am o sinceră admirație pentru dezinvoltura și intelectualitatea criticului de la «Contemporanul», dar arareori i-am împărtășit părerile despre epică, întrucât mi s-a părut că acestea nu duc spre stabilirea valorii. Consecvent cu sine însuși, N. Manolescu nu formulează nici de astă dată un

punct de vedere tranșant. Afirmă și reafirmă în schimb că *Intrusul* «l-a tulburat» «dincolo de literatură». În principiu, o atare opinie nu are nimic cu critica. În cazul de față, ea traduce însă cum nu se poate mai adevărat realitatea cărții. *Intrusul* nu e romanul care să te cucerească prin ceea ce spune într-una sau alta dintre pagini. Se desfășoară, în fond, destul de greoi iar întâmplările sunt nu o dată de o banalitate dezarmantă. Se pot găsi cusururi evidente, între care cel mai frapant ar fi poate acela că Surupăceanu, mai bine zis destinul anodin al lui Surupăceanu, nu justifică preocupările existențiale ale autorului, nu învește cu adevărată carne artistică țelul, și în cele din urmă, mesajul emoționant al romanului. Așa este”. În continuare se ia în discuție apropierea dintre *Intrusul* și *Străinul* de Camus. „Societatea, în pofida deosebirilor dintre celule, are în latura sa omenească structuri comune care se cer imperios relevate. Ignorând neliniștile, încrâncenările, trunchierile sufletești vechi de când lumea, dar mai acute azi decât oricând, poți da, eventual, o «literatură» frumoasă, dar neadevărată. Adevăr în literatură nu înseamnă materialism fotografic ci meditație asupra condiției umane. Spre deosebire de volumul *II al Moromeților* și în directa prelungire a *Risipitorilor* (prima ediție), Marin Preda dovedește că a înțeles bine acest lucru. Iată de ce aduce scriitorul român cu algerianul Camus. Dar iată și de ce *Intrusul* nu e doar, cum s-a spus sub forma unei simple aserțiuni, «nobiliare», *Străinul* nostru, ci cartea care trebuia să apară la noi în mod firesc. Nu e nici variantă, nici pendant, ci produs direct al realității românești, care, în ceea ce are ea cardinal omenesc, nu se deosebește desigur de o realitate de aiurea”. ■ Poezia și proza dată spre publicare, în luna septembrie, aparține unor scriitori precum: Mihai Beniuc (*Fruntea poetului, Visul a sunat*), Dimitrie Stelaru (*La cinzeci și unul, Psalm invers, Nu mă mai doare, Nu e nimic*), Sașa Pană (*Poezie și libertate, Deznădejde, ia-ți calabălăcul, Premonițiune*), Simion Stolnicu (*Stanțe, Evocări pe gamele mării*), Adriana Iliescu (*Orchestra, Întâlnire*), Veronica Porumbacu (*Note de drum prin R.F.G.*). ■ Victor Felea scrie o cronică literară la *Istoria literaturii române (Compendiu)* de G. Călinescu. Apreciindu-i „talentul artistic”, „apetitul de muncă enorm”, activitatea bogată și diversă, „monumentul impunător care este *Istoria... mare*”, necutită „de atacuri vehemente și contestări, nici de observațiile firești pe care orice operă le are de întâmpinat. Autorul a trecut cu stoicism peste opacitatea... academică a unora, peste violențele publicistice ale altora sau a încercat să explice într-o manieră degajată cititorilor intrigăți de «subiectivismul» său frapant, temeiurile estetice ale lucrării, precum și rațiunile de ordin intim și mai puțin intim care l-au dus la alcătuirea ei. [...] Pentru prima dată, latura vie a acestei literaturi era luminată din plin, selectată de un gust experimentat și foarte receptiv la cele mai diverse reliefuri și nuanțe ale originalității. Totodată, fapt deosebit de important, perspectiva cărții era menținută mereu la orizontul universalității, prin nivelul și autenticitatea considerațiilor, necontaminate de tendințe și atitudini străine preocupărilor majore. Prin metoda sa, științifică și plastică în același timp, însuflețită de un patos organic, infuz, criticul ne-a făcut să înțelegem și să prețuim adevăra-

tele dimensiuni și frumuseți ale geniului poetic românesc. [...] Efervescenta și neastâmpărul călinescian au rămas la fel de vii și după încheierea frumoasei Istorii..., și, la câțiva ani, autorul ne-a oferit un compendiu, o sinteză, un extract de esențe al acestuia. «Acum, subliniază el, eliberat de obligația documentației integrale, am privit literatura romană din avion, încercând a stabili altitudinile, a proporționa valorile. La fiecare autor am scos în evidență numai ceea ce este realmente valabil artisticeste, tăcând pe cât cu putință părțile neizbutite...» V. Felea consideră că, la a treia ediție, „Compendiul are încă farmecul oricărui text al lui Călinescu; întâlnești prin urmare nenumărate formulări încântătoare prin plasticitatea și ineditul lor, caracterizări pregnante, asociații subtile și neprevăzute. Simți că în multe cazuri fraza lovește direct, decisiv, la țintă, că privirea expertă descoperă dintr-o ochire elementul rezistent al operei sau nestematele pierdute într-un morman de zădărnicii verbale”. Sunt luate însă în discuție și o serie de „nemulțumiri parțiale”: „că sunt numeroși scriitori care, din modul cum sunt prezentați, își pierd orice pondere și nu trezesc interesul scontat de autor. [...] Metoda intuitiv-plastică duce în cazul de față la minimalizări nedorite, la aparențe false. Un scriitor sau altul trăiește prin câte o trăsătură subtil creionată (poate nu totdeauna cea esențială), prin câte un citat (poate irelevant pentru totalitatea operei), prin referințe tematice sau prin observații de detaliu care eludează judecata fermă și precisă. [...] Călinescu se lasă furat de propria-i ingeniozitate și uită să definească integral scriitorii (chiar pe unii de prim rang), să arate importanța, semnificația sau răsunetul operei lor în epocă și mai târziu. Nu alcătuiește capitole organice din scriitorii de seamă, capitole care să fie la rândul lor unite printr-un flux ideatic permanent. Lipsa acestuia fărâmițează cartea, o reduce la mozaic, îi răpește soliditatea intrinsecă. Criticul a recurs la comentariul estetic restrâns și cvasiaforistic, precum și la citat, procedeu impropriu unei opere sintetice și de orientare, și care ar fi fost mai potrivit pentru o panoramă, pentru o antologie comentată. Scriitorii proeminenți dintre cele două războaie sunt fixați în mici tablete critice în sine, lipsite de un substrat de idei literare care să le unifice, să le ridice la o demonstrație spirituală superioară, în felul acesta, Demostene Botez sau Otilia Cazimir par a se situa pe aceeași treaptă cu Lucian Blaga, Ion Vinea sau Adrian Maniu. Judecata de valoare se topește adesea în constatări de-o ingenuă ambiguitate. Ni s-ar putea obiecta că autorul nici n-a urmărit mai mult decât o fulgurantă trecere în revistă a literaturii noastre, că unitatea cărții provine din stilul însuși al criticului”. În concluzie, „optica fragmentaristă a Compendiului „nu afirmă suficient de convingător că avem «o literatură superioară, de mulți invidiabilă». Și dacă opera cea mare trăiește ca un roman al literaturii române, propulsat de o forță uriașă, iar personajele lui sunt înfipte într-un sol concret și se întâlnesc într-o atmosferă istorică densă și de neconfundat, Compendiul și-a pierdut rădăcinile și n-a devenit ceea ce era de dorit să devină, anume schița coerentă și palpitantă a destinului literar românesc. Multe fraze rămân, așa cum spuneam, memorabile și își păstrează un farmec special, acoperind câteodată intuiții

tulburătoare, totuși maniera ca atare de a construi compendiul nu se depărtează de răboj, chiar dacă acesta nu e sec, de simplificarea inerentă privirii de la distanță și în fugă. Iar prin data apariției, compendiul a și devenit în mare măsură o operă a trecutului, de o paloare caracteristică”.

• [„**Tânărul leninist**”, nr. 9] Mihai Beniuc semnează textul *Să fii partidului oștean*: „În prima line te-aruncă,/ Nu pregeta, nu lâncezi/ Spor socialist de zile-muncă/ Dăruie țării zi de zi!/ Iar când se cere bărbăție,/ Te-nscrie primul, voluntar,/ Deasupra ta mereu să fie/ Steagul de luptă proletar!/ Tu ești chezașul fericirii/ Veacului glorios și nou;/ Răspunzi de pacea omenirii,/ Ești comunist, fii deci erou! ”. □•Grigore Hagiu publică poezia: *Continuitate*: „Să fii tu însuți – neam călit de veacuri,/ un trunchi mai rodnic prin mulțime, răscumpărând balanțele sublime/ potcoavă de noroc bătută-n praguri./ Să fii tu însuți – hotărând destine,/ să-nalți contur-acestor dulci meleaguri/ în aerul dislocuit de steaguri,/ când gravitația se mută-n tine”.

• [„**Teatrul**”, nr. 9] Revista se deschide cu *Conștiința unității*, semnat de redacția revistei: „Un gest de firesc aprinsă încredere și de nezagăzuită recunoștință și dragoste pornește de aceea, ca o uriașă demonstrație, din toate colțurile țării și dinspre inima fiecăruia în parte, către partid, focarul conștiinței și al hotărârilor poporului. Glasurile adeziunilor la politica internă și externă marxist-leninistă pe care partidul o promovează în numele poporului, cu statornicie și fermitate neabătută, au ieșit spontan din mii, din zeci și sute de mii de piepturi, tălăzuind istoricele adunări ale acestor zile – din fața Comitetului Central din orașele, din uzinele, din satele, din aulele universitare ale țării – și în care a fost ascultat cuvântul deopotrivă înaripat și greu de o aspră răspundere istorică al tovarășului Nicolae Ceaușescu și al celorlalți conducători de partid și de stat. Acestor glasuri li se alătură zilnic altele și altele, sub chipul telegramelor, scrisorilor, mesajelor trimise de organizațiile județene și municipale de partid, de colective mari și mici ale oamenilor muncii din întreprinderi, instituții de învățământ și cultură, din unități agricole; trimise de cetățeni de rând, ori rostite la posturile radio, televiziune sau publicate în presă. Ele iau dimensiunea uneiunanimități vaste, care cuprinde toate vârstele, toate naționalitățile conlocuitoare, toate profesiile, toate păturile sociale – toată, toată suflarea țării – în exprimarea unității poporului în jurul Partidului Comunist Român și al politicii lui, a atașamentului său nereticent față de patria noastră socialistă, față de cauza socialismului și a păcii în lume. [...] Partidul Comunist Român se află astăzi, așa cum s-a aflat și în alte momente ale istoriei contemporane, împotriva oricărei întreprinderi în măsură să înăsprească relațiile dintre țările socialiste; Partidul Comunist Român militează activ, susținut, pentru consolidarea relațiilor de unitate dintre partidele comuniste frățești, pentru victoria definitivă a principiilor internaționaliste. Fără solidaritate, fără prietenie internaționalistă, mersul înainte al popoarelor din țările socialiste nu este posibil; și tocmai de aceea este atât de important ca toate relațiile care leagă între ele statele socialiste să se desfășoare, cum arată tovarășul Nicolae Ceaușescu, «de la

egal la egal». Această politică este dezbătută și afirmată cu tărie în uriașul colocviu popular ce se desfășoară în zilele acestea, colocviu al unității în jurul conducerii partidului și a statului. Momentul este însemnat pentru conștiința de sine a fiecărui cetățean în parte, și cu deosebire pentru cunoștința de sine a intelectualului și artistului. [...] Răspunderea și rolul patriotic, cetățenesc, comunist ale scriitorului și ale oricărui creator de artă străbat ca o preocupare esențială, permanent trează, luările lor de poziție nu doar în declarații colective – a conducerii Uniunii scriitorilor din R. S. R., a Comisiei pentru literatura naționalităților conlocuitoare a Uniunii scriitorilor, ale celorlalte uniuni de creație -, dar și în mărturiile individuale exprimate prin viu grai, în adunări publice, la microfoanele radioului sau ale ecranului televiziv, ori în scris, în paginile ziarelor și revistelor. Notăm dintre oamenii de teatru în ordine întâmplătoare și doar cu titlu edificator: dramaturgi ca Horia Lovinescu, Aurel Baranga, Marin Preda, Mehes György, Teodor Mazilu, Titus Popovici, Joseph Meliusz; actori ca: Aura Buzescu, George Calboreanu, Kovács, György, Radu Beligan, Dina Cocea, Ana Dukasz, Gheorghe Leahu, Ion Marinescu, Emanoil Petruț, Emmerich Schäffer, Gheorghe Cozorici, Irina Petrescu; regizori ca Sică Alexandrescu, Radu Penciulescu, Valeriu Moisescu, Vlad Mugur... Aceste declarații vorbesc toate despre organic sudata solidaritate de gândire, de muncă, de realizare și de aspirații a oamenilor noștri de teatru, indiferent de formație, indiferent de limba în care ei dau expresie artei lor, arta lor servind prin substanța ei tematică, ideologică, profesională aceeași înaltă cauză și fiind receptată de masa marelui public cu aceeași sete de cultură și aceeași satisfacție, fie că se produce pe scenele teatrelor de limbă română, fie pe cele ale naționalităților conlocuitoare. [...] Cuvântul tovarășului Nicolae Ceaușescu, rostit la întâlnirea cu intelectualii din Cluj, pune actul creator de frumos și actul de cercetare a adevărului în perspectiva luminoasă – dintotdeauna visată de slujitorii artei și științei – a substanței lor profund umaniste, a condiției lor legate de progresul și idealurile omenirii și, în această lumină, a structurii lor deschise, a libertății lor de manifestare și deci a varietății necesare a expresiei lor stilistice și a aflărilor lor. Forța lor apare deopotrivă penetrantă și utilă în lumea construcției noastre, și în universul relațiilor noastre cu lumea de peste hotare – așa cum subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu. [vezi „Scânteia” din 1. IX 1968] „Artistul, ca și omul de știință, e pătruns de adevărul acestor cuvinte, iar conștiința lui, în acțiunea de afirmare a adevărului și frumosului, e structurată pe ceea ce tovarășul Nicolae Ceaușescu condiționează valoarea operei de artă și de știință: pe «dorința cinstită, sinceră, de a servi mersul înainte al societății noastre socialiste, idealurile poporului nostru, ca în tot ceea ce facem să avem un singur crez, o singură năzuință: făurirea socialismului și comunismului în România»”. □ În textul *Prefață la noua stagiune* aflăm repertoriul pentru această stagiune: „Spicuim, fără nici o încercare de a ierarhiza, din făgăduielile acestei largi deschideri asupra dramaturgiei românești: *Iancu Jianu* de Octav Măgureanu, *Frunze care ard* de I. D. Sârbu, *D-ale carnavalului* (Teatrul Național din Craiova); *Hora domnițelor* de Radu

Stanca (Teatrul Național din Cluj); *Săgetătorul* de Ion Omescu (Teatrul Național din Iași); *Vlaicu Vodă și Iertarea* de Ion Băieșu (Arad); *Înșir-te mărgărite și Balade* de Dominic Stanca (Botoșani); *Croitorii cei mai mari din Valahia* de Al. T. Popescu (Bacău, Sibiu, Tg. Mureș); *Asta e ciudat* de Miron Radu Paraschivescu, *O noapte furtunoasă* și *Stan Pășitul*, dramatizare după Ion Creangă (Brăila); *Diavolul alb* de Rodica Nicolescu (Galați); *Travesti* de Aurel Baranga (Brașov și Constanța); *Cezar, măscăriciul piraților* de D. R. Popescu (Oradea, Sf. Gheorghe); *Kirtis, gâlceava zeilor* de Radu Stanca și *Vacanță la mare* de Maria Földes (Oradea); *Fântâna Blanduziei* (Petroșani); *Cronica personală a lui Laonic* de Paul-Cornel Chitic (Piatra Neamț); *Un scurt program de bossanove* de Radu Coșău (Pitești); *Nu sunt Turnul Eiffel* de Ecaterina Oproiu (Sibiu); *Viața, sus, imediat sub plafon* de Nelu Ionescu (Ploiești); *Pădurea spânzuraților*, dramatizare a romanului lui Liviu Rebreanu (Timișoara); *Mihai Viteazul*, partea a treia a trilogiei lui Octav Dessila (Turda); *O scrisoare pierdută* (Timișoara); *Vișorul* (Satu Mare); *Patru ierni* de Veres Daniel (Sf. Gheorghe). [...] Nu același lucru se poate spune despre teatrele bucureștene. Dacă Teatrul Giulești ne promite mult așteptata premieră de prestigiu cu o piesă de Lucian Blaga – *Meșterul Manole* –, aproape toate celelalte scene ale Capitalei lasă pentru mai târziu spectacolele românești cu piese mai noi sau mai vechi. Un titlu într-adevăr atrăgător figurează pe afișul Teatrului Național «I. L. Caragiale», deși este vorba de o dramatizare: *Enigma Otiliei*, după romanul lui G. Călinescu. Din producția dramaturgiei românești recente nu putem semnala ca sigure pentru prima jumătate a stagiunii decât foarte puține titluri: *Iertarea* de Ion Băieșu și *Iona* de Marin Sorescu la Teatrul Mic (teatru care-și demonstrează astfel încă o dată calitatea deosebită a repertoriului actual), *Travesti* de Aurel Baranga la Teatrul Național «I. L. Caragiale». Teatrul «Lucia Sturdza Bulandra» promite pentru un viitor nedefinit revenirea lui Teodor Mazilu în aria activă a dramaturgiei noastre cu *Sărbătoare princiară* și *Acești nebuni fățarnici*; faptul este demn de semnalat, deși sunt greu de înțeles motivele care împing apariția acestor piese pe scenă pentru o perioadă mai îndepărtată a stagiunii. Teatrul de Comedie va juca, spre sfârșitul sezonului de spectacole, *Croitorii cei mari din Valahia* de Al. T. Popescu. Din opt spectacole pe care le anunță, Teatrul «Nottara» nu acordă nici un loc piesei românești noi. În planurile sale figurează doar ipotetic un titlu din dramaturgia lui Ion Omescu. [...] Impresia aceasta de unilateralitate se adâncește dacă privim lista premierelor sigure ale deschiderii de stagiune. În timp ce piesa românească rămâne văduvită de atenția regizorilor și a conducătorilor teatrelor, montările în lucru se conturează aproape exclusiv asupra dramaturgiei occidentale moderne, din care vom cunoaște lucrări de Ionescu, Genêt, Miller, Dürrenmatt, Camus, Albee.” □ În continuare, apar texte cu scurta prezentare a pieselor care vor apărea în această stagiune: □ Ion Cojocar scrie despre „*Enigma Otiliei*” după *George Călinescu* (Teatrul Național „I. L. Caragiale”). „*Iertarea de Ion Băieșu* (Teatrul Mic). „*Bau – Bau*” de *Alecu Popovici* (Teatrul „Ion Creangă”): „Dramatizarea lui Iosif Băta a reușit să cuprin-

dă într-o formă foarte exactă, teatrală, câteva date esențiale ale romanului. Nu utilizează artificii pentru a face legătura între scene disparate, ci izbuteste să fie fluentă, fără fărâmițarea materialului, fără intercalarea vreunui comentariu. E o piesă de sine stătătoare, cu caractere foarte puternice, cu toate datele unui conflict intens dramatic, fapt care mi-a și stârnit interesul. *Enigma Otiliei* vine ca o valorificare a foarte multor date pe care le-am acumulat în colaborarea mea directă cu profesorul Călinescu în perioada de pregătire a piesei *Ludovic al XIX-lea*. [...] Încercarea cu *Enigma Otiliei* e destul de dificilă. Ca orice dramatizare, nici aceasta nu poate cuprinde tot materialul romanului și sunt convins că spectacolul ar putea să deconcerteze o mare parte din cunoscători, să nemulțumească chiar. [...] În forma actuală, dramatizarea lui Iosif Bâta poate constitui premisa unui spectacol de gravă respirație, de un profund și convingător realism, și prilejuiește afirmarea unor foarte mari creații actoricești. [...] Lui Ion Băieșu, pentru *Iertarea*, intenționez să-i cer precizarea anumitor raporturi față de unele lucruri existente în text. Dincolo de câteva imperfecțiuni de tehnică dramatică, textul mi se pare deosebit de interesant, cu una din temele foarte serioase, aș spune, dintre cele mai serioase pe care le-a abordat vre-o piesă originală din ultima vreme. [...] Încep astfel colaborarea cu teatrul condus de Ion Lucian cu piesa lui Al. Popovici – *Bau – Bau* – care a fost premiată la recentul concurs național de dramaturgie.”; □ Lucian Giurchescu scrie despre „*Ucișaș fără simbrie*” de Eugen Ionescu. „*Omul e om*” de Bertlot Brecht (*Teatrul de Comedie*): „E a treia piesă de Ionescu cu care mă întâlnesc (după *Rinocerii* și, la «teatrul la microfon», *Leția*) și a doua pe care o pun la Teatrul de Comedie. E o preocupare mai veche, atât a mea cât și a teatrului. Când s-a pus primul Ionescu, s-a discutat foarte mult asupra opțiunii: să alegem o piesă din prima perioadă de creația a autorului sau din celelalte? Noi n-am început cu cea dintâi operă din ciclul Bérenger, pentru că am considerat mai oportun ca primul contact al publicului românesc cu dramaturgia lui Ionescu să se facă prin intermediul unei piese cu o fabulă mai precisă, în care absurdul să țină de fondul problemei și nu de formă. După începutul cu *Rinocerii*, următoarele piese de Ionescu prezentate publicului au putut fi mult mai ușor asimilate și acceptate. [...] Următorul spectacol: *Omul e om* de Bertlot Brecht, tot la Teatrul de Comedie. Îndrăzneală alăturare: Brecht, dramaturgul cel mai «îndepărtat» de Ionescu, de altfel și repudiat de acesta. Noi trebuie să extragem din repertoriul modern piesele care spun ceva: *Omul e om* are o concluzie apropiată de *Ucișaș fără simbrie*: amândouă atrag atenția că procesul de dezumanizare e cea mai acută problemă a epocii moderne. Unul o face într-o manieră militantă (Brecht), celălalt într-o manieră metaforică (Ionescu). Într-una, eroul se dezumanizează, în cealaltă moare. Concluzia e închisă.”; □ Valeriu Moiescu scrie despre „*Meteorul*” de Fr. Dürrenmatt (*Teatrul „Lucia Sturdza Bulandra*”). „*Ofițerul recrutor*” de Farquhar (*Teatrul Mic*): „Aici, pe undeva, Dürrenmatt se întâlnește cu literatura absurdă a secolului nostru. Dar, la el, absurdul nu e folosit ca modalitate de expresie; detectarea absurdului se face cu necesitate, dintr-un anumit spirit de dis-

tanțare critică față de realitate. E absurditatea unei lumi, a unui mecanism, a unui angrenaj. Dramaturgia lui se află așezată la răscrucile unei lumi haotice și iresponsabile, o lume în care domnește legea junglei și în care ființei umane îi este dat să trăiască chiar atunci când nu mai dorește. [...] Spre deosebire de *Regele moare* de Eugen Ionescu, în care Bérènger este un învins și în care prin moartea unui individ se distruge o lume, în *Meoteorul* moartea înseamnă salvare și expiație. [...] Incluziunea piesei *Ofițerul recruta* în repertoriul Teatrului Mic este înainte de toate un act de cultură, autorul ei, George Farquhar, fiind unul dintre cei mai însemnați reprezentanți ai comediei Restaurației. [...] Piesa, am mai spus-o, este o comedie bună, cu un fond grav, surprinzător prin seriozitatea hazului demascator. Pentru că, dincolo de nostimada procedeele de recrutare la război, toate aceste escrocherii, șmecherii, tertipuri, capcane sunt oblăduite, consfințite și sfințite de armată, de justiție, de biserică etc., care întretin «flacăra» falsului patriotism și a falsului eroism.”; □ Vlad Mugur scrie despre „*Caligula*” de Camus. „*Cameristele*” de Genêt. „*Tulburarea apelor*” de Lucian Bolaga (*Teatrul Național din Cluj*); Yannis Veakis scrie despre „*Dansul morții*” de Strindberg (*Teatrul „Lucia Sturdza Bulandra*”). □•Apare *Un scurt program de bossanove*, piesă în trei acte – șase tablouri, de Radu Cosașu. □•C. Paraschivescu semnează *Evocare și invocare în dramaturgia istorică*, pornind de la distincția între piesele care *evoca* și cele care *invocă* istoria, analizând piesele *Iancu de la Hălmațiu* de Paul Everac, *Mihai Viteazul* de Octav Dessila, *Petru Rareș* de Horia Lovinescu, *Io, Mircea Voievod* de Dan Tărchilă, *Săptămâna patimilor* de Paul Anghel.

• [„**Tomis**”, nr. 9] În *Poet și critic*, Cornel Regman îl aduce în prim plan pe Victor Felea, cel care mărturisea că „am început cu poezia și critica în același timp” sau cum ar spune semnatarul articolului „poet și critic într-adevăr, critic și poet în fine. Dacă va fi fost cândva ager în primele timpuri, criticul a început de vreme să dea semne de moțaială, iar poetul dintr-însul ani de zile s-a căznit să-și administreze dozele convenite de retorică. [...] Revirimentul propriu-zis îl anunță volumul de poezie din 1966, *Revers citadin* (E.P.L., 1966), al patrulea în seria volumelor sale, dar criticul – mai bine cunoscut decât poetul – era afirmat editorial la acea dată prin *Dialoguri despre poezie* (1965), certificatul unei activități care intrase oarecum în sfera de interes a cititorilor”. Despre lirica lui Victor Felea, recenzentul notează: „Psihologește interesantă, cu realizări de necontestat, bogată în virtualități, poezia sa are acest nărav că deschide prea multe uși, fără să închidă în urmă vreuna. Impresia finală (trezită mai ales din ultimul volum de versuri) este – ierte-ni-se neoașismul – de casă cu ferestrele și ușile vraisește”. □•Lectura volumului *Oul și sfera* (E.P.L., 1967) de Nichita Stănescu îi relevă lui Al. Proto-popescu „cel mai european poet din generația sa, unde *europenitate* înseamnă în primul rând *proporție*. Adică, câtă spontaneitate, câtă rigoare, câtă aventură, atâta disciplină. Poezia sa este înainte de toate o *tehnică spirituală*, adică râvnă întru aflarea celei mai desăvârșite expresii verbale pentru raportul subiect–obiect și univers”. Dezbateră filozofică aflată la baza poemelor care compun volumul *Oul*

și sfera „se concretizează în niște *pseudo-psalmi* al căror tragism ține de însăși continuitatea materiei, implacabil ciclu pe care ființa nu-l poate percepe decât cu cuvântul”. După analiza poemelor care compun volumul, recenzentul observă: „Nichita Stănescu este un poet de inspirație rece, fără broderii sentimentale, un «martir al clarviziunii». Poezia lui profund cerebrală, ermetică atât cât pretinde metafora sui generis, înaintază în *Oul și sfera* spre acea halucinație simplă în care cristalul se zărește strălucind cu o infinitate de suprafețe. Este, negreșit, o chestiune de destin: «Născut dintr-un cuvânt, îmi duc înțelesul / într-o pustietate divină»”. □ Se publică poezie de Ion Vinea, Andrei Ciurunga, Emil Rădulescu, Petre Manolache, Mircea Lazăr, Dumitru M. Ion, Gheorghe Anca, Damian Necula, Abdișa Abdișa, Vasile Mihăescu, Vasile Petre Fati, Ion Pachia Tatomirescu, Ion Andrei, Matei Alexandrescu, Virgil Teodorescu, Grigore Sălceanu, Ioanid Romanescu, N. Caratană, Vasile Pop, Constantin Brătescu (Salsovia) și fragmente de proză, semnată de: Nicolae Oancea, Petre Văluoreanu, Mihai Totolan și Dumitru Vunvulea. □ În *Criticii și «critica»*, Marin Mincu realizează o radiografie dură a fenomenului critic românesc din epocă, pornind de la afirmarea rolului pe care îl are „critica adevărată” care „nu poate exista în afara vocației, deci înainte de toate ea cere talent. [...] Criticului *adevărat* îi revine sarcina menținerii armoniei necesare pentru ca tonul fundamental să nu fie acoperit de zgomotoase acorduri adiacente”. După afirmarea acestor condiții necesare criticii valoroase, Marin Mincu prezintă realitatea epocii în care se constată că ceea ce lipsește cu adevărat criticii este „în mod fundamental *unitatea de principii*”. Situația este exemplificată cu perioada interbelică în care „exista un ton impersonal al criticii, dedus în primul rând din unitatea principiilor estetice în judecarea operei. [...] Deși G. Călinescu, Șerban Cioculescu, Pompiliu Constantinescu, Vladimir Streinu își conturaseră deja o personalitate individualizatoare, ei, conform unui resort inexplicabil, ajungeau aproape la aceeași concluzie în declararea valorilor. Și desigur că numai de uniformitate a părerilor nu puteau fi învinuiți”. În total contrast cu situația de atunci, critica și criticii de azi „se contrazic flagrant în judecățile de valoare, justificarea ținând adesea de umoarea criticului și nu de rigorile principiilor estetice”. Finalul articolului prezintă „ingredientele” unui critic valoros: „Un critic pur nu cunoaște decât *opera*, făcând abstracție de circumstanțele apariției. [...] N-au decât să fie cât mai mulți critici, dar o *singură critică*. [...] Deocamdată trebuie instaurat *primatul criticii* și nu al «criticilor»”. □ Petru Văluoreanu recenzează *Roata* (E.P.L., 1968), volumul de debut al lui Nicolae Oancea. Cele cinci cicluri care alcătuiesc cartea, aparent fără să comunice între ele, sunt „niște oglinzi paralele care se luminează și se conțin reciproc.” □ *Zei prind șoareci* (E.P.L., 1968) de Dimitrie Stelaru este „un auto-comentariu, o glosă” pe care autorul „o propune operei sale lirice”. Este „cartea patetică a unei aventuri existențiale, a unui mod de a încerca și de a forța destinul prin gesturi de sublimă nebunie. Textul [...] e retoric, fără exagerare însă și fără ca autorul să împingă relatarea pe panta sentimentalismului”. Cartea se impune prin „varietatea momentelor confesiunii și bo-

găția registrului de mijloace literare folosite”. Recenzentul apreciază „descripțiile poematice, diafane, [...] descripțiile dure, naturalistice, [...] cadrele idilice-câmpenești sau marine. Scenele tragi-comice ori grotești alternează cu cele eroice sau duioase. [...] Metafora e lucrată din materiale nobile, dar și din detritusuri și mucegaiuri”. □•Ion Buzași salută apariția unul volum „despre Ion Minulescu” semnat de Claudia Millian: „Subintitulată «triptic memorial: omul, opera, veșnicia», cartea este o evocare vie a atmosferei literare de la începutul secolului al XX-lea și a celei interbelice, Minulescu fiind privit în cadrul complex al vieții sociale și culturale: pătrunderea și afirmarea poeziei simboliste, împrejurările legate de apariția revistelor «Insula» și «Revista celorlalți», cafeneaua Kübler sau terasa Oteteleşeanu, calvarul îndurat în timpul celor două războaie mondiale alcătuiesc elementele principale ale cadrului social și cultural în care figura pitorească a poetului Ion Minulescu se înfățișează nu întotdeauna pe prim plan, dar în permanență viguros și precis conturată”. Analiza cărții oferă recenzentului posibilitatea să stabilească că „marea calitate a cărții constă în sobrietatea evocării, în evitarea tonului dulceag și siropos. [...] Cartea are semnificația unui discret și sfios omagiu postum, așa cum sugerează și finalul: «*Poate că de pe pașiștea smălțuită a infinitului vei prinde cuvintele mele ca pe niște boabe de mei pentru porumbii cerului*»”. □•Același recenzent prezintă culegerea de studii, semnată Mircea Tomuș, și intitulată *15 poeți* (E.P.L.,1968). Titlul cărții este considerat a fi „polemic: fără s-o mărturisească, el vrea să sublinieze adevăratele valori ale poeziei românești – de la V. Alecsandri la T. Arghezi; creația acestora e discutată cu sobrietatea și competența cu care ne-a obișnuit din paginile revistei clujene”. Scopul declarant al acestei exegeze este de a analiza „figuri proeminente ale poeziei românești. În cercetare, autorul începe de obicei prin a face un excurs în exegezele anterioare sau recente care îl obligă oarecum să ia atitudine”. Despre maniera de analiză, Ion Buzași nu vede în Mircea Tomuș un polemist, „un bătaios, căci autorul este în linii generale de acord cu exegeții anteriori, observațiile sale aducând doar nuanțări ale problemelor sau aprofundări ale unor sugestii culese din cercetări trecute”. □•Vasile Petre Fati prezintă *Bunavestire* (E.P.L.,1968), ultima carte a poetului Ilie Constantin, care, „fără a se impune în mod deosebit, fără a avea amploarea succesului, rămâne dovada talentului acestui poet și, mai ales, a faptului că poezia sa a intrat în rigorile artei pe un drum particular, definitoriu”. Stilistic, Ilie Constantin este „un rafinat al cuvintelor și al unei anume sintaxe poetice, cum poate mai este doar la Ștefan Aug. Doinaș, cu tot atâta risipă de aurărie, dar fără garderoba romantică a acestuia. Savant în frazare, imprevizibil în expresie și cu destule inițiative lexicale, poetul este un arhitect vigilent al edificiului său. Suplețea, o geometrie aparte în ordonarea materialului liric, majestatea și o prețioasă lipsă de sinceritate, în sensul obiectivității lirice, sunt alte caracteristici ale demersului său”. Analiza volumului îi relevă recenzentului un „poet circumspect cu cuvintele, atent la nuanțe, cu un echilibru formal doveditor de atâtea energii, cu gustul pentru antichitate”, care „izbutește cu aceas-

tă carte să se înscrie în peisajul poeziei noastre ca o individualitate bine conturată”. □ În *Simptome ale diversității poetice*, Ștefan Aug. Doinaș pornește de la observația certă că „diversitatea stilurilor poetice derivă din diversitatea vieții literare care, la rândul ei, răspunde diversității spiritului național: este de neconceput o direcție unică a poeziei noastre contemporane pentru că o atare situație ar presupune că spiritul național românesc are o singură coardă, un singur organ, adică o receptivitate limitată și fixate odată pentru totdeauna”. Sursa diversității noastre actuale este, consideră autorul articolului, „diversitatea pe care lirica românească a acumulat-o și a nuanțat-o treptat, de-a lungul a două sute de ani”. Articolul analizează „trei simptome ale acestei diversități care marchează astăzi, mai mult ca oricând, tinerețea poeziei noastre”. Primul dintre acestea este George Alboiu și al său volum *Câmpia eternă* (E.P.L., 1968) cu care „se înscrie în familia tinerilor expresioniști”. Urmează Mihai Elin cu placheta *Treaz între două cadre* (editura Lucefărul, 1968): „Starea firească a poetului e veghea: el nu se lasă atras în vâltoarele întunecate ale somnului, refuză confundarea cu elementele nocturne, manifestând astfel o trezie care-l definește ca anti-romantic”. Ultimul este Virgil Mazilescu a cărui lectură „ni-l reactualizează pe Voronca, punându-l pe acesta într-o lumină mai avantajoasă; ceea ce probează că poezia voronciană posedă încă virtuți fertilizante, că Ilarie Voronca n-a fost numai un poet de sezon”. În finalul demonstrației sale, pe care și-ar fi dorit-o mai amplă, recenzentul notează: „Acestea sunt numai trei – din multele simptome care atestă diversitatea liricii românești de astăzi. Fiind vorba de poeți debutanți, am considerat experiențele lor – oricât de valabile – doar ca niște *simptome*; pentru a se transforma în *repere* fixe ale unor direcții existente în poezia noastră actuală, ele au nevoie să fie continuate, adâncite, investite cu o pecete și mai personală”. □ Nicolae Motoc semnalează apariția volumului *Versuri* (E.P.L. 1968), semnat de M. Ivănescu: „Această orientare spre *poezia reală*, care pune, evident, accent pe utilitatea cuvântului [...] coincide cu un anume pragmatism, de soiul empirismului radical al lui William James. [...] În acest spirit, Mircea Ivănescu nu se poate plânga că n-are precursori. Concepția sa despre poezia *reală* reprezintă o orientare estetică *cu stagiul*, ca să spun așa”. Printre „slăbiciunile” semnalate, N. Motoc notează: „Poezia sa se resimte mai ales prin simțul exact al realului, al expresiei detașate, sarcastice și de influența unui «pragmatic» francez contemporan: Jacques Prévert. La noi, cei mai reprezentativi poeți ai generației «de mijloc», Dimitrie Stelaru, Geo Dumitrescu, Constant Tonegaru, Ion Caraion, trecuți existențial prin experiențe radicale, sunt în fond tot niște «pragmatici». De altfel, influența acestora asupra versurilor lui Mircea Ivănescu este ușor de detectat nu numai în privința orientării, ci și în detalii”. Analiza volumului îi relevă recenzentului un poet ale cărui obiective sunt „modeste”. Un alt aspect „ține de insistența cu care este bombardat cititorul cu imagini și date livrești. Chiar dacă intenția lui a fost de a-și bate joc de obiceiul criticii de a nu fi de acord cu invaziile livrești în poezie, acest fapt nu-l avantajează. Rămâne interesantă preocuparea, de sorginte pavesiană

(*Lavorare stanca*), de a folosi în poezie *imaginea-povestire*, [...] un procedeu care face din multe poezii un fel de micro-schițe [...] care anunță, după părerea mea, și un prozator”. Michaela Bulgărea dialoghează cu Virgil Teodorescu pe teme precum: auspiciile estetice ale debutului, opinii despre „neosuprarealism” și relația acestuia cu doctrina suprarealismului „clasic”, despre capriciu sau nu în ceea ce privește disocierea în critica literară între „experiment poetic” și „experiență poetică”, despre „inflația poetică” și despre ce va urma *Rocadei*. □•Articolul *Ion Vinea inedit. Ultima imagine, ultimele poezii* este pentru Gh. Sprințeroiu, un prilej de a publica trei dintre ultimele poezii (*Moartea nu vine când o chemi, De ziua ta... și Rânduri dintr-un jurnal inedit*) ale celui evocat, „descoperite printre manuscrisele poetului aflate în posesia soției sale, Elena Vinea”.

● [**„Viața militară”, nr. 9**] Publică versuri: Mihai Beniuc (*Focurile sfinte*), Dragoș Vicol (*În fiecare zi*), Ștefan Augustin Doinaș (*Ostașii*), Eugen Frunză (*Jurământ*), Victor Tulbure (*Cântec*), reportaje: Ion Lăbescu – Ion Lotreanu (*Păsărea albă*), proză: Dionisie Șincan (*Mărturisire*), Octavian Păscăluță (*Nerăbdare*), Gh. Istrate (*Tranzistorul*), Mircea Ștefănescu (*Consemn ostășesc*), Radu Vaida (*Clipa hotărâtoare*), tânărul student, viitor cineast, Viorel Domenico (*Terestră, Santinela*). □•Un studiu, *Răsunetul faptelor eroice ale lui Mihai Viteazul în poezia europeană din vremea lui* este semnat de Al. Alexianu. □•O cronică literară este consacrată, sub semnătura lui Aurel Martin, volumului de versuri *Oul și sfera* de Nichita Stănescu. Criticul apreciază: „Poezie de meditație, explorând străfunduri afective, în tonalitățile grave ale corzilor elegiace, *Oul și sfera* se înscrie firesc printre cărțile reprezentative ale lui Nichita Stănescu. Adică printre acelea care demonstrează nu numai neobișnuita lui vocație de a structura lumi paralele și de a le valorifica metaforic în imagini de insolită originalitate, ci și remarcabila sa capacitate de a se reinnoi neconținut, rămânând mereu el însuși, indiferent ce straturi tematice se ivesc în raza privirii sale.” □•Rubrica *Orizont* semnalează apariția volumului *Schițe marine* al prozatorului Jean Bart, pseudonimul lui Eugeniu Botez. □•Rubrica *Sensuri peste timp* prezintă sub semnătura lui Mihai Ilovici un medalion Camil Petrescu, la 50 de ani de la participarea acestuia pe front în Primul Război Mondial: „Sensurile peste timp pe care scriitorul Camil Petrescu le reprezintă în istoria și cultura noastră – ca esență și conștiință, – se traduc cel mai bine prin rândurile ce le scria în «Banatul românesc» din 30 noiembrie 1919, – în ajunul sărbătoririi unui an de la «unirea cea mare»: «E cea mai mare, cea mai luminoasă din întunecata istorie a neamului nostru. După suferințe milenare, după veacuri de dureri înăbușite, de umilințe de neuitat, iată în sfârșit clipa neprețuită care deschide o eră nouă. E atât de mare ziua aceasta, de 1 decembrie 1918, pentru noi, ziua aceasta care închide o perioadă de 1800 de ani că... nu-i găsim o alta egală în înțeles... De un an suntem liberi... De un an de zile nu mai conținem cântecele de bucurie... E astăzi o zi de sfântă reculegere. Un gând de arzătoare pietate martirilor trași pe roată... Celor căzuți în războaie pentru noi. Un gând de recunoștință umililor cărturari, care ne dezvăluie originile neamului și ne-au clădit altarul mândriei de român.»”

• [„**Viața românească**”, nr. 9] ■ Dinu Pillat, în articolul *M. Blecher*, face referire la opera autorului *Inimi cicatrizate*: „*Întâmplări în irealitatea imediată*, capodopera lui M. Blecher, îl relevă pe autor ca singurul de la noi, din aceeași familie de scriitori ca Kafka. Mai trebuie adăugat că avem a face cu o formă de literatură existențialistă, în care viziunea lui Sartre din *La Naussée* se găsește anticipată tulburător. [...] În perspectiva obiectivă a unui roman conceput la persoana a treia, M. Blecher ne prezintă în *Inimi cicatrizate*, cum nu se poate mai deschis o sumă de aspecte din intimitatea vieții de sanatoriu a tuberculoșilor osoși de la Berck sur mer, unde el însuși a stat sub ghips un răstimp de trei ani. [...] Rămânem totuși convingși că timpul lucrează pentru el, în aceeași măsură în care ne-a fost dat să îl vedem favorizând, de la sfârșitul celui de al doilea război mondial încoace, deplina receptare a operei unui Kafka sau aceea a existențialismului”. ■ Emil Manu realizează un colaj referitor la viața și opera lui *Gib Mihăiescu*, folosind texte epistolare sau detalii oferite de apropiații scriitorului: „Opera lui Gib I. Mihăescu a reintrat în actualitate prin cercetările și comentariile critice recente. În întâmpinarea unei reconsiderări mai radicale și a unei reeditări mai cuprinzătoare, studiul nostru intenționează să prezinte date și documente, unele inedite, privind viața și opera scriitorului”. ■ În articolul *Marin Preda, prozator modern*, Georgeta Horodincă observă: „*Intrusul* amintește prin titlul său și prin evoluția eroului principal de un roman celebru: *Străinul* lui Albert Camus. «*Intrusul*», ca și «*străinul*», este un exemplar straniu printre semenii săi, – un precursor neînțeles dintr-o lume viitoare, încă neformată, un mesager disprețuit al ei, un vestitor grăbit care plătește vina de a fi venit prea devreme în propriul său eșec. [...] După cum am remarcat, subiectul profund al romanelor lui Marin Preda este relația omului cu timpul și, în ultimă analiză, cu istoria, cu epoca în care trăiește. [...] Literatura modernă începe din momentul în care timpul a devenit eroul principal. Preocuparea de a capta timpul și de a produce aspectele variate ale operei sale în același timp destructive și constructive stă, într-o formă sau alta, la originea marilor epopei moderne, de la Proust, la Joyce și de la Thomas Mann la Faulkner. [...] În acest context, Marin Preda are un loc propriu. Scriitorul român nu se slujește de mijloacele – cinematografice, dând înainte sau înapoi, după voie, mașina timpului. Respectând ordinea cronologică, într-o formulă aparent tradițională, Marin Preda urmărește cu atenție lucrarea timpului în viața oamenilor; [...] Nu există în epoca noastră substanță mai «modernă» pentru romancier decât aceasta din care îți taie Marin Preda stofa romanelor sale”. ■ N. Nițescu, în *Ambițiile criticii „cosmologice”* remarcă tendința unor exegeți de a divaga de la mesajul textului literar, prin utilizarea unor metode inadecvate, elocvent fiind studiul lui Basarab Nicolescu, *Ion Barbu – Cosmologia „Jocului secund”*: „Introducând ideea de cosmologie în poezia lui Ion Barbu, Nicolescu operează arbitrar și simplificator, un transfer de modalități din domeniul științelor exacte, în special cel al fizicii și matematicii, în domeniul poeziei, adică în domeniul care se refuză, în determinarea lui intimă, oricăror explicații discursive și logice”. □ În

articolul *O boală veche în forme noi*, Ov. S. Crohmălniceanu continuă ideile lui N. Nițescu referitoare la distorsionarea mesajului artistic: „Explicația acestor speculații gratuite și trudnice se lasă ușor ghicită, M. N. Rusu, ca și Basarab Nicolescu, vrea să – demonstreze cu orice preț că Ion Barbu face raționalism scientism în poezie, nu suferă nicio clipă fascinația magiei și simte o repulsie instinctivă față de extaza mistică. [...] Obiecțiilor mele la o astfel de răstălmăcire a operei lui Ion Barbu, exprimate într-o cronică din «Gazeta literară», tânărul critic Mihai Ungheanu s-a grăbit să le dea o replică usturătoare («Luceafărul», nr. 33, 1968). Ea constă din reactualizarea unui articol scris de mine în 1963 despre autorul *Jocului secund*, la o dată când nimeni nu risca să ridice problema reconsiderării sale. [...] Cât privește conștiința intransigentă de «săbie cu vârful-n sus» a tânărului meu preopinent, pornit să vâneze inconsecvențele altora, s-ar cădea ca ea să fie ceva mai prudentă, fiindcă nu e nevoie să mergem până în 1963 și să căutăm cine știe ce presiuni ideologice, spre a-i descoperi serioase deteriorări. Despre Cornel Regman, de pildă acum un an, Mihai Ungheanu scria: «Critica lui e critică de didact, cu observații pedant încremenite și rigori intratabile...» ... câteva luni mai târziu ... tot sub semnătura lui citim: «În Cornel Regman se ascunde mai degrabă un istoric literar. Nu-mi pot imagina cum ar arăta o istorie literară datorată lui, [...] arta lui Cornel Regman este de a irita savant, dar o cred solidă în construcție și justificări.» [...] Să nu se hazardeze prin urmare chiar așa ușor Mihai Ungheanu în a da lecții de intransigență». ■ Ion Bălu semnează articolul *Vitalitatea poemului*, în care face referire la versurile semnificative apărute în viața literară: „Scrutând universul din perspectiva unei problematice general-umane esențiale, poezia contemporană, prin intermediul poemului, a reluat pe o treaptă superioară dialogul de totdeauna cu condiția umană. [...] Relevabile în acest sens mi se par poemele *Prin niște locuri rele* al lui Al. Philippide și *Surâsul Hiroșimei* de Eugen Jebeleanu;”. □•Cu *Diamantul Mariei Banuș*, poemul se dovedește apt a comunica liric etapele cristalizării unei personalități. Poemul reia din perspectiva contemporaneității tema «țării fetelor». Poeta își privește cu ochi critic vârsta trăită odinioară lacom prin intermediul simțurilor. [...] Ceea ce ne prezintă e o realitate epurată de elementele nesemnificative și compozițional cele cinci părți ale poemului sunt alcătuite dintr-o suită de versuri de cea mai variată factură”. □•Radu Boureanu scrie despre *Falsul conflict între generații*, fără a oferi exemple din viața literară: „Este un lucru constant – și nu subliniez critic, negativ, faptul – că tineretul de azi, aidoma tineretului din toate timpurile, este grăbit și impetuos. [...] Este însă cert că nu este vorba despre un «conflict» între generații, ci de o măsură de timp în care s-au clarificat niște poziții, niște noțiuni și niște stări de fapt care întârziiau sau înaintau cu puls scăzut către punctul de intersecție al cauzelor, preluând găsirea normală a formelor de echilibru”. ■ Ion Caraion descrie universul liric al poezilor Victor Tornyopol, Radu Boureanu, Nora Iuga, Modest Morariu, Marius Robescu, insistând fie asupra unor volume de poezii, fie asupra unor motive sau teme abordate. □•Victor Tornyopol: „În cadrul unei generații pline de

fracturi, împrăștiate prin haos și angajări și coabitând cu propriile-i lemurii, conștiința lui Torynopol din *Viscolul* și *Armonia* e o conștiință a întreruperii și lirica lui o lirică a impasului. [...] Gândirea poetului e poate confuză, dar nu și drama sa. Aceasta relevă clar balanțe și spasm”. □ Radu Boureanu: „Ca nici una – și aceasta nu știm a câta este – dintre cărțile de până azi ale lui Radu Boureanu, *Cocoși de vânt* reconstituie întreg repertoriul orchestral de care dispune până acum lirica sa. Ca și când în rotirea lor peste ani «cocoșii» ar mai fi trecut o dată pe la fiecare iubită să-i smulgă o podoabă pentru un bal de siluete, ritmuri și tonuri foarte nuanțate, cel mai ciudat bal”. □ Nora Iuga: „Cu titlul volumașului de debut al Norei Iuga (*Vina nu e a mea*) s-au încercat ușoare glume. Poate pentru că, netăgăduit poezia ei se oferă din prima clipă teritoriilor provocării. [...] Sunt o serie de noțiuni între dezgust și noapte, între tijele absurdului și paradigmele morții ... torturatoare și definatorii pentru arta contemporană – «artă» din care în viitor cel puțin recunoașterea conceptului de convulsie nu va putea fi eliminată”. □ Modest Morariu: „În genere, poemele sale par ale unui blazat și sceptic, prevenit la timp de toate, care însă la un moment dat se pomenește luând în serios propria-i postură [...] Peste persiflări și bravade, Modest Morariu e un elegiac, gata oricând s-o recunoască în taină. [...] Totuși corabia *Povestirii cu fantome* ... a trecut peste mări într-o tăcere quasi-generală și nu merita acest lucru, cel puțin pentru o treime din conținutul ei”. □ Marius Robescu: „S-ar putea ca etatea celor două cicluri ale plachetei de debut (*Ninge la izvoare*) să fie aproximativ aceeași, dar între bucățile ultimului (menționăm: *Acteon*, *Colind*, *Noaptea spre vineri*, *Însumi*, *ce trec...*) se numără cele mai de preț versuri, pe când piesele primului ciclu ... par unele încă timide. Câteodată chiar școlărești.” ■ S. Bălășescu, în *Tudor Arghezi și Viața românească* face o prezentarea a activității poetului în cadrul revistei: „La «Viața românească», Tudor Arghezi a publicat chiar de la începutul apariției acestei revistei, – după cum mărturisit în intervalul publicat în numărul 5/960 al «Vieții românești», număr închinat celei de a 80-a aniversări de la nașterea sa. [...] Cu toate că seria a doua a revistei începe să apară în anul 1920, Tudor Arghezi își reia colaborarea, întreruptă în anul 1916, abia în anul 1925, prin câteva cronici teatrale, activitate care dezvăluie o altă dimensiune scriitoricească, aceea a unui talent critic teatral. De altfel, Tudor Arghezi a dat o atenție deosebită activității teatrale românești, cronicile sale transformându-se în adevărate eseuri asupra fenomenului teatral”. ■ Ionel Bandrabur, în *Jean Ricardou și mitul Afro-ditei*, face referire la cartea *Problèmes du nouveau roman*: „Paradoxurile din *Problèmes du nouveau roman* pot să seducă, ele pot sugera idei dintre cele mai ispititoare [...], ele pot aduce în discuție, odată cu mitul Afro-ditei, viziunile lui Borgès, Poe, Novalis și ale altora, – toate acestea, însă, la o lectură atentă, nu ne pot alunga sentimentul că asistăm la o treabă de podgorean năstrușnic care, în loc să-și strângă recolta și s-o vinifice, se mărginește să rostogolească prin pivniță butoaie goale”. ■ Sunt semnate cronici literare de către: Eugenia Tudor, Traian Stoica, I. Dunajecz, George Timcu, Sanda Radian, H. Zalis, Veronica

Porumbacu, Șerban Cionoff, Marin Mincu. □ Eugenia Tudor (Tiberiu Utan, *Clipe*): „S-a revelat pe bună dreptate acea latură a universului poetic al lui Tiberiu Utan, care se-alcătuiește spontan, din frăgezimi naturiste, univers populat cu prezențe suave ca: albul zăpezii, sau fluturii de zăpadă [...] Motivul singurătății cutureieră ca o stihie poemele cele mai bune din volum. O singurătate resimțită acut, prin toate fibrele ființei, care-și pierde dimensiunile în spațiu și timp”. □ Traian Stoica (Virgiliu Monda, *Trubendal*): „Critica literară a primit favorabil, de-a lungul timpului, scrierile lui Virgiliu Monda. Recitit acum, după mai bine de douăzeci de ani de la apariție *Trubendal* e o carte ce-și păstrează «puterea de a interesa». [...] Cartea respiră un elevat – dar nu abstract – aer de intelectualitate, generat de întinsele cunoștințe vădite și în romanul ulterior *Tineretea unui artist*, înserate necesar, organic în țesătura romanului”. □ I. Dunajeez (*Zoltá Franyó* „*Meridianele liricii*”): „La editura Europa din Budapesta a apărut recent volumul *Meridianele liricii*. Această antologie a poeziei poartă amprenta unui singur talmăcitor, ceea ce face ca lucrarea să fie unitară, scoțând în evidență ... măreția octogenarului Zoltá Franyó. [...] Volumul de care ne ocupăm cuprinde poezii de Mihail Eminescu, George Coșbuc, Octavian Goga, Tudor Arghezi, Alexandru Macedonski, Ștefan O. Iosif, Lucian Blaga, George Bacovia, Emil Isac, Ion Pillat, Ion Vinea, Ion Barbu, George Călinescu (sic!) și Adrian Maniu, dintre marii dispăruți ai liricii române. Dintre poeții români contemporani sunt prezentă în volum: A. E. Baconski, Maria Banuș, Ion Bănuță, Mihai Beniuc, Geo Bogza, Demostene Botez, Victor Eftimiu, Radu Boureanu, Nina Cassian, Ana Blandiana, Șt. Augustin Doinaș...”. □ George Timcu (*Grigore Albu – Gral* „*Carte de vizită*”): „Albu – Gral nu numai că e un adept – constant, deocamdată, al rimei, al fluidității versului, dar cultivă chiar formele fixe: sonet, rondel, chiar și glosă. [...] Există în acest volum o anume plăcere a compunerii abile ce orientează atenția cititorului pe suprafețele fără asperități ale versului”. □ Sanda Radian (Mircea Ciobanu, *Patimile*): „Al doilea volum de versuri al lui Mircea Ciobanu este, incontestabil, un volum de maturitate poetică. [...] În *Patimile* nu întâlnim meditația lirico-filosofică asupra societății, nici crezul unei generații. Poetul urmărește cu existențială interiorizare manifestări ale omului tributar și prizonier condiției sale.” □ H. Zalis (Nicolae Mărgeanu „*La ciuta, într-o vară*”): „Volumul de nuvele de care ne ocupăm afirmă o evoluție de tip compensator în proza lui Nicolae Mărgeanu. Ceea ce pare surprinzător după încheierea lecturii ține de faptul că *La ciuta într-o vară* prezintă o epocă pe care N. Mărgeanu o cunoaște doar din cele i-au spus alții mai vârstnici despre ea. Și totuși, reconstituirea atmosferei anilor 1918-1919, ca icoană a unei anumite ambianțe, îmi pare excelentă.” □ Veronica Porumbacu (Cătălin Ciolca, *Versuri*): „Versurile doar cu zgârcenie publicate înaintea străngerii lor în volum, se înscriu printre debuturile care nu anunță, ci confirmă un poet greu încadrabil în vreo «zonă de influență». În primul rând, în ciuda autodefinirii din prima poezie, intitulată ostentativ *Artă romantică*, Cătălin Ciolca mi se pare un ... anti-romantic. Cuvintele sale ... ne introduc totuși într-un univers

cotidian, irizat de acea lumină modernă care transfigurează numai obișnuitul”. □ Șerban Cionoff (P. P. Negulescu, *Pagini alese*): „Iată un fenomen cel puțin ciudat: – pe de o parte cerem ediții din gânditorii noștri, iar pe de alta – când le avem ... nu mai socotim nimic de spus. Așa s-a întâmplat și cu ediția aceasta Negulescu pe care au îngrijit-o doi tineri cercetători, Gh. Vlăduțescu și Gh. Cazan și despre care s-a scris prea puțin”. □ Marin Mincu (N. V. Turcu „*Perturbații*”): „Aflat în concentrare și rigoare, N. V. Turcu devine mai personal, umplând un spațiu epic puțin frecventat și destul de dificil. În acest sens, trebuie consemnate prozele *Vis de demult*, *Pisica și calul...* etc. [...]”. ■ În *Existențialism și esențialism în opera lui Shakespeare*, Dan A. Lăzărescu analizează raportul instituit între eroii lui Shakespeare și mediul din care provin, legile sociale diminuând forța individului: „În perspectiva confruntării filosofice contemporane, fiecare piesă shakespeariană poate fi astfel analizată ca o confruntare poetică a punctului de vedere extrem individualist, *existentțialist*, și a punctului de vedere opus, *esențialist* sau *realist*”.

OCTOMBRIE

1 octombrie

● [„*Scânteia*”, nr. 7842] Paul Georgescu semnează *Romanul ca expresie a realității*: „Dialectic vorbind, romanul autentic țâșnește din realitate, dintr-o trăire, dar nu se mulțumește s-o transcrie, ci o modifică în așa fel încât ea devine o realitate nouă, cu propria ei organizare. Romancierul, organizând opera sa, nu se călăuzește după legi formale, ci caută să descopere un sens lumii. Când acest sens al existenței lipsește, îmi este indiferent dacă sunt bine așezate cubulețele colorate sau nu. Aș dori să subliniez că nici tema romanului nu este indiferentă romancierului, nici faptul dacă o va scrie sau nu. Adică, acel ce scrie este împins spre act, de conștiință, el e obligat de o necesitate interioară, de o stare ce nu mai poate fi rezolvată decât prin scris și anume prin alegerea acelei teme. Deci indiferent de stilul la care aderă, romanul e o expresie a realității trăite căreia îi caută un sens fiindcă i-o ere conștiința sa”.

● [„*Glasul Patriei*”, nr. 28] Ion Brad semnează poezia *Țara*. ■ Zoe Dumitrescu-Bușulenga publică *Eminescu la Roma*: „Inițiativa cea nouă a domnișoarei del Conte, atât de nobilă, atât de generoasă, se cere susținută din toată inima de efortul nostru comun, întru promovarea celei dintâi valori românești intrate în universalitate. Urâm Buletinului *Eminescu* o lungă și rodnică existență și cele mai frumoase izbânzii pe tărâmul istoriei și criticii literare eminesciene”. ■ Constantin Aldea semnează *Comemorarea unui veac de la moartea lui Constantin Negruzzi*: „De curând s-a împlinit un veac de când Constantin Negruzzi s-a stins din viață. [...] Spre a-i cinsti memoria, spre a-i omagia activitatea și a-i aduce astfel prinos de laudă și de sinceră recunoștință, scriitorii din întreaga țară, ca și foarte nume-

roși iubitori ai artei cuvântului scris, oameni de știință, artă și cultură, s-au întrunit într-o adunare festivă la Iași, în sala Teatrului Național «Vasile Alecsandri». Activitatea multilaterală a lui Costache Negruzzi a fost evocată de prof. dr. Alexandru Balaci, membru corespondent al Academiei, vicepreședinte al Comitetului de Stat pentru cultură și Artă, secretarul general al Comisiei Naționale pentru U.N.E.S.C.O. După omagiile manifestări de la Iași, consacrate comemorării a 100 de ani de la moartea lui Costache Negruzzi, a fost organizat un pelerinaj în lunca Trifeștilor, de pe malul Prutului – satul natal al scriitorului – în țințirul cărui își doarme somnul de veci, alături de părinții și bunicii lui însetați de lumina cărții. [...] În acest sens sunt demne de relevat cele declarate în cadrul unui interviu acordat revistei «Contemporanul» de Léon Negruzzi, strănepot al marelui scriitor, stabilit din 1924 la Paris, unde desfășoară o prodigioasă activitate ca poet prozator și traducător”. ■ Paul Anghel semnează *Noi valori arhitectonice în peisajul bucureștean*. ■ M. Călin semnează poezia *Lumini*. ■ Nichifor Crainic publică *În Rășinarii lui Goga*: „Casa părintească unde s-a născut Octavian Goga, la care urci pe o uliță strâmtă și întortocheată nu se deosebește prin nimic de celelalte case țărănești, de altfel ca și aceea unde s-a născut George Coșbuc în Hordou. Ele se confundă, solidare, în masa satului ca spiritul acestor mari poeți în duhul poporului lor. Casa de-aici și satul acesta cu dimensiuni imemorabile în istorie au trecut în întregime în poezia lui, a cărei incantație le-a multiplicat în toate casele și toate satele pătimirii trecute. Poetul a fuzionat organic cu ele, cu muntele păduros, de deasupra, cu șesul verde de poale”.

2 octombrie

- [„Scânteia”, nr. 7843] Pe prima pagină citim: „Într-o atmosferă de puternic entuziasm, profesorii și studenții din capitală au inaugurat, în prezența conducătorilor de partid și de stat, noul an universitar”.

- [„Viața studentească”, nr. 33] Pe pagina 1, un *Salut colegial* de Mircea Angelescu, secretar CC al UTC, președintele Consiliului UASR. □•Cuvântarea lui Nicolae Ceaușescu, ținută cu ocazia începerii noului an universitar. □•Un reportaj de Al. Andrițoiu la rubrica „Însemnări de călătorie”, intitulat *China – ritualuri milenare și prezente*. □•La rubrica *Addende*, Dan Zamfirescu declanșează polemici prin articolul *Un eșec de prestigiu?* (despre volumul 2 al *Istoriei literaturii române*). Dând ca exemplu pozitiv *Istoria literaturii* a lui G. Călinescu, Zamfirescu analizează aici eșecul tratatului din 1968: „*Monografismul* Tratatului este realmente o juxtapunere de «*portrete-medalioane*» independente, de fișe de dicționar firec inegale prin proveniența lor din structuri spirituale, perspective, informații și posibilități diferite... Singura modalitate de a împiedica o asemenea lucrare să devină un volum de «*medalioane*» de diferite mărimi, așezate cronologic în loc să fie dispuse alfabetic, ar fi fost existența unor substanțiale introduceri, generale și speciale, marcând linia «*procesului cultural privind în ansamblul lui curgător*». Fie și numai considerarea statistică a realității ne poate lămuri însă pe

deplin de limitele unei atari întreprinderi în *Tratatul* de față... La capătul examenului critic al capitolelor de «*sinteză*» din acest volum doi al tratatului *Istoria literaturii române*, ceea ce se impune ca o concluzie finală este constatarea valorii informative a ultimilor doi colaboratori [n. b. – Paul Cornea, Eugen Todoran], dar totodată sentimentul că am asistat la o recapitulare sintetică a unor teze și puncte de vedere care nu prezintă – ca și informația însăși – nicio noutate pentru cel avizat”.

3 octombrie

• [„**România liberă**”, nr. 7450] Este semnalat faptul că, începând din 10 octombrie 1968, urmează să apară revista „România literară”, „săptămânal de literatură și artă”, la care vor colabora toți scriitorii importanți ai țării. În cele 32 de pagini ale revistei se vor regăsi rubrici precum cele de poezie, proză, eseu, „memorii și jurnale inedite”, cronici, recenzii, comentarii, polemici. De asemenea, vor fi dedicate rubrici și unui „atlas liric”, „rostirii românești”, reportajelor diverse, „cărților săptămânii”, debutanților – printr-un *Atelier literar*, cititorilor – *Voci din public*, precum și teatrului, cinematografului, diferitelor arte plastice, muzicii, televiziunii, radioului. Revista va mai cuprinde rubrica *Orizont științific*, varietăți, parodii, caricaturi, cuvinte încrucșate, ca și rubricile *Documentar internațional* și *Sport*

• [„**Scânteia**”, nr. 7844] Ziarul prezintă *Deschiderea anului universitar* din marile orașe ale țării.

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 6025] Nicolae Baltag recenzează, volumul de versuri al lui Ion Gheorghe, *Vine iarba* (editura și anul ?), observând că, „Emanație a unui spirit de extracție țărănească, versurile lui Ion Gheorghe celebrează aventura elementelor pe orbita universului rustic: aventura laptelui, izvorând parcă direct din trifoi și borhot, aventura pâinii, a lanului și, desigur, aventurile ierbii. Înregistrăm, de altfel, o veritabilă invazie a vegetalului în actualul volum.”

• [„**Albina**”, nr. 40] Șerban Nedelcu a consemnat *Noul an universitar*: „La festivitatea din București au fost prezenți tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, reprezentanți ai Ministerului Învățământului și organelor locale de partid și de stat, numeroși oameni de știință și cultură. [...] Tot ce s-a făcut până acum în domeniul învățământului constituie o dovadă a grijii statului față de oamenii muncii, față de fiii și fiicele lor. Întreaga politică a partidului este pătrunsă de un adânc spirit de răspundere pentru mersul înainte al construcției socialiste, pentru cauza generală a socialismului și păcii. Tânăra generație, gata în orice împrejurări, să slujească cu devotament popoului, socialismului, se angajează să meargă cu hotărâre pe acest drum, singurul drum care duce la înflorire și propășire”. □•Iulian Neacșu publică reportajul *Rășinari*. □•Apare poezia *Avem o țară* de N. Crevedia. □•Petru Vintilă publică un portret, *Vi-l prezint pe Tata Oancea*: „Dar Tata Oancea nu e numai poet, ci și pictor,

sculptor în lemn, grădinar, colecționar de petrografie, bibliofil și filozof oral, depozitarul unui tezaur de înțelepciune pe care, în amestecul său straniu de pragmatism și candoare nealterată, îi dăruie cui vrea să-l asculte și cui îi trece pragul”. □ În *Carnet de scriitor* Ștefan Luca publică a doua parte a textului *Zvonuri din câmpie*. □ În *Albina copiilor* citim *Chemarea aventurii* de I. Andremir. □ În *Satiră și Umor* apar: *7X7=...Un găinar* de Dumitru Mincu; *La... Caragiale* de A. Croitoru și *Teoriile lui Haralambie* de I. Avian.

● **[„Gazeta literară”, nr. 40]** În colțul din stânga jos al ultimei pagini este anunțată anunță încetarea apariției revistei: „Cu acest număr (40, din 3 octombrie 1968), «Gazeta literară» își încetează apariția”. ■ Nicolae Jianu anunță în *Maturitate și răspundere*, noul an universitar: „Anul acesta însă, Universitatea a polarizat în jurul ei întreaga ei complexitate a problemelor care stau în fața unui stat socialist, a unui popor care așează premisele celei mai înalte orânduiri, comunismul”. ■ Sub semnătura Perpessicius, revine serialul *Lecturi intermitente* (episodul XXXVI): „Întemeiat pe o meticuloasă cercetare a materialelor de arhivă, începând cu asta colecție a anelor academice, complex repertoriu istoric și bibliografic, din care vor izvorî numeroase lucrări, și sfârșind cu fasciculele din *Studii și cercetări de bibliologie* ale Academiei însăși, istoricul de un veac al bibliotecii, redactat de George Baiculescu, ridică numeroase probleme și oferă generoase sugestii oricui va încerca să descifreze taina unei instituții centenare, ca aceea a Bibliotecii Academiei. [...] Urmând să fie o bibliotecă științifică, care să promoveze cercetările în domeniul limbii și istoriei naționale, Ion Bianu a înțeles să-i pună la dispoziție instrumentele bibliografice indispensabile, fără de care orice explorare este iluzorie”. ■ În articolul *De la dezmiardare la violentare* Șerban Cioculescu avertizează despre capcanele facilității: „Personal n-aș avertiza pe verslibriștii noștri decât împotriva capcanei facilității, cea mai mare primejdie care-i pândeste și de care cei mai buni înșiși nu se pot feri. Versul liber duce pe alte căi la excesul poeziei romantice, și anume la ceea ce francezii numesc *le discours poétique*, adică la acea discursivitate detestabilă, pe care romanticii o denunțaseră la clasic”. ■ *De vorbă cu Eugen Barbu „Principele” și destinul scriitorului. Cum stau lucrurile în cinematografie . De ce scriu în fiecare zi* este numele unui interviu cu Eugen Barbu luat de Adrian Păunescu, pe temele enunțate în titlu: „Ce destin literar aș dori să am? Laudele generale m-ar indispu- ne. Asist la lansări zgomotoase, la salve de artilerie și la jocuri de artificii. Sincer, mă amuz. Valoarea literară nu se face cu articole, cu studii, cu ajutoare amicale, ci cu opere. Dacă nu avem opere, degeaba avem presă. Îmi doresc să fiu contestat, discutat. Evident că laudele fac bine, dar nu sunt esențiale. Nu spunea Dali că invidia e barometrul succesului?”. □ Ion Barbu dezvăluie despre „Principele”: „Cred că mă aflu în fața unei cărți, deopotrivă actuală și deopotrivă în apropierea științei istorice. Toate faptele atribuite eroilor cărții au existat, lucrul poate fi verificat. Unii nu vor crede, dar le stau la dispoziție cu maldărul de hârtoage. Numai răbdarea duce la stabilirea de identități și asta mi s-a părut cel mai important lucru

al travaliului meu singular.” ■ *Cărțile săptămânii* sunt Valeriu Gorunescu cu *Apocastază* (versuri) și Adi Cusin cu volumul de proză *A fi*; Ion Topolog, *O parte din continent*, Stelian Gruia, *Sâmbăta morților* și Nicolae Mateescu, *Vedere de pe balustradă*, toate de proză ■ Sunt amintite numele scriitorilor prezenți la ședința de Cenaclu a revistei: Edgar Papu, Fănuș Neagu, Matei Călinescu, Dan Deșliu, Laurențiu Fulga. ■ În *Principii de bază ale istoriei literare*, Al. Săndulescu, revine asupra mult-așteptatei *Istoriei a literaturii române* a lui Călinescu: „Istoricul literar presupune o înaltă specializare, pusă în acțiune de un spirit eminentamente critic, întrucât istoria literară, și iată principiul fundamental, e o istorie a valorilor estetice. Pentru stabilirea și ierarhizarea lor, G. Călinescu nu ocolește nicio metodă, însă nici nu devine prizonierul vreuncea. Excelentele sale portrete biografice, observațiile etnologice, istorice, sociologice, minuțioasele sale investigații de manuscrise și documente, caracterizările sale morale nu sunt cultivate în sine, ci numai ca auxiliare în finalizarea unei judecăți estetice cât mai argumentate și mai obiective”. ■ G. Dimisianu scrie cronică literară la volumul de poezie al lui Ion Gheorghe, *Vine iarba*: „Poetul este un exponent al acestei lumi dislocante și este încercat de toate neliniștile, remușcărilor, contorsionările indivizilor apăsați de conștiința smulgerii din solul originar.” □ Virgil Teodorescu anunță că *Sahia ar fi avut 60 de ani*: „Sicriul lui, urmat de o mare mulțime îndurerată, a fost pândit până în ultima clipă de agenții siguranței, ca un manifest incendiar gata să-și ia zborul sau ca o bombă cu explozie întârziată, căci ideile revoluției rodiseră din plin în ființa lui blândă, provocând schimbări bruște, de-a dreptul uluitoare”. Articolul se încheie cu un citat din însuși Sahia, ilustrativ pentru mentalitatea profesională a acestuia: „El a crezut cu tărie că „scriitorii sunt și rămân apărătorii întregii umanități”. ■ Al. Andrițoiu publică un *Solilocviu la Valea Călugărească*: „Aflu că podgoriile Dealului Mare se numesc, în limbaj științific, centură, și mă bucur că cingătoarea militară are și un echivalent bachic”. ■ *Richard Demarco* – *un mecena al timpurilor moderne* a vizitat Uniunea artiștilor plastici din România, anunță Mihai Domocos: „Acum, după ce am vizitat România, sunt ferm convins că foarte curând arta plastică românească își va găsi locul în cele mai renumite galerii de artă modernă din Europa”. ■ N. Carandino comentează piesa lui Eugen Ionesco: „În *Amedeu* regăsim retrospectiv elemente din acea proliferare a lucrurilor, sentimentul de apăsare ca și cel de evanescență, claustrofobia, rezerva subconștientă de dragoste și de libertate, obsesia trecutului mort, dar inevitabil. Cadavrul care crește scenă de scenă, care în cele din urmă ajunge o cosmonavă în măsură să-l împingă pe Amedeu spre ceruri, se întregeste cu tema din *Noul locatar*, piesă scrisă simultan în care obiecte în mișcare strivesc și înăbușă pe om. În general, piesele lui Eugen Ionescu reclamă o regie ascuțită și sensibilă, modernității carențiale putând anevoie să se descurce în complicatul lui univers de idei și de emoții. Jean – Marie Serreau, specializat în montări – Ionescu, a interpretat și regizat, între altele, în premiera de la Théâtre de Babylone, proteicul și tulburătorul *Amedeu*”. ■ Constantin Noica scrie *Despre cădere, în limba noastră*:

„Iar după ce a descris lumea toată, acest cuvânt vine să descrie și riscurile ei. Ajuns aici te întrebi: dacă și-a făcut mitologia lui și teodiceea lui, dacă așadar a povestit tot ce este, până la riscurile pierzaniei, nu cumva cuvântul își aduce și îndreptările lui? Și pe nesimțite treci de la căderile omului, jos de tot sau sus de tot, la căderea lui de a fi om, și aluneci mai departe cu gândul spre formele reflexive, ale lui se cade și nu se cade”. ■ *Ontologia Intrusului* iscă din nou atenția, de această dată, lui M. N. Rusu: „*Intrusul* e o carte excepțională și înțeleg, prin aceasta nu numai o judecată de valoare (pe care sper s-o consolidez), ci și poziția de excepție a cărții în momentul de față. Este calitatea ei esențială. (Calitate enunțată și de N. Manolescu care i-a înțeles cel mai exact substanța, nu însă în extenso). O calitate ce se explică prin aceea că *Intrusul* este întâiul roman de polemică, de confruntare cu o istorie nu prea îndepărtată sau cu istoria în sine. Dar o polemică aflată tot timpul în imersiune, retrasă în adâncurile cărții cu alte cuvinte, implicită, deloc trădată epic. [...] *Intrusul* e o carte stendhaliană. Ea prezintă acele fapte de viață care în limpezimea lor lasă să se vadă contururile mai adânci ale unei epoci. E o carte document. De altfel, însuși eroul are ciudățeni stendhaliene, e vizionar, înclinat spre utopii, și, mai ales, solidar cu natura și cu peisajul, cu mediul tăcut și nevițiat al vegetalului și al geologicului, în care se refugiază ori de câte ori vrea să răspundă cu claritate gândurilor sale”. □•Mihai Negulescu transmite *Stampe cu lotuși*: „O vechime mereu tânără te întâmpină din ungherele, ca și din drumurile mari ale Chinei”. □•*Atlas liric* aduce un poem de Karel Jonckheere, tradus de Petre Solomon. □•Matei Călinescu este *La Cambridge cu George Steiner*: „Critica lui Steiner aș califica-o drept «perspectivistică»; ea nu folosește o metodă anumită și constantă, ci, în funcție de opera pe care o abordează, adoptă o perspectivă sau alta, capabilă să descopere o semnificație care n-a mai fost pusă în lumină, și care, scoasă în evidență, poate reînnoi în chip efectiv opera. Avantajul pe care-l are Steiner este solida lui cultură filozofică: se simte în ceea ce scrie, chiar dacă nu-i citează decât incidental, că i-a citit și meditat pe Hegel, Marx, Freud, Lukacs, Wittgenstein, Levi Strauss (această părere mi-a fost întărită după convorbirea pe care am avut-o cu el). De aici un sănătos scepticism față de metodele și formulele criticii, atât ale celei tradiționale, cât și ale celei care se intitulează «nouă»; astfel, încât mă așteptam aproape, când am adus vorba despre mult controversata «nouvelle critique» din Franța, să-l văd ușor amuzat”. □•Un fragment din romanul în curs de apariție al Annei Seghers, *Încrederea*, este publicat, în traducerea lui Hilde Frățeanu.

● [„*Tribuna*”, nr. 40] Horia Bădescu recenzează cartea lui Sina Dănciulescu: *Hora de mână*: „Poezia Sinei Dănciulescu are ceva din gustul piersicii și din mătasea vărată a porumbului... tremurând în reverberația de tainică purpură a ochiului de copil. Să fim înțeleși, nu e vorba de o poezie copilărească, ci de un mod de a spune lucruri serioase cu țârâitul de greier al uimirilor”. ■ Liviu Petrescu se întreabă: *Tudor Vianu – contestat?*: „Într-unul din ultimele numere ale revistei «Cronica», Adrian Marino își consacră obișnuitul său foileton chestiunii

«ierarhiilor literare»; ... ceva ne-a produs totuși o oarecare nemulțumire în cuprinsul articolului lui Adrian Marino... Astfel, dânsul consideră că unii cercetători continuă să acorde – din pură «inerție a gândirii» – o însemnătate excepțională activității lui Tudor Vianu și contribuției acestuia la dezvoltarea criticii literare românești [...] nu nutresc iluzia că îi voi determina pe Nicolae Manolescu sau pe Adrian Marino să atenteze în vreun fel acuzațiile lor drastice... Scopul urmărit de mine a fost numai acesta: să mărturisesc faptul că eu personal descopăr la Tudor Vianu nu numai «informații erudite», ci și îndrumări spirituale». ■ În cadrul colocviului lansat de revista „Tribuna”, *Continuitate și inovație*, Romulus Guga vorbește despre *Tradiția adevărului*: „Mă gândesc că ar fi timpul să spunem și noi ceva mai mult despre viața și lumea în care trăim și mai ales să punem pe întâiul plan adevărul nostru, care prin cinstea cu care l-au cultivat înaintașii noștri înseamnă tradiție pentru noi și-n conștiința de-acum a unor năpădiți de formalism poate însemna o inovație... În acest context, inovația mi se pare în primul rând adevăr, iar pe de altă parte marile personalități ale artei noastre – fie Bлага, Barbu sau Mateiu Caragiale – ne-au lăsat și o tradiție a adevărului”. ■ În articolul *Virtuțile și servituțile parabolei*, Ion Oarcăsu prezintă volumul de poezii al lui Marin Sorescu: *Tineretea lui Don Quijote*: „Într-adevăr, poezia lui Marin Sorescu trăiește la nivelul emoției intelectuale, nutrită cum este din lecturi întinse și diferite. Modernitatea ei acută o simți imediat: în motive, în atitudini, în gustul pentru exprimarea nudă, chiar noțională, dezgolită de orice intenție de «poetizare» dulce-gă, tradițională”. ■ Liviu Maior scrie despre publicația „*Gazeta poporului*”: „În rândul periodicelor românești din anii desăvârșirii naționale, un loc aparte îl ocupă «*Gazeta poporului*», apărută la 6 ianuarie 1918 în orașul Sibiu. Temerarii ce s-au încununat cu redactarea sa ... erau profesorii Silviu Dragomir, Nicolae Bălan și I. Broșu”. ■ În textul *Tangențe*, Augustin Buzura face referire la *Congresul pentru libertatea culturii din Rheinfelden*, unde se discută raportul dintre universul științific și cel al limbajului comun: „Misiunea de-a «traduce» știința, ... de-a o face în liniile ei principale accesibilă, îi revine, indiscutabil, tot omului de știință care... mărește valoarea muncii sale contribuind... și la perfecționarea psihicului uman”.

4 octombrie

• [„*Scânteia*”, nr. 7845] Ziarul organizează mini-anchetă *Ce fel de piese vă oferă dramaturgii noștri?*: „Adresând întrebarea de mai sus mai multor directori de teatru, ne-am propus să atragem atenția asupra unei preocupări esențiale a mișcării noastre teatrale: dezvoltarea dramaturgiei originale, stimularea talentelor scriitoricești și orientarea lor spre problemele fundamentale ale omului de azi, ale societății noastre socialiste. A reflecta pe scenă, în imagini impresionante și elocvente, profilul contemporanilor noștri, sentimentele și gândurile acestora – iată obiectivul esențial al colaborării teatrelor cu autorii dramatici. Secretariatele literare primesc zeci și zeci de manuscrise. Printre ele, cum este și firesc, se găsesc

numeroase încercări neizbutite. Să găsec, de asemenea, scrieri nu lipsite de calități, dar care mărturisesc insuficientă experiență. Și, în fine, tot acolo, în teancul de texte, se află, virtualmente, acea «capodoperă necunoscută» prin care teatrul, descoperind-o și jucând-o, va oferi vremii o oglindă a ei. Răspunsurile de mai jos, la ancheta noastră, tratează unele aspecte ale muncii pe care teatrele noastre trebuie s-o depună pentru corectarea pieselor primite și îndrumarea dramaturgilor înzestrați.»; □ La anchetă răspund: Radu Beligan, directorul Teatrului de Comedie, *Când în maldărul de imitații descoperi inspirația...*; Radu Penciulescu, directorul Teatrului Mic, *Criteriul de valoare în selectarea textelor*; Radu Nicolae, directorul Teatrului Național din Craiova, *În căutarea autorilor talentați*; □ În concluzii citim: „Opiniile publicate mai sus depășesc, ca sferă de interes, activitatea unui anume teatru. Sunt puse în discuție o seamă de aspecte actuale, de principiu, cu caracter general, care privesc dezvoltarea repertoriului de piese originale, stimularea creației dramaturgice de valoare pe temele importante ale actualității, ale istoriei patriei. Este limpede în acest sens că așteptarea, poziția de expectativă a unor teatre în ceea ce privește promovarea pe scenă a unor autori și lucrări noi, interesante, limitează orizontul acelei instituții, posibilitățile de afirmare ale colectivului respectiv, o fac să nu înlănească una din cerințele fundamentale ale existenței sale: aceea de a fi un laborator al dramaturgiei originale, de a da viață unor piese care să vorbească spectatorilor despre problemele cele mai interesante ale existenței lor. [...] Afluența de manuscrise și proporția mare a celor neviabile nu pot motiva, în nici un caz, «expedierea», tratarea superficială a lucrărilor sutelor de debutanți care se adresează teatrelor noastre. Merită generalizată practica acelor secretariate literare care solicită consecvent și în această direcție consiliile artistice, apelează cu prestigiu și dragoste pentru dramaturgia originală, pentru a putea avea o imagine cât mai operativă și mai exactă a valorilor pe care le cuprind piesele primite de la diferite categorii de autori, susținând cu spirit de răspundere textele ce prezintă sorți de reușită”.

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 6026] Petru Popescu se arată preocupat de *Orizontul cultural al tânărului scriitor*. Autorul constată că „există unele condiții care au ca efect dezorientarea tânărului scriitor, alterarea judecății lui estetice, lipsa de siguranță a gustului lui. Mulți scriitori tineri se nasc în familii rurale, dar sosesc foarte curând la oraș, unde încep să se bucure de tot ce este caracteristic vieții citadine. Cărțile lor continuă însă să reproducă, și chiar să exalte, realități țărănești, de care uneori autorii s-au despărțit cu ani în urmă și la o prea fragedă vârstă ca să nu le fi putut considera cu un ochi definitiv. Căpătăm astfel tot felul de cărți care au ca decor natural ruralitatea, dar care nu conțin adevăruri (nici eterne, nici circumstanțiale) despre ruralitate [...] ci cel mult metafore, talent prea puține idei, multe promisiuni, deseori neîmplinite. [...] Un alt lucru care mi se pare important este că dintre criticii literari prea mulți sunt cei care nu au o reală conștiință profesională, care nu știu să fie directori de conștiință, care nu și-au clarificat propria programă estetică, când nu sunt (căci și asta se întâmplă) lipsiți de adevăratul program teoretic. [...] Toate acestea ne pot face să spunem că cel

puțin în clipa de față, mijloacele care să asigure accesul tânărului creator la multiplele izvoare ale culturii sunt încă insuficient prospectate și utilizate.”

● [„Contemporanul”, nr. 40] Ștefan Aug. Doinaș publică trei parabile ale exilării: *Mai bine așa*, *Robinson negat* și *Empedocle*: „De-am fost sau nu – voi nu veți ști nicicând./ Numai sandala va luci, dovadă/ că zeii scuipe zilnic, mestecând,/ ce se cuvine omului să vadă...” (*Empedocle*). ■ În *După 20 de ani*, Dan Zamfirescu insistă asupra „perenității” romanului *Desculț* de Zaharia Stancu: „Viața unei literaturi fiind un proces continuu, ce nu admite alte criterii în afara celor valorice, cerne fără cruțare oamenii și operele. De unde vine că această carte ne apare mereu proaspătă, filtrând cu aceeași vigoare seva amară și cucerindu-ne cu aceeași poezie aspră, cu miros de iarbă și pământ? De ce, dintre atâți scriitori cu care avem prilejul să ne întâlnim pe stradă și uneori privilegiul de a da mâna, Zaharia Stancu este, poate, acela față de care ideea «clasicului în viață» ni se impune cel mai firesc, fără a forța nicio coardă a spiritului nostru critic? Care este secretul unei creații ce a sporit prin cele două piscuri ale sale – *Desculț* și *Pădurea nebună* – fondul principal al literaturii române dintotdeauna? [...] Zaharia Stancu este astăzi, împreună cu Geo Bogza, prozatorul care dă cel mai puternic senzația că în spatele scrierilor există un întreg univers interior, cu spații imense, cu explozii solare, mereu în efervescența și din care când și când se desprind plaente ce-și încep drumul de sine stătător.” Asistăm și la o tentativă de eludare a unor dimensiuni intruzive în spațiul romanului, prin inversarea raportului între libertate și necesitate în favoarea celei dintâi: „Nimic mai puțin «didactic», «pedagogic», «educativ» în *Desculț*, operă țâșnită din adâncurile inimii, amintirii, pasiunii polemice, creație în toată puterea cuvântului, nestăvilită de niciun criteriu extraestetic, fiindcă cel care o crea purta scrise în însăși ființa lui legile, încă nescrise, ale unei noi literaturi.” Asocierile rămân fixate în cadrele sociologismului: „Fiindcă dacă obișnuim să considerăm că literatura română «modernă» începe cu poeziile lui Cârlova, iar marea epocă interbelică a fost deschisă de *Poemele luminii* și de *Ion*, marcată apoi de *Testamentul* arghezian, istoricul literaturii noastre actuale va socoti totdeauna romanul lui Zaharia Stancu piatra de hotar a epocii noastre, întâia demonstrație indiscutabilă a forței de creație literară a României socialiste, admirabilă anticipare a înfloririi de azi.” ■ Geo Dumitrescu anunță despărțirea de revista „Contemporanul” și încetarea, în consecință, a rubricii „Poșta literară”, care și-a împlinit rostul. Sub denumirea de *Atelier literar*, „poștașul” își mută tobla în paginile „României literare”, începând din 10 octombrie 1968, însă fără a anunța că acolo va deține postul de redactor șef. ■ Reținem un calambur scris de Tudor Mușatescu: „Au început să mi se usuce mușcatele de pe terasă. Deci, pentru vecini, voi redeveni Mușatescu, nu Mușcatescu, cum îmi spun în timpul verii.”

5 octombrie

● [„Scânteia”, nr. 7846] În acest număr apar două reportaje: *Cronică autumnală la Tomis* de Petre Pintilie și *Țara Oașului* de Pop Simion. □•Versuri sem-

nează: Demostene Botez (*Țară*), Ioana Diaconescu (*Toamnă*), Emil Giurgiuca (*Împreună*), Radu Cârneli (*Horă*).

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 6027] „Scânteia tineretului” din 5 octombrie publică un interviu cu Ion Horea, redactor șef adjunct al „României literare”, care schițează direcția programatică a publicației: „Revista va avea o prezență publicistică în actualitate. Articolul de fond și consemnarea momentului politic, vor acorda – prin densitatea și acuitatea observației – o tentă civică și politică materialului. Nu vor lipsi, fără îndoială, preocupările ideologice, estetice. [...] Vrem ca «România literară» să fie o revistă a scriitorilor din toată țara, indiferent de limba în care scriu; să dispară noțiunea artificioasă de *scriitor de provincie*; să nu lipsească din nici un număr materiale din literatura naționalităților conlocuitoare și informații despre viața lor literară. Precizăm: o revistă a tuturor valorilor, indiferent de grupuri și simpatii literare.” □•Vera Lungu publică poemul *Patrie*, Mariana Filimon *Arheologie*, George Chirilă *Ritual* și Aneta Dumitru *Pământ perfect*. □•Sunt prezentați nominalizații Premiului U.T.C. pentru Literatură – Ilie Purcaru, *Focuri în junglă* (Laurențiu Ulici notează că volumul „nu e doar o carte de informație ci, în primul rând, fotografia unui fragment tragic de condiție umană.”), S. Domokos, *Poeme* (pentru Szasz Janos, „portretul structural al poetului” este descris ca fiind „vizionar, ironic, prometeic, călător prin vastele spații ale literaturii contemporane, descifrator al sensurilor condițiilor umane, grav și gingaș.”) și Ana Blandiana, *Călcâiul vulnerabil* (Nicolae

• [„**Cronica**”, nr. 40] Adrian Marino începe un serial interesant despre volume recent apărute, dedicate problemelor de limbaj (fie că-i vorba sau nu de structuralism): *Povestea vorbei*. Primul episod este consacrat debutului editorial al lui Toma Pavel, *Fragmente despre cuvinte* (E.P.L., 1968): un volum inclasabil, pe care-l socotește promițător, deși dominat încă de scăderi juvenile: o anumită supra-siguranță de sine („are certitudini absolute, definitive”, „ostentație și juvenilitate”), referințe eteroclitice („nu numai Pascal, ci și filme și Rita Pavone”) și câteva franțuzisme. Dar este vădită simpatia cu care Marino scrie despre acest volum original și non-conformist, în care sursele, necitate, par a fi Leo Spitzer sau Roland Barthes (Marino omite voit probabil numele lui Mihai Șora, cel care-i inspiră reflecțiile despre „discursul interior, pre-limbaj, tăcere ca formă a comunicării, tragedia limbajului...”), și mai ales Saussure. □•În pagina dedicată vieții studentești, o cronică a vizitei lui Chivu Stoica la Universitatea din Iași □•George Popa semnează un eseu despre *Impresionism și post-impresionism*, important în contextul cultural de re-deschidere europeană din epocă. □•Pornind de la un citat din G. Călinescu – „Originalitatea constă în gradul de sterilizare a sentimentului prin tehnică”, în cazul poeziei, Corneliu Sturzu semnează un eseu intitulat *Liric – Epic – Dramatic*, în care vorbește despre actualitatea și europenitatea poeziei românești contemporane. Eseistul constată că lirica românească nouă nu este numai... lirică, ci prezintă o dimensiune epică și una dramatică, care îi modulează lirismul funciar. Sunt amintiți, aici, Geo Dumitrescu și Ion Alexandru. □•Un vast

grupaj de poeme, intitulat *Poesis 68*, cuprinde șaptesprezece poeme semnate de tot atâția poeți, printre care Ștefan Aug. Doinaș, Cezar Ivănescu (cu poemul *La Baad*, care va da titlul unui volum), Florența Albu, Emil Brumaru. □•Un alt grupaj cuprinde poeme traduse în limba română, scrise de autori consacrați din alte țări – printre care Borges, Verhaeren sau Philippe Soupault. ■ Zaharia Sângeorzan scrie – cam imprecis, dominat poate de prestigiul autorului – despre romanul *Intrusul* de Marin Preda (Editura pentru Literatură, 1968): „Rapid definit, *Intrusul* este un roman al ratării imprevizibile a unei ființe, prin vinovăție, dominare spirituală și erotică, o tragedie modernă a unui destin”. Criticul accentuează reușita realistă a romanului – „*Intrusul* e viața ca real și nu ca schemă”, iar densitatea etică a acestuia cere parcă fraze dense, grele, care provoacă greșeli de culegere a textului („însușire nesfârșită de întrebări existențiale” în loc de „înșiruire...”). De altfel, cronicarul se identifică atât de tare cu narațiunea, încât nu mai iese din povestea romanului până la final, înmulțind citatele.

● [„**Flacăra**”, nr. 41]. La rubrica *Tv*, Felicia Antip își exprimă aprecierea față de „cea mai frumoasă seară de poezie pe care a realizat-o vreodată televiziunea”. Articolul se intitulează *Îți mulțumim Ana Blandiana* □ G. Dimisianu recenzează volumele 7 și 8 din seria de *Opere* de G. Călinescu. Analizând *Scrinul negru* și *Bietul Ioanide*, criticul consideră că „ambele romane raportează condiția intelectualului, a individului superior dotat de condiția creației, marea problemă fiind aceea a modului în care creatorul se integrează circuitului social”. □•Este consemnat sumarul „*Revistei de istorie și teorie literară*” (nr. 3, tomul 17), în paginile căreia sunt prezenți Al. Dima, Vladimir Streinu, Șerban Cioculescu, Al. Philippide, Dinu Pillat ș.a. □•Mai semnează: Alexandru Andrițoiu, Eugen Frunză, Radu Cosașu, Teodor Mazilu, Silviu Brucan.

● [„**Luceafărul**”, nr. 40] Sub titlul *Triumful lui Iona*, N. Manolescu publică un articol despre tragedia lui Marin Sorescu, anunțată, după opinia criticului, de poeziile sale. „Dar dacă Jonglerul, dar dacă Somnambulul, dar dacă, în fond, Poetul însuși, păreau a accepta tragedia, Iona, pescarul, este *omul revoltat* contra ei. Să nu ne amăgească subtitlul piesei ori sfârșitul ei: căci nu destinul triumfă până la urmă asupra lui Iona, ci Iona triumfă asupra destinului. Când, în primul tablou, pescarul își aruncă liniștit plasa, meditănd la soarta peștilor aduși de foame în nadă («apa asta e plină de nade...»), el nu-și dă seama că trăiește, la rându-i, într-o gură de pește, că va fi, la rându-i, înghițit. Lupta lui Iona e lupta omului cu natura, cu condiția lui exterioară: tragică e încercarea lui de a ieși la lumină, spintecând burțile succesive ale peștilor, tragică e, fără a abuza în vreun fel de vorbe, victoria lui Iona asupra peștilor. Înaintea ochilor omului, care a silit natura să-l asculte, nu se întinde decât pustiul, plaja aridă de nisip murdar. Pentru că acest sfârșit reprezintă pentru Iona abia un început: căutând să-și cucerească libertatea, el a devenit mai puțin liber ca oricând, în lunga și torturanta lui luptă, el și-a uitat numele, trecutul, viața. Reamintindu-și-le, Iona înțelege că trebuia să înceapă abia cu sine: «...drumul, el a greșit-o. Trebuia să o ia în partea cealaltă». [...] Omul își

depășește tragica nelibertate, când are curajul de a o privi în față. Tragedia lui Iona durează atât timp cât crede că răul, absurditatea se află în afară: revolta lui capătă sens când învață să se cunoască. Gestul final al eroului nu e o sinucidere (fiindcă el nu se dă bătut: întoarcerea cuțitului împotriva-și trebuie interpretată simbolic !), ci o salvare. Singura salvare – care înseamnă că lupta continuă și după ce condiția tragică a fost asumată. Sinucidere ar fi fost asumarea eșecului. Cum să nu se vadă cât de imensă, de copleșitoare, ca o iluminare născută din miezul ființei, este bucuria cu care Iona își spune cele din urmă cuvinte de încurajare, înainte de a înfrunta, încă o dată, destinul? «Gata, Iona? (Își spintecă burta). Răzvim noi cumva la lumină». Adevărata măreție a lui Iona este de a fi luat cunoștință de sine, de forța sa: de aici înainte, el va putea fi ucis, dar nu înfrânt”. N. Manolescu precizează la final: „Am scris despre Iona înainte de a apărea volumul de teatru al lui Marin Sorescu și fără a cunoaște celelalte piese. Judecând însă după singura piesă pe care am citit-o volumul este excepțional. Cu atât mai mare surprindere aflu de ce stăruințele mele de a cumpăra un exemplar au rămas zadarnice: tirajul cărții nu depășește cutremurătoarea cifră de 3180 exemplare! Nici mai mult, nici mai puțin. Cartea s-a epuizat în câteva ore”. ■ În „Luceafărul” apar poeme semnate de Adrian Păunescu. ■ E. Simion își propune să face puțină criticologie – *Despre impresionism*, referindu-se la faptul că „e cel dintâi critic care încearcă să definească metoda impresionistă, având despre ea cunoștințe serioase”. Autorul articolului îi prezintă pe cei care, înainte de 1890, „nu ignoră contribuția impresionistilor”, Gherea, Dragomirescu, Ibrăileanu. Urmează mai apoi un scurt istoric al precursorilor impresionisti europeni. „Înainte însă de a fi o reacție spontană în fața operei, impresionismul e o metodă mai liberă, mai deschisă decât altele, dar, oricum, o metodă critică pusă sub semnul spiritual al lui Sainte-Beuve, părintele criticii moderne. [...] E de observat că Lovinescu începe nu cu libertățile metodei, ci cu rigorile ce stau în calea ei. Cea dintâi e «autoritatea morală», fără de care actul critic n-are nici o justificare. A doua dedusă din cea dinainte, e obiectivitatea («adevărata judecată rece și nepăsătoare care va sta în dreapta Adevărului, precum stau arhanghelii înarmați în dreapta Tatălui»). Iată opinii ce se opun înțelegerii tradiționale a impresionismului ca agreabilă cozerie pe marginea operei de artă. Criteriile maioresciene (criteriile criticii estetice de totdeauna) nu-l părăsesc pe Lovinescu, nici atunci când luptă să impună o mișcare nouă în critică, suspectată de facilitate și confundată, adesea, cu publicistica mărunță. Pentru el critica impresionistă e altceva: o artă călăuzită de principii morale și supusă rigorilor spiritului, mobilă în judecăți, dar nu arbitrară, pătrunzătoare, fină în observații de nuanță, dar ridicându-se, la sinteză, la ceea ce e caracteristic și esențial în operă”. Fără să pună „problema metodei impresioniste, observă E. Simion, Lovinescu reformulează numai pentru sine și pentru alții niște principii care, așa cum se întâmplă adesea, circulă în viața nesigură a literelor cu sensuri derivate, uneori îndepărtate mult de adevărata lor esență. Nu oricine are impresii și poate să le comunice e un critic impresionist. Dacă în spatele lor nu stă

de veghe o autoritate morală și o înțelegere estetică superioară, admirația sau indignarea față de operă nu au nici o însemnătate: ele se fixează în afara criticii și în afara oricărui interes spiritual. [...] Impresioniștii aduc, așadar, împotriva metodelor științifice în critică argumente de genul acelor formulate de Bergson și intuiționiștii împotriva metodelor filozofice clasice”. ■ Cronica lui M. Ungheanu la volumul *Zări și etape* de L. Blaga pune accent pe „căutările” scriitorului „urmărite cu neabătută consecvență”, „răspunsurile succesive” prin care opera sa „se edifică treptat”. „De obicei când se vorbește despre Blaga, se citează *Spațiul mioritic*, noțiunea cea mai accesibilă în aparență și mai ușor de vehiculat. Ea este însă una din expresiile ultime și până la cristalizarea ei, opera lui Lucian Blaga a parcurs o traiectorie în care dibuirile, cercurile concentrice ale tatonărilor sunt vizibile. Ele sunt cuprinse în volumele *Pietre pentru templul meu* (1919), *Filozofia stilului* (1924), *Fenomenul originar* (1925), *Fețele unui veac* (1926), *Daimonion* (1926), *Ferestre colorate* (1926). Lectura plachetei *Pietre pentru templul meu* pune pe cititor în fața unor observații ce vor fi dezvoltate plenar mai târziu în *Trilogii*. [...] *Zări și etape* strânge tocmai aceste lucrări uvertură într-o ediție pregătită chiar de autor, dar care apare postum prin grija fiicei sale, Dorli Blaga. Unele volume au fost revăzute, în sumarul altora s-au operat eliminări, titlul *Filozofia stilului* a fost înlocuit cu *Probleme estetice*. Ne aflăm însă în fața voinței autorului, *Zări și etape* reprezentând faza ultimă pe care acesta voia s-o dea eseurilor de început”. Aceste sunt supuse unor observații concentrate de M. Ungheanu care au menirea de a iniția cititorul în structura interioară a gândirii blagiene. „Cu *Fenomenul originar*, aria căutărilor se dezvoltă căpătând o mai mare precizie. Seria «noului stil» Nietzsche, Strindberg, Wedekind e completată și subordonată ideii fenomenului originar. Capacitatea și voința constructivă a lui Blaga au, prin *Fenomenul originar*, prima manifestare clară. Intuițiile l-au condus spre configurarea unei doctrine încă aproximative. În *Fenomenul originar* sunt fixate, sub o zodie unică, spiritele tutelare. Fenomenul originar reprezintă evanghelia pe care se va ridica mai târziu dogma. [...] Blaga alcătuiește o constelație compusă din acei mari aventurieri ai spiritului care, nemulțumiți de rezultatele științei, au avut îndrăzneala de a încerca să depășească aparențele fenomenelor printr-un sondaj adânc, prin intuirea stărilor de lucruri originare. Drumul spre fenomenele originare nu se poate face decât gândind mitic – intuitiv. Nietzsche este cel ce o face prin excelență. [...] Fascinația miturilor e considerată de Blaga regeneratoare pentru spiritualitatea omenirii. Cu *Fenomenul originar*, cercul ce începea să fie descris de *Pietre pentru templul meu* se închide. În *Probleme estetice* se lansase apelul pentru reîntoarcerea la setea de absolut. Fenomenul originar arată că setea de absolut nu se poate realiza în afara gândirii mitice. *Daimonion* e o anexă a circuitului închis. «*Daimonion*», demonia înseamnă voința de a construi de a crea, fapta. Prin «demonie» Blaga numea acel element pe care îl punea în fruntea ceea ce am numit manifestul său estetic din 1924: «voința creatoare ia locul inspirației pasive»”.

6 octombrie

• [„Scânteia”, nr. 7847] Mircea Simionescu și Adrian Anghelescu realizează ancheta *Creația istorică contemporană – solul fertil al creației artistice*: „Nume-roase exegeze, în ultimii ani, au căutat să desprindă din mulțimea notelor ce alcă-tuiesc frumusețea, originalitatea și măreția literaturii române acele trăsături permanente care o disting și care definesc, într-o complexă dar unică țesătură, ceea ce numim îndeobște *caracterul specific*. Departe de a se fi epuizat toate sen-surile și evitând întotdeauna să se cadă în delimitări exclusive s-a remarcat, pe bună dreptate, că părții celei mai înaintate – și de altfel dominante – a literaturii noastre îi pot fi considerate cu note definitorii, specifice, caracterul popular, rea-lismul observației, o neobosită preocupare de a contribui, prin mijloacele artei literare, la afirmarea ideilor înaintate, la cultivarea sentimentelor umane cele mai înălțătoare. Pe cei mai mulți dintre marii noștri scriitori clasici și contemporani i-a unit întotdeauna o idee mai presus decât oricare alta: dragostea față de patria și poporul cărora le aparțin, sentimentul datoriei de a restitui poporului bogatele daruri spirituale pe care ei le-au moștenit. De la cuvântul înțelept al cronicarilor și până la programul «Daciei literare», de la vrednicele năzuințe ale iluminiștilor români, până la programele revistelor comuniste și de orientare democrată între cele două războaie, până la scriitorii de astăzi, din toate generațiile, angajați în marea operă de edificare a societății noastre socialiste – ideea că scriitorul este un slujitor al poporului și al țării a legat destinul fiecărui mare creator, strădaniile sale de momentele importante ale istoriei naționale, de lupta maselor populare pentru eliberare națională și socială, pentru făurirea marilor idealuri ale socialis-mului și comunismului. Și tot ca o trăsătură specifică a culturii noastre este aceas-tă neîncetată adeziune la marile cauze ale umanității, la lupta popoarelor pentru libertate și progres social. Aceste sentimente își află astăzi întruchiparea în ideile internaționalismului, ale solidarității cu marea cauză a socialismului din lumea întreagă.”; la anchetă răspund: □ Acad. Emil Condurachi, *Pe linia tradiției – confundarea cu marile aspirații ale poporului*: „A te strădui neconținut ca popo-rul tău să ajungă din urmă alte popoare, cu care istoria a fost mai puțin vitregă, a lupta cu toată dârzenia ca poporul tău altă dată amărât și batjocorit să-și ridice fruntea sus, pentru a putea sta cu mândrie alături de alte popoare, iată crezul mul-tor intelectuali români din trecut și din prezent. Astăzi însă, când idealurile de dreptate s-au înfăptuit, când cei mai buni fii ai țării noastre muncesc nepregetat să construiască o lume nouă, mai bogată, mai bună și mai dreaptă, dragostea intelec-tualilor față de patria noastră a căpătat un sens nou și o semnificație cu atât mai adâncă cu cât, pentru prima oară în istoria societății omenesci, ei nu mai sunt doar simple anexe, ci factori activi în transformarea lumii, participanți activi la marea operă de edificare a patriei noastre socialiste.”; □ Titus Popovici, *Încercarea de a fugi din istorie înseamnă pentru artist sinucidere*: „Unul din meritele istorice ale Partidului Comunist Român îl constituie afirmarea de la începutul existenței sale a datoriei și dreptului la responsabilitate pleneră a fiecărui om, a dreptului și dato-

riei de-a fi nu numai martorul, ci făuritorul destinului său. În acest comandament am regăsit cu toții, ridicate pe culmile creației conștiente, eforturile marilor noștri înaintași în cultură, pentru care prezența în timpul lor n-a însemnat niciodată contemplare pasivă, amorfă, ci dăruire până la sacrificiu, participare multilaterală la crearea unei conștiințe naționale, istorice, sociale, a unei limbi de o bogăție, o suplețe și o noblețe rară, la scurtarea în meandrele prezentului lor istoric a viitorului și rolului națiunii. [...] Astăzi idealul nostru e mult mai complex, mai amplu, cu implicații în trecutul nostru de unde ne vin înalte îndemnuri, în prezentul la consolidarea căruia fiecare am pus și punem o parte însemnată a vieții noastre, în viitorul ale cărui coordonate trebuie să le deslușim. Suntem pionieri. Creația a devenit o necesitate elementară, pentru că relații care schimbă fața lumii, așa cum sunt relațiile socialiste, nu sunt și nu pot fi cuprinse în nici un fel de decalog: ele se făuresc într-o permanentă sinteză care trebuie să cuprindă, în fiecare moment, toate cuceririle (unele mari, evidente, altele poate ascunse, încă, schițându-se abia) oamenilor care știu că muncesc și creează pentru ei înșiși și prin aceasta pentru lumea întregă, pentru cei ce ne privesc și pentru cei ce vor veni după noi. Sincer, nu cred că vreodată literatura a avut un câmp mai vast de cercetare, de explorare, o răspundere mai durabilă și mai deschisă față de toate zonele obiectului său de analiză, omul. [...] Omul acesta care tinde spre armonia cunoașterii și a acțiunii novatoare, spre înlăturarea barierelor artificiale în calea setei lui de fericire, de demnitate, omul care, luându-și soarta în propriile mâini, a dat un alt sens, nobil, noțiunii de «stăpân», cere, din partea scriitorului, maxima dăruire, punerea întregului său talent în slujba esențelor comandamente sociale ale epocii. Pentru că, la urma urmei, cu toate aparențele uneori contrarii, totuși, nu bietul om este sub timpuri, ci timpurile sub om.”; □ Zoe Dumitrescu-Bușulenga, *Există oare un pragmatism îngust al scriitorului modern?*: „Astăzi, când trăim o epocă de mare efervescentă, epoca socialismului, intelectualilor le revine, în primul rând, obligația de primordială importanță (în care vedem într-adevăr comanda socială într-un sens foarte larg): formarea conștiințelor contemporane într-o direcție istorică determinată de aspirațiile milenare ale poporului, strânse ca într-un fascicol și proiectate în viitor. Poziția intelectualului trebuie privită nu ca un privilegiu, ci ca o misiune, ca o vocație – ca un fel de mandat pe care poporul l-a încredințat fiilor săi trimiși la învățătură pentru ca apoi cultura acumulată de ei să se reverse în societate, sporindu-i fertilitatea. [...] Mereu prezent, într-un sens constructiv în istoria patriei sale, însuflețit de o pasiune națională purtată fără zgomot și laudă de sine, până la abnegație, cu multă strădanie întru cele obștești, așa vedem atitudinea necesară a intelectualului român azi.”; □ Ion Horea, *A fi la țării de azi*: „Atunci când poezii s-au născut, țara a intrat în mit, și istoria a devenit o permanență a existenței, trăire imediată pentru fiecare generație, din acea clipă înainte. A fi al țării, deci, însemnează a fi mai mult decât pur și simplu, a fi mai mult decât pur și simplu, a fi al timpului-voievod, al timpului-basm, al timpului-doină și baladă, al timpului-cugetare și document istoric, al timpului-creație. A fi al țării

însemnează a fi al muncii zilnice, al credinței în valoare, în certitudine, în frumos, în omenie, al culturii, înscris în cercurile ei.”; □ Nicolae Velea, *Scrisul românesc a fost și este faptă*: „Fapta literară românească a stat întotdeauna alături, în dreapta, uneori chiar la cârma faptei istorice. Pe Bălcescu, Heliade, Alecsandri nu-i avem doar în bibliotecă; îi avem sedimentați în ființa noastră națională, în ființa noastră intimă, în atitudinile noastre cele mai exacte, mai drept și inspirate, mai bune. [...] Gândirea și scrisul românesc nu au fost numai martore ale evenimentelor care ne-au alcătuit și ne compun ființa națională, au fost și sunt – ca să apellăm iar la spusa bună a celor de dinaintea noastră – «înainte mergătoare», făcând clare, precise, întâmplările istorice care aveau muchii încă în ceață. Tradiția scrisului românesc care prin numele cele mai durabile nu a inclus esteți posaci împingând biblioteca la geamul dinspre stradă ne obligă să o prelungim și s-o îmbogățim peste ani și cărți. [...] Am asistat și stăm și acum la adunări populare în care oamenii își afirmă adeziunea față de politica actuală a guvernului și statului român. Conturul energetic și cu relief demn al istoriei noastre a pulsat și se cuvine a pulsa statornic în ritmul și rima scrisului românesc.”; □ Dan Zamfirescu, *Socialismul – arhitectul marilor opere*: „Condiția dintotdeauna a creatorului român a fost nu numai aceea de rezonator, ci și – de cele mai multe ori – de participant la istorie, înainte de a fi cronicarul ei pentru urmași, sau valorificatorul în opere de ficțiune artistică. Toată istoria culturii noastre este dominată de acest tip de creator, și oricât de mult s-a încercat în anumite momente promovarea unei arte desprinse de pulsația evenimentului istoric, de fiecare dată creația revenea legic la matca datoriilor către popor. [...] În momentul în care în conștiința creatorului încolțește setea marii creații, în momentul când ceea ce i se cere este tocmai desfășurarea sa plenară în orizonturile vaste și tonice ctitorite cu mână fermă de responsabilii destinelor noastre istorice, drumul spre istoria trăită, spre «actualitate» nu mai are nevoie de nici un fel de invitații: el este însuși drumul propriu al creației, istorie și creație fac una, în cuprinsul aceluiași destin”. □ Apare știrea *Festivitatea decernării premiilor U. T. C. pentru literatură*: „Sâmbătă la amiază a avut loc la sediul Comitetului Central al U. T. C. festivitatea decernării premiilor Uniunii Tineretului Comunist pentru literatură. După cum s-a mai anunțat au fost acordate următoarele premii: Poezie: *Călcâiul vulnerabil* (E. P. L. 1966) de Ana Blandiana; *46 poezii de dragoste* (E. T. 1967) de Gheorghe Tomozei; *Poeme* (în limba maghiară) (E. T. 1967) de Szilaghi Domokoș; *Când stau în înaintea ta* (în limba germană), (E. T. 1966) de Hans Schuler. Proză: *Conversând despre Ionescu* (E. P. L. 1966) de George Bălăiță; *Zbor jos* (E. P. L. 1967) de Nicolae Velea. Dramaturgie: *Vara imposibilei iubiri* (1966) de Dumitru Radu Popescu. Reportaj: *Focuri în junglă* (E. P. 1967) de Ilie Purcaru. Premiile au fost înmânate de tovarășul Ion Iliescu, prim-secretar al C. C. al U. T. C., ministru pentru problemele tineretului. La festivitate au participat reprezentanții ai Uniunii Scriitorilor, ai editurilor, redactori șefi ai publicațiilor literare, reprezentanți ai presei de tineret. În numele celor premiați a mulțumit Ana Blandiana. Au vorbit, de asemenea, Ioani-

chie Olteanu și Demostene Botez, din partea Uniunii Scriitorilor. Cei premiați au fost felicitați de tovarășul Ion Iliescu, care le-a urat succes în activitatea creatoare, în ridicarea măiestriei lor artistice”.

8 octombrie

• [„**România liberă**”, nr. 7454] Mariana Pârvulescu prezintă Primul Festival de poezie „Mihail Eminescu”, a cărui deschidere a avut loc la Iași, în sala Teatrului Național, în prezența primului secretar al Comitetului județean de partid, a academicianului Victor Eftimiu și a poeților Miron Radu Paraschivescu și George Lesnea, care au citit versuri dedicate poetului național. Apoi, la Casa Tineretului din același oraș a avut loc un simpozion despre „fondul de aur al poeziei românești”, iar poeților Cezar Ivănescu și Adi Cusin li s-au decernat premii – celui dintâi, premiul Festivalului, pentru volumul *Rod*, iar celui de-al doilea, premiul revistei „Cronica”, pentru volumul *A fi*. Totodată, cu ocazia festivalului, a fost publicat un „caiet de poezie ieșeană contemporană”.

• [„**Scântea**”, nr. 7849] Gh. Achiței scrie despre „*Universal*” și „*național*” în *conceptul literaturii noastre*: „Neputându-se ridica deasupra culturilor naționale, literatura contemporană, indiferent de transformările prin care trece, rămâne tot timpul o realitate națională, iar sensurile ei vor trebui discutate din această perspectivă. Voluntar sau involuntar, literatura contemporană cultivă interesul pentru acele probleme ale realității care corespund mai bine nevoilor pe care colectivitățile naționale le resimt față de această realitate. E de la sine înțeles că aceste nevoi își au rădăcinile lor sociale și istorice, că ele sunt determinate, peste tot, de ceea ce s-a petrecut anterior în spațiul culturilor naționale respective: tradiții, obiceiuri, moravuri etc. În lumina acestor considerații, rezultă limpede că principalele probleme ale literaturii române contemporane sunt probleme specifice realităților de la noi, și se cer discutate ca atare. Ceea ce este valabil în altă parte, nu este întotdeauna și la noi. Publicul românesc își are propriile sale exigențe, își are propriile sale interese literare, care, dialectic vorbind, coincid într-o măsură cu cele din alte părți. Literatura română își are tradițiile sale umaniste, își are tradițiile sale democratice, al căror spirit nu poate fi părăsit – fără a ne părăsi pe noi înșine, ca realitate spirituală specifică. Nu putem să nu ținem seama de ideile ce călăuzesc estetica universală de astăzi, nu ne putem călăuzi, însă, fără discernământ, după aceste idei. Cine crede că își poate calcula gloria viitoare în funcție de adeziunea la una sau alta dintre alternativele cunoscute: tradiționalism sau modernism, se înșală, de bună seamă. Gloria nu poate fi calculată. Pentru scriitorul român contemporan problema esteticii fundamentale nu se pune în sensul opțiunii pentru modernism sau tradiționalism, ci a realizării unor opere capabile să slujească România socialistă, înainte de orice, destinate publicului românesc, pătrunse de spiritul realităților socialiste de la noi. Numai astfel el își poate sigura acel coeficient de durabilitate, de firesc, de adevăr, indispensabil pentru ca scrisul să poată supraviețui timpului. Opera literară funcționează exclusiv prin intermediul

culturii la care subscrie. [...] Istoria literaturii nu dispune de rubrici speciale pentru operele fără naționalitate, întrucât a fi scriitor înseamnă a fi național, înseamnă a porni de la realitatea socială concretă, a acționa în spiritul unei realități sociale concrete, a unor aspirații sociale și estetice concrete”. □•Paul Georgescu publică „portret liric” *Constanța Buzea*: „Ritmul de cântec, fără nimic simplificator, îl încântă pe cititor, creează acea atmosferă poetică, perfect contemporană, dar armonică, unitară, grav atrăgătoare. E puțin să afirm talentul Constanței Buzea, e necesar – după *Norii* – să subliniez excelența ei poetică. Sigur că talentul Constanței Buzea nu poate fi analizat cu minuțiozitate, ci numai semnalat în principalele lui caracteristici într-un asemenea succint profil. Poate că alți critici care se ocupă excesiv de cărți mediocre vor reuși să-și consacre capacitatea analitică unui volum – ca *Norii* – ce dezvoltă și prelungește un talent cu totul deosebit, concentrat asupra sa, într-o sinteză rară”.

• [„*Scânteia tineretului*”, nr. 6029] Mihai Beniuc scrie, în „*Scânteia tineretului*” din 8 octombrie, despre *Cititor și scriitor*, în urma finalizării anchetei *Pentru cine scrii? Pentru ce scrii?*, punctând „răspunderea socială” pe care o are fiecare autor „când se prezintă prin scrisul său în fața publicului. [...] Căci scriitorul în ordinea spirituală este un creator de bunuri de uz obștesc. [...] Mai e nevoie să spun că a fi scriitor în România de azi a socialismului și a statorniciei lupte pentru pacea popoarelor înseamnă să scoată apă vie pentru cei ce azi o caută, s-o scoți fie și din piatră seacă?”

9 octombrie

• [„*Scânteia*”, nr. 7850] Al. Protopopescu scrie despre volumul *Ce aduc zorile* de Lucia Demetrius: „Ca și în cazul Hortensiei Papadat-Bengescu, privit în timp, destinul de romancier al Luciei Demetrius îl umbrește pe cel al nuvelistului, poate și pentru că întâiul său roman, *Tinerețe*, e cel care a stârnit entuziasmul, altfel generos, al lui Eugen Lovinescu [sic!], devenind un debut care consacră. Mai mult decât atât, chiar nuvelele adunate îndată după război în *Album de familie* indicau o prozatoare cu energie de romancier în primul rând și mai puțin o nuvelistă cu răbdarea și puterea de a încorda acțiunea în hotarele genului. Faptul se face din nou evident în câteva nuvele ale recentului său volum, *Ce aduc zorile*. [...] Remarcabilă rămâne la Lucia Demetrius puterea de a surprinde mișcările sufletului omenesc, cu oscilări și cu exaltații caracteristice. Chiar dacă pe alocuri dialogul prolix decolorează și scade tensiunea, chiar dacă stilul nu e peste tot la fel de convingător, poate și dintr-un evident efort de obiectivare, faptul se compensează prin prospețimea dinamicii psihologice, prin gravitatea dezbaterilor”. □•Nicuță Tănase publică schiță satirică *S-a visat fericit*. □•Apare știrea *Acad. Emil Petrovici*: „În ziua de 7 octombrie 1968, a încetat din viață în urma unui tragic accident, academicianul Emil Petrovici, personalitate marcantă a vieții noastre științifice și culturale, lingvist de renume internațională, membru al Prezidiului Academiei, profesor la Universitatea «Babeș-Bolyai» din Cluj. [...]

Acad. Emil Petrovici a fost membru al Partidului Comunist Român. Prin încetarea din viață a acad. Emil Petrovici, știința din țara noastră pierde pe unul dintre cei mai străluciți și mai devotați slujitori ai ei.” Știrea e semnată de Prezidiul Academiei Republicii Socialiste România și Ministerul Învățământului.

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 6030] Sub titlul *O nouă revistă*, Demostene Botez anunță apariția „României literare”. □•Secțiunea *Premiul U.T.C. pentru literatură* include prezentările volumelor semnate de Nicolae Velea, *Zbor jos*, (C. Stănescu – „Proza lui Velea este o proză de observație, un studiu concis și concentrat asupra câtorva naturi umane”), Hans Schuller, *Când stau înaintea ta*, (Georg Meister – autorul propune „poezii simple, calde și sincere a căror modernitate constă în adeziunea la principiile construcției noii societăți în țara noastră.”) și George Bălăiță, *Conversând despre Ionescu*, (Ion B. Victor – „Ancorat, în ultimă consecință, într-un spațiu uman vast, ce e proiectat aproape în exclusivitate în anii posteriori Eliberării – autorul recompune, cu acut spirit de observație, atmosfera unei etape decisive în destinul oamenilor și locurilor de aici.”)

• [„**Viața studentescă**”, nr. 34] Propune o istorie din amintiri *Despre «România Literară»*, (condusă din 1968 de Geo Dumitrescu): „O nouă revistă literară își face intrarea în viața spirituală a țării”; cităm din cei care salută momentul: Neagu Rădulescu [«România Literară», apărută doi ani, între 1932-1934, a lui Rebreanu]: „«România Literară» a fost o școală a demnității, a respectului (ca și Cenaclul lui Lovinescu) și mai ales a talentelor scriitoricești din orice generație. A fost o revistă literară a *tuturor* celor care aveau într-adevăr talent, nu numai o țurcană de salutat și miere pe buze pentru balcanicul „*săru' mâna*”... Ce a reprezentat «România Literară» pentru epoca respectivă? O mare familie literară care a mobilizat talentele veritabile nu imposturile sezoniere”]; Mihail Celarianu („Colaboratorii – diverși – erau grupați exclusiv după criteriul estetic, proveniența lor nefiind interesantă, pentru conducere, sub raportul apartenenței la vreo altă revistă. Formatul, de stil gazetăresc, urma, prin aceasta, cea mai veche tradiție a presei românești literare, la sorginte în mod precumpănitor culturalopolitică și apoi, tot mai mult, apropiindu-se de caracterul pronunțat sau chiar hotărât literar”); Camil Baltazar („Datorită concepției lui Rebreanu cum că scriitorii tineri caută a avea o contribuție de seamă în colaborarea și susținerea revistei – „de-aia am ales un tânăr poet ca secretar de redacție» a adăugat el – «România Literară» a putut adăposti în coloanele ei articole și reportaje despre condiția mizeră de viață a junelor vlăstare”); T. Teodorescu-Braniște (În publicistica dintre cele două războaie, «România Literară» ocupă în adevăr un loc de frunte. Având șanse să mă bucur de prietenia lui Rebreanu, știu cât suflet și câtă muncă a pus el în întocmirea fiecărui număr al publicației sale. Rebreanu a fost un mare prieten și sprijinitor al scriitorilor începători. Când descoperea printre ei un talent real, făcea tot ce-i sta în putință ca să-i înlesnească intrarea în literatură.”); Radu Boureanu („În acei ani interbelici a funcționat o presă literară foarte bogată, plină de semnificații vehiculând spiritul unei generații care a așezat pietrele de temelie ale

literaturii moderne... În trecerea prin Paris am vorbit cu emoție împreună cu Eugen Ionescu despre această revistă scoasă de Liviu Rebreanu, unde colaboram amândoi, amintindu-ne cu melancolie de acest luminos capitol din istoria frământatei presei literare de atunci ca despre un tărâm spiritual unde ne-am lăsat urmele trecerii noastre în drum spre *marea trecere*); Zaharia Stancu („România Literară» dirijată de Liviu Rebreanu între 1932-1934 a jucat un mare rol în dezvoltarea literaturii noastre. Lui Liviu Rebreanu îi plăcea să descopere talente, să le ajute să publice, să crească... Niciun alt prozator – din cei pe care i-am cunoscut în anii începuturilor literare – n-a lăsat în urmă atâția «*pui*» ca Liviu Rebreanu! Ușile redacției vechii «României Literare» erau întotdeauna deschise pentru debutanți. Sper ca printre alte tradiții bune luate de la înaintași, «România Literară» de azi să o preia și pe aceasta.”). „România Literară» veche” – după cum afirma și G. Călinescu în nr. 29 din 1932 – „era scrisă exclusiv de tineri care au ajuns mari scriitori” și a reprezentat „pregătirea pentru conștiința umanității, a valorilor create pe acest pământ”, după cum noua «România Literară», crede Geo Dumitrescu, „reprezintă o apariție ca un act de cultură merit să exprime, în formele specifice literaturii și artei, avântul creator fără precedent al României socialiste – mărturie vie a spiritului imprimat de partidul nostru întregii dezvoltări spirituale a patriei”. □•George Pruteanu semnează articolul de prima pagină, *Student și universitate*. „Student nu e acela care există în universitate, ci acela care trăiește în ea... Studentul nu trăiește ca om și intelectual numai în, ci și prin Universitate. Studentul trăiește la modul «universitar», în condițiile simbiozei perfecte între el și instituție... A fi student înseamnă a crede în pagina scrisă, a o prețui și a o dori. A fi student înseamnă a cunoaște scrisul pur al cuvintelor *prieten, dragoste, știință, cultură*. A fi student înseamnă a căuta, a cerceta, a scrie, a cunoaște și a iubi. Studentul are mândrie, chiar orgoliul condiției sale. Titlul pe care l-a cucerit îi dă demnitate și responsabilitate, și el e la vârsta la care are nevoie evidentă de acestea. E omul cărților, al ideilor – și e demn; e un om necesar – și e responsabil”. □•Niculae Stoian salută debutul liric în volum al lui Adi Cusin, *A fi*, iar M.N. Rusu recenzează *Bunavestire* de Ilie Constantin. Cităm din N. Stoian despre Adi Cusin: „Ca poet [n. b. – admirabil, de marcă!] cu vocație pentru reflecția filosofică, Adi Cusin nu putea să-l ocolească pe Blaga, matricea literară a multor talente din promoția lirică de ultimă oră... Fraza poetică se rostește distinct, fiecare element poetic are relief, calitate care decurge dintr-o alta, aceea că autorul vede *ideile*, în sensul dat de Camil Petrescu acestei sintagme. Pe scurt, Adi Cusin este poet, veritabil poet... Vocația sa pentru meditație etico-filosofică e una dintre cele mai distinse și distincte în această zonă a liricii tinere. Universul căruia I se circumscriu aceste meditații este bine precizat de însuși titlul cărții, *A fi*, adică problematica omului într-unele din ipostazele ei esențiale: conștiința de sine, responsabilitatea, puritatea, noblețea umană”. □•M. N. Rusu marchează calitățile volumului *Bunavestire* de Ilie Constantin: „Ilie Constantin nu e un poet al extremelor – modernistă ori tradiționalistă. Calm, calculat, cu facies imposibil de fil-

deș mat, econom în gesturi și rostire, el este la fel și în poezie. Versul e tăiat marmoreean, perfect, echilibrat, expresia rotunjită, parcă gustată în sonorile ei, parcă de o sonoritate ducală, stinsă-n oglinzi. E o modalitate lingvistică amintind de travaliul parnasion. Numai că la Ilie Constantin impresia nu vine atât de la substanța, de la materialele lirice prelucrate de poet, cât de la suprafața lucie, luncătoare a cuvântului comunicat... Structura lui Ilie Constantin e asemănătoare cu aceea a lui Al. Philippide, Ștefan Augustin Doinaș și Radu Stanca, de care îl desparte însă gradul de cultură al verbului, vârsta lirică și secundarea noilor idei”. □•Un interviu R. Rusan cu Dimitrie Macrea – *Un domeniu inefabil*.

10 octombrie

• [„**România liberă**”, nr. 7456] Constantin Crișan semnează cronica literară la volumul de *Poezii* de Aurel Baranga. Constantin Crișan remarcă faptul că, după o susținută activitate de dramaturg, scriitorul se dovedește interesat de scriitura poetică, într-o variantă personală căreia nu-i „repugnă filonul inspirativ al socialului, al psihopoliticului” – fapt susținut stilistic de „invocațiile retorice nude”, și care, tot stilistic, dovedește „propensiune spre metafora sentențioasă, spre ironie și auto-ironie”, ca și spre „zeflemeaua disimulată” care „trădează dramaturgul”.

• [„**Scântea**”, nr. 7851] Al. Andrițoiu semnează reportajul *Otopeni – viitoarea poartă aeriană a Capitalei*.

• [„**Scântea tineretului**”, nr. 6031] Secțiunea *Premiul U.T.C. pentru literatură* include, prezentările volumelor semnate de D. R. Popescu, *Vara imposibilei iubiri?*, (Sebastian Costin – o piesă în care „sistemul de ducere a ideilor până la capătul lor neted amintește de tragediile riguroase ale clasicismului, mai curând decât de dramele complexului și agitatului nostru veac.”) și Gheorghe Tomozei, *46 de poezii de dragoste*, (Petru Popescu – „sunt poeme de factură liberă, cinematografice în suita lor, alteori colaje de realități și idei, sentimente și certitudini, satisfăcând prin aspectul compozit tot atât de mult cât și prin dorința de degajare, de firească monologului.”)

• [„**Albina**”, nr. 41] Revista vine cu tematica *Ziua Recoltei*, cu un citat „din cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu ținută la adunarea populară din piața Obor”: „[...] țărâtimea noastră, toți lucrătorii din agricultură și-au făcut pe deplin datoria, fapt pentru care țin să le aduc cele mai calde mulțumiri și să-i felicit din toată inima”. Urmează textul *Sărbătoarea hârniceii și a belșugului* de V. Toso. □•Ovidiu Maraloiu se ocupă de *Intellectualii satului*: „Cineva îmi spunea că adevărata carte izvorăște din suflet și se întoarce tot în suflet. Mi se pare că același lucru se poate afirma și despre participarea intelectualilor la viața culturală a satului nostru contemporan. Activitatea lor, tot ceea ce fac pe acest tărâm trebuie să pornească din suflet, să fie făcut cu dăruire, să se adreseze și să poposească în sufletul săteanului însetat de frumuseți specifice vremurilor noi în care trăim”. □•În *Albina copiilor* Șerban Nedelcu publică *Cele mai frumoase legende*: „Revista «Albina» și-a propus să organizeze un concurs în legătură cu aceste legende.

Rugăm pe toți elevii și pionerii, precum și pe toți învățătorii și profesorii de la școlile de toate gradele de la sate, să ne trimită scrisori despre astfel de legende din satele lor. Unele dintre aceste scrisori vor fi publicate în revista «Albina», altele vor fi trecute într-o colecție. Cele mai frumoase legende vor primi premii și mențiuni. Așteptăm răspunsurile dumneavoastră, dragi prieteni!». □ «Revista publică următoarea notă: „Stimați cititori, Dintre scrisorile sosite la redacție, unele se referă la conținutul revistei noastre. Pe această linie, cititorii au făcut și o serie de propuneri prețioase pentru îmbogățirea tematicii. În dorința de a lărgi mereu tematica revistei, de a îmbunătăți conținutul «Albinei» prin publicarea de materiale cât mai folositoare, colectivul redacției dorește să cunoască și alte păreri din toate județele țării, rugându-vă, pe această cale, să ne scrieți: 1. Ce anume articole, reportaje sau rubrici publicate în ultima vreme v-au plăcut sau nu; 2. Ce probleme ați dori să mai dezbatem în coloanele revistei? 3. Cum v-au ajutat în munca dumneavoastră și la îmbogățirea cunoștințelor social-politice și cultural-științifice materialele apărute până acum? 4. Ce rubrici noi considerați că ar fi bine să introducem în paginile revistei. Observațiile și propunerile făcute vor fi analizate cu toată atenția și vom ține seama de ele în alcătuirea numerelor viitoare ale revistei”.

• [„România literară, An. I, nr. 1; Săptămânal de literatură și artă, editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România, Format A2, săptămânal. apare joi, 24 p.; Colectivul redacțional: Geo Dumitrescu (redactor șef), Gabriel Dimisianu și Ion Horea (redactori șefi adjuncți), Teodor Balș (secretar general de redacție), Al. Cerna-Rădulescu (secretar de redacție), Ion Caraion, Valeriu Cristea, S. Damian, Nicolae Jianu, Marcel Mihalaș, Adrian Păunescu, Gheorghe Pituț, Petru Popescu, Lucian Raicu, Constantin Țoiu] Sub semnătura „România literară”, redacția publică un articol-program al noii publicații, intitulat *O nouă „România literară”*. Articolul se deschide cu menționarea tradiției reluate de revistă: „Reluăm acest titlu din mâini prestigioase, care au lăsat urme adânci în istoria literaturii și a culturii românești: «România literară» (din 1855), a lui Alecsandri, slujind prin penele unor C. Negruzzi, Alecu Russo, Kogălniceanu, Grigore Alexandrescu, Negri și alții, idealurile Unirii și propășirea culturii naționale. «România literară» a lui Rebreanu (din 1932-1934), și cea din 1939 a lui Cezar Petrescu, consfințind, după aproape un veac, prin colaboratorii lor, o vârstă glorioasă, de culme, a creației românești: Arghezi, Rebreanu, Camil Petrescu, G. Călinescu, Philippide, Perpessicius, Gala Galaction, Ion Marin Sadoveanu, N. D. Cocea, E. Lovinescu, Șerban Cioculescu, Hortensia Papadat-Bengescu, G. M. Zamfirescu, Anton Holban, Victor Ion Popa, Eugen Jebeleanu, Mihail Sebastian, Radu Boureanu, Petru Comarnescu, Octav Șuluțiu și mulți alții.” Editorialul continuă într-o notă profund politizată: „Sarcinile de căpetenie ale «României literare» decurg, în chip vădit, chiar din acest fâgaș socialist al țării, decurg din sentimentul esențialmente solidar al tuturor scriitorilor, slujitorilor artei și culturii, cu acest proces adânc, răscolitor, de renaștere națională, pe

care ei nu se mulțumesc doar să-l oglindească și să-l laude, ci se simt datori să-l sprijine, cu tot devotamentul și însuflețirea, în însuși miezul eficienței sale creatoare, în însăși fierbintețea lui intimă, românească și revoluționară. Revista noastră va fi, deci, în primul rând, expresia acestei solidarități unanime, răspunzând și ea mobilizării generale a energiilor și a conștiințelor, pe care forța conducătoare, partidul, a adresat-o țării, participând și ea, în câmpul său de acțiune – literatura, arta, cultura – la marele proces de înnoire, de perfecționare, de autentificare, care se desfășoară irezistibil. «România literară» va milita și ea, ca în toate domeniile societății noastre, pentru promovarea, restabilirea și consacrarea valorilor autentice, pentru înflorirea și afirmarea deplină a mulțimii de talente noi, care vin neîncetat să sporească zestrea de frumos și prestigiul de cultură al patriei. Ea va depune toate stăruințele pentru promovarea creației de înalt nivel și de adânc ecou, în spiritul umanismului socialist, năzuind adune în paginile ei toate condeiele valoroase din întreg cuprinsul țării, din toate generațiile, indiferent de graiul național în care se exprimă și de varietatea mijloacelor și stilurilor artistice. [...]

«România literară» nu se adresează, deci, doar unui cerc restrâns de specialiști; ea trebuie să fie o publicație de larg acces în masele cititoare, răspunzând prompt și divers interesului viu, crescând, curiozității, frământărilor, nevoilor lor de frumos, de înțelegere, instruire și elevație intelectuală, și năzuind să le atragă din ce în ce mai mult, din ce în ce mai profund, în problemele, încântările și caznele creatoare ale acestui univers de minuni al literaturii și artelor, spre înaltele idealuri ale culturii umanismului socialist. În fine, încă una din preocupările de seamă ale revistei, în sensul restabilirii, lărgirii, intensificării relațiilor, schimburilor cu culturile altor popoare, în sensul pătrunderii din ce în ce mai ample și mai marcate a valorilor românești în circuitul firesc și în ierarhiile libere ale culturii universale, nu e nici ea decât un reflex direct al unei vechi aspirații tradiționale a poporului nostru de a întinde punți de prietenie și colaborare peste toate hotarele – și în primul rând, firește, spre vecinii și prietenii noștri, țările socialiste surori – de a-și face auzit glasul în lume și de a asculta, cu demnitate, nestingherit și receptiv, toate glasurile lumii, aspirație pe care o exprimă, cu atâta fidelitate și strălucire, politica noastră externă de astăzi.” ■ Ion Horea glorifică schimbările petrecute în țară în anii de după război în articolul *Lucrările țării*, subliniind meritele celui care a înfăptuit schimbările cele mai importante (fără să-l numească însă): „Dar numele acestui ceas el l-a dat, cel din inima lucrurilor. El a arătat către inima oamenilor și a pus: să fie știință de carte. [...] El a trecut peste pământuri și a hotărât: pământul să fie al țăranilor. [...] El a vestit cu sirenele fabricilor că fabricile vor fi ale muncitorilor.” □ Tot în slujba politicului, elogiind partidul, Ion Brad publică poezia *Munte vrăjit*: „Munte vrăjit/ Crescut de noi pe umeri,/ Fiu și părinte țării ești,/ Partid.” ■ Redacția stabilește, într-o casetă, că pagina a doua a revistei este rezervată *Vocilor din public*: „Această pagină rămâne în permanență la dispoziția cititorilor noștri, spre a aduce la lumină contribuția lor (păreri și observații critice, sesizări, propuneri și sugestii etc.) în toate problemele și în toate domeniile de

activitate ce intră în sfera de preocupări a revistei noastre (literatură, arte, cultură). [...] Vom publica, de asemenea, aici, [...], și scrisorile referitoare la «România literară», aprecieri critice asupra cuprinsului, structurii, înfățișării ei etc, observații, sugestii, completări, polemici etc., în legătură cu textele apărute în paginile ei, în dorința de a păstra nemijlocit și permanent, o legătură activă cu cititorii noștri, de a-i antrena din ce în ce mai mult în elaborarea și orientarea revistei, de a întreține în câmpul culturii noastre schimbul viu, deschis, de opinii, discuția liberă, creatoare.” ■ *Focarele de conștiință* este articolul lui Radu Popescu despre conștiința socialistă și meritele Partidului, articol scris în vederea pregătirilor pentru Conferința scriitorilor: „Conștiința socialistă o poporului o atins un grad înalt de certitudine și intensitate. Poporul confirmă și afirmă că pe drumul socialismului, drum lung și greu, el nu se poate lipsi de un conducător, și că unicul său conducător nu poate fi decât Partidul Comunist Român, singurul în stare și în drept de a cunoaște acest drum, pe harta împrejurărilor istorice și concrete, specifice țării noastre.” ■ Alexandru Balaci scrie despre *Columna* (lui Traian) în articolul cu același titlu: „Aducerea și expunerea în țară a acestei cronici de piatră, a acestor atât de prețioase documente, va deschide un larg câmp de studiu pentru arheologia, istoria și etnografia românească. Poporul român va putea cunoaște acum, direct, cel mai valoros document autentic privitor la geneza și trecutul său glorios, document care narează în imaginile marmurei încheștarea dintre romani și daci, din care s-a născut – așa cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu într-o cuvântare ținută la Alba Iulia – centrul Daciei-romane – un popor viteaz și harnic, poporul român.” ■ Laurențiu Fulga vine cu un *Prolog la Conferința noastră*: „În curând, urmează să se desfășoare lucrările Conferinței Naționale a scriitorilor români. Evenimentul capătă, mai ales în conjunctura actuală, semnificații sporite. Prima, dintre toate, o constituie unitatea noastră de concepție și orientare ideologică, într-un larg front de personalități creatoare de la bătrânii meșteri ai cuvântului până la cei mai tineri debutanți. [...] Generații de toate vârstele, restabilind echilibrul de legătură cu marii clasici dinainte de Eliberare, fiecare fidel personalității sale și abordând multitudinea de probleme ale epocii în stiluri cât mai diverse vor veni să demonstreze, de la tribuna Conferinței, cu opera și cuvântul lor, ce timp extraordinar trăim și ce biruințe poate să însumeze o literatură, când puterea conducătoare a țării îi redă izvoarele sacre și ajută să existe în panorama lumii cu specificul ei național.” ■ Ștefan Aug. Doinaș reflectează asupra tendințelor din poezia contemporană în articolul *Moda poetică 1968*, unde se ocupă de *Definierea conceptului*: „[...] pentru a răspunde la întrebarea «Ce este moda poetică?», trebuie să lămurim mai întâi însăși noțiunea de modă în general. [...] Mulțumindu-ne cu aceste trei definiții vom reține din ele următoarele caracteristici... imitația (care asigură sfera socială a fenomenului), fixarea în actualitatea cea mai strictă (de unde caracterul momentan și pasager), intenția dominatoare nejustificată, refuzul a tot ce e deja construit (adică setea de noutate). [...] Ni se pare că «moda literară» e marcată, mai întâi, de o exacerbată căutare a noului, care o can-

tonează în actual și tranzitoriu. [...] În fine, o ultimă disociere se impune: refuzul scriitorului «la modă» de a imita exemplaritatea consacrată clasicilor, indiferența lui la procesul de integrare culturală nu trebuie confundate cu poziția marelui scriitor care inovează care marchează o linie de ruptură în evoluția culturală. Operele unor asemenea scriitori sunt revoluționare, ele sparg gheața convențională a unei inerții ce amenință să înăbușe, la un moment dat, peisajul unei culturi, viața ei cea mai adâncă.” ■ Articolul semnat de Marin Preda se intitulează *Spiritul primar agresiv și spiritul revoluționar*: „Niciodată, poate, spiritul primar, agresiv n-a avut o bază de idei mai solidă ca în această jumătate de secol. Numesc spirit primar agresiv, în accepția pe care o capătă pentru mine, în contextul contemporan această noțiune, acea mentalitate sau acea stihie care apare în timpul unor intense frământări sociale și care tinde să conteste valorile spiritului. [...] Îmi amintesc că prin anii 50 presa literară și paginile de literatură și artă din ziare se luptau din greu cu «teoria așteptării», care chipurile, îi împiedică pe scriitori să scrie despre contemporaneitate. Se zicea că marii scriitori s-au băgat întotdeauna în miezul evenimentelor și că zadarnic așteaptă unii sub vraja acelei teorii, fiindcă «muncitorii nu așteaptă».” ■ Un interviu cu scriitorul Titus Popovici realizează Adrian Păunescu: „ – *Vorbiți-ne despre Conferința Națională a Scriitorilor! Ce rol credeți că poate avea ea pentru literatura română de mâine?* – În primul rând, Conferința Națională constituie un prilej necesar de afirmare a unității de principiu a obști noastre cu politica internă și externă a partidului și statului nostru. Nu e un deziderat, ci o realitate intimă a fiecăruia dintre noi, lipsită de orice echivoc, pentru că niciodată poate ca acum n-a fost mai clar, mai evident, că întreaga intelectualitate chemată să joace un rol însemnat în dezvoltarea vieții spirituale a poporului, găsește în politica partidului, în cuvântul tovarășului Nicolae Ceaușescu, expresia deplină a intereselor sale cele mai înalte, cheazășia dezvoltării culturii românești într-un alt climat de demnitate și de responsabilitate, de perspective clare, care obligă fiecare creator la o lucidă analiză a propriului său destin, indisolubil legat de destinul poporului român. În al doilea rând, cred că a sosit timpul pentru instaurarea unui climat literar în care personalitatea fiecăruia dintre noi să-și poată găsi terenul cel mai propice de manifestare. Nu e un secret, din păcate, că nu o dată răbufniri temperamentale, ambiții văduve de acoperire, un exclusivism rigid și obtuz, au făcut ca, în locul dezbaterilor de idei, să răsune răfuieli de speță joasă, atacuri la persoană, invectiva să ia locul argumentului, capriciile să se etaleze nestânjenit în stânjeneala cititorului. [...] Dezbateră, în toate amănuntele, a profilului pe care trebuie să-l câștige Uniunea noastră pentru a-și putea juca rolul de catalizator al tuturor talentelor, al tuturor energiilor, va duce – sunt convins – la instaurarea acestui climat, care nu se poate realiza decât printr-un efort comun, conștient, plin de superioară înțelegere.” ■ Revista publică, de asemenea, un fragment din piesa de teatru (publicată postum) *Hamletul meu*, de Miron Radu Paraschivescu. □•Adrian Marino publică articolul *Solidaritatea literară* în care discută despre acest punct nevralgic al vieții literare româ-

nești: „recentele, frumoasele și – trebuie subliniat acest cuvânt – sincerele manifestări de solidaritate și patriotism ale întregii noastre vieți literare oferă, mai ales azi, un bun prilej de meditație despre desfășurarea interioară a vieții literare. [...] Viața redacțională însăși ar trebui așezată pe baze mai omogene, mai cooperative, mai solidare, știut fiind că ideile polarizează cu adevărat numai într-un mediu care predispune la colaborarea organică, nu mecanică. De la simplul funcționar literar, birocratizat, fără pasiune, idealuri și devotament superior, nu se poate aștepta mare lucru. Ceea ce duce la concluzia că o bună redacție nu se poate constitui decât numai pe baze de afirmații, prieteni și orientări literare comune, evident în interiorul marilor principii. Celula vieții literare este redacția. Oricare «cancer» literar pornește numai din și prin redacții. Buna profilaxie și igienă literară la acest nivel trebuie deci să înceapă. Cum putem visa disciplinarea și solidarizarea întregii literaturi când ea nu constituie o realitate incontestabilă nici măcar în interiorul unei singure redacții? Sunt semne că această mentalitate negativă începe a fi depășită. Dovadă noile redacții, constituite după alte criterii, mai firești și, în același timp, mai practice.” ■ G. Dimisianu scrie cronică literară la cartea lui Virgil Teodorescu, *Corp comun*: „Dintre protagoniștii micului moment suprarealist postbelic, singur Virgil Teodorescu pare să fi posedat destule resurse de vitalitate lirică pentru a înfrunta *spectrul longevității* (e titlul unei plachete din 1946, scrisă în colaborare cu Gellu Naum), el oferindu-ne în ultimii ani câteva cărți prin care ne facem martorii unui discret, dar substanțial și plin de seducție proces de regenerare interioară. [...] Două atitudini care vin din unghiuri opuse își dau întâlnire în lirica lui Virgil Teodorescu: pe de o parte impulsurile unei ironii benigne cântitoare, plăcerea gestului demitizator (reflexe ale contactului cu experiențe literare mai vechi), iar pe de altă parte vocația discreției, oroarea structurală de a produce răni chiar și atunci când săgeata e îndreptată către ținte abstracte. Concilierea nu putea veni decât de la o formulă de rafinament și reprimare, căci temperarea (de fapt mascarea) umorului, presupune așezarea de filtre, o tehnică savantă a substituirii de sensuri.” ■ Eugen Simion (*A citi, a reciti*) discută despre rolul criticii literare în relația cu cititorii: „Apare, deseori, întrebarea dacă literatura de azi găsește audiență la public și invers, dacă publicul e suficient de receptiv față de literatura pe care o facem. Trebuie excluse de la început din discuție cazurile limită. [...] Orice formulă de poezie e, în fapt, de acceptat: are culmile sau zonele ei lutoase. Sunt scrieri – spun o banalitate – mai dificil de înțeles. Cititorului i se cere, în acest caz, spirit de pătrundere, iar aceasta nu dă decât cultura, lectura, adică, sistematică a literaturii bune. Un rol hotărâtor revine în acest caz criticii. Ea trebuie să educe publicul să-l ridice, cum s e spune, la înțelegerea artei esențiale, și, în același timp, să dea la o parte impostura ce uezază de tehnica obnubilării. [...] Sunt, ca să revenim la epoca noastră, scriitori, îndeosebi poeți, pentru care participarea spirituală a cititorului e o condiție liminară. Tinerii, mai ales, descinși în poetica lui Ion Barbu sau Blaga, uezază de poezia umbrei și de inefabilul obscurului, pentru a exprima ceea ce, de fapt, e inexprimabil.”

mabil, partea, cum numea un mare poet, nevăzută a existenței. O poezie de acest gen întâmpină dificultăți la public și ea trebuie explicată cu răbdare și competență. Dar există, și într-o măsură considerabilă, versuri gramatical criptice, fals ermetice. Pe acestea critica trebuie să pună degetul ei de lumină, urmând, astfel, complexe, neliniștile și, desigur, intoleranța publicului.” □•Despre rolul criticului literar și funcția activă a criticii vorbește și Lucian Raicu în articolul *Spiritul critic*: „Obiectivitate în critică înseamnă putere de a trăi, oricât de personal, până la capăt, realități funciar diferite și chiar opuse, alt sens vorba aceasta nu are, obiectivitate nu înseamnă carență afectivă, lipsă de reacțiune individuală, de pasiune și convingere, ci numai *relativa lor neutralizare* în procesul succesivelor metamorfoze, paradoxal efect al puterii de transpunere. [...] Pasiunea în afirmare și în negație sporește intensitatea și adevărul interpretării critice și este mult mai stimulative pentru veritabilul simț critic decât oficierea imperturbabilă, fie afectată, fie, cum frecvent se întâmplă, manifestare a unei forțe banale și sincere ostilități față de literatură în genere; nu e nevoie să devii critic numai fiindcă nu iubești literatura! [...] Nu ne propunem numai să «judecăm» cărțile ce apar, actul selecției e implicat, și uneori explicat, în substanța fiecărui comentariu, în încercarea de a reconstitui, a refăce și a trăi drumul operei; firește, nimicul nu poate fi comentat: dar dacă opera îngăduie să fie interpretată, dacă ea *suportă* felul nostru de a o vedea, reacțiunile noastre în ordinea spiritului și a vieții sufletești, aceasta pledează în favoarea ei; este un prim și indiscutabil reflex al faptului că există.”

■ Rubrica *Noutăți în librării* anunță apariția următoarelor volume: Ionel Teodoreanu, *Opere alese* (E.P.L.), Geo Bogza, *O sută șaptezeci și cinci de minut la Mizil* (E.P.L.), *Poeți de la „Vieața nouă”* (E.P.L.), Ioan D. Gherea, *Amințiri* (E.P.L.), Paul Georgescu, romanul *Coborând* (E.P.L.), Matei Gavril, *Un copil lovește cerul* (E.P.L.), Barbu Teodorescu, *Nicolae Iorga* (Ed. Tineretului).

■ La *Cărțile săptămânii*, Dumitru Micu și Magdalena Popescu recenzează volume nou apărute. □ Dumitru Micu îl prezintă pe Virgil Gheorghiu cu două volume de poezie, *Poezii și Curent continuu*: „După *Poeme*, volumul din 1966, care curma o tăcere de vreo două decenii, Virgil Gheorghiu apare la câteva luni distanță de colegul de generație Dragoș Vrânceanu, asemenea lui, cu două cărți: *Poezii*, o selecție din culegerile anterioare (cu prefață de Camil Baltazar) și *Curent continuu*, versuri noi (copertă și ilustrații de Marcela Cordescu). [...] Mai reprezentativ decât volumul precedent, *Poeme, Curent continuu*, în paginile cărui, în afară de evocări și pasteluri, se găsesc meditații, ca *invocare pământului* sau *Elogiul păstăii*, acestea din urmă în stil călinescian, un blestem antirăzboinic ce valorifică modalitatea descântecului, un *hronic* etc., indică un moment în evoluția lui Virgil Gheorghiu, nou fără a ieși din nota fundamentală a poeziei sale”. □•Același critic scrie și despre *Vocale în vârful piramidei*, de Mihai Bărbulescu: „Foarte tânăr, incredibil, scandalos de tânăr («s-a născut la 22 mai 1949») – citim pe copertă, sub o fotografie de copil. Mihai Bărbulescu plătește un evident tribut vârstei prin gravitățile studiate, prin mici teribilisme, prin ermetismul voit, prin aerul misterii-

os în care îi place să-și învăluie poemele.”). □• Magdalena Popescu semnaleză apariția romanului *Martorii*, de Mircea Ciobanu („*Martorii* sunt o confesiune mascată în ritual, parabolă și polițism superior, în care așa-zisul epic are nu numai rolul de organizator al informului, dar și de protejare, de avansare simulată și învăluită printre evenimente teribile.”) și a romanului *Nisip*: „Romanul lui Alex. Deal interesează în special prin personajul lui – primul «furios» din proza actuală – care nu e numai proiecție speculativă și estetizată a unor vagi inaderențe, augmentate de lectură”. ■ Al. Piru introduce câteva note de istorie literară cu prilejul împlinirii a 100 de ani de la moartea scriitorului în articolul *Un clasic al prozei: C. Negruzzi*: „Izbitor clasic, moralist, e fondul celor mai bune anecdote ale lui Negruzzi, fie că este vorba de nuvela *Au mai pățit-o și alții* (cu figura încornoratului), fie de parodia voltairiană a unei legende hagiografice *Pentru ce țiganii nu sunt români*. Dar afară de coloarea locală, Negruzzi cultivă, din influența romantismului, mai mult ironia decât satira, luând în chip neașteptat partea victimelor în *Un poet necunoscut*, *Au mai pățit-o și alții* și chiar în *Istoria unei plăcinte*, unde domnitorul nu mai e un despot, ci un gurmand, iar individul ridicat în dregătoria de vornic un isteț curtezan.” ■ La rubrica *Documente. Mărturii*, sunt publicate două autografe ale lui Ion Barbu pe volumul *Joc secund*: unul pentru Șerban Cioculescu („Ei, schimnicești fețe și străvezii pe care/ Mi-o asociez în multe cărturărești vigile/ Bolnavului de friguri și fără vindecare/ De inimă albastră, de texte dificile”) și celălalt pentru Tudor Arghezi („Asemeni după Euclid/ Proporției ce schimbă mezii/ Rotește verbul meu arid/ Streinei stări a lui Arghezi”). ■ Augustin Z. N. Pop își informează cititorii despre *Un mesaj necunoscut al lui Victor Hugo*: „Victor Hugo trimite la sfârșitul războiului din 1977 omagiul său pentru fapta vitejească a ostașilor și ofițerilor români dovedite prin cucerirea independenței statale: «Eu iubesc România și ea se poate sprijini oricând pe mine. Primiți simpatia mea». Din câmpul relațiilor directe dintre poetul-tribun și Nicolae Bălcescu în emigranță, reproduc în facsimil o scrisoare inedită a lui Victor Hugo către Nicolae Bălcescu, care-i transmisese omagiul *Question économique des Principautés Danubiennes* (1850): «Ideile Dumneavoastră, domnul meu, sunt din acelea care te fac să sporești. Eu mă mărginesc să Vă încredințez primirea astăzi și să mă folosesc cu plăcere de această ocazie spre a vă reînnoi încrederea sentimentelor mele profund simpatice și prea distinse, Victor Hugo, 3 dec., Paris».” □•Nic A. Străvoiu publică o scrisoare inedită a lui Titu Maiorescu, adresată „D-sale D-lui Ioan Behnitz din Sibiu, coleg de redacție cu I. Slavici la ziarul „Telegraful român”: „Scrisoarea am descoperit-o printre alte multe file, îngălbenite, păstrate cu pietate, de familia Cosmuța din București, coborâtoare din cel care cu atâta dreptate a fost numit «O revelație a ziaristicii ardelene»”. □•Șerban Cioculescu, la rubrica *Istorie literară*, consemnează toate aparițiile de presă care au purtat numele „România literară” până la momentul 1968, când „Gazeta literară” devine „România literară”: „Seria glorioasă a revistelor ieșene inițiate în secolul trecut – înainte de *Convorbiri literare* – a început cu *Dacia literară* (1840), a

continuat cu *Propășirea (Foaie științifică și literară, 1844)* și s-a încheiat cu «*România literară*, foaie periodică sub direcția dlui V. Alecsandri, Iași, topografia franco-română, Păcurari, no. 36». Într-o înștiințare se aducea la cunoștință că «înalta ocârmuire încuviințând domnului V. Alecsandri voia de a scoate la lumină o publicare periodică sub titlul de ‘România literară’, d. Alecsandri face cunoscut publicului cetitor din țările românești că, de la Ghenar 1855, această foaie va eși regulat o dată pe săptămână, că formatul ei va fi acel al „Propășirei”, foaie științifică și literară ce s-au publicat în anul 1844 și că fiecare număr se va alcătui de câte o coală și jumătate». [...] O altă «România literară» a rămas cu totul obscură, deși a beneficiat de relativa longevitate, apărând la București din 1883 până în 1889 ca expresie a unei societăți cu același nume, condusă de un Ed. M. Adamski, cu căutarea perpetuă a unui strălucit comitet de direcție. Se închină de către Corneliu Botez un număr la moartea lui Eminescu după ce, încăpută pe mâna lui Al. Macedonski și a acolitului său, Bonifaciu Florescu, periodicul și-a făcut o tristă ilustrație cu articolul *Direcțiune în poetică* în care autorul faimoasei epigrame recidiva, de rândul acesta, cu ample citații, din poezia eminesciană, spre a se dovedi... falimentul școlii «germane» în lirica noastră. [...] La 20 februarie 1933 apărea la București în format de ziar și în patru pagini revista «România literară», gazetă săptămânală de critică și informație literară, artistică și culturală, director Liviu Rebreanu». Marele romancier făcea în articolul de fond critica orânduirii trecute în termeni categorici. [...] Tinerii ce aveau să se afirme în paginile revistei erau Eugen Ionescu, cu cronică plastică, Mihai Sebastian și Octav Șuluțiu la cronică literară, Ion I. Cantacuzino cu câteva excelente micromonografii critice, Anton Holban, Emil Gulian, Eugen Jebeleanu, Cicerone Theodorescu, Dan Botta. Colaborează dintre scriitorii consacrați Tudor Arghezi, Hortensia Papadat-Bengescu, Camil Petrescu, Ion Marin Sadoveanu, G. Călinescu (care dă, printre altele, fragmente Eminesciene inedite, începând cu marele poem *Memento mori*, Panorama deșertăciunilor). Revista și-a încetat apariția cu nr. 89, de la 6 ianuarie 1934, de bună seamă, din motive de ordin material, așa cum se putea prevedea, din justificatele glose inaugurale ale lui Liviu Rebreanu.”

□•Cu prilejul împlinirii a 150 de ani de la nașterea lui Alecu Russo (în anul următor, 1969), George Ivașcu subliniază rolul de ideolog al „României literare” al scriitorului pașoptist: „Scrierile eseistice cuprind acea serie de considerații de ideologie și critică literară care îl situează pe Russo printre cei mai valoroși precursori ai criticii literare românești. Ideile progresiste ale generației de la 1848 – funcția socială a artei, necesitatea dezvoltării literaturii naționale, importanța tradiției ca factor activ, aprecierea creației populare, cultivarea limbii române etc. – se întâlnesc în scrierile lui dobândind un plus de pregnanță prin logica strânsă a argumentării. [...] *Cugetările* publicate în «România literară» constituie – alături de celelalte scrieri eseistice – veritabile jaloane ale spiritului critic în epocă, «capul cel mai teoretic al acestei școli critice», cum îl definește același Ibrăileanu, citind din *Cugetări*.” ■ La rubrica *Viață și societate în rostirea românească*,

Constantin Noica semnează articolul *Se cade – Nu se cade*, în care abordează filosofic structurile lingvistice ale limbii române: „În rostirea noastră morală, însă despărțirea de ape s-a făcut: ceea ce se cade s-a desprins de ceea ce nu se cade în așa fel încât binele nu mai implică refuzul răului; răspunderile s-au distribuit, iar tăria morală e deopotrivă de a strivi ceva, dar și de-a edifica ceva în puritatea lui. Momentele sunt distincte și totuși solidare: sunt fețele deosebite ale aceleiași demers.” □•Cezar Baltag vorbește despre relația poetului cu cuvintele, creionând un autoportret: „Poetul este mai mult decât s-ar putea crede un spirit mai degrabă receptor decât emițător; acesta, de bună seamă, chiar în momentul în care scrie. Ele este cititor în cuvinte așa cum existau altă dată cititori în stele. Căci ce este Poezia dacă nu o mare și frumoasă erezie? Și ce este poetul dacă nu un superstițios al cuvintelor?” □•*Cronica limbii* este rubrica semnată de Alexandru Graur care în acest număr scrie despre *Regionalisme și forme corupte*: „Am fost adese întrebat de ce la posturile noastre de radio și televiziune se admit producții cu pronunțări regionale, cărora prin aceasta li se face popularitate. Alteori se protestează pentru că în producțiile satirice se folosesc forme corupte ca *stății* în loc de *stații*, *corent* în loc de *curent* etc. [...] Introducerea unor elemente neliterare în emisiunile fără caracter artistic este regretabilă căci unii ascultători le pot considera odele demne de imitat.” □•Despre această revistă la început de drum scrie și cel care a mers până la sfârșitul viții sale alături de „România literară”, Constantin Țoiu, în articolul *Deasupra vremilor* (rubrica *Patul lui Procust*): „Să ne scuturăm bine de praf și să pătrundem în casa nouă a «României literare» cu brad la ușă sau busuioc, după obicei. Apariția unei reviste noi este un prilej de cântărire a răspunderilor, de revendicare a scrisului sau a conștiințelor. [...] ca scriitori care credem în idealurile socialismului, neignorând câtă dificultate conține un scop atât de exigent, noi știm, mai mult ca oricând, că vorbele zboară și că cele scrise rămân. Scriind despre realizările noastre, socotim o victorie comună realizările tuturor culturilor ce prețuiesc pacea și nu cunoaștem altfel de culturi, fiindcă, între arme, muzele tac.” □•Proză semnată de Zaharia Stancu cu titlul *Lumina bătea în galben* ocupă trei pagini de revistă. □•Vladimir Streinu apare cu poezia *Ciulini*: „Pe fruntea ei voi pune de țurțuri grea coroană/ Și înspițat eu însumi, bărbos ca un fiord,/ Sub platoșa de gheață, vom crește albi-icoană/ De regi eterni ai unui neversosimil nord”. ■ Articolul *Camus și resursele orgoliului*, semnat de Edgar Papu, apare la *Cronica traducerilor*: „Anul acesta este la noi un adevărat an *Camus*. Au apărut până acum compacta și foarte frumoasa monografie, de aproape 500 de pagini, a lui Ion Vitner (*Camus sau tragicul exilului*), extinsele studii-prefețe, fiecare interesante din unghiul lor de vedere ale Georgetei Horodincă (*Între mit și istorie*) și al Irinei Mavrodin (*Prefață*), după ce prima din ele mai publicase o altă lucrare de exegeză «*Străinul*» sau *punctul zero* („Secolul 20,” 4/1968). Nu mai puțin masive sunt și traducerile din Camus, ieșite la noi în acest an, *Străinul* (Georgeta Horodincă), *Ciuma* (Eta și Marin Preda), *Fața și reversul*, *Nunta*, *Cădere*, *Exilul și împărăția* (Irina Mavrodin). Apoi, până la sfârșitul anului, să-mi

ierite Ion Ianoși indiscreția, va apărea o monumentală monografie a sa despre Dostoievski, în care iarăși un important subcapitol va trata concepția lui Camus. [...] Camus trebuie înțeles numai prin acest orgoliu de necesitate, – trezit în om de către conștiința apropiată a sfârșitului – fie că el s-ar manifesta, după împrejurări, medii și momente, pe calea unei demne pasivități sau a unei disperate acțiuni dinamice”.

□•O critică dură a traducerii romanului *Femeia nisipurilor*, de Kobo Abe, semnează P[etru]. P.[opescu]: „Ne-am bucurat să găsim în librării un roman japonez al lui Kobo Abe, proaspătă prospecțiune editorială într-o lume de cărți încă misterioasă și plină de necunoscut. Traducerea (Magdalena Levandovski-Popa), deși cu multe stângăcii și inexactități, reușește să transmită autorul. Confruntând mai atent, constatăm însă o serie de modificări și omisiuni, care nu pot fi explicate printr-o lipsă de calificare a traducătoarei. [...] O violare a originalului, o lipsă de încredere față de autor, care totuși apare în această carte suficient de responsabil pentru îndrăznelile pe care și le ia față de poncif și de precedent, față de pudoarea duminicală și ipocrită.”

□•Petre Solomon îi ia un interviu poetului belgian de limbă neerlandeză Karel Jonckheere, la rubrica *Ferestre*: „România a avut gentilețea de a face primul pas, publicând antologia *Poezii flamanzi* înainte de a apărea la noi antologia de poezie contemporană românească *Tudor Arghezi* ș.a. editată de doamna Manteau în 1966, la Bruxelles. În cursul acestui an, inițiativele noastre au fost sincronizate, căci Editura pentru literatură universală a scos antologia *Nuvele din Flandra* în același timp în care Editura Manteau publică, la Bruxelles, o culegere de nuvele românești intitulată *Barbu Delavrancea* ș.a.”

□•Matei Călinescu ia în discuție poezia *pop*, ilustrând-o cu trei reprezentanți ai ei din Liverpool, în articolul *Pop Poetry*: „Alături de ceva mai vechiul *pop art*, alături de *pop music*, se poate vorbi deci și de *pop poetry*. O definiție simplă a fenomenului e greu de găsit. Oricum, în mare, ca și *pop-art*-ul (și spre deosebire, până la un punct, de *pop-music*, care se bucură de un succes public extrem de larg) poezia *pop* are caracteristicile a ceea ce numim avangardă. E vorba, însă, de o nouă avangardă, diferită în multe privințe de aceea care a marcat, acum o jumătate de secol, începutul unei grave crize intelectuale.”

□•*Două premii literare* este titlul prezentării lui Petru Popescu, la rubrica de carte străină: „Premiat pe bună dreptate cu cel mai prestigios premiu al literelor americane (Pulitzer), romanul *The Confessions of Nat Turner* este unul dintre cele mai interesante experimente de roman istoric de după război. William Styron a ales ca subiect o revoltă a sclavilor negri, care a avut loc în august 1831 în sud-estul Virginiei, nu departe de localitatea în care s-a născut însuși autorul”.

□ Cea de-a doua carte prezentată este *El mundo de Juan Lobon*, de Luis Berenguer: „Stilistic, totul se petrece ca în romanele *secolului de aur*, în vegetațiile bogate și suculente ale limbii spaniole. [...] Faptul că un juriu exigent i-a conferit în acest an cărții lui Luis Berenguer *Premiul criticii* – cel mai prestigios premiu din Spania – arată poate că o asemenea literatură este astăzi artistic posibilă și social necesară.” Semnează această prezentare S.G.

□•„Mai puțin cunoscută la noi, proza lui Umberto Saba (1883-

1957) întregește în mod fericit opera marelui liric din Triest.” Ilie Constantin selectează și traduce pentru acest număr al „României literare” câteva din *Scurtăturile* (apărute în mai multe „serii”, începând din aprilie 1944, în revista „Nuova Europa”, apoi în volum) „care ilustrează capacitatea sa de cugetător, maestru al expresiei laconice”. □•La rubrica *Atlas liric*, Marin Tarangul traduce din Rasul Gamzatov (poet rus), iar Vera Lungu îl propune pe Dragoliub Jeknic (poet iugoslav), cu *Sâmbăta cuvintelor*. □•*Ficțiunea politică și romanul prezidențial* este o selecție a unor interesante discuții ce au avut loc în Franța (publicate în revista franceză „Planete”, nr. 41, iulie-august 1968). „Două personalități cunoscute în lumea literară: prozatorul Robert Merle (laureat al Premiului Goncourt, 1959) și criticul Jacques Bergier au adus o contribuție importantă în discuție”. Dialogul lor este preluat în revista noastră pentru a edifica noile concepte: *politique – fiction* și romanul prezidențial. „Situată undeva, într-o zonă marginală a fantasticului, ficțiunea politică se înrudește și, poate, descinde din ceea ce se numește, cu un termen mai general, *science-fiction*, literatura științifico-fantastică.” [...] „Definițiile care s-au propus au fost susținute convingător de exemple, iar delimitarea zonei literare a genului politico-fantastic a fost clară. Atât de netă, încât pe aria trasată s-au putut marca și subdiviziuni. Într-una dintre ele sunt grupate – sub numele de roman prezidențial – cărțile de *politique – fiction* care au în vedere mecanismul puterii politice în Statele Unite: funcția prezidențială și – printre activitățile legate de ea – alegerea persoanei care o exercită”. ■ La rubrica *Orizont științific*, Edmond Nicolau vorbește despre crearea unui rubaiyat cu ajutorul computerului, în articolul cu titlul *Cibernetică și poezie. Genealogia unui Rubaiyat (aleator)*: „Vom aminti că astăzi există limbaje de programare automată a calculatoarelor în vederea compunerii textelor. Profesorul Victor Yngve de la Universitatea din Chicago este unul dintre marii specialiști în această problemă. Rubaiyatele alăturate au fost compuse prin tehnica montajului aleator, luând ca material de bază creația marelui matematician și poet Ommar Khayam din Naishapur, în versiunea lui Edward Fitzgerald”. ■ *George Călinescu și cinematograful* reia un fragment călinescian despre soarta cinematografului românești, apărut în ziarul „Tribuna poporului” (25 septembrie 1944) și anunțat ca fiind în curs de apariție în volumul *Scrieri despre artă*, „alcătuit sub îngrijirea lui George Muntean și aflat sub tipar la Editura Meridiane”. □•D. I. Suchianu descoperă poezia cinematografică și pledează pentru aceasta în articolul *Poezia omului contemporan*: „Aș spune că vechea poezie era verbală, pe când poezia omului contemporan este cinematografică. Vreau să spun că acel mister, acea vrajă, acea explozie de înțelesuri ascunse, acea bruscă apariție de adevăruri intime nu se mai obține, ca altădată, *numai prin cuvinte*, ci mai ales prin fapte, întâmplări, evenimente, purtări, atitudini. Mecanismul poetic e același; doar instrumentul diferă.” □•Aspecte teoretice ale cronicii de teatru găsim în articolul semnat de N. Carandino, *Arta cronicarului de teatru*: „Astăzi, un cronicar fără o pregătire estetică, un cronicar care se grăbește să aprecieze fără să cunoască principiile, fără să fi studi-

at știința frumosului și fără să posede elemente de filosofie generală, se demască fără voie, după felul în care mânuie cuvinte și idei. Dar bagajul de cultură, oricât de amplu, oricât de multilateral, se cuvine orientat pe teren în lumina unor criterii care să permită deosebirea binelui de rău; altminteri, cronicarul riscă să cadă pradă unor impresii de moment și – indus în eroare cu mijloace de suprafață – să inducă la rândul lui în eroare pe alții”. □•*Cronica plastică*, semnată de Dan Grigorescu, analizează arta angajată, arta militantă: „Artistul angajat într-o luptă a ideilor, dusă în numele unor idealuri umanitare a devenit o figură predominantă a artei moderne. Nu se pot ocoli relațiile pe care istoria secolului nostru le-a stabilit între evenimentele social-politice și istoria artelor. Evoluția expresionismului nu poate fi despărțită, de pildă, de catastrofa primului război mondial și de amenințarea nazistă; atmosfera aceea de spaimă din preajma războiului a intrat profund în arta suprarealismului și a dadaismului european determinându-i, în mare măsură, structura mijloacelor de expresie. Există o întregă literatură de război, după cum arta creată în ajunul și în timpul cataclismului din 1939-1945 poartă în sine mărturia participării creatorilor la problemele fundamentale ale societății.” (v. *Condamnarea indiferenței*). □•Sub semnătura lui Argus, aflăm despre un recital de poezie prezentat pe micul ecran, în regia lui Andrei Șerban, după un scenariu semnat de Ana Blandiana (din poezia erotică a lui Eminescu). □•H. Zalis publică pagini inedite (scrise în 1919) din evocările lui Tudor Vianu, cu titlul *Moment muzical*: „Autorul se referă la o întâmplare consumată în toamna lui 1915 curând după ce devenise student al Facultății de Filosofie și Litere din București. Vianu suferea intermitent încă din iarna precedentă de o hemalgie occipitală (și nu encefalită, cum notase el însuși) care îl deranja. Dar încă de-atunci observase efectul terapeutic al muzicii asupra durerii. Textul de față certifică un prețios detaliu de istorie literară: plăcerea tânărului cărturar de a asculta muzică și acum nu vom întârzia să o aflăm – de a vibra la farmecul ei.” □•La rubrica *Atelier literar*, alături de *Poșta redacției* sunt prezentate câteva *Condeie noi*, între care Sterian Viicol, Anca Pedvis, George Mareș, Manuela Tănăsescu. □•Eugen Barbu trimite la îndeletnicirile sportive ale Antichității în articolul *Olimpia*, publicat la rubrica sportivă: „Scriitorul față în față cu sportul, ce cochetărie, ce facilitate! De vreo opt ani și mai bine sunt întrebat cu jumătate de glas de ce mă compromit la această rubrică, ținută ca țiganul cu cortul pe unde am apucat și nu mai prididesc să explic că nu sunt întâiul și nici ultimul prins cu balonul în sac. Ne leagă de stadion o educație mai realistă probabil. [...] Tipului snob, claustrat, i-aș aminti că, dacă e să-i luăm numai pe antici, când e vorba de apropierea literaturii și a artelor de sport, exemplele pot fi enumerate într-un număr impresionant.”

• [„**Tribuna**”, nr. 41] Ion Oarcăsu scrie despre „*Ateneu*” – *moment aniversar*: „Ajunsă la 50 de numere, «*Ateneu*» și-a format un profil modern pe măsura dorințelor. Are de pe acum un public al ei, avizat, care-o încurajează și-o susține lunar. A descoperit și impus valori... Întreține un dialog inteligent cu alte publicații din țară sau din Capitală, publicații care – de ce n-am spune-o? – nu o

dată au privit spre Bacău cu aere de surate orgolioase... Bunul simț estetic și dorința evidentă de-a depăși capcanele conjuncturii – mi se par cele două merite de bază ale revistei lunare, condusă de poetul Radu Cârneli. Dacă mai adăugăm și faptul că numele unor colaboratori permanenți (George Bălăiță, Vlad Sorianu, Constantin Călin, Mihai Drăgan, Ovidiu Genaru, Ioanid Romanescu, George Genoiu, Mihai Sabin, Horia Gane, Sergiu Adam ș. a) au intrat cu pași hotărâți în arena scrisului contemporan, ne dăm și mai bine seama de rolul pe care «Ateneul» băcăoan îl joacă, într-un important colț de țară...». ■ Timotei Terbancea semnează rubrica *Însemnări*, notând despre: □ *O voce din public*: „Am cunoscut deunăzi un om ciudat, deși aparențele nu-i trădau identitatea. Intrând în birou, el s-a prezentat simplu, zâmbitor: «o voce din public...» O voce din public? –I-am privit eu amuzat, gândindu-mă că mă aflu în fața unui personaj ambiguu... Omul meu, însă, avea mâna cea mai firească de pe lume. A scos imediat o serie de recomandări semnate de nume cunoscute: O. V. S., S. P., N. N., P. G., E. S., O. V. I., E. I. B. etc. Toți recunoșteau același lucru, toți îi aduceau elogiile modestei și serviabilei voci din public.[...]i-am pus o singură întrebare: «de unde este?» – «Evident din metropolă.» Prin Cluj sunt în trecere, apoi Iașul, Bacăul, Craiova, Timișoara, Oradea...»; □ *Redactori vechi și noi*: „Maximele pe care le oferim azi cititorului, cu aceeași generozitate cu care ne-au fost plasate și nouă, ne-au rămas adânc săpate în amintire după lectura *Cronicii de librărie* semnată de Elena Guga în «Luceafărul».[...]Am salutat cu entuziasmul necesar articolele-program lansate de «Luceafărul» – serie nouă. Odată cu atâția cititori care și-au pus speranța în publicația primenită ne întrebăm: nouă ce ne rămâne să mai credem?». ■ Neagu Rădulescu scrie despre activitatea culturală și literară a lui Tiberiu Iliescu, *Prietenul meu, Tiberiu...*: „Cine parcurge paginile volumului său *La cocoșul spânzurat* își dă imediat seama că ... Tiberiu Iliescu nu s-a sfiit să spună lucrurilor pe numele lor adevărat... Eu... recomand această carte în paginile căreia palpită un stilist de cea mai bună familie argheziană”. ■ Dumitru Matei participă la colocviul inițiat de revista „Tribuna”, *Continuitate și inovație*, vorbind despre *Tradiție -permanență- continuitate*: „Sistemul tradițiilor integrate ... în activitatea unei culturi trebuie considerat deopotrivă ca fond permanent de valori și ca sumum de valori permanent implicate în construcția unor noi valori. Opera de edificare a unei culturi determină o permanentă modificare și restructurare de valori. Conceptul de permanență are, exclusiv, o valoare dinamic-funcțională, de natură dialectică, indicând, pe de o parte un proces de continuitate materializat în fenomenul modificării, evoluției și restructurării valorilor, iar pe de alta continuitatea funcțională a valorilor tradiționale, intervenția lor în construcția unor noi sisteme de valori”. ■ Henri Zalis notează despre *Flaubert și căutările prozei moderne*: „Când a infuzat un sânge proaspăt prozei, Flaubert n-a renunțat numai la perspectiva întronată de titanismul balzacian... Însă Flaubert a mers mai departe sesizând că în Franța epocii 1848-1871 câștigă teren lăncezeala spirituală și că se înmulțesc contradicțiile sociale. Flaubert a creat o literatură a degradării visului și

a sterilizării avânturilor. El a anticipat astfel literatura contemporană a plictisului”. ■ Domițian Cesereanu recenzează cartea lui Victor Felea: *Reflexii critice*: „La un poet ca Victor Felea, avem surpriza de a constata absența criticului beletrist. El trece prea ușor peste împrejurarea, după noi profitabilă, de a cofrunta poezia altora din zona propriei poezii, instituind mai degrabă un eu critic străin de sine în sensul că acesta e obsedat de ideea obiectivității”. ■ Constantin Cubleșan prezintă volumul de versuri al lui Al. Raicu: *Sosesc romantic*: „Romantismul lui Alexandru Raicu nu este unul furtunos, exaltat și afișat cu ostentație... Poeziile sale au o anumită căldură interioară...”.

● [„**Glasul Patriei**”, nr. 29] Ion Bănuță publică poezia *Moștenire*. ■ Paul Anghel semnează *Ascultând inima Brașovului*: „Când ne gândim la Brașov, ne gândim la acest homo faber, la această inimă-frunză în care se înscrie inima țării. O aud bătând prin veacuri și recunosc ascultând-o, pulsul inimii mele. Îl auziți?”. ■ Radu Gyr realizează *De vorbă cu pictorița Maria Fratoșțițeanu – Billek*; interviul apare cu următoarea prezentare: „De curând ne-a vizitat, la redacția ziarului, d-na Maria Fratoșțițeanu – Billek, sosită ca turistă, în țara ei de origine. Născută în România, lângă Craiova, compatrioata noastră, apreciată artistă plastică, s-a stabilit de mai mulți ani în R. F. a Germaniei, împreună cu soțul său. Începând din 1961, în fiecare vară, pictorița ne vizitează țara pentru câteva luni. Cu interlocutoarea noastră am avut o conversație agreabilă, bogată în amintiri și comentarii asupra artei.”. ■ Pompiliu Matei semnează *Cartea, prieten al oamenilor (târgul de la Frankfurt/Main – 1968)*: „Țara noastră, veche participantă la Târg, a expus prin intermediul «Cartimex»-ului o selecție de peste 800 de cărți din producția editorială recent. În primul rând, volumul cuprinzând cele mai recente documente ale statului nostru: *Principiile de bază ale politicii externe a României*, are a suscitât interesul deosebit al vizitatorilor standului românesc. Apoi, colecțiile *Scriitori români*, *Biblioteca pentru toți*, *Maeștrii artei românești*, *Maeștrii artei universale*, dicționarele bilingve, volumele din domeniul științifice și tehnice variate – medicină, construcții, electronică, chimie, petrol și gaze etc. – pentru a încheia cu lucrarea *Icoane pe sticlă*, poate cea mai frumoasă reușită din ultima perioadă a producției noastre editoriale. Mulți cetățeni germani de origină română au fost oaspeții cărților românești la Târg. Unii pentru a-și aduce aminte de patria originară și a comanda diverse cărți, alții pentru a încheia diverse colaborări. Dar toți pentru a constata progresul evident al tiparului în România”.

11 octombrie

● [„**România liberă**”, nr. 7457] Lect. univ. dr. Gheorghe I. Ioniță prezintă, în articolul *O luminoasă figură de militant revoluționar, scriitor și gazetar comunist*, profilul intelectual al lui Alexandru Sahia – componentă a Panteonului scriitoricesc validat ideologic de programul politic al epocii. Cu studii de drept, Sahia devine, în 1931, membru al Partidului Comunist Român, și, din această postură, editează săptămânalul „Veac nou”, iar după interzicerea apariției publicației, editează „Bluze albastre”. Colaborator la „Dimineața”, și activist în asociația Amicii

URSS, ca și în Comitetul național antifascist, Sahia moare la 29 de ani, lăsând, în opinia lui Gh. I. Ioniță, o importantă „moștenire culturală și publicistică” și un „exemplu de scriitor militant comunist”.

• [„Scânteia”, nr. 7852] Citim știrea *La Casa Ziariștilor din capitală. Seară închinată memoriei lui Al. Sahia*: „Uniunea Ziariștilor a organizat joi după-amiază la Casa Ziariștilor în Capitală o seară închinată împlinirii a 60 de ani de la nașterea gazetarului și scriitorului comunist Alexandru Sahia. Cuvântul de deschidere a fost rostit de Nestor Ignat, președintele Uniunii Ziariștilor. Despre viața și opera lui Alexandru Sahia a vorbit prof. univ. George Macovescu. În sală, printre cei prezenți, se aflau prieteni și colegi scriitorului, membri ai familiei, oameni de artă și cultură, numeroși ziariști. În încheiere a fost prezentat filmul documentar *Trei prieteni despre Sahia*, realizat de Studioul de Televiziune București – o reconstituire a locurilor unde a trăit și a muncit Alexandru Sahia”. □•Și Tudor Teodorescu-Braniște scrie despre Al. Sahia în *Sahia – publicist și scriitor militant*: „Lupta prin presă, contactul strâns cu muncitorii, îi lua aproape tot timpul. Pentru literatură nu-i rămâneau decât orele pe care le smulgea odihnei și somnului. Sunt convins că acest efort a contribuit mult la slăbirea organismului său debil de la început, deschizând drum maladiei de plămâni care până la urmă avea să-l răpună în plină tinerețe. A izbutit totuși să lase un valoros mănunchi de nuvele, care îl situează între scriitorii de merit din perioada interbelică. A fost partizan convins al «literaturii angajate», care slujește ideile de progres, libertate și dreptate socială. Era însă conștient că o pagină de literatură animată de cele mai nobile convingeri, dacă nu era slujită de un talent real, nu servea nici literatura, nici cauza pentru care fusese scrisă”.

• [„Contemporanul”, nr. 41] Eugen Jebeleanu publică poezia *Rugăciune*, variațiune după o binecunoscută temă din Biblie, versificând „lupta pentru pace” și condamnând, în subtext, Războiul din Vietnam: „Tatăl nostru carele ești în ceruri/ coboară, dacă ești, pe pământ/ și oprește viforul morții/ și fă din căști pălării/ și mângâie fețele morților/ păstrându-i în viață pe vii/ și stai printre noi de ni-ești tată./ din sângele scurs făcând vin/ și fă din oricare armată/ alaiuri civile./ Amin”. ■ În *Modalități lirice actuale*, Ștefan Aug. Doinaș sintetizează profiluri dintre cele mai diverse, în ideea că „viața autentică a unei culturi începe în momentul când dialogul ei intern, între contemporaneitate și tradiție, devine un dialog al prezentului cu sine însuși: când valorile literare – în procesul lor firesc de afirmare și integrare culturală – se așază față în față, în cadrul general și unitar al aceleiași ființe spirituale, ca modalități diferite, capabile să se stimuleze reciproc.” Sunt amintite nume reintrate în viața intelectuală, după tăceri îndelungate (Emil Botta și Dimitrie Stelaru) sau după unele compromisuri cu linia ideologică: Gellu Naum, Virgil Teodorescu, Geo Dumitrescu. Este salutată reapariția lui Ion Caraion, care, precum Doinaș, suferințe o detenție politică. Note diferențiatore primesc majoritatea scriitorilor șaizeciști care, în 1968, cu excepția lui Nichita Stănescu, nu erau încă departajați valoric: Marin Sorescu, Cezar

Baltag, Ilie Constantin, Grigore Hagi, Ion Alexandru Adrian Păunescu, Mircea Ivănescu, Dan Laurențiu, Gheorghe Pituț, George Alboiu, Mircea Ciobanu, Vintilă Ivănceanu, Sorin Mărculescu, C. Abăluță, Virgil Mazilescu. ■ George Ivașcu se pronunță în legătură cu *Presa literară*, felicitând voalat decizia Uniunii Scriitorilor de a-l demite pe Eugen Barbu din funcția de redactor șef al „Luceafărului”, revistă care, de acum, „nu-și face cultul... personalității și nu coboară niciuna din treptele de tribună scriitoricească, pe care sperăm să și rămână în continuare. Revista are un stil de o frapantă și consecventă sobrietate, exemplară în acest sens și, retroactiv, nu numai în prezent, sugerând tocmai astfel o finalitate de perspectivă.” De asemenea, în numele „Contemporanului”, este semnalată „cu cea mai deplină și mai caldă urare de succes, în cea mai colegială afecțiune.”

12 octombrie

• [„Scânteia”, nr. 7853] Apare nota *La apariția „României literare”*, desemnată: „În peisajul vieții noastre culturale și-a făcut apariția în aceste zile o nouă publicație săptămânală de literatură și artă – «România literară». Reînnoind firul unor vechi tradiții ale presei artistice și literare românești, revista, editată sub egida Uniunii Scriitorilor, își propune să aducă o contribuție substanțială la continua dezvoltare a culturii noastre socialiste, parte integrantă a procesului amplu de edificare a societății României contemporane. Editorialul primului număr conturează principalele obiective pe care «România literară» și le propune, subliniind dorința de a se adresa unui public cât mai larg, de a promova creațiile de o înaltă ținută artistică, cu un adânc ecou în conștiințe, creații străbătute de spiritul umanismului socialist, năzuința de a reuni în paginile sale cele mai valoroase condeie, din toate generațiile, din tot cuprinsul țării. Consemnând evenimentul pe care-l marchează apariția revistei, dorim noii publicații să se afirme ca o tribună vie de dezbateri asupra unor probleme fundamentale ale literaturii și artei, ale teoriei și criticii, încurajând schimbul competent de opinii, climatul efervescent al căutărilor și împlinirilor creatoare. Urăm «României literare» să realizeze programul pe care și-l trasează la început de drum, răspunzând nobililor sarcini și răspunderi ce îi revin în slujba neconținutului progres al artei și culturii românești socialiste”.

• [„Cronica”, nr. 41] În tradiția expozeurilor filozofice ale revistei, numărul debutează cu articolul *Clasic și modern* al lui Petre Botezatu, în care este vorba despre logică și, mai specific, despre teoria silogismului. ■ Al. Husar scrie despre prima ediție a *Festivalului de poezie Mihai Eminescu: O sărbătoare a poeziei* sau, cum scrie autorul în finalul textului, „un triumf al culturii”. Primul câștigător al festivalului este poetul Cezar Ivănescu, pentru volumul *Rod* (Editura pentru Literatură, 1968). □•N. Barbu scrie despre volumul de eseuri al lui Radu Beligan, *Pretexte și subtexte* (Meridiane, 1968) o carte cu „însușiri de roman autobiografic, sau un Bildungsroman”. ■ În contextul teoretic dominat de structuralism, George Pascu publică eseu *Semantica structurilor muzicale*, în care valorifică

teorii vianiene și un articol dintr-un număr trecut al lui Adrian Marino ■ Despre *Brâncuși sau sublimul rațiunii*, caută semnificații Adrian Rădulescu, iar A. Leon îl comemorează pe Gheorghe Tătarăscu. ■ Ion Istrati publică un fragment de proză: *Nostalgiiile câmpurilor* ■ Corneliu Sturzu se întreabă, în fața unui val de experimentalism care include și poezia, alături de alte arte, dacă „există teritorii albe, neexploatare în interiorul acestui spațiu, rezervate generațiilor de azi și de mâine” în eseul *Spațiul poetic*. ■ Const. Ciopraga analizează *Noul volum al istoriei literaturii* – al literaturii române, desigur, al doilea dintr-o serie de cinci, care acoperă perioada de la Școala ardeleană și până la Junimea, cu capitole realizate de cei mai importanți istorici în domeniu. Ciopraga încearcă un studiu comparativ cu *Istoria literaturii franceze* coordonată de Paul Hazard și Joseph Bedier, pentru a critica lucrarea în limba română, în primul rând pentru conceptul de lucru larg al literaturii, pus la bătaie pentru a convoca autori de toată mâna: „A face istorie literară cu scriitori care nu sunt scriitori, ci culturalizatori, gramatici, cronografi sau diletanți (unii netipăriți) e o situație ingrătă și volumul se resimte fatal.” ■ Zaharia Sângeorzan face cronică literară la *Umbra femeii* (Editura pentru Literatură, 1968) semnat de Radu Cârnelci. ■ Episodul al doilea din *Povestea vorbei* (Adrian Marino) continuă cu prezentarea volumului lui Henri Wald, *Realitate și limbaj*. (Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1968) Este remarcată în primul rând tehnica citatului, care, rupt de contextul de origine, servește demonstrația autorului: „La Henri Wald, citatul este nu numai demonstrativ, ci și funcțional”. Marino îi reproșează autorului prea mica importanță acordată limbajului poetic (în contrapondere a celui al logicii). Pe această linie, autorul este criticat pentru a nu fi tras consecințele teoretice ale propriilor afirmații și citate, ca și pentru unele inadvertențe istorice. Conform cursului acestui serial, Marino începe în acest episod o altă cronică – la *Călătorie lingvistică în țara muzelor*, de Sorin Slati, pe care o continuă în episodul următor. ■ Numărul se încheie cu o povestire de Serghei Esenin, *Lângă apa albă* în traducerea Tatiane Cojocar.

● [„Flacăra”, nr. 42] Un reportaj scris de F. Urseanu și intitulat *Acasă la Cezar Petrescu* prezintă casa din Bușteni a scriitorului, devenită muzeu. □•Se semnalează reacția lui N. Manolescu („Contemporanul”, nr. 40) la apariția romanului *Coborând* de Paul Georgescu, debutul acestuia „în roman” fiind considerat remarcabil. □•Se arată, într-o notiță, că volumul de versuri *Umbra femeii* de Radu Cârnelci „își desfășoară exclusiv filele sub semnul Erosului”. ■ Apariția a patru volume din *În căutarea timpului pierdut* de Marcel Proust, în traducerea lui Radu Cioculescu, cu o prefață de Tudor Vianu, este prezentată drept un eveniment. ■ În secțiunea de *Teatru* se anunță punerea în scenă, la Teatrul de Comedie, a piesei *Ucigaș fără simbrie* de Eugen Ionescu. □•Mai semnează: Radu Cosașu, Teodor Mazilu, Silviu Brucan.

● [„Luceafărul”, nr. 41] Preocupat de *Bătrâna artă a scrisului* Nichita Stănescu își începe articolul reflexiv-meditativ încercând să identifice modalitățile prin care cuvântul, „unul și același” poate „suporta o gradualitate a tensiunii de la

alb până la incandescență”. Cum, în opinia sa, „secretul acestui fenomen nu poate fi descoperit în însăși structura cuvintelor, pentru că el nu ține în mod exterior de cuvânt”, ci de o anume limbă, poetul se întreabă ce anume îi dă limbii „un caracter profund național”. „Fără îndoială forma sonoră și deci forma scrisă a cuvântului (în cazul scrierii fonetice mai ales) dar și în funcționalitatea cuvântului în frază. Noțiunea și imaginea au însă un caracter general, universal, și cred că în funcțiunea estetică a limbii predomină caracterul universal al acesteia, cu atât mai mult cu cât comunicarea estetică în afară de tensiune și de viziune, comunică și sensibilitatea coordonată a organelor de simț (universale)”. Ajuns în acest punct, N. Stănescu își dezvăluie convingerile și, totodată dezvăluie o parte din viziunea sa artistică. „Arta scrisului începe de acolo de unde fraza scrisă e aptă să rețină în ea sentimente. Dacă înfinitatea sentimentelor și a nuanțelor sentimentelor ar putea fi codificată pe un fel de tablă a lui Pitagora, atunci ele ar putea fi conservate prin formule matematice iar estetica ar fi o ramură a matematicii. Codificarea prin cuvânt a sentimentelor nu s-a ridicat la nivelul unor generalizări suficiente și necesare însă, pentru a se considera problema din punct de vedere științific. Maximul de codificări în acest sens a creat numai școli literare și curente. Scriitorul rămâne din acest punct de vedere un singuratic, un meseriaș în al cărui atelier se produc obiecte singulare, dar a căror menire e profund generală, aproape inversă produsului finit științific la a cărui constituire colaborează un colectiv și a cărui menire în ultimă instanță e singulară, cu atât mai mult cu cât el nu este singular”. Observând că „tipul de codificare prin cuvânt se schimbă perpetuu”, N. Stănescu găsește stranie înseși „evoluția istorică a sentimentelor”, schimbarea lor permanentă „aici gama este infinită, iar dacă ne gândim la viziunile de tip estetic, a căror plasmă e compusă din grupuri de sentimente convergente, staticul acestor viziuni rămâne o simpla aparență. Viziunea morții din poemul Ghilgameș rămâne statică numai în reprezentarea ei spațială, numai prin receptarea ei directă prin simțuri, dar componența ei de sentimente s-a modificat și se modifică perpetuu istoric, dând posibilitatea unui număr indefinit de interpretări cu fiecare generație nouă de cititori. În cazul viziunii de acest tip codificarea rezidă în însăși viziunea, depășindu-se codificările subsumate ale sentimentelor prin cuvânt. Arta scrisului în cazul marelui scriitor este arta viziunii exprimată prin scris. În această ordine de idei aș vrea să ating o falsă problemă modernă și anume aceea a așa-zisei poezii «electronice» în concurență cu poezia «de autor». [...] Sunt convins că dacă ar exista o mașină electronică perfecționată (și de ce n-ar exista?) în care s-ar putea introduce, fișată și codificată, opera poetică a lui Eminescu, această mașina ar putea produce câteva poezii de tip eminescian. Ei și? Valoare în cazul de față are fișa, ea însăși, fișa care nu poate fi inventată de către nici un fel de mașină. Orice mașină de orice natură nu este altceva în esență decât un sistem perfecționat de relații active, de a stabili relații active între două sau mai multe obiecte sau idei preexistente. Or, numai obiectele și ideile preexistente au valoare: combinarea lor este o problemă a posibilului. Mașina nu poate produce decât cantitate. Calitatea

este un act viu, ea nu poate fi produsă decât de creierul viu, bătrâna arta a scrisului este o artă produsă de către creierul viu”. ■ Sub titlul *Scriitorii și breasla*, redacția noii serii a „Lucefărului” semnaleză o serie chestiuni „acute”, de ordin cultural” și „scriitoricesc” pe care își propune să le soluționeze. „S-a considerat că schimburile constante de opinii deschise și nu doar intervenția sporadică prilejuită de o consfătuire scriitoricescă sau alta, sunt utile unui climat literar care, cu toate progresele sale, are încă multe chestiuni de breaslă nerezolvate, multe raporturi din contextul cultural nedefinite cu limpezime. Ne-a dispăcut și ne displace atitudinea complezență ca și busculada oratorică – și am vrut ca tocmai editorialele, ieșite mult timp din atenția publicului, să fie reabilitate și să atragă încrederea cititorului în chestiunile care privesc dreptul de opinie în problemele spinoase de cultura și artă. [...] Dar, printre chestiunile imediate ce ne stau acum în față sunt, bineînțeles, cele ale breslei propriu-zise. Viața literară [...] a cunoscut în aceste zile o anume febrilitate, activitatea internă de breaslă a fost dedicată în mod special apropiatei Conferințe pe țară a scriitorilor. Activitate care [...] se vrea desfășurată în sensul unei pregătiri substanțiale a evenimentului Conferinței, deși timpul pare foarte scurt. Seriozitatea perioadei de lucru dedicate acestei pregătiri, audiența opiniilor scriitoricesci, consultarea largă deci pe care formele actuale de conducere ale breslei au căderea s-o facă în rândul oamenilor de condei, sunt determinante pentru un bun nivel al Conferinței, al dezbaterilor ei, care să se concentreze unitar pe problemele vitale, de prim ordin, în așa fel ca adunarea, condiția ei civică să onoreze numele de scriitor, să pună în față, într-un spirit nou, lucrurile cu adevărat utile și generoase pentru un climat autentic de muncă literară și de respect al drepturilor scriitoricesci și de firească desfășurare a rosturilor sociale ale omului de condei. Ar fi fals să se creadă că interesul pentru problemele vieții literare se consumă odată cu trecerea zilelor Conferinței! Dar Conferința poate fi un moment nodal, se produce într-un moment când valorile literaturii actuale, talentele ei evidente ca diversitate oferă puncte de vedere salutare vieții literare; când existența breslei, perspectivele ei se cer înțelese și așezate altfel decât în formele greoaie și depășite de organizare pe care le știm, atât de inadecvate realităților noastre scriitoricesci specifice, bunelor ei tradiții. În acest sens, fără îndoială că pentru momentul nou de viață literară, pentru perspectivele climatului acestei vieți, scriitorii se gândesc cu bună știință la un nou statut de breaslă, care să definească limpede rosturile societății scriitoricesci, așezarea ei internă, raporturile ei în ansamblul cultural, datoriile acestei societăți scriitoricesci de a consolida, de a reprezenta cu eficiență drepturile și îndatoririle de breaslă ale tuturor celor recunoscuți ca membri ai ei”. Se așteaptă propuneri „pentru noile forme de organizare, de structură a societății scriitoricesci cu valori superioare de funcționalitate, ca și pe acelea menite să asigure adevăratele atribuții ale revistelor de literatură. Știm că s-a ajuns la un excelent punct de vedere și s-a obținut o rezolvare cu adevărat nouă în problema pensiilor scriitorilor și a urmașilor lor, lucru care se va prezenta ca un punct câștigat la apropiata Conferință. Dacă o seamă de

puncte vor fi limpezite, câștigate, altele, lămurite ca perspectivă, încă din această perioadă de *lucru* și de pregătire a Conferinței, societatea scriitoricească se va prezenta în adunarea ei de anvergură și de mare interes național în condiții care să depășească net trecutele adunări, prin seriozitatea și responsabilitatea *dezbatelor*”. ■ *Impresionismul și emoția critică* este titlul articolului publicat de E. Simion care se va exprima cu privire sensul criticii, „arta a lecturii, un mijloc de îmbogățire și rafinare a impresiilor”, imaginea ei modificându-se „în funcție de obiectul studiat, de spiritul celui care studiază și punctul din care privește opera”. Din acest motiv, este convingerea lui E. Simion, „o interpretare nu poate fi definitivă”, „longevitatea literaturii fiind asigurată tocmai de această schimbare a unghiurilor din care este privită”. „Adorația nu conservă, distruge viața capodoperei, înconjurată de zidurile reci ale gloriei pe care școala, academia le ridică în jurul ei, opera literară poate să intre în uitare, până ce spirite mai puțin pioase o readuc în actualitatea dezbaterii critice, descoperind ceea ce înaintașii nu văzuseră sau argumentând, altfel, opiniile acceptate. Impresioniștii aduc deci, în critică și ideea de aproximație, de mobilitate a judecății de valoare, de elasticitate a criteriilor și de variație infinită a punctelor de vedere despre operă, idee devenită axa criticii mai noi. [...] Fixând critica pe temeliile ce se cunosc, impresioniștii nu-și fac nici o iluzie în ce privește valoarea eternă și universală a impresiilor”. Precizând că „emoția la lectură” se modifică în funcție de propria dispoziție sufletească, E. Simion consideră că, în acest caz, nu „poate fi vorba de principii și de judecăți critice definitive și de o însumare a lor într-o doctrină, valabilă oricând și oriunde, indiferent de natura operei și de emoțiile noastre”. Pentru a-și întări ideea, se face referire la opiniile unor Anatole France și Lemaitre. Deci, „rostul criticii, dogmatică sau nu, nu e decât unul singur: să definească impresia pe care o face asupra noastră o operă de artă în care autorul însuși a notat impresiile trăite, în contact cu lumea realului, la o oră anumită. [...] Impresioniștii nu admit noțiunea de obiectivitate în critică și o resping, la alții (Taine, Brunetière) cu argumentele cu care resping ideea de doctrină. Nu există critică obiectivă, ne spune Anatole France, după cum nu există artă obiectivă. Ea e eminentemente subiectivă și prizonier al propriei personalități, criticul nu-și poate depăși condiția. Orice operă ilustră sau orice nume de scriitor mare nu constituie decât o frumoasă ocazie, pentru critic, de a vorbi despre sine”. E. Simion va face o serie de referiri și la E. Lovinescu, susținător al obiectivității. „Totdeauna Lovinescu a avut credința că nu se poate face critică fără repere estetice sigure și fără, mai ales, autoritate morală. De ideea de impresionism, Lovinescu leagă și alte însușiri, de esență mai mult clasică, înțelepciunea și cumpătarea n-ar trebui să-l părăsească niciodată pe criticul impresionist. A proceda în felul impresionismului înseamnă, în primul rând, a începe printr-o operație de simplificare a impresiilor. [...] Ideea e generală la impresioniști: pictorii din această școală vor să simplifice natura. În locul cercetării exacte a tuturor suprafețelor operei, critica impresionistă recomandă și ea esențializarea, axarea analizei pe o impresie dominantă, aceea care exprimă mai

limpede și mai concludent originalitatea scrierii. A merge direct la inima operei literare, e a da, spune E. Lovinescu, în spiritul de mai sus, «un desen limpede, închegat din linii caracteristice și pline de relief»; a deduce apoi, din operă masca spirituală a autorului și «înfrățirea grafică a ființei (sale) morale». Aceasta e, în fond, operația capitală a criticii. [...] La Lovinescu, fixarea impresionismului într-o doctrină răspunde și unei necesități interioare: iubirea lui de geometrii, plăcerea de ordine, nevoia de principii călăuzitoare. În pădurea literaturii moderne, criticul nu vrea să intre orbește. Situațiile nesigure nu-i plac, voluptatea de a rătăci în jurul operei e scurtă. Ochiul spiritului său vede de îndată cărări, puncte de reper, ghizi de încredere. El silește, atunci, critica impresionistă să se supună unei ordini estetice mai generale și, împotriva chiar a spiritului impresionist, refractar față de idee de metodă, vrea să înscrie noua formulă într-o doctrină fundamentată pe câteva principii de necontestat. Lovinescu smulge, astfel, criticii impresioniste inima ei relativistă, sceptică, fantezistă”. ■ Lui Sorin Titel îi apare proza *Itinerari*, iar lui Ion Alexandru, un grupaj de versuri intitulat *Poeme (Poetul, Pustiul marilor mistere, Fluturi negri, Ce știm?, Amintirea, Ce este pustiul?, Tentation, Lumina necreată, Marea moartă)*.

13 octombrie

● [„Scânteia”, nr. 7854] Apare *Un eveniment de seamă în viața organizațiilor de partid*, nesemnat: „Comuniștii din întreaga țară se află în fața unui important eveniment din viața partidului – adunările și conferințele pentru dări de seamă și alegeri care se vor desfășura în perioada 15 octombrie – 25 decembrie, începând de la organizațiile de bază până la organizațiile de partid județene inclusiv. Desfășurându-se pe baza prevederilor Statului P. C. R., adunările și conferințele de alegeri au loc anul acesta în condițiile vastului proces de perfecționare a conducerii întregii vieți social-economice a țării inițiat de Congresul al IX-lea și de Conferința Națională a P. C. R., a elanului cu care întregul nostru popor înfăptuiește politica internă și externă a partidului. Deosebita însemnătate a acestor alegeri în viața partidului și a țării constă în aceea că ele sunt menite să contribuie la ridicarea la un nivel mai înalt a întregii activități a organizațiilor de partid, întărirea muncii și conducerii colective, sporirea spiritului de răspundere al cadrelor de partid și de stat în îndeplinirea sarcinilor ce le revin”. □ Mihai Drăgan scrie despre volumul *Elogii* de Aurel Rău: „Dacă în aceste studii spiritul critic funcționează cu dezinvoltură și se simte și o tendință deliberată spre sistematizarea informației și organizarea judecăților în perspectiva istorico-literară, în altele intenția analitică se pierde pe nesimțite, substituindu-i-se vocația poetică a autorului. «Elogiul» domină, dar ceea ce ne-ar interesa mai mult este modul cum se argumentează lauda. Or, tocmai aici discuția criticului-poet se desfășoară uneori pe deasupra operei devenită subiect de adorație, dar nu și posibilitate de reevaluare estetică. Privite prin prisma tipului de critică cultivată de Aurel Rău, o critică impresionistă, vibrantă, de o căldură neobișnuită aproape, aceste eseuri se citesc cu

reală plăcere, mai ales că și altele, în afara de cele amintite, cuprind observații subtile, susținute de citate alese cu un gust care mărturisește un autentic poet-cărturar”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 6033] La dezbaterea *Receptarea literaturii* iau parte Nichita Stănescu (*Avem nevoie de cititori talentați!* – „Un cititor talentat este un cititor pasionat, un cititor pentru care lectura nu constituie un prilej de a-și pierde timpul, ci unul de a și-l spori cu timpul operei literare parcurse.”), Cezar Baltag (*Să avem sentimentul literaturii* – „Literatura de calitate nu este făcută pentru spiritele mediocre, călduțe, mic burgheze. Dragostea pentru artă presupune generozitate, dăruire, calități umane superioare.”), Adrian Păunescu (*Poezii sunt ceasuri ultrasensibile* – „Trebuie să ne iubim scriitorii cu sentimentul că ne iubim istoria.”) și Mihai Ungheanu (*Dificultatea nu înseamnă inaccesibilitate* – „Un produs artistic nu poate fi inaccesibil prin chiar condiția sa. Astfel, inaccesibilitatea ar fi o condamnare și ar exclude presupusa operă de la o competiție a valorilor, care nu se poate presupune decât în condițiile accesibilității.”)

14 octombrie

• [„Scânteia”, nr. 7855] Dr. Ion Biberi scrie despre *Umanismul spiritului științific*: „Ne aflăm, în prezent, într-un vast proces de umanizare în care datele științei și îndemnul rațiunii vor contribui la îmbunătățirea treptată a condiției umane. În această evoluție, știința reprezintă un îndreptar esențial, deopotrivă pentru individ și pentru umanitate”.

15 octombrie

• [„Scânteia tineretului”, nr. 6035] Paul Anghel notează câteva *Generalități asupra dramei istorice*, afirmând că „drama istorică a fost întotdeauna o dramă a umanității, ilustrată printr-un caz pilduitor, notoriu, prin cristalizarea istorică, prin legendă, cronică sau mit, unanim acceptat deci, ca și o glosă. Genul și-a propus [...] o dezbateră asupra unor ipoteze extreme de umanitate, a căror consistență a fost verificată de timp, sau a unor dileme asupra cărora omul și umanitatea vor reveni mereu.” □ Dumitru Micu dezbate *Autenticitatea umană a literaturii*, notând faptul că „marile sentimente civice, convingerile politice fundamentale, proprii întregii națiuni, sunt în cel mai înalt grad și ale scriitorilor, care, aducându-le la expresie, devin voci ale demosului, considerat în totalitate.”

16 octombrie

• [„Scânteia”, nr. 7857] Florin Banc semnează *Diletantismul nu este intrinsec culturii de masă*: „Spiritul modern în activitatea culturală de masă, după cum au demonstrat experiențele reușite din anii din urmă de la unele așezăminte culturale sătești, înseamnă în primul rând stabilirea clară, precisă, pe baza cunoașterii profunde a realităților umane într-un context social dat, a direcțiilor fundamentale, a obiectivelor prezente și de perspectivă spre care țintește fiecare element și

fiecare moment al procesului de influențe a conștiinței oamenilor”. □•Ziarul publică două foiletoane: *Ce pățești dacă-ți taie calea o... moară* de Nicuță Tănase și *Azi un ou și mâine altul* de Ion Băieșu.

• [„**Viața studentească**”, nr. 35] Dezbateră despre volumul 2 al *Istoriei literaturii române* continuă prin Emil Manu – *Marginalii la o discuție* („Concluzia că avem de-a face cu un eșec nu putea să vină decât după ce specialiștii și-ar fi spus cuvântul. Un singur tânăr istoric literar, Dan Zamfirescu, nu poate autoriza și defini caracterul de «masă rotundă» deoarece e singur la «masă» celelalte nume nu sunt specialiști abilitați pentru o discuție la nivel științific. Așteptăm ca la o masă rotundă a revistei să apară și specialiștii, concluziile să nu mai fie afișate de la început, iar discuția să devină obiectivă într-un cadru de specialitate... În niciun caz, G. Călinescu nu-și minimaliza adversarii.”); Stan Velea – *Etica profesunii* („Exceptând articolul profesorului Șerban Cioculescu publicat în «Gazeta Literară / România Literară», celelalte intervenții se remarcă printr-o tonalitate excesiv de agresivă, sub care se întrevăde lesne îndârjirea crispată – cu totul străină de respectul pentru strădania unui confrate... Problemele unui tratat de istorie literară sunt însă prea importante și prea complexe pentru a putea fi rezolvate la iuțea prin teribilități sunătoare dar facile, ori prin argumentații improvizate și unilaterale, care îndreptătesc pe autorii tratatului să privească cu explicabilă suspiciune și considerații judicioase pe care le cuprind participările la acest colocviu, și mențin discuția la o atitudine științifică joasă, transformând-o într-o răfuială mărunță”) și Stancu Ilin – *Semnificația unei lucrări necesare* („Cine citește cu atenție – și cine vrea să vadă! – capitolele tratatului, va observa preocuparea fiecărui autor de a urmări această perpetuă *devenire*, de a descoperi drumuri cât de slab schițate, dar care să se orienteze spre acea *via magna* a literaturii române – de care vorbea Nicolae Iorga – care trece printre mormintele frunzașilor gândului, poeziei, povestirii noastre și pe tărâmul sfințit al vieții neamului. În acest sens cred că trebuie înțeleasă *unitatea de concepție*, despre care vorbește profesorul Al. Dima [n. b. – directorul I. I. T. L. și coordonatorul lucrării] și în această lumină *organicitatea* volumului nu poate fi pusă la îndoială [atitudinea *echilibrată* a cercetătorilor fiind menționată și în *Cuvântul înainte* al volumului]”. □•M. N. Rusu – rubrica *Expertize* – analizează volumul *Vine iarba* de Ion Gheorghe: „Ceea ce produce din adâncuri viziunea lirică a lui Ion Gheorghe este o *practică opiacee*... Străluminat de flăcări și miresme, el are previziuni cosmicizate, neliniștite, *citește* de-a dreptul în versete mitice ori în sibila descântecului popular liniile secrete, semnele fatidice ale prezentului și viitorului... Expresia lui metaforică este magică, oraculară, ceea ce convine admirabil poeziei moderne, căreia polisemantismul îi este esențial. Ambiguitatea se reîntoarce la sursele ei mitologice. Astfel, în relieful social al poeziei lui Ion Gheorghe se insinuează, din abisuri rurale, o metafizică ce-l plasează în cosmos și în eternitate. Înainte de toate însă, poezia lui Ion Gheorghe demonstrează o caracteristică fundamentală a spiritului mioritic: *profetismul*. E un aspect neinclus de Blaga printre alte multe de-

terminări ale sensibilității noastre carpatice. În acest sens, poezia lui Ion Gheorghe (inclusiv excepționala *Zoosophia*) va deveni un argument clasic. Ca să profetizăm și noi”.

17 octombrie

• [„*Albina*”, nr. 42] În *Notă de lector* Virgil Carianopol publică *Dincolo de aparențe*: „Cunoscut ca poet de esență ca și prin dese sale comentarii literare, Ion Petrache ni se prezintă de astădată, cu o carte de proză, care poartă numele *Dincolo de aparențe*. Este greu să caracterizez sumarul acestui volum cuprins din cele șase piese, pentru că scriitorul trece de la un subiect la altul, mereu nou, pe alt plan. [...] Ion Petrache posedă acel mister al scriitorului adevărat, de a te face să trăiești cu aceeași intensitate momentele descrise, fără să știi ce trebuie să admiri mai întâi: seninătatea cu care scrie, simplitatea cu care creează sau acel har ce-l au unii scriitori de a face din tot ce scriu operă de artă. Nuvela *Dincolo de aparențe* se detașează de toate celelalte prin acel mister de nedezlegat al creației scrierilor deosebite”. □•George Dan semnează poezia *Arc de triumf*. Vlaicu Bârna publică poezia *Patriei*. □•Șerban Nedelcu scrie despre *Columna lui Traian*. □•Petru Vintilă semnează *Meșterul Manole*: „Poate că, onomastic vorbind, Meșterul Manole a fost un mit, dar în țara asta au fost dintotdeauna milioane de constructori care, neștiind ce este o diplomă de arhitect (nici nu existau atunci pe lume astfel de pergamente), au știut să construiască bisericuțele din Maramureș, ctitoriile lui Ștefan cel Mare, culele oltenești, casele cu pridvor și porțile de lemn încrustat. De aceea nici nu mă mir că în comuna Vad, lângă Sighet, monumentală poartă de lemn din fața căminului cultural este o capodoperă ieșită din dalta unui țaran localnic, nu mă mir că școala din Rebișoara are proporțiile unui grațios palat sau că piatra, varul, cărămida, țigla și lemnul găsesc în zilele noastre milioane de zidari și dulgheri care își împodobesc satele cu școli, dispensare și cămine culturale. Contribuției voluntare i-aș spune altfel. De pildă, i-aș spune pasiune”. □•În *Albina copiilor* citim poezia *Împăunatul* de Mihnea Moisescu.

• [„*România literară*”, nr. 2] Anticipând Adunarea Generală a Scriitorilor, G. Dimisianu transmite un mesaj conciliant breslei scriitorilor în articolul de pe prima pagină a numărului *Un for laborios*: „Într-adevăr, cât de meschine și de improprii momentul actual apar măruntele rivalități și neînțelegeri de breaslă în raport cu obiectivele de amploare pe care scriitorii și le propun astăzi pentru viitor: consolidarea climatului de libertate fecundă care a generat, în ultimii ani, înflorirea atâtor talente de puternică personalitate, armonizarea tuturor tendințelor stilistice, a tuturor căutărilor și experiențelor fertile, a talentelor provenind din toate generațiile într-o mișcare unică de vaste resurse, reprezentativă întru totul pentru valoarea și forța de creație a națiunii noastre în clipa de față.” □•Paul Georgescu teoretizează din perspectivă marxistă legătura socialului cu literatura în *Literar și social*: „Oricât ar fi ceasul creației – mă refer îndeosebi la roman – de solitar, arta e prin ființa ei socială. Ori cu ce și ori cum am crea opera, ea va fi în

obsesiile scriitorului, în motivele lui, în structura vizibilă sau interioară a operei, densă de viața sa, de a celor care au marcat-o. Nu sunt, în ce mă privește, apărătorul memorialisticeii, nici a copierii exacte a biografiei, dar, fie că vrem sau nu, tot cu cele trăite vom scrie! Viața noastră, transpusă, transfigurată, dar reală, constituie sursa necesității literare. [...] Obștea scriitoricească este solidară cu poporul nostru, ea se pronunță liber găsindu-și exprimate ideile în Cuvântul partidului, al conducătorului nostru Nicolae Ceaușescu. Avem nevoie să îndepărtăm tot ce e învechit și să facem o presă literară marxistă, vie, pe care o merită din plin poporul nostru creator de bunuri și frumuseți.” □•Un articol programatic care accentuează centrarea pe momentul prezent și pe experiența trăită nemijlocit semnează Al. Ivasiuc (*Cărți și fapte*): „În colțul acesta al «României literare», aș vrea să mă ocup, atâta timp cât voi avea ceva de comunicat, nu cu originile, ci mai ales cu unele consecințe ale unei cărți de proză, de poezie, ale unui eseu de critică. Mă interesează modalitatea de vibrație a monadelor în comunicare, sau cum și cât un fapt de artă se reîntoarce printre complicatele și dezordonatele fapte ale zilei.” □•Revista publică propuneri ale scriitorilor legate de ce anume să se dezbată în cadrul Adunării Generale a Scriitorilor. Un apel la înțelegere și unitate adresează Șerban Cioculescu: „Dacă această Adunare nu oferă un climat de colaborare și de înțelegere, ea nu-și va da roadele. Suntem la o răscruce a istoriei noastre, când unirea inițială e condiția firească a rezultatelor pozitive. Să ne străduim a colabora cu toții, fără idiosincrazii de ordin personal, la elaborarea, dacă va fi nevoie, a unor noi structuri în vederea unei conlucrări viitoare mai efective. Să ne punem probleme, nu chestiuni de persoane. Să discutăm fără vociferări. Nu vor lipsi nici problemele de ordin teoretic, nici cele organizatorice.” (v. articolul *Sub semnul înțelegerii și al unirii*) ■ O prezentare a cărții criticului francez Alain Bosquet, *Verbe et Vertige (Situations de la poesie contemporaine, 1961)*, face Vladimir Streinu în articolul *Poezie și critică modernă*: „Avem de-a face, după cum se vede, cu o mică istorie a poeziei franceze, văzută de un militant al suprarealismului. Provenind din suprarealism, istoricianul (sic!) este însă dincoace de mentalitatea care l-a născut și, oricât ar pleda de avântat asupra originii sale, el nu aparține mai puțin generației moderniste. Poetul modern, după Alain Bosquet (cap. *Approximations actuelles*), în momentul scrisului se desfășoară, explodează, se depășește, se introduce – legitim sau nu – în regatele interzise unde dorm adevărurile care, în afara poemului, nu-i stau la îndemână”. ■ Sub genericul *Moda poetică 1968*, Ștefan Aug. Doinaș continuă investigația sa legată de poezia contemporană, explicând *Cuvântul-capcană*: „O bună perioadă de vreme, cuvântul-capcană «se poartă» ca un ac cu perlă la cravată sau ca o floare inocentă la butonieră: o anumită frivolitate, neprimejdioasă, și o oarecare prețiozitate, de bun gust, sunt implicatele sale. Treptat, însă, el manifestă dorința de a deveni emblemă, locțiitor de nume și, la sfârșit, stăpân absolut. Acum câțiva ani, Nichita Stănescu a lansat această *modă poetică*, făcând să vibreze luminos în versurile sale o seamă de cuvinte de ordin, să zicem, anatomic, indicând părți sau mădulare ale corpului (gu-

ră, fildeș, os, stern, călcâie, braț, limbă, dinți, genunchi) sau funcții vitale (respirație, adormire, hrănire, devorare ș.a. A se vedea, pentru acestea, poezia *Ideea cu gură*), precum și altele mai abstracte, greu de subsumat.” ■ În întâmpinarea Adunării Generale a Scriitorilor, „Comitetul de Conducere și Biroul Executiv au întocmit – cu concursul unui colectiv de lucru desemnat în acest scop – un text care să aducă în atenția opiniei literare, în chip concentrat, principalele chestiuni ideologico-estetice ale profesiei, ale mesajului scrisului nostru în țară și în lume.” Acest material de sinteză titlul *Probleme actuale ale literaturii române*: „Se poate spune că întreaga viață literară de la ultima Conferință pe țară stă sub semnul spiritului înnoitor, stimulator al inițiativelor și al gândirii îndrăznețe, infuzat de istoricul Congres al IX-lea al Partidului nostru, sub semnul îndemnului rostit atunci de către tovarășul Nicolae Ceaușescu. [...] Un luminos punct de plecare și o rezolvare de esență le găsim în cuvântul partidului, în formula diversității stilurilor, înțeleasă ca imperativ al garantării individualității creatoare, a personalității fiecăruia. Congresul al IX-lea al P.C.R. a proclamat adevărul, fundamental, că *esențial este ca fiecare artist în stilul său propriu, păstrându-și individualitatea artistică, să manifeste o înaltă responsabilitate pentru conținutul operei sale, să tindă ca ea să-și găsească drum larg spre mintea și inima poporului. Această înaltă responsabilitate pentru conținut este însăși legea de aur a dezvoltării culturii românești.* [...] Partidul este cel care a preconizat necesitatea dezbaterii principale, libere, la care să participe toți oamenii de artă, a problemelor de creație, de teorie și istoria artei, pe baza concepției celei mai înaintate despre lume și societate”.

□ La capitolul *Aspecte ale literaturii din ultimii ani* sunt punctate caracteristicile producției literare pe genuri: „Primul aspect definitoriu pentru sensul dezvoltării literare din ultimii ani este sporirea contactului cu sfera mării problematice, deschiderea mai îndrăzneță a creației actuale către generalizări artistice destinate să deslușească și să exprime *esența* atât de complexelor procese petrecute în lumea de astăzi. [...] Lirica patriotică și cetățenească, a vibrației directe, spontane în fața evenimentelor, mod de poezie ce încorporează elemente de ordin social și politic, trăiește un moment de salutară primenire, și distanțându-se astăzi cu fermitate de formula declarativă, simplistă, de fapt anti-lirică, cultivată cândva în chip abuziv. [...] Faptul semnificativ pentru faza pe care o traversăm rămâne dezvoltarea romanului, reflex al necesității de cuprindere socială, de îmbrățișare a evenimentelor complexe din lumea în mijlocul căreia trăim. [...] Sunt semne că ceea ce s-a petrecut, după 1960, în poezie, proză și critică, tinde să se repete, în fine, și în teatru. Un exemplu ar fi orientarea spre drama filozofică, un altul infuzia de idei în piesa istorică. Parcurgem, așadar, o fază de multiplicare tematică și de diversificare stilistică și, fără a crede că acest proces e, prin natura lui, suficient pentru a avea și valori literare ieșite din comun, să reținem tocmai potențialul creator pe care-l marchează”.

□ Capitolul *Rolul criticii în promovarea literaturii angajate* îi trasează acesteia direcțiile principale: „Literatura română actuală se constituie și se recunoaște o literatură angajată, revoluționară, bazată pe principii-

le umanismului socialist. [...] Conținutul și funcțiile criticii noastre, direcțiile pe care ea le promovează în literatură decurg în chip firesc din concepția ideologică unică, marxist-leninistă. Este de la sine înțeles ca un critic marxist, fără a face concesii estetice, să acorde un interes deosebit scrierilor în care-și găsesc expresia fenomenele esențiale din lumea contemporană, problematica și idealurile omului care trăiește în socialism. El va considera literatura din perspectiva conștiinței ideologice și estetice a lumii noastre și se va strădui să afirme, în primul rând, acele valori și opere care exprimă epoca, sensurile fundamentale ale vieții noastre de astăzi”. □ Capitolul V al sintezei se referă la revistele literare: „O revistă literară trebuie să fie opera unei personalități și expresia cea mai activă a spiritului critic în literatură. Rostul ei, promovând și discutând literatura, e să creeze o opinie, să discearnă ce e valoare de ceea ce e doar impostură și să stabilească, în măsura în care faptul e posibil, o scară largă de valori culturale, fără a manifesta idiosincrazii de alt ordin. Se înțelege că acest lucru nu e posibil dacă revista nu are o direcție critică, vizibilă și în ceea ce comentează, dar și în ceea ce publică. Dacă termenul de «program» e pretențios, acela de *personalitate proprie* e de înlăturat când gândim la viața revistelor literare”. □ Amplul material se încheie cu câteva afirmații conclusive legate de *Rolul Uniunii Scriitorilor*: „Organizație obștească de ordin național, ea asigură tuturor scriitorilor un for de activitate publică, dându-le posibilitatea să participe, prin intermediul său, la întreaga viață politică și socială a țării. Uniunea Scriitorilor este principalul factor coordonator al eforturilor de creație, al activității revistelor, având menirea să asigure cadrul adecvat dezbaterilor literare. [...] Cunoscând rolul important pe care îl ocupă literatura în viața societății apare pentru noi limpede faptul că cea dintâi recomandare pe care scriitorii și-o pot face unii altora e de a reflecta, în opere mai durabile estetic, sensibilitatea epocii, mutațiile de ordin social și moral pe care le-a cunoscut țara noastră în ultimii ani.” ■ Tot o încercare de sinteză contemporană face și D. Micu în articolul cu titlul *Poezia – direcții, structuri, atitudini lirice*: „Prezente latent de mai înainte, în anii din urmă, s-au conturat în poezie nu numai stiluri individuale, dar chiar direcții foarte diferite, aproape niște curente. [...] toate modurile artistice își legitimează prezența în măsura în care sunt mai mult decât simple moduri artistice. Exercițiul pur, demonstrația de virtuozitate nu intră în sfera artei durabile. Arta autentică nu e doar «artă», produs conștient. E artă preschimbată în viață. Căci talentul posedă această putere de a transforma nu doar viața, în artă, ci și dimpotrivă: opera de artă în fapt existențial. Pornind de la realitate, literatura o desființează ca atare, substituindu-i realitatea iluziei”. ■ La pagina rezervată documentelor și mărturiilor literare, Dorina Grăsoiu prezintă pagini inedite din jurnalul lui Titu Maiorescu, *Însemnări zilnice*, care ne dezvăluie „un om complex, pus de viață în diverse situații, dar reacționând întotdeauna cinstit, onest, prob”. □ Un fragment inedit din romanul *Cântec târziu*, de G. Bacovia, cu titlul *Însemnările lui Sensitiv*, este oferit spre publicare de fiul poetului, Gabriel Bacovia. ■ Preocupat de ultimele romane ale lui Marin Preda, Nicolae Breban,

Al. Ivăsiuc (*Intrusul, În absența stăpânilor, Interval*), S. Damian face o reevaluare a lor din perspectiva unor stări caracteristice, pe care le identifică în aceste proze contemporane: *Somnul, Visul, Veghea*. □ Cu titlul *Trei ipostaze*, acest număr o publică pe prima, *Somnul*: „Lipsa de finalitate («gratuitatea»), este indiciul că o ființă trăiește aparent, în afara utilității ei, formă mascată a somnului. Oglindea a împietririi unei lumi, romanul propune, în felul său paradoxal, o altă «laudă a somnului.» □ •Greșeli și curenți pe care tratatul de *Istoria literaturii române* (vol. II) le are, sunt prezentate de Al. Piru: „Obiecția fundamentală ce se poate aduce tratatului de *Istoria literaturii române*, volumul al doilea, în partea despre epoca 1780-1830, este că nu disociază fenomenul literar de cel cultural, cu rezultatul că se acordă capitolele nu numai lui Samuil Micu, Gheorghe Șincai și Petru Maior, a căror operă literară este restrânsă (G. Călinescu îi omite în a sa *Istorie a literaturii*), dar și unor filologi, istorici sau pedagogi propriu ziși ca Ioan Piuariu-Molnar, Paul Iorgovici, Constantin Diaconovici-Loga, Radu Tempea, Ioan Monorai, Damaschin Bojâncă și Ioan Dobrescu. [...] Contribuția lui G. Călinescu care în general putea să fie mai masivă și mai semnificativă apare nu numai curioasă, dar și insuficient îngrijită. În general nu se iau peste tot ultimele forme ale capitolelor sale, publicate, ci forme adesea vechi sau intermediare, bibliografia întocmită de autor nefiind respectată”. □ •*Cronica literară*, semnată de Magdalena Popescu, analizează culegerea de reportaje *O sută șaptezeci și cinci de minute la Mizil*, de Geo Bogza: „Geo Bogza nu circulă decât rareori «între antipozii» în căutarea istoriei evidente. Subiectele lui nu au deci în vedere accesul la inaccesibil, aventura spre dificil, ci revelarea unei lumi ignorate adesea cu bunăștiință. [...] În această lume «se coboară». Spunând așa ne dăm însă imediat seama cât de frecvent e pretextul *coborâșului* în opera bogziană. Acesta poate deveni o emblemă a întregului, divulgând sensuri neștiute. Reporterul *coboară* în minele de aur sau de cărbuni, în Valea Plângerii și a Prahovei, «coboară» în închisori și tăbăcării.” □ •Rubrica *Noutăți în librării* anunță apariția următoarelor cărți: Horia Oprescu, *Scriitori în lumina documentelor* (Editura tineretului); Adrian Păunescu, *Fântâna somnambulă* (E.P.L.); M. Gh. Bujor, *Ștefan Gheorghiu și epoca sa* (Editura politică); Radu Vulpe și I. Barnea, *Din istoria Dobrogei*, Vol. II – *Romanii la Dunărea de Jos* (Editura Academiei); Jean Bart, *Schițe marine* (Editura tineretului); Vladimir Dumitrescu, *Muzeul național de antichități* (Editura Meridiane). □ •La secțiunea *Cărțile săptămânii*, Valeriu Cristea prezintă două volume de teatru aparținând lui Arghezi și Sorescu: „Volumul de teatru al lui Tudor Arghezi cuprinde, pe lângă traduceri, o piesă originală, *Siringa*, câteva scene sau simple momente dramatice și un *Hamlet, încercare de sinteză*. Lectura acestuia mi-a sugerat o scurtă paralelă cu Shakespeare. [...] Pornind în chip evident de la Leviathanul biblic și pe ascuns de la cel al lui Hobbes, tragedia în patru tablouri a lui Marin Sorescu, *Iona*, este încă în și mai mare măsură dezvoltarea unei metafore magnifice din Nietzsche: «solitudinea m-a înghițit ca o balenă». [...] Piesa lui Marin Sorescu se citește cu plăcere, punând pe cititor în eferves-

cență prin atingerea unor probleme esențiale, când în repaus voluptuos prin contact cu poezia. Sunt în piesă câteva imagini foarte frumoase, una sau două chiar de șoc”. □ Ov. S. Crohmălniceanu recenzează două volume de critică: Vlad Sorianu, *Glose critice* („Anumite observații teoretice ale lui Vlad Sorianu, cum ar fi distingerea efectelor vieții neautentice asupra scrisului, sau sublinierea «obiectivării» pe care o dobândește în procesul alienării conștiința omenească, nu sunt lipsite de interes.”) și volumul lui Emil Manu, *Prolegomene argheziene* („Pe bună dreptate Emil Manu socotește «Tabletele» și «Biletele de papagal» un capitol al operei argheziene egal în importanță cu cel pe care îl alcătuiesc «Stihurile». Poezia nu se găsește mai puțină aici decât în altă parte, iar date cu privire la personalitatea poetică a autorului «Cuvintelor potrivite»”). □•La *Cronica limbii*, Graur, aflăm despre evocă dispariția tragică a academicianului lingvist Emil Petrovici, într-un accident feroviar”. □•Eseul filosofic al lui Constantin Noica *Partea noastră de cer*, aăare la rubrica *Viață și societate în rostirea românească*: „Toată această încântare, chiar în formele ei delirante, de a întâlni noul în lumea dimprejur, în peticul nostru de cer, poate fi și una a gândului, așadar. Când începi să explorezi bolta pe care sunt înscrise cuvintele noastre, îți ies înainte tot felul de stele noi, pe care nu le vedeai cu ochiul liber.” □•La traduceri din literatura străină, Ion Caraion propune *Trei inedite* (poezii) ale criticului elvețian Marcel Raymond. □•Otto Starck traduce un fragment din volumul autobiografic *Plexus*, de Henry Miller (unul din cele trei, apărute sub numele *Rosy Crucifixion*). □•Un interviu cu José Antonio Portuondo aduce în discuție *Literatura cubană de azi* (direcții principale, limbaj și influențe, tinerii și posibilitățile lor de afirmare, premiile din viața literară cubaneză contemporană). □•Hilde Frăteanu face o *Revista revistelor străine*, prezentând „Le Nouvelle revue française” și „Neue Deutsche Literatur” (NDL). □•Despina Maldoveanu aduce, „în exclusivitate pentru «România literară»”, o *Convorbire cu Eugenio Montale despre existențialism și structuralism, despre tradiție și avangardă*: „Dat fiind că existențialismul sartrian are o «ieșire» politică, o soluție politică, nu pot fi socotit un existențialist de acest tip. Arta și politica se interferează, firește [...]. Dar cred că pot fi socotit existențialist pe o altă linie sau într-un alt sens: în sensul că situația omului în viață îmi apare extrem de *problematică*; și ca atare, eu nu văd o coincidență sigură între om ca existență și om ca istorie; omul, în măsura în care participă la *Existent* (cu E mare) nu cade niciodată exact în istorie”. □•Ion Hobana semnează, la rubrica *Orizont științific*, un eseu cu titlul *Ce căutăm pe Lună?*, în care pledează pentru „efortul gigantic pe care-l solicită înfăptuirea programului spațial”. □•La pagina rezervată artei cinematografice, D. I. Suchianu vorbește despre două filme documentare realizate la Studioul Sahia de regizorul Pompiliu Gâlmeanu, filme consacrate savantului Emil Racoviță și, respectiv, poetului George Coșbuc: „Gâlmeanu mai făcuse un film despre Coșbuc, asupra căruia eu trăsesem o poliță. Spuneam că filmul nu oglindea decât jumătate din opera lui: partea de luptă socială. Dar mai există, în această operă, și un alt aspect, plin de grație și de pros-

pețime. Sunt frământările fetei la începutul deșteptărilor dragostei. O bună parte din poemele lui Coșbuc sunt niște dramatice căderi pe gânduri ale unei îndrăgostite la întâia ei iubire. Acest aspect se pretează (spuneam eu) la o prezentare cinematografică.” (v. articolul *To Know or Not to Know*) □•Tudor Caranfil conduce o anchetă internațională despre *Comerț și artă în cinematografia mondială?*. Răspund: Patricio Caulen, regizor Chile, Konrad Wolf, regizor R.D. Germană, Tony Curtis, actor S.U.A., Veaceslav Tihonov, Actor U.R.S.S., Jacques Nicaud, producător Franța, Cesare Zavattini, dramaturg Italia, Vojin Vitezica, critic de film R.S.F. Iugoslavia. □•La rubrica *Filme pe care le așteptăm*, este anunțată ecranizarea după romanul lui Thomas Hardy, *Departee de lumea dezlănțuită* (*Far from the Maddening Crowd*). □•Un spectacol modern se intitulează cronică semnată N. Carandino la spectacolul *Ucigaș fără simbrie*, de Eugen Ionescu, pus în scenă la Teatrul de Comedie: „Urmând sfatul autorului, directorul de scenă a tăiat, cu milă și cu bun gust, dintr-un dialog care, uneori, era exclusiv rezervat lecturii. De asemenea, fondul vizual și sonor în care au evoluat cei doi, trei replicanți ai lui Béranger, a fost «lucrat» cu deosebită grijă, cu un exemplar devotament.” □•Rubrica *Arlechin* informează despre noi puneri în scenă de la teatrele bucureștene: *Becket*, de Jean Anouilh, la Teatrul Național, *Îngrijitorul*, de Harold Pinter, la Teatrul Mic, *Dansul morții*, de August Strindberg și *Melodie varșoviană*, de L. Zorin, la Teatrul „Lucia Sturza Bulandra”. □•Un text inedit de George Mihail Zamfirescu, cu titlul *Teatrul meu*, este publicat cu prilejul împlinirii a 70 de ani de la nașterea scriitorului. Textul trebuia să deschidă volumul de piese de teatru pe care G.M. Zamfirescu îl pregătise pentru tipar în 1938, cu puțin timp înaintea morții sale. □•Cu ocazia primei expoziții Picasso din România, sunt reproduse fragmente inedite aparținând regretatului critic de artă Eugen Schileru și un interviu cu Maurice Jardot, directorul galeriei pariziene *Leiris* de unde provin cele 150 de gravuri expuse. □•O altă expoziție, prezentată de Cristina Atanasiu, prezintă lucrări de Cik Damadian. □•Ana Maria Muzicescu aduce în vizor *Frescele medievale din Iugoslavia*, o expoziție de copii după unele din cele mai reprezentative picturi murale din Serbia secolelor XI-XV, inaugurată la Sala Dalles. □•Un eseu de Radu Petrescu, cu titlul *Orașul inefabil*, trimite la poezia Bucureștilor: „Fiindcă, în sfârșit, Bucureștii, oraș inefabil, există în special prin puternica și până la urmă inexplicabila sa vocație de a absorbi substanța umană în cea mai decantată ipostază a ei: aici a locuit Pallady, dincolo Petrașcu, Luchian, Iancu Văcărescu.” □•Despre artele vizuale în general scrie Octavia Barbosa în articolul cu titlul *Realitatea, una cosa mentale*. □•Tea Preda, în *Béjart, în căutare*, se oprește asupra unui spectacol al lui Maurice Béjart cu titlul *A la recherche de*, prezent alături de alte două spectacole (*Messă pentru timpul prezent* și *Sacre de Printemps*) la Festivalul de la Avignon, ediția a XXII-a. □•Un film de Sergiu Huzum despre Miron Radu Paraschivescu prezentat pe micul ecran este înregistrat de Argus, în articolul *Poetica*: „Șoapta poetului, confesiunea lui temătoare și ezitantă, venind parcă din umbra făpturii înnobilate de semnele vârstei, dă filmu-

lui un fior straniu, de trecere în zbor peste lumile schimbătoare.” □•Pe pagina rezervată *Atelierului literar*, alături de *Poșta redacției* și de câteva poezii selectate dintre cele trimise pentru această rubrică, Ad. P. (Adrian Păunescu) surprinde atmosfera Cenaclului Scriitorilor din 11 octombrie 1968: „Leonid Dimov citea, recitea o poezie a lui Virgil Teodorescu. Apoi discuțiile, D. Țepeneag, Iulian Neacșu, Ivănceanu, Teodor Păcă, Miron Radu Paraschivescu, Adrian Păunescu, pe larg, pe rând, peste rând, dialog, monolog, vacarm, s-au apropiat de poezia lui Virgil Teodorescu (...). A urmat lectura lui Ion Gheorghe, *Cavalerul trac*.” □•La rubrica *Roza vânturilor*, Petru Popescu face unele comentarii pe marginea unui studiu publicat în revista „Encounter” (octombrie 1968) de sociologul american Nathan Glazer, profesor la University of Clifornia și Harvard, specialist în relațiile rasiale: „Îmbunătățirea condiției negrilor nu poate să stingă de la sine memoria unui prea serios complex moral-psihologic. Este vorba tocmai de o conștiință politică pe care o capătă în clipa de față negrii din Statele Unite și problema se mută de pe terenul economic pe cel politic.” □•Rubrica *Sport*, semnată de Eugen Barbu, consemnează deschiderea Jocurilor Olimpice de vară de la Ciudad de Mexico și punctează unele aspecte interesante ale evenimentului sportiv în plină desfășurare: „Așteptăm minunile tartanului, ale fibrei elastice, la 1 noaptea l-am văzut pe Ron Clarke pierzând titlul olimpic în fața unui atlet negru din Kenya. Tinerețea trecea ca o vijelie pe lângă glorie, spre glorie. Er fascinant, era frumos, merita să trăiești.”

• [**„Tribuna”, nr. 42**] Domițian Cesereanu scrie despre *Biografie și critică*: „G. Călinescu este, am zice, un zeu tutelar al monografiei și micromonografiei. Împrumutând acestui gen dificil nu numai o față mai artistă...dar un neîntrecut tact al discernerii, el stigmatizează, de departe, grelele confuzii ale unor monografiști mediocri care nu pot fi niciodată dumiriți de ce, de pildă, viața unui scriitor nu este totuna cu opera lui; de ce, într-o monografie, portretul moral și psihologic nu-și pierde semnificația chiar dacă rămâne interferat de o linie biografică obscură, brutală, vinovată etc”. ■ Textul *Sub semnul diversității*, semnat cu numele revistei, „Tribuna”, face referire la efortul revistei de a contribui la promovarea valorilor literare, dovadă, în acest sens, fiind colocviul *Continuitate și inovație*: „Știm bine că o publicație culturală cum este «Tribuna»... nu și-ar atinge menirea dacă n-ar favoriza concret diversitatea, acordând atenție succesiunii firești a generațiilor, valorilor funciar diferite pe care acestea le produc. Recunoașterea acestei realități esențiale a stat la baza inițiativelor noastre mai importante, atât în domeniul creației propriu-zise, cât și în acela al criticii”. ■ Ion Taloș prezintă cartea lui Ovidiu Papadima: *Literatura populară română*: „Ovidiu Papadima nu este numșai un mare cunoscător al materialelor folclorice, dar și unul care intuiește înțelesurile adânci ale acestora...”. ■ Nae Antonescu expune *Idealul Tribunei a treia*: „A venit rândul celei de a treia «Tribune», apărută la București, în 20 martie 1915... Cea de-a treia serie a «Tribunei» apare în momentul când luptele se dau pe față.. [...] În primul rând «Tribuna» a militat

împotriva neutralismului și pentru eliberarea Transilvaniei.[...]«Tribuna» a sprijinit toate asociațiile care se înființau atunci sau care erau deja întemeiate dacă în programul lor politic înscriau cauza națională. Cea mai mare propagandă s-a făcut pentru Federația unionistă, gruparea în care au intrat toate elementele care doreau unirea. Din comitetul ei făceau parte: Oct. Goga, N. Filipescu, Delavrancea... Acestui comitet i s-au alăturat și publicații din Transilvania și Bucovina”. ■ Ion Biberi analizează *Timpul în opera lui Marcel Proust (I)*: „Proust își propune să restituie, în roman, existența interioară, rețrăită, și realitatea exterioară, recreată. Folosește, pentru aceasta, o tehnică psihologică proprie. [...] Metoda este bogată, prin rezultate: va conduce pe Proust la o nouă concepție a timpului și artei; va fi în același timp proprie autorului, deși prezentând analogii cu alte experiențe interioare, având, desigur, aceeași semnificație”.

18 octombrie

● [„România liberă”, nr. 7463] O analiză a volumului *Literatura populară română. Din istoria și poetica ei*, datorat lui Ovidiu Papadima, face Ion Dodu Bălan. Pornind de la premisa conform căreia literatura populară reprezintă un întreg cu „granițe fluide” între diferitele sale specii, Papadima se oprește, mai întâi, asupra doinei, urmărind să identifice obârșiile acesteia, locul și relevanța în raport cu întreaga lirică populară, „structura prozodică și melodia specifică”, apoi definește – forțând limitele acceptabilității – proverbul drept „formă de artă concentrată” susceptibilă de a fi relaționată fie cu „balada cu trădători și haiduci” – „Fuge de scapără pietrele”, fie cu schița – omul leneș „Este bun să-l trimiți și după moarte”. Se adaugă, apoi, un „admirabil portret moral al creatorului popular”, posesor al unei „viziuni românești asupra lumii”, „echilibrată, complexă, optimistă”. În capitolul *Substanța poetică a mitului folcloric*, Papadima inventariază elementele preluate de literatura cultă din cea populară, analizând câteva cazuri concrete – Gh. Asachi, Ion Heliade Rădulescu, Vasile Alecsandri etc.

● [„Contemporanul”, nr. 42] În editorialul *Dialog cu poporul*, asumat redacțional, avem mărturia că, dacă discursul despre solidaritatea intelectualilor umaniști cu Partidul-Stat a rămas neschimbat, accentul forte cade, de aici înainte, asupra rolului decisiv deținut de secretarul-general al C.C. al P.C.R.: „Avem o concepție clară despre lume și societate, marxism-leninismul, călăuză în acțiune, iar nu dogmă împietrită. Dispunem de un inepuizabil fond de valori spirituale. Avem în Partidul Comunist Român, călăuză înțeleaptă, creativă, a cărei politică justă – arată tovarășul Nicolae Ceaușescu – întrunește adeziunea tot mai largă a maselor și prețuirea multor popoare și a multor oameni politici.”

19 octombrie

● [„Scânteia tineretului”, nr. 6039] Șerban Cioculescu evocă *Lección clasicilor în conștiința scriitorului de azi*, notând că „Poetul autentic scrie dintr-o voce irepresibilă. El visează treaz, dar își concentrează luciditatea ca să dea

visurilor sale expresia cea mai exactă. [...] Astfel, a nu se rușina de claritate în expresia poetică, devine astăzi, când ermetismul s-a generalizat, un adevărat act de curaj, aș zice o provocare ca aruncarea mănușii în fața unui adversar unanim.”

□ Adriana Iliescu recenzează volumul de *Poezii* al lui Aurel Baranga, notând că „sensibilitatea lui [...] e înrudită cu a poeților europeni de la 1914. Poetul e un Blaise Cendrars român, cu nostalgia marilor călătorii concrete în ținuturi geografice îndepărtate și adesea mult industrializate.”

● [„Cronica”, nr. 42] Numărul se deschide cu discursul lui Nicolae Ceaușescu, aflat în vizită la Iași cu ocazia deschiderii anului universitar, text din care cităm: „Trebuie să ne propunem să avem nu unul, ci zeci de Petru Poni, zeci de matematicieni și fizicieni de valoare, Iașii poate face aceasta. (...) Marxism-leninismul nu este o dogmă, o religie, din care să cauți citate din nu știu ce sfânt. (...) Vechile forme organizatorice, modul de a înțelege realizarea unității dintr-un centru unic nu mai corespund mișcării și devin o piedică în calea dezvoltării luptei revoluționare.”

■ George Pascu scrie, la pagina de arte, despre aniversarea a 50 de ani de la înființarea Societății George Enescu. ■ Corneliu Sturzu își continuă în *Spațiul liric* (II) reflecțiile asupra poeziei moderne și rupturii pe care aceasta o instituie față de cea clasică, față de lirica veche și populară. Autorul se întreabă „în ce măsură noile mijloace de comunicare – radioul, televiziunea, cinematograful – influențează sau nu destinele poeziei” – anticipând aici asupra poeziei ca performance intermedial. ■ Tot la poezie se referă și Magda Ursache: *Falsul oniric în poezie* este un eseu prin care autoarea răspunde definițiilor oniricului date de D. Țepeneag, considerându-le prea generale și întrebându-se termenul oniric prea aproximativ. Pentru Magda Ursache, „oniric” este o dovadă a calității creației: „Dar numai cine este structural oniric, cu o capacitate excepțională de iluzionare, de recompunere a universului poate naște poezie adevărată.” Sunt analizate creații ale mai multor poeți situabili în mișcarea onirică, dar care nu pot evita o anumită retorică a efectului căutat: de la Ion Gheorghie, cel mai autentic dintre toți, la Virgil Mazilescu, Iosif Naghiu, Horia Ivănceanu sau Adi Cusin. ■ În *Dicționarul premiilor literare românești*, Ion Apetroaie scrie despre Geo Bogza. Este vorba aici despre Premiul de Stat obținut de poet și scriitor pentru reportajele scrise în anii 1930, dar și pentru „modestele” *Meridiane sovietice* (în 1953): „Bogza este, fără abatere, cântărețul celor umili, al lumii de la fundul societății, poetul mediilor sordide, precum și al sublimului cosmic.”

■ La rubrica de *Documente*, Aurel Leon publică un referat pe care G. M. Zamfirescu îl face romanului dramatic *Zbuciumarea*, de D. Fara, ca și caietul de regie făcut piesei lui George Ciprian, *Omul cu mârtoaga*. ■ Zaharia Sângeorzan scrie despre volumul lui Ion Brad, *Ecce tempus*: „În poezia satului îl recunoaștem oricând pe Ion Brad: substanțial și poate excesiv de melancolic”. ■ Adrian Marino își întrerupe *Povestea vorbei* pentru a saluta publicarea, în germană, a unei lucrări de istorie a literaturii române: *Rumanische Literatur der Gegenwart, 1944-1966* (la München, în 1968) care nu e decât o versiune a lucrării lui D. Micu și Nicolae Mano-

lescu, publicată în 1965, cu o introducere istorică și un aparat de note în plus. Marino discută însă mai ales *Cuvântul introductiv*, semnat de D. Micu și N. Manolescu (mai degrabă scris de ultimul, crede el). „Deosebit de apăsată apare, mai ales, revendicarea criteriului estetic (astetische Kriterium), de aplicat în mod consecvent aspectului artistic (kunstherische Seite) ale operelor literare”. Din lucrarea originală lipsește capitolul dedicat criticii și eseisticii – probabil din considerente de ideologie și politică literară –, iar numele autorilor de critică și istorie literară apare într-o selecție necomentată (lipsesc de aici majoritatea criticilor anilor 1950, începând cu M. Novicov, iar dintre viitorii mari exilați nu este reținut decât Matei Călinescu) ■ Pe ultima pagină a numărului, Natalia Cantemir traduce din *Memoriile* lui V. Kataev despre Maiakovski.

• [„**Flacăra**”, nr. 43] În traducerea lui Ion Comșa, este publicată povestirea *Dincoace de Green Muntains* de Erskine Caldwell. □ Lucian Raicu recenzează volumul de reportaje *O sută șaizeci și cinci de minute la Mizil* de Geo Bogza. ■ Este prezentat succint volumul lui Lucian Blaga, *Zări și etape*, ce cuprinde „o selecție din eseurile și articolele de filozofie a culturii și artei, scrise între 1919 și 1930 și publicate în presa vremii”. Volumul este publicat la E.L.U. . La aceeași editură, se arată, apare antologia *Poezii de la «Vieața nouă»*, cu o prefață de Dumitru Micu.

• [„**Luceafărul**”, nr. 42] Făcând referire la editorialul dintr-un număr trecut, *Scriitorii și breasla*, redacția „Luceafărului” atrage atenția că o preocupare importantă a scriitorilor este adoptarea, la viitoarea Adunare Generală, a unui nou statut. Scriitori reprezentativi și cu vederi generoase lucrează cu atenție și seriozitate la redactarea acestui proiect care va fi supus dezbaterilor adunării. S-a dat publicității, în «România Literară», un document privind momentul actual al literaturii și al vieții literare”, document asupra căruia „Luceafărul” îi invită pe scriitori să-și exprime părerile. „Adeptă a consultării largi a scriitorilor, a unor puncte de vedere care să marcheze noua situație ce o merită literatura și scriitorul în contextul cultural actual – noua serie a revistei «Luceafărul» își va expune, la rândul său, într-unul din numerele apropiate, punctele sale de vedere; cu accent, bineînțeles, asupra rostului publicațiilor literare, care deși puține, ele pot oferi aspecte sensibile ce confirmă evidența diversității talentelor, a capacității remarcabile de creație și a necesității manifestării lor corespunzătoare în publicații cât mai distincte ca originalitate și opinie artistică. Cei aproape șapte sute de scriitori ce se vor întruni în Adunarea lor generală, gândesc, desigur, la o bună condiție intelectuală a dezbaterilor, la o înțelegere superioară a lucrului scriitoricesc, a drepturilor și rosturilor sociale ale cuvântului scris, precum și asupra felului cum vor fi reprezentați în viitoarele forme de organizare și de conducere ale breslei lor, pentru ca atât rezultatele imediate ale Adunării, dar și perspectivele vieții literare să fie așezate sub semnul respectului pentru numele și munca grea de scriitor. [...] Pentru ca apropiata Adunare să poată depăși condiția trecutelor Conferințe de breaslă, nivelul lor, rezultatele lor, o serioasă pregătire a Adunării, în principalele ei obi-

ective de dezbatere, e determinantă. După cum, în consens cu activitatea internă de breaslă dedicată acestei pregătiri substanțiale, intervențiile scriitoricești limpezi, responsabile, de certă utilitate pentru dezvoltarea vieții literare, sunt și ele de mare însemnătate, dacă, desfășurate amplu în aceeași perioadă de pregătire a întrunirii de breaslă – vor fi reflectate în reviste, pentru a se rezolva astfel tocmai acea consultare largă și, bineînțeles, atât de necesară și de rodnică unei Adunări generale de natura celei dorite. ■ În întâmpinarea Adunării generale a scriitorilor, revista publică articolul *Probleme actuale ale literaturii române*. Se arată, încă de la început, progresul înfăptuit în literatura română, „în cei trei ani de la ultima Conferință pe țară a Uniunii Scriitorilor, din martie 1965”, evenimentul cel mai important care se „înscris ca o piatră de hotar și în evoluția vieții literare românești” fiind Congresul al IX-lea al P.C.R.”. „Fiecare om de cultură din țara noastră, indiferent de obârșia lui națională, indiferent de domeniul său de activitate, se recunoaște ca un factor al societății socialiste, în care pulsează astăzi tot mai puternic energia creatoare călăuzită și stimulată de către partid, spre desăvârșirea orânduirii care să răspundă aspirațiilor de veacuri ale poporului nostru. Am simțit-o cu toții în momentele care au cerut, de la fiecare, un sincer și profund examen de conștiință. Ceea ce definește astăzi climatul moral al scriitorului român – și cuprindem în această noțiune pe toți creatorii din România – este sentimentul unui deplin acord interior cu esența realității în mijlocul căreia își desfășoară activitatea, cu sensul imprimat dezvoltării noastre generale, cu imperativele majore evidențiate de politica P.C.R., prin urmare cu liniile de supremă consonanță a ființei înseși a creatorului a destinului său propriu, cu ființa și destinele colectivității, din care face parte. [...] Sentimentul de mândrie națională [...] și-a găsit expresia într-o unanimă adeviziune la politica partidului din partea întregii noastre intelectualități. Se evidențiază, pe parcursul articolului, capacitatea revistelor literare din provincie de a contura realizările înfăptuite în noul climat de cultură și de „efervescentă spirituală”. „Caracteristic pentru tabloul literaturii actuale este tocmai vigoarea spirituală, sentimentul unei creații în deplin acord cu legile artei, eliberată de orice conformism și așezată pe solul ferm al marilor realități ale vieții noastre și ale lumii contemporane. Dacă s-ar face un calcul statistic și s-ar raporta numărul de titluri viabile în toate sectoarele creației, – de la poezie și proză la dramaturgie și la critică, la întreaga perioadă parcursă în ultimul pătrat de secol s-ar constata că, proporțional, acești trei ani au dat cel mai mare număr de creații, confirmând strălucit justetea politicii culturale elaborate de Congresul al IX-lea. Ele aparțin deopotrivă literaturii romane și literaturii naționalităților conlocuitoare, parte integrantă a acestui tablou al vieții noastre literare. Cultura română nu a fost niciodată izolată de cultura naționalităților conlocuitoare, cultură înflorită pe același pământ și reflectând, din unghiul ei specific și în limba proprie, aceeași realitate. Ceea ce a contribuit, în spiritul Congresului al IX-lea, la orientarea culturii noastre pe o cale nouă, au fost numeroasele prilejuri în care, alături de întregul popor, creatorii au putut trăi sentimentul unei intense mândrii patriotice, al

demnității naționale, momentele în care justiția politicii externe a Partidului Comunist Român a dobândit o bine meritată consacrare internațională. Niciodată în întreaga sa istorie, poporul român nu s-a simțit, ca în acești ultimi ani, un participant activ la evenimentele, frământările, problemele cu care este confruntată întreaga colectivitate umană. [...] Promovând cu fermitate și neobosit în politica internațională principiile respectării normelor de conviețuire umană demnă, ale respectării suveranității naționale, ale dreptului fiecărui popor de a dispune liber de soarta sa, poporul român a devenit unul din promotorii premiselor pentru o lume nouă, pentru o nouă structură morală și politică a vieții internaționale, singura în stare să ducă la edificarea unei lumi viabile. Creatorul român a încetat astfel să se mai simtă – cum de multe ori înaintașii noștri *au* resimțit-o dureros – situat în marginea evenimentelor internaționale, martor pasiv și îndepărtat al lor”. În cadrul aceluiași articol se evidențiază „înflorirea culturii și a literaturii în climatul creat de Congresul al IX-lea al P.C.R.”, precizându-se că marxismul este calea prin care creatorul va putea evita orice tendință de „a concepe simplist și unilateral relația dintre artă și societate”, căci prin intermediul său este respinsă totodată „concepția unei așa-zise independențe (numită eufemistic «autonomie») a creației desprinse de societate, ajungându-și sieși, gravitând într-un univers străin de societate sau pe deasupra ei. Legătura indisolubilă dintre viață și creație este o teoremă de mult demonstrată și confirmată de experiența îndelungată, a întregii umanități. [...] Din totdeauna, poezia întâi, ca expresie a primelor vibrații în fața realității, apoi proza, dramaturgia, filozofia – aceasta ca moment al reflecției devenită atitudine – au constituit antenele prin care o societate și-a explorat și definit sufletul, aspirațiile, și-a fixat în momentele lui semnificative trecutul, și-a aproximat viitorul, și-a organizat un univers intelectual și moral armonios, în coordonatele căruia personalitatea să-și păstreze o unitate creatoare, plenară”. Astfel este firesc, se arată mai departe, actuala literatură să asume angajat conturarea „unei concepții unitare despre lume și viață a unei ideologii comune. [...] Repetata invitație făcută scriitorilor de către partid de a se adresa realității contemporane, de a o aborda cu curaj în toată complexitatea ei, de a da curs unei multitudini tematice corespunzând tocmai acestei complexități, invitația de a prospecta cu pasiunea și experiența vremii noastre trecutul național, tezaurul creației populare, semnifică scriitorilor că aceasta a fost, de fapt, în fiecare moment, legea fundamentală ce a stat la temelia marilor epoci de cultură din istoria noastră spirituală. Istoria contemporană a poporului nostru, actualitatea trăită de noi, constituie, așadar, un continent nou, cu relief extraordinar de bogat, care-și așteaptă exploratorii și făptuitorii”. Se afirmă tranșant că, în afara concepției filosofice marxist-leniniste, a materialismului dialectic și istoric, nu poate exista alta mai „organic adecvată” creatorului, fiindu-i călăuze sigure în lumea contemporană, „cu imensa și uneori tragica ei complexitate. „A așeza la temelia vieții spirituale a României contemporane filozofia clasei muncitoare, materialismul dialectic și istoric, nu înseamnă, de aceea, a impune o anumită ideologie, ca o dogmă, ci faptul că socie-

tatea românească, poporul român, au găsit în gândirea marxist-leninistă, în tradițiile și în afirmarea prezentă a P.C.R., acea călăuză, acea metodă și acea concepție despre lume și viață capabile să catalizeze și să asigure realizarea celor mai nobile idealuri ale sale”. Sunt luate în discuție, în cadrul articolului, „aspecte ale literaturii din ultimii ani”, primul vizând „sporirea contactului cu sfera mării problematici, deschiderea mai îndrăzneată a creației actuale către generalizări artistice destinate să deslușească și să exprime esența atât de complexelor procese petrecute în lumea de astăzi. Așadar, o îmbogățire în substanța a literaturii, un spor de cunoaștere care i-a dat posibilitatea, prin câteva opere reprezentative din domeniul poeziei, prozei, eseului, să pătrundă în intimitatea temelor importante și a problematicii de anvergură – de atâtea ori compromise, în trecutul mai apropiat sau mai îndepărtat, de tratări inadecvate, superficial-ilustrative”. Se apreciază pozitiv „extraordinara erupție a talentelor” în lirică. „Rezultă o fecundă diversificare a formulelor individuale, voci distincte, – expresie a multitudinii de talente și preocupări. [...] Lirica patriotică și cetățenească, a vibrației directe, spontane în fața evenimentelor, mod de poezie ce încorporează elemente de ordin social și politic, trăiește un moment de salutară primenire. [...] Proza trăiește, la rândul său, un proces dintre cele mai interesante și mai semnificative, căci ne determină să asistăm într-un mod din cele mai evidente, la ceea ce – în termeni de teorie literară – numim interacțiunea între înnoire și tradiție, dialectica întrepătrunderilor dintre vechi și nou. Marele drum al prozei este în continuare acela care fixează creația epică în solul fecund al realităților istorice și sociale, făcând-o să se pătrundă de multitudinea problemelor omenești actuale, de spiritul și dramele epocii pe care o străbatem, și, în acest sens, ultimii ani înregistrează apariția câtorva scrieri de primă însemnătate, în marea linie a realismului nostru. [...] O caracteristică a ultimilor ani ar fi nu numai reîntoarcerea fermă la roman, ci, mai important, consacrarea lui prin câteva titluri memorabile”. Evident este avut în vedere și apreciat aportul creatorilor maghiari și germani, în lirică, epică și dramaturgie. „Este desigur necesar ca Uniunea Scriitorilor să-și multiplice eforturile în sensul unei și mai rodnice cunoașteri reciproce, al unei colaborări încă mai armonioase, în câmpul larg al creației cu toate mijloacele ei, între scriitorii de diferite naționalități din patria noastră, devotați deopotrivă aceluiași idealuri”. În ceea ce privește rolul criticii în promovarea literaturii angajate se arată: „Destinul literaturii se întrepătrunde cu acela al criticii și dacă o critică în afara obiectului ei, literatura, este un non sens, tot așa nici aceasta din urmă nu se poate dispensa de funcțiile criticii, chemată să contribuie la selectarea valorilor, să distingă drumurile fertile de cele neprielnice evoluției artei cuvântului, să asigure literaturii un climat favorabil, propriu realizărilor de amploare. În toate documentele partidului nostru privind domeniul artei și culturii există referiri speciale la misiunea criticii literare și artistice, la sarcinile sale importante legate intim de procesul dezvoltării creației, de problemele specifice acesteia. Consideram pe deplin îndreptățite îndemnulurile adresate criticii literare de a analiza principial activitatea de creație, fără pretenția

de a da soluții obligatorii cu privire la formă și stilul lucrărilor artistice, de a lua poziție față de manifestările negative, de a promova operele care exprima realitățile și ideile înaintate ale societății noastre. Conținutul și funcțiile criticii noastre, direcțiile pe care ea le promovează în literatura decurg în chip firesc din concepția ideologică unica, marxist-leninistă. Este de la sine înțeles ca un critic marxist, fără a face concesii estetice, să acorde un interes deosebit scrierilor în care își găsesc expresia fenomenele esențiale din lumea contemporană, problematica și idealurile omului care trăiește în socialism. El va considera literatura din perspectiva conștiinței ideologice și estetice a lumii noastre și se va strădui să afirme, în primul rând, acele valori și opere care exprima epoca, sensurile fundamentale ale vieții noastre de astăzi. [...] În activitatea curentă a criticii se poate vorbi despre o creștere a operativității, o dată cu înmulțirea numărului de publicații literare. În genere, critica izbuteste să-și spună opinia despre majoritatea cărților care apar, procedând cu un spor de finețe și acuitate analitică, dovedind o atitudine mai curajoasă față de scrierile lipsite de valoare”. Regretabil este însă faptul că actuala critică „ignoră, uneori, îndatorirea ei, fundamentală, de a orienta din punct de vedere ideologic literatura; de a-și exercita rolul de îndrumător și sub acest aspect. Ea nu are suficientă autoritate și audiență, din cauza – pe de o parte – a unei anumite lipse de convingere, pe de alta datorită unui entuziasm excesiv, nu străin uneori de simpatii și relații personale. Prin sporirea numărului publicațiilor și, implicit, al cronicilor și al cronicarilor literari, nu totdeauna această rubrică esențială este întreținută de spirite critice cu adevărat competente”. Se discută, în cadrul articolului și despre revistele literare care trebuie „individualizate ca profil”. „Condiția diferențierii revistelor e impusă și de varietatea fenomenului literar și de aceea a gustului cititorilor. Scriindu-se mult și în multe chipuri, e nevoie de publicații care să le cuprindă pe toate. Apare, atunci, necesitatea de a selecta și de a promova ceea ce corespunde cu profilul revistei. Mai mult, însă, decât literatura pe care o publică, personalitatea unei reviste o dă autoritatea critică. Prin forța lucrurilor, o publicație – care nu este și nu trebuie să fie de grup, închisă într-o unică formulă – e pândită mai mult sau mai puțin de eclectism. Pentru a șterge impresia de însumare arbitrară de texte, e necesară, deci, intervenția spiritului critic care să diferențieze și să indice un sens de evoluție a literaturii și o poziție just definită în chestiunile discutabile ale artei”. În contextul celor discutate este reafirmat rolul important pe care-l are Uniunea Scriitorilor pentru literatură și viața scriitorilor. „Uniunea Scriitorilor este principalul factor coordonator al eforturilor de creație, al activității revistelor, având menirea să asigure cadrul adecvat dezbaterilor literare. Prin organismele sale ea este chemată să vină, fapt deloc neglijabil, în întâmpinarea nevoilor materiale ale scriitorilor, să reprezinte interesele scriitorilor în relațiile internaționale, contribuind la acțiunea importantă de răspândire a valorilor literaturii române pe plan mondial. [...] E pe deplin justificat, atunci, interesul cu care e înconjurată Uniunea de către membrii ei, scriitorii, interesul și sprijinul pe care i-l acordă în același timp forurile de Partid și de

Stat. Rolul acestei Uniuni în viața societății noastre a fost de nenumărate ori subliniat și în documentele de Partid și, fapt concludent, în toate acțiunile mari privind politica internă și internațională a Statului nostru Uniunea Scriitorilor a fost mereu prezentă. Cuvântul reprezentanților ei poate fi auzit de la tribuna Marii Adunări Naționale și în adunările cele mai importante. [...] Uniunea Scriitorilor a fost creată cu câteva decenii în urmă și, cu ușoare modificări, structura ei a rămas încă aceeași, deși de atunci s-au produs schimbări fundamentale în toate compartimentele societății românești. Credem, dar, că se impune o reorganizare a Uniunii, în așa chip încât ea să devină mai activă, dinamică, în pas cu evoluția însăși a societății noastre. Actualul sistem de organizare favorizează – avem impresia – un soi de diferențiere parcă administrativă a scriitorilor, ceea ce, indiscutabil, este cu totul nepotrivit. [...] Recomandări similare se pot face și în ceea ce privește comitetul și biroul de conducere al Uniunii Scriitorilor. Organisme alese deopotrivă prin votul direct, nemijlocit, al scriitorilor, acestea trebuie să se manifeste mai activ și mai eficient în viața, literaturii. Statutul Uniunii Scriitorilor, actualmente depășit în unele privințe, trebuie să definească mai precis atribuțiile comitetului de conducere, în așa chip încât să dea posibilitatea unui cât mai mare număr de scriitori să-și spună cuvântul și să adopte hotărârile cele mai potrivite în ceea ce privește viața și activitatea lor profesională. [...] Adunarea generală a scriitorilor din România este chemată să discute toate aceste probleme vitale ale literaturii noastre abordate pe scurt, și în preambulul de față. Acestea și altele trebuie, însă, să stea în atenția noastră și în perioada ce ne mai desparte de Adunarea generală. E un bun prilej de a verifica în ce măsură literatura pe care o facem este sau nu la înălțimea necesităților spirituale ale actualului moment din viața societății noastre. E, totodată, un bun prilej de a rediscuta unele noțiuni de ordin teoretic, ca, de altfel, și unele practici de metode – acelea care, mai ales în critica literară, în revistele noastre, circulă nu totdeauna cu sensul cel mai precis. [...] Concepem literatura română de astăzi și din viitor numai în consonanță intimă cu destinul poporului care i-a dat viață, expresie a năzuințelor lui de-a lungul secolelor, a experienței sale istorice, a marilor probleme cu care a fost confruntat în trecut și a celor care-l solicită în contemporaneitate; o literatură cu adânci rădăcini în viața colectivității naționale, o literatură în al cărei trunchi să urce deopotrivă seva fertilă a tradiției noastre și marele flux regenerativ al prezentului”. ■ Mihai Ungheanu scrie o cronică literară la volumul *Metamorfozele poeziei* de Nicolae Manolescu, în care se afirmă, la început, recunoașterea câștigată cu deosebită rapiditate de care s-a bucurat criticul. „Noutatea criticii lui N. Manolescu nu ține numai de scriitura frumoasă: ea este și una de concepție și de atitudine. De cronica sa din «Contemporanul» e legată prima întoarcere masivă spre valorile estetice ale textului literar. Tipul de cronică pe care l-a practicat de la debut și pe care-l mai folosește încă este acela al sesizării granulei de aur, a încercuirii insulelor de indiscutabilă viabilitate artistică. Din acest moment, acele cărți, acei autori, încep să existe și discuția despre ei poate începe. Evident, metoda are și riscurile ei,

dacă evidențiind doar fibra de extracție rară, s-ar ignora restul, ceea ce n-ar fi decât un exces de pedagogie. N. Manolescu nu e un critic interdictiv, ci mai ales un promotor de valori, sarcină ce-și are și ea inconvenientele ei. Posibilitatea erorii este indiscutabil mai mare. Criticul are salutarul merit de a nu practica o critică prudentă, fără să cadă în entuziasm gol. Temelia demonstrației sunt citatele. Afirmăția, descoperirea se bizuie pe extrasul doveditor. Deși fără voluptatea negației, N. Manolescu a abordat în ultima vreme critica severă și refuzul drastic”. Mihai Ungheanu observă, la N. Manolescu că, deși format în spiritul „programe-
lor și opiniilor literare”, tânărul critic „a înțeles în ultimă instanță că foarte multe din aceste programe coexistente sunt neliterare și trebuie tratate ca atare. Între acestea e și poza pionierilor, a criticilor avizi de noutatea metodelor sincronici chiar cu ele, dar incapabili, în cele din urmă, să transforme în instrument de analiză a literaturii române ceea ce vehiculează. Aparent consonant cu ei este și N. Manolescu. Cu diferența că el a ajuns aici prin G. Călinescu, ale cărui principii de estetică i-au deschis un orizont care altora le-a fost deschis de alte căi. S-a spus despre N. Manolescu că este călinescian, epitet aruncat ca o acuză. Ca și alte discuții, și aceasta suferă de neprecizarea termenilor. Nimeni n-a dat o definiție satisfăcătoare călinescianismului pentru a ne afla în posesia notei diferențiale după care să recunoaștem pe necălinescieni de călinescieni. [...] Există un stil, o atitudine călinesciană ilustrată de preferința pentru paradox, de plăcerea de a indica brusc și autoritar în locul direcției acreditate, o alta. E un refuz al anchilozării. Această gestică o putem recunoaște și la Manolescu, dar, atenție, ea este expresia unei concepții, o premeditată atitudine pragmatică. [...] Un avertisment ne anunță că *Metamorfozele poeziei* ne este închinată istoriei poeziei, dar unei istorii interioare a poeziei, cu alte cuvinte, o dezvoltare văzută dinăuntru. «Istoria reală a poeziei este totdeauna istoria conștiinței ei». Ni se promite deci reexaminarea unei perioade poetice asupra căreia aveam alte concluzii. Dată fiind teza de bază a poeziei care nu există decât prin conștiința de sine, istoria pe care o face N. Manolescu poeziei începe atunci când poezia română capătă conștiința de sine. [...] Voința criticului de a construi este evidentă. El traversează condus de o unică idee o însemnată parte a istoriei literare, perioada cea mai importantă pentru poezia românească. Rezultatul nu e încă o construcție definitivă, ci o inteligență ipotetă susținută cu gust și eleganță. Valabilitatea ei nu poate fi pusă la îndoială. Dar criticul nu subordonează suficient de centripet analizele sale, pe autori ideii centrale. Aceasta se enunță în începuturi de capitole, după care urmează fișe analitice de o finețe intuitivă cunoscută. Capitolele se termină suspendat și relația cu cel următor nu se face. Construcțiile sale sunt mai mult proiecte, tatonări ale materiei și posibilităților ei. Suspansul ideologic lipsește. Criticul plonjează în portrete lirice uitând să-și țeară toate analizele în ansamblul sistemului închipuit. Obsesia unei idei unice ce trebuie demonstrată cu orice preț nu poate fi recunoscută în *Metamorfozele poeziei*. Pe o schelărie ce promite o frumoasă arhitectură, neexecutată integral, sunt așezate panouri poetice de gust. [...] Teoreticianul de altădată

al însemnărilor de lectură, al lecturii de dragul lecturii și al unei critici neîn-
corsetate de formule, încearcă împăcarea acestui mod de a face critica cu rigorile
construcției demonstrative. Aliajul, fără a fi nereușit, nu e cel mai potrivit cu pu-
tință. Acest mod de a judeca cartea este indiscutabil, cel puțin într-o oarecare mă-
sură, abuziv. Este cert că cerem criticului câteva lucruri pe care nu și le-a propus.
Este cert că supunându-l unei dogme de care nu s-a legat, judecata noastră poate
să treacă drept în *afara* obiectului. Critica, se zice, nu trebuie să ceară unui autor
decât ceea ce acesta își propune. [...] Un critic adevărat și N. Manolescu e primul
dintre aceștia, nu poate fi judecat numai în funcție de ce-și propune. Co-
mandamentele după care acționează un critic adevărat, și N. Manolescu e dintre
puținii, nu pot fi doar cele personale. Ele depășesc persoana și sunt ale unui mo-
ment cultural și literar. Vom judeca deci pe criticii adevărați de la înălțimea aces-
tor comandamente și considerând pe N. Manolescu dintre aceștia, și
Metamorfozele poeziei ca și *Lecturi infidele* și *Literatura română de azi* sunt o
dovadă, ne vom face aprecierile în funcție de aceste exigențe. *Metamorfozele po-
eziei* e o excelentă carte de critică care poate să însemne foarte mult pentru un
critic ce se mulțumește doar cu atât, ceea ce nu este cazul lui N. Manolescu”.

■ La „Cronica fantezistă”, subintitulată, în acest număr *Patimile după Urmuz*, M.
Sorescu este de părere că opera acestuia nu poate fi înțeleasă corect decât
„degajată de balastul mistificărilor și interpretărilor tendențioase ori abuzive”.
„Trebuie să crezi în el!” (în *Urmuz*, n.n.), declară Sorescu, iar mai departe,
observând incapacitatea omului de a crede cu adevărat: „De-aia nici nu ne meri-
tăm niște scriitori mai mari decât semănătoriștii, pășuniștii, doiniștii. L-aș dărui
pe Urmuz nemților, să se repeadă cu ochelarii pe el să-l descifreze. [...] are haz.
[...] Legile interne ale incoerenței la el funcționează după o mecanică asemănă-
toare vitezelor mari ale corpurilor cerești. De aceea, citindu-l mereu ești cu buzele
a zâmbire. Dacă îți dă cineva o palmă, plângi. Sau, în orice caz, te simți jignit.
Dacă te lovește un fulger, prima reacție – dacă ai mai avea timp s-o guști – ar fi
probabil una de râs. Nu te așteptai la așa ceva”. Spre deosebire de Odobescu, se
observă, Urmuz „e un altfel de rătăcitor. E un divagaționist absolut. Confuzia lui
e rotundă ca și pământul devine luciditate, pe partea cealaltă. Întunericul lui e un
întuneric ce va fi constând și în soare: mult mai dur decât cel din noaptea noastră
– de toate zilele. O orbire de prea multă lumină. Se depun atâtea cazne să se des-
cifreze un ermetism răsufat și misterul adevărat rămâne învăluit în șapte uitări”.

■ Matei Călinescu, în *Poezia ca descoperire a fragilității ființei*, scrie despre
poezia lui Mircea Ivănescu din care „crește” „o dimineață de toamnă ploioasă”,
„mohorătă”. Recentul său volum este „neașteptat și neverosimil”. „Un sentiment
atât de profund al fragilității ființei nu mi-a mai dat, subiectiv vorbind (și ca atare
făcând abstracție de o mulțime de contraste izbitoare), decât lectura lui Bacovia.
[...] La Mircea Ivănescu drama limbajului se desfășoară în planul unei conștiințe
intelectual lucide: totul a fost spus, și respus, citit și recitit, lumea însăși s-a verba-
lizat în întregime și odată cu extinderea și perfecționarea internă (divers func-

țională) a «imperiului semnelor», ființa a devenit tot mai fragilă: un simplu semn poate s-o spulbere. Exilat în labirintul limbajului, poetul pare a visa – conștient însă de imposibilitatea și zădărnicia visului său – salvarea prin tăcere [...] Eliberarea din limbaj fiind cu neputință (de negândit) poetul își găsește un refugiu (dacă așa poate fi numit) în joc, dar un joc de-o factură absolut particulară, un joc fals (ironic), riguros până la absurd și până la nebunie, căci se joacă în marginea neantului vorbirii; un joc asediat de neliniști, de obsesii, de moarte, – construcție atentă și infinit fragilă, pe care-o poate prăbuși, metaforic vorbind, simpla atingere a unei clipe. [...] La o lectură superficială, [...] poezia lui Mircea Ivănescu apare ca minoră, inteligent sentimentală, rafinată, în sensul livresc, delectabilă ca un divertisment superior, dar nimic mai mult. Consider o calitate cu totul rară a acestei poezii că poate părea așa, e o dovadă a autenticității ei paradoxale, pătrunsă de spiritul ambiguu al ironiei. ■ Sunt publicate poeme de Gabriela Melinescu (*Mai este o, Urmează veverițe, Cu flori la brâu, Cămașa albă, general, Grasa Greta, Rugându-l să trăiască, Pe un scut, Lup auriu, Pe neaflata a ajuns, Vara aceea, Vedere a trupului trecut, Disparațiile lor fragile*)

20 octombrie

● [„Scânteia”, nr. 7861] George Banu realizează ancheta *Dramaturgii despre ospitalitatea artistică a teatrelor*. La anchetă răspund: □ D. R. Popescu, *Prefer discuțiile simple și sincere*: „În primul rând verbul a colabora mi se pare inexact. E bine ca fiecare să-și împlinească și să îndeplinească singur ce dorește, fără sprijinul dezinteresat și binevoitor, așa-zis, al altora. Eu pretind în acest sens teatrelor să nu dea autorilor lecții grozave, fiindcă riscă să fie ascultați, și dacă sunt ascultați, cum se mai întâmplă din păcate, rezultatul este cum nu-l dorește nici autorul (și atunci el o să facă pe victima) și nici preopinentalul (și acesta o să spună: n-are talent autorul). Deci de două ori învins este doar primul partener. Prefer legătura colegială cu actorii și regizorii unui teatru. Fiindcă în acest fel pot să dispară falsele relații. N-o să mai dai nici un text acelui om, care îți răspunde cam așa: cutare e de vină, cutare e obtuz, cutare e incult și nu vrea, e pot face? În fața acestor binevoitori e bine ca autorul să ia o atitudine fermă: niciodată nici un text că nu le mai dea.”; □ Ion Băieșu, *Un autor modern în stare să care decoruri?*: „Da, într-adevăr, ideal ar fi ca fiecare teatru să aibă un autor al său, căruia să-i comande o piesă, până la o anumită dată, așa cum comandă costumele și butaforia. N-ar fi ușor, desigur, pentru autor, dar el ar ști că piesele lui se joacă iar teatrul ar fi sigur că are piesa care-i trebuie.”; □ Al. Mirodan, *Gluma cu substrat serios*: „Ani de-a rândul s-a căutat soluția bunelor raporturi dintre teatre și autorii, vai!, dramatici. Fără succesul râvnit. S-a discutat despre activitatea și sensul secretariatelor literare, despre comandarea, asemeni sculptorilor din Renaștere, a marilor teme, despre rosturile în această privință ale consiliilor artistice. Fără succesul dorit, însă. S-a discutat despre participarea scriitorului la viața teatrului, despre cenacluri și ateliere și de fapt despre orice. Fără succesul visat. [...] Meto-

da descoperită poate fi formulată în chipul următor: Începând din stagiunea 1968-1969 teatrele vor renunța să mai «sprijine» dramaturgia originală și se vor ocupa de autorii locali în același mod în care se ocupă de autorii străini.”; □ Alexandru Popescu, *Travaliul și solitudinea*: „Când un asemenea text, ajuns la teatru, este citit de mai multe persoane, e analizat, orice consilii și sugestii fie ele cât de nefavorabile pentru text și pentru autor sunt deosebit de fructuoase dacă sunt date cu solitudine și competență.”; □ Leonida Teodorescu, *O „splendidă” izolare*: „Problema este că între dramaturgie și teatrele noastre nu există un raport de o reală permanență și că evoluția vieții teatrale și a dramaturgiei naționale se realizează oarecum în paralel. Lucrurile sunt de o evidentă gravitate, pentru că trebuie să fim conștienți de faptul că oamenii de teatru de astăzi și dramaturgii de astăzi sunt cei care poartă răspunderea unui moment cultural, că nu este vorba de teatrul x sau de dramaturgul y, ci de mișcarea teatrală națională și de dramaturgia națională, care trăiesc într-o «splendidă» izolare întreruptă când și când de accidentul unei premiere”. □ Concluziile sunt semnate de George Banu: „Răspunsurile dramaturgilor reflectă puncte de vedere personale. Din ele se desprind însă unele stări de lucruri generale și, de asemenea, sugestii. După cum se știe, au existat unele inițiative pozitive destinate sprijinirii dramaturgiei originale. Concursul organizat de C. S. C. A. a trezit un larg interes, constituind prilejul afirmării unor noi talente dramaturgice. Organizarea periodică a unor astfel de concursuri poate deveni o sursă de efervescentă pentru literatura noastră dramatică. De asemenea, interesul acordat de către unele teatre a favorizat apariția unor condeie, fie din rândul scriitorilor afirmați în alte genuri, fie debutanți. [...] Preocuparea pentru descoperirea și formarea unor dramaturgi poate duce la rezultate de perspectivă la fel de importante ca și un spectacol cu piesa unui autor de succes verificat. Teatrul nu trebuie să adopte o atitudine pasivă, ci să devină un adevărat centru magnetic, un motor al dezvoltării creației dramatice naționale”.

• [„Glasul Patriei”, nr. 30] Virgil Carianopol semnează *Festivalul de poezie M. Eminescu*: „În prima decadă a lunii octombrie la Iași s-au desfășurat ample și spectaculoase manifestări prilejuite de prima ediție a festivalului de poezie «Mihai Eminescu» organizat de către Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă și Uniunea Scriitorilor. Acest prim festival de poezie Mihai Eminescu, închinat liricii românești, a fost onorat de prezența unor personalități preeminente ale vieții literare și artistice din țara noastră, de poeți și critici literari veniți din toate centrele țării.[...] Victor Eftimiu, George Lesnea, Corneliu Sturzu și alți poeți de seamă au citit poezii dedicate lui Eminescu, corul Filarmonicii a cântat lieduri pe versurile marelui poet, iar seara, târziu, sub farmecul lunii, bătrânul tei al lui Eminescu din grădina Copou, a fost gazda poezilor cu un program de versuri și romanețe.”. ■ *Apare Patria văzută de departe...*, unde citim poeziile semnate de Nicolae Tăutu: *Sosirea la Napoli*; *Columna lui Traian*; *Lipia de la miezul nopții*; *Întoarcerea în patrie*. ■ Pompiliu Matei semnează *Simion Bărnuțiu, figură luminoasă a revoluției de la 1848*: „Dezideratul scump, steag purtat în timpul revoluției – dobândi-

rea unei adevărate libertăți și independențe naționale, afirmarea în deplinătatea capacităților ei creatoare a națiunii române, s-a îndeplinit în zilele noastre. Visurile și profețiile lui Simion Bărnuțiu și a celorlalți luminați revoluționari de la 1848, poporul român le preface în vremea noastră de azi în fapte care înalță prestigiul patriei de la un an la an, în fața întregii lumi.” ■ Mihai Stănescu semnează poezia *Vreme*. ■ În *Noutăți editoriale* Paul Anghel semnează „*Peste crestele Carpaților*”: „O carte a șoimilor, scrisă cu peana plină de înțelepciune, robustețe și har cu care se povesteau vechile fapte de vitejie păstrate în rodnici, ne-a fost dăruită recent de generalul-colonel în rezervă Ilie Crețulescu, personalitate cunoscută cititorilor noștri prin însuși frontispiciul acestui ziar: «Glasul Patriei». Spunem o carte a șoimilor, fiindcă volumul, departe de a fi un simplu jurnal de front, e consacrat vitejiei vânătorilor noștri de munte, faptelor de glorie ale Diviziei 103 munte care, sub comanda neînfricatului ei general – autorul cărții –, a trecut în august-septembrie 1944 crestele Carpaților, eliberând pământul Transilvaniei.[...]Citind această carte, prea scurtă pentru greutatea ei de sânge și foc, avem încă o bucurie. Am descoperit un scriitor, din știrpea marilor condeieri ai Moldovei. Este generalul colonel în rezervă Ilie Crețulescu, comandantul șoimilor din această faimoasă Divizie 103 munte”. ■ Nichifor Crainic semnează *Tiberiu Brediceanu*: „Tiberiu Brediceanu, printr-o tenacitate pasionată, care îi umple viața întreagă, ajunsă azi la vârsta nonogenară, a generalizat cântecul popular ca solo acompaniat de pian, dar și ca melodii multiple, prezentate în câteva schițe teatrale, de episoade ușor dramatizate din datinile populare”. ■ Radu Gyr publică *Orașul tânăr*: „Victoria – întâiul oraș nou răsărit în perioada renașterii patriei – se întinde, ca un chilim, la poalele munților care fierăstruiesc zarea, între Avrig și Făgăraș. Creste semețe, la numai o bătaie de praștie, străjuie tânăra întemeiere, ocrotind-o parcă”.

22 octombrie

- [„*România liberă*”, nr. 7465] Sub denumirea *Valori etice în folclor*, prof. dr. docent I. C. Chițimia publică un studiu restrâns despre modul în care literatura populară poartă și exemplifică valori etice pe suportul implicit și divers al valorii estetice. În cazul basmului, de pildă, aspectul etic „rezultă involuntar din năzuința de totdeauna a ființei umane spre ceea ce este nobil și înălțător, peripețiile și încercările grele ale eroilor îl emoționează profund pe ascultător, negreșit narațiunea acționează asupra psihicului și caracterului său în chip pozitiv”. În balade, însă, finalul de obicei tragic reprezintă un „protest artistic împotriva practicii vechi superstițioase” – căreia îi cade victimă, de pildă, Ana lui Manole, relevanța etică constând în aceea că cititorul manifestă o „sinceră compătimire” pentru o „ființă gingașă, animată de dragoste caldă și devotament față de soțul ei”. În doine, dimensiunea etică se manifestă prin faptul că se transmite, prin versuri, emoția asociată „destăinuirilor individuale sau colective”.

- [„*Scânteia tineretului*”, nr. 6041] Grigore Arbore se întreabă *Scriitorul – un intelectual total?*, consemnând faptul că „*Literatura tinerilor* [...] în tot ceea ce

are ea mai bun este expresia unei asimilări superioare a culturii autohtone și universale de către creatorii ei.”

23 octombrie

• [„Scânteia”, nr. 7864] Ziarul publică *Proiectul de legii de organizare și funcționare a consiliilor populare în dezbatere publică*. □•Ecatarina Oproiu scrie despre *Fascinația modelului*: „Ceea ce este cert e faptul că școala, pedagogia și tot sistemul de educație explicită și implicită trebuie să-și pună reflectoarele cu mai mult curaj pe acele personalități care țin nu numai de decorul vieții noastre moderne, de plastica, de melodiile, de relax-ul acestei vieți, ci și pe acele personalități care exprimă esențele unei lumi noi, visurile ei temerare, luciditatea și romantismul ei, personalități care să arate lumii farmecul omenesc din care pornește fascinația modelului. Poate că asemenea modele trebuie să stea mai mult în vederea noilor generații. Poate că pe aceste generații trebuie să le ajutăm mai insistent și mai competent să descopere pe cei care sunt mai indicați să le fie favorit. Nu-i nevoie să spargem chitarele. Chitarele pot să cânte. Cu cât vor cânta mai frumos, sângele va circula mai repede. Să-i lăsăm pe tineri să meargă ca Belmondo, dacă Belmondo umblă frumos, dar să-i ajutăm să înțeleagă că inteligența acestui secol le pune la dispoziție și alte modele. Nu modele pentru imitație, ci modele pentru *studiu*; pentru studiu prin care trebuie să treacă orice ființă omenească înainte de a ajunge la acea limpezire pe care o numim personalitate”. □•Teodor Mazilu semnează portretul satiric *Nemișcat*.... □•Nicuță Tănase revine cu foiletonul „*Vine foiletonistul!*”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 6042] Despre criticii-prozatori se exprimă Petru Popescu în articolul: „Câțiva prozatori cu capacitate teoretică reală avem, câțiva critici au ieșit din carapacea spiritului critic intrând în proză (notez ca deosebite realizări nuvelele și romanul lui Paul Georgescu și paginile de roman filozofic publicate acum mai multe luni de Matei Călinescu). Dar de aici până la desființarea efectivă a acestor granițe, până la dispariția complexelor de specialitate, care dau naștere la comportări speciale și viciază exprimările, până la liberul joc de idei al unor creatori care gândesc unii lângă alții și unii pentru alții, mai e un, cred, drum lung.”

• [„Viața studentească”, nr. 36] Aurel Dragoș Munteanu reia titlul lui Dan Zamfirescu, dar fără semnul întrebării: *Un eșec de prestigiu*, adăugând nemulțumirilor precedente și pe cele menționate în „România Literară” de Al. Piru: „Critica, oricât de vehementă, nu poate să strice nimănui. Operă compozită, fragmentară, fără o concepție de ansamblu, inegală ca stil și informație, era normal ca tratatul să provoace rezerve serioase... Nu, volumul 2 al *Tratatului* nu este nici pe departe o mare contribuție și trebuie să mărturisesc că această recunoaștere nu poate fi făcută cu inima ușoară. O istorie literară cu adevărat reprezentativă, urmând câteva monumente semnate de Iorga, D. Popovici sau G. Călinescu, trebuie să facă apel la personalități capabile de viziuni organice asupra

întregului literar românesc sau asupra unora dintre cele mai importante perioade. Aceasta e de fapt principala scădere a acestui al doilea volum... Sistematizarea imensului material factual, bogăției estetice a acestei perioade, îi lipsesc funcțiile ordonatoare ale unui spirit superior, capacitatea sa de a-i proiecta un destin, de a o face, la urma urmei actuală prin conștiința faptului că noi, cei de astăzi, suntem moștenitorii acestei epoci. Tratatul suferă de lipsă de organicitate, el nu este gândit de la un capăt la altul sub semnul unei mari idei, care să dea viață părților.”

Discuțiile se încheie în numărul 38 din 6 noiembrie, cu o *Recapitulare (Discuții pe marginea volumului 2)*, nesemnată, un fel de trecere în revistă a tuturor ecourilor din presa lui 1968 ale *Tratatului*, pro și contra. ■ La rubrica *Dialectica ideilor*, în articolul *Călinescu și Hegel*, M. N. Rusu face apel la volumul lui D. D. Roșca – *Influența lui Taine asupra lui Hegel* (Editura Academiei): „Multe dintre ideile formulate de G. Călinescu în *Principii de estetică* și în articolele de interpretare a lui Hegel (vezi *Hegel estetician* din Călinescu, *Scriitori străini*, antologie de V. Nicolescu și A. Marino) le regăsim cuprinse într-o expresie nouă, în terminologie specific călinesciană, atât în *Istoria literaturii române de la origini până în prezent* cât și în *Compendiu*. În prefața ediției din 1941 el scrie: „Ne ocupăm aici numai cu *Conștiința estetică* (subl. n.). Cum trebuie înțeleasă această sintagmă de concepție hegeliană? Istoria literaturii este istoria conștiinței estetice de la origini și până în prezent. Cu alte cuvinte, Călinescu urmărește geneza și evoluția spiritului estetic în căutarea absolutului său, a identității cu sine însuși. Examinând și judecând literatura română din perspectiva acestei definiții hegeliene, aplicată la un material concret de viață, Călinescu încearcă să surprindă în bogăția faptelor etapele importante ale cristalizării și dezvoltării spiritului estetic în drum spre conștiința de sine, adică spre specificul estetic național, cu legile sale intime, părți componente și fundamentale în definirea unei spiritualități, în găsirea locului în universal, ca și a participării noastre la universal... Modalitatea aceasta de a viziona materialul literar și artistic dintr-o perspectivă totală, de ansamblu, și mai ales intrinsecă, dinamică, este de origine hegeliană... Întruchiparea spiritului estetic în specific estetic absolut (pentru latitudinea noastră) – iată unul din rezultatele de valoare ale demonstrației lui G. Călinescu...”

24 octombrie

• [„România liberă”, nr. 7468] În acest număr, B. Elvin scrie un comentariu la romanul lui Paul Georgescu, *Coborând*. Acțiunea se desfășoară în perioada premergătoare celui de-al Doilea Război Mondial, iar protagonistul romanului „își cercetează identitatea, căutând să smulgă anilor trăiți, timpului pierdut, un adevăr eficace și demn pentru a realiza astfel un acord cu el și cu ceilalți”. Pe acest fond factual cu relevanță larg umană, romanul preia datele personalității creatoare a scriitorului, căci, „arsenal de cultură filosofică și estetică”, reunește mai multe tipuri de discurs – „meditația, povestirea, confesiunea, parodia” în cadrul unui discurs românesc care, pe ansamblu, polemizează vădit cu instrumenta-

rul romanesc tradițional – „îl pastișează, îl dinamitează din interior” și „îl sfidează, negându-i prescripțiile și călcându-le”. Toate acestea se datorează unui scriitor el însuși fascinant și complex, „lucid, dacă n-ar fi patetic, sarcastic, dacă n-ar fi sentimental, oscilant, dacă n-ar fi ferm, aparent capricios, arbitrar, derutant”, dar „coborând tot mai adânc spre adevărurile lui”.

● **[„Scânteia”, nr. 7865]** Citim despre *Ședința Consiliului de Stat*: „În ziua de 23 octombrie, la Palatul Republicii a avut loc ședința Consiliului de Stat, prezidată de tovarășul Nicolae Ceaușescu, președintele Consiliului de Stat. [...] Consiliul de Stat a analizat proiectul de decret privind pregătirea tineretului pentru apărarea patriei și a hotărât ca această problemă să facă obiectul unui proiect de lege care să fie supus dezbaterii Marii Adunări Naționale, în prima sesiune. [...] A fost adoptat decretul privind regimul pașapoartelor, prin care sunt create facilități pentru obținerea pașapoartelor și se simplifică formalitățile legate de trecere a frontierei de stat”. ■ Adrian Anghelescu scrie despre volumul *Coborând* de Paul Georgescu: „Tehnica folosită de autor e modernă ca factură, fără a surprinde totuși prin inedit. Decuparea anunțurilor din ziarele epocii, inserarea lor în text ori pastișarea lor cu evidente intenții artistice nu e nouă, și, de altfel, autorul nu omite a-l aminti în acest sens pe John Dos Passos. Asemenea trimiteri pot induce însă uneori în eroare. Așa, bunăoară, în episoadele în care se narează anii petrecuți cu Irina și, în genere, în cele cu substrat erotic, trimiterile la proza lui Anton Holban par derutante. [...] Sub aspect stilistic, romanul vădește de asemenea calități remarcabile; prin frecvența modulațiilor de ton se obține o diferențiere și o situație în timp a faptelor și întâmplărilor respective. Nu o dată, din felul în care e rostită o replică recunoaștem identitatea personajului, «vechimea» epocii, autorul mimând (uneori cu intenția de a șarja, de a ironiza anumite aspecte ale realităților trecute), limbajul caracteristic acelei vremi. Limbajul devine astfel emblema acelei epoci, patina vremii, rama originară dindărătul căreia chipurile își recapătă relieful și pitorescul lor. Uneori, însă, poticnind, gâtuind voit fluxul normal al frazei, perturbându-i fluenta sau accelerând ritmul schimbărilor de claviatură, autorul nu obține efectul scontat, neevitând astfel stridențele, disonanța. Aceste mărunte imperfecțiuni nu afectează, firește, substanța cărții care, prin intensitatea și autenticitatea trăirii, prin adâncimea sondajului social și psihologic, prin densitatea problematicii și a semnificațiilor de viață pe care le degajă se înscrie ca una din cele mai trainice lucrări ale prozei noastre actuale”.

● **[„Scânteia tineretului”, nr. 6043]** Eugen Barbu scrie despre *Tembelism*, „un flagel în viața socială. Se scriu studii întregi despre economii și se risipesc în văzul nostru, al tuturor, fără nici un fel de remușcare, lucruri la care râvnim, ce ne sunt necesare, greu de recuperat.” ■ Edgar Papu glosează despre *Prezența scriitorului*, un ecou la anchetei găzduite în paginile „Scânteii”, *Pentru cine scrii? Pentru ce scrii?*: „Din întregul documentar adunat în paginile gazetei constatăm cu satisfacție că ancheta și-a atins scopul. Printr-înșa se reafirmă puternic și se demonstrează concludent prezența scriitorului ca o realitate vie în societatea

noastră de astăzi.” ■ Nicolae Baltag prezintă volumul Gabrielei Melinescu, *Interiorul legi*, care scrie o poezie ce „pare un dans frenetic al stărilor de spirit supuse iubirii.

● [„**Albina**”, nr. 43] Șerban Nedelcu semnează *Unitate și bunăstare*: „Conducători ai partidului și statului nostru au făcut, de curând, o vizită de lucru în județele Iași și Botoșani. Oamenii muncii din aceste județe, muncitori, țărani și intelectuali i-au primit cu dragoste, manifestându-și astfel adevărată la politica marxist-leninistă a Partidului Comunist Român, călăuzitorul încercat al poporului nostru pe drumul făuririi unei vieți noi”. ■ Rodica Zank se întreabă *Ce vom citi?*: „Editura pentru literatură recomandă două prestigioase apariții viitoare în domeniul valorificării moștenirii literare. Din cele douăzeci de volume din ciclul *Opere* – Liviu Rebreanu, vor vedea, în curând, lumina tiparului primele trei. [...] Volumul antologic *Satire și pamflete* reunește în paginile sale o selecție de articole apărute între anii 1800-1849, care prin arma satirei, umorului și a pamfletului militau pentru idealurile pașoptiste. Ediția este îngrijită de Gh. Georgescu-Buzău”. ■ Apare cântecul *Țara mea și-a mea cunună*, „notat de la Gică Gh. Parpalia, com. Muntenii de Jos, jud. Vaslui, de Ion Socol”. □ • În *Albina copiilor* citim poezia *Cultura buretelui* de S. Tuzeleanu și *Cu gândul la viitoarele excursii*, semnat O. M. □ • Vinciu Gafița semnează *Muntele bulevard*, reportaj despre masivul Bucegi.

● [„**România literară**”, nr. 3] Nicolae Jianu scrie despre vizita tovarășului Nicolae Ceaușescu în câteva localități din Moldova (Botoșani, Iași, Flămânzi) punctând directivele date de acesta în domeniul culturii și artei: „Apare astfel firească amplă incursiune în problemele artei și culturii, întreprinse de secretarul general al partidului nostru în fața intelectualității ieșene. «Artiștii au datoria să lase scris urmașilor, peste veacuri, mărturii despre ceea ce au fost în stare să creeze constructorii socialismului, despre ceea ce au fost în stare să realizeze oamenii de litere și de arte de azi.» Iată, rostit lapidar, un deziderat esențial al revoluției socialiste, o lege a ei în care sunt implicate toate forțele artistice ale țării”. ■ Articolul intitulat *Despre un sentiment românesc al naturii* reprezintă un fragment dintr-un studiu al lui Al. Philippide, aflat sub tipar la E.P.L.: „Natura privită din mijlocul ei, din interiorul ei, apare cu o vigoare remarcabilă în literatura română în așa măsură încât acest fapt formează chiar o trăsătură distinctivă a fenomenului literar românesc, în ce are el mai profund și mai durabil, adică în tot ce asigură continuitatea.” ■ La rubrica *Patul lui Procust*, Constantin Țoiu propune eseu *Măsura lucrurilor*: „Dacă omul încetează de a mai fi măsura lucrurilor, totul începe să fie permis și totul începe să fie posibil. Orice crimă morală sau fizică începe tocmai în clipa în care omul este tratat ca un obiect sau ceva abstract. Abstractizarea persoanei umane este unul din răurile secolului nostru.” ■ La întrebarea „Care sunt problemele principale pe care trebuie să le dezbată și să le rezolve Adunarea generală a scriitorilor?” răspund – pe scurt: Al. Andrițoiu, Paul Anghel, Cezar Baltag, Aurel Baranga, Ion Băieșu, Radu Boureanu, Constanța

Buzea, Șt. Aug. Doinaș, Paul Everac, Horvath Imre, Ieronim Șerbu, Nicolae Velea. Dintre cei doisprezece scriitori care răspund, câțiva sunt evidențiați aparte. □ Lucia Demetrius se pronunță pentru o dezbatere *Deasupra chestiunilor personale*: „Esențială pentru această Adunare mi se pare o anumită atmosferă, o anumită ținută care să concorde cu problemele mari pe care le are de dezbătut. O fărâmă de renunțare la sine, pentru o adevărată, obiectivă dăruire intereselor majore ale scrisului, ale breslei”. □ Ion Biberi își exprimă opinia sub titlul *Comandamente majore*: „Socotesc că, asemeni onora din Congresele Științifice, dezbaterile Adunării generale a scriitorilor ar putea comporta două faze: o discuție amănunțită a unei teme actuale, propuse de organizatori, urmată de prezentarea câtorva subiecte, având un tâlc întregitor și lăsate la alegerea liberă a vorbitorilor”. □ Mihai Beniuc reflectează asupra *Caracterului public al operei literare*: „O conferință a scriitorilor într-o țară socialistă nu-și poate pune ca temă să discute de ce unii autori cu cărțile lor stăruie în conștiința publică, iar alții sunt oprți al intrare sau după un prim contact au fost poftiți afară. Deși în privința aceasta s-ar putea spune câte ceva, după aproape un sfert de veac de când ne găsim pe drumul noii orânduiri sociale, timp în care s-a format un masiv public de cititori”. □ Demostene Botez vede Adunarea generală a scriitorilor în termeni de *Răspundere și angajare*: „Recent, presa a publicat materialul elaborat de Comitetul Uniunii Scriitorilor privitor la problemele actuale ale literaturii noastre. Aflăm acolo ideile concis formulate și care înțelegem să fie temelia concepțiilor noastre despre literatură, temelia planurilor noastre de viitor, documentul programatic al activității de mâine. Parte din ele le știm, ni le-a învățat experiența și cei 25 de ani de viață trăită în orânduirea socialistă, care a devenit concepția noastră de viață, – cea care îi dă un sens, iar nouă o înaltă rațiune de a trăi. Parte le deținem greșit, iar unora nu le dăm totdeauna însemnătatea pe care o au. Adunarea va însemna momentul de a ne verifica și lămurii”. □ Szasz Janos, scriitor maghiar din România, vede în viitoarea Adunare un loc de dezbatere pentru problemele scriitorilor din rândurile naționalităților conlocuitoare și, în textul său publicat cu titlul *Pentru o democrație a stilurilor*, afirmă, în plus, următoarele: „Important este de a elucida – Adunarea ne poate oferi un cadru și o ambianță democratică a discuțiilor – cum și în ce fel pot milita absolut toți scriitorii, preferând oricare dintre modalități, pentru idealurile umanismului socialist.” □ La rubrica *Moda poetică 1968*, Ștefan Aug. Doinaș ridică în acest număr problema *Delirului verbal* prezent în poezia contemporană: „Oricât ar părea de ciudat, în poezia modernă pasiunea pentru cuvinte nu înseamnă și dragoste pentru discurs. Din contra: cuvântul e iubit în sine, făcându-se totală excepție de lucrul la care, eventual, trimite, și în afară de orice semnificație a sa în propoziție. Fuga de lucruri merge, aici, paralel cu fuga de concepte, iar izvorul acestei atitudini poetice se află, dimpotrivă, în simbolism și hermetism. [...] Suntem, așadar, exact la definiția poeziei așa cum o propunea italianul Adriano Tilgher; un discurs care dă impresia că spune ceva. O vom numi, deci, delir verbal care – afirmând ceva în lipsa unui conținut determi-

nat al afirmației – se dovedește a fi doar expresia unei stări poetice.” ■ Adrian Păunescu consemnează o discuție cu Miron Radu Paraschivescu înregistrată pe bandă de magnetofon acasă la acesta din urmă. Rețin atenția câteva idei despre proză: „Este sigur că literatura dintre cele două războaie a dat o proză infinit mai bogată decât literatura imediat următoare celui de-al doilea război. Dar greutățile de naștere ale prozei contemporane au fixat niște direcții, niște fâgașe, niște brazde, specifice spiritului nostru, specifice limbii românești, sufletului românesc. Poezia a ieșit din pictural și din plastic. Proza și-a găsit o cale organică. Da, am găsit cuvântul – *organică*. Romanele lui Marin Preda duc mai departe țărănismul lui Rebreanu, Preda, undeva, este vecin cu Dostoievski. O să-mi spui că și Rebreanu are zone dostoievskiene, dar Preda *structurează* materia, pe un vârtej dostoievskian. Alt prozator care-mi impune foarte mult este Nicolae Breban. Și el organizează proză analitică, nu numai de dragul analizei. Avusesem noi pe Camil Petrescu, pe Holban și pe Blecher, dar la Breban analiza nu este numai virtuozitate. Dacă Preda este într-un fel beneficiarul experienței unui Rebreanu, – Breban, și el, se înscrie într-o experiență începută de un Holban sau de Hortensia Papadat-Bengescu. La el, însă, introspecția nu este o finalitate.” ■ O poezie dedicată lui Nichita Stănescu (*Scriere pe cadran*), publică Gheoghe Tomozei. ■ Șerban Cioculescu consemnează, la rubrica *Breviar*, centenarul morții lui Lamartine: „Lamartine a fost deci un precursor, un deschizător de drumuri, iar la noi a fost gustat, iubit și urmat de întreaga pleiadă a poezilor munteni de la 1830: de Helia-de, care l-a tradus cel dintâi, de Vasile Cârlova și de Grigore Alexandrescu – ca să-i numim numai pe cei mai însemnați”. □•Partea a doua a analizei lui S. Damian, *Veghea*, se concentrează pe proza lui Al. Ivăsiuc: „În *Interval* se ivește obsedant imperativul luptei împotriva uitării – variantă modernă a încăierării lui Iacob cu îngerul. Nimic nu e mai laș decât uitarea! Nu există demnitate acolo unde amintirea nu străpunge toate platoșele și nu înlătură toate vălurile”. □•O cronică, nu tocmai favorabilă, face Lucian Raicu volumului *Metamorfozele poeziei*, de N. Manolescu: „Când însă se a proprie *crispă* cu idei constituite, și prea încăpătoare despre poezie, căutându-le cu tinerească nerăbdare sfera legitimă de aplicare, fi-rește negăsind-o, fiindcă o caută cu tot dinadinsul dintr-un nestăpânit (și facil) impuls al eliberării, rezultatul nu poate stârni, în cel care urmărește demonstrația, decât un sincer refuz. Capitolul privitor la Macedonski mișună de note false, nici măcar extravagante (...)”. □•Aurel Dragoș Munteanu scrie *Preliminarii: O generație poetică*, în care – după câteva delimitări teoretice privitoare la discontinuitatea pe care noua generație de poeți o prezintă față de tradiție – anunță începerea unei analize a poezilor de după cel de-al Doilea Război Mondial: „Ceea ce poate încerca în istoria literară un critic lucid și pasionat este o asemenea viață a cărților. Orice tentativă de comentariu este în fond o operație artificială pe solul viu al operelor. Salvarea poate veni de la potențarea unor anumite virtualități, de la trăirea simultană a unor stări, într-un cuvânt, de la un adaos de vitalitate în cadrele aceleiași vieți, a operi. Supunându-le acestei servituți, critica poate deveni

cu timpul ea însăși posesoarea unei vieți proprii.” □•La *Noutăți în librării* sunt semnalate aparițiile următoarelor volume: G. Bacovia, *Poezii* (E.P.L.) – ediție de lux; N. Iorga, *Pagini de tinerețe* (E.P.L.); Al. Rosetti, *Cartea albă* (E.P.L.); D. Velciu, *Ion Neculce* (Editura tineretului); Nicolae Tăutu, *Vox maris* (E.P.L.); Tudor Șoimaru, *Cântece și flăcări* (Editura tineretului); Ion Biberi, *Orizonturi spirituale* (E.P.L.). ■ În pagina rezervată *Cărților săptămânii*, sunt publicate recenzii pentru cărțile de poezie semnate de Dumitru Micu și cele pentru proză, de G. Dimisianu. □ Dumitru Micu arată că volumul lui Cezar Ivănescu, rezultat al unui fapt biografic (moartea mamei), are totuși o consistentă fibră poetică: „Poeziile sunt, mai toate, niște solilocvii, niște cântece indislocabile și o tentativă de analiză s-ar dovedi inoperantă. Nu cutare imagine, nu vreo asociere insolită, nu reverberațiile unui cuvânt produc starea lirică, ci... sinceritatea, o sinceritate prin care trebuie înțeles cu totul altceva decât ceea ce desemnăm prin acest cuvânt în ordinea cotidiană; o suprimare a eului empiric, o depersonalizare, o transcendentalizare a stărilor sufletești”. □ Celălalt volum prezentat este *Un copil lovește cerul*, de Matei Gavril: „Volumul lui Matei Gavril aduce o copilărie edenică, alcătuită în decor de gârle și păduri, ritmată de răsărituri și asfințituri. Auzim în paginile lui glasul unui «copil al zărilor barbare», mic zeu al soarelui, al izvoarelor, al luminșurilor, făptură candidă, pădureață, a cărui viață o rezumă pe aceea a elementelor. [...] Efortul de autodepășire este, desigur, lăudabil și poate că va duce la rezultate urmărite, însă deocamdată Matei Gavril e fermecător ca poet al copilăriei, al soarelui și al «câmpului îndumnezeit»”. □•Despre volumul *Pe malul fluviului departe...*, de Ștefan Stoian, G. Dimisianu apreciază: „Ștefan Stoian debutează impropriu în cadrul unei colecții de prospectare editorială cum este *Luceafărul*. Chiar dacă puțin cunoscut până astăzi, el este un prozator nu numai e vocație certă, dar și de personalitate cristalizată, scutit de oscilația stilistică a începătorilor și posesor al unei perspective care asigură povestirilor sale o unitate interioară și un ritm organic.” □ Criticul leagă volumul lui Ștefan Stoian de cel al celui de-al doilea prozator analizat, Tudor Octavian (*Povestiri diferite*): „Titlul volumului sugerează că autorul (și el debutant în colecția *Luceafărul*) nu a fost preocupat să realizeze o carte de concepție unitară, precum Ștefan Stoian, ci numai să strângă laolaltă un număr de povestiri, oferindu-le cititorului ca atare. Sunt într-adevăr povestiri de formule și finalități diferite, provenind chiar, se pare, din stadii diferite de experiență scriitoricească, de unde și aspectul inegal al culegerii”. ■ Al. Piru continuă seria criticilor aduse autorilor volumului II din tratatul de *Istoria literaturii române*: „Momentul «Curierului românesc» și al «Albinei Românești» și *Curentul național-popular*: «Dacia literară», e mai solid întocmit, fără a fi scutit de defectele primei părți. Punctul de vedere cultural copleșește și aici, atât în introducerile speciale (cu largi referințe pur istorice), cât și în selecția scriitorilor”. □•Rubrica *Documente-mărturii*, continuă publicarea *Însemnărilor zilnice* ale lui Titu Maiorescu. □•Două interesante scrisori ale lui André Breton către Sașa Pană sunt oferite spre publicare revistei de scriitorul avangardist, însoțite de

necesare precizări. □•Augustin N. Z. Pop oferă tiparului două fotografii ale lui Liviu Rebreanu la reședința sa din satul argeșean Valea Mare. (*La Valea-Mare... „tot mai miroase via...”*). □•Constantin Noica continuă rubrica *Viață și societate în rostirea românească* cu *Minte și smintire*: „Pentru dezordine, pentru stricăciune, pentru pagube, pentru împiedecare, se zice sminteală; pentru supărare, ispitele vicleanului, neplăcere, pericol, rătăcirea minții, se spune tot sminteală; a sminti poate însemna până și a fura, ascunde, lovi, a încurca ori a zăpăci. Se poate vorbi de sminteli gramaticale sau sminteala (casna) morții, dar în același timp întâlnești și cuvinte ca «smintic» în înțeles de cosmetic (sminteala femeilor?), sau «smintit» ca simplu terci pentru puii de găină.” ■ Cezar Baltag glosează pe marginea *Sentimentului distanței*, la rubrica *Convorbiri literare*: „Uneori spiritul însuși se comportă ca o rețină însetată și atunci evenimentele, obiectele, clipele năvălesc asupra-ne. Este ca și cum un fel de simț neștiut s-ar deschide brusc revelându-ți ceea ce n-ai zărit, n-ai auzit și n-ai atins niciodată. Este poate cu mult mai presus decât auzul. Este poate la fel de impropriu pentru a discerne tot ceea ce cunoaștem la fel cum ochiul este impropriu pentru perceperea sunetului.” ■ *Cronica limbii*, ținută de Al. Graur, ridică problema arhaismelor: „Cu ce interes se folosesc arhaismele? Unii critici literari își închipuie că valoarea unui text se măsoară cu cantitatea de cuvinte sau formulări gramaticale neobișnuite, că, prin urmare, cu cât autorul va folosi mai multe elemente învechite, cu atât se va dovedi mai talentat. [...] Cred deci că, dacă folosirea arhaismelor nu este din principiu respinsă, ar trebui totuși să fie, de fiecare dată, justificată printr-o necesitate de ordin stilistic.” ■ Cu titlul *Sinteze contemporane: Posibilitățile prozei*, Magdalena Popescu sistematizează câteva trăsături ale prozei contemporane: „Proza ultimilor ani a avut însă sclipiri atât de surprinzătoare, apariții atât de bruște, modificând obișnuitele puncte de reper și scări valorice, încât privirea de ansamblu se impune la fel de pasionantă ca și desfolierea prelungită a misterelor unei lecturi polisemantice. Cu niște termeni barbari, pe care-i folosim pentru că sunt mai rezumativi decât perioadele sinonime, numim caracteristicile prozei acestor ani: descentralizarea, asaltul romanului, interiorizare și mobilitate formală”. □•O cronică a traducerilor, cu titlul *Ramayana și ideea de „basm”* face Edgar Papu, urmare a publicării *Ramayanei* (în B.P.T.), după varianta repovestită în limba engleză a lui C. Rajagopalachari: „Observațiile noastre au urmărit să desprindă însemnătatea unei traduceri actuale, în românește a *Ramayanei* cu toate coordonatele ei de basm. Un asemenea act cultural înseamnă pentru noi o necesară extindere de orizont, o ieșire din prejudecata europo-centristă, pe care au știut totuși să o depășească tocmai unele din cele mai strălucite spirite ale noastre, un Eminescu, un Coșbuc, un Lucian Blaga, un Mircea Eliade. Dar el mai înseamnă totodată și un ferment de proprie cunoaștere, și de cunoaștere a Europei însăși. Alături de aria umanistă greco-latină și de aceea a tradiției biblice, India, prin etica basmului, a contribuit, într-o măsură aproape egală, la formarea și înnobilarea lui *homo europaens*.” □•Tașcu Gheorghiu traduce din volumul *Journal d'un*

étranger à Paris, apărut în 1967 la Editura Denoël, jurnal al scriitorului italian Curtio Malaparte, în care sunt grupate pagini scrise în anii 1947-1948, la Paris, în limba franceză (*Din Jurnalul unui străin la Paris*, la rubrica *Ferestre*). □•Matei Călinescu notează experiența sa londoneză într-un jurnal publicat cu titlul *La bibliotecă*: „Peste patru sute de cititori populează imensa sală: unii imobili, adânciți în lectură până la totală absență, alții circulând grăbiți, căutând vreo lucrare de referință, răsfoind tomurile gigantice ale catalogului general, ieșind au intrând. Atâta mișcare ar trebui, în principiu, să facă imposibilă concentrarea atenției, cupola, însă, are o capacitate a proape neverosimilă de a absorbi zgomotul (...)” □•Cu ocazia împlinirii a 50 de ani de la proclamarea Republicii Cehoslovace, Virgil Teodorescu traduce pentru rubrica *Ferestre – Atlas liric – câțiva scriitori cehoslovaci*: Vitezslav Nezval, Vladimir Holan, Vojtech Mihalik, Viem Zavada, Frantisek Halas, Jiri Wolker, Jan Kostra, Jaroslav Seifert și Petr Bezruk □•Un interviu cu eruditul italian Vittorio Barrabini despre călătoriile lui Odiseu și reperele acestora în lumea reală actuală, precum și ipoteza că *Odiseea* are un alt autor decât *Iliada* este publicat cu titlu *Nu Homer, Nausicaa* a scris *Odiseea*: „Dacă străbăteam *Odiseea* vom rămâne surprinși de numeroase pasagii, bunăoară acelea în care autorul descrie casa, obiectele domestice și întreaga viață de familie, pasagii tratate cu sensibilitate tipic feminină. După opinia mea, perspectiva întregii povestiri este punctul de vedere feminin. În argumentare, am să mă întemeiez doar pe felul în care sunt descrise întâlnirile de dragoste. Spre deosebire de *Iliada*, în *Odiseea* momentele acestea sunt învăluite în pudoare. Și sfiala... se vedește în limbaj”. □•Liliana Petre prezintă o sinteză a dezbaterilor de la *Conferința națională de psihologie* la care personalități ale domeniului (Gheorghe Achiței, Panteimon Golu, C. Popescu-Neveanu, Georghe Văideanu) au discutat despre legătura dintre cultura estetică, receptarea artistică și psihologie: „Lucrările Conferinței naționale de psihologie, chiar dacă nu s-au bucurat și de prezența scriitorilor, au arătat pregnant că ideile vehiculate acolo, mai ales în legătură cu arta și cultura, constituie documente fundamentale, fără de care creatorii de artă nu pot construi lucruri temeinice.” ■ La rubrica *Filme pe care le așteptăm* cronicarul se arată interesat de filmul *Cușitul în apă*: „Realizat în 1962, filmul lui Roman Polanski (o profundă dramă psihologică, având ca eroi oameni din zilele noastre), rămâne pentru marele public încă inedit, după ce cu șase ani în urmă a întrunit stima și interesul presei și publicului din lumea întreagă, fiind considerat ca una din operele capitale ale acestui deceniu, cucerind numeroase și importante premii internaționale.” □•D. I. Suchianu prezintă peliculele rulate în cadrul *Festivalului filmului englez*: filmul lui Joseph Losey, *Pentru țară și rege*, filmul *Blow Up*, al lui Michelangelo Antonioni, *Un străin în casă*, de Pierre Rouve, ecranizarea romanului *Moll Flanders* după Daniel Defoe, *A Man of All Seasons* („povestea lui Thomas Morus, sfetnicul lui Henric al VIII-lea, care dezaproabă faptele regelui și, pentru intransigența, onestitatea, fidelitatea sa față de propriile sale opinii, merge la eșafod.”) și filmul *Becket*, de Peter Glenville, realizat după piesa lui Anouilh

(cu Peter O'Toole și Richard Burton). □•Identificând mecanisme comune de construcție în arta literară și în cea cinematografică, Eduard Constantinescu publică articolul *Structurile narrative și noul cinematograf. Limitele influenței*: „...analiza raporturilor de influențe dintre cinematograful și literatură o vom discuta între acele limite între care adoptarea unor mijloace de expresie străine cinematografului, mijloace preluate din bagajul literaturii, și reciproc, se justifică prin nevoia de a comunica noi moduri de trăire ale experienței, fără a ne situa, de această dată, în afara cinematografului sau, respectiv, în afara literaturii. Vom admite atunci că simpla utilizare a tehnicii flash-back-ului în literatură nu este dovada unei influențe excesive, și prin aceasta dăunătoare, a cinematografului – tot așa cum tehnica antitezei și a repetiției, preluată de cinematograful din poetică, nu înseamnă literaturizarea abuzivă a filmului. Rămâne însă ca odată definit punctul de plecare să împingem totuși lucrurile mai departe”. □•În sălile Ateneului Român se poate vizita expoziția fraților Aramescu – artiști americani de origine română. Revista publică un interviu cu doamna Georgeta Aramescu Anderson: „Adevărul este că am încercat să opunem societății grăbite, agitate, materialiste într-un fel, în care trăim, imaginile pe care le păstrăm în sufletul nostru. Căutam liniștea sufletească pentru a ne putea climatiza vieții din afară. De fapt acesta a fost și norocul nostru, norocul de a ne trage dintr-o țară cu un fond popular atât de bogat ca România.” □•A.P. (Adrian Păunescu) consemnează o nouă ședință de cenaclu în care de desfășoară Ion Gheorghe, Daniel Turcea, Toma George Maiorescu: „Mai mult decât o ședință excepțională, așa zice, o ședință obositoare. De la 18.30 la 23.30 sunt cinci ore. Le-am parcurs pe toate toți cei prezenți”. □•Rubrica *Roza vânturilor* aduce două proze scurte semnate de scriitorul japonez Yasunari Kawabata, câștigător al *Premiului Nobel* pentru literatură, în traducerea lui Marcel Mihalaș (*Povestea chipului de moartă*) și a Corinei Cristea (*Marea*). □•*Explozia Tartanului* este titlul articolului lui Eugen Barbu de la rubrica *Sport* „Romanul radio-telegrafiat al Olimpiadei (de vară din Mexic, n.m.) continuă. Asistăm la ritmuri nemaipomenite. Sunt și drame. Abebe, iubitul etiopian al muzelor maratonului, abandonează, cu piciorul fracturat la kilometrul 16. Câștigă tot un etiopian, conform declarațiilor anterioare ale marelui campion.”

• [„**Tribuna**”, nr. 43] Redacția „Tribunei” scrie despre *Adunarea generală a scriitorilor*: „Deci, în zilele de 14-15 noiembrie, vor avea loc lucrările *Adunării generale a scriitorilor*. Presa literară bucureșteană a publicat un text... Materialul-sinteză se dorește a fi un punct de pornire pentru largi dezbateri în presă, întruniri scriitoricești... Afirmând cu tărie rolul călăuzitor al ideilor marxist-leniniste, reliefând izvoarele naționale ale creației literare, textul sinteză publicat oferă, prin problemele ridicate, posibilitatea unor rodnice reflexii privind creația contemporană. [...] Stabilirea la adunarea generală a unor principii statuare care să reglementeze precis raporturile dintre conducere și filiale, adoptarea unui statut al filialelor, prin acordarea unor atribuții clare, atât din punct de vedere al îndrumării, a consultării în toate problemele ce privesc scriitorii din provincie, cât

și a reglementării unor aspecte materiale, ar contribui, în mod substanțial, la întărirea filialelor, la lichidarea centralizării excesive care există în prezent”. ■ În textul *Vase comunicante – sau între profiluri sau profituri*, Timotei Terbancea subliniază, cu ironie, simpatia existentă între Nicolae Manolescu și Paul Georgescu: „Abia apărut, romanul lui Paul Georgescu, *Coborând*, a și stârnit admirația lui Nicolae Manolescu: «debut într-un totu remarcabil în roman» (v. «Contemporanul», nr. 40/1968)... Firește, acesta nu rămâne dator, extaziindu-se de fiecare lucrare – în proză sau critică – a lui P. G. Remarcând acest schimb de laude – și oneste și profitabile pentru cei doi – ne gândim cu melancolie la un eventual statut de morală publică. Parcă i se simte nevoia!”. ■ În serialul colocviului *Continuitate și inovație*, răspund Valentin Tașcu și George Genoiu. □•Valentin Tașcu: *Despre „termenii” problemei*: „Care ar fi, în concluzie, raportul ce se poate stabili între termenii discuției? Tradiția, în primul rând, ca moment inițial pentru orice încercare viitoare. Urmează, cred eu, inovația și nu continuitate. Pentru că, privită ca un adaos și ca un corectiv al tradiției, inovația este un produs al acesteia. Din același motiv, continuitatea este un rezultat al inovației. Prin intermediul inovației sunt continuate tradițiile majore ale literaturii. Continuitatea este deci procesul ultim, și de aceea trebuie să stea permanent în atenția scriitorilor, cerință maximă a unei literaturi”. □•George Genoiu: *Într-o interacțiune dialectică*: „Pentru unii, o să pară paradoxală afirmația că termenii în discuție, continuitate și inovație, s-au dovedit într-o interacțiune dialectică, mai ales în ce privește drama istorică; deci în teatru, gen literar față de care nu au existat rezerve permanente, nu totdeauna argumente. După ce Alecsandri, Davila și Delavrancea au titorit temelia teatrului de inspirație istorică ... Iorga, Eftimiu, Kirilșescu și Camil Petrescu, au înălțat coloanele durabile ale edificiului, încrustând gânduri lucide, înțelepte... Și cupola începe să-și structureze parametrii de rezistență prin dramele istorice *Petru Rareș* de Horia Lovinescu, *Săptămâna patimilor* de Paul Anghel, *Procesul Horia* de Al. Voitin, *Veac de iarnă* de Ion Omescu...”. ■ Ion Apostol Popescu consemnează apariția a două volume ale *Antologiei basmului cult*: „realizată de Ioan Șerb, stabilirea riguroasă a textului fiind făcută de Aurelia Rusu, întrunesc o serie de creații de acest fel publicate între 1852 ... și 1910... Ioan Șerb dovedește... o familiarizare... cu aportul unor specialiști de seamă și în materie de folclorică, așa cum au fost Nicolae Iorga, G. Călinescu, Jean Boutière, Ovid Densușianu, Dimitrie Caracostea, Perpessiciu, Alexandru Dima și alții ...”. ■ Mircea Vaida scrie despre apariția celui de-al doilea volum din *Istoria literaturii române*: „Ceea ce s-a întâmplat la răscrucea dintre cel de al XVIII-lea veac ... hotărăște de fapt soarta literaturii clasice românești. Ideea pârquirii din lente izvoare ale capodoperelor noastre literare, străbate cu claritate întreaga desfășurare a celui de al doilea volum al *Tratatului de Istoria literaturii române*... Rod al unei meticuloase activități colective... lucrarea se îngheață sub semnul unei viziuni științifice unice, reușind să fixeze cu limpezime atmosfera epocii și evenimentele, fizionomii autentice de opere și

autori”. ■ Mircea Popa face referire la stilul exegetului Vlad Sorianu din volumul *Glose critice*: „Vlad Sorianu este un nume nou în critică, dar nu și necunoscut. Serviciul critic pe care-l oficiază... în paginile revistei Ateneu, l-a impus încă de la început ca unul din cei mai promițători reprezentanți ai «noului val» de critici, alături de M. Ungheanu, V. Cristea, Gh. Grigurcu, V. Bugariu, C. Călin, M. Martin. [...] Demn de reținut la Vlad Sorianu este tocmai această continuă forțare înspre lărgirea și diversificarea câmpului de investigare analitică și comprehensiunea față de punctele de vedere noi, față de racordarea lor creatoare la tezele esteticii marxiste”. ■ Ion Biberi continuă investigația asupra *Timpului în opera lui Marcel Proust (II)*: „Alături însă de observația banală a vitezei desfășurării timpului, după stări emotive, va trebui să facem loc unor modificări esențiale ale timpului interior, deci a duratei personale. [...] Se desprinde, astfel, concepția multiplicității eului, a schimbărilor spirituale pe care le suferă personalitatea, în cursul vieții, numai existența corpului, ne va îngădui, în concepția lui Proust, să credem în bogăția noastră trecută, reprezentată prin amintiri, se află încă în posesia noastră, că «eurile», care au trăit aceste evenimente și care sunt risipite în trecut pe linia mișcătoare a timpului, sunt ... în orice caz legate de acesta”.

25 octombrie

• [„**România liberă**”, nr. 7469] Adriana Iliescu semnează recenzia la romanul lui Laurențiu Cerneț, *Arșița*. Autoarea subliniază natura „pozitivă” a celor două personaje: Fineta și Tudoran. Ea, bibliotecară pe un șantier, dornică să inițieze acțiuni cu specific cultural, el, țăran care se dezice de o „familie netrebnică” și începe să-și pună „marile întrebări” ale condiției umane. Romanul nu scapă de un evident „schematism de construcție”.

• [„**Scânteia**”, nr. 7866] Pe prima pagină citim *Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român*: „În ziua de 24 octombrie a. c. au început lucrările Plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist Român. Plenara are următoarea ordine de zi: 1. Cu privire la unele măsuri organizatorice pentru întărirea continuă a unității moral-politice a poporului muncitor, a frăției dintre oamenii muncii români și ai naționalităților conlocuitoare, a coeziunii națiunii noastre socialiste. 2. În legătură cu alegerile de deputați pentru Marea Adunare Națională și consiliile populare județene, municipale, orașenești și comunale. 3. Îmbunătățirea structurii organizațiilor de partid în întreprinderi, instituții și comune și desfășurarea adunărilor și conferințelor de partid pentru dări de seamă și alegeri. 4. Informare despre îndeplinirea hotărârii Plenarei C. C. al P. C. R. din aprilie 1968 cu privire la reabilitarea unor activiști de partid și de stat. 5. Perfecționarea organizării sănătății și îmbunătățirea asistenței medicale a populației din Republica Socialistă România”.

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 6044] Este publicat „dialogul dintre Iulian Neacșu și Dumitru Țepeneag pe tema traducerilor, față de care Țepeneag își devoalează poziția: „Traducerea nu poate fi considerată, stricto sensu, o operă de

creație. Și totuși, munca traducătorului, activitatea lui îi oferă satisfacții mai mari decât să zicem, dezlegarea unei probleme de șah sau chiar de matematică. Câteodată, această satisfacție o egalează pe aceea a creației propriu-zise. Iar asta nu numai pentru că datorită eforturilor tale o operă de artă, realizată într-o altă limbă, pur și simplu se naște în limba în care o traduci; traducătorul nu-i doar o moașă literară, deși e și asta. Și nici comparația cu fotografii care dezvoltă clișeele clienților nu este suficientă. Ar fi o judecată superficială, utilitară și făcută din afară.”

• [„Contemporanul”, nr. 43] Editorialul *Spre mintea și inima poporului* anticipează cele două manifestări culturale importante de la finalul toamnei, respectiv *Conferința Națională a Scriitorilor* (14-15 noiembrie 1968) și *Adunarea Generală a Compozitorilor* (25-27 noiembrie 1968). „Îndrumările” venite prin intermediul presei pentru pregătirea ideologică sunt cunoscute: „Rolul creației spirituale – în speță al literaturii sau al muzicii, este unul din cele mai însemnate, cu atât mai însemnate cu cât, în vastul univers al conștiinței umane, potențialul de reflex al celor două arte este mai intens, aria de cuprindere mai vastă. Prin arta cuvântului, prin cea a melosului, a sunetului, omul contemporan – datorită formidabilei extensiuni a tehnicii de comunicare – este printr-un «impact» oarecum permanent, continuu.” ■ Geo Bogza îi face un portret lui *Perpessicius*, punctând o chestiune greu acceptată printe umaniști: „Și iată, îmi este dat să-mi dau seama, abnegația poate trage în balanță tot atât cât și geniul. Descoperirea, nu lipsită de surpriză, nu lipsită de bucurie, o datorez dorinței, care m-a prins de atâtea ori, căreia de atâtea ori nu i-am dat urmare, de a mărturisi dragostea și respectul pe care, de la începutul începuturilor, le nutresc față de ciudatul nostru contemporan, Perpessicius. [...] Dar, după câte îndrăznesc să cred, marele merit al acestui rafinat om al cărții, pentru care noi îi datorăm atâtea dragoste, pentru care generațiile viitoare îl vor privi cu tot mai multă venerație și uimire, fiindcă asemenea oameni dispar, iar existența lor va deveni legendară, este nu de a se fi aplecat cu bunăvoință peste volumele a sute de poeți contemporani, ci de a fi consacrat întreaga sa putere de muncă, și munca unei întregi vieți, spre a pune în valoare uriașul tezaur de manuscrise rămas de la cel mai mare poet român.” ■ Nicolae Manolescu îl consideră pe Geo Bogza *Prozatorul inefabil*: „Cum să-mi explic totuși sentimentul că volumul de curând tipărit în *Biblioteca pentru toți* sub titlul *O sută șaptezeci și cinci de minute la Mizil* reprezintă o adevărată revelație? Nu sunt, în el, lucruri noi; unele au mai fost și republicate. Dar ce ciudat! *O sută șaptezeci și cinci de minute* este una din cărțile care atrag deodată atența asupra unui mare scriitor, ne dau conștiința forței și talentului său. Este tocmai cartea de carte Geo Bogza avea mai ales nevoie și pe care a întârziat-o, fără motiv, până azi. Ea i-ar fi adus o recunoaștere deplină, încă din 1939-1940 (căci cuprinde povestiri de până la această dată) și G. Călinescu nu se putea să nu-i acorde, în *Istorie*, un loc excepțional. Din păcate, neapărând cartea, opera putea fi mai greu constituită. Geo Bogza nu este doar rău

înțeles, de către foarte mulți, drept un autor de reportaje, drept (slabă deosebire!) creatorul reportajului românesc; dar el însuși pare a ignora, și dăruindu-se, neconținut generos, timp de peste treizeci de ani, rămâne (până se va hotărî să adune la un loc întregul ciclu *Țări de piatră, de foc și de pământ, Cartea Oltului* și toate acele opere în care este inegalabil) un mare prozator fără un mare edificiu (editorial vorbind); nicidecum, fiindcă nu l-ar fi scris; pur și simplu, fiindcă l-a disprețuit.”

26 octombrie

• [„Scânteia”, nr. 7867] Ziarul anunță *Închiderea lucrărilor plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist Român* și publică din dezbatere plenarei cuvântările deputaților, printre care și *Cuvântul tovarășului Titus Popovici*: „Astăzi, partidul nostru dă un răspuns limpede uneia din întrebările fundamentale ale contemporaneității: da, perfecționarea, lărgirea continuă a democrației socialiste este o necesitate vitală a lumii moderne, cheazășia durabilității, a creației din toate domeniile de activitate, a forței de atracție pe care socialismul o exercită asupra tuturor împilaților, jefuiților și ofensaților acestei lumi, o expresie a curățeniei politice și morale. [...] Procesul de omogenizare a societății nu înseamnă egalizarea de tip mic-burghez pe care o fluturau atâția ideologi, încercând să prezinte socialismul ca o societate amorfă și cenușie, care calcă în picioare personalitățile și le nivelează. Procesul de omogenizare a societății socialiste este în fond un proces vast de osmoză, în care toate clasele care alcătuiesc societatea contribuie împreună la dezvoltarea ei”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 6045] Ziarul acordă un spațiu larg secțiunii *Caietelor „Zburătorul”*, găzduind, începând cu acest număr, texte ale tinerilor scriitori care „vor propune spre publicare în aceste pagini, nu ultima lor lucrare, ci pe acelea socotite de ei înșiși reprezentative, demne a-i înfățișa cititorilor drept mesageri – pentru prezent și viitorime – ai ideilor și realităților anilor noștri socialiști, ai înălțătoarelor sentimente ale umanității.” Publică poeme Constanța Buzea, Leonid Dimov, Nicolae Stoian, Nichita Stănescu, Adrian Păunescu, Paskandi Geza, Vera Lungu, Ilie Constantin, Grigore Hagi, Ana Blandiana, Gh. Tomozei, A. I. Zăinescu și Gh. Istrate.

• [„Cronica”, nr. 43] Trei poeți, Mihai Beniuc, Haralambie Țugui, George Drăgan și un citat din Garabet Ibrăileanu – din care preluăm „gustul estetic al publicului este o superioritate națională” – deschid numărul ■ Al. Pascu și G. Pruteanu realizează un reportaj amplu și antrenant despre începutul anului universitar: *Octombrie în amfiteatru*. Aflăm astfel că Iașiul lui 1968 are 20.000 de studenți. ■ Un eseu de morfologie plastică publică George Popa, în ciclul *Semnificații spațiale în pictură: Spațiul modern al depășirii*. □ Între minicronicile de la rubrica *Contrapunct*, Haralambie Țugui scrie despre volumul *Tristețe* (E.P.L., 1968) de M. R. Paraschivescu, „constituit exclusiv din poezii scrise în vers clasic (...) volumul pare a indica intenția poetului de a-și prezenta cu fidelitate o gamă

de realizări diferite ca modalitate și grad de evoluție”. ■ Marin Mincu semnează un grupaj de poeme: *Rit, Solie și Celui plecat* – poeme calofile și metafizice ■ Basarab Nicolescu scrie despre poemele lui Mircea Ciobanu din volumul *Patimile*, pe care le vede pornind din poetica barbiană (*Tentația și imposibilitatea dogmei*). Articolul, lung (p. 7 și 9) abundă în analize pe text, close reading, și se încheie cu o concluzie elogioasă: „Universul lui Mircea Ciobanu, poet stăpân deplin al modului intelectual al lirei, este un univers deschis. Drumul artei sale este cel al « nadirului » latent al poeziei.” □•Const. Ciopraga scrie despre Radu Rosetti (*Un martor uitat*) – „Las Cases modern, curios de toate, persiflant și ireverențios”. ■ Volumul lui Lucian Blaga *Zări și etape* (E.P.L., 1968), volum de eseuri, îi explică, scrie Zaharia Sângeorzan, opera poetică. Explică în primul rând faptul că un poet mare este și „un mare om de cultură”, dar și soclul mental din care răsare creația poetică. Preocuparea lui Lucian Blaga este una cu precădere estetică – iar estetica este unul dintre cei mai întrebuințați și interpretați termeni în epocă. „Starea estetică nu e coordonată altor stări de conștiință. Greșeala care s-a făcut până acum în analiza esteticului este că starea estetică a fost coordonată altor stări, acte, procese de conștiință cum sunt: sentimentul, imaginea, apercepția, tendința. În realitate, toate aceste stări sau procese pot deveni estetice; totul atârână de modul cum ele se realizează in situ sau în proiecțiune pe un plan de conștiință intuitiv și exterior lor” (Blaga, citat în articol). Blaga apare în aceste eseuri un filozof al culturii, unul care nu doar gândește stilul, dar vorbește despre romantism, despre naturalism, modernism. ■ În *Cronica ideilor literare*, Adrian Marino se ocupă acum de *Diversificarea cronicii literare*, constatând sărăcia cronicilor literare care nu se ocupă de beletristică. Își dezvăluie astfel propriul program: „Programul său (...) urmărește prezentarea critică a problemelor literare, române și străine, actuale și clasice, într-un echilibru studiat și într-o anumită periodicitate.” Necesitatea unei astfel de cronici vine din creșterea numărului de traduceri teoretice, iar Marino constată în ce măsură o cronică a cărții străine lipsește în general de la noi. ■ Ultima pagină inserează partea a doua din *Memoriile* lui Kataev despre Maiakovski.

● [„**Flacăra**”, nr. 44] În *Editorială '69*, cu trimiteri atât la literatura română, cât și la cea străină, Mihai H. face o amplă trecere în revistă a producției editoriale proiectate pentru anul viitor. □•La rubrica *Spectacol pe glob* se citează o afirmație a lui I. Lemarchand, cronicarul de la „Le Figaro Littéraire”, ce afirmă că „în mijlocul noii generații de dramaturgi există o reîntoarcere la romantism”. ■ Rubrica *Literare* conține o recenzie a lui Lucian Raicu la volumul lui L. Blaga, *Zări și etape*: „Orice cititor, relativ avizat, va parcurge aceste texte în primul rând ca pe un exercițiu al sufletului în râvna sa de a se înălța și a se înnobila prin contactul cu zonele «originare» ale înțelegerii, prin eliberarea de aspectele prea terestre și impur-cotidiene ale existenței, prin aspirația de a le depăși ori de ale transfigura”. ■ Sanda Faur dedică o amplă cronică dramatică piesei lui Eugen Ionescu, *Ucigaș fără simbrie*, pusă în scenă la Teatrul de Comedie, apreciind că

„întreaga piesă a lui Ionescu vibrează de neliniști, de întrebări cutremurătoare, e toată un uriaș semn de întrebare, un strigăt nedumerit de disperare care răsună fără ecou într-o lume pustie, ploioasă, plumburie, în care totul e umed – și cărbunii, și pâinea, și vinul – pentru că toată piesa e un protest ardent, un *Nu* imens și răsunător spus absurdității răului”. □•Trei note detaliază *Premiile Nobel 1968*, fiind menționat și primul scriitor japonez care a primit acest premiu, Yasunari Kawabata. □•La rubrica *Memento*, se scrie despre *Bărci părăsite*, volumul de debut (liric) al lui Romulus Guga, arătându-se că acesta a fost, „în general, bine întâmpinat de critica literară”. □•Notiță despre *Istoria literaturii franceze – Secolul XX* de Al. Dimitriu-Păușești, „lucrare destinată studenților de specialitate”. □•Rubrica *Teatru* semnalează punerea în scenă a pieselor *Visul* de D. R. Popescu și *Rochia* de Romulus Vulpescu. □•Mai semnează: Ion Bănuță, Valentin Silvestru, Eugen Frunză, Radu Cosașu, Teodor Mazilu, Silviu Brucan.

• [„**Lucefărul**”, nr. 43] ■ Opinând că „Revistele sunt sistemul nervos și sistemul circulator al unei culturi și totodată cărțile ei de vizită, barometrele ei”, D. Micu face, după cum o anunță însuși titlul articolului o *pledoarie pentru revistele literare*. Datorită lor se poate lua pulsul momentului istoric în care au apărut, contactul cu spiritualitatea epocii, cu aspirațiile și problemele ei. „Toate marile inițiative, culturale, literare, artistice, marile impulsuri creatoare au pornit, în trecutul nostru spiritual, în paginile unor periodice «Curierul românesc», «Curierul de ambe sexe», «Dacia literară», «Propășirea», «România literară», «Revista română», «Convorbiri literare», «Contemporanul», «Literatorul», «Revista nouă», «Viața românească», «Sburătorul»... și câte altele! și tot paginile periodicelelor au adăpostit și adăpostesc, mai întâi operele născute din elanul insufolat și întreținut de ele. Scriitorul, omul de cultură în genere nu poate trăi fără reviste, cum nu poate trăi fără aer”. Desigur că una dintre condițiile calității puse publicațiilor de cultură ar fi, după D. Micu „cantitatea”. „Oricine, aruncând o privire retrospectivă asupra etapelor evolutive ale literaturii române, își dă numaidecât seama că în perioade când apăreau puține reviste (bunăoară în ultimul deceniu al veacului trecut sau în anii dictaturii fasciste) acestea erau și de ajuns de terne, insipide, în timp ce în epoci de eflorescență revuistică, publicațiile erau nu doar multe, ci – unele – și excelente, iar cultura în ansamblul ei prospera. Legea dialectică a transformării cantității în calitate funcționează pretutindeni în univers, cu precizie. Unde sunt puține reviste, numărul redus de publicații are și dezavantajul de a genera „grupuri”, „adversități”, destinație, o anume specialitate, nu are cum exista emulație creatoare de anvergură”. „Producția literară depășind posibilitățile revistelor de a o cuprinde, colaboratorii se văd dacă nu refuzați, în tot cazul amânați ceea ce provoacă inevitabil, suspiciuni, animozități”. Prin urmare, numărul crescut de reviste este „spre folosul culturii naționale și universale”. ■ La rubrica „*Însemnări de atelier*”, Fănuș Neagu exprimă un punct de vedere despre *Patima scrisului*, încercând să afle dacă, în realizarea menirii sale artistice, sunt determinante pasiunea sau obișnuința. „Vreau să răspund acum. Calm, liniștit, așezat.

Scriu, pentru că la optsprezece ani n-am găsit opium. Pe la noi, prin județul Brăila, nu se cultivă cânepă indiană. Atunci am început să mă joc cu vorbele, să le împerechez și să le adun, totdeauna altfel, și-am văzut că pot să le fac să scapere. N-am ruinat nici un cuvânt. Nu sunt vinovat de moartea nici unei expresii. Mă pot alinia lângă orice om furios care e gata să strige: dați-ne înapoi cuvintele frumoase (sunt mai mult de o sută, luați dicționarul) pe care le-ați schilodit prin repetiție, prin violență sau pur și simplu le-ați înecat. Dar poate că asta n-are legătură cu problema noastră. Scriu pentru că sunt rău. Urăsc înainte de toate reportajul. Influența lui asupra literaturii a dat numai rezultate nefaste. Cer să fiu înțeles: nu am nimic împotriva reportajului de informație (nu voi mai cita exemplele de romane celebre pornite de la o notiță de ziar), el își are rolul bine stabilit în toate civilizațiile. Mă ridic numai împotriva invaziei și bombardamentului cu cuvinte umflate ca niște bășici de pește de care colcăie toate așa-zisele reportaje literare. Cunosce niște reporteri care pozează în lei din Atlas și în realitate nu sunt decât niște fluvii de răituri pe ale căror maluri sterpe mucezesc de somn centauri nepotcoviți și nenăpârliți, de-a valma cu câțiva ucenici care vor să devină vrăjitori, dar au degetele scheletice. Literatura adevărată a fugit și fuge de această matcă a lenei. Scriitorul autentic e dator să învețe de la reporteri doar mersul pe jos, mersul continuu. Plecăm mereu, pe toate drumurile, mânați de-un dor care ne chinuie, spre a ne găsi pe noi cei adevărați în alții, spre a găsi cuvintele. A dormi mereu în același pat – iată singura plăcere pe care nu vreau s-o trăiesc. Poate de aceea nici n-am devenit oniric. Pur și simplu n-am chef să visez același vis în toate nopțile, până la sfârșitul zilelor mele. Scriu apoi pentru că omul trebuie apărat. Nu știu să laud. Temperament nenorocit – când o fac, toată lumea se strâmbă. Cei mai mulți oameni au nevoie de ajutor, îndrăznesc să visez ca un nebun că le pot lumina o clipă din viață. E imens. Am îndoieli și strigăte și mă doare neomeneste durerea. Nichita Stănescu, cel mai mare poet român de astăzi, aude prin somn cum nenăscuții câini pe nenăscuții oameni îi latră. Scriitorul trebuie să-i apere pe nenăscuții oameni. Și să-i ucidă pe nenăscuții câini. Sau cel puțin să-i drezeze. În asta stă patima scrisului”. ■ „Luceafărul” publică poeme de Leonid Dimov. ■ Sorin Alexandrescu se referă la situația tinerilor scriitori, făcând, subtil, o serie de observații și recomandări”. Cu alte cuvinte titlul *Între* și subtitlul *preludiu critic* anunță poziția de pe care un om de litere aflat la început poate răzbi în noua și provocatoarea carieră. Autorul cere o critică „fără menajamente, pentru că nu avem nevoie încă de menajament, nu suntem atât de «consacrați» pentru a fi menajați, și avem încă speranța Operei, care se zbate în noi. O critică tranșantă, pentru că știu foarte bine că tot ce am scris, și tot ce ai scris tu, sau el, nu e prea bun, nu putea fi prea bun, din o mie de motive. Și pentru că sper, și tu la fel, că voi scrie într-o zi acel Ceva adevărat teribil, după care, zdrobiți, ne vom prăbuși, sau ne vom înălța undeva foarte sus, descătușați de prea pământescul nostru leșt. Și pentru că știm foarte bine că fără această speranță, nu am scrie deloc. Pentru că, vreau să cred, nu scriem pentru aplauzele niciunei galerii. Scriitor tânăr, adică

scriitor debutant-consacrat. Nici unul, nici altul, sau amândouă. Da, au intrat în bibliografie, dar modificând-o, nu numai adăugindu-i-se. Bibliografia are legile și mecanismele ei perfide, încearcă să-i vâre în vechile ei rubrici, ca pe niște cuminte titluri de ceară, modelabile oricum. Unele intră, altele nu, zvâcnesc și sar în paginile albe de la sfârșit și le sfășie cu rubricile lor noi, adesea brutale. Domnilor bibliografi, nu protestați, e inutil, voi v-ați început cariera la fel încercați să nu uitați”. „De ce între? Pentru că după câțiva ani de bibliografie, am înțeles că niciunul (sau prea puțini) dintre acești tineri nu intră în rubricile știute, ci numai între ele, sau dincolo de ele, în albul începuturilor, între o lume și alta, între un stil și altul, între o valoare și alta, între neant și speranță, între vis și real, între singurătate și dăruire, între disperare și încredere, între da și nu. Un personaj suspendat, o problematică, un stil ambiguu, straniu. Copilăria, apoi adolescența, au murit. Lumea acestora, visele lor s-au spulberat”. Și o critică între. Un critic afirmând și negând nu valori, ci germeii unor posibile valori, existând între, alegând între ceea ce este și nu este însuși, între ceea ce ar vrea, sau ar putea, sau ar dori să fie, și să nu fie, el însuși. Un critic solidar. O critică a acestei literaturi” ■ Pe Matei Călinescu îl întâlnim, în acest număr, cu *Traversarea cuvântului*, articolul dedicat poeziei lui Nichita Stănescu care are drept sens: „De la cuvânt la necuvânt, prin cuvânt: o traversare a cuvântului. [...] Seducția primă pe care a resimțit-o poetul a fost aceea a latențelor, a forței obscure de a crea, virtualităților germinative conținute în limbaj; un limbaj care *nu exprimă*, ci, inventându-se pe sine în procesul poetic, dă naștere unei realități vertiginoase, infinit concretă și infinit abstractă în același timp fără timp. [...] E vorba, de fapt, de o experiență – foarte curajoasă – a naturii arbitrare a cuvântului, rareori încercată în lirica română: metafora (în înțelesul cel mai larg) este principalul mijloc cu ajutorul căruia poetul pătrunde în derutantul imperiu al arbitrariului vorbirii, primă fază a acelei traversări a cuvântului în care se concentrează pentru el esența actului poetic. Substituția metaforică nu mai are decât aparent scopul de a unifica doi termeni aparținând unor serii asociative, mai puțin sau mai mult depărtate, sensul ei secret este de a produce o dislocare, o fractură a structurilor convenționale ale limbajului. [...] La capătul acestei prime faze a călătoriei sale prin cuvânt poetul descoperă necesitatea internă și misterioasă a limbajului, cu atât mai strictă și mai paradoxală cu cât natura lui arbitrară e pusă într-un relief mai viu și mai puternic. [...] Cuvântul se muzicalizează, își regăsește curata sonoritate: uniune între inocența pe care-o reprezintă oul (simbol al increatului) și sfera perfecțiunii; cuvântul își visează plenitudinea lirică, odihna de semnificație, mântuirea de întrebare”. Înțelegând „necuvântul” drept „cuvântul care se confruntă cu propria sa absență”, Matei Călinescu notează la final: „sensul lui profund, ascuns până acum, se vădește a fi aspirația către această absență, care-i este, de fapt, și origine. Poezia însăși – acesta pare a fi gândul poetului – începe din absența cuvântului, și prin cuvânt tinde spre ea, căci ea este libertatea: libertatea ca pură creativitate. Originalitatea poeticului ar constitui-o deci regăsirea inauguralului, a necuvântului din

care s-a înființat cuvântul, traversarea cuvântului nu este numai sensul dar și destinul poeziei”.

27 octombrie

• [„Scânteia”, nr. 7868] Apare *Consiliul de Stat al Republicii Socialiste România. Decret pentru convocarea Marii Adunări Naționale* semnat Președintele Consiliului de Stat, Nicolae Ceaușescu: „În temeiul art. 64, punct 1 din Constituție, Consiliul de Stat al Republicii Socialiste România decretează Articol unic. – Marea Adunare Națională se convoacă în a douăsprezecea sesiune a celei de-a V-a legislaturi, în ziua de 11 noiembrie 1968, ora 10”.

28 octombrie

• [„Scânteia”, nr. 7869] Citim *Mesajul adresat de tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al C. C. al P. C. R., președintele Consiliului de Stat cadrelor didactice, elevilor, organizației de partid și organizațiilor de tineret de la liceul din Miercurea Ciuc*: „Stimați tovarăși, Împlinirea a trei secole de la înființarea Liceului din Miercurea-Ciuc îmi oferă plăcuta ocazie de a transmite cadrelor didactice, elevilor, organizației de partid și organizațiilor de tineret, tuturor participanților la această sărbătoare calde felicitări, urări de noi succese și fericire”. □• Apare scurta știre, nesemnată *Azi la studioul de concerte al Radioteleviziunii Recital de poezie*: „După recitalul *Dragoste supremă România*, studioul de poezie al Radiodifuziunii prezintă un nou spectacol al stagiunii 1968/1969. Sub titlul *Carmen Saeculare* iubitorilor de poezie li se oferă o antologie a poeziei de dragoste, în interpretarea unor apreciați actori ai scenelor bucureștene. Recitalul va avea loc luni 28 octombrie, ora 20, în studioul de concerte al Radioteleviziunii”.

29 octombrie

• [„Scânteia”, nr. 7870] Létay Lajos semnează *Conștiința și sentimentul socialist în poezie*: „Pornind de la principiile diviziunii sociale a muncii, s-ar putea spune că poetului îi revine sarcina de a cânta prin versul său «tot ce strămoșii nu văzură...». Într-adevăr, poetului îi revine sarcina de a vedea, de a căuta și de a descoperi frumuseți și adevăruri noi, nevăzute și necunoscute până acum, implantându-le în conștiințe și contribuind prin aceasta la edificarea societății contemporane. O asemenea concepție asupra poeziei, asupra literaturii, va fi părănd poate mult prea utilitaristă și practicistă; totuși, tocmai funcția aceasta le conferă cu adevărat rangul și valoarea socială. Societatea care abordează poezia sub acest unghi și care se prevalează de munca poetului va fi îndemnată să cumpănească importanța acestei activități; să evalueze uriașele investiții de timp și energie implicate creației de artă atât în realizările, cât și – din păcate – în eșecurile sale; să țină seamă de toate acestea și, în bilanțul activităților sociale, să treacă activitatea de creație literară neapărat la contul pozitiv. Datorită acestui fel de a i se judeca

personalitatea și îndatoririle, poetul își câștigă în socialism rangul social și uman cu adevărat convenit lui și se poate emancipa de sub erorile generate de supra sau subapreciere, în ambele sensuri dăunătoare, poate săpa din mistificările prejudecăților care, în decursul timpului, i-au învăluit figura; așa i se oferă cu adevărat prilejul de a-și evalua el însuși propriul rol, propria însemnătate și, firește, în același timp, și propriile responsabilități. [...] Bineînțeles, starea ideală este aceea de a putea găsi într-adevăr acel «drum larg» ce duce la mintea și inima cititorului – așa cum s-a arătat în raportul secretarului general al partidului nostru, la Congresul al IX-lea. Fapt este că, deși cititorii zilelor de astăzi sunt, în toate privințele, mult mai evoluți decât, să zicem, cei ai deceniilor anterioare, poezia de concentrație și abstracție le impune un efort în procesul de receptare a sensurilor sale mai adânci, proces în cursul căruia, din păcate, nu de puține ori se resimte însă și lipsa marilor și emoționantelor sentimente ale poetului. [...] Așadar, în ultimă analiză, dimensiunile reale ale poetului și ale operei acestuia depind de felul în care el a știut, prin arta sa, să-și călăuzească cititorul spre omenie”.

30 octombrie

• [„Scânteia”, nr. 7871] Sorin Movileanu realizează ancheta *Unde se află sursa noului în artă?*; la anchetă răspund: □ Șerban Cioculescu, membru corespondent al Academiei, *În intuiția vieții*: „A crea o operă literară nouă implică din partea scriitorului voința de diferențiere față de înaintași, spre a fi el însuși. Legitimă ambiție! Ea nu se poate realiza însă decât în anumite condiții. Ancorarea în contemporaneitate este în această privință un act de conștiință, care implică o prezență spirituală, o participare activă a scriitorului la prefacerile din jur. Martorul unui moment social devine astfel un agent al noului, dacă a știut să se integreze pulsației noi de viață, să-i surprindă resorturile și să-i talmăcească aspectele uneori încă nelămurite, în imagini inedite. [...] Poetul al timpului său este acela pe care contemporanii îl știu pe de rost, fiindcă și-au simțit într-însul un frate și un călăuz. A reduce așadar noul la un procedeu de tehnică este o gravă eroare. Noul nu se captează prin simpla însușire a unor procedee artistice curente, ci prin intuiția profundă a procesului de viață din jur, prin participarea spirituală la acesta și prin interpretarea lui cât mai expresivă. În prefacerile revoluționare de azi, de la noi și de pe tot întinsul planetei, scepticismul nu-și are loc, iar depistarea noului nu cere de la scriitor și artist decât actul de adeziune și stăpânirea unor antene fine de sensibilitate care să-l pună în comunicare directă cu evenimentele și cu modul în care acestea se repercutează în conștiința semenilor. În scrisul fiecărui scriitor de talent răsună astfel limpede, ca într-o cutie de rezonanță, mii și mii de glasuri ale contemporanilor săi care și-au găsit într-însul purtătorul de cuvânt inspirat.”; □ Pop Simion, *În afirmarea adevărului*: „Actul literar, creația propriu-zisă, nu duce lipsă – pe cât s-ar crede – de discuții teoretice, mai ales când acestea tind să devină simple speculații; are însă nevoie actul literar de schimb real de opinie profesională de definire a raporturilor exacte care se stabilesc între artist și obiec-

tul fundamental al artei – omul. În această perspectivă, relația «noul în viață – noul în literatură» devine un filon de discuție fertilă, cu multe și neîncercate fețe, capabile de sugestii artistice. [...] Apropiata Adunare Generală a scriitorilor din România își propune, printre altele, să definească mai bine rolul și locul omului de litere în societatea de azi; a medita asupra multitudinii de înțelesuri și semnificații pe care le are pentru scriitor ideea de nou înseamnă a lucra în chip concret în spiritul acestor deziderate ce captează atenția vieții literare românești.”; □ Horia Lovinescu, *În nici un caz în eprubetă*: „Desigur că noul în literatură este generat de apariția noului în viață. Cazul societăților ce se închid artificial în formule de existență care se opun mișcării dialectice a vieții în toată complexitatea sa, dând naștere unei arte fatal sortite stagnării, stereotipiei și conformismului, mi se pare elocvent. Dar a pune semn de egalitate în mod nediferențiat între orice manifestare a «noului» din viață și «noul» din artă ar fi o eroare. Literatura și arta modernă nu pot evada de sub imperiul multiform al noului, însă nici o clipă acest fenomen nu trebuie confundat cu operația de transpunere mecanică a «faptului nou» într-o așa-zisă noutate artistică. Caducitatea unor opere literare și artistice, îmbătrânirea lor rapidă se datoresc tocmai acestei greșite înțelegeri a raportului dintre noul din viață și noul din artă. După cum la același rezultat, la aceeași inevitabilă îmbătrânire timpurie, duc și căutările noului întreprinse sub starea de psihoză a originalității cu orice preț. În acest din urmă caz, lipsită de contactul ei cu realitatea, nehrănită de noul din viață, căutarea în eprubetă a ineditului artistic este o iluzie. Aventură socotită tinerească, ea poartă de fapt semnele indelebile ale neputinței creatoare.”; □ Gheorghe Stroia, *În dimensiunile umanismului*: „Tonalitatea și dimensiunea vieții, profunzimea și capacitatea ei funciară de a fi mereu nouă, eterna sa tinerețe, s-au dovedit pline de vitalitate, generoase și fecunde pentru apariția unor creații sincrone vieții, adânc înnoitoare multiplicat tematic și diversificate stilistic, capabile să acopere întru totul dimensiunile umanismului, valorile esențiale ale vieții. De altfel, așa cum este îndeobște cunoscut marile creații artistice ale tuturor timpurilor, reținute și valorificate de istoria spirituală a societății își au originea și impulsurile intime în reflectarea celor mai adânci și înnoitoare straturi ale realității, în fructificarea valențelor majore ale acesteia.”; □ Gheorghe Tomozei, *În ideile pe care opera își propune să le propage*: „Noul se naște în laboratoarele de nobilă alchimie ale trudei îndelungate. Noul e apanajul celor care știu să caute (și să găsească) fără să se grăbească, al meșterilor candomii. Trăind intens vârsta ta și a tuturor celor care te înconjoară, bucurându-te și suferind alături de ei, dornic să lași o urmă pe lepedea enigmatică a timpului cu însemne durabile, poți da de Noul invocat de Baudelaire sau Eminescu. Dar pentru a te detașa de serie, înaintând spre oameni cu mâini iluminate de alge nemai-văzute, trebuie mai întâi să te contopești cu timpul și cu lumea alor tăi, cu viața oamenilor acestui pământ românesc, care construiesc o lume într-adevăr nouă, lumea socialismului și a comunismului.”; □ Constantin Stoiciu, *În aspirațiile de progres ale societății*: „Așa cum am mai notat cu alt prilej, contopirea gândirii

creatoare cu obiectivitatea, punerea în slujba necesității a talentului, descifrarea devenirii lumii ce-o ridicăm și-o trăim din plin, a noului în datele sale majore, a dimensiunilor spirituale ale timpului nostru socialist înseamnă deplină angajare, înseamnă împlinire artistică. Pentru că, în cele din urmă nu desăvârșirea obiectivă este ținta creației, ci conștiința subiectivă drama conștiinței subiective că nu poate totuși exprima mai bine, mai adevărat, mai deplin timpul înconjurător, epoca nouă cu oamenii săi.”; □ Adrian Păunescu, *În spiritul revoluționar*: „Noul e ceea ce poate fi uneori acceptat mai greu. Iar când e acceptat el devine vechi. Dar noțiunea de vechi nu e oricând detestabilă. Dimpotrivă, noțiunea de vechi e profund respectabilă, dar în măsura în care statornicește, cristalizează fostul elan al unui nou onest. [...] Simplul fapt că un lucru este nou nu prezintă nici o garanție a valorii lui. El stârnește interes. La acest lucru nou vin posibili martori și posibili implicați. Noul, în literatură, înseamnă inovație. Ei bine, inovația nu este decât titlul momentan al unui nou care e resorbit vital de tradiție. Tânăra generație de scriitori are, de pe acum, câteva realizări vechi. Spre ele tind liniile de forță ale celui mai autentic nou”. □ Teodor Mazilu publică un nou portret satiric, *Gânduri gata gândite*.

● **[„Viața studentească”, nr. 37]** Dorin Tudoran în articolul *Traietorii lirice* dezbate volumele *Norii* de Constanța Buzea și *Interiorul legii* de Gabriela Melinescu: „Constanța Buzea păstrează și în *Norii* aceeași distincție cu care ne-a obișnuit, față de cuvinte, neinvestind cu reprezentanță poetică decât pe acelea care au dovedit disponibilități de circumscriere la un ritual poetic de mare severitate... La Gabriela Melinescu, cea din *Interiorul legii*, găsim o încredere mult mai mare în cuvinte, explicabilă prin siguranța poetei în puterea sa de a le stăpâni... Linia erotică, existentă în ambele volume, aduce punctele de interferență dar în același timp și pe cele de maximă distanță între profilele poetice de care ne ocupăm. Suntem de acord cu Mircea Martin, care vede dragostea la Gabriela Melinescu *concepută ca o provocare continuă*, în timp ce la Constanța Buzea avem de-a face cu iubire *sieși suficientă, indiferență înaltă*”.

31 octombrie

● **[„România liberă”, nr. 7474]** În întâmpinarea Adunării generale a scriitorilor, „România liberă” găzduiește un interviu cu Ion Bănuță, directorul Editurii pentru literatură, denumit *Mișcarea literară în oglinda activității editoriale*. Importanța culturală a editurii rezidă, pe de o parte, în „valorificarea literaturii clasice” românești, precum și a celei contemporane, înregistrarea „progreselor în creația literară contemporană” și validarea unor „noi formule de creație”. Se demonstrează, în acest mod, întrucât „tot mai multe opere ilustrează” „apropierea literaturii de realitățile vieții noastre actuale”, faptul că „literatura noastră degajă pregnant o iubire ardentă față de patrie și socialism”.

● **[„Scântea”, nr. 7872]** Demostene Botez scrie despre *Identitatea spirituală a orașului*: „Mândria unui oraș, pentru noi, nu stă doar în gigantismul blocurilor

noi care și ele vor deveni, cu timpul, mărturia istorică a victoriei socialismului și a griji de om în țara în care omul fusese odinioară doar de povară. Ea stă în rolul lui în istorie, în mărturiile trecutului său, în amprente pe care fapte istorice sau vechile sale obișnuințe le-au pus în zidurile lui”. □•Petru Comarnescu semnează *Critica nu e numai judecată, ci și luptă*: „Dacă, uneori, istoricul de artă riscă să devină un arhivist, depărtat de fenomenele vii și în devenire ale creației artistice, la rândul său criticul de artă riscă să devină un fel de simplu reporter de tip vechi al actualității, nelegând-o de izvoarele și datele ei mai adânci. Așa cum istoria generală și istoria artei trebuie trăite în ceea ce au viu, semnificativ, înălțător, la fel aprecierea critică a creațiilor prezentului își cere coordonate științifice și filozofice de înaltă tensiune. Mai toți marii istorici ai artei dovedesc cunoștințe filozofice, poetice, muzicale, pe lângă cele istorice și sociale. Specializarea nu înseamnă restrângere, ci adâncire dintr-un plin de cunoștințe vaste, ce permit confruntări, comparații, valorificări semnificative”.

• [„Albina”, nr. 44] Apare *Trăinicia orânduirii noastre socialiste*, nesemnat: „Săptămâna trecută a avut loc Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român. În cele două zile Plenara a dezbătut, alături de alte probleme de interes național înscrise pe ordinea de zi, punctul cu privire la unele măsuri organizatorice pentru întărirea continuă a unității moral-politice a poporului muncitor, a frăției între oamenii muncii români și ai naționalităților conlocuitoare, a coeziunii națiunii noastre socialiste. [...] Pornind de la schimbările profunde petrecute în structura societății noastre în ultimul sfert de secol, secretarul general al Comitetului Central a arătat că se impun perfecționarea formelor de organizare a democrației socialiste, adoptarea unor noi măsuri organizatorice care să ducă la întărirea continuă a unității moral-politice a poporului, a frăției dintre oamenii muncii români și ai naționalităților conlocuitoare, a coeziunii națiunii noastre socialiste. În acest sens s-a propus să se constituie un organism politic permanent, din care să facă parte Partidul Comunist Român, forța politică conducătoare a societății noastre socialiste, și principalele organizații de masă și obștești. Acest organism se va numi Frontul Unității Socialiste. El va înmănunchea, într-un organism larg democratic, cu caracter permanent, exponenții tuturor organizațiilor de masă și obștești, ai tuturor claselor și păturilor sociale care alcătuiesc structura orânduirii noastre noi. El va concentra întreaga energie a națiunii socialiste sub conducerea partidului, pentru progresul și înflorirea continuă a României socialiste”. □•Revista publică poezia *Tradiție* scrisă de Benone Neagoe, elev cl. a X-a, Cluj. □•Sașa Pană publică *Poezie românească în Belgia*: „În capitala Belgiei, la Bruxelles, funcționează un institut particular «Mihai Eminescu» de limbă și literatură române, care editează o publicație cu traduceri din poezia română în limbile franceză (cele mai numeroase), olandeză și engleză. Se numește *Jurnalul românesc al poezilor (Le Journal roumain des poètes)*. Directorul și întemeietorul revistei – mai exact: motorul ei –, este el însuși distins poet, Mihail Steriade”.

• [„Cutezătorii”, nr. 44] În spațiul poeziei lui Blaga de Petre Nicolau, cu o prezentare a operei, un fragment din *Hronicul și cântecul vârstelor*, plus un fragment inedit de *Jurnal*.

• [„România literară”, nr. 4] Numărul se deschide pe prima pagină cu articolul *Dreptul și datoria*, asumat de redacție, în care sunt prezentate lucrările Plenarei CC al PCR, cu un accent special pe expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu: „Lucrările recentei Plenare a Comitetului Central al Partidului Comunist Român adaugă noi semnificații preocupărilor scriitoricești, gândurilor cu privire la sensul etic al muncii noastre, a rolul pe care-l avem în societatea socialistă. S-a subliniat încă o dată unitatea întregului nostru popor, a muncitorilor, țăranilor și intelectualilor, în jurul partidului, garanție a edificării și prosperității patriei. În acest context social, pe scriitor îl privește direct raportul esențial dintre ceea ce, omului, i se cuvine, și ceea ce obligațiile față de societate și însăși conștiința sa îl fac dator”. ■ La rubrica *Voci din public*, Nicolae Stoica din București anunță că *Piere încă un vestigiu eminescian!*: „Acum 24 de ani, Camil Petrescu deplângea pierderea celor două clădiri legate de amintirea trecerii prin București a lui Mihai Eminescu: Casa Szathmary, de lângă Biserica *Dintr-o zi* și alta de lângă Cișmigiu, la *Șipotul Fântânilor* („Revista Fundațiilor Regale”, XI, 1944, nr. 10, p. 214), nefotografiate, necinematografiate, lăsate să se scufunde iremediabil în întunericul vremurilor și lipsei de interes. Mai înainte pieriseră celelalte două locuințe ale marelui poet: chilia de la Caimata și «casa Săpunarului» din piața Sf. Constantin, unde închiriasse două odăi, cu gândul de a o aduce aici și pe Veronica, după ce fugise, sufocat, de la Maioreșcu, după doar două săptămâni de găzduire. (I. Slavici, *Amintiri*, 1921, p. 23). I-a venit rândul să dispară și casei din Piața Amzei, care avea nr. 18, jos cu o prăvălie cu tavanul boltit, iar la etaj, în lungul clădirii, un geamlâc cât ținea casa. În momentul când a trebuit să cadă sub târnăcop, s-a crezut de bine să se așeze o placă comemorativă; dar n-a fost pusă acolo unde a locuit Eminescu, ci mult la stânga, ca și cum birocrația comunală se temea să nu strice estetica magazinului Căminul... Acum dispăre și ultima lui locuință care mai rămăsese în picioare, aceea din Calea Victoriei”. ■ Un punct de vedere legat de statutul scriitorului publică Constantin Țoiu la rubrica *Patul lui Procust*, în articolul *În loc de petiție*: „Prozatorul caută relația dintre amănuntul biografic (mai greu de sesizat pentru alții, sau socotit lipsit de însemnătate și gest sau cuvânt sau schimbarea de nuanță a sentimentului. O dramă poate fi rezumată într-o frază. Fraza începe liniștit, cum ar vorbi toată lumea și, pe neașteptate, la capătul ei, prin două elemente aparent fără legătură între ele, se produce acea senzație puternică de «real». Trăim a doua oară, și literatura este chiar acest mod de a fi, nu neapărat ideal, ci doar uman, încă o dată, paralel cu ceea ce, în viața de zi cu zi, ratăm”. ■ Așteptata Adunare generală a scriitorilor (anunțată pe data de 14 noiembrie) dă prilej și altor autori să răspundă la întrebarea „României literare” din numărul trecut (*Care sunt problemele principale pe care trebuie să le dezbată și să le rezolve Adunarea generală a scriitorilor?*). □ George Lesnea: „Văd în

Adunarea generală a scriitorilor un util și eficace mijloc pentru regruparea tuturor forțelor scriitoricești din România”. □ Gabriela Melinescu: „Principala problemă a Adunării generale a scriitorilor ar trebui să fie problema tinerei generații, a celor mai tineri scriitori”. □ Al. Mirodan: „Așteptăm, iarăși sub semnul solidarității, un statut care, asemeni unei Constituții literare, să proclame și, mai ales, să garanteze condiția și aerul necesar”. □ Aurel Dragoș Munteanu: „Împrejurările acestui veac impun mai mult decât oricând o considerare din punct de vedere social a scriitorului. El nu mai este singur, nu mai poate fi gândit și nu poate trăi în afara lumii. Chiar retras în solitudinea orgolioasă a tentativei sale artistice, el aude sunetele cetății. Mai mult, el coboară ziua în tumulturile ei, cum spunea Călinescu, participând activ la istorie. O datorie simplă ne impune să declarăm aderența scriitorilor la istoria acestor ani, să reafirmăm hotărârea fermă de a întări substanța noastră națională”. □ I. Peltz: „Una din problemele de seamă (chiar dacă nu cea mai) ale viitoarei Adunări generale a scriitorilor mi se pare a fi noul statut al pensiiilor, instituit de Uniune, cu începere din iulie a.c.”. □ Al. Philippide: „Conceptul de organizare, de reglementare în masă, să fie cultivat și folosit numai în ce privește existența materială a scriitorilor, de care Adunarea se va ocupa desigur în chip amănunțit și folositor”. ■ Paul Georgescu subliniază *Necesitatea criticii* (în articolul cu același titlu): „E firesc ca noi criticii marxiști să avem o viziune generală asupra fenomenelor, dar e necesar să evităm (cei ce au scris pe atunci) îngustimea, spiritul static, după cum e firesc să înțelegem valoarea reală a unor interpretări contemporane, estetice, cercetându-le cu spirit critic. Literatura română socialistă este revoluționară, solidară cu efortul poporului. Este, deci, o literatură cu o ideologie socialistă, dar cu deplină libertate stilistică, recunoscând fiecărui scriitor dreptul deplin de a-și manifesta talentul deosebit și multiplu. Problemele istoriei și criticii literare sunt prea numeroase pentru a fi analizate aci; am vrut doar să subliniem că spiritul critic va fi – suntem siguri! – constructiv și dinamic, contribuind la o îmbunătățire substanțială a literaturii noastre”. □ În continuarea demersului său teoretic din numerele trecute, Ștefan Aug. Doinaș scrie despre *Beția de imagini*: „E momentul să subliniem acum un al treilea paradox: cu cât este mai accentuată bolboroseala semnificativă, cu atât poezia în cauză se vrea mai filosofică, cu cât renunță la noțiuni și la legile discursului, cu atât mi mult vrea să vehiculeze adevăruri existențiale. [...] Odată declanșat, mecanismul delirului verbal nu se mai oprește. Totul este ca, punându-ți în paranteză luciditatea și conștiința estetică, să stai la pândă servilă cu creionul și să știi unde să tai panglica cu foarfecile”. ■ Cu ocazia centenarului nașterii lui Simion Mehedinți, la rubrica *Breviar*, scrie Șerban Cioculescu un articol cu titlul *Poetul Vrancei*: „Mai e nevoie să amintesc faptul că, rupând cu tradiția cacografică a manualelor, cărțile de geografie ale lui Simion Mehedinți ne-au învățat dulceața graiului moldovenesc? Vorbitorul, de ținută maioresciană, își șlefuiă fraza și își alegea cu eleganță cuvântul”. ■ Preocuparea pentru literatura contemporană este ilustrată și în articolul *Poezia românească de azi*, semnat de Vladimir Streinu: „În adevăr,

poetii români de azi, «tinerii» – cum le place să se numească ei înșiși – s-au ridicat aproximativ împreună în jurul anului 1963, având voința comună a unor noi afirmații lirice. [...] Ținând să elibereze actul poetic de orice servitute cotidiană, și reușind în aceasta cu strălucire, ei s-au văzut însoțiți în aceeași aspirație de toți mai vârstnicii care nu apucaseră să-și încheie activitatea poetică. Încât azi nu e nimeni, sosit fie recent, fie de la debut la necesitatea epurării inspirației de reziduuri accidentale, să nu caute de asemenea, alături de cei tineri, a consolida noua vârstă a lirismului românesc. Conlucrarea generațiilor arată îndeajuns că nu există ruptură istorică”. ■ *Într-o duminică dimineța cu Fănuș Neagu* este titlul interviului realizat de Adrian Păunescu. Aici prozatorul mărturisește că scrisul său de început își trage seva din literatura lui Panait Istrati și Sadoveanu. Scriitorul are opinii tranșante în privința gustului literar și se opune legii bunului plac: „Aceștia, scriitorii cu apariție aproape numai administrativă, ajung uneori să strânguleze tot ceea ce nu se încadrează în tiparele gândirii lor, în limitele gustului lor sălcii și aranjat cu fiere. Au dreptul la gust (cu toate că nu-mi place expresia) numai aceia care produc valorile vii, cei ce se frământă neconținut și îmbătrânesc în îndoieli, cei ce știu să-și reprime înclinarea spre antipatie și se silesc și știu să asculte părțile contrare [...] într-un cuvânt scriitorii activi, legați cu frânghii de masa lor de lucru și nu de onoruri. [...] Mă impresionează forța, sinceritatea și onestitatea cu care toți scriitorii urmează linia generală a politicii Partidului Comunist Român. Adunarea noastră va consolida, sunt convins, ceea ce s-a obținut în libertatea de gândire și de expresie. Și să se țină seama mereu că fiecare aduce, în luptă, armele sale. Scriitorii își aduc literatura, în dinamica și în propășirea societății românești de astăzi...” □ Sub condeii Danei Dumitriu, sunt reluate probleme teoretice ale prozei contemporane în articolul *Ritmicitatea romanului*: „Încercând să vorbim despre construcția și ritmul romanului nostru actual vrem să evităm de la început confuzia cu mecanismul narativ atât de des invocat în didactica riguroasă a însușirii teoriei literare. Regulile compunerii romanului sunt practic mult mai complicate decât le poate fixa o metodică oricât de rafinată. Am numi construcția ca element valoric, sistemul complex al semnificațiilor imaginii artistice, sistemul frazării abstracte, geometrice a fondului conceptual cu atât mai greu de rostit cu cât cuprinde mai mulți termeni într-o asociație unică. Ea presupune unificarea, gruparea elementelor disparate, adesea eterogene, în planuri restrânse, subordonate unei largi perspective interioare, reprezentarea unei situații determinante, prin selecția și ordonarea motivelor și efectelor ei într-o logică specială, într-un întreg în sine încheiat. Unitatea construcției va fi cu atât mai exemplară cu cât va reuși să se stabilească într-o diversitate mai bogată și mai greu de stăpânit a elementelor ei concrete”. ■ S. Damian publică ce-a de-a treia parte a studiului său despre cele trei ipostaze din proza contemporană, *Visul*, care-și găsește ilustrarea în literatura lui Marin Preda: „La Marin Preda, cum se poate remarca, visul e în mod curios un corolar al unei stări de semitrezie, în care conștiința continuă, pe anumite parcele, să fie activă, iar tangența lui cu realitatea de toate zilele

naște o ambiguitate încărcată de fior poetic”. ■ În *Poezie și timp*, Gheorghe Griguru oferă o perspectivă sintetică asupra poeziei timpului prezent: „Ceea ce unește eforturile unei mari echipe de slujitori ai Lirei e sentimentul unei acute modernizări. Înnoirea e articulația comună a eforturilor numeroase și din fericire neconvergente într-un chip silnic. Poeții își consacră energiile lăuntrice sfârșimării tiparelor, dibuirii unor forme expresive noi. Cei mai ageri dintre ei au înțeles că idolii trebuie venerați de la o distanță convenabilă. [...] Această racordare a poeziei la conștiința temporală prezintă două aspecte. Pe de o parte este înscriere într-un timp istoric, ale cărei coordonate, la noi și pe glob, au fost stabilite cu oarecare fermitate, permițându-ne să gândim pe baza lor o unitate sistematică ce ne cuprinde. [...] Pe de altă parte lirismul presupune o restructurare a timpului interior. Acesta din urmă suferă în cazul poetului modern o criză care-l dislocă, îl umple de goluri. Poeziei îi revine rolul unui instrument de armonie”. ■ Cronica literară semnată de Valeriu Cristea analizează volumul de *Versuri* al lui Grigore Hagiu: „Poetul are obsesia verticalității, a dispunerii în straturi freudiene a ființei. El vorbește mereu de un «adânc știut» de «continentele ascunse», de «straturile cele mai adânci din mine», se lasă să alunece lin în sine ca într-o apă, cu gesturi și precauții de scufundător (...). Mitul adâncimii se complică în chip firesc cu cel al ființelor conlocuitoare. În noi își găsesc ascunziș dublul și multiplii noștri; «în trupul mare ce mi-e dat să-l locuiesc» ochii sunt niște «crenele» de dincolo de care privește *altcineva* (...). Aceasta este însă o cu totul altă problemă. Cert este că «psihanaliza» poetică a lui Grigore Hagiu fixează în chiar stratul plutonic al proceselor sufletești celor mai obscure un puternic focar de blândețe.” □•La rubrica *Noutăți în librării* aflăm de publicarea următoarelor volume: Nicolae Breban, *Animale bolnave* (Ed. tineretului); Eugen Barbu, *Vânzare de frate* (Editura tineretului); Mircea Constantinescu, *Ciudățeni de familie* (E.P.L.); *Poezia contemporană maghiară* (Ed. tineretului – în limba maghiară); Ștefan Aug. Doinaș, *Ipostaze* (Ed. tineretului – Colecția Albatros); Vera Lungu, *Poezii* (E.P.L.); Mihnea Gheorghiu, *Scene din viața lui Shakespeare* (E.P.L. – Colecția B.P.T.); Geo Șerban, *Exegeze* (E.P.L.); Radu Enescu, *Franz Kafka* (Editura pentru literatură universală); Ion Pascadi, *Estetica lui Tudor Vianu* (Editura științifică); Henri Zalis, *Gustave Flaubert* (Editura tineretului – Colecția „Oameni de seamă”); Marian Popa, *Homo fictus – Structuri și ipostaze* (E.P.L.). ■ La rubrica *Cărțile săptămânii*, criticul Dumitru Micu prezintă trei poeți: Petre Strihan, Ion Omescu și Al. Protopopescu. □Petre Strihan, *Poezie*: „Dacă ar fi citi mai pe înțeles volumul *Penumbre* (1929), pe care îl înserează (în ediția monumentală a *Istoriei*) doar la bibliografie, poate că G. Călinescu ar fi identificat în poezia lui Petre Strihan o prelungire a «micului romantism» de la sfârșitul secolului trecut și începutul secolului nostru. În tot cazul, «micul romantism» de orientare tradițională e formula cea mai convenabilă temperaturii acestei poezii delicate, limpezi, directe, în care au încremenit ca într-un șir de boabe de cristal duioșii, nostalgii, clipe de reverie și contemplație, gânduri răzlețe, fugare”. □•Ion Omescu, *Filtru*: „Reunind piese

de inspirație îndeosebi mitologică, istorică și... literară (*Icar, Ulise către Penelopa, Ulise către Telemach, Prometeu, Filip II, Delirul lui Torquemada, Hamlet, Don Quijote către Sancho* etc.), de pronunțată factură livrescă, teamă-mi-e că acest volum e rodul mai curând al unei minți deprinse cu poezia decât a unei naturi lirice”. □•Al. Protopopescu, *Exilul imaginar*: „Și la elaborarea poemelor din această culegere, cultura poetică a participat, pare-se, în mai mare proporție decât inspirația. Se simte în întreaga carte un condei exersat, însă tocmai aceasta dăunează lirismului, cartea fiind prea «scrisă» și prea puțin trăită”. ■ Tot aici, Magdalena Popescu recenzează două volume de proză. □ Ury Benador, *Final grotesc*: „*Subiect banal*, poate cea mai apreciată dintre lucrările autorului, a fost considerată la vremea ei unul din cele mai strălucite romane psihologice ale literaturii române, alături de cele ale lui Camil Petrescu și Anton Holban. Astăzi însă ne apar mai relevante deosebirile, nu asemănările dintre cei trei prozatori. Mic studiu de analiză a geloziei, cartea frecventa o temă foarte la modă în anii 30”. □ „*Păpușarul* lui Ivan Deneș reprezintă înaintea de toate un reflex cărturăresc la sugestiile estetice ale existenței absolute”. ■ În partea a doua a studiului *Despre un sentiment românesc al naturii*, extras din *Sentimentul naturii și expresia lui literară*, volum în curs de publicare, Al. Philippide pornește de la o perspectivă diacronică a relației pe care orașeanul o stabilește cu natura în părțile noastre (în comparație cu lumea occidentală) și vizează apoi opera lui Sadoveanu, Gala Galaction și C. Hogaș: „Aceste trăsături rustice, absolut sigure și vizibile în târgurile românești până târziu, iar în ce privește mica întindere a vetrei orașului, vizibile chiar până în pragul secolului nostru, au contribuit fără nici o îndoială la păstrarea aceluși sentiment primordial de prietenie cu natura, provenit dintr-o viațuire continuă în apropierea sau în mijlocul ei”. ■ Al. Piru publică partea a treia a observațiilor pe marginea volumului II al tratatului de *Istoria literaturii române*: „Partea a III-a și ultima a tratatului... se ocupă de epoca 1860-1867, adică de aceea ce s-ar putea numi epoca de după Unire, ce debutează cu apariția «Revistei Carpaților» și se încheie odată cu apariția revistei «Convorbiri literare». [...] Ar fi nedrept să nu apreciem valoarea informativă a unor capitole ale tratatului despre epoca 1860-1867. Ne referim îndeosebi la capitole despre Alexandru Odobescu și B. P. Hasdeu. Cu toate acestea, la Odobescu sunt lacune în privința operei (corespondența este abia pomenită), iar la Hasdeu amănunțele nesemnificative coalescesc”. □•Al. Rosetti publică câteva amintiri legate de întâlnirea sa cu Gala Galaction (în ciclul *Din „Cartea albă”*), interesante pentru istoria literară: „Cunoșteam din scris numele lui Gala Galaction, cu mult înaintea intrării sale în rândul preoților de mir. [...] Mai târziu, când am avut prilejul să-i fac cunoștința, în calitatea mea de editor, personalitatea lui m-a fermecat. Relațiile noastre editoriale se situau la o treptă spirituală străină de orice preocupare practică”. □•Din *Însemnările zilnice* ale lui Titu Maiorescu (partea a treia) sunt publicate notele din perioada 23 nov./6 dec. 1908 – 16/29 mai 1909. □•Din ciclul *Ecce tempus* sunt publicate două poezii postume de Lucian Blaga, *Alchimie* și *Psalm dragostei*.

■ În continuarea textului publicat în numărul precedent, Constantin Noica scrie *Despre dreapta smintire* (la rubrica sa *Viață și societate în rostirea românească*): „Cea mai mare smintire este să *vrei* smintirea, și de aceea cuvântul românesc, păstrând sensul ei de strâmbătate, este atât de potrivit. Poetul care smintește versul și face vers liber fără necesitate (deci până la urmă fără libertate), sau falsul profet, care-și ascunde gândul pentru că tot ce e profetic e ascuns, ca și insul care vrea răsturnarea pentru că tot ce e mare e răsturnat, nu știu probabil nimic despre dreapta amintire și căile acesteia”. □•La *Cronica limbii*, Al. Graur trece la polul opus (după ce în numărul trecut abordase problema arhaismelor), acum scrie despre neologisme: „Ca și în cazul arhaismelor, unii își închipuie că valoarea unui text intelectual, în special a unuia de critică literară depinde de mulțimea neologismelor pe care le cuprinde. [...] Părerea mea este că toate neologismele sunt acceptabile, cu excepția celor provocate de «poză», adică de dorința autorului de se arăta mai cult decât colegii săi”. ■ În ciclul *Sinteze contemporane*, Ov. S. Crohmălniceanu (*Critica – merite și scăderi*) notează punctele tari și punctele slabe ale criticii contemporane: „Cred iarăși că i-ar prinde bine criticii noastre la ora actuală un interes mai serios pentru diverse metode moderne de cercetare a literaturii. Aceasta i-ar trezi, poate, gustul a ceva care îi cam lipsește și se cheamă rigoare și consecvență teoretică. [...] A proclama, apoi, obligația abordării operelor literare din unghiul lor specific, adică din punctul de vedere estetic, nu rezolvă încă totul. «Critica estetică pură – spunea G. Călinescu – înseamnă: această operă e bună, aceasta nu e bună, cu alte cuvinte, critica estetică pură *nu există*.» (s.a.) De aici încolo abia încep problemele exegetului și urmează să-și spună cuvântul erudiția și metoda”. □•Prilejuit de o călătorie la New York, Al. Ivăsiuc (*Jurnale de călătorie*) îmbină relatarea întâmplărilor trăite cu descrierea asocierilor literare și a percepțiilor subiective: „Romanul modern, ca și reportajul, își trag originile din călătorie. Cred că genul este de pe acum pe cale de profundă alterare. Călătoria poate fi semnificativă prin ajungere, nu prin drum. Derularea peisajului a încetat, sentimentul progresului prin spațiu nu mai există.” ■ Apare un amplu fragment din *Principale*, de Eugen Barbu. ■ Anghel Dumbrăveanu prezintă o analiză a dinamicii vieții noastre literare: „Se spune mereu că poezia noastră de azi cunoaște o efervescentă, care ni se pare și nouă reală, fără a ezita să constatăm că ea, această efervescentă, este departe de a fi ceea ce se presupune. În acest timp, câte o cronică încearcă vagi incursiuni în ceea ce se întâmplă azi în poezie, câte un articol vizează aspecte de ansamblu, dar mereu aflăm aceleași lucruri, se repetă câteva nume, fără suportul analitic presupus. O anumită blazare a criticilor se adaugă unei anumite bazări a poezilor. [...] nivelul și varietatea poeziei noastre de astăzi sunt cu totul remarcabile. Vreau să spun că destinul acestei poezii este generos, că valorile înfăptuite în acești ani sunt, de multe ori, cu adevărat ieșite din comun. Poeți de mare prestigiu, retrași din controversele cotidiene, adesea periferice prin sensul lor, oferă mereu exemplul unei poezii rezultate dintr-un profund examen de conștiință artistică”. □•La *Cronica traducerilor*, Edgar Papu

publică *Pe marginea lui Proust*, un consistent articol de analiză a ediției lui Vladimir Streinu: „... deși prin tradiție Franța indică zona intelectului cea mai frecventată de noi, totuși, în ofensiva traducerilor noastre artistice, tocmai unele din cele mai mari nume franceze au rămas ultimele. Este cazul lui Rabelais, al lui Montaigne, acum în urmă al lui Proust, a căror limbă și operă, deși familiare la noi, au cerut, pentru recrearea lor, o respirație mai largă în timp spre a se obține trăsăturile laborioase ale maturității lor. În ceea ce-l privește pe ultimul scriitor menționat, s-a făcut o alegere din cele mai fericite, încredințându-se și traducerea, și studiul introductiv lui Vladimir Streinu. [...] Vladimir Streinu desprinde registrul cu totul original al operei din complexiunea singulară a omului. Persoana lui Proust cuprinde într-însa un adevărat câmp de rezervație antropologică, în care natura a vrut să experimenteze toate substituirile posibile, de vârstă, de sex, de regn”. ■ Pagini din *Jurnalul* romancierului și dramaturgului elvețian (de limbă germană) Max Frisch sunt publicate la rubrica *Ferestre*, pentru interesul pe care-l prezintă și anume că „atacă frontal, cu decizie și pasionantă curiozitate, probleme de natură morală și artistică, într-un stil nervos, elegant, tranșant, învăluit deseori în ironie”. □ La rubrica *Prezențe românești* aflăm despre ecourile operei lui Panait Istrati în Franța: „Sub titlul *Întoarcerea lui Panait Istrati* suplimentul literar al ziarului «Le Monde» (din 19 octombrie 1968) consacră două pagini scriitorului român, cu prilejul apariției la Gallimard a primelor două volume (*Povestirile lui Adrian Zografi* și *Tinerețea lui Adrian Zografi*) din seria de patru care-i va cuprinde «operele (aproape) complete». [...] Tot în ultimele zile a apărut o carte (*Panait Istrati, vagabond de génie*) a unui autodidact (și el!), Edouard Raydon, a cărui mărturie emoționantă este reprodușă în «Le Monde». [...] «Le Monde» mai publică un studiu al lui Paul Morelle care încearcă o apropiere a operei lui Panait Istrati de aceea a lui Giono, într-o latură, și de aceea a lui Céline și Henry Miller, în altă latură a ei.” □ Invitat la un festival literar ce are loc într-o localitate balneară din apropierea Luxemburgului (la Mondorf), alături de Veronica Porumbacu și Dieter Schlesak, Ion Caraion face un reportaj la fața locului pe care îl trimite redacției în forma unei corespondențe (*Scrisoare din... cu titlul Zilele Mondorfului*): „Românii au încheiat festivalul cu lecturi din poeme citite și în versiune franceză și germană și cu o remarcabilă contribuție a Veronicăi Porumbacu despre aportul poezilor noștri la circulația poeziei universale în România și despre datoria, implicită poate, a poezilor lumii de anul trece peste elementara colegialitate de a cunoaște just și la timp acest efort.” □ La rubrica *Atlas liric*, Miron Chiropol traduce *Poeți olandezi contemporani*: Gerrit Kouwenaar, Anhonia Donker, Hans Lodeizen (*Seara în parc*). ■ Actrița Irina Petrescu pledează pentru onestitate în arta teatrală și cinematografică într-un articol care calchiază (parțial) titlul piesei lui Oscar Wilde *Ce înseamnă să fii onest*: „Andrei Șerban nota, într-un articol luna trecută, ceva despre nevoia unui creator de a strânge în jurul lui o echipă de fanatici sublimi în vederea unui efort colectiv egal și anonim, de oficianți patetici ai unui rit misterios și tradițional, de emoție și mucava, ce se

numește teatru. Și mi-am dat seama ce necesară și posibilă este îndeplinirea acestui deziderat. Un colectiv restrâns de teatru – și de ce nu, poate și de cinema – care să exprime constant și la zi emoția «princeps» a *evenimentului* politic sau de cultură. Un colectiv eliberat de urmărirea efectului sonor, de gratuitatea efortului de a place. Un colectiv de oameni onești și fără nume. Scriitori, regizori, actori”.

■ O aplicată analiză a situației teatrului românesc face Matei Călinescu în articolul *Ce este teatrul?*: „Am văzut nu demult spectacolul lui D. Esrig cu *Nepotul lui Rameau* al lui Diderot; spectacolul nu numai pus în scenă cu o remarcabilă inteligență și prilejuind o admirabilă interpretare (Gh. Dinică și Marin Moraru), ci și căpătând cu voia sau fără voia realizatorilor săi o semnificație ai largă: aceea a unei meditații asupra posibilităților teatrului. [...] Există în momentul de față la noi o mișcare teatrală foarte interesantă și autentică; sunt câțiva regizori (în afară de Esrig, mă gândesc la Lucian Pintilie, cu strălucitele sale spectacole Caragiale și Cehov, apoi la tânărul Andrei Șerban . [...]) Poate că destinul actual al teatrului nu-i altul decât să se cufunde într-o infinită interogație de sine.” □•N. Carandino prezintă două spectacole ale ansamblului teatrului Powszechny din Varșovia – *Nunta*, de Stanislas Wyspianski și *Don Juan*, de Molière: „Spectacolul *Nunta* de Wyspianski – poet și pictor, socotit drept părintele teatrului de avangardă polonez a prilejuit o strălucită demonstrație scenică”.

■ La paginile rezervate artelor plastice, un articol teoretic publică Radu Bogdan, cu titlul *Originalitate și influență în artele plastice*: „Problema originalității a început să se pună cu insistență la noi, în arta contemporană, din clipa când s-au făcut simțite felurite influențe, adesea precis identificabile în operele unuia sau altuia dintre artiștii noștri plastici. Unii critici au rostit chiar cuvântul «mimare» sau «pastașare», iar problema originalității, a personalității în accepțiunea ei curentă a fost ridicată în directă opoziție cu aceea a procesului de influență. [...] O influență devine supărătoare prin caracterul ei subordonator, numai acolo unde se conjugă cu lipsa de personalitate, sau cu prea puțină personalitate.” □•Petru Comarnescu, scrie despre *Expoziția americanului Andrew Stasik*, co-președinte al Centrului Pratt pentru gravură contemporană de la New York, expoziție deschisă la Galeriile Onești: „În majoritatea lucrărilor sale Stasik folosește tehnica litografiei combinată cu serigrafia, iar uneori gravura în metal. Multe din gravuri sunt caracterizate de un colorit puternic, intens, fără tranziții. [...] Nevoia de culoare, de lirism – chiar dacă reținut – se manifestă peste rigoarea geometriei sau abstracțiunilor și poate că, în felul acesta, a sistăm nu numai la o compensație între poezie și tehnică, ci chiar la o mărturie a progreselor gravurii, a evoluției litografiei și serigrafiei spre picturalitate.” □•Traian Octavian face într-un chenar un sintetic medalion pictorului și graficianului Octav Grigorescu (*În atelier cu Octav Grigorescu*): „Opt sau zece planșe întinse în mijlocul atelierului, tonuri de o placiditate minerală care se recompun încă spre o stingere violentă. Să judeci un lucru pe care l-ai făcut fiind deplin încredințat de necesitatea lui. Nu atât să alegi cu siguranță, cât să eviți îndoielile viitoare.” □•La rubrica *Ambianțe*, Paul Petrescu notează impresii despre frumu-

seșea și mirajul fântânilor din București, exprimându-și totodată și dezamăgirea că aceste fântâni nu sunt exploatare arhitectural, nu sunt incluse într-o viziune a folosirii arhitectonice a apei, așa cum s-ar cuveni, așa cum există în marile metropole ale lumii (articolul *Fântânile Bucureștilor*): „Facerea unei fântâni, captarea unui izvor s-a perpetuat ca o tradiție gospodărească până târziu în secolul al XX-lea. Izolate mărturii stăruie încă, dar pușini sunt bucureștenii care le mai cunosc. [...] Să facem din fântânile Bucureștilor de azi și de mâine izvorul unei inspirații pline de tonurile majore ale victoriei, răspunzând cu sunet de orgă nepieritorului susur al Mioriței”. □•Un articol de reflexie teoretică despre legătura dintre muzică și poezie (cu titlul *Moduri sincrone: Poezie și muzică*) publică Iancu Dumitrescu la pagina dedicată muzicii: „Dar mai există și afirmația poeziei ca «muzică de idei», sau «poezie a stării muzicale». Preluând sau evoluând către o tehnică formală mai labilă, poezia a dobândit numeroase zone de comparație, tehnicilor formale muzicale. Poezia simbolistă a făcut în câteva rânduri portdrapel din afinitățile sale cu muzica. Poezia, proza onirică, noul roman, toate literaturile de nuanțe subconștiente, ca de altfel cinematograful contemporan, chiar și o urmă de curente plastice se declară provenind ori țintind spre expresia muzicală.” □•Relatările lui A.P. (Adrian Păunescu) despre cenaclul bucureștean condus de Miron Radu Paraschivescu trezesc astăzi invidii nu ușor de stăpânit: „Da, cenaclul a ajuns să fie ceea ce trebuia să fie: citesc aici și maestrul incontestabil ai momentului sau ai memoriei, și tineri necunoscuți. Și între cele două limite – atâția alții. O ședință extrem de plină, o întâlnire scriitoricească, excepțională; la a treia sa ediție – excepțională. Ce plăcere, pentru privitorul de mâine al momentului nostru literar, să observe că academicianul Victor Eftimiu s-a simțit bine citind în cenaclul scriitorilor câteva strălucite sonete și aforisme, în vreme ce un tânăr de talent, Vasile Bardan, se pregătea să citească, și a citit și el primind salutul călduros al colegilor. S-au spus cuvinte frumoase despre poeta Constanța Buzea care după volumul *Norii* a dovedit, ceea ce Ivănceanu, Păcă, Aurel Dragoș Munteanu și George Dan au numit, de comun acord, *poezie a stărilor limită, ieșită din comun*. S-au mai întâmplat următoarele: Teodor Păcă a recitat o fabulă. George Pruteanu a încercat o parodie cam nesărată. Adrian Păunescu a comunicat bucuros trei poezii din cartea sa nou apărută *Fântâna somnambulă*”. □• În continuare, aflăm despre deschiderea unui nou cenaclu literar la Ploiești: „La invitația președintelui cenaclului, criticul Eugen Simion, s-au întâlnit cu cenacliștii ploieșteni scriitorii Marin Preda, Cezar Baltag, Ilie Constantin, Adrian Păunescu, Lucian Raicu și, firește, tânărul președinte. A fost o întâlnire entuziastă, în cadrul căreia Baltag, Ilie Constantin și Păunescu au citit poezii, iar Marin Preda s-a adresat sălii cu căldură și cu interes”.

• [„**Tribuna**”, nr. 44] Este redat textul *Coeziunea națiunii socialiste*: „Așa cum se arată în expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu la Plenară, constituirea Frontului Unității Socialiste și a consiliilor naționalităților conlocuitoare va reprezenta un eveniment important în viața politică a țării noastre. Crearea acestor

organisme sociale va contribui la întărirea continuă a unității poporului român, a tuturor oamenilor muncii, indiferent de naționalitate, la cimentarea coeziunii națiunii socialiste”. ■ Ion Vlad face referire la *Cercetarea critică: soluții și ezitări metodologice*: „În concluziile pertinente și foarte echilibrate ale lui Georges Poulet la o suită de comunicări consacrate direcțiilor contemporane din critică... ni se propun câteva definiții ... la valoarea examenului critic. Pluralitatea și posibila proliferare a definițiilor semnifică, la scara cercetării, o mare mobilitate metodologică și disponibilități multiple de abordare a obiectului criticii literare... Alternativele impuse atenției de o critică literară tot mai diversă ar putea fi însă și indiciul unor ezitări. Și din multe puncte de vedere – e de recunoscut – critica literară e pe cale de a-și compromite propriile argumente abdicând de la prerogativa cea mai însemnată: opera literară, faptul creației în deplina lui finalitate”. ■ Alexandru Gorșcovoz recenzează cartea lui Șerban Stati: „*Amiaza fantastică*”: „Interesantă ideea lui Șerban Stati de a reuni sub bagheta sa critică personalități atât de diverse ca Alfredo Panzini sau Alberto Moravia, Curzio Malaparte sau Tommaso Landolfi puși sub semnul unor tendințe manifestate frecvent în proza italiană modernă”. ■ Ion Vidrighin prezintă volumul de poezii al lui Matei Gavril: *Un copil lovește cerul*, editura E. P. L., 1968: „Însumând cicluri (*Scalda*, *Un copil lovește cerul*, *Singur în lume*) volumul de debut al poetului Matei Gavril se impune de la început prin maturitatea și unitatea lui”. ■ Constantin Cubleşan scrie despre studiul lui Ion Manițiu: *Gong*: „De peste zece ani, Ion Manițiu își desfășoară activitatea de cronicar dramatic în paginile revistei «Tribuna». Atent la fenomenul teatral actual, el n-a ezitat să se pronunțe deschis, aducând foarte adesea puncte de vedere originale, în aproape toate dezbaterile importante privind viața scenei și dezvoltarea dramaturgiei autohtone... Rodul acestor continue și susținute preocupări îl constituie actualul volum de articole și eseuri, tipărit la Editura pentru literatură”. ■ În textul *Traietorii*, Augustin Buzura prezintă romanul lui Robert Kanters, *Lucrurile lui Georges Perec*: „Există împrejurări vitrege când calitățile de om se atrofiază până la dispariție. În lipsa celor mai firești libertăți, în imposibilitatea de a acționa din impulsurii proprii etc. când dispar și alibiurile și paleativele, când te obișnuiești cu coșmarul nopții persistente, biologicul încearcă o unică salvare prin mecanismele primare de supraviețuire. Torturați de alte coșmaruri, mult mai banale, Sylvie și Jerome ajung la același rezultat: «Erau pierduți printre dărâmurile unui vis foarte vechi, în moluzul sfârâmat. Nu mai rămânea nimic.»”.

[OCTOMBRIE]

● [„**Amfiteatru**”, nr. 34] La *Cronica debuturilor*, Valeriu Cristea prezintă volumul lui Paul Goma, *Camera de alături*, caracterizându-l pe scriitor drept „un analist, dar, spre deosebire de alții, cu mult talent literar. Vreau să spun prin aceasta că pe lângă calitățile necesare sondajului psihologic: inteligență, subtilitate, o bună memorie a impresiilor, el are și altele, propriu-zis artistice, scriito-

ricești: simțul culorii, umorul, înclinația spre pitoresc, capacitatea de a situa obiectul descrierii sau al investigației într-un câmp de sugestive analogii, puterea de a fixa, de a îmbrăca în cuburi groase de materie stările pulverizabile, senzațiile fugitive, caracterul plastic, expresiv al limbii. Facultăți s-ar spune, facultative pentru un analist, dar în realitate obligatorii; fără ele analiza nu e decât disecție de corpuri moarte. [...] Scriind de exemplu: «un deșteptător cefere, cu nichelul în solzi și arătătoarele pleoștite la un totdeauna șase și jumătate, *dar măcinând bine dintr-un secundar vânjos*»; sau: «Femeia izbucnește ascuțit într-un *i* ca o sârmă»; sau în fine despre un om înfiorat de presimțirea morții: «Carnea îi era toată un tremur mărunț ca la caii care simt focul», Paul Goma dovedește o fină, exactă și aspră receptare a concretului. Spre deosebire de atâția alții, cam uscățivi, palizi și morocănoși, timorați în fața concretului, terorizați de contactul cu el, Paul Goma e un analist cu obraji roșii de sănătate, făcut cu adevărat din carne și sânge. El investighează psihicul și pipăie materia cu egală voluptate, psihologismul său fiind plin de culori și succulent. Fraza, care adeseori crește în perioade uriașe, de câte-o pagină întregă de text, este vânjoasă și arborescentă, gâlgâind de sevă. Analiza covârșește cele mai multe dintre nuvele, dar epicul totuși nu dispăre, ci este doar strecurat prin filtrul amintirilor foarte numeroase în acest volum, căci introspecția cheamă întotdeauna retrospectivă. Modalitățile investigației psihologice sunt, în mare, analiza propriu-zisă, scrupuloasă, rumegând și mărunțind la nesfârșit alimentul psihic, reconstituirea, adică organizarea și interpretarea reminiscentelor, monologul interior, printre ai cărui promotori la noi tânărul scriitor se numără. Folosind tehnici variate, fraza-excavator al lui Paul Goma coboară în interiorul personajelor, mușcând din straturile secrete. Ceea ce izbește foarte repede e maturitatea artistică a debutantului. Slăbiciunile sale se dezvăluie mai târziu, oarecum șovăitor. Dintre vagi insatisfacții, una e mai certă: aceea că întreaga mașinărie de procedee puse în funcțiune de talentul complex al autorului merge uneori în gol. În fiecare nuvelă autorul face mari investiții, dar în anumite cazuri rezultatele sunt mediocre. O întreaga osatură melodramatică iese ia iveală din frumoasa carnație a narațiunii *Logodnicii vin și pleacă*, o bună idee e stricată de idealizarea forțată a unui tip din lumea interlopă (O ce veste minunată). [...] Impresia generală rămâne însă puternică și hotărât în favoarea scriitorului. Închizându-i prima carte gândul ne rămâne la pagina de compactă analiză infimezimală ce depășește ariditatea prin simțul materiei și talent literar”. ■ *Dejunul pe iarbă* de Sorin Titel i se pare lui Mircea Martin o carte „scrisă într-un interval de timp mai scurt chiar decât acela în care se poate citi”. Impresia notată în cronică sa literară este lăsată de „ușurința și dezinvoltura cu care autorul își rostește discursul. Relatarea fragmentară, schimbarea repetată a unghiului de vedere și a ritmului, juxtapunerile nesfârșite de fraze, suspensiile numeroase, toate acestea mărturisesc ambiția de a capta cu orice preț un flux vital și de a urmări sinuozițările lui imprezvizibile. Orice preocupare de «compoziție» este ostentativ părăsită, iar convențiile genului disprețuite în consecință. Autorul intervine chiar la un

moment dat, în cursul acțiunii, pentru a expune alte posibilități de soluționare a ei, în afara celei pe care el însuși a adoptat-o. [...] Această atitudine superioară și degajată nu vrea decât să verifice o dată mai mult autenticitatea propriei viziuni, caracterul ei organic și necesar. Sorin Titel face totul pentru a arăta că... nu face nimic în ce privește regia reprezentărilor sale și că acestea i se impun în singurul mod oare nu le denaturează. Demonstrație superflua de sinceritate artistică!". Lui Mircea Martin i se pare greșită încercarea autorului de a adăuga „prozelor sale un plus de naturalețe sau de semnificație. Discursul său se articulează firesc și puternic de la început fără să aibă nevoie de program sau de mimări ironice. Sorin Titel este un prozator care izbutește atunci când se ia în serios, el trebuie să renunțe la tentația autosubminării ca probă suplimentară de finețe". Fiind o „suiță liberă de fișe epice”, recentul volum semnat de Sorin Titel, ca întreaga sa proză, „tinde irepresibil spre imperfectul etern al amintirii. Fiecare povestire în parte, dacă nu se confundă cu o retrospectivă este o așteptare a ei înfiorată de plăcere Ceea ce la mulți autori este prezență întâmplătoare, necesitate funcțională sau simplu mod de a fi, într-un cuvânt obișnuită, la el este dorință vie, privilegiu, tensiune nefârșită”. În a doua secțiune a cărții, „animată de eternul miraj al copilăriei”, autorul „se lasă purtat de șuvoiul impresiilor, încercând să devină organul propriei sale memorii. Așa se explică discontinuitatea deconcertantă a notației, aglomerarea de imagini și de senzații în fraze ciclopeene, hora dezlănțuită a cuvintelor ce pare fără început și sfârșit”. Cu toate acestea, se păstrează o senzație „certă de fluență, de alunecare învăluitoare”, autorul părând că cedează „cu totul inițiativa amintirii. [...] Dezordinea memoriei este, de fapt, ordinea cuvintelor. [...] Autorul pare că „se lasă târât de fraze atunci când crede că se abandonează impulsurilor sale celor mai profunde. Torentul de imagini este un torent de cuvinte”, făcând din „din abaterile sale de la rigorile obișnuite ale prozei un exercițiu de stil. Notația sacadată devine la el o probă de dexteritate, de digitație. Cartea sa e o carte de lux pentru un prozator. Valoarea dominantă este lirismul, cu toate că o succesiune de situații epice se încheagă chiar pe coordonatele nesigure și capricioase ale rememorării subiective. Anecdotică e succulentă dar pulverizată într-o mulțime de detalii fulgurante ce se aglomerează prodigios, creând impresia că în spațiul rezervat memoriei nu mai e loc pentru memorie”.

• [„Argeș”, nr. 10] Pe prima pagină a numărului este publicat Toma Biolan cu un scurt eseu având titlul *Cocoșul*. □•Tib Frăsineanu publică un text închinat toamnei cu titlul *Roadele*: „În fiecare toamnă, pe vechile locuri, consfințite prin tradiție, se adună muncitorii pământului românesc aducând cu ei răsplata cu care acesta i-a binecuvântat. Ogoarele și livezile meleagurilor noastre își întâlnesc bogățiile, spre încântarea gospodarilor, acolo unde Argeșul și Râul Doamnei se contopesc. Chipul cel mai adevărat al vremurilor pașnice este, fără îndoială, acela al roadelor pe care le prăznuim acum, în zilele de Brumar.” □•Mihail Diaconescu semnează *Cronica literară* unde se ocupă de *Poezia lui Nichita Stănescu*: „Prin ceea ce are ea mai împlinit, poezia lui Nichita Stănescu provoacă înainte de toate

sentimentul puternic al descoperirii unei lumi aparte, nebănuite nici măcar în liniile ei mari, funcționând după legi absolut proprii, greu de sesizat uneori și, mai ales, de formulat. Splendorile universului său, rezultat al unor viziuni de cele mai multe ori extatice, au puterea acestor revelații care, odată produse, ne urmăresc mereu. Intuind mecanismele funcționării acestei lumi, le trăim în actul delectării estetice. [...] Organizarea poeziei lui Nichita Stănescu vine, între altele, din modul uimitor în care el plasticizează pornirile surde, greu de distins în exteriorizările psihice curente. Ca să sugereze starea de obsesie, de pildă, autorul conferă ideii terorizante atributele unui organism teribil al cărui element principal e gura. Logica imaginii cere neapărat mișcare și eroul se simte dintr-odată devorat. Deși personificată, ideea are totuși gura în călcâie, ca să poată înghiți tot ce atinge din mers. Lucrurile se petrec ca într-o viziune onirică suprarealistă.” □•V. Tasotti prezintă, la rubrica *Jurnal de lector*, lucrarea *Bisericile de lemn din Muntenia*, de Radu Crețeanu, care aduce la lumină valori ale artei religioase (130 de biserițe de lemn, cu o vechime de până la 200 de ani, presărate pe Valea Argeșului, Teleajenului, Buzăului și Râmnicului): „În județul Argeș, Biserica din Drăganu-Olteni, datând din 1785, și cea din Bascov sunt remarcate de autor pentru admirabila lor construcție și pentru rafinamentul decorului. Interesantă este socotită și biserica din Jupânești de pe Râul Doamnei datorită «brâului masiv încheiat de o parte și de alta a ușii, prin câte un cap de șarpe stilizat, ancadramentele de ferestre alcătuite din două frânghii laterale groase sculptate direct în toc, legate prin câte un arc crestat, cioplit în grinda de deasupra».” □•Matei Alexandrescu îi ia un interviu directorului Bibliotecii Academiei, Șerban Cioculescu. Plecând de la cartea lui Felix Aderca, *Mic tratat de estetică*, convorbirea alunecă spre profesorul Mihail Dragomirescu (*Cu Șerban Cioculescu despre Mihail Dragomirescu*): „Era Mihail Dragomirescu unul din cei mai buni oameni pe care i-am întâlnit în lunga mea carieră. Această bunătate excepțională se proiecta și în judecățile lui critice despre contemporani, când știa să se obiectiveze și să laude merite ale înșiși de tractorilor săi. În această privință era superior lui Eugen Lovinescu, care nu uita și nu ierta. Mi-aduc aminte, bunăoară, cu câtă maliție fusese atacat Dragomirescu de Cezar Petrescu, acum vreo 45 de ani, fapt care nu l-a împiedicat pe Mihail Dragomirescu să releve talentul tânărului prozator, ca nuvelist – mai ales – în *Drumul cu plopi*. [...] Ca să termin cu părerile mele despre Mihail Dragomirescu, țin să adaug că nu a fost numai un profesor excelent, dar este și rămâne până astăzi, dintre criticii și esteticienii noștri vechi, *singurul estetician român original, singurul care a propus atât un sistem original, cât și o metodă personală*. Că sistemul lui era idealist, asta este altceva, dar era o construcție filosofică absolut originală. Nu era un eclectic. De aceea teoria capodoperei este și astăzi discutată în Occident de numeroși esteticieni, fie la congrese, fie în cărțile lor.” □•Zaharia Sângeorzan comentează elogios monografia lui Adrian Marino, *Opera lui Alexandru Macedonski*: „Efectiv, Adrian Marino are vocația sintezei și construcția sa critică se sprijină pe *sinteză* ca regim de cercetare. Opera macedonskiană devine

în viziunea modernă a criticului *actuală*. Este un fapt ce trebuie pus în discuție, uneori chiar repetat, că Adrian Marino, analizând pe Macedonski, stabilește cu exactitate o nouă dimensiune a literaturii române, îi sporește valorile și ridică un scriitor la nivelul ce i se cuvenea: acela de clasic. [...] Frecventarea asiduă a operei, a biografiei și fixarea lor în definiții critice foarte numeroase ne înlesnesc să înțelegem o operă contradictorie. Adrian Marino a epuizat *tema* Macedonski și oricâte documente inedite o să mai fie descoperite în nu știu care arhivă, concluziile estetice fundamentale au fost trase, scoase cu îndrăzneală și impuse prin forța de convingere și argumentare.” □•Sub condeii lui Petre Popa, articolul *Ideii de progres în concepția socialiștilor români* vorbește despre rolul lui Constantin Dobrogeanu-Gherea în elaborarea programului socialiștilor români (la 1880): „În scopul unității de acțiune a tuturor cercurilor și cluburilor socialiste și muncitorești din România, în anul 1886, C. Dobrogeanu-Gherea elaborează studiul «Ce vor socialiștii români?; Expunerea socialismului științific și programul socialist», în care autorul își propune să dea un program teoretic și practic socialiștilor din țara noastră. Aici sunt prezente numeroase idei, care prin conținutul lor, urmau să determine progresul general al țării.” □•Din volumul de memorii inedite al lui Sextil Pușcariu, *Călare pe două veacuri*, revista publică un fragment pe care-l intitulează *Cum a luat ființă Muzeul Limbii Române din Cluj*: „Aici, într-o vilă lipsită de stil, dar bine întocmită, pe a cărei fațadă se întindeau trandafiri cățărători și caiși cu fructe delicioase, am instalat Muzeul limbii române. [...] La început, împerecherea cuvintelor «muzeu» și «limbă» părea stranie. Dar când s-a văzut că și vorbele moștenite de veacuri și mereu înprospătate de cei ce le dau viață și tinerete, pot fi cuprinse în zborul lor, examinate și studiate de aproape, cu întregul lor conținut semantic și minunata lor rânduială, gândul de a le aduna, de a le grupa și a le pune la dispoziția cercetătorilor cum pune mineralogul colecția de minerale, botanistul sau entomologul plantele și gândacii din muzeele lor, a părut firesc.” □•Victor Crăciun face un portret al poetului Ioan Alexandru Bran de Lemeny în articolul *Un poet al nobleței umane*: „Opera poetică și publicistică a lui Ioan Alexandru Bran de Lemeny este legatul testamentar al unui om modest, al unei conștiințe dăruite țării, al unui cetățean aflat permanent în primele rânduri ale celor ce luptau pentru îndeplinirea cerințelor înaintate ale popoarelor și epocii. Fără să lase o moștenire literară considerabilă, Ioan Alexandru Bran de Lemeny a fost unul din poeții transilvăneni care a colorat peisajul liricii românești interbelice cu crezuri și năzuințe pline de nobilă frumusețe.” □•Mihail Diac. face cunoscută cititorilor lucrarea de sinteză a lui Gheorghe Vrabie, *Folcloristica română. Evoluție, curente, metode* (E.P.L., 1968): „[...] diferitele compartimente ale *Folcloristicii române* se organizează totuși într-o lucrare echilibrată, și elegantă în egală măsură, cu o perspectivă sigură asupra multiplelor aspecte ale disciplinelor în discuție. Evident, o asemenea vastă întreprindere este, dincolo de faptul că a izvorât din necesitățile unui curs predat de autor în ultimii ani la Institutul Pedagogic din Pitești, rezultatul unei cercetări de specialitate mult mai întinse în timp,

începute din faza primelor sale studii comunicate și publicate. Apariția *Folcloristicii române*, într-un context în care se ivesc atât de puține lucrări de sinteză asupra diferitelor domenii ale științelor este, pe multiple planuri, un adevărat eveniment.” □•Despre Maria Manciulea, *O eroină a istoriei și literaturii noastre*, scrie Tului Racota: „Maria Manciulea rămâne «eroina de la Olt», cum au numit-o ostașii în fruntea cărora a trecut Oltul în noaptea de 1 spre 2 septembrie 1916 și cum îi spunea Camil Petrescu în romanul *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*. [...] Multe din elementele apărute după istorica trecere a Oltului și consemnate în *Ultima noapte...* au fost într-adevăr auzite de Camil Petrescu din gura eroinei în grădina Copoului, din Iași. Se cuvine așadar, ca în așteptarea zilei de naștere a României întregite și totodată de împlinire a 50 de ani de la Unirea pentru a cărei realizare M. Manciulea a săvârșit un strălucit act de eroism să ne gândim cu recunoștință și la această Ecaterină Teodoroiu a Transilvaniei.” □•În continuarea articolelor din numerele precedente, Petre Pandrea semnează articolul *Brâncuși* în care îmbină exegeza critică a operei brâncușiene cu elementele memorialistice: „L-am cunoscut bine, într-o lungă perioadă din 1927, cu intermitențe, până în 1939. L-am cunoscut, întâi, ca student la Paris, venind de la Craiova și de la Berlin. Ne-am revăzut în țara noastră cu prilejul ridicării ansamblului statuar de la Târgu-Jiu de către meșter. [...] Constantin Brâncuși este un steag al artei naționale moderne care a izbândit pe plan internațional. Sculptorul a fost și în calitatea sa de om demn de venerație, plin de omenie, de vitejie în momente de furtună și un căutător al adevărului obiectiv în artă, ca și pe toate planurile vieții.” □•Între *Paginile literare*, prima – consacrată poeziei – găzduiește 8 *poeme de Otilia Nicolescu* (însoțite de un desen de Romulus Constantinescu): *Vin stejarilor*, *Țara de dor*, *Pasărea cerului*, *Balada*, *Cina cea de taină*, *Arborii*, *Cu umbra prelungită*, *Frescă*. □•Un fragment de proză cu semnătura lui Mircea Radu Iacoban (dintr-un volum aflat în pregătire la E.P.L.) se publică cu titlul *Variațiuni pe o temă lacrimogenă*. □•Revista mai publică o schiță de Mircea Meleșteu, *Cursa de câini*, o povestire de Ion Lică, *Casa lui Fane*, povestirea *Un chibrit*, de Roland Anceanu și *Ora de gimnastică. Idee pentru un scenariu*, de Nae Cosmescu. □•Debuturi la rubrica *Pași pe nisip* aparțin lui Nicolae Tudor (*În defileu*), Gigi Ionescu (*Recviem pentru un taur*) – cu proză, în timp ce poezie semnează Virgil Diaconu (*Ca statui albe și Scrisoare*), Balc Manolescu (*Inscripție și Sentiment*) și Radu Cănjău (*Și ferăstrăul și Sentimentul Soarelui*). □•La *Poșta redacției* se publică poezia *Împlinire*, de Ion Alexandru Durac. □•Partea a doua a *Scrisorii către un ostatec*, de Antoine de Saint-Exupéry apare în traducerea lui Iv. Martinovici. □•La rubrica *Meridian liric*, sunt publicați următorii poeți: francezul Henri Michaux, *Ecce homo* (din volumul *Epreuves, Exorcismes*, 1945), în românește de Virgil Ghemaru; doi poeți din Statele Unite ale Americii, Denise Levertov, cu poezia *Cum erau?* și David Ferguson, cu poezia *Norman Morrison* (care s-a sinucis în semn de protest împotriva războiului din Vietnam), ambele în românește de D. Marian; spaniolul Juan Ramon Jime-

nez, laureat al Premiului Nobel în 1956, tradus în românește de Lucia Simion, cu poeziile *Nocturnă și Cerul în urma, cerul albastru*; din America Latină sunt traduși Gabriela Mistral, cu poezia *Ploaie și Cezar Vallejo, Lângă mine* (în românește de Petre Păulescu). □•Redacția invită la o dezbatere pe tema „necesității și urgentării apariției unei noi istorii a gândirii filosofice românești” și adresează filosofilor, gânditorilor și cercetătorilor în filosofie următoarele cinci întrebări: „1.) Este necesară o nouă privire de sinteză asupra operei lui Blaga, P. P. Negulescu, Petre Andrei, Dimitrie Gusti, C. Rădulescu-Motru, Xenopol și a altor gânditori, a căror creație a fost mai nuanțată înțelegându-se în ultima vreme? Care este ecoul pe care l-ar trezi o asemenea lucrare în conștiința noilor generații de intelectuali și pe planul culturii europene? 2.) Cine ar trebui să realizeze o nouă istorie a filozofiei românești – o personalitate sau un colectiv? 3.) Este necesară o prealabilă discuție publică în legătură cu periodizarea istoriei filozofiei românești? 4.) În ce măsură pot ajuta cursurile de istoria gândirii filozofice românești, predate la facultățile de profil de la universitățile din țară, la elaborarea noii lucrări? 5.) Ce opere și autori ar trebui abordați în activitatea de re-editare a operelor filozofice reprezentative din istoria culturii românești?” În acest număr răspunde întrebărilor Lector univ. N. Novac, Universitatea din Craiova. □•În *Rolul esteticii în filozofia lui Ralea*, Elena Voiculescu punctează ideile majore ale operei lui M. Ralea, exigențele formulate de acesta în fața creatorului de artă, „privind nu numai misiunea și modalitățile specifice ale artei adevărate, dar și condiția *sine qua non* a unei arte care țintește ca valorile sale să capete – parafrazându-l pe La Rochefoucauld – un pașaport pentru eternitate”. □•Articolul *Istorie și transfigurare dramatică*, semnat de Sergiu Nicolaescu, analizează trei piese istorice din creațiile lui Horia Lovinescu (*Petru Rareș*), Paul Anghel (*Săptămâna patimilor*) și Alexandru Popescu (*Croitorii cei mari din Valahia*), încercând să identifice elementele comune care îi unesc pe acești dramaturgi contemporani: „Prin mijloace mult mai adâncite din punct de vedere psihologic, teatrul contemporan accentuează surprinzător de fidel ideea că personajele centrale, deși acționează mai mult subiectiv, clamându-și drepturile și obligațiile, cu toată «scindarea lor interioară», cu tot caracterul linear datorită acestei subiectivități exacerbate, ceea ce presupune o unilateralizare a caracterelor, «continuă să rămână oameni întregi». [...] Ceea ce lipsește tuturor acestor lucrări dramatice, dar mai ales primelor două, este neconcordanța de ordin psihologic între personajele centrale și ansamblu. Cu toată perseverența în acțiunea de sfășiere a legendei, în a demitiza până la umanizare totală, atât Rareș, cât și Ștefan apar în conjunctura dată ca niște coloși, eforturile de umanizare izbîndu-se prea tare de tradiție.” □•Cu ocazia împlinirii vârstei de 60 de ani, Aurel Iordache îi face lui Mircea Pavelescu un portret (*Mircea Pavelescu sexagenar*): „Născut în «dulce târgul Ieșilor» la 14 oct. 1908, nepotul lui Cincinat și al lui Ion I. Pavelescu moștenea din familie simțul satirei și umorului. [...] În 1933 este prezent în *Antologia epigramei românești* semnată de Al. C. Calotescu-Neicu și N. Crevedia, iar în 1934 în *Antologia de imagini* a lui T. Scar-

lat, fără a avea vreun volum în librării. Abia în 1938, G. Călinescu îi tipărește, în editura «Jurnalului literar», primul volum de versuri, *Pasărea paradisului*. [...] Pe lângă scrierile originale, a tradus din Benserade, Scarron și Siveditis.” □•La pagina 19 găsim publicate două scurte epigrame: R. Pava (*Madrigal*) și T. Frăsi-neanu (*Lui N. Topor aflat în duel cu A. Păunescu*). □•Pia Ionescu prezintă și analizează elementele de arhitectură, modul de organizare al interioarelor și moda vestimentară din secolele XVII, XVIII și XIX în articolul *Suprapuneri stilistice în Conacul Golești*: „În forma de astăzi a conacului pot fi citite deopotrivă caracterele obișnuite ale construcțiilor civile din epoca lui Matei Basarab și elementele comune cu arhitectura caselor țărănești, din secolele următoare, alături de suprapunerea stilului neoclasicist al fațadei cu fronton și stâlpi din lemn. Singurul document din secolul XVII în care se vorbește despre Conacul Golești este însemnarea de călătorie făcută de arhidiaconul Paul de Alep.”

• [„Astra”, nr. 10] În cadrul *Cronicii literare*, Voicu Bugariu analizează romanul lui Zaharia Stancu, *Jocul cu moartea*, din perspectiva unei duble orientări structurale și, implicit, duble mize semantice. Mai întâi, identifică o serie de particularități ale dimensiunii epice, cu resursele căreia se articulează un roman picaresc – adolescentul Darie călătorește prin Peninsula Balcanică împreună cu Diplomatul, tovarășul său de drum, în timpul Primului Război Mondial, dovedind calități picaresci precum spiritul de observație și instinctul de conservare, critica diferitelor comunități de oameni făcându-se, însă, „dintr-un punct de vedere amuzant”. Romanul este, totodată, și pseudo-picaresc, întrucât „povestea despre peripecțiile lui balcanice n-are nimic de reconstituire”, ci „are, mai degrabă, aerul de a ilustra o stare de spirit”. În aceeași ordine de idei, capacitatea de visare a protagonistului și călătoria lui mentală spre locuri exotice, în realitate inexistente, evidențiază o dimensiune net romantică a scriiturii. În al doilea rând, *Jocul cu moartea* este o parabolă despre umanitate, realitatea prin care trece Darie fiind „stilizată, simplificată” tocmai pentru a evidenția sensurile etice și, într-o ordine superior-semantică, simbolice al traseului parcurs de Darie într-o lume în plină dezagregare, „care se modifică la trecerea băiatului și nu invers, ca într-un roman obiectiv”. □•Mihai Nadin prezintă, pe scurt, activitatea desfășurată de Steriade în scopul promovării literaturii române: „Mihai Steriade conduce, la Bruxelles, un *Institut Privé d'Etudes Michel Eminesco de Langue et de Littérature roumaines*, a cărui publicație este sus-numitul *Journal*. În paginile acestuia din urmă au fost, astfel, traduse și publicate texte aparținând literaturii populare românești, versuri de Eminescu, Arghezi, Bлага, Barbu, Bacovia etc., ca și traduceri ale poezilor francezi reprezentativi în limba română”. □•În articolul dedicat *Istoriei literaturii române*, vol. II, Titus Vâjeu semnalează apariția editorială remarcabilă, sub redacția generală a profesorului Alexandru Dima, membru corespondent al Academiei Române, secondat de redactorii I. C. Chițimia, Paul Cornea și Stancu Ilin. Printre colaboratorii de marcă ai *Istoriei* se numără G. Călinescu, Șerban Cioculescu, Ovidiu Papadima ș.a. □•Gherghinescu Vania rememorează personalitatea

lui Marcel Breslașu, autor al *Marșului brigadierilor*, poet și redactor –șef al revistei „Secolul 20”. □•Rubrica – anchetă *Epic – anti-epic* găzduiește opiniile exprimate de Sânziana Pop, Sorin Titel, respectiv Ion Topolog, cu privire la specificitatea prozei literare românești actuale. Pronunțându-se în favoarea anti-epicului, ca modalitate de scriitură implicând o atitudine polemică, Sânziana Pop vede, în prefixoidul *anti*, o modalitate de eliberare a prozei de sub autoritatea regulilor clasice ale epicului, precum și o formă de asumare a „infiltrării poeziei” în epică, rezultând, astfel, o proză cu multiple „sugestii metaforice”. ■ Invocând modelul Kafka drept un portdrapel al indiferenței prozatorului modern față de necesitățile epicului, Sorin Titel apreciază că, în practica anti-epică, se manifestă o deplasare de accent de pe factual asupra semnificațiilor pe care acesta le poartă. Exemplificând prin romanul său, *Dejunul pe iarbă*, Sorin Titel își definește textul drept „o aventură a limbajului”, odată cu o modalitate de a surprinde existența și de a o „comenta cu ajutorul cuvântului”. Carte despre „timpul și jocul straniu ale memoriei”, *Dejunul pe iarbă* construiește, în prima sa parte, o ficțiune epică, iar în cea de-a doua, odată cu intrarea direct în scenă a protagonistului, „rememorarea timpului real” se face prin asumarea „forme haotice și nestructurate din memorie”. ■ Din punctul de vedere al lui Ion Topolog, opus celor doi prozatori anteriori, „epicul nu poate fi înlăturat din opera în proză, nici chiar în scrierea de strictă atmosferă, asta ar însemna să anulezi viața, deci obiectul artei, sau să adopți mulțimea de posibilități lirice”. □•În partea a doua a studiului semnat de Mihail Diaconescu, *Lucian Blaga. Orizonturi expresioniste*, este analizată, din punctul de vedere al preluării și prelucrării de teme, motive și strategii de construcție expresioniste al textului dramatic și ale personajelor implicate, dramaturgia blagiană. În piesa *Zamolxe. Mister păgân*, din 1921, marca expresionismului se regăsește la nivelul stihialului, componentă principală a personajului central. În *Tulburarea apelor*, piesa din 1923, personajul Popa reunește obsesia erotică și „dorința de a fi episcopul stânilor valahe”. Imaginile de „pârjol apocaliptic”, de „exaltare spiritualistă” și de „sexualitate crâncenă” se asociază cu un „acut sentiment al căderii”, ceea ce face din piesa în discuție, în opinia lui Mihail Diaconescu, o piesă de teatru fundamental expresionistă. În *Daria*, expresionismului i se asociază freudismul, în construcția protagonistei, măcinată de pulsuni erotice adânci. În piesa *Ivanca*, protagonista îi apare comentatorului ca o ființă „încărcată de poezie, aspră dar și de mister, de delicatețe și vitalism frenetic”. În fine, în *Meșterul Manole*, protagonistul, starețul Bogumil, Găman și chiar și Mira concură la realizarea mitului artistului, corelat, în manieră expresionistă, „aspirației cutremurătoare a unor personaje de a atinge esența lucrurilor sau de a comunica cu transcendentul”. □•Ioan Micu și Vasile Artenie continuă publicarea parodiei *Moartea la purtător. Roman – enigmă (versiune prescurtată)*.

• [„Ateneu”, nr. 10] În articolul *Dificultățile sintezei istorico-literare*, Ion Apetroaie face, după cum notează în nota de subsol, o serie de comentarii pe marginea volumului *Literatura română între cele două războaie mondiale* de

Ovid. S. Crohmălniceanu: „Ezitănd mai puțin ca alții, Ovid. S. Crohmălniceanu își reia cu mare fidelitate cursul universitar apărut acum patru ani și se consacră, într-un tom masiv de peste șase sute de pagini, cercetării perioadei literare interbelice deocamdată pentru partea ei de proză și pentru mișcarea ei ideologico-estetică. Fără o concepție estetică explicită, Ovid. S. Crohmălniceanu, în volumul *Literatura română între cele două războaie* (1), ține în mare cinste cadrul estetic lovinescian, reținând prea puțin tentația lui comparatistă și sincronizantă, dar în chip copios simpatcă prin formulele moderniste precum și teza obiectivării ca mod principal de existență a romanului. Lovinescian, pe jumătate numai, dar cu intoleranțe, autorul noii istorii literare nu e scutit nici de tendințe sociologizante care i-au apărut o bună parte din scrierile mai vechi. Este la mijloc un antagonism al suprafețelor, [...]pornind dintr-o concepție hibridă, generatoare de inconsecvențe și un pronunțat eclecticism metodologic”. ■ *Utilitatea unei lucrări* este articolul semnat de Constantin Cubleşan care semnaleză apariția mai mult decât necesară „a unui tratat de istorie a literaturii române, alcătuit pe solide baze științifice”. Autorul salută efortul Academiei care „după lungi tergiversări ne-a oferit, în urmă cu câțiva ani (1964), un prim volum din *Istoria literaturii române*. Ce de-al doilea, apărut anul acesta, cuprinzând perioada de la Școala Ardeleană până la Junimea, a suscitât discuții dintre cele mai variate. Și pe bună dreptate”. Foarte important, remarcă autorul articolului, „este faptul că nu s-a abandonat o clipă raportarea la epocă, stabilindu-se de fiecare dată un context cultural-literar în care figurile de scriitori își găsesc locul”. Fără să fi avut intenția de a face o prezentare amănunțită a tratatului, ci doar enunțarea unor considerații generale, C. Cubleşan notează: „În ce ne privește, am intenționat să evidențiem doar utilitatea unei asemenea lucrări ca fiind o bază, un punct de plecare în cercetarea istoriei literaturii române”. Se face referire și la utilitatea unui dicționar de autori, „așa cum aflăm în aproape toate literaturile europene, – sarcină care și-o asumă în bună măsură actuala *Istorie*. Oricum însă, lucrarea servește drept ghid de orientare, beneficiind de o documentație temeinică (în paranteză fie spus, aparatul critic care o însoțește este mult prea sărac), servind, la o rapidă și pertinentă informare asupra autorilor, perioadelor, epocilor etc. pe care istoria noastră literară le-a înregistrat între anii de care se ocupă cel de-al doilea volum al *Istoriei literaturii române*”. ■ Vlad Sorianu semnaleză apariția romanului *Intrusul* (E.P.L., 1968): „Noutatea tulburătoare a acestei povești nu constă numai în fermitatea civică a atitudinii, [...]nici numai în maniera relatării, a „tehnicii” – tot mai moderne de la volum la volum în scrisul lui Marin Preda” pentru care „preocupările pentru *stil* sunt derivate din rațiuni artistice superioare, ceea ce face din cărțile sale *manifestele* unei conștiințe și nu ale unei profesii artistice.[...]Ceea ce redimensionează aici exemplar Marin Preda mi se pare a fi în primul rând înțelesul, atât de controversat, al inovației; fiindcă *Intrusul* este, într-adevăr, una din cărțile sale care pune încă și încă o dată chestiunea, sugerând elementele soluționării ei în spiritul unei epici care s-a adresat dintotdeauna viitorului, dar și prezentului, intuiție capabilă de iluminarea abi-

salului, dar și intelectului dornic a investiga discursiv zonele cunoașterii logice”.

□ Al doilea roman analizat este *Interval* (E.P.L.,1968) de Al. Ivasiuc, a cărui „problematică se înrudește cu cea a *Intrusului*. Le apropie nu numai densitatea analitică, nu numai spiritul polemic implicit, ci însăși chestiunea centrală cu care se confruntă personajele, aceea a relației între fatalitatea legităților, a necesității care planează deasupra existențelor individuale și posibilităților indivizilor de a se auto-defini, de a opta cu deplină răspundere”. Referindu-se la personajele din *Interval*, cronicarul literar constată că „ceea ce se poate reproșa galeriei umane a lui Ivasiuc este, totuși, monotonia sa caracterologică; investigați la fel, lăsați a-și desfășura confesiunile monologate în același mod, eroii sfârșesc într-o osmoză reciprocă, în cursul căreia se vor neglija nu numai diferențele exterioare, necesitățile, ci adesea mai mult decât atât”. Lectura romanului relevă o carte „concepută inițial în manieră tradițională, după care a survenit operația decupajului, montajului *modern*, suprimarea dialogurilor, amestecarea ordinii episoadelor, înlocuirea relatării obiective cu monologul interior etc.”.

□ Ultimul volum analizat îi aparține lui Vasile Rebreanu și este intitulat *Țiganca albă. Nuvele de ieri și de azi*, (Ed. Tineretului, 1968): „Ce aparțin numai lui Vasile Rebreanu în volumul acesta selectiv este contopirea funambulescului cu tragicul, într-o dezbatere cu finalitate etică, în genere civică. Fiindcă Vasile Rebreanu cultivă o proză evident angajată, dar fără a se sprijini pe poncife, fără schematisme sau idealisme. Ceea ce-l pasionează pe Rebreanu este, ca și la Ivasiuc, în ultimă instanță *viața* principiilor și nu principiile de viață, mutațiile conștiințelor și ale destinelor la contactul cu ideile, și nu prefacerile ideilor în sine”. La finalul cronicii sale, admițând valoarea literară a volumului lui Vasile Rebreanu, Vlad Sorianu încearcă să găsească o explicație pentru *stagnarea* resimțită în opera scriitorului: „Nu știu de ce volumul lui Vasile Rebreanu, plin de reale virtuți literare, lasă uneori impresia unei anume stagnări în creația valorosului prozator; poate fiindcă așteptând o nouă carte a sa, ni se oferă o antologie din creația anterioară; poate fiindcă în ultima vreme nu-i mai întâlnim numele atât de frecvent prin reviste, poate fiindcă realmente trece printr-o perioadă de răscruce. Oricare ar fi explicația, adevărul e unul, și anume acela că *Țiganca albă* merită prețuită și ca o mărturie valorică a uneia din cele mai fecunde perioade de căutări ale prozei scurte românești”.

■ Rubrica *Pro Amicitia*, prin Radu Cârnci, semnalează apariția volumului *Patruzeci și șase poezii de dragoste* (Ed. Tineretului, 1967) de Gheorghe Tomozei care „evitând spectaculosul, intră adânc în taina lucrurilor, trăind cu o intensitate amețitoare și făcând din fiecare clipă a vieții un act ce mereu se adaugă pentru o împlinire dinainte stabilită. E un fel propriu poeziilor deosebiți, de a merge din adânc în adânc, din înalt în înalt, descoperind frumosul, închinându-i-se”. Volumul de față, ca și celelalte elaborate anterior, demonstrează valoarea deosebită a scriiturii lui Gh. Tomozei: „Premiul Comitetului Central U.T.C. a încununat nu numai o excelentă carte, dar și o creație bogată și valoroasă pe care Tomozei a realizat-o în cele peste zece cărți ale sale. O recunoaștere care se cerea înscrisă mai de mult”. ■ Se

consemnează câteva apariții editoriale. □ Prima dintre acestea este semnată de Laurențiu Fulga și se intitulează *Doamna străină* (Ed. Tineretului, 1968), „o carte unde se metamorfozează în fantastic realitatea obsedantă a războiului. Scriitorul concentrează eternitatea într-o noapte cu ajutorul unui subiect excelent imaginat, condus cu abilitate pe muchia de cuțit dintre real și fantastic, subiect care se constituie ca o metaforă a înseși vieții”. Analiza cărții îi relevă recenzentului un autor matur și o carte valoroasă: „În măsura în care literatura înseamnă transmiterea unui mesaj artistic prin intermediul unei imagini, cartea lui Laurențiu Fulga este o reușită. În măsura în care literatura este și artă a cuvântului”. □ Mircea Filip – Leteanu recenzează volumul *Camil Petrescu. Amintiri și comentarii* (E.P.L., 1968) de Constant Ionescu care reușește astfel să aducă „date inedite despre geneza unor opere ale multiplului creator”, proiectând „dintr-un unghi original lumină asupra personalității celui care cu *pasiune rece* a scrutat până în cele mai semnificative amănunte sufletul omenesc”. Cartea surprinde aspecte din „copilăria și adolescența celui care va deveni [...] *un analist lucid la zero grade*, [...] laboratorul intim de creație”, precum și repere din activitatea de cronicar literar și dramatic, „relevând puterea de discernământ a celui care a știut întotdeauna să separe *grâul de neghină*”. □ Constantin Crișan semnalează apariția volumului *Globul din stânga* (1968), de Victor Frunză, „liric reținut, ascunzându-și parcă adevăratul temperament de visător ca și sficiunea cvasi-virginală în vocabule ponderate, alcătuite cu grijă în proporții poetice vagi, (uneori poate prea vagi). E totuși poet”. Recenzentul punctează câteva dintre coordonatele liricii sale: „Îl divulgă spre fericirea lui și a cititorilor, ipostaza fundamentală de clasicism îmbrăcat în prozodii mai noi, ceea ce dă multor poeme un aer ușor vetust, dar nelipsit de o gravitate interioară, de meditație”. □ S. Ionescu semnalează apariția volumului *Ce-am în inimă și-n gând. Folclor din Banat* (1968), a cărei importanță și valoare documentară este recunoscută chiar din primele pagini ale articolului: „Apariția acestui volum de folclor literar se impune prin atributele unui act de cultură, gest de restituire în același timp, avizând, cu câtă *știință* – pe lângă pasiune – trebuie realizată cercetarea și justa estimare a acestui domeniu al culturii populare. Pentru că este demn de considerația atentă a specialistului cu un discernământ sigur al valorilor folclorice, cât și de interesul și prețuirea cititorului, oricare ar fi profilul său sau nivelul formației sale intelectuale, îi semnalăm prezența; colecțiile de acest gen constituie contribuții indispensabile pentru crearea unei monografii a spațiului nostru etnic, ilustrând zonele geografiei folclorice românești”. □ Rubrica *Debuturi* semnalează apariția a două volume de poezie, semnate de Gheorghe Anca (*Invocații*) și de Crișu Dascălu (*Mânie și marmură*). □ Se publică proză: George Genoiu – *Umbrelă pentru singurătate* (piesă într-un act), Șalanda de Marcel Păruș, George Mihăescu – *Ne chinuie Thales*; poezie de Ion Bănuță, Horia Zilieru, Leonid Dimov, Teodor Crișan, Grișa Gherghei, Constantin Th. Ciobanu, Mihai Olos, Octavian Voicu și Constantin Gavrilu. ■ Rubrica *Permanențe* cuprinde două articole. □ Primul dintre acestea, semnat de Al.

Dima, se intitulează *Negruzzi în perspectiva timpului* și reprezintă, după cum notează semnatarul său în nota de subsol, „cuvânt rostit la adunarea festivă de la Iași, consacrată comemorării a 100 de ani de la moartea scriitorului Costache Negruzzi”. Demersul lui Al. Dima urmărește să realizeze o analiză în oglindă a lui Negruzzi, din două perspective temporale diferite: „sub optica dublă a timpului său și sub cea a vremii noastre. Desigur, în mod parțial, cele două perspective se acoperă în măsura în care recunoaștem existența unor permanențe naționale și artistice.[...]În perspectiva vremii noastre și a permanențelor culturii și literaturii românești,[...]Negruzzi trăiește, peste vremi, prin calitățile care determină trăinicia oricărei opere prin ridicarea ei deasupra curentelor timpului, spre structurile cu adevărat clasice.[...]Scriitorul va trăi apoi prin faptul că a desprins și afirmat sensul general și esențial al oricărei activități artistice, perene: înrădăcinarea în epoca sa, situarea pe coordonatele permanente ale literaturii naționale, contactul perpetuu și viu cu arta ca formă militantă a vieții, menită nu numai a reflecta, ci și a diriguia spre țeluri mai înalte”. Coroborând cele două perspective pe care își construiește demonstrația – „a timpului său și a vremii noastre” – concluzia articolului este tranșantă: „Costache Negruzzi a fost, în cultură și literatură, omul timpului său și al națiunii noastre de totdeauna”. □ Cel de-al doilea articol, găzduit de rubrica *Permanențe*, este semnat de Dan Mănuacă și se intitulează *Lovinescu și debutul lui Sadoveanu* care afirmă, de la început, tipul de relație care a existat între cei doi: „Foști colegi de școală, alegându-și o profesie oarecum înrudită, Sadoveanu și Lovinescu înfățișează unul din cuplurile caracteristice care definesc – deși parțial – un aspect important al relației scriitor-critic.[...] Amândoi s-au prezentat cititorilor deplin stăpâni pe uneltele meseriei, mânuite cu personalitate distinctă.[...] Contribuind alături de Dragomirescu și Ibrăileanu, la stabilirea unor trăsături din cele mai caracteristice pentru arta lui Sadoveanu pe care l-a primit cu o cordialitate rareori reținută, Eugen Lovinescu este cel dintâi critic român care a zăbovit îndelung asupra paginilor scriitorului debutant: primul volum din *Pașii pe nisip* stă mărturie întru aceasta”. □ Ultima pagină cuprinde un fragment din *Șoarecele și femeia* de Dylan Thomas, în traducerea Anei Olos.

- [„Cinema”, nr. 10] Marin Sorescu publică a doua parte a textului din numărul trecut, sub titlul *Moartea printre crini*, comparând gândirile lui Leonardo da Vinci și Paul Klee. □•Radu Cosașu semnează *Cronica nuanțată și nenuanțată... a unei vineri*, un text despre „filmele proaste” care sunt prezente în cinematograful în perioada de vară. □•Ov. S. Crohmălniceanu face o analiză a spectatorului-snob în textul *Snobul la cinema*: „Acolo unde alții se distrează, se bucură, fluieră, snobul își cenzurează, fără milă, pornirile naturale. Snobul e un om profund chinuit”. □•Apar două texte cu titlu *Victor Iliu*, semnate de Lucian Pintilie și Valerian Sava.

- [„Familia”, nr. 10] Adunarea generală a scriitorilor are rolul de a întări convingerea colectivului redacțional orădean că acest eveniment, va duce la găsirea unor soluții menite „să limpezească, dacă nu toate problemele, măcar pe ace-

lea care ne sunt mai la inimă. [...]Adunarea se desfășoară într-o etapă istorică, în care se cere mai mult ca oricând unitatea întregii intelectualități în jurul partidului. Intelectualitatea este terenul gândirii creatoare, are datoria să păstreze puritatea acestei gândiri, modernizarea ei continuă în cadrul societății socialiste”. Se cere hotărât, în articolul de fond publicat pe prima pagină, prozei realiste „care viețuiește din confruntările dramatice, din dialectica încleștată a faptelor [...]să înfățișeze larg panorama evenimentelor în ridicarea lor la general.[...]Ne trebuie adevăratele romane, adevăratele piese de teatru, adevăratele scenarii cinematografice ale zilelor noastre. Mai cu seamă că se crede atât de mult în maturitatea ideologică a scriitorilor în atașamentul lor total, față de marele nostru adevăr”. Este subliniată necesitatea apărării demnității scriitoricești și a condiției umane a scriitorului „prin instaurarea lumii comuniste”. „Demnitatea scriitorului(și a artistului în genere), se spune mai departe în articol, a căpătat o investiție statală, ea intră în prevederile legiferărilor de partid și de stat. Tocmai de aceea, orice umilire a scriitorului, intră în contradicție cu aceste legi”. Se dorește „o unitate fundamentală în vederi” în care „noțiunea de scriitor angajat nu e o metaforă, ci un crez. [...] Unitatea noastră în spiritul partidului este vitală. Patria nu are nevoie de fraze ci de verbe, cuvinte ce se fac de foc”. □•În același număr al revistei, este publicat un fragment din romanul *Șatra* de Zaharia Stancu. ■ Gheorghe Grigurcu publică *Nostalgia epopeii*, o „constantă a literaturii române”, „cultivată de D. Cantemir, Ioan Budai-Deleanu, Anton Pann. „Nerealizată plenar decât o singură dată, epopeea românească a rămas doar o atmosferă pregnantă, respirată de mulți. Pe urmele lui Anton Pann a luat ființă o psihologie artistică în care viziunea incisivă și policromă, obiectivată, surprinzând o degradare a fantasmelor învăluită în fosforescențele verbului pitoresc și înveninat, se înfățișează fragmentar. Epicul s-a liricizat. Ni se pare limpede că scriitorii ziși balcanici continuă un fior al eliberării narrative, se povestesc pe ei înșiși muțind în afară stricta aventură lăuntrică. Din sfărâmăturile astrale ale unor epopei neîntrupate iau naștere metafore moderne. Semnul lor de recunoaștere e incapacitatea poetului de a trăi în sine, necesitatea unei proiecții externe. O compensație, de bună seamă, a contemplației directe e oferită în viziunile grav-burlești ale *Crailor* ale Isarlîcului ori în recentul caleidoscop „oniric” al lui Leonid Dimov. De asemenea vecinătăți beneficiază și ultimul volum al lui Ion Bănuță, *Olimpul diavolului*. Oprindu-ne la această foarte semnificativă creație poetică, trebuie precizat mai întâi caracterul său ciclic. Poetul intenționează a-i acorda o continuare amplă, atent modelată în volume, capitole și «panorame», care să sugereze vastitatea universului poetic, coincident cu a universului însuși. Prin urmare chiar conturul material al operei ne poartă gândul spre respirația epopeică. Dar aceasta e prezentă mai cu seamă în factura viorilor poetice. [...]Convenție unificatoare și totodată mișcare lirică, «demonismul» lui Bănuță nu e un tipar rigid, anacronic. Dimpotrivă, se lasă surprins de sine însuși, aproximat de adnotații ale spontaneității. Cu alte cuvinte se forjează sub ochii noștri, ca un proces liric deschis, fie sub forma unui jurnal intim. [...]Adevăratul

chip al lui Ion Bănuță este, ca și al lui Budai Deleanu sau Anton Pann, unul folcloric. Condiția de poet modern, îi îngăduie să dea o înfățișare poliedrică unui suflet obștesc, să transforme șotiile în atitudini plastice, observația mucalită în imagini, zicala în aforism liric. Dar epopeică, deci originară, rămâne înclinația sa spre o lume de imagini controlabile exterior, o emanație aproape integrală a spiritului popular, în straturile sale literare ca și în ocultismul său moral. Mitul de cea mai pură extracție și de o pătrunzătoare suavitate folclorică”. ■ Z. Stancu publică fragmentul de roman *Șatra* ■ Este anunțată apariția unei noi reviste în peisajul cultural al României socialiste. Este «*România literară*», săptămânal de literatura și artă, editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România (redactor șef – poetul Geo Dumitrescu). Reluând un titlu de răsunset din publicistica românească – revista bucureșteană *se angajează*, pe firul major al culturii noastre, care, după cum se arată în articolul-program implică perspectiva – îndrăzneță, militantă, intransigentă – a progresului, a ameliorării, acela care exclude inerția epigonismului, complexitatea de inferioritate, acela care implică – după cum sublinia recent, tovarășul Nicolae Ceaușescu, gândirea liberă creatoare, năzuința nezdruncinată spre libertate și dreptate socială. «*România literară*», pornește la drum cu gândul de a se adresa nu doar unui număr restrâns de specialiști, ci publicului larg, interesat de manifestările care au loc în toate ramurile culturii și artei. De aceea, încă de la primul număr, revista rezervă pagini, deopotrivă, beletristicii și științei, criticii literare și tehnicii, teatrului și artelor plastice, filmului și lingvisticii etc. Primele numere ni se par interesante și variate. Ele au o paginație modernă, care atrage. «*României literare*» care a deschis paginile sale atât scriitorilor consacrați, cât și celor care sunt la început de drum – urările de bine și de succes deplin ale colectivului redacțional *Familia*», sora ei de la Oradea, care militează pentru aceleași idei înaintate și idealuri nobile”.

● [„*Iașul literar*”, nr. 10] Leonida Maniu își continuă prezentările scriitorilor contemporani în vogă, cu *Titus Popovici*: „După un modest debut literar, nimeni nu ar fi riscat să afirme, nici măcar în modul ipotetic, că ar fi întrezărit în schițele scrise în colaborare cu Francisc Munteanu și publicate în «*Viața românească*» din 1950, ori chiar unicu-i volum de *Povestiri*, plin de savoare ardelenească, dar nesigure ca realitatea artistică, pe înzestratul autor al romanelor *Străinul* și *Setea*. Apărute la un interval de timp relativ mic, întâiul în 1955, celălalt după trei ani, lucrările s-au dovedit o revelație”. ■ Gavril Istrate vorbește despre *Lumea poeziei lui Octavian Goga*, în contextul în care însuși Nicolae Ceaușescu vorbise despre reintegrarea scriitorului în circuitul valorilor. Trecusă 30 de ani de la decesul poetului român, marginalizat imediat după 23 August 1944 pentru atitudini profasciste: „Octavian Goga nu repetă, însă nici pe Coșbuc, nici pe Mureșanu. Lumea eroilor lui este deosebită. [...] Urmărind în mod special problemele Transilvaniei, făcându-se ecoul durerilor de acolo, poetul s-a orientat, de la început, spre o limbă populară, cu foarte puține particularități ardelenești, cum se cuvine.” ■ Cronica literară este susținută de Marcela Antonaș, care abordează

volumul lui Marin Sorescu, *Tinerețea lui Don Quijote* (Ed. Tin., 1968), accentuând paradoxurile: „Sorescu este un adept al metafizicii, nu o metaforă delimitată strict într-un context conform definiției, ci pentru o atmosferă generală dictată de metaforă. [...] Pentru Sorescu nu există nimic care să nu poată fi făcut poezie, nimic care să nu poată fi ironizat, sau demitizat, ori, dimpotrivă, ridicat la rang de mit.”

● **[„Lupta de clasă”, nr. 10]** George Macoveșcu îl evocă pe Al. Sahia, sub titlul *Un scriitor angajat*: „un mare pasionat care în scurta-i existență a ars ca o torță pentru o cauză istorică.” □ Pe marginea temei *Scriitorul și societatea*, se exprimă Zaharia Stancu: „în epoca noastră, în funcția socială a literaturii a intervenit un element nou, hotărâtor: participarea conștientă a scriitorului, cu un caracter militant, la făurirea unei noi societăți, la construcția socialismului și a comunismului. [...] Pentru un scriitor român contemporan principala problemă, sarcina cea mai de frunte, este să caute în mod permanent, cu pasiune și luciditate în același timp, să realizeze – atât cât îi îngăduie forța creatoare și talentul – operele ale căror idei să slujească România socialistă, opere care să corespundă într-o cât mai mare măsură aspirațiilor și năzuințelor poporului român și care astfel să situeze la loc de cinste în contextul culturii universale literatura noastră.”

● **[„Orizont”, nr. 10]** Paginile acestui număr debutează cu osanale ridicate în cinstea partidului și a conducătorului său iubit, care face o vizită în orașul de pe Bega: „În oraș se crease o atmosferă de sărbătoare, străzile s-au animat, parcă nimeni nu mai voia să stea în casă. Steaguri tricolore și steaguri roșii fâlăiau pe toate clădirile, accentuând atmosfera de sărbătoare. Flori pretutindeni. Cu câteva ore înainte de începerea mitingului s-au adunat mii de oameni în Piața Operei. Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al C.C. al Partidului Comunist Român, a vorbit cu patos, cu emoție despre politica partidului și statului nostru. Fiecare frază găsea ecou adânc în sufletele ascultătorilor. Remarcând tradițiile de luptă ale muncitorimii din Timișoara...” (Al. Jebeleanu, *Unitate de nezdruncinat*).

■ Trei scurte cronici refac atmosfera literară prin recursul la opera a trei prozatori bănățeni stimați de critică și cu priză la cititori, Sorin Titel, Mircea Șerbănescu, Laurențiu Cerneț. □ Șerban Foarță îl consideră pe la Sorin Titel: „un autor de cărți mereu frumoase”. □ N. D. Pârvu declară că „povestirile lui M. Șerbănescu se încadrează deplin în orizontul literaturii fantastice”. □ Nicolae Ciobanu vede „remarcabile virtuți satirice cu care este înzestrat” Laurențiu Cerneț. □ Cei de mai sus sunt urmași de alți prozatori care, în acest număr special, consacrat vizitei lui N. Ceaușescu la Timișoara, muncesc fără răgaz și odihnă în „câmpul literaturii”: Crișu Dascălu (critic N. Ciobanu), Ion Dumitru Teodorescu (critic Șerban Foarță), Lucian Bureriu (critic Cornel Ungureanu), Alexandru Deal (Alexandru Ruja). □ La debut, este prezentată o poezie de expresie germană, Luise Fabri (critic Franz Liebhard). □ Sorin Titel face un *Popas pe fluxul mijlociu al memoriei*, proză scurtă cu titlu proustian. ■ Un loc central îl ocupă interviul despre Noul Roman și alte lucruri aferente, cu Francois Erval (prezentat ca: „personalitate de

seamă a activității editoriale din Franța”) interviu consemnat de Șerban Foartă și Sorin Titel. □•Din literatura universală apare, în traducerea lui Dan Lazarovici, o nuvelă de Claude Simon, *Atentatul*. □•O exegeză mai lungă și în mai multe părți despre *Coordonatele dragostei în poezia lui Lucian Blaga* (partea a doua), publică Anghel Dumbrăveanu □•În materie de orientări (ale gustului de lectură), facem cunoștință cu încercarea lui Alfred Heinrich, *Despre rolul fantasticului în opera lui Dostoievski*. □•Ediția de *Opere alese* ale lui Ionel Teodoreanu, îngrijită de Nicolae Ciobanu, constituie centrul de interes pentru cronica semnată de Ion Maxim. □•Alexandra Indrieș este autoarea celei de-a doua cronici referitoare la poezia Mariei Banuș, *Tocmai ieșeam din arenă*. □•La recenzii sunt de remarcat: Elena Vianu – *Oameni și idei* (Corneliu Nistor), Ov. S. Crohmălniceanu – *Literatura română între cele două războaie mondiale* (Nae Antonescu), Nicolae Țațomir – *Carmen Terestre* (S. Bărbulescu), sculptura românească în Brazilia sub titlul *Brancusi e outros mestres da escultura romena* sub îngrijirea lui Nelson Vainer, Editura Grafica Record, Rio de Janeiro, 1968 (Ovidiu Șirianu).

• **[„Presa noastră”, nr. 9-10]** Tudor Teodorescu-Braniște rememorează momente din activitatea redacțională a publicației „Cuvântul liber” în articolul *Povestea unei reviste*: „Trebuie să precizez aici că revista «Cuvântul liber» a fost întemeiată în 1919 de Const. Graur, care spune în articolul program: «Cuvântul liber»! Ce ironic sună astăzi această împerechere de vorbe! (În perioada aceea, presa era supusă unei severe cenzuri militare – n.n.). [...] Principalii colaboratori ai revistei erau Gala Galaction, care a militat totdeauna pe poziții de stânga, Iosif Nădejde, dr. Grigore Graur, Em. Socor, F. Aderca, tânăr și abia întors din război ș.a. [...] În 1921, când cenzura, exercitată de militari, a luat forma de o extremă brutalitate, revista a fost silită să-și înceteze apariția. Între 1924 și 1926, când mișcarea extremistă de dreapta începuse să-și arate din nou colții, „Cuvântul liber” a apărut în a doua lui serie, sub excelenta direcție a lui Eugen Filotti și cu colaborarea lui Paul Zarifopol, Perpessicius, Mihail Ralea, Ion Vinea, Camil Petrescu, D. I. Suchianu, F. Aderca, Dem. Theodorescu, C. R. Ghiulea [...] În toamna lui 1933, când pregăteam a treia serie din „Cuvântul liber”, mișcarea extremistă de dreapta, încurajată și stipendiată de marii bancheri și industriași, constituia o gravă amenințare pentru desfășurarea vieții publice românești. La aceasta nu se putea răspunde decât printr-o largă concentrare a tuturor forțelor de stânga, începând – firește – cu comuniștii, aruncați de mult în cea mai cruntă ilegalitate și prigoană, continuând cu socialiștii de toate nuanțele și sfârșind cu elementele progresiste din partidele burgheze sau fără de partid. Astfel s-a alcătuit în paginile revistei un adevărat «front popular» publicistic. [...] Aici au apărut primele nuvele ale lui Al. Sahia, fragmente din romanele lui N. D. Cocea, I. Peltz și alții, versuri de poeți consacrați ca Ion Minulescu sau de debutanți talentați. [...] Geo Bogza ne-a dat puternice reportaje despre viața chinuită a muncitorimii de atunci, cu desene de Perahim. De la Brunea-Fox am avut un frumos ciclu de reportaje pitorești din țară, ilustrate de I. Berman, creatorul reportajului fotografic

în presa de atunci. De la „vechea gardă” – Const. Graur, B. Brănișteanu, F. Dima, dr. Grigore Graur, până la cei foarte tineri pe atunci – George Macovescu, Gh. Rădulescu, Eugen Jebeleanu, Const. Băleanu care s-a stins atât de repede din viață etc., s-au adunat cele mai bune condeie. Unii din ei ocupă astăzi locuri de frunte în mișcarea literară, printre cadrele universitare sau în ierarhia de stat. [...] În octombrie 1936, revista a fost suprimată, deși ne supusesem tuturor rigorilor unei cenzuri sălbaticе”.

● **[„Ramuri”, nr. 10].** Primul articol al revistei anunță sărbătorirea a 100 de ani „de la înființarea Asociației generale a muncitorilor din Timișoara” și a 75 de ani „de la crearea Partidului Social – Democrat al Muncitorilor din România”. Se constată importanța clasei muncitorești în dezvoltarea societății românești din punct de vedere economic, social și politic. De asemenea, răspândirea și realizarea intereselor ideologiei socialiste este determinată de activitatea acestei clase. Se precizează că frontul muncitoresc din România s-a format printr-o colaborare internațională cu Austria, Germania și Elveția, finalizată în Timișoara, pe data de 11 octombrie 1868 cu „ajutorul nemijlocit acordat de Internaționala 1, condusă de Karl Marx”. ■ În *Sinteze economice românești: dinamică, ritm, confruntări*, Liviu Melinte realizează o imagine panoramică a economiei României în două secțiuni tematice. În prima parte intitulată Acumulări și investiții sunt menționate demersurile partidului comunist pentru a materializa un model economic în conformitate cu standardele internaționale. Sunt explicate cauzele ce determină o „rată înaltă a acumulării” acestea fiind: dorința de a evolua economic „într-un termen cât mai scurt posibil”, interesul „de a ocupa o poziție cât mai favorabilă în diviziunea internațională a muncii” și nevoia „de a ține cadența cu revoluția științifico-tehnică contemporană”. Se constată că „fenomene negative” ca „nepricepere sau birocrațism, indolență sau lipsă de spirit de răspundere” încetinesc performanțele economice. În Sporim și modernizăm producția autorul afirmă că industrializarea și modernizarea constantă a instrumentalului tehnic sunt factorii care asigură progresul economic al țării. □ În articolul Toamnă universitară la Craiova, M. Conor anunță „deschiderea noului an universitar” și subliniază contribuția majoră a acestei instituții în progresul societății românești. Este citat un fragment din discursul președintelui Nicolae Ceaușescu la deschiderea anului universitar de la 1 octombrie din Piața Universității «perfecționarea continuă a societății socialiste este strâns legată de dezvoltarea și modernizarea învățământului, chemat să asigure cadre temeinic pregătite din punct de vedere profesional, cu un larg orizont de cunoștințe, cu o profundă receptivitate față de ceea ce este nou și înaintat». În afară de directiva ca învățământul să fie contemporan cu progresul științelor și tehnicii moderne, mai este evidențiată recunoașterea spațiului craiovean în elaborarea cu succes a idealului socialist din punct de vedere intelectual și din punctul de vedere al capacității de muncă. Totodată, Craiovei i se aduce meritul de a fi contribuit „efervescent” în lupta „poporului pentru libertate socială și independență națională”. Este preconizat că cercetarea

științifică va fi încurajată și comunicarea externă cu Uniunea Sovietică, țările socialiste și cu celelalte state cu un regim politic diferit va fi intensificată. În partea a doua intitulată *Filozofia și științele sociale la ora dezbaterilor*, este adusă în discuție necesitatea implementării în cadrul disciplinelor umaniste, a unui „curs de istoria filozofiei” pe lângă „cel de materialism dialectic și istorie”. În acest curs se vor promova bazele ideologice ale sistemului de gândire socialist. ■ În secțiunea Cărți. Reviste, articolul *Cronica literară*, semnată de Dan Laurențiu și Iliana Grigorovici are ca autori pe Mircea Ivănescu și Mircea Ciobanu. Dan Laurențiu realizează o recenzie a volumului de poezii intitulat *Versuri* scris de Mircea Ivănescu. Recenzorul evidențiază ca fenomen principal al universului poetic, *metamorfozele nuanței* ce au loc „sub lumina crepusculară a anotimpurilor ascunse în propria lor stingere – toamna și iarna, primăvara născând”. El mai remarcă „indiferența interioară” care asigură totuși atenția la detaliile exterioare. Identifică de asemenea, demersul poetic de a ascunde în aparență, esența „Lirismul apare însă nu din substanța intimă a lucrurilor, nu din revelarea acelei substanțe, ci din organizarea elementelor care o acoperă, din metoda de analiză a aparenței care-și presupune esența.”. Spre finalul analizei, Dan Laurențiu spune că „poezia iluziei deșarte” a lui Mircea Ivănescu își câștigă „dreptul la existență [...] prin actul de dezvăluire înceată în fața oglinzii”, concluzionând că „în lumina amurgului, în interioare cu bibelouri stinse, lângă o iubită hieratică” acest poet este unul „romantic”. Despre romanul Martorii de Mircea Ciobanu, Iliana Grigorovici spune că „e un roman-anchetă al cărui sens nu e tensiunea progresivei clarificări și satisfacția finală a stabilirii adevărului, ci, dimpotrivă, angoasa progresivei derute și finala disperare a neputinței”. Autoarea remarcă prezența unui conținut ideatic dens ce conferă textului „o calitate intelectuală cu totul singulară în contextul prozei actuale” și mai atestă că romanul are o structură compozițională „complexă” ce îi garantează frumusețea la nivelul ideatic și la nivelul alcătuirii de profunzime. □ Articolul intitulat *Antimoromețianismul lui Marin Preda*, scris de Mihai Ungureanu aduce la lumină antiteza dintre Petre Țugurian și Ilie Moromete. Conform opiniei acestui autor, Petre Țugurian „reprezintă, în carte, intransigența și luciditatea, precum și interogația incomodă care obligă să vezi ceea ce te fereai să vezi”. Prin intermediul acestui personaj, Mihail Ungureanu este de părere că Marin Preda „creează, în chiar cuprinsul romanului său, argumente pentru negarea candorii, a tendinței spre gratuități la Moromete.”. Gratuitatea lui constă în aceea că Moromete se raportează ludic și superficial la politică. Relația antitetică dintre cele două personaje au în centru ideea libertății „Opoziția dintre Țugurian și Moromete este opoziția dintre necesitate și iluzia libertății”. ■ În secțiunea „Povestea vorbii” sunt publicate poezii de 13 scriitori români printre care și poetul A. I. Zăinescu, acesta având cel mai mare corpus de poeme publicat la această secțiune și în acest număr. ■ În rubrica *Mișcarea Ideilor* apare articolul *Orientarea prospectivă în educație și în cercetarea pedagogică* scris de Prof. univ. dr. Pavel Apostol care subliniază că „viitorul națiunilor și statelor depinde

în mare măsură de capacitatea de înțelegere, decizie și acțiune a tineretului, care se formează astăzi.” Este anunțată introducerea unei noi metode pedagogice care poartă denumirea de pedagogie prospectivă și care are ca idee principală, anticiparea atât pe termen scurt, cât și pe durata unui timp mai îndelungat a descoperirilor științifice „Idea de bază a pedagogiei prospective constă în aceea că previziunea pe termen scurt trebuie să fie completată, împlinită și ghidată de o explorare a viitorului pe termen lung, fiindcă numai astfel sistemele de învățământ, planurile și programele, metodele pedagogice și pregătirea cadrelor vor reuși să facă față transformărilor accelerate din societățile contemporane.” □ În secțiunea *Arte. Spectacole*, Victor Parhon face cunoscută „deschiderea unei noi stagiuni cu „Iancu Jianu” la rampa Naționalului craiovean. □ În partea de final a revistei (*Escale contemporane*) este sărbătorită aniversarea a 100 de ani de la nașterea poetului Paul Claudel, fiind prezentat un poem de-al său, *Evantaie*, în traducerea lui Ion Caraion.

● [„Secolul 20”, nr. 10]. „Numărul îi este consacrat lui Guillaume Apollinaire, tradus cu piesa de teatru *Sânii lui Tiresias* și versuri. □ Sunt, de asemenea, incluse eseuri despre scriitorul supraréalist scrise de Jean Cocteau, André Billy, Francis Carco, Franz Hellens, V. Nezval, Ilia Ehrenburg și Michel Butor. □ Un alt grupaj le este rezervat câtorva scriitori americani contemporani: Saul Bellow, Carson McCullers, Bernard Malamud și Thornton Wilder. ■ Virgil Nemoianu.

● [„Steaua”, nr. 10] Adrian Stoica scrie „cu legitimă mândrie”, un articol intitulat *Pagini glorioase* cu prilejul împlinirii a o sută de ani de la înființarea primei organizații muncitorești cu caracter politic din patria noastră, *Asociația generală a muncitorilor din Timișoara*, și crearea, cu trei sferturi de veac în urmă a Partidului Social – Democrat al Muncitorilor din România. Semnatarul rândurilor face un istoric a celei de-a doua jumătăți a secolului al XIX-lea, caracterizată „prin adânci și profunde prefaceri în structura social-economică”, când avântul economic se datorează unei permanente dezvoltări a modului de producție capitalist. Odată cu acest fapt se înregistrează și creșterea „unei crunte exploatare a muncitorilor de către clasa capitalistă”. ■ Receptând o *Perspectivă a noutății*, și un „reviriment al vieții noastre literare manifestate într-o varietate impresionantă de teme și modalități”, Horia Bădescu este de părere că „luarea în discuție a conceptelor de noutate și valoare nu poate decât să folosească. Căci adeseori noutatea și valoarea sunt puse sub semnul întrebării de către impostura literară strecurată lângă ele pe nesimțite. [...] Există o mulțime de producții care ne oferă, la ultimul preț al bursei noutăților, experiențe care poartă fie venerabila vârstă a cel puțin câteva decenii, fie grimasa modei. În ambele cazuri se mizează pe ignoranța sau pe culanțetea criticii în fața unor debuturi aliterare sau anoste, care, mai ales în poezie, riscă să discrediteze în fața publicului adevărata creație. Cultura insuficientă, falsă credință că însușirea acesteia poate fi suplinită printr-una de cafea, însoțită uneori de gustul pentru scandal, frecventarea valorilor majore prin intermediul epigonilor sau al frunzării duce la confundarea noului și valorii cu mo-

da, fapt care este o profundă eroare. Noutatea nu ține de epocă ci de individualitate și, în sensul acesta, ea implică valoarea. Noutatea de epocă, moda, conține valoarea doar adiacent, ca măsură a gradului de îndemânare. De aceea nu trebuie să ne inducă în eroare programele estetice ale curentelor și mișcărilor literare. [...] De fapt, aceste programe nu sunt altceva decât o sumă selecționată a noutăților individuale deja produse. A scrie după modă, înseamnă a te transforma din inginer în salahor, lucrând după planurile altuia. Palat sau bordei, ceva iese până la urmă; chestiunea e cu al cui seamănă. Noul nu se poate produce decât prin negație. A fi nou înseamnă a scrie numai ca tine însuți, a topi tot ceea ce s-a câștigat până la tine în așa fel încât ceea ce dai să însemne începutul și sfârșitul istoriei literare, să fie ireparabil. Scrisul în gama modei nu înseamnă nici noutate, nici valoare, căci noutatea încetează atunci când depășește individualul. O modalitate oricât de nouă capătă valoare numai dacă ni se potrivește, dacă o simțim ca organică. Acolo unde însă este folosită numai pentru că ni se pare «en vogue» începe falsul. Căci dacă Nichita Stănescu sau Ion Alexandru, ca să mă refer numai la două dintre numele de largă circulație, au simțit atingerea noului și valorii printr-o pronunțată individualizare, prin aceea că au reușit să fie ei înșiși, cei care încearcă să le mimeze felul de a scrie numai pentru că o asemenea modalitate a avut succes nu mai sunt nici noi, nici valoroși”. Horia Bădescu arată că „punerea eronată a semnului egalitar între valoare și modă duce la feteșul motivului, ceea ce dovedește o insuficientă cultură și un talent mediocru. Așa s-a întâmplat cu acest superb mit al Meșterului Manole care pe lângă interpretări pe măsura sa a cunoscut și simpla siluire formală, așa s-a întâmplat cu mitul lui Ulysse sau cu motivul operelor brâncușiene. Avem acum perioada folclorizantă (și zău nu vom face altceva decât să discredităm acest tezură național) și pe cea dacică, generând producții în care sentimentul istoriei și patriei e uneori redus la o recuzită luată din manualele școlare... Ar fi inutil a înșira aici pomelnicul autorilor sau producțiilor în cauză. Același lucru se întâmplă și în proză. Se scrie literatură absurdă, onirică sau existențială, și uneori se scrie bine. Ar fi ridicol a susține că scriind astfel nu poți face literatură, cu atât mai mult cu cât aceste modalități au înnoit evident unghiul de abordare a realității. Totul e să nu ne închipuim că adevărata literatură se scrie numai astfel, că numai scrisă în acest mod are valoare sau că suntem primii care am descoperit absurdul și oniricul; căci ceea ce se caută totdeauna sub o modalitate sau alta e personalitatea nouă care se anunță și care dacă este puternică trece dincolo de formula pe care și-a impus-o”. □ Pe de altă parte, se arată că „s-a format o falsă convingere a superiorității valorice, nu a implicării valorice a noului. Critica formalistă consideră că principalul criteriu al valorii este noutatea expresiei care ne obligă, într-un fel, să ieșim de sub șablon. Și în parte este adevărat. Inerția noastră la un anumit gen de poezie sau proză este o dovadă. Intoxicația literară este de fapt germele valorii noului. În principiu, procesul de creație ni se pare a fi unul caleidoscopic, ceea ce face fiecare artist nefiind altceva decât obținerea unei noi și unice (imagini a aceluiași obiect. În

acest caz, noul implică valoarea și ea este cu atât mai mare cu cât opera acoperă în grad maxim legitatea structurii ei intime. Dar adevărata operă de artă este permanent nouă și exclude prin aceasta din cadrul noțiunii de nou ierarhia valorică. Căci reprezentând o posibilitate a aceluiși obiect, nimeni nu ne poate spune că ea e mai precisă, mai valoroasă decât alta. Nu putem spune că expresia poetică dificilă a poeziei moderne e superioară clarității eminesciene, pe motiv că e mai aproape de esența sufletului uman contemporan, căci chestiunea contemporaneității formale ține de obișnuință și plictis față de antecedente. [...] Ceea ce însă ne interesează este în primul rând valoarea noului ca raport în sine, neconfundarea lui cu moda și mimarea, înțelegerea adevărată a acestei relații, și aici, dincolo de conștiința fiecărui creator, critica are rolul binefăcător al chirurgului”. ■ Virgil Ardeleanu, notează în cronică sa: „cu nu prea mulți ani în urmă, Nicolae Velea era apreciat ca unul din condeiele de seamă ale «prozei tinere». Criticii îi făceau portrete (țin și acum minte unul în care se vorbea pe larg despre rădăcini), îl treceau în toate clasamentele, și se mândreau cu afirmarea prozei sale. Chiar și cei care, prin forța lucrurilor, nu se ocupau de proză, țineau să spună pe la mese rotunde că Sunetele, bunăoară, este o schiță epocală. Simțiseră dâșii că n-ai nici o șansă să fii taxat de critic dacă nu-l lauzi pe Velea. Și, har Domnului, laude au fost! Se înțelege, când cineva îndrăznește să emită vreo rezervă, era grabnic pus la punct. «Gazeta literară», foarte belicoasă la rubrica note nesemnate, cerea, în cazul unor opinii nealiniate, revizuirea recenziei sau cronicii. Ca la tribunal. Așa mergând lucrurile, s-a ajuns, firește, la premiera tuturor volumelor – n-au fost prea multe – începând cu *Poarta* și terminând cu recentul *Zbor jos* (E.P.L., 1968). S-a mai ajuns însă și la o situație cam delicată. Criticii entuziaști erau obligați să discute mereu aceleași și aceleași vreo 200 de pagini. Căci Velea, nu prea impresionat de firma primită în dar, continua să scrie puțin și să publice și mai puțin. El rămânea la primele sale schițe, pe care, spre a le face cât mai bine înțelese, le republica din când în când. Între timp, proza își anexa însă noi nume, direcțiile se înmulțeau, se diversificau, vechile teme epice păleau, altele își făceau cu zgomot apariția. Velea? Velea își vedea de drumul său, de pecetea sa analitico-didactică și, drept urmare, a apărut, la zece ani de la debut, cu un nou volum «tip Velea», *Zbor jos*”. M. Tomuș constată că entuziasmul criticii a pălit, că se reproșează autorului universul „îngust în care se învârt”, că „aceiași critici, nu numai că nu l-au mai luat în brațe, dar au încercat chiar să-l bagatelizeze”. De ce, se întreabă V. Ardeleanu: „Scrie astăzi Velea mai prost decât pe vremea *Porții*? Nu, el e același, dar criticii au altă orientare. Când te dai în vânt după Ivăsiuc, nu-ți mai spun nimic tribulațiile sârmanului Dindelegan. Velea nu mai e la modă. Criticii ciolesc alte monumente, compun portrete mai subtile. Vremea «rădăcinilor» a trecut”. Opinând că nu e vorba de nicio nedreptate, Ardeleanu afirmă răspicat că „autorul nostru n-a apărut niciodată în mărime naturală. În trecut, ca și Mazilu, de pildă, el a fost privit prin lentile intenționat mărite. Se urmărea, în felul acesta, nu numai «lansarea» unui prozator, ci, mai ales, «afirmarea» așa numitei «literaturi

actuale». În afară de Zaharia Stancu, Marin Preda și Eugen Barbu, proza noastră nu prea etala alte nume. Și atunci, conștient sau nu, criticii au inventat, ceea ce nu prea există într-o literatură serioasă, «poezia tânără», «proza tânără» și chiar «critica tânără». Cine scria trei recenzii și un articol într-un ziar central era numit critic tânăr. Zece poezii erau suficiente pentru a crea un tânăr poet. Și mai simplu se desfășurau lucrurile pe ogoarele largi ale prozei, care, fiind mai intim legate de ogoarele propriu zise, produceau trimestrial foarte tineri și foarte actuali prozatori. Toți (minus criticii, bineînțeles, pentru că aceștia se pricep de minune în a se desființa unii pe alții) își treceau în inventar cronici «bune», articole unde se descopereau noi și epatante virtuți”. Este amintit „un comentator foarte activ, pe vremuri inventase chiar un «principiu critic»: «teza bucuriei». Aceasta avea o «eficiență» cu adevărat miraculoasă. Era scoasă din raft numai în momentele limită, atunci când prozatorul nu oferea suficiente argumente pentru un articol pozitiv. Nu se întâmpla nimic în cutare schiță? Era plată, proletcultistă cutare nuvelă? N-avea nici o importanță. Criticul spunea repede că avem de a face cu un poem al bucuriei de a trăi în socialism, recte cu eroi, care «își apără» zonele pure ale sufletului”. «Bucuria» aceasta a făcut o adevărată școală. Dar, în sfârșit, poate vedea oricine astăzi, și victime. Pentru că tot bucurându-se, Țic a ieșit din arenă, Maziliu a dat-o pe un teatru ușurel, iar Velea n-a înaintat măcar un pas. Încântat de serioasa priză la critică, acesta din urmă, n-a depus nici un efort întru primeniirea, dacă nu a mijloacelor, cel puțin a universului uman. [...]Și se va limpezi, fără îndoială, dacă va observa cu atenție structura «gloriilor» ce se ridică sub ochii săi. Astfel, va remarca, pe de o parte, că nu se poate scrie la infinit despre țăranul retardat (criticii vorbeau despre «alienare»), iar pe de alta, că faima construită în front de lăudători nu e veșnică. Poate nu peste mult timp, Țepeneag în vogă acum, va prilejui comentarii cam tot atât de nostalgice. Poate atunci vom spune, sau vor spune alții, că un Țepeneag, sau chiar un Ivasiuc au putut face vâlvă cândva pentru că s-au situat pe o poziție sincronă cu subtilitatea agresivă a unui grup «influent», tot așa cum astăzi suntem în măsură să afirmăm că Velea și mai toți colegii săi de generație au reprezentat la un moment dat produsul strălucit, maxim literar, al unei «estetici» în fond proletcultiste”. ■ Mircea Tomuș scrie cronică literară la *Versuri* de Mircea Ivănescu (E.P.L., 1968): „Cât privește cel dintâi aspect, poezia lui Mircea Ivănescu, trebuie s-o spunem, cu discreția ieșirii sale în lume, cu timbrul șoptit al versului ce ne poartă, aproape fără să ne dăm seama, din zonele lirismului în cele ale autoironiei și chiar grotescului, pentru a răscumpăra fiecare tentație a excesului printr-un aer, mai greu de definit, de naturală sinceritate, un fel de nu știu ce și nu știu cum confuz și fermecător, contrastează vădit și reconfortant cu «moravurile» (cuvântul e desigur, o figură de stil) dominante în viața lirică actuală în care prețul suprem îl are succesul de moment, forța de șoc a verbului și în care valoarea poeziei se măsoară în etalonul impunerii în fața criticilor, confrăților, publicului, autorităților literare etc. N-am vrea să fim greșit înțeleși: n-am pronunțat până acum vreo sentință literară nici n-am ridi-

cat eșafodajul vreuncea în pregătire. Am diagnosticat doar starea morală a acestei poezii, codul etic ce o călăuzește în ieșirea ei în lume. [...] Cât privește lirismul lui Mircea Ivănescu, el ne apare ca o confluență a liniilor Bacovia și Vinea din poezia noastră, ca și cum sensibilitatea bacoviană, acută până la nevroză, s-ar lăsa turnată și modelată de exercițiul intelectualist al lui Vinea, în forme capricios de libere, capricios de numeroase și, uneori, capricios de fermecătoare. Ecuția pe care o propunem este o simplă ecuație critică, deci fără valabilitate absolută, și acest lucru se observă foarte bine la lectura poeziei lui Mircea Ivănescu, în care există ceva în plus. Ceva care, poate, încă nu e suficient structurat, sau pe care nu suntem suficient de exersați pentru a-l separa cu pregnanță: i-am spune o mitologie proprie (adică întrepătrunderea dintre un univers poetic și o viziune mitică), discretă și fermecătoare, domestică și sfâșietor de tristă, mitologia unui roman de dragoste care își găsește suficiente ascendențe în cadrul versului românesc: Eminescu, Bacovia, Voiculescu, dar căreia poetul nostru i-a dat o notă atât de personală încât susține întreg eșafodajul originalității de simțire a acestei poezii. Și care este semnul cel mai de marcă al acestei poezii și al acestui poet: căci, spre deosebire de prea numeroși dintre confracții săi, Mircea Ivănescu nu scrie poezia, ci o trăiește. Ceea ce este un enorm avantaj. Sau dezavantaj”. ■ Victor Felea scrie o cronică la volumul lui Cornel Regman *Cărți, autori, tendințe*, „în care și-a grupat articole de început lângă altele de dată recentă, realizând un tablou mai amplu al activității sale”, permițând „o familiarizare cu procedeele și «secretele» de atelier ale autorului, cu inflexiunile, orientarea și realizările criticii pe care o practică. Putem sesiza acum, mai mult decât în volumul anterior, latura originală a acestei critici. E vorba de o originalitate de substanță, de atitudine și nu de una exterioară, «lucrată», rezultat al unei strădanii de a fi cu orice preț altfel decât cei din jurul tău, chiar cu neplăcutul risc de a intra într-un tipar stilistic de prestigiu”. Se apreciază începutul promițător bazat pe o „conformație psihică și intelectuală solidă care s-a maturizat și s-a călit foarte repede într-un mediu literar și cultural de înalt nivel, deosebit de efervescent, din Sibiul anilor patruzeci-patruzeci și cinci. Primele articole și studii (1942—1947) ni-l relevă ca pe un critic deja format, lăsând să se întrevadă desfășurări de anvergură, împliniri mai presus de cele obișnuite. Dacă perioada următoare a deturnat calitățile și elanurile primei tinereți pe un făgaș mai cuminte, producțiile «de asalt» rămân pilduitoare și caracteristice pentru fizionomia și zăcămintele de spirit și intelectualitate, latente, ale autorului. Tânărul de pe vremuri se lansează, de exemplu, cu temeritate într-un excurs prin întreaga operă eminesciană”. Se observă și că „rolul de «magistru» avizat, Regman și-l asumă cu seriozitate și câteodată cu bonomie malițioasă și trebuie să recunoaștem că îl prinde. Când el se bine dispune, expresia înflorește de la sine în observații și truvaiuri fericite, usturătoare sau neplăcute pentru cel supus «defrișării» critice, dar nu mal puțin adevărate adeseori și, oricum, având bune consecințe terapeutice. Metoda lui reînnoadă firul cu o critică mai sinceră, mai puțin egalizatoare și prin urmare mai eficace. Pe scriitorii de azi, tineri sau mai puțin tineri, se

pare că-i tratează uneori cu oarecare asprime, fiindcă nu uită să le semnaleze nici defectele reale, nici scăpările datorite grabei sau superficialitățile, și în acest sens, Regman dispune de o dublă intuiție, de moralist și de estetic, căreia nu-i scapă ușor «tertipurile», ca să le spunem așa sau pozele mai mult sau mai puțin conștiente ale purtătorilor de condei. [...] Asemenea obiecții și altele, de natură diferită, se găsesc frecvent în cronicile lui Regman; ele nu distrug însă impresia de ansamblu pozitivă (când ea există) sau aprecierile de valoare, exprimate fără zgârcenie și cu aceeași știință a formulărilor memorabile. Nu s-ar putea afirma că cenzorul de atâtea ori sever s-a menținut pe de-a-ntregul necontaminat de conveniențele – de atitudine și limbaj – ale unei epoci dogmatice, dar și ale unor situații de bună conviețuire. Ținuta «reverențioasă», tonul politicos și supravegheat, stilul cenușiu apar pe ici, pe colo, contrastând cu latura de francheță și de liberă mișcare a criticii sale. Pagini din capitolul *Tendințe*, din *Fișele de dicționar* sau chiar din câteva cronici, «construite» în sensul de care vorbeam, nu-i va fi greu cititorului să le depisteze». □ Urmărind modul de realizare al volumului luat în discuție, V. Felea spune: „Nu știu dacă Regman are o predilecție specială pentru un anume gen; comentariile sale, când se ridică la excelență, sunt la fel de interesante fie că e vorba de proză, de critică sau de poezie. În volumul de față, aș menționa în special cele referitoare la câțiva poeți, Radu Stanca, Emil Botta, Ștefan Aug. Doinaș, Geo Dumitrescu și Ana Blandiana. Solidaritatea cu poezia *Cercului literar* este nu numai evidentă, dar și explicabilă. Format el însuși în gruparea sibiană, nu era obligator ca Regman să devină interpretul și susținătorul confracțiilor săi; dincolo de ideile literare și estetice comune, gustul l-ar fi putut ține la distanță de experiența lor. Totuși lucrurile stau altfel și autorul volumului *Cărți, autori, tendințe* a dovedit un adevărat spirit de echipă, în care pasiunea și feroarea explicativă au dat rezultate critice remarcabile. *Radu Stanca și măștile e*, alături de prefața lui N. Negoitescu la volumul *Versuri*, tot ce s-a scris mai bun, mai edificator despre poet. Articolul e un gest prietenesc de restituire și reconstituire critică, din care poezia lui Stanca se înalță în toată complexitatea și farmecul ei. Criticul își conduce argumentarea cu suplețe printr-o serie de confruntări cu alți poeți, de unde o lumină intensificată asupra celui în cauză. [...] Pe lirica lui Doinaș, criticul mizează cu toată fermitatea și nu s-ar putea spune că nu are argumente; cronica devine o frumoasă pledoarie prietenească la o poezie care de la *Omul cu compasul* încoace (volum comentat aci) a demonstrat virtuți din cele mai strălucite. Cronici model sunt și cele despre Emil Botta, Geo Dumitrescu, Ana Blandiana – unind analiza, accentul critic și verva formulatorie, după cum profilul închinat lui Ion Marin Sadoveanu scoate încă o dată în evidență uneltele bine puse la punct de istoric și critic literar de care dispune Regman în analiza și recompunerea de ansamblu a unui scriitor». □ La final, V. Felea conchide: „critica lui Cornel Regman se vrea «o invenție și o creație perpetuă», așa cum o dorea Sainte-Beuve, și prin paginile cele mai reușite și este, pentru că autorul întrunește toate elementele unui spirit în același timp creator și erudit, plastic și savuros în demersurile sale, spirit ce-și trage seva dintr-o natură viguroasă, de tip polemic”.

• [„**Tânărul leninist**”, nr. 10] Ioan Costea descrie *Apărătorul patriei*, muzica aparținând lui Ion Pelearcă: „Țara mea, îți stau de strajă/ Fii bravilor eroi/ Ce au luptat sub roșă rază/ Pentru floarea vieții noi”.

• [„**Teatrul**”, nr. 10] Apar *Magie interzisă*, comedie în două acte, de Maria Banuș și *Bilete de circ*, comedie într-un act, de Ilie Păunescu. □•George Gană semnează *Recitind pe George Mihail Zamfirescu*: „O lectură eliberată de prejudecata bunelor intenții și a atitudinilor generoase ale scriitorilor descoperă în pieșele lui G. M. Zamfirescu lucrări de o valoare modestă, cu un profil precizat însă și constant, indiciu îndubitabil al talentului și al unei personalități constituite. [...] G. M. Zamfirescu mărturisește că nici unul dintre articolele strânse în *Mărturii și contemporaneitate* n-a fost scris cu migala și calmul omului de bibliotecă, ci într-o atmosferă de frământări, nesiguranță și neliniște. Ceea ce s-ar putea spune despre tot scrisul său, alcătuiind o unică «mărturie în contemporaneitate» făcută de un scriitor talentat, fascinat și chinuit de viața imediată, trăind mereu într-un prezent asupra căruia proiecta aspirațiile unui idealism etic neîmprumutat de la nimeni. Lucrările lui literare au întotdeauna ceva de document, al unui timp și al unui om care l-a trăit cu pasiune, prelungind douăzeci de ani febrilitatea tinereții: scriitorul născut acum șaptezeci de ani și semnând primele poezii în urma cu cincizeci, a murit acum aproape treizeci”. □•Aurel Brumaru semnează *Camil Petrescu și modalitatea noologică*: „Dacă un sistem filozofic nu se poate extrage din opera lui Camil Petrescu, lipsind din aceasta prea multe verigi importante, scriitorul nu i se poate contesta ambiția de a opera în spațiul teoretic. (De altfel, după mărturia scriitorului și a unor contemporani, el ar fi lăsat chiar un sistem, zis «substanțialist» din care, ca polemist, a scos la iveală detalii, o dată în *Addenda la falsul tratat*, în 1947, altă dată, cu ocazia unei polemici – în 1957). Ceea ce se vede imediat în opera rămasă, e obișnuința scriitorului de a folosi în toate construcțiile sale filozofia ca principiu ordonator. Filozof (totuși) neajuns, Camil Petrescu nu îndrăznește să contemple liniile încremenite, oprirea din rotație a ideii, adică desprinderea de natură; dar el, «artist cu conștiință teoretică» (P. Tușea), însoțește totdeauna creația literară cu meditația și cu punctul de vedere filozofic, unificator. Concret vorbind, Camil Petrescu a aderat, printre altele, la concepția fenomenologică în care a găsit suportul filozofic, dimensiunea necesară, pentru a-și fundamenta teoretic mijloacele literare. Totuși, un adept fidel al lui Husserl – se știe – Camil Petrescu nu a fost niciodată, privind cu mefiență lungile umbre de iraționalism pe care, după cum ar fi fost poziția epocii, fenomenologia le-ar fi putut arunca, ceea ce s-a și întâmplat. [...] Spre deosebire de alți continuatori al lui Husserl – și aceștia nu tocmai fideli -, Camil Petrescu realizează alt mod de a înțelege omul. Un Sartre ori un Camus, de exemplu, îl reduc la afectivitate, de unde își scot conceptul dramatic fundamental: angoasa. Camil Petrescu subordonează afectivitatea rațiunii, miezul dramatic fiind contradicția între termeni logici, amplificați aceștia, însă nu prin puterea afectivității, ci, dimpotrivă: avem pentru prima dată situația când rațiunea alimentează, contrar psihologiei curente, senti-

mentele. Luciditatea, îi plăcea lui Camil Petrescu să afirme, oprește senzația de voluptate, așa cum atenția mărește durerea de dinți. [...] Un alt punct în care Camil Petrescu se distanțează de modelele fenomenologice se află în teoria sa despre teatru. Ordinea noologică pe care ambiționa s-o instaureze e acum mai evidentă. Conflictul dramatic, singurul admis, e acela cognitiv. Drama se organizează, în scopul cunoașterii (raportului dintre individ și existență) și al stabilirii, pe această cale, a unui statut ontologic decisiv, a unui mod rațional de existență. Căutarea teoreticianului, de astă dată, merge spre stabilirea unui mod posibil de manifestare teatrală a conflictului”. □•V. Mândra semnează *Miron Radu Paraschivescu – poet dramatic*: „Nu este de mirare că un poet al «declarațiilor patetice» ca Miron Radu Paraschivescu, romantic modern cu o certă predilecție pentru oralitatea «cânticului» și a odei meditative, a simțit imboldul unor obiectivări teatrale. Există astfel printre manuscrisele pregătite de poet pentru publicare a trei poeme dramatice de un interes indiscutabil. După cum relatează autorul lor într-un «cuvânt înainte» – deocamdată de asemenea inedit – aceste încercări au fost scrise cam în urmă cu aproximativ un sfert de veac, semnificând nu «o relatare a stărilor de lucru din acea vreme», ci ceea ce s-ar putea numi «o evadare... din acele realități», astfel spus o reflectare întoarsă, prin ricoșeu sufletesc, a atitudini refractare față de ofensiva antiumanistă a totalitarismului fascist, o înregistrare în negativ psihologic a neliniștilor – dar și a chemărilor – care străbăteau «anii împotrivirii». Nici una dintre piese nu adoptă modalitatea realismului descriptiv. Spațiul scenic este abordat în disponibilitățile sale feerice, cu o imagistică nezăgăzuită și în condiții favorabile fanteziei și jocului metaforic. Prima dramă – în ordinea indicată de autor – (*La marginea vieții*) se pronunță, într-o viziune poetică sprijinită de personaje simbolice, pentru respingerea existenței pedestre și pledează pentru o perspectivă superioară a vieții, întemeiată pe esența *creatoare* a omului. Un al doilea text (cu titlul provizoriu: *Sfântul*) dezvoltă în trei acte scurte, decupate nervos și într-o agitație psihică neîntreruptă, destinul unui erou problematic, pendulând între orgoliul individualist și conștiința responsabilității fiecăruia față de totalitatea mișcărilor universului. Față de primele încercări, comedia *Asta-i ciudat!* prezintă un caiet de sarcini mai puțin pretențios, dar atestă o certă împlinire profesională, cu rotunjimi dramatice de un farmec constant. Lectura acestei ultime piese în care palpită doruri aprinse atrage atenția prin subtilitatea «realismului interior» al acțiunii, amestec romantic al grotescului cu sublimul în vibrații moderne, de o sentimentalitate conținută. [...] Oricare dintre aceste texte poate urca pe scenă cu drepturile unei indiscutabile cetățenii literare. Toate la un loc precizează o modalitate personală în poematica teatrală românească. Căutându-și, fiecare în parte, drumul către luminozitatea expresiei, piesele lui Miron Radu Paraschivescu se află evident îndreptate *spre public*, sunt străbătute de dorința comunicării depline. Limbajul modern al acestor drame lirice este pus în contact cu vibrația lirică a unor spovedanii care radiază, stăruitor, cu intensități variate, fluidul simpatiei inteligente pentru umanitate”. □•Radu Boroianu vine cu

textul *Tradiția și preluarea contemporană a clasicilor*: „În acea modalitate a angajării declarat novatoare în care-mi încadrez spectacolul a părăsi litera scrisă este un drept al regizorului – și trebuie să aibă drepturi chiar de la primul spectacol – iar a te depărta de spiritul autorului echivalează cu un act de incultură, de care sper în continuare că nu m-am făcut vinovat”. □ Dumitru Solomon semnează *Valori durabile*, în cadrul rubricii *Teatrul la televiziune*: „Efortul de forare a straturilor mai profunde ale dramaturgiei naționale, de aducere la lumină a valorilor durabile pe care timpul le-a separat provizoriu de noi, acest efort, ce nu trebuie abandonat, este aproape întotdeauna însoțit de reale satisfacții. Multă vreme nu știam (spectacologic doar, căci editurile ne-au ținut totuși la curent) că există o piesă foarte bună și foarte scenică și foarte actuală care se numește *Jocul ielelor* și, din păcate, continuăm să nu știm (în același mod, firește) că avem o piesă de valoare europeană a aceluiași autor, excepționala dramă *Danton*. Au fost stagioni prospere în mediocrități străine și autohtone, dar nu «știam» atunci de *Patima roșie*, de *Capul de rățoi* și de alte piese care-și consumau latențele într-o aristocratică – demnă și mândră – părăsiere. Asistăm astăzi la un fel de întrecere pentru a repune în drepturi o dramaturgie care nu și-a pierdut însușirile admirabile ale primelor ieșiri pe scenă, iar această întrecere a avut și are câștigători și performeri – spectacolele de nebănuț ecou, veritabile succese de teatru modern. [...] Recent, teatrul în studio a prezentat, într-o adaptare pentru televiziune, bine decupată de Sandu Manu, ultima piesă din trilogia lui Al. Kirilșescu, închinată Renașterii italiene – *Michelangelo*, piesă ținută și ea, ca multe altele, pe nemerit, într-o lungă absență scenică. Al. Kirilșescu nu este ceea ce se numește un dramaturg de prima mărime, deși *Gaițele* rămâne o lucrare antologică. Dar este un remarcabil profesionist al artei dramatice, un tehnician desăvârșit al scrisului teatral, cum au fost majoritatea dintre colegii săi de generație și cum rar se mai găsesc astăzi la noi”.

● **[„Viața românească”, nr. 10]** ■ În articolul *Proza lui Nicolae Velea*, Ion Bălu face referire la temele valorificate de prozator și la raportul instituit între personaje și mediul istoric: „Nicolae Velea adaugă rezonanțe inedite mirajului copilăriei, apăsând cu deosebire pe momentul descoperirii universului de către copil. [...] Presimțirea maturității, surprinderea psihologiei unei vârste critice în care are loc saltul de la visurile adolescenței la răspunsurile grave ale adolescenței întâlnim în *Poarta*. [...] Curgerea evenimentelor omenești este într-o măsură considerabil condiționată de evenimentele sociale și tocmai de aceea evocarea atmosferei interioare, descrierea universului casnic iese din raza vizuală a prozatorului. El pune accentul pe comportament și limbaj, acestea conturând atitudini psihologice și civice fundamentale”. ■ Al. Paleologu analizează *Tema duelului la Camil Petrescu*: „*Suflete tari*, în ciuda subiectului luat din *Le rouge et le noir* și a comentării acestui roman în piesă, e în esență mai puțin stendhaliană decât alte opere ale lui Camil Petrescu ... [...] Tema duelului și a morții voluntare apar constant în opera lui Camil Petrescu; duelul lui Andrei Pietraru, în *Suflete tari*; duelul lui Radu Vălimăreanu în *Act venețian*; duelul lui Ladima în *Patul lui Procust*.”.

■ Leonida Teodorescu prezintă activitatea de prozator, dramaturg și scrierile autobiografice ale lui *Valentin Kataev*: „Dramaturgia lui Kataev poate constitui și, probabil, va constitui multă vreme de acum încolo un repertoriu. În ultimii ani Kataev a scris câteva lucrări de memorialistică, dintre care *Iarba uitării* este cu totul remarcabilă. *Iarba uitării* publicată în celebra revistă «Novii mir» (nr. 3 din 1967), e făcută pe două momente – momentul Bunin și momentul Maiakovski, scrise în maniere absolut diferite”. ■ Ov. S. Crohmălniceanu valorifică universul liric al lui Marin Sorescu și al lui Ion Alexandru în *Doi poeți tineri. Marin Sorescu: „Poeme”, „Moartea ceasului”, „Tinerețea lui don Quijote”*: „Misticismul liric al lui Marin Sorescu este o formă originală de candoare pozitivistă transpusă pe tărâmul metafizicii... Poetul ne invită să experimentăm cu lucrurile cele mai la îndemână amețala infinitului, legea entropiei universale sau misterul absolutului. [...] Autor de parabole moderne din datele cele mai comune ale existenței cotidiene și pe care le clatină toate vânturile tragicelor nedumeriri umane, pipăitor paradoxal de transcendențe aduse la scara experienței mediate, Marin Sorescu întruchipează triumful extremei originalități în poezia noastră tânără și o carte sinceră de vizită pentru ea, chiar pe plan european”. □ Ion Alexandru, *„Viața deocamdată”*; *„Infernul discutabil”*: „La Ion Alexandru, poezia fuge de capcana cuvintelor, pândește suflul lăuntric care le cheamă, preferă, în locul ordonării lor trădătoare, bolboroseala pitică.... Poemele sale sunt fragmentare și nebuloase extrase ale existenței din depozitul inconștient, pe care memoria ei intimă, viscerală, aș spune, l-a adunat. [...] Vizionară e la Ion Alexandru facultatea de a surprinde zbuciumul tragic, neistovit, al viului în univers.”. ■ Mihail Petroveanu scrie despre poeții Leonid Dimov, Vintilă Ivănceanu, Virgil Mazilescu, prin valorificarea cărților de versuri publicate de poeți. □ Leonid Dimov: „În *Pe malul Styxului* metoda poetică nu s-a schimbat, lumea continuă a fi scrutată prin ocheanul menționat undeva ca instrument-cheie (aici se vorbește de lunetă). Scoase din făgașul lor ... lucrurile se rotesc la infinit, amețindu-ne prin dansul lor lent, supus unui ritm secret care dirijează aparenta lor dezordine. Rezultatul este proiecția caleidoscopică a universului. Încântarea produsă nu ține de regimul picturalului, fie acesta fantezist.”. □ Vintilă Ivănceanu: „*Cinste specială* merită a fi apreciat pentru șocul declanșat de masca poetului, o mască făcută din luciditate și patos, din năzuința, superbă în candoarea ei, după o umanitate liberată până și de tirania neantului și de disperarea în fața inerțiilor, a imposturii, a perseverenței în automistificare. În contextul unui lirism adorator al miturilor, bântuit de prestigiul teluricului și al transcendențelor, sarcasmul lui Vintilă Ivănceanu echivalează cu un strigăt de protest împotriva iraționalului”; □ Virgil Mazilescu: „*Versuri*”: „Elementele se deplasează din matrice, lucrurile domestice și ființele pădurilor, apelor, munților, își împrumută reciproc conturul, substanțele își dizolvă consistența și își pierd opacitatea, granițele dintre domeniile firii se abolesc ca de la sine”. ■ În articolul *Controverse în jurul aplicării structuralismului la analiza literară*, Paul Cornea, folosind pentru exemplificare studiul lui Sorin Alexandres-

cu, *Analize literare și stilistice*, apărut în anul 1967, observă caracterul limitativ al metodei structuraliste în practica literară, istoricitatea devenind necesară non în analiza operelor: „Dar, în primul rând, cum am văzut, structuralismul nu are criterii pe relevanță pentru recuperarea detaliilor; strâns cu ușa, el nu ne oferă nimic altceva decât tot vechea intuiție. [...] În al doilea rând, structuralismul nu ne poate da o sinteză relațională a operei pentru bunul motiv că nivelurile ei nu sunt omoloage: straturile fonologic, morfologic și sintactic corespund definiției lui Hjelmslev că structura e o entitate autonomă de dependențe interne, în sensul de sistem închis, pur sincron, finit și imanent; [...] Cu alte vorbe, vrem să spunem că într-o anumită etapă a analizei, istoricitatea poate fi ignorată în calitate de factor genetic, dar ea trebuie avută mereu în vedere ca fundal semnificativ. Orice scriitor folosește un instrument lingvistic care nu-i aparține, își înalță opera pe o tradiție literară (de gen, școală, stereotipi formali etc.) se situează în funcție de o problemă, se adresează unui anumit public. Or, operația lecturii, adică a decodării mesajului, e obligată să țină seamă de sensul determinat (deci istoric) al vocabularului folosit de scriitor, de valoarea euristică, în momentul creației, a convențiilor de gen, școală etc. (deci încă o dată de istorie), de frecvența și configurarea impusă în momentul dat unor teme fundamentale (deci iarăși de istorie)”.

■ Analizând tematica *Progresul în artă*, Ion Pascadi identifică nouă criterii necesare în evoluția literară: criteriul originalității, criteriul expresivității, criteriul autonomiei, criteriul rezonanței istorice, criteriul multidimensionalității, Criteriul polivalenței sensurilor, criteriul libertății, criteriul universalității, criteriul umanismului.

■ Ion Caraion face referire la universul liric al poezilor Dimitrie Stelaru, Al. Raicu, Georg Scherg.

□•Dimitrie Stelaru: „Domnește atâta somn, atâta moarte, atâta neodihnă, sfidare, tiflă, dezgust și mormăială în ele; unele-s așa de sibilnice și de nebuloase, altele atât de directe și realiste, altele atât încărcate de tenebre, apăsare, blesteme și spasm, altele așa fără de menajamente când își aleg drept șarja, persiflarea, caricatura sau anatemele...”.

□•Al. Raicu: „O lirică senzorială, sănătoasă, scăldat-n claritățile ei ca-ntr-o aspirație [...], cu jubilații mijlocii, sensibilă din instinct la fructe, mireisme, precipitații și ierburi ... care compune pe scheme sigure și nu-și riscă virtuțile – croșetând ambiții absurde – pe hazard”.

□•Georg Scherg: „Parcurend un drum invers obișnuințelor ... culegerea sa de poeme s-ar fi intercalat mecanic și firesc în banalitatea lucrurilor seriale și ar trece azi drept un fapt cel mult divers. Prospețimea lor le scoate însă din anonim și degresează niște habititudini de mult râncede”.

■ Cu pseudonimul D., în textul *Colecția „Luceafărul”*, autorul subliniază polemica referitoare la susținerea financiară a poezilor debutanți: „În ultimul timp s-au ridicat unele obiecțiuni cu privire la valoarea lucrărilor publicate în colecția «Luceafărul», Editura fiind acuzată de indulgență în aprecierea poeziilor propuse spre editare. Surprinzător ni se pare faptul că acestui cor de cenzeni integri li s-a alăturat și un tânăr poet, Ilie Constantin, abia scăpat de câțiva ani de ucenicie și care, ca orice începător, a beneficiat și el într-o măsură de indulgență. Și mai surprinzător este faptul că, în

continuare, el propune ca tinerii să-și publice primele poezii pe cheltuiala lor, ca pe vremuri, uitând, se vede treaba, situația firească a unui tânăr poet, ca și costul pe care-l implică o asemenea aventură”. ■ Ion Modoșa apreciază articolul publicat de Mariana Șora, *Cunoaștere și mit în Teatrul lui Blaga*, apărut în revista Tribuna, nr. 31, 1968, titlul articolului fiind: *O bună interpretare a teatrului blagian*: „Stăpânirea obiectului și revelarea de sensuri noi, punerea accentului pe ceea ce este esențial în teatrul lui Blaga – problematica sa, propensiunea spre cunoaștere și mit, stabilirea modernității acestuia prin încercarea de viziune unificatoare despre lume într-un moment de amurg al zeilor etc. – toate acestea fac dintr-un recent articol al Mariane Șora o lectură plăcută și instructivă. O singură dată ni s-a părut că autoarea repetă lucruri știute. Astfel interpretarea, *Marelui orb* din poezia și dramaturgia blagiană ca echivalent al forțelor obscure colosale ale cosmosului, mi se pare că aparține lui Dumitru Micu (*Lirica lui Lucian Blaga*)”. ■ George Timcu, *Recitind mituri de Florin Mugur*, reafirmă originalitatea volumului: „Mugur e în poezia sa un adolescent traumatizat de flagelul războiului. Un adolescent, pentru că în poezia sa elegiacă, îngânată de tonuri aparent liniștite și calme, se tânjește după o puritate și o candoare pierdute, proiectate pe un fond cotidian. [...] Mugur face o poezie a domesticului, de unde și oroare pentru tot ce-l dezorganizează precum și aversiunea sa față de război”. ■ Semnează recenzii: Adriana Iliescu, Traian Stoica, Camil Baltazar, Traian S., Sanda Radian, T. George, C. Balt. □•Adriana Iliescu face referire la *Moartea calului troian* scrisă de Nicolae Dragoș: „... poem încifrat ce se ascunde sub aparența unei poezii a ruinelor. Imaginile de descompunere, de putrefacție, vegetație morbidă sunt plastice, dar intelectualizate, poetul fugind de notațiile – mai facile când e vorba de o atare temă – senzoriale”; □•Traian Stoica prezintă cartea lui George Dan: *Din ochiul cicloului*: „Lirica lui George Dan, având ca bază de decolare contingentul, trăiește din transfigurarea poetică a peisajului și umanului. Aici realitatea nu e absorbită și subțiată până la imaterialitate de «viziunea sentimentelor», ci e potențată până la tangibil de fantezia și emoția acestuia”. □•Camil Baltazar semnează cronică literară: *Lucian Bureriu: „Afectivități conștiente”*: „Putem afirma că versurile lui Lucian Bureriu sunt filtrul tare al spiritului, tocmai pentru că nu-și disimulează clocotul simțirii ci, asemeni lui Labiș, o înveșmântă într-un polei cerebral, potețându-i în acest fel la maximum valențele”. □•Traian S. scrie despre cartea lui Romulus Guga: „În *Bărți părăsite* se fac auzite unele ecouri din lirica blagiană. Urmele poetice ale marelui poet nu sunt de supărătoare factură mimetică: ele există consubstanțial, inevitabile pentru viziunea poetului din ora prezentă. Mai departe, observăm că Romulus Guga are știința construcției poemului, a dozării cuvintelor; mijloacele lor de expresie sunt acelea ale sobrietății și conciziei”. □•Sanda Radian înfățișează cartea Veronicăi Porumbacu: „*Porțile* sunt etapele autobiografice ale unui poet care ni se înfățișează analitic cu instrumentele poeziei. [...] Titlul, simbolic, ne sugerează aspirația spre eliberare, trecerea pragurilor de-a lungul anilor și vremurilor, deschizând mereu câte o poartă”.

□•T. George scrie despre cartea lui Aurel Rău: *Elogii*: „Titlul anunță de la bun început despre ce e vorba: *Elogii*, pentru că autorul nu va întreprinde aici o acțiune de evaluare, de probare sau infirmare a valorii scriitorilor ce-i discută, ci va urmări consecvent surprinderea specificității fiecăruia”. □•C. Balt prezintă cartea lui Șerban Nedelcu: *Moara săracă*: „Acțiunea cărții se desfășoară într-o continuă luptă a feluritelor mentalități și năravuri vechi, în bătălie cu noul, mentalitate pe care V. Podaru se străduie a o clătina și sfărâma”. ■ Ovidiu Constantinescu face referire la cartea lui Yasunari Kawabata „*Ținutul zăpezilor*”, câștigătoare a *Premiului Nobel pentru Literatură 1968*: „Cu o fragilă și dantelată țesătură ce se destramă pe măsură ce este urzită, ca legendara pânză a Penelopei, romanul lui Kawabata *Ținutul zăpezilor* are ceva din vibrația coloristică a unei picturi impresioniste, în care subiectul ... nu este decât un pretext, pentru ca toată atenția artistului să se concentreze asupra misterioasei alchimii ce, din lumină și culoare, plămădește o substanță nouă. Prozatorul este un liric și un senzorial, pentru care viața este în primul rând o neistovită perindare de imagini”.

NOIEMBRIE

1 noiembrie

● [„*România liberă*”, nr. 7475] În întâmpinarea Adunării generale a scriitorilor, Mariana Pârvulescu prezintă evoluția dramaturgiei românești postbelice sub genericul *Dramaturgia marilor adevăruri umane contemporane*, printr-o *Convorbire cu Horia Lovinescu*. În opinia scriitorului intervievat, „este important ca dramaturgia [...] să includă adevărul cotidian și adevărul artistic”, nu doar în cadrul comediilor, al căror efect educativ este mai evident, ci și în celelalte categorii dramatice. Potrivit convingerilor dramaturgului, aliajul ideal, capabil să coreleze valoarea artistică și miza ideologică, constă în „inclusiunea adevărului cu caracter social imediat” în componența „adevărului esențial al operei de artă”, rezultând astfel „adevărul uman” care „stă la baza literaturii umaniste a societății noastre”. În ceea ce privește drama, scriitorul optează pentru personaje ale căror crize de conștiință, „scoase din sfera problemelor mărunte”, relevă „lupta oamenilor cu ei înșiși”, în sensul unei pledoarii – la care și Horia Lovinescu aderă – pentru „dramaturgia marilor adevăruri umane contemporane”.

● [„*Scânteia*”, nr. 7873] Dan Grigorescu semnează *Artistul și realitatea*, pornind de la premisa că artistul este, înainte de toate, un gânditor: „Un gânditor, când se apropie de lumea înconjurătoare, alegând înfățișările care ilustrează concepția sa despre univers. Un gânditor, când interpretează aceste înfățișări și le preface în expresia artistică. [...] Lumea noastră se preface fără conținere și artiștii, înregistrând aceste transformări, le comentează lucid și pasionat, din perspectiva omului contemporan, descoperindu-le poezia mereu inedită”.

● [„*Scânteia tineretului*”, nr. 6050] În *Unicul răspuns – cărțile*, George Bălașă este de părere că „pentru biograf și critic, ca și pentru cititorul curios din cale

afară (cel de care, în general, avem nevoie) declarațiile scriitorului despre cărțile sale sunt sau pot părea, de multe ori, cel puțin la fel de interesante cât cărțile însele. [...] Desigur, în cele din urmă rămân cărțile.”

• [„Contemporanul”, nr. 44] Eugen Jebeleanu publică poezia de dragoste *Nimic nu se pierde*. ■ Sub genericul *În preajma Adunării Generale a Scriitorilor*, Adrian Marino susține *O pledoarie pentru „carte”*, declanșând o polemică de uzură pe tema necesității unei culturi umaniste orientate către viziuni integratoare: „Ne aflăm în preajma Adunării Generale a Scriitorilor. Complexă și gravă, noțiunea de *scriitor* (nu fac butade) cel ce scrie cărți – nu volume, cărți – nu articole. [...] Numesc carte – și am în vedere deocamdată câmpul de predilecție al activității mele: critica, eseistica, teoria ideilor literare – o construcție intelectuală, o operă de sinteză, o realizare în același timp fină și solidă, scrisă în scopul rezolvării fundamentale sau esențiale a unei probleme literare, capabilă să dureze, să intre – fie și pe o latură – în istoria literaturii sau a ideilor literare. Simt aproape stânjenire să mai repet necesitățile reale ale culturii noastre actuale cer, în primul rând, astfel de opere, construite nu improvizate, durabile, monumentale – în sens larg – «clasice». Literatura se face, trebuie reapt mereu până la înlăturarea celei din urmă îndoieli, cu cărți, nu cu volume, nu cu articole. Cartea constituie o *creație*, volumul o simplă apariție editorială. [...] Articolele, chiar cele mai bune, sunt scrise când autorul este invitat, incitat, stimulat, provocat, determinat – spuneți-i cum vreți – de o împrejurare externă, de o situație care este *dată* scriitorului. Cartea are o «cauză», articolul o «cazie».”

■ Ana Blandiana își concentrează atenția asupra unei presupuse „disfuncții” a celui care, având o structură morală nereactivă, se trezește respins de societate: „Infirmitatea paradoxală a acestei puteri stă în dimensiunile ei neadaptate la real, așa cum Gulliver era în Liliput infirm. Superioritatea față de lumea în care reușești să te integrezi este ridicolă și infirmă, dacă infirmitate înseamnă a nu putea fi asemenea celorlalți. Lucrurile se petrec așa, nu pentru că vor fi răsplătite după alte criterii într-o altă lume, ci pentru că nu se pot petrece altfel. Preceptele morale au înflorit din ele, nu ele urmează litera rotunjită a preceptelor. Cu ucigătoare ironie vei continua să primești nota zece la purtare cu înțeleaptă tristețe vei ști că acesta este consemnul, cunoscut de toți, al infirmității tale.”

■ Nicolae Manolescu amendează, în cronica lui despre culegerea de *Versuri* (E.P.L., Colecția *Albatros*, 1968) de Grigore Hagiu, unele formulări recurente din partea comentatorilor, pe care le consideră inadecvate. Poetul ar fi, ca atare, „victimă unei iluzii critice. Înclinația spre retorica filozofilor este, ce-i drept, mai veche la Grigore Hagiu, dar speram că poetul va ști să decidă pentru un lirism mai puțin abstract și glacial. În volumul cu care a debutat acum șase ani erau destule semne că autorul repugnându-i versificarea pe teme filozofice, va alege calea unui lirism mai vibrant, mai adânc vizionar. Din păcate, s-a întâmplat ca poetul însuși să nu se cunoască, parcă, îndeajuns de bine, și să nu confirme decât în parte speranțele noastre.” □ În anexa articolului, intitulată *Debuturi*, N.

Manolescu îi consemnează pe: Mihai Bărbulescu (*Vocale în vârful piramidei*), Matei Gavril (*Un copil lovește cerul*) și Adi Cusin (*A fi*), cel din urmă fiind caracterizat: „mai puțin cuminte, mai ambițios, deși nu neapărat mai poet.”

• [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 44] Inserează în sumar informații de actualitate: „La Teatrul Nottara – incursiunea în dramaturgia lui Blaga continuă. După spectacolul *Eroii*, cuprinzând fragmente reprezentative din *Anton Pann*, *Zamolxe și Avram Iancu*, se preconizează o a doua selecție – din *Arca lui Noe*, *Meșterul Manole și cruciada copiilor*, sub titlul *Duhul pământului*”. □•Tot la Teatrul Nottara se va aduce la rampă sub titlul *O comedie tragică* de Mihail Sorbul, dramatizare după Cervantes, *Don Quijote de la Mancha*. □•La Teatrul Bulandra se află în repetiții piesa lui Eugene Ionesco – *Victimele datoriei*, în traducerea lui Marcel Aderca, o „pseudo-dramă”, cum a subintitulat-o chiar autorul. □•Alte două premiere ale finalului de an 1968 vor fi la Teatrul Giulești – *Meșterul Manole* de Blaga, iar la Teatrul Național I. L. Caragiale – *Enigma Otiliei*, dramatizare de Iosif Bâta după G. Călinescu.

• [„**Glasul Patriei**”, nr. 31] Pe prima pagină citim *Conducătorii de partid și de stat în județele Iași și Botoșani*. ■ Nichita Stănescu publică poezia *Pământ străvechi*. ■ Romeo Crețu consemnează *Pe marginea lucrărilor Plenarei C. C. al P. C. R. Adoptarea propunerilor privind constituirea Frontului Unității Socialiste și a consiliilor oamenilor muncii ai naționalităților conlocuitoare*: „Constituirea Frontului Unității Socialiste, a Consiliilor oamenilor muncii ai naționalităților conlocuitoare, reprezintă un eveniment important în viața politică a țării noastre, care va contribui la întărirea unității moral-politice a poporului muncitor, a frăției între oamenii muncii români și ai naționalităților conlocuitoare. Măsurile adoptate vor contribui la întărirea continuă a democrației socialiste, la atragerea largă a maselor la adoptarea hotărârilor, stimularea participării lor active la soluționarea tuturor problemelor care privesc destinele țării”. ■ Nichifor Crainic publică *Moment editorial. N. Iorga*: „Vitrinele librăriilor au fost din nou împodobite de numele glorios al lui Nicolae Iorga. *Istoria lui Mihai Viteazul* vine după aceea a lui Ștefan cel Mare și cade bine în anul când se aniversează semicentenarul Unirii Transilvaniei cu România; apoi, volumul de *Cugetări*, după *Pagini Alese* (de proză), *Despre Artă* (antologie) și *Oameni care au fost*. Imaginea marelui om apare astfel din ce în ce mai complexă și mai întregă în actualitate nu numai ca un omagiu adus geniului, dar ca o îmbogățire a culturii noastre. Afară de acestea, Barbu Theodorescu, care și-a luat sarcina să prezinte majoritatea amintitelor retrospective, ne-a dat și o voluminoasă și documentată biografie *Nicolae Iorga*, întâia care apare în românește. [...] Despre om, în relațiile sociale, cugetarea lui Iorga, în constatări, în critică, în sfat și în nuanțele psihologice ale faptului moral, se ridică la o măreție care îi dă un nimb de moralist genial. E cu neputință să arătăm într-o scurtă prezentare toate laturile acestei filozofii constructive. Prin stilul lapidar în care e scrisă, strălucitor, mișcător, înălțător și prin profunzimea cugetării, e o carte importantă a scrisului românesc, care ar face cinste oricărei mari literaturi”.

■ Apar *Ritmuri și ore la Cluj* de Paul Anghel: „Ți se pare că aici, în acest oraș transilvănean, totul se mișcă încet, deși foarte sigur, după mecanica de ceasornicărie a turnurilor care măsoară zilele și anul. Nu poți să ieși din metrica și ritmul orașului, a străzilor și orologiilor lui, fiindcă această metrică și acest ritm s-au constituit în timp, ca și arhitectura, ca și omul care calcă asfaltul cotidian cu un pas istoric”. ■ Marin Călin publică poezia *Toamna codrilor bătrâni*.

2 noiembrie

● [„Scânteia”, nr. 7874] Este publicată *Hotărârea Comitetului Executiv al Comitetului Central al Partidului Comunist Român și a Consiliului de Miniștri al Republicii Socialiste România cu privire la sărbătorirea semicentenarului unirii Transilvaniei cu România*: „Unirea Transilvaniei cu România, piatră de hotar în istoria poporului nostru, a creat cadrul statal al dezvoltării României moderne, a avut o înrăurire pozitivă asupra întregii evoluții economice, politice și sociale a țării noastre. Înfrăptuită în condițiile regimului burghezo-moșieresc, unirea nu a adus satisfacerea revendicărilor sociale pentru care se ridicau clasa muncitoare, țărănimea, celelalte categorii de oameni ai muncii, realizarea năzuințelor lor de libertate. Clasele stăpânitoare au folosit unirea pentru a-și consolida pozițiile de dominație economică și politică, pentru a intensifica exploatarea celor ce muncesc. Călăuzite de interesele lor înguste de clasă, burghezia și moșierimea au înfeudat o parte din bogățiile țării străinătății, au menținut România în stare de dependență față de marile puteri imperialiste. [...] Având în vedere însemnătatea deosebită a unirii Transilvaniei cu România, Comitetul Executiv al Comitetului Central al Partidului Comunist Român și Consiliul de Miniștri ai Republicii Socialiste România hotărăsc sărbătorirea semicentenarului acestui eveniment în întreaga țară. Cu acest prilej vor avea loc următoarele manifestări: [...]” urmează lista manifestărilor, printre care și înființarea și construirea „clădirii adecvate” a Muzeului Național de Istorie a României în București. ■ Al. Protopopescu comentează cu privire la *Simulacrul „originalității” poetice*: „Cea mai evidentă tendință care se manifestă este apariția și consolidarea unor individualități poetice remarcabile. Altfel spus, asistăm la un interesant proces de personalizare a scrisului, cu accente deosebite mai ales la tânăra generație, curioasă să descopere spații poetice cât mai neumblate și autonome, dificile adeseori prin chiar nouitatea lor. O goană deloc tihnită după «originalitate», aducând cu sine schimbări temeinice de idoli literari și convingeri estetice, specifică epocilor când se afirmă simțul individualității artistice și al diferențierilor, când tumultul originalității face să crească productivitatea literară. [...] Se pot distinge încă, în cuprinsul unor reviste ori volume, tendințele unui fals «program» estetic care ar năzui la un fel de emancipare formală și la desprinderea versului de orice determinare materială, în iluzia exprimării unei subiectivități pure și originale, ceea ce nu concordă nici măcar cu finalitatea suprarealismului, de legislația căruia unii se prevalează întâmplător. Originalitatea este confundată în acest caz, ca și în altele, cu cea mai stranie

plăsmuire, ceea ce de fapt înseamnă o primejdioasă desolidarizare a subiectivității creatoare de chiar obiectul creației. [...] Hotărnicia unui profil poetic specific eșuează și mai frecvent în manieră atunci când *interesul poetului pentru stil întrece capacitatea sa de a stabili raporturi de substanță cu lumea exterioară*, rezumându-se la o zadarnică observare a legilor și combinațiilor verbale. Fenomenul se leagă în consecință de unele tendințe de proliferare a ermetismului fără finalitate, obținut prin ultragierea topicii ori frângerea ligamentelor logice, în numele unei tehnici alese aproximativ. [...] Originalitatea artistică nu înseamnă numai decât «inedit», nici anarhie a noului cu orice preț, neputând fi acceptată niciodată ca scop în sine, ci numai ca rezultat al unui proces spiritual complex. Altfel dobândită, sub semnul artificiului formal, poezia intră în zodia unei anumite specificități epatante, care însă închide căile de acces spre esența artei. Poetul ajunge astfel robul propriei maniere, aparent originale, ce nu e în fond decât o vremelnică *dogmă* artistică. [...] Elixirul unicului, care există la orice poet ca și la orice creator în genere și care se manifestă în poezia noastră actuală în forme și realizări dintre cele mai notabile, trebuie să țină neapărat seamă de aceste criterii fundamentale ale durabilității artistice. Originalitatea nu exclude virtuozitatea, nici experimentul metaforic atâta vreme cât unitatea funcțională dintre formă și fond nu se degradează grație capriciilor exterioare, după cum libertatea novatoare nu poate însemna altceva decât libertatea spiritului și rațiunii omenești de a îmbrăca veșminte poetice autentice. Adevărata originalitate a poeziei constă, de fapt, în noutatea și originalitatea conținutului obiectiv, care nu poate fi decât deplin și specific național”. ■ Fănuș Neagu semnează reportajul *Memorial de toamnă*, despre Buzău. ■ Vasile Rebreanu publică povestirea *Semnale*. ■ Nicuță Tănase revine cu foiletonul *Nu candidez!*. ■ Poezii publică Ștefan Augustin Doinaș (*Balanța*) și Gheorghe Istrate (*Celor de acasă*).

● [„*Scânteia tineretului*”, nr. 6051] *Literatura – portret al patriei* se intitulează articolul semnat de Gheorghe Grigurcu: „Nu poate fi contestat faptul că operele literare iau naștere într-un mediu social-istoric determinat. O elementară apreciere a lor necesită o situație în timp și în spațiu, pe coordonatele cele mai simple și mai firești ale percepției oricărui act uman. Literatura română poartă acest nume pentru că s-a zămislit și se zămislește în spațiul patriei noastre, ca expresie a sufletului poporului român. [...] Fiecare literatură este mărturia unui popor, după cum fiecare popor este într-o proiecție absolută mărturia unei literaturi. [...] Valoarea literară autentică include în sine, așa cum s-a arătat din diverse puncte de vedere, nota apartenenței naționale. Ea crește pe solul unor realități de cultură și civilizație străvechi, continuându-le în registrul istoric al fiecărei epoci, dezvoltându-le, îmbogățindu-le, contribuind la limpezirea lor în lumina mișcătoare a spiritului.” ■ Vintilă Ivănceanu face aprecieri despre *Scrăitorul clasic și cititorul modern*: „Reluând întrebarea pusă: cum citim clasicii? reiau și propunerea adresată ziarelor, revistelor, editurilor: o preocupare sporită și eficace pentru a-l învăța pe cititorul modern cum să-l citească pe autorul clasic. Astfel, prin asigura-

rea unui gust public complet, prin participarea lui la fluxul neîntrerupt al culturii noastre, aceasta va fi în măsură să-și mărească și forța de compresie și nobila capacitate de explozie.”

• [„Cronica”, nr. 44] Un articol de etică, *Datoria și binele moral*, de I. Grigoraș, deschide numărul. ■ Un alt eseu marca C. Noica vorbește despre *Structura oricărei legende*, care e una în cinci părți, adică exact numărul de monumente aflate în compoziția ansamblului brâncușian de la Târgu-Jiu. Un inedit pasaj din eseu reține atenția: „Omul e o ființă secundă. La el, evocarea e mai bogată decât creația; sau ea poate fi o a doua creație, Deuteronomul. Nimic nu-i reușește omului din prima dată, pe măsura gândului lui mai adânc. (...) Măreția omului e Cuvântul după faptă.” Din nou, își fac simțită prezența termenii religioși. ■ În paginile de literatură – de obicei mai puțin interesante decât în alte publicații –, se remarcă două poeme de Ben Corlaciuc: *Ce mai faci?* și *Numai răni* (primul vers al primului poem: „Mulțumesc, bine. Trăim, altă soluție nu e”) și un fragment din romanul *Principele* de Eugen Barbu. ■ În *Cronica ideilor literare*, Adrian Marino își îndreaptă atenția spre poezie. Asupra volumului lui Ion Biberi, *Poezia, mod de existență*, Marino face numeroase comentarii. Deși noțiunea de „mod de existență” în sens epistemologic nu era cunoscută la noi, Marino impută filozofului lipsa reflecției asupra a ceea ce înseamnă mod de existență: „pe un plan, titlul promitea o rezolvare în sens existențialist a problemei, preocupare ce nu intră deloc în vederile autorului, care se ferește să amintească până și cuvântul.” Criticul remarcă și lipsa reflecției asupra poeziei moderne care exprimă și care neagă în același timp „comunicarea”: „conștiința crizei limbajului, atât de modernă, merita măcar o mențiune”. ■ Este continuată discuția despre al doilea volum al *Istoriei literaturii române* – lucrare colectivă despre care scrisese Const. Ciopraga în numărul 41. De data aceasta, dezbaterea despre, sub semnătura lui Al. Andriescu, este orientată spre zădărnicierea tentativei altor critici de a compara acest volum cu lucrarea omonimă a lui G. Călinescu. În centrul atenției se află din nou criteriul estetic, în măsura în care autorii lucrării avertizează – și Andriescu citează – că „literatura epocii e lipsită de un pronunțat caracter beletristic” (epoca pașoptistă), astfel că majoritatea scriitorilor citați rămân importanți pentru rolul social pe care l-au avut mai mult decât pentru operele lor plasate într-un canon estetic. Andriescu remarcă în mod obiectiv: „Tratatul a apărut unor comentatori deficitar mai ales în latura interpretării estetice”. Dincolo de încercarea recenzentului de a reabilita tratatul criticat de alții, această centralitate a criteriului estetic, simptomatică în epocă, merită subliniată. ■ În cronică literară, Zaharia Sângerzan se ocupă de romanul *Martorii* al lui Mircea Ciobanu: „Martorii consacră dintr-o dată un remarcabil romancier din familia lui Mateiu Caragiale și Camil Petrescu”. ■ În preajma adunării generale a scriitorilor, se fac remarcate opiniile lui Andi Andrieș, N. Barbu, Mircea Radu Iacoban, Ion Istrati, Corneliu Sturzu și Nicolae Țațomir. ■ Pagina de filosofie este dominată de articolul lui Traian Liviu Birăescu, *Estetica – disciplină filozofică*, dar titlul nu anunță delimitări conceptuale, ci

mai degrabă un articol de opinie în care este lăudată estetica marxistă și se recomandă o aprofundare a esteticii filosofice în România – dar asta numai după ce Birăescu afirmă că estetica se revendică, în cele din urmă, de la o axiologie. Cu sintagme ca „propășirea estetice românești” e însă mai greu de evoluat. ■ Ion Șandru scrie despre Simion Mehedinți la rubrica *Profiluri*.

● [„**Flacăra**”, nr. 45] În pagina *Actualitatea*, Bazil Dunăreanu semnează articolul *Popas la Teatrul din pod*. □•Tot aici, Al. Mirodan publică, în *Glossă*, câteva tablete. ■ Radu Popescu, în *Carnet*, scrie *Un public „ingrat”*. ■ *Cronică satirică* găzduiește *Zidul bunăvoinței* de Teodor Mazilu. ■ În rubrica *Literare*, Valeriu Cristea recenzează volumul de versuri *Monada* de Cezar Baltag, poet ce „își scrie cuvintele cu un gest apăsător și definitiv, ca și cum ar bate monedă”. ■ Sanda Faur, în rubrica de *Teatru*, semnează conica dramatică *Înlănțuiți în „Dansul morții”*, ce are ca temă piesa omonimă a lui Strindberg. ■ „Prin telex din New York”, Silviu Brucan transmite, în *Comentariu*, corespondența *Zile electorale decisive*. ■ În rubrica *Cronica de trei secunde*, Radu Cosașu publică tabletele *Benignul asasin și În Europa*. ■ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, se publică o notă despre medalionul dedicat lui Perpessicius de către Geo Bogza, în numărul 43 al revistei *Contemporanul*. □•Se semnaleză publicarea unui fragment de proză, *Moartea lui Ipu* de Titus Popovici, în ultimul număr al revistei *Viața Românească*. □•Se aduce la cunoștință lansarea romanului *Un balon râdea în poartă* de Neagu Rădulescu. □•Notă despre volumul *Aspecte ale romanului* de E. M. Foester, traducere și prefață de Petru Popescu. □•Semnalare a unui volum de *Pagini alese* de B. P. Hașdeu, publicat în colecția «Lyceum». ■ La rubrica *Memento*, secțiunea *Teatru*, se remarcă revenirea, pe scena Teatrului Național, a piesei lui T. Wilder, *Orașul nostru*, în traducerea și versiunea scenică a lui Ion Sava. □•Se anunță premiera pe țară, la Arad, a piesei lui Ion Băieșu, *Iertarea*. ■ Mai semnează: Al. Mirodan, Eugen Frunză, Radu Cosașu, Teodor Mazilu, Silviu Brucan.

● [„**Luceafărul**”, nr. 44] *Cronica* la romanul *Animale bolnave* evidențiază modul original în care Nicolae Breban înțelege această specie literară. Mihai Ungheanu încearcă astfel să tempereze criticile referitoare la lipsa de construcție a romanelor lui Breban. *Animale bolnave* este în același timp cartea unui mod de a priza și înțelege lumea, dar și o carte supusă rigorilor, celor mai aspre dintre rigurile românești, acelea ale romanului polițist. Din această cauză nu se poate spune până la capăt că romanul este una sau alta. De fapt, intriga polițistă, elementele ei utilizate cu pricepere în *Animale bolnave* nu fac altceva decât să susțină interesul pentru sublinierea credinței că oamenii nu sunt altceva decât niște tragice animale bolnave”. Prin urmare, spune mai departe Mihai Ungheanu, în *cronica* la noul volum al lui Nicolae Breban, „crimele din roman sunt consecințe ale acestei inevitabile forțe malefice care îmbolnăvește oamenii. Romancierul se apleacă cu predilecție asupra stărilor de neliniște, furie sau isterie colectivă. Asemenea scene ne-au mai fost prezentate și în cărțile despre «mase». Însă, „Nicolae Breban nu

poate fi judecat după canoanele romanului tradițional, pentru că romanele sale stau sub zodia lirismului. Ele exprimă, cu violență chiar, o altă față a celui real, cu care ne-am obișnuit până la a-i percepe doar suprafețele, așezându-ne în fața unui șir de dezvăluiri. Forța romanelor sale vine din această proiecție neașteptată care redimensionează oamenii, raporturile, lucrurile, creează o altă atmosferă stranie, ireală. Lumea nu e cum o știm noi, ci așa cum ne-o propune autorul. Acceptându-i cartea acceptăm un univers în care legitățile obișnuite dispar. Lucrurile sunt văzute adesea halucinant, coșmarul ia locul visului edenic, absurdul și miraculosul coexistă, stările de extaz și revelație nu lipsesc. [...] Romanul nu mai e o tradițională narațiune, ci o alternanță de proiecții subiective. Mihai Ungheanu constată că „în redescoperirea ființei umane, a misterului ei, Nicolae Breban se întâlnește cu povestirile lui V. Voiculescu închinată tocmai forțelor pe care le ignoram în om, extraordinarelor și nebănuitelor lui capacități sufletești. Cu deosebirea că Nicolae Breban vizează mai ales stările maligne. [...] O altă deosebire pe care o constată cronicarul e legată de „maniera narațiunilor. Povestirile lui V. Voiculescu rămân doar niște povestiri. *Animale bolnave* este o carte compusă aproape savant, în care comoditățile cititorului de roman tradițional sunt dizolvate treptat într-o narațiune care combină tehnica romanului tradițional cu a celui liric. [...] Nicolae Breban nu vrea să facă doar roman liric, noțiune mult prea largă, ci să realizeze în cuprinsul lui o fuziune între romanul liric, ale cărui viziuni sau simboluri sunt duse până la tragic, și cel mistic în care miturile joacă un rol hotărâtor. Viziunea animalelor bolnave și a proiecțiilor lor bolnăvicioase se împletește, în *Animale bolnave*, cu mistica feminității intangibile, cu mitul femeii în negru, al blestematei Irina. [...] Simbolurile romanului liric se amestecă cu miturile romanului mistic. Realul capătă din aceasta împerechere a mirificului cu morbidul o fascinație particulară care poate subjuuga pe cititor. În spatele întâmplărilor și lucrurilor se află mereu un mister, o stare indescifrabilă, senzație pe care o mai dă doar supranaturalul. Decorul, întâmplările nu sunt din ordinul supranaturalului. Aura particulară a literaturii lui vine din refuzul așa zisei analize psihologice și înaintarea în spațiile obscure ale sufletului, în sesizarea zonelor abisale. Întâlnim comportamente bizare, ca emanație a celui nucleu ascuns, greu reperabil și descifrabil care prezidează gesturile fiecărui ins și care scapă analizei. [...] Cărțile sale ating aria tragicului tocmai prin intuirea unei forțe fatale care guvernează existența indivizilor. Victime ale acestei fatalități oamenii nu pot fi decât animale bolnave”. ■ Constantin Țoiu face apologia *mesei de scris*. Chiar dacă e implicat „în treburile cetății”, spune autorul, chiar dacă e onorat de public, scriitorul are un „teritoriu sacru” pentru „starea creatoare” – masa de scris – „unde lumea e redimensionată, astfel încât (iarăși paradoxal) cu cât povestitorul, poetul se însingurează mai mult, cu atât el este mai aproape de ceilalți, mai prezent și mai viu în mintea, în viața și problemele lor. Noaptea, sau în zori, în ceasul miraculos, cuvintele, sunetele, miresmele, chipurile și întâmplările lumii se reîntorc grăbite spre masa de scris, irezistibil atrase ca de un magnet sau poate numai un cuib,

alcătuiind în sfera ei izolată, complicate, surprinzătoare și stranii linii de forță, un continent în miniatură, de idei și de sentimente în care încep să se trezească destine, conflicte, întrebări. [...] Trebuie să se înțeleagă – dincolo de orice vanități și de orice înșelăciuni, – că singura victorie, chinuită, plătită cu un mare efort, dar victorie veritabilă, aici se obține, prin descifrarea tumultului existenței, reflectat în noi, prin întrebarea îndrăzneată pusă naturii noastre și rostului pe care îl avem în lume. A te așeza la masa de scris, a te instala, nemișcat, față în față cu memoria ta, cu înțelegerea ta, cu sensibilitatea, nădejdea sau deznădejdea de a ajunge la un înțeles al celor trăite, implică o muncă și o răspundere, atât de mari, încât alt sentiment comparabil nu văd, decât emoția sau tracul dinaintea unui duel, a unui duel cu necunoscutul. De aceea, actul acesta are totdeauna un ceremonial intim, când nu e plin de ticuri și bizarerii, al căror rol e să învăluie teama”. Sunt enumerați scriitori și obiceiurile lor, precum Machiavelli, Faulkner, Hemingway sau Călinescu, despre care se spune că „iubea exiguitatea, biroul gingaș, francez, spațiul strâmt pe care îl lărgea cu extraordinara presiune demiurgică a fanteziei lui. ■ Dinu Pillat scrie despre *Proza română dintre cele două războaie mondiale*, publicând un fragment din volumul al-IV-lea al tratatului colectiv *Istoria literaturii române* aflat în pregătire sub egida Academiei. Autorul remarcă „ieșirea din condiția minoratului cultural” și „efervescenta creatoare” din această perioadă datorată unor scriitori de excepție, dar și trecerea, începând cu deceniul al treilea, la roman „care ajunge să fie genul la modă, deschizând veleități în materie mai tuturor scriitorilor epocii, fie ei chiar poeți sau critici”. Se evidențiază rolul important avut de M. Sadoveanu „în procesul de schimbare a literaturii noastre epice”, al lui L. Rebreanu, când, „romanul începe să prezinte organicitatea unei opere compacte și masive, ieșind din echivocul improvizațiilor”, Pavel Dan ce „se manifestă în câteva puternice fragmente narative [...] ca un vizionar al morții în lumea țărănească, Cezar Petrescu cu „cronica moravurilor epocii, într-un tablou social configurat anecdotic”, George Mihail Zamfirescu, evocator al „periferiei cu un naturalism lirizat romanțios”, I. Peltz „care prinde într-o imagine sugestivă cartierul evreesc”, C. Stere, surprinzând „la bătrânețe” cu un roman-fluviu, trăgându-și substanța dintr-un imens și senzațional material memorialistic, început cu un suflu aproape tolstoian”, Geo Bogza cu o „proză cu substrat de documentar social denunțând tragicul ascuns al unor forme de existență”, Ionel Teodoreanu, realizatorul unei „incursiuni de mari proporții în psihologia imponderabilă a copilăriei și adolescenței” etc. Acestea, Dinu Pillat îi adaugă pe Gib Mihăescu, Hortensia Papadat-Bengescu, Camil Petrescu, Mircea Eliade, Anton Holban, Mihail Sebastian, G. Călinescu, Ion Marin Sadoveanu, Matei Caragiale, Gh. Brăescu, T. Arghezi. ■ *Recitind pe Arghezi*, E. Simion observă că, „în culegerile din urmă”, *Noapte, Frunzele tale*, este sugerată „cu mai mare stăruință presimțirea morții și, ce curios, ne dă o imagine marcat clasicistă a vechilor sale motive lirice. Poetul își trăiește îndoielile din tinerețea sa romantică și satanică la o altă viață spirituală și într-o altă manieră stilistică. [...] Sentimentul că Arghezi

își retrăiește acum îndoielile altei vârste îl dă, în poemele mai noi, și revenirea la discursul liric și la versurile gnomice. [...] Sunt și versuri (Aluatul, Bine și rău, Psalm de tinerețe, Psalm) unde liniștea și echilibrul clasic de care vorbeam se încorporează în chiar materia lirismului fără divagații epice ori gnomice. Acestea reproduc mai fidel ritmul confesiunii și au o mai pronunțată notă tragică, deși impresia că poetul poartă un, cordial taifas cu dumnezeu rămâne”. E. Simion își sprijină considerațiile pe analiza unor poeme din volumele anunțate inițial și pentru a provoca cititorii și critica la o nouă lectură. „Sunt deci, suficiente impresii pentru a încheia că volumul în discuție ne arată un Arghezi de atelier, șovăitor în lupta cu materia verbală, nu pe acela pe care ne-am obișnuit să-l vedem. Surprinderea e însă de a descoperi, între atâtea lucruri cunoscute, versuri pe care nu știu cine altcineva le-ar putea scrie. Sunt, vreau să spun, în această culegere, poeme de un lirism superior, pe care nimeni n-ar trebui să aibă nesăbuinta de a le nescoti. [...] Arghezi ne-a lăsat și un testament (*Moștenire*), compus în nota de resemnată tristețe în fața fatalității de a pieri. O filozofie înaltă, mioritică, descifrăm în aceste rânduri despre miracolul lumii, surprinzătoare la cineva care simte cum perdelele de fum ale morții îi acoperă ochii. [...] Omul care așteptase, de atâtea ori, moartea ca o izbăvire, era, acum, deznădăjduit că părăsește viața. În întunericul ce începuse să-l împresoare nu vedea, poate, ochiul de lumină al Domnului”.

3 noiembrie

• [„Scânteia”, nr. 7875] Zaharia Stancu semnează *Participanți la zămislirea omului nou*: „Alături de toți cetățenii patriei noastre, scriitorii români sunt mândri de faptul că Partidul Comunist Român s-a situat dintotdeauna cu fermitate pe înaltă poziție umanistă. Tot ce s-a înfăptuit în ultimul sfert de veac în patria noastră și tot ce se va înfăptui de aci înainte, s-a înfăptuit și se va înfăptui în numele umanității și pentru om. [...] Creatorii de valori spirituale și în primul rând noi, scriitorii, avem datoria de a fi participanți activi la acest proces social, de continuă naștere a unor noi valori umane. Arta noastră, meșteșugul nostru nu vor avea decât de câștigat fiind puse în slujba unui ideal etic atât de nobil. Cu cât cuvintele noastre vor fi mai deplin însuflețite de flacăra lui, cu atât ele vor răsună mai vibrant în sufletele oamenilor”. ■ Emil Vasilescu prezintă volumul *Versuri* de George Hagiu: „Din strădania de a conferi ideilor patosul interior, sentimentul trăirii și participării intense la realizarea actului creator, se naște poezia lui Grigore Hagiu, care se plasează de la început sub semnul paradoxal al antinomiilor: luciditate și ardere intensă, realitatea obiectivă alături de visare; una se refuză pe cealaltă și totuși, împreună, dau notă particulară lirismului său. Poezia lui Grigore Hagiu, expresie a unui temperament cu vocație reflexivă, conjugată cu intensitatea sentimentului interior și amplificată prin dezbatere intelectuală, traduce abstractul și generalul în elemente sensibile și palpabile, ceea ce dă ideilor viață și substanță. Acest volum de *Versuri* ne descoperă un poet cu sonorități grave, nuanțate într-un registru sobru, nu lipsit de patetice căutări sau de nostalgia neîmplinirilor, de o

solemnitate discretă, optimist fără ostentație, pătimaș în măsura în care luciditatea lasă să izbucnească în țesătura ordonată a versului frământarea vulcanică din interior”.

4 noiembrie

• [„Scânteia tineretului”, nr. 6052] Demostene Botez glosează pe tema *Cititorii presei literare*, constatând că „Importanța revistelor literare în formarea culturii este necontestată și evidentă. În ele, cititorul găsește sau caută, nu numai un material beletristic care să-i satisfacă nevoia de literatură, ci și o seamă de informații culturale din țară și străinătate care, adunate de la număr la număr, totalizează un bogat material de cunoștințe eteroclite ce pot alcătui temelia unei culturi.”

5 noiembrie

• [„Scânteia”, nr. 7877] Adrian Anghelescu realizează ancheta *Există o dilemă a scriitorului între lumea obiectivă și cea interioară?* □•Titus Popovici, *Locul scriitorului este în miezul marilor probleme ale epocii*: „Orice simplificare, orice unilateralizare (pentru că dogmatismul ca formă a neputinței de a cuprinde și de a accepta lumea în interacțiunea legilor care o guvernează, se exercită, nu o dată, în direcții multiple și aparent de neîmpăcat) înseamnă în literatură o sărăcire a vieții, o limitare nefericită a voinței și a necesității de cunoaștere. Reducerea omului la rolul de simplu pion pe eșichierul relațiilor sociale, conceperea vieții sale interioare ca un simplu reflex mecanic al acestor relații, înseamnă în literatură acceptarea unui fatalism simplist, necreator și obtuz, apariția unor «constatări» pe marginea tumultului vieții, rânduit cuminte în fâgașuri dinainte știute”. □•Ion Dodu Bălan, *Dorim cărți despre spiritul lucid al omului modern, nu cărți de vise*: „Eliminarea socialului din câmpul literaturii și artei înseamnă pentru creație ceea ce înseamnă a-i priva pe pești de apă și pe păsări de aer. Și aceasta cu atât mai mult în veacul nostru, un veac în care omul este prin excelență politic și social, în care izolarea de societate echivalează cu o auto-condamnare. Epoca noastră este una din perioadele cele mai zbuciumate ale omenirii. Acum se confruntă mai complex ca oricând ideologiile, sistemele sociale, se caută împlinirea unor idealuri naționale și sociale, s-a realizat într-o mare parte a lumii eliberarea omului și se caută să se elibereze pretutindeni. [...] Dorim cu toții mai multe cărți bune, mărturie a acestei epoci, cărți cu care să ne putem integra cu cinste în patrimoniul culturii universale. Și realitățile de la noi constituie o sursă obiectivă pentru crearea unor asemenea lucrări în care să întâlnim într-o strânsă interdependență universul nostru obiectiv și cel lăuntric”. □•Aurel Dragoș Munteanu, *Omul nu este „ceea ce ascunde”, ci ceea ce face*: „Epicul romanesc supune desfășurării sale de fluviu maiestos toate tipurile de expresie literară, ele neexistând, de fapt, în stare pură. Analiza celor mai delicate mutații sufletești coexistă alături de înfățișarea marilor procese istorice. Lirismul pur alături de descripție. Poezia lângă speculația uscată. Un singur adevăr mi se pare etern valabil. Dramele, trăirile mele cele mai intense,

viața interioară cea mai zbuciumată, spiritualitatea cea mai adâncă sunt cu atât mai mărețe, cu cât se pot obiectiva mai tare, cu cât expresia lor în operă primește atributele universalității”. □•Const. Ciopraga, *Literatura este cunoaștere în adâncime și în întindere*: „Literatura noastră face dreaptă măsură și lumii obiective și celei interioare. Plasticitatea eminesciană sau sadoveniană, sub influența vieții externe, se prelungește în reverberații sufletești de intensă vibrație. La modernul Argezei materia cântă, spiritul trăiește drame. Decorativul Pillat e contemporan cu reflexivii Lucian Blaga și Al. Philippide. Talentați poeți actuali ilustrează același echilibru. Proza interbelică de analiză ține cumpănă romanului de observație, așa cum în ultimii ani epica de aspect social se împletește cu problematica interioară. După atâtea realizări literare pe plan național și universal, un lucru e sigur: numai racordarea într-un tot organic a lumii obiective și a celei interioare poate sugera convingător imensa varietate a vieții”. □•Eugen Simion, *Destinul individului se leagă de destinul epocii*: „Atitudinea estetică e cea care determină, în fond, caracterul modern sau îngust tradiționalist (păstrăm terminologia... tradițională) al literaturii. Un semn de vitalitate și de maturitate a epicii actuale e și aceea că își pune problema, mai apropiată de esența unei literaturi moderne, sincronice: condiția individului în cadrele civilizației socialiste. E un progres, am impresia, nu de tehnică literară (incontestabil și aceasta!), ci de concepție estetică asupra rostului și posibilităților literaturii. E îndreptățit, în orice caz, îndemnul ca literatura să-și ia ca element de observație, într-un chip sau altul, fenomenele care traduc mai concludent sensul societății noastre, însușirile și dramele epocii actuale. E de observat că literatura din ultimii ani, înțelegând mai bine felul contribuției sale și sensul orientării spre ceea ce e esențial și specific, și-a lărgit aria de cuprindere a temelor, paralel cu procesul de diversificare stilistică. Se scrie azi aproape despre tot ceea ce vine în atingere cu viața individului, nu numai despre dramele lui de ordin social, ci și despre ele intime, uneori de amețitoare adâncuri. [...] Operele notabile dovedesc că, lirică sau obiectivă, comportamentistă sau analitică, realistă sau parabolică, literatura dă, în fond, o judecată asupra actualității. Oricine poate observa progresul considerabil făcut de literatura din ultimii ani în descifrarea raporturilor, evidente sau mai obscure, care leagă destinul mai larg al epocii. Au apărut scrieri ce-și pun cu gravitate și curaj astfel de lucruri și, dacă e ceva de semnalat în acest sens, e tocmai curajul (curajul artistic, bineînțeles) de a aborda cu sinceritate multe fenomene socotite altădată dificile, insolubile”. □•Horia Pătrașcu, *Pericolul realizării literare într-un univers îngust*: „A încerca să te rupi de realitatea obiectivă, a încerca să fii pasiv față de dramele lumii contemporane, înseamnă a încerca să te realizezi într-un univers îngust, într-un cadru strict-personal, lipsit deci de control și care nu interesează pe nimeni. Pe de altă parte, a renunța la propriul tău «eu», la propria atitudine în redarea realității înconjurătoare, mulțumindu-te a lăuda sau blama pur și simplu, indiferent ce și cum, nu înseamnă nimic altceva decât a te risipi în realizări minore, a căror zonă de interes și timp de existență nu pot fi decât extrem de reduse.

Am credința că autentică operă de artă, puterea ei de generalizare, fără de care arta nu poate exista (operele clasicilor devenind aceasta cu prisosință) nu se poate obține decât realizând întrepătrunderea dintre zona exterioară, obiectivă, a realității și cea interioară, subiectivă – zona conștiinței artistice individuale”.

6 noiembrie

• [„Scânteia”, nr. 7878] Romulus Vulcănescu semnează „*Mit și cultură*”: „În lucrarea sa recent apărută în Editura Politică, colecția «Biblioteca de filozofie și sociologie», C. I. Gulian abordează una din cele mai discutate și totodată mai dificile probleme ale filozofiei culturii contemporane: problema mitului și a mitologiei. [...] Dacă ar fi numai atât și ultima lucrare a lui C. I. Gulian s-ar recomanda prin ea însăși. Însă *Mit și cultură* se impune și prin aparatul ei informativ adus la zi cu tot ce s-a scris în acest domeniu, filtrat printr-o prezentare selectivă care atinge toate coardele sensibilității în slujba unei demonstrații totodată elocvente, convingătoare și accesibile oamenilor de cultură”. ■ Teodor Mazilu publică un nou portret satiric: *Satisfacția secolului... altora*.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 6054] Aurel Baranga este convins că *Forța descifrării viitorului se află în puterea interpretării prezentului*, astfel încât „este scriitor adevărat numai cel ce înzestrat cu o reală forță premonitoare, vestește contemporanilor săi fenomene și înlănțuiri de fenomene poate bizare la ora anunțului lor, dar care sunt validate ulterior în istorie.”

• [„Viața studentească”, nr. 38] Se trec în revistă, în ordine, articolele care au semnalat, pro sau contra, apariția volumului al doilea al tratatului de *Istoria literaturii române*: Ion Biberi – *O amplă sinteză de istorie literară* în „Informația Bucureștilor”, 1 august 1968, elogios; în antiteză, articolul din „Cronica”, nr. 33, 17 august, și cele din „Viața studentească”, nr. 31-32, 25 septembrie, nr. 33 – 2 octombrie, Dan Zamfirescu, nr. 35 din 16 octombrie, nr. 36 din 23 octombrie, Aurel Munteanu; a urmat „admonestarea” semnatarilor din „Viața studentească”, în articolul *Editori sau directori de editură?* de Ovidiu Papadima, în „Informația Bucureștilor”, din 18 octombrie; articolele lui Al. Piru, trei la număr, din „România literară”, merg pe linia celor critice din „Viața studentească”; cele cumva mai ponderat/neutre ale lui Constantin Ciopraga în „Cronica” și Constantin Cubleșan în „Ateneu”, nr. 10 și altele „panegirice” în „Tribuna” din 24 octombrie, prin Mircea Vaida sau „Astra”, nr 10, prin Titus Vâjeu. Concluziile sunt pertinente: „fără să se subestimeze unele reușite ale recentului volum, relevante după părerea unui interlocutor mai ales în ceea ce privește unele texte critice excelent realizate, ca și efortul în sine lăudabil și demn de respect, lectorii tratatului și-au exprimat o serie de nedumeriri și-au pus în mod firesc cu acest prilej nu puține întrebări... În privința «misiunii criticii», ea este aceea de a-și informa exact cititorii asupra valorii unei cărți, indiferent de editura la care apare. Și apoi, discuția inițiată de «Viața studentească» nu este o cronică literară, ci o dezbatere publică, la care fiecare a fost invitat să spună ce crede, inclusiv cei care au ripos-

tat (n.b. Emil Manu, Stan Velea, Stancu Ilin). O asemenea dezbatere publică a fost organizată cândva chiar de către Academia RSR în legătură cu volumul I al *Tratatului* în cauză, și la ea a putut participa oricine a avut de făcut observații și propuneri concrete. În consecință, noi considerăm că este momentul că discuția să capete un aspect mai degrabă de laborator, de analiză metodică, dincolo de orice animozități, merită a descoperi și a pune în garda pe cititori și pe viitorii cercetători câte-l vor folosi, față de erorile și lipsurile strecurate în elaborarea acestei lucrări”.

7 noiembrie

• [„Scânteia”, nr. 7879] Emil Vasilescu prezintă volumul Tatianei Nicolescu, *Prozatori sovietici contemporani*: „Apărută nu de mult în Editura pentru literatură universală, lucrarea Tatianei Nicolescu *Prozatori sovietici contemporani* invită la o incursiune interesantă în opera a unsprezece scriitori sovietici, care, deși ca vârstă aparțin unor generații diferite, își află debutul artistic cam în același moment istoric, adică după cel de-al doilea război mondial. [...] Studiile, serios documentate și argumentate, ar fi avut poate o mai mare capacitate de sinteză dacă materialul literar ar fi fost concentrat doar pe anumite direcții esențiale. Astfel, se observă, în unele studii, o oarecare diluare a analizei critice, datorită, în bună parte unei tentații descriptiviste. O selecție mai riguroasă a operelor reprezentative ar fi adus mai multă claritate, reliefându-se cu pregnanță contribuția specifică a fiecărui prozator în parte”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 6055] C. Stănescu recenzează volumul lui Nicolae Manolescu, *Metamorfozele poeziei* „o carte pentru poeți, un instrument al poeziei.

• [„Albina”, nr. 45] M. Beniuc publică poezia *Spicul*, iar Mircea Pavelescu semnează *Pe ocolite*. ■ În *Notă de lectură* citim *N. Jula și V. Mănăstireanu: Tradiții și obiceiuri românești* de Ion Tătaru: „Lucrarea de față a cules și pus în evidență bogăția unor asemenea manifestări folclorice tradiționale dintr-o zonă de mare vitalitate și strălucire, unde și astăzi ele sunt încă vii, integre în forma și fondul lor și anume Moldova și Bucovina”. ■ Marilena Munteanu remarcă în cronică *Duiliu Zamfirescu*: „Om de cultură, cu lecturi întinse din autori români și străini, Duiliu Zamfirescu se manifestă în activitatea de diplomat și în cea de scriitor ca un spirit conservator, clasic, cu sporadice manifestări romantice, mai ales în domeniul literar”.

• [„România literară”, nr. 5] Întrucât este aniversată Marea Revoluție din Octombrie, prima pagină a acestui număr reproduce o gravură apărută în ziarul „Socialismul” din 8 noiembrie 1919 cu mesajul de *Libertate* al Revoluției ruse care aduce „Sfârșitul fatal al tuturor tiranilor”. □•Laurențiu Fulga deschide numărul cu articolul *A fi revoluționar*: „... partidul nostru preia învățătura leninistă ca pe o teză în continuă revoluționare și-și mobilizează activiștii, savanții, scriitorii, oamenii de artă – să spargă rigorile gândirii, ale creației, ale pragului cunoașterii,

tocmai pentru a reuși să stăpânească fără echivoc tot ce așteaptă (pecetluit în zone aparent inaccesibile) să totuși cunoscut, descoperit, creat. Pe drept cuvânt, se poate spune că niciodată ca-n zilele noastre nu s-a stabilit, între Partidul Comunist și intelectualitatea românească, o mai durabilă și fecundă unitate de gândire și acțiune.” ■ Constantin Țoiu oferă cititorilor la rubrica *Patul lui Procust*, o anecdotă despre un umorist bătrân care avea două bastoane: „unul «de lucru» și unul «de plimbare». Cel de lucru, bun de mers dimineața cu el la piață, pe străzi lătu-ralnice, era grosolan, noduros – baston de pensionar – cu amortizor de cauciuc în vârf și cu mânerul mult îndoit, c-o jumătate de covrig sau ca un semn de întrebare. [...] Acesta (bastonul «de plimbare», n.m.) era negru și fin, de abanos – baston de centru. [...] Bastonul acela era o biografie ambulantă. Măciulia avea un șurub. Răsucind-o – înăuntru, introdus în lemnul scobit, dădeai de un tub de alu-miniu, un tub vechi de antinevralgice («Cephil combate durerea») plin cu coniac. Ținea în el coniac de întremare, să prindă curaj, din mers, în lungile plimbări.” ■ Continuă publicarea răspunsurilor pe care scriitorii le dau la întrebarea pusă la numărul 3 al revistei, *Care sunt problemele principale pe care trebuie să le dezbată și să le rezolve Adunarea generală a scriitorilor?* (cap de pagină: *Adunarea generală a scriitorilor. 14 noiembrie*). □ Virgil Teodorescu: „În primul rând chestiunea expresiei artistice care trebuie să corespundă ritmului accelerat, multiplu și admirabil al vieții din țara noastră”. □ Vasile Rebreanu: „Am speranța că spiritul îngust, spiritul de grup își va reduce în viitor tot mai mult sfera de acțiune. Că provincialismul pe care-l găsim nu numai în cutare târg al țării, ci – o, atât de des! – și în București, va dispărea”. □ Eugen Simion: „Noi toți, împreună, scriitori din toate generațiile și de toate talentele, să recunoaștem că drumul pe care mergem e ireversibil. Reluarea contactului cu tradițiile mari ale literaturii române și sincronizarea cu fenomenele moderne ale artei universale sunt cele două condiții ale progresului în literatura contemporană. Generației tinere să i se recunoască drepturile ei adevărate, pe măsura literaturii pe care o face. Să discute și să rezolve posibilitățile tinerilor scriitori de a merge la specializare în marile centre de cultură din străinătate. Localismul mărunț și înfumurata părere că suntem cei mai buni în provincia noastră trebuie să dispară”. □ Nicolae Țic: „Exigența a crescut, s-au definit personalități care impun un anume ritm, este din ce în ce mai greu să faci față, cel puțin onorabil, dorințelor cititorilor de a citi pagini de valoare, căile ocolite pe care se ajunge uneori la glorie efemere, dar bine retribuite – s-au înfundat...”. □ Ion Oarcăsu: „Am o singură dorință, pe care-o formulez mai mult pentru mine: vorbe puține, dar esențiale, care să favorizeze dialogul public, schimbul de idei, diversitatea creatoare a opiniilor estetice”. □ Mihael Davidoglu: „Sunt sigur că departe de a fi iar un schimb de florete cu bine cunoscutul dedesubt, de astă dată, se vor dezbate problemele care cu adevărat ne stau la inimă și pentru care nu puțini din cei ce se vor găsi la Adunare au sângerat în ciudatul drum de vis și dăruire care se cheamă viața și munca scriitorului”. □ Ion Th. Ilea: „Dezbaterele care vor începe peste puțină vreme, în cadrul Adunării generale a scriitori-

lor, vor trebui să poarte în substanța și-n aspectul lor tăria de neînlocuit a sincerității”. □•Geo Dumitrescu are un răspuns mai consistent, publicat într-un chenar aparte cu titlul *Destinul Cetății – răspunderea scriitorului*: „Cred așadar, că în pregătirile și-n desfășurarea adunării noastre va trebui să așezăm întrebările fundamentale cu privire la condiția scriitorului în societate, și anume într-o societate în plină renaștere și revoluție democratică”. □•În prelungirea dezbaterilor despre critica literară, care preocupă lumea literară în ultima vreme, Voicu Bugariu publică *Spre o critică orală*: „Să urmărim, de pildă, discuțiile care se duc despre o carte nou apărută. Ele sunt cuprinse în cronici și recenzii, sunt cuprinse, apoi, în dialogurile pe care uneori criticii le publică în diferite reviste. Un anumit caracter evident oral au toate aceste discuții. [...] Criticii își dau doar foarte bine seama de faptul că cronicile lor literare dedicate unei cărți sau alteia trăiesc puțin. Cu toate acestea ei le adună în volume. De multe ori însă aceste volume ne apar ca niște colecții de afirmații defuncte, colecții de replici ale unor discuții de mult încheiate, amintiri ale unor etape deja depășite ale discuției generale, pe care critica a angajat-o despre literatură”. ■ Partea a doua a articolului cu titlul *Beția de imagini*, semnat de Ștefan Aug. Doinaș și publicat la rubrica *Moda poetică 1968*, continuă argumentația teoretică pe care o ilustrează cu exemple concrete din versurile unor scriitori ca Victoria Ana Tăușan, Mihai Elin, Al. Protopopescu ș.a.: „Ceea ce se întâmplă astăzi în tânăra noastră poezie e cu totul altceva: asistăm la o producție industrială de imagini, iar inerția metaforică a poetului pare a se fi substituit complet elaborării unei expresii lirice adecvate vieții eului său interior. [...] De unde vine această beție de imagini care stăpânește aproape toată poezia tânără? De-a lungul evoluției sale, lirismul românesc n-a cunoscut niciun moment de orientare teoretică sau de practică a unui imagism excesiv, așa cum au cunoscut poezia nord-americană (Pound, Hilda Doolittle, Richard Aldington), rusă (Esenin, Blok etc.) sau sud-americană (ultraismul); oricât au practicat dicteul automat, suprarealiștii noștri și-au «organizat» într-un fel materialul imagistic, fie sub forma unor enumerații semnificative, fie într-un crescendo de litanie laică.” □•La rubrica *Breviar*, Șerban Cioculescu prezintă volumul de *Amintiri* al fiului lui C. Dobrogeanu-Gherea, Ioan D. Gherea, despre I. L. Caragiale, Mateiu Caragiale, George Enescu și doctorul Petru Alexandrov: „Cartea lui Ioan D. Gherea, fermecătoare, îndeamnă la comentarii nesfârșite”. □•Perpessicius scrie despre monografia lui Constantin C. Giurescu, *Istoricul orașului Brăila. Din cele mai vechi timpuri până astăzi* (Ed. Științifică, 1968), la rubrica *Lecturi inermite*: „O cercetare dintre cele mai amănunțite acordă profesorul Giurescu și vieții culturale, în diversele ei aspecte, cu care prilej nu uită a numi pe unii și pe alții dintre fruntașii științelor (un Hepiteș, un Murgoci), ai literelor (un Ștefan Petică, un Panait Cerna, un Panait Istrati, un Mihail Sebastian, un Ury Benador, un Mișu Dragomir, un Gorunescu) sau și ai vieții artistice”. □•Aurel Dragoș Munteanu deschide un ciclu de articole despre *O generație poetică*, ocupându-se în acest număr de *Constant Tonegaru (I)*: „Cu opera circumscrisă la un singur volum –

uitat în mod vinovat de către editori – el este adeseori prețuit, cum se întâmplă și cu alți scriitori români dispăruți înainte de vreme, în numele regretului nostru față de neîmplinirea excepționalelor sale virtuți. [...] Aceasta mi se pare a fi poezia lui Constant Tonegaru. Un trecut care visează viitorul, un Septentrion care vizează Ecuatorul. Cele două proiecții sunt creatoare de mari viziuni, extinse uneori la scară cosmică, în pagini de poezie care poate defini o epocă”. ■ G. Dimisianu face *Cronica literară* pentru romanul *Coborând*, de Paul Georgescu: „După substanțialul volum de nuvele *Vârstele tinereții*, publicat anul trecut, Paul Georgescu ne dă astăzi o carte despre care aflăm că inaugurează un ciclu de cinci romane («o tragedie în cinci acte»), întărindu-ne astfel sentimentul că manifestarea sa în tărâmul prozei nu este un fapt accidental, ci materializarea unei vocații adânci până nu demult tănuite, amânată să se exprime din considerente care țin, după cum se poate bănuși, de procesul clarificărilor interioare ale autorului. [...] Mobilul declanșator al fluxului narativ este marea criză interioară a celui care povestește, impasul absolut în care se află și a cărei motivare caută să o descopere scriind, unica soluție întrevăzută spre a se salva («scriu fiindcă trebuie să scriu, fiindcă nu pot face, acum, altceva»... «e unica mea speranță»”. ■ La *Cărțile săptămânii*, Dumitru Micu se ocupă de câteva apariții editoriale recente în domeniul poeziei □•*Copacul descătușat*, de Tudor George: „*Copacul descătușat* e mai degrabă un poem feeric, din care se detașează priveliști splendide, precum, de exemplu, aceea a copacului solitar nins de lună. [...] În tot, *Copacul descătușat* devine o spectaculoasă demonstrație de virtuozitate”. □•*Dragoste*, de Violeta Zamfirescu: „Pentru o dreaptă judecată istorică, primele volume ale Violetei Zamfirescu trebuie proiectate în ambianța lirică a mișcării declanșate la începutul acestui secol de «Semănătorul». [...] În vădit efort de obiectivare lirică, de înfrângere a sentimentalismului dulceag, a intimismului impudic, Violeta Zamfirescu cedează în cărțile ce urmează compensativ, tentației retorice, naufragiind uneori în cel mai autentic prozaism”. ■ La aceeași rubrică, dar referitor la proză, Ov. S. Crohmălniceanu prezintă două cărți aparținând criticilor Marian Popa (*Homo fictus*) și Radu Enescu (*Franz Kafka*). □ Despre cartea lui Marian Popa, Crohmălniceanu sintetizează: „Cercetarea își propune să efectueze o descripție de tip structural a obiectului ei, «formalizându-l» la maximum, cum se spune, privindu-l ca o «relată» în vederea obținerii unor «modele». Se caută astfel schemele și varietățile «personajului aristotelic» și «nonaristotelic», «grupului ca personaj», «personajului masă», «personajului în mecanism și mecanismului ca personaj», personajului care voiajează, «homo viator», «stăpânului și scriitorului», «personajului stereotip», «personajului în alegorie», «travestit», «personajului simbolic» și «personajului simbol», «suprapersonajului», «personajului absent», «absenței devenite personaj», «marionetei», «personajului parodic», «personajului care se prelungește», «eroului» ș.a.m.d.”. □•Criticul apreciază monografia despre F. Kafka a lui Radu Enescu, chiar dacă aduce și unele obiecții de detaliu: „Lucrarea se ocupă pe larg și într-un spirit ascuțit critic de variatele interpretări «utopic-istorice»

(Fischer), «inerent-artistice» și parțial «sociologice» (Richter), «religioase» (Brod), «filologice» (H. Hesse), «clinice» (Wagenbach) și «psihanalitice» (Fritz Martini) etc., date *Procesului, Castelului, Americii* sau *Metamorfozei* necontes-tându-le relativele îndreptățiri. Efortul său este însă de a evita unilateralitatea și de a păstra orizontul vast antropologic, filosofic, fără a se pierde în abstracțiuni și a părăsi terenul solid al concretului social-istoric. [...] Cartea lui Radu Enescu este o lucrare matură, solidă, substanțială, de admirabilă exigență reflexivă și percepție artistică.” ■ Al. Philippide continuă excursul său de *Istorie literară* cu partea a treia a cercetării sale *Despre un sentiment românesc al naturii*: „Comentarii la peisaj s-ar putea numi, măcar într-o bună parte felul cum interpretează natura Geo Bogza în *Cartea Oltului* (București, 1945)”. ■ Al. Piru se apleacă asupra literaturii lui Mircea Eliade, pentru că descoperă în diferite reviste cinci nuvele pe care este interesat să le comenteze în articolul său *Literatura fantastică*: „Sunt nuvele cu caracter fantastic asemănătoare cu cele din volumul anterior *Secretul doctorului Honingberger* (1940), amestecând realul cu imaginarul, reconsiderând ideea de timp și de spațiu și aducând în scenă eroi fabuloși”. □•Sunt publicate în continuare *Însemnările zilnice* ale lui Titu Maiorescu (partea a patra). □•Augustin Z. N. Pop aduce la lumină *Testamentul literar* al Elenei Văcărescu: „Ultimele cuvinte ale nepoatei lui Iancu Văcărescu [...] testează la 5 noiembrie 1945 Academiei Române vatra Văcăreștilor, cu condiția ca în casa de sat în livada, în pădurea și la lacul lui Ienăchiță, Alecu, Nicolae, Iancu și Elena Văcărescu să fie poftiți și găzduiți, pentru odihnă și creație în fiecare vară urmașii lor de poezie”. ■ La rubrica *Viața și societate în rostirea românească*, cititorii găsesc eseu filosofic *Nebun și netot* de Constantin Noica, în stilul în care au fost obișnuiți: „E ceva curios în negația românească: uneori nu desființează, ci înființează. Astfel, opusul lui bun este rău; și totuși când negi pe bun iese cu totul altceva, nebun, după cum când negi pe tot îți iese înainte ceva neașteptat, un netot”. □•Despre cum trebuie folosit *Îndreptarul ortografic* scrie la *Cronica limbii* Al. Graur, vizându-i pe corectorii ziarelor și ai editurilor. ■ Dana Dumitriu analizează modul cum se scrie teatrul în prezent în articolul *Sinteze contemporane: Dramaturgia*: „Dramaturgia noastră se găsește într-o perioadă de tranziție, de intense acumulări, de respingerea canoanelor, a rigorismelor de concepție și stil, de eliminare a schemelor vechi și inexpressive și de încercări tulburi, lacome, prețioase, adesea insuficiente, dar niciodată nesemnificative”. □•Preocuparea pentru estetică aduce în paginile revistei articolul lui I. Pascadi, *Estetica între da și nu (Pentru o estetică deschisă)*: „... spunând un NU hotărât esteticii apriorice, dogmatice, sterile sau nevertibrate ideologicește, rostim un DA ferm în favoarea esteticii bazate pe generalizări valabile, suplețe dialectică, având drept coloană vertebrală concepția noastră despre lume”. ■ La *Cronica traducerilor*, Edgar Papu scrie despre cele două volume masive de poezie nordică modernă publicate în B.P.T. în articolul *Diferențieri scandinave*: „poeziei suedeze, poezie cu caracter adesea mai abrupt și mai contorsionat, îi lipsește perspectiva orizontului exterior, a întinderii necuprinse. Ea se

repliază, cu sugestie voită de înnăbușire, în pulsația lăuntrică, în propria materie organică”. □•Ilie Constantin vorbește *Despre traducere și traducători*, analizând „ideea de traducere poetică”, efemeritatea traducerilor și prezența, discutabilă după părerea lui a traducătorilor în Uniunea scriitorilor: „Umblând prin librării, întârziind prin biblioteci, constatam că față de succesele incontestabile, numeroase și prestigioase, obținute în tălmăcirea operelor narative, poezia prezintă o serioasă rămânere în urmă: se traduce puțin, oarecum nesistematic și, ai ales, *anacronic*.” □•Din revista „Voprosi literaturî” este preluat un text al lui Konstantin Simonov, *Scrisori despre literatură*. □•La rubrica *Ferestre*, Alf. Adania scrie despre repertoriul teatrelor de pe Broadway, unde a fost pusă în scenă și piesa *The Price* (Prețul) de Arthur Miller: „Și este cât se poate de îmbucurător, faptul că, în pofida rezervelor de ordin dramatic formulate de toți criticii care au scris despre *Prețul*, noua piesă a lui Miller cunoaște – datorită acestui generos mesaj umanist – un mare succes de public.” □•În traducerea lui Igor Bloc și Victor Tulpure sunt publicați *4 poeți sovietici* la rubrica *Atlas liric*: Evgheni Evtușenko, *Bogății*; V. Toropîghin, Rasul Gamzatov, *Trei închinări* și Boris Sluțki, *Fizicienii și poeții*. □•Un autor care semnează numai cu inițialele A. G. are un succes mondial cu romanul *Omul cu pancarta cu strania poveste a primului roman autobiografic de anticipație*. Revista publică un fragment din acest interesant roman. ■ La rubrica *Orizont științific*, Corneliu Albu publică *Nicolaus Olahus – un umanist român de prestigiu*: „Umanismul lui Nicolaus Olahus nu a fost nici ocazional, nici epistolar. [...] Consacrarea ca poet i-a adus-o marea elegie de optzeci de versuri scrisă pentru Erasmus și elegia scrisă pentru fratele său Matei, ambii decedați în 1536”. ■ O cronică despre filmul *Blow-up!* scrie Marin Tarangul: „Filmul lui Antonioni se încarcă treptat, printr-o traiectorie lentă cu o cantitate egală și ne-comptă, în așa fel încât caăta măsura după care un regim de existență neutru devine problematic”. □•Mircea Iorgulescu consemnează desfășurarea *Festivalului filmului sovietic*: „Așadar, întrebarea: *ce ne rămâne?* Imaginea unei memorabile Anna Karenina, amintirea unui bun film despre revoluție și a unuia tăios despre viața de azi.” □•La rubrica *Filme pe care le așteptăm*, redacția atrage atenția asupra ecranizării romanului lui Thomas Mann, *Tonio Kröger*, făcută Rolf Thiele, aducând argumente pentru importarea peliculei în România. □•D. Țepeneag scrie *Cronica dramatică* pentru un spectacol cu piesa *Îngrijitorul* de Harold Pinter, la Teatrul Mic din Capitală: „Poate ce i-a făcut pe unii cercetători ai teatrului englez contemporan să-l asimileze pe Pinter «furioșilor» a fost limbajul simplu, cotidian, uneori brutal al personajelor sale punctat de acel umor sec, despre care se spune că e specific britanic, precum și o violență a gestului scenic, socotita drept un «gest de apărare» în fața societății”. □•Catinca Ralea transcrie un interviu cu actorul Paul Scofield care a cunoscut, îndrăgostit de rolul său din *Regele Lear* cu care a și fost în turneu la București.: „La București, calitatea nivelului emoțional era mult mai mare decât oriunde în altă parte”. □•Radu Petrescu aprofundează plasticitatea Bucureștiului în eseu *Secretul mincinosului* de la rubrica *Ambianțe*:

„În Parcul Ioanid, noaptea, strâns între arbori și alarma de șușotire a apei, de greieri patetici, te-ai putea crede pierdut, dacă fantomele zidurilor înconjurătoare nu ți-ar aminti că ești în oraș și încă într-unul dintre cele mai civile locuri ale acestuia”. □•Ioana Popescu consemnează un spectacol de dans și poezie unde protagoniști sunt Miriam Răducanu și Ion Caramitru, care recită versuri de Marin Sorescu, Adrian Păunescu și Romulus Vulpescu, dar și poezii din lirică universală. ■ Adrian Păunescu semnat cu inițialele A.P. scrie despre întâlnirile Cenaclului unde constată că „numărul manuscriselor propuse pentru lectură a ajuns imens: 49”. ■ Pe ultima pagină, la rubrica *Roza vânturilor* este tradus interviul lui André Malraux publicat în „Der Spiegel”, „O revoluția autentică își găsește propriile simboluri.”: „Sunt foarte adânc legat de ideile lui Nietzsche. Neînțelegerea lui Nietzsche în epoca hitleristă, falsificatoarea interpretare a *Voinței de putere* numai trebuie să se repete.” □•Eugen Barbu închide numărul la rubrica *Sport* cu articolul *Incertitudinea fotbalului*.

● [„Tribuna”, nr. 45] Timotei Terbancea semnează rubrica *Însemnări. Sursa noului*: „La întrebarea, esențială: *Unde se află arta noului în artă?*, pusă de «Scânteia» (numărul de miercuri, 30 octombrie 1968) unor scriitori și critici cunoscuți, aproape toate răspunsurile pleacă de la relația firească, dialectică, dintre viață și literatură... Viața fiind un proces continuu, însăși noțiunea de noutate artistică trebuie scoasă din zona categoriilor fixe, delimitate odată pentru totdeauna. [...] Ar fi greșit, desigur, să spunem semnul identității depline, egalizând «noul» din viață și «noul» estetic. Relația dintre cei doi termeni ai ecuației viață-literatură, subliniază convingător dramaturgul Horia Lovinescu este mult mai complexă și delicată.”: „Citim în «Astra», numărul de pe octombrie, o scurtă și binevenită anchetă *Epic – antiopic*. Binevenită, fiindcă participanți, trei tineri prozatori – Sânziana Pop, Sorin Titel, Ion Topolog – își dezvăluie sincer opiniile... Aprecierea noastră ar fi deplină, dacă în sprijinul ideilor pe care le susțin, prozatorii amintiți n-ar strecura – din divertisment? Din teribilism juvenil? – și opinii voit șocante, negativisme puerile, puțină obscuritate rău înțeleasă [...] Suntem gata să-i dăm dreptate Magdalenei Popescu, autoarea pletosului articol *Posibilitățile prozei*, apărut nu de mult «în România literară»: «cu niște termeni barbari» ca ai d-sale – «descentralizare», «certitudini stabile»... nu se poate face critică literară serioasă. Cel mult se pot încropi materiale comune, cum este «sinteza» amintită, publicată în subsolul a două pagini de revistă”. ■ N. Mărgineanu oferă explicații lămuritoare despre *Psihanaliză și literatură*: „Influența psihanalizei asupra literaturii și artei contemporane a fost cu totul deosebită. Între cele două războaie mai ales. Cu ocazia sărbătoririi lui Freud, la împlinirea vârstei de 70 de ani, o parte însemnată din cei care semnează studiile din volumul de omagiu sunt, de altfel, scriitori cu Thomas Mann în frunte. O egală influență au exercitat-o ideile lui Freud și asupra lui O'Neill, iar în dramaturgia americană,... psihanaliza devine cel puțin o modă, dacă nu o adevărată obsesie”. ■ Ion Vlad continuă studiul despre: *Cercetarea critică (II)*

soluții și ezitări metodologice: „Anularea sau dizolvarea creatorului în operă, afirmată tot mai frecvent, a dus, mai apoi, la anularea operei și la substituirea ei prin limbaj, prin discursul literar. De aici, la anularea operei, a realității ei complexe: structură și mesaj, structură și semnificație nu a fost decât un pas. Rămasă fără obiect, critica «pură» și-a hiperbolizat sistemul transformându-l în propriul său acuzator pregătit să acuze excesul și speculația gratuită compromisă ireparabil”. ■ Redacția revistei «Tribuna» semnează textul *În întâmpinarea Adunării generale a scriitorilor:* „«Tribuna» și-a fixat poziția ei față de această importantă adunare într-un număr trecut, în articolul *Sub semnul diversității* – titlu care invita, ca și conținutul articolului, la o participare deschisă, de idei, în cadrul plenului scriitoricesc. Tezele Conducerii Uniunii Scriitorilor, publicate de unele reviste ale noastre și tratând cele mai esențiale aspecte ale literaturii noastre contemporane ne determină să revenim mai detaliat asupra lor, spre a le sublinia conținutul de idei, viitoarele dezbateri ale Adunării generale”. ■ Ioan Oarcăsu recenzează cartea lui Nicolae Manolescu: *Metamorfozele poeziei (sau neputințele spiritului mimetic):* „Nicolae Manolescu a publicat recent o scurtă «introducere» în poezia modernă românească, de la simbolism până în zilele noastre, intitulată *Metamorfozele poeziei...* Intenția teoretică e limpede și ambițioasă: autorul vrea să explice metamorfozele poeziei noastre moderne nu prin factori exteriori, ci recurgând la dialectica ei internă. Asta în planul strict al intenției, fiindcă introducerea lui se desfășoară după modele cunoscute, respectă aida împărțirea veche a poeziei interbelice în «tradiționalistă» și «modernistă»; [...] Amestecul de «vechi» și «nou» – descriptivismul critic tradițional alături de masivele împrumuturi neasimilate din «noua critică» franceză – ni-l prezintă pe autor într-o ambiguă fază de trecere. Ni-l prezintă așa cum este: nu este un spirit creator, ci un bun conducător de idei străine, un organ, cum ar spune romanticii; spirit mimetic, însă vioi, curios, informat, în continuă agitație intelectuală și stilistică, polemic în *extrems* ... colportor de informații nesedimentate și de idei pe care le-au gândit alții”. ■ Nicolae Endroiu prezintă *Un luptător pentru unire: Octavian Goga:* „Mesajul poeziei poetului a fost susținut de o activitate politică, de acele acțiuni de tinerețe, dinaintea de Marea Unire și în vederea realizării acesteia, care... rămâne ca o contribuție progresistă. Căci poetul Octavian Goga a fost totodată prin vers și acțiune un fervent luptător pentru unire”.

8 noiembrie

• [„Scânteia”, nr. 7880] Gheorghe Achiței explorează *Sensurile umanismului socialist în literatură:* „Umanismul nu poate să însemne altceva decât a lupta pentru om – pe un plan ori altul: practic, educativ, politic – a acționa. Umanismul marxist se definește, tocmai de aceea, drept un umanism *angajat*. Termenul de *angajare* presupune, concomitent, acceptarea și refuzul anumitor date ale realului; *acceptarea* și dezvoltarea a ceea ce afirmă umanul, *refuzul* a ceea ce afectează umanul îngrădește posibilitățile omului de a se manifesta în folosul societății

ca ființă liberă și creatoare, egală în drepturi cu semenii săi. [...] Problema umanismului socialist în artă și literatură, ca și în alte domenii de activitate, creează un sistem de reflecții organic și original privind soarta și rostul omului în lume, așa cum apar ele în lumina concepției marxiste și a realităților naționale de la noi. În acest sens, cred că putem vorbi despre necesitatea unui efort de fundamentare a *filozofiei umanismului socialist* bazate pe concepția generală marxistă despre lume. Ar fi normal ca tocmai în această direcție, a descifrării sensului adevăratelor probleme ce preocupă viața literară și deopotrivă publicul larg, să insiste mai mult critica literară, căutând să le încadreze în ansamblul aspirațiilor poporului nostru, în ansamblul gândirii noastre socialiste. O judecată obiectivă, sinceră și argumentată a cărților în lumina acestor criterii superioare, umanist socialiste, rămâne un deziderat esențial. [...] Critica literară devine de neconceput în absența pasiunii de a descifra adevăratul sens a ceea ce se petrece la orizontul literaturii noastre și de a imprima creației sensul umanismului socialist. Critica literară pierde interesul din partea marelui public atunci când nu ține seama de ceea ce îi interesează pe oameni. Problema umanismului *real, militant* privește atât literatura, cât și critica literară. Cultura românească socialistă, moștenitoare a unor bogate tradiții de omenie, a unei civilizații milenare, a devenit astăzi, prin politica Partidului Comunist Român, terenul cel mai propice de cultivare și afirmare reală a umanului în toate domeniile și pe toate planurile”. ■ Dina Cocea publică *Dreptul la întâietate al dramaturgiei prezentului nostru*: „Nu arareori, ni se pune cu îngrijorare întrebarea: de ce nu stimulăm dramaturgia originală, sau de ce nu promovăm în mai mare măsură dramaturgia națională? Întrebări poate exagerat de alarmante, dar legitime. Scriitorii neputând fi învinuiți de a-și neglija propria lor creație, este evident că trebuie să existe – individual sau colectiv – un responsabil de faptul că nu văd lumina rampei decât un număr destul de redus de opere dramatice originale. Se acuză pe rând sau simultan, secția de dramă a Uniunii Scriitorilor, serviciul de repertorii al Comitetului de Stat, pentru Cultură și Artă, secretariatele literare, consiliile artistice, regizorii, directorii de teatru. [...] Integrată mai mult ca oricând în prezent – un prezent care se schimbă fulgerător în trecut – dramaturgia prezentului nostru are menirea să fie azi prezentă în teatrul nostru. Iar teatrul nostru este dator să-i dea acestei dramaturgii *întâietatea*. Atâta timp însă cât nu vom resimți imperios această necesitate, atâta timp cât nu vom îmbrățișa scrisul românesc cu încredere și sinceră devoțiune, fără rezerve, fără condescendență și falsă simpatie, atâta timp cât nu vom renunța la tergiversări și amânări, vor fi justificate și întrebările care se pun teatrelor și criticile ce ni se aduc nouă, oameni de teatru”.

• [„Contemporanul”, nr. 45] Editorialul *Democrația socialistă*, publicat de Petru Pânzaru, constituie o reflectare a unor evenimente politice în presa culturală și literară: „«Sensul major al democrației socialiste – a spus tovarășul Nicolae Ceaușescu la plenara C.C. al P.C.R. din octombrie – se exprimă în spiritul de responsabilitate socială – de care trebuie să fie animat fiecare cetățean, în

îndatorirea lui de a acționa în virtutea imperativelor supreme ale societății, ale națiunii.» Se observă că, de regulă, asemenea texte nu sunt semnate de numele reprezentative ale revistei – George Ivașcu, Zaharia Stancu, Geo Bogza, Eugen Jebeleanu –, toți având veritabile simpatii socialiste din etapa interbelică, ci de condeieri de serviciu care, la sărbătorile R.S.R. (24 ianuarie, 26 ianuarie, 1 Mai, 23 August, 1 Decembrie) sau la aniversările unor momente din istoria mișcării proletare (8 mai 1921, februarie 1933, 13 decembrie 1918), încercau să își marcheze prezența în mediul intelectual. □•Demonstene Botez se pronunță, în *Substanța nobilă a literaturii*, asupra „ocrotirii” de care se bucură scriitorii în regimul politic: „Întreaga muncă a Partidului, îndreptată spre îmbunătățirea soartei întregului popor, marchează soartei întregului popor, marchează o înaltă concepție umanistă. Această concepție trebuie să fie materialul operelor noastre. Ni le dorim, în viziunea noastră, monumentale. Și monumentele, de când lumea, se fac din materiale nobile. Nu există literatură mare fără o densă substanță umanistă.” ■ Ana Blandiana vorbește de *Responsabilitate*, anticipând *Adunarea generală a scriitorilor români*: „Mai mult decât oricare alt an, 1968 a dovedit pe toate meridianele, atenției publice răscolite, că oricât de hăituită ar fi conștiința lumii va exista întotdeauna un gânditor dispus să devină periclitatul ei adăpost. Este o strălucită verificare a umanismului artei noastre cea de toate zilele este un moment în care apartenența la această breaslă echivalează ca un jurământ de a spune adevărul, numai adevărul și nimic altceva decât adevărul. [...] Tinerețea nu e făcută să fie scuză. Ora copiilor-minune a trecut, ora copiilor-teribili n-o așteaptă nimeni. Numai maturitatea e necesară. *Scriitorul adult* – iată o noțiune pe care istoria literară românească și-o dorește.” ■ În același spirit se conturează și comentariile lui Ștefan Aug. Doinaș din articolul *Vocația scriitorului*: „Pitorescul ușor trivial al unor răfuieli personale, subtila – dar nu îndeajuns mascată – «artă» de a manevra în funcție de interese individuale sau de clan literar, campaniile sângeroase pentru cucerirea unor redute redacționale etc. – toate acestea ar trebui să fie înlocuite cu pasiunea pentru idei, cu respectul pentru valori, cu emulația artistică, cu interesul pentru problemele de creație, cu dragostea față de viitorul literaturii noastre. Nu, desigur, discuții tehnice, nici falsele dilemele de conștiință ale sărăciei spirituale, – ci climatul stimulator în care dezbaterile artistice principale să ofere o oglindă fidelă a bogăției de sensuri și de valori care alimentează astăzi viața noastră literară, să prefigureze ceva din peisajul de mâine al literelor românești.” ■ Dumitru Micu publică intervenția *Literatura în contemporaneitate*, din care se desprinde concluzia răspândită în publicistica vremii: „E cât se poate de îmbucurător că în literatura română de azi se conturează tot mai ferm, în lirică îndeosebi, o diversitate de stiluri, dovadă că scrisul artistic parcurge un proces de dezvoltare organic. Eforturi corespunzătoare de adâncire a problematicii umane, de ridicare la o altitudine filozofică marxistă adecvată proceselor istorice contemporane, ce tind să se schimbe, întreaga perspectivă spirituală, întreaga înțelegere a existenței sunt condiția primordială a

realizării de sine a literaturii noastre în planul creației durabile.” ■ Al. Andrițoiu atrage atenția asupra *Permanenței poeziei patriotice*, dorind să fie reabilitată ideea de autenticitate a sentimentului și pentru îndeplinirea unui plan ideologic: „Aici trebuie deci căutate rădăcinile viabile ale poeziei cu țara și nu în faptul de calendar, adeseori coborât penibil la ternul faptului banal. Și tot aici va poposi, sunt sigur, *Adunarea Generală a Scriitorilor*, în care îmi pun atâtea nădejdi. Poezia noastră românească a început din suflul patriotic: doinele și baladele fiind transpunerea estetică (și, ah! ce estetică!) a dragostei de țară și a setei de dreptate socială. De la Eminescu la Arghezi, același drum. Ne înscriem deci acestei tradiții multiseclare căreia ne căznim, cu erorile și ambițiile noastre, să-i punem o aripă în plus. Climatul creat de către partid, investitura statală a setei de frumos, va trebui odată și-odată să dea la lumină pe marele poet național al socialismului, poet pe care, chiar dacă-l vom invidia puțin, suntem datori să-l aplaudăm și să ni-l dorim cât mai repede printre noi. Oricare ar fi el.”

9 noiembrie

• [„România liberă”, nr. 7482] În spiritul apropiatului eveniment, *Adunarea Generală a Scriitorilor*, Liviu N. Oprescu îl interviuează pe prozatorul Nicolae Velea, mai întâi, cu privire la „temele majore” ale literaturii actuale. În opinia scriitorului, acestea trebuie să redea „contururile omului contemporan, ale mentalității nobile, ambianței luminoase și generoase” în care acesta trăiește. Pe fondul „luptei dintre nou și vechi”, între „accidental, efemer ori impostură și formele trainice, necesare, ritmate organic conținutului nou pe care l-au căpătat în ultimele două decenii în țara noastră”, temele literare cultivate de scriitorii români se înscriu într-un circuit internațional firesc, de pildă, prin utilizarea general valabilă a simbolului și a mitului care transcriu „situații și semnificații contemporane”. În ceea ce privește personajele, Nicolae Velea optează pentru caractere puternice, „bărbătești, voluntare”, care aduc un „spor de autenticitate și generozitate frământărilor” prin care trec personajele și împotriva cărora acestea luptă. Referitor la raportul dintre tradiția națională a literaturii române și tendințele novatoare ale epocii, prozatorul arată că, atâta timp cât literatura va prezenta „gândurile și acțiunile omului socialismului”, „tradiția și inovația se luminează reciproc”. ■ Sub denumirea *Deschiderea expoziției „Zilele cărții literare”*, sunt prezentate activitățile premergătoare Adunării generale a scriitorilor, începând cu standurile de carte românească expuse în holul Ateneului Român, cuprinzând oferta editorială (proză, teatru și poezie contemporană, studii de critică și de istorie literară, monografiile de autori și eseuri) apărută între anii 1966 – 1968. Sunt amintite alocuțiunile rostite de Vasile Dinu, vicepreședinte al Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, și academicianul Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor. ■ Se evidențiază evenimentul cultural de la Librăria „Mihai Eminescu”, unde, cu ocazia unei expoziții cu vânzare de carte beletristică, au vorbit Dumitru Trancă, director general al Centralei editurilor și difuzării cărții, și criticul literar Valeriu

Râpeanu. Evenimente similare au avut loc în librării din Iași și Târgu-Mureș, la care au participat și luat cuvântul criticul Mihai Gafița și scriitorul Romulus Vulpescu. ■ Un grupaj de versuri omagiind viitoarea Adunare generală a scriitorilor reunește texte semnate de Vlaicu Bârna – *E una țara*, Gheorghe Tomozei – *Oglindă*, Grigore Hagiu – *Te vom gândi*, Virgil Carianopol – *Țării mele*, Cezar Baltag – *Cântec de vatră*, Ștefan Augustin Doinaș – *Furtună în pădure*, Ion Bănuță – *Panorama incendiului frumos*. ■ Petru Vintilă semnează articolul *Ce așteaptă cititorii de la scriitori*, în care comentează rezultatele unor sondaje cu privire la preferințele cititorilor, la „mecanismul intim al relației scriitor – cititor” și își exprimă mândria pentru aceea că „avem cinci mii de cumpărători pentru o plachetă de versuri, o sută de mii de cumpărători pentru un roman și trei milioane de spectatori la un film”. În acest fel, se demonstrează că literatura exprimă „vocea noastră de a contribui la făurirea culturii propriului nostru popor, a tipologiei noi a omului contemporan, constructor al socialismului”. ■ Boris Buzilă dedică apropriei Adunări generale a scriitorilor o *Ofrandă festivă*, prezentând expoziția de carte de la Ateneu și apreciind „răspândirea pleneră a cuvântului tipărit, în toate căminele, dialogul pe care autorii îl poartă cu cititorii în limbile tuturor naționalităților cărora România socialistă le este patrie”, precum și „eflorescența genurilor, modalităților literare, impetuosul aflux de nume noi”. ■ În articolul *A fi al timpului tău*, Adriana Iliescu arată cum, „prin depășirea dogmatismului sociologizant, scriitorii de talent vorbesc despre vremea lor”, rămânând, în același timp, ei înșiși, pe fondul raportului dialectic dintre „categoriile estetice” de „național” și „universal”.

• [„Scânteia”, nr. 7881] George Macovescu supune atenției cititorilor un subiect cu impact etic, *Responsabilitatea scriitorului*: „Socialismului nu îi este, nu îi poate fi indiferent cum se formează și cum evoluează universul spiritual al omului. Socialism cu oameni înapoiți, lipsiți de cunoștințe, cu un univers spiritual rudimentar, cu o psihologie primitivă nu se poate construi. Oricât de juste ar fi principiile, ele rămân legi abstracte dacă nu sunt aplicate în viață de oameni înaintați, cu orizontul larg, cu o conștiință evoluată, socialistă. Aici scriitorul poate interveni, iar în societatea noastră are datoria să intervină, datorie față de societate, față de semeni, față de el însuși. Umanismul socialist cere și impune această atitudine. S-ar putea spune că privind astfel lucrurile, scriitorul ar deveni un moralist, a cărei operă n-ar trece limitele unui didacticism mediocru. Desigur că dacă astfel s-ar concepe rolul scriitorului în societate, atunci ar fi condamnat la sterilitate, iar opera lui la piere. Un trecut – de care ne separă buni ani – a arătat că ar putea exista și o asemenea concepție. Ea aparține, însă, trecutului, deoarece partidul și îndeosebi de la Congresul al IX-lea și prin numeroasele îndrumări ale secretarului general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a prezentat concepția noastră marxistă în acest domeniu. Pentru a contribui la formarea spirituală a omului din societatea socialistă, literatura nu trebuie să se transforme în manual de morală sau de soluții pentru problemele practice ale vieții, ci prin mijloacele ei specifice,

prin valorile ei artistice, cât mai variate, cât mai noi, cât mai contemporane cu procesele profunde care se petrec azi pretutindeni și în toate domeniile, să lumineze și să înalțe conștiința constructorilor socialismului. Nu există problemă inabordabilă pentru literatură, după cum nu este interzis nici un stil, nici un mijloc de expresie artistică. Partidul ne cere însă un lucru: să contribuim la dezvoltarea societății în care trăim, făurind opere de pe pozițiile înaintate ale materialismului dialectic și istoric, concepția despre lume a proletariatului. Este o cerere elementară. Societatea aceasta socialistă este a noastră, a tuturor. S-a născut din chinurile și durerile milenare ale poporului român așezat în arcul Carpaților și la gurile Dunării, din obida, nădejdea și lupta celor ce au fost și a celor ce sunt. Vrem acum să facem să înflorească pământul nostru. Vrem să trăim în pace, pentru a ne zidi o țară nouă, socialistă, comunistă. Iar noi, scriitorii, cântând această țară, România socialistă, vrem s-o și slujim”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 6057] Mihail Davidoglu notează câteva *Gânduri despre scris și scriitori*, înainte cu câteva zile de Adunarea Generală a Scriitorilor: „Integrați în spiritul veacului, cu urechea pe inima țării, scriitorii din țara noastră, tineri și bătrâni, întruniți în forul lor suprem, Adunarea Generală, vor putea porni mai departe spre a se dăruii cu toată sensibilitatea, înzestrarea și puterea lor de muncă, răspunzând cinstei de a fi glas și conștiință a poporului în ce are el mai bun, mai înaintat.” ■ Nichita Stănescu publică poemul *Un pământ, numit România*. ■ Demostene Botez scrie despre *Ora unui bilanț generos*: „Literatura este un fenomen social și național de cultură. Spre această cultură, regimul nostru a ridicat în aproape un sfert de veac, milioane de oameni. Eliberarea socială a omului de exploatarea semenului său a deschis minții acestuia noi orizonturi, noi cerințe spirituale, un elan odinioară necunoscut spre artă și frumos. Talentul în-născut al poporului nostru, atât de strălucitor manifestat în literatura populară, și apoi în literatura clasicilor noștri și-a văzut deodată o largă fereastră deschisă spre înălțimile artei, spre toate frumusețile ei de-o nouă calitate estetică. [...] Adunarea scriitorilor poate aduce prin concluziile sale teoretice, ca și prin măsurile sale practice, o contribuție la realizarea unei ascendențe continue, pozitive în acest proces”.

• [„Cronica”, nr. 45] Numărul debutează cu două articole-eveniment: *Reflecții la un forum al scriitorilor și Unitatea artă-literatură*, redactate de Const. Ciopraga, respectiv Dan Grigorescu. Editorialul lui Const. Ciopraga se constituie într-un text augural, de început de epocă: „pe măsură ce numărul creatorilor din toate unghiurile țării sporește, se ridică problema unei noi organizări a editurilor”. Autorul aduce, în favoarea înființării unei edituri ieșene, un citat din Nicolae Ceaușescu. □•Profitând de traducerea în franceză a *Eseurilor de iconologie* ale lui E. Panofsky, Dan Grigorescu scrie despre *Unitatea artă-literatură*, pe care este chemată să o realizeze știința – și nu doar metoda – iconologiei. Autorul atrage atenția, în mod fericit, asupra importanței deschiderii studiilor literare înspre artele plastice – și vizuale, cum se cheamă ele astăzi – referindu-se la H.

Hatzfeld, dar și la felul în care Marx definește Weltliterature în *Manifestul Partidului Comunist* („nu se poate contesta că perspectiva modernă a interpretării literaturii refuză «limitările naționaliste» despre care, cu 120 de ani în urmă, Manifestul Comunist vorbea ca despre un fenomen pe cale de dispariție”). Problema e într-adevăr importantă, de vreme ce artele vizuale, care nu folosesc limbile naturale (și, majoritatea, naționale) au un acces inter- și trans-național mai mare decât literatura. Grigorescu militează aici pentru mobilizarea comparatismului și a iconologiei. □•Val. Gheorghiu scrie despre expoziția Picasso de la Palatul Republicii ■ Eugen Barbu continuă să publice un alt fragment din *Princepele* ■ Alte opinii în preajma Adunării Generale a Scriitorilor: Valeriu Râpeanu, Laurențiu Ulici, Magda Ursache, Zaharia Sângeorzan. ■ „Cred cu toată sinceritatea că absolut nimeni nu se mai poate îndoi de vocația și posibilitățile de analiză, sinteză ale lui Nicolae Manolescu, critic de o incontestabilă valoare, de o percepție estetică excepțională. [...] Nicolae Manolescu este călinescian prin ceea ce aș numi starea estetică de a gândi literatura, de a intui viața ei și prin refuzarea oricăror dogme.” Pornită astfel, cronica lui Zaharia Sângeorzan la *Metamorfozele poeziei* (E.P.L., 1968) lui Nicolae Manolescu face un ocol prin Macedonski, pe care Manolescu îl propune ca prim poet român modern, căci Macedonski e primul care are de-a face cu „drama creatorului, când conștiința poeziei se separă de poezie, merge contra ei” (citatul din Manolescu este reprodus de recenzent). Cronica se încheie cu un alt elogiu, indirect de astă dată: „Călinescianul Nicolae Manolescu este un Al. Macedonski al criticii române moderne”. □•Adrian Marino scrie despre *Probleme actuale ale literaturii române*, un soi de document critic care oglindește deschiderea culturală din ultimii ani și devenirea ei națională „în perspectiva ideii de cultură organică, a unei culturi românești cu stil pregnant, unitar, monumental”. Este abordată mai ales problema revistelor literare, a nevoii de înnoire care se resimte în paginile lor, dar și cea a reorganizării Uniunii Scriitorilor. ■ Pe aceeași pagină, Radu Șt. Mihailescu prezintă o *Scrisoare* pe care G. Călinescu i-o trimite în 1943 lui N. Țațomir, când era vorba să se înființeze o Societate a Scriitorilor Moldoveni. „Fără nicio ipocrizie, îți declar că m-am hotărât a nu mai da, analitic, judecăți asupra unor opere manuscrise. Natura nu trebuie împiedicată prin grimase critice să conceapă. Din propria mea experiență, m-am convins că prevederile asupra maselor sunt eronate”

● [„Flacăra”, nr. 46]. G. Dimisianu analizează volumul lui Ury Benador, *Final grotesc*, ce conține, pe lângă romanul omonim, și *Subiect banal*, „scrieri cu care cititorul de azi ar fi trebuit să se reîntâlnească încă mai demult, fiindcă reprezintă valori certe ale prozei psihologice dinainte de război”. ■ La rubrica *TV*, F. A[n]tip. semnează o cronică a ecranizării romanului lui Galsworthy, *Forsyte Saga*, amintind și de „eleganta versiune românească semnată de Henriette Yvonne Stahl”. ■ La secțiunea *Carte*, apare o notă despre volumul *Scriitori la lumina documentelor* ce cuprinde o serie de prelegeri susținute de Horia Oprescu la radio, prefața fiind semnată de Perpessicius. □•Notă de protest despre condițiile în

care sunt prezentate în librării anumite volume ce intră în categoria rebuturilor tipografice. ■ La rubrica *Memento* se semnaleză punerea în scenă, la Teatrul de stat din Timișoara, a versiunii scenice semnate chiar de Liviu Rebreanu a *Pădurii spânzuraților*. ■ Mai semnează: Alexandru Mirodan, Sanda Faur, Radu Cosașu, Teodor Mazilu, Silviu Brucan.

● [„**Lucefărul**”, nr. 45] Număr dedicat Adunării Generale a Scriitorilor □•Cu prilejul desfășurării lucrărilor Adunării Generale a Scriitorilor, Nicolae Velea scrie un articol care are ca temă unitatea acestora. „Nu poate fi un prilej mai fericit de a vorbi despre etern controversata problemă a relațiilor dintre, generațiile scriitoricești decât aceasta Adunare generală, moment sărbătoresc și în același timp de lucru ai obștii noastre. Truda scriitorului se cheltuie în singurătate, sub priveghiul lămpii, în vecinătatea călimării și a tomurilor vechi. [...] Când rodul nopților de strădanii e încredințat tipografului, întâlnirea scriitorilor, întâmplată în cuprinsul filei de revistă e, și ea, lipsită de spectaculozitate, mută. De aici, poate, gândul absurd că între scriitori n-ar exista reale comunicări, de la om la om, de aici ideea că, grupați în ceea ce se denumește convențional generație, ei ar fi, practic, în veșnic proces de dezbinare. [...] Dar dacă a fost un moment de vârf în viață scriitoricească în care ideea de unitate să se deseneze cu o mai apăsată pregnanță, atunci momentul acesta e cel pe care-l trăim acum. În directă consoanță cu unitatea de nezdruncinat a întregului nostru popor, strâns în jurul Partidului Comunist Român, breasla noastră e o întruchipare armonioasă a unui vis nutrit de demult: o societate (uniune) întâlnind cele mai prestigioase, alături de cele mai tinere condeie, într-o laborioasă sferă de preocupări majore. Măsura tinereții ori a bătrâneții i-o conferă scriitorului vibrația imaginilor pe care le face să se nască, puritatea glasului, consistența ideilor. Întâi îmbătrânesc cuvintele, filele înnegrite; scriitorul nu face decât să refacă destinul propriei sale creații. Istoria literaturii a consemnat acte care nu mai au nimic surprinzător pentru cei deprinși să „citească și scriitori, nu numai cărți: tineri contrazicându-și fericit vârsta prin cantitatea de înțelepciune conținută în paginile lor ori bătrâni întinerind la crepuscul, revitalizând păduri ce păreau alunecate pe veci în uscăciune. [...] Nu există scriitor în biografia căruia să nu existe un «bătrân» care i-a orientat începuturile, care l-a înconjurat cu căldură și, mai ales, cu superioară înțelegere în ani de anonim în care ambițiile sunt lesne cenzurate de nepăsare, ori judecăți brutale”. Dar dincolo de aceste considerente „fatal sentimentale”, Nicolae Velea are convingerea că „unitatea frontului nostru scriitoricesc a fost posibilă datorită înaltei încrederi de care se bucură în România socialistă, literatura. Simțim că e nevoie de noi, că poporul nu concepe nici una dintre etapele sale de istorie fără participarea noastră directă. Sunt prea pline de patetism zilele pe care le trăim, prea încărcate de grave semnificații pentru a mai avea timp să ne oprim din drum pentru dispute sterile, angajate în obscure cotloane de atelier. Nu abandonăm discuția pasionată, schimbul decis de opinii dar prin tot ce facem încercăm (sau ar trebui s-o facem) să ne comportăm la înălțimea îndatoririlor noastre, onorând numele de scriitor

într-o literatură care i-a dat, prin timp, pe Eminescu, Caragiale, Creangă, Sadoveanu, Blaga, Bacovia ori Arghezi...” ■ În întâmpinarea Adunării Generale a Scriitorilor, „Lucefărul” caută să identifice *Sensul literaturii azi*, apelând la opiniile a doi creatori, Nicolae Țic și Horia Pătrașcu. □ Cel dintâi, intitulându-și intervenția *Poveștile care nu se uită*, își formulează astfel crezul artistic: „Ca cititor, mă simt mereu atras de acele cărți pe care, ca prozator, nu le-am gândit și n-o să le scriu niciodată. Aștept să aflu, într-o zi, că a apărut o carte cu totul deosebită, semnată de unul dintre confrăți. Să iau cartea și să n-o mai las din mână până la ultimul rând. Să am, ca lector, o satisfacție deplină. Cum ar trebui să arate acea carte? Dacă aș bănu-i măcar, aș încerca să o scriu eu. Ca prozator, nu scriu pentru mine (și nu-mi place să-mi recitesc cărțile) ci pentru alții, dorind ca acești «alții», cititorii, să fie cât mai mulți. Mă interesează, ca pe oricare, ecoul în timp al paginilor scrise. Dar cum să stârnești acest ecou? Și cine poate să-ți spună care vor fi preferințele cititorului de mâine? Și încă, încă o mie de astfel de întrebări, mai mult sau mai puțin paralizante. Totuși, înainte de-a începe să scrii, trebuie să știi ceva cât de cât precis, trebuie să deții un secret al valabilității: iar dacă nu știi și nu deții nimic, atunci trebuie să crezi cu tărie în ceva. Cred în lupta permanentă, înverșunată, a fiecărui om de-a se realiza conform structurii și năzuințelor sale. Din această luptă care se desfășoară într-un cadru social, moral, politic ies învingătorii și învinșii”. Nicolae Țic identifică, în „lupta omului pentru a-și înnobila existența”, în „contradicția dintre ceea ce își dorește omul și ceea ce reușește” substanța literaturii, mărturisindu-și totodată preocuparea pentru conturarea ei într-un stil potrivit, „în stare să ne exprime”. „În împrejurările adesea dramatice ale anilor noștri viața omului s-a complicat, se pare, în așa măsură încât vechile formule literare n-o mai încap. Pe această temă se discută mult. Una dintre probleme ar fi: epica, sau anti-epica? anti-epica își, are și își va avea capodoperele sale, cititorii săi, probabil – din ce în ce mai numeroși. Dar ce poate fi mai plicticos decât banalitatea dilatăată la maximum, curgând pe zeci sau sute de pagini fără nici un fel de stavilă? Citești trei astfel de cărți, pretinse ample analize ale unor stări de spirit complicate – și nu mai ții minte care-i una, care-i cealaltă. De cele mai, multe ori meritul principal al unor astfel de cărți, merit subliniat de critici, este că nu se lasă povestite. Ce poveste? Stări de spirit, filozofări – cu neputință de încorsetat în rigide reguli literare... Personal, cred în necesitatea și deci, în viabilitatea poveștilor simple, captivante, generatoare de emoții puternice; a poveștilor pe care nu le poți uita. Este punctul de vedere, poate – prea limitat, al unui prozator care și-ar dori să scrie câteva din poveștile adevărate ale acestei epoci”. □ În ceea ce privește *Sensul literaturii azi*, cu referire la proză, Horia Pătrașcu este de părere că „mai ales în zilele noastre”, aceasta „nu poate fi decât o proză angajată; angajată ca atitudine. Aceasta nu implică, necesarmente, o identitate de vederi artistice sau de stil (iar diversele modalități în care scriu colegii mei dovedesc cu prisosință acest lucru). Pericolul prozei noastre – mă refer, firește, la proza tânără (și nu cea mai tânără, care iese din raza discuției propuse de acest

material) – constă în opțiunea pe care o facem între faptul divers (chiar și tratat în mod scilpitor, desăvârșit), și *cazul*, momentul de viață, faptul în sine care să aibă o maximă putere de generalizare. Personal subscriu la cea de a doua alternativă... Oscilând între «mărturisire» personală, și «înțelegere» a realității înconjurătoare, proza noastră contemporană nu se poate rupe de mediul care a născut-o. Și mă simt dator, și o voi face-o, pe cât voi avea putere, să nu mă rezum la simplul rol de a «constata» o stare de fapt, ci să încerc să analizez această stare. Scriind, nu ai dreptul să fii un simplu spectator aflat dinaintea unui spectacol”. ■ Referindu-se la *Animale bolnave* de Nicolae Breban, M. Călinescu este de părere că „în acest plan trebuie analizat și personajul” său, Paul, „prototip simbolic al Naratorului.” „fițiunea e condiția lui firească, dimensiunea mereu schimbătoare a existenței lui făcute din succesiuni de cuvinte care povestesc de fiecare dată altceva. În fond Paul trăiește, în felul lui, magia limbajului, cu toate virtualitățile lui în ordinea imaginarului. [...] Astfel încât Paul este și el un «animal bolnav»: epileptic ca și prințul Mășkin (cu care se aseamănă, de altfel, pe o anumită latură), dar mai ales bolnav de cuvinte, care pentru el sunt nu numai simplele semne ale realului, ci înseși conținuturile lui profunde și, mai mult chiar, forțele genetice obscure care dau naștere ordinii lucrurilor. Un moment-cheie din Epilog ne lămurește în această privință. [...] Personajul, mitoman impenitent din unghiul celorlalți, n-are nici o clipă conștiința că minte, angajat cum este, cu toată ființa lui, în pura trecere a minciunii-ficțiune; [...] Pierzându-și identitatea [...] Paul își câștigă libertatea sub forma absolutei efemerități a ficțiunii [...] Sinele lui este o perpetuă invenție de sine. [...] El este un poet (în înțelesul etimologic de «creator») al narativului, adică al structurilor succesive; în ultima instanță, dacă ținem seama de «logica» lui adâncă (o «logică» a ficțiunii) el nu minte nici ca să înșele, nici ca să producă, sau să-și producă, iluzii, ci doar spre a revela – chiar dacă el însuși nu-*i* conștient de această pură succesivitate a fictivului. Privit din afară, Paul e un mitoman incoerent, ceea ce povestește el e adeseori fără șir, delirant, un amestec amorf de crâmpie de realitate posibilă și de halucinații, ca discursul unui nebun. Trebuie să fim însă de acord că tot ceea ce spune el, dacă am desprinde diferitele fragmente și le-am plasa într-un context adecvat, ar putea părea «normal» (corespunzător, adică, normelor credibilității): poveștile lui Paul sunt uneori foarte «realiste», de un realism cotidian foarte acut; alteori, ele *sunt* fantastice sau onirice (plasate într-un cadru convențional fantastic ele n-ar mai stârni nedumeriri); în sfârșit, intervin și numeroase momente lirice, mari dezvoltări metaforice, cu sens poetic. [...] S-ar putea afirma cu deplină legitimitate că Paul nu este – sau nu este numai – un anumit tip de psihopat, afectat de mitomanie – ci întruparea înseși a dialecticii minciunii-ficțiune, în proiecția ei existențială. Fără s-o știe, Paul și-a asumat destinul Naratorului; inventându-se mereu, și pierzându-se mereu pe sine, el inventă de fapt Narațiunea, spiritul Narațiunii”. ■ Întrebându-se dacă literatura română contemporană se îndreaptă *Către un nou clasicism?*, Nicolae Manolescu consideră și perioada Titu Maiorescu și pe cea de după 1918 clasice prin valoarea

operelor create, chiar dacă deosebirile dintre cele două epoci „sunt chiar mai izbitoare decât asemănările”. „Acest al treilea clasicism către care merge literatura română astăzi și pe care cu puțină șansă istorică, îl va și realiza, se deosebește, la rândul lui, de celelalte. Dar oricât i s-ar nega îndreptățirea numelui (poate că numele lui va fi altul), de el, ca de o nouă mare dezvoltare a spiritualității românești, se leagă astăzi toate nădejtile noastre. [...] La cincizeci de ani o dată, ca o «fatalitate» istorică, literatura noastră trebuie să înfrunte asaltul «culturii»: în 1848, în 1900, în 1948. Nu s-au uitat bine zguduirile unui val cultural și altul se pregătește în adânc. [...] Am învățat că metodele nu fac o literatură, nici regulile, nici categoriile. Literatura își găsește singură măsura de care are nevoie. Clasicismul actual, este, pe o față a lui, o chestiune de etică: scriitorul contemporan vrea să știe și să spună adevărul. Dar clasicismul actual este, totodată, și o chestiune curat artistică: literatura a redescoperit situațiile umane fundamentale, realismul ei nu mai este nici naturalismul nici «viziunea reportericească» a celei care a premers-o. Poeții, cei dintâi, au învins prejudecata copierii brutele a realității”. [...] Când spun că literatura contemporană își descopere înclinația spre tragic, am în vedere lipsa (sau mai degrabă caracterul netipic) al acestei înclinații pentru literatura română în general. Scriitorul român a avut mereu tendința de a vedea existența sub unghi sentimental sau lucid, grotesc sau fantastic, dar nu tragic, altul decât acela social, a cunoscut rareori. Eminescu și Bacovia sunt excepții. Poezia română o naturistă, «realistă», fantezistă, naturalistă, filozofică, aproape niciodată tragică. Proza e socială sau evocatoare, lirică sau romantică. Teatrul stă sub semnul lui Caragiale. Spiritul critic și european este, poate, lucrul cel mai izbitor în noul clasicism. Sincronizarea literaturii române cu aceea europeană, pe care o cerea Lovinescu, s-a realizat aproape fără pregătire la cel dintâi contact cu Europa”. Încheindu-și articolul tot interogativ („Să ne întrebăm asupra literaturii române la 1968? Spun 1968 cum aş spune 1967 sau 1970, fiindcă nu există în istorie astfel de pietre de hotar”), N. Manolescu consideră: „Clasicismul spre care mergem este conținut în literatura care ne reprezintă și totodată o simplă ipoteză. Un an, o zi, iată curate convenții care dau cu greu o idee de complicată și înceată schimbare a literaturii în timp. Dacă istoria n-ar fi decât succesiunea unor evenimente, urcare dintr-un trecut cert spre un prezent deschis, ar fi ușor s-o scriem o dată pentru totdeauna; dar, în realitate, termenul sigur este prezentul, în vreme ce trecutul rămâne neclar și ipotetic. Istoria este un raport între noi și trecutul nostru. [...] Trecutul este ca un astru fără lumină proprie, care are nevoie de prezent pentru a deveni vizibil”.

■ Nicolae Breban vede prezentul *Un timp al prozei*: „Miracolul poeziei a fost posibil numai prin faptul că au existat câțiva oameni care au adus un nou tip de atitudine poetică, urmată rapid de alta și de alta. În clipa când apar câteva cărți în proză capabile să suscite o nouă poziție față de realul care ne înconjoară, vor apare din masa de tineri scriitori sau dintre necunoscuți, vor apare repede astfel de cărți și se va putea vorbi astfel de școală. Noi avem foarte multe talente și, mai mult decât talente avem o mare vitalitate. Deci problema decalajului poezie-proză

pusă în acești termeni ca o superbie a poeziei și ca un semn că proza se va restructura, îmi dă convingerea că anii viitori vor fi anii de triumf ai prozei. Probabil că și dramaturgia va reuși să se impună. [...] Sunt convins că în câțiva ani vom putea realiza tot ceea ce considerăm acum că nu este perfect realizat: problema reflectării integrale, profunde și fără mască, fără fard, a realității. Vorbeam de reflectarea realului, în acest sens, poezia a cucerit foarte mult pentru scriitor, a cucerit demnitatea și ipostaza de mare ofician al scriitorului. Tot pe acest drum se poate merge mai departe. Noi putem aluneca foarte ușor în cealaltă extremă: într-un tip de reflectare sau de reprezentare a realului îngust, în care domeniu putem cita niște nume. Deci putem aluneca foarte ușor în extrema cealaltă. Dacă încercăm să existăm în plenitudine, putem exista căpătând demnitate, forța, prestigiu. În acest sens, poezia a făcut foarte mult. Peste tot se recunoaște că poezia românească este ceva. Se anunța deopotrivă și timpul prozei”. ■ În *Critica între somn și trezie*, Ștefan Foarță se întreabă în ce măsură cei care se ocupă de acest domeniu sunt interesați de „autenticitatea vocației lor, nu sub raportul calității, dar sub acela, misterios și grav a ceea ce numim fatalitate. [...] Dar ce e critica, dincolo de vocații și cariere, și dincolo de gust, cultură, informație, bună-credință, simț al valorilor și celelalte? E – voi să cred – o continuă stare de veghe, o lungă insomnie între cărți. Cine se naște, ori se face, critic, se exilează, pentru totdeauna din dulcele regat al somnului. A visa pe marginea cărților nu e același lucru cu a dormi cu nasu-n carte, iar oniro-critica lui Apollinaire este, vai, numai titlul unui poem în proză!” Pretinzându-i criticul vigilență și profesionalism, Ș. Foarță atenționează că „somniațea, stupefacția, încântarea, narcoticele de tot soiul, hașișul nepăsării, apatia nu fac decât să absolutizeze primejdiile, ce pasc, dintotdeauna, critica literară, influențându-ne opiniile [...]. E timpul să renunțăm la «stupefiante», să ascultăm sirenele, precum Ulysse, legați, de propriul catarg, ori dacă nu, să ne-astupăm urechile cu ceară. Nu-i nimeni obligat să fie critic, dar, dacă e, cuvine-se să nu doarmă în poziție de drepti... Sunt niște banalități, acestea, ce trebuie, însă, amintite cu orice ocazie, festivă sau nu”. ■ În *Cultul epicului*, Mircea Iorgulescu se ocupă de literatura „curioasă” a lui Ion Băieșu: „Aparent superficială, lesne digerabilă la lectură și plină de facilități la o privire pe deasupra, proza lui este deconcertantă la o mai atentă citire. Din acest motiv și comentariile critice au fost la poli extremi: denigratori sau laudativi., Puțin asemănătoare între ele, dar nu lipsite de o secretă comunicare, cărțile lui par a fi scrise de fiecare dată de altcineva. *Noaptea cu dragoste*, întâiul volum notabil, este azi o mostră de literatură gazetărească, din vremea când între literatură și jurnalistică nu se făcea mare deosebire. Puține schițe, de fapt niște «reportaje literare», s-ar mai putea salva. Băieșu practica aici o literatură foiletonică. Volumul pare a fi fost alcătuit prin strângerea laolaltă a „materialelor” publicate în cadrul unei rubrici de cotidian. [...] O ținută similară, dar gama fiind cu totul alta, aduce volumul *Oameni cu simțul humorului*. De astă dată Băieșu [...] e autorul unor «schițe satirice și humoristice». Se vede repede că sfera de preocupări este

preponderent etică. [...] În întregul lor, mai toate sunt lipsite de un orizont înalt. Interesul stă în aerul de exercițiu pe care îl au aceste schițe: se vede limpede că autorul își «face mâna». Autor de mare vocație epică, Ion Băieșu își vădește, în *Sufereau împreună* capacitatea de invenție, uneori cu totul uluitoare. Aproape fiecare povestire conține în germene câteva posibile romane. Un autor cum e Al. Ivasiuc ar putea exploata o nuvelă de Băieșu pe tot parcursul carierei sale. Mai toate prozele lui din acest volum sunt niște avalanșe de evenimente, multe aiuritoare, dezlănțuite într-o curgere, infernală”. □ Se mai atrage atenția, în cadrul articolului, că „în vreme ce colegii săi de generație aduceau în prozele lor inși ciudați – «literatura suciților» – Băieșu își aruncă personajele, absolut normale, în vârtejul unor întâmplări bizare la culme. Nu atât eroii sunt semnificanți, cât vârtoarea evenimentelor neobișnuite, realitatea strâmbă în care acestea plonjează”.

10 noiembrie

• [„Scânțea”, nr. 7882] Valeriu Râpeanu manifestă atenție față de *Ținuta ideologică a dezbaterilor literare*: „Ne mai despart câteva zile de Adunarea generală a scriitorilor, menită să dezbătă într-o atmosferă principială, pătrunsă de un înalt simț al responsabilității sociale a creatorului de artă, problemele dezvoltării literaturii noastre, parte integrantă a culturii românești socialiste, expresie a vieții și aspirațiilor poporului nostru, a idealurilor sale înaintate de progres social, factor important în procesul complex și multilateral de formare a personalității omului nou – eroul și, totodată, beneficiarul operei de artă. [...] Amplul material intitulat *Probleme actuale ale literaturii române*, elaborat de comitetul de conducere al Uniunii Scriitorilor, analizează în mod profund problemele literaturii noastre, deschide largi perspective creației, subliniază îndatoririle ce-i revin acesteia în îmbogățirea universului spiritual al constructorilor socialismului, locul pe care îl ocupă literatura noastră în contextul vieții sociale, răspunderile majore care îi revin în dinamica dezvoltării țării noastre către culmile civilizației socialiste. «Literatura română actuală – afirmă, pe bună dreptate, textul amintit – se constituie și se recunoaște o literatură angajată, revoluționară, bazată pe principiile umanismului socialist. Aceasta e concepția sa ideologică fundamentală». Pornind de la tezele enunțate în acest document, în ultima vreme s-au desfășurat fructuoase dezbateri în cadrul cărora au fost abordate de pe pozițiile principiilor materialiste aspecte ale creației actuale, afirmându-se puncte de vedere judicioase, ce duc la elucidarea unor importante probleme ale literaturii noastre. Astfel, în mai multe numere ale săptămânalului «România literară», poetul Ștefan Augustin Doinaș a analizat cu competență și spirit critic câteva din problemele de actualitate ale liricii noastre. Pătruns de spiritul responsabilității față de creația literară, autorul acestor articole evidențiază în urma unei analize pertinente și argumentate consecințele delirului verbal, al beției de imagini și ale lipsei de logică în unele poezii. [...] Numeroșii scriitori și critici din toate generațiile: Zaharia Stancu, Demostene Botez, Aurel Baranga, Mihai Beniuc, Paul Georgescu, Aurel Martin, Gheorghe

Achiței, Horvath Imre, Laurențiu Fulga, Alexandru Andrițoiu și alții au publicat în ultimele săptămâni articole dedicate problemelor actuale ale creației, subliniind atitudinea de responsabilitate a scriitorului, insistând asupra necesității unui climat sănătos de dezbatere și de creație, pătruns de intransigența și principialitatea marxistă, străbătut de idealurile socialismului, de țelurile revoluționare ale popoului nostru, constructor vieții noi. Este evident că tot ceea ce are mai bun frontul nostru scriitoricesc – creatori și critici iubiți și apreciați de publicul larg, care și-au câștigat prin operele lor un binemeritat prestigiu – se situează cu fermitate pe pozițiile promovării unei literaturi inspirate din realitățile epocii noastre, care să aibă în centrul ei omul de astăzi, făuritorul civilizației socialiste. Este iarăși evident spiritul de înaltă conștiință artistică și cetățenească al celor mai mulți creatori, ale căror intervenții în cadrul discuțiilor au fost străbătute de dorința unor schimburi de opinii care să contribuie la elucidarea unor importante aspecte ale creației, ale dezvoltării în continuare a culturii noastre socialiste. În acest context au apărut însă și unele articole și cronici în cadrul cărora sunt vehiculate idei nefondate științific sau chiar străine esteticii marxiste, concepției noastre despre lume și viață. Să ne oprim, de pildă, asupra articolului intitulat *Diversitate și accesibilitate* apărut sub semnătura lui Leonid Dimov în paginile revistei «Luceafărul». [...] Nedumeririle pe care le stârnește acest articol sunt, desigur, numeroase: în primul rând este profund eronată opinia lui Leonid Dimov după care literatura noastră s-ar prezenta asemenea unui peisaj inform, lipsit de țel, de o orientare și de o direcție ideologică, în cadrul căreia își pot afla teren de afirmare curente ideologice divergente. Fără îndoială, este firească o diversitate de stiluri, de maniere de creație. Altfel peisajul literar ar fi cenușiu, amorf și monoton. Diversitatea de stiluri nu înseamnă însă diversitate de curente ideologice. Din lectura întregului articol se degajă cu limpezime faptul că autorul crede nici mai mult nici mai puțin că într-o literatură socialistă se pot dezvolta orientări ideologice și estetice contrarii, ce merg de la misticism până la concepții primitive, caracteristice epocilor înapoiate din punct de vedere al cunoașterii. Autorul lasă ușa deschisă de altfel și pentru alte curente pe care nu le numește. [...] Adunarea generală a scriitorilor va da o ripostă convenită unor atari manifestări ce nu au nimic comun cu adevăratul climat de dezbatere creatoare, de pe pozițiile ideilor socialismului pe care obștea noastră literară le slujește prin atitudinea și scrisul său. Aceasta, cu atât mai mult cu cât au putut fi citite și alte articole în cuprinsul cărora se făcea de-a dreptul apologia literaturii lipsite de conținut, a poeziei neinteligibile, a experimentelor gratuite, fără sens. Un tânăr critic (Valeriu Cristea) recenzând în revista «Amfiteatru» volumul de versuri al lui Virgil Mazilescu afirma în concluzia cronicii sale: «Nu știu ce spune poetul în cutare sau cutare poezie, și nici nu mă interesează, pentru că el vorbește pentru sine, dar dincolo de cântecul lexical e un cântec fără cuvinte, cu care mă înfrățesc spontan, un supra-limbaj de efluvii, pe care îl înțeleg dintr-o dată ca pe o revelație». Poate oare o asemenea modalitate critică în care semnatul își recunoaște neputința de a descifra sensul poeziei, declarând

chiar că aceasta nu îl interesează (!), să constituie un certificat de probitate și seriozitate profesională? E de la sine înțeles că cititorii noștri vor să afle din articolele, cronicile, recenziile publicate în paginile revistelor și ziarelor o apreciere de pe poziții critice științifice a operei de artă, a conținutului și a modalităților de expresie și nu impresii arbitrare, derutante, în periferia fenomenului literar. Atunci cum poate o revistă literară pentru tineret să găzduiască o asemenea atitudine pseudo-literară, care contestă însăși rațiunea de a exista a criticii și chiar a literaturii? Același elogiu al gratuității în literatură îl întâlnim și în paginile revistei «Luceafărul» sub semnătura lui Mihai Vornicu. Autorul afirmă cu seninătate și într-o totală discordanță cu adevărul esteticii, cu practica literară: «Cărțile lui Ivăsiuc realizează exemplar condiția romanului de idei; superior teziste, reușesc să nu demonstreze nimic. Nu altfel scria Camil Petrescu...». [...] Au stârnit o legitimă nedumerire articolele lui Vintilă Ivănceanu publicate de revista «Luceafărul» cu titlul *Restituiri* în care opera lui Eminescu era, pur și simplu, degradată, fiind considerată nici mai mult, nici mai puțin decât literatură de extracție polițistă. [...] Pe bună dreptate cititorii pot considera o adevărată impietate față de memoria lui Eminescu coborârea operei sale la nivelul colecției celor «15 lei». Asemenea interpretări denaturate au fost combătute de apreciatul om de cultură Șerban Cioculescu care a demonstrat în paginile revistei «Argeș» falsitatea și eroarea, caracterul profund neștiințific al părerilor lui Vintilă Ivănceanu. [...] Nu mai este nevoie să subliniem faptul pozitiv și consecințele favorabile pe care le au asupra dezvoltării literaturii noastre dezbaterile, schimburile de idei. O literatură nu poate progresa decât într-un climat al înfruntării opiniilor, al aflării adevărului la capătul unor discuții vii, creatoare, combative și principiale. Însă nici nu trebuie subapreciată apariția unor manifestări de lipsă de răspundere, tendința unor autori de a încredința tiparului lucruri care ultragiază menirea superioară a artei socialiste. Ne aflăm, așa cum spuneam, în apropierea Adunării generale a scriitorilor, care va întruni pentru prima dată întreaga obște scriitoricească – poeți, prozatori, critici, dramaturgi. Acest forum scriitoricesc reprezintă un cadru propice pentru analizarea într-un spirit de înaltă responsabilitate a orientării literaturii noastre, a nivelului ei ideologic, a filozofiei sale, și va constitui în același timp un prilej de reliefare a rolului crescut pe care partidul și poporul îl acordă creației literar-artifice în viața noastră socială, misiunii nobile a scriitorului. Adunarea generală a scriitorilor va fi și un prilej de a combate cu tărie confuziile, influențele străine, încercările de a teoretiza ruperea de viață, alunecarea pe panta unei literaturii ermetice, care nu are nimic comun cu tradițiile marii literaturii române, cu gusturile poporului român, cu concepția sa despre lume și viață. Adunarea generală va prilejui, fără îndoială, o manifestare a convingerilor profunde ale frontului nostru literar într-o artă izvorâtă din viața poporului nostru, din frământările, din bucuriile, din aspirațiile lui”.

- [„Glasul Patriei”, nr. 32] Apare poezia *Pământ de dor* de Radu Cârneli.
- Paul Anghel publică *Cețările industrializării noastre*: „Vizitând țara, întorcân-

du-vă pe meleagurile natale, să nu vă mire, deci, când, cerându-i localnicului să vă arate o cetate, el va întinde degetul spre o uzină sau spre un combinat industrial. Pentru el – pentru noi toți – acestea sunt tot cetăți. Vechiul civitas și-a îmbogățit sensul cuprinzând o realitate nouă cu care ne mândrim.”. ■ Se promovează diverse evenimente importante *Cu privire la sărbătoarea semicentenarului Unirii Transilvaniei cu România*: „Comitetul Executiv al Comitetului Central al Partidului Comunist Român și Consiliul de Miniștri al Republicii Socialiste România au hotărât sărbătorirea semicentenarului acestui eveniment în întreaga țară. Cu acest prilej vor avea loc următoarele manifestări: Marea Adunare Națională va consacra acestui eveniment istoric o ședință jubiliară; La Alba-Iulia va fi inaugurat un complex de muzee de istorie și de artă. De asemenea, aici va fi dezvăluită statuia lui Mihai Viteazul, domnitorul care a unit pentru prima oară cele trei țări românești; Se va emite o medalie jubiliară, închinată aniversării semicentenarului unirii Transilvaniei cu România; În București se va înființa Muzeul Național de Istorie a României și se va construi, în următorii ani, o clădire adecvată; Academia Republicii Socialiste România, Institutul de studii istorice și social-politice de pe lângă C.C. al P.C.R., Academia de științe social-politice «Ștefan Gheorghiu», Academia militară și facultățile de istorie ale universităților din țară vor organiza la București o sesiune științifică comună; Institutul de istorie «Nicolae Iorga», Institutul de studii istorice și social-politice de pe lângă C. C. al P. C. R., Consiliul Muzeelor și Arhivele Statului vor organiza în Capitală o expoziție documentară consacrată evenimentului; Se vor edita lucrări monografice, culegeri de documente, studii, care vor prezenta lupta forțelor înaintate ale poporului român împotriva asupririi și împilării, pentru neatârnaire și desăvârșirea statului național, condițiile internaționale care au favorizat realizarea actului unirii din 1918, înfăptuirile poporului român în anii construcției socialiste; Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă, Ministerul Învățământului, Uniunea Generală a Sindicatelor din România, Uniunea Tineretului Comunist, Uniunea Asociațiilor Studențești vor organiza cluburi, cămine culturale, case de cultură, școli, institute de învățământ superior, în unitățile militare, manifestări artistice, seri literare, de teatru și alte acțiuni culturale; Oameni de știință români vor participa la manifestările științifice consacrate aniversărilor asemănătoare care au loc în alte țări; Oficiile diplomatice ale Republicii Socialiste România vor marca acest eveniment prin manifestări adecvate”. ■ Nichifor Crainic publică *Voici la Roumanie*: „Acesta e titlul elegantei cărți semnată de scriitoarea franceză Denise Basdevant. Soție de diplomat, a trăit în țara noastră suficient pentru a se familiariza cu frumusețea și cu spiritul ei și a ajunge o competentă și strălucitoare interpretă a emoțiilor și impresiilor trăite în România. [...] Ceea ce te uimește în timpul lecturii e competența cu care se mișcă scriitoarea în atâtea și atâtea domenii despre care vorbește. Pentru a clădi o imagine sintetică despre România și poporul ei presupune la bază o cunoaștere științifică temeinică, o cunoaștere din experiența vie și o intuiție de artist pentru a pătrunde în esența specifică a poporului român”.

■ G. Lupu semnează poezia *Patria*. ■ Se publică informația despre *Târgul de carte de la Belgrad*: „Acest târg oferă vizitatorilor posibilitatea cunoașterii celor mai noi și valoroase lucrări în domeniul poligrafic, realizate de țările participante, urmărindu-se popularizarea producției editoriale în toată varietatea ei. La această ediție, România a participat cu un stand de carte, în scopul contactării cu firmele importatoare iugoslave și din alte țări participante. Standul românesc având o suprafață de 65 metri pătrați, a expus cu ajutorul a 14 mari panouri peste 1000 de volume editate de toate editurile din țara noastră – cărți, albume și publicații. Au fost prezentate și câteva fotografii ce înfățișau imagini de la Combinatul poligrafic «Casa Scânteii», biblioteci sau portrete ale unor scriitori contemporani. La festivitățile de deschidere a târgului a luat parte președintele Jugoslaviei, Iosip Broz Tito, care, împreună cu alți conducători iugoslavi, a vizitat și standul românesc”.

11 noiembrie

● [„Scânteia”, nr. 7883] Alexandru Andrițoiu publică reportajul *Acolo unde lemnul se preface în cântec*. ■ Geo Bogza face o declarație de credință în *Gânduri la o adunare*: „Scriitorii români se vor întruni, toți câți sunt, săptămâna aceasta. Gândul care cel mai stăruitor mă stăpânește în ajunul acestui eveniment este că noi avem cinstea – și copleșitoarea răspundere – să producem, în continuarea unor străluciți înaintași, hrana sufletească a poporului care ne-a zămislit și care, acum mai ales, așteaptă atâta de la noi”.

● [„Scânteia tineretului”, nr. 6058] Mihai Beniuc își exprimă opiniile despre *Supremația realității*, notând faptul că „scriitorul este o conștiință care se confruntă cu conștiințe; dar a sa cu precădere este chemată să le însușească pe celelalte și să le despice în registrul lor multicolor”. □•Florența Albu glosează despre *Conștiința răspunderii*: „Dincolo de discuțiile sterile care s-au grăbit să emită prea timpurii judecăți de valoare în privința unui fenomen sau altul, din lirica sau proza contemporană, bilanțul adunării scriitorilor va fi demn de perioada istorică prin care trece poporul nostru, sub conducerea Partidului Comunist Român.”

12 noiembrie

● [„România liberă”, nr. 7484] În întâmpinarea Adunării Generale a Scriitorilor, Radu F. Alexandru inițiază dialogul *De la priveliștea realității la viziunea literară* cu prozatorul Traian Filip. Pornind de la insuficienta legătură creatoare și de difuzare a creațiilor literare valoroase dintre revistele din capitală și cele din provincie, interviueatul propune realizarea de dezbateri pornind de la cărți și formule de creație reprezentative pentru contemporaneitate. Declarându-se contra mișcării oniriste, incapabile, în opinia sa, să se apropie de așteptările și nevoile reale ale cititorilor – „nu se poate admite ca priveliștile eroice și dramatice ale societății actuale să fie depreciate atunci când ele sunt abordate și reflectate în

proza unor scriitori, în timp ce se încearcă să se dea loc precumpănitor în discuții proiectiei lunare, visului” – Traian Filip arată că, dimpotrivă, s-au găsit soluții artistice și s-au obținut succese de public „pe lina fineții, abordării complexe a psihologiei omului contemporan”. Aceasta este direcția pe care trebuie să și-o asume prozatorii, evitând, totodată, „fenomenele dezagreabile ale vieții” și nemaifăcând „concesii nejustificate unor tendințe străine de mitologia și spiritul nostru național”. În spiritul ideologiei de partid, la care Traian Filip aderă în mod declarat, literatura trebuie să vină în întâmpinarea cititorului care „caută adevărul, caută opere deplin realizate, nu prefabricate și experimente, caută caractere, conflicte dramatice autentice, vrea să recunoască lumea noastră, cadrul social și național.”

● [„Scânteia”, nr. 7884] Este anunțată *Deschiderea lucrărilor sesiunii Marii Adunări Naționale* la care s-a discutat, printre altele, „Proiectul de lege privind pregătirea tineretului pentru apărarea patriei” și legea codului penal din 21 iunie 1968. Ziarul publică *Expunerea proiectului Codului de procedură penală, Raportul Comisiei juridice cu privire la proiectul Codului de procedură penală și Cuvântul deputaților*. Printre cuvântările deputaților se regăsește și *Cuvântul deputatului Demostene Botez*: „Am citit și am studiat proiectul Codului de procedură penală, cu o atenție de student sărguitor și cu înviiorarea omului care se întoarce o clipă la instrumentele sale, și am găsit în el mai mult decât prevederile reci ale unui cod. Am găsit un ghid și un sfătuitor bun și luminat nu numai pentru organele de urmărire penală și de judecată, dar și pentru acele ființe omenești în greșeală sau numai sub apăsarea unei presupuneri, pe care cele 524 de articole le tratează cu o omenie în care se reafirmă climatul democratismului socialist. [...] Mi se pare minunat lucru că, în sfârșit, o lege consfințește adevărul, că cel ce intră pe ușa organelor de urmărire penală nu este prin aceasta aprioric un vinovat și că învinuitul nu are a dovedi el nevinovăția, ci acei care îl acuză, vinovăția lui. Proiectul Codului de procedură penală aduce siguranța că pe viitor legalitatea va fi sinonimă cu dreptatea. Voi vota cu aderare totală proiectul Codului de procedură penală, convins fiind că prin aceasta conștiința mea urcă o nouă treaptă o dată cu această mare și umană societate socialistă”. ■ Ziarul promovează o anchetă, *Literatura nu reflectă doar, ci și plămădește conștiința*, la care răspund scriitori consacrați. □ Vladimir Streinu, *Indiferența față de morală diminuează valoarea artei*: „A goli creația literară și artistică de cuprinsul ei omenesc, cu alte cuvinte, de aspirațiile conștiinței, sub cuvânt că astfel se ajunge la puritatea valorilor, ar însemna să afirmăm un program «estetic» care nu ar entuziasma pe nimeni. Arta este altceva decât îndemănare și ingeniozitate, țintind la mai mult decât amuzamentul semenilor. Față de asemenea situație, critica intervine și ierarhizează pe bază de observație obiectivă. [...] Indiferența față de morală, filozofie, istorie, deci față de societate, și cu atât mai mult absența acestor perspective lucrează diminuant asupra situației ierarhice a valorilor. Ca să devină al tuturor timpurilor, artistul bine orientat știe că are de străbătut mai întâi timpul său. Dăunată în chipuri felurite, după cum e predicată sau neluată de loc în seamă, concepția umanis-

tă lărgeste spațiul de strălucire al oricărei opere și decide infailibil de statura autorului. În acest sens, idealul etic al literaturii conviețuiește nestingheritor cu idealul ei estetic”. □•Dumitru Micu, *Militantismul etic e condiția însăși a literaturii noastre actuale*: „Literatura viabilă implică o înțelegere a lumii al cărei corolar e un anume ethos. [...] Ethosul socialist se afirmă în literatură nu discursiv, ci prin dezvăluirea adevărului, prin atacarea frontală a marilor probleme actuale și eterne ale omului. Operele literare rezistente ale literaturii noastre actuale sunt o expresie a gândirii, a eticii socialiste; o dovedesc aceasta cele mai reprezentative romane apărute în ultimii ani, o dovedesc versurile atâtor poeți, scrieri care participă la afirmarea unui ethos aderent la valorile socialismului prin aceea că mediază cititorilor contactul cu sensurile grave ale existenței, zdruncină inerții, exprimă aspirații la valorificarea integrală a resurselor de umanitate, la plenitudine spirituală. Orice modalitate, orice formulă artistică ar propune, o operă literară propagă ethosul lumii noastre în măsura în care dezbate probleme reale, de profundă rezonanță umană, la un nivel de gândire adecvat naturii acestor probleme”. □•Cezar Baltag, *Opera nu are altă justificare decât valoarea artistică și umană*: „De îndată ce se constituie ca bun spiritual și câștigă forța de irradiație, creația, autentică și perena creație, devine act etic în primul rând prin însăși calitatea sa de a fi *valoare*. Căci în artă, intenția este lucrul care contează cel mai puțin în cele din urmă, pentru că nu dorința de *bine* sau de *virtute* este cea care îți asigură realizarea unei cărți valoroase, ci căutarea pasionată a timbrului particular și inedit al epocii tale, al ființei tale, al aceluia fericit moment de incidență în care destinul nostru individual și cel istoric, al matricei spirituale din care facem parte, se întrepătrund. O carte bună nu este o faptă bună, ci un act omenesc care are un sens cu totul și cu totul aparte. De aceea, valoarea etică a unei cărți nu constă în intenția cu care a fost scrisă, oricât de bună va fi fost aceasta, ci în valoarea sa literară, în măsura în care aceasta exprimă spiritul vremii, în măsura în care răspunde întrebărilor cărora omul modern al societății noastre socialiste le caută o rezolvare istorică nouă. Nu există mare scriitor care, în virtutea dăruirii sale în numele aceluia sacru ideal de existență care este arta, să nu realizeze totodată un înalt ideal etic”. □•Vasile Rebreanu, *Literatura umanist-socialistă trebuie să îmbogățească sufletul omului*: „Literatura noastră umanist-socialistă are posibilitatea și datoria de a contribui la îmbogățirea sufletului omului contemporan, de a-i arăta frumusețea, dar nu numai a stelelor și râurilor, de a-i cânta starea lui de nostalgie, de înfrângeri, de a-l pune în fața propriilor izbânzi și întrebări, salutând temeritatea faptelor lui și a gândului zolesc. Firește, literatura își propune aceste idealuri etice, filozofice, politice, sociale, psihologice; toate valori în sine, ele nu se pot fructifica sub forma artei numai în măsura în care sunt înglobate, ci conferindu-le o înaltă valoare estetică, sau cum zicea Maiorescu, îmbrăcându-le în haina nepieritoare a artei. Arta, trebuind să fie un reflex *estetic* nemijlocit al realităților și idealurilor noastre contemporane”. □•Corneliu Sturzu, *În substanța operei – idealul etic al socialismului!*: „Infinit mai mult ca în trecut, societatea noastră socialistă promovează consecvent cele

mai umane și mai nobile idealuri etice ce izvorăsc și își află împlinirea în activitatea cotidiană, adesea eroică, din întreprinderi, de pe șantiere, din munca tenace a savanților. Găsindu-și expresia în opera de artă, idealurile de viață socialiste ale oamenilor, ale întregii noastre națiuni, sunt potente căpătând prin condiția lor estetică o valoare exemplară pentru întreaga societate. Mi se pare de aceea puerilă opinia unora după care astăzi trebuie să se scrie despre om în general, iar când este vorba de lirică, despre viziuni și sentimente «universale», desprinse de un spațiu social dat, spațiu ale cărui dimensiuni etice constituie o coordonată fundamentală pentru artă. Datoria morală supremă a scriitorului de azi, din România zilelor noastre, față de națiunea căreia îi aparține nu poate fi împlinită fără efortul continuu, tenace, de a fi glasul conștiinței oamenilor în mijlocul cărora trăiește. Pentru că numai regăsindu-se în ceea ce el are mai bun, mai uman, ca realizare și aspirații, omul societății noastre socialiste se va apropia de operele literare ale prezentului nutrind pentru ele stimă și dragoste”.

13 noiembrie

• [„România liberă”, nr. 7485] Apropierea datei de susținere a Adunării Generale a Scriitorilor, oferă academicianului Victor Eftimiu prilejul publicării articolului *Un impuls proaspăt vieții literare*, și de a enumera suita de evenimente culturale care, desfășurate sub egida Partidului Comunist Român – conferințe, simpozioane, întâlniri cu cititorii -, „dau vieții noastre literare un freamăt, o fecundă agitație pe tot cuprinsul plaiurilor românești”. Mai mult, se înființează mereu case de cultură, cenacluri literare, „scriitorii clasici sunt sărbătoriți pretutindeni”, și ia amploare festivalul „Mihai Eminescu”. ■ Ancheta cu privire la rolul educativ al literaturii, realizată de Simelia Bron, reunește, sub denumirea *Tematica generoasă a actualității socialiste*, puncte de vedere ale unor cadre didactice universitare și preuniversitare. □•Gheorghe Vlăduțescu, lector la catedra de istoria filosofiei, apreciind *Literatura ca expresie a vieții*, arată că „funcția existențială restructurantă” a realității, pe care literatura o deține, trebuie să folosească exprimării nevoilor „cetății și ale omului”, „în aspirațiile sale neostoite spre adevăr, bine, frumos”. □•Graziela Ștefan, profesor de limba română la Liceul „Ion Luca Caragiale”, crede că literatura contemporană trebuie să-și asume *O tematică complexă ca însăși viața*, contribuind la „educația tinerilor noștri cetățeni” prin „opere care, dezbătând tematica generoasă izvorâtă din preocupările actuale ale poporului nostru”, trebuie „să se prezinte la un înalt nivel literar”. □•Cerând *Între conținut și formă – o deplină concordanță*, Eugen Simion, lector la catedra bucureșteană de literatură română contemporană, insistă pe importanța capitală a valorii estetice care să valideze literar o operă ce poate, mai apoi, să poarte și semnificații etice implicite. Cu alte cuvinte, „numai o literatură cu un bogat conținut, ancorată în realitățile vieții, și de o valoare estetică autentică, poate avea influență asupra individului, asupra tânărului cititor”. Aceasta deoarece, în mod evident, „eticul și esteticul nu vibrează decât condiționându-se reciproc”.

• [„Scânteia”, nr. 7885] Încărcat de vibrație, articolul lui Cicerone Theodorescu, *Ecoul conștiinței întregului popor*, se dorește a fi un îndemn către toți scriitorii: „Când vom trece, mâine, pragul adunării generale a scriitorilor vom simți cu toții, după credința mea, datoria de a ne aminti, în primul rând că, în susținerea activității noastre, o înțelegătoare și caldă atenție directă, o grijă pentru munca noastră și o încurajare mai mari decât oricând sunt acordate în ultima vreme atât proaspetelor contingente ale «schimbului de mâine», talentele tinere, cât și veteranilor meșteșugului literar – al acelei îndeletniciri adică, despre care prea bunul Anton Pann, bătrânul meșter, făcea altădată observația (cu tâlc surăzătoare) că «meșteșugul vreme cere, nu se-nvață din vedere»... [...] În acest sens, raportul la Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român cuprinde îndemnuri menite să înflăcăreze toate inimile, să întărească toate cugetele, în propria lor convingere: «Alegeți tot ce credeți că este mai frumos în culoare, mai expresiv în grai...». «Redați realitatea cât mai variat în proză, în poezie...». «Cântați patria și poporul nostru minunat...». «Creatorii de artă ai societății socialiste trebuie să se identifice cu aspirațiile celor ce muncesc...». Asemenea îndemnuri la o participare artistică plenară și cu deplinătate liberă exprimă în fond înseși gândirea și sentimentele scriitorilor cu o vibrație nuanțată, specifică modului lăuntric al fiecăruia, dar păstrată ca un unanim bun sacru, fără abatere și fără alterare”. ■ Aurel Martin semnează *Diversitatea stilului nu înseamnă varietate ideologică*: „Opera literară autentică e, se știe, mereu actuală, izbutind să trezească, peste timp, interes și să permanentizeze dialogul scriitorului cu cititorii. Dialog complex și polivalent, purtat pe probleme multiple, cu ecou peren în conștiința umanității. [...] Altfel spus, întrebarea e ce anume comunică prin operă scriitorul, care e finalitatea intervenției sale, de pe ce poziții realizează el interpretarea. Întrebare acută, de vreme ce unii consideră că, în etapa actuală, socialismul ar fi compatibil cu puncte de vedere principiale împrumutate din sisteme filozofice nematerialiste, iar lupta împotriva dogmatismului ar echivala cu resurecția unor concepții și atitudini de mult depășite și tind, în consecință, să reabiliteze metafora mistică, spectrul agnosticismului și al iraționalismului, conducând (cum s-a mai arătat) diversitatea stilurilor și a formulelor artistice cu varietatea perspectivelor ideologice. Întrebarea acută și pentru că semnificația concretă, istorică, ținta exactă, raportarea la împrejurări definitorii riscă să fie topite de unii comentatori într-un soi de semnificație abstractă, incoloră, fără obiect. Nu e de prisos a sublinia că ambele categorii de manifestări vin în contradicție flagrantă cu mobilurile sociale, prin excelență pozitive, ale literaturii, recomandând cititorilor căi de percepție abandonate, ca anacronice, într-o lume ca a noastră, și moduri de gândire obscurizante sortite prin însăși substanța lor să împiedice descătușarea ființei spirituale de milenarele servituți ce o apasă”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 6060] Apar articole ce anunță Adunarea Generală a Scriitorilor: Marin Tarangul, *Rolul scriitorului în societate*, Mircea Constantinescu, *Vârsta creației*, Radu Popescu, *Politicul este destinul teatrului*, Aurel

Brumaru, *Expresia condiției umane*, Ion Băieșu, *Înțelegerea timpului pe care îl trăiești*, dar și poeme semnate de Gabriela Melinescu și Florentin Popescu.

● [„**Viața studentească**”, nr. 39] Cu prilejul Adunării generale a Scriitorilor, este tipărit articolul de prima pagină al lui Mihai Beniuc despre rostul autorului, *A scrie literatură*: „A scrie literatură înseamnă a-ți asuma o răspundere ce depășește mult interesele individuale, în timpul vieții și după. De aceea cred că nici nu este durere mai mare pentru un scriitor decât să fi scris lucruri de care îi pare rău. Nu mă refer la versurile slabe sau la paginile anodine, care se pot găsi în opera oricărui autor, fie cât de bun altfel... Mă refer la acele file pe care ar fi bucuros să le fi scris altul, dușmanul sau nici măcar el... Prin ceea ce are cu adevărat valoros și ca un dar primit nu cotidian de la muze și ca gest al omenirii învățat din pravila umanitarismului vieții (al cărei capitol ce se scrie acum e *umanismul socialist*), el nu-și mai aparține. El devine un bun obștesc, ca un drum, ca o alee cu trandafiri într-o grădină publică, ca luminile ce se aprind seara în oraș, ori fie și numai ca o bancă în parc, pe care stă cineva și privește... Și ce altceva mai mult decât să existe astfel în conștiința oamenilor și-ar putea dori un autor? Eu cred că niciun fel de alte «drepturi» de autor nu echivalează pe acela de cetățenie în inima oamenilor, dobândit prin opera de preț.” □ Într-o viziune asemănătoare, N. Stoian publică, tot pe prima pagină a revistei, articolul *Literatura vieții și viața literaturii*. ■ Ana Blandiana se află în dialog cu Al. Rosetti, supunând atenției *Argumentul unei culturi*. „ – *Vorbiți-ne despre activitatea dumneavoastră de director al Fundațiilor*. – Am început de la zero. Când în 1933 au fost înființate «Fundațiile», există un singur precedent în materie de editură neparticulară: «Cultura națională», care luase naștere cu trei ani înainte, al cărei director de asemenea fusesem [...]. Acolo, la «Cultura națională», mi-am început activitatea de editare a cărților românești. Debutul – aș putea spune strălucit – mi l-am făcut prin tipărirea unei subțiri plachete de versuri datorate prietenului meu, Dan Barbilian. *Joc secund* semnat de Ion Barbu a fost prima carte pe care am editat-o. Au urmat apoi George Călinescu, Camil Petrescu (*Ultima dragoste, întâia noapte de război*), Mihail Sebastian (*Cum am devenit huligan*), Alexandru Philippide, H. Yvonne Stahl, Ion Vinea (un volum de proză poetică) [...]. A apărut [aici] *Scut și targă*, versurile tânărului de atunci Perpessicius și prima ediție critică a unui scriitor roman: ediția *Caragiale*, îngrijită la primele trei volume de Paul Zarifopol și continuată apoi de Șerban Cioculescu. Mai târziu, la «Fundații», a crescut ambiția creării unui fond național, a editării unor lucrări grele dar importante – puncte de sprijin ale culturii noastre. Au fost editați Bălcescu în două volume (Zanne), Hasdeu în două volume (Mircea Eliade). A apărut *Cazania lui Varlaam* și a început editarea monumentalei ediții *Eminescu*, datorată lui Perpessicius [...] până azi au apărut șase volume. Tot la «Fundații» am făcut să apară prima traducere românească nesacră a *Bibliei – De care din cele (cel puțin) două ipostaze, lingvist / om de știință versus editor / om de litere vă simțiți mai apropiat?* – Sunt fără îndoială lingvist dar vrând nevrând rămân un animal dublu”. ■ Gh. Achiței discută despre *Un filosof la modă* – H. Marcuse.

14 noiembrie

• [„România liberă”, nr. 7486] Sunt date publicității noi informații despre apropiata întâlnire generală a scriitorilor. Sub denumirea *Adunarea generală a scriitorilor. Prilej de rodnice dezbateri pentru înflorirea literaturii noastre*, sunt evocate articolele, interviurile și dezbaterile care au precedat evenimentul și este exprimată miza literar – politică a acestuia, respectiv identificarea „liniilor de forță ale realității literare” în sensul asocierii clare a literaturii cu o „creație a partidului, a climatului pe care acesta nu încetează să-l întrețină în jurul făuritorilor de frumos”. La Adunare vor participa 700 de poeți, prozatori, dramaturgi și critici literari. □•Mihai Beniuc publică poezia *Ești țara mea*. □•Julietta Țintea realizează ancheta *Poezia noastră ancorată în realitate*, cu participarea poezilor Cezar Baltag, Ileana Mălăncioiu, Mihai Negulescu și Marin Tarangul. Pornind de la ideea că „toți poezii aparțin țării”, „și timpului patriei noastre socialiste”, Mihai Negulescu opinează că „marea poezie este capabilă de a interveni în viață, de a contribui la orientarea unui curs al vieții”. Cezar Baltag crede că menirea poeziei este aceea de a ilustra „destinul unui om și destinul istoriei, al matricei sociale din care faci parte și pe care o reprezinți”. Pentru Ileana Mălăncioiu, trebuie ca „manifestul politic” să interfereze cu „manifestul poetic”, iar Marin Tarangul elogiază poezia patriotică, pe care o consideră „unică” prin aceea că „închide în ea mărturia concepției despre lume și poziția poetului față de adevăr”. În calitate de critic literar, același Marin Tarangul apreciază că există aproximativ 10 poeți români de talie mondială, dar și „câteva sute care fac poezie la bunul plac al imaginii, lăsând să circule confuzia stridențelor sub pretextul unei bogate vieți interioare”. În ceea ce privește relația poet – cititori, Ileana Mălăncioiu se pronunță pentru practicarea unui exercițiu de creație poetică în care „cititorul este punct de plecare și punct de sosire”, Cezar Baltag crede în eficiența lecturilor publice, iar Marin Tarangul, în educația estetică și etică care trebuie practică în școli. □•Franz Storch se pronunță, în articolul *Noi și eroii noștri*, pentru un dialog cu cititorii actuali pe tema eroilor literaturii române contemporane. Pornind de la obligația literaturii de a prezenta „omul cu bucuriile și frământările sale, cu pasiunile și visurile sale, cu îndoielile și căutările sale, cu întregul său peisaj sufletesc”, ea însăși, crede scriitorul, „trebuie să stea sub semnul marilor idei ale contemporaneității, să răspundă comandamentelor majore ale societății noi, pe care o făurim sub conducerea partidului”. □•Semnatar al articolului *Principii călăuzitoare*, Aurel Martin analizează critica literară a epocii, apreciind faptul că, asumându-și ideologia marxist – leninistă, „comentarii fenomenului literar actual sau revolut deschid interpretării unghiuri personale ce înlesnesc o percepție estetică tot mai fină și mai diferențiată”. Această atitudine compensează, în opinia autorului articolului, faptul că unele publicații găzduiesc texte literare care, „ignorând coeficientul ideologic” implicit sau explicit, se înscriu în linia unui „eclectism estetic” nociv. ■ *Cartea literară în cifre* conține o sinteză a titlurilor și a tirajelor, după cum urmează: între 1965 și 1968 au fost publicate 1370 de titluri, în tiraje de peste 15.000.000 de

exemplare, și 980 de cărți pentru copii și adolescenți, în tiraje de 38.000.000 de exemplare. Au fost traduse, în 30 de țări, peste 120 de opere ale scriitorilor români contemporani. Proza a înregistrat 700 de titluri, cu 11.000.000 de exemplare, în 1965 au fost publicate 32 de titluri de critică și istorie literară, în 318.000 de exemplare, iar în 1968 urmează să fie publicate alte 67 de titluri, în 817.000 de exemplare. În ceea ce privește poezia, în 1965 au apărut 48 de titluri de volume, în 1967, 92, iar în 1968 vor apărea, în total, 133 de titluri.

● [„Scânteia”, nr. 7886] Pe prima pagină se află scris: *Succes Adunării generale a scriitorilor!*: „Eveniment de seamă în viața culturală a țării, Adunarea generală a scriitorilor, care se deschide astăzi în marea sală a Ateneului, constituie un prilej pentru slujitorii condeiului din toate generațiile de a dezbate cu spirit de răspundere problemele actuale ale artei literare, de a discuta la un înalt nivel principal, în condițiile climatului prielnic asigurat creației de Partidul Comunist Român, căile dezvoltării pe mai departe a literelor românești. Legătură a unei tradiții de inestimabilă bogăție și de adânci semnificații umane, sociale și patriotice, literatura română de astăzi se dezvoltă în consonanță intimă cu destinul poporului care construiește socialismul, constituind expresia sentimentelor și aspirațiilor lui fundamentale. Desfășurându-se într-un moment istoric în care prind contur ferm prevederile Congresului al IX-lea al partidului nostru, dezbaterile Adunării generale a scriitorilor se încarcă de nobile îndatoriri, sunt chemate să deschidă largi perspective activității scriitoricești, situate ferm pe platforma filozofiei marxist-leniniste, inspirate intim din realitățile societății noi, socialiste. Scriitorii țării noastre, pătrunși de sentimentul înaltei datorii față de popor, față de valorile lui nepieritoare pe care sunt chemați să le sporească neconținut, vor aborda fără îndoială problemele progresului literaturii noastre și ale organizării vieții literare, cu răspunderea și competența pe care le solicită unul din importantele domenii ale construcției socialiste. Ziarul «Scânteia», urmărind cu viu interes activitatea creatoare, pe care o desfășoară scriitorii țării noastre, aportul lor în cadrul vastei opere de edificare a civilizației și culturii socialiste, exprimă acestui înalt forum al literelor românești, care este Adunarea generală, cele mai calde urări de succes. Dorim din toată inima ca literatura română, călăuzită de ideile marxism-leninismului, să se îmbogățească cu noi opere valoroase, inspirate din tumultul vieții noi, străbătute de patosul umanismului socialist”. ■ Sub titlul *Adunarea generală a scriitorilor* apar patru texte: □ *Scriitorul angajat* de Horia Lovinescu: „Niciodată, cred, funcția și misiunea socială a scriitorului, drepturile și îndatoririle mânduitorului de cuvânt n-au apărut mai limpezi și mai categorice ca azi. Pe întreg cuprinsul pământului, oriunde nedreptatea încalcă legea, oriunde împilarea strivește omenia, oriunde violența batjocorește spiritul, protestul cuvântului scris răsună cu ecou reverberat, trezind conștiințele, stigmatizând infamiile, mobilizând mâinile. Epoca noastră este fără posibilitate de contestare, în ciuda tuturor teoriilor evazioniste, epoca scriitorului angajat. Torța cuvântului scris poate aprinde incendii justițiare și arunca lumină în beznele dușmane omului. Asta o

știm. Dar când această conștiință de sine depășește cazul individual, când ea ia naștere și se împlinește masiv în interiorul unei întregi comunități scriitoricești, așa cum se întâmplă azi la noi, o imensă forță spirituală se declanșează. Pentru această conștiință a răspunderilor lor, pentru înțelegerea lucidă a menirii lor sociale, pentru demnitatea lor sporită, scriitorii mulțumesc partidului”. □ *Sensul artei – înălțarea spirituală a poporului* de Dan Deșliu: „Nu-mi amintesc nici o reuniune similară, în care peisajul nostru literar să fi înfățișat o asemenea varietate de nuanțe, o atât de bogată gamă cromatică, un relief uman atât de viu, de interesant. Dacă ne-am limita doar la aria poeziei – și încă ar fi de ajuns pentru a argumenta convingător, cu nenumărate nume de autori și titluri de volume, impresia afirmată mai sus. Ceea ce mi se pare deosebit de important este faptul că efervescența creatoare din ultimii ani, diversificând tot mai pregnant profilurile, individualitățile, reliefează totodată existența plină de vigoare a acelui fond comun etico-estetic care este umanismul socialist. Cred că nu mă înșel afirmând că pentru scriitori, ca și pentru întreaga suflare artistică din patria noastră, cel mai prețios rezultat al politicii generale a Partidului Comunist Român, al înțeleptei sale conduceri în frunte cu tovarășul Nicolae Ceaușescu, constă în crearea unor condiții concrete pentru deplina înflorire a talentelor, a modalităților de expresie cât mai diverse, mai originale, convergând în ultimă analiză spre unicul sens nobil al operei de artă: înălțarea spirituală a poporului. Respingând hotărât schemele vulgarizatoare care tindeau să pună – mai discret sau mai explicit – sensul identității între producția artistică și «producția în genere», partidul a dat un puternic impuls fanteziei, curajului, căutărilor novatoare. Conștiința noastră de scriitori-comuniști, scriitori-patrioți ne îndeamnă să dăm un răspuns unanim acestui sprijin luminos, acestei înalte încrederi printr-o inflorescență creatoare demnă de țară și de epoca în care trăim”. □ *Numai adevăratei literaturii îi este dat să profeseze un ideal etic* de Nicolae Breban: „Problema «idealului etic» al scrisului e, firește, imposibil de tratat într-un spațiu restrâns. Totuși, ca și în cazul altor mari și complexe probleme, ea poate fi și elucidată, adică tratată ca o chestiune «foarte simplă» și rezolvată cu o frază sau două, cu un «da» sau «nu» atingând de fapt fondul problemei și adoptând o atitudine semnificativă. Astfel, la întrebarea dacă există un ideal etic al scrisului adică dacă scrisul nostru, literatura noastră își propun sau nu un ideal etic, de înnobilare spirituală a ființei umane, răspunsul este, în ceea ce mă privește, afirmativ. Da, există un astfel de scop, de ideal, și eu îl profesez. După acest «da» însă, spus în aparență atât de repede, începe adevărata problemă și aș putea adăuga că dezbaterea veritabilă a acestui concept – «idealul etic» al literaturii – începe după un asemenea răspuns. Da, într-adevăr, credem că opera literară, cât și persoana scriitorului, convingerile sale ideologice și politice trebuie să profeseze un astfel de ideal, dar, adevărata problemă, cred eu, se pune abia când se interpretează această «profesiune a idealului», acest «da» ca răspuns întrebării care ne preocupă. [...] Literatura este în esența ei morală tocmai prin capacitatea ei de a ne releva destinul, de a-l face «palpabil», «concret», de o anume

concretețe. Astfel își realizează arta și scrisul acest «ideal etic» care, o spun încă o dată, există ca un deziderat major al ei; așa, în nici un caz prin elemente simple, didactice, sau pur formale, care nu aparțin artei. De aceea, cred eu, numai adevăratei arte și literaturi îi este dat să fie «morală», să profeseze «idealul etic» al societății noastre, de care vorbeam la începutul acestor rânduri”. □ *A fi demni constructori ai socialismului în cultură* de Gheorghe Tomozei: „Ce vom discuta la Adunare? Adunarea nu poate dezbate toate ideile care ne frământă, substituindu-se astfel discuțiilor din presă, dar poate trasa linii directoare ulterioarei desfășurări a acestora. Se pot cerceta filioanele prozei, putem să ne întrebăm și să ne răspundem dacă romancierii de azi sunt «conectați» la tradițiile prozei românești pe de-o parte și la cele universale pe de alta și dacă «inovările» se petrec în context strict tehnic ori vizează în primul rând substanța operei. S-ar cuveni să denunțăm epigonismul care cu apăsare ne face robii unor formule și maniere de împrumut după cum, e de așteptat, se vor rosti cuvinte despre ceea ce a însemnat însușirea creatoare a marxismului pentru scriitorii noștri. Va reieși cu limpezime, sunt sigur, gândul că el, cititorul, e la fel de receptiv la o literatură de idei, dar că nivelul lui e altul, altele pretențiile și trebuie să renunțăm atât la imaginea «coborârii» la nivelul lui cât și la aceea a «ridicării». Cu cititorul trebuie pornit de pe poziții, socotite cu virtualitate, egale. Aștept, de asemenea, discuții despre reevaluarea concepției clasice despre romantism, despre literatura de interes patriotic, cu putere și efect imediat, după cum putem încerca, în cadrul dezbaterilor, să plasăm vârful culturii noastre în raport cu fenomenele petrecute în marile literaturi... Nimeni n-ar avea naivitatea să creadă că misiunea Adunării ar fi întocmirea de «clasamente», împărțirea de lauri”.

● [„**Scânteia tineretului**”, nr. 6061] Se anunță deschiderea lucrărilor Adunării Generale a Scriitorilor din România.

● [„**Albina**”, nr. 46] Cl. Munteanu publică *Lucrările Marii Adunări Naționale*: „Eveniment important în viața politică a țării, actuala sesiune a lucrărilor Marii Adunări Naționale a reținut atenția întregului nostru popor. Acest interes general cu totul firesc în zilele noastre constituie dovada cea mai vie și mai convingătoare a încrederii fiecărui om al muncii în măsurile adoptate, în așezarea mai chibzuită și e mai mare eficiență a legilor noastre pe măsură ce înaintăm pe drumul progresului. Fiecare cetățean știe astăzi că ansamblul măsurilor luate în ultimii ani sunt izvorâte dintr-o profundă cunoaștere a realităților contemporane, că sunt bazate pe criterii științifice și, ca urmare a supunerii lor spre dezbateri publice, înmănunchează cele mai valoroase experiențe. Pe această linie, de înaltă responsabilitate față de popor, se înscriu și directivele Plenarei C. C. al P. C. R. din aprilie. [...] *Lucrările sesiunii Marii Adunări Naționale*, rapoartele și cuvântările rostite de către deputați constituie o strălucită confirmare a democrației noastre socialiste, încrederii că întregul nostru popor urmează politica partidului și statului nostru în interesul întregii colectivități”. □ Sub semnătura „Albina” apare *La adunarea generală a scriitorilor*: „Literatura românească actuală trăiește un moment de

mare însemnătate. Începând de astăzi, timp de trei zile toți cei aproape șapte sute de membri ai Uniunii Scriitorilor se întâlnesc în Adunarea lor generală. Prilej pentru dezbateri creatoare asupra problemelor și căilor de dezvoltare ale artei scrisului, care trebuie să tindă mereu atât spre propria desăvârșire, cât și spre o constantă contribuție la viața patriei. Acum, când unitatea dintre partid și popor este mai sudată decât oricând, scriitorii își vor afirma în Adunarea generală unitatea lor de concepție și de idealuri, aderența totală la politica partidului, hotărârea de a participa cu întreaga lor creație la îndeplinirea năzuințelor comune. Pentru că nu poți să fii scriitor fără să fii al timpului tău, fără să urmezi drumul poporului tău. Niciodată n-au avut condeierii noștri – și creatorii în general – un climat mai favorabil elaborării operelor lor. Acest climat generos derivă din succesele politicii social-culturale a Partidului Comunist Român, din transformările uimitoare care au loc în patria noastră. Unitatea ideologică indestructibilă nu presupune nicidecum uniformizarea stilurilor, șablonizarea creației literare. Astăzi este mai clar decât oricând că diversitatea de stiluri nu e o doleanță ci o lege de dezvoltare a creației literare. Partidul nostru recomandă și apără varietatea stilurilor literare, înflorirea lor în cadrul umanismului socialist. Iată de ce la această adunare și-au dat întâlnire cele mai diverse stiluri, unite sub aceeași concepție despre lume și societate. [...] Suntem convinși că dezbaterile forumului scriitoricesc vor arăta drumul de viitor al creației noastre literare, vor demonstra necesitatea scrierii de noi opere care să reprezinte creațiile spirituale trebuincioase construcției socialiste din țara noastră. Urăm Adunării generale a scriitorilor lucrări rodnice și a căror fertilitate să se dovedească spre împlinirea sufletească a cititorilor”. ■ În *Notă de lectură* Ion Mateescu scrie despre *Viniciu Gafița: Dimineața de cenușă*: „Practicând, mai ales, reportajul și literatura pentru copii, Vinciu Gafița nu este totuși la primul său volum de proză, dar culegerea de nuvele *Dimineața de cenușă* se detașează valoric de tot ceea ce a scris până acum. Nuvelele cele mai reprezentative din volum, în primul rând aceea care dă titlul culegerii și *La foc*, denotă un povestitor talentat descinzând din Sadoveanu. [...] Volumul *Dimineața de cenușă*, marcând un progres cert în evoluția lui Vinciu Gafița, se recomandă ca o lectură plăcută și utilă”. ■ Sub semnătura lui Baruțu T. Argezei apare *Arta populară românească în Elveția*: „Una dintre țările unde dragostea pentru arta și cultura popoarelor nu are limite este Elveția: cercetători elvețieni au cutreierat continentele pentru descoperirea unor locuri noi și a unor izvoare de artă și cultură puțin cunoscute, în timp ce instituții de tradiție se preocupă de organizarea unor expoziții și manifestațiuni de înalte valori documentare”.

● [„**România literară**, nr. 6] Articolul de fond este semnat de Nicolae Breban și anunță deschiderea lucrărilor *Adunării Generale a Scriitorilor*. Autorul vorbește despre acest eveniment ca despre un banchet al «condeierilor țării», un eveniment literar de mare anvergură. Invocându-l pe Tolstoi în opinia căruia „scriitorii sunt conștiința lumii”, Breban aduce în discuție condiția creatorului care este nevoit să facă față unui «secol zbuciumat», dar promițător, prin lărgirea

capacităților umane de a înțelege lumea prin prisma științelor și a descoperirilor tehnice. Toate acestea devin subiecte de discuție la Adunarea Generală a Scriitorilor, alături de problemele «practice» despre cărți și marii scriitori. □ Un citat din Nicolae Ceaușescu se alătură articolului lui Nicolae Breban: „Artiștii au datoria să lase scris urmașilor, peste veacuri, mărturii despre ceea ce au fost în stare să creeze oamenii, constructorii socialismului, despre ceea ce au fost în stare oamenii de litere și de arte de azi”, invocând faptele mărețe, reușitele intelectualilor și mobilizarea poporului în vederea „edificării României socialiste” ■ Sub genericul *Adunarea generală a scriitorilor*, se regăsesc o serie de impresii ale scriitorilor participanți la Adunare despre condiția literaturii. □ Tașcu Gheorghiu remarcă: „E limpede că forul cel mai înalt al scriitorilor va să cerceteze, cu agerime, starea literaturii române de azi, precum și mersul vieții literare”. □ Radu Teodoru notează: „Cred că în sfârșit ar trebui să se discute în esență despre structura acestui organism care este Uniunea Scriitorilor. [...] A sosit vremea, datorită creșterii vieții literare din centrele țării, ca Uniunea Scriitorilor din R.S.R. să se ocupe de literatură pe plan național, iar treburile scriitorilor din București să fie rezolvate de-o filială din București a Uniunii Scriitorilor din R.S.R.”. □ Vintilă Ivăncianu consideră că „Întotdeauna o asemenea Adunare este așteptată cu emoție, pentru că în ea se fac industriale investiții de speranță. [...] Speranța că, împreună, vom înțelege necesitatea înființării unor noi reviste”. □ Gr. Arbore menționează: „Actuala structură organizatorică a Uniunii Scriitorilor nu mai corespunde, după opinia mea, cu evoluția vieții sociale de la noi”. □ Constantin Țoiu publică în articolul *Luther și călimara*, la rubrica *Patul lui Procust*, gânduri legate de conflictul dintre vechi și nou în literatură, despre ingeniozitate și metaforă: „Totdeauna, noaptea, te vizitează personajul ciudat, incomod, din mitologia oricărui infern care te sâcăie și a cărui răsuflare de jar îți presară pe hârtie zgură, scrum și cenușă...”. □ O. Pancu Iași notează și el că „Deși am depășit, cred eu, vârsta naivității de a crede că Adunarea generală va acorda un interes substanțial mărit problemelor literaturii pentru cei tineri și foarte tineri, nu mă părăsește speranța că, totuși, aceste probleme nu vor fi întru totul ocolite”. ■ În articolul *Legile*, George Pituț încearcă să creioneze o imagine ideală a lumii, guvernată de un *Cod de procedură penală* îmbunătățit. El subliniază menirea scriitorilor, deoarece aceștia trebuie să răspundă „exigențelor” pe care le impune datoria față de patrie. □ În *Misiune și eficiență*, Leonid Dimov se raportează la literatura care se „fabrică” cu un deceniu în urmă, fără a-i putea aduce cuvinte de laudă. Autorul constată „o înflorire poate nemaîntâlnită a literaturii noastre” astăzi, subliniind necesitatea Adunării, care va constitui un „impuls” pentru viața literară ■ La rubrica *Moda poetică '68*, Ștefan Aug. Doinaș tratează *Disprețul pentru formă*, în care acordă o atenție specială modificărilor ce au loc la nivelul liricii moderne, în sensul versificației, a elementelor metrice și de prozodie, deoarece „Poetul modern se simte și se vrea liber de orice constrângeri formale”. Doinaș încearcă să găsească răspunsul pentru care lirica românească se complăce în indiferența față de formă, însă

nu poate găsi un tipar al problemelor socio-politice prin raportare la exemplele din literatura altor țări: „Nu: ei nu s-au internat de bună voie într-un ospiciu ca americanul Carl Solomon, nici n-au trecut prin casa de corecție ca Allen Ginsberg (...). Nu: ei nu scriu o poezie politică de tipul Evtușenko, Corso sau Ferlinghetti, modelele lor lirice nu sunt nici *Front rouge* de Aragon, nici *Mort aux vaches et au chap d'honneur* de Péret. Atunci?”. ■ Șerban Cioculescu prezintă *La Alba Iulia*: cetate de scaun a lui Mihai Viteazul, oraș împânzit de monumente, statui și muzee care amintesc de faptele înaintașilor, Alba Iulia găzduiește și mormintele unor conducători precum Iancu de Hunedoara, Aron Vodă, Mihai Viteazul, Sigismund Báthory. Aici și-au găsit sfârșitul Horea, Cloșca și Crișan în lupta lor pentru dezrobirea țăranilor iobagi: „Sufletele lor neliniștite și-au găsit odihna aproape după un veac și mai bine, când au căzut definitiv lanțurile iobăgiei pentru țăranimea transilvăneană”. □ Vladimir Streinu publică începutul capitoului *Ion Creangă* din tratatul său *Istoria literaturii române*, vol. III, cu titlul *Humulești*, unde găsim o descriere a satului marelui nostru povestitor. Satul a fost modernizat, cu cinematograful și drumuri pietruite, dar aceste elemente îndepărtează vizitatorul de realitatea în care a trăit autorul, deoarece „instruiește prea puțin asupra lumii lui Creangă”. □ Al. Săndulescu prezintă un fragment memorialistic aparținându-i lui Duiliu Zamfirescu și având titlul *Drama de la Veneția*: „Prețuit mai ales ca romancier și teoretician al romanului, Duiliu Zamfirescu este aproape ignorat ca memorialist, [...] scriitorul dezvăluie secretele faimoasei drame de la Veneția, sau afacerea Văcărescu, după cum o numeau ziarele vremii. [...] Relatarea se remarcă prin arta portretizării succinte, printr-un umor discret ca și prin descrierea cu o peniță fină a Veneției cu palatele și gondolele ei fantomatice...”. □ În *Atlas liric*, sunt publicate *Poezii închinete României* de Bajat Fața (Siria), *Urare de prieten*, în românește de Tașcu Gheorghiu și Samuel Feijo (Cuba), *În pădurea singuratică*, tradusă de F. Bonifaciu și A. Ionescu. □ La rubrica *Ferestre*, sunt traduse în românește, de Tatiana Nicolescu, fragmente din jurnalul lui Turgheniev, *File din ultimele luni ale vieții*. Se menționează că scriitorul rus de secol XIX a avut puternice legături cu mișcarea literară din Europa timpurilor sale, printre cunoscuții și apropiații săi regăsindu-se Gustave Flaubert, Alphonse Daudet, frații Goncourt. □ Teodor Mazilu publică *Scriitorul și existența*, un articol despre „conceptul satanic despre artă”, în special prin raportare la literatură. Mazilu surprinde ideea conform căreia scriitorul este nevoit să-și vândă Diavolului existența pentru a dobândi statutul de geniu. Amintind exemplul lui Thomas Mann, care considera că doar prin „satisfacții titanice” poate fi atins succesul în viața de pe pământ, autorul consideră că acest *modus vivendi* este motivat prin „damnațiunea scriitorului”: „actul de creație e un act de orgoliu (...). Orgoliu care vine din contractul cu Diavolul, din nevoia oarbă a unei tragice desăvârșiri artistice”. □ Aurel Dragoș Munteanu continuă discuția despre *generația poetică* cu articolul *Un lirism al miturilor*, unde discută influența lui Tonegaru asupra poeziei din vremea sa, dar mai ales asupra poeziei contemporane. A. Munteanu publi-

niază o trăsătură aparent comună a lui Tonegaru cu unii dintre poeții generației sale, și anume „mitizarea unui fel de lumpen-proletar, un vagabond păgubos aflat în opoziție cu valorile lumii în care trăiește, un virtual protestatar social”. □•La *Cronica literară*, L. Raicu comentează *Animale bolnave*, de Nicolae Breban: personajele romanului sunt atent creionate prin raportare la zbciumul interior, la trăirile divergente, însă se bucură de o „deschidere lirică” motivată de L. Raicu ca fiind „efectul contemplației marelui proces vital, urmarea neartificială și neafectată a revelației unui mister fundamental, ontologic”. ■ La secțiunea *Noutăți în librării* apar Emil Giurgiuca, *Poezii* (Ed. Tineretului, colecția *Cele mai frumoase poezii*); Miron Chiropol, *Schimbarea la față* (Ed. Tineretului); Veronica Obogeanu, *Poezii* (E.P.L.); Mioara Cremene, *Orașul Dirlidong* (Ed. Tineretului); Paul Drumaru: *Ochii necesari* (E.P.L.); Doina Iordănescu, *Cineva cu vietățile* (E.P.L.); Alecu Ivan Ghilia, *Cuscii* (Ed. Tineretului); Victor Papilian, *Amintiri din teatru* (Ed. Tineretului); Ion Crețu, *G. Ibrăileanu: Restituiri literare* (E.A.R.S.R.). ■ La *Cărțile săptămânii*, Dumitru Micu scrie despre poezia din volumele lui Ion Maxim, *Însemnări pe scurt* și Virgil Nistor, *Întoarcerea în anotimp*: „nu pot să nu remarc, cu un sentiment de lămurită invidie, reala, obiectiva frumusețe a unduirilor și arcurilor verbale înfăptuite de Virgil Nistor”. ■ Magdalena Popescu are în vedere *Proza*: Al. Struțeanu, *Interludiul îngerilor* și M. Constantinescu, *Ciudățeni de familie*. □•„Proza lui Al. Struțeanu e literatura unei vârste spirituale, care colorează consecvent în aceeași nuanță afectivă evenimentele”. □ *Ciudățeni de familie* stă sub semnul metaforei, infantilității și sentimentelor idilice, erotice”. ■ Sub condeii lui Perpessicius apare *Lecturi intermitente* (XXXVIII), o continuare a numărului trecut, unde se schițează portretul istoric al orașului Brăila, fiind amintite lucrările monografistului Nae Vasilescu, ori ale istoricului Constantin C. Giurescu, *Istoricul orașului Brăila*. „Brăila a fost, prin forța lucrurilor, un oraș levantin, de la porțile Răsăritului cu populație, cosmopolită, organizată în comunități, mai puternică decât alta, și durându-și printre altele falnice lăcașuri de credință”. □•În cea de-a cincea parte a *Însemnărilor zilnice* ale lui Titu Maiorescu, putem urmări evenimentele din perioada aprilie 1894 și 9 ianuarie 1925. ■ *Banu*, de Constantin Noica, apare în cadrul rubricii *Viață și societate în rostirea românească*: „deși acest *ba* e mai tare decât *nu* la început, el devine, până la urmă, tocmai prin bogăția lui, mai slab decât acesta [...] Dar bogăția reprezintă totdeauna puterea și slăbiciunea cuvintelor”. În finalul articolului, ne lămurim asupra concepției de esență a lui Noica: „Dacă spui că restricția neagă, sărăcești lumea și – [...] te înstrăinezi de bogăția fenomenelor ei, de fenomenologia ei. [...] Nu stă lumea într-un drăguț. *Ba* stă, zice fata. Nu stă speculația filosofică în graiul românesc. *Ba* stă, zice un cuvîntel”. □•La *Cronica limbii*, Al. Graur publică *Literatură și limbaj*, un articol despre raportul dintre limba din operele beletristice și „limba literară”. ■ Al. Piru continuă analiza fantasticului la M. Eliade (în diferite nuvele precum: *La țigănci*, *Podul*, *Adio !...*) în articolul *Literatura fantastică*. „Fantasticul e convertit, de data aceasta, în umor, nuvela *Adio!*... putând fi interpretată ca o

parodie a teatrului de idei, făcută cu nostalgia pentru teatrul mai vechi, medieval, de mistere, pe care publicul de astăzi nu-l mai poate înțelege și deci gusta”.

■ Articolul *Două cărți despre roman*, de Matei Călinescu prezintă și clarifică problematica definirii romanului, concentrându-se cu precădere asupra lucrării lui E. M. Foster din 1927, *Aspects of the Novel*: cartea „rămâne actuală, surprinzător de actuală, prin multe alte observații și judecăți [...]. Foarte modernă se dovedește mai întâi perspectiva sincronică pe care-o adoptă”. □•La *Orizont științific*, prof. dr. docent L. Banyai semnează articolul *Destrămarea imperiului austro-ungar – condiție a Unirii*, în care dezbate situația din Transilvania, lupta românilor pentru eliberare și Unire, un țel comun, dar nicidecum nou, punctând evenimente istorice cheie, precum răscoala lui Horea, Cloșca și Crișan din secolul al XVIII-lea ori de Revoluția de la 1848. □•La rubrica *Cinema*, D. I. Suchianu scrie despre *Tandrețe*, dezvoltând semnificația acestui sentiment care a devenit temă de film. □•La *Filme pe care le așteptăm*, Constantin Popescu pledează pentru *Legături periculoase*, ecranizarea romanului cu același titlu, aparținând lui Roger Vadim. Filmul, ca și cartea, au reușit să surprindă o constantă spectaculoasă: „ideea că natura umană e aceeași, oriunde, reușind momente de mare efect”. □•La rubrica *Teatru*, sub condeii lui Ion Pascadi apare *Cronica dramatică* cu titlul *Incandescența efemerului*, despre *Meteorul*, de Fr. Dürrenmatt, în regia lui Valeriu Moisescu. „Piesa nu-și propusese să dea soluții definitive sau să ofere o singură interpretare, ci s-a mulțumit să invite spectatorul să mediteze”. □•Paul Comănescu publică *Un carnet cu schițe de Luchian la New York*, unde vorbește despre o descoperirea unor portrete inedite creionate de pictorul Ștefan Luchian, cu ocazia expoziției Țuculescu din Statele Unite. „Carnetul cu schițe de Luchian [...] cuprinde circa treizeci de desene în peniță și creion. Majoritatea sunt portrete de intelectuali, țărani, ostași, precum și de copii”. □•Pe aceeași pagină, sub semnătura lui Mihai Domocoș, apare *De vorbă cu pictorul Emeric Marcier*, un interviu în care sunt punctate aspecte ale vieții și creației pictorului brazilian de origine română, născut la Cluj, în 1916. □•Pe coloana rezervată *Micului ecran*, Argus face o trecere în revistă a celor mai interesate transmisiuni de televiziune: *Crucișătorul Potemkin*, un adevărat „document de artă”, un reportaj despre moartea insulei-cetate Ada-Kaleh de lângă Porțile de Fier, Teleenciclopedia. □•La *Atelier literar*, Adrian Păunescu prezintă activitatea *Cenaclului* condus de M. R. Paraschivescu: „s-au întâlnit, în fine, intelectuali veritabili, tineri și vârstnici. S-au auzit aici nume ale unor poeți necunoscuți care, după aceea, au făcut vogă printre iubitorii de literatură”. □•La rubrica *Prezențe românești* aflăm: Revista italiană „Breve” publică un interviu cu poetul Marin Sorescu, urmând ca în numerele viitoare să-i includă în paginile sale pe poeții Geo Dumitrescu și Virgil Teodorescu. Criticul și scriitorul Ettore Capuano pune la punct o prezentare la Napoli a revistei „România literară”. La Belgrad a avut loc tradiționala reuniune internațională a scriitorilor, cu tema *Literatura și viața contemporană*, fiind trimiși drept reprezentanți ai Uniunii Scriitorilor: Silvian Iosif, Mircea Tomuș, Anghel Dumbrăvea-

nu, Ovidiu Cotruș și Petru Vintilă. □•Al. Ivasiuc, autorul articolului *Concentrație*, oferă câteva sfaturi utile pentru scris prin prisma celor trăite la New York. □•La *Cartea străină*, Stan Velea prezintă *Slavă și glorie*, de Jaroslaw Iwaszkiewicz, președintele Uniunii Scriitorilor polonezi: „romanul prezintă o imagine condensată a istoriei, începând din 1914 până în prezent; destinele personajelor care provin mai ales din aristocrația funciară, dar și din celelalte straturi sociale, încheagă o vastă panoramă a societății”. □•În cadrul rubricii *Atlas liric*, sunt publicate *Poezii închinete României* de Bajat Fața (Siria), *Urare de prieten*, în românește de Tașcu Gheorghiu și Samuel Feijo (Cuba), *În pădurea singuratică*, tradusă de F. Bonifaciu și A. Ionescu. □•La *Roza vânturilor* apare în traducere (de Mihai Anastasescu) un interviu acordat de către președintele Senegalului Léopold Sedar Senghor revistei italiene *Fiera Letteraria*, având titlul *La Negritude*: „Singura pavăză împotriva morții este comuniunea oamenilor, conștiința de a nu fi nimic altceva decât o parte a colectivității”.

• [„*Tribuna*”, nr. 46] Ion Oarcăsu face o *Mărturisire despre spiritul critic*: „Întrebat deunăzi de către o revistă bucureșteană ce-aș dori să însemne Adunarea noastră generală pentru destinul scriitorului român contemporan, n-am stat pe gânduri, formulând mai mult pentru mine următorul deziderat: vorbe puține dar esențiale, care să autorizeze dialogul public, schimbul de idei, diversitatea creatoare a paginilor eseistice. Pe scurt, doream și doresc de la acest plen – și prin el – ca spiritul critic să reentre în drepturile sale firești”. ■ În articolul *Dezbateri și soluții*, Teofil Bușecan identifică insuficiențe în viața literară românească ce trebuie dezbătute la Adunarea generală a scriitorilor: „Ce anume se va discuta, și cum, la Adunarea generală a scriitorilor, vom vedea ... Dar Adunarea generală ar putea contribui în mod hotărâtor la îmbunătățirea climatului literar, la eliminarea unor deficiențe organizatorice și de metodă din activitatea organizației scriitoricești. Cred că Adunarea generală a scriitorilor ar putea contribui decisiv la separarea criteriilor organizatorice de cele estetice în aprecierea creației. [...] Vom aminti un alt aspect, negativ prin consecințe, al vieții literare care ar trebui dezbătut în Adunarea generală. Ne referim la centralizarea excesivă, organizatorică și statuară, a vieții noastre literare ... O filială importantă, ca aceea din Timișoara, de exemplu, n-a avut niciun reprezentant în organul de conducere al Uniunii. Considerăm, de asemenea, că nici din punct de vedere al administrării fondurilor – ne gândim în primul rând la Fondul Literar – filialele nu s-au bucurat de atenția cuvenită. [...] E necesar ca filialele să devină organisme viabile de dezbateri a fenomenelor literare, centre spirituale puternice ale vieții creatoare”. ■ Mircea Vaida recenzează cartea lui Zeno Ghițulescu: *Dincolo de umbre* (E. P. L., 1968): „Versurile lui Zeno Ghițulescu sunt meditații calme și lirice. Într-o poezie ca *Nirvana arborilor* respiră o vagă nostalgie cu mireasmă panteistă”. ■ Ion Manițiu face referire la *Autocrația monotipului estetic*: „Dacă s-ar încumeta să facă cineva la noi o istorie a lor, adică a dogmatismului și a exclusivismului, a autocrației diverselor monotipuri estetice la modă, ar descoperi multe

victime nevinovate, mulți «morți» literari, multe prejucții aduse literaturii și artei noastre. În acest sens, ne vin în minte, la întâmplare și foarte dispart, unele exemple. Ne gândim, de pildă, la victimele nevinovate ale Junimii lui Titu Maiorescu. Nimeni nu mai contestă, desigur, rolul deosebit de important jucat de această grupare în istoria culturii noastre;” ■ Constantin Cubleşan prezintă cartea lui Eugen Barbu, „Teatru”: „Piesele lui Eugen Barbu prezintă, fără îndoială, un real interes, considerate atât în cadrul operei de ansamblu a scriitorului, cât și în conjunctura dramaturgiei noastre actuale. Ele impun, dacă nu neapărat o manieră și motive originale, în orice caz o linie realistă tradițională în tratarea unor subiecte ce incumbă acute dezbateri de idei, îndemnând la acuratețe literară, la claritate în expresie și trădând totodată vocația și meșteșugul de a crea și conduce conflicte dramatice în bună viziune scenică”. ■ În *Tangențe*, Augustin Buzura subliniază importanța subiectelor dezbătute în cadrul *Adunării generale a scriitorilor*: „Dar, cu toate acestea, apărarea, în actuala Adunare generală, a problemelor și principiilor fundamentale ale literaturii, a statutului profesiei de scriitor, cu răspundere și respect totale, ni se pare o cerință fundamentală. Căci numai acordând intelectului rolul pe care-l merită se va putea face ordine într-un sanctuar în care unele spirite rudimentare se mai simt deocamdată destul de bine”.

15 noiembrie

● [„România liberă”, nr. 7487] Relatări de la *Deschiderea lucrărilor Adunării generale a scriitorilor*, ocupă prima pagină. Este evidențiată miza ideologică explicită, respectiv „analiza liniilor de dezvoltare a literaturii noastre de la ultima conferință pe țară”, corelativ „rolului activ al scriitorilor” în „ampla operă de edificare a României socialiste”. Sunt oferite informații despre Programul Adunării, prezentarea Raportului Comitetului de conducere al Uniunii Scriitorilor, de către academicianul Zaharia Stancu, președintele acesteia, Raportul Comisiei de revizie, stabilirea Principiilor de bază ale noului Statut al Uniunii Scriitorilor, alegerea Comitetului de conducere al acesteia și a Comitetului de revizie. Se precizează că la dezbaterile cu privire la literatura actuală au participat academicienii Al. Philippide și Victor Eftimiu, scriitorii Radu Boureanu, Marin Preda, Nicolae Breban, Demostene Botez, Fănuș Neagu, Georgeta Horodincă, Adrian Păunescu, Ion Horea, George Lesnea etc. □ Raportul Comitetului de conducere al Uniunii Scriitorilor, prezentat de Zaharia Stancu, menționează, de la început, „prezența Uniunii Scriitorilor printre organizațiile politice care alcătuiesc Frontul Unității Socialiste”, fapt de natură să arate solidaritatea dintre această instituție și „organizațiile politice obștești”. Președintele Uniunii propune, apoi, o serie de accepții ale literaturii înregimentate politic, insistând pe apartenența acestei practici de creație la modelul teoretic marxist – leninist. Văzută ca „proces de creație în deplin acord cu legile fundamentale ale artei”, „eliberat de orice conformism, de rutină, de dogmatism”, „și care are drept sursă de inspirație marile realități ale vremii noastre”, literatura este un instrument de modelare a realității,

asupra căreia poate exercita, „pe căi specifice, o serioasă influență”, ca și asupra „naturii spirituale a omului”. Implicată, astfel, „într-un vast proces de formare a personalității”, corelativ „idealurilor umanității” și doctrinei marxist – leniniste, literatura este unul dintre mijloacele de „îngemănare a universului gândirii marxiste cu specificul nostru național”. În ceea ce privește poezia, Stancu remarcă o „puternică revitalizare a lirismului” și un interes sporit pentru „lirica patriotică, cetățenească”, „a vibrației directe, spontane și pasionate în fața evenimentelor sociale și naționale”. În cazul prozei literare, Stancu evidențiază misiunea acesteia de „surprindere a fenomenelor semnificative din realitatea noastră social – istorică”, iar în dramaturgie remarcă „atenția superioară acordată complexității caracterelor, nuanțării psihologiilor, aducerii pe scenă a aspectelor criticabile din realitate”. Referitor la misiunea criticii literare, aceasta este chemată să facă o analiză „mai pătrunzătoare a creației contemporane”, să încurajeze „talentele autentice” și să inițieze „schimburi de opinii și dezbateri rodnice”. Radical opus ideologiilor literare gândiristă sau trăiristă, criticul marxist „este din lumea contemporană, problematica și idealurile omului care trăiește în socialism”. În final, președintele Uniunii Scriitorilor pledează pentru „descentralizarea și democratizarea” acestei organizații, ca și a vieții literare, prin activarea și sprijinirea unor centre culturale de tradiție, din țară.

• [„Scânteia”, nr. 7887] Din *Deschiderea Adunării generale a scriitorilor* aflăm noi detalii: „Adunarea generală a scriitorilor își propune să examineze situația actuală a literaturii române, să evidențieze succesele obținute în ultimii ani de poezia, proza, dramaturgia, critica literară din țara noastră. Reliefând contribuția întregului nostru front literar pe tărâmul promovării unei literaturii de înaltă calitate artistică, inspirată din realitatea socialistă, din viața complexă și multilaterală a oamenilor muncii. Adunarea generală a scriitorilor constituie în același timp un prilej de analiză a liniilor de dezvoltare a literaturii noastre de la ultima Conferință pe țară, a perspectivelor scrisului românesc în lumina ideologiei marxist-leniniste, a reflectării cu o largă paletă de mijloace artistice a celor mai semnificative procese desfășurate în societatea noastră, a operei mărețe de desăvârșire a construcției socialiste. În acest înalt for scriitoricesc vor fi dezbătute rolul activ pe care îl au scriitorii în procesul de continuă evoluție a societății noastre, realizările și îndatoririle Uniunii în cadrul amplei opere de edificare a României socialiste, sub conducerea partidului comunist. [...] Alături de scriitori sunt prezenți numeroși invitați: acad. Ștefan Bălan, ministrul învățământului, Pompiliu Macovei, președintele Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, Ion Iliescu, prim-secretar al C. C. al U. T. C., ministrul pentru problemele tineretului, și alți reprezentanți ai unor instituții centrale, Ion Dumitrescu, președintele Uniunii Compozitorilor, Ion Jalea, președinte de onoare al Uniunii Artiștilor Plastici, Brăduț Covaliu, președintele Uniunii Artiștilor Plastici, Nestor Ignat, președintele Uniunii Ziariștilor, și alți oameni de artă și cultură. Adunarea generală a fost deschisă de acad. Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor. În continuare a fost

adoptată ordinea de zi: Raportul Comitetului de conducere al Uniunii Scriitorilor; Raportul Comisiei de revizie; Principiile de bază ale noului statut al Uniunii; Alegerea Comitetului de conducere al Uniunii și a Comisiei de revizie. Adunarea generală a adus un pios omagiu a scriitorilor decedați în perioada care a trecut de la ultima conferință pe țară. Acad. Zaharia Stancu a prezentat raportul Comitetului de Conducere al Uniunii Scriitorilor. Au urmat apoi dezbateri, în cadrul cărora au luat cuvântul acad. Alexandru Philippide, Radu Boureanu, acad. Victor Eftimiu, Marin Preda, Nicolae Breban, Demostene Botez, membru corespondent al Academiei, Fănuș Neagu, Dumitru Corbea, Laszlofy Aladar, Georgeta Horodincă, Adrian Păunescu, Violeta Zamfirescu, Ion Horea, Hajdu Gyözö, George Lesnea, Petre Sălcudeanu, Franz Liebhardt și Virgil Teodorescu. Adunarea generală a scriitorilor a fost salutată de Ion Dumitrescu, președintele Uniunii Compozitorilor, și acad. Ștefan Bălan, ministrul învățământului. Lucrările Adunării generale a scriitorilor continuă”. □•Urmează *Raportul Comitetului de conducere al Uniunii Scriitorilor prezentat de acad. Zaharia Stancu, președintele Uniunii*: „Întreaga breaslă scriitoricească, toți membrii Uniunii Scriitorilor [...] sunt chemați să examineze, în acest for, situația literaturii române contemporane, liniile și perspectivele ei de dezvoltare, să se pronunțe asupra formelor de organizare cele mai potrivite ale activității scriitoricești, să aleagă organele ei conducătoare. Documentul prezentat arată că spiritul nou în care Adunarea generală a scriitorilor este chemată să-și desfășoare lucrările aparține vastului și impetuosului proces de perfecționare a orânduirii socialiste, de lărgire și aprofundare a democratismului socialist în toate domeniile vieții obștești din țara noastră. Evidențiind principalele probleme actuale ideologice și estetice ale literaturii române, raportul a subliniat rolul de cea mai mare importanță ce i-a revenit literaturii, condusă și îndrumată, ca și întreaga noastră viață socială, de partid, în revoluția culturală de după 23 August 1944. [...] În continuare, este analizată pe larg evoluția literaturii românești în perioada care a trecut de la ultima Conferință pe țară a Uniunii Scriitorilor, din martie 1965, relevându-se înrăurirea puternică pe care au exercitat-o asupra dezvoltării creației literare profundele schimbări înnoitoare din viața patriei, istoricele realizări obținute în opera de edificare a noi orânduirii, toate confirmând justetea și înțelepciunea politicii partidului nostru, orientarea ei marxist-leninistă. Politica internă și externă a partidului, consecvența ei în apărarea principiilor leniniste, a suveranității naționale, a unității forțelor socialiste și antiimperialiste i-au creat României un deosebit prestigiu în întreaga lume, de care scriitorii, laolaltă cu toți cetățenii patriei noastre, sunt deosebit mândri. Relevând grija și preocuparea permanentă a conducerii partidului nostru față de dezvoltarea literaturii românești, sprijinul și îndrumarea nemijlocită de care s-au bucurat creatorii din acest domeniu al culturii, raportul a arătat că întreaga viață literară de la ultima Conferință a scriitorilor stă sub semnul spiritualului înnoitor, stimulator al inițiativelor și al gândirii îndrăznețe, infuzate de istoricul Congres al IX-lea al partidului, de Conferința Națională și plenarele C. C. al P. C. R. care au avut loc

în acest timp; sub semnul îndemnului rostit de tovarășul Nicolae Ceaușescu: «Avem o țară frumoasă și bogată, un popor harnic și cutezător care timp de două milenii, în anii grei de restriște, înfrățit cu codrii, râurile și văile, și-a apărut glia, iar acum, sub conducerea partidului, își zidește o viață nouă. Poporului, adevăratul făuritor al tuturor bogățiilor patriei, trebuie să-i închine oamenii de artă și cultură tot ceea ce pot crea mai frumos și mai bun. Desigur, se poate și este necesar să se creeze în diferite forme și stiluri. Putem spune creatorilor de artă: alegeți tot ceea ce vedeți că este mai frumos în culoare, mai expresiv în grai, redați realitatea cât mai variat în proză, în poezie, în pictură, sculptură și muzică, cântați patria și poporul nostru minunat, pe cei ce și-au închinat întreaga viață înfloririi României». [...] Scriitorii și-au dat cu însuflețire adevărată la țelurile lui, pentru că ele sunt și ale activității lor creatoare, de participare activă a tuturor celor ce muncesc cu brațele și mintea cu toate capacitățile lor la întărirea unității poporului român în jurul partidului, la realizarea nobilelor sale idealuri, la crearea unei orânduiri stăpânite de înaltele principii ale umanismului socialist. [...] Așadar, ideea de la care pleacă scriitorul actual e că opera sa are o finalitate socială, că ea poate influența evoluția vieții sociale, sprijinind, cu mijloacele ei specifice, ceea ce e nou în societate, ceea ce grăbește procesul de perfecționare a individului ca om liber, demn, stăpân pe propriu-i destin. Partidul Comunist Român – se spune în raport – este arhitectul inspirat al climatului de emulație creatoare, de înflorire a talentelor. Partidul este cel care a preconizat necesitatea dezbaterii principiale, libere, la care să participe toți oamenii de artă, a problemelor de creație, de teoria și istoria artei, pe baza concepției celei mai înaintate despre lume și societate. De aici și repetata invitație făcută scriitorilor de către partid de a aborda realitatea contemporană cu curaj, în toată complexitatea ei, de a da curs unei multitudini tematice corespunzătoare tocmai acestei complexități. [...] Încorporarea tradițiilor mari ale literaturii române, contactul mai strâns cu tot ce s-a creat mai interesant în mișcarea artistică mondială și în primul rând, apariția unui număr impresionant de talente noi fac să se poată vorbi la ora de față în poezie, proză și critica noastră, nu numai de numeroase individualități artistice distincte, ci și de direcții mai largi, cu o pulsație și o expresie proprie. Poezia înregistrează astfel o puternică revitalizare a lirismului, mulți poeți aducând în acest domeniu o sensibilitate ascuțită, o trăire sufletească inedită, o putere de expresivitate originală, care, la o altă, au îmbogățit universul lor poetic, întregindu-le personalitatea. Evitând simplismul, este necesar să ne amintim, totuși, că poezia nu trebuie să ascundă ideea într-o obscuritate căutată; adevăratei profunzimi îi repugnă nebulozitatea, jocul steril de cuvinte, pentru că astfel riscă să-și rezece orice punți spre conștiința publicului. Ca efect al identificării aspirațiilor intime individuale cu năzuințele poporului, lirica patriotică, cetățenească, a vibrației directe spontane și pasionate în fața evenimentelor sociale și naționale a dobândit accente mai autentice, mai personale, mai mișcătoare. Cu toate acestea, lirica patriotică și socială nu ocupă încă în producția poetică locul pe care îl solicită profundele și înflăcăratele sentimente trăite azi de

lumea noastră socialistă. Proza ultimilor ani, dezvoltând marea tradiție a literaturii românești și investigând aspectele actuale ale societății noastre cunoaște și ea remarcabile realizări. Marele drum al creației epice s-a vădit a fi în continuare cel al surprinderii și fixării fenomenelor semnificative din realitatea noastră socialistă. Unele scrieri apărute în ultimii ani sunt sortite de pe acum să-și păstreze interesul pentru cititori încă multă vreme; ele se caracterizează printr-o detectare inteligentă a esenței transformărilor adânci petrecute în viața contemporană, printr-o creație robustă de figuri interesante și caracteristice, prin observația pătrunzătoare a raporturilor umane și a implicațiilor lor etice. Rolul principal în cadrul prozei îl deține romanul și, fapt semnificativ, înainte și chiar în preajma Adunării generale au apărut un număr de romane, de puternică actualitate, de o factură originală, cu o problematică îndrăzneță și inedită. Tot în acest răstimp s-a înregistrat și o bogată producție de nuvele, de schițe și de povestiri scurte, domeniu în care s-au afirmat, de asemenea, multe talente noi. Se remarcă aici, ca și în roman, preocuparea scriitorilor de a surprinde aspecte semnificative ale realității și de a le valorifica prin mijloace epice inedite, prin formule narrative și de construcție originale. [...] Lărgirea ariei de cercetare a conflictelor pe care le generează lupta dintre vechi și nou în societatea românească de azi, supusă unor transformări profunde, se manifestă și în domeniul dramaturgiei. Și aici au loc fenomene de maturizare a creației. [...] În continuare, raportul scoate în evidență progresele incontestabile pe care le-a cunoscut critica în acești ani: valorificarea într-un spirit mult mai aproape de înțelegerea istorică profundă a patrimoniului literaturii naționale, familiarizarea cu marile realizări ale prozei, poeziei, dramaturgiei și criticii din trecut, analizarea mai pătrunzătoare a creației contemporane, încurajarea talentelor autentice, inițierea unor schimburi de opinii și dezbateri rodnice. În același timp, în activitatea criticii literare au fost semnalate și unele carențe; e necesară sprijinirea tendințelor care se dovedesc mai fertile și criticarea celor care împing literatura pe direcții ne semnificative, minore. Criticul marxist, fără a face concesii non-valorilor și a cădea într-un entuziasm facil, este chemat să acorde un interes deosebit scrierilor în care își găsesc expresie fenomenele esențiale din lumea contemporană, problematica și idealurile omului care trăiește în socialism, scrierilor care contribuie efectiv la opera de desăvârșire a construcției socialiste prin acțiunea adâncă și durabilă exercitată de ele asupra conștiinței unor largi pături de cititori. [...] Ocupându-se în continuare de structura și modul de conducere a Uniunii Scriitorilor, raportul subliniază rolul acestei uniuni de creație în dezvoltarea literaturii noi de după 23 August în România, în organizarea vieții literare și în satisfacerea cerințelor materiale ale membrilor ei. Dar, ca orice organism cu trecerea anilor, structura acestei uniuni nu a mai făcut față procesului de dezvoltare a literaturii și vieții literare din țara noastră. Raportul s-a referit la activitatea organelor de conducere ale Uniunii Scriitorilor, de la ultima conferință pe țară, analizând felul în care și-au desfășurat munca biroul și comitetul, laturile pozitive ale activității lor, realizările obținute, cum ar fi punerea în

dezbateră a unor probleme ale creației literare, ale criticii, ale bunului mers al revistelor, luarea de măsuri pentru însănătoșirea climatului literar, pentru îmbunătățirea publicațiilor literare, precum și la deficiențele care și-au făcut loc în activitatea comitetului și biroului care nu și-au îndeplinit întotdeauna mandatul de a decide în problemele esențiale ale Uniunii Scriitorilor, de a se pronunța în acele probleme care necesitau o temeinică dezbateră colectivă. [...] Oprindu-se apoi asupra activității revistelor literare ale Uniunii Scriitorilor, raportul a subliniat că principala lor îndatorire este aceea a orientării, a combativității de pe poziția marxist-leninistă, a răspunderii ideologice. Este necesar ca ele să se individualizeze ca profil, să cuprindă pe toți creatorii. [...] Raportul a pus în discuție unele probleme legate de viitoarea formă de organizare a Uniunii Scriitorilor, corespunzătoare dezvoltării vieții culturale din țara noastră. În acest scop au fost supuse Adunării generale principiile de bază pentru întocmirea noului statut al acestei uniuni de creație. Criteriile care au stat la baza acestor principii urmăresc descentralizarea vieții literare în concordanță cu procesul de lărgire a democrației socialiste care are loc în patria noastră, prin consolidarea unor centre literare cu vechi tradiții de cultură de pe cuprinsul țării, sporirea atribuțiilor asociațiilor scriitoricești, orientarea ideologică și artistică mai operativă, mai competentă a activității de creație”.

● [„**Scânteia tineretului**”, nr. 6062] Este publicat Raportul Comitetului de Conducere al Uniunii Scriitorilor, prezentat de Zaharia Stancu.

● [„**Contemporanul**”, nr. 46] În editorialul revistei, *Scriitorii*, George Ivașcu întâmpină Adunarea Generală a Uniunii Scriitorilor din R.S.R. (14-16 noiembrie 1968), menționând unele consecințe ale reintegrării patrimoniului literar în circuitul axiologic curent: „Tineretul nostru scriitoricesc, în special, este marele beneficiar ale acestui efort de restituire în drepturi – cât de legitime! – și de reconstituire a edificiului nostru literar, tineretul care, în valențele prodigioasei lui efervescențe, demonstrează astăzi mai mult ca oricând vitalitatea de creație prin arta cuvântului, prospectează cu cea mai vie îndrăzneală zone mult timp lăsate în umbră, dacă nu chiar necunoscute, navigând pe infinitele oceane ale întoarcerii ochiului spre înlăuntrul ființei umane, abordând, astfel, cu curaj, sectoare de acut interes în universul – și el foarte intim – al mării, profundeii, realități obiective care se cheamă conștiința omului român, în dimensiunile ei socialiste.” ■ Numărul este consacrat evenimentului care s-a desfășurat la Ateneul Român, acolo unde, după ce și-a depus mandatul, Zaharia Stancu a fost reales în funcția de președinte al asociației care, potrivit estimărilor de atunci, număra 700 de membri. Au fost votați 5 vicepreședinți: Ștefan Bănulescu, Laurențiu Fulga, Meliusz Jozsef, Marin Preda, Virgil Teodorescu și 2 secretari: Georgeta Horodincă și Szász János. ■ Gheorghe Tomozei redactează, în *Consonanțe*, un pasaj care poate fi socotit în răspăr cu „instituționalizarea” supravegheată de conducerea țării: „*Adunarea Generală a Scriitorilor* este, desigur, un eveniment de seamă al vieții noastre literare, dar nu trebuie să uităm că soarta unei literaturi se decide, în cele din

urmă, în spațiul dintre călimară și lampă, în foruri intime, acolo unde bucuria e rareori stăpână și în care domnește mai ales înfrigurarea, sfânta, marea nemulțumire de sine.” ■ O intervenție conformistă are Victor Eftimiu, în *Mesajul scriitorului*, care se deschide astfel: „Regimul puterii populare a făcut și această minune: a reintegrat pe scriitorul român în peisajul și drepturile sale, încadrându-l printre forțele reale ale țării, dându-i rolul ce i se cuvine în rândul făptuitorilor de viață și progres. [...] Coborât din turnul de fildeș, scriitorul trebuie să devină un cetățean leal, închinat societății, adoptându-i năzuințele, însuflețindu-i spiritul creator, îndrumând-o, combătându-i erorile, propagând binele, frumosul și adevărul, căutând s-o îndrepte, s-o ridice”. ■ O posibilă parabolă antitotalitară, scrie Ana Blandiana făcând unele trimiteri și la piesa *Iona* de Marin Sorescu: „Cine acceptă să-și perpetueze sângele și cerneala în vid și neadevăr, într-o încordare în care fiecare clipă smulsă neființei este smulsă libertății în același timp? Cine renunță la o secundă de univers pentru o oră de claustrare? Nimic nu ne va face să ne răzlețim unii de alții, pentru că nimic nu poate înfrânge sentimentul la pândă că separându-ne dezertăm, că tăcând dezerteăm, pentru că nimeni nu ne poate garanta că glasul nostru care spune adevărul se va auzi și de dincolo de acceptații pereți de ivoriu.” ■ Câteva reflecții *Despre cronica literară* aduce Nicolae Manolescu: „Cronicarul e singurul critic care admite să fie judecat după eficiența analizelor sale. Cronica are o latură morală, care în cronică se observă mai greu, dar pe care ea o scoate în evidență. În sfârșit, cronica un îngăduie nicio mistificație: criticul fără talent se poate refugia în istoria literară, dar cronicarul seamănă cu un actor, silit să apară pe scenă, cu toate reflectoarele și privirile ațintite asupra-i și, deci, în imposibilitate de a se arăta mai talentat sau mai inteligent decât este în realitate.”

16 noiembrie

● **[„România liberă”, nr. 7488]** În a doua zi a lucrărilor Adunării generale a scriitorilor au luat cuvântul poeți, prozatori și dramaturgi precum Veronica Pombacu, Titus Popovici, Cezar Baltag, Sütő András, Grigore Hagiu, Laurențiu Fulga, Eugen Simion, Miron Radu Paraschivescu, Petru Popescu, Mircea Tomuș, Paul Everac etc.

● **[„Scânteia”, nr. 7888]** Traian Coșovei semnează reportajul *Vocația unui oraș* despre orașul Tulcea.

● **[„Cronica”, nr. 46]** „Astăzi literatura noastră are posibilități de dezvoltare practic nelimitate. Adunarea scriitorilor a trecut în revistă succesele care au îmbogățit valoroasele noastre tradiții în acest domeniu, dar a scrutat și viitorul” – așa se deschide acest număr, cu editorialul *Scriitorii*, semnat „Cronica”. □•Același ton regăsim în articolul lui Corneliu Ștefanache, *Prestigiul scrisului nostru*: ambele texte sunt ecouri la recenta Adunare a scriitorilor. □•Optimism se degajă și din intervențiile reunite sub titlul *Cititorii despre autori și cărți*: o studentă, o profesoară de română și un elev de clasa a XII-a ■ Andrieș publică o piesă într-un

act: *Verbul galben* ■ La *Dicționarul premiilor literare românești*, M. N. Rusu scrie despre volumul de versuri *Pâinea pădurii*, de Mihail Cosma, care a primit în 1945 premiul Forum. Înrudit cu Tonegaru și Ion Caraion, Cosma este un poet vizionar („o viziune a opulenței universale”), autorul unui puternic *Poem universal*, din care cităm: „Venim odată cu incendiile/care decolorează munții la 1000 de ani/odată cu naufragiile păsărilor de huilă/dintr-un continent necunoscut/pentru care atlasele se vor tipări cu foc bengal”. ■ Sub semnătura lui Laurențiu Ulici, citim, la rubrica *Personaje din romanele de azi*, episodul numit *Herbert, copilul plictisit* (la N. Breban, *În absența stăpânilor* (E.P.L., 1966): „N. Breban pătrunde pe teritoriul tabu al copilăriei și lucrează, nu prin analiză psihologică, inoperantă la acest nivel, ci prin curată descripție a faptelor și apoi comentarea lor, să reliefeze artistic un personaj-copil în care se zbat contradictorii și paradoxale sentimente [...]”. □ Zaharia Sângerozan scrie despre volumul de *Teatru* al lui Radu Stanca: „Toată opera lui Radu Stanca este un spectacol al experienței existenței, a uneia care are ca substanță proprie o biografie tragică de care nu se poate despărți.” ■ Un eseu important publică în acest număr Adrian Marino: *Literatură comparată sau estetică literară?* Miza principală este afirmarea finalității estetice a oricărui studiu literar, conform adagiului lui René Etiemble: „Să ne bucurăm cât mai subtil de operele literare!”, printr-o cercetare care să nu se limiteze la erudiție, la documentare. Marino citează studii importante – de la Croce la Wellek, toate militând pentru o cercetare de estetică literară care să subîntindă comparatismul: „există o unitate a structurilor literare, indiferent de timp, loc, spațiu, fără de care nu se poate constitui nici romantismul, nici romanul. Etiemble numește aceste elemente permanente, structurale, esențiale, invariante literari, cu a căror depistare sistematică se va ocupa literatura comparată, reorganizată și finalizată în sens estetic”. Dar, atrage atenția Marino, e important ca această estetică să nu devină dogmatică, prescriptivă, în sensul unei „retorici generale” în care ar trebui să recunoaștem, poate, metoda chomskyană aplicată limbii. ■ Gabriel G. Instrate traduce din cehă proză de Karel Capek. ■ Ultima pagină oferă un *Remember Dada*, sub titlul *Rememorări: DADA*, în traducerea și prezentarea lui Mihail Sabin. Sunt traduse poeme de: Iwan Goll, Jean Cocteau, Max Ernst, Philippe Soupault, Kurt Schwitters și desigur, Tristan Tzara (fragment din *Omul aparent*).

• [„**Flacăra**”, nr. 47] Reportaj de Silviu Brucan, cu titlul *America '68, prime impresii*: „Alienarea a devenit cuvântul cel mai frecvent uzitat. Relațiile interpersonale se reduc treptat la utilitar: profesor și elev, medic și pacient, vânzător și consumator etc. Sunt dese cazurile când o fată este atacată pe stradă fără ca trecătorii să intervină. Ceea ce-i unește însă pe oameni este lupta pentru o cauză comună. Împotrivirea față de războiul din Vietnam, inegalitatea rasială, acțiunile greviste dau naștere unei admirabile solidarități umane și constituie de fapt cel mai sigur antidot al alienării.” ■ În rubrica *Literare* Lucian Raicu prezintă volumul de versuri al lui Iordan Chimet, *Lamento pentru peștișorul Baltazar*. ■ În

spațiul rezervat Tv, Felicia Antip discută despre *Mărunțișuri pedante*, amintind de emisiunea consacrată lui Eminescu, realizată de Ana Blandiana și Andrei Șerban: „Cu asemenea emisiuni, televiziunea tinde să înlăture toate obstacolele acumulate de-a lungul anilor între conștiința cititorului și opera celui mai mare poet român.” ■ În *Cronica de trei secunde*, Radu Cosașu publică tabletele *Iarba și barba* și *Stadioanele incendiate*. ■ În secțiunea de *Teatru* apare o notă despre piesa lui Al. Davila, *Vlaicu Vodă*, pusă în scenă la Teatrul de stat din Arad. □ Mai semnează: Al. Mirodan, Lucian Raicu, Radu Cosașu, Teodor Mazilu, Silviu Brucan.

● [„Luceafărul”, nr. 46] Redacția consemnează desfășurarea lucrărilor Adunării generale a scriitorilor la Ateneul Român, anunțând o parte din subiectul dezbaterilor ce se vor derula câteva zile: „Adunarea generală a scriitorilor își propune să examineze situația actuală a literaturii române, să evidențieze succesele obținute în ultimii ani de poezia, proza, dramaturgia, critica literară din țara noastră. Reliefând contribuția întregului nostru front literar pe tărâmul promovării unei literaturi de înaltă calitate artistică, inspirată din realitatea socialistă, din viața complexă și multilaterală a oamenilor muncii, Adunarea generală a scriitorilor constituie în același timp un prilej de analiză a liniilor de dezvoltare a literaturii noastre de la ultima Conferință pe țară, a perspectivelor scrisului românesc în lumina ideologiei marxist-leniniste, a reflectării cu o largă paletă de mijloace artistice a celor mai semnificative procese desfășurate în societatea noastră, a operei mărețe de desăvârșire a construcției socialiste. În acest înalt for scriitoricesc vor fi dezbătute rolul activ pe care îl au scriitorii în procesul de continuă evoluție a societății noastre, realizările și îndatoririle Uniunii în cadrul amplei opere de edificare a României socialiste, sub conducerea partidului comunist”. □ Se apreciază pozitiv participarea tuturor membrilor Uniunii Scriitorilor la lucrările adunării, ilustrând astfel „democratismul socialist”, a unor numeroși invitați: acad. Ștefan Bălan, ministrul învățământului, președintele Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, Ion Iliescu, prim-secretar al C.C. al U.T.C., ministrul pentru problemele tineretului, Ion Dumitrescu, președintele Uniunii Compozitorilor, Ion Jalea, președintele de onoare al Uniunii Artiștilor Plastici, Brăduț Covaliu, președintele Uniunii Artiștilor Plastici, Nestor Ignat, președintele Uniunii Ziariștilor, și alți oameni de cultură și artă. Deschisă de acad. Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor, Adunarea a adoptat ordinea de zi: „Raportul de conducere, al Uniunii Scriitorilor; Raportul Comisiei de revizie; Principiile de bază ale noului statut al Uniunii Comitetului de conducere al Uniunii și a Comisiei de revizie. Adunarea generală a adus un pios omagiu scriitorilor decedați în perioada care a trecut de la ultima conferință pe țară. Acad. Zaharia Stancu a prezentat raportul Comitetului de conducere al Uniunii Scriitorilor. Au urmat apoi dezbateri, în cadrul cărora au luat cuvântul acad. Alexandru Philippi-de, Radu Boureanu, acad. Victor Eftimiu, Marin Preda, Nicolae Breban, Demostene Botez, membru corespondent al Academiei, Fănuș Neagu, Dumitru Corbea,

Laszlofy Aladar, Georgeta Horodincă, Adrian Păunescu, Violeta Zamfirescu, Ion Horea, Hajdu Gyözö, George Lesnea, Petre Sălcudeanu, Franz Liebhardt și Virgil Teodorescu. Adunarea generală a scriitorilor a fost salutăată de Ion Dumitrescu, președintele Uniunii Compozitorilor, și acad. Ștefan Bălan, ministrul învățământului”. În ziua următoare „în cadrul amplelor dezbateri asupra Raportului Comitetului de conducere al *Uniunii Scriitorilor*, începute în ziua precedentă, au luat cuvântul în continuare *scriitorii* Veronica Porumbacu, Titus Popovici, Nicolae Țațomir, Cezar Baltag, Sütő András, Grigore Hagiu, Letay Lajos, Mihnea Gheorghiu, Laurențiu Fulga, Eugen Simion, Miron Radu Paraschivescu, Vintilă Ivăncănu, Aurel Dragoș Munteanu, Aurel Rău, Paul Cornel Chitic, Petru Popescu, Mircea Tomuș, Paul Everac, Leonid *Dimov*, Paul Anghel, Gheorghe Pituș, Szasz Janos”. □ Au adus saluturi adunării generale „președintele Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, Pompiliu Macovei, primul secretar al CC. al U.T.C., Ion Iliescu, ministru pentru problemele tineretului, președintele Uniunii Artiștilor Plastici, Brăduț Covaliu, general-locotenent Ion Coman, adjunct al ministrului forțelor armate, secretarul Consiliului politic superior al armatei, și Dumitru Gheorghiu, vicepreședinte de Consiliului Central al Uniunii Generale a Sindicatelor. „Vorbitorii au felicitat călduros pe scriitori pentru munca lor plină de rod, pentru importanta contribuție pe care o aduc la înălțarea marelui edificiu al culturii noastre socialiste și le-au urat împliniri tot mai durabile în nobile lor activitate de creație. Seara, adunarea generală a ales, prin vot secret, noul comitet de conducere al Uniunii Scriitorilor și Comisiei de revizie”. □ *Raportul Comitetului de conducere al U.S.* este prezentat de academicianul Zaharia Stancu, președintele Uniunii la Adunarea Generală a Scriitorilor din R.S.R. El consideră că începerea lucrărilor adunării e un eveniment foarte important pentru viața scriitorilor, „chemați să analizeze situația literaturii române contemporane, liniile și perspectivele ei de dezvoltare, să se pronunțe asupra formelor de organizare cele mai potrivite ale activității scriitoricești, să aleagă în mod direct organele ei conducătoare”. Președintele Uniunii precizează că nu sunt îndreptățite opiniile celor care „opun literaturii ultimilor ani”, literatura de după 23 August 1944. „De-a lungul acestor ani, în condițiile grele ale unei ascuțite lupte de clasă, pentru cucerirea puterii și așezarea bazelor orânduirii socialiste, în ciuda unor metode de îndrumare adeseori necorespunzătoare, ce nu puteau decât să frâneze elanul creator, scriitorii noștri au reușit, să dea opere valoroase, dedicate cu sinceritate luptei revoluționare a poporului”. Considerând scriitorul „dușmanul inerției, al sclerozei și al minciunii”, al celor ce se opun progresului, Z. Stancu afirmă că „nici o concepție filozofică nu este, de aceea, mai organic adecvată creatorului decât cea marxist-leninistă, decât materialismul dialectic și istoric înțeles în esența lui vie, în dinamismul său revoluționar. A așeza la temelia vieții spirituale a României contemporane filozofia clasei muncitoare, materialismul dialectic și istoric, nu înseamnă, așadar, a impune o anumită ideologie, ca o dogmă, ci faptul că societatea românească, poporul român, au găsit în gândirea marxist-leninistă, în tradițiile

și în afirmarea prezentă a P.C.R., acea călăuză, acea metodă și acea concepție despre lume și viață capabile să catalizeze și să asigure concretizarea celor mai nobile idealuri ale sale. [...] Această îngemănare a universalului gândirii marxiste cu specificul nostru național constituie încă una din premisele decisive ale vieții culturale de azi. Din filozofia marxistă, creatorii noștri sorb puterea de a discerne fără greș între semnele realității și a-și desfășura funcția critică progresistă a creației nu împotriva, ci în sensul intereselor fundamentale ale poporului. De aici și acel spor de perspectivă a literaturii române de a se înscrie pe orbita circuitului de valori universale, densă în conținutul de idei, bogată în valențele artistice”. Se constată că „tabloul producției literare se prezintă simțitor mai variat și mai viu colorat”, cât și o diversificare tematică. „Poezia înregistrează astfel o puternică revitalizare a lirismului. Mulți poeți tineri, extrem de înzestrați, au adus în acest domeniu o sensibilitate ascuțită, o prospețime sufletească inedită, o putere de expresivitate originală. Niciodată într-un răstimp atât de scurt nu s-au impus atâtea talente puternice. [...] Concomitent cu ei, poeți din generațiile mai vârstnice și-au îmbogățit universul poetic cu date inedite, menite să le întregască personalitatea. Am asistat la reveniri spectaculoase și pline de surprize a unor talente care și-au descoperit resurse noi într-un climat propice. [...] Trebuie spus însă că lirica patriotică și socială nu ocupă încă în producția poetică locul pe care profundele și înflăcăratele sentimente trăite azi de lumea noastră socialistă ne-am fi așteptat să le găsim în ea. Poetul își urzește cântecul său din ceea ce are mai propriu sufletesc”.

□ Z. Stancu declară că un poet trebuie să aibă capacitatea de a „împărtăși intim și structural năzuințele, preocupările sentimentele mulțimilor de oameni angajați într-o grandioasă operă constructivă și de transformare sufletească structurală. De aceea, salutând preocupările mari filozofice, întrebările dificile și dramatice asupra existenței umane pe care și le pune lirica noastră, orizontul ei spiritual deschis spre tot ce-i e propriu omului, spre misterul firii, suntem îndreptățiți să-i cerem ca să aducă și aici optica, felul de a privi lucrurile, mentalitatea lumii și timpului nostru, să nu rătăcească în labirinturi mistice, să evite superficialitatea și unilateralitatea. [...] Pe noi ne interesează în cel mai înalt grad pentru cine scriem! Nu putem să facem din poezie un aliment substanțial pentru oamenii din jurul nostru, o hrană prețioasă care să-i îmbogățească sufletește și să-i ridice, dacă ne interzicem comunicarea, cu ei”.

□ Z. Stancu evocă realizări remarcabile și în cadrul creației epice, concretizate în apariția unui număr de romane de „puternică actualitate”, de o „factură originală, cu o problematică îndrăzneță și inedită, [...] Tot în acest răstimp am înregistrat și o bogată producție de nuvele, de schițe și de povestiri scurte. E un domeniu, în care s-au afirmat iarăși multe talente noi. [...] Se remarcă aici, ca și în roman, o tendință de valorificare a unor mijloace epice inedite, de căutare a unor formule narative și de construcție originală, prin recurgerea la parabolă și mit, prin inserția planului fantastic, prin implicarea în expunere a unor pasagii eseistice, sau poematice, prin proiecții simbolice, etc. [...] Sigur că astfel de tendințe pot aduce și au adus chiar prozei noastre câștiguri apreciabile în

lărgirea posibilităților ei. Problema principală care se pune în legătură cu ele ca și cu orice formă de experiment literar, rămâne aceea a finalității. Nici un mijloc în stare să dea o mai mare acuitate investigației realității sub raport artistic nu este principial de respins. [...] Și în teatru întâlnim tendințe de inovare ale artei dramatice. Și pe scenă se caută a se obține prin procedee noi care nu exclud abstractizarea și simbolul său, planul imaginar, o extindere a problematicii dezbătute. Și aici asistăm la o încercare de a scoate la iveală pe această cale nu numai a dramatismului, dar și a tragismului existenței. E incontestabil că lumea și vremea noastră nu e scutită și de asemenea dimensiuni și că ele sunt chemate să trezească interesul oamenilor de teatru. Iarși însă se cuvine a afirma răspicat pozițiile de pe care scriitorii comuniști înțeleg să aducă în operele lor astfel de situații și să le înfățișeze spectatorilor. Noi nu putem transpune pur și simplu conflicte, dileme, impasuri proprii altei societăți în realitatea noastră și mai mult, a le trata așa cum au făcut-o anumiți autori reputați din Occident, fatal cu o optică și o mentalitate proprie experienței lor diferite de viață. Concepției noastre revoluționare despre lume îi e străină reprezentarea existenței ca absurdă. Dacă am crede așa ceva, n-am cheltui atâta energie ca să construim o orânduire nouă, din care, alienarea omenească și inechitatea socială să dispară. Acolo unde noi recunoaștem cu luciditate critică existența absurdității tragice a unor situații, o facem spre a o denunța ca inacceptabilă pentru umanitate și spre a o refuza. O astfel de atitudine se întâlnește de altfel și la cei mai conștienți și mai înaintați ca gândire autori de teatru din occident care s-au ocupat cu asemenea probleme. Iată de ce dramaturgia noastră e chemată cu atât mai mult, atunci când se simte atrasă, cum e și firesc, să exploreze zonele tragicului să nu se plieze «mode», să nu piardă din vedere perspectiva istorică și adevărata luciditate, a gândirii marxist-leniniste”.

□ O atenție semnificativă se atribuie și criticii. „Conținutul și funcțiile criticii noastre, direcțiile pe care ea le promovează în literatură decurg în chip firesc din concepția ideologică unică marxist-leninistă. Criticii au desigur gusturi diferite, înclinații și preferințe variate. Ei pot să se simtă atrași în special pe anumite laturi ale exegezei sau pe altele. Dar criteriul de bază pe care o critică militantă n-ar trebui să-l piardă din vedere este acela al modului în care o lucrare beletristică folosește sau nu operele de construcție socialistă, înțeleasă ca formare spirituală a omului nou. Desigur că această literatură o face cu mijloacele ei proprii și dacă sunt lipsite de valoare artistică o poezie, un roman, o nuvelă, o piesă de teatru n-au cum să-și îndeplinească această înaltă menire, oricât de bune intenții ar fi stat la elaborarea lor. Judecata criticului marxist nu se poate opri însă la singura constatare a realizării artistice. Pe el nu-l poate lăsa indiferent, ce influențe are o operă asupra cititorului, ca idee și ce sentimente îi inculcă. A discuta în sfera esteticului implicațiile sociale filozofice și morale a unei cărți nu e «conținutistică», așa cum lasă să se înțeleagă, opinii care-și găsesc, din păcate, câteodată încă loc în coloanele revistelor noastre. Nu e de conceput o critică militantă marxistă, complăcându-se în eclecticismul ideologic, împăcându-se cu idei străine con-

ceptiilor proletariatului despre lume, nereacționând atunci când astfel de idei sunt emise sub forme mai mult sau mai puțin deschise. Nimeni nu deține monopolul gândirii marxiste; există probleme literare delicate și dificile, în care adevărul nu iese la iveală decât prin confruntarea părerilor. Dar platforma de pe care ducem aceste discuții este a ideologiei proletariatului revoluționar. Nu vom putea fi deci niciodată de acord cu încercări de reabilitare a ideilor «gândirismului» sau «trăirismului» când e știut care este substratul lor social ostil structural marxismului; nu vom putea niciodată să ne împăcăm cu misticismul, cu estetismul, cu pozițiile care neagă caracterul militant al literaturii noastre contemporane și tind să o îndeparteze de la misiunea ei socială”. ■ Pe prima pagină este publicat discursul lui Geo Bogza *Adunarea generală a scriitorilor*. Acesta se declară emoționat de sculptura lui Anghel din fața Ateneului ce-l întruchipează pe Mihail Eminescu și astfel, simțindu-l prezent în mijlocul scriitorimii nu doar cu spiritul, ci și „într-o formă materială”, conștiința sa vibrează o dată în plus în tonalități grave. „Astăzi dimineață, am văzut căzând primii fulgi de zăpadă; și, pe când mă apropiam de acest loc, m-am oprit și am cumpărat treizeci și nouă – atât câți ani a trăit el -, de crizanteme, de garoafe, de margarete, toate albe, pe care le-am presărat în fața statuii lui Eminescu. Probabil că manifestarea noastră de aici va fi o manifestare înălțătoare. Dar eu cred că o putem face mai înălțătoare, că putem să ne dăm nouă înșine o dimensiune în plus, o dimensiune pe care o avem de altfel, dar acum o putem face cunoscută tuturor, dacă toți cei care vom mai veni aici în cursul după-amiezii și mâine dimineață vom aduce o floare și o vom așeza pe iarba și pe soclul statuii lui Eminescu, în așa fel ca toți locuitorii acestui oraș care vor trece pe aici să știe nu numai după inscripția de pe fațadă că aici sunt scriitorii români, ci și după acest morman de flori – pentru că sper să fie morman. Acest gest va fi o opțiune a noastră pentru geniul poporului român și, după cum de multe ori au fost florile în istoria omenirii, un protest împotriva celor ce ar vrea să denatureze acest geniu”. ■ Mircea Iorgulescu formulează puncte de vedere cu privire la *Dilemele prozei scurte*, identificând în Marin Preda, N. Breban, Al. Ivasiuc pe „campionii prozei noastre”. „Primul e surprinzător, se precizează, prin consecvența cu sine însuși”, iar la „N. Breban, și Al. Ivasiuc neașteptată este repede consacrat”. Cei doi, autori ai unor „romane-problemă, nu descriu o problemă într-un roman”, ei aflându-se de aceeași parte a unei rupturi ferme, operată și adâncită de ceea ce s-a numit *fenomenul prozei scurte*”, specie „negată prin apariția celor doi romancieri”. □ Lămurind semnificația prozei scurte, „nici nuvelă, nici schiță”, „efectul unor tendințe numeroase, nu rareori adverse”, Mircea Iorgulescu consideră că diversele producții literare de acest gen fac ca „stabilirea unor caracteristici general valabile să pară o operație dificilă și întrucâtva arbitrară”. Astfel volumul lui Vasile Rebreanu, *Țiganca albă*, este „o neașteptată posibilitate de sintetizare de aglutinare a semnelor specifice unei bune părți din ceea ce se cheamă proză scurtă. [...] Cele mai multe din bucățile volumului sunt scurte compoziții cu pronunțată atmosferă poetică, abundând în simboluri ce slujesc drept

vehicule pentru idei în sens didactic. Nu lipsește dimensiunea onirică, halucinatorie”. □ Este apreciată placheta de debut a lui Dumitru Dinulescu *Robert Calul*: „Refuzul epicului, disoluția personajului, tenta lirică, apelul la simbol, preferința pentru universul infantil și adolescentin, capacitatea de a fantaza a autorului, teribilismul, sunt câteva dintre observațiile exacte ce s-au făcut la apariția cărții, bine primită, de altfel. [...] De fapt, *Robert Calul* este un volum care dezintegrează proza scurtă. Sunt prezente toate poncifele formulei, se pot ușor detecta notele caracteristice unui Iulian Neacșu, Dumitru Țepeneag, Sânziana Pop etc., dar autorul e detașat de ele, dinamitându-le cu un aer de candoare. [...] În legătură cu proza scurta s-a vorbit mult despre experiment, în fond, n-a fost vorba decât de un efort de literaturizare într-o epocă în care reportajul mai amplu era numit roman. Primitive, procedeele folosite de pletora de prozatori, azi aproape uitați, ai deceniului trecut, nu erau în bună parte decât caricaturi ale celor tradiționale. [...] Acuta nevoie de romancierii de astăzi așa se explică. Pentru că, proza scurtă are meritul de a fi defrișat un teren literar, dar numai atât. Cuceririle ei nu înseamnă decât recăștigarea unor teritorii cândva pierdute. Dar victoria prozei scurte este sinonimă cu o sinucidere”. ■ Paul Goma publică fragmente din *Cealaltă Penelopă*. ■ Articolul *Lucian Blaga – profesorul* de Ovidiu Cotruș conturează latura „sfielnică” a filosofului pentru cuvânt, indiferența față „de orice tehnică de captare a publicului”. „Totul era dinainte știut, previzibil, cursurile sale fiind lipsite de orice surpriză”. În ce consta totuși, farmecul lor inimitabil, prin care filozoful se singulariza și ca profesor? Urmărind curgerea monotonă a vorbelor simțea că, dincolo de ele, gândurile se înlănțuie nu numai în funcție de logica lor interioară, ci se alcătuiesc de la sine într-o construcție muzicală asemeni arhitecturilor pitagoreice. Pauzele lui Blaga, tăcerile lui încărcate de tâlcuri adevăreau cu gravitate caracterul muzical al construcțiilor sale. Lui Blaga gândul răzleț i se părea lipsit de organicitate. Gândurile nu pot rămâne singure, ele nu pot trăi decât împreună, integrate organic într-un edificiu riguros. Titlul primului său volum de aforisme *Pietre pentru templul meu* arată că voința constructivă era consubstanțială spiritului său. Audierea cursurilor lui Blaga era importantă întrucât scoțea în relief organicitatea gândirii sale, punându-ne în prezența fiorului metafizic, a emoției originare din care a luat ființă. [...] În scurta sa activitate didactică (1938-1948), Lucian Blaga a urmărit să trezească în studenți o conștiință a culturii ca fenomen unitar cu nesfârșite ramificații. Mai mult decât perspectiva morfologică a lui Spengler și Frobenius, perspectiva stilistică blagiană se apropie, anticipând-o, de ceea ce numim astăzi o înțelegere structuralistă a culturii. Cursurile ne puneau în contact, pe studenții acelei epoci, cu tezele sale strict filozofice. Seminariile, în schimb, urmăreau valorificarea acestor teze prin interpretări «stilistice» ale marilor creații spirituale ale umanității. În deosebi, seminariile puneau în lumină excepționalele calități de profesor ale lui Lucian Blaga; organizarea lor riguroasă și profilul lor tematic i se datorau în exclusivitate. Astfel, toate lucrările de seminar dintr-un an de studiu au avut ca obiect diferitele aspecte ale spiritului

baroc. [...] Profesorul asculta lucrarea referentului și discuțiile consecutive lecturii – care cuprindeau, ca întotdeauna, atât lucruri inteligente cât și multe naivități – cu aceeași liniște aparentă sub care se citea însă încordarea reflexivă. Nu lua parte activă la discuții, probabil din dorința de a nu stingheri desfășurarea argumentației studentului. La fel cum dorea să înțeleagă elementele ireductibile ale unei creații de cultură, Lucian Blaga voia să descifreze mecanismele de gândire ale fiecărui ins cu care stabilea o anumită comunicare. Blaga avea o calitate care lipsea multor profesori iluștri – lui N. Iorga, de pildă – știa să-i asculte și pe ceilalți, nu numai pe sine, lăsându-i să-și dezvăluie capacitățile sau incapacitățile lor reale. [...] Capacitatea de a descoperi valorile reale, de a le stimula încrederea în forțele proprii, de a le îndruma fără să lase impresia că urmărește acest lucru, era dovada cea mai grăitoare a «înțelepciunii profesionale» a lui Lucian Blaga. După ce se terminau intervențiile studenților, profesorul, în cuvinte simple și precise, rostite rar, și cu o gravitate lipsită de afectare, restabilea cumpăna dreaptă a lucrurilor, potolind entuziasmele necontrolate, luminând aspectele ignorate și lăsând concluzia să se impună de la sine ca o încoronare a seminarului, întotdeauna se interesa asupra referentului de săptămîna viitoare, rugându-l să-l însoțească în drumul său spre casă. Discutând asupra subiectului ce urma să fie dezvoltat, Lucian Blaga îi sugera la un mod extrem de prevenitor și în același timp măgulitor pentru student, calea nimerită pentru a se apropia cât mai eficient de problema respectivă. Trebuie să precizăm că indicațiile priveau doar aspectul metodologic al lucrării, nicidecum concluziile ei teoretice. [...] Profund semnificativ pentru spiritul învățământului blagian era respectul cu care profesorul se apropia față de orice manifestare a energiilor creatoare ale omului, chiar dacă acestea intrau în contradicție cu propria sa viziune filozofică. Fiecare creație culturală trebuie înțeleasă și valorificată în funcție de normele ei interioare de creștere, acestea fiind la rândul lor condiționate de o serie de factori nedeterminabili, aparținând darurilor creatoare ale unui individ sau ale unei colectivități și de alți factori inconștienți cu caracter structurator alcătuind matricea stilistică a unei culturi și care pot fi identificați cu ajutorul analizei stilistice. Lucian Blaga ne atrăgea atenția asupra imposibilității de a da o explicație exhaustivă a fenomenului creator. Analizele stilistice tindeau să explice doar ceea ce este explicabil în creația de cultură oprindu-se sfioase în fața pragului interzis”.

17 noiembrie

• [„România liberă”, nr. 7489] Este publicată *Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu în cadrul Adunării generale a scriitorilor*. Secretarul general al Partidului Comunist Român începe prin a evidenția necesitatea corelării operelor literare cu contextul socio-politic care, conform doctrinei marxist – leniniste, le pre-determină. Concret, „în aprecierea creației literare artistice trebuie să avem întotdeauna în vedere condițiile social – istorice concrete în care a fost făurită, caracteristice etapei respective, cerințele dezvoltării societății, interesele funda-

mentale ale celor ce muncesc”. Din perspectivă istorică, se cere o selecție a textelor literare recuperabile sub aspectul compatibilității lor cu doctrina ideologică a partidului unic, în sensul disocierii „a ceea ce a fost înaintat, valoros, de lucrările și ideile inspirate din ideologia claselor exploatare”. Mesager și instrument al voinței poporului, scriitorul are misiunea de a trăi „cu maximă intensitate comandamentele supreme ale societății noastre de azi, să înțeleagă tendințele ei de dezvoltare, să se confunde cu dorințele și viața poporului”. Funcția deschis – militantă a literaturii și, implicit, subordonarea acesteia unui scop social și politic este limpede afirmată ca directivă căreia toți membrii Uniunii Scriitorilor trebuie să i se supună. Ceaușescu aprecia că „societatea noastră are nevoie de o literatură militantă, care să cheme masele la o tot mai bogată activitate creatoare, conștiință, să mobilizeze conștiințele, să contribuie la întărirea unității moral – politice a întregului popor”. Centrul tuturor practicilor literare trebuie să fie „eroul epocii socialiste”, care are „și calități și defecte, trăiește și bucurii și amărăciuni, și izbânză și înfrângeri” – și astfel trebuie prezentat. Acest om, însă, are o calitate majoră – „se dăruiește cu toată pasiunea muncii sale cauzei socialismului și cauzei poporului”. Singura doctrină căreia scriitorul trebuie să i se supună, căci ea „îl ajută pe creatorul de artă să descifreze legile prezentului, să scruteze viitorul”, și să înțeleagă „rolul capital pe care îl are omul în transformarea lumii”, este materialismul dialectic și istoric. O altă chestiune importantă în raport cu funcția educativă și formativă a literaturii este „formarea culturală a tinerilor”. Din această perspectivă, Secretarul general al partidului cere „întocmirea unui program de vizite în străinătate în vederea informării și documentării tinerilor”, care să fie completat de un program similar de vizite în țară, în scopul „cunoașterii realității noastre sociale, a vieții poporului, a muncii sale eroice”, cea mai potrivită sursă de inspirație, „indispensabilă pentru o literatură cu adevărat militantă, umanistă”. Tocmai de aceea, scriitorii comuniști pot ajuta direct la „îndeplinirea menirii literaturii ca factor activ în transformarea revoluționară a societății, în ridicarea conștiinței socialiste a maselor, în perfecționarea morală a omului”. Datoria Uniunii Scriitorilor, a asociațiilor literare, a editurilor și a revistelor culturale este aceea de a sprijini „dezvoltarea unui spirit sănătos, de emulație în întreaga noastră literatură”, corelativ cultivării „marilor teme și subiecte ale realității socialiste”. □•Se publică nou-alesul Birou al Comitetului de conducere al Uniunii Scriitorilor care are următoarea componență: președinte – Zaharia Stancu; vicepreședinți – Ștefan Bănulescu, Laurențiu Fulga, Meliusz Jozsef, Marin Preda, Virgil Teodorescu; secretari – Georgeta Horodincă, Szasz Janos; alți membri ai Biroului – Alexandru Balaci, Cezar Baltag, Geo Bogza, Radu Boureanu, Nicolae Breban, Matei Călinescu, Dumitru Corbea, Ov. S. Crohmălniceanu, Geo Dumitrescu, Paul Everac, Arnold Hauser, Eugen Jebeleanu, George Macovescu, Fănuș Neagu, Ioanichie Olteanu, Miron Radu Paraschivescu, Aurel Rău, Marin Sorescu, Nichita Stănescu.

• [„Scântea”, nr. 7889] Ziarul reproduce *Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la Adunarea generală a scriitorilor*. Discursul face referire și la

„moștenirea culturală” peste care nu se poate trece, superficial, cu vederea: „O analiză științifică, obiectivă, a moștenirii culturale, cere disocierea clară a ceea ce a fost înaintat, valoros, a tot ceea ce a exprimat necesitățile progresului social, de lucrările și ideile inspirate din ideologia claselor exploatatoare. De aceea, relevând ceea ce este prețios în literatura trecutului, nu trebuie să trecem cu vederea lucrările cu tendințe retrograde, reflectând concepții naționaliste, șovine sau, dimpotrivă, cosmopolite, contrare intereselor progresului patriei noastre, interesele celor ce muncesc. Și în perioada de după eliberarea țării, alături de lucrări valoroase, care vor dăinui în literatura noastră, în creația scriitoricească s-au manifestat și o serie de minusuri. Unele din acestea se datoresc unor metode greșite folosite în îndrumarea literaturii noastre, unor tendințe nesănătoase care au avut loc în societate în acea perioadă și pe care partidul nostru le-a criticat cu toată tăria, luând măsuri hotărâte pentru a nu se mai repeta niciodată. Criticarea lipsurilor nu trebuie însă să ducă la diminuarea valorii globale a literaturii scrise în anii socialismului, la etichetări negativiste generalizatoare. Făcând bilanțul artistic al acestei perioade glorioase de un sfert de secol din istoria poporului nostru, trebuie să afirmăm cu putere că el este pozitiv, încununând o muncă rodnică, deosebit de utilă, depusă de scriitorimea noastră (aplauze puternice, îndelungate). [...] Pentru a-și dedica opera oamenilor, scriitorul trebuie să știe ce doresc, la e visează ei, care sunt interesele și idealurile lor, el trebuie să pătrundă adânc în conștiința maselor, să cunoască marile deplasări pe care le-a determinat în gândirea și sensibilitatea lor socialismul. Astfel, poeziile, romanele, piesele de teatru vor putea exercita o puternică influență asupra minții și inimii omului de azi, vor putea deveni purtătoare de mesaj ale celei mai înalte etici – umanismul socialist. Societatea noastră are nevoie de o literatură militantă, care să cheme masele la o tot mai bogată activitate creatoare, conștientă, să mobilizeze conștiințele, să contribuie la întărirea unității moral-politice a întregului popor. (aplauze). [...] Militând pentru o artă angajată, situată ferm pe pozițiile ideologiei marxist-leniniste, partidul nostru s-a pronunțat și se pronunță pentru o largă diversitate de stiluri și maniere artistice. Combătând anumite viziuni înguste de în trecut, unele păreri rigide cu privire la caracterul artei partidul stimulează preocuparea scriitorilor, a tuturor artiștilor din țara noastră pentru perfecționarea măiestriei, pentru îmbogățirea mijloacelor de exprimare, pentru o continuă inovare creatoare. Pornim de la premisa că diversitatea de stiluri și forme artistice nu face decât să exprime mai pregnant conținutul, să-l facă mai accesibil omului pentru care este creată opera de artă. [...] Marii noștri critici din trecut nu se fereau să atace frontal problemele literaturii, nu se sfiau să se pronunțe clar asupra unei opere literare, să discearnă ceea ce are ea bun sau rău în cuprinsul ei. Din păcate, aceasta nu prea se mai întâmplă în critica noastră de astăzi (aplauze). Numai cu generalități nu se poate face critică. [...] Criticii marxist-leniniste de azi îi revine îndatorirea de a crea în sfera literaturii un puternic curent de idei, izvorât din principiile fundamentale ale materialismului dialectic și istoric, care să rodească puternic în creație, să stimuleze

elaborarea unor opere cu caracter militant. Afirmând în mod convingător și argumentat principiile ideologiei marxist-leniniste, critica are datoria de a face o profundă analiză filozofică fiecărei creații literare, relevând ceea ce este înaintat, combătând cu putere teoriile și influențele străine. Critica severă a fi un factor activ în selecția valorilor literare, dezvăluind ceea ce este superficial, minor, indiferent de maniera de creație. [...] Este necesar ca revistele literare să dovedească o înaltă exigență ideologică și artistică, să militeze activ împotriva oricărei influențe a filozofiei străine, pentru promovarea principiilor materialismului dialectic și istoric. Trebuie să se înțeleagă clar, tovarăși, criticarea unor lucrări nu înseamnă excomunicarea scriitorului (aplauze). Dimpotrivă, critica trebuie să-l ajute să publice lucrări mai bune și mai multe. Atitudinea de indiferență sau de estompare a minusurilor unor lucrări nu servește nici scriitorilor, nici cauzei unei culturi înaintate, umaniste în patria noastră. (aplauze puternice). [...] Datoria Uniunii Scriitorilor, a asociațiilor literare, a editurilor și revistelor este aceea de a asigura dezvoltarea unui spirit sănătos, de emulație în întreaga noastră literatură, de a-i stimula pe scriitori, poeți, dramaturgi să atace cu curaj marile teme și subiecte ale realității socialiste, să exprime idealurile poporului, țelul său socialist, contribuția sa specifică la civilizația lumii contemporane. Descentralizarea organizatorică preconizată de Adunarea Generală, crearea organizațiilor scriitoricești în țară vor permite conducerii Uniunii Scriitorilor să se consacre mai mult decât până în prezent problemelor de orientare a creației, organizării unor ample dezbateri ideologice în rândul scriitorilor, îndeplinirii rolului ei îndrumător în viața literară”.

■ Ediția reproduce și fragmente din *Din cuvântul participanților la dezbateri*: □•„Acad. Al. Philippide s-a referit în intervenția sa la necesitatea schimbului creator de opinii și de idei în domeniul literaturii, cu grija de a nu lua vorbele drept idei și păreri subiective drept principii, la responsabilitatea scriitorului față de publicul cititor și față de societatea în care trăiește, subliniind că scriitorul trebuie să-și cunoască bine meseria pentru ca să nu se înșele pe el însuși în ce privește puterile sale și, prin urmare, neînșelându-se pe el, să nu înșele nici pe alții. [...] Climatul etic al țării noastre respinge tot ce este bolnăvicios și tulbure. Și, cum literatura este produsul poate cel mai expresiv al firii unui popor, atunci desigur că anormalul și absurdul sunt nepotrivite și chiar neprielnice literaturii noastre. Chiar dacă o modă le poate propune la un moment dat, atât gustul publicului nostru cititor cât și mai cu seamă firea adevărată a scriitorilor noștri le respinge excesul, sau, mai bine spus, ele se usucă și pierd niște altoiuri care nu prind”. □•„Noi, scriitorii, a spus Radu Boureanu, suntem datori să urmărim legile etice și coordonatele reale ale drumului pe care trebuie să-l împlinească destinul nostru scriitoricesc, imperativele unor acțiuni și atitudini în fața problemelor esențiale ale vieții breslei noastre, în raport direct cu viața însăși, cu viața societății, cu viața nouă a poporului și a întregii țări”. □•„În cuvântul său, academicianul Victor Eftimiu a făcut unele propuneri privitoare la organizarea pe viitor a editurilor noastre, insistând asupra necesității ca unele edituri să funcționeze și în marile centre culturale

ale țării, unde în anii noștri s-a dezvoltat o intensă viață spirituală”. □•„Arătând că niciodată meditația asupra condiției scriitorului n-a fost mai necesară ca în zilele noastre, prozatorul Marin Preda a spus că oricare i-ar fi condiția și oricare situația cuvântului, scriitorul nu trebuie să părăsească omul, chiar dacă omul, sătul de propriile sale fapte, n-ar dori să i se pună în față o oglindă și să-și vadă în ea chipul. [...] Întărirea prestigiului artei nu e posibilă decât prin crearea de opere durabile, în care cuvântul, asemenea unor pietre cioplite, să se așeze unul lângă altul până ce edificiul se va ridica trainic și impunător. Nu există altă cale pentru destinul creator al cuvântului”. □•„Subliniind semnificația pe care o are Adunarea generală a scriitorilor pentru dezvoltarea literaturii noastre, a formelor organizatorice ale Uniunii Scriitorilor, prozatorul Nicolae Breban a relevat faptul că acest forum scriitoricesc are o dublă însemnătate: una profesională și una politică. În perioada de după Congresul al IX-lea al partidului – a arătat vorbitorul – ne întâlnim cu toții, într-un asemenea for, și iată cum, în acești ani, o serie de domenii fundamentale ale vieții noastre economice și politice și-au restructurat în profunzime tipul de organizare și chiar concepția profesională asupra problemelor specifice, determinante, ale activității lor”. □•„Relevând tradițiile literaturii militante în țara noastră, scriitorul Demostene Botez a spus: Revoluția socialistă a pus scriitorilor, mai acut decât oricând, problema angajării lor, alături de popor, în lupta și opera de construcție socialistă. Literatura noastră a fost, este și va fi o literatură militantă. [...] Trebuie să acumulăm o tot mai adâncă experiență sufletească, să acumulăm în noi acel contact profund cu viața care călește sufletul și-i dă comprehensiunea umanității, a vieții și a muncii. Să dăm literaturii noastre o esență umanistă, punând-o prin aceasta în acord cu permanenta preocupare a partidului pentru fericirea omului”. □•„Proza autentică, fibra ei cea mai răscolitoare, cea mai umană, își află izvoarele în viață – a spus Fănuș Neagu în cuvântul său. Structura vieții noastre sociale și politice, tulburătoarea înaintare spre mai bine a întregului popor alcătuiesc hrana cărților noastre. Dar pentru a realiza operele mari de care să ni se lege numele e nevoie să înțelegem să umblăm pe acest pământ al nostru, să-l străbatem mereu, pătimaș, fără odihnă.” □•„Noi toți, poeți, dramaturgi, prozatori, critici literari – a spus Dumitru Corbea – avem misiunea de a contribui la educarea sentimentelor și gândurilor colective, de pe poziții marxiste, punându-ne talentul și puterea de muncă în slujba cauzei înfloririi României socialiste”. □•„În cuvântul său, Laszlofy Aladar a prezentat pe scurt unele aspecte legate de munca filialei din Cluj a Uniunii Scriitorilor, unde aproximativ 100 de scriitori, români și maghiari, lucrează într-o perfectă unitate de idealuri și înțelegere”. □•„Referindu-se la unele probleme actuale ale criticii literare, Georgeta Horodincă a subliniat ideea că în prezent nu se poate face critică fără ca îndărătul analizei estetice și a judecăților de valoare să nu se întrevadă o concepție mai largă, o concepție despre lume și viață”. □•„Relevând în cuvântul său contribuția tinerelor generații la ctitoria noului altar al culturii române, poetul Adrian Păunescu a vorbit despre ecoul și înțelegerea pe care gândurile și doleanțele scriitori-

lor le-au aflat în inima și în mintea conducătorilor țării, aducând un fierbinte omagiu partidului. În continuare a arătat că, urmând exemplul celor mai de seamă reprezentanți ai poeziei noastre contemporane, călăuziți de ideologia marxist-leninistă ca emanația cea mai autentică a vieții, principiu dinamic de judecată și de trăire a ideilor lumii, generația tânără de poeți dovedește că pământul nostru nu e sterp, că indiferent de intensitatea cuvântului, el a fost rostit totdeauna și timpul se poate recunoaște într-unul din orizonturile cuvântului”. □•„Elaborarea principiilor de bază ale unui nou statut organizatoric al breslei scriitoricești – a menționat Violeta Zamfirescu – preconizează condiții superioare de existență artistică. Este un act profund politic și social, act de permanentă preocupare, de totală prețuire și încredere în forța creatoare a scriitorului”. □•„Discutând despre menirea poetului, Ion Horea a scos în evidență deșertăciunea acelor autori și scrieri care încălesc vorbele în așa fel încât să nu le priceapă nimeni, niciodată”. □•„Vorbind despre activitatea de un deceniu și jumătate a revistei «Igasz Szö», revistă în limba maghiară a Uniunii Scriitorilor, redactorul șef al acestei publicații, Hajdu Gyözö a relevat succesele importante obținute de literatura maghiară din România, care, ca și cea română, cu care se dezvoltă într-o unitate frățescă, reflectă realitatea din țara noastră în spiritul umanismului socialist”. □•„Poetul George Lesnea a dat citire de la tribuna adunării unor versuri pline de căldură în care și-a exprimat încrederea în destinele literaturii noastre, în puterea creatoare a scriitorilor «uniți oricând spre slava României noastre», hotărârii sale de a sluji «lumina vremii noi»”. □•„Petre Slăcudeanu a remarcat că scriitorii, indiferent de generația căreia îi aparțin, de gustul sau experiența proprie, trebuie să participe la un schimb de opinii sincer, deschis, lucid, purtat cu argumentele aceleiași ideologii”. □•„În cuvântul său, Franz Liebhardt, referindu-se la literatura scrisă în limba germană, legată de existența materială etnografică a celor câteva sute de mii de germani din țara noastră, a subliniat deplina ei integrare în marea unitate ce o prezintă literatura română, constituind din punct de vedere al structurii o parte organică a acesteia, cum și populația căreia i se adresează cu precădere este integrată cu tot sufletul și cu toate capacitățile sale în destinul istoric al poporului român, participând la avântul minunat pe care l-a luat țara în condițiile construirii socialismului”. □•„Poetul Virgil Teodorescu [...] a evidențiat preocuparea poezilor pentru cuprinderea realității, pentru exprimarea înaltelor idealuri ale umanității contemporane, în modalități artistice inedite cât mai variate”. □•„Mă prenumăr – a spus poeta Veronica Porumbacu – printre cei care, odinioară, frustrați de tinerețe, au optat în timpul războiului împotriva teroarei și au întâmpinat zorii păcii. De atunci încolo, am încercat, în scris, să deschid o poartă după alta spre adevăr”. □•„Apreciind Adunarea generală a scriitorilor ca unul dintre acele evenimente care prilejuiesc o matură confruntare nu numai cu propriul destin literar, ci mai ales cu locul și rostul scriitorului în lume, în societate, cu sensul misiunii sale – prozatorul Titus Popovici a relevat faptul că aceasta este chemată să creeze climatul care să permită ridicarea pe o treaptă superioară a întregii vieții literare.

Lucrul acesta este posibil pentru că programul politic înnoitor adoptat de Congresul al IX-lea al partidului nostru și-a dovedit pe deplin viabilitatea, temeinicia și profunzimea, dând un impuls fertil tuturor energiilor creatoare; în acest context și noțiunea de responsabilitate, atât de dragă condeielor noastre, capătă un conținut precis, neechivoc”. □•„Scriitorul Nicolae Țatomir s-a referit, îndeosebi, la climatul fecund și stimulator care există astăzi în domeniul literaturii, la responsabilitatea artistului, la posibilitățile de dezvoltare în continuare a poeziei, prozei și criticii românești, la necesitatea îmbogățirii orizontului tematic al creației literare și a îmbogățirii mijloacelor de exprimare, în spirit cu adevărat novator”. □•„Cezar Baltag a subliniat că fiecare atitudine esențială a omului solicită participarea întregii sale personalități. Ideea de jertfă, de consumare generoasă a flăcărilor ființei noastre în serviciul adevărului este sensul fundamental al creației pe care îl nutrim ca scriitori comuniști și cetățeni liberi”. □•„În intervenția sa, scriitorul Sütő András s-a referit, printre altele, la continuitatea spirituală a generațiilor de scriitori din România”. □•„Noi am străbătut întreaga istorie a socialismului în patria noastră, a spus tânărul scriitor Grigore Hagiu. Am intrat în această propulsie de energii vitale copii și iată-ne astăzi oameni în toată firea”. □•„În cuvântul său, poetul Letay Lajos a arătat că trăim într-o țară, într-o societate în care dezvoltarea capacității creatoare a omului, realizarea personalității, este politică de stat”. □•„Scriitorul Mihnea Gheorghiu a spus printre altele: Preocupările filozofice ale poeziei, ale literaturii române noi, se desfășoară azi pe vaste coordonate”. □•„Prozatorul Laurențiu Fulga a spus în cuvântul său că niciodată mai mult decât azi cuvântul scriitorimii române n-a fost merit să răsune mai ferm, cu o audiență atât de pregnantă la universal, în numele a tot ce ne înnobilează și determină credință noastră umanistă”. □•„Suntem răspunzători pentru ceea ce scriem, suntem până în celula noastră cea mai intimă implicați în opera noastră, a arătat criticul Eugen Simion. Purtăm însă, în același timp, o mare răspundere, așa spune, față de destinul celorlalți. [...] Vorbitorul a pledat în continuare pentru un spirit de emulație, merit să îmbogățească întreaga noastră literatură”. □•„Cuvântul poetului Miron Radu Paraschivescu a fost consacrat unor probleme ale vieții Uniunii Scriitorilor cuprinzând, printre altele, propuneri privind activitatea revistelor și editurilor noastre”. □•„Referindu-se la climatul asigurat creației artistice în ultimii ani, poetul Vintilă Ivănceanu a arătat cât de necesară este descentralizarea vieții literare pentru a corespunde varietății de talente din peisajul literaturii noastre actuale”. □•„În cuvântul său, scriitorul Aurel Dragoș Munteanu s-a referit îndeosebi la unele probleme privind organizarea activității de conducere a Uniunii Scriitorilor, aspecte ale raporturilor dintre revistele literare și uniunea de creație”. □•„Nu poate ajunge operă mare decât acea carte care adună și marea palpitate a sufletului omenesc sau a conștiinței contemporane, și măreția omului în față cu veacul său – a subliniat poetul Aurel Rău”. □•„Referindu-se în cuvântul său la problematica pe care dramaturgia noastră contemporană o abordează, tânărul scriitor Paul Cornel Chitic a spus: Tinerii dramaturgi se străduiesc să caute forme de exprimare conform fondului de idei impus de o realitate istorică su-

perioară”. □ „Subliniind faptul că și viața noastră scriitoricească trebuie să se ridice la nivelul dezvoltării întregii țării, tânărul scriitor Petru Popescu a stăruit asupra necesității unei mai bune organizări a procesului editorial, în așa fel încât să fie exclusă rutina funcționarească care generează ritmul greoi de apariție a cărților”. □ „În intervenția sa, criticul literar Mircea Tomuș s-a referit la necesitatea de a depăși provincialismul cultural, generator de inerție și stagnare”. □ „Literatura română contemporană – a spus dramaturgul Paul Everac – se distinge printr-un puternic elan al poeziei, care atinge uneori vârful producției mondiale, printr-o proză viguroasă și modernă, abordând situații complexe, printr-o critică inteligentă și cultă”. □ „Punând în evidență condițiile create pentru ca literatura noastră să se diversifice, poetul Leonid Dimov a relevat, cu unele accente critice, probleme legate de nereceptarea în suficientă măsură a unor fenomene lirice moderne”. □ „În cuvântul său, scriitorul Paul Anghel, evocând momente de seamă ale istoriei patriei, a amintit ce înaltă conștiință a responsabilității civice i-a legat pe scriitorii din trecut de evenimentele politice și sociale ale vremii”. □ „Revelând că măsurile preconizate de îmbunătățire a activității Uniunii Scriitorilor sunt binevenite și corespund sentimentelor tuturor scriitorilor, poetul Gheorghe Pituț a mulțumit pentru grija manifestată de partid față de soarta literelor românești, pentru atenția acordată dezvoltării tinerelor talente”. □ „Există un moment comun, o trăsătură care marchează definitiv opera scriitorilor maghiari din România: un fior militant pentru ideea și idealul frăției – a ținut să precizeze scriitorul Szász János”. ■ În continuare citim *Înceierea lucrărilor Adunării generale a scriitorilor*: „Sâmbătă amiază în sala Ateneului Român, au luat sfârșit lucrările Adunării generale a scriitorilor. La ședință de închidere au luat parte tovarășii: Nicolae Ceaușescu, Ion Gheorghe Maurer, Emil Bodnaraș, Paul Niculescu-Mizil, Virgil Trofin, Ilie Verdeț, Maxim Berghianu, Janos Fazekas, Iosif Banc, Manea Mănescu, Dumitru Popa, Dumitru Popescu, Vasile Patilineț, membri ai C. C. al P. C. R., miniștri, reprezentanți ai conducerii unor instituții centrale și organizații obștești, conducători ai celorlalte uniuni de creație, alți oameni de cultură și artă. [...] Aducând mulțumiri fierbinți Comitetului Central al Partidului Comunist Român și personal tovarășului Nicolae Ceaușescu pentru dragostea pe care o arată literaturii și scriitorilor, Adunarea generală îndreaptă un gând de recunoștință partidului, poporului, tuturor cititorilor și le fâgăduiește cărți tot mai valoroase”. ■ Urmează enumerarea membrilor din Biroul Comitetului de conducere al Uniunii Scriitorilor.

18 noiembrie

- [„Scânteia tineretului”, nr. 6064] Este publicată *Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu*, susținută în plenul Adunării Generale a Scriitorilor.

19 noiembrie

- [„Scânteia tineretului”, nr. 6065] Paul Anghel scrie despre *Marele adevăr al scriitorului-dragostea de patrie*.

20 noiembrie

• [„Scânteia”, nr. 7892] Pe prima pagină se anunță *Constituirea Consiliului Național al Frontului Unității Socialiste*, eveniment urmat de *Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu*.

• [„Viața studentească”, nr. 40] Rubrica *Repertor literar studentesc*, între *Conferința pe țară a scriitorilor din 1965* și apropiata *Adunare generală a scriitorilor din 1968*, în *Addenda la Raportul Uniunii Scriitorilor* sunt consemnate numele volumelor notabile care aparțin studenților sau proaspeților absolvenți de facultate (în ordine alfabetică): George Alboiu – *Câmpia eternă*; Ioan Alexandru – *Infernul discutabil*; Ioana Bantaș – *Memorie de iulie*; Ana Blandiana – *Călcâiul vulnerabil*; Constanța Buzea – *La ritmul naturii, Norii*; Mircea Constantinescu – *Ciudățeni de familie*; Adi Cusin – *A fi*; Ioana Diaconescu – *Furăm trandafirii*; Dumitru M. Ion – *Iadeș*; Gheorghe Istrate – *Măștile somnului*; Ileana Mălăncioiu – *Pasărea tăiată*; Gabriela Melinescu – *Ceremonie de iarnă, Ființele abstracte*; Iulian Neacșu – *Iarna când e soare*; Tudor Octavian – *Povestiri diferite* [recenzat de M. N. Rusu chiar în numărul revistei din 20 noiembrie: *Un prozator constituit*]; Adrian Păunescu – *Ultrasentimente, Miei primii, Fântâna somnambulă*; Gheorghe Pituș – *Roata cetății*; Mihai Pelin – *Redactori și pianisti*; Ion Pop – *Propunere pentru o fântână*; Petru Popescu – *Zeu printre blocuri, Moartea în fereastră*; Nicolae Prelipceanu – *Turnul înclinat*; Ioanid Romanescu – *Singurătatea în doi*, Marius Robescu – *Ninge la izvoare*; Constantin Stoiciu – *Dimineața*; Marin Tarangul – *Trenos*, la care se adaugă și debutul recenzat în numărul de față, Matei Gavril și volumul *Un copil lovește cerul* (cronică Ana Blandiana – *Matur în naivitate*). ■ M. N. Rusu pune în discuție, în articolul *Întâlnire cu teoria*, volumul lui Nicolae Manolescu, *Metamorfozele poeziei*: „Comentarii de până acum ai cărții lui Manolescu nu i-au văzut (exceptându-l pe ironicul L. Rai-cu) substratul teoretic. Dialectica ei intimă, teoria sa, empirică sau rațională...Ce intenționează Nicolae Manolescu, cu *Metamorfozele poeziei*? Să demonstreze că poezia română posedă o dinamică interioară care a dus-o spre conceptul modern de existență, să stabilească legile ei specifice de dezvoltare care permit să fie apoi transformate în istoricitate organică... Dar în filosofia lui Manolescu asupra poeziei se strecoară, încă de pe acum, o incertitudine: pentru a stabili bornele interne, abstracte, ale devenirii acesteia, el acceptă una externă: *simbolismul* ca entitate spirituală determinată. Adică un criteriu cantitativ și cronologic... Destinul interior al poeziei române a mers din negație în negație... dar înțeală heideggerian menirea poeziei (și evoluția ei, spune Manolescu), relevă o formidabilă responsabilitate: *poezia este fundamentul care suportă Istoria*. [...] Manolescu e un critic structural, opus construcțiilor didactice, universitare, cărților cu aparatură greoaie, elefantină. El comunică urgent, are intuiții neașteptate, mobilizatoare. Numai așa se poate contribui la dinamizarea gândirii critice actuale, dispusă la siestă în cunoscutele forme tradiționale. [...] Precizez că în remarcabila carte a lui Manolescu trebuie văzută întâlnirea cu filosofia, demonstrația că fără frecventarea

terenului ei teoretic exegezele insolite nu sunt posibile. Fertilitatea, metamorfoza criticii depinde de scufundarea ei în teorie”.

● [„Glasul Patriei”, nr. 33] Apare poezia *Arborii* de Radu Gyr. ■ Pe prima pagină citim *Lucrările sesiunii Marii Adunări Naționale*: „În ziua de 11 noiembrie a. c. s-au deschis lucrările Marii Adunări Naționale a Republicii Socialiste România, în cadrul celei de-a douăsprezecea sesiuni a celei de-a V-a legislaturi. Au participat conducătorii partidului și statului nostru. Ca invitați, au fost de față conducători ai instituțiilor centrale și organizațiilor obștești, activiști de partid și de stat, personalități ale vieții economice, științifice și culturale, precum și șefi ai misiunilor diplomatice acreditați în țara noastră, ziariști străini și români.[...] La sfârșitul ședinței plene din 13 noiembrie a. c., președintele Marii Adunări Naționale, Ștefan Voitec, a anunțat că în conformitate cu principiul sesiunilor deschise, lucrările actualei sesiuni vor continua în comisii permanente urmând ca reluarea lucrărilor în ședințe plene să fie anunțată din timp”. ■ Virgil Carianopol publică *Adunarea generală a scriitorilor*: „Timp de trei zile, sub cupola de aur a Ateneului Român, și-a desfășurat lucrările Adunarea Generală a Scriitorilor români, eveniment de seamă în cultura noastră, marcat prin prezența conducătorilor de partid și de stat, în frunte cu Nicolae Ceaușescu, secretar general al C. C. al P. C. R., președinte al Consiliului de Stat. Dezbaterile au avut loc în lumina situației actuale a literaturii române, evidențiindu-se succesele obținute în ultimii ani, de poezie, proză, dramaturgie și critică literară. Faptul că la lucrările adunării au luat parte toți membrii Uniunii Scriitorilor, ilustrează pe bună dreptate impetuosul proces de lărgire și aprofundare a democratismului socialist în toate domeniile de activitate din țara noastră. În acest cadru, scriitorii au fost chemați să-și spună cuvântul asupra formelor de organizare cele mai prielnice activității lor creatoare și să-și aleagă în mod direct noile organe de conducere. Ședința Adunării Generale a Uniunii Scriitorilor a fost deschisă de acad. Zaharia Stancu, care a prezentat raportul comitetului de conducere al Uniunii Scriitorilor, raport ce a analizat pe larg evoluția literaturii noastre în perioada ce a trecut de la Conferința pe țară a Uniunii Scriitorilor, din 1965, relevând înrăurirea puternică a ce a exercitat-o asupra dezvoltării creației literare, profundele schimbări înnoitoare din viața patriei. Fără a lăsa să-i scape nici o latură a activității scriitoricești, raportul a evidențiat, de asemenea, succesele care le-a dobândit literatura naționalităților conlocuitoare, parte organică, integrantă a literaturii României socialiste. [...] După alegerea noi conduceri a Uniunii Scriitorilor a rostit o amplă cuvântare Nicolae Ceaușescu, care într-un înflăcărat îndemn a arătat care trebuie să fie țelurile scriitorului de astăzi: dorința arzătoare de a sluji idealurile celor mulți, creând o literatură umanistă care să străbată vremurile și să rămână ca un exemplu al epocii noastre. «Creația literară din România, a spus secretarul general al C. C. al P. C. R., se afirmă astăzi în lume ca un factor activ pentru progres, fiind purtătoarea unor idei și aspirații nobile de prietenie între popoare, de pace și colaborare internațională, de solidaritate cu toate forțele avansate ale societății contemporane. În

acest cadru, scriitorii, creatori de artă, sunt chemați să aducă o contribuție efectivă la înfăptuirea politicii externe a partidului și statului nostru, pusă în slujba luptei mondiale pentru socialism, pentru democrație, pentru progres și pace». Subliniat de repetate aplauze, cuvântul tov. Nicolae Ceaușescu, a însemnat un deosebit îndemn pentru scriitori și în general pentru toți ceilalți creatori. După sfârșitul lucrărilor, Comitetul Central al Partidului Comunist Român și Consiliul de Miniștri, au oferit obștei scriitoricești un dejun cu prilejul acestei Adunări generale.” Este prezentată structura din Biroul Comitetului de conducere al Uniunii Scriitorilor.

21 noiembrie

• [„Scânteia”, nr. 7893] Al. Piru recenzează *Istoria limbii române*, de Al. Rosetti: „Desigur, lucrarea asupra căreia dorim să atragem atenția cititorilor în însemnările de față se adresează în primul rând specialiștilor, dar prin expunerea ei sistematică și clară, prin bogăția materialului informatic pe care îl valorifică, prin competența și autoritatea concluziilor, ea rămâne manualul ideal al studenților și va interesa totdeauna pe orice om de cultură dornic să cunoască istoria limbii sale, limba definită genealogic încă din primele rânduri de autor drept «limba latină vorbită în mod neîntrerupt în partea orientală a imperiului roman, cuprinzând provinciile dunărene romanizate (Dacia, Pannonia de sud, Dardania, Moesia superioară și inferioară) din momentul pătrunderii limbii latine în aceste provincii și până în zilele noastre». *Istoria limbii române* de acad. Al. Rosetti se situează printre operele capitale ale lingvisticii noastre, iar apariția ei într-un unic volum se cuvine a fi salutăată ca unul dintre evenimentele remarcabile ale activității editoriale din ultima vreme”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 6067] C. Stănescu prezintă volumul lui Paul Georgescu, *Coborând*, concluzionând cu fermitate că acesta „este un critic extrem de interesant și pătrunzător, dar nu este un creator adevărat. Poate tocmai fiindcă este prea interesant și prea pătrunzător, din cale afară de abil și peste măsură de sceptic cu literatura, mai mult decât trebuie persiflator și mult mai puțin, ori deloc, dogmatic și din multe alte motive care toate la un loc fac un critic excelent, dar nu dau un romancier.” □•Volumul lui Șt. Aug. Doinaș, *Măștile somnului*, este recenzat de Nicolae Baltag, care îl prezintă pe Doinaș drept unul din „exceleții poeți ai acestui moment de explozie lirică românească.”

• [„Albina”, nr. 47] Se dau publicității detalii cu privire la *Constituirea Consiliului Național al Frontului Unității Socialiste*: „În cursul zilei de marți a avut loc în Capitală ședința de constituire a Consiliului Național al Frontului Unității Socialiste. La ședință au luat parte conducători de partid și de stat, reprezentanți ai Partidului Comunist Român, ai organizațiilor de masă și obștești, organizațiilor profesionale, ai oamenilor muncii din mari întreprinderi, instituții, unități agricole, personalități științifice, culturale și clericale, care fac parte din Consiliul Național al Frontului Unității Socialiste”. □•Șerban Nedelcu semnează *Mesaj al*

umanismului: „În zilele de 14, 15 și 16 noiembrie au avut loc lucrările Adunării Generale a scriitorilor. Cu acest prilej au fost puse în discuție probleme importante ale literaturii noastre. S-au scos astfel, în evidență, răspunderea ce revine scriitorilor, rolul artei în dezvoltarea societății noastre socialiste. Așa cum arăta raportul comitetului de conducere al Uniunii Scriitorilor, prezentat de Zaharia Stancu, președintele Uniunii, „scriitorul de azi consideră că opera sa are o finalitate socială, ea poate influența evoluția vieții sociale, sprijinind, cu mijloacele ei specifice, ceea ce e nou în societate, ceea ce grăbește procesul de perfecționare a individului ca om liber, demn, stăpân pe propriul lui destin. Cei mai mulți dintre scriitorii noștri se socotesc angajați, alături de toți oamenii muncii, în dezvoltarea și înflorirea patriei. De aici necesitatea de a cunoaște profund realitatea contemporană, abordând, cu curaj, cele mai importante probleme. Numai însușindu-și ideile marxist-leniniste, a căror lumină îl călăuzește, scriitorul poate da opere pe măsura inteligenței, talentului și pasiunii sale. [...] «Oricare i-ar fi condiția și oricare situația cuvântului, scriitorul nu trebuie să părăsească omul»... sublinia, la rândul-i, prozatorul Marin Preda. [...] În cuvântarea adresată tuturor scriitorilor la închiderea lucrărilor adunării, tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, arată, printre altele, că «pentru a-și dedica opera oamenilor, scriitorul trebuie să știe ce doresc, la ce visează ei, care sunt interesele și idealurile lor, el trebuie să pătrundă adânc în conștiința maselor, să cunoască marile deplasări pe care le-a determinat în gândirea și sensibilitatea lor socialismul. Astfel, poeziile, romanele, piesele de teatru vor putea exercita o puternică influență asupra minții și inimii omului de azi, vor putea deveni purtătoare de mesaj ale celei mai înalte elite – umanismul socialist. Societatea noastră are nevoie de o literatură militantă, care să cheme masele la o tot mai bogată activitate creatoare, conștientă, să mobilizeze conștiințele, să contribuie la întărirea unității moral-politice a întregului popor». [...] Secretarul general al C. C. al P. C. R. a arătat că scriitorii comuniști au un rol hotărâtor în îndeplinirea menirii literaturii de factor activ în transformarea revoluționară a societății, în ridicarea conștiinței socialiste a maselor, în perfecționarea morală a omului. Entuziasmul cu care scriitorii au primit înțeleptele cuvinte ale secretarului general al Comitetului Central a dovedit atașamentul lor față de partid, față de misiunea nobilă ce le revine de a pune umărul la ridicarea culturală a maselor. Flori culese din frumoasa grădină a țării, ei o vor împodobi cu tot ce e mai ales și mai folositor. Apropiindu-se cât mai mult de realitate, condeierii vor putea zugrăvi cu mai multă vigoare noi profiluri ale oamenilor socialismului. Vor putea crea opere demne de munca minunatului nostru popor, de vremea strălucitoare a desăvârșirii socialismului în patria noastră”. □•Baruțu T. Argezi semnează reportajul *O zi și o noapte la Vaideeni*. □•Apare *Înaltă răspundere politică și cetățenească*, nesemnat: „Primită cu o deosebită satisfacție de masele largi de la orașe și sate, hotărârea recentei plenary a C. C. al P. C. R. privind constituirea Frontului Unității Socialiste are o însemnătate primordială. Frontul Unității Socialiste constituie un

factor însemnat de întărire continuă a unității poporului, a tuturor oamenilor muncii, indiferent de naționalitate, de organizare, sub conducerea partidului, a participării și mai active la viața politică a tuturor categoriilor de cetățeni, a organizațiilor de masă și obștești din patria noastră. [...] Măsurile și hotărârile recentei plenare a C. C. al P. C. R. se bucură de adevărata înțelegere a întregului popor, ele se înscriu în ansamblul măsurilor luate, în ultimii ani, de partidul nostru pentru perfecționarea relațiilor socialiste, a formelor și metodelor de organizare și conducere, pentru lărgirea democrației socialiste, corespunzător etapei actuale de dezvoltare a societății românești”. ■ Eugen Frunză publică poezia *Hora codrului*. ■ S. Lazăr scrie despre *Centenarul Emil Racoviță*: „Datorită vederilor sale înaintate, Emil Racoviță e socotit, pe bună dreptate, un deschizător de drumuri noi în știință, o personalitate de seamă a științei și culturii românești. Opera sa, ca și activitatea lui de cetățean în slujba poporului fac ca marele savant să se bucure de o meritată apreciere în rândurile poporului nostru și peste hotare, fapt datorită căruia centenarul nașterii sale a fost înscris în calendarul sărbătorilor U. N. E. S. C. O.”.

● [„**România literară**” nr. 7] Se face un bilanț al Adunării Generale Scriitorilor. Întreaga *Cuvântare a tovarășului Nicolae Ceaușescu* e redată în primele pagini ale revistei: „Este pentru prima oară când toți scriitorii din țara noastră s-au întrunit pentru a elabora în colectiv programul de activitate al uniunii. Prin amploarea și spiritul de responsabilitate al dezbaterilor, care au abordat problemele fundamentale ale literaturii și sarcinile de viitor ale Uniunii Scriitorilor, Adunarea generală se va înscrie, fără îndoială, ca un eveniment de seamă în viața literară din țara noastră, stimulând și mai mult participarea scriitorilor la activitatea politică și socială, la opera de edificare a societății socialiste. Se cuvine remarcat faptul că totalitatea celor care au vorbit de la această tribună și-au exprimat hotărârea de a sluji prin arta lor cauza socialismului, progresul patriei noastre, nobilele aspirații ale poporului român.” Nicolae Ceaușescu delegă scriitorilor un rol important în viziunea sa de construcție a României socialiste: „La temelie orânduirii noastre socialiste stă alianța de nezdruccinat a clasei muncitoare cu țărănimea, cele două mari clase ale societății noastre, care cuprind marea majoritate a populației țării, unitatea dintre muncitori, țărani și intelectuali, fără deosebire de naționalitate. În activitatea pentru desăvârșirea construcției socialiste sporește neîncetat rolul intelectualității – parte integrantă a poporului muncitor – care își consacră cunoștințele, capacitatea creatoare propășirii patriei, ridicării poporului pe culmi tot mai înalte de cunoaștere, de cultură. În rândul oamenilor de știință și cultură un loc de seamă îl ocupă creatorii de artă, scriitorii. Partidul și statul acordă o înaltă prețuire activității lor, dau o apreciere deosebită aportului pe care-l aduc la dezvoltarea conștiinței socialiste a maselor, la înnobilarea spirituală a omului, la realizarea țelurilor societății noi. [...] Cei mai valoroși scriitori, poeți, critici, dramaturgi s-au aflat alături de popor, au sprijinit din toate puterile grandioasa lui operă socială, au militat fără șovăire sub steagul partidului. În condițiile luptei înverșunate împotriva reacțiunii, a claselor exploatare, pentru cucerirea

puterii de către proletariat, pentru trecerea la construcția socialismului, ei au făcut din scrisul lor o armă de luptă, o chemare patetică pentru mobilizarea tuturor forțelor înaintate ale societății, pentru triumful politicii partidului comunist, pentru victoria socialismului în România. [...] Așa cum în mod just au subliniat aici numeroși tovarăși care au luat cuvântul, linia directoare a întregii noastre arte, a literaturii noi este concepția despre lume și viață a clasei muncitoare – materialismul dialectic și istoric – ideologia dominantă în România, arma încercată de luptă a partidului comunist, a întregului popor în edificarea orânduirii socialiste. Filosofia marxist-leninistă – superioară prin baza sa profund rațională, prin caracterul ei științific, prin faptul că pornește de la analiza legilor obiective ale dezvoltării sociale – permite scriitorului să dea răspuns marilor întrebări care frământă omul contemporan, marilor probleme sociale și morale ale societății zilelor noastre. [...] Cuprinzând masele, marxism-leninismul s-a transformat în țara noastră într-o uriașă forță materială a progresului social. Nu trebuie să uităm însă nici un moment că mai persistă încă în societate rămășițe ale concepțiilor vechi, moștenite de la clasele exploatoare, concepții idealiste, mistice, retrograde care mai pătrund într-un fel sau altul și din afară, din lumea capitalistă. Tocmai de aceea, una din cerințele progresului societății noastre este combaterea hotărâtă a influențelor filozofiei străine în toate domeniile vieții sociale, și mai cu seamă în sfera artei și literaturii. Profund receptivă față de ceea ce este înaintat, progresist în gândirea socială și în creația spirituală a lumii, ideologia noastră nu poate accepta sub nici o formă coexistența pașnică cu concepții idealiste, mistice, cu filosofii care și-au trăit traiul. Una din marile misiuni ale scriitorilor noștri este aceea de a contribui, prin operele, ca și prin întreaga lor activitate, la înfrângerea curentelor reacționare din cultura universală, la triumful în arta timpurilor noastre al ideilor filozofiei marxist-leniniste, al idealurilor omenirii înaintate, al umanismului socialist.” Conducătorul partidului trasează clar liniile directoare menite să transforme arta literară în instrument politic, accentuând în acest context rolul definitoriu al criticii literare: „Sarcini de seamă în îndrumarea ideologică și artistică a creației de artă, a activității scriitorului, în orientarea literaturii spre subiectele fundamentale ale vieții sociale revin criticii. Criticii marxist-leniniste de azi îi revine îndatorirea de a crea în sfera literaturii un puternic curent de idei, izvorât din principiile fundamentale ale materialismului dialectic și istoric, care să rodească puternic în creație, să stimuleze elaborarea unor opere cu caracter militant. Afirmând în mod convingător și argumentat principiile ideologiei marxist-leniniste, critica are datoria de a face o profundă analiză filozofică fiecărei creații literare, relevând ceea ce este înaintat, combătând cu putere teoriile și influențele străine. Critica se cere a fi un factor activ în selecția valorilor literare, dezvăluind ceea ce este superficial, minor, indiferent de maniera de creație. Literatura, activitatea de creație artistică din țara noastră nu se dezvoltă izolat, ci în contact cu întreaga cultură mondială – și în primul rând cu literatura din țările socialiste, călăuzită de aceeași ideologie, cu literatura înaintată din toate țările lumii. Creația literară din România se afirmă

în lume azi ca un factor activ în lupta pentru progres, fiind purtătoarea unor idei și aspirații nobile de prietenie între popoare, de pace și colaborare internațională, de solidaritate cu toate forțele avansate ale societății contemporane. În acest cadru, scriitorii, creatorii de artă sunt chemați să aducă o contribuție efectivă la înfăptuirea politicii externe a partidului și statului nostru, pusă în slujba luptei mondiale pentru socialism, pentru democrație, pentru progres și pace. [...] Fără îndoială că, împreună cu întregul popor, în frunte cu clasa muncitoare, sub conducerea Partidului Comunist Român, scriitorii români și cei aparținând naționalităților conlocuitoare din patria noastră vor milita cu hotărâre și elan pentru înflorirea vieții materiale și spirituale a națiunii noastre, pentru făurirea înaltei civilizații a socialismului și comunismului pe pământul României”. ■ În zilele de 14, 15, 16 noiembrie s-au desfășurat, la Ateneul Român, *Lucrările Adunării generale a scriitorilor*. Un rezumat al acestei întâlniri este redat, în continuare, pe trei coloane □, „Acad. Zaharia Stancu a prezentat raportul Comitetului de conducere al Uniunii Scriitorilor. În seara zilei de vineri, 15 noiembrie, Adunarea generală a ales, prin vot secret, noul comitet de conducere al Uniunii Scriitorilor și comisia de revizie. Lucrările Adunării generale a scriitorilor au luat sfârșit sâmbătă la amiază. Întâmpinat cu vii și călduroase aplauze, a luat cuvântul tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, președintele Consiliului de Stat. Cuvântarea a fost subliniată de asistență, în dese rânduri, de entuziaste și însuflețite aplauze. [...] Aducând mulțumiri fierbinți Comitetului Central al Partidului Comunist Român și personal tovarășului Nicolae Ceaușescu pentru dragostea pe care o arată literaturii și scriitorilor, Adunarea generală îndreaptă un gând de recunoștință partidului, poporului, tuturor cititorilor și le făgăduiește cărți tot mai valoroase.” □ „Este elaborată de asemenea *Rezoluția Adunării Generale a Scriitorilor*: „Conștienți de misiunea lor, scriitorii din toate generațiile și de pe întreg cuprinsul țării își dau adeziunea deplină la Frontul Unității Socialiste, hotărâți să-și consacre toate forțele creatoare la realizarea programului acestui organism reprezentativ, simbol al unității întregului popor. [...] Aducând mulțumiri fierbinți Comitetului Central al Partidului Comunist Român și personal tovarășului Nicolae Ceaușescu, pentru dragostea pe care o arată literaturii și scriitorilor, Adunarea Generală îndreaptă un gând de recunoștință partidului, poporului, tuturor cititorilor, și le făgăduiește cărțile valoroase de mâine”. ■ Sunt publicate scurte fragmente din discursurile scriitorilor care au luat cuvântul de la tribuna Adunării Generale: Radu Boureanu, Victor Eftimiu, Geo Bogza, Demostene Botez, Fănuș Neagu, Dumitru Corbea, Laszlofy Aladár, Georgeta Horodincă, Adrian Păunescu, Violeta Zamfirescu, Ion Horea, Hajdu Gyözö, George Lesnea, Petre Sălcudeanu, Franz Liebhardt, Veronica Porumbacu, Titus Popovici, Nicolae Țațomir, Cezar Baltag, Sütő András, Grigore Hagiu, Letay Lajos, Mihnea Gheorghiu, Laurențiu Fulga, Eugen Simion, Miron Radu Paraschivescu, Vintilă Ivănceanu, Aurel Dragoș Munteanu, Aurel Rău, Paul Cornel Chitic, Petru Popescu, Mircea Tomuș, Paul Everac, Leonid Dimov, Paul Anghel, Gheorghe

Pituț, Szasz Ianos. □•Cuvântul rostit la Adunarea Generală a Scriitorilor de Marin Preda, *Scriitorul și cuvântul*, este o meditație la rostul cuvântului și la condiția scriitorului: „Dar de ce ar fi mai actuală meditația asupra condiției scriitorului decât a omului în general? Pentru că scriitorul folosește cuvântul, care e la îndemâna tuturor, în timp ce bisturiul nu e decât la îndemâna medicului iar rigla de calcul la aceea a specialistului. Un muncitor poate exclama cu mândrie atunci când condiția lui în profesiune poate fi amenințată: nimeni nu-mi poate lua ciocanul din mână! În timp ce un scriitor poate el să exclame cu aceeași mândrie că e stăpân pe cuvânt? [...] Întărirea prestigiului artei nu este posibilă decât prin crearea de opere durabile, în care cuvântul, asemeni unor pietre cioplite, să se așeze unul lângă altul până ce edificiul se va ridica trainic și impunător. Nu există altă cale pentru destinul creator al cuvântului”. □•Cuvântul rostit de Al. Philippide la aceeași Adunare Generală a Scriitorilor este publicat cu titlul *Condiția scrisului*: „Scrisul literar presupune, ca să poată exista, două condiții principale. Una, de natură subiectivă, este o vocație sigură, bine nutrită de cultură; cealaltă, de natură obiectivă, este o arie liberă de dezvoltare. Dacă prima condiție este de la început descoperită și bine cântărită de gustul publicului și de pătrunderea criticii, a doua atârnă, adeseori, de împrejurări generale care pot atinge scrisul literar dar nu sunt, în nici un caz, determinate de el. Ating oare aceste împrejurări, care pot fi prielnice sau neprielnice, fondul adânc, natura proprie, spiritul dominant al unei literaturi? Poate că nu în întregime. În orice literatură, mare sau mică, se formează, la un moment dat, o tradiție care este hotărâtă tocmai de acel spirit dominant ce trăiește nealterat în adâncuri și călăuzește fără oprire”. □•Nicolae Breban vorbește la tribună despre *Puterea de a spera*, dată de schimbările de paradigmă observate în evoluția prozei contemporane: „Nu știm încotro se îndreaptă arta, literatura și la întrebarea clasică: «cum va arăta arta viitorului», cel mai rezonabil răspuns, cred eu, e o ridicare calmă din umeri. Ceea ce știm însă cu siguranță, ceea ce simțim până în străfundul a ceea ce numim ființa noastră artistică, e că vechile tipare formale s-au spart. [...] Romanul, ca și celelalte genuri, a suferit schimbări formale și de conținut radicale și în aceasta stă și vitalitatea sa. [...] Proza noastră, care înainte de război a cunoscut prima și decisiva (pentru existența ei) înflorire, s-a găsit, până de curând, trebuie s-o recunoaștem, nu într-o absență totală, ci, mai adevărat spus, într-o existență reală dar nestructurată, într-o ființare sporadică, imprevizibilă, incapabilă să semnifice un moment de exemplară dezvoltare, așa cum s-a întâmplat cu generația mare ce numără pe Rebreanu, Camil Petrescu, Hortensia Papadat-Bengescu și alții. Și motivele stau aici nu într-o penurie de talente sau de eforturi literare (se pot cita aici nume: Călinescu, Stancu, Marin Preda, Barbu) ci mai mult, cred eu, cum spuneam mai înainte, dintr-o defectuoasă formulare a principiilor acestei grele și complicate arte, care e romanul, dintr-o confuzie a granițelor specificității, așa zice”. □•Virgil Teodorescu (care va fi președintele Uniunii Scriitorilor în perioada 1974-1978) vine la tribuna Adunării Generale a Scriitorilor cu un cuvânt despre *Revoluție și modernitate*: „Trăim un

moment în care coeziunea dintre forța conducătoare a țării și popor, dintre forța conducătoare și spiritualitatea țării, a ajuns în faza ei cristalină. [...] S-a crezut cândva, datorită unor regretabile confuzii, că alianța revoluției sociale cu arta modernă a fost spartă prin ridicarea a milioane de muncitori și țărani la viața culturală, având în vedere funcția artei de a lămuri politic și de a îndemna la acțiune. Această funcție pe care o are arta, cum s-a putut din plin constata, cu exclude utilizarea mijloacelor moderne de exprimare, dar tendința de a menține sau de a face apel la vechile mijloace de expresie a izbutit să predomine un timp, stingherind dezvoltarea personalității artistice, dăunând unității indestructibile dintre conținut și formă, fiind ridicată chiar la rang de principiu”. ■ *Cronica literară*, semnată de Magdalena Popescu, se oprește la volumul lui Marin Sorescu, *Tineretea lui Don Quijote*: „Tehnica versului, aproximativ aceeași, lasă impresia că Marin Sorescu nu s-a schimbat în *Tineretea lui Don Quijote*. Titlul însuși sugerează continuitatea, fiind în realitate o antonomază față de conținutul volumului. *Tineretea lui Don Quijote* nu mai revelă un univers transparent, în care lucrurile comune sunt legate de enorme semnificații ascunse, precum ghețarii de masa lor submersă, într-o apă subtilă ca aerul. Dimpotrivă, poezia aceasta este a *opacității*. Oamenii nu mai știu sau nu mai pot să se înțeleagă (*Visăm și noi*), indivizii se aseamănă până la confundare, ca obiectele de serie (*Grup*), eul unic nu se mai recunoaște în ipostazele lui înstrăinate (*Animal ciudat*), inteligența distruge lăsând în urmă un pustiu de moarte (*Darul, De res*), dar și indiferența satisfăcută și inertă poate declanșa cataclismul (*Blazare, Viziune, Pace*), viața și moartea sunt deopotrivă beții de lumină (*Butoiul*) sau scufundări lente în pământ (*Este pământ*). Poezia aceasta înfățișează un univers stins, în care extremele, egalizate, nu mai reprezintă soluții sau certitudini”. □•Secțiunea *Cărți și fapte* propune un text semnat de Alexandru Ivasiuc, despre romanul *Intrusul*, de Marin Preda, cu titlul *Indiferența*: „Numărul mare de comentarii, discuții, articole și referiri la *Intrusul* lui Marin Preda este simptomatic pentru complexele raporturi dintre critică, autori și cititori, care ar merita poate cu un alt prilej un studio de sociologie a opiniei. [...] Ce mă frapează însă în mod particular în *Intrusul* e sentimentul de indiferență a unor oameni față de sacrificiile altora. Această indiferență este sursa a numeroase conflicte tăcute, însă uneori dramatice sau chiar tragice în consecințele lor. A scrie o carte plasată în realitatea morală a epocii înseamnă deja un act de luptă cu indiferența. *Intrusul* e plasat chiar în centrul acestei probleme asupra căreia nu vom insista niciodată prea mult”. □•Într-un chenar care anunță *Noutățile în librării*, aflăm că au apărut următoarele cărți: Fănuș Neagu, *Îngerul a strigat* (E.p.l.), Florin Mugur, *Destinele intermediare* (Ed. Tineretului) și Titu Georgescu, *Mărturii franceze despre 1848 în Țările Române* (Ed. Științifică). □•Ștefan Cazimir scrie *Cromozomii și literatura*, un articol despre Mateiu Caragiale în perspectiva devenirii lui scriitoricești ca fiu al lui Ion Luca Caragiale: „Adevărata ereditate literară este aceea care se manifestă printr-o sete neînvinsă de afirmare individuală, venind în conflict cu situația de păstrător al unui nume deja ilustru. Caragiale putea să spu-

nă, scutit de orice frământare: sunt fiul operelor mele, al căror tată sunt. Matei era însă, mai înainte de toate, fiul lui Caragiale... [...] Caragiale și-a creat personajul prin stilizarea unor date native. Personajul lui Matei este construit prin opoziție. Spiritului «plebeian» al tatălui i se substituie aristocratismul, sociabilității – izolarea, trăirii în for – învăluirea în mister. [...] Ne interesează numai măsura în care, cu sau fără știrea și voința sa, Matei rămâne totuși fiul lui Caragiale. Susținută de Perpessicius, contestată de Vladimir Streinu, reluată în cadrul unei ample argumentări de către Pompiliu Constantinescu, filiația Ion Luca – Matei este mai presus de toate un fapt de ordinul evidențelor textuale, a căror surprindere se află oricând la îndemâna cititorului atent”. ■ Stancu Ilin propune cititorilor două scrisori inedite ale lui Camil Petrescu către Liviu Rebreanu: „Relațiile dintre Camil Petrescu și Liviu Rebreanu, deși constante și multiple, au fost mai puțin cercetate de istoricii literari. Prin scrisorile pe care le dăm publicității, sperăm să contribuim la înlăturarea acestei carențe. Cele două epistole, ce sunt păstrate la Cabinetul de manuscrise al Bibliotecii Academiei, sunt expediate din Timișoara, în 19 noiembrie și, respectiv, 14 decembrie 1920.” □•Din *Însemnările zilnice* ale lui Titu Maiorescu se publică note din perioada 1/13 ian. 1896 – 10/22 august. □•La rubrica *Viața și societate în rostirea românească*, Constantin Noica reflectează *Despre lucrările lui... „ba”*: „«Ba» a făcut o lucrare extraordinară în lume: a dat dialectica. Din păcate n-a făcut-o sub numele său, așa încât n-a putut lua brevetul de invenție, în istoria culturii noastre. [...] Căci ba este lucrător; el reprezintă o subtilă negație activă, nu una paralizantă, cum e confratele lui rigid, «nu». [...] Poate că «nu» este al morții, al anulării, al extincțiunii în zero, totuși al omului, pe când «ba» este și al altcuiva, pitit îndărătul omului.” □•*Cronica limbii* este semnată de Al. Graur care vorbește despre *Dreptul și datorita scriitorului*: „Încă nu s-a stins ecoul Adunării generale a scriitorilor și problemele literaturii sunt în continuare în atenția întregii țări. De aceea cred că nu e nepotrivit să mai adaug, la cele pe care le-am prezentat în numărul trecut al revistei, câteva considerații cu privire la limba scriitorului. [...] Scriitorul a fost și va fi totdeauna liber să folosească forme arhaice, regionale și chiar corupte, acolo unde e nevoie de ele pentru a caracteriza un personaj sau pentru a evoca o atmosferă.” □•În continuarea studiului despre poezia contemporană (la rubrica *Moda poetică '68*), Ștefan Aug. Doinaș vorbește despre *Disprețul pentru formă*: „De când există, poezia a avut demnitatea ei proprie: ea a fost, și încă este la poezii adevărați, un nobil exercițiu al spiritului, – fie că vizează aspectele luminoase și mândre de sine ale vieții sufletești, fie că se coboară în infern pentru a smulge de acolo un cutremurător cântec al tenebrelor. Noblețea ei spirituală stă în biruința asupra materiei: materia externă propriu-zisă, sau materialul brut al reziduurilor amorfe ale psihicului.” □•Șerban Cioculescu scrie despre volumul criticului Henri Zalis, *Romantismul românesc, eseu despre vârstele interioare ale curentului* (1968, Editura pentru literatură), în articolul cu titlul *În jurul romantismului românesc*, încercând să dea un răspuns la întrebarea dacă în România a existat Romantism: „Avut-am noi o mișcare literară

romantică sau ceea ce se mai cheamă un curent literar cu numele romantismului? Dacă înțelegem prin aceasta o grupare și o doctrină, răspunsul nu poate fi decât negativ. [...] Eseul lui Zalis este remarcabil prin efortul de a concilia tendințele cele mai opuse sau contrarii ale literaturii europene și ale celei românești, sub flamura largă a conceptului de romantism atotcuprinzător: visul, fantezia, absolutul, libertatea, patria, progresul, magia verbală, natura și marele cosmos ș.a.”

□•La secțiunea *Cărțile săptămânii*, Dumitru Micu recenzează volumul de poezie *Ipostaze*, de Ștefan Augustin Doinaș: „Deunăzi, în «Tomis», Cornel Regman învinuia criticii de indiferență față de poezia lui Ștefan Augustin Doinaș. [...] Esențialul asupra modului poetic Doinaș (și nu doar asupra unui anume volum) se găsește în cronică la Cornel Regman la *Omul cu compasul*. Aproape nu mai e ce adăuga. Căci Ștefan Aug. Doinaș nu e un poet «discutabil». Opera lui nu e dintre acele care autorizează interpretări divergente. Ea posedă, fără îndoială, cum ne previne Florin Manolescu, în «Luceafărul», și o față ascunsă, pe lângă cea aparentă, dar cei ce izbutesc să o descopere nu o văd altfel fiecare, cel puțin așa rezultă din exegezele de până acum”. ■ Valeriu Cristea prezintă două cărți de proză: *Vânzarea de frate*, de Eugen Barbu și *Insula liniștită*, de Nicolae Tăutu.

□•„Autorul romanului *Groapa* se simte în mediul periferiei balcanice ca la el acasă. De aceea, indiferent de tema sau subiectul cărții, el se trage întotdeauna încet-încet spre mahalaua pestriță. Așa se întâmplă și în volumul de care ne ocupăm acum. *Vânzarea de frate*. Ceea ce se profilează cu mai multă vigoare în această povestire cu haiduci este nu codrul, cum am fi fost în drept să ne așteptăm, ci orașul, Bucureștii din epoca fanariotă în care, la umbra nepăsării unor domnitori sezonieri lipsiți cu totul de preocupări edilitare și de vreo finalitate urbanistică, mahalaua se lățise triumfător. Prin această vastă mahala autorul se plimbă cu pași siguri. Din câteva notații atmosfera «se prinde», se încheagă”.

■ Proza lui Nicolae Tăutu îi oferă criticului prilejul să creioneze cerințele unei literaturi polițiste de calitate: „În cele o sută de pagini format columna ale cărții *Insula liniștită*, Nicolae Tăutu îndeplinește bine condițiile mai sus amintite, servindu-ne un înviorător și sănătos duș scoțian de emoții calde și reci, foarte terapeutic și liniștitor”.

■ Edgar Papu face o cronică a traducerilor în care se ocupă de ediția André Gide, *Fruitele pământului*, apărută în 1968, la Editura pentru literatură: „Ne întrebăm, totuși, dacă la Gide nu pot fi descoperite și unele atenențe cu existențialismul. Noi am înclina să răspundem pozitiv. Fuga sa de alienare, exacerbarea sa după autenticitate, presupun, în fond, tot o atitudine existențială. În ciuda acestor trăsături de existențialism, Toma Pavel are totuși dreptate să-l califice drept un scriitor, în mare parte, demodat, sau cum spune el «datat». Noi am vedea o înțelegere deplină a scriitorului, tocmai urmărind atent în ceea ce este și în ceea ce nu este el existențialist.”

□•Tașcu Gheorghiu traduce, pentru rubrica *Ferestre*, câteva scurte pasaje din *Jurnalul* lui Paul Claudel: „În plin an Claudel – la 6 august s-au împlinit 100 de ani de la nașterea poetului – revista *La Nouvelle revue française* (nr. 9/1968) a tipărit fragmente din *Jurnalul*

lui inedit, care urmează să apară integral, în volum, la Paris. Am ales și noi câteva pagini din acest impresionant document spiritual, reflectând, între anii 1909 și 1955, o întreagă perioadă din viața autorului”. □•La secțiunea *Cartea străină*, Petru Popescu prezintă un volum din literatura britanică, *Hall of Mirrors (Sala oglinzilor)*, de John Rowan Wilson: „Englezul John Rowan Wilson, actualmente de patruzeci de ani, fost doctor pe un vas comercial, apoi chirurg, director medical al unei mari case farmaceutice americane, iar din 1962 editor al cunoscutului *British Medical Journal*, a publicat cinci romane, pe lângă alte lucrări cu caracter, pe jumătate documentar, pe jumătate literar, despre diverse probleme medicale de actualitate. [...] *Hall of Mirrors* e un roman interesant mai ales prin faptele pe care le oferă cititorului și prin capacitatea de a pune întrebări și dezbate probleme care depășesc limitele subiectului și ale personajelor.” □•În traducerea lui Ion Caraion, la rubrica *Atlas liric*, sunt publicați poeții elvețieni: Erika Burkart, Urs Oberlin, Kurt Marti și Jorg Steiner □•Despre modul în care relatările unor străini (diplomați, istorici, călători) care au venit în contact cu România și cunosc realitățile țării noastre reflectă legitimitatea revendicărilor românilor de a se constitui într-un stat unitar, Natalia Vâlcu și Alexandru Tănăsescu publică articolul *Se numește, pe bună dreptate, România*: „Drepturile legitime ale poporului român asupra întregului său teritoriu și justețea dorinței lui de unire, recunoscute, după cum am văzut, de numeroase personalități politice străine, și-au găsit realizarea în mărețul act de la 1 decembrie 1918, eveniment ce a marcat desăvârșirea unității naționale a românilor”. □•Pe aceeași pagină, este anunțată aniversarea semicentenarului Unirii Transilvaniei cu România 1918-1968: evenimentul care marchează *Omagiul scriitorilor* este organizat de Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă și Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România. Prezidează acad. Zaharia Stancu, președintele U.S.R. și participă Alexandru Andrițoiu, Cezar Baltag, Mihai Beniuc, Ana Blandiana, Demostene Botez, Radu Boureanu, Virgil Carianopol, Geo Dumitrescu, Ștefan Augustin Doinaș, Marin Sorescu, Virgil Teodorescu ș.a. □•Ion Hobana prezintă începuturile fenomenului science-fiction, apărut mai târziu decât în alte țări, în articolul *Rânduri de început* (la rubrica *Din istoria anticipației românești*): „Adevărul este că, pregătind un volum antologic pentru Editura tineretului, am investigat o arie temporală relativ restrânsă, fenomenul pe care-l numim astăzi science-fiction făcându-și apariția la noi ceva mai târziu decât pe alte meleaguri. [...] Remarcabile sunt contribuțiile aduse de revistele influențate sau conduse de Partidul Comunist. «Cultura proletară» acordă un spațiu larg popularizării cuceririlor progresului tehnico-științific. «Bluze albastre» demască impostura trăirismului și implicațiile lui politice. «Era nouă» supune analizei critice tentativele de a trage concluzii idealiste din noile ipoteze ale fizicienilor și biologilor.” □•În secțiunea dedicată cinematografului, D.I. Suchianu scrie despre filmul Leontinei Sagan *Madchen in uniform (Fete în uniformă)*, ecranizare după romanul celebru al Christei Windsnoke (*Das Mädchen Manuela*, teatralizat de Lilian Hellman), recomandându-l călduros: „De hatărul acestui interes de or-

din istoric, și în general pentru că spectacolul tiraniilor trecute întărește sentimentele prezente de demnitate și libertate, filmul Leontinei Sagan (...), film pe care Arhiva noastră îl posedă, merită să fie văzut la cinematecă, mai ales că artisticeste este o capodoperă. Iată însă că cunoscutul regizor Radvani face un «remake» care rulează acum pe ecranele noastre”. □•La rubrica *Filme pe care le așteptăm*, Constantin Popescu semnaleză „cel mai strălucit și mai comentat” eveniment cinematografic francez, „premiera de gală a filmului-spectacol *Fedra*, desfășurată în cadrul grandios al Operei Mari”, în articolul *Racine pe ecran*. □•Dorin Tudoran stă de vorbă cu actorii George Constantin și Ion Marinescu. Percepția, din interior, a creatorului de partitură scenică surprinde: „Am jucat mult teatru românesc contemporan și pot să vă spun, cu părere de rău, că deocamdată nu mă atrage nimic. Dintre cei care nu au scris până acum pentru scenă m-ar interesa N. Breban. I-am citit un scenariu de film excelent. Astfel de partituri le aștept cu plăcere, oricând.” (George Constantin). Despre poeți și arta lor, actorul Ion Marinescu afirmă: „Un poet nu se poate sustrage problemelor din afara grădinii sale. Astăzi există, astăzi se descoperă comploturi care vor să suprimă pe cel mai proaspăt președinte ales, al unui stat. Mai sunt și altele. Nu putem fi chiar foarte veseli. Și în definitiv poezii pot fi triști și numai «pentru că nu avem dafin», cum bine zice Sorescu. Da. V-am indicat astfel și numele poetului preferat”. □•O analiză a realităților artei teatrale dovedește și actorul Ion Caramitru în articolul *Ce vrem noi*: „Dacă poezia este un univers care poate fi închis și rotunjit, dacă ea stabilește încăpățânat structuri, atunci teatrul este cu mult mai mult poezie decât poezia însăși. El naște tipul, descoperă figura, impune personalitatea”. □•Un ochi din cei 1000 ai lui Argus (semnatarul articolului) se oprește asupra scurt-metrajului lui Manase Radnev despre atelierul din Paris al lui Brâncuși, prezentat pe *Micul ecran*: „Poate că însuși autorul filmului *Atelierul lui Brâncuși*, prezentat de televiziunea noastră duminică, 17 noiembrie, a sperat în realizarea unui comentariu de nivel, filmând astfel în liniște reculeasă și foarte încet, fantomele esenței, abstractul convertit în forme iradiate, timpul gândit, odihna sfârâmată în însuși tronul puterii ei...”. □•Ilie Balea scrie despre *Zilele muzicii contemporane la Paris* (într-o *Correspondență specială pentru „România literară”*), întrebându-se dacă nu cumva, înainte de a deveni un fenomen artistic autentic, muzica „experimentală” nu e un fenomen social semnificativ (v. articolul *Muzică și contestare*). □•Numărul se încheie cu prezentarea lui Alexandru Baciuc a *Scrisorilor de pe front*, scrise de Guillaume Apollinaire, pentru a marca *Cincizeci de ani de la terminarea Primului Război Mondial*, *Guillaume Apollinaire*: „Se cunosc bine împrejurările în care Apollinaire a participat activ, cu o bonomie constată, cu un optimism generos, la numeroase acțiuni de luptă de pe frontul francez, între 4 decembrie 1914, ziua angajării ca soldat voluntar în regimentul 38 de artilerie de la Nîmes, până la 17 martie 1916, când este rănit de un obuz. În această perioadă – care va marca puținul timp pe care-l va mai avea de trăit – Apollinaire înregistrează cu fidelitate, transfigurat de temperamentul său generos bântuit de nevoia de iubire – *un cotidian* transpus la scara universală a umanului.”

• [„**Tribuna**”, nr. 47 *Responsabilitatea creației* este tema aflată în centrul atenției redacției, articolul fiind semnat „Tribuna”: „Trăim într-o epocă de mari prefaceri sociale, epoca unei profunde revoluții politice, științifice și culturale, în care ființa umană se afirmă, cu o forță nestăvilită, ca stăpână a propriului său destin. În această epocă, omul patriei noastre, eliberat de exploatare și asuprire, își construiește în mod conștient viața, viitorul, propria istorie. Omul societății socialiste dorește să acționeze, în deplină cunoștință, și în sfera creației spirituale, aspiră spre făurirea unei culturi, care să fie nu rodul activității întâmplătoare, anarhice, ci al necesității înțelese... Cuvântul Partidului rostit de Adunarea generală ne-a luminat încă odată țelurile adânci ale scrisului, ajutându-ne să ne integrăm pe deplin în viața generală a patriei”. ■ T. Tihan scrie despre *Poezia lui Camil Petrescu*: „Poezia lui Camil Petrescu nu este decât una din variile ipostaze ale unei personalități de o factură aparte în aria literelor și culturii noastre. [...] Acestei conștiințe lucide îi erau însă ontologic apropiate atât ardența sentimentului, fervoarea și patosul ideii, cât și marile elanuri umanitariste. Prin lentilele ei măritoare, sensul profund dramatic al existenței și cunoașterii umane s-a revelat, adeseori, în lumini orbitoare”. ■ Teofil Răchiteanu recenzează trei volume de poezii scrise de Adrian Maniu, Al. Andrițoiu, Iulian Vesper. □ *Adrian Maniu*: „*Versuri*”: „Adrian Maniu face parte din familia de elită a poezilor noștri: Blaga, Barbu, Arghezi, Pillat, Philippide. O selecție din versurile lui implică destule dificultăți, întrucât opera sa poetică conține numeroase piese de valoare sensibil egală”. □ Al. Andrițoiu: „*Versuri*”: „Poeziile lui Al. Andrițoiu sunt piese lucrate în filigran: romane, cântece de inimă și suflet, cel mai adesea improvizații pe vechi motive populare, istorice și mitologice”. *Iulian Vesper*: „*Poezii*”: „Un volum antologic, având darul de a impune un poet de amplă vibrație lirică. Citindu-l, ai impresia că rătăcești printr-o ceață densă, prin care, ca niște fantasmе, plutesc îndoliate chipuri ale durerii”. ■ Constantin Cubleşan prezintă două volume de poezie: „*Poezii*” și „*Curent continuu*” scrise de ale lui Virgil Gheorghiu: „Un volum cu caracter antologic, *Poezii*, ce adună versuri din diferite etape mai vechi ale evoluției poetului, și un altul, *Curent continuu*, cuprinzând piese din producția recentă a acestuia, prin apariția lor concomitentă, izbutesc să-l reimpună categoric – dacă mai era cumva nevoie – pe Virgil Gheorghiu, actualității. Experiența sa creatoare, cuprinsă în aceste cărți, mi se pare revelatoare pentru o întreagă categorie de poeți din generația căreia îi aparține, întregindu-i-se demnă și dinamică în traversarea ardentă a unor zone de cristalizări afective, până la atingerea lucidei limpidități de azi a creației”.

22 noiembrie

• [„**Contemporanul**”, nr. 47] Constituirea Consiliului Național al Frontului Unității Socialiste este un eveniment care își justifică prezența în paginile revistei nu numai pentru a se vorbi despre un „organism larg reprezentativ al națiunii” ci și pentru a arăta, în planul ideologic, adeziunea integrală a cetățenilor țării, indife-

rent de ocupație și de etnie: „Evoluția viguroasă a societății noastre socialiste, afirmarea inepuizabilelor resurse creatoare ale clasei muncitoare – clasa hegemonă a societății – ale țărânimii, ale intelectualității, au dus la crearea, în plan spiritual, a aceluia climat de deplină unitate de scopuri și de năzuințe a întregului popor.” ■ George Ivașcu formulează, în „Orizont”, unele concluzii pe marginea Adunării Generale a Scriitorilor din R.S.R.: „Într-adevăr, prin amploarea și spiritul de responsabilitate în care s-au abordat probleme fundamentale ale literaturii și s-au trasat sarcinile de viitor ale Uniunii Scriitorilor, recenta adunare s-a înscris ca un eveniment de seamă în viața intelectuală a țării, stimulând și mai mult participarea scriitorilor la activitatea politică și socială, la opera de edificare a societății socialiste. Adunarea obștească a scriitorimii a dat expresie adevăratei ei depline la politica internă și externă a partidului nostru comunist, hotărârii de a-și consacra talentul ridicării spirituale a maselor, înfloririi culturii României socialiste. Și subliniindu-se aceasta s-a relevat totodată faptul că în anii trecutei orânduiri o serie de scriitori s-au alăturat mișcării revoluționare antifasciste au militat prin scrisul lor pentru transformarea revoluționară a societății aducând o contribuție importantă libertății și independenței patriei.” ■ Nicolae Manolescu face câteva observații pe marginea ediției *Principii de estetică* de George Călinescu (Minerva, 1968), cu o prefață de Ion Pascadi: „Mai interesant ar fi să descoperim în ce constă darul speculativ al lui G. Călinescu. Talentul lui de evocator, de portretist, în proză sau în critică, finețea analizelor sale critice au fost adesea relevate. Dar despre «esteticianul» G. Călinescu s-a scris cu nedrepte rezerve, aceleași din cazul «esteticii» lui. Pe scurt, nu doar i s-a refuzat originalitatea gândirii estetice, dar s-a convenit cu destulă greutate că are măcar spirit speculativ. Îndoiala aceasta a fost întreținută cu grijă mai ales de profesorii de estetică, amenințați în însăși rațiunea lui de a fi. [...] G. Călinescu introduce și în limbajul estetic libertatea cuvântului și imaginația creatoare: cele mai abstracte noțiuni se însuflețesc și se leagă în chip neprevăzut. G. Călinescu umple de viață spațiul ideilor; între două definiții estetice ne așteptăm la o lovitură de teatru. O concluzie ne taie răsufarea ca o cortină căzută brusc peste finalul piesei.”

23 noiembrie

• [„Scânteia”, nr. 7895] Semnează versuri George Dan (*La teiul lui Eminescu*), Damian Ureche (*Vatră ardeleană*), Liviu Călin (*Cântec în timp*), iar din proză citim *Clipa îndelung așteptată...* de Aurel Mihale.

• [„Cronica”, nr. 47] Se deschide cu un editorial de muzicologie: Național-universal, o permanență a muzicii noastre, de Achim Stoia. ■ Mircea Ciobanu publică o povestire – un récit –, A noua epistolă, despre „tragicul de uzură” ■ La rubrica Contrapunct, recenzii de Magda Ursache și Sergiu Teodorovici. Prima scrie despre volumul de versuri *Un trandafir învață matematica*, (Editura pentru literatură, 1968) de Gheorghe Grigurcu, și despre alt volum de poeme, *Roata*, (E.P.L., 1968) al lui Nicolae Oancea, în vreme ce colegul ei recenzează volumul

de Teatru (E.P.L., 1968) al lui Eugen Barbu. Teatrul său îi apare recenzentului cel mai reușit atunci când nu trebuie să asculte de limitările genului: „Eugen Barbu reușește în mai mare măsură să scrie și teatru, atunci când face abstracție de rigurile acestui gen, lăsând pur și simplu ca narațiunea să-și urmeze drumul ei firesc”

□ Constantin Ciopraga publică un Eseu succint: Grațiosul – categorie estetică pe care o regăsește la Tudor Vianu, dar și în Rodica lui Alecsandri, Eminescu, Sadoveanu, Topârceanu etc.– pentru a încheia cu referința la volumul *Esthétique de la grâce*, de E. Bayer (publicată în 1933).

■ Paginile de tinerețe ale lui Nicolae Iorga îi dau ocazia lui Zaharia Sângeorzan să gloseze pe marginea personalității uriașe a scriitorului: „Pagini de tinerețe (Editura pentru literatură, 1968) sunt, ca să nu mă îndepărtez de Sadoveanu, un debut neobișnuit, excepțional, ca și acel al autorului Șoimilor. E un caz aproape unic de maturizare ce depășește vârsta, tinerețea. [...] Ca să definim critica lui N. Iorga, trebuie neapărat să folosim o noțiune cheie: vitalitatea [...]” Iorga este un teoretician care scrie despre romantism, despre artă, dar și un critic literar pasionat de Eminescu, dar și de Vlahuță. „Critica e înțeleasă ca o formă a iubirii.” Sângeorzan încearcă, în finalul articolului, să sublinieze modernitatea unor idei ale lui Iorga – practică frecventă, de altfel, la noi: „Criticul român intuise, fapt evident, estetica romanului, într-o perioadă când romanul românesc încă nu apăruse, ci doar își căuta terenul, suprafețele.” (Iorga e pus cap la cap cu E. M. Forster).

■ Un alt eseu important al lui Adrian Marino este cel dedicat crizei limbajului în modernitate: *Liniștea cuvântului* pornește de la un eseu pe care Matei Călinescu („cu distincția și sobrietatea lui obișnuită”) îl publicase în „Gazeta literară” despre eseistul englez George Steiner. Marino încearcă să explice această miso-logie pornind de la opoziția între limbajul științelor tari, unul obiectiv și cel subiectiv, al artelor, care nu poate cuprinde esențe. Neîncrederea în limbaj vine de la Dante, este apoi întărită de prestigiul muzicii – aflată dincolo de cuvinte – și apoi de răspândirea unui „stil artist” care pare tot mai artificial. Există apoi crizele sociale și istorice pe care le traversează Occidentul, limbajul politic, conștiința distanței dintre faptă și cuvânt – toate acestea duc la „declarații utopice și depresive” inserate în presa occidentală. Astfel, liniștea capătă o conotație pozitivă, cum se întâmplă – este ultimul exemplu pe care-l oferă Marino – la Lucian Blaga, „mut ca o lebădă”.

■ Vasile Adăscăliței scrie despre *Folclorul și desăvârșirea statului național*

■ Pe ultima pagină apare, în traducere, articolul belgiencei Michele Piemme, *Critica și creația*, despre noua condiție a teatrului contemporan, emancipat de sub tutela textului.

● [„Flacăra”, nr. 48] La secțiunea *Carte*, se menționează un volum de *Poezii* de Iulian Vesper, apărut recent la E.P.L. De asemenea, se amintește de prezența în „România literară”, a unei pagini dedicate lui B. Fundoianu și este semnalată prezența unui nou dramaturg la Craiova, I. D. Sârbu, cu piesa *Frunze care cad*.

■ Mai semnează: Al. Mirodan, Vlaicu Bârna, Emil Manu, Radu Cosașu, Teodor Mazilu, Silviu Brucan.

● [„Luceafărul”, nr. 47] Un spațiu important din revistă este alocat transcrierii cuvântării lui N. Ceaușescu de la *Conferința generală a scriitorilor*,

întreruptă adeseori de „vii, prelungite, puternice, furtunoase aplauze”. Spicum din discurs: „Adunarea dumneavoastră generală are loc într-o perioadă de dezvoltare viguroasă, multilaterală a întregii noastre societăți, de înalt avânt creator al maseilor. În vastul proces de dezvoltare a țării și de perfecționare multilaterală a organizării sociale, rolul hotărâtor îl are clasa muncitoare – clasa cea mai avansată a societății – care și-a dovedit, atât în anii înfruntării cu capitaliștii și moșierii, cât și în epoca socialismului, forța mobilizatoare, consecvența revoluționară, capacitatea de a duce poporul neabătut pe drumul libertății și progresului. [...] Este meritul mării majorități a scriitorilor din țara noastră că au înțeles aceste probleme, că au știut să răspundă prin operele lor comandamentelor fundamentale ale societății. [...] În acest context se înscriu și îndatoririle ce revin scriitorilor, tuturor oamenilor de artă. Pentru a putea sluji aspirațiile și idealurile maselor, pentru a satisface cerințele spirituale ale omului muncii eliberat de exploatare, scriitorul trebuie să trăiască cu maximum de intensitate comandamentele supreme ale societății noastre de azi, să înțeleagă tendințele ei de dezvoltare, să se confunde cu dorințele și voința poporului în mijlocul căruia s-a născut și trăiește. Pentru a-și dedica opera oamenilor, scriitorul trebuie să știe ce doresc, la ce visează ei, care sunt interesele și idealurile lor, el trebuie să pătrundă adânc în conștiința maselor, să cunoască marile deplasări pe care le-a determinat în gândirea și sensibilitatea lor socialismul. Astfel poeziile, romanele, piesele de teatru vor putea exercita o puternică influență asupra minții și inimii omului de azi, vor putea deveni purtătoare de mesaj ale celei mai înalte etici – umanismul socialist. Societatea noastră are nevoie de o literatură militantă, care să cheme masele la o tot mai bogată activitate creatoare, conștientă, să mobilizeze conștiințele, să contribuie la întărirea unității moral-politice a întregului popor. [...] Pornind de la aceste principii, arta, literatura pot și trebuie să-și aducă aportul la combaterea și lichidarea fenomenelor negative din viața socială, a mentalităților înapoiate, a moravurilor reprobabile. Arta scrisului poate fi un sprijin eficace în lupta societății noastre împotriva celor care se sustrag de la obligațiile sociale, a arivismului, a manifestărilor de parazitism, a spiritului de căpățuială, a abuzurilor, pentru afirmarea principiilor echității socialiste în patria noastră. [...] Desigur, eroul epocii socialiste nu este un supraom; el are și calități și defecte, trăiește și bucurii și amărăciuni, și izbânzi și înfrângeri, iubeste, visează, se zbuțuiește ca orice ființă omenească. Literatura trebuie să-l înfățișeze așa cum e în realitate, dar relevându-i lipsurile, trebuie să pună totodată în evidență cu putere ceea ce-l caracterizează, și anume faptul că viața sa e străbătută de patosul revoluționar al idealului socialist, că el pune mai presus de orice interesele colectivității, că se dăruiește cu toată pasiunea muncii sale, cauzei socialismului, cauzei poporului. Prin aceasta, întruchiparea în literatură a acestui personaj poate exercita o înrâurire salutară asupra conștiinței maselor.[...] În acest context, cu atât mai de neînțeles este tendința ce se manifestă la unii scriitori, din fericire puțini la număr, de a ignora problemele fundamentale ale existenței sociale, ale omului. În mod inevitabil, un asemenea

drum nu poate duce decât la vestejirea și sclerozarea spirituală a scriitorului, la îndepărtarea sa de cei pentru care trebuie să scrie, la neputința de a comunica cu masele largi ale cititorilor. Este regretabil că unii scriitori manifestă indiferență pentru accesibilitatea operelor lor, ba mai mult, mărturisesc chiar că nu-i interesează dacă sunt înțeleși de mase, că scriu pentru un cerc îngust de așa-ziiși inițiați, iar unii spun chiar că nu s-au născut oamenii care să-i înțeleagă”. Este readusă insistent în atenția scriitorilor filosofia marxist-leninistă pe care trebuie să o pună la baza creației, „o filozofie vie care te obligă să gândești intens, cu propriul cap, în orice împrejurare, să interpretezi în mod creator realitatea aflată în continuă schimbare, să-ți lărgești neîncetat orizontul cunoașterii. Numai acei care înțeleg marxism-leninismul ca un mijloc de gândire și de cercetare a legilor sociale își vor putea aduce aportul la dezvoltarea progresistă a omenirii. [...] Ridicarea unei pleiade largi de tineri prozatori, poeți, critici și dramaturgi și afirmarea lor tot mai viguroasă în câmpul creației, în care aduc o infuzie proaspătă de elanuri generoase. A pune consecvent în valoare îndrăzneala și energia tineretului, a-l promova cu curaj în viața socială, în toate domeniile de activitate este, de altfel, o caracteristică generală a politicii partidului nostru. [...] Problemele legate de formarea culturală a tinerilor scriitori au ocupat, după câte sunt informat, un loc important în Adunarea Generală. În legătură cu aceasta s-au făcut și propuneri pentru întocmirea unui program de vizite în străinătate în vederea informării și documentării tinerilor. Desigur, această dorință este de înțeles, deși trebuie să menționăm că există la unii tovarăși și o anumită înțelegere greșită a procesului de formare intelectuală. Unii cred că pentru a deveni scriitor mare, artist mare, trebuie să treci neapărat prin Occident. Desigur, cunoașterea culturii internaționale este imperios necesară oricărui intelectual, dar țara noastră oferă azi posibilități largi de instruire tinerelor generații, învățământul nostru ridicându-se la nivelul exigențelor științei și culturii moderne mondiale. [...] Omul devine liber în orânduirea socialistă nu pentru că iese de sub acțiunea legilor sociale, ci pentru că, înțelegându-le necesitatea imperioasă, acționează în spiritul lor, pentru construcția conștientă a societății. De aceea libertatea individului nu vine în contradicție cu cerințele și interesele generale ale societății, ci, dimpotrivă, slujește aceste interese. De aceea, atunci când se întâmplă să aibă loc acțiuni de nesocotire a intereselor generale societatea este îndreptățită să ia măsurile necesare pentru ca aceste interese, care condiționează și interesele fiecărui om al muncii, să nu fie cu nimic prejudiciate, pentru ca nimeni să nu dăuneze colectivității prevalându-se de libertățile asigurate de regimul nostru pentru realizarea bunăstării întregii societăți [...] Marii noștri critici din trecut nu se fereau să atace frontal problemele literaturii, nu se sfiau să se pronunțe clar asupra unei opere literare, să discearnă ceea ce are ea bun sau rău în cuprinsul ei. Din păcate, aceasta nu prea se mai întâmplă în critica noastră de astăzi. Numai cu generalități nu se poate face critică. Am deschis zilele acestea *Istoria literaturii române* a lui Călinescu scrisă, mi se pare, în 1941 și am dat peste critica pe care o face lui Rebreanu pentru romanul *Gorila*. Subliniind minusuri-

le mari ale acestei cărți, Călinescu spune că ea este sub puterea de creație a lui Rebreanu, că reprezintă o scădere a valorii scrisului lui. Călinescu nu s-a sfiit să-1critice pe Rebreanu care era un scriitor mare și cred că Rebreanu nu s-a supărat. Spun toate acestea pentru că socot necesar ca în viitor critica noastră literară să nu estompeze problemele și să nu se oprească nici în fața numelui scriitorului, nici în fața gălăgiei pe care o poate stârni atitudinea ei fermă, deschisă. [...] Criticii marxist-leniniste de azi îi revine îndatorirea de a crea în sfera literaturii un puternic curent de idei, izvorât din principiile fundamentale ale materialismului dialectic și istoric, care să rodească puternic în creație, să stimuleze elaborarea unor opere cu caracter militant. Critica se cere a fi un factor activ în selecția valorilor literare, dezvăluind ceea ce este superficial, minor, indiferent de maniera de creație. O răspundere deosebită în promovarea literaturii noastre noi au revistele literare, care trebuie să fie un ferment al dezbaterilor, al schimbului principial de idei, al opiniei înaintate pe tărâmul literaturii.[...] Dați-mi voie ca să adresez cele mai calde felicitări noii conduceri pe care ați ales-o, Comitetului, Biroului și președintelui, tovarășului Zaharia Stancu (aplauze îndelungate). Măsurile organizatorice care s-au discutat și în mod deosebit hotărârea de a se crea organizații locale ale scriitorilor corespund pe deplin cerințelor dezvoltării continue a vieții obștești a oamenilor de artă, sunt în consens cu procesul general de dezvoltare a democrației socialiste în România. Un efect pozitiv asupra dezvoltării creației scriitoricești vor avea și descentralizarea activității editoriale, crearea unor edituri cu profiluri diferite, atât în Capitală cât și în alte centre culturale ale țării. [...] Descentralizarea organizatorică preconizată de Adunarea Generală, crearea organizațiilor scriitoricești în țară vor permite conducerii Uniunii Scriitorilor să se consacre mai mult decât până în prezent problemelor de orientare a creației, organizării unor ample dezbateri ideologice în rândul scriitorilor, îndeplinirii rolului ei îndrumător în viața literară”. Este reafirmată necesitatea pentru „dezvoltarea și intensificarea continuă a colaborării frățești cu țările socialiste. [...] Este o datorie nobilă pentru scriitorii noștri de a milita și în viitor pentru întărirea prieteniei și unității dintre țările noastre, pentru dezvoltarea solidarității lor pe baza principiilor marxism-leninismului, a egalității și frăției, a internaționalismului socialist”. Este condamnat imperialismul și războiul dus împotriva Vietnamului. În finalul discursului, N. Ceaușescu își exprimă convingerea „conducerii partidului și statului nostru că Adunarea Generală a scriitorilor va determina un nou și puternic avânt al literaturii patriei noastre, va marca un moment important în realizarea înaltei misiuni ce revine creației literare în societatea socialistă. [...] Fără îndoială că, împreună cu întregul popor, în frunte cu clasa muncitoare, sub conducerea Partidului Comunist Român, scriitorii români și cei aparținând naționalităților conlocuitoare din patria noastră vor milita cu hotărâre și elan pentru înflorirea vieții materiale și spirituale a națiunii noastre, pentru făurirea înaltei civilizații a socialismului și comunismului pe pământul României. Scriitorimea patriei noastre numără destule valori, posedă suficiente talente pentru a făuri noi

și noi opere demne de munca minunatului nostru popor, de epoca glorioasă a desăvârșirii socialismului în patria noastră. Nu ne îndoim că în România se vor crea și în viitor opere literare de înaltă valoare artistică”. ■ În articolul *Scriitor și cetățean*, Gheorghe Tomozei afirmă: „Plecând de la premisa că scriitorii sunt nu numai artiști, ci și cetățeni cu drepturi și obligații egale cu ale celorlalți oameni ai muncii, Uniunea Scriitorilor trebuie să stimuleze totodată participarea membrilor ei la întreaga viață politică și socială a țării, la eforturile poporului pentru desăvârșirea construcției socialiste. [...] Oricât s-ar voi de terestru de integrat peisagiilor și existențelor concrete, scriitorul – abandonând cu violență treptele spiralate ale turnului de fildeș – e instalat fără voia lui, de către pioșenia și stima cititorului într-un alt turn, sentimental, de agathă și de porfir. E de înțeles deci, de ce marii noștri scriitori au fost atât de subtil legați de lumea cititorilor lor. Masca șiroind de sudoare și arșă de neliniști, a personalității, ce și-au lăsat-o să se ascundă dincolo de chip, oferindu-și vederilor noastre înfățișări care – convenție sublimă – încercau să ne semene. Când nu izbuteau să-și drapeze aerul selenic (ori demonic) impus de incendiile ideii, ei preferau să se ascundă de noi, să accepte riscul pe care-l suportau cu anevoință, de a fi considerați bizari, nesociabili, claustrați în solitudine. Pentru un Călinescu sau Blaga, a trece pragul casei era un gest ceremonial, încărcat cu fine precauții. [...] Scriitorul nu trebuie să uite că – oricâtă strălucire ar avea – el este, pentru omul din stradă ori pentru cel din cel mai îndepărtat cătun, un consilier cu cuvânt decisiv. Greutatea cuvântului public e în raport logic cu cantitatea de adevăr conținută în intervenția scriitorului. Minciuna ori colecționarea de locuri comune, îi scad acțiunile, scad acțiunile omului de litere la bursa încrederii. Și nu pierde doar el ci întreaga obște a cărei nimb poate fi știrbit. [...] E mai grav când un scriitor înconjurat de stima și devoțiunea lectorului girează cu numele lui idei eronate. Nu e mai puțin penibil spectacolul pe care adesea ni-l oferim prin intermediul bucătăriilor literare aflate de cele mai multe ori în cuprinsul rubricilor de note ale revistelor: cititorul își vede zeii înverșunându-se în mânăuirea unor hilare instrumente ele luptă în ridicole turnire. Să fim siguri că în ziua în care lucrurile se petrec astfel, câteva cărți rămân nevândute pe masa librarului... [...] Atașați idealurilor de luptă ale poporului, scriitorii au datoria, înainte de a imagina evoluția printre galaxiile cuvintelor lor, să vegheze pentru ca însăși evoluția lor printre oameni și cu oamenii să aibă o înaltă ținută. Să întreprindem o veghe asupra propriei biografii, integrând-o biografiei timpului, a patriei...?”. ■ Este consemnată desfășurarea *Lucrărilor Adunării generale ale scriitorilor* în cadrul căreia acad. Zaharia Stancu a prezentat raportul Comitetului de conducere al Uniunii Scriitorilor, urmat de dezbateri susținute de personalități culturale și politice, cadre ale armatei, lideri sindicali. „Vorbitorii au felicitat călduros pe scriitori pentru munca lor plină de rod, pentru importanta contribuție pe care o aduc la înălțarea marelui edificiu al culturii noastre socialiste și le-au urat împliniri în nobila lor activitate de creație. În seara zilei de vineri, 15 noiembrie, Adunarea generală a ales, prin vot secret, noul comitet de conducere al Uniunii

Scriitorilor și comisia de revizie. Lucrările Adunării generale a scriitorilor au luat sfârșit sâmbătă la amiază. La ședința de închidere au luat parte tovarășii: Nicolae Ceaușescu, Ion Gheorghe Maurer, Emil Bodnăraș, Paul Niculescu-Mizil, Virgil Trofin, Ilie Verdeț, Maxim Berghianu, Janos Fazekaș, Iosif Banc, Manea Mănescu, Dumitru Popa, Dumitru Popescu, Vasile Patilineț, membri ai C.C. al P.C.R., miniștri, reprezentanți ai conducerii unor instituții centrale și organizații obștești, conducători ai celorlalte uniuni de creație, alți oameni de cultură și artă. Sosirea conducătorilor de partid și de stat a fost salutăată cu puternice și îndelungate aplauze. Președintele Uniunii Scriitorilor, acad. Zaharia Stancu, a rostit un cald cuvânt de salut conducătorilor partidului și statului nostru, veniți în mijlocul scriitorilor. Întâmpinat cu vii și călduroase aplauze, a luat cuvântul tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, președintele Consiliului de Stat. Cuvântarea a fost subliniată de asistență, în dese rânduri, de entuziaste și însuflețite aplauze. Președintele Uniunii Scriitorilor, acad. Zaharia Stancu, exprimând calde mulțumiri secretarului general al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, tovarășul Nicolae Ceaușescu, pentru înalta prețuire și îndemnul însuflețitor adresat scriitorilor, a arătat că oamenii de litere sunt hotărâți să realizeze acele opere puternice, interesante, valoroase pe care poporul și partidul le așteaptă cu încredere de la scriitorimea din țara noastră. Rezultatele alegerii prin vot secret a noului Comitet de conducere al Uniunii Scriitorilor, alcătuit din 91 de membri, și a comisiei de revizie. A fost aprobat apoi un plan de măsuri al Adunării generale a scriitorilor. Dând o unanimă apreciere principiilor viitorului statut, menite să asigure perfecționarea și democratizarea activității breslei scriitoricești, descentralizarea ei organizatorică, Adunarea generală a dat mandat Comitetului nou ales de a sintetiza observațiile și sugestiile făcute în timpul dezbaterilor, precum și cele care vor fi propuse în secții și în filiale și de a prezenta în termen de trei luni forma lor definitivă. Adunarea generală și-a exprimat convingerea că anii care vor veni vor însemna pentru literatura noastră un drum ascendent. Aducând mulțumiri fierbinți Comitetului Central al Partidului Comunist Român și personal tovarășului Nicolae Ceaușescu pentru dragostea pe care o arată literaturii și scriitorilor, Adunarea generală îndreaptă un gând de recunoștință partidului, poporului, tuturor cititorilor și le fâgăduiește cărți tot mai valoroase” ■ Este prezentat, Biroul Comitetului de conducere al U.S. ■ Romanul *Îngerul a strigat* de Fănuș Neagu este subiectul discuției unor critici, pornindu-se de la premisa că romanului nu-i lipsesc „marile criterii ale literaturii contemporane”. □•Lucian Raicu, primul opinent, scrie sub titlul *Aptitudinea pentru durere și suferință*: „Dând termenului accepția sa largă, și primordială, se poate spune că pe Fănuș Neagu îl obsedează centrul *erotic* al actelor și al pasiunilor umane de orice fel și că el este dotat cu toate marile mijloace, cu toate simțurile necesare spre a primi în față și a capta într-o structură consolidată neîntreruptele emanații materiale dar și imperceptibile, fizice dar și metafizice, ale acestui centru vital, veritabilă matrice cosmică. Incomparabila

explozie de senzații dereglează, supune și, de la un moment dat, într-un chip oarecum paradoxal, purifică totul ca printr-un filtru sever și neașteptat, încât ce m-a surprins mai mult la un scriitor de o atât de violentă pasionalitate, investit de o fervoare a biologicului, a fost, la foarte recenta lectură, aptitudinea, de ordin spiritual în esență, pentru durere și suferință, aceste virtuți ale ispășirii, divin remediu al impurității, o vocație a nemulțumirii în chiar miezul celor mai aprinse acceptați, o surdă iritare, o nesatisfacție de sine în clipele înseși de exultare și triumf al materiei”. Criticul adaugă că „scriitorul e în luptă, așa spune, cu ceea ce știe să facă prea repede și prea ușor, se auto-suspectează, își privește, bănuitor primele impulsuri, izbutind să reprime, în primul rând, cele ce-i sunt imediat la îndemână. El știe, de exemplu, că e un narator fluent, un povestitor colorat, care farmecă repede; printr-o autentică asceză, își impune sacrificii, renunțări și e de presupus că o face scrâșnind din dinți; dar o face și răsplata nu întârzie să se arate, sub înfățișarea acestei proze răsucite în interior, greu practicabile, crispante, întărite, dejucând așteptările vesele; textul se constituie încet, câștigându-și pas cu pas, și fiecare pas în parte, dreptul la existență, la densitate”. Concluzia lui L. Raicu este că romanul lui F. Neagu „surprinde și ne încredințează că surpriza există, că nu va trece ușor peste noi”, iar prin el, „romanul românesc dispune deci de o nouă pleiadă, în stare să-l reprezinte cu demnitate, forță și simț al răspunderii”.

□•Următorul comentariu, intitulat *Cheia muzicală a „strigătului”*, îi aparține lui C. Stănescu. El e de părere că noua creație a lui Fănuș Neagu „izvorăște dintr-o vădită, irezistibilă nevoie de a povesti, de a nara, de a descrie. Prim-planul său este de un realism de netăgăduit, un realism care satisface apetitul oricărui dintre noi (oricât ni l-am subtiliza!) de povești inedite, de întâmplări pe care să ni le putem adăuga cu sentimentul că ni s-ar fi putut foarte bine întâmpla nouă. De altfel, autorul nici nu se ferește să recunoască izvorul real al înfățișărilor cărții care, toate, sunt o biografie mitologică a unei geografii dunărene. Această lipsă de ostentație modernistă – vizibilă azi, în general, mai ales în abilitatea tehnică – nu este ea însăși programată ci involuntară, făcută a fi imposibilă de o preocupare de fond care hotărăște, la urma urmelor, destinul romanului drept creație autentică. [...] Scriitorul și-a împins către noi nălucile cu o putere de viață copleșitoare „pentru a le retrage arătându-le cu durere esența iluzorie și în fond tocmai de aceea muzicală”. □•Un alt comentator, I. Negoșescu, mărturisește că ceea ce-l cucerește în romanul lui F. Neagu, un roman al fabulosului, „e pitorescul epic. Deși în proporții îndeajuns de reduse, Îngerul a strigat e un roman stufos, cu fapte și personaje care ar putea umple hotarele largi ale unui ciclu. Și cum aproape nu există pagină în care să nu apară un personaj nou, purtat de un destin excepțional, sau să nu asistăm cu încântare la evenimente neobișnuite, turburătoare, instaurate de duhul aventurii, se înțelege de ce utilizez formula de pitoresc epic fără a mă gândi neapărat la culoarea bogată a mediului unde eroii și faptele se integrează cu ușurință, ori la stilul suculent, direct și nuanțat literar. [...] Desigur, această abundență epică, în pitorescul ei susținut de eresuri, superstiții ce te fac să visezi și dau

întregului roman un puternic caracter fabulos [...] comportă și riscuri. Personajele se topesc în plasma generală a narațiunii, și, invers, faptele se individualizează în microcosmosul lor pur anecdotic. Or, dacă trăim într-o vreme când mulți autori de romane s-au deprins să încalce legile genului epic iar critica (și estetica genurilor) să le considere perimate, cred totuși că o lege a romanului realist – care continuă să se dezvolte alături de formele noi, foarte interesante, ale antirealismului contemporan – este aceea a individualității personajelor și semnificației generale a faptelor”. □•Mihai Ungheanu, consideră cartea lui F. Neagu drept una „profetică”. „Cititorul nu poate decât *participa*, detașarea îți este interzisă de rostogolirea și fascinația epicului. Puține cărți pot capta într-o asemenea *măsură* pe lector interzicând orice *încercare* de analiză a forței care îl seduce. *E* cert că ne aflăm în fața unei cărți de excepție și că încercările de clasificare ne-ar îndepărta de la substanța ei. Cartea e surprinzătoare fără a putea totuși afirma că l-a trădat pe autorul ei *de până* acum. Putem recunoaște aceeași lume, *chiar* aceleași *personaje*, același ton, dar perspectiva și siguranța narațiunii sunt altele. *Îngerul a strigat* e dintre acele cărți ce pot crea un destin literar. Promisiunile din povestiri sunt depășite într-o narațiune cu un contur viguros și cu un subtext și supra-text neașteptat. [...] Realul e receptat și trăit după reguli aparte. Omul este sclav simțurilor dar zarea pe care se mișcă e cosmică. El are o altă opinie despre morală și eroare. [...] *Îngerul a strigat* se apropie mai mult de epopee decât de romanul pe care ne-am învățat să-l numim roman. [...] Materia e de epopee și din substanța actualii cărți s-ar putea scrie de către altcineva zece romane. Densitatea e ieșită din comun, de unde concentrația tare și amețeala dureroasă. [...] Narațiune inclassificabilă, *Îngerul a strigat* topește instinctiv în paginile sale modalități diverse. Catalogatul povestitor dovedește o capacitate neobișnuită în domeniul prozei lirice, de simboluri, de viziuni, al prozei de sugestie”.

24 noiembrie

- [„**România liberă**”, nr. 7495] Maria Moscu prezintă *Dicționarul limbii poetice a lui Eminescu*, început cu 10 ani în urmă, la inițiativa lui Tudor Vianu, și elaborat în cadrul Sectorului de limbă literară al Institutului de lingvistică din București, cu contribuția unei echipe formate din Gheorghe Bulgăr, Ion Gheție, Liza Seche și Flora Șuteu. De asemenea, au contribuit cu adunarea materialului specific Șerban Cioculescu și Vladimir Streinu. Dicționarul conține 4972 cuvinte, dintre care 1530 sunt folosite în poezie. Ceea ce aduce nou acest dicționar, este, în opinia Mariei Moscu, evidențierea „etapei atinse de Eminescu în dezvoltarea limbii literare” și, în egală măsură, un „dicționar stilistic al limbii poetice eminesciene”. Procedura de lucru utilizată de autorii dicționarului implică înregistrarea tuturor atestărilor unui cuvânt, a tuturor formelor gramaticale ale acestuia, utilizate de poet, și consemnarea „figurilor stilistice mai frecvente”.

- [„**Scântea**”, nr. 7896] Aurel Băleanu semnează *Solicitudine și competență în relația teatrelor cu dramaturgii*: „Lăsăm aici la o parte cazurile în care decizii-

le categoric negative ale teatrelor sunt contestate cu vehemență de autori. E o chestiune delicată, unde nimeni nu se poate pronunța, decât la obiect și în deplină cunoștință de cauză. Un alt aspect, mult mai îngrijorător, ne reține atenția. Corespondenții noștri ne semnalează adesea că piesele oferite spre lectură pur și simplu nu sunt citite de factorii cei mai responsabili din teatre. Unii afirmă chiar că o parte din directorii foarte prestigioaselor instituții teatrale bucureștene păstrează luni de zile manuscrise fără a le parcurge”.

27 noiembrie

● [„România liberă”, nr. 7497] Aurel Martin recenzează volumul de versuri al lui Gherghinescu Vania, *Timp sonor*. Înscriindu-se, prin acest volum, ca și prin volumele anterioare, *Drum lung*, din 1928, *Amvonul de azur*, din 1933, și *Privighetoarea oarbă*, din 1941, în peisajul „poeziei transilvane post-coșbuciene”, versurile lui Gherghinescu Vania exprimă „nostalgia copilăriei, sentimentul peisajului rustic”, filtrate printr-un „temperament iubitor de armonii, de lumini, de seninuri, de grațios, diafan și delicat”. Este vorba despre o poezie „a sincerității neșipate, a semitonurilor și a limpezimilor, cu vibrări discrete și sensuri șoptite”. Temele principale ale volumului analizat aici sunt „inima, sufletul, copilăria, dragostea, satul, muntele”, dobândind „valoare polarizantă obsesivă”.

● [„Viața studentească”, nr. 41] M. N. Rusu comentează volumul de memorii semnat de Al. Rosetti, *Cartea albă*. □ Atrage atenția o știre în manieră umoristică: „A apărut romanul *Îngerul a strigat* de Fănuș Neagu. Nota editurii: Titlul nu este o aluzie la faptul că autorul obișnuiește să strige. Nota redacției: precizarea editurii este de prisos, nimănui nu i-a venit ideea că Fănuș Neagu ar fi îngerul”.

28 noiembrie

● [„România liberă”, nr. 7498] *Prolegomene argheziene*, de Emil Manu se află în atenția lui Gheorghe Bulgăr, care examinează semnele artistice ale începuturilor argheziene. Referințele se opresc la aspecte precum publicistica, „debutul și formația lui Arghezi ca scriitor”, „universul pamfletului”, oferind, totodată, „reconstituiri ale opțiunilor estetice, stilistice despre scriitori”, ale poetului. Recenzentul salută „subtila observație a fenomenului artistic”, „așa cum l-a interpretat” Tudor Arghezi.

● [„Scânteia tineretului”, nr. 6073] C. Stănescu recenzează romanul lui Nicolae Breban, *Animale bolnave*, în care scriitorul „face mai evidentă decât în romanul cu care debuta, *Francisca*, o vocație excepțională pentru personajul de forță, insul dotat cu o putere ieșită din comun și căreia se pare că uneori el însuși nu-i poate rezista. Forța lor neobișnuită și capabilă de mari sacrificii, dar și de mari orori stă în caracterul dramatic al destinului ce-i guvernează, un destin care le comandă actele și împotriva căruia nu se pot situa.”

● [„Albina”, nr. 48] Versuri semnează: Camil Baltazar (*Plai vrâncean*), Teodor Iliuț (*Țara*), Ion Th. Ilea (*Satul din munți*). ■ Redacția publică, fără semnă-

tură, articolul aniversar *1 decembrie Ziua Unirii*: „La 1 decembrie se împlinește o jumătate de veac de când marea adunare de la Alba Iulia a proclamat unirea Transilvaniei cu România. Se înfăptuia astfel încununarea procesului de făurire a statului național al poporului român, început cu Unirea Principatelor în 1859. [...] Sărbătorim la 1 decembrie împlinirea a 50 de ani de la Unirea Transilvaniei cu România, în condițiile înfloririi continue a patriei. Oameni ai muncii, români, maghiari, germani și de alte naționalități, cetățeni ai republicii noastre, strâns uniți în jurul partidului, lucrează cu avânt în fabrici și pe ogoare, pe șantiere și la institute. Ei vor face patria să înflorească mereu, devenind an de an tot mai frumoasă și mai strălucitoare”. ■ I. Radu scrie despre *O latură importantă a muncii culturale*: „Așezămintele de cultură de la sate întâmpină, în acest an, perioada de iarnă cu o experiență mai bogată, cu o cunoaștere mai temeinică a exigențelor și cerințelor spirituale ale publicului cărui se adresează. Aproape în toate județele, comitetele de cultură și artă au întreprins, în ultima vreme, cu ajutorul oamenilor de specialitate anchete culturale și studii din care rezultă cât de variate sunt domeniile spirituale ce interesează pe săteni”. ■ Paul Anghel semnează *Din epopeea acelor mărețe zile*: „Marele glas al anului 1918, când Transilvania a proclamat Unirea cu țara, ni-l aduce mai întâi în inimă și în auz un vechi manifest, scris cu slove de foc demn de pana marilor poeți ai veacului. Sunt slove și îndemnuri crestate parcă în milenara stâncă a Carpaților Apuseni. E manifestul sau chemarea moșilor. L-am auzit acolo în inima Țării de piatră, tocmai sus, la Vașcău, din gura unui moș veteran, care a împlinit în această toamnă pietroasă vârsta de 83 de ani. [...] Tot ce s-a creat, tot ce s-a construit și se construiește, într-un ritm necunoscut în istoria acestui pământ, uzine și fabrici, cetăți ale luminii și culturii, sisteme de irigație, școli și universități, aparține oamenilor muncii, de orice naționalitate ar fi, aparține patriei, întregului nostru popor, care își asigură astfel, prin eforturi unite, prezentul și viitorul, prosperitatea și independența națională. Sărbătorim jumătate de secol care s-a împlinit de la Unirea din 1918 – visul secular al poporului român – sărbătorim biruințele României socialiste, sărbătorim patria prin trecutul ei glorios, prin prezentul ei înălțător, prin viitorul ei măreț”. □•Victor Tulbure publică *Un cântec*: „Avem o întreagă literatură închinată învățătorilor de la sate și una din cele mai strălucite pagini a scris-o, fără îndoială, Mihail Sadoveanu în caldă și emoționanta evocare, intitulată *Domul Trandafir*. [...] Dar, mai presus de toți pentru mine domnul Trandafir era tata, alături de care străbăteam ținuturile românești; tata care știa să povestească, nu numai din cărți, povestea minunată a neamului nostru; tata care auzise Hora unirii de la bunicul și străbunicul; tata care luptase la Mărășești și luase parte la marea adunare a poporului de la Alba-Iulia, când unirea Transilvaniei cu țara devenise împlinire de vis. Cântecul, care venea din Moldova lui Ștefan și a lui Alecsandri, a răsunat cu 11 decenii în urmă pe toată câmpia dintre Dunăre și Carpați, răsună de o jumătate de veac în Transilvania, și va răsună în veci. E un cântec de horă în care oamenii se prind de mâini și se joacă în cerc, așa cum cer legile horii. Este un joc al împlini-

rii, al cercului. Și cercul are forma țării noastre, țară ca o efigie, ca o medalie de aur având gravată pe ea stema Republicii Socialiste România”. □•Dumitru Mincu, *O fereastră larg deschisă spre înălțimi*, un reportaj despre aeroporturile Băneasa și Otopeni. □•A. Croitoru scrie despre *Muzeul scriitorilor târgovișteni*: „Târgoviște – leagăn al culturii românești, își cinstește scriitorii care au creat pe aceste meleaguri, dedicându-le un muzeu. [...] Parcurgând sălile muzeului, i-am felicitat pe cei care l-au înființat pentru generoasa lor idee și ne-am gândit că multe alte orașe din țara noastră le-ar putea urma exemplul”.

● **[„România literară, nr. 8]** Acad. prof. dr. C. Daicoviciu deschide revista cu articolul de fond *Atotcuprinzătoarea însemnătate istorică a zilei de 1 Decembrie 1918*: „Îndeplinind o aspirație de veacuri a poporului român, unirea Transilvaniei cu România a avut urmări de imensă însemnătate pentru întreaga evoluție economică, politică și socială a țării. Acest act a realizat cadrul pentru dezvoltarea mai rapidă a forțelor de producție, pentru înmănușarea energiilor poporului român; a creat condițiile pentru intensificarea activității forțelor progresiste, a mișcării muncitorești, le-a stimulat lupta.” □•Al. Rosetti adună câteva amintiri despre Octavian Goga la rubrica *Din „Cartea albă”*: „Mic de stat, cu părul blond și doi ochi albaștri bulbucați, Octavian Goga aducea cu un ofițer din marina britanică. Inflexiunile glasului său îi trădau însă originea ardelenescă.” □•Prof. dr. Ștefan Pascu, rectorul Universității „Babeș-Bolyai” Cluj, demonstrează că momentul Unirii este meritul națiunii în articolul *Unirea a făcut-o poporul...*: „Adunarea de la Alba-Iulia a fost cea mai măreață dintre toate manifestările suveranității naționale nu numai prin covârșitoarea mulțime care a luat parte la ea, dar și prin însuflețirea și demnitatea omenească ce au domnit acolo. Căci la Alba-Iulia, la 1 decembrie 1918, nu erau «doar peste o sută de mii de oameni» cum afirmă contemporanii, ci mai multe sute de mii care întăresc zecile de mii de adevărați ce au fost trimise din toate colțurile țării. Era prezentă, de fapt, la Alba-Iulia, toată suflarea românească de dincoace și de dincolo de Carpați, fericită, entuziasă, încrezătoare într-un viitor mai luminos al țării și al poporului.” □•La rubrica *Moda poetică '68*, Ștefan Aug. Doinaș punctează trăsăturile *Copiiilor teribili* din literatură: „În poezie, nu se poate spune că «somnul rațiunii naște monștri»; dar, indiscutabil, lenea spirituală zămislește copii teribili: aceștia sunt, după cum spunea Cocteau, «o rasă primejdioasă» care se opun «oamenilor mari». [...] Copiii teribili mint cu grație: ei mint, mai întâi, pentru a stârni uimirea celor din jur, iar mai târziu pentru a nu trebui să recunoască fățiș că au mințit. Ei propun un întreg stil de a fi, plin de veselie, vioiciune, curiozitate, frivolitate și nepăsare, menit să le asigure dreptul de a sări peste dificultățile în care alții se zbat o viață întreagă. [...] Tinerii noștri poeți de azi își iau adesea aere de copii teribili, iar poza lor literară vine din imitarea unui poet de reală valoare ca Marin Sorescu.” □•Corneliu Drăgușanu realizează un interviu cu dr. Laurențiu Oancea, secretarul Adunării Naționale de la Alba-Iulia, „fiu de grăniceri nășăudeni, activ om de legătură al partidului național român și notar (secretar) al istoricei adunări”:

„Evocând evenimentele aceluia an, d-sa ne-a relatat împrejurările care au determinat secția română a partidului social democrat din Ungaria și partidul național român să decidă convocarea poporului din Transilvania în adunarea națională la Alba-Iulia spre a-și hotărî liber soarta. Cu câtă durere am constatat, în anii următori, că toate gândurile mari, toate reformele democratice, cuprinse în Rezoluția de la 1 Decembrie 1918, n-au fost îndeplinite. Guvernanții noștri de atunci, exponenți ai moșierimii, ai capitalismului, mulți dintre ei «boieri de viță veche», nu o dată au spus că la Alba-Iulia am fost «bolșevici»”. □•Vasile Netea face o trecere în revistă a scriitorilor care au reflectat problemele Ardealului în opera lor și care au avut în vedere aspirațiile românilor pentru Unire în articolul *Scriitori români, luptători pentru unirea Transilvaniei*: „Crainici și stegari ai revoluției de la 1848 și ai Unirii Principatelor, scriitorii români de pe ambele versante ale Carpaților au fost cu atâta entuziasm precursori și mesageri ai luptei pentru frângerea cătușelor Transilvaniei, a triumfului de la Alba-Iulia, a așezării României în dreptele ei hotare. Paginile consacrate Transilvaniei, în secolul precedent, de N. Bălcescu, V. Alecsandri, Andrei Mureșanu, Alexandru Odobescu, B. P. Hașdeu, M. Kogălniceanu, M. Eminescu, Miron Pompiliu, Iosif Vulcan, George Coșbuc, Alexandru Vlahuță, Andrei Bărseanu și alții constituie o adevărată uvertură la marea simfonie a unității poporului român ce avea să se realizeze la 1 Decembrie 1918.” □•Pe pagina plasată sub genericul *Lupta pentru Unire*, Horia I. Ursu prezintă etapele de constituire a legiunii de voluntari români care au luptat în Italia în Primul Război Mondial, împotriva Austro-Ungariei în articolul *Voluntarii transilvăneni în Italia (1917-1919)*: „În timpul primului război mondial – după ce revoluția de la 1848 marcase în mod definitiv conștiința națională, întărită apoi, deceniu cu deceniu printr-o luptă grea, fiecare țaran și muncitor român din imperiu, luat cu jupca la războiul imperialist, purta în spiritul său, odată cu setea de dreptate socială, de eliberare și sentimentul civic că aparține națiunii române care trebuie să ajungă la unitatea statală. După ce România a intrat în război împotriva Austro-Ungariei, țaranii, muncitorii și intelectualii români au trait situații tragice, de care cu greu ne putem da seama astăzi. [...] Și atunci când la Alba-Iulia, la 1 Decembrie 1918, peste o sută de mii de participanți se întruneau pe «Câmpul lui Horea», la Albano Laziale – în Italia, în prezența reprezentantului Consiliului Național pentru Unitatea Românilor, se înmâna steagul de luptă al Legiunii române, în fapt prima mare unitate militară a României de-atunci.” □•Corneliu Albu scrie despre *Stefan Ludwig Roth, un precursor al idee de conviețuire pașnică în Transilvania*: „În anii care au premers revoluția transilvană de la mijlocul secolului trecut, din sânul populației săsești s-a desprins un bărbat puțin obișnuit. El scria și vorbea neconținut despre progres. În loc de menținerea privilegiilor, explica conaționaliilor săi binefacerile democrației; în loc de ură și izolare, pleda călduros pentru conviețuire pașnică, pentru armonie socială și schimburi culturale. Era convins că numai acestea puteau duce la înlăturarea nedreptăților impuse de privilegiați, țărânimii transilvane, după sângeroasele întâmplări din 1437 (răscoala de la Bobâl-

na) și 1514 (războiul țărănesc). [...] Când românii din Transilvania au fost chemați în adunarea națională la Blaj pentru ziua de 3-15 mai 1848, Stefan Ludwig Roth a fost singurul intelectual sas care a ținut să participe.” □•Adrian Păunescu realizează un interviu cu poetul Virgil Teodorescu, unde discută despre *Blândețe și avangardă, Între clasicism și dadaism, Cu lei oblic așezați, Baza unui nou realism, Cum vă împăcați cu oniricii?*: „Tinerii de azi sunt admirabili. Și printre ei sunt mulți poeți încântători. Remarci, cu uimire, talente de prim plan. Iar experiențele spectaculoase ale acestor tineri poeți pot căpăta eticheta de avangardă, atunci când ei atribuie avangardei înțelesul pe care ți l-am spus mai înainte, adică atunci când ele răspund necesității istorice servind (fără a cădea în servitudine) puterea conducătoare și transformatoare a societății luptând împotriva digresiunii rectiline și osificării artei. E clar pentru orice poet de bună credință, cred eu, că nici în artă nu poți sluji la doi stăpâni, fiind, în același timp, adeptul a două ideologii contrarii și exclusive. Ori ești în slujba afirmației, adică adeptul negației, ori te plasezi în domeniul agnosticismului, mulgând vaca de ploaie a metafizicii și dărâmând, uneori cu mult talent, noaptea, ceea ce alții clădesc ziua.” □•Dana Dumitriu face o analiză prozei ardelenе, „impusă pe tărâm teoretic prin viguroase îndemnuri spre autenticitatea actului de creație și spre echilibrul operei literare”: „Scriitorii transilvăneni au dat întotdeauna modelul cel mai exact al distincției, rigorii, și predispoziția spre tiparele clasice nu era, astfel, întâmplătoare, pentru că dorința înregistrării corecte, severe a unei tradiții bogate se lega indisolubil de eliminarea oricăror sumare subaprecieri a imperativului includerii în universal. [...] Importanța contribuției scriitorilor transilvăneni la evoluția majoră a literaturii române, în ansamblu, nu se poate verifica în cantitatea, în volumul ei, ci în forța influențării, a înrăuririi ei asupra sistemului nostru de valori, în autoritatea pe care și-a câștigat-o.” ■ Articolul lui Vladimir Streinu, *Critica literară românească dintre 1920-1945*, reprezintă o aplicată incursiune în etapele criticii literare din perioada indicată în titlu: „Mișcarea criticeii literare dintre 1920 și 1945, întrucât se referă congener la strălucitele creații ale timpului, va dovedi atât excelența momentului, cât și obiectivitatea limitelor lui istorice.” ■ Cronica literară este semnată de Valeriu Cristea, care discută monumentală lucrare a lui Nicolae Iorga, *Istoria lui Mihai Viteazul*: „Dacă legenda vechilor greci potrivit căreia memoria este mama artelor ar fi adevărată într-un caz, acesta ar fi tocmai cel de față. Cartea lui Nicolae Iorga întrece toate așteptările, debordând din propriul ei gen: ea reinviază o epocă din care trebuia numai să tragă concluzii și să o analizeze. Înfrățuirea ține de artă, de magie. [...] Stabilind cu exactitate veridicitatea detaliilor și creând prin sedimentarea lor un relief epic bine curbat și viguros, Nicolae Iorga a dat cu această carte, anticipând, un roman non-fictiv. [...] Nicolae Iorga subliniază nu numai dificultatea întreprinderii de unificare a Țărilor Române, da și procesul lent de luminare a ideii în conștiința Domnitorului. Ca să răsară pură ca o stea în mintea lui, ea a trebuit să lupte, să învingă și uneori să transpară prin alte orientări politice, prin ambiții și mâni vindicative de mare feudal. Nico-

lae Iorga nu trece cu vederea scăderile personajului său ce decurg din condiția sa de clasă sau umană pur și simplu. Rezultatul nu este diminuarea eroului ci umanizarea lui, printr-o mai mare umanizare.” □•*O generație poetică* este rubrica la care Aurel Dragoș Munteanu scrie despre Dimitrie Stelaru, cel care „apartine unei categorii de poeți care mai numără în literatura actuală pe Tudor George și pe Teodor Păcă” (articolul cu titlul *Vestitorul*): „Poetul se întreabă: «Și cine ești tu Dimitrie Stelaru/ Poet degenerat și cărunț?» [...] Într-un studiu celebru, Sartre a încercat o tipologie fascinantă prin finețea și ardoarea speculativă care o susțineau. Referindu-se la unul din marii dramaturgi contemporani, gânditorul francez îl numea «un sfânt, un martir al răului». Tot așa cum există sfinți ai binelui, realizând un univers moral strălucitor prin puritate, excluzând orice urmă de rău, tot așa pot să existe sfinți ai răului, capabili să șteargă din sine orice amintește binele, trăind în acest fel răul pur. Calitatea sfințeniei este aceeași, indiferent de direcția morală pe care se orientează. Dacă acceptăm ceea ce spune Sartre, putem câștiga un instrument pentru înțelegerea poeziei lui Dimitrie Stelaru.” □•Într-un chenar sunt anunțate *Noutăți în librării*: Zaharia Stancu: *Ce mult te-am iubit* (E.P.L.); Nichita Stănescu: *Laus Ptolomaei* (Ed. Tineretului); Tiberiu Utan: *Steaua singurătății* (Ed. Tineretului, Colecția Albatros); Dumitru Popescu: *Pentru cel ales* (Ed. Tineretului); Petru Stoica: *Antologie blândă* (Ed. Tineretului); Szemler Ferenc: *Viața și moartea noastră* (E.P.L.) în limba maghiară; N. Iorga: *Istoria literaturilor romanice în dezvoltarea și legăturile lor*, 3 vol. (E.L.U.); G. Călinescu: *Scrieri despre artă*, 2 vol. (Ed. Meridiane); Liviu Rusu: *Logica frumosului* (E.P.L.U.). □•La rubrica *Cărțile săptămânii*, Dumitru Micu prezintă volumul de *Versuri*, al lui Al. Andrițoiu: „Desăvârșindu-și meșteșugul și prin neîntreruptă producție originală și printr-o laborioasă activitate de traducător, acest poet a ajuns la o asemenea stăpânire a mijloacelor, încât versifică pe orice temă, excelent, face din cuvinte ce vrea: perle cusături, caligrafii, arabescuri, putând în orice clipă să stingă sau să aprindă un ton, să urce o notă sau s-o coboare, să schimbe lacrima în diamant și să dea încremenitelor cristale transparentă și tremur lacrimal. Multe din poeziile sale au ton de romanță, de romancer, mai precis, transmis însă în chip atât de savant încât nicicând nu știi ce e confesie, sinceritate în vers, și ce artificiu, poză, creație, stil. Trubaduresc la obârșie, lirismul devine până la urmă histrionesc. [...] Al. Andrițoiu în ipostază lirică, e un „peregrin transilvan” căruia îi place să descrie ce a văzut sau a citit, să povestească ce a pățit, să comună rondeluri și madrigaluri, totdeauna insinuând în discurs o notă ghidușă și făcând strâmbături grațioase, ce deviază gravitatea spre o simpatică clownerie.” O a doua recenzie o face poeziilor din *Așezare de lucruri*, de Cristina Tacoi: „Nu încap dubiu: volumul *Așezare de lucruri* atestă virtualități lirice dătătoare de bune speranțe. Presupunerea că această notă de lectură ar putea îndeplini funcția unei «planete» binevestitoare, ale cărei preziceri să se adeverească, procură cugețului o delicată satisfacție.” □•În continuare, la secțiunea rezervată *Criticii*, Ov. S. Crohmălniceanu cronichează re-editarea la E.P.L. a *Principiilor de estetică*, de G.

Călinescu: „Pentru G. Călinescu critica (și istoria literară) e în primul rând creație. Estetica lui vine să sprijine mai cu seamă acest punct de vedere. [...] G. Călinescu formulează de fapt o estetică a criticii ideale sau «complete» pe care o preconiza Ibrăileanu. Paradoxul e că ea se realizează nu așa cum o visa acesta printr-un demers sistematic, causal și deductiv, ci prin intuiția creatoare fulgurantă, lăsând la o parte orice rătăcire inutilă și mergând direct către inima operei.”

□•Despre fotografiile lui Eminescu scrie Șerban Cioculescu în articolul *Un portret inedit al lui Eminescu?*, arătându-se sceptic față de autenticitatea portretului descoperit de M. Duțescu și publicat în nr. 11/1968 al revistei „Ramuri”: „Ce ne împiedică să dăm crezare noii «descoperiri»? Două sau trei elemente ale fizionomiei, care nu mai sunt eminesciene (...)”

□•Al. Piru semnează tableta *Pseudo-restituiri* în care atrage atenția asupra textelor publicate de fostul student al lui G. Ibrăileanu, de-a lungul timpului și, recent, chiar și în volum: „Sub titlul *de G. Ibrăileanu – Restituiri literare*, Ion Crețu publică la o editură de prestigiu o carte de o mare naivitate cu care ne amenința de multă vreme și care n-aș fi crezut să poată fi luată în serios de cineva. [...] Așa-zisele restituiri literare ale lui Ion Crețu sunt niște pseudo-restituiri, sperăm fără consecințe pentru Ibrăileanu, a cărui imagine adevărată e de mult stabilită în istoria literaturii.”

□•În acest număr, la rubrica *Documente – Mărturii*, este publicat *Un raport din 9 aprilie 1919: Acțiuni ale românilor de la Paris pentru desăvârșirea unității naționale*, elaborat de Traian Vuia: „Literatura istorică din țara noastră a acordat o atenție deosebită activității desfășurate de românii transilvăneni aflați în emigrație la Paris în anii primului război mondial. S-a scos în relief însemnătatea manifestațiilor coordonate ale burghezilor națiunilor asuprite din imperiul dualist, care au jucat un rol hotărâtor în destrămarea Austro-Ungariei. Documentul din care publicăm câteva fragmente oferă noi date despre crearea și activitatea Comitetului Național al românilor. Dat fiind faptul că autorul acestui raport, cunoscutul savant român Traian Vuia, l-a redactat în calitatea sa de secretar general al Comitetului Național și de participant activ la evenimentele premergătoare Unirii, el are o importanță deosebită pentru cunoașterea perioadei primului război mondial.”

□•Revista continuă să publice *Însemnările zilnice* ale lui Titu Maiorescu (partea a șaptea).

□•Semnatarul rubricii permanente *Viață și societate în rostirea românească*, Constantin Noica, reflectează la „întrupările” diavolului în limba și în cultura noastră (în relație cu alte culturi europene) în esul său filosofic *Discurs despre Nefărtate*: „Dracul nu zice «nu», zice «ba». Cine trece peste această distincție în sânul negației (și câteva mari limbi ale lumii trec) pierde nu numai ceva esențial cu privire la negație însăși, pierde ceva esențial și pentru înțelesul vieții: firea dracului.”

□•La *Cronica limbii*, Al. Graur oferă perspectiva lingvistică a unității românilor (cu prilejul sărbătoririi semicentenarului Unirii) în articolul „*Adevărata limbă română*”: „Adevărata limbă română este limba literară, care câștigă tot timpul teren asupra variantelor populare. Afirmția ar fi adevărată pentru viitor, în sensul că aceasta este limba care se va impune peste tot, dar n-ar fi adevărată pen-

tru trecut, deoarece toate variantele care s-au răspândit și în parte se mai folosesc și azi își au rădăcinile în limba română comună, din vremea veche, și toate au fost create de români, în încercarea de a obține mijloace de comunicare mai clare, mai precise, mai scurte. Pe de altă parte, fiecare din ele joacă un rol, mai mare sau mai mic, în procesul de unificare pe care-l vedem petrecându-se sub ochii noștri. Prin urmare răspunsul meu la întrebările care mi se pun este că, indiferent de gusturile fiecăruia dintre noi, indiferent de soarta pe care o vor avea graiurile regionale actuale, adevărata limbă română se vorbește peste totunde o vorbesc românii.”

□•Virgil V. Mirescu, reprezentantul unei generații care a trăit aproape de evenimentul Marii Uniri, dezvăluie modurile personale de percepere a evenimentului istoric în articolul *Sentimentul istoriei*: „În noi se trezește conștiința istorică a participării la un eveniment unic, excepțional, – în care se înglobează întreaga noastră existență – de la geneza ei, până la ultimele sale rosturi sau rațiuni de a fi.”

□•Pe trei coloane (plasate în pagini diferite), redacția alcătuiește o *Mică antologie a Unirii*, publicând citate din: Nicolae Olahus, Grigore Ureche, Miron Costin, Stolnicul Constantin Cantacuzino, Tudor Vladimirescu, N. Bălcescu, Mihail Kogălniceanu, Cezar Bolliac, Naum Râmniceanu, Timotei Cipariu, Ion Ghica, Eftimie Murgu, Alecu Russo, G. Bariț, Barbu Delavrancea, Octavian Goga, Nicolae Iorga, Mihail Sadoveanu. □•Mărturii ale participanților la Unire ocupă trei pagini pline cu titlul *Au fost la Alba-Iulia...* Livia Dandara semnează aici textul introductiv: „Vorbind cu mulți dintre cei care au fost la Marea Adunare – și astăzi după trecerea a 50 de ani – ei numesc ziua aceea cea mai frumoasă, impresionantă și grandioasă din viața lor. Redăm în cele ce urmează fragmente din memoriile unor participanți (...)” (și anume: Enea Grapini, Tiron Albani, Paul Abrudeanu, Emilian D. Antal, Dr. Vasile Ilea, Dr. Coriolan Bălan, Avram Besoiu).

□•Matei Călinescu face *Cronica traducerilor* și semnaleză publicarea la noi a volumului de antropologie structurală scris de Claude Lévi-Strauss, *Tropice triste*: „Ceea ce a descoperit Lévi-Strauss la capătul atâtor călătorii și expediții științifice care l-au purtat prin cele două Americi până în India, Pakistan și Asia de sud-est, ar putea fi rezumat prin expresia homo-significans.”

□•*Doi critici străini despre Brâncuși* pune laolaltă impresiile lui Paul André (Elveția) și Dominique de Roux (Franța) despre Brâncuși: „A-l situa pe Brâncuși în timp, înseamnă să definești mai întâi în ce constă capacitatea lui de a se debarasa de alții. [...] Setea sa de abstracție este o sete de adevăr. [...] Brâncuși a fost martorul unei permanente insatisfacții, chiar și-n anii cei mai buni ai succesului căruia el îi prețuia cu chibzuință exacta măsură. Îi cunoașteți, desigur, deviza: «Să crezi ca un zeu, să poruncești ca un rege, să lucrezi ca un sclav».” (Paul André, *Abstracția adevărată*); „În somnul lui dogmatic, Brâncuși nu mai încetează de a ne învăța drumurile și procedura acestei treceri strănte de care vorbesc cărțile morților. Doar că el, în ceea ce spune, nu angajează înălțarea sufletelor singure (ca tibetani și ca egiptenii), ci însuși orizontul și înfățișarea unei civilizații și a unei lumi ce vine din soare și se întoarce acolo.” (Dominique de Roux)

□•În articolul *Suprerealism și suprarealitate*,

Al. Ivasiuc glosează pe marginea expoziției suprealiste de la Institutul de Artă din Chicago: „Suprrealismul a păcătuit prin prea mult program și prea multă anecdotică, dar a deschis calea spre această adevărată suprealitate sau infrarealitate spre care au năzuit toți artiștii de totdeauna, când au adus muzicalitatea să suplinească noțiunea.” □•Prezent la Institutul Internațional de Teatru de la Praga, Alf Adania transcrie un dialog cu titlul *De vorbă cu Ellen Stewart despre „Café La Mama”*, unde aflăm: „*Café La Mama* este un club experimental consacrat atât dramaturgilor, cât și actorilor și regizorilor. Prioritatea o are totdeauna dramaturgul. El constituie inspirația, începutul, gemenele. Și toți ceilalți realizatori ai spectacolului trebuie să-și pună talentul în serviciul său.” □•La rubrica *Din istoria anticipației românești*, Ion Hobana prezintă una din încercările literare ale celebrului om politic (lider al partidului conservator și ministru) Take Ionescu, care semnează cu numele Demetriu G. Ionescu, *Spiritele anului 3000 (Impresii de călătorie)*: „Dacă ideile social-politice ale lui Ionescu făceau parte din fondul comun al epocii, forma aleasă pentru a le exprima era, pare-se, inedită în literatura noastră.” □•Pentru *Cinema*, consemnează Eduard Constantinescu o *Întâlnire cu Richard Johnson* (actor britanic care interpretează rolul lui Tiberius în filmul *Columna*): „Pasiunea pentru această artă pleacă de la convingerea că cinematograful este cel mai sublim lucru pe care și-l poate dori un artist, căci, sinteză a celorlalte arte, el este singurul care reușește să surprindă realitatea în plină desfășurare.” □•D.I. Suchianu prezintă filmul *Columna*, în regia lui Mircea Drăgan, în termeni elogioși: „Filmele istorice sunt rare și dificile (rare pentru că-s dificile). Ele nu povestesc peripeții eroice care se pot întâmpla în orice țară din lume, ci lucruri proprii unui popor și nu altuia. De data aceasta poporul cu caractere originale este poporul dac, fenomen unic în toată antichitatea.” □•*Cronica dramatică* cu titlul *Ofensiva răului* este semnată de George Banu: „Montând *Omul cel bun*, Andrei Șerban declanșează ofensiva răului. Omul cel bun aduce sângele viu care lipsea uneori în celălalt spectacol al lui Andrei Șerban, *Iuliu Cezar*. Regizorul se explică aici ca un personaj tentat de dezordine, dar niciodată înlănțuit de ea, pasionat de rațiune dar nevolatilizat de ea. Creator care nu anulează ordinea ființei, care nu plonjează într-un mister năucitor, el trăiește intens echilibrul existenței. La el, obsesiile sunt probleme.” □•Dorin Tudoran stă de vorbă cu actorii Fory Etterle și Traian Stănescu: „Unii dintre tinerii actori au căutat, caută încă, să creeze un stil înainte de a cunoaște destulă meserie. Idealul ar fi ca această tânără și remarcabilă tânără generație să evolueze destul de diferit – individual – și atât de complementar – colectiv – încât să ridice interpretarea actoricească ce-i va reprezenta la rangul de școală.” (*Fory Etterle*); „Cronicarii noștri dramatici ar trebui să vadă de două, trei ori un spectacol despre care scriu și atunci ar putea vorbi, cu siguranță, foarte mult despre obiectul cronicii lor.” (*Traian Stănescu*). □•Dan Grigorescu scrie despre *Bienala de pictură și sculptură*: „Arta contemporană refuză tot mai frecvent exercițiul decorativ, reprezentarea exterioară, simpla delectare a vizualului. Ea implică, în mod firesc, declararea

unei poziții filozofice.” (articolul *Sculptura*) □•Vasile Drăguț face cronică plastică a *Expoziției de artă plastică închinată Unirii. Muzeul din Alba-Iulia*: „În cadrul numeroaselor manifestări culturale menite să cinstească festiv aniversarea unei jumătăți de secol de la desăvârșirea unității de stat a României, un loc cu deosebire important îl ocupă și redeschiderea Muzeului din Alba-Iulia.” □•La rubrica *Ambianțe*, Paul Petrescu scrie despre fascinanta istorie universală a păpușilor, în articolul cu titlul *Lumea păpușilor*: „O istorie universală a păpușilor încă nu s-a scris, poate pentru că ar fi repetat într-un anume sens însăși istoria omenirii. Tot așa cum nu s-a scris nici o «geografie» a păpușilor, deși existența acestei specii culturale este atestată azi în toate continentele, incluzând atât țările civilizației de consum cât și cele în curs de dezvoltare. [...] Tradiția noastră în această materie are începuturi ilustre, celebra figurină de la Cârna poate fi socotită venerabil strămoș și prototip, decorul ei reprezentând fie tatuaj, fie detalii de îmbrăcăminte, interpretat și ca decor propriu al micii făpturi de lut ars ce va fi fost obiect de cult adorat de cei mari și îndrăgit de cei mici pentru frumusețea lui. [...] Imagini antropomorfe făcute din ceară sau din cocă, cu inimi, sau ochi străpunși cu ace, fac parte din arsenalul tehnic al magiei negre și pe meleagurile noastre. [...] În evul mediu românesc, în târguri și orașe, bresle de păpușari prezentau la bâlciuri și iarmaroace piesete cu «turci», «moscali», «popi», «țigani», ciopliți în lemn și îmbrăcați în costume colorate, tradiție de asemenea perpetuată până în pragul contemporaneității.” □•Iancu Dumitrescu face o *Cronică a discului*, prezentând *Colinde, colinde*: „Integrându-se spiritului de cercetare, redescoperire și valorificare a tezaurului muzical clasic, cu particularitate corală, al culturii românești, concertele formației de cameră «Madrigal», concertele cuprinzând programe consacrate integral muzicii vechi autohtone, se plasează dincolo de obiectul satisfacției pitorescului ei, reprezentând, de fapt, o curajoasă restituire artistică și de înaltă ținută.” □•O succintă prezentare a celor mai prestigioși compozitori români face Radu Stan în articolul cu titlul *Avangardă*: „S-a format, astfel, o constelație românească de puternice individualități, care, în vremea din urmă, au prilejuit cu temei întrebarea unor specialiști de pe țărmuri depărtate, dacă nu cumva câmpul gravitațional în compoziție s-a deplasat din nou în estul continentului. Păcat că modestia care, altfel, șade bine românului, inexperiența editorială și de comerț cu muzică și, ca să spunem mai direct, inerția greu explicabilă la capitoul difuzare a forurilor cu personal încadrat, mai cu seamă în vederea acestui lucru, întârzie o realizare românească ce nu așteaptă decât să fie mai bine cunoscută.” □•Cu pseudonimul Argus este semnat articolul despre *Ecranul mic*, unde găsim preocuparea pentru prezența în programele de televiziune a literaturii: „Timpul acordat literaturii la televiziune este foarte scurt, emisiunile sunt prea puțin atractive, literatura nu se bucură încă, pe micul ecran, de avantajele popularității firești a altor emisiuni!” □•La rubrica *Roza vânturilor*, găsim detalii despre *Toamna literară în Franța. Premii, nervi și ghinioane*. □•Numărul se încheie cu *Cronica sportivă*, semnată de Eugen Barbu și având titlul *ușurel...*: „Ușurel, că iar am luat-o la va-

le... Analizată la rece, partida de sâmbătă a fost urâtă, greoaie ca un brâu pe șase jucat de niște centauri. A strălucit cu mult fast lipsa unei concepții clare de joc.”

● [„**Tribuna**”, nr. 48] Dumitru Mircea semnează textul *Patria*: „Să rostim cu venerație numele patriei, al României socialiste, ca să ne învăluie și să ne pătrundă farmecul tainic al conștiinței că-i aparținem și-i a noastră... I-au scris numele înaintașii, cu sânge și cu poezie, îi adăugăm noi pentru azi și viitorime podoabe pe măsura celor din veac, ... ca să ne pomenească cei ce vor veni în rândul făuritorilor de țară, ca pe strămoșii de pe Columnă, ca pe Gelu, pe Ștefan, pe Mihai, pe Bălcescu, pe Cuza, pe Eminescu, pe eroii comuniști”. ■ V. Fanache glosează *Unirea ca motiv poetic*: „Act politic fundamental, prevestit de mari evenimente anterioare, unirea Transilvaniei cu România se definește de-a lungul unei etape literare și ca motiv poetic esențial, element organic al multor creații inspirate din trecuta condiție de viață a românilor transilvăneni... În loc de a se exprima pe ei înșiși transilvănenii, și, laolaltă cu aceștia, mulți autori din vechimea patriei, simt chemarea unui nobil misionarism, accentul estetic punându-se în operele lor pe ideea de colectivitate umană, față de care se consideră simpli exponenți”. ■ Mircea Vaida înfățișează portretul unui mare lingvist, *Un deschizător de drumuri: Sextil Pușcariu*: „... Sextil Pușcariu e prin excelență urmașul cărturar al bătrânilor și inimoșilor apostoli ai Școlii Ardelene. Transilvăneanul acesta cu gândire puternică, rămâne tipul caracteristic al unei zone specifice, afluent străvechi al fluviului unic de conștiință și spiritualitate românească”. ■ Teofil Bușecan face o declarație de credință *Într-un singur gând*: „În cetatea de la Alba Iulia, pe Câmpul lui Horia, la 1 decembrie, va fi acolo țara, România socialistă. Și de acolo, vom spune istoriei, tuturor, că nu vom simți oboseala în brațe... că luptând zi de zi, ceas de ceas, ... vom continua lucrarea noastră comună. Generația de azi își va face datoria, cum și-au făcut-o înaintașii noștri”. ■ Augustin Buzura scrie despre *Alba Iulia*: „Alba Iulia este de asemenea un potrivit loc de meditație asupra perenității imperiilor clădite pe forță. Înainte de toate, bătrâna cetate este simbolul victoriei unui popor demn, unit dintotdeauna, neînfricat în voința sa de libertate și independență”. ■ Ion Manițiu prezintă *Dramaturgia românească din Transilvania*: „Într-adevăr, literatura dramatică românească din Transilvania nu numai că s-a născut în același timp cu cea din Muntenia și Moldova – deși condițiile social-politice de aici erau destul de multe deosebite de cele existente în principate – dar a avut [...] aceeași tematică, a reflectat aceleași idealuri comune românilor, aceleași năzuințe în direcția eliberării sociale și naționale, a creării unui stat românesc unitar, a realizării unor forme moderne pentru multimilenara cultură a poporului român”. ■ David Gyula așează *Literatura maghiară sub zodia Unirii Transilvaniei cu România*: „Literatura maghiară din România a fost un mijlocitor vrednic al înfrățirii dintre români și maghiari. Acestei mijlociri îi datorăm azi traducerea în limba maghiară a nenumăratelor valori ale literaturii române clasice și moderne... În operele scriitorilor maghiari din România este prezentă tradiția clasicilor

maghiari, întâlnim nu odată satira socială a lui Tolnai Lajos, judecata ascunsă sub un înveliș nevinovat a lui Mikszáth Kálmán, democratismul și clarviziunea profetică a lui Andy Endre [...] – dar totodată putem surprinde și filiera de impulsuri creatoare ale literaturii române, impulsuri, ce ne conduc la poeți de talia lui Tudor Arghezi sau Lucian Blaga, Ca Mihail Sadoveanu, Liviu Rebreanu, Ion Agârbiceanu sau alții. Literatura maghiară din România, în cei cincizeci de ani de existență, s-a dezvoltat sub zodia acestei moșteniri contribuind la apropierea sufletelor și punând bazele unei prietenii sincere și trainice”. □•Cu ocazia evenimentului 1918-Unirea sunt semnate versuri omagiale de Radu Cârneli (*Dor la Ciuta*), Traian Iancu (*Alba Iulia*), Alexandru Lungu (*Vârste*), Iosif Morușan (*Stih pentru decembrie*), Vasile Velnețiu (Alba Iulia), Miron Scorobete (*Țara de după*).

29 noiembrie

• [„Scânteia”, nr. 7901] Pe prima pagină citim editorialul *Cu prilejul semi-centenarului unirii Transilvaniei cu România. Conducătorii de partid și de stat au participat la festivitățile de la Alba Iulia*, urmat de *Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu*: „Cu prilejul acestei sărbătoriri am dezvelit statuia lui Mihai Viteazul, realizată în cinstea acestui voievod – e drept, feudal – dar care a întruchipat în chip minunat năzuințele celor trei țări românești spre unitate statală, pentru a putea face față năvălitorilor străini, oprimirii otomane, pentru a-și putea deschide calea progresului și bunăstării (aplauze). Statuia lui Mihai Viteazul constituie un simbol al voinței poporului nostru de a-și păstra independența și suveranitatea națională (aplauze puternice)”.

• [„Contemporanul”, nr. 48] Întreaga ediție este consacrată Marii Unirii de la 1918 □•Geo Bogza scrie editorialul *Dimensiuni*: „Înainte de a fi verb al istoriei, plin de dinamica și etica marilor năzuințe umane, unirea este forța care a dus la zidirea întregului univers. Fizica timpului nostru ne dezvăluie întregul proces al structurării materiei, din care a ieșit cosmosul, și apoi viața, și apoi povestea lumii. Pentru ca să poată apare fundamental «este», care neagă neantul și afirmă existență, a fost mai întâi nevoie, pe uriașe întinderi de spațiu și de timp, de unirea tomilor, a moleculelor, a celulelor. Unirea stă la temelie lumii, ea e ca dintâi și cea din urmă poruncă a genezei.” □•George Ivașcu vorbește despre Alba Iulia, *Cetatea Marii Uniri*, rememorând unele evenimente esențiale: unirea sub Mihai Viteazul (1599), tipărirea *Noului Testament de la Bălgrad* (1648), executarea lui Horia și Cloșca (1785): „Și era cu atât mai firesc ca sărbătoarea de acum, a Semicentenarului Marii Uniri, să-și trimită uriașu-i freamăt tot de acolo, de la Alba Iulia, fiecare simțindu-ne inima bătând în același ritm nu numai spre amintirea și dreapta cinstire a unui trecut încărcat de istorie, dar încă mai intens vibrându-ne conștiința de făuritori solidari ai unui prezent care, prin el însuși, e chezașia viitorului nostru. Astăzi, când România socialiaștă este statul acelor care au purtat pe umerii lor «țara» prin toate furtunile unei atât de încercate istorii,

redescoperim adevăratele semnificații și mesajul permanent de unitate și înfrățire rostit cu 50 de ani în urmă la Alba Iulia.” ■ Zaharia Stancu aduce un *Omagiu* evenimentului, exagerând contribuția mișcării proletare din România: „După cucerirea independenței de Stat a României, desăvârșirea Statului Național unitar Român, prin unirea Transilvaniei cu România, a trecut pe primul plan al vieții noastre politice, a curpins gândurile și voința tuturor claselor și păturilor sociale ale întregului popor român, de o parte și de alta a Carpaților. Acest ideal a fost împlinit datorită luptei hotărâte, de neînving, luptă în care clasa muncitoare a avut un rol de frunte și care și în această perioadă de răscruce din istoria României s-a dovedit a fi forța cea mai înaintată a societății, purtătorul celor mai înalte aspirații ale poporului nostru. În jurul ei s-au strâns, într-o deplină unitate de acțiune, țărâniea și intelectualitatea.” ■ Nicolae Manolescu este retractil în fața culegerii de versuri *Fântâna somnambulă* (E.P.L., 1968): „Adrian Păunescu și-a făcut din titlurile volumelor sale cel dintâi mijloc de sfidare a convenției literare și de surprindere a automatismelor cititorilor: *Ultrasentimente*, *Mieii primi*, *Fântâna somnambulă*. În zadar vom căuta un sens mai profund acestor titluri: ele rămân suspendate în aer ca niște simple formule de șoc. Chiar și această inocentă încercare de a speria sau a scandaliza pe cititorul conformist dezvăluie la Adrian Păunescu «minulescianismul» structural. Poetul e conștient că se expune neînțelegerii și ironiei, și tot hazul lui este în disprețul cu care întâmpină rutina noastră, a celor care căutăm în poezie un soi mai sigur și mai familiar. Într-un interviu sarcasmul a fost dus atât de departe încât poetul a și numit pe cei doi-trei pentru care scrie! [...] Când a apărut volumul *Mieii primi*, am discutat calitatea poeziei lui Adrian Păunescu pe câteva piese excepționale pentru că poetul merita, după o lungă campanie împotriva-i, și un mic act de justiție. Ceea ce n-am spus atunci este că poeziile foarte bune sunt relativ puține și că Adrian Păunescu nu știe să fie egal cu sine peste tot. *Fântâna somnambulă* reprezintă chiar un pas înapoi față de *Mieii primi*. Titlurile indiscutabile sunt câteva: *Resturi*, *Faptul divin că ninge*, *Testament*, *Îndurerează*, *Cenușă și melci*, *Aduceți-l pe Iuda*, *Iluzia unei insule* și altele, puține. În aproape toate celelalte însă se face un abuz supărător de vorbe mari (*salve*, *haos*, *uriaș*, *veșnic*, *prăpăd*, *sălbatic*), care nu pot ascunde carența lirismului sau de asociații imposibile chiar și lingvistic (fluturi revanșarzi, sexul piramidelor, cicatricea unor aburi)”. Judecata de valoare este pronunțată cu armele poetului: „Ah, Adrian Păunescu, dacă sfidarea, dacă furia, dacă disprețul de toate regulile ar avea mereu un conținut!”

30 noiembrie

- [„Scânteia”, nr. 7902] Ziarul se deschide cu *Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu la ședința jubiliară a Marii Adunări Naționale consacrată sărbătoririi semicentenarului uniri Transilvaniei cu România*.

- [„Cronica”, nr. 48] Ediția aniversează jubileul Marii Uniri în articole și poeme semnate de mulți autori consacrați. □•Conf. univ. Aurel Loghin comen-

tează *Făurirea statului național unitar român*. □•George Munteanu scrie un lung eseu despre specificul scriitorilor transilvani, *Destin literar transilvan*: „...când dispoziția practică și cea raționant – sistematizatoare se află în dialog și în supra-veghere reciprocă, rezultatele sunt de multe ori excepționale, chiar dacă inadvertențele practicizmului sau ciudățeniile teoretizatoare nu dispar cu totul din interstiții. [...] clasicitatea stilului vine dintr-o carență a fanteziei verbale [...] receptarea lor estetică adecvată nu e posibilă printr-o lectură efectuată așa-zicând pe orizontală, cât mai ales pe verticală, urmând rigorile subtextului. [...] toți reprezentanții revelabili ai scrisului transilvănean trădează o vocație [...] pentru experiențele originare, subliminale (de unde și înclinația lor pentru viziunile mitice, arhetipale), pentru «rădăcinile» despre care a vorbit pe urmă Blaga.”

□•*Cântec în câmpia Ardealului*, poem de George Chirilă; *Unirea Transilvaniei cu România. Noi cercetări în arhivele pariziene*, studiu semnat de Gh. Ungureanu; Aurel Leon evocă *Studentimea ieșeană în acea toamnă memorabilă*; *Unire prin cultură* sub semnătura comună a lui Al. Arbore și C. Cloșca. □•În esul *Prezența unei literaturi* Dumitru Micu argumentează cum dezvoltarea literaturii române în Transilvania avea o funcție națională, aceea de „a umple goluri de veacuri”, căci, după Unire, „Transilvania i-a dăruit țării, din primul moment, două personalități literare de întâia mărime: Liviu Rebreanu și Lucian Blaga.”

□•Const. Florea dezbate *Evoluția ideii unioniste*. □•*Unirea Transilvaniei și concepția socialiștilor români* este tema articolului semnat de Georgeta Tudoran. ■ În grupajele de poezii, apar semnături cunoscute: Cezar Ivănescu, George Alboiu ■ Zaharia Sângeorzan scrie, la cronică literară, despre *Operele* (Editura pentru literatură, 1968) în două volume, ale lui Octavian Goga: „Tradiția, la Octavian Goga, esteticeste spus, e o formă a cântării străvechi. Cântarea devine simbol, expresie a existenței și strat al suferinței. [...] Structural, Octavian Goga este un tragic și un obsedat de «taină», de neființă, de misterioasele, complicatele procese ale ființei naturii și nu, cum se mai susține, un poet tradițional în totalitate, nedepins cu trăirea metafizică”. Recenzia încearcă să argumenteze în favoarea modernității poeziei lui Goga, evidențiată ca tragism. ■ În acest context aniversar, *Cronica ideilor literare* ținută de Adrian Marino nu putea face notă discordantă cu restul textelor din revistă. Teoreticianul scrie despre *Fenomenul originar*, esul lui Blaga din 1925. Este vorba despre arhetip – un concept cultural cu greutate, despre care Blaga scrie inspirat de Urphanomen-ul lui Goethe. Dar Marino virează discuția înspre actualitate: „Ne aflăm în plină revalorificare a ideii de tradiție, continuitate istorică, specific național. Or, ce altceva este acest «specific național» decât fenomenul originar al unei culturi și literaturi? Ce înseamnă revenirea la «tradiție» decât tendința reîntoarcerii la arhetipuri și deci la direcția tradițională pe care prezența inevitabilă, continuă și inefabilă a arhetipurilor o imprimă dezvoltării unei culturi, în strânsă corelație cu totalitatea determinărilor obiective, social-istorice?” Lucian Blaga apare aici ca acel artist și gânditor care a reușit să dea românității o identitate spirituală, cea prin care se definește orice organism

cultural, atâta vreme cât concepția organicistă asupra lumii rămâne prevalentă – și, în anii 1960, era. ■ De pe ultima pagină, semnalăm *Redescoperirea lui Panait Istrati*, prin pregătirea volumelor de *Opere complete* de la Gallimard, cu o prefață de Joseph Kessel.

● [„Flacăra”, nr 49] Valeriu Cristea recenzează romanul lui Truman Capote, *Cu sânge rece*. ■ La secțiunea *Carte*, se semnalează noi prezențe în librării: G. Călinescu, *Scrieri despre artă*, ediție alcătuită de George Muntean, *Îngerul a strigat*, de a Fănuș Neagu. ■ Atrag atenția criticile aduse celui de-al doilea volum al *Istoriei literaturii române*, obiecțiile fiind „de ordinul metodei și concepției ce au prezidat la întocmirea tratatului, precum și asupra incongruenței unor formulări și inexactității unor date”. O altă observație critică se referă la condițiile tehnice precare în care au fost tipărite anumite volume din colecția BPT, prefetele fiind ilizibile din cauza calității proaste a hârtiei și a literei foarte mici. ■ La secțiunea de *Teatru* se amintește de punerea în scenă, la Teatrul german de stat din Timișoara, a piesei *O scrisoare pierdută* de I. L. Caragiale, în limba germană. □•Notă despre premiera pe țară a piesei lui B. Brecht, *Viața lui Galileo Galilei*, la Iași. ■ Mai semnează: Felicia Antip, Al. Mirodan, Maria Banuș, Eugen Frunză, Radu Cosașu, Teodor Mazilu, Silviu Brucan.

● [„Luceafărul”, nr. 48] Gr. Hagiu publică un eseu despre frumusețea și profunzimile spiritului creatorului ardelean L. Blaga, intitulat după versul său: *Eu cred că veșnicia s-a născut la sat*: „Nu cunosc un vers mai epurat de greutatea pământului și totuși plin de el până la refuz decât «Eu cred că veșnicia s-a născut la sat», după cum nu știu, nu pot încă să-mi închipui o pasăre mai nemișcată și totuși mai încărcată de zbor, de zborul însuși, nur, nealterat, universal decât *Măiastră* lui Brâncuși. [...] exprimând umanitatea în mișcare, pe parcursul a mai multor generații, Lucian Blaga, acest ardelean și român de structură, și-a scris, la împreunarea și nodul atâtor izvoare, versul său cheie-de-boltă, versul său patriemumă, în care-și închide trupul, ființa de ducă, pentru a-și consolida limpezimea de suflet. Mai departe, așa cum el însuși simțise, încă din copilărie, și imaginea îl va obseda o viață și-o carieră literară excepțională întreagă, începe «marea, marea poveste». De-acolo, din acel Lancrăm aproape descânteac, spre munții înzăpeziți și intangibili în austeră lor puritate și intoleranța, «Eu cred că veșnicia s-a născut la sat» este unul din semnele cele mai miraculoase de orientare, lansat în adâncul niciodată atins de unde veșnic începe, iarăși și iarăși, «marea, marea poveste». ■ Referindu-se, în titlu, la *Magia limbajului*, Matei Călinescu își propune să urmărească și să evidențieze particularități ale poeziei lui Adrian Păunescu. „Macedonskian”, în accepția dată de Adrian Marino în capitolul concluziv la *Opera* lui Alexandru Macedonski, „sunt într-adevăr surprinzătoare afinitățile de structură între acești doi fii al unei Oltenii paradoxale, producătoare, din când în când (ca în virtutea unei obscure voințe de răscumpărare) a unor suflete himerice înrudite cu acel al Cavalerului de la Mancha; trecând, firește, peste deosebiri adânci impuse de contextele sociale și intelectuale, deosebiri care se resimt în

primul rând în planul limbajului poetic, și aici, autorul *Noapții de Decembrie* deține superioritatea și gloria ce se cuvin unui mare deschizător de drumuri. Macedonskian e Adrian Păunescu și prin energetismul său plin de orgoliu (de unde retorismul bătaios, uneori arogant, dar mereu ingenuu în substraturi), și prin expresia aproape programatică a unei virilități frenetice, și printr-o specială vocație a estetizării (exercitată până și asupra materiilor grotești), și – vai! – prin inegalitatea, câteodată de-a dreptul derutantă, a abundenței sale producții poetice. Dar acest *vai!*, dacă mă gândesc mai bine, nu-și are nici un rost, ba poate chiar să inducă în eroare: căci, ca și în cazul ilustrului său predecesor, e nevoie să-l citești integral pe Adrian Păunescu, să-i descoperi, adică, toate oscilațiile și zigzagurile, ca să-i poți înțelege adevărata natură și aprecia talentul excepțional”. Ceea ce observă Matei Călinescu la poezia lui A. Păunescu ține de „puternica ei încredere” în resursele magice ale limbajului și, în acest sens, ea are o străveche prospețime, contrastând cu aerul destul de convențional care se degajă din operele unor poeți (nu lipsiți de înzestrare) care se simt obligați, dacă nu moral, cel puțin estetic, să mimeze o «dramă a limbajului» care le este substanțial străină. [...] De unde capacitatea acestei poezii, izvorâtă dintr-o imaginație în fierbere metaforică, de a inventa și distruge realitățile și irealitățile cele mai diverse, într-un registru care merge de la angelic la monstruos. Transpus liric, identific aici mai ales un filon donquijotesco: privirea poetului halucinează universul, iscând imagini teratologice, enormități diforme, făpturi-hibride, amestecuri grotești și aberante. [...] Dincolo de fluctuațiile conștiinței estetice, – în care trebuie să căutăm nu numai explicația scăderilor, dar și pe aceea a izbutirilor cu totul ieșite din comun ale poetului, – din versurile lui Adrian Păunescu, luate în totalitate, se răstoarnă un mare val de farmec: e farmecul din ce în ce mai rar la alții al inocenței limbajului, capabil să subjuge până și cele mai refractare lucidități. Cuvintele – și în primul rând cele care exprimă tânjeala, somnolența, plictisul, lăncezeala, boala – sunt fundamental sănătoase: adică pline de întreaga lor greutate de sens și totodată uimitor de flexibile” ■ M. Ungheanu scrie un comentariu despre *Pădurea spânzuraților* de Liviu Rebreanu, una „dintr-acele cărți a căror vitalitate literară suportă cele mai diferite comentarii, de la cele mai pedestre până la cele mai acute. Reluarea ei în infinite variante este proba longevității artistice. Despre acest roman al lui Rebreanu s-au scris comentarii ce chiar dacă se ating sau coincid nu se suprapun niciodată în întregime. Interpretarea cărții a suferit chiar un regres în ultima vreme. [...] Drama e a nehotărârii. Dar nu a greutății de a alege între principii, ci a neputinței de a opta în plan practic pentru soluția cea mai demnă. Apostol Bologa nu știe să ia hotărârea cea mai potrivită autoportretului său moral. Omul este inferior acestui autoportret și complet surprins de evenimente. *Pădurea spânzuraților* este cartea unui nehotărât: indiferent unde și când, în război sau timp de pace, omul ar fi fost același. Războiul nu face decât să evidențieze violent neputința insului de a se însera evenimentelor care-l strivesc precum un tăvălug. Bologa acționează mereu așa cum e și firească în virtutea aceluiași caracter. Expre-

sia clară a acestui caracter n-o dau însă decât solicitările veritabile și contextul unui război fratricid este una potrivită”. Mihai Ungheanu analizează eroul lui L. Rebreanu din perspectiva zbaterii sale „între extreme”: „Rebreanu avea reprezentări simbolice asupra vieții. El vorbește de un glas al iubirii, de un glas al pământului, emanații originare de dincolo de om, care-*l* domină și supun. Țărăncuța ingenuă, ființă legată de ciclica viață agrară, mărginită în date calendaristica fundamentale, este implicit o ființă *a* riturilor. Apoi Bologa, în această fază de consum sufletesc zdrobitor, încearcă să evite complicațiile apăsătoare ale conștiinței, simte nevoia unei reînțarceri la fire, traduse, amândouă, printr-o imperioasă nevoie de somn. Pe scurt, Apostol Bologa aspiră, în momentele dinaintea prăbușirii, la o viață a funcțiilor și satisfacții organice simple, ca existența unei plante. Este setea de repaus. Ridicat în acest plan de abstractizare, Rebreanu se întâlnește cu Eminescu. Nevoia colosală de somn a eroului liric eminescian, setea de repaus, uitarea lui de sine, integrarea lui în natură, se întâlnesc cu încercarea lui Apostol Bologa de a se refugia în viața automată a ființei.” ■ Al. Săndulescu scrie Un capitol din istoria romanului românesc identificând în Duiliu Zamfirescu pe cel care a contribuit în modul cel mai însemnat la dezvoltarea romanului românesc. „După Ciocoi vechi și noi ai lui N. Filimon și alături de Mara lui Slavici, Viața la țară vine ca un element oarecum obligatoriu al tripticului care a pus piatra fundamentală a romanului românesc”. „Conținând scene de un romantism idilic și vaporos, care nu trebuiesc întotdeauna respinse ca nesubstanțiale, Viața la țară se impune totuși ca unul dintre primele noastre romane realiste, de un realism clasic, asupra căruia se oprește în atâtea rânduri epistolierul. Spiritul său de observație, probat în nuvele și însemnări memorialistice își dă acum adevărata sa măsură. Scriitorul știe să vadă semnificația momentelor și împrejurărilor, să-și situeze personajele în spațiu, să surprindă atmosfera morală, să noteze cu mare finețe limbajul.” [...] *Viața la țară* nu e atât un roman de caractere pe care autorul le concepe [...] în mod nuvelistic, adică fără posibilitatea unei evoluții cât un roman de atmosferă, de atitudini sufletești. [...] ceea ce rezistă e aerul pe care-*l* respiră personajele, adesea mai autentic decât ele însele; e fluidul acela de lirism adolescent și calmă poezie câmpenească, de atașament față de pământ și de iminența ruinei economice, de suavă idilă și dureroasă realitate”. ■ Augustin Buzura publică *Timp interior*, fragment din romanul în lucru *Absenții*.

[NOIEMBRIE]

• [„Amfiteatru”, nr. 35] Adunarea Generală a Scriitorilor sinonimă, pentru Ion Băieșu, cu o Adunare a conștiințelor este apreciată ca moment „de autentică emoție, nu numai pentru breasla oamenilor de condei, ci și pentru un întreg popor în numele căruia se scriu cărțile acestui timp și în numele căruia conducătorul partidului și statului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a pronunțat una dintre acele grave și răscolitoare rostiri pe care locuitorii liberei cetăți românești le sorb cu bucurie și speranță”. Cele trei zile de discuții „n-au decurs ca un șir de monoloage

monotone”, ci au fost presărate de nenumărate clipe „de solemnitate”, fără „festivism gratuit”, când „atenția adunării a fost neîntrerupt îndreptată spre dezbaterea deschisă și adesea aspră, spre rostirea adevărilor celor mai acute și spre descoperirea unor căi noi de dezvoltare a organizării obștii, într-o formă nouă și vie. Să subliniem cu bucurie că tinerii au fost foarte des invitați la tribună și că reprezentanții lor, aleși apoi în organele de conducere, au spus cuvinte îndrăznețe și limpezi, ascultate cu interes și respect”. Se mai precizează în articol că „o dăruire totală și generoasă pentru împlinirea idealurilor de fericire ale acestui popor liber și independent, o întruchipare înaltă a gândirii umaniste puse în slujba acestor idealuri, o acoperire cu aurul cuvintelor ce exprimă adevărul, a înțelepciunii și vitejei milenare a poporului, a miraculoasei sale deveniri contemporane – iată ce li s-a cerut scriitorilor, ca un mare și nobil comandament al intelectualității socialiste. [...] Un nou statut a intrat în dezbaterea membrilor uniunii, statut care va legaliza o organizare mai propice împlinirii talentelor și protejării lor. O diversificare și simplificare a activității editoriale va împlini una din doleanțele cele mai acute ale scriitorilor. Vor avea loc progrese în câmpul revuisticii literare, spre a o aduce mai înăuntru necesităților unei activități literare atât de diverse și surprinzătoare. Iată câte motive serioase avem, deci, pentru a considera Adunarea generală a scriitorilor ca pe o excelentă reușită a literaturii însăși, ca pe un mare moment de amplificare a conștiinței de sine a scriitorului”. ■ O cronică literară la volumul *Fântâna somnambulilor* de Adrian Păunescu este publicată, în „Amfiteatru”, de Mircea Martin. Poet „tradițional și retoric, pe care numai îndrăzneala îl face modern”, A. Păunescu scrie o poezie care „abundă în antiteze spectaculoase, repetiții obsesive, invocații și exclamații”. Se remarcă „preferința pentru imaginativ”, întrebările „naive dar tulburătoare”, capacitatea de a pune „în mișcare uriașe mase verbale”. „Paradoxal, spune Mircea Martin, tendința mărturisită până la obsesie în prezentul volum este una de spiritualizare. Nu-i vorba, încă din cuprinsul volumului anterior, Miei primii, exista o tristețe a limitelor, dar o nemulțumire de sine abia prefigurată. Acum însă poetul lasă impresia unui complex provocat de propria-i vitalitate pe care încearcă să-l depășească printr-o asceză programatică. Asistăm la un tulburător și instructiv contrast între materia succulentă a imaginilor și aspirația de purificare spirituală, [...] între seninătatea artei sale și principiile cărora le este aservită. [...] În tabla de valori pe care ne-o propune, durerea fizică este asimilată cu însuși efortul de spiritualizare. Simțurile trebuie să fie afânate, înfrăgezite prin durere. Tensiunea spre idee e sinonimă cu evadarea din biologic. Poetul jertfește pe rugul ideii semnele apartenenței sale la steaua maimuței. Sufărința e invocată de el ca o salvare și ca o noblețe.” ■ *La cronica debuturilor*, Dan Cristea îl consideră pe Cezar Ivănescu un poet care lasă senzația „științei de a face versuri și de a-și construi poeziile”. Volumul *Rod* este produsul unui creator de limbaj poetic, care „strânge laolaltă două atitudini ce par formal a se contrazice. Limbajul acesta ține de o anume simbolică escatologică, căreia i se și dă, ca în cazul unei cunoscute generații de poeți, o explicație fiziologică. [...]

Cu alte cuvinte, tema volumului va fi ciudatele «roade» pârguite într-o grădină a morții, prin nepământene ținuturi și cât mai departe de focul solar. Ființele, lucrurile, scoase parcă dintre cețuri, sunt proiectate într-un fascicul de lumină, neiertător, brutal uneori, care le pune mai bine în evidență legătura adâncă cu tărâmul de dincolo. Nașterea e devansată aici de moarte devenită acum proces primordial. «Roadele» sunt ca niște blesteme, excrescențe hrănite din umezeli impure, pe tipare statornice și numai prin alungarea lor s-ar redobândi inocența. Ai fi tentat să afirmi înrudirea de atitudine cu Blaga. [...] Grav interior, Cezar Ivănescu e un rafinat al expresiei, creându-și metaforismul necesar, personajele lui simbolice convocate la o procesiune exterioară. Nu altfel se întâmplă în cântecele folclorice de înmormântare – și ele cu o desfășurare rituală de personaje, aduse să interpreteze tema majoră, de jale disimulată. Poetul se distribuie într-o poezie drapată, unde granița dintre tragic și artificiu pare să dispară”. ■ Scriind despre romanul *Intrusul* de Marin Preda, același Dan Cristea observă pe de o parte, că o mare parte dintre critici au comparat primul volum al *Moromeților* „carte de o rotunjime fără cusur” cu cele care i-au urmat, pe de alta, că *Intrusul* „aruncă un con de lumină mai mare chiar asupra temei fundamentale a lui Marin Preda. Ne obligă într-un fel să vedem că scriitorul și-o reia, în medii diferite, dar cu aceleași date. Așa stând lucrurile, „*Moromeții*” nu va mai fi numai un roman despre țărani, după cum „*Intrusul*” nu e romanul ce descrie viața suflătoare a unui muncitor mutilat. Satul, șantierul sunt locuri comune, cu valoare tipologică, nu și existențială. Eroul lui Marin Preda e același pretutindeni, dublu condiționat: de natura lui interioară și, apoi, de lumea din jur. Față de amândouă solicitările, el e un «intrus», trebuind să-și desfășoare până la capăt condiția. Dan Cristea îl consideră pe Călin Surupăceanu „împlinirea noii semnificații a lui Moromete”. „Romanele lui Marin Preda sunt, înainte de orice, romanele unor «experiențe dureroase», dictate de această condiție a «intrusului». Firi contemplative, armonios alcătuite, eroii prozatorului își poartă inocența ca pe un blazon, trăind de fapt în umbra lui. [...] Necunoscând sentimentul tragicului, omul, care năzuiește spre un tip de existență superioară, plinară, rămâne la jumătatea drumului său, un «intrus» față de propria vocație și aspirație. De aici, acea senzație că viața îl trăiește pe el, că el e un participant mai mult sau mai puțin impasibil la evenimente”. Dan Cristea observă: „Pentru ființa lui lăuntrică, rămasă necercetată, neuzită, Călin Surupăceanu e în primul rând, un «intrus». [...] Dar, la condiția «intrusului» se mai adaugă împrejurările, întâmplările pe care e pus să le trăiască și care formează un «sub-destin», un factor atenuant, în bine ca și în rău, al destinului. Planează asupra omului lui Marin Preda un destin imuabil, ca cel închipuit în lumea greacă? Nu, pentru că fatalitatea ar presupune și ideea predestinării, așadar imposibilitatea alegerii între bine și rău”. Concluzia e că „în orașul «în care nu sunt nici bătrâni și nici amintiri»: adevărurile mari ca cinstea, dreptatea, demnitatea, prietenia, dragostea par relativizate, lăsate la îndemâna judecății individuale. Creația, oricât de generoasă, oricât de îndrăzneată în planurile ei novatoare, nu poate ră-

mâne în afara oricărui sens etic, iar a construi pe temelii negative înseamnă însăși relativizarea acestuia. «Intrusul» Surupăceanu, părăsindu-și orașul, nu face decât să ceară acestuia statornicirea unor norme verificate de tradiție și viața colectivă, o morală pătrunsă de sentimentul continuității”.

• [„Argeș”, nr. 11] Numărul se deschide cu un articol politic, având titlul *Consecvență*, semnat de Aurelian Bondrea, în care acesta prezintă expunerea secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, la Plenara C.C. a P.C.R. și în care subliniază rolul și importanța Frontului Unității Socialiste: „Noile măsuri adoptate de recenta plenară a C.C. a P.C.R. cu privire la organizarea frontului unității socialiste se înscriu în ansamblul prevederilor stabilite de Congresul al IX-lea și de Conferința Națională a Partidului pentru perfecționarea continuă a formelor și metodelor de organizare și conducere a vieții sociale. Crearea frontului unității socialiste este o continuare a procesului înnoitor care a cuprins îndeosebi în ultimii ani toate compartimentele vieții politice, economice, cultural-științifice.” ■ O comemorare a lui Bălcescu la casa memorială din județ („în vechea așezare a Serdăresei”/ i.e. localitatea Bălcești) consemnează Radu Boureaanu, în articolul *Recviem pentru chipul lui Bălcescu*: „Dar între singuraticul mormânt, între neștiuta groapă de la Palermo și săracul mormânt al surorii de la Bălcești, venea și se ducea un fluviu neștiut, imaterial, acea legătură de nedesfăcut a mării iubiri fraterne, a mării zbuciumări de flăcări sfântă, nestinsă, care arde azi pe vatra Bălceștilor, fiindcă cel care n-a avut casă, care avu numai un mare ideal, împins de veșnica furtună a faptei, ca să închege un neam, un popor, s-a înapoiat, a fost adus în chip de torță să reaprindă un sens, un simbol și, în sfârșit, să-și afle odată pentru veci, nu numai o patrie recunoscătoare, ci o casă, un cămin, unde obișnuita umbră să-și așeze tiparul fără limite lângă alte umbre scumpe.” Textul este însoțit de un portret din secolul al XIX-lea al lui Nicolae Bălcescu, din Colecția Gh. Achitei. ■ Toma Biolan publică un scurt eseu cu titlul *Dreptul la soare*: „Așa se face că ne-am obișnuit să judecăm totul în funcție de lumină. Zicem: «om luminat», «epoca luminilor», «lumina ochilor», «adevărul iese la lumină»... Iar mama lui Nic’ a lui Ștefan a Petrei din Humulești știa ce știa când îl îndemna astfel: «Ieși, copile cu păr bălai, și răzi la soare, doar s-a mai îndrepta vremea...»” ■ *Cronica literară*, semnată de M. Diaconescu, aduce unele observații la apariția volumului al II-lea al Tratatului de istoria literaturii române: „E o lucrare masivă, cuprinzând analiza activității autorilor care s-au ilustrat de la Școala Ardeleană până la *Junimea* și, așa cum se și cuvine, cea mai bună sinteză din câte avem până acum asupra acestei perioade atât de complexe și de dificile. Un comitet de redacție al volumului sub conducerea profesorului Alexandru Dima a organizat cu bune rezultate o vastă întreprindere colectivă, ilustrată de zeci de cercetători din toată țara, aparținând tuturor generațiilor, în urma căreia cele mai noi cuceriri ale investigațiilor de detaliu și ale evaluărilor de perspectivă au fost puse la contribuție. [...] Se pot face desigur observații. De exemplu, în legătura cu modul în care au fost selectate datele la fiecare autor: cât spațiu s-a acordat

biografiei, cât opere; sau – cât și ce s-a spus despre concepțiile literare ale unuia ori altuia și cât despre valoarea estetică efectivă a scrierilor; dacă era consult ca pe lângă scriitori să fie introduși și erudiții, filologii și istoricii sau dacă era cazul ca absolut toți cei peste 100 autori (de la Samuel Micu, G. Șincai și Petru Maior până la Alecsandri, Odobescu și Hasdeu) să fie neapărat prezentați monografic sau dacă, din contră, nu era cumva necesar să mai fie adăugați și alții; dacă nu s-a omis cine știe ce indicație bibliografică etc. etc.” ■ Revista Institutului de Studii și Cercetări Sud-Est Europene este prezentată de N. Al. Mironescu, în articolul cu titlul *Șase ani de la apariția publicației „Revue des Études Sud-Est Européennes”*: „În anul 1963 Academia Republicii Socialiste România a hotărât înființarea Institutului de Studii Sud-Est Europene și a publicației sale oficiale *Revue des Études Sud-Est Européennes* având ca director și redactor-șef pe profesorul M. Berza, membru corespondent al Academiei. [...] În cei șase ani care s-au scurs de la apariția revistei au fost publicate 159 de studii și articole de specialitate, din țară și de la colaboratori din străinătate, 33 de cronică marcând cele mai importante evenimente științifice legate de sud-estul Europei (congrese, colocvii, conferințe etc.), și 193 recenzii românești și străine. Cât privește notele bibliografice, acestea depășesc numărul de 550 de prezentări.” ■ Criticul Valeriu Streinu pledează pentru cunoașterea operei blagiene în articolul *Re-cunoașterea lui Lucian Blaga*: „Recentul volum *Zări și etape* – apărut la Editura pentru literatură sub îngrijirea fiicei poetului și gânditorului care se ocupă și de aspectele tehnice și informaționale ale ediției pregătite de autorul *Trilogiilor* – oferă cititorului, interesat de frământarea culturală românească între cele două războaie mondiale, posibilitatea unei *re-cunoașteri* a ceea ce reprezintă Lucian Blaga. Spunem *re-cunoaștere*, nu neapărat în sensul ce-l acordă Claudel termenului *connaître*, ci în sensul unei întregiri a ceea ce este Lucian Blaga în universul creației românești. [...] *Zări și etape* este o închipuire de stări de tensiune ale unui spirit mare care deschide ferestre în cultura și cugetarea românească. Este expresia frământărilor unui cuget neliniștit care își întocmește definiția ființei sale raportându-se la spiritul european, deslușind sensurile europene ale culturii poporului său.” ■ Simion Bărbulescu comentează volumul *Iona*, de Marin Sorescu: „Publicată mai întâi în «Lucașfărușul» (nr. 2/298, din 13 ian. c., pp. 4-5), tragedia pură în 4 tablouri *Iona* a fost supusă unei ample discuții publice, iar acum apare volumul de teatru cu același titlu (E.p.l., 1968). Discuțiile redeschise de N. Manolescu, în «Lucașfărușul», (*Triumful lui Iona*, nr. 40/336, din 5 oct. 1968) se pare că vor continua. [...] Marin Sorescu – ținând seama de câștigurile anterioare – mută centrul de greutate al tragediei în conștiința veșnic iscoditoare a omului, în rațiune, speculând o sursă nouă de tragism specifică epocii noastre și anume eliberarea omului de zei, de ignoranță, tendința de a demitiza viața, de a descoperi adevărurile ultime, tainele vieții... La Sorescu, omul este confruntat atât cu istoria cât și cu cosmosul – problemă pusă de altfel pe linia tradiției goetheene, dar – în același timp – în strânsă conexiune cu rezolvările esențialismului occidental.” □ Pe aceeași pagină care își

propune să publice *Câte ceva despre Marin Sorescu*, Ion N. Voiculescu scrie despre volumul *Tinerețea lui Don Quijote*: „În postfața volumului *Tinerețea lui Don Quijote*, Marin Sorescu se declară adeptul dezvăluirii tuturor spaimelor și al năzuințelor intime, respingând orice «suferință falsă». Poetul e ironic – nu cinic – și când suferă, iar formele dizgrațioase îl predispun la gesturi simulative, la decepții fanteziste, la acrobațiuni cerebrale, la miniaturi gestive, la decizii de compensație [...]. [...] S-a relevat în cazul lui Marin Sorescu – până la ostentație, spiritul lui zeflemist, dar autorul *Tinereții lui Don Quijote* nu se complace numai la badinajuri, ci el arborează și o tristețe juvenilă atunci când lumea s-a dispensat de jucării, adică s-a artificializat, «râsul, plânsul, iubirea fiind niște măști atât de convenționale» (*Cine*) [...]” ■ Poeta bulgară Elisaveta Bagriana, căreia i se publică în România, în anul 1967, o culegere de versuri, se află într-o vizită în România și acceptă o convorbire cu George Corbu, publicată în revistă: „Sunt primul traducător în limba bulgară al *Lucașfărilor* lui Eminescu. [...] M-a impresionat modul în care a fost conceput și scris. Am folosit, pentru traducere, o versiune franceză a poemului. Tot pe acea vreme am tradus și două poezii de Tudor Arghezi. [...] Cu Arghezi am avut posibilitatea să mă întâlnesc abia în 1964, când am participat la manifestările prilejuite de a 75-a comemorare a morții lui Eminescu. Am mai tradus și din creațiile altor poeți, printre care M. Beniuc, M. Banuș și V. Tulbure. Însă cele mai multe poezii le-am tălmăcit din Arghezi și ele au intrat în volumul *De ce-aș fi trist?*, apărut în Bulgaria. Este un volum masiv, de peste 2500 versuri, editat în colecția «Poeți de seamă».” Interviu este însoțit de reproducerea celor câteva cuvinte olografe, adresate de poetă cititorilor revistei „Argeș” și de traducerea poeziei *Inima mea* (de către același George Corbu): ■ Prima parte a studiului *Tragic și demonic (Fenomenul tragic)*, al lui Ștefan Aug. Doinaș, este publicată în acest număr și cuprinde capitolele *Preliminarii* și *Angajarea eroului tragic în planul axiologic*. Abia în 1980, studiul va apărea în volum (*Lectura poeziei*). Autorul indică mișcările teoretice necesare pentru studierea fenomenului tragic în *Preliminarii*, înlăturând punctul de vedere psihologist: „Din aceeași filieră psihologistă derivă concepția conform căreia tragicul ar rezida în întregime în conștiință, fiind un atribut al unor fapte sufletești. În acest caz psihologiștii nu mai susțin că apariția tragicului ca fenomen ar fi condiționată de raportul contemplator – operă de artă, ci se investesc cu demnitate tragică înseși conținuturile afective sau volitive ale conștiinței. [...] teoria nu aruncă suficientă lumină și nu indică decât granițele exterioare, acelea care trebuie să fie depășite pentru a intui just ceea ce este tragicul. Ni se pare neîndoios că o deliberare launtrică, formulată în termeni psihologici de un antagonism oricât de pronunțat, nu este prin ea însăși un fenomen tragic, nici nu izbutește, transpusă pe plan artistic, să ne dea impresia de tragic.” ■ În *Paginile literare*, la rubrica *Meșterul Manole*, sunt publicate *Zece poeme de Floru Mihăescu*. □ • Un episod dramatic în două tablouri, cu titlul *Odaia din turn*, publică pe două pagini Aurel Iordache. □ • La rubrica *Pași pe nisip*, se prezintă un istoric al devenirii Cenaclului literar „I.C.

Vissarion”. □•Nicolae Vâlceanu semnează cronică teatrală pentru spectacolul *Iancu Jianu*, pe textul Octav Măgureanu, spectacol al Teatrului Național din Craiova (*Thalia la început de stagiune: Craiova – Pitești*): „Octav Măgureanu este așadar unul din cei doi autori pe care-i «încearcă» în această stagiune scena craioveană. Celălalt urmează să fie apreciatul secretar literar al teatrului, Ion D. Sîrbu, a cărui dramă în două părți, *Frunze care ard*, va vedea în curând lumina rampei. [...] Calități suplimentare adaugă textului și limba folosită. Evitarea limbajului ostentativ arhaizant, găsirea unor forme de exprimare bogate în imagini stilistice conferă dialogului o frumusețe deosebită. Îi vom reproșa însă lui Octav Măgureanu – chiar dacă, fidel afirmației din caietul-program al spectacolului, este înclinat de la bun început să nu creadă în verdictul criticilor – inconsecvența, lipsa de finalitate.” ■ O convorbire cu regizorul Constantin Dinischiotu, directorul Teatrului „A. Davila” din Pitești, publică Doru Moțoc (cu titlul *...Profil distinct al teatrului nostru...*). □•O a doua cronică teatrală, semnată de Sergiu Nicolaescu, prezintă punerea în scenă la Teatrul „A. Davila” din Pitești a farsei polițiste *O casă onorabilă*, de Horia Lovinescu: „Lucrarea propune de la înălțimea scenei un punct de vedere nou asupra unui mediu social oglindit până acum în dramaturgia noastră doar în chip superficial [...] aducând sub lumina necruțătoare a reflectoarelor carierismul, minciuna, cinismul și imoralitatea unor indivizi descompuși și jalnici.” □•Semnează *Epigrame* Vasile Huțu, G. Corbu, T. Petrescu, Gh. Zarafu și *Similifabule* Aurel Iordache. ■ Numărul se încheie cu prezentarea Muzeului Bălcescu în articolul *Restituire*, scris de Angela Popovici. □•Alături, în articolul *Ex libris Nicolae Bălcescu*, Horia Nestorescu, directorul Muzeului Nicolae Bălcescu, vorbește despre cărțile care au aparținut lui Bălcescu și care astăzi constituie biblioteca reconstituită a autorului pașoptist: „Bălcescu n-a fost un bibliofil... Pentru el biblioteca era un instrument de lucru și, din acest punct de vedere, se poate spune că și-a constituit-o în funcție directă de nevoile sale de studiu și de creație. A reconstitui astăzi Biblioteca lui Bălcescu ni se pare nu numai un act de recunoștință, dar și o necesitate în cunoașterea unuia din cele mai revelatoare compartimente ale laboratorului său de creație. Materializarea acestei intenții a Muzeului Nicolae Bălcescu ar permite cercetătorului modern să pătrundă mai adânc în mediul creației bălcesciene, să cunoască instrumentele care i-au servit la realizarea scrierilor sale și să înțeleagă mai bine gândirea, activitatea și opera sa.”

● [„Astra”, nr. 11] „Astra” salută apariția săptămânalului „România literară”, fost „Gazeta literară”: „Trimitem un cald salut revistei, iar colectivului redacțional și colaboratorilor le urăm împlinirea obiectivelor propuse astfel ca «România literară» să marcheze prin prezența sa în viața cultural, literară și artistică un veritabil fenomen creator, contribuind prin aceasta la creșterea prestigiului literelor românești ■ În întâmpinarea zilei Marii Uniri, sunt publicate poemele *La Alba Iulia* și *1 decembrie 1918*, de Ștefan Stătescu, respectiv Constantin Ciolacu. ■ În cadrul anchetei *Responsabilitatea socială a scriitorului* răspund Radu Theodoru, Voicu Bugariu și Ion Lupu. Sub titlul *O literatură la înălțimea realismului socia-*

list, Radu Theodoru pledează pentru specificitatea fenomenului literar românesc și pentru continuitatea acestuia: „fenomenul literar românesc contemporan poate fi el însuși și-n devenirea firească a literaturii dintre cele două războaie, în măsura în care reușește să ne propună și să propună altora experiența umană a acestor decenii de Revoluție”. Asumarea funcției social-politice a scriitorului i se pare a fi o datorie morală pe care acesta este obligat să o îndeplinească, considerând că „este o lașitate civică, o abdicare de la rolul de scriitor, să te ocupi exclusiv de halucinațiile tale, de înfrângerile tale și să treci peste excepționalele câștiguri ale acestui umanism socialist”. Pentru a susține și controla implicarea scriitorilor în practica artistică aservită, Radu Theodoru cere „fermitate ideologică în critică”, și „activitate editorială competentă și competitivă”. De asemenea, propune înființarea unui filiale bucureștene a Uniunii Scriitorilor, cu propriul președinte, cu o echipă de secretari, cu secții de creație, autonomă, care să poată organiza viața literară a capitalei. În fiecare dintre centrele universitare ale țării, crede scriitorul, ar trebui să existe și să funcționeze, similar, secții ale Uniunii Scriitorilor. Mai mult, propune ca „România literară” să acceadă la statutul de revistă de anvergură națională și rampă de lansare pentru scriitori. ■ Voicu Bugariu pledează pentru *Fermitate ideologică în critica literară*, apreciind includerea metodologiei dialectice în lucrările recente de istorie literară și, în acest fel, creșterea conștiinței literare a scriitorilor. Remarcă, apoi, amplexarea luată de discursul metacritic, fapt pe care îl explică prin „noutatea raportului dintre opera literară și comentariul critic”, dată fiind multiplicarea „modalităților și a tehnicilor literare, diversificarea foarte rapidă a stilurilor”. Dincolo de acest lucru, cronicarul literar al „Astreii” cere ca demersul critic să fie „o activitate plină de răspundere în ceea ce privește sensul uman și național al operei literare”, iar „analiza estetică să fie conținută de cea ideologică”. ■ Sub semnul *Condiției filosofice a actului creator*, Ion Lupu salută dezbaterea publică a *Problemelor actuale ale literaturii române*, inițiată de Uniunea Scriitorilor, arătând că, din punctul său de vedere, s-au făcut progrese semnificative, după Congresul al IX-lea, în ceea ce privește asumarea materialismului dialectic drept instrument de abordare privilegiat al literaturii, întrucât acesta „abordează dinamic și critic fenomenele vieții, relevând direcțiile de evoluție, liniile de forță ale progresului”. Fiind singura modalitate care-i asigură scriitorului accesul la „marea realitate, a socialismului, în complexitatea determinărilor sale naționale, în diversitatea manifestărilor ei”, materialismul dialectic poate „să fecundeze cu adevărat viziunea integratoare a artistului, să-l ferească de schematism și unilateralitate”. ■ Bettina Schuller semnează textul *Literatură de calitate pentru copii*, în care, evaluând ca necorespunzătoare starea acesteia, cere publicarea susținută de volume accesibile copiilor ale scriitorilor clasici și moderni, în culori, cu ilustrații bogate, în tiraje corespunzătoare, care să asigure educația estetică și social-politică a acestora. ■ *Colocviu de poezie* reunește opiniile dialogate dintre lui Laurențiu Ulici și Cezar Baltag. Ulici afirmă că mult invocata chestiune a noutății obligatorii în poezie se poate regăsi doar la nivel formal. Poezia însăși

poate fi împărțită, în opinia criticului, în două categorii, care nu implică și o ierarhie: cea dintâi, care presupune „detașarea poetului de orice aparență a eului său empiric”, rezultând o lume „indiferentă la manifestările insului”; și cea de-a doua, care se bazează pe „concomitența emoțiilor” și pe legătura aproape de confuzie între eul empiric și cel poetic, lumea pe care această poezie o construiește fiind „o interpretare a realului imediat”. În ceea ce îl privește, Cezar Baltag crede că nouțateea e și a „corpului poetic”, nu doar a formei, și că poezia „nu dă cuvânt întâmplărilor mele oarecare, ci întâmplării fundamentale a existenței mele în lume, a unicității acestei întâmplări”. ■ Voicu Bugariu analizează romanul lui Mircea Ciobanu, *Martorii*, corelând formula de roman propusă cu particularitățile prozei moderne, în principal „reificarea universului, transformarea lui într-un peisaj populat de obiecte care nu pot fi interpretate și nu poartă nici o semnificație, existând doar”, „existența circulară și lipsită de orice orizont a omului” și „pendularea lui printre lucruri ne semnificative, printre obiecte neinteligibile și de nepătruns în esența lor”. În această ordine de idei, formula de *roman – căutare*, care „își extrage principiile estetice și sensurile sale din acțiunea de a căuta”, moartea unui personaj fără identitate, Domnul, faptul că anchetatorul acestei morți ciudate are conștiința inutilității și a eșecului anchetei pe care o face construiesc o parabolă despre „realul și fictivul existenței”. Structural, *Martorii* este un *roman cu sertare*, cu numeroase elemente de roman gotic – „orori, crime și monstruoșități”, pe care scriitorul le folosește cu real succes, crede recenzentul, ca „excitante extreme ale conștiinței cititorului”. ■ Gherghinescu Vania rememorează personalitatea și activitatea lui Octav Șuluțiu, autor de cronici la revistele „Vremea”, „România literară” și „Revista Fundațiilor Regale”, autor de poezii publicate în carnetul *Claviaturi*, care apare la Brașov, critic și eseist, prin volumul de cronici *Pe margini de cărți*, apărut la editura Miron Neagu, în 1938, și prin articolul *Poezia noastră cea de toate zilele*, publicat în revista „Familia”, dar și romancier, prin romanele *Ambigen*, apărut la editura Vremea, în 1940, și *Mântuire*, apărut la Socce, în 1943. ■ Rubrica *Preludii editoriale* propune un dialog al lui I. Candianu cu poetul Nicole Stoe, despre volumele sale de versuri, *Consemnele necesare* și *Drumul spre solștiu*, aflate sub tipar. Asumându-și ca modele poeți precum Fundoianu, Bлага, Vinea ori Carianopol, Nicolae Stoe își fundamentează demersul poetic pe „legătura individului cu generațiile care îl urmează, cu valorile culturale și materiale care l-au precedat, cu realitatea mediului care îl înconjoară”. ■ La rubrica *Inedite* sunt publicate *Două scrisori ale lui Ion Luca Caragiale*, adresate lui Ion Panțu, directorul Liceului românesc din Brașov, datate 26 martie 1892 și 15 februarie 1912 – când scriitorul se afla la Berlin. □•Eugen Barbu apare cu fragmentul *Petrețerile magnificului*, din romanul *Princepele*. □•Darie Magheru publică *Trei fragmente din „Delenda Carthago”*, din volumul *Caprichos*, aflat sub tipar la Editura Tineretului. □•Ioan Micu și Vasile Arteni continuă publicarea parodiei *Moartea la purtător. Roman – enigmă (versiune prescurtată)*.

• [„Ateneu”, nr. 11] Analizând proza contemporană, Ion Apetroaie semnalează *Tendințe novatoare ale prozei*: „În atingere cu grave probleme de conștiință

ale omului modern, literatura, prin specificul ei, aspiră să le înglobeze întreg portativul.[...] Experimentalismul, când blamat cu aprindere, când îmbrățișat fără rezerve, este adoptat în ultima vreme nu doar ca simplă încercare, ca moment pregătitor al unor valori viitoare, ci ca un *modus vivendi* și în arta prozei. [...] Am putea spune fără teamă că proza de azi este prin excelență o proză a lucidității”. Printre cei menționați ca reper, ca nume ce nu pot fi trecute cu vederea, se numără Eugen Barbu și Fănuș Neagu, Alecu Ivan Ghilia, ori Ștefan Bănuțescu, „febrili povestitori în plin cadru pitoresc, senzitivi colorisți, atenți la mișcarea filmică a vieții. Ei însă, fără concesii epigonice, continuă aici o tradiție destul de veche în proza noastră narativă”. Analiza epocii contemporane îi relevă autorului „o înviorătoare pasiune a inovației în limitele prozei psihologice. Gustul pentru arderile în conștiință, drumul meandric, neprevăzut al proceselor morale, coeficientul ridicat de reflexivitate în genere sunt produsul ramificării tot mai largi a subiectivității”. Finalul articolului semnaleză „încercările de proză absurdă care la G. Bălăiță și Vasile Rebreanu [...] dau rezultate apreciabile. Ținta lor etică este aceeași ca și la analiștii de la care ne putem aștepta la o dezvoltare dintre cele mai favorabile progresului mai general al prozei”. ■ Rubrica *Debuturi* semnaleză apariția a două volume de poezie: *Câmpia eternă* (Editura pentru Literatură, 1968) de George Alboiu și *Un copil lovește cerul* (Luceafărul, 1968) de Matei Gavril. ■ Constantin Călin recenzează *Pagini de critică literară* (E.P.L., 1968) de Vladimir Streinu, autor care „este, fără contestații, încă din deceniul antebelic, o personalitate proeminentă a eseisticii și criticii noastre literare”. Despre *Pagini de critică literară*, recenzentul notează că acestea „și-au selectat materia din studiile, eseurile, cronicile scrise de autor în două decenii (1928-1948), inegale prin obiect și, câteodată, prin realizare, exprimând însă, toate, o notabilă spiritualitate. Ele propun o lecție magistrală despre modul în care trebuie susținută activitatea de critic, în ciuda unor diferențe inevitabile dintre judecățile sale și ale noastre celor ce aparținem generației următoare. [...] *Paginile*...lui Vladimir Streinu ne erau necesare; cunoscându-le, le așteptăm ca pe un argument de autoritate pentru propria noastră acțiune critică. [...] Remarcăm tonul de exigentă stimă a comentariilor, interesul față de portretul intelectual al autorilor, plasticitatea stilului neologistic. Vrajit de propria-i subtilitate, criticul a lăsat altora satisfacția măsurătorilor *exacte*”. ■ *Cronica prozei*, semnată de Vlad Sorianu, aduce în atenție două apariții editoriale. Prima dintre ele este romanul *Dejunul pe iarbă* (E.P.L., 1968) de Sorin Titel. Cartea „este un experiment – în ce are nesigur, nefinisat, dar și de autentică îndrăzneală – și o continuare a prozei sale analitice, cu calde inflexiuni lirice și solide resurse realiste, parabolice sau onirice, în părțile cu adevărat finisate”. Cea de-a doua carte – *Fierbintele vânt cu nisip* (E.P.L., 1968) – este semnată de Ion Dumitru Teodorescu și reprezintă „mai mult decât un debut, deși este mai puțin decât o carte a cristalizării unei personalități; este volumul cu care se poate inaugura un destin scriitoricesc, în cazul în care se vor confirma realele virtuți artistice vădite aici”. ■ *Cronica poeziei* este reprezentată de trei volume: Primul

dintre ele este *A fi*, de Adi Cusin: „Fiecare poezie din cartea lui Adi Cusin emoționează, dar când întorci ultima filă ai un sentiment de insatisfacție, sentiment dat nu de valoarea poeziei, ci de incoerența ansamblului, care nu tinde să delimiteze un univers liric personal. Autorul este un mic prinț cutreierând lumea, dar un mic prinț neliniștit, care ține discursuri puțin romantice, puțin existențialiste, oricum candido, sau ne propune parabole prevertiene despre ceea ce vede, despre ceea ce gândește. Și în această postură Adi Cusin este un poet în toată puterea cuvântului, majoritatea poemelor sale au drept de cetățenie în imperiul artei”. □•Al doilea volum este *Roata* (E.P.L., 1968) de Nicolae Oancea, care vrea „să sensibilizeze spațiile în care cunoașterea noastră tatonează infinitul printr-o parabolă cosmică de factură biblică, dar nuditatea mitului creat, plus complicațiile sintetice, dau un tot vidat de lirism. În ansamblu, volumul *Roata* ne face cunoștință cu un poet care, indiscutabil, are ceva de spus oamenilor și știe cum să facă acest lucru”. □•Cu *Rod* (E.P.L., 1968) Cezar Ivănescu. reușește „un debut surprinzător de matur. E ca și cum poetul a scris trei-patru cărți pentru sertar, și-a limpezit viziunea sa lirică asupra lumii și abia târziu, distilând esența, le-a turnat în *Rod*. Cartea nu e un început, e un rezultat”. □•Ion Apetrei recenzează volumul *Exilul imaginar* (E.P.L., 1968) de Alexandru Protopopescu. □•George Genoiu recenzează volumul *Teatru* (E.P.L., 1968), semnat de Eugen Barbu: „Volumul de teatru pe care-l propune cititorului scriitorul Eugen Barbu, este binevenit în ansamblul mișcării noastre teatrale. Și iată de ce: din câte îmi amintesc, Eugen Barbu a fost printre puținii noștri scriitori care au înțeles să contribuie la afirmarea dramaturgiei originale, într-un moment când aceasta era prea deficitară ca literatură. [...] Volumul de teatru recent apărut – dincolo de fabulație – este atitudinea unui scriitor dintr-o țară socialistă față de capitalismul contemporan, problemă care a cam rămas neobservată de către recenzenții de până acum”. □•Radu Cârneli recenzează volumul *Poezii* de Virgil Gheorghiu: „Cartea de față vine să antologheze, profund selectiv, unul dintre poezii deosebit de interesanți dintre cele două războaie și care, fără să-și trădeze peste noapte crezul estetic, a știut să recepteze cu adâncă simțire noile idealuri ale artei contemporane”. ■ Se publică **proză**: *Treburile domesticești*, fragment din romanul *Principele* de Eugen Barbu, *Iremediabilul trecut* de Maria Luiza Cristescu și *Diafragma* de Eugen Zehan; **poezie**, semnată de Ioanid Romanescu, H. Grănescu, Ion Grezia, Ion Lazu, Constantin Știrbu, Marta Bărbulescu, Ovidiu Genaru și Horai Gane. □•Sub titlul generos *Texte filozofice*, sunt publicate fragmente din *Aspecte ale mitului* de Mircea Eliade, în traducerea lui Ștefan Aug. Doinaș. □•Ultima pagină publică un fragment din *Un tată în perspectivă* de Saul Bellow, traducerea fiind asigurată de Eugen Zehan.

● [**„Cinema”**, nr. 11] Este analizat filmul *Columna* din mai multe puncte de vedere: Virgil Cândea semnează *Ura în dragoste paloșul în plug*, un text din punct de vedere al istoricului; Valerian Sava, din punctul de vedere al criticului, semnează *Columna... și Dacia Felix*, iar Ion Mișu vine cu punctul de vedere al

interpretului printr-un interviu cu Richard Johnson, intitulat *Aștept cu emoție*. ■ Ov. S. Crohmălniceanu realizează o analiză a spectatorilor de cinematograf, în articolul *Caliban la cinematograf*, focusându-se asupra modului „cum se manifestă primitivismul gustului în cea de-a șaptea artă”. ■ Două texte despre *Teroarea melodramei: Vrem să suferim dar să nu complicăm!* este semnat de Ana Maria Narti, iar al doilea, cu titlul *De ce să nu complicăm?*, aparține lui Radu Cosașu.

● [„Familia”, nr. 11] Despre Ioanid Romanescu, așa cum ar putea fi el conturat, în recentul volum *Presiunea luminii*, Gheorghe Grigurcu afirmă că este „e un poet al travestiului. Imaginile de teroare cu care ne întâmpină, unele modulate liber din pasta fanteziei terifiante ca *Urâtul pământului*, monstru cosmic deprins însă cu jocul de biliard, [...]altele decupate, după ilustre modele literare ca Hamlet [...]fac parte dintr-o recuzită aparținătoare și ea unei curtoazii a insolitului, a șocantului, a bruscării. Cu cât tensiunea declarativă pare mai mare, cu atât avem certitudinea mai deplină de a ne afla în fața unor măști ingenuie, încremenite în expresii bizare, confecții ale unui suflet ce-și dorește destinul aparențelor stridente”. Ceea ce observă Grigurcu, după o trecere prin creația lirică a lui Ioanid Romanescu, e că „funciar”, poetul e un candid, un afectiv care scrutează în momentele sale de lirism «autentic» peisajul vârstelor purității ce ne combustionează”, un poet care „iubește vocația actoricească, voluptatea costumației a grimei, a gesticii patetice”, un „poet autentic”. □•Tot Gh. Grigurcu publică o cronică literară și la volumul *Dimineața nimănui* de Ion Caraion, „unul din privilegiații pentru care poezia preexistă. El nu are aerul de a o crea, ci doar de a-i recepta cu devoțiune undele sublime, aparat ultrasensibil înregistrând fenomene obiective” și organizând „esoterice colocvii cu o poezie pan cosmică, în momentele în care aceasta consimte a se revela ca o imanență melodioasă. [...] Prezentă oriunde, oricând, substanța magică a poeziei trebuie captată în condiții optime, prinsă ca o zburătoare în capcanele suave ale contemplației. Cum spune René Char «poemul țâșnește dintr-o impunere subiectivă și dintr-o alegere obiectivă». Caraion confirmă această remarcă, punându-se la discreția plasmei sale poetice, lăsându-se pătruns de efluviile ei ce se materializează în chipul cel mai divers. E alesul propriilor sale poeme. Ele îl silesc la o servitute față de poezie sub înțeleasă, implicată, a cărei tehnică e doar cea a desfăcerii tainei, a desfăcării unui «spațiu inclus», joc de geometrie sui-generis, istovitoare și dulce trudă pigmalyonică. [...] Universul, a cărui dictatură e acceptată prin chiar premisele acestei sensibilități, e un conglomerat de «obiecte» (între acestea trecând și reprezentările noționale ori poetice), o devălmășie edenică, o mixtură, ca înaintea păcatului originar, de adjective și fluturi de culori și pasiuni, de dansatoare și substantive, de «sculptori, pălării, și civilizații». Apele nu s-au despărțit de uscat „binele de rău, păcatul de virtute, lumina de întuneric. Formele existențiale coexistă, comunică între ele, își pot negustori atributele, într-o climă fabuloasă care permite fiecărui germene o dezvoltare paroxistică, fiecărei molecule, destinul unui bob de mărghă-

ritar. Verbul se lasă domesticit până la un grad de miracol, asemeni animalelor grațios umanizate, sortite unor năzdrăvane îndeletniciri”. ■ Revista orădeană publică piesa în trei acte și prolog *Întâmplări neobișnuite* de Petre Țuțea și Gh. Lăpușneanu.

● [„Iașul literar”, nr. 11] Revista se deschide cu un grupaj dedicat *Adunării Generale a Scriitorilor* ce urma să se desfășoare în zilele de 14-16 noiembrie 1968 la București. □•Andi Andrieș prezintă un punct de vedere oficial în această chestiune: „De pe o platformă ideologică comună, revistele converg spre durabilitatea unei întregi culturi socialiste. Marele public știe aceasta mai mult decât oricine, de aceea caută cu aviditate în publicistica literară spiritul epocii. Oamenii se caută oe ei înșiși, vor să pătrund esența artei literare, nu prin abstracțiuni, ci prin argumentația ireversibilă a valorilor evidente, cititorii așteaptă literatura revistelor ca pe un bun spiritual la care au tot dreptul, așteaptă de asemenea diagnostice și pronosticuri lipsite de ezitări și de emfază” (*Marele public al revistelor*) □•La fel procedează redactorul-șef adjunct, Dumitru Ignea: „Cititorul român, constructor al societății socialiste, nu se poate plânge că nu și-a găsit și nu-și găsește în lumea cărților de literatură actuală, nedespărțiți și dragi prieteni. Dar el, martor și declanșator al puternicei explozii de cutezanță ce luminează și dinamizează epoca noastră, așteaptă opere literare create pe măsura acestei înalte tensiuni. [...] Adunării generale a scriitorilor îi revine sarcina să schițeze, să sugereze cele mai potrivite căi menite să orienteze cât mai bine o muncă începută, dar încă tânără” (*O puternică explozie a cutezanței*). □•Mai semnează: Mircea Radu Iacoban, Horia Zilieru și Nicolae Țațomir. □•Iau atitudine unii dintre cei mai apropiați colaboratori ai revistei. □•De pildă, Mircea Radu Iacoban nu se ferește să polemizeze cu raportul Uniunii Scriitorilor pe ultimii patru ani, intitulat *Probleme actuale ale literaturii române*, în care era specificată, printre altele „misiunea critică a artei care devine un sprijin activ, o cheazășie a biruinței acestei politici.” (*Discuții sincere, deschise, obiective*) □•Dramaturgul avertizează că această frază poate fi folosită ca barcă de salvare pentru creatorii rudimentari care nu vor să se despartă de iedera realismului socialist: „Fiindcă anumite spirite rutiniere aciuite prin redacții, inși prizonieri ai propriilor lor scheme, nereușind să realizeze saltul atât de necesar al autodepășirii, mai încearcă să concilieze ireconciliabilul: optica personală viciată de dogme și sechele, cu aceea mai lucidă și constructivă – a scriitorului.” □•Totodată însă, Horia Zilieru atrage atenția asupra confuziei stârnită și de nouitatea literaturii desprinse din vrejul ideologic: „Nici nu s-au explicat bine și pe de-a-ntregul sensurile adjectivului «modern» și iată-l confundat automat cu *valoare*. Este una – cred eu – din exagerările regretabile ale criticii literare.” □•Nicolae Țațomir se așază *La masa perfect rotundă*, formulând o serie de interogații de care să se țină cont la următoarea Adunare Generală a Scriitorilor: „Oare opera de artă este o oglindă a lumii sau mai degrabă o oglindă a manierei de a gândi și simți a creatorului care trăiește în lume și care își conturează astfel caracteristicile sale, nu ca o antiteză a lui *bonus*

civis (citorul), ci ca o complexitate bio-psihică analizabilă. [...] Oare critica subiectivă, părtinitoare, de club, poate să înalțe o non-valoare și să devore valoarea autentică sau Timpul, marele, profund, obiectivul, neprovincialul (căci se bucură de privilegiul ubicuității) este acela care stabilește criteriul și ierarhia valorilor? [...] În altă ordine de idei, înlăturând din aria automatismelor verbale cuvântul provincie, oare Iașul lui Eminescu, Creangă, Sadoveanu nu merită a fi înzestrat cu o editură de prestigiu, care ar accepta apariția atâtor cărți din fondul de aur al literaturii române moderne, contemporane, adăugând acestui tezaur diadema descoperirilor prezentului?" □•Horia Zilieru crede că literatura merge în același ritm cu „optimismul epocii socialiste care trebuie perceput în ceea ce are înnoitor, dinamic, vital. Patosul se traduce prin încordare și luciditate, ca germele al poeziei viabile.” (*Înnoitor, dinamic, vital*) ■ Z. Stancu publică un fragment din romanul *Șatra*.

● [**„Orizont”, nr. 11**] Din prima pagină ne întâmpină *Rezoluția* Adunării Generale a Scriitorilor, plină de enumerarea „succeselor remarcabile”, de „conștientizarea scriitorilor cu privire la misiunea lor”, de chemări la luptă în câmpul literaturii și de îndemnuri la cunoașterea temeinică a „realităților sociale, economice și spirituale ale constructorilor socialismului” sau de recomandări mobilizatoare: „critica literară să își exercite virtuțile sale marxist-leniniste”, iar „istoricii literari să pună în lumină, prin ediții științifice și studii competente, marile valori ale literaturii române și ale literaturii naționalităților conlocuitoare”. ■ Un interviu cu poeta Ana Blandiana, este consemnat de Petru Sfetca: „Știu că înțelept este să-și lucreze fiecare grădina sa și totuși, nu voi înceta să caut dovezi că trăim în cea mai bună dintre lumi... Descurajarea lui Candide mi-e demult cunoscută. Drumul spre virtual a fost întotdeauna pavat cu aluzii la actualitate”. ■ O anchetă se focalizează pe aflarea răspunsurilor la trei întrebări: 1. *Considerați ca poezia română de azi se caracterizează printr-o multitudine de tendințe, în planul expresiei și al viziunii lirice – o tehnica, să zicem, neoclasică, ne își ora realistă, vizionar-parabolică, preconcept prozaică, de „idei”, quasi ermetizantă, realist-descriptivă etc, – care i-ar conferi un eclectism de structură, capabil să favorizeze o reală diversitate și un drum sigur spre originalitate?* 2. *Credeți că, în fața masivelor tendințe de înnoire a limbajului propriu, vizibile în domeniul artelor plastice și al muzicii, poezia dispune de posibilități similare, care să-i permită replici concludente pe acest plan?* 3. *Aveți preferințe deosebite pentru anumite nume din diversele generații ale poeziei române și străine de azi?* Participă la anchetă criticul Nicolae Ciobanu, poetul și prozatorul Crișu Dascălu, poetul (și secretarul general de redacție) Anghel Dumbrăveanu, criticul Șerban Foarță, poetul (și redactorul șef al revistei) Al. Jebeleanu, criticul Cornel Ungureanu, poetul și traducătorul Damian Ureche. ■ Versurile sunt semnate de Maria Banuș, Nina Cassian, Ștefan Aug. Doinaș, Ion Bănuță, Veronica Porumbacu, Victor Felea, Virgil Carianopol, Al. Jebeleanu, Anghel Dumbrăveanu, Damian Ureche, George Suru, Vasile Nicolescu, Ben Corlaci, Dimitrie Rachici, Adrian Munțiu, Ion Ma-

xim, Gheorghe Grigurcu, Virgil Nistor, D. Petrovici, Virgil Mazilescu, Franz Liebhart, Nicolae Ioana. ■ Felicia Giurgiu publică un lung și sobru studiu intitulat *Considerații asupra sonetului din literatura română oficială în odăjdiile criticii*. ■ Sunt traduși din lirica universală Francesco Petrarca (Eta Boeriu), Novalis (N. Argintescu-Amza), Holderlin (Petru Sfetca), Saint-John Perse (Aurel Rău). ■ Încercând să găsească explicații pentru atracția exercitată de filosofia existențială asupra romanului lui Al. Ivăsiuc, N. Ciobanu scrie despre *Fascinația romanului de reflecție existențială*, cu trimitere la *Vestibul* (1967) și *Interval* (1968). ■ Șerban Foartă face un tur de forță în *Cronica*, recenzând volumele mai multor poeți, cu voci lirice distincte și cu "titluri de onoare": Dimitrie Stelaru cu volumul *Nemoarte*; „Dimitrie Stelaru e mai mult decât un poet. E un simbol al Poeziei, al unei poezii cu coamă de leu ori de fulgere, întreținându-se cu idealuri, cu cerul înstelat și cu luna.”; Nichita Stănescu cu *Oul și sfera*: „Dacă, să zicem, Ion Gheorghe este un fel de Caliban al poeziei noastre, Nichita Stănescu e Arielul ei.”; Leonid Dimov cu volumul *Pe malul Stixului*: „Sonetele acestea, ale lui Leonid Dimov, sunt un soi de jurnal de bord al unei lungi călătorii, cu largi și leneșe ochiuri, pe-o barcă fără cârmă [...] purtată de vântul care bate în regiunile cele mai de jos ale morții.” ■ Pasionat de idei filosofice, Ion Maxim scrie o cronică a ideilor despre D. D. Roșca, influența lui Hegel asupra lui Taine. ■ Familiarizat cu literatura franceză, Livius Ciocârlie construiește arabescuri despre *Ideea «cărții» la Mallarmé*. ■ Un ferpar de deces, evocator și elegiac, este scris de Cezar Apreotesei *In memoria academicianului Emil Petrovici*. ■ Nu ne putem opri să cităm (din seria gafe ale traducerii și cunoașterii imperfecte a limbii) fișa biografică pe care o realizează C. Ungureanu lui Michel Giroud: „Născut în 1940. *Diplomat* în literatură modernă. În lucru, o teză asupra creației verbale în opera lui Audiberti și încă una asupra discursului poetic în opera lui P. Reverdy”. Dacă l-ar fi întrebat pe colegul Șerban Foartă, ar fi aflat că „diplomé,” înseamnă „licențiat/ -ă”! □•La aceeași rubrică, a cărților și revistelor din străinătate, Crișu Dascălu recenzează lucrarea lui Hugo Friedrich – *Die Struktur der modernen Lyrik* (aflată la a noua ediție în 1967 de la prima apariție, în 1956). □•Alexandra Indrieș elogiază eforturile poetului român, stabilit la Bruxelles, Mihai Steriade, de a concepe și publica *Le Journal roumain des poètes*.

• [„Presa noastră”, nr. 11] Demostene Botez publică articolul *Scriitorii și presa*, reluând ideea că mulți dintre cei care au devenit scriitori au fost, înainte de toate, gazetari. „A trecut puțină vreme de când discuțiile Adunării Generale a scriitorilor erau în toi. Se perindau la pupitru, tineri și vârstnici. Ascultăm cu atenție dar, fără să vreau, gândurile făceau o sumedenie de asociații pe marginea celor ce auzeam: unele teme mi se păreau proaspăt cunoscute – le citisem în presă. Îmi pusesem, tainic, o mulțime de întrebări și căutam să-mi răspund: când îl cunoscusem pe Zaharia Stancu? Sunt destul de multe decenii de atunci: scriam la același ziar; ce păcat că Cezar Petrescu nu este printre noi! Știa atât de multe, avea atâtea cunoștințe de viață: ce bun ziarist era! Prezida George Macovescu.

Îmi spuneam: am lucrat împreună la o asociație a ziariștilor. Intră în sală Miron Radu Paraschivescu: mi-l adusei aminte de când era în redacția ziarului «Timpul» ca și Geo Dumitrescu. Gândul mi-a sărit la ziarul «Universul» unde Adrian Maniu avea rubrica lui zilnică; și la Ion Pas, stâlp de boltă al ziarului «Lupta», și la de curând dispărutul Mihai Sevastos, care a muncit atâta în redacții de ziare: la «Mișcarea» la Iași, la «Adevărul» și «Dimineța» la București... N. D. Cocea a scos el singur câteva ziare succesiv, de câte ori o problemă mare frământă adânc opinia publică. Venea a făcut și el gazetărie. Pe Arghezi l-am întâlnit de multe ori la ziarul «Seara», ca și pe Gala Galaction... M-am uitat prin sală: erau atâția și atâția, și scriitori, și ziariști. În pauză am deschis ziarele: erau aproape în toate, articolele semnate de scriitori. Mi-am amintit că G. Ibrăileanu, îndată după primul război mondial, a scos la Iași ziarul «Momentul», iar Mihai Sadoveanu a condus ziarul «Albina», și în timpul aceluiași război, ziarul «România». Eu însumi m-am văzut cu emoție încă din 1913, până în 1934, în redacția ziarului «Opinia» de la Iași împreună cu Ghiulea, cu poetul Geri Spina, cu poetul Stekerman, scriindu-ne articolul, uneori la aceeași masă. Apoi, la zeci de ziare în București. Era o prietenie între ziariști și scriitori? Nu! Mult mai mult: era o colaborare strânsă care ne completa perfect o operă comună. Sau, și mai mult: o contopire în unul și același om”.

● [„**Ramuri**”, nr. 11] Revista se deschide cu celebrarea societății comuniste din România care își reactualizează reușitele politice, anunțându-și constanța și perseverența. Evoluția țării se datorează clasei muncitoare în colaborare cu țărănimea: „În orânduirea noastră, forța socială care acționează ferm în direcția progresului social și constituie nucleul unității întregului popor este alianța muncitorească-țărănească [...]” ■ În rubrica *Povestea vorbii*, reținem dintre autorii care publică pe Leonid Dimov cu *Vis coborâtor* și Ion Tudor cu *Sângele ca un fluviu*. ■ În secțiunea *Cărți. Reviste*, Iliana Grigorovici publică articolul *Formele eșecului la Gib Mihăescu*. Aceasta îi reproșează romancierului tehnica prin care își construiește personajele din punct de vedere psihologic, „Pentru că Gib Mihăescu nu e propriu-zis un analist, nu lucrează cu metodele și finalitatea acestuia.” Iliana Grigorovici afirmă tranșant că „Proza lui Mihăescu nu e a visului, ci a bovarismului [...]” Oniricul acestui scriitor este de natură „socială” și „mondenă”, iar visul are rolul de a elibera personajele de un „complex de inferioritate” de origine „aristocratică”. Tensiunea „vieții interioare” îl determină pe autor să prezinte întâmplări „șocante” în ceea ce privește delimitarea ambiguă „dintre imaginație și vis”. „Febra obsesiei” ce influențează personajele să vadă „realități ascunse” este o trăsătură predominantă în câteva dintre lucrările lui Gib Mihăescu: *Rusoaica*, *Vedenia*, *Întâmplare*, *Semnele lui Dănuț*, *Troița*. În aceeași secțiune, Dan Laurențiu scrie despre volumul de poezii *Rod* al lui Cezar Ivănescu. În opinia recenzentului, moartea este o temă predominantă în poetica lui Cezar Ivănescu. Aceasta are trei valori principale: moartea ca *voluptate*, ca element *catarhic* și moartea ca determinantă a apariției *vieții*. Criticul concluzionează că volumul de

poezii *Rod* aduce în fața cititorului omul, în ipostaza sa de *vulnerat* „în viață”: „Ceea ce se poate observa în cartea lui Cezar Ivănescu este, în această ipoteză, numai starea de vulnerat și nu însuși procesul vulnerării, cele din urmă consecințe ale neliniștii, suferinței în lume și nu cauzele care pot declanșa aceste consecințe.” ■ Cronica lui Ovidiu Ghidirmic despre *Poemele balcanice* de George Magheru aduce în centru discuției problema specificității de natură balcanică a poetului menționat. Dincolo de acest aspect și de posibila sa încadrare „în tradiția poeziei muntenești, grotești”, George Magheru poate fi apropiat și de „intelectualismul sever” din cauza lipsei de „emotivitate”. ■ În subsecțiunea *Ancheta noastră* este publicat articolul *Tratatul de istoria literaturii române (vol. II)* semnat de Adrian Marino și M. Iorgulescu. În prima parte intitulată *Istorie literară și nu prea...*, Adrian Marino prezintă premisele discursului său critic și anume, relația de opoziție dintre două direcții de abordare ale istoriei literare în jurul *Tratatului de istorie literară (vol II)*: „De o parte, teoria și metoda tradițională, depășită, didactic-pozitivă, descriptivistă, documentaristică; de cealaltă, viziunea istoriei literare dintr-o perspectivă estetică, scrisă cu mijloace adecvate, operă de sinteză și, mai ales, de personalitate.” O părere sumativă ar fi că „dezbaterea trebuie condusă calm, documentat, obiectiv [...]” și că nu trebuie înlăturat „criteriul estetic-critic”. Spre final, Adrian Marino subliniază punctele slabe ale tratatului adus în discuție. În a doua parte a anchetei, *O singură întrebare* de M. Iorgulescu, se face precizarea că al doilea volum de istorie literară ee aduce modificări în «Comitetul general de coordonare». M. Iorgulescu lansează ipoteza că schimbările aduse în grupul de autori ar fi „influențat în vreun fel înfățișarea acestui al doilea volum.” Concluziile din finalul recenziei cuprind o evaluare critică severă: „Cititorul trebuie să parcurgă un trudnic traseu, străbătând aprecieri școlarești sau vulgarizatoare, opinii și expresii ce nu onorează în vreun fel o lucrare apărută sub egida înaltului for de cultură care e Academia.” ■ În articolul *Undeva în Balcani la moartea lui Nicolae Iorga* de S. Iancovici, este adusă la cunoștință împlinirea a 28 de ani de la „mișeleasca asasinarea a lui Nicolae Iorga”. ■ În *Mișcarea Ideilor*, conf. univ. Ion Șerbănescu realizează o introducere despre statutul ideii în viața omului, în primul rând ideea ca singularitate creatoare de noi realități și, în al doilea rând, ideea ca principiu de organizare al vieții. Este pregătit contextul pentru ca marxismul să fie considerat „o filozofie deschisă”, capabilă să reflecte „tot ceea ce a creat mai bun gândirea umană până la el”. Partidul comunist valorifică prin marxism nu numai menirea de a fi o călăuză pentru organizarea socială, ci și un mijloc de „cercetare, de interpretare a societății omenești”. În ultima parte a rubricii *Mișcarea Ideilor*, Mihnea Gheorghiu încearcă să argumenteze, în *Dicotomia culturii*, scindarea creată între cultura literară și cultura științifică încă din perioada iluministă, pentru a demonstra că, în contemporaneitate, „între limbajul tradițional al literelor și lumea științifică” există o „ruptură”. Autorul conchide că lupta „iluzorie” dintre „spirit și formele lui materiale” este oprită de „Cultură”. ■ În secțiunea *Discuții*, N. Mărgineanu semnează articolul

Literatura și dezechilibrarea individului. Accentul este pus pe categoriile negative ale frumosului, pe urât și patologia mintală. Acestea două pot susține ipoteza că genialitatea este strâns legată de neobișnuit, de patologic și dezechilibrat atât fizic, cât și psihic „Într-o anumită literatură se susține, însă, teza contrară, considerându-se boala – sufletească, nu numai trupească – o condiție inevitabilă a creației de valoare.” ■ În *Arte. Spectacole*, articolul *Condiția dramatizării* este creația comună a cinci autori: Victor Parhon – partea introductivă, Șerban Foarță – *O nouă vitalizare*, Mihai Nadin – *Incidența structurilor*, George Banu – *Riscurile „popularizării”*, Mirela Nedelcu – *Monografii dinamice*. ■ Pe ultima pagină reține atenția în *Escalae Contemporane* de – texte din lirica iugoslavă, în traducerea lui Ștefan Aug. Doinaș – *Fotografia peisajului amenințării ce durează zi și noapte* de Oscar Davičo.

● [„Secolul 20”, nr. 11] Sunt publicate, în traducere, câteva poeme dedicate *Automobilului, tehnică și mit*: Rainer Maria Rilke (*Sonetul XVIII din Sonetele către Orfeu*); F. T. Marinetti (*Automobilul de curse*); Apollinarie (*Micul automobil*); Carl Sandburg (*Portretul unui automobil*); Bertolt Brecht (*Și acum, după ce al optulea tip de automobil...*); William Carlos Williams (*Tânăra gospodină*); Albert Paris Gütersloh (*Pentru prima dată c-un automobil*); Marie Holzer (*Automobilul*); Yvan Goll (*Automamușii*); Auro D'alba (*Vorbește automobilul*). ■ Pagini de proză, care au în centrul atenției mașina, sunt traduse din Marcel Proust, Aldous Huxley, Raymond Queneau, Dino Buzzati, Milton Pedrosa, Julio Cortazar, Elisabet Mann-Borgese, Gustav Meyring, Iuri Nağhibin, Inokenti Smokturnovski și Camilo José Cela. ■ Eseuri despre automobil perceput ca centru al lumii moderne sunt tălmăcite din Roland Barthes, Henri Lefebvre, Jean Albert Gregoire, Lewis Mumford și John B. Rae. Traducătorii acestora sunt: Dan Constantinescu, Petre Solomon, Petre Stoica, Mihai Isbășescu, Nina Cassian.

● [„Steaua”, nr. 11] Ion Vlad își propune să dezvăluie *Nebănuitele aventuri ale reporterului Geo Bogza*, apreciind că semnătura sa pusă săptămânal în „Contemporanul” are darul de a-l „înnobila” prin producerea unei „surprize reînnoite” cititorului cu o pagină de „literatură autentică și după ce ai străbătut – nu odată – itinerariile grandioase ale Oltului, ale aurului și pietrelor sau ale ostroavelor și pământurilor noi din Delta marelui fluviu. O neașteptată revenire la pagini cunoscute și prețuite, comentate de noi pentru întâia oară tot în coloanele acestei reviste, ne prilejuiește satisfacții estetice unice confirmând astfel valoarea nepuizabilă – dincolo de mutații de gust și de experiență literară – a unei scriituri autentice. [...] Scriitorul are în urma sa șaiszeci de ani de viață, dar, mai ales, el este depozitarul unor amintiri, ele însele antrenate într-o vastă aventură, cu migrații și tulburătoare reîntoarceri la apele primelor sentimente și decizii. Geo Bogza este astfel nu un poet al locurilor și peisajelor (în ordinea stabilită de comentariile critice), ci, mai presus de toate, un poet al amintirilor, al permanentelor reveniri. Și poate că din aceste mișcări neașteptate (în aparență, pentru că actul creației este și o succesiune de convenții ale memoriei) ale reîntoarcerilor s-a născut și acea aple-

care spre unicitatea și proporțiile evenimentelor. [...] Amintirile edifică, pronunță verdicte și desenează dimensiunile interioare ale faptelor și lucrurilor. Reevaluând totul, memoria înregistrează cu o altă participare, invitând imaginația să reconstruiască totul la diapazonul trăirilor interioare. Invitația la participare și la a imagina, în limitele sugerate de scriitor, devine una din variantele dialogului permanent al scriitorului cu un cititor tot atât de însetat de experiențe personale și intime. [...] Intensitatea amintirii și acuitatea observației, vibrația unei sensibilități unice, aplecarea ființei reporterului spre dramele sau faptele ascunse ale oamenilor, spre actele infinitezimale ale naturii, produc la Geo Bogza acea viziune enormă a vieții. Departe de a fi o modalitate stilistică, tensiunea lucrurilor decide la Geo Bogza o hiperbolizare a tuturor fenomenelor intrate în atenția scriitorului. E un mod de a reține actul și mișcarea unică, fiorul irepetabil al vieții, dimensiuni și reacții indelebile ale vieții. [...] Căutările neobosite ale reporterului sunt mai adesea satisfăcute prin elanul sau spre faptul unic, nou, spre actul inițial sau spre mișcarea primă a vieții. Există astfel în Cartea Oltului, operă unică în literatura română, un veritabil ritual al genezelor și deci al creației. Epopeea apelor născute dintr-o altă, teribilă aventură a stropilor de apă chemați de nostalgia unor bătlăii supreme; nopțile de pe văile Oltului, tăceri și sunete tainice, oameni și o natură cu manifestări esoterice, refac la dimensiuni de poem al naturii o mare epopee.[...] Reportajul este o aventură. Adesea ea revelează frumuseți, alteori grotești împerecheri ale vieții. Reportajul este genul descoperirilor senzaționale sau spectaculoase, al informațiilor venite fără întârziere. Acestea sunt însă condiții generale ale acestei forme contemporane. Prin Geo Bogza – ca prin toți marii reporteri ai lumii – se realizează o veritabilă incursiune în sensurile unui univers poate ignorat sau necercetat profund până atunci. Poate de aceea paginile consacrate de scriitor provinciei sunt cu adevărat o descoperire a artei reportajului. Prin el, banalul și monotonia dobândesc revelatoare însușiri estetice. [...] Reportajul are azi șazececi de ani prin vârsta lui Geo Bogza. Existența lui este prin ea însăși un eveniment al scrisului și o aventură în lumi noi sau, altele, foarte vechi și redescoperite curiozității și setei de a afla a oamenilor. ■ Sub titlul *Marin Sorescu: Tinerețea lui Don Quijote* publică un articol Victor Felea: „Pentru Sorescu, actul poetic e unul strict individual și prezintă interes în primul rând pentru cel care îl îndeplinește. Nu e însă vorba de un narcisism repetat fără altă finalitate decât aceea a purei contemplații; poetul e condamnat la subiectivitate, dar asta înseamnă sondaj interior neistovit, cercetare a ființei proprii – și prin asta a ființei în genere – cu ajutorul deplinei sincerității, dublată însă și de o mare și implacabilă luciditate de tip filosofic. Demersul poetic astfel înțeles nu duce la solipsism, la izolare, pentru că poetul e, prin însăși condiția lui firească, o entitate socială, trăiește vrând-nevrând în contingent. Poezia e, după expresia lui Sorescu, planta care viețuiește în apă dar care aspiră spre cer, spre lumină. Mediul reprezintă o fatalitate, poetul nu se poate rupe de el, însă alchimia sa sufletească preface totul în cântec, în ceva care nu mai poate fi explicat prin simpla raportare la mediu, la

«temă». [...] Marin Sorescu face parte dintre poeții care au curajul autoanalizei în adâncime, al radioscopiei etice și metafizice consecvente, duse până la niște consecințe uneori pustiitoare pentru el. Se aseamănă în acest sens cu propriul său personaj – specialistul – din poezia *Darul*, care înarmat cu o lupă descoperă rând pe rând inautenticitatea lucrurilor. [...] De fapt, eroul lui Marin Sorescu e acest «om cu lupa» care, pe parcurs, mai exercită și alte îndeletniciri, sapă, scotocește, cerne lucrurile lumii, adică se ocupă în fond cu aceeași denunțare a aparențelor, demontând totul cu apucăturile unui spirit metodic, științific. Dar personajul nu se cruță nici pe sine, lupa se întoarce și spre propriu-i mecanism sufletesc. În cele din urmă, procesul se complică, și observatorul se confundă cu obiectele observate, eul cu non-eul, constituind o unică problemă, privită la rândul ei din perspectiva unei conștiințe care se multiplică mereu. Autorul – care se vrea un lucid, un căutător, – e într-adevăr un demistificator permanent, funcție ce revine în primul rând desigur filosofului, dar pe care Sorescu a transmis-o în mod ingenios poetului fără a-l obliga să-și schimbe modul specific de comunicare. Unui mod spiritual modern – această tendință și această conștiință a tuturor contestărilor, acest sentiment al bulversării generale – el îi adaugă vechea lamentație a psalmistului pentru care totul e deșertăciune. Intuiția «deșertăciunii» o are și Sorescu și încă foarte puternică; totuși nu ajunge la nihilism, ci se salvează în poezie, în creație. Întregul ritual omenesc – de la gesturile și convențiile generale până la actele intime, particulare – e urmărit cu lupa măritoare, demascată drept ceva fals, necesar, drept o muncă tragică de Sisif. Condiția umană e fragilă și instabilă, după cum fragil și instabil pare a fi universul însuși. Dar în mijlocul acestor constatări, viața își cere drepturile ei, se dovedește încăpățânată să reziste sub aparențe, să le refacă la loc în ciuda vigilenței supra-lucide a poetului. De aici, umorul, surâsul său, uneori; de aici, ironia accentuată. Întrucât în lupă se află și o oglindă, poetul e totodată și cel întristat de lucruri și cel ce se desfată cu ele”. Volumul în discuție îl duce spre cronicar și spre o altă concluzie, aceea că „Marin Sorescu este unul dintre poeții noștri cei mai sensibili la problemele grave ale omului contemporan, probleme pe care le distilează în felul său special, cu acuratețea unui farmacist, prin retorte metaforice neobișnuite, mai mult ciudate decât complicate, unde parcă poți urmări circulația fluidului poetic. Totul e bine potrivit și poetul știe precis ce face. Și cu toate acestea, materia cu care lucrează e autentică, provine din adâncimile ființei, atitudinea are fermitatea și vigoarea celui angajat lucid și fără șovăire în zonele primejdioase ale existenței”. ■ La rubrica de *Poezie și proză* se pot citi creații de Victor Felea (*Vitalitate*), Al. Andrițoiu (*Sens transilvănean*), Ion Pop (*Aici*), Eugen Barbu (*Inițieri* – fragment din romanul *Principele*), Octav Sargețiu (*Amurg la Carolina*). ■ Sunt publicate o serie de declarații cu privire la însemnătatea istorică ale zilei de 1 Decembrie și cu prilejul împlinirii a 50 de ani de Unirea românilor. □•Acad. C. Daicoviciu: „Cucerind unitatea politică, de pe acest piedestal poporul român mai avea în fața sa urgenta și de importanță istorică fundamentală sarcină, de a dobândi deplina eliberare socială și națională, înlătu-

rând definitiv dominația burgheziei și a moșierimii, zdrobind, astfel, și ultimele lanțuri ale înrobirii sale. Și, într-adevăr, n-a trebuit să treacă decît 26 de ani de la momentul Alba Iulia pentru ca această sarcină să fie îndeplinită, cu succes deplin de poporul nostru, în frunte cu clasa muncitoare, sub steagul Partidului Comunist Român. Sub această energică și înțeleaptă îndrumare astăzi, în patria noastră liberă și stăpână pe soarta sa, națiunea română, umăr la umăr cu naționalitățile conlocuitoare, își croiește, cu stăruitor elan, viitorul luminos, într-o lume nouă, mai dreaptă și mai bună, muncind și luptând pentru pace, libertate și socialism”.

□•Victor Eftimiu: „Spre cinstea lor, scriitorii, cu câteva excepții, s-au pus în slujba dreptății, s-au dăruit cu entuziasm cauzei naționale. Prin versurile, articolele și discursurile lor au înflăcărat mulțimile, le-au răscolit sentimentele patriotice, au galvanizat pe cei ce șovăiau, contribuind, în mare măsură, la triumful final”.

□•Perpessicius rememorează personalitatea lui Octavian Goga și implicarea sa în problemele naționale în Suveniruri ardelene. □•Valeriu L. Bologa re trăiește momentele premergătoare Unirii, din Primul Război Mondial □•Ion Clopoțel, delegat oficial la Adunarea Națională de la Alba Iulia, din partea cotidianului „Românul”: „În 29 și 30 noiembrie veniseră la Alba-Iulia toți factorii conducători pe lângă membrii Consiliului național central român, aproape toate vârfulurile organizațiilor provinciale țărănești și muncitorești, convocați oficial sau atrași de măreția momentului, pentru a dezbate împreună proiectul rezoluției redactate și prezentat de Vasile Goldiș. Consfătuirea a luat proporțiile unei reprezentanțe lărgite și nimeni nu s-a gândit la vreo restrângere a participării”.

□•Pentru Eugeniu Speranția, Unirea a fost Un răsărit de soare, după perioada deosebit de dificilă premergătoare marelui eveniment. El face referire la o serie de acțiuni care au condus spre pregătirea spirituală a poporului pentru întregire și la obiectivele „aflate înaintea celor „ce luaseră conducerea provinciei eliberate”: organizarea Universității din Cluj, a școlii românești în ansamblul ei, a teatrului, a celei dintâi opere române, a publicisticii.

• [„Tânărul leninist”, nr. 11] Redacția revistei consemnează Premiile U. T. C. pentru literatură, fiecare volum premiat fiind însoțit de o notă rezumativă.

□•Nicolae Velea, *Zbor jos* (E. P. L., 1967): „Volumul prezintă o culegere de nuvele având la centrul acțiunilor tineri eroi marcați de o neîmplinire ciudată, de o neputință conștientă de a comunica, care-i izolează de familie, prieteni și colegi”.

□•George Bălăiță, *Conversând despre Ionescu* (E. P. L., 1966): „O culegere de povestiri numai în aparență distincte, care recompun atmosfera din anii imediat următori lui 1944, înfățișând o frescă a evoluției diferitelor categorii sociale într-o perioadă decisivă în viața oamenilor.” □•D. R. Popescu, *Vara imposibilei iubiri*: „La un canton izolat, câțiva ofițeri și soldați hitleriști se retrag însoțind un tren cu prizonieri români. Neașteptata iubire dintre fata cantonierului comunist și un ofițer neamț se desfășoară pe acest fundal dramatic”.

□•Gheorghe Tomozei: *46 poezii de dragoste* (Ed. Tineretului, 1967): „O antologie de poezie erotică, deloc dramatică, voit nepretențioasă, mai mult o invitație la a gândi despre iubire, în-

fățișată în toate ipostazele, tradiționale [...] sau contemporane”. □•Szilaghi Domokos: *Poeme* (Ed. Tineretului, 1967): „Aplecat îndeosebi asupra descifrării sensurilor existenței, ferindu-se de înflăcăări facile și pesimism abisal, S. Domokoș se definește lucid în coordonatele epocii noastre ca un poet al omului contemporan”. □•Hans Shuler: *Când stau înaintea ta* (Ed. Tineretului, 1967): „Poezii simple și fierbinți despre oamenii zilelor noastre cu amintirile lor (*Voiam să uit*), munca lor (*Vara timpurie...*), dar mai ales sunt vibrante poeziile care înfățișează într-o tonalitate discretă iubirea ca forță motrice a activității omului”. □•Ana Blandiana: *Călcâiul vulnerabil* (E. P. L.): „Scris cu conștiința că actul poetic este o mărturisire publică, persistentă în timp, dincolo de limita existenței creatorului, recentul volum al Anei Blandiana se înscrie ca una din remarcabilele realizări ale tinerilor noștri poeți”. □•I. Purcaru: *Focuri în junglă*, (E. P.L., 1967): „Acele însemnări, aceste articole de jurnal pe care le reproduc între două coperti de carte, compun un jurnal care nu mai este al meu nici al locurilor descrise, ci mai exact, era... Multe din locurile descrise au fost între timp răvășite de bombe, făcute una cu lutul...» Volumul din care am citat acest pasaj este [...] o mărturie vibrantă a vieții și luptei înverșunate a poporului vietnamez pentru a-și apăra patria.”

● [„Teatrul”, nr. 11] Revista comemorează 50 de ani de la unirea Transilvaniei cu România 1918-1968 publicând însemnări relevante: Victor Eftimiu, *Teatre vechi și noi în Transilvania*; V. Mândra, *Preocupări teoretice și oameni de acțiune*; în secțiunea *Documente – Mărturi – Evocări*, sunt editate *Pagini de luptă*, cuprinzând extrase și citate din diferite reviste din perioada ultimilor ani al secolului al XIX-lea; Emil Bocșa-Mălin, *Turneul de onoare*; Sică Alexandrescu, „*Mult visata scenă românească*”; Mihai Nadin, *Repere axiologice*; Galfalvi Zsolt, *Conviețuire și colaborare frățescă*; Ilse Schumann, *Teatrele germane din Timișoara și Sibiu*. ■ Apare *Săgetătorul*, dramă în patru părți de Ion Omescu. ■ Dan Cristea semenază *Piese și autori dramatice la începutul anului teatral*: „Ceea ce se contura ca începutul unei emulații în cadrul dramaturgiei originale pare cu încetul, și pe zi ce trece, să se confirme. În primul rând prin însuși numărul crescut de piese devenite publice și, am mai afirmat, având astfel posibilitatea să intre într-o competiție de decantare a valorilor. Se scrie mai mult teatru, hotărât se scrie mai bine ca în trecut. Ce a realizat mai devreme proza, ca să nu mai vorbim de poezia românească a ultimilor ani, e pe cale să se înfăptuiască și în dramaturgie: adică depășirea unor ilustrări tematice unificatoare – care, să fim sinceri, au impus serii de subiecte (viața uzinei, a satului, drama intelectualului etc.), mai puțin modalități dramatice – și deschiderea unor perspective de substanțializare, de pătrundere într-o zonă a esențelor, unde lucrurile să fie văzute la proporțiile lor reale, în luminile sau umbrele ce le înconjoară. Spirit contemporan, actualitate – deși ceea ce pretindem în genere dramaturgiei noastre, literaturii de fapt – nu mai înseamnă pentru foarte multă lume numai aducerea unei acțiuni între zidurile unei uzine socialiste, ci încercarea de a pătrunde și medita la semnificațiile actelor umane, încercarea de a ne exprima pe noi înșine și pe semenii noștri drept conști-

ințe sensibilizate, conflictuale, asupra căror timpul își gravează însemnele”. În continuare, face o scurtă prezentare a pieselor *Croitarii cei mari din Valahia* de Alexandru Popescu, *Cronica personală a lui Laonic* de Paul-Cornel Chitic, *Urme pe zăpadă* de Paul Everac, trilogia *Basarabii* (partea I – *Jurământul*; partea II – *Jertfa*; partea III – *Cântec pentru erou*) de Dan Tărchilă, *Săgetătorul* de Ion Omescu, *Cezar, măscăriciul piraților sau Capcana sau Cine îndrăznește să verifice dacă împăratul are chelie falsă* de D. R. Popescu, *O sărbătoare princiară* de Teodor Maziul, *Nu există nervi* de Marin Sorescu, despre care spune: „Cu piesa *Nu există nervi*, Marin Sorescu se îndepărtează mult de *Iona*. Să credem că are dreptul, ca autor dramatic, să rateze cel puțin o piesă. Ceea ce face aici e un dialog agreabil, vag absurd, dar din care nu mai recunoaștem decât ironia specifică scriitorului. Sub frazele imbecile ale personajelor, ironia atacă orice, parodiază orice, dar fără sistem.”, *Iertarea și Vinovatul* de Ion Băieșu, pe care le apreciază pentru că „au curajul să înfrunte locuri considerate primejdioase, pentru literatură în general, pentru că au curajul să prezinte drame ale vieții sociale, ale unui timp ce s-a scurs peste noi nu întotdeauna calm și liniștit, păstrând neatinsă cumpăna dreptății”. ■ Sunt prezentate primele spectacole ale stagiunii: C. Paraschivescu comentează *Becket* de Jean Anouilh (*Teatrul Național „I.L. Caragiale”*); Mira Iosif, *Ucigaș fără simbrie* de Eugen Ionescu (*Teatrul de Comedie*); Mira Iosif, *Dansul morții* de August Strindberg (*Teatrul „Lucia Sturdza Bulandra”*); B.T. Râpeanu, *Îngrijitorul* de Harold Pinter (*Teatrul Mic*); Mihai Nadin, *Cezar, măscăriciul piraților* de D. R. Popescu (*Teatrul Maghiar din Sf. Gheorghe*); Valeria Ducea, *Hora dimineților* de Radu Stanca (*Teatrul Național din Cluj*). ■ Sub semnătura N. C. M. apare un text scurt, *Din trilogia Moldovei*: „Cea mai puțin inspirată dintre lucrările istorice ale lui Delavrancea, cu un conflict vag și care apare abia în actul IV, piesă narativă, relatând permanent fapt de arme, crâncene bătălii, mici intrigi boierești, mari năzuințe politice, idile ș.a.m.d. – *Luceafărul*, n-a prilejuit spectacole de mare răsunet. [...] Înscrierea *Luceafărului* în repertoriul Teatrului «Mihai Eminescu» este însă întrutotul justificată, colectivul din Botoșani ambiționând să prezinte astfel în întregime *Trilogia Moldovei*, ceea ce s-a și întâmplat”. ■ Victor Parhon semnează *Sub posibilități*: „La treizeci de ani de la prima reprezentare a piesei, Teatrul Tineretului din Piatra Neamț și-a deschis noua stagiune cu *Jocul de-a vacanța* de Mihail Sebastian. Opțiunea teatrului pentru text avea toate justificările: pe de o parte, o nouă lectură îi descoperă azi reale valori spectaculare moderne, iar pe de altă parte componența colectivului și stilului de joc pe care și l-a format, exultând suflul tineresc al bucuriei de a juca, concordau cu tinerețea reală a piesei, cu invitația ei declarată la fantezie și joc. Numai că regia lui Gabriel Negri, bună cunoscătoare chiar și a etapelor elaborării textului și suficient de atentă să nu-i impieteze litera, s-a mulțumit să-l restaureze doar pe dinafară, și încă destul de aproximativ, nu ca pe un organism viu, ci ca pe un monument istoric”.

• **[„Viața românească”, nr. 11]** George Ivașcu, în articolul *Școala ardeleană semnificația istorică, ideologică și estetică*, prezintă demersurile oamenilor de

cultură români în afirmarea latinității poporului și a dobândirii unității teritoriale: „Definitorie pentru activitatea acelora care au fost considerați «corifeii» Școlii Ardelene – și a determinat însăși adoptarea noțiunii de «școală» în istoriografia literară modernă – este admirabila lor capacitate de a concentra, de a simfoniza însușirile și tezaurile de cunoștințe. Diferiți ca temperament, talente și traiectorii biografice, Samuil Micu (1745-1806), Gheorghe Șincai (1754-1816), Petru Maior (1761-1821) și Ion Budai Deleanu (1760-1820) alcătuiesc un singur gând, o singură voință. Ceea ce unul începe, ceilalți împlinesc, continuă, propagă. În fiecare dintre ei programul de preocupări și de teme tratate trăiește integral, chiar dacă unul este mai ales filolog, altul mai ales istoric, al treilea polemist și propagandist, iar ultimul beletrist”. □ În articolul Manifestul liric al unirii, Ion Bălu subliniază importanța poeziei lui Octavian Goga în deșteptarea și mobilizarea conștiinței naționale: „Întâiul volum de versuri al lui Octavian Goga rămâne întâi de toate o fermecătoare carte de poezie patriotică și militantă. [...] Dar ceea ce dă valoare permanentă acestei poezii cu un profund conținut național este generalitatea ei, străduința de a converti o realitate imediată, cotidiană, în largi simboluri general-umane. Poetul dă expresie artistică unei aspirații seculare. El e un aed psalmodiind în fața universului întreg durerea sfâșietoare a unui popor de la care zeii și-au întors privirile”. □ Ion Crețu, în *Ardealul oglindit în paginile Vieții românești înainte de unire* evidențiază sprijinul oferit de revista condusă de G. Ibrăileanu oamenilor de cultură din Ardeal pentru a făuri unitatea națională: „Foarte curând după apariția primelor două numere ale «Vieții românești», la începutul lunii mai, însuși directorul revistei a hotărât plecarea în Ardeal pentru câteva zile, spre a organiza legături strânse ale Românilor de peste munți cu revista ieșeană și deci cu lumea din România. [...] În această atmosferă s-a creat acel curent care a adus în paginile «Vieții românești» colaborarea literară și culturală a atâtor fii ai Ardealului, începând cu cei stabiliți mai dinainte în România în frunte cu George Coșbuc, Șt. O. Iosif, Zaharia Bârsan, Aurel Popovici, Slavici, I. Paul și alții, cărora li s-a adăugat acum I. Agârbiceanu, Octavian Goga ... Aproape că nu era număr de revistă în care să lipsească o rubrică specială redactată de Ardeleni [sic!], care dădeau știri despre viața Românilor din Transilvania.”. □ Adriana Iliescu, în *Prezențe transilvănene la sfârșitul secolului al XIX-lea*, face o prezentare a revistelor „Familia” și „Vatra”, accentuând semnificația acestora în mediul socio-cultural al Ardealului. Revista „Familia” în anii 1890-1900: „Foaie beletristică și socială ilustrată», «Familia» din Oradea se considera totodată și organul publicațiilor Societății pentru fond de teatru român. Proprietar, redactor și editor Iosif Vulcan. «Familia» a fost întotdeauna o revistă eclectică, prea bucurătoare să înregistreze, oricând, semnăturile literaților români din țara liberă, indiferent de gruparea din care făceau parte, mai ales dacă aveau o anume faimă.”. □ Revista «Vatra» (ian. 1894-aug. 1896): „Deși nu a apărut în Ardeal, această revistă poate fi socotită și organ de publicitate al transilvănenilor la București, căci doi dintre directorii ei – Slavici și Coșbuc, veniseră de peste munți. «Vatra» [...] se prezin-

tă, dacă răsfoiești primele numere, ca o publicație făcută nu pentru a impune o direcție estetică și un anumit gust literar, ci spre a fi pe placul cititorului mijlociu. [...] Este firesc ca în această publicație să apară numele celor trei autori ai articolului program, Slavici, Caragiale și Coșbuc, cu atât mai mult cu cât ei se angajaseră să nu-și mai acorde colaborarea niciunei alte publicații.” ■ Ov. S. Crohmălniceanu prezintă romanele scrise de Alice Botez și de Sorin Titel. Despre romanul lui Alice Botez, *Iarna fiambul*, Crohmălniceanu afirmă: „Cine pornește să citească romanul acesta trebuie să-și învingă întâi un sentiment de perplexitate. Ce înseamnă *Iarna fiambul*? De ce s-a oprit autoarea la un asemenea titlu bizar? [...] Însăși factura romanului e destul de curioasă; narația o fac pe rând mai multe persoane în momente deosebite; până să băgăm de seamă că numele din capul paginilor și câte un rând alb ne indică aceasta, textul pare complet ininteligibil. Descoperindu-i cheia, pricepem că suntem în fața unui roman care vrea să relativizeze faptele, prezentându-le subiectvizate de diferite conștiințe, după exemplul Virginiei Woolf din *Valurile* sau al lui Faulkner din *As I lay dyng*.” □ Referitor la romanul lui Sorin Titel, *Prânzul pe iarbă*, exegetul notează: „Un roman de o factură neobișnuită, «nouă», e și *Prânzul pe iarbă* al lui Sorin Titel. Autorul s-a remarcat printre tinerii prozatori până acum cu schițe de un stăruitor și fin analitism care evita însă formele tradiționale și recurgea adesea la schimbarea centrului observației fără prevenirea cititorului, căutând să dea sentimentul simultaneității trăirilor diferite ca și dificultatea comunicabilității conținuturilor sufletești. [...] Dificultatea de a aprecia o astfel de proză e aproape insurmontabilă. Ce poți să spui? Sorin Titel se pricepe bine să realizeze pe rând, «scriitura» la care își propune să ajungă. Ea sugerează excelent o anume «situație» de ordin existențial a naratorului. [...] E și automatizare a vieții, trăire la nivelul conștiinței adormite uneori, și dezabuzare, și trezire, alteori, prin regăsirea eului viu în fragmente de existență autentică, și nostalgie, și însingurare dureroasă. [...] O lume a satului și orașului bănățean se lasă reconstituită din nenumărate instantanee sugestive”.

■ Eugenia Tudor surprinde principalele trăsături ale romanului lui Horia Stancu, *Fanar*: „... este una dintre acele rare cărți ce se parcurg pe nerăsuflăte. Scriitorul are darul de a înnoda abil firele intrigii și de a evoca cu o rară forță de sugestie, prin amănunte pitorești, epoca tulbure a sfârșitului de veac (al XVIII-lea) când scaunele Valahiei și Moldovei erau vândute și tocmite la Stambul – capitala unui imperiu sleit, a cărei strălucire se tocise.”

■ În articolul *Coordonatele paradisului*, Florin Mugur insistă asupra caracteristicilor regăsite în universul liric al volumului scris de Grigore Hagiu, intitulat generic *Poezii*: „Ceea ce visează poetul Grigore Hagiu, mișcându-se încet și egal, cu capul liniștit, este paradisul. Nu un eden aparte al artei, ci paradisul obișnuit, cel din vechile cărți de citire, cu liniște, cu îngeri, cu un șarpe”.

■ Daniela Poenaru prezintă principalele texte epistolare ale lui Octavian Goga, corespondența din Paris, 1918: „Alături de alți politicieni români, Octavian Goga a luptat în capitala Franței pentru unirea tuturor românilor într-un sigur stat. După o călătorie plină de primejdii – a plecat de

la Iași la Moscova, Petrograd, apoi prin Finlanda, Suedia, traversează Marea Nordului și ajunge la Londra și în cele din urmă la Paris – poetul, însoțit de Sever Bocu își începe activitatea la Consiliul Național Român, înființat la 6 septembrie 1919. Scrisorile care urmează ne dezvăluie starea de spirit ce domnea la Paris, greutățile și realizările obținute de patrioții români în lupta lor pentru desăvârșirea unității naționale”. ■ Sunt semnate cronicile literare de Virgil Gheorghiu, Nicolae Baltag, Camil Baltazar, Ion Madoșa, Traian Stoica, G. Mihăilă, George Timcu. □•Virgil Gheorghiu scrie despre volumul de poezii al lui Barbu Solacolu, *Umbre pe drumuri*: „În cuvântul înainte al cărții cu poeme de Barbu Solacolu, scris de Șerban Cioculescu, se cuprinde o justă observație [...]. Criticul prefațator dovedește pe drept cuvânt că Barbu Solacolu e un ante-mergător al Ion Pillat, în ceea ce privește descrierea atmosferei lirice familiale”. □•Nicolae Baltag prezintă cartea lui Dimitrie Stelaru, *Nemoarte*: „Inițiatul modern, Dimitrie Stelaru, oficiază un cult al purificării de obsesia relativului. Templul poetului e reperabil dincolo de viață și moarte, pe «muntele palid», în *Nemoarte*, zonă de diminuare a realului în favoarea artei. [...]. Suprerealist, uneori, prin expresie și capriciu, Dimitrie Stelaru are, fără îndoială, temperament de romantic. Mediul preferat de un reprezentant al dinastiei stelarilor va fi, desigur, nocturnul”. □•Camil Baltazar scrie despre cartea lui Al Ciurunga, *Decastihuri*: „Deși autorul are înapoia sa destui ani de activitate, cartea aduce o prospețime de expresie figurată, o inedită notă de simțire. Particularitatea acestui rapsod este aceea că el are curajul de a-și încorseta formal poezia într-un decasilab sau în trei-patru strofe, prilej de a-și condensa substanța. Nu numai că el are ce comunica, dar o săvârșește cu o râvnă de a respinge clișeul, convenționalul, lucrul deja spus, vrednice de a fi revelate”. □•Ion Madoșa recenzează *Poeme de Darie Magheru*: „Poemul dramatic *Eu, Meșterul Manole*, constituie, nu numai ca întindere, dar și ca realizare artistică, piesa principală a acestui volum. În același timp, problematica, aleasă are dificultăți inerente, primite prin reflex de la contextul cultural în care se naște noua exegeză artistică a mitului lui Manole. Darie Magheru nu are nici darurile poetice, nici pătrunderea filosofică pe care le avea Blaga – autorul celui mai bun *Meșter Manole* din literatura română. În timp ce Blaga integra destinul creator al omului în coordonate existențiale și își revitalizează neîncetat arta prin apelul la formule mitice și magice ... strădania lui Darie Magheru este tocmai contrară: aceea de a coborî mitul pe pământ, de a-l face veridic după criteriile logice”. □•Traian Stoica prezintă volumul de poezii al lui Scarlat Callimachi, *Ritmuri de clopot*: „Sincer cu el, într-o expresie nudă, poetul dând glas și altor sentimente nelegate direct de eul său combatant, ca acelea izvorâte din bacovienele tristeți autumnale [...] toate acestea fără a diminua portretul moral al autorului, ci, așa cum e firesc, umanizându-l mai apăsător”. □•G. Mihăilă apreciază cartea lui Dan Zamfirescu, *Studii și articole de literatură română veche*: „Cartea lui Dan Zamfirescu, apărută la sfârșitul anului trecut, este mai mult decât o lucrare de specialitate. Respectând «rigorile genului», ea este în același timp o caldă pledoarie pentru cunoașterea și

prețuirea literaturii noastre vechi, temelie a culturii române moderne, din care și-au extras sevele Bălcescu și Kogălniceanu, Negruzzi și Russo, Alecsandri și Eminescu, Odobescu și Hașdeu, Sadoveanu și Arghezi [...]”. □•George Timcu scrie despre volumul de poezii al lui Alexandru Lungu, *Dresoarea de fluturi*: „Se poate porni în analiza acestui volum de la metafora titlului: dresoarea e iubita, fluturile ar putea fi chiar el, poetul îndrăgostit. Dar, ca să nu simplificăm prea mult lucrurile, am putea să înțelegem că zborul fluturului semnifică acele complexe și complicate trăiri, sentimente, provocate de iubire: speranța, bucuria, tristețea, deznădejdea, ura etc.”.

DECEMBRIE

1 decembrie

• [„Scânteia”, nr. 7903] *Semicentenarul Unirii Transilvaniei cu România* este comemorat cu două texte: *O sărbătoare a tuturor fiilor patriei* de acad. Ștefan Peterfi și *Temeliile de granit ale frăției între poporul român și naționalitățile conlocuitoare* de Eduard Eisenburger; succint sunt prezentate și *Manifestări în țară consacrate Unirii*. Apare și un text scurt despre *Sesiune științifică consacrată semicentenarului unirii Transilvaniei cu România*. În lista vorbitorilor la deschiderea sesiunii științifice apare și o lucrare susținută de Șerban Cioculescu, *Unirea din 1918 reflectată în literatura română*. □•Dragoș Vrânceanu scrie despre *Pericolul extremismelor în valorificarea culturii trecutului*: „În cuvântarea sa ținută la Adunarea generală a scriitorilor, tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al Partidului Comunist Român, a subliniat atât caracterul specific al criticii noastre din trecut, care a fost o critică progresistă, în curentelee ei majore, cât și rolul fundamental care revine criticii marxist-leniniste, în abordarea operei literare a timpului nostru și a oricărei epoci. [...] Este vădit că întreaga moștenire a trecutului literar trebuie considerată în lumina puternică a ideilor epocii noastre, a ideilor marxist-leniniste și a tradițiilor progresiste ale criticii românești, punându-se astfel în valoare esența operelor sub unghiul determinant al «cerințelor dezvoltării sociale», și nu apropiindu-ne de ele după criterii minore, trecătoare, adesea de-a dreptul supuse snobismului. [...] În ce privește viziunea de ansamblu care le inspiră, există două pericole care trebuie evitate și care își fac loc adesea, din păcate, ici și colo. Aceste studii și explorări urmează să fie ferite atât de pornirea de a idealiza, de a solemniza și de a absolutiza valori în mod inevitabil limitate istoricește, cât și de alunecarea în sens contrariu – aceea de a vulgariza, de a diminua și de a știrbi portretul spiritual exact al unei personalități literare trecute. [...] Înțelegerea peisajului atât de complex al diferitelor momente ale istoriei literaturii noastre, descifrarea liniei ascendente a evoluției sale nu se poate realiza fără o cercetare subtilă, atentă și esențială a legăturilor dintre elementele specifice ale unei epoci istorice și valoarea așa-zis «pur estetică» a unor opere, ceea ce consti-

tuie obiectul cel mai viu al oricărei evaluări a trecutului literar. Numai așa se pot descătușa izvoarele cele mai fecunde de vitalitate actuală ale acestui trecut literar”.

• [„**Glasul Patriei**”, nr. 34] Numărul se deschide cu un citat din expunerea lui Nicolae Ceaușescu „la ședința jubilară a Marii Adunări Naționale consacrată sărbătoririi semicentenarului Unirii Transilvaniei cu România”. Revista comemorează semicentenarul Unirii cu texte semnate de: prof. dr. docent Dumitru Berciu, Decanul Facultății de Istorie a Universității București, *Semicentenarul Unirii Transilvaniei cu România*; Aurel Sacerdoțeanu, profesor la Universitatea București, *Pagini glorioase în istoria patriei*; Dan Berindei, secretar științific al Institutului de Istorie „N. Iorga” al Academiei, *Aspirația de veacuri spre unitatea de stat a României*; V. Curticăpeanu, lector universitar, *Unirea oglindită în operele istoricilor*. ■ Nichifor Crainic publică *București – centru al vechilor aspirații și al marilor împliniri*: „Capitala politică și culturală a României s-a arătat totdeauna conștientă de sarcina grea, dar măreață, pe care ținuturile țării i-o puneau pe umeri. Și dacă după dezrobirea națională, mai rămăseseră de rupt lanțurile social-economice, marele gest revoluționar de-aici a pornit, de-aici a fost călăuzit”. ■ În *Noutăți editoriale* apare Virgil Cândea prezintă *O carte despre Transilvania*, despre volumul *La Transylvanie* de dr. G. A. Pordea, apărută în „Collection historique”. ■ Versurile de context semnează Victor Tulbure (*Permanență*) Nicolae Tăutu (*Alba-Iulia*), Ion Bănuță (*Cântare*), Virgil Carianopol (*Transilvaniei*), Marin Călin (*Unire*), N. Crevedia (*Strofe pentru drapel*). ■ *Evocând epopeea acelor mărețe zile*, Paul Anghel arată: „Sărbătorim jumătate de secol care s-a împlinit de la Unirea din 1918 – sărbătorim biruințele României socialiste, sărbătorim patria prin trecutul ei glorios, prin prezentul ei înălțător, prin viitorul ei măreț”. ■ Al. Andrițoiu scrie despre *Lutherii Reghinului*.

3 decembrie

• [„**Scânteia**”, nr. 7905] N. Barbu este preocupat de *Unilateralitatea în critica literară*: „Spuneam mai înainte că modalitățile criticii se pot diferenția în funcție de specificul operei. Altfel te apropii de Macedonski, altfel de Ion Barbu. Varietatea stilurilor individuale, a preferințelor și procedeele artistice pretinde și stiluri diferite de critică pe care le pot exercita persoane diferite. Nu înțelegem, de aceea, fenomenul intoleranței opiniilor critice diverse, care stăruie încă și acționează până la anularea nu a părerii diferite, ci la imobilizarea preopinentului prezumtiv. Unilateralizarea se asociază, în cazul criticii poetice de care am amintit, cu prețiozitatea, blazarea în fața subiectului operei, care e declarat aproape invariabil anecdotică, și cu exprimare alambicată, încifrată, folosită mai ales pentru sugerarea incomunicabilului. Se confundă însă, în asemenea cazuri, două planuri distincte: cel social și cel existențial, propriu persoanei și numai ei. Iată, însuși Eugen Ionescu, unul din promotorii absurdului rezultat prin absența posibilității de comunicare a consacrat mai mult de o pagină în volumul său *Journal en*

miettes acestei confuzii. [...] Critica poate folosi toate cunoștințele domeniilor înrudite sau îndepărtate literaturii, fără a renunța la accesibilitate și fără a avea rezervele cauzate de grija delimitării esteticului. O critică completă în sensul atribuit de Ibrăileanu, însă cu nuanțările rezultate ca urmare a evoluției contemporane a ideilor, poate deveni și accesibilă prin însuși faptul că ea face apel la conștiințe numeroase pentru a sesiza natura specifică a operei. [...] Îndrumarea de către partid a literaturii și artei răspunde, astăzi, și acestor idei care reflectă o atitudine militantă, potrivit tradițiilor vii ale criticii românești”.

4 decembrie

- [„Scânteia”, nr. 7906] Teodor Mazilu publică un nou portret satiric, *Nefericitul salvator*.

- [„Scânteia tineretului”, nr. 6078] Edgar Papu semnează articolul *Dinamica socială a eroului literar reprezentativ*, semnalând faptul că atunci „când creează un personaj, scriitorul trebuie să-și consulte nu numai conștiința de profesionist, ci și aceea de om, de cetățean, de exponent al adevărului, care lasă posterității o mărturie despre umanitatea unei epoci.”

- [„Viața studentească”, nr. 42] Festivismul atinge deja cote nebănuite, prin articolul lui N.D. Frunteață despre N. Ceaușescu, *Cel ce gândește singur*. „La deschiderea anului universitar, tovarășul Nicolae Ceaușescu a spus printre altele: «Studentimea noastră, care reunește în rândurile sale fii de muncitori, țărani, intelectuali, a făcut și face dovada unei înalte răspunderi față de cauza socialismului, față de poporul căruia îi aparține, muncind cu ardoare pentru a-și însuși știința și tehnica modernă, pentru a se putea achita cu succes de sarcinile ce-i vor reveni mâine în toate domeniile economiei, tehnicii, științei, culturii – acolo unde se făuresc valorile materiale și spirituale ale patriei noastre, unde se asigură înflorirea societății socialiste...»”. □ Sunt publicate interviuri cu trei redactori-șefi de la trei reviste studentești din provincie. Mai important dialogul Anei Blandiana cu liderul viitoare reviste „Echinox” de la Cluj, Eugen Uricaru, student anul III Filologie: *Despre literatură și inițiative*. „Titlul îl cunosc. Formatul? Rubrici? *Literatura?*” [Formatul] Din păcate, banal – asemeni cu cel al revistei «Cronica». Am propus unul mai fantezist, în genul caietelor de poezie, dar ne-a fost respins pentru că ar cheltui prea multă hârtie... Revista nu va fi a Filologiei, ci a Universității întregi, deci profilul ei... va fi acela al unei reviste de cultură și nu al unei literare... Câteva dintre aceste rubrici: *Humanitas*: despre mari personalități universitare (în numărul 1 este prezentat cu texte și comentarii Heidegger; figuri de profesori ai Clujului – în numărul 1 – Lucian Blaga)... *Literatura* va trebui să reprezinte ponderea revistei. Paginile de poezie (în numărul 1: Ion Mircea și Dinu Flămând), proză, traduceri (în numărul 1: Saroyan, Trakl), o rubrica de *lecturi întârziate*, cronicile literare, eseu, studiile de istorie literară vor fi desigur punctele de rezistență ale revistei «Echinox», deși, din cele 24 de pagini ale sale, literatura nu va avea dreptul să ocupe mai mult de 7 – 8”. □ Reținem și o știre despre

Deschiderea Cenaclului „Junimea” în Amfiteatrul Odobescu al Facultății de limba și literatura română – București. Au citit versuri tineri poeți publicați de revista „Amfiteatru”: Adriana Bittel, Ioana Diaconescu, Petre Anghel, Nicolae Dan Fruntelată, Florin Popescu. Au participat: Miron Radu Paraschivescu, Ion Băieșu, George Ivașcu.

5 decembrie

• [„Scânteia”, nr. 7907] Pop Simion semnează *Năravuri vechi își caută stranie noi*: „În România acestor luni și a acestor săptămâni se desfășoară un atât de susținut și multilateral proces novator, de perfecționare, de promovare adâncă a normelor de etică și justiție socialistă, încât este, practic, de neconceput ca acțiunea lui să nu determine schimburi și în «dialectica» comportamentului vicios în societate, în relație directă și sub impulsul noilor realități”. □•Mircea Radu Iacoban scrie *Cenaclul literar la vârsta întrebărilor*: „Cercul și cenaclul literar, prin obligațiile lor... regulamentare, trebuie să-și «încurajeze» membrii; are însă vreun rost cultivarea nu tocmai sinceră a unor veleități lipsite de «acoperirea în aur» a înzestrării artistice? Cercul literar nu poate emite nici adeverințe care să ateste talentul și nici certificate de absolvire. Și atunci, mai este cenaclul necesar? Cei talentați vor afla oricum calea consacării, iar ceilalți nu trebuie îndemnați să încerce străbaterea unui trudnic drum la capătul căruia, probabil, nu vor ajunge vreodată...”

• [„Scânteia tineretului”, nr. 6079] C. Stănescu recenzează volumul lui Fănuș Neagu, *Îngerul a strigat* „, un „roman misterios și intraductibil ca o melopee ori ca un descântec.”

• [„Albina”, nr. 49] Pe prima pagină Gh. Cârstea se întreabă *Câți conduc și câți lucrează?*: „Căutând răspunsul la această întrebare, am vizitat câteva cooperative agricole din județele Olt și Argeș. Convorbirile purtate ne-au dezvăluit stări de lucruri puțin îmbucurătoare. În vreme ce femei și bătrâni stau aplecați asupra ogorului, oameni în toate puterile, și nu sunt puțini, sunt văzuți la marginea tarlalei cu un carnet în mână ori pierzându-și vremea pe la sediul unității. Concluzia? Există un număr prea mare de oameni care nu muncesc efectiv în producție. În cele ce urmează vom arăta câteva situații concrete din care nu e prea greu să constatăți cele arătate”. □•Ștefan Luca semnează *Vioara întâi*: „Întotdeauna am considerat cartea drept vioara întâi. Adică, în vasta acțiune de culturalizare a satelor, cărții îi rămâne partitura cea mai importantă”. □•Petru Vintilă publică *De la temelii*, un reportaj despre munții Banatului și „Pietrele lui Scorila”. □•Vlaicu Bârna semnează poezia *Fântâna*.

• [„România literară”, nr. 9] Articolul de fond cu titlul *A fi o țară a lumii* este semnat de Al. Popescu. Acesta glorifică meritele conducătorului țării: „Superbă priveliște este aceea în care un conducător – fixat la o anumită intensitate a trăirii de condițiile istorice în care se manifestă – reușește să integreze cuvintele sale fondului principal de cuvinte al concepției națiunii și să facă din

întâmplările duratei un orizont de argumente”. ■ La rubrica *Patul lui Procust*, Iordan Chimet descrie drumul cel vechi care lega odinioară Târgoviște de Brașov, în articolul cu titlul *Stânca și creta*: „Spunem că timpul e ireversibil. Spunem că această necunoscută și dramatică himeră care e prezentul își împlântă rădăcinile în straturile mineralizate ale trecutului pe care le absoarbe și le conține. Și iată că o simplă călătorie începută pe drumul cel vechi care lega odinioară Târgoviște de Brașov și continuată cu gândul mai departe, aduce la lumina zilei epoci de mult uitate. Nu o simplă amintire, o evocare, un artificiu al artei care dispune de privilegiul transfigurării, de dreptul de a așeza altfel umbrele și luminile vremii, de a vedea cu ochii minții – ci însuși trecutul în materialitatea sa, care, parcă desprins de curgerea universală, îți îngăduie să-i surprinzi în aceste locuri existența lui eternă. [...] Stânca și creta... peșteri și capele. Și dacă stânca poate semnifica pentru noi (căci omul s-a deprins să privească totul: istoria, natura, timpul, formele vieții, ca pe o lecție mereu repetată), o pildă de forță, de durată, creta ar putea fi un exemplu al gingășiei materiei, în orice caz al fragilității ei. [...] Și din aceste rosturi supreme, mă întreb dacă cea mai importantă nu este cumva conștiința absolută, niciodată clătinată, a speței, de a nu se lăsa învinsă, de a dura, de a rezista, de a continua mereu”. ■ Perpessicius semnează *Lecturi intermitente* (XXXXVIII), articol în care analizează lucrarea *Scriitori în lumina documentelor* (Ed. Tineretului, 1968), de Horia Oprescu: „Horia Oprescu e un muzeograf predestinat, atât de familiar, în sensul de intim, îi este tot ce ține de soarta scriitorului și de capriciile Muzei. [...] Rezultat al unor comunicări la radio, pe care autorul le-a amplificat în forma lor definitivă, de astăzi, și cărora le-a adaos un egal număr de comunicări nerostite, cartea lui Horia Oprescu [...] urmărește să lege numele și renumele unui scriitor de documente inedite, despre a căror existență nu odată el singur are cunoștință”. ■ Ștefan Aug. Doinaș continuă la rubrica *Moda poetică '68* articolul său *Copiii teribili*, unde îi numește pe câțiva poeți ce se încadrează în această categorie (Marin Sorescu, Geo Dumitrescu, Vintilă Ivănceanu, Virgil Mazilescu, Gheorghe Anca, Matei Gavril, Mihai Bărbulescu): „În măsura în care ține de literatură – personal, ne îndoim – o atare «artă a spontaneității» își denunță foarte repede propriul ei mecanism, dovedindu-se complet lipsită de fantezie, aservită obținerii unor efecte ieftine. Marele risc al tuturor copiilor teribili este acela de a deveni celebri prin porecla pe care a primit-o Guillaume Thomas, eroul lui Cocteau”. ■ În *Varietăți filologice* (publicat la rubrica *Breviar*), Șerban Cioculescu se apleacă asupra *Dicționarului limbii poetice a lui Eminescu*, punctând unele neajunsuri și laudând, pe de altă parte, utilitatea lui: „Răsfoirea unui dicționar este una dintre cele mai pasionante lecturi, mai ales când ești puțințel filolog. Dar-mi-te când ți s-a întâmplat, pe căile neașteptate ale vieții, să fi colaborat câțva timp la elaborarea lui! Făceam aceste reflecții, oprindu-mă la pagina 7 de inițiere metodică la *Dicționarul limbii poetice a lui Eminescu* sub redacția acad. Tudor Vianu

(E.A.R.S.R., București, 1968, 646 pagini), unde ni se dau explicații asupra neobișnuit de lungii gestații a lucrărilor”. ■ În partea a doua a studiului *Critica literară românească dintre 1920-1945*, Vladimir Streinu încearcă să epuizeze momentul Lovinescu: „Momentul este în general atât de gospodăresc, încât chiar E. Lovinescu, aflat abia la mijlocul drumului critic, consideră nimerit să privească în urmă. [...] E. Lovinescu evoluează remarcabil. Rămas impresionist, cum debutase, în felul lui Anatone France și Jules Lemaître, dar desfăcut, poate prin Emile Faguet, de diletantismul primei tinereți, de care se lepădase fără declarații încă de pe când, combătând «sămănătorismul» și «poporanismul», stabilea raportul exact dintre materialul întâmplător al unei opere și valoarea ei estetică, criticul de la Sburătorul face acum al doilea gest de directivare literară, promovând ca și exclusiv «literatura nouă»”. ■ Într-o casetă sunt evidențiate reflecții și cugetări ale lui Tudor Vianu: „O personalitate n-ajunge să se definească decât prin adversitățile pe care le trezește. Adversarii precizează limitele și deci forma noastră. Rezistența măsoară forța. Valoarea unei acțiuni se definește prin ceea ce combate”. ■ Petru Popescu prezintă romanul *Viața și opiniile lui Zacharias Lichter*, de Matei Călinescu, în recenzia cu titlul *Zacharias Lichter, printre noi*: „Romanul, publicat fragmentar în «Familia» de către Matei Călinescu (*Viața și opiniile lui Zacharias Lichter*) este de fapt un foarte interesant corp de gândire originală impersonat în eroul profet Zacharias Lichter, figură de unic farmec, care are, după cum spune chiar el, «o fizionomie de metafizician și de iluminat iudeo-german de la sfârșitul secolului al XVIII-lea. Dar cu exagerări și îngroșări care o introduc în ordinul grotescului». [...] Cartea e formată din meditațiile profetului, din dialogurile sale cu discipoli, prieteni sau adversari intelectuali, din povestirea revelațiilor lui, într-o aparentă lipsă de sistem, dar de fapt urmând o foarte bine gândită schemă. [...] Greșeala criticii literare va fi probabil aceea de a așeza și această carte în ordinea excepției, în sertarul curiozităților, când ea transmite, de fapt, într-un chip foarte înalt, adevăratele, bunele, sănătoasele teme pe care toți căutăm să le scriem și să le citim, și de a o califica drept eseistică sau filozofie, când ea e proză francă, și singura ei încheiere e, mai presus chiar de necesitatea adevărului, necesitatea sincerității.” ■ Romanul „*absenței*” este articolul în care Gelu Ionescu întâmpină publicarea romanului lui N. Breban, *Animale bolnave*: „Cel de-al treilea roman al lui N. Breban întărește impresia pe care o puteai avea, de altfel, încă de la *Francisca* (1965), că ambiția scriitorului nu este numai aceea de a scrie romane «cinstite» (adică de factură clasică), de a fi un romancier adevărat (lucru rar în literatura noastră), ci aceea de a inventa o formulă de roman proprie, acceptabilă mai întâi pentru sine. Breban ignoră (sau pare a ignora) direcția Joyce și pe aceea a «noului roman» francez, disprețuiește «experimentul» și țintește să se realizeze în ceea ce am putea numi, în lipta altui termen mai fericit, romanul «clasic»”. ■ G. Dimisianu face *Cronica literară* pentru romanul *Îngerul a strigat*, de Fănuș Neagu: „Romanul *Îngerul*

a strigat ne apare ca o carte a reprimării, a înfruntării propriei naturi. Valoarea ei nu este dată, aşadar, ca la alţi autori, de afirmarea plenară, deszăgăzuită, eliberată de rigori a însuşirilor structurale, ci tocmai de spectacolul luptei dramatice cu fondul nativ al scriitorului, supus unui regim de constrângere şi sacrificiu. [...] Un an excepţional pentru proză: în afara unor remarcabile debuturi, dătătoare de speranţe (Paul Goma, Ştefan Stoian, Mihai Giugariu, Dumitru Dinulescu ş.a.), în 1968 au apărut *Intrusul*, *Interval*, *Animale bolnave*, două romane noi de Zaharia Stancu, şi acum *Îngerul a strigat* de Fănuş Neagu, operă de interes major, înscriindu-se într-o admirabilă constelaţie.”

■ *Noutăţile din librării* semnalate (într-un vizibil chenar) vin însoţite de un scurt text de prezentare: *Alexandra şi Infernul*, de Laurenţiu Fulga (E.P.L., ediţia a II-a); romanul *Singuri*, de Aurel Dragoş Munteanu (E.P.L.); *Cubul de aer*, de Al. I. Ştefănescu (Ed. Tin.); *Insul*, de Iulian Neacşu (Ed. Tineretului); *Istoria universală a teatrului*, de Ion Zamfirescu, volumul III (E.P.L.U.); *Istoria literaturilor romanice în dezvoltarea şi legăturilor lor*, de Nicolae Iorga, 3 volume (E.P.L.U.).

■ La *Cărţile săptămânii*, Dumitru Micu analizează, ca de obicei, cărţi de poezie. □ De această dată îşi îndreaptă atenţia spre volumul lui Const. Nisipeanu, *Stăpâna viselor*: „Aproape de fiecare dată când vine vorba de suprarealismul românesc, se citează maşinal vreo cinci nume, dintre care acela al lui Constantin Nisipeanu lipseşte sistematic. Nu e omis cu premeditare, de lucrul acesta sunt sigur, dar e o lege, se vede, ca acel care nu ţine deloc la popularitate, fie el scriitor sau ce-o fi, cine nu-şi face nici un fel de reclamă, să fie cu consecvenţă uitat. Valoarea trece neobservată dacă nu se face în jurul ei puţin zgomot, iar pseudovaloarea tronează nestingherită cât timp se găseşte cine s-o aclame şi să o tămâieze. [...] Dar ce e Constantin Nisipeanu? Întâi şi întâi e un visător. În al doilea rând, un îndrăgostit. Sau poate invers, ordinea nu e intangibilă. În tot cazul, visul şi iubirea sunt două constant majore ale poeziei lui C. Nisipeanu, în virtutea cărora culegerea recent apărută, ce însumează mai bine de trei decenii de lirism, excelează prin unitate de ton şi atmosferă.”

□ Oarecum impropriu încadrată la secţiunea *Proză*, cronică lui Lucian Raicu (*Ideii trăite*), se ocupă de o culegere de sentenţe având titlul *Carte de înţelepciune alcătuită de Geo Şerban*: „Iniţiativa lui Geo Şerban realizată repede şi inteligent, fără înfricoşătoarea pretenţie de a fi «epuizat» materia, fireşte cu mult mai bogată, merită toată stima, ca orice dificil început. Se constată însă că munca sa, de a extrage dintr-un număr de scriitori români ai sec. XX formulările aforistice, observaţiile mai generale de ordin moral, sugerând o «filozofie practică» a existenţei, n-a fost făcută în dificultate, crispăre şi neplăcere, ci cu voie bună, cu bucuria de a vedea lucrurile progresând pe nesimţite, volumul alcătuiindu-se aproape de la sine. [...] Formulările, şi nu formulele, selectate spre a figura în cartea de înţelepciune sunt ele însele tentative, pline de îngândurare, în lupta cu haosul, încercări omeneşti de a înţelege care e rostul şi temeiul atâtor neprevăzute şi confuze experienţe, şi de a crea o margine, fie şi

provizorie, de echilibru și stabilitate”. ■ *Al. Rosetti, portretist* este articolul lui Al. Piru de la rubrica sa de *Istorie literară* în care este prezentat Al. Rosetti ca scriitor, un condeier a cărui anecdotă cucerește atunci când realizează portretele unor scriitori de marcă ai literaturii noastre pe care el i-a cunoscut, i-a promovat și i-a provocat: „După superbe *Note din Grecia* și încântătoarele *Diverse*, iată-l pe filologul Al. Rosetti din nou în ipostaza de scriitor în *Cartea Albă*, delectabilă suită de portrete alcătuită din notații superior anecdotice în spiritul cultivat altădată de E. Lovinescu în neuitatele lui *Memorii*. Al. Rosetti este poate singurul nostru editor artist, capabil nu numai să adune, ca într-un for, pe cei mai de seamă scriitori ai unei epoci (strălucita epocă dintre cele două războaie mondiale), dar și să-i descopere și să-i impună atenției generale cu un gust fără greș. [...] Este uimitor câte fapte semnificative se pot consemna în mai puțin de 140 de pagini.” ■ Dan Zamfirescu, la rubrica *Puncte de vedere*, analizează motivele pentru care volumul al II-lea al tratatului *Istoria literaturii române* neliniștește, „el nefiind nici istorie literară, nici critică literară”: „[...] pierderea simțului și ambiției unei strălucite tradiții istoriografice, și înlocuirea lor cu apologia unor concepții și procedee ale căror rezultate nu pot fi decât acelea pe care le vedem. (...) «Contestarea» uneori cam vehementă de care s-a bucurat acest volum II al tratatului *Istoria literaturii române* nu trebuie privită deci ca o răfuială mărunță – tristă consolare! –, ci ca reacție firească și sănătoasă a unui organism cultural ce se trezește la viața proprie și respinge tot ceea ce nu-i este propriu.” ■ Rubrica *Documente – mărturii*, găzduiește confesiunile Ioanei Postelnicu care evocă perioada trăită la Cenaclul Sburătorul, întâlnirile cu E. Lovinescu și cu ceilalți scriitori din jurul Cenaclului în articolul cu titlul *Amintiri de la Sburătorul*: „Tot ceea ce se petrecea în arena literară de la noi sau de aiurea, tot ceea ce apărea în librării, ceea ce se vântura în redacții și reviste, în sfârșit tot ceea ce însemna mișcare literară autohtonă sau universală, ajungea în timpul cel mai scurt în cenaclul Sburătorul. [...] Sburătorul n-a fost numai un cenaclu, el a fost tot ce s-a legat de E. Lovinescu, tot ceea ce s-a desprins din el în fiecare clipă, tot ceea ce a lăsat ca moștenire spirituală în gândirea cenacliștilor. Rădăcinile Sburătorului s-au pierdut în pământ, dar coroana lui a înflorit în spiritul celor care au frecventat cenaclul”. □ *Însemnări zilnice* care înregistrează spectacolul fiecărei zile ne poartă în lumea criticului Titu Maiorescu (partea a opta). ■ Adrian Marino scrie despre volumul lui Marin Sorescu, *Tinerețea lui Don Quijote*, în articolul cu titlul *Luciditatea poetului*: „Criticii care au scris despre volumul lui Marin Sorescu *Tinerețea lui Don Quijote* și-au zis, probabil, că nu este cazul să insiste asupra Postfeței, trecută total cu vederea, dintr-un motiv sau altul. [...] Nu oricine poate fi lucid și, mai ales, nu oricine își poate urma luciditatea până la capăt, într-o deplină sinceritate. Marin Sorescu nu ocolește cuvântul. Mai mult, el își revendică o sinceritate absolută (care-l onorează), în afara oricăror ipocrizii și convenții curente. [...] Căci poetul declară mereu și o dovedește, că trăiește

efectiv pe pământ, între oameni, în societate, pe care o evaluează exact, fără fetișisme”. ■ *Viață și societate în rostirea românească* aduce un nou eseu filosofic semnat de Constantin Noica, *Împelițatul*: „Inima omului se întrebă numai ca să se desfete. Dar Împelițatul îi răspunde, ca s-o prindă în atâtea încât până la urmă s-o desprindă de dragostea reală. Îi spune «ba de ici, ba de colea», o plimbă prin lumea posibilelor, îi pune înainte toate împelițările cu puțință ale unei ființe reușite, așa încât mută inima în irealitate. [...] Romancierul face parte el însuși dintr-o structură spirituală, cea a omului care a ieșit de sub tirania realului și a declanșat posibilele, omul așadar care a înlocuit întrupările cu împelițările. Aceasta și este marea noastră cucerire într-un fel”. ■ Al. Graur se arată stimulat de interesul oamenilor, în general, pentru folosirea corectă a limbii și de articolele de spre limbă ce-și fac tot mai mult loc în periodice și cotidiene. În textul său intitulat *Cum e corect?*, Al. Graur dezvăluie modalitatea personală de abordare a problemelor lingvistice: „Limba se schimbă, este obligată să se schimbe cu timpul. Nu trebuie să adoptăm nici punctul de vedere opus celui de mai sus și să admitem că tot ce apare acum este mai bun decât ce a fost înainte. [...] Limba nu este bunul unei persoane, ci aparține tuturor vorbitorilor, de aceea nu trebuie să încercăm să impunem păreri subiective”. ■ Laurențiu Ulici publică un text despre poezia lui Cezar Baltag cu titlul *Astarte, monologând...*: „Este uimitor cât de puternic se manifestă la noi, chiar în folclorul primitiv, cultul vieții; uimitor pentru că drumul pornea de la polul opus: miturile dacice erau pline de cultul morții. A vedea viața ca vis al morții eterne e, oricum, o poziție împrumutată din copilăria memoriei noastre naționale. [...] Dându-și drumul din strânsorile versului ordonat (care-l prindea de altfel cât se poate de bine, pentru că își găsisse în coerența ritmică a aceluia o muzică cu totul particulară) Cezar Baltag e în *Țărnul zadarnic* un hidalgo ușor uzurpat de Dorință, dar obstinat sublim întru iluzie”. ■ O producție literară aparținând genului dramatic este *Cântul 35. Tragedie într-un act*, de Ion Omescu. Într-un chenar, autorul pune o *Prefață* menită să ghideze cititorul în legătură cu semnificațiile piesei: „Infernul e ruperea omului de sine. Și ca atare, eroii mei nu trăiesc nici în ospiciu, nici în închisoare, în insule sau în turnuri părăsite: Ei se află în infern. [...] Acesta este infernul: conștiința căderii iminente în neființă”. ■ La *Cronica traducerilor*, Edgar Papu salută editarea, la noi, a romanului *Muntele vrăjit*, prefătat de Ion Ianoși, tradus de Petru Manoliu (articolul cu titlul *Thomas Mann sau digresiuni la „Muntele vrăjit”*): „Fenomenul Thomas Mann comportă, totuși, și unele precizări de o mai intensă complexitate. Cu tot realismul tehnicii sale, scriitorul atinge adeseori trepte de contopire între termenul literal și simbolul său, îndeosebi când acesta din urmă se situează la mari altitudini. [...] Atât de pătrunzătoarea *Prefață*, laolaltă cu monumentală traducere de față, prezintă cititorului român un Thomas Mann în condiții care n-au mai fost atinse niciodată la noi”. ■ *O conferință a traducătorilor* anunță că „timp de trei zile (19-21 nov.) Budapesta a găzduit repre-

zentanți din paisprezece țări europene, întruniți la Conferința Traducătorilor de literatură maghiară organizată de Societatea Scriitorilor din R. P. Ungară”.

□•Corina Cristea îl evocă pe romancierul american Upton Sinclair, cu prilejul morții acestuia: „A murit la 90 de ani Upton Sinclair, precocel romancier care și-a scris la 22 de ani prima carte și și-a cucerit faima națională la 28 cu vestita *Junglă*. [...] Murind, Upton Sinclair a lăsat deschisă nu atât o operă, cât o direcție, o direcție generoasă, interesantă, fecundă, ale cărei ecouri le citim cu satisfacție azi”.

□•Rubrica *Ferestre* găzduiește un text semnat de Alf Adania, *O piesă neterminată a lui O’Neill*: „*Conace mai mărețe*”: „Ambiția lui O’Neill era să realizeze o frescă a Americii de la începuturile ei – însuflețite de cele mai avântate idealuri – până la actuala ei ipostază de putere mondială.”

□ La aceeași rubrică, Al. Ivasiuc își arată ancorarea în spiritul și realitățile literare americane în articolul *Misterioasa viață cotidiană*: „Noul spirit al poeziei americane post beat, post Allan Ginsburg își recunoaște niște modele europene mai vechi, pe suprarealiști, dar mai ales pe Apollinaire, cu care pretinde că seamănă. Legătura nu este imediat aparentă. [...] «Cuvântul nu este expresia unui lucru, ci absența sa.» Încolțit de obiecte, omul contemporan al societății foarte industrializate încearcă să scape de ele făcându-le imnuri.”

□•La rubrica *Atlas liric*, Petre Banus traduce din poetul suedez Werner Aspenström, *Elefantul și Îndepărtate insule*; iar Veronica Porumbacu prezintă și traduce poezia *Portretul păsării care nu e*, de Claude Aveline.

□•Paginile de literatură străină propun și un fragment din romanul de debut al scriitorului francez J. M. G. Le Clézio, *Potopul* (tradus în românește de Viorel Grecu): „Proza lui Jean Marie G. Le Clézio se caracterizează prin capacitatea minuțioasă de a pătrunde în intimitățile psihologice, de a scormoni și controla stările de patologie ale eroilor descriși. El folosește, adesea cu nervozitate sau ironie, un verb crud și țepos, ori cuvântul brut, imediat, oarecare, fotografiind din mers, pe viu, realitățile. Și nu întotdeauna pe cele mai comode.”

■ *Din istoria anticipației românești* prezintă partea a doua a textului semnat de Demetriu G. Ionescu (Take Ionescu), *Spiritele anului 3000*.

■ La secțiunea destinată producției cinematografice, Florin Mugur face cronica peliculei lui Milos Forman, *Dragostea unei blonde*, în articolul cu titlul *Viața penibilă*: „*Dragostea unei blonde* nu este opera unui virtuos, ci a unui regizor de mare talent și de mare tinerețe a spiritului (de ce o fi atât de bătrână tânăra noastră cinematografie?) care-și propune să înfățișeze fidel, cu economie de mișcări, o anumită parte a realității pe care Milos Forman a cercetat-o atent și a înțeles-o. [...] E un film fără iluzii, dar nu fără dragoste”.

■ N. Corbeanu anunță montarea în premieră pe țară a piesei *Iertarea*, de Ion Băieșu, pe scena Studioului 197 al Teatrului de Stat din Arad: „Cei care l-au cunoscut pe Ion Băieșu prin intermediul celebrilor *Tanța* și *Costel* ar putea rămâne surprinși de problematica și tonalitatea piesei *Iertarea*. Cei care cunosc însă mai îndeaproape scrisul său au fost mai puțin surprinși să găsească în *Iertarea* o dramatizare a excelentei nuvele *Acceleratorul*

din volumul *Sufereau împreună*, apărut acum câțiva ani”. □•Dorin Tudoran stă de vorbă cu actorii Silviu Stănculescu și Ilinca Tomoroveanu, despre dramaturgia noastră contemporană, despre conectarea actorilor noștri la lumea teatrului internațional ș.a.: „Nu putem avea dramaturgie cu piese pline de mici adevăruri, mici probleme, false conflicte.” (*Silviu Stănculescu*); „Cred că Titus Popovici rămâne o garanție certă pentru studiourile noastre, pentru că privind retrospectiv activitatea sa de scenarist, n-avem de ce să fim triști.” (*Ilinca Tomoroveanu*).

● [„**Tribuna**”, nr. 49] N. Barbu semnează textul *Clasicism?*: „Căutând să sintetizeze trăsăturile actuale ale producției literare românești, N. Manolescu află câteva puncte de reper care îl conduc la ideea unui nou clasicism, «al treilea» în evoluția literaturii noastre. Primul ar fi acela al epocii lui Maiorescu, al doilea – epoca de după 1918. Tânărul critic nu face însă delimitări de istorie literară propriu zisă, iar sensul clasicismului, așa cum este precizat, acoperă mai ales noțiunea valorii... desprinsă adică de ideea stilului, a ambianței culturale”. ■ Ion Cornea scrie despre *Literatura de anticipație*: „Meritorie este preocuparea continuă a scriitorului Ion Hobana pentru problemele literaturii științifico-fantastice. Genul câștigă tot mai mult teren la noi, fiind îndrăgît și apreciat de un număr crescând de cititori, mulți poeți, prozatori, etc. ... Ion Hobana este nu numai autorul unor frumoase povestiri și nuvele științifico-fantastice, dar și al unor studii critice privind evoluția acestei literaturi în România”. ■ Mircea Vaida continuă eseuul polemic *Ospățul lui Trimalchio- Ochiul ciclopului*: „... Și la fel cum în teatrul antic, în urma unui spectacol umilit, care prin figura sa stârnea zâmbetul privitorului, se poate citi cronică anonimă din «Cronica», a harnicilor dieci Ștefanache și Sângeorzan, care mușcă pieziș cu dinții de lapte”. ■ Ion Oarcăsu semnează rubrica intitulată *Creion*, cu texte aforistice *Despre critică în zece imagini*. ■ Valentin Tașcu prezintă cartea lui Emil Manu, *Prolegomene argheziene*: „Ce l-a determinat pe Emil Manu să se «introducă» în publicistica argheziană? Pe de o parte faptul că, în configurația unei mari opere, orice act își dovedește importanța, iar pe de altă parte faptul, intuit just, că Arghezi este unul din rarele cazuri în care artistul nu se desminte pe sine în nicio situație, poetul substituindu-se permanent gazetarului. *Prolegomenele argheziene* lansează o invitație spre exegeza generală a operei poetului. Puncte de sprijin sunt. Unul este chiar această carte a lui Emil Manu: altul este ediția de opere în curs de apariție”. ■ Augustin Buzura scrie despre *Upton Sinclair*: „A încetat din viață, în vârstă de 90 de ani, Upton Sinclair, scriitorul care, mai bine de patru decenii, într-o impresionantă construcție epică a concurat ... ziarele în redactarea concretă, cronologică a realității, ambiționând să creeze o comprehensivă frescă a evoluției sociale și economice a uriașului stat american”.

6 decembrie

● [„**Scânteia**”, nr. 7908] Adrian Anghelescu semnează *Miza social-umană a debutului în proză*: „Ne vom raporta în acest sens la trei din ultimele volume apă-

rute în colecția «Luceafărul»: *Povestiri diferite* de Tudor Octavian, *Pe malul fluviului, departe...* de Ștefan Stoian și *Ciudățenii de familie* de Mircea Constantinescu. Ceea ce caracterizează prozele lui Tudor Octavian – reprezentând un debut cu totul remarcabil – e o anume fervoare analitică care, deși pătrunde în intimitatea faptelor de viață, nu le răpește doza de inedit, puterea de seducție. [...] Demonstrând în acest prim volum finețe în analiza stărilor sufletești și aptitudinea de a sesiza în plan simbolic laturile și funcțiile inedite, subtile ale faptului de viață, autorul vedește promițătoare resurse de a investiga, în scrierile sale ulterioare și fenomene de mai amplă semnificație umană și vibrație socială, mai adânc caracteristice timpului realităților noastre. Un prozator la fel de interesant se anunță și Ștefan Stoian în volumul său *Pe malul fluviului, departe...* diferit însă ca factură artistică de cel precedent. [...] Uneori, însă, insistenta urmărire a pitorescului și a efectului umoristic, plutirea în marginea aspectelor semnificative ale vieții „sărăcește viziunea autorului [...] Extrem de inegal, preponderente fiind scrierile de scăzut interes literar, mi se pare volumul *Ciudățenii de familie* al lui Mircea Constantinescu. [...] Pentru un tânăr prozator, însă, îmbogățirea și maturizarea experienței sale artistice e condiționată în chip vital de intensitatea gradului de a recepta creator realitățile esențiale și problematica stringentă a timpului și epocii sale. Iar măsura talentului său, dovedită în raport cu aptitudinea de a investiga straturi tot mai adânci ale existenței umane, de a revela năzuințele fundamentale și spiritualitatea poporului căruia îi aparține, profunzimea și dinamismul vieții semenilor săi în ceea ce ea conține mai semnificativ, atât sub aspect social și moral, psihologic”. □•Dan Grigorescu comemorează o sută de ani de la nașterea lui Luchian, cu textul *Un monument de artă românească*.

• [„Contemporanul”, nr. 49] Nicolae Manolescu comentează elogios cel mai recent volum de versuri de Nichita Stănescu, *Laus Ptolemaei* (E.P.L., 1968), considerându-l pe deja consacratul scriitor șaizecist „un mare poet al paradisului și al himerelor lui, al stării dintâi când gândurile nu se amestecaseră cu cuvintele și zburau ca îngerii prin aer, suave, pure, imateriale.” ■ Un interviu, *30 de minute cu Marin Preda despre film*, publică Ion Drăgănoiu. Prozatorul face, prin intermediul rememorării unor întâmplări personale, legate de pelicula *Desfășurarea*, șarje la adresa tot mai deselor metode de cenzurare a culturii: „E un film făcut de Paul Călinescu, care și astăzi ar putea fi văzut de cei care ar dori să vadă cum era filmul românesc prin anii '53 sau '54. Mi-aduc aminte că scenariul ca atare și regia n-au ridicat atâtea probleme câte se ridică în momentul de față când cineva vrea să facă un film. Acum am impresia că se ridică foarte multe probleme, nu știu de ce s-a complicat atât de tare lucrurile. Noi am procedat foarte simplu, un director din cinematografie ne-a invitat – nu-i așa –, ne-a propus ideea, și am fost de acord. Într-o lună de zile, am făcut scenariul și Paul Călinescu s-a apucat de lucru și a făcut filmul. Acum nu vorbesc despre el ca despre o mare realizare, dar în prezent lucrurile sunt foarte complicate; pentru a încheia un contract cu cinematografia, a scrie scenariul, a se accepta acest scenariu, a se

trece la lucru... poate e o impresie. S-ar putea să... s-ar putea ca practic lucrurile să fie puse bine la punct, nu cunosc. Însă am avut cel puțin două eșecuri cu cinematografia. Am avut niște scenarii care n-au ajuns să treacă la producție. Poate că nu erau bune scenariile. Eu admit acest punct de vedere spre liniștea mea, ca să fie mai așa, mai fără probleme... metafizice și dacă sunt întrebat ce părere am despre producția noastră de filme artistice, ca spectator, și nu ca scenarist sau ca viitor scenarist, atunci părerea nu este bună.”

7 decembrie

● [**„România liberă”, nr. 7506**] Ion Dodu Bălan evocă *Paginile de tinerețe ale lui Nicolae Iorga*, volum care cuprinde texte publicate între 1890 și 1895 în 17 periodice, dintre care „Lupta”, „Arhiva”, „Revista nouă”, „Convorbiri literare” etc., cu referiri la literatura populară, vechile texte religioase, cronicari, scriitori pașoptiști și postpașoptiști, și la scriitorii cu care istoricul a fost contemporan. Posesor al unui „gust estetic sigur și pretențios”, și al unui „excepțional simț etic”, Iorga „vestejește munca de mântuială și impostura”, ca și „exclusivismul agresiv al gesturilor dictate de interese meschine de grup”, pe care îl consideră „imoral și nociv pentru destinele unei culturi”.

● [**„Scânteia”, nr. 7909**] Ediție bogată în versuri și versificatori: Al. Andrițoiu (*Purificări*), Marin Sorescu (*Univers*), Veronica Porumbacu (*Sadoveniana*), Ștefan Aug. Doinaș (*Am mai trecut pe-aici*), Ursula Șchiopu (*Evocare*), Rodica Iulian (*Decembrie înalt*), Aurel Baranga (*Inscripție pe o carte*), Florin Mugar (*Dragoste*), Gabriela Melinescu (*Covor românesc*), Gherghinescu Vania (*Lección de istorie*), Mihai Constantinescu (*Tectonică internă*), Mihai Negulescu (*Cetățile de veghe*), Franz Iohannes Bulhardt (*Revedere*), Florența Albu (*Acasă*), Gheorghe Grigurcu (*Patrie!*).

● [**„Cronica”, nr. 49**] Numărul debutează cu un grupaj de poeme semnate de Ștefan Augustin Doinaș: *Elegie în două strofe*, *Clovnul*, *Invocare*, *Orfeu revenind din Infern*. ■ Editorialul semnat de Nicolae Țațomir se numește *Declarația universală a drepturilor omului* – cea proclamată de Adunarea Generală a ONU cu 20 de ani în urmă (10 decembrie 1948) ■ Poeziile inserate în pagina *Gaudeamus* dedicată vieții studentești aparțin și unor nume ulterior consecvente în afirmare: Daniel Lascu și Mihai Ursachi, Corneliu Popel, Nicoae Grigore Mărășanu. □ La pagina de arte, este menționată expoziția din Statele Unite, de la Los Angeles County Museum of Art: *Dada, Surrealism and Their Heritage*. Autor: Mircea Țoca. Printre operele expuse, șase lucrări le aparțin lui Victor Brauner (patru) și Marcel Iancu (două), astfel încât autorul poate vorbi despre „valoarea participării românești la făurirea culturii universale a acestui veac”. ■ La pagina de literatură, Corneliu Ștefanache publică un fragment de roman *Statui de nisip*. ■ Recenziile le aparțin lui Sergiu Teodorovici (la romanul lui Al. Simion, *Presimțirea zăpezilor* (Ed. Tineretului, 1967) și lui Nicolae Turtureanu (la volumul de poezii *Pasărea vine la noapte*, (E.P.L., 1968) a lui Platon Pardău) ■ Simion Bărbulescu

semnează un scurt remember intitulat Labiș (dispărut la 2 decembrie 1956). Autorul trece în revistă opiniile critice importante despre poet pentru a conchide: „Deși opera poetică a lui Labiș a fost până acum unanim apreciată, totuși s-a făcut încă mult prea puțin pe tărâmul cercetării.” ■ Const. Ciopraga scrie despre: *Un poet: Constantin Nisipeanu*, iar articolul debutează abrupt: „Poezia lui Constantin Nisipeanu e mirajul însuși. (...) Prin artere se vede galopul sângelui.” Nisipeanu e un poet adevărat, care nu are nevoie de noutatea experimentului, ci doar de vitalitatea spiritului avangardist pentru a ajunge la poezie. Articolul beneficiază de citate abundente și reușește să deschidă pofta de (re)descoperire a unui poet al vieții. ■ Zaharia Sângeorzan scrie despre reeditarea *Principiilor de estetică* ale lui G. Călinescu, cu entuziasmul cu care o făcuse despre N. Manolescu cu puțin timp în urmă. Pentru ZS, principiile de estetică ale lui Călinescu sunt un rezultat al propriei creații, un soi de sinteză empirică. „Căci, paradoxal, în estetica sa G. Călinescu se numește pe sine, mai mult, ne arată cu seninătate că ridică un templu avut deja în memorie, un drum de acces spre opera sa”. Comparația dintre G. Călinescu și Rene Wellek (din *Conceptele criticii*) vine să pecetluiască ideea întâlnirii marilor spirite. ■ La rubrica sa, Adrian Marino schițează un scurt tratat de morală literară pornind de la traducerea recentă a *Micilor opere morale* ale lui Leopardi (Leopardi și gloria): „În esență, poziția lui Leopardi este mai curând sceptică și blazată decât negativă.” Din opinia negativă a poetului italian asupra criticii literare, reținem că un critic care nu e creator nu va putea aprecia niciodată corect o creație literară. Pe de altă parte, nici criticii creatori nu sunt scutiți de capcane. Leopardi întreprinde în eseurile sale și un excurs despre lectură: faima poate induce în eroare criticul. De ce-am scrie, atunci? Nu pentru glorie, ci „pentru dezvoltarea continuă a literaturii patriei”. ■ Ernest Stere scrie despre *Taine în viziune nouă*: este vorba despre influența hegeliană suferită de opera lui Hyppolite Taine, afirmată în lucrarea lui D. D. Roșca, *Influența filozofiei lui Hegel asupra lui Taine* (ediția în limba franceză, din 1928, se găsește și acum pe Amazon), în care filozoful român combate interpretarea clasică a pozitivismului lui Taine. Ambii sunt adepții unui „idealism raționalist”, la distanță de „prudența gnoseologică” descinsă din Kant și preluată – se spune – de pozitivismului cărora le este indexat Taine. Totuși, raționalismul tot mai pronunțat al lui Taine l-a împiedicat să „prindă sensul adânc al dialecticii hegeliene” (D. D. Roșca citat de Ernest Stere). ■ Imre Toth publică prima parte a eseului intitulat *Apariția noului și conștiința paradoxală*, dar aici nu este vorba despre „nou” în sensul sociologic și economic pe care-l știm din critica modernității, ci despre creație (în sensul în care a crea înseamnă a face ceva nou). Astfel că eseul rămâne într-o zonă foarte eterică, în care formația de logician a autorului transpare adesea, fără ca acesta să coboare măcar o dată în spațiul monden al enunțurilor ca atare. Mai degrabă, autorul răspunde la întrebarea leibniziană, cum e posibil ceva mai degrabă decât nimic? – vorbind, deci, ca un teolog modern, despre „procesul creației” sau despre „procesul noetopoesiei”. □ M. Gonciariuc traduce poemul *Despre floarea de dragoste și despre caii migratori* de Robert Desnos.

• [„Flacăra”, nr. 50] Camil Baltazar, evocă în *Carnet*, figura lui E. Lovinescu, al cărui nume „rămâne legat indestructibil de unii dintre cei mai valoroși scriitori ai noștri, din câți au trăit și mai trăiesc, au creat și despre care n-a-ntârziat a-și rosti răspicat cuvântul, fie în «criticile» sale, fie în «memoriile» sale pline de o spumoasă ironie, causticitate și finețe intelectuală”. □•În *Cronica de trei secunde*, Radu Cosașu deplânge dispariția timpurie a doi scriitori, *Labiș și Camus* □•La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, se anunță apariția volumului *Prolegomene argheziene* de Emil Manu. □•Este trecut în revistă sumarului număr recent al revistei „Secolul 20” în care se regăsesc poeme de Eugenio Montale, în traducerea lui Dragoș Vrânceanu, fragmente din romanul lui Louis Ferdinand Céline, *Călătorie la capătul nopții*, în traducerea lui Eugen Barbu ș.a. Alte prezențe în „Secolul 20” sunt: *Versuri alese* de Alfred de Vigny, în traducerea lui Ionel Marinescu, *Kafka, Castelul*, „traducere, prefață și tabel cronologic de Mariana Șora” și *Poezia românească modernă – de la G. Bacovia la Emil Botta*, „antologie, prefață și note de” N. Manolescu. ■ Rubrica *Memento*, secțiunea *Teatru*, debutează cu o succintă prezentare a piesei lui Lucian Blaga, *Meșterul Manole*, ce marchează deschiderea Teatrului Giulești. □•Mai semnează: Al. Mirodan, Valeriu Moisescu, George Sbârcea, Boris Elvin, Teodor Mazilu, Silviu Brucan.

• [„Luceafărul”, nr. 49] Analizând anul literar 1968, Nicolae Manolescu constată că se va vorbi despre el ca despre un „an al romanului”. „Lucrul era de prevăzut și ne uimește totuși prin neîntârzierea cu care s-a produs. După poezie, după critică, – romanul. [...] Literatura noastră a mai avut, în deceniul trecut, câteva romane de neuitat, încât s-a putut chiar vorbi despre un moment al romanului: *Desculț*, *Nicoară Potcoavă*, *Moromeții*, *Bietul Ioanide*, *Groapa*. Ulterior, prozatorii cei mai buni s-au îndreptat spre speciile scurte și romanele s-au făcut rare, întâmplătoare. Dar ceea ce le caracteriza, aproape fără excepție, era că își luau tema din trecut. Erau, într-un fel, romane istorice, mai exact ale unei istorii, care încercau să privească trecutul dintr-o perspectivă contemporană, erau romanele unui dialog cu trecutul. Aici se află, de exemplu, deosebirea dintre întâiul și cel de al doilea volum al *Moromeților* (despărțite prin treisprezece ani), dintre *Groapa* și *Animale bolnave*, dintre *Desculț* și *Îngerul a strigat*. Uneori, schimbarea o putem analiza mai bine în cazul unui singur autor. [...] A doua trăsătură a romanului de azi este lupta lui contra imaginilor preconceptuate ale lumii în care trăim. Nu doar volumul din 1954 al *Moromeților* a avut o semnificație polemică prin raport cu întreaga tradiție a zugrăvirii țaranului în literatura ante-belică, dar și volumul din 1967 prin raport cu literatura despre sat a deceniului al cincilea: până la un punct, această literatură trebuia rescrisă. După 1950, întoarcerea în trecut echivala cu o evaziune din conformismul inevitabil al viziunii despre prezent; bunele romane de după 1950 au lăsat prezentul în seama literaturii mediocre. Era singurul mod de a nu fi, la rândul lor, mediocre. Și *Intrusul*, și *Interval*, și *Animale bolnave* și *Îngerul a strigat* sunt, din acest punct de vedere, cărțile adevărului rostit până la capăt. Probabil că o literatură nu-și inventează spontan teme; pro-

abil că procesul ascunde un aspect critic necesar, o polemică. Pentru romancierii de azi, problema e artistică, dar și morală; ei sunt conștienți că a spune adevărul e o datorie mai presus de orice. [...] Așadar, cele dintâi romane ale lumii noastre au devenit în chip inevitabil niște romane critice. Însă zicând critică, zicem problematică, idee, conștiință deschisă. [...] Romanele acestea nu ne oferă doar o altă imagine despre noi și despre lumea noastră, dar înțeleg să o spună pe față, uneori, imaginii vechi. Critică înseamnă neconformism și curajul de a-ți recunoaște gândul. Proza numai aluzivă, încifrată, de acum doi-trei ani, al cărui rol nu se poate totuși nega, a lăsat locul unor romane care nu mai au nimic de ascuns pentru că și-au făcut din spunerea adevărului obligația lor principală. Aceste modificări în atitudinea romanului nu puteau rămâne fără consecințe în planul curat artistic. Și cea mai însemnată dintre toate este renunțarea la «realismul» plat de acum cincisprezece ani, când părea oarecum de la sine înțeles că romanul se cade să fie realist în sensul tradițional, să picteze fresce sociale, să povestească întâmplări «veridice», să dea cu alte cuvinte nemijlocit senzația de realitate socială determinată. [...] Astăzi este evident că romanul s-a eliberat de servituțile brutale și an-chilozante de odinioară. Dacă este să vorbim de un realism în *Animale bolnave* sau în *Îngerul a strigat* acesta este mai degrabă metafizic. Nu mai intră în joc doar cauzele imediate și contingente, ci rațiunile adânci, generale, ale lucrurilor. Intrusul nu e numai cartea unei existențe sociale, ci și a unui destin tragic, a unei fatalități predominante. *Animale bolnave* e un roman polițist, însă polițist așa cum sunt câteva dintre romanele lui Dostoievski. [...] În aceste condiții, nu e de mirare că romanul nostru actual a început să-și uite complexul de inferioritate față de romanele dintre războaie. Putem afirma cu toată liniștea: nasc și astăzi romancieri. Anul literar 1968 poate fi numit anul romanului, a angajat modalități și personalități scriitoricești dintre cele mai diferite, din generații diferite, unde se întâlnesc cărțile celor mai tineri romancieri cu acelea ale prozatorilor care deschiseseră după 1948 seria romanului nou despre trecut: Zaharia Stancu își înscrie la rândul său numele în anul literar 1968 cu cele două romane recent apărute – *Ce mult te-am iubit* și *Șatra*. Un an literar care cheamă la discuții ample”. □•Sub titlul: *Anul literar 1968: Cartea de poezie*, Ștefan Augustin Doinaș scrie despre creația lui Nichita Stănescu, scriitor ajuns „la deplina clarificare poetică de sine” care continuă cu *Laus Ptolemaei* mitologia organicului anunțată încă din 1964, cu placheta *O viziune a sentimentelor*. Identificând „două metafore esențiale”, cea dintâi, „propriul său corp, univers sensibil și activ substituit cosmosului exterior”, și a doua, „oul, simbol al increatului, aleph care conține într-un singur punct întreaga diversitate spațială și temporală a realului organic”, Șt. A. Doinaș consideră că din aceste metafore esențiale derivă întreg comportamentul poetic al lui N. Stănescu: „Această laudă a lui Ptolemeu constituie o celebrare a fanteziei demiurgice a omului, care – din datele concrete ale realului, prin transfigurare mitică – ridică edificiul uriaș respirând ca o ființă vie al unei irealități adânc semnificative, universul artistic: ficțiune pură, neadevăr de ordin superior și absolut

necesar, expresie a Verbului care se hrănește exclusiv cu sine însuși. Lăudând în numele unui cosmos organic compus din mădularele propriului său trup, poetul știe în același timp să flageleze în numele alephului său preferat, oul. Diatriba sa se îndreaptă împotriva a ceea ce constituie limita supremă, moartă, a ovularului, împotriva ideii de sferă”. Supunând observației ideii poetice, versuri ce-i vor dezvălui o tehnică „necuvântului”, a unei „tregeri de la noțiuni spre poezie”, adică „spre niște ființe verbale incerte care par să amintească de lucrurile pe care, cândva, le-au numit, dar care acum nu mai au nici o semnificație, fulgerări ale intuiției nediscursive”, Șt. A Doinaș va concluziona: „Iată de ce toată încercarea noastră de mai sus, de a rezuma gândirea poetică a lui Nichita Stănescu, în termenii unei vorbiri conceptuale, coerente, constituie, în fond, o grosolană trădare: actul critic a despuiat osul de carne, a substituit oului viu cadavrul perfect al sferei, palpitudinii fumegând al verbului primar schema unor noțiuni înghețate. Poe-mele lui Nichita Stănescu sunt, de fapt, «cântece de scos ideea din cap», adevărate exorcizări menite să ne elibereze de blestemul intelectualității; elemente ale unui neîntrerupt act liric, fiecare din ele se comportă contradictoriu, ca «numerele transfinitoare» ale lui Georg Cantor: sunt părți egale cu întregul”.

□•Despre *Cartea de poezie a anului literar 1968* scrie și Ov. S. Crohmălniceanu și tot despre personalitatea artistică a lui N. Stănescu, care, din punctul de vedere al criticului „a împins aventura poetică foarte departe”. „La Nichita Stănescu, aventura poetică, împinsă către riscurile ei extreme, constă într-o încăpățănată, disperată luptă împotriva arcanelor cuvântului. Verbul trebuie strâns încercuit, silit să-și lepede ultima haină amăgitoare, să rămână pur raport al evidențelor la care ajunge gândirea poetică. *Laus Ptolemaei* e un episod al acestei bătălii nemiloase. [...] Pentru Nichita Stănescu, destinul marelui geometru și astronom grec e o invitație la reflecție asupra ambițiilor sale poetice capitale. Ptolemeu a pus principiul evidenței înaintea rațiunii. E, dacă înțeleg bine, ceea ce vrea să smulgă și Nichita Stănescu cuvintelor războindu-se cu natura lor pietrificatoare, ucigașe a viului. Contemplația presupune «belșugul de timp» prin urmare și moartea. Există însă și o altă stare a firii, esențialmente dinamică. Pe ea o stăpânește mereu lipsa de timp, criza. Încercând să traduc, o asemenea stare nu se poate satisface decât cu ceea ce vede, cu percepția fulgurantă a ordinii lucrurilor. [...] Chipul în care Ptolemeu ne-a descris sistemul planetar participă la o astfel de viziune. Iată pentru ce el rămâne cu adevărat aproape de sufletul poetului. N. Stănescu pledează cu o îndârjire dramatică pentru principiul evidenței poetice ca o reprezentare mai profundă, mai adevărată, a organizării universului. «Rațiunea a mutat pământul/ din mijlocul existentei/ și l-a făcut să se rotească/ în jurul soarelui./ Rațiunea a demonstrat aceasta, cu cifre,/ dar nu și cu înfățișări ale cifrelor». Eroarea vine din contemplație. Încercând să trăiască, să părăsească «staticul», oamenii de știință se vor convinge că Ptolemeu nu s-a înșelat. «Cei care au pus pământul să fie slugă soarelui – scrie poetul – să-i caute justificarea./ Altfel e trist pe pământ». Prin însăși optica lui contestabilă, Ptolemeu și-a câștigat perenitatea, pentru că mereu

fiecare nouă teorie trebuie să lupte cu «neadevărul» spus de el, dar bazat pe «bunul simț». [...] Ptolemeu, e mincinosul fără de care adevărul nu poate exista și Nichita Stănescu scoate din această experiență un lirism nud, tulburător, al afirmațiilor năstrușnice, formulate însă sentențios cu stringența propozițiilor axiomatiche. [...] Aventurându-se în zonele cele mai aride ale spiritului, unde toate lucrurile ajung raporturi abstracte, năluci și fum, Nichita Stănescu rămâne poetul autentic ale cărui mișcări îndrăznește de «capă» și «muleță» le urmărim cu teamă și admirație. Cornul taurului trece pe lângă coapsa lui, atingând-o dar nereușind să o străpungă». □•Intervenția lui Leonid Dimov la *Anul literar 1968. Cartea de poezie...* intitulată *De veghe printre cuvinte* completează aceeași personalitate: „Nichita Stănescu e un poet temerar. Arsenalul poeziei sale e plin cu arm., scuturi, peceti, însemne, mă rog, cu tot ce e de trebuință. El le lasă însă de-o parte – întotdeauna la îndemână, dar de-o parte – și, dezarmat, cu mâinile goale, având în minte, limpede, limita descoperirilor omenești actuale (deplasarea spre roșu, reînvierea relativistă a geocentrismului, liberul arbitru al electronului, luciditatea numerelor în ansambluri etc.) pornește înainte în aburul lăptos al unei cosmice și paradoxale stări de veghe, «o veghe gravidă de lucrurile lumii». De ce rămâne poetul de veghe? Ca să rămână pur și simplu. [...] Marea zbatere a lui Nichita Stănescu de a se «lepăda de cuvinte», cum spunea Arghezi, ba chiar de litere, de foneme, este poate drumul cel mai direct care duce la poezie. Cel mai direct dar și cel mai cumplit, mai costisitor. Ne bucurăm de aceea că poetul folosește verbul la trecut atunci când anunță: «Mă aflam pe o terasă de pierdere». ■ Textul *Cartea de critică. Literatură și semnificație* al lui Matei Călinescu este o analiză a volumului *Introducere în critica literară* de Adrian Marino care încearcă „să fundamenteze nu numai o teorie a criticii”, ci și o „teorie a literaturii în nuce”, în fapt concepând un „un adevărat tratat de estetică literară, cu accentul pus pe funcțiile și operațiile criticii în dialogul ei infinit cu opera”. Adrian Marino propune, cu argumente dezvoltate în ample demonstrații (și fără a cădea în acele exclusivități de care «noii critici», francezii în primul rând, nu știu sau, poate, nu vor să se fearească) o viziune mai ales semantică a literaturii. Admițând existența în operă a mai multor «niveluri» și «straturi» (un «strat antropologic», din care se legitimează critica arhetipică sau mitică a unor Maud Bodkin sau Northrop Frye; un «strat social-istoric», în care-și afla punctul de plecare generalizările criticii sociologice și istorice; un «strat biografic» de la care pornește pe de-o parte biografismul sainte-beuvian, pe de alta, mai recent critica psihanalitică sau psihocritica unui Charles Mauron; un «strat al proiectelor», – toate acestea alcătuind substructura; apoi, structura, la nivelul căreia opera ni se înfățișează ca un sistem de relații, închis și discontinuu față de toate celelalte sisteme de relații de același tip; în sfârșit, suprastructura, planul în care opera «spune mai mult decât enunță», dobândind prin raportare la o infinitate potențială de contexte o infinitate potențială de semnificații), – autorul acordă o însemnătate hotărâtoare «etajului» suprastructural la care se produce, cu o expresie împrumutată de la Serge Doubrovsky, o

adevărată «explozie semantică». Totul îl conduce deci pe Adrian Marino la o afirmare clară, apăsată a polisemiei operei; polisemie, însă, de un fel special, căci semnificațiile obiectului literar sunt toate «ipotetice, ambigui, multiple, ducând la concluzia operei pluristructurale, pluridimensionale, arborescente, în același timp obiectivă ca dat fizic și prezumtivă ca rezonanță și ca semnificație». Matei Călinescu remarcă un fapt interesant în lucrarea lui Marino: „Arătând comprehensiune față de toate metodele, autorul pare la un moment dat amenințat – în ciuda viziunii unitare față de literatură – de un anume eclecticism; e doar o impresie, căci, în fond, vechile metode ale criticii primesc o justificare inedită. Fără să respingă din principiu biografismul și istorismul (respingere care a devenit în ultima vreme aproape o modă), Adrian Marino le integrează unui alt sistem de înțelegere decât cele care le-au generat. Astfel, biografia și istoria literară încetează să mai fie niște metode îngust «explicative», forme ale unei gândiri abuziv scientiste care discută opera în termeni de cauză și efect devenind în schimb niște modalități, perfect legitime printre celelalte, de a include opera în contexte ce-i pot spori iradiazia semnificativă”. Referindu-se la afirmația criticului – «Întrucât nimeni n-a descoperit încă secretul creației, studiul genetic al operei se reduce doar la prezumții, ipoteze, iar în cazul dimensiunii istorice la raportări și determinări semnificative, nu explicative; proxime, nu specifice. [...] În momentul creației, scriitorul este prezent cu întreaga sa experiență și «situație» biografică, socială, istorică etc.”. □•Matei Călinescu își afirmă un punct de vedere comun cu cel formulat de A. Marino. „Firește că, privite dintr-o astfel de perspectivă – la care nu pot decât să subscriu cu toată învingerea – diferitele metode nu se mai exclud una pe alta, ci devin complementare. În tratarea operei unui scriitor unele metode vor fi preferate altora, fie în funcție de structura imanentă a operei, fie pentru că analizele anterioare au epuizat posibilitățile de a-i descoperi semnificații noi într-o direcție dată”. Constatând că „marginile între diferite noțiuni tind uneori să se șteargă; alteori, termeni de bază (structură, sens, semnificație) își schimbă, fie și imperceptibil, înțelesul în cursul expunerii, dând loc, iarăși, la suprapuneri care pot deruta”, Matei Călinescu afirmă, la final, „despre critica propriu-zisă, înțelegă în spiritul larg anglo-saxon. [...] Adrian Marino se ocupă pe larg, formulând numeroase idei penetrante, deosebit de actuale. Plină de idei, de disocieri fecunde, cartea aceasta este nu numai o *Introducere*, ci o adevărată sinteză despre literatură și critică, privite în raporturile lor dialectice”.

8 decembrie

• [„Scânteia”, nr. 7910] Ion Dodu Bălan semnează *Cititorul*: „Unii sunt cititori cu adevărat, alții sunt numai pozeuri în lectori și se recrutează de obicei de la periferia amicitțiilor literare. Cei mulți, însă, știu că cititorul nu este un consumator neutru de bunuri spirituale ci un factor activ în păstrarea culturii, în răspândirea și înflorirea ei. [...] Din păcate, cu câteva timide excepții, criticii par cu totul străini de atari preocupări, pe care unii le numesc *culturale*. Nu e vorba de a da

rețete, de a crea dogme, ci de a forma un proces de gândire critică exigentă, știindu-se bine că actul critic este conștiința de sine a unei literaturi, astfel criticul poate intra ca al treilea factor în componența unei culturi și-și poate justifica rolul de seamă ce i se atribuie”.

10 decembrie

• [„**Glasul Patriei**”, nr. 35] Apare poezia *Granit* de Mihai Stănescu. ■ În *Omagiu* apar „Însemnări pe marginea recente sesiuni jubiliare a Marii Adunări Naționale” cu titlul *Tradițiilor glorioase ale poporului*, nesemnat: „Este o realitate vie faptul că astăzi în România și-au găsit împlinire marile năzuințe și aspirații ale maselor. Trăim cu adevărat un sentiment de legitimă satisfacție și mândrie muncind cu nestăvilut elan pentru ridicarea tot mai sus a României, spre culmile înalte ale progresului și civilizației. În acest fel înțelege poporul nostru să cinstească pe înaintați, să-i omagieze trecutul glorios.”. ■ Radu Gyr semnează *Ve-chile tiparnițe sibiene*: „Un substanțial și documentat studiu, intitulat *Impressum Cibinii Transylvaniae (Tipografiile din Sibiul transilvan)* și semnat de dr. Dan Dumitrescu, a apărut în luxoasa revistă «Poligrafia», nr. 3 din 1968. Studiul, cu caracter istoric și comentator, a fost prilejuit de aniversarea a 440 de ani de la înființarea primei tiparnițe sibiene, sărbătorită, nu de mult, de către «Întreprinderea poligrafică» și «Societatea de științe istorice – filiala Sibiu».[...]Eruditul studiu al d-ului Dan Dumitrescu se încheie cu un elogiu postum, adus «meșterilor de la Sibiu, oameni cu talente multiple – editori, tipografi, gravori, autori» – și nobilei lor lupte «pentru drepturi umane, pentru progres social, pentru civilizație».”. ■ În *Breviar cultural*, printre altele, citim: „Juriul literar internațional al Premiului european «Cita din Caorie» format din reprezentanți a zece țări europene, întrunit la Padova, a înscris pe «Lista de Onoare» a celor mai valoroase cărți pentru copii publicate între anii 1960-1968 și cartea scriitorului român Al. Mîtru, *Săgeata căpitanului Ion*”. ■ Nichifor Crainic semnează *Aron Pumnul – mare dascăl și înflăcărat patriot*: „A fost un dascăl de stil transilvănean, cum am avut mulți alți în școlile noastre. Cine a avut asemenea dascăl nu-l mai poate uita. Aron Pumnul a lăsat elevi învățiați pentru dragostea de patrie. [...] Sunt 150 de ani de la nașterea lui Aron Pumnul. Aceleași «lăcrămioare» pentru aducere aminte...”.

11 decembrie

• [„**România liberă**”, nr. 7509] Boris Buzilă scrie cronică literară la Zaharia Stancu, *Ce mult te-am iubit*. Romanul este un „tulburător recviem”. Având în centru moartea mamei prozatorului, „trăită retrospectiv, la o înaltă temperatură emoțională”, „scriitura de ample reverberații lirice” aduce „inflexiuni de bocet”. Romanul asociază, în mod fericit, „elementele plastice” preluate din folclor, „chemate să dea narațiunii sumbrul său pitoresc”, cu „o anume viziune naiv – primitivă a lucrurilor”, în „cadru particular al unei meditații generale asupra condiției umane”. Modernitatea romanului este, în opinia cronicarului literar, de na-

tură stilistică, și rezidă în „tonul ambiguu, echivoc, amestecul de patetism și grotesc, de puritate și josnicie, elevație și turpitudine, absurd și luciditate”.

● [„Scânteia”, nr. 7913] Teodor Mazilu revine cu *Eroul ședințelor*, un nou portret satiric. □ Octav Pancu-Iași semnează *Sentimentul și răspunderile maturității*, un text-eseu despre împlinirea vârstei mature, optsprezece ani.

12 decembrie

● [„Albina”, nr. 50] Baruțu T. Arghezi semnează *Teatrul sătesc*: „În plină desfășurarea a Finalei celui e al cincilea Festival de teatru de amatori «I. L. Caragiale», publicul bucureștean a putut aplauda spectacole și interpretări bune, rămânând plăcut impresionat de participarea unui număr însemnat de cămine culturale. Ne vom opri condeiel asupra spectacolului dat de căminul cultural *Vlad Țepeș* din județul Ialomița și a celui realizat de sătenii-artiști din comuna Livezile, județul Bistrița-Năsăud”. □ În *Carte*, Ion Vulpescu scrie despre Neagu Rădulescu, *Un balon râdea în poartă*: „A scrie o satiră cu proporții de roman, brodată de personaje reale și pe întâmplări autentice, nu e o treabă ușoară. Mai ales, atunci când ții să cultivi umorul fără a cădea în păcatul exagerărilor sau al grotescului. Cu spiritul lui de observație, căruia nu-i scapă nimic din lumea înconjurătoare și cu stilul lui metaforic dar tot pe atât de alert, Neagu Rădulescu a reușit întotdeauna acest lucru și-l reușește cu inalterată secvență și în ultimul lui volum, recent apărut, *Un balon râdea în poartă*. Așa cum arată și titlul, e vorba de o carte cu subiect din lumea fotbalului”.

● [„Cutezătorii”, nr. 50] Fănuș Neagu scrie despre Grădiștea, un *Sat în Bărgan*: „Satul meu. Grădiștea. Aici am scris cea dintâi carte – și satul rămâne prezent în tot ce am scris de atunci încoace. E seară și miroase a pelin și cimbru ars... Serile, acum, la Grădiștea, sunt de sidef, pe munții duși în zarea Râmnicului, de unde vin ploile, în asfințit, saltă păunii cu pieptul verde, se încheagă în clocot zalele nopții, către Brăila, pe drum adânc, de legendă, se rotesc turme, cu boturi în ierburi, și când întunericul înfundă șomoioage de ceață în gura Lunii, plutește peste tot cântec subțire. Toamna bate toaca-n inima pământului și simt cum se clădesc împrejur turnuri de porumb, clopotniți de lumină, iar în pridvoarele grele de nuci și gutui și napi, păstrând încă în lemn mirosul de secară, descântat și vrăjit, vinul bun adună oamenii la vorbă”.

● [„România literară”, nr. 10] Nina Cassian deschide numărul cu un elogiu adus artei în general, și artei sunetelor, în particular, în *Ad Majorem Musical Gloriam*. Ea aduce în relație pictorul și compozitorul: „O profundă solidaritate ne leagă de compozitori. Nu numai pentru că artele noastre atât de diferite și de asemănătoare s-au căutat și s-au găsit de-a lungul secolelor, înfrumusețând lumea cu magice cupluri transparente și procesiuni cântătoare, ci și pentru că, în actuala etapă istorică, suntem părtași la o înflorire fără precedent a artei și culturii românești”. □ În cadrul rubricii *50 de ani de la luptele muncitorești din 1918*, Iosif H. Andronic publică *Prolog la „13 decembrie 1918”*, unde conturează imaginea

situației politice instabile de la finele Primei Conflagrații Mondiale, marcată de evenimente sângeroase, represalii antimuncitorești, consemnând starea generalizată de neliniște și agitație socială din Europa, dar mai ales în statele aflate în vecinătatea granițelor românești. ■ Ștefan Aug. Doinaș problematizează despre *Falsa profunzime*, aducând critici poeziei moderne, pe care o consideră exclusiv un fapt de limbaj, de existență pur verbală lipsită de substrat, când ea ar trebui să fie o cale de comunicare între lumea interioară a poetului și lumea exterioară a obiectelor: „Ca să se facă înțeleși, poeții se joacă, făcând ca nebunii gestul comunicării fără să comunice în fond nimic decât nevoia fundamentală a sufletului uman de a prinde sensul lumii”. ■ Șerban Cioculescu scrie *În marginea unor documente literare*, unde discută despre publicarea volumului *Scriitori în lumina documentelor*, de Horia Oprescu. Lucrarea este bazată pe documente inedite, de primă mână, pentru a constitui un volum coerent și cuprinzător care conține elemente informative, biografice și documentare. ■ În partea a treia a articolului *Critica literară românească dintre 1920-1945*, Valentin Streinu dezbată statutul scriitorului român modern. Acest statut apare ca rezultat al societății, al ciocnirii dintre „forțele reacționare și cele revoluționare” care stau la baza oricăror schimbări, fiind descrisă o stare de evoluție și tranziție generalizată. Progresul criticii este văzut ca factor de evoluție al progresului literar. Sunt amintiți și critici mai vârstnici ai epocii, precum Paul Zamfiropol, „un fin diletant, care preschimbă nuanța operei în culoare de fond”, prezentat în opoziție cu D. Caracostea, un personaj aflat la polul opus „amuzamentului”, pedant. ■ Liviu Rusu realizează, în articolul *Despre esența lirismului*, o analiză (cu tentă filosofică) a universului poetic. Cu cât sentimentele exprimate sunt mai profunde, mai zguduitoare, cu atât poetul este mai apreciat. Se consideră că „lipsa notei personale” anulează statutul de poet, iar preluând această idee „poeți ca Edgar Allan Poe, Baudelaire, Arghezi, Blaga, Al. Philippide, Ion Barbu și alții, unii în înregime, alții în parte ar fi excluși din domeniul liric”. ■ Într-un chenar, găsim fragmente din gândirea lui Nicolae Iorga: „Un critic literar nu trebuie să aibă admirație pentru un scriitor cu tendințe pesimiste pentru că el însuși vede lumea prin pânze negre, nici dispreț pentru un scriitor realist pentru că mintea lui se plimbă pe aripi de vis în lumile idealului. Optimist cu optimistul, pesimist cu pesimistul, el trebuie să se pună în aceeași stare psihică cu dânsii, trebuie să se identifice cu obiectul cercetărilor sale, împărtășind rând pe rând firile cele mai deosebite”. ■ *Implicații actuale*, de Aurel Dragoș Munteanu, lămurește despre *O generație poetică* și aduce precizări privitoare la modificarea operată de cel de-al Doilea Război Mondial în conștiința poetică, conflictul fiind perceput ca o ruptură față de vechea ordine. Fenomenul războiului produce uneori reacții neașteptate. Poezia se scrie altfel, în noul mod al noii ere, însă întoarcerea în trecut nu mai e posibilă „nu se mai poate și de fapt nici nu se mai scrie ca înainte”. ■ Cronicarul literar Lucian Raicu analizează volumul *Laus Ptolemaei* de Nichita Stănescu: „Nichita Stănescu, ingenuitate desăvârșită și saturație a cunoașterii, copilărie și plictis, un început și un sfârșit. [...] Nichita Stă-

nescu are putere de ademenire, cuvintele sunt contagioase, chemând spre un centru secret, spre un necunoscut care farmecă.” □•*Noutăți în librării* menționează publicarea următoarelor: Zaharia Stancu, *Șatra*, (E.P.L.), Al Philippide, *Scriitorul și arta lui*, (E.P.L.), N. Labiș, *Poezii*, (Ed. Tineretului), Ștefan Popescu, *Pașala*, roman (Ed. Tineretului), Mihai Pelin, *Inaderență* (E.P.L.), Corneliu Tomescu, *Aventurile unui timid*, roman (E.P.L.), Constantin Stoiciu, *Peștele de fontă*, povestire în trei părți (E.P.L.), Mihai Isbășescu, *Istoria literaturii germane*, Theodor Bălan, *Chopin – Poetul pianului*, (Ed. Tineretului). ■ La *Cărțile săptămânii*, Dumitru Mincu are în vizor critica adusă lui Adrian Păunescu la *Fântâna Somnambulă* de către N. Manolescu. Mincu nu este de acord cu Manolescu, care consideră volumul mai slab decât cele anterioare. Îi recunoaște atât minusurile („nămoluri verbale”), cât și plusurile („rezistența titanică” pusă la încercare pentru a concepe o lucrare de asemenea dimensiuni care necesită inspirație, concentrare, trudă). ■ Pentru cărțile de critică literară, scrie Ov. S. Crohmălniceanu. Acesta are în vedere *Conceptul de literatură veche*, aparținând lui Vasile Florescu („Câte înspăimântătoare cunoștințe, expuse fără ostentație, cu o desăvârșită naturalețe în această concentrată lucrare”, reușind să dea viață unor subiecte în aparență complicate, inaccesibile.) și lucrarea monografică a lui Ion Vițner, *Albert Camus sau tragicul exilului*, considerată o adevărată manifestare de curaj, în condițiile penuriei de materiale de documentație. ■ „*Principii de estetică*” într-o nouă ediție este textul în care Al. Piru prezintă lucrarea re-editată a lui G. Călinescu (la trei decenii după prima apariție, sub îndrumarea editorilor Geo Șerban și Andrei Rusu, la Minerva). Piru punctează modificările care au loc în cadrul noii ediții, prin schimbarea formatului, adăugarea unor noi elemente, îmbunătățirea prefații, dar și excluderea unor aspecte. Modificarea *addendei* ori decupaje din alte scrieri adăugate în *Principii de estetică* nu i se par niște modificări potrivite lui Piru: „Ce sens are să decupăm (...)? Cu ce drept scoatem (...)? Cine ne autorizează și în ce scop punem la addenda în *Principii de estetică* capitolul *Arta literară în folclor* din tratatul de Istoria literaturii române [...]?”. ■ Cu titlul *G. Călinescu elev*, vede lumina tiparului foaia matricolă din clasa a șasea a scriitorului (aflat pe atunci în anul școlar 1913-1914), scoasă din arhivele liceului Dimitrie Cantemir. Se observă că viitorul critic nu excela nicidecum la limba română, unde era notat slab, „o dovadă că vocațiile nu se manifestă întotdeauna chiar din primele etape ale unor mari existențe”. ■ Episodul al nouălea din *Însemnările zilnice* maioresciene surprind evenimentele din viața personală a criticului din lunile martie, mai și septembrie 1901. ■ La 99 de ani, Profesorul D. Nitzulescu istorisește (ajutat de V. Firoiu care-i ia un interviu) la rubrica *Documente – mărturii*, despre cum *I-a cunoscut pe Eminescu și Caragiale*: „L-am cunoscut pe Eminescu, i-am simțit privirea, i-am susținut brațul”. Această întâlnire se produce accidental, într-o duminică, în piața din fața Bisericii Sf. Anton, care era populată de-o mare de curioși care se strânseseră în jurul trăsorii în care urma să se urce marele poet, șubrezit de boala care-l măcina „Privirea îi era febrilă, dar tupul pă-

rea istovită, fără împotrivire, într-o totală renunțare”. □•Sunt publicate de asemenea *Maxime și Minime*, *Cugetări de buzunar* și o Fabulă, de F. Aderca. ■ La rubrica *Viață și societate în rostirea românească*, Constantin Noica semnează articolul *Dracul gol și demonia lui Goethe*: filosoful prezintă percepția lumii despre Necurat, în legătură directă cu folclorul popular românesc, atât în lumină negativă, cât și într-o postură amuzantă: „A făcut carul, dar nu putea să-l scoată din casă”. ■ La *Cronica traducerilor*, Edgar Papu publică articolul *Un baroc modern: Miguel Hernández*. El vorbește despre apariția în limba română a liricii poetului spaniol, prin intermediul traducerii realizate de Teodor Balș. Lirica lui Miguel Hernández se caracterizează prin modernitate, fiind încărcată de elemente suprarealiste. □•La rubrica *Fișier* sunt semnalate următoarele apariții: Mihai Ancearov, *Teoria improbabilității*, la E.P.L.U., în traducerea lui Mihai Goroviță; în colecția *Poesis* apare pentru prima dată o culegere din poemele lui Miguel Hernández; *Vizita* de Carlo Cassola, tradusă de Despina Moldoveanu; la colecția *Poesis* debutează poeți precum Petre Solomon, N. Argintescu-Amza și Arthur Rimbaud, volum de ale cărui note și comentarii se ocupă Irina Bădescu. ■ O nouă *Scrisoare din New York* trimite Al. Ivăsiuc care se publică cu titlul *Sincronism și confluențe*. Este prezentată arta din New York și interesul american de a aduna lucrările unor artiști din toată lumea: „Cantitatea nu se menține decât în densitatea capodoperelor pe metru pătrat de zid. Sunt atât de multe, încât la sfârșit ieși cu desăvârșire obosit (...)”. ■ La *Roza vânturilor*, Alf Adania face portretul unei formații rock extrem de în vogă în anii '60, *Aceștia sunt The Beatles*. Sursa principală de informație este o biografie cu titlul *The Beatles*, semnată de Hunter Davies. □•La rubrica *Atlas liric*, sunt incluse o serie de poezii din lirica turcă: Necip Fazıl, Rıza Tevfik, Ziya Gökalp, Ahmed Hasim și Octav Rifat.

● **[„Tribuna”, nr. 50]** Ion Vidrișchin scrie despre volumul de poezii al lui Paul Drumar: „*Ochii necesari*”: „Paul Drumar aduce cu el ceva din prospețimea și candoarea cântecului citadin, a gesturilor echilibrate, interiorizate. Tonul baladesc îl cuprinde pe deplin... Cu excepția catrenului *Speranța*, poezia erotică a lui Paul Drumar constituie partea cea mai rezistentă din volum”. ■ M. Marin face referire la cartea de poezii a lui Al. T. Țion: „*Restituiri*”: „Un volum ce cuprinde poezii scrise în jurul anilor 1943-1947, și altele mai noi (unele din acestea din urmă au apărut în revista „Tribuna”). Și în cazul poetului Al. T. Țion timpul s-a dovedit un bun judecător. Autorul acestor *Restituiri*, cu o tenacitate rar întâlnită,... și-a văzut visul împlinit prin apariția acestui volum”. ■ Cornel Regman observă în textul *Când argumentele sunt evitate...*: „Lecția aceasta ... și-au însușit-o cu bune rezultate destui critici, de la cei care, ca Al. Piru și Nicolae Manolescu, să zicem, folosesc cu multă dibăcie sita deasă, până la alții, mai îngăduitori, care găsesc justificare și în orice caz utilizare chiar materiilor impure. Mai sunt – e drept – și ezitări, false rezolvări și chiar, câteodată, manifestări de a funda autoritatea opiniei nu pe argumente, ci pe... ridicarea tonului. Am observa în primul rând, socotindu-l neajunsul cel mai răspândit, marele număr de cronici

și recenzii descriptive, dar de un gen aparte, în care predomină tendința de a filozofa (cu totul aproximativ și sumar) pe marginea textului oferit de scriitor”.

■ I. C. Chițimia insistă asupra unor *Discuții de istorie literară*: „Oricare ar fi tipul de istorie literară, o asemenea operă nu poate renunța la o serie de evenimente istorice ale epocii, nici la elementele de cultură sau de viață socială sau personală a scriitorului, dacă vrea să fie lucrare de concepție istorico-literară, fiindcă din aceste elemente crește literatura, și creațiile de valoare estetică nu pot fi smulse din terenul lor natural...”.

■ Constantin Cubleșan prezintă volumul de poezii al lui Ion Brad, *„Ecce Tempus”*: „Poezia lui Ion Brad își reclamă descendența din lirica tradițională ardelenescă, purtând în încurcătura sa emoțională gravitatea aceluși mesaj de actualitate care a fost întodeauna caracteristica primordială a creației prozodice transilvănene;... [...] Lirica lui Ion Brad are în vibrația sa duritatea și gravitatea unor istorii milenare decantate în propria conștiință de poet revoluționar, legat prin însuși destinul artistic de însemnul fierbinte al actualității epocii sale”.

■ Ion Cuceu face referire la culegerea folcloristului Petre Ugliș Delapeșca: *„Poezii și basme populare din Crișana și Banat* e organizată în două mari capitole. Poezii populare și Basme populare, reproducând, cu serioase revizuiți, edițiile mai vechi, complete cu un bogat material inedit. În prima parte poeziile populare au intrat în urma unor selecții ... bizuite pe criteriul valorii estetice și documentar științifice. Colecția cuprinde variante ale unor colinde cunoscute pe o arie mai întinsă în Transilvania și apărute în alte culegeri”.

■ Liviu Petrina îl interviuează pe *Yasunari Kawabata*, laureatul premiului Nobel, 1968: „– *Sunteți primul japonez căruia i se decernează premiul Nobel pentru literatură. Ce influență va avea evenimentul asupra literaturii japoneze?* – Literatura țării mele, în ceea ce privește felul de-a fi scrisă, cred că nu va fi influențată în mod deosebit. Doar pentru introducerea creațiilor nipone și în țările mai mici... în afară de, să zicem, America, Franța, Germania, s-a creat un prilej. Operele mele viitoare, ale altor scriitori din Japonia, nu cred că vor fi afectate”.

13 decembrie

● [„*Scânteia*”, nr. 7915] Traian Coșovei publică reportajul *Medgidia – muntele vrăjit*. □•Petru Comarnescu semnează *Un mare și fidel exponent al sensibilității poporului român*, un text despre Ștefan Luchian.

● [„*Contemporanul*”, nr. 50] În *Antijurnal*, Ana Blandiana sintetizează *Vișul* recurent pe care îl are cu un cerșetor muzicant, pe care l-ar fi întâlnit în Franța, la stația *Montparnasse – Bienvenue* – „unul dintre cele mai mari noduri ale liniilor metroului parizian.” Dincolo de atmosfera „simbolistă” a secvențelor, persistă imaginea occidentală, a educării prin exemplul celuilalt, așa cum suntem obișnuiți în literatura noastră de călătorie, de la Dinicu Golescu încoace.

■ Nicolae Manolescu scrie *Pe marginea unor cărți de debut*, un articol polemic, menit să sancționeze acele practici editoriale care își arătasera limitele. Înlesnirea

debuturilor aduse, precizează cronicarul „Contemporanului”, un balast de nume și foarte mică relevanță: „Din când în când, îmbătrânita colecție *Lucașfăru*l dă la iveală câte un... lot de prozatori. Va fi existând vreo lege cosmică, nu știu, care să explice aceste constelații editoriale; faptul în sine de a vea cum se așteaptă unii pe alții tinerii poeți sau prozatori la ieșirea din mașina tipografică este emoționant. Solitarii lipsesc. Tehnica aceasta de bandă rulantă mai are darul de a șterge până și cele mai neînsemnate deosebiri dintre un autor și altul. [...] Rareori tinerii autori au parte de acest regim norma: editura îi prezintă de la început într-o uniformă comună și-i scoate *in corpore* la plimbare.” N. Manolescu nu-și ascunde dezamăgirea, enunțând câteva volume care i-au pricinuit o confuzie: „Am vrut să citesc cele din urmă cărți de debut în proză spre a vorbi apoi de lucrurile promițătoare sau (de s-ar fi ivit ocazia) excepționale. După câteva titluri (*Ciudățeni de familie* de Mircea Constantinescu, *Mersul ciudat al lucrurilor* de Eugen Lumezianu, *Pe malul fluviului, departe* de Ștefan Popescu, *Povestiri diferite* de Tudor Octavian) m-am dat bătut. Povestirile începuseră să semene prea de tot unele cu altele.” Această radicalitate nu-l va împiedica pe cronicarul de la „Contemporanul” să le recenzeze la începutul anului 1969. O altă țintă a disputei din acest articol este identificată în raportul între tehnică și conținut în proză, cu adresă directă la una dintre grupările cu acțiune literară coerentă: „O revoluție în proză e inevitabilă, astăzi ca și acum șaptezeci de ani, dar o oarecare revoluție de mijloace nu mă convinge niciodată. Este aici o dificultate, recunosc: teoreticienii «noi proze» vorbesc ei înșiși de schimbarea conținutului. Oniricul ar fi, de exemplu, o categorie a conținutului, nu a tehnicii. Să fiu iertat, dar eu nu văd, în operele lor, decât ticuri onirice și niciun fel de vizionarism esențial. Visului îi este preferată mica obsesie, incoerenței superioare a viziunii poetice, automatismului primar, fabulosului, fantasticului, grotescului, accidentul banal de imaginație.” La final, N. Manolescu are cuvinte frumoase pentru Ștefan Stoian, al cărui volum, *Pe malul fluviului, departe...* îi aparține „unui prozator veritabil, dar inegabil” și pentru Tudor Octavian – „cel mai format dintre toți debutanții anului. Însă maturitatea lui implică paradoxul unei disponibilități artistice nesfârșite. Cum îl citesc de mulți ani, pot spune că această disponibilitate nu mai are circumstanțele atenuante ale începutului și este un defect. Tudor Octavian n-a găsit deocamdată calea de a deveni un mare nuvelist, în ciuda unor foarte bune nuvele ca *Tăietorul de lemne* sau *Praful și pulberea*.” ■ Mircea Malița își încheie *Cronica anului 2000*, făcând considerații despre *Lege și morală*: „Societățile primitive sunt intolerante. Colectivitățile închise, tribale și rurale, nu admit abateri de la norma strânsă. Numai pe măsură ce progresează civilizația, variațiile în jurul conduitei medii nu conduc stupoare. Ele sunt privite ca un simptom sănătos de înnoire și ca semnale posibile ale spiritului inovator. În secolul al XVIII-lea numai Voltaire pleda binefacerile toleranței. În anul 2000 ea va sta în primele poziții ale listei valorilor, alături de capacitatea de adaptare la nou și de solidaritate cu semenii”. Cu toate acestea, rămâne deschisă celebra întrebare: încotro ne îndreptăm?

14 decembrie

● [„Scânteia”, nr. 7916] Vlaicu Bârna publică poezia *Drumuri ale patriei*. □• La proză citim un fragment din *Princepele*: „Eugen Barbu a definitivat într-o primă formă romanul *Princepele* (din care publicăm fragmentul de față) a cărui acțiune se desfășoară în plină perioadă a domniilor fanariote. Personajul principal – princepele – reunește în profilul său moral trăsăturile definitorii ale acelor domnitori care storceau fără milă țara și poporul pentru a-și plăti tronul la stăpânirea otomană și pentru a-și aduna propriile lor averi”.

● [„Cronica”, nr. 50] Vasile Pavelcu și A. Leon participă la un dialog (care deschide numărul) pe marginea revistei americane *World List of Scientific Periodicals*, care indică apariția pe glob a 2000 de pagini în fiecare minut, în 1952. Așadar, De la informație la cultură este un titlu actual și atunci și acum. Nu doar pentru temă, ci și pentru bibliografie, între timp uitată: *Arta cercetării științifice*, de W. I. Beveridge, tradusă în 1968 în limba română, care avertizează asupra pericolului supraîncărcării cu informații în emiterea de idei noi. ■ Magda Ursache face un bilanț: *Poezia '68*, într-un eseu lung, care se întinde pe trei jumătăți de pagină. Ea constată, pe de o parte, afirmarea unei noi generații de poeți, în siajul lui Nichita Stănescu, Marin Sorescu și Ion Gheorghe; continuitatea de creație a unor mari poeți interbelici (Miron Radu Paraschivescu și Virgil Teodorescu) și o mare diversitate de stiluri pe care poeții tineri, în curs de maturizare, le cultivă tot mai susținut, trecând de „faza inițierilor și greșelilor inerente”. Autoarea vorbește, rând pe rând, despre volumele apărute recent ale celor pe care-i consideră reprezentativi: în primul rând Nichita Stănescu (poetul „structural figurat”, cu care ar semăna Cezar Baltag și Ion Alexandru) și Marin Sorescu („cel mai de neconfundat dintre poeții noștri”). Primii trei sunt meditativi, umaniști. Alții sunt mai tradiționaliști, de pildă Cezar Ivănescu, alții intelectualiști, ca Ioanid Romanescu, Mircea Ciobanu și Leonid Dimov. Poet de idei este Ilie Constantin, iar poet erotic e Radu Cârneli. Florin Mihai Petrescu e „hieratic” și minulescian. Cezar Baltag este unul dintre poeții care „readuce elemente mitice de altădată”, ca și Horia Zilieru. Adrian Păunescu și-a domolit faonda în Fântâna somnambulă. Aer de familie cu Ion Gheorghe împărtășesc George Alboiu, Ștefan Bănuțescu sau Gheorghe Istrate. Nu lipsit de poncife stilistice și ideologice, textul Magdei Ursache este o sinteză cu valoare documentară despre felul în care se putea citi poezia contemporană românească la sfârșit de 1968 ■ La rubrica de poezie, debutează adolescentul de 15 ani Pavel-Paul Balahur. ■ Cronica literară a lui Zaharia Sângeorzan se ocupă de volumul de poeme al lui Ion Chiriac, *Ce se numește toamnă*. (Ed. Tineretului, 1968) □• Fără să fie doar o recenzie la volumul lui Geo Șerban, *Idei trăite*, articolul omonim al lui Adrian Marino are două merite: acela de a atrage atenția asupra unui gen retoric – cel al reflecțiilor, maximelor, pe care autorii români nu-l vor abandona nici după 1990 –, cu exemple din literatura contemporană și interbelică, gen despre care Marino afirmă: „că aforismul românesc se află încă într-un stadiu preclasic, o dovedește și ținuta pe alocuri declarat și

violent moralizantă”, cu exemple din Iorga, Arghezi și Blaga. Apoi, Marino remarcă: „poate cele mai impersonal-universale adevăruri aparțin zonei estetice, bine reprezentate de Paul Zarifopol, Tudor Vianu, Mihai Ralea, G. Călinescu”. Apreciind volumul lui Geo Șerban ca fiind comparabil cu Dicționarul de maxime comentat al lui Tudor Vianu (de la care vine și titlul *Ideii trăite*, de altfel), Marino nu suflă un cuvânt despre Emil Cioran... □•Cireșica Dumitriu traduce o proză de Borges, care este prezent și cu poezie tradusă de Ana Șoimulescu și Aurelia Batali. ■ Petre Botezatu publică un eseu de logică cu un titlu cioranian: *Pe culmile abstractizării*. □• La pagina de literatură străină, Const. Pavel prezintă și traduce un fragment de proză din Daniel Boulanger.

● [„**Flacăra**”, nr. 51] G. Dimisianu analizează romanul lui Nicolae Breban, *Animale bolnave*: „Umanitatea înfățișată în *Animale bolnave*, e atinsă de o suferință profundă, personajele sunt dirijate de o forță răuvoitoare care zace în chiar substanța alcătuirii lor, acționează adică dinăuntru constrângându-le să se angajeze într-un conflict cu consecințe tragice. Le înobilează efortul perpetuu de a se desprinde din încercarea nefastă, gestul de a înălța privirile spre iscodirea unei zări de lumină. Rămân totuși, nu mai puțin, prizonierele răului din ele, condiție ce le determină în chip fatal manifestarea actelor hotărâtoare”. ■ La secțiunea *Carte* este prezentat superlativ volumul lui Al. Philippide, *Scritorul și arta lui*, ce se remarcă prin „strictă aplicare la obiect, claritate de cristal în exprimare, precizie a gândului, erudiție fără ostentație, relevare a nuanțelor fără inutile divagații”. ■ „Un net succes al poeziei anului 1968” este considerat volumul lui Nichita Stănescu, *Laus Ptolemaei*. În traducerea lui Petre Solomon și N. Argintescu-Amza apare Arthur Rimbaud *Scrieri*, despre care se fac scurte aprecieri. □•O notă despre volumul de interviuri al lui Ion Biberi, *Orizonturi spirituale*, se prezintă drept „o mărturie asupra tendințelor și curentelor unei epoci”. □•Este consemnat debutul lui Tudor Octavian, în colecția «Lucefărul», cu un volum de proze scurte, *Povestiri diferite*. □•La rubrica *Memento*, secțiunea *Teatru*, se publică o notă despre piesa lui Victor Eftimiu, *Sfârșitul pământului*. □•Mai semnează: Al. Mirodan, Radu Cosașu, Teodor Mazilu, Silviu Brucan.

● [„**Lucefărul**”, nr. 50] Recapitulând *Anul literar 1968*, Eugen Luca scrie despre romanul lui Fănuș Neagu, *Îngerul a strigat*: „Excelent povestitor – cum au dovedit-o prozele sale scurte – Fănuș Neagu e înainte de toate, și în mod fundamental, asemeni lui Sadoveanu, dar în altfel decât autorul *Baltagului*, poet. Vocea sa poetică, izbitoare în acest prim roman, e evidentă dacă luăm în considerare atitudinea sa față de cuvânt, facultatea sa excepțională de a crea viziuni, capacitatea sa uimitoare de a condensa la maximum și de a transforma întâmplări banale sau pitorești, în stări de spirit, într-o atmosferă în care vraja intră ca element primordial și care de aceea ne subjugă literalmente. Fănuș Neagu e unul dintre puținii noștri prozatori pentru care cuvântul nu e un simplu mijloc de comunicare, un vehicul al ideilor și sentimentelor, ci un material brut căruia artistul trebuie să-i descopere valențele latente, și să ne mijlocească, prin efortul său,

accesul la ele. [...] În urma unui travaliu pe care textul nu ne face să-l simțim – și de aceea, în cazul său, e nepotrivit să vorbim de tendințe calofile – cuvântul, oricare cuvânt – cel de uz comun; alterat prin îndelungă circulație, neologismul abstract, ca un os fără măduvă, expresia argotică sau trivială – sub pana lui dobândește o nouă viață și o frumusețe aparte. Spune ce nici nu bănuiam că ar putea exprima și mai ales sugerează mult mai mult decât comunică direct. [...] Orice scriitor are o anume viziune, un mod al său particular de a-și apropria din punct de vedere estetic realitatea. Creatori de viziuni sunt, însă, numai poeții autentici. Fănuș Neagu, e dintre ei, de vreme ce nu se mulțumește doar să privească viața dintr-un anume unghi, al său, ci folosește elementele realului pentru a pătrunde în plin fabulos și a crea, astfel, viziuni noi, lumi care-s ale lui și care ne uluiesc. Oamenii populându-i cartea au o identitate socială și individuală, intră în relații de natură să satisfacă, în mare cel puțin, curiozitatea sociologului, etnografului și a psihologului. [...] Vocația poetică a lui Fănuș Neagu e certificată și de capacitatea lui sintetică, de facultatea sa de a condensa la maximum întâmplările și de a ne provoca astfel puternice șocuri emoționale”. □ De asemenea, *Opinii despre roman* au Mihai Pelin și respectiv Matei Călinescu. Primul se referă tot la *Îngerul a strigat* de Fănuș Neagu. Considerat, încă din titlul articolului *Un roman deschis*, Mihai Pelin este de părere că lucrarea lui F. Neagu, „cel mai frumos dar pe care autorul l-a oferit cititorilor săi”, este „este romanul unei degingolade căreia eroii nu i se împotrivesc în virtutea unor impulsuri conștientizate, ci răspunzând unor comandamente de natură cvasibiologică. [...] Aparent, degingolada omenescului, pe care o întrezărim în paginile acestui roman nu poate fi explicată ca o consecință a epocii, adică prin coordonatele decisive ale contextului social în care ea se consumă. Acele foarte puține indicii pe care paginile ni le oferă nu sunt în măsură să ne furnizeze reperele care ne-ar putea ajuta să reconstituim o epocă în esențialitatea sa. Atenția autorului se concentrează cu deosebire asupra acelor repere particulare – spațiale și temporale – menite să circumscrie universul unei umanități marginale, în conștiința căreia ecurile convulsiilor sociale care zguduie din temelii ansamblul comunității pătrund cu dificultate. Aproape că nu sesizăm momentul exact în care se declanșează sau se încheie un război, iar celelalte evenimente ale istoriei pe care ne-o transmit manualele se cer adăugate de memoria noastră. [...] *Îngerul a strigat* mai poate fi socotit și un roman al răzbnărilor ratate și al nedreptăților perfecte și impersonale. Ion Mohreanu ratează răzbunarea tatălui său – Neculai Mohreanu, iar cel care-l ucide, la rândul său, ratează răzbunarea lui Toma. [...] Ion Mohreanu, personajul a cărui prezență se resimte cel mai constant în carte a fost asimilat unui picarro, și el este, într-adevăr, un astfel de erou, dar nu unul cu destin personal. Destinul i se împlinește abia în cadrul unui ciclu și, ori de câte ori posesorul lui încearcă să-l scoată de pe orbita sa firească, tentativa eșuează. [...] Or, din punctul acesta de vedere, dincolo de incontestabila lui unitate formală, romanul lui Fănuș Neagu este un roman deschis. Nu în sensul că se cere continuat, ci în

sensul că are toate șansele să existe câțiva oameni care nu-l vor închide niciodată”. □•Matei Călinescu se pronunță despre *Intrusul* de Marin Preda, considerându-l „nu numai ca un roman deschis, dar și ca un roman al deschiderii. Pe această linie, o comparație între *Intrusul* și *Moromeții* – roman prin excelență al închiderii – se impune. Dacă ar fi să-l caracterizez pe Ilie Moromete printr-o formulă aș spune că el reprezintă, la dimensiunile universului țărănesc, un caz aparte de donquijotism, un donquijotism al închiderii. [...] În deplin contrast cu Moromete, Călin Surupăceanu, eroul *Intrusului*, este ceea ce aș numi un *homo apertus*: un om deschis, dar și descoperit, fără apărare. Vulnerabil, deci, și cu atât mai vulnerabil cu cât își afirmă mai puternic esența sa. Adevărata dramă a lui Surupăceanu nu începe din momentul în care survine nenorocirea (care are semnificația unui simplu accident), ci este o consecință a întregii sale structuri morale deschise. În această direcție, personajul lui Marin Preda se situează exact la antipodul lui Meursault al lui Camus, cu care a fost pus în relație în mod abuziv și fundamental eronat. E neîndoielnic faptul că *Intrusul* se vedește a fi și o meditație asupra alienării; scopul ei nu este însă acela de a sublinia patetismul subjacent în orice formă de alienare (acea ascunsă disperare existențială), ci, invers, patetismul implicat de refuzul sănătos al alienării, de opoziția față de caracterul alienant al socialului, manifestându-se uneori direct și brutal alteori pe căi ocolite și insidioase. În fond, *Intrusul* e romanul unei inițieri și sensul lui superior e unul moral. Problema adâncă a cărții este aceea a valorii suferinței; formulat simplu, răspunsul pe care-l dă Marin Preda, pe deplin conform cu normele unei etici a deschiderii, ar fi: suferința e prețul înțelegerii. Foarte interesantă îmi pare, pe această linie, concepția scriitorului despre eroism. Este actul prin care Surupăceanu salvează, primejduindu-și-o pe a sa, viața anonimului bețiv, un act eroic? [...] Eroismul lui constă în a nu se prevala câtuși de puțin de eroismul faptei sale: ar fi putut fi mândru de ea, apoi mândru că nu este înțeles, ar fi putut dezvolta, într-un cuvânt, un întreg complex de superioritate. [...] Nimic însă din toate acestea. Surupăceanu, – și nu atât în actele sale, care sunt adeseori contradictorii, cât în structura sa profundă – nu se opune destinului său (cum face «omul tragic») ci caută să și-l înțeleagă: iar destinul lui este unul esențial deschis, multiplu, dureros de echivoc, mereu pândit de nenorocire, dar găsindu-și mereu echilibrul, fie el fragil, în înțelegere și într-o caracteristică «dialectică a speranței» [...] Călin Surupăceanu nu este, așadar, cum s-a afirmat, un personaj tragic. [...] Ca «om deschis», Surupăceanu este, într-o anume măsură, pasiv, adică trăiește, până la un punct, în ceea ce îi este dat: astfel, în constituirea și destrămarea căminului său, nu el joacă rolul primordial, căci nu el își alege soția, ci este ales de ea, și tot ea decide despărțirea. Pe un plan mai înalt eroul din *Intrusul* dobândește însă o semnificație mai cuprinzătoare. Deschiderea lui ne oferă perspectivă asupra istoriei noastre: căci *homo apertus* este prin excelență o ființă istorică, o ipostază umană a istoricității care încearcă să se înțeleagă pe sine; și oricât de ciudat ar fi, istoria devine inteligibilă (și e vorba de o inteligibilitate de tip intuitiv și participativ, fără nimic abstract, fără nimic «logic»

sau «legic») mai ales când e privită cu ochii unor astfel de «intruși»». □ O altă opinie despre roman formulează și A. Păunescu, respectiv despre *Animale bolnave* de N. Breban, scriitor care „merge pe un drum” al refuzului capodoperei: „*Animale bolnave* se dovedește a fi mai mult decât o operă – romanul tinde să fie destin. Breban refuză capodopera pentru că structural el refuză opera. El nu construiește. El trăiește. În acest sens – dacă n-ar fi avut durată – Breban ar fi trebuit să fie poet căci prozatorul e operă, iar poetul e destin. În latura sa imediat vizibilă, Breban așează o operă Dincolo, unde cuvântul nu e reversibil, iar gestul individului este mai mult decât chiar individul, Breban contrariază substanța unui destin”. După A. Păunescu, romanul este numai în aparență polițist, căci scriitorul nu respectă regula misterului acțiunii, introducând-o pe cea a legii inevitabilului: „Conștiința inevitabilului este câștigul cel mai mare pe care-l oferă literaturii contemporane Nicolae Breban. Nu faptele ne interesează, nici măcar felul cum vorbește autorul despre ele nu ne interesează, ci convingerea finală că nu se putea altfel. Ori asta este destin. O lamentabilă cedare, în fața acestei proze, te cuprinde. Și renaști în cu totul altă parte, căci romanul acesta e compact și orgolios, apăsător și clasic. Totul se petrece, în linii mari, în sensul în care gândeai. Numai că, prin intensitate și prin tragism, faptele devin ele însele amănunte ale unei existențe superioare: inevitabilul. [...] Situat sub zodia vinovăției și a inevitabilului, dostoievskian prin tensiune și prin implicarea întregii suflări, la vibrația accidentelor individuale, construit riguros în temelii, furtunos la vârfuri, clasic la bază și modern în explorările psihologice, ardelenesc în formă (greoi, prea puțin mustos) și reprezentativ în esență, romanul *Animale bolnave* al lui Nicolae Breban se arată a fi unul dintre cele mai bune romane românești”. ■ Observând „marea afluență de poezie, din ultima vreme, adeseori numită inflație de nume”, Grigore Hagiu caută să stabilească, în articolul *Poetul debutant*, care e cu adevărat valoarea noii creații lirice: „Dacă privești mai atent însă, și fiind implicat în acest proces trebuie să privești cu atenție, maculatura de duzină cade la pământ, făcând loc, într-un spațiu mai larg și mai pur, poeziei adevărate, celei menite să aibă durată de zbor, înălțime și, de ce n-am spune-o, destin *de* constelație. Pe de altă parte, evoluția unor scriitori tineri, autori de cărți remarcabile, apăsător recunoscute de critica literară, discutate pe larg, au înălțat considerabil orizontul poeziei, resuscitând spiritele în direcția marii arte. Acest merit fundamental, evident sperăm pentru toată lumea, îi are în vedere în primul rând pe acești autori. Cristalizarea lor, a câtorva limite de sus le bănuim dar încă nu ne sunt pe deplin clare, va da naștere câtorva personalități definitive, câtorva capodopere de care ultimul sfert de veac are încă atâta nevoie. Este prematur să știm care cărți, impunându-se din prima clipă a lansării lor, vor și rămâne în viitor, dar ele există, nu putem concepe însuși mersul literaturii noastre fără existența lor. [...] Nume cum sunt Daniel Turcea, Cezar Ivănescu, Stela Vinițchi, pentru a cita doar pe câțiva dintre ei, și pe care revista noastră i-a publicat mai susținut, credem cu toată tăria și convingerea că vor însemna ceva în peisajul poeziei tinere. De talentele și evoluția lor se leagă și

talentul nostru de redactori. Cu cât ne vor convinge mai mulți debutanți de o posibilă realizare, cu atât vom fi și noi mai ațți și în măsură să-i divulgăm publicului, acestui drept judecător, al nostru, al tuturor”. ■ M. Ungheanu scrie o amplă cronică la G. Călinescu, *Principii de estetică*: „... ceea ce nu se amintește, în măsură trebuitoare, când se vorbește despre critica și istoria călinesciană, puse mereu sub semnul plăcerii gratuite a paradoxului, este izvorul ei polemic. G. Călinescu scrie sau clădește mereu în funcție de altceva anterior. Opera sa de istoric literar este critică, pentru că fiind creație este totodată o implicată și subtilă negație a ceea ce nu-i seamănă. G. Călinescu nu a scris și construit având în față un ferm program inițial. Declarațiile sale programatice apar foarte târziu după debutul său în publicistică, unele chiar după tipărirea unor opere importante. Discursurile teoretice s-au ivit, de cele mai multe ori, ca reacție de apărare a unei opere deja edificate. Prefața mării sale *Istoriei*, este o polemică cu detractorii monografiilor sale, iar prefața Compendiului o altă polemică cu cei ce atacaseră *Istoria literaturii romane* de la origini până în prezent. Tehnica criticii și a istoriei literare, cuprinsă în *Principiile de estetică* e ulterioară monografiilor despre Eminescu și Creangă, constituind un program a posteriori. G. Călinescu, să notăm, e un teoretician din necesitate. N-a avut, după câte știm, niciodată intenția să scrie o estetica și atunci când a scris lucruri asemănătoare, a făcut-o pentru a consolida un mod de lucru asupra literaturii, care era al său. O estetica călinesciană există, mai puțin pură și autonomă decât s-ar crede, atât de puțin pură și de autonomă, încât nu se înscrie comod în sfera a ceea ce numim îndeobște estetică. [...] Tehnica criticii și a istoriei literare se ocupă de definirea istoriei și criticii literare într-un mod mai puțin obișnuit. Și criticul și istoricul literar au ca obiect literatura. Și unul și altul au același punct de referință. Criticul acționează imediat și ceea ce i se cere este un acut simț al valorii. Istoricul e un reconstructor. El se ocupă, după cum pare a indica noțiunea de istorie, de trecut, deci de lucruri moarte, și, de aici, aparentul hiatus cu critica. Acestea erau (sunt) prejudecățile comune, G. Călinescu fixează însă osmoza celor două preocupări. [...] De unde se vede că nu avem de-a face cu două funcții reprezentate de două persoane ci de două funcții plecând dintr-un singur trunchi. G. Călinescu era de fapt împotriva specializării care transformă mijloacele în scop și dă naștere unor ciudate specii de istorici literari sau critici. Istoricul literar se cuvine să fie mai întâi istoric propriu-zis, după credința mai veche după care istoria cuprinde în sine toate celelalte științe. [...] Istoricul literar este istoric literar în măsura în care are puțința sintezei epice, a găsirii aceluiași punct de vedere care să reveleze în structură, să descopere un întreg, astfel invizibil. [...] Pe acest eșafodaj teoretic stau lucrările de Istorie literară ale lui G. Călinescu acuzate insistent, încă și acum, de subiectivism. (În critica literară acuza era înlocuită cu aceea de impresionism. Și acesteia G. Călinescu îi răspunde în *Ce este impresionismul?* Labilitatea termenului i-a dat un uz nefast. Impresia în estetică, precizează G. Călinescu, nu este o simplă exclamație, ci rezultatul unui examen reciproc de percepții avizate). Critica este o vocațiune ca și proza, poezia,

etc. Istoricul și criticul literar sunt și ei creatori. Ei au rolul «de a inventa» o literatură, ne spune undeva Călinescu, aruncând asupra propriilor sate istorii literare o lumină mai revelatoare decât toate teoriile de până acum. Adevăratul program literar al lui G. Călinescu îl vom recunoaște însă în *Sensul clasicismului* (cu un accent și mai vădit personal în Reflecții mărunte asupra romanului) unde obiectul de interes deosebit este proza. Mistica evenimentului pe care autorul român o avea, și o are, în mod excesiv este combătută cerându-i-se detașare, contemplație și profunzime. Adică etica creatorului de tip clasic”. ■ Sunt publicate texte inedite de Vasile Voiculescu: *Vaca blestemată* și *Cugetări – gânduri*.

15 decembrie

● [„România liberă”, nr. 7513] Aurel Martin comentează romanul mitico-simbolic al lui Fănuș Neagu, *Îngerul a strigat*. „Prozator de structură funciar romantică, fascinat de lumi aflate la granița civilizațiilor”, „scriitor cu vocația transcendentalizării teluricului, a esențializării pasiunilor, a surprinderii conflictelor violente”, Fănuș Neagu construiește, în romanul său, două categorii de personaje. Pe de o parte, sunt oamenii, „senzuali, vindicativi, cu simțurile în alertă, însetați deopotrivă de pur și de metafizic”. Pe de altă parte, este apa – balta Brăilei, câmpia Dunării, sau natura însăși, trăind, de pildă, în ritmurile anotimpurilor. În această lume în care realul capătă „fațete stranii”, iar personajele, „contururi hiperbolice”, „existența văzută și nevăzută a universului se mișcă halucinant”. Aici, tragicul are relevanță existențială, și derivă din „procesul de inadaptare”, sau de „particulară adaptare a unei întregi categorii la dinamica istoriei”. Dimensiunea etică obligatorie a romanului decurge din aceea că „durerosul fenomen al mutațiilor istorice înregistrează și victime nevinovate”.

● [„Scânteia”, nr. 7917] Gheorghe Achiței scrie despre *Responsabilitatea socială a artistului*: „Socialismul imprimă o notă proprie acestor probleme, privind noua dimensiune a raporturilor dintre *artă* și *om* în condițiile civilizației actuale. Noua societate nu poate fi indiferentă față de substanța și calitatea artei «difuzate», atât prin intermediul instituțiilor de tip «tradițional», cât și prin intermediul instituțiilor de tip «modern». [...] Arta și literatura contemporană apar, astfel, *angajate* într-o amplă acțiune de *luminare publică*. [...] Se înțelege că arta nu poate fi înțeleasă exclusiv nici ca efort, nici ca distracție pură. La nivelul artei *plăcerea efortului* se conjugă cu *plăcerea lipsei de efort*. Orice accentuare, într-o direcție sau alta, nu poate avea decât consecințe negative. Arta prin excelență efort nu atrage pe nimeni sau atrage foarte puțină lume. Arta prin excelență distracție se confundă cu jocul – nu mai este artă – pierde orice posibilitate de influență socială activă asupra societății, se standardizează. [...] Nu vom putea omite faptul că prin latura sa de *divertisment*, în unele cazuri mai accentuată, în altele mai puțin accentuată, arta cuprinde și o bună doză de *joc*, în sens de opus al seriozității, al gravității, în sens de manifestare nestânjenită a imaginației și a inteligenței. [...] Sensul artei a fost și rămâne pe bună seamă, sensul superiorului.

Prin aceasta și numai prin aceasta arta se justifică drept element de avangardă spirituală”.

18 decembrie

• [„Scânteia”, nr. 7920] Pe marginea poeziei lui Ștefan Augustin Doinaș, Virgil Nemoianu face câteva însemnări sub titlul *Armonie și tensiune în creația lirică*: „Primul efort al lui Doinaș, întâlnit încă din poemele timpurii, este acela de a fi un bun meșteșugar. O substanță barocă atât de bogată în detalii nu poate găsi calea comunicării decât dacă este prelucrată și strunită de cineva care cunoaște secretele meseriei. Pentru ca poezia să fie și mai articulată, mai vertebrată, Doinaș simte nevoia firului epic, a situației dramatice, a ritmului ceremonial – toate acestea întărind organizarea și ținuta poeziei. [...] Acest efort ține de formă, și nu trebuie să-i exagerăm însemnătatea: în ciuda meșteșugului său poeziile lui Doinaș sunt departe de a fi exemple de desăvârșire formală. Cu tot efortul poetului, el nu reușește decât foarte, foarte rar să creeze cristale perfecte așa cum năzuiește. Lutul pe care îl lucrează nu se lasă modelat impecabil. Tocmai de aceea, mai important este al doilea efort al lui Doinaș, care pornește nu din direcția formei, ci din adâncurile ideii poetice. În foiala nespusă a mulțimii de detalii și imagini pătrunde, gravă și maiestuoasă, *ideea* (dragostea, dreptatea, înțelepciunea, trecerea timpului se numără printre marile teme tratate). Doinaș crede într-un univers amplu, inepuizabil, dar dominat până la urmă de *armonie*. [...] Cred că este important ca, pe lângă buni poeți ai tradiției, pe lângă buni poeți înnoitori, să avem și poeți care să illustreze viu cum tradiția și inovația se pot nu numai împleti, ci se poate chiar identifica. Modernă este nu debandada imagistică sau sentimentală, ci poezia care însușindu-și toată complexitatea lumii în care trăim o restituie sub forma unui întreg coerent, supus controlului rațiunii și frumosului. Ea caută mereu să deslușească în lucruri sensul filozofic, care să le dea măsura adevăratei lor adâncimi și greutatei. De aceea poezia lui Doinaș mi se pare modernă în înțelesul cel mai deplin al cuvântului. Ea ne arată că pentru a fi actual trebuie mai întâi să fii durabil și să construiești în perspectiva marilor probleme ale omului, eterne și actuale totodată”. ■ Este publicată schița *Aranjamentul* de Ion Băieșu.

19 decembrie

• [„Scânteia”, nr. 7921] Pe prima pagină apare *Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la Plenara C. C. al P. C. R. din 16-17 decembrie a.c.* Alături citim *Lucrările sesiunii Marii Adunări Naționale*, la care s-au discutat: „- Proiectul de Lege pentru adoptarea planului de stat al economiei naționale pe anul 1969. – Proiectul de Lege pentru adoptarea bugetului de stat pe anul 1969. – Proiectul de Lege pentru modificarea Legii nr. 2/1968 privind organizarea administrativă a teritoriului Republicii Socialiste România.” □ Printre cuvântările deputaților, apare și *Cuvântul deputatului Ioan Brad*: „Prezența unui scriitor la dezbaterile dedicate planului și bugetului de stat pe anul 1969 poate apare, cel puțin la primă

vedere, neavenită. Aceasta, deoarece este cunoscută vechea antinomie dintre noțiunea de plan și cea de creație artistică. Dar, cum împăcarea vine, până la urmă, din buget, fără de care și planul rămâne o abstracțiune și arta o năzuință ideală, m-aș încumeta să vă rețin atenția cu câteva considerații pe marginea proiectelor prezentate aici. [...] Sunt convins că, acum în pragul anului jubiliar, al 25-lea de la eliberare, gândurile creatorilor și artiștilor noștri – români, maghiari, germani și de alte naționalități – ale tuturor celor care-și dedică munca și năzuințele afirmării și difuzării largi a culturii noastre socialiste, sunt concentrate în pasiunea și dorința de a întâmpina acest jubileu cu opere noi și remarcabile, demne de așteptările, de încrederea poporului nostru, demne de marile și durabilele sale înfăptuiri cunoscute azi tot mai larg în lumea întreagă. Certitudinile noastre pe acest drum sunt chezașuite de politica principială a partidului nostru, de aprecierile, de încurajările și sfaturile date de tovarășul Nicolae Ceaușescu în cadrul conferințelor și adunărilor generale ale uniunilor de creație, desfășurate în acest an, ca și cu alte prilejuri publice, oamenii de cultură și artă văzând în ele un cadru larg, cu linii însă precis conturate, acele gânduri profunde și sentimente limpezi care creează climatul stimulator, atât de necesar întotdeauna propășirii ideilor noi, artei adevărate, epocilor de înflorire spirituală”.

● **[„Albina”, nr. 51]** Șerban Nedelcu face un *Popas la Hordou*, despre vizita la casa memorială a lui George Coșbuc, concluzionând: „În vreme ce treceam prin camerele întunecate, gândul m-a dus la întreaga activitate de cultural izare a maselor exercitată de marele poet, cu neostenită energie. Și în acele clipe mi-am spus că memoria lui nu merită acest afront al consiliului popular județean Bistrița, care ar putea grăbi electrificarea satului ce se numără, credem, printre cele mai înapoiate din județ. S-ar putea grăbi, de asemenea, asfaltarea șoselei care duce aici. Acestea ar constitui un omagiu, dar și o recunoștință adusă marelui poet și eminentului militant pe tărâm social-cultural, precum și satului care a dat un fiu cu care se mândrește întreaga țară”.

● **[„România literară”, nr. 11]** În cadrul rubricii *Mișcarea Literară 1968*, Lucian Raicu deschide numărul cu articolul *Romanul total*, în care discută statutul prozei momentului, îndeosebi al romanului, care a ajuns în pragul „viguroasei maturități”. Există romancierii care abia se afirmă, iar marii prozatori, precum Marin Preda ori Zaharia Stancu, tind să ofere sensuri mai profunde sau o „reevaluare” noilor opere. Autorii încearcă să răspundă unor întrebări existențiale, care necesită un cumul de aspecte, pentru a contura o „viziune centrală” și a îngloba propriile trăiri în romane ale experienței. ■ O poezie semnată Perpessicius, dedicată lui Geo Bogza și intitulată *Cine, ce știe ?*. ■ Sub condeii lui Valeriu Cristea, apare, la rubrica *Proza în reviste*, articolul *Prospecțiuni*, despre proza lui Vasile Rebreanu, a lui Sorin Titel (care, profund influențat de opera lui Kafka scrie *Aldo*, preluând motivul fugii în labirint) sau a lui Augustin Buzura (*Deruta*). ■ La *Moda poetică '68*, este inserată partea a doua a articolului *Falsa Profunzime*, de Ștefan Aug. Doinaș. În lumină sunt puși tinerii poeți, iar accentul cade

asupra volumului *Fântâna somnambulă*, al lui Adrian Păunescu. Este amintit, de asemenea, Grișa Gherghei, care se evidențiază printr-un „limbaj perfect articulat” în poezia *Nici o tangentă la inimă*. Romulus Guga, care este dur criticat, este considerat „amator de sentințe, de adevăruri banale pe care nu izbutește să le transfigureze”, dar este apreciat pentru creația lirică *Umblă copacii*. Un tânăr considerat promițător este Matei Gavril, dar care cade în greșeala de a încerca să-l copieze pe Păunescu. ■ În cadrul rubricii *Documente – mărturii*, Șerban Cioculescu și Al. Rosetti sun chemați să se pronunțe cu privire la „chestiunea paternității” poemului *Răsturnica*, cu întrebarea *Ion Vinea sau Ion Barbu*. (articolul *Cu privire la B. Iova*). ■ *Despre „Crai” și altele* scrie Șerban Cioculescu. Acesta face comentarii la romanul lui Mateiu I. Caragiale, pornind de la titlul, care exprimă revitalizarea unei expresii din vremea lui Ludovic al XIII-lea: „La noi, numele de crai se dădea pe la începutul secolului trecut tuturor membrilor acelei drojdii sociale care făceau din noapte zi, tulburând liniștea și amenințând avutul cetățenilor pașnici”. ■ În cadrul rubricii *Varietăți*, Nicolae Tăutu publică *Geografie literară*, asemuind poezii, în funcție de tema abordată, cu diferite forme de relief, după cum urmează: Geo Bogza, Fănuș Neagu, Adrian Păunescu sunt „piscuri”, Eugen Barbu este „vulcan”, Dinu Spătaru este „ocnă de sare”, iar la categoria „vicepiscuri” îl avem pe Dinu Săraru. Miron Radu Paraschivescu este considerat prin opera sa, *Marea Neagră*, „Trei brazi” sunt Nichita Stănescu, Cezar Baltag și Grigore Hagiu, cascadele sunt Gellu Naum ș.a. ■ *O convorbire literară* extraordinară are loc între Nicolae Breban și Nichita Stănescu. Discuția pornește de la oralitate și trece prin câteva teme, precum alienarea, proza, romanul, logica „actului epic”, genul liric, definiția convenționalului în artă, până la opinia despre generația noilor scriitori. Nichita Stănescu consideră că „oralitatea presupune o anumită intensitate a intimității de destin”. ■ Sub condeii lui D. Țepeneag, apare, în cadrul rubricii *Mișcarea literară 1968*, articolul *Ipostaze ale romanului actual*, care trece în revistă ultimele apariții în materie de roman. Este adus în discuție ultimul roman al lui Fănuș Neagu, *Îngerul a strigat* (despre problema țaranului care ajunge să fie „zmuls din vatra sa”, obligat de moșier să se mute de la Dunăre în Dobrogea), dar și romanul lui Sorin Titel, *Dejunul de iarbă*. ■ La *Cronica literară*, sunt comentate două romane aparținând lui Zaharia Stancu. □ Primul este abordat de G. Dimisianu, *Ce mult te-am iubit*, care apreciază „calitatea lirică” a prozei lui Stancu, precum și „viziunea intens afectivă a celui care povestește”. □ Sub condeii lui S. Damian, apare o dezbatere despre *Șatra*, „o cronică a mișcării unei colectivități”. Romanul ilustrează cu dibăcie normele socio-comportamentale, ale unei comunități pribege, „un univers închis aflat într-o permanentă deplasare”, care „nu cunoaște decât îndeletniciri pașnice și cultivă un ceremonial barbar, păstrat ca un canon”. ■ La rubrica *Noutăți în librării* avem următoarele: Sextil Pușcariu, *Călare pe două veacuri* (E.P.L.); C. Dobrogeanu-Gherea, *Scrieri social-politice*, (Editura Politică); Adrian Marino, *Introducere în critica literară*, (E.P.L.); Mariana Dumitrescu, *Iarba timpului, versuri*, (E.P.L.);

Tania Qvil, *Nocturne*, (E.P.L.); Mihail Drumeș, *Invitația la vals*, roman (în colecția Romane de ieri și de azi – E.P.L.); Ioana Andreescu, *Soare sec*, (E.P.L.); Francisc Păcurariu, *Profiluri hispano-americane contemporane*, (E.L.U.); Ion Bârlea, *Literatură populară din Maramureș*, două volume, (E.P.L.); *Desăvârșirea unificării statului național român – unirea Transilvaniei cu vechea Românie*, (Ed. Academiei Republicii Socialiste România); I. Gheorghiu și C. Nuțu, *Adunarea națională de la Alba Iulia – 1 decembrie 1918*, (Editura Politică); Gh. Unc și C. Mocanu, *13 decembrie 1918*, (Editura Politică). ■ În cadrul rubricii *Cărțile săptămânii*, Dumitru Micu are în vedere *Destine intermediare*, de Florin Mugur: „Materia inspirației nu e, ca în volumele mai vârstnice ale lui Florin Mugur, gingășia, ci sentimentul pierderii ei, al dispariției purității”. Al doilea volum analizat este *Restituiri*, de Al. T. Țion, caracterizat prin sintagma „sensibilitate lirică”, deoarece reușește să cumuleze poezii din diverse perioade. ■ De noutățile din proză se ocupă Magdalena Popescu. Autoarea se referă la *Cercul* lui Alexandru Sever (și recomandă că trebuie citit într-o cheie diferită) și la romanul *Aplauze*, aparținând lui Nicolae Krassovski (unde firul epic trebuie descoperit de la distanță „așa cum ochiul stând prea aproape de o pânză pictatănu distinge decât un vâlmășeag de culori și linii”). ■ Al. Piru publică *Amintirile unui Orientalist*, cu trimitere la volumul de *Amintiri* al lui Mircea Eliade, apărut în 1966. □ Tot aici apare *Răspuns unei contestări*, dat de I. Crețu, ca reacție la articolul lui Al. Piru *Pseudorestituiri*. Acuzându-l pe Piru de zeflemea, I. Crețu consideră că acesta vrea să-i desființeze lucrarea, prin argumente care deformează imaginea criticului: „eu încerc să stabilesc adevărata imagine a criticului pe care d-sa a redat-o incompletă și oarecum eronată”. □ În cadrul rubricii *Documente – mărturii*, sunt publicate două scrisori de E. Lovinescu către Elena Farago, în care-i mărturisește sentimentele de prietenie și îi trimite mulțumiri, mărturisindu-i intenția de a începe să scoată o nouă revistă literară, „Sburătorul”. În cea de-a doua scrisoare, Lovinescu își exprimă recunoștința față de ajutorul primit în corectarea scrierilor sale, povestind că mai are de lucrat la unele detalii: „oarecare repetiții obsedante ale unor cuvinte vor fi înlăturate”, ori „procedez la purificarea stilului ca un adevărat giuvaergiu”. □ Titu Maiorescu, *Însemnări zilnice*, continuă serialul început)partea a zecea). ■ Constantin Țoiu scrie *Ideea pierdută*, în înstilul său eseistic, larg divagant: „desfăcând coaja blondă a acestui fruct vorbitor și închizând prudent ochii, să nu te orbească scurtele, înmiresmatele erupții de acizi ale scoarței strivite”, trecând apoi la chestiuni mai serioase: „Iar zeul zeilor, care domnește prin legi și care, de bună seamă, avea puterea de a cunoaște totul, înțelese pe ce căi jalnice o apuca stirpea aceasta, minunată la începuturile ei”. ■ *Întâlnirea noastră cu Goethe*, articolul semnat de Constantin Noica, se regăsește la rubrica *Viață și societate în rostirea românească*. Noica subliniază aici asemănările unor elemente din cultura românească cu unele care se regăsesc în opera scriitorului german: „E marele duh sănătos în cultura lumii, sănătos cum era și cealaltă față a lui Eminescu”. Diavolul din folclorul românesc se diferențiază prin „lipsa de sen-

timent tragic”, iar „eresurile și păgânitatea credințelor noastre ar fi încântat păgânul deliberat din el”. ■ Graur demonstrează, în articolul *Virgulele*, importanța acestui semn de punctuație, a cărui folosință este indispensabilă. O simplă liniuță de pauză poate înlocui virgula, „un mijloc să salvăm și înțelesul, și regula”. ■ Vladimir Streinu publică partea a-IV-a din seria articolelor sale, *Critica românească literară dintre 1920-1945*. Noua generație de critici îl are ca punct de plecare pe Lovinescu, axându-se pe literatura timpului în cadrul eseurilor lor, dar oferă și o nouă perspectivă asupra clasicii, aducând la lumină ediții critice de valoare. ■ Florin Mugur scrie articolul *Poezie și livresc*, în care tratează problematica acuzațiilor aduse operelor poetice, criticate pentru a fi „livrești”, în funcție de tematica pe care o abordează: „Recomandabil e numai să nu rămâi în punctul de pornire și să nu rescrii Hamlet ceva mai delicat și cu mai puține blesteme”. ■ La *Cronica traducerilor*, Matei Călinescu se referă la *Rimbaud și limbajul poetic*, unde abordează din nou teoria traducerii literare. Sunt criticate erorile în privința stilisticii comparate, pe care autorul o consideră „punctul de plecare al unei definiții a literaturii” și este dezbătută chestiunea „intraductibilității” poeziei: „totuși, paradoxal, traduceri de poezie s-au înmulțit vertiginos, fiind nu o dată făcute chiar de acei care afirmau intraductibilitatea poeziei”. ■ La rubrica *Fișier* găsim semnalarea publicării următoarelor cărți: *Cuibul Dragostei*, de Ruig Lardner, apărut la Editura Meridiane, cu o prefață realizată de Dan Grigorescu; *Poe-mele* lui Victor Sivetidis (*Măslinul, E.U.*), volum tradus în limba română de Mircea Ciobanu, Florența Albu, Vasile Zamfir și Mircea Pavelescu; Romanul *Pitulicea* (E.U.), de R.N. Güntekin, tradus în românește de Viorica Dinescu; *Studiul Despre un realism nețărnut – Picasso, Saint John Perse, Kafka*, de Roger Garaudy, cu o prefață realizată de Louis Aragon, este tradus în limba română de Paul Dinopol. ■ Tatiana Nicolescu scrie despre *O antologie a tinerei proze și poezii românești în U.R.S.S.*, prin care își exprimă admirația față de succesul literaturii românești de peste hotare. Antologia (cu titlul *Vară Buimacă*, apărută la editura sovietică *Molodaia Gvardia*) reunește poeți și prozatori, de la Ana Blandiana, Marin Sorescu și Nichita Stănescu, până la Sorin Titel, Fănuș Neagu și Vasile Rebreanu. „Ca la orice transpunere a unei opere literare în limbă străină, problema calității tălmăcirilor este una dintre cele mai importante (...)”, „Volumul ar fi avut de câștigat [...] dacă era însoțit de o prefață, care să contureze în liniile sale mari fenomenul tinerei literaturi române”. □•Apare sub condeii Marianei Șora, *Regăsirea unui manuscris celebru*, unde se dezbate subiectul unui document inedit aparținând lui T. S. Eliot, despre care se credea că a fost pierdut. Importanța acestui manuscris este esențială pentru pasionații de istorie literară. Autoarea subliniază importanța gândirii moderne pe care o posedă poetul britanic, prin care reușește să „teoretizeze incorporarea cotidianului, ca și a abstractului în poezie”. □ La *Atlas liric*, apar două poezii aparținând lui T.S. Eliot, traduse în limba română de Petre Solomon: *Dimineața la Fereastră* și *Oameni găunoși*. □•Tudor Șandru publică un medalion *Ramón Menéndez Pidal*, în care este

prezentată viața și opera filologului spaniol, încetat din viață cu puțin înainte a atinge onorabilul centenar. Conducând o bună perioadă Academia Regală Spaniolă, acesta rămâne „una dintre cele mai strălucite și distinse valori culturale umane ale timpului nostru și ale culturii care i-a dat pe Cervantes și Unamuno”.

□•Ion Pascadi realizează o cronică la *Dansul morții*, un spectacol în regia lui Ianis Veakis, un dramaturg nordic, prezentat la Teatrul Bulandra: „Marea surpriză a piesei o constituie tocmai reușita demonstrație a faptului că, deși orice legături păreau tăiate și disoluția căminului inevitabilă, obișnuința, absurditatea convenției, până la urmă chiar dragostea, în care nu mai credea nimeni, sunt cele care înving”.

□•Un interviu cu Teodor Mazilu se intitulează *Autori și personaje*. Temele dezbătute includ viața scriitorului, problema inspirației ce precede „crizei” care are loc atunci când „scriitorul, refuzând să trăiască, ucigându-și sensibilitatea, se îndârjește totuși să scrie și se miră că îi e greu să mai termine o pagină”.

„Aprobarea criticii – mărturisește dramaturgul – îmi face plăcere, dar dezaprobarea ei nu mă îngrijorează. N-am înțeles niciodată groaza scriitorului în fața criticii”.

□ La secțiunea *Premieră*, se menționează că se va juca pentru întâia dată piesa *Vinovatu*, de Ion Băieșu.

□•Mihai Drișcu plasează sub semnul *Cenaclului tineretului* un articol despre Iordache Rusu, Rodica Constantin și Gh. Bucătaru, discutând preocupările artistice atât de diferite ale celor trei. ■ În cadrul secțiunii de *Muzică*, este publicată cuvântarea lui Nicolae Ceaușescu rostită în cadrul Adunării Generale a Compozitorilor și Muzicologilor: „Dezbaterea în acest cadru larg, într-un spirit exigent și constructiv, a problemelor esențiale ale creației și criticii muzicale, a activității de difuzare a muzicii, a muncii Uniunii Compozitorilor, bogatul schimb de idei și de experiență care a avut loc aici vor exercita, fără îndoială, o înrăurire pozitivă asupra dezvoltării artei noastre muzicale – artă care găsește un tot mai profund ecou în rândurile cercurilor largi ale iubitorilor de frumos în țara noastră”.

● [„*Tribuna*”, nr. 51] Pornind de la romanul *Casa de Vasile Rebreanu*, Mircea Vaida urmărește în *Ospățul lui Trimalchio* acest „motiv” literar în opera mai multor scriitori între care sunt incluși mai ales ardelenii Slavici, Agârbiceanu, Liviu Rebreanu, în romanele cărora „se zideau case trainice, să țină o mie de ani, să desfete ochiul limpede, fără ascunzișuri, case bune, durabile și frumoase, să bucure inimile”.

■ În *Zece poeme și ceva*, Dinu Donos subliniază superficialitatea versurilor publicate în revista «Argeș»: „Poetul din «pagini literare – *Meșterul Manole*» realizează o colecție de locuri comune pretențios exprimate și prețios versificate, încercând parcă un pastel argeșan à la Ion Pillat, dar reușind numai palide conture cunoscute din operele poezilor minori de altădată”.

■ Radu Ilin constată ironic *Ce ochi, dar ce limbă!*: „Dar, sâmbătă, 7 decembrie al anului 1968, «Lucefărul» publică ciudatul *Ochi al lui Irimia Gotu*. Limba noastră românească trece aici prin grele încercări... Iulian Neacșu însuși, admite pe onirici, pe clasici, pe cine vreți. Parcă totuși Ochiul lui Irimia Gotu este un lucru atât de insolit, prin aberațiile ei lingvistice, încât îți vine să spui: Destul! Pentru că

Urmuz știa ce face, pe când autorul nostru e convins că realizează cu totul altceva decât ce iese până la urmă”. ■ Ion Pop face referire la *Primele poeme ale lui Tristan Tzara*: „Privită în ansamblu, această operă poate fi caracterizată ca un act de neîncredere în poezie. Și nu numai într-o poezie așa cum a fost scrisă până în 1913, cu timpii ei morți, cu momentele ei de stagnare, ci o neîncredere în viitorul oricărei poezii... Poezia pare a nu mai fi suficientă ca valoare în sine, prin numai materia ei, ci și prin ceea ce nu este, prin aceea că vrea să nu mai fie. Primele poeme ale lui Tristan Tzara se situează la această răspântie. Poetul urmează de fapt *Avertismentului* dat probabil de Ion Vinea, în numărul 1 al revistei «Chemarea» din 1915, leagăn al acestor dintâi poezii și al unei întregi epoci literare...”. ■ Teofil Răchițeanu scrie despre studiul lui Gheorghe Popp: „*Dinicu Golescu*”: „Continuând seria micromonografiilor închinată unor personalități de prestigiu ale culturii și literaturii române, Editura tineretului ne-a oferit recent satisfacția întâlnirii cu figura luminoasă și nobilă a marelui cărturar și umanist, care a fost Dinicu Golescu.[...]Limbaajul criticului este adecvat scopului, la obiect, având în vedere cercul larg de cititori căruia se adresează acest gen de cărți”. ■ Alexandru Gorșcovoz face referire la două cărți scrise de Ion Biberi și Leonid Dimov. □•Ion Biberi: *Poezia mod de existență*: „Cartea lui e panoramă a *Poeziei*, de la fazele ei de ritual totemic, la grandoarea epopoilor, de la solemnitatea hieratică a romanticilor, la armonia bizară a moderniștilor. E, dacă vrei, o istorie comparată a poeziei popoarelor lumii... Pe teren românesc, *Poezia mod de existență* este cea mai serioasă lucrare de filosofie a culturii, de la Blaga încoace”. □•Despre Leonid Dimov se arată: „*Pe malul Stixului* e o carte hieratică. O muzică de dincolo de lume îți propulsează în suflet ecourile ei tânguitoare ca o înserare... Poetul oficiază prin această solemnitate de ritual, cât și prin bogăția virtuților onomatopeice. Tonul grav al acestor 40 de sonete sporește atmosfera de mister, pe măsură ce te cufunzi în lectură”. ■ Sonia Mârza prezintă volumul de schițe al lui Ștefan Stoian, *Pe malul fluviului, departe...*: „Expresia precisă, dezbrăcată de elemente metaforice, nu exclude folosirea unor tehnici artistice destul de variate, de la investigația obiectivă până la fluxul verbal interior. Îndreptate mai ales spre redarea faptului în sine, schițele păcătuiesc pe alocuri prin lungimi și o alegere nediferențiată a materiei artistice”. ■ Constantin Cubleşan recenzează cartea lui Grigore Beuran, Regăsire: „Schița *Heraldica*, atașată în apendice volumului, este animată de aceeași idee patriotică, numai că aici proiecția se face într-o perspectivă istorică îndepărtată a neamului, oprindu-se la momentul descălecării lui Dragoș în Moldova”. ■ Ion Oarcăsu descrie volumul de poezie al lui Radu Selejan: „Poezia tânărului Radu Selejan, debutant în colecția «Lucașfăruș», izvorăște dintr-o puternică neliniște existențială, insinuată chiar din titlu... E neliniștea celui care vede și simte natura nu ca o succesiune de forme, așa cum o vede ochiul «obiectiv» și limpede al clasicului, ci ca o mutație permanentă, ca pe o schimbare haotică spectaculoasă, neprevăzută...”.

20 decembrie

• [„Scânteia”, nr. 7922] În acest număr citim despre *Ședința consiliului Național al Frontului Unității Socialiste*: „Consiliului a dezbătut proiectul de lege privind organizarea și funcționarea consiliilor populare”. În continuare apare *Act constitutiv* semnat și de reprezentanții Uniunii Scriitorilor; Uniunii Artiștilor Plastici; Uniunii Compozitorilor; Asociației Oamenilor de Știință, Asociației Juriștilor; Uniunii Ziariștilor, Asociației Oamenilor de Artă din Instituțiile Teatrale și Muzicale; Asociației Cineaștilor, Uniunii Societăților Științifice ale Cadrelor Didactice. Mai aflăm: „Frontul Unității Socialiste va mobiliza toate energiile popoului nostru pentru continuarea în ritm susținut a politicii marxist-leniniste de industrializare socialistă a țării, dezvoltarea agriculturii, înflorirea științei și culturii. El va milita cu hotărâre pentru consolidarea orânduirii noastre socialiste, cimentarea coeziunii clasei muncitoare, țărănimii, intelectualității, a tuturor oamenilor muncii, pentru întărirea și adâncirea prieteniei și unității dintre poporul român și naționalitățile conlocuitoare, pentru afirmarea și mai activă a organizațiilor de masă și obștești în viața politică și socială, pentru dezvoltarea continuă a democrației socialiste”.

• [„Contemporanul”, nr. 51] În poezia *Cum îmi bate ceasul*, Geo Bogza ilustrează faptul că plutea în aer o modă nichitastănesciană, filtrată atât de nevoia redescoperirii iubirii pure, ani de zile izgonită din vers, cât și de un reflex panteist, care s-a manifestat în toată perioada interbelică, avându-i ca exponenți pe Blaga, Barbu și Pillat: „Dacă îl ascult cu osul frunții/ Ceasul meu măsoară durata universului.// Dacă îl arunc în apă/ Dau înapoi cu un regn și devin copac.// Dacă îl arunc în foc/ Dau înapoi cu două regnuri și devin piatră.// Dacă îl ascult cu unghiile, cu dinții, cu genunchii/ Ceasul meu arată o oră roșie.// Dacă îl ascult cu memoria morților/ Ceasul meu arată o oră albă.// Dacă îl ascult cu memoria oceanelor/ Dau înapoi cu trei regnuri și devin cuvânt.” ■ Dumitru Mazilu, fost director al Școlii de ofițeri de Securitate din Băneasa (1965-1968) și președinte al *Subcomisiei Naționale pentru cercetarea abuzurilor și ilegalităților comise pe timpul regimului Gheorghe Gheorghiu-Dej*, un nume greu de ocultat și în perioada din urmă, postcomunistă, publică editorialul *Perfecționarea democrației socialiste*: „Victoria deplină și definitivă a socialismului la orașe și sate, rod al efortului eforturilor conjugate ale tuturor forțelor sociale – clasa muncitoare, țărănimia, intelectualitatea – sub călăuzirea clarvăzătoare a partidului, constituie o etapă importantă, de însemnătate covârșitoare în drumul glorios pe care-l parcurge poporul român, dar nu și ultima etapă. Această victorie obligă la noi și stăruitoare eforturi pentru desăvârșirea succeselor dobândite, pentru înălțarea societății românești contemporane pe noi trepte ale progresului. Este, aceasta, o cerință imperioasă a etapei pe care o parcurgem astăzi și care prinde rod. [...] A recunoaște contribuția obiectivă a tuturor claselor la procesul revoluționar nu înseamnă a subaprecia rolul clasei muncitoare, consacrată constituțional drept forța conducătoare a societății socialiste, ci, dimpotrivă, a recunoaște elementele

nou acumulate pe planul raporturilor dintre clase, în care rolul clasei muncitoare, departe de a scădea, crește neîncetat, devenind o forță și mai eficientă, care polarizează participarea activă a tuturo celorlalte forțe sociale la dezvoltarea victoriilor socialiste dobândite.” ■ În cea mai întinsă cronică din 1968, Nicolae Manolescu scrie la superlativ despre romanul lui Nicolae Breban, *Animale bolnave* (Ed. Tineretului, 1968): „Cartea este, într-adevăr, excepțională. Este un roman de tip dostoievskian, *animalele bolnave* fiind, în felul lor, niște *posedați*. Ceea ce îi împinge la violență sau la frică, la crimă sau la lașitate nu este nicio împrejurare oarecare, nicio cauză socială, nicio anume conformație morală: rădăcina răului de care suferă se află în straturile insondabile ale ființei lor. N. Breban are o mare capacitate de a se vedea în structura metafizică a personalității umane. El nu este nici acum, n-a fost nici în cărțile anterioare, ceea ce numim curent un analist, fiindcă, la urma urmelor, tocmai analiza lipsește. A analiza o conștiință sau un suflet instinctiv înseamnă a le descompune și a le studia; în vreme ce N. Breban caută mai puțin elementele, părțile, rezultate dintr-o astfel de operație, și mai mult unitatea profundă, originară a ființei; el nu descompune sufletul empiric, ci compune un suflet metafizic”. N. Manolescu se poziționează distant față de opinia generală, insistând asupra unor distincții subtile. *Animale bolnave* nu e un roman de analiză psihologică, ci unul care se ocupă de psihologism, nu e un roman realist (în sensul că nu se raportează la tipologii), ci unul care închide abisurile ființei. Faptele personajelor nu suportă explicații, justificări și relații de cauză–efect.

• [„**Glasul Patriei**”, nr. 36] Demostene Botez semnează *Drumu-n țara mea*. ■ Radu Gyr publică *Muzeul de artă folclorică dr. N. Minovici*. ■ Apare poezia *De douăzeci de veacuri* de Marin Călin. ■ Paul Anghel semnează *Dialog cu istoria la Tomis...* ■ *Centenarul Luchian* este evocat de Nichifor Crainic.

21 decembrie

• [„**România liberă**”, nr. 7518] Volumul de versuri al lui Dumitru Popescu, *Pentru cel ales* este comentat de Ion Dodu Bălan. Favorizând corelarea liricului și a epicului, „sentimentul – idee” permite, totodată, „dimensionarea filosofiei în structuri prozodice moderne”. Sunt remarcate „sentimente – idei” precum „omenia, ospitalitatea, respectul datinilor, cultul strămoșilor”. Stilistic, Dumitru Popescu optează pentru evitarea epitetului, în favoarea „substantivului pur și proaspăt [...] „ca expresie nemijlocită a senzațiilor și trăirilor”.

• [„**Cronica**”, nr. 51] Penultimul număr al revistei se deschide cu un eseu al lui Petru Pânzaru (*Dimensiunea psiho-socială a filosofiei*) ■ Eseul lui Traian Liviu Birănescu, *Condiția romanului*, anunța un text mai interesant: autorul reface pe scurt istoria romanului european, după care, citând din lucrări contemporane – din Michel Raimond și Walter Pabst – nu aflăm despre roman decât că e un gen proteic, că autorul nu poate controla desfășurarea narațiunii, care se impune de la sine. După ce spune că „în romanul contemporan, narațiunea trece printr-o criză”,

Birănescu prea din *Teoria romanului* lui Lukacs ideea timpului ca principală dimensiunea a romanului. ■ Valentin Hossu-Longin publică proza intitulată *Lutul*, iar Daniela Caurea un grupaj de poeme. ■ Virgil Cuțitaru scrie despre *Poezia tinerilor* (I), având în față volumul lui Corneliu Sturzu în care poemele din *Autoportret pe nisip* (E.P.L., 1966) sunt abordate mai ales din perspectivă stilistică. În concluzie, cuvinte mari: „... poezia lui Corneliu Sturzu se situează în cadrul mării familii a poeziei complete”. ■ Magda Ursache recenzează două romane: *Dumnezeu umblă desculț*, Editura pentru Literatură, 1968, al lui Horia Aramă și *Oameni singuri* de Viorel Știrbu (idem). □ Florin Mihăilescu publică o scrisoare inedită din corespondența, păstrată la Biblioteca Academiei, lui Eugen Lovinescu – adresată lui Mihail Dragomirescu. Acum, este vorba despre una dintre cele 931 de scrisori cu aceeași destinatar și expeditor, în care Lovinescu se arată dezamăgit de criticile pe care Dragomirescu i le face și crede că a chestiona textele pe care le scrie până într-acolo încât să se îndoiască asupra publicabilității lor dovedește lipsă de respect. ■ Constantin Ciopraga face un *Portret Virgil Gheorghiu*, din care cităm: „Poetul se reculege într-o maturitate tăcută. [...] confirmă, în ciuda diversității de perspective, consecvența cu propriul stil. Petulanță imagistică, în asociații insolite, intelectualizare a emoției, continua aventură în legendă, la Virgil Gheorghiu sunt trăsături de caracter, definatorii precum lumina și tristețea. [...] Halucinația în curent continuu face din Virgil Gheorghiu un virtuoz al stărilor muzicale și indecise”. ■ Despre *Animale bolnave* (E.P.L., 1968) de Nicolae Breban scrie Zaharia Sângeorzan în cronica sa. Laudele încep de la primul rând: „Nicolae Breban realizează prin acest roman o adevărată restituire a genului, o estetică a lui, reabilitează ceea ce aș numi creația ca formă a gândirii dialectice sensibile și, bineînțeles, personajul ca tip biologic și spiritual, totodată cu o biografie extrem de complicată, excepțional de verosimilă. [...] N. Breban are vocația realului moral, a structurilor pe care nu le « descrie » ci le descoperă o dată cu actul de creație. Fundamental, el îl continuă pe Liviu Rebreanu și *Animale bolnave* are pe undeva atmosfera din Adam și Eva dacă nu din Amândoi. Dar nu prin aceasta vreau să întăresc ideea de continuitate, ci prin forța talentului, prin puțința de creație autentică, de a vedea masa și de a crea tipuri, viață. Personajele sale trăiesc ca reprezentări esențiale ale unor categorii morale, adică izbutesc să semnifice colectivitatea prin experiențe individuale. [...] Prin *Animale bolnave*, proza noastră își exprimă o conștiință estetică superioară, un stadiu al culturii epicului ca experiență și ca fapt artistic remarcabil”. ■ *Meridianele lirice* aduc împreună poeți ca Iannis Ritsos și Leconte de Lisle, în traduceri. ■ Imre Toth publică partea a doua a eseului *Apariția noului și conștiința paradoxală*. ■ Despre minunile văzute în biblioteci din Republica Federală Germania vorbește Constantin Gâlea, directorul Bibliotecii Municipale Iași într-un interviu acordat revistei. ■ Este anunțată încetarea din viață a lui Teofil Symenschy, savant ostracizat sub regimul comunist (a fost repus în mai multe rânduri în poziția de asistent universitar), autor al unor gramatici și manuale de limba greacă, cu-

noscător a mai multor limbi vechi și noi, indoeuropeist și autorul celebrului *Dicționar al înțelepciunii*, (4 volume) conținând citate, versuri și fragmente tematice în opt limbi de mare circulație, de la sanscrită, greacă veche și latină, la franceză și engleză.

● [„**Flacăra**”, nr. 52] Lucian Raicu recenzează volumul lui Paul Georgescu, *Coborând*: „dincolo însă de aspectul său politic romanul este o reconstituire a biografiei interioare, o febrilă descendere în «infernul» lăuntric, condusă cu probitate, cu un puternic simț al adevărului, o analiză lucidă a motivelor intime în punctul de interferență cu lumea externă; o severă judecată de sine.” ■ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, se semnaleză prezența în librării a lucrării epice *Cei goi și cei morți* de Norman Mailer, tradus de Ioana Corbul și Vintilă Corbul. ■ Semnalare a volumului lui Ion Pascadi, *Estetica lui Tudor Vianu*, apărut la Editura Științifică. ■ În zona de *Teatru* apare o remarcă despre piesa lui Eugen Ionescu, *Victimele datoriei*, pusă în scenă la Teatrul „Lucia Sturdza-Bulandra”. □ Cu titlul *Duhul pământului*, se semnaleză o punere în scenă a unor fragmente din dramaturgia lui Lucian Blaga, la Teatrul C. I. Nottara. ■ Mai semnează: Al. Mirodan, Nina Cassian, Radu Cosașu, Teodor Mazilu, Silviu Brucan.

● [„**Luceafărul**”, nr. 51] ■ Și în acest număr continuă publicarea unor comentarii cu privire la *Anul literar 1968*. Deși admite că se poate vorbi despre un an al romanului, Dan Laurențiu arată că poezia s-a remarcat prin apariția unor volume „interesante”, „aparținând atât unor autori consacrați de critica literară în trecutul apropiat (Nichita Stănescu, Ștefan Augustin Doinaș, Leonid Dimov, Cezar Baltag, Adrian Păunescu, Ilie Constantin, Ion Gheorghe, Grigore Hagiu, Constanța Buzea, Mircea Ciobanu, Gabriela Melinescu, Gheorghe Pituț etc.) cât și celor noi veniți editorial (Cezar Ivănescu, Sorin Mărculescu, Mircea Ivănescu, Virgil Mazilescu, George Alboiu, Gavril Sedran, Vintilă Ivănceanu, Gh. Istrate, Marin Mincu, Mihai Elin, etc.)”. Fără să încerce a face o clasificare specială pe tendințe sau curente, Dan Laurențiu își propune să treacă în revistă câteva dintre cărțile de poezie apărute în 1968. □ „Cezar Baltag scrie poezia geometrică a problematicului sau a tentațiunii păcatului și destrucției. [...] Cartea apărută anul acesta semnată de Gabriela Melinescu, *Interiorul legii*, reface unitatea pierdută a celor două lumi – sensibilă și inteligibilă – așa cum o arată cărțile anterioare: *Ceremonie de iarnă* (de o captivantă ingenuitate) și *Ființele abstracte* (orientată conceptual); această unitate revelată în *Interiorul legii* se realizează sub semnul unei solitudini eroice, angoasante. □ O feminitate îngândurată străbate ca o lumină crepusculară versurile *Norilor* semnate de Constanța Buzea, fără ca prin aceasta să se piardă ceva din rătăcirea inocentă a simbolului adoptat în titlul cărții”. □ Ștefan Aug. Doinaș are o sensibilitate greacă supusă dimensiunii apolinice, în care ordinea, măsura și echilibrul sunt cele dintâi porunci ale creatorului, demiurgului; departe de atracția malefică a haosului, sau chiar în mijlocul acestuia poetul se zidește într-un cosmos ideal, fără culori sau forme evidente, dar ascultându-și propria armonie”. □ Despre Leonid Dimov ni se spune că este un „poet al con-

templației, dar nu cu ochiul fixat asupra unul punct din univers, ci ochiul devenind un centru în jurul căruia se rotesc luminile iluzorii, într-o succesiune arbitrară a regnurilor, o interferare a acestor regnuri, fără nici o regulă, dar plină de armonie”, în vreme ce Nichita Stănescu, „la fel de prolific ca și Leonid Dimov, se găsește la polul opus al contemplației, într-o fabuloasă și febrilă criză de timp. Poetul nu mai contemplă universul, ci se lasă devorat de acesta, mineralul, vegetalul și animalul fiind cuprinse de o acută nevroză”. □ *Oul și sfera, Laus Ptolemaei*, cărți apărute în acest an (ultima reprezentând prin excelență zgomotul și furia crizei de timp), ni-l arată pe Nichita Stănescu într-o continuă, proteică reacție sado-masochistă, de parcă ființa lui ar trăi numai pentru explozia lumii cuvintelor, explozie urmată imediat de o implozie la fel de puternică, de feroce a necuvintelor”. □ Adrian Păunescu, „poetul *Fântâniei somnambule*, de curând apărută sub lumina calmă a contemplației critice, este, după cum s-a mai spus, și minulescian (Nicolae Manolescu) și macedonskian (Matei Călinescu), ambele ipostaze având factorul comun al narcisismului ca transă verbală. Poetul sedus de o demonie a cuvintelor în ceea ce acestea își dezvăluie ca șocant sau grotesc în succesiune, în sintagme uneori atât de lapidare încât tind să capete un ton imperativ, aforistic, este, de fapt, dominat de o ingenuă pasiune pentru ceea ce este armonios și tandru în condiția umană, deși acest fond se revarsă cu patos capabil să-i anuleze semnificația supremă. Adrian Păunescu trăiește în cultul gesticulației largi, la tribuna; ideală a principiilor morale care, paradoxal, sunt profesate cu o înflăcărare de partizan, fapt nu lipsit de consecințe specifice în planul estetic”. □ Ilie Constantin „a putut să le apară unora stagnat într-o formulă academică, rigidă și insensibilă la automișcare, și de acest lucru, într-o mică măsură, este vinovat chiar însuși poetul. Dar dacă în acest fenomen admitem un mic adevăr, trebuie să atragem atenția că el conține o eroare cu mult mai puternică”, fiind „obsedat de formă (ca și Philippide, Doinaș, Baltag etc.) în cel mai înalt grad și poezia, arta, în ipostazele sale autonome nu poate trăi în afara acestui concept esențial. [...] Exagerările sunt evidente, încât o poezie de o tensiune umanistă, axată pe o contemplație melancolică, așa cum o scrie Ilie Constantin (volumul *Bunavestire*) nu poate decât să ne încurajeze pe drumurile abrupte ale unul ideal de ordine, măsură și echilibru”. □ Gheorghe Pituș, „din aceeași familie de expresioniști ca și Ion Alexandru, Cezar Ivănescu sau George Alboiu se supune mai întâi conceptului de Datorie care, în existența rurală, este dintre cele mai de seamă porunci”. □ Dintre cele mai semnificative debuturi ale anului, este înregistrat de Cezar *Ivănescu*, „poet de o claritate a originalului, a misterelor dintâi ale ființei, cu totul ieșit din comun. Volumul său *Rod*, întâmpinat unanim de critica avizată ca avându-și sursa în monotonia ritmurilor înalte ale universului, este o apologie oraculară a omului pentru forța sa nemărginită de a suferi”. □ Mircea Ivănescu „debutează târziu (*Versuri*, 1968), dar revelator pentru poezia sa de penumbră în mijlocul căreia, ca într-un salon cu mobile în tonuri de amurg, gesticulează un romantic”. □ Vintilă Ivănceanu cu a sa *Cinste specială* se reclamă din

romantismul protestatar grefat pe experiența mai nouă a suprarealismul, dicteului automat, George Alboiu a tipărit *Câmpia eternă*, cutreierată de întuneric și vecheată de focuri nomade, iar Marin Mincu și-a adunat versurile sub titlul de *Cumpăna* a unui expresionism brutal în prima parte, stilizat în a doua și mai plin de enigmă”. ■ La aceeași rubrică, *Anul literar 1968*, Sorin Alexandrescu formulează, opinii despre roman. El apreciază calitatea deosebită a producțiilor literare apărute, inovația, care modifică „sistemul de tradiții”. „Romanele lui Marin Preda, N. Breban, Fănuș Neagu, Mircea Ciobanu, Alice Botez, nu anulează romanul interbelic și postbelic, ci schimbă perspectiva noastră asupra lor, calitatea lor pentru noi. Un bilanț, precum cel care se încearcă acum, ar trebui să enumere nu numai opere, ci și acele noi structuri ale romanului românesc pe, care aceste opere le-au adus, ori ne-au ajutat să le descoperim în romanele precedente, mai vechi și mai noi. Spațiul și Timpul, ritmul și densitatea, adâncimea, enigma și, așa zice, realitatea realului, destinul personajelor și enigmatică lor alcătuire, diurnul și nocturnul vieții, stratificarea epicului și comunicabilitatea lui, iată câteva din aspectele unei morfologii a romanului românesc, pe cât știu, niciodată analizate ca atare. Or, s-o spunem de la început, faptul că resimțim acum necesitatea unei astfel de analize este el însuși semnificativ. Anul 1968 este anul resurecției nu numai al romanului, ci și al conștiinței lui, la fel cum anul 1967 a fost nu numai al criticii, ci și al conștiinței ei (dar care a fost „al poeziei”?)”. Despre romanul lui Alice Botez, *Iarna Fiambul*, Sorin Alexandrescu spune că „impresionează prin tehnica lui dificiltoasă”, și mai ales prin „meditația centrală asupra Timpului”. „Aceasta apăruse insidios în *Moromeții* și foarte marcat în cele trei romane ale lui Breban, ca și în *Martorii* lui M. Ciobanu, dar devine, în fond, prima oară într-un roman românesc, problema lui majoră, supraconflictul lui esențial, supra-personajul unic, în funcție de care trebuiesc discutate personajele propriu-zise. Desfide atunci, *Iarna Fiambul*, tradițiile schițate mai sus? Nu, le actualizează, mai mult, creează conștiința lor”. [...] Dar absența Timpului, conservă totul, civilizații, epoci, destine, în hăurile veșniciei, pentru a renaște, poate, altădată. *Iarna Fiambul* este o meditație asupra celor două coordonate ale Civilizației și ale Omului. Ele apar în romanul românesc ca o expresie nouă a unui sentiment, pe care, acum prin acest roman, îl înțelegem ca tipic: trăim totodată în Timp și dincolo de el, în jur foșnește Timpul și susură Marea Liniște”. □ În aceeași serie, a opiniilor despre roman pentru anul literar 1968, se înscrie și articolul lui Matei Călinescu, *Balcanism și atitudine estetică* avându-l în centru pe Fănuș Neagu cu *Îngerul a strigat*: „Cu foarte rare excepții, scriitorii de factură «balcanică» (în sensul cel mai larg) sunt posedați de demonul stilului și la unii dintre cei mai de seamă se poate discerne o strădanie conștientă în direcția elaborării (la nivelul scriiturii) a unei adevărate «retorici» a înjurăturii, a blestemului, a «cântecului de rușine», a expresiei zise vulgare, dar cultivată cu un desăvârșit rafinament: e una dintre trăsăturile distinctive ale literaturii române în context universal, verificabilă într-o formă caracteristică a «literarității» (modalitatea prin care literatura se sem-

nifică pe sine ca literatură, ca limbaj organizat cu scopuri estetice). Urmărind modul de realizare al romanului, criticul constată „*Îngerul a strigat* e un roman scris din punctul de vedere al unei «logici a frumosului» (care este «anticalofilă» prin definiție). De aici tonul mânios, încrâncenat, violent al scriitorului (căci frumosul adevărat e convulsiv și dramatic). În ipostazele ideale, Fănuș Neagu scrie ca și când ar fi furios că scrie: și totuși, cu metafore aspre, cu sensuri gătuite, cu izbucniri reprimite, pagina are o vibrație răzbunătoare. E o răzbunare împotriva stereotipiei spunerii, care tinde să devină lege: cineva poate fi condamnat pentru că a vorbit altfel (*Epilogul* e pe deplin edificator, acolo eroul principal, dincolo de aparențe, fiind cuvântul.) Alteori, însă, Fănuș Neagu are voluptatea scrisului: e o bucurie a stilului, ca o inocență regăsită. Privit de la o anume înălțime, romanul lui e o oscilație între ură și plăcerea supunerii. Din această ezitare iese, însă, învingătoare – oricât de iluzorie – lumea însăși pe care, cu încrâncenare și bucurie o reconstituie autorul: lumea neverosimil picarescă a lui Che Andrei a lui Ion Mohreanu, a îngerului care pierе «sub podul de gheață al Dunării»; lume adevărată și fantastică, senzuală și abstractă ciudat de puternică în fragilitatea țesăturii limbajului, și totodată ciudat de fragilă în raport cu forța neașteptată declanșată de împerecherea cuvintelor: căci acest roman, cu numeroase fire narrative care se încrucșează și despart în el este, în esența lui, un poem care refuză să fie bocet sau blestem, participând la natura amândurora. «Balcanismul» lui Fănuș Neagu are un substrat patetic, strigătul îngerului e un semnal de alarmă, anunțând simbolic prăbușirea «balcanismului», a aceluia balcanism care, pare-se devenise în regiunea Bălților Dunării (sub lucrarea atâtor influențe și rezistențe) un mod spontan de a privi lumea; și mai ales de a o vorbi”. ■ N. Manolescu comentează negativ faptul că din necesitate, discuția despre roman a devenit o modă: „Este la mijloc și un fel de remușcare a criticii care a ignorat atâția ani mizeriile romanului. Se vor fi simțind criticii responsabili de această lungă noapte? Numai că nu trebuie să repetăm acum nedreptatea pentru restul literaturii. Discuțiile noastre au mereu acest caracter absolutizant: facem pasiuni precise și de scurtă durată, apoi le uităm”. Așa încât, N. Manolescu constată că prin această concentrare exclusivă asupra romanului sunt ignorate alte opere remarcabile. „Absolutizarea mai privește, apoi, ignorarea tuturor celorlalte opere remarcabile ale anului. Despre poezie se discută iar și superficial (excepție făcând serialele unui poet: St. Aug. Doinaș). [...] Deși toată lumea nu mai are urechi și ochi decât pentru roman, minunea nu s-a întâmplat și cele câteva romane excepționale nu au schimbat raportul de forțe. Mai mult spirit critic ne-ar scuti, poate, și de ușurința cu care ne afirmăm noile pasiuni, și de cruzimea cu care le părăsim pe cele vechi. Poezia rămâne în frunte în primul rând pentru că a știut să păstreze ceea ce a câștigat. Vom avea și în 1969 atâtea romane excepționale ca în 1968? Iată o întrebare dificilă. În vreme ce soarta poeziei nu ne mai îngrijorează și suntem siguri că vom avea și în 1969 volume la fel de bune precum *Oul și sfera*, *Laus Ptolemaei*, *Tinerețea lui Don Quijote*, *Vine iarba*, *Interiorul legii* etc... Dacă romanul ne va dezamăgi, cum ne-a

dezamăgit proza scurtă, nu vom fi chiar de tot surprinși și vom ști să avem răbdare. Dar dacă poezia va redeveni mediocră ni se va părea că trăim un cataclism cultural. Poezia este marea noastră certitudine”.

22 decembrie

• [„Scânteia”, nr. 7924] Paul Anghel semnează *Râvna de a fi în primele rânduri*: „Ne-am obișnuit în ultimii ani cu desfășurarea unor mișcătoare serbări centenare, semicentenare, jubilare, consacrate aniversării unor instituții academice, universități, licee, școli sau unor personalități care, prin numele și hărnicia lor, au pus bazele culturii noastre moderne. Prin asemenea aniversări, prea multe ca să le putem consemna, ne măsurăm o vârstă, o vârstă în cugetare și slovă, o vârstă tânără a unui spirit milenar. [...] Dar capitalismul, ca tip inedit de societate a fierului și oțelului, aduce cu sine, după cum e știut, un nou model de lanțuri, lanțurile exploatații industriale, lanțurile exploatații muncii prin supunerea ei la capital. Am purtat și noi aceste lanțuri, le-a purtat proletariatul român, clasa cea mai avansată a societății, tocmai clasa care, prin ideologia ei, prin partidul ei conducător, partidul nostru comunist, avea să rupă definitiv lanțurile exploatații, de orice fel, instaurând pe pământul României societatea socialistă, societate a muncii libere, societate a oamenilor muncii de la orașe și sate. Și tocmai de aceea, serbând aceste vechi întreprinderi industriale, serbăm lupta lucrătorilor, a proletarilor de ieri, a muncitorilor din aceste unități, care, vreme de câteva generații, au purtat cu bărbăție steagul roșu al luptei, steagul roșu al demnității, steagul roșu al clasei muncitoare, steagul roșu al partidului, făcându-l să fluture peste greve, peste asalurile de clasă, până la biruința deplină”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 6093] „Un tânăr prozator căruia îi este vădit incomodă haina strâmtă a speciei scurte” este, în opinia lui C. Stănescu, Mihai Pelin. Volumul analizat se numește *Inaderență*.

23 decembrie

• [„Scânteia”, nr. 7925] Virgil Cândea publică textul *O carte a slujitorilor cărții*: „Cu acest sentiment am luat de curând în mână frumosul volum intitulat *Biblioteca Academiei Republicii Socialiste România 1867-1967. Cartea Centenarului*. Am sărbătorit cu un an în urmă aniversarea Bibliotecii Academiei. Publicații, o frumoasă expoziție, o rodnică sesiune științifică ne-au reamintit numele venerabile ale lui Alexandru Odobescu, Bogdan Petriceicu Hașdeu, Timotei Cipariu, Ion Bîanu, Vasile Pârvan sau Nerva Hodoș, pe care le asociem cu marea operă de cultură românească pe care o reprezintă cel mai mare tezaur de înțelepciune a poporului nostru – Biblioteca Academiei. [...] Volumul de centenar al Bibliotecii Academiei nu este numai o carte comemorativă, nici o lucrare colectivă pentru specialiști. Oricine simte, prin lecturi atente, pulsul cotidian al culturii românești contemporane va citi cartea cu bucurie și interes. Pentru că va simți

dincolo de paginile ei tezaurul și energiile din care se inspiră, de un secol, întreaga cultură a poporului nostru”.

24 decembrie

• [„Scânteia”, nr. 7926] Șerban Cioculescu scrie despre *O datorie pe care tânărul intelectual n-o poate ignora*: „A nu ține pasul cu vremea ar fi o sinucidere. Spiritul modern, receptiv, a fost o caracteristică înăscută a noastră. Cu multă generozitate, societatea socialistă creează condiții optime școlarilor și studenților ei. Cel care suportă cheltuielile este poporul. Tot el este în drept să pretindă rezultate sporite, seriozitate și devotament din partea celor care, beneficiind de condițiile create, în fond își însușesc o știință, o disciplină, își fac o cultură, își pregătesc o carieră, își pun, adică, totodată și bazele propășirii personale, într-un mediu ce nu-i va lăsa la voia întâmplării, atunci când vor avea o diplomă. Problema formării artistului este mai complicată. Eroarea unei facultăți de poezie aparține trecutului. Școala artistului nu începe și nu se termină pe băncile clasei. Dacă mitul creatorul descotorosit de intelect a apus, este tot atât de adevărat că numai cultura nu slujește la mare lucru. Școala artistului este mai vastă și mai secretă. Lui îi dă o notă, mai grea, întreaga societate, ba chiar și posteritatea. Problema structurării artistului depășește cadrul programatic, fiind în funcție de factori prea variați și adesea imponderabili. S-a vorbit de cunoașterea vieții, ca element esențial condiționat de legătura cu poporul, adevăruri elementare, în formarea oricărui bun profesionist. De aceea, nu vom întârzia aici asupra acestei chestiuni peste care mai pot curge torente de cerneală. Rețete nu se pot da. Noi credem însă cu hotărâre în primatul comunicabilității și nu ne putem închipui cam ce ar putea să ne spună scriitorul pentru care viața și societatea din care face parte ar constitui un mister, iar expresia acestuia un mister la puterea a doua. Scriitorul și artistul sunt datori să răspundă încrederii pe care societatea o acordă celor mai înzestrați fii ai săi. Încurajarea pe care o primesc tinerii creatori, cu precădere, și văzând marea dragoste cu care îi crește poporul, nu le conferă mecanic nici talent, nici maturitate, nici titluri. Ei pot pune stăpânire pe un câmp al artei oricât de larg, numai dacă îl udă cu sudoare. Chipul frumos al atletului antic, trecut în marmură, înfățișa voința aspră de a învinge efortul, actul crâncen al voinței, cu încredințarea ce se citea pe fiecare trăsătură că frumosul există, poate fi îmbrățișat și cuprins, făcut mod de viață”.

25 decembrie

• [„Scânteia”, nr. 7927] Dan Zamfirescu publică textul *Să-ți concepi destinul ca misiune în slujba poporului*: „Dacă ar fi să dăm o definiție structurii intelectuale și morale a marilor noștri creatori, atunci capacitatea de a se simți făcând una cu poporul, prelungindu-se în el ca o singură ființă, și fiind totodată vârful prin care țâșnește scânteia ce urcă din adâncurile geniului colectiv, ar apărea ca

nota cea mai caracteristică. Din aceste antice legături cu poporul s-a născut toată cultura română, în ce are ea mai prețios. În alte părți, «poporul» a putut fi – în unele epoci – o modă cu păstori și păstorite descoperiți de pe balcoanele castelurilor de o societate feudală ajunsă la saturație de civilizația pentru sine. Noi n-am așteptat însă pe Herder și nici romantismul ca să descoperim marea realitate a poporului, prezentă în cronicile lui Ureche, Miron Costin, Cantemir Stolnicu Cantacuzino, în gândul și lupta cărturarilor Școlii Ardelene. Întreaga noastră cultură de la începuturile ei este clădită pe temelii populare, și de fiecare dată când se cucereau orizonturi intelectuale noi, când sensibilitatea și ideile «veacului» își făceau drum în cuprinsul culturii române, avea loc un proces de sinteză firească între ceea ce ne venea de altundeva, și ceea ce urca din adâncurile ființei noastre proprii. [...] Privind în zare, ceea ce ne impresionează este șirul de piscuri din urma noastră. Trăim un moment de excepțională efervescență intelectuală, de adevărată explozie a talentelor, multiforme, vestind, neîndoios ceea ce un critic numea «un nou clasicism», adică o nouă mare epocă de creație. În acest peisaj bogat și dătător de optimism, nu trebuie să uităm însă că dacă facem poezie sau proză mai bună ne rămâne de săpat mai adânc acele sonde care să restabilească în toată amploarea *marele dialog* pe care strălucii înaintași au știut să-l întrețină, acela dintre scriitor și popor. Și aceasta deoarece până astăzi nu există, în cultura română, o personalitate reprezentativă și cu adevărat mare, care să fi scris altfel decât pentru și cu fața la întregul nostru popor”. ■ Mihnea Gheorghiu semnează *Cultura ca informație*: „În actuala etapă a existenței noastre sociale, caracterizată prin unitatea moral-politică a unei națiuni care și-a ales în chiar responsabil destinul, este riguros necesar ca *imaginea prezentului ei* în lume să se constituie în forme exacte și definitorii și să se comunice altora prin semne și note proprii, distincte. Valorile estetice, intelectuale și morale nu pot dobândi peste frontiere un denominator comun, așa cum se petrece cu formele standardizate ale comerțului internațional, de aceea «coexistența ideologică» nu este de acceptat pentru noi. Condiția persoanei în umanismul socialist nu poate fi și nu trebuie să fie unidimensională. În acest scop și critica noastră artistică și literară pledează pentru autenticitate, pentru determinarea specificului, pentru respectarea realității în domeniul sublimat care reflectă sau reprezintă condiția noastră umană. Pentru un public anume, cititor sau editor avizat, problema «importului intelectual» e una care îl privește, în ultimă instanță, direct și personal, potrivit mijloacelor materiale prevăzute în acest scop. [...] În economia schimburilor internaționale există acum o terminologie acceptată pentru aceste categorii de mărfuri – (materie cenușie, inteligentă, spre deosebire de materie brută prelucrată, mașini, fie chiar ordinatoarele). Importul de inteligență se supune deci altor exigente, care exclud, cel puțin în ideologie, actul gratuit. [...] E misiune de onoare și datoria patriotică a ziariștilor și scriitorilor, a artiștilor și cineaștilor, a oamenilor de știință și pedagogilor, a celor care, prin vocația sau îndeletnicirea lor, intră în dialogul cultural internațional, să satisfacă acest interes, prin noi și noi argumente autentice, proiectate

conștient din opera lor și din viața lor, din viața și opera poporului român”.
□ Teodor Mazilu publică un nou portret satiric, *Gingașul bădăran*.

26 decembrie

• [„Scânteia”, nr. 7928] *Reflecții despre cronica literară* își intitulează Ov. S. Crohmălniceanu intervenția de față: „«Cronica literară» este, cred, forma cea mai fericită prin care critica poate să imprime o anumită orientare creației scriitoricești. Mulți își închipuie că pentru așa ceva sunt necesare articole speciale. Nu neg că și ele își au rostul lor. Dar aș îndrăzni să spun că astfel de intervenții se impun mai cu seamă atunci când analiza atentă și sistematică a producție literare nu are loc, sau nu se face ca lumea. [...] «Cronica literară» se adresează în primul rând publicului larg cititor cu scopul de a-l informa și de a-i permite să-și formeze o opinie cât mai judicioasă asupra scrierilor apărute. Dar ce constatăm? Ziarele noastre, care pot cel mai bine, ba chiar sunt datoare să îndeplinească o asemenea operă extrem de utilă, atribuie rareori spațiu pentru «cronica literară». Cărțile importante nu apar comentate regulat în paginile lor de un critic autorizat; uneori volumele discutate par a fi alese la întâmplare sau, și mai trist, după simpatii redacționale. Chiar când rarele recenzii publicate poartă titlul de «cronică literară», și-l arogă pe nedrept, pentru că, să fim înțeleși, fără regularitate, fără suită, fără posibilitatea emiterii unor judecăți comparative, fără cronicar, nu există cronică. De ce am lăsa să piară o frumoasă tradiție a presei românești, foiletonul critic săptămânal, așa cum l-au ținut ani de zile Perpessicius sau Șerban Cioculescu? De fapt, nici în revistele literare lucrurile nu stau cu mult mai bine. Criticii cu experiență s-au deprins să lase obligația de a se pronunța asupra cărților noi care apar aproape exclusiv colegilor lor foarte tineri. Nu puțin dintre ei se achită conștiincios și cu vădit talent de această magistratură dificilă, dar și destul într-un chip nesatisfăcător. «Cronica» devine în mâna unora instrumentul principal destinat să le «consacre» amicii sau să le «desființeze» adversarii. Elogiul și blamul se împart adesea fără simț de răspundere; un poet la volumul său de debut ajunge într-o cronică să rivalizeze cu Lucian Blaga sau Ion Barbu, în timp ce alta îi contestă cea mai vagă înzestrare. Pe prea mulți cronicari literari îi devorează ambiția estetică. În loc de o analiză pertinentă și de o judecată limpede, foiletonul lor ține să ne comunice niște febre lirice și metafizice. Arta de a face sub pretextul criticii «creatoare» o dubioasă paraliteratură își găsește în fiecare zi noi amatori. Se citește încă abia o mică parte din volumele publicate. Cu cât aceasta sunt mai subțiri și se pot parcurge mai rapid, cu atât au mai multe șanse de a fi comentate. Numeroase scrieri rămân complet ignorate, fie că o merită sau nu. E oricum o anomalie ca majoritatea criticilor noștri maturi să nu-și spună părerea despre operele cele mai discutate. Spațiul pe care îl acordă publicațiile literare unui asemenea act necesar e cu totul insuficient. [...] Refuzul de a discuta ce spun cărțile comentate sărăcește grav exegeza lor și-i răpește o parte considerabilă din interes. Critica a primit pe drept cât se poate de favorabil romanul lui Marin Preda, *Intru-*

sul. Dar am sentimentul că n-a reușit să scoată convingător la iveală ce aduce el nou în orientarea prozei noastre, tocmai fiindcă a ezitat să-i dezbată serios conținutul. Alte asemenea exemple se mai pot da. Fără o analiză inteligentă și profundă a ceea ce spun cu o impresionantă vigoare artistică o serie de romane recent apărute, ca *Șatra* și *Ce mult te-am iubit* de Zaharia Stancu, *Îngerul a strigat* de Fănuș Neagu, *Animale bolnave* de N. Breban sau *Coborând* de Paul Georgescu va fi greu, dacă nu imposibil a arăta că ele marchează un adevărat «moment literar». Orice considerații asupra direcțiilor către care are a se îndrepta cu șanse sporite de succes scrisul românesc astăzi presupune discutarea orientării sale proprii în marile dileme spirituale ale lumii contemporane. Dacă însă atunci când cineva schițează o observație de ordin social se trezește fulgerător acuzat că traduce niște preocupări înalte într-un «cifru dezolant», o asemenea dezbateră rodnică e împiedicată înainte să înceapă. «Cronica literară» poate să contribuie la modul cel mai eficient la orientarea scrisului. Cu condiția, bineînțeles, să se întrebă care sunt preocupările lui centrale și cât de acut pătrunde el în problematica prezentului. Dacă vrea cu adevărat să influențeze mersul literaturii, critica nu se poate sustrage de la descifrarea tendințelor manifestate în diferite opere și de la confruntarea acestora cu cerințele vremii. Fără o comprehensiune largă, fără renunțarea la dăscăleli prezumțioase, exegeza nu va reuși niciodată să se situeze în interiorul creației. Dar fără vertebrare ideologică n-are șanse să joace vreun rol orientativ. Autorul mai scrie, publicul mai citește, criticul își mai spune o părere, nu acesta este spiritul momentului nostru cultural”.

• [„Albina”, nr. 52] Editorialul acestui ultim număr din anul 1968 se numește *Semne bune anul are!*: „Partidul Comunist Român, în frunte cu tovarășul Nicolae Ceaușescu, ne conduce cu înțelepciune, an de an spre mai bine. Să-i urmăm îndemmurile cu toată încrederea. Strânși uniți în jurul partidului să punem umăr lângă umăr, să ne clădim astfel un viitor de aur, așa cum l-au visat părinții, moșii și strămoșii noștri”. □ *Anul literar 1968* este comentat de S. Damian sub titlul *Certitudini ale prozei*: „A întocmi un bilanț literar nu e o întreprindere ușoară. Mai întâi fiindcă înșiruirea de nume și autori nu exprimă cu exactitate pulsația vie a literaturii. Apoi succesele necesită un timp de verificare, timpul confruntării cu publicul, cu critica, cu uzura de care nici arta nu e scutită. [...] Restrângându-mă la domeniul prozei, pornesc de la constatarea că anul 1968 a fost deosebit de fecund. Poate că niciodată în ultimele decenii sorții nu au fost atât de favorabili romanului. Pe un traseu al prozei lirice, în care evenimentele înfățișate beneficiază de comentariul patetic al autorului, Zaharia Stancu e prezent în librării cu două romane: *Ce mult te-am iubit* și *Șatra*. [...] Cu *Intrusul*, Marin Preda a abordat o problematică a vieții contemporane, schițând itinerarul unui tânăr care, din pricina unor neînțelegeri și accidente, nu reușește să se acomodeze cu cei din jur și străbate o experiență dureroasă. [...] În *Îngerul a strigat*, spectaculosul și înfrigurarea emotivă din povestirile lui Fănuș Neagu găsesc o sintetizare superioară într-o amplă descripție a vieții țărănești, cu tumultoase modificări ale existenței și răs-

turnări de conștiințe. [...] După *Francisca* și *În absența stăpânilor*, Nicolae Breban în *Animale bolnave* e atras din nou de psihologii complexe, cu enigmatice și fascinante evoluții. Pentru Al. Ivăsiuc literatura e un act de cunoaștere și de dezbateră etică. Eroii din *Interval* își consacră ore întregi scrutării proprii conștiințe. [...] O apariție aparte o constituie cartea lui Paul Georgescu, *Coborând*. Scris ca o mărturisire a unui ziarist care în ajunul celui de al doilea război mondial semnalează alarmat primejdia fascismului și a dezertării intelectualității în fața teroarei, romanul e o fierbinte pledoarie pentru demnitate civică, pentru o ideologie de stânga militantă, intransigentă. [...] Dintre cei mai tineri prozatori remarc debutul în roman al lui Aurel Dragoș Munteanu. *Singuri* e o construcție etică echilibrată, fără răsuciri și obscurități, dar în curgerea liniștită a episoadelor se bănuiesc profunde curente subterane. Merită să fie semnalate romanele publicate în 1968 de Sorin Titel, Al. Jar, Al. Sever, Mircea Ciobanu. O culegere de nuvele care marchează original una din direcțiile prozei noi este *Insul* de Iulian Neacșu. [...] Cea mai bună nuvelă a anului mi se pare *Pe malul fluviului, departe* din volumul cu același nume, publicat de Ștefan Stoian în colecția *Lucefărul*.” La finalul intervenției sale, S. Damian trage o serie de concluzii ideologice: „Îndrumarea înțeleaptă a Partidului Comunist Român favorizează pluralitatea de căi artistice, varietatea de stiluri, pe baza concepției marxist-leniniste. Asistăm la un laborios efort creator al prozei, angajat pe o multitudine de planuri. Apar vaste edificii epice, care înregistrează elanul constructiv al activității socialiste. Se întreprind investigații pe teritoriile vieții sufletești cu inedite observații psihologice. O atenție specială e acordată inovațiilor stilistice și nici o privire sumară asupra prozei anului 1968 nu poate să nu distingă interesul acordat formei artistice. Să mai insistăm asupra unității generațiilor, asupra conlucrării creatoare între cei vârstnici și noile promoții, care au îmbogățit peisajul literar în ultimul timp? Ceea ce s-a realizat în anul 1968 nu reprezintă numai certitudini, mărturii de valori durabile, dar și făgăduieli de viitor, pe care resursele de creație afirmate atât de convingător nu cred că le vor dezminți”.

• **[„România literară”, nr. 12]** Ultimul număr din an se deschide cu textul lui Ion Horea, *Un an nou*, prilej de meditație asupra trecerii timpului în pragul unui nou an: „pe acest timp terestru și uman îl reprezentăm după chipul și asemănarea noastră”. Autorul face un bilanț al principalelor evenimente care s-au petrecut în ultima vreme: Plenara Comitetului Central și lucrările Marii Adunări Naționale. „Am dori să fie un an în care valorile materiale să fie și mai mult sporite și fructificate, un an al științei și al culturii, al roadelor pământului”. □ Platon Pardău publică *Bilanțul din decembrie*, prin care sunt rememorate cadrele întipărite în mintea autorului, în ultimii trei ani ai planului cincinal. Un eveniment marcant este cuvântarea lui Nicolae Ceaușescu la Plenara C.C. al P.C.R. din 16-17 decembrie 1968 Platon Pardău publică *Bilanțul din decembrie*, prin care sunt rememorate cadrele întipărite în mintea autorului, în ultimii trei ani ai planului cincinal. Un eveniment marcant este cuvânta-

rea lui Nicolae Ceaușescu la Plenara C.C. al P.C.R. din 16-17 decembrie 1968

■ Adrian Păunescu publică articolul *Teribila singurătate*, cu referire la călătoriile în spațiul cosmic ale omului (misiunea americană „Apollo 8”). Autorul e impresionat de capacitățile umane indispensabile pentru un asemenea gest de curaj, calități de care au dat dovadă Frank Borman, James Lovell și William Anders (cei treia stronați care au plecat să ajungă pe Lună): „Acești trei bărbați singuri [...] reprezintă, acolo unde sunt, puterea, slăbiciunea și șansele planetei noastre”, reușind să sublinieze în același timp unicitatea ființei umane.

□ În cadrul rubricii *Orizont științific*, apare articolul *Trei oameni în jurul Lunii*, semnat de Dr. ing. Constantin Sabin Ioan, o descriere a expediției științifice întreprinse de Frank Borman, James Lovell și William Anders. Printre scopurile științifice ale primei misiuni pe Lună, se numără: „descoperirea unor fenomene noi, necunoscute, pe care stațiile interplanetare automate – fără echipaj uman – nu le au putut observa”.

■ Șerban Cioculescu publică *Laus Patriae*, un articol dedicat creatorilor de frumos, poezilor, artiștilor și scriitorilor, al căror rol este de maximă importanță pentru „construirea socialismului”. Sunt numiți: Ion Horea, cu o „concepție virilă” („Să fiu acestor timpuri semnul/ În care poți să recunoști/ De undeva rămas îndemnul/ Trecut odată peste nimb”), Angela Croitoru, o poetă care contribuie la un „proces de interiorizare” („Poezie, singurătatea mea,/ tu ești casa tatălui meu,/ tu ești camera mea cea mai secretă,/ tu ești oglinda mea nemincinoasă”), Maria Banuș („Umblu după tristețea mea,/ dură, strălucitoare, tăioasă”) ori Veronica Porumbacu (autoarea volumului *Histriana*, prin inspirația căroră se nasc versuri elegante sau romantice), Tiberiu Utan sau George Talaz..

■ La rubrica *Atelier literar* sunt publicate poezii venite la *Poșta redacției* care se constituie în modele negative.

■ *Parafa visului*, articol scris de Virgil Teodorescu, pătrunde în resorturile de construcție ale visului, raportându-se inclusiv la conceptele freudiene: „Imagistica onirică pune la dispoziția poeziei moderne o sursă a cărei forță vizionară nu își are egal, cu condiția de a nu fi derutată prin intervenții ignare.”

■ Studiul lui Vladimir Streinu *Critica literară românească dintre 1920-1945* este continuat cu partea a cincea. Streinu punctează faptul că marii critici ai acelei perioade, Perpessicius, Tudor Vianu, Pompiliu Constantinescu, Șerban Cioculescu și G. Călinescu, „mergeau împreună, susțineau aceeași direcție critică, adică ceea ce era mai urgent în perioada aceea, eliberarea judecării estetice de valori întâmplătoare, chiar dacă erau congenere.”

■ *Mișcarea literară 1968* este titlul dezbaterii propuse de *Ancheta „României literare”*, la sfârșit de an. Matei Călinescu numește, în răspunsul său cu titlul *Roman și creație*, autorii (poeți sau romancieri/prozatori) care au dat „volume de înaltă valoare”: Nichita Stănescu, Virgil Teodorescu, Șt. Aug. Doinaș, M. Sorescu, Cezar Baltag, Leonid Dimov, Ion Alexandru, Mircea Ivănescu, Virgil Mazilescu. Adrian Păunescu, Grigore Hagi, Nicolae Breban, Fănuș Neagu, Al. Ivăsiuc, Marin Preda, Zaharia Stancu, Nicolae Breban. În opinia lui, anul 1968 este marcat de

„forța cu care romanul își afirmă o vitalitate redescoperită”. □ Adrian Marino are în vedere *Revistele* când face bilanțul anului: laudă revistele „România literară” și „Lucefărul”. El remarcă de asemenea că nu există critici la conducerea revistelor literare. □ Victor Felea păstrează impresia de *Calitate și abundență*: abundență a aparițiilor editoriale, dintre care unele promițătoare. V. Felea consideră că revista „Lucefărul”, care merită „întreaga apreciere”. □ Edgar Papu răspunde cu textul intitulat *Polivalențe*, în care indică spre multiplele direcții din literatura română. „Anul 1968 reprezintă pragul de evoluție care într-atât a permis scriitorilor să-și lumineze volumul resurselor, încât de la *altfel*, să poată trece și la altceva”. □ În *Mereu anul poeziei*, Cornel Regman aduce în discuție inovațiile pe care le-a adus genul liric în 1968, prin contribuția unor autori ca Șt. Aug. Doinaș (care a publicat volumul *Ipostaze*), Nichita Stănescu (cu a sa *Laus Ptolemaei*), Cezar Baltag, Marin Sorescu (cu volumul său *Tinerețea lui Don Quijote*). □ M. Ungheanu face (și el) o *Încercare de bilanț*, numind acele scrieri care i-au stârnit interesul: *Vina*, de Ion Alexandru, *Alfa*, de Nichita Stănescu, *Monada*, de Cezar Baltag, *Poeme*, de Marin Sorescu. De asemenea, reține apariția următoarelor cărți: Victor Felea, *Reflexii critice*; Mircea Tomuș, *15 poeți*; Adrian Marino, *Opera lui Macedonski și Introducere în critica literară*. Tot în materie de critică menționează *Metamorfozele criticii*, de N. Manolescu. La acestea adaugă proza lui Zaharia Stancu (volumele *Șatra* și *Ce mult te-am iubit*). ■ Al. Piru publică *O biografie a lui Ion Neculce*, în care face o sinteză a principalelor aspecte care se cunosc din viața și opera cronicarului nostru și a modului cum s-au articulat ca într-un puzzle prin efortul câtorva oameni dedicați. Acestor surse/lucrări li se adaugă un nou volum, cu „o documentare lacunară”, semnat de Dumitru Velciu („istoric documentarist conștiincios”, dar care încă nu și-a propus să găsească un sens profund al faptelor, realizând doar o narațiune biografică). ■ Într-un chernar sunt publicate câteva panseuri, aparținând lui C. Dobrogeanu-Gherea: „Unui critic i se cere intuiție, inspirație, un talent deosebit, înnăscut, ca și artistului”; „În critica literară nu putem încă avea legi nestrămutate, teoreme tot așa de lămurite ca în geometrie...”. □ *Omul profilat pe cer* este articolul lui Aurel Dragoș Munteanu care vine în linia definirii unei *generații poetice*. În acest număr, criticul vorbește despre cele trei volume publicate de Ion Caraion până în anul 1946: *Omul profilat pe cer*, *Panopticum* și *Cântece negre*. Considerat un „proletar intelectual”, poetul alege să se elibereze prin exprimarea sentimentelor de revoltă: „Cinele la care ne-am oprit, ogoarele/ ne-au sucit sufletele, ne-au secat picioarele”. ■ Sub condeiuil Magdalenei Popescu, apare la *Cronica literară*, articolul intitulat *Al. Philippide: Scriitorul și arta lui*, Autoarea consideră că Al. Philippide nu este un critic, deoarece „cercul său spiritual se alcătuiește din valori definitive, individualizate, iar adevărurile sale despre literatură, fiind personale și impuse (nu deduse), se sustrag regimului contestării”. □ La *Noutăți în librării* sunt listate următoarele: Eugen Barbu, *Osânda*

soarelui (Ed. Tineretului); *Satire și pamflete – 1800–1848* (E.P.L.); Ion Oarcăsu, *Prezențe literare* (E.P.L.); Cicerone Poghirc, *B. P. Hașdeu lingvist și filolog* (E. Șt.); Prof. Univ. Ioan Demeter, *Declarația drepturilor omului* (E.P.); Anton Buzoianu, *Subcontinentul Brazilia* (E.P.). ■ La *Cărțile săptămânii*, Dumitru Micu recenzează volume de *Poezie*, și anume *Steaua singurătății*, de Tiberiu Utan și *Ochii necesari*, de Paul Drumaru. □ D. Micu îl consideră pe Tiberiu „un virtuos al liedului, un poet care-și rotunjește cântecul ca un vas de preț, netezindu-i suprafețele cu mihală, așa fel încât fiecare stih să devină un acord muzical”. □ în ceea ce privește volumul *Ochii necesari*, și pe autorul lui, Paul Drumaru, Dumitru Micu încadrează această creație în „media liricii momentului”. ■ Ov. S. Crohmălniceanu completează pagina de recenzii, ocupându-se de *Zări și etape*, de Lucian Blaga (unde se discută aspectele estetice ale volumului. „Încă o dată avem prilejul să constatăm câtă adecvare intimă există [...] între reflecție și expresie.”) și *Inițiere poetică*, de Eugeniu Sperantia. ■ La rubrica *Istorie literară* apare articolul *Restituiri cu orice preț*, semnat de Al. Săndulescu, în care se aduc noi precizări și comentarii la volumul *Restituiri literare*, al lui I. Crețu (despre G. Ibrăileanu). I. Crețu afirmă în cartea sa că articolele și cronicile publicate de G. Ibrăileanu în „Viața Românească” îi aparțineau aproape în totalitate lui Ibrăileanu, doar că acesta prefera să se semneze cu inițialele sau numele colegilor, fapt cu care Al. Săndulescu nu este de acord: „cum ne este cunoscut, acesta a excelat printr-o rară delicatețe sufletească și nu prin spirit autoritar”. ■ Serialul de *Însemnări zilnice* ale lui Titu Maiorescu continuă cu partea a unsprezecea. □ Sub titlul *Un Jurnal postum de Ion Vinea? (Addenda la un fișier)*, unde sunt redat fragmente din viața personală a scriitorului, din perioada 1 martie 1918 – 25 mai 1962. Prezentarea jurnalului este făcută de Constandina Brezu, care apreciază că un astfel de document poate „să ia locul celei mai senzaționale opere”. ■ Constantin Noica, semnează partea a doua din *Faust sau la Dracul cu cărți*, unde reia și comentează idei/concepte din opera lui Goethe. C. Noica observă că actele din piesa Faust II „țin de o structură; sunt adevărate istoric și astfel scoase din neadevărul lor artistic”. Pentru Noica, „la dracul cu cărți” înseamnă lumea pământeană, unde dracul „a ajuns să pună mâna pe cărți și s-a apucat să facă treabă”. În concepția autorului, omul este cel care învinge prin evitarea ispitelor viclene ale diavolului: „Întotdeauna cu omul, diavolul este sortit să piardă, dacă omul e năzdrăvan. Și când omul ajunge la dracul cu cărți, el trebuie să-l gonească și de acolo și să-i ia cărțile din mână. Diavolului nu-i mai rămâne loc nicăieri”. ■ Petru Popescu scrie despre publicarea *Antologiei orașelului Spoon River*, de Edgar Lee Masters, în traducerea lui Ion Caraion. Recenzia cu titlul *Edgar Lee Masters autorul unei singure cărți* subliniază faptul că „poezia lui Masters și performanța lui sunt singulare. [...] Tonul lor e de multe ori amar, sarcastic, vindictiv”. ■ Rubrica *Ferestre* găzduiește traducerea de către Mihai Atanasescu a unui dialog preluat din revista italiană „La fiera leteraria”, între redac-

torul Cancogni și scriitorul Giorgio Bassani, cu titlul *Epoca falselor prințese literare. De vorbă cu Giorgio Bassani, care acuză industria, avangarda și antirealitatea*: „Este o lume în care omul a încetat să se mai simtă în centrul lucrurilor și nu mai vrea să rezolve problematica realului înăuntrul propriei sale conștiințe”. ■ La *Prezențe românești*, sunt relatate impresile poetului și reporterului elvețian Lorenzo Pastelli în legătură cu expoziția de artă și folclor românesc de la Neuchâtel. Acesta înțelege necesitatea de promovare a valorilor românești, precum și diversitatea elementelor incluse în expoziție. L. Pastelli consideră arta românească „o adevărată panoramă de imagini a căror vervă se întrece cu finețea exponatelor”. ■ George Littera e prezent cu articolul *Lingvistica cinematografică*, un articol despre teoria cinematografică, dar și despre dezvoltarea acestei arte ca industrie. Autorul apreciază scrierile lui Pier Paolo Pasolini ca fiind „singurele încercări coerente și minuțioase de până acum”, care trag un semnal de alarmă asupra „nevoiei adecvării metodei critice”. ■ La rubrica *Teatru*, sunt publicate câteva fragmente de text aparținând lui Lucian Blaga despre teatru (*Lucian Blaga despre teatru*): „Întruchipările lui Shakespeare, de o abundență păstoasă de trăsături individuale, nu sunt numai existențe unice, ci mai mult decât atât. [...] Unui Hamlet însă îi conferim prestigiul unei existențe concentrate.”; „În tragediile lui Eschil, poetul înzestrat cu cel mai pronunțat simț al tragicului dintre toți poeții greci, se juxtapun dramaticului foarte ample livezi lirice și epice.” □ Tot la rubrica *Teatru*, George Banu semnează cronică *Absența demonicului. „Meșterul Manole” de Lucian Blaga la Teatrul Giulești*: „Piesa însă revelează demonia creatorului. Manole e un halucinat în stare de criză. Eșecul creației coincide cu debilizarea resurselor magice: Vodă nu mai crede, meșterii nici ei. Prăbușire absolută, opera nu poate fi salvată decât prin jertfă [...] Mircea Eliade ne spune că doar moartea violentă asigură succesul sacrificiului”. □ La aceeași rubrică, Dorin Tudoran realizează un scurt interviu cu regizorul Dinu Cernescu, în care tema de dezbatere este piesa *Meșterul Manole*. Regizorul relatează că a ales această piesă, deoarece a considerat-o o provocare: „Toată lumea mi-a spus că Blaga nu este un autor care poate fi jucat”, mărturisind că alegerea sa nu este un gest de „frondă”. ■ În cadrul rubricii *Ecranul mic*, sub semnătura „Argus”, citim articolul *Râzi tu, râzi Harap-Alb!*, în care se trage un semnal de alarmă contemporanilor ce încep să prefere confortul din fața televizorului, oricărui efort de a merge la teatru, concerte ori la film. Acest lucru se întâmplă în condițiile îmbunătățirii calității programelor de pe micul ecran, unde nu doar că se recită poezii, ci există și emisiuni de muzică ușoară. Se apreciază însă necesitatea „adunării minutelor de emisiune dedicate literaturii”. ■ La *Roza vânturilor*, apare în exclusivitate pentru „România literară”, transcrierea dialogului cu Romain Gary (*De vorbă cu romancierul Romain Gary despre primul său film*), de Iosif Igiroșianu: „Mi-a fost teamă [...] ca veninul cu care am fost împrôșcat să nu se reverse și asupra lui Jean. Ceea ce ar fi fost mai mult decât odios, nedrept”.

Romancierul relatează că nu se aștepta la astfel de reacții dure și că eforturile sale de a filma în mai multe țări și locuri nu au fost apreciate: „află că am pus foarte mult preț pe aceste distanțe pe care critica nu le-a remarcat. Constanța lor obsedantă este menită să sublinieze cumplita singurătate a personajelor care nu sunt niciodată împreună, nici în momentele de aparent adâncă apropiere”. La *Atlas liric*, sunt traduse de Petre Stoica șase poezii de Georg Trakl: *Omenire, Trei priviri într-un opal, Cântec de noapte, Într-un vechi album, Toamna singuraticului, Seara*

● **[„Tribuna”, nr. 52]** Valentin Tașcu prezintă două romane scrise de Alexandru Deal și Mircea Ciobanu. □ Alexandru Deal: „*Nisip*” (E.P.L., București, 1968): „Un personaj caută «să devină un adevărat om». Acesta pare a fi sensul neîntrerupt al romanului lui A. Deal. Luca, figura tipică pentru galeria «ciudaților», puțin revoltat ... în continuă căutare de sine, parcurge cu nonșalanță, dar și cu sete un șir de întâmplări prin care încercă să-și verifice propria existență. Nisipul ar fi expresia unei inerții interioare, dureroasă și greu atacabilă”. ■ Mircea Ciobanu: *Martorii* (E.P.L., 1968): „Proza lui M. Ciobanu mai respectă un deziderat esențial al literaturii de «ultimă oră», acela că e foarte bine scrisă. Fraza fluentă, deși contorsionată, conduce un permanent discurs interior, saturat de reveniri și adaosuri parantetice. Totul sub amprenta obligatorie a «suspens»-ului.” ■ Viorel Știrbu semnează textul *Inscripții*: „Nimic nu este – pare-se mai greu de purtat pe umeri decât povara propriei glorii... Mai complicată este situația când problemele ce se cer rezolvate afectează un grup de oameni... Iată de ce, când Virgil Ardeleanu, bunăoară îndrăznește o intervenție de bun simț în legătură cu N. Velea, se simte vizat nu numai cel incriminat, ci, evident, se simte vizat Grupul N. Velea & comp. Prin urmare reacția se va declanșa în lanț. Chiar și, să zicem, prin intermediul rubricăției de la «România literară» (vezi revista citată, anul I, nr. 9, joi 5 decembrie 1968, 32 pagini)”. ■ Adrian Barbu, în *Criticul cel dăștept*, se referă polemic la Valeriu Cristea: „A reduce, bagatelizând, o operă la schema epică, se poate astfel anula orice. Așa face numitul critic cu o povestire a lui Vasile Rebreanu publicată într-unul din numerele recente ale «Stelei»... Valeriu Cristea însă reduce conținutul și ideea nuvelei respective la simpla ei fabulă, comentată și aceasta în maniera balcanică ... Adevărata fabulă însă a acestei ieșiri este următoarea: Vasile Rebreanu scrisese o însemnare, pe care a îndrăznit s-o semneze, în apărarea unui coleg de redacție pus la zid într-o notiță anonimă a «României literare». După o mai veche și dezagreabilă metodă, voioșii autori de notițe ai «României literare», ca să-l învețe minte, odată pentru totdeauna, pe Vasile Rebreanu, nu-i răspund notei sale ci, vai, dau dovadă de «obiectivitate», «desființându-l» ca prozator. Morala: Să nu te opui anonimilor autori de notițe anonime”. ■ Despre *Poetul Ion Moldoveanu*, consemnează elogios V. Fanache: „Talentul poetului se întrevade incontestabil, profilându-se într-un vers al cerului și al pământului, absorbit de vraja misterului existențial și de gustul locurilor natale, în vibrări elegiace și în cântece înflorite din lutul

străbun. El este poetul la care trecerea spre lirismul de viziune modernă se exprimă prin cupluri metaforice... Astfel de imagini omniprezente, situează poezia lui Moldoveanu la interferența lirismului de accente moderne cu acela tradițional”. ■ Domițian Cesereanu recenzează cartea *Prezențe poetice*, a colegului de redacție, Ion Oarcăsu: „Urmărind intențiile acestui volum, am observa că Ion Oarcăsu se apropie de un aristocratism stilistic, de puține ori întâlnit la alți critici de azi. Într-un asemenea stil, de un echilibru aproape clasic și orientat, totodată, spre rafinament verbal, se ascunde probabil morala eroică a unei dezamăgiri: e poate reacția firească de a opune caducității disciplinei o conștiință a rezistenței; e poate, pe un plan mai restrâns dar conjugat cu cel dintâi, reacția de autoapărare înțeleaptă a unui critic care până acum a fost de mai multe ori și pe nedrept contestat”. ■ Augustin Buzura scrie despre monografia lui Radu Enescu consacrată lui *Franz Kafka*: „Cunoscător al filosofiei și literaturii germane și îndeosebi al uriașei biblioteci scrise despre Kafka, Radu Enescu își asumă riscul de a întreprinde o investigație complexă într-un univers contradictoriu luminat și – îndrăznesc să afirm – relativ ostil celor fără un contact prea ferm cu anumite trăiri extrem de dificile.[...]Analizând cu competență și degajare numeroasele interpretări existente (utopic istorice, sociologice, filologice, clinice etc.) Radu Enescu nu pierde din vedere direcția antopologico-filosofică...”.

27 decembrie

• [„Scânteia”, nr. 7929] Citim despre noi *Lucrările sesiunii Marii Adunări Naționale*. Printre cuvântările deputaților apare și *Cuvântul deputatului Aurel Rău*: „Ceea ce mai frânează înaintarea posibilă sau perpetuează distanța între intenție și realizare ține mai mult de domeniul rutinei, al unor reglementări depășite sau încă nefinalizate, dar ușor de remediat și în acest sens mi-aș îngădui câteva reflecții. Perioada care a trecut de la înființarea comitetelor de cultură și artă relevă că nu e suficient ca acestea să primească atribuții mai largi, principalul constă în folosirea integrală a posibilităților și condițiilor existente pe plan local pentru a face din fiecare casă de cultură și de creație, din fiecare cămin, bibliotecă și muzeu un nucleu de intensă activitate culturală, de iradiere a cuceririlor științei și culturii în cele mai largi cercuri ale populației. O altă problemă la care aș vrea să mă refer, importantă prin sfera de cultură în care se situează, este legată de arta monumentală. Nimeni n-ar putea să conteste că în numeroase localități, în impunătoarele cartiere și orașe noi, construite în anii din urmă, nu s-au făcut multe pentru înfrumusețarea acestora, pentru a le pune mai bine în valoare prin creații de artă monumentală. Totuși, reglementările actuale fac extrem de alambicat drumul de la baza materială asigurată de către stat, de la posibilitățile artiștilor plastici, la finalizarea operelor de artă monumentală”.

• [„Contemporanul”, nr. 52] Editorialul *În anul XXV*, G. Ivașcu redactează un imn închinat celor doi poli ai binomului P.C.R. – „călăuzitorul poporului [...] în succesele celor trei ani ai unui cincinal care a situat România printre țările cu

cele mai viguroase ritmuri de dezvoltare.” Redactorul-șef al publicației sintetizează, în spirit ideologic, perspectiva asupra acelei lumi în mișcare – „vast fenomen uman” și anunță tema centrală pentru 1969, când „vom întâmpina cel de al X-lea Congres al Partidului”. Cronologia mersului înainte este consacrată în totalitate acelor atitudini reunite sub denumirea generică de *adeziune*: „Trăim fiecare, mai intens ca oricând, acel sentiment de mândrie patriotică, de apartenență adâncă și participare la ceva măreț; măreț pentru că e faptă de fiecare zi, măreț pentru că e prevăzut a intra într-o scară de valori – acelea pe care *noi* le voim, noi le determinăm, într-o perspectivă a *noastră*.” □ În siajul „istoriei glorioase” se înscrie articolul lui Paul Anghel *Efort și eroism*: „Dacă ridici ideea de înfruntare cu ziua la scara milioanei care compun un poipor, ai o vagă idee de ceea ce se cheamă fizic efort. Dacă împarți la 365, după ce în prealabil ai înmulțit cu 19 milioane, obții echivalentul de eroism al unei zile. Desigur e-rosism!” ■ O notiță semnată E.M. anunță că „Duminică, 22 decembrie, în Amfiteatrul *Odobescu* al Facultății de Limba și Literatura Română s-a ținut o nouă ședință a cenaclului Junimea. Au citit din creația lor studenții clujeni Ion Mircea, Petru M. Haș, Dinu Flămând, Adrian Popescu, membri ai cenaclului *Echinox* invitați al coelgilor bucureșteni. Au participat, ca invitați, scriitorii Nicolae Breban, Ana Blandiana și George Pituț. Poeziile citite au fost discutate de către studenții Nicolae Dan Frunteletă, Dinu Flămând, Ichim Liviu, Vlăduț Nicolae, precum și de către conf. univ. Romul Munteanu, conf. univ. Dumitru Micu, lector Eugen Simion, asist. Eugen Marinescu. Toți vorbitorii au relevat talentul tinerilor poeți, noutatea limbajului poetic, fluiditatea versului.” □ O încercare de a defini *Plăcerea intelectuală*, în sensul de emoție estetică, propune Adrian Marino, situând-o într-o intersecție complicată, a cărei direcție de ieșire este, în funcție de obiect, imprevizibilă: „Numai că plăcerea intelectuală nu este nici lină, nici calmă, nici stare de beatitudine extatică, nici contemplativitate mistică. Ea este mai totdeauna produsul unor dificultăți învinse, uneori teribile, urmarea unor tensiuni excepționale. Plăcerea nu este un dat, ci un proces și un produs. Un proiect și un rezultat. Plăcerea parcurgerii se confundă cu aceea a realizării obiectivului. [...] Cristalizarea aparține rafinamentului, dilatarea și disoluția emoțiilor primare, interioare. Climatul nostru spiritual tinde să înlăture plăcerile elementare. Plăcerea intelectuală este operă de erudiție, vreau să spun de *erudio*, de desăvârșire.” □ O poezie virilă, dominată de tensiunea între Eros și Thantos, rostită de o voce feminină, cu mistuiri nestăpânite, publică Nina Cassian: „Mă aflu-n labirintul lui Dedal./ Cunosc o mie de ieșiri./ Cunosc îngrozitorul secret./ Nu vreau să ies. Mi-s membrele subțiri./ ca la un ied/ pe care însumi îl secret.// Sunt lumi cotite înnebunitor./ Și e ungherul panicii./ Chiar dacă – pentru-a câta oară? – se va-ntâmpla de-o moarte prea intimă să mor/ – numai afară nu!/ O, numai nu afară!” (*În iubire*). □ Pe aceeași pagină, Cezar Baltag tipărește una dintre poeziile lui cele mai cunoscute în epocă, *Madona din dud*, care va fi și titlul unei culegeri (Eminescu, 1973): „Mamă-mi crește iarba-n

barbă./ îmi cresc flori la subsorii;/ Vine gaița și mă-ntreabă/ unde-s craii cerșetori.// Cine vine, nu-i de mine,/ cine pleacă, să nu treacă,/ Dumnezeu păștea albine/ într-o zi cu promoroacă.// Iapă albă-mi trebuia/ că a neagră nu trăgea./ Nani, nani, puiul mamei./ într-o stea, într-o lalea.// Aricioaică din alt sat,/ spune-mi cine-a blestemat/ soarele care ardea/ la Bunăvestirea mea.// Tată, toate-am împlinit,/ m-am născut, m-am răstignit,/ te-am lăsat să înstrăini/ tâmpla mea cu mărăcini// Uliul sare, cioara sare,/ vremea sare foarte tare,/ lumea e amăgitoare/ ca o floare trecătoare// Dumnezeu c-o floare-n gură/ umblă peste arătură.” □ Tot acolo apare *Suflet poluat* de Ilie Constantin, unde scriitorul, imaginând o dragoste imposibilă, în ritm de rock and roll, răstălmăcește cu sarcasm basmul cu Făt-Frumos și Ileana Cosânzeana: „Mă voi lăsa văzduhului întristat./ luptându-mă cu mine însumi,/ biet zmeu reîntors în gol,/ și din înalturi voi urma viteza voastră/ insultat de țeva de eșapament.// Un unghi superior va fi deschis/ între voi și zare și trecerea mea,/ astfel voi înainte în rece contemplare.// Fără să știu că din mâna ta pornește/ un fir subțire care mă stăpânește.”

• [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, Nr. 52] Sunt amintite alte două piese de succes din repertoriul stagiunii 1967-1968: La Teatrul Bulandra, comedia muzicală *Sfârșitul pământului* de Victor Eftimiu, iar la Teatrul de Comedie, „cea mai bună comedie a anului 1968” [distinsă cu premiul revistei – „Amfora”] – *Nicnic* de Anca Bursan și Gh. Panco.

28 decembrie

• [„**Cronica**”, nr. 52] Ultimul număr din 1968 al revistei se deschide cu un grupaj de poeme patriotice și cu un editorial semnat colectiv – „Cronica” – intitulat *România socialistă*, în care numele lui Nicolae Ceaușescu nu este menționat nici măcar o dată. ■ Numărul inserează pagini de parodii (literare) și umor – interviuri fictive, texte umoristice, de genul *Poșta redacției* (la care li se răspunde următorilor: Zaharia Stancu, Eugen Barbu, Andi Andrieș, Traian Ioancu, Ioan Oarcăsu, Sânziana Pop), false *Interviuri* (Nichita Stănescu, Ion Negoitescu), *File de jurnal*, *Erori de tipar*, *Parodii* (Geo Dumitrescu, Ștefan Aug. Doinaș, Grigore Hagi, Marin Sorescu, Cezar Baltag).

• [„**Lucefărul**”, nr. 52] Se precizează că acest număr este unul dublu. ■ Evaluând realizările literare ale anului 1968, Ov. S. Crohmălniceanu are convingerea că acesta a fost „un adevărat moment al romanului”: „După *Intrusul* de Marin Preda, au venit pe rând, *Animale bolnave* de N. Breban, *Îngerul a strigat* de Fănuș Neagu, *Coborând* de Paul Georgescu, *Ce mult te-am iubit* și *Șatra* de Zaharia Stancu. Senzația unanimă este că toate aceste romane ies din comun, sunt opere robuste, originale, mature, prin care respiră, în sfârșit, «marea epică», după o perioadă de stagnare. [...] S-a zis apoi că romanele amintite au calitatea de a rupe cu un realism plat, obosit, fotografic. Dimensiunea misterioasă, pe care o are viața autentică și care-i scăpa acestuia din urmă, o descoperim bucușoși – e adevărat – în paginile lor. Vorbind însă de un realism,

«metafizic», am câștigat oare o certitudine? N-aș jura pentru că epitetul e nebulos și nu precizează mai nimic. În treacăt fie spus, aproape toate calificativele suplimentare adăugate realismului n-au reușit decât să-l castreze. Practic, libertatea observației lucide, neintimidate de nici o dogmă și nestăpânite de nici o mistică, e ceea ce a deranjat totdeauna în exercițiul lui. Așa s-a ajuns să i se prescrie nenumărate obiective speciale ca să-l facă a deveni orice, numai realism pur și simplu, adică îndrăzneală de a scruta fără prejudecăți întreaga sferă a existenței umane, nu. [...] Într-o recentă conversație cu Nichita Stănescu («R.L». nr. 11), N. Breban sublinia că romanul «trebuie să fie o lume», «dar una din lumile necunoscute» o «lume dintr-o altă lume». Pertinentă remarcă de creator! Orice roman cu adevărat bun e o planetă. Ea seamănă cu universul nostru, dar are un sol, o atmosferă, o floră și o faună proprie. Prin această putere demiurgică în stare să făurească o întreagă lume și să-i înscrie «runele» lui, pe fața nevăzută a tot ce o populează se recunoaște autenticul romancier. [...] Senzația de universuri autonome, care au legile lor secrete, o fizică și o biologie aparte, o dau și *Intrusul*, *Șatra* și *Animale bolnave* și *Îngerul a strigat* și *Coborând*. La Fănuș Neagu, cel puțin, faptul e de o evidentă izbitoare. Ce lume a Dunării, recognoscibilă, teribil de adevărată și totodată fabuloasă ! [...] Dar chiar la Paul Georgescu, unde tot romanul se petrece înăuntrul unei conștiințe torturate de obsesiile ei nocturne, ne trezim pe o altă planetă, asemănătoare cu a noastră și totuși simțitor diferită. Febrele naratorului, contursiunile sale sufletești anxioase îi umplu aerul, antrenând în vârtejul lor înnebunitor până și limbajul. [...] Să recunoaștem însă că orice romancier, care are destul talent, poate să-și plămuiască un univers al său. Când reușește, totuși, acesta nu doar să existe, ci să fie și interesant, să ne țină sub vraja lui insolită? Aici intervine, după părerea mea, acuitatea observației pe care se clădește lumea unui roman. [...] E – cred eu – ceea ce izbutesc incontestabil romanele despre care vorbim. Niciunul dintre ele nu-i scutit și de anumite slăbiciuni. Finalul *Intrusului* lasă prea multă inițiativă hazardului spre a compensa ceea ce a pierdut eroul. În *Șatra*, de la un moment dat, o lipsă de invenție epică se face simțită. Capitolul lămuritor din *Animale bolnave* e stilistic distonant față de restul romanului. În *Coborând*, ambiția eroului de a fi ironic cu orice preț și mai inteligent ca toată lumea minează cel puțin la prima vedere creditul pe care-l reclamă o profesiune gravă. Țesătura deasă și bine bătută a episoadelor din *Îngerul a strigat* se rărește atunci când e vorba să lege episoadele între ele. Dar astfel de scăderi nu au prea multă importanță în aceste cărți, fiindcă toate conțin ceva foarte acut care trece înaintea altor impresii”. [...] Anul literar 1968 rămâne, orice am spune, anul romanului. Poate că recolta următoare nu va mai fi atât de rodnică. Dar astfel de cărți nu se scriu în fiecare zi”. □ Tot la secțiunea *Anul literar 1968*, Petru Popescu se va referi la Consensul critic, observând, de la început, diferențele dintre un critic român aflat mai ales în ipostaza de cronicar și cel din alte „țări străine” unde „gustul lui, aderențele, sursele, figurile patronale, intențiile estetice nu se definesc decât prin lucrări. E

drept, tot în acele țări nu există cronică literară, așa cum se practică ea la noi. Acolo recepția revuistică e un pur act de înregistrare, mai mult sau mai puțin frivol, aparținând unor întâmplători foiletoniști”. Pe de altă parte, se arată în articol: „Cronică literară, așa cum se scrie la noi, e poate un gen unic în lume, cunoscut, firește, prin popularitatea lui, dar foarte puțin studiat și dezbătut. Justificarea unui asemenea gen se găsește poate și în caracterul nostru național, de oameni care gândesc sănătos și profund, dar în viteză (sfânta viteză a inteligenței noastre a experienței noastre, a surâsului nostru sceptic). Rezultatul, rar în alte părți, e acela că în România criticul literar e și prin talent și prin inteligență unul dintre cei mai dotați scriitori. Adevărul, acesta nu e recunoscut, dar e evident”. Dificultățile ridicate înaintea cronicarului literar sunt legate, consideră Petru Popescu, de inegalitatea calității volumelor apărute de la o săptămâna la alta, în condițiile în care acesta trebuie să exprime săptămânal o opinie în legătură cu noutățile editoriale: „Alteori apar obligațiile (personale, redacționale, editoriale, culturale, etc.). Nu e ușor să faci cronică literară, chiar dacă ai talent, inteligență, bună instrucție și facilități la scris; cu atât mai greu dacă ascunzi sub înfățișarea de analist o vocație de autor original. Toate acestea dificultează sarcina criticului literar, amenințându-i mai cu seamă consecvența și criteriile, ba uneori chiar diagnosticul estetic. Artistul român e însă prea talentat, prea subtil și prea «filozof» ca să nu se exprime și să nu se realizeze în orice condiții date, indiferent de dificultatea sau de bizareria lor. Tot așa și criticul literar, care reușește să rămână de cele mai multe ori și stimat, și fidel unor metri valorici, și sincer (chiar dacă sinceritatea lui se exprimă uneori printr-o metaforă sau chiar printr-o ipocrizie), și într-o pace socială cu confrății, lucru indispensabil unei, atmosfere cum e cea a literelor românești. În general, critica română se orientează spre valori (chiar dacă are manii, prejudecăți, idiosincrazii care, iar, vor face obiectul altor însemnări), combate nulitatea și reduce la realitate pe artiștii care decad, fie și într-o formă câteodată supărător de politicoasă. Dacă a elogiat artiști trecători, critica literară românească știe să-i uite la timp. Mai puțin prompte sunt reparațiile datorate celor pe nedrept uitați (unii și azi ignorați în mod inexplicabil), dar și ele vin până la urmă, de obicei transformând pe frustratul de altă dată într-o statuie de bronz de care nimeni nu se mai poate atinge.”. Petru Popescu își exprimă și o nedumerire: „Nedumerirea aceasta o ocazionalizează un fenomen foarte frecvent, pe care, ca să-i punem o etichetă, îl vom numi „consensul critic”. Cum arată acest fenomen? „X, scriitor, cunoscut sau obscur, bătrân sau imberb, publică o carte. Cartea e obiectiv bună. Depășește media, promite, deschide perspective noi, creează limbă, atacă chiar unele probleme, etc. Critica îi descoperă pe X. Cum însă? Y, critic cu prestigiu, laudă cartea într-o revistă centrală. Z, alt critic cu renume, laudă și el cartea, într-o altă revistă centrală., Apoi o mai laudă un critic. Apoi încă unul. Apoi, printr-un curios fenomen, de contagiune, încep s-o laude toți. Dacă vreunui excentric i se năzarește să reziste, el e scuipat din gura lui Dumnezeu. Recepția cărții devine

strict pozitivă, cartea se transformă într-un fel de *boule de neige*, care crește pe măsură ce alunecă la vale. Intervin radioul, televiziunea, interviurile, mesele rotunde, premii, reeditările, și gata. Autorul în chestiune e un om făcut. Și fiindcă a fost făcut, el va fi greu de desfăcut”. Petru Popescu mizează însă pe „fleurul criticului și pe calitatea scriitorului. „Dar tocmai aci e curiozitatea acestui fenomen. [...] Ne întrebăm atunci dacă e indispensabil excesul de entuziasm, sistemul «front unic» al criticii, ducând la fatale repetiții sau la așezarea în opera respectivă a unor realități ori intenții aparținând analistului, nu autorului. Desigur, se pot da explicații dintre cele mai serioase, și ținem seama de privarea de opere bune, de care am suferit un timp și care justifică o asemenea famină de valori, înghițind chiar și nume nesigure. Dar oare o asemenea obsesie a confirmării nu jenează și critica și opera?” Ceea ce este important, subliniază Petru Popescu, „în gestul critic”, „nu numai descoperirea compatibilităților, ci și a incompatibilităților. Un critic care recunoaște obiectiv un scriitor de valoare trebuie să adere la el și subiectiv ca să poată să-l slăvească cu conștiința împăcată sufletește și esteticeste, nu poți adera absolut egal. și la Eminescu și la Caragiale, și la Rebreanu și la Camil Petrescu, deși «la rece» recunoști că sunt stele cam de aceeași mărime. Dispoziția către unul trebuie să corespundă unei opacități față de altul. În momentul de față, criticul român nu mai are opacități. Adică reacții subiective. Conștient sau inconștient, el merge spre subțierea personalității critice, spre o critică encomiastică, ingenioasă în termeni și fraze, pustie de opinii și atitudini. Criticul român amenință în clipa de față să devină o adevărată cheie passe-partout, capabilă să descuie abil orice carte, ca s-o aducă la un numitor comun. O asemenea tratare a cărților felurite insinuează, ideea nu prea măgulitoare pentru autori că ei sunt în fond ca toții egali în fața ciudatei filantropii a analiștilor. Dar unde sunt criticii șefi de școală, doctrinari ai unei anumite mișcări, constructori de ideale estetice distincte, pe care țineau uneori cu infantilă încăpățănare să le pună în practică? Unde e reprezentarea de grup, de orientare, ori măcar de generație? Unde e programul estetic? Unde e însăși conștiința critică însuși spiritul critic?” Petru Popescu reclamă necesitatea unor cărți de „dezbateri”. „Vedem în fiecare zi pe câte un critic brilant care deschide o carte, o citește, apoi o laudă: adică îl, justifică, în numele cutărui sau cutărui principiu, după caz, calitățile, reale, uneori adăugându-l și altele, ireale, și explicându-i defectele ca pe niște necesități ale întregului, ca pe niște caracteristici compoziționale. Criticul se adaptează cărții pe care o citește. Lucrează în datele ei; Nu aprobă sau respinge cartea în numele unor idei, preocupându-se abia apoi de recordul ei literar. E aceasta critică, ori variațiune pe temă dată, reinterpretare, eseistică sau orice vrem altceva? [...] Situația e cu atât mai complicată cu cât, așa cum am precizat de la început, ne aflăm într-o sferă categoric superioară, între scriitorii categoric dotați și critici remarcabili. Pe de altă parte, asemenea întrebări acești oameni superiori nu își pun nici nu se preocupă de a le da vreun răspuns. Cazi în cele din urmă pe gânduri și îți spui că poate, într-adevăr, lucrurile trebuie

să fie așa cum sunt, că într-adevăr ceea ce ceri sunt naivități, ori, și mai rău, reflexe ale unui trecut pe vecie descalificat. Și dacă te gândești mai mult, aproape te convingi că de fapt nu ai dreptate, și că nici, nu e bine să-ți pui asemenea întrebări, care tulbură pacea ta și a altora”. ■ Gorun Manolescu scrie despre *Doi poeți – două tendințe*, respectiv despre „abstracționism oniric” și „abstracționism intuitiv”. Sensul „precis” acordat de autor termenului „abstracționism” este legat de „logica polivalentă”, de „logica de tip cuantic”. „Acest sens «cuantic» îl conferim «Abstracționismului» actual, de la noi, cu cele două varietăți: «oniric» și «intuitiv». Leonid Dimov pășește peste treapta «Suprerealismului», ca peste un lucru necesar și nefolositor totodată. Înglobând în una și aceeași persoană «medicul psihanalist» și «pacientul», încearcă să-și formalizeze el însuși intuițiile căutând să dea, implicit în operă, cheia sau cheile de descifrare. [...] Prima «cheie» a lui Dimov se află la baza parcurgerii înapoi prin inducție, cu ajutorul «pacientului», a drumului de la crearea Cosmosului, până în zilele noastre. [...] Structura inductivă a poeziei lui Dimov poate fi ușor identificată. [...] Ea este structură topologică cu un număr finit de dimensiuni. În bucățile din poeme dimensiunile ei, cum o spune și titlul, sunt șapte. [...] În ceea ce privește structura deductivă, poetică [...] aici, el tinde spre o topologie cu o infinitate de dimensiuni. Poezia lui Dimov nu este angoasată. Ea este o poezie perfect echilibrată și, odată ce ai reușit să-ți schimbi optica poți înțelege ce crea să spună. [...] Pentru a-i percepe de Dimov trebuie să procedăm așa cum ne îndeamnă Robbe-Grillet să-i percepem propriile opere: nu trebuie să ne gândim la «semnificații» – înțelegând prin aceasta raportarea analogică la optica veche, mecanicistă – ci trebuie să luăm lucrurile așa cum «sunt» să ne adaptăm opticii noi pe care ne-o propune poetul. Sentimentul de plenitudine încercat la parcurgerea poeziilor lui Dimov își are obârșia în «pătrunderea» sa în interiorul microcosmosului sensibil de unde încearcă să-și formalizeze, antrenându-ne și pe noi, propunându-ne o participare activă. Edificatoare în acest sens este poezia *O dimineată noroasă*, după părerea noastră una dintre cele mai frumoase poezii ale lui Dimov, în care noul agrimensur K, poetul, este admis în Castel și, odată cu el, și noi. Mult mai frământată este poezia lui Nichita Stănescu. Apare aici «drama formalizării», nu pentru faptul că poetul n-ar reuși să-și structureze propriile intuiții, ci pentru că intuiția anterioară abia formulată, este distrusă, aproape simultan, de apariția intuiției următoare. La naștere sub ochii noștri un echilibru labil, dinamic, miraculos care-l împinge pe poet neconținut înainte. Poeziile lui N. Stănescu, atât de frust-nude, nu sunt niciodată aride; ele sunt megalitice. Intuind hegelian-bergsonian «cauza-cauzelor», el renunță, deliberat, la prima fază de ambiguitate aparentă remarcată la Dimov, pătrunzând direct în microcosmosul sensibil. Aici, oricât ar părea de ciudat, metodele celor doi poeți nu diferă în esență și totuși ele diferă fundamental dintr-un anumit punct de vedere. Contopirea «pacient, medic» la Nichita Stănescu este mult mai reală ca la Dimov dar, în același timp, distanța dintre cele două euri ale poetului crește continuu. La Dimov comunicarea se face

într-un singur sens; de la «pacient» la «medicul» care ne povestește, prin prisma sa, ce înțelege din delirul haotic al «pacientului». (...) Prin această legătură în dublu sens, Nichita Stănescu nu se poate distanța suficient de propriul eu, trebuind să parcurgă, împreună cu acesta, fiecare direcție nouă – punct cu punct – să «simtă» fiecare din aceste «puncte» și efortul său de a cuprinde multiplicitatea infinită a direcțiilor (efectelor) posibile este, într-adevăr, tantic». În final, Gorun Manolescu avertizează asupra unui „pericol” „Axiomatizarea, indiferent de ce tip, trebuie să rămână mereu imperfectă, neadecvată unui singur model, nespecializată, incompletă. Numai păstrarea caracterului ei schematic, generalizator, o face aptă pentru a încadra noi conținuturi. O axiomatizare strictă, izomorfă, nu ar fi posibilă decât pentru un domeniu deja finit gnoseologic și i-ar servi doar ca un mijloc de organizare rațională a unor cunoștințe deja dobândite. Se pare că acest pericol îi pândește mai ales pe «abstracționiștii intuitivi». Nichita Stănescu știe perfect acest lucru. Sfârșitul volumului *Laus Ptolemaei* ni-l dovedește. Aventura sa continuă și sperăm să nu se oprească! O axiomatizare deschisă, schematizată, o reușește Ion Barbu în opera sa și cele două tendințe, pe care am încercat să le schițăm și care derivă, în mare măsură, tocmai din opera barbiană, confirmă vitalitatea ei”. ■ Sunt publicate poeme de B. Fundoianu (*Biografie* – Iași, 1917, *Renunțare*, *Odă de argint*, *Ritm etern*, *Plângea pe-un ram o rază*, *Odă de aur* – scrisă la Iași, 1914, *Noapte* – tot din 1914, la Pajura traducerea unui *Sonet* de Alfred de Musset) însoțite de fotografii înfățișându-l pe scriitor în diferite ipostaze, o schiță ce-l conturează în viziunea lui Brauner și o introducere de Paul Daniel.

29 decembrie

• [„Scânteia”, nr. 7931] Citim despre *Întâlnirea conducătorilor de partid și de stat cu reprezentanții Uniunilor de creație și ai unor instituții de artă*: „În ziua de 28 decembrie, tovarășul Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarășii Ion Gheorghe Maurer, Emil Bodnăraș, Paul Niculescu-Mizil și Dumitru Popescu s-au întâlnit la sediul Comitetului Central al Partidului Comunist Român cu membrii birourilor uniunilor de creație, conducătorii unor instituții de artă și alți oameni de cultură. Cu acest prilej au luat cuvântul acad. Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor, Brăduț Covaliu, președintele Uniunii Artiștilor Plastici, Radu Beligan, directorul Teatrului Național «I. L. Caragiale», Nestor Ignat, președintele Uniunii Ziaristilor, Ion Popescu-Gopo, președintele Asociației Cineaștilor, Valeriu Pop, președintele Comitetului de Radiodifuziune și Televiziune. [...] În numele scriitorilor, compozitorilor, muzicienilor, artiștilor plastici, oamenilor de teatru, ziaristilor, vorbitorii au transmis călduroase felicitări și au urat conducătorilor de partid și de stat, tovarășul Nicolae Ceaușescu, sănătate, noi succese în anul ce vine în activitatea de înaltă răspundere pusă în slujba propășirii patriei noastre, a bunăstării și fericirii poporului român. În încheiere [...] tovarășul Nicolae Ceaușescu a apreciat rezultatele pozitive obținute de oamenii de artă și de zi-

ariști în cursul anului 1968” □ Alte extrase din alocuțiunea liderului de partid și de stat: „Secretarul general al C. C. al P. C. R. a subliniat importanța programelor elaborate în cadrul adunărilor generale ale scriitorilor și compozitorilor și al conferinței pe țară a artiștilor plastici pentru dezvoltarea în continuare a unei arte inspirate din realitățile societății socialiste, din lupta eroică a poporului român pentru ridicarea patriei pe culmi tot mai înalte de progres și civilizație. [...] La rândul lor, publicațiile literar-artistice trebuie să reflecte ceea ce au subliniat pe larg adunările generale și conferințele oamenilor de artă, să exprime în paginile lor concepția marxist-leninistă a partidului nostru despre literatură și artă, să militeze activ împotriva concepțiilor ideologice și estetice străine acesteia. Sperăm că conducătorii revistelor vor ține seama de orientarea stabilită de adunările generale ale scriitorilor și compozitorilor, de conferința națională a artiștilor plastici, vor reflecta mai bine hotărârile acestora. [...] Tovarășul Nicolae Ceaușescu a exprimat convingerea că oamenii de artă vor făuri în anul ce vine noi opere de înaltă valoare artistică și socială, cu un profund conținut de idei, străbătute de concepția materialist dialectică a partidului nostru, care să îmbogățească patrimoniul spiritual al patriei, să contribuie la formarea omului nou al societății noastre”.

30 decembrie

- [„România liberă”, nr. 7526] Poezii patriotice semnează Alexandru Andrițoiu (*Republica*), Horia Zilieru (*Dragostea mea vine din adânc*) și Dumitru M. Ion (*Închinare*).

- [„Scânteia”, nr. 7932] Ion Brad se pregătește de urare *Cu plug de platină*: „Plug simbolic, de platină, ca să înțelegem mai bine noblețea acestei munci, înnoită și înnoitoare prin desăvârșirea idealurilor noastre socialiste, de platină, ca să prețuim mai mult rezistența morală și caracterul acestui popor harnic și demn, iubindu-și cu ardoare libertatea atât de îndelung căutată și dreptatea atât de des plătită cu sângele inimii lui, popor a cărui conștiință limpede, pătrunzătoare și luminată o numim cu mândrie: Partidul Comunist Român”. □•Sub titlul *Odă patriei socialiste* citim versuri semnate de: Mihai Beniuc (*Tu ai deschis o eră*), Nicolae Dragoș (*Țară cu nume de doină*), Grigore Hagi (*Pe această vatră, înțelept stăpân*), Emil Giurgiuca (*Permanențe*), Dumitru M. Ion (*Flori roșii am sădit*), Vasile Nicolescu (*Glasul care urcă*), Ion Crânguleanu (*Prezentul comunist*), Mihail Săbin (*Dimineața acestui pământ*), Gheorghe Istrate (*Zodia roadelor*), George Chirilă (*Treze izvoarele tale*).

- [„Scânteia tineretului”, nr. 6101] Mihai Beniuc publică poezia patriotică *Urcând*.

31 decembrie

- [„România liberă”, nr. 7527] Salută în versuri începutul de an Mihai Beniuc (*Prag de an*) și Dumitru M. Ion (*An Nou*).

• [„Scântea”, nr. 7933] Între elogiile tipărite *În pragul anului XXV al erei noastre socialiste* se numără și cel al lui Eugen Barbu, *Omagiu partidului comunist*: „Remarcabilă mi se pare deci la comuniști străduința permanentă de a aduce masele către gradul de civilizație de la care se poate accepta că traiul unui popor se află măcar în apropierea celor mai bune. Evident, nu spun că am reușit să realizăm pe deplin acest lucru; nici nu este posibil, într-un timp istoric atât de scurt. Structural încă această operație socială de mare anvergură este pe cale de desăvârșire. Secretarul general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, cita recent câteva date ce mi se par de o importanță capitală. [...] Cum remarca secretarul general al partidului nostru: «Astăzi societatea s-a schimbat din temelii, omul a fost eliberat de povara amarului, a exploatării, în țară s-au instaurat egalitatea socială, demnitatea umană. Poporul își făurește în mod liber și conștient propriul destin, pregătind viitorul de aur al comunismului». [...] Mi se pare că nu mă înșel când spun că istoria nu asigură ritmul de evoluție al societății, evoluția nu este ceva fatal, care merge în paralel cu timpul. Dimpotrivă, gândiți-vă la popoare stagnante, la imperiile care s-au risipit, la cei ce s-au lăsat întrecuți de către propria lor misiune în lume. Cine stă pe loc dă în realitate înapoi, e un adevăr mai vechi. Cu urechile atente la tot ce este nou și folositor, cu talentul poporului nostru, România se află pe un drum ascendent, pe un drum ferm de la care nimeni și nimic nu o poate abate. Atâta vreme cât în fruntea acestui popor se află acel nucleu activ de oameni – Partidul Comunist Român – viitorul este o certitudine. Să nu se îndoiască nimeni de asta”. ■ Doi prozatori, Zaharia Stancu și Ion Pas, semnează în acest număr. □ Despre Zaharia Stancu, *Confesiuni*, se arată: „Reflectând un trecut frământat și dureros, situat cu aproape cinci decenii în urmă, confesiunile scriitorului Zaharia Stancu reprezintă un document de profundă autenticitate, care dezvăluie aspecte revelatoare pentru condiția dramatică, adeseori tragică, a tânărului scriitor în societatea burgheză, muncind în condiții grele pentru a-și agonisi cele necesare traiului.” □ Ion Pas este prezent cu mărturii autobiografice, intitulate *Vremuri* „, în care vor fi evocate personalități ale vieții noastre literare și artistice cunoscute de-a lungul unei cariere scriitoricești de peste cinci decenii. Din primul capitol al cărții sale, în care ne este înfățișată aspirația spre cultură a tineretului muncitoresc din acele vremuri, am desprins acest fragment”.

[DECEMBRIE]

• [„Amfiteatru”, nr. 31] La rubrica *Asterisc*, Mircea Martin salută noua orientare și abordare a revistei „Luceafărul”, după schimbarea conducerii, apreciind pozitiv prezența în paginile sale a unor nume de scriitori tineri, ținuta sobră a dezbaterii critice „axate pe adevăratele probleme și adevăratele valori ale literaturii române”, cronică literară realizată de Mihai Ungheanu, „a cărui exigență și postură fermă sunt bine cunoscute. Eliberată de constrângeri ca și de atracții facile, critica cunoaște în paginile «Luceafărului» o deosebită efervescență. Alături de semnăturile deja prestigioase ale lui A. Marino. N. Manolescu, Matei Călines-

cu, E. Simion, C. Stănescu, se rețin nume ca Elena Guga (într-o foarte exactă și decisă «cronică a librăriei»), Dana Dumitriu, M. Iorgulescu, M. Vornicu, V. Ivanovici etc.». De asemenea, sunt consemnate laudativ articolele și creațiile, în paginile „Amfiteatrului”, ale unor: Marin Sorescu, Sorin Titel, Leonid Dimov, Constantin Țoiu, Ana Blandiana. □•Același Mircea Martin semnează o cronică la volumul lui Fănuș Neagu, Îngerul a strigat: „Inițiativa profundă – în planul psihologiei de creator – este o radicalizare de sens contrar. Scriitorul are forța de a se opune lui însuși, adăugând capacității sale magice de «a face literatură» din orice, un refuz al «literaturii». Pitorescul e absorbit și depășit într-o viziune tragică, lirismul e contrazis de o observație ascuțită, seacă, necruțătoare, de o dispoziție aproape cinică uneori pentru detalii compromițătoare care răpesc orice aureolă creaturilor sale. Nuvelele mai vechi și acest roman care le continuă pe o arie deja stabilită reprezintă o etapă importantă în procesul de demitizare a figurii țaranului român, proces pe care literatura noastră de inspirație rurală îl parcurge de la Rebreanu la – să zicem – Zaharia Stancu pentru a reține numai cazurile mai elocvente. Fănuș Neagu își scoate oamenii din durata pașnică a mitului pentru a-i așeza în infernul pasiunilor și al frământărilor sociale. Este semnificativ, în această succesiune teoretică, modul cum se raportează autorul și eroii săi la tradiție. [...] Tradiția încetează să fie un termen stabil de raportare, cu atât mai puțin un balast, tot ce e contrazis de necesitățile practice e părăsit fără amintire. Moștenirea tradiției e anexată din mers în măsura în care e adaptabilă și profitabilă. Obiceiuri vechi de tot felul se păstrează, și autorul insistă cu predilecție asupra lor, din nevoie profesională de inedit și savoare, dar lipsite de gratuitate și ceremonie, încărcate din plin cu rosturi acut cotidiene. [...] Timpul n-are răbdare în acest mediu, surprins într-o fază avansată de adaptare. Viața mereu periclitată de asediul istoriei, amenințată permanent de calamități, produce ea însăși – ca reacție de apărare – o vitalitate frenetică, o expansiune nestăvilă de energie. Există o bucurie a trăirii vecină cu disperarea. Așa pot trăi numai cei ce știu prețul vieții, cei pentru care viața este o supraviețuire repetată. [...] Lumea satului lui Fănuș Neagu e o lume ofensivă, chiar agresivă, neocolind violul sau faptul, furtul sau crima, departe în orice caz de acea înțelepciune tradițională care însemna detașare și reculegere fondată pe conștiința zădărniceii acțiunilor omenești. O lume avidă și lucrativă, trăind cu picioarele bine înfipite în pământ, dar cu imaginația aprinsă de mirajul bogăției. Nici un erou nu pierde vreun moment nădejdea unei lovituri care să-i schimbe radical viața. Această stare nu e de loc reverie, visare dulce, legănătoare, ci febră a acțiunii și mistică a norocului. Așa se explică spiritul de inițiativă, inventivitatea, disponibilitatea neîngrădită, peregrinarea continuă, viermuiala haotică de bazar oriental. [...] Și, totuși, în această lume aparent fără credință, mișcându-se cu foșnet aspru la gurile Dunării, sclipește din când în când, ca o sabie de înger, noblețea și demnitatea tragică. Omul forțat să se supună împrejurărilor are, în momente de mare cumpănă, o revoltă, o împotrivire, o sfidare eroică. Abia în asemenea momente-limită el își regăsește noblețea și-și redescoperă

vechimea nemărturisită, fie că e vorba de consecvența unei vendete, fie de aceea a unei iubiri, fie de dorința irepresibilă a „înțoarcerii”. În asemenea momente are loc și intervenția copleșitoare a autorului, care-și târăște oamenii și locurile în mit și în legendă. Tensiunea și emoția acestor momente fac insesizabil și chiar verosimil saltul în irealitate. În viziunea lui Fănuș Neagu grandoarea se câștigă prin suferință virilă, puritatea prin pătimire și dreptul la *poezie* printr-o proză de neîntrecută duritate. Romanul acesta ne apropie tulburător de misterul rezistenței și permanenței unui popor pe câmpia eternă a Dunării, lustruită de secetă, spulberată de vânt”. ■ Paul Cornel Chitic este amfitrionul mesei rotunde la care sunt invitați Dumitru Țepeneag, Laurențiu Ulici, Daniel Turcea, Leonid Dimov. □•Laurențiu Ulici spune că „în artă onirismul *evocă* visul ca pe o posibilitate de comunicare, de investigare estetică. De altfel chiar în artă termenul poate avea diferite înțelesuri, sau mai bine zis nuanțe, care țin, întâi de aspectul sau superficial, și apoi de finalitatea lui în cadrul operei de artă. Se cunoaște onirismul romanticilor cu invocarea visului ca o șansă de a uita realitatea curentă pentru o alta, de dincolo, egală în coerență cu prima, dar mai puțin mobilă ; apoi onirismul suprarealist”. □•D. Țepeneag aduce completări: „Suprarealiștii recomandă o stare de reverie în care subconștientul să se manifeste. Ei nu invocă, nici nu invocă visul, ci îl explorează în cadrul investigării generale a inconștientului”, arătând că „cele trei tipuri de onirism în literatură sunt porțiuni la nivele deosebite, ale aceleiași spirale. Adică o spirală dialectică: teză (onirismului romantic) – *antiteză* (oniricul suprarealist) și *sinteza* lor de astăzi. Pentru că se știe, folosirea visului în literatură nu e ceva nou. Scopul e cel care diferă. Scopul romanticilor e clar că era metafizic sau dacă vreți, gnoseologic: prin vis ei căutau să cunoască o realitate *de dincolo*, o altă realitate. Mai realiști, mai pământeni, suprarealiștii au căutat să cunoască o realitate *de dincoace*, o realitate psihologică”. □•„E dificil, consideră Dimov, și chiar nedrept să încerci să dai o definiție a literaturii onirice de la noi, înainte de a delimita patrimoniul acestei literaturi, atât sub aspect istoric (surse, influențe, perspective), cât și pe plan competitiv (valoric), în comparație cu curentele literare anterioare”. □•Daniel Turcea precizează că „onirismul nu e o metodă, un mod poetic, ci o stare. E vorba de o reverie a stării și aici e distincția netă între suprarealism și onirism. Suprarealismul e un dicteu automatic al cuvintelor, din al căror întâmplător joc reiese sau nu o idee; e însă o aglomerare dezordonată, în timp ce onirismul nostru e supus hazardului, fiind o poezie dicteu a ideii”. L. Dimov adaugă: „onirismul de azi nu fuge de realitate, tinzând spre sublim, pentru că această metodă sublimă de aproximare a visului în literatură nu mai e suficientă astăzi. [...] Pentru că poetul oniric nu descrie visul, el nu se lasă stăpânit de halucinații ci, folosind legile visului, creează o operă de artă lucidă, cu atât mai lucidă și mai desăvârșită cu cât se apropie mai mult de vis”. □•Discuțiile sunt orientate de Chitic „spre raportul dintre realitate și vis, în cadrul onirismului și spre reflectarea acestui raport în literatura onirică, eventuală cultivare, în poezie, dar mai ales în proză a unui automatism în afara logicii, motiv care a dus la con-

fundarea lui cu suprarealismul”. □ „Onirismul, explică Țepeneag, lucrează cu logica simbolică” și de aceea trebuie „privit cu niște lentile simbolice”. □ „Mișcarea onirică actuală și-a dat seama, este de părere L. Ulici, că eul artistic trebuie să țină seama de relațiile eului empiric. De aceea, onirismul actual încearcă să distingă între euri, punându-le în paralel. Onirismul estetic alege visul ca pe o realitate indiferentă la relațiile eului empiric. În vis nu mai există o interdependență, ci o determinare”. □ Concluziile sunt trase de D. Țepeneag: „Pentru onirismul estetic, visul nu e doar o sursă, ci un criteriu, un *model legiuitor*. [...] Ambiția literaturii onirice este o dublă negare: o negare structurală și de metodă a suprarealismului, și una formală, de scriitură, dar nu mai puțin categorică a fantasticului romantic. Onirismul estetic, văzut categorial (deci la un mod ideal) se opune liricului metaforizant, dar și epicului bazat pe simpla cauzalitate, pe logica formală, aristotelică. Literatura onirică e o literatură a spațiului și timpului infinit, e o încercare de a crea o lume paralelă, nu omologă, ci analogă lumii obișnuite. E o literatură perfect rațională în modalitatea ei, chiar dacă și-a ales drept criteriu un fenomen irațional, visul”. ■ La *Cronica debuturilor*, Dan Cristea face o serie de observații: „Câtă proză scurtă s-a publicat în colecția «Luceafărul», cred că nu s-a scris în toată literatura română la un loc. E numai parțial un merit, pentru că devine din ce în ce mai limpede faptul că s-au perpetuat cam în aceeași măsură și schemele epice. Cei mai înzestrați dintre prozatori (citez, fără ordine: Velea, Sorin Titel, Neacșu, Țepeneag, A. D. Munteanu etc.) au propus câteva teme, care, repede reluate, au ajuns să fie investite cu rangul de canoane, scriindu-se deliberat așa și nu altfel, mai mult cu inteligență decât cu talent. S-a instituit un soi de «pat al lui Procust», pe al cărui așternut proliferază tipuri de eroi și tipare de atmosferă. Se recunosc: copilul precoce sprintar, care pune întrebări întortocheate celor din jur, de regulă mamei; copilul orfan; adolescentul cuprins de impulsuri erotice; adolescentul teribil; tânărul care se dedublează prin scris ș.a.m.d., după cum războiul, anii de după război, inclusiv seceta, mahalaua, familia, îndeobște neînțelegătoare sau mic-burgheză putea răspunde că proza, mai ales cea scurtă, cunoaște un numai un număr redus de situații epice, repetabile, dar nu atât despre asta e vorba cât despre ticurile ce le însoțesc și de unde exală în primul rând aerul destul de comun al volumelor din colecție. Se scrie parabolic, metaforic, liric, ironic, parodistic, mai rar însă semne despre un eventual și autentic suflu epic. Criticii nu-i rămâne, în acest caz, decât să înregistreze serii temperamentale”. Dan Cristea consideră că prozatorii debutanți, Ștefan Stoian (*Pe malul fluviului, departe...*), Tudor Octavian (*Povestiri diferite*), Mircea Constantinescu (*Ciudățeni de familie*) sunt „mai talentați decât alții, mai personali”, dar „nici ei nu reușesc întotdeauna să evite fluxul general de inspirație și atmosferă”. În continuare se trece la analiza volumelor de debut, consemnându-se reușitele și scăderile. În cazul lui Ștefan Stoian, „nota specifică e nostalgia” după o copilărie „văzută la modul liric” precum Creangă, iar „asemănările cu scriitorul din Humulești sunt destule”, constată Dan Cristea. „În afară de această notă nostalgică, subtil permanentizată

pe tot discursul povestirilor, ceea ce mă face să-i prevăd autorului o destul de ușoară trecere la proza de lungă respirație, e, am amintit-o în treacăt, percepția exactă a concretului, a detaliilor, cu lucirea lor labilă, posibilitatea încă de pe acum remarcabilă de a însufleți și colora evocările. [...] Poate că e o prejudecată, dar am încredere în prozatorii creatori de atmosferă”. În ceea ce-l privește pe Tudor Octavian, el „oscilează deocamdată între parodia parabolică și fantastic, ceea ce, structural vorbind, nu se exclude. El are nu numai siguranța stilului, ci și un ochi sigur, necruțător, exersat în a prinde accentele ce pot transforma imediat o propoziție banală într-una declanșând umorul sec sau absurd”. „Chiar mai disponibil registrelor se arată Mircea Constantinescu. El e, pe rând, și corectându-se în același timp, sentimental-liric, [...] ironic, [...] insurgent, sfidând convenția. [...] Pe aceste registre, repet interpus, se comunică: frânturi de amintiri, instabilități afective, rivalități erotice, desene caricaturale de relații familiale etc. Dar nu comunicarea propriu-zisă îl interesează pe autor, ci ea luată în sine, modul cum o face. Intenția ar fi de sugestie sufletească, prin discursul mobil, întrerupt, reluat, sărind de la o idee la alta. Subteran stă aici într-adevăr un nucleu fin de senzații, care își așteaptă mijloacele prin care să fie mai profund dezvoltate. [...] Mizând pe stil, Mircea Constantinescu își trădează conținutul”.

• [„Argeș”, nr. 12] Acest număr marchează sărbătorirea de la 1 Decembrie cu articolul lui Grigore Comartin, *Coordonate istorice* care punctează principalele etape parcurse de poporul nostru pentru realizarea unității naționale: „Studiind legăturile economice, politice, culturale și etnice ale populației din cele trei țări române, încă din secolele XVII-XVIII, cărturarii cronicari Grigore Ureche, Miron Costin, stolnicul Constantin Cantacuzino, apoi Dimitrie Cantemir, savant și domnitor al Moldovei, au argumentat originea comună și unitatea transilvănenilor, muntenilor și moldovenilor. [...] Începând cu sfârșitul ultimelor decenii ale secolului al XVIII-lea și primele decenii ale secolului al XIX-lea, vechile aspirații spre unitatea politică, pe baza unității de neam și limbă au căpătat o nouă înfățișare. Corifeii Școlii Ardelene, Samuil Micu, Gheorghe Șincai, Petru Maior și Ion Budai Deleanu, au ridicat steagul luptei pentru afirmarea conștiinței naționale, prin argumente istorice, filologice și demografice, imprimând întregii activități politice și culturale pecetea idealului național.” ■ Corneliu Marcu consemnează împlinirea a 21 de ani de la Proclamarea Republicii, în articolul *Anul XXI*: „Zilele anului 21 al Republicii confirmă din plin cuvintele gânditorilor și buna alegere făcută de popor. Au avut loc mai multe adunări ale țării care au întărit, democratic și suveran, propria-i democrație și suveranitate. Au avut loc sfaturi ale poporului cu conducătorii săi, în care poporul a declarat din nou, răspicat că vrea republica, democrația și suveranitatea. Și ceea ce vrea poporul aceea va fi!” ■ Publică poezii, pe prima pagină, Al. Jebeleanu, Ovidiu Hotinceanu și Szemler Ferenc, ultimul tălmăcit în românește de M. Beniuc. ■ Impresionat de modul în care Nicolae Breban stăpânește materia epică, Mihail Diaconescu semnează *Cronica literară* pentru romanul *Animale bolnave*: „Sugestii importante din psihana-

liza lui Freud și literatura suprarealistă cu interesul ei pentru zonele tulburi ale psihicului sunt utilizate de Nicolae Breban cu rezultate demne de reținut. *Animale bolnave* demonstrează convingător în subtext modul în care suferinziile mintali ne pot introduce în mecanisme sufletești care, fără ei, n-ar putea fi dezvăluite nicio dată. În lumea alienațiilor imaginația haotică domnește atotputernică. Ei sunt dezaprobați într-o anumită măsură vieții cotidiene, dar universul lor are pentru ei aceeași certitudine ca al nostru. Investigarea divagațiilor lor poate lărgi sensibil domeniul cunoașterii. Între bolile mintale, paranoia e capabilă să ofere, îndeosebi, sugestii pline de interes. Psihozele sistematizate, progresive, caracterizate prin delir, o formidabilă dorință de acțiune sau obsesii (de precauție, gelozie, grandoare), confuziile mintale și halucinațiile nu sunt abordate numai ca niște dereglări psihice, ci și ca niște căi de pătrundere în funcțiile pur automatice ale spiritului sau în jocul dezinteresat al gândirii eliberate de constrângeri. E aceeași semnificație pe care adepții psihanalizei și suprarealiștii o acordă viselor.” ■ La cinci ani de la moartea poetului Radu Stanca, criticul Nicolae Balotă reia volumul acestuia de *Versuri* și publică articolul *Un prinț al baladei: Radu Stanca*: „Prințul baladelor lui Radu Stanca e, într-o ipostază a sa, tocmai acest cneaz ce cade la porțile cetății, dar care, mioritic resemnat și senin – încrezător își spune: «întins pe scut, ca mâine, intru-n ea». Dar mai e un alt Sibiu, baroc, orașul în care răsună un concert de orgă din Dietrich Buxtehude, «și orga-ntreagă pare un heruvar». În acest oraș, domnul baladelor lui Radu Stanca, într-altă ipostază a sa, se preumblă singularic, în frac și țilindru, amintind straniu pe enigmaticul erou al lui Mateiu Caragiale din *Remember*, ori pe marele Mateiu el însuși, despre care știm că trecea ca o umbră solemnă prin Sibiu pe care și el îl îndrăgise.” □•La rubrica *Jurnal de lector*, T. Frăsineanu acordă un vot de încredere volumului de debut al lui Radu Selejean, *Corturile neliniștii*: „... Debutul editorial al lui R. Selejan vestește un poet fără îndoială înzestrat, demn de atenția criticii, poate tocmai fiindcă se detașează net în contextul numelor din colecția «Luceafărul», care a înregistrat atâtea «stele» căzătoare.” ■ Pornind de la notațiile lui Lucian Blaga legate de participarea sa la evenimentele de la Alba-Iulia, cu prilejul Marii Uniri, Mircea Șerbănescu urmărește sensul „participării” oamenilor de litere români la devenirea culturală și spirituală a țării în articolul *Sensul și dialectica participării*: „În sensul «participării» apar elemente noi după Alba-Iulia. În orașele de peste munți își face apariția intelectualul român, format de școala românească, o pleiadă de tineri, dintre care mai târziu vor răsări personalități de artă și cultură remarcabile. Pe Lucian Blaga, Camil Petrescu, George Călinescu îi vom găsi în Banat, pe Ovidiu Papadima la Oradea, pe George Mihail Zamfirescu la Satu-Mare ș.a.m.d. Mai presus de un început de carieră se află altceva, un sentiment mai puternic, pe care-l putem percepe ai din mărturii mai direct sau mai puțin direct exprimate.” □•Comentarii la drama *Avram Iancu*, de Lucian Blaga face Eugen Todoran în articolul *Avram Iancu, erou mitic în teatrul blagian*: „Drama lui Avram Iancu, coincidând cu o epocă istorică de mare tensiune, este transfigurată mitic în piesa

lui L. Blaga după motivul păsării ce se face om. Credința putea fi lăsată celor simpli, moșilor, ce îl doresc izbăvitor al nedreptății lor, ca născut dintr-o pasăre aducătoare de noroc, așa cum în tradiția popoarelor vechi orientale aventura istorică a lui Alexandru cel Mare, născut și el în împrejurări miraculoase, lua proporțiile isprăvilor mitice ale lui Hercules și Teseu, cu un cuvânt, ale Eroului”.

■ La rubrica *Meșterul Manole* (în secțiunea *Pagini literare*), sunt publicate poezii de Ion Popa Argeșanu Șt. Aug. Doinaș (*O singură întrebare și Cel ce vorbește-n locul meu*), Laurențiu Ulici (*Iluzii absente*), Romeo Dăscălescu și Marki Zoltan, în românește de Deliu Petroiu. Alți poeți din cuprinsul revistei, sunt: Liviu Călin Mihai Bărbulescu, Ovidiu Genaru și Dumitru Ifrim. □•Semnează proză Liviu Hotinceanu, cu titlul *Fotoliul cel tandru*. ■ Un istoric al mișcării teatrale transilvănene face Doru Moțoc în articolul *Thalia pe meleaguri transilvănene*: „Una din primele piese românești jucate aici aparține profesorului Alexandru Gavra. Este vorba de o piesă istorico-patriotică, tipărită la Buda, în 1844. Un militant de seamă pentru propășirea mișcării teatrale din Transilvania a fost Iosif Vulcan, care în 1871 stăruia în sensul constituirii unui Fond, pentru teatrul românesc din Transilvania, acțiune pentru care se pronunțase și Eminescu într-un articol publicat în revista «Familia».” □•Victor Mihalcea publică o cronică teatrală la piesa *Becket*, de Jean Anouilh, montată la Teatrul de Nord din Satu-Mare (cu titlul *Becket sau drama trădării de sine*): „Ajunsă la un deceniu și jumătate de activitate teatrală ce s-a grefat organic în peisajul cultural din această parte a țării, secția maghiară a Teatrului de Nord din Satu-Mare și-a deschis actuala stagiune sub semnul unei colaborări fructuoase cu secția română a acestui teatru, recent înființată. [...] Piesa lui Anouilh ridică probleme acut contemporane: drama individului dislocat într-un univers străin unde-și asumă, cu luciditate tragică, o responsabilitate ce-l anulează, drama unei mari iubiri, trădate în numele unui principiu abstract, în numele unei fanatice dorințe de absolut.” □•*Cezar, măscăriciul piraților* este piesa lui D. R. Popescu pusă în scenă la Teatrul de Stat din Oradea despre care scrie Viorel Horj: „Pretextul istoric de la care a pornit dramaturgul în scrierea piesei este absorbit în aria unor problematici care reprezintă, în ultimă instanță, imperativele prezentului; conținutul ei militant se verifică repede.” □•Dumitru Chirilă semnalează spectacolul cu piesa *Vlaicu Vodă*, de Al. Davila, la Teatrul de Stat din Arad: „Montarea de la Arad are însă și o semnificație în plus: această dramă, în al cărui centru de interes nu stă numai Țara Românească, ci și Moldova și Ardealul, este – poate – opera literară care împinge cel mai departe în timp năzuința de unitate a tuturor românilor”. □•Corneliu Loneanu atrage atenția asupra lucrării *Teatrul în Valea Jiului*, schiță monografică de C. Pascu și M. Munteanu, publicată cu sprijinul Teatrului de Stat din Petroșani. □•Petru Comarnescu prezintă dezbaterile ce au avut loc la Adunarea Asociației Internaționale a Criticilor de Artă (care a avut loc la Bordeaux) în articolul cu titlul *Arta și televiziunea în discuția criticii internaționale*: „Un vorbitor la congres a spus că, dincolo de toate, cartea citită pe îndelete, cu meditație, cu sublini-

eri personale a unor idei și imagini, constituie mijlocul principal pentru formarea culturii generale sau de specialitate. Televiziunea ar trebui să îndrume și spre lecturi substanțiale astfel ca privitorii să-și completeze și adâncească educația artistică.” □•Gabriel Țepelea examinează preocuparea cărturarilor din Transilvania pentru unitatea limbii române și pentru demonstrarea latinității în articolul *Trepte spre unitatea limbii literare*: „Dacă limba este documentul cel mai de preț asupra originii poporului român, dezbaterile despre limbă sunt un document concludent asupra aspirației spre unitatea lingvistică și națională a cărturarilor transilvăneni. Până și greșelile etimologizante au fost generate de aspirația spre unitate. Iată de ce în locul zeflemelilor mărunte care reproduc simple polemici de odinioară la adresa cărturarilor latiniști trebuie să apară o critică solidă axată pe explicarea condițiilor social-istorice și pe cunoașterea stadiului de dezvoltare a lingvisticii europene din acel moment istoric. Ideea de unitate a limbii și culturii răzbate din scrierile transilvănenilor începând de la primele formulări teoretice și ea a pregătit calea spre 1 Decembrie 1918, căci așa cum preciza Eminescu, unioniștii în materie de limbă și cultură au fost unioniști și în viața publică.”

• [„Astra”, nr. 12] Nicolae Florescu dialoghează *Cu Eugen Barbu despre poezie*, mai precis despre volumul acestuia *Osânda soarelui*. În cadrul discuției se vorbește și despre o posibilă ierarhie valorică a poezilor români contemporani. Retic, Eugen Barbu se declară „poet ratat”, dar unul care este capabil să selecteze fără greș poeți cu adevărat de valoare, modele literare autentice, precum Bacovia, Blaga, Pillat, Fundoianu, Constant Tonegaru, Geo Dumitrescu, Ștefan Augustin Doinaș, A. E. Baconsky, cărora îi asociază pe Emil Botta, Ștefan Roll, Sașa Pană, Gherghinescu Vania, Al. Philippide ș.a. Galeria de poeți reuniți sub tutela lui Eugen Barbu reprezintă, explicit, canonul revizuit și validat ideologic al poeziei românești a epocii. □•Voicu Bugariu prezintă studiul lui Nicolae Manolescu, *Metamorfozele poeziei*, atitudinea dezaprobatore a cronicarului față de nonconformismul tânărului critic literar fiind evidentă. Mai întâi, i se reproșează faptul că „pledoaria pe care autorul o face în favoarea unei poezii care își e sieși suficientă se transformă [...] într-o pledoarie pentru caracterul sieși suficient al criticii literare”. Identificând corect ideea de bază a studiului – „istoria reală a poeziei este întotdeauna istoria conștiinței ei”, cronicarul nu este de acord cu perspectiva criticului asupra mișcării formelor poetice, considerate autonome în raport cu factorii externi, în speță cu cei socio-politici – cu alte cuvinte, nu poate fi de acord cu ipoteza analitică conform căreia marea poezie este un „organism închis, în care există legi proprii și în care nu se poate pătrunde dinspre istorie”. Cu atât mai puțin nu poate fi de acord cu ideea potrivit căreia „criticul introduce un sens, sensul lui, în concretul literaturii”. Condamnând, cu evidentă miză ideologică, excesul lui Manolescu în „promovarea punctului de vedere estetic în considerarea operelor literare”, Voicu Bugariu reține, calitățile stilistice ale textului critic, respectiv „alertețea, lapidaritatea deciziilor cu farmec de paradox”. □•La rubrica *Gravuri pe sticlă*, aceluiași Voicu Bugariu prezintă viața și a activitatea lui Horia

Bottea, autor al unor articole conținând „considerații estetice, precepte lirice, însemnări oglindind viața”, în „Bilete de papagal”, în care, Horia Bottea ținea și *Cronica franceză*, o „galerie de chipuri în aqua-forte” ale lui Paul Valéry, Paul Morand, Henri de Montherlant, Jean Cocteau ș.a. □ Spațiul alocat rubricii *Preludii editoriale* este ocupat, în acest număr de Verona Brateș care, interviuată de N. Marin, își prezintă volumul *Octave*, în curs de apariție. Cartea versuri din toate etapele de creație, având ca notă specifică „lirismul de sentiment și de viziune”, după cum afirmă însăși poeta. ■ În cadrul *Colocviului de poezie* (partea a II-a), Laurențiu Ulici comentează statutul poeziei patriotice, insistând asupra faptului că aceasta nu trebuie să impună „exaltarea sentimentului, ci presupune trăirea lui în profunzime, metaforizată în coaliția cu firul de iarbă – ca expresie de spațialitate, de mediu exterior al ființei – și în tentația curcubeului, ca expresie a vibratilității universului interior”. Criticul recomandă evitarea declarativismului ostentativ, întrucât, în opinia sa, „sentiment absolut, total, patriotismul se relevă în poezie mai ales prin sugestie reținută și foarte puțin prin declamația patetică”. □ În același context, Grigore Hagiu vorbește despre necesitatea reabilitării poeziei patriotice, compromisă de prea multă discursivitate și exces patriotard. Hagiu aduce în discuție modelul Labiș și opinează că „poezia patriotică te îndeamnă să cânti ceea ce este mai general, mai bine cunoscut tuturor”, „cu simțire, cu patos”, dar și cu talent. Propune, apoi, reconsiderarea vizionarismului ca posibilitate de construcție poetică neglijată, până acum – „reabilitarea, problematica, vizionarismul poeziei patriotice sunt doar câteva dintre liniile de forță cărora poetul contemporan, năzuind să se exprime mai bine pe sine, încearcă să le dea astăzi un substanțial răspuns”. ■ Sub titlul *Poezia și critica poeziei*, Paul Antim prezintă sintetic aparițiile lirice din revistele de cultură, însoțindu-le de unele observații critice. Textele poetice la care se face referire dau „semnele unei maturități” evidente și ale unor „racordări mai ferme la marile tradiții ale poeziei românești”. Se publică, de asemenea, traduceri bune din poezia universală contemporană. În ceea ce privește critica, se insistă, în spirit doctrinar, pe „necesitatea însoțirii criteriului estetic de cel ideologic, completarea lui de către cel sociologic și de cel psihologic”. ■ Numărul este foarte consistent în ceea ce privește poezia: Magheru, Constantin Câmpeanu, Vasile Diaconescu, Marta Bărbulescu, Emil Rădulescu, Verona Brateș, Adrian Munțiu, Victor Nistea, Dieter Schlezak, Emilian, Ingmar Brantsch, Titus Andronicus, unii dintre aceștia „abonați” ai paginilor lirice din „As-tra”. □ Ion Topolog semnează proza scurtă *Pe cer trecea carul mare*. ■ Constantin Cuza publică o (posibilă) continuare a romanului lui Topîrceanu, *Minunile Sfântului Sisoe*.

● [„Ateneu”, nr. 12] Zaharia Sângeorzan scrie despre: *Poezia existenței tragice: Radu Stanca: Versuri*: „Baladele lui Radu Stanca dezvăluie o structură tragică, o existență prin artă. Drama existențială nu se consumă la nivelul imagini stilistice, cum s-ar putea crede, ci în aceea de strat esențial, de intuit în acest sens. Tristețea sa metafizică nu dislocă, nici nu izolează arbitrar, nejustificat un

spațiu al stilisticii pure, a jocului de noțiuni, ci ea devine semnificație, valoare. [...] Radu Stanca este un poet al suferinței ca materialitate dezvăluită a poeziei [...] Baladele lui Radu Stanca sunt psalmii neliniștii existențiale, o cântare a suferinței și o numire a destinului tragic”. ■ Ion Constantinescu descrie *Experiența și experimentul literar*: „Fiind o expresie a libertății în artă, experimentul însoțește creația, mereu nemulțumită de ea însăși, în autodepășirea ei continuă. Liant între tradiție și avangardă, el le slujește deopotrivă, de vreme ce avangarda poate fi înțeleasă ca o tradiție în mișcare, reîntinerită mereu, iar tradiția ca o avangardă stabilizată [...] Experimentul rămâne astfel o parte a adevărului artistic și, totodată, o modalitate de a realiza în procesul de continuă devenire a artei în care avangarda și tradiția se întrepătrund, cea dintâi aparent negând-o pe cea din urmă, dar, în fond, reafirmând-o și integrând-o în ipostaze mereu inedite”. ■ Vlad Sorianu prezintă romanul lui Zaharia Stancu: *Jocul cu moartea* (Editura pentru Literatură, 1962): „Că *Jocul cu moartea* este un roman de confesiune picarescă s-a observat în critică, și faptul e de natură să-l înscrie într-o galerie a epicii contemporane, din care nu lipsesc John Steinbeck, C. Malaparte [...] O precizare în plus se impune, și anume aceea că romanul lui Zaharia Stancu aparține etapei de după 1950 a picarescului, eroul fiind «pasionat, arțăgos, brutal» [...] Fapt este că *Jocul cu moartea* poate părea mai puțin modern decât *Desculț* și mai apropiat de Panait Istrati, cum s-a mai spus; în realitate *Desculț* însuși se înscrie în tradițiile prozei realiste, înrudindu-se, împotriva lirismului său, cu Rebreanu [...] Picarescul cadrului și al personajelor, senzaționalul întâmplărilor se succed fără răgaz pe o vastă suprafață a vieții, dar nu și pe verticala unor semnificații inedite, a problematizării existențiale”. ■ Constantin Călin prezintă două volume de poezii. □•Primul aparține lui Ion Brad: *Ecce tempus* (E.P.L., 1968): „*Ecce tempus*, un volum selectiv, o antologie de autor, ne oferă ocazia să formulăm câteva aproximații critice asupra întregii opere poetice a lui Ion Brad, scriitor cunoscut și ca romancier. El aparține generației de mijloc a literaturii contemporane, din care mulți autori și-au început cariera [...] *Ecce tempus* e, se pare, cel mai bun volum al poetului, până acum. Unii cronicari l-au întâmpinat însă cu vechi caracterizări care nu se mai potrivesc. Mai ales în cel de-al doilea ciclu – *Grădini suspendate* – [...]Jam simțit o vibrație lirică inedită, o gravitate melancolică, o ispită a misterului, tainei, visului”. □•Cel de al doilea volum aparține lui Ion Gheorghe: *Vine iarba* (1968): „Poemele din *Vine iarba*, sunt niște scrisori esențiale, interesante atât prin tehnica literară, cât și prin etica și ideologia ce, mijlocit, o exprimă. De data aceasta, meditația se rotește în jurul metamorfozelor existenței, contemplate în abaterile de la sensurile tradiționale ale vieții țaranului. Cum poetul e țaran la obârșie și e purtător [...] al neliniștii țărănești, schimbările amintite se răsfrâng intens în viața sa, devin, într-un fel, ale sale”. □•Radu Cârneli recenzează cartea lui Demostene Botez: *Aproape de pământ* (E.P.L., 1968): „Două sunt coordonatele principale ale recente cărți semnate de maestrul Demostene Botez: o permanentă spaimă de timp – cântare pe un ton luminos-dramatic a ireversibilului – și

apoi o totală dragoste față de om, de viață în general, aș spune o sete de viață, de toate tainele acesteia. Poetul tristeților provinciale, [...] cântărețul de odinioară al celor mulți și buni și ignorați, reconfirmă robustețea sufletească și dăruirea în fața vieții înnoite, demonstrată în cărțile anterioare prezentei culegeri lirice. O asemenea carte ne bucură atât pentru că ni-l arată pe poet ca pe o prezență activă în frontul liricii noastre, dar mai ales ca un înțelegător profund al sensurilor vieții, al artei, al poeziei în special”. □•Magda Ursache notează despre cartea lui Lucian Blaga: *Zări și etape* (E.P.L., 1968): „Recunoaștem în felul acesta la Lucian Blaga o utilizare extrem de diversă de concepte, pentru că și întinderea sistemului său, care se încheagă, este uriașă. Desigur că unora, și pe drept cuvânt, diferite terminologii ori demonstrații li s-au părut prăpăstioase. Și dacă arcadele teoretice nu pot susține peste tot întreaga arhitectură (polemicii interbelice au dovedit-o de pe atunci), există spații extrem de largi și definitiv cucerite. Profilul artei moderne în general, ca o rezultată stilistică, este un aspect dintre cele multe, definit de L. Blaga încă din prima gestație a cărții *Zări și etape*”. □•P. Ursache se referă la studiul lui *Ovidiu Papadima*: „Ovidiu Papadima confirmă că folcloristul trebuie să fie neapărat și istoric literar totodată, de altfel cum procedea și Ovidiu Bârlea în lucrările despre Budai Deleanu sau Ion Creangă. A fost un viciu al activității noastre trecute când nu interesa separarea disciplinelor, căci nu se putea trage niciun folos substanțial dacă folcloristul făcea pe de o parte observații de mare subtilitate chiar, privind prezența unor fenomene artistice populare în zona Năsăudului să spunem, în vreme ce, pe de altă parte, istoricul literar nu reușea să le integreze pentru definirea personalității lui G. Coșbuc”. □•I. Miron prezintă *Poezia transilvană în evoluția ei*: „În actualitate, poezia transilvăneană stă sub semnul unor mari căutări și a unor trouvailes-uri semnificative pentru strălucitoarea efervescentă a liricii noastre de azi. A fost o vreme când Baconski dădea cuvânt unei acute necesități de interiorizare, pe care o trăim acum în toată adâncimea ei. Altădată, Ion Alexandru exprima [...] exultanța unei umanități care se redescoperă și care se poate afirma geologic. În ciuda diferențelor care le separă, poezia lui Baconski și a lui Alexandru determină, în poezia ardeleană, o nouă etapă a liricii de introspecție, o elevație necesară a ei, după o epocă de acumulări numeroase”. □•Sunt redade scrisori ale lui Tristan Tzara către Sașa Pană. □•Semnează versuri: Virgil Carianopol: *Târziu*, Anghel Dumbrăveanu: *Simbol*, Emil Brumaru: *Nimeni nu bănuia*.

• [„Cinema”, nr. 12] Editorialul *Așteptând imaginile* este semnat „Cinema”: „Cât de sugestivă și dinamică și generoasă este pentru noi, pe plan dramaturgic, ca experiență umană și ca expresivitate cinegetică, perioada revoluției noastre populare din anii 1944-1947! Fiecare nouă aniversare a proclamării Republicii, la 30 Decembrie, ni le evocă în amintire. Nu încă și pe ecrane. Și în acest an ne oprim de aceea asupra amintirilor.” □•Ov. S. Crohmălniceanu publică textul *Avea dreptate Einstein...*, un text-bilanț, în care se anunță că „pentru '69 se profilează o dispută aprigă: între cinematograful tradițional și cel avangardist”.

• [„Echinox”, An 1, nr. 1, organ al Consiliului U.T.C. și al Consiliului U. A. S al Universității „Babeș-Bolyai”, Cluj; Colectivul de redacție: Eugen Uricaru – redactor șef, Rostas Zoltan- redactor șef adjunct, Petru Poantă – redactor șef adjunct, Vicențiu Iluțiu- secretar de redacție, Dinu Flămând, Radu Mihai, Olimpia Radu, Viragh Denes, I. Maxim Danciu, Peter Motzan, Marcel Runcanu, Grigore Călugăreanu. **Prezentare grafică: Mircea Baci, Florin Creangă; format A3, nr. pagini 24**] Cu ocazia apariției primului număr din revista „Echinox” sunt redactate texte referitoare la programul cultural al publicației. Prima notă aparține redacției „Echinox”: *Juvenes Dum Sumus*: „Cel mai prețios capital al nostru este entuziasmul și tinerețea. [...] Suntem o revistă a tineretului universitar și prima noastră datorie este să fim întotdeauna ecoul și purtătorul de cuvânt al miilor de tineri care trăiesc înalta temperatură a creației. Misiunea noastră este aceea de a întregi profilul spiritual al intelectualilor în devenire, de a suplini în limita posibilităților golul creat de specializarea obligatorie și necesară. Vrem să fim înainte de toate o revistă utilă și abia apoi o revistă care se vrea deschizătoare de drumuri?”. □ În consemnarea *La început de drum*, Prof. Ștefan Pascu, rectorul Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj afirmă: „Revista «Echinox» a studențimii noastre pornește la drum, înmănunchind poezii și povestiri literare, eseuri filozofice și științifice, cronici cu privire la mișcarea de idei, la viața studentescă, de la noi și din alte părți ale lumii. Sunt cuprinse în paginile ei idei originale sau personalizate prin organizarea lor, din cele mai diverse domenii ale gândirii umane. Se desprinde frământarea căutărilor tinerești, dorința de a înțelege, trecând prin sita deasă a propriei judecăți, actualitatea cultural-științifică, națională și internațională”. □ Un alt semnatar al programului este Ion Irimie, Secretar al Comitetului de partid al Univ. „Babeș-Bolyai”, care în *Mai mult decât o urare*, afirmă: „Ne exprimăm convingerea că pe parcurgerea acestui drum «Echinox» va face să crească talente, să se exerseze condeie, să se formeze oameni, să se nască în jur caractere. Nu ne îndoim că prin coloanele ei vor străbate frumoasele sentimente ale frăției, că paginile ei vor lărgi și adânci spiritul deplinei și egalei colaborări între tinerii oricăror limbi și oricăror tradiții de viață spirituală.” □ Mihai Bunduchi, Secretarul Comitetului U.T.C al Universității și Ionel Reghini, Președinte C.U.A. S al Universității semnează textul *Cuvânt pentru numărul unu*: „În peisajul destul de sărac până acum, al presei studentești din România, «Echinox» nu este o apariție vremelnică, menită să scânteieze câțva timp pentru ca apoi să dispară asemeni unei stele căzătoare. [...] Ca revistă scrisă în întregime de studenți, «Echinox» va trebui să reflecte activitatea acestora, să-i sprijine în munca lor. Intelectualul de mâine al României socialiste va trebui să fie un specialist de înaltă clasă, îndrăgostit de profesiunea sa, un comunist convins și un patriot înflăcărat, un om cu o bogată cultură generală, sensibil la frumusețile unei picturi, ale unei bucați muzicale sau ale unei poezii. Necesitatea de a contribui la cultivarea acestor trăsături este însăși rațiunea de a exista a revistei «Echinox»” ■ Gheorghe Buș reflectează la aforismul: „«Numai insuficientul este

creator» – ce vor să spună, să sugereze și să genereze în conștiința noastră aceste cuvinte? Ele sunt, întâi de toate, expresia concepției umaniste, atât de larg înțelegătoare și deschizătoare de noi orizonturi, a genialului creator al lui *Faust*, despre om și natura umană ...”.

■ Petru Poantă scrie despre volumul de poezii al lui Matei Gavril: *Un copil lovește cerul*: „Succesul parțial al volumului rezidă în încercarea de revitalizare lăuntrică a poeziei, de constituire a ei ca un dat esențial. [...] Conștiința mitică a copilăriei îi motivează conștiința universalității, gesturile magice. Gest magic aici este gestul genuin și absolut al copilului, stârnirea mișcărilor cosmice și antropomorfe. Jocul sfârșește atunci când copilul este omologul marelui zeu. El se substituie acestuia și recreează lumea după îndemnul său”.

■ Marian Papahagi recenzează volumul de poezii al lui Romulus Guga: *Bărți părăsite*: „Romulus Guga e un poet ardelean, în bunul sens al cuvântului și fără îndoială un imagist de talent. Să adăugăm la acesta acel aer de melancolie care-l caracterizează și care e vestitorul tuturor sfârșiturilor de secol, vestitorul poate al unui posibil romantism viitor”.

■ Tot Marian Papahagi semnează, la rubrica *Vitrina*, prezentări ale memoriilor lui Al. Rosetti (*Cartea albă*) și nuvelei *Vânzarea de frate*, de Eugen Barbu. □ „,Infirmând orice prejudecăți cu care am fi poate tentați să citim cartea nesavantă a unui academician, Al. Rosetti se lasă purtat de condei în această carte plăcută, antrenat de ispita de a povesti, cu remarcabil talent de memorialist. Erudiția e lăsată de o parte, rămâne detașarea, un stil oral, tentația anecdotei spirituale și capabile să ofere date de amănunt, unele inedite, despre personalitatea unor scriitori ca Arghezi, Barbu, Sebastian, Camil Petrescu sau a unor savanți și dascăli des frecvențați în orele de lucru (Hașdeu, Densușianu, Demostene, Russo)”. □ „,Subiectul e ultracunoscut deja datorită filmului, al cărui scenariu *Vânzarea de frate* a fost: haiducul Amza, care băgase spaima în boieri și în vodă, devine prea primejdios și se încearcă mereu prinderea lui. [...] Povestirea are calitățile și lipsurile oricărui scenariu. [...] Eugen Barbu e însă remarcabil în tablourile de atmosferă”.

■ În articolul intitulat *Din metodologia cercetării structurilor romanului*, Mircea Muthu observă încercările structuraliștilor de a limita analiza romanului la formă: „Numai că, pe lângă necesitatea surprinderii raportului structural dintre «fețele aceleiași realități», greutatea analizei structurilor romanului, problemă puțin cercetată față de aceea similară a genului liric, rezidă și în trăsăturile relativ recente ale speciei, dintre care remarcăm, pentru problema noastră, liricizarea materialului epic. Infuzia elementelor lirice are, se știe, o importanță capitală pentru destinul romanului viitor... Curentul poetic simbolist pregătește imixtiunea, iar impresionismul – cu prelungiri serioase până azi, într-un Faulkner sau Sarraute – coboară efectul până la senzația nudă”.

■ La secțiunea *Echinoc la editură*, este redat interviul realizat de Nicolae Sârbu lui Cornel Udrea cu privire la volumul de poezie *Duminici de luni*: „Poetului Cornel Udrea, autorul unei *Duminici de luni aflată sub tipar*, e foarte ușor să-i iei un interviu... – 1) În primul rând de ce duminică și de ce tocmai de luni și nu de marți? – Duminica de luni e o senzație scrisă, sentimentele nu țin cont de ordi-

nea zilelor săptămânii. Știm cu toții ce e o duminică dar nu vom putea niciodată prevedea ziua de luni. Mai precis luni e obiceiul de a reintra în mișcare, duminica e cumva o stare Bleiberg, o anume rotire foarte lentă și solemnă în jurul a câtorva puncte de atracție. Inversiunile obișnuitelor coordonate pot produce stări reci extraordinare. Recidiva în acest caz a dus la un volum de poezii – *Câte volume ar trebui să scrii ca să rămână, vreau să zic să rămâi tu însuși?* – Ca să rămân eu n-ar fi trebuit nici un rând. Cred că e o chestiune foarte serioasă puterea de a fi același indiferent de ce e pe hârtie. Personalitatea este un pește care se îneacă. Nu voi da explicații pentru că nu am în fond nimic de explicat. Nota pur personală în poezie este poezia însăși”. ■ În articolul intitulat *Imagine poetică și anti-imagie*, Ion Pop analizează influența manifestelor dadaiste asupra actului scriitoricesc: „Caracterul aproape universal al negației dadaiste nu trebuie să inducă în eroare... â Imagistica dadaistă se va alimenta deci în mod firesc din substanța tradițională a poeziei, transformată într-un fel de anti-materie. ... Exemplul cel mai caracteristic pentru anti-poezia românească îl dăduse Urmuz cu fabula sa, *Cronicari*. [...] Pentru poezie, dadaismul a însemnat, prin acțiunea sa destructivă, o spargere a cadrelor tradiționale stânjenitoare, sugerând necesitatea lărgirii universului ei specific (până la contaminarea și confuzia cu alte genuri – de ex. *Sinteza poezie-pictură* încercată la 75 HP de V. Brauner și Voronca – pictopoezia – care nu era de fapt decât o autohtonizare a colajului cubist plastic-literar al lui Max Ernst)”. ■ Peter Motzan scrie despre *Rainer Maria Rilke și lumea obiectelor*: „Pentru prima oară reușește Rilke în *Cartea imaginilor – Buch der Bilder* să se debaraseze de pozele învechite și răsuflă, de înduioșătoare și plângărețe stereotipii poetice, rezultante ale unei dispoziții sufletești adecvate. Deși pe alocuri se poate remarca o poziție de distanțare el rămâne căutătorul, nu poate stabili o relație precisă între sine și obiect, respectiv realitate. A trăi în accepțiunea lui Rilke înseamnă în această perioadă prăbușire și sărăcie totală, înseamnă a pune semnul egalității între viață și suferință, a trăi înseamnă a fi singur”. ■ La rubrica *Însemnările lui Lafcadio*, Dinu Flămând, apostrofează nonvalorile: „Modalitățile de a eșua sunt atât de imprevizibile pe de o parte, încât numai știind de ce trebuie să te ferești și tot ar fi destul, dar mai există ce-i drept și acel – la îndemâna oricui – procedeu de a fi cinstit față de tine însuși. Nonvalorile nu se cer structurate pe niște coordonate. Totuși, oricând vom putea diferenția cel puțin două tendințe. În exemplele de față una fără nici o acoperire, care nici măcar nu derutează, simplistă și naiv declamatorie: «Nu-i cataclism pe lume/ Nici trăznet, nici cutremur/ Elanul să-mi înfrângă/ Continuul asalt» – caligrafiază Petre Vlad în «Argeș» Nr. 9 sau «Din arborii roțiți în veșnicie/ Pe-un fluieraș de soc și pe o arșiță/ M-am cununat cu o laie mioriță/» (sic!) – versuri aparținând Anei Olteanu în același număr al revistei amintite”.

● [„**Familia**”, nr. 12] Ion Tomescu debutează cu o culegere de povestiri *Experiențe*. □ Semnatarul constant al cronicii literare, Gheorghe Grigurcu are în vedere pe Ștefan Augustin Doinaș și pe al său volum *Ipostaze*. „Poet al începutu-

rilor”, „rapsod pur și arzător al desfacerii lumii din haos, al erelor ei revoluate, al florei și faunei la scară planetară, al originii omului și mai cu seamă al biografiei spiritului, dornic de a se cunoaște prin uimire și de a se uimi prin cunoaștere. Dacă e adevărat că fiecare act liric autentic transcrie un început, nu e mai puțin adevărat că există un început al începuturilor, o gândire cosmogonică ce-l realizează”. Volumul lui Doinaș se remarcă printr-o „urâțenie a reprezentărilor” și prin „simbolizarea unor mișcări esențiale prin imaginea marilor categorii ale fenomenalității. Lumea pare proaspăt creată, aburită și neaservită încă amănunțelor, defalcată în câteva zone primordiale. Mări, oceane, fluvii, păduri, zăpezi, stele de aur, fluxuri, ostroave, continente, raze, cântece vaste – iată legenda hărții lirice a lui Doinaș, care este un mapamond. [...] Statutul omenesc e resimțit ca o povară iar aspirația tainică duce înspre regresivitatea pe scara naturii, contopirea cu vegetalul și cu animalitatea extatică. Interiorul se lasă năpădit de forțele irepresibile ale cosmosului încă nedefinitiv, bubuitor. O altă treaptă a acestei poezii stă sub un semn platonician. Doinaș ne revelează emoțiile legate de conștiința unei lumi arhetipale, altar al cultului începuturilor. Iubirea e astfel semnalarea nostalgică a unui țărnam de către celălalt, ambasada a unui domeniu celest”. „Florilegiul pe care îl avem în față”, este de natură, mărturisește Gh. Grigurcu, a-l „îmbia” și la „o privire longitudinală asupra poeziei lui Doinaș. Piese ce-l alcătuiesc sunt dispuse într-o ordine cronologică, demonstrându-ne că prodigiousul autor a fost de la început egal cu sine, că între piesele datate 1941-1943 și cele din 1968 nu sunt diferențe capitale”. „Să fie așadar Doinaș un poet fără evoluție?”, se întreabă Grigurcu, respingând un răspuns afirmativ, „întrucât unele note existente dintru început se dilată, căpătând în ultima vreme o preponderență inegalabilă, un plus autonom. [...] Ștefan Aug. Doinaș e un poet al unei poziții privilegiate, e un romantic la modul apropiat de clasicism, limpid, al primilor romantici, apropiindu-se și de momentul decantării, clasicizării celei mai moderne lirici, fără a traversa vârtejurile ei de confuzie expresivă. Unii îl bănuiesc de o facilitate a elaborării, în temeiul perfecțiunii muzicale a versurilor. Dar acest cântăreț de ținută elină al cosmosului are nevoie de eufonie ca de un tipar în care să-și toarne substanța cu maximum de profit, ca de un ecou al pitagoreice, «muzici a sferelor» care să-i verifice perpetuu”. ■ Un alt tânăr poet este introdus în atenția publicului, nu doar prin volumul de debut *Ceasul cetății*, ci prin cronică semnată de Radu Enescu din revista orădeană care îndeamnă la o primire generoasă, chiar dacă până la „cristalizarea universului poetic” se intersectează „contribuții străine, influențe și contaminări”. ■ Remarcând „interesul lui Romulus Vulpescu pentru aspectele limbii, pentru valorile subtile ale stilului”, pentru „imensul tezaur lexical acumulat istoric în limba română”, Gh. Bulgăr scrie despre recentul său volum de proză, *Exerciții de stil*, „în care se oglindește o vastă gamă de procedee de comunicare, o pasiune statornică față de resursele limbii și dorința de a le pune în lumină prin abordarea unei tematicii noi, fanteziste, libere de orice canoane. Volumul are trei părți: exerciții de stil la persoana a III-a, la a II-a și la persoana I. [...] Predilecția pentru

neologisme și pentru asocieri contrastante de cuvinte vechi și de termeni radicali este în nota absurdului voit, ca să sugereze ceea ce nu exprimă. [...] Aproape pe nesimțite proza trece spre dialog, apoi spre genul dramatic, în partea a II-a, cu prezența dominantă a celei a doua persoane: parte dintre aceste piesete au fost prezentate unui public mai larg. Asocierile de idei și de termeni bizari amintesc de teatrul absurd; autorul pune în centrul atenției registrul infinit al semnificațiilor lexicale, stilistice, antitetice; evocarea unor medii de cultură apusă, de deprinderi excentrice atât de generale în cafenelele occidentale este îngroșată prin utilizarea unui lexic de epocă și de mediu, cu o mare varietate a straturilor istorice, temă filologică ce stă la inima autorului acestor pagini: [...] Dincolo de epica personală și atât de nuanțată stilistic din partea I, dincolo de exercițiile de dramaturgie îndrăzneată, cu dialogul alert și cu lexicul extrem de labil, R. Vulpescu este un liric, și când povestește la persoana I, în partea a III-a, proza devine realistă, logică, plină de amănunte semnificative, captivantă nu o dată, cu o deplină stăpânire a stilului și cu o dozare clasică a episodului, a stilului atât de dens unde trebuie, colorat în descrieri ca aceea din ultima bucată, Un bar obișnuit. Nu știu care dintre autorii noștri de azi este mai familiarizat ca R. Vulpescu, poet și filolog, cu stilurile universale. [...] Este însă sigur că R. Vulpescu a demonstrat erudiție și artă în abordarea liberă a atâtor teme. Cartea lui este o invitație la reflecție despre miracolul cuvintelor, al asocierii lor neistovite pentru regenerarea imaginilor în care observatorul vieții și comentatorul realităților poate concentra adevăruri durabile, dacă înțelege bine rostul scrisului și puterea nesecată a limbii de-a da o formă mereu pregnantă mesajului”. ■ Scriind Despre exclusivism în artă Ov. Cotruș pornește de la „neliniștea și teama unor confrăți în fața manifestărilor de exclusivism și intoleranță din viața literară contemporană. De fapt, contestările violente ale unor opere universal recunoscute, declararea tablelor de valori constituite, drept prejudecăți estetice și obstacole în calea dezvoltării libere a fenomenului artistic, este un fenomen care datează de la romantism încoace. [...] Marile bătălii romantice au pornit de la credința în posibilitatea *artei noi* de a ne oferi o cuprindere mai adâncă și mai întinsă a realității, și în primul rând a realității interioare, decât arta clasică. [...] Orice credință activă în conștiința omenească implică o serie de refuzuri categorice, în funcție de un sistem de valori, ales în mod liber printr-un act de decizie interioară. Odată realizată opțiunea, ne constituim prizonieri voluntari ai acestui sistem valoric. Primul moment al libertății spiritului nostru echivalează cu înțelegerea situației noastre specific umane prin raport cu lumea valorilor (libertatea ca disponibilitate), al doilea moment constă în aflarea drumului propriu de integrare în acest orizont axiologic (libertatea ca angajare). Menținerea în stare de perpetuă disponibilitate, în alternativă, este definiție pentru diletantism. Refuzând opțiunea, ne sustragem oricărei responsabilități, deoarece omul nu poate fi răspunzător nici măcar față de sine, decât prin referire la un sistem determinat de valori. Omul liber propus de André Gide, prototip de diletant strălucitor și disimulat față de propria sa conștiință, respinge opțiunea fiindcă

refuză să se judece pe sine, înclinându-se cu complezență în fața fatalităților sale structurale. Neangajat, diletantul are o înțelegere mai largă, mai neexclusivistă, și în aparență mai generoasă a oamenilor și a creațiilor omenești. Dar numai în aparență”. Ceea ce i se pare „paradoxal” și de „neînțeles” lui Ov. Cotruș „neînțeles sunt intoleranța și exclusivismul scepticilor, acești diletanți sistematici, al celor care neacceptând pariul cu absolutul, nu au dreptul la intoleranță. De altfel, experiențele realizate la un atare nivel existențial ar trebui, conștiente de relativitatea lor, să-și interzică atitudinile care divulgă tensiuni spirituale lipsite de eleganță și dezinvoltură. În mod ciudat însă, tocmai artiștii epocii noastre care așază întreaga artă sub semnul derizoriului și al crizei iremediabile, judecă operele de artă provenind din alte orientări estetice, *ca și cum* ar adera la o tablă de valori foarte precis determinate. Nu numai judecățile propriu-zise (de fapt simple afirmații, niciodată judecăți), dar chiar și nervozitățile și obrăznicile din diferite manifeste avangardiste, trădează acesta stare de spirit. Cândva, voi scrie, în scopuri demistificatoare, despre fanatismul scepticilor. Sistematizarea programatică a refuzurilor, duce mai repede la fanatism decât orice adeziune. Nu întâmplător nihilismul este forma supremă a scepticismului. Iar suprarealismul nu constituie oare o serie de refuzuri sistematizate (estetice, etice, social-politice, religioase) mai mult decât afirmarea constructivă a unei noi estetici întrucât strădania de a realiza starea de deplină pasivitate a spiritului, necesară efectuării dicteului automatic, rămâne o simplă utopie? Nu vreau să tăgăduiesc funcția desconggestionantă și antisclerogenă a suprarealismului, fără de care nici nu putem concepe literatura contemporană, dar nimeni în istoria literaturii nu a manifestat o intoleranță mai prezumțioasă decât liderii acestui curent. [...] Odată cu mișcările avangardiste, se inaugurează era experimentalistă în artă. Multiplicitatea și caracterul divergent al manifestărilor înglobate sub eticheta de experimente artistice totale (năzuința spre totalitate este o trăsătură romantică) a dus treptat la relaxarea granițelor dintre artă și impostură. O parte a criticii și îndeosebi «critica de susținere» afiliată diferitelor grupări și directive literare, în continuă proliferare, a făcut tot ce i-a stat în putință, prin improvizațiile ei generoase, să generalizeze această stare de confuzie. Dar întrucât exponenții acestor școli și curente de scurtă durată se converteau periodic, având în vedere psihologia conversiunii, manifestările de intoleranță se intensificau. De fapt, la mijloc era o simplă simulație. Se confecționa un stil al exclusivismului și al intoleranței pentru a se sugera, dincolo de experimentul propus, prezența unei experiențe spirituale autentice. Cel care nu are sau nu caută o credință precis orientată, este veșnic în căutarea unui alibi. Tendința fiecărei orientări literare de a-și impune punctele sale de vedere drept revelații esențiale, generează așa zisele fenomene de terorism literar, analizate cândva de Jean Paulhan, cu remarcabila sa subtilitate”. Observând că „în orice epocă au coexistat exclusivismele”, în plin romantism funcționând și exclusivismul neoclasic, alături de cel romantic, iar la sfârșitul secolului trecut exclusivismul simbolist se ciocnea cu cel al naturaliștilor”, Ov. Cotruș notează: „. Dar în epocile bine individualizate din

punct de vedere artistic, un anumit exclusivism predominant câștigă valoare reprezentativă. Putem reconstitui profilul epocii în funcție de exclusivismele ei specifice, înmulțirea fără limită a tendințelor și școlilor literare și implicit a exclusivismelor, fără ca vreunul dintre ele să devină preponderent și reprezentativ, poate fi însă interpretată ca un indiciu de alexandrinism. Nu epuizarea energiilor creatoare este definitorie pentru o cultură alexandrină (acestea, dimpotrivă, se manifestă cu o înșelătoare vitalitate), ci dispariția valorilor reprezentative. Imposibilitatea de a identifica din mulțimea de manifestări culturale disparate și contradictorii, pe cele care exprimă, în modul cel mai adecvat, profilul spiritual al unei epoci, este un simptom incontestabil de decadentă, de început al haosului”. Convingerea lui Cotruș la finalul articolului este că vremurile actuale nu sunt unele decadente. „Experimentele artistice ale vremii noastre, îndeplinesc astfel atât funcția de experiențe, cât și pe aceea de prefigurări incomplete, dar profund semnificative, ale artei viitorului”. ■ Virgil Brădățeanu scrie despre Dramaturgia lui Lucian Blaga în care analizează piesa *Meșterul Manole*, dramă în cinci acte ce „exprimă în cel mai înalt grad capacitatea de creație a dramaturgului Blaga și constituie totodată una dintre cele mai valoroase opere literare românești. Este o capodoperă națională, menită să ne reprezinte, cu calitatea permanenței, în literatura dramatică universală, e o minunată și elevat poetică transpunere a unui mit, o operă căreia îmbinarea de profund adevăr psihologic și reală forță de sugestie, calitatea simbolului și valabilitatea situațiilor îi asigură perenitatea”, „dramă de idei” urmând „legenda și transfigurând poetic gândurile care au născut-o, acela al luptei dintre bine și rău, între divin și satanic, biruința binelui presupunând jertfa pretinsă de existența răului, afirmarea divinului făcându-se prin miracolul care însuflețește oricare zidire a vieții”. „Este o capodoperă nu numai literară ci și operă cu finalitate scenică învederată pe care bunele spectacole, datorate valorii ei excepționale, o vor dovedi”. V. Brădățeanu se va referi și la *Cruciada copiilor înzestrată cu poezia metaforei și cu valorile simbolului*, susținută de caractere definite prin acțiuni concludente. Cu situații impresionante și cu un conflict care le ține în orbita sa odată cu personajele, piesa conține scene de mare efect, toate aureolate de o poezie autentică, totdeauna profundă și uneori misterioasă”. ■ Este publicat poemul lui Leonid Dimov, *Vis în plină zi*.

• [„Iașul literar”, nr. 12] Revista sărbătorește *Semicentenarul unirii Transilvaniei cu România*. □•G. Istrate vorbește despre *Împlinirea marelui vis*, care face o trecere în revistă a atitudinilor prounioniste în relație cu acest teritoriu, de la pașoptiști până la N. Iorga și Al. Vlahuță, contemporani ai momentului 1 Decembrie 1918. □•V. Cristian scrie despre *1 Decembrie 1918: făurirea unității statului național român*, în termenii ideologiei progresiste: „Răspunzând evoluției firești a istoriei pe drumul progresului și crând premise favorabile pentru evoluția ulterioară a României, făurirea unirii nu a putut fi însă realizată deplin decât după o luptă îndelungată și necurmată a întregului nostru popor pentru eliberarea socială și națională, luptă la care s-au alăturat și reprezentanții cei mai luminați ai

naționalităților pe care împrejurările i-au așezat pe strămoșescului pământ al românilor, îmbinându-le soarta cu soarta acestora, făcându-i părtași la bucuriile și necazurile lor”. ■ Gh. Drăgam întâmpină amical debutul lui Cezar Ivănescu (*Rod*, E.P.L., 1968), afirmând că „Tenta puternic subiectivă a versurilor lui Cezar Ivănescu, sentimentul tragicului și amplitudinea vibrațiilor acestuia au dat dreptul investirii celei mai mare încredere în tânărul poet, cunoscător al unor bune izvoare autohtone și străine.” ■ I. Sîrbu scrie despre reeditarea volumului *O sută șaptezeci și cinci de minute la Mizil* de Geo Bogza (E.P.L., 1968), conturând un profil credibil: „Scriitorul e un fasciat al experienței la concret și ambiția sa supremă e de a o reconstitui pentru cititor la un asemenea nivel de fidelitate (care n-are nimic a face cu copia naturalistă – e vorba de o fidelitate de substanță), încât acesta să parcurgă întreaga gamă a trăirilor reporterului din momentul contactului său cu realitatea originară. Vorbind în termeni cinematografici, Geo Bogza unește spiritul de pătrundere și perspicacitatea proprii documentaristului, cu exigențele unui rafinat scenarist și regizor artistic.” ■ La sfârșitul numărului, revista include *Sumarul revistei „Iașul literar” pe anul 1968*.

● [„**Luminița**”, nr. 12] Versuri de Ion Brad – PCR, Maria Banuș – *Mare este țara*, dar și o „poveste” a inaugurării Teatrului Național, semnată de Paul Anghel. □•Remarcăm în sumar și două povestiri de Fănuș Neagu, *Noaptea cu iepuri și trandafiri*, respectiv *Închis într-o stea*.

● [„**Orizont**”, nr. 12] Tenta patriotică a numărului ultim este una dintre cele mai accentuate. Ideologiei marxist-leniniste îi sunt arondate, mai ales, marile evenimente istorice ale poporului român: *Năzuințe spre unire în Banat* (Ion Munteanu), *Gândirea social-politică – factor mobilizator al maselor pentru făurirea statului unitar* (Mihai Ziman). □•Poezie patriotică scrie Haralambie Țugui („Aceasta-i țara: mândră și rotundă/ Precum strămoși în sânge o purtară.../ Și – acesta-i soarele ce se confundă/ Cu vocea lor din piatră milenară.” – *Arcada*), iar Gr. Popiți comemorează cu duioșie și accente autobiografice *Amintiri din ajunul Unirii*. □•Pe coarde patriotice, mai cântă Livia Tomșa (*Gânduri despre patrie*), Valentin Tudor (*Apulum*), Horia Guia (*Pe cerul unit*). □•Distonează cu sunetele patriotice, sonetul lui Radu Cârnecki (*Sonet în noiembrie*) și poemul de nuanță blagiană a lui Ovidiu Caledoniu (*Toamnele, fecundele*). □•Li se alătură în zona lirică: Ovidiu Genaru, Ion Negru, Adrian Munțiu și foarte proaspătul Dragomir Magdin (debut). ■ Cezar Apreotesei scoate la iveală documente despre patrioți români care au militat pentru idealurile unirii, printre care și Traian Vuia (*Traian Vuia și unitățile de voluntari*). □•Sofia Arcan are o scurtă proză despre o întâlnire, într-o gară, între doi foști iubiți, acum înstrăinați de valurile vieții (*Spre acel necunoscut*). □•Victor Felea tălmăcește un poem alegoric de Robert Frost, *Struguri sălbatici*, iar Ion Negru – două poeme ale lui Theodoro Roetke. ■ La cronică literară, N. Ciobanu ne introduce în universul ultimului roman al lui Marin Preda, *Intrusul* (1968): „[...] putem spune că ultima carte a lui Marin Preda are semnificația unui eveniment capabil de a pune în mișcare, în vederea unor res-

structurări de concepție artistică fundamentale întreg frontul epicii noastre de azi”. □•A doua cronică aparține lui Crișu Dascălu și se ocupă de lucrarea *Poezia, mod de existență* a lui Ion Biberi. □•Un studiu consistent și o analiză stilistică face Ion Chiș Șter în *Mihai Viteazul văzut de Nicolae Bălcescu*, iar M. Cazacu își aduce contribuția la partea a doua a unui solid studiu dedicat lui Vasile Pârvan și activității sale neobosite în definirea spiritualității românești.

• [„**Ramuri**”, nr. 12]. Prima pagină a revistei celebrează împlinirea a 21 de ani de la instaurarea regimului comunist în România. Este menționată importanța „teoriei marxist leninistă” în a asigura strategia necesară care să pună bazele evoluției României din punct de vedere politic, industrial și economic. Următorul plan care urmează să fie pus în aplicare constă în: „marea bătălie pentru lichidarea omului de către om, pentru înlăturarea înapoierii economice și culturale moștenite din trecut, pentru făurirea unui trai civilizată al tuturor cetățenilor patriei noastre și libera dezvoltare a personalității umane”. Alături de acest articol, este publicat poemul cu substrat comunist *Simetrii* de Petre Dragu. ■ În secțiunea Cărți și Reviste, în articolul intitulat *Sentimentul balcanismului*, Ovidiu Ghidirmic este de părere că romanul *Craii de Curtea – Veche*, continuă să fie actual timp de zeci de ani, datorită unității „izbitoare dintre substanțialitatea, profunzimea privirii și elevația mijloacelor [...]”. În conturarea *sentimentului balcanic*, Matei Caragiale „este primul dintre scriitorii ce constituie așa-numitul lanț balcanic al literaturii noastre”. □•Păstrând în argumentarea ideii ale sistemului filozofic marxist Leninist, Mihnea Gheorghiu analizează în *Note la o estetică deschisă* direcția literaturii române și impactul ei asupra societății românești. Autorul observă că „preocupările filozofice ale poeziei, ale literaturii române noi, se desfășoară azi pe vaste coordonate” și, totodată își exprimă rezerva față de critica structuralistă, evidențiind că introducerea *metodei didactice* ar reconsidera importanța „culturilor naționale în raport cu universalitatea”. □•În articolul *Da, un portret inedit al lui Eminescu*, N. Dușescu realizează o reconstituire a profilului fizic folosindu-se de câteva fotografii ale lui Mihai Eminescu. În schimb, Alexandru Olareu, în realizează un profil psihologic al poetului, folosindu-se relația corp-minte ■ În „Povestea vorbii” printre autorii care își publică poeziile, se numără: Nichita Stănescu (Mă fac nevăzut), Leonid Dimov (Jeny și cei patru sergenți). □•În *Corespondență*, o rubrică secundară a secțiunii „Povestea Vorbei”, G. O. scoate în evidență talentul poetic a trei autori: Virgil Dumitrescu, Eugenia Istinie, Toma Grigorie. ■ Dan Laurențiu realizează două cronici, una pentru volumul de poezii *Laus Ptolemaei* de Nichita Stănescu, cealaltă la *Fântâna Somnambulă* de Adrian Păunescu. □•Despre primul volum, autorul afirmă că este o „carte sprijinită pe un lanț de erori fermecătoare”. Nichita Stănescu este văzut ca un poet „viu” cu un „spirit contradictoriu”. Reușita care fascinează este aceea a cuvintelor, care pot atât să modifice istoria sau destinul, cât și să transcendă timpul, devenind Necuvinte. În cazul celui de-al doilea poet, Dan Laurențiu identifică și aici o natură contradictorie a discursului poetic de data aceasta, pe care îl caracteri-

zează în felul următor: ostentativ-retoric în „gestul de comuniune cu lumea”, „dar descurajant pentru ceasurile de rugă și meditație [...]”. Tot de sorginte contradictorie sunt și argumentele sale încărcate de un „patos” aparte. ■ Și Mircea Iorgulescu semnează două cronici. Prima este la *Îngerul a strigat* de Fănuș Neagu, iar cealaltă privește *Animale bolnave* de Nicolae Breban. □ În *Îngerul a strigat*, autorul remarcă „lirismul adânc” al unei *tragice poezii*. Dincolo de dimensiunea epică, reținem că acest roman „este în egală măsură un poem despre soartă și amăgire”. □ În cazul celui de-al doilea, Mircea Iorgulescu evidențiază structura de „roman polițist” care nu minimalizează „materia reală a cărții”. Concluzia sintetizează valoarea cărții, din care extragem partea finală cum că *Animale bolnave* este „un roman al contemplării și investigării micro-coșmarului existențial”. ■ În secțiunea *Mișcarea Ideilor* apare articolul *Paradoxul democrației fără popor* scris de Conf. univ. I. Șerbănescu. Acesta analizează premiza cărții conținută încă din titlul acesteia *La democratie sans la peuple* de Maurice Duverger., conform căruia democrația s-a pierdut din cauza accentuării și a extinderii birocratice și etatiste ale puterii. I. Șerbănescu este de părere că sistemul social politic actual din țările occidentale „nu este în măsură să dea un răspuns uman marilor probleme ale lumii contemporane”. □ În rubrica *Arte. Spectacole*, Victor Parhon anunță punerea în scenă, la Teatrul Tineretului din Piatra Neamț, a piesei *Omul cel bun din Sâciuan* de Andrei Șerban (cu performanța de a nu se spune cine este autorul piesei)

● [**„Secolul 20”, nr. 12**] Semicentenarul Unirii României cu Transilvania este omagiat fără a se face nicio mențiune despre regimul monarhic al țării sau despre celelalte teritorii care au decis să intre în granițele statului. Spicuim câteva clișee din articolul lui Miron Constantinescu, *Unirea Transilvaniei, în retrospectivă*, pentru a sesiza atitudinea ideologică față de acest moment: „Clasa dominantă, care exploata pe țării șerbi aserviți, lupta împotriva unității de neam, încercând astfel să-și păzească moșiile.” □ „Unirea a fost pregătită de spiritul revoluționar progresist de la 1848.” □ „Desăvârșirea revoluției burghezo-democratice a făcut să se destrame Austro-Ungaria și să se făurească statul național unitar român.”

● [**„Steaua”, nr. 12**] Înainte de a se pronunța în vreun fel „asupra importanței acestui eveniment, în speță *Adunarea generală a scriitorilor*, Mircea Tomuș declară, în articolul său că se simte silit „a-i recunoaște complexitatea, bogăția de preocupări și sensuri”. „Evident, o asemenea adunare [...] reprezintă o realitate foarte vie, foarte dinamică, relevantă astfel și celor care au luat cunoștință de ea prin intermediul mijloacelor de informare curentă, dar mai ales celor care au participat la ea, care, cu alte cuvinte, prin gesturile lor, fie banale fie solemne, i-au dat viață, i-au clădit, din aceste gesturi, ființa, întocmai cum din cărămizi se alcătuieste o construcție. Ca realitate vie, ca sumă a unui bogat și foarte diferențiat palpit vital, ca receptacol al cheltuielilor de energie intelectuală, adunarea scriitorilor se pretează cu dificultate studiului analitic, interpretărilor riguroase”. Fiind totuși „ora privirilor retrospective”, Tomuș nu își propune a se ocupa de

temele propriu-zise, ci, mai ales de „sensurile interne diverse pe care le-a avut această manifestare, la orientările și țelurile ei principale. Cel dintâi sens al adunării generale a scriitorilor a fost cel politic și național. Am văzut cu această ocazie ceea ce foarte rar se poate vedea ca o realitate concretă. Am văzut trăind, manifestându-se și acționând literatura noastră națională”. □•A doua temă de interes a manifestării „a însumat dezbaterile pe teme specifice de creație. [...] Cu titlul de beneficiu am putea reține în această ordine de idei cuvântul lui Marin Preda, el s-a bucurat de ciudata calitate de a asocia meditația cea mai personală, subiectivă de ultimă instanță am putea spune, cu un subiect de interesul cel mai general pentru literatură ca artă a cuvântului. A fost unul din momentele de maximă tensiune emoțională și meditativă ale adunării, cel prin care, poate fără să-și dea seama, plenul s-a eliberat de o apăsătoare concentrare de energie lirică și intelectuală”. □•Cea de-a treia și „cea mai importantă” sferă de comunicări „a fost aceea a problemelor organizatorice ale vieții literare. [...] Pe acest teren momentul actual cunoaște căutări animate de cele mai nobile intenții și închinare progresului literaturii noastre în pas cu fenomenul larg de dezvoltare a bazelor democratice și materiale ale societății românești. S-au pus întrebări și s-au formulat soluții din cele mai promițătoare cu privire la rostul uniunii scriitorilor și la principiile și formele ei de activitate, la mecanismul în mod necesar și stringent totodată perfectibil al vieții editoriale și publicistice. Principiile de bază ale politicii noastre în domeniul literaturii, principii tinzând la continua ei îmbunătățire și dezvoltare, se reliefează cu pregnanță: democratizarea prin descentralizare organizatorică, prin așezarea vieții literare pe bazele firești ale valorii specifice, activizarea și progresul prin crearea unor organisme editoriale și publicistice mai operative, mai vii”. ■ Ion Pop scrie despre subiectul său predilect, *Literatura manifestelor*, afirmând că mișcarea poetică avangardistă a fost o însoțită de un număr mare de programe, căci ea „trăiește în primul rând din negație, iar construcția pe care și-o propune o vrea de o nouă absolută, depășind tot ce s-a realizat înainte” și își „lansează manifestele în numele unor realizări viitoare, pentru a-și face mai explicite ideile noi, dar și pentru a face mai evidentă acțiunea negativă. [...] Diversele ramificații ale avangardei vădesc un interes ieșit din comun pentru izvoarele poeziei, încercă să găsească punctul ei de pornire, dar nu pentru a o putea prezenta ea rezultat cu o structură definitivă în calitatea ei de semn, ci mai ales ca mișcare (simultană cu mutațiile sufletești ale poetului. [...] Manifestele sunt astfel numai o premisă a acestei autoanalize, și marea lor frecvență provine deci din tendința mai generală de a pătrunde la esența ultimă a actului creator. Edificator e, în același sens, faptul că o foarte mare parte dintre scrierile propriu-zis literare ale poezilor de avangardă sunt străbătute de propoziții programatice. [...] Literatura de avangardă va fi prin urmare, înainte de orice altceva, o literatură a manifestelor”. Ion Pop notează: „pentru avangardă, după cum am văzut, literatura nu contează atât ca literatură, cât mai ales ca agent într-o acțiune distructivă, ea se confundă mai mult decât oricând cu o atitudine. Literatura devine un exemplu, o mostră, un program con-

cret de acțiune, o literatură despre literatură”. În majoritatea manifestelor avangardiste, spune Ion Pop, se poate remarca, o „conștiință a jocului”: „Cele șapte manifeste Dada ale lui Tristan Tzara întorc însă retorica spre bufonerie. Conștiința jocului este mai puternică aici decât în orice altă mișcare de avangardă, pentru că și lipsa încrederii în literatură este mai mare. Caracterul spectacular al desfășurării manifestelor capătă aparențe explicite, autorul manifestelor se vede tot timpul pe o scenă, unde-și permite să joace o comedie. [...] Situația se regăsește la avangarda românească cu reminiscențe dadaiste, precum în acest manifest al «pictopoeziei», din revista «75 HP». Apariția elementului dandy e semnificativă pentru atitudinea generală a grupării, care înțelege să se revolte spectaculos. Retorica avangardei nu va putea fi confundată cu solemnitatea unui discurs oarecare. Autorii manifestelor nu pot și nici nu vor să păstreze o astfel de solemnitate, totul e orientat spre o gestică de comedie elegant – rostandiană, alteori burlescă. Se joacă de fapt comedia «proclamației către popor». Conștienți de lipsa de audiență publică a ideilor lor, reprezentanții avangardei nu încearcă o argumentație liniștită, calculată. Manifestele lor sunt un joc al inteligenței și fan-teziei, aruncând săgeți ironice cititorului-spectator, dar și lor înșile. «Proclamația» devine o pseudoproclamație, o parodie ce se folosește de expresiile obișnuite în ocaziile festive, așezându-le alături de altele, extrase din fondul lexical comun, spre a obține contrastul urmărit. [...] O variantă a atitudinilor avangardiste în manifeste este poza tragică, tipic romantică. Chiar dacă se exprimă un sentiment sincer de insatisfacție și revoltă, el trebuie necondiționat să primească acest caracter de mască. Totul se petrece ca și cum poetul ar interpreta partitura unui geniu neînțeles de o lume ostilă, însă în așa fel, încât să se vadă bine schema generală a personajului, tipul. Poetul va fi deci însinguratul, cel respins, tronând mândru. [...] În aceeași tonalitate retorică, potrivită măștii tragice adoptate, se desfășoară și monologul lui Geo Bogza din numărul 1 al revistei «Urmuz». «Personajul» manifestului e situat de data aceasta exclusiv sub zodia damnării: este Marele damnat al lui Rimbaud. Nu e vorba însă doar de viziunea asupra eroului tutelar glorificat – Urmuz – ci de tipologia căreia i se subsumează voluntar autorul manifestului: [...] Manifestele fixează, prin urmare un personaj cu o psihologie specifică, personaj care este însuși autorul și sugerează prin turnura lor retorică, spectacolul, teatralul. Ele sunt scrise pentru a fi rostite în fața unui public: «conferințele» sau spectacolele dadaiste n-au fost decât asemenea manifeste puse în scenă. Compoziția manifestelor este eterogenă. De cele mai multe ori, scheletul lor e construit din câteva lozinci de bază ce concentrează în ele esența mișcării pe care o reprezintă: negații și afirmații inutile. Acestea sunt compensate de îndrăzneala și puterea de sugestie a limbajului, constrâns într-o formulă cu caracter aforistic, exploatarea paradoxului, cultivând calamburul. Manifestul activist către tinerime al grupării constructiviste de la «Contemporanul» e alcătuit din astfel de lozinci și definiții întoarse de la rostul lor, având doar aparența de adevăr; termenii sunt schimbați cu scop ironic și umoristic: «Jos Arta! Căci s-a prostituat!».

[...] Uneori, manifestele sunt ele însele mostre de literatură viitoare, ca la dadaști, unde automatismul limbajului pune stăpânire pe o bună parte a textelor ce devin astfel exemple de hipertrofieri și dereglare a limbajului, transformat în parazit al comunicării. [...] Caracteristica cea mai însemnată a manifestelor avangardiste rămâne nota lor discursivă, servind deopotrivă afirmării zgomotoase a noului, ca și dărâmării nu mai puțin violente a vechilor idoli ai poeziei. Numai că, vrând să vorbească în numele unei colectivități, autorii lor au sfârșit prin a monologa. Dorind să depășească literatura, au sfârșit prin a-și literaturiza propria existență, împrumutând condiția unor personaje, pe o scenă luminată din toate părțile. De altfel, pentru mulți dintre ei, însăși viața era o astfel de scenă”. ■ La rubrica permanentă *Poezie și proză* pot fi citite creații aparținând lui Aurel Rău, Victor Felea, Victor Săhleanu, Eugen Barbu (*Gli uomini si debbono o vezeggiare o spegnere*), L. Neamțu.

• [**„Tânărul leninist”, nr. 12**] Cu muzică de Constantin Avrinte, Ioan Meșoiu scrie versuri despre: *Republică, izvor de frumuseți!*: „Ai sângerat ades în lanțuri grele,/ Dar nu te-ai frânt și n-ai rămas strivit,/ Pământ al țării și-al iubirii mele,/ Stejar cu mii de ramuri în granit./ Refren: Înălță – te-n deplină măreție,/ Republică, izvor de frumuseți!”.

• [**„Teatrul”, nr. 12**] Cu supratitlul *După adunarea generală a scriitorilor*, ultimul număr al anului vine cu textul *Spre o nouă etapă* semnat de redacția revistei: „Cronica vieții noastre culturale mai păstrează în plină lumină și înregistrează ecourile nestinse încă ale zilelor din 14-16 noiembrie, în care, sub cupola Ateneului, s-au desfășurat lucrările Adunării generale a scriitorilor din Republica Socialistă România. E firesc: Adunarea scriitorilor a fost un eveniment de semnificație și de reper, nu unul formal bilanțier, strict statuar. Niciodată până la această întâlnire, scriitorimea noastră n-a stat, unanim prezentă, în dialog cu sine însăși; niciodată, până la acele zile, nu i-a fost dată, atât de deplin, de de-a dreptul, de liber puțința de a se confrunta cu propriile ei felurite probleme de creație, de trai, de conștiință, de perspectivă. E semnul climatului nou, iscat de procesul de lărgire a spiritului democratic instaurat, în general, în relațiile noastre socialiste. [...] Conducătorii de stat și de partid au cinstit cu înalta lor prezență Adunarea. N-a fost o cinstire protocolară. Secretarul general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a adus prin cuvântul său, o participare efectivă, nemijlocită, atentă până la detalii, la lucrările Adunării, a încununat și sporit prestigios substanța concluziilor trase de scriitorii țării în urma turului de orizont încercat de ei în legătură cu ei înșiși. E semnul suprem al unei încrederi de nenumărate ori, și altă dată, arătate; dar e mai ales semnul suprem al unității nedefectibile ce leagă conștiințele și actul creator al scriitorilor cu ideologia și politica partidului, cu sensurile revoluționare spre care partidul poartă rosturile, avânturile și aspirațiile constructive ale poporului. [...] Remarcabile individualități, cucerite de harul și ispita cuvântului poetic au apărut parcă țâșnind, în ultimii ani, și au smălțat și înviorat cu o eflorescență de tonuri și lumini izbitor proaspete câmpul literaturii

noastre recente. Este eflorescența unei literaturi exercitate de condeie tinere (dar și de o seamă dintre cele mature, «renăscute» în acești ultimi ani – cum pe drept se arată în raportul comitetului de conducere al Uniunii scriitorilor). Ea a născut în lumina cuceririlor și eliberărilor noastre socialiste și, deopotrivă, în zodia complexelor probleme câte îl încearcă pe omul civilizației contemporane. Este de aceea o literatură dominată mai degrabă de stări și explozii afective, o literatură în căutarea înțelesurilor netocite și neviciate ori încă neștiute ale cuvântului, aplecată spre sondaje în adâncurile conștiințelor și ale istoriei, pentru a găsi acolo obârșii și explicații gesturilor și vieții aparente. Este o literatură care se vrea mișcată de și în complexitatea greu explorabilă a vieții, o literatură a autenticului și a semnificațiilor nemijlocite, refractară viziunilor schematice, prestabilite și calculat dozate. Ca atare, ea se desenează nespuse de diversă temperamental și stilistic, ca o dezvoltare evident superioară față de cea parte a producției noastre scriitoricești imediat anterioare. [...] Nu e vorba, firește, de a abandona în judecățile noastre exigențele și criteriile estetice, tratând respectivele valori ale trecutului cu grație paseistă sau cu indulgența unor circumstanțe atenuante. [...] Nu se poate, și nimeni nu ascunde «minusurile» acestor opere. Le semnaleză însuși tovarășul Nicolae Ceaușescu, insistând asupra explicației lor (ca aflându-se în «metode greșite folosite în îndrumarea literaturii noastre», în unele «tendențe nesănătoase care au avut loc în societate în acea perioadă și pe care partidul nostru le-a criticat cu toată tăria, luând măsuri hotărâte pentru a nu se mai repeta niciodată»). Asemenea «minusuri» – arată tot tovarășul Ceaușescu – nu sunt totuși de natură să pecetluiesc global valoarea literaturii scrise în anii socialismului, să ducă la diminuarea ei «prin etichetări negativiste generalizatoare. Făcând bilanțul artistic al acestei perioade glorioase, de un sfert de secol, din istoria poporului nostru, trebuie să afirmăm cu tărie – subliniază secretarul general al partidului – că el este pozitiv, încununând o muncă rodnică, deosebit de utilă, depusă de scriitorimea noastră». [...] Artiștii cuvântului scris au întâmpinat, pe această linie, la încheierea dezbaterilor Adunării lor, zorii unei noi etape în dezvoltarea literaturii noastre. Înaintăm în etapa unei literaturi încorporate acelei culturi definite de tovarășul Nicolae Ceaușescu drept rodul «necesității înțelese». Va fi aceasta o literatură inspirată, cu și mai stăruitoare fermitate decât până acum, «din realismul societății noi, din umanismul socialist, închinată poporului și numai poporului».

■ Ileana Popovici semnează *Autonomie și servitute în dramatizare*, un text despre piesele *Ion*, jucată la Teatrul „Barbu Delavrancea” și *Pădurea spânzuraților* la Teatrul „Matei Millo” din Timișoara: „Dramatizările după anumite romane de vârf ale literaturii românești semnifică nu atât ca acțiuni de popularizare a unor inestimabile valori culturale, cât prin transferul de substanță și vitalitate către o zonă insuficient cultivată, dar extrem de fertilă. Că ideea are un sens major, a confirmat-o, în stagiunea trecută, trecerea pe scenă a *Baltagului* sadovenian, realizată de Radu Penciulescu: prin densitatea sensurilor, prin intensa concentrare dramatică, prin puritatea și noblețea expresiei, acesta a marcat nivelul la care se

situează gândirea creatorului de teatru modern. În anul teatral în curs, experiența continuă prin transpunerea în scenă a două romane de Liviu Rebreanu: *Pădurea spânzuraților și Ion*". ■ Crin Teodorescu semnează *Repere pentru o interpretare a teatrului lui Eugen Ionescu*: „Teatrul lui Ionescu nu «explică», semnificațiile lui sunt implicate în situațiile obiective, în stări exprimate cât mai concret, în realitatea materială a senzațiilor. Evenimentele de pe scenă se repercutează în plexul solar al spectatorului, și pe această cale – viscerală – ajung să inculce idei, să emane sensuri. Această acționare *efectivă* asupra participanților, această comunicare realizată pe un circuit nemediat, mai primitiv, mai aproape de sursă decât comunicarea prin concepte, această comuniune înfăptuită pe planuri mai profunde, de dincolo de limbajul conceptual, reapropie iarăși acest teatru de ritualul magic. Din punct de vedere al «unității» stilistice tradiționale, asistăm aici la o ruptură. Compoziția este eteroclită, urmărindu-se adesea crearea unor zone de tensiune între categorii estetice opuse: comic și tragic, liric și burlesc, nobil și derizoriu, familiar și insolit, cotidian și simbolic, realist și fantastic etc. [...] Teatrul ionescian e construit pe opoziția dintre *mecanism* și *viața interioară*. «*Mecanism*» înseamnă nonpsihologicul, automatismul în comportament, conceptele impuse dinafară, care paralizează spontaneitatea, sloganurile care scutesc pe cei ce le pronunță de osteneala de a mai gândi. Iar «*viața interioară*» înseamnă psihologie abisală, înseamnă vis, obsesie, angoasă, antagonism lăuntric. [...] Opoziția între mecanism și viața interioară duce în teatru la comic și tragic. Comicul ionescian are o latură tragică, iar tragedia eroului său (sau, dacă vreți, a «anti-eroului») e derizorie. De aceea, a nu dezvoltă în jocul dramatic derizoriul tragediei, a nu-l contrapuncta cu accente de burlesc, de șarjă parodică, înseamnă a nesocoti intenția autorului, care cere ca tragic și comic să coexiste; dar nu topindu-se unul în celălalt, ci respingându-se, punându-se reciproc în relief, criticându-se și negându-se mutual, realizând ca echilibru dinamic, o tensiune. Autorul refuză să «rotunjească unghiurile»; el cere contururi nete, forme cât mai puternice. A atenua accentele *paroxistice*, a nu duce momentele de angoasă și spaimă până la insuportabil, înseamnă a realiza o reprezentare sărăcită a textului (și a devenit evident că Ionescu nu poate fi jucat cu mijloacele teatrului de bulevard). Exagerarea extremă a sentimentelor transmută psihologicul pe planul metafizicului: afectul devine neliniște existențială. [...] Dacă adăugăm la acestea tensionarea verbului până la paroxism, împingerea sentimentului la limită, stări aduse la esență, la starea lor «chimic-pură», concreționarea abstracției, realizarea de idei trăite carnal: idei-senzații, materializare de simboluri, angajarea fizică, organică, aproape viscerală, a participanților – actori și spectatori – la situații, în acțiuni, în ritual, socotesc că avem fixate coordonatele estetice necesare unei montări adecvate a teatrului lui Eugen Ionescu”.

• [„Književni život” / „Viața literară”, nr. 2] M. Jovanović semnează *XXI годишњица наше Републике (XXI aniversare a Republicii noastre)*: „Cu ocazia aniversării XXI a Republicii noastre, ne mândrim cu reușite și suntem ferm con-

vinși că sub conducerea Partidului comunist Român vom avea noi succese în înflorirea patriei noastre – Republicii Socialiste România, ceea ce va contribui la întărirea sistemului social universal și creșterea puterii atractive a socialismului în lume.” □•Živko Milin semnează *Педесетогодишњица уједињења Трансилваније са Румунијом (Cincizeci de ani de la Unirea Transilvaniei cu România)*: „Abia azi, în România liberă, sub conducerea înțeleaptă a Partidului comunist Român, cu marele avânt se realizează idealul secular pentru care s-a vărsat atât sânge. Poporul român, înfrățit cu ungurii, nemții, sârbii și alte naționalități, prin munca sa neobositoare, contribuie la înflorirea patriei noastre socialiste, nouă, iubită. Aniversarea a cincizeci de ani de la Unirea Transilvaniei cu România este o mare sărbătoare atât pentru poporul român, cât și pentru alte naționalități din patria noastră”. □•Revista publică *Резолуција генералне скупштине књижевника (Rezoluțiile adunării generale a scriitorilor)*. □•Maria Herberescu semnează *Јашка поетска јесен (Toamna poeziei la Iași)*: „Încurajată de bogăția tradițiilor sale culturale, care și-a cerut meritata confirmare și continuare, vechea capitală a Moldovei a întâmpinat finalul acestei toamne capricioase cu o sărbătoare magnifică a poeziei. Pe parcursul întregii săptămâni, între 6 și 11 octombrie, sub patronatul Comitetului Județean pentru cultură și artă și filiala locală a Uniunii scriitorilor – inițiatorul și organizatorul acestei acțiuni inspirate – Iași a adunat poeți din toate colțurile țării.” □•În rubrica *Литерарна критика (Critica literară)* apare interviul cu criticul Nicolae Ciobanu, *Разговарајмо о прози (Să vorbim despre proză)*, realizat de Nebojša Popović. La întrebarea „Ne puteți spune ceva despre fizionomia literară a tinerilor scriitori?”, Nicolae Ciobanu răspunde: „Diferențele pe planul originalității a unor tinerilor scriitori sunt chiar izbitoare. Cu un anumit risc, posibila e o anumită caracterizare pe grupuri, pe direcții generale ale scrierii. Chiar aici cele mai tinere generații dau exemple interesante. O direcție a prozei ar fi cel care nutrește culoarea lirică, cu prezența elementului folcloric. Deci, o viziune poetico-lirică în cadrul liricii lui M. Sadoveanu, P. Istrati nutresc Ș. Bănulescu, F. Neagu, V. Rebreanu, G. Balanța. Cealaltă direcție ar fi proza de observație analitică și analiză psihologică – N. Breban, A. Ivasiuc, S. Titel. La final, a treia direcție care accentuează elementul pitoresc cu personaje excentrice. Aici e vorba de operele lui D. R. Popescu, N. Velea, I. Lăncrăjan etc. Trebuie menționat și grupul tinerilor scriitori care au înclinația spre relevarea structurii analitice, cu prezența neschimbătoare a visului și reveriei. Clar e că fizionomiile literare a tinerilor scriitori dau un spectru interesant literaturii noastre contemporane”. □•În rubrica *Живот књига (Viața cărților)* apare Șerban Foarță, traducere de Vladimir Čokov, *Димитрије Стелару: Несмрт (Dimitrie Stelaru: Nemoarte)*: „Dacă anotimpul ideal pentru poezie este tinerețea, nici un alt scriitor al nostru, cu excepția lui Eminescu și Nicolae Labiș, nu a ilustrat-o mai bine decât Dimitrie Stelar. *Nemoarte* e cartea unui mare poet, al cărui nume se scrie cu majuscule – cartea unui adevărat poet.”; în continuare, Nicolae Țirioi vine cu *Нове свеске*

темишварских прозаичара (Noile caiete ale prozatorilor timișoreni), în care sunt prezentate volumele *Uluitoarea transmigrație* de Mircea Șerbănescu, *Dejunul pe iarbă* de Sorin Titel, *Arșița* de Laurențiu Cerneț, *Nisip* de Alexandru Deal, *Fierbintele vânt cu nisip* de Ion Dumitru Teodorescu și *Prin vama cucului* de Octavian Metaea. □ În cadrul rubricii *Из румунске лирике (Din lirica română)*, apar: în traducerea lui Slavko Vesnić – Mihai Beniuc, *Tajne (Secretele)*, Nina Cassian *Симбиоза (Simbioză)*, Geo Dumitrescu, *Виолончело (Violoncel)*; în traducerea lui Vl. Čokov – Haralambie Țugui, *Ми знамо воду једну (Noi știm o apă)*, Ion Rahoveanu, *Вековно усмеравање (Îndrumarea seculară)*; Anghel Dumbrăveanu, *Подне с питањима (Amiază cu întrebări)*; în traducerea lui Živa Popović – Al. Jebeleanu, *Капија (Poarta)*, Miron Scorobete, *Кола (Mașină)*, Damian Ureche, *Мала баковијанска балада (Mica baladă bacoviană)*; apar și traduceri din proză: Čedomir Čonka semnează traducerea unui fragment din romanul *Писмо непознатој (Scrisoarea necunoscutei)*, Sv. Rajkov traduce două schițe: Vasile Rebreanu, *Црно псемо (Câinele negru)* și Grigore Beuran, *Храст (Cmejar)*.

• [„**Viața românească**”, nr. 12] Demostene Botez semnează articolul *Adunarea generală a scriitorilor '68*, în care accentuează raportul de interdependență existent între scriitori și Partidul Comunist Român, reprezentat de Nicolae Ceaușescu: „În zilele de 14-16 noiembrie 1968 s-au desfășurat la București lucrările Adunării generale a scriitorilor din România. [...] Adunarea Generală a scriitorilor a avut loc în momentul în care Partidul, prin politica sa și prin adâncă înțelegere a aspirațiilor poporului nostru a reușit să realizeze cea mai strânsă și mai caldă unitate cu acesta, determinând adeziunea lui entuziastă. Literatura, ca factor prim al acestui fenomen ce bucură inimile tuturor, a marcat prin creatorii ei frumusețea acestui moment istoric, l-a însemnat în pagini vibrante. [...] Problema lipsei de comunicativitate a poeziei a fost astfel pusă... O atitudine clară și fermă în această privință a luat-o tovarășul Nicolae Ceaușescu, în a cărui cuvântare problema a ocupat un loc important. Comunicativitatea operei literare, a spus tovarășul Ceaușescu, ține de esența ei, de mesajul pe care-l transmite. Desconsiderarea acestui imperativ duce la o literatură lipsită de eficiență, gratuită, contrarie concepției marxist-leniniste despre literatură. Îndemnurile înțelepte ale tovarășului Ceaușescu vor trebui gândite cu seriozitate și însușite. Numai astfel vom putea avea o literatură care să răspundă mării ei misiuni în societatea noastră”. ■ Sunt redată fragmente din *Pagini din jurnal 1898* ale lui Gala Galaction, precedate de o prezentare a lui Teodor Vârgolici: „Paginile jurnalului relevă că Gala Galaction, ca om n-a fost un obstinat, ci, dimpotrivă, a sorbit din tot ceea ce e lumesc. În *Jurnal...* e adesea evident un amestec de păgânism și serafism, pe de o parte scriitorul trăind întocmai sentimentele pur omenești, energiile și flăcările lăuntrice umane, iar pe de altă parte zbuciumându-se pentru a se ridica deasupra acestor pasiuni și impulsuri, pentru a le filtra și sublima în sensul idealului etic al creștinismului ... Această înfruntare imprimă operei lui Gala Galaction o vitalitate

specifică, pe deplin originală, un dramatism tulburător”. ■ În articolul *Un erou al timpului nostru: «Intrusul» de Marin Preda*, Mihai Gafița analizează statutul protagonistului: „Vom semnala deci în Surupăceanu un om cu o remarcabilă capacitate de meditație despre lume, în formule memorabile, unde stilistica romanului relevă din plin o poezie care nu e numai a eroului, ci și a autorului. Poezia aceasta este mereu echilibrată, de un sever autocontrol, care se transformă repede într-o ironie necruțătoare față de alții și ca atare și față de sine însuși. Eroul nu se destăinuie cu satisfacție, nu insistă asupra suferinței din plăcere, nu se flagelează din pasiune perversă. El circumscrie atent și exact un caz, pentru a defini un destin, în raport cu o întregă lume”. ■ În *Rațiune și ataraxie – despre clasicismul unor tineri poeți*, Adriana Iliescu analizează concomitent universul liric al poezilor Constanța Buzea, Cezar Baltag, Grigore Hagiu, insistând asupra elementelor de factură clasică regăsite în poezia acestora: „Deocamdată va fi vorba de Cezar Baltag din *Monada*, de Constanța Buzea, poeta *Norii-lor*, de volumul-antologie *Versuri* al lui Grigore Hagiu. ... Ni se pare că dominantă liricii acestor poeți ar fi seninătatea exprimată diversificat în opera fiecăruia dintre ei. Tipul de sensibilitate căruia i-ar corespunde ar fi cel obiectiv – deși unele citate adunate de ici de colo ar putea avea pretenția să ne contrazică. Prin substanța poeziei lor, ni s-au părut străini de acea agitație, acea neliniște, exaltată, uneori, alteori decepționată a romantismului. [...] Interesant este însă că la acel echilibru interior specific naturilor clasice, poezii de care vorbim ajung fie prin proclamarea omnipotenței rațiunii (e vorba, evident, de Rațiunea universală), fie printr-o ataraxie manifestată printr-o anumită uitare de sine...”. ■ Al. Philippide scrie textul *Paul Claudel, păgân și catolic*, în care respinge asocierea operei acestuia cu simbolismul sau modernismul: „Dacă legătura între simbolism și Claudel este destul de slabă, ea este cel puțin tot atât de slabă între Claudel și modernism. Mișcărilor literare moderniste au drept caracteristică generală disocierea psihică și dezagregarea expresiei. Scrierea automată a suprarealismului înseamnă desființarea oricărei forme poetice organizate. Nimic din toate acestea la Claudel, ai cărui eroi sunt creatori și a cărui formă este construită din versete meditate care n-au nimic de a face cu scrierea automată”. ■ N. Tertulian expune opiniile contradictorii referitoare la modalitatea de receptare a fenomenului în articolul *Arta și societatea – pe marginea congresului internațional de la Uppsala* (15-20 august 1968): „Era până la un punct firesc faptul ca un congres de estetică pe tema *Arta și societatea* să ofere un teren favorabil de afirmare punctului de vedere al relativismului istoric și sociologic în înțelegerea fenomenului estetic. O comunicare în spiritul celei prezentate de profesorul suedez Teddy Brunius, inspirată pe plan filosofic de orientarea unui anume neo-pozitivism anglo-saxon, exprimă scepticismul față de posibilitatea unei teorii estetice cu valabilitate universală, aplicabilă unor culturi diferite și unor epoci istorice variate, pledând pentru identificarea teoriilor estetice și a «poeticilor» fiecărei epoci cu valoarea unor simple «ideologii»”. ■ Cornelia Ștefănescu (*La aniversarea lui Perpessicius*) îl înfățișează pe marele eminescolog în

alte două ipostaze, de poet și de exeget: „Poetul Perpessicius se relevă ca un fantezist din tradiția lui Jules Laforgue. Încântător prin jocul inteligent al polarizărilor lirice, în care aluzia livrescă adaugă nota unei sugestivități proprii, el se manifestă în ipostaza de critic literar ca un comentator impresionist, ducând la extrem virtuozitatea divagației. Dacă ar fi să-l încadrăm într-o familie de spirite, Perpessicius ar face la noi figura unui Remy de Gourmont”. ■ Ion Bălu face un scurt istoric al revistei „*Strada*”- *fișă de istorie literară*: „Publicație lunară, subintitulată «ziar liber – literar – social», «*Strada*» a apărut la Câmpina, sub conducerea poetului Alexandru-Tudor Miu, din iunie 1932, până în aprilie 1936 (cu o întrerupere între iunie 1933 – noiembrie 1935) și a grupat vremelnice o parte din scriitorii reprezentativi ai avangardei românești”. ■ Referiri la necesitatea recuperării și valorificării scriitorilor din generațiile trecute apar în *Istoria literaturii române*, articol semnat cu pseudonimul D.: „Nu înțeleg de ce această frenetrie de a anula trecutul nostru literar, de a sărăci cultura noastră națională – cu meritele și cu lipsurile ei, – în care s-au format, așa cum au fost generații întregi de intelectuali și în care s-au strâns, volum lângă volum, rafturile unei biblioteci cu care putem de bine de rău să ne prezentăm în marea sală de lectură a culturii universale. De unde această înverșunare de a nimici atâtea spirite care și-au îndeplinit, la vremea lor cu cinste, un rol istoric, și care trebuiesc judecate astăzi, cu tot riscul de a ofensa rafinamentul modern, în raport cu epoca lor și concepția estetică a timpului”. ■ Semnează recenzii Emil Manu, Damian Necula, Nicolae Buliga, Eugenia Tudor. □•Claudia Millian, *Despre Ion Minulescu*: „Cartea Claudiei Millian, deși cu o inevitabilă structură lirică suplinește, într-un fel, absența unei monografii dedicate lui Ion Minulescu, cel puțin în privința biografiei”. □•Radu Cârneli, *Umbra femeii*: „Poezia lui Radu Cârneli cere atenție și simpatie. Nu revoluționează, cum am văzut, nu ambiționează să răstoarne materia poetică tradițională. Ea construiește cu materialul dat”. □•Artur Enășescu, *Poezii*: „Prin cele mai bune poezii ale sale, prin motivele predominant romantice pe care le-a cultivat, prin arta cizelării versului în vederea obținerii unor sonori alese, Artur Enășescu rămâne una dintre cele mai interesante figuri de poeți români dintre cele două războaie”. □•Mihai Negulescu, *Ceramica regăsită*: „În noul volum de versuri al poetului Mihai Negulescu se face simțită o notă reflexivă mai accentuată decât până acum. M. Negulescu este obsedat, ca și alți confrăți, de problema timpului, e atent la «trecerea» în sens blagian, a orelor..., a clipelor «rodnice», rodnicia însăși fiind o formă a duratei...”.

INDEX DE NUME

A

- Abăluță, Constantin, 98, 400, 538,
545, 550, 756, 944
Abrudeanu, Paul, 1140
Achiței, Gh./ Achiței, Gheorghe, 8,
19, 204, 518, 720, 868, 924, 981,
1056, 1069, 1077, 1152, 1207
Adam, Ion, 182
Adam, Nicolae, 675
Adania, Alf., 569, 1054
Adăscăliței, Vasile, 1125
Aderca, Marcel, 156, 282, 353, 694,
1008, 1021, 1038, 1198
Adu, Endre, 321
Agârbiceanu/Agârbiceanu, Ion, 10,
59, 374, 468, 713, 719, 780, 887,
1144, 1172, 1213
Aioanei, Pavel, 214
Albin, Michel, 173, 499
Alboiu, George, 147, 256, 454, 494,
512, 565, 571, 668, 689, 710,
738, 797, 830, 944, 1110, 1146,
1158, 1201, 1218
Albu, Corneliu, 30, 119, 1054, 1136
Albu, Florența, 10, 110, 191, 242,
303, 417, 462, 466, 467, 543,
659, 800, 887, 918, 1072, 1187,
1212
Albu, Grigore, 907
Aldea, Constantin, 908
Aldea, Ștefan, 798
Alecsandrescu, Dan, 794
Alecsandri, Vasile, 10, 22, 46, 114,
115, 131, 149, 161, 172, 210,
230, 259, 268, 275, 278, 290,
300, 341, 384, 386, 434, 446,
464, 486, 542, 547, 619, 629,
667, 695, 719, 752, 793, 804,
838, 845, 853, 860, 861, 865,
901, 909, 923, 929, 960, 983,
1125, 1134, 1136, 1153, 1175
Alec, Costică, 284, 481
Alexandrescu, Grigore, 49, 55, 230,
267, 300, 341, 542, 804, 838,
929, 978
Alexandrescu, Matei, 23, 130, 431,
858, 900, 1008
Alexandrescu, Mircea, 70
Alexandrescu, Sică, 62, 84, 519,
896, 1170
Alexandrescu, Sorin, 62, 77, 195,
204, 219, 220, 253, 330, 509,
635, 849, 989, 1220
Alexandrov, Petru, 1051
Alexandru, Radu F., 112, 1072
Almaș, Dumitru, 9, 10, 406, 412,
464, 485, 522, 550, 663
Alter, Jean, 657
Aluș, Ion, 626
Amaru, Bogdan, 159
Anania, Valeriu, 43, 73, 176, 460,
631, 842, 871
Anca, Gheorghe,
Ancearov, Mihai, 1198
Anderson, Maxwell, 461, 982
André, Paul, 94, 129, 169, 173, 245,
246, 263, 355, 402, 448, 456,
556, 671, 683, 795, 979, 1024,
1055, 1120, 1140, 1257
Andreescu, Ioana, 584, 1211

Andreescu, Ion, 393
 Andreescu, Ladmis/ss, 184, 585
 Andreescu, Nicolae, 539
 Andrei, Ion, 900
 Andrei, Marian, 264
 Andrei, Petre, 28, 29, 57, 105, 138,
 218, 406, 651, 1011
 Andreianu, Ion, 220
 Andreiță, Ion, 342, 572
 Andremir, I., 507, 701, 858, 911
 Andrić/ Andrić, Ivo, 540
 Andriescu, Al., 18, 27, 75, 105, 106,
 118, 191, 203, 218, 230, 252,
 292, 305, 330, 406, 480, 493,
 572, 589, 1041
 Andriescu, Cornelia, 426
 Andrieș, Andi, 28, 75, 1041, 1094,
 1161, 1235
 Andrițoiu, Al./ Andrițoiu, Alexan-
 dru, 10, 50, 71, 132, 181, 195,
 211, 278, 287, 303, 309, 326,
 355, 362, 496, 538, 563, 571,
 579, 600, 669, 727, 834, 854,
 869, 909, 912, 918, 928, 976,
 1059, 1069, 1072, 1121, 1123,
 1138, 1168, 1176, 1187, 1241
 Andronache, Vasile, 369
 Andronic, Iosif, H., 1195
 Andronic, S., 55
 Andronic, Titus, 345
 Angelescu, Adrian, 397
 Angelescu, Mircea, 909
 Anghel, D./ Anghel, Dimitrie, 377,
 412, 448, 713, 719
 Anghel, Ion, 236
 Anghel, Liana, 316
 Anghel, Paul, 9, 11, 37, 209, 242,
 263, 287, 336, 430, 476, 651,
 675, 803, 808, 822, 841, 850,
 851, 858, 899, 909, 942, 950,
 972, 976, 983, 1011, 1039, 1070,
 1097, 1109, 1116, 1134, 1176,
 1216, 1222, 1234, 1260
 Anghel, Petre, 10, 271, 1178
 Anghelescu, Adrian, 95, 123, 130,
 205, 209, 285, 428, 479, 504,
 560, 921, 975, 1046, 1185
 Anghelescu, Marcel., 39, 40
 Anghelescu, Mircea, 50, 387, 553,
 572
 Anouilh, Jean, 30, 315, 958, 981,
 1171, 1248
 Antal, Albert, 78
 Antal, Emilian D., 1140
 Antal, Ludovic, 113
 Antim, Paul, 261, 610, 1250
 Antip, Constantin, 78, 252, 293, 573,
 918, 1096, 1147
 Anton, Costache, 10
 Antonaș, Marcela, 351, 1019
 Antonescu, Andrei, 188, 396
 Antonescu, Ion, 28, 645
 Antonescu, Iulian, 66
 Antonescu, Nae, 41, 53, 101, 114,
 311, 390, 402, 511, 562, 668,
 751, 861, 959, 1021
 Antonioni, Michelangelo, 476, 580,
 879, 981, 1054
 Antoniu, Costache, 841
 Apetrei, Petru, 1159
 Apetroae, Ion, 203
 Apoca, Eugen, 352
 Apollinaire, Guillaume, 102, 480,
 569, 639, 1024, 1067, 1122, 1184
 Apostol, G. D., 67, 773
 Apostol, Gheorghe, 229, 734
 Apostol, Ion, 300, 402, 983
 Apostol, Pavel, 191, 634, 1023
 Apostolescu, N. I., 341, 442
 Apreotesei, Cezar, 1163, 1260
 Aragon, Louis, 30, 102, 169, 246,
 314, 355, 443, 534, 809, 1084,
 1212
 Aramă, Horia, 10, 39, 664, 1217
 Aramă, Ion, 184, 363

- Arbore, Al., 329, 740, 1146
 Arbore, Gr. /Arbore, Grigore, 45, 68,
 93, 95, 101, 572, 582, 972, 1083
 Arcaș, Ion, 326
 Ardeleanu, Virgil, 80, 146, 162, 173,
 188, 265, 269, 892, 1026, 1232
 Arghezi, B. T./ Arghezi, Baruțu T.,
 23, 51, 64, 155, 157, 335, 340,
 443, 564, 623, 727, 749, 767,
 771, 841, 871, 872, 1082, 1113,
 1195
 Arghezi/ Arghezi, Tudor/ Theo, Ion
 [Tudor Arghezi], 10, 17, 23, 32,
 41, 42, 46, 75, 83, 91, 95, 98,
 111, 112, 121, 126, 132, 146,
 154, 174, 199, 210, 220, 237,
 252, 265, 268, 294, 298, 300,
 305, 318, 326, 331, 334, 352,
 355, 361, 365, 367, 369, 377,
 393, 401, 407, 419, 424, 430,
 453, 456, 486, 489, 497, 510,
 512, 528, 566, 583, 587, 606,
 612, 616, 626, 655, 686, 688,
 703, 719, 731, 733, 752, 772,
 786, 791, 800, 805, 813, 822,
 845, 851, 854, 862, 883, 901,
 906, 929, 956, 1012, 1044, 1047,
 1059, 1064, 1123, 1133, 1144,
 1154, 1164, 1175, 1185, 1192,
 1196, 1202, 1254
 Arhipenko, Alexander, 70
 Arhire, Ion, 826
 Arieșanu, Ion, 169, 453, 811
 Arion, Cornel, 65, 519
 Aristotel, 70, 148
 Armanu, Ion, 345, 653
 Arsene, Maria, 97, 399, 418
 Arsenescu, Adina, 784
 Artenie, Vasile, 874, 1013, 1157
 Asachi, G./Asachi, Gheorghe, 146,
 187, 267, 487, 572, 960
 Atanasescu, Mihai, 1230
 Atanasiu, Eugen, 58
 Athanasiu, Jenica (Genica), 344
 Avădanei, Ștefan, 231, 426, 813
 Avian, I., 507, 911
 Avram, Mircea, 65, 519
 Avramescu, Tiberiu, 731
- B**
- Baba, Corneliu, 160, 163, 227, 872
 Babel, Antony, 259, 671
 Babics, Mihai, 321
 Baboi, Stelian, 124, 130, 276, 438,
 447, 639
 Bacalbașa/ A. Bacalbașa, Anton, 37,
 59, 300, 468, 710
 Bach, I. S., 285, 659
 Baci, Alexandru, 1122
 Baci, Maria, 149
 Baci, Mircea, 35, 1253
 Baconsky/ Baconsky, A. E., 9, 66,
 91, 152, 210, 270, 288, 356, 375,
 493, 537, 596, 640, 697, 850,
 1249
 Bacovia, Gabriel, 955
 Bacovia/ Bacovia, George, 10, 41,
 69, 105, 112, 174, 186, 200, 210,
 219, 347, 355, 362, 365, 368,
 388, 430, 466, 483, 489, 497,
 509, 538, 605, 616, 624, 670,
 688, 731, 785, 870, 907, 965,
 969, 979, 1012, 1028, 1064,
 1189, 1249
 Badia-Margarit, Antonio, 308, 349
 Baiculescu, George, 911
 Balaci, Al./ Balaci, Alexandru, 14,
 88, 114, 283, 328, 424, 426, 853,
 865, 909, 931, 1103
 Balahur, Paul, 1201
 Balea, Ilie, 12, 668, 688, 1122
 Balogh, Edgar, 801, 824
 Balotă, Nicolae, 74, 75, 93, 101,
 167, 185, 191, 257, 265, 271,

- 279, 281, 382, 518, 529, 634,
635, 637, 776, 887, 1247
- Baltag, C./Baltag, Cezar, 11, 34, 46,
52, 112, 198, 212, 217, 242, 323,
337, 380, 388, 419, 424, 426,
431, 433, 439, 440, 469, 472,
473, 491, 497, 514, 544, 545,
583, 588, 596, 688, 711, 729,
741, 745, 754, 758, 796, 797,
826, 838, 854, 937, 944, 950,
976, 980, 1004, 1042, 1060,
1074, 1078, 1094, 1097, 1103,
1108, 1116, 1156, 1157, 1183,
1201, 1210, 1218, 1219, 1228,
1229, 1234, 1235, 1270
- Baltag, Nicolae, 50, 856, 910, 976,
1112, 1174
- Baltazar, Camil, 186, 198, 366, 418,
467, 660, 771, 926, 934, 1035,
1095, 1133, 1174, 1189
- Balzac, Honoré de, 102, 268, 296,
389, 535, 556, 666, 779
- Banc, Florin, 950
- Banc, Iosif, 507, 1109, 1130
- Bandrabur, Ionel, 906
- Bantaș, Andrei, 342
- Bantaș, Ioana, 1110
- Bantea, Eugen, 183
- Banu, George, 270, 290, 786, 850,
887, 970, 1141, 1166, 1231
- Banus, Petre, 1184
- Banuș, M./ Banuș, Maria, 11, 121,
155, 156, 168, 263, 264, 272,
303, 309, 353, 369, 412, 436,
497, 508, 530, 543, 564, 603,
637, 661, 755, 885, 905, 907,
1021, 1030, 1147, 1154, 1162,
1228, 1260
- Baranga/ Baranga, Aurel, 15, 34, 65,
142, 160, 190, 227, 231, 259,
275, 297, 319, 353, 368, 385,
387, 418, 433, 474, 493, 551,
560, 580, 679, 692, 712, 745,
755, 827, 836, 837, 850, 868,
879, 896, 928, 961, 976, 1048,
1068, 1187
- Barbosa, Octavian, 25, 126, 704,
729, 808, 958
- Barbu, Adrian, 244, 1232
- Barbu, Ana, 31, 45, 163, 538
- Barbu, N./ Barbu, Nicolae, 18, 43,
330, 405, 470, 555, 588, 672,
783, 853, 944, 1041, 1176, 1185
- Barbu/Barbu, Eugen, 9, 10, 19, 20,
30, 46, 60, 63, 105-107, 119, 120,
142, 148, 184, 188, 189, 193,
204, 214, 215, 233, 273, 274,
331, 343, 347, 356, 374, 378,
380, 395, 407, 408, 424, 426,
428, 520, 527, 529, 540, 574,
640, 644, 645, 687, 721, 728,
733, 755, 785, 810, 830, 854,
856, 863, 885, 887, 911, 940,
944, 959, 975, 982, 999, 1001,
1027, 1041, 1055, 1062, 1088,
1117, 1120, 1125, 1142, 1157,
1158, 1158, 1168, 1189, 1201,
1210, 1229, 1235, 1242, 1249,
1254, 1265
- Barbu/Barbu, Ion [Barbilian, Dan],
10, 17, 32, 41, 61, 65, 75, 126,
133, 159, 174, 197, 211, 213,
219, 225, 228, 237, 252, 254,
267, 281, 320, 345, 352, 354,
355, 362, 365, 384, 395, 412,
413, 425, 430, 455, 464, 465,
486, 497, 503, 510, 538, 559,
563, 573, 604, 616, 632, 633,
652, 654, 666, 683, 684, 688,
717, 733, 752, 786, 790, 819,
831, 870, 886, 889, 890, 891,
904, 905, 907, 911, 914, 933,
935, 1012, 1077, 1123, 1176,
1196, 1210, 1215, 1225, 1240,
1254

Barițiu, G./ Barițiu, George, 208,
 222, 312, 323, 336, 422, 553, 768
 Barna, Andrei, 390, 549
 Baronzi, George, 230
 Barrault, Jean Louis, 308, 614
 Bart, Jean [Eugeniu Botez], 865,
 903, 956
 Bartalis, János, 511, 597
 Basarab, Matei, 1012
 Bascovici, Șerban, 682
 Basgan, Ion, 870
 Bașev, Valdimir, 829
 Batali, Aurelia, 112, 147, 280, 462,
 545, 771, 1202
 Baudelaire, Ch., 19, 77, 79, 131,
 135, 159, 195, 277, 316, 350,
 430, 486, 508, 510, 558, 562,
 666, 792, 993, 1196
 Bădărău, Dan, 142
 Bădescu, Horia, 35, 200, 226, 390,
 609, 687, 752, 809, 913, 1024,
 1025
 Bădescu, Marin, 65, 341
 Bădilescu, Nicolae, 256
 Băieșu/ Băieșu, Ion, 29, 30, 60, 97,
 177, 357, 405, 417, 438, 459,
 483, 581, 651, 662, 730, 837,
 851, 897, 898, 951, 970, 976,
 1042, 1067, 1068, 1077, 1149,
 1171, 1178, 1184, 1208, 1213
 Bălan, George, 389, 430
 Bălan, I. D./ Bălan, Ion Dodu, 10,
 19, 308, 322, 413, 419, 598, 612,
 960, 1046, 1187, 1193, 1216
 Bălan, Nicolae, 914
 Bălan, Ștefan, 1089, 1090, 1096,
 1097
 Bălașa, Titus, 172
 Bălăeț, Dumitru, 87, 126, 363, 365,
 465, 473
 Bălăiță, George, 31, 45, 66, 125,
 161, 413, 414, 847, 852, 866,
 872, 923, 926, 941, 1036, 1158,
 1169
 Bălcescu/ Bălcescu, Nicolae, 5, 111,
 208, 223, 235, 331, 341, 384,
 464, 473, 480, 485, 497, 549,
 611, 841, 923, 935, 1077, 1136,
 1143, 1152, 1175, 1261
 Băleanu, Andrei, 175, 176, 178, 292,
 360, 568, 661, 822, 825, 860
 Băleanu, Aurel, 1132
 Bănică, Ștefan, 5, 72
 Bănulescu/ Bănulescu, Ș./ Bănulescu,
 Ștefan, 34, 78, 108, 116, 172,
 201, 211, 274, 326, 347, 361,
 412, 438, 466, 532, 540, 553,
 621, 631, 640, 706, 733, 755,
 783, 862, 872, 1093, 1103, 1158,
 1201, 1268
 Bănuț, A. P., 66, 160, 261, 345
 Bănuță, Ion, 9, 130, 146, 181, 191,
 280, 309, 314, 324, 360, 367,
 394, 400, 446, 448, 467, 489,
 495, 508, 553, 614, 627, 702,
 727, 784, 907, 942, 988, 994,
 1016, 1018, 1019, 1060, 1162,
 1176
 Băran, Vasile, 300, 446, 475, 492,
 756, 773, 844
 Bărbulescu, Marta, 66, 169, 886,
 1159, 1250
 Bărbulescu, Mihai, 693, 934, 1038,
 1248
 Bărbulescu, Petre, 634
 Bărbulescu, Romulus, 799
 Bărbulescu, Simion, 77, 269, 352,
 636, 862, 1021, 1153, 1187
 Bărbuță, Margareta, 569, 696
 Bărnuțiu, Simion, 422, 443, 471,
 971, 972
 Bârlădeanu, Alexandru, 309, 734
 Bârna, Vlaicu, 10, 369, 467, 485,
 632, 659, 952, 1060, 1125, 1178,
 1201

Bâta, Iosif, 897, 1038
 Beckett/ Beckett, Samuel, 45, 80, 84,
 93, 145, 271, 357, 503, 589, 685,
 704
 Behar, Nina, 879
 Beiu, Delia Steliana, 68, 756
 Bejancu, Gheorghe, 88, 183, 539
 Beke, György, 39
 Beldeanu, Adrian, 462, 772
 Beligan, Radu, 356, 402, 421, 424,
 427, 434, 471, 502, 569, 659,
 896, 915, 944, 1240
 Bella, Sipos, 65
 Bellu, Pavel, 390, 454, 637
 Bengesco, Georges, 442
 Beniuc, M./ Beniuc, Mihai, 9, 11,
 88, 110, 126, 129, 147, 155, 168,
 210, 239, 278, 309, 335, 345,
 353, 368, 387, 394, 444, 493,
 505, 612, 653, 668, 738, 755,
 804, 885, 893, 895, 903, 907,
 925, 977, 986, 1049, 1068, 1072,
 1077, 1078, 1121, 1154, 1241,
 1246, 1269
 Bentoiu, Pascal, 755
 Berciu, Dumitru, 222, 317, 1176
 Berciu, Ștefan, 227
 Berghianu, Maxim, 554, 555, 1109,
 1130
 Berindei, Dan, 10, 48, 65, 287, 341,
 394, 847, 1176
 Bernanos, Georges, 570
 Beuran, George, 114
 Beuran, Grigore, 184, 200, 390, 752,
 1214, 1269
 Bianu I./Bianu, Ion, 183, 502, 911,
 1222
 Biberi, Ion, 50, 60, 117, 172, 208,
 234, 279, 314, 324, 346, 353,
 513, 664, 707, 721, 741, 845,
 887, 950, 960, 977, 984, 1041,
 1048, 1202, 1214, 1261
 Birăescu, Traian Liviu, 169, 454,
 810, 845, 1041
 Bittel, Adriana, 1178
 Bițan, Ion, 287
 Blaga, Ion, 8
 Blaga/ Blaga, Lucian, 17, 18, 41, 43,
 49, 58, 64, 72, 77, 78, 83, 91, 95,
 99, 101, 105, 108, 126, 127, 129,
 131, 141, 147, 162, 173-175, 196,
 197, 210, 212, 226, 237, 240,
 249, 252, 257, 261, 268, 290,
 296, 297, 303, 325, 346, 350-352,
 362, 365, 369, 384, 385, 388,
 393, 406, 407, 425, 430, 444,
 454, 460, 464, 466, 469, 479,
 489, 497, 504, 510, 511, 512,
 516, 523, 529, 532, 565, 574,
 595, 616, 632, 667, 688, 692,
 719, 733, 752, 756, 763, 770,
 785, 793, 797, 798, 810, 812,
 813, 821, 829, 835, 842, 845,
 850, 861, 867, 870, 873, 885,
 887, 894, 897, 907, 914, 920,
 927, 933, 951, 962, 980, 987,
 996, 1000, 1011, 1012, 1021,
 1035, 1038, 1047, 1064, 1101,
 1123, 1125, 1129, 1144, 1146,
 1147, 1151, 1153, 1157, 1174,
 1177, 1189, 1196, 1202, 1214,
 1215, 1218, 1225, 1230, 1247,
 1249, 1252, 1259
 Blaha, Paul, 795
 Blajovici, Traian, 71
 Blandiana, Ana, 21, 46, 49, 60, 95,
 116, 137, 209, 271, 280, 286,
 290, 291, 297, 322, 326, 398,
 413, 438, 445, 473, 484, 506,
 510, 513, 526, 534, 544, 554,
 571, 611, 688, 722, 738, 741,
 754, 755, 833, 847, 852, 855,
 866, 907, 917, 918, 923, 940,
 986, 1029, 1037, 1058, 1077,

- 1094, 1096, 1110, 1121, 1162,
1170, 1177, 1199, 1212, 1234,
1243
- Blăjan, Gheorghe, 258
- Blecher, M., 67, 166, 217, 363, 374,
904, 978
- Bobeș, Conctantin, 666
- Bocșa-Mălin, Emil, 1170
- Bodea, Alexandru, 363, 798
- Bodea, Cornelia, 183
- Bodnăraș, E./ Bodnaraș, Emil, 303,
372, 767, 1130, 1240
- Bogdan, Radu,
- Bogdanov, Gheorghe, 494, 495
- Bogdan-Pitești, Alexandru, 605
- Bogh/i/ean, Nicolae, 363, 653
- Bogza, Geo, 8, 16, 25, 42, 88, 129,
138, 215, 353, 363, 413, 424,
426, 456, 497, 568, 570, 609,
616, 669, 687, 728, 754, 755,
771, 830, 907, 916, 934, 956,
961, 962, 985, 1021, 1042, 1044,
1053, 1058, 1072, 1100, 1103,
1116, 1144, 1166, 1209, 1215,
1260, 1264
- Böhns, Gothard, 795
- Boileau, 614
- Boitor, George, 87
- Boitor, Mihail, 228
- Bolintineanu/ Bolintineanu, D., 37,
86, 95, 278, 341, 434, 464, 542,
838, 848
- Bolliac, Cezar, 12, 230, 240, 542,
786, 1140
- Bologa, Valeriu, L., 1148, 1169
- Bonciu, Mihail, 418, 604
- Bondrea, Aurel, 1152
- Borcilă, Mircea, 489
- Bordeianu, Mihai, 835
- Borman, Frank, 1228
- Boroianu, Radu, 1031
- Bossert, Nerner, 65, 446, 519
- Bota, Ion, 214
- Botez, Alice, 300, 412, 483, 887,
1173, 1220
- Botez Corneliu, 936
- Botez, Demostene, 8, 10, 14, 39, 88,
113, 115, 129, 139, 155, 156,
163, 241, 314, 336, 353, 380,
385, 413, 424, 426, 473, 493,
495, 497, 502, 503, 505, 510,
513, 514, 543, 549, 583, 588,
614, 624, 632, 654, 718, 782,
800, 808, 829, 830, 850, 894,
907, 917, 924, 926, 977, 994,
1046, 1058, 1062, 1068, 1073,
1088, 1090, 1096, 1106, 1116,
1121, 1163, 1216, 1251, 1269
- Botez, Eugeniu [Bart, Jean], 865,
903
- Botezatu, Petre, 944, 1202
- Botta, Dan, 180, 265, 479, 480, 763-
765, 936
- Botta, Emil, 24, 64, 126, 172, 180,
267, 353, 400, 524, 534, 667,
833, 865, 943, 1029, 1189, 1249
- Botta, Vasile, 362
- Bottea, Horia, 353, 1250
- Boulangier, Daniel, 1202
- Boureanu, Radu, 53, 65, 88, 112,
130, 146, 155, 220, 261, 274,
293, 353, 377, 382, 465, 512,
556, 584, 593, 623, 631, 706,
804, 866, 885, 905, 926, 929,
976, 1088, 1090, 1096, 1103,
1105, 1116, 1152
- Boutière, Jean, 632
- Brad, Ion, 79, 278, 283, 503, 510,
546, 579, 612, 697, 727, 755,
793, 811, 828, 854, 855, 908,
930, 961, 1199, 1208, 1241,
1251, 1260
- Brateș, Teodor, 740
- Brateș, Verona, 446, 771, 1250

- Brauner, Victor, 705, 1187, 1240, 1255
- Brădăţeanu, Virgil, 1259
- Brădişteanu, N., 431
- Brăduţ, Covaliu, 1089, 1096, 1097, 1240
- Brăescu Gh. /Brăescu, Gheorghe, 300, 1044
- Brătescu-Voineşti, I. Al., 24, 43, 59, 88, 97, 100, 713, 746, 900
- Brătianu, Dumitru C., 443
- Brâncoveanu, Constantin, 161, 286, 497, 610
- Brâncuşi, 46, 99, 100, 108, 113, 173, 225, 228, 243, 297, 298, 363, 406, 442, 467, 486, 522, 532, 585, 592, 633, 695, 696, 790, 851, 872, 945, 1010, 1122, 1140, 1147
- Breazu, Ion, 86, 102, 174
- Breazu, Marcel, 15
- Breban, N./ Breban, Nicolae, 76, 96, 124, 169, 187, 203, 205, 223, 244, 278, 389, 432, 438, 479, 508, 527, 531, 557, 621, 685, 706, 712, 730, 750, 755, 760, 796, 808, 828, 872, 880, 955, 978, 999, 1042, 1065, 1080, 1082, 1088, 1090, 1095, 1096, 1103, 1106, 1117, 1122, 1133, 1180, 1202, 1205, 1210, 1216, 1217, 1220, 1226-1228, 1234, 1235, 1246, 1262, 1268
- Brecht/ Brecht, Bertlot, 122, 203, 275, 359, 639, 658, 683, 741, 821, 898, 1147, 1166
- Brediceanu, Cornelia, 454
- Brediceanu, Tiberiu, 972
- Breitenhofer, Anton, 424, 426, 548, 834
- Breslaşu, Marcel, 1013
- Brumaru, Aurel, 460, 1030, 1077
- Brumaru, Emil, 261, 263, 426, 918, 1252
- Brumă, Aurel, 314
- Bruyère, Jean de la, 203
- Bucşa, Remus, 800, 801
- Bucur, Marin, 19, 28, 53, 63, 158, 454, 746, 860
- Budai-Deleanu, Ion, 44, 53, 58, 195, 228, 305, 461, 629, 861, 1018, 1172, 1246, 1252
- Bugariu, V./ Bugariu, Voicu, 66, 160, 259, 344, 445, 453, 519, 595, 627, 684, 771, 843, 874, 984, 1012, 1051, 1155, 1157, 1249
- Bugeanu, Dan, 130
- Bukov, Emilian, 607
- Bulat, Virgil, 149, 289, 401
- Bulâcirov, Egor, 275
- Bulborea, Ion, 380
- Bulgakov, Mihail, 376
- Bulgăr, Gheorghe, 309, 342, 443, 473, 547, 626, 1132, 1133, 1256
- Bulhardt, Franz Iohannes, 1187
- Buliga, Nicolae, 186, 660, 1271
- Bunduchi, Mihai, 1253
- Burada, Teodor/ Burada, Teodoro, 208
- Bureriu, Lucian, 269, 505, 1020, 1035
- Burghele, Th., 669
- Bursan, Anca, 461, 1235
- Buş, Gheorghe, 1253
- Buşecan, Teofil, 13, 67, 149, 200, 371, 372, 390, 1087, 1143
- Butor, Michel, 28, 160, 222, 445, 503, 534, 1024
- Buţan, Vasile, 68, 877
- Buzaşi, Ion, 86, 179, 276, 401, 462, 499, 537, 901
- Buzdugan, Costin, 722

Buzea, Constanța, 251, 256, 389,
525, 526, 548, 555, 565, 571,
588, 609, 613, 765, 812, 842,
856, 925, 977, 986, 994, 1004,
1110, 1218, 1270
Buzescu, Aura, 730, 896
Buzinschi, C./ Buzinschi, Corneliu,
14, 20, 162, 230
Buzoianu, Anton, 1230
Buzura, Augustin, 14, 25, 54, 102,
115, 127, 149, 200, 214, 290,
310, 325, 392, 401, 422, 437,
501, 512, 530, 552, 570, 608,
688, 706, 733, 831, 845, 914,
1005, 1088, 1143, 1149, 1185,
1209, 1233

C

Caciuc, Aurel, 871
Cajal, Nicolae, 209, 534
Calboreanu, George, 274, 794, 896
Camilar, Eusebiu, 17, 189, 217, 347,
755, 847
Campagnolo, Umberto, 671
Camus/ Camus, Albert, 30, 169, 231,
255, 296, 352, 355, 470, 836,
893, 897, 904, 937, 1030, 1189,
1197, 1204
Canarache, Vasile, 85
Cancicov, M. Georgeta, 68, 279
Cantacuzino, Ion I., 161, 936
Cantacuzino/ Cantacuzino,
Constantin, 19, 47, 50, 374, 719,
1140, 1224, 1246
Cantemir, Natalia, 376, 850, 962
Cantemir, Traian, 773
Cantemir/ Cantemir, D./ Cantemir,
Dimitrie, 8, 57, 148, 166, 330,
331, 487, 497, 570, 616, 719,
867, 1018, 1197, 1224, 1246
Capoianu, D., 755

Caracostea, D./ Caracostea, Dimitrie,
11, 12, 561, 983, 1196
Carafoli, E., 669
Caragiale/ Caragiale, I. L./ Caragia-
le, Ion Luca, 11, 39, 63, 70, 75,
76, 84, 89, 102, 104, 117, 120,
122, 150, 158, 178, 179, 186,
192, 207, 224, 231, 240, 243,
251, 265, 268, 274, 281, 285,
288, 293, 306, 308, 315, 323,
346, 350, 358, 362, 365, 371,
387, 396, 445, 455, 471, 476,
483, 546, 549, 574, 595, 622,
633, 642, 644, 716, 735, 779,
784, 822, 833, 840, 869, 889,
898, 909, 934, 949, 952, 1043,
1080, 1083, 1086, 1093, 1106,
1120, 1163, 1192, 1203, 1217,
1219, 1242, 1245, 1258
Caragiale, Mateiu, 169, 213, 255,
333, 334, 616, 746, 834, 914,
1041, 1051, 1118, 1210, 1247
Caraion, Ion, 42, 50, 69, 78, 90, 100,
125, 127, 135, 164, 169, 180,
213, 225, 269, 301, 346, 352,
355, 366, 448, 486, 497, 544,
550, 563, 565, 607, 654, 660,
667, 731, 809, 812, 831, 902,
905, 929, 943, 957, 1002, 1024,
1034, 1095, 1121, 1160, 1229
Caramitru, Ion, 794, 1055, 1122
Carandino, N., 24, 40, 51, 99, 113,
125, 133, 177, 400, 420, 444,
584, 685, 730, 808, 828, 844,
860, 912, 939, 958, 1003
Caranfil, Mihai, 78
Caranfil, Tudor, 958
Carianopol, Virgil, 10, 11, 79, 130,
146, 168, 197, 261, 268, 459,
473, 521, 562, 653, 749, 806,
848, 952, 971, 1060, 1111, 1121,
1157, 1162, 1176, 1252

- Caroly, Endre, 375
- Cartianu, G., 669
- Cartoian, Nicolae, 10, 270, 572, 639, 737
- Cassian, N./Cassian, Nina, 40, 48, 77, 79, 87, 100, 112, 114, 180, 210, 240, 246, 256, 291, 295, 348, 352, 449, 497, 515, 526, 563, 569, 655, 667, 751, 830, 836, 907, 1162, 1166, 1195, 1218, 1234, 1269
- Catrina, Const., 9
- Caurea, Daniela, 503, 1217
- Cazaban, Ion, 461
- Cazacu, Mihai, 452, 530, 1261
- Cazimir, Otilia, 155, 353, 479, 503, 519, 604, 894
- Cazimir, Șt./Cazimir, Ștefan, 521, 1118
- Cădăreanu, Ion, 352
- Căliman, Călin, 69, 263, 275, 633, 795
- Căliman, Ion, 352
- Călin, Constantin, 66, 67, 161, 164, 201, 259, 261-263, 346, 446-448, 461, 630, 631, 772, 876, 878, 941, 984, 1158, 1251
- Călin, Liviu, 59, 469, 471, 731, 751, 1124, 1248
- Călin, M., 909
- Călin, Marin, 481, 1039, 1176, 1216
- Călin, Vera, 89, 93, 94
- Călinescu, Al., 76
- Călinescu, Aurel, 64
- Călinescu, Matei, 58, 60, 62, 79, 89, 98, 119, 126, 136, 166, 198, 265, 312, 565, 665, 828, 849, 860, 912, 913, 938, 962, 969, 973, 981, 990, 1003, 1086, 1103, 1125, 1147, 1148, 1180, 1192, 1193, 1203, 1204, 1212, 1219, 1220, 1228
- Călinescu, Paul, 1186
- Călinescu/ Călinescu, G./ Călinescu George, 10, 14, 18, 24, 30, 32, 41, 44, 49, 52, 66, 74, 107, 110, 112, 115, 118, 127, 129, 135, 143, 150, 153, 163, 167, 170, 172, 174, 179, 191, 199, 201, 203, 205, 210, 215, 218, 230, 233, 237, 243, 249, 250, 268, 270, 277, 284, 292, 296, 304, 323, 330, 338, 347, 354, 369, 388, 392, 393, 399, 400, 404, 420, 441, 450, 451, 455, 456, 459, 464, 465, 470, 474, 477, 480, 498, 500, 515, 521, 524, 533, 537, 549, 551, 561, 564, 575, 580, 587, 589, 604, 614, 618, 620, 630, 640, 659, 664, 672, 681, 688, 698, 702, 711, 712, 713, 714, 737, 746, 769, 776, 785, 788, 805, 807, 813, 814, 838, 853, 854, 855, 856, 859, 862, 873, 886, 891, 897, 900, 907, 909, 912, 917, 918, 927, 929, 951, 956, 959, 968, 983, 985, 997, 1012, 1038, 1041, 1044, 1062, 1065, 1077, 1086, 1103, 1117, 1124, 1125, 1127, 1138, 1188, 1197, 1202, 1243, 1247, 1283
- Călugăreanu, Grigore, 1253
- Căpeț, Ion, 363, 464, 798
- Căprariu, Al., 13, 41, 52, 102, 115, 119, 138, 200, 227, 265, 289, 302, 371, 390, 489, 511, 544, 733
- Cătare, Ion, 132
- Câmpeanu, Mihai, 15, 142, 464, 1250
- Câmpeanu, Valentin, 78
- Câncea, Petre, 786
- Cândea, Virgil, 46, 50, 121, 189, 222, 234, 448, 475, 831, 1159, 1176, 1222

Cănjău, Radu, 1010
 Cârlova, Vasile, 185, 916, 978
 Cârnelci, Radu, 44, 64, 66, 79, 88,
 106, 169, 202, 258, 324, 347,
 448, 479, 521, 538, 631, 772,
 858, 917, 941, 945, 1015, 1070,
 1144, 1159, 1201, 1251, 1260,
 1271
 Ceaușescu/ Ceaușescu, Nicolae, 7-9,
 15, 22, 54-56, 58, 97, 102, 118,
 122, 128, 136, 139, 190, 202,
 229, 236, 238, 239, 241, 251,
 259, 303, 312, 315, 322, 329,
 331, 334, 367, 372, 373, 376,
 377, 383, 387, 403, 406, 413,
 417, 422-424, 426, 427, 429, 432,
 433, 454, 456, 470, 471, 478,
 481, 485, 490, 495, 496, 507,
 515, 536, 540, 541, 548, 549,
 554, 555, 562, 582, 611, 647,
 648, 662, 663, 709, 723, 724,
 726-728, 734, 736, 738-740, 745,
 747, 748, 753-755, 763, 769,
 800-803, 809-812, 817, 825, 826,
 854, 856-858, 863, 895, 896, 909,
 910, 928, 931, 932, 953, 954,
 960, 961, 975, 976, 991, 996,
 1004, 1019, 1020, 1022, 1057,
 1060, 1061, 1080, 1083, 1091,
 1102, 1103, 1109-1114, 1116,
 1125, 1128, 1130, 1144, 1145,
 1149, 1152, 1175-1177, 1208,
 1209, 1213, 1226, 1227, 1235,
 1240-1242, 1265, 1266, 1269
 Cehov, A. P., 7, 19, 129, 241, 262,
 307, 359, 398, 400, 580, 1003
 Celan, Paul, 436
 Celarianu, Mihail, 195, 926
 Celaya, Gabriel, 28
 Cernea, Rozalia, 9
 Cernescu, Dinu, 73, 177, 251, 357,
 651, 661, 1231
 Cernet, Laurențiu, 454, 864, 984,
 1020, 1269
 Cernik, Oldrich, 747
 Cervantes, Miguel de, 102, 800,
 1038, 1213
 Chateaubriand, François René de,
 153, 644, 835, 856, 860
 Chelariu, Ecaterina Tr., 261
 Chelariu, Traian, 261, 885
 Cheresteșiu, Victor, 384
 Chihaia, Pavel, 617
 Chimet, Iordan, 12, 40, 198, 607,
 639, 1095, 1179
 Chinezu, Ion, 64, 74, 421, 444, 585
 Chingaru, Ion, 624
 Chirescu, Ioan D., 536
 Chiriac, Ion, 45, 163, 1201
 Chiriacescu, Alexandru, 278, 539
 Chiric, Ion, 45, 60, 347, 773
 Chirilă, Dumitru, 71, 72, 1248
 Chirilă, George, 87, 112, 302, 369,
 492, 653, 675, 917, 1146, 1241
 Chiriță, Constantin, 424, 426, 508,
 583, 620
 Chirovici, George-Radu, 135
 Chiru, Andrei, 624
 Chiș-Ster, Ion, 1261
 Chitic/Chitic, Paul Cornel, 73, 176,
 256, 357, 606, 648, 837, 897,
 1097, 1108, 1116, 1171, 1244
 Ciachir, Nicolae, 363
 Cihodaru, Constantin, 286, 589
 Cimpoieș, Valeriu, 362, 613
 Cioacă, Ștefan, 160
 Ciobanu, Constantin Th.
 Ciobanu, L./ Ciobanu, Laurențiu, 44,
 68, 129, 138, 259, 260, 265, 639,
 796
 Ciobanu, M./Ciobanu, Mircea, 9, 68,
 79, 224, 345, 361, 463, 503, 538,
 571, 631, 632, 693, 785, 846,
 907, 935, 944, 987, 1021, 1041,

- 1124, 1157, 1201, 1212, 1218,
1220, 1227, 1232
- Ciobanu, N./Ciobanu, Nicolae, 10,
76, 119, 163, 168, 268, 269, 347,
351, 435, 453, 454, 784, 1020,
1021, 1162, 1163, 1260, 1268
- Ciocârlie, Livius, 77, 169, 1163
- Cioculescu, Șerban, 11, 14, 24, 37,
50, 59, 61, 64, 88, 98, 110, 112,
124, 129, 132, 146, 170, 181,
197, 205, 211, 224, 237, 242,
300, 310, 324, 345, 347, 368,
382, 387, 400, 448, 473, 475,
485, 496, 508, 528, 549, 555,
564, 583, 599, 605, 616, 626,
653, 658, 664, 683, 697, 704,
731, 750, 770, 788, 806, 807,
823, 827, 842, 847, 856, 860,
871, 900, 911, 918, 929, 945,
951, 953, 960, 978, 992, 997,
1008, 1012, 1051, 1070, 1077,
1084, 1119, 1132, 1139, 1174,
1175, 1179, 1196, 1210, 1223,
1225, 1228
- Cioliacu, Constantin, 66, 1155
- Ciolca, Cătălin, 505, 565, 668, 907
- Cionoff, Ștefan, 29, 119, 470, 545,
907
- Ciopraga, Const./Ciopraga,
Constantin, 18, 42, 52, 65, 75,
105, 119, 129, 158, 178, 191,
214, 218, 230, 237, 252, 286,
304, 330, 363, 374, 406, 470,
493, 505, 514, 555, 573, 613,
672, 711, 756, 835, 853, 865,
886, 945, 987, 1041, 1047, 1048,
1061, 1125, 1188, 1217
- Cioran, Emil, 41, 442, 1202
- Cioran, Paul, 546
- Ciornea, Elena, 191
- Cipariu, Timotei, 195, 1140, 1222
- Ciuchi, Ion, 216
- Ciucurencu/ Ciucurencu, Alexandru,
20, 734
- Ciulei, Liviu, 35, 84, 273, 315, 420,
515, 879
- Ciurunga, Andrei, 10, 433, 773, 900,
1174
- Clancier, Georges Emmanuel, 164
- Claudiel, Paul, 80, 469, 666, 885,
1024, 1120, 1153, 1270
- Claudian, Alexandru, 456
- Cleja, Aurel, 331
- Clonaru, Constantin, 39
- Coccea, Dina, 28, 175, 569, 821, 896,
1057
- Coccea, Dinu/ Coccea, N. D., 171,
274, 929, 1021, 1164
- Cochinescu, Mihai, 871
- Coconețiu, Emil, 870
- Cocora, Ion, 289, 356, 637
- Cocteau, Jean, 77, 80, 293, 406, 461,
1024, 1095, 1135, 1179, 1250
- Coculescu, Nicolae, 284
- Codreanu, M./ Codreanu, Mihai,
290, 448, 473, 519
- Cogan, Ecaterina, 871
- Coja, Ion, 177
- Cojar, Ion, 73
- Cojocar, Ion, 897
- Cojocar, C., 163
- Cojocar, Mircea, 691
- Cojocar, Tatiana, 945
- Čokov, Vl./ Čokov, Vladimir, 539,
1268
- Coliban, Valeria, 65, 519
- Colin, Vladimir, 246, 563, 685, 751
- Comarnescu, Eugen, 189, 833
- Comarnescu, Petru, 25, 99, 300, 393,
480, 489, 594, 613, 695, 697,
755, 812, 929, 995, 1003, 1199,
1248
- Comartin, Grigore, 1246
- Comorovski, Cornelia, 93

Comșa, Jean, 850, 962
 Condrea, Ion, 117
 Condurachi, Emil, 495, 921
 Constant, Paul, 65, 519
 Constantin, C.N., 15
 Constantin, Dan, 768
 Constantin, Dumitru, 60, 190, 412
 Constantin, George, 72, 879, 1122
 Constantin, Ilie, 39, 100, 218, 280,
 291, 303, 421, 463, 472, 475,
 538, 555, 572, 629, 662, 663,
 673, 732, 785, 811, 817, 821,
 849, 887, 901, 927, 928, 939,
 945, 986, 1004, 1034, 1054,
 1201, 1218, 1219, 1235
 Constantin, Petre, 847
 Constantin, Radu, 44
 Constantin, Theodor, 10, 88, 184
 Constantin, Titu, 613
 Constantinescu, Constantin, 592
 Constantinescu, Dan, 261, 755, 1166
 Constantinescu, Eduard, 754, 982,
 1141
 Constantinescu, Emilian, 799
 Constantinescu, Ion, 446, 1251
 Constantinescu, Mihai, 1187
 Constantinescu, Mircea, 999, 1110,
 1186, 1200, 1245, 1246
 Constantinescu, Miron, 235, 303,
 831, 847, 1262
 Constantinescu, N., 65, 158
 Constantinescu, Ovidiu, 87, 543,
 829, 1036
 Constantinescu, Pompiliu, 61, 237,
 450, 614, 788, 900, 1119, 1228
 Constantinescu, Radu, 288, 531,
 804, 822
 Constantinescu, Romulus, 342, 1010
 Constantinescu, Titel, 665
 Constantiniu, C. N., 15, 78, 392
 Copoiu, N., 335
 Corbea, Dumitru, 1090, 1096, 1103,
 1106, 1116
 Corbeanu, N., 389, 434, 1184
 Corbu, George, 342, 344, 376, 443,
 624, 639, 870, 1154
 Corbul, Vintilă, 69, 492, 1218
 Cornea, Elena, 305, 775
 Cornea, I./ Cornea, Ion, 862, 1185
 Cornea, P./Cornea, Paul, 14, 55, 179,
 201, 502, 541, 587, 746, 842,
 910, 1012, 1033
 Coroamă, Sorana, 72, 292, 543, 651
 Corvin, Nicolae, 270, 354
 Cosașu, Radu, 45, 58, 106, 119, 129,
 164, 177, 192, 204, 253, 331,
 377, 449, 523, 634, 651, 776,
 813, 836, 850, 866, 880, 897,
 899, 918, 945, 988, 1017, 1042,
 1063, 1096, 1125, 1147, 1160,
 1189, 1202, 1218
 Cosma, Aurel, 208
 Cosma, Mihail, 701, 1095
 Cosmescu, Nae, 262, 522, 775, 1010
 Costache, Anton, 10
 Costache, Antoniu, 841
 Costache, Veniamin, 146
 Costea, D./ Costea, Dimitrie, 18, 75,
 453, 711
 Costescu, Mariana, 67, 256, 347, 860
 Costin, Dorian, 70, 593
 Costin, J. G., 790
 Costin, Miron, 124, 128, 132, 189,
 265, 374, 719, 770, 1140, 1224,
 1246
 Costin, Sebastian, 109, 460, 572,
 639, 928
 Costinescu, Gh., 755
 Costinescu, Petre, 183, 277
 Coșbuc/ Coșbuc, George, 8, 63, 110,
 131, 163, 210, 268, 278, 284,
 298, 333, 346, 374, 382, 386,
 387, 399, 445, 454, 465, 604,

- 653, 694, 695, 719, 768, 781,
793, 800, 805, 831, 847, 907,
909, 957, 958, 980, 1019, 1136,
1172, 1173, 1209, 1252
- Coșovei, Traian, 85, 278, 539, 1094,
1199
- Cotescu, Octavian, 794
- Covaci, Ion, 376, 514
- Cozma, Florin George, 278, 798
- Cozma, Gheorghe, 278, 798
- Cozorici, Gheorghe, 896
- Crainic, Nichifor, 8, 121, 131, 208,
222, 284, 393, 501, 592, 694,
720, 804, 847, 909, 972, 1038,
1071, 1176, 1194, 1216
- Crama, Mihail, 544
- Crăciun, Emil, 732, 842
- Crăciun, Victor, 65, 66, 343, 769,
772, 1009
- Crânguleanu, Ion, 198, 218, 367,
386, 399, 467, 671, 672, 747,
811, 1241
- Creangă, Florin, 1253
- Creangă, I./ Creangă, Ion, 18, 64, 85,
125, 231, 250, 265, 268, 269,
294, 304, 317, 343, 369, 399,
425, 497, 568, 584, 632, 633,
646, 682, 692, 719, 752, 757,
780, 788, 831, 897, 1064, 1162,
1206, 1245, 1252
- Crețeanu, Radu, 1008
- Crețu, I./ Crețu, Ion, 1085, 1139,
1172, 1211, 1230
- Crețu, N./ Crețu, Nicolae, 492, 493,
772, 783
- Crețu, Romeo, 1038
- Crețu, Vasile, 60
- Crețulescu, Ilie, 7, 972
- Crevedia, N., 49, 141, 259, 287, 299,
445, 910, 1011, 1176
- Cristache, Dumitru, 189
- Cristea, Corina, 982, 1184
- Cristea, Dan, 84, 606, 1150, 1151,
1170, 1245
- Cristea, Dorel, 342, 871
- Cristea, V./ Cristea, Valeriu, 51, 86,
90, 112, 125, 149, 167, 186, 199,
212, 225, 242, 257, 261, 265,
295, 300, 323, 377, 400, 433,
459, 487, 498, 514, 556, 566,
576, 577, 606, 614, 621, 673,
703, 706, 750, 757, 842, 850,
859, 929, 956, 984, 999, 1005,
1042, 1069, 1120, 1137, 1147,
1232
- Cristescu, Maria Luiza, 61, 242, 285,
784, 1159
- Crișan, Alexandru, 352
- Crișan, C./ Crișan, Constantin, 94,
95, 162, 263, 280, 488, 521, 686,
699, 804, 876, 884, 886, 928,
1016
- Crișan, Mihai, 794
- Crișan, N., 826
- Crișan, Teodor, 1016
- Crivăț, Dana, 360
- Crnjanski/ Crnjanski, Miloš, 539
- Crohmalniceanu, Ov. S./ Crohmalni-
ceanu, Ovid, 10, 26, 62, 70, 78,
79, 90, 129, 139, 164, 185, 213,
263, 301, 352, 355, 435, 449,
459, 523, 537, 542, 565, 604,
614, 634, 639, 654, 683, 717,
729, 776, 799, 827, 830, 833,
836, 838, 859, 878, 905, 957,
1001, 1014, 1017, 1021, 1033,
1052, 1103, 1138, 1160, 1173,
1191, 1197, 1225, 1230, 1235,
1252
- Croitoru, Andrei, 485, 858, 911,
1135
- Croitoru, Angela, 17, 48, 79, 112,
371, 389, 1228
- Croitoru, Eftimie, 363

Cruceană, Ion, 767
Cruceanu, Mihail, 271, 387, 767
Crudu, Ion, 87
Cubleșan, Constantin, 13, 25, 53, 69,
200, 214, 246, 289, 302, 304,
310, 326, 371, 391, 401, 422,
436, 448, 500, 569, 586, 706,
733, 752, 809, 831, 849, 877,
942, 1005, 1014, 1048, 1088,
1123, 1199, 1214
Cuceu, Ion, 227, 1199
Cucu, Silvia, 84, 389
Culcer, Dan, 511, 706
Culianu, Ioan Petru, 44, 64, 218,
406, 438
Cumpănă, Gh., 582
Cursaru, Lucian, 603, 613
Curticăpeanu, V., 1176
Cuttat, Jean, 213
Cuza, A. I., 37, 50, 300, 611, 1143
Cuza, Constantin, 65, 519, 1250
Cuza, Grigore, 88, 798

D

da Vinci, Leonardo, 1017
Daiches, David, 784
Daicoviciu
Daicoviciu, C./Daicoviciu, Constan-
tin, 13, 123, 190, 247, 351, 612,
727, 736, 847, 1135, 1168
Damian, S., 10, 730, 750, 762, 929,
956, 998, 1210, 1226, 1227
Dan, George, 342, 389, 492, 585,
604, 673, 710, 952, 1004, 1035,
1124
Dan, Pavel, 192, 525, 1044
Danciu, Maxim I., 79, 355, 1253
Dandara, Liviu, 1140
Daniel, Glyn, 222
Dante, Aligheri, 102, 296, 1125
Daragiu, Gheorghe, 342
Darian, Adina, 263

Dárvás József, 307
Dascal, Georges, 563
Dascălu, Crișu, 269, 505, 552, 565,
871, 1016, 1020, 1162, 1261
Davidescu, N./ Davisdescu Nicolae,
69, 353, 451
Davila, Al., 22, 159, 444, 770, 983,
1096, 1155, 1248
Dămăceanu, Dumitru, 734
Dănciulescu, Sina, 750, 887, 913
Deal, Alexandru, 256, 454, 864, 935,
1020, 1232, 1269
Degan, Vasile, 390
Deguy, Michel, 271, 299, 301, 589
Deju, Șt., 122
Delamarina, Victor Vlad, 540
Delavrancea /Delavrancea, Barbu
Ștefănescu, 22, 31, 33, 39, 43, 73,
99, 129, 170, 176, 183, 232, 266,
283, 294, 296, 306, 321, 325,
328-330, 374, 376, 393, 396, 400,
420, 443, 465, 540, 607, 687,
692, 744, 752, 840, 938, 960,
983, 1140, 1171, 1266
Delcea, Ion, 841
Deleanu, Andrei Ion, 574
Deleanu, Horia, 215
Deleanu, Ion Budai, 44, 53, 58, 195,
228, 305, 461, 861, 1018, 1019,
1172, 1246, 1252
Demeter, Ioan, 1230
Demetrius, Lucia, 88, 225, 241, 433,
606, 925, 977
Demetru Pan, George, 328, 364, 369,
549, 841
Densus/șianu, Ovid(iu)/Densușianu,
28, 39, 63, 66, 158, 376, 454,
455, 983, 1254
Dessila, Octav, 227, 897, 899
Deșliu, Dan, 130, 264, 370, 502,
589, 699, 877, 912, 1080

- Diaconescu, Ioana, 555, 917, 1110, 1178
- Diaconescu, Mihai, 64, 155, 158, 258, 343, 442, 622, 624, 767, 768, 873, 874, 1007, 1013, 1152, 1246
- Diaconescu, Traian, S., 163
- Diaconescu, Vasile, 520, 1250
- Diaconu, Aurelia, 309
- Diaconu, C., 10
- Diaconu, Mihaela, 573, 672
- Diaconu, Virgil, 1010
- Dianu, Romulus, 46, 317, 353
- Dima, Al., /Dima, Alexandru, 11, 14, 18, 51, 89, 93, 94, 114, 127, 129, 133, 191, 198, 201, 243, 268, 277, 384, 388, 475, 502, 544, 573, 586, 630, 746, 842, 853, 856, 918, 951, 983, 1012, 1017
- Dima, Grigore, 221
- Dima-Drăgan, Corneliu, 19, 47, 50, 106, 161, 263, 446, 448
- Dimisianu, G., 47, 125, 167, 224, 242, 265, 288, 295, 377, 418, 459, 493, 510, 573, 584, 685, 706, 712, 808, 835, 844, 872, 912, 918, 929, 952, 979, 1052, 1062, 1180, 1202, 1210
- Dimov, Leonid, 31, 48, 55, 68, 92, 141, 174, 181, 218, 219, 228, 252, 265, 291, 300, 345, 463, 466, 486, 533, 544, 558, 569, 574, 589, 606, 619, 687, 716, 786, 819, 885, 959, 986, 989, 1016, 1018, 1033, 1069, 1083, 1097, 1109, 1116, 1163, 1164, 1192, 1201, 1214, 1218, 1228, 1239, 1243, 1259, 1261
- Dincă, Ionel, 120, 786
- Dinescu, Aurelian, 734, 1212
- Dinischiotu, Constantin, 1155
- Dinopol, Paul, 1212
- Dinu, Gheorghe, 246, 370, 791, 885
- Dinu, Vasile, 1059
- Dinulescu, Dumitru, 224, 508, 552, 872, 1101, 1181
- Dinulescu, Florica, 235
- Dobrescu, Miu, 853, 956
- Dobrogeanu-Gherea, Alexandru, 170, 265, 268, 1009, 1051, 1210, 1229
- Doinaș/ Doinaș, Ștefan Augustin, 13, 23, 32, 42, 49, 52, 79, 80, 92, 98, 100, 109, 114, 119, 123, 128, 138, 147, 153, 154, 180, 181, 212, 224, 258, 265, 266, 270, 271, 277, 278, 280, 291, 303, 323, 346, 361, 362, 366, 369, 382, 444-446, 448, 456, 463, 525, 538, 545, 563, 565, 584, 613, 637, 652, 653, 704, 754, 785, 793, 796, 797, 831, 832, 849, 869, 872, 887, 901-903, 907, 916, 918, 928, 931, 943, 953, 977, 997, 999, 1029, 1040, 1051, 1058, 1060, 1068, 1083, 1112, 1119-1121, 1135, 1154, 1159, 1162, 1166, 1179, 1187, 1190, 1191, 1196, 1208, 1209, 1218, 1219, 1221, 1228, 1235, 1248, 1249, 1255, 1256
- Dolângă, Nicolae, 269
- Domokos, Géza, 174, 345, 380, 847, 917, 1170
- Donici, Alexandru, 50, 300, 542
- Dosoftei, 265, 719
- Dostoievski, Fiodor Mihailovici, 18, 31, 194, 255, 295, 296, 323, 535, 658, 716, 779, 816, 938, 978, 1021, 1190
- Dragomir, Ion, 87, 772
- Dragomir, Mihiu, 113, 210, 264, 270
- Dragomirescu, M./ Dragomirescu, Mihail, 170, 171, 243, 282, 288,

- 335, 354, 551, 636, 704, 711,
870, 919, 1008, 1017, 1217
- Dragomirescu, Gh. N., 160, 368, 390
- Dragoș, Nicolae, 492, 609, 638,
1035
- Dragu, Petre, 78, 363, 456, 786, 887,
1261
- Drăgan, Daniel, 65, 519
- Drăgan, Gabriel, 409
- Drăgan, Gheorghe,
- Drăgan, Mihai, 45, 58, 86, 87, 105,
118, 138, 164, 217, 218, 230,
304, 426, 561, 941, 949, 1213
- Drăgănescu, Emil, 554
- Drăgănoiu, Ion, 369, 446, 1186
- Drăghici, Alexandru, 229, 303, 327,
332, 382
- Drăghici, Mona, 809, 887
- Drăgoi, Sabin, 443, 755, 768
- Drăguț, Vasile, 25, 1142
- Drișcu, Mihai, 1213
- Drumaru, Paul, 1085, 1198, 1230
- Drumeș, Mihail, 1211
- Dubcek, A./ Dubcek, Alexander,
330, 663, 672, 676, 739, 747, 763
- Ducea, Valeria, 461, 1171
- Duda, Gabriela, 347, 492
- Duică, Constantin, 12, 49
- Dukasz, Ana, 896
- Dumbravă, Nicolae, 184, 363, 448,
538, 589, 653, 798
- Dumbrăveanu, Anghel, 13, 76, 91,
203, 269, 274, 347, 530, 871,
885, 1001, 1021, 1087, 1162,
1252, 1269
- Dumitrașcu, Gheorghe, 85
- Dumitrescu, Alexandru,
- Dumitrescu, Dan, 1194
- Dumitrescu, Geo, 42, 147, 159, 180,
188, 228, 366, 424, 497, 503,
510, 525, 556, 563, 589, 654,
660, 830, 831, 866, 902, 916,
917, 926, 929, 943, 1019, 1029,
1051, 1086, 1103, 1121, 1164,
1179, 1235, 1249, 1269
- Dumitrescu, Gheorghe, 734, 755
- Dumitrescu, Ion, 120, 328, 755,
1089, 1090, 1096, 1097
- Dumitrescu, Nicolae, 597
- Dumitrescu, Petre, 835
- Dumitrescu, Petru, 203
- Dumitrescu-Bușulenga, Zoe, 46, 79,
99, 142, 173, 207, 217, 298, 695,
908, 922
- Dumitriu, Dana, 254, 827, 998,
1053, 1137, 1202, 1243
- Dumitru, Aneta, 917
- Dumitru, C., 652
- Dumitru, Dana, 704, 859
- Dumitru, Radu, 99, 685, 837
- Dumitru, Silvia, 470
- Dunăreanu, Nicolae, 19, 798, 1042
- Durac, Ion Alexandru, 1010
- Dürrenmatt, Friederich, 102, 897,
1086
- Duțu, Alexandru, 336, 541

E

- E. L. [„Albina” nr. 11], 1281
- Ebner, Jeannine, 263
- Ecovoiu, Mihail, 768
- Eftimiu, V./Eftimiu, Victor, 8, 53,
129, 131, 231, 241, 252, 265,
351, 380, 407, 444, 467, 485,
606, 624, 646, 663, 667, 835,
850, 860, 865, 907, 924, 971,
983, 1004, 1075, 1088, 1090,
1094, 1096, 1105, 1116, 1169,
1170, 1202, 1235
- Eisenburger, Eduard, 548, 1175
- Eliade, Mircea, 14, 24, 25, 41, 42,
46, 53, 61, 77, 78, 99, 107-109,
170, 204, 205, 219, 220, 297,
298, 406, 442, 541, 555, 572,

- 695, 706, 714, 715, 785, 786,
861, 871, 980, 1044, 1053, 1077,
1085, 1159, 1211, 1231
Elian, Alexandru, 448, 475
Elin, Mihai, 160, 571, 627, 638, 750,
902, 1051, 1218
Èluard, Paul, 131, 204, 246, 355,
480, 569
Elvin, B., 84, 96, 538, 670, 974,
1189
Eminescu /Eminescu, M./Eminescu,
Mihai/Eminescu, Mihail, 12, 18,
22, 24, 33, 41, 44, 51, 55, 65, 67,
74, 78, 83, 86, 90, 95, 98, 107,
110, 111, 113, 118, 120, 121,
124, 127, 131, 136, 146, 147,
151, 163, 182, 185, 191, 195,
204, 206, 210, 223, 236, 238,
239, 265, 267, 271, 284, 287,
291, 294, 296, 297, 301, 304,
315, 318, 319, 355, 362, 363,
369, 371, 374, 385, 386, 390,
399, 410, 413, 414, 419, 425,
452, 454, 462, 470, 473, 481,
484, 489, 497, 503, 506, 530,
553, 561, 586, 616, 632, 637,
646, 659, 672, 684, 688, 705,
717, 719, 731, 732, 752, 754,
756, 764, 800, 805, 838, 845,
854, 860, 861, 870, 878, 907,
908, 924, 936, 944, 946, 971,
980, 993, 995, 996, 1012, 1028,
1059, 1064, 1070, 1075, 1077,
1096, 1100, 1124, 1125, 1132,
1136, 1143, 1149, 1154, 1162,
1171, 1175, 1179, 1197, 1206,
1211, 1234, 1238, 1248, 1261,
1268
Endroi, Nicolae, 1056
Ene, Gheorghe, 88
Ene, Radu, 258
Enescu, George, 80, 108, 298, 329,
843, 961, 999, 1051, 1233, 1256
Engels, Fr., 47, 151, 325, 348, 407,
496, 735, 756
Esrig, David, 176, 692, 1003
Everac/ Everac, Paul, 71, 76, 162,
192, 195, 227, 235, 360, 405,
468, 481, 487, 497, 508, 541,
551, 651, 755, 773, 811, 899,
977, 1094, 1097, 1103, 1109,
1116, 1171
F
Fabian, Romulus, 344
Faitâr, Ion, 653
Farago, Elena, 95, 271, 1211
Farkas, Istvan, 390, 806
Farquhar, George, 898
Faulkner, William, 168, 169, 268,
296, 346, 574, 645, 785, 904,
1044, 1173, 1254
Fazekas, Janos, 507, 1109, 1130
Fărcășan, Sergiu, 73, 227, 651, 867
Fătu, Nicolae, 181
Feldman, Ludovic, 755
Felea, Ion, 78, 80, 83, 91, 265, 272,
302, 352, 459, 533, 643, 792,
796, 858, 893, 899, 942, 1028,
1029, 1162, 1167, 1229, 1260,
1265
Ferguson, David, 1010
Filimon, Nicolae, 279, 779, 798,
917, 1149
Filip, Mircea, 1016
Filip, Stelian, 309
Filip, Traian, 9, 369, 395, 396, 494,
550, 653, 675, 755, 843, 1072,
1073
Florea, Const., 1146
Florea, Ghiță, 98
Florea, Ion, 653
Florea, Mihai, 143, 690

Florea, Rodica, 746
Florea, Virgil, 15
Florescu, Vasile, 583, 936, 1197,
1249
Foartă, Șerban, 77, 169, 269, 295,
351, 352, 454, 530, 784, 885,
1020, 1021, 1067, 1162, 1163,
1166, 1268
Földes, Maria, 897
Follain, Jean, 164
Foriș, Ștefan, 327, 373, 380, 383,
387
France, Anatole, 102, 308, 399, 411,
733, 948, 1180
Franyo, Zoltan, 131, 321, 375, 473
Frăteanu, Vasile, 127, 913, 957
Frâncu, Gheorghe, 124, 360
Frumelată, Dan Nicolae, 21, 256,
389, 398, 483, 572, 1177, 1234
Frunză, Eugen, 10, 19, 203, 211,
299, 300, 335, 417, 433, 503,
513, 582, 583, 857, 871, 903,
918, 988, 1016, 1042, 1114, 1147
Frunzetti, Ion, 25, 79, 205, 835
Fulga, Laurențiu, 38, 76, 88, 118,
184, 363, 483, 508, 539, 566,
573, 589, 664, 668, 749, 813,
912, 931, 1016, 1049, 1069,
1093, 1094, 1097, 1103, 1108,
1116, 1181

G

Gabrea, Florin, 45, 223
Gafița, Mihai, 10, 503, 1060, 1270
Gafița, Viniciu, 211, 549, 806, 976,
1082
Gagov, Țvetan, 494
Galaction, G./Galaction, Gala, 101,
190, 228, 280, 406, 606, 670,
712, 834, 847, 862, 883, 929,
1000, 1021, 1164, 1269

Galan, V. Em., 9, 115, 203, 242,
376, 483, 830, 857
Galfalvi, Zsolt, 1170
Gană, George, 11, 275, 1030
Gane, Horia, 161, 263, 281, 731,
772, 941, 1159
Gaston, Gheorghe Marin, 554
Gaulle, Charles de, 397, 398, 402,
403, 406, 409, 411, 417, 442, 454
Gavra, Alexandru, 1248
Gavril, Matei, 693, 826, 934, 979,
1005, 1038, 1110, 1158, 1179,
1210, 1254
Gavril, Mihai, 726, 826
Gâdea, Suzana, 734
Gâlea, Constantin, 1217
Géal, José, 794
Genaru, Ovidiu, 66, 218, 224, 262,
326, 406, 468, 469, 632, 772,
818, 941, 1159, 1248, 1260
Genet, Jean, 359, 639
Genoiu, George, 66, 120, 162, 346,
447, 631, 773, 941, 983, 1016,
1159
Georgescu, Alexandru, 202
Georgescu, Anca, 464
Georgescu, Constantin, 9, 31, 45,
278, 464, 864
Georgescu, M., 357
Georgescu, Mihai, 275
Georgescu, Nicolae, 61
Georgescu, Octavian, 178, 278, 464,
468, 545, 551, 564, 565, 608,
655, 689, 828, 830, 844, 853
Georgescu, Paul, 14, 18, 24, 62, 66,
88, 90, 93, 119, 129, 167, 174,
185, 186, 225, 244, 288, 312,
346, 365, 368, 375, 383, 389,
392, 400, 419, 433, 459, 908,
925, 934, 945, 973-975, 983, 997,
1052, 1068, 1112, 1218, 1227,
1265, 1236

Georgescu, Teohari, 327, 373, 383
 Georgescu, Titu, 1118
 Georgescu-Buzău, Gh., 976
 Gheață, Dumitru, 300
 Ghelerter, Moni, 651
 Ghelmez, Petre, 10, 124, 731
 Gheorghe, Ion, 10, 12, 17, 31, 75,
 92, 167, 181, 229, 266, 267, 295,
 249, 463, 465, 510, 548, 554,
 754, 73, 797, 812, 830, 874, 900,
 910, 912, 951, 959, 961, 982,
 1109, 1130, 1163, 1201, 1218,
 1251
 Gheorghiu, Al., 308
 Gheorghiu, Constantin/ Gheorghiu,
 C., 132, 200, 310, 346, 361, 454,
 483, 628
 Gheorghiu, Gheorghe, 303
 Gheorghiu, Manuela, 134, 617, 751,
 Gheorghiu, Mihai, 424
 Gheorghiu, Mihnea, 42, 79, 139,
 293, 321, 331, 424, 426, 427,
 541, 1108, 1116, 1165, 1224,
 1261
 Gheorghiu, Ștefan, 10, 956
 Gheorghiu, Tașcu, 79, 100, 135, 324,
 569, 705, 717, 827, 836, 980,
 1083, 1084, 1087, 1120
 Gheorghiu, Val, 217, 230, 292, 1062
 Gheorghiu, Virgil, 353, 544, 934, 93,
 1123, 1159, 1174, 1217
 Gheorghiu-Dej/Gheorghiu-Dej,
 Gheorghe, 15, 303, 327, 373,
 383, 387, 477, 881, 1215
 Gherghei, 505, 773, 1016, 1210
 Gherghei, Grișa, 505, 773, 1016,
 1210
 Gherghinescu, Vania, 65, 155, 291,
 309, 344, 353, 444, 462, 511,
 519, 521, 544, 771, 1012, 1133,
 1157, 1187, 1249
 Gheție, Ion, 195, 1132
 Ghica, Ion, 111, 114, 153, 183, 187,
 305, 464, 480, 485, 1140
 Ghidirmic, Ov./ Ghidirmic, Ovidiu,
 78, 271, 354, 455, 638, 785, 886,
 1165, 1261
 Ghilia, Al. I./Ghilia, 109, 191, 217,
 225, 331, 347, 483, 540, 640,
 1085, 1158
 Ghinoiu, Ion, 258
 Ghiran, Ion, 519
 Ghișe, Dumitru, 424, 426
 Ghițulescu, Zeno, 321, 419, 768,
 1087
 Giono, Jean, 532, 1002
 Giurchescu, Lucian, 315, 357, 595,
 651, 840, 898
 Giurescu, Constantin C., 7, 30, 108,
 189, 218, 637, 1051, 1085
 Giurgiuca, Emil, 53, 121, 184, 303,
 467, 511, 653, 668, 772, 917,
 1085, 1241
 Gliga, Vasile, 307
 Goethe, Johann Wolfgang, 46, 63,
 102, 105, 131, 148, 193, 287,
 296, 356, 369, 504, 520, 623,
 694, 705, 882, 1146, 1198, 1211,
 1230
 Goga/Goga, Octavian, 95, 123, 127,
 160, 182, 198, 210, 278, 280,
 308, 335, 341, 346, 386, 413,
 443, 464, 478, 519, 567, 668,
 713, 719, 733, 754, 768, 793,
 805, 831, 847, 907, 909, 960,
 1019, 1056, 1135, 1146, 1169,
 1172
 Goldiș, Vasile, 1169
 Goldoni/Goldoni, Carlo, 102, 548
 Göllner, Carol, 65, 519, 548
 Golovin, N. E., 317
 Golu, Pantelimon, 634, 981
 Goma, Paul, 45, 99, 750, 1005,
 1101, 1181

- Gomoiu, Marian, 85
 Gorki/Gorki, Maxim, 47, 58, 80,
 169, 215, 223, 231, 235, 238,
 240, 241, 248, 271, 274, 281,
 398, 421, 466
 Goroviță, Mihai, 1198
 Graur, Alexandru/ Graur, Al., 44, 95,
 937, 980, 1001, 1053, 1085,
 1119, 1139, 1183
 Graur, Constantin / Graur, Const.,
 240, 1021, 1022
 Graur, Grigore, 1021, 1022
 Grecea, Ion, 88, 184, 310, 539
 Grecu, Ioan, 151, 602, 645, 1184
 Grezia, Ion, 68, 1159
 Grigoraș, Dimitrie, 808
 Grigoraș, Ion, 376
 Grigorescu, Dan, 20, 25, 560, 612,
 1036, 1061, 1141, 1186, 1212
 Grigorescu, Ioan, 15, 190
 Grigorescu, Lucian, 126,
 Grigorescu, Octav, 1003,
 Grigorescu, V., 192
 Grigorescu-Bacovia, Agatha, 105,
 186, 624
 Grigoriu, Ioan, 775
 Grigoriu, Paul V., 187
 Grigoriu, Th./Grigoriu, Theodor, 594
 Grigurcu, Gheorghe/ Grigurcu, Gh.,
 73, 86, 164, 169, 259, 264, 294,
 304, 348, 374, 410, 450, 527,
 538, 627, 689, 796, 876, 881,
 886, 984, 999, 1018, 1040, 1124,
 1160, 1163, 1187, 1255
 Groza, Ion, 500, 511
 Groza, Petru, 23, 27, 28, 111, 500
 Guevara/ Guevara, Che, 132, 484,
 532, 617
 Guga, Elena, 941, 1243,
 Guga, Romulus, 115, 454, 511, 574,
 668, 689, 768, 849, 914, 988,
 1035, 1210, 1254
 Guga, Silviu, 454
 Guia, Horia, 1260
 Gulian, C. I., 180, 196, 279, 370,
 936, 1048
 Gurian, Sorana, 374, 411
 Gyr, Radu, 22, 481, 592, 669, 719,
 942, 972, 1111, 1194, 1216
 Gyula, David, 235, 288, 321, 1143
- ## H
- Hacker, Gerda, 795
 Hagiu, Grigore, 34, 48, 88, 92, 112,
 139, 203, 278, 472, 481, 487,
 541, 555, 571, 596, 612, 619,
 672, 797, 811, 895, 944, 986,
 999, 1037, 1045, 1060, 1094,
 1097, 1108, 1116, 1147, 1173,
 1205, 1210, 1218, 1228, 1235,
 1241, 1250, 1270
 Hajdeu/ Hasdeu, B. P./ Hașdeu/
 Hașdeu, Bogdan Petriceicu, 22,
 59, 139, 161, 195, 202, 240, 298,
 331, 394, 547, 570, 629, 652,
 861, 870, 1000, 1042, 1077,
 1136, 1153, 1175, 1222, 1230,
 1254
 Hajdu, Győző, 187, 726, 1090, 1097,
 1107, 1116
 Halibei, Ion, 673
 Haralamb, Ștefan, 231
 Haș, Petru M., 149, 200, 226, 289,
 390, 401, 1234
 Hatmanu, Dan, 18, 76
 Hauser, Arnold, 548, 750, 1103
 Hazard, Paul, 470, 945
 Hăulică, Dan, 30, 62, 79, 119, 136,
 195, 228, 289, 295, 424, 427
 Hegel, G. W Fr., 269, 289, 435, 449,
 487, 496, 508, 828, 913, 974,
 1163, 1188
 Heine, Heinrich, 90, 158, 210, 694
 Heliade-Rădulescu, Ion, 114, 124

- Hemingway, Ernest, 19, 45, 102,
169, 296, 301, 377, 1044
- Hendque, J. P., 563
- Herberescu, Maria, 269, 1268
- Herder, Gorfried, 123, 629, 1224
- Hinoveanu, Ilarie, 78, 456, 464, 785,
887
- Hobana, Ion, 10, 293, 957, 1121,
1141, 1185
- Hodorg, Laurențiu, 235
- Hodoș, Alexandru, 283, 563
- Hodoș, Nerva, 502, 1222
- Hogaș, Calistrat, 113, 399, 711, 757,
847, 1000
- Holban, Anton, 161, 364, 453, 568,
862, 929, 975, 978, 1000, 1044
- Holhoș, Ion, 585
- Homer, 12, 77, 85, 164, 296, 486,
590, 687, 981
- Horea, Ion, 10, 113, 132, 181, 259,
291, 295, 303, 419, 424, 426,
547, 579, 612, 682, 710, 749,
917, 922, 929, 1084, 1088, 1090,
1097, 1107, 1116, 1136, 1227
- Horodincă, Georgeta, 79, 96, 470,
904, 937, 1088, 1090, 1093,
1097, 1103, 1106, 1116
- Horvath, Imre, 71, 95, 398, 534, 977,
1069
- Hossu, Petre, 511, 1217
- Hristea, Ionel, 133, 227
- Hrizea, Vasile, 161
- Hurtado, Eusebio Davalos, 317
- Husserl, Edmund, 56, 1030
- Huțu, Vasile, 1155
- I**
- Iacob, Caius, 669
- Iacob, Max, 639
- Iacob, Mihai, 113, 879
- Iacoban, Mircea Radu/Iacoban, M.,
R., 10, 18, 19, 252, 292, 419,
514, 565, 569, 672, 813, 877,
1010, 1041, 1161, 1178
- Iancu, Avram, 72, 262, 384, 422,
464, 582, 1038, 1247
- Iancu, Nicolae, 1053
- Iancu, Marcel, 790, 791, 1187
- Iancu, Traian, 241, 495, 802, 826,
848, 1144
- Ianoși, Ion, 19, 216, 711, 938, 1183
- Ibrăileanu/ Ibrăileanu, G./ Ibrăileanu,
24, 43, 45, 90, 101, 127, 132,
323, 331, 388, 406, 426, 470,
477, 538, 561, 567, 635, 654,
757, 785, 847, 865, 919, 936,
986, 1017, 1085, 1139, 1164,
1172, 1177, 1230
- Ibsen, 102
- Ichim, Florica, 340, 460, 648, 650
- Ichim, Liviu, 1234
- Ifrim, Dumitru, 5, 1248
- Ignat, Nestor, 78, 465, 943, 1089,
1096, 1240
- Ignea, Dumitru, 75, 741, 1161
- Ihering, Herbert, 84
- Ilea, Th., 1050, 1133
- Ilea, Vasile, 1140
- Ilie, Radu, 40
- Iliescu, Adriana, 288, 522, 961, 984,
1035, 1060, 1172, 1270
- Iliescu, Georgeta, 639
- Iliescu, Ion, 128, 235, 530, 734, 923,
924, 1089, 1096, 1097
- Iliescu, Tiberiu, 485, 785, 941
- Ilin, Radu, 436, 458, 586, 845, 1213
- Ilin, Stancu, 951, 1012, 1049, 1119
- Iлина, G., 78, 270, 420, 455, 638,
785, 887, 1023, 1164
- Iliu, Victor, 828, 1017
- Iliuț, Teodor, 781, 1133
- Imbri, Iosif, 352
- Indrieș, Alexandra, 77, 169, 270,
454, 530, 885, 1021, 1163

Inoan, Mihai, 386
 Ioana, Nicolae, 448, 797, 1163
 Ioanid, Gh., 47
 Ioanid, Ștefan, 330
 Ioanovici, Sanda, 834
 Ion, Dumitru M., 92
 Ionciă, Dumitru, 259, 366
 Ionescu de la Brad, Ion, 503
 Ionescu, A., 1084, 1087
 Ionescu, Adrian, 798
 Ionescu, Constant, 12, 509, 537, 1016
 Ionescu, Corneliu (pictor), 756, 758
 Ionescu, Corneliu Mihai, 288
 Ionescu, Demetriu G. / Ionescu, Take, 443, 1147, 1184
 Ionescu, Ecaterina, 40
 Ionescu, Eugen, 45, 46, 61, 84, 88, 96, 102, 129, 142, 169, 243, 255, 305, 310, 316, 317, 319, 320, 347, 353, 355, 359, 364, 392, 436, 442, 461, 483, 508, 564, 586, 665, 666, 676, 704, 739, 752, 847, 852, 862, 897-899, 912, 926, 927, 936, 945, 987, 988, 1169, 1171, 1176, 1267
 Ionescu, G., 1141
 Ionescu, Gelu, 1180
 Ionescu, Gigi, 1010
 Ionescu, Ion Toma, 538
 Ionescu, Ion, 503
 Ionescu, Mihai, 531, 887
 Ionescu, Mircea, 653
 Ionescu, Nelu, 794, 897
 Ionescu, Pia, 1012
 Ionescu, S./Ionescu, Stela, 346, 522, 1016
 Ionescu-Gion, 290
 Ioniță, Ion/ Ioniță I., 734, 942, 943
 Ioniță, Marin, 45, 624,
 Jordan, B., 353
 Jordan, Chimet, 12, 40, 88, 198, 607, 639, 1095, 1179
 Jordan, Iorgu, 18, 308, 834, 858, 860
 Iordăchescu, Florin, 344
 Iordănescu, Bruno, 40
 Iordănescu, Doina, 1085
 Iorga/ Iorga, N./Iorga, Nicolae, 33, 38, 46, 48, 61, 65, 110, 120, 163, 183, 196, 208, 240, 265, 278, 287, 298, 376, 442, 456, 468, 480, 501, 503, 519, 567, 570, 611, 638, 653, 692, 716, 719, 737, 775, 804, 806, 807, 809, 831, 847, 861, 883, 934, 951, 973, 979, 983, 1038, 1071, 1102, 1125, 1137, 1165, 1176, 1181, 1187, 1196, 1202, 1259
 Iorgovici, Paul, 269, 956
 Iorgulescu, Mircea/ Iorgulescu, M., 634, 816, 1054, 1067, 1100, 1165, 1243, 1262
 Iosif, Mira, 1171,
 Iosif, Silvian, 1086
 Iosif, St. O./Iosif/ Iosif, Șt. O./ Iosif Ștefan O., 1172
 Iosipescu, Vasile, 78
 Irimie, Ion, 88, 214, 289, 614, 1253
 Isac, Emil, 66, 445, 854, 907
 Isac, Dumitru, 114, 289
 Isanos, Magda, 13, 128, 271, 290
 Isbășescu, Mihai, 1166, 1197
 Istinie, Eugenia, 1261
 Istrate, Gheorghe/ Istrate, G., 291, 401, 464, 469, 537, 571, 736, 797, 798, 834, 903, 986, 1040, 1110, 1201, 1218, 1241, 1259
 Istrate, Gavril, 18, 304, 783, 1019
 Istrate, I., 149
 Istrati, Ion, 75, 113, 406, 945, 998, 1041,
 Istrati/ Istrati, P./ Istrati, Panait, 181, 182, 271, 281, 282, 346, 347,

- 401, 442, 540, 998, 1002, 1051,
1147, 1251, 1268
- Iuga, Mona, 477,
- Iuga, Nora, 486, 551, 557, 565, 639,
905, 906
- Iulian, Miĥu, 263, 315
- Iulian, Raul, 246
- Iulian, Rodica, 513, 868, 1187
- Iunian, Grigore, 443
- Iureș, Ștefan, 60, 106, 274, 502
- Ivan, Ion, 871
- Ivan-Ghilia, Alecu/ Ivan Ghilia,
Alecu, 109, 217, 225, 331, 347,
635, 640, 642, 1085, 1158
- Ivanovici, Victor/ Ivanovici, V., 29,
63, 299, 456, 531, 639, 1243
- Ivasiuc / Ivasiuc, A./ Ivasiuc, Al./
Ivasiuc, Alex., 14, 75, 77, 124,
137, 147, 211, 222, 241, 244,
295, 300, 358, 374, 434, 438,
481-483, 487, 491, 495, 503, 508,
512, 527, 531, 537, 541, 550,
565, 582, 586, 603, 609, 613,
614, 621, 638, 642, 706, 733,
762, 772, 796, 808, 810, 828,
850, 859, 872, 879, 884, 892,
953, 978, 1001, 1015, 1026,
1068, 1070, 1087, 1100, 1118,
1141, 1163, 1184, 1198, 1227,
1228, 1268
- Ivașcu, G./ Ivașcu, George, 15, 38,
42, 66, 123, 127, 128, 155, 201,
202, 218, 218, 256, 258, 329,
365, 373, 403, 404, 407, 424,
427, 477, 478, 517, 587, 604,
737, 753, 812, 843, 863, 936,
944, 1058, 1093, 1124, 1144,
1171, 1178, 1233
- Ivașcu, Gr., 353
- Ivașcu, Nina, 54
- Ivănceanu, Horia, 961,
- Ivănceanu, Vintilă, 113, 188, 198,
224, 242, 256, 287, 301, 305,
306, 418, 430, 453, 456, 508,
514, 571, 621, 635, 706, 885,
944, 959, 1033, 1040, 1070,
1083, 1108, 1116, 1179, 1218,
1219
- Ivănescu, Cezar, 675, 855, 918, 924,
944, 979, 1146, 1150, 1151,
1159, 1164, 1165, 1201, 1205,
1218, 1219, 1260
- Ivănescu, G., 77
- Ivănescu, M./ Mircea, 181, 355, 568,
592, 639, 683, 705, 885, 902,
944, 969, 970, 1023, 1027, 1028,
1219, 1228
- Ivireanu, Antim, 610
- J**
- Jalea, Ion, 1089, 1096
- Jar, Al./ Jar Akexandru, 246, 1227
- Jarry/ Jarry, Alfred, 94, 661, 833
- Jebeleanu, Al./Jebeleanu, Alexandru,
68, 76, 326, 375, 459, 885, 1020,
1162, 1246, 1269
- Jebeleanu, Eugen, 10, 16, 42, 48, 91,
93, 104, 128, 187, 210, 264, 353,
355, 392, 424, 426, 497, 508,
510, 667, 670, 684, 755, 854,
885, 905, 929, 936, 943, 1022,
1037, 1058, 1103
- Jebeleanu, M., 784
- Jianu, Iancu, 896, 1024, 1155
- Jianu, Ionel, 99, 406, 695
- Jianu, Nicolae/ Jianu, N., 49, 51,
148, 184, 193, 363, 432, 464,
483, 507, 568, 571, 653, 826,
841, 911, 929, 976
- Johnson, Richard, 1141, 1160
- Joja, Athanase, 88, 175, 510, 569,
608
- Jora, Mihail, 755

Jovanović, M., 1267
Juhász, Gyula, 321
Jula, N., 1049
Jurăscu, Ion, 454

K

Kafka/ Kafka F./Kafka Franz, 80,
106, 160, 169, 203, 363, 436,
437, 543, 606, 658, 661, 904,
999, 1013, 1052, 1189, 1209,
1233
Karpinski, V. A., 47
Keys, Ivor, 317
Khamissy, Abdul Rahman, 718
Kirişescu, C., 848
Kirişescu/Kirişescu, Al., 72, 79, 129,
983, 1032
Kivu, Dinu, 70, 176, 460, 650, 863
Klee, Paul, 1017
Klisurac, Č. Č./ Klisurac, Čedomir
Č. , 539
Kogălniceanu/Kogălniceanu, Mihail,
52, 230, 240, 284, 300, 341, 387,
443, 572, 740, 849, 929, 1136,
1175
Kovács, György, 896
Krassovski, Nicolae, 1211
Kreindler, A., 669

L

La Bruyère, Jean, 170, 203
Labiş/ Labiş, N./Labiş, Nicolae, 31,
45, 120, 126, 149, 199, 210, 217,
264, 290, 294, 304, 307, 344,
355, 374, 463, 466, 470, 472,
479, 480, 484, 497, 510, 621,
668, 672, 711, 741, 755, 1035,
1188, 1189, 1197, 1250, 1268
Lalescu, Traian, 749
Lange-Kowal, Ernst Erwin, 189
Lascu, Daniel, 68, 87, 376, 865,
1187

Laszlofy, Aladar, 1090, 1097, 1106,
1116
Laurenţiu, Dan, 27, 49, 57, 93, 179,
213, 265, 355, 425, 638, 785,
869, 944, 1023, 1218, 1261
Laurian August Treboniu/ Laurian
Treboniu A., 50, 341
Laurian, Ion, 749
Lazarovici, Dan, 1021
Lazăr, Dumitru, 812
Lazăr, Gheorghe, 234, 236
Lazăr, Mircea, 900
Lazăr, Monica, 140, 188, 192, 282,
395, 687, 831
Lazăr, S., 1114
Lazu, Ion, 772, 871, 1159
Lăncrănjan, I./Lăncrănjan, Ion, 19,
117, 149, 216, 374, 386, 640,
721, 755, 793, 1268
Lăzărescu, Dan A., 389, 908
Lăzărescu, Paul, 684
Leahu, Gheorghe, 562, 896
Lecca-Morariu, Alexandru, 236
Lemarchand, Jacques, 84, 987
Lemnar/Lemnar, Nedici, 309, 317,
405, 419, 458, 562, 806, 847
Lenin/ Lenin, V. I./ Lenin, Vladimir
Illici, 47, 128, 228, 309, 314, 318,
325, 348, 363, 425, 496, 558,
669, 735, 784
Lesnea, George, 18, 292, 353, 398,
555, 924, 971, 996, 1088, 1090,
1097, 1107, 1116
Letay, Lajos, 426, 755, 801, 1097,
1108, 1116
Leu, Corneliu, 19, 110, 506, 597
Lică, Ion, 1010
Lică, Pavel, 953
Liebhardt, Franz, 548
Liebhardt, Hans, 841, 1097, 1107,
1116

- Lillin, Andrei A., 76, 295, 352, 390, 530, 539, 637, 784, 885
- Liman, Horia, 499, 731, 861
- Littera, George, 633, 1231
- Livescu, Jean, 14, 502
- Livezeanu/Livezeanu, Octav, 495, 670
- Loga, Ignia, 495, 956
- Logan, Genoveva, 68
- Lotreanu, Ion [Lăbescu, Ion], 88, 363, 539, 798, 903
- Lovinescu, Horia, 115, 139, 175, 176, 178, 185, 209, 218, 227, 231, 242, 271, 303, 350, 357, 358, 400, 447, 551, 584, 649, 651, 661, 712, 750, 755, 795, 807, 813, 837, 838, 839, 840, 879, 896, 899, 919, 983, 993, 1011, 1017, 1036, 1055, 1066, 1079, 1180
- Lovinescu/ Lovinescu, E./Lovinescu, Eugen, 32, 62, 66, 72, 77, 100, 115, 134, 145, 147, 163, 165, 237, 243, 249, 264, 265, 267, 279, 304, 306, 315, 323, 419, 440, 441, 450, 451, 477, 519, 520, 528, 533, 536, 537, 564, 566-568, 578, 579, 587, 588, 609, 613, 614, 618, 629, 636, 637, 641, 704, 716, 737, 743, 744, 781, 835, 866, 873, 878, 879, 887, 919, 925, 926, 929, 948, 948, 948, 949, 1008, 1182, 1211, 1212, 1217
- Lovinescu, Tania, 712
- Luca, Remus, 94, 95, 115, 235
- Luca, Ștefan, 23, 197, 483, 858, 911, 1178
- Luca, Vasile, 327, 373, 383
- Luca/Luca, Eugen, 188, 399, 420, 432, 432, 540, 641, 665, 1202, 1232
- Lucaciu, P., 56, 202
- Luchian/Luchian, Ștefan, 112, 232, 284, 462, 605, 958, 1086, 1186, 1199, 1216
- Ludwig, Paula, 263
- Lungu, Alexandru/Lungu Al., 112, 184, 300, 369, 475, 503, 830, 1144, 1175
- Lungu, D., 88
- Lungu, Ion, 13, 20, 88, 179, 220, 261, 322, 370, 371, 391, 553, 667, 829, 861
- Lungu, Vera, 39, 169, 251, 256, 639, 917, 939, 986, 999
- Lupu Constantin, 120
- Lupu, G., 1072
- Lupu, Ion, 65, 519, 629, 1155, 1156
- Lupu, Mihail, 264
- Lupu, Nicolae, 191
- Lupu, Tudor, 39
- Lupu, Vasile, 610
- Luscalov, Petre, 10, 168, 637

M

- Macedonski, Alexandru/
Macedonski, Al., 50, 95, 98, 104, 112, 118, 119, 124, 151, 163, 165, 174, 195, 202, 204, 210, 232, 238, 279, 308, 407, 413, 453, 465, 619, 693, 711, 788, 907, 936, 978, 1008, 1062, 1147, 1176, 1229
- Mackensen, August von, 847
- Macovei, Antoaneta, 445
- Macovei, Pompiliu, 424, 426, 4271097
- Macovescu, George, 239, 385, 424, 427, 534, 690, 943, 1020, 1022, 1060, 1103, 1163
- Macrea, Dimitrie, 928
- Madoșa, Ion, 1174

Maiakovski, Vl., 584, 672, 962, 987,
 1033
 Maicu, Horia, 863
 Maior, Petru, 487, 861, 914, 956,
 1153, 1172, 1246
 Maiorescu, George, 212, 508
 Maiorescu, Ion, 276, 311, 464
 Maiorescu, Titu/ Maiorescu, T., 38,
 59, 90, 115, 126, 182, 182, 198,
 199, 218, 232, 240, 250, 313,
 338, 368, 390, 420, 441, 443,
 450, 455, 477, 519, 520, 529,
 567, 578, 604, 613, 618, 619,
 629, 711, 741, 786, 935, 955,
 979, 996, 1000, 1053, 1065,
 1074, 1088, 1119, 1139, 1182,
 1185, 1211, 1230
 Malița, Mircea, 16, 17, 27, 71, 86,
 147, 302, 376, 598, 874, 1200
 Malraux/Malraux, André, 74, 78,
 169, 173, 227, 263, 296, 314,
 355, 400, 449, 534, 671, 1055
 Mandric, Eugen, 424
 Manea, Ion, 727
 Manea, N., 212
 Manițiu, Ion, 13, 500, 585, 649, 650,
 809, 1005, 1087, 1143
 Maniu, Adrian, 10, 123, 319, 320,
 324, 329, 333, 353, 355, 385,
 419, 452, 466, 497, 529, 783,
 884, 894, 907, 1019, 1123, 1164
 Mann, Thomas, 18, 19, 296, 369,
 481, 541, 564, 706, 904, 1054,
 1055, 1084, 1166, 1183
 Manolache, Petre, 772, 900
 Manolescu, Florin, 62, 256, 454,
 1120
 Manolescu, Gorun, 1239, 1240
 Manolescu, Nicolae/Manolescu, N.,
 17, 27, 32, 55, 58, 60, 62, 86,
 104, 116, 136, 137, 153, 160,
 188, 202, 216, 228, 249, 259,
 260, 265, 284, 285, 291, 292,
 295, 303, 311, 325, 338, 378,
 395, 396, 403, 404, 426, 458,
 491, 501, 512, 524, 553, 554,
 571, 573, 574, 587, 611, 666,
 673, 674, 693, 709, 737, 810,
 829, 830, 838, 846, 849, 851,
 852, 873, 873, 892, 913, 914,
 918, 919, 945, 967-969, 978, 983,
 985, 1010, 1037, 1038, 1049,
 1056, 1062, 1065, 1066, 1094,
 1110, 1124, 1145, 1156, 1185,
 1188, 1189, 1197, 1198, 1199,
 1200, 1216, 1219, 1221, 1229,
 1242, 1249
 Manolescu, Sofia/ Manolescu, S.,
 64, 342, 517, 544, 694
 Manoliu, Petru, 353, 481, 487, 541,
 666, 1183
 Manu, Emil, 33, 42, 123, 130, 146,
 186, 201, 366, 380, 467, 544,
 561, 586, 653, 660, 681, 746,
 904, 951, 957, 1049, 1125, 1133,
 1185, 1189, 1271
 Manu, Sandu, 1032
 Manu, V., 64
 Maraloiu, Ovidiu, 826, 856, 928
 Marcea, Pompiliu, 10, 124, 134, 142,
 143, 147, 251, 295, 329, 369,
 422, 597, 856
 Marian, Andrei, 264
 Marian, Paul B., 78, 100, 330, 556
 Marinescu, Eugen, 1234
 Marinescu, Gh., 767
 Marinescu, Ion, 113, 256, 476, 517,
 523, 879, 896, 1122
 Marinescu, Marin, 355
 Marino, Adrian, 12, 18, 38, 43, 50,
 76, 79, 98, 104, 105, 112, 118,
 138, 147, 151, 165, 195, 199,
 202, 204, 212, 218, 224, 243,
 265, 268, 270, 281, 288, 301,

- 304, 308, 323, 351, 353, 388,
406, 413, 425, 453, 503, 509,
514, 521, 529, 555, 573, 583,
589, 614, 637, 672, 690, 692,
702, 711, 741, 742, 757, 774,
788, 813, 821, 835, 849, 863,
865, 874, 886, 913, 917, 932,
945, 961, 974, 987, 1008, 1037,
1041, 1062, 1095, 1125, 1146,
1147, 1165, 1182, 1188, 1192,
1201, 1210, 1229, 1234, 1242
- Martin, Aurel, 11, 47, 88, 119, 123,
131, 184, 205, 206, 207, 236,
259, 260, 280, 295, 333, 334,
389, 396, 433, 464, 472, 491,
539, 579, 602, 653, 669, 673,
798, 805, 845, 903, 1068, 1076,
1078, 1133, 1207
- Martin, Mircea, 61, 86, 154, 256,
257, 265, 295, 336, 426, 439,
516, 621, 622, 765, 766, 984,
994, 1006, 1007, 1150, 1242,
1243
- Marx/Marx, Karl, 47, 56, 128, 151,
230, 271, 294, 325, 335, 348,
370, 373, 376, 380, 392, 407,
425, 449, 492, 495, 508, 550,
565, 582, 585, 608, 735, 756,
826, 835, 884, 913, 1022, 1062
- Massoff, Ion, 181
- Mateescu, C., 173
- Mateescu, Ion, 299, 399, 701, 1082
- Mateescu, Nicolae, 12, 912
- Mateescu, Patriciu, 661
- Matei, Dumitru, 941
- Matei, Pompiliu, 8, 668, 942, 971
- Maurer, Gheorghe/Maurer, Ion Ghe-
orghe, 229, 309, 349, 548, 554,
724, 734, 1109, 1130, 1240
- Mauriac, Claude, 333
- Mauriac, François, 570
- Mavrodin, Irina, 937
- Mavrodin, Voicu Oct., 877
- Maxim, Ion, 530, 569, 570, 784,
798, 885, 1021, 1163, 1253
- Mazilescu, Virgil, 68, 124, 198, 430,
501, 550, 571, 589, 639, 645,
646, 652, 684, 738, 830, 885,
902, 944, 961, 1033, 1069, 1163,
1179, 1218, 1228
- Mazilu, Dumitru, 826, 1215
- Mazilu, Teodor, 30, 58, 253, 293,
573, 681, 700, 813, 817, 825,
836, 837, 841, 850, 855, 866,
872, 896, 897, 918, 945, 973,
988, 994, 1026, 1042, 1048,
1063, 1084, 1096, 1125, 1147,
1177, 1189, 1195, 1202, 1213,
1218, 1225
- Măciucă, Balcica, 570
- Măgură, Ion, 772
- Măgureanu, Octav, 896, 1155
- Mănăstireanu, V., 1049
- Mănescu, Corneliu, 548
- Mănescu, Manea, 495, 507, 1109
- Mănuacă, Dan, 572, 589, 636, 1017
- Mănuceanu, Vasile, 10
- Mărculescu, Adela, 290, 523
- Mărculescu, Ileana/ Mărculescu, I.,
56, 202, 230
- Mărculescu, Sorin, 112, 188, 226,
271, 355, 451, 463, 545, 660,
944, 1218
- Mărgeanu, Nicolae, 88, 369, 539,
733, 874, 907
- Mâlcu, Ștefan, 847
- Mândra, V./Mândra, Vicu, 274, 649,
1031, 1170
- Medrea, Cornel, 222
- Mehes, György, 896
- Meissner, Constantin, 614, 711
- Melinescu, Gabriela, 31, 45, 112,
191, 293, 336, 425, 456, 526,

544, 571, 590, 638, 644, 766,
 786, 824, 842, 970, 976, 994,
 997, 1077, 1110, 1187, 1218
 Meliusz, Jozsef, 660, 728, 734, 755,
 896, 1093, 1103
 Mereuță, Iulian, 547
 Merlușcă, Adrian, 88, 183, 798
 Metea, Octavian, 352, 1269
 Mickiewicz, Adam, 290
 Miclău, Paul, 517
 Micle, Veronica, 124, 146, 561
 Miclea, Ion, 612, 727
 Micu, Dumitru/ Micu, D., 58, 59, 78,
 131, 147, 155, 157, 168, 197,
 212, 224, 226, 231, 242, 250,
 258, 265, 268, 300, 303, 325,
 406, 418, 428, 433, 459, 486,
 497, 522, 550, 565, 573, 626,
 627, 683, 708, 737, 744, 750,
 827, 829, 842, 844, 858, 934,
 950, 955, 961, 962, 979, 988,
 999, 1035, 1052, 1058, 1074,
 1085, 1120, 1138, 1146, 1181,
 1211, 1230, 1234
 Micu, Inochentie, 861
 Micu, Ioan, 874, 1013, 1157
 Micu, Mircea, 64, 653
 Micu, Samuil, 861, 956, 1153, 1172 ,
 1246
 Mioreanu, Costin, 60, 324
 Mihail, V. I., 97
 Mihalcea, Alexandru, 797, 1248
 Mihale, Aurel, 798, 1124
 Mihăescu, Floru, 154, 154
 Mihăescu, George, 85, 87, 1016,
 Mihăescu, Gib, 10, 192, 292, 527,
 531, 813, 862, 1044, 1164
 Mihăescu, H., 163
 Mihăescu, I., 141, 453, 904
 Mihăescu, Vasile, 492, 900
 Mihăileanu, Ion, 15
 Mihăilescu, Adrian, 537
 Mihăilescu, Florin, 587, 1217
 Mihăilescu, Magda, 712, 742
 Mihoc, Gheorghe, 734
 Mihiu, Achim, 203
 Mihiu, Ion, 1159
 Mihiu, Iulian, 315
 Milenković, Čedomir, 539
 Mileșan, Ion, Ilie, 768
 Milicescu, Emilia Șt., 183, 296, 393,
 465
 Milin, Živko, 540, 1268
 Mille, Constantin, 710
 Miller/Miller, Arthur, 51, 58, 169,
 183, 355, 897, 957, 1002, 1054
 Mincu, Dumitru, 911, 1197
 Mincu, Marin, 21, 34, 50, 118, 153,
 155, 179, 198, 222, 276, 280,
 302, 318, 366, 464, 479, 652,
 741, 763, 796, 900, 907, 908,
 987, 1197, 1218, 1220
 Minulescu, Ion, 64, 113, 252, 277,
 326, 388, 407, 418, 503, 511,
 583, 606, 624, 653, 731, 733,
 901, 1021, 1271
 Mioc, Ion, 259
 Mircea, Dumitru, 12, 40, 244, 289,
 1143
 Mirescu, P., 97, 1140
 Mirodan, Al., 10, 227, 275, 389, 395,
 651, 755, 813, 836, 850, 879,
 970, 997, 1042, 1063, 1096,
 1125, 1147, 1189, 1202, 1218
 Missir Petre Th., 170
 Mițescu, Adriana, 39, 389, 434
 Mițru, Al./Mițru, Alexandru, 10,
 124, 481, 487, 541, 1194
 Mitulescu, Dumitru, 66
 Miu, Alexandru-Tudor, 853, 1271
 Mocanu, Ion, 51, 363, 435, 798,
 1211
 Mocioni, Alexandru, 352
 Moga, Dorin, 357

- Moga, Livia, 515
 Moga, Marian, 371
 Mohanu, Constantin, 148
 Moisescu, Mihnea, 632, 952
 Moisescu, Valeriu, 73, 896, 898,
 1086
 Molière [Jean-Baptiste Poquelin],
 357, 1003
 Moore, Henri, 297
 Morand, Paul, 1250
 Moraru, Ion, 524
 Moraru, Marin, 72, 1003
 Moraru, Nicolae, 78
 Moreas, Jean, 443
 Morelle, Paul, 1002
 Moscu, Maria, 1132
 Moșandrei, Mihai, 141
 Motoc, Nicolae, 85, 537, 623, 625,
 767, 768, 797, 870, 902, 1155,
 1248
 Movilă, Gheorghe, 39, 280, 773
 Movileanu, Sorin, 28, 205, 214, 299,
 413, 471, 482, 597, 599, 698,
 706, 846, 867, 992
 Mugur, Florin, 13, 90, 92, 94, 95,
 163, 456, 565, 584, 605, 606,
 613, 685, 887, 1035, 1118, 1173,
 1184, 1187, 1211, 1212
 Mugur, Vlad, 73, 896, 899
 Müller, André, 795
 Munćan, Ivo, 540
 Muntean, George, 344, 393, 939,
 1147
 Munteanu, Aurel Dragoș, 40, 112,
 198, 211, 244, 364, 453, 514,
 525, 527, 529, 584, 635, 639,
 672, 702, 703, 777, 778, 808,
 973, 978, 997, 1004, 1046, 1048,
 1051, 1084, 1084, 1097, 1108,
 1116, 1138, 1181, 1196, 1227,
 1229
 Munteanu, Aurelia, 50, 130, 545,
 Munteanu, C., 460, 651
 Munteanu, Cl., 1081
 Munteanu, Francisc/ Munteanu, Fr.,
 483, 522, 755, 1019
 Munteanu, George, 311, 435, 474,
 869, 1146
 Munteanu, Marilena, 1049
 Munteanu, Mircea/Munteanu, M.,
 1248
 Munteanu, Romul/Munteanu, R.,
 221, 256, 352, 361, 437, 454,
 468, 486, 692, 1234
 Munteanu, Stan, 624
 Munteanu, Teodor Al., 345, 517
 Muran, Ion, 35
 Mureșan, Dumitru, 124, 181, 422,
 464, 505, 797
 Mureșan, Mircea, 547, 633
 Mureșanu, Andrei, 83, 90, 127, 230,
 422, 433, 1019, 1136
 Mureșianu, Ion, B., 384, 637
 Murgeanu, Ion, 124
 Murnu, George, 12, 85, 163, 283,
 374, 477
 Mușatescu, Tudor, 40, 198, 274,
 342, 539, 651, 916
 Mușatescu, Vlad, 377
 Mutașcu, Dan, 169, 369

N

- N. C. M. („Teatrul”, nr. 11), 1170
 Nadin, Mihai, 65, 88, 175, 446, 460,
 519, 649, 740, 1012, 1166, 1170,
 1171
 Naghiu, I./ Naghiu, Iosif, 20, 357,
 400, 426, 584, 586, 628, 660, 961
 Nagy, Pal, 321
 Narti, Ana Maria, 70, 177, 460, 650,
 776, 833, 1160
 Nasta, Atanase, 135
 Nasta, Dan, 359, 461
 Nasta, Mihai, 95

Nasta, Nicolae, 682, 858
 Naum, Gellu, 271, 426, 459, 534,
 646, 651, 933, 943, 1140, 1210
 Neacșu, Ion, 164
 Neacșu, Iulian, 10, 39, 112, 124,
 125, 132, 256, 295, 378, 438,
 527, 529, 581, 604, 621, 774,
 784, 872, 877, 910, 959, 984,
 1101, 1110, 1181, 1213, 1227
 Neacșu, Titel, 1245
 Neagoe, Benone, 995
 Neagoe, Manole, 401
 Neagoe, Peter, 305
 Neagu, F./Neagu, Fănuș, 20, 24, 25,
 33, 34, 39, 51, 96, 124, 125, 168,
 268, 326, 351, 389, 432, 438,
 453, 512, 529, 532, 540, 542,
 550, 613, 621, 640, 641, 687,
 706, 716, 867, 872, 912, 988,
 998, 1040, 1088, 1090, 1096,
 1103, 1106, 1116, 1118, 1130-
 1133, 1147, 1158, 1178, 180,
 1181, 1195, 1202, 1203, 1207,
 1210, 1212, 1220, 1221, 1226,
 1228, 1235, 1236, 1243, 1244,
 1260, 1268
 Neagu, Miron, 1157
 Neamțu, Leonida, 101, 343, 356,
 642, 887, 1265
 Necula, Damian, 86, 124, 900, 1271
 Neculai, Agachi, 1203
 Neculce, Ion, 30, 33, 265, 298, 341,
 497, 719, 979, 1229
 Nedelcu, Jean, 181, 555, 653
 Nedelcu, Maria, 339
 Nedelcu, Mirela, 460, 1166
 Nedelcu, Șerban, 8, 121, 190, 387,
 507, 549, 662, 682, 726, 806,
 910, 928, 952, 976, 1036, 1112,
 1209
 Neef, Roger de, 686
 Negoită, C. N., 88, 214, 289, 485,
 614
 Negoîtescu, I./Negoîtescu, Ion, 24,
 41, 44, 65, 73, 74, 78, 83, 86, 90,
 100, 107, 115, 126, 127, 166,
 191, 217, 264, 265, 267, 279,
 282, 291, 294, 295, 304, 309,
 311, 330, 374, 409, 410, 411,
 450, 451, 454, 457, 458, 459,
 467, 480, 565, 614, 743, 744,
 844, 1029, 1131, 1235
 Negri, Costache, 300, 614
 Negri, Elena, 305
 Negri, Gabriel, 1171
 Negruțu, Emil, 801
 Negruzzi, Constantin/ Negruzzi,
 Costache, 230, 267, 341, 369,
 398, 629, 682, 719, 730, 740,
 783, 804, 806, 838, 865, 866,
 908, 929, 1017, 1175
 Negruzzi, Leon, 499, 853, 909
 Negulescu, Mihai, 226, 303, 433,
 456, 632, 834, 913, 1078, 1187,
 1271
 Negulescu, P. P., 28, 253, 288, 343,
 354, 390, 908
 Negulici, Ion, 340
 Nemoianu, Virgil, 17, 90, 103, 119,
 180, 258, 265, 271, 280, 314,
 446, 523, 635, 708, 757, 1024,
 1208
 Nemțeanu, Barbu, 582
 Nemțeanu, Dan, 678
 Neruda, Jan, 210
 Nestor, George, 167
 Nestorescu, Horia, 1155
 Nestorescu, M., 130
 Neșțian, Valeriu C., 827, 849
 Netea, V./ Netea Vasile, 98, 158,
 208, 341, 547, 1136
 Nezval, Vitezslav, 981, 1024
 Nicoară, D., 60, 244, 363, 637, 851,
 852, 1189
 Nicodin, Dinu, 264

- Nicolae, Alecu, 1053
 Nicolae, Radu, 915
 Nicolaescu, Sergiu, 424, 427, 573,
 1011, 1155
 Nicolaescu-Plopșor, C. S., 130
 Nicolau, Edmond, 939
 Nicolau, Florian, 175, 303
 Nicolau, Petre, 45, 996
 Nicolescu, B./ Nicolescu, Basarab,
 10, 254, 297, 385, 395, 412, 413,
 483, 486, 494, 563, 573, 599,
 652, 683, 684, 716, 717, 819,
 865, 886, 889, 890, 891, 904, 987
 Nicolescu, C., 149, 315, 462
 Nicolescu, Ion, 45, 120
 Nicolescu, Miron, 195, 800
 Nicolescu, N., 632, 633
 Nicolescu, Otilia, 342, 624, 1010
 Nicolescu, Rodica, 897
 Nicolescu, Tatiana, 79, 223, 231,
 240, 556, 1049, 1084, 1212
 Nicolescu, Vasile, Nicolescu, V., 48,
 74, 172, 265, 448, 480, 594, 613,
 974, 1162, 1241
 Nicorovici, Vasile, 783
 Niculae, Dumitru, 634
 Niculescu, George, 851
 Niculescu, Miron, 523
 Niculescu, R., 93
 Niculescu, Ștefan, 755
 Niculescu-Mizil, Paul, 229, 424,
 426, 724, 734, 1109, 1130, 1240
 Niger, Paul, 552
 Nijloveanu, Ion, 64
 Nisipeanu, Constantin, 246, 353,
 1181, 1188
 Nistea, Victor, 400, 628, 1250
 Nistor, Corneliu, 530, 784, 886,
 1021
 Nistor, Ion, 379
 Nistor, Nicolae, 585, 826
 Nistor, Vasile, 456
 Nistor, Virgil, 793, 1085, 1163
 Niță, Silvia, 622, 625, 768
 Nițescu, Vasile, 110, 904, 905
 Nițu, Valeriu, 812
 Noailles, Ana de, 305, 355, 442
 Nodiș, Petre, 200
 Noica, Constantin, 18, 57, 119, 147,
 175, 198, 212, 223, 243, 271,
 287, 297, 301, 330, 342, 355,
 459, 705, 751, 808, 828, 843,
 860, 912, 937, 957, 980, 1001,
 1041, 1053, 1085, 1119, 1139,
 1183, 1198, 1211, 1230
 Nor, Radu, 10, 167, 419
 Noran, Sever, 363
 Nothomb, Pierre, 686
 Novac, Constantin, 362, 538
 Novac, Nicolae, 271, 1011
 Novăceanu, Darie, 79, 225, 288,
 301, 324, 370, 389, 421, 436,
 510, 750
 Novicov, M., 167, 210, 962
 Nussbaum, Erich, 776
- O**
- O. M. [„Albina”, nr. 43], 976
 O’Casey, Sean, 775
 Oancea, Nicolae, 448, 856, 900,
 1124, 1159
 Oancea, Tata, 910
 Oancea, Laurențiu, 1135
 Oarcășu, Ion, 13, 24, 41, 53, 66, 100,
 114, 119, 127, 199, 213, 220,
 226, 260, 371, 375, 421, 475,
 533, 607, 829, 844, 862, 914,
 940, 1050, 1056, 11087, 1185,
 1214, 1233, 1235
 Obogeanu, Veronica, 1085
 Octavian, O., 887
 Octavian, Traian, 1003
 Octavian, Tudor, 473, 979, 1110,
 1186, 1200, 1202, 1245

- Odeanu, Anișoara, 77, 124
 Odobescu, A. I./ Odobescu, Ion
 Alexandru, 29, 111, 256, 309,
 493, 517, 629, 698, 719, 771,
 831, 969, 1000, 1136, 1153,
 1175, 1178, 1222, 1234
 Oișteanu, Valeriu, 120, 124
 Olah, Tiberiu, 518, 755
 Olahus, Nicolaus, 30, 34, 37, 41,
 1054, 1140
 Olareu, Alexandru, 1261
 Olariu, Constantin, 513
 Olariu, V., 538
 Olos, Ana, 1016
 Olteanu, Ana, 871, 1255
 Olteanu, Ioanichie, 180, 295, 309,
 424, 426, 508, 541, 924, 1103
 Olteanu, Ion, 72
 Olteanu, Lucia, 268
 Olteanu, Marcel, 798
 Olteanu, Pandele, 183
 Omescu, Corneliu, 413, 508, 698
 Omescu, Ion, 71, 406, 499, 538, 606,
 897, 983, 999, 1170, 1171, 1183
 Oncescu, Victor, 85
 Onicescu, Octav, 669
 Oprea, Al., 119, 122, 133, 136, 172,
 181, 192, 230, 244, 271, 284,
 347, 401, 406, 424, 426, 474, 492
 Oprea, Gh., 653
 Oprea, Ștefan, 849
 Oprescu, George, 502, 532
 Oprescu, Horia, 94, 186, 1062, 1179,
 1196
 Oprescu, Liviu, 545
 Oprescu, Rodica, 94, 95
 Oprișan, I., 28, 681
 Oproiu, Ecaterina, 69, 424, 427, 794,
 840, 897, 973
 Orlea, Ioana, 288, 376, 421, 428,
 438, 514
 Ornea, Z., 247, 253, 288, 354, 390,
 405, 468, 784
- Oțel, Vasile, 806
 Oțetea, Andrei, 50
- P**
- Pachia-Tatomirescu, Ion, 355, 900
 Paladi, Radu, 793
 Paler, Octavian, 78
 Pan, George Demetru, 328, 369, 549,
 835, 841, 874
 Panait, Ion, 181
 Pană, Aura, 166
 Pană, Gheorghe, 183, 784
 Pană, Sașa, 199, 245, 246, 347, 489,
 607, 653, 790, 791, 893, 979,
 995, 1249, 1252
 Pană, Vl./Pană, Vladimir, 858
 Panciu, C., 336
 Panco, Gheorghe, 461, 1235
 Pancu-Iași, Octav., 10, 168, 485,
 620, 1195
 Pandrea, Petre, 363, 561, 570, 583,
 635, 745, 785, 872, 1010
 Pann, Anton, 72, 111, 231, 252, 300,
 325, 497, 741, 749, 1018, 1019,
 1038, 1076
 Pann, George, 878
 Panofsky, E., 1061
 Panțu, Ion, 1157
 Panzini, Alfredo, 1005
 Papadat-Bengescu, Hortensia, 59,
 105, 129, 161, 165, 185, 363,
 369, 519, 527, 568, 878, 925,
 929, 978, 1044, 1117
 Papadima, O./ Papdima Ovidiu, 129,
 135, 195, 246, 251, 291, 386,
 394, 462, 518, 536, 545, 551,
 630, 660, 746, 959, 960, 1012,
 1048, 1247, 1252
 Papahagi, Marian, 35, 65, 227, 632,
 1254
 Papilian, Victor, 1085
 Papp, Gheorghe, 88, 95, 124, 159

Papu, Edgar, 29, 89, 112, 301, 420,
 459, 499, 584, 623, 658, 686,
 751, 797, 821, 822, 887, 912,
 937, 975, 980, 1001, 11053,
 1120, 1177, 1183, 1198, 1229
 Papu, Letiția, 443, 842
 Papuc, Ion, 553
 Paraschivescu, C., 651, 899, 1171
 Paraschivescu, M. R./Paraschivescu,
 Miron Radu, 50, 97, 188, 210,
 256, 296, 309, 331, 474, 508,
 510, 525, 560, 625, 634, 639,
 658, 669, 702, 808, 847, 859,
 885, 897, 924, 932, 958, 959,
 978, 986, 1004, 1031, 1086,
 1094, 1097, 1103, 1108, 1116,
 1164, 1178, 1201, 1210
 Parhon, Victor, 78, 1024, 1166,
 1171, 1262
 Parpalia, Gică Gh., 976
 Pas, Ion, 162, 314, 334, 380, 411,
 413, 424, 426, 495, 519, 543,
 612, 710, 1164, 1242
 Pascadi, Ion, 98, 132, 252, 491, 551,
 603, 712, 827, 886, 999, 1034,
 1053, 1086, 1124, 1213, 1218
 Pascu, Ștefan, 244, 325, 369, 772,
 801, 813, 944, 961, 986, 1135,
 1248, 1253
 Patilinet, Vasile, 495, 1109, 1130
 Patriche, Eugen, 21, 35, 111
 Patrichi, Gina, 72, 794
 Pauker, Ana, 327, 373, 383
 Paul, I., 1172
 Paul, Jean, 90, 192
 Paulescu, Petre, 20, 495
 Pavel, Constantin/ Pavel, Const.,
 347, 692
 Pavel, Toma, 86, 265, 565, 590, 874,
 917, 1120
 Pavelcu, Vasile, 329, 573, 1201
 Pavelescu, C./ Cincinat, 465, 585,
 771, 772, 870
 Pavelescu, Mircea, 8, 65, 155, 1011,
 1049, 1212
 Pavlovici, Constantin Florin, 654
 Pavlovici, Feodor, 716
 Pavlovici, Miodrag, 624
 Payfuss, Max Demeter, 639
 Păcurariu, Francisc, 102, 126, 302,
 486, 530, 837, 1211
 Pădureanu, C., 431
 Păltânea, Paul, 614
 Păscăluță, Octavian, 278, 798, 903
 Pătrar, George, 162, 347
 Pătrașcu, Horia, 20, 45, 55, 79, 97,
 230, 555, 833, 850, 1047, 1064
 Pătrașcu, Ion, 454, 749, 786
 Pătrășcanu/Pătrășcanu, Lucrețiu,
 303, 327, 331, 341, 369, 373,
 376, 380, 383, 386, 387, 398,
 406, 448, 469, 480, 571, 573,
 611, 767
 Pătruț, I., 384
 Păunescu, Adrian, 10, 31, 45, 60,
 124, 133, 141, 143, 144, 152,
 181, 217, 244, 253, 256, 271,
 276, 278, 304, 315, 344, 362,
 384, 463, 502, 508, 514, 532,
 555, 571, 588, 596, 729, 738,
 740, 754, 762, 770, 807, 818,
 830, 848, 872, 911, 919, 929,
 944, 950, 956, 978, 986, 994,
 998, 1012, 1055, 1086, 1088,
 1090, 1097, 1106, 1110, 1116,
 1137, 1145, 1147, 1148, 1150,
 1197, 1201, 1205, 1210, 1218,
 1219, 1228, 1261
 Păunescu, Ilie, 837, 1030
 Păun-Pincio, Ion, 710
 Păcă, T./Păcă, Teodor, 294, 347,
 374, 959, 1004, 1138

Pânzaru, Petru, 18, 502, 554, 1057, 1216
 Pârvan, Vasile, 479, 530, 576, 592, 765, 775, 1222, 1261
 Pârvescu, Gheorghe, 798
 Pârveu, N. D., 73, 1020
 Pârvulescu, Constantin, 734
 Pârvulescu, Mariana, 924, 1036
 Pârvulescu, Octav, 871
 Pele, Elena, 653
 Pelin, Mihai, 43, 49, 50, 130, 270, 378, 448, 532, 638, 784, 785, 887, 1110, 1197, 1203, 1222
 Peltz, I., 280, 353, 390, 997, 1021, 1044
 Penciulescu, Radu, 7, 73, 139, 177, 189, 253, 287, 460, 896, 915, 1266
 Perc, Georges, 28, 1005
 Perianu, Neagu, 262
 Perlea, Ionel, 107
 Perpessicius D.P./ Perpessicius, 10, 41, 65, 74, 112, 136, 237, 270, 400, 451, 509, 561, 702, 875, 911, 929, 983, 985, 1021, 1042, 1051, 1062, 1077, 1085, 1119, 1169, 1179, 1209, 1225, 1228, 1270
 Peterfi, Ștefan/ Peterfy, Istvan, 1175
 Petică, Ștefan, 282, 1051
 Petra, Maria, 347
 Petrache, Ion, 952
 Petre, Andrei, 28, 29, 57, 105, 138, 218, 406, 651, 1011
 Petre, Liliana, 981
 Petre, Luiza, 344
 Petrescu, Aurel, 684
 Petrescu, C./Petrescu, Camil, 10, 12, 18, 60, 61, 72, 76, 120, 150, 169, 172, 176, 185, 230, 236, 249, 252, 282, 283, 293, 300, 344, 347, 355, 369, 384, 453, 456, 464, 470, 471, 509, 537, 538, 549, 549, 551, 565, 568, 595, 675, 706, 721, 733, 751, 752, 798, 805, 812, 831, 850, 854, 870, 878, 903, 927, 929, 936, 978, 983, 996, 1000, 1010, 1016, 1030-1032, 1041, 1044, 1070, 1077, 1117, 1119, 1119, 1123, 1238, 1247
 Petrescu, Cezar, 318, 374, 503, 586, 684, 862, 929, 945, 1044
 Petrescu, Emilian, 701
 Petrescu, Florin Mihai, 75, 252, 586, 844, 1201
 Petrescu, Ioana, 302
 Petrescu, Irina, 879, 1002
 Petrescu, Liviu, 706, 809
 Petrescu, N., 445
 Petrescu, Paul, 1003, 1142
 Petrescu, Radu, 541, 958, 1054
 Petrescu, T., 1155
 Petrescu, V., 624
 Petrescu, Zina, 342
 Petri, Norbert, 548
 Petroveanu, Mihail, 10, 91, 465, 512, 543, 565, 697, 1033
 Petrovici, Emil, 169, 269, 384, 443, 586, 925, 957, 1163
 Petruț, Emanoil, 134, 896
 Petruțiu, D.S., 73, 1270
 Philippide, Al./ Philippide, Alexandru, 8, 17, 21, 27, 41, 48, 75, 79, 85, 88, 129, 141, 147, 152, 163, 180, 195, 196, 210, 270, 473, 497, 505, 510, 525, 532, 563, 586, 606, 658, 680, 731, 785, 865, 867, 885, 905, 918, 928, 929, 976, 997, 1047, 1053, 1077, 1088, 1090, 1096, 1105, 1117, 1123, 1196, 1202, 1219, 1229, 1249
 Picon, Gaëtan, 260, 304, 355, 570

Piersic, Florin, 794
 Pietreanu, Florin, 278
 Piliuță, Constantin, 419
 Pillat, Dinu, 265, 363, 639, 746, 904,
 918, 1044, 1047, 1123
 Pillat, Ion, 91, 95, 123, 159, 160,
 174, 185, 253, 268, 302, 362,
 448, 524, 628, 660, 719, 1174,
 1213, 1215, 1249
 Pillat, Monica, 434, 543
 Pilon, Jean-Guy, 786
 Pinter, Harold, 454, 958, 1054, 1171
 Pintilie, Petre, 227, 804, 916
 Pintilie/Pintilie, Lucian, 7, 19, 55,
 71, 72, 177, 230, 262, 273, 331,
 340, 394, 480, 494, 833, 879,
 1003, 1017
 Piru, Al., 10, 11, 13, 24, 38, 58, 60,
 79, 90, 99, 101, 107, 113, 125,
 130, 141, 142, 173, 179, 193,
 215, 219, 231, 253, 254, 263,
 265, 271, 304, 305, 355, 377,
 410, 427, 530, 533, 549, 575,
 590, 638, 660, 769, 785, 935,
 956, 973, 979, 1000, 1048, 1053,
 1085, 1112, 1139, 1182, 1197,
 1198, 1211, 1229
 Piru, Elena, 52, 201
 Pituț/Pituț, Gheorghe, 45, 49, 99,
 388, 407, 479, 484, 516, 544,
 571, 591, 639, 652, 653, 662,
 668, 672, 797, 831, 842, 887,
 929, 944, 1083, 1097, 1109,
 1110, 1117, 1218, 1219, 1234
 Pivin, George, 522
 Platon, Gheorghe, 286, 589
 Plopeanu, Alexandrina, 734
 Plopeanu, Ștefania, 228, 653
 Poantă, Petru, 35, 1253
 Poe, E. A./Poe, 131, 297, 420, 430,
 510, 559, 655, 855, 874, 906,
 1196
 Poenaru, Daniela, 1173
 Poenaru, Emil, 65, 519, 520
 Pogorilovschi, Ion, 66, 406
 Pompiliu, Miron, 98, 158, 547, 637,
 672, 1136
 Poni, Petru, 29, 961
 Pop, Augustin Z. N., 980
 Pop, Cornel, 289
 Pop, Emil, 555, 710
 Pop, Ion/Pop, I., 31, 32, 35, 45, 112,
 274, 485, 488, 500, 516, 544,
 571, 639, 667, 668, 675, 793,
 1110, 1168, 1214, 1255, 1263,
 1264
 Pop, Mihai, 286, 452, 749
 Pop, N., 124, 146, 183, 561, 653,
 798, 935, 1053
 Pop, Sânziana, 31, 45, 164, 379, 413,
 575, 1013, 1055, 1101, 1235
 Pop, Silviu, 66
 Pop, Teodor, 348
 Pop, Traian, 214
 Pop, Valeriu, 1240
 Pop, Vasile, 900
 Popa, Dumitru, 235, 734, 1109, 1130
 Popa, Mircea, 69, 162, 223, 261,
 390, 402, 687, 688, 984
 Popa, Marian, 31, 45, 141, 194, 265,
 295, 338, 514, 830, 866, 999,
 1052
 Popa, N. I., 93, 94, 572, 853
 Popa, Nicolae, 511
 Popa, Petre, 355, 1009
 Popa, V. D., 507, 701, 727
 Popa, Vasko, 520, 624
 Popa, Victor Ion, 64, 929
 Popa, Victor Tudor, 401
 Popa-Argășeanu, Ion, 624, 871
 Popescu, Al./Popescu, Alexandru,
 78, 187, 651, 837, 851, 971,
 1011, 1171, 1178

Popescu, Al. T., 357, 897
 Popescu, Alexandru Marius, 389
 Popescu, Constantin/ Popescu, Const., 503, 1086
 Popescu, D. R., 25, 80, 83, 118, 125, 177, 255, 256, 268, 274, 326, 352, 396, 406, 426, 469, 483, 484, 530, 575, 640, 641, 651, 673, 733, 794, 850, 897, 928, 970, 988, 1169, 1171, 1248, 1268
 Popescu, Dumitru, 170, 239, 293, 297, 371, 424, 427, 433, 445, 463, 520, 592, 598, 599, 721, 1109, 1130, 1138, 1216, 1240
 Popescu, Dumitru Radu, 66, 133, 177, 273, 459, 487, 837, 847, 852, 866, 872, 923
 Popescu, Horea, 113
 Popescu, Ioana, 460, 1055
 Popescu, Ion, 113, 380, 424, 427, 632, 1240
 Popescu, Ion Apostol, 300, 402, 983
 Popescu, Mircea, 25, 825
 Popescu, Petru, 12, 55, 63, 64, 105, 149, 167, 199, 200, 257, 295, 348, 400, 639, 675, 686, 730, 751, 915, 928, 929, 938, 959, 1042, 1094, 1097, 1109, 1110, 1116, 1121, 1180, 1230, 1236, 1237, 1238
 Popescu, Radu, 20, 25, 66, 133, 197, 227, 306, 322, 368, 387, 400, 417, 488, 496, 508, 564, 583, 603, 702, 728, 807, 813, 827, 859, 931, 1042, 1076
 Popescu, Ștefan, 1197, 1200
 Popescu/Popescu, A., 328
 Popescu-Bogdănești, N., 22, 344
 Popescu-Gopo, Ion, 113, 1240
 Popescu-Olt, Petre, 64
 Popina, Virginia, 806
 Popiți, Gr., 418, 454, 545, 886, 1260
 Popović, Nebojša, 539
 Popović, Živa, 1268
 Popovici, Al./Popovici, Alecu, 73, 274, 794, 897, 898
 Popovici, D./Popovici, Doru, 11, 12, 118, 127, 174, 324, 442, 561, 737, 755, 973
 Popovici, Gheorghe, 66,
 Popovici, Ileana, 650, 794, 1266
 Popovici, Titus, 71, 172, 183, 189, 254, 363, 568, 640, 721, 728, 742, 747, 754, 755, 863, 885, 896, 921, 932, 986, 1019, 1042, 1046, 1094, 1097, 1107, 1185
 Pordea, G. A., 1176
 Porțeanu, Vasile, 445
 Porumbacu, Veornica, 58, 68, 192, 263, 264, 288, 300, 434, 467, 521, 573, 658, 660, 664, 670, 730, 775, 836, 860, 893, 907, 1002, 1035, 1094, 1097, 1107, 1116, 1162, 1184, 1187, 1228
 Postolache, Florica, 85, 342
 Potco, Iulian, 363
 Potoceanu, Maria, 352
 Potopin, Ion, 130, 443
 Potra, Florin, 70, 79, 402, 487
 Prangati, Constantin, 67, 161
 Preda, Ion, 8
 Preda, Marin, 10, 20, 24, 29, 30, 32, 33, 36, 37, 60, 78, 81, 82, 96, 124, 134, 140, 144, 165, 167, 168, 169, 172, 173, 188, 189, 192, 212, 251, 282, 292, 347, 366, 374, 375, 379, 413, 424, 426, 452, 453, 493, 497, 504, 506-508, 510, 529, 534, 559, 572, 589, 604, 605, 610-612, 621, 640, 655, 673, 674, 687, 693, 694, 701, 706, 71, 733, 734, 738, 750, 750, 752, 755, 761, 768, 769, 777-779, 785, 795, 796, 828, 832,

- 879, 885, 886, 892, 893, 896,
904, 918, 932, 937, 955, 978,
998, 1004, 1014, 1023, 1027,
1088, 1090, 1093, 1096, 1100,
1103, 1106, 1113, 1117, 1118,
1151, 1186, 1204, 1209, 1225,
1226, 1235, 1260, 1263, 1270
- Preda, Mira, 488
Preda, Victor, 626
Predescu, Lucian, 409, 746, 770
Prelipceanu, Nicolae/ Prelipceanu,
N., 112, 149, 356, 390, 401, 830,
1110
Princz, Nicolae, 335
Prisnea, Constantin, 9, 146, 288,
299, 321, 324, 327, 328, 333,
369, 399
Pristoleanu, Zenobia, 857
Proca, Victor, 518
Prodan, David, 473
Prodanov, Irina, 67
Protopopescu, Al., 20, 53, 58, 85,
178, 276, 360, 461, 537, 651,
795, 834, 871, 899, 925, 999,
1039, 1051, 1159
Proust, Marcel, 165, 169, 213, 296,
332, 355, 363, 369, 402, 433,
437, 470, 528, 564, 580, 706,
850, 880, 904, 945, 960, 984,
1002, 1166
Prunoiu, Ion, 639
Pruteanu, George, 29, 138, 265, 430,
514, 842, 927, 986, 1004
Puha, Elena, 28
Pumnul, Aron, 1194
Purcaru, Ilie, 78, 173, 271, 355, 454,
597, 817, 847, 852, 917, 923,
1170
Pușcariu, George, 873
Pușcariu, Sextil, 163, 384, 402, 518,
639, 768, 773, 1009, 1143, 1210
Pușkin, A., 115, 398
- Q**
- Quasimodo, Salvatore, 499, 653,
659, 729, 862
Queneau, Raymond, 77, 164, 442,
887, 1166
Quinet, E., 43
- R**
- Rabelais, François, 154, 272, 658,
683, 1002
Rachici, Dim., 23, 326, 352, 517,
521, 871, 1162
Racine, Jean, 191, 729, 1122
Racoviță, Emil, 196, 957, 1114
Radian, 66, 85
Radina, Mircea, 88, 653, 798
Radu, Dan, 459
Radu, I., 1134
Radu, Olimpia, 1253
Radu, Tina, 40
Radu, V., 101
Rahoveanu, Ion, 289, 596, 668, 1269
Raicicovici, Stevan, 624
Raicu, Al./Raicu, Alexandru, 309,
549, 768, 772, 865, 942, 1034
Raicu, Lucian, 24, 30, 39, 86, 87,
120, 147, 153, 186, 199, 246,
265, 331, 369, 376, 419, 459,
474, 481, 487, 503, 524, 541,
550, 551, 558, 589, 664, 692,
702, 703, 729, 730, 741, 750,
813, 842, 866, 929, 934, 962,
978, 987, 1004, 1085, 1095,
1096, 1130, 1131, 1181, 1196,
1209, 1218
Raicu, Ștefan, 278, 362
Rajkov, Sv./ Rajkov, Svetomir, 539,
1269
Ralea, Mihai, 111, 249, 425, 477,
528, 698, 702, 711, 772, 854,
1011, 1021, 1054, 1202
Rally, Alexandru, 658, 667, 697

- Rață, Nicolae, 89
- Răchițeanu-Șirianu, Irina, 13, 226,
275, 325, 371, 401, 585, 668,
794, 829, 861, 1123, 1214
- Răcoveanu, Al., 347
- Rădan, Lucian, 563
- Rădulescu, Adrian, 732, 945
- Rădulescu, Dem., 369
- Rădulescu, Dumitru, 88,
- Rădulescu, Emil, 345, 462, 900,
1250
- Rădulescu, Gheorghe, 477, 1022
- Rădulescu, Ilie, 78
- Rădulescu, Mihai, 244, 289, 302
- Rădulescu, Neagu, 10, 51, 66, 155,
259, 342, 926, 941, 1042, 1195
- Rădulescu, Nicolae, 68, 309, 458,
772
- Rădulescu, Radu, 181
- Rădulescu, Sorin, 88,
- Rădulescu-Cerna, Al., 64, 155, 157,
929
- Rădulescu-Motru, C., 114, 196, 1011
- Răduleț, Romulus, 634
- Rășică, M., 88, 653
- Rășinari, Nicolae, 342, 798, 910
- Rău, Aurel, 80, 83, 91, 129, 272,
302, 356, 394, 424, 426, 537,
596, 612, 654, 692, 792, 799,
802, 868, 949, 1036, 1097, 1103,
1108, 1116, 1163, 1233, 1265
- Răutu, Leonte, 548
- Răuță, Radu, 767
- Râpeanu, B. T., 1171
- Râpeanu, Sanda, 263
- Râpeanu, Valeriu, 10, 32, 142, 143,
239, 286, 289, 293, 380, 394,
409, 424, 426, 427, 456, 679,
873, 1060, 1062, 1068
- Rebreanu/ Rebreanu, Liviu, 23, 37,
75, 86, 98, 119, 121, 140, 152,
153, 161, 165, 167, 168, 181,
185, 186, 192, 203, 246, 258,
265, 268, 365, 369, 419, 418,
507, 517, 527, 540, 541, 568,
586, 593, 633, 655, 659, 685,
716, 718, 779, 833, 843, 862,
878, 897, 926, 927, 929, 936,
976, 978, 980, 1044, 1063, 1117,
1119, 1127, 1128, 1128, 1144,
1146, 1148, 1149, 1213, 1217,
1238, 1251, 1267
- Rebreanu, V./ Rebreanu Vasile, 13,
125, 184, 200, 326, 367, 641,
660, 685, 707, 809, 810, 830,
834, 1015, 1040, 1050, 1074,
1100, 1158, 1209, 1212, 1213,
1232, 1268, 1269
- Regman, Cornel, 85, 119, 136, 152,
180, 192, 205, 264, 276, 284,
323, 375, 463, 500, 523, 524,
537, 573, 614, 652, 681, 780,
796, 844, 887, 899, 905, 1028,
1029, 1120, 1198, 1229
- Renard, Jean-Calude, 46, 164, 550
- Reteganul, Ion-Pop, 485
- Reu, Traian, 88, 183
- Reymont, Wladyslaw, 165, 384, 388,
607
- Ricardou, Jean, 906
- Rilke, Rainer Maria, 27, 40, 52, 68,
92, 100, 126, 148, 185, 199, 213,
225, 346, 355, 590, 729, 887,
1166, 1255
- Rimbaud/ Rimbaud, Arthur, 169,
277, 398, 666, 729, 1198, 1202,
1212, 1264
- Ritsos, Iannis, 1217
- Robbe-Grillet, Alain, 70, 159, 160,
194, 230, 231, 324, 400, 445,
534, 539, 1239
- Robescu, Marius, 49, 212, 545, 855,
905, 1110
- Robot, Al., 374
- Robu, Vladimir, 85

- Rodin, Auguste, 80
 Roll, Ștefan, 243, 246, 653, 705,
 791, 1249
 Roman, Ileana, 155, 197, 784, 798,
 Roman, Valter, 274
 Romanescu, Ioanid, 66, 263, 362,
 469, 482, 565, 573, 632, 772,
 877, 900, 941, 1110, 1159, 1160,
 1201
 Ronea, V., 40
 Ronsard, Pierre, 228, 658, 667, 697
 Rosenthal, Constantin Daniel, 302,
 340
 Rosetti, Alexandru/ Rosetti, Al., 115,
 163, 230, 270, 290, 470, 471,
 485, 502, 515, 669, 683, 693,
 746, 751, 811, 979, 1000, 1077,
 1112, 1133, 1135, 1182, 1210,
 1254
 Rosetti, Radu, 363, 987
 Roșca, D. D., 53, 114, 269, 289, 370,
 974, 1163, 1188
 Roșianu, Mihail, 712
 Rotaru, Dan, 259, 342, 426, 625,
 769, 869, 870
 Rotaru, Ion/ Rotaru, I., 24, 52, 77,
 132, 323, 435
 Roth, St. Ludwig, 471, 585, 608,
 1136
 Rotică, G., 346, 519
 Rudeanu, Sadu, 485, 701, 727, 826
 Runcan, Irina, 225
 Rusan, Romulus, 35, 123, 131, 144,
 385, 430, 534, 701, 722, 928
 Russo, Alecu, 230, 300, 443, 629,
 731, 929, 1140, 1175, 1254
 Rusu, Andrei, 575, 589, 1197
 Rusu, Ilie, 274, 794
 Rusu, Liviu, 330, 419, 529, 1138,
 1196
 Rusu, M. N., 21, 31, 46, 230, 265,
 295, 503, 555, 589, 635, 757,
 812, 830, 834, 849, 855, 865,
 905, 913, 927, 951, 974, 1095,
 1110 1133
 Rusu, Valeriu, 305, 487
 Ruță, Georgeta, 21
- ## S
- Saal, Carl, 548
 Sabin, Mihail, 66, 262, 263, 303,
 326, 347, 448, 632, 755, 772,
 834, 877, 941, 1095, 1241
 Sachs, Nelly, 420, 639
 Sadova, Marietta, 73, 176
 Sadoveanu, Marin, 538, 929, 936,
 1029
 Sadoveanu, Mihail/ Sadoveanu/
 Sadoveanu, M., 19, 24, 29, 33,
 37, 42, 60, 75, 98, 111, 155, 156,
 166, 167, 185, 189, 192, 223,
 236, 253, 268, 286, 296, 298,
 318, 328, 341, 343, 353, 369,
 374, 376, 399, 421, 425, 455,
 460, 464, 497, 514, 519, 540,
 568, 616, 655, 686, 692, 712,
 713, 714, 752, 800, 806, 834,
 847, 851, 852, 862, 883, 998,
 1000, 1017, 1044, 1082, 1125,
 1134, 1140, 1144, 1162, 1164,
 1175, 1202, 1268
 Sadoveanu, V./Sadoveanu, Vasile,
 328, 499
 Sagerțiu, Octav, 87
 Sahia, Al./Sahia, Alexandru, 335,
 568, 675, 836, 912, 942, 943,
 957, 1020, 1021
 Sainte-Beuve, Charles-Augustin,
 218, 389, 439, 888, 919, 1029
 Salcia, Constantin, 809, 870
 Sámuel, Domokos, 174
 Sandburg, Karl, 136, 672, 1166
 Sandu-Aldea, Constantin, 713

- Sanielevici, H., 253, 288, 354, 390, 672
- Santa, N., 617
- Sartre, Jean Paul, 290, 296, 352, 364, 389, 394, 500, 534, 658, 808, 904, 1030, 1138
- Sav, V., 149
- Sava, Ion, 1042
- Sava, Valerian, 634, 1017, 1159
- Savin, Mihail, 29, 887
- Săbăreanu, C./ Săbăreanu, Constantin, 506
- Săhleanu, Victor, 14, 513, 626, 1265
- Sălăgean, Sergiu, 542
- Sălceanu, Grigore, 87, 362, 900
- Sălcudeanu, Petre, 13, 424, 427, 637, 1090, 1097, 1116
- Săndulescu, Al., 229, 283, 295, 321, 329, 912, 1084, 1149, 1230
- Săndulescu, Ecaterina, 428
- Săraru, Dinu, 20, 45, 176, 807, 1210
- Săreanu, Ion, 340
- Săvulescu, Monica, 340, 460
- Sânge/i/orzan/ Zaharia, 29, 43, 138, 246, 304, 376, 426, 503, 550, 573, 613, 614, 692, 711, 741, 757, 812, 834, 849, 865, 918, 945, 987, 1008, 1041, 1062, 1095, 1125, 1146, 1188, 1201, 1217, 1250
- Sângereanu, Ion, 149, 200
- Sânpetru, Paul, 263
- Sântimboreanu, Mircea, 10, 168, 637
- Sârbu, Eva, 71, 776, 879,
- Sârbu, Ion/Sârbu, I. D./Sârbu, Ion D., 76, 275, 869, 1125
- Sârbu, Nicolae, 1254
- Sârbu, Stelian, 184
- Sârbul, Ion, 860
- Sârghie, Ioan H., 203
- Sbârcea, George, 127, 291, 292, 446, 1189
- Scarlat, Bazil, 196, 480, 791, 871, 1012, 1174
- Scarlat, Teodor, 871
- Schäffer, Emmerich, 896
- Schiau, Octavian, 384
- Schileru, Eugen, 699, 704, 880, 958
- Schileru, Mihaela, 121
- Schiller, Friedrich, 99, 786
- Schisgall, David, 360
- Schlesak, Dieter, 592, 730, 1002
- Schuller, Betina, 1156
- Schuller, Hans, 926
- Schuller, Paul, 548
- Schulz, Karel, 573
- Schumann, Ilse, 1170
- Schuschning, Hans, 548
- Schuster, Paul, 481, 487, 497, 541, 548, 750, 885
- Scorobete, Miron, 39, 138, 289, 512, 544, 668, 1144, 1269
- Scurtu, Vasile, 195
- Sebastian, Lascăr, 134
- Sebastian, Mihail, 203, 746, 827, 850, 861, 871, 929, 1044, 1051, 1171
- Segărceanu, Ion, 87
- Seghers, Ana, 102, 913
- Seghers, Pierre, 77
- Seifert, Jaroslav, 585, 981
- Selejan, Radu/ Selejan, R., 1214, 1247
- Sénghor, Léopold Sédar, 639
- Sereda, Elena, 290
- Sever, Al., 1227
- Sfetca, Petru, 135, 149, 200, 245, 1162
- Shakespeare, William, 102, 129, 192, 194, 209, 219, 268, 296, 315, 339, 419, 542, 639, 740, 908, 956, 999, 1231
- Sienkiewicz, Henrick, 296
- Silvestru, Valentin, 176, 340, 459, 494, 840, 988

Sima, Horia, 29
 Simion, Al., 117, 132, 203, 1187
 Simion, Eugen, 10, 37, 38, 86, 111,
 130, 132, 185, 211, 243, 259,
 260, 265, 267, 279, 301, 323,
 388, 426, 434, 438, 440, 441,
 508, 519, 520, 525, 565, 566,
 573, 578, 579, 601, 609, 618,
 621, 629, 634, 673, 693, 694,
 712, 713, 807, 813, 814, 815,
 836, 837, 849, 892, 919, 933,
 948, 1004, 1044, 1045, 1047,
 1050, 1075, 1094, 1097, 1108,
 1116, 1234, 1243
 Simion, Lucia, 1011
 Simion, Pop, 80, 132, 298, 311, 413,
 424, 426, 508, 541, 548, 610,
 753, 767, 853, 916, 992, 1178
 Simionescu, Cristofor, 18, 322
 Simionescu, Dan, 475
 Simionescu, Mircea/ Simionescu,
 Mircea Horia, 117, 196, 238, 304,
 411, 425, 431, 505, 581, 593, 599
 Simionescu, Radu, 331
 Simon, Claude, 464, 534, 1021
 Simonescu, Dan, 47, 189, 347, 501
 Simula, Traian, 86
 Sinescu, Emil, 465
 Sivetidid, Victor, 564, 1212
 Slavici, Ioan, 10, 40, 53, 101, 318,
 369, 435, 474, 556, 568, 655,
 688, 719, 768, 781, 857, 935,
 996, 1149, 1172, 1213
 Smântânescu, Dan, 64, 141, 342
 Smeu, [Zmeu], Grigore, 134, 584
 Soare, Iulia, 294, 374, 744, 1211
 Socol, Ion, 8, 976
 Solacolu, Barbu/ Solacolu, B., 186,
 310, 1174
 Solomon, Carl, 1084
 Solomon, D./Solomon, Dumitru, 40,
 73, 84, 124, 178, 381, 461, 579,
 649, 650, 651, 700, 828, 1032
 Solomon, Petre, 79, 289, 301, 844,
 913, 938, 1166, 1198, 1202, 1212
 Sommer, Radu, 185
 Sorbul, Mihail, 833, 1038
 Sorescu, Marin, 10, 31, 45, 46, 48,
 66, 69, 92, 95, 113, 120, 137,
 147, 164, 172, 177, 198, 263,
 265, 271, 280, 303, 326, 340,
 348, 357, 413, 445, 449, 456,
 466, 489, 503, 510, 522, 523,
 543, 550, 554, 556, 559, 576,
 581, 589, 592, 593, 622, 633,
 639, 649, 652, 688, 699, 714,
 733, 741, 755, 770, 774, 776,
 818, 837, 874, 878, 897, 914,
 918, 943, 956, 969, 1017, 1020,
 1033, 1055, 1086, 1094, 1103,
 1118, 1122, 1135, 1153, 1167,
 1168, 1171, 1179, 1187, 1201,
 1212, 1228, 1235, 1243
 Sorescu, Roxana, 538
 Sorianu, Vlad, 14, 67, 162, 235, 262,
 314, 346, 374, 406, 436, 520,
 530, 630, 747, 772, 875, 941,
 957, 984, 1014, 1158, 1251
 Sotola, Jiri, 585
 Spălățelu, Ion, 34, 195, 422
 Speranția, Eugeniu, 94, 148, 196,
 356, 1169
 Spiridonică, V., 278
 Sporici, Vasile, 66
 Stahl, H. H./ Stahl, Henriette Yvone,
 10, 30, 169, 269, 325, 384, 567,
 682, 1062, 1077
 Stan, C., 213, 353
 Stan, Elena, 732
 Stan, Radu, 1142
 Stanca, Dominic, 278, 455, 664, 774,
 831, 897
 Stanca, Radu, 160, 178, 180, 294,
 309, 331, 372, 520, 543, 649,
 750, 837, 865, 897, 928, 1029,

- 1095, 1171, 1179, 1247, 1250, 1251
- Stancu, Horia, 9, 88, 309, 377, 487, 830, 1173
- Stancu, Zaharia, 9, 10, 16, 25, 42, 55, 58, 60, 75, 88, 104, 164, 189, 291, 307, 311, 312, 328, 335, 347, 374, 375, 382, 387, 413, 424, 426, 432, 456, 459, 481, 495, 497, 499, 541, 593, 614, 640, 691, 725, 729, 735, 755, 757, 762, 813, 835, 859, 860, 863, 864, 885, 916, 927, 937, 951, 1012, 1018-1020, 1027, 1045, 1058, 1059, 1068, 1088-1090, 1093, 1096-1098, 1103, 1111, 1113, 1116, 1117, 1119, 1121, 1128, 1129, 1130, 1138, 1145, 1162, 1163, 1181, 1190, 1194, 1197, 1209, 1210, 1210, 1226, 1228, 1229, 1235, 1240, 1242, 1243, 1251
- State, Ion, 228
- Stati, Sorin, 626
- Stati, Șerban, 1005
- Stănculescu, Gheorghe, 64, 767
- Stănculescu, Silviu, 290, 1185
- Stănescu, C./ Stănescu, Constantin, 48, 96, 146, 197, 198, 203, 265, 482, 506, 565, 588, 620, 673, 674, 693, 926, 1049, 1112, 1131, 1133, 1178, 1222, 1243
- Stănescu, Eugen, 64, 625, 871
- Stănescu, Dumitru, 300
- Stănescu, Mihai, 317, 501, 668, 972, 1194
- Stănescu, Nichita, 11, 17, 34, 46, 48, 57, 68, 75, 95, 116, 129, 139, 154, 172, 237, 243, 244, 251, 252, 261, 276, 278, 289, 295, 303, 326, 337, 351, 368, 392, 393, 411, 413, 415, 425, 431, 463, 472, 473, 493, 498, 510, 515, 520, 530, 550, 557, 571, 596, 605, 613, 616, 621, 639, 666, 685, 718, 728, 738, 741, 755, 767, 793, 798, 820, 825, 840, 846, 848, 899, 900, 903, 943, 946, 950, 953, 978, 986, 989, 990, 1007, 1008, 1025, 1038, 1061, 1103, 1163, 1186, 1190, 1191, 1192, 1196, 1201, 1202, 1210, 1212, 1218, 1219, 1228, 1229, 1235, 1236, 1239, 1240, 1261
- Stănescu, Heinz, 40
- Stănescu, Sorin, 799
- Stănescu, Traian, 1141
- Stănoiu, Damian, 378
- Stătescu, Constantin, 554
- Stătescu, Ștefan, 212, 345, 1155
- Stăvăruș, I./ Stăvăruș, Ion, 24, 134, 147, 397
- Steiner, George, 913, 1121, 1125
- Stelaru, Dimitrie, 42, 91, 163, 180, 368, 394, 481, 487, 534, 541, 555, 654, 729, 786, 855, 866, 893, 900, 943, 1034, 1138, 1163, 1174, 1268
- Stere, C./ Stere Constantin, 224, 355, 385, 406, 442, 448, 623, 632, 659, 673, 686, 757, 770, 809, 869, 995, 1012, 1163
- Steriade, Mihail / Sterian, Michel, 224, 355, 385, 406, 442, 448, 623, 632, 659, 673, 686, 757, 770, 809, 869, 995, 1012, 1163
- Stoe, Nicolae, 520, 1157
- Stoian, Aurel, 94
- Stoian, Mihai, 232, 238
- Stoian, Nicolae, 49, 111, 112, 238, 367, 722, 927, 986, 1077,
- Stoian, Petru, 465
- Stoian, Ștefan, 979, 1181, 1186, 1200, 1214, 1227, 1245

- Stoianov, Liudmil, 370
 Stoica, Adrian, 390, 1024
 Stoica, Ariana, 73
 Stoica, Chivu, 229, 734, 917
 Stoica, Ion, 44, 261
 Stoica, Marin, 276
 Stoica, Nicolae, 996
 Stoica, Petre, 147, 242, 355, 447,
 530, 774, 784, 793, 836, 1138,
 1166, 1232
 Stoica, Traian, 542, 906, 907, 1035,
 1174
 Stoicescu, Aurel, 228
 Stoiciu, C./Stoiciu, Constantin, 378,
 413, 438, 469, 555, 610, 730,
 776, 993, 1110, 1197
 Stojanović, Dragan, 540
 Storin, Aurel, 275, 808
 Streinu, Vladimir, 32, 45, 61, 120,
 129, 237, 279, 305, 332, 335,
 382, 455, 486, 488, 527, 555,
 562, 609, 614, 651, 664, 673,
 773, 830, 850, 900, 918, 937,
 953, 997, 1073, 1084, 1119,
 1132, 1137, 1153, 1158, 1180,
 1196, 1212, 1228
 Strihan, Andrei, 650
 Strihan, Petre, 112, 130, 999
 Strindberg, August, 556, 660, 899,
 920, 958, 1042, 1171
 Stroia, Gheorghe, 993
 Sturza, Lucia, 340, 958
 Sturza, Mihail, 572
 Sturzu, Corneliu, 18, 138, 292, 330,
 336, 445, 514, 555, 613, 672,
 691, 710, 711, 741, 756, 813,
 834, 849, 866, 917, 945, 961,
 971, 1041, 1074, 1217
 Suchianu, D. I., 40, 70, 88, 99, 113,
 126, 134, 263, 324, 369, 606,
 685, 704, 770, 859, 939, 957,
 981, 1021, 1086, 1121, 1141
 Suciu, Gheorghe, 39, 45, 98, 224,
 251, 271, 393, 428, 462, 514
 Suciu, I. D., 886
 Surer, Paul, 500
 Suru, George, 269, 530, 870, 1162
 Sütő, András, 115, 1094, 1097,
 1108, 1116
 Szabó, Gyula, 235
 Szasz, Janos, 424, 426, 496, 508,
 603, 917, 977, 1097, 1103, 1117
 Szemplér, Ferenc, 520
 Szilaghi, Domokoş, 847, 852, 923,
 1170
 Szombaty, Gille Otto, 794
- Ş
- Şandru, Ion, 1042
 Şandru, Tudor, 1212
 Şandru, Vasile, 495
 Şchianu, Octavian, 41
 Şchiopu, Ursula, 1187
 Şedran, Gavril, 842
 Şelmaru, Traian, 651
 Şeptilici, Mircea, 665
 Şerban, Al./ Şerban, Alexandru, 87,
 130, 246
 Şerban, Andrei, 219, 339, 340, 651,
 843, 940, 1002, 1003, 1141, 1262
 Şerban, Geo, 130, 191, 251, 338,
 450, 533, 999, 1181, 1197, 1201,
 1202
 Şerban, Sergiu, 773
 Şerban, V., 637
 Şerbănescu, Mircea, 453, 479, 1020,
 1165, 1247, 1262, 1269
 Şerbu, Ieronim, 977
 Şincai, Gheorghe, 74, 284, 401, 487,
 497, 611, 719, 861, 956, 1153,
 1172, 1246
 Şincan, Dionisie, 183, 771, 903
 Şoimu, Constantin/ Şoimu, C., 88,
 798

- Șolohov, Mihail, 296, 606
 Șora, Mariana, 148, 392, 543, 667,
 799, 917, 1035, 1189, 1212
 Șorban, Raoul, 304, 710
 Șorobetea, A., 390
 Ștefan, Damian, 200
 Ștefan, E., 87, 363
 Ștefan, Graziela, 1075
 Ștefan, I. M., 167
 Ștefan, Ion C., 154
 Ștefanache, Corneliu, 191, 230, 292,
 302, 346, 362, 376, 444, 468,
 469, 479, 502, 572, 588, 589,
 613, 672, 691, 711, 1094, 1185,
 1187
 Ștefănescu Al. I., 99, 124, 186, 1181
 Ștefănescu, Cornelia, 355, 861
 Ștefănescu, Emilian, 182, 362
 Ștefănescu, I. D., 682
 Ștefănescu, Mircea, 88, 395, 444,
 903
 Ștefănescu, Teodor, 806
 Ștefuriuc, Constantin, 464, 592
 Știrbu, Constantin, 154, 448, 1159
 Știrbu, Viorel, 9, 130, 553, 1217,
 1232
 Șugariu, Ion, 749
 Șuluțiu, Octav, 353, 862, 929, 936,
 1157
 Șurianu, Ovidiu, 845
- T**
- Tanoi, Cristina, 632, 1138
 Talaz, George, 1228
 Taloș, Ion, 959
 Tanco, Teodor, 433
 Tapalagă, P., 87
 Tarangul, Marin, 45, 120, 212, 299,
 361, 939, 1054, 1076, 1078, 1110
 Tarco, Ladislau, 363
 Tașcu, V., 79, 100, 135, 324, 390,
 401, 475, 499, 569, 639, 705,
 717, 827, 836, 844, 980, 983,
 1083, 1084, 1087, 1120, 1185,
 1232
 Tatomir, Nicolae/ Țațomir, Nicolae,
 18, 119, 228, 406, 418, 492,
 1021, 1041, 1161, 1187
 Taylor, John Russel, 426
 Tănase, Al., 834
 Tănase, Nicuță, 10, 549, 581, 598,
 670, 855, 925, 951, 973, 1040
 Tănase, Sîrbu/ Tănase, Sârbu, 446
 Tănase, Virgil, 94, 448
 Tănăsache, Ilie, 162, 347, 675, 798
 Tănăsescu, Alexandru, 1121
 Tănăsescu, Antoaneta, 554
 Tănăsescu, Grigore, 462
 Tănăsescu, Manuela, 188, 940
 Tărchilă, Dan, 899, 1171
 Tătaru, Ion, 663, 1049
 Tăușan, Victoria Ana, 443, 652, 687,
 1051
 Tăutu, N./Tăutu, Nicolae, 10, 88,
 124, 183, 187, 218, 278, 464,
 564, 694, 701, 721, 747, 798,
 841, 848, 971, 979, 1120, 1176,
 1210
 Târziu, Alexandra, 10, 31, 45, 711,
 1252
 Teclu, Iacob, 734
 Teclu, Liviu Teodor, 519
 Teclu, Nicolae, 284
 Teculescu, Horia, 101
 Tempea, Radu, 956
 Teodor, Pompiliu, 222, 312, 322
 Teodoreanu, Al. O. / Alexandru,
 156, 353, 673
 Teodoreanu, Ionel, 10, 155, 163,
 169, 318, 351, 365, 398, 615,
 829, 1021
 Teodoreanu, Lili, 155
 Teodoresco, Eliazar Lotar, 42
 Teodorescu, Ada, 86

Teodorescu, Crin, 357, 358, 1267
 Teodorescu, Gabriel, 445, 519
 Teodorescu, George, 72, 73
 Teodorescu, Ion, 240
 Teodorescu, Ion Dumitru, 169, 1020,
 1158, 1269
 Teodorescu, L./ Teodorescu, Leoni-
 da, 73, 275, 357, 359, 426, 606,
 648, 837, 971, 1033
 Teodorescu, N., 8
 Teodorescu, Virgil, 65, 91, 92, 180,
 204, 369, 389, 540, 552, 563,
 786, 900, 903, 912, 933, 943,
 959, 981, 1050, 1086, 1090,
 1093, 1097, 1107, 1117, 1137,
 1201, 1228
 Teodorescu-Braniște, Tudor, 171,
 239, 401, 926, 1021
 Teodorovici, Sergiu, 1124, 1187
 Teodoru, Eugen, 113, 184, 363, 773
 Teodoru, Radu, 1083
 Teoreanu, Ion, 235
 Terbancea, Timotei, 149, 199, 302,
 325, 667, 687, 705, 732, 751,
 830, 941, 983, 1055
 Tertulian, N., 18, 231, 249, 388, 493,
 499, 543, 799, 813, 854, 1270
 Terzea, Vasile, 278, 362
 Theodorescu, Barbu, 501, 861, 1038
 Theodorescu, Cicerone, 15, 198,
 264, 323, 353, 515, 670, 755, 936
 Theodorescu, Dem, 1021
 Theodorescu, Răzvan, 21
 Theodoru, Radu, 65, 184, 445, 519,
 653, 771, 873, 1155
 Thomas, Dylan, 822, 1017
 Tiba, Ion, 589
 Tihan, T./ Tihan, Teodor, 127, 273,
 302, 356, 475, 609, 640, 687,
 688, 1123
 Tihonov, Veaceslav, 99, 958
 Timcu, George, 279, 465, 613, 741,
 756, 849, 887, 906, 1035, 1174
 Timișeanu, Ecaterina/ Timișan, 226
 Ecaterina
 Tipei, Sever, 256, 324
 Tita, Aurel, 203, 826
 Titel/ Titel, S./ Titel, Sorin, 73, 95,
 125, 169, 269, 352, 400, 438,
 453, 474, 522, 527, 539, 648,
 665, 758, 808, 815, 949, 1006,
 1013, 1020, 1055, 1158, 1173,
 1209, 1227, 1243, 1268
 Tito, Iosip Broz, 432, 471, 481, 1072
 Titulescu, Nicolae, 228, 443, 611
 Todor, Ion, 767
 Todoran, Eugen, 14, 325, 587, 842,
 885, 910, 1247
 Todoran, Romulus, 402
 Tolstoi, Lev, 102, 241, 296, 398,
 496, 535, 666, 800, 1082
 Toma, Atanasie, 70
 Toma, Sanda, 794
 Toman, Josef, 187
 Tomescu, Corneliu, 1197
 Tomescu, Ion, 1255
 Tomescu, Mircea, 44
 Tomescu, Vasile, 424, 427
 Tomoroga, Petre, 85
 Tomozei, Gheorghe, 11, 47, 48, 64,
 97, 198, 257, 389, 484, 506, 518,
 582, 679, 685, 728, 769, 786,
 806, 828, 847, 852, 923, 928,
 978, 986, 993, 1015, 1060, 1081,
 1093, 1129, 1169
 Tomșa, Livia, 352, 1260
 Tomuș, Mircea, 83, 174, 259, 260,
 265, 311, 312, 451, 457, 458,
 470, 493, 533, 644, 678, 729,
 792, 793, 845, 889, 890, 891,
 901, 1026, 1027, 1086, 1094,
 1097, 1109, 1116, 1229, 1262

- Tonegaru, Constant, 42, 180, 497,
 524, 534, 555, 572, 589, 616,
 660, 786, 866, 902, 1051, 1084,
 1095, 1249
 Tonitza, Nicolae, 398, 434, 606
 Topârceanu, George, 170, 300, 314,
 362, 434, 448, 519, 604, 847,
 1125
 Topolog, Ion, 446, 771, 912, 1013,
 1055, 1250
 Tordai, Zădor, 290
 Tornea, Florin, 460
 Torynopol, Victor, 179, 905
 Toso, V., 299, 806, 928
 Toth, Imre, 335, 1188, 1217
 Traian, Marian, 356
 Trakl, Georg, 324, 639, 784, 821,
 1177, 1232
 Trancă, Dumitru, 368, 488, 494, 773,
 1059
 Trandafir, Ion, 155, 167, 464, 1134
 Trifu, Sever, 136, 310
 Tripa, Ion, 352
 Tritescu, Stela, 485
 Trofin, Virgil, 724, 734, 1109, 1130
 Tudor, Andrei, 353
 Tudor, Eugenia, 279, 615, 906, 907,
 1173, 1271
 Tudor, Ion, 632, 1164
 Tudor, Nicolae, 1010
 Tudor, Valentin, 1260
 Tudora, Carmen, 163, 877
 Tudoran, Dorin, 765, 768, 994,
 1122, 1141, 1185, 1231
 Tudoran, Georgeta, 1146
 Tudoran, Radu, 42, 211, 282, 331,
 368, 835, 887
 Tufescu, Victor, 42
 Tulbure, Victor, 8, 210, 264, 278,
 317, 368, 370, 417, 431, 471,
 579, 718, 847, 860, 903, 1054,
 1134, 1154, 1176
 Tulniceanu, Petru, 88, 276, 652
 Tunaru, Mihai, 186
 Turbăceanu, Maria, 489
 Turcea, Daniel, 342, 982, 1205, 1244
 Turcu, C., 292
 Turcu, Marcel, 39, 269
 Turcu, N. V., 198, 305, 428, 447,
 513, 632, 908
 Turcuș, Aurel, 269
 Tuzeleanu, S., 976
 Twain, Mark, 78, 102
- Ț**
- Țăranu, Cornel, 755
 Țene, Florin Al., 88, 183, 465
 Țepelea, Gabriel, 64, 158, 343, 352,
 442, 444, 518, 624, 767, 1249
 Țepeneag, D./Țepeneag, Dumitru,
 51, 55, 61, 94, 97, 106, 125, 160,
 194, 213, 214, 223, 231, 232,
 265, 283, 295, 374, 438, 453,
 454, 508, 527, 529, 537, 559,
 574, 608, 621, 665, 706, 796,
 830, 872, 959, 961, 984, 1027,
 1054, 1101, 1210, 1244, 1245
 Țic, Nicolae, 211, 369, 483, 498,
 673, 1027, 1050, 1064
 Țilivea, Nicolae, 64, 767
 Țirioi, Nicolae, 169, 352, 454, 530,
 1268
 Țiroiu, Adrian, 264
 Țoiu, Constantin/ Țoiu, C., 23, 109,
 112, 251, 271, 301, 323, 336,
 337, 369, 542, 607, 613, 686,
 705, 731, 750, 751, 826, 858,
 929, 937, 976, 996, 1043, 1050,
 1083, 1211, 1243
 Țopa, Liliana, 196, 430
 Țuculescu, Ion/Țuculescu/ Țucules-
 cu, Ion, 230, 298, 300, 556, 592,
 1086

Țugui, Haralambie, 202, 406, 448,
589, 740, 806, 865, 986, 1260,
1269
Țugui, Pavel, 105
Țugurian, Petre, 1023
Țuțea, Petre/ P. Tuțea, 350, 1161

U

Uba, Traian, 88, 183
Udrea, Cornel, 390, 1254
Udrescu, Nicolae, 21, 110, 160, 413,
430, 598
Ugliș, Petre, 1199
Ulmeanu, Andrei, 278
Ungheanu, Mihai, 32, 48, 78, 86, 96,
123, 147, 172, 244, 265, 271,
288, 295, 314, 323, 355, 375,
455, 459, 524, 531, 575, 621,
638, 673, 716, 717, 743, 815,
886, 905, 920, 950, 967, 984,
1042, 1132, 1148, 1206, 1229,
1242
Ungureanu, Cornel/ Ungureanu, C.,
169, 269, 352, 454, 784, 1020,
1162, 1164
Ungureanu, Gh., 1146
Ungureanu, Mihai, 1023
Ureche, Damian, 45, 169, 183, 483,
540, 653, 784, 1124, 1162, 1269
Ureche, Grigore, 719, 806, 1140,
1224, 1246
Uricaru, Eugen, 35, 877, 1177, 1253
Urmuz [Demetrescu-Buzău], 65, 75,
92, 217, 231, 269, 353, 364, 377,
537, 576, 604, 661, 818, 837,
969, 1214, 1255, 1264
Ursache, Magda, 613, 812, 834, 961,
1062, 1124, 1201, 1217, 1252
Ursache, P./ Ursache Petru, 393,
1252
Ursachi, Mihai, 783, 1187
Ursu, G. G., 878

Ursu, N. A., 305
Ursu, Nicolae, 530
Ursu, Tudor, 371
Urșianu, Malvina, 419, 879
Utan, Tiberiu, 10, 84, 112, 278, 326,
393, 400, 407, 424, 426, 500,
503, 512, 552, 579, 806, 874,
907, 1138, 1228

V

Vaeni, Constantin, 256
Vaida, Alexandru M., 345
Vaida, Mircea, 24, 41, 53, 289, 401,
553, 586, 732, 733, 844, 983,
1048, 1087, 1143, 1185, 1213
Vaida, Radu, 826, 903
Valentin, Radu, 847
Valéry, Paul, 74, 80, 142, 186, 270,
279, 305, 355, 480, 509, 583,
608, 1250
Vancea, I., 39
Vancea, Zeno, 15, 700, 755
Varbanesco, D./Varbanesco, Dimitri,
199
Varlaam, 252, 268, 719, 1077
Vartic, Ion, 372
Vasile, A. D., 341
Vasile, Marian, 291
Vasile-Fati, Petre, 181, 271, 278,
462, 900, 901
Vasilescu, Emil, 21, 22, 35, 412,
677, 689, 864, 1045, 1049
Vasilescu, Horia, 428, 429
Vasilescu, Nae, 1085
Vasilescu, Stelian, 71
Vasilichi, Gheorghe, 734
Vasilii, Mihai, 34, 402
Vatamaniuc, D., 556
Văcărescu, Enăchiță, 95
Văcărescu, Iancu, 958, 1053
Văcărescu/Văcărescu, Elena, 305,
1053

Văluoreanu, Petre, 362, 900
 Vâlceanu, Nicolae, 1155
 Vâlcovici, Victor, 824
 Vâlcu, Vasile, 1121
 Vântu, Victor, 10
 Vârgolici, T./ Vîrgolici, Teodor, 101,
 144, 190, 198, 205, 280, 308,
 382, 406, 547, 612, 1269
 Veakis, Yannis/ Veakis Ianis, 176,
 794, 899, 1213
 Velciu, D./Velciu, Dumitru, 979,
 1229
 Velea, Nicolae, 19, 22, 125, 147,
 296, 301, 309, 338, 339, 363,
 377, 379, 387, 397, 413, 416,
 426, 436-438, 539, 540, 556, 610,
 621, 625, 638, 640, 641, 689,
 709, 710, 745, 762, 783, 830,
 847, 852, 866, 872, 923, 926,
 1026, 1027, 1032, 1059, 1063,
 1169, 1232, 1245, 1268
 Velea, S./Velea, Stan, 93, 213, 389,
 552, 951, 1049, 1087
 Velican, Ion, 454
 Velisar, Ștefana/Velisar, Ștefania,
 155
 Verdeț, Ilie, 229, 554, 724, 734,
 1109, 1130
 Veres, Daniel, 897
 Vereș, Nicolae, 394, 511, 692
 Verlaine, Paul, 443, 486, 635
 Vetrineanu, I., 476
 Vianu, Elena, 315, 1021
 Vianu/Vianu, Tudor, 24, 29, 41, 44,
 59, 88, 98, 112, 129, 174, 191,
 204, 211, 214, 218, 237, 243,
 253, 312, 323, 325, 330, 346,
 354, 397, 436, 451, 467, 470,
 476, 480, 509, 561, 576, 583,
 618, 666, 711, 786, 788, 807,
 834, 874, 878, 889, 913, 940,
 945, 999, 1125, 1132, 1179,
 1202, 1218, 1228, 1317
 Vicol, Dragoș, 88, 184, 278, 363,
 465, 903
 Victor, Ion B., 532, 926
 Vidrighin, Ion, 13, 226, 475, 488,
 552, 585, 592, 1005, 1198
 Vieru, Anatol, 119, 755
 Vince, József, 307
 Vinea, Elena, 903
 Vinea, Ion, 91, 171, 226, 244, 270,
 289, 302, 354, 365, 419, 455,
 542, 550, 554, 586, 604, 790,
 894, 900, 907, 1021, 1077, 1210,
 1214, 1230
 Vinițchi, Stela, 1205
 Vintilă, Petru/e, 88, 170, 184, 278,
 317, 328, 425, 507, 561, 653,
 701, 748, 826, 857, 910, 952,
 1060, 1087, 1178
 Vintilescu, V., 540
 Vișan, Constantin, 732
 Vitanidis, Gh., 547, 712
 Vitner, Ion, 173, 246, 524, 937, 1197
 Vlad, Gheorghe, 275
 Vlad, Ion, 167, 273, 456, 786, 1005,
 1055, 1166
 Vlad, Petre, 257, 342, 622, 623, 871,
 1255
 Vlad, Petre M., 625
 Vladimirescu, Tudor, 197, 539, 626,
 1140
 Vlahuță/Vlahuță, Al., 24, 170, 264,
 266, 294, 346, 354, 646, 771,
 1125, 1136, 1259
 Vlasiu, Ion, 60, 314, 413, 534
 Vlădescu-Răcoasa, G., 49, 670, 776
 Vlăduțescu, Gheorghe, 343, 908,
 1075
 Voicu, Jorj, 113
 Voicu, Octavian/Voicu Oct., 632,
 772, 877, 1016
 Voicu, Ștefan, 268, 424, 427
 Voiculescu, Elena, 1011

Voiculescu, Erika, 80
 Voiculescu, Ion N., 444, 870, 1154
 Voiculescu, Marin, 138, 314
 Voiculescu, Vasile/ Voiculescu, V.,
 75, 108, 123, 129, 161, 168, 174,
 180, 302, 356, 394, 497, 537,
 542, 570, 583, 639, 861, 1028,
 1043, 1207
 Voitec, Ștefan, 1111
 Voitin, Alexandru, 10, 209, 227, 983
 Voltaire, 296, 1200
 Vornicu, Mihai, 521, 1070, 1243
 Vrabie, G./ Vrabie, Gheorghe, 259,
 629, 812, 861, 1009
 Vraca, George, 40
 Vrânceanu, Dragoș, 12, 106, 161,
 167, 583, 698, 881, 882, 887,
 934, 1175, 1189
 Vrânceanu, G., 669
 Vremelnicu, Ion, 263
 Vuia, Traian, 298, 1139, 1260
 Vulcan, Iosif, 352, 464, 700, 702,
 1136, 1172, 1248
 Vulcănescu, Romulus, 1048
 Vulpe, Marilena, 36, 132, 328, 806,
 841
 Vulpe, Radu, 283, 956
 Vulpescu, Ion, 1195
 Vulpescu, Mihail, 806
 Vulpescu, Romulus, 38, 46, 67, 69,
 84, 176, 228, 261, 265, 280, 281,
 306, 346, 484, 525, 534, 634,
 833, 837, 988, 1055, 1256, 1257
 Vultur, Ion, 773

W

Wald, Henri, 44, 376, 656, 848, 945
 Weigand, G., 773
 Wexser/ Wesker Albert, 360
 Wessel Hansen, Heino, 317
 Williams, Tennessee, 99, 139, 360
 Williams, William Carlos, 844, 1166

Wolf, Johann, 548, 958
 Wright, Richard, 301

X

Xenopol, A. D., 111, 240, 775, 1011

Y

Yngve, Victor, 939
 Yoda, Michiko, 23

Z

Zaciu, Mircea, 11, 59, 60, 65, 86,
 115, 119, 172, 174, 237, 366,
 672, 784
 Zaides, Ștefan, 10
 Zalis, H., 44, 94, 162, 310, 366, 467,
 522, 655, 835, 906, 940, 941,
 999, 1119
 Zamfir, Gh/ Zamfir, Gheorghe, 34,
 840
 Zamfir, Sorin, 514, 614, 830
 Zamfir, Vasile, 146, 371, 486, 521,
 1212
 Zamfirescu, Dan, 10, 31, 39, 45,
 119, 230, 263, 295, 344, 352,
 682, 709, 807, 808, 812, 909,
 916, 923, 951, 973, 1048, 1174,
 1182, 1223
 Zamfirescu, Duiliu / Zamfirescu, Al.
 D., 10, 59, 147, 150, 266, 294,
 431, 660, 688, 847, 859, 1049,
 1084, 1149
 Zamfirescu, Ion, 456, 639, 1181
 Zamfirescu, Mihail / Zamfirescu,
 G.M., 84, 85, 159, 376, 389, 929,
 958, 961, 1030, 1044, 1247
 Zamfirescu, Violeta, 366, 750, 1052,
 1090, 1097, 1107, 1116
 Zamfiropol, Paul, 1196
 Zanc, Grigore, 149
 Zane, G., 341

Zank, Rodica, 976
Zarafu, Gheorghe, 259, 519, 624,
872, 1155
Zarifopol, Paul, 170, 737, 1021,
1077, 1202
Zăgănescu, Pavel, 826
Zălog, Emil, 362
Zăpârțan, Liviu, 13, 53, 149
Zdrenghea, Mircea, 384
Zeletin, C. D., 464, 563, 861

Zilieru, Horia, 75, 129, 138, 179,
214, 218, 242, 336, 345, 445,
448, 579, 672, 783, 784, 1016,
1161, 1201, 1241
Zincă, Haralamb, 10, 88, 184, 217,
229, 286, 297, 308, 376, 429,
430, 549
Zissu, Mihai, 181
Zmeu, Ion, 741
Zoltán Franyó, 369, 391